

11 a 3 5

Notabilia ex parte 5.

- La carta de donacion de Clemente 8. trata de un mudo q no son de fe abie factura de los señores, por la experiencia q ay en feccion y pomenfe exemplo.
- El conuio cartaginense. 5. de donde lo el dno pascos fuesen examinados de suficiencia q tienen en feccion sus vobros, lo qual es fimo de un cleme 8. pag. 63.
- Por casto de Eutrasio lo de buey fuesen fudo afendos, q por sus culpas vobro aluez se trata de un mudo la mutabilidad de los pfectos de un mudo, q por q bisp de fe de falso mudo q sustimida. pag. 76. ay.
- Quanto se de dem tener los obapados q prelacias q inuabile q dnditur pag. pag. 178.
- S. ieronimo condena no blmo ezeros vigenes q ipsum orien. pag. 149.
- castro de feble de fem. a lo de barbaros q por hca de dolo de los costumbres pag. pag. 251.
- España entienda q por q de barbaros honestos. pag. pag. 287.
- S. ieronimo abominabale q teniam no de ados q fuesen q subicendos q notus, q mudo, si q bueno q por q de feble. q a malo q por q de feble. pag. 300.
- S. augustin sumo q de dicitur in laudatim. pag. 376.
- La autoridad q fe or omis. au. trat q de feble q de algeonful bonifacio longacio de la q de adn de feble. q in un mudo de exemplar con q de feble q de feble q de feble q de feble. pag. 478.
- honoriu impator por q de feble q de feble q de feble q de feble. pag. 479. q de feble de feble q de feble. pag. 491.
- S. augustin admisiones notus q de feble q de feble q de feble q de feble. pag. 502.
- inmatio admisiones de un mudo q de feble q de feble q de feble. pag. 505.

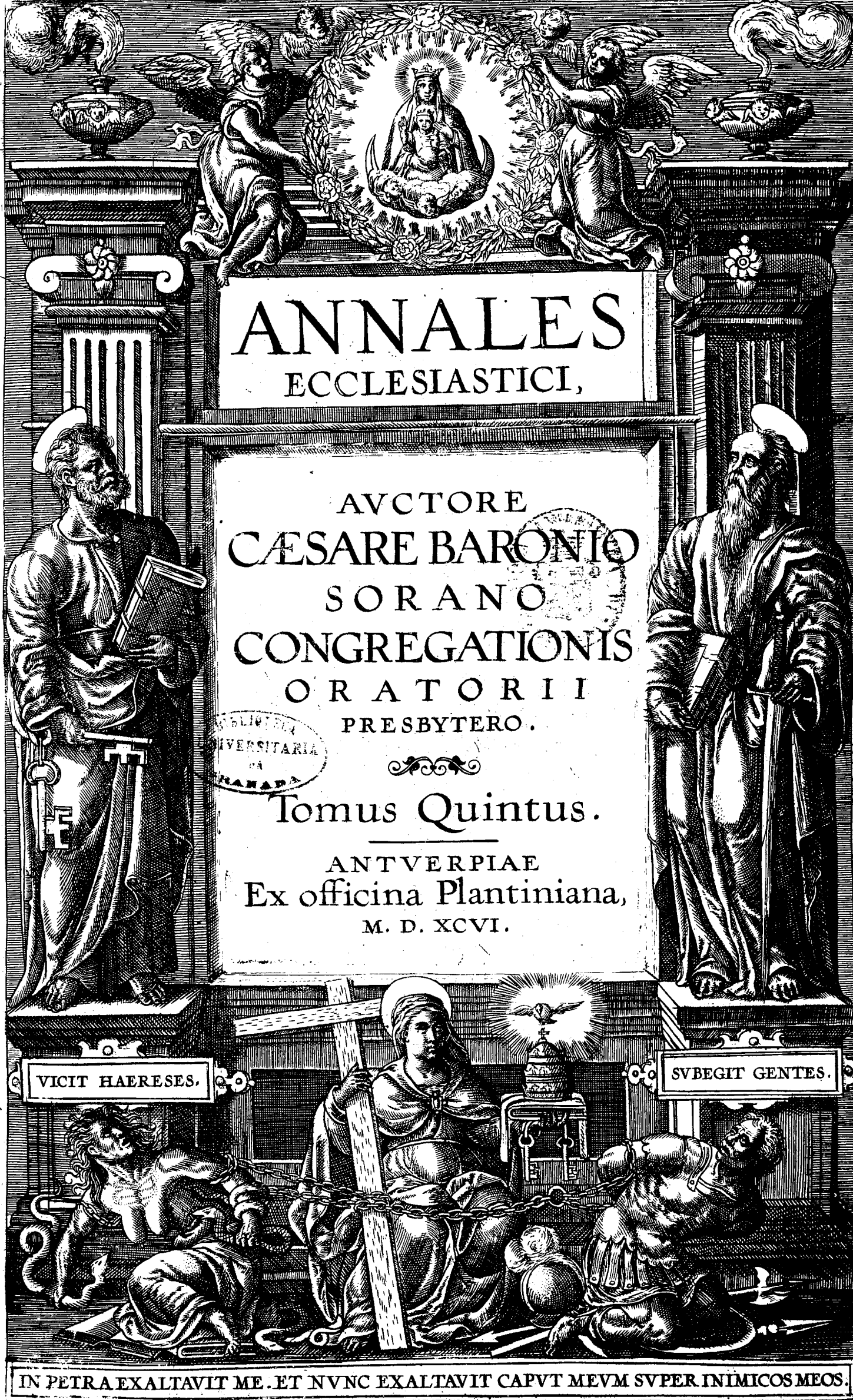

11 29

A
LEONARDO 37
CÓDICE 37

i 16903481

R. 11772

ANNALES
ECCLESIASTICI,

AVCTORE
CAESARE BARONIO
SORANO
CONGREGATIONIS
ORATORII
PRESBYTERO.

Tomus Quintus.

ANTVERPIAE
Ex officina Plantiniana,
M. D. XCVI.

VICIT HAERESES.

SVBEGIT GENTES.

IN PETRA EXALTAVIT ME. ET NVNC EXALTAVIT CAPVT MEVM SVPER INIMICOS MEOS.

S A N C T I S S I M O
A C B E A T I S S I M O
P A T R I

ET D. N. CLEMENTI VIII
PONTIFICI MAXIMO

GÆSAR BARONIVS CONGREGATIONIS
Oratorij Presbyter sempiternam felicitatem.

Vos conficimus, te Pontifice, BEATIS-
SIME PATER, Annalium tomos, vt tibi
debitos, spõte persoluimus: obtulimus
nuper quartum, offerimus ecce quin-
tum; eoque libentiùs, quo scimus te
& priorem grato animo accepisse, & sub tanta licet
mole curarum (quod vix credere quisquam valeat)
furtiuis horis crebriùs perlegisse. Si placuit ille, fortas-
se hic non minùs gratus accedet; quippe qui sex san-
ctissimorum Romanorù Pontificum rerum præclare
gestarum fulgore resplendeat, Anastasij nimirum, In-
nocentij, Zosimi, Bonifacij, Cælestini, ac deniq. Sixti;
quos omnes, vt Deo acceptos, & post obitum inter
Sanctos adscriptos, florenti rediuiua memoria annis
singulis celebrare Ecclesia consuevit: Qui cum in
omnibus digna successoribus imitanda exempla re-
liquerunt, tum in eo maximè altitudinē animi osten-
derunt cum insigni pietate coniunctam, quòd Dei
Ecclesiam vndique hæreticorù agminibus circum-
septam, piratarum instar amicos simulantium, & se
in eam obtrudentium, admirabili quadam prudentia
illibatam diuinitus conseruarunt.

Videre namq. est eum qui primitus occurrit, laudatissimum Anastasium circumactæ & vndiq. exagitatae prodicione Origenistarum periclitati fidei præsto esse, dum illius simplicitati illudentes Episcopi, nempe Siricij, qui de suo ingenio (vt sanctus inquit Hieronymus) ceteros æstimabat, sese in Ecclesiam, oblata Catholicæ fidei confessione Pontifici, subdole immisissent. At quales re vera essent, à se perspicuè demonstratos, penitusque detectos, idem Anastasius mox anathematis illata sententia, profligauit; præclare admodum successoribus relinquens testatum, hæreticorum poenitentiam, quãtumlibet Catholicæ assertionem fidei declaratã & chirographo consignatã, haud festinè suscipiendã esse, sed suspensa lance iudicij, prudentiore consilio, longiorèq. examine disquirendam.

His planè admonitus eius in Pontificatu successor Innocentius, absolutum licet in Concilio Palæstino Pelagium suas damnantem hæreses, & fidem Catholicam profitentem, Synodalibus quantumlibet litteris cõmendatum ac probatũ Catholicũ, non solũ recipere detrectauit, sed penitus respuit, immo & seueriori censuræ dolosum hominem subijcere voluit, atque excommunicationis sententia condemnare, adnitentibus magno illo magistro Catholicæ Ecclesiæ Augustino & reliquis Africanis Episcopis, atque clamantibus, omnia ab eodẽ veteroso hæresiarcha proditoriè ac veteratoriè agi: Quin & tanto vehementius exclamarunt postea, crebrisq. litteris fatigarũt, dicam, & exagitarunt Zosimum successorẽ Innocentij, cùm perlatum est, Pelagium eundem, eiúsq. collegã Cælestium

stium, oblati poenitentia cum recta fidei confessione libellis, ad audiẽtiam (etsi citra cõunionem) admisso, & eorũ causam ad Romanæ Ecclesiæ iudicium reuocatã: quos tamen inuentos fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata damnationis sententia perculit.

Par exemplum à Sixto Pontifice editum reperitur, dum ouina pelle contactus se intulit lupo in Urbem (Iulianum dico Pelagianorum signiferum ceteris omnibus Catholicæ Ecclesiæ magis infestũ) & vt sedem, de qua fuerat antè deiectus, recipere posset, simulata fide Catholica & fucata poenitentia ipsum Pontificem decipere conatus est: Sed quo minũs admitteretur, nec vlla ratione audiretur, Magnus ille Leo tunc Archidiaconus, eius paulo post in Pontificia sede successor, summo animi vigore intercessit; magno plausu excipiente populo atque lætitia prosequente dignam versipellis hominis absque auditione repulsam.

Hæc est planè veteris obseruantia arctè constricta fibulis Romanæ Ecclesiæ disciplina, sacris sancita legibus, exẽplis pluribus edita, & à sanctis Patribus custodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, qui simulationis & fraudis vehementi suspicione laborãt. At longè seuerior hoc tempore (quod hic ipse exhibet tomus) extitit de his Ecclesiastica Orientalis Ecclesiæ constitutio, cùm in sacro Episcoporum Concilio, Patrum omnium rogata sententia, canon sancitus est, idẽmq. munitus subscriptione Episcoporum omnium, potissimum verò Simoni Constantinopolitani & Theodoti Antiocheni clarissimorum Antistitũ super ceteros eminentium,

ne Massaliani hæretici sæpe recepti, & sæpe relapsi, sic crebrò ludificantes Ecclesiæ Catholicæ maiestatem, vllatenus ampliùs reciperentur, etiam si millies pœnitentiæ libellos offerrent; quòd scilicet cuncta illi agerent simulatè. Sola namquè simulatio vberem perennemque diuinæ misericordiæ fontem exiccat: quam præ cæteris criminibus insectati sunt Apostoli, eorumdemque Princeps Petrus primò vltus est, in Simonem magum sententiã damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apostolicæ seueritatis districtum gladium repentino impetu vibrans.

Ceterum numquam despexit, neq. desperavit aliquando lapsorum Ecclesia Romana salutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitatium filiorum, neq. perditione morietium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare consuevit ad veniam, simul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere pastoris super humeros ouem gestatis, quas in sacris calicibus exculpere soleret, vel pingere. Verûtamen cum omnibus verè pœnitentibus sinum aperit, & obuias manus extendit, non temerè ac sine delectu omnes accedentes excipere consuevit, quos priùs instruens voce præconis iugiter illud inclamat: *Facite fructum dignum pœnitentiæ.*] & Apostolico tonitruo semper intonat: *Magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.*] opera illa exigens, quæ progrediantur (vt ait Apostolus) de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: quibus si careant qui pœnitentes ad eam se accedere profitentur, manus ipsa retrahat, & sinum contrahat.

hat. Examinas ista Gelasius doctissimus Romanorum Pontificum, scribens ad Euphemium Constantinopolitanum Episcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, si hæreticorum fuerint participatione polluta? Quomodo de conscientia bona, si malorum fuerint confusione permixta? Quomodo de fide non ficta, si fuerint mixta cum perfidis? eadem rursus repetit idem Pontifex & inculcat, vt remagni poderis, scribens ad Anastasium Imperatorem.

Sic igitur semper ab antiqua Romanæ Ecclesiæ disciplina alienum fuit, vt inexploratis lapsis indulgentia præcox occurrat. Quisnam enim in his pertractandis eiusdem mos vetus extiterit, ipsa Romani Cleri digna elogia manifestant, cum, sine Pontifice licet, cessante diu sede post decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapsorum turbam & pulsantem instantius Ecclesiæ fores, atq. vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quòd id tetassent non præmissa longioris temporis conciliatrice diuinæ gratiæ pœnitentia: id quidem epistolis ad sanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginensem Episcopum, datis, his primum verbis iisdem professi sunt: *Mirati sumus ad hoc vsq. profili-re voluisse, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenso crimine atque delicto pacem sibi non tam peterent, quam vindicarent, immo iam & in cælis habere se dicerent.* Iac rursus: *Abfit (inquiunt) ab Ecclesia Romana, vigorem suum tam profana facilitate dimittere; & nervos seueritatis, euersa fidei maiestate, dissoluere: vt cum adhuc non tantum iaceant, sed & cadant, euersorum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum utiq.*

non

Ab. 5. & 8.

Tertul. de Pudicit.

Matth. 3.

2. Petr. 1.

1. Tim. 1.

Apud Cyprian. epist. 30. 31.

RELIGIOSISSIMO

AC SERENISSIMO

PRINCIPI

GVILLIELMO COMITI

PALATINO RHENI

VTRIVSQUE BAVARIÆ DVCI

CÆSAR BARONIVS FELICITATEM.

ONSVEVIMVS, Serenissime Princeps, in singulis ferme Annalium tomis post Summum Pontificem epistola nuncupare aliquem ex inhaerentibus ipsi presbyteris siue diaconis Cardinalibus. Quoniam verò, sicuti Moyse non Sacerdotes tantum atque Leuitæ, sed & Iosue potentissimus dux exercitus assistere consuevit, ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriusque Bauariæ intimè inhaerere sacro totius religionis Antistiti, certò scimus: hac epistola insigne nomen tuum prosequi, mearum partium esse duxi. In te enim, instar Iosue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo instaurari videtur temporibus nostris, quo Sol stare iubetur, & prohibetur penitus deorsum ad Occasum labi, cum, inquam, absque tetrae obice noctis Sole illustrior Catholica fides super populum tibi subiectum semper lucens, firma, immobilisque nutu Dei sit iussa consistere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebrosæ post se noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Ægypti noscuntur renouata prodigia, dum atra densaque obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in noua Gessen, Bauaria ipsa tua, veri Israelitæ iucundissima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente, vt impietatis frigus non sentiant, & glaciei perfidiæ sint expertes, atque vberissimo prouentu spiritualium frugum perpetuo potiantur autumnò.

His quidem omnibus tu ipse abundans & affluens, Romanam Ecclesiam in primis regia locupletasti munificentia, cum sacras Memorias sanctorum Martyrum præclaris monumentis insigniter illustrasti: addidisti verò ad summum decorem lucis operibus filios lucis, cum abs te genitos Serenissimos Principes, regiae ornamenta familiaræ, absolutissima virtutum omnium exemplaria, ad Apostolicam sedem misisti, visuros, & religioso veneraturos officio in ea sedentem vice Christi CLEMENTEM recens creatum Pontificem Maximum: in quibus singulis tua augusta eluxit imago. Ita planè ad mensuram bonam, ex Euangelij præscripto, apposuisti confertam, coagitatam, atque superfluentem. Bona quidem illa mensura fuit, quam boni Principes præstare consueuerunt, cum Martyrum monumenta insigniter exornasti. At verò cum honorificentissimam legationem ad ipsam CLEMENTEM Summum Pontificem missam, maiorem existimasti, quam vt credi deberet clarissimis viris tibi subiectis, sed ea tantummodo dignos putasti sublimes Duces, ipsos Principes filios tuos, carissima pignora, nempe Philippum Ducem eundemque Reuerendissimum Episcopum Ratisponensem, instar Ti-

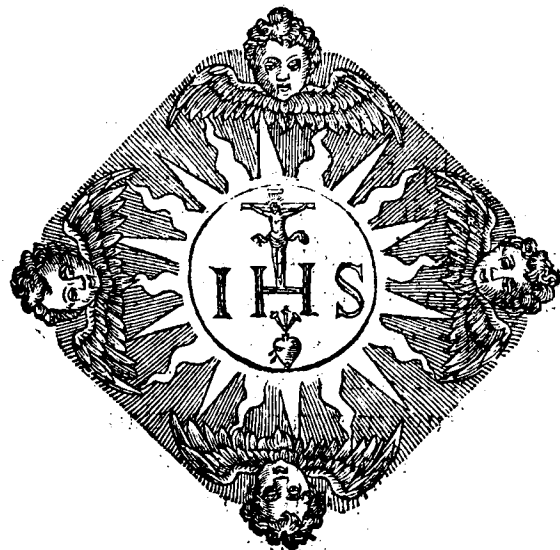
non profutura præstetur, & noua per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, vt miseris ad euersionem maiorem eripiantur & poenitentia] quam scilicet præmittere tenerentur tamquam fideiussorem & obsidem pacis Ecclesiae impetranda. Quòd si ea præstiterunt ex vitali Ecclesiae corpori perpetuo inhaerente diuino Spiritu viuida atq. vocalia membra: quid visibile caput, Romanum Pontificem ipsi Christo coniunctum, & Christi ore loquentem, præstiturum fore crederemus? Sed de his hactenus; haud enim patitur instituti ratio diutiùs immorari: satis namque est, degustanda propinasse perpauca ex multis, quæ præfens hic tomus includit, forisq. tanquam signa in fronte operis posuisse, & imposuisse postibus de superata sæpiùs irrepente clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara sanctissimorum Pontificum; quorum vestigijs te fortiter firmiterque insistere, Ecclesia vniuersa lætatur.

Iam verò (quod reliquum est) sanctis tuis, PATER BEATISSIME, pedibus aduolutus, post duos oblatos Annalium tomos amplissimam benedictionem illam expeto, quam post duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manassen, ab eodem sanctissimo Patriarcha ipsius filius Ioseph est feliciter consecutus. Custodiat te quàm diutissimè Deus incolumem & defendat, qui turbulentissimo hoc tempore Ecclesiae suæ inscrutabili sua prouidentia voluit te esse præfectum.

star Timothei Apostolico munere decorantem honestissimam iuventutem, simulque germanum ipsius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum amplissima dignitatis, clariorem verò integerrima probitate: planè confertam mensuram addidisti, atque eoagitatam apposuisti: Tunc verò supereffluentem, aucto cumulo, superinfudisti, cum post paucos menses ipsum primogenitum tuum, Serenissimum Principem Maximilianum regio apparatu misisti, accepturum à Sanctissimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantisque Christianam religionem officijs excolit, & tam amplis Christi Vicarium, successorem Petri, istis præsertim temporibus, frequentat obsequijs, Romanamque Ecclesiam muneribus auget: par est ut eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omni que studio prosequantur. Quo quidem nomine ego ipse (quod reuerentia monet, ratio suadet, postulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obseruantiam, cultum præstans, impendens obsequium, pendens tributum, persoluens debitum, quintum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conspiciatur erecta, posteris fidem factura, mysticam Dei Arcam diu exulem, apud te diuertentem, religiosissimè esse susceptam ac reuerentissimè asseruatam, & typicum Dauidem cum suis profugum abs te honorificentissimè habitum, consecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem à Domino impertitam Obededom, & in successoribus diuinam promissionem Christi testamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maximè pie, teque Deus vnà cum Serenissimis Principibus filijs tuis sua dextera iugiter protegat atque conferuet.

SIX.

SIXTVS PAPA V.

DILECTO FILIO

CÆSARI BARONIO SORANO

PRESBYTERO CONGREGATIONIS

ORATORII NVNCVPATÆ.

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius noster Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis Carafa nuncupatus Bibliothecarius Apostolicus nobis retulerit, à te primum Annalium Ecclesiasticorum volumen editum, aliaque propediem edenda esse, opus non minus doctè quàm fideliter à te scriptum, & ad totius antiquitatis Ecclesiasticæ notitiam comparandam valde vtile: quibus nimirum non tantum res gestæ exactè per annos singulos recensentur, & quæ de his obortæ sunt controuersia elucidantur, sed etiam ipsi Apostolicarum traditionum fontes purissimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fouere solemus ingenia: cum tuam in primis industriam, & egregiam pro Catholica Ecclesia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, ut iidem à te editi, vel edendi Annales Ecclesiastici ad integram rerum veritatem custodiendam seruentur penitus incorrupti, & quàm diligentissimè fieri potest, typis excudantur: ac demum ne à quoquam seu negligentia, seu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forsan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari possint: **M**OTV PROPRIO & certa nostra scientia, omnibus, & singulis Christi fidelibus, præsertim librorum impressoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius districtu, ac statu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediatè, vel immediatè subiecta, sub quingentorum ducatorum auti Cameræ Apostolicæ eo ipso applicandorum, necnon amissionis librorum atque typorum, quàm etiam per totam Italiam & extra eam vbuis gentium & locorum constitutis, sub Excommunicationis maioris latæ sententiæ pœnis eo ipso absque alia declaratione incurrendis, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium interdiximus & inhibemus, ne per decem annos à Data præsentium computandos, primum Tomum Annalium à te editum, & alios singulos à te edendos, totidem annorum spatio ab vniuscuiusque eorum editione numerando, absque tuâ licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate versos edere, vel sic editos vendere seu venales tenere audeant, vel præsumant. **M**A N D A N T E S vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumque Vicarijs, seu officialibus in spiritualibus, generalibus, ac in dicto nostro statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & alijs officialibus: ut quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum infererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter & expressè derogamus, ceterisque contrarijs quibuscumque. Volumus autem ut præsentium litterarum exemplis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem vbique fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, Die xxvi. Iunij, M. D. LXXVIIII. Pontificatus nostri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterarius.

TARVSII TARVSII POLITIANI

CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGÆ

IN ANNALES ECCLESIASTICOS

CÆSARIS BARONII

Heroicum.

DV M, quæ multiplici nobis longinqua vetustas
Obruit annorum mole, ac premit amula nocte,
Factaque, doctrinâsque Patrum, morésque, manûsque,
SORANE, ad lucem, ac superas reuocata sub auras,
Victuris mandas in pòstera secula chartis,

Quantum illi decus in terris peperere cruore,
Et quantum peperere suis ingentibus ausis,
Per te iam tandem nobis decus omne resurgit.

Aude etiam maiora: iuuant supera alta volentem.

Fors erit illa dies, cum toto Aquilone remenso

Annales, ducente Deo, glacialibus omnem

Pectoribus labem eripiant, tenebrâsque resoluant,

Et latis Christi campis mala gramina adurant:

Ac veluti quondam Solymùm clangore tubarum

Mœnia contremuere fera Ierichuntis, & aliè

In se sacra ruens, in se sacra ipsa sepulta est:

Non secus hareseos feralia culmina molis,

Te magnis resonante tubis decora alta parentum,

Supremum concussa gemant, baratrumque sub ipsum

Prona ruant, scelerumque suo dent limine pœnas.

Maxime terrarum custos, Pater optime CLEMENS,

Hoc magnum tibi surgit opus, da candida dexter

Sydera, da felix, quando te Calicolùm Rex

Auxilium fidei tantum miseratus auita,

Iesiadisque instar turris concessit in hostes.

Namque serenatis Stygÿs Aquilone procelis,

Ipse tibi Casar referens ex hoste trophaeum,

Exuias, atque arma virum, roburque, decûsque,

Dauidica veluti turri suspendet ab alta,

Mille inter pharetrâsque graues, clypeosque nitentes,

Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,

Aeternumque tibi votum immortale sacrabit.

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Augustorum, anno Domini trecentesimo nonagesimoquinto, vsque ad quadringentesimum quadragessimum: continet annos quadragintaquinque: ita dispositus, vt commodè Sextus tomus à S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

ANNA-

A N N A L E S

ECCLESIASTICI.

AN TIQVA illa ac veneranda mater, sobole Patriarcharum fœcunda, cum tandem quartum post partum se iam sterilem sensit (Liam dico magni coniugem Patriarchæ Iacob) viribus destituta naturæ, ardentiori tamen desiderio prolis incensa, consilium illud iniit, vt prole fœcundaretur ancillæ; proprium fore filium rata, quem illa ex viro sibi coniuncto concipiens genuisset. Probè quidem, atque ex sententia accidit, vt masculum illa pariens, quinto se auctam filio putans, in illud mox erumperet exultationis elogium, Feliciter; ex eaque

voce edita, eum Gad nomine nuncuparet. Quoniam verò & mihi contingit, post quartum iam editum Annalium tomum quandam experiri sterilitatem, lassescere nempe corporis vires, eneruatamque languescere mentem effœram, hebetari ingenium, atque stylum obrundi, sed novos edendi partus adhuc virefcere desiderium: illud ipsum mihi Liæ consilium ineundum putavi, atque imitandum exemplum: nimirum quætere ex aliena fœcunditate progeniem. Sed vbi ancilla, quæ eiusmodi benedictionis adiciat

D mihi partus, cum nulla existat ex filiabus Euæ, cuius fœtus maledictionis sit expers? Ecce ancilla Domini, Domina eadem, cui angeli seruiunt, famulatura ipsa omnibus, & allatura fœcunditatem; quippe quæ omnes vocet & prouocet illis Sapientiæ verbis: Transite ad me omnes qui diligitis me, & à generationibus meis adimplemini.] Sit igitur nobis Ancilla ista fœcunda, cuius partus benedictionem concilians, sterilitatem soluit humanam: vt sic & nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo præ excellentia parientis ac prolis alacriter ingeminare, Quàm felicissimè, Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis.] Vt autem tantam de te fiduciam, Ancilla sublimis & humilis Domina, capiamus, effusa illa tua erga nos semper immensa largitas persuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiscum virtute Spiritus sancti, cuius aduentu concipere didicisti, vt nos feliciter hac augeas noua prole; ipseque Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros bene compositus, veluti membris cunctis integrè formatum corpus atque perfectum, in lucem edatur: vt sic omnibus atque in omnibus innotescat datus à te benedictus fructus ventristui.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCADII ET HONORII IMPP.

A N N V S

A N N V S

A N N V S

395.

II.

I.

TRECENTESIMO nonagesimoquinto Christi anno, notato Consulibus Olybrio atque Probino: qui à Theodosio patre viuento, diuersis temporibus, Imperatores
Annal. Eccl. Tom. 5. A creati

ARCADIUS ET HONORIVS IMPERANT. Marcellinus in Chron.

creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimosexto Kalend. Februarij soli imperare ceperunt, cum Arcadius annum ætatis ageret vigesimum, Honorius verò natus esset annos decem: imperassetq; ille vnà cum patre annos duodecim, iste verò duos, vt ex Marcellino colligitur. Hos itaque vltimo vitæ suæ tempore (vt superiori tomo dictum est) Theodosius Imperator sanctissimo sacerdoti Ambrosio commendauerat, & moriens sub protectione reliquerat Stiliconis Magistri militiæ, sub cuius cura tunc vterque agebat exercitus, Orientalis scilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem probatam inuenerat, quem & arctius vinculo nuptiarum obstrinxerat, iuncta illi coniugio Honorij fratris filia, Serena nomine, clarissima femina. Ad hæc planè ineunda ac capeßenda consilia, vt barbarum hominem, potentissimum ducem deuinciret sibi fœdere nuptiarum, & relinqueret vtriusque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat, quos sciuerat primò conspirasse cum Maximo, ac postea nouum tyrannum Eugenium in Imperium euexisse, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maximè pijs extinctis. Sciebat præterea Theodosius Stiliconem pium atque idolorum cultus implacabilem aduersarium. Consultum igitur satis esse putauit tum Imperio, tum etiam religioni, si aduersantem Gentilibus, Christianæ pietatis & Christianorum Imperatorum defensorem prouheret Stiliconem.

RUFFINVS INVIDIA TABESCIT GLORIA STILICONIS. Claudian. aduersus Ruffinum lib. 2. in pum.

Huius autem cum summa gloria, summa coniuncta potentia, quasi geminis accensis facibus, Ruffinus incensus est æmulus: cui recedens Theodosius Constantinopoli, pugnaturus aduersus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipsum Orientale Imperium commendarat. Quamobrem cum Theodosij vltima voluntate Stiliconem sibi prælatum audisset, euestigio aduersus Imperium, inito clanculum cum Gothis fœdere, moliri cœpit insidias. Hæc autem postea patefacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his verbis:

Iam post edomitas Alpes defensasq; regna Hesperia, merita complexus sede parentem, Auctior adiecto fulgebat sidere mundus. Iamq; tuis Stilico Romana potentia curis Et rerum commissus apex. Tibi credita fratrum Vtraque maiestas, geminæq; exercitus aula. Ruffinus (neque enim patiuntur saua quietem Crimina, pollutæq; negant arefcere fauces) Infandis iterum terras accendere bellis Inchoat, & solito pacem turbare tumultu, Hæc etiam secum, &c.]

RUFFINVS NOVA MORTIVS.

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari potestate Ruffinum atque Stiliconem relictos esse tutores Imperij, Orientalis illum, istum verò Occidentalis. Etenim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

Zosim. lib. 5.

Porrò quod rursum ad Ruffini animum commotum spectat, noua illa accessit causa, qua ipse vehementiori impulsus impetu ad facinus perpetrandum præcepit. Quænam autem ista fuerit, Zosimus ita narrat: Ruffinus Constantinopolim reuersus, impetrandæ Principis affinitati studebat, tantum non properans ad collocandum Arcadio in matrimonio filiam. Sed cum fortuna quiddam aliud ei præter expectationem moliretur, ex huiusmodi causa spe Ruffinus excidit. Erant duo Promoti filij (gesserat hic Consulatum vnà cum collega Timasio) qui adhuc superstite Theodosio cum liberis eius versabantur. Horum alter apud se virginem filiam habebat eximia pulchritudine spectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex eunuchis Imperatoriis, vt uxorem Princeps duceret, venustate puellæ prædicata, cohortabatur: cumque videret Principem verba sua non illubenter admittere, monstrata imagine puellæ, perque hanc Arcadio ad maius desiderium concitato, huius vti nuptias amplecteretur persuasit, nihil sciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & existimante tantum non confestim filiam suam Principi nupturam, seque non multo post illius in summo Imperio confortem futurum. Eunuchus autem conspicatus iam confectum ab se nuptiarum negotium, tripudiare populum, & coronis vti, veluti in nuptiis Principis fieri consueßet, iussit. Cumque vestem quæ Principem deceret, & mundum è regia sumpsisset, eaque gestanda ministris & apparitoribus Principis dedisset, populo præeunte, per urbem mediam incedebat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filia datum iri, baiulosq; comitantibus; vbi progrediendo propius ad Promoti domum accessissent, cum donis hanc sponsalitiis intrant;

NUPTIAR ARCADII CVM EVDOKIA.

& illis

& illis ipsas puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura Principis coniunx esset, ostendunt. Hoc modo Ruffinus spe sua deiectus, qui aliam cum Principe nuptam cerneret: quod reliquum erat dispiciebat, qua via scilicet Eutropium quoque de medio tolleret. Hæc Zosimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt est apud Nicephorum) aliquos opinatos Eudoxiam fuisse Gratiani filiam, aliquos verò Bautonis Consulatis.

Niceph. lib. 13. cap. 4.

Quod autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem misso mentio facta est: opportunè exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numismate hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipsum à Fulvio Ursino, à quo & alia nonnulla præclara antiquarum rerum monumenta mutuati sumus:

DE ORNAMENTO CAPITIS EVDOKIAE.

Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus ad Latam scribens ait: Regum purpuras & ardentes diadematum gemmas patibuli salutatis pictura condecorat. item & illud quod in eadem sententiam S. Augustinus ait: Iam in fronte Regum Crux illa fixa est, cui inimici insultarunt. Hæc ipsi: quos melius ex præscripta numismatis forma valeas intelligere. Quidni super omne diadema & coronam regiam Crucis signum à Regibus poneretur, quod longè clarius quibusuis gemmis coruscante corona fulgeret? Nam audi Chrysostomus: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolum, Crux, diadematis & coronis clarius factum est. Neque enim sic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes prius abhorrebant, eius figuram tantopere quærunt: atque adedò vbique ea inuenitur, apud Principes, apud subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos: subinde omnes ea se signant; inscribendo in nobilissimum membrum nostrum. In fronte enim nostra, quasi in columna, quotidie figuratur. & post plura alia id genus, subdit: Omnes ipsa magis ornantur, quàm diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus. Idemque alibi item de Cruce: Ecce nunc ipsa vita euasit honorabilior, & omnes eam in fronte circumferimus, non solum non erubescences, sed ea etiam gloriantes: non solum priuati, sed & qui sunt ipsi diademate redimiti, eam potius gestant, quàm diadema: & merito quidem: est enim innumerabilibus diadematis melior. Diadema enim ornat caput, Crux autem munit mentem. Hæc Chrysostomus. Habes pariter quod ex nummo discas, Eudoxiæ fuisse cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffinum inuidia excruciatum redeamus.

Hieron. epist. 7. Aug. in Psal. 54. DE CRUCIS ORNAMENTO PRÆCOMMIAT. Chrysost. aduersus Geniiles, quod Christus sit Deus.

Accidit quidem sæpe secundum illud Dauidicum: Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis] vt æstuans semper maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate consecutus fuerit, obliuiscens ac parvipendens, immemor, ingratus, vt iuges rependat Deo gratias, cum infelix altiora suspiret, spiret atque anhelet ad summa, ipse sibi nectat laqueos, gladiosque in suam necem excuat, atque patrum scelerum, à se incipiens, pœnas exigat. Ecce tibi iste ipse Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Elusæ in Aquitania humili loco natus est (licet perperam eum Zosimus Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, & non in Celtica Elusam esse, cum Plinius, tum etiam Sulpitius Seuerus affirmant, quàm patriam fuisse Ruffini & Claudianus est auctor: eam autem rectè colentem Christianam religionem, à Priscilliano deprauatam, idem qui supra Seuerus tradit: ex cuius fortasse schola Ruffinus magias hausit, quarum insigniter peritum fuisse, idem Claudianus significare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Constantinopolim profectus in aula versatus, adedò

Chrysost. hom. in Psal. 109.

Psal. 48. IMMODERATI ANIMI PORNIA.

Zosim. lib. 4. Plin. lib. 4. c. 19. RUFFINI GENVS ET VITÆ CVLTVS.

Seuerus hist. lib. 2. Claudianus in Ruffino. lib. 2. Seuer. ibidem. Claud. ibid.

se in amicitiam insinuauit Theodosij Imperatoris, vt summos cōsecutus fuerit magistratus: etenim vt dictum est superius) vna cum Arcadio secundū Consule ipse collega gessit ordinarium Consulatū, Magistrūq. antē egit Officiorū, atq. postea nobilissimam omnium Prætorij Præfecturam: cum nec his contentus, eo prouenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium sibi sumere pertentaret.

Tales tantosq. conscensos sublimiores honoris gradus Ruffinum infontium plurimorum cædibus infecisse, & rapinis dehonestasse, iidem qui supra auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Consularem occidi à barbaris iussum, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tusum ac malè multatum esse, Zosimus* tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetravit: nam ipsam fuisse auctorem & impulsorem, vt Theodosius Imperator præter consuetudinem moremque suum aduersus Theffalonicensis crudelissimè, nullo habito delectu fontium & innocentium, desæuaret, superiori tomo Annalium dictum est. vnde non immerito hæc de eodem Ruffino Claudianus his versibus:

Quis proderet tanta re latu
Funera? quis cades possit deslere nefandas?
Quid tale immanes vniquam gessiisse feruntur
Vel Scinis Isthmiaca pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Scylla?
Omnes Diomedis equi! Busiridis ara
Clementes. Iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.]

Sed haud minor merat homini rapacitas atque crudelitas, biga namque ista deprauatus animus in sui perficiem trahebatur in præceps, cum Imperium sibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occultè sollicitare in vtriusque Imperij cladem cœpit.

At quonam pacto his occurrat Arcadius ista nesciens, & periclitanti Imperio bene consulat hæc ignorans? Sed prospexit ille quidem, seque cum Imperio collocavit in tutum, dum ipso ingressu in Imperium, parentis maximè piis insistens vestigiis, nihil antiquius haberet, quàm Christianam religionem, ipsamque fidem Catholicam sartam rectam seruare, atque legibus communire. Acciditque diuino planè miraculo, vt dum ipse aduersus impietatem solerti studio leges armat, eodem tempore, hoc inquam ipso anno, Deus dissipat consilia gentium; ipse verò Ruffinus execrandi sceleris architectus miserrimè trucidatus, atque ludibrio totius populi expositus fuerit, qui immenso terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo se habuerint, per singula dicturi sumus. Verum quibus primū Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipsum namque Ruffinum Præfectum Prætorio mense Martij in primis ista rescripsit:

Omnes pœnas, cuncta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersum hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his est contra meritum delinquentum, spe correctionis, speciali quadam sanctione cōcessum, id irritum esse. Eunomianorum verò perfidam mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus: statuiusq. omnia quæ contra illorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri. Illud addentes: Ne quis memoratæ sectæ militandi, aut testandi, vel ex testamento sumendi habeat facultatem: vt sit omnibus commune damnum, quibus etiam communis est religionis furor; cessante videlicet, si quid à patre nostro quibusdam fuerat super testandi iure beneficio speciali cōcessum. Dat. III. Id. Martij, Constantinopoli, Olybrio & Probino Couff.] Rursum verò eodem mense sic iterum de iisdem ad eundem Ruffinum:

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris nostri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaque mente omnipotentis Dei contaminare mysterium, nec publicè, nec priuatim, nec in secreto, nec palàm. Nemo audeat Episcopi sibi nomen adsciscere, vel Ecclesiasticum ordinem, eorumque sanctissima nomina pollutis mentibus vsurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Olybrio & Probino Couff.] Hæc cum Arcadius ad Ruffinum pro pietate rescripsit, iacula in eum, licet nesciens, diuinæ indignationis intorquet.

Sed ad Aurelianum Proconsulem Asiæ ista quoque rescripta dedit, cum quæstio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi essent:

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere,

RUFFINI CRUDELI-TAS. Zosimus ibid. lib. 4.

Claud. in Ruff. lib. 1.

ARCADII PIETATE CONCILIANI SIBI NUMEN VITAT INSIDIAS.

l. 26. de hæret. Cod. Theod.

LEGES ARCADII ADVERSUS HÆRETICOS.

l. 26. de hæret. Cod. Theod.

l. 29. de hæret. Cod. Theod.

bere, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideoque experientia tua Euresium hæreticum nec in numero sanctissimorum Antistitum habendum esse cognoscat. Dat. III. Non. Sept. Constantinop. Olybrio & Probino Couff.]

Sed & cum Ruffini furor tyrannicus vehementius grassaretur, Arcadius ampliùs de religione sollicitus, inquisitionem eiusmodi aduersus callidè se occultantes hæreticos habendam esse præcepit, ista rescribens ad Marcellum Magistrum Officiorum mense Nouembri:

Sublimitatem tuam inuestigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scriniis, vel inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum nostrarum iniuria audeant militare; quibus, exemplo diui patris nostri, omnibus & à nobis negata est militandi facultas. Quoscumque autem deprehenderit culpæ eius affines, cum ipsis, quibus & in legum nostrarum & in religionum excidium coniuuentiam præstiterunt, non solum militia eximi, verum etiam extra mœnia Urbis iubeas arceri. Dat. III. Kal. Decemb. Constantinop. Olybrio & Probino Couff.]

At non hæreticos tantum, sed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius feuerissimo exagitauit edicto, in hunc modum ad eundem Ruffinum Præfectum Prætorio rescribens:

Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam accedendi, vel abominanda sacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuersi, qui à Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent custodire, & quæ olim constituta sunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire: Scituri, quicquid diui genitoris nostri legibus est in ipsos vel supplicij vel dispendij constitutum, nunc acrius exequendum. Sciant autem Moderatores prouinciarum, & his Apparitio obsecundans, Primates etiam ciuitatum, Defensores, necnon & Curiales Procuratores possessionum nostrarum, in quibus sine timore dispendij cœtus illicitos hæreticos inire comperimus: eò quòd sisco sociari non possunt, quippe ad eius dominium pertinentes: si quid aduersus scita nostra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in vestigio ipso punitum: omnibus se detrimentis & suppliciis subiugandos, quæ scitis sunt veteribus constituta. Speciatim verò hac lege in Moderatores austeriora sancimus & decernimus: namque his non custoditis omni industria atque cautela, non solum hanc multam quæ in ipsos constituta est exerceri, verum etiam quæ in eos præfinita est, qui commixti videntur auctores: nec his tamen remissa, quibus ob contumaciam suam iuste est irrogata: insuper capitali supplicio iudicamus Officia coërcenda, quæ statuta neglexerint. Dat. VII. Idus Augusti, Constantinop. Olybrio & Probino Couff.] Huius planè legis S. Augustinus visus est meminisse,

dum ait: Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas aduersus sacrificia Paganorum? & certè longè ibi pœna feuerior constituta est: illius quippe impietatis capitale supplicium est. Vides autem inter hæc Ruffinum profundi consilij hominem pacificè tranquilleq. agere Constantinopoli, accipere data ab Imperatore rescripta, & quæ erant muneris Prætoris Præfecturæ gnauiter exercere; cum tamen interea totum Romanum misceret Imperium, atque ad eius inuasionem barbaris quibuscumque ostia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promissione compelleret, iniens cum eorum ducibus secreta fœdera. Quænam verò essent hæc gentes, quibuscum Ruffinus inhians Imperio conspirasset, recenset Claudianus his versibus:

Iam gentes, Istrumq. mouet, Scythiamq. recepat
Auxilio: traditq. suas hostilibus armis
Reliquias: mixtis descendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriumq. bibens Maotium Alanus.
Membræq. qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]

Addit his Zosimus*, Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidisse. Cum enim (vt dictum est) Præfecturam Prætorij summum magistratum administraret, cuius esset, quos vellet prouinciis Præsides dare, coniuratos sibi creauit prouinciarum rectores, & inter alios Græciæ Proconsulem designauit Antiochum, & Hermophilorum angustias custodiendas Geruntio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis sub duce Alarico militantibus: quod sanè isti egregiè præstiterunt. Ad Asiæ verò cladem Hunnos vocatos esse,

l. 29. de hæret. Cod. Theod.

l. 13. de Pagan. Cod. Theod.

ARCADII EDICTVM ADVERSVS GENTILES.

Aug. ad Vincent. epist. 48.

Claudian. aduersus Ruffinum lib. 1. RUFFINVS BARBAROS IN ROMANVM IMPERIVM IMMITTIT.

Zosim. lib. 4. QUID CONSILII CVM PRÆFECTIS RUFFINVS INUIT ADVERSVS ROMANVM IMPERIVM.

Zoim. lib. 8. cap. 1. HVNNORVM GRASSATIONE FABIOLE SVGIT ROMAM.

Hieron. epist. 30.

Ammian. lib. 31.

Hieron. epist. 3. SYRIA INVASA AB HVNNIS ALIAEQ. PROVINCIÆ AB ILLIS EXTERMITAE. Claud. in Ruf. lib. 2.

esse, Claudianus affirmat. Sanè quidem & Sozomenus quoque testatur, hoc ipso tempore Hunnos in Armeniam irruisse, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuastasse. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obsederunt Antiochiam: quin & Hierosolymam timebatur, quando S. Fabiola clarissima femina (de qua multa superiori tomo) quæ concesserat Hierosolymam, vt ibi reliquum vitæ ageret, horum grassatione perterrita, vnà cum aliis nauem conscendere, & in Italiam remeare compulsæ est. tradit hæc S. Hieronymus, qui & eiusmodi eruptionem palationemq; timendam recenset his verbis:

Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum: cum illa ita solitudinem cuperet, & diuersorio Mariæ carere nollet: ecce subito, discurrentibus nunciis, Oriens torus intremuit, ab vltima Mæotide interglaciale Tanain & Massagetarum immanes populos, vbi Caucafi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, quæ pernicibus equis huc illucq; volitantia, cædis pariter ac terroris cuncta complerent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis civilibus in Italia tenebatur.] quem enim secum Theodosius in Occidentem aduersus Eugenium tyrannum Orientis exercitum duxerat, Stilico Theodosij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iisdem Hunnis idem S. Hieronymus subdit: Hanc gentem Herodotus refert sub Dario Rege Medorum viginti annos Orientem tenuisse captiuum, & ab Ægyptiis atque Æthiopicis annum exigisse vectigal. Abigat Iesus ab orbe Romano tales vltra bestias. Insperati vbique aderant; & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non atati parcebant, non vagientis miserabantur infantia: cogebantur mori qui nondum viuere cœperant; & nescientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes rumor, petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc urbem percurrere.] cupidissimum sanè omnium mortalium hoc genus hominum esse, Ammianus cum eorundem mores pluribus scribit, affirmat. Sed de Hierosolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, sarciebantur: Antiochia obsidebatur: Tyrus se volens à terra abrumperet, insulam quærebat aliquam. Tunc & nos compulsi sumus parere naues, esse in littore, aduentum hostium præcauere, & sæuientibus ventis, magis barbaros metuere quàm naufragium, non tam propriæ salutis, quàm virginum castimoniam prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica bella superabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa sedes & inueteratum locorum sanctorum desiderium. Illa, quia tota in sarciniserat & in omni vrbe peregrina, reuersa est ad patriam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat; manens in aieno, quæ multos prius hospites habuit] hæc Hieronymus de Hunnis. At quænam essent dissensiones illæ, quibus in Palæstina inter se inuicem Fideles altercabantur studio indefesso, superiori dicta sunt tomo; fuisse nimirum Origenistarum improbitate conflatas, quibus Ioannes Episcopus Hierosolymorum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Isidorus Alexandrinus, & Rufinus Aquileiensis in primis studebant, de quibus & paulo post acturi sumus.

Rursum verò de eadem Hunnicæ grassatione, hæc idem Hieronymus ad Heliodorum: Ecce, tibi, inquit, anno præterito ex vltimis Caucafi rupibus immissi in nos non iam Arabiæ, sed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percurrerunt: quot monasteria capta? quantæ fluuiorum aquæ humano cruore mutatae sunt? Obsessa Antiochia, & vrbes reliquæ, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphratesq; præterfluunt: tracti greges captiuorum: Arabia, Phœnicæ, Palæstina, Ægyptus timore captiuæ.] His quidē consentientia de iisdem Hunnis Claudianus istis cecinit versibus, dum in Rufinum horum omnium malorum inuentorem inuestiuum carmen conscripsit:

Alj per Caspia claustra Armeniasq; niues inopino tramite ducti Inuadunt Orientis opes. iam pascha fumant Cappadocum, volucrumq; parens Argæus equorum. Jam rubet altus Alys: nec se defendit iniquo Monte Cilix: Syria tractus vastantur amani: Assuetumq; choris, & lata plebe canorum Proteris imbellem sumpsit hostilis Orontem. Hinc planctus Asia, &c.]

Subdit & de clade Europæ à Gothis illata, qua iisdem palabundi discurrentes ad Hadriaticum vsque mare venerunt, confederuntque in Græcia: de qua hæc sunt querelæ Hieronymi

Hieron. epist. 3. GOTHI VASTANT GRÆCIAS.

RUFINVS PRODITOR ET INCENSOR ROMANI IMPERII.

Zosimus lib. 3. ZOSIMI PATENS ET ENORME MENDACIVM DETRITIVM.

Claudian. in Rufin. lib. 2.

nymi in eadē ad Heliodorum epistola: Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamq; Græciam, quibus imperant barbari? & certè paucas vrbes nominaui, in quibus olim fuere regna non modica.] hæc ipse. Sed de iisdem Claudianus:

Geticis Europa cæteruis Ludibrio prædæq; datur: frondentis ad vsque Dalmatia fines, omnis que mobile ponti Equor & Hadriacas tellus interiaret undas, Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis, Instar anhelantis Libyæ, que torrida semper Solibus, humano nescit mansuescere cultu. Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato Pelion: Aematias ignis populatur aristas. Iam plaga Pannonia, miserandaq; mænia Thracum, Aruaq; Myforum, iam nulli flebile damnum, Sed cursus sollempnis erat, campusq; furori Expositus, &c.]

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet: Heu quàm breuib; pereunt ingentia causis. Imperium tanto quæsitum sanguine, tanto Seruatum: quod mille ducum peperere labores: Quod tantis Romana manus contexit annis: Proditor vnus iners angusto tempore vertit.]

Subditq; eo progressum esse Gothorum furorem, vt deuastans Thracias, ausus quoque fuerit Constantinopolim obsidere: cum interea è celsa velut turri Rufinus cuncta lætus inspiceret, non hostes sibi eos esse sciens, sed conductos stipendio milites, qui ipsum proueherent in Imperiū. Cum verò ipse interea sub specie ineundi cum barbaris publici fœderis, re vera tamen priuati commodi gratia, se ad hostium castra conferret, summo ab illis afficiebatur honore: quam ob causam iustam apud populum inuidiam ac suspicionem de proditione & cum barbaris coniuventia concitauit.

Quod autem rursus ad Græciæ cladem attinet: cum de eadem Zosimus agat, in eodem mendacissimus comprobatur, dum Athenas tunc permanisse tradit intactas tum beneficio armatae Mineruæ, tum Achillis ad prælium parati ibidem apparentis. Hisce planè fabulis Ethnicus auctor quos coluit deos, Christianorum Imperatorum legibus vbique proscriptos, in inuidiam Christianæ religionis reliquisse voluit honoratos. Sed audi ipsum hæc delirantem: Cum ad urbem, Atheniensem scilicet, Alaricus vniuersis cum copiis accederet: in muro quidem obambulante videbat pugnatricem Mineruam ea specie, qua inter simulacra conspicitur, armatam scilicet, qualique iam adeuntes inuasuram: Ante mœnia verò stantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cum ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam se conferret. Hoc spectrum non ferens Alaricus, omnino aduersus urbem conatum omittebat, & pacem per legatos ciuib; offerebat: quorum illi cum oratione probassent, sacramentis vltro citroq; præstitis, cum paucis Athenas Alaricus ingressus est, exceptus omni cum beneuolentia. posteaquam & lauisset, & cunctis lectissimis in vrbe viris fuisset epulatus, & præterea muneribus affectus, vrbe pariter & Attica tota citra detrimentum omne relicta discessit.] hætenus Zosimus, sed quàm mendaciter! Hieronymi enim in primis testificatione citata nuper sententia, vidimus æquè Athenas cum aliis Græciæ ciuitatibus tunc afflictatas fuisse, paremque cum Corintho, Lacedæmoniis, atque Arcadibus tententiam subiisse. Rursum verò ne domesticis inniti testibus videamur, Claudianus poëta Ethnicus, dum eandem Græciæ illatam cladem describit, hos de his habet versus, cum agit de Stilicone duce; cui ne cum Gothis in Græcia decerneret armis, Rufinus impedimento fuit:

Si tunc his animis acies collata fuisset, Proditæ non tantas vidisset Græciæ clades, Oppida semoto Pelopeia Marte vigerent, Starent Arcadia, starent Lacedæmonis arces, Non mare sumasset geminum flagrantæ Corintho,

Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.]

ATHENAS Per Cecropias debere intelligi Athenienses, nec pueri quidem poetis assueti cantionibus ignorant; nimirum Cecropem fuisse primum Regem Atheniensium, & Cecropia ab eo conditum est oppidum, quod conuersum est in arcem Atheniensem.

Sed & aduersus Zosimum, alium item Ethnicum adhibeamus testem: quo tantum abfuisse monstrabimus, ut Alaricus Mineruæ vel cuiusvis efficti Gentilium numinis, intuitu Athenis pepercerit, ut etiam ipse vltor impietatis, quæ hæcenus in ea provincia spre- tis Imperatorum Christianorum legibus, vigeat, diuinitus missus esse probari possit: nam præstitit ipse gladiis, quod tot Christiani Principes datis sæpe rescriptis frustra tentassent. Audiamus igitur Eunapium Sardianum Gentilem auctorem, istæ de iis, quæ de hæc ventura Græciæ clade ab Eleusinarum Antistite sub Iuliano prænunciata fuissent, scribentem: Ad id verò, inquit, perspicientiæ venerat ille, quod templa & sacrorum ritus sua atate euersum profligatumque; iri prædixerat, eumque viuum huiusce cladis inspectorem fore, sed contemptum, ignominiaque affectum propter nimiam obstinationem: eorumque religionem ante ipsum desitutam; ac sacerdotij munere priuatum, Antistitis nomen non habiturum, uti neque longam senectutem. Atque ea ita se habuerunt. Simulatque enim hæc facido ore ille Mithriacorum sacrorum parens & institutor prædixerat, infinitæ & inexplicabiles clades non ita multo post exundarunt (quasi in historia spatiosis campis diffusius narrauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per Thermophilæ fauces peruasit, non secus quam per apertum stadium, aut campum liberum & equorum decursui patentem. eas Græciæ angustias illi prodidit impia natio fuscis vtens vestibus: qui, nullo prohibente, simul cum eo irruerunt, rescissa iam pontificalium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleusinarum Antistite, tunc in ordinem redacto, & tunc cessare penitus iusso: vnde ergo Zosimo Athenarum & totius Atticæ immunitas ab Alarico Gothorum Rege concessa?

Sed quod idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos à vitis pullis indutis vestibus, Christianos sugillare, non dubium est: at quinam hi fuerint proditores à Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipso Zosimo superius diximus. Vides, lector, Dei consilium tradentis Græcias Gothis; nimirum ut sacrorum cultores & cultum, tot legibus frustra coercitos, iidem penitus abolerent. Intueris & patentem Zosimi stropham, eam in historia attextentis visionem, quam ipse solus vidit, sed imaginatione vana mendaciorum concinnatrice confictam. Ex quibus etiam intelligere satis vales, cuius sint fidei quæ idem auctor sub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræ motu collabente tota Græcia, ipsas Athenas tantum cum Attica regione absque iactura aliqua, deorum beneficio, incolomes fuisse relictas: cum alioqui aliis etiam illa possint certis rationibus confutari; sed in his modò non immorandum. cceptam iam historiam prosequamur.

Cum istam diris atque funestis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pol- lens exercitu, quam citissime (vt Claudianus docet) subuenire satagit: sed Ruffinum alia decernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, semper expertus est aduer- santem, & cunctatione saltè salutem Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipse: Vetat ille domari, Innectitq; moras, & congrua tempora differt. Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas, Vltæ Ducis socij letum, parsque vna maneret Debilior, facilisq; capi: tunc proditor ille Impius Imperij, coniuratusq; Getarum Distulit instantes eluso Principe pugnas Hunnorum laturus opem: quos affore bello Norat, & inuisis mox se coniungere castris.]

Describit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatus: sed cum de signis militari- bus agit, nulla prorsus de Labaro consignato Christi nomine mentio: de Draconibus tantum his versibus:

Lateq; videres Surgere purpureis undantes anguibus hastas, Serpentumq; vago celum senire volatu.]

At vbi Labarum Christi nomine insignitum, quod Christianorum Imperatorum exerci- tus præ-

STILICO SOLICITVS PRO SALVTE IMPERII, QUAM RVFINVS IMPEDIT. d Claudian. in Ruffin. lib. I.

OB IMPIETATEM GRAECIA DATA BARBARIS.

Zosimus lib. 4.

ATHENAS ADHVC VI- GEBAT IM- PIETAS. Eunap. in Maximo.

tus præcedere consuevit? Numquid eo præcipuo signo carebat in hac expeditione Roma- nus exercitus? minimè gentium. Sed exhorruit Ethnicus poeta nomen Christi. Nemo enim potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto: quo cum iste omnino careret, afflatus Apolline, penitus prætermisit. Præcedere namque consueuisse Stiliconis ducis exercitus Christiani, cum & ipse esset Christianus, & sub Christiano Imperatore, Labarum, Christia- nus poeta Prudentius* fidem facit, qui & ipse agens de alia expeditione eiusdem Stiliconis, quæ postea contigit sub eodem Honorio Imperatore, ista versibus cecinit:

Dux agminis, imperiique, Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius Atque parens Stilico: Deus vnus Christus vtrique. Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti Inscripta, cecinere tubæ. Prima hasta Dracones Præcurrit, quæ Christi apicem sublimior effert.]

Vides igitur ante signa Draconum præcessisse Labarum Christi nomine consuetis charac- teribus insignitum. Sic itaque Stilico magnis animis sumptis, vtrumque ducens exercitum, in Græcia apud Thessaliam agentes Gothos inuenit: cunctisque scitè fortiterque paratis, vt cum eis bello decerneret, incensisque ad hoc ipsum militibus, arte iterum Ruffini præripitur certa victoria: cum ille timens sibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipsum arma cõuerteret, egit apud Arcadium mille suadendi modis, quibus persuasit adolescenti, vt Orientalem exercitum Con- stantinopolim reuocaret: quod ab Imperatore tandem extortum, celeri nuncio idem Ruffi- nus exercitui in procinctu auspicandi belli posito nunciandum curauit. Id cum ægro indi- gnoque animo ab ipso Stilicone atque vtroque simul exercitu acceptum esset, quod quasi è manibus erepta vincendi gloria, vnusq; hominis inuidia, fugax elaberetur de exercitu Go- thorum victoria, sinerenturque sub iugo captæ prouinciæ, & barbaricæ insolentiæ daretur au- daciora præsumere, atque maiora tentare: qui in hostes incensi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio exercitus dissoluendi, concitati mouentur, in ipsumque vnum exerta incassum aduersus barbaros arma conuertunt. Cum igitur pariter omnes Ruffini sitirent sanguinem, & vindictæ ardore flagrarent, quonam modo agendum id esset, res inter paucos ductores exercitus consilio versatur. Re verò composita, coguntur in- ter se diuidi duo illi victores exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyran- num vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant. sicque tristibus inter se diuulsis non sine mutuo luctu copiarum vitricium ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam marens rediit; Gainas verò præfectus militibus Orientis, vnà cum illis Constantinopolim versus, quo vocabatur, ira æstuans, carpit iter.

Cum autem eidem iam vrbi appropinquasset, data suis tessera de his quæ in Ruffinū actu- ri essent; de aduentu exercitus certiozem reddit Imperatorē, exigens ab eo, quod moris es- set, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter salutare. Cum Ruffinus hæc audiens, læ- titia summa gestiens, quod eo modo Stiliconem æmulum exarmasset, sibi verò cui impera- ret, talem tantumque comparasset exercitum; coniurationis confortibus ad consilium solici- tē conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoq; deuinciendo muneribus simul statuunt, vtq; totius exercitus voce, die sequenti, eo occurfu, Imperator acclamaretur ipse Ruffinus, decernunt. Sic igitur compositis rebus, parata est in crastinum sumenda purpura & diadema, aulæque regio apparatu disposita, quæ nouum exceptura esset Imperatorem: epulisq; adhiberi iussis splendidioribus, insuper & quibus donarentur numismatibus post mensam aureis ex more conuiuiæ, vultus Ruffini imagine cufis; in campum vna cum Arcadio conuenturus op- perientem exercitum, stipatus Ruffinus turma suorum procedit.

Cum igitur ad exercitum peruentum esset, salutatur primus ex more signa Cruce deco- ra Arcadius Imp. ac subinde Ruffinus, faustisque vocibus duces pariter salutant ac lau- dant. Cum mox ab iisdem ducibus data condita tessera, qui denso agmine coagmētatus in vnum erat exercitus, in longum quam citò distentus, atq. reflexus in orbem, Ruffinum cin- git, includitq. medium. Cum ille rei ignarus, tempus adesse ratus, quo acclamaretur à militi- bus Imperator, vrget Arcadium, vt ipse prius eum consortem declaret Imperij. Cum ex in- sperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine ictum vibrantis, vlnusq. letale in- fertur: moxque aliis atque aliis confoditur mille vindicibus gladiis, mille cruentatur ictibus, discerpitur, ac secatur in frustra. Vnius totius exercitus efferrata rabies in vnum conuersa hominem,

LABARVM SIGNVM PRÆCE- DENTIS CHRISTIANVM EXERCITVM.

Prudent. ad- hys. Sym. lib. 3.

RUFFINVS PRODITORIS AGENS EXERCITVM REVOCA- RIV A DE T ARCADIO.

CONFES- RAT EXER- CITVS IN NECEM RUFFINI.

RUFFINVS AB EXER- CITU CIR- CVMDATUS OCCIDITVR.

hominem, conceptum ante, diuque retentum in stomacho euomens repente odium, quæ tunc fecerit, quemquam meditari posse, quis putet, nedum pro dignitate describere?

* Claud. in Ruf. lib. 2.

Claudianus autem casum illum ita his cecinit versibus:

Mox omnes fodiant hastis: artusq; trementes Dilaniant. Vno tot corpore pila tepefcunt, Et non infecto puduit mucrone reuerti. Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt Lumina: truncatos alij rapnere lacertos. Amputat ille pedes: humerum quatit ille solutis Nexibus. Hic fracti referat curuamina dorsi: Hic iecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas Pulmonis latebras. Spatium non inuenit ira, Nec locus est odii. Consumpto funere, vix tum Describitur, sparsumq; cadit per tela cadauer.]

LYDIBRIVM DE RVFFINI MANV.

At neccearuit digno triumpho tanta de expugnata prodicione victoria. Membra siquidem Ruffini inter milites partita, singula singulis distributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in urbem: eminebat verò inter ea caput impositum pilo. sed & iucundum afflicto populo spectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ à milite secta, cum ex ipsa sectione nerui qui mouent articulos prominere, iisdem vel attractis, vel remissis, manus ipsa claudi poterat & aperiri, ludusq; militi facta est, conuersaque in ludibrium Ruffini rapacitatis; cum miles eandem pansam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dicitaret; oblatoque palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis strictisque digitis, eum à Ruffino auidè acceptum significaret. Describit istum ludum idem Claudianus his versibus, ac primùm de capite:

* Claud. in Ruf. lib. 6.

Prodigiale caput, quodd iam de cuspide summa Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa. Dextera quin etiam ludo concessa vagatur Aera petens: pœnasq; animi persoluit auaræ Terribili lucro: viuosq; imitata retentus Cogitur adductus digitos inflectere neruis.]

* Zosimus lib. 5.

* Hieron. epist. 3.

* Psal. 65.

DIVINA PROVIDENTIA PER SPIGVA CVNCTI FACTA NECE RVFFINI.

* Claud. in Ruf. lib. 1.

Eadem fermè Zosimus, & ex nostris S. Hieronymus ad Heliodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Constantinopolim gestatum est: & abscissa manus dextera, ad dedecus infatiabilis auaritiæ, ostiatim stipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures.

Verè terribilis Deus in consiliis super filios hominum. Qui innocentium (vt dictum est) sanguinem sparserat, & in Theffalonicensium necem exercitum in Circum immiserat: ipse ab exercitu circumdatus, militum omnium confossus est armis: quiq; infatiabili cupidine auri prouinciarum exhauserat facultates, obolos mendicat mortuus: ambiensq; iniustam hominū purpuram, proprio statim sanguine apparuit purpuratus: ac denique super omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentiùs in urbem euehitur super pilum. Vnde & Gentilis ille auctor ex huiuscemodi Ruffini supplicio didicit esse superis prouidentiam, quàm interdum negabat, cum malos impunè aliquando cerneret deliquisse. Quamobrem merito ista versibus clamat:

Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum, Absolutiq; deos. Iam non ad culmina rerum Iniustos creuisse queror. Tolluntur in altum, Vt lapsu grauiore ruant, &c.]

* Marcellin. in Chron.

* Socrat. lib. 6. cap. 1.

THEODOSII CORPVRE LATVM CONSTANTINOPOLIM.

Porro facta sunt hæc omnia (vt docent Marcellinus & Socrates) hoc ipso anno iisdem Conf. Olybrio atque Probino, V. Kalend. Decembris. Cum verò haud pridem, nempe sexto Idus Nouembris, Magni Theodosij corpus ex Italia delatum fuisset Constantinopolim: rediisse quidem visusest rediuius ipse in Orientem, vt de iniquissimo proditore pœnas sumeret, filiumque obsessum factione sceleratorum eriperet, atque in Imperio stabiliret. Hoc fortasse numismata illa Arcadij declarant, cum eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominū manu demissa porrigitur: vt ex ipsis vnum formis hic redditum vides: quo quidem summo Deo curæ fuisse Arcadij Imperium, diademate desuper oblato, monstratur.

A

a

* Rom. apud Lelium Pasqualinum Canonico S. Maria Maior.

B

Reperimus & aliud huic simile numisma, sed cum additamento Crucis egregiè sculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

b

* Dono acceptum à Hieron. Manilio Canonico S. Maria Maior.

C

D

Sed cur Crux addita? historiam accipe. Persæ enim, qui Theodosio viuente nequicquam moliri aduersus Romanum Imperium ausi sunt, eo mortuo, & Christianis apud eos agentibus faceffere negotium, & bellum agere aduersus Romanos aggressi sunt: sed quàm celeritè Dei beneficio compressi fuerunt. Quo tempore, ob rei bene gestæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) suis voluit Arcadius addi nummis. Porro de nummis historiam à S. Prospero descriptam habes his verbis: Sanè nostris temporibus apud Persas persecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioso & Christiano Principe. Qui, ne traderet ad se confugientes Armenos, bellum cum Persis confecit. Eo signo, antequam potitus victoria, iam coeuntibus prælium militibus, aeræ Cruces in vestibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem signo Crucis fieri præcepit, quæ in vsu totius Orbis, & maxime Asiæ, hodieque persistit.] hæc Prosper. Quod verò in vtriusque nummi Labaro, x, elementum expressum vides, Christi nomen significare, testificatione Iuliani Imp. satis perspicuè superiori tomo demonstratum est. Ceterum quod ad victoriam spectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonū Romano conciliauit Imperio, quòd Idegerdes Rex Persarum, semel Crucis potentia victus, non solum per annos viginti bellum non mouit aduersus Arcadium, sed etiam factus est post eius obitum Imperij Romani defensor, cum Theodosius infans imbellis successit eiusdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vnde occasione numismatum digressa est, oratio reuertatur.

* Prosper. de Praedict. lib. 3. c. 34.

E

Eo autem adeò miserando interitu sublato de medio: quid in eius propinquos actum sit, Marcellinus ita describit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius sacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autem hæc & Zosimus: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ contra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penes se potestatem omnem habebat, ac Ruffini quidem facultates sibi maiori ex parte vendicabat, cum aliis quoque permisisset vt ex iis ea sumerent quæ possideri ab illis posse quoquo modo viderentur. Vxore verò filiaque Ruffini ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data concessit, vt ad Hierosolymorum urbem nauigarent.] hæc de his ipse. Porro sororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixisse Hierosolymis, & peregrinatam esse in Ægyptum, paulo post dicturi sumus.

* Marcellin. in Chron. Zosimus lib. 9. QVID AC TVM DE RVFFINI PROPINQVIS.

Mox autem subdit idem Zosimus de Timasio Consulari, qui cū Promoto gesserat Consulatum

fulatum, Eutropij arte deportato à militum satellitio in Oasim tetertimum omnium exilij locum, de quo post cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus: Timasius præcipitatus repente de altissimo dignitatis gradu, euasisse se putat, quòd Oasi (sic legendum est pro Afse) viuit inglorius.] Erat autem hic quidem Timasius vnus ex Ruffini comitibus ad omne scelus paratissimus administer, de quo ista Suidas: Is homo insolens, & in re militari versatus, summum rerum humanarum, honorem, opes abundantes, & suo arbitratu viuendi licentiam existimans, cum propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orientem neque occidentem Solem inspiceret, reuocationem illam immortalitati parem ratus, ab exercitationibus voluptuariis & dissoluta viuendi ratione auersus, animo ad gloriæ cupiditatem intento, ex Pamphilia grauis surrexit: in Lydiam reuersus est Regis instar, aut eius qui Imperatorem & euuuchum obiter pro delectamento habiturus esset, si veller.] hæc Suidas de Timasio, qui (vt diximus) miserima omnium deportatione in Oasim amandatus est. Qui quidem locus à Zosimo ita describitur: Terra in medio arenosa, vasta prius & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partim quod venti arena vestigia compleant & aboleant: partim quod nec arbor vlla nec domicilium sit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere possint.] hæc ipse. At de Oasi in Notis actum pluribus. Subdit his idem auctor de Abundantio item Consulè ordinario nobilissimo tunc temporis relegato Sydone Phœnicia oppido. Verùm S. Hieronymus de eiusdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iussum tradit.

Quod verò ad Ruffini sororem spectat, fuit hæc virgo Christo dicata, egregia sanctitate atque eruditione conspicua, de qua hæc pauca Palladius: Euenit autem vt postea simul ad Egyptum ex Ælia proficiscerentur, Melania scilicet alumna Romana femina, sanctam Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Ex præfecti sororem. Erat etiam nobiscum Iouinius tunc diaconus, nunc verò ciuitatis Afcalonensium Episcopus, vir admodum sanctus, & amator & lector studiosissimus litterarum. Cum ergo in itinere nos æstus vehementissimus occupasset, & Pelusium oppidum fuiffemus ingressi, S. Iouinius æstu nimio fatigatus cœperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refouere infusione. Quo ita vt desiderauerat facto, super pellitam se atque in solo stratam proiecerat plumam. Ad quem sancta illa Siluia veluti filium verum sapiens mater accessit, & molliciem ipsius deliciasque reprehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc sanguis tuus viuit, sic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc nasci soleant animæ læsiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod sexagesimum ipsa æui annum agens, excepta summitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem aliquam membrorum aqua laui; & hoc cum variis semper ægritudinibus laborarem, & ab ipsis quoque cogerer medicis vt lauacro: numquam tamen volui antiquum corporis mei morem palpare: non in lecto quieui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipsa eloquentissima fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret, omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens, inter quos tricies centena millia versus legendo transferat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Basilijque & aliorum studiosissimorum virorum vicies centena millia: quæ tamen non quasi perfunctorie transcurrerat, sed vnumquemque septies auctorem reuoluens. vnde mendacij scientia nominum atque sectarum penitus liberata, cælestibus pennis per gratiam litterarum (sic loquitur Origenista) ad æternam spem Saluatoris, gallina spiritualis effecta, potuit euolare, immortales à Deo vicissitudines receptura.] hucusque Palladius de sorore Ruffini Præfecti, ter planè felicitis, si sororis exemplo, cælestibus potius quàm terrenis inhiare diuitiis didicisset.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repositæ fuerint, haud tamen summoti sunt barbari, iam ab ipso in diuersas prouincias Imperij Orientalis immisi: qui enim vt hostes populabundi eas ingressi fuerunt, ita vt indigenæ coluerunt, adeo vt Romanas vires contemptui habere cœperint, immo & illis insolentius exprobrarent. Nam audi, rogo, quæ de iis temporibus S. Ioannes Chrysofomus tradat: dum enim suæ ætatis mala illata deplorat, hæc post multa alia id genus habet: Ceterum ad ipsorum etiam qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eò quòd qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vsus est, multosque habet vndique insidiantes.] de Honorio ista. Alteram verò (subdit) timore exanimatam, & iis qui capite damnati sunt miseriorem vitam ducentem

^a Hieron. epist. 3. TIMASIVS DEPORTATVS IN OASIM.

^b recreationem

^c Zosim. lib. 5.

^d Hieron. epist. 3.

^e Pallad. in Lausiac. c. 33. DE RVFFINI SORORE VIRGINE DICATA.

BARBARI INSOLENTIORES EFFECTI.

^f Chrysof. ad viduam inuit.

A ducentem, eò quòd vir ipsius, ab eo tempore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernum diem in bello præliisque versatur; verecundiaque, pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis quàm ex calamitatibus tabescit. Quod enim antea numquam, nunc euenit, vt barbari propriam relinquentes regionem, multa stadiorum millia regionis nostræ percurrerint: & agris incensis, captisque vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerunt. Ac perinde quasi choreas ducerent, non bellum gererent, ita nostros omnes irrident. Et quemdam ex illorum Regibus dixisse ferunt, mirari se impudentiam nostrorum militum, qui cum facilius quàm oues soleant iugulari, adhuc victoriam sperent, neque ex ipsorum regione velint excedere. Nam ipse quidem dixit, sese illis cædendis satietate captum esse. Quo igitur animo & Imperatorem & ipsius vxorem ista verba audientem existimas esse?] hæc Chrysofomus.

Et S. Hieronymus hæc ipsa deplorans: Nostros, inquit, peccatis barbari fortes sunt, nostris vitiiis Romanus superatur exercitus: & quasi non hæc sufficerent cladibus, plus penè bella ciuilia, quàm hostilis mucro consumpsit. Miseri Israelitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantum displicemus Deo, vt per rabiem barbarorum illius in nos ira defæuiat.] & paulo post: Proh pudor, & stolidi vsque ad incredulitatem mens! Romanus exercitus, victor Orbis & dominus, ab his vincitur, hos paueat, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent, qui si terram tetigerint, se mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum voces: Fugient mille, vno persequente? & non amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur, statimque cernamus sagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere.] At de his modò hæc tenus. Iam ad reliqua pergamus.

Hoc eodem anno, eodemque die (inquit Socrates) quo Ruffinus interfectus est, Marcianus Nouatianorum Episcopus excessit à vita: in cuius Episcopatum Sifinnius, de quo supra fecimus mentionem, successit.] hæc ipse.

Quod autem ad res spectat Occidentales, Honorius Imp. lege sancita confirmat priuilegia omnia à prædecessoribus Impp. Catholicæ Ecclesiæ collata, ad Hierium ita rescribens: Quæcumque à parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur, omnibusque qui Ecclesiis seruiunt tuitio deferatur: quia temporibus nostris addi potius reuerentiæ cupimus, quàm ex his quæ olim præstita sunt, immutari. Dat. x. Kal. Apriles, Mediolani Olybrio & Probino Coss.] His quidem pietatis officiis Honorius Augustus primordia sui Imperij consecrans, eiusmodi iecit futuri regiminis fundamenta; nec quid frustra: nã ipse licet imbellis, haud tamen à tyrannis barbarisque comprimi valuit. Quòd si cladem immensam sub eo Romanum est passum Imperium, adscribenda est illa potius Gætilibus superstitiosum cultum instaurare conantibus, vt suo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

Hoc item anno, iisdem nempe Consulibus Olybrio atque Probino, Augustinus (inquit Prosper in Chronico) beati Ambrosij discipulus, multa facundia doctrinaque excellens, Hipponense Regio Africa Episcopus ordinatur] cum ageret annum suæ ætatis quadragesimum primum, vt ex supputatione superius inita annorum eius certa ratione colligitur. Quòd autem adhuc viuente Valerio eiusdem ciuitatis Episcopo, ipse Augustinus idem munus Episcopale suscepit, Possidius eiusmodi causam affert, dum rem gestam ita describit: Ille verò beatus senex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans (videlicet de eminenti Augustini doctrina) & Deo gratias agens de concessio sibi speciali beneficio: metuere cœpit, vt est humanus animus, ne ab aliqua Ecclesia sacerdos probatus ad Episcopatum quæreretur, & sibi auferretur. Nam & id prouenisset, nisi hoc idem Episcopus cognito, ad locum secretum eum transire curasset, occultatumque à quærentibus minimè inueniri fecisset.] hæc Possidius. Sed de sollicita cura populi Hipponensis, ne sibi Augustinus raperetur, habes ab ipso met Augustino scribente ad Aurelium Episcopum Carthaginensem declaratum his verbis, cum se excusat quòd non liceat venire Carthaginem: Absentiam enim meam, inquit, tantum longè Hipponenses vehementer nimisque formidant, neque villo modo mihi sic volunt credere, vt ego vobis.] hæc ipse. Si enim ad Primatem totius Africa Carthaginensem Episcopum diu cupitus proficisci non sineretur, quanto custodiretur studio, intelligere fati potes. Nam subdit Possidius: Vnde amplius formidans idem venerabilis senex, & sciens se corpore & ætate infirmissimum, egit secretis litteris apud Primatem Episcopum sedis Carthaginensis, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisque grauitatem, & obsecrans, vt Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ cathedræ non iam succederet, sed consecraretur Augustinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit sata-

^a Hieron. ep. 9. NOSTRIS PECCATIS BARBARI FORTIORES REDDITI.

^b Isaiæ 30.

^c Socrat. lib. 6. c. 1.

^d l. 29. de Episcop. & cler. Cod. Theod. HONORIUS IMP. FAVET REBUS ECCLESIASTICIS.

^e AUGUSTINVS CREATOR HIPPONENSIS EPISCOPVS.

^f Possid. in Vita S. August. c. 8.

^g Aug. ad Aurel. epist. 64.

CHRISTI
395.SIRICII PAP.
II.ARCAD. & HONOR. IMPP.
I.

gens rescripto impetrauit. Postquam petitionem, ad visitandum adueniente ad Ecclesiam Hipponensem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo, Valerius Antistes Episcopis qui fortè tunc aderant, & vniuersæ plebi inopinatam cunctis suam insinuat tunc voluntatem: omnibusque audientibus, & gratulantibus, atque id fieri perficique ingenti desiderio clamantibus, Episcopatum suscipere contra morem Ecclesiæ, suo viuentis Episcopo, presbyter Augustinus recusabat. Dumque illi fieri solere, ab omnibus suaderetur, atque id ignaro transmarinis & Africanis Ecclesiæ exemplis probaretur, compullus atque coactus succubuit, & Episcopatus curam & maioris loci ordinationem suscepit.]

Requisitus autem aliquando à Donatistis Augustinus, à quonam fuisset ordinatus; gloriatus est, se à Catholica Ecclesiæ Episcopo Primate Numidiæ ordinatum fuisse: id enim ipse testatur in Breuiculo collationis decimæ tertiæ. Subdit autem Possidius: Quod in se ipso postea fieri non debuisset, ut viuo Episcopo suo ordinaretur, & dixit & scripsit, propter Concilij vniuersalis, nempe Nicæni, vetitum; quod iam ordinatus didicit: nec quod sibi factum esse doluit, alius fieri voluit.] hæc Possidius. Quæ autem ipse de his citat eiusdem Augustini factum detestantia dicta, extant ipsa in Actis publicis designati Heraclij presbyteri sui futuri successoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit, in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo meo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum esse nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo.] At verò quem citat Nicænum canonem, ille fuisse creditur, in cuius fine, cum actum est in eo de Nouatianis ad Ecclesiam redeuntibus, hæc verba leguntur: Ne in vna ciuitate duo Episcopi esse probentur.] sic ibi octauo canone: quamuis alij velint specialem ea de re constitutionem esse editam, quæ non extet.

Quod verò de S. Augustino Possidius agens, de eius ordinatione hæc ad finem apponit: C Vnde etiam fategit, ut Conciliis constitueretur Episcoporum, ab ordinatoribus deberi ordinandis vel ordinatis omnium statuta sacerdotum in notitiam esse deferenda.] constat planè de his actum post sequentem annum in Concilio Carthagenensi celebrato Cæsario & Attico Consulibus; in quo hæc tertio canone ex suggestionem S. Augustini (ut Possidius monet) decreta esse leguntur: Item placuit, ut ordinandis Episcopis vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum iuculcentur: ne se quid contra statuta Concilij fecisse poeniteat.] hæc ibi: sicque sollicitè cauendum putauit ab aliis, quod ipse nescius deliquisset. Solemnis autem remansit Hipponensibus more maiorum dies illa, qua talem tantumque ordinatum meruerunt Episcopum obtinere; anniuersariaque celebritate eandem colere curauerunt; qua ipse Augustinus de eadem sua ordinatione homilias habere solebat ad populum: extant adhuc ex ipsis duæ eodem argumento conscriptæ.

Idem insuper Augustinus litteris scriptis ad Paulinum & Therasiam, qui in agro Nolano vitam monasticam excolentes, iam (ut dictum est) annum exegissent, de sua ordinatione obiter tunc facta hæc ait: Qua Ecclesiæ cura teneat, ex hoc vestra charitas oportet attendat, quod beatissimus pater Valerius (qui vos nobiscum quantum saluet, quantum sitiat, audietis ex fratribus) nec presbyterum me esse suum passus est, nisi maiorem mihi coepiscopatus sarcinam imponeret. Quod quidem, quia tanta eius charitate, tantoque populi studio Dominum id velle credidi, nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excusatio clauderetur, vehementer timui excusare.] ita ipse, & quidem hoc anno mox post suam ordinationem: nam aliam ad eisdem epistolam haud pridem ab ipso datam, cum adhuc presbyter esset, scriptam fuisse liquet.

Porrò ipse Paulinus, his acceptis de Augustini ordinatione litteris, miro exultans gaudio (quantus enim ille esset, ex eius scriptis aduersus Manichæos ab Alypio missis fati nouerat) die sequenti post acceptas dictas Augustini litteras, ad Romanianum scribens, hæc habet: Non autem tantum hoc scribimus, gratulandum quod Episcopatum Augustinus acceperit, sed quod hanc Dei curam meruerint Africanæ Ecclesiæ, ut verba caelestia Augustini ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita consecratus est, non ut succederet in cathedra Episcopo, sed accederet: nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ Episcopo, coepiscopus Augustinus est: Et ille beatus senex, cui purissimam mentem nulla vniquam liuentis inuidiæ macula suffudit, dignos sui cordis pace nunc ab Altissimo fructus capit, ut quem successorem sacerdotij sui suppliciter optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit, antequam fieret? Sed in hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud potest: Hominibus hæc ardua, apud

AVGVSTI-
NVS A QVO
ORDINATUS
EPISCOPVS.
Aug. in Bre-
uiculo collat. deci-
mæ tertie. c. 7.

b Possid. in Vi-
ta S. Augusti-
ni. c. 8.
CANONVM
SCIENTIAM
IN ORDI-
NANDO
REQVIRI.
Concil. Car-
thag. 3. c. 3.

d Aug. hom.
24. c. 25.
Aug. epist. 34.
AVGVSTI-
NVS DE
SVA ORDI-
NATIONE
SCRIBIT
AD PAVLI-
NVM.

ORDINA-
TIONIS S.
AVGVSTINI
PRAECO-
NIVM EX
PAVLINO.
Apud Aug.
epist. 36.

g Luc. 12.

CHRISTI
395.SIRICII PAP.
II.ARCAD. & HONOR. IMPP.
I.

A apud Deum autem omnia possibilia. Exultemus itaque & lætemur in eo, qui facit mirabilia solus, & qui facit vnanimes habitare in domo: quoniam ipse respexit humilitatem nostram, & visitauit in bono plebem suam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri sui, & nunc exaltauit cornu Ecclesiæ suæ in electis suis, ut cornua peccatorum (sicut per Prophetam spondet) hoc est, Donatistarum, Manichæorumque confringat. Utinam hæc nunc Domini tuba, quæ per Augustinum intonat, filij nostri Licentij pulset auditus, &c.]

Verum eiusmodi litterarum consuetudo, quæ inter sanctos Dei viros Paulinum & Augustinum intercessit, hoc ipso anno cœpta est, cum prioribus Paulinus litteris Augustinum salutabat adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos scriptos dono Alypij Episcopij Tagastensis: ex quibus quidem quantus Augustinus esset, leonem (ut ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O verè sal terræ, quo præcordia nostra, ne possint sæculi vaneſcere errore, condiuntur. O lucerna dignè super candelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè Catholicis vrbibus de septiformi lychno pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licet hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis è confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas.] Scripsit hæc Paulinus ad Augustini litteras (ut profitetur) annum iam habens in conuersione monastica, abdicato iam sæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus ad eundem Augustinum posteriores litteras, cum nondum sciret an priores accepisset, quas dedit per necessarios ipsius Romano & Agili in Africam nauigantibus: cum interea nondum his acceptis, prioribus autem redditis, Augustinus ad Paulinum iam litteras officiosissimas rescripisset adhuc presbyter. Sed inter hæc priorum litterarum commercia creatus (ut dictum est) Episcopus Hipponensis, de sua ipsius tunc facta ordinatione, posterioribus litteris posteriores reddens, ea quæ diximus significauit, misitque ad eum tres à se editos libros de Libero arbitrio; exposcens vicissim ab eo libros à S. Ambrosio aduersus Academicos scriptos; exigens pariter, ut quem scriberet aduersus Paganos, commentarium ad se mitteret.

Vt autem ad ædò amicitia vinculo Paulinus & Augustinus mutuo necerentur, sequenter in primis Alypius Tagastensis Episcopus intercessit, ut litteræ amborum significant. Sed & laudauit mirificè quidem ob egregiæ vitæ sanctitatem Paulinus Alypium; vsque ad ædò, ut vitæ ipsius historiam ab eo ad se scribi rogaret. Cum ille Christianæ modestiæ consulens, totum illud refudit negotium Augustino: qui id se præstiturum prioribus suis ad Paulinum redditis litteris pollicitus est: quod & à Paulino exactum, & ab Augustino (ut erat pollicitus) persolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæc litteræ, sicut & aliæ plurimæ vltro citroque datæ quoad superstites extiterunt: cuius ad ædò longioris temporis spatij non nisi duæ ab alter-

D utris datæ hoc anno litteræ extant, & commentarius ille ad eundem Paulinum ab ipso Augustino de Cura agenda pro mortuis scripto. Verum hoc exemplo & de Paulino in eam adducor sententiam, ut opiner, ipso rogante & sollicitius exposcente, scriptos ab ipso Augustino iam facto Episcopo libros Confessionum: licet id ipse reticuerit Augustinus, ne non tam diuinorum donorum à se perceptorum prædicator, quam sui ipsius videri potuisset esse laudator: cum magna animi summissione illud, confitendo peccata sua, Dei verò munera accepta recensendo, arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Augustino exegisse opiner, illud magnopere persuadet, quod qui Alypij res gestas ad ædò exoptauit & expetiit scripta historia memoriæ commendari, idem ipse Augustino semel atque iterum degustato, eidemque penitus addictus exquisisse videtur auidius, & exegisse importunius, vitæ ipsius Augustini ab ipso commentarium scribi: quod ea modestia atque cautela prudenter ipse quidem exhibuit, dum sua recensendo & descendo peccata, vitam suam à tenera ætate contexit.

Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit, desideratū fuisse in Africa hætenus, quod ipse Alypius expetiit à Paulino, Eusebij Chronicon; quo vno in Ecclesia Dei vsque ad tempora Constantini res gestæ ab origine mundi dispositæ haberentur. Sed & magis miror, quod Paulino haud ad ædò exploratus liber ille fuisset, cuius nec nomen auctoris perspectum haberet, dum nominat illum Eusebium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum, loco Cæsariensis: nam illius, qui eius nominis primò præfuit Nicomediæ, inde verò Constantinopoli, impietate notissimi, nulla vniquam fuit eius argumenti aliqua post obitum lucubratiō, sed tantum (quod omnes norunt) Eusebij Cæsariensis. Quamobrem ipsi quidem de his obiter inter scribendum agenti, lapsam memoriæ potius, quam rei ad ædò aperte incertam ad scribendam, æquiù esse ducimus, cum alioquin in Ecclesiasticis historiis se minime versatum esse, ad Seuerum scribens ipse Paulinus ingenue profitetur his verbis:

Annal. Eccl. Tom. 5.

B 2

Præterea

Apud Aug.
epist. 31.
CONSULTV-
DO LITTE-
RARVM IN-
TER AVGV-
STINVM ET
PAVLINVM.

Paulin. apud
Aug. epist. 33.

Aug. epist. 32.

ALYPIVS
CONCILI-
TOR AMI-
CITIÆ IN-
TER AVGV-
STINVM ET
PAVLINVM.
Apud Aug.
epist. 32.
August. epist.
32.

EUSEBII
CHRONI-
CON EXPE-
TITVM.

Paulin. ep. 9.

Præterea autem iussisti, nimum opulenter tibi de paupere tuo blandiens, ut quæ te de Annalibus non vnus gentis, sed generis humani fugerent, ego videlicet quasi peritior edocerem. Sed sibi imputet famem, qui pauperis amici fores pulsat, & promptuarium inane scrutatur. Numquam enim in hæc inuestiganda & colligenda mihi commodum studium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legere nec legenda, ab historicis scriptoribus peregrinatus sum.] Significat his sanè verbis Paulinus, se haud ad peregrinas res gestas peruestigandas aliquam adhibuisse diligentiam, Romanarum rerum historiarum tantum intentum. Etenim tradit Aufonius, ab ipso Paulino Suetonium in compendium redactum, atque diserto carmine decantatum: quod opus mirificè quidem laudat, cum ait: His longè iucundissimum poëma subdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coëgisti tanta elegantia, solus ut mihi videre affectus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset.] hæc ipse.

Aufon. ep. 19.

Paulin. ead. epist. 9. RUFFINI A QVIL. STVDIVM REQVISI TVM IN HISTORIA CONSCRIBENDA.

Ceterum ut Severo satisfacere, quodnam consilium inierit, ipse mox subdit: Attamen nunc operis tui curam gerens, quo te pro vtilitate fidei nostræ inspiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicasti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore thesauro petiui, & ipsam adnotationem, quam commonitorij vice miseris, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melanię spiritali via comitem, verè sanctum, & piè doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hierosolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus satis perspectus: nondum enim ipse Ruffinus, nisi postquam inde remeans, Romam Penarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus est. sed de his agendum suo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, ista Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum siue regnorum non congruente calculo hiantis historiarum, causas non ediderit, qui & scholiasticis & salutaribus litteris Græcè iuxta ac Latine diues est: vereor ne apud alium in his regionibus frustra requiramus. Quod si præsumptioni de se meæ satisfecerit, prima occasione, si Dominus fauerit, transmittam vnanimi tui, ut cumque mihi super hac ratione rescripserit.] hæc Paulinus.

RUFFINI HISTORIA.

HIERONYMI CHRONICON.

Hieron. in prefat. ad Eusebij Chron.

At num præstitit diligens opus, quod Paulinus petiit, & Seuerus expetit à Paulino, Ruffinus? minimè gentium, mea quidem sententia: nam in Eusebij historia, cum eam Latinitate donauit (ut recentior bene oculatus interpret inspexit) multa quidem prætermitit, de quæ suo nonnulla miscuit, atque complura quasi non rectè collocata mutauit, ut eandem reddiderit propemodum alteram: duobus verò libris quod addidit, quibus res gestas à tempore Nicæni Concilij vsque ad obitum Theodosij profecutus est, quàm ieiunè & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recensita sunt superius facillè monstrant. Sed S. Hieronymus perutile opus exhibuit, cum per singulos annos res diuersorum Regum pro temporis ratione collectas ab Eusebio in Latinum vertit, atque à tempore Constantini vsque ad sextum Consulatum (ut ipse testatur) Valentis & Valentiniani Iunioris secundum eodem ordine reliqua profecutus est: res gestas verò Gratiani atque Theodosij latiori se historiarum stylo reseruasse testatur: Non (inquit) quod de viuentibus timuerim liberè ac verè scribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra nostra barbaris, incerta sunt omnia.] verum haud ea profecutus videtur.

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVIBUS ET QVALES.

Perfecit tamen nihilominus ipse Seuerus duos sacræ historiarum libros, ab origine mundi exordians, ad sua vsque tempora eos producens. Scripsit ille quidem eo anno quo gesserunt Consulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringentesimo, ut ex eius scriptis colligitur, dum à Consulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadragintaquinque. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodosij, eiusdem quoque argumenti lucubrationem elaborasse. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorum historiam edidit, incipiens ab Octauiano Augusto vsque ad Theodosij Imp. obitum, ad quem viuentem opus inscripsit, à quo & decoratus est Urbana Præfectura, necnon Comitatu sacrarum largitionum. Paulò autem ante ipsum Eutropius ad Valentem Imperatorem scripserat breue compendium Romanorum historiarum. Secutus est hos Zosimus sub Honorio, sed minori fide, maiori verò impietate. Rursum ex nostris Paulus Orosius id ipsum præstitit sub eodem Imperatore: verum de eo inferius.

At licet tot historicis hæc ætas abundasse videatur; tamen adhuc inops harum facultatum remansit & in nonnullis obscura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint, alij

A alij intactas penitus reliquerint, desideretur autem in aliis ordo, in aliis verò temporum exactior indagatio, periclitenturque alij veritate, ac pariter pietate; affectuque priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attexerint. Porro hos omnes audire, & in medio sedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, disquirere singula & iudicare, prætermissaque indagare, abstrusa abditaque refodere, itemque cuncta in veritatis conflatorio examinare atque purgare, aurumque è terra seligere, haud leue negotium, tenuisque laboris est opus. Hinc videas veritices oratorum hoc genus scribendi attingere hæsitasse: Tullium interea se excusare, quod istæ digno stylo profecuti, hominis in primis sit soluti omni negotio: & cum tandem istud scribendi genus attigit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione derisum, nec dignum habitum quod posteris traderetur, sed perpetuò silentio obruendum. Et Plinius, cui (ut ipse testatur) fuit cum Cicerone æmulatio, negauit Capioni suo id exponenti, se scripturum historias, dum ageret oratorem; quod opus præ sui magnitudine totum requireret hominem, & planè diuersa esset vtriusque ratio scriptionis. Sed quorsum nos occasio Eusebij Chronici ab Alypio expetiti & à Paulino perquisiti pertraxit? Attamen aliquantisper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis historicos numerauit, & scabra, per quæ assidue ipsa duceretur, semel ostendit. Sed iam ad ipsum, à quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius sunt reliqua, breuiter profecutura dictio reuocetur.

Cicero de leg. lib. 1.

Dio hist. Rom. lib. 46.

Plin. lib. 1. epist. 5.

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & amplissimorum magistratum functione vbique notum atque conspicuum, abdicatione rerum temporalium longè clarius atque celebrius esset vbique redditum; non Alypij tantum & Augustini, sed & aliorum in Africa Catholice Ecclesie Episcoporum permouit animos, & excitauit affectus: ad eum vt iidem ipsum litteris, legatione ad eum missa, salutauerint, quarum ipse meminit scribens ad Romanianum his verbis: Optatissime (inquit) sanctorum & carissimorum virorum inde epistolas receperamus, id est, Aurelij, Alypij, Augustini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Episcoporum.] erat Seuerus iste Ecclesie Mileuitanæ in Numidia Præsul, ut ipse Augustinus affirmat: Profuturus autem Calamensis Ecclesie Episcopus, ad quem extat Augustini epistola centesima nonagesima. Porro de eiusmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum scribens, cum ait: Afri quoque ad nos Episcopi reuifendos prima ætate miserunt.]

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPI S AD PAULINVM.

Apud Aug. epist. 36.

Aug. epist. 34.

Paulin. ep. 1.

Quanto nam autem tenerentur illi videndi eundem desiderio, ipse sanctus Augustinus ad eum scribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & postulo, & flagito, ut in Africam, maiore talium hominum siti quàm siccitatis mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non solum propter desiderium meum; neque solum propter eos, qui vel per nos vestrum propositum, vel vnde cumque fama prædicante didicerunt: sed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen possunt comperta diligere: vos istis terris etiam corporaliter adesse cupimus. Quamuis enim sedulo atque misericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum nostrarum luceant opera vestra, ut videant bona facta vestra, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.] hæc & alia plura id genus Augustinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaque accensa in Ecclesia Catholica face illuminaretur Ecclesia Africana; quod ad eum magna esse viderentur quæ de ipsius supereminenti Christiana philosophia diuulgata essent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipse eius aspectus oculis certiori fide repræsentaret.

Aug. epist. 34.

AFRICANI CVPIDI VIDENTI PAULINVM.

Aug. epist. 39.

Hac eadem Afrorum Episcoporum legatione sanctus Augustinus dedit litteras ad Licentium Alypij Episcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipso olim Mediolani philosophicis disciplinis aliisque scientiis apprime imbutum: quem detentum Urbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat sæculo, atque ad exultioris vitæ se conferat institutum. & inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, disce Paulinum egregium & sanctum Dei seruum, quàm grandem factum huius sæculi tanto generosiore quanto humiliori ceruice incunctanter excusserit, vt eam subderet Christi iugo, sicut subdidit, & nunc illo moderatore itineris sui quietus & modestus exultat. Vade, disce, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpisse agrum Campanum propè Nolam. Sed & ipse Paulinus, quem sciret Licentium poëticis facultatibus egregiè excellentem, versibus ad eum prosaque mixtam scripsit epistolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus est: escam illam nimirum apponens hamo, qua sciebat iuuenem

Aug. epist. 39.

AVGVSTINVS SOLICITVS DE SALVTE LICENTII.

Paulin. epist. 36. apud August.

CHRISTI
395.SIRICII PAP.
II.ARCAD. & HONOR. IMPP.
I.

uenem illum magnopere delectari, poetis nimirum numeris concinnatam, atque potentem ad persuadendum metricam texens orationem.

ROMANIA-
NVS LICEN-
TII PATER.
2 Aug. contra
Academ. lib. 1.
cap. 20.

Exhibuerat Licentius iste, Mediolani cum esset, tale tantumque vitæ bene compositz specimen, vt eum patri ipsius Romaniano Augustinus in libro contra Academicos elaborato proposuerit imitandum. Nam ipse ibi: In hac, inquit, mecum studiosissime viuit noster Licentius, ad eam totus à iuuenilibus illecebris voluptatibusque conuersus est: ita vt eum non temerè patri audeam imitandum proponere.] hæc ipse, cum Romanianum parentem eius, scribens contra Academicos librum, ad veram capeffendam philosophiam hortatur: ex quo quidem commentario, qualis quantusque fuerit Licentius ipse, poteris facile intelligere, necnon ex libris ab eodem Augustino de Ordine scriptis, & de Vita beata. Accidit autem postea vice versa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Mediolanum adduxerant, filij exemplo studuit ad veram philosophiam perducere; modò ipse Augustinus Licentium ipsum Romæ cum patre agentem, mundi que honoribus inhiantem, per Paulinum, & Paulinus per eundem Romanianum, ad eum scribens, ad meliorem frugem restituere conarentur.

2 Aug. Confess.
lib. 7. c. 14.3 Aug. epist. 12
4 Apud Aug.
epist. 36.

Laborauit in hoc magnopere Augustinus: tum quòd eundem Licentium liberalibus scientiis olim excolens, æquè eruditum atque probum adolescentem reddiderat: tum etiam quòd Romaniano eius parenti plurimum se debere sentiret. Quantum verò idem nobilissimus Tagastensis conciuis, homo prædiues, de ipso Augustino benemeritus fuerit, cui eam ob causam non ipsum tantum, sed vniuersam Catholicam Ecclesiã magnopere deuinã esse, necesse sit profiteri: ex ipsomet Augustino intelliges, cum hæc ait, aduersus Academicos disputans: Ergo ne tibi gratiam non repensabo? An fortasse paululum debeo? Tu me adolescentulum pauperem ad peregrina studia pergentem, & domo, & sumptu, & (quod plus est) animo excepisti. Tu patre orbatum, amicitia consolatus es, hortatione animasti, ope adiuuisti. Tu in nostro ipso municipio fauore, familiaritate, communicatione domus tuæ penè tecum clarum primatemque me fecisti. Tu Carthaginem illustrioris professionis gratia remeantem, cum tibi soli & meorum nulli consilium meum spemque aperuisssem, quamuis aliquantum illo tibi inuito, quia ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus es: tamen vbi euincere adolescentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis nequisti, ex dehortatore in adiutorem mira benevolentia moderatione conuersus es. Tu necessariis omnibus iter adinuicem meum. Tu ibidem rursus, qui cunabula & quasi nidum studiorum meorum foueras, iam volare audentis sustentasti rudimenta. Tu etiam, cum te absente atque ignorante nauigassem nihil succensens, quòd non tecum communicassem vt solerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam suspicans, mansisti inconcusus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deserti à magistro, quàm nostræ mentis penetralia puritasque versata est. Postremò quicquid de otio meo modò gaudeo, quòd à superfluarum cupiditatum vinculis euolauit, quòd depositis oneribus mortuarum curarum respicio, respicio, redeo ad me, quòd quero intentissimus veritatem, quam inuenire iam ingredior, quam me ad ipsum summum bonum prouecturam esse confido, tu animasti, tu impulisti, tu fecisti.] hæc ad Romanianum Augustinus, rependens vicem in salute Licentij eius filij: nam inferius de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus cœpit iam philosophari, &c.] Sed & vberiore rependisse constat gratiam Augustinum Romaniano, cum rogatus olim ab eo, quid de vera religione sentiret, veram planè esse docuit Christianam, eodemque argumento librum ad ipsum conscripsit, ex quo ipse veræ pietatis didicit stabilis esse cultor, qui hæcenus in diuersa ambiguus fluctuasset. Voluimus hinc eiusmodi vtriusque in se inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere consignata, quòd Dei Ecclesia ex iisdem vtrique plurimum debeat: Romaniano, qui talem tantumque doctorem sua ope præstitit Augustinum: ipsi verò quantum Catholici omnes debeant Augustino, vna est omnium vno ore confessio.

5 Aug. contra
Academ. lib. 2.
c. 2.ROMANIA-
NVS AVGV-
STINO OM-
NIA SV-
PEDITAVIT.6 Aug. contra
Acad. lib. 2. c. 3.7 Aug. de vera
religione. c. 7.8 Apud Aug.
epist. 36.

Quod rursus ad Licentium spectat, quem diximus fuisse eiusdem filium Romaniani: eundem quoque Alypium Tagastensem habuisse fratrem, Paulinus versibus illis ad eum scriptis testari videtur, quibus ait:

*Frater Alypius est, Augustinusque magister:
Sanguinis hic consors, hic sator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennas talibus astra sequi?] &c.*

At

CHRISTI
395.SIRICII PAP.
II.ARCAD. & HONOR. IMPP.
I.

A Ar non sic inter se fratres fuisse intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint, sed patruelles: siquidem (vt ipse auctor est Augustinus) similtas quædam inter patrem Alypium & ipsum Augustinum diutius intercessit, inter patrem verò Licentij, ipsum nimirum Romanianum, & Augustinum, magna semper (vt nuper vidimus) viguit necessitudo atque concordia. Ar de legatione Africanorum Episcoporum ad S. Paulinum hæcenus.

9 Aug. Confess.
lib. 6. c. 7.

Porro ex eiusdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachismum in Africa, quem ex Italia Augustinus patrium solum repetens ante sex annos illuc primus inuexerat, iam longè lateque fecunda fuisse propagatione diffusum. Nam in fine eius epistolæ hæc verba leguntur: Benedictos sanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (si dignatur) nostros tam in ecclesiis, quàm in

MONA-
CHISMVS
IN AFRICA
PROPAGA-
TVS.
10 Apud Aug.
epist. 35.

B cognitis tibi per Africam locis Domino catholicè seruientes, multo affectu & obsequio salutarum rogamus.] hæc ipse. Sed & Possidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Episcopi, & monasteria ex primo illo ab Augustino erecto monasterio, docet his verbis: Proficientes verò doctrina diuina sub sancto & cum sancto Augustino in monasterio Deo seruientes, Ecclesiæ Hipponensis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innotescente ac clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholicæ prædicationis veritate, sanctorumque feruorum Dei proposito, continentia, & paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum & esse & crescere cœperat, magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & clericos pax Ecclesiæ atque vnitas & cœpit primò, & postea consecuta est. Nam fermè decem, quos ipse noui, sanctos ac venerabiles viros continentes & doctissimos beatus Augustinus diuersis Ecclesiis, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterque & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesiis propagatis, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, ceteris Ecclesiis promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.] hæc Possidius: vt planè videas ex vno Augustini monasterio vniuersam Catholicam Ecclesiam Africanam sanctis sacerdotibus & monasteriis (ex aliis, aliis deriuantibus) breui tempore fuisse repletam, Donatistis propterea inuidentibus, & nomen monachi execrantibus. Sed de his alibi.

11 Possid. in Vit.
August. cap. 11.12 Augustin. in
Ipan. tract. 97.

At denique vt ad eundem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Episcopis missam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Consulibus annum absoluisse in agro Nolano diximus, constat eodem quoque anno ad Seuerum primam scripsisse epistolam, qua de his quæ transacta fuissent cum Romano Pontifice, de quo secessione sua & legatione Africanorum Episcoporum nuper suscepta, mentionem habet. Liqueat insuper, eodem hoc primo anno suæ commorationis in agro Nolano apud sanctum Felicem, secundum eius Natalitium carmine cecinisse: statuisse quippe ipsum qualibet anniuersaria die natalis ipsius carmen in laudem eius scribere, idem ipse ad eundem Seuerum scribens testatur his verbis: Habes ergo libellos à me duos, vnum versibus, Natalitium, de mea solempni ad Dominædium cantilena, cui corpore & spiritu quotidie, lingua autem quotannis pensito dulcissimum seruitutis voluntariæ tributum in die festo consecrationis eius, immolans Christo hostiam laudis, & reddens Altissimo vota mea.] hæc ipse. Porro secundum ordine positum est primum carmen de Natalitio Nolæ scriptum: nam primum constat absentem agentemque in Hispania descripsisse. Ceterum scias Paulinum appellare consueuisse sanctum Felicem Dominædium, quasi Dominum ædium, quas ipse Paulinus in honorem illius erexerat.

13 Aug. epist. 9.

IESV CHRISTI
ANNVS
396.SIRICII PAP.
ANNVS
12.ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS
2.

T Recentissimus nonagesimus sextus Christi annus, amborum Augustorum Consulatu, Arcadij quartum, tertium verò Honorij, Fastis adscribitur. Huius Honorij tertij Consulatus, sed primi post obitum parentis Theodosij, meminit Paulinus in Ambrosio: vbi & quid acciderit in editione munerum in ipso Consulatus ingressu exhiberi solita, narrat his verbis: Per idem tempus, cum Consulatus sui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanensi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data copia

14 Paulin. in Vi-
ta S. Ambrosij.

copia

ECCLESIAE IMMUNITATEM VIOLANTES PONDANT PONTIFICIAE.

copia est missis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Eusebij Praefecti, vt Cresconius de A ecclesia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, sanctus Episcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quae duces suos habebat de perfidia Arianorum, praualuit aduersus paucos; atque ablato Cresconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Ecclesiae luctum non modicum relinquentes. Nam sacerdos prostratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempore cum reuertissent, & renunciaissent iis a quibus fuerant destinati milites, dimissi leopardi, saltu celeri ad eundem locum, in quo sederant qui de Ecclesia triumphabant, ascendentes, grauiter lanianos reliquerunt. Quod ubi vidit tunc Stilico Comes, poenitentia motus est, ita vt per multos dies satisfaceret sacerdoti. Et illa sum quidem illum qui ablati fuerat dimiserat: sed & quia grauissimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium destinatur, non multo post indulgentia prosequente.] haec de his Paulinus; qui & de eiusdem Stili B conis seruo haec inferius subdit:

DE SERVO STILICONIS A S. AMBROSIO LIBERATO.

Superioribus autem diebus, cum Stiliconis tunc Comitis seruus, qui daemone laborauerat, in Ambrosiana basilica iam sanatus maneret, commendatus a domino suo (seruebatur enim quod libenter ab eodem haberetur) facere falsas epistolas Tribunatus, compertum est: in tantum vt tenerentur homines, qui ad ministrandum pergebant. Sed ubi ad personam serui sui peruenit Comes Stilico, qui in seruo suo noluit vindicare: homines etiam qui decepti fuerant, interuentu sacerdotis dimisit, de ipso vero seruo sacerdoti questus est. Quem vir sanctus, cum de basilica Ambrosiana egrederetur, requiri fecit, atque ad se perducit. Quem cum interrogasset, & deprehendisset auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi satanae in interitum carnis, ne talia aliquis in posterum audeat admittere. Quem eodem momento (cum adhuc sermo esset in ore sacerdotis sancti) spiritus immundus arreptum discerpere C coepit. Quo viso, non minimo timore repleti sumus & admiratione.] haec Paulinus, qui & ista superioribus addidit de legatione Reginae Marcomannorum; quam hoc anno contigisse, ea quae dicentur, facile declarabunt:

FRITIGIL REGINA MARCOMANNORVM CVM VIRO SVO ET PVLLO SEDANT ROMANIS.

Per idem tempus Fritigil quaedam Regina Marcomannorum, cum a quodam Christiano viro, qui ad illam forte de Italiae partibus aduenerat, referente sibi audiret famam viri, Christo credidit, cuius illum seruulum recognouerat: missisque muneribus placatos ab Ecclesia postulauit, vt scriptis ipsius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epistolam praecalam fecit in modum cathecismi, in qua etiam admonet vt suaderet viro suo Romanis pacem seruare. Qua accepta epistola, mulier suavit viro, & cum populo suo se Romanis tradidit. Quae cum aduenisset Mediolanum, plurimum doluit, quod sanctum sacerdotem, ad quem festinauerat, minimè reperisset: iam enim de hac luce migrauerat.] haec Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno sequenti) mense Aprili eundem sanctum sacerdotem ex hac vita migrasse: vt planè intelligantur haec inter eos hoc ipso anno transigi coepta esse. At perisse dolemus adèd nobile scriptorum Ambrosij monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos haecenus barbaros subiugauit, eo praesertim tempore, quo aliae barbaricae nationes ipsum Orientale depascebantur Imperium. Perstitisse & in suscepta fide Christi Marcomannos, semelque initam cum Imperatore Romano pacem firmiter custodisse, certo argumento est, quod inter alios a sancto Hieronymo diuersarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias sub eodem Augusto, Marcomanni minimè recensiti inueniuntur, cum ceteri nominentur, nempe Quadi, Vuandali, Sarmatae, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, & Alemanni, de quibus acturi sumus inferius suo loco. E

Marcellin. in Chron. Prosper. in Chron.

Iisdem Consulibus, tum Marcellinus, tum Prosper prodigium memorabile illud signant, quo ardente desuper caelo, atque terra tremente deorsum, Constantinopolitanae urbis conflagratio, eiusque extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama suos egressa fines, toto penè Orbe diffusa, cunctis innotuit: quae allata in Africam, certisque testibus confirmata, a S. Augustino his verbis describitur: Nonne ante paucos annos, Arcadio Imperatore Constantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forsitan nouerunt, & sunt in hoc populo, qui illic praesentes fuerunt) volens Deus terrete ciuitatem, & terrendo emendare, terrendo conuerrere, terrendo mundare, terrendo mutare: seruo cuidam suo fideli viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem venturo de caelo igne perituram. Eumque admonuit, vt Episcopo diceret. Dictum est. Non contempsit Episcopus, & allocutus est populum. Conuersa est ciuitas in luctum poenitentiae,

Aug. de excidio urbis. c. 6. VRBS CONSTANTINOPOLITANA NOVO CASU PERITERRITA.

Atque, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falsitate deceptum, vel fallaciter decepsisse: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, visa est ignea nubes ab Oriente, primò parua, deinde paulatim, vt accedebat supra ciuitatem, ita crescebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor sulphuris deerat. Omnes ad ecclesiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptismum extorquebat quisque a quo poterat: non solum in ecclesia, sed etiam per domos, per vicos ac plateas salus sacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non praesens utique, sed futura. Attamen post magnam illam tribulationem, ubi exhibuit Deus fidem verbis suis, & reuelationi serui sui: coepit vt creuerat, B minui nubes, paulatimque consumpta est. Populus securus paululum factus, iterum audiuit omnino esse migrandum, quod ciuitas esset proximo sabbato peritura. Migravit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remansit: nemo domum clausit, longè recedens a mœnibus: & dulcia tecta respiciens, relictis carissimis sedibus, voce miserabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progressa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum subito vidit, & vocem magnam emisit ad Deum. Tandemque tranquillitate conspecta, missis qui renunciant, sollicita, quae praedicta fuerat hora transacta: & renunciantibus, quod salua vniuersa mœnia & tecta consisterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo sua quicquam perdidit patente: omnis homo sicut dimisit, inuenit.

INCEN-DIUM ET TERRAE-MOTUS IM-MINENT CI-VITATI CONSTANTINOPOLI-TANAE.

Quid dicemus? vtrum ista ira Dei, an potius misericordia fuit? Quis dubitat, misericordissimum Patrem corrigere voluisse terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil mœnium tanta impendens praesentia calamitatis laesit? Prorsus sicut solet manus erigi ad feriendum, & consternato illo qui feriendus erat, miseratione reuocari: ita factum est illi ciuitati. Verumtamen si eo tempore quo illa derelicta, vniuersus populus abcessit, irrueret vastitas loco, totamque urbem sicut Sodomam nullis saltem ruinis remanentibus perdidisset: quis etiam sic dubitaret quod Deus pepercisset illi ciuitati, qua praemonita & territa, & discedente atque migrante, locus ille consumeretur? sed haecenus de his Augustinus. Cum autem meminisset eiusdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade salutem. ait enim: Interea ingens terræmotus Constantinopoli factus est, ita vt subitus terra tremere, & desuper fusa caelitus flamma penderet; tamdiuque mansit, donec orationibus Arcadij Principis & populi Christiani praesentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans se solum esse & conseruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitae pro huiusmodi causa venerabilis aestimatus.] haec ipse de praesenti clade: quibus haec addit ad eiusdem Arcadij commendandam praesentem fidem ac pietatem.

DIVINA MISERICORDIA INCITATVR TIMOR.

Paul. Diacon. lib. 13.

In vrbe, inquit, Constantinopoli domus est maxima, habens cognomen Caryae, id est, nuncis: est enim in eius domus vestibulo arbor nucis, in qua (vt sermo est) fuerat appensus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic est aedificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit, votoque completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitantes, volentes Imperatorem videre, currebant. & alij quidem foris domum praecesserant, vt melius aspectum Principis & ordinem viderent obsequij; alij vero sequebantur. Dumque omnes cum mulieribus atque filiis, simulque mancipiis extra domum fuissent egressi: repente maxima domus oratorio cohaerens, subito tota corrui: clamor cum admiratione secutus est, quomodo oratio Principis tantos ruinæ imminentis periculo liberauit.] haec Paulus Diaconus, cuncta adscribens Arcadij pietati; ac merito sanè: ius enim Imperij ipsius primordis, optimi quidem atque Christianissimi Principis specimen edidit. Vt nam non Herodias, Ioannis hostis, eius lateri inhæssisset, quae postea ipsum a recto tramite aequitatis abduxit. Sed de his inferius.

ARCADIJ PIETAS COMMENDATA EX MVLTIS.

Effulsit quidem & in his potissimum Arcadij Augusti pietas, cum nihil penes se haberet antiquius, quam fidem Catholicam ab omnibus haeticorum impietatibus munire, haeresesque cum haeticis longè longius pellere, ac penitus profligare. Huius rei causa, simulac (vt vidimus anno superiori) liberata est nactus habenas Imperij, pluribus eisdem haeticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorundem petulantiam, cum iidem procaciter accepta a Praefecto

ARCADIJ ITERVM EXAGITAT HAETICOS.

CHRISTI
396.SIRICII PAP.
12.ARCAD. & HONOR. IMPP.
2.

Præfecto licentia, se inferrent in Urbem, cohibuit, dato ad Clearnchum Urbis Præfectum ad A. uersus eosdem eiusmodi rescripto, quo & ipse Præfectus puniendus esset:

Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius Urbis adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fisco nostro adcorporandis. Præterea omnes clerici hæreticorum ex sacratissima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc interdicitur iis omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus. Statuta uidelicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. V. Non. Martij, Constantinop. Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conss.] hæc quidem aduersus omnes hæreticos. Ceterum Eunomianos priuato edicto ad Præfectum Prætorio Cæsarium dato inquiri iussit. sic enim se habet:

Ne Eunomianorum tanta dementia perseueret, sublimis magnificentia tua omni studio auctores doctoresque Eunomianorum inuestigare festinet: clericique eorum maximè, quorum fusor tantum suavitatem errorem, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus segregentur. Dat. X. Kal. Maij, Constantinop. Arcad. IIII. & Honorio III. Conss.] Sed & aduersus apostatas ad eundem Cæsarium hoc eodem anno eiusdem Arcadij datum rescriptum extat, ac rursus aliud aduersus idololatrias, quos exiit omnibus priuilegiis iisdem antiquo iure concessis, quæ breuitatis causa referre desinimus.

Hoc eodem anno, qui sequens est ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egressu, S. Hieronymus (ut ipse testatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum libellum scripserat, iam vita functo, Epitaphium scripsit ad Heliiodorum Altinensem Episcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius decessu affectus erat, quod quem à tenera ætate Chironis instar ad omnes perfectæ clericalis vitæ numeros composuerat, cum magna gloria tum sanctitatis tum doctrine niteretur, quo tempore ipse iam senior in eum Ecclesiastica onera refundere cogitabat, sic repente è manibus (ut dici solet) abreptus esset. Porro ipse Nepotianus proximè moriturus, patris sui S. Hieronymi memor, sacerdotalem qua utebatur in sacris, ipsi vestem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus eadem uoluit epistola meminisse, cum ait: Quis crederet in tali illum tempore nostræ necessitudinis recordari, & luctante anima studiorum scire dulcedinem? Apprehensa auunculi manu, Hanc, inquit, tunicam, qua utebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi ætate patri, fratri collegio: & quicquid à te nepoti debebatur affectus, in illum transfer, quem mecum pariter diligebas. Atque in talia uerba defecit, auunculi manum, mei recordatione contrectans.] hæc ipse Hieronymus, qui eadem epistola eius uirtutes perpetuæ memoriæ consecrauit: quem meritò, ob uirtutum præstantiam, tota (ut ait) luxit Italia. Probè enim cognitus omnibus, non in clericali tantum Christi miles effulgit, sed & cum antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monasticam disciplinam.

Verum genus illud vitæ quantumlibet summa laude dignum extiterit; tamen quod potiora præpedire uideretur atque differre, haud sibi laudandum putauit ipse Hieronymus, dum hæc ait: Referret (inquam) alius, quod in Palatii militia sub chlamyde & candenti lino corpus eius cilicio tritum sit; quod stans ante sæculi potestates, lurida ieiuniis ora portauerit; quod adhuc sub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingulum, ut uideat, pupillis, orphanis, oppressis, miserisque subueniret. Mihi non placent dilationes istæ imperfectæ seruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiæ præstiterit factus clericus, qui sanctitate ita eluxit in aula; quisque mente ex his quæ de eo S. Hieronymus scribit, ex multis paucis rimari poterit, secretioraque penetrare. At de Nepotiano hætenus, Annalium quidem digno memoria; qui sic ex hac uita recessit, ut tamen clericalis disciplinæ semper uiuentem in Ecclesia perfectam reliquerit formam expressam.

Illud uero Hieronymi ex eadem epistola de propagato longè lateq; apud barbaros Christi nomine his atroxendum putauit: ut uideas potentia Crucis victos, qui diuersis in locis atrox tempore Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit) usque ad Britanniam, à rigida Septentrionis plaga usque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles populi, & tantarum gentium multitudines, quàm variæ longius habitu, tam uerbis & armis, piscium ritu ac locustarum, & uelut muscæ & culices conterebantur (absque notitia enim sui creatoris omnis homo pecus est) nunc uero passionem Christi & resurrectionem

* l. 30. de hæret. Cod. Theod.

* l. 32. de hæret. Cod. Theod.

* l. 6. de apost. Cod. Theod. d. l. 1. de Pagan. Cod. Th.

* Hieron. ep. 3.

HIERONY-
MVS DE
OBITU NE-
POTIANVS
AGIT AD
HELIODO-
RVM.

* Hieron. ead. epist. 3.

* Hieron. ead. epist. 3.
QVAE NE-
POTIANVS
GERIT,
CVM MILI-
TARET IN
PALATIO.* Hieron. ep. 3.
PROPAGA-
TIO FIDELI
CHRISTIA-
NAR.CHRISTI
396.SIRICII PAP.
12.ARCAD. & HONOR. IMPP.
2.

A nem eius cunctarum gentium & uoces & litteræ sonant. Taceo de Hebræis, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei suæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalem animam, & post dissolutionem corporis subsistentem, quod Pythagoras somniauit, Democritus non credit, in consolationem damnationis suæ Socrates disputauit in carcere, Indus, Persa, Gothus, Aegyptius philosophantur. Bessorum feritas, & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferis homines immolabant, stridorem suum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi una uox, CHRISTVS, est.] hæc ibi; & in epistola ad Lætam eodem tempore scripta ita in eadem sententiam: De India, Perside, Aethiopia monachorum quotidie turmas suscipimus: Deposuit pharetras Armenius: Hunni discunt Psalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Ecclesiarum circumfert tentoria; & idè forsitan contra nos æqua pugnant acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Ecclesia ubique dilatata S. Hieronymus: ut admiratione planè dignum sit, inter alios recensitos barbaros, ceteris omnibus ferocios Hunnos, in totum Orientem agmine infesto grassantes, & quietis nescios, nullamque certam sedem habentes, subiecisse tandem indomita colla iugo Christi, simulque loco sistere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didicisse: Quoniam autem prædicante, planè nescitur.

Fortasse autem idem illis accessit Apostolus magnus ille Nicetas, quem Bessas, Dacos, Getas, Scythasque hoc tempore ad fidem Christi conuertisse, S. Paulinus tradit: qui de Bessis, quorum supra citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Episcopum ad fidem conuersis hæc cecinit Sapphicis:

*Nam simul terris animisque duri,
Et sua Bessi niue duriores,
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quasque cernices dare seruituti
Semper à bello indomiti negarunt,
Nunc iugo ueri Domini subactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Bessus exultat: quod humi manūque
Antè querebat, modò mente calo
Colligit aurum.]*

D Subdit idem de iisdem Bessis iam uitam monasticam excolentibus; quæ nos superius alia occasione tertio tomo posuimus, cum egimus de propagatis ubique monasticis institutis. Porro Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his uersibus docet:

*Te Patrem dicit tota plaga Boreæ,
Ad tuos fatus Scythæ mitigatur;
Et sui discors fera te magistro
Pectora ponit.]*

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Christi fidem conuersis, quorum sub Valentiniano superius mentio facta est. En uides tempora ista uisa Romano Imperio infestissima, quàm cesserint Ecclesiæ Catholicæ felicissima, dum qui Romanis imperitare barbarico furore studebant, mancipia Christi facta sunt, Crucis potentia subiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos esse, ex eorum cultore Niceta sanctissimo Catholico Episcopo Catholicis communicante, nullus est qui reuocare possit in dubium. De eodem uero Niceta ad sancta loca lustranda iterum in Italiam peregrinante idem Paulinus duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum sequenti anno contigisse, suo loco eiusdem testificatione liquidò apparebit.

Quod rursus spectat ad propagatam hoc tempore Christianam religionem, his atroxamus quæ de conuersis ad Oceanum Boreale positus populis per sanctum Victoricium confessorem Episcopum Rhotomagensis idem S. Paulinus ad eum scripta epistola tradit his uerbis: Notum enim nobis fecit Titius tuus carissimus frater & fidelis minister in Domino, non quidem te magis, quàm in te Deum prædicans, quanta Dominus per telumina in obscuris antè regionibus accendisset: Qui educens nubes ab extremo terræ, te quoque

* Hieron. ep. 7.

BARBARI
A S. NICETA
CONVERSI.
* Paulin. de
reditu Nice-
te Episc. in
Dac.BESSI RED-
DITI CHRI-
STIANI.SCYTHAR-
PER NICE-
TAM CON-
VERSI AD
FIDEM.* Paul. natal. 9
S. Fel. & hymn.
in reditu Ni-
cete.

* Paulin. epist. 26.

* Psalm. 134.

CHRISTI 396.397.

SIRICII PAP. 12. 13.

ARCAD. & HONOR. IMPP. 2. 3.

Isaia 9.

POPULI AD SEPTENTRIONALEM OCEANUM POSTI CONVERSI AD FIDEM.

quoque in lucem populi sui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vberem A fecit. Sicut terra Zabulon quondam, & Nephthalim via maris trans Iordanem Galilææ, & qui sedebant in regione umbræ mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in terra Morinorum, situ Orbis extrema, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus, gentium populi remotarum, qui sedebant in latebris, via maris arenosa extra Iordanem, ante quam pinguescerent fines deserti in ea, orta sibi per tuam sanctitatem à Domino luce gaudentes, corda aspera, Christo intrante, posuerunt. Vbi quondam deserta siluarum ac littorum pariter in tota aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc venerabiles & angelici sanctorum chori vrbes, opida, insulas, siluas ecclesiis & monasteriis plebe numerosis pace consona celebrant. Quod quamquam totius Galliæ populis & vbiq; gentium Christus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos se, & per nationes in animas sanctas se transfert, & in viis directionis ostendit se hilariter, & omni prouidentia occurrit amatoribus suis: tamen in remotissimo Neruici littoris tractu, quem tenui antehac spiritu fides veritatis afflauerat, te potissimum in vas electionis excepit, in te prima refulsit, clariùs inualuit, ardentius & propitius apparuit, in quo & sanctificaret illic nomen suum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occasu in omnem terram sonus eius exiret, assumpsit. Denique nunc Rhotomagum & vicinis ante regionibus tenui nomine peruulgatum, in longinquis etiam prouinciis nominari venerabiliter audimus, & inter vrbes sacratis locis nobiles cum diuina laude numerari, haud immeritò, &c.] plura enim habet de nobilitate Ecclesiæ Rhotomagensis ex studioso cultu Christianæ obseruantia comparata. At de propagatione Fidelium huius temporis hætenus.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. C ANNVS ANNVS ANNVS 397. 13. 3.

ORIGENIS ERROR ES INFERNITVR IN VRBEM.

Qui sequitur Christi annus trecentessimus nonagesimus septimus, Consulatu Cæsarij & Artici, Fastis adscribitur: quo hærefes Origenis sub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileiensem à Palæstina cum Melania Romam redeuntē inferuntur in Urbem; propinataeque aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detestæ atque explosæ fuerunt. Hæc autem quomodo se habuerint, dicendum per singula: sed ante omnia, quæ sunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comitem cum ea in Aegyptum profectum & in Palæstinam, ibique apud eam, vsque dum illic mansit, Hierosolymis vitam transgisse, quæ dicta sunt superius ex S. Hieronymo satis significant: at ea demum remeante Romam, eiusdem affectatum esse vestigia, Palladij atque Paulini testificatione exploratum habetur: ait enim Palladius: Erat etiam cum ea Ruffinus quidam nomine, cuius Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior tamquam omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis, omnes apud Hierosolymam sanctos atque peregrinos Episcopos, monachos, virginesque (hoc enim vouerant Deo) suscipere suis propriis sumptibus, &c.] agitque paulo post de eorundem reditu Romam, de quo & nos itidem. Hæc Palladius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt superius pluribus demonstratum est. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat, quem & haud hætenus satis sibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam post hæc ad eundem Ruffinum Romæ agentem litteras dedit: vt planè nullum sit dubium, contigisse aduentum Ruffini Romam quando illuc etiam ipsa Melania remeavit. Sed quoto potissimum anno Domini Melaniam in Urbem redire contigit, id quidem est accuratiùs exquirendum.

Pallad. in Lausac. c. 33. apud Lipom. tom. 3.

Paulin. ad Sever. epist. 9. Hieron. epist. 66.

MELANIA ET RUFFINI REDITVS ROMAM TEMPV8.

Iam suo loco satis liquidò superius demonstratum est, ipsam vnà cum Ruffino in Aegyptum primò, indeque Hierosolymam migrasse anno Domini trecentesimo septuagesimo secundo, Imp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione insumperint, diuersæ sententiæ sunt eiusdem Palladij atque Paulini: siquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiseptem numerat annos, Paulinus verò vigintiquinque. Sed huius exploratior atque solidior fides est: nam accepit hæc ipse ab eadem Melania, quam redeuntem Romam (vt proximè dicturi sumus) Nolam diuertentem excepit hospitium. Verùm ex eo quoque certior Paulini testificatio redditur, & Palladij assertio de an-

nis vi-

CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. 397. 13. 3.

nis viginti septem exploditur: quòd cum constet hos adhuc in vita agente Siricio Papa reperiisse Romam: si dixerimus, ad numerum annorum à Palladio præscriptum, ipsorum esse prorogatum aduentum: vtrique affirmandum esset, non sub Siricio, sed sub eius successore Anastasio eorundem reditum contigisse. Ex Paulini ergo sententia, qui numerat Melaniæ ab Urbis absentia quinque lustra, dicendum est, eandem hoc ipso anno Romam quasi postliminio rediisse.

Recessisse autem Ruffinum à Palæstina cum pace S. Hieronymi, vtriusque testificatione asseritur: recitat enim ipse S. Hieronymus eiusdem Ruffini verba in posteriori Apologia, quæ sunt huiusmodi: Vos nobis pacem proficiscentibus dedistis. Respondit ipse: Pacem dedimus, non hæresim suscepimus: iunximus dextras, abeuntes profecuti sumus, vt vos essetis Catholici, &c.] Melaniæ autem ad Urbem reditus Palladius eiusmodi foris prætextam affert causam: Post multum verò temporis (inquit) cum audisset, cuidam nupsisse neptem suam Melaniam (Iuniorum dictam) viro: renunciare autem post nuptias sæculo huic velle, cognouisset: metuens ne qui malæ vitæ homines ac malæ sectæ peruersæque doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipsum cum iam admodum senex, hoc est, sexaginta esset annorum, de Cæsariensium ciuitate ad urbem Romam intra dierum viginti spatium nauigauit.] hæc Palladius de asserta & vulgata forinsecus reditus causa. Ceterum eiusdem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum est superius) conuenientiam causam extitisse eidem ad Urbem veniendi, oratio præmissa declarat. Erat his quidem in operatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis sententiæ (quarum complures essent defensores in Aegypto consistentes monachi, & inter eos celebriores Eua-grius & Isidorus, atque inter Episcopos nobilis sedis Ioannes Hierosolymorum Antistes) eadem Romanæ sedis Episcopi, vt sic ab vniuersa reciperentur Ecclesia, probarentur assensu. Sed quanta id sit elaboratum industria, & quibus velamentis vnà cum his palliata decore hæresis se in Urbem intulerit, videamus.

Atque primùm, quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam suscepit Nolæ, describat in epistola ad Seuerum, hic reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potissimum diès nobis frater Victor accurreret, quibus sanctam ipsam (Melaniam scilicet) ex Hierusalem post quinque lustra remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (si feminam dici licet tam viriliter Christianam) Quid hoc loco faciam? vetat fastidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc addere: sed personæ dignitas, immo Dei gratia, postulare videtur, vt commemorationem tantæ animæ prægressus non raptim omittam, paulisper ad eam tibi narrandam, &c.] prosequitur nobile genuseius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Consularem ordinarium auum, qui vnà cum Probino Consulatum gesserat anno Domini trecentesimo quadragesimo primo; & eius in vita Christiana sectanda ardens studium, & alia plura de ipsa, quæ nos suo loco superius ordine temporis collocauimus: ac demum de eiusdem, cum rediit, appulso Neapolim, ista subdit, Neapolim urbem breui spatio à Nolana, qua degimus, ciuitate distinctam, aduecta est. Vbi filiorum nepotumque occursum excepta, mox Nolam ad humilitatis nostræ hospitium festinauit: quo nobis aduenit ambitioso ditissimorum pignorum vallata comitatu.

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, sed longè dispari cultu, macro illo & vilioris asellis burrico sedentem, tota huius sæculi pompa, qua honorari & opulenti poterant, circumflui Senatores prosequerantur carrucis nutantibus, phalaratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque fulgente: sed splendoribus vanitatis prælucebat Christianæ humilitatis gratia. Admirabantur diuites pauperem, profani sanctam, & illos nostra pauperies ridebat. Vidimus dignam Deo huiusmodi confusionem, purpuream, sericam, auratamque supellectilem pannis veteribus & nigris feruientem: Benediximus Dominum, qui humiles & excelsos facit sapientes, esurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In istis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem spiritum stupebamus, qui magis sancta mattis inopia, quam sua visibili abundantia gloriabantur: Id ipsum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenulæ nostræ diuitias in eius filiis intuebantur, vt iam hinc fructum fidei suæ caperet, cum victoriam suam de huius sæculi vanitate ipsa despectaret, cominus videns omnia quæ propter Christum reliquerat & contemnere perseuerauerat. Illi sericati & pro suo quoque sexu toga aut stola soliti splendere filij, crassam illam veluti

RUFFINVS PACIFICE RECEDIT HIEROSOLYMIS.

Pallad. ubi supra, c. 33.

CAUSA REDITVS MELANIAM IN VRBEM.

Paulin. ad Severi epist. 10.

MELANIA PERVENIT NEAPOLIM ATQUE NO-LAM.

Hieron. lib. Chron.

OCCURSUS ROMANORVM CIVIVM MELANIARVM.

spartei staminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & vestimenta sua vel-
leribus auro & arte pretiosa pedibus eius substernere, pannisq. contegere gestiebant; expiare
se à diuitiarum suarum contagio iudicantes, si quam devillissimo eius habitu aut vestigio for-
dem colligere mererentur.

Tugurium verò nostrum, quod à terra suspensum cœnaculo vna porticu cellulis hospita-
libus interposita longius tenditur, quasi dilatarum gratia Domini, non solum sanctis qui il-
lam plurimi comitabantur, sed etiam diuitum illorum cateruis non capaces angustias præ-
buit: in quo personis puerorum ac virginum choris vicina Dominæ dii nostri Felicis culmina
refulgebant; neque è diuerso habitationis eiusdem, dissoni licet proposito, hospites obstre-
pebant, sed & in illis religiosa modestia imitabatur nostræ silentium disciplinæ, vt si diffi-
mularent concinere vigilantibus pigro ventre sopiti, tamen non auderent piis vocibus dissonare,
fidelitimore compositi, quo placitis psallentium vocibus compresso sæcularium turba-
rum tumultu etiam taciti concinebant. Verum vt ad perfectam Domini columbam recur-
ram: Scito nunc istam tantum in sexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, re-
quies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in sagulo & centone durus in terra
fit molis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam mitigat lectionis voluptas; & sanctæ animæ in
Domino vigiliare, requiescere est.

HOSPITIUM
SANCTVM
REDDIT
HOSPITES
MODESTOS.

VIRTUTES
MELANIAE
DESCRIBIT
VNTVR.

Psal. 119.

Psal. 136.

ROMA QVA
EX PARTE
DICTA BA-
BYLON.

RES MELA-
NIAE AT-
QVERVFFI-
NI INCOM-
PERT AB
PAVLINO.

De 7. 285.

Paulin.
epist. 9.
ORIGENIS
HÆRESIS
QVA POM-
PA INFE-
RATUR IN
VRBEM.
Daniel. 3.

Hanc ergo filia Sion hactenus habuit & desiderat: nunc filia Babylonis habet & admira-
tur: quia iam & ipsa Vrbs in pluribus filia Sion est. quàm filia Babylonis: & ideo miratur in
humilitatis obscuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus, angustiarum
solatia pauperibus ministrantem: quamquam illa quietis & latebræ suæ apud Hierusalem in
Romanis modo turbis æstuans clamat: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est: Ideo
ne dilata sum, vt nunc habitem cum habitantibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos
(vt comperi) significatur obscuritas. Quare ita illi gratulandum de memoratis virtutibus
puto, vt de præsentis sede timeatur, vt tam insignis anima plus Romæ conferat, quàm de
Roma trahat, & sic sedeat supra flumina Babylonis, vt recorderetur Sion, & organo cor-
poris sui suspenso ab inimicæ omnibus Babylonis insidiis & illecebris, in sui proposito te-
nere, velut in salicibus gemino semper humore viuentibus, constituta viuere non desinat,
& permanente fidei constantia, virtutisque gratia, folium eius non defluat: vt sicut vita eius
in itinere adspicitur, ita & laus in exitu canatur.] hucusque Paulinus de aduentu Melaniæ
Romam: quam quidem Urbem cum sic nominet filiam Babylonis, vt tamen in pluribus
dicat eam præferre filiam Sion: faciliè puto intelligis, ea nominis vnus Vrbs varietate
discriminatos esse Gentiles à Christianis; nimirum vt ea ex parte Roma Babylon dicatur,
vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion autem in pluribus, vtpote quæ Christia-
nis abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: vt planè ex tanti viri sententia va-
leas intelligere, quo sensu à Ioanne in Apocalypsi Roma sit Babylon nominata. At de his
satis tomo primo Annalium actum est.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cum sic à Paulino laudatam vides, ne mireris: his
quidem ipsa atque maioribus digna præconiis videbatur nescientibus quæ paucis arbi-
tris in Palæstina non tam ab ipsa, quàm per ipsam à suis consociis de inducendis in Ec-
clesiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphano,
gesta essent. Quomodo nam, quæso, Paulinus sciret, quæ nec qui Hierosolymis
essent, nosse potuerint? vt superius est demonstratum in controuersia illa habita inter
S. Epiphanium, & Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, Origenistarum patronum,
negantem tamen se Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotue-
re Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeo mirificè
Melaniam iure laudasse; sed & eius in via comitem immensis præconiis, aliis ad eundem
Seuerum datis litteris, celebrasse Ruffinum: in quorum celebrationem omnium conuersa
fuisse studia Christianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibúsve antea bu-
lonibus inferatur in Urbem hæresis Origenis: vt planè pro miraculo dicendum fuerit, si au-
dito sonitu tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, symphonix, & omnis generis mu-
sicorum, non adorauerint omnes statuam auream: si, inquam, quos sanctissimorum vi-
rorum etiam audirent encomiis penè diuinis efferri, æquè plausibus non exceperint, & ob-
uiis quoque manibus, quod ab illis sanctitatis titulo foris inscriptum offerretur, omnes
non acceptarint.

At quonam modo ista se habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Ecclesia ver-
sata

A fata sit, & Deus illi ex more opportuno tempore præsto fuerit, ordine rerum gestarum &
temporum, singula prosequemur. Sed antequam his vela pandat oratio, vastum pelagus in-
gressura, in S. Paulini hospitio, quo Melaniam cum suis excepit, paululum quiescat.

Accepit tunc idem Paulinus à Melania perbreue segmentum ligni sanctissimæ Cru-
cis, missum sibi à Ioanne Hierosolymorum Episcopo. Testatur id quidem ipse Pauli-
nus, cum ex eo quid modicum sumptum, nomine Therasix suæ, mittit ad socrum ip-
sius Seueri Bassulam, dum hæc ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod no-
bis donum benedicta Melania ab Hierusalem munere sancti inde Episcopi Ioannis attu-
lit: hoc specialiter sorori nostræ venerabili Bassulæ misit conserua communis. Sed quod
alteri vestrum datur, vtriusque vestrum est: quia in vtroque vestrum vna ratio manet, &
sexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vna-
nimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupientibus. Accipite magnum
in modico munus; & in segmento penè atomo hastulæ breuis, fumite monumentum
præsentis & pignus æternæ salutis. Non angustetur fides vestra carnalibus oculis par-
ua cernentibus: sed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum vide-
re vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiestatis affixus, tre-
mente mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fissas ad hu-
ius affectum Crucis, & saltem faxorum æmulatione præcordia nostra findamus timo-
re diuino.

Paulin. ad
Seuer. epist. 17.
SEUERUS
TVM CRU-
CIS LIGNI
A IOANNE
EPISCOPO
HIEROSO-
LYMITANO
AD PAULI-
NUM MISSUM.

Plura autem post hæc Paulinus in eadem subnectit epistola de Crucis inuentione, ac
demum meminit de eiusdem ligni sanctissimæ Crucis erogatione Hierosolymis fieri so-
lita ab eius ciuitatis Episcopo, qui illud Paschali tantum tempore (vt ait) exhibet popu-
lo adorandum. Cuius planè exemplo, illa in reliquas Occidentalis orbis Ecclesias consue-
tudo & ritus manasse putantur, vt eodem Paschali tempore lignum Crucis cum imagine Cru-
cifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Episcopo tertium
præcinente præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] respondente & inuitante
choro. VENITE ADOREMVS.] In illis quidem ecclesiis, in quibus inesse continge-
ret ipsum lignum sanctissimæ Crucis, illud ipsum (Hierosolymis agebatur) proponebatur
populo adorandum: quæ autem ecclesiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alte-
rius ligni Crucem, cum imagine Christi Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Eccle-
siæ ritus pertinet.

VERVS COM-
SVETVDO
OSTENDIT
DAR ET
ADORAN-
DAR PAS-
CHATIS
TEMPORIS
SANCTA
CRVCIS.

Quod rursum ad idem lignum sanctissimæ Crucis à Melania Paulino datum spectat,
ingens planè ex ipso contigit edi miraculum, cum incendio flagrante fœno referta casa, in
Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta impetu violento depascente, oblato ab
ipso globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus resilerit, atque penitus extin-
ctum fuerit. Quod ipsum perpetua memoria consecrandum miraculum, his ipse Paulinus
versibus cecinit, hic in lectoris gratiam describendis; cum post descriptum ipsum cuncta
vorans incendium, quomodo restinctum fuerit, ista subdit:

CRVCIS AB
GNO EX-
TINCTVS
IGNIS.

Paulin. in
Natal. 10.
8. Relictis.

*Ipse domum remeans modicum, sed grande saluti
De Crucis æterna sumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenensq. manu aduersis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arceremq. hostem collato umbone relisum.
Credite: nec donate mihi, sed reddite Christo
Grates, & iustas date laudes Omnipotenti.
Nostra salus etenim Cruce Christi & nomine constat:
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit & nostram cognouit flamma salutem.
Nec mea vox aut dextra illum, sed vos Crucis ignem
Terruit, inq. loco de quo surrexerat, ipso
Vt circumseptam præscripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coëgit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt se natura relinquat.
Omnia ligna vorans, ligno Crucis uritur ignis.
Multa manus crebris tunc illa incendia vasis
Annal. Eccl. Tom. 5.*

E

C

Asper.

Aspergens largis cupiebat vincere lymphis. Sed licet exhaustis pensarent fontibus imbres, Vi maiore tamen, lassis spargentibus, omnem Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem: Quamq; aqua non poterat, vicit breuis hastula flammam.]

hæc & alia plura ibi Paulinus de insigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

Donatus est præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipse, cum accepisset à Seueropallium ex pilis camelorum hirsutum, eidem dono misit: de qua post alia sic ad ipsum scripsit: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna pensantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis sola pares sumus, misimus tunicam, quam ab vsu meo, vt de stercoris vilitate collectum pantum dignare suscipere. Nam vel hoc innocentia tuæ congruit, quòd de tenero agnorum vellere contexta blanditur attractibus. Adde autem adhuc pretio eius & gratiæ, quòd quo dignior probetur vsu tuo, de sanctæ & illustri in sanctis Dei femina Melaniæ benedictione mihi pignus est. Vnde te dignior visa est, cuius fides illi magis quàm noster sanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem postremis verbis, se Melaniæ sanguine fuisse coniunctum significat.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniæ, Nolam mitti ab eodem Seueroad ipsum Paulinum libellum scriptum de rebus gestis S. Martini: quem Melaniæ illum auidè cupienti se legisse testatur, nec non ostendisse S. Nicetæ Dacorum Episcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epistola ad Seuerum reddita: Martini enim nostrum illi (nempe Melaniæ) studiosissimæ talium historiarum ipse recitauit: Quo genere te & venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetæ, qui ex Dacia Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo sanctis, in veritate non magis tui prædicator, quàm mei iactans, reuelauit, &c.] hoc ipso quidem anno contigisse magni illius Nicetæ aduentum, ex numero Natalium S. Felicis à Paulino editorum rectam exploratamq; possumus deducere rationem. Nam cum ipse, scribens ad Seuerum, testetur quolibet anno se statuisse conscribere versibus eiusdem Felicis Natalitium: planè ex numero eorundem annos quoque licebit suo ordine adnumerare. Sed cum in nono à Paulino edito Natalitio mentio habeatur de posteriori eiusdem Nicetæ aduentu Nolam, eumq; contigisse dicat anno quarto à priori ipsius aduentu: affirmare opus est, ipsum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidisse. De eius enim posteriori aduentu, quo meminit de priore, isti sunt versus:

Venisti tandem quarto mihi redditus anno: Sed grates Christo, quia te vel sero reuexit.]

Cum igitur hac ratione priorem eius aduentum contigisse oportuerit tempore quinti editi Natalitij, in quem Domini annum illud potissimum inciderit, hoc exquirendum est. Numeranda quidem esse Natalitia illa Paulini ab ultimo anno, quo adhuc derentus in Hispania Romam parabat aduentum, ex ipso satis intelligi potest. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecentessimus nonagesimustertius. Sequenti autem, cum iam ad natalem diem S. Felicis Nolam se contulisset, secundum ordine edidit Natalitium. Cum verò (vt eius testificatione liquet) iam annum apud eundem S. Felicem egisset in ipso agro Nolano, quando & legationem ab Episcopis Africanis suscepit, qui fuit annus Domini trecentessimus nonagesimusquintus, tertium ab eo scriptum est Natalitium; sequenti verò anno, nempe superiori, quartum. vnde hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimoseptimo, ipsum quintum elucubratum fuisse Natalitium, necessariò dicendum est: quo tempore & Nicetæ aduentum contigisse, æquè opus est affirmare, cum à quinto Natalitio vsque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus) apparuit admirandus, æquè innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa, quàm inuisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemque peregrinationem obiisse, Paulini assertionem dicitur; potuit ne præterisse venerandas Apostolorum Memorias vniuerso antiquitus celeberrimas Orbe, & ad eas non accessisse, in salutarisque reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certè quidem (si coniectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est) haud

Paulin. ad Seuer. epist. 10. INDVMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAULINVS AD SEVERVM MITTIT.

Paulin. epist. 19.

Paulin. epist. 9. S. NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

Paulin. in Natal. 9.

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS A S. PAULINO EDITO. & VM.

Paulin. epist. 10. RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apostolatus, sub tanta rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam se conferret, peragrassè prouincias, nisi consulendi primariam Apostolicam sedem summa necessitas incubuisset. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum est) cum dignè S. Paulinus excepisset; quæ à Seuerop scripta atque missa fuerat Vita S. Martini, voluit eidem fieri manifestam.

Scripserat enim eam Seuerus adhuc ipso Martino superstite: sed quando, & qua motus occasione, ipse docet his verbis: Cum olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, desiderio illius æstuemus: gratam nobis ad eum videndum peregrinationem suscepimus: simul quia iam ardebat animus Vitam illius scribere; partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitanti sumus; partim ab iis qui interfuerant, vel sciebant, cognouimus. Quo quidem tempore, credi non potest, qua me humilitate, qua benignitate suscepit: congratulatus plurimum, & gauisus in Domino, quòd tanti esset habitus; quem peregrinatione suscepta expetissemus. Miserum me (penè non audeo confiteri) cum me sancto conuiuio suo dignatus est adhibere, aquam manibus nostris ipse obtulit, ad vesperum autem ipse nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraite constantia fuit: ita auctoritate illius oppressus sum, vt nefas putarem, si non acquieuissem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quàm mundi huius illecebras & sæculi onera relinquendi, vt Dominum Iesum liberi expeditique sequeremur: præstantissimumque nobis præsentium temporum illustri viti Paulini, cuius supra mentionem fecimus, exemplum ingerebat, qui summis opibus abiectis, Christum secutus, solus penè his temporibus Euangelica præcepta compleisset. illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum: beatumque esse præsens sæculum, tantæ fidei virtutisque documento, cum secundum sententiam Domini, diues & possidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factum impossibile, possibile fecisset exemplo.] hæc Seuerus de suo ipsius accessu & congressu cum S. Martino, vt eius Vitam describeret, quod & tunc præstitit: adeò vt appareat, post conuersionem Paulini, ante tamen præsentem annum fuisse elucubratam.

Porrò sic (vt ipse testatur) libellum ipsum de Vita sancti Martini conscripsit, vt intra parietes domesticos contineret: vni tantum valde familiari immenso desiderio eundem cupienti & valde exposcenti, pollicitatione præmissa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id planè accidit, quod idem Seuerus litteris ad Desiderium scriptis, se timere significarat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua sis futurus, & emissus semel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditur esse libellus eidem ipsi qui supra Paulino, qui hæc ad Seuerum: Benedictus tu homo Domini, qui tanti sacerdotis & manifestissimi confessoris historiam, tam digno sermone, quàm iusto affectu percensuisti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita sua meruit historicum; qui & ad diuinam gloriam suis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris consecratur.] hæc ipse Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetæ Episcopo, sicque sanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & sic idem sanctus Martinus in Urbem inuectus est, ex qua celerrimè est vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Posthuvianum:

Referam tibi planè, inquit, quòd liber iste penetrauerit, & quàm nullus ferè Orbiterarum locus sit, vbi non materia tam felicitis historiae peruulgata teneatur. Primus eum Romanæ urbi vir studiosissimus tui Paulinus inuexit. Deinde cum tota certatim Vrbe taperetur, exultantes libentarios vidi, quòd nihil ab iis quaestuosius haberetur; siquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ cursus longè ante progressus, cum ad Africam venissem, iam per totam Carthaginem legebatur: solus eum Cyrenensis ille presbyter non habebat; sed me largiente descripsit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi penè omnibus magis quàm tibi notus est? Hic Aegyptum, Nitriam, Thebaidam, ac tota Memphitica regna transiit: Hunc ego in eremo à quodam sene legi vidi: cui cum me familiarem tuum esse dixissem, & ab illo & à multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio est, vt si vniquam terras istas, te incolume, contigissem, ea te supplere compellerem, quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri professus es præterissem. Age ergo, &c.] Suppletus est liber à Seuerop, auctarioque locupletatus per epistolas de eiusdem viri sancti obitu postea ab eo scriptas, adiecto insuper additamento Dialogorum.

Seuer. in Vita S. Martini, cap. vlt. VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

Seuer. epist. ad Desider. ante libellum præfixa. QUOMODO VITA S. MARTINI VBIQUE VULGATA.

Paulin. ad Seuer. epist. 5.

Seuer. Dial. 1. 16.

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFUSA.

QUID ROMANAE MELANIA ATQUE RUFFINIUS. **I**am verò, vbi satis apud Paulinum Nolæ confedimus, Melaniâ cum Ruffino redeuntem in Vrbe prosequamur. Qui enim diu ab Vrbe absentes, Hierosolymitamquam in spiritali quadam Academia, vt veram excolerent sapientiam, quinque (vt vidimus) lustris confederant, cum primùm Romam venerunt, omnium planè oculos præ admiratione in se conuerterunt. Latè iam illi videre præsentis, quæ de iisdem absentibus summo sæpe præconio fama detulerat: sed non videre tantum, verùm & audire solliciti; sicq; ab ore ipsorum tamquam à cælesti quodam illato Romam oraculo pependerunt. Cum ipsi, quam ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectissimæ & ad omnes numeros absolutæ vitæ Christianæ specimen edentes, maxima apud Christianos omnes qui Romæ erant, perpauca eruditæ exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuisset, existimatione fuerunt. Cum sic igitur animos ciuium erga se suosque esse propensiores & optimè affectos Ruffinus intellexisset: euestigio impietate referta allata secum ex Ægypto primùm, inde Hierosolymis scriinia reserat, indeque depromit pestiferas merces, sed ita fallaciis obuolutas & auroræ calatas, vt bene prudentes & sapientes quoque eadem decipere potuissent.

DE ORIGENIS HÆRESIBVS ROMANILATIS. **D**e appulsu autem horum in Romanum Portum agens sanctus Hieronymus, hæc per antiphrasim: O triremem locupletissimam, quæ Orientalibus & Ægyptiis mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis scribendo restituis rem. Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir hæretet adhuc inter mathematicos.] & paulo post: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Ægyptus, quod Italia hucusque non habuit, &c.] At ne sibi esset impedimento quoddam apud nonnullos Origenis nomen malè audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Eusebio Cæsariensi scriptam, nomine tamè martyris Pamphili, à se verò Latinitate donatam mox edidit, addiditque pro eodem recens à se item volumen elaboratum, cuius erat titulus: De adulteratione librorum Origenis.] Sed & quod magis mireris, nec quidem ipse Ruffinus erubuit Romæ iactare, tum sanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Episcopum iisdem Origenis erroribus assentiri. Testatur id quidem ipse sanctus Hieronymus in epistola quam postea ad Pammachium scripsit, vbi ait: Me & Papam Theophilum sui iactabat erroris, latratuque impudentissimorum canum, ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum.] hæc ipse.

Sed quod spectat ad Periarcon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origene à Ruffino editam, audi Hieronymum ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veluti tonitruum, vehementius obstrepentem: Ruffinus non vni Vrbi, sed Orbi blasphemias Origenis, & *περι ἀρχῶν* libros, quantum in se fuit, intulit: ita vt Eusebij quoque primum librum defensionis Origenis sub nomine Pamphili martyris ederet; & quasi ille parum dixisset, nouum pro eo volumen euomeret.] & rursus in eum: Cur, inquit, trāsaturus hæreticam defensionem eorum, præmittis quasi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod translatum, nempe *περι ἀρχῶν*, totus Orbis expauit, &c.] His igitur præcursoribus curauit Ruffinus purulentum Origenis *περι ἀρχῶν*, Romam inuehere, quod ab omnibus pacificis salutaretur occurribus, & nescientes imaginem bestię adorarent. Neque verò hæc sibi visa sunt satis: sed & adhuc addidit ad decipiendum summa quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Psalmistæ appareat decantatum: Sicut nouacula acuta fecisti dolum.] & illud: Lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum.] cum videlicet id effecerit, vt quamuis ipse fur esset & latro, istæ ipsa fuerint tamen aduersus sanctum Hieronymum protinus clamata.

Quonam modo ista contigerint, audi. Cum ille pro Origene eiusmodi præmisisset defensores, sic *περι ἀρχῶν* ipsius voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen suum silentio prætermiserit, quo & nomē interpretis haberetur incognitum, absque titulo enim auctoris præfationem illam editam esse, ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus postea ad Ruffinum scribens ait: Præfatiuncula librorum *περι ἀρχῶν* ad me missa est, quæ ex stylo intellexi tuam esse, &c.] Instar enim sepis, quæque hæresis nigredinem primùm ad obscurandam veritatis claritudinem vomit, quod commune sit omnibus malè agentibus, lucem odisse. Quid igitur venenilateret in præfatione illa, quidve vitiosum esset in ea interpretatione, vt merito Ruffinus nomen suum silentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aspiciendum prodamus. Erit planè quod mireris, lector, cum intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in malè agendo versutiam.

DE ORIGENIS HÆRESIBVS ROMANILATIS.

Hieron. Apolog. lib. 2.

Hieron. ad Pammach. epist. 78.

Hieron. in dialog. aduer. Pelag.

Hieron. Apolog. auct. Ruffin. APOLOGIA PRO SCRIPTIS ORIGENIS VULGATVR ROMANAE ARVFINO. Psal. 51. Psal. 49.

RUFFINVS VERSVTE IN CRIMINIS SVSPICIONEM ADDVCIT S. HIERONYMVM. Hieron. epist. 66.

Qui igitur tacito suo nomine, à se translatum hæresibus refertum Origenis *περι ἀρχῶν* Romæ editurus erat, frontem operis, ipsa inquam meretricis prostibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compra, vt ad ingressum homines ea dolosa arte pelliceret: quod præstitit, cum suspectum Origenis nomen faceret testificatione S. Hieronymi venerandum, dum quæ ab eodem adeò celebri auctore eiusdem Origenis lucubrationes essent hætenus Latinitate donatæ recenseret, & eius de ipso elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præsentiret; vel vt ita Origenis *περι ἀρχῶν* auidius acceptum, ab omnibus probaretur; vel si contingeret ob blasphemias respui, in Hieronymum ipsum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem se habuit mali operis peior interpres, pessimusque præfator. Vnde si quis præfationem illam *περι ἀρχῶν* Origenis appositam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro suauißimos spiraret odores; sanè quidem scopum ipsum veritatis attingeret. Vide quorsum progressæ sint versipellis hominis artes.

Sed præstat ipsum audire Ruffinum, cum ista præfatur: Scio quamplurimos fratrum, scientiæ Scripturarum desiderio prouocatos, poposcisse ab aliquantis eruditæ viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent, & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noster Hieronymus ab Episcopo Damasco deprecatus, cum homilias duas de Cantico canticorum in Latinum transtulisset ex Græco, ita in illo opere ornate magnificeque præfatus est, vt cuius legendi Origenem & auidissimè perquirendi desiderium commoueret.] & paulo post: Nos ergo rem ab illo quidem cœptam sequemur & probatam: sed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare possumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille (nempe Hieronymus) alterum

Post Apostolos Ecclesiæ doctorem scientiæ & sapientiæ merito comprobauit, inopia sermonis nostri longè esse inferior videatur.] hæc quidem ipse & alia in commendationem Origenis ex testificatione S. Hieronymi, magni tunc in Ecclesia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuisse, cum addidit: Quantum fieri potest interpretando, sequar regulam prædecessorum, & eius præcipuè viri (nempe Hieronymi) cuius superius fecimus mentionem; qui cum vltra septuaginta libellos Origenis, quos Homiliaticos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apostolum scriptis transtulisset in Latinum, in quibus cum aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide nostra discreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, disciplinæ tamen regulis, in quantum possumus, sequimur, &c.]

Cum igitur istæ omnia S. Hieronymi exemplum sequi, & in genere interpretandi Origenem expurgando, se illius profiteatur affectari vestigia; quis reprehendere vel hostis auderet, quod tanto ipse tentasset exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipse (vt profiteretur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuersa? Sed quid insuper? dolos dolis confarciens, ne ipse mendax argueretur & proditor; cum se erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatum librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipso in ceteris locis piè de Trinitate fuerat definitum, velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eius regulam protulimus, quam ab ipso frequenter inuenimus affirmatam:] hæc & alia ipse pollicitus, ad Origenis *περι ἀρχῶν* legendum securum sic aditum voluit præparasse, vt tamen domi exceptos hospites letalibus incautos venenis latentis hæresis comporaret: nimirum cum lectorem securum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere, præstitumque id ab eo putaret in reliquis, sicut in maculis hæresis Arianae: sicque tutum redditum eundem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

Sed vbi ista? Audi Hieronymum ad Pammachium ita scribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (libros scilicet *περι ἀρχῶν*) ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cum legissem, contulissemeque cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu sancto impiè dixerat, & quæ Romanae aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapsu, de resurrectionis præstigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora,

DOLOSA RUFFINI PRÆFATIONE PERIARCHON ORIGENIS APPOSITA.

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HÆRESI RVFINVS.

RUFFINVS SIMVLAT EMENDATIONEM EDI PERIARCHON.

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFINVS ORIGENIS PERIARCHON, INCAVTOS DECLAT.

quæ longum esset retexere, vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat, vel de commenta- riolis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse: vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in aliis hæreticum non caueret.] ita Hierony- mus: quibus versutias intelligas hæreticorum, instar Iudæ sic petentis Dominum osculo, vt laqueum eius collo iniiciendum procuret, & vinculis strictum captiuum hosti- bus dedat.

Immenso tunc quidem periculo Romana fluctauit Ecclesia, cum hæresum ille thesau- rus manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusque laudaretur, exscribere- tur, vipereoque fœtu multiplicaretur vbique: aded vt, nisi Christi promissionibus firmissimo fundamento super firmam petram Ecclesia Romana in Petro consolidata fuisset, eius casus iure timeri potuisset; ipsaque tunc naufragium expauisset nauicula Petri, nisi Chri- stus nauigaret in ea. Planè accidit, vt sicut cum Christus Phariseorum exagitaretur op- probriis, extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepidè cœpit: ita Romanæ feminæ confessione fides Catholica ab Origenistarum blasphemis vindicaretur illæsa: dum confundens sapientiam sapientum, silentibus iis, quorum muneris erat exurgere & stare pro muro domus Israël, excitauit Deus spiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mulier noua Debora, phalanges euertit Chanaanorum. At quomodo aded ingens facinus ediderit femina vna, audi S. Hieronymum rem his verbis accuratè scribentem:

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouinciis exorta tempestas cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vlli bonorum parceret: & quasi parum esset, hîc (in Palaestina scilicet) vniuersa mouisse; nauem plenam blasphemiarum Romano intulit Portui: Inuenitque protinus patella operculum, & Romanæ fidei purissimum fontem cæno lutosâ permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis & in foro rerum venalium fictus ariolus stultorum verberet nares, & obtorto fuste dentes mordentium quatiat: cum venenata spurcaque doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc librorum περί αρχών infamis interpretatio: tunc discipulus ὄλβιος, & verè nominis sui, si in talem magistrum non impegisset: tunc nostrorum διδασκαλῶν contradictio, & Phariseorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur; postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque violari; ita vt sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeque sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros æstimabat: publicè restitit, malens Deo placere, quàm hominibus.] hæc de S. Marcella Hieronymus, de qua nos plura superiùs, sed & inferiùs dicturi sumus. At quænam hæc sancti Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per discipulum ὄλβιος, & verè nominis sui, si in talem magistrum non impegisset?] Alludit planè auctor ad scriptionem illam Ruffini ad Macarium scriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad sternendam viam eiusdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in περί αρχών inscripsit: Qui cum Macarius diceretur, verè (inquit Hieronymus) ὄλβιος iste dicendus, hoc est Beatus, nempe Macarius ex nomine, nisi in talem incidisset doctorem. At quisnam iste Macarius fuerit, consule à nobis notata ad Romanum Martyrologium, vt ab aliis eiusdem nominis sanctis viris ipsum scias discriminare.

Sed vt ad Marcellam redeamus: quò tandem perduxerit ipsa negotium, ex paucis quæ idem auctor subdit, possumus intelligere: nimirum validè egisse, atque restituisse certamen, insuper & hostes in fugam conuertisse. etenim ipsi ab ea palàm detecti, negauerunt Periarchon hæresum promptuarium sua ipsorum opera in Latinum esse conuersum, & inficiati sunt pariter se ea cum Origene sentire; atque præferentes Catholicam disciplinam, vt Catholicæ Ecclesiæ communicantes, quæsierunt à Romano Pontifice litteras communicatorias, quo earum testificatione se probarent vbique esse Catholicos, ac ita his muniti litteris, ab Vrbe probati Catholicis discessisse viderentur. Nam de his subdit ista Hieronymus: Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere quod multos deceperat, petunt & impetrant Ecclesiasticas epistolas, vt communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur.] Hæcque cuncta acta ait viuentis Siricio, quem anno sequenti ex hac vita migrasse dicemus. Cetera autem quæ subdit de eorumdem hæreticorum damnatione facta à successore Siricij Anastasio Papa, suo loco dicturi sumus.

Ceterum idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria ista subdit: Dicas

DEI PRO- VIDENTIA ERGA ROMANAM ECCLESIAM. LXXII.

Hieron. epist. 16.

MARCELLA QUID CONTRA ORIGENISTAS.

De 2. la- mbr.

ORIGENISTAE A S. MARCELLA DETECTI.

Hieron. epist. 164.

A Dicas: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium: dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dū ostendit multitudinem deceptorum: dum impia περί αρχών ingerit volumina, quæ emendata manu scorpj monstrabatur, &c.] Addit enim, eo à sancta Marcella prouectū esse negotium, quod cum intellexissent hæretici sese iam manifestè Romæ detectos esse, vocati licet ab Anastasio successore Siricij, cum venire penitus recusassent, absentes damnari meruerint: vt planè cunctis perspicuè apparuerit, non dormire, neque dormitare, qui custodit Israël; licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit.

Suggillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ simplicitatem, non dolum: dum enim non adduci posset, vt crederet, in Christianis aded fama conspicuis, hæresis occultari venenum, ex probitate animi sui nesciens (vt ait) mala existimare de aliis, haud confestim spiritualis gladio potestatis (vt par erat) deforme monstrum extinxit, neque citissimè damnauit igni versionem illam veneno refertam περί αρχών Origenis. Licet & aliqua saltem ex parte excusationem illam prætexere iure potuisset, quòd exemplo Euangelici patris familias vsque ad messem siuerit zizania crescere, ne cum eis euelleret triticum, expectans nimirum, vt qui verè essent hæretici, perspicuè matura segete, certioribus signis fierent manifesti: etenim cum eiusmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in vestimentis ouium, cum intrinsecus essent lupi rapaces, affectataque sanctitate, nec ea quidem vulgari, sed quæ esset toto Orbe spectata, aspidum oua fouerent.

Ceterum quod haud velociter Siricius periclitanti occasione Origenis errorum occurrit Ecclesiæ: quàm citius, nempe anni sequentis exordio ex hac vita sublatus est: erectusque super cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorum Anastasius Papa: Saepe quidem atque pauendis est demonstratum exemplis, vt Pontifices illi qui causam fidei paulo segnius tractauerunt, ac remissiùs curauerunt, à Christo primario omnium pastore fuerint quàm celeriter ex hac vita subducti: aded vt manifestè fuerit declaratum, summo iugique studio, speciali que diligentia semper inuigilasse super Romanam Ecclesiam diuinam prouidentiam, ne qua vel leui saltem suspitione hæreticæ contagionis aspergeretur.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quàm egregiè diuini iudicij pondere certamen fuit æqua lance pensatum, dum per feminam dissipari delegit, quod duce femina per suos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & superiùs est demonstratum) vexillum impietatis, pietatis tamen caractere notatum, erexit, prægrandi dispendio Catholicæ veritatis: nam sub eo etiam paulo post Pelagius hæresiarcha ordines duxit. Hinc illa iusta querela S. Hieronymi, dum totius huiusce militiæ recenset antesignanos: Quid, inquit, volunt miseræ mulierculæ oneratae peccatis, quæ circumferuntur omni vento doctrinæ, semper discentes, & numquam ad scientiam peruenientes, & ceteri muliercularum socij prurientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pererudite catalogum præcipuarum hæresum, quæ præuia semper aliqua cum hæresiarcha muliere, infeliciter prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Christus Marcellam opposuit, quæ & victricia erexit de damnata impietate trophæa.

Sed quod ad Ruffinum spectat: etiam profecturus Aquileiam, solum patrium petierit, & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis tantum (vt sæpiùs diximus) impertiri solitas; minimè cessit culpæ Siricio. Nam cum ipsa hæretica interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec à quo præfatio illa esset scripta, liqueret: nihil est, quod Ruffinum nondum detectum, immo Catholicum se clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, à Catholica communione extortem facere deberet. Nec Romanæ sedis moris est, non conuictum quempiam condemnare. Ceterum ostentare solitum fuisse Ruffinum acceptam Siricij epistolâ, quo se Catholicum esse omnibus demonstraret, testatur S. Hieronymus in Apologia aduersus eum conscripta, cum ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuentis Anastasij dicta contemnitis?] hæc ipse. re enim postea ab Anastasio bene comperta, accepit quam meruit Ruffinus ipse sententiam.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambrosius ætatis suæ clausa periodo, ex hac vita migravit: ea quippe die natalis eius & ad cælum transitus, Catholicæ Ecclesiæ monumentis, annis singulis publicè repeti senu adscriptus habetur. Quod verò ad initam rationem temporis spectat; his ipsis anni huius Consulibus Cæsario & Attico eius obitum contigisse, Marcellinus affirmat, cum sanctissimum sacerdotem in Chronico, tamquam epiphio.

S. MARCELLA PRINCIPIVM DAMNATIONIS HAERETICORVM.

EXCVSATVM SIRICIVS PAPA.

DEI PRO- VIDENTIA ERGA ROM. ECCLESIAM VIGILANS.

S. MARCELLA DE IMPIETATE REVERIT TRIVMPHYM.

Hieron ad Cresiphontem aduersus Pelag. 2. Tim. 3.

RUFFINVS OSTENTAT SIRICII PAPAE LITTERAS.

S. AMBROSII OBITU TEMPS.

Marcellin. in Chron.

taphio sepulchrali, eiusmodi commendatum reliquit elogio: Ambrosius Mediolanensis A virtutum Episcopus sanctus, arx fidei, orator Catholicus, ad Christum Dominum commi- granit.] hęc ipse, paucis quidem summa complexus. Ceterum de anno eius obitus non ex Marcellino solum ista firmamus, sed & confirmamus auctoritate Paulini Vitam eius scri- bentis, dum ait, ab obitu Theodosij vsque ad Ambrosij mortem non intercessisse triennium. Sed & cum ex Concilio Carthaginensi tertio missa fuerit legatio hoc anno sub dictis Con- solibus mēse Septembri ad Siricium Papam & Simplicianum Episcopum Mediolanensem: planè significatur, iam ante illud tempus Ambrosium ex hac vita discessisse. Nec est quod quis canonem illum a terius Concilij postea Carthagine celebrati esse, illi verò annexum Concilio, tergiuerfari possit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud tem- pus vitam propagasse dici potest, quem constat anno sequenti, mēse Februario ex hac vita migrasse. Ex quibus & colligere vales, ipsum S. Ambrosium sedisse annos vigintiduos, men- ses quatuor minus tribus diebus: creatum enim Episcopum diximus anno Domini trecent- tesimo septuagesimoquarto, septimo Idus Decembris, Gratiano tertium & Equitio Con- sulibus. Hęc cum aded perspicuis argumentis appareant, habes vnde redarguas Gregorium Turonensem, dum tradit ante S. Ambrosium defunctum esse sanctum Martinum, quem decessisse ait hoc anno iisdem Casario & Attico Coss. Sed in vtroque ipsum errore lapsus, satis in Notis ostendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto habito eius vitæ annorum calculo, superius tertio Annalium tomo demonstratum est, dum de eius die natali & à mi- litia discessione pluribus differuimus.

His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præcesserint & in obitu contige- rint, ipsumque fuerint subsecuta, hic ex Paulino reddamus. Ipse autem (inquit) de sua morte antè prædixit, quòd vsque ad Pascha nobiscum futurus esset: quod quidem me- ruit, Dominum obsecrando, quo maturius hinc liberaretur. Ingemiscebat enim vehe- menter, cum videret radicem omnium malorum avaritiam pullulare.] sed eo magis cruciabat, quòd personas quoque Ecclesiasticas vehementer eadem pestis inuaserat. Subdit autem post hæc: Ante paucos verò dies quàm lectulo detineretur, cum quadra- gesimum tertium Psalmum dictaret, me: excipiente & vidente, subito in modum scuti brevis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipsius, tamquam in domum ha- bitator ingressus est: post quod facta est facies eius sicut nix: postea verò reuersus est vul- tus eius ad speciem suam. Quod cum fieret, stupore percussus, obrigui, nec potui scri- bere quæ ab illo dicebantur, nisi postquam visio ipsa transibat. Dicebat enim in eo tempo- re testimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optimè retinebam. Nam scribendi vel dictan- di ipso die finem fecit: sed quidem ipsum Psalmum explere non potuit. Ego verò, id quod visum à me fuerat, honorabili viro Casto diacono, sub cuius cura degebam, statim re- tuli. At ille repletus gratia Dei Spiritus sancti aduentum me in illo vidisse docuit lectione Actuum Apostolorum.] hæc de his ipse Paulinus exceptor: cuius ministerio perraro, vel non nisi necessitate cogente, uti consuevit. nam de eo idem Paulinus hæc suprà: Nec, in- quit, operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate cor- pus eius attenuaretur.] Quod & ipse Ambrosius, ad Sabinum Placentinum Episcopum scri- bens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maximè noctibus, quibus aliis nolumus graues esse ac molesti: tum quia ea quæ distantur, impetu quodam prouunt, & proflo cursu feruntur: nobis autem, quibus cura est, senilem sermonem familiari vsu ad vnguem distinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum no- stro affigere stylo, ut non tam deflare aliquid videamur, quàm abscondere; neque alterum scribentem erubescamus, sed ipsi nobis conscij sine vilo arbitro, non solum auribus, sed etiam oculis ea ponderemus, quæ scribimus.] hæc ipse; qui hoc tempore passus diuina, suum exceptorem fallere minimè potuit, quin videret quæ aliàs sæpe fortasse absque ar- bitro perpeffus esset.

Extat adhuc ipsa postrema S. Ambrosij lucubratio in Psalmum quadagesimum ter- tium, relicta (vt Paulinus ait) in absoluta, duobus vltimis versibus prorsus intactis. Cum enim in eo explicando versu totus esset: Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopix nostræ, & tribulationis nostræ?] testimoniumque illud diuinæ Scripturæ vltimo recenseret loco ex Prouerbiis, de diuina Sapientia dictum: In latitudine cordis tui describe eam:] ad hæc ipse: Ideo, inquit, qui habet sapientiam, non in occulto teneat eam, sed canat eam in exitu: vbique quod sentit, cum auctoritate prædicet.] tuncque

Chil. Carib. 3. can. 48.

Rem Marti. vol. die 4. Anil. die 1. No memb. Anal. tom. 9. un. Don 171. Paul. in Vit. Ambros.

V. ESTO PAV- LINI. ET VLTIMA LVCVBRA- TIO SAN- CTI AM- BROSI.

Ambros. Bb. 7. epist. 45.

IN QVI- BUS VER- SABATUR VERBIS PSALMI TVND AM- BROSIUS. An. in P. 43. Prouerb. 3.

A (vt Paulinus ait) fieri cœpta est visio illa sphaeræ igneæ super caput ipsius distantis: cum tamen dictare ipse non destitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem; vt deorsum super chartam ad stylum conuersis intentisque oculis, ipsum lateret, quod di- uinitus fieret. Quam ob causam dictare prosequens, verborum illorum aliam Symmachi interpretationem addidit, sed quidem non necessariam, sicut non diuersam: vt planè ap- pareat ipsum, quæcumque obiter memoria suggestisset, illa dictasse, vt sic occupatum iugiter redderet exceptorem, ne sursum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea, quorum neminem vellet habere conscium. quomobrem (vt dictum est) dictare per- gens, illa subintulit: Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem posuit. Siue au- tem afflictatio sit, siue tribulatio: opus est vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem rece- damus. Quoniam præfule Domino & assistente nobis, omne certamen fortiter possumus sustinere. Si autem Dominum negligamus, & longè nos faciamus à Domino, facimus no- bis aduersarium fortiozem.] in quibus postremis verbis dicendis Ambrosius Deo plenus subsistere numine victus cogitur: cum & frustra nouissima illa dictasset, quod exceptor ipsa apparente visione totus obrigisset: non enim potuit non vidisse & sursum leuasse oculos, quos emissi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque ingens miraculum in se conuertit: cum tamen postea (vt ipse ait) retinens memoria quæ dictasset, postquam vi- sio ostensa recessit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verumtamen quæ reliqua erant, dictandi nulla amplius Ambrosio cura fuit.

Sed cur ista Deus Ambrosio præstitit interpretanti diuinas Scripturas iam proximè mo- rituro, arbitro exceptore, teste quidem fide dignissimo? numquid frustra? Absit. Deus quidem (quod concedunt philosophi) & natura nihil frustra. Non enim ad ostentationem (vt homines) Deus edit ostenta, sed vt quid magnum ostendat. & quidem (quod ad hanc rem spectat) voluit eiusmodi visione, veluti sigillo apposito, consignasse, ostendisseque tantum in Ecclesia doctorem, non pro humani sensus arbitrio, sed ex ore Domini, diuino afflatum Spiritu, docuisse, differuisse, scripsisse, atque dictasse ea, quibus vel populum eru- diuit, vel hæreticos confutauit, cum viua voce vel scriptis Episcopale munus expleuit, & numeros doctoris absoluit.

Quæ autem fieri contigerunt, postquam sanctus Dei sacerdos æger in lecto decubuit, idem Paulinus sic narrat: Post hos dies, ordinato sacerdote Ecclesiæ Ticinensi, incidit in infirmitatem: qua cum pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixisse fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italia. Vnde conuo- catis ad se nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligi à sancto sacerdote cognouerat: partim interminatus est illis, partim blando sermone persuasit, vt pergerent ad sanctum sacerdo- tem; suaderent illi, vt sibi viuendi peteret à Domino commeatum. Quod ille vbi ab illis audiuit, respondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quo- niam Dominum bonum habemus.] sententia digna quidem Ambrosio, quam à sancto Augustino laudatam, qui eam declarat, Possidius tradit. Ceterum haud falsum vatem Stiliconem fuisse, miserandus probauit euentus: vt planè quod de vinea Domini dictum est: Auferam sepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit posthac barbarorum furore vbique prostrata. Sanè quidem quouis tempore, longæua licet senecta, eius obitus impor- tunè semper videri potuisset: hoc tamen migrans tempore, visus est præmaturre & impor- tunè nimis ex hac vita migrasse.

Quod autem ad eius ætatem spectat: cum ex litteris ipsius ad Severum scriptis, tempo- re quo Maximus tyrannus ex improviso inuasit Italiam, testetur se tunc fuisse ætatis an- norum quinquagintatium, cum iam Consulibus Honorio & Euodio annus Domini vol- ueretur trecentessimus octogesimus sextus; numerando ab eo tempore vsque ad præsentem annum eius vitæ cursum, sexagesimum quartum vix inchoatum numerari contingit: aded vt cum eius senectus prouectior expectaretur, omnino molestissime acciderit, ipsum deces- sisse in ipso penè limine senectutis. Subdit his verò Paulinus: Per idem tempus, cum in ex- trema parte porticus, in qua iacebat, in vno positi Castus, Polemius, Venerius, & Felix tunc diaconi secum tractarent, voce ita repressa, vt vix inuicem se audirent, qui post obi- tum illius Episcopus ordinandus esset: atque cum de nomine sancti loquerentur Simpli- ciani: tamquam interesset tractatui, cum longè positus ab ipsis iaceret; approbans, exclamauit tertio: Senex, sed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita, expauescentes fugerunt.] & paulo post.

AMBROSIVS CELATAM CVPIIT VI- SIONEM EX- CEPTORI.

DEVS LVCTO- SIGNO S. AM- BROSI DO- CTRINAM PROBAVIT.

QVIDS. AM- BROSIUS AEGRO- TANS.

Passid. in vita S. August. c. 27. 1/41. 5.

S. AMBRO- SII AETASA

In eodem

In eodem tamen loco in quo iacebat (sicut referente Bassiano Episcopo Laudensis Ecclesie, qui ab eodem audierat, didicimus) cum oraret una cum supradicto sacerdote, viderat Dominum Iesum aduenisse ad se, & arridentem sibi. Nec multos post dies ablatum est. Sed eodem tempore quo a nobis migravit ad Dominum, ab hora circiter undecima diei usque ad illam horam qua emisit spiritum, expansis manibus in modum Crucis oravit. Nos autem labia illius moveri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem sacerdos Ecclesie Vercellensis, cum in superiora domus se ad quiescendum composuisset, tertio vocem vocantis se audivit, dicentisque sibi: Surge, festina, quia modum est recessurus. Qui descendens, obtulit sancto Domini corpus: quo accepto ubi glutuit, emisit spiritum, bonum viaticum secum ferens, ut in virtute esca anima refectior Angelorum nunc consortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliae societate laetetur: quia ut Elias numquam Regibus vel vllis potestatibus, ita nec iste pro Dei timore loqui veritus est. Atque inde ad ecclesiam maiorem, antelucana hora qua defunctus est, corpus ipsius portatum est, ibique eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Pascha. Quem plurimi infantes baptizati, cum a fonte venirent, viderunt: ita ut aliqui sedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij vero ascendentem suis parentibus digito ostenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem stellam supra corpus eius se videre narrabant.

S. AMBROSII EX HAC VITA MI-GRATIO.

Tot tantisque signis voluit Deus sacerdotem suum post obitum innotescere, ut sciretur in caelis vivere, quem in terris defunctum plorabant. Sed lucente die Dominico, cum corpus illius, peractis sacramentis diuinis, de ecclesia leuaretur, portandum ab basilicam Ambrosianam in qua positus est: ita ibi demonum turba clamabat se ab illo torqueri, ut eiulatus eorum ferri non posset. Quae gratia sacerdotis non solum in illo loco, verum etiam in plurimis prouinciis usque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel semicinctia sua, ut corpus sancti aliquatenus ab ipsis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiusque sexus, omniumque penes aetatum non solum Christianorum, sed etiam Iudaeorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo precedebat eorum qui fuerant baptizati.

DAEMONES CRUCIATI PRAESENTIA CORPIS S. AMBROSII.

Eadem vero qua obiit die (sicut textus epistolae loquitur quae a successore eius venerabili viro Simpliciano suscepta est de partibus Orientis, ad ipsum tamquam adhuc nobiscum viuentem directa, quae nunc usque Mediolani habetur in monasterio cuiusdam viri sancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epistola, quo directa est, qua lecta, inuenimus diem esse, quo ille defunctus est. Intra Tusciam vero, ciuitate Florentia, ubi nunc vir sanctus Zenobius nomine Episcopus est: quia promiserat se petentibus illis, illos saepius visitaturum, frequenter ad altare, quod est in basilica Ambrosiana, quae ibidem ab ipso constituta est, visus est orare; sicut ipso sancto viro sacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit post haec Paulinus de auxilio obsessae ad Radagaiso Florentinae ciuitati ab Ambrosio post aliquot annos impertito, de quo Gildone tyranno in Africa eiusdem Ambrosij ope extincto; quae omnia nos suo tempore dicturi sumus, sicut & de aliis postea eiusdem apparitione obtentis aduersus impios tyrannos victoriis: ut plane eidem sancto a Deo concessum singulari prerogatiua videatur, ut qui viuens principes atque tyrannos corripere nunquam destitit, post mortem quoque perseverauerit vindex sceleratorum Regum, & ultor persecutorum Ecclesiae.

S. AMBROSII VISUS IN LONGE POSITIS ECCLESIIS.

Sed & quae Deus ostenderit signa aduersus eos qui in sanctissimum sacerdotem post obitum obloqui non sunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen Ecclesiae Mediolanensis, cum in conuiuio positus, in quo erant nonnulli militares religiosi detraheret memoriae sacerdotis, aspernantibus illis & deferentibus linguam nequam, subito vulnere percussus graui, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus subleuatus, in lectulum positus est, atque inde ad sepulchrum usque perductus. In vrbe etiam Carthagenensi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Episcopi, ad conuiuium conuenissem una cum Vincentio Cassolitano Episcopo, Maurano etiam Episcopo Bolitano, sed & aliis Episcopis, & diaconibus: tunc Maurano Episcopo detrahenti sancto viro, retuli exitum presbyteri superius memorati: quod ille de alio dictum, de se oraculum maturo sui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cum subito vulnere ingenti esset percussus, alienis manibus ad lectum portatus est, atque deinde ad domum in qua hospitabatur reductus, diem clausit. Is finis virorum

DETRAHENTES AMBROSIO QUAE PAS-SEI.

detra-

detrahentium fuit; quem videntes qui tum aderant, admirati sunt.] haec Paulinus.

En quot quantisque Deus cum viuentem tum mortuum persecutus est praconem veritatis muneribus, sicut & alios omnes qui in Ecclesia Catholica enituere verae fidei defensores: ut tot tantisque, apertissimis signis eorundem memoria diuinitus consecrata ac posteris commendata, omnes certo scirent, atque perspicue intelligerent, veritatem ab illorum partibus stare, qui his ipsis qui Dei amicissimi claruere, eandem quam ipsi praedica-

DOCTORIS ECCLESIAE MIRACULIS ILLUSTRATI.

Qui vero res ab eo gestas conscripsit Paulinus, longe alius a Paulino Nolano Episcopo fuisse, manifestissime declaratur sua ipsius assertione: Quod enim hoc tempore testetur se clericum minoris ordinis militasse in Ecclesia Mediolanensi sub cura (ut ait) Casti diaconi, Ambrosio autem fuisse a manu: quis non videat hunc esse diuersum a Paulino Nolano, iam ante quadriennium (ut vidimus) initiato presbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibique firmiter subsistente? Decepit complures nomen: sed & quod ambo viri isti Augustino familiaritate coniuncti fuisse noscantur, existimarunt iidem, hunc ipsum qui res gestas Ambrosij memoriae commendauit, fuisse Paulinum Nolanum; a quo, etsi alia deessent firmissima argumenta, certe quidem ipsa longe dissimilis dicendi phrasis discriminat. Ceterum praeter S. Paulinum Nolae agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Augustino pernecessarij, quorum primum locum obtinet is

DE PAULINO AUCTORE VITAE S. AMBROSII.

de quo est sermo, qui rogatus ab ipso, sanctissimi viri Vitam conscripsit, ut ipse eius exordio testatur, cum haec ait: Hortaris, venerabilis pater Augustine, ut sicut beati viri Athanasius Episcopus & Hieronymus presbyter stylo persecuti sunt vitas sanctorum Pauli & Antonij in eremo positorum, sicut etiam Martini venerabilis Episcopi Turonensis Ecclesiae Seuerus seruus Dei sermone contexit: sic etiam ego beatissimi Ambrosij Episcopi Mediolanensis Ecclesiae meo persequar stylo, &c.] Idemque ad eius Vitae finem, se in Africa Carthagine esse versatum affirmat, cum agit de irrogato diuinitus supplicio in Mauranum Episcopum Ambrosio detrahentem: ut non mirum sit quod innotuerit Augustino, qui & eum antea nouisse potuit cum Mediolani vitam ageret.

Quamobrem hunc ipsum interdum existimaui esse Paulinum illum, qui auctus postea diaconatu, acerrimus insurrexit impugnator haeresis Pelagianae, dum Carthagine primum aduersus Caelestium in Episcoporum Concilio strenue egit: extant enim Acta illa a S. Augustino recitata, quibus significatur, eius opera factum, ut Caelestius primum Carthagini damnaretur, ac postea Romae, oblato aduersus eum Zosimo Papae libello, ut inferius haec omnia pro tempore pluribus patefient. Sed praeter hunc, alios adhuc habes vixisse Paulinos Augustino notissimos: extat enim eiusdem Augustini epistola quinquagesimana ad Paulinum Episcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipsum manentes saluari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum vero compresbyterum. Isidorus in libello quem texuit de Viris illustribus, hunc ipsum scriptorem Vitae Ambrosij presbyterum nominat: sed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenset: Paulinus presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiae genere libellum satis succincta breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit Ambrosij

PAULINVS DIACONVS.

* August. contra Pelag. & Caelest. lib. 2. cap. 3. 4. 7.

PAULINVS PLVRES EODEM TEMPORE.

* Epist. Concil. Carthag. ad Innocent. Papam. apud Aug. epist. 9. & Aug. contra Pelag. lib. 2. cap. 7.

Vitam signis florentem atque doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem: siquidem Constantius Episcopus Germani vitam contexit, obitumque Paulini Vranus edidit.] haec ipse; quibus perspicuum est, eius quoque sententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum scriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuisse Vitae S. Ambrosij: quam quidem sententiam omnino retinemus: Vranium vero memoriae tradidisse obitum Paulini Nolani Episcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legisse contigit: cum alioqui illum de quo agit Isidorus, presbyterum fuisse tradat.

* Isidor. de Vir. illustr. lib. 4. * sicui

Ceterum quod spectat ad libellum de S. Ambrosij Vita conscriptum: summa fide illum consignatum esse, quisque intelligere potest; dum vel quae ipse vidit, vel a S. Marcellina de Ambrosio didicit, vel ex epistolis diuersorum post obitum datis de iis qui in diuersis prouinciis ipsum vidisse narrarunt, se scripsisse testatur. At tamen breuius quam par erat, & non leui iactura posterorum, quamplurima ab eo praetermissa noscuntur; quibus quidem auctam

VITA PAULINI FIDES PROSE TASTATA.

auctam eiusdem sanctissimi Patris Vitam à nobis conscriptam, Sixtus Pontifex Maximus, cuius iussu eam suscepi provinciam, suæ editioni eiusdem S. Ambrosij operum præfixam edendam curavit: quam ad scripta de eodem in Annalibus, cum quid diuersum in ea inuenies (quod posteriores cogitationes meliores esse soleant) conformandam intelliges. Sed ab eodem Paulino illud desideratum est, quod Possidius præstitit in Augustino; nimirum, ut rebus ab eo gestis memoriæ proditis, attexuit scriptorum eius catalogum: etenim consolatio aliqua saltem ista fuisset, post illorum deploratam iacturam inæstimabilem, in indicis serie ea legere, ac in his veluti dulcibus exuuiis delectari. Ignoratum planè esset, scriptum ab eo catechismum ad Fritigildem Reginam Marcomanorum, nisi ipse Paulinus vel obiter meminisset: nec sciretur ab eodem S. Ambrosio editum de puerilis ætatis institutione libellum ad Pansophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum à mortuis, nisi alia occasione idem recoluisset: præterissent quoque omnes ab eodem S. Ambrosio editi commentarij aduersus imperitissimos & superbissimos quosdam, qui de Platonis libris Dominum profecisse iactarunt; nisi apud S. Augustinum de iisdem nobilis memoria esset. Nec quis etiam scisset ab eo elucubratis elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, nisi vnus hæc docuisset Cassiodorus; cuius quoque testificatione tantum nescitur, ab eodem Ambrosio relictum codicem, in quo eiusdem suauissima (vt ait) inerat expositio super omnes Pauli epistolas: quod quidem volumen iam eiusdem Cassiodori tempore desiderari cœptum est: sed planè deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiusdem facultatis opus, Ambrosij nomine apparet fuisse suppositum.

AMBROSI PLVRSI-PTA DESI-DEKATA.

Aug. epist. 34 in fine.

Cassiod. Instit. diuin. lect. lib. 1. c. 3. 5.

SERMONES S. AMBROSII IACTURAM PASSI. Cassiod. lib. 1. cap. 2.

VER HIERONYMVS DE AMBROSIO TACTVIT.

Hier. prefat. in Didym. de Spirit. sanct. Ruffin. inuect. aduers. Hieron.

Hieron. de Script. Eccl. prope finem.

DE S. FELICE BONO NIENSI ET GAUDENTIO NOVAR. EPISCOPIS.

Sed & quamplurimos sermones eiusdem sancti constat esse deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem constat singulis diebus Dominicis & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuisse? Porro eiusdem Cassiodori auctoritate, sermonis illustantum titulus innotescit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum est desiderari: cum alioqui complures S. Maximi Episcopi Taurinensis, Ambrosij nomine habeantur inscripti, sicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Prosperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epistolam ad Demetriadem scriptam Ambrosij nomine hæcenus lectam fuisse constat: vt prætermittam alia nonnulla alienissima ab eo, quæ eius tamen titulo cusa leguntur. Sed in his non immoremur: à quibus omnibus Paulinus nos liberaffet, si (vt par erat) singula ab Ambrosio scripta opera, posteris, edito eorum indice, credidisset.

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiusdem Ambrosij scripta recensuerit: verum hæc tantum à S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum prodita leguntur: Ambrosius Mediolanensis Episcopus vsque ad præsentem diem scribit: de quo, quia superest, meum iudicium subtraham, ne in alterutram partem aut adlatio in me reprehendatur, aut veritas.] hæc tantum ipse. Sed vnde (dicet aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quæ spectant ad Catholica dogmata Ambrosius à Hieronymo fugillandus esset? minimè gentium; sed quod è Græcis scisset mutuatum esse quamplurima. Qui enim è secretario Iudicum ad sacrarium euestigio translatus esset, haud mirum si alterius interdum indigeret ad volatum peninis: quod obiectum tacito nomine in eundem Ambrosium à Hieronymo, Ruffinus exaggetat, ex secretis (vt ait) inter se litteris de Ambrosio illum suppresso nomine locutum esse, se probare posse testificans. Sed Ruffini ipsius malam mentem, malumque animum ex pluribus superius reddidimus sæpe testatum. Ceterum hæc non prætermittendum, vixisse his temporibus alium item Ambrosium nomine scriptorem Ecclesiasticum, de quo sic ipse Hieronymus: Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit aduersus Apollinarium volumen multorum versuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatus est) commentarios in Iob: qui vsque hodie superest.] hæc ipse. Sed iam quæ sunt reliqua anni huius, ordine prosequamur.

Relato ad superos sanctissimo sacerdote, communi totius Mediolanensis Ecclesiæ consensu successor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataque diu doctrina toti orbi Occidentali conspicuus, sed longæua nimis ætate grauatus; de quo sæpe superius quarto Annalium tomo, pluribusque mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanensi Ecclesia, quæ cultura magni illius agricolæ egregius erat clericorum fecundata palmitibus, assumptus paulo post fuit Felix diaconus in Episcopum Bononiensis Ecclesiæ

A Ecclesiæ, dignus S. Eusebij successor.] hæc ex Paulino. Sed haud diu post ab eodem S. Simpliciano ordinatus est Nouariensis Ecclesiæ S. Gaudentius Episcopus, egregia pollens vitæ sanctitate, utpote qui sub disciplina institutus fuerat S. Laurentij eiusdem Ecclesiæ presbyteri & martyris (improvisa enim Gentilium grassatione, vnà cum pueris quos erudiebat, est interfectus) qui postea S. Martino inhæsit, inde verò adiunxit se comitem S. Eusebio Vercellensi Episcopo in Orientem exulanti: sed & S. Ambrosio bene notus, de futuro Episcopatu prædictionem accepit, vt vitæ eius Acta declarant.

Paul. in Vit. S. Ambrosij.

Hoc itidem anno, paulo post S. Ambrosij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinense, in quo lectæ sunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipsius Ambrosij litteræ haud pridem ad Synodum datæ in causa communicationis Felicis in Gallia Episcopi, prout eiusdem Synodi quintus canon his verbis significat: Illud decreuit præterea S. Synodus: vt quoniam legatos Episcopi Galliarum, qui Felici non communicant, destinarunt: si quis ab eius communionem se voluerit separare, in nostræ sanctæ pacis consortium suscipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosij Episcopi, vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis dudum latus, quæ in Concilio legatis per scribas recitatae sunt.] Quisnam fuerit iste Felix, cui Galliarum Episcopi non communicarent, & causa cur vitaretur, consule quæ superius dicta sunt quarto Annalium Tomo, dum de Maximo neci dante Priscillianistas actum est.

CONCILIUM TAURINENSE

Concil. Taur. cap. 5.

Sedatæ sunt in eadem Synodo altercationes inter Arelatensem & Viennensem Episcopos de primatu certantes: illi quæ ciuitati dignitas illa decreta, quæ se eius provinciarum metropolim ostenderet. Sed & Narbonensis provinciarum primam esse sedem Massiliensem Ecclesiam, pariter declaratum est, eiusque tunc sedis Episcopum Proculum Metropolitanum esse habendum Antistitem. hic ille Proculus insignis nomine, quem interfuisse vidimus Concilio Aquileiensi vnà cum S. Ambrosio, vt eiusdem Synodi Acta testantur; quem & S. Hieronymus, ad Rusticum scribens, magnopere commendauit.

DE METROPOLIS GAL-LIAR. NARBONENS. ET VIENNENS.

Hier. epist. 42

Iisdem huius anni Consulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus Carthaginensis, tertia dicta, in Secretario basilicæ Restitutæ, loco solito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginensia Concilia acta esse leguntur. Sed vnde nomen loco, vt basilica Restituta dicatur? Num (vt hæc obiter attingamus) sic dicta à Restituta martyre Carthagine passa? Vel à S. Restituto Episcopo Carthaginensi, in cuius die natali S. Augustinus homiliam ad populum habuit? Aut fortasse (vt de alia basilica in Africa exemplum est) sic nominata fuerit Restituta, quod possessa diu à Donatistis, fuerit restituta Catholicis? quod & magis arridet, cum in alio Carthaginensi Concilio celebrato Valentiniano Augusto quartum & Theodosio Conf. eadem basilica nominata habeatur Perpetua Restituta. Fuisse quidem Carthagine maiorem basilicam, vbi corpora sanctorum martyrum Perpetuæ & Felicitatis sepulta erant, auctor est Victor Episcopus Vticensis. Sicigitur primaria basilica, quæ à primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & possessa diutius à Donatistis, quod tempore Constantini vel Constantij eius filij reddita sit Catholicis, Restitutæ aucta est nomine.

Extat. tom. 1. Concil. CARTHAGINENSE TERTIUM IN BASILICA RESTITUTA. Rom. Martyr. die 17. Maij. ibi. Not. 6. Euod. Vzal. Episcop. lib. 1. cap. 7. in fin. apud August. tom. 10. Hist. de Persecut. VVadal. lib. 1.

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginense Concilium: non inde quidem accidit, quod in ea ciuitate tria tantum in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cum longè plura ibidem habita numerari contingat: sed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorsus, quæ post tempora Constantini potuit reperisse, hoc ordine tertium numerauit; sed errore quidem lapsus, dum antè illud existimauit celebratum Carthagine, quod Consulatu Valentiniani quarto & Theodosij reperitur inscriptum, existimans de Valentiniano Secundo & Theodosio Seniore esse intelligendum, cum de Tertio potius Valentiniano & Theodosio Iuniore sit accipiendum: contigit enim eundem nouissimum Valentinianum gerere Consulatum quartum cum Theodosio Iuniore anno Domini quadringentesimo trigesimo quinto, vt Fasti apertissimè docent: cum alioqui nullus sit reperiri in illis Consulatus Valentiniani quartus cum Theodosij Consulatu coniunctus, sed cum Neoterio. Qua ratione, secunda potius quam tertia hæc Synodus Carthaginensis dicenda erit: quam, si attendas quæ de ea in Concilio Africano posita leguntur, longè ante præscriptam diem Kalendarum Septembrium cœptam inuenies: nam de non nauigando absque Formata sancitus canon ibi legitur his Consulibus sexto Kalendas Iulias.

SECUNDA HAEC SYNO-DVS, ET NON TERTIA DICENDA.

Concil. Africa. circa princip.

Rursum verò de recensitis sub eodem Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hac Synodo sanciti probantur, sed diuersis aliis Conciliis Carthaginensibus: vt inter alios ille, quo sacrorum librorum certus numerus definitur. nam ex eiusdem canonis verbis

Concil. Carth. 3. c. 47.

exploratum satis redditur, decretum illud esse in Concilio Carthaginensi tempore Bonifacii Papae habito. Sed & canones illos spectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea esse statuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis, ea de re scribentis ante decennium ad Episcopos Africanos post Consulatum Arcadij atque Bautonis, (qui est annus Domini trecentessimus octogesimus sextus) dignum est existimare fuisse alicuius alterius Concilij Carthaginensis eo tempore post acceptas eiusdem Siricij Papae litteras celebrati. Idemque dicendum putamus de canone illo, ne in ecclesia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex suggestione sancti Augustini id scribentis ad Aurelium Episcopum Carthaginensem ante plures annos, cum creatus presbyter esset, à Patribus definitum fuisse, nos superius, cum de eiusdem Augustini sacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixisse meminimus. Haud enim verisimile est, cum alia post acceptas à Siricio Papa & ab Augustino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginensi Episcopo celebrata esse sciantur, de his agi post decennium esse dilatum. Ceterum quod ad canonem illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem consulendum esse, necnon Simplicianum Mediolanensem Episcopum: quod nec sit inuenire ad illud sequentis anni tempus Siricium peruenisse, neque ante presentem annum Simplicianum sedete coepisse; necessitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipso Carthaginensi Concilio ea esse decreta, sicut & alia complura.

Inter alia autem in eodem statuta Concilio, quae ad ritum antiquum pertinent, elucidanda est canonis quinti sententia, quo ista decreta leguntur: Item placuit, ut per solemnissimos Paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal. Quia si Fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] hanc ibi. Non est quod quis errore labatur, ut dictum id existimet de sacramento Eucharistiae: nulla enim de his lex fancienda fuisset; nam de cogitatione quidem quis concipere potuisset, ut nondum baptizatis Eucharistia impertiri deberet. Quamobrem per sacramentum nequaquam sacra intelligenda est Eucharistia: nam & sequenti canone cum de ea agitur, non alio ipsa nomine quam Eucharistiae exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali significatione, quicquid mysticum est, accipitur, ut superius demonstratum est, cum de fermenti sacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo pluribus egimus. Quam ob causam existimo idem esse quod ibi dicitur, non dandum sacramentum catechumenis eo tempore quod Paschalia festa sint: ac si dixisset, Non fiant qui catechumeni inferioris sunt ordinis, Competentes; ut sacramentum detur eis, hoc est, symbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari consuevit fidei sacramentum: Sed sal tantum catechumenis inferioris ordinis impertiri solitum accipiant: Nam & ipsi Fideles, baptizati scilicet, per dies illos Paschales sacramenta non mutant, nempe signa in baptisate suscepta. ut plane doceat, non esse tunc tempus mutationis. S. Augustinus enim vocat saepe ipsum symbolum, sacramentum; quod eo fidei sacramentum, hoc est fides ipsa, contineatur. Porro catechumeni, ipso exordio catechismi, sale ad salutem condiebantur, ut qui ritus tractant Ecclesiasticos satis docent; & ipse de se S. Augustinus, cum puer esset, ait: Signabar iam signo Crucis eius, & condiebar eius sale.] At de his satis.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis à Patribus definitum esse legitur? Ut primae sedis Episcopus non appelletur Princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum Primae sedis Episcopus. Ita in omnibus antiquis scriptis exemplaribus legitur: verum & in Graece redditus eiusdem Concilij Carthaginensis canonibus eadem tantummodo esse verba canonis, Theodorus fidem facit: ut non dubites, quae mox sequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] esse Gratiani. Quod schola imperitorum ignorans, magno canonem praerogatio extulit, quo sancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuersalis appellaretur: quasi Africanae Ecclesiae iuris fuerit, de Romana Ecclesia sancire leges; & non magis Romanae Ecclesiae facultatis & vsus, leges praescribere Ecclesiae Africanae. Quod ne longius petito demonstraretur exemplo; habes à Siricio Papa epistolam ad Africanos conscriptam Consulatu Arcadij & Bautonis, qua custodiri praecipit quae tunc in Romano Concilio fuerant constituta, apposito ad finem epistolae anathemate, his scilicet verbis: Si quis sanè inflatus mente carnis suae, ab hac canonis ratione voluerit euagari; sciat se à nostra communione seclusum, &c.]

Sic igitur, sicut liquet ea non esse verba canonis, sed Gratiani; ita etiam patens est non esse

esse eadem à Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem, sed apposita ad sequentium rerum tractandarum epigraphum. At verò cur Romani Pontifices, Vniuersales interdum dici renuerint, opportunius suo loco dicendum: nunc autem in reddendo canonis huius germano sensu versetur. Ac primum quod pertinet ad voces ipsas: haud enim ipsae ab Ecclesia abiiciendae fuerunt ut exoticae atque profanae, quae ex innumeris diuinæ Scripturae locis sibi vendicant auctoritatem: passim enim in utroque reperis Testamento, Princeps sacerdotum, & Summus Sacerdos, idemque Maximus Pontifex. Nec quidem eadem, ut mendaces tituli, explodendae, vel ut quae in Ecclesia Catholica non essent vsu receptae: siquidem ut Episcopi qui aliis praesunt Episcopis, dicerentur Principes sacerdotum, Theodorus in testimonium adducit oecumenica Concilia Sardicense & Chalcedonense: quae (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metropoleon Episcopos.] Quod verò ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vocem pertinet: communes fuisse eiusmodi titulos etiam Episcopis illis, quos nullos sub se Episcopos contingeret habere subiectos, sanctorum Patrum & sacrorum Conciliorum exemplis in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus demonstrauimus; quae hinc repetere (quod rei argumentum exposcat) haud fastidio erit.

Fuit (ut diximus) olim vetus ille vsus in Ecclesia, ut Episcopi omnes non Pontifices tantum dicerentur, sed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quod Episcopatus summum sacerdotium diceretur. Vnde S. Ambrosius ad Felicem Comensem Episcopum: Suscepisti, inquit, gubernacula summi sacerdotij.] & Zosimus Papa in epistola ad Hesyrium Episcopum Salonitanum, de clerico per gradus singulos ad summum vsque promouendo, ait: Iure inde summi Pontificatus locum sperare debet.] & Gelasius in epistola ad Episcopos Lucaniae, absque Summo Pontifice, nempe suo Episcopo, vetat acolythum vel diaconum quicquam facere. Firmant haec ipsa suis scriptis Gaudentius Episcopus Brixianus in sermone habito de sua ordinatione, Sidonius Apollinaris, & alij, sed & sacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianensi primo haec verba: Cum auctore Deo in Aurelianensi vrbe fuerit Concilium Summorum Antistitum congregatum, &c.] & in Agathensi ita: De Episcopis omnibus in summo sacerdotio constitutis.] & Synodus Toletanae exordio: Conuenientibus nobis Hispaniarum, Galliciaeque Summis Pontificibus.] Sunt & alia complura de his exempla: sed haec plus satis. Verum quod & desiderare potuisses, & ipsum sufficere solum poterat ad declarandum etiam cur iure Episcopi Summi Sacerdotes dicendi essent: accipe de his ipsis S. Augustini, qui huic de qua agimus Synodo reperitur interfuisse, ac pariter subscripsisse, auctoritatem summa fide testatam: Quid, inquit, est Episcopus, nisi primus presbyter, hoc est, Summus Sacerdos? denique non aliter quam compresbyteros hic vocat & confacerdotes suos.] hanc ipse: quibus perspicue satis intelligas, non sic prohibuisse Synodum Carthaginensem dici Episcopos, Summos Sacerdotes, quasi tales non essent. Sed cur hoc? dices. Audi quae Theodorus eodem in loco notat: Prohibita autem (inquit) sunt haec nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchae & Antistites seipso viles & humiles appellant in suis inscriptionibus.] hanc ipse, ac iure quidem: quae cum quis non considerat, in quamplurimos errores praecipitem ferri necesse sit.

Sic igitur Africanos Episcopos in hoc Concilio vitare voluisse tantummodo nominum arrogantiam, non autem potestatis & decentis tituli pati eisdem voluisse iacturam: ex eo facile poteris intelligere, dum qui primae sedis essent Episcopi, iidem noluerunt dici Principes Episcoporum, vel Summi Sacerdotes; cum vox illa prior communis esset omnibus Metropolitanis cuiusvis sedis Episcopis, posterior verò communis esset illis etiam Episcopis, qui Metropolitanis subditi essent Antistiti. Ceterum quod his omnibus maius est, summum illum voluerunt titulum retineri, quo suprema omniumque maxima potestas significaretur, nempe ut primarum sedium Episcopi, iidem Primates, appellarentur: hoc quidem nomine siue Episcopum Carthaginensem Primatem Africae, siue Episcopum Primatem Mauritaniae, itemque Primatem Numidiae ab eis appellari consueuisse, innumera exempla suppetunt. quem quidem titulum longè praestare illi, quo dicerentur Principes Episcoporum, quove nominarentur Summi Sacerdotes, quis non intelligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quam ut quis Primas diceretur; accipe exemplum ex verbis Siricij Papae in eadem epistola ad ipsos Africae Episcopos scripta, quibus ait: Ut extra conscientiam sedis Apostolicae, hoc est Primatis, nemo audeat

Concil. Carthag. 3. c. 19. CANONES DIVERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECHNSITI. Concil. 3. Carthag. c. 30.

Concil. Carthag. 3. c. 48.

Concil. Carthag. 3. c. 3.

DE CATECHUMENIS SALE EXPURGANDIS.

August. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. de temp. serm. 2. Aug. epist. 23. in fin.

Aug. Confes. lib. 1. c. 11. Concil. Carthag. 3. c. 26.

Centuriat. cent. 5. cap. 9. col. 868. REDARGVITVR IN SCITIA CENTVRIA TORVM.

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

Theodor. in Concil. Carth. cap. 43.

Not. in Rom. Martyrolog die 19. April. TITVLII EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPITI.

Sidon. lib. 5. epist. 14. lib. 6. epist. 10. lib. 9. epist. 15. Concil. i. Aurel. c. 3. Concil. Agath. cap. 6. Concil. Tolet. 6. exord. August. lib. quest. ex utroque mix. q. 10.

TITVLII QVOS RESERVAVNT EPISCOPI AFRICANI.

audeat ordinare, &c.] Si igitur Apostolicarum sedium Episcoporum titulus est, ut Prima- res dicantur; quis maior hoc titulo dari potest Episcopis, praesertim illis, qui Apostolicis Ecclesiis minimè praesunt, ut Carthaginensi, & aliis diuersarum prouinciarum primæ se- dis Episcopis?

METROPOL. EPISCOPI AFRICANI PRIMVM SIBI VINDICAVNT TITVLVM. *Matth. 20. Marc. 10. Luc. 22.

Sed cur nomen (inquit) Principis Episcoporum exhorruerunt, qui illo maius retine- runt? Puto quidem ea ex causa, quod cum inter discipulos de primatu contentio facta est, Dominus eos redarguens hæc inculcauit: Principes * Gentium dominantur eorum: non sic erit inter vos] visum est in Christiana praefectura nimis arrogans nomen Principis. Sed & quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, sit vester minister] vocem illam veluti fa- stuosam respuendam esse censuerunt: Cum alioqui certum sit, Dominum noluisse his sen- tentis confundi Ecclesiasticam Hierarchiam, sed potius mentis curare tumorem, & Prae- sidium amputare superbiam. Quam enim studiose curauerint Apostoli & Apostolici viri B ex Christi instituto factum rectumq; custodiri in Ecclesia hierarchicum ordinem, primo tomo Annalium & aliis saepius pluribus demonstrauimus. At de his modò hætenus: haud tamen præter institutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exor- dio Annalium tibi nostrum studium obligasse, puto, memineris.

Concil. Car- thag. 1. c. 49. ADVERSVS CONGEREN- TES DIVI- TIASEXBO- NIS ECCLE- SIAST. CIB.

Quod rursus ad id Concilium spectat: memoria quidem dignum illud tunc à Patribus sancitum^b est; ut quæ Episcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emisset ex bonis Ecclesiæ, eadem Ecclesiæ cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi ei- dem facultas esset. Cum enim reddita pace, Ecclesia vbique bonis afflueret, complures ex iis qui eidem ministrabant, pietatem conuertentes in quæstum, tepescendo in eis sanctitatis vitæ studio, vel cura pauperum frigescente, colligendi diuitias tantummodo ardore flagra- bant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: hos planè fugillat S. Hierony- C mus, hos ut caueat admonet Nepotianum, cum ait: Obsecro itaque te, & repetens ite- rumque iterumque monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes; id est, ne lucra sæculi in Christi quæras militia, nec plus habeas quàm quando clericus esse cœpisti: & dicatur tibi: Clerici^d eorum non proderunt eis. Nonnulli enim sunt ditiores monachi, quàm fuerant sæculares: & clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci diabolo non habuerant: ut suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit antè mendicos.] & paulo post: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili glo- riosum, quasi quamdam pestem fuge, &c.] Hæc igitur (vt ait) ingemiscendo Ecclesia, opti- mè à sanctis Patribus eiusmodi sanctione canonis statutum est, ut Ecclesia ipsa sibi vendicer, quæ clericus ex rebus Ecclesiæ bona quæsierit.

Hier. epist. 2.

Hieron. 12.

EXACTORES SEV COLLE- CTORES BE- NE INSTI- TVTI.

Sed & ad eiusmodi negotiatorum potius dicendorum quàm clericorum auaritiam com- D pescendam, cum segniores essent Episcopi legis vindices, & ipsi interdum eodem morbo languerent: iure meritoq; Catholicæ Ecclesiæ Episcopus Romanus Antistes, ad vendican- das eiusmodi ex bonis Ecclesiæ partas ac malè congestas opes, per prouincias consuevit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactione cum multi querantur: hos facile vitabant, & prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiæ, quæ su- persunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint: Habitanes enim in terra^e saluginis, pauperes scilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiusdem Carthaginensis Concilij decretis hæc satis; cum tamen complura alia ad disciplinam Ecclesiasticam ritè componen- dam ibidem à Patribus reperiantur esse decreta; de quorum nonnullis, aliis in locis, aliis oblati occasionibus, mentionem haberi contingeret.

Iob 39.

Concil. Car- thag. 3. c. 48. CONSULTA TIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

Missa est ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, necnon ad S. Sim- E plicianum de baptizatis in infantia, de his quæ ambigua videbantur, consultatio^f: ad illum quidem, quod scirent Catholicæ Ecclesiæ praesidere Episcopum atque doctorem: ad hunc autem ob egregiam totoque Christiano orbe spectatam scientiam, cuius nos antè memi- nisse sufficiat. Ceterum Simplicianus bene conscius quantus doctor esset in Africa Augu- stinus, datis ad eum litteris de quibusdam perdifficilibus diuinæ Scripturæ quæstionibus hominem pulsat: cum ille duos his de rebus conscriptos libros sic ad eum mittit, ut tamen eisdem eius censuræ voluerit subiicere, dum ad calcem hæc habet: Sententiam de hoc opere tuam breuissimam, sed grauissimam flagito, & dum sit verissima, seuerissimam non recuso.] Sed de his satis.

Aug. ad Sim- plic. lib. 2.

Quod rursus ad res gestas Occidentalis Ecclesiæ pertinet: Honorius Imperator, hoc anno, mense Ianuarij ad Theodorum PP. rescriptum dedit, quo cunctis Ecclesiæ prui- legiis

A legiis à maioribus datis voluit bene esse consultum, illa iterum sua auctoritate confirmans his verbis: Non nouum aliquid praesenti sanctione praecipimus, quàm illa quæ olim vi- dentur indulta firmamus. Prærogata igitur, quæ olim reuerentia religionis obtinuit, muti- lari sub poenæ etiam interminatione prohibemus: ita ut ij quoque, qui Ecclesiæ obtem- perant, his quibus Ecclesia, beneficiis perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Me- diolani, Cæsario & Attico Consulibus.] Ex his videas, datis omnibus Ecclesiæ prui- legiis voluisse Imperatorem excludi schismaticos, Donatistas, & alios omnes extra Ecclesiæ se- pra vagantes.

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIA- RVM PRUI- VILEGIA. al. 30. de Epi- scop. & cleric. Cod. Theod.

Quod verò pertinet ad res Ecclesiasticas Orientalis Ecclesiæ anni huius: Arcadius Im- perator aduersus Apollinaris hæresis doctores Constantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutychianum Praefectum Praet. rescriptum dedit. Mirà quadam procacia, iam B à tempore quo creatus est Nectarius Constantinopolitanus Episcopus, cum iam discessisset inde S. Gregorius Nazianzenus, intruserant se in eam urbem eiusmodi hæretici, reclaman- te licet à longè aduersus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodosij edicto abire iussi fuerint, & aliis denuo rescriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere sunt in- uenti: aduersus quos hoc ipso anno Arcadius ista sanxit:

ARCADIVS PELLIT CONSTAN- TINOPOLI APOLLINA- RISTAS.

l. 39. de he- ret. C. Theod.

Doctores Apollinariorum tota maturitate praecipimus ex ædibus caræ nobis abscedere ciuitatis: Ita ut si obumbrati latebris abire neglexerint, occultos cœtus (vt æstimant) ha- bituri: ea loca vel domus, quæ praedictos congregauerint, Fiscis ratione nectantur. Dat. Kal. April. Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.]

Dederat haud pridem, iisdem Consulibus, aduersus magistratus ambientes, idem Arca- dius Imp. eiusmodi summa laude dignum rescriptum:

l. 1. ad l. tu- liam de ambit. Cod. Theod.

C Si quis ad illustrem Palatij nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascendere ambitione tentauerit, qui non nisi probatis nobis viris nostro iudicio deferuntur: cuiuslibet ille sit loci, ordinis, dignitatis; amissis bonis, & Fisco nostro protinus vindicatis, deporta- tionis mulctetur exilio: neque aliud inter cœptum ambitum, atque perfectum, esse arbi- tretur: cum pari sorte leges scelus quàm sceleris puniant voluntatem. Dat. XIV. Kalend. Martij, Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.]

AMBIENES MAGISTRA- TVS DELEG- COERCEN- TVR.

Sed vnde adeò seueræ sancientiæ legis aduersus magistratus ambientes occasio? Cum oc- ciso Ruffino, summa rerum esse videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum successerat, cuius opera & complures è magistratu deiecti essent: alij sese in eorum loca ma- lis quoque artibus ingesserunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicensis, qui ex venditore farciminum, prodicionis arte eo progressus est, vt inter primos in Palatio militaret: sed D prodicionem & ipse passus à coniuge, meritas poenas dedit. hæc apud Zosimum^d. Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irreperet, Arcadius eiusmodi edictum aduersus ambitus crimen sanxisse videtur.

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRA- TVS EVECTO. dZosim. lib. 5.

Sed & aduersus Iudæos, qui, vt Christianorum gauderent immunitate, se fore Christia- nos simulabant, ad Archelaum Praefectum Praetorio ita idem Arcadius Imp. rescripsit:

l. 2. de his qui ad Eccles. con- fugiunt.

Iudæi, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianæ legi velle coniungi, vt ad Ecclesias confugientes vitare possent crimina, vel pondera debitorum; arceantur, nec antè suscipiantur, quàm debita vniuersa reddiderint, vel fuerint innocentia demonstrata pur- gati. Dat. XV. Kal. Jul. Constantinop. Cæsario & Attico Consulibus.] Qualis namque esset horum temporum Iudæorum status à prioribus haud felicior, accipe à S. Ioanne Chry- sostomo: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterque vester, idemque Pro- pheta & Patriarcha verum praedixit. Iura vestra omnia conciderunt: ex Iudæa patria vestra excessistis, & in diuersa loca dispersi estis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terræ vos omnes & contemnunt & rideat. At res nostræ Christianorum in dies magis flo- rent, crescent, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religiosæ fidei nostræ prædicatio peruasit: nos Christus regit, & in nobis regnat, eiusque pretiosam atque vitalem Crucem adoramus, & pro thesauro magni pretij tenemus.] hæc ipse.

IUDAEORVM PRAESENTI TEMPORE STATUS. fChryst. hom. de Cruce.

Iisdem Consulibus (inquit Socrates^e) quinto Kal. Octobris Nectarius Episcopus Con- stantinopolitanus diem obiit. Itaque statim de Episcopo eligendo vehementer laboratum est. (Eius namque rei causa celebratum esse Concilium, & ex more conuenisse Episcopos Constanti- nopolim, tradit Sozomenus^h) Itaque cum alij alium ad id muneris quærerent, de eaq; re saepe consilium iniretur: tandem visum est, Ioannem Antiochiæ presbyterum Antiochia acce- fere. Nam de eo fama percrebuit, quod & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde peritus

Socras. lib. 6. cap. 2. NECTARIE EPISCOPI CONSTANTINOP. OB- ITVS. hSozom. lib. 8. cap. 2.

peritus erat. Quamobrem haud diu post Arcadius Imperator communibus omnium suffragiis, id est, cleri & populi, illum accersit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctoritatis, aderant de Imperatoris mandato cum alij complures Episcopi, tum Theophilus Episcopus Alexandrinus, qui omni studio eo incubuit, ut Ioannis famam laederet, & Isidorum suae ipsius Ecclesiae presbyterum ad illum Episcopatum eueheret. Hunc Isidorum Theophilus propterea carum habuit, quod ipse causa prouinciam valde periculofam aliquando suscepisset.] sed quidnam id fuerit, superius relatum est. Subdit his Socrates:

Verum qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem praetulerunt. & posteaquam multi crimina Theophilo intendebant, & libellos contra illum alius ob aliam causam Episcopis, qui tum aderant, offerebant: Eutropius, qui cubiculo Imperatoris praefuit, criminationes aduersus Theophilum illatas, scriptisque proditas nactus, Theophilo ostendit; docuitque liberam optionem illi esse datam, vel Ioannem Episcopum ordinandi, vel iudicium de criminibus ei obiectis subeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem designat Episcopum.] haecenus Socrates. Porro haec in sequentis anni mensem Februarij variis altercationibus producta sunt, cuius mensis vigesima sexta die Ioannes Chrysofostomus Episcopus Constantinopolitanus creatus est.

Verum quod ad Theophilum spectat: Isidorum, quem proposuit ordinandum, haud penitus exploratum habuit, fuisse Origenis errorum labe conspersum: quod cum postea comperisset, aequè ipsum ac eius sectarios maximè auersatus est. Quod autem idem Episcopus Alexandrinus ius sibi vendicaret in electione Episcopi Constantinopolitani (quod & superius vidimus à Petro eiusdem Ecclesiae Episcopo usurpatum, cum conaretur Maximum eius sedis creare Episcopum) probè si attendas, intelliges primam sedem post Romanam, Alexandrinam Ecclesiam tenuisse in Oriente; spretoque fuisse canones, si qui Constantinopoli in Synodo facti sunt, quibus derogaretur Alexandrinæ Ecclesiae priuilegiis. Nam aliàs quid Alexandrino Episcopo de electione Constantinopolitani antistitis? Porro idem ius saepe tentatum ab eodem Theophilo penitus vindicatum in controuersis eiusdem Ioannis Chrysofostomi, postquam sedit Episcopus, suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS

ANNVS

ANNVS

398.

1.

4.

Periturus nouus annus Consulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutyphiani, idemque numeratus Domini trecentessimus nonagesimus octauus: quo, octauo Kalendas Martij, Siricius Papa cum sedisset annos tredecim, mensem vnum, & dies quatuordecim, ex hac vita migrans, sepultus est in cœmeterio Priscillæ Via Salaria. ita apud indices omnes, licet apud Bedam sexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus. Extat Siricij decretum de fermento; de cuius elucidatione, alia occasione tertio tomo pluribus actum. Alia quoque aduersus Manichæos, seuera (ut par erat) censura, statuta habentur, nempe exilio deportandos, pœnitentes verò in monasteria detrudendos, & non nisi in fine vitæ sacris mysteriis participandos. Secreta collegia sua Manichæos habuisse in Vrbe, sed cum Siricij Papæ studio, tum Principum legibus exagitados, atque vndique pullos esse, superiori tomo saepius contigit demonstrari. Quod autem spectat ad cleri propagationem; in libro de Romanis Pontificibus habetur, quinquies suae sedis tempore ordinationes fecisse mense Decembri, creasseque presbyteros triginta & vnum, diaconos sexdecim; & Episcopos per diuersa loca trigintaduos.

De scriptis ab eo epistolis decretalibus mentio est apud Isidorum^b, nempe dedisse epistolam ad Himerium Episcopum Tarraconensem, de recipièdo baptisate haereticorum, & de aliis aduersus Iouinianum & collegas haereticos. sed errare planè videtur auctor, dum eum sub Theodosio & Valentiniano Impp. vita functum affirmat. Vacasse sedem post Siricij obitum dies viginti, habent indices Vaticani, nec non liber de Romanis Pontificibus. qua ratione dicendum est, in locum eius subrogatum successorem pridie Idus Martias. Hic fuit Anastasius Maximi filius, Romanus: de cuius sedis tempore, quot scilicet annis Ecclesiae praefuit, in eius obitu ex more dicendum.

Inuenit hic Apostolicam sedem, ipsam Petri nauiculam, cuius sumpsit regendum clauum, turbinibus agitatam haereticorum: cum (ut dictum est pluribus anno superiori) Ruffinus

DE IOANNIS
CHRYSOS-
TOMI ELE-
CTIONE.ALEXANDR.
EPISCOPVS
CVR SE IM-
MISCERET
IN ELE-
CTIONE
EPISCOPI
CONSTAN-
TINOP.STRICII
PAPAE OBI-
TVS.
B. Marty-
rolog. ea die.MANICHAEI
AB VRBE
PVLSI.Isidor. de Vi-
vulfr. c. 3.
STRICII
PAPAE
SCRIPTA.ANASTA-
SIVS PAPA
CREATVR.

Ruffinus cum Melania inferens se in Urbem, in eam inuexit haereses Origenis, edito à se Latine reddito eiusdem auctoris Periarchon, nouo equo Troiano, hostibus intus referto, sed religione velato, haereticumque dicendo theca, ex qua expositae sunt in Romana Ecclesia dolosae merces: quarum mercatores etiam eò dementiae prolapsi sunt, ut in Apostolicum vsque thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteque vocem cum muliere Euangelica. Tali quidem statu fluctuantem Romanam Ecclesiam Anastasium reperisse, sanctus Hieronymus in epistola ad Principiam^b indicat, vbi post enarratum egregium fortis & sapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellae specimen, subdit: Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius.] Huius autem quae partes fuerint, idem sanctus Hieronymus ad Demetriadem ita scribit: Dum esses paruula, & sanctae ac beatæ memoriæ Anastasius Episcopus Romanam regeret Ecclesiam; de Orientis partibus haereticorum saeva tempestas simplicitatem fidei, quae Apostoli^d voce laudata est, polluere & labefactare conata est. Sed vir ditissimae paupertatis, & Apostolicæ solitudinis, statim noxium percutit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.] haec Hieronymus.

Quid autem actum sit cum Anastasius Papa sedere coepit, rem breui summa ita ad Principiam scribens^c sanctus Hieronymus amplexus est, cum ostendit S. Marcellam in causa fuisse, ut Origenis haeresis Romae damnaretur; aitque postquam de ingressu Athanasij meminit: Dicas, quid haec ad laudem Marcellae? Damnationis haereticorum haec fuit principium: dum adducit testes, qui prius ab eis (nempe Origenistis) eruditi, & postea ab haeretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum: dum impia Periarchon ingerit volumina, quae emendata manu scorpis monstrabantur: dum acciti frequentibus litteris haeretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientiae fuit, ut absentes damnari quam praesentes coargui maluerint. Huius tam gloriosae victoriae origo Marcella est. Tuque caput horum & causa bonorum scis me vera narrare, quem nosti vix de multis pauca dicere, ne legenti fastidium faciat otiosa replicatio, & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere.] haec Hieronymus, breui compendio haud breuem complexus historiam; quam lentiori gradu, quo cuncta exactè disquirere lector valeas, nos pro rerum gestarum temporis ordine prosequemur.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam, decus Romanae Ecclesiae, pertinet: Ruffinus cum se ab ea proditum sensit, in eam vehementer commotus est, accusans simul ipsam, & se excusans; quod illa scilicet in emendatas chartas à se per alium subripuisset, edidisset: quae in hanc enim ipsam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduersus S. Hieronymum^d, iacula intorquet, vbi de eodem Eusebio agit, quem mentiebatur in emendatas chartas subripuisse, atque edidisse: dum sic ait: Hoc si in foro positus, vel negotiis saecularibus commisisset iste, qui de monasterio Romae, quasi calumniandi peritissimus, missus est: norunt omnes quid consequeretur ex legibus publicis eiusmodi criminis reus. Nunc verò quia saecularem vitam reliquit, & à tergiversatione illa actuum publicorum ad monasterium conuersus est, & adhæsit magistro nobili: ab ipso edocetur iterum pro modestia, furere, insanire; pro quiete, seditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro concordia, mouere dissidia; perfidus esse, pro fide; pro veritate, falsarius: Crede mihi, quod huius sceleris nequitia etiam verum fuisset exemplar; nisi Iesabel tibi illa occurrisset. Illa est enim, quae hoc crimen aduersus Nabuthæum Iezrahelitem vineae causa composuit, & mandauit presbyteris iniquitatis falsis eum conscriptionibus perurgere, quasi qui benedixisset, id est, blasphemasset Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicio? illa quae mandat, aut hi qui mandato iniquitatis obtemperant? Grauius haec, & (ut opinor) in Ecclesia penè eiusmodi facinus inauditum est.] haec Ruffinus, dum se excusare conatur, quod per Marcellam, quam impiè nominat Iezabelam, ab Eusebio acceptae fuerint chartae translationis Periarchon Origenis haeresibus scatentes; excusans quod in emendatae illae fuissent. Sed redarguit ista deliramenta Hieronymus, vbi resciuit, conuicitque ad excusationem sceleris mendacia ista impudenter obtendi.

Ceterum quod ad Eusebij Romae aduentum pertinet: hoc ipso anno contigisse Pauliniani profektionem in Urbem vna cum eodem Eusebio patria Cremonensi, ipse S. Hieronymus in Apologia aduersus Ruffinum declarat his verbis: Vincentius, Paulinianus, Eusebius, Ruffinus presbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Paulinianus

Luc. II.
STATVS RO-
MANAE EC-
CLESIAE
SVB ANA-
STASIO.
Hier. epist. 16

Idem epist. 8.

Rom. 12.

Hier. epist. 16
BREVE COM-
PENDIVM
RRVM GE-
STARVM
ADVERSVM
ORIGENI-
STAS.Ruffin. inue-
lib. 1. apud
Hieron. tom. 9.
RUFFINVS
IN EUSEBIVM
ET S. MAR-
CELLAM
EXCLAMAT.

3. Reg. 21.

Hier. Apol.
aduers. Ruffin.

PAULINIANUS & Eusebius post annum vestrae navigationis profecti sunt: Ruffinus in causa Clau- A dii post biennium missus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc ipse: quibus intelligas, hoc anno contigisse Pauliniani profectioem in Italiam vnâ cum collega Eusebio: nam anno superiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit.

Quem autem hic Ruffinum presbyterum nominat, longè diuersum à Ruffino Aquileiensi, in quem scribit, esse non dubites.

Quodnam verò fuerit rei familiaris negotium, cuius causa missum Paulinianum affir- mat, in epistola ad Pammachium his verbis aperit: Nos in ista prouincia ædificato monaste- rio, & diuersorio propter extructo, ne fortè & modò Ioseph cum Maria in Bethlehem ve- niens, non inueniat hospitium, tantis de toto Orbe confluentibus turbis obruimur mona- chorum, vt nec cœptum opus deserere, nec supra vires ferre valeamus. Vnde quia penè nobis illud de Euangelio contigit, vt futuræ turris non antè computaremus expensas: B compulsi sumus fratrem Paulinianum ad patriam mittere, vt semirutas villulas, quæ barba- rorum effugerunt manus, & parentum communium census venderet, ne cœptum sancto- rum ministerium deserentes, risum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem legatione Hieronymus.

Fuit autem suspicio vel prætextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuedtiuamque con- scripsit, hos post se tamquam exploratores missos esse, sed præcipuè Eusebium, vt suas char- tas subriperet. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excusationem, cur versionem vi- rulentam Origenis Periarcon Romæ in plurimorum exitium edidisset, aperuissetq; the- cam serpentibus plenam; eò miser quæsiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Eusebium pecuniâ redemisse notarium, à quo lucubrationem illam inemendatam acceperit, atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam causam verba Ruffini, epistola postea ad Hieronymum C scripta: Noli multo auro redimere notarium meum, sicut amici tui de meis *καὶ ἀρχαῖν* sce- dulis nondum emendatis, nondum ad purum digestis fecerunt; vt faciliùs falsare possent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferiùs: Vociferare & clamita per com- pita, per plateas. Non est, non est meus liber: & si meus est, schedulas inemendatas Euse- bius furto abstulit: aliter ego edidi, immò nec edidi: nulli eas dedi, aut certè paucis: & tam sceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo pari- ter falsarentur. Hæc, frater carissime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in me transmarinas maledictorum tuorum sagittas ditigere.] hæc de his ipse. Sed quàm facil- limè in Apologia sua idem S. Hieronymus omnia ista refellit, quæ ad impietatis excusatio- nem Ruffinus detrectans iactabat in vulgus.

Sicigitur Romæ edito Origenis Periarcon, quod emendatum in sua præfatione Ruffi- D nus professus erat: vt conuinceretur ipsa perperam atque dolosè facta esse translatio, opus erat vt germana eiusdem operis versio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hære- sum sectatorum prauitas manifestè probari posset; vt sic his rectè dispositis ad futurum ea de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifestisq; probationibus sententia ferri posset. Susceptum est ergo eiusmodi negotium à clarissimis viris atque doctissimis Pammachio & Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo credendum esse putarunt, ea præsertim ex cau- sa, quòd ex præfatione Ruffini ipse tacitè in crimen locius videretur adduci. Scripserunt ergo eo argumento iidem ad ipsum Hieronymum eiusmodi perbreues litteras:

Sanctus aliquis ex fratribus schedulas ad nos cuiusdam detulit, quæ Origenis volumen, quod *καὶ ἀρχαῖν* inscribitur, in Latinum sermonem versum tenerent. Et quoniam in his multa sunt, quæ tenuitatem nostri ingenij permouent, quæque minus catholicè dicta exi- E stimamus: suspicamur etiam ad excusationem auctoris multa de libris eius esse subtracta, quæ apertam impietatem eiusdem monstrare potuissent: Quæsumus præstantiam tuam, vt hoc specialiter non tam nobis, quàm vniuersis qui in Vrbe habitant, profuturum opus digneris impendere, vt supradictum librum Origenis, quemadmodum à supradicto aucto- re editum est, ad fidem tuo sermone manifestes; & quæ à defensore eius interpolata sunt, prodas; & quæ etiam in his schedulis, quas ad sanctitatem tuam direximus, vel contra Ca- tholicam regulam, vel imperitè edita sunt, redarguas atque conuincas. Sanè subtiliter in præfatione operis sui, tacito nomine tuæ sanctitatis expressit, quod à te promissum opus ipse compleuit: illud obliquè agens, etiam te simili ratione sentire. Purga ergo suspiciones ho- minum, & conuince criminantem: ne, si dissimulaueris, consentite videaris.] hæc de his ipsi ad S. Hieronymum.

His

PAULINIANUS
NI ET EUSE-
BII LEGA-
TIO IN OC-
CIDENTEM.

Lm. 14.

Apud Hier.
Apolog. 2.

TVRPIA-
LIORVM AC-
CVSATIONE
RUFFINVS
SE IPSVM
MXCVSAT.

REQUIRI-
TVR OFFI-
CIVM S. HIE-
RONYMI
ADVERSVS
RUFFINI
IMPOSTV-
RAM.

Apud S. Hier.
Vn. epist. 64.

PAMMACHII
ET OCEANI
EPISTOLA
AD S. HIE-
RONYMVM.

A His acceptis litteris, ipse nauiter laborauit, vt quàm exactè, quæ Origenes dixerat in Pe- riarchon, in Latinum quàm purissimè verteret. Incumbit in opus, quod absolutum anno sequenti Romam ad eisdem misit, apposita præfatione, qua omnes qui in eo libro sparsi sunt Origenis errores, redderet omnibus manifestos; ac dolum pariter eius, qui malè ver- sum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cum hæc Romæ cognita sunt, suo loco, se- quenti nempe anno dicturi sumus.

Inter hæc autem Anastasius Papa, hoc ipso suæ sedis exordio, quæ tempore prædecesso- ris perperam facta scisset, magna sollicitudine emendare quam primùm curauit. Quod enim (vt suo loco dictum est) non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino viro clarissimo, qui vnâ cum Therasia coniuge monasticam amplexus vitam in Nolanum agrum secessit, Siricium, cui successit, egisse: ipse, simulac in thronum Pontificium euectus est, officio si- B simas litteras ad Episcopos pro ipso Paulino dedit, quem & omni officiorum genere postea frequentandi nullam penitus occasionem prætermisit. Meminit harum litterarum ipse Paulinus, cum ad Delphinum scribens, hæc ait: Sciat veneratio tua, sanctum fratrem tuum Papam Urbis Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam vbi primùm potestatem charitatis suæ nobis offerendæ habere cœpit, non solum suscipere eam à nobis, sed ingerere nobis, piissima affectione properauit. Nam breui post ordinationem suam, epistolas de nomine nostro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Episcopos Campaniæ misit, quibus & suum declararet affectum, & aliis benignitatis suæ præberet exemplum. Deinde nos ipsos Romæ, cum solenni consuetudine ad beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blandè, tam honorificè accepit.] hæc ipse.

Ex his quidem demonstrat S. Paulinus, solemnem fuisse consuetudinem, ad natalem C diem Apostolorum Romam, nulla habita æstiuorum calorum ratione, religiosissimam ce- lebritatem concurrenti. Sunt & de his aliæ antiquæ testificationes, vt inter alias illa nobi- lis Gallæ Placidæ Augustæ ad Pulcheriam æquæ Augustam scribentis his verbis, cum sui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concurrionibus ad æquæ desideremus inspicere, causa nobis est amplectendæ religionis, vt terminis sanctorum no- stram exhiberemus præsentiam; quos certum est pro sua virtute in cælestibus constitutos, neque inferiora despiciere. Nos itaque sacrilegum esse credimus, si solemnum ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus Aug. ad Theodosium Iuniorum Imp. Cum aduenissem (inquit) in urbem Romam ad diuinitatem placandam, sequenti die ad basilicam Apostoli Petri processi.] Et ad Seuerum idem qui supra Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem solennitatis Apostolicæ diem profecti sumus.] & inferiùs: Rescribendi D tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipsum tempus ante meridiem in votis nostris, quorum cura veneramus, per Apostolorum & Martyrum sacras Memorias consumentes.] hæc Paulinus.

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum gestarum anni huius exordium auspicati su- mus. Hoc ipso anno, cum Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam antè mi- grasset, S. Hieronymus ad eius virum consolatoriam epistolam dedit. Sed quod, ex mo- re, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiusdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiusdem Hieronymi ger- mano dicta sunt, ipsum nimirum hoc anno, nempe sequenti à profectioe Ruffini, in Ita- liam aduenisse. Sed & cum in fine eius epistolæ ad Pammachium de consolatione Paulinæ obitus à Hieronymo datæ mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc à se in Italiam mis- E so: planè assentiri necesse est, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de consolatio- ne Paulinæ obitus à S. Hieronymo eam esse scriptam epistolam. Et vt hæc clariora red- dantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum scribens Fabiolæ epita- phium, hoc tradat: Quartæ ætatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui vitium, in illo tunc dolore con- sumpsi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Pauli- næ breuem epistolam dedi, &c.] sic videas S. Hieronymum quadrienni spatium nume- rare inter epitaphium Nepotiani & illud scriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, bien- nium verò ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ consolationem scripsit: Sed cum expressè demonstratum sit, anno Domini trecentesimo nonagesimosexto elaboratum à S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æquè affirmare necesse est, elucubraram hoc anno, nempe duos post annos ab eo tempore, epistolam consolatoriam de Paulinæ obitu ad Pamma-

HIERONY-
MVS IN LA-
TINVM VER-
TIT ORI-
GENIS PE-
RIARCHON.

ANASTA-
SIVS PAPA
S. PAULI-
NVM AM-
PLECTITVR.

Paulin epist.
16.

VETVS CŒN-
SVBIVDO
CONCVR-
RENDI AD
NATALEM
DIEM APO-
STOLORVM.

Extr. in præ-
amb. Conc.
Chalced.
Paulin. ad
Seuer. epist. 13.

Hier. epist. 26.

HIERONY-
MVS LAVDES
PAULINÆ
AD PAM-
MACHIVM
SCRIBIT.

Hier. epist. 30.

Pammachium, post quatuor verò de obitu Fabiolæ ad Oceanum scriptionem. Ceterum illud monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium scripsit, Paulinam mortuam esse, sed ante biennium: testatur id quidem ipse in eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Qui importunè per biennium tacui, vereor ne nunc importuniùs loquar, & atrectans vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem.]

His de tempore satis perspicuè elucidatis, de Pammachio dicendum modò est, quòd ab eo iam soluto vinculo coniugali egregium Christianæ virtutis specimen de contemptu sæculi editum fuit: quod quidem nonnisi S. Hieronymi verbis recensendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hinc præmittendum; prognatum nimirum ex Camillo- rum antiquo stemmate Furiano, ipsum inter primos Senatores emicuisse (vt idem Hieronymus ait) Consulum pronepotem. Cuius & si eruditionem spectes, à cunabulis bonis literis vnà cum ipso S. Hieronymo assuevit, eminebatq; inter ceteros Senatorij ordinis Christianos facillè princeps. Hic vxore priuatus sanctissima femina filia S. Paulæ, bona sua erogauit in pauperes, atque monasticum amplexus institutum, vnà cum vestibus vitæ quoque genus mutans, summum Christianæ philosophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum: Nobis post dormitionem, somnumq; Paulinæ, Pammachium monachum Ecclesia peperit posthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleemosynis diuitem, humilitate sublimem.] & paulo post: Nostris temporibus Roma possidet quod mundus antè nesciuit. Tunc rari sapientes, potentes, nobiles, Christiani: nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus sapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχισπαθητός monachorum.]

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis ista subiungit: Ardentes gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres saturant. Vestes sericæ, & aurum in fila lentescens, in mollia lanarum vestimenta mutata sunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam supellectilem virtus infumit. Ille cæcuse extendens manum, & sæpè vbi nemo est clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij est. Illum truncum pedibus, & toto corpore se trahentem, teneræ puellæ sustentat manus. Fores, quæ prius salutantium turbas vomebant, nunc à miseris obsidentur: alius tumentia aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non potest: hic debilitatus à paruo, non sibi mendicat stipem: ille putrefactus morbo regio, superiuit cadaveri suo.

Non mihi si lingua centum sint, oraq; centum, Omnia pœnarum percurrere nomina possim.

Hoc exercitu comitatus incedit, in his Christum confouet, horum fordibus dealbatur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus sic festinat ad cælum.] & post multa id genus & alia, hæc de crecta ab eo domo hospitali in Portu Romano subiungit:

Audio te xenodochium in Portu fecisse Romano, & virgam de arbore Abraham in Aulonio plantasse littore. Quasi Æneas noua castra metatis, & super vndam Tiberis, vbi ille, cogente quondam penuria, crustis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculum nostrum, id est domum panis ædificas, & diurnam famem repentina saturitate compensas. Euge, nostra initia transgredieris, statum summum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum sequeris Patriarcham.] & inferius post nonnulla de suscepto hospitalitatis ministerio, hæc salubri consilio monita iungit: Quòd patricij generis primus inter primos monachus esse cœpisti; non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio, scienti filium Dei factum filium hominis. Quantumq; te deieceris, humilior Christo non eris: Esto incedas nudis pedibus, fusca tunica vestiaris, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus sis, manus debiliu, pes claudorum, ipse aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi sputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cum omnia quæ dixi feceris, ab Eustochio tua Paulaque vinceris, & si non opere, certè sexu.]

Hæc cum S. Hieronymus scribat, tantum abest vt veris maiora describeret, quin potius etiam grandia prætermiserit. Etenim inter alia Pammachius sanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc sæculo, tempore Iuliani Apostatæ, Romæ (vt meminimus) passi sunt; prope Cluium Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumque crexit, qui vsque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perseuerat.

Ipse

PAMMACHII PRÆCLARAE REGESTAR.

Hier. epist. 26

ORNAMENTA PAVLINÆ ERUGATA IN PAUPERES.

Virg. Æneid. 6.

Genes. 18. XENODOCHIVM A PAMMACHIO IN PORTU ROMANO ERUCTVM. Genes. 13.

TITVLVS PAMMACHII.

Ipse verò in dies magis magisq; arreptum vitæ institutum clarioribus illustrans meritis, sancto exitu vitæ huius periodum claudens, promissa suis à Christo præmia consecutus, cum in cælis inter sanctos, tum in terris in Ecclesia adscripto nomine eius in tabulis publicis, anniuersaria commemoratione iugiter superstes viuuit. Quando autem id contigerit, suo loco dicturi sumus, & varijs occasionebus inferius sæpe de illo.

Sed iam ad res Africanas anni huius se conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Augustinus scripta reliquit de falsis Gentilium in vulgus frustra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Christianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quasi ex diuinis affirmabant responsis. sunt hæc eius verba: Sed hæc quia Euangelica sententia est: mirum non est, non ea repressos fuisse deorum multorum falsorumque cultores, quo minus fingerent dæmonum responsis, quos tamquam deos colunt, definitum esse quanto tempore mansura esset religio Christiana. Cum enim viderent, nec tot tantisque persecutionibus eam potuisse consumi, sed his potius mira incrementa sumpsisse: excogitauerunt nescio quos versus Græcos, tamquam consulenti cuidam diuino oraculo effusos, vbi Christum quidem ab huius tamquam sacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia fecisse subiungunt, vt coleretur Christi nomen per trecentos sexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, sine mora sumeret finem. O hominum corda doctorum, ò ingenia literatorum digna credere ista de Christo, quæ credere non vultis in Christum.] atque post nonnulla de Petro, hæc de his subdit:

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipse sumpsit initium, scilicet quando missus est Spiritus sanctus, id est, per Idus Maias: numeratis proinde Consulibus, trecenti sexagintaquinque anni reperiuntur impleti per easdem Idus Maias Consulatus Honorij & Eutychiani] præsentis scilicet anno. Quam quidem Augustini supputationem nostræ chronographiæ optimè consentire cognoscis: siquidem quem nos numerauimus Domini annum trigessimumquartum, ipse à die Pentecostes numerat primum. Porro numero trecentorum sexagintaquinque annorum si addas trigintatres, vtique reperies à nascente Domino vsque ad dictos anni huius Consules Honorium & Eutychianum rectè numerari annos trecentos nonaginta octo. Hæc ad exactè à nobis initam in Annalibus chronographiam, aliisque superius stabilitam testificationibus, satis.

Ceterum stultæ prædictioni contraria prorsus obuennisse contigit: & tantum abfuit religionem Christianam defecisse, & deorum cultum in pristinum restitutum fuisse, vt (quod planè Dei nutu factum apparet) quæ reliqua essent templa Gentilium, sequenti anno diruta fuerint: quod ipse Augustinus demonstrat: sed de his suo loco nobis agendum. Porro de iisdem falsis oraculis ad consolationem suorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari solitis, idem S. Augustinus hæc alibi: Sedent Pagani, & computant sibi annos; audiunt fanaticos suos dicentes: Aliquando Christiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando morietur & peribit nomen eius? & alibi iisdem eadem replicantes verba: Quando, inquit, morietur, & peribit nomen eius? Id est, ecce veniet tempus, vt finiantur & non sint Christiani. Sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita vsque ad certum tempus erunt. Sed cum ista dicunt, & sine fine moriuntur, & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superuenturæ.] hæc de his Augustinus: cetera autem reijcimus in sequentem annum.

Rursum verò quod ad res Africanæ Ecclesiæ pertinet; Honorius Imperator, ad comprimendam sceleratorum audaciam, rescriptum illud dedit, quod à S. Gregorio Papa citatur & recitatur his verbis in epistola ad Ioannem: Imp. Arcadius & Honorius Augusti Theodoro Præfecto Præt. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel cultoribus ipsis, vel cultui ipsi, locoque aliquid importet iniuriæ: quod geritur, à prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator sacerdotum & clericorum & Catholicæ Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos seu confessos reos sententia noverit vindicandam. Et post pauca: Sitque cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis ultionem mereri, &c. Dat. V I. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater, & Eutychiano ter Consulibus.] ita apud Gregorium. In Codice verò Theodosiano hæc amplius, quibus & declaratur pro Ecclesia Africana hæc ab eo fuisse rescripta:

Annal. Eccl. Tom. 5.

E

Quod

FALSIORAE CVLI TERMINVS CHRISTIANAE RELIGIONIS PRAESCRIPTVS. Aug. de Ciuit. Dei. lib. 18. c. 53.

Aug. de Ciuit. Dei. lib. 18. c. ult.

RECTE INSTITUTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Aug. in Psal. 40.

Psal. 40.

Aug. serm. 2. in Psal. 70.

Gregor. lib. 11. epist. 53. DE LEGIBUS HONORII IMP. ADVERSUS INFERENTES INIURIAM IN PERSONAS ET LOCAS SACRAS.

1. de Episcop. & cler. C. Theod.

RESCRIP-
TVM EDI-
TVM PRO
ECCLESIA
AFRICANA.Aug. cor. litt.
Petil. lib. 2. c.
20.Aug. cor. litt.
Petil. lib. 2. c.
51.Aug. eodem
lib. 3.
DONATIS-
TARVM IM-
MUNITAS
DEDIT CAU-
SAM EDI-
CTO.
& tamen
Aug. epist.
68.Aug. cor. litt.
Crescon. lib. 3.
DE RESTI-
TUTIOIBUS
BYTERO
HIPPO-
NENSIS.
Aug. epist.
159.

Quòd si multitudo violenta ciuilibus apparitionis executione, & adminiculo ordinum, pos-
fessorumve potuerit presentari, quòd se armis, aut locorum difficultate tueatur: Iudices
Africani, armatae apparitionis praesidium, datis ad virum spectabilem Comitem Africæ lit-
teris, praelato legis istius tenore, deposcant, vt rei talium criminum non euadant. Dat. VII.
Kalendas Maij, Mediolani, Honorio IV. & Eutychno Consulibus.] Quòd autem capi-
tali supplicio Imperator praecipiat iniuriam vindicandam; nondum lata hæc erat lex, quan-
do S. Augustinus scripsit commentarios contra litteras Petiliani, in quibus sunt hæc verba
eius in Donatistas: Querimus à vobis, quos vestrum à nostris probetis occisos. Nullam qui-
dem legem ab Imperatoribus datam, vt occideremini, recolo, &c.] Quamobrem fateri ne-
cesse est, eos ab Augustino commentarios esse elaboratos ante eius legis promulgationem,
hoc tamen ipso anno, sed post Anastasij Papæ electionem: nam de eo Pontifice tunc sedente
illa sententia ipse meminit haud pridem recitata, qua ait: Verumtamen si omnes per to-
tum Orbem tales essent, quales vanissimè criminari: cathedra quid tibi fecit Ecclesiæ Ro-
manæ, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet? &c.]

Sed quanam praecessit huius legis faciendæ causa, cum hætenus non nisi decem libra-
rum auri poena (vt idem Augustinus testatur) facinorosissimi Donatistarum mulcandi
Imperatorum lege fuissent? ab eodem S. Augustino illam accipiamus, qui nomine clerico-
rum Hipponensium scribens ad Ianuarium Donatistarum Episcopum, his sanè verbis incul-
cat: De nobis ergo quod queramini, non habetis: etenim Ecclesiæ Catholicæ mansue-
tudo etiam ab his Imperatorum iussionibus omnino conqueuerat, nisi vestri clerici &
Circumcelliones per suas immanissimas improbitates, furiosasque violentias quietem no-
stram perturbantes, atque vastantes, hæc in vos reoli & moueri coegissent. Nam prius-
quam recentiores leges istæ, de quibus modò querimini, venissent in Africam, insidias in
itineribus nostris Episcopis tetenderunt, conclericos nostros plagis immanissimis quassaue-
runt, laicis quoque & plagas grauissimas influxerunt, & intulerunt eorum ædificijs incen-
dia: presbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem nostræ com-
munionis elegit, de domo sua raptum, & pro arbitrio immaniter caesum, in gurgite etiam
cænofo volutatum, burda vestitum, cum quibusdam dolendum, quibusdam ridendum
im pompa sui facinoris ostentassent, abductum inde quo voluerunt, vix post dies duode-
cim dimiserunt. Vnde conuentus municipalibus gestis à nostro Episcopo Proculianus
(Hipponensis hic erat Donatistarum Episcopus) cum ab inquirenda causa dissimulasset, &
iterum continuo conuentus esset, nihil se dicturum amplius, gestis expressit. Et hodie illi qui
hoc fecerunt, presbyteri vestri sunt adhuc, nos insuper territantes, & sicut potuerunt perse-
quentes.] hæc ipse: quæ autem his subdit, dicentur inferius suo loco.

Eadem ipsa S. Augustinus ingerit aduersus Cresconium grammaticum agens; presby-
terumque illum Hipponensem ad dies duodecim verberibus ludibrioque affectum, Resti-
tutum nominatum fuisse tradit: quem postea vnà cum Innocetio item presbytero ab iisdem
Donatistis occisum fuisse constat. Est de his S. Augustini epistola ad Marcellinum in Afri-
ca magistratum agentem, qua illis qui eos occiderant, ignosci rogat, his verbis: Circum-
celliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro fa-
ctis eorum publicæ disciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & pluri-
mos eorum de homicidio, quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt,
& de cæde Innocetij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & digito
praeciso fuisse confessos: vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne fortè sublimitas tua
censeat eos tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque
his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi miseri-
cordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum interitu
dissimulare possemus, qui non accusantibus nostris, sed illorum notoria ad quos tuendæ
publicæ pacis vigilantia pertinebat, presentati videantur examini: nolumus tamen passio-
nes seruorum Dei, quasi vice talionis, paribus supplicijs vindicari.] & post multa id genus,
quanta hæc inculcarit & expetierit energia, ex his accipe: Quoniam Christiano loquor,
maximè in tali causa, non arroganter dixerim: audire te Episcopum conuenit iubentem, do-
mine eximie, & merito insignis atque carissime fili.] hæc ipse quidem, quo Christiana man-
suetudo omnibus innotesceret, sperans ita faciens, atque carbones charitatis incensos super
aduersariorum capita congerens, ad meliorem eos frugem perducere: sed frustra omnia, in
deterius iisdem prolabantibus.

At non

At non ad Marcellinum tantum, sed (vt in eadem tradit epistola) ad Proconsulem ea
de causa se litteras dedisse testatur: extat quidem eodem argumento conscripta epistola
ad Donatum Proconsulem Africæ; ad quem inter alia: Quæsumus igitur, vt eum Eccle-
siæ causas audis, quamlibet nefarijs iniurijs appetitam vel afflictam esse cognoueris, pote-
statem occidendi te habere, obliuiscaris, & petitionem nostram non obliuiscaris.] hæc &
alia ad Proconsulem, sed post decennium, vt suo loco dicemus: hic autem recitata ad
insinuandam Augustini & aliorum Episcoporum Catholicorum mansuetudinem, qui ta-
lia tantaque passi, silere tamen datam hoc anno legem de capitali supplicio in Donati-
stas maluerunt. Cum alioqui postmodum exemplis rerum, serò licet, edoctus ipse Au-
gustinus scelestissimos omnium hominum abuti Catholicorum modestia, atque deterio-
res euadere, seque nihil profecisse, cum toties apud Africanæ prouinciæ magistratus pro
illis derentis in vinculis vltimo supplicio condemnandis intercessisset: quasi facti poeni-
tens, recantans palinodiam, præclaram eodem argumento ad Vincentium epistolam de-
dit, qua disseruit, per magistratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam sæcu-
lari potentia retundendam, coercendam, que esse ipsorum audaciam legibus Imperato-
rum. Eiusdem quoque argumenti duos se scripsisse libros, quorum est titulus, Contra
partem Donati, ipse testatur.

At quæ iidem addiderint præteritis malis, postquam ea lex promulgata est: præter illa
superius recensita, persecutus est idem S. Augustinus eorundem scelera cum pluribus
scriptis, tum præsertim epistola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea
refricat quæ sunt recensita, addens hæc ipsa: Episcopi maximè & clerici horrenda &
dura professi sunt, quæ commemorare longum est: quando quorundam & oculi extin-
cti sunt, & cuiusdam Episcopi & manus & lingua præcisa est: nonnulli etiam trucidati
sunt. Taceo crudelissimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggressio-
nes, & incendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesiarum, in
quas flammæ non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] hæc & alia ad Boni-
facium, de quibus suo loco pluribus.

Quamdiu autem spes aliqua fuit, eiusmodi genus hominum rationibus posse conuinci,
indefessam Augustinus nauauit operam cum verbis tum scriptis, vt eos ad Ecclesiæ Catho-
licæ vnitatem perduceret: cuius sanè labores ea in re impensè, nec quemquam puto fo-
re qui sermone satis dignè persequi valeat. Possidius ipse quidem immensa rerum copia
victus, cuncta paucis hisce perstrinxit: Ita factum est, vt Augustinus Episcopus multo in-
stantius & feruentius maiori auctoritate, non adhuc in vna tantum regione, sed vbicumque

Drogatus venisset, verbum salutis æternæ alacriter ac suauiter, pullulante atque crescente
Domini Ecclesia, prædicaret, paratus semper poscentibus reddere rationem de fide & spe
quæ in Deum est. Et eius dicta excepta maximè Donatistæ in eadem Hipponensi vel vici-
na manentes ciuitate, ad suos Episcopos deferebant. Quæ cum audissent, & contra fortè
aliquid dicerent, aut à suis refellebantur, aut eadem responsa ad S. Augustinum defere-
bantur, eisque compertis patienter ac leniter (vt scriptum est) cum timore & tremore
salutem omnium operabatur, ostendens quàm nihil illi refellere voluerint ac valuerint,
quamque verum manifestumque sit quod Ecclesiæ Dei fides tenet & docet. Et hæc diebus
ac noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epistolas priuatas ad quosque eiusdem er-
roris Episcopos, & eminentes scilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhor-
tans, vt vel ab illa se prauitate corrigerent, vel certè ad disputationes venirent. Illi autem
E causa diffidentia ne quidem vmquam rescribere voluerunt, sed irati furiosa loquebantur,
atque seductorem deceptoremque animarum Augustinum esse & priuatim & publicè con-
demnabant: & vt lupum, occidendum esse, in defensionem gregis sui dicebant, & tracta-
bant; omniaque peccata à Deo indubitanter esse credendum posse dimitti ijs qui hoc facere
ac perficere potuissent, nec Deum timentes, nec homines erubescerent.] hæc Possidius.

Idemque inferius ita de ijs quæ Donatistæ in Augustinum machinati sunt: Aliquoties
verò etiam vias armati iidem Circumcelliones contra famulum Dei Augustinum obsede-
runt, dum fortè iret rogatus ad visitandas, instruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod
ipse frequentissime faciebat. Et aliquando contigit vt illi succenturiari hætenus perderent
captionem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam
cum suis comitibus sacerdos quo tendebat venisset, atque per hunc quem postea cogno-
uit errorem, manus impias euasisset: & cum in omnibus liberatori Deo gratias egisset,

illi omnino suo more nec laicis nec clericis pepercerunt, sicut publica contestantur Gestis.] A
hactenus de his ipse.

PETILIANVS DONATISTARVM EPISCOPVS IMPVGNATOR CA- THOLICAE VNITATIS.

^a Aug. contra litteras Petil. c. 1.
^b Aug. retract. lib. 2. c. 25.
^c Aug. retract. lib. 2. c. 34.

PETILIANVS EPISCOPVS CONSTANTINIANENSIS.

^d Aug. lib. 2. contr. lit. Petil. c. 97.

GENEROSVS A DONATISTA DECIPIT TENTATUR.

^e Aug. epist. 165.

^f Aug. contra epist. Parmen. lib. 2. c. 2.

QUINTASY- NODVS CAR- THAGI- NENSIS.

^g Concil. Carthag. 5. can. 3.

^h Concil. Carthag. 5. can. 6.

Sed cum innumeri ferme labores Augustini aduersus Donatistas, quousque sedit Episcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimæ diuersis sedis suæ temporibus elaboratæ: hoc potissimum anno, postquam Anastasius creatus est Romanus Pontifex, antè tamen quàm recitata superius lex promulgata esset, aduersus Petilianum litteras ipsum commentarios elaborasse, iam satis est demonstratum: sed causa nunc aperienda eiusmodi ab eo hoc potissimum tempore suscepti laboris. Erat Petilianus partis Donatistarum in Numidia Episcopus, suæ sectæ hominum huius temporis eloquentia facile princeps, quod Augustinus^a affirmat: porro ille ad suos presbyteros scripsit aduersus Catholicos epistolam, quam simulac ipse Augustinus accepit, reuocans manum (vt ait^b) à descriptione illa, quam elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos præ manibus habebat, commentarijs de Genesi B ad litteram, ad contradictorios scribendos libros illos stylum^c admouit. Cur autem tres oportuerit ea de re edere diuerso tempore libros, assert ipse in Retractionibus rationem.

Sed admonemus lectorem, quòd si titulum sedis spectet, duos opus esset asserere Petilianos: quorum alter apud ipsum Augustinum in inscriptione commentariorum in eius litteras editorum, dictus inuenitur Cirtenis Episcopus; qui & libri primi exordio contra Cresconium, idem Cirtenis quoque nominatur Episcopus: Alter verò ab eodem Augustino Constantinianensis Episcopus nominatus habetur, idemque scriptor, qui de vnico baptismo librum ediderit, aduersus quem eodem nomine & argumento ipse Augustinus commentarium scripsit. Sed putatur irrepisse error in titulum commentariorum contra litteras Petilianum, vt loco Constantinianensis, Cirtenis sit positus. Nam primi libri exordio, Constantinianensis Ecclesiæ mentio ibi habetur; & in titulo libri tertij, idem Petilianus non Cirtenis, sed Constantinianensis Episcopus inscriptus reperitur. Erat Constantina ciuitas in Numidia, de qua idem Augustinus^d: Inter Constantinam (inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego sum, Calama, vbi ille est, vicinior quidem nobis, sed tamen interposita est.] ita ipse.

Porro in eadem quoque Constantinianensi Ecclesia, & ab eius Episcopo Petiliano æquè factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generosum, Catholicum, decipere sit conatus presbyter quidam Donatista, quasi Angeli (vt aiebat) monitu suaderet ei, ad Donatistas, relictis Catholicis, se conferre. At ille prudens, Augustinum admonuit: qui quamprimum occurrit fraudi, ad eum scribens epistolam: in qua cum^e series descripta sit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anastasius Papa collocetur, planè Anastasij Papæ tempore scriptam esse oportuit: Docet autem, ex sedis Petri communicatione dignosci Catholicam Ecclesiam, in eaq. legitimam Apostolicam successionem perseverare; vtq. omnis prorsus explodenda sit nouitas, firmis iisdemq. perspicuis significat argumentis, ostendens Constantinianensis ciuitatis Episcopum non habere quam numeret seriorem successorum Orthodoxorum. At de scriptis Augustini hactenus: pro ordine & tempore rerum gestarum reliqua inferius recensebimus. Scripsisse verò post hæc Augustinum libros contra epistolam Parmeniani Episcopi Carthaginensis partium Donatistarum, argumento est quod in ea mentio habetur^f de persecutione decennali Oprati Gildoniani, de quo proximè dicturi sumus. Illud modo lectorem monendum putamus, non eodem ordine, quo enumerat Augustinus suorum seriem scriptorum, ea elaborata fuisse: nam complura præponit, quæ, si tempus spectes, alijs compluribus postponenda fuissent; quod non paucis declarari potest exemplis, si quis ea curiosius perscrutetur.

Quod in super ad rerum statum Ecclesiæ Africanæ attinet; hoc anno, nimirum post Consulatum Cæsarij & Attici (vt ex scripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita est Carthagine Synodus septuaginta Episcoporum, quæ quinta dicta reperitur, dicenda autem ordine temporum quarta: nam quæ quarta numeratur, celebrata est hoc eodem anno, mense Nouembri; dicemus autem de ea inferius. mendosus enim numerus ibi inhæsit notæ Æræ trigésimæ octauæ, sicut & in alijs plerisque locis: nam & noscitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquijs idolatriæ tollendis, quod constat datum anno sequenti. Inculcatum est^g autem in hac ipsa priori anni huius Synodo inter alia ad Ecclesiasticam spectantia disciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum continentia, iteratum sæpe præceptum. Insuper de baptizandis infantibus canon^h sancitus est. Sed & decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petendis afflictatis pauperibus Defen-

A Defensoribus: decretum enim hac de re sancitum sic se habet^a: Ab Imperatoribus vniuersis visum est postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur Ecclesia, vt Defensores eis aduersus potentias diuitum cum prouisione Episcoporum delegentur.] hæc quidem Patres, quæ & obtinuisse videntur: nam de magistratu in Africa qui dicebatur Defensor Ecclesiæ, Possidius^b in Augustino meminuit. Perseuerasse in posterum eiusmodi in Ecclesia Defensores, S. Gregorius pluribus epistolis fidem facit.

Quid præterea iisdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, postremus omnium canon appositus his verbis aperit^c: Item placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiæ (idololatria scilicet) non solum in simulacris, sed in quibuscumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quæ ab Honorio Imperatore ipsos obtinuisse, rescriptum ipsius ea de re datum anno sequenti declarat: agemus verò de his suo loco.

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduersus Gildonem tyrannum feliciter gestas, ordine prosequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum esse, auctor est Marcellinus in Chronico; & non antea, satis ex Claudiano intelligi potest, dum tradit statim post nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa superato fuisse gaudia geminata: ita enim cecinit^d ipso exordio libri de laudibus Stiliconis:

*Continuant superi pleno Romana fauore
Gaudia, successusque nouis successibus augent.
Coniugij necdum festinos regia cantus
Sopiorat: cecinit fuso Gildone triumphos,
Et calidis thalami successit laurea fertis,
Sumeret vt pariter Princeps nomenque mariti,
Victorisque decus.] hæc ipse.*

Hoc namque anno, & non antè, Maria filia Stiliconis coniuncta est Honorio scedere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cum adijt quartum Consulatum, Honorium coniugij expertem fuisse, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Consulatu dicto satis illis versibus significasse videtur, quibus ait^e:

*Cum tibi protulerit festas mox pronuba tadas:
Quæ tali deuota toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?] & paulo post:
O mihi si liceat thalamis intendere carmen
Connubiale tuis? &c.]*

D Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Augustus inchoaturus annum ætatis decimumquartum, mense Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodosij filia: hæcque contractas nuptias mandato Theodosij, idem Claudianus affirmat, cum Honorium ita loquentem reddit^f:

*Non rapio præcept alienæ fœdera rædæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisque relicta
Mandatis.]*

Sed quod ad bellum spectat Gildonianum, præstat hic ipse Gildonis originem ex Ammiano^g præfari; qui ait, Nubelem potentissimum fuisse inter nationes Mauricas Regulum, natoque ex eo filios, inter quos enituerunt Firmus, Gildo, atque Mascezil^h, de quibus erit sermo. Horum Firmus, occiso fratre suo nomine Zamnac, Romanis in Africa magistratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium insurrexit: aduersus quem Theodosius Senior, Theodosij Imperatoris pater, Magister equitum bello egit, cui & Gildo aduersus germanum inhæsit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodosius, de homine barbaro benemeritus est: quem enim hactenus fidem expertus erat, creauit Comitem, & in Africa consistentis Magistrum vtriusque militiæ: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore rescriptoⁱ sub eiusdem Theodosij tertio Consulatu & eius collegæ, quo tempore adhuc Gildonem Theodosio paruiffe, eadem lex certum exploratumque reddit. est ille annus Domini trecentessimus nonagesimustertius, quinquennio ante præsentem annum. Hæc autem cum liquido constent; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infestasse? nam ait^j:

Annal. Eccl. Tom. 5.

E 3

^a Eod. Concil. c. 9. DEFENSOR- RES PETI- TI.
^b Possid. in Vit. S. Aug. c. 12.
^c Concil. Carthag. c. ult. DE TOL- LENDIS RELIQUIIS IDOLOLA- TRIÆ.
^d BELLVM GILDONIA- NVM QVAN- DO CON- FECTVM.
^e Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.
^f NVPTIÆ HONORII CVM MARIA.
^g Claudian. de 4. Honorij Cō- sul.
^h GILDONIA- NVM GE- NVS.
ⁱ Ammian. lib. 29.
^j Mascezel.
^k h. 9. ad legem Isrl. de adult. C. Theod. GILDO- NIANÆ TYRANNI- DIS TEM- PVS.
^l Claud. de bello Gild.

iam Solis habena

*Bisenas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumque sibi tot vendicat annis.]*

Hæc cum dicat ipse, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxisse tyrannidem: nam à dicto Consulatu Theodosij tertio vsque ad præsentem annum, anni tantum quinque medij numerantur: nisi magis æquum sit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuisse aliquo medio fœdere, cuius tempore ille à cœpta tyrannide temperarit: siquidem auctor est S. Hieronymus*, Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio ex sorore Augustæ genito, ob pacis vincula arctius constringenda, esse nuptam: ait enim ipse ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba^b: Alius fortasse laudet Nebridium, qui de sorore generatus Augustæ, & in materteræ nutritus sinu, inuictissimo Principi ita B carus fuit, vt ei coniugem nobilissimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam dissidentem, hac velut obside, sibi fidam redderet.] hæc ipse: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obstrictam inter Theodosium & Gildonem fuisse concordiam, pacemque firmatam.

^a Hieron. epist. 9. c. 11. DE SALVINANA FILIA GILDONIS. ^b Hieron. epist. 9.

Porro eum sequenti anno à dato rescripto, nimirum tempore belli Eugeniani, descivisse ab Imperio Romano, cum vocatus ab eodem Theodosio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his versibus^c de Gildone loquens:

GILDONIS TYRANNIDIS CAUSA. ^c Claud. in sermo Consul. Honorij.

*Alter præcepta vocantis
Respuit; auxiliisque ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libyæ possederat arua.]*

Scimus tamen Zosimum^d dicere, sollicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in conditionem transferret Arcadij, idque ab eo præstitum: sed non probatur: nam inter Arcadium & Honorium nulla his temporibus simultas Africæ prouinciæ ablatæ occasione reperitur intercessisse, sed bellum videtur cœptum esse aduersus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) à Theodosio tunc temporis resilientem, cum vocatus venire cum auxiliarijs copijs prætermisit, conscientia verberibus vulneratus, vtpote quod homo Ethnicus sibi subditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his à Claudio scribuntur, ad id ipsum respexisse Theodosij ad eum datum rescriptum videtur, his verbis^e: Si quis adulterij reus factus, accusatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non possit eludere, nec prærogatiua militari defensetur: ibi confestim audiendus, vbi fuerit accusatus. Dat. III. Kal. Ianuar. Constantinopoli, Theodosio Aug. III. & Abundantio Coss.] Haud quidem absque magna causa Imperator noluit militibus crimine adulterij D iudicio postulatis fori esse exceptionem.

GILDONIS TYRANNIDIS CAUSA. ^e l. 9. ad leg. Jul. de adult. Cod. Theod.

Quod si haud temerè ex Duce mores ipsorum militum æstimare licet; audi quæ de impurissimo Gildone habeat Claudianus^f:

^f Claud. de bello Gildon. GILDONIS SCELERA.

*Instat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscænis adulter:
Nulla quies oritur, præda cessante, libido,
Diuitibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conuiuia perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.]* Pluribus enim probrosos mores Gildonis tyranni recenset, B

vxor, soror, et filia GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE. ^g Hieron. epist. 9. ^h Marcellin. in Chron. AFRICANA ECCLESIA AFFLICTATA A GILDONIANATYRANNIDE.

eo magis detestandos, quod exemplis sanctæ sororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æquè sanctissimæ feminæ: ille nihilo melior sit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epistola ad Saluinam eiusdem Gildonis filiam, cum ait^g: Certè cum tecum sancta sit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua; non debes periculose externorum cõsortia quærere, de tuorum societate secura.] At quid dico, viram impuram Gildonem nõ correxisse harum exemplis, cum perfidus moribus, & Gẽtilitate impius, cultor deorum semper animo obstinato permaneret? Ethnicum quidẽ fuisse, Marcellinus^h est auctor. Sed quantum afflictata sic Catholica Ecclesia Africana eiusmodi Gildoniana tyrannide, S. Augustinus pluribus in locis meminit, lugetque: etenim Optatus quidam schismaticorum Donatistarum Episcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hætenus latet.) eidem Gildoni tyranno sæuissimus aduersus Catholicos satelles accessit, atque ad decennij temporis spatium

atium perduravit. nam S. Augustinus^a hæc de eo: Vestros autem fructus si consideremus: omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maximè in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus sacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & sub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduersus litteras Petilianus: contra verò epistolam Parmeniani^b: Hoc ergo (inquit) modo, quod iustum est, iniustum iudicarunt; cum Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam sacerdotem atque collegam (*Donatistæ scilicet*) honorantes, in communione tenuerunt.] Quod enim Episcopus esset, in ipso procinctu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterque conferre chrisma consuevit: nam inferius^c: Non habent (inquit) Spiritum sanctum videlicet, quos baptizauit manifestus satelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum^d: Numquid forte Ioannes & Optatus B æquales sunt? Ridiculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, sed maiorem credatis Optatum. Post Ioannem quippe Apostolus baptizauit, vos baptizare post Optatum neminem audetis, &c.] hæc ipse, pluribus conuincens Optatum fuisse in eorum communione: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeò fuerant abominanda facinora hominis scelestissimi, de quo idem inferius^e: Possem & ego dicere: Vos vestro contagio Optatum induitis proditorem, oppressorem, separatorem] nempe per baptismum.

^a August. contra Iul. Petil. lib. 1. cap. 24. DE OPTATO GILDONIANO. ^b August. aduers. epist. Parm. lib. 2. cap. 2. ^c Eod. lib. c. 15. ^d Aug. contra Iul. Petil. lib. 2. c. 37.

Sed & de sceleribus perditissimi hominis, hæc idem Augustinus in eundem Petilianum^f: At te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, sed vt ab omnibus timeretur, viduas oppressit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia separauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diuisit.] hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque subdit: Illum commemoro, qui vobiscum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis osculum inter sacramenta copulabatis, in cuius manibus Eucharistiam ponebatis, cui vicissim danti manus porrigebatis (*erant hæc symbola Catholicae communicationis*) cuius aures inter tantos Africæ gemitus furdas libera voce offendere timebatis: quem nescio quis vestrum, quia vel ex obliquo, vrbanius tẽtetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitem Gildonem, quem sequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

^e Eod. lib. 2. c. 44. ^f Aug. eod. lib. 2. cap. 23. SCELERA OPTATI GILDONIANI.

Ceterum quod Optatus tempore Gildonis præstitit, hoc ipsum alij Donatistæ exhibuerunt temporibus prædecessoris Firmi tyranni aduersus Catholicos. At nec quidem Catholici tantum, verum etiam & illi Donatistæ, qui cum istis non communicabant, Maximianistæ à Maximiano nominati (vt suo loco superius dictum est) grauius afflictati sunt: verum præcipuum ipsorum odium aduersus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatistæ, fauore tyrannorum, penes quos sui militabant Episcopi, omnia ausi sint aduersus Catholicos, etiam si adhuc sub Imperij Romani magistratibus tenerentur. Cum horum insolentij Catholici fatigati, magistratus aduersus eos adire coacti sunt. De his enim omnibus idem Augustinus agit his verbis^g: Quis commemorare sufficiat, bello Firmiano quæ à nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipsa Mauritania Cæsariensis interrogetur, & tempora Gildoniana, quia vnus collega vester (*nempe Optatus*) familiarissimus eius amicus fuit. Viderint Maximianistæ quæ senserint. Nam Felicianum ipsum, qui modò vobiscum est, si ad iusiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem vestram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præsertim si eius faciem populus Mustitanus intueretur, quo teste illa tunc facta sunt. Sed isti (vt dixi) viderint quæ passi fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipsa Catholica Ecclesia solidata Principibus Catholicis imperantibus, terra marique armatis turbis ab Optato atrociter & hostiliter oppugnata est. Quæ res coegit tunc primò aduersus vos allegari apud Vicarium Seranum legem illam de decem libris auri, quas vestrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem mansuetius sit, quàm vt coercitione damnorum tanta vestra scelera mulctarentur? Quis autem possit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicum, aut aliquarum potestatum, quisque vbi potuerit, in locis vestris propria dominatione committatis? Quis vestrum in plebibus vestris non aliquid tale vel à prioribus comperit, vel ipse expertus est? Nonne apud Hipponem, vbi ego sum, non desunt qui meminerint, Faustinum vestrum regni sui tempore præcepisse, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiusdam diaconi nostri

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTATI. ^g Aug. contra Iul. Petil. lib. 2. cap. 83.

stri furnarius inquilinus domini sui panem incoctum abiecerit, ei que nulla exilij lege dam- nato, communicationem non solum in ciuitate Romana, sed etiam in patria sua, nec solum in patria sua, sed etiam in domo sua negauerit?

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATISTA IN CATHOLICOS.

Quid nuper (quod ipse adhuc lugeo) nonne Crispinus vester Calamensis cum emisisset possessionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus esse iussi estis, vno terroris impetu octoginta ferme animas miserabili gemitu mustitantes rebaptizando submergere? Quibus autem, nisi talibus factis, etiam ipsas, de quibus conquerimini, leges, longè quidem infra meritum sceleris vestri (sed tamen qualescumque ferri coegistis) an verò violentis incurfibus Circumcellionum vestrorum, qui sub vestro principatu furiosis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, nisi vos obsides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quòd (vt nuper ait) legibus Imperatorum ciuitatibus abire iussi essent Donatistarum, si Circumcelliones Catholicis molestiam inferrent. Hæc planè temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

OPTATUS GILDONIANVS EXTINCTVS.

Porrò ipse Optatus Gildonianus, de quo sunt huiusmodi Augustini & omnium Catholicorum querelæ, meritas pœnas dedit: siquidem ante biennium, nempe anno decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus est. Nam ipse Augustinus cum de Optato agit, eius persecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cum tamen auctore Claudiano (vt dictum est) constet eam annis duodecim perdurasse. Sub Imperatoris autem Honorij magistratibus eum pœnas luisse, hæc apud Augustinum leguntur: Optatus namque de satellitio Gildonis accusatus, tali genere mortis extinctus est. At de rebus gestis ab Optato Gildoniano satis. Iam verò expeditionem in ipsum Gildonem paratam recensere aggrediamur.

August. contra Iul. Petil. lib. 2. c. 29.

Qui hætenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vltius perferendus visus, cum impedire aggressus est frumentum ne ex Africa perferretur in Urbem. Nam Claudianus:

Claud. de bello Gild. in princ.

Exitium iam Roma timens, & fessa negatis Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]

Frumenta verò è Libya Romam exportari solita, præter innumera de ijs antiquorum testimonia, accipe quid de his Prudentius hoc sæculo dicat:

Prudent. aduersus Symmachum.

Respice num Libycis desistat ruris arator Frumentis onerare rates, & ad ostia Tivris Mittere triticeos in pastum plebis aceruos. Et Rutilius: Quin & fecundas tibi conferat Africa messes.]

Rutil. lib. 1. Itinerar. FRUMENTVM A GILDONE RESENTVM.

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt si eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his versibus Claudianus, cum sic loquentem Romam inducit:

Claud. de bello Gild.

Heu prospera fata, Quid mihi septenos montes turbamque dedistis, Qua paruo non possit ali? felicior essem Augustis opibus.]

Symmach. lib. 4. epist. 4. DECERNITVR EX SC. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

Extat Symmachi ad Stiliconem epistola de Senatusconsulto in causa Gildoniana, de que metu famis Vrbi imminentis, his verbis:

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis consultus præcepto sacro amplissimus ordo censuerit, plenè atque aptè Gestorum curialium inspectione cognoscet. Sed quia me quoque familiariter iudicem gestæ rei esse iussisti: summatim quæ decreta sunt non tacebo. Lectis Domini nostri Honorij Augusti litteris atque sententijs, decursisque omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Consulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim sine legitimo ordine iudicij auctoritas stare potuisset) ingenti causæ deuotis sententijs satisfecimus. Adiecta est post rei damnationem pro alimentis populi Romani supplicatio. In metu enim sumus, ne obsit com meatibus annonarijs medijs temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim, reperies & facti huius me adseruisse iustitiam, & apud Dominum nostrum Arcadium causam publicæ egisse concordiz.] hætenus Symmachus.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

Decreto itaque bello aduersus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Mascezilem ipsius Gildonis germanum, sed hostem eidem infensissimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porrò rem gestam ab Orosio eiusdem temporis scriptore accipiamus, qui sic exordi-

A exorditur: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (Imperatorum scilicet Arcadij & Honorij) Africæ præerat, simul vt defunctum Theodosium comperit, siue (vt quidam ferunt) quadam permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus est, siue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis spem fore arbitratus, præsertim cum absque his non facillè antea quisquam pusillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaserit; isti que propemodum soli inueniantur, quos ob egregiam patris ac suam fidem, & diuinos & destitutos, Christi tutela prouexerit. Africam excerptam à societate Reipub. vsurpare ausus est, Gentili magis licentia contentus, quàm ambitu regiz affectationis inflatus. Huic Mascezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorrescens, relictis apud Africanam militiam duobus filijs adolescentibus, in Italiam redijt. Gildo & absentiam fratris & præsentiam filiorum eius suspectam habens, adolescentes dolo circum-

Oros. lib. 7. c. 36.

uentos interfecit. Ad hunc iam vt hostem bello insequendum Mascezil frater missus est, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Mascezil iam inde à Theodosio sciens quantum in rebus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi à clementia Dei impetraret, Caprariam insulam adijt, vnde secum sanctos seruos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit. Cum his orationibus, ieiunijs, psalmis, dies & noctes continuans, sine bello victoriam meruit, ac sine cæde vindictam. At quomodo id factum sit, dicemus postea. Inter hæc autem cum sanctorum monachorum choris in Capraria insula agentibus paululum quiescamus.

MASCEZILE DVX ADVERSVS GILDONEM OPERA QUÆERIT A DEO.

Mirabile dictu, cum haud pridem (vt quarto tomo declaratum est) monachalis institutio ex Ægypto in Urbem inuecta esset, quàm longè lateque fuerit propagata, aded vt insulas quoque repleuerint sancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cum sui itineris relegit stationes, meminit Caprariæ insulæ monachorum: licet ipse impius Christianæ religionis detractor, haud (vt par erat) sublimem sectantes philosophiam homines laudet, sed carpat. At reddamus hic versus, quos de his malo afflatus dæmone, suo nimirum Apolline, cecinit:

DE MONACHIS INSVLARUM CAPRARIARVM.

Rutil. in Insular. lib. 1.

Processu pelagi iam se Capraria tollit, Squallet lucifugis insula plena viris: Ipsi se monachos Graio cognomine dicunt, Quod soli, nullo viuere teste volunt. Munera Fortuna metuunt, dum damna verentur: Quisquam sponte miser, ne miser esse queat. Quanam peruersi rabies tam stulta cerebri, Dum mala formides, nec bona posse pati? Siue suas repetunt ex fato ergastula pœnas, Tristia seu nigro viscera felle tument. Sic nimia bilis morbum assignauit Homerus Bellerophontais sollicitudinibus.]

D

Sed de Gorgonia etiam insula illi proxima, iisdem referta sanctis, ista deorum cultor addit carmina:

DE MONACHIS INSVLARVM GORGONIAE.

Assurgit ponti medio circumflua Gorgon Inter Pisanum, Cyriacumque latus. Aduersus scopulos damni monumenta recentis Perditus hic viuo funere ciuis erat. Noster enim nuper iuuenis marmoribus amplis, Nec censu inferior, coniugiove minor, Impulsus furijs, homines diuosque reliquit, Et turpem latebram credulus exul agit. Infelix putat illuvie caelestia pasci, Sæque premit læsis sanior ipse deis. Num, rogo, deterior Circais selta venenis? Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]

E

Hætenus Paganus poeta: Ita planè carnalis homo, qui non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. Quisnam autem fuerit iste nobilissimus adolescens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ insulæ, haud exploratum haberi potest, cum plures hoc tempore eiusmodi

IUVENIS NOBILISSIMUS MONACHVS IN GORGONIA INSVLARVM.

modi sublimioris philosophiæ studia confectati fuerint: vt inter alios Bonosus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriæ eremum incolere cœpit, illius æqualis, & studio liberalium artium condiscipulus, immo & collactaneus, idem præstitit, de quo ista tunc ad Ruffinum ipse:

* Hieron. epist. 41. BONOSVS EREMITA IN INSVLA.

Cedant huic veritati tam Græco quàm Romano stylo mendacijs ficta miracula. Ecce puer honestis sæculi nobiscum artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprimè inter æquales erat; contempta matre, sororibus, & carissimo sibi germano, insulam pelago circumsonante naufragam, cui asperæ caues, & nuda saxa, & solitudo terrori est, quasi quidam nouus Paradisi colonus insedit: nullus ibi agriculturalum, nullus monachorum, ne paruulus quidem, quem nosti, Onesimus, quo velut fratre in osculo fruebatur, in tanta vastitate adheret lateri comes. Solus ibi, immo Christo iam comitante, non solus, videt gloriam Dei, quam etiam Apostoli nisi in deserto non viderant. Non quidem conspicit turras vrbes, sed in nouæ ciuitatis censu dedit nomen suum. Horrent sacco membra deformia: sed sic melius obuiam Christo rapietur in nubibus. Nulla euriporum amœnitate perfruitur, sed de latere Domini aquam vitæ bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulcissime, & in præsentiam rei totus animo ac mente conuertere: tunc poteris laudare victoriam, cum laborem præliantis agnoueris. Totam circum insulam fremit insanum mare, & sinuosis montium illis scopulis æquor reclamat: nullo terra gramine viuet, nullis vernans campus densatur vmbraculis; abruptæ rupes quasi quendam horrore carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus, & totus de Apostolo armatus, nunc Deum audit, dum diuina re legit: nunc cum Deo loquitur, cum Dominum rogat, & fortasse ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in insula commoratur, &c.] hæc de Bonoso: vt per hunc, cuius nomen scimus, discamus pariter à Rutilio descriptum, ignotum nomine, C quod minimè sit scriptum in terra, sed exaratum habetur in cælis.

* Matth. 17.

* Thessal. 4.

* Ephes. 6.

* Aug. epist. 81. MONACHI IN SIGNIORIBUS CAPRARIAE INSVLAE.

Præerat his temporibus Caprariæ insulæ monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epistola à sancto Augustino conscripta; digna tanto viro, in cuius sine meminit de duobus monachis inde in Africam missis, Eustathio & Andrea, fortasse illis ipsis, quos secum in eam expeditionem dux Romani exercitus Mascezile in eam prouinciam vexit; quorum Eustathius ibi defunctus est. De his enim hæc Augustinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis, Eustathius & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conuersatione ad nos attulerunt. Quorum Eustathius in eam requiem præcessit, quæ nullis fluctibus sicut insula tunditur; nec Caprariam desiderat, quia nec cilicio iam quatit indui.] hæc & alia plura superius de monachorum Caprariæ insulæ sanctitate Augustinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cum nostri temporis vsurpant hæretici Nouatores; planè intelligis, à quorum hi partibus stent, num à dæmonum cultoribus Paganis hominibus, an à sanctis Patribus & doctrina & sanctitate præclaris.

* Hieron. epist. 30. ETRVRIAE LITTORA REPERTA MONACHIS.

* Greg. lib. 1. epist. 48.

Sed & S. Hieronymus ad Oceanum Fabiolæ epitaphium scribens, tradit insulas Etrusci maris, & reconditos (vt ait) curuorum littorum sinus choris monachorum fuisse repositos, quos Fabiola sua præsentia, vel suorum ministerio famulorum inuisens, suis eleemosynis recreabat. Ex quibus planè intelligis, quàm breui tempore ex Ægypti vinea plantatæ in Romano solo propagines extenderint vsque ad mare, & intra mare in insulis palmites suos. Propagatos autem ad posteros etiam, qui erant in Tyrreni maris oris & insulis, monachos; & ipsam Gorgoniam insulam, vbi vnum tantum fuisse Rutilius tradit, pluribus esse monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papæ possumus perspicuè intelligere, dum de Palmariæ & aliarum insularum monachis meminit, necnon de pluribus monasterijs in insula Gorgonia congregatis, & postea ad meliorem formam per ipsum Gregorium restitutis.

* Oros. lib. 7. c. 36.

* Amm. lib. 27. VICTORIA IN SPERATA DIVINA OPE OBTEENTA.

Sed iam de Capraria insula soluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, soluentem classem sequatur Romani ducem exercitus; & quæ ibi diuina operante virtute à Mascezile aduersus Gildonem facta sint, Orosio auctore quæramus, qui & locum, vbi tyrannus est superatus, ita describit: Ardahio fluminis nomen est, quod fuit inter Thebastem & Mettrideram ciuitates: vbi Mascezile cum parua manu, hoc est, cum quinque millibus (vt aiunt) militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cum interiecta mora excedere è loco, oppositasque præiacentis vallis angustias transgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambrosium Episcopum Mediolani paulo antè defun-

A functum per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & impacto ad humum tenens baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die, post noctem orationibus hymniq; peruigilem ab ipsis cælestium sacramentorum mysterijs in hostem circumfusum processit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, signiferum quemdam insolenter obstitentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumque manu debilem ipso vulnere coegit pronum inclinare vexillum.

Quo viso, reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum existimantes, certatim sese ad Mascezilem signis tradidere conuersis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destituti, in diuersa fugerunt: Gildo & ipse fugam molitus, arrepta nauis, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit. Periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu, quasi præsumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc vocem nostram conscientia eorum qui interfuere, præcurreret. Nullæ aguntur insidiæ, nulla corruptio: septuaginta millia hostium vincuntur pene sine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuersum locum, vt nesciat frater occidi, quo vindicatur occiso.] hætenus Orosius, ex quo eadem ferme descripsit auctor qui falso dicitur Paulus Diaconus.

GILDO VINCITVR ET STRANGVLATVR.

* Paul. Diacon. lib. 13.

* Paulin. in Vita S. Ambrosii ad fin.

* Claud. de bello Gildoni.

DEO TRIUMPHATA ETHNICIS VICTORIA.

Ecce quantum valeant Lucifugæ tui, ô Rutili, & apud Deum intercessio opportuna sanctorum. Eadem namque de S. Ambrosio in rebus ab eo gestis Paulinus recitat, atque ita addit: Nos tamen ea Mediolani positi, ipso Mascezile referente, cognouimus. Nam & in hac prouincia, in qua nunc positi describimus, plurimis hoc ipsum retulit sacerdotibus; quibus etiam referentibus seuerius antè nobis cognita huic libro adiungere arbitrati sumus.] hæc Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, sentiens & profitens tantum ipse miraculum? audi ex carminis eius exordio:

Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras;
Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis
Hæsit; non spatio terra, non obice ponti,
Congressum, profugum, captum, vox nunciat una,
Rumorèmq; suum præuenit laurea belli.
Quo, precor, hac effecta Deo? Robusta vetusq;
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?

Quem veniens induxit hiems, ver percutit hostem.] hæc Claudianus, qui & optimè scire potuit, quo tanta hæc sint facta Deo: & quia sciuit, ob id fortasse Deo, & non dijs hæc dixerit tribuenda.

Idemque in poematis præfatione Gildonem in Sicilia obruncatum tradit his verbis:

* Claud. lib. 1. præfat.

Agnouitq; nouos absens Arethusa triumphos,
Gildonis sensit teste cruore necem.]
Retentam fuisse Gildonis nauigationem à ventis, idem alibi significat, dicens:
Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.]

GILDO PVGIENTIS A VENTIS REIECTVS.

E Tradit verò Zosimus, Gildonem, ne veniret in manus hostium, sibi iniecto laqueo, fracta gula, spontaneo exitu finem viuendi fecisse.

* Apud Smet. pag. 59. nu. 3.

Extat huius victoriæ illustis memoria in basi equestris statuae his verbis insculpta:
IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE
D. D. N. N. ARCADIO. ET. HONORIO. FRATRIBVS
SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
VINDICATA. REBELLIONE
ET. AFRICÆ. RESTITVTIONE. LÆTVS.

DE VICTORIA BELLI GILDONIANI MONUMENTA.

Merito quidem hæc Imperatoribus, quorum exercitus erant, adscribenda fuerunt, & iura Mascezili toleranda; verum quòd ipsius gloria Stilichoni fuerit attributa, sicut adulatione non caruit, ita & inuidiæ fomitem ministravit. Accipe titulum tunc in basi statuae Stilichoni dicatæ conscriptum:

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
398. I. 4.

FL. STILICHONI. V. C.

FL. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO
MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE
COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRÆTORIANO
ET. AB. INEVNTE. ÆTATE. PER. GRADVS. CLARIS
SIMÆ. MILITIÆ. AD. COLVMEN. GLORIÆ
SEMPITERNÆ. ET. REGIÆ. ADFINITATIS. ETECTO
PROGENERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI
THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS
ATQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. ADFINITATEM
REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N
HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILIIIS. EIVS
ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non miteris, si Claudianus poëta æquè omnes victorias acceptas fert Stilichoni.

Sic igitur extincto Gildone, bona ipsius, quæ quidem erant amplissima, Fisco sunt adiudicata; superque eis nouus institutus est magistratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius est mentio in Notitia prouinciarum; de quibus bonis extat rescriptum^a ad Pompeianum Proconsulem Africæ, necnon aliud ad Sapidianum^c, & alia alijs temporibus ad Africæ magistratus^d. Sed quod mirum est, viguit ad decem saltem annos prosecutio vindictæ aduersus eos qui Gildonem consecrati fuerant: nam sub Consulatu Philippi & Bassi, anno nimirum Domini quadringentesimo octauo, eiusmodi ab iisdem Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum ad Donatum regentem Africam^e:

Satellites Gildonis custodijs mancipentur, & proscriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Basso & Philippo Coss.]

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam se conuertat oratio, de impuro ad puram sanctamque feminam, & de Ethnico ad summum Christianæ religionis decus & ornamentum. Quod autem Saluina illa clarissima femina, ad quam S. Hieronymus libellum scripsit^f de Viduitate seruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipse testatur in epistola eodem argumento conscripta ad Ageruchiam^g in fine. Porro hanc nupram fuisse Nebridio ex sorore Augustæ nato, eidemque Arcadij & Honorij consobrino, idem affirmat.

Verum præter generis summam claritudinem, fuisse Nebridium adolescentem vita religiosissimum, idem S. Hieronymus illis verbis ostendit^h: Sic religiosus fuit, & amator pudicitæ, vt virgo fortiretur vxorem; sic timens Deum cum omni domo sua, vt oblitus dignitatis, omne consortium cum monachis haberet & clericis; tantæque elemosynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debiliū obsiderent examina. Certè sic semper orans Deum, vt illi quod optimum esset, eueniret: Raptusⁱ est, ne malitia mutaret mentem eius.] & rursus post nonnulla:

Mirum dictū est, nutritus in Palatio, contubernalis & condiscipulus Augustorum, quorum mensæ ministrat Orbis, & terræ ac maria seruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obsceni rumoris in se fabulam daret. Deinde purpuratorum propinquus, socius, consobrinius, iisdem cum ambobus studijs eruditus (quæ res etiam externorum mentes sibi conciliat) non est inflatus superbia, nec ceteros homines obducta fronte contempsit: sed cunctis amabilis, ipsos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum salute suam salutem positam fatebatur: ministros autem eorum, & vniuersum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitate sociarat, vt qui merito inferiores erant, officijs se pares arbitrarentur. Difficile factū est, gloriam virtute superare, & ab ijs diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio sustentata est? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Episcopi ad hunc miserorum preces & laborantium desideria conferebant. Quicquid ab Imperatore poscebat, elemosyna in pauperes, pretium captiuorum, misericordia in afflictos erat: vnde & ipsi Principes libentes præstabant, quod sciebant non vni sed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adolescentis, qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, masculum sui nominis, & infantulam: vxorem verò, licet adolescentulam nimis, tamen ad viduitatem seruandam, idem S. Hieronymus hortatus est, sic sententiæ Pauli Apostoli satisfaciens, qui dixerat^k: Volo adolescentulas nubere, &c.] quod de illis nimirum intellexisset, qui abierunt recto post satanam: sic germanè verba Pauli ex eiusdem verbis Apostoli interpretatus.

A S. Hieronymus hortatus est, sic sententiæ Pauli Apostoli satisfaciens, qui dixerat^k: Volo adolescentulas nubere, &c.] quod de illis nimirum intellexisset, qui abierunt recto post satanam: sic germanè verba Pauli ex eiusdem verbis Apostoli interpretatus.

Cum autem apud S. Hieronymum lego Saluinam viduam adolescentiorem, memoriaque teneo eam vixisse Constantinopoli, & studiosissimam fuisse S. Ioannis Chrysostomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne sermonem habens^l: Ingressus autem baptisterium, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vnà & Pentadiam, & Proculam diaconissas, Saluinamque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat: dicitque eis, &c.] Ista (inquam) cum memoria repeto, Saluinam scilicet clarissimam feminam adolescentulam viduam, degentem Constantinopoli, S. Ioannem Chrysostomum colentem & officiis frequentantem, mentē versor num eadem ipsa sit, ad quam idem Chrysostomus de Viduitate seruanda epistolam dedit, quam titulo, *Ad viduam iuniorem*, inscripsit, eodem argumento, quo S. Hieronymus scripsit libellum siue epistolam illam: dicerem sanè, cum ex eiusdem Ioannis assertionē constet, virum illius fuisse clarissimum, qui eo peruenerat apud Arcadium Imp. gratiæ & dignitatis, vt breui Consul futurus expectaretur; nisi æquè eiusdem testificatione certum esset, virum illius alio nomine fuisse nuncupatum, nempe Tharasiū. Porro hoc eodem ferme tempore ad viduam iuniorem ea à Chrysostomo scripta esse, quæ de coniugio recenti Honorij cum Maria idem ibi in exemplum adducit, satis significare videntur, vbi ait: Ceterum ad ipsorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vsus est, multosque habet vndique insidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero sunt intelligenda. Moxque de Arcadij coniuge ista addit: Alteram verò timore exanimatam, & iis qui capite damnati sunt miseriorem vitam ducentem, eò quod vir ipsius ab eo tempore quo diadema suscepit, vique ad hodiernum diem, in bello & præliis versatur; verecundiæque & probris, quibus vndique afficitur, magis quam ex calamitatibus tabescit.] hæc ipse. His autem occasione Saluinæ Gildonis filia recensitis, iam de fratre atque eius expugnatore Mascezile quæ sunt reliqua prosequamur.

Felix planè, si quæ Christianæ religionis opera consecutus est bona, eadem pietate seruasset, auxissetque: sed cum ingratus resiliit, & sibi nimium temere quæ Dei erant dona cælitus impertita arrogauit, omnium dispendium passus, vitæ quoque iacturam miserè fecit. Sed quo modo hæc? Orosium^m audi: Sanè (inquit) idem Mascezil elatus rerum secundarum insolentia, posthabito sanctorum consortio cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Ecclesiam temerare ausus est, atque ex ea quosdam non dubitauit extrahere. Secuta est pœna sacrilegium. Nam iisdem superstitibus, atque insultantibus, quos ab Ecclesia ad pœnam protraxerat, post aliquantum tempus solus & ipse punitus est. Probauit in se vno, ad vtrumque semper diuinum vigilare numen; quando & cum sperauit, adiutus; & cum contempsit, occisus est.] hæc Orosius: recitat hæc ipsa Paulus Diaconusⁿ. Zosimus^o autem ait, Stiliconis inuidia iussu Mascezilem à militibus per pontē in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Ecclesiasticæ immunitatis pœnas Eutropius Constantinopoli: cuius tragœdiæ actus sequenti anno redderetur in scena.

Quid insuper hoc anno? Collatam ab Apostolo iudicandi inter laicos Episcopis auctoritatem, ex Constantini legibus confirmatam, nescio qua occasione interceptam Honorius Imperator restituit, cum iisdem anni huius Consulibus ita ad Eutylianum P. P. rescripsit^p:

Si qui ex consensu apud sacre legis Antistitem litigare voluerint, non verabuntur; sed experientur illius in ciuili duntaxat negotio more arbitri sponte residentis iudicium. Quod his obesse non poterit, nec debet, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potius abfuisse, quam sponte venisse constiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartum & Eutychiano Coss.] hæc ipse, nihil omnino tribuens iuris Episcopis; sed Apostolica auctoritate collatam, voluit esse liberum. Non quidem Honorij legibus, sed Apostoli, id sibi vindicat Augustinus^q, dum nimirum se Christianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Iesum, in cuius nomine securus hæc ago, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum modum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasterijs

Apud Smet.
pag. 68. n. 3.
STILICHONI
TRIBV-
TANTA
VICTORIA.

bl. 7. de metal.
C. Theod.
cl. 9. cod. tit.
d. l. 16. & 19.
Cod. Theod. de
bonis proscrip.

cl. 19. de pœ-
nis. Cod.
Theod.

SALVINAE
CONIVGIS
NEBRIDII
VIRTUTES.

Hieron. Epist.
9.
Hieron. Epist.
11.

Hieron. Epist.
9.

Sapient. 4.

DE NEBRIDIO
CLARISSIMO
ADOLESCENTE.

Pallad. dialog.
de Vit. Ioan.
Chrysost.
SALVINAE
STVDIOSA
IOANNIS
CHRYSOST.

VIDVA IUNIOR AB
QVA M
CHRYSOSTOMVS
SCRIPSIIT.

MASCEZILE
LIS INTERITVS OB
VIOLATAM
ECCLESIA-
SIAM.
Oros. lib. 7.
c. 36.

Paul. Diacon.
lib. 13.
Zosim. lib. 5.

1. 7. de Episcop.
pal. audient.
C. Iustin.
HONORIVS
RESTITVIT
EPISCOPIS
IUDICAN-
DI AVCTO-
RITATEM.

Aug. de opib.
monach. c. 29.

nafteriis constitutum est, aliquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis secularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo praecidendis: quibus nos molestiis idem affixit Apostolus, non vtique suo, sed eius qui in eo loquebatur arbitrio, &c.] Sic itaque vides, non Honorij legibus, sed Apostoli Pauli sancitis decretis eiusmodi iudicio praefectos fuisse Episcopos. Sed quae ad hanc rem spectant, consule quae dicta sunt primo Annalium tomo.

Ang. in Psal. 118. S. AVGVSTI- NVS OCCV- PATVS IN CAVSIS IV- DICANDIS. I. Cor. 6. I. 12.

Rursum vero quod ad S. Augustinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi ita queritur: Suis vitiosis & negotiosis cupiditatibus adiuvandis vt occupemur, & eis nostra tempora impendamus, efflagitant; aut certe infirmos premunt, vt causas suas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus: Dic homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? Constituit enim talibus causis Ecclesiasticos Apostolus cognitores, in foro prohibens iurgare Christianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, sed sua cupidè repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: constituentis eis ante oculos hominem, cui dictum est: Stulte, hac nocte auferetur à te anima tua: quae praeparasti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant à nobis, sed instant, vident, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipsis potius ad ista quae diligunt, quam scrutandis Dei mandatis, quae diligimus, occupemur. O quanto radio turbatarum turbulentarum, & quanto desiderio diuinorum eloquiorum dictum est: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei! Ignoscant obedientes Fideles, qui pro suis secularibus causis raro nos quaerunt, & iudiciis nostris facillimè acquiescunt, nec nos conterunt litigando, sed obtemperando potius consolantur. Certè propter eos, qui & inter se pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, nostra iudicata contemnunt, faciuntque nobis perire tempora rebus eroganda diuinis: certè, inquam, propter istos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Christi: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.]

Possid. in Vit. S. August. cap. 19. AVGVSTI- NVS FRE- QVENTIA LITIVMAN- GVSTIATVS.

Sed quid de his Possidius? accipe: Interpellatus ergo beatus Augustinus à Christianis, vel à cuiuscumque sectae hominibus, causas audiebat diligenter ac pie, cuiusdam sententiam ante oculos habens, dicentis, se malle inter incognitos quam inter amicos causas audire: eo quod de incognitis, pro quo arbitrata aequitate iudicaretur, amicum posset acquirere: de amicis verò vnum esset, contra quem sententia proferretur, perditurus. Et eas (lites scilicet) aliquando vsque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, semper tamen noscebat & dirimebat, intendens in eis Christianorum momenta animorum, quantum quisque vel in fide bonisque operibus proficeret, vel ab iis deficeret: atque compertis rerum opportunitatibus, diuinæ legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat, & eos, quo adipiscerentur vitam æternam, edocebat & admonebat; nihil aliud quaerens ab iis quibus ob hoc vacabat, nisi tantum obedientiam, & deuotionem Christianam, quae & Deo debetur & hominibus.] & inferius: Rogatus quoque à nonnullis in eorum temporalibus causis, epistolas ad diuersos dabat: sed hanc suam à melioribus rebus occupationem, tamquam angariam deputabat, &c.]

I. Tim. 5.

PROCON- SVLES NON IMMISCE- BANT SE IN CAVSIS CLERICO- RV M. Aug. epist. 54.

At licet Episcopi (vt vidimus) causas inter laicos iudicarent: Proconsoles tamen Praefectique prouinciarum nullatenus prorsus immiscebant se causis clericorum; licet aliquando pro eisdem ad Episcopos litteras scriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconsole in Africa S. Augustinus ad ipsum scribens testatur his verbis: Scio ego te ipsum cum aliis amicis tuis in Ecclesia Carthaginensi intercessisse pro clerico, cui merito succensebat Episcopus: & vtique nullum ibi discrimen sanguinis sub incruenta disciplina timebatur; nec, cum id, quod etiam vobis displicebat, inultum esse velletis, tamquam delicti approbatores vos iudicabamus, sed tamquam humanissimos intercessores audiebamus.] At de his haec tenus.

CONCI- LIVM CAR- TAG. QVIN- TVM.

Antequam autem ad res Orientalis Ecclesiae orationem penitus conuertamus, quae reliqua sunt anni huius rerum gestarum in Africa, ordine persequamur. Hoc siquidem anno celebrata est quinta Synodus Carthaginensis, posita ordine quarta, Cons. Honorio quartum & Eutychem, VI. Idus Nouembris: sublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, pacatisque cunctis, data est facultas copiosiori numero Episcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim, Carthaginem ad sacra conueniendi comitia, in quibus summa diligentia de restituenda in integrum Ecclesiastica disciplina laboratum est: cum à Patribus primo

A primò quae essent Episcopis, ac deinde quae aliis inferioris ordinis clericis obseruanda, fuerunt summo consilio saluberrimè instituta, seu potius restituta, centum & quatuor sancitis regulis, quarum exempla tum reliquae Occidentales Ecclesiae, tum Orientis Episcopi mutuati esse noscuntur.

QVAM EO- PLOS A QVINTA SYNODVS CARTHAGINEN.

Exitit enim huiusmodi Carthaginense Concilium veluti Ecclesiasticae promptuarium disciplinae, non quidem recens inuenta, sed ab antiquioribus vsu receptae, atque ad pristinam consuetudinem reuocatae, nisi in quibus noua emergente causa, nouae sanciendae legis necessitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Episcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas haereses Origenistarum, in fidei professione, quam publicè emittere solerent Episcopi ordinandi, haec à Synodo addita: Quarendum etiam ab eo, si credat huiusquam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem.] & paulo post: Si secunda matrimonia non damnet: Si carni perceptionem non culpet: Si poenitentibus reconciliatis communicet: Si in baptismo omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quam illa quae voluntariè admissa sunt, dimittantur: Si extra Ecclesiam Catholicam nullus saluetur, &c.] De his igitur peculiaris professio atque scientia exigebatur, quod eiusmodi errores auribus Catholicorum recentes insurrerent haeretici; de quibus praeter illa quae dicta sunt, agemus inferius, cum de Caestio sermo erit, qui in Africa primò pestiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Episcopi, quod qui ad alios docendos deligerentur, probatae spectataeque deberent esse scientiae.

Concil. Carth. 4. ca. 2.

Quem quidem pristinum morem à sanctissimo D. N. CLEMENTE VIII. esse in Ecclesia restitutum, gauisi sumus; dum quosest creaturus Episcopus, vnà cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in Vrbe sunt doctissimis Theologis & Canonici luris consultissimis, diligenti primùm atque improviso, cuius peritiae sint, probat examine, quos & ipsemet interdum soleat interrogare: vt planè nisi bene diferto nullus ad Episcopatum aditus patere sciatur: vnde ambitiosus lugeat imperitus. Sed ad reliquas res gestas in eodem Concilio redeamus.

Placuit iisdem Patribus Apostolicam institutionem in obseruationem reuocare, praescribereque clericis opus manuum, quo sibi victum & vestitum acquirerent, his ea de re, sancitis regulis:

Eodem Con- cil. c. 51. 52. 53.

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quaerat.] ac rursum: Clericus victum & vestimentum sibi artificio, vel agricultura, absque officij sui dumtaxat detrimento praeparet.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiosa & litteras discant.] Sed vnde ista sancienda & enixius inculcandi manauit recens occasio? Attende quae ab Augustino dicuntur: Vt de Opere monachorum librum conscribere illa me necessitas compulit: quod cum apud Carthaginem monasteria esse coepissent: alij se suis manibus transgebant, obtemperantes Apostolo: alij verò ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria vel haberent, vel supplerent, se potius implere praecceptum Euangelicum existimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait: Respicite volatilia caeli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propositi, sed tamen studio feruentes, existere coeperant tumultuosa certamina, quibus Ecclesia turbaretur, aliis hoc, aliis aliud defendentibus. Huc accedebat, quod criniti erant quidam eorum, qui operandum non esse dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quasi pugnantium pro partium studiis augebantur. Propter hoc venerabilis senex Aurelius, Ecclesiae ipsius ciuitatis Episcopus, vt hinc aliquid describerem iussit, & feci.] haec ipse.

OPVS MANU VALE PRAESCRIPTVS CLERICIS. August. retract. lib. 2. c. 21. et lib. de opere monach.

Matth. 6.

Sed quis non videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia disseminantes, germina fuisse Euchaitarum & Massalianorum haeticorum, qui deprauate apud Augustinum nominantur Psalliani? Hi intonsi, proluxa incedentes coma, negabant esse manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberius actum est. In Oriente hi erant haeretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, sed doctrina suspecti: in quos cum multa commentario de Opere monachorum Augustinus disseuisset, ad finem haec habet ad Aurelium ipsum Carthaginensem Episcopum: Haec, mihi carissime, & in Christi visceribus venerande frater Aureli, quantum donauit vt possem, qui per te insit vt facerem, de opere monachorum non distuli scribere; id maximè curans, ne boni fratres Apostolicis praecceptis obedientes à pigris & inobedientibus etiam praearicatores Evangelij dicerentur, vt qui non operantur, saltem illos qui operantur, sibi anteponendos esse

Aug. de haet. c. 37. MASSALIANI IRRE- REPVNT IN AFRICAM. Aug. de opere monach. c. 30. AVGVSTINO VNDE OR- TA OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHO- RV M.

non dubitent. Ceterum quis ferat, homines contumaces saluberrimis Apostoli monitis resistentes, non sicut infirmiores tolerari, sed sicut etiam sanctiores predicari; ut monasteria doctrina saniore fundata, gemina illecebra corrumpantur, & dissoluta licentia vacationis, & falso nomine sanctitatis? Sciant ergo etiam ceteri fratres & filij nostri, qui fauere talibus, & huiusmodi presumptionem per ignorantiam defendere consueverunt, se potissimum corrigendos, ut illi corrigi possint, &c.]

Aug. ad lib. 6. 28.

Cam. 7. DE REGITUR IMPOSTURA PRAVORVM MONACHORVM.

Sed & ad eisdem illa cum agit apostrophe, quales eiusmodi esse solerent, denudat velatam illorum hypocrisim verbis istis: O serui Dei, milites Christi, ita ne dissimulatis calidissimi hostis insidias? qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne dicant animae bonae: Post odorem unguentorum tuorum curremus: & sic laqueos eius euadant: omnimodo cupiens obscurare putoribus suis, tam multos hypocritas sub habitu monachorum vsquequaque disperfit, circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum (si tamen martyrum) venditant: alij simbrias & phylacteria sua magnificant: alij parentes vel consanguineos suos in illa vel in illa regione se audisse viuere, & ad eos pergere metiuntur, & omnes perunt, omnes exigunt aut sumptus lucrosae egestatis, aut simulatae pretium sanctitatis: cum interea vbicumque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine monachorum vestrum propositum blasphematur, tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.] haec de ipsis Augustinus, alibi alia occasione a nobis in medium allata.

Concil. Carthag. 4. c. 44.

Epiph. haes. 80.

Aug. de opere monach. c. 31. DE TONSURA CAPITULORVM ET BARBAE.

Horum quoque causa canon ille a sancta Synodo editus esse videtur, quo prohibentur clerici nutrire comam ac barbam: crinitos namque hos Augustinus appellat, quod intonsi procederent: nam S. Epiphanius tradit, muliebrem comam circumferentes vāgare consueuisse. In quos egit idem pluribus Augustinus, ac inter alia: Et hoc quo pertinet, quae so, tam aperte contra Apostoli praecipua conari? An ita vacandum est, ut ne tonsores operentur? An quia Euangelicas volucres imitari se dicunt (nempe quatuor animalia Ezechielus) quasi depilari timent, ne volare non possint? &c.] Verum etsi non nisi de coma Augustinus agit: Patres tamen in dicto Concilio Carthaginensi, inter quos & ipse Augustinus nominatus atque subscriptus habetur, addiderunt quoque de barba minime nutrienda: licet quaedam exemplaria habeant additamentum illud, Sed radant, vel tondeant: tamen non nutriendam esse, communi codicibus omnibus lectioni concordat: ut ex his satis conuinci possit, ipsum Augustinum & alios Episcopos, necnon Africanæ Ecclesiae clericos minime gestare consueuisse promissam barbam, sed si non rasam, saltem praecisam, & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis suspicio impensae in ea nutrienda laboris omnino cessaret. Nam cum aqua lex barbae statuatur & comae, sicut illa ne nimium effluat, ex praescripta lege tonderi deberet, ita ista ne prolixitate luxuriet, amputari necesse esset.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERICO.

1. 3. de Episc. & cler. C. Theod.

Sed dicit aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod scilicet in Ecclesia Africana monachismus iam ascitus in clerum, simulque coniunctus esset, & in eadem Ecclesia Africana clericorum nomine etiam monachi continerentur, utpote Dei seruitio arctioribus vinculis mancipati; cum alioqui vel clerici monachorum amplexi fuerint institutum, vel ex eis solum plurimicooptarentur in clerum. Est de his rescriptum Honorij Imperatoris, hoc anno datum his verbis:

Concil. Carthag. 4. c. 41. CONFESSORIBVS PRAESTANDUM A ALIMENTA.

Concil. Carthag. 4. c. 84.

Si quos forte Episcopi deesse sibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectius ordinabunt, non obnoxios publicis priuatisque rationibus, cum inuidia teneant, si habeant iam probatos. Dat. VII. Kal. Aug. Honorio IIII. & Eutychemo Conss.] hinc & S. Augustinus suos clericos interdum monachos appellat.

Rursum vero iugis illa, quam vidimus, persecutio a Donatistis aduersus Catholicos in Africa vicens, qua accideret ut complures Catholici ab iisdem grauissima paterentur, occasionem praebuit huiusmodi pro iisdem canonis sancienti: Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.] item qui sequitur: Christianum Catholicum, qui pro Catholica fide, & pro Ecclesiastica re & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni a sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus administratur.]

Rursum quod ad eiusdem decreta Concilij pertinet; minime praetereundum est, illud quoque statutum fuisse: Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum

verbum Dei, siue Gentilem, siue haereticum, siue Iudaeum, vsque ad Missam catechumenorum. Iuxta quibus plane intelligas, S. Augustinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuersa conditione aptare consueuisse sermonem; nimirum interdum haereticos Arianos, Manichaeos, vel Donatistas virgere, interdum vero exagitare Gentiles, & saepe etiam aduersus Iudaeos inire certamen. At de Patrum decretis rebus tunc gestis inseruentibus haec tenus.

OMNES AD AUDIENDVM DEI VERBUM ADMITTANTVR.

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

Iam vero ad res Ecclesiasticas Orientis, quae huius anni exordio gestae sunt, stylum aduocat dignitas argumenti. Post Nectarij Episcopi Constantinopolitani obitum, de quo dictum est superiori anno: cum post de successore deligendo controuersias, in vnum tandem suffragia conspirassent; Ioannem Antiochenum presbyterum, cognomento Chrysofostomum, elegerunt: quem cum scirent inde inuito populo haud facile abducendum fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Praefectum conati sunt. Ut autem res gesta sit, a Palladio in dialogo his ferme verbis exacte describitur:

Pallad. in Vita Chrysof.

Agebat in rebus Eutropius spado Praefectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Praefulem fieri, cuius illi virtus erat notissima, cuiusque tunc periculum fecerat, cum in causa regia interiora penetrasset Orientis, suadet Imperatori, ut scribat ad Antiochia Comitem, mandans ut absque strepitu vilo & perturbatione Antiochenae ciuitatis mitteret Ioannem. Acceptis litteris Comes, mandatum ita exequitur. Rogat Ioannem, ut secum extra urbem pergat vsque ad Martyria prope portam quae Romana appellatur; impositumque rhedae publicae, misso eunucho vna & Magistro militum tradit. Adductus hoc modo, Constantinopolitanae urbis ordinatur Episcopus.] haec ita quidem Palladius.

IOANNES ABDUCITVR ANTIQCHIA CONSTANTINOPOLIM.

Addunt alij, innotuisse tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flavianum Antiochenum Episcopum datis, electionem factam Chrysofostomi populo Antiocheno, restituisseque eum ne Ioannes abduceretur; sed a Comite, ea quae diximus, fraude delusum.

Leo & Metaphrast. in vita Ioan. Chrysof.

Simulae igitur Ioannes Constantinopolim perductus est, ordinatur eius ciuitatis Episcopus; quod hoc anno fieri contigit, die vicesimasexta mensis Februarij, ut Socrates, Sozomenus & Marcellinus affirmant. In sublimem iam thronum Ioannes euectus, primum omnium curauit, ut Catholicae fidei in omnibus prospectum esset; auctorque extitit se putatur, ut seuerissima lex aduersus Eunomianos detestabiliores ceteris, & Montanistas, post dies sex tantum a sua ordinatione sanciretur, quae sic se habet:

Socrat. lib. 6. c. 2.

Sozom. lib. 8. c. 2.

CHRYSOSTOMVS ABGREDITVR EXAGITARE HAERETICOS.

Marcellin. in Chron.

Eunomianae superstitionis clerici seu Montanistae consortio vel conuersatione ciuitatum vniuersarum atque urbium expellantur. Qui si forte in rure degentes, aut populum

congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus; perpetuo deportentur, procuratore possessionis vltima animaduersione punito, domino possessione priuando, in qua his con-

scis & tacentibus, infausti damnaeque conuentus probabuntur agitati. Si vero in qualibet post publicatam solemniter iussione urbe deprehensi, aut aliquam celebrandae superstitionis gratia ingressi domum probabuntur: & ipsi adeptis bonis vltima animaduersione

plectantur: & domus, in qua ea sorte qua dictum est ingressi, nec statim a domino, dominave domus expulsi ac prodi fuerint, fisco sine dilatione societur. Codices sane eorum scelerum omnium doctrinam & materiam continentes, summa sagacitate mox quaeri, ac prodi, exerta auctoritate mandamus sub aspectu iudicantium incendio mox cremandos. Ex quibus si qui forte aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse nec prodidisse conuincitur: sciat se velut noxiorum codicum & maleficiorum crimine conscriptorum retentorum, capite esse plectendum. Dat. IIII. Nonas Martij, Constantinop. Honorio IIII. & Eutychemo Conss.] Seuerior quidem haec ceteris omnibus editis in haereticos legibus fuit, utpote ipsa prima, quae aduersus haereticos domi recipientes capitale supplicium irrogarit.

1. 34. de haer. Cod. Theod. LEX ADVERSUS HAERETICOS DATA.

Haereticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compressis ac procul expulsis, ad pacem in Ecclesia inter dissidentes Episcopos conciliandam Chrysofostomum animum adiecisse, Sozomenus tradit his verbis: Quamprimum enim ad Episcopatum peruenisset, eum Aegyptij sacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus dissiderent propter Paulinum, & communis quaedam distractio ob id ipsum Ecclesias per vniuersum Imperium detineret; Theophilum orabat, ut in hoc sibi auxilium ferret, quo Flavianus Episcopus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci posset. Consensu igitur vtriusque facto, ad hoc negotium eliguntur Acacius Bercoensis Episcopus, & Isidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obstiterat. Hi profecti Romam, ac legatione

Sozom. lib. 8. c. 3.

IOANNES CHRYSOST. CONCILIAT DISSIDENTES EPISCOPOS.

tionem pro votis functi, in Aegyptum ad nauigabant. Et hinc porro in Syriam peruenit Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Aegyptiis & Occidentalibus sacerdotibus afferens. Ceterum Ecclesiae quamquam hac dissensione in hunc modum liberatae essent, pristinam tamen concordiam inter sese numquam recuperarunt: Antiochiae verò eorum multitudo, qui Eustathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter sese, etiam sine Episcopo conueniebant. Etenim cum exiguum tempus superuixisset, defunctus est (vt cognouimus) Euagrius Paulini successor. Hinc enim (vt opinor) extiterunt Episcopis delectus faciles, cum nemo sese his opponeret. Populus igitur, prout vulgus consuevit, paulatim & identidem his accessit qui sub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] haec Sozomenus.

Ceterum perfectam concordiam, pacemque redditam Ecclesiae Antiochenae post annos decem, cum ibi creatus esset post Porphyrium Alexander Episcopus, Theodoretus auctor est: & quidem tunc temporis Innocentium Romanum Pontificem fuisse huiusmodi inuendae concordiae sequestrem, suo loco dicemus. Verum antè contigisse tradit legationem Acacii Episcopi Bercoensis ad Romanum Pontificem, tumque etiam iunctos pacis foedere ait Flavianum & Romanum Pontificem. Sed cum id accidisse dicat post annos decem & septem à conflata inter eos seditione, longè quidem ante haec tempora id oportuit contigisse, cum tempore Iuliani Apostatae ob Paulini electionem ea dissidia inchoata fuisse, superius sit demonstratum: à quo tempore, si decem & septem numeres annos, in annum Domini trecentessimum septuagesimum nonum, quo Theodosius imperare coepit, rem rediges. sed quae transacta in ea causa fuerint inter Occidentales Episcopos, consule dicta quarto Annalium tomo. Palladius autem, post viginti annos initam concordiam inter Flavianum & Theophilum per eosdem Acacium Episcopum Bercoensem & Isidorum, affirmat, cum ait de Isidoro: Nosti & ipse virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, quae viginti annis segregata fuerat beati Euagrij gratia, qui multa certamina in laboribus Ecclesiasticis pertulit. Quicquid sit, quòve tempore Acacii & Isidori ea legatio acciderit, illud exploratum est, vsque ad Innocentij tempora agitatam esse Ecclesiam Antiochenam dissensionum procellis. Sed ad Chrysostrum redeamus.

Ipsò primo in Constantinopolitanum thronum ingressu, ad circumstantes clericos conuertens oculos, quales essent cuiuscumque eorum vitae mores exquirens, probè cognitos habuit: atque confestim ad praua quae essent amputanda, falcem correctionis immisit. Quae nam autem ista fuerint, ex Palladio in primis accipe, qui haec ait: Ordinatus itaque Ioannes, pastoris officium diligenter exequitur, rationali fistula experimentum ouium facere aggressus. Rarè autem, sed tamen necessariò, virga correctionis vtens, sermonem exacuit aduersus fictam & non fraternam (vt eam appellant) sed planè foedam atque inhonestam vitam eorum sacerdotum, qui mulieres, quas subintroductas vocant, secum habere vellent: afferens, comparatione mali, tolerabiliores esse lenones: Illi enim longè à medicinae taberna separati, seorsum habent qui sua sponte infirmi esse delegerunt, hi autem intra salutis officinam habitantes, sanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo pressa morbo, eaque febre correpta, aegrè ferebat.] At quisnam prauus in nonnullos Ecclesiastici ordinis viros vsus irrepserat? Lugendus planè, & omnibus lamentis dignus, quippe qui & meliorem Ecclesiae partem non in Oriente solùm, sed etiam in Occidente corruerit.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus de virginibus, quae à charitate, ἀγαπή, nomen trahentes, quasi spiritali amore coniunctae, dicebantur Agapetae ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, istae huiusmodi laudatores suos, & sub virginali nomine lucrosius pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere, proh nefas! triste, sed verum est. Vnde in Ecclesiasticis Agapetarum pestis introit? Vnde sine nuptiis aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuirae? eadem domo, vno cubiculo, saepe vno tenentur & lectulo: & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit, caelibem spernit virgo germanum, fratrem quærit extraneum, & cum in eodem proposito esse se simulent, quarunt aliorum spirituale solatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiusmodi homines Salomon in Prouerbiis spernit, dicens: Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur? aut ambulabit super carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] haec ad Eustochium: sed & ad Oceanum siue ipse, siue alius, dum de vita differit clericorum: Cum ergo, inquit, hoc genus à te non amputatur: das

DISSIDIA ANTIOCHENAE ECCLESIAE QUANDO CONCILIATA. Theodoret. lib. 4. c. 15. Theodor. lib. 5. c. 23.

Pallad. in dial. vit. Chrysostr.

CLERICI CONSTANTINOPOLITANORUM MORES CORRIGUNTUR. Pallad. ibid.

Hieron. epist. 22. DE AGAPETIS VIRGINIBUS PRAEVSUS.

Prouerb. 6.

Apud Hieron. tom. 9. edit. vi.

A reprehendentibus te locum: ipse te detrahentium moribus tradidisti, si Agapetarum consortium non dimiseris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falsum est. Si aliquis fenserit clericos habitare cum feminis, non credit eum esse castum.] haec & alia id genus ibi.

Sed ad Chrysostrum redeamus: qui creatus Episcopus Constantinopolitanus, cum sacras virgines inuenisset, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis aliisque viris, quam multus fuerit in his corrigendis, consule duos libellos eodem argumento conscriptos, quorum prioris hic est titulus, Quod regulares feminae cum viris cohabitent.] posterioris verò, Aduersus eos, qui apud se fouent sorores adoptiuas.] sic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu se domi custodire iactabant; de quibus ipse prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vsque ad extremam senectutem inclusas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant enim se cum illis rem habere: neque libidinis causa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas seruent. Sed si quis ab eis causam rogauerit; dicunt sibi multas esse, sed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quae vel honesta, vel idonea sit, &c.] Haec, inquam, cum vehementer Chrysostrum inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitarer, infensos sibi prorsus reddidit atque molestos clericos, sese iam ab aduersariorum partibus statuentes.

At quid insuper hoc primo eius in sedem ingressu Chrysostrum? subdit Palladius: Post haec (inquit) victum quoque castigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti stipendiis suis, nidores diuitum non sequerentur; ne fumum huiusce insequentes libidinis, flammæ traderentur, assentatorum & parasitorum instituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulsati, atque irritati, auctoribus calumniae se coniungunt.] erat namque hi, qui Praefectos aliosque magistratus officijs frequentabant, à quibus lautis quoque mensis solebant excipi: quem prauum indecorumque clericis vsu Chrysostrum abolendum curauit. De his quoque agens Socrates ait: Itaque statim in initio Episcopatus, cum aduersus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus est, ac complures erga eum animo offensiore esse, & tamquam nimis iracundum vitare coeperunt. Serapion illic Ecclesiae diaconus, cur in omnium offensionem incurreret, auctor profectò fuit, qui praesente vniuerso clero, contenta voce sic illum affatus est: Numquam, o Episcope, istos pro arbitrio gerere poteris, nisi vna eademque virga omnes coerceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Episcopum incendit. Episcopus non multo post complures ab Ecclesia, alium ob aliam causam, eiecit. Illi autem, vt in tam violento dominantium impetu vsu solet venire, contra eum conspirare, & ad populum falso criminari coeperunt.]

haec Socrates. Sed rursus Palladius de rebus ab eo hoc Episcopatus exordio gestis: Post haec (inquit) Dispensatores Ecclesiastici scripta relegens, inutilesque Ecclesiae sumptus deprehendens, amputari hos protinus iubet. Accessit & ad solemnes Episcopi sumptus inspiciendos, inueniensque immodicam profusionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum solatia praecipit: Et cum superessent pecuniae, noua quoque infirmorum receptacula construit, praeficiens his duos ex sacerdotum numero religionis summæ viros, & medicos & coquos & ministros, qui sine vxoribus essent, eis ad obsequium statuens, vt aduentantes hospites, morbo deprehensi & eo maximè qui facer appellatur, curarentur, & ob ipsum bonum, & pro gloria Redemptoris.] haec agens Chrysostrum, maluit ex praedecessoribus suis Gregorij Nazianzeni potius quam Nectarij sectari vestigia, illius in victu reuocans simplicitatem, huius verò, qui ex Praefecto fuerat creatus Episcopus, luxum ablegans.

Deinde (subdit auctor) viduarum aduocat agmen, solerter explorans, quae non rectè conuersarentur inter illas: inueniensque nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiuniis studerent, balneisque & exquisitis abstinerent vestimentis, aut repetere maturato nubia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blasphemaretur. Ad haec Fideles quoque laicos hortabatur, vigiliis nocturnis in ecclesia insistere: vxores autem eorum domi manere interdum orantes, ideo quod viris diu otium non esset. Haec omnia quosque negligentiores de clero contristabant totis noctibus dormire consuetos. Post haec autem aduersus diuites linguæ exacuens gladium, animi pustulas scindere aggreditur, fastum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc est enim bellum quod aduersus magistratus nimis solute viuentes & sublime sapientes aggressus est, ex quo magnum sibi ipsorum odium concitauit.

Extat tom. 5. VELATA CONTV. BERNIA VIRGINVM CVM VIRIS CHRYSO. STOMVS AB. STVLIT.

Pallad. dialog. de vita Chrysostr.

CHRYSO. STOMVS RE. STITVIT DISCIPLINAM COL. LAPSAM.

Socrat. lib. 6. cap. 4.

SERAPION REFRACTA. RIVS.

CHRYSO. STOMVS SUPER. FLVOS SYMPTV. RESCAT.

VIDVAE CHRISTIANAE IN VITAE INTEGRITATE RESTITV. TAR.

CHRYSOSTOMVS EUTROPIVM OBIVRGAT.

Inter alios autem, qui eum Constantinopolim Antiochia accersendum curavit, principemque inter aulicos vendicarat sibi locum, Eutropium perinfectum sibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum est) factum potentium insectari cepit, & priuatis quoque sermonibus redarguere eorundem in munera editione profusas expensas; prout ex oratione in eum anno sequenti habita, dum confugientem ad Ecclesiam excepit, satis apparet verbis illis: Ecclesia a te hostiliter habita, expanso sinu te suscepit: theatra autem magnis obsequiis a te culta, quorum causa saepius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te, & perdidit. Attamen numquam desistimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium praecipitem agis. Et tu haec omnia monita neglectim praetercurrebas. Et Circensis quidem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia vero tuo furore exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extricare queat.]

Chrysof. in Eutrop.

EUTROPIVS QVID IN ECCLESIAE IVS PEC-CAT.

Sed quanam ista, de quibus queritur Chrysostronus ab Eutropio in Ecclesiam fuisse commissa? violatum nempe fuit ab eo intemeratum hactenus sacrum Ecclesiae asyllum, dum non solum ad eam confugientes violenter abstraxit, sed & malus auctor extitit Arcadio sanctionis sacrilegae conscribendae, qua iuberentur confugientes ad Ecclesiam extrahi: haecque hoc anno Constantinopoli contigisse, dies & Consules durae legis significant, quae sic se habet:

l. 3. de his qui confug. ad Eccl. Col. Theod. LEGE ARCADII EC-CLESIAE IMMUNITAS VIOLATA.

Si quis in posterum seruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet postremo publicis priuatisve rationibus inuolutus ad Ecclesiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo a clericis fuerit defensatus, nec statim, conuentione praemissa, pristinae conditioni reddatur: Decuriones quidem, & omnes quos sola ad debitum munus functio vocat, vigore & solertia iudicantium, ad pristinam sortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vltius legem prodesse non patimur, quae cessione patrimonij subsecuta, Decuriones esse clericos non verbat. Sed etiam ij quos aconomos vocant, hoc est, eos qui Ecclesiasticas consueuerunt tractationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios esse constiterit, quos clerici defendendos receperint, nec mox crediderint exhibendos, &c. Dat. VI. Kalend. August. Mnizo, Honorio Augusto quartum & Eutychno consulibus.]

EUTROPIVS COGITVR CONFUGERE AD ECCLESIAM. Chrysof. homil. in Eutrop.

Porro qui huius sanciendae legis auctor fuit Eutropius, magna diuinae prouidentiae lance pensata iustitia factum est, vt idem anno sequenti ad Ecclesiam confugere necessitate coactus in se primum saeuientem experiri legem diuina indignatione compulsus sit: de eo enim ita Chrysostronus: Praecluit huius loci refugium, legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum: & fileat licet, omnes tamen admonet: Nolite haec facere, ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vinctum continet.] haec & alia de miserando Eutropij casu Chrysostronus, cuius diligenti opera, eodem ferme tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduersus Eutropium, quam sequenti anno ipse Chrysostronus habuit, saluum custoditumque ius Ecclesiasticae immunitatis omnibus ad Ecclesiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere.

LEGIS SAN-CIENDAE OCCASIO PENTADIA. d. Sozom. lib. 8. e. 7. & Sociat. lib. 6. c. 5. & alij in Vita Io. Chrysostroni.

Quod rursus ad huius ferendae legis occasionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, sancita reperitur, occasione Pentadiae feminae Consularis: de qua ista Sozomenus: Sed quia neque praesenti potentiae impendentia, neque contingentes humanarum rerum vicissitudines considerabat, Eutropius scilicet: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipsum in his ad Deum confugae supplices haerebant; in primis vero Pentadiam Timasij coniugem, quem quidem potentem ac strenuum ducem ille tyrannidis affectatae condemnatum perpetuo apud Oasim Aegypti auxilio multat. Sed ille quidem, siue quod sibi defecerit, sicut a quodam accepi; siue quod veritus sit, ne quid sibi grauius accideret, arenis illic inuolutus repertus est mortuus. Eutropij vero cura sancitur lex praecipiens ne quis omnino ad Ecclesiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo post autem ipse, quasi Imperatoris coniugem contumeliose tractasset, ex insidiis impetitus, primus ipse legem suam praeruaricatus est, & ex Palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, &c.] quae enim reliqua sunt de Eutropij tragedia

tragedia dicuntur anno sequenti, quo ea contigisse probantur. hic satis egisse de lege & eius auctore, & occasione ipsius hoc anno ferendae; agemus ibidem de eiusdem legis abrogatione. Porro Pentadia ista Timasij Exconsulis vxor allecta fuit inter Ecclesiae Constantinopolitanae diaconissas, vixitque digno Christianae virtutis exemplo: ad quam exstant eiusdem Ioannis Chrysostroni epistolae, de quibus inferius.

Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chrysof. b. Ioan. Chrysof. epist. 14. c. 94.

Rursum vero eodem ipso die & loco, quo aduersus Ecclesiae immunitatem datum est ab Arcadio Imperatore ad Eutychnum rescriptum, ad eundem quoque, ad coercendam insolentiam clericorum & monachorum, qui quasi vi publica ab apparitoribus raperet reos cum ad supplicium ducerentur, ista rescriptum:

l. 16. de pen. Cod. Theod. c. l. 16. de Episcopali audien. Cod. Inst. N E D A M N A T I A D S V P P L I C I V M E R I P E R E N T V R P I E T A T I S I N T V I T V.

Adductos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos cenobitas vocant, per vim atque usurpationem vindicare liceat, aut tenere. Quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentius examinetur, vbi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt si Proconsul Comes Orientis, Praefectus Augustalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam nostram, quam ad amplissimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium: qui si ita res est, & crimen exegerit, rectius possint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenso, ad locum poenae sub prosecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed sciat se cognitor triginta librarum auri multa, primates Officij capitali esse sententia feriendos, nisi usurpatione ista aut protinus vindicetur, aut si tanta clericorum & monachorum audacia est, vt bellum potius quam iudicium futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, vt nostro mox seuerior vltio procedat arbitrio. Ad Episcoporum sane culpam, vt cetera, redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populo Christianae religionis doctrine insinuatione moderantur, ex his quae fieri hac lege prohibemus, a monachis perpetratum esse cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectius, si quos forte sibi deesse arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.] Dat. V I. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. I I I I. & Eutychno Coss.]

Tantam vero licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Episcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxisse diximus occasione Constantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas sententias Praesidum ab Episcopis posse rescindi. Ceterum sanctos Episcopos haud nouimus abusos esse huiusmodi impertita sibi Constantini legibus auctoritate. Nam scimus S. Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & Flavianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, sed supplicibus precibus pro huiusmodi reis sub Praesidum gladio periclitantibus egisse apud Imperatores; sicut & monachos Syriae eadem ex causa Antiochiam concessisse, eodemque modo pro ducendis ad supplicium apud Praesides intercessisse; sic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis suis apud Praefectum Cappadociae, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Praefectum, S. Hieronymum etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem fecisse; & S. Augustinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magistratus egisse,

Annal. Tom. 8. anno Dom. 324.

Vide de his Tom. 4. Annal. EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIVSTITIAE Hieron. in Apolog. aduers. Ruffin.

Vnde autem huius sanciendae legis Arcadio Imperatori manarit occasio; ignoratur ipsa quidem; verum coniectura assequi possumus, id etiam ex magna Eutropij vna cum iniquitate atque crudelitate potentia factum, vt cum aliquis manifeste innocens duceretur, idem a clericis atque monachis tamquam vindicibus laesa veritatis eriperetur: eiusmodi enim casibus, cum quid a Praesidibus tyrannice ageretur, sacerdotes infracto vigore eisdem restitisse, res gesta S. Nicolai Mirensis Episcopi in Eustathium Proconsulem Asiae, S. Ambrosij aduersus Theodosium, sancti Basilij aduersus Modestum Praesidem, Chrysostroni in Eudoxiam, Sinesij Episcopi in Libya Praesides, & aliorum plurimorum sanctorum Acta testantur.

Aug. epist. 159. QVANTA AVCTORITATE MAGISTRIBVS IMPERARERENT EPISCOPI.

Quam autem efficaces esse solerent apud Praesides preces Episcoporum, ex Augustino disce, qui ad Marcellinum magistratum in Africa gerentem scribens, illud inculcat, magna filius sacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: Audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito insignis atque carissime fili.] Quod si haec pro reis damnatisque Circumcellionibus Augusti-

Augustinus præstitit, quæ putas eum etiam egisse pro infontibus apud Præsides? Agit de iisdem in litteris ad Macedonium Proconsulem datis: quibus & significat, non ita posci ab Episcopis delinquentium veniam, ut impuniti permaneant, sed ut ad delictorum poenitentiam referentur: Nam quosdam (inquit) quorum crimina manifesta sunt, à vestra severitate liberatos, à societate tamen remouemus altaris, ut poenitendo placare possint, quem peccando contempserant, seq; ipsos puniendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter poenitet, nisi, ut id quod mali fecerit, impunitum esse non sinat.] hæc ipse. Sed ad Eutropium, cuius occasione in hæc defleximus, redeamus.

Quo magis res eius vndiquaque florentissimæ, nemine aduersante, maioribus progressibus surgerent, ad eum ut ipse videretur in omnibus imperare Imperatori: eo amplius cum aulicorum omnium indignè ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum præcipuè Gainæ ducis exercitus inuidiæ id stimulos acuit: secum versantis, opera sua Ruffinum Imperium inuadentem extinctum, & Arcadium iam sub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio stabilitum; sed tamen totius rei gestæ gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipso sibi vendicante, translata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatas, quibus de medio ipsum tolleret, machinari aggressus est dolos. Egit verò in primis cum Tribigildo barbarorum duce, sanguine sibi coniuncto, ut Asiæ regiones molestis infestaret: dum ipse in eum profectus, turpi collusione pugnare detrectat, cum eum obtinere facile potuisset, prætextum illum obtexens, nimirum, haud vnico prælio totius Romani Imperij alea committendam. Sicque colludens, neque dissimulans, egit ut barbarus magnæ cœperit esse formidini. Sed post tandem, cum sibi visum est opportunum, detegi & ipse voluit perduellis Imperij: cum eo desperationis res Arcadij Imperatoris redactæ sunt, ut quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogeretur. Sed quomodo pacta conuenta primùm in Eutropij interitum conuersa sint, dicemus anno sequenti, quo ea omnia contigerunt. Porro Gainæ & Tribigildi clades hoc anno illatas in Asiam, cum Sozomenus & Socrates, tum etiam Zosimus pluribus profecti sunt. Ex quibus intelliges, quàm opportunè, collabenti & periclitanti Constantinopolitanæ ciuitati, vnà cum vniuerso Orientali Imperio consuluit Deus, præficiendo illi Ecclesiæ hoc anno S. Ioannem Chrysostomum, qui meliùs quàm Simon Oniæ filius deorsum iam labentem suffulit domum, & ruinam minans corroborauit templum.

Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi à S. Porphyrio Gazæ Episcopo ad Arcadium Imperatorem aduersus Gentiles Gazenses negotium facessentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus spectat: cum per Eutropium Imperatoris cubiculo Præfectum negotium curatum sit, penes quem erat summa rerum, quem anno sequenti creatum Consulem constat citò nece sublato: & certum sit, à Ioanne Chrysostomo Constantinolitano Episcopo idem negotium esse susceptum, qui hoc anno creatus est eius sedis Antistes: dicere opus est, nec ante præsentem annum, nec postea eiusmodi legationem contigisse, sed hoc ipso anno: nam nec ante præsentem annum fuit Chrysostomus Episcopus, nec post fuit superstes Eutropius cubicularius. Qui verò hac ipsa functus est legatione, ipse scripsit historiam quàm fidelissimè Marcus daconus Gazenses Ecclesiæ, quam intexuit Actis rerum gestarum eiusdem S. Porphyrij Gazæ Episcopi.

Sed antequam rem aggrediamur, hic meminisse oportet, quæ superius sub Constantino tertio Annalium tomo, & sub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta sunt, Gazenses additissimos Gentiliæ superstitioni fuisse, eosdemque semper dirè insectatos esse Christianos, qui apud illos versabantur, temporeque Iuliani tum Episcopum Asclepam, tum etiam S. Hilarionem præstantissimum monachorum implacabili odio persecutos. Qui verò in ea ciuitate Fideles erant perpauca, extincto Iuliano, sub Christianis Principibus, petierunt sibi Episcopum à Cæsariensi Metropolitano, sub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem post Asclepam Irenionem, & post eum Æneam, viros planè sanctissimos, ac deum sub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum à Ioanne Episcopo Cæsariensi. Qui rogatus à Fidelibus Gazensibus dari sibi Episcopum; probè sciens Apostolico homine potenti opere atque sermone illam Ecclesiam indigere, qui iuges Gentilium persecutiones tolerare, & vincere eos ad Christi fidem conuertendo valeret, eisdem præfecit eundem sanctum Porphyrium patria Theffalonicensem, qui in Ægypto apud Scethim in adolescentia vitam monasticam exercuerat annis quinque, totidem verò annos in Palæstina, quò visendorum locorum sanctorum amore profectus erat: vbi tandem post multa edita

Aug. epist. 13.

GAINÆ CVM TRIBIGILDO DVCE TYRANNIS.

Sozom. lib. 8. c. 4. Socrat. lib. 6. c. 6. Zosim. lib. 3. Eccl. 50.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIACONI.

Apud Metaph. die 26. Febr. & Mart. Tom 1.

GAZENSES EPISCOPI.

edita vitæ sanctissimæ exempla, à Cyrillo (licet errore Prailius scribatur) eius Ecclesiæ Episcopo inuitus creatus presbyter, custosque ligni sanctissimæ Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accersitum, reluctantem diu, idem Ioannes Cæsariensis Antistes creauit Gazensem Episcopum, annum ætatis agentem quadragesimum tertium.

Quid autem hic à Gentilibus passus sit, eius (ut dixi) diaconus Marcus, qui ipsi, iam cum monachus esset, discipulus atque minister inhæserat, memoriæ commendauit, simplici quidem stylo, sed veritatis candore præclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio gestas ad obitum vsque profectus est. Nos verò omissis reliquis, ea tantum quæ à tempore Episcopatus à Gentilibus Gazensibus passus est, quorum occasione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, persequemur. Atque in primis quæ in eum impij Idololatæ pagorum Gazentium, cum primò Gazam aduenit ordinatus Episcopus, perpetrarunt: Prope Gazam (inquit) pagi sunt in via, qui dediti sunt cultui simulacrorum. Eorum verò incolæ consulto totam viam strauerant spinis, & vallis impediunt, ut non possent aliqui transire: effuderunt autem cœnum, & aliis malè olentibus fumis vaporarunt, ut nos fœtore suffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conseruati, circa horam nocturnam ingressi sumus ciuitatem.] & postea:

Accidit autem ut illo anno esset siccitas & defectus pluuiæ. Ciues verò omnes id adscribebant ingressui beati Porphyrij, dicentes: Nobis responsum dedit Marna, fore ut Porphyrius esset auctor malorū ciuitati.] vetus hoc erat Gazensium idolum, cui augustissimum templum antiquitus ædificatum, sub Theodosio Imperatore (ut suo loco diximus) clausum tantum, numquam autem ob præstantiam molis dirutum fuerat: illud verò rursum Præfectorum indulgentia apertum Gazenses ingrediebantur. Cum autem (inquit Marcus) pergeret Deus non pluere primò mense, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam secundo, qui dicitur Epilleos, omnes affligebantur. Congregati autem Idololatæ in Marnæo, multa sacrificia & multas preces faciebant ea de causa. Dicebant enim Marnam esse dominum imbrium (Marnam verò dicunt esse Iouem) Cum autem perseverassent septem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum despondentes, reuersi sunt ad sua opera, nulla re effecta.

His sic factis, congregati Christiani cum viris & feminis & pueris numero dicentis & octoginta, rogarunt sanctum Porphyrium, ut cum eis egrederetur, & precaretur, ut dimitteretur pluuiæ: iam enim erat fames: eoque magis, quòd Beati ingressui adscriberent siccitatem. Persuasus autem sanctus, cum indixisset ieiunium, iussit omnes vespere congregari in sancta ecclesia, ut illic vigiliis perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta preces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cum autem esset manè, accepto signo venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam ecclesiam, quæ est à parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificasse sanctissimum ac beatissimum Asclepam Episcopum, qui multas sustinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta scripta sunt in paradiso deliciarum. Cum ergo fuisset in dicta ecclesia, illic quoque fudimus totidem preces: & illinc egressi, iuimus in sanctum Martyrium gloriosi martyris Timothei, in quo repositæ sunt etiam aliæ reliquiæ Mauris martyris, & Thees, quæ relata est in numerum confessorum. Cumque illic fecissemus totidem preces & genuflexiones, reuersi sumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua prosequamur, obserua tu in his omnibus veteris Ecclesiæ ritus, nempe vsum processionis præuio signo Crucis, vigiliis & genuflexiones. Subdit verò ipse:

Cum autem fuisset circa ciuitatem, inuenimus eam clausam (erat verò hora nona) Idololatæ enim hoc fecerunt, volentes dissipare populum, ne perficeremus supplicationes. Cum autem mansissemus duas horas ante portam, & nemo esset qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletusque & ineffabiles lacrymas, maximè sancti viri: motus misericordia, quomodo tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Austrum, & nubibus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, simulatque Sol occidisset, & decidit multus imber, ut existimarentur non guttæ, sed grando de cælo deiici. Nos autem præ magno gaudio propemodum non sensimus: Nos enim eramus inuicem complexi. Quidam verò Gentiles cum aspexissent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidissent, nobis portam aperuerunt: commixti sunt nobiscum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiscum in sanctam ecclesiam, & illinc Beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Erant autè numero viri centum

PORPHYRIVS GAZENSIS EPISCOPVS QV AB AGENTILIBVS PASSVS.

GAZENSES FRVSTRASVPLI-CANT MARNÆ.

PROCESSIONE A PORPHYRIO INSTITVTA.

CHRISTIANI EXCLVSI AB VRBE PLVVIAM IMPETRANT.

GENTILES AD CHRISTVM CONVERSI.

centum vigintiseptem, & feminæ trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus A erant puellæ quinque. Nos autem cum fecissemus perfectam gratiarum actionem, recessimus unusquisque domum cum gaudio & pace.

Tanta quippe pluvia descendit illa nocte & altera die, ut omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimæ erant constructæ ex lateribus. Pluit ergo Dominus noster Iesus Christus assidue ab octavo Lydenæi vsque ad decimum. est autem apud eos Lydenæus, qui apud Romanos Ianuarius: præcedunt autem quinque diebus eorum menses, Romanos. Undecimo verò die peregrinamus Theophaniorum diem Domini Iesu Christi cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quæ nobis fecit eius benignitas. Accesserunt autem gregi Christi eodem anno, præter illos centum vigintiseptem, alij quoque centum quinque.] hæc de his Marcus diaconus. Quod verò ad siccitatem pertinet: non sicut nostræ regiones, hieme lætatur serena Palæstinum solum, illud præsertim B quod Ægypto proximum est, ut Gaza cõfinis eiusdem: penes quos hibernalis siccitas certam parit frugum sterilitatem; unde & diuina benedictio existimatur, cum abundantes imbres terram proluunt. hinc illud Isaia: Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini.]

Quæ autem post hæc secuta fuerint, ut opus esset aduersus Gazenses Gentiles per legatos exostulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij verò Idololatræ non cessabant insidiari Beato & aliis Christianis. Quando enim eis Præses obtinebat Gentilis, eum vel pecuniis corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem persuasum, inducebant ut vexaret Christianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis veniebat afflictio. Assidue ergo noctu & diu rogabat benignum & clementem Deum, ut eos ab errore conuerteret ad suam veritatem.] Quid verò post hæc admiserint in famulum C eius Barocham nomine, virum maximè pium, idem tradit, cum subdit: Cum autem iuisset Barochas ipse aliquando in vicum propter canonem Ecclesiasticum, non procul à ciuitate, erat autem is qui canonem debebat, Idololatra: cum verò ab eo canon exigeretur, isque vellet rem protrahere & differre, & ex eo nata esset inter eos contentio: accersit impius agricolas quosdam eius pagi ei similes, & incipiunt verberare clauis beatum Barocham, & exportantes eum semimortuum proiecerunt extra pagum in solitudinem: illic verò iacebat mutus & nullo sensu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, transit per illum locum Cornelius diaconus cum aliis duobus Christianis: & cum inuenissent ipsum Barocham, & eum cognouissent, importarunt in ciuitatem. Cum verò Idololatræ eum vidissent portari, arbitrati esse mortuum, conuersi sunt in furorem, propterea quòd existimabant esse abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cum eum vi eripuissent ab humeris eorum qui ipsum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Christianos, & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum. D

Interim autem renunciant quidam fratres beato Episcopo. Is verò conturbatus me accersit, & alios tres fratres qui inuenti sunt apud ipsum, & dicit nobis: Confidentes concurrite, ô fratres: est enim tempus martyrij. Postquam autem peruenimus ad locum ubi ligant Beatum: concurrat populus: & alij quidem sanctissimum Episcopum afficiebant contumeliis: alij verò videntes eius tolerantiam, & quòd cum contumeliis afficeretur, non irascebatur, sed rogabat vnumquemque, dicens, ne sic probris & contumeliis afficeret corpus quod est obnoxium iisdem affectionibus; fiunt nostrarum partium, & in se inuicem conuertuntur ad plagas vsque. Nos autem cum multam vidissemus confusionem, portantes pium Barocham, discessimus in sanctam ecclesiam. Postquam vero vidimus E eum adhuc spirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam vesperam & noctem intentæ preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus verò Episcopus non cessabat lacrymari, & Deum pro ipso rogare: sciebat enim qualis esset eius diuinus zelus. Cum autem vidisset Deus lacrymas sancti Pontificis & preces populi (eum enim existimabant ut alium Phinees aduersus Idololatræ) accelerauit ei suam misericordiam, & illa nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari sibi potum.

Ego autem qui ei assidebam, statim cucurri, ut renunciarem beato Episcopo. Præ magno enim gaudio oblitus sum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillæ tempore beati Petri, quando audita voce eius, præ gaudio non aperuit ostium, sed eum dimittens, primum annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque passus sum. Cum id autem beatus audisset Episcopus, non fuit victus ab animi affectione, sed perseuerabat in precibus,

DE PLUVIA
ORIENTA
PRECIBVS
CHRISTIA-
NORVM.

v. i. 12.

BAROCHAS
MALE HA-
BITVS A
GENTILI-
BUS.BAROCHAS
PRECIBVS
PORPHY-
RII CV-
RATVR.

v. i. 12.

A bus. Nos autem cum intellexissemus eius firmitatem atque constantiam, eum mittentes, recessimus ego & pius Cornelius diaconus; assidebat enim mecum beato Barochæ. Postquam autem impleuit preces & omnem consequentiam sanctissimus Episcopus, ipse quoque nobiscum sedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id esset passus ab initio. ipse verò narrauit nobis omnia. Dum nos autem consultarem quid esset faciendum, fit manè. Et ecce defensor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphanio, & aliis multis venientes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intulistis mortuum in ciuitatem, cum patriæ leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuisse mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Episcopum. Nos verò cum tumultum audissemus, egressi sumus: & cum nos vidissent, cœperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cum autem eos qui erant ex populo vocassemus B in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, vnumquemque rogans & admonens ne irascerentur tam inconsideratè. Illi verò impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum sanctum afficiebant contumelia.]

At planè mirandum post hæc accidit, cum pro defensione suorum Deus armavit infirmo-riorem, nempe Barocham, quem paucas ante horas penè extinctum deplorant: etenim ex his quæ præcesserunt & subsequuta sunt, ea omnia diuino adscribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cum igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: surgitque & arripit fustem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus verò illos inuasit metus, ut inciperent cadere vnus super alium, fugientes: eosque est persecutus vsque ad id quod tunc erat Marnæum: reuertiturque cum magna victoria nouus noster Sampson, stratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipsum timebant Idololatræ, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hinc maius illud consideratur miraculum, quomodo non in eum magistratus etiam in fugam conuertentem vniuersa ciuitas insurrexerit: ut planè nihil sit quod dici possit, nisi illud occinere: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robustos Moab obtinuit tremor.] visum est enim illis, mortuum aduersus ipsos pugnare, atque plusquam humanis viribus armasse dexteram: sibi verò consultius esse putarunt fugere, quam luctari cum Iaruis. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetratam, memor Phineem vna cum eius posteris à Deo ob zelum mercedem perpetui sacerdotij consecutum, ipsum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo simul & Marco huius scriptionis auctore, qui hæc de his subdit: Breui autem post tempore dignati sumus ordine diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem planè indignus qui eum assequeretur, ille verò meritissimo iure id assecutus.]

Hæc quidem omnia præcesserunt legationem, cum S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, sollicitè prospecturus, eundem Marcum diaconum ad Imperatorem Constantinopolim legat. Sed præstat audire ipsum hæc omnia exactissimè describentem: Videns (inquit) sanctus Pater noster Porphyrius nefaria quæ quotidie fiebant ab Idololatræ, statuit me mittere Byzantium, ut peterem ab Imperatoribus, ut diruerentur templa simulacrorum: Gazæ enim adhuc maximè celebrabatur quod vocatur Marnæum. Et scriptis litteris ad Episcopum Constantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & spatio viginti dierum eò peruenimus: & redditis litteris beato Iohanni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audiuisset, id significauit Eutropio cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumque eilegisset epistolas beati Episcopi, & petiisset ab eo ut concurreret cum litteris: acceptis ab eo promissis, exiit, & dixit mihi: Quieto animo esto, ô fili: spero enim in Dominum Christum, quòd suam, sicuti solet, sit facturus misericordiam. Ego verò non cessabam quotidie eundem admonere Iohannem. Ille autem mittebat, & instabat Eutropio.

Septem verò post diebus pronunciatum edictum Imperatoris, ut clauderentur simulacra Gazæ civitatis, & ne consulerentur amplius. Traditur autem hoc iussum in manus cuiusdam Hilarij hominis Coadiutoris Magistræ Officiorum. Ego verò tribus post diebus egressus sum Byzantio, & spatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæ, septem diebus præueniens Hilarij. Inueni autem sanctissimum Porphyrium ægrotantem.

Postquam verò ei tradidi responsum beatissimi Iohannis Episcopi Constantinopolitani, & id legit: lætitia affectus, conualuit à febre. Dicebat autem se in morbum incidisse ex

GENTILES
IRRVVNT
IN POR-
PHYRIVM.BAROCHAS
QV ID IN
GENTILES.

Exod. 15.

Num. 15.

LEGATIO
MARCO DE-
CERNITVR.ARCADIVS
IMP. RE-
SCRIBIT
ADVERSVS
IDOLA.

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
398. 399 1.2. 4.5.

multa afflictione Idololatrarum. Septem verò post diebus venit dictus Hilarius habens A duos Commentarienses Consulatus, & multos adiutores ex Azoto & Ascalone, & omnes ministros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis satisfatione, ostendit eis diuinis edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euerfis omnibus quæ erant in eis simulacris, ea clausit: Marnæ vero simulacrum sicut latenter consuli, pro eo plurimis acceptis pecuniis. Rursum autem faciebant vt solebant Idololatraræ nefaria.} Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui querebatur, optimum consecutus, sed ministri auaritia omnino frustrata. Quomodo autem, Christianos iterum laceffentibus Ethnicis, ipse Porphyrius post annos tres contulit se ad Imperatorem pro demolitione Marnæ delubri, suo loco dicturi sumus. Quod verò spectat ad S. Ioannis Chrysostomi officium aduersus idololatriam Gazensium impensum, plurimum ipsum laborasse, vt & in Phœnicia eam extirparet, suo loco dicemus.

Ceterum quantumlibet cupiditate Hilarij cassa prorsus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuersione Gentilium trophæa sæpe referret. Nam subdit ibidem Marcus diaconus de Ælia nobilissima femina pariente, quæ cum foetum non posset emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuaretur, per nutricem Fidelem, à Porphyrio accepta potestate eam curandi, liberata est: Cum ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dicit magnus sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te sanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cum valde eiulasset, edidit foetum viuum. Omnes autem qui illic sunt inuenti, obstupefacti, exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est sacerdos Porphyrius. Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, perentes Christi signaculum. Beatus verò cum eos signasset, & fecisset catechumenos, dimisit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent sanctæ Ecclesiæ: & paulo post cum omnes catechesi instituisset, baptizauit eos, nec non etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui verò fuerunt illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexagintaquatuor.} Sicque hoc modo tum Christus de Ethnicis triumphauit hoc ipso anno, post triennium verò demolitione Marnæ perfectam fuit victoriam consecutus. quomodo autem id acciderit, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
399. 2. 5. D

ANNO, qui sequitur, Christi trecentesimo nonagesimonono, Consulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verum alterum Consulatum tantum, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta.

Sed ad limen anni huius paululum confidens, remoretur oratio, antequam vltiora scrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, spectat: Christianus hic erat, & aded eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile princeps. Quantum autem huic S. Augustinus tribuerit, & sibi eum pratulerit, ipsum audi: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipsis insignibus muneribus fortunæ, & quod ante omnia est, mente præstantissimus Theodorus, quem bene ipsa nosti (matrem enim suam alloquitur) id agit, vt & nunc & apud posteros nullum genus hominum de litteris nostrorum temporum iure conqueratur. Mei autem libri, si quorum fortè manus terigerunt, lectoque meo nomine, non dixerint, iste quis est? codicemque proiecerint: sed vel curiosi, vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis, intrare perrexerint, me tecum philosophantem non molestè ferent.} hæc Augustinus, qui ad hunc ipsum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum scripsit de Beata vita: de quo in Retractionum commentario, dum eiusdem Theodori meminit: Displicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipsum scripsit, quamuis docto & Christiano viro, plus tribui quàm deberem.} qui & alibi eiusdem meminit Consulatus.

Sed & Claudianus^d, quamuis Ethnicus, cum tamen Panegyrim de eiusdem Theodori Consulatu

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
399. 2. 5.

A Consulatu cecinit, dum hominem ex diuersorum magistratuum functione commendat, celebratque virum omnibus scientiis eruditum & eloquentissimum omnium; virtutem eius animi præ ceteris extulit; à cuius præconio auspiciatus carmen, ita præcinit:

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq; latè
Fortuna secunda nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausiue petit clarescere vulgi.]*

Et post multa de eodem virtutis merito ab Honorio in ordinarium Consulatum euecto, deque Honorio Imperatore, qui eum creauit Consulem, hæc addit:

*Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno,
Deposuitq; suas, te succedente, curules.
Crescite virtutes, sæcundaq; floreat ætas.
Ingeniis patuit campus: certusq; merenti
Stat fauor: ornatur propriis industria donis.
Surgite sopite, quas obruit ambitus, artes.
Nil licet inuidia, &c.]*

Fuisse autem Theodori lucubrationes excultissimas, idem Claudianus affirmat, & inter scrip-
alia de Genesi & partibus animæ; de quibus ipsius lucubrationibus idē ipse paulo superius:

*Vel quis non sitiens sermonis mella politici,
Deserat Orphæos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.]*

C hæc & alia plurima de ipso Claudianus, ad quem lectorem reuicimus. Tali tantoq; Manlia prisca gens, Christo coniuncta, illustrata creuit honore, cum eum tum nostri, tum exteri in Theodoro plurimum commendarint. Sed dolemus clarissimi viri scriptorum monumenta esse deperdita. Hactenus verò de altero Consulatu Romæ creato.

Porro qui in Oriente ab Arcadio Consul collega creatur Eutropius, quod eunuchus, ser-
uiliisque generis, & perditis moribus esset, minimè dignus habitus est vt Latinis Consulari-
bus Fastis adscriberetur. Ad ipsum enim alludens hæc Claudianus:

*Non hic violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina Fastos.
Fortibus hæc concessa viris, solusq; gerenda
Patribus, & Roma numquam latura pudorem.]*

D Videas enim in antiquis marmoribus incisis inscriptionibus hunc annum non nisi Theodori Consulatu signari, sicut etiam & Honorij Imperatoris rescripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Consulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipse quoque è Fastis expunctum est nomen, vt idem Claudianus^b, necnon Socrates atque Sozomenus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterum clau-
dicans altero pede annus, felicitior tamen ope diuina cucurrit.

Certè quidem pro monstro habitum est, vt eunuchus assuerus gynæcæis, summum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præsertim iunctus collegæ Consul eligeretur. vnde & merito idem vates:

*Omnia cesserunt eunuchis Consule monstra.
Heu terra calig; pudor: Trabeata per vrbes
Ostentatur anus, titulumq; effeminat anni.]*

E Ante Consulatum autem, cum & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, aded eminebat Eutropius summæ potentia splendore coruscus, vt in ipsum potius quàm in Arcadium conuersi essent omnium simul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas^d, post recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc subdit: Sub Eutropio eunuchotutore Arcadij Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & potentiam aded creuit atque auctum est, vt nonnulli iam barbati cum eunuchi fieri velent, & se Eutropios fore sperarent, vita priuati sint vnà cum testibus, etiam Eutropio amisso. Auræ statuæ ipsi passim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illustrabantur splendidiora tota vrbe.} hæc ipse.

Quod enim in sacris Prouerbiis est: Contremiscere terram per seruum cum regnauerit: Prouerb. 30.
ita planè accidit Eutropio eunuchotutore ad turpem vsum sapius vendito, ac tandem domi-

HILARIE
AVARITIA
IRRITVM
REDDIT
EDICTVM
PRINCI-
PIS.

GENTILES
CHRISTI
VIRTUTE
CONVERSI
AD FIDEM.

DE MANLIO
THEODORO
CONSULE.

^a Aug. de ordin.
lib. 1. c. 21.

^b Aug. retract.
lib. 1. c. 2.

^c Aug. de Ciuit.
Dei lib. 18.

^d Suidas verbo
ευνουχοι.
^e Theodosij
ful. Theod.

LAVDES
MANLIJ
THEODORI.

INTER
SCRIPTA
THEODORI.

DE EUTRO-
PII CONSULATU
PROBROSO.
^a Claud. de Consulatu
Theod.

^b Claud. in Eutrop.
lib. 2.

^c Claud. in Eutrop.
lib. 1. in princ.

POTENTIA
EUTROPII.

^d Suidas verbo
ευνουχοι.
^e Theodosij

nium affecuto : sed & diuinæ quoque Scripturæ consentientia de eo Claudianus his A
veribus:

*Asperius nihil est humili, cum surgit in altum.
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desauit in omnes,
Vt se posse putent. Nec bellua tetrior ulla est,
Quam serui rabies in libera colla furentis, &c.]*

Addita verò potentia cum sauitia, incensa semper ardens in eo fax, totum planè Ori-
entale pessumdedit Imperium. Toleravit tamen omnia ista Deus, quousque profanus sacra
non tetigit: cum verò & ad altare miseros confugientes crudelitas & impietas eius inuasit,
protinus diuinam in se vindictam sensit armatam. At quomodo id acciderit, iam aggre-
dimur enarrare.

Cum Eutropius multa arte quæsitum & industria aucupatum tandem Consulatum ade- B
ptus esset; mox infelix nesciens in summo honore summam sibi ignominiam comparauit.
Etenim (quod Zosimus & alij testantur) etsi antehac Gainas in Arcadium parum æquo
esset animo, quam ob causam tot tumultus per Tribigildum excitat in Asia: audito au-
tem Eutropium sibi infensissimum hoc anno ad Consulatum vsque prouectum, maiori
ætuans ira, furore barbarico debacchatus in Asiam potentia Tribigildi fœdere sibi con-
iuncti, eo tandem desperationis res Imperij Orientalis adegit, vt coegerit Arcadium Im-
peratorem, quas ipse vellet pacis condiciones subire. Cum barbarus ferox animo, fretus vi-
ribus Tribigildi, quem suo moderabatur arbitrio, inter alias pacis condiciones illam licet in-
dignam Imperatore, iustam tamen Eutropio, præscripsit Arcadio, nempe vt sibi ille dede-
retur Eutropius Consul. Zosimus enim rem gestam sic narrat:

Postulata verò à Gainæ, ab Imperatore scilicet, hæc continebant, vt malorum omnium C
auctor Eutropius sibi dederetur, in quem ipse statueret quicquid vellet. His auditis Arca-
dius, & accersit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius cursu ad Christiano-
rum Ecclesiam pergit, quæ ab illo tempore ius asyli consecuta retinet.] Opus habuit confu-
gere ad Ecclesiam, qui haud pridem (vt vidimus anno superiori) ius Ecclesiæ superba li-
centia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chrysostomus, qui miserrimum alta-
ris presantem basim protexit: nec fuit inde à satellitibus abstrahi hominem, nisi appo-
sito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ ipsum Eutropium. Acta
sunt hæc paulò post Paschatis dies, cum Imperator, milites, atque populus communibus
votis ac vocibus necem Eutropij conclamassent. Sed cum Imperator audisset ipsum ad Ec-
clesiam confugisse, religione repressus, veluti diuinitatis quibusdam fulgoribus repercussus,
continuit se; immo & furentes adhuc milites, habita oratione, compescuit, ne in Eccle- D
siam ad necem hominis auderent irrumpere.

Populus tantum, cui patebat Ecclesia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium flagra-
bat, in eum infesto agmine insiliret, vt compesceretur, esse reliquum videbatur. Sed quo-
modo quis exundantem torrentem aquarum imbribus momento temporis exiccare, vel re-
trorsum flectere humanis viribus valuisset? Præstitit id tamen diuina virtute Chryso-
stomus, pollens viribus eloquentiæ: suggestumq; conscendens, silentium manu indicens,
concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primum versatus est, vt in Eutro-
pium inuectus, eum omnium miserrimum populo ostentaret; vt sic illud, quod conaba-
tur, efficeret, nempe vt eum ad eius commiserationem inflecteret, ageretq; vt pro eius vita
rogaret, qui in ipsius caput inclamans, nuper in Ecclesiam ingressus erat. Porro Socrates,
sive alij qui animi Chrysostomi consilium minimè perpenderunt, sanè impudenter arro- E
gantia sancto Episcopo notam inurunt, quasi superbe nimis in miserum humi prostratum
Eutropium insultarit. Vt igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Antistitem: hinc reci-
tanda est ipsa tunc obiter dicta concio; ex qua prudens lector intellget, quàm miro vsus
est eloquentiæ artificio, vt in Eutropium concitatum populum mitigaret. Quod & egre-
giè præstitit: vsque aded, vt furore deposito, pro miserando Eutropio populus lacrymas
etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Regem pariter expetierit.
Sed hinc ipsam admiratione maximè dignam reddamus orationem, ab exceptoribus tunc,
vt se habet, ex more conscriptam. est autem huiusmodi:

Si vmquam antea, nunc maximè licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas.
Vbi nunc inclutus ille Consulatus splendor? Vbi illustres illi fasces? Vbi applausus il-
li ac choreæ, epulæque & festi conuentus? Vbi coronæ & aulæ? Vbi strepitus vrbis,
& illæ

A & illæ Circensium spectatorum faustæ acclamationes & adulationes? Omnia illa præterie-
runt: procella vehemens folia deiecit, arborem spoliatam reddidit, iam radicitus vacil-
lantem: tantaque vis venti impacta est, vt cum nervos eius vnuerfos concusserit, tum ip-
sam funditus prosternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi comotationes & cœ-
næ? Vbi parasitorum examen, & merum per totam diem exhaustum, variæque coquo-
rum artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere assueti? Omnia illa
nihil nisi nocturnum somnium fuerunt, appetente die, euanescentes: flores fuerunt verni:
vere exacto, marcuerunt omnia: umbra erant, & præterierunt: fumus erant, & soluta
sunt: bulla erant, & dirupta sunt: aranæ erant, & lacerata sunt. Quapropter spirituale
hoc dictum occinamus, indefinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc
enim dictum in parietibus, in vestibus, in foro, in ædibus, in viis, in fenestris, in ianuis, sed
B potissimum in vnus cuiusque conscientia continenter inscriptum esse oportet, omni-
que tempore cogitationi obuersari: quandoquidem negotia fraudulenta, & personata ac ini-
mica veritatis opinionem apud plerosque sibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœna,
in cœtu hominum, quemque proximum suum compellere oportebat, idemque ab illo vi-
cissim audire, nempe, Quod vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non assidue tibi dicebam, fugitiuas esse diuitias? tu verò nos non ferebas. An non di-
cebam, fugitiui serui eas naturam habere? tu verò credere nolebas. Ecce experientia do-
cuit, quod non solum fugitiuæ & ingrata, sed homicidæ etiam sunt, vt quæ in metum
te nunc coniciunt. Nonne dicebam tibi, cum me indefinenter obiurgares vera mo-
nentem, quod ego tibi potius amicus essem, quàm adultores, ego redargutor maiorem
tui curam gererem, quàm qui tibi omnia obsequerentur? Nonne & hoc addebam, fide di-
gniora esse vulnera ab amicis, quàm vltro se ingerentia oscula inimicorum? Si mea vul-
nera tulisses, haudquaquam tibi illorum oscula hoc exitium attulissent: mea enim vul-
nera sanitatem afferunt; illorum oscula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi
nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuasque laudes
passim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deseruerunt tuam amicitiam, suam
securitatem tuis periculis quærunt. At non tales nos: sed & tunc, quamuis agrè ferentem,
non destituimus, & nunc collapsum protegimus, & curamus. Ecclesia à te hostiliter ha-
bita, expanso sinu te suscipit: Theatra autem magnis obsequiis à te culta, quorum causa
sæpius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te & perdiderunt. Attamen numquam desti-
timus hisce verbis alloqui: Cur ista facis? In Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exi-
tium præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circensis qui-
dem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia verò tuo
D furore exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extri-
care queat.

Et hæc nunc dico, non quo prostrato insultem, sed quod eos qui adhuc stant, tutiores
reddere cupiam: nec vt plagam vulnerati refricem, sed vt nondum vulneratos in sanitate
conseruem: non vt iactatum fluctibus demergam; sed vt eos qui secundis auris nauigant,
erudiam, ne fortè cum ipso nauigio in profundum deferantur. Quo autem modo caueri
possit? nimirum si rerum humanarum mutabilitates consideremus. Si enim iste mutatio-
nem timuisset, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iste nec domesticis nec alienis con-
siliis corrigi potuit: vos saltem, qui diuitiis extollimini, huius calamitatem in vestrum pro-
fectum conuertite. Nihil enim est humanis rebus infirmius: quapropter quocumque no-
mine earum vilitatem significaueris, minus quàm pro rei veritate dixeris; vel si fumum
F eas, vel fœnum, vel somnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nominaueris: vsque
aded sunt fragiles, & magis nihili, quàm nihil ipsum. Quod autem non solum nihil sint,
sed & in præcipiti stent, vel hinc apparet.

Quis hoc homine fuit excelsior? Nonne in toto Orbe diuitiis præcillebat? Nonne ad
ista fastigia honorum conscendit? Nonne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed
ecce factus est & vinctis miserior, & seruis miserabilior, & mendicis fame tabescentibus
indigentior, per singulos dies præ oculis habens gladios in se exactos, & præcipitia, &
carnifices, & viam quæ ad supplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum volu-
ptatum fruitur, immo ne luce quidem communi; sed meridie quoque tanquam in den-
sissima nocte, angustiis parietum inclusus, oculorum vsu priuatur. Et quorsum hæc com-
memorare attinet, cum quantumuis adnitar, nullis verbis exprimere valeam, quis illi
animus

*Claud. in Eu-
trop. lib. 1.
EUTROPIVS
EX IMO AD
S V M M V M
EUECTVS.

*GAINASIN
ARCADIUM
ARMATVM.

*QVID GAI-
NASIN EV-
TROPIVM.

*Zosim. lib. 5.

EUTROPIVS
CONFUGIT
AD ECCLIE-
SIAM.

*CHRYSO-
STOMVS
COHIBET
POPVLVM
NE INSI-
LIAT IN EV-
TROPIVM.

*ORATIO
CHRYSO-
STOMI IN
EUTROPIVM.

INVECTI-
VA IN EV-
TROPIVM.

EXCVRSIO
DE INVE-
CTIVA IN
EUTROPIVM
FACTA.

EUTRO-
PII OLIM
SPLENDOR,
ET PRÆ-
SENS CALA-
MITAS.

animus sit, per singulas horas capitis supplicium expectanti? Aut quid nostris verbis opus est, cum ipsius calamitatis imago ob oculos nostros versetur? Nuper namque missis ad eum à Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cum ad sacraria confugisset, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quam mortui colorem obtinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox singultiens, & lingua titubans, in summa talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu obriguisset.

IOANNES
CHRYSO-
STOMVS
APERIT
ANIMISVI
CONSILIUM

Hæc dico, non exprobrandi causa, neque insultans eius infortunio, sed ut animum vestrum molliam, & ad commiserationem pertraham, eoque inducam, ut præsentis hominis poena sit contentus. Quoniam enim multi sunt è nostris adedò inhumani, ut nos etiam incusent qui eum susceperimus: illorum duritiam nostris sermonibus mollire volens, miseras istius traduco. Quid enim est, quæso, dilecte, quod indignè fers? Dices, Quia in Ecclesiam confugit, qui eam indefinenter oppugnabat. Atqui hoc potissimum nomine glorificandus erat Deus, quod permisit eum in tanta constitui necessitate, ut & potentiam Ecclesiæ, & clementiam disceret: potentiam, eo quod in tantam inciderit mutationem ob simultatem, quam cum illa habebat: clementiam verò, quod infestatorem suum obiecto nunc scuto protegat, & alarum obtentu tueatur, præteritarumque iniuriarum oblita, sinus ei amantissimè pandat. Hoc enim quouis trophæo splendidius, quavis victoria illustrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudefacit: hoc placiditatem vultus eius ostentat, quod hosti captiuo parcat, & ab omnibus desertum ac contemptum, ut amantissima mater suis velamentis occultet, Regis simul iræ & intolerabili populi furori ac odio se opponens: hoc ipsum est eximium altaris ornamentum.

HOSTIS HV
MILITATIO
ECCLESIAE
TRIUMPHVS
EST.

Dices, Hoccine ornamentum, hominem scelestum, avarum, rapacem altaria contingere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipsius Christi contigit, incesta illa & imputata: nec tamen hoc in crimen Domino Iesu cessit, sed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit; sed scelestam meretricem purus & inculpabilis suo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, ô homo. Crucifixi illius serui sumus, dicentis: Dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dices, At præclusit huius loci refugium legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum. & sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem victum contineat. Quandoquidem & regis effigie non tantum ornatus ex eo contingat, si folio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regis barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS
POPVLII
CONGRVSVS
ADVIDEN-
DVM EV-
TROPIVM.

Et quod non verba modò sint ad persuadendum parata, vosmet festinatione vestra ac concursu attestamini. Etenim præclarum hoc vobis spectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quam in proxima sacrata Paschæ celebritate. Adedò exciti estis istius silentio, quod in præsentiarum quavis tuba clariorem sonum emittit. Et virgines penetralibus, & mulieres gynæceis, & viri foro vacuo relicto, vniuersi huc concurreritis, ut humanam naturam traduci videretis, & sæcularium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamque in Republica versantium speciem, heri ac nudius tertius præclarissimè splendentem. Talis enim est ex alienis iniuriis felicitas, quavis anicula rugosa deformior demonstrata, mutatione Reipublicæ, ac si spongia, eius rectoria fucosque abolente. Tanta nempe est huius infortunij vis, quæ virum felicem conspicuumque nunc omnium abiectissimum reddidit.

MAGNUM
RERVM IN-
CONSTAN-
TIAE EXEM-
PLVM.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim à tam excelso fastigio delapsus eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contractum, quavis rana aut lepore timidior, & absque vinculis columnæ huic hærentem, & vice catenæ timore affixum, trementemque; deprimet fastum suum; & consideratis quæ in humanis casibus consideranda sunt, discedet re ipsa doctus, quæ verba Scripturæ nos docent: quale est illud: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis ut flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud: Sicut fœnum citò arefcens, & sicut olera virentia citò decident: quoniam sicut fumus dies eorum sunt: & reliqua similia.

1. Ioh. 40.

2. Esai. 91.

Contra

A Contra pauper introgressus, & spectaculum hoc animaduertens, non displicet sibi ipse, neque sortem suam deplorat; sed gratias insuper paupertati habet, quæ sibi & asyli vice sit tutissimi, & portus tranquillissimi, & arcis munitissimæ: & his visis, si detur optio, mallet præsentis conditione contentus esse, quam omnium facultatibus paulisper occupatis, mox in proprii sanguinis periculum venire. Vides quòd non parua vtilitas diuitibus & pauperibus, cellis & humilibus, seruis & ingenuis ex hoc istius refugio enata est? Vides ut cum remedio quisque hinc abit, huius rei spectaculo affectus suos curaturus?

Num igitur molliui vestros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxi? Num ad commiserationem adduxi? Equidem adduxisse me opinor: idque ex vultibus vestris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis vestri in pinguem & fertilem agrum versa est: age iam fructum quoque misericordiæ proferentes, flauentesque commiserationis spicas præferentes procumbamus Regi ad genua, vel potius deprecemur benignissimum Deum, ut emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipso auferre possimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iste, non parua est facta mutatio. Postquam enim cognouit Rex eum ad asylum hoc se recepisse, affluente milite, & concitato ob eius crimina, deposcenteque hominem ad supplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compesceret, postulans ut non culparum modò, sed etiam rectè factorum rationem haberent: ut qui pro illis gratiam deberet, & si quid humanum secus accidisset, ignoscendum duceret. Cum autem illi de integro vrgerent ad vindictam læsi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem deposcentes, hastas vibrantes; tum verò ne à lacrymis quidem clementissimis suis oculis temperans, & sacrosanctæ mensæ, ad quam perfererat, religionem illis incutiens, ægrè tandem iram eorum sedauit.

POPVLVS
CLEMEN-
TIOR IN
EVTROPIVM
REDDITVS.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ à nobis adhiberi par est. Qua enim ipsi venia digni essetis, si Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale passi in ira obstinate pergatis? Aut quomodo hoc cœtu soluto sacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: si à debitore vestro poenas exigatis? Iniuriis vos fortè magnis affecti ac contumeliosi? ne nos quidem istud inficias ibimus. Sed non tribunalis est præsens tempus, sed misericordiæ potius, non repetundarum, sed clementiæ; non examinationis, sed condonationis; non suffragiorum ac calculorum, sed miserationis & gratiæ. Ne igitur quis vestrum accendatur, neve ægrè ferat; sed potius mitissimum Deum deprecemur, ut reo vitam proroget, eumque ex impendente cæde eripiat, ut ipse errata sua corrigat: & communi operâ interpellemus clementissimum Regem pro Ecclesia & altari, vnum hominem sacrosanctæ mensæ donari obsecrantes. Quod si fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quam Rex, factum nostrum approbabit, magnamque nobis huius humanitatis mercedem retribuet: sicut enim crudelem & inhumanum auersatur & odit; ita misericordem & humanum amplectitur & amat; eique siue iustus sit, splendidiore plectit coronas; siue peccator, peccata eius dissimulat, commiserationis erga confertum talionem illi retribuens. Misericordiam volo (inquit) & non sacrificium. & per vniuersam Scripturam vides eum semper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hunc modum illum propitiemus. Sic enim peccata nostra redimemus: sic Ecclesiam ornabimus: sic & Regem clementissimum (ut dixi) demerebimur: ita fiet, ut vniuersus populus nobis applaudat, & vsque ad fines orbis terræ humanitatis & clementiæ nostræ rumor celebretur, mercedemque simus vbique terrarum laudem nostri facti recepturi. Ut igitur talibus bonis frui contingat, accidamus ad genua, obtestemur, deprecemur, eripiamus à periculis captiuum, profugum, supplicem: ut & ipsi futura bona consequamur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri gloria simul & Spiritui sancto in sæcula sæculorum. Amen.]

EXHORTA-
TIO AD IN-
TERRA
NIENDVM
PRO EV-
TROPIO.

Math. 9.

Cum hæc autem in hunc modum sanctus Episcopus magna dicendi efficacia perorasset, populumque in Eutropium exasperatum non mitigasset tantum, sed pro eo supplicem apud Deum & Imperatorem reddidisset: illud planè admiratione dignum effectum est, ut Ecclesiæ immunitate integra illibataque conseruata, Ioannes Chrysostomus obtinuerit tandem, ut Eutropij capiti parceretur, in quod iam post Gainam & rebellem exercitum Imperator primùm, mox milites, inde populus ardentissimis studiis conclamassent. Qui igitur omnium studiis atque vocibus petebatur ad necem; permissus viuere, exilij poena multa-

LIBERATVS
A MORTE
EVTROPIVS.

mulctatur, relegandus in insulam Cypri. Sed nec à sancto Antistite sic deditur Eutropius A Imperatori, nisi iuramento magistratus exhibito vita illi secunda reddita esset; quod tamen postea barbari ducis fuit voluntate delusum. Nam Zosimus: Vrgente (inquit) Gaina, & ad cædem eius Arcadium impellente, qui Principis negotia tractabant, iusiurandum Eutropio præstitum cum extraheretur ex Ecclesia, per cauillationem eludentes, eum à Cypro reuocant, quasi qui iurassent, non se morte mulctaturos ipsum quamdiu Constantino poli foret, Chalcedonem missum interficiunt.] ista Zosimus. Deportatum illum quidem fuisse in Cyprum, etiam Claudianus^b affirmat: securi verò percussum, Socrates^c, atque Sozomenus^d.

Simulque tradunt, tunc abrasum Eutropij Consulis nomen è Fastis; quod euenit, cum damnatus est exilio, vt cecinit Claudianus his versibus:

*Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
Fascibus & tandem vapulat ipse suis.
Illicitas Consul pœnas, se Consule, soluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infaustum populis in se quoque vertitur omen:
Seuit in auctorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine Fasti,
Maturamq; luem sanior aula vomit.]*

Quod verò Ioannes Chrysofostomus ea oratione testetur, milites in Eutropium concitatos esse ob offensam Imperatoris, nihilq; de Gainæ petitione, pactisq; conuentis cum Arcadio meminerit: hinc reddenda est causa, quam quidem infensum reddidisse Eutropium ipsi Imperatori, Nicephorus^e affert his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Augustam C ab eo illata: Super alia enim conuicia, & illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipse domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiulam vtramque (nempe Pulcheriam & Arcadium) in vtrisque vlnis ferens, ad virum accessit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiserationis gratia protendens, prolixè collacrymauit: alia insuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem, facere par est. Atque Arcadius coniugem & liberos miseratus, ad iram ipse quoque accensus est, ardentique iracundia & verborum potissimum grauitate Imperatorem verum se præstitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis spoliatum in Cyprum insulam exulatum misit. Breui verò post, quod eo tempore, cum Consulatum iniiit, ornamentis præter dignitatem vsus esset, quæ soli Imperatori gestare liceret, accusatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicum concilium confederat, Aureliano Præfecto, aliisque illustribus viris causam eius cognoscentibus, grauium criminum reus pertractus, capitis supplicium subiit. Res Eutropij ita se habuere.] hætenus Nicephorus.

Sed nec tacendum de Eutropio, quod magni momenti est scisse (ne quid excidat) fuisse ipsum Ethnicum, à religione Christiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Christi præconia, dum Christianorum & Ecclesiæ hostem, vt necem effugeret, ad Christi altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel factò saltem Christi potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiserint) auctor est S. Prosper, qui res gestas sui temporis scripsit: de ipso enim post Symmachum æquè Ethnicum hæc ait: Eutropius quoque præpotens plurimum, anima & mente Paganus, cum in contumeliam Ecclesiæ edictum obreptitiè ab Arcadio Christiano Imp. surriperet, E vt si quis ad eam confugeret, etiam ab altari sublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudicio, suæ sententiæ prior propinatus est: offensam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem sancta mater pietatis gremio suo suscepit inimicum: cui per venerabilem sacerdotem Ioannem impetrans veniam, ofori & superbo vitam contulit & salutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum esse eis contra^f stimulum calcitrare.] hæc Prosper.

Ad postremum autem recitanda hinc nobis est sententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publicisque locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodosianæ^g ita descriptam:

Arcadius & Honorius A A. Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpositus sacri cubiculi fuit, Aerarij nostri calculis adiunximus, erepto splendore

A dore eius, & Consulatu à tetra illuue & commemoratione nominis eius & cœnolis sordibus vindicato: vt eiusdem vniuersis actibus antiquatis, omnia mutescant tempora, nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat, nec ingemiscat, aut qui sua virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eosdem seruandi iuris æquitate custodiunt: quod diuinum præmium Consulatus lutulentum prodigium contagione fœdauit. Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus spoliatum se esse cognoscat, quos morum polluit scæuitate. Omnes statuas, omnia simulacra, tam ex ære, quam ex marmore, seu ex fucis*, quàm ex quacumque materia quæ apta est effingendis, ab omnibus ciuitatibus, oppidis, locisque priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam nota nostri sæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibidem B peruigili cura vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere. Dat. X VI. Kal. Febr. Constantinop. Theodoro V. C. Consule.] sed quod ad diem dati rescripti pertinet, planè error irrepsit, cum ex S. Ioannis Chrysofostomi homilia in Eutropium superius recitata appareat prope Paschale tempus confugium Eutropij in Ecclesiam contigisse.

Sed animaduersione dignum existimo, extare aliam eiusdem Ioannis Chrysofostomi homiliam^h in verba illa Psalmi quadragesimi quarti, Astitit Regina à dextris tuis, &c.] cui præfixa est inscriptio, qua significatur eam habitam, cum Eutropius extra Ecclesiam deprehensus est. Verum alium ab Eutropij casum ibi existimo esse descriptum: multa enim ibi sunt, quæ ei aptari minimè posse videntur: vt quod in primis ibi dicitur, eum deserentem Ecclesiam captum esse, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici posse videbatur. sunt enim hæc ibi verba Chrysofostomi: Ne mihi dicas, quia qui proditus est, prodicione Ecclesiæ est abreptus. Nisi deseruisset Ecclesiam, non esset proditus. Ne dixeris: Quia eò confugit, proditus est. Non deseruit eum Ecclesia, sed ipse Ecclesiam: non in intimis Ecclesiæ est proditus, sed extra Ecclesiam; quoniam se subduxit ab Ecclesia.] Sed & quæ subduntur inferius, his temporibus minimè conuenire posse videntur, cum ait: Cum milites cogerentur, ac distringerentur enses; cum ciuitas flamma furoris esset accensa; cum Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, simul & vulgi conuiciis pateret purpura; cum plena insanix essent omnia: quo in loco conditæ erant diuitiæ? &c.] Vides ex his in ipsum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum esse furorem: quæ quidem in causa Eutropij facta minimè reperiuntur. Rursum verò, quod post nonnulla ista adiciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic præfui?] ex his planè intelligis haud hoc tempore eam esse habitam concionem, quo vix annum sedis ipsius Chrysofostomi numerari contingat; cum interea nihil prorsus mutationis, quàm quod de Eutropio est enarratum, Constantinopoli euenisse, quisquam valeat ex scriptis historiis demonstrare. Quod si hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt se habet inscriptio) aliquis omnino existimauerit assuenda: tunc, quæ à nullo alio auctore ea in causa scripta esse reperiuntur, multa componat compingatq; simul necesse est, fingatq; pariter, vt eadem quoquo modo sibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hætenus.

At quid post hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio se subiicit Imperatori, hostiliaq; arma deponit; sed insolentior factus, fretus copiis Tribigildi, Chalcedonem veniens, iuratæ pacis nullam ducens penitus rationem, contumelioso animo imperate aggreditur Imperatori: Postulabat enim (inquit Zosimusⁱ) vt Princeps ipse eum conueniret: nec enim se cum alio quoquam, præter hunc, allocuturum dicebat.] Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miserando Consulatu casu, qui ceteris Eutropij hostibus lacrymas quoque eliciuisset inuitis: aliorum insuper, qui primarios gererent magistratus, nempe Aureliani Præfecti Prætorio, & Saturnini viri clarissimi, fera Gethica sanguinem sitiebat. Iamq; & conceperat animo, Gentilibus suis, quibus ecclesia (vt ait S. Hieronymus^j) esse soleret in tentoriis, templum aperire Constantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium sibi futurum cum robustissimo omnium duce, concertaturumq; se cum eius vrbis Antistite, infracti pectoris sacerdote, à Deo^k dato populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream, ac murum æreum, Deiq; promissionibus solidius confirmato. Sed quod nobis suo quæque, ex instituto, reddenda sunt anno, hæcque testificatione Zosimi sub Consulatu Aureliani facta esse noscuntur: in sequentem annum tantæ rei gestæ spectaculum, cupido licet hæc scire, differre cogimur: cum

*Zosim. lib. 5.

^b Claud. in pref. lib. 2. in Eutrop. ^c Socrat. lib. 6. cap. 5. ^d Sozom. lib. 8. cap. 7.EXPUNCTVM
E FASTIS
NOMEN EUTROPII.^e Niceph. li. 13. cap. 4. NOVA CAUSA IRAE IMP. IN EUTROPIVM.EUTROPIVS
ETHNICVS
FVIT.^f Prosper de predict. par. 3. cap. 38.^g Act. 14.

IMP. SENTENTIA IN EUTROP. bl. 17. de pœnis. C. Theod.

* fusi

^h Chrysof. in Psal. 44. NOVA ACTIO SIMILIS EUTROPII CAUSAE.GAINAS BARBARVS
CRVDESCIT
SÆVITIA.ⁱ Zosim. lib. 3.^j Hier. epist. 7.^k Hier. 1. 1.

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
399. 2. 5.

cum tamen sciamus aliquos cuncta simul admixta, & absque temporum ratione, sub hoc A anno confusa miscere; vt inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria presentis anno, sub eodemq; Consulatu, testatur. Sed res gestas à S. Ioanne Chrysofomo hoc anno Constantinopoli prosequamur.

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS DECLAMAT ADVERSVS SPECTACVLA.
Ex miserando itaque Eutropij casu (vt vidimus) satis opportunum ei suppeditatum est argumentum concionibus insectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potissimum turpia illa populo solita exhiberi spectacula, vimq; addidere, dicendi facundia anni huius minæ celestes, nimirum cum lingua ignea, mala portendere calu visum est, iuxta illud Lucani:
Terris minitantem regna cometen.

De quo Socrates: Tam graue (inquit) etiam imminebat periculum ciuitati, vt cometa maximus à cælo ad terram vsque peruadens (similem verò antè nemo vnquam aspexerat) illud ipsum portenderet.] quod dicemus anno sequenti: eademq; de admirando prodigio B Sozomenus^c habet. His accessit ingens aeris siccitas, vt cælum æreum esse redditum videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chrysofomus bene vsus, validius aduersus spectacula declamauit, terrorem incutiens, vt inter alia illis verbis^d: Quotidie contremiscite, ne irascatur Deus, & pereatis de via iusta. Vel ipsa signa agnoscite: quia æreum factum est cælum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipsa elementa loquuntur: Filij hominum^e quousque graues corde? Vt quid diligitis vanitatem in spectaculis, & quaritis mendacium in histrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Ecclesia, &c.]

MAIUMA SPECTACVLVM SVBLATVM.
At quid tandem effecit prædicans verbum opportunè & importunè? Illud planè magni momenti opus, vt spectaculum illud obscenum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: quod ante sublatum, deinde ante triennium, sic fuerat restitutum, vt quæ turpia essent & C inhonesta, in eo cessarent, dato tunc his verbis Imperatoris rescripto^f:

Clementia nostræ placuit, vt Maiumæ provincialibus latitia redderetur: ita tamen, vt ferueretur honestas, & verecundia castis moribus perseueret. Dat. VII. Kal. Maij, Constantinopoli, Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conf.] Sed vt proclive est ad deteriora humanum genus, vt facilius sit à voluptate penitus abstinere, quam, ea concessa, intra honesti limites contineri: aduersus eiusmodi obscœnitates iterum erumpentes fuit Ioanni Chrysofomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, vt eadem penitus verarentur, dato aduersus eas eiusmodi ab Arcadio Imperatore rescripto^g:

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum restrictione tristitia generetur. Illud verò quod sibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam fœdum atque indecorum spectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Constantinopoli, Theodoro V. C. D. Consule.] Ista quidem sanxit Arcadius, haud dubium impulsore Chrysofomo.

QVALEIM DVDICVM SPECTACVLVM, IN QVOD DECLAMAT CHRYSOSTOMVS.
Quam autem fœda hæc spectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quòd Iulianus Apostata in Misopogone Antiochenis probro obiicit, quod in Maiumæ ferias pecuniam effunderent, & à sacrificiorum impensis se penitus continerent. Sed qualia hæc ipsa essent, ex parte saltem assequi licet, nimirum ex iis, quæ idem Ioannes Chrysofomus, eadem acerrimis inuectiuis insectando, sic inter alia habet^h: Non metuis, non expauescis, dum oculis, quibus illic lectum, qui est in Orchestra, spectas, vbi detestandæ adulterij fabulæ peraguntur, iisdem hanc sacram mensam intueris, vbi tremenda peraguntur mysteria? dum iisdem auribus audis & scortum obscœnè loquens, & Prophetam, Apostolumque ad arcana Scripturæ introducens? dum eodem corde & letalia fumis venena, & hanc hostiam sanctam ac tremendam? An non sunt hæc vitæ subuersio, E coniugiorum corruptelæ, bella, pugnaeque & rixæ in domibus? Cum enim spectaculis illis dissolutior, ac mollior, lasciuiorque omnisque pudicitia hostis factus, domum redieris, vxoris aspectus minus erit iucundus, qualiscumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiscentia, quam in spectaculis hausisti, & ab illa noua spectatione, quæ te dementauit, captus, sobriam & modestam vxorem, victuque plebeio contentam despicias, contumelia afficis, innumerisque probris operis; non quòd quicquam habeas quod in illa culpes; sed quòd erubescas confiteri morbum; quòd pudet vulnus ostendere, quo in spectaculis sauciatus redisti domum, &c.] hæc & alia ad eos, qui impudicarum obscœnitarum spectaculo suos antea comaculassent obtutus, ac postea illotis (vt aiunt) manibus ad sancta pergerent, cum diuini sermonis audiendi causa ad ecclesiam se conferrent: in quos hæc paulo superius: Quapropter equidem hortor, rogoque vt prius confessione ac pœnitent-

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
399. 2. 5.

A pœnitentia, aliisque remediis omnibus sese à peccato ex theatricis spectaculis contracto purgant, atque ita diuinos audiant sermones.] hæc ipse, planè insinuans Ecclesiasticam in expiandis peccatorum sordibus disciplinam.

Ceterum quod attinet ad eiusmodi spectaculorum fœditatem, habes eandem expressam ab ipso Chrysofomo paulo apertius (quantum tamen puræ concionantis Ecclesiastici linguæ licuit, & castis audientium auribus inferre fas erat) in homilia sexta in Matthæi Evangelium prope finem, quam habuisse cum adhuc esset Antiochiæ, vbi Maiumæ impudens vigeat spectaculum, ex sequenti homilia septima ordine posita, vbi de cognominatis ibidem primò discipulis Christianis, discere quidem potes. Sed vnde (dices) Maiumæ nomen? Refellimus in Notis tum Suidæ, tum aliorum sententiam illam, quæ dicunt, fuisse Maiuma, festum agitari solitum Romæ ad Ostia Tiberina mense Maij, vt inde & Maiumæ nomen fuerit consecutum. Nulla quippe eius nominis festa antiqua Gentilium continent Kalendaria, neque festorum eius mensis fœdum & indecorum. Inde in eam sententiam pedibus iuimus, vt opinaremur Maiumæ spectaculum esse dictum à ciuitate maritima Maiuma nomine, in littore Palæstino, vbi erat nauale Gazæ: constat enim eo in loco coli consueuisse Venerem, cuius simulacrum impudicum adhuc integrum extrabat hoc tempore, vt auctor est Marcus diaconus in rebus gestis S. Porphyrij Gazensis Episcopi. Quoniam autem modo illud, haud post multos annos, deiectum fuerit, suo loco dicturi sumus. Quod igitur aduersus eiusmodi obscœna spectacula sæpius videas Chrysofomum in-clamasse, inde iure ducimus argumentum, ipsum Arcadio auctorem fuisse dictæ sancienda hoc anno legis, qua impurum Maiumæ spectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc anno gestis in Oriente, hæc tenent.

C Sed inuisamiam res Occidentalis Ecclesiæ. Quæ ex Origenis Periarcon translatione à Rufino perperam facta, haud mediocre passa fuerat Romana Ecclesia detrimentum; ad postea missam in Urbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam à S. Hieronymo germanam eiusdem commentarij versionem vnà cum præfatione ad eisdem, qua Origenis manifestata sunt hæreses, respirauit. Sed vt & in his exacta temporis ratio habeatur: hæc omnia ab ipso S. Hieronymo elaborata esse hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimonono, inde ex iisdem scriptis ipsius euidenter deducimus argumentum; dum in eadem ad ipsos scripta epistolaⁱ, se tractationem illam de Seraphim atque Trifragio in Isaia sextum caput ad Damasum scriptam, ante annos viginti confecisse testatur: quam constat ex his quæ suo loco superius sunt enarrata, ab eo editam Constantinopoli, cum esset apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecentesimo septuagesimonono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, si idem inferius obiter dicat iam post quadringentos Domini annos non esse admittenda in Ecclesiam noua dogmata: Cur (inquit) post quadringentos annos docere nos niteris, quod antè nesciuimus?] vel cum idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vsque tempus centum & quinquaginta annos elapsos, cum contingat sex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuit ipse Hieronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconstantia & artis eius imperitia redarguendus esset, qui vnus temporis diuersas subduxerit numeri rationes: quarum tamen illa est certior retinenda, quæ magis consentiens reperitur ceteris rebus in eadem Origenistarum causa annis sequentibus gestis. Adiecit quoque eidem à se translato Origenis Periarcon Hieronymum epistolam ad Rufinum nouissimè scriptam,

D ipsemet testatur^j in Apologia.

E Porro hæc omnia eo consilio S. Hieronymus se fecisse profiteretur, vt qui in suspicionem criminis ex Origenis erroribus à Rufino in præfatione in Periarcon ab ipso translato vocatus erat, ex quo quamplures Romæ scandalum passos audierat: ea se labepurgaret, Fidelesque ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id ipsum ab eo exigentibus (vt dictum est) Pammachio & Oceano. quod ipse in Apologia priori his sanè verbis significat: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (Origenis scilicet libros) ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cum legissem, contulissimque cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre, Filio, & Spiritui sancto impiè dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in melio-

MAIUMA SPECTACVLVM VNDE SIG DICTVM

HIERONYMI TRANSLATIO PERIARCHON ORIGENIS.

Hier. epist. 65

Apud Hieron. epist. 66. CVRS. HIERONYMVS DETEGIT ET DAMNAT ORIGENIS ERRORBS. Hieron. Apolog. I. aduersus Rufinum.

meliozem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, A de animarum lapsu, de resurrectionis praestigiis, de mundo vel mundis Epicuri, de restitu- tione omnium in aequalem statum, & multo his deteriora, quae longum esset retexere, vel ita vestisse, ut in Graeco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertissi- mus propugnator est, exaggerata & firmiter posuisse: ut qui in Trinitate Catholicum le- gerat, in aliis haeticum non caueret.] & paulo inferius: Duplex in opere meo utilitas fuit: dum & haeticus auctor proditur, & non verus interpretis arguitur. Ac ne quis me pu- taret iis consentire quae verteram: interpretationis necessitatem praefatione muniui, & docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum exostulantem haec ait: Tantis spatiis terrarum separatus, quid peccaui in te? quid commerui? An quia Ori- genisten me non esse respondi? Numquid defensio mea, accusatio tua est? Et tu si non es Origenistes, vel non fuisti, credo iuranti: si fuisti, suscipio poenitentem. Quid doles, si id B sum, quod esse te dicis? An quia περὶ ἀρχῶν Origenis libros post te transferre ausus sum, & interpretatio mea fugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Missa mihi est laudatio tua, id est, accusatio mea. Tam fortiter me prolixèque laudaueras, ut si tuis laudi- bus acquieuissem, omnes haeticum me putarent. Vide quid Romanae ad me epistolae clausula teneat: Purga suspiciones hominum, & conuince criminantem; ne, si dissimu- laueris, consentire videaris. Tali constrictus articulo, interpretatus sum eisdem li- bro, &c.]

Hier. Apol. aduers. Ruffin. RUFFINVS CVM SVIS IN HIERONYMVM CONCITAVS.

Haec idcirco S. Hieronymus, quod cum eius translatio atque epistola illi praefixa Ro- mae edita essent, mox a Ruffini atque Melaniae sectatoribus in ipsum Hieronymum con- clamatum est: adeo ut rumores ac turbas idem haud mediocres excitarint. de quibus rur- sus idem S. Hieronymus ad Pammachium & Marcellinum: Et vestris (inquit) & multo C rum litteris didici, obiici mihi in schola tyrannica: Lingua canum meorum ex inimicis ab ipso: cur περὶ ἀρχῶν libros in Latinum verterim. O impudentiam singularem! accusant medicum qui venena prodiderit, ut scilicet φάρμακον θανάσιμον suum non innocentiae me- rito, sed criminis communionem tueantur, quali culpam numerus peccantium minuat, & in personis non in rebus sit accusatio.] haec ipse. Quomodo autem tunc Ruffinus, quae diu meditata in sanctum Hieronymum fuerat, quem aduersantem Origenis erroribus aduer- sus Ioannem Hierosolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accusationum libris in eum editis ex stomachi nausea euomuerit, dicemus anno sequenti.

Hier. Apol. aduers. Ruffin. ad Pammach. Psal. 67.

Porro hoc eodem anno scripsisse reperitur S. Hieronymus breuem illam epistolam ad Ruffinum: nam in Apologia sua, quam elaborasse dicitur anno Domini quadringente- simo secundo, triennio ante exacto eam esse Romam allatam, testatur, dum ait: Multi D Romae eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere volue- runt, scientes quae de meo nomine iactitares, & quam indigna proposito Christiano ac ne- fanda confingeres: ego scripsi nesciens quasi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem inimicum nouerant, parentes & meo errori, & tuae conscientiae.] haec ipse. Epistola au- tem sic se habet:

QUANDO HIERONYMUS AD RUFFINUM SCRIPSERIT.

Hier. Apol. 2.

Hier. epist. 66

EPISTOLA HIERONYMI AD RUFFINUM.

Diu te Romae moratum, sermo proprius indicauit. Nec dubito spiritualium parentum ad patriam reuocatum desiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coram do- leres, quod absens vix ferre poteras. Quod quereris stomacho suo vnumquemque ser- uire, & nostro non acquiescere iudicio: conscientiae nostrae testis est Dominus, post recon- ciliatas amicitias, nullum intercessisse rancorem, quo quempiam laederemus: quin potius cum omni cautione prouidimus ne saltem casus in malevolentiam verteretur. Sed quid E possum facere, si vnusquisque iuste putat se facere quod facit, & videtur sibi remorderi potius, quam mordere? Vera amicitia quod sentit, dissimulare non debet. Praefatiuncula librorum περὶ ἀρχῶν ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse; in qua oblique, immo aperte ego petor. Qua mente sit scripta, tu videris: qua intelligatur, & stultis pa- tet. Poteram & ego, qui saepissime figuratas controuersias declamaui, aliquid de vete- re artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed absit a me, ut quod reprehendo in te, imiter: quin potius ita sententiam temperaui, ut & obiectum crimen effugerem, & ami- cum (quantum in me est) nec laesus laederem. Sed obsecro te, ut si deinceps aliquem se- qui volueris, tuo tantum iudicio sis contentus. Aut enim bona sunt, quae appetimus, aut mala: si bona, non indigent alterius auxilio: si mala, peccantium multitudo non parit er- rori patrocini. Haec apud te amice potius exostulare volui, quam laceratus publice defa-

A defauire; ut animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plauti- nam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Pauli- nianus nondum de patria reuersus est: & puto quod eum Aquileiae apud sanctum Papam Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam causam per Romam Mediolanum misimus, & orauimus ut nostro animo & obsequio vos videret: ceterisque amicis eadem significauimus; ne mordentes inuicem, consumamur ab in- uicem. Iam tuae moderationis est & tuorum, nullam occasionem impatientibus dare; ne non omnes similes mei inuenias, qui possint figuratis laudibus delectari.] hucusque Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cum discessisset ab Vrbe Aquileiam, qui hanc ac- ceperunt epistolam, mittere noluerunt, quod scirent eum in ipsum Hieronymum (ut dictum est) vehementer fuisse commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam trans- lationem Periarchon. Hoc enim anno, antequam peruenissent litterae Hieronymi Ro- mam, fuisse scriptam ab ipso Ruffino Apologiam ad Anastasium Papam, ea quae dicuntur inferius declarabunt.

Gal. 5.

Dum haec inter S. Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandriae se- dis Episcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium differendum proponit. Itum est ab omnibus in eam sententiam, ut haeresibus cognitis, notatis, atque explosis, eiusdem Origenis & sectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus sic firmiter stabilitis, de omnibus in ea assensu omnium definitis scripta Synodica, eadem ad Anastasium Romanum Pontificem missa est. Haec quidem hoc anno facta esse, inde col- ligimus, quod ante annum, quam prima Paschalis epistola a Theophilo scriberetur, Ge- neralem hanc ex Synodo fuisse scriptam epistolam, S. Hieronymus tradit scribens ad C Pammachium & Marcellam.

SYNODVS ALEXAN- DRINA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

Hier. epist. 78

Cum interea qui in Aegypto erant Origenis errorum studiosi, diligenter perquisiti, expulsi fuerunt. Cum & Theophilus ad S. Hieronymum de his perbreues litteras de- dit his verbis: Sanctus Episcopus Agathocum dilectissimo diacono Athanasio in Eccle- siastica directus est causa: quam cum didiceris, non ambigo quin nostrum studium pro- bes, & in Ecclesiae victoria gloriaris. Namque Origenis haesum in monasteriis Nitriae quidam nequam & furiosi homines serere & fundere cupientes, prophetica falce succi- si sunt. Quia recordari sumus commonentis Apostoli: Argue eos seuerè. Festina igitur & tu partem huius praemij recepturus, deceptos quoque emendare sermoni- bus. Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Catholicam fidem, & Ecclesiae regu- las cum subiectis nobis populis custodire, & omnes nouas sopire doctrinas.] haec Theo- philus ad S. Hieronymum. Misisse insuper eundem Theophilum legatos in Palaesti- nam, qui & inde Origenistas expellerent, litterae S. Hieronymi redditae ad ipsum decla- rant his verbis:

Hier. epist. 69 LITTERAE THEOPHILI AD HIERONYMUM DE EX- PVLSIONE ORIGENIS IN AETHIOPIAM.

Hier. epist. 70

Nuper tuae beatitudinis percepi scripta emendantia vetus silentium, & me ad soli- tum officium prouocantia. Vnde licet per sanctos fratres Priscum & Ebulum tuus ad nos sermo cessauerit: tamen quia vidimus, illos zelo fidei concitados, raptim Palaestinae iustas- se regiones, & dispersos regulos vsque ad suas latebras persecutos: breuiter scribimus, quod totus mundus exultet, & in tuis victoriis gloriatur, erectumque Alexandriae ve- xillum Crucis, & aduersus haesum trophaea fulgentia, gaudens populorum turba pro- spectet. Maeste virtute, maeste zelo fidei, ostendisti quod hucusque taciturnitas di- spensatio fuit, non consensus. Liberè enim reuerentiae tuae loquor. Dolebamus teni- mium esse patientem; & ignorantes magistri gubernacula, gestiebamus in interitum perditorum. Sed (ut video) exaltasti manum diu, & suspendisti plagam, ut ferres for- tius. Super susceptione cuiusdam non debes contra vrbs huius dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris praecipisti; & temerarium fuit, de eo quod nesciebat, ferre senten- tiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando laedere.] haec ad Theophi- lum S. Hieronymus, excusans Ioannem Hierosolymorum Episcopum de communicatio- ne ante cum Origenistis inita, deque eius animi consilio inharendi ipsi Theophilo. Quod enim ita de viro Hieronymus sentiat, quem antea eadem ex causa acriter impugnaue- rat, atque scriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem restitutum fuisse, par est exi- stimare, immo & necessariò credere & affirmare. Nam de ipsius sede, ut de Catho- licae fidei egregij professoris, haec habet S. Augustinus scribens aduersus litteras Peti- liani: Cathedra tibi quid fecit Romanae Ecclesiae, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Ana- stasius.

HIERONYMI EPISTOLA AD THEOPHILUM.

EXCUSATIO IOANNIS EPISCOPI HIEROSOLYMITANI.

August. con- tral. Petri lib. 2. c. 52.

stafius sedet; vel Ecclesie Hierosolymitanæ, in qua Iacobus sedet, & in qua hodie Ioannes sedet; quibus nos in Catholica unitate connectimur, & à quibus vos nefario furore separatis?] hæc ipse, planè declarans eius Antistitem Ioannem Catholicis consensisse: sed in sententia minimè perstitisse vsque ad finem, quæ dicentur inferius, declarabunt.

**RES GESTAR ALEXANDRIAE A POSTHUMIANORE-
LATAE.**
Accidit autem, cum librorum Origenis causa tot tantæque turbæ concitatae essent Alexandriae atque in vniuersa Ægypto per Theophilum eius ciuitatis Antistitem aliosque Episcopos aduersus monachos scriptorum Origenis fautores, Posthuvianum illum, qui apud Seuerum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appulisse, compluraque eorum, quæ inter ambas aduersas partes transacta fuerunt, præsentem conspexisse. Soluens enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuisendum perrexit: inde verò Cyrenensium legens ora, in Ægyptum peruenit, Hierosolymam profecturus visendorum causarum sanctorum. Ipse ergo apud Seuerum de rebus Alexandrinis, quarum hic est sermo, ista loquitur: Prospero cursu, septimo die Alexandriam peruenimus, vbi scæda inter Episcopos & monachos certamina gerebantur, ex ea occasione, quia congregati in vnum sapius sacerdotes frequentibus deuenisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur. Sed Episcopi quædam in libris ipsius insanius scripta memorabant: quæ adsertores eius defendere non ausi, ab hæreticis potius fraudulenter inserta dicebant; & ideo non propter illa quæ in reprehensionem merito vocarentur, etiam reliqua esse damnanda; cum legentium fides facile possit habere discrimen ne falsata sequeretur, & tamen catholicè disputata retineret. Non esse autem mirum, si in libris neotericis & recens scriptis fraus hæretica fuisset operata, quæ in quibusdam locis non timuisset incidere Euangelicam veritatem.

DISSIDIA IN ÆGYPTO OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.
Aduersum hæc Episcopi obstinatius renitentes, pro potestate cogebant recta etiam vniuersa cum prauis & cum ipso auctore damnare: quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset; respuendam esse penitus lectionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quam profutura sapientibus. Mihi autem ex his illius libris quædam curiosius indaganti, admodum multa placuerunt: sed nonnulla reprehendi. In quibusdam illum praua sensisse, non dubium est, quæ defensores eius falsata contendunt. Ego miror vnum eundemque hominem tam diuersum à se esse potuisse, vt in ea parte qua probatur, neminem post Apostolos habeat æqualem: in ea verò qua iure reprehenditur, nemo deformius doceatur errasse. Nam cum ab Episcopis excerpta in libris illius multa legerentur, quæ contra Catholicam fidem scripta constaret: locus ille vel maximam parabat inuidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Iesus, sicut pro redemptione hominum in carne venisset, & Crucem pro hominis salute perpeffus, mortem pro hominis æternitate gustasset, ita esset eodem ordine passionis etiam diabolum redempturus: quia hoc bonitati illius, pietati que congrueret, vt qui perditum hominem reformasset, prolapsum quoque angelum liberaret. Cum hæc atque alia istiusmodi ab Episcopis proderentur, ex studiis partium orta est seditio. Quæ cum reprimi sacerdotum auctoritate non posset, sæuo exemplo ad regendam Ecclesie disciplinam Præfectus assumitur. Cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati: ita vt propositis edictis, in nulla consistere sede sinerentur.

TURBAE INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.
Illud me admodum permouebat, quòd Hieronymus vir maximè Catholicus, & sacrae legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur; quem nunc idem præcipuè vel omnia illius scripta damnaret. Nec verò ausus sum de quoquam temerè iudicare: præstantissimi tamen viri & doctissimi ferebantur in hoc certamine dissidere. Sed tamen siue illud error est, vt ego sentio, siue hæresis, vt putatur: non solum reprimi non potuit multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tam latè se potuisset effundere, nisi contentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatione, cum veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Episcopus illius ciuitatis benignè admodum, & melius quam opinabar, excepit, & secum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi consistere, vbi recens fraternæ cladis feruebat inuidia. Nam etsi fortasse videantur parere Episcopis debuisset, non ob hanc tamen causam multitudinem tantam sub Christi confessione viuentem, præsertim ab Episcopis, oportuisset affligi. Igitur inde digressus, Bethlehem oppidum veni.] & post nonnulla:

Ego

A Ego (vt dicere institueram) apud Hieronymum sex mensibus fui: cui iugis aduersus malos pugna, perpetuumque certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non desinit: oderunt clerici, quia vitam eorum infectatur & crimina. Sed plañe eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum esse arbitrantur, insaniunt. Verè dixerim: Catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est: non die, non nocte requiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, propositam eremum adire; vel exigui temporis punctum à tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis & commissis omnibus meis, omni que familia quæ me contra voluntatem animi mei secuta tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui fasce penitus ac liber regressus Alexandriam, visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaida, id est Ægypti extrema, contendit: ibi enim vastæ patentis eremi solitudines plurimum ferebantur habere monachorum.] hæcenus Posthuvianus: cuius in Ægyptum, Hierosolymamque peregrinatio, etsi non hoc anno, haud tamen multo post contigisse potuit. Quod autem ait auctor, Ægypti monachos à Theophilo Episcopo Alexandrino, aliisque Ægypti Episcopis passos esse pressuram: coercenda est freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos spectat, non nisi Origenitas, vt barbarum auctores, expulsos esse, litteræ eiusdem Theophili hoc tempore ad S. Hieronymum datæ significant, quæ sic se habent:

B Didici quòd & sanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiusque studium comprobauit: quia cum à nobis Romam nauigaturus exiret, noluit antè proficisci, nisi te & sanctos fratres qui tecum sunt in monasterio, quasi sua viscera amplexaretur & inuideret. Quem cum susceperis, pro Ecclesie tranquillitate latere. Vidit enim cuncta Nitriæ monasteria, & referre potest continentiam & mansuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fugatis Origenis sectatoribus, pax Ecclesie reddita sit, & disciplina Domini conseruetur. Atque vti nam apud vos quoque deponerent hypocrisim, qui occultè dicuntur subruere veritatem: de quibus non bene sentientes in his regionibus fratres hæc me scribere prouocant. Quamobrem caute & fugite huiusmodi homines, iuxta quod scriptum est: Si quis non affert ad vos Ecclesiasticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex superfluo faciam hæc tibi scribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & prudentes & eruditos viros pro solitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo saluari volo.] hæcenus Theophilus. Ad hos planè monachos à Theophilo pulsos alludit Posthuvianus, vbi ait: Recens fraternæ cladis feruebat inuidia.] quam auxit, dum ab eodem expulsus est Paulus Episcopus, idemque cōfessor, cui apud Imperatorè S. Hieronymum fauisset, Rufinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non communicasse cum Theophilo ipsum Hieronymum, quia Paulum ab eo expulsum recepisset.

C Refert autem hæc ipse S. Hieronymus, sic dicens: Porrò quod interrogas, quando Papæ Theophili sententiam sequi cœperim, eique fidei communionem sociatus sim: & ipse tibi respondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, summo nisu & omnibus studiis defendebas: quado eum per Imperiale scriptum recipere sacerdotium, quod Episcopali iudicio amiserat, instigabas.] subdit autem hæc pro sua defensione Hieronymus: Non prius (inquit) pro me respondebo, quàm de aliorum iniuriis loquar: Cuius est humanitatis, cuius clementiæ insultare aliorum miseriis?] & inferius, cur ipsum Paulum à Theophilo damnatum receperit hospitem, ista subdit: Recordate, frater, confessionis eius & pectoris, quod flagella secuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum, & non indignaberis hospitio transeuntem esse susceptum. An ideo tibi rebelles videmur, quia calicem aquæ frigidæ in nomine Christi sitientibus porrigimus? Vis scire unde illum & nos plus amare, & tu odisse plus debeas? Hæreticorum factio nuper fugata de Ægypto & Alexandria se Hierosolymam contulit, & huic voluit copulari, vt quorum vnus esset dolor, vna fieret & accusatio: quos ille repulit, spreuit, abiicit, dicens, se non esse inimicum fidei, nec contra Ecclesiam bella suscipere: quod prius tentauit, doloris fuisse, non perfidiæ; nec alterius appetuisse innocentiam, sed suam probare voluisse. Impium putas, post sententias sacerdotum, Imperiale rescriptum: quod quale sit, nouerit ille qui meruit.] hæc de eo S. Hieronymus, subdens haud ea de causa sibi destitisse communicare Theophilum, qui crebris postea eundem Hieronymum litteris frequentauit.

D Quisnam autem fuerit ille Paulus, haud satis liquet: scimus tamen, hoc tempore vixisse in Ægypto fama celebrem Paulum discipulum S. Petri martyris, cuius meminit Rufinus. *Annal. Eccl. tom. 5. H 2*

MARTYRIS

¹ *Epist. inuict.*
² *Hieron.*
nus in posteriori parte inuectiuz aduersus S. Hieronymum. sunt hæc eius verba: Vbi, nempe in *Egypto*, inter clarissimos viros Paulus senex Petri martyris discipulus. Ceterum quod ad rescripta Imperatorum pertinet de restituendis in sedem damnatis: sanè quidem id fieri non debere, sanctio Imperatorum lata anno sequenti, & suo loco inferius recitanda decreuit. Porro eiusmodi Imperatorum rescripta nonnisi commèdatitia fuisse, inde certum ducimus argumentum, quòd iam Conciliorum canonibus, nempe Antiocheni & aliorum (vt superius sæpe dictum est) fuerit definitum, depositum à Concilio Episcopum, nonnisi à maiori Episcoporum numero esse restituendum: quam legem etiam Ariani sartamtectam conseruatamque contra Athanasium voluerunt. Sed ad res gestas hoc anno à Theophilo in causa Origenistarum oratio reuocetur.

¹ *LEGATIO-
NIS THEO-
PHILI AD
DIVERSOS
EPISCOPOS.*
Ex epistola eiusdè Theophili ad Hieronymum nuper recitata intelligi potest, qui à Theophilo ad Anastasium Papam missus est Romam, fuisse Theodorum monachum, eundemq; antè S. Hieronymum inuississe. Huic enim Theophilum ad eundem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dedisse litteras de Origenistis Alexandriae condemnatis, par est credere, quibus res in Synodo gestas aduersus eisdem ipsum Anastasium fecerit certiorum. At qui Theodorum monachum Romam sibi legauit Theophilus, Constantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios sanctissimos Nitriæ monachos legatos ad diuersos Episcopos misit, eisdemque dedit easdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas, utpote quæ ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos scriptæ essent. Testatur id quidem idem ipse Theophilus in epistola ad S. Epiphanium Constantiæ in Cypro Episcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditque certiorum de rebus gestis aduersus Origenistas, deque monachis qui ex *Egypto* pulsi nauigassent Constantinopolim. porro ipsam, quòd haud prolixa sit, & rerum gestarum seriem referat, hinc integram describemus: sic enim se habet:

¹ *Apud Hieron.
epist. 67.
2 Hieron 6.
THEOPHI-
LI EPISTO-
LA AD EPI-
PHANIVM.*
² *Epist. 5.*
Dominus qui locutus est ad Prophetam: Ecce constitui te hodie super sedes & regna eradicare, & suffodere, & disperdere, & rursus ædificare, ac plantare: singulis temporibus eandem Ecclesiæ suæ largitur gratiam, vt integrum corpus conseruetur, & in nullo hæreticorum dogmata præualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Ecclesiæ Christi, quæ non habet maculam neque rugam, aut aliquid istiusmodi, egredientes de cauernis suis Origenis colubros Euangelico ense truncavit, & fœcundum Nitriæ monachorum agmen contagione pestifera liberauit. Pauca ergo ex iis quæ gesta sunt, in generali epistola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur angustia temporis, comprehendere. Dignationis tuæ est, quæ in huiusmodi certaminibus sæpe ante nos pugnavit, & positos in prælio consolari, & congregare totius insulæ Episcopos, ac Synodicas litteras tam ad nos, quam ad Constantinopolitanæ vrbis Episcopum, & si quos alios putaueris, mittere: vt consensu omnium & ipse Origenes nominatim & hæresis nefaria condemnentur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Eusebius, & Euthymius nouo pro hæresi fauore bacchantes, Constantinopolim nauigarint; vt & novos, si quos valuerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis fociis coniungantur. Curæ igitur tuæ sit, vt cunctis Episcopis per Isauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino sunt, rei ordinem pandas; & nostram, si dignum putas, epistolam subiicias: vt omnes vno spiritu congregati, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradamus eos satanæ in interitum impietatis, quæ possidet eos. Et vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ monasteriis patres monachorum cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsentem docere quæ gesta sunt. Et super omnia quæsumus, vt impensas ad Dominum fundas preces, quo possimus etiam in isto certamine victoriam consequi. Non enim parua lætitia & in Alexandria & per totam *Egyptum* populorum corda peruasit, ex quo pauci homines eiectioni sunt, vt putum corpus Ecclesiæ permaneret. Saluto fratres qui tecum sunt. Te plebs, quæ nobiscum est, in Domino salutatur.] hætenus Theophili litteræ ad Epiphanium.

Ipse autem Epiphanius, accepta Generali à Theophilo epistola, mittens eam ad S. Hieronymum, illi & coniunxit suas ad eum has perbreues litteras:

¹ *Apud Hieron.
epist. 73.
EPIPHANII
EPISTOLA
AD HIERO-
NYMVM.*
Generalis epistola, quæ ad omnes Catholicos scripta est, ad te propriè pertinet, qui zelum fidei aduersus cunctas hæreses habes, & Origenis propriè & Apollinarij discipulis aduersaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens

Deus

A Deus protraxit in medium, vt in Alexandria prodita, in toto Orbe areferent. Scito enim, filicariissime, Amalech vsque ad stirpem esse deletum, & in monte Raphidim erectum trophæum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moyfi manibus, vincebat Israël, sic Dominus confortauit famulum suum Theophilum, vt super altare Ecclesiæ Alexandriae contra Originem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresim à facie terræ cum ipso Amalech. Et ne videar eadem rursus iterare, & prolixiorum epistolam texere: ipsam ad vos scriptam direxi, vt scire possitis, quæ nobis scripserit, & quantum boni vltimæ ætati meæ concesserit Dominus, vt quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis edidisse, & iuxta priorem epistolam, qua te super hac re fueram cohortatus, elimasse librum, quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim & ad Occidentem quorundam hominum naufragia peruenisse, qui non contenti prodicione sua, volunt plures mortis habere participes; quasi multitudo peccantium scelus minuat, & non numerositate lignorum maior gehennæ flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino seruietes, & tecum & per te plurimum salutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum vulgatam fuisse in Oriente damnationem Origenis & Origenistarum Romæ ab Anastasio factam, cum iam Theophili ibidem legere tur Generalis epistola.

Porro non Synodicam tantum epistolam, sed etiam Paschalem datas esse à Theophilo, certum est, alteram in Synodo scriptam, alteram verò priuatim ad indicandum Paschale tempus (ex more) ad Ecclesias datam, sed eam anno sequenti (vt ostendetur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit: sicque vnà cum

C Græco textu à Romana Ecclesia eas à se missas Hieronymus accipi voluit; idemque præstitit de alia Paschali eiusdem Theophili post annum sequentem data. Testatur id ipse quidem in Ruffinum agens, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusque discipulos, & alias aduersus Apollinarium & Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum, & in ædificationem Ecclesiæ legendas nostræ linguæ hominibus dedi.] Idem scribens ad Pammachium atque Marcellam post annum sequentem, cum posteriores Paschales Theophili litteras mittit, has à se translatas, Romamque esse à se missas, his verbis ostendit: Rursus Orientalibus vos locupletis mercibus, & Alexandrinis opes primo Romam vere transmittito.] Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epistolis, tum earum à se facta translatione, Orbi vniuerso innotesceret damnatio Origenis. Audi enim quæ ibi ipse ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi hæresis, quæ sibilabat in mundo, & me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuque impudentissimorum canum ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum? Oppressa est eius auctoritate & eloquentia, &c.]

Sed pro harum differentia litterarum, quæ prius, quæve posterius datæ sint, ex earum argumentis quas idem Hieronymus eadem ipsa epistola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, ne rursus hæretici mentiantur à nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam excedens loco, eloquentiæ eius fluente non perderem, easdemque res eodem sermone transferrem: quod vtrum consecutus sum, nec ne, vestro iudicio relinquo. Quam sciatis in

E quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha celebrandum. In secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto, id est extremo, hæreticos ad poenitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur: & hæc, quam modò vertimus, breuitati studens, dicere plura non debuit. Porro contra Apollinarium succincta fides & pura professio non caret subtilitate dialectica, quæ aduersarium suum, extorto de manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino non displiceat, & quod totus Oriens miratur & prædicat, læto sinu Roma suscipiat; prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet: quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem seruore, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusque litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damna-

tum est: cui multos imprecamur annos; ut hæreseos rediuua plantaria, per illius studium longo tempore arefacta, moriantur.] hæc de litteris à Theophilo scriptis sanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paschalibus duorum annorum spatio intercurrente datis.

DE EPISTOLA THEOPHILI SCRIPTIS RATIO TEMPORIS.

Quod verò ad Synodicam spectat; eadem (ut ipse testatus est) ab ipso Hieronymo Latinitate tradita, desideratur: nam licet tres extiterint Theophili epistolæ, nulla earum Synodalis est: sed eadem omnes Paschales esse intelliguntur, utpote quibus indicatur venturus Paschalis ex ipsiusmet Theophili calculis dies; Synodica verò nulla, quæ ex Synodo aliqua data possit intelligi. Porro quinque à Theophilo datas esse generales epistolas, quarum est memoria apud sanctum Hieronymum, eiusdem auctoris testificatione exploratum habetur: quarum omnium si tempus, quibus singulæ datæ sunt, inspiciatur, ipsa quoque rerum gestarum series concinno ordine disponetur. Earum igitur omnium prima est illa hoc anno ex Synodo data, eaq. ex causa appellata Synodica: secunda Paschalis dicta aduersus Origenem & eius discipulos peculiariter scripta, quæ etiam desideratur: hæcque illa est, de qua ipse Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam scribit, cum ait: Si quid autem hic mirus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur.] de ambabus his idem Hieronymus ubi supra aduersus Ruffinum agens meminit, atque de tertia aduersus Apollinarium & Origenem scripta, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusq. discipulos, & aliam aduersus Apollinarium & eundem Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum.] Porro tertiam hanc epistolam illam esse certum est, cuius argumentum in quatuor partes diuisum ab eodem Hieronymo in dicta epistola ad Pammachium atque Marcellam data describitur. Habes iam tres à Theophilo datas epistolas, vnam Synodicam, duas Paschales: quarum posterior extat, estque eius exordium: Primum solemnitatis augustæ sermo, &c.] Rursus verò post hanc alia sequitur ordine secunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta, Paschalis verò tertia; quæ sic incipit: Christum Iesum Dominum gloriæ, &c.] Post hanc additur alia, dicenda Paschalis quarta, sed quinta ordine collocanda (ut patet ex ordine præcedentium) quæ ita exorditur: Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum describitur à sancto Hieronymo in epistola ad Theophilum, quam ipse in Latinum vertisse ait, cum haud pridem S. Paula ex hac vita migrasset, cuius transitum ad Deum contigisse certum est Honorio Aug. V I. & Aristeneto Coss. anno Domini quadringentesimo quarto. cuius temporis certa habita ratione, dicendum est, vltimam Paschalem, earum scilicet quarum mentio est apud S. Hieronymum, ordine quartam datam à Theophilo esse anno Domini quadringentesimo tertio.

Hieronym. epist. 78.

Hieron. aduers. Ruffin.

Hieronym. epist. 78.

Extat Tom. 1. Bibl. sanctæ.

Ibidem.

Ibidem.

Hieronym. epist. 31.

QUO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPIST. PASCHALES THEOPHILI.

Cum enim Paschalis epistola primò cõsueuerit mitti Romam ad Romanum Põtificem, à quo reliquæ accepturæ essent Ecclesiæ, in die Epiphaniæ Domini diaconorum præconio inter sacra peruulganda (prout dictum est suo loco pluribus tertio Annalium tomo, ubi de Concilio Nicæno sermonem habuimus) utique non eodem anno, cuius Pascha indicebatur, sed superiori ab eo Paschalem scribi epistolam oportuit atque mitti. Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes à Theophilo datæ illæ quinque epistolæ disponuntur, ut hoc anno (prout demonstratum est) ex Synodo Alexandrina scripta à Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinæ inhærentium Origenistarum: sequenti autem anno data fuerit prima Paschalis pro eo qui sequitur anno, nempe quadringentesimo primo: quo item anno, quadringentesimo primo edita fuerit secunda Paschalis pro anno quadringentesimo secundo: tertia verò promulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio: quarta verò Paschalis (ut memorauimus) scripta sit ipso anno quadringentesimo tertio pro quadringentesimo quarto, quo eam in Latinum vertit S. Hieronymus, defuncta iam paulo antè S. Paula eodem anno, mense Ianuarij. Hæc cõuenire cum editis ab ipso Theophilo Paschalibus Cyclis, curiosus explorator inueniet. Porro successiuo ordine, annis singulis singulas eodem argumento aduersus Origenis hæresim & eius sectatores esse datas dictas epistolas liquet: cum alioqui aliis quoque annis (ut antè diximus) singulis singulas dare solet Paschales. At scrupulosam hanc Theophili epistolarum disquisitionem ad exactam temporum rationem minimè prætermisisse oportuit.

Quænam autem post scriptas hoc anno ab Anastasio Papa Origenis & Origenistarum damnationis litteras fuerint subsecuta: quidve Ruffinus à communionem Catholica alienus

Anus post hæc in S. Hieronymum molitus sit: rursus verò quid egerint aduersus Theophilum Alexandrinum Episcopum monachi Origenistæ ab eodem in Ægypto damnati atque expulsi, cum peruenerunt profugi Constantinopolim: sequenti anno dicturi sumus, quo res ab eis gestæ contigisse noscuntur. Hoc autem anno id confectum est, ut vno eodemque tempore & Alexandria in Synodo à Theophilo Origenes cum Origenistis penitus damnarentur, & Romæ ab Anastasio Papa id ipsum publica sententia præstaretur. Quàm bene accidit, ut in Occidente quàm citissimè pullulans hæresis conuulsa penitus exaruerit: in Oriente verò sic compressa licet ad tempus siluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad posteriora tempora infaustis propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem statim in Occidente Origenis hæresi testatur S. Hieronymus in epistola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait: Nequam amplius antiquus serpens sibilat; sed contortus & euisceratus, in cauernarum tenebris delitescens, Solem clarum ferre non sustinet. Qui quidem super hac re, antequam scriberes, ad Occidentem epistolam miseram, ex parte hæreticorum strophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram, dum ignoras, sententiam roborares. Verùm à te nunc admoniti, magis studium accommodabimus, ut hic & procul simplices ab errore reuocemus.] & post alia, hæc subdit: Vincentius presbyter ante biduum, quàm hanc epistolam darem, de Vrbe venit, & suppliciter te salutatur, crebroque sermone concelebrat, Romanæ & totam Italiam tuis post Christum epistolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius causa Origenistarum hæcenus: iam verò ad reliquas huius temporis res gestas Ecclesiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

ORIGENIS ERRORIS DAMNATI ALEXANDRIAE ET ROMAE EODEM TEMPORE.

OCCIDENS LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

Hieron. epist. 71.

Hoc eodem anno, sequenti scilicet ab eo, qui Gentilium deorum responsis fatalis prædixerat, ut Christiana religio penitus excisa deficeret: Dei prouidentia factum est, ut deorum templorum & in eis consistetium idolorum facta fuerit vbique prostratio ac demolitio, contra verò Christianæ religionis res magna creuerint accessione. Id quidem disertis verbis sanctus Augustinus affirmat, dum ait: Sequenti anno, Consule Manlio Theodoro, quando iam secundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit Christiana religio; quid per alias terrarum partes forsitan factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim, quod scimus, in ciuitate notissima & eminentissima Carthagine Africae, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendas Aprilis, falsorum deorum templa euerterunt, & simulacra fregerunt. Ex quo usque ad hoc tempus per triginta ferme annos, quis non videat quantum creuerit cultus nominis Christi, præsertim posteaquam multi eorum Christiani facti sunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur à fide, eamque completo eodem annorum numero inanem irridendamque viderunt:] hæc Augustinus post Consulatum Honorij quartum cum Eutyriano, Consule Manlio. Ex quibus aliisque superius dictis corrigendum est inuersum Chronicon Prosperi, ubi post Consulatum Manlij ponitur Consulatus Honorij cum Eutyriano, ordine quidem præpostero. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiusdem Theodori Consulatus, quem præcessit quartus Honorij, ista cecinit:

DIRUTA IDOLORVM TEMPLA.

S. August. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. vlt.

Claud. in Coss. Theod.

Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno, Deposuitq. suas, te succedente, curules.]

Ceterùm cum de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Imperatore rescripta: cum populus Christianus conferto agmine impetum faceret in celsa & augusta quæque templorum ædificia, non sine vrbium (ut videbatur) immensa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. posterioribus rescriptis iubere, ut vbique populus à diruendis publicis ædificiis abstineret: itemque alio edicto promulgato, ut spectacula minimè haberi prohiberentur, quæ tamen essent ab omni sacrificio & Gentilicia superstitione pura. Sed age iam, quo hæc ipsa notiora fiant, eadem hic describamus edicta, atque illud in primis mense Ianuarij datum his verbis:

LEGES HONORIO ANNO LATAS ADVERSUS IDOLA.

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta seruari: ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; si quod scriptum, si qua lex fortè præterditur; eruta huiusmodi chartæ ex eorum manibus ad nostram scientiam deferantur, &c. Dat. IIII. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V. C. Consule.] hæc ad Macrobius P. P. Hispaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarum Honorius. Idemque

l. 1. 5. de Pan. gan. Cod. Theod. & Cod. Justin. eod. l. 1. 3.

Idemq; hoc eodem anno ad Apollodorum Proconsulem Africæ his verbis rescripsit: A

Edes illicitis rebus vacuas nostrarum beneficio sanctionum ne quis conetur euertere. Decernimus enim, ut ædificiorum quidem sit integer status. Si quis verò cum sacrificio fuerit deprehensus, in eum legibus vindicetur, depositis sub officio idolis, disceptatione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanæ superstitionis impendi. Dat. IIII. Kalend. Septembris, Patauo, Theodoro V. C. Conf.]

Quod autem spectat ad ludos, ad eundem Proconsulem Africæ idem Honorius Imperator ista rescripsit:

Ut profanos ritus iam salubri lege submouimus; ita festos conuentus ciuium, & communem omnium lætitiã non patimur submoueri. Vnde absque villo sacrificio, atque villa superstitione damnabili, exhibere populo voluptates, secundum veterem consuetudinem, inire etiam festa conuiuia, si quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. Kal. Septemb. Patauo, Theodoro V. C. Conf.] B

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutythianum P.P. rescripsit, ut illa templa idolorum diruerentur, quæ essent in agris. Sunt autem hæc verba rescripti:

Si qua in agris templa sunt, sine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque sublati, omnis superstitionis materia consumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damasco, Theodoro V. C. Conf.] Verum quæ reliqua erant templum in ciuitatibus, ut Gazæ Marnæum, ad biennium integra perseuerarunt.

Sed quod ad templa in vrbus posita pertinet; etsi ab eorum demolitione vetiti sunt Christiani, iisdem tamen potiri concessum est. Magna quidem gloria Christianæ religionis effulsit, cum arbitrio ipsius Antistitum clausis diu deorum templis, nunc referatis, vexilloq; illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fidei populo, idola frangerentur, & simul cuncta, quæ superstitionis signa referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagine de templo Cælestis omnium famosissimo, S. Prosper narrat his verbis:

Apud Africam Carthagini Cælestis inesse ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum suorum ædibus vallatum, cuius platea lithostrata pavimento ac pretiosis columnis & mœnibus decorata, prope in duobus ferè millibus passuum protendebatur. Cum diutius clausum, incuria, spinosa virgulta circumseptum obruerint, velletque populus Christianus vsui veræ religionis vindicare: dracones, aspidesque illic esse ob custodiam templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Christiani feruore succensi, ea facilitate omnia amouerunt illæsi, quo templum suo vero cælesti Regi & Domino consecrarent. Nam cum sancta Paschæ solemnitas ageretur festiuitas, collecta illic & vndique omni curiositate etiam adueniens multitudo, sacerdotum multorum pater & dignæ memoriæ nominandus Antistes Aurelius, cælestis iam patriæ ciuis, cathedram illic loco Cælestis & habuit & sedit. Ipse tunc aderam cum sociis & amicis, atque (ut se adolescentium ætas impatiens circumquaque vertebat) dum curiosi singula quæque pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulis æneis grandioribusque litteris in frontispicio templi conscriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT. hunc legentes populi, mirabantur præfago tunc spiritu acta, quæ præsciis Dei ordo certo isto fine concluderat. D

Cumque à quodam Pagano falsum vaticinium, velut eiusdem Cælestis, proferretur, quo rursus & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum: ipsamque viam sine memoria sui nunc Vuandolica manuseuertit. hæc ipse: ex his quoque & vides, quibus ex causis creuerit Fidelium æmulatio in templis deorum demoliendis; quæ clausa penitus, esse despectui, illi patiebantur inuiti. Cum enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contumeliæ, deorum templa penitus inaccessa manere, falsis oraculis in vulgus sparsis, fore iactabat, ut abolita Christiana religione, idololatria iam compressa maiori resurgeret gloria, templaque rursus aperienda, & numerosiori multitudine frequentanda: quo hæc inanis prædictio cassa penitus redderetur, ante eorum oculos ipsorum templa Fideles è fundamentis solo prosternere conabantur: ut sic tandem Gentilitas desperata fatiscens, victa daret victoribus manus, nomenque Christianæ militiæ. Quod quidem

l. 17. cod. tit. Cod. Theod. l. 17. col. lxxij. l. 4. l. vdi permissi agi in ciuicia Tibv. licentiam

l. 16. de pag. gan. Col. Theod. Quid Arcadius aduersus deorum templa.

Prosper. de præd. lib. 3. c. 38. Quid Carthagine in templo Cælestis idoli.

Vaticinia Gentilium contra ipsos conuersa.

Adem ex sententia euenisse, ea quæ nuper sunt ex sancto Augustino recitata, testantur.

Hic tandem finis fuit famosissimi idoli Cælestis Carthaginensis, eiusque templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc verò ut Christi gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magisque omnibus innotescat, hic paululum immorandum, deque eodem idolo & eius origine & nomine est pluribus differendum: omnia enim hæc conducunt ad Christi de peruersissimo dæmone expugnato triumphum. Primum enim sciendum est, eiusmodi Cælestis Carthaginensis idolum etiam Romanis maxime venerandum fuisse: quod ex eo quisque poterit intelligere, dum ex Senatusconsulto atq. Principum placitis istud ipsum paucis concessum affectum fuerit priuilegium, ut posset heres institui. Nam Vlpianus I. C. hæc de his habet:

Deos heredes instituere non possumus, præter eos quos Senatusconsulto, constitutionibus Principum instituere concessum est, sicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymæum, sicut Martem in Gallia, Mineruam Meliensem, Herculem Gaditanum, Dianam Ephesiam, Matrem Deorum Cybelem, quæ Smyrnæ colitur, & Cælestem Salinensem Carthaginis hæc Vlpianus.

Sed quodnam numen Cælestis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, esse Saturnum: nam cum Lactantij, tum aliorum plurium testificatione expressum habetur, peculiarem Deum Afris fuisse Saturnum, cui humanas hostias immolarent. Cum igitur constet Cælestem fuisse summo apud eos honore habitum, eundem fuisse Saturnum cum Cæleste, certum videri potest. His accedit Tertulliani Carthaginensis hominis summa auctoritas, dum primum hæc ait in Apologetico: Vnicuique prouinciæ & ciuitati suus Deus est, ut Africæ Cælestis. Idemque postea in Scorpiaco ista subdit: Afrorum Deum Saturnum placari victimis hominum. Quibus accedit, quod à Græcis Saturnus & παρθός (quod & Phornutus ait) Cælus est appellatus, seu Cælestis. His adiungitur, quod Saluianus Cælestem, non Deam, sed Deum appellat.

Verum Cælestem, non Dei, sed Deæ fuisse nomen, ex eodem Tertulliano in primis accipimus, ubi ait: Ista ipsa virgo Cælestis pluuiarum pollicitatrix, &c. ista ipsa, nempe, quæ Carthagine colitur. Sed S. Augustinus, eius gentilis, utpote Afer, virginem Cælestem nominat. Deam quidem, & non Deum fuisse apud Ethnicos existimatum, declarat etiam præfens inscriptio incisa basi, super quam Cælestis simulacrum collocatum erat.

IN VICTÆ CÆLESTI AVRONESI MVS. DD

Et Apuleius, idemque ipse Africanus, eandem virginem appellat, Iunonemque fuisse ait cum ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, siue tu Sami querulo partu, vagituque & alimonia tua gloriaris; siue celsæ Carthaginis, quæ te virginem vectura leonis cælo commeantem percolit, beatas sedes frequentas, &c. Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expressam hic reddendam putauimus. Consiste hic parum, quæso, lector: haud enim otiosè tibi hoc exhibitum fuisse spectaculum senties. Vides hic duorum formas numismatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius verò eius filij Antonini; atque in ambobus, à tergo ipsorum, Carthaginensium Deæ Cælestis inesse signa. Meminisse autem debes, dictum esse secundo Annalium tomo, effigiata eiusmodi fuisse numismata cum inscriptione, INDVLGENTIA AVGG. quod Seuerus Imp. vnà cum filio plurima Carthaginensibus contulerit beneficia.

Aug. in Lur. serm. 29.

ROMANIS ETIAM VENERANDUM CAELESTIS IDOLVM. Vlpian. tit. de his qui hered. insti. possunt. post Cod. Theod.

Illic sem Cælestem

DE CAELESTIS DEI CARTHAGINENSIVM ORIGINE. Lact. de fals. relig. c. 21. S. I. Italic. & alij.

Tertul. Apo. leg. cap. 24. Tertul. in Scorpiac. c. 7. Saluian. de prouident. Dei lib. 8.

Tertul. Apo. leg. cap. 23. Aug. de Ciuit. Dei lib. 2. c. 4. CAELESTIS DEA CARTHAGINENSIVM PECVLIARIA.

Roma apud Alexandr. Bergianum. Apul. de asia. lib. 6.

Est apud Latium Paquatinum. num. argenti.

Exstat apud Angel. Brenc. num. arcum.

IMAGINIBUS VARIIS REDDITA CAELESTIS DEAE. Lucian. de Dea Syria.

Cum autem utraque numismata haec Carthaginensium Deae typum expriment & imaginem altera tamen ipsarum in eo tantum differt ab altera parua differentia, cum in posteriori Caelestis Deae dextera armata sit fulgure, in priori vero tympanum dextera Caelestis teneat; cuius effigiem a Luciano habes magna ex parte descriptam. Dum enim agit de Dea Syria, haec inter alia: Leones ipsam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam gestat.] ut Cybelem haud dubium intelligas significari, quae ad Iustus ex Attidis morte suscepti consolationem, tympanum sumpsisse fertur. Porro eiusdem Deae signa diuersis gestaminibus fingi, illud declarat, quod idem Lucianus inferius habet de eiusdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriae cultum posita, dum ait eiusdem simulacrum altera quidem manu colu, altera vero sceptrum gestasse, quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidisse inuenerimus fulgur.

Apud lib. xi. in princ. CAELESTIS DIVERSIS NOMINIBUS APPELLATA.

Ceterum eiusdem Apulei constat auctoritate, idem simulacrum non vnus tantum, sed diuersorum numinum nomina continuisse. sunt haec eius verba: In vniuersum quidem (quod verè dixeris) Iuno est. Ceterum habet quippiam & Mineruae, & Veneris, & Lunae, & Rheae, & Nemesis, & Parcarum: & altera quidem manu sceptrum tenet, altera autem colu, & in capite radios gerit, & turrim, & caelum habet, quo solam Venerem cognomento Caelestem exornant.] haec ipse. Similiter autem ex Caelesti Carthaginensi exprimi plura numina, siue vnus diuersis nominibus nuncupatum, non tantum quae nuper ex Apuleio sunt recitata declarant, sed & quae idem enucleatius habet inferius hisce verbis, cum precatur: Regina Caeli, siue tu Ceres alma frugum parens originalis, quae repertu latata filia, vetustae glandis ferino remoto pabulo, miti monstrato cibo, nunc Eleusinam glebam percolis: Seu tu Caelestis Venus, quae primis rerum exordiis sexuum diuersitatem, generatio amore, sociasti, & aeterna sobole humano genere propagato, nunc circumfluo Paphi sacrario coleris: Seu Phoebe soror, quae partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educasti, praclarisque nunc veneraris delubris Ephesi: Seu nocturnis vlulatibus horrenda Proserpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo post, sic respondens ipsa ad Lucium: En adsum tuis commota, Luci, precibus rerum Natura parés, elementorum omnium domina, saeculorum progenies initialis, summa numinum, Regina marium, prima caelorum, deorum dearumque facies vniformis, quae caeli luminosa culmina, maris salubria flamina, inferorum deplorata silentia nutibus meis dispenso. Cuius numen

multiuoco

vnicum multiforme specie, ritu vario, nomine multiuoco totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Pessinunticam nominant Deum matrem: hinc autochthones Attici Cecropeiam Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem; Cretes sagittiferi Dietynam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proserpinam; Eleusini vetustam deam Ceres: Iunonem alij, alij Bellonam, alij Hecaten, Rhamnusiā alij: & qui nascentis diei Solis inchoantibus illustrantur radiis Aethiopes, Ariique priscaque doctrina pollentes Aegyptij caerimonis me propriis percolentes, appellant vero nomine Reginam Isidem, &c.]

Ambros. aduers. Symmach. CAELESTIS EADEM DIANA AB ALIIS DICITUR. S. Hieron. in pres. in epist. Panh. ad Ephes. lib. i.

Attingit haec etiam ex parte noster S. Ambrosius, dum de ea haec ait expressè: Quam Caelestem Afri, Mitram Perfæ, plerique Venerem colunt pro diuersitate nominis, non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis, eandem Caelestem, Dianam nominatam fuisse tradit: hic cum S. Hieronymo dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quae arcum tenet, & succincta est: sed illam (vt ait) Multimammiam, quam Graeci πολυμασθορ vocant; vt scilicet ex ipsa quoque effigie mentirentur, omnium eam bestiarum & viuientium esse nutricem.] quale fuisse simulacrum Dianae Ephesiae, antiqua

Antiqua monumenta docent. Certè quidem & Dianam Caelestis nomine nuncupatam, antiqua inscripta lapidibus monumenta produnt, vt quae subiecitimus:

DIANAE CAELESTIS SACRVM Q. CORNELIVS THEOPHILVS CVM QVINTIA. M. F. LVPERCA

Roma apud S. Mariae Maior. de scriptis Smet. pag. 22. num. 11.

Sed vnde id Carthaginensibus numen? Audi Herodianum, dum describit Heliogabali portentosa deliria, cum quaereret deo suo Heliogabalo vxorem sociare: spretoque Palladis simulacro, quod cerneret galeatum: negans (inquit) belligeram vxorem atque armatam cordi esse deo suo, simulacrum Vraniae (Caelestis scilicet Deae) iussit afferri: quod scilicet Carthaginensibus, omni que Africae venerabile, positum fuisse a Phoenissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio aedificauit. Hanc Africam Vraniam, Caelestem videlicet, vocant; Phoenices Astroarchen, Lunam esse affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunae.] Haec Herodianus. Verum tamen quod est apud Herodianum, Astroarchen, astrorum Principem, Reginam caeli Iudaei, Phoenices vero nominabant Astarthen, notissimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Eusebio ex antiquissimis Phoenicum monumentis descriptam inuenies.

Sidoniorum Theologia ad Carthaginenses allata.

Euseb. de praepar. Euang. lib. 1. c. 7.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Astarthen pariter nominat; quam deam Lunam esse, sic dictam, ipse se existimare testatur. Estque eius mentio in diuinis Scripturis: nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Astarthen deam Sidoniorum. quam cum Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam caeli, intelligere potes eam ipsam fuisse, quam temporibus Hieremiae apostatantes Hebraeos coluisse, conqueritur ipse Hieremias, cum ait: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginae caeli.] & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo cesauimus sacrificare Reginae caeli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore consumpti sumus.] quam Reginam caeli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paphrasia vero Chaldaica habet, pro Regina caeli, Sidera caeli. Sentit & Philastrius, idem esse idolum, quod Sidonij & illis propinqui seducti Iudaei coluerunt Reginam caeli, quam Carthaginenses appellarunt Caelestem Virginem. nam ait: Alia est haeresis in Iudaeis, qui Reginam, quam & Fortunam caeli nuncupant, & Caelestem vocant in Africa, colunt, eiusque sacrificia offerre non dubitant.]

IVDAEIA APOSTATAE CVLTORES CAELESTIS DEAE. 3. Reg. 17.

Hierem. 7. c. 44.

Philast. c. 16.

Ceterum illud contigit, quod etsi vnum idemque commune iisdem erat idolum: tamen cum pro diuersitate regionum (quod Theodoretus ait) mutari consueuerint deorum imagines: inde accidit, vt aliis signis eadem dea expressa esset apud Sidonios, aliis apud Carthaginenses. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis: nam & caput tauri Astarthen insigne fuisse, Eusebius docet: cumque & Caeli filiam extitisse dicit, inde quoque accidit dictam esse Caelestem, quo nomine eandem colerent Africani, non tamen tauro, sed leonis dorso virginem insidentem, vt in nummis eam vides expressam.

Theodor. in Ezech. scilicet 9.

Euseb. de praepar. Euang. lib. 1. c. 7.

At quorsum, dices, tota haec de Caelesti Carthaginensi proluxa tractatio? ea nimirum ex causa, quod singula haec sunt praclarissima trophaea victoriae Crucis Christi. Non enim (vt videbatur) in demolitione Caelestis Carthaginensis vnum tantum fuit prostratum idolum, sed omnia illa Gentiliciae superstitionis sunt numina debellata, quae ex Luciano & Apuleio superius sunt recensita. Et quod maioris fuit gloriae Christi, de illo tunc potentissimo triumphatum est daemone, qui Salomonem sapientissimum Regum omnium vicisset, Hebraeorumque Dei populum sub iugo duxisset impietatis, ipsa Astarthe, nuncupata Regina caeli, dea Sidoniorum, a Carthaginensibus dicta Virgo Caelestis. Quod tunc exhibitum putas spectaculum caelitibus dignum, cum quae vecta leone Caelestis, caelestia scandens, vni ex illis sternitur pedibus, qui instar ouis a Christo missus est inter lupos? Quanam vnquam de victoria hostium tam gloriosa est erecta columna, vel ingens eleuatus est obeliscus, aut victorius exculptus militum fornix fuit triumphalis extractus, sicut cum sedes Christianae legis Antistitis (vt ait Prosper) in loco Caelestis est collocata, in qua & ipse Christi sacerdos

MAGNVS CHRISTI TRIUMPHVS IN DEMOLITIONE CAELESTIS.

Math. 17. Luc. 10.

dos tante populo sedit? Aurelius (inquit ille) cælestis patriæ cuius cathedram illic loco Cæ- A
lestis habuit & sedit.] Etenim cathedræ Episcopali leo ille Cælestis succubuit, quod in Ec-
clesia moris esset, thronos Pontificis sculptorum leonum tergis imponi, mysticum illud re-
ferans, superbiam sæculi aduersariam Christi, dæmonisq; potentiam Crucis virtute subactas.
Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea quæ proximè ob oculos fuit, sede
Pontificia in apside veteris basilicæ Vaticanæ. Magna planè Christi victoria factum est, vt
vbi Cælestis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula, illic audiretur ab
Episcopo prædicari Euangelium veritatis. Sed de his hæc tenus.

Nunc autem reliqua prosequamur, quæ his item temporibus in Africa contigisse, idem
Prosper narrat his verbis: Noui quoque ipse, in quadam parte Mauritanæ prouinciæ de
spelæis & cauernis ita antiqua producta simulacra, quæ fuerant absconsa, vt omnis illa
cum clericis in sacrilegio perituri ciuitas teneretur. Quid verò per ceteras prouincias in B
re hac actum sit, & omnibus notum est, & exitus ipsi demonstrant. Doluit hæc futura Her-
mes Trimegistus; & mærens inter cetera scripsit, dicens: Tunc terra ista sanctissima se-
des delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq; plenissima futura.] hæc
tenus Prosper.

Rursum verò quod ad res Africanas pertinet; S. Augustinus cum de his agit, ante-
quam scilicet Imperatoris rescriptis licentia data esset Christianis aduersus idola aliasque
omnes ad ea spectantes superstitiones agendi, commendat Christianorum modestiam, dum
nonnisi magna charitate cum ipsis agere consueuerint. Ipse enim concionatus ad populum,
vbi explicat illa Deuteronomij verba: Cum data vobis fuerit terra in potestatem, aras
eorum destruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cum
acceperitis potestatem, hæc facite.] Vbi nobis, inquit, non est data potestas, non faci- C
mus: vbi data est, non prætermittimus. Multi Pagani habent istas abominationes in fun-
dis suis: numquid accedimus, & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eorum
cordibus confringamus. Quando Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam
bonum opus, aut præueniunt nos. Modò orandum est pro illis, non irascendum illis.] At
hæc Augustinus ante rescripta illa aduersus idola edita: quid autem post ipsa promulgata
à suis voluit ipse præstari Christianis, hæc ab eodem commonente accipe Augustino:
Cum, inquit, templa, idola, luci, & si quid huiusmodi, data potestate, euertuntur:
quamuis manifestum est, cum id agimus, non eos nos honorare, sed potius detestari: ideo
tamen in vsus nostros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vsurpare,
vt appareat nos pietate ista destruere, non auaritia. Cum verò in vsus communes non
propriis ac priuatos, vel in honorem Dei veri conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis D
hominibus, cum ex sacrilegis & impiis in veram religionem mutantur.] hæc ipse, ex qui-
bus intelligis quam à suis exegerit Augustinus in Gentilium superstitione abolenda hoc
tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id præstitum est, vt ipsa materia, ex qua
idola confecta essent, Gentilibus ipsis fuerit restituta: quis enim illam à militum manibus
rapacissimis extorsisset?

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles simulacri
fui Herculis iacturam passi, aduersus Christianos arma corripientes, ex eis trucidauerint se-
xaginta. ad quos tunc S. Augustinus exprobrans ista breuiter scripsit:

Immanitatis vestræ famosissimum scelus & inopinata crudelitas terram concutit, &
percutit cælum, vt in plateis ac delubris vestris eluceat sanguis, & resonet homicidium.
Apud vos Romanæ sepultæ sunt leges, iudiciorum rectorum calcatus est tenor, Impera- E
torum certè nulla veneratio nec timor. Apud vos sexaginta numero fratrum innocens effu-
sus est sanguis: & si quis plures occidit, sanctus est laudibus, & in vestram curiam tenuit
principatum. Age nunc principalem veniamus ad causam. Si Herculem vestrum dixe-
ritis: porrò reddemus. Adfunt metalla, faxes nec desunt: accedunt marmorum gene-
& ornatur: addimus & rubricam, quæ pingit ruborem, quo possint vota vestra sacra sonare.
Nam si vestrum Herculem dixeritis, collatis singulis nummis, ab artifice vestro vobis emi-
mus Deum. Reddite igitur animas, quas manus vestra contorsit; & sicuti à nobis vester
Hercules redhibetur, sic etiam à vobis tantorum animæ reddantur.] hæc tenus ad eos Au-
gustinus, ironia ista exprobrans immane facinus, deorumq; Gentilium inanem cultum ob
oculos representans; ostendens facilius esse, mille denuo Hercules & omnes deos Gentili-
um

Alium efformare, quàm vnum necatum hominẽ vitalibus restituere, declarans pariter quanto
inferioris conditionis existeret Hercules, quem fractum reficere artifex posset, quàm homo,
qui semel extinctus, ab Hercule excitari non valeat.

At quid hoc item tempore Gentiles Colonia Calamensis in opprobrium promulgata-
rum in deos Gentilium legum egerint, ab ipso etiam accipe Augustino hæc de his ad Ne-
ctarium conscribente: Contra rectissimas leges; Kalendis Iunijs, festo Paganorum, sacrilega
solemnitas agitata est, nemine prohibente tam insolentia vsu, vt quod nec Iuliani tempo-
ribus factum est, petulantissima turba saltantium in eodem prorsus vico ante fores transiret
Ecclesiæ. Quam rem illicitissimam atque indignissimam clericis prohibere tentantibus,
ecclesia lapidata est. Deinde post dies ferme octo, cum leges notissimas Episcopus Or-
dini replicasset, & dum ea quæ iussa sunt, velut implere disponunt, iterum ecclesia lapidata
est. Postridie nostris ad imponendum perditis metum, quod videbatur, apud Acta dicere
volentibus, publica iura negata sunt. Eodemque ipso die; vt vel diuinitus terrentur,
grando lapidationibus reddita est: qua transacta, continuò tertiam lapidationem, & pos-
tremò ignem ecclesiasticis tectis atque hominibus intulerunt; vnum seruorum Dei, qui
oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt latitantibus, partim
quo potuerant fugientibus: cum interea contrusus atque coarctatus quodam loco se oc-
cultaret Episcopus; vbi se ad mortem quærentium voces audiebat, sibi que increpantium,
quod eo non inuento, gratis tantum perpetrassent scelus. Gesta sunt hæc ab hora ferme
decima vsque ad noctis partem non minimam. Nemo compescere, nemo subuenire ten-
tauit illorum, quorum esse grauis posset auctoritas, præter vnum peregrinum, per quem &
plurimi serui Dei de manibus interficere conantium liberati sunt, & multa extorta præ-
dantibus: per quem clarum factum est, quàm facile illa vel omnino non fierent, vel cæpta
desisterent, si ciues maximeque primates ea fieri perficique vetuissent.] hæc Augustinus de
his quæ diebus istis Calamæ facta sunt, cuius Ecclesia sub diocesi Hipponensi constituta
erat, ad eum vt eius visitatio ipsi incumberet Augustino, vt Possidius eiusdem Ecclesiæ Epi-
scopus docet.

Veniens igitur, his auditis, Calamam Augustinus, vt mærentem subleuaret Ecclesiam,
quid tunc egerit, idem ipse eadem epistola ita narrat: Modò cum apud Calamam essemus,
vt nostri in tam graui dolore vel consolarentur afflicti, vel sedarentur accensi: quantum
potuimus, quod in tempore oportuisse existimamus, cum Christianis egimus: deinde
etiam ipsos Paganos mali tanti caput & causam, petentes vt ab eis videremur, admisimus;
vt hac occasione admoneremus eos, quid facere deberent, si sciperent; non tantum pro
remouenda præsentis solitudine, verum etiam pro inquirenda salute perpétua, multa à no-
bis audierunt, multum etiam ipsi rogauerunt. Sed absit vt tales serui simus, quos ab eis ro-
gari delectet, à quibus noster Dominus non rogatur.] Discessit tandem ab eis Augustinus
haud placatus, quod oblatam veniæ spem etiam lucro æternæ salutis minimè suscepissent.

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi consistentes grandior natu ac sapientior videbatur,
Nectarius suis Gentilibus consulturus Idolatris, ad eundem Augustinum reuersum Hip-
ponem litteras dedit, quæ hæc tenus extant, in quibus inter alia munus ab eo Christiani
Episcopi exigens, ista subdit: Sed Episcopum fas non est, nisi salutem hominibus impertire,
& pro statu meliore causis adesse, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum mereri
delictis, &c.] Augustinus verò ad ipsum rescribens, ista pollicetur, nimirum acturum vt re-
sispicentibus parcatur, cum nocentibus verò mitius agatur; ita tamen, ne veniæ facilitate
E
rursum alia his similia impiorum præsumat audacia, attemperandam fore clementiam se-
ueritate: Ad hoc (inquiens) nitendum, seruata mansuetudine & moderatione Christiana,
vt aut ceteros deterreamus eorum imitari peruersitatem, aut ceteros optemus eorum imita-
ri correctionem. Damna quæ illata sunt, vel tolerantur à Christianis, vel resarciuntur per
Christianos: animarum verò lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam sanguinis in-
hiamus, & in illo loco quæstuosius prouenire, & aliis locis illo exemplo non impediri desi-
deramus.] hæc ipse, planè docens qua ratione debeat Episcopus attemperare cum indulgen-
tiæ remissione seueritatis rigorem.

Quænam autem ista fuerint consecuta, nihil præterea inuenimus, nisi quod Possidius
Calamæ Episcopus, ex postulaturus aduersus Gentiles incendiarios & homicidas, nauigauit
ad Honorium Imperatorem: cuius cum seuerum ad Proconsulem rescriptum timeretur
elicitum, rursus idem qui supra Nectarius Calamensis, homo Gentilis, ad eundem S. Au-
gustinum

Prosper. de pre-
dic. lib. 3. c. 33.
SIMVLA-
CRA AB-
SCONSA
PROPA-
LATA.

CHRISTIA-
NA MODE-
STIA COM-
MENDATA.

Deut. 7. 12.

Aug. in Math.
serm. 6.

Aug. epist.
134.

SVEFFECTA-
NI TRV-
CIDANT
CHRISTIA-
NOS.

Aug. epist.
267.
AVGVSTI-
NI EPIST.
AD SVEFFE-
CTANOS.

Aug. epist. 202.
CALAMEN-
SES QVID IN
CHRISTIA-
NOS.

Possid. in Vita
S. Aug. c. 12.
QVID AV-
GVSTINVS
CALAMAE
CVM GEN-
TILIBVS.

NECTARIVS
INTERCE-
DIT APVD
S. AVGV-
STINVM
PRO SVIS
PAGANIS.
c. Apud. Aug.
epist. 201.

LEGATIQ
POSSIDI
AD IMPER
TOREM AD-
VERSVS
GENTILES.

2. *Apud Aug. epist. 253.* Augustinum pro salute suorum litteras dedit: extant ipsa, & quas ad ipsum reddidit idem Augustinus, ubi & de Possidio apud Imperatorem causam prosequente meminit.

3. *Aug. epist. 254.* Cum igitur tam in Oriente, quam etiam in Occidente (ut vidimus) aduersus idola hoc anno fuissent promulgata rescripta: sicubi vehemens reliquorum facta est prostratio idolorum, Romae certe ardentioribus studiis eorumdem conclamata est demolitio, cum (sententia S. Hieronymi alias repetita) nullibi vehementius quam Romae, frequentiori quoque populo, vacua idolorum templa quaterentur. Sed ex quo ea quae in aperto erant, iam fuerant dissecta atque contrita, secretos aditus, ipsa penetralia, speculique subterraneos Fideles sunt curiosius perscrutati, adeo ut inueniri latibula minimè vsquam potuerint, quae solerti, pietate duce, sagacitati fuerint inaccessa. Tunc planè accidit, quod S. Prosper vnà cum aliis suorum temporum rebus memoriae prodidit de efficti draconis in specu latentis per monachum Christianum impostura detecta: cuius rei gestae historiam tertio tomo, alia exposcente occasione, retulimus. Testatur etiam idem Prosper, templa deorum omnia cum suis adiacentibus spatiis fuisse tunc Ecclesijs ab Honorio Imperatore collata.

4. *Hieron. pref. in epist. ad Galatas.* Referata tunc pariter sunt Apollinis Palatini absconsa, repertaque carmina Sibyllina, quae à Stilichone in opus incumbente succensa fuere: in quem Rutilius Numatianus hæc proclamauit:

*Nec tantum Geticis grassatus proditor armis,
Ante Sibyllina fata cremauit opis.
Odimus Alibæam consumpti funere torris,
Nisæum crinem flere putantur aues.
At Stilicho aeterni fatalia pignora regni,
Et plenas voluit precipitare colos.]*

5. ita ipse, quod in Sibyllinis libris crederentur fatalia vix bis inesse præscripta. Quænam autem aduersus ea quae reliqua essent signa idololatriæ, ubique locorum sub Romano Imperio à Christianis hoc anno gesta fuerint, scriptorum inopia silent.

6. *Honorius Collectas Iudæo-rum vetat fl. 14. de Iudæis c. Theod.* Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentilicium superstitionem exagitauit Honorius Imperator, Iudæos quoque sibi nimium arrogantes nouo edicto compressit, dum collectas ab eis ex more faciendas inhibuit, ita rescribens ad Messalam Præfectum Prætorio:

7. Superstitionis indignæ est, ut Archisynagogi, siue presbyteri Iudæorum, vel quos ipsi Apostolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur, à singulis synagogis exactam summam atque susceptam ad eundem reportent. Qua de re, omne quicquid considerata temporis ratione confidimus esse collectum, fideliter ad nostrum dirigatur Ærarium. De cetero autem nihil prædicto decernimus esse mittendum. Nouerint igitur populi Iudæorum, remouisse nos prædationis huiusmodi functionem. Quod si qui ab illo depopulatore Iudæorum ad hoc officium exactiois fuerint directi: iudicibus offerantur, ita ut tamquam in legum nostrarum violatores sententia proferantur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V. C. Conf.]

8. *Iudæis vbiqve infestis, g. Rutil. Itiner. lib. 1.* Verus hæc querela in Iudæos etiam ante Christi aduentum. Quod enim ubique terrarum dispersi per omnes prouincias ipsi essent, exigendo à suis vectigales pecunias Iudæorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerso Imperio Romano tributum colligere: nam sicut ipsi à suis, ita illi ab hominibus eius prouinciæ in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatque ut vniuersi propemodum Imperio subditi in Iudæorum ærarium æsconferrent. Hæc enim in Iudæos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iussus est causam dicere, quod vetuisset Iudæos collectam in Asia pecuniam Hierosolymam deferre. Sed & ad hæc spectare videtur recens huius temporis querela Rutilij, cum ista luget his versibus, alia ante alia occasione citatis:

*Atque utinam numquam Iudæa subacta fuisset
Pompeij bellis, Imperioq. Tui.
Latius excisa pestis contagia serpunt,
Victoresq. suos natio victa premit.]*

9. De eiusmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipsorum Patriarcha fieri solita, & de quæstoribus ab eodem legari consuetis, quos illi Apostolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiusmodi præscripta ab eis consuetudine, in Vigilantium ista ait: Hac in Iudæa perseverante consuetudine, non solum apud nos, sed & apud Hebræos, ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem

H. Hier. in Vigil. in fin.

A partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum & totius Orbis foueantur ministerijs. Hæc ipse. Verum quod hoc anno Honorius Imperator Iudæis ademptum voluit, haud post diu, nempe sub eius sexto Consulatu cum Aristeneto, pro iisdem datis rescriptis restituendum putauit, anno videlicet Domini quadringentesimo quarto. Extraxit tamen de eadem re Theodosij Junioris rescriptum, quo sibi vendicat quæ ab Occidentalibus Patriarchis à Iudæis exigi consueuerant. At de Iudæis hætenus.

Qui verò Gentiles atque Iudæos censura legum coercuit, hæreticis quoque bellum rescriptis suis Honorius Imperator indixit. Nam aduersus Manichæos Africanam Ecclesiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium ista rescriptit:

Noxios Manichæos, execrabilesque eorum conuentus, dudum iusta animaduersione damnatos, etiam speciali præceptione cohiberi decernimus. Quapropter quæ sit adducantur in publicum, ac detestiti criminosi congrua & seuerissima emendatione refecentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione detentant. Dat. XVI. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V. C. Consule.] Sed vnde id acciderit, ex sancto Augustino facillè intelligere potes, dum de Natura boni agens aduersus Manichæos, de iisdem nefaria operantibus hæc ait: Hoc se facere, quidam confessi esse in publico iudicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut à quodam Romæ Christiano Catholico audiui. Hæc ipse. Cum ergo in Actis publicis eiusmodi illorum sordes fuerint propalate, eorumdem testificatione redditas manifestas, Imperator legibus insecutus est, sed de iisdem Manichæis in Africa Proconsulari iudicio detectis & condènatiss, agemus suo loco inferiis. Quid verò hoc ipso anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africæ pro Africana Ecclesia rescripserit, videamus:

C Si Ecclesiæ venerabilis priuilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta, commissum quinque librarum auri (sicut etiam prius constitutum est) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Ecclesias vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiuscemodi hominibus fuerit contra leges impetratum, huius sanctionis auctoritate vacuumus. Dat. VII. Kal. Iul. Brixia, Theodoro V. C. Consule.] Vt hæc autè saniorerentur ab Honorio Imperatore, præcessit legatio Africanorum Episcoporum, mense Aprili, ex Concilio Carthaginensi hoc anno celebrato; de quo hæc tantum reperiuntur postèris commendata: Post Consulatum gloriosissimi Imperatoris Honorij Aug. IV. & Eutylianij V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario basilicæ Restitute. In hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius & Vincentius Episcopi, ut pro confugientibus ad Ecclesiam quocumque reatu inuolutis legem de gloriosissimis Principibus mercantur, ne quis eos audeat abstrahere. Hæc ibi: meminisse namque debemus quæ anno superiori dicta sunt de Mascezile Africano Duce fratre Gildonis, ipsum nimirum violasse immunitatem Ecclesiarum abstrahendo aliquos violenter ex eis; quorum sacrilegiorum causa diram Dei vindictam in se prouocans infelix expertus est.

Q uadringentesimus Christi annus ingreditur, adnotatus Fastis Consulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortasse aliqui, focerum Imperatoris Stilichonem, plurimum (ut videbatur) atque optimè de Imperio Romano meritum, tam diu vixisse ordinarij Consulatus expertem. Sed quod ipse renuerit, id accidisse, Claudianus exaggerat, cum his primùm versibus merita eius inculcat:

*Qui mihi Germanos solus, Francoq. subegit,
Cur nondum legitur Fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulo post:
Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto,
Nasci posse moras, etiam nunc ille repugnat?]*

At ille pacandum antea in omnibus esse Occidentale Imperium, quam supremæ dignitatis honorem attingeret, prætexebat morarum causam, Bellis itaque consopitis, compressisque barbaris, summa pace Imperio parta, hoc tandem anno creati se Consulatum passus est. Vnde idem Claudianus:

Nullus Borea metus: omnis & Austri
Ora filet: cecidit Maurus, Germania celsit:
Et Ianum pax alta ligat, te Consule, &c.]

A

Felicissimus planè Stilicho in hanc diem, cum ob fortitudinem animi in rebus bellicis, tum ob eiusdem moderationem in tanta rerum prosperitate seruatam: sed infelicissimus omnium redditus, cum querit adhuc altiora fastigia.

Eiusdem Stilichonis Consulatu consignata inuenimus * Acta sanctorum martyri Ananensem, Sifinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epistola Vigilij Præfulis Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanensem Episcopum, cuius Gennadius meminit, ubi ait: Vigilij Episcopus Tridentinus conscripsit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epistolam continentem gesta sui temporis apud barbaros martyrum.] ita Gennadius. Sed cum mentionem habens Simpliciani, non dicat eum Mediolanensis Ecclesiæ fuisse Episcopum, sed quemdam, quasi incertum eius nominis virum; reuocari posse videtur in dubium, num hic ille sit Simplicianus Antistes successor S. Ambrosij: cum præsertim præcedenti capitulo idem de eodem Mediolanensi Episcopo auctor agat, recensens edita ab eo scripta. Certè quidem id ipsi inexploratum fuisse videtur, aliis tamen omnibus compertissimum, cum Vigilij epistola in codicibus omnibus inscriptionem habeat, Ad Simplicianum Episcopum: & licet cuius Ecclesiæ Antistes fuerit, minimè exprimat; tamen quòd eum Patrem appellet, cum Episcopi collegas Fratres consueuerint nominare; non alium quàm Simplicianum longo senio venerandum, esse potuisse, facile suademur. Nam & S. Augustinus iam Episcopus scribens ad eundem libros Quæstionum, eum licet tunc tantum Præbyterum, æquè Patrem appellat. Porro non alium quidem hunc ab eo Simpliciano fuisse, inde quoque elicimus coniecturam, quòd constat auctoritate Paulini^d, horum martyrum reliquias mox Mediolanum esse translatas; de quibus paulo post dicturi sumus.

Ceterum tempus sedis Simpliciani haud anni huius excessisse terminum, inde certum ducimus argumentum, dum constat legationem Afrorum Episcoporum anno sequenti, nimirum post Stilichonis Consulatum, in Italiam missam esse ad Venerium Simpliciani successorem, vt suo loco dicemus. Immo quòd & Anastasius Papa (vt dictum est) ad eundem Venerium in causa Origenis Periarcho & Origenistarum litteras dedisse liquet, & vt conijci potest, hoc anno: inde adducimur, vt opinemur, hoc eodem anno potius quàm sequenti, Simplicianum diem obiisse, & subrogatum esse Venerium.

Sed vnde (dicit aliquis) sub Christiano Imperatore, in summa agente pace Imperio Occidentali, compressis & oppressis vndique barbaris, potuit locus esse martyris? Memoria repute quæ de Honorij Imperatoris edicto aduersus idola, & quæ in Africa à Gentilibus Suffectanis & Calamentibus in Christianos diximus perpetrata: Cum scilicet iussis Imperatoris edicto simulacris deorum, alijsque superstitionis Gentilicæ signis vbique prosterni, vbi contingeret copiam numerosiorem esse Gentilium, Christianorum verò numerum minorem, longèque abessent Præfectorum apparitura; compluribus in locis idolorum cultores, quasi pro pietate patriisque dijs certantes; vehementi furore animorum incensos, in Christianos eorumque ecclesias esse crudeliter debacchatos: id quidem dictos populos Suffectanos & Calamentes Ethnicos in Africa præsumpsisse, quæ ad calcem ferè anni superioris sunt dicta, declarant. Quod igitur vel in Africa, vel alibi furens gens Idololatra patrauit: istud ipsum, nondum anni vnus elapso termino, Gentiles rustici vallis Anauniz, à Tridentina ciuitate spatio vigintiquinque milliariū (vt produnt Acta martyrum) diffusi accolæ, in Dei ministros Sifinnium, Martyrium, & Alexandrum crudeliter commiserunt. Commiserati enim isti rusticos illos, post tantam Christiani nominis lucem toto Orbe diffusam, adhuc obstinatis animis tenebris superstitionis offundi; vt eos è faucibus dæmonis vindicatos aggregarent Ecclesiæ, è patriis sedibus facti volentes extorres, ad eos peregrinati, in medio nationis prauæ fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

Inter hos primarius Sifinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio sacer, in Christianæ militiæ stipendijs veneranda senectute decorus. Martyrius verò lectoris ordine initiatus, ostiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Sifinnius suo sumptu in vico Gentilium erexit ecclesiam, cui duo posteriores comministri voluntarij milites in hæferunt. Instabat ille verbo, ex quo semine vberem referret pietatis prouentum: isti messis socij accessere. Sed irriganda erat terra sterilis sanguine martyrum, vt ad Euangelicam mensuram reddere posset fructum centuplum cum vitæ æternæ completiori additamento.

Sed

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno mensis Maius, cuius vigesimotertio die Gentiles ex antiquis ipsorum ritibus auspicari consueuerant Lustrationes segetum, vt ex Calendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis a Smetio^a edito, cuique perspicuum fit. Quòd autem huiusmodi Idololatræ, collecta ingenti rusticorum manu, cum hostia lustrare solerent agros: eiusmodi lustrationes, Ambarualia^b, quasi ab ambiendo rura, maiores dicere consueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis:

Et cum lustrabimus agros,

Terq; nouas circum felix eat hostia fruges, &c.]

Porro eorumdem martyrum Acta habent, rusticos illos Ethnicos vallis Anauniz id temporis ad hoc in vnum collectos esse tubarum signis, vt agros circumeundo lustrarent. cum verò cogere contribulem quemdam suum, nuper per Dei ministros redditum Christianum, vt ad sacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio assurrexissent viri Dei, redarguentes ipsorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipsos conuersus est. Cum qui primum inter eos locum tenebat, Sifinnius tuba percussus, securibusque confossus, in lecto exanimis penè decubuit. Verum sequentis diei mane diluculo rursus rustici in Ecclesiam irruerunt, vt eam penitus demolirentur, aggressique sunt Martyrium intentum curæ Sifinnij iam proximè Deo spiritum reddituri: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vnà cum Alexandro ab ipsdem comprehenso latebras frustra captante. Trahunt & Sifinnium, & eius collo appendunt ludibrij causa velut iumento rusticum tintinnabulum: cum ille eos admonens, inter salutaria verba frustra iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, cælum conscendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem corona auctus

C accessit collega martyrij. Alexander verò vincus pedibus, raptatus per vepres saxaque, viuus peruenit ad templum: vbi accensa pira, iniectis in eam sanctorum martyrum cadaueribus optio data est, si vellet ignem euadere, vnà cum ipsis sacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, summa constantia in Christi confessione gloriosè martyrium consummauit, parique cum socijs corona decorus de impietate Ethnica & rusticana proterua triumphauit. Sed diuinam mox impij sensere vindictam, cum euestigio atra nube ad terram vsque cælo contacto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, se primum in sanguinem innoxium peccasse sensere. Effecitque tandem sanctorum martyrum sanguis, quem dæmones exhorrescebant, vt aliquo intercedente temporis spatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorumdemque Memoria ibidem erecta frequenti cœtu Fidelium frequentarentur. Hæc ex eorumdem martyrum Actis collecta sunt.

D At lectorem venerandæ antiquitatis cupidum, epistola illa Vigilij ad sanctum Simplicianum, minimè fraudandum putamus; cum præsertim ipsa haud prolixa admodum sit, sed mendis non nihil aspersa, non minimo tamen labore ex diuersis diuersorum codicum lectionibus, quantum fas fuit, enaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quòd hoc vnum certum sit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem sanctorum martyrum, cum eiusdem auctoris libellus eo argumento fusijs scriptus omnino perierit, & istud ipsum sit verustate corrosus. Epistola autem sic se habet:

Domino sancto ac venerabili Patri, bonis omnibus præferendo, Simpliciano, Vigilij Tridentinæ Ecclesiæ Episcopus S.

Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, sed verba meritis commendatur; potiusque sit constantiæ silentio præterire, quibus est probata virtus: tamen quia me suggerere causas, loca, pugnasque martyrij pietas impulit, admonuit debitum, coegit officium: trepidantem matore linguam paginæ non negavi; quia nec abscondi poterat lucerna sub modio, nec vox pij sanguinis reticere. Post multos namque patientiæ gradus & sedulas pugnas, recens perfidiæ accessit iniquitas, quibus ministri in Ecclesijs, quæ nuper fundatæ fuerant, lacesciti sunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia sustinentes, nulli dantes occasionem, occasione gloriæ, gloriam meruerunt. Quorum vita (vt summa rerum fastigia referam) propter scientiæ notitiam fuit tam sollicitudinis, quàm propositi singularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas vt sanctas hostias præstiterunt. Denique primus, vocabulo Sifinnius, nouam Christiani nominis pacem intulit barbaræ nationi; quam per annorum feriem, quod in se fuit, iugiter custodiuit, nullum consortium pollutæ hospitalitatis agnoscens, velut Loth^a Sodomis, stupendo timore reuerentiam seruauit. Sed ovis, tota quamuis in luporum medio

Annal. Eccl. Tom. 5.

I 3

consti-

L V S T R A T I O N E S A G R O R V M . a Smet. Inscr. pag. 36. num. 4. b Ex Festo apud Macrobi. lib. 3. c. 5. c Virgil. Geor. lib. 2.

a Apud Membr. b Genad. de Vir. illust. c. 37. ANAVNENSIS MARTYR. RES H. O. C. ANNO PAS. 51.

c Genad. ibid. 6.

d Paulin. in Vita S. Ambrosij. in fine.

DE OBITU S. SIMPLICIANI, ET VENERIO SUCCESSORE.

CYR GENTILES IN SVRREXERINT IN CHRISTIANOS.

SIFINNII, MARTYRII, ET ALEXANDRI CETERA TAME N.

a Apud Lipam. tom. 2. c. Sur. tom. 3. sub 29. Maj. & manuscript. EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANUM.

a Genes. 19. * religionem

constituta, ouile quæfuit, quod, impensis pusillæ fidei votis, munificus primus in illa regio-
ne fundauit: cuius minister (si me eum recensere dignaris) per hoc velut ex debito esse pro-
meruit, senex vt æuo, ita merito præcesserit.

DE MARTY-
RIO LECTO-
RE.

LECTOR quoque Martyrius eius adminiculo sociatus, iam nominis pignore cōmendante,
eum religiosæ professionis exordia post militiam temporalem catechumenus induit. Nam
proiecto à se cingulo, reiecto que parentum vel fratrum carnalium cœtu, intelligens sese ve-
ræ lucis auctore Deo, gratiam consecutum, inter lectoris officia sociatus, diuinæ laudis can-
ticum auribus primus surdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter spiritualibus, lassatus
ieiunijs continuis, lectioni suæ pædagogus, in lucrands animabus anxius, quàm breuis
temporis impendio tantum fœnus antè præmisit, vt illi corona merito crederetur. Quid
liberatas animas referam, in sinum Abrahæ plena luce profectas, quas superstitione perfida
dierum obseruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? Verùm ille, subdu-
ctis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus nutritu condecentem semper matri
quærebat affectum, resurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc
sunt pauca de multis.

DE ALEX-
ANDRO
OSTIARIO.

Alexander quoque Martyrij consanguinitate germanus, tertius Trinitatis hostiam com-
plens, parem confessionis ianuam reseruit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, pa-
rentesque deseruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miseratione propensus.
Et, si testimonio meo vtrūque creditur, non sunt nisi ipsi sibi altrinsecus præferendi: quos
commendari non opus fuit, nisi fortè, quod decuit. At verò hætenus sunt alleuata fasti-
dia, si adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumosa Gentilitas contra vaporem fidei
zelo diaboli flamma furoris incaluit, & inde iam lento fomite serpens, quod opibus
(vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Ecclesiæ tabernaculum po-
suisset.

* incitata

CERTAMEN
SANCTO-
RVM MAR-
TYRVM.

Accessit quoque iustæ ad titulos causæ, quòd quondam hostias diabolo Christiana do-
mus diaconi fideli ministerio prohiberet, vt lustri feralis vexillo præferri vexillum merue-
rit passionis. Nam inuitata * sub vno prælio manus ad sanguinem conuolauit, ac maturi-
nis horis nimium antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehensum
emerita quiete sepeliuit. LECTOR quoque haud vnumquam impigrè Deo ad ministerium an-
telucanum feruiebat, qui diacono in sacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus
memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehensi sunt compleretur.
Siquidem secedens ad hortum lector, qui ecclesiæ cohærebat, captus, vitæ suæ arborem à
radice plantauit. Ostiarius etiam passioni adiunctus est, in hospitio deprehensus, animam
suam, vt non obtulit, ita non negauit. Verùm omnes in vnum collecti, per aliquot spatia
tracti, Deo animas exspirant. Et duorum quidem ductum est corpus exanime. Tertio
verò vt tenacior vita, ita fuit pœna magis sensibilis: nam viuus suas spectauit exequias, cum
præparatus est de sacris ecclesiæ culminibus seu trabibus rogos: hæc flama martyres velauit.
Reuerenti autè voto cogitamus nobiscum, vt id loci basilica construatur, vbi primum fidei
gloriosæ testimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque consortem paterno
amore consolare, & cum iisdem sanctis apud ipsos exorator accede, quatenus possim die illa
simbriam aut sacerdotum aut martyrum, iam omnibus sepositis, peccator attingere. Saluta-
mus speciali seruitio sanctitatem tuam. Quæso vt memorem me tui Domino commen-
dare digneris. Item alia manu de reliquijs martyrum missis: Denegare non potui, vt quod
tuum in nobis erat, gloriosius fieret suscipientis merito, non gratia largientis. Dies autem
passionis sanctorum, quarto Kalendas Iunias, sexta feria, luce nascente.] hucusque Vigilij
epistola, à mendis (vt licuit) vindicata: desideratur autem libellus ab eo fusiùs scriptus de
eorumdem martyrio.

* marorem
meum.* Paulin. in Vit.
S. Ambros. in
fine.RELIQUIAR
MARTYRVM
ME DIOLA-
NVM ALLA-
TAE CAE-
VVM ILLV-
MINANT.

Quid verò mirandum acciderit, cum eiusmodi sanctorum martyrum venerandæ reli-
quæ per Vigilium ad Simplicianum missæ, Mediolanum allatæ sunt; audi Paulinum rem
gestam probè testatam ita scribentem: Sifinnij etiam, Martyrij, & Alexandri marty-
rum, qui nostris temporibus, hoc est post obitum sancti Ambrosij, in Anauniæ par-
tibus, persequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti sunt, cum reliquias Me-
diolanenses summa cum deuotione susceperunt, adueniente quodam cæco & referente,
cognouimus, qui eodem tacto lectulo in quo sanctorum reliquias portabantur, lumen recepit:
eo quòd per visum noctis vidisset nauem appropinquare littori, in qua erat multitudo al-
batorum. Quibus descendentes ad terram, cum vnum de turba precaretur, vt sciret qui
essent

A essent ij viri: audierit, Ambrosium, eiusque consortes. Quo audito nomine, cum precaretur
vt lumen reciperet; audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis; qui illo
venturi sunt (designans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipse differebat) de littore
Dalmateno: nec se antè venisse in ciuitatem asserbat, priusquam recto itinere reliquias san-
ctorum occurrisset, nondum videns; sed tacto loculo, videre cœpisse.] hæc Paulinus. Porro
eadem ipsæ sacræ reliquæ sub Episcopatu sanctæ memoriæ Caroli Borromæi Cardinalis,
eiusdem Ecclesiæ Mediolanensis Episcopi, repertæ, ab eodem celebri pompa translatae sunt;
vnà cum sacris pignoribus sanctissimi Patris Simpliciani Mediolanensis Episcopi, quem hoc
etiam anno ex hac vita in cælum migrasse, nuper diximus: nec non Geruntij, atque Benigni.
In quorum quidem translationem, immo repetitum nobis post tot sæcula sacrum sancto-
rum triumphum, P. Franciscus Bencius è Societate I E S V, vir maximè pius & insigniter
B eruditus, qui & Musas reddidit Christianas, & suauiter concertu canoras, cecinit sacrum
hymnum*, cuius est exordium:

* Francisc. Benc.
Carm. lib. 2.
hymn. 7.*Sancti piorum spiritus**Non parua pars caelestium,**Quorum beatissimis**Triumphat alma Insubria, &c.]* habes eum in libro secundo ipsius Carminum.OCCISORES
MARTYRVM
LIBERATI.

At quid tunc actum est de Gentilibus, qui necem sanctis martyribus intulerunt? Missis
à prouinciæ Præside militibus, tenti sunt omnes: iamque se uero supplicio damnandi, pro ijs-
dem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Episcopis, liberati tandem sacerdotum
precibus sunt, ne admissi immanissimi sceleris pœnas darent; quòd non decere dicerent
martyrum sanguinem clamantem veniam non audiri. De horum tunc ab Imp. concessa
C liberatione S. Augustinus ad Marcellinum scribens, his verbis meminit: Scio enim in
causa clericorum Anaunensium, qui occisi à Gentilibus nunc martyres honorantur, Impera-
torem rogatum, facile concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna
simili punirentur.] hæc ipse. Quod autem ipse S. Augustinus ait, eosdem sic necatos hono-
res martyrum consecutos: hæc ea quidem de causa dicit, quòd non Mediolani tantum, sed
& in alijs ecclesijs translatae ipsorum reliquæ colerentur: nam de iisdem hæc S. Gauden-
tius Brixianus Episcopus: Recepimus etiam sanctos cineres Sifinnij, Martyrij, & Alexan-
dri, quos nuper in ara Anauni vnà venerandæ religionis cultui attentius inherentes Gens
interfecit sacrilega, flammisque adhibitis concremauit, vt holocaustum Deo ipsi fierent,
qui Christianos suos victimas dæmonis ministrare increpatione iustissima vetuissent.] hæc
Gaudentius.

b S. Aug. epist.
158.* Gaudent. vna
statu de Con-
cil. sancti. dedit.

D At de Vigilio Tridentino Episcopo, eodemque martyre, vt dicamus, & ratio temporis &
necessitas postulat argumenti. Nam Vsuardus, cuius ex veteribus monumentis & antiquo-
ribus Martyrologijs facta in dies singulos sanctorum collectio haud mediocri auctoritatis est;
hæc de eodem S. Vigilio habet sexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam urbem S. Vigilij
Episcopi, qui sub Stilichone Consule pro Christi nomine magno imbre lapidum percussus,
martyrium impleuit.] ita ipse: quæ si referas ad primum Stilichonis Consulatum; vtique
nondum mense exacto à nece dictorum trium sanctorum martyrum, dicendum esset ipsius
Vigilij martyrium contigisse. si verò ad secundum eiusdem Consulatum reicias; post annos
quinque id factum oportuit. Quicquid sit; redargui quidem huiusmodi auctoritate certum
est illorum sententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Episcopi contigisse post
annum ferme centesimum ab hoc tempore, nempe sub Anastasio Imperatore; ea quidem
E persuasione adducti, quòd eundem Vigilium Tridentinum Episcopum existimauerunt
vnum eundemque esse cum illo, qui aduersus hæreticos scriptorum monumenta reliquit.
Sed cum Vigilij Acta habeant, eius tempore passos dictos martyres Sifinnium, Martyrium,
& Alexandrum; constetque testificatione SS. Augustini atque Gaudetij horum temporum
scriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij temporibus eosdem consecutos esse mar-
tyrium; iam illa de tempore Anastasij ex incerto auctore allata testificatio penitus euanescit.
Sed & firmissima illa accedit ratio: Quonam modo, quæso, Vigilij simulacri Saturni causa
à rusticis lapidibus obrutus esse dicitur post tot annorum decadas à nece dictorum marty-
rum, cum & Honorij Imperatoris lato nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exi-
gente, haud potuerit idolum illud post hæc tempora esse reliquum; cum præsertim milita-
ris manus, qua & capti sunt rustici delinquentes, ad comminuendum Saturni simulacrum
minimè defuisset?

VIGILIUS
EPISCOPVS
ET MARTYR* Vita S. Vigilij
extat, ac eius
opera edita cõ-
tra Eutychem. &
Churterio.

Sed quomodo describatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius reddidit, consentientia his referens, quæ ex Vsuardo nuper sunt recitata: nempe post trium nominatorum martyrum trophæa, ipsum ad comminuendum idolū impulsū, eo confraeto, lapidum imbribus à Gentilibus rusticis appetitum, martyrium consummasse. Consentit & idem auctor, hunc ipsum esse Vigilium, ad quem, cum creatus Episcopus fuit, S. Ambrosius* de Institutione Episcopi expetitam ab eo epistolam scripsit, qua in eo potissimum argumento versatur, ut doceat suos Christianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cum verò ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambrosio proluxa ea epistola inculcetur: planè significatur, Gentilibus hominibus eius confertam fuisse diocesim: ad quorum conuersionem Vigilij neruos omnes extensos esse, ipse tum suorum scripto martyrio, tum etiam suo sanguine declarauit.

* Ambros. epist.
70. v. edit.

VIGILII
ACTA COR-
RUPTA.

Sed magna scias passa esse Acta Vigilij detrimenta, scriptorum incuria. Dum enim hunc ipsum esse, ad quem S. Ambrosius epistolam illam scripsit, & eundem qui de martyrio Sisinij & Sociorum ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum litteras dedit, quem & sub Consule Stilichone antiquæ tabulæ in Vsuardo testantur martyriū subiisse: dum (inquam) hunc ipsum martyrem volunt auctorem fuisse lucubrationum in Eutychem hæresiarcham, delirantia quidem de eo scribere, in primis verò idem qui supra Churterius, dum vult hunc, ad quem ait scripsisse S. Ambrosium, natum esse sub Theodosio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum in super, cuius ponit annos viginti Episcopatus, putat potuisse scribere contra Eutychem. Utinam, sicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquisset: nam quem martyrem esse reperit, & eius martyrij res gestas exscripsit, dum eundem quoque vult esse scriptorem, deformes simul coniunxit errores, magno dispendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eundem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque scriptorem aduersus Eutychem, eum post editas lucubrationes aduersus hæreticos, sub Anastasio Imp. à Gentilibus ob fractum Saturni simulacrum lapidibus obrutum tradunt^b.

DE VIGILIO
SCRIPTORE
ECCLESIA-
STICO.

^b Vita Vigilij
ante eius opera.
tō 5. Biblioth.
Janet & apud
Sur. tom 7 &
Galestin. in Nou.

Sed quid præstitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit: illud quidem (ipso parcat) vt in officiosè nimis, quæcunque essent in prioribus Actis, quibus declararetur passus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino submouerit, atque profusus abolenda censuerit, ne quid esse posset impedimento, quo minus vnus idemque Vigilius dici possit, qui contra hæreticos scripsit, cum eo qui martyrium passus est. Sed delere minimè potuit, quod fuit relatum in tabulas Ecclesiasticas, passum Vigilium Consule Stilichone. nec etiam cauit, obliteranda esse, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipse intulit, nimirum eundem Vigilium liberales artes Athenis didicisse. Etenim ex his perspicuè demonstratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam à temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni exordio Gothi Græcias sub Alarico inuasere (vt constat ex his quæ superius dicta sunt) Athenarum gymnasia profusus occlusa, penitusque deserta mansere. Sed optimè cõgruit, vt Vigilius Athenis adolescens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambrosij sedit Episcopus: atque qui ad S. Simplicianum de passis eo tempore martyribus (quod testatur Gennadius) in laudem eorūdem & narrationem rerum gestarum epistolam vnà cum libello conscripserit, idem hoc tempore martyrio vita functus decesserit.

Cum igitur ex his quæ diximus, duo inter se diuersi sint statuendi Vigilij, quorum alter his fermè diebus martyr obierit, alter verò qui post centum ferme annos inter scriptores Ecclesiasticos celebris extitit: licet vterque dici possit Tridentinus Episcopus, titulus tamen martyrij ex asserta superius causa, non nisi priori (vt diximus) conuenit Posteriores quoque Vigilium dicere Tridentinum Episcopum fuisse, non refragamur, quod minimè impossibile videatur, centum fermè annorum spatio, duos eiusdem nominis fuisse ciuitatis vnus Episcopus: cum alioqui sciamus huius centenarij spatio plures memoria celebres vixisse Vigilios; nempe Vigilium Africanum, cuius commentarij in Apocalypsim Cassiodorus* meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius^d scripsisse regulas monachorum: rursum verò sanctitate insignem Vigilium habes Episcopum Brixianum, qui à sancto Philastrio eiusdem ciuitatis Episcopo septimus ordine sedit: Consilio præterea Agathensi inter alios Episcopos Vigilius nomine antistes subscriptus habetur: vt non desit Vigilius, qui scriptorum illorum auctor asseri possit. Sed de his hæcenus.

VIGILII
PLVRES HO-
DEM SAE-
CVLO.
* Cassiod. In-
stit. diuin.
Script. c. 9.
d Gennad. de
Script. Eccles.
c. 51.

Gerebat hoc anno sub eodem Stilichone Consule Vincentius Prætorij Præfecturam in Gallias, vt rescriptum Honorij Imperatoris* ad eundem datum significat. huius summa cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc superstite necessitudine ita scri-

* V. Vitrum vsi.
Cod. Theod.

A scribens: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus sit inter Gallias omni virtutum genere præstantior, dum Turonos præteriret, à Martino sæpius poposcisse, vt ei conuiuium in suo monasterio daret. In quo quidem exemplum beati Ambrosij Episcopi præfererat, qui eo tempore Consules & Præfectos subinde pascere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluisse. Ita Seuerus. Sicque videas in Ecclesia Dei sanctorum virorum alios sic, alios sic ambulasse, diuersisque itineribus ad vnum eundemque tendisse terminum, Dei voluntatem. Factus^b ille, instar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrificeret. Iste verò etsi hæc omnia sibi licere, non tamen æquè omnia expedire, cognoscens, intra monasticæ obseruantia septa de se maluit continere.

Seuer. dialog.
lib. 1.
QVOD VIN-
CENTIUS
CVMS. MAR-
TINO.

b 1. Cor. 9.

Eodem Stilichonis Consulatu, mense Februarij, Honorius Imperator sanctionem edidit, qua iudicio Episcoporum voluit bene esse prospectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio sacerdotum depositi Episcopi turbas cierint, & sæculare præsidium putauerint exquirendum. Aduersus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit:

IVDICIUM
EPISCOPO-
RVM SVB-
SISTERE
VOLVIT IM-
PERATOR.

cl. 3. de Episc.
& cler. C.
Theod.

Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus & nomine: si aliquid vel contra custodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus, tutumque sacerdotium petere, à quo videtur expulsus: procul ab ea vrbe quam infecit (secundum legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus separatus, à quorū est societate discretus. Sitque huiusmodi personis tenore huius legis illicitum, sacra nostra adire secreta, & imperare rescripta. Omnibus abiectis per culpam sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant. Scituris his quorum defensione nituntur, absque sui reprehensione non futurum, si hoc eis pollicentur suffragium, qui diuinum non videntur metuisse iudicium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coss.] eodem quoque mense Februarij aduersus Donatistas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eundem Hadrianum Præfectum Prætorio ista edixit^d:

dl. 37. de be-
ret. C. Theod.
DONATIS-
TAS I M P.
EXAGITAT:

* fugata

Rescriptum quod Donatistæ à Iuliano tunc Principe impetrasse dicuntur, proposito programma, celeberrimis in locis volumus anteferri, & Gesta quibus est huiusmodi allegatio inserta, subnecti. Quo omnibus innotescat & Catholicæ confidentiæ stabilita constantia, & Donatistarum desperatio fucata & perfidia. Dat. V. Kalend. Mart. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coss.] Qualenam autem eiusmodi rescriptum fuerit, quæ libellus Donatistarum ad Iulianum præcesserit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta sunt. Sed quænam occasio exorta fuerit, vt Honorius Imperator post tot annos elapso ea ex Actis Proconsularibus voluerit in lucem edi, atque omnibus innotescere, modo dicendum. Peruenisse putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Episcopos Africanos, vel ipsum Possidium Calamensem Episcopum, cuius legationis anno superiori meminimus, inter alia Donatistarum siue factis siue scriptis aduersus Catholicos edita scelera, inuictiua illa, & quidem acerrima, Petilianij Episcopi Constantinae in Numidia ciuitatis, qua in illa sua publica epistola aduersus Catholicos commotus, eosdem vehementer exagitauit, quod à Principibus Christianis iisdemque Catholicis aduersus improbos ipsorum conatus (vt vidimus) sæpe expetissent auxilium. rem quidem hanc vt sacrilegam ille, qui ex foro, vbi causas orabat, in ecclesiam venerat Donatistarum, Petilianus his verbis aggressus est exaggerare^e:

* Apud Aug.
cont. lit. Pezil.
lib. 2. c. 92.

IVLIANI
PRO DONA-
TISTIS RE-
SCRIPTVM
CVR PVBLI-
CE EXPOSITVM.

Quid autem vobis est cum Regibus sæculi, quos numquam Christianitas nisi in inuidos sensit? &c.] proluxiore enim de his in sua epistola orationem intexuit. Quibus commotus Honorius in eorundem Donatistarum opprobrium, qui absque eo quod Constantinum sæpe sæpius aduersus Catholicos (vt vidimus) interpellassent, eo quoque procaciæ peruenerunt, vt aduersus eosdem indignissimum hominibus Christianis libellum Iuliano Imperatori Apostata obtulerint: illum ipsum in publicis quibusque locis perspicuum omnibus vnà cum rescripto ab ipso Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, simul cum Proconsularibus Gestis ea tunc in causa conscriptis, quo (vt ait Imperator) omnibus innotesceret & Catholicorum vnà cum pietate constantia, & Donatistarum desperatio fucata perfidia. Quibusnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatistarum libellus, quæ illorum Episcopi apud eum ea legatione perfundi sint, & alia quæ ad eam causam spectare videbantur, dicta sunt à nobis superius eiusdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc synagoga peccantium, ipsi nimirum cæcorum duces, cæci & ipsi Donatistarum Episcopi? Planè accidit quod de eorum similibus Hieremias occinuit^f: Confusi sunt, qui

f Hierem. 6.

quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere ne-

Hoc quidem anno de cognoscendis Origenis erroribus paratur Romae ab Anastasio Pa-

Quod enim S. Hieronymus anno superiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pol-

Quod autem ij ab eo scripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipso Hieronymo repe-

Sed magna adhibita cautela tres accusationum libros in Hieronymum elaboratos E

DE ORIGENIS PA...

DE ORIGENIS PA...

RUFFINVS IN SECON...

Hieron. Apo...

Hieron. Apo...

RUFFINVS CELAT HIERONY...

Hier. Apo...

A mina peruenerunt? Et audes dicere, te non ad ostentationem, sed ad aedificationem, quasi

Æqua lance, quæso, lector, iura vtriusque perpende, cum adhuc in vestibulo eiusmodi

Sed quid? Sicut bonus homo de bono thesauro suo profert bona; ita malus (ex sententia

Quoniam autem animo ad hæc S. Hieronymus compositus esset, quamq; ægrè, nolens,

Contra verò, videas Ruffinum, qui vno verbo ista omnia consopisset, damnando nempe

Sed illud planè dolendum, fuisse Romæ tunc temporis in duas partes scissa Christiani

IUDICIUM DE CAUSA RUFFINI ATQUE HIERONYMI.

Zuc. 6. RUFFINVS HAERETI-CORVM MOREM INDVIT.

Psal. 17.

Virg. 3. Georg.

HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS.

Hieron. Apo...

Prouerb. 16. Psal. 20. ROMANORVM ALII S. HIERONYMO, ALII RUFFINO FAVEBANT.

Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemq; Macarius, ad que praefationem in versionem Periarchoi inscripserat, quem maritum fuisse nobilissimae Romanae feminae, idem ipse Ruffinus tradit. nominatus habetur & Chryfogonus quidam eius studiosus, que puro illum esse monachum Aquileiensem, ad quem eiusdem Hieronymi extat epistola; necnon alij, qui se Ruffini esse discipulos profitebantur: quorum omnium (ut ipse Hieronymus tradit) erat in coaceruando quaecunque, quavis occasione quaesita, in ipsum S. Hieronymum crimina, cura propensior: sed omnes hi vel Origenis erroribus maculati, vel Origenistarum consortio in haeretis suspicionem adducti. S. Hieronymo vero longe maior atque potior pars in Vrbe faebat, ut inter alios nobilissimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Marcellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicae tenacissimi: qui cum aliis omnibus Orthodoxis, arbitrio Anastasij Romani Pontificis damnantis Origenistas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recensere diuersarum prouinciarum Antistites S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipsum Chromatium Episcopum Aquileiae, execrantes omnes detestabiles Origenistas.

Qui igitur triennij temporis spatium (ut dictum est) in tribus libris scribendis insumpsit, eos iam absolutos hoc anno Ruffinus amicis suis communicauit: iam enim biennio Aquileiae confederat (ut S. Hieronymus tradit) qui annum antea Romae manserat. Porro haec, quod haud publice omnibus edidisset, sed per amicorum manus ferrentur, nequaquam nisi incerto rumore in Palaestina ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit stylum ad tempus, expectans nimirum libros ab eo conscriptos ad se perferri: quod minime consequi licuit. Accidit tamen, ut post ferme biennium, cum germanus eius Paulinianus in Occidentem ad distrahendum patrimonium missus, Hierosolymam reuenteretur, & capita quaedam auditione percepta de accusationibus Ruffini aduersus ipsum S. Hieronymum eidem palam fecisset, ipse tunc inuitus licet ad scribendam suam defensionem manum admouerit: Eam quidem scriptam fuisse post biennium, anno scilicet Domini quadringentesimo secundo, ex certo illo elicitur argumento, dum in sua tunc scripta a se Apologia testatur decennium interuenisse, ex quo ad Dexterum Praefectum Praetorio librum scripserat de Scriptoribus Ecclesiasticis, que ex Consulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuisse anno Domini trecentesimo nonagesimo secundo, monstrauimus. Agemus igitur de eadem Hieronymi defensione suo loco. Sed quoniam in libris Ruffini coaceruata fuerint in S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius responsione manifesta redduntur, agemus de his inferius.

Hoc itidem anno Domini quadringentesimo, quo a Theophilo Episcopo Alexandrino primam Paschalem epistolam scriptam fuisse monstrauimus, sequenti scilicet anno post Synodum Alexandrinam, in qua haereses Origenis damnatae sunt: cum iam pluribus ac manifestis probationibus, atque potissimum S. Hieronymi scriptis Romam missis, germana Origenis Periarchoi translatione facta, eiusdem errores singuli aperta luce cunctis inspicendi fuissent expositi, Anastasius Papa Apostolica auctoritate eisdem Origenis haereses damnat. Id enim significat S. Hieronymus epistola hoc anno ad Pammachium atque Marcellam data, cuius est exordium: Rursum Orientalibus vos locupletato mercibus, & Alexandrinis opes primo Romam vere transmittito.] & post nonnulla, quoniam haec sunt merces, subdit his verbis: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Graecam & Latinam etiam hoc anno epistolam, Theophili scilicet, ne rursus haeretici mentiantur a nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, ut verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, &c.] haec de prima Paschali Theophili epistola S. Hieronymus, qui anno superiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miserat eodem ferme argumento conscriptam. Sed & quod ad finem eiusdem habet epistolae, plane declarat Anastasium Papam hoc eodem ferme tempore decretum de damnatione haeresum Origenis Romae promulgasse: nam ait: Praedicationem quoque cathedrae Marci Euangelistae cathedra Petri Apostoli sua praedicatione confirmet. Quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem seruore, quia eodem spiritu est, latitantes in fontibus suis haeticos persecutum: eiusque litterae doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente danatum est.] haec sanctus Hieronymus; qui licet rumore tantum quod Romae ab Anastasio Papa factum esset de danatione Origenis errorum accepisset, cum eo modo ad Pammachium atque Marcellam scripsit; re vera tamen ab eodem Romano Pontifice id factum fuisse, certum est.

Ruffin. inuect. lib. 1. Hieron. Apolog. in Ruffin. c. Hier. epist. 44

QUO TEMPORE RUFFINVS SCRIPSIT, ET HIERONYMVS RESPONDIT. Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

ANASTASIVS PAPA DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

Hier. epist. 73

Damna-

Damnatis igitur ab Anastasio Romae erroribus Origenis, scribuntur per orbem Catholicum ab ipso litterae; ut quae cauenda forent, omnes scirent. de quibus sanctus Hieronymus: Quid (inquit) facient epistolae Theophili Episcopi? quid Papae Anastasij in toto Orbe haeticum persequentes?] Quibus sane factum est, ut accipientes praecipuarum Ecclesiarum Episcopi litteras Romani Pontificis, iidem collectis suis sibi subiectis Episcopis, aequae damnarent quae Romae ab Anastasio Papa scirent esse reiecta: praestitisseque inter alios id ipsum Chromatium Episcopum Aquileiae, necnon Venerium sedis Mediolanensis Antistitem, fidem facit idem sanctus Hieronymus illis verbis in Ruffinum inuectus: Ergo beati Episcopi Anastasius & Theophilus & Venerius & Chromatius, & omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari sententia, quia & pari spiritu, illum (nempe Origenem) haeticum denunciant populis, fures librorum illius iudicandi sunt? &c.]

Quinetiam sanctionem Imperatorum secutam esse exinde Episcoporum iudicium, idem S. Hieronymus illis verbis significat, quibus Ruffini querelis ita respondet: Si quid contra Origenem & sectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epistolae Papae Theophili, & Epiphaniij, & aliorum Episcoporum, quas nuper ipsis iubentibus transtuli, te petunt, te lacerrant: Imperatorum quoque scripta, quae de Alexandria & de Aegypto Origenistas pelli iubent, me suggerente, dictata sunt: Ut Romanae urbis Pontifex miro eos odio detestetur, meum consilium fuit: Ut totus Orbis post translationem tuam in Origenis odium exarferit, quem antea simpliciter lectitabat, meus operatus est stylus. Si tantum possum, miror cur me non metuas.] haec in Ruffinum S. Hieronymus; quod ille, quaecumque contra Origenem in Ecclesia acta essent, ipsi Hieronymo accepta ferret: cum re vera in hoc sacro bello ipsum magno animi vigore classicum cecinisse, non dubium sit. At haec quidem Romae hoc anno de condemnatione Origenis errorum. Quid autem peculiariter actum sit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicendum anno sequenti, quo constat ad eum litteras dedisse Anastasium, ut se Romam ad dicendam causam conferret.

Antequam autem recedamus ab Vrbe, clarissimae feminae perfoluamus extrema. Hoc enim anno defunctae S. Fabiolae, spectatae egregiaeque sanctitudinis, & generis claritudine celebris viduae, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium scripsit, cuius exordio cum ita diuersa tempora numeret, quo potissimum anno id acciderit, circumscribit, dum ait: Plures anni sunt, quod super dormitione Blefillae Paulam venerabilem feminam recenti adhuc vulnere consolatus sum: quartae aetatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore consumpsi: & ante ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinae breuem epistolam dedi, erubescens ad disertissimum virum plura loqui, &c.] paulo vero post: In praesentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christianorum, miraculum Gentilium, luctum pauperum, solatium monachorum, &c.] Cum igitur ipse sanctus Hieronymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos vero a dormitione Paulinae: praesentem annum Fabiolae funeri ipsum adscribere, ex iis quae superius dicta sunt, satis manifestum apparet, ut de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui possit occasio. Nisi quod, cum reperias in litteris sancti Hieronymi post decem annos, nempe post Urbis excidium, scriptis ad Marcellinum & Anapsichiam, de Fabiola tamquam viuente mentionem haberi (ad quam idem sanctus Hieronymus duos in Ezechielem libros a se conscriptos misisse testatur, quos non nisi post excidium Urbis ipsum elucubrasset liquet) affirmare necesse est, aliam illam ab hac fuisse Fabiolam, minoremque dicendam: nec quidem mirum, cum & duas Paulas, totidemque Melanias, seniores ac iuniores, eodem tempore liceat numerare. Sed quae istius maioris Fabiolae fuerint ornamenta virtutum, ab eodem Hieronymo paucis complexa, scriptaque ad Oceanum, relegamus. Post enim alia, quae nos superius pro temporis ratione narrauimus, ista subdit:

Prima omnium νοσοκομείον instituit, in quo aegrotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foueret. Describam ego nunc diuersas hominum calamitates, truncas nares, effossos oculos, semiustos pedes, luridas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exesibus ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & praedore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnere saniem, quam alius aspicere non valebat? Praebat cibos propria manu, & spirans cadauer forbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites & religiosos

ORIGENIS ERRORES ET ORIGENISTAE VBIQUE DAMNATI. Hieron. Apolog. lib. 1.

Hieron. Apolog. lib. 2.

Hieron. Apolog. lib. 1. OMNES ET VBIQUE DAMNANT ORIGENIS ERRORES.

FABIOLAE OBITU.

Hier. ep. 30.

FABIOLAE DVAE.

Hier. epist. 82.

Hieron. praef. in lib. 1. in Ezechielem.

Hier. ep. 30. FABIOLA PRIMA ROMAE INFIRMORVM HOSPITALIS ERAT.

religiosos ob stomachi angustiam exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, & clementes esse pecunia, non manu : quos equidem non reprobato, & teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem : sed sicut imbecillitati stomachi veniam tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero : magna fides ista contemnit.] & paulo post, poeticum illud vsurpans:

Non mihi si lingua centum sint, oraque centum, Ferrea vox:

Omnia morborum percurrere nomina possim.

Quæ Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutavit, ut multi pauperum sani languentibus inuiderent. Quamquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monasterium non illius opibus sustentatum est? Quem nudum & clinicum non Fabiolæ vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit præceps & festina largitio? Angusta misericordiae eius Roma fuit. Peragrabat ergo insulas, & totum Etruscum mare, Volscorumque prouinciam, & reconditos curuorum littorum sinus, in quibus monachorum consistunt chori, vel proprio corpore, vel transmissa per viros sanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] subdit de eiusdem Hierosolymam peregrinatione; sed de ea suo loco à nobis mentio facta est. Atque post multa hæc tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua demonstravit. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam: & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Urbis populum ad exequias congregabat: sonabant psalmi, & aurata tecta templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille senum, qui carmine laudes feminæ & facta ferant, &c.] Atque de sancta Fabiola hæc tenus. Iam verò ad res Orientalis Ecclesiæ se oratio conferat.

a Virg. Aen. 6

FVNERIS FABIOLE CELEBRITATE.

GAINASTYRANNVS RVRSVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

Immanis barbarus, truculentusque tyrannus, omnium scelestissimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc sanguine totius ferme Minoris Asiæ populorum, neque placatus Eutropij Consulis nece, potens Gothorum exercitu, in angustum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter easdemque duras pacis conditionis præscribit, petens nimirum Aureliani Consulis ac Saturnini viri Consularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Augusto à secretis, capita sibi dari: Audet & maiora, nempe templum sibi suisque Arianæ sectæ militibus Constantinopoli aperiri. Sed hæc præmissa præludia potius erant ad futuram quam totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac planè res ex sententia accidisset, nisi diuinum præsidium tum periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore cælitus affulsisset. Sed quomodo hæc se habuerint, per singula oratio distinctè narrabit. Ac primùm quod ad tempus spectat: cum sub Consulatu Aureliani hæc gesta esse, ipsa rerum series indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, quo id anno superiori factum describitur sub Eutropij Consulatu. Sed quid de his in primis scribat Zosimus, audiamus:

b Zosim. lib. 5.

Gainas cum peruenisset Chalcedonem, postulabat ut se Arcadius Princeps ipse conueniret: nec enim se cum alio quoquam præter hunc allocuturum dicebat. Cum Princeps in hoc quoque fuisset assensus, coitum est in quodam ante Chalcedonem loco, vbi Euphemie religiosæ martyris ædes extructa stabat, quæ propter cultum Christo præstitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Asia in Europam transfuehi, eisque ad mortem viros in Republica eminentissimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Consulatum gerebat, & Saturninus Consularis, & præter hos Ioannes, cui Princeps omnia sua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem esse.] sed calumnia hæc Zosimi manifesta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodosius. Huic quoque postulato (subdit, ipse Zosimus) Princeps, licet tyrannico, satisfaciebat. Cumque viros illos Gainas accepisset, eisque gladium admouisset, eatenus tamen, ut cutem tantummodo stringeret; satis habuit eos dumtaxat exilio pœnas luere.] hæc Zosimus.

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

AVRELIIANVS ET SATURNINVS DEDVNT SE PRO REPVBLICA BARBARO. Socrat. lib. 6. cap. 6.

Commendata admodum fuit amplissimorum virorum virtus, cum pro redimenda salute Imperij sese ferocissimo barbaro dedi magna animi constantia passi sunt: nam de eis hæc Socrates rem gestam narrans: Cum postularet Gainas, ut Imperator Saturninum & Aurelianum, duos Consulares viros, ordinis Senatorij facile principes, quos ipsius conatus retardaturos suspicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etsi animo inuito, necessitati tamen parens temporis, concessit. Illi, utpote pro Republica mortem oppetere admodum

A modum cupientes, excelsa & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad cursum exercere solent, longè à Chalcedone Barbaro obuiam facti sunt, ad quemcumque cruciatum subeundum parati. Verum isti ab illo nihil perpeffi sunt mali: atque ille rem cupitam dissimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cum Imperator & Barbarus simul in templo essent, in quo corpus Euphemie martyris conditum & sepultum est; iurandum mutuo dant, se re vera alterum alteri non facturos aliquando insidias.] Sicque (subdit Sozomenus) Gainas arma deposuit, & Constantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum peditum Præfectura.] At cum hi hos nihil mali passos affirmant, non solum Zosimi, sed & Ioannis Chrysostomi refelluntur auctoritate, quorum sententia constat irrogatam illis fuisse exilij pœnam. Sed de his inferius.

a Socr. lib. 3. c. 4

B Ingressus autem Barbarus Constantinopolim, pacis larua contactus, quæ sunt pietatis atque quietis sibi præcipuæ curæ esse simulans, ecclesiam Arianis, quibuscum ipse posset sacros celebrare conuentus, ab Arcadio postulavit. Quid tum ipse Imperator, quidue Chrysostomus eius ciuitatis Antistes Ariano Duci resistens egerit, à Theodoro rem gestam exactè describente audiamus: Ille (inquit) labe aspersus Ariana, postulat ab Imperatore, vnum ex sacris sibi templis dari. Imperator autem respondet, se de ea re capturum consilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accersito, Episcopo scilicet Constantinopolitano, ei postulatam Gainæ exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat, orat, ut templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) istud ei pollicere, neque sanctum Dei canibus mades. Nam numquam equidem patiar, ut qui Deum Verbum sanctè & augustè laudibus & hymnis celebrant, expellantur à sacro templo; idemque tribuatur iis, qui contra eum loquuntur blasphemias. Atque ne Barbarum illum omnino metuas, Imperator: sed me & illum in vnum locum conuoca, tuque silentio vtriusque nostrum sermonem ausculta. Ego certè me hominis linguam refrenaturum spero, persuasurumque ne postulet quod ei concedi non debeat.

GAINAS CONSTANTINOPOLITANENSIS POSTULAT ECCLESIAM ARIANIS DARI. Theod. lib. 5. cap. 32.

Quibus auditis Imperator, vehementer lætatur, & postridie eius diei vtrumque accessit. Gainas quidem promissum exposcit. Magnus autem Ioannes respondet illi ex aduerso: Non licere Imperatori, qui pietatem colere instituat, aliquid contra res sacras temerè moliri. Cui quidem dicenti, templum sibi dari oportere: respondet Ioannes, templum sacrum apertum esse, neminemque eum prohibere, quo minus in eo, si libeat, præces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius sectæ sum, & cum hominibus eius sectæ vnum sanctum templum habere postulo: atque istud quidem non immeritò peto, quippe qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At præmia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longè superant: nam Dux es, & honore Consulari dignatus. Quinetiam tecum debes considerare, quis fueris olim, & quis iam sis; quæ etiam præterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque vestimentis indutus esses cum Istrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animum, quam pauci sint labores, & quam ampla præmia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus esse.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, obstravit Gainæ, atque adeò obmutescere coegit.] hæc tenus de congressu Ioannis Chrysostomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibusque contingas illud Apostoli: Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum.] Etenim qui iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis conditiones accipere, ut tamen velamento pacis tyrannidem violentus arripere; idem ipse ab inermi vincitur sacerdote, cogiturque à cœptis desistere, quæ instigatione Arianorum magnis spiritibus petere aggressus erat: vsque adeò, ut in ea ciuitate, vbi ipse præsidio militari summam rerum sibi vendicabat, cogatur, ut hæreticus à sacris extortis, carere basilica. Vnde tibi, Chrysostome, tanta fiducia, ut quem paucant Præfides atque Reges, tu nullo penè negotio, ut puerum, virga compestas? Illud vti que modò dictum Apostolicum nobis occines: Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia Deo.] quibus non iura tantum Ecclesiæ seruantur illæsa, sed ipsum Imperium, & leges publicæ defensæ, custoditæque subsistant à barbarorum ac tyrannorum insultibus. Nam audi, quæ à Theodoro omissa, Sozomenus addat: Exprobrauit tunc Ioannes Gainæ, & quod Imperatoris patri (nempe Theodosio) tum seruatus iurando

CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA.

a Socr. lib. 3. cap. 4.

CHRISTI
400.ANASTASII PAP.
3.ARCAD. & HONOR. IMPP.
6.

promiserit, se benevolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipsum denique, erga ipsius filios, erga leges esse conseruaturum, quas tamen iam irritas facere conaretur. Simulque cum hæc diceret, legem ostendebat, quam Theodosius fanciuerat, cum sectarios omnes arceret, ne intra mœnia conuentus agerent. Deinde conuersa ad Imperatorem oratione, eum hortabatur, vt latam aduersus ceteras hærefes legem conseruaret: simulque consulebat, satius esse Imperio cedere, quam proderi domum Dei, & à religione deficere. Atque is quidem ad hunc modum vtiliter vsus loquendi libertate, nihil innouari passus est in ecclesiis sibi concreditis.] hæc ipse: quibus videas, lector, quam malè consulant impij illi, qui regnandi studio, religionis omnem rationem posthabendam esse, scriptis æquè impijs prodidere.

Quæ autem hæc fuerint consecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam infringere iusiurandum, & ciuitatem euertere cogitabat. Quo tempore & cometa has insidias portendebat, qui supra ciuitatem maximus apparuit, ad ipsam vsque terram ferme pertingens, & qualis antea numquam fuisse dicitur. Tentarat autem primùm argentariorum tabernas inuadere, quòd se hinc pecuniarum aceruos conuafaturum esse speraret. Rumore sparso quòd ista decreuisset, & argentariis proinde præfentes maximè opes abscondentibus, neque pecuniam in mensis (vt solebant) publicè amplius proponentibus: noctu turba barbarorum immissa, præceperat succendi Palatium. Illi autem perculsi, re infecta, reuersi sunt. Nam cum propè accessissent, videre sibi visi sunt multitudinem armatorum vastis corporibus formidabilium. Suspicati ergo nouitium esse exercitum, nunciauerunt Gainæ. Ille verò (sciebat enim nihilo plures solitis milites in vrbe degere) dictis fidem adhibere volebat. Ceterùm cum & in sequenti quoque nocte missi alij idem annunciaissent quod priores illi: ipse progressus, oculatus testis fuit admirandi spectaculi. Ratus igitur sua gratia conuenisse ex alijs vrbibus milites, ac noctu custodire vrbem atque Palatium, interdiu verò latitare.] hos quidem Angelos custodes vrbis fuisse, cum præter milites Prætorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit; quòd Socrates quoque testatur. Inter hæc (subdit Sozomenus) Gainas simulat se dæmonio vexari; & quasi oraturus, ecclesiam occupat eam, quam in honorem Ioannis Baptistæ Imperatoris pater in Hebdomo construxerat, ad septimum videlicet ab vrbe distantem lapidem. Ex barbaris autem alij in ciuitate manserunt, alij vnà cum Gaina egressi sunt. Clanculum verò arma & telorum pharetras femineis vehiculis impositas secum eduxerunt. At cum deprehensi essent, portarum vigiles interfecerunt, quòd hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu repleta fuit, haud secus ac si iam capienda esset.] At decedendi ab vrbe Gainæ aliud consilium fuisse, Zosimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipse recens Præfectus creatus erat, inde abduceret, atque per diuersa loca dispergeret, ne vrbi inuadendæ à barbaris præsidio essent; relictis ibi tantùm Gothis militibus, qui opportuno tempore, data tessera, vrbem inuaderent. Sed rem sic compositam interuertit diuinum auxilium. Nam (vt idem ait Zosimus) Gainas, anticipato tempore datæ tessera, impedimento fuit, quo minùs barbari vrbem in suam potestatem redigerent. Excitato enim tumultu à custodibus murorum, ob Gainæ inuasionem; cum qui intus erant Gothi, imparati essent offensi, à civibus occisi sunt.

Sed inchoatam semel rem gestam, à Sozomeno paulo diuersè narratam, iam prosequamur, cum subdit post cædem portarum custodum, & egressum Gainæ: Præsentibus (inquit) malis remedio fuit consilium sanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gainam declarat hostem, & relictos in vrbe barbaros interfici præcipit. Hos itaque milites adorti, plerosque occidunt: appellatam verò Gothorum ecclesiam incendunt: hic enim veluti in templo consueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, occlusis foribus.] Porro ecclesiæ incendium à Zosimo aliter ita describitur: In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbis barbari, numero plures quàm septies mille, Christianorum ecclesiam aulæ proximam ingressi sunt, asylum hoc saluti suæ tuendæ quærentes. Hos Imperator hoc ipso in loco interfici iubebat, quem eis ad euertendam facinorum admissorum iustissimam pœnam non satis idoneum esse volebat. Hæc præcipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex asyulis ipsos extrahere, quòd vererentur ne barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarij (sic enim vocant) impositum est; vt eo per dispositos ad id

PARAT IN-
CENDIUM
AVLAE ET
SVBICERE
VRBEM.

GOthi cum
ecclesia
svccensit.

Zosim. ead.
lib. 5.

CHRISTI
400.ANASTASII PAP.
3.ARCAD. & HONOR. IMPP.
6.

A ad id homines occupato, tignis illis succensis, barbaros peterent; idque continuò factitantes, ad interneconem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuisset, barbari quidem interempti sunt: sed visum est iis qui valde Christianissabant, magnum in vrbe media piaculum esse commissum.] hætenus de his Zosimus.

Post hæc autem Gainas maiori æstuans ira, quòd se hostem Reipublicæ declaratum, succisaque prodicionis stamina quæ texuerat, atque suos in vrbe occisos esse cognouerit; infesto exercitu oppida peruadit Thraciæ, omnia cæde atque incendio miscens. Cum ad huiusmodi auertendam populorum cladem, legatum missum fuisse sanctum Ioannem Chryso- stomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis: Id temporis, aliis omnibus velut metu perculsis relictis, itum est ad Ioannem inuidiissimum illum Christi bellatorem: suadetur ei, vt legatus ad Gainam profisciscatur. Ille verò, nulla habita ratione vel disceptationis contra Gainam antè susceptæ, vel simultatis inde ortæ, prompto animo in Thraciam contendit. Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defensione considerata, longo interuallo ei lubens procedit obuiam: atque prensans illius dexteram oculis suis apposuit, liberosque sacra eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infestissimos afficere pudore & obstupescere solet.] hæc Theodoretus. Sed quid hæc legatione actum fuerit, silentio prætermisit: nec quemquam alium hæc attigisse scimus, nisi vnum Metaphrastem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tunc suasionem Chryso- stomi, pacem Gainam cum Arcadio contraxisse. Certè quidem ad liberandos oppressos & malis exagitados eum profectum esse, & inter alia, vt Aurelianum Consulem & Saturninum exilio solueret, eiusdem Chryso- stomi homilia fidem facere videtur, cuius est huiusmodi titulus: Beati Ioannis Chryso- stomi homilia, cum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egressus esset à ciuitate.]

Regressus namque Constantinopolim ipse Chryso- stomus, negotiò, cuius causa legatione functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem; cuius hinc exordiù intexere, pro rerum gestarum assequenda veritate, dignum existimamus: sic enim se habet: Multo tempore silui, & post longum temporis spatium ad charitatem vestrâ reuersus sum. Quamquam id non accidit vlla vel animi focordia, vel corporis desidia. Sed abfui tumultus componens, fluctus sedans, tempestatem corrigens; eosque qui iam demergi cœperant, ad portum & in tranquillum, porrecta manu, deducere studens. Sum enim communis omnium pater: eoque necesse est curam agere non tantùm eorum qui stant, sed eorum quoque qui collapsi sunt: non illorum modò qui secundis nauigant ventis, sed & illorum qui tempestate iactantur: non eorum modò qui in tuto sunt, sed illorum qui periclitantur. Harum sanè rerum gratia reliqui vos ad temporis spatium, obambulans, exhortans, obtestans, supplicans, vt à Domino ea calamitas dissolueretur. Posteaquam autem in amœnis illis ac tristibus finis est impositus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto estis, qui multa cum tranquillitate nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempestatem sedarem: ad vos reuersus sum, ne qua tempestas exoritur. Ad illos discesseram, vt eos à molestiis liberarem: ad vos redij, ne in similes molestias incidatis, &c.] Post hæc enim aduersus incertum statum diuitiarum (vt fecerat cum inuectus est in Eutropium) vehementi differit oratione: quòd recens exemplum opportunum argumentum suppeditaret; dum qui præcipuas in Republica dignitates fuerant consecuti, iidem in miserimum mox statum prolapsi fuissent, vt arbitrio furentis barbari eorum vita penderet.

Sed quæ reliqua sunt rerum gestarum Gainæ, Socrates ita describit: Cum Cherrone sum aduentaret, inde traicere & Lampfacum profiscisci maturat, vt partes versus Orientem vsque ex eo loco suæ ditioni subiiceret. Vbi verò Imperator copias per terram, perque mare ante eius aduentum illo miserat, miraculum planè insigne diuina prouidentia illic denuo editum fuit. Nam cum barbari nauigijs carerent, rates fabricari, inque illis transmittere cœperunt: Romanorum classis eodem fermè momento ad nauigare, Zephyrus gra- uiter spirare. & vt Romani nauibus faciliè traiecerunt; sic barbarorum maxima pars pariter cum equis in ratibus tempestatibus violentia huc illucque agitata, ab se mutuo disiecta fuit, marisque fluctibus obruta periit; nonnulli autem à Romanis demersu interierunt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore è medio sublata est. Gainas verò inde digressus, & per Thracias fugam faciens, in alias Romanorum copias fortè incidit, à quibus ipse simul cum barbaris, qui cum eo erant, peremptus est. Atque ista quidem obiter de Gaina sint à nobis commemorata. Quòd si cuiquam

LEGATIO
CHRYSOSTO-
MI AD GAINAM.

Theod. lib. 5.
c. 33.

IOANNES
CHRYSO-
STOMVS EX
OCCASIONE
OBLATA
CONCIO-
NATVR.
Chryf. hom.
eodem titul. &
de Auaritia.

Socrat. lib. 6.
cap. 6.

GAINAS SV-
PERATVR
ET OCCI-
DITVR.

quam placet res in eo bello gestas accuratè cognoscere, legat Gainam Eusebij Schola-

Soz. lib. 7. 4.

GENTILES PLURES AD FIDEM CONVERSI.

Chryf. hom. 41. in Act. Apost.

MONACHI ORIGENISTAE PERVENIUNT CONSTANTINOPOLIM.

Luce 18.

Galat. 2.

TURPIS CONTENTIO IN ECCLESIA.

Apud Hieron. epist. 67.

Hier. ep. 78.

At non prætermittimus dicere, hæc omnia adeò dira, quæ Constantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij provenisse. Etenim viso in aère tam ingenti atque prodigioso comete, imminenteque super ceruicem civium barbarico gladio, confluebant ad baptisimum Gentiles, & alij conuersi sunt, suæ ipsorū salutis hæcenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chrysostomus in homilia in Acta Apostolorum, quam sequenti anno habuisset, suo loco dicturi sumus: ait enim: Nōne superiori anno concussit Deus civitatē totam? Quid igitur? Nōne omnes ad illuminationem currebant? Nōne scortatores & molles & effeminati, dimissis possessionibus & locis, in quibus conuersabantur, conuersi sunt & facti religiosi? & inferiūs: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, sed iterum paulatim defluerunt, & collapsi sunt? Aut semper cælum clamans, quòd Dominum habeat, &c.] redarguit enim pluribus eos, qui post elapsum periculum ad eadem sint reuersi peccata.

Contigit hoc ipso quoque anno, monachos Origenistas pulsos à Theophilo ex Nitriæ monasteriis, necnon de Palæstina, quo abierant, eiectos, peruenisse Constantinopolim, & apud sanctum Ioannem Chrysostomum exclamasse contra ipsum Theophilum Episcopum Alexandrinum, aduersus eum omnia commouentes: quorum occasione, magno turbine Orientalis Ecclesia exagitata est. Qualisnam autem ea tempestat atque procella fuerit, breui compendio à sancto Hieronymo paucis istis perstringitur post enarratas præclaras res gestas in hac causa à sancta Marcella, cuius opera factum fuit, vt Origenistæ Romæ detecti, sententia sedis Apostolicæ damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbos transgressus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas veniens filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita vt Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum patricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quæ dicuntur inferiūs, poteris fortasse conicere. Hæcque summa rerum, sed singula ordine temporum sunt inferiūs disponenda.

Magnam sanè ac luctuosam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduersus E Christianos, vel hæreticorum aduersus Catholicos, iniquorumue aduersus probos ac iustos, sed sanctorum aduersus sanctos (quod pro monstro habitum est atque portento) conflictatio & dira persecutio describatur. Ac primùm quod ad exquisitam temporis rationem spectat. Quos constat ex litteris superiūs recitatis Theophili ad Epiphanium, Ægypti monachos post Concilium Alexandrinum anno superiori habitum, vulgatamque ex eo Synodicam, ex Ægypto primò, & Palæstina deinde fugatos, Constantinopolim nauigasse: illuc iam hoc anno peruenisse, sanctus Hieronymus epistola ad Pammachium & Marcellam data hoc itidem anno, cum prima Theophili Paschalis epistola scripta est, anno nimirum sequenti à Synodica missa, aperte significat; vbi hæc in ipsos: Quid opus est obsidere Propontidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei

com-

A commutate, &c.] hæc S. Hieronymus in eos qui accusationum plaustra in Theophilum Constantinopolim intulerunt, vt inferiūs dicemus. cum verò de prima Paschali eiusdem Theophili meminit hoc anno (vt demonstratum est) data, de Synodica antè vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur] planè significans ex Synodo scriptam, de qua mentio facta est.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Ægypto primùm, inde verò è Palæstina fugati, Constantinopolim se contulerunt, Theophilus ad S. Epiphanium scribens, antesignanorum nomina referat, nempe Ammonium, Eusebium, & Euthymium: sed & Dioscorum addit Socrates. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accusationibus nauem onustam Constantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Vt ex his intelligas mores hæreticorum, atque schismaticorum; nimirum cum damnati sunt, iudicio Episcoporum non tantùm non acquiescere, vel prouocare ad sublimius Catholicæ Ecclesiæ tribunal, sed ad sæculare mox iudicium, ad Imperatorum rescripta, si quæ possint quauis occasione subripere fauore potentium, aduolare. Isti igitur quòd scirent Theophilum per se suosque familiares Episcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuersas prouincias misisse legatos vnà cum epistolis, quibus ipsorum damnatio iudicio Episcoporum significabatur esse decreta, anteuertere conati eos, Constantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quænam autem fuerint quæ isti in Theophilum obieçarunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quòd iidem auctores erga Origenistas in hoc procliuiore sese esse declarent; equidem ab aliquo Origenistarum, vel alio qui faueret causæ Chrysostomi aduersus Theophilum, ab eis accepta esse, facile possumus intelligere. Sed mendacia ipsa aperti arguemus erroris. Sozomenus igitur rem gestam sic exorditur:

Apud Hier. epist. 67.

Socrat. lib. 6. cap. 7. ORIGENISTAE QUAR IN THEOPHILUM.

Sozom. lib. 8. cap. 11.

HÆRESIS ANTHROPOMORPHITARUM AB ORIGENISTIS IMPINGITUR CATHOLICIS.

C Interea temporis, haud multo antea, exorta quæstio per Ægyptum mouebatur, oporteat ne Deum ανθρωπομορφον, hoc est, humana forma præditum, credere? Huius autem sententiæ plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui præ simplicitate sine examine Scripturam sacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quæcumque alia huiusmodi audire consueuerant. Illi verò qui reconditum in verbis sensum considerabant, diuersum sentiebant; eosque qui talia dicerent, aduersus Deum simpliciter blasphemos asseriebant. Ac Theophilus etiam in Ecclesia hanc sententiam amplectendam esse docebat; & in epistola, quam ex consuetudine de festo Paschali scripsit, & incorporum cogitati oportere Deum admonuit, & humanæ formæ exortem. Quod quidem vbi Ægyptiorum monachis innotuisset, Alexandriam sese conferunt, & in vnum congregati seditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterum ille cuestigio etiamnum tumultuantibus appatens: Perinde (inquit) vos aspexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abundè compescuit, adeò vt etiam iram ponerent. Itaque (inquit) si sic re vera sentis, etiam libros Origenis damnato, cum illi suos lectores in istam sententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iam pridem illa sententia stetit, ac faciam, vt videretur vobis. Nam & ipse non minus quàm vos illis succenseo, qui Origenis opinionem sectantur. Atque ille quidem fraterculus istos ita mitigatos dimisit, ac seditionem soluit.] hæc ipse.

Sed antequam vterius scripta à Sozomeno prosequamur, hinc sistendum, vt assertum à Sozomeno atque Socrate commentum, & ab aliis eorum fidem secutis acceptum, manifesti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuisse omnibus Origenistis, impingere cunctis Catholicis hæresim Anthropomorphitarum. Id quidem satis intelliges, si in memoriam reuoces, quæ à S. Hieronymo aduersus Ioannem Hierosolymitanum fauentem tunc Origenistis in epistola ad Pammachium scripta sunt, & quæ idem S. Hieronymus ad eundem scribit aduersus Origenis errores: meminereque S. Epiphanium, quòd Origenistas insectaretur, à Ioanne Hierosolymitano eiusdem Anthropomorphitarum hæresis in crimen adductum, cum contra eum publicè pro concione inuectus est, vt ipse sanctus Hieronymus in eum scribens tradit his verbis: Recordare, quæso, illius diei, quando ad horam septimam inuitatus populus, spe sola quasi postea auditurus Epiphanium esset, detinebatur; quid tum concionatus sis, nempe contra Anthropomorphitas, qui simplicitate rustica Deum habere membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in senem dirigebas, volens illum suspectum facere stultissimæ hæreseos.] hæc ibi, superiūs suo loco alia occasione iam dicta, hic verò necessariò repetita, vt intelligas quæ peculiariter erant Origenistarum

DE ANTHROPOMORPHITARUM CALVMNIA.

Hier. epist. 61.

Hieron. epist. 65.

rum; atque mirari desinas, si Theophilum illi eius hæresis astruerent defenforem, Ægypti A verò monachos auctores; qui in tantum virum, quem etiam præ egregia sanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerantur hæretici Ariani, tanta obiicere non sunt veriti.

^a Ruffin. in necl. lib. 1. tom. 9. edit. Victor. CALVMNIA ORIGENI- STORVM IN ORTHODO- XOS. Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obiiciens, ait: Cum in quodam supradicti operis loco, quem interpretati sumus, quæstio haberetur aduersum eos, qui Deum corporeum dicunt, & humanis eum membris habituq; describunt, quod asserere præcipue Valentinianorum & Anthropomorphitarum hæresis solet, cui isti accusatores nostri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduersus quem scripsit, ista dicens, eius hæresis infamavit: à qua blasphemia quàm procul abhorruerit, omnes sciunt.

^b Hier. epist. 61. & 65. ^c Cassian. col. 10 c. 2. 3. 4. ^d Gennad. de Vir. illust. c. 33. ^e Sozom. lib. 8. cap. 12. Sed vnde (inquis) hæc Origenistis, vt eiusmodi notam hæresis inurerent Catholicis omnibus recte sentientibus? Ex eo vti que, quòd cum ipsi Origenis sectantes errores, eo de- B mentia peruenissent, vt nec corporibus nostris post resurrectionem membra tribuerent, sed transformanda illa in lucidos aëreos globos, ex Platonis sententia ab Origene accepta assererent: si nostri diuinæ Scripturæ auctoritate, instar Christi resurgentis, in resurrectione singulis corporibus membra singula fore dicerent, illi mox astuta teigiuerfatione dicebant, esse ea intelligenda, sicuti cetera eiusdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per allusionem membra tribuuntur. Qui verò diuersa sentirent, eosdem crassioris mineruæ homines ac rudes ridebant, ac dicentis illis insectabantur, cum eos (vt suo loco dictum est) Pilositas, à pilis, quasi ipsi non membra tantum, sed & pilos tribuerent corporibus resuscitatis, appellabant. At hæc ipse pluribus sanctus Hieronymus in epistolis ad Pammachium scriptis tum aduersus Ioannem Hierosolymitanum, tum etiam aduersus Origenis errores confutat. Ceterum eiusmodi hæresim Anthropomorphitarum fuisse hoc tempore C apud nonnullos Ægypti monachos, si credimus Cassiano Origenistarum olim affini (nam & Pelagianis fauit) satis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuisse sententia, idem affirmat: cum alioqui ipsum Theophilum epistolis suis insectatum esse Anthropomorphitas monachos, tradat, sicut & Gennadius, & ipse Pelagianorum affinis. Ceterum in ipsis Theophili Paschalibus, quæ extant, epistolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduersus quos longa disputatione disseruisse, citati nuper auctores tradunt: neque sanctus Hieronymus, qui de eisdem sæpè meminit, quicquam aduersus eos ipsum posuisse in illis, commemorat. Sed cceptam Sozomeni narrationem prosequamur, qui ait:

Fortasse tunc temporis sublata omnino fuisset ista quæstio, nisi consopitam iam ob inimicitiam priuatam suscitasset ipse Theophilus, insidiatus Ammonio, & Dioscoro, & Eusebio, D & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cum fratres essent, celebres euassisse inter eos qui apud Scetin philosophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Ægypti monachos illi carissimi erant, quos & congerrones plerumque sibi & familiares adiungebat, ac Dioscorum etiam Hermopoleos Episcopum constituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduersus Isidorum suscepta; quem, defuncto Nestario Episcopo Constantinopolis, in Episcopatum sufficere studuerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum secta ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersam: Theophilus autem, quasi hanc inconsideratè mysteriis communicare passus esset, antequam priorem sectam abnegasset, presbyterum accusabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Ecclesiæ præscripto, & ex mandato Theophili se mulierculam in communionem admisisse, asseuerabat; eiusque rei testem aiebat esse Isidorum. Atque is quidem vti tunc temporis R- E mam fortè missus erat, ita demum reuersus, Petrum vera dixisse testatus est. Theophilus igitur indignatus, quasi calumniis circumactus esset, vtrumque Ecclesia expulit. Atque hæc quidem nonnulli sic referunt.

^a LIAE CAUSAE DISSENSIONVM PRAETENSAR. Ceterum ego ex viro fide digno, qui cum hisce monachis conuersatus fuerat, duplicem cognoui causam extitisse Theophilo inimicitia aduersus Isidorum suscepta: alteram communem illi cum presbytero Petro, quòd hi ipsum à sorore sua hæredem fuisse scriptum, testari detrectassent. priuatam alteram, quòd Theophilo tamquam in ecclesiarum structuram capere volenti infumendas non concessisset pecunias eas, quæ sibi, vt pauperum dispensatori, multæ afferebantur: sed præstabilius esse diceret, ægrotorum corpora, quæ veriùs templa Dei cogitare possumus, & ob quæ pecuniæ ipsæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quàm parietes ædificare.] Probè intelligis, pu- to, le-

A to, lector, ex Origenistarum officina esse depromptam historiam, qua causæ huiuscemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cum auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos studentes erroribus Origenis, iustè pieque indignationem Theophili meruisse. Quomodo autem Isidorus iste fuerit Origenistarum antesignanus, quæ de eo superius dicta sunt, consule. Sed subdit Sozomenus:

Verum siue ob hanc, siue ob aliam causam à Theophilo excommunicatus Isidorus, Scetin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad sodales. Assumptis igitur quibusdam secum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Isidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, se id facturum, promptè pollicitus esse dicitur. Sed elapso aliquo tempore, cum nihilo plus ipsis succederet, ac manifestum iam esset quod Theophilus ipsos falleret; maiori quodam cum apparatu reuersi, postularunt vt promissa præstaret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ custodiæ tradidit, vt reliquis metum incuteret. Sed ea spe frustratus est. Siquidem Ammonius, eiusque socij, quia Custodiæ præfecto ad suppeditanda captiuis necessaria aduenire videbantur, facillè intromissi sunt: ingressi autem rursus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, se istos homines ad se vocare. Verum illi primum, vt ipse eos educurus veniret, postularunt: Neque enim æquum esse, eos, qui contumelia publicè affecti essent, clanculum è custodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatos, quasi non vltèrius offensurus, dimittebat; secum interim frendens ac stomachans, rationem meditabatur, qua illos posset lædere. Cumq; sollicitus esset quidnam his facere posset mali, qui possessiones nullas haberent, qui omnia præter sapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

C Itaque cum ex iis quæ præsentibus cum ipso disputarunt, eos his infensos esse sciret, qui Deum humana forma præditum esse docent, quoniam Origenis erant sectatores: ipse quamquam aliter sentiret, cum vulgo monachorum conspirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim disputationibus ad formam compositis sese in mutuam sententiam inducere dignati sunt: sed ad conuicia se semet conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum esse statuebant, Origenistas appellabant; hi verò Anthropomorphitas, eos qui contrarium sentiebant.] hæc ipse. Sed vides quàm futilis afferatur prætextus pro Origenistarum excusatione, cum mendaciter ea minus digna asseratur causa, quasi Origenistæ sint nominati, cum alioqui ea in re iidem sentirent eadem cum Ecclesia Catholica: cum tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, iidemque turpissimi, quorum causa illi vere Origenistæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, historiam ab ipsis Origenistis confictam, dum commenti sunt remotissimas causas indignationis Theophili; à quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, sed quæsitos in eremo fugatos ab eo fuisse, nec ab Ægypto tantum, sed è Palæstina, epistolaris historia omnium fidelissima superius recitata declarat. Sed subdit idem auctor:

Ammonius autem ac Dioscorus, intellectis insidiis, Hierosolymam secesserunt, & inde Scythopolim venerunt, quòd eam habitationem sibi accommodatam esse ducerent ob frequentiam palmarum, quarum foliis utebantur ad consueta monachorum opera. Sectabantur enim ipsos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quosdam Constantinopolim emisit, tum vt iam antea in tempore calumnias quasdam sererent aduersus illos, tum vt obstitèrent, si qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Constantinopolim traiecit, & cum eo Isidorus, qui communi studio id agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Episcopo detegerentur insidia, quæ ipsis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo studiosum, sibi opem legitimè posse ferre.] Hæc dicta à Sozomeno pluribus vides conferta esse mendaciis: ante enim monachos hos expulsos à Palæstina, Constantinopolim profectos esse, sed nec cum eis Isidorum fuisse, litteræ ipsius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & significatur, ab Epiphanio ipso, non autem à Theophilo Constantinopolim tunc missum esse legatum, qui hos iam esse in Synodo condemnatos, Ecclesiam illam redderet certiozem. Ipse autem Theophilus in alias regiones misit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Ecclesias de iisdem cauendis commonefaceret, vt suo loco superius dictum est. Sed à quo Sozomenus eiusmodi est mutuatus historiam? Inuenies planè eadem fermè & alia à Palladio, & ipso iam dudum Origenista, esse conscripta: quantum autem ipse eiusdem sectæ hominibus fauerit, consule ipsius Laufraca, vbi totus versa-

QVIB DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTI SINT ORIGENISTAR.

ORIGENISTAR TRANSFERUNT SE IN PALAESTINAM.

Soz. lib. 8. c. 13.

REDARQVIVR FALSI-TATIS HISTORIA DE ORIGENISTIS. Apud Hier. epist. 67.

verfatur in laude Ifidori ac confodalium monachorum: sed de ipfo reuoca in memoriam di-
sta fuperiùs tomo quarto. Vidisti igitur ipfum obuoluere diuerfis prætextibus veritatem,
aliasque adducere caufas, cur hi à Theophilo ex Ægypto & Palæftina expulsi traiecerint
Constantinopolim: cum tamen non recitaret tantum fuperiùs ea de re epistolæ vltro citroque
datæ id afferent; sed & Posthumiani testificatione, quem tunc contigit adesse Alexandriæ,
atque cuncta spectare oculis, non nisi occasione librorum Origenis hos omnes fugatos esse,
certum appareat.

Quod igitur à suspectis auctoribus tota historia de expulsis ab Ægypto monachis
Origenistis esse accepta noscatur; quodque insuper ex vtraque parte stare videas sanctissi-
mos viros: necesse est vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu ince-
dens, declinet in dexteram, vel sinistram: quod hætenus à nobis factum esse, puto, le-
ctor intelligis: sed præstandum id ipsum maiori studio in futurum, sollicitiusque curandum,
ne vel in minimo veritas læsa iacturam sentiat, instituti ratio non suadet tantum, sed im-
perat. Res quidem hætenus gesta est inter Catholicos & Origenistas: nunc verò cum
pro ipsis, licet non cum ipsis, stare videas sanctissimum atque doctissimum virum Ioan-
nem Chrysoftomum Constantinopolitanum Episcopum, mutata iam rerum facie, oratio
ipsa in aliud argumentum se transferat, opus est. De quo quidem illud in primis admo-
nendum putamus esse lectorem; cum sæpè contingat sapientissimos quosque falli, eosdem
tamen à sapientia & insita probitate non excidere, cum nimirum ad ea, quæ agunt, recto
finceroque mentis feruntur intuitu. Quis enim aded ingenio perspicax, industria solers,
atque rerum vsus experimento probatus, vt falsis subreptionibus, illorum maximè, qui
omnem extrinsecus sanctitatis speciem præ se ferunt, non decipi interdum contingat? cum
& ipsos etiam Prophetas ad futura noscenda Spiritu Dei imbutos, quòd non semper eodem
numine afflari detur, acciderit sæpè aliqua ignorasse præsentia, eosque præterisse ob oculos
posita. Quamobrem Euangelica illa norma sunt actiones hominum metiendæ: Si oculus
tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & sicut lucerna fulgoris illuminabit
te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroque animo aliquid operari, etsi quid perpe-
ram inde oborti contigerit, ad suum reuocans principium opus, inuenias vnde auctorem
excuses. Cum igitur de sanctissimorum virorum Epiphani, Hieronymi (vt de Theophi-
lo dicere prætermittamus) atque Ioannis Chrysoftomi optima mente dubitare, religio sit;
quæcumque ab eis acta sunt, in meliorem partem accipias necesse est. At iam de rebus Con-
stantinopoli gestis narrationem inchoemus, & quæ à diuersis eo argumento sunt scripta, in
medium adducamus.

Porro eiusmodi historia ab Origenistis primùm descripta, eorumdem stylo (vt vidimus)
lancinata potius quàm exarata cognoscitur: vt de illis illud Ezechielis iure dici possit: Deli-
nierunt parietem absque temperatura.] dum causam obortam occasione Origenis errorum,
in criminationes Theophili conuerterunt; cum nulla fermè apud eos sit mentio de damnatis
in Concilio Alexandrino iisdem hæresibus Origenis, neque de iudicio Episcoporum in
eamdem sententiam conspirantium, duce sancto Epiphanio in Cypri insula; aut (quod dif-
simulandum non erat) de sententia Anastasij Romani Pontificis, eiusdemque litteris datis
ad diuersarum prouinciarum Episcopos, vel Synodis ea de causa diuersis in locis in Occiden-
te habitis, vt à Venerio Episcopo Mediolanensi, à Chromatio Episcopo Aquileiensi, & aliis.
Sed rebus tantis silentio sepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum cri-
minibus, hi quos diximus, historiam texuere; atque in primis Palladius, cum hæc ait:
Ingenti illi necessitate, loca in dies mutare compulsi, tandem regiam ad urbem peruene-
runt, in qua erat diuina manu ad curam indigentium Ioannes ordinatus Episcopus: procum-
bentesque ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam passis, atque va-
statis horum studio, qui hoc potius quàm benefacere consueuissent.] hæc ipse. aded nam-
que fuit horum monachorum, ad commiserationem inducendam, cum verbis ipse quo-
que corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes sciret hos ab Epiphanio
Synodicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minimè denegarit. Vnde
idem subdit Palladius:

Stetit Ioannes, & vidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, sa-
cris sudoribus infectam: compunctusque iuxta Ioseph, pro fraternitatis studio in lacry-
mas soluitur; percunctatus ab eis, quisnam aper de silua, aut singularis fera huic sæcun-
dissimæ & lætissimæ viti inuidisset. Ad hæc illi: Sede (inquit) Pater, nosque vtrumque
vulneratos

FACTA HO-
MINYM
QUALITER
METIENDA.

Luce 11.

HISTORIA
DE ORIG-
ENISTIS AB
ORIGENI-
STIS DE-
SCRIPTA.
Ezech. 13.

Pallad. in
dialog. de Vit.
Chrysoftomi.

MONACHI
APVD IOAN-
NEM AGUNT
ADVERSUS
THEOPHI-
LVM.

A vulneratos Theophili Papæ vesania, curare stude, si tamen volueris nostrorum tumoribus
vulnerum obducere cicatrices. Nam si ipse quoque nos despicias, aut reuerentia, aut me-
tu Theophili; iuxta Episcopos reliquos, nihil iam superest nobis, nisi vt profecti ad Impe-
ratorem, ipsius opera pessima ad iniuriam Ecclesiæ publicemus. Itaque si opinionis Eccle-
siasticæ tibi cura est, persuade illi, vt nobis permittat in Ægypto remorari. Nihil enim
peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipsum.] Vides hæreticos non solum Ca-
tholicorum, sed sanctissimorum quoque virorum ad decipiendum compositam formam,
mentita larua, sibi superinducere? At quid tunc Ioannes Chrysoftomus ad hæc verba?
subdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facilè Theophili aduersus illos iram in gratiam transferri pos-
se, libenter hoc negotium sumit: admonensque viros, vt aduentus sui causam silentio re-
gerent, donec ipse ad Theophilum scriberet: & mansiones illis in ecclesia, quæ Anastasia
dicitur, ad requiem tribuens; ipse quidem necessaria victui non suppeditabat, sed eis reli-
giosæ mulieres ministrabant, ipsis quoque ex opere manuum necessitates suas ex parte sup-
plentibus.] Hæc cum de piis mulieribus dicat Palladius, inferiùs eodem dialogo ipse habet
eosdem monachos fuisse susceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij sponsa, nunc verò
diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ, de qua nos plura superiùs: cuius rei causa tradit
Theophilum eam maledictis incessisse. Sed quàm frigidè eandem ipse excuset, quam ea de
causa reprehendendam existimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipso Palladio per dia-
logismum in medium afferuntur. nam PALLADIVS: Constat (inquit) Theophilum ira-
cundiæ nimis obsecutum, illos abiicisse. Quicumque illi fuerint, siue hæretici, siue Catho-
lici, non tamen eos Olympias recipere debuit. THEODORVS. Bene illa, an malè fecisse
videtur? THEOD. Malè, vt dixi. PALLADIVS. Vmquam ne beneficentia culpatur?
THEOD. Et sæpè, cum scilicet in malos & non merentes emanarit. PALLAD. Quinam
igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator pavit, boni, an
mali? THEOD. Boni scilicet: quippe qui à Salvatore pasci meruerunt. PALLAD. Cur
ergo ordeaceis pasti sunt, si boni fuerint? THEOD. Fortè quia triticeï non aderant, fame
dominante.] vides rem ineptam: sed illud bene paulo post, cum Palladius subdit Olympi-
adem eos suscepisse, existimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem sentis. hoc itaque modo mo-
nachi etiam boni & mali erant: at fidelissima mulier suscepit eos vt bonos.] & inferiùs: Quid
ergo mali fecit Olympias imitata Dominum suum, qui pluit super bonos & malos, & super
iustos & iniustos Solem suum oriri facit?

O sententia præpostera nimis, omnem prorsus Ecclesiasticam dissoluens œconomiam! Nam
D si excommunicati ab Ecclesia, à priuatis quibuscumque, exemplo Domini, qui Solem suum
oriri facit super bonos & malos, recipiuntur: iam resoluitur omnis vigor Ecclesiasticæ disci-
plinæ, omnisque mox canonica censura languescens extinguitur. Quòd si Olympias excusan-
da suscipitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defensione dicendum: domum eius patuisse
Constantinopoli omnibus monachis, clericis, & Episcopis: aded vt etiam qui Ioanni ipsi in-
fensi erant Episcopi ab ea hospicio excepti fuerint, nempe (vt inferiùs Palladius docet) Seue-
rianus, Antiochus, & Acutius, qui præ ceteris operati sunt vt Ioannes in exilium deportaretur.
hos, inquam, Olympias excepit hospicio, Christi loco: vt appareat non humanæ gratiæ
causa, sed Christi tantum amore, ipsam eiusmodi ministerium opulentam feminam peregrini-
nis omnibus exhibere solitam. Et quod ad istiusmodi Ægypti monachos spectat: cur non ipsa
susceperet, quos sciret ab eius ciuitatis Episcopo non esse reiectos? haud enim eius facultatis
erat, scire an excommunicati à Theophilo isti fuissent, & iuste ne, an iniuste essent expulsi.
Quos enim sciret à tanto Episcopo, quantus Ioannes erat, peregrina communionem susce-
ptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantum communionem eos à Ioanne Chrysoftomo dignatos esse, qua sa-
crarum precum communicatio impartitur, non autem vsus sacramentorum, Sozomenus
tradit his verbis: Ille verò (nempe Chrysoftomus) ipsos viros, postquam venissent, comiter ex-
cepit, & in honore habuit, & in ecclesia preces fundere non prohibuit: ad mysteriorum ve-
rò communionem admittendos non censuit; quòd id ante causam cognitam fieri, non fas
esset.] hæc ipse. Vigeat namque illa vetus in Ecclesia consuetudo, de qua superiùs
actum est; vt peregrini aduenientes, seque Christianos esse profitentes, ad communes tan-
tum Ecclesiæ preces admitterentur; tunc verò & sacramenta illis impertirentur, cum se
esse Catholicos, fide certa docuissent. Porro præstitit his ipsis monachis Ioannes Chry-
softomus,

QUOMODO
A IOANNE
EXCEPTI
MONACHI.

DE OLYM-
PIADE EX-
CIPIENTE
MONACHOS.

b Iam, 6.

QUOMODO
EXCUSANDA
OLYMPIAS.

c Sozom. lib. 8.
cap. 13.
MONACHI
PEREGRINI
TANTVM
ACCEPTI.

sofomus, vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam; quod For- A matas litteras ab Episcopo, vnde discesserant, minimè attulissent. Ceterum nec peregrina quidem hi communione dignandi fuissent, si litteræ scriptæ in Concilio Alexandrino de eorumdem damnatione Constantinopolim peruenissent: quas illuc perferendas & ad alias Orientis Ecclesias, sollicitè Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris sæpius antè citatis, curauerat. At quomodo persuasione ministrorum Theophili, Ioannes abstinuit cum illis communicare, Palladius^a narrat his verbis:

^a Pallad. in dialog. vit. Chrysof.

Contigit etiam per idem tempus, quo dicti monachi Constantinopolim ad Ioannem uenere, Theophili clericos in ea vrbe esse; magistratum, qui ad Ægypti prouinciam mitterent, benevolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic versati essent.] hæc cum dicat ipse Palladius, vide quàm calumniosè id affirmet: nam missos à se Constantinopolim sanctissimos ad hoc viros, qui Origenistarum monachorum conatum B anteuertent, ipse Theophilus litteris ad Epiphanium scriptis declarat his verbis^b: Et tu (inquit) vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum & aliquem de clericis; sicut & nos de ipsis Nitriæ monasteriis patres monachorum cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsentem docere quæ gesta sunt.] hæc Theophilus. Sed pergit item calumniosè Palladius: His itaque Ioannes euocatis, interrogat, an præsentem monachos nossent. Illi verum testimonium perhibere viris, dicentes, se & viros nosse, & magnam illos iniuriam perpeffos esse. Si placet (inquiunt) domine, spiritualis communionis nondum illis consortium trade, ne Papam (Theophilum scilicet) contristes: ceterum in aliis omnia in eos officia humanitatis exerce: id enim tibi Episcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minimè admisit.] hæc Palladius: quæ si vera sunt, dicendum erit legatos huiusmodi à Theophilo ad hoc C missos, vt excommunicati Origenistæ vndique pelletentur, præuaricatores extitisse mandati.

^b Apud Hier. epist. 67.

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APVD THEOPHILVM.

Quid verò post hæc egerit ipse Chrysofomus, idem tradit sic dicens: Scripsit autem Theophilo supplicans, & hanc sibi vt filio ac fratri postulans gratiam, vt viros illos pacificè ad se reuocaret. Ad hæc Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, misitque quosdam ad huiusmodi certamina exercitatos, de quibus superius diximus; libellos vt porrigerent, admonens, quos more solito ipse dictauerat, aptum quidem & expressum mendacium continentes, variis calumniis opertum & obumbratum; & cum non posset illorum vitæ derogare, facit vt intra Palatium quasi magi digito notarentur. Monachi verò vbi aduertunt se nihil profecisse, verum & in maioris iræ præcipitum illum declinasse: plerisque in dignitatibus constitutos adducunt secum; omnesque anathematizantes hæresim, libellos Ioanni tradunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibusdam capitulis adiectis, quæ referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipsius fidei eos limitibus arceam. mihi certè ea recitanti perfectior quidem fides fortassis haberetur.

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rursum & per se ipsum & per Episcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiusmodi accusatione desisterent, Theophilo iterum ista scribens: In tantum maròris impulsus sunt viri isti, vt te datis etià libellis accusent. Iam quid tibi videtur, rescribe: non enim me audiunt, vt hac intentione discedant. Ad hæc Theophilus maiore inflammatus ira, monachorum fratrem Dioscorum Episcopum, qui in Ecclesiasticis rebus consenuerat, ab ipsa Ecclesia prohibet.] hæc ipse. sed id quidem factum antequam discederent Alexandria, quæ dicta sunt superius docent. Quid autem ad hæc responderit Theophilus, idem Palladius recitans eius epistolam, palàm facit. ipsa autem ita se habet:

^c Nicen. Concil. c. 6.

Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilij canones, sancientes^e Episcopum non iudicare causam extra terminos suos. Si autem ignoras, disce, & libellos contra me suscipere desine. Nam & si iudicari me opus sit: ab Ægyptiis magis, quàm abs te id fieri oportet, qui septuagintaquinque dierum itinere à nobis separatus es.] hæc Theophili ad Ioannem epistola. Quæ autem post hæc secuta sunt, habita temporis ratione, in sequentes reuicimus annos. Videas igitur ex his quæ hæcenus gesta commemorauimus, iustam causam Theophilum fouisse, cui in expellendis Origenistis totus ferme Oriens & Occidens consentirent. Ceterum quòd negarent monachi illi se hæreticos esse, obiectarentque non fidei causa, sed priuatæ inimicitæ gratia Theophilum in ipsos esse commotum; S. Ioannes Chrysofomus ea ita se habere ratus, operæpretium facturum existimauit, si inter eos ita dissidentes sequester accederet, ipsosque monachos redderet Theophilo obsequen-

EVSTA EXCVSATIO DE IOANNE CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

A quentes, eiusque gratiam adè abalienatam eisdem conciliaret: probè sciens in totius Ecclesiæ vertere detrimentum, si qui magni nominis erant monachi, ab omnibus exclusi per Orbem vagarentur extorres: vnde & fieret, vt si ijdeis re vera essent hæretici, grauiori fidei rectæ iactura, vndique ad sectam mentita sanctitate adsciscerent sibi foudales: Sin autem (quod profitebantur) pij essent atque moribus integri, inde accideret, vt quæ ipsi in Theophilum crimina iactare solerent, magno Fælium scandalo diffamarentur in omnes, eademque aspergerentur infamiæ labe vniuersi Orientales & Occidentales Episcopi, qui Theophili aduersus eos latam sententiam confirmassent. Quisnam igitur eiusmodi adè sanctum inter dissidentes conciliandæ pacis ostium in Chrysofomo reprehendere valeat, cum testificatione diuini illud constet oraculi^a: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem & annunciantium bona?] Sed planè præter B intentionem accidit, iuxta vaticinium Isaiæ^b, Et angeli pacis amarè flebunt] vt magnè iste pacis conciliator Ecclesiasticum bellum in se conuerterit. Quonam autem modo id acciderit, suo loco dicemus.

^a Rom. 10.

^b Isai. 33.

Pergamus autem reliqua recensere, quæ hoc anno ab eodem Ioanne Chrysofomo gesta sunt in causa Asianorum Episcoporum. Atque primùm quod ad tempus pertinet: hoc quidem anno sex ab eo damnatos esse in Asia Episcopos, ex his quæ de eis Palladius^c narrat, intelligere possumus. Dum enim ait, depositos à Ioanne Asiæ Episcopos, moxque post ipsius Ioannis exilium in pristinas esse restitutos Ecclesias, à quibus ante quadriennium ob ipsorum crimina eiectione erant: cumque Ioannis exilium postremum, quando hi receperunt Ecclesias, contigisse constet (vt suo loco patebit) anno Domini quadringentesimo quarto: depositionem eorum in hunc ipsum annum quadringentesimum C conijcere cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis spatium eiusmodi causam Asianorum Episcoporum ventilatam esse; constetque adhuc ingruente Gainæ tyrannide cœptam fuisse: vtique ab anno superiori deducendum est eius causæ principium, quo & decimateria currit Indictio, sub qua Palladius tradit venisse Constantinopolim Asianos Episcopos ad Synodum conuocatos, præsentem autem anno eos esse damnatos. Nos verò describemus hæc omnia ex ipso Palladio, qui omnibus præfens fuit. Rogatus enim sic à Theodoro^d: Ipse interfuisti, an ab alijs ea didicisti? Ad hæc Palladius: Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac causæ prosecutione illum deserui.] Ipse igitur sic rem exorditur^e:

CAUSA ANA- NORVM EPISCOPO- RVM.

^c Pallad. in dialog.

^d Pallad. ibid.

^e Pallad. ibid.

Tertiadecima distributione (hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur) venerunt Constantinopolim Asiæ Episcopi necessitarum Ecclesiasticarum gratia: nobiscum remorati D sunt, præsentibus & alijs Episcopis, ex Scythia quidem Theotimo (celebris est hic inter sanctos) ex Thracia verò Ammone Ægyptio, & ex Galatia Arabiano, Metropolitibus omnibus ac senibus, qui vigintiduum implebant numerum. Conuenientibus autem omnibus & communicantibus: obseruato Eusebio quidam Valentiniopolitanus Episcopus congregato Concilio, vna sabbati astitit, libellosque tradidit Synodo præposito (vt decuit) Ioannis nomine, contra Antoninum Episcopum Ephesi septem capitula continentes: Vnum quidem, quòd fufis sacris vasis, argentum in nomine filij deposuerat: Secundum, quòd sumptum de ingressu Baptistery marmor in suo balneo posuit: Deinde columnas ecclesiæ plures annos iacentes intra suum erexit triclinium: Quartum, quòd puer eius homicidium perpetravit, quem habet in ministerio irreprehensum: Quintum, quòd prædia relicta Ecclesiæ à Basilissa Imperatoris Iuliani matre vendidit, sibi que detinuit pretium: Sextum, quòd cum vxori propriæ abrenunciasset, rursus illi congressus est, filiosque ex ea procreauit.] Vides, lector, dari crimini Episcopo, qui vxore dimissa, eadem iterum assumpta suscepisset ex ea filios: vt certior fias eorum quæ superius inculcata sunt, etiam in Orientali Ecclesia coniugatos electos Episcopos, non nisi vxore dimissa, ordinari solitos, nec ampliùs ea vti. Sed addit idem Palladius: Septimum verò accusationis caput, quod pro lege atque decreto habet, ordinationes Episcoporum vendere pro modo reddituum: ad suntque & qui dederunt & ordinati sunt, & ipse qui accepit. Eorumque omnium probationes se habere asserbat.] Quidnam ad hæc Ioannes Chrysofomus tunc præfectus Synodo dixerit, ita subdit:

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA XII. EPISCOPO.

ACCVSATIONVM CAPITA.

EUSEBIVS ACCVSATOR VAGET IV- DICIVM.

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Eusebio: Frater Eusebi, quoniam sæpe fit, vt accusaciones quæ sunt perturbato animo, probationibus idoneis careant: desine, quæso, Antoninum fratrem accusare. Nobis curæ erit, tristitiæ causas amouere. Ad hæc ille exasperatus

speratus, durioribus vtebatur verbis, aduersus Antoninum totus efferuens, atque in accusa-
tione persistens. Horratur itaque Ioannes Paulum Heraclia Episcopum, qui Antonino stu-
dere videbatur, vt eos in amicitiam copulare contenderet. Surgensque ecclesiam ingressus
est vnà cum Episcopis erat enim sacrificij tempus. Pacem verò populo ex more imprecatus,
sedit cum Episcopis reliquis. Clàm autem introgressus accusator Eusebius coram populo
omni & Episcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans Ioannem sacra-
mentis horrens, quibus salutem quoque Principum addidit, tanto cum tumultu, vt putarent
populi, eius impudentia territi, eum à Ioanne petere vt vitam sibi à Rege impetraret. Ioan-
nes vbi viti aduertit instantiam, ne in populo perturbatio vlla oriretur, libellum sumpsit: le-
ctisque diuinis eloquijs, Panophium orat Pisidia Episcopum, diuina offerret vt munera ipse
cum Episcopis reliquis exijt: cauebat enim, animo turbido, iuxta Euangelium*, sacrificia of-
ferre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua.

* Math. 5.

ADMONI-
TIO AN-
TONINI
CAUSA
EPISCOPI
EPHESINI.

Vbi verò dimissus est populus, sedens in Baptisterio cum Episcopis reliquis, accusa-
torem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rursus tibi eadem dico: Plurimi tristitia vel
ira compulsi, multa & dicunt & scribunt, quæ probare non possunt. Si igitur apertè nosti
de quibus illum accusare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non va-
lentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Postquam enim fuerit lectus,
& in aures omnium venerit, confectis commentarijs, non iam licebit tibi, cum sis Epi-
scopus, absolutionem flagitare. Ad hæc ille in proposito durat. Iubent itaque libellum re-
citari, lectaque sunt memorata capitula. Postea dicunt Ioanni seniores Episcopi: Etsi vnum-
quodque capitulum per se impium est, & vndique sacris legibus interdictum: ne tamen vi-
deamur in his quæ suggesta sunt nobis omne studium ponere; ab eo quod est horribilius,
fiet inquisitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reli-
quis erit controuersia; cum capitalis illius radix omnem præferat speciem iniquitatis,
iuxta illud^b: Radix omnium malorum est cupiditas. Qui enim super innocentem ac-
cipit munera, & sancti Spiritus largitionem pecunia se vendere putat: quo pacto iam par-
cet ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Ecclesiæ?

† 1. Tim. 6.

AGITUR
CAUSA AN-
TONINI
EPISCOPI
EPHESINI.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad hæc dicis, Antonine fra-
ter? Negauit ille necessario: quando enim ab his ipsis initijs confusionem confiteretur
suam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipsi. Cum hoc examen ad horam vsque
octauam diligentius agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Postremò ve-
nitur ad testes, quibus astantibus & illi dederant, & iste susceperat. Non aderant te-
stes, qui necessariò citandi erant. Difficultatem rei intuens Ioannes, pro Ecclesiæ pur-
gatione, & vt testes facilius abhiberentur, per se in Asiam ire consentit perficiendi
examinis gratia. Antoninus vbi vidit Ioannem impigrè exequi paratum quod insti-
tuerat, neque corrumpi posse iudicium; mali sibi conscius, adiit quemdam ex Princi-
pibus, cuius prædia, quæ habebat in Asia, sibi curæ erant: orans vt Ioanni impedimen-
to esset ne abiret in Asiam, promittens se adhibiturum testes. Protinus ex Palatio man-
datur Ioanni in hæc verba: Indignum est, te, cum sis Episcopus & nostrarum animarum
pater, in tanta tumultus expectatione, dimissa ciuitate, peregrinationem in Asiam sub-
ire velle, cum facilè testes adhibere possint. Erat autem tumultus causa Gainas barbarus.
Quid multis immorer? Manere illi persuasum est: ita tamen, vt iudicij non com-
mitteret curam, testesque maturè adesse mandaret.

MITTUN-
TUR EPIS-
COPI CAU-
SAE COGNITORES.

Optata fuit accusato ipsa dilatio vel modica testium, quos aut pecunia, aut poten-
tia fugare posse consideret. Præuidit ista Ioannes, consilioque Synodi præsentis habito,
quosdam ex præsentibus Episcopis in Asiam mittit ad testes interrogandos. Tres enim
ex omnibus electi sunt, Syncretius Metropolitanus, Hesy chius Opariensis, & Palladius
Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menses non oc-
currisset Hypæpis Asiæ ciuitati ad sua tuenda iura, quòd vicini essent & qui argue-
bantur, & Episcopi reliqui à Syncretio sociisque iudicandi, excommunicatus esset. De-
scenderunt igitur Smyrnam prænominati Episcopi Syncretius & Palladius: Hesy chius
enim, quòd faueret Antonino, finxit se valetudinarium. Significaruntque continuò per
litteras vtrisque partibus aduentum suum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, im-
plerent quæ polliciti fuerant.

COLLVSIO
ACTORIS
CVM REO.

Illi ante Iudicium aduentum amicitias inierant, partim persuasi auro, partim iureiu-
rando constrikti. Congregati igitur in ipsa ciuitate, Iudices ludere se posse putabant
dilatio-

A dilatione testium, quasi peregre profecti essent ob varias causas. Ad hæc Iudices accu-
satores rogant, intra quos dies adducturus esset testes, se expectaturos pollicentes. Ra-
tus ille eos aëris inclementiam ferre grauitè, ac per id velle discedere (erat enim fet-
uor æstiu Solis) intra quadraginta dies producturum promittit testes; alias pœnæ cano-
num sua se sponte subiicit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cum ille ad inquiren-
dum dimissus testes, omisit hoc interim, & Constantinopolim venit, illicque delituit. Vbi
verò nusquam comparuit: scripsere Iudices omnibus Asiæ Episcopis, denunciantes ex-
communicatum, siue vt desertorem, siue vt detractorem. Post hæc alios quadraginta
dies persistentes, cum ille minimè appareret, Constantinopolim rediere. Illic inuento Eu-
sebio, ei, quæ gesserat, exprobrant. Rursus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur
testes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Eusebio controuersia.
Continuò ex Asia partim à clero ciuitatis Ephesinæ, partim ab Episcopis decretum ad
Ioannem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Ecclesiæ
opem ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confusè & contra iura & statuta Patrum gubernati sumus:
oramus venerationem tuam, vt descendas, & formam aliquam Ephesinæ imponas Eccle-
siæ diutissime afflictatæ: hinc Arianis instantibus, inde nostris cupiditati auaritiæque stu-
dentibus. Permulti enim insidiantur vt lupi graues, sacerdotalem sedem rapere pecu-
nijs festinantes.] hæc illi. sed pergit Palladius:

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obstaret aë-
ris, erat enim hiems; nihil huiusmodi incommodis territus, vt negotia Ecclesiæ Asia-
cæ componeret, rebusque nutantibus vel absentia vel imperitia pastoris opem ferret; insti-
tuit pergere, spirituque roboratus ingressus nauim, vrbe decessit. Irruentibus autem sæuis
Aquilonibus, metuentes nautæ ne in Proconessum eicerentur, positis velis, Triconis
montem præteruehantur, ibique iactis anchoris, manserunt, Austrum expectantes, vt
Apameæ applicarent. Cum igitur biduum ieiuni in naui perstitissent, laceffiti fluctibus,
tertia demum die memoratæ vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius
Palladius, Cyrinus, & Paulus Episcopi Ioannis socij. Pedibus itaque iter agentes, Ephe-
sum veniunt.

Congregatis Lydiæ & Asiæ & Cariæ Episcopis, ad septuaginta viros pertingentibus,
ordinationem faciunt. Complures sua sponte concurrerunt, maximè ex Phrygia, vt oris
illius facundia & sapientiæ suauitate fruerentur.] & paulo post: Dum hæc aguntur, ac-
cessit ille, qui nobis prolixæ huius narrationis auctor est Eusebius, ad omnes Episcopos;
reliquorum sex Episcoporum accusator, qui scilicet per pecuniam ab Antonino Ephesino Epi-
scopo fuerant ordinati: orans vt ad communionem admitteretur. Obstant ex ipsis quidam:
non oportere admitti, quippe calumniæ reum asserentes. Adiecit ille preces, & ait: Quo-
niam causa biennium iam magna ex parte ventilata est, solaque dilatio testium obstitit: ob-
secro pietatem vestram, vt testes (nam modò præsto sunt) examinare dignemini. Etsi
enim Antoninus diem obiit, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio
sunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentius discuti. Recitantur omnia quæ prius gesta
fuerant, ex commentarijs.

Ingressi sunt testes: ingressi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primùm. Per-
sistentibus tamen testibus partim laicis, partim presbyteris, quibus antea confidere vide-
bantur, mulieribusque quibusdam, & munerum species & loca & tempora qualitatemque
recententibus; cum eos conscientia quoque criminis vrgeret, sua sponte, non vsque adeo
coacti constantur. Dedimus (aiebant) hanc esse consuetudinem existimantes, vt vi-
deremur à curia liberari. At nunc, si quidem honestum est, oramus vt in ministerio Ec-
clesiæ simus: sin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis
vxorum nostrarum aurum & variam supellectilem dedimus. Ad hæc Ioannes Syno-
do pollicitus est: Ego, inquiens, instabo apud Regem, vt absoluamini: vos autem
mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Præcepit itaque Syn-
odus ab Antonini heredibus eis aurum restitui, eos verò intra altare communicantes
à sacerdotibus fieri; ne si ista passim permitterentur, consuetudo Iudaica vel Ægy-
ptia fieret; vendendi sacerdotium, & emendi.] & inferius: In eorum autem locum
substituti sunt alij virtute clari, & vita simul & gratia diuini sermonis armati.] ad-
dit

IOANNES
CHRYSOST.
PERGIT IN
ASIAM.CONCE-
LIUM EPHE-
SINVM LXX.
EPISCOPO-
RVM.TRACTA-
TUR CAUSA
SIMONIA-
CORVM
EPISCOPO-
RVM.

dit autem post hæc, hos ipsos, damnato iam S. Ioanne Chrysofomo in exilium, post quadriennium fuisse ab eius aduersarijs eiectos, & depositos illos in priorem statum restitutos. sed de his suo tempore inferius. In locum autem Antonini defuncti Episcopi, ex consulta Synodo, communi consensu subrogatus fuit eiusdem Episcopi diaconus Heraclides nomine: restantur id Socrates^a & Sozomenus^b.

^a Socrat. lib. 6.
6. 10.
^b Sozom. lib. 8. c. 6.
EPISCOPI
DEPOSITI
A IOANNE
CHRYSO-
STOMO.

Quod autem Palladius indignè fert scriptum postea à Theophilo in libro aduersus Ioannem conscripto, sexdecim Episcopos hoc tempore ab eo fuisse depositos, cum non nisi sex fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed & ipsum Ioannem in ordinem redegit Nicomediensem Episcopum Gerontium nomine, idem affirmat; quem antea clericum Mediolanensis Ecclesiæ à S. Ambrosio magis conuictum, & eiectum, suo loco dictum est. Hoc igitur è gradu deposito, in eius locum Chrysofomus Pansophium quemdam subrogauit Episcopum, qui pædagogus fuerat Eudoxiæ Augustæ. Sed hunc à Nicomediensibus indigno susceptum fuisse animo, idem Sozomenus tradit, ubi ait: Hic quidem tametsi pius & moribus compositis ac placidis esset, acceptus tamen Nicomediensibus non fuit. Ac proinde mota sæpenumero seditione, non modò beneficia tum publicè tum priuatim per Gerontium in ipsos collata, verùm etiam ex arte medica inexhaustam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quàm diuites ex æquo declaratam sinceritatem ac sedulitatem eius recensebant: his & alias virtutes accumulabant, quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud secus æque terræ motum, aut siccitatem, aut aliud aliquod diuinitus exhibitum ostentum deprecaturi, per plateas tum patriæ suæ, tum vrbis Constantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo supplicabant, vt illum retinerent Episcopum. Ad extremum autem vi compulsi, illum dimiserunt cum luctu ac lamentatione, & hunc cum metu & odio receperunt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati erant, tum illorum amici Ioannem accusabant, quod is rerum nouandarum primus auctor extitisset in Ecclesijs, & ordinationum consuetudinem præter leges patrias inuertisset.] hæc Sozomenus de Gerontij depositione, recensita ab eo post exauctorationem Asianorum Episcoporum.

^c Sozom. lib. 8. c. 10.
SEVERIANVS QVID
MOLIRE-
TUR CON-
STANTINO-
POLI.

Quid autem aduersus Ioannem Chrysofomum hisce negotijs Ecclesiasticis detentum in Asia proditoriè moliti sint qui eius studiosissimi esse videbantur, Sozomenus^c narrat his verbis: Suborta autem illi quædam odij causa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob Seuerianum Gabalorum Syriæ Episcopum. Etenim & hic ipse, & Antiochus Episcopus Ptolemaidis (ea ciuitas est Phœnicæ) eadem memoria clari, & ad docendum Ecclesiam idonei extiterunt. Sed hic expedite & perquam clarè dicebat, sic vt à nonnullis Chrysofomus, hoc est, aurei oris homo, nominaretur. Seuerianus verò tametsi sententij & Scripturarum testimonijs præstantior habitus, asperitatem tamen Syrorum lingua repræsentabat. Antiochus igitur cum prior Constantinopolim venisset, dicendo, laudem consecutus est: ac pecunijs collectis, ad ciuitatem suam redijt. Ad huius imitationem & Seuerianus postea veniens, & beneuolum fortè Ioannem nactus, cum frequenter in Ecclesia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipsique Imperatori atque Imperatrici innotuit. Itaque cum Ioannes in Asiam proficisceretur, Ecclesiam illi commendauit: illum enim qui palpum sibi obruisset, amicum sincerum esse arbitrabatur. Ille igitur impensius auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere studebat. Quo cognito, Ioannes suspectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc instigante.] erat hic diaconus^d Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui Ioanni suggererat, significabatque Ecclesiam à Seueriano admodum perturbari. Quo factum est, vt Ioannes hæc tenus detentus in Asia tum ob Episcoporum depositionem, tum ob Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademitt Ecclesias, Constantinopolim quanto cyus reuerti curarit.

^d Sozom. lib. 6. c. 10.

REDIITVS
IOANNIS
CONSTAN-
TINOPOLI-
M.
^e Chrysof. hæc
de regress. suo
Constantinop.

Ceterùm siue quòd dissimulandum putarit, siue quòd re vera qualem optasset sui studiosissimum populum nactus esset: ubi Constantinopolim redijt, homiliam habuit^e, qua populum ipsum laudauit haud mutatum, sed erga pastorem suum propensorem inuentum: nam quibus ab eo acceptus sit faustis acclamationibus, eadem oratione verbis illis significauit: Quid (inquit) dicam desiderio vestro & fauori, quem hesternò ostendistis die? quomodo voces vestræ cum gaudio cælum penetrant? ipsam sanctificantes aërem, ciuitatem fecistis ecclesiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæretici confundebantur, Ecclesia verò coronabatur, &c.] Sequenti enim à reditu die il-

lam ad

A lam ad populum habuit orationem, laudans eos, quòd ipsos inuenisset, quales reliquerat, pietati deditos; indeque argumenti sumens exordium, eleganti de Hebræorum populo habita collatione, qui absente Moysè diebus tantum quadraginta, grauer deliquisset: cum contrà ipse suos post diuturniorem pastoris sui moram in fide perstantes reperisset. ubi inter alia hæc de suæ absentia tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantum, sed & quinquaginta & centum & amplius, absens fui, & inueni vos latantes, & philosophantes, & in Dei timore perseuerantes, &c.] Contigisse autem eius ex Asia reditum post Pascha, idem ea oratione significat: qua & ex eo etiam populum laudat, quòd aduersus hæreticos strenuè decertasset; ubi ait: Veni ad gaudia virtutum vestrarum: audiui quia cum hæreticis colluctati estis, & quia iniquè egerunt in baptismo, redarguistis. Numquid incassum dicebam, quoniam casta vxor absente viro repellit adulteros, absente pastore exagitat lupos; sine gubernatore nauæ saluauerunt nauem, sine duce milites victoriam reportarunt, &c.]

Cum enim referta admodum esset hæreticis atque potissimum Arianis ciuitas illa, iugis viguit aduersus eos contentio, cum procaces illi nihil prætermitterent negotij facessendi Fidelibus: quòd enim conuentus in vrbe cogere fuissent Imperatorum legibus interdicti; ira æstuantem in Orthodoxos, etsi non alias (quòd cohiberentur potentia Principis) à verbis tamen minimè abstinebant; sed audentius illud, quod à Socrate ita describitur^a: Ariani extra urbem (vt diximus) conuentus fecerunt. Itaque cum festa cuiusque septimanæ occurrebant, videlicet sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in ecclesijs fieri solent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus aptè ad opinionem Arianam respondentes, quos ipsi composuerant, alternatim canunt, hocque per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam urbem recitantes, è portis egrediuntur; & ad loca, ubi agunt conuentus, contendunt. Verùm quia aduersus fidei Consubstantialis fautores verba contumeliosa, quibus eorum animos irritarent, dicere non desinebant (nam sæpe hanc quasi cantilenam in eos cecinere: Vbi sunt hi, qui tria vnam dicant esse potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex simplicioribus eiusmodi cantibus ab Ecclesia abduceretur, quosdam ex suo populo illis contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis similiter operam darent, Arianorumque in ea re studium eo pacto reprimerent, denique suos in ipsorum fide admodum confirmarent.

^a ARIANI
NOVA MO-
LIVTVR.

^b Socrat. lib. 6.
c. 8.

At quamuis hoc Ioannis institutum valde commodum videretur: tamen illius euentus tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam ubi hymni in Consubstantialis laudem decantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis sunt consecuti (erant enim Cruces argentæ excogitatae, quibus lucernæ cereæ imponebantur, sumptu Eudoxiæ Imperatricis suppeditatae) turba Arianorum coacta, & æmulationis ardore succensa, se vlcisci, & cum aduersarijs configere instituit. Etenim principatu illo, quem pridem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, defensoresque fidei Consubstantialis prorsus contemnebant. Quare, nulla interposita mora, nocte quadam tumultum faciunt. Briso Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad commendationem fidei Consubstantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt etiam vtriusque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commotus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo gesta sunt.] Addit ad hæc Sozomenus^b, perseuerasse in posterum eiusmodi hymnorum cantionem tunc à S. Chrysofomo institutam in Ecclesia Constantino-

^a ARIANI
ADORIVN-
TVR CA-
THOLICOS.

^b Sozom. lib. 8.
c. 8.

politana feliciter. Quod verò ad legem, quam ab Arcadio aduersus Arianos tunc sancitam Socrates tradit: quòd ipsa data reperitur sub Consularu tertio eiusdem Arcadij & Honorij, anno videlicet Domini trecentesimo nonagesimosexto, biennio antè quàm eius Ecclesiæ ipse Ioannes eligeretur Episcopus: reuocatur in dubium, num sub Nectario potius eius prædecessore ea acciderint, vel sub ipso Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc interdicitur his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdium profanis coire conuentibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur.] hæc ibi. Ceterùm quòd sæpe iidem, licet repressi legibus, iterum (vt superius vidimus) eadem impiè acitarent, vt crebrò necesse fuerit iterum sancitis edictis

^c De heret. l. 30. C. Theod. DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
400. 3. 6.

edictis reprimere: nihil prohibet, quo minus dicatur, eosdem antè sub Nectario dicta sanctione cohibitos, & sub Chrysofomo ipsos inuidia percitos actori, rursus illa tentasse.

ARIANI
PELLVN-
TVR CON-
STANTI-
NOP.
* Metaphr.
in Vit. Chry-
sost. apud Chry-
sostom. tom. 1.

Porro haud potuit quiescere Chrysofomus, quoadusque iidem hæretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur. Quod hac ratione consecutus est. * Opportunum enim ipse tempus nactus, quando Imperator venit ad sacrum, festo eum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniarum) cum sic ipsum compellauit his verbis: Dic mihi, ô Imperator, si quis huic pulchræ & pretiosæ (ostendens coronam quam habebat in capite) quosdam abiectos & obscuros lapides inseruisset: videretur hoc tibi esse tolerandum; & non tamquam vniuersa per illos afficeretur contumelia, ægrè tulisses? Cum is autem veritatis sermoni annuisset: Quid verò (inquit) non existimas vniuersorum Regem irasci, si in pia ciuitate quæ omnino rectè se habet, pars quæ malè sentit, sinatur habitare: cum oporteat B vel ab illis exigere vt conuertantur, vel si perseverant, protinus expellere? Hæc cum audisset Imperator, non distulit, nec est cunctatus: sed primos eorum statim accersijt; & ex eis scire voluit, num in animum inducerent à fugienda desistere opinione; minatus exilium & bonorum suorum priuationem ijs qui non parerent. Cum autem vidisset eos esse immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iussit eos expelli à ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediscentes, se rectæ adiungerent opinioni.] hæc ita se habuerunt; licet ante rixas obortas perperam (mea sententia) collocet Metaphrastes. Addit autem ad hæc Marcus diaconus^b, Arcadium Imperatorem, cum intellexisset complures suorum vel in aula militantium, vel magistratibus fungentium esse hæreticos, sed extrinsecus speciem præferulisse Catholicorum, eosdem è magistratibus pulsos, pecuniaque mulctatos penitus reiecit.

^b Marc. diac.
in Act. S. Por-
phyrij Episc.
Gazens.

Cum autem haud absque piaculo supplicioque quispiam non Catholicus Constantino- poli morari posset: accidit vt nonnulli inter Orthodoxos se miscuerint, & vt Fideles, cuncta agerent, quæ à Catholicis essent solita factitari. At quodnam prodigium tunc acciderit, Sozomenus^c enarrat his verbis: Vir quidam sectator hæresis Macedonianæ eiusdem sectæ uxorem habebat. Hic cum Ioannem de sincera Dei religione differentem fortè audisset, doctrinam amplexus, & uxorem quoque vt sibi consentiret, hortatus est. At quoniam illa notarum mulierum solita consuetudine captiua teneretur, vt maritus quamuis admonisset, sæpe nihil tamen proficeret: Nisi (inquit ille) in religione mihi confors fueris, nec in vitæ quidem communionem posthac eris. Ibi mulier, data fide se id facturam, cum ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat: eamque sibi ad fraudem faciendam marito sociam adiungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Christo sunt initiati, quid dicam) illa quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim astans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat: quod quidem simulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore consternata, ne quid sibi grauius eueniret ob tantum miraculum in se diuinitus editum, cum festinatione ad Episcopum accurrit, se ipsam indicat, ac lapidem ostendit, qui manifesta vestigia morsus, sed materiam ignotam & inusitatum quemdam colorem referebat. Cumque profusis lacrymis veniam impetrasset, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem hæc verisimilia esse non videntur; testis est ipse lapis, qui etiam nunc hodie inter Constantinopolitanæ vrbs cimelia conseruatur.] hæc Sozomenus, & alij post eum id ipsum affirmant.

^c Sozom. lib. 8.
cap. 5.
MIRACV-
LVM DE EV-
CHARISTIA.

CHRYSOST.
ARIANOS
SCYTHAS
AD FIDEM
CATHOLI-
CAM RE-
STITVIT.
^d Theod. lib. 5.
c. 30.

Quod autem in castris inter alios Scythæ militarent, iidemque labe Arianæ hæresis inquinati: vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chrysofomus restitueret, quid operatus sit, Theodoretus^d docet his verbis: Cum videret præterea gentem Scythicam doctrinæ Arianæ laqueis irretitam teneri: molitus est sedulo inde eam eripere. Ad quam prædam capiendam, hanc viam excogitauit. Complures qui eadem lingua loquebantur, presbyteros, diaconos, & lectores ordinauit, illisque vnâ tribuit ecclesiam: quorum opera multos errore lapsos Ecclesiæ reconciliauit. Nam ille ipse plerumque ad eam ecclesiam profectus, cum illis locutus est, interprete vtriusque linguæ perito vsus; aliosque dicendi facultate instructos ad idem ipsum faciendum induxit. Ista quidem in illa vrbe præstitit; compluresque errore imbutos, veritate doctrinæ Apostolicæ explanata, reduxit.

Itemque cum accepisset Scythas, qui Nomadæ vocantur, qui que propter Istrum incolebant

CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
401. 4. 7.

A lebant, sitienter quidem salutem appetere, sed habere neminem, qui sitim suam salutaris doctrinæ fluentis restingeret: viros laborum Apostolicorum imitatores conquisiuit, eosque illis erudiendis præfecit. Litteras autem eius ad Leontium Ancyrae Episcopum perscriptas, quibus cum Scythas ad fidem conuersos esse significabat, tum orabat vt viros idoneos ad redam salutis viam illis monstrandam mitteret, ipse quidem legi. Porro autem vbi intellexit pestiferam Marcionis hæresim nonnullos in nostra regione pagos occupasse, scripsit ad eum qui id temporis Episcopus illius Ecclesiæ fuit, hortatus vt hæresim illam inde expelleret: atque quo ipse in eo negotio exequendo adiumento esset, edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit.] hæc Theodoretus: Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo susceptos inferius suo loco dicturi sumus. Iam verò ad res gestas anni sequentis transeamus.

NOMADÆ
AD RECTAM
FIDEM
CONVERSI.

BIESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
401. 4. 7.

Qvadragesimus primus Domini annus, Vincentio atque Frauita^{*} Consulibus, describitur Fastis: quo Anastasius Papa, qui anno superiori Origenis hæreses condemnarat, audiens grauer scriptis suis aduersus S. Hieronymum ea ex causa obstrepere Ruffinum, eundem scriptis publicis litteris Romam vocat. Cum ille dissimulans, prætextensque; quasi non Anastasij essent litteræ, sed ab alio aliquo nomine eius confictæ, venire neglexit: excusans se tamen, ad ipsum Anastasium scripsit Apologiam. At ipse Romanus Pontifex in absentem, sæpe vocatum, atque adesse contemnentem, damnationis sententiam iure tulit. Hæc autem summatim complexa, quomodo se habuerint, diligentiori sunt tractatione, fidelique testificatione narranda. Atque primum quod ad rationem temporis spectat: hoc quidem anno vocatum esse litteris Anastasij Papæ Ruffinum, ex S. Hieronymi Apologia aduersus eum conscripta deducitur. Cum enim ea scriptione (quam confectam esse sequenti anno, suo loco aperiemus) dum meminit Anastasij litterarum, anno superiori datas dicat; ad præsentem vtique annum eas referre necesse est. Sunt enim hæc eius verba, dum redarguit ipsum, quod Anastasij Papæ iudicium subterfugerit[†]:
Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuientis Anastasij dicta contemnis? Quid enim tibi (vt ais) officere potest, quod te ignorante aut scripsit, aut fortè non scripsit? Et si scripsit, sufficit tibi totius Orbis testimonium: Quod nulli verum videtur, vt tantæ Vrbs sacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit, vel absentem. Innocentem te vocas, ad cuius interpretationem Roma contremuit? Absentem, qui accusatus respondere non audes; & tantum Romanæ Vrbs iudicium fugis, vt magis obsidionem barbaricam, quam pacatæ Vrbs velis sententiam sustinere? Esto præteriti anni ego epistolam finxerim, nempe Anastasij Papæ: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Anastasius tantis te ornat floribus, &c.] intelligit enim de eiusdem Pontificis Epistola scripta de Ruffino ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum anno sequenti. Quam igitur anno præterito datam dicit ab eodem Pontifice epistolam ad Ruffinum, qua ipsum Romam vocauit, ad hunc ipsum annum eam referre necesse est. hæc de tempore.

* Frauito
Flabito
AGITVR
ROMAE
CAUSA RVE-
FINI AB
ANAST.
PAPA.

† Hieron. Apo-
log. in Ruffin.
COMPEL-
LAT RVFFI-
NUM S. HIE-
RONYMVS.

Cum autem dictas Anastasij Papæ litteras, quibus accersebatur in Urbem, causam dicentis, Ruffinus accepisset: propria conscientia percussus examine, sciens se ibi fore damnandum, tergiuersatus venire destitit, in dubium (vt dictum est) reuocans, num ab ipso Romano Pontifice eadem litteræ scriptæ fuissent necne; necessitatem quoque obtendens Aquileiæ commorandi, parentum vel affinium gratia, à quibus triginta annorum spatium abuisset. Vt tamen pro se ipse Anastasio satisfaceret, ad eundem scripsit Apologiam, cui fidei suæ Catholicæ professionem adiunxit, quo se Catholicum esse monstraret. Extat ipsa, cuius est exordium^b: Audiui quosdam, &c.] de qua S. Hieronymus, ferro iam vl-
cus aperiens: In epistola (inquit) sancti Papæ Anastasij lubricus exitisti & turbatus: in quo figas gradum, non reperis. Modò enim dicis à me esse compositam: nunc ab eo ad te debuisse transmitti, cui missa est. Rursus iniustitiam scribentis arguis: etiam si scripta sit ab illo, siue non scripta, ad te nihil pertinere testaris, qui prædecessoris eius habeas testimonium, & rogantem Romam, vt illam illustrares præsentia tua, oppiduli tui amore contempseris. Si à me fictam epistolam suspicaris, cur eam in Romanæ Ecclesiæ Chartario non

RUFFINVS
SVBTEREV-
GIT IVDI-
CIVM.

^b Extat apud
S. Hieron. tom. 9.

non requiris? ut cum deprehenderis ab Episcopo non datam, manifestissime criminis reum a teneas, & nequaquam araneorum mihi opponas cassulas, sed fortissimo me & solidissimo constringas rete. Si autem Romani Episcopi est, stultè facis ab eo exemplar epistolæ petere, cui missa non est; & non ab illo qui miserit, de Oriente expectare testimonium, cuius auctorem & testem habeas in vicino. Vade potius Romam, & præsens apud eum expositula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum ut non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis (ut scribis) Italia comprobavit, & baculo tuarum uti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde ut epistolas contra te ad Orientem mitteret, &c.] sed id anno sequenti, quo ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum scripsit epistolam.

Ex his probè intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum professione fidei ab Anastasio Papa minimè fuisse receptam: utpote quòd in ea nulla mentio fieret de Origenis hæresibus, quarum vehementer accusabatur, prout S. Hieronymus docet. Habito igitur hoc anno de Ruffino Romæ iudicio, quòd venire vocatus neglexerit, quòdque de obiectis criminibus minimè satisfecerit, iure meritoque sententiam damnationis accepit, prout iam dicta data ab eodem Pontifice anno sequenti litteræ ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum docent. Quæ autem aduersus inuectivas eius in S. Hieronymum ipse rescripserit, anno sequenti, suo loco pluribus dicturi sumus. Scripta quoque est hoc anno à Theophilo Episcopo Alexandrino secunda Paschalis epistola (ut superius exactè vidimus) qua idem Antistes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendique potentia; quam postea S. Hieronymus Latine redditam misit in Occidentem.

Quod rursus ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet: hoc anno mense Iunij habita est Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum est de legatione mittenda Romam ad Anastasium Romanum Pontificem, atque Mediolanum ad Venerium eius sedis Episcopum, ut Africanæ Ecclesiæ sacris ministris maximè indigenti consulerent. Quod enim ad temporis rationem pertinet; cum hæc Synodus (ut eius Acta significant) celebrata dicatur post Consulatum Flauij Stilichonis, utique ad præsentem annum referenda est, qui primus sequitur post eiusdem Stilichonis Consulatum priorem: nec est quod ad posteriorem eius Consulatum referri possit, qui post annos sex contigit, quando iam Anastasius Papa, cuius est in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Ecclesia laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Episcopi Carthaginensis accipe, quibus sic allocutus est Patres:

Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optimè nouit charitas vestra, sanctissimi fratres. Et quoniam præstitit Dominus, ut ex aliqua parte sancti cœtus vestri esset congregata præsentia: videtur mihi, ut has easdem necessitates, quas pro solitudine nostra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cum approbauerit vestra sinceritas; sit consequens, eligendum esse vnum ex nostro numero consacerdotem, qui, auxiliante Domino & orationibus vestris, & has ipsas necessitates suscipere possit, & gnauiter peragendas implere, perrecturus ad transmarinas Italiæ partes, ut tam sanctis fratribus & consacerdotibus nostris venerabili sancto fratri Anastasio sedis Apostolicæ Episcopo, quam etiam sancto fratri Venerio sacerdoti Mediolanensis Ecclesiæ necessitatem ipsam atque dolorem atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maximè quia tanta indigentia est clericorum, multaque ecclesiæ ita desertæ sunt, ut ne vnum quidem diaconum vel illiteratum habere reperiantur. Nam de ceteris superioribus gradibus & officijs tacendum arbitror: quia (ut dixi) si ministerium diaconi facile non inuenitur, multo magis superiorum honorum inueniri non posse, certissimum est. Et quotidianos planctus diuersarum penè emortuarum plebium iam non sustinemus: quibus nisi fuerit aliquando subuentum, grauis nobis & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Dominum mansura est.] hæcenus Aurelius.

Cui autem Episcoporum eiusmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum satis haberi potest. Annuisse Synodi petitioni Anastasium Papam, ministros ecclesiæ in Africam mittendo, argumento est, quòd & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Episcopos, de reducendis in Ecclesiam Donatistis, prouinciam perdifficilem aggrediendam, admonuit; quod opus sollicitius impleri mandauit: dicemus de hac re, cum paulo post sermo erit de vniuersali Synodo Carthaginensi hoc eodem anno eadem ex causa mense Septembris

Abris magna celeritate atque celebritate congregata, iussu (ut ex ea colligitur) eiusdem Pontificis Anastasij. Sed & Venerium Mediolanensem Episcopum fauisse votis Africanorum Episcoporum, ex eo existimamus, quòd peculiaris ille auctor Vitæ S. Ambrosij Paulinus, eiusdem Ecclesiæ quondam lector, in Africam amandatus apparet; confedissequè Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipse testatur; & quidem S. Augustini petitione se scripsisse eiusdem S. Ambrosij res gestas, in eadem ipse scriptione confirmat. Quem quidem & eundem illum putamus esse Paulinum, qui in eadem Ecclesia Africana aduersus hæresim Pelagianam primus omnium strenuè Cælestium exagitans decertauit, de quo suo loco pluribus agendum erit.

In hac ipsa igitur priori Synodo Carthaginensi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponensis Concilij, de quo superius mentio facta est; inter quos & canon ille reperitur insertus, quo in ecclesia etiam passionibus martyrum in eorum anniuersaria die legi conceduntur. Porro Aurelius Episcopus Carthaginensis sollicitus fuit, ut hoc eodem anno ex omnibus Africanæ Ecclesiæ prouincijs ad Synodum colligerentur Episcopi; indixitque Synodum generalem ad mensem Septembris, ut omnium sententia summi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuersalis cum omnibus Donatistis; sciens in hanc rem ineundam sua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota simul concurrere Imperatorum.

Quòd igitur hoc anno Anastasius Papa de Ecclesia vniuersali curam gerens, sciens ipsam Ecclesiam Africanam ex Donatistarum schismate magnopere laceratam, de vnitatem ardenti studio procuranda litteras dedisset ad Aurelium Episcopum Carthaginensem aliosque aliarum in Africa prouinciarum Episcopos: iidem plurimi facientes admonitionem Romani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouincijs Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Episcopi. Hæc quidem omnia ex iis quæ idem Aurelius Carthaginensis Episcopus in eadem Synodo præfatus est, satis explorata redduntur. Primum verò eiusmodi Concilio præficiuntur iste titulus & præfatio: Vincentio & Flabito viris clarissimis Consulibus, Idibus Septembris, Carthagine in Secretario basilicæ Restitutæ, cum in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi confissemus ex Africanis omnibus prouincijs Episcopi, id est Aurelius eiusdem sedis Episcopus cum collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat: ait idem Aurelius Episcopus: Recitatis epistolis beatissimi fratris & consacerdotis nostri Anastasij Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos paternæ & fraternæ charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, ut de hæreticorum & schismaticorum Donatistarum insidijs & improbitatibus, quibus Africanam Catholicam Ecclesiam grauitè vexant, nullo modo dissimulemus. Gratiarum agimus Domino nostro, quòd illi optimo & sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est. Ista ipse coram Patribus Aurelius prælocutus est: quibus intelligas Romani Pontificis vniuersale in Ecclesia regimen: sciasque pariter, sic Aurelium appellare Anastasium collegam, fratrem, & consacerdotem, ut tamen eundem recognoscat & patrem, cum commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis sollicitudinem.

Quod autem spectaret ad conciliandos Ecclesiæ Catholicæ Donatistas; in negotio planè difficillimo, ac sæpe frustra tentato, visum omnibus lenitate potius, quam seueritate agendum fore. Sed & quòd turpe censeretur Orthodoxæ fidei professoribus, aliter quàm ratione aduersarios superare, illud in primis Patres excogitarunt, ut in vniuersas Africanas prouincias, ad ipsarum Præfectos ac Iudices, penes quos Acta publica seruarentur, litteras darent; quibus significarent, ut ab iisdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianistæ à primioribus Donatistis auulsi, haberent ecclesias, res gestæ in publica monumenta relata. hæc idcirco, ut ex actis ipsis Donatistarum cum Maximianistis, manifestè iidem (ut dictum est superius) conuinci possent erroris: frustra que ipsos obicere in Catholicos, quæ ipsi sæpius perpetrassent contra Maximianistas: ut S. Augustinus frequenter inculcans approbat, fuisset ipsorum factis illos omnino conuincens.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere visum est, ut ad ipsum in primis Apostolicæ sedis Antistitem Anastasium aliosque transmarinos Episcopos scriberetur, ut Donatistis redire volentibus ad Ecclesiam Catholicam indulgeretur, in iisdem ordinibus apud suos antè susceptis (si hoc recipiens Episcopus conducere existimaret) posse perseverare: quod quidem olim Melchiadis Papæ tempore in Romano Concilio cum

RUFFINVS
AB ANASTASIO
PAPA DAMNATVS.
Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.

CONCILIVM
CARTHAGINENSE
PRVINCIALE.

Exstat. tom. 1. Conc.
LEGATIO AB
ECCLESIA
AFRICANA
AD ANASTASIVM
ET VNERIVM.

*lectorem

ANAST. LABORAT PRO
RESTITVEND
A ECCLESIA
AFRICANA.

Concil. Carthag. c. 13.

CONCILIVM
GENERALE
CARTHAGINENSE.

Exstat insertum
Concil. African. c. 33.
tom. 1. Concil.

DE PERQVIRENDIS
ACTIS DONATISTARVM.

QVOD AB ANASTASIO
PAPA PER-
TENDVM.

lio cum eisdem Donatistis fuisse transactum, diximus: licet postea in transmarina Synodo A illud de Donatistis sancitum fuerit, ne redeuntes ad Ecclesiam cum honoribus antè obtentis recipereantur. Sed in præsens Africani Episcopi id illis concedi postulant, vt eo modo recipere ipsos possent, quòd vniuersali paci Ecclesiæ id maximè profuturum intelligerent.

Quid verò acturi essent post accepta à prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatistarum cum Maximianistis, postquæ indultam ab Anastasio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, si expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem sessione decernunt: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam prædicandæ pacis & vnitatis gratia, sine qua salus Christiana non potest obtineri, è numero nostro ad ipsorum Donatistarum, siue quos habent Episcopos, siue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quàm nihil habeant, quod aduersus Ecclesiam Catholicam iuste possint dicere. maximè vt manifestum fiat omnibus per Gesta etiam municipalia, propter B documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: vbi eis diuinitus demonstratur, si attendere velint, tam iniquè tunc illos ab Ecclesiæ vnitatis præcisos, quàm iniquè nunc clamant à se Maximianistas schisma fecisse: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij sui auctoritate damnauerant, in suis honoribus de nouo receperunt; & baptismum, quem damnati & exclusi dederant, acceptauerunt. Vt videant quàm stulto corde resistent paci Ecclesiæ toto Orbe diffusæ, cum ista faciant pro parte Donati; neque se istorum, quos ita receperunt, communionem propter intuitum pacis contaminari dicant: & nos condemnent, id est, Ecclesiam Catholicam etiam in extremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accusantes conuincere nequiverunt.] hæc summa fuit legationis pro conciliatione Donatistarum mittendæ, & quidem. (vt arbitror) sancti Augustini suggestione; qui agens contra Petilianum, Cresconium, atque alios Donatistarum Episcopos, eo irrefragabili ad conuincendos ipsos vtitur argumento; nimirum nihil esse, quod eos retardare posset ab in eunda cum Catholicis concordia, etiam si lapsorum communicatione olim inquinati fuissent: nec respuendum ab eis horum baptismum. Nam si ob bonum pacis illi id præstare Maximianistis decreto vniuersalis Concilij decreuissent: quomodo non magis ob totius Christiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipsum præstare sollicitius debuissent?

His in Concilio, Patribus consultis, firmiter stabilitis, quatuordecim reperiuntur statuti canones ad disciplinam Ecclesiasticam rectè instituendam, restituendamque ex antiquioribus regulis, vt de cælibatu diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum, de que non transferendis Episcopis de sede in sedem, de baptizandis infantibus, & alijs, quorum nonnulla in alijs Concilijs antè habitis reperiuntur fuisse decreta, quæ relinquimus disquirenda lectori. Ad postremum verò illud additum est decretum, vt litteræ legatorum, qui mittendi essent ad Donatistas, scriberentur omnium nomine ab Episcopo Carthaginensi; quod & postea factum est, cum eisdem legationes mittendæ fuerunt.

Quid autem post actum sit, accurate peruestigemus. Missis à Concilio litteris ad Anastasium Romanum Pontificem & alios Italiæ Episcopos pro indulgentia redeuntium Donatistarum ad Ecclesiam, nimirum vt si Episcopo eos recipienti expediens visum sit, iisdem cum honoribus ordinibusque reciperentur: Indulisse id ipsum Anastasium Papam, & qui cum eo congregati erant Episcopi, certum illud est argumentum, quòd constet Africanos Episcopos ea vfos esse concessa auctoritate. Nam S. Augustinus hæc aduersus Cresconium^b habet: De Episcopis quidem vel clericis recipiendis alia quæstio est. Quamuis enim cum apud vos ordinantur, non super eos inuocetur nomen Donati, sed Dei: tamen ita suscipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Ecclesiæ conuenire.] & paulo inferius: Proinde vestri Episcopi, seu quilibet clerici, quantum ad illa Ecclesiastica officia pertinet; sic in Catholicam suscepti sunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur ijs, quorum salutem per eorum consulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] hæc ex decreto Anastasij Romani Pontificis & eorum qui cum eo conuenerunt Episcoporum: desiderantur tamen epistolæ, quas Pontifex de his reddidit ad Episcopos Africanos. Quomodo autem, cum hæc omnia Africani Episcopi ab Anastasio Romano Pontifice accepissent; iterum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Roma redeuntes reddidit certiores, de conueniendis Donatistis edidit decretum, suo loco dicemus. Iam verò quæ Africanæ Ecclesiæ reliqua sunt anni huius, ordine prosequamur.

Hoc

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis ista rescripsit ad Pompeianum Proconsulem Africae:

Quicumque Catholicæ religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, vendendique vsum lege præfinitum exercent: ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publico laboris actu & gradu clericatus, & (quod non minus est) sanctior vita defendit, præcipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus probantur, subiacere patimur iniuriæ, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. post Consulatum Stilichonis & Aureliani V V. C C.] hæc rescribens pro Catholicis tantum Africanæ Ecclesiæ Imperator, tacite admonitos voluit, Donatistas, vt alienos ab Ecclesia, ab Imperatore reiectios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod verò iisdem, quibus clericos, priuilegijs frui voluit eos, quos, inquit, sanctior vita defendit: per hos esse monachos intelligendos, omnes puto consentient.

His autem de rebus hoc anno gestis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipsam regiam ciuitatem Constantinopolim commigret oratio, ibi diutius rerum gestarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores sunt Socrates^b, Sozomenus^c, Marcellinus^d, & alij) Arcadius Imperator auctus est filio, quem patris nomine Theodosium nominauit. At quæ præcesserunt natale ipsius, quæve mox fuerint subsecuta, nempe baptismus & alia, ex fidelissimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazensi diacono, verbis ipsius hic describamus. Ad hæc enim ipse narranda incidit, cum profectioem Ioannis Cæsareæ Palæstinae atque S. Porphyrij Gazensis Episcoporum Constantinopolim ob rem grauissimam, nempe ob demolitionem famosissimi Marnæ idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem historiam, vt rem dignissimam ad institutumque spectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur, debet lector meminisse, quæ ante biennium recitata sunt ex eodem auctore de sua ipsius eadem ex causa suscepta legatione ad eundem Imperatorem; quam ministri illius, cui negotium mandatum fuit, auaritia, irritam prorsus redditam esse diximus. Cum verò Ecclesia ibi posita grauioribus in dies à Gentilibus illic agentibus vexationibus agitaretur; ipse eius Ecclesiæ sanctissimus Præsul profectioem ad Imperatorem instituit. Sed quomodo hæc singula se habuerint, auctorem ipsum Marcum diaconum audiamus: multa enim scitu digna, omnique fide testata posteris commendauit; licet rudiori stylo & versione scrupulosa ad verbum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum satis ipsa sibi veritas est, cuius fulgore obscura quæque nitescunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

Quo magis autem videbant Idololatæ Gazenses multiplicari Christianos, eo magis efferebantur, & non sinebant eos obire officia ciuilia, sed eis vtiebantur tanquam malis famulis. Videns autem rursus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quæ fiebat Christianis, & non ferens; aspiciens verò probis & contumelijs appetitos, proficiscitur Cæsaream ad beatum Ioannem Archiepiscopum; & rogat eum cum lacrymis, vt præbeat ei quietem. Dicebat enim se non posse pati amplius graua & absurda, quæ fiebant à Gazensibus. Beatus autem Ioannes cum audiisset, rogabat eum vt æquo & forti animo pateretur, & retineret Episcopatum. Respondens verò sanctissimus Porphyrius, dixit ei: Te attestor coram Deo, qui non est visibilis, & spem nostram Iesum Christum Dominum omnis creaturæ, & adorandum & viuificum sanctum Spiritum, ne despicias petitionem meam, ne requiratur à nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pater, vt mecum nauiges ad vibem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege cælesti annuente, vt euertant templa idolorum. Respondens autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iusta quidem est petitio, sed non est aptum tempus: iam enim imminet conuersio hiemalis. Respondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus esse, & Gazæ populum conuertere, potest etiam seruare in hieme. Tu verò Pater, eius fidens clementiæ & misericordiæ, id velis, & iter nobis succedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Christi.

Postquam autem beatus Ioannes est ei pollicitus, scribit ad me, vt quamprimum venirem Cæsaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei restabant ex redditu sanctæ Ecclesiæ. Ego verò acceptis litteris, cum sumpsissem libros & nummos, protinus sum egressus: & cum venissem Cæsaream, inueni sanctissimos Episcopos paratos ad nauigandum. Et cum post duos dies soluissemus, nauigauimus vigesi tertio mensis. Et cum Dei benignitate fuisset nobis secunda nauigatio, spatio decem dierum apulimus ad Rhodum insulam. Erat autem tunc in insula in aduersa eius parte quidam monachus

^a 36. de Epist. & cleric. Cod. Theod. HONORIVS IMMUNITATEM CONCEDIT CATHOLICIS CLERICIS ET MONACHIS.

^b Socrat. lib. 6. cap. 6. ^c Sozom. lib. 8. c. 4. ^d Marcellinus in Chronico. THEODO- SIVS IV- NIOR NASCITVR.

PORPHYRII EPISCOPI GAZÆ PRO- FECTIO AD IMP. ARCADIVM.

PROFICIS- SCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIUS CONSTANTINOP.

* Februarij

^a Concil. Afric. c. 36. DE MITTENDIS LEGATIS AD DONATISTAS.

DECRETA IN SYNODO CHARTHAGINENSIS.

ANASTASIVS PAPA CONCESSIT QUAE PERTINENT EPISCOPIS AFRICANI.

^b Aug. contra Crescon. lib. 2. c. 11. 12.

DE PROCOPIO SANCTISSIMO MONACHO. monachus nomine Procopius, qui nunc est relatus in numerum angelorum: dormiuit enim A quinque abhinc annis, cum vixisset vitam nulli culpæ affinem, in ieiunijs & vigilijs & summa paupertate. Habebat verò donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi demones. Cum nos autem (vt dictum est) Rhodum appuliffemus, & audiuissemus de vita sancti viri, necessarium duximus eum non præterire, sed eius angelica frui consuetudine. Et cum rogauissemus vbinam haberet monasterium, ad eum profecti sumus nauigantes in cymba. Et cum peruenissemus, pulsauimus ostium: statim autem egressus, per se aperuit nobis, etiam si haberet apud se alium discipulum. Cum autem aspexisset sanctissimos Episcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde surgens, me quoque est deosculatus, & pium Eusebium diaconum, quem secum ducebat S. Ioannes Archiepiscopus. Vidisti, lector, quali honore à sanctis monachis accipi solerent Episcopi? Sed pergit ipse:

Cum nos introduxisset in oratorium, retrocessit, dans priorem locum beatissimis Episcopis, dicens: Decet vos sacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non sum assecutus, posteriorem. Tunc cognouimus sanctissimum Procopium esse perspiciendi occulta præditum potestate. Cum enim nos numquam aspexisset, neque de nobis audiuisset, cognouit per spiritum eos esse Episcopos, beatissimos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori loco. Et inde post preces sedimus: & cum esset nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit causam suscepti itineris molestiæ. Beatus verò Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris, & quàm multa mala ab eis paterentur Christiani, & quòd ea de causa ascendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa idolorum. Cum autem audisset S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Iesu Christe conuerte famulos tuos à fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit sanctissimis Episcopis: Ne sitis animo anxij, ô Patres: Deus enim, qui nouit zelum vestræ fidei, iter vobis diriget, & dabit omnia quæ sunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus reuelauit humilitati meæ. Primum enim conuenite sanctissimum Episcopum Ioannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi reuelauit Dominus. Non enim potest loqui in Palatio, quoniam irascitur ei Imperatrix Eudoxia. Ipse verò vos commendabit Amantio cubiculario Domini, viro pio, qui & habet in honore sacerdotes. Ipse vos introducet ad Imperatricem: & quando ad eam ingressi fueritis, vos est benignè exceptura: exponite ergo ei rem vniuersam, & iubete eam valere, & exite. In secundo autem ad eam ingressu, postquam vos eam huius rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Christum Filium Dei, quòd si rei præsentis studueris, est tibi daturus filium masculum. Cum hoc autem audierit, est lætatura: est enim prægnans, & hic est mensis nonus ex quo concepit. & est factura omnia, vt rem vobis reddat effectam, Deo annuente.

EPISCOPI PERVENIUNT CONSTANTINOPOLIM. Nos autem cum audiuissemus quæ dixerat vir sanctus, & credidissemus ei quæ fuerat locutus, & ipse nos Deo commendasset; egressi sumus, & soluentes illo die nauigauimus, & post alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hospitio, sequenti die iuimus ad sanctissimum Archiepiscopum Ioannem. Cum verò cognouisset quinam essemus, nos accepit magno honore & obseruantia. Nos autem rogauit, quam de causa hunc viæ laborem sustinuissemus: & ei narrauimus. Et cum cognouisset, recordatus est nos longo antè tempore hoc rogasse litteris: & cum me agnouisset, benignè est complexus. Rogat verò nos, ne angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non possum loqui cum Imperatore; cum enim in me irritauit Imperatrix, quoniam eam reprehendi propter possessionem, quam cum concupisset, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ, quòd irascantur: se ipsos enim læserunt, non me: nam etsi lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei misericordiæ. De nostro autem edicto, si videatur Domino, cras accersam eunuchum Amantium, qui est eunuchus Imperatricis, & multum potest apud eam, & est verè Dei seruus: ei que rem exponam; & magnum adhibiturus est, Deo annuente, studium. Nos verò, cum sic ille nobis promisisset, & nos Deo commendasset, iuimus in nostrum hospitium.

AMANTIUS CUBICULARIUS CVRAT NEGOTIVM EPISCOPORVM. Die autem sequenti iuimus ad sanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Amantium: rei enim nostræ curam gesserat, & eo accersito, de re nostra eum docuerat. Postquam autem ingressi sumus, & cognouit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus; surgens adorauit sanctissimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi verò cum cognouissent

A cognouissent quisnam esset, eum sunt amplexi & osculati. Porro autem eis quoque iussit sanctissimus Episcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re sua. Sanctissimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatrijs, quemadmodum liberè & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Christianos. Ille verò audiens fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne sitis anxij, Patres: Dominus enim Christus defensusus est suam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Augusta: & spero in Deum vniuersorum, fore vt consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastino vos ad eam introducam; & ipsa ore vestro à vobis docebitur quæ vultis: inuenietis verò eam à me prius instructam. Cum hæc autem dixisset, nobis valere iussis recessit. Nos quoque cum multa spiritalia locuti essemus cum sanctissimo Archiepiscopo Ioanne, ipseque nos Deo commendasset, recessimus.

B Die verò sequenti nos accersit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et surgentes properè iuimus: inuenimus autem ipsum nos expectantem. Qui accepit duos Episcopos, & eos introduxit ad Augustam Eudoxiam. Postquam verò eos aspexit, prior eos salutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati sunt. Sedebat autem super aureum lectum, & dicit eis: Ignoscite mihi, sacerdotes Christi: propter ventris, quæ me premit, necessitatem, non occurri: debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod est in vtero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctissimi autem Episcopi admirati tantam eius demissionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeckæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod est in tuo ventre. Postquam verò locuti sunt alia quoque verba spiritalia, dicit: Scio cur hunc viæ laborem susceperis: me enim prius docuit Amantius eunuchus. Quòd si vos quoque me vultis docere, iubete Patres. Iussi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatrias quemadmodum securè agerent res impias, & sua potentia opprimebant Christianos, non sinentes eos obire vllum officium publicum, neque sua prædia colere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatoriæ potentia. Cum hæc audisset Imperatrix, dixit: Ne sitis anxij, Patres: spero enim in Dominum Iesum Christum Filium Dei, fore vt persuadeam Imperatori ea facere quæ decent vestram sanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes desiderij. Abite ergo, & vos reficite: estis enim defatigati. & orate vt Deus opè ferat meæ petitioni. Hæc cum dixisset, iussit afferri pecunias: & cum accepisset circa tres pugillos, dedit sanctissimis Episcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expensas. Episcopi verò his acceptis, cum multum ei benedixissent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui præerant portis; adè vt pauca apud eos remanerent.

D Imperatrix verò, cum Imperator esset ad eam ingressus, docuit eum negotium Episcoporum. Petiit autem vt euertentur templa Gazæ. Imperator autem cum audisset, ægrè tulit, dicens: Scio illam ciuitatem esse deditam cultui simulacrorum, sed est erga nos grato animo in pensitandis vectigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repente diruamus, metu te in fugam coniciet, & perdemus tantum canonem. Sed si videtur, eos paulatim affligamus, Idololatrias adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non amplius celebrari. Cum enim afflicti fuerint, ad omnes redacti angustias, agnoscent veritatem. Nam quod exuperat, si id sit repentinum, graue est iis qui sunt subiecti. Imperatrix autem cum id audiret, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori verò hoc solum respondit: Dominus est opem laturus seruis suis Christianis, siue nos velimus, siue nolimus. Hæc nobis narrauit pius Amantius cubicularius.

E Die autem sequenti accersit nos Augusta: & cum de more prior salutasset sanctos Episcopos, iussit eos sedere. Postquam verò locuti essent multa verba spiritalia, dicit eis: Locuta sum cum Imperatore, & aliquantum ægrè tulit. Sed ne animo angamini. Deo enim volente, non sum cessatura, donec vobis satisficiat, & egrediamini affecuti vestrum, qui est ex Deo, scopum. Episcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus verò sanctus noster Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatissimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Christum: & ipse pro tuo labore est tibi daturus filium, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cum hoc audisset Imperatrix, repleta est lætitia, & ruber euasit eius vultus, & ei accedit maiore a quam habebat pulchritudo: ea enim quæ apparent, ostendunt ea quæ latent. Dicit itaque sanctissimis Episcopis: Orate Patres, vt quomodo dixistis, Deo volente, pariamus masculum: & si hoc factum fuerit, polli-

cor vobis me facturam omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petiistis, **A** sum factura, Christo annuente. Sanctam enim ecclesiam ædificabo Gazæ in medio ciuitatis. Abite ergo in pace, & quiescite, assidue pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam; & paulo post id implebo. Cum autem valedixissent Episcopi, & eam Deo commendassent, egressi sunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret masculum: credebamus enim ei quod dixerat sanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad sanctissimum Ioannem Archiepiscopum, & fruebamur sanctissimeisualloquiis dulcioribus super mel & fauum. Veniebat verò ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens responsa Imperatricis, aliquando etiam vt nos conueniret.

Paucis autem post diebus parit Imperatrix masculum, & imponunt ei nomē Theodosium, quod erat nomen eius aui Theodosij Hispani, qui imperauit simul cum Gratiano. Natus verò iunior Theodosius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cum primum fuisset **B** natus, fuit renunciatus Imperator. Ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: ceterum solemnissimum institutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno sequenti, ita Marcellino & aliis testantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta est (inquit) magna læticia in ciuitate, & fuerunt quidam missi per ciuitates qui hæc renunciarent, donaque & munera erogarent. Domina autem cum primum peperisset, & surrexisset è fella puerperij, misit ad nos Amantium, dicens nobis per ipsum: ago Christo gratias, quod per vestras sanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vitam & mihi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis sum pollicita rursus, ipso volente Christo, per sanctas preces vestras. Cum autem impleri essent septem dies à puerperio nos accersit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclinauit verò caput, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per sanctas **C** vestras preces. Infantem quoque tradidit, vt ipsum signarent. Sancti autem Episcopi & ipsam & infantem signarunt signo Crucis: & cum precati essent, sederunt.

Postquam autem ipsi locuti essent multa verba plena compunctione, dicit eis Dominus: Scitis, Patres, quid de re vestra statui facere: Dominus verò meus Porphyrius respondens, dixit: Quæcumque statuisti, ex Deo statuisti. Etenim in hac nocte reuelatum fuit meæ humilitati per visionem, me esse Gazæ, & stare in delubro quod illic vocatur Marnium, & tuam pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego autem cum aperissem; inueni locum illum, in quo dicit Dominus Christus Petro: Tu es Petrus, & super hanc **D** petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Tu verò Domina respondens dixisti: Pax tibi: esto fortis & strenuus. Post hæc autem sum excitatus. Et ex hoc persuasum habeo, fore vt Dei Filius tui animi instituto opem ferat. Dic verò nobis, Domina, quid statueris.

Imperatrix respondens, dixit: Si Christo placuerit, paucis post diebus, dignabitur infans sancto baptisate. Ite ergo, facite supplicationem, & petite in ea quæcumque volueritis: & quando egressus fuerit infans ex venerando baptisate, tradite supplicationem ei qui ipsum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & spero in Dei Filium, eum rem totam esse dispensaturum è voluntate suæ clementiæ. Nos autem his promissis ab ea acceptis, cum ei & infanti multum benedixissemus, egressi sumus, & euntes fecimus supplicationem, in charta multa ponentes, non solum euerfionem templorum simulacrorum, sed etiam priuilegia dari sanctæ Ecclesiæ & Christianis, & præberi redditum: erat enim pauper sancta Ecclesia.

Cum autem dies præterissent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator **E** Theodosius. Erat verò coronata & ornata vniuersa ciuitas holoserico & auro & omni alio ornamento: adeò vt non posset quispiam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundantem habitorem multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerso genere vestium. Non est autem mearum virium dicere splendorem illius ornatus, sed illorum qui sunt in dicendo exercitati. Ego autem transibo ad præsentem veram conscriptionem. Baptizato iuniori Theodosio, & ab ecclesia egresso in Palatium, licebat rursus intueri decorem eorum qui præerant multitudini & vestem eorum refulgentem: erant enim omnes candidati, vt existimaretur multitudo esse niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illustres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putarentur alba cerni in terra. Erat verò prope infantem, qui portabatur, ipse quoque Imperator Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quam ea quam gestabat, purpura.

Vnus

A Vnus autem ex proceribus portabat puerum in splendida veste. Nos verò admirati sumus, videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quæ paulo post euanescent, tantam habent gloriam: quanto magis cælestia, quæ sunt parata sanctis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis.

Postquam verò fuit egressus è baptisate, exclamauimus dicentes: Rogamus tuam pietatem, chartam quoque porrigentes. Cum autem aspexisset is qui portabat puerum, & cognoscebat rem nostram (eam enim prius didicerat à Domina) iussit chartam ei dari: & cum accepisset, constitit. Iussit autem fieri silentium: & cum soluisset, legit partem: & cum inuoluisset, subiecit manum capiti infantis; & cum illud inclinasset, clamauit coram omnibus: Iussit eius potentia ea fieri quæ sunt in libello supplici. Omnes autem cum aspexissent, sunt admirati; & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quod dignus esset habitus, qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipse audiens. Imperatrici quoque Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter suum filium: lætata est autem, & genibus flexis, Deo egit gratias. Ingresso verò infante in Palatium, ei occurrit Domina, & eum accepit & osculata est. Et eum portans, ipsum quoque salutauit Imperatorem, dicens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator lætabatur audiens. Cum autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, sciamus quidnam continet supplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator verò iussit legi chartam: & postquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem est petitio, sed grauior est recusatio; quoniam hæc est prima iussio filij nostri. Dicit autem ei Domina: Non solum prima iussio, sed etiam in hoc sancto habitu & pietatis gratia supplicatio, & petita à **C** viris sanctis. Vix tandem annuit Imperator, cum Domina valde ei instaret. Hæc autem omnia renunciauit pius Amantius.

Die autem sequenti nos accersit Imperatrix: & cum de more prior salutasset sanctos **D** Episcopos, iussit sedere, & dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram: idque factum fuit eius auxilio. Vidistis autem quam via & ratione sum vsa. Sed, si videtur, crastina die accersam Quæstorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod continet supplicatio, fiat rescriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt semel dicam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, ei multum benedixerunt & eius filio & Imperatori. Cumque multa alia differuissent animæ vtilia, postquam valedixissent, exierunt. Die verò sequenti accersit Quæstorem, & nos: dicit autem ei: Accipe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum rescriptum manda literis. Quæstor autem, accepta charta, diuinum rescriptum dictauit celeriter, nobis præsentibus. Ei autem suggestimus, vt Duces & Consulares & res eorum deputaret ad ferendam nobis opem. Postquam verò perfectum fuit diuinum rescriptum, & subscriptum; rogauimus Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illustri. Iussit autem Amantio quærere virum bono zelo præditum Christianum, cui hoc negotium deberet committi. Multi enim ex iis qui tunc erant in dignitatibus, simulatè habebant fidem: de quibus sumpsit poenas diuina iustitia. Cum enim rescuissent Imperatores eos non rectè se habere circa fidem intemeratam, priuarunt suis dignitatibus, eosque in corpore punierunt, & multarunt pecuniis: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iussit Augusta negotium nostrum committi viro Orthodoxo.

Commisum vero fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex consistorio, qui fuit vir admirabilis & fide feruens. Eo autem accersito, iussit Augusta, vt omnia idola vsque ad solum euerteret & igni traderet. Porro ei quoque manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad sumptus, & nihil capias à sanctissimis Episcopis. Cum talia autem mandata accepisset à Domina, egressus est promptior & alacrior. Erat planè Cynegius vir clarissimus, ad quem postea creatum Præfectum Prætorio extant data rescripta. Subdit porro Marcus: Cum verò transegissemus reliquum hiemis, & fecissemus sanctos festos Paschales & diem Resurrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium, vt id significaret Domina, vt eam iuberemus valere. Ille autem cum hoc audisset, fuit magno dolore affectus, quod essemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipse rogaret Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad sancta & veneranda loca, nempe Hierosolymam. Timebat autem Domina eum dimittere, ne, si illuc iret, fieret monachus, & ibi maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præbens

NASCITUR
THEODO-
SIVS MI-
NOR.VISIO
OSTENSA
PORPHY-
RIO EPI-
SCOPO.

Math. 16.

EUDOXIA
DOCEAT
QUID AGE-
RE DE-
BEANT.SOLENNIS
POMPA IN
BAPTISMO
THEODO-
SII.

134.64.

EPISCOPI
OPERUNT
LIBELLUM
SUPPLICEM
THEODOSIO
INFANTI.EPISCOPI
OBTINENT
QUAE PRÆ-
TIERANT.CYNEGIO
V. C. CVRAT
MANDATUM
IMPERATORIS
R 16.L. 2. de v. s. p.
Cod. Theod. &
alii.

bens eleemosynas, & perpetuè ieiunans, & multos hospitio accipiens, & concurrens ad A
pios vsus. Hactenus quidem de pio Amantio.

DONATI
RECEDVNT
EPISCOPI
AB IMPE-
RATRICE.
*auri libra-
rum pondera

Dominæ verò de nobis significauit, & ingressi sumus ad eam: & dicit sanctissimis Epi-
scopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea sumus ingres-
si, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper mei, &
mei filij. Iussit verò protinus afferri pecunias. Quæ cum fuissent allatæ, dixit domino meo
Episcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc ducenta * . . . & ædifica quam sum pollicitus
ecclesiam in medio Gazæ: & significa mihi, si opus habueris pluribus pecuniis, & eas sta-
tim mittam. Construe etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ci-
uitatem, & tribus diebus eis sumptum præbeas. Dedit autem sanctissimo quoque Ioanni
aureos mille, & vasa pretiosa vtriusque. Ad sumptus verò dedit vtrique ad centum aureos. B
Obtinuit autem prædictus sanctissimus Ioannes Episcopus Cæsareæ quæcumque voluit
priuilegia ratione suæ Ecclesiæ. Cumque peccati fuissent, & multum benedixissent Dominæ
& eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperato-
rem. Imperator autem eos interrogauit, an essent omnino expediti, & an Augusta eis ali-
qua donasset. Ipsi verò dixerunt: Sumus omnino expediti à sospite vestra pietate, & pia ve-
stra coniuge, & à filio vestro, quem Deus custodiat: fueruntque nobis multa & magna do-
nata. Statim autem iussit etiam Imperator Præfectis, eis dari ex publicis vectigalibus Palæ-
stinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipse quoque pro sumptibus circiter vnum pugil-
lum, qui inuentus est continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cum verò ei quoque
multa benedixissent, sunt egressi.

EPISCOPI
RECEDVNT
CONSTAN-
TINOPOLI.
*XXIII.

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta li-
brarum: & post dies tres nauem ascendentes, nauigauimus Gazam versus, vigesimotertio
Xantici, qui est apud Romanos octauusdecimus Aprilis dies. Præclarissimus verò post nos
egressus est Cynegius, vsus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum spatio quinque
dierum. Valde verò studebamus ire ad sanctum Procopium anachoretam. Cumque nos valde
rogassemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas, non concessit, dicens: Non possum
uentum inuenire tam secundum. Nos autem ei dicebamus: Possunt preces sancti viri nos
seruare, & dare nobis ventum secundum. Nauclerus autem indignatus, nõ admisit nostram
petitionem: sed cum aquati fuisset, soluimus. Valde verò cruciabamur, quòd non licuisset
nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignosceret, & pro nobis ora-
ret, vt salui essemus, & absolutum redderemus opus quod fuerat nobis commissum.

TEMPESTAS
GRAVIS OB
NAUCLER-
RVM ARIA-
NVM.

Cum ergo Rhodo nauigassemus, & duos dies in maris tranquillitate & serenitate felix
fuisset nobis nauigatio: repente oritur tempestas, venti que & fulgura & tonitrua; & in al-
tum tollebantur fluctus, instar montium, & attollebatur nauis, vt nos existimaremus eam nu-
bes tangere. Erant autem clamores, & lacrymæ, & oratio ad Deum: implorabamus quoque
preces sancti Procopij anachoretæ. Cumque fuisset vespera, & tempestas nõ cessaret, perman-
simus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex multa afflictione, parum
dormitarunt sanctissimi Episcopi: & videt in somnis dominus meus Porphyrius sanctum Pro-
copium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum catechismo instituite, & obsignate (est
enim ex Arij hæretici execranda secta) & efficite vt ipse anathemate notet Arium & malam
eius fidem, & statim cessabit tanta tempestas: propterea enim quòd sit ipse ex dicta hæresi,
non concessit vobis vt ad me veniretis. eum tamen catechisi instituite: est enim rectam do-
ctrinam à vobis accepturus. Hæc cum audisset sanctus noster Porphyrius, fuit excitatus: & E
nobis accersitis, narrauit quæ viderat in somnis.

NAUCLERO
ABIVRAN-
TE HAERE-
SIM TRAN-
QUILLITAS
REDDITVR.

Statim verò, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam esse saluam, & nos omnes,
& ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non est hoc rogandum. Ei verò dixe-
runt Episcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & saluus eris & tu, &
nauis & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere præscientiam (com-
prehendistis enim quæ erant in corde meo, cum nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vo-
bis: Credo, vt creditis: Abnego hæresim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex fan-
ctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti verò Episcopi eum acceperunt, & obfi-
gnarunt, super eum fuis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis sacramentis.]
nempe Eucharistia: etenim nauigantes Fideles secum ferre solitos ipsam sacratissimam Eu-
charistiam, ex his quæ habet S. Ambrosius in oratione in funere Satyri fratris, & S. Gre-
gorius, cum de Maximiano agit, atque alij, absque aliqua dubitatione docemur. Sed
subdit

A subdit Marcus: Interim autem cessarunt fluctus, & vespere mutatus fuit ventus, & feliciter
nauigauimus: & cum fuisset in pelago alios quatuor dies, quinto mane ad nauigauimus
in maritimam partem Gazæ, quam vocant Maiumam.

Postquam autem descendimus, nos cognoscentes qui illic erant Christiani, exceperunt
cum psalmodia. Similiter verò ex ciuitate quoque cum audiissent, occurrerunt nobis ha-
bentes signum venerandæ Crucis, & ipsi psallentes. Commixti sunt autem qui erant ex
duobus locis, & facti sunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima,
propterea quòd haberent multos Ægyptios vini mercatores. Idolorum verò cultores vi-
dentes ea quæ fiebant, dissecabantur, sed nihil audebant facere, quoniam audierant quan-
to honore fuissent habiti sanctissimi Episcopi apud Imperatores, & quòd essent evertenda
simulacra; & magna angebantur cura & animi ægritudine. Postquam autem fuimus in-
gressi ciuitatem, in loco qui vocatur Tetramphodos, id est quadriuium, stabat statua mar-
morea, & dicebant eam esse Veneris, erat autem supra aram marmoream: statuæ verò ef-
figies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota sua pudenda: statuam autem in hono-
re habebant omnes ciues, maximè verò mulieres, lucernas accendentes, & thure suf-
fientes. Dicebant enim eam in somnis respondere iis quæ volunt inire matrimonium. De-
cipiebant autem se inuicem mentientes. Sæpe verò iussi à dæmone contrahere matrimo-
nium, tantum absuit vt id rectè eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut malè co-
habitarent. Hæc cognouimus ab his qui fuerant auersi ab errore, & veritatem agnoue-
rant. Quinetiam nonnulli Idololatæ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum
quæ iussi fuerant contrahere à dæmone Venere, succensentes, confessi sunt deceptionem.
Tales enim sunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vquam veri dicant: neque enim
possunt aliquid certò præscire, sed ex verisimilibus præferunt se præscire apud eos qui
eis seruiunt. Quomodo enim possunt verum dicere, qui exciderunt à veritate? Quod si
in aliquibus contingit eos diuinare, hoc fit ex eo quod euenit: quomodo etiam accidit in ho-
minibus, vt sæpe quædam prædicant futura de re quæ est euentura. Ea ergo quæ ex iis quæ
accidunt successerunt (quod quidem rarò fit) admiramur: quæ autè coniectura nõ assequi-
mur (quod quidem fit assidue) silemus. At de dæmonibus & de eorum deceptione hactenus.

PROCESSIO
SOLEMNIS
IN OCCUR-
SVM EPI-
SCOPORVM.

IDOLVM
VENERIS.

Cum nos ergo (vt dictum est) nauigauissemus in ciuitatem, & venissemus ad locum,
in quo erat simulacrum Veneris; portarent autem Christiani venerandum lignum Christi,
hoc est figuram Crucis: videns dæmon qui habitabat in statua, nec videre sustinens si-
gnum quod ferebatur; turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit
eam in multa fragmenta. Accidit verò, vt duo Idololatæ starent prope aram, in qua sta-
bat statua; & corruens, vnus quidem caput fregit in duas partes, alterius autem hume-
rum & brachiale: stabant enim ambo sanctum populum subfannantes. Multi autem ex
Gentilibus, cum vidissent signum quod factum fuerat, crediderunt: & commixti cum
laicis, vnà cum eis sunt ingressi in sanctam ecclesiam nomine Irenem. Fuit autem illo die
magnum gaudium inter Christianos tribus de causis: primùm quidem, quòd sacrum rece-
pissent sacerdotem, quodque ea fecisset quæ desiderabant: secundò, quòd contriti essent dij
Gentium, & facti essent tamquam puluis, qui dispergitur ab aura æstiuæ: quinetiam simili-
ter atque ipsi, contracti sunt qui confidebant in eis. Tertio autem & maximè, quòd conser-
uatæ sunt animæ quæ errabant, & acceperunt gregi Christi. Cum eos verò obsignasset Epi-
scopus, dimisit in pace, iubens vt vacarent sanctis Scripturis. Erant verò viri triginta-
duo, & septem mulieres. Cum duos autem alios dies fuisset Gazæ Ioannes Archiepisco-
pus, profectus est Cæsaream: quem Christiani omnes & sanctus Episcopus deduxerunt vsque
ad duo millia.

CRUCIS
VIRTUTE
CORRUIT
SIMVLAC-
CRVM.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens secum Consularem, &
Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Præsciuerunt verò multi ex Idolola-
tris, & exierunt è ciuitate, alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates: erant verò hi
complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes qui fugerant, annotauit, quem dixi-
mus, Cynegius. Die autem sequenti, accersitis ciuibus, præsentibus Duce & Consulari, ape-
ruit eis litteras Imperatoris, quæ iuebant vt euerterentur simulacra & delubra, & igni tra-
derentur. Cum primùm verò id audiissent Idololatæ, eiularunt magna voce: aded vt id
ægrè tulerint magistratus: & in eos cum minis miserunt milites, qui eos virgis & clauis ver-
berabant. Christiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magistratus profre-
quebantur.

CYNEGII
ADVENTVS
GAZAM.

TEMPLA
DEORVM
GAZAE.

Statim verò iidem cum magistratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & A
euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate simulacrorum publica templa octo, nempe So-
lis, & Veneris, & Apollinis, & Proserpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion, seu Sacer-
dotum, & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dicebant Critæ ge-
neris Iouis, quod existimabant esse gloriosius omnibus templis quæ sunt vbique. Erant au-
tem alia quoque plurima simulacra in ædibus & pagis, quæ nemo posset numero subiicere.
Dæmones enim cum Gazæorum animum vt ductilem apprehendissent, errore impleuerunt
vniuersam ciuitatem, & quæ circum circa sita erat regionem: hoc autem eis accidit ex nimia
simplicitate. quæ ambrem traducti ad sanctam fidem, sunt magno zelo incitati Christiani. Ha-
ctenus quidem de Gazæis.

DIRVTA
MINORA
TEMPLA
IDOLORVM.

Iussi ergo milites cum Christianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in
simulacra. Et primùm cum voluissent euertere simulacra & Marnium, repulsi sunt. Il- B
lisenim idoli sacerdotes, cum prius de eo audiissent, portas interioris templi intrinse-
cus magnis lapidibus obstruxerunt: & cum exportassent in ea quæ dicuntur adyta, quæ-
cumque erant vasa in templo pretiosa, quinetiam ipsa deorum ipsorum animalia illic oc-
cultauerunt, & per ipsa adyta fugerunt per alias vias: dicebantur enim ipsa adyta multas
habere vias in diuersa loca. Repulsi ergo (sicut prius dixi) conuersi sunt ad alia simulacra;
& alia quidem euerterunt, alia verò igni tradiderunt. Cum ergo rapuissent omnia quæ
in eiserant vasa pretiosa, sanctus verò Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quem-
libet ciuem Christianum, qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fi-
delibus ciuibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inuenti sunt aduenæ.] His qui-
dem similia ex sancto Augustino superius diximus, eandem prohibitionem factam in
Africa, cum rescripto Honorij Imperatoris illic etiam simulacra demolirentur: idque ea de C
causa ab Episcopis decretum, ne scilicet ardore auaritiæ potiùs quàm zelo pietatis videren-
tur Christiani in idola insurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri pij,
& ipse S. Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt autem de-
cem dies evertentes templa simulacrorum.

DE MARNIO
DIRVENDO
CAPTATVR
CONSIL-
LIUM.

Post dictos autem dies consilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid
ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purifi-
cari, & sanctificari ad Dei ecclesiam. & erat de ea re magna deliberatio. Tandem san-
ctus Episcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam
eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunassent, & Deum de hac re precati essent, vespe-
re pergunt ad sanctam Synaxim. Cum pergeretur autem, puer circiter septem annos na-
tus, stans cum matre propria, repente exclamauit dicens: Comburite intus templum vs- D
que ad solum: facta sunt enim in eo multa graua scelera, & maximè hominum sacrificia.
Id verò hoc modo comburite: Afferte picem humidam, sulphur, & seuum porcinum, & hæc
tria commiscete, & vngite portas æneas, & ignem in eas iniicite, & sic totum templum com-
buretur: non potest enim aliter fieri. Id autem quod est exterius, finite cum ambitu: & post-
quam fuerit combustum, purgantes locum, ædificate illic sanctam ecclesiam. Dicebat au-
tem hoc quoque: Testificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego sum qui lo-
quor, sed Christus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquam verò au-
dierunt, omnes admirabantur, & Deum glorificabant.]

DE PVERO
DIVINITVS
APPELATO.

Vide quomodo ex sententia Hieremiæ, noua bella elegit Dominus. Templū illud, cui pe-
percissent tot qui præcesserunt Christiani Imperatores, & non ausi attingere tot prouincia-
rum Præsides & magistratus, vixq; aliquando (vt dictum est) clausum: aduersus quod tot E
sanctissimi Episcopi atq; martyres, & vsque ad eum ipse S. Hilarion apud Gazam agens præua-
lere minimè valuissent: ecce ad maiorem Christi gloriam, infanti annuente, atque demum
puerulo edoceti, de superbo dæmone reseruata est victoria atque triumphus. Etenim infan-
tulo Theodosio, antequam sciret vocare patrem, datum est annuere de templorum & idolo-
rum demolitione oblato sibi libello supplici; puerulus verò septennis de cōflagratione Mar-
nij diuino afflatus Spiritu sententiam profert: vt planè acciderit impleri diuinum illud ora-
culum: Ex ore infantium & lactentium Deus perfecisti laudē tuam.] Sed post hæc Marcus:

• Psal. 8.

• Math. 11.

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi: & cum manus suas ad cæ-
lum extendisset, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater sancte, quoniam abscon-
disti hæc à doctis & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Iussit autem puer suam quoque
matrem, postquam dimissa esset Ecclesia, inueniri in Episcopi ædibus. Separato itaque
puero,

A puero, dixit Episcopus mulieri: Adiuro te per Filium Dei viui, vt dicas, an suggestione tua, HABETVR
aut alicuius alterius, te sciente, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier QVAESITIO
autem cum hæc audiisset, dixit: Trado me ipsam terribili & tremendo Christi tribuna- DE PVERO
li, si vnumquam præsciui aliquid ex his quæ filius meus hodie est locutus. Sed si videtur FATIDICO.

tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæstionem. Quod si dixit alicuius
suggestione, metu confitebitur. Sin verò nihil aliud dicit, est euidens, quod à Spiritu
sancto fuit inspiratus. Cum hoc audisset Episcopus, quod dixerat mulier, & laudauisset,
iussit eam paululum recedere, & introduci puerum. Cumque adductus esset puer, dixit ei:
Quis tibi suggestit, vt loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem
tacebat. Iussit verò sanctissimus Episcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc,
vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi
B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem stabat mutus, nihil loquens.
Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.

Tandem postquam omnes cessassent, os suum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vri- PVER MAR-
te templum, quod est intus, vsque ad solum: multa enim graua in eo facta sunt, & ma- IORI MI-
ximè hominum sacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picem humidam, & sulphur, RACVLO
& seuum suillum, & miscete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immitte, & GRÆCE
sic templum comburetur: alius enim non potest fieri. Quod est exterius autem, finite cum LOQUITVR.

ambitu: & postquam fuerit combustum, expurgato loco, statuite illic sanctam ecclesiam.
Testificor enim vobis coram Deo, non posse aliter fieri. Non enim sum ego qui loquor,
sed qui est in me Christus. Admiratus est autem sanctissimus Episcopus Porphyrius, &
omnes qui cum erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quod partitè & di-
C stinctè esset locutus. Accersita verò matre, eam interrogauit, an ipsa, aut filius eius sci-
ret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque se, neque filium eius scire
Græcè. Cum hoc rursus audisset sanctissimus Episcopus, rursus laudauit Dominum: & affe-
rens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer autem cum vidisset numismata in manu matris
suæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vedas donum
Christi. Rursus autem cum id audiuissemus, summè mirati sumus. Mulier autem reddidit
tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo. Sanctus verò
Episcopus eos dimisit in pace.

Mane verò congregatis religiosi clericis, & Christi amante populo, & præterea admi- COMBURI-
rabili quoque Cynegio, & magistratibus, dixit eis, quomodo locutus est puer de Marnio. TVR MAR-
Cum autem audiissent, mirati sunt, & communi consensu dixerunt, vt sicut dixerat puer, NIUM.

D sic combureretur. Allata ergo pice humida, & sulphure, & seuo suillo, & his tribus
mixtis, vnxerunt portas interiores, & fufis præcibus ignem admouerunt, & statim vniuer-
sum templum illud arripuit, & fuit exultum. Quotquot autem milites & hospites pote-
rant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, seu aurum, seu argentum, aut ferrum, aut plum-
bum. Erat verò illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderant
combustioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Christianus; in occulto verò erat ido-
lolastra. Hic ergo cum interesset, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat à
militibus, dissecabatur: & sub prætextu quod curaret vt seruarent ordines, flagellis crudeli-
ter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod spoliū. Cum hæc fierent, & ab igne
corrupti essent parietes, repente lignum ardens cecidit in Tribunalum, & ei duplicem affert
mortem: perfracto enim capite eius, vsit reliquum corpus. & statim Fideles milites, &
E Christianus populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum glorificauerunt, &
dixerunt illum psalmum, qui incipit: Quid gloriaris in malitia potens iniquitate? Tota die
iniustitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta fecisti dolum. & quæ deinceps
sequuntur in psalmo. Dies verò plurimos perpetuè arsit templum.

QVOD PAS-
SVS IN IERU-
SALYM
IDOLOLA-
STRÆ.

• Psal. 51.

Postea autem facta est domorum persecutio: erant enim multa simulacra in plurimis
atriis: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum
iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præstigiis & incantationibus, quos qui-
dem dicebant sacros, ex quibus sua faciebant mysteria & alia nefaria Idololatræ. Ipsi
quoque eadem passi sunt, quæ dij sui. Accurrebant autem multi ad sanctam fidem, CONVER-
alij quidem metu, alij verò condemnantes priorem suam viuendi rationem. Omnibus verò AD FIDEM.

portas aperiebat sancta Ecclesia: meminerat enim sacræ Scripturæ, quæ dicit: Pulsanti
aperietur, & qui quærit, inuenit. & rursus: Siue prætextu, siue veritate Christus annun-
ciatur.

• Gentiles
• Plures
• Conuersi
• ad fidem.

• Math. 7.

• Philip. 6.

A cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus sancto Episcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter merum, sed eos, qui bono proposito. Sanctus vero Episcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ calu & calamitate accidunt hominibus, &c.] docuit enim pluribus, accidere sæpe ut homines ex inflictis à Deo flagellis respiscant. At post hæc Marcus: Accesserunt ergo illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmentum accipiebant singulis annis res Christianorum.

B Marnio autem omnino exusto, & ordinata ciuitate, statuit beatus Episcopus cum religioso clero & Christi amante populo sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Constantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias à religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergo magistratibus & Christi amante populo, retinuit partem auxilij, ne fieret aliqua nouitas post eorum exitum: non propter hoc autem solum, sed etiam ut opem ferrent ad congregandam materiam ædificij di-
B cte sanctæ ecclesiæ.

B Quidam autem consulebant, ut ædificaretur, sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus se inuicem interiùs subeuntibus; eius verò medium erat ad emittendos vapores constitutum, Septemtrionaleque & extensum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant simulacra apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatriis. In hac ergo forma & positura dicebant quidam ædificandam esse sanctam ecclesiam: alij verò contradicebant, dicentes ipsam quoque posituræ memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, ut qui rectè dixissent. Dixit verò sanctissimus Episcopus: Hoc quoque relinquemus consilio.

C Interim autem dum purgaretur locus, venit Magistrianus epistolas afferens Imperatoris semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant verò litteræ salutationem, & precum petitionem pro suo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras descripta forma sanctæ ecclesiæ in figuram Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, ut conuenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Lætatus est autem sanctus Porphyrius, cum legisset & vidisset formam descriptam, sciebat enim hoc quoque factum fuisse ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretiosas quoque columnas esse mittendas, & marmora. Erecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebant esse sacra, & in loco inaccessio maximè mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, ut conculcarentur non solum à viris, sed etiam à feminis, canibus, & porcis, & bestiis. Hoc verò Idololatriis fuit magis molestum, quàm templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex iis, maximè autem mulieres, vsque ad hodiernum diem marmora non ascendunt.

D Breui autem post tempore, indicit ieiunium vno die: & cum dimissæ fuissent preces matutinæ, iussit pius Episcopus quemlibet virum Christi amantem afferre ligones & rastra & alia huiusmodi instrumenta. Hoc verò vespere priùs edixerat, ut omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum est. Congregato autem populo cum dictis instrumentis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, iussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olim fuerat. Ipse verò sequebatur portans sanctum Euangelium, & circa se habens pium clerum, re vera imitans Christum cum discipulis. Præcedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtrisque verò partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem.

E Euntibus autem psallebant, & in versiculorum psalmi intercisione dicebant, Alleluia. Erat autem psalmus, quem dicebant: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, &c. vsque ad finem. Dicebant alios quoque psalmos, donec ingressi sunt in Marnium. Hortatus est autem sanctus Porphyrius Episcopus Ruffinum quemdam architectum Antiochenum, virum fidelem & scientem, per quem etiam fuit perfectum totum ædificium. Is accepto gypso designauit posituram sanctæ ecclesiæ conuenientem formæ quæ missa fuerat in primis à pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus, & genua flexisset, iussit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eadem alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat verò videre differentiam inter virum & mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeò ut paucis diebus fuerint

DE ECCL-
SIA CON-
DENDA
CONSVLI-
TV R.MARNION-
QVALE.FORMA EC-
CLESIÆ
CONSTRV-
ENDÆ.

Primum. 21.

SOLENNIS
APPARA-
TVS AD EC-
CLESIAM
CONSTRV-
ENDAM.PROCES-
SIONIS
ORDO.

b. p. 94.

A fuerint & omnia loca effossa, & terra egesta. Priùs itaque preparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, à parte Orientali ciuitatis, & alia materia:

Sanctus rursus congregato Christi amante populo, multisque precibus & psalmodijs dictis in loco, ipse primus se succingens, cœpit portare lapides, & iacere fundamenta. deinde pij quoque clerici, & omnes laici latantes, & magna voce psallentes, adeò ut audirentur à tribus milliariis à ciuitate. Factum est autem illo die magnum miraculum] nempe de tribus pueris in puteum delapsis, sed Dei ope seruatis, signoque Crucis diuinitus impressis. Subdit verò hæc auctor de Eudoxia: Anno autem sequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ verò vocabantur Carostiæ: quæ quidem sunt in sancta ecclesia lucentes tamquam smaragdi, &c.] subdit de ædificatione ipsius ecclesiæ ad quinquennium propagata. Reliqua verò quæ contigerunt anno sequenti, suo loco reddidit sumus, obseruatione quidem dignissima.

Ecce tandem constructus est Bel, contritus est Nabo: constructum, inquam, est idolum Marna, Marniumque prostratum; quod fieri per Hilarionem optauit clarissima illa Aristoneta Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cum eum sic inuocabat, dicens: Ingredietur seruus Dei Gazam, & Marnas corruat.] Qui ergo quondam (ut sanctus Hieronymus ait) sub Theodosio iugebar inclusus, euerisionem templi iugiter pertimescens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Christi Domini maiorem gloriam factum est, quod idem sanctus Hieronymus ait in commentariis in Isaiam: Hoc nostris temporibus videmus esse completum: Serapium Alexandria, & Marnæ templum Gazæ in ecclesias Domini surrexerunt.] hæc ipse.

C Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor sanctus Ioannes Chrysostronus, idem sedulo curauit apud Imperatorem, ut quæ in Phœnicia essent residua idolorum culturæ, penitus tollerentur. Testatur id quidem Theodoretus his verbis: Porro cum certior factus Ioannes esset, Phœniciam etiamnum ad nefaria demonum mysteria celebranda cæco furore ferri: monachos diuino pietatis studio inflammatos in vnum cogit, eosque cum edictis Imperatoris ad simulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum ministris, qui ista deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompsit ærario: sed feminas tum diuitiis circumfluentes, tum fide præclare instructas induxit, uti sumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi solet) affatim & liberaliter suppeditarent. Itaque reliqua dæmonum delubra hoc pacto solo æquanda curauit.] hæc Theodoretus. Verum ipse, quæ postea secuta sunt, reticuit, aut fortasse ignorauit, nempe Gentiles Phœnices morum suorum tenacissimos cultores (quippe qui ipsorum cultum in diuersas Orbis prouincias propagasse gloriarentur) molestissimè ferentes templorum suorum se passos esse iacturam, in ipsos monachos impetum fecisse: quod quidem testificatione eiusdem S. Ioannis Chrysostroni liquet, qui & ait, ex eis quamplures occisos esse, alios verò nonnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc post biennium, cum ipse Ioannes Chrysostronus in Armenia exularet: vnde scribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet:

Phœnicia mala rursus exaruisse, ac Gentilium furorem auctum esse, accepi: compluresque monachos partim vulneribus affectos esse, partim etiam mortè obisse. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, ut quàm celerrimè te ad iter accingas, atque in acies. Certum enim habeo, fore, ut si preces, lenitatem, & mansuetudinem, & tolerantiam, & patientiam, eamque quam soles animi fortitudinem adhibueris, vel aspectu solo aduersarios in fugam conicias, ipsorumque furorem extinguas; atque eorum qui nostras partes tuentur, animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur: polliceturque ad finem epistolæ, se ad ipsum missurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquiis sanctorum sine cura esto. Confestim enim ad religiosissimum meum presbyterum Terentium, itemque ad dominum meum religionis laude præstantem Treium Arabissi Episcopum scripsi. Nam ipse & multas & minimè dubias habet, quas paucis diebus in Phœniciam ad te mittemus. Quare da operam, ne officio tuo vlla ex parte defis: nam quæ nostri muneris sunt, quanta cum promptitudine animi præstemus, vides] hæc ipse. At non deerant in Phœnicia martyres: sed dictum est superiùs, Gentiles tempore Iuliani, omnia quæ in Phœnicia erant Christianæ religionis monumenta, demolitos esse. Magnam in reliquiis sanctorum martyrum Ruffinus iste fiduciam collocauit: etenim illos in suis reliquiis quasi rediuuos Christianæ militiæ duces sibi adsciuit ad destruenda quæ reliqua

RITVS CON-
STRVENDÆ
ECCLESIÆ.DE STRATO
MARNIO
VICTORIA.
I. ai. 46.
Hieron in Vit.
S. Hilarionis.
Hieronym.
epist. 7.Hieronym. in
Isai. lib. 7.Theodor. lib.
5. cap. 29.
TEMPLA
IDOLORVM
IN PHOEN-
ICIA DE-
STRVNT-
VR.Chrysostr.
epist. 126.
MONACHI
AGENTIBVS
MALE HABITI.IOANNIS
CHRYSOST.
ZELVS IN
IDOLA.

reliqua erant in Phœnicia idololatriæ vestigia. Quod & affectum esse vnâ cum aliis, qui A
superfuerunt à cæde, monachis, certum illud est argumentum, quòd de Phœnicum idolo-
latria nulla penitus posthac mentio reliqua habeatur. Extat eiusdem S. Ioannis Chryso-
stomi ad ipsos monachos antea ab eo missos, sed ita postea persecutione exagitados, insignis episto-
la^a, quam breuitatis causa prætermittimus recensere: misit & ad eos roborandos, non solum
quem diximus, Ruffinum presbyterum, sed ex Armenia, vbi agebat, Ioannem item presby-
terum. Quàm autem sollicitè, quantoque zelo pietatis istud ipsum negotium ipse Chryso-
stomus curarit, dictæ ab ipso ad eos tunc scriptæ epistolæ declarant.

Chryso-
stomus
123.

TEMPLA IN
PHOENI-
CIA DIRV-
TA QVAE

Equidem quod semel ipse, de quo egimus, S. Porphyrius Gazensis Episcopus viam
aperuisset ad egregia idolorum delubra sternenda; pari æmulatione incitatos fuisse Phœni-
ciæ Episcopos, vt id ipsum ab Arcadio postularint, obtinuerintque eodem patrocinante Chry-
sostomo, par est credere. Sanè quidem et si constat à Constantino Imp. demolitum fuisse B
quod erat ibi delubrum in monte Libano situm, promptuarium turpitudinum; cetera
tamen integra remanserunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœ-
nicia magnum templum Astartæ; aliud insuper ingens templum, quod Ægyptium nomi-
nat Lucianus; sed & illud insuper augustum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc omnia
in Phœnicia temporibus Luciani^b magna frequentia celebrata: quod autem antehac fue-
rint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exadificantem Gazæ nobilem
ecclesiã redeamus.

Lucian. de
Dea Syria.

EVDOKIA
AVPERT
AGRVM VI-
DVAE.

Felix planè, quaterque felix ipsa, nisi adificans manu altera, altera destrueret. Iam me-
moria repete, quæ ex Marco diacono nuper sunt enarrata; nimirum abalienatam ipsam
fuisse ab amicitia S. Ioannis Chryso-
stomi, quòd eam arguisset ob agrum viduæ adem-
ptum. Quoniam autem modo res hæc se habuerit, iam enarremus: atque in primis ex C
Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem gestam ad tempus illud referunt, cum ad-
uersus eundem Chryso-
stomum Synodus Constantinopoli cogeretur: longè enim ante ea
contigisse, dicta superius ex eodem auctore declarant. Qui verò res Ioannis Chryso-
stomi oratione profecutus est Leo Augustus^b eiusmodi narrationem aggreditur: Theo-
gnostus pius ille & fidelis, erat quoque ipse vnus ex iis qui erant familiares Imperatori
Arcadio. Invidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arij, apud Imperato-
rem accusatur Theognostus, & iniusta bonorum publicatione cum relegatione damnatur,
simul cum vxore & liberis: & vt paucis absoluam, priusquam peruenisset ad locum, in
quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migravit ad Deum. Huius vxor reuerfa ac-
cedit ad diuinum virum, & de se omnia docuit. Hic autem misericors, & Christi imita-
tor, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchrè D
quidem consolatur; & quæ par erat, ei suadet. Rursum verò considerat, quemadmodum vi-
duæ suæ restituantur.

Leo August.
orati. de Vita
Ioan. Chryso-
st.

EVDOKIA
THEOGNO-
STI RELI-
CTAB VI-
NEAM AB-
STVLIT.

Cum is autem de eo esset sollicitus, aliud malum excitauit malignus aduersus mulie-
rem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egressa erat ex vr-
be: & nescio quomodo prius ingressa fuit in vineam viduæ, & sua manu exectum botrum
comedit. Deinde docetur, vineam esse alterius. Inducunt legis quod est in rebus huiusmo-
di auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, si quid tale contigerit, & domino aliquod
pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iussa Imperatricis refertur vinea in numerum sub-
urbanorum suorum. Hoc autem non temerè & simpliciter iubebat: sed duo hæc meditata:
vnum quidem, propterea quòd irasceret viduæ, vt eam magis affligeret: alterum verò,
& cuius maiori studio mouebatur, vt acciperet occasionem vexandi Pontificis, cogitante E
illa, fore vt resisteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita se
habebat. Pontifex autem quomodo suadebat, supplicabat, vt decebat eius philosophiam.
Quid illa contrà ea dabat responsa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis auxilium,
& quæuis alia, quæ ex aduerso obiciebat vana phantasia suæ arrogantia.

CHRYSO-
STOMVS
AGIT IN
EVDOKIAM
PRO VINEA
VIDVAE.

Rursus ergo temperat medicus medicamenta salutis: quòd enim laborabat, curari non
poterat, Alia est præterea species curationis, soluens causas, per quas videbatur id quod
malè erat affectum, laborare grauius; soluens iniustos prætextus, nempe quòd hæc lex
quidem lata esset ab Imperatoribus, sed qui fortè erant à fide alieni: Tu autem es (aiebat)
lex, & tibi obtigit vt imperes, & tibi est conscientia quæ cogit, & quæ rem optimè no-
uit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Iezabel, & quæ de Na-
burthe scripta sunt in veteri Testamento. Hæc sapientis medici, quæ perpetuo adhibebat,
medica-

A medicamenta, malè affectam feminam magis inflammabant, aded vt nec medicum quidem
admitteret, immo verò repelleret, & quam nefariè conceptam celabat bilem, apertè in lu-
cem proderet. Sic quidem repellitur medicus. Quid verò quæ deinceps sequuntur? Aderat
dies festus & celebris Crucis in altum elationis, & iusserat Pontifex vt portæ ecclesiæ clauderentur
soli Imperatrici. Ecce ergo primus Imperator ingreditur, & fidelissimi populi vniuer-
sa multitudo cum eo & circa ipsum. Cum autem cœpisset sanctus de more concionari, vis
sanctissimi quæ eum illuminaret Spiritus reddidit elegantiorè verborum pulchritudinè, cum
eoque loquebatur. Et quid opus est dicere, ad quantam admirationem veniens multitudo ap-
plausit exultationibus sacræ dilectionis?

Cum hæc autem fierent intra templum: ecce etiam Imperatrix cum reliquo, qui eam sti-
pabat, comitatu. Et aliis quidem omnibus ingressum seruabant ostiarij liberum: ipsam verò
B prohibebant. Ira adhuc inconfidatam possidebat Imperatricem. Mitto dicere, quantum
in diuinum Pontificem (idem autem est dicere in Deum) contumeliis inuecta est & infre-
muit. Deinde cogitabat quidam ex iis qui cum ipsa erant, & tentat portam gladio percu-
tere: eius autem manus statim arefcit. Timet ergo Imperatrix, & statim reuertitur. Ille au-
tem, cuius manus exaruerat, accedit ad sanctum, pœnitentia ductus, & supplicans statim
curatur, & Deus per seruum suum magnificatur & glorificatur. Hæc de his Leo Imperator,
ipsique tradunt consentientia ceteri: quæ quidem ante aduentum Palæstinorum Episcopo-
rum Ioannis atque Porphyrij accidisse monstrauius. Verùm antehac quid huic simile præ-
cesserit, idem auctor docet his verbis^a:

EVDOKIA
PROHIBE-
TVR AB IN-
GRESSV EC-
CLESIAE

Deinde Paulacij in Ægypto Præsidis sequitur à quadam vidua apud Imperatorem ac-
cusatio. Largiamur verò non nihil narrationi. Continebat autem accusatio, quòd debi-
C tor esset circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec prius eum remisit,
quàm ab eo exegisset quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accusatrici so-
lum triginta sex aureos nummos. Quid ergo facit, quæ accusabat mulier? Confugit ad com-
munem defensorem. Ille verò producendum curauit eum qui accusabatur, & ab eo exige-
bat id quod reliquum erat debiti. Hoc quoque rescuit Imperatrix: quæ significauit Pontifi-
ci, vt eum dimitteret, cum ipsa ab illo exegisset pecuniam. De hac re inter vtrumque vehemens
exoritur contentio; & postremò res eo deducitur, vt per impudentiam procedatur ad-
uersus sanctum. Mittit enim duos Centuriones cum suis cohortibus, vt eum qui ac-
cusabatur, à sancti manibus abstraherent. Hæc auara mens Imperatricis. Hic velim,
lector, consideres Episcopum omnium miserabilium personarum esse iudicem compe-
tentem, sui que iuris esse malè ab alio iudicata rescindere, etiam si Princeps esset, qui
D iniustam sententiam protulisset. Vides insuper Episcopos carcerem penes se habere, in
quem detrudant, qui iniuste miserabilium bona detinent. Vides (inquam) Ioannem iu-
re agere aduersus viduæ debitorem, eundemque carcere mancipare, nec velle dimittere.
Sed licet ad hita vi turpiter per Centuriones abstractum, vindex Deus haud fuit inul-
tum, neque passus est in hoc conflictu Episcopum posteriores referre. Nam quid post hæc
accidit? Audi rem quidem admirandam, tum ab eodem auctore, tum ab aliis enarratam,
cunctisque certa fide patentem: Accidisse nimirum, vt Centuriones, qui conati erant vi ab-
strahere creditorem, absterriti fuerint horribilis aspectu Angeli, romphæa dirè minantis.
Sicque perterrefactos, rediisse ad Imperatricem: illam verò reliquum persoluisse pecuniæ.

Leo August.
in Vita Chry-
so-
stomus
CAVSAM
AGIT VI-
DVAE ALE-
XANDRE
NAE.

Addunt^b alij, viduam hanc Alexandrinam fuisse, nominatam Callitropen; Paulacium
verò Ducem fuisse Augustalem in Ægypto, quem vidua, iam absoluta illius magistratus
E functione, Constantinopoli apud Præfectum Prætorio conuenerat: sed illo contemne-
ius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua quæstia fuerat, eam ratione pœnæ multam irro-
gasse librarum centum; viduam verò, datis illi tantum triginta sex nummis, abire iussit.
se. Addit auctor, excusasse se Chryso-
stomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc
misso; se id minimè agere, vt Imperatricis maiestatem contemneret, sed tum vt viduæ
omni destitutæ præsidio, ex diuinarum legum præscripto præsto esset, tum etiam vt animæ
ipsius Augustæ bene consulere; quod præcipuum esset Episcopalis dignitatis officium,
curæ prospicere animarum. Certè quidem non nostri dumtaxat, sed & externi Eudo-
xiam auaritiæ infamant: Zosimusenim hæc de ipsa ait^c: Coniunx Arcadij Eudoxia su-
per sexum arrogans, & insatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium sibi mu-
liercularum, quæ maximè huic imperabant, vndique addicta, vitam omnibus acerbam
reddebat; aded quidem, vt modestis hominibus morte nihil esset optabilius. Hæc ipse.
Cuius

Apud Meaph.
in Vita Chry-
so-
st.

Zosim. lib. 5.

Cuius quidem rei cum recensiti superius casus fidem faciant, demonstrant id ipsum expres-

Theodorici
Leo Imp. de
Vita Chryso-
stom.
THEODORI-
CVS PATRI-
CIVS ILLV-
DIT AVA-
RITIAE EV-
DOXIAE.
ACT. IO.

Theodoricus * ille (inquit Leo Augustus) qui tunc erat Patricius, cum esset ditissimus, ab Imperatrice appetitur insidiis. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem portum, & servatur quidem ab iis, quae ei parabantur, insidiis: servatur autem meliori quoque, & permanente salute, modo alio: Dispersit, dedit omnia pauperibus. Quomodo? Magistri nempe Ioannis consiliis & suasionibus. Qua ex re quid lucratur? Theaurum caelestem; cum esset ei persuasum, Cornelij^b eleemosynae, eius quoque esse exaequandam eleemosynam. Haec cum rescivisset Imperatrix, non potuit amplius contineri. Impudentiam autem illam & temeritatem suam absque villo rubore sancto indicat: eum namque bona Patricij lucratum esse, nugabatur & obiciebat: eius enim, qui erat mundus, propter benignitatem admonitio, erat Eudoxiae inquinatae sordida existimatio.] haec ipse: sed alij B eadem pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium ante conceptum Eudoxiae accessisse aduersus Ioannem omnes affirmant.

Metaphr. in
Vita Chryso-
stom.

Quae autem subsecuta est dissensio Ioannis Chrysofostomi cum Seueriano Gabalensi in Syria Episcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno post natum Theodosium, Eudoxiae animum haud mediocriter exacerbavit. Haec autem quomodo se habuerint, licet Socrates^d narret, haud tamen ipsa in omnibus inuenta sunt consentientia veritati. ait igitur ipse: Cum insolens Serapionis fastidium & arrogantiam nemo facere posset (erat hic diaconus Ecclesiae Constantinopolitanae) Ioannis namque Episcopi fretus gratia, adeo magnos animos sumpsit, vt extra modum omnes contumeliose insectaretur: ob eam causam odium contra Episcopum inflammatum magis magisque exarsit. Quinetiam cum Seuerianus quodam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Episcopo debi- C bitum illi non tribuit, neque ei assurrexit: vnde Seueriani praesentiam se parui facere declaravit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo vero etiam in eum vehementer vociferatus est, his ferme verbis: Si Serapion moriatur Christianus, Christus certe numquam homo factus est. Serapion hac arrepta occasione, Seuerianum Ioanni aperte fecit inimicum, dum prius sententiae membrum supprimeret, nimirum, Si Serapion moriatur Christianus: posterius, nempe, Christus certe numquam homo factus est, Seuerianum dixisse affirmaret. Itaque sui loci atque ordinis homines testes adducit, illud a Seueriano dictum esse. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum a ciuitate exigit. De quibus rebus Eudoxia Augusta certior facta, & Ioannem inculat, & Seuerianum Chalcedone Bithyniae propere accersendum curat.

DISSIDIA
INTER SE-
VERIANVM
ET IOAN-
NEM OB-
ORTA.
Socr. lib. 6.
610.

CONCOR-
DIA INITA
INTER IO-
ANNEM ET
SEVERIA-
NVM.

Ille quamprimum redit; Ioannes se ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt D cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Imperatrix Eudoxia in ecclesia, quae Apostolorum nomine nuncupata est, filium suum Theodosium iam tum Imperij statum, quamquam admodum adolescens erat, prospere & feliciter gubernantem, ad genua Ioannis abiecit, & sancte illum obtestata est: vix adduci poterat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Ista quidem sic Socrates: nisi male ita ea vertit interpres. Nicephorus^e vero ex emendatiori fortasse codice felicius veritatem assecutus, ita habet: Eudoxia Theodosium infantem, quem Ioannes per baptismum sibi filium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumque deprecans & adiurans, vix tandem persuasit, &c.] Subdit his vero Socrates: Verumtamen etsi hoc pacto amicitia inter eos specie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduersus alterum exulceratum retinuerunt. Causa vera itaque cur Ioannes Seueriano succenseret, E eius generis fuit.] hucusque Socrates: eadem quoque Sozomenus^f atque alij.

Niceph. lib. 13.
69.

Soz. lib. 8.
610.

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorsus erga Seuerianum reconcilia- rum affirmet, cum ex homiliis ob concordiam inter vtrumque initam tunc publice in ecclesia dictis, constet inter eos pacem firmiter consolidatam? Extant enim duae eius argumenti orationes apud ipsum Ioannem Chrysofostomum: prior, qua Ioannes studuit in Ecclesiam ipsum recipere Seuerianum, eidemque pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipse in eum indigno animo esset, vt populum non nihil in ipsum insensum, emolliendo, delinire, glutinoque pacis vnire, omni adhibito studio laborarit: in qua haec post alia plura inculcata de pace: Multa (inquit) dudum tristia gesta sunt in Ecclesia. Deum confiteor, sed non laudo perturbationes, seditiones non amplector. Sed omittamus haec. Desinite, conquietate, cohibete animos, refrenate iracundiam. Sufficit iam quod laborauit Ecclesia, finis sit, desinat

POPVLVS
CONCITA-
TVS IN SE-
VERIANVM.
Chrysof. ho-
mil. de recip.
Seuer.

A desinat turbatio: hoc enim & Deo placitum, & piissimo Principi acceptum est. Oportet enim & Regibus obedire, maxime cum & ipsi obtemperent Ecclesiasticis legibus. Dicit Aposto- lus: Principibus & potestatibus subditi estote: Quanto magis Principi religioso, & pro Ec-lesia laboranti? Si ergo praeparauim animos vestros ad suscipiendam legationem meam, recipite fratrem nostrum Seuerianum Episcopum.] haec ipse, quibus videas populum potius quam Ioannem ipsum aduersus Seuerianum commotum fuisse, quem sequester pacis accedens placare studuit. Ad eum enim populus ille pastoris sui tenebatur vinculis amoris astrictus, vt vel leuiter tangi, haud aequo animo pati posset, sed quam maxime commoueretur, & implacabilis omnino persisteret, nisi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porro ita suadente Chrysofostomo, populum persuasum, acclamasse tunc pacifica atque fausta, quibus se assensum praebere significaret, quae mox Chrysofostomus subdit, ostendunt: Habeo (inquit) gratiam, B quod sermonem meum laudibus profecuti estis: dedistis mihi fructus obedientiae: nunc me semen bonum gratulor seminasse: ecce enim statim frumenti manipulos colligam. Retribuat vobis Dominus praemium benignitatis, & obedientiae mercedem. Nunc enim vera hostiam pacis obtulistis Deo: quia nemo turbatus est, audito hoc nomine, sed cum charitate suscepistis, simul vt sermone locuti sumus, omnem ex animo fugastis iracundiam, &c.]

Tit. 3.

SEVERIA-
NVS CON-
CIONEM
HABET AD
POPVLVM.
Apud Ioan-
Chrysof. tent.

Sic igitur conciliato populo cum Seueriano, die sequenti ipse Seuerianus ad eundem populum de bono pacis pariter habuit eadem occasione concionem; vbi inter alia illud praeclare cum laude Ioannis eiusdem pacis auctore: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Regum vel fratrum tabulae pinguntur, vt in vtrisque vnanimittatis declarentur insignia, artifex picto femineo habitu post tergum vtriusque Concordiam statuit brachiis suis vtrumque complectentem, indicans quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs & voluntate C conueniant, ita nunc pax Domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum, vniuersis iungentibus docet: in qua sine dubio completur sermo propheticus, qui ait: Et erit consilium pacificum inter vtriusque. Et hesternum quidem die Pater noster Euangelico pacem sermone praefatus est: hodie vero nos pacis verba exponamus. Ipse nos hesternum die resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vniuersisque patentibus, ad Dominum pacis cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiam reconciliata inter eos amicitia, rubiginem tamen odij minime fuisse prorsus extersam, id quidem ex parte tantum Seueriani contigisse liquet: nam in his quae post haec aduersus Ioannem concitatae sunt turbae, & conuocatae sunt Synodi, eum aduersus Ioannem stetit, Palladius tradit^e.

Pallad. in Dia-
log. apud Chry-
sof. tom. 1.
STVDIVM
CHRYSOSTO-
MI ERGA
SVOS.

Equidem magna admiratione capior, dum considero ipsum Ioannem Chrysofostomum D non nisi triennium in sede agentem (hoc enim anno eius Episcopatus expleto triennio, quartus inchoatur) adeo breui temporis spatio, tot tantisque vallatum aeternis, atque molestis circumseptum, cui aduersus haereticos, aduersusque Catholicos Episcopos, tyrannos, barbaros, ipsamque demum Imperatricem Eudoxiam fuerint adeo crebra atque aspera incunda certamina: cum tamen interea totus in officio functionis Episcopalis esset, atque perinde ac si summo otio pacem coleret, creberrime conciones haberet ad populum quem quotidie ferme doceret. Testatur quidem haec ipse, cum hoc eodem anno Actus Apostolorum in ecclesia explicaret, vbi inter alia: Ecce enim (inquit) per gratiam Dei, & nos triennium iam habemus, noctesque & dies. Nonne per tres dies, saepe etiam per septem exhortamur? Quid amplius assequimur, quam quod reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etsi non foris, sed in corde?] & paulo post: nisi quis iudicaret me supra modum honoris cupidum, vidissetis quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum consciae sunt domicilium & solitudo. Credite enim mihi: de salute quidem mea desperavi, hoc est, curam praetermissi, & res vestras deploravi. Non vacat mea mala deplorare, adeo totus deditus sum vobis. Et si sentio vos obtemperantes, praegaudio non sentio mala mea. Et si video vos minus obtemperantes, praedolore iterum intermitto mea.] haec & alia plura id genus Chrysofostomus hoc ipso (vt vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac pastoris imaginem.

Chrysof. in
Act. Apostol.
hom. 44.

E Voluto iam anno, nouus aperitur nouis Consulibus, ambobus Augustis, Arcadio & Honorio quintum, inchoante pariter Domini anno quadringentesimo secundo, quo
Annal. Eccl. Tom. 5. N recru-

CONFLICTVS
ORIGENI-
STARVM
CONSTAN-
TINOPOLI.

recrudescent odia Constantinopoli Origenistarum causa suscepta. Meminisse debes, lector, A ante annum aduersus monachos Origenistas, qui confugerant Constantinopolim, missos fuisse à Theophilo Episcopo Alexandrino & S. Epiphano Episcopo Constantiæ in Cypro legatos ad eos exturbandos: S. verò Ioannem Chrysostrum medium intercessisse sequentem, vt eos in concordiam reuocaret. eaque de causa litteris vltro citroque datis, vnus ferme anni spatio in his pertractandis insumpso, cum frustra omnia tentata fuissent; qui hæcenus ab eodem Chrysostrum cohibiti erant monachi offerre aduersus Theophilum libellum Imperatori, desperata concordia, id vehementiori studio aggressi sunt.

LIBELLVS
AB ORIGENI-
STIS OF-
FERTVS
IMP. CON-
TRA THEO-
PHILVM.
Galat. 2.
Hieron. epist.
16.
Luc. 18.

Libellum igitur monachi illi aduersus Theophilum dederunt Arcadio Imperatori, & quidem grauibus refertum criminibus, aded vt Theophili caput in discrimen videretur adduci. Creditum quidem fuit eos ista haud absque sententia Ioannis tentasse. quamobrem, ea dissipata longè lateque fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nomine, Hieronymus sub Barnabæ voce, ex Pauli^a sententia, ipsum sugillauit in epistola^b ad Principia illis verbis superius redditis, hinc verò necessariò repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est^c: Putas veniens Flius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publicè petebatur caput, accusacionibus scilicet Origenistarum. contra quos opes omnes parabantur: ita vt^d Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc ipse, nimirum quòd (vt dictum est) fama vulgatum esset, licet magna calumnia, libellum accusacionum aduersus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuisse, impellente Chrysostrum. sed cum longè aliter res se haberet, quod tamen illis patrocinatus Chrysostrum visus esset, hæc suspicandi ansam captantibus præbuere. Ad hæc planè spectat, quod idem S. Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam ait^e: Quid necesse est obsidere Propontidem, mutare loca, & diuersas iustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi eiusque discipulos rabido ore discernere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde confuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos hæretici, si nos quidam assertionem vestra crediderint peccatores? &c.]

Galat. 2.

Hier. epist. 78

Pallad. in Dialo-
g.

Inter hæc autem & monachos olim legatos à Theophilo missos dedisse aduersus illos monachos Origenistas Imperatori libellos ipsorum criminibus plenos, auctor est Palladius, qui fauens (vt dictum) Origenistis, eos calumniarum refertos fuisse tradit: de ambarum enim partium libellis hæc habet^f: Profecti de hinc monachi partis violatæ, libellos multorum versuum scribunt, monachos quidem accusantes calumniæ, Theophilo verò impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta quisque nouit. Augustumque primùm congressi, Reginam deinde ad eum in ecclesia S. Ioannis, orantes vt aduersantium monachorum libelli contra se apud Præfectos vrbis examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio subijceretur; tum demum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quæ sanctis senioribus obiecerant, aut poenæ talionis subderentur. Sic itaque Alaphius, qui modò est, à Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cum verò ventilaretur causa, reis deprehensis instabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui illos subornasset, libellosque calumniæ distasset. Ita rationis ordo illos carceri mancipat vsque ad Theophili aduentum referuandos. Ex his alij moriuntur in custodia, diutiùs remorante Theophilo: alij post ipsius aduentum (pecuniis enim ludicum seueritatem emollierat) Proconessum ire in exilium iussi.] hæcenus Palladius, qui subdit de aduentu Theophili Constantinopolim, de quo nos anno sequenti.

LEGATI
THEOPHILI
DETRYSI
IN CARERE
MALERE
VERIERE.DISSIDIA
INTER
CHRYSOSTO-
MVM ET
EPIPHANI-
VM.

Hoc insuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chrysostrum, atque S. Epiphanium Episcopum Constantiæ Cypro, Constantinopoli intercesserunt. Qui enim (vt suo loco superius dictum est) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origenis & eius hæresum, simulque sectatorum earum Origenistarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi se nihil profecisse, sed eos Constantinopoli foueri cognouit; ipse Epiphanius, qui primus omnium aduersus Origenistas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, consensu nauigio Constantinopolim se contulit, afferens simul

A simul secum & decretum Concilij, quod collegerat in insula Cypro. Hæc enim tum ex Sozomeno^a colliguntur. Ceterum quòd inter Syrtas oratio nauigare cogatur, cum passim vera falsis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chrysostrum, vel studentes Origenistis, vt dictum est, in odium Theophili, complura in Epiphanium falsa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda est diligentia. Nos igitur quæ scripta sunt à Sozomeno recensentes, in quibus veritas periclitetur, commonefaciemus lectorem. Ipse enim rem sic aggreditur enarrare:

Considerans Theophilus plurimum sibi profuturum, si studij sui socium nactus esset Epiphanium Salaminæ in Cypro Episcopum, virum eætate ob integritatem vitæ clarissimum: ipsum sibi amicum reddidit. Hunc enim cum antea reprehendisset, quòd Deum humana forma præditum censeret: iam velut ex poenitentia rectam sententiam doctus, se cum illo consentire scripsit; & aduersus libros Origenis, qui huiusmodi dogmatum auctor extitisset, calumniã instituit.] hæc cum audis, lector, prouoco te ad ea quæ superius dicta sunt de calumnia, qua Ioannes Hierosolymitanus Episcopus & alij Origenistæ exagitarunt veteratoriè nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnarent errores. Ceterum & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum esse aduersus Origenem Epiphanium. Contrarium planè accidit: nam primò (quod dictum est) ipse S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduersus Origenistas concertare cœperunt, vltimo verò loco Theophilus. est enim de his querela Hieronymi^b, quod vix tandem ipse Theophilus aduersus eosdem hæreticos fuerit excitatus. Sed verum illud est, Theophilum tandem aduersus eos commotum, litteris sollicitasse tum Epiphanium, tum Hieronymum; quod eiusdem ad eos data litteræ^c produnt.

C His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo scripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auertatus Origenis scripta, libenter assentitur epistolæ Theophili: & conuocato Episcoporum Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & per scripto eorum ipsorum decreto, tum alijs, tum Constantinopolitano Episcopo suadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod verò post hæc subdit Sozomenus, à Theophilo coactum ea de causa Concilium Alexandriæ: id antea factum esse, litteræ^d eiusdem Theophili ad Epiphanium scriptæ declarant; sed posthac laborasse pro cogenda Synodo Constantinopoli, cuius causa scripserit Epiphano, reliquisque per Orientem Episcopis: Cum primus omnium non multo post (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro trajiciens, in locum Constantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant: & precibus in ecclesia ibi fufis, postea in ciuitatem venit.]

D Addunt alij, illic ab Epiphano ordinatum fuisse quemdam diaconum; quod non licebat in diocesi non sua facere. At cum de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuisse non dubites: sed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Episcopi Hierosolymorum, scias acceptum Ioannem Constantinopolitanum Antistitem; ab illo enim, non ab isto de ordinatione diaconi, controuersia mota est. Etenim ab ipso Epiphano, nesciente Ioanne Episcopo Hierosolymitano, in suo monasterio Eleutheropoli in Palæstina sub eiusdem Ioannis diocesi diaconus ordinatus est; cuius rei causa idem Ioannes haud leue ei negotium faceffiuit, cum idem Epiphanius S. Hieronymum (vt suo loco dictum est quarto Annalium tomo) habuit defensorem. Quod ergo sub diocesi Ioannis illius factum fuit, id rerum ignari sub Ioannis Chrysostrum diocesi accidisse scribere. Sed minimè vir sanctissimus bis in id ipsum: nec quidem verisimilis vlla accedit causa, vt qui nuper è Cypro soluerat, necessitas impulerit in suburbio Constantinopolis ordinare diaconum. Faceffat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis assertio, quam Sozomenus Socrate longè accuratior (vt Photius multis ostendit) non agnouit; licet ipse, vt ille & alij, fauerit Origenistis, & sugillauerit cum alijs Epiphanium, vt cum mox ista subdit:

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri processione veneratus est: ceterum Epiphanius manifestè præsetulit, quòd calumniis aduersus illum structis consensisset. Nam inuitatus, vt in domibus Ecclesiasticis diuersaretur, non acquieuit.] hæc ipse. Ceterum virandi communionem Chrysostrum causa illa intercesserat, quod antè litteris (vt dictum est) monitus de damnando Origene atque Origenistis Ioannes ab Epiphano, minimè ex causis superius dictis acquieuisset; nimirum quod Origenistæ illi se passos esse calumniam conclamassent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres sanctissimi hæcenus

Sozom. lib. 2.
ep. 14.MULTA IN
SOZOMENO
CORRIGEN-
DA.

Hier. epist. 70

Apud Hier.
epist. 67. 69.
72.THEOPHILI
VS QUID
CVM EPI-
PHANIO.Apud Hier.
epist. 67.EPIPHANI-
VS FALSO
ARGVITVR
ORDINASSE
DIACONVM.EPIPHANI-
VS VITAM
COMMUNI-
CATIONEM
CHRYSO-
STOMI.

suscipissent, consultius agendum esset. Quæ autem ab Epiphano Constantinopoli gesta fuerint, Sozomenus^a ita subdit: Et quia consortium habere cum Ioanne Epiphano fugeret, conuocatis priuatis Episcopis ijs qui Constantinopoli morabantur, ostendebat ea quæ aduersus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipsis suū suffragium quoque adicerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theotimus Scythiæ Episcopus Epiphanium in os perstrinxit. Aiebat enim, nequaquam esse fas, eum qui iam pridem esset mortuus, afficere contumelia: neque extra blasphemiam esse, maiorum censuram calumniari, & quæ ab illis decreta sunt, reprobare. Hæc vbi dixisset, librū quemdam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Ecclesijs vtilia esse demonstrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui ista vituperant: periculum enim est, ne ea ipsa damnent, de quibus hi libri conscripti sunt.

Porro Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium, eumque rogabat, vt & vna ecclesia, & vna domo secum vteretur. Sed ille neque eadem domo vsurum esse, neque vnâ precaturum cum illo, renunciabat, nisi damnaret libros Origenis, & Dioscorum vnâ cum socijs expelleret. Verum cum ille id ante causam in iudicio cognitam facere, iustum non esse diceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apostolorum communio celebranda instabat, Epiphanium subornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publicè coram populo libros Origenis damnaret, & vnâ Dioscorum eiusque socios, vt qui eandem cum Origene opinionem fouerent, & interim Episcopū quoque ciuitatis taxaret, qui hisce faueret. Atque hi quidem id studebant: putabant enim, se eum hac ratione in odium populi coniecuros. Itaque postridie in hoc egressus Epiphanius, iam propè ad ecclesiam peruenerat: cum obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne missus (perceperat enim ea quæ pridie fuerant constituta) protestabatur eum neque æquum facere, neque quod ipsi expediret, cum quidem & ipse in periculum venturus sit, si fortè tumultus aliquis in populo aut seditio moueatur, cuius auctor ipse extiterit. Atque ea quidē oratione ille ab impetu isto auersus fuit.] hucusque Sozomenus.

Sed antequam vterius progrediatur oratio, qualis quantūque fuerit Theotimus iste, de quo mentio facta est, fauisse Chrysofomo, ex eodem auctore Sozomeno^b accipe: Eadem (inquit) memoria Tomiensium & reliquæ Scythiæ Ecclesiam gubernabat Theotimus Scythia, vir in Philosophia enutritus; quem ab virtutem admirati Hunni, Istri accolæ barbari, Deum Romanorum appellabant: nam sanè diuinas in eo virtutes experti fuerant. Fertur enim, quòd aliquando iter per hæc barbarorum terram facienti, eadem via obuij facti sunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius socijs, perinde ac iam iam essent perituri: ille descendens ab equo, orabat. Quo facto, barbari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus infidebant, conspectis, præterierunt.

Cum autem crebris incursionibus Scythas infestarent Hunni, quamuis natura essent feri, tamen ad mansuetudinem conuertit, tum conuiuijs, tum muneribus eos libenter excipiens. Qua quidem ex re vir quidam barbarus suspicatus eum esse opulentum, dolo capere statuerat. Parato igitur ad hoc laqueo ad scutum alligato, sicut in hostes consueuerat, illi dum colloquitur, sublata dextera, funem immissurus erat, tamquam eum ad se & ad contribulés attracturus. At verò manus in ipso conatu eleuata, in aëre remansit: nec antea barbarus ex inuisibilibus istis vinculis liberatus est, quàm, alijs pro ipso intercedentibus, Theotimus Deum exorasset. Aiunt porro quòd hic in coma nutrienda (*philosophico nempe habitu*) & philosophiæ studium, vt cœperat, profecurus, ac tenui victu vsus sit, sumentique nutrimenti non semper idem, sed in fame atque siti tempus determinauerit. Philosophi enim erat, opinor, his quoque pro necessitate, & non pro otio locum dare.] hæc ipse. Putamus equidem eodem sanctissimo viro auctore factum, vt Hunni illi, quos S. Hieronymus Christo iam credidisse tradit, ad fidem conuersi fuerint: etenim vt eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curasse, ex Sozomeno vidimus. Porro eius memoriam ex tabulis Ecclesiasticis duodecimo Kal. Maij anniuersaria die Catholica Ecclesia celebrat. Hæc ingerimus, vt cum tantum virum pro Ioanne Chrysofomo stetisse audis; intelligas, etsi non iustam causam, iustos saltem causæ prætextus fouisse Chrysofomum.

Ceterum ab eius defensoribus falsa complura aduersus eius aduersarios afferri, tum quæ superius adducta sunt manifestè declarant, tum etiam quæ proximè dicturi sumus. Prædicant

^a Sozom. lib. 8. cap. 14.

DISCEPTIO THEOTIMI CVM EPIPHANIO

^b Sozom. lib. 7. c. 27. THEOTIMVS SANCTITATE CELEBRIS.

THEOTIMVS PLVRES HVNNOS CONVERTIT.

A Prædicant enim defensores S. Ioannis Chrysofomi, & qui causam pro Origenistis agunt, vno fermè ore, contendisse Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipsum conatum esse in Synodo Cypria, idque litteris olim Ioanni significasse, atque etiam Constantinopoli elaborasse tradunt: quod quidem quàm procul à veritate abhorreat, ostendemus eiusdem Epiphaniij assertione, ex litteris inquam ipsius à S. Hieronymo recitatis. Siquidem haud aliud contendisse sanctissimum senem constat, quàm vt Origenis damnarentur errores; quos curiosi nouatores complures (vt vidimus) in Palæstina disseminare cœperunt; aded vt & Ioannem Episcopum Hierosolymitanum in eisdem hæreses pellexissent: quem vt curaret, atque ad saniolem mentem restitueret, ipse Epiphanius ad eum epistolam scripsit, quam magna ex parte S. Hieronymus^c in epistola ad Pammachium aduersus errores eiusdem Ioannis Hierosolymitani contexit; vbi declarat, magno studio S. Epiphanium curasse, vt Ioannem ipsum auocaret ab erroribus Origenis, non autem à lectione librorum eiusdem. Quin & hæreses singulas Origenis octo distinctas capitibus, ab Epiphano in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenset epistola: neque præterea quicquam vltra ab eo experisse, nisi vt illos damnaret errores: vt cum ita eum sua epistola compellauit^b: Præsta mihi & tibi, vt salueris (sicut scriptum est) à generatione peruersa: & recede ab hæresi Origenis, & à cunctis hæresibus, dilectissime, &c.]

Sed & Hierosolymis cum in ecclesia post Ioannē idem Epiphanius loqueretur, hoc ipsum contendisse idem tradit S. Hieronymus, nimirum vt Origenis peruersa dogmata damnarentur, cuius hæc recitat verba: Aequum est, vt quomodo hanc hæresim condemnamus, etiam Origenis peruersa dogmata condemnemus.] Sed & in epistolis vltro citroque datis inter ipsum atque Theophilum simulque Hieronymum, nihil præterea actum, nisi vt Origenis hæreses damnarentur, ac simul cum eis, qui eiusdem Origenis eosdem confectarentur errores. Nec aliud quidem accepit à Theophilo Epiphanius, nisi vt errores Origenis cum auctore ac sectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nam ad ipsum^d scribens de celebrando in Cypro Concilio, & litteris Constantinopolim mittendis, vt hoc agat, admonet, nimirum vt consensu omnium ipse Origenes nominatim atque hæreses ipsius pariter damnarentur: nec quicquam præterea in suis Paschalibus Theophilus professus est, qui non octo tantum, sed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Cassiodorus habet^e: Theophilus Alexandriæ Ecclesiæ Pontifex trigintaquinque sensus Origenis hæretica prauitate distortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipse. Sed nec etiam S. Hieronymus, de iisdem frequentius agens, de damnatione librorum omnium Origenis sermonem aliquando miscuit: immo ad Tranquillum scribens, eos absque crimine legi posse, his verbis significat^f:

Quòd dicis Origenis multos errore deceptos, & sanctum filium meum Oceanum illorum infantiæ repugnare: & doleo simul, & gaudeo, dum aut supplantati sunt simplices, aut ab erudito viro errantibus subuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris sententiam, vtrum secundum fratrem Faustinum penitus respuendus sit, an secundum quosdam legendus ex parte: Ego Originem propter eruditionem sic interdum legendum arbitror; quomodo Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Ecclesiasticos scriptores Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemusque contraria, iuxta Apostolum dicentem^g: Omnia probate; quod bonum est, tenete. Ceterum qui vel in amorem eius nimium, vel in odium stomachi sui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto prophético subiacere^h: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam eius praua suscipienda sunt dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, si quos commentarios in Scripturas sanctas vtilis edidit, penitus respuendi sunt.] Hæc est igitur Hieronymi sententia, qui & subdit ista ad finem: Quod si contentiosum inter se amatores eius & obrectatores funem duxerint, vt nihil medium appetant, nec seruent modum, sed totum aut probent, aut improbent: libentius piam rusticitatem, quàm doctam blasphemiam eligam.] idque iure; ne probantes in omnibus Originem, eius quisque simplex nesciens, dum cibum se putat fumere, venena deglutiat. Ceterum vt quis libros Origenis omnino damnandos esse senserit, neminem præter Faustinum inuenimus, cuius ipse Hieronymus meminit. Verum non hæreses tantum Origenis, sed ipsarum auctorem Originem habendum hæreticum, & ab Ecclesia explodendum, S. Hieronymus absque vlla dubitatione consentit: nam in Ruffinum post alia multa hæc habetⁱ ex sententia Epiphaniij: Si enim propter vnum verbum aut duo, quæ

EPIPHANIVS NIVERSITATEM ORIGENIS EXPLONDENDOS DICEBAT.

^a Hier. epist. 61.

^b Apud Hier. dict. epist. 61. c. Act. 2.

^d Apud Hier. epist. 67.

^e Cassiod. de Diu. lect. c. 1.

^f Hier. epist. 76.

S. HIERONYMI REGVLAE DE ORIGENIS LIBRIS LEGENDIS

^g 2. Thess. 5.

^h Isai. 5.

ⁱ Hier. aduers. Ruffin. Apol. 2.

contraria fidei sunt, multæ hærefes abiectæ sunt ab Ecclesia: quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruerfitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Ecclesiæ hostis extitit? Sed Anastasium Romanum Pontificem, aliosque Episcopos Occidentis damnasse hærefes Origenis cum sectatoribus eius, S. Hieronymus haud obscure significat.

^c Hieron. epist. 78.

QVID CA-
PIOSE O-
RIGENI-
STAE DELI-
BRIS ORI-
GENIS.

Iam intelligis, puto, lector, quàm calumniosè historici illi Origenistarum fautores, vel Ioanniscæ acerrimi defensores, ad invidiam commouendam in eorumdem aduersarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis esse damnatos; introducuntque veteratoriè pro libris Origenis legendis sanctissimum Episcopum Theotimum disputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de causa contentio intercessit: cum S. Epiphanius (vt dictum est) in errores Origenis, eorumque auctorem & sectatores, non autem in omnia eius scripta quàm æquissimè conclamaret, neque tunc primum, sed plurimos ante annos ea de causa aduersus eam impietatem antesignanus in Palæstina conflixerit. Ex his pariter errore lapsus videtur Seuerus, vbi in dialogo ait (quæ superius recensuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes se haberet.

^b Seuer. dialog. lib. 1.

PERIAR-
CHONTAN-
TVM LECTIO
VETITA.

Quod verò apud Anastasij Papæ epistolam ad Ioannem Hierosolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum rescripto Origenis lectionem: ea vtique intelligenda est libri Periararchon, de quo totus est ille sermo Anastasij cum Ioanne; cuius operis editionem Latine redditam à Rufino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anastasius ipse quoque proscripsit vnà cum eius auctore Rufino. De eodem quoque Origenis Periararchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus gestis S. Pachomij: ipsum execratum esse monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periararchon per Ægypti monasteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illustrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum est, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quasi testamento Origenis errores damnatos reliquerit. His verò consentiens ad postremum accessit de scriptis Origenis Gelasij Papæ censura, quæ ita se habet: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus; reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.]

^c Gelas. in Rom. Concil. c. 1. de lib. apocr. tom. 1. Concil.

QVID GRAE-
CI ANTIQVI
PATRES DE
ORIGENIS
LECTIONE.
d Socrat. lib. 6.
c. 12.

His quoque consentaneam fuisse Græcorum Patrum sententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiusdem auctoris scripta retinerentur; testatur Socrates, cum agit de reprehensibilibus Origenis Methodio, Eustathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de re Origeni crimina intenderent: Vnde (inquit) singuli separatim omnibus perspicue declararunt, se illa omnia omnino in eo approbare; quæ ipsi non nominatim coarguissent. Nam quoniam alius aliud dogma sigillatim reprehendebat: perspicuum est, singulos illud tacitos secum omnino habuisse pro vero, quod minimè insectati sunt; & id ipsum re ipsa approbasse, quod non verbis exagitassent.] hæc ipse. Sed illud perperam, dum sigillat sanctissimos viros Methodium & Eustathium (vt prætereamus modò Apollinarem atque Theophilum) quasi ambitiosè captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verùm & illud omnino falsum, quod de Methodio his verbis subdit: Methodius etsi sæpe multumque initio in Origenem inuectus erat: postea tamen quasi ad palinodiam se reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inscripsit, summis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidem conficti mendacij facile arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Eusebio leguntur, quibus planè conuincitur, cõtrarium penitus accidisse, nempe quòd Methodius ante bene exploratum Origenem, ipsum laudavit, postea verò diuturniori vsu probè cognitum criminis hærefeos incusavit. idque probatur (quod fortius est) ex Eusebij defensoris Origenis testificatione, dum ait: Eusebius Cæsariensis Episcopus, cuius supra memini in sexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem obijcit Methodio Episcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo ausus est Methodius contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus? quasi ille turpiter postea accusarit, quem antè laudasset.

^c Hieron. Apolog. lib. 1. in Rufin.

SOCRATES
ORIGENI-
STA ET
IMPOSTOR.
f Hieron. de
Script. Eccl. in
Method.
e Epiph. her.
64.

Ex his videas, quàm patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium antè vituperasse Origenem, postea verò commentario edito prædicasse: cum auctore Eusebio eiusdem Origenis patrono, contrarium prorsus acciderit, nempe, vt cum eum antè laudasset, postea contra ipsum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus meminit, dū ab eo edita recenset scripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius, dum

errores

A errores confutat Origenis: sed id quidem facere erubuisse, si scisset ab eodem auctore aduersarium illis scriptum fuisse postea commentarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditum, recantasse palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto pœnitentem exarasse; quam omnes Origenis defensores, Eusebius, Rufinus, & alij penitus ignorarunt? quod si nouissent, certè quidem exscripsissent aureis litteris, & citassent, si vel nomine tenus inscriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuissent hi, qui & falsam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his planè intelligis, lector, Socratem Nouatianum æquè fuisse etiam Origenistam, & haud quidem remissum, vel segnem, sed audacissimum, vt pote nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi interest in veritate historica disquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphanius à calumnia vindicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ sunt reliqua rerum gestarum eius Constantinopoli prosequamur.

Intercessisse quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Augustam altercationem quamdam, Sozomenus tradit, qui eam ita describit: Interea temporis accidit, vt morbo corripere filiolus Imperatoris. Mater ergo sollicita ne quid illi grauius accideret, misso nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum esse victurum, si quidem illa Dioscorum, eiusque socios hæreticos (fugatos antè Alexandria monachos Origenistas) auerfaretur. Imperatrix verò: Atqui (inquit) meum filium, si Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem est, qui dedit, rursum auferet. Tu verò si mortuos excitare posses, mortuus vtique non esset archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Crispion, quem fratrem existentem Phisconis & Salamini monachorum, quorum sub Valente mentionem fecimus, cum familiarem haberet, archidiaconum constituerat. Iam verò Ammonius eiusque socij ad Epiphanium veniunt: ita ipsi Imperatrici visum fuit. Et sciscitanti ei, quinam essent: respondens Ammonius: Longi (inquit) sumus, ô Pater: (ita enim cognomento dicti erant Origenista illi) Ac num quando vel in discipulos, vel in libros nostros incideris, libens equidem cognoscerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos esse censuisti, qui illorum scientiæ probationem nullam habes? Et cum se id ex auditu habere, ille respondisset: At qui nos (inquit) planè diuersum fecimus. Nam & in discipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille est, qui ex anchora titulum præfert: & cum multi te conuicij proscindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & responso tutati sumus. Quocirca nec tu, indicta causa, ex solo auditu damnare debebas, quæ certò ipse non cognouerat; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatiùs locutus, viros istos à se dimisit. Ac non multo post ab nauigauit in Cyprum; siue quòd eum Constantinopolitanæ profectiois pœnitentia cœpisset; siue quòd eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænucciasset. si quidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

a Sozom. lib. 8. cap. 15.
INTER EVD-
DOXIAM ET
EPIPHANI-
VM CON-
FLICTVS.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ superius dicta sunt, absque aliqua recenti admonitione sensisse ab Origenistarum fautore eam esse ad eorum defensionem institutam narrationem, qua illi innocentissimi demonstrantur, & S. Epiphanius leuissimus sigilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius prosecutione causæ laborem insumpisset. Sed quàm hæc captiosa sint atque penitus falsa, veritatis expensa lance, citius apparebit. Ac primum illud quàm procul aberrat à vero, vt Eudoxia perinfensa Chrysoftomo, fauerit monachis illis Origenistis, & Epiphanium fuerit auersata? Quàm autem ab his diuersa sit, quæ ab alijs de rebus gestis Epiphaniij cum Eudoxia narratur historia, ex Leone Augusto accipe: Ipsa autem (inquit) Eudoxia Epiphanium celerrimè trahit ad suas partes, ea docens & suggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ sanctum deponebant, adiiciens etiam arcanum (ô hominum audaciam! ô diuinam lenitatem!) hæreticum esse Dei seruum & famulum. Quid autem contra sapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si est tibi quidem (inquit) ratio, ô Imperatrix, cur hæresim ei impingas: ad sit & causam suam agat Ioannes in pœnitentia. Sin autem hæc verba profers causa contumeliæ: tibi minimè assentitur Epiphanius. Tunc commota illa hostis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, ô Epiphani, sis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non amplius ergo

DE EPIPHANI-
O ET EVD-
DOXIA DI-
VERSA NAR-
RATIO.

b Leo Imp. in
orat. de rebus
Chrysoft.

ergo ferens Epiphanius aures suas pollui cœno inimicæ feminæ, totus perfusus fuit lacrymis; A & se eorum innocentem esse pronuncians, fugam omnino arripuit.] ista Leo, quæ & fusiùs apud Metaphrastem narrata habentur: quibus videas, quàm disparia hæc sint ab historia nuper ex Sozomeno recitata.

IVSTE DE-
FENDITVR
EPIPHANI-
I LUMINA
VS A CA-
SOZOMENI.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origenistam idem Sozomenus ponit coram Epi-
phanio expostulantem, quod leui tantùm auditu aduersus ipsum ac socios monachos certa-
men iniisset? Leue ne argumentum existimandum erat, quod Theophilus non priuatis
tantùm litteris, sed Synodalibus ex Concilio Alexandrino scriptis, hos hæresis conuictos
atque damnatos esse conscripserat? Et cuiam rei maior in Ecclesia fides adhiberi solet,
quàm Synodalibus sanctionibus, quæ præsertim diulgatæ scirentur in Orbem, atque rece-
ptæ ab Anastasio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipso-
rum Origenistarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quàm procul abhorret, B
vt ista in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium pœnitue-
rit susceptæ prouinciæ, & sic discesserit Constantinopoli. Sed & quæ ad postremum de exi-
tu Epiphaniij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vnà cum alijs apertis mendacijs
fortiùs confutemus.

a Sozom lib. 8.
c. 15. 16.
IOANNIS
ET EPIPHA-
NII PRO-
PHETICAE
PRAEDIC-
TIONES.

Cùm autem (inquit*) nauim iam conscensurus Epiphanius esset, Episcopis illum ad
mare comitantibus, dixisse fertur: Ego vobis relinquo urbem & Palatium & actionem:
ipse autem decedo: festino enim, & quidem admodum festino.] hæc tunc ipse; moxque
ista subdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumorem, quòd
Ioannes Epiphanio mortem in mari futuram prædixerit, & ille vicissim huic Episcopatus
amissionem. Nam quo tempore inter se litigarent, ille Ioanni protestatus est: Spero te non
moriturum Episcopum. Et Ioannes illi vicissim protestatus est: Et ego spero nec te qui-
dem ingressurum esse ciuitatem tuam.] hæc tunc Sozomenus. Sed & hæc exacta veritatis
sunt examinanda censura. Scimus eadem à Socrate^b narrari, incerto tamen auctore. Iactata
autem hæc externorum sermonibus, Leo^c Aug. tradit. Apud Metaphrastem verò hæc de
discessione Epiphaniij habentur^d post conflictum ipsius cum Eudoxia vrgente Chryso-
stomi damnationem: Diuinus autem Epiphanius percussus absurditate eorum quæ dicebantur ab
ea, cùm dixisset: Ego iudicij, quod sic habet, sum insons: protinus est egressus. Quædam
autem falsa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruasit, quod ipse quoque Epiphanius
huic depositioni Patriarchæ sit assensus, ad magnum vsque Ioannem peruenit. Ille verò
aut veritatem ignorauit, fortasse quòd Deus eum celasset diuina quadam prouidentia, vt ali-
quo modo efficeret ambos, quæ vtrisque euenerunt, prædicere: aut sciuit Ioannes quidem
non esse verum quod fama ferebatur: lubens autem assensus est multorum existimationi, D
vt sic Epiphanio futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha sic post hæc scripsisse ad Epi-
phanium (scripsit autem simpliciter & familiariter) Frater Epiphani, audiui te consensisse
meæ relegationi; Scias autem nec te ipsum tuam sedem visurum ampliùs. Ad hæc sacro-
fanctus Epiphanius simplicibus rursus verbis rescripsit, quibus quoque ipse vtar: Athleta
Ioannes, feri, & vince: sed nec ipse peruenies ad videndum locum exilij. Vera autem fue-
runt quæ dicta sunt ab vtrisque. Nam & Epiphanius cùm statuisset nauigare in Cyprum, de-
cedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priusquam perueniret ad locum exilij, migra-
uit ad Dominum.] hæc tunc ipse.

b Socrat. lib. 6.
c. 13.
c Leo Aug. de
vita de lo. Chry-
sost.
d Metaph. in
Vita Chrysost.

REFELLI-
TUR COM-
MENTVM
DE PRO-
PHETIIS.

Sed vnde hæc querela Chryso-
stomo, vt vel opinione saltem concipere potuerit & existi-
mare Epiphanium suæ relegationi consensisse? cùm nullum penitus fuerit in causa ipsius
Ioannis agitatum iudicium, nisi postquam iam Epiphanius recessisset, quando contigit (vt E
dicturi sumus anno sequenti) aduentasse Theophilum Constantinopoli. Cùm igitur nul-
la præcesserit eiusmodi de Ioannis exilio lata sententia, cui Epiphanius assensum præbuerit,
quod nondum causa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetiis inuicem pronuntiatis, com-
mentum esse putamus. Rursum verò quomodo dici potest Epiphanius hoc anno nauigans
in Cyprum insulam esse defunctus, qui adhuc anno sequenti probatur vixisse? Etenim
S. Hieronymus in posteriori Apologia, quam aduersus Ruffinum sequenti anno scripsisse
perspicuè demonstrabitur, de Epiphanio cùm meminit, ita ait: Papa Epiphanius πῦρα-
γλωττος, quia quinque linguis contra te & amasium tuum (nempe Origenem) loquitur.]
ita ipse, quòd si paulò antè (vt volunt isti) Epiphanium defunctum esse contigisset, alio at-
que planè diuerso titulo nominasset, vt aliàs in commentarijs in Isaiam post annos qua-
tuor scriptis, vbi ita de ipso^e: Virum sanctæ & venerabilis memoriæ Episcopum Epi-
pha-

e Hier. in Isai.
lib. 15. c. 54.

phanium, qui insigne nobilis ingenij & eruditionis suæ reliquit opus, &c.] meminit de libro
ab ipso de Lapidibus scripto, quem præfens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pari-
ter titulo nominatus ab eo proculdubio fuisset in nuper citata Apologia, cùm eiusdem me-
minit, si proximè defunctus ià esset: vel cùm in superiori Apologia anno itè sequenti scripta
in eodem argumento versatus, cùm tamen aduersus oblatrantem Ruffinum defendit, post
alia plura ista habet: Crimini ei dandum est, quare Græcam, Syram, & Hebræam, & Aegy-
ptiacam linguam, ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apostolus & Apostolici viri, qui lin-
guis loquebantur, in crimine sunt, & me trilinguem bilinguis ipse ridebis?]

Hieron. Apol.
log. 1. lib. 2.

Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius recesserit Constantinopoli, illam qui-
dem existimo causam, quòd quæstio illa de Origene & Origenis erroribus iam translata vi-
debatur in mutuas criminum accusationes, quorum causa Theophilus ab Imperatore iussus
B esset Constantinopolim se conferre, cuius agitando iudicio minimè interesse voluerit. Vel
potiùs dixerimus, quòd sciret ex aduerso Theophilum ad deponendum è sede Chryso-
stomum iam parare iudicium; ne & ipse in eum cogeretur calculum ferre, antea maturè disces-
sisse: Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriennium verò eum non
excessisse constat. Ceterum iam decrepitum ætate ipsum obiisse, certum est: nam ante fermè
decennium de eo Hieronymus^b: In extrema (inquit) senectute, varia cudit opera.] Eum
autem Palladius tradit^c sedisse Episcopum annos triginta sex, sub Damaso atque Siricio: qua
ratione si etiam numeres primum annum sedis eius ab ipso Damasi sedis exordio, nempe ab
anno Domini trecentesimo sexagesimo septimo, vtique ex sententia eiusdem Palladij affir-
mare necesse esset, peruenisse saltem ad annum Domini quadringentesimū tertium. quibus
videas totum illud commentum euanescere de reciprocis illis iactatis in se inuicem prophe-
tijs. Prudentior quidem ceteris in hoc ipso visus est esse Palladius, qui licet fauerit (vt dictum
est) Origenistis, ipse tamen sciens volensque res gestas Epiphaniij Constantinopoli prætermi-
sit: qui & licet non ignoraret aduersum fuisse Ioanni Epiphanium, ipsum tamen ob excel-
lentiam meritorum non potuit non laudasse, cùm alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni
aduersantes stylum maledicentiæ exacerit.

DE TEMPO-
RE OBITU
EPIPHANI
Hieron. de
scrip. Eccl. in
Epi.
c Pallad. dialog.

At qui celebris in Ecclesia vixit virtutibus clarus, atque spectatus vbique scientia, zeloque
potissimum fidei Catholicæ commendatus, post obitum quoque clarissimū Epiphaniij no-
men extitit, relatum illud tum à Græcis tum etiam à Latinis inter sanctos, anniuersaria
memoria celebrandum. Eius vultus imago à Cyprijs suis expressa cum alijs sacris imagini-
bus in ecclesia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, custodita, & ueneratione
digna habita fuit. Est de his egregij testificatio recentioris Epiphaniij in posteriori Nicæno
D Concilio his verbis^d: Illius discipuli templum in Cypro, quod eiusdem Patris nomine ap-
pellarunt, ædificarunt, & cum multis alijs picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hæc
ipse. Ad postremum verò, quod ex instituto susceperimus, dum veritatem excolimus, cunctas
pro viribus verrere quisquillas, admonendum putamus lectorem, vitam illam Epiphaniij,
quam recitat Metaphrastes, scater erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora spectat,
adnumerandus, cùm dicitur Epiphanius accersitus Romam ab Arcadio & Honorio Imp.
vt forori ægrotanti suppetias ferret, atque eam curasse, filiumque ipsius extinctum ad vitam
reuocasse. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vniquam degit, neque quis pro-
bare poterit Epiphanium vniquam Romam venisse, nisi ipso Theodosij Senioris Imp. exor-
dio, vt quarto tomo superiùs dictum est. Sunt & alia ibi planè delira, quæ prudens lector ver-
satus in his quæ de eo superiùs sunt enarrata, faciliè dignoscere poterit. Quod verò ad eius
E scripta pertinet, præter Panarium & eiusdem Epitomen, & Anchoratum, & de Gemmis li-
bros, & Res gestas sancti Hilarionis, quorum est certa mentio apud sanctum Hieronymum
& alios, eiusdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Mensuris atque ponderibus,
necnon de Vita & obitu sanctorum Prophetarum. Meminit Cassiodorus^e editum à sancto
Epiphanio commentarium in Cantica canticorum. Scimus eiusdem nominis clarissimos
viros alijs diuersis temporibus claruisse in Oriente & Occidente, de quibus agitur inferiùs
pro ratione temporis opportuniùs. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis
hoc anno transactis hic finis esto. Præcesserunt hæc omnia Synodū sequenti anno ad Quer-
cum collectam, in qua idem S. Ioannes à sede, factiosorum odijs, adnitente Eudoxia Augu-
sta, depositus est.

EPIPHANI-
VS SANCTI-
TATE CELE-
BRIS.

d Concil. Nic.
cen. 2. act. 6.
tom. 2. Concilio

e Cassiod. de
Diu. lect. c. 5

Hoc eodem anno Anastasius Papa interpellatus litteris Ioannis Hierosolymorum Epi-
scopi de causa Ruffini Aquileiensis presbyteri ita rescripsit^f:

f Extat tom. 7.
epist. Rom. P. 8.
et apud Hier.
tom. 10. c. 9.

Probatæ

EPISTOLA
ANASTASII
PAPAE AD
IOANNEM
HIEROSOL.
EPISCO.
P. V. M.

Probatæ quidem affectionis est hoc, ut laudabiliter de sacerdote sacerdos loquaris. Pro tanto igitur præconio, quod in merita mea effusissimè contulisti, ut amori tuo gratias ago, ita splendorem tuæ sanctitatis, & eas quas in Domino habes virtutes, subinde quodammo- do paruitatis nostræ fauorabilis sermo profecquitur: tam eminenter, vir omnium præstantissi- me, laudum tuarum fulges nitore conspicuus, ut par esse meritis sermo non possit. Possò autem tanto titulorum tuorum ravior incitamento, ut etiam quod impetrare nequeo, aude- re non desinam. Iam hoc de laudibus est tuis, quod me tantum de cælestis animi istius serenitate laudasti. Tui enim Episcopatus ordo perspicuus, per diuersum Orbem velut radians, etiam ad nos splendoris sui detulit claritatem. In me quippe totum amicitia tribuis, examini nihil relinquis. Aut si iure me laudas: tu quoque similiter relaudandus non es? Obsecro igitur ob vtrumque, ut memetipsum laudare iam desinas. Duplex enim causa me hoc poscere constringit, ne confacerdotis tui sensibus aut dolorem falsa laus ingerat, aut pudorem vera succendat.] Ista quidem præfatus est Anastasius: quæ haud otiosè putes nos referre voluisse; sed ut declaretur ex his etiam, sicut ex aliis superius enarratis, Ioannem Hierosolymorum Episcopum abeuntem post Origenis errores, iam meliori frugi redditum, fide vbiq; Catholica his temporibus saltem exterius nituisse. At profequamur reliqua eius epistolæ, quæ spectant ad Ruffini causam. Subdit enim ipse mox ista:

DE CAUSA
RUFFINI
QUID ANA-
STASII SPA-
P. A.

Sed ad causam reuertor. Ruffinus, de quo me consulere dignatus es, conscientia suæ habet arbitrium diuinam maiestatem: apud quam se integro deuotionis officio ipse viderit qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in nostram linguam composita deriuauit, antè quis fuerit, in quæ processerit verba, nostrum propositum nesciuit. Quod verò sit animi mei studium, cum tua paulisper hoc conferam sanctitate. Hoc igitur mente concepi, quod qui Urbis nostræ populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apostolorum maiorum traditio- ne firmatam velut deuijs anfractibus illum voluisse dissoluere. Discere hoc loco libet quid agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo, si accusat auctorem, & execrandum factum populis prodit: ut iustis tandem odijs teneatur, quem iam dudum fama con- strinxerat. Si verò interpres tantorum malorum erroribus consensum præstat, & legenda impia dogmata prodit in populos: nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi ut propriae veluti mentis arbitrio, hanc quæ sola, & quæ prima apud Catholicos Christianos vera fides iam ab Apostolis exinde vsque ad tempus præsens tenetur, inopinatæ titulo assertio- nis euerteret.

ERRORES
ORIGENIS
ROMAE DIS-
SEMINATI
REIECTI.

Ab sit hæc ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Numquam profecto eueniet, ut aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapropter in toto Orbe Christi Dei nostri diffusa prouidentia probare dignabitur, accipere nos omni- no non posse, quæ Ecclesiam maculent, probatos mores evertant, aures circumstantium vulnerent, iurgia, iras, dissensionesque disponant. Quare nosce qualem epistolam ad fra- trem & Coepiscopum nostrum Venerium diligentiori cura perscriptam paruitas nostra transmiserit: sibi que hanc conscientiam fecerim, quod non superflua laborum formidine, neque vano timore solliciter. Mihi certè cura non deerit Euangelij fidem circa meos custo- dire populos; partesque populi mei per quæque spatia diuersa terrarum diffusas, quantum possim, litteris cõuenire: ne qua profanæ interpretationis origo subrepat, quæ deuotas men- tes immissa sui caligine labefactare conetur.

RUFFINI
COMMUNI-
CATIO RE-
IECTA AB
ANASTASIO

Illud quoque, quod euenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum ma- nasse responsa, quibus vnusquisque Deo seruiens ab Origenis lectione reuocetur, damnan- dumque sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus sententia meæ forma processerit. Quod te verò vulgi de Ruffino querela sollicitat, ut quosdam malis suspitionibus persequaris: hanc etiam opinionem constringam diuinæ lectionis exem- plo, sicut scriptum est: Non sicut videt homo, ita & Deus. Nam Deus videt in corde, homo autem in facie. Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, Ruffinum scito, quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probauit: nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitijs præstat assensum. Illud tamen scire cupio, ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, vbi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit vbi possit absolui.] hactenus epi- stola Anastasij Papæ ad Ioannem hoc anno (ut diximus) data; quod & testificatione S. Hieronymi exploratum reddemus.

21. Reg. 16.

Meminit enim frequenter huius Anastasij epistolæ idem S. Hieronymus in Apologia in Ruffinum

A Ruffinum scripta, cui eandem ipsam epistolam adfuit, ut ipse testatur, cum Ruffinum ip- sum ita redarguit: Cur translaturus hæretica, in defensionem eorum præmittis quasi mar- tyris librum, & id Romanis auribus ingeris, quod translaturus totus Orbis expauit? Aut certè si ideo interpretaris, ut eum hæreticum arguas: nihil de Græco mutes, & hoc ipsum præfa- tione testare: quod prudentissimè Papa Anastasius in epistola, quæ contra te scribit ad Episco- pum Ioannem, suo sermone cõplexus est, me liberans, qui id feci, & te arguēs, qui facere nolui- sti. Ac ne forsitan hoc quoque neges, subieci exemplū eius; ut si non vis audire fratrem mo- nentem, audias Episcopum condemnantem.] hæc ibi. ac rursus in Posteriori Apologia, cuius est exordium: Lectis litteris prudentia tuæ, &c.] hæc habet: Vade potius Romam, & præsens apud eum exostula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum ut non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis (ut scribis) Italia com- probauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde ut episto- las contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hæreseos, dum nescis, inureret, &c.] paulo verò post: Esto (inquit) præteriti anni ego epistolam finxerim: recentia ad Orien- tem scripta quis misit? in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus, ut cum ea legeris, magis te velle defendere incipias, quàm nos accusare.] ita ipse, quibus & insinuat hoc anno eam ab Anastasio Papa epistolam esse datam, nempe sequenti anno ab eo quo idem Ruffi- nus ab Anastasio Romam vocatus est ad iudicium. Sed & inferius, eodem anno, quo ipse eam scribebat Apologiam, datam esse ab Anastasio in Ruffinum epistolam, decla- rat his verbis: Ut nostram epistolam non probes, Papæ quoque Anastasij simili dicis frau- de subnixam, de qua tibi antè respondi: quam si suspicaris ipsius non esse, habes vbi apud eum nos arguas falsitatis. Sin autem eius est, ut huius quoque anni contra te epistolæ pro- bant; frustra & falsò falsam arguere niteris, cum ex illius vera epistola nostram veram esse doceamus.]

Cum igitur S. Hieronymus, quo anno scribebat Apologiam illam posteriorem, ab Ana- stasio scriptam epistolam in Ruffinum affirmer; constetque simul eandem Apologiam ab eodem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum est) datam esse hoc eodem anno ab Anastasio Papa eandem in Ruffinum epistolam. Quod verò hoc ipso anno ea Apologia à S. Hieronymo scripta sit, præter alias adductas superius rationes, inde quoque certum licet sumere argumentum; dum scilicet triennium ibidem numerat ab eo tempore, quo ipse ad Ruffinum epistolam dederat. Sed & posteriori libro prioris Apolo- giæ, dum numerat annos (ut ait) ferme decem, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum scripserat de Scriptoribus Ecclesiasticis (quod accidit, ut vidimus testificatione ip- sius, anno decimoquarto Theodosij Imperatoris, anno autem Domini trecentesimo nona- gesimosecondo) planè declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum eam scriptam esse Apologiam, in qua (ut vidimus) eiusdem meninit epistolæ Anastasij Papæ in Ruffinum ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum datæ. Cum igitur satis sit demonstra- tum, hoc ipso anno quo Anastasius ad Ioannem, eodem quoque Hieronymum tum priorem tum posteriorem Apologiam aduersus Ruffinum elucubrasset; age iam modò de ambabus hoc itidem agamus anno.

Meminisse interea debes, lector, dictum esse superius, Ruffinum ante biennium, nempe anno Domini quadringentesimo, tres libros aduersus S. Hieronymum conscripisse, quos Apologia titulo honestauit, cum tamen acerrimæ fuerint inuectiæ: quos haud omnibus voluit esse vulgatos, sed sic editos vbiq; locorum, ut ipsos tantum suis carissimis crederet, magna cautela agens, ne in manus S. Hieronymi deferrentur; probè sciens, omnes illas in eum iactatas accusationes atque calumnias, in se ipsum grauiori impetu ab illo repul- sas, fore validius conuertendas: quod planè accidit. Etenim etsi numquam, quamuis dili- genter peruestigatos, in se à Ruffino conscriptos libros Hieronymo videre licuit: tamen ex ijs quæ à Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium sancti Hieronymi & inuidiam in eum concitandam passim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem ad dif- trahendum patrimonium miserat, ut vidimus, in Occidentem) capita quædam Ruffini accusationum in ipsum sanctum Hieronymum collegit, rediensque Hierosolymam (ut dictum est) eidem patefecit. sed & alij eiusdem Hieronymi familiares, præcipuè verò Pam- machius & Marcellinus, ex eis nonnulla suis litteris significarunt. Quibus ipse accep- ptis, duas scripsit Apologias, quarum prior duobus est partita libris, estque prioris eorum exordium: Et vestris & multorum litteris didici, &c.] posterior verò Apologia ita incipit: Lectis

Hieron. Apol.
leg. 1. lib. 2.
DE TEMPO-
RE SCRIP-
TAE EPISTO-
LAE AD IO-
ANNEM
EPISCO. AB
ANAST.

Hier. Apol.
leg. 2.

Hieron. Apol.
leg. 1.

QUO ANNO
HIERONY-
MVS APO-
LOGIAS
SCRIPSEIT:

Hier. Apol.
1. lib. 2.

SCRIPTA
RUFFINI
IN S. HIE-
RONYMUM.

Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in se iacula iactata retorquet in A aduersarium. Testatur id quidem in posteriori quam scripsit Apologia, vbi ait: Postquam repulsi crimina, id est laudes tuas, & absque inuidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori; atque vt me Catholicum à te infamatus probarem, inuectus sum in hæreticos: irascens, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cum legendos & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses præconijs. Fateor, illico ad obiecta respondi, &c.]

R VFFI NI
TRES LIBRI
INVECTI-
VARVM.
b Exstant apud
S. Hier. tom. 9.

Sed vt hæc exploratoria reddantur, in primis de Ruffini inuectiuis in sanctum Hieronymum scriptis agendum, atque in memoriam reuocandum, ipsum acceptis ab Aproniano litteris S. Hieronymi ad Pammachium datis (est enim epistola sexagesima quinta) duos illos, qui habentur præ manibus, aduersus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum con- B scripsisse; quorum priori, ea quæ ab eodem S. Hieronymo dicta epistola ad Pammachium scripta erant refellere conatus est; posteriore verò, tamquam scopa, verrens cuncta, quæ in omnibus ipsius Hieronymi scriptis corrigenda putauit, leuissima licet, spectanda & exprobranda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem argumento conscriptum, qui penitus excidisse videtur: tres namque simul à Ruffino tunc in S. Hieronymum libros elaboratos fuisse, ipse S. Hieronymus auctor est, vbi in sua defensione hæc ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse, eadem accusans quæ antè laudauerat, &c.] Porro hos tres commentarios Ruffinus non inuectiuas (sicuti diximus) vt modò præfert eorum inscriptio, sed honestiori titulo Apologiam nominauit. vnde in eum S. Hieronymus: Non te pudet accusationem tuam C Apologiam tuam vocare?]

Hieron. Apo-
log. 1. lib. 1.

Hier. Apo-
log. 2.

Verum cum non integros ipsos libros, sed auditu tantum percepta Paulinianus ad Hieronymum agentem Bethlehem detulisset; eadem ipse, Apologia scripta duobus partita libris, acerrimè confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cum in manus suas tres illi à Ruffino conscripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine posterioris libri hæc habet: Excessi epistolæ modum (ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epistola vna, ydem inscripti libri habentur) & qui contra nefariam hæresim iam stylum fixeram, pro me respondere compulsus sum, exspectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius tota mente suspensus: nisi quod leuius est, professum inimicum cauere, quam hostem latentem sub amici nomine sustinere.] hæc ibi; sed & superius: Sed aduersus illos libros, qui per angulos garriunt, & furtiua accusatione me mordent, cum editi fuerint, & de testibus ad lucem processerint, atque ad nos vel studio fratrum, vel temeritate æmulorum potuerint peruenire, respondere conabor: neque enim magnopere formidandi sunt, quos metuit auctor suus prodere, & tantum confœderatis legendos esse decreuit.] hæc ipse: vt non mireris, lector, si complura legis in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenis in aduersarijs Hieronymi responsionibus confutata.

Hieron. Apo-
log. 1. lib. 2.

idem Apolog.
1. lib. 1.

CATHOLICI
CVS QVO
CERTO SI-
GNO DI-
G NOSCIT
FOSSIT.
g Hier. Apolog.
1. lib. 1.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac solers veritatis propugnator S. Hieronymus aduersarium folia sibi ficus pro armatura consuetem prosternat, dum ostendit frustra blandiri sibi de fide Catholica, si vel in minimo à Romana Ecclesia discrepet. ait enim in eum: Fidem suam quam vocat? Eam ne qua Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholicus sumus.] Vides maiorum omnium ore versatum illud firmissimum axioma, & necessarium E enthymema; nempe, dicere tantum, aliquem sequi Romanam fidem, mox ex necessitate deduci esse Catholicum. Ob idque nullum in eum sanctus Hieronymus validius telum intorquet, cum prouocat ipsum ad sententiam de eo ab Anastasio Romano Pontifice latam; planè significans à nullo quemquam aliquo modo probari posse Catholicum, quem Romanus Pontifex hærescos condemnarit. In his enim multus est idem S. Hieronymus, cum posteriori libro suæ prioris Apologiæ in eo versatur, vt scriptam antea ab eo ad Anastasium Romanum Pontificem Apologiam validissimè confutet: cui & intexuit (vt nuper dictum est) eiusdem Pontificis epistolam de reprobatione & damnatione ipsius Ruffini ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum datam, tamquam fortissimum arietem, quo omnes erectæ ab aduersario defensionum turres solo tenus sternerentur. Scriptos igitur à se Hieronymus duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos misit, ad quos sciebat inuectiuas suas dedisse Ruffinum.

A finum. Testatur id ipse in posteriori Apologia, vbi ait: Misi hos ipsos Apologiæ meæ libros ad eos quos tu vulneraueras; vt venena tua, nostra sequeretur antidotus.] hæc ipse. Quam autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam superius, eiusmodi fermè exordio controuersiæ, ipsius testificatione optimè testatum redditum est. Sed quæ post hæc his audaciora Ruffinus stylo armatus aggressus sit, audi.

Hieron. Apo-
log. 2.

Cum accepisset in se editos duos à sancto Hieronymo Apologiæ libros, immenso furore percitus, tunc ad eum scriptos à se libros misit, & epistolam acerbissimam addidit; qua eo vsque insanix prolapsus est, vt eadem ipsi Hieronymo, nisi taceret, mortem fuerit comminatus, simulque tribunal sæcularium Iudicium, acturus saltem in eum actione iniuriarum. Testatur hæc quidem ipse sanctus Hieronymus in posteriori Apologia, vbi ait: Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epistolam plenam iniuriarum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agnoscere? Loquar? terres me gladiis tuis, & accusationem non iam Ecclesiasticam, sed tribunalium comminaris.] hæc ibi. Quòdenim Ruffinus malè sibi conscius sciret grauissimè à se Hieronymum exagitatam, nosceretque ipsum in redarguendo valentissimum esse: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obstruere Hieronymi os sublime tonans, minis illatis, existimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipsum epistolam (vt dictum est) comminatus est mortem, si quid ultra in se asperum durumve proferret. Tradit id quidem iterum ipse Hieronymus in eadem quam in ipsius epistolam edidit Apologiam, vbi ait: Quid enim necesse fuit, accusationis volumina mittere, & maledicta proferre in medium, si tu in vltima parte epistolæ denunciata morte, me deterres, ne audeam respondere criminibus, immo laudibus tuis? & inferius: Mortem minaris; C quam & serpentes inferre possunt: Mors omnium est: homicidium pessimorum. Quid enim, nisi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potius ago gratias, quòd facis de necessitate virtutem.] & ad postremum hæc eadem refricans, ait: Talibus institutus es disciplinis, vt cui respondere non potueris: caput auferas; & linguam quæ tacere non potest, feces? Nec magnopere glorieris, si facias quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hoc & Fulvia in Ciceronem, & Herodias in Ioannem: quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam discriminali acu confoderunt, &c.]

Hieron. A-
polog. 2.

Hieron. Apo-
log. 2.

Hieron. Apo-
log. 2.

Luc. 3.

At tantum abfuit vt minis Ruffini sanctus Hieronymus coercitus fuerit, ne criminatibus responderet, vt qui antè monitus à Chromatio Aquileiæ Episcopo (puto eiusdem Ruffini opera) iam tacere penitus decreuisset, ea Ruffini epistola expergefactus, in eum iterum clamare compulsus fuerit. affirmat id quidem ipse suæ ipsius Apologiæ exordio, vbi ait: Testem inuoco Iesum conscientiæ meæ, qui & has litteras & tuam epistolam iudicaturus est, me ad commonitionem sancti Papæ Chromatij voluisse reticere, & finem facere simultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, nisi tacero: respondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoscere, & lenitatem meam malæ conscientiæ signum interpreteris. Hoc est verum dilemma tuum, non ex dialectica arte, quam nescis, sed ex carnicum officina & meditatione prolatum: Si tacuero, criminofus ero: Si respondero, maledicus. Tu ergo me eohibes, & cogis ad respondendum, &c.]

HIERONY-
MVS RVFFI-
NI EXCI-
TATVR MI-
NIS.

Hieron. Apo-
log. 2.

Quantum enim sancti Hieronymi ex ipsius scriptis tamquam ex facie animum intueri datur; sic planè comparatum nouimus sanctissimum virum, vt cum aduersus hæreticos agendum esset, magnis semper atque vehementibus spiritibus insurrexerit. Ad hoc namque spectat, quod ad finem eiusmodi posterioris Apologiæ habet verbis istis: Canes latrant pro dominis suis: tu non vis me latrare pro Christo? Ad hoc insuper illud pertinet, quod in priori Apologia sic de se ait: Hoc vnum denuncio, & repetens iterum iterumque monebo. Cornutam bestiam petis. & nisi cauerem illud Apostoli: Maledicti regnum Dei non possidebunt; & Mordentes inuicem, consumpti estis ab inuicem: iam nunc sentires de paruula subdolaque concordia magnam tibi in mundo ortam esse discordiam.] sed & cum disserit aduersus Iouinianum, eiusque garrulum defensorum, hæc item: De nobis quoque dici potest, Fœnum habet in cornu, longè fuge. Sed magis volumus esse discipuli eius; qui ait: Dorsum meum posui ad flagella, &c.] sic quidem compositus ille fuit aduersus hæreticos, vel cum calumniosè hæresis insimularetur: vnde & ad eundem Ruffinum: In vno tibi consentire non potero, vt parcam hæreticis, vel vt

QUALIS
HIERONY-
MVS ADVER-
SVS HÆRE-
TICOS.

Hieron. Apo-
log. 1. lib. 1.
h 1. Cor. 6.
i Galat. 3.

Hier. ep. 51.

Isaie 50.

Hieron. A-
polog. 2.

me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiae, mori possum, tacere non possum.] A
atque ad postremum hæc vltima ab eo apponitur contestatio: Sit inter nos vna fides, &
illico pax sequetur.]

Hæc autem ex scriptis ipsius deprompsimus, ne quis miretur, si eum ita erecta ac pla-
nè inflexibili vides stare ceruice, cum disserit aduersus Ruffinum, cum eum summa eloquen-
tiæ vi exagitat, deprimit, deridet interdum, subsannat, scommatibus vrget, disteriis delu-
dit, accommodatisque ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum sæpè Grun-
nium, alludens nimirum ad illum Grunnium Caracottam, cuius testamentum Porcelli
folerent cachinnantes pueri in scholis ludibrio risuque profequi: idcirco id ipse, quod Ruf-
finus scriberet res nullius pretij. sicut & cum Aleto nominat ob furorem, Luciumque La-
uinium aliquando, & Afinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipforum Teren-
tium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemque cum aliquando Calphurnium lana-
rium ob dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipsum interdum, tacito
proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipse S. Hieronymus propositi sui eiusmodi
rationem affert, cum de Pelagianis agit erroribus, ex Origenistarum palmitibus propa-
gatis, deque eodem Ruffino Grunnij nomine nuncupato: Cui (inquit) respondere diu
tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum expostulatione compulsus sum: nec
tamen hucusque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari:
nec enim hominum, sed errorum inimicus sum, &c.] Sic vides animi eius consilium
fuisse, non detegendi, sed potius contegendi causa eius crimina, alieno nomine sæpè siue
Ruffinum, siue alios nominasse.

Ceterum etsi in hunc modum S. Hieronymus sæpè videatur celsò animo erectus aduersus
hæreticos: tamen quantum præ cæteris virtutibus præditus fuerit animi demissione, quam
vilitati vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo gestæ, tum etiam scripta manifestè
declarant. Accipe in primis quæ ipse scribat in epistola ad Abigaum: Quamuis (inquit) mihi
multorum sim conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar: Delicta
iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen sciens scriptum esse ab Apostolo:
Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco scriptum: Superbis Deus
resistit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quam tumen-
tem animum, & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magi-
strum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixisse: Discite à me, quia mitis
sum & humilis corde, &c. Habes eius animi institutum, & quidem haud inanibus verbis ia-
ctanter proditum, sed opere peregre impletum. Etenim cum magnos quoque viros so-
leat inflare scientia, indeque mentis tumor obortus ceteros spernere, se solum verò aspice-
re doceat, perque aliena gradi vestigia dedignari faciat, & nouitates excogitare suadeat:
quantum ab his ipse sanctus Hieronymus abhorruerit, vel vna illa sententia accipe, qua
animum suum testatum ita reliquit: Fateor enim (inquit) mi Domnion & Rogatiane car-
rissimi, numquam me in diuinis voluminibus propriis viribus credidisse, nec habuisse
opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum;
quanto magis de ipsis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celsæ
mentis elatiq; animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potius veri Ecclesiæ doctoris
summam animi summisionem præferentis? quem vtinam imitati essent, qui ipsam
fastus atque superbiæ, inflato animo, summa arrogantia, atque incomparabili temeritate
redarguunt.

Quod verò ad Ruffinum pertinet: tantum absuit vt parato à sancto Hieronymo antido-
to curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæresis aspides ex
eis obortos, percaram sibi sobolem enutriuerit: quod proprium est hæreticorum, semper in
deterius ferri, quousque in imum impietatis prolabantur, iusto Dei iudicio condemnati, vt
ipsi sibi malum inferant, quod nec ab hostibus passuri essent. Quomodo autem hæc accide-
rint, suo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione sententia Anastasij Papæ per-
mansit, quam nemo successorum Romanorum Pontificum aboleuit, cuius quoque scripta
iure quidem censuræ S. Hieronymi Gelasius Papa subiicit: apposteque diuino arbitrio fa-
ctum, vt qui viuens canino dente eiusdem S. Hieronymi scripta corrosit, eundem post obi-
tum quoque meretur experiri censorem. Ista enim in Romano Concilio de Ruffini com-
mentariis ipse Gelasius definita reliquit: Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici
operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus
Hieronymus

a Hieron. pro-
em. lib. 11. in
Isaiam.
b Hieron. in
Age. c. 3.
c Hieron. Apo-
log. 1. c. 2.
d Hier. ep. 51.

e Hieron. pref.
in Hierem.
lib. 4.

HIERONY-
MI HVMI-
LITAS.
f Hier. ep. 32.
g Psalm. 24.
h 1. Tim. 3.
i 1. Pet. 5.

k Matth. 11.

l Hier. ep. 108.

RUFFINVS
IN DETE-
RIORA LA-
PSVS. VBI
QUE DAM-
NATVS.

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit: illa sentimus, quæ prædi-
ctum beatum Hieronymum sentire cognouimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de
diuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Ge-
lasius, cuius ne mouearis nomenclatura, dum Ruffinum ipsum iudicio Ecclesiastico præ-
damnatum, virum religiosum appellat: eo enim titulo ipsum monachum voluit de-
monstrasse. Quomodo autem post hæc factum sit, vt recisa vlcera Origenis errorum, ea-
dem recrudescencia, in grauiora apostemata Pelagianæ hæresis intumuerint, dicturi su-
mus inferius.

Hoc anno Anastasius Romanus Pontifex ex hac vita migravit, vt & Marcellinus Co-
mes in Chronico docet, dum sub huius anni Consulibus Innocentium eidem suffectum
ponit. Sed & Prosper cum sub eodem Consulatu Arcadij & Honorij quinto ingressum
Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino sunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper
ex S. Hieronymo de Anastasio Papa sunt recitata, ad hunc saltem ipsum vixisse annum, per-
spicue demonstrant, necnon Concilium Carthaginense anno superiori Idibus Septembris
celebratum, vbi de viuente adhuc Anastasio mentio habetur, à quo litteras acceperunt. Et
cum omnium sententia constet, defunctum ipsum esse in fine mensis Aprilis, certè qui-
dem non ante præsentem annum eius obitus referri potest. Ex quibus arguendi erroris
sunt, qui anno superiori Anastasium decessisse tradunt, quive eum annos tantum tres se-
disse dicunt. Habita enim ratione temporis quo sedere cœpit, nimirum anno Domini
trecentesimo nonagesimo octauo, pridie Idus Martij, & obitus eius, quem hoc anno con-
tigisse ponimus V. Kal. Maij; dicendum est eum sedisse annos quatuor, mensem vnum,
& dies tredecim.

C De eodem Anastasio hæc in libro de Romanis Pontificibus scripta leguntur: Hic consti-
tuit, vt quotiescumque sancta Euangelica recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curui
starent. Hic fecit constitutum de Ecclesia. Hic fecit basilicam quæ dicitur Crescentiana in
regione secunda, via Mamurtina in vrbe Roma (Fortasse via Mamurrina, sic dicta ab edi-
bus Mamurri in secunda regione locatis.) Et hoc constituit, nulla ratione transmarinum
hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque Episcoporum designaret chirogra-
phum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti sunt in Vrbe Roma. Hic fecit ordina-
tiones duas in vrbe Roma per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros octo, diaco-
nos quinque, Episcopos per diuersa loca decem. Qui sepultus est in cœmeterio suo ad
Vrsium Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Decessit planè titulo sanctitatis insti-
gnis, relatusque in sanctorum catalogum, anniuersaria memoria celebrandus, quem hu-
iusmodi elogio commendat sanctus Hieronymus: Non post multum tempus in medio, suc-
cedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne Or-
bis caput sub tali Episcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque translatus est, ne
semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Hiere-
miam: Ne oraueris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia si ieiunauerint, non
exaudiam preces eorum: & si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. in gla-
dio enim & fame & pestilentia consumam eos.] Sed hæc de Vrbe excidio post annos octo
contigerunt.

Quod autem dicitur, ab Anastasio statutum fuisse, vt dum per diaconum, cuius id
muneris est, Euangelium in Ecclesia caneretur, sacerdotes non sederent, sed starent
curui: vnde eiusmodi sancienti decreti occasio fluxerit, historiam pertexendam esse
putamus. Grauis Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos est oborta con-
tentio: hi enim administrantes res Ecclesiæ, supercilio elati, spernebant presbyteros; pres-
byteri autem in eosdem insurrexere, atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præ-
scripto, ipsis sedentibus, eos stare debere, contendebant. Sed eo vsque contentio per-
tinax progressa est, vt etiam cum stantes diaconi coram populo legerent Euangelium,
presbyteri tamen minimè è sessione consurgerent: quod vt enorme factum Anastasius
Papa emendandum sancito eiusmodi decreto putauit. Quisnam autem huius conten-
tionis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæstionis tractatione apud S. Augustinum
posita hisce verbis: Quomodo contra Leuitas Romanos disceptandum sit, qui contendunt
Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris coæquare.] hic est titulus quæstionis. ac paulo
post: Quidam igitur qui nomen habet Falcidij, duce stultitia, & ciuitatis Romanæ iactantia,
Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris æquare contendit; non dicam præferre; quia
Aulius

ANASTASII
PAPAE O-
BITVS ET
ACTA.

Tom. 1. Cœcil.
RES AB AN-
NASTASIO
PAPA GE-
STAE.
Panuin. in
Vrb. Rom. re-
gion. 2.

Hier. epist.
16.

Hierem. 14.

DIACONO-
RV M AC
PRESBYTE-
RORVM DIS-
SIDIA.

Apud Aug.
Quæst. ex vrb.
que min.
9. 101.

stultius est, & forte incredibile videtur, & nos non emendatores, sed calumniatores habeamur.] hæc auctor. Sed & sanctus Hieronymus^a de eodem in epistola ad Euagrium ita habet ipso eius exordio: Legimus (inquit) in Italia: Fatuus fatua loquetur. Audio quemdam in tantam erupisse vecordiam, ut diaconos presbyteris, id est, Episcopis antefereat.] docet maiorum sententia presbyteros Episcopos nominatos esse. Quantum autem præter omne ius fasque hæc de diaconis dicerentur, ambo auctores pluribus differunt. & de Romanæ Ecclesiæ diaconis apud Augustinum hæc leguntur: Quamquam Romanæ Ecclesiæ diaconi modicè inuerecundiores videantur, sedendi tamen dignitatem in ecclesia non præsumunt.] Quid insuper sibi indebitè diaconi usurpauerint, idem auctor ita post multa: Nunc enim videmus, diaconos temerè, quod sacerdotum est, agere per conuiuia; & in oratione id velle, quod respondeatur illis, cum istud solis liceat sacerdotibus.] Sanctus Hieronymus eadem de his in hunc modum: Ceterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi: licet paulatim increbrescentibus vitiiis, inter presbyteros, absente Episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiujs benedictiones presbyteris dare. Discant qui hoc faciunt, non se rectè facere, &c.] hæc ipse.

^a Hier. epist. 85.
^b Ista 32.

Vnde autem acciderit, ut diaconi Romanæ Ecclesiæ maiori fastu tumescerent; eam in primis idem qui supra auctor^c affert causam, cum ait: Ut autem non omnia ministeria obsequiorum per ordinem agant, multitudo facit clericorum. Nam vtique & altare portarent & vasa eius, & aquam vtique in manus infunderent sacerdoti, sicut videmus per omnes Ecclesias.] & paulo post, ob Romanæ Ecclesiæ excellentiam inflatos esse Romæ diaconos, idem ita demonstrat: Sed quia Romanæ Ecclesiæ ministri sunt, idcirco honorabiliore putantur, quàm apud ceteras Ecclesias, propter magnificentiam vrbe Romanæ, quæ caput esse videtur omnium ciuitatum. Si itaque sic est, hoc debent & sacerdotibus suis vindicare: quia si ij qui inferiores sunt, crescunt propter magnificentiam ciuitatis; quanto magis qui potiores, sublimandi sunt?] At nequaquam pro ciuitatum amplitudine crescere Ecclesiasticorum ordinum dignitatem, ut ob id diaconus diacono, presbyter presbytero, & Episcopus Episcopo dignior habendus sit, licet iurisdictionis potestate ille minor, iste maior appareat, S. Hieronymus de his ipsis eadem epistola differens, probè confirmat, cum in exemplum ista ita deducit: Nec altera (inquit) Romanæ vrbe Ecclesia, altera totius Orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, Orbis maior est Vrbe. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanis; eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit: ceterum omnes Apostolorum successores sunt.] hæc sanctus Hieronymus. Sed vides vnde deducta sit ea sententia; neminem sacrorum Antistitum alterum præstare alteri, nempe quo ad factos ordines. Sic igitur erubescant impij inscitia suæ, qui eiusmodi verba S. Hieronymi distorquent, dum ad omnem auctoritatem atque iurisdictionem tollendam improbè referunt. Scopus namque propositæ quæstionis ipsius in primis attendendus erat, ut germanum sensum eius verborum assequerentur. Sed de his superius tomo primo Annalium pluribus actum est.

^c Apud Aug. Quest. ex utroque mixt. q. 101.
CVR ROMANÆ ECCLESIAE DIACONI SVPERBIRENT

Cur insuper Romanæ Ecclesiæ diaconi super alios ceterarum Ecclesiarum diaconos & presbyteros eleuarentur, idem sanctus Hieronymus eadem ad Euagrium epistola ita subdit: Sed dicis: Quomodo Romæ ad testimonium diaconi presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnus Vrbe consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium in leges Ecclesiæ, vindicas? Omne quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit.] Sed & id alia ratione idem qui supra apud Augustinum auctor refellit, dum ostendit, haud hac ex parte præferendos vel æquandos presbyteris esse diaconos, quod illi horum testimonio ordinentur, cum ipsi diaconi plebis testimonio consueuerint promoueri: quod factum primò à Petro^d probat in ordinatione septem diaconorum. Sed insuper & alias idem auctor causas inculcat, cur tanti essent pretij Romæ diaconi, cum

^d Act. 6.

^e Apud S. Aug. Quest. ex utroque mixt. q. 101.

A ministros, non considerant quid illis à Deo decretum sit, & quid debeant custodire. Sed tollunt hæc de memoria assiduæ stationes domesticæ, & officialitas, quæ per suggestiones malas, seu bonas, nunc plurimum potest: Aut timetur enim ne malè suggerant, aut emuntur, ut præstent. Hi sunt qui faciunt eos ordinis sui non considerare rationem: dum enim per adulationem obsequuntur illis illicitè, præcipientes illos faciunt, ut plus sibi putent licere. Quippe cum videant non sic deferri sacerdotibus, ac per hoc anteferri se putant.] hæc ipse: quibus sanè significatur, Romanæ Ecclesiæ diaconorum illud etiam fuisse muneris, referre diuersorum causas ad Summum Pontificem, & ab ipso accepta responsa petentibus reddere.

Hæc quidem priuatim inhærebant Ecclesiæ Romanæ diaconis: ceterum illud in omnibus Ecclesiis commune omnibus erat, ut bona Ecclesiæ administrarent: cuius rei causa pariter contingebat, ut non Romæ tantum, sed vbique diaconi à populo maiori frequentarentur quàm sacerdotes obsequio. Hinc obortas videas querelas illas Honorati archidiaconi Salonitani apud sanctum Gregorium^e Romanum Pontificem, cum questus est de gradari se potius quàm prouehi, cum ab eo in presbyterum ordinari tentaretur. Horum igitur causa non Romæ dumtaxat, sed & in alijs quoque Ecclesiis contingebat, diaconum aduersus presbyteros erigere sæpe ceruicem. Quamobrem ad huiusmodi procaciam retundendam Magnum Nicænum Concilium diaconos, ne quid præter ius fasque præsumerent, edito canone vetuit, vbi inter alia^b: In sua diaconi mensura permaneant, scientes quòd Episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris habeantur. per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacre communionis accipiant, aut Episcopo aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis liceat, &c.] Sed & cum in Africanam Ecclesiam eiusmodi diaconorum arrogans insolentia irrepsisset, eundem canonem Episcopi Africani inseruerunt sexto Concilio Carthaginensi^c. Insuper quòd & Galliarum Ecclesias idem morbus inuasisset, in Concilijs Arelatensibus^d primùm eorumdem diaconorum fastus depressus est: & in Concilio Andegauenſi hoc sæculo celebrato, Consule Opilione, quod manuscriptum accepimus à pio disertoque viro Frontone Ducæo Societatis Ies v digno presbytero, canone tertio id cautum habetur: Ut diaconi presbyteris omni humilitate nouerint deferendum esse.] Sed excisis ramis, malo sæpe repullulante, sæpius opus fuit Ecclesiasticæ censuræ illud securi succidi, ut inter alios Romæ in Concilio à Gelasio Papa factum apparet^e. At de his modò satis: in hæc enim occasione Anastasij Papæ decreti progressi sumus.

Quod autem ad eiusdem Pontificis scripta pertinet: duæ eius nomine habentur scriptæ epistolæ decretales: sed quarum prior cum data reperitur Consulibus Arcadio atque Baudone, ante annos ab eiusdem Anastasij ingressu quatuordecim; planè apparet (si legitimam, & non suppositam eam esse velimus) alijs Pontificibus quàm Anastasio adscribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiusdem prioris epistolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud sanctum Leonem Magnum Romanum Pontificem in epistola secunda data ad vniuersos Italiæ Episcopos; quod quidem de impostura suspicionem auget. Scimus tamen Anastasium complures epistolas conscripsisse, in causa præsertim Origenistarum, & in causa Donatistarum ad Africanos, & inter alias ad Vrsinum de incarnatione Filij Dei, cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati diaconi. At de scriptis Anastasij hæcenus. Post cuius obitum, cum vacasset sedes dies viginti & vnum, decimo quinto Kal. Iunij, Innocentius Albanus Innocentij filius creatus est Romanus Pontifex: cuius res gestas, ordine seruato temporum, recensere bibimus, atque in fine annos ipsius sedis exactè dinumerabimus.

Sed de funere transeamus ad funus, nimirum ab obitu sancti Anastasij Papæ ad migrationem sancti Martini Turonensis Episcopi: quem hoc anno diem extremum clausisse, ex testificatione Seueri aliisque certis notis, tum tertio, tum etiam quarto, immo & hoc quinto Annalium tomo pluribus demonstrauius. Qui enim, ex Seueri sententia, sub Consulatu Euodij sanctus Martinus septuagenarius erat, anno nimirum Domini trecentesimo octogesimo sexto, idemque eiusdem assertionem superuixisse ponitur annos sexdecim, necesse est affirmare hoc anno vita perfunctum, agentem ætatis annos octoginta sex, cum sedisset annos triginta & vnum: tot enim numerandi sunt anni Episcopatus S. Martini, si Gregorij sententiæ consenserimus, dicentis^f creatum fuisse Episcopum anno octauo Valentianiani & Valentis Imperatorum. Eius autem felicissimus exitus eodem die quo contigit, in tabulis notatus

^e BONO-RVM ADMINISTRATIONE CREVIT DIACONORVM SVPERBIA.
^a Greg. lib. 2. epist. 14. 15. 16.

^b Concil. Nicæn. cap. 18.

^c Concil. Carthag. 6. c. 18.
^d Concil. Arel. 1. c. 18. Concil. Arel. 2. c. 15.

^e Concil. Rom. sub Gelasio. c. 9. 10.

ANASTASII PAPAE SCRIPTA.

INNOCENTIVS PAPA CREAVR.

S. MARTINI OBIVS.

^f Greg. Turon. hist. lib. 10. c. 37.

Ecclesiasticis, anniuersaria commemoratione solemniter celebrata recurrit. Ex quibus omnibus erroris arguuntur, qui Cæsario & Attico Consulibus, suæ ætatis anno octogesimoprimo S. Martinum mortuum esse tradunt.

TEMPVS OBITVS S. MARTINI ET AETAS.

Præter illa autem quæ superius in medium allata sunt de propagata S. Martini vita usque in præsentem annum; Franci veteres scriptores, qui numerare consueuerunt annos ab obitu S. Martini, huius sententiæ adstipulatores esse conuincuntur, dum ab hoc anno quadragesimo secundo annorum numerum deduxisse noscuntur: atque (vt prætermittamus alios) Gregorius Turonensis Episcopus, licet sub Consulatu Cæsarij & Attici Martini obitum referat, tamen dum Clodouæi Francorum Regis mortem contigisse dicit ab obitu S. Martini anno centesimo duodecimo, planè ab hoc tempore numeri exordium ducit; cum constet ipsum Clodouæum peruenisse ad Pontificatum Hormisdæ Papæ, ad quem ipse coronam dono misit: nam & ipse quoque Hormisdas Papa in litteris ad Remigium Rhemensis Episcopum de Clodouæo adhuc superstitite mentionem habet. Putatur quidem irrepsisse mendam apud ipsum Gregorium Turonensem, dum perperam apud eum legitur decessisse S. Martinum anno quadragesimo duodecimo à passione Domini, cum numerandi fuissent (vt dictum est) à natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rursum verò hoc Domini anno quadragesimo secundo contigisse S. Martini ad Deum transitum, ex S. Prospero etiam sibi vendicat Sigebertus in Chronico: verum errore labitur, dum pro quinto Arcadij Consulatu, quo obiit, quintum eiusdem Imperatoris ponit Imperij annum; sicut & cum ætatis Martini numerat annos octoginta & vnum, sedis verò vigintifex. Sed & cum ante obitum S. Ambrosij decessisse refert S. Martinum, prorsus hallucinatus conuincitur; cum luce clariùs superius sit demonstratum, ante annos quinque, Cæsario & Attico Coss. Domini anno trecentesimo nonagesimo septimo S. Ambrosium ex humanis decessisse. Ex quibus omnibus, quæ ipse Gregorius tradit, interfuisse per visum sanctum Ambrosium S. Martini funeri, euanescere prorsus intelligis. Sed de his in Notis pluribus actum est.

SEVERVS SCRIPTOR RERV SANCTI MARTINI. b Paulin. epist. 12.

Sulpitius Severus, qui S. Martini viuentis res gestas conscripsit, de eius ad cælum consensu per visum certior redditus, ad Aurelium diaconum epistolam scripsit: itidemque de obitu atque funere extant ipsius ad Bassulam focum litteræ. Porro haud pridem ante Martini obitum, Clarum eius discipulum præcessisse, sanctitate clarissimum, idem Severus in dicta epistola ad Aurelium tradit: de quo, ipso Severo exposcente, S. Paulinus Nolanus Episcopus duo epitaphia versibus scripsit. Edidit postea idem Severus de rebus gestis S. Martini simulque de Ægypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; sed haud eo accepti sunt plausu, quo Vita ipsius ab eo scripta: plura enim habent emendatione digna. A S. Hieronymo idem Severus in eodem commentario arguitur erroris Millenariorum, cum in Ezechielem post enumeratos eius erroris sectatores, addit: Et nuper Severus noster in dialogo, cui Gallo nomen imposuit, &c.] Quoto insuper Domini anno Severus dialogum illum scripsit, ex his pariter intelligi potest. Nam cum idem dicat S. Hieronymus eos nuper à Severo scriptos; constetque commentarios in Ezechielem, ubi de his agit, anno quo à Gothis capta est Vrbs, esse conscriptos (vt ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe post octo ab hoc tempore annos: utique fatendum est, longè post obitum S. Martini eam à Severo scriptionem elucubratam esse; licet profectio illa Posthumiani in Orientem, à qua sumit dialogorum exordium, contigerit viuentis S. Martino, anno videlicet quo ob Origenistas (vt dictum est) contigit Alexandrinam Ecclesiam turbis exagitari. Porro Gelasius eisdem Seueri dialogos sub nomine Posthumiani & Galli recensuit ob errores in eis inuentos inter apocrypha.

Hieron. in Ezech. c. 36. lib. 11.

Gelas. Cens. Rom. can. de lib. auct. & apocr.

SCRIPTORES ALII RERV SANCTI MARTINI. c Greg. Turon. de mirac. sancti Martini cap. 2. f Seuer. dialog. lib. 3. in fin.

Venant. in Vit. S. Martini lib. 1. h Idem lib. 2. prope finem.

Quod insuper pertinet ad lucubrations ab aliis editas de vita S. Martini: testatur quidem Gregorius Turonensis, res ab eo gestas scriptas esse versibus à S. Paulino Nolano Episcopo quinque partitas libris; adiecisseque eundem ait sextum librum de miraculis ab eo post obitum editis. Id sanè ab eodem Paulino visus est expetiisse Severus, his verbis ad calcem dialogorum apposis de Paulino post alia: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, sanctarumque in Christo virtutum piissimus æstimator, non abnuet Præsulem nostrum cum suo Felice componere.] hæc ipse. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipsum affirmasse videtur illis versibus:

*Stemmata, corde, fide, pollens Paulinus, & arte
Versibus explicuit Martini dogma magistri.] & inferius:*

Cuius

Cuius profaicus cecinit prius Acta Seuerus, Versibus intonuit Paulinus deinde beatus.] hæc ipse, intelligens de sancto Paulino Nolano Episcopo: sed planè decipitur, vt paulo inferius apparebit. Ipse verò Venantius quatuor libris heroico carmine Acta eiusdem S. Martini cecinit: deuinctus planè miraculo, cum eius beneficio extinctum penè lumen oculorum recepit, vngens eos oleo, quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipse haud ingratus ad finem operis versibus profitetur.

Si verum est quod ait Gregorius, Paulinum mutuatum esse à Perpetuo Turonensi Episcopo, quæ libro sexto de miraculis S. Martini conscripsit; planè afferendum erit, alium istum esse Paulinum ab illo Nolano Episcopo: nam ab obitu S. Martini usque ad sedem Perpetui anni numerantur sexaginta quatuor, nimirum ex sententia eiusdem Gregorij quadraginta septem sedis Briccij successoris S. Martini, & decem & septem illius qui post sedem Eustochij: ad quod tempus minimè peruenisse Paulinum constat, quem anno Domini quadragesimo trigessimoprimo sub Consulatu Bassi & Antiochi obiisse liquet, testificatione Vranij, qui interfuit. Sed & Paulini ipsius auctoris euidenti assertione satis superque exploratum habetur, ipsum, etsi idem sit nomine, alium tamen diuersumque esse à S. Paulino illo mirifico Nolano Episcopo; dum his versibus libro secundo scriptæ Vitæ S. Martini, se etiam exemplo illius maioris Paulini curatum à S. Martino lumine oculorum, tradit:

*Quin & Paulino similis medicina salutem
Reddidit, insignis fidei quem gloria late
Extulit, &c.]* Subdit præterea:

*Atque vitæ nostræ tenebras contingere cordis
Tali luce velit sancti medicina patroni,
Reddat ut antiqui rursum mysteria facti:*

Nomen idem, medicus idem, par causa medendi.]

De seniori enim Paulino Nolano Episcopo à S. Martino oculo infirmo curato testatur Seuerus paucis his: Paulinus verò, vir magni postmodum futurus exempli, cum oculum grauius dolere cœpisset, & iam pupillam eius crassior nubes superinducta texisset, oculum eius Martinus peniculo contigit, pristinamque sanitatem sublato omni dolore restituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus alludit. Sed & sicut Paulinus iste iunior, instar illius senioris, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum sex libris distinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter sanatus oculis iam caligine penitus obductis, scribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum consilium iniit: de accepto enim virtute sancti Martini munere hæc habet ad finem operis:

*Hic partes retinet sancti sub imagine formam,
Amplectenda ipso dulci pictura colore:
Sub pedibus iusti paries habet arcem fenestram;
Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Huc ego dum propero, valido torquente dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce fenestris:
Quo procul ut retigi benedicto lumen olivo,
Igneus ille vapor marcenti fronte recessit, &c.]*

Vides morem pristinum, sanctorum nimirum imagines pingi in ecclesiis, insuper & easdem solitas coli incensarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obsequium esse Deo gratissimum, ipsa miracula edidit solita vntione olei dictarum lampadum, plusquam millies perspicue demonstrarunt. Sed quod de his fusiùs actum est primo Annalium tomo, modò satis.

Quod rursum ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, sexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratum est ab Episcopis totius Africæ generale Concilium Mileuitanum dictum: quod Mileuitanum primum dicendum est, cum aliud inueniatur celebratum post annos quatuordecim, vt ex litteris Innocentij Papæ ad eandem Synodum missis intelligi potest in notatis ibi Consulibus. Sciendum tamen hoc cum illo librorum vitio esse confusum: quod enim vnum idemque putarunt Mileuitanum Concilium, factum est vt quod alterius esset, alteri adscribendo coniungerent. Sed hæc omnia discriminando, singula singulis reddere curabimus, laborabimusque simul, vt Acta nobilissimæ Synodi hinc inde ex diuersis S. Augustini scriptis multo sudore collecta, magna ex parte reddamus.

Verum ante hæc, quæ inter se communia ambæ hæc Synodi habeant, ex quibus vna eademque

Greg. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

Fortunat. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.

CONCILIUM MILEVITANUM PRIMUM.

CONFVSAR
SIMVL DVAE
SYNODI MI-
LEUITANAE

demque credita fuerit, dicenda sunt. Ex communi nomine in primis, à loco vbi celebrata comparato, factum est vt vtrumque vnum Mileuitanum Concilium diceretur. Rursum id ipsum ex eo, quod vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemque Aurelius Carthaginensis Episcopus praefuit: tertio verò loco, quod sub vno eodemque Romano Pontifice Innocentio ambæ Synodi noscantur esse collectæ. Quæ autem has adeò similes inter se discriminant, multa sunt. In primis tempus: hanc enim sub quinto Arcadij & Honorij Consulatu hoc anno habitam esse constat, illam verò Theodosio septimum Consule cum Palladio. Rursum etiam hæc sub Xantippo Numidiæ Primæ, illa verò sub Siluano celebrata cognoscitur. Insuper quod alia in ea; alia verò in ista tractata esse reperiantur, ob id iure ab inuicem distinguendæ videntur. Sed & quod illa habita intelligitur post damnatam in Synodo Carthaginensi Pelagianam hæresim, cum hoc tempore nondum ea hæresis cognita esset; planè nulla remanet dubitatio, duo esse Mileuitana Concilia inter se diuersa: oborta tamen est inter se vtriusque confusio ex eo nimirum, quod præfatio prioris Synodi Mileuitanæ præfixa inuenitur in posteriori Mileuitano Concilio. Sed reddamus hîc ipsam, vt ratio temporis manifestior habeatur. Ista enim præfixa habentur priori Mileuitano Concilio, cuius & propria sunt:

Tom. 1. Con-
cil. & in Con-
cil. Afric. c. 52.
Concil. Mile-
uit. præf.

Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis quintò Consulibus, sexto Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana; in Secretario basilicæ, cum Aurelius Episcopus Carthaginensis in Concilio vniuersali consedisset, astantibus diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Quoniam Ecclesiæ sanctæ vnum est corpus, omniumque membrorum caput est vnum: factum est, volente Deo, & nostram infirmitatem iuante, vt ad hanc Ecclesiam veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quia noster accessus ad vos nec superfluous nec insuauis est cunctis, &c.] quæ ipsa inueni descripta esse etiam in posteriori Mileuitano Concilio, in ordine Conciliorum primo loco posito; cuius rei causa confusio vtriusque Synodi facta est. mentio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quæ primò fuerat congregata, vbi idem Aurelius ait: Quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quod noster accessus ad vos nec superfluous nec insuauis est cunctis, vt consensus omnium vestrum manifestetur concordare complacitis decretorum, quæ iam dudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt, vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita; nunc quoque à nobis ex ordine recitentur.]

Conc. Afric.
c. 52.
DE APPOSITIS
CONSVLIVSTEM-
PORIS RATIO.

Admonendum tamen hîc putamus esse lectorem, apud Concilium Africanum sic haberi in texta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cum amborum Imperatorum ponitur Consulatus, quotus ille fuerit minimè exprimatur, sed sic tantum positi legantur: Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis viris clarissimis Consulibus.] sed scito factum errore imperitorum librorum, vt loco V. C. numeri notæ, qua exprimitur quintus eorumdem Consulatus, reddiderint illi, Viris clarissimis. Ceterum abhorret eiusmodi nomenclatura ab Imperatoribus, solita tantum poni, vbi alij sub Imperatoribus constituti nobilissimi viri eadem Consulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Concilio Africano, ex ordine posito exploratissimè demonstratur, quintum eorumdem Augustorum illum debere esse Consulatum, nam cum, quod ipsum præcedit superius Conciliū, habitum reperitur sub Consulibus anni superioris Vincentio & Flauio, & quod post Concilium Mileuitanum, de quo est sermo, ponatur Carthaginense Concilium sub anni sequentis Consulibus habitum; planè perspicuè significatur, quod mediū est Concilium, hoc anno sub quinto ipsorum Consulatu celebratum esse. Sed quod superius id constet plana expressione quinti ipsorum Consulatus, non est in his ampliùs immorandum.

ACTA CONCILII MI-
LEUITANI.

Quod autem ad eiusdem Synodi Acta pertinet: post confirmata Synodalia decreta, diuersorum Episcoporum causæ in medium sunt allatæ, vt Cresconij Episcopi Villaregionensis; cuius causa delata ad Concilium Carthaginense anno superiori celebratum, ad huius anni generale Concilium coram suo Primæ Xantippo tractanda fuerat referuata. Quænam autem hæc causa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata post hæc fuit causa Quoduultdei Episcopi Centuriensis: de qua illud à Patribus definitum, quod canon editus, & sub titulo de Iudiciis in Decretalium libro secundo descriptus habet his verbis: De Quoduultdeo Centuriensi Episcopo, quem cum aduersarius ipsius compulisset ad Concilium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primò id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, atque discessit: placuit vt nullus eidem communicet, donec

A donec satisfactione præmissa fuerit absolutus. Nam adimi sibi Episcopatum ante causæ eius exitum, nulli Christiano videri iure potuisset.] hæc de eo. Post hæc autem libellus lectus est Maximiani Vagiensis Episcopi, quo se suæ renunciare sedi significabat, vt paci Ecclesiasticæ bene consultum esset, alium subrogari in locum suum petens. Causa igitur diligenter à Patribus examinata, eidem annuere visum est; de quæ ea re eiusmodi edidit decretum:

De Maximiano autem Vagiensi*, & ad eum, & ipsam plebem placuit de Concilio litteras dari, vt & ipse ab Episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.] hæc Synodus. Porro sciendum, hanc depositionem Maximiani honorificam fuisse, non autem probrosam. Etenim ob pacem Ecclesiæ ipse loco cedendum existimauit, de quæ ea re litteras ad Synodum miserat: quibus S. Synodus voluit annuisse. Hic enim, qui ex Donatistarum schismate ad Ecclesiam Catholicam conuersus, haud pacificè reciperetur à populo; bono pacis consulens, sedi renunciauit. Sed quid per S. Synodum actum sit, discas ex S. Augustini litteris: nimirum ita Patres spontaneam admisisse illius abdicationem, vt tamen in eius locum ab eis fuerit subrogatus Castorius frater ipsius, ad quem hoc eodem anno extant datæ litteræ sancti Augustini atque Alypii; quæ quod nonnihil ad Acta Synodi spectare noscantur, & laudes contineant abdicantis se Maximiani, eas hîc describendas esse putamus. Sic enim se habent*:

* Bagaiensi
Vagiensi
DE MAXI-
MIANO AB-
DICANTE
SE AB EPI-
SCOPATV.

Molitus est quidem aduersarius Christianorum per carissimum atque dulcissimum filium nostrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Christi ab exheredata præcisione fugientes pio sinu suscepit, periculosissimum scandalum commouere: cupiens videlicet serenitatem gaudij nostri, quæ nobis de bono vestræ conuersationis oborta est, fœda innubillare tristitia.] ostenditur his germanos hos ex Donatistarum schismate transisse ad Catholicam Ecclesiam. Subdit verò: Sed Dominus Deus noster misericors & miserator, consolans afflictos, nutrens paruulos, curans infirmos, ad hoc eum aliquid posse permisit, vt rem correctam multo amplius lætaremur, quàm dolebamus afflictam. Longè est quippe gloriosius, Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quàm propter regenda gubernacula suscepisse. Ille quippe se honorem, si pacis ratio pateretur, dignè accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit indignè. Voluit ergo Deus etiam per fratrem tuum filium nostrum Maximianum ostendere inimicis Ecclesiæ, esse in visceribus Christi eius, qui non sua querant, sed quæ Iesu Christi. Neque enim illud ministerium dispensationis mysteriorum Dei victus aliqua seculari cupiditate deseruit, sed pacifica permotus pietate deposuit, ne propter eius honorem fœda & periculosa, aut fortasse etiam perniciofa in membris Christi dissensio nasceretur. Quid enim esset cæcius & omni excæcatione dignius, quàm propter Ecclesiæ Catholicæ pacem schisma deserere, & ipsam pacem Catholicam honoris sui quæstione turbare? Quid enim laudabilius, & Christianæ charitati commodatius, quàm de relicta Donatistarum vesana superbia ita hereditati Christi cohærere, vt testimonium vnitatis amore probaretur? Itaque quantum ad ipsam attinet, sicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in eius corde diuinus sermo edificauit, nequaquam tempestas huius tentationis euerteret; sic optamus & deprecamur à Domino, vt consequenti vita & moribus suis magis magisque declaret quàm bene gesturus fuisset, quod profectò gereret, si hoc oportuisset. Retribuatur ei pax æterna, quæ promissa est Ecclesiæ, qui intellexit sibi non expedire, quod paci non expediat Ecclesiæ.

a August. epist.
238.DE MAXI-
MIANO QUI
SPONTE SE-
DI CESSIT,
EPI STOLA
AVGVSTINI.

b Philip. 2.

E Tu verò, fili carissime, non mediocre gaudium nostrum, qui nulla tali necessitate à suscipiendo Episcopatu impediris: decet indolem tuam in Christo, in te dicare quod dedit. Ingenium quippe tuum, prudentia; eloquentia; gravitas, sobrietas, & cetera, quibus ornantur mores tui, dona sunt Dei. Cui melius seruiunt, quàm ei à quo tributa sunt, vt & custodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non seruiant huic sæculo, ne vanescant cum illo atque dispereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus, quanta facilitate consideres spes inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incertam vitam. Abiice igitur ex animo, quicquid terrenæ & falsæ felicitatis expectatione conceperat: Operare in agro Dei, vbi certus est fructus, vbi tam multa tanto ante completa sunt promissa, vt ea quæ restant, inanissimè desperentur. Obscramus te per Christi diuinitatem & humanitatem, per pacem cælestis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore temporali æternam requiem comparamus, vt in Episcopatu Vagiensis* Ecclesiæ fratri tuo

LAVDVS CA-
STORII E-
PISCOPI
SVBROGA-
TI.* Vagiensis
Bagaiensis
TUO

tuo non ignominiosè cadenti vel gloriosè cedenti succedas. Plebs illa, cui per tuam mentem A & linguam donis Dei fœcundatam & ornatam vberima incrementa speramus, in te intelligat fratrem tuum non pro sua desidia, sed pro eius pace fecisse quod fecit. Hæc epistola mandauimus vt tibi non legeretur, nisi cum te iam tenerent, quibus es necessarius: nos enim te spiritualis amoris vinculo tenemus; quia & nostro collegio multum es necessarius. Cur autem etiam corporalem præsentiam non exhibuerimus, postea scies.] hætenus Augustinus atque Alypius ad Castorium.

MAXIMIANI DVO.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaiensem Episcopum, eundem esse cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaiensis itidem nominatur, sed Vagiensis dicendus potius ex epistola Augustini. Nam de Maximiano Bagaiensi Episcopo diuersa ratio est. Ille enim diu Ecclesiæ illi præfuit, nec se abdicasse dicitur ab Augustino, qui de eodem sæpe agit: hic autem post electionem sedi nuncium remisit, ex eiusdem litteris Augustini probè intelligi potest: licet Bagaiensis Maximiani non eadem sit apud S. Augustinum lectio: nam in epistola ad Bonifacium a Vagiensis Ecclesiæ Antistes nominatur, apud Cresconium verò Episcopus Bagaiensis b.

a August. epist.

50.

b August. cont.

Crescon. lib. 3.

c August. epist.

168.

Quod rursus ad Synodum Mileuitanam pertinet; meminisse eius visus est Augustinus c in epistola ad Eusebium, dum negat sui muneris esse, afferre ad Synodum res gestas in aliena diœcesi, quæ ob imminens periculum detulisset ad magistratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rursus eum dixisse nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Constantinam, quando ibi plures ipsi erant: vel me debere ire Mileum, quod illic (sicut perhibent) Concilium proximè habituri sunt. Ridiculum est dicere, quasi ad me pertineat cura propria, nisi Hipponensis Ecclesiæ.] hæc ipse contra Proculianum apud Eusebium, quem interpellat. Sed qua de re: expedit vt totum id prodatur in medium; quo innotescat exemplo, quales esse soleant homines, qui deficiunt à Catholica vnitatem. Describit enim rem gestam idem Augustinus his verbis: Corripitur ab Episcopo suo iuuenis, crebris cædibus matris infans, & impias manus nec illis diebus, cum etiam seueritas legum sceleratissimis parceret, à visceribus vnde natus est, reuocans. Minatur eidem matri, se in partem Donati transiturum, & eam, quam incredibili furore solet cedere, perempturum. Minatur ei: transit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum sanguinem fremens albis vestibus candidatur. Constituitur intra cancellos eminens atque conspicuus, & omnium gementium oculis matricidij mediator, tamquam renouatus opponitur. Hæc tamen tandem tibi placent, vir grauissime? Nequaquam hoc de te crediderim.] & paulo post: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Eusebi, nisi in vt miseram mulierem senectute decrepitam, viduitate destitutam, à cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatista securus armetur? &c.] Voluit D

IMMANE SCELVS IVVENIS AD DONATISTASTRANS- EVNTIS.

autem istæ apud publica Acta deferri Augustinus, vt à magistratu imminenti obuiaretur malo: quæ ad Synodum Episcoporum à se minimè deferenda fuisse ait, quod in alterius hæc acta essent Ecclesia. Vides, lector, quales esse soleant castrorum Ecclesiæ Catholicæ desertores. O si liceret omnium apostatarum nostri sæculi scelera in vnum cogere, qui ab Ecclesia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profectò replendæ latrinæ decies centies superarent Augiæ stabuli sordes: vt planè nec vnus sit reperiri, qui antequam ab Ecclesia Catholica migret, non ea sæpius perpetrarit, quæ si ad Ecclesiastica tribunalia perlata fuissent, recta sententia ab Ecclesia eiiciendi fuissent.

DE LATI AD XANTIPPVM CLERICI CRIMINA.

a August. epist.

136.

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam sub Xantippo Primæ Numidiæ celebratam spectare videtur, quod cum priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Augustino appellasset Synodum, ab ea sex Episcopi iudices dati fuerunt. At quænam esset presbyteri huius causa, ipse sanctus Augustinus ad Xantippum ipsum scribens ita narrat: Primò compari eum pecuniam cuiusdam rustici diuino apud se commendato interuertisse, ita vt nullam inde posset probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confessus est, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Ecclesia, sicut ceteræ, ieiunabat, cum tamquam perrecturus ad ecclesiam suam, valefecisset collegæ suo presbytero Gippitano, hora ferme quinta, & cum secum nullum clericum haberet, in eodem fundo restitisse, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prandisse, & cœnasse, & in vna domo mansisse.] subdit de confessione ipsius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eundem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipuè prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia subreperet: audiui enim causam eius, cum centum dies essent ante Dominicum Paschæ, qui futurus est v i i Id. Aprilis. Hoc propter Con-

A Concilium insinuare curavi venerabilitati tuæ: quod etiam ipsi non celavi, sed ei fideliter quid institutum esset, aperui.] & in fine: Ego certè presbyterum, & qui die ieiunij, quo eiusdem loci etiam Ecclesia ieiunabat, valefaciens collegæ suo eiusdem loci presbytero, apud famosam mulierem nullum secum clericum habens, remanere & prandere & cœnare ausus est, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere. Quod si fortè Iudicibus Ecclesiasticis aliud videtur, quia sex Episcopis causam presbyteri terminare, à Concilio statutum est: committat illi qui vult Ecclesiam suæ curæ commissam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præsertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis possit ignosci: ne, si quid perniciosus eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Augustinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam sub Xantippo spectare visa sunt: quæ hîc volumus inseruisse; tum vt, de perditis Synodi Actis, resarciam, restituamque ea, quantum fas est, pristinae antiquitati; tum etiam ad insinuandam censuram sanctorum Patrum adhibitam in conseruanda facta tecta Ecclesiastica disciplina; intelligasque ieiunia non fuisse apud maiores in Ecclesia eius æstimationis, vt pro arbitrio quis ea seruanda duceret; sed vt quæ ex præcepto indicta, vel ex consuetudine introducta essent, visa fuisse legitima, vt eorum transgressores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua sunt huius Synodi absoluamus: ibi enim eiusmodi decretum sancitum fuit:

Deinde placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam sedem sit, & in metropoli, id est Constantina.] hac quidem constitutione Patres definiisse voluerunt altercationem duarum sedium in Numidia positarum, quænam potior habenda esset. In duas prouincias diuidebatur Numidia, eademque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta b sextæ Synodi Carthaginensis demonstrant: ob idque altercatio oborta inter Xantippum Episcopum Constantinae Numidiæque Primatem, & Victorinum Episcopum alterius ciuitatis, primatum eiusdem vniuersæ prouinciæ sibi vendicantem. De eiusmodi altercatione mentio habetur in epistola ad eundem Victorinum à sancto Augustino scripta, cum ab ipso ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt suo loco diximus) litteræ ab Episcopo priuatim scriptæ ad instar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur comitatus in quibuscumque locis à Fidelibus in itinere præstandus: in quarum similitudinem, cum Primates sibi subiectos Episcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare solebant, quibus in singulis Ecclesiis iuberentur excipi, & Christiana charitate foueri. Sed reddamus hîc perbreuem Augustini epistolam, ex qua antiqui moris Ecclesiastici monumenta referantur: sic enim ad Victorinum agentem Numidiæ Primatem scripsit:

D Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indispositum inuenit, vt occurrere omnino non possem. Verumtamen siue imperitiam meam mouerit, siue iustè motus sim, tuæ sanctitatis & grauitatis est arbitrari. Legi in eadem tractoria etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas prouincias scimus suos habere Primates. Quod si & ex eis ad Numidiam conuocandum esset Concilium: oportuit utique, vt aliquorum Maurorum Episcoporum, qui illic priores sunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in ista tractoria non reperiens, multum miratus sum. Deinde ad ipsos Numidas ita perturbato & neglecto ordine scriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quàm post multos Episcopos factus sim. Quæ res & aliis iniuriosa est satis, & mihi inuidiosa. Præterea venerabilis frater & collega noster Xantippus Tagastensis * dicit, quod cum primatus ipse contingat, & erga plurimos sic habetur, & tales misit epistolas. Qui etiam error si facile inter vestram sanctitatem cognosci & corrigi potest, non debuit tamen in tractoria, quam misit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod si in mediis locis conscriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandum est, quod nulla tibi eius ad memoratio facta est, qui maximè ad Concilium venire debuit, vt de ipso primatus ordine causa omnium Numidarum Episcopis Ecclesiarum primitus ageretur?

His de causis etiam venire dubitarem, ne fortè falsa esset tractoria, qua tanta peruersitas appareret: quamquam & angustia temporis, & aliæ graues necessitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoscas, & primò instare digneris, vt inter tuam sanctimoniam & senem Xantippum concorditer constet, quis vestrum debeat conuocare Concilium: aut certè (quod salubrius arbitror) sine cuiusquam præiudicio ambo conuocare collegas vestros, eos maximè qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt,

a Apud Conc.

Ajst. c. 53.

CONSTANTINA PRIMA SEDES NUMIDIÆ DECRETUM.

b Conc. Carth.

6. in pref.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

* Constantiniensis

DE PRIMATV NUMIDIÆ CON- TROVERSA.

a August. epist.

117.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
403. 2. 9.

sunt, qui facile quis vestrum verum dicat agnoscant: vt inter vos paucos eadem præ ceteris A
quæstio dirimatur; & errore sublato, minores à ceteris conuocentur, qui nec possunt nec de-
bent nisi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui vestrum potissi-
mum credant. Hanc epistolam signatam misi annulo, qui exprimit faciem hominis atten-
dentis in latus. Jhaetenus epistola Augustini. Porro hanc controuersiam de primatu Numi-
diæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, sedique Constantinæ, quæ dicta
funt, apertè declarant. Nouit & Iustinianus Imperator, primam sedem Numidiæ esse Con-
stantinam ciuitatem, in prouincia verò Mauritanæ Cælaream, in Bizacena Capfam, in Tri-
politana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc satis funto.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS ANNVS ANNVS B
403. 2. 9.

CHRISTI annus quadringentesimus tertius nouis Consulibus Theodosio Augusto atque
Rumorodio Fastis adscribitur: quo funestum illud accidit, vt à Conciliabulo Ioannes
Chrysofomus deponeretur. Antè autem quàm hæc aggrediamur, meminisse lector debes,
res S. Ioannis Chrysofomi anno superiori eo nos statu reliquisse, vt qui ipsi fauerent Ægy-
ptij monachi, aduersus Theophilum accusationes proposuerint; quarum causa Theophilus
Alexandria iussus esset Constantinopolim proficisci: cum interea S. Epiphanius Constanti-
nopolim sponte veniens pugnaturus aduersus Origenistas, cum alias innumeras turbas inter
Episcopos concitatas reperisset, re infecta, ad suam est reuersus Ecclesiam. His verò in memo-
riam reuocatis, iam reliquum est, vt quæ hæc secuta sunt, ordine rerum gestarum pro tem-
poris ratione narremus. Ac primùm de aduentu agamus Theophili Constantinopolim, vbi
diutiùs immoratus est; quàm in itinere positus complures collegit Episcopos, secumque duxit
Constantinopolim; habens in animo, quod postea expleuit, aduersus Ioannem apud Con-
stantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Episcopos Theophilo fauentes, qui ta-
men ante Theophilum Constantinopolim venerat, Acacius Bercænsis fama notissimus tum
ob monasticam antè actam vitam in Syriæ solitudine, tum etiam sacrarum peritia littera-
rum; de quo ista Palladius^b in dialogo:

Per idem tempus contigit, vt Acacius Episcopus Bercæ adueniens, honesto (vt dice-
bat) careret diuersorio. Qua ex re indignatus ira excandescerebat, quasi fuisset à Ioanne con-
temptus. Viduus autem cogitationibus improbis, ex abundantia cordis verbum plenum stul-
titiæ protulit, dignum ipsius animo, præsentibus quibusdam Ioannis clericis dicens: Ego D
ipsi ollam condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Episcopo Gabalensi, & Antiocho Episcopo
Ptolemaidis (erant hi æmuli in dicendo Ioannis Chrysofomi eloquentia) & Isaac Syrolo
circumforaneo falsorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledi-
ctis, linguam semper aduersus Episcopos instruens, quo pacto aduersus Ioannem, immo ad-
uersus Salvatore armare se queant. Mittunt primùm Antiochiam, adolescentiæ illius
(nempe Ioannis) crimina studiosè inquirentes. Vbi autem defecerunt scrutantes scrutatio-
nes, nihilque inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt,
cuius nouerant versatile ingenium ad huiusmodi sapienter vicissim machinanda. Ille post-
quam litteras iuxta cor suum legit, oblatam sibi malignandi materiam amplexus perliben-
tè, horrido silentio scrutabatur inquirens occasionem aliquam nõ leuem contra Ioannem.]
hæc Palladius.

Sed inter hæc oborta est occasio, vt Eudoxia Augusta in Ioannem aliqui antè per-
inensa, in ipsum acerbius excandesceret: quamobrem Theophili accelerauit aduentum,
quo eo ad deponendum ipsum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabi-
mus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occasione, ab illo Regum
exordium fumeret: Congregate ad me sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Ieza-
bel, vt dicam eis, sicut dixit Elias: Quousque claudicatis vtrisque poplitibus? Si Baal
est Deus, ambulate post ipsum. Si autem Iezabel quoque mensa ipsa est Deus, com-
edentes euomite.] Istæc autem ipsa, vt dicta aduersus Eudoxiam Augustam interpretari
aduersarij, eadem ipsi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acrius commora est,
& de eius depositione per Theophilum machinanda indefesso consilio animo vertere sedu-
lò, & opere implere non destitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de sacerdotibus comedenti-
bus de

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
403. 2. 9.

bus de mensa Iezabel, ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium æmuli referebant, quòd hi
ab ipsa Augusta Constantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc
quidem Socrates^a atque Sozomenus^b ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum
Leo^c & Metaphrastes post aduentum Theophili ista referunt: quod si verum est, certè qui-
dem inter sacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt
quoties inuectiua aliqua Ioannes malas feminas insectaretur, ea mox delatores in Eudoxiam
esse dicta referrent. Sed iam de ipso Theophili aduentu agamus.

Visum est quasi planè prodigium, vt Theophilus ad dicendam causam vocatus reus &
iudicandus, idem quasi triumphum agens aduenerit Constantinopolim, plures habens se-
comitantes Episcopos; & ingressus urbem quodam miraculo ex reo cõuersus sit in actorem,
aduersus Ioannem Chrysofomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in
medium afferamus. Iam enim audisti eloquentissimos illius temporis Episcoporum Seue-
rianum, Antiochum, & Acacium Ioannis aduersarios Constantinopoli diutiùs commo-
ratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipsum concitasse, & in partes Theophili perdu-
xisse. His accessit, quod maioris efficacix videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioan-
nem animus concitatus. Porro quantarum virium sit femina iracunda, cui sit coniuncta
potentia, puto neminem ignorare: rursus verò quàm pronum sit genus mulierum sectari
studia, & in quam partem semel inhæserint obstinato animo immobile inhærescere, æquè
exploratum omnibus esse. Quam ob causam accidit, vt Eudoxia Augusta, & aliæ clarissi-
mæ feminae in Ioannem Chrysofomum furore succensæ, partes Theophili tuendas arden-
tissimo animo susceperint: quamam autem istæ fuerint, Palladius^d recenset his verbis: Mu-
lieres præterea quæ celebres sunt, tres viduæ quidem, sed opulentæ, in perniciem salutis
suarum pecuniam ex rapina possidentes, quæ virorum quoque constantiam perturbare possint
atque concutere, Marfa^e Promoti vxor, Castritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia
infantia feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Istæ, atque isti (nempe tres Duces
manu militari parati subsidium ferre Theophilo, necnon tres recensiti Episcopi pro eodem stantes)
cum haud infideli corde sint segnes, velut phalanx furore ebria in vnam sententiam odio-
sam concurrentes, aduersus Ecclesiasticam pacem torrentem prodicionis per summam infan-
tiam concitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Episcopos naufragos, quos à Ioanne de-
positos superius diximus, qui in eum nihil prætermiserunt consilio opeque moliri. Adde
insuper clericos Constantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehensiones in suum
iporum Antistitem concitatos. Appone ad hos etiam studia Episcoporum Orientalium
& Occidentalium, ob susceptos Constantinopoli Origenistas, à Ioanne ipso non nihil auer-
sa, erga verò Theophilum propensiora. His, inquam, omnibus simul in vnum concurren-
tibus, Theophiloque fauentibus, factum est, vt reus veniens, causam dicturus, mox in
actorem conuersus fuerit, immo & in iudicem transformatus.

Sed quid de Theophili aduentu Constantinopolim idem Palladius^e scribit, hic redda-
mus, quem hoc anno contigisse, quæ superiori anno & præfenti haud pridem sunt dicta
significant: Appulit vel secundo Theophilus (primò enim illuc aduenerat quo tempore Ioan-
nes est creatus Episcopus) adstans veluti Thebanus fimo oneratus, eis quos ex Ægypto &
India ipsa conduxerat, & pro foetida inuidia flagrantiam spirans, Constantinopolim in-
greditur sexta hora, quinta sabbati, à nautico comitatus agmine, turpem referens glo-
riam, de qua dicit Apostolus^f: Quorum gloria in confusione eorum, subinferens, qui ter-
rena sapiunt. Hospitaturque non in tabernaculis iustorum, ecclesiæ mansionem fugitans,
E oblitusq. Dauidici illius^g: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in
tabernaculis peccatorum. Sed profectò arcebat hunc ab ecclesia conscientia crudelis.] in
Palatio enim apud Imperatorem paratum fuisse Theophilo diuersorium, tradit Sozome-
nus^h. Ceterum ipse S. Ioannes Chrysofomus in epistola ad Innocentium Papam, in sub-
urbio Theophilum mansisse tradit, nec ciuitatem ingredi voluisse. Subdit verò Palladius:
Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Episcopo Ioanne congressus est) vt
solent Episcopi) neque omnino propinquauit ecclesiæ: sed perstitit certans nocte ac die, no-
uumque odium veteri copulans, vt Episcopum Ioannem omnimodo pelleret, sed vita quoque
ipsa priuaret, partim profusione auri contra veritatem superstitionem potentium redimens,
partim lautioribus epulis gulæ deditos quosque sub iugum mittens, partim assentatione &
spe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoslibet inducens. Hos igitur omnes absque fu-
niculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quispiam dæmon, animarum excantato iu-
dicio,

a l. 2. Cod. de
offi. Pref. pres.
Afric.

THEOPHILI
ALEX. STY-
DIA IN IO-
ANNEM
CHRYSO-
STOMYM.

b Pallad. dia-
log. rerum
gest. Ioan.
Chrysof.
ACACIUS
CVM SEVE-
RIANO ET
ANTIOCHO
CONSPIRAT.

c 3. Reg. 18.

a Socrat. lib. 6.
c. 14.
b Sozom. lib. 8.
c. 16.
c Leo Imp. in
Encom. & Me-
taph. in Vita
Chrysof.

QUI THEO-
PHILO AD-
VERSVS IO-
ANNEM FA-
VERINT.

d Pallad. Dia-
log. de reb. gest.
Ioan. Chrysof.

* Martia

QVINAM
STARENT
CONTRA
CHRYSO-
STOMVM.

e Pallad. ibid.
ADVENTVS
THEOPHI-
LI CON-
STANTINO-
POLIM.

f Philip. 3.

g Psal. 23.

h Sozom. lib. 8.
c. 17.

dicio, ad scenæ ministerium personam dæmoniācam inquirebat, quam etiam est affectus. **A**

CONATUS
THEOPHI-
LI ADVER-
SVS IOAN-
NEM CHRYSO-
STOMVM.

Pulsi à Ioanne fuerant duo, & pro sceleribus suis separati ab Ecclesia: horum ille abusus leuitate, hortatur vt aduersus Ioannem libellos darent, pollicitus eos restituere in ministerij sui locum (erant autem hæc illorum scelera, alterius quidem homicidium, alterius verò adulterium) quod & fecit: eos enim post Ioannis exilium locis restituit suis, datis scilicet libellis, quos ipse ille dictauerat, nihil veri continentes, præter id solum, quod monere ille consueuerat, vt post communionem, aut aquam, aut passillum degustarent, ne contra voluntatem vnā cum salua siue pituita quicquam sacramenti excrearent, ipse prius id faciens, religionemque piè sentientibus augens.] hæc ipse. certè quidem in Occidentali Ecclesia antiquo vsu in more receptum est, vt post sumptam sacram Eucharistiam ea de causa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbitrati cuiusque, vt ex hoc minimè reprehendendus Ioannes esset. Ceterum haud vnā **B** hanc rem tantum oblatis continebant libelli, sed planè vigintinouem formata sunt aduersus eum accusationum capita, quæ singula Photius in Bibliotheca sua recenset, nosque de his inferius suo loco.

THEOPHI-
LVS MVTA-
TVS IN DE-
TERIVS.

Quod ad hanc causam spectat, accidit planè Theophilo, vt bene currenti pedibus in via lapsus, cum in decliuum præceps adactus ruina alterius, casu grauiore corruerit. Etenim laudandus eius impetus ille fuit, quo aduersus Origenistas commotus est; commendandusque zelus eius in eorumdem propulsionem latebras captantium vbique serpentium: id quidem pleno ore S. Hieronymus, S. Epiphanius, sanctus itidem Anastasius Papa, ac denique Occidentales omnes summis laudibus prædicarunt. Verum cum in Ioannem Chrysostomum, causa publica prætermissa, inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniaribus ianuas obtractandi, & optimos quosque animo à se abalienauit, vnde & perpetuam suo nomini ignominiam irrogauit, redditus posteris eo nomine odiosus; cum tantum virum, Ioannem dico, quem innocens imbuta litteris adolescentia illustrat, monasticisq. institutis exculta iuuentus nobilitarat, necnon disciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirificè sublimarar, ac denique ipsa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo, Angelis, & hominibus commendarat: talem (inquam) tantumque virum, columnam Ecclesiæ conatus sit Theophilus comparatis vndique machinis deorsum in terram prosterne- re, penitusque contere. Sed longè aliter ac concepit animo, accidit, ac planè contrarius est consecutus euentus: siquidem ille persecutione clarior, calumnijs illustrior, ac denique morte toto Orbi radijs immortalitatis effulsit.

2 Pallad. dia-
log. de reb. ge-
stis Chryso-
st.

Sed prosequamur res tunc gestas à Palladio * Episcopo, qui interfuit, ita descriptas: Cum verò (inquit) Theophilus libellos suscepisset, conuersatur apud Eugraphiam, vnā cum **D** Seueriano, & Antiocho, & Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius castissima monita infensis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publicè & per domos honestatem edocere, & eas huiusmodi maximè verborum castigatione compefcere, quæ cum iam anus per ætatem essent, iuuenes tamen apparere vellent: Quid, inquiens, cogitis corpus rursus iuuenescere, cincinnos in fronte ferentes instar meretricum, ad deceptionem intuentium, & congregantium vobis, idque cum sitis viduæ?] extant quidem eiusmodi obiurgationes sæpius repetitæ in eiusdem Ioannis Chrysostomi homilij. Sed pergit Palladius:

QVID IN
VIDVAS LA-
SCIVIEN-
TES CHRYSO-
STOMVS.

Congregati autem requirebant quo pacto iudicium inchoarent. Vnus verò ex assistentibus monuit, porrectis vt libellis Imperatori, ipsum etiam inuitum ad Concilium traherent. Factum est igitur hoc, sicuti sub Iudæis quondam, auro illis per omnia suffragante. Eramus cum Ioanne quadraginta Episcopi tunc in Episcopatus triclinio sedentes, admirantesque **E** quomodo qui solus venire iussus erat, ac pro nefarijs respondere criminibus, tot sociatus Episcopis venerat: quo item modo sententias Principum immutarat, & complures de clero peruerterat. Sic autem fermocinantibus nobis, afflatus Spiritu sancto Ioannes repente omnibus ait: Orate fratres: ac si quidem diligitis Christum, mei gratia suam nullus Ecclesiam deserat. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat, iuxta sententiam Pauli^b. Multas (vt video) pressuras primùm patiar, atque ita demum excedam è vita. Scio enim versutiam satanæ, quod non ferat se meis quotidie sermonibus laceffiri. Atque ita demum mihi præstate miserationis affectum, vt in orationibus vestris memineritis mei.

IOANNES
QUADRAGI-
GINTA
COLLEGIT
EPISCOPOS.

2. Tim. 4.

LVCTVS
EPISCOPO-
RVM QUI
CVM IOAN-
NE ERANT.

Mærore igitur ineffabili detenti, alij quidem effundebamus maximam vim lacrymarum: alij verò è Concilio egrediebantur, oculos eius sacrumque caput, vnā & os illud pretiosum & beatissimum exosculantes, neque se à fletu & singultibus continere valentes. Hortatus redi-
re ad

A re ad confessum huc atque illuc in morem apum circum alieate crebro murmure perstre-
pentium: Sedete (inquit) fratres, & flere definite, ne me amplius affligatis: mihi enim viuere ^{a Philip. 2.}
Christus est, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiducia illius magnitudi-
nem capite truncandum esse.) Et si tenetis (ait) memoria, reminiscimini quomodo sem-
per dixerim vobis: Via est vita præsens, cuius & tristitia & læta pertranseunt. Nundinæ
sunt, quæ cernimus omnia; vendimus, erimus, modò diuertimus. Num Patriarchis
meliores sumus, Prophetisque & Apostolis antecellimus, vt immortalis hic nobis perma-
neat vita? Ad hæc ingemiscens quidam ex præsentibus, dixit: At vices lugemus nostras,
nostramque desolationem, qui pupilli relinquitur, Ecclesiæ viduitatem, confusionem le-
gum, ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Ecclesiæ sese importunè in-
gerentium, destitutos pauperes, desertamque doctrinam. His ille auditis, indice dexteræ
B manus læuæ nodum sæpius pulsans (conueuerat enim vir Dei inter animi curas atque
æstus hoc facere) ita se alloquenti ait: Sufficit, frater, noli plura prosequi. Verum (vt dixi)
vestras Ecclesias non dimittatis. Neque enim à me doctrina Christi cœpit initium, neque
item in me desitura est. Nonne Moses mortuus est? numquid Iesus inuentus post illum
non est? Nonne Samuel obiit? nonne Dauid vnctus est? Excessit vita Hieremias: non-
ne reliquit Baruch? Assumptus est Elias: nonne prophetauit Elisæus? Capite cæsus est
Paulus: nonne post se reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His di-
ctis, Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus ait: Necessariò, si Ecclesias tenuerimus, com-
municare cogemur atque subscribere. Ad hæc sanctus Ioannes: Communicate quidem,
ait, ne scindatis Ecclesiam: verum nolite subscribere: nihil enim mihi conscius sum, propter
quod deponi aut deijci merear.

C Cum inter eos ista referuntur, nunciati sunt astare pro foribus hi, quos Theophilus mi-
serat. Iubet eos protinus ingredi. Ingressos, cuiusnam essent gradus, interrogat. Episco-
pos esse vbi didicit, orat, vt sedentes, quam ob causam aduenerint, dicant. Illi autem,
Breue tantum habemus, inquirunt. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit, mandat
Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum
congregata (erat autem locus trans mare sic vocatus, Ruffini suburbium, in quo illi con-
uenerant) Ioanni, neque addentes id quod profectò erat, Episcopo (solet enim fermè obtre-
catus animus non rite aspicere, sed ea voluere & conspici, quæ passio dicitur) Libellos contra
te accepimus, mala continentes innumera. Occurre igitur, Serapionem & Tigrim presby-
teros assumens tecum: est enim illis opus.] hætenus Breue missam. Erant verò qui missi
sunt, Dioscorus & Paulus & Libya iuuenes admodum.

SYNODVS
THEOPHI-
LO CON-
GREGATVS,
AD QVAM
CITATVR
IOANNES.

D Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus^b) id sub-
urbium Chalcedonis, quod à Ruffino Consulari iam cognomen habet, in quo & regia
est & ampla ecclesia, quam ipse Ruffinus in honorem Apostolorum Petri & Pauli ex-
truxit, & Apostolorum ex his appellauit, monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum
ecclesiæ supplerent.] hæc Sozomenus. Post hæc Palladius addit: Postquam lecta est
pagina, contradicunt hi qui cum Ioanne erant Episcopi: & Theophilo per Episcopos
tres, Lupicinum, Demetrium, & Eulisium, & presbyteros duos Germanum & Seue-
rum hæc rescribentes: Noli Ecclesiæ negotia soluere: noli confundere ordinem, & ne
scindas Ecclesiam, propter quam Christus descendit ad terras. Quod si impatiens soluis
Nicæni Concilij canones, causasque citra terminos tuos cognoscere vis, ipse ad nos transi
in bene institutam ciuitatem: neque instar Caim Abel in campum prouoces: vt nos te pri-
E mum audiamus. Habemus enim contra te libellos capitum septuaginta, apertas & nefarias
actiones continentes. Pluresque per Dei gratiam sumus, quam Synodus tua, congregati non
ad euerfionem Ecclesiæ, sed pacem. Nam tua quidem Synodus triginta & sex habet Episco-
pos ex vna prouincia: nos autem quadraginta sumus ex prouincijs varijs, in quibus & septem
sunt Metropolitæ: & necessariò conuenit pauciores à pluribus ac præstantioribus secundum
canones iudicari. Habemus enim & epistolam tuam, per quam admones Coëpiscopum no-
strum Ioannem, non oportere citra terminos suos Episcopos iudicare. Quocirca Ecclesiasti-
cis obtemperans legibus, accusatores tuos ora, vt à tua accusatione desistant. Ad hæc motus
Ioannes, Episcopis suis ait: Vos quidem, quod vobis videtur, scribite: me autem conuenit,
ad ea quæ mihi sunt scripta, rescribere.

2 Soz. lib. 8.
c. 17.

SYNODVS
QUAENVN-
CIANDA
THEOPHI-
LO MAN-
DET.

Sic itaque Theophilo mandauit, dicens: Ego, an aliquis dicere contra me quippiam possit, hætenus nescio. Porro si quis proposuit contra me, vultisque veniam; manifestos inimicos
meos,

meos, quos mihi negligentia sua facit infestos, conuentu vestro primum abiicite: neque **A** iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etsi id maxime in ciuitate fieri oportuit. Sunt autem, quos vt suspectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixisse certum est: In Comitatum proficiscor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur, quod adueniens neque congressus est mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audientiam inimicus comprobatus est, quid post in iudicio facturus putatur? Acacium iidem abiici postulo, qui dixit: Ego ipsi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam, quorum facinora seculi quoque theatra canunt? Itaque si me re vera venire vultis, hos quatuor, si quidem iudices sunt, Concilio pellite: sin autem accusatores, eos ad iudicium sistite, vt sciam quo mihi ordine certandum sit, vtrum quasi contra aduersarios, an aduersus iudices standum. omninoque non solum ad charitatem vestram, verum & ad omnem quoque vniuersalem Synodum venire paratus sum. Scitote igitur, quod **B** si milles miseritis ad me, nullum aliud responsum a me reportabitis.

IMPERATORIS EDITO NON PARET IOANNES.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum postulata inuictu traheretur ad iudicium, euestigio ingressus vrgebat. Vbi Notario responsum fuerat, nuntiantur duo Ioannis presbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Episcopum Ioannem mercedem accepit Heracleæ Episcopatum, & Isaac monachus. (ne aliter dicam) ita nuntiantes: Mandat tibi Synodus, vt transeas ad nos, responsurus ad crimina. Contra vero Ioannes per Episcopos alios ita respondit: Quanam, oro, consequentia, quo ordine iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abiicere, & me per clericos meos accersitis?] ista Palladius. Socrates^a verò atque Sozomenus^b addunt, iam quarto à Synodo Quercus ad iudicium Episcoporum vocatum ipsum fuisse Ioannem Chrysostrum, eundemque demum post alia prouocasse ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque **C** Constantinopolitanum ad eandem Synodum esse vocatum comminatione depositionis, si venire detrectaret, idem Sozomenus tradit.

^a Socrat. lib. 6. c. 14. ^b Sozom. lib. 8. c. 17.

ASCITITIVS CANON ARGYTR.

Cum autem tum ab Episcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipso Ioanne plures causæ fuerint allatæ, cur minime teneretur se Synodali illi sistere iudicio: certè quidem minime prætermisum fuisset, cum & tempus peropportunum & vrgens necessitas imperasset, Constantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (si re vera id ibi decretum fuisset, & non per imposturam annexum) quo decernebatur, sedem Constantinopolitanam primum post Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris sibi Theophilum vendicare potuisse, vt in Ioannem ipsum Synodum congregaret, si inferior Theophilus Ioanne fuisset. Sed quod alia iura noua deficerent, ipse Ioannes ad antiquum canonem Nicæni Concilij prouocat, quo limites Ecclesiarum fuerant definiti: vt planè intelligas, nullam **D** penitus penes Ioannem Chrysostrum fuisse canonis illius cognitionem, sed per imposturam additum.

Antequam autem reliquas in ea Synodo res gestas in medium adducamus, dicendum cur locum illum transpontum ad Synodum celebrandam delegerint Episcopi aduersarij. In promptu quidem ratio illa est, ob euitandas scilicet Constantinopolitani populi turbas. Probè enim sciebant, illum suo Episcopo addictissimum, nec villo pacto laturum Ioannem è sede deponi: qui nec tam diu tardaret tumultuari, nisi ab exercitu Imperatoris in officio contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cum quæ in Ioannem in Synodo decreta essent, certo postea nuncio accepissent. At de his suo loco dicendum. Dum autem Synodus in Quercu ab Episcopis ageretur, populus pro suo Episcopo die noctuque vigilans sollicitè agit excubias: plures enim illud insumpsit dies iudicium Synodale. Cum inter hæc **E** ipse S. Ioannes Chrysostrum ex more haud desisteret ad populum concionari, quem cernebat frequentissimum confluisse. Tunc enim egregiam illam habuit orationem, qua summam in rebus aduersis constantiam præferens, ita est exorditus: Multi quidem fluctus, & vndæ immanes: sed submergi non vereor, quia super petram sto. Insaniat licet mare, petram non potest commouere: insurgant quantumlibet fluctus, nauis Iesu obrui non potest, &c.] par esset illam integram hic describere, ac ne apicem quidem vnum prætermittere, immò & eandem sæpius lectitare, atque memoriæ commendare, vtpote quæ non solum inuicti roboris animi, infrastructique sacerdotalis vigoris constantiam repræsentet, sed quæ omnibus persecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo sit inueniri aded oppressus animo ac mærore penitus consternatus, quin vna eius inspectione non erigatur. sed quod præ manibus inter alia eius scripta habeatur, nimis prolixitatis

IOANNES CONCIONATOR AD POPULUM IN ECCLESIA. Chrysostr. h. de expulsiōe sui ipsius. c. 5.

A tatis causa vitandæ desistimus. Reddemus hic tantum quæ de populi totius erga eum affectione & studijs ad finem sic habet: Ecce quot dies sunt quod vigilatis, & nullum vestrum somnus inclinavit, nec temporis spatium frangit: nullum timor, nullum minæ detretent, sed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod semper optau: ideo quod contempistis mundi negotia, renunciaistis omnibus: nihil iam de terra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cælestia vos migrasse iam cerno: absoluti estis vinculis corporis, ad beatam illam & cælestem contenditis philosophiam. Hoc mihi sufficit vidisse de vobis, hæc mea consolatio; ista me in agonibus meis velut vnguenta quædam corroborant, & fortiosem me agonibus reddunt.] hæc ipse Chrysostrum, quod videret populum pastori suo posthabere bona omnia, relinquere opifices officinas, rusticos deserere agros, nauigia nautas, lucrum existimantes temporalium rerum **B** iacturam, & mori viuere, si daretur pro sacro Antistite caroque parente vitam quoque profundere.

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioannem Chrysostrum congestarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduersarij mentis coloribus verisimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, à meo autem Federico Metio intimo amico translata: à quo integrum ipsum Photium Latinitati iam redditum, magno desiderio expectamus edendum. sunt autem hæc verba Photij: Legimus Conciliabulum, in quo aduersus sanctum Ioannem Chrysostrum conuenerunt Theophilus Alexandrinus, Acacius Beroënsis, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gaborum, Cyrinus Chalcedonensis Episcopi, & alij. In quo accusatores iidem testes & iudices erant. Hæc autem commentariis tredecim gesta sunt, duodecim aduersus S. Ioannem, tertiusdecimus verò est contra Heraclidem ab ipso in Ephesiorum Episcopum ordinatum, cuius condemnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obstiterunt. Accusator quidem Heraclidis fuit Macarius Episcopus Magnesium: Ioannis verò Chrysostrum fuit apertus inimicus & primus eius accusator Ioannes eius diaconus. Accusabat autem primo Chrysostrum, quod ipsum iniuria affecit, eum excommunicando, quia filium suum Eulalium verberauit.

ACTA SYNODI AD QUERCUM HABITAE.

Secundo, quod Ioannes quidam monachus mandato Chrysostrum fuit verberatus, & protractus, & instar obsessi à dæmone, ferrea catena vinctus.

ACCUSATIONES XXIX. CONTRA IOANNEM CHRYSTUM.

Tertio, quod margaritas multas vendidit.

Quarto, quod marmora S. Anastasie, quæ Nestarius ad exornandam ecclesiam reliquerat, ipse vendiderit.

D Quinto, quod clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abusus delectabantur, & aliis præterea contumeliis afficiebat.

Sexto, quod sanctum Epiphanium nugacem & dæmoniacum dicebat.

Septimo, quod aduersus Seuerianum commenta & insidias struxit, irritans aduersus eum Decanos.

Octauo, quod aduersus clericum scophantiis & calumnijs plenum librum condidit.

Nono, quod cum congregasset Concilium totius cleri, tres diaconos sistit, Acacium, Edaphium, Ioannem, acculans eos, quod suum pallium furati essent, dicens: Quis nouit an ad alium usum aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quod Antonium, qui conuictus esset sepulchrorum effossor, Episcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quod Ioannem Comitem in seditione militum ipse denunciauit.

Duodecimo, quod neque procedens in ecclesiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quod non in ecclesia, vt par est, ordinauit diaconos & presbyteros.

Decimoquarto, quod in vna ordinatione quatuor Episcopos ordinauit.

Decimoquinto, quod recepit mulieres, solus cum solis agendo, omnes alios reiiciendo foras.

Decimosexto, quod hereditatem à Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimoseptimo, quod de redditibus Ecclesie quid agatur, sciat nemo.

Decimooctauo, quod Serapionem accusatum, presbyterum ordinauit.

Decimonono, quod communionem amantes totius vniuersi, vt illi lubet clausos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & prosequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus est.

Vigesimo, quod sanctissimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui fuit, vel red- A
dere rationem.

Vigesimo primo, quod Venerium presbyterum tractavit cum multa contumelia.

Vigesimo secundo, quod Prophyrium presbyterum tradidit Eutropio, ut eijceretur in
exilium.

Vigesimo tertio, quod illi soli praesto esset balneum; & postquam lotus fuerit, Serapion
prohiberet introitum, ut nullus alius lauaretur.

Vigesimo quarto, quod multos absque testibus ordinavit.

Vigesimo quinto, quod solus comedit, agens vitam Cyclopi turpiter & voluptuosè.

Vigesimo sexto, quod ipse accusat, ipseque testimonium perhibet, & ipse iudicat: idque
patere dicunt ex iis quae aduersus Martyrium protodiatonum & Proeresium Lyciae Episco- B
pum patrauit.

Vigesimo septimo, quod pugno percussit Memnonem in ecclesia Apostolorum; & pro-
fluente sanguine ex ore eius, nihilominus obtulit sacra mysteria & Eucharistiam.

Vigesimo octavo, quod in throno exiit, & induitur, & passillum comedit.

Vigesimo nono, quod pecuniam etiam largitur Episcopis ab ipso ordinatis, ut clero
suppeditet. Capita quidem haec sunt. Ipse vero quatuor vicibus vocatus non accessit,
respondens illis qui conuocabant: Si apertos hostes ab ordine iudicum segregetis, praesto
sum accedere, & causam tueri meam: sin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil
minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & secundum caput istorum. Deinde ceperunt
de Heraclide & Palladio Helenopolis Episcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes
monachus, cuius diaconus Ioannes in accusationibus aduersus Chrysostrum mentionem C
facit, accusans Heraclidem, quod sit Origenista, & quod fur sit deprehensus in Caesarea Pa-
laestina, vestes diaconi Aquilini furatus; & quod quamuis talem, Ioannes tamen Episcopum
in Episcopatu Ephesi ordinavit. Accusabat etiam Chrysostrum, quod multa mala passus
à Serapione propter Origenistas, illum nihilominus lubenti animo dimisit.

Deinde his examinatis, nouum caput fuit perpensum & discussum accusationum vi-
gintinouem. Deinde iterum accusauit Acacius Episcopum Heraclidem, ut Origenistam,
& qui abstinuit à sanctissimo Epiphano Episcopo, neque in oratione communicauit illi,
neque in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduersus Chrysostrum talia
continentem:

Primo de saepe dicto Ioanne monacho, quod vapulauit propter Origenistas, & quod fer- D
reis catenis fuit obstrictus.

Secundo, quod B. Epiphanius propter Origenistas Ammonium, Eutychium, Eusebium, &
Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chrysostrum communicare.

Tertio, quod hospitalitatem deseruit, solus studens comedere.

Quarto, quod aduersus Ecclesiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quod gloriatur aduersus Ecclesiam, dicens: Amore perco, & insanio. Et quod
debet declarare, quanam sint furiae, & quid significet, Amore perco, & insanio. Ecclesia
enim haud nouit talia.

Sexto, quod aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum poenitentiam
facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quod blasphemias conuersus ad Ecclesiam profert, dicens quod Christus orans
non fuit exauditus, quod non bene orauit.

Octavo, quod populum seducit, ut seditio fiat aduersus Synodum.

Nono, quod Ethnicos, qui Christianos male tractauerint, suscipit, & habet in ecclesia, &
illis praest.

Decimo, quod inuadit alienas parochias, & Episcopos ordinat.

Vndecimo, quod clericos inauditos iniuriis affecit & contumeliis.

Duodecimo, quod depositum alienum vi rapuit.

Decimo tertio, quod absque confesso & Synodo, & inconsulto clero, praeter mentem cle- E
ri ordinationem facit.

Decimo quarto, quod Origenistas suscipit: & eos qui cum Ecclesia communicant, &
venerunt cum litteris commendatitiis, in carcerem detrusos non curauit, sed in ipso mor-
tuos, neque omnino respexit.

Decimo-

A Decimo quinto, quod alienos seruos nondum libertate donatos, sed delictis obnoxios &
accusatos, Episcopos ordinavit.

Decimo sexto, quod Isacium contigit multa mala pati ab huiusmodi facinorosis ho-
minibus.

Isacius archipresbyter, qui ipsi successit, & Atticus presbyter testimonium dixe-
runt contra Chrysostrum. Sententiam primò dixit Gymnasium Episcopus, postremò
Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadragintaquinque. Scriptae sunt Synodi-
ca ad clerum Constantinopolitanum de facta depositione Chrysostrum. Missa quoque
est relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres à Gerontio, Faustino, & Eunomio,
quibus querebantur, se iniuste à Ioanne depositos. Facta etiam fuit responsio Imperatoris
ad Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Episcopo.] hucusque Photius de Syno- B
do habita apud Quercum.

Sed subiit interdum animum meum haud leuis suspicio de Actis istis, quod spuria sint, &
ab aduersarijs S. Ioannis Chrysostrum post eius obitum conficta. Quandoquidem in eis
desiderari videntur (licet tam multa habeant) quae in se ab illis obiecta fuisse, ipsemet
Chrysostrum tradit. Nam ad Cyriacum Episcopum scribens, cum à sede deiectus est,
haec habet: Multa quidem aduersus me confinxerunt, & dixerunt quod ad communionem
non ieitinos receperim. Et si quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Episco-
porum, & non scribatur in libro Orthodoxae fidei. Quoniam ecce si tale quid admisi, abii-
ciat me etiam Christus à regno suo. Sin autem pergunt hoc mihi obiicere & contendere, de-
ponant & Paulum, qui postquam coenauit, totam domum baptizauit: deponant & Chri-
stum ipsum, qui postquam coenatum est, Apostolis communionem dedit. Dicunt, quod C
cum muliere dormierim. Exiite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem.
Sed haec omnia per inuidiam excogitarunt.] haec de his Chrysostrum. Quod igitur
quae hic recenset maxima omnium esse videbantur accusationum capita, cum inter
quadraginta illa sex enumerata minimè reperiantur, ut de fide Actorum illorum dubitem,
iusta ratio persuadet; cum & ab aliis alia eiusdem Synodi Actorum addantur capita, quae
in eisdem Photij Actis minimè sit reperire.

Sed quanam haec sint, adiciamus. Ait enim Sozomenus: Hoc loco Theophilus vnà
cum ceteris Episcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fecit: sed
Scetenfes istos monachos ad poenitentiam inuitauit, pollicitus se neque iniuriae acceptae
fore memorem, neque mali quicquam esse facturum. Cum igitur suis clamoribus illos vr-
gerent fautores Theophili, ut veniam peterent, & interim simularent Synodum pro ipsis
D supplicare: monachi perturbati, atque hoc planè fieri oportere rati, multis Episcopis praesi-
dentibus, illud scilicet quod illis dicere solemne est: Etiam si iniuriam fecerimus, ignosce,
inquiunt. Theophilo igitur illos promptè in gratiam simul & in communionem recipien-
te, soluta est cognitio, quae aduersus Scetenfes istos instituta fuerat. Quod opinor non ita
successisset, si vnà cum reliquis monachis Dioscorus & Ammonius affuissent. Nam Diosco-
rus iam antè mortuus, in templo Mocij martyris est sepultus: Ammonius autem modò, cum
Synodus conuocaretur, corpore languere coepit, & postquam ad Quercum traicisset, mor-
bo grauius correptus fuit, & non multo post finiuit vitam, & apud vicinos monachos, vbi
etiam iacet, splendidam sepulturam sortitus fuit.] haec Sozomenus.

At cum de his agit Palladius, tantum tribuit suis Origenistis, ut sanctitatis culmen eos at-
tigisse, atque etiam miracula edidisse, falsò testetur: Testis domesticus, satis est. Sed pergit So-
E zomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexisset, illacrymasse fertur, ac dixisse, quod
inter vniuersos monachos suos talis non esset, qualis fuisset Ammonius, etiam si ipse turba-
rum extitisset auctor. Procefferat interim illi & hoc ex sententia.] haec ipse. Sed in his
nihil prorsus apud Acta à Photio summam collecta, quorum tamen primo loco fuerat
mentio habenda: nulla praeterea memoria de his quae sunt ab eadem Synodo acta aduersus
Episcopos à Ioanne missos suae defensionis causa, de quibus ista Palladius: Ad haec illis
Episcopis captis, alium ceciderunt, alium consciderunt, alij ferrum collo imposuerunt,
quod sancto viro praeparauerant, ut ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota, damone
illos, leonum instar, in ferociam excitante.] haec de his quae spectant ad Synodum.

Subdit verò Palladius: Comperta illorum immani impudentia, sanctus se ipsum co-
hibuit. Fortissimi autem illi viri, contextis commentariolis, quae araneorum telis infir-
miora ad probationem erant, contra sanctum sententiam proferunt, cuius neque faciem
viderant

viderant, neq; audierant vocem, die vna conficientes nequitiam, quam longè antè texuerant. **A** Neque enim cohiberi potest diabolicus impetus, consilij semper & morarum impatiens. Missaque relatio est ad Imperatorem ita exordians:

RELATIO
AD ARCA-
DIUM DE
DAMNATO
IOANNE
CHRYSOST.

Quoniam accusatus Ioannes quorundam criminum, consciusque ad ea diluenda occurrere noluit: huiusmodi verò deponunt leges; id quod & passus est. Continent autem libelli & læsæ maiestatis crimen. Iubeat hunc pietas vestra expelli, vel inuitum daturum tanti criminis pœnas: nobis enim ista non licet inquirere.] hætenus relatio. sed exclamat Palladius: O infelicissimi, quæ sentitis & facitis, ea erubescitis facere: non Deum planè, sed homines reueremini, siue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Reginam, quam (vt illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro cædi sanctum videre cupientes, ita detulere. Deus autem & eorum penitus insitam nequitiam patefecit, & Principum corda molliuit, sicuti Danieli^a dudum in Babylone contigerat. Illic enim leones in **B** mansuetudinem conuersi, homines verò efferati sunt, non parentes Prophetæ; corripuitque Deuseos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in mansuetudinem versis. In hunc modum Ioannes Ecclesia pellitur, misso ad id Comite cum auxilio militum, non secus quàm ad barbaricum prælium. Pulsus autem, agellos ad Bithyniæ Prenetum occupat.] ista de Ioannis expulsionem Palladius.

• Dan. 6.

IOANNES
CHRYSO-
STOMVS
PELLITVR
IN EXI-
LIVM.
• Socrat. lib. 6.
c. 14.

Porro exturbationem Ioannis Chrysostomi profundo iam vespere factam, per militesque perductum ad nauim, secutumque immensum totius populi lamentum, idem ipse Ioannes docet epistola, quam sequenti anno ad Innocentium Papam scripsit; eam suo loco redemus. Arguendus ex his, qui id meridie esse factum, Socrates^b narrat, dum ait: Ioannes triduo post eius abdicationem, circiter meridiem, aduersariorum manibus clam multitudine se ipsum vltro obtulit: cauebat enim ne propter ipsum tumultus concitaretur. Sic igitur abducitur. In populo autem immensa seditionis flamma incenditur: atque vt in huiusmodi tumultibus vsu euenire solet, complures qui erga illum antè infenso & inimico animo fuerant, tum quasi mutata sententia, eum commiserari cœperunt: & qui paulo antè eum abdicatum videre cupiebant, tum falsis criminibus circumuentum prædicarunt. Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Episcoporum vociferati sunt, contraque Theophilum potissimum, quem criminationis in Ioannem confictæ auctorem existimarunt: nam insidiæ, quas Ioanni parauerant, ampliùs in obscuro latere non poterant. Et quamquam multis alijs argumentis perspicuè deprehendebantur, tamen vel maximè ex eo, quod cum Dioscuro & eius fratribus, qui Longi dicebantur, statim post Ioannis abdicationem communicauit. Sed id antea factum diximus ex Sozomeno. Subdit verò Socrates quæ sequuntur: **D**

QVID SEVER-
RIANVS IN
IOANNEM
CHRYSOST.

Tum Seuerianus in ecclesia docens, tempus sibi oblatum putauit, quo in Ioannem opportunè inueheretur; & ob eam causam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis esset conuictus, iure tamen propter insolentes & superbos mores abdicatum esse: Omnia enim peccata hominibus condonari; sed Deum (vt sacra scripturæ docent) superbis resistere. Quæ cum dixisset, multitudo fuit ad grauiorem seditionem concitata. Qua de causa sine mora Imperator Ioannem Chrysostomum reuocandum curauit. Idcirco Bristo Imperatricis eunuchus, eam ob causam missus, in Preneto (est hoc quidem emporium è regione Nicomedie situm) eum offendit, reducitque Constantinopolim.] hæc Socrates.

TERRAEMO-
TV AGITA-
TVR CIVI-
TAS POST
DISCESSVM
IOANNIS.
• Pallad. in
dialog.
• Agg. 1.
• Theod. lib. 5.
c. 33.

Porro quod ipse ait, commotione illa populi adductum esse Imperatorem, vt eum Constantinopolim postliminio reuocarit; terræmotum quoque factum esse, quo cubilis Imperatoris pars collapsa est, Leo Imperator in encomio de Chrysostomo asseuerat. Sed de eo **E** hæc tantum Palladius: Media verò transferat dies, cum motum quemdam fieri in suburbio contigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, misso Notario, reuocant: vt planè acciderit propter iustum suum^d Dominum commouisse terram.] At Theodoretus^e eius veritatis firmior atque certior adstipulator hæc ait: Cum verò noctu terræmotus factus esset, & terror inde Imperatrici incussus, Constantinopoli vrbi Mariæ (sic dicta, quod dicata illi fuisset) præmittuntur prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad urbem redeat, periculumque ei impendens depellat. Post quos alij mittuntur legati: post illos etiam alij: adeò vt Bosphorus refertus esset legatorum turba. Vbi verò fidelissimus populus illud intellexit, ostium Propontidis nauigij operuere: omnes namque cum cereis accensis ei obuiam fiunt. Atque pro eo quidem tempore hostium illius coniurata manus dissipata est.] hætenus de his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates:

• Socrat. lib. 6.
c. 14.

Verum

A Verum quamuis hoc modo esset reuocatus, non tamen prius in urbem ingredi, quam coram maioribus iudicibus innocens probatus esset; sed in suburbio, quod Marianæ dicitur, ad tempus permanere constituit. Cum autem moram faceret, nec ad ciuitatem vellet redire: multitudo indignè & grauitè ferens, protinus eos, penes quos imperium erat, maledictis vexauit. Quapropter necessitate adductus, ad urbem reuertitur. Multitudo prodit illi obuiam, eumque summa reuerentia ad ecclesiam recta deducit: orat vt sedem Episcopalem capessat, moreque consueto populo pacem precetur. Cum ille recusasset, diceretque hoc non antè faciendum esse, quam cum causa eius esset iudicio disceptata; tum hi qui ipsum condemnarant, mutata sententia, absoluerunt: magis incendi cœpit. tanta enim cupiditas eum cum in sede collocatum videndi, tum de integro concionantem audiendi illam inceserat. Itaque populi impulsu res sic confecta est. Cum Ioannes esset in **B** sede Episcopali locatus, & de more pacem populo precatus fuisset, coactus etiam necessitate concionatus est. Quæ res aduersarijs alterius criminationis materiam suppeditauit; verum ad tempus illam consopitam iacere passus sunt.] hætenus Socrates. sed adiungit ista Sozomenus: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venustissima similitudine argumento sumpto, subindicauit, Theophilum occipisse contumeliam facere Ecclesiæ sibi commissæ, vt & Regem Ægyptium vxori Abrahami^b Patriarchæ, quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumque populum (vti par erat) ob propensum animum, Imperatores ob benevolentiam erga se collaudasset: in multos applausus ac benedictiones Imperatoris eiusque coniugis vulgus excitauit, adeò vt semiplenam orationem abrumpere cogeretur.] hucusque Sozomenus.

IO. CHRYSO-
STOMVS
INTRODU-
CITVR IN
CIVITATEM.

• Sozem. lib. 8.
c. 18.

• Genes. 12.

At non extat ipsa quidem oratio, neglecta fortasse, quod imperfecta relicta fuerit; vel **C** perit vnà cum alijs multis. Sed adhuc alia reliqua est, habita eodem quoque tempore, cum ab hoc priori exilio reuersus est, cuius est exordium: Quid dicam? quid loquar? Benedictus Deus. Hunc egrediens dixi sermonem: hunc iteravi reuertens: & illic constitutus hunc in ore voluebam, &c.] Sed & de frequentia populi eiusque incomparabili lætitia hæc post multa subiicit: Ante hoc quidem ecclesia replebatur: sed & nunc in plateis ecclesiæ factæ sunt. Et vnanimes & coniuncti psallentes Dei in vos prouocatis aspectum: voces vestræ cæli secreta penetrarunt, vt omnis ætas vestras psalmodias miraretur attentæ. Cursus equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in ecclesia, quasi torrens quidam ac fluuius vestra facta est multitudo. Voces vestræ eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem est, ostendentes: orationes vestræ meum coronauerunt caput, &c.] Deinde verò de immenso, quo erga pastorem suum flagrabant studio, ista subdit: O rem inauditam! Pastor quiescit, & oues luporum rabiem abegerunt, insidias vulpium oppresserunt. O ouium sapientia! ô filiorum affectus! ô discipulorum charitas! ô pulchritudo sponsæ! absente viro abegit adulteros: ostensæ sunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confusi abierunt, & auferunt. Dicite mihi, quomodo persecuti estis lupos? quomodo pepulistis latrones? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo despexistis adulteros? Continuis (inquit) lacrymis, & desiderio viri. Non accepi arma, non sumpsi lanceas, non arripui scutum: solummodo ostendi eis pulchritudinem meam; qua perspecta, vulnerati fugerunt. Vbi nunc illi? procûdubio in confusione. Vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conscientia suæ malo tæbescunt. Vbi verò nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc & alia plura Chrysostomus in commendationem populi erga suum Episcopum charitatis.

QUANTA
LÆTITIA
EXCEPTVS
IOANNES
POPULO.
• Enst. tom. 5.

Restituto in Episcopatum suum Ioanne Chrysostomo, Imperator, qui ab aduersarijs in **E** ecclesiis fuerant subrogati, clericos abire iussit, & pristinos antè pulsos sua loca recipere voluit; idemque fecit de Episcopis, qui eiusdem Ioannis causa à persequentibus facti erant: extorres, quos ad proprias sedes voluit remeasse. Ipse verò Ioannes adiens Imperatorem, petiit ab eo suam causam tractari in legitima Synodo; cuius rei agendæ causa ab ipso implorauit auxilium. hæc omnia habet ipse Chrysostomus in epistola ad Innocentium Romanum Pontificem suo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus^d ista addit: Porro Ioannes Constantinopolim reuersus, magis etiamnum gratus populo apparuit. Et cum eo tempore conuenissent Constantinopolim circiter sexaginta Episcopi; decretum per eos est, vt & irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Episcopatum retineret.] ista ipse. At verò hæc ex his quæ Palladius scribit, improbantur, dum ait: Theophilum canone Antiochenæ Synodi egisse aduersus Ioannem, quo iubebatur, vt à Synodo depositus Episcopus, non alio modo nisi ab alia Synodo maiori Episcoporum numero posset re-

CLERICI
ET EPISCO-
PI RESTI-
TUTI.

• Sozem. lib. 8.
c. 19.

set restitui. Quod si verum esset, restitutum fuisse Ioannem à Synodo sexaginta Episcoporum; nullus poterat esse locus obiectioni à Theophilo factæ. Ceterum ipse Ioannes in dicta epistola ad Innocentium, de his agens, tradit expetitam à se Synodum, quæ sitamque magno studio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum suis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempsit, plebis furor, quam timeret, prætexens excusationis loco. Et quamvis ipse Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio, numquam tamen voti compos effici valuit, ut ipse restitatur iisdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipsum restitutum in Ecclesiam sedisse usque ad anni sequentis magnum sabbatum, qua die iterum expelli contigit; quam verò occasione, suo loco dicendum. hæc quidem gesta sunt hoc anno, ipsam autem Synodum ad Quercum habitam circa mensem Iulij, Palladij^o testificatione, qui tunc cum Ioanne aderat Constantinopoli, affirmari posse videtur. Etenim cum dicat, nouem vel decem mensium spatium interfluxisse à dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, usque ad sequentis anni Quadragesimæ tempus, in cuius fine tunc (vt idem etiam tradit Ioannes) ipso magno sabbato iterum expelli contigit: planè opus est dicere, hoc anno circa Iulij mensem Synodum illam à Theophilo esse habitam, Ioannemque à sede expulsam.

Ad postremum verò ad res hoc anno per Theophilum Constantinopoli gestas Socrates^o eiusmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus gestis, Theophilus in omnem offensionem incurrit. Odiu contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis studiosè legere non vereretur. Rogatus igitur à quodam, cur libros, quos condemnauerat, de integro amplexaretur? respondit, libros Origenis similes esse prato omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) si quid reperio in illis boni, illud decerpo; sin spinosi quicquam, hoc utpote aculeis pungens, missum facio. Hoc respondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis^o; quod verba sapientum sint tamquam stimuli; & qui præceptis in illis comprehensis punguntur, non debent ex aduerso calcitrare.] hæc Socrates, sed qui planè haud affectus sit sensa verborum Theophili; vel quod qui semel in eum dicere cœperat, omnia ab ipso dicta vel facta æquè redarguere profecutus est.

Ceterum Theophili dicto nihil sapientius, utpote qui ostenderit errores tantum Origenis sibi displicuisse, atque damnasse, nec reiecit ob aliquot in eis asperfas hæreses omnia eius scripta, quæ legere consuevit, atque laudare. Id quidem Theophilus planè ex totius Ecclesiæ Catholicæ sententia, quæ (vt pluribus dictum est) ita legit Origenis commentarios, ut ab eius erroribus esse cauendum admoneat: eamdemque fuisse S. Hieronymi quoque sententiam, demonstrauimus superius ex eius epistola ad Tranquillum. Porro & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilum, quod Origenis quos damnasset antea libros, recepisset, quodq; cum iam damnatos à se antea monachos in amicitiam reuocasset, quasi ipse Origenis sectator effectus esset. Ceterum & hos recepit pœnitentes (vt vidimus) & libros sic legendos accepit Origenis, ut tamen abstinendum diceret ab aspersis in eis hæresibus: Quod autem eodem quo à principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipse Theophilus perseverarit, duæ reliquæ Paschales epistolæ, quarum alteram hoc anno, alteram verò sequenti datam diximus, apertissimam fidem faciunt. Felix ipse (iterum dicam) Theophilus, si in prosequendo causam aduersus Origenistas, dignum planè opus tanto Episcopo, non admisisset illis priuatas affectiones, in Ioannem Chrysostomum ab exordio eius sedisiam malè conceptas.

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus^o ita narrat: Theophilus etiam statim nihil cunctatus (quamquam iam hiemis ingrueret) fugiens vnà cum Itacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed tunc tempestas maris vrgeret, appulit Geras, quæ est ciuitas pusilla, plus minus quinquaginta stadiis à Pelusio distans. Huius vrbs Episcopo tum vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Ecclesiæ suæ Antislitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam se ipse concluserat, ianua lapidibus obturata, eo proposito, ut sacerdotium auerfaretur. Theophilus itaque veniens, horrabatur, ut ordinationem à se oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras (inquit) ita facias, si placeat, o Pater, vt ego hodie res meas antè disponam. At cum Theophilus postridie ex condito venisset, atque eum fores aperire iussisset: Age verò (inquit Nilammon) oramus primùm: Quo laudato, Theophilus quidem orauit, sed Nilammon inter orandum

TEMPVS SY-
NODI AD
QUERCVM
HABITAE.
à Pallad. in
dialog.

b Socrati. lib. 6.
c. 15.
THEOPHI-
LVS IN QVO
COMMENT-
DANDVS.

c Eccl. 12.

d Sozom. lib. 8.
c. 19.
NILAMMON
POTVS DE-
LEGIT MO-
RI QVAM
FIERI EPI-
SCOPVS.

A dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primùm, & iis etiam qui cum illo foris stabant, ignotum erat. Verùm cum paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentiùs euocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repperunt hominem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt; ac templum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, & summa cum solemnitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est: si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quàm Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenij modestiam censuit.] hucusque Sozomenus. Porro non apud Geras tantum, sed in vniuersa Catholica Ecclesia natalis Nilammonis publicis consignatus monumentis viridi memoria perseuerat. Voluit Deus eiusmodi exemplo tum omnibus significare, quàm periculosa esset Episcopalis præfectura, vt præsteret interdum mori, quàm in maximum discrimen adduci: tum etiam Theophilum magis sobrium reddi, vt animo volueret quod viderat; consideraretque si parua ciuitatula præficiendus Episcopus, à Deo expetierit antè mori, quàm munus suscipere; quanti esset periculi, præesse Alexandrinæ Ecclesiæ Orientalium omnium maximæ, omnibusque simul Ægypti prouincijs, atque alijs adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profecisse ipsum quidem, quæ anno sequenti de ipso dicenda erunt, ostendent.

Hoc eodem tempore (post annum videlicet à demolitione famosissimi templi Gazensis, in cuius locum ecclesiam Eudoxia Augusta ædificandam curauit) contigit Gazæ publica disputatio inter S. Porphyrium Gazensis ciuitatis Episcopum, & Iuliam Antiochenam clarissimam feminam, quæ illuc aduenerat, vt Gentiles, quos audierat ad Christi fidem conuersos, ad sectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memoria dignum accidit, dignum putamus, vt rei gestæ narratio à Marco Gazensi diacono litteris quàm fidelissimè commendata hic describatur. Sic enim se habet: Illo autem tempore (nempe anno sequenti à ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam Antiochenâ, quæ vocabatur Iulia: erat vero ex execranda hæresi eorum qui dicuntur Manichæi. Cumque cognouisset aliquos esse recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam suam, oculos perstringentem & incantantem, sed multo magis per pecuniæ erogationem.] & post nonnulla de impijs Manichæorum erroribus, rursus inchoatam prosequitur orationem: Cum (inquit) illic versaretur pestifera mulier, quidam fallaci illius doctrina sunt seducti. Post aliquot verò dies cum id cognouisset à quibusdam Fidelibus S. Porphyrius Gazensis Episcopus, eam accersitam interrogauit, quænam & vnde esset, & quamnam haberet opinionem. Illa autem & patriam, & se Manichæam esse, confessa est. Ijs autem qui erant apud ipsum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne irascerentur, sed patienter eam admoneant & semel & bis, seruans id quod dictum est à S. Apostolo^o. Deinde dicit mulieri: Abstine, o soror, ab hac mala opinione: est enim satanica. Illa autem respondit: Dic, & audi: & aut persuadebis, aut persuadeberis. Sanctus verò dixit: Para te in crastinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cum iussisset, est egressa.

Beatus verò cum ieiunasset, & Christum multum rogasset vt diabolium pudore afficeret, paratus fuit in diem sequentem. Aduocauit autem quosdam ex pijs clericis & laicis ad disputationem suam & mulieris. Die autem sequenti accedit mulier, habens secum duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formosæ, omnes verò pallidæ: Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum disputatio à scriptis & orationibus mundanæ disciplinæ, multo verò magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modesti mores, & (quod dicitur) extrinsecus oues, intrinsecus verò lupi rapaces, & venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum simulatione. Deinde iussi sedere, disputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens sancta Euangelia, cum fecisset signum Crucis in ore suo, cœpit eam rogare, vt diceret suam opinionem. Illa verò cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo antè nominatus, sciens notis scribere, quibus vtuntur in iure, iussus à beatissimo Episcopo, notabat omnia quæ dicebantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Disputationem autem non scripsi in hoc libro, propterea quod sit magna, vt qui velim compendio hoc scriptum mandare litteris: eam verò in alio libro exposui ijs qui volunt scire sapientiam à Deo datam sanctissimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutijt prodigiosa loquens & venefica Iulia. Quam quidem citò est persecuta diuina iustitia. Postquam enim multa pluribus horis

ECCLIA
RECTA NI-
LAMMONI
ET DIESE-
STVS STRA-
TVTYS.

IVLIA MA-
NICHAEA
SED VCI T
GAZENSES.

* Apud Meta-
phrast. die 26.
Febr. recitat
Lipom. & Sara
ea die.

Tit. 3.

DISPUTA-
TIO POR-
PHYRII
CVM IULIA
M A N I-
CHAEA.

Matth. 3.

horis esset fabulata, & consuetas dixisset blasphemias in Dominum & Deum vniuersorum: motus diuino zelo sanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam qui cadunt sub aspectum, quam qui non cadunt, blasphemis & maledictis incessi à muliere, in qua operabatur diabolus, & quæ se submittebat illius voluntati; in eam tulit sententiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus, nec habens principium neque finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obstruat os tuum, ne loquatur blasphema. Sententiæ autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cæpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extasi longum tempus non loquebatur, sed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes sanctissimum Episcopum. Qui verò cum ea erant, cum aspexissent ea quæ sustinebat, magno timore affecti sunt. Eam autem consolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; sed non erat vox, neque auditus. Cum longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profecta ad tenebras, quas in honore habuerat (secundum Manichaorum disciplinam) eam lucem esse arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit: Væ ijs qui faciunt id quod est dulce amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iussit autem sanctus componi eius corpus, & tradi sepulturæ, misertus humanæ naturæ; erat enim summè clemens & misericors. Quicumque verò audierunt id quod factum fuerat, valde sunt admirati, non solum qui erant nostræ fidei, sed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt ad pedes beatissimi Episcopi, dicentes: Errauimus. & petebant pœnitentiam. Beatus verò fecit omnes anathematizate. Manerem auctorem eorum hæresis, ex quo etiam appellati sunt Manichæi: & cum plurimos dies eos instituisset catechesi, adduxit ad sanctam Catholicam Ecclesiam. Occasione autem illorum, & alij quoque ex alijs gentibus pœnitentia ducti, fuerunt illuminati. Hactenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidentales inuifamus.

SVLIA MANICHAEA DIVINITVS PERCVSSA OBIIT.

1741. 5.

CONCILIUM GENERALE CARTHAGINENSE.

Tom. 1. Concil. & in Concil. Afric. 57. 58. August. contra Cresc. lib. 3. c. 46. DE TYRONIBVS TVMVLTVANTIBVS. l. 11. 12. 13. 14. de desertorib. Cod. Theod.

Hoc eodem anno, iisdemque Consulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum est in Africa Concilium Carthaginense, Generale dictum, quod, ex omnibus Africæ prouincijs legationes in eo affuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifensi, & Mauritania Cæsariensi: ex Numidia verò legati mitti minimè potuerunt ob tumultuantes tyrones, vt excusauit Alypius Episcopus Tagastensis, qui interfuit cum Augustino Hipponensi Episcopo, atque Possidio Calamensi. sed ex prouincia Tripolitana missa est legatio, prout eiusdem Concilij quæ extant Acta declarant.

Quid est autem quod Alypius sic excusat, legationem ex Numidia ob tyrones mitti minimè potuisse? ait enim: Nos quidem de Numidia venimus, ego & sancti fratres Augustinus & Possidius; sed de Numidia legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tyronum Episcopi proprijs necessitatibus in ciuitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt, &c.] & rursum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor rescriptis datis hoc anno sub iisdem Consulibus Theodosio & Rumorodio colligi posse videtur: tyrones in Africa desertores militiæ facti, longè lateque per prouincias grassati sunt more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis rescriptis ad Hadrianum Præfectum Prætorio, compescendos curauit. nam sexto Nonas Octobris hæc post alia antea edita ita statuit: Opprimendorum desertorum facultatem prouincialibus iure permitimus: qui si resistere ausi fuerint, velox vbicumque iubemus esse supplicium. Cuncti etenim aduersus latrones publicos desertoresque militiæ ius sibi sciant pro quiete communi exercendæ publicæ vltionis indultum. Hac tamen conditione seruata, vt ab his iunioribus, qui proxima indictione præsentis tempore conferuntur, supplicio temperetur, quo per prouinciales intra præscriptum legibus tempus ad ea signa, quibus destinati fuerant, redhibendi sunt, ne possessores redhibitionis damna percillant, propter eos qui necdum penè auspiciati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita omnes qui ultra memoratam indictionem & nostra beneficia sanctionis castra & militiam deseruere, condemnationibus obnoxios esse præcipimus, &c.] planè hos sollicita cura compressos fuisse, quod de his nulla ampliùs mentio habeatur, possumus existimare. Sed ad res Concilij reuertamur.

Huius autem totius Africæ Generalis celebrandi conuentus digna illa causa intercessit, vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ Donatistas in Africa consistentes. Meminisse debemus, iam elapso anno, cum Anastasius Romanus Pontifex Romanæ

mana Ecclesiæ præfesset, hæc actitari cœpta, dum idem Pontifex (vt suo loco dictum est superius) ad hoc suis litteris excitauit Episcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnū coeuntibus, quid factu opus esset, vt quem optarent omnes, res consecutura esset effectum; decreta inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipsum Romanum Pontificem pro indulgentia assequenda, qua liceret Donatistis ad Catholicam Ecclesiam reuertentibus, eandem quam apud suos acceperant, dignitatem retinere.

Concessit hoc ipse Romanus Pontifex: sed paulo post ex hac vita sublato, & nouo subrogato Episcopo Innocentio, in præsentem annum dilatum est ipsum hac de re congregandum Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuersi, quæ ab ipso Romano Pontifice obtinuissent, coram omnibus significarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthaginensis Episcopi satis accipi potest, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus est, hæc habet: ^{Concil. Carth. sub Innocent. præf. c. 57.} Iam dudum enim (sicut vestra sanctitas recordatur) habito Concilio, destinauimus fratres nostros ad transmarina legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfunctæ legationis cursum narrare.] ita ipse.

Pro vnitatem verò Ecclesiæ componenda, Donatistisque pacis fœdere conciliandis, quid in hoc ipso Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis: Professio vestrum omnium hoc deprompsit, debere vnumquemque nostrum in ciuitate sua per se conuenire Donatarum Præpositos, aut adiungere sibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in singulis quibusque ciuitatibus vel locis per magistratus vel seniores locorum conueniant.] decretum post hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ scriberentur: necnon tunc exarata est forma conuentionis, qua iisdem Donatistæ cum Catholicis conuenirent, ab omnibus seruanda, ibi in Synodo recitanda. Quod & factum est, lectis in primis litteris missis amplissima (vt ibi dicitur) sede, nempe Apostolica vrbe Romæ, quibus quæ ab ea fuerant impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iussione, qua quid singuli acturi essent innotesceret, ipsa demum conuentionis forma præscripta ibidem publicata est, qua ipsi conuenire deberent Donatistas: quæ in hunc modum se habet: ^{Apud Concil. Afric. c. 58.}

Conuenimus vos ex Concilij nostri Catholica auctoritate missi, de vestra correctione gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. & admonuit per Prophetam etiam; his qui dicunt se fratres nostros non esse; dicere nos debere, Fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem nostram contemnere non debetis; vt si quid veritatis habere vos arbitramini, non dubitetis asserere: Id est, vt congregato vestro Concilio, deligatis ex vobis quibus causam assertionis vestræ committatis, vt nos possimus hoc facere; vt etiam de nostro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, constituto loco & tempore, quicquid quæstionis est, quod vestram à nobis separat communionem, cum pace discutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo nostro, finem veternosus error accipiat: ne propter animositatem hominum infirmi nostri & ignari populi sacrilega dissensione dispareant. Si enim hoc fraternè acceperitis, veritas facile dilucescet. Si autem hoc facere nolueritis, diffidentia vestra facile innotescet.] hactenus forma, quam dicunt, conuentionis.

Huius planè Concilij, & decreti in eo de conuentione statuti, visus est meminisse S. Augustinus qui interfuit, vbi agens contra Cresconium hæc ait: Et quia multi errorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, respondebant nobis, hoc nos cum Episcopis suis agere debere, collationemque nostram se vehementer optare, vbi possent videre, quibus asserentibus superaret veritas falsitatem: in Carthaginensi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum testificatione Gestorum, quo possemus eis qui hoc flagitabant, probare desiderio eorum nos minimè defuisse; vestri pacificè conuenirentur Episcopi, quisquis ab eo nostrum, qui eodem loco, in quo ille, consisteret: vt per collationem nostram errore sublato, Christiana & fraterna societate, vnitatem, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia si hoc fieri vellent, adiuuante misericordia Dei, facillimè poterat, quicquid in causa nostra esset, agnosci: si autem recusarent, saltem diffidentia eorum, non frustra illis qui hoc à nobis poposcerant, appareret.] hæc ipse. Sed quæ consecuta hæc fuerint, mox subdit his verbis:

Factum est; conuenti sunt; recusarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, amaritudine plenis, nunc longum est demonstrare.] Verum quid acciderit Possidio conuenienti

CONVEN-
TUS A POS-
SIDI
CRISPINVS
QVOD DI-
XERIT.
August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 46.
Math. 2.

Proverb. 13.

August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 46.
QVOD POS-
SIDIVS A
CRISPINO
FAS SVS.

DAMNATVS
CRISPINVS
APPELLATVS
IMPP.

uenienti, Crispinum eiusdem ciuitatis, cuius ipse erat, partis tamen Donatistarum Episcopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis responsum à Donatistis Episcopis fuerit, possumus intelligere, à S. Augustino accipe. Ait igitur: Interea Crispinus Calamensis vester Episcopus à Possidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Concilium vestrum primò distulerat, pollicens cum collegis suis ibi se visurum, quid respondere deberet. Deinde post non paruum tempus, repetita conuentione, rursus apud Acta respondit, *ista scilicet*: Verba viri peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis caue ne quicquam dixeris: ne, cum audierit, irrideat sentatos sermones tuos. Postremò hanc responsionem meam Patriarchali sermone definitio: Recedant à me impij: vias eorum nosse nolo.] hæc enus recitata ab Augustino verba Crispini, apud Acta Proconsularia scripta, quàm verò turgida, & quàm inflato corde, animoque tumentis prolata? Vnde idem S. Augustinus: Hanc (inquit) eius responsionem cum docti indoctique riderent, quippe hominis dicentis verba viri peccatoris se non timere, cui respondere minimè auderet, &c.] expendit eius responsionis sententias singulas quas in omnibus ostendit prorsus fatuo esse homine dignas.

Sed qui verbis causam agere diffideret Crispinus Episcopus Donatista, armis eam prosequi satius iudicauit. Sed quonam modo per alios id perfecit, ita subdit Augustinus: Cum ergo ista responsio à multis intelligeretur, multis etiam demonstraretur quantum inanis esset, quantum attinebat ad causam; quàm verò amara & maledica, quod non pertinebat ad causam: atque ita eius, sicut apud vos habetur, doctissima annositas, hesternò contra stante tyrone, nihil aduersum veritatem posse videretur: subitò post paucos dies iter agenti Possidio, alius Crispinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit insidias armatorum: in quos penè iam noster inciderat, nisi eis prospectis atque nunciatis, ad quemdam fundum fugiens, diuertisset; vbi ille nihil auderet, vel non praualeret, vel si quid etiam fecisset, negare non posset. Quo comperto, continuò consecutus est tanta cæcus insania, vt iam latere, turpe arbitraretur. Tunc domum, in qua cum suis se Possidius incluserat, seipse armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte moliri. Quæ verò aderat incolentium multitudo, memor periculi sui, si in eo loco aggressum tantum facinus impleteretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem resistendo non audebat offendere; partim verò ignes suppositos extinguebat: cum ille nihilo segnius cœptis feruidus atque inexoratus instaret. Cessit aliquando ictibus ianua: ingressi sunt, fauciatisque cæde iumentis quæ in inferiore domus parte compererant, de superioribus Episcopum deposuerunt, afficientes plagis & contumeliis. Vbi ne grauius sauirent, intercessit ipse Crispinus, velut aliis rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira sua curare deprecationem, quàm in facinore testimonium formidare.

Hæc postquam nota facta sunt in oppido Calamensi, expectabatur Crispinus Episcopus vester, quemadmodum in sum presbyterum vindicaret. Accessit etiam protestatio municipalibus Gestis expressa, cuius vel timore vel pudore cogere exercere Ecclesiasticam vindictam. Quod cum omnino contemneret, tantusque fieret vestrorum tumultus, vt quia veritati prædicandæ respondere non poterant, itinera clausuri putarentur, immo verò etiam cernerentur: leges, quæ non deerant, sed quasi deessent, in nostris manibus quiescebant, aduersus Crispinum Episcopum vestrum commotæ sunt, magis vt nostra mansuetudo demonstraretur, quàm vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innotesceret, quid adiutorio Christi Ecclesia in suos inimicos posset, & nollet; non secundum hæreticam præsumptionem priuato fauore Circumcellionibus sauientibus, sed secundum propheticam veritatem iugo Domini Dei subditis Regibus. Exhibitus igitur Crispinus, & quòd se esse Proconsuli quærenti negauerat, facillimè conuictus hæreticus, decem tamen libras auri, quam multam in omnes hæreticos Imp. Maior Theodosius constituerat, intercedente Possidio, non est compulsus exoluere. Qua mitissima sententia non contentus, nescio quo consilio, quod displicuisse vestris omnibus dicebatur, ad eiusdem Theodosij filios prouocandum putauit. Acceptatum est: Rescriptum est: quid aliud, nisi quod pars Donati iam sciret se ad illam pœnam aurariam cum ceteris hæreticis pertinere? cum quibus propter communionem talis persecutionis aut communem se deputet habere iustitiam; aut si non deputat, non se ideo iactet iustam, quæ ea pœna coercetur, qua coerceri & eas hæreses vider, quas concedit iniustas.] hæc Augustinus, qui subdit de aliis ab Imperatoribus datis in eosdem legibus, de quibus suo loco agemus.

Vides

A Vides ex his omnibus, quàm præter expectationem acciderit, vt Donatistæ, qui publicis Actis ad ineundam pacem atque concordiam per Catholicos Episcopos vocarentur, non tantum non cõsenserint, sed acerbius exasperati longius resisterint. Verum neque propterea pro ipsorum salute agere prætermisere Catholici: sed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eosdem Principes procurarunt, impetraruntque. quando autem id factum sit, suo tempore dicturi sumus. Agit de iisdem iussionibus S. Augustinus in epistola ad eundem Crispinum data, cum ille iactaret, se velle de summa quæstionis cum ipso Augustino differere: idemque hæc eadem de Possidio recenset in epistola ad Donatistas. Narrat eadem & ipse Possidius in Vita S. Augustini, vbi & subdit de habita cum Crispino publica disputatione ad conuincendum eum esse hæreticum. ait enim:

B Memorabili Augustino Antistite omnimodis instante, ad controuersiam ambo ipsi Calamenses Episcopi venerunt, & de ipsa diuersa communionè tertio conflictu secum egerunt, magna populorum Christianorum multitudine causæ exitum apud Carthaginem & per totam Africam expectante. Atque illè Crispinus Proconsulari & libellari sententia est pronuntiatus hæreticus. Proque illo apud Cognitorem Catholicus Episcopus intercessit ne auraria multa exigeretur: ei est beneficium impetratum. Vnde cum ingratus ad præsumum Principem prouocasset: ab Imperatore relationi debitum est responsum solum, & consecutum præceptum, nullo prorsus loco Donatistas hæreticos esse debere, & eos adiura legum omnium contra hæreticos latarum vbique teneri debere. Ex quo & Iudex propter Officium, & idem Crispinus, quòd minimè fuerat exactus, præcepti sunt denas auri libras Fisci iuribus inferre. Sed protinus opera data est per Catholicos Episcopos præcipue per sanctæ memoriæ Augustinum, vt illa omnium condemnatio, Principis dimitteretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum est. qua diligentia & sancto studio multum creuit sancta Ecclesia.] hucusque Possidius in quibus quidem enarrandis, summæ animi moderationis & Christianæ modestiæ specimen edidit; tum quidem primò cum de molitionibus Donatistarum in Augustinum, deque ipso Crispino Calamensi Episcopo sermonem texens; de his quæ ipse ab eo passus sit, cum rem gestam recenset, nomen tamen suum silentio penitus (ne sua facta prædicare videretur) obuolutum reliquit: tum etiam quòd agens de publica disputatione triduana, quæ Crispinus est conuictus hæreticus, nomen suum pariter prorsus reticet, aded quòd nisi S. Augustinus suis scriptis aperuisset, id præstitum à Possidio, penitus remansisset obscurum.

C De Crispino rursus illa est Augustini querela, quòd in fundo ad Imperatores pertinetate rebaptizasset inuitas octoginta ad fundum ipsum spectantes personas Catholicæ communionis. Porro causam istam Crispini ad annum post sequentem perductam esse, certo argumento est rescriptum aduersus ipsum Crispinum & alios Donatistas vt hæreticos auraria multa obstrictos: quod datum habetur sub consulatu secundo Stilichonis cum Anthemio, sicque se habet:

D Donatistæ superstitionis hæreticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis tenore seruato, pœnam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rauen. Stilich. II. & Anthemio Coss.] Quid præterea humanitatis à Catholicis Episcopis per publicam legationem tunc declaratum fuerit, S. Augustinus in epistola ad Ianuarium post recensita hæc de Crispino & multam in Donatistas tamquàm hæreticos ab Imperatore decretam, ad postremum addit: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, vt non omnes Episcopi & clerici partis vestræ ad eandem condemnationem decem librarum auri, quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, in quorum locis aliquas à vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerunt, iam cicatrices Episcopi Catholici Vagitanæ horrendæ & recentissimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miserunt, &c.] Sed quoniam post sequentem annum hæc contigisse probantur; quomodo se habuerint, suo loco dicturi sumus; hæc modò satis de his quæ spectant ad Crispini causam, qui à Possidio huius auctoritate Concilij conuentus est.

E Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatistarum Episcopus, eadem item ex causâ à S. Augustino conuictus est, vt ipse testatur epistola clericorum Hipponensium ad Ianuarium, cū de eodem hoc ipso Concilio his verbis agit: Nec tamen de his iniuriis & persecutionibus, quas Ecclesia Catholica in regione nostra tunc pertulit (quas superius recensimus) Imperatoribus conuestus est Episcopus noster. Sed factò Concilio, placuit vt pacificè

Aug. epist. 172.

Aug. epist. 68.

Posid. in Vita

Aug. c. 12.

DISPUTA-

TIO POSSI-

DII CVM

CRISPINO.

POSSIDI

MODESTIA.

Aug. contra

Posid. lib. 2.

cap. 88.

epist. 173.

l. 39. de ha-

ret. Cod. Theod.

EPISCOPI

CATHOLICI

INTER-

CEDVNT

PRO DONA-

TISTIS.

Aug. epist. 68.

Bagitanæ

DE PROCV-

LIANO

CONVENTO

AB AVGV-

STINO.

Aug. epist. 68.

conueniremini; quo, si fieri posset, haberetis inter nos collationem, & errore sublato, fraterna charitas pacis in vinculo lataretur. Et in ipsa conuentione quid Proculianus primò respondit, quod Concilium facturi essetis, & aliàs, & illic visuri quid respondere deberetis: deinde quid postea, cum propter suam promissionem denuo conuentus esset, Actis expresse- rit, refutans pacificam collationem, ipsa Gesta instruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hip- ponenses. Extrat epistola ipsius Augustini ad eundem Proculianum ad eandem pacificam collationem pluribus inuitantis: quam verò blandis ad durissimum quoque cor emollien- dum compositis verbis vsus fuerit, ipsa epistola indicat, cui huiusmodi titulum affixit: Domi- no honorabili & dilectissimo Proculiano.]

Aug. epist. 147.

CONVENTI ALII DONATISTAR RESILIENT. R. V. N. T. Aug. epist. 166.

At quid de ceteris? Sanè quidem sicut Crispianus Possidium, & Augustinum Proculianus, ita reliqui Donatistarum Episcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamque conuentionem Catholicos Episcopos contempserunt. Nam ad eos scribens ipse, hæc in eodem exprobrat: Vestri Episcopi conuenti à nobis, numquam nobiscum pacificè conferre voluerunt, quasi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat istam superbiam? quasi Paulus Apostolus non contulerit cum peccatoribus & cum valde sacrilegis.] sed & eosdem addidisse minas, idem ibi superius tradit, ubi ait: Mandauerunt nobis quidam presbyteri partis vestræ, dicentes: Recedite à plebibus nostris, si non vultis vt interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Episcopi miscerent cum plebe sermones, quam sciebant eiusmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa sunt eiusdem Augustini verba: Quàm multi vestrum, & fortè omnes, aut penè omnes dicere soletis: O si in vnum locum conuenirent, vt illis disputationibus veritas appareret, &c.] Sed quòd ad eos conuertendos ad Ecclesiæ veritatem via hæc interclusa esset, litteris tum priuatis tum publicis ad eos alliciendos Augustinus egit, quæ hæcenus extant. At de his modò satis.

Aug. epist. 166. & 171. BECLVM ADVERSVS ALARICVM.

Iam postremum ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipso anno, qui præcessit sextum Honorij Consulatam, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu descendens in Italiam, apud Pollentiam vincitur à Stilichone: id quidem hoc anno accidisse colligitur ex Claudiano & aliis, vt inferius patebit. Ex quibus corrigendum sit Cassiodori Chronicon, ubi anno superiori ponitur, & inuersa sententia, Stilicho habetur à Gothis fuisse superatus. Æstuebat Alaricus desiderio potiundæ Urbis, semper id animo & ore versans. Quamobrem iusto timore perculsi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœniis Romam circumdant: de quibus Claudianus his versibus:

Claud. de sexto Honor. Consul. MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

Addebant pulchrum noua mœnia vultum, Audito perfecta recens rumore Getarum. Perfecitq; opifex decori timor, & vice mira Quam pax intulerat, bello discussa senectus. Erexit subitas turres, cinctosq; coëgit Septem continuo montes inuenescere muro.]

Apud Smet. pag. 8. n. 1.

Extat de eiusmodi erectione murorum vetus inscriptio super Portuensem portam Transiberim, quæ sic se habet:

S. P. Q. R. IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBUS. ARCADIO. ET. HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIUMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG OB. INSTAVRATOS. VRBI. ÆTERNÆ. MVROS. PORTAS. AC. TVRRES. EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V.C. ET. INLVSTRIS MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIÆ. STILICHONIS. AD. PERPETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V.C. PRÆF. VRBIS D. N. M. Q. EORVM

Nomina verò Stilichonis & Fl. Macrobij abrafa extant, ita tamen vt legi possint: cur autem id acciderit, dicemus suo loco.

Ad huiusmodi quidem murorum Urbis constructionem alluisse videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: ubi imminens vniuersæ Italiae

Italiae ex barbaris periculum inuocatione eiusdem sancti anteuertere conatus, ita de muris:

AD NOVOS VRBIS MVROS PAVLINI ALLVSIO.

Fidant legionibus illi, Perfugioq; parent reparatis mœnia muris, Nulla salutiferi quibus est fiducia Christi. Nos Crucis inuicta signum & confessio munit.] & paulo post: Nunc opus adiutore Deo, solusq; timendus, Quo sine & arma cadunt, per quem firmantur & arma. Ipse intra muros turris tibi, qui sine muris Murus erit, &c.] subditq; exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortissimis vndique cincta muris esset, sonitu tantum tubarum absque aliis armis ipsi solo tenus prostrati sunt. Quòd igitur reliquæ ciuitates Italiae, ac potissimum quæ vicinæ Vrbi essent in Campania, & inter alias Nola, viderent ipsam Urbem timore concussam, cum noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebantur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam esse fiduciam (sic erigens ciuium animos) hortatus est, dum illi mæsto vultu festum agerent diem: cum alioqui doceat, nec quidem si captiui à barbaris tenerentur, cessandum esse à sanctorum martyrum celebratione festorum. nam ait:

Hunc ego, si Geticis agerem malè subditus armis, Inter & immites celebrarem letus Alanos. Et si multi iuge premerent mea colla catena, Captiuus animum membris non iungeret hostis.] paulo verò post: Nunc igitur quamuis varias vaga fama per ora Terrificis pauidas feriat rumoribus aures: Nos tamen in Domino stabilis fiducia Christo Roboret, & recto fixis pede mentibus armet: Nec pauor ater in hanc obducat nubila lucem, Quam Deus aethero Felices honore serenat.]

sed hæc ipse pluribus: tu eum consule, vt discas quanta sancti essent alacritate ad celebrandos festos dies sanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Ecclesiæ instituto, quamque iidem fiduciam in imminentibus periculis concipere solerent de sanctorum auxilio. Sed iam ceptam prosequamur historiam.

Qui autem tanti huius belli historiam fuerit profecutus, præter Claudianum, inuenimus neminem: ipse enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alaricum cum hoc anno partam egregiè profecutus est. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cum ille formidoloso exercitu aggressurus Urbem, se immitteret in Italiam. Iam trigessimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cum Gothis suis transierat Istrum, ac post diuersarum prouinciarum clades inuaserat Græcias, & ad Illyricum vsque descenderat: sed audens maiora, inhiabat in Urbem ipsam. De tempore idem Claudianus ex ipsius verbis his versibus:

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

Claud. de bello Getic. lib. 4.

Si numero non fallor, ait, trigesima currit Bruma ferè, rapidum postquam trans nauimus Istrum, Romanamq; manum tantis eludimus annis.]

Sanè quidem sub Consulatu Valentini & Valentis quarto, qui præcessit Consulatum Gratiani & Equitij, Gothos transmissio Istro inuasisse Thracias, auctor est Ammianus. Cum igitur eorumdem Augustorum quartus Consulatus inciderit in annum Domini trecentimum septuagesimum tertium: si triginta addas, quibus Gothi dicuntur vsque ad bellum Pollentinum cum Romanis certasse, plenum hunc ipsum annorum numerum inuenies à Claudiano signatum.

Græcias Ammian. lib. 30.

At quod ad Alaricum spectat, diu multumque barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eundem idem Alaricus:

Quid mihi nescio quam proprio cum Tibride Romam Semper in ore geris?] & inferius idem: Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno Alpibus Italia ruptis penetrabis ad Urbem.]

Claud. de bello Getic. lib. 4. ALARICVS INHIABAT VRBI.

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, ubi Gothorum exercitus à Romanis victus est, fuga lapsus cum suis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his versibus:

unoq; die Romana rependit, Quicquid terdenis acies amisimus annis. O celebranda mihi cunctis Pollentia sacris: O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

Ceterum praeterea Crucum signis tantam partem fuisse Christi ope victoriam, Prudentius aduersus Symmachum agens, ita cecinit:

Dux agminis, Imperiique, Christipotens nobis iuuenis fuit, & Comes eius. Atque parens Stilicho: Deus vnus Christus utriusque. Huius adoratus altaribus, & Cruce frontis Inscripta, cecineret tuba: prima hasta draconis Praecurrit, quae Christi apicem sublimior effert.

Illic terdenis gens exitiabilis annis Pannoniae pennis tandem delata rependit. Corpora famosis olim ditata rapinis In cumulos congesta iacent. mirabere seris Posteritas sacris inhumata cadavera late, Quae Pollentinos texerunt ossibus agros.]

hanc Prudentius, quem post haec libros illos aduersus Symmachum elaborasse, exploratum omnino redditur.

Sed plane iusta post detectos dolos & insidias Stilichonis fuit omnium illius temporis scriptorum querela; nimirum prodicione ipsius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permixtum tunc abire liberum, resumere vires, & iterum aduersus Romanos pugnare, & vincere. At qui Christi nomine inuictus erat exercitus, praeposito postea illi Duce Ethnico, turpiter est paulo post superatus, ut Orosius his verbis insinuauit: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis suis saepe victo, saepeque concluso, semperque dimisso: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam gestis. Cum barbaro & Pagano duci, hoc est, Sauli summa belli commissa est, cuius improbitate reuerendissimi dies & sanctum Pascha violatum est, cedenti que hosti propter religionem, ut pugnaret extortum est. Cum quidem ostendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius posset, & quid ultio exigeret, pugnantibus vicimus, victores victi sumus.] & inferius de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamque Gothorum gentem pro pace optima & quibuscumque sedibus suppliciter & simpliciter orantem, occulto foedere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamque Rempublicam referuauit.] hanc Orosius. Sed iam sequentis anni res gestas prosequamur.

Quadragesimus quartus sequitur Christi annus, titulo Consulatus sexti Honorij Imperatoris & Aristeneri publicis Fastis adscriptus. quo pariter Saeculares ludi a superstitione introducti Gentilium, Constantini vero religione neglecti atque penitus praetermissi, non sine dedecore Christiani nominis editi sunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem sexto Honorij Consulatu hos habet versus:

Iam flauescit aeternum Messibus aeterna detondent Gargara falces, Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos Circumflexa rapit centenus saecula Consul, &c.]

Male persuasus Honorius, quod hos fatales esse perpetuitatis Urbis, & felicitis eius status conciliatores Gentiles dicerent, eorundem consilio & suasionem inductus & seductus est, ut quos despexerat Constantinus ille Magnus, ipse imprudens restitueret. Accidisse enim videtur, ut recentis aduersus Alaricum apud Pollentiam obtenta victoriae, & decreti sibi a Senatu triumphus elatus gloria, quid peteretur, quidve concesserit, minimè cogitaret. Gentiles itaque quod in his putarent Urbis aeternitatem faustis auspiciis consecrari, qui nuper timore descendens in Italiam Alarici pertretrefacti, nouis cinxerant Urbem moeniis, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cum perinde ac Zosimus, licentius

VICTORIA APVD POLLENTIAM.

Prudent. lib. 2. aduer. Symmach.

sublimiter offert.

peccadix.

INGENS PRODIGIO STILICHO NIS.

Oros. lib. 7. cap. 37.

Idem Oros. lib. 7. cap. 38.

LVDI SAECVLARES RESTITVTI.

Clau. de sect. Consul. Honor.

Zosim. lib. 2.

tius effutirent, ob neglectos superioris saeculi ludos in hac mala incidisse, ut à barbaris deuastraretur Romanum Imperium, & ipsa Roma in discrimine posita esset. quibus inductus Honorius, eisdem summa Imperij iactura assensum praebuit: nam eo scelere ad excidium Urbis Deum sollicitauit. Cum alioqui satis experimento esse debuisset, omnia haec inaniter fieri: quod sub Constantino, qui eos praetermisit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannis, & debellatis barbaris, omni ex parte florentissimum visum est. Sed damno suo atque iactura ipsius Urbis, cuius aeternitati male superstitione consulebatur, expertus est, quantum ex perperam facto iustam Dei vindictam commouerit; qui paucos post annos, eam quam praeterea Christi nomine liberauerat, eisdem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque praedandam.

Scimus Honorium excusari, quod etsi Romanis Gentilibus concessit Saeculares celebrari ludos; voluisse tamen haud ritibus illis Gentilicis ipsos agi: sed indulgisse tantum, ut Theatrales atque Circenses ludi exhiberentur. At quae sine superstitione spectacula aut quis putat occini praetermissos à pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis solemnia? Certè quidem reuocata tot Christianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus sub Honorio rursus exhibita, locuples testis est Prudentius qui post decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Christi virtute partam, ad finem haec habet, cum hortatur ut gladiatorios ludos penitus veteret:

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam: Quodq; patris superest, successor laudis habeto. Ille Urbem vetuit taurorum sanguine tingi: Tum mortes miserorum hominum prohibet o litari: Nullus in Vrbe cadat, cuius sit poena voluptas, &c.]

Grande sanè piaculum, ut quae tot legibus Christianorum Principum prohibita erant cruenta gladiatorum spectacula, & quae (ut vidimus) ne fierent, redempta fuerant sanguine martyris, essent iterum restituta ab ipsis Gentilibus, & quidem solemni ritu, ad quae spectanda prodirent (ut Prudentius ait) cum pompa virgines Vestales. Quae facinora, digna Dei vindicta, Romano sanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: sed de his suo loco. Iam verò Ecclesiam Orientis perturbatam inuisamus.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus Honorio sextum & Aristeneto, S. Ioannes Chrysostomus factione seditiosorum Episcoporum, urgente Eudoxia Augusta, à sede pellitur, atque exul relegatur in Cucufum. Quanam autem causae tubarum praecesserint, ut qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Episcopis, tanta gloria fuerat restitutus, fugamque arripientibus aduersariis, summa tranquillitate sederit, tandem post spatium decem ferme mensium iterum in eum Principum animi ad eum commoti fuerint, ut à quibus deponendus esset, magna celeritate Episcopos Constantinopolim accersuerint, dicendum per singula quam exactissime. Accidit namque (ut auctor est Marcellinus) ut his Consulibus Eudoxiae Augustae statua argentea erigeretur super columnam porphyreticam apud ecclesiam: de qua Socrates: Hanc in edita basi, neque valde prope ecclesiam, quae Sapientia dicitur, neque longè admodum collocata: sed inter ecclesiam & statuam platea solum media interiecta fuit. Ibi ludi populares (ut moris est) celebrari coepti sunt.] de quibus Sozomenus: Applausus ob id ac publica saltatorum & histrionum spectacula ibi edebantur, sicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hanc ipse.

At qui legitimus esset cultus adhibendus in Imperatorum simulacrorum erectione, Theodosius Imperator eiusmodi edita sanctione antea definierat, ad Aetium Praefectum Praetorio ita rescribens:

Si quando nostrae statuae vel imagines eriguntur, seu diebus (ut assolet) festis, siue communibus: ad sit Iudex sine adorationis ambizioso fastigio: ut ornamentum diei, vel loco, & nostrae recordationi sui probet accessisse praesentiam. Ludis quoque simulacra proposita, tantum in animis concurrentium, mentisque secretis nostrum nomen & laudes vigere demonstrent. Excedens cultura hominum dignitatem superno numini referuetur. Dat. &c.] hanc Theodosius. Cum verò S. Ioannes Chrysostomus dicatur factam dedicationem statuae Eudoxiae, habita ad populum concione, reprehendisse (tradunt enim id Socrates, Sozomenus, & alij) aliquid in ea admissum putatur, quod & modestae pij Principis legi & religioni Christianae aduersaretur: per facile enim est in huiusmodi rebus in idololatriae scelus incurrere, cum effrenis populi adulatio nesciat aequi limitibus coerceri, cuius causa opus

GRAVI IACTURA DEVS FACINVS VINDICAVIT.

Prudent. aduer. Symmach. lib. 2.

LVDI GLADIATORVS RESTITVTI.

DEDICATIO ARGENTAE STATVAE EVDOXIAE.

IOANNES CHRYSTOSTOMUS DECLAMAT IN PROFA-NOS RITVS.

Socrates lib. 6. Sozom. lib. 8. c. 20.

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populum declamare. Siue quod prætexunt alij, quod **A** ludii præ ecclesiæ foribus agerentur non sine magna ecclesiæ contumelia, quæ clamoribus theatricis confusa resonans, haud concinnum psallentium cantum, vocemque concionantis Episcopi facile admittebat: iuste commotus S. Ioannes, vehemèti inuectiua iure eiusmodi fuit spectacula insectatus: cum alioqui sciamus ipsum, absque alia recens accedente occasione, aduersus spectacula ac spectatores acerrimè inuehi ac vehementer declamare consueuisse. Sed illa verior atque iustior causa intercessit, vt Ioannes Chrysostomus in Eudoxiam commoueretur, qua etiam scimus perturbatum nonnihil fuisse Honorium Imp. cum audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adedò nefanda æquo animo pertulisset, dum scilicet non modò Constantinopoli venerationi simulacrum Eudoxiæ expositum esset, sed idem per prouincias quoque deferretur, non secus ac olim Cybeles circumferre solerent Ethnicum simulacrum, vt apparet ex Luciano, Apuleio, & aliis. **B** At litteras de his Honorij expositantis secundò datas suo loco inferius recitabimus. Quam iustissima igitur impulit causa Chrysostomum aduersus huiusmodi impium idololatriæ scelus vehementius declamandi.

Hæc autem in deteriorem partem accepta ab iis qui sagaci studio quamlibet venabantur occasionem, qua sancto iterum negotium facerent, & in crimen adducerent, deferunt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis à Ioanne iterum acrius apperi, atque pro concione proscindi. Cum illa, quæ pristinum in eum conflatum odium perterrefacta vi numinis remisisset potius quam dimisisset omnino; veluti cæstro percita, atque furiis agitata, minatur non depositionem tantum, sed necem, appetens caput viri, cuius lingua grauius quam lancea feriretur. At nec ista quidem verbis tantum more debacchantium feminarum iactabat inani studio, sed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad **C** Episcopos scribens per veredarios, vt quam citissimè perferrentur; sollicitè curans, vt quamprimum omnes Constantinopolim veniant, ante omnes autem Theophilus Alexandrinus Episcopus, quem experta erat in huiusmodi rebus curandis solertissimum.

Cum autem hæc haud secretis nunciis agerentur, sed horum causa susceq. omnia miscerentur, iactarenturq; ore multorum dissipata semel in vulgus; S. Ioannes eadem qua semper in aduersis infracta constantia intrepidus steterat, populo ex more in ecclesiam conuocato, grauius illam orationem habuit, qua ita exorsus est: Rursum Herodias furit, rursum turbatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abscindi, rursum Iezabel Nabuthe vineam eripere pertentat, ac sanctum Eliam ad montes persequendo compellere, &c.] extat ipsa quidem integra oratio, quam ex vetustissimo codice erutam nostrum Antonium Agellium clericum regularem, his diebus dignè creatum Episcopum Acernensem, vnà cum aliis **D** pluribus eiusdem sanctissimi Patris ex scriniis Vaticanis depromptis, atque Latinitati à se redditis quamprimum editurum speramus. Porro eadem ipsa est ex illis, quæ ex variis Matthæi locis eiusdem Chrysostomi editæ sunt, excusæ Parisiis, homilia decimaquinta: quæ tamen (nescimus quomodo) veluti capite detruncata, eiusmodi dicto caret exordio, cuius loco illa habentur præposita verba: Heu me, quid agam? vnde sermonis exordium faciam? quid dicam? & quid taceam? reliqua verò eadem prorsus, nisi quod illa translata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter versus in commendationem sanctarum feminarum noui Testamenti.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ magis magisque animus concitatur: adedò vt de conuocandis aduersus Ioannem Episcopis quælibet sollicita festinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi visæ sint moræ, **E** atque fera cunctatio. Pertraxit illa ad sua vota Imp. Arcadium, quem reddidit suis votis in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum populo Ioanni studente magistratus iungerentur vnà cum his qui ipsis magistratibus apparebant; ne viribus populus pollens, Episcoporum dissensiones in bellum civile conuerteret. quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe mense Ianuarij, ad Anthemium Magistrum Officiorum ista rescripsit*:

Cuncta Officia moneantur à tumultuosis se conuentibus abstinere: & qui sacrilego animo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proscriptio mulctentur. Dat. III. Kalend. Febr. Constantinop. Honorio VI. & Aristeneto Consi.] Quæ autem mox fuerint consecuta antequam dicamus, de tempore rerum gestarum ratio incunda est. Veritati quidem est consonum, quod Metaphrastes ait*, integrum fluxisse

A fluxisse annum ab expulsionione Ioannis vsque ad posteriorem ipsius condemnationem: nec aliter videtur sensisse Palladius, dum nouem vel decem menses interlapsos esse testatur à priori restitutione vsque ad Quadragesimæ tempus; vt sic annus fermè integer conficiatur vsque ad Pascha, quo tempore secundò ipsum expelli contigit: cum tamen totius huius temporis duos tantum menses Ioannem pacificè egisse tradat, qui rem gestam, cui praesens fuit, ita describit*: Post duos iterum à plaga inflata modicè respirantes, secundò **B** aduersus Ioannem fremunt: initiumque probabile minimè inuenientes, Alexandriam ad huiusmodi rerum peritissimum sophistam mittunt, ita suggerentes, Theophilo scilicet: Aut iterum veni dux noster aduersus Ioannem futurus; aut si hoc populi causa vereris, modum aliquem suggere, ex quo sumamus initium.

Acceptis Theophilus litteris, ipse quidem venire noluit, sciens quo pacto effugisset. **B** Misit autem tres illos Episcopos Paulum, & Pemenem, & alium nuper ordinatum, mittens vnà & canones quosdam ab Arianis contra beatissimum Athanasium factos, quibus vtentes Ioanni calumniam struerent: quod scilicet post depositionem suam sine Episcopali decreto redire ausus esset.] actum est superius de eiusmodi canone re vera ab Arianis in Concilio Antiocheno in Encæniis celebrato. Subdit verò Palladius: Faciunt illi quod admoniti fuerant, illius consuetudinem non ignorantes, accersitisque ex Syria, & Cappadocia, & Ponto, & Phrygia Metropolitibus & Episcopis omnibus, Constantinopolim conuenere: aduenientes autem, iuxta canonis seriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ prius incurrerent.] ad hoc scilicet, quod ea ex causa ipse Ioannes excusarat, nolle adesse iudicio, in quo præsideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quod veniens Constantinopolim, secum noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re verò comperta, Principes agrè tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir summæ grauitatis, vbi ex his quæ **C** venerant ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, relictis omnibus, ad suam remeavit Ecclesiam, valefaciens Comitatu, suamque prouinciam vallans pietatis muro, & ad finem vsque in communionem persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus^b testatur & dicit: Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Faretius^c verò Casareæ, quæ Argeo adiacet, Præsul, nimium formidans, non secus atque infantes Iaruas, neque vrbe egressus sua, per litteras consensit aduersariis, & quidem non vocatus in medium, imperitè omnino, quippe qui esset omnino rusticus ac stultus.]

Addit his Socrates^c: Paulo post Episcopi aduentarunt, Leontius Episcopus Ancyrae, quæ est in Parua Galatia, Ammonius Laodiceæ, quæ est in Pisidia, Briso Philipporum, quæ ciuitas est in Thracia, & Acacius Berceæ, quæ est in Syria, & alij nonnulli. Coram **D** istis accusatores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur. Ioannes istorum Episcoporum æquitate fretus, postulat vt de criminibus quæretur. Cum iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt assolet) ad ecclesiam non accessit; sed Ioanni significauit, se non prius cum eo communicaturum, quam crimina ei illata diluisset. Cumque accusatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere viderentur: Episcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, sed hoc solum in iudicium adduci oportere, dixerunt, nimirum quod post abdicationem, absque Concilij sententia, se ipse in sede Episcopali collocauerat. Vbi Ioannes respondit, quinquaginta Episcopos qui cum ipso communicauerant, ei in ea re suffragatos fuisse. Leontius contra: At plures (in **E** quit) tibi in Concilio refragati sunt.] sed mendaciter id quidem, cum narrent in Synodo ad Quercum habita S. Ioannem non amplius quam à triginta sex condemnatum, quod habet Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferius dicemus. Porro Leontium ac collegas, de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem sperare posse videbatur, & ipsos quoque promissionibus aduersariorum in transuersum actos testatur Palladius, qui aliorum Episcoporum naufragia recensens, hos illis adnumerans subdit: Leontius autem Ancyrae Galatiæ, Ammonio Laodiceæ Adusta adiunctus, adustam fecerunt Ecclesiam, non modò victi Principum minis, sed contra spe munerum seducti regalium, in sancta Synodo sententiam nequissimam vnà cum Acacio & Antiocho ferunt, obtinere fancientes Theophili indiscretum iudicium, vt locus purgandi se Ioanni nullus omnino daretur, vigore scilicet canonum eorum, quos Theophilus miserat à quadraginta complicibus Arij editos, atque ista continentes:

Si quis Episcopus, aut presbyter, iniuste siue iuste depositus, ex se ipso absque Synodo in Ecclesiam redierit: hic iam excusationis non habeat locum, sed omnino expellatur.] est hæc

EUDOXIA
FURIT IN
IOANNEM.

IOANNES
QVID IN
EUDOXIAM
CONCILIO
NATVS.

SYMMACE
LERTAS IN
COLLIGENDO
CONCILIO
IN IOANNEM.

* I. s. de his qui
pro religione
conuenerunt.

^b Metaphrastes
in Vita S. Ioan.
Chrysost.

THEOPHILUS
QVID
MOLIATUR
CONTRA
IOANNEM.

STUDIA DE
VERSA EPI-
SCOPORVM.

Rom. I.

Socrat. lib. 6.
c. 16.
Leontinus.

IOANNES
SEPVRGARE
IVRE.

*quadraginta.

est hęc quidem sententia canonis Antiocheni Concilij, quem ab Arianis in Athanasij odium sancitum esse, suo loco diximus. Et ista quidem regula (subdit Palladius) vt nequam & a nequissimis edita, in Sardicensi Concilio à Romanis & Italis, Illyrisque & Macedonibus & Græcis (vt ipse melius nosti, optime Theodore) eliminata est, quando Liberius aut Iulius sub Constantis Imperio Athanasium & Marcellum Galatam admisit ad communionem, quorum causa canon ille fuerat editus.] hęc ipse. At quomodo à Synodo Sardicensi derogatum est canonis illi? cum videlicet in ea decretum fuit, vt si damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obseruandum esset, quod ipsi libuisset. Pergit vero Palladius:

Duo illi quidem Ammonius & Leontius coniuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonensi ac Seueriano, ingressi ad Regem, dicebant, decem Episcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro canonum auctoritate statuenda, aliis asserentibus eos à Catholicis editos, aliis contra dicentibus ab Arianis fuisse compositos. Ingressus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, vir vitæ merito & canicie ipsa venerandus, vnà cum Tranquillo suadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter eiici: neque enim prius depositus, sed pulsus à Comite fuerat; neq. à se ipso remearat, sed ex præcepto pietatis suæ, Notario ad hoc misso. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum esse; quod apertis iudiciis ostendi posset. Cum verò persisterent Ioannis aduersarij indisciplinatè contendere, & alij quidem clamosa voce perstreperent, alij verò improbis gestibus, præsentem Imperatorem, tumido pectore & spiritu turgido insanire viderentur: Elpidius canonicum scientissimus, modestè modico impetrato silentio, sic Regem alloquitur: Non diutius mansuetudinem tuam vexemus, Imperator: sed istud fiat: Subscribant fratres nostri Acacius & Antiochus & ceteri; se illorum esse fidei, qui illos exposuerunt canones, quos ipsi obtendunt; & soluta controuersia est.

Imperator vbi simplicitatem propositionis aduertit, subridens dixit Antiocho: Nihil afferri vtilius potest. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, aliis quæ bene fuerant instituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & socij, & in se ipsos instar aquæ inconstantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil respondere poterant, facie tota in liuorem transeunte; loci tamen angustiis deprehensi, inuiti licet, se subscribere pollicentur. Ita egressi, promissionem quidem vt pote inconsultè factam implere detrectant, conuinci metuentes. Consultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alij sic & alij aliter sentiunt, nouem aut decem fluxere menses, cum Episcopus Ioannes adiunctis sibi quadraginta duobus Episcopis ageret in dies quæ Dei sunt, & populi magna cum iucunditate ipsius doctrina fruerebantur. Solet enim animus à vanitate gloriæ remotus, inter casus varios gratius atque potentius Dei verba profundere.

Interea aduenit Quadragesimale ieiunium, quod annis singulis instar Veris effloret. Ingressi rursus Antiochus & socij seorsum ad Regem, persuadebant, vt Ioannem quasi conuictum, imminente Pascha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Episcopis credidit: qui enim veraciter aut Presbyter aut Episcopus est, mendacium nescit: hæc quippe nomina de supernis deriuantur.] sed ista quidem ad excusationem Imperatoris Palladius modestè affert, qui & subdit: Mandat itaque Ioanni, vt Ecclesia exeat. Et Ioannes ita respondit: Ego à Deo Salvatore nostro hanc suscepi Ecclesiam, vt salutem populi curem diligenter: neque illam deserere possum. Quod si fieri id omnino vis, quia ciuitas dissentit à me: vi mecum age, vt excusationem habeam, quod auctoritate tua pulsus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Episcopatus habitatione moraretur; expectantes simul aliquod diuinæ indignationis iudicium; vt si quid illius aduersariis, aut sibi triste contingeret; maturatò illum in Ecclesiam reducentes, Deum reconciliarent sibi; alioqui illi rursus infidiarentur vt Phrao Moyfi.

Inter hæc aduenit magni sabbati dies, in qua crucifixus Saluator spoliavit infernum. Rursus illi mandant, vt Ecclesia exeat. Quibus ille iusta respondit. Veritus itaque Rex diei sanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne fortè non rectè consulueritis. Tunc fortissimi illi & nimium magnanimiti dixerunt Regi: Super caput nostrum sit, Imperator, Ioannis depositio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Episcopi, sacri ieiunij numero æqua-

Arrogantes (nempe quadraginta) Regem & Reginam adeunt in Martyriis, orantes cum lacrymis, vt Christi Ecclesiæ parcerent, maximè propter imminens Pascha, & eos qui regenerandi erant iam plenè eruditos, ei que redderent sacerdotem. Sed auditi illi non sunt: ita vt S. Paulus Episcopus imperterritus, plenusque fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filiisque tuis miserere, neque sanguinis effusione sanctam Christi vires solemnitatem.

Reuersi autem Episcopi, vigiliis intra sua diuersoria celebrarunt, alij fundentes perperuas lacrymas, alij dolore detenti, atque alij mente fermè in stuporem versi, prout singulis passio dictabat. Ioannis autem presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Baptisterio, quod Constantinianum appellatur, coactis populis, vigiliis inchoarunt, partim diuina eloquia legentes, partim eos, qui instructi erant in fide, baptizantes, vt est moris in Pascha. Hęc ipsa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, &

antiqui seductores suis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magister militum, & ait: Nox est, & turbæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, cautè prouidendum est. Illi ad hæc respondent: Nemo in ecclesiis remansit, veremurque ne ingressus ecclesiam Imperator, & neminem inueniens, consideret populi erga Ioannem beneuolentiam, nosque iam inuidiæ denotet, & fraudis accuset, maximè cum illi dixerimus, neminem omnino superesse, qui illum diligit, vt pote seductorem.

Ita Magister militum contestatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honestè pergens populum in ecclesiam reuocaret. Profectus ille, cum minimè auditus esset, ad Acacium redit, vires ac frequentiam populi nuncians. Post hæc illum suppliciter orant, aureis verbis deprecantes, & spe ac promissione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam; mandantes ei, vt vel oratione persuasus abduceret in ecclesiam populos aut ira & vi militum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui euestigio sumptis secum partis Acacij clericis, secunda vigilia noctis, pergit exequi quod ei fuerat iniunctum (excubat enim populus in partibus nostris ad primum vsque galli cantum) secum habens nuper ad militiam electos districtis gladiis Thraces, instar Esau, quadringentos omnino impudentes. Insiuitque noctu, subitoque vnà cum Acacij clericis & militibus in Dominicum gregem, velut lupus, fulgente ferro sibi iter faciens, ac populos dirimens. Concessit autem intra beatas aquas (nempe baptismales) vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac dia-

conem quidem procaciter imminens, veneranda mysteria, quæ ille tenebat, manibus fudit: presbyteros verò iam & ætate & ordine, æqualesque suos fustibus in capite feriens, lacrum cruore perfudit.

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam dæmones corruerunt supplices, in labyrinthum fuisse conuersam, nempe maximam confusionem. Nudæ enim mulieres vnà cum viris fugæ sese committebant, metu cædis, aut inhonestæ fœditatis, fœdum hunc cursum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conscissam vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuersi, ornamenta & recondita omnia sibi applicabant. Ita presbyteri quidam ac diaconi, qui fuissent comprehensi, in carcerem coniciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe pellebantur. Edicta repetitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentia, nisi quis Ioannis communionem abnegasset. Cum tamen ista fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Episcopi molirentur, Collecta tamen doctrinæ celestis immo diuinæ gratiæ studiosis non euacuabatur: sed iuxta illud Exodi: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant.

In crastinum autem ingressus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt humum non satam ad quintum fermè lapidem candore vestitam (illorum nempe hominum repletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta) Stupefactus ad speciem & gratiam floris nuperrimè baptizatorum (erant enim ad tria millia) satellites interrogat, quænam esset acies illuc concurrentium. Illi gratis mentiti, vt furorem Regis excitarent, dicunt esse alterius sectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores, atrociores quosque ex sequentibus mittunt, vt auditores dissiparent, doctores comprehenderent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo post subdit: Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehensæ sunt & virorum nobilium coniuges. Quibusdam ex his maphoria (est genus veli) quoque abstulerunt, aliis in aures cum aurium extremitate detraxere. Ea re conspecta, Eleutheri cuiusdam vxor opulentissima,

Concil. Antioch. c. 12.

Concil. Sard. c. 3.

QUESTIO DE CANONE CONCILII ANTIOCHENSIS.

EPISCOPI DILEMMATE ARCTATA.

ARCADIUS AGIT VTXPELLATVR CHRYSOST.

ADVERSARIIS IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

ADVERSARIIS IOANNIS CVRANT EXURBARI FIDELI PER MILLIES.

GRASSATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELIS.

SACRILEGIA SCELRATORVM.

Exod. 1.

MILITES IRRVNT IN NEOPHYTOS.

tissima, pallio relicto, ancillæque habitu assumpto, cursu ciuitatem ingressa est, ut pudorem seruare inuiolatum posset: erat enim in flore ætatis formosa nimium, & incredibili decore vestita. Hunc igitur in modum impleti magistratum ferme omnium carceres, in ecclesiæ faciem transire. Et hymni quidem & oblationes mysteriorum in custodiis agebantur; flagra verò & tormenta & iuramenta terribilia in ecclesiis resonabant, cum ad execrationem Ioannis singuli impellerentur, qui vsque ad mortem nequitie diaboli aduersatus obstitit.] hæc Palladius.

APPELLAT
IOANNES
INNOCENTII
PAP.

Cum autem hæc accepisset S. Ioannes Chrysostronus, nullamque spem reliquam esse cognosceret, ut meliori statu res collocarentur, sed certò iam intelligeret omnia in deterius prolapsura: haud diutius dissimulandum ratus, ad vnicum sibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Ecclesiam, Apostolicam sedem, quam sciret omnibus esse prælatam, & perperam facta Pontificum posse corrigere. Sic igitur datis ad eius Episcopum Innocentium litteris, ipsum aduersus tot nefaria Orientalium & Ægyptiorum Episcoporum appellat. Id quidem hoc ipso anno, immo & statim post Pascha factum esse, Ioannis ipsius ad eundem Innocentium datæ litteræ, perspicuè indices sunt. Dum enim cunctas res gestas ordine temporis dispositas narrat, orationemque ad ea quæ in magno sabbato acta sunt perducit; sed de aliis quæ postea grauissima contigerunt, nequicquam scribat; planè declarat, eo tempore illam se dedisse epistolam, quo contigerunt ea quæ nouissimè in ipsa litteris commendauit.

THEOPHILUS
ANTE
VERTIT
LEGATIO
NEM CHRYSO-
ST.

Veritus autem Theophilus, ne in caput suum contra Ioannem talia tantaque præsumpseret, ad idem supremum Ecclesiæ Catholicæ tribunal ipsam Apostolicam sedem, Romanam Ecclesiam, legationem mittit, scribens litteras ad eundem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ à Synodo in Ioannem facta essent. Sed & ipse Ioannes tanta calumniosè iniusteque passus, ad eundem Romanum Pontificem legatos misit, ipsum (ut dictum est) appellans aduersus iudicium Theophili & aliorum Episcoporum contra se latum. Haud hæc quidem absque Dei providentia gesta sunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Episcopos agitari, ut certo exploratoque indicio significaretur, reddereturque exploratum posteris, quinam in Ecclesia Catholica principem locum teneat, quemque tam Iudices iudicantes, quam rei damnati pariter inspicere debeant; illi quòd scirent maius & eminentius supra se stare tribunal, quòd omnia præiudicata iterum iudicaret; isti magno solatio intelligerent, aliquod reliquum esse confugium, quòd iniquam sententiam passi securi pererent, nempe iudicium quærere & implorare auctoritatem Romani Pontificis. De huiusmodi autem legationibus tum à Theophilo, tum à S. Ioanne Chrysostrono Romam ad Innocentium missis, locuples testis est Theodorus tunc temporis Romanæ Ecclesiæ diaconus, qui eadem præsens cuncta cognouit, atque plus satis perspecta habuit, cuius hæc sunt verba:

Apud Pallad.
dialog
LEGATI
THEOPHILI
ET CHRYSO-
ST. ROM.
MAM
NIVNT.

Primus omnium (inquit) profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem à se fuisse depositum. Eas litteras cum legisset beatissimus Innocentius Romanæ sedis Antistes, inhorruit temeritatem factumque Theophili; ægrè ferens, & quòd solus scripserat, & quòd rei totius seriem referre omiserat, cuius scilicet rei gratia, quibusve adiunctis sibi sociis, illum deponere ausus fuisset. Inter hæc mansit admirans, nihilque rescribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Eusebius quidam diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiasticæ utilitatis gratia, Innocentium adit, libellisque traditis adiuravit, sustineret ut modicum temporis: fore enim breui, ut sibi totius scenæ facies patefceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor à Ioanne missi, reuerendissimi profectò viri, Pansophius Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epistolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam verò Episcoporum quadraginta de communionem Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum & seditionem pariter significantes. Erat autem epistolæ Ioannis huiusmodi series:

Domino venerabili ac beatissimo Episcopo Innocentio Ioannes in Domino salutem.] Vides ipsius Chrysostroni verecundiam, animique demissionem laude dignam, cum etsi sciret se iniuste depositum, tamen abstinere à titulo sedis suæ, quousque causa legitimè cognita, sedem cum titulo reciperet suam. sed quæ sequitur epistola, sic se habet, ut cunctarum rerum gestarum, quæ superius sunt enarratæ, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras nostras ad aures pietatis vestræ peruenisse putamus præsumptum hic facinus. Quippe magnitudo sceleris fecit, ut nulla Orbis pars reliqua sit, quam non huius horrendæ

A horrendæ cladis rumor impleuerit: immo ad ipsa quoque extrema terræ gestorum fama pertingens, ingentem vbique gemitum luctumque excitauit. Verum quia ista non modò lugere & planctibus prosequi, sed emendare pro viribus conuenit, & cautè prospicere quomodo hæc sæuissima Ecclesiæ procella sopiatur: necessarium existimauimus, dominos meos honoratissimos ac reuerendissimos Præfules, Demetrium, Pansophium, Pappum, & Eugenium hortari, dimissis ut Ecclesiis suis, sese pelago traderent, & emensa peregrinatione longinqua, ad vestram currerent charitatem; omnibusque lucidè expositis, maturè tantæ cladi remedium dari salubre postularent. Quibus etiam carissimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipsi vice epistolæ charitatem vestram, quæ hinc gesta fuere, docebunt.

Theophilus enim Alexandrinæ Ecclesiæ Præful, cum à quibusdam apud piissimum Imperatorem insimularetur, solus ad crimina diluenda venire iussus, magna Ægyptiorum multitudine sociatus aduenit, id ferme initio docere volens, ad bellum se ac prælium instructum aduenisse. Inde regiam ingressus urbem, non ad ecclesiam ex more & antiqua consuetudine venit, non congressus est nobis, non verbum nobiscum fecit, non simul orauit, non communicauit: sed ubi nauis descenderat, valis ecclesiæ prætermisissis, extra urbem morabatur: & cum multis precibus ageremus ut apud nos tam ipse, quam hi qui cum eo aduenerant, hospitarentur (omnia enim præparata erant & diuerforia, & quæcumque necessaria) neque ipse, neque illi acquieuerunt. Nos ubi ista comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiusce simultatis causam probabilem inuenientes. Nostrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere instituentes, quod esset conueniens nobis; ipsumque iugiter orantes, ut nobiscum colloqui vellet; & cuius rei causa ab ipsis exordiis tam apertas inimicitias præferret, tantamque urbem scandalizaret, exponere.

Cum verò ne sic quidem causam eloqui vellet, accusatoresque illius vehementer instarent; accersitis nobis piissimus Imperator iussit, ubi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & seditiones & cædes & alia illi obiiciebantur innumera. Verum nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cum ipsius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, sed in suis quæque prouinciis iudicari, nequaquam acquieuimus, sed vehementer obstitimus. At verò ille, quasi aliqua priora nostra crimina præcessissent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profectò Ecclesia vidua esset, neque haberet Episcopum, per illum ad se omnem clerum transtulit. Desertæ in dies fiebant ecclesiæ, dum vniuscuiusque clerici abducerentur, & libellos aduersus nos dare, & in accusationem nostri nominis conspirare inducerentur.

His itaque gestis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum proposita contra se crimina diluisset: quod contra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enim verò nos rebus certis admoniti quòd non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iuissemus); sed ad inimicum atque hostem, sicut priora & posteriora testantur: misimus ad illum Demetrium Pisinuntis, Eleusium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Episcopos, presbyteros verò Germanum & Seuerum; respondimusque modestè ex nostro instituto, dicentes, nos non declinare iudicium, sed apertum hostem & inimicum manifestum. Qui enim libellis nondum susceptis initio statim talia gessisset, & se ipsum ab Ecclesia & communionem segregasset, accusatores parans, & clerum ad se transferens, ecclesiasque desertas constituens, hic qua ratione Iudicis sedem nihil ad se pertinentem ascendere dignus censeatur? Neque enim consentaneum rationi esse, ut Ægypto præfectus Thraciæ causas cognosceret, ipse criminibus obnoxius, & inimicus & hostis. His ille nihil mitior factus, nihilque veritus, & quod instituerat perficere cupiens; nobis asserentibus, paratos esse præsentibus & centum & mille Episcopis crimina obiecta refellere, munditiàmque nostram asserere, sicuti sumus profectò mundi; passus non est. Sed absentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumque flagitantibus, neque cognitionem causæ fugientibus, sed inimicitias manifestas: accusatores tamen admittebat; & quos ipse ligaueram, soluebat; quique crimina sibi obiecta necdum diluisset, eorum libellos accipiens, commentaria scribebat. Quæ præterius fasque omne in iniuriam sanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari necesse est? Non destitit omnia & facere & moliri, quoad nos per summam vim, nimia auctoritate, & vrbe & Ecclesia deturbauit. Et profundo iam ve-

spere, cum plebs omnis nos lamentatione miserabili prosequeretur; tractus in medio ciuitatis, & violenter abductus, iniectusque in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad istud iudicium vocare volueram. Quis ista sine lacrymis audire possit, quantumlibet sit lapidei cordis? Sed enim quia (vt diximus) ista non modo deslere, verum & corrigere oportet: charitatem vestram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiusmodi calamitatibus tandem sit finis. Non haecenus perit iniquitas, sed prioribus quoque noua succedunt. Nam vbi piissimus Imperator iniuste & imprudenter ingressos ecclesia expulit; plurimique Episcoporum iniquitate illorum cognita, ad Ecclesias suas redierunt, furorem illorum atque imperum veluti flammam cuncta vastantem fugientes: nos in urbem rursus euocati sumus, Ecclesiaque restituta, de qua iniuste fueramus eieciti. Cum vero triginta nos Episcopi, & clementissimi Imperatoris Notarius ad hoc missus reduxissent: ingressi ad Regem, orauimus, vt ad vlciscenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (nempe Theophilus) vbi comperit, fugae praesidium sumpsit: veritusque iudicium, cum iam regiae litterae vbique disseminatae, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili se cymbae commisit; atque ita fugiens, suos omnes secum duxit.

Nos conscientiae nostrae fiducia nihilo segnius institimus apud piissimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui suae pietati consona faciens, rursus ad illum misit, mandans vt ad se tam ipse, quam omnes qui cum illo fuerant, ex Aegypto ascendere maturarent, rationem facti sui reddituri: neque arbitrarentur, quae ad eum nequiter ex vna tantum parte & absentibus nobis praeter Patrum canones gesta fuissent, sibi ad excusationem quicquam suffragari posse. At vero ille sic quoque regis conuentus litteris, obtemperare non ausus, se continuit domi, seditionem plebis allegans. Agebat id de quorundam sibi fauentium consilio, & certe cum hic ipse populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis aspergeret. Sed non ista modo discutimus. Haec tantum idcirco diximus, vt ostendamus quae esset viri modestia.

Verum nos ne postea quidem quieuiamus, sed instabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicarique possemus. Parati enim eramus nos ipsos docere in fontes, illos e contra nocentissimos, & magni in nos sceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc semper astiterant, & cum illo communiter omnia gesserant. Aduersus istos quoque parati eramus subire iudicium: saepiusque importune rogauimus, aut commentaria, aut accusatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certe accusatores ipsos in conspectu dari. Nihilque ex his consequi meruimus, sed rursus pulsi Ecclesia sumus.

Quomodo iam quae sequuntur exponam omnem excedentia tragediam? quis sermo ad ea explicanda sufficere? quanam auris absque horrore percipiet? Nobis enim haec ipsa, quae antea dixi, praetendentibus, repente multitudo militum ipso magno sabbato, cum iam in vesperam vergeret dies, ecclesias ingressi, clerum omnem qui nobiscum erat per vim eiecerunt, armisque veneranda obsidebantur altaria. Mulieres, quae intra ecclesiam, vt baptizarentur, sese veste nudauerant, per id temporis nudae fugiebant, metu huius acerbissimae commotionis impulsae, neque sexus verecundiae, neque honestati permittebantur praepaore consulere: plurimae tunc acceptis vulneribus eiecuae. Ita cruore Baptistarium replebatur, atque ex huiusmodi vulneribus sacri latice colore immutato in ruborem transibant. Neque haecenus sterere clades: sed vbi sancta condita seruabantur, ingressi milites, ex quibus (vt postea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia spectabant intus recondita; sanctissimusque Christi sanguis in tanto tumultu in militum vestimenta fusus est; omniaque non secus quam in captiuitate, barbarica facinora passim admissa.]

Sed hic, lector, considera, quam procul abhorreant à Patrum traditione, vsuque Catholicae Ecclesiae, qui nostro tempore haeretici negant asseruandam esse sacratissimam Eucharistiam, quam videmus non sub specie panis tantum, sed etiam sub specie vini olim consueuisse recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait: in nauis portasse nauigantes Christi corpus & sanguinem. Ceterum eadem ratione qua Ecclesia Catholica laicis vsu ademit calicis, eadem quoque ex causa Eucharistiam non nisi sub vna tantum specie, nempe panis, asseruare consuevit. Sed quae reliqua sunt epistolae Chrysostomi, recitemus: Populus in solitudinem migrare, plebsque omnis extra urbem excubare cogebatur: vacuae Fidelibus ecclesiae in tanta solemnitate relictae: plures quam quadra-

DE GRAS-
SATIONE
MILITVM
IN ECCLE-
SIA.

EUCCHARI-
STIA SVB
VTRAQUE
SPECIE OR-
LIM ASSER-
VARI SO-
LITA.
Greg. Dialog.
lib. 3. c. 36.

A quadraginta Episcopi communionis nostrae cum populo frustra & sine causa pulsi. Vlulatus & gemitus, eiulatus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deserta ipsa compleuerant, & planctu cuncta resonabant; nullaque urbis pars huiusce calamitatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnitudo, vt non modo qui patiebantur, verum ipsi quoque qui nihil huiusmodi perpeffi erant, vna nobiscum lamentarentur: neque Catholici modo, sed ipsi quoque haeretici & Iudaei ac Gentiles vices dolerent nostras. Et vti ciuitas per vim in deditionem hostium venisset, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena erant omnia. Porro ista, ignorante piissimo Imperatore, noctis initio, Episcoporum factione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, secum habere prauios non erubescabant. Vbi vero illuxerat dies, ciuitas omnis extra urbem moenia migrarat, sub arboribus & frondibus, veluti dispersae oues, festiuitatem (nempe Paschatis) celebrantes. Hinc iam potestis cetera aestimare. Neque enim fas est omnia prosequi (vt ante iam dixi) neque per singula contingere. Nempe id acerbissimum est, quod tanta incommoda, tot clades finem necdum acceperunt, nullaque spes quietis superest. Verum in dies augetur pestis; factique sumus in derisum multis: immo ridet quidem nullus, quantumlibet perditus sit moribus, sed ploratu prosequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc iniquitatem & facinus execrandum.

Quis vero reliquarum Ecclesiarum perturbationes ac pressuras eloqui possit? Neque enim hic modo inualuit lues, verum ad Orientalem quoque peruenit Ecclesiam. Quemadmodum enim à capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra laeduntur: ita nunc quoque postquam ex hac urbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxere, ceperunt turbae, ac tumultus occupant omnia, & vbique dominantur; omnibusque ferme in locis clerici contra Episcopos insurgunt; populi passim abscissi sunt ab Ecclesiae corpore, partim praecidendi expectantur. Vbiue pestis haec pullulat, & Orbis vniuersus eueritur. Haec igitur omnia cogitantes, domini beatissimi ac reuerendissimi, dignum vestrae constantiae & congruum robur ac studium sumite; & hanc perniciem, quae inualuit Ecclesias, oramus, auertere. Nam si haec inualuerit consuetudo, & licitum fuerit cuique ex adeo remotis partibus alienas provincias, prout voluerit, ingredi, & eicere quoscumque libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignoratis mature cuncta peritura, bellumque saevissimum occupaturum Orbem vniuersum, omnibus lacescentibus iniuicem.

Ne igitur immanis ista confusio cuncta incurrat, & vbique dominetur: scribite, precor, & auctoritate vestra decernite huiusmodi iniqua gesta, nobis absentibus & iudicium non declinantibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profecto & irrita & nulla. Porro qui talia gessere, eos Ecclesiae censurae subicite: nos autem in fontes, neque conuictos, neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesiae nostrae iubere restitui, vt charitate frui & pace cum fratribus nostris consueta possimus. Quod si modo quoque voluerint auctores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuste eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accusatores mei, sedeat incorruptum intemeratumque iudicium: non recuso, non renuo, immo & constanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profecto diluemus, nosque ostendemus innocentes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quae ab eis modo gesta sunt, omni prorsus ratione carent; extra omnem ordinem, omnemque legem & regulam Ecclesiasticam sunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudicii, immo neque apud barbaros ipsos admissum est. Non Scythae, non Sarmatae vnumquam vna ex parte iudicauerunt, absente reo, neque iudicium, sed odium & apertam simultatem declinante, ac mille appellante iudices, & se ipsum innocentem asseruerant, & paratum, praesente Orbe vniuerso, quaeque obiecta diluere, ac se omnibus in fontem declarare. Haec ergo cuncta cogitantes, & à dominis meis reuerendis Episcopis manifestius planiusque cuncta discentes: quod est partium vestrarum munus, studium vestrum & operam & diligentiam, quaeso, inferre dignemini. Ita enim non nobis tantum, sed Ecclesiae quoque vniuersis gratificabimini, & à Deo mercedem accipietis, qui ob Ecclesiarum pacem semper omnia facit. Scripsimus ista & ad Venerium Mediolanensem, & ad Chromatium Aquileiensem Episcopum. Vale in Domino.] haecenus Chrysostomi ad Innocentium Papam litterae.

Subdit autem his haec Theodorus Romanus diaconus: Ad haec rescripsit beatus Innocentius Papa; communióque vtriusque partis admissa, Theophili iudicium cassum atque irritum

irritum esse decreuit, dicens oportere conflare aliam irreprehensibilem Synodum Occidentium & Orientalium sacerdotum, cedentibus Concilio amicis primum, deinde inimicis: neutrarum quippe partium ut plurimum rectum esse iudicium. Paucis post diebus aduenit Petrus quidam Theophili presbyter vnà cum Martyrio Ecclesie Constantinopolitane diacono, ipsius epistolas deferens, & quaedam simul commentariola, in quibus apparebat Ioannem à triginta sex damnatum Episcopis, ex quibus viginouem Ægyptij, septem reliqui ex alijs regionibus erant. Ea commentaria cum legisset Papa Innocentius, comperissetq; neque culpasse graues, neque presentem Ioannem fuisse, neque in faciem reprehensum; infamiam Theophili magis ac magis exhorruit, quod contra absentem ad eum sequam immitemque sententiam euomisset. His igitur à se dimissis cum litteris grauibus temeritatem illius lacessentibus, sese ad orationis studium contulit; indictoque Ecclesie ieiunio, cum lacrymis diuinam precabatur clementiam, ut huiusmodi seditiones & scandala scissuræque tollerentur, & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit autem epistola ista sententia:

Frater Theophile, nos & te & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus, sicuti & in prioribus litteris aperte satis expressimus: & nunc in nostra sententia & voluntate perdurantes, rursus eadem scribimus. Et quotiescumque scripseris, nisi debitum sequatur conueniensque iudicium, propter ea quæ magno cum dedecore sunt gesta, possibile non est nos à Ioannis communionem discedere. Itaque si conscientie confidis, tu quoque iudicio accurre ad Synodum proximè in Christo celebrandam, & illic iuxta Nicæni Concilij canones & decreta contende: alios (ab his scilicet diuersos) Romana non admittit Ecclesia. Quod si obtinueris, euident & irrefragabilis erit ratio tua.] hucusque ad Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chrysofomum dedit litteras, non extant. Ipse quidem affirmat Palladius*, Demetrium Episcopum, vnum ex legatis à Chrysofomomissis, litteras ab Innocentio scriptas vulgasse magno præconio per Orientales Ecclesias. sunt hæc verba Palladij, cum agit de eiusdem Demetrii secundo aduentu Romam: Post istos venit secundò Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat communionem Ecclesie Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana Ecclesia, & quantæ auctoritatis litteræ essent ipsius Romani Pontificis: adeò ut planè significaretur omnibus, illis esse communicandum, quibus cum Romana communicaret Ecclesia, ac proinde Ioanni Chrysofomo inhærendum: id iure quidem; sed vis tyrannica in omne ius fasque infurrexit armata.

Quid verò interea acciderit ipsi Ioanni Chrysofomo Constantinopoli commoranti, in diesq; ad expulsionem suam satellites expectanti, iam videamus. Qui canones hæreticorum in ipsum primum omnium adduxere, quiq; Imperatorem in eundem concitauerunt, impulerunt Augustam, atque milites immiserunt; nefas aggrediuntur horrendum, dum & in necem ipsius sanctissimi viri Ioannis sicarios mercede conducunt. Quomodo autem id factum sit, Sozomenus ita describit: Eadem tempestate, vir quidam demonis agitur, seu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad cædem Ioannis instructus, sed facinus nondum aggressus, deprehenditur; & à multitudine, tamquam pretio ad faciendas insidias conductus esset, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, missis aliquot Episcopis secum versantibus, liberauit, antequam supplicio afficeretur.

Postea verò & Elpidij presbyteri (qui quidem diaconi manifestus hostis erat) seruus in Episcopales aedes effuso cursu irrupit. Eum agnitus quidam ex iis qui fortè aderant, è cursu remoratus est, & causam cursus inquisiuit. Ille verò nihil respondens, confestim cullelo hominem pungit, & post eum etiam alterum, qui ad huius cædem exclamauerat, quinetiam præter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui aderant, conuersus aufugit. & cum hi qui eum persequerentur, eos qui proculerant, adhortarentur ut fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens lotus progrediebatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percussus mortuus extenditur. Tandem verò cum à multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehensus esset, adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hostium Ioannis insidias, tum hunc ipsum homicidam, tum & huius facinoris instigatores contestati, supplicio afficiendos esse, vociferantur. Itaque Hyparchus, ut iram populi mitigaret, illum tantum supplicio affecturus accipit.] ceterum ab aduersariis Ioannis fuisse liberatum, testatur Palladius, dum ita ait: Elpidij

* Pallad. in dialog.

A pidij presbyteri famulus, quinquaginta (ut aiunt) numismatibus, ut Ioannem dolo interficeret, mercede conductus, deprehensusque qui tres haberet gladios, eos qui se deprehenderent, septem singulatim percussit: ex his quatuor continuo sepulti sunt; tres diutissime curati, sanati sunt, homicida illo absoluto.] hæc Palladius. subdit verò Sozomenus: Ex eo tempore Ioannem custodierunt qui in populo feruentiores erant, noctu iuxta & interdium vicissim domum Episcopalem circumfidentes.] hæc ipse. At quæ ista paulo post secuta sint, Palladius ita narrat:

Completa verò Quinquagesima, post diuinum diem ingressi Acacius & Seuerianus Antiochusque atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu à Deo nobis datus es, nemini subditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli esse presbyteris mitior, & Episcopis sanctior. Diximus tibi, presentibus omnibus: Super caput nostrum sit Ioannis depositio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium nostrum. Iudaicis sanè & verbis & rebus persuadentes Regi. Misso itaque Rex Patricio Notario suo, ista Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus damnationem tuam super caput suum posuerunt. Te ipsum ergo commendans Deo, ecclesia egredere. Ita Episcopus Ioannes post apertam nihilque obumbratam iussionem Episcopio discedens vnà cum Episcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo ecclesie congregiamur. lætus quidem de se, sed de populi mærore & afflictione subtristis. Protinus quidam ex primariis ciuitatis vir fidelis Ioanni significat: Quoniam Lucius vir audax, & facie impudens, paratus est in laacro publico cum militibus suis, si fortè contradicas aut differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Festina clam egredi, ne in tuum auxilium confluentis populus bellum cum militibus conferat.

Tum verò Ioannes osculatus cum lacrymis ex Episcopis quosdam (ceteros enim osculari non sinebat ingens miserationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario, dicens: Manete hic interim, ut profectus modicum requiescam. Ingressus autem Baptisterium, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vnà cum Pentadia & Procula diaconissis, Saluinam quoque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat (clarissima erant hæc femina nobilitate & virtute præstantissima, de quibus superius pluribus dictum est) dixitq; eis: Venite huc filie, audite me. Quæ de me sunt (ut video) finem habent: cursum meum consummaui, neque ultra fortè videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis solitam benevolentiam deserat: & quicumque non sponte fuerit ordinatus, neque id vilo quæsierit ambitu, de consensu omnium, ei caput vestrum inclinate, ut Ioanni, per omnia: non enim esse Ecclesia sine Episcopo potest. Atque ita miseremini mei, & in orationibus vestris semper memineritis mei. Ad hæc illæ profusæ cum gemitu & eiulatu ante sacra eius vestigia volutabantur. Tunc ille cuidam ex honestioribus presbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne multitudinem perturbent. Sic ergo impeditæ modicum, locum illi dedere abeundi.

Ita demum egressus est ad Orientalem partem (nihil enim apud illum Occidentale erat) iumentum, cui sedere consueuerat, stare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium erat; ut ita ab se amoueret populos, ea ex parte eum profecturum præstolantes. Egressus est cum illo Angelus quoque ecclesie, ipsius solitudinem non ferens, quam principatus mali atque potestates effecerant, theatri facie profecto rebus imposita. Erat enim theatri in morem clamor & impiorum lasciuientium sibilus, dum eos culparent omnes, & Iudæi ipsi atque Gentiles exhorrescerent. Nam velut in carcere, plagæ illic ac viscerum cruciatus à militibus inferebantur, deficientibus omnibus animæ viribus, tum ob magistri amissionem, tum ob blasphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum solet esse remissio; ibi sanguinis erat effusio.] Quam autem cello animo fuerit ista perferens Ioannes, testis quidem est epistola ab ipso paulo post ad Cyriacum data, qua etiam quæ hoc tempore suæ fuerint cogitationes, his verbis significat: Etenim ego cum è ciuitate fugerem, nihil horum curabam, sed dicebam intra memetipsum: Si quidem vult me Regina exulem; agat in exilium: Domini est terra, & plenitudo eius. Et si vult secare; secet: idem passus est Isaias, subscribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionæ recordabor. Si vult in caminum iniicere: idem passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obicere; obiciat: Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum habeo primum martyrem socium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo socium Ioannem Baptistam. Et si substantiam auferre; auferat: Nudus exiui de utero matris meæ, & nudus re-

INNOCENTII PAPAE AD THEOPHILUM.

QUID INNOCENTII PAPAE AD THEOPHILUM.

Pallad. in dialog. SICARIUS IOANNIS CHRYSOSTOMVM IMMITTENTVR.

Sozom. lib. 8. c. 21.

DE SICARIO ELPIDII FAMULO.

Pallad. in dialog.

Sozom. lib. 8. c. 22.

Pallad. in dialog.

IOANNES IUBETVR RECEDERE.

SALVAT SVOS IOANNES DISCESSVRVS.

IO. CHRYSOSTOMVS RECDIT AB ECCLESIA.

Chrysof. ep. 3. ad Cyriac. tom. 5.

IOANNIS INTERPVDVS ANIMVS 4 Job 1.

^a Prouerb. 28. **A** dus reuertar illuc, &c.] ita planè contigit ei iuxta illud diuinum oraculum: Iustus confidit ut leo.] Quid autem post Ioannis egressum acciderit Constantinopoli de basilicæ incendio, Palladius ita subdit:

CONFLA-
G RATIO
ECCLESIAE.

Post ineffabiles illas tenebras, immensamque caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes sedere consueuerat, & velut medio in corpore positum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente profiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem ubi non inuenit, sedem totam depalcebat, ac speciem arboris præferens, & per catenas in sublime se porrigens, ad tectum vsque serpebat, atque viperæ in morem, ventre exeso, in dorsa tectorum ecclesiæ ferebatur, Deo mercedem iniustitiæ iam hinc veluti destinatam huius auctoribus sceleris pœnam reddente; ad eorum correptionem esse emendationem, qui ex huiusmodi prodigiorum facie corripere nesciunt: neque ob id solum, verum ut esset feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de ecclesia, cum senatus quoque **B** ipsius sedem è regione licet ecclesiæ sitam, multis tamen disunctam passibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis instar, per medium innoxie transfiliens, attigerit, atque violauerit, non prius partem ecclesiæ propinquam, ne huiusmodi casum propinquitati adscribamus, sed partem aulae regiae proximam, ut miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidisses inter duos ignium montes vulgus innocuum ad sua ministeria pertransire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Austrinis flatibus concitatum, veluti conditio quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus, soli que pepercit ædiculæ, in qua factorum vasorum multitudo fuerat condita, non auri & argenti materiam reueritus, sed ne obtrektoribus præberet mendacij locum, ut sanctum insimulare virum possent, quod pretiosæ suppellectilis aliquid asportasset. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit; eorum ferme inuidiam inquirens, qui id scelus admiserant, ad insaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob asportata pretiosa quæque, ecclesia eiecitur autumat. Nulla ignis illo impetu animæ amissio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum sordes illic sceleratè conuersantium vis illa incendij diluebat; ab hora sexta vsque ad nonam igne dominante, ita tribus horis tanti operis moles absumpta est.] hæc de incendio ex Palladio, cunctarum rerum præsentis inspectore.

Contigit autem eiusmodi incendium eodem planè tempore, quo egressus est Ioannes ab ecclesia in exilium deportandus: prodigiosum quidem fuisse & haud humana opera excitatum, post Palladium Marcellinus & complures^b alij affirmarunt. Porro ea de re conflictatum est inter vtramque partem, altera alteri illud contentiosè impingente. De quibus controuersis ita Sozomenus^c: Huius (inquit) rei causam sibi vicissim ac mutuo impingebant. **D** Atque hostes quidem Ioannis, eius fautores insimulabant, ideo hoc fecisse, quod ob Synodi suffragium indignarentur. Hi verò, se calumniis illorum circumueniri, aiebant, & ab illis ipsorum facta sibi imputari, qui se vnà cum ecclesia ipsa exurere voluerint.] quippe quod (ut idem ait) qui intus erant, clausis ianuis, diu obnisi fuerant, ne aduersarij ingrederentur. Tribuit id ipsum Socrates^d Ioannis fautoribus: credidit hoc itidem Zosimus publica quadam fama sparsum ex habitis de Ioannis sectatoribus publicis quaestionibus, cum de incendiariis exactissima quaestio haberetur. Sed quod nemo inuentus sit, qui de perpetrato scelere vel leuissimam suspicionem fecerit: planè ad alios profus, si non ad miraculum ob numen offensum, pertinere perpetratum facinus docuere. At cum in eodem incendio plura sit considerare miracula, de primo dubitandum non esse videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio ecclesiæ situm, ubi concionari Ioannes solebat, ubi frequentissimus populus **E** aderat, secretò absque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorsum in terra sito amboque, in quo Ioannes concionari consueuerat, conflagrante, tam citò in sublime, ut nemo prohibere valuerit, elati sunt flammarum globi, ut altissimæ basilicæ tectum peruaserint? Vel rursus (quod omnes admirati sunt) quænam tanta potentia, ut interstitio plateæ sepositas Senatus ædes, idem pertingendi & absumendi habuerit incendium facultatem? Hæc quidem quisque considerans priuatis affectibus liber, non puto hominis studio, sed diuino illud adscripturum esse prodigio. At Zosimus^e Ethnicus sicut deplorat tunc in Senatoria domo incensa simulacra Musarum, quæ Helicone illuc translata sub Constantino fuerant; ita mirificè exultauit de simulacris Iouis atque Mineræ pro foribus positis absque læsione repertis, multa delirans. De quaestionibus autem à Præfectis eiusdem incendij causa dirè habitis, paulo inferius dicturi sumus.

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, planè illud accidit, quod Dominus dixerat^a: Percutiam pastorem, & dispergentur oves.] ad mare aliis (ut ait Sozomenus^b) properantibus, profecuturis Ioannis vestigia, tamquam eum intercepturis; aliis fugam ex timore ingruentis militiæ arripientibus. De Episcopis verò eidem Ioanni fauentibus ista Palladius^c: Episcopi partim quidem inclusi tenebantur, partim trahebantur ad custodias, partim etiam delitescabant. Ioannes autem vnà cum Cyriaco & Eulifio à Præfecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur, non sine comminatione supplicij, quod ecclesia fuisset incensa. Postea verò Cyriacus & Eulifius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimissi sunt. Ioannes verò beatissimus ad reliquam fiduciam postremum hoc addidit constantiæ documentum, scribens illis in hunc modum: Etsi in aliis locus respondendi mihi datus non est: vel saltem in facto ecclesiæ audiam, si quid (ut dicitis) auctor incendij fui. Ne in **B** hoc quidem auditus, à militibus in Armeniæ oppidum remotissimum ducitur, ut ab Isauris, qui noctu & interdum illud obsidebant, necaretur: Cucufus id appellatur.] sed de migratione Cucufum postea.

Hæc quidem gesta esse hoc anno sub Consulatu sexto Honorij Augusti & Aristeneri, Socrates^d auctor est. Sed quoniam hæc omnia à Marcellino sub anni superioris Consulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem, ex eo etiam id exploratissimum redditur, quod de Arsacio Ioannis successore iam creato habetur mentio in rescripto Imperatoris Arcadij dato^e hoc anno sub huius anni Consulibus, decimoquarto Kal. Decembris, aded ut non potuerit subrogatus esse anno superiori: nam cum Palladius^f eum sedisse dicat annum vnum & menses tantum duos, ad dictum tempus anni huius minimè potuit peruenisse. vnde & dicimus, affirmare necesse est, hoc anno depositum S. Ioannem **C** Chrysostomum, in locumque eius subrogatum esse Arsacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehensibili planè accidit, ut in locum eloquentissimi viri succederet homo penitus infantissimus, decrepatus senex, & spiritualis exercitationis ignarus: talem planè fuisse ferunt Arsacium. Accidit nunc idem, quod antè sub Theodosio Maiore itidem Constantinopoli euenisse vidimus, nempe in sedem Magni Gregorij cognomèto Theologi suffectum fuisse hominem catechumenum, sacrorum dogmatum penitus imperitum, eundemque eiusdem Arsacij germanum. Sicque duos amplissimos viros, quorum numquam pares visa est Catholica Ecclesia habuisse, tales post se & ab se longè dissimiles consecutos esse Episcopos successores.

At quod ad Arsacij electionem pertinet; maturè quidem Ioannis aduersarij eam perficere conati sunt, quo omnem spem auferrent eidem Ioanni, atque eius sectatoribus, denuo fore **D** amplius in sedem restituendum, longèque aliter euenturum sciret atque antea contigisset. Sicque cum de substituendo aliquem in locum eius ab aduersariis solerti studio agitur; itur in eam sententiam, ut Arsacius eius Ecclesiæ presbyter eligeretur Constantinopolitanæ sedis Antistes: de quo ista Palladius^g: Arsacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati disertique substituitur loco: homo, quem pisces facundia, & cantu ^h ranæ superarent (interdum enim & actio loquitur, maxime cum bona & honesta fuerit) qui cum anno vno & duobus mensibus vixisset, mortuus est: ipsa Dei Euangelia in fine vitæ contestatus, se fratri Nectario sub iureiurando fuisse pollicitum, numquam ordinationem Episcopatus admitturum, cum illi exprobraret quod nolisset Tarsenti Ecclesiæ præfici. Fuit illi periturij causa primum quidem vanitas sua, per quam despondebat sibi, ut sic dicam, uxorem fratris sui: deinde confusio quoque, cum frater suus hac de re quodammodo propheticè illum arguisset.] hæc de Arsacio Palladius.

Vix credi potest, quanto mærore affecti sint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chrysostomi studiosi, cum viderent adeò disparem in sede eius sedere Antistitem: quod quidem intolerabile planè visum est cum ceteris omnibus, tum magnæ illi Olympiadi; cuius consolandi causa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epistolas dedit, in quarum ⁱ priori inter alia (quod ad hæc spectat) sic ait^h: Quid autem eo nomine perturbatione afficeris, animumque deiicis, quod ille eiecitur sit, ille contra introductus? Christus in Cruce agebaturⁱ, ac Barrabas latro, poscebatur; atque corruptum vulgus ficarium potius, quam salutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conseruandum esse clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & posteriori epistola^j eadem refricans, addit: Cum ad te (inquit) allatum fuerit, Ecclesiarum aliam pessumisse, aliâ tempestate iactari, aliam sæuis fluctibus obrui, alias etiam grauissimis cladibus affici, quippe quæ vel partim lupum pro pastore, vel

^b Lea in *entomio* de reb. Ioan. Chrysost. *Metaphr. in Vit. Ica. & alij. Sozom. lib. 3. cap. 22.*

DE CAUSA INCENDII DIVERSORUM SENTENTIAE. *d* Socrat. lib. 6. cap. 16.

^e Zosim. lib. 5.

^a Marc. 14. ^b Sozom. lib. 8. cap. 22.

^c Pallad. dialog. IOANNIS CHRYSOSTOMI DEPORTATIO.

^d Socrat. lib. 6. c. 16. DE TEMPORE POSTERIORIS EXILII IOANNIS CHRYSOST. *ei. 16. de his quæ pro relig. cõd. Cod. Theod. f* Pallad. dialog.

ARSACIUS CREATUR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

^g Pallad. in dialog. ^h actu

MÆROR PIORVM CB ARSACIUM SVBSTITVTVM.

ⁱ Chryf. ep. 1.

^j Math. 27.

^k Chryf. ep. 2.

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
404. 3. 10.

re, vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas quidem A licet (neque enim hæc sine doloris sensu ferre oportet) verum ita doleas, vt dolori modum imponas.] hæc ipse.

LVCTVS CI-
VIVM CON-
STANTINO-
POLITANO-
RVN.

Porro ordinato Arfacio, videre erat pastorem, seu dicam mercenarium, immo æquius fu- rem ascendente aliunde in ouile ouium, ab omnibus deseri, agere solitarium, ac sine po- pulo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Augusti & Augustæ satellites, aliique pauci ex clero vel populo Ioannis aduersarij in ecclesia cum illo coirent; scenæ potiùs ac fictæ fabulæ reddebat ea res speciem, quàm Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu con- gregati. Quod si interdum magno fastu, cum sæculari apparitura anteambulonibus præun- tibus, Arfacius per vrbs vias perambulet; auerso vultu alij eum inspicere, terga vertere alij, ne conspicerent, voce verò omnes eum execrari, atque penitus abominari, Ioannis verò nomen commemorare, gemitibusque inuocare non cessabant. Ioannes vnus in ore, in B votis & expectatione cunctis erat: hunc suspiriis ac fletibus compellabant. Iugis & dulcis memoria eius charitatis, qua oues sibi creditas diuino iugiter pascebat eloquio. Et qui peri- tiores & diuinarum Scripturarum scientia aliqua imbuti essent, ex Hieremiæ Threnis op- portunè aliquid lugubre occinere non desinebant, atque illud frequentius ingeminare ge- mentes: Cecidit corona capitis nostri: propterea mæstum factum est cor nostrum: ideo con- tenebrati sunt oculi nostri.]

a Thren. 5.

IOANNIS
NOMEN AB
OMNIBVS
PIIS INVI-
TA EVDQ-
XIA PRÆ-
DICATVR.

Sed hæc haud diu permessa sunt publicè ferri, & ore libero iactari. Fecit enim sæuitia magistratuum, vt grassantibus per vrbs vbiq; militibus, hos cædentibus, illos in carce- rem trahentibus, omnibus verò minas acerbissimas inferentibus; iam vel nomine tenus re- coluisse Ioannem, loco magni criminis esset. Videre erat miserabile vbiq; spectaculum, duci ad tribunal Episcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hostibus captas clarissimas fe- minas, opificeque quos sciebant Ioannis esse studiosos, & communionem Arfacij execrari: facies vrbs mærens, omniq; ex parte lugubris, non secus ac si dedita esset in manus ho- stium. Nam cum non communicantes cum Arfacio, perduelles haberentur Imperij: hi om- nes veluti maiestatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit Eudoxiæ animus Ioannis expulsionem & exilio: astuabat furore, fremebat spiritu: cum quem Cucufum relegari mandarat, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori gloria ferri per vrbs ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui post se triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iustitiam persecutionem pati, sponteque ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes à quibus vincti perducebantur, sum- mam in his singulis præferentes animi constantiam; rediisse dicentes, magna inuidia per- secutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparandi coronas, ad quas lucrandas tam D opportuna bene vrendum esse dicebant occasione, quàm maiores magno pretio redemif- sent. Quidnam faceret debilis, languens, & eneruata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter angustias. Si feriat, perpetua feritur infamia, indelebiliq; macula perse- cutionis aspergitur: quod sæuire in Christianos, idem sit atque Neronem repræsentare. Si parcat, victam se ab aduersariis erubescat, quos iam vicisse putabat. Sed quod animus, quem semel praua infecit affectio, in id quod deterius est, propensior esse soleat: solutis om- nibus immo ruptis rationis habenis, furore percitus fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo omnes ad communicandum Arfacio vi metuque perducatur, abstrahatque omnes à communicatione Ioannis, quos opprobrij causa, non Chri- stianos, sed Ioannitas nuncupat; quos veluti sacrilegos, notatos infamia, perinde ac mon- strum exhorrescit.

QVID PAS-
SI EXTER-
NI EPISCO-
PI IN SVIS
ECCLESIIIS.
b Pallad. dia-
log.

At nequaquam angustia vnus vrbs, licet amplissimæ, finibus tanta crudelitas arctabatur, sed longè latèque per totum Orientem furentius grassabatur. Quidnam autem inhumani- tatis in alios absentes Episcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exer- cuerint, Palladius subdit his verbis: In tantam verò acerbitalis insaniam Episcopi om- nes de communionem Theophili per totum Orientem (sicut monachus rediens retulit) de- uenerunt, vt ex his plerique non modò debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocys ciuitatibus pellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsenses, & Antiochenus, & Cæsariensis, & ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita ef- ferantes, vt ne laicos quidem eos hospitio excipere cupientes permitterent, sicut in epi- stolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes.] & post hæc: Laudabat

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
404. 3. 10.

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnum ostendissent miserationis affectum; & in primis Theodorum Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumque Colonæ, qui quadragesimum in Episcopatu agebat an- num (ad quem extant epistola Gregorij Nazianzenis officij plena) & Serapionem Ostraciæ quadragesimum & quintum annum in pastoralis officio prætergressum.] Sic vides, paucis exceptis, à reliquis improbum esse conflatum schisma, vt ne ad laicam quidem commu- nationem acciperent eos, quos scirent Ioannis Chrysostomi, tanti Patris studiosos: hos enim quasi à Catholica Ecclesia alienos, Ioannitas improprij causa dictos, execrabantur; vt per eos non steterit, quo minùs vniuersa toto Orbe diffusa Ecclesia fuerit nefario schismate vbi- que conscissa.

At parum fuit ipsos horum exhorruisse consortium, quinetiam ad mortem vsque, cum B licuit, iidem eos fuerunt infecuti: declararunt id quidem Constantinopoli, vbi pro arbitrio magistratuum Officiis, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam au- tem aduersus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæ- stiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis planè, lector, sub Christiano, eodemque Ca- tholico Imperatore, pristina aduersus pios esse reuocata martyria. Præterisse hæc silentio Socrates^a voluit, vbi post incendium recensitum, hæc addit: Quibus autem incommodis^b Optatus vrbs Constantinopolis Præfectus, religionis professione Gentilis, & propterea Christianis infestus, Ioannis amicos affecerit, & quàm grauias supplicia quampluribus illo- rum irrogarit, silentio prætereundum censeo.] exhorruit planè homo quantumlibet No- uatianæ sectæ errore à nobis diuisus, ad eò crudelia in Catholicos per magistratus exhibita cruciamenta recensere. Sozomenus verò vnus Eutropij tantum meminit, atque paucis C quidem his verbis:

DIRAE
QVAESTIO-
NES OB IN-
CENDIVM
HABITAE.

^a Socrat. lib. 6.
cap. 16.

^b Sozom. lib. 8.
cap. 24.
EVTROPIE
MARTY-
RIVM.

^c Pallad. in
dialog.

Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui templo ignem iniecerint: quamuis illi & loris & fustibus & vngulis latera genæque discerperentur; quam- uis insuper faces ardentes corpore sustineret, & quidem iuuenis & tenellæ cutis existens: ni- hil tamen se scire confessus est. Qui quidem post ea tormenta includitur in carcerem, in quo non multo post moritur.] hæc ipse, multa de eo præteriens, quæ ex Palladio^c reddenda pu- ramus, ait enim: Eutropius beatissimus, virgo purus, cantor, cæsus, & latera & frontem vs- que ad eò sectus, vt supercilia quoque vellerentur; lapidibus postremò ad latera, ossibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quoque nocte, clam ab his qui hoc ege- rant, sacerdotalis ordinis viris sepelitur, Deo illius morti dignum testimonium perhibente, quòd passionem Redemptoris esset imitatus: audita enim psallentium cælitum vox Angeli- cas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, reddita Ecclesiæ pace, non Con- stantinopolitanæ tatum Ecclesiæ, sed toto Christiano Orbi anniuersaria memoria celebran- dus, publicis Ecclesiæ adnotatus est tabulis^d, vnà cum Tigrio presbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo ista^e Sozomenus: Eadem occasione etiam Tigrius presbyter ve- stibus exutus, flagris in tergum cæsus, manibus ac pedibus vinctus, & extensus, membris dis- solutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunuchus, sed non à natiuitate.] Ceterum ad eò vehemens ista fuit de incendiariis inquisitio, vt etiam clarissimæ femine ea de causa addu- ctæ fuerint in quæstionem, vt inter alias nobilissimæ Olympias & Pentadia diaconis, de quibus paulo post dicturi sumus.

^d Mart. Rom.
12. Ianuar.
^e Sozom. lib. 8.
cap. 24.
TIGRII
PRESBYTE-
RI MAR-
TYRIVM.

Ne autem quæstiones ob incendium vterius grassarentur, Studius Præfectus Prætorio intercessisse videtur apud Imperatorem, vt ab ipso datum ad eum rescriptum significare vi- E detur, quod sic se habet:

INQUISITIO
INCENDIA-
RIORVM
COHIBITA.
f. l. 37. de Epi-
scop. & cler.
Cod. Theod.
EPISCOPI
ET CLERI-
CI PERE-
GRINI EX-
PVLSI.
^g obseruandos

Quoniam personæ ad inquisitionem perpetrati incendij (vt tui culminis suggestio patefe- cit) nequeunt inueniri: clericos custodia relaxamus; ita vt nauibus impositi, ad lares pro- prios reuertantur. Nec proscriptionis periculo domus careant, quas Episcopos vel clericos peregrinos post publicationem edictorum & nostræ serenitatis affatus probabitur suscepisse. Pari forma seruanda, si quæ domus ciues clericos noua & tumultuosa conuenticula extra ecclesiam celebrantes susceperint. Ad obseruandos^g siquidem seditionis aditus, id nostro sedit arbitrio, vt omnes Episcopi & clerici peregrini ab hac sacratissima vrbe pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Constantinopoli, Honorio sextum & Aristeneto Consulibus.] Paulo post autem, nempe sequenti mense, idem Imperator ad eundem Præfectum Prætorio pro stabilienda quoque pace (vt sibi videbatur) de cohibendis seruis à conuenticu- lis ista rescripsit:

^g s. de his qui
pro relig. con-
tend. Cod. Th.

Si quis

Si quis seruos in hac sacratissima vrbe possideat, eos à tumultuosis conuenticulis faciat A temperare: sciens se pro singulis seruis, qui interesse conuentibus interdictis fuerint comprehensi, trium librarum auri dispendio feriendum, seruis videlicet puniendis.] subdit & de collegiis opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam in nummulariis, ceterisque huius almæ vrbis Corporibus volumus sub pœna grauiore seruari: vt vnumquodque Corpus pro his qui de suo numero conuentus celebrare illicitos detegerentur, ad quinquaginta pondo auri solutionem multæ nomine adstringatur. Dat. tertio Idus Septembris, Constantinopoli, Honorio A. sextum & Aristeneto Conss.] Sed mense Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutythianum rescripsit* de his quæ foris agenda essent. Quod enim qui prohibiti erant seorsum conuenire Constantinopoli, iidem extra urbem in prouinciis, eos qui Theophili communicationis erant & Arfacij auersantes, in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chrysostomi aduersarios: aduersus B eos hæc idem Arcadius Imperator rescripsit:

ADVERSVS
ET COLLE-
GIA SAN-
CITAS POE-
NAE.

a. l. 6. de his qui
pro relig. cõted.
Cod. Theod.

QVORVM
COMMVNIO
COMPRO-
BETVR.

Rectores prouinciarum moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Ortho- xorum religione suffulti, spretis sacrosanctis ecclesiis, aliò conuenire conantur: His qui ab Ar- facij, Theophili, Porphyrij reuerendissimorum sacræ legis Antistitum communione dissen- tiunt, ab Ecclesia proculdubio repellendis. Dat. xiiii. Kal. Decembris, Constantinopoli, Honorio A. VI. & Aristeneto Conss.]

Quisnam autem fuerit Porphyrius iste, cuius communicatio commendatur, iam dicen- dum est. Fuit iste Antiochenus Episcopus, hoc anno, quo Ioannes Chrysostomus in Arme- niam deportatur, in locum Flauiani subrogatus. Hoc nempe anno defunctum esse Flauia- num, cum sedisset annos vigintres, auctor est Palladius^b, dum agit de subrogatione Porphy- rij. At qualis hic fuerit, suis idem auctor pingit coloribus, cum hæc ait: Porphyrius iste in C Ecclesia diutius versatus, & diaconi & sacerdotis perfunctus officio est: sed planè nihil ha- buit in moribus grauitatis, & in nullo vquam Ecclesiæ spiritualiter contulit. Ceterum vi- cinis & religiosis Episcopis infestus iugiter, quòd ex maxima esset ciuitate, & amicos habe- ret Principes, iudicia intrabat, honestisque ordinationibus insidias tendens, morum astu, versutiaque tempestiue Episcopis subrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues or- dinationes ac nouas trahens.] & paulo post: Castimonie itaque & aduersus carnis volupta- tes continentie inimicus est, non secus ac vultur vnguenti; aded vt etiam Sodomitico cri- mini obnoxium fama vulgauerit.] & inferius: Magorum & aurigarum, & eorum qui ve- teres fabulas in honesto motu & obuerso crure præferrent, principem ac socium esse. Magis namque opem ferre, atque amicè congregari, vsque aded non declinauit, vt etiam in commen- tariis variorum magistratum hoc illi crimini datum sit.] ac deinde: Aiunt illum præter ce- D tera scelera, sacra quoque vasa post ordinationem suam conlasse, Principibusque largitum aurum: vt planè perspicuum sit, eum non ratione, sed tyrannide obtinuisse eos, qui infelici forte sibi sunt subditi.

b Pallad. in
dialog.

PORPHYRII
PRESBYTE-
RI ANTIO-
CHENI
PROBROSA
VITA.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extortis actus, Flauianus quoque Antiochenus Episcopus migravit ad Christum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Constans- tium diaconum coniecisse oculos, virisque & mulieres ex eo pendere, qui à teneris (vt aiunt) vnguiculis seruierat Ecclesiæ, vir (iuxta historiam Iudicum) ambidexter; quippe quæ puta- batur illius læua, dextram aliorum facile superabat. Fuerat enim is primùm ab epistolis: quo munere perfunctus absque turpis lucri suspitione vlla, lector deinde, ac postmodum diaconus est ordinatus.] ac rursum inferius: Est quippe Constantius ipse supra ceteros mitis actu, ac contemplatione singularis, celeriter conspicatur omnia, magna cum grauitate exercet, sa- E piens, strenuus, misericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iustus, ad iniurias patiens, in per- suadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiuniis sæpius ad vesperam vsque persistit, honesta- tem ipsa facie præferens, seuerus aspectu, maturus incessu, virgo purissimus, & qui florem & gratiam vultus in ipsis quoque infirmitatibus seruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecu- niis hoc modo fugandum curat.

CONSTAN-
TII DIACO-
NI ANTIO-
CHENI VI-
TA LAVDA-
TA.

* Cassium
PORPHY-
RIUS INVA-
DIT SEDEM
ANTIOCHE-
NAM.

Scriptis ad Principes: eumque vt nouarum rerum & seditionis auctorem, obtinuit in Casum* exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibi- que seruatus est. Ipse verò Porphyrius Cyriacum & Diophantum presbyteros & cler- icos ceteros vexans, obseruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad suburbana procederet. (erant secum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen) Agebatur tunc celebritas Gentilium, insignis certaminibus Herculis, quæ Olympia ap- pellant,

A pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina spectanda properabant. In hac solitudine ciuitatis ecclesiam Porphyrius vnà cum memoratis Episcopis & clericis paucis irrupens, ordinatur clam, ianuis clausis, aded raptim, vt metu ne depre- henderentur, nec orationem quidem perficere quiverint. Huiusmodi quippe adulterij natu- ra gignit & facit. Porro Seuerianus & socij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, hu- manum quidem effugientes metum, sed diuinam planè indignationem diuini timoris igna- ri incurrentes.

Vbi verò soluto spectaculo, populisque in urbem regressis, quid factum fuisset, annuncia- tum est: summo dolore concitati, die illa (quòd iam in vesperam declinasset) quieuerunt. In crastinum verò, accepta tam immani clade, confluxere simul omnes, ignem ac stipulam fe- rentes, vt Porphyrium vnà cum domo eius incenderent. At verò Porphyrius non ignorans B quàm esset exosus omnibus, relicto Deo, sese ad ducem exercitus contulit: implensque illi manus, contra Saluatoris discipulos in aciem ducit auersum ab Isauricis bellis. Atque Isauri quidem ferocissimi Rœssum Seleuciamque vastabant: Porphyrius verò & Valentinus Co- mes cum exercitu Ecclesiam Catholicam prædabantur, Crucis signum venerabile, quod illi- ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus suis conculcantes. Modicum fluxe- rat tempus, cum ille ad exercitum sollicitè mittit, agitque apud ducem, vt suus quidem senex atrox peruersisque moribus nocturnis præficeretur excubiis, vt licentiùs bonos quosque ac fideles vexans caperet ciuitatem, alius profectò Nero, cuius & mores imitari studebat. Non enim nouit ille persuadere dictione, sed summa vi & iniquitate vexare: qui Deo minimè placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, sed serpentis implere ventrem su- pra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inuiti populi, metuque verberum videntur C ad ecclesiam, re autem vera vitam suam exectantes, à Deo patientie suæ præmia se perce- pturos sperant.] & inferius: Clerus itaque Antiochenæ Ecclesiæ insignior occultè conue- niens, ne ipsis quidem ecclesiæ parietibus propinquat: vnà & illustrium matronarum multi- tudo clam conuenit, &c.] Porro huic adulterino nec legitime electo Episcopo Innocentium Romanum Pontificem numquam communicare voluisse, Theodorus diaconus apud eum- dem Palladium fidem facit.

PORPHY-
RIUS ARMIS
DEFENDIT
ARREPTAM
SEDEM.

Sed (proh pudor!) sic à prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Episcopis sedu- citur Arcadius Imperator, vt cui nec sanior pars eleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepisset, aded fœdatum moribus, corru- ptum turpitudinibus, omni que ex parte inquinatum senem, hunc ipsum, tamquam Ori- entalis columnam Ecclesiæ, publica edita sanctione, quam nuper retulimus, celebravit. Sed & D aliam superaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Ecclesiæ diaconus apud Palladium recitat, quæ sic se habet*:

Si quis non communicat Theophilo, Arfacio, & Porphyrio: hic Episcopatu quidem arcea- tur: amittat verò, si quam videtur habere substantiam pecuniarum, siue prædiorum.] ita edi- ctum, cuius exemplar Romam allatum est à Cyriaco Episcopo, vt paulo post dicturi sumus. Quarum vigore legum in Orientali Ecclesia vbique gentium Episcoporum proscripto facta est. Testatur & idem Theodorus, edictum insuper promulgatū fuisse aduersus eos qui cleri- cum vel Episcopum occultassent, quod suo loco descripsimus.

* Pallad. dia-
log. l. 6. de
his qui pro re-
lig. contend.
Cod. Theod.
PORPHYRII
COMMVNIO
IMP. EDI-
CTO COM-
MENDATA.

Quot autem quantaque harum vigore legum fuerint immania scelera perpetrata, quis digne pratione assequi se posse confidat? Præter illa enim quæ superius enarrata sunt, quæ- nam passi sint Constantinopoli, qui cum Arfacio communicare renuerunt, Sozomenus ita E docet^b: Etenim cum vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare ac precari, tu- tum non esse arbitrarentur, ob id quòd his intermixti semper essent Ioannis hostes, ac pro- inde (vt dictum est) seorsum in extremis vrbis recessibus congregarentur: ad Imperatorem rei cognitio refertur. Iussus igitur cohortium dux vnà cum militibus in congregatos impe- rum facere, multitudinem ipsam fustibus ac saxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manife- stius ac propensius Ioannis partes agebant, in vincula coniecit. Hic autem (vt fieri consuevit, vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu suo per vim spoliant: & alij moni- lia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipsis auriculis in aures detrahunt.] contigerunt hæc post creationem Arfacij, haud planè dissimilia illis, quæ, sedente adhuc Ioanne, iidem milites perpetrarunt aduersus neophytos in albis adhuc agentes. Sed subdit Sozomenus:

GRASSATIO
FACTA A
MILITIBVS
IN IOAN-
NIS STU-
DIOSOS.
b Sozom. lib. 8.
c. 23.

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per urbem accidisset: tamen ne sic qui- dem

dem de amore erga Ioannem concepto remiserunt. Itaque ad ecclesiam publicam non amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibusdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio sibi ipsis iniuncto, ciuitate excefferunt, cum alij multi viri honesti ac mulieres probæ, tum etiam Nicerate Bithyna apud Nicomedienses inter nobiles genere illustris, ac perenni virginitate præstantiæque vitæ celebris. Modestissimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cum & moribus & verbis & vitæ genere concinna fuerit, ac res diuinas vsque ad mortem humanis præposuerit, ac tum fortitudine, tum prudentia aduersus impendentes aduersarum rerum casus sustinendos sese corroborarit: aded vt neque amplissimis bonis iniuste spoliata stomacharetur: & ex paucis quæ reliqua erant, prudentissima dispensationis ratione, & quidem ad senium prouecta, tum ipsa cum familiaribus ea quæ necessaria erant haberet, tum aliis largiter suppeditaret. Quin & pro humanitatis alacritate rerum honestarum studiosa existens, omnis generis remedia præparabat in pauperum ægrotantium vsum, quibus ex amicis suis sanè multis frequenter opem tulit, nihil adiuuantibus eos medicis consuētis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque vt summam dicam, inter nostræ memoriæ feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quæ ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam virtutem conscenderit. Sed hæc quidem tamen talis esset, vulgus tamen latuit: siquidem ob modestiam ingenij ac sapientiæ studium perpetuò latere voluit: ita vt neque ipsa studeret ad ministræ dignitatem ascendere; neque Ioanne sapius exhorrente, vniquam virginum Ecclesiasticarum primatum susceperit.] hæc tamen Sozomenus. Meminisse eiusdem Nicerates ipse Ioannes Chrysofostomus visus est in epistola ad Olympiadem scripta ex Arabisso posterioris exilij loco, cum ait, se misso ab ea pharmaco à morbo stomachi liberatum, his verbis: Paucis antè diebus cum ob aëris statum procliuis nobis ad vomitus stomachus esset, atque & aliis curationis generibus, & pharmaco eo, quod à domina mea lectissima & ornatissima Senatrice missum est, vsi essemus, vt nec vltra tres dies illud adhibere nobis necesse fuisset, ipsius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro, vt his vtaris, desque operam, vt huiusmodi medicamentum ad nos rursum mittatur.] hæc Chrysofostomus, planè consentientia iis quæ ex Sozomeno recitauimus. Porro ob egregium specimen sanctitatis, quod viuens edidisset, factum est vt post mortem inter sanctas virgines relata habeatur, cuius diæ natalis celebritas v. Kal. Ianuarij annis singulis repetitur.

*Nicerate
NICERATE
VIRGO SAN-
CTISSIMA
QUAE PAS-
SA OB IO-
ANNIS
COMMVNIO-
NEM.

*Ioan. Chryf.
epist. 4.

*Rom. Mart.
die 27. Decēb.
OLYMPIA-
DIS DIACO-
NISSAR
PRAECLA-
RVM CER-
TAMEN.
c Sozom. lib. 3.
cap. 24.

Sed prosequamur post Niceraten, quæ alia clarissimæ feminæ & pietate præstantissimæ, hoc eodem tempore, causa Ioannis Chrysofostomi, cui addictissimæ erant, passæ sint, incipientes ab illa magna Olympiade, de qua sæpe superius honestissima mentio facta est. Qualis namque quantaque illa fuerit, ex epistolis eiusdem Chrysofostomi ad eam scriptis pensare licet: sed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat: Iam & Olympias illa ecclesiæ diaconissa harum calamitatum perferendarum fortitudine sese conspicuam reddidit. Nam cum ob eandem hanc causam ad tribunal esset pertracta: quærenti Præfecto, Vt quid ecclesiam succendisset? Illa respondit: Non hoc est institutum vitæ meæ: Quin ego facultates meas, quæ amplæ fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum se vitam eius exploratam habere dicente, subiecit: Itaque tu in accusatorum locum transito, & alius de nobis iudicet. Et cum accusatio testibus careret: Præfectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatius ad aliud crimen sese conuertit, ac veluti consultando, tum huic ipsi, tum ceteris mulieribus stultitiam exprobrat, quod Episcopi communionem (nempe Arsacij) auerfarentur, cum respiscere atque illis molestiis extricari possent. Ac ceteræ quidem Præfecto hæc præcipienti propter metum cedunt. Olympias verò: Non est æquum (inquit) me, quæ in multitudine per calumniam capta sum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta sum, ad defensionem trahi expostulationum eiusmodi, quæ in iudicium non veniunt. Concede igitur mihi, vt ad priorem actionem defensores adhibeam. Quamuis enim præter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod piis facere nefas est. Ille itaque cum non posset illam inducere vt Arsacio communicaret, in præsentem dimittit, quasi aduocatos instructuram. Altero verò die rursus adductam magna vi auri multauit: putabat enim se illam ea ratione à sententia sua deducturam. Sed illa pecuniam negligens, nihil cessit: ac relicta Constantinopoli, Cyzici (in Hellefponso ciuitate) habitauit.] hæc tamen de Olympiade Sozomenus.

Porro

Porro cum S. Ioannes Chrysofostomus ipsam istæc magna gloria passam accepisset, scripta ad eam epistola, consolatus est, atque inter alia multa hæc habuit: At minimè propterea commoueri ac perturbari debetis, verum hoc ipso potissimum nomine lætari & exultare, coronisq; caput redimire, ac choros agitare. Nam nisi mortiferas prius diabolo plagas intulissetis, non vsque adeò fureret hæc bellua, vt vltra progredi auderet. Quamobrem tum vestræ fortitudinis & victoriæ, tum ingentis illius cladis hoc est argumentum, quod ille acrius nunc in vos impetum facit atque insultat, maiorisq; impudentiæ documentum edit, ac profusius venenum effundit.] & post multa: Tum tibi ipsi, tum iis quæ tecum hoc præclarum certamen obeunt, occinens, da operam, vt omnium animos erigas, tuamque aciem instruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copiosior virtutis corona compareretur, tam per ea quæ ipsa perpeteris, quam quia alios ad eadem subeunda impellis, eosque adducis vt leniter ac placidè omnia ferant, & vmbas contemnant, atque infomniorum imposturam aspersionem, ac lutum proculcent, nullamque fumi rationem habeant, nec aranearum telas molestiæ quicquam nobis afferre existiment, scœnumque putredini obnoxium prætereant.] hæc & alia Chrysofostomus ad Olympiadem.

Præstitit ipsa quidem quæ præstari ab ea Chrysofostomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rursus adducta, egregio summæ constantiæ specimine edito, exilio damnata est: cum tanta hæc passa, nihilominus se nullius frugi esse, ad eum scribens significasset. ad quam ipsam idem Ioannes eam dedit epistolam, cuius tantum hic inteximus exordium: Quid ais: Trophæum non erexisti, nec præclaram victoriam obtinuisti, nec perpetuò virentem coronam adeptus es? An non hoc vniuersus Orbis affirmat, qui vbique terrarum tua rectè facta decantat? Quamquam enim & palæstræ & certamina in vno loco sita sunt, & cursuum tuorum spatia, & concertationistuar, sudoris loco, sanguine refertæ illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terræ fines occupauit. Tu verò ea auctiora reddere, ac palmas amplificare studens, eas quoque, quas animi submissio parit, coronas ipsis adiunxisti, dum te tantum ab hisce trophæis abesse asseris, quantum mortui à viuis remoti sunt. Nam quod hæc verba ab animi submissione profecta sint, ex iis ipsis potius quæ contigerunt, planum facere conabor. Patria pulsa es, domo, amicis, cognatis: in exilium missa es: quouis die mori non desisti, &c.] totus deinde in eo est, vt doceat, eos lugendos potius esse qui persecutionem inferunt, lætandum verò de his qui illatam celso animo perferunt.

Sed de pugna Olympiadis transeamus ad certamen Pentadiæ æque diaconissæ, æque nobilis, vtpote quæ Timasij Consulis vxor fuit, & vidua relicta, sese Ecclesiæ ministerio mancipauit, de qua & superius dictum est. Quæ autem ista passa fuerit, & quanta animi constantia aduersus improbos Iudices steterit, cum eiusdem incendij causa in quæstionem esset adducta, etiam ab huius temporis scriptoribus nequicquam memoriæ commendatum accipere liceat, ex litteris tamen ipsius Ioannis Chrysofostomi ad eam scriptis, titulos saltem gloriosæ ipsius confessionis licet inspicere. In priori enim ad eam data epistola hæc leguntur: Gaudeo & exulto, maximamque etiam in tam deserto loco degens consolationem mihi positam esse duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, constanti sententia, ingenti prudentia, linguæ libertate, ac sublimes fiducia, per quam & aduersarios ignominia perfudisti, & mortiferam diabolo plagam inflixisti, & eos qui pro veritate decertabant, tamquam vnguento delibutos, paratiores ad dimicandum reddidisti; ac fortissimi militis instar, præclarum in bello trophæum erexisti, luculentamque victoriam adeptus es: meque etiam tanta voluptate compleuisti, vt ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in solitudine, verum istic vobiscum me esse existimem, summamque ex animi tui virtute voluptatem capiam. Quamobrem gaude & lætare, quod huiusmodi victoriam affecuta sis, atque huiusmodi belluarum ora facili negotio compresseris, impudentesque eorum linguas & rabida ora obstruxeris. Veritas enim, cum qua pugnaisti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, vt paucis sæpe verbis de syncophantis triumphet: quemadmodum contra, mendacium etiam si infinitis sermonum artificiis obuoluatur, facile tamen diluit & collabatur, aranearumque telam imbecillitate superat. Gaude igitur & lætare (neque enim hæc verba subinde repetere desinam) viriliter age & confortare, omnesque ab ipsis tibi comparatas insidias irride.] at quænam ista? ostendit his verbis inferius.

Et quodnam (inquit) insidiarum genus prætermiserunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum solidæ tuæ ac Deo fideli generosæque ac fortissimæ animæ insi-

Annal. Eccl. Tom. 5.

S

dias

*Chrysof.
epist. 5.
CHRYSO-
TOMVS HOR-
TATUR
OLYMPIA-
DEM.

OLYMPIAS
EXILIUM
CONSTAN-
TER PASSA:

*Chrysof.
epist. 7.

PENTADIAE
DIA-
CONISSAR
CERTAMEN
ET VICTO-
RIA.

*Chrysof. epist.
54.

QUAE PASSA
PENTADIAE

diastruere conantur? In forum te, quæ præter ecclesiam & cubiculum nihil noras, pertraxerunt, à foro ad tribunalia, à tribunalibus ad carcerem. Falsorum testimonium linguas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profuderunt, igni ac ferro iuuenum corpora consumpserunt, multis ac præclaris viris innumeras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu perterritam huc adigerent, vt iis quæ videras, contraria diceres. At tu instar aquilæ sublimis volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis fastigium virtuti tuæ consentaneum, ascendisti, sic videlicet te comparans, vt ab ipsis minimè circumscribereris: immo etiam quantum ad huius incendij crimen attinebat, cuius nomine miseri atque infelices homines præferim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceret, &c.]

Rursum verò ipsam cogitantem recedere Constantinopoli, ne id faceret, idem Chrysostomus datus ad eam litteris anteuertit, quibus planè qualis quantaque hæc esset femina declaratur. Est enim eius epistolæ eiusmodi exordium^a:

^aChrysost. epist.
104.
QUALIS
PENTADIA.

Coronarum nomine, quas tibi conciliasti, beatam te duco.] & paulo post: Quoniam autem intellexi te de discessu cogitare, atque istinc migrare velle accepi: peto abs te ne quicquam huiusmodi cogites, atque ob animum proponas. Primum ob hoc ipsum, quod civibus tuis subsidium es, amplissimisque potius, & adminiculum, ac tutus murus ijs, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, vt tantum quæstum de manibus eiicias: noli inquam committere, vt tantum lucrum abiicias, cum tantos quotidie thesauros ex tua præsentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt, vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri consequuntur, &c.] Porro tum Pentadiæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clarissimarum feminarum coram Præfecto (erat is Optatus Gentilis homo) causæ profectio relata in Acta publica fuit; quibus declaratur, non ob incendij causam tantum, sed etiam quod Arsacio communicare nollent, tam grauias passas esse. Meminit eorumdem Actorum Theodorus Romanus diaconus, dum Romani Pontificis studium ad hos omnes

^bApud Pallad.
dialog.

liberandos recenset, vbi ait^b:
Post hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus sacerdos, Constantinopolitanæ Dispensator Ecclesiæ, & Vallagas quidam Nisibius presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Optati cuiusdam Præfecti reddiderunt: vbi honestæ mulieres ex genere Consulari publicè ad eum adductæ memorantur, Constantinopolitanæ Ecclesiæ diaconissæ; ita vt cogentur aut Arsacio communicare, aut Fisco ducentas auri libras applicare.] hæc ipse. *O si semel illata huiusmodi publica commentaria in archiua Romanæ Ecclesiæ, hæcenus afferuata fuissent: quàm in his versans deliciis stylus noster afflueret! non quidem nobis opus fuisset in summa D paupertate hinc inde mendicare fragmenta.*

^cNisibenus

Subdit ex eorum testificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virginibus dicere oportet? ostendebat secta in ligno latera, terga cæde conscissa, &c.] Testatur quidem Zosimus^c, ingentem monachorum numerum & alios id genus homines captos, & dira eandem ob causam passos esse. Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus est, idem Theodorus enarrat, qui etiam singulas legationes tum ab ipso Ioanne, tum à Clero Constantinopolitano & aliis ad ipsum Romam hoc anno post expulsam Ioannem missas recenset, nosque eodem quoque ordine referemus. Post primam illam legationem ab ipso Chrysostomo missam hoc anno post Pascha, cum adhuc ipse in sede ageret, postque epistolam ipsam ad eundem Innocentium Papam datam, quam suo loco superius recitauimus: post ipsum exturbatum; qui ex quadraginta illis Episcopis circiter vigintiquinque tantum supererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Romanum Pontificem, quam & aliæ postea secutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus diaconus apud Palladium^d:

SECUNDA
LEGATIO
CONSTANTINOPOLI
AD INNOCENTIVM.

^dApud Pallad.
dialog.

Modicum temporis fluxerat, cum Theodectus Constantinopolitanus presbyter Romam venit, litteras Concilij Ioannis vigintiquinque Episcoporum aut paulo plurium ferens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulsam, & Cucum in exilium missam, ecclesiamque incensam fuisse. Cui & ipsi communionis litteras & ad Episcopum Ioannem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat cum lacrymis, vt patienter tolerarent, cum opem ipse ferre non posset, eo quod nonnulli obsisterent potentes aduersarij Ecclesiasticæ pacis inimici.

Post

A Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Constantinopolitanæ Ecclesiæ se presbyterum dicens: qui & ipse totus elatus, & fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Episcopum male dicta vomebat. Hic litteras paucorum Episcoporum, Acacij, Pauli, Antiochi, Cyrini, Seueriani, & aliorum quorundam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset ecclesiam. Mendacium apertè deprehensum est; cum eius rei, quippe quæ non fuisset obiecta, mentionem in Synodo nullam fecisset Ioannes. Eum Innocentius cum indignatione abiciens, nec scribere quidem voluit.]

LEGATIO AB
ADVERSA-
RIIS IOAN-
NI S.

Quidnam est, rogo, quod Ioannis aduersarij post ipsum danatum legationem mittunt ad Romanum Pontificem: nisi vt ab eis in ipsum lata sententia, rata ab Ecclesiæ Romanæ Præfule habeatur, cuius esse arbitrij optime scirent, eandem irritam cassamque reddere? Et quid B contraria legatione à parte Ioannis missa astitit? nisi vt sententia iniquè lata, ab eodem Apostolicæ sedis Antistite reuocaretur? Sed secundæ addidere Ioannis amici tertiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicturus hæc præmittit de Cyriaco Episcopo fuga lapsa Romam adueniente.

ROM. PONT.
AVCTOR I-
TAS IN EC-
CLESIAS.

Paucis post diebus aduenit Episcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; sed is planè, cui fides merito habenda videbatur; eadem prosequens quæ ab Episcopis de Synodo Ioannis fuerant scripta. Aiebat enim se fugisse propter comminationem regalis edicti (quod haud pridem à nobis est recitatum) Cauebatur enim eo, vt Episcopus non communicans cum Arsacio, ab Episcopatu arceretur. Post Cyriacum venit Eulifius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens litteras à quindecim Episcopis de Ioannis Concilio, & à præclaro sene Anyfio Theffalonicensi Episcopo: in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tum C erat, Constantinopoleos totius deprædationem vastitatemque signabant: Anyfius verò se Romanæ Ecclesiæ iudicium sequi fatebatur. Porro Eulifius ipse consona Cyriaco per omnia dixit.

TERTIA LE-
GATIO AB
PARTE IO-
ANNIS.

Vix mensis effluerat, cum Palladius quoque Episcopus Helenopoleos absque litteris venit, qui & ipse dicebat se fugisse vesaniam Principum, expressius autem ac signantius enarrauit omnia, ipsumque edictum protulit in hanc sententiam: Quicumque occultasset Episcopum ac clericum, siue in sua domo susciperet, qui Ioanni communicaret; eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Episcopi & fuga lapsi non ad aliam se conferunt Ecclesiam, quàm ad Romanam sedem? vtique (si verum fateri libeat) tamquàm ad matrem omnium Ecclesiam, maiorum exemplis admoniti, cum regnante persecutore Constantio (vt antiquiora tempora prætermittamus) Catholici Episcopi ab Oriente fugati, omnes ad Iulium D Romanum Pontificem (vt vidimus latè superius) se contulerunt. Veniens Romam Palladius vnà cum pluribus alijs, susceptum se fuisse hospitio à Piniano marito sanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris, testatur ipse scribens ad Lausum de iisdem his verbis: Nec nobis quidem & certè cum plurimi essemus, qui Romam propter beatum Episcopum Ioannem perrexeramus, exigua præstitit; sed cum in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio; largissimisque sumptibus, cum exinde proficisceremur, honorauerunt.] hæc ipse Palladius. Sed quæ post hæc secuta est alia publica legatio, Theodorus narrat his verbis:

PALLADIUS
EPI SCOPVS
FUGA LA-
PVS SERO
MAM CON-
PERTA

Post Palladium Germanus presbyter, Cassianusque diaconus Ioannis, viri magnæ religionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpeffam fuisse, Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso, agentibus id Acacio Berœensi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & Breviculum memorati viri, vbi ornamenta sub Iudicibus & testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti Urbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitæ Theffalorum, & Eustachij Quæstoris ac Tabularij in auro & argento & vasis, vt Ioannis Episcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad sequentem legationem enarrandam progrediamur, vt de legatorum altero, Cassiano diacono nuncupato, agamus, argumentum exposcit. Est mentio de eodem Cassiano in litteris Innocentij Papæ ad clericos Constantinopolitanos: quem quidem Cassianum illum putamus, cuius sunt Collationes Patrum: Nam & Gennadius hunc eundem à Ioanne Chrysostomo diaconum ordinatum tradit: aded vt qui negare velit hunc Cassianum diuersum ab illo esse, duos necesse habeat vt affirmet Ioannis Chrysostomi eiusdem nominis & muneris fuisse discipulos, nomine Cassianos, eisdemque diaconos. porro hic, de quo

QUARTA LE-
GATIO CON-
STANTINO-
POLI MISSA

DE CASSIA-
NO LEGATO

^eApud Sozom.
lib. 8. c. 26.

agitur, vſitatius cognomine quam nomine à maioribus vocitari ſolitus fuit: nam idem Gen- A
nadius^a, necnon Caſſiodorus^b nonniſi Caſſianum eum nominant: cum tamen, auctore
Proſpero^c, ſciamus appellatum eſſe Ioannem, cognomento verò Caſſianum: Sed hic ad-
uerſe, errore quidem, mea ſententia, lapſos qui tradunt^d, hunc ipſum à Ioanne Chryſoſto-
mo diaconum ordinatum, atque poſt aliquot annos ab eodem expulſum, Maſſiliam profe-
ctum, illic ordinatum eſſe preſbyterum. Sed dicant, velim, quando hunc expelli ab eo conti-
git, qui etiam poſt eius exilium in ipſius Ioannis obſequio perſeueraffe cognoscitur, & pro
eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occaſionem errandi inde maſſe, vt qui
pro Ioanne Chryſoſtomo, ſicut alij eius Eccleſiæ clerici, eſſe reperitur expulſus, eundem per
Ioannem ipſum eiectum exiſtimarint: nam non ab ipſo, ſed eius cauſa tunc contigit cum
reliquis extorrem fieri. Ceterum antiquorum nullus huiusmodi notam Caſſiano inuſſiſſe
legitur. Verum ipſe Caſſianus in libris quos de Chriſti Incarnatione conſcripſit, erga B
memoriam eiusdem Ioannis Chryſoſtomi ſatis videtur eſſe propenſus & gratus, vt pote
qui ſæpe eum laudibus haud vulgaribus celebret: & quod maius videri debet, quicquid
ipſe ſciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia: Ille (inquit) denique ipſe
vobis etiam hæc quæ à me ſcripta ſunt commendat: quia hæc quæ ego ſcripſi, ille me do-
cuit; ac per hoc non tam meum hoc quam illius eſſe credite: quia riuus ex fonte conſtat;
& quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem referri conuenit magiſtri.] hæc &
alia ad Conſtantinopolitanos de Ioanne ſumma cum laude Caſſianus; ſicque compellans
eos, ſpecimen in omnibus edidit amantiſſimi Ioannis diſcipuli, de quo & poſt exilium, im-
mo & poſt mortem adeò benemereri ſtuderit, vt nec vel tenuis natus in ipſo penitus
dignoſci poſſit alicuius ſimilitudinis aſſertæ. Ceterum poſt hæc Caſſianus profectus in Ægy-
ptum, ibi monaſticam vitam excolere cepit, indeque ſcribendi Collationes Patrum C
hauit argumentum. Extat Iſidori Peluſioræ^e ad Caſſianum epiſtola, cum aggreſſus eſſet
vitam monaſticam profiteri, qua eum in primis ſibi coërcendam eſſe linguam admonuit.
Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam miſſos, vel ſponte ſe illuc conferen-
tes, redeamus.

Post legationem Germani & Caſſiani, de aduentu Demetrii Episcopi Romam Theo-
dorus hæc ſubdit: Poſt iſtos venit ſecundò Demetrius Episcopus Piſinuntis; qui, peragrato
Oriente, prædicauerat communionem Eccleſiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testi-
bus Papæ Innocentij litteris; afferens epiſtolas ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis am-
plectuntur communionem: ab Antiochenæ itidem Eccleſiæ preſbyteris, vbi Romano-
rum ſequuntur diſciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud ſe fa-
ctam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Conſtat qui- D
dem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem ſtatuiffe vnà cum
Episcopis Italiæ, communicandum cum Ioanne Chryſoſtomo, non autem cum Aſſacio
& Porphyrio intruſis, donec ea de cauſa, congregatis vtriuſque partis Episcopis, Synodus
haberetur, in qua quæ eſſent alterutrius potiora iura, iudicium ageretur: Interea
autem iure cum Ioanne communicandum, quòd violenter eſſet eiectus. Hæc quidem
omnia ex epiſtola Honorij Imperatoris ad Arcadium ſatis explorata redduntur, qua om-
nia quæ hætenus impiè geſta eſſent, exprobrans, commemorat. eſt autem huiusmodi eius
inſcriptio:

Exemplum^f Sacræ Honorij Aug. miſſæ ad Principem Orientis Arcadium.

Quamuis ſuper imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diſſuſa
per vniuerſum mundum obtrectantium fama litteris aliis commonuerim; vt talis facti E
pœnitentia & intermiſſione propoſiti rumor æmulus conſeneſcat; & quod in moribus tem-
porum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam ſuper excidio pereuntis Illy-
rici pio apud vos prodiderimus affectu, eſſe nobis dolori, cur iſta vos detrimenta Reipublicæ
nolueritis agnoſcere, & aliis potius indicibus quam pietatis veſtræ litteris fuerint nun-
ciata: tamen ne illud quidem apud ſerenitatem veſtram diſſimulare nos ſas eſt, quòd in re-
bus diuinis non ſine publici diſcriminis metu nuper timè contigiſſe, cita ſemperque malo-
rum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum no-
uis ſemper caſibus excitatur, oblata occaſione carpendi, malitiam ſuam in tempora ſtudio
ſæuæ loquacitatis exercet.

Eſt enim nuper proditum, apud Conſtantinopolim, ſacratiffimo Paſchæ venerabilis
die, cum omnes penè in eundem locum vicinarum vrbiū populos religio caſtigatore
ſub

A ſub præſentia Principum ritu celebranda collegerat, clauſas ſubitò Catholicas eccleſias,
truſos in cuſtodiam ſacerdotes: ſcilicet, vt eo potiſſimum tempore, quo indulgentia Prin-
cipali, triſtia noxiarum clauſtra referantur, piæ legis & pacis miniſtros ſæuus carcer inclu-
deret: omniaque bellicum in modum turbata myſteria, nonnullos in ipſis eccleſiæ ſa-
crarijs interemptos, tantamque circa altaria vim ſæuiſſe, vt & venerabiles Episcopi in
exilium truderentur, & ſanguis humanus (quod dictu nefas eſt) cæleſtia ſacramenta per-
funderet.

His repentè compertis, turbatos eſſe nos fateor. Quis enim in facinore tam cruento
Dei omnipotentis non timeret offenſam? aut quo pacto extra ſummum Romani orbis om-
niumque mortalium putaret eſſe diſcrimen? cum ipſe auctor noſtri Imperij, & Reipublicæ,
quam nobis credidit, gubernator omnipotens Deus funeſtis admodum execrabilibusque
B commiſſis crederetur irasci, domini ſancti, frater, nepoſque Auguſti venerabiles: cum
& ſi quid de cauſa religionis inter Antitiſtes ageretur, Episcopale oportuerit eſſe iudicium:
ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis ſpectat obſequium. Sed eſto,
ſibi de myſticis & Catholicis quæſtionibus amplius aliquid Principalis cura præſumpſerit:
ita ne vſque ad exilia ſacerdotum, vſque ad hominum cædes debuit indignatio concitata
procedere, vt vbi caſtæ preces, vbi vota ſincera, vbi ſacrificia illibata ſoluuntur, illic ſe gla-
dius haud facile etiam in iugulum noxiarum diſtringendus exereret? Rebus denique ipſis
docetur, quid ſuper his ſenſerit diuina maietas. Primum quidem hoc præſentis commo-
tionis iudicium^g fuit, atque vtinam ſolum. Facit enim humana trepidatio tanti ſibi conſcia
perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) poſt terribilis vltionis ex-
perimenta metuamus.

C Audio eccleſiam ſacroſanctam tot Imperatorum opibus expoſitam, pretioſis cultibus
nobilem, tanta ſupplicantium Principum oratione auguſtiſſimam flagraſſe; & illud Con-
ſtantinopolitanæ vrbis Eccleſiæ vnicum lumen in fauillas dilapſum, Deo non vetante, ſu-
maſſe (execrari enim videtur inquinata myſteria, & auertiſſe oculos ab eo loco, quem
iam ſanguis infecerat, ne obſecrare quis pietatem cæleſtem ſub cruentis poſſet altaribus)
ædificia quoque diuina non minore ſplendore nobilia ex concitatione ſæuientis incendiij,
flamma ſe latius effundente, conſumpta; & quæ publicam faciem elaborata à maioribus
noſtris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo
quamuis crebrius iniurijs laceſſitus tacere debuerim, nec coniunctiſſimum fratrem, re-
gni que conſortem tam fideliter admonere; tamen neceſſitudinem ſanguinis ſtimulo ta-
citi doloris anteferens, hortor atque ſuadeo, vt hæc (ſi fieri poteſt) emendatis in poſterum
D moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum ſeduli-
tate placetur.

Accipite à me ſummum ſimplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ veſtræ inſinuan-
dum putauit, ne me velut gratulatione occulta faceret apud quemque taciturnitas ipſa ſu-
ſpectum: neue quis crederet, me talibus factis præbere conſenſum; & qui ſæpe ne accide-
rent, commonuerim; poſteaquam commiſſa ſunt, non dolerem. Nam quis poſſet expers
doloris, qui ſe meminit Chriſtianum, tantam ſubitò perturbationem religionis inductam,
vt omnem Catholicæ fidei ſtatum neceſſe ſit fluctuare? Erat inter Episcopos cauſa, quæ
collato contraſtoque Concilio, deberet abſolui: miſſis ad ſacerdotes vrbis æternæ atque
Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate ſententia, informatu-
ra regulam diſciplinæ: integrum nempe eſſe debuerat, neque quicquam nouari, dum de-
ſinitio deliberata procederet: cum interea mirum quoddam præcipitium feſtinationis exar-
ſit; vt non expectatis litteris ſacerdotum, qui fuerant mutua partium legatione conſulti,
non examinatis rebus, in exilium truderentur Antitiſtes, animaduerſioni prius addicti,
quam ſententiam iudicij Episcopalis experti. Denique quam immatura illa damnatio fue-
rit, res probauit. Namque ij quorū expectabatur auctoritas, pacifica Ioanni Episcopo com-
munionem præmiſſa, ſanciendam concordiam conſueverunt, nec quemquam putarunt antè
iudicium conſortio repellendum.

Quid nunc aliud ſupereſt, quam vt Catholicam fidem ſchiſmata in diuerſum diſſo-
ciata dilacerent? quam vt hæreſes communioni ſemper inimicæ ex tanta geſtarum rerum
varietate naſcantur? vt iam populo non debeat imputari, ſi fortè in diſſonas partes ſe-
ctarum diuerſitate diſcedat: cum ex auctoritate publica diſcordiarum materies ſit præmiſ-
ſa, & fomes quidam nutriendæ ſeditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam gene-
riſ hu-

^a Genad. de
Vir. illuſt. c. 6. l.
^b Caſſiod. de
Inſt. diu. lib. 7.
^c Proſp. in
Chronico.
^d Trithem. in
Catalog. vir.
illuſt. & alij
poſt eum.

IOANNES
CASSIANUS
SEMPER
ADICTVS
CHRYSO-
STOMUS.
^e Caſſian. de
Incarnatione
aduersus Ne-
ſtarum lib. 7.
in fin.

^f Sozom. lib. 8.
c. 26.

DEMETRIUS
SECUNDVS
ROMAM AD
VENIENS.

^g Ex cod. Vati-
can. Rom. 6-
tiſ extat caſa
tom. 1. epiſt.
Rom. Pontif.
EPISTOLA
HONORII
IMP. AD
ARCADIUM

* ſcenz

SCELERA
PATRATA
CONSTAN-
TINOP.

IVSTAE HO-
NORII QVE-
RELAR IN
ARCADIUM

* iudicium

DE INCEN-
DIO BASTI-
LICAE.

PIA ADMO-
NITIO HO-
NORII IMP.

DIGNA COR-
RECTIO HO-
NORII
IMP.

ris humani perniciem recrudescat, vota faciendae sunt, ut ad humanas prolapsiones patiens A
Deus rem male gestam prosperet ac secundet. Nam quantum in nobis est, possumus timere quod gestum est: quantum ad pietatem semper placabilis Dei, non erit meriti impunitas indulget, sed veniae.] haec Honorij epistola ad Arcadium ex bibliotheca Vaticana descripta, atque una cum Romanorum Pontificum litteris iam excusa. quo autem animo haec Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat, tamen ex his quae postea subsequuta sunt, infensum plane haec legisse, satis intelligi potest. Nam tantum abest ut male facta correxerit, ut etiam his deteriora (si peiora excogitari possunt) addiderit.

At quoniam ipse Innocentius Papa tum ad clerum Constantinopolitanum partis Ioannis, tum ad ipsum Ioannem hoc tempore scripserit, videamus: in his enim percensendis epistolis animus plurimum voluptatis capere potest, tum ex historiae epistolae sincera veritate testata, tum etiam quod ex eisdem animi quoque affectus intrinsecus contemplari posse conceditur. Prior igitur ad clerum data epistola sic se habet:

Innocentius Episcopus presbyteris ac diaconis, vniuersoque clero ac populo Ecclesiae Constantinopolitanae, qui subditi sunt Episcopo Ioanni, dilectis fratribus salutem.

Et litteris charitatis vestrae, quas per Germanum presbyterum & Cassianum diaconum misistis, tragoediam malorum, quam ob oculos posuistis, anxia solitudine cognoui; quantumque miseris ac difficultatibus istis laboret fides, lectione saepius repetita, perspexi: quam quidem rem vnica patientiae consolatio sanat. Dabit enim breui Deus noster tantis tribulationibus finem, & haec olim meminisse iuuabit. At vero vos quidem uti necessariam consolationem istam, quam in exordio epistolae vestrae proponitis, approbamus; ita & intelligentiam charitatis vestrae agnouimus, quae multa patientiae testimonia complectitur. Etenim nostram consolationem, quam litteris afferre vobis debebamus, scriptis vestris vos ipsi praueuistis. Hanc autem tolerantiam Dominus noster laborantibus praestare solet, ut etiam in ipsis tribulationibus constituti serui Christi se ipsos consolentur, reputantes secum, & antea sanctis accidisse eadem, quae nunc patiuntur ipsi.

Itaque nos iam vel ex litteris vestris depromere consolationem possumus: neque enim tam alieni sumus a vobis, ut non condoleamus, cum & nos in vobis cruciemur. Etenim quis ferre poterit eorum delicta, quos vel praecipuos esse fautores tranquillitatis ac pacis & concordiae decebat? Atqui nunc praepostero modo de primatu Ecclesiarum suarum deturbantur sacerdotes infontes: quo quidem primus, frater noster, & in Ecclesiastico munere socius, Ioannes Episcopus vester iniuste oppressus est; cui ne id quidem contigit, ut se defensurus audiretur: nullum crimen obiicitur, nullum auditur. Quod igitur hoc commentum est vel deploratum, ut ne vel suppetat, vel quaeratur occasio iudicij, in locum sacerdotum viuentium alij substituatur: quasi illi qui per huiusmodi peruersitatem irrepunt, vel habere ipsi, vel gerere quicquam recti, a quoquam iudicari possint. Neque enim vniquam a patribus nostris talia fuisse patrata cognouimus; sed interdictum potius fuisse decreto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inuictoraretur. Nec enim reprobata ordinatio sacerdotis dignitatem auferre potest: quando nec Episcopus quidem potest esse ille, qui iniuste subrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obseruantiam attinet, illis obsequendum esse scribimus, qui Nicenae determinati sunt; quibus solis obtemperare, & suum suffragium addere, Ecclesia Catholica debet.

Si qui vero & alij quibusdam proferuntur, qui a canonibus Nicenis discrepant, & ab haereticis compositi deprehenduntur; hi vero ab Episcopis Catholicis rescinduntur: haereticorum enim commenta Catholicis canonibus assuere non licet: semper enim vel per contraria, vel per illicita labefactare voluntatem student Concilij Niceni. Non solum igitur his non obtemperandum esse dicimus, sed ipsa potius una cum haereticis & schismaticis dogmatibus esse condemnanda: quomodo & antea in Sardicensi Synodo ab Episcopis praedecessoribus nostris factum est. Nam sane longe praestiterit, vel ea condemnari (fratres carissimi) quae recte facta sunt, quam ea robur vllum sortiri, quae aduersus ipsos canones acta sunt. Sed quodnam remedium hisce rebus in praesenti afferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe sola est, quae huiusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expedit medelam calamitatis huius committere voluntati magni Dei & Christi eius Domini nostri. Illa vniuersis, quae nunc per inuidiam diaboli ad examen Fide-
lium

alium perturbata sunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem desperare debemus, freti nostra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus oecumenica congregari possit, per quam diuina voluntate turbulenti isti motus consopiri possint. Expectemus itaque tantisper, ac vallo patientiae communiti, speremus auxilio Dei cuncta nobis esse restituenda. Vniuersa vero quae eos ibi sufferre dixistis, iam antea a Coepiscopis vestris, qui Romam, licet diuersis temporibus, conuenerunt, Demetrio videlicet, Cyriaco, Eulifio, & Palladio, qui nobiscum sunt, diligenti inquisitione habita, cognouimus.] haec Honorij epistola Innocentij Papae ad clerum Constantinopolitanum. Qui autem post Demetrium Constantinopoli Romam venerunt (ut reddamus temporibus tempora) dicemus anno sequenti: cum alioqui & Demetrij aduentum sequenti potius anno accidisse, dicendum sit; quippe qui post Paschale tempus, hoc anno, primo cum collegis legatis Episcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicatorijs ad Ioannem, per Orientis Ecclesias praedicauerit Romanum Pontificem Ioannis communionem amplecti, & post haec rursus Romam sese contulerit: adeo ut cum ad talia tantaque perficienda vnus anni terminus videretur angustus, in annum sequentem posterior sit reiciendus aduentus.

Quae autem post primam illam legationem Orientalium Innocentius ad Ioannem Chrysostomum scripserit, incertum est, quod litterae ipsae non extant: sed eodem argumento, quo ad Constantinopolitanam Ecclesiam clericos scripsit, ad Ioannem itidem dedisse litteras, par est existimare, nempe de futura indicenda ob eam causam Synodo oecumenica. Extat autem per breuius tantum eiusdem Innocentij epistola ad Chrysostomum, quam recitat Sozomenus, datamque refert post alias litteras Cyriaco diacono ad eundem in Orientem missas. ea vero sic se habet:

Quamquam in fontem omnia expectare bona, & a Deo misericordiam petere conueniat: sunt tamen & a nobis, qui patientiam suademus, competentes litterae per Cyriacum diaconum missae, ut contumelia plus posse non debeat in bona conscientia proterenda, quam spes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & pastor, optimos quosque semper & continue probari, velint ne in vigore tolerantiae persistere, ac nullae afflictionis molestiae succumbere. Etenim conscientia bona firmum re vera munimentum est aduersus omnes casus immitos: quos quidem qui tolerantia non superat, is verè sinistrae suspicionis argumentum de se ipse praebet. Omnia enim sufferre debet, quisquis primum Deo, deinde conscientia sua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri potest, ut quam maxime vir bonus & honestus: vinci tamen non potest: quando quidem conseruant eius animi Scripturae diuinae, & exemplis eundem communiunt lectiones sacrae, quas populo proponimus, quae quidem vniuersos penè sanctos variis modis & continenter exercitatos, ac veluti in examine quodam exploratos fuisse, atque ita ad patientiae coronam peruenisse docent. Haec igitur ipsa conscientia charitatem tuam consoletur, honorandissime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute consolationem habebis. Inspectante enim Domino nostro Iesu Christo, in tranquillitatis portum conscientia mundata sistetur.] haec Honorij epistola.

Porro ipse hoc anno laborasse videtur pro Synodo vniuersali cogenda; quod grauissima causa esset, timendumque admodum, ne si absque omnium consensu Episcoporum rescinderetur Theophili & collegarum Orientalium Episcoporum in Ioannem prolata sententia, schisma conflaretur; quod per facile accidere potuisset, cum & aduersariis Chrysostomi fauerent Arcadius Imperator una cum omnibus magistratibus, ac maior pars Orientalium Episcoporum. Quae autem haec secuta sunt, dicemus anno sequenti. Consentiunt his quae narrat Theodorus apud Palladium, dum ait (ut superius diximus) quod cum ad Innocentium Papam venisset Romam Domitianus Oeconomus Ecclesiae Constantinopolitanae una cum Vallago presbytero Nisibeno, secumque tulisset Acta publica redempta magna vi auri, quibus carnificinae exhibitae superius recensitae aduersus Ioannis communicatores continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) summa permoctus, scripsit ad Honorium Imperatorem: cum motus ille litteris Innocentij, praecipit Synodum Occidentalium Episcoporum cogi.] haec quidem Theodorus. porro de Synodo agendum suo loco. Inter haec autem ipse Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras, aliasque postea adiunxit: tertias vero (ut dicemus) adiecit anno sequenti.

Sed iam ad ipsum S. Ioannem Chrysostomum reuertamur, quem reliquimus a militibus abec-

Epist. Roman.
Pont. Innocent.
11.

INNOCENTII PAPAE
EPISTOLA
AD CLERUM
CONSTANTINOP.

Apud Sozomen.
lib. 8. c. 26.
EPISTOLA
INNOCENTII
AD IOANNEM
CHRYSTOST.

AGITUR AB
INNOCENTIO
PAPAE
HONORIO
IMP. DECO-
GENDA OECUMENICA
SYNODO.

ab ecclesia diuulsam in exilium deportandam. Affectemur igitur eiusiter, & quæ in eo A dirissima à militibus passus sit, recenseamus, socijque nos compassione saltem exulanti ipsi iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix sicis oculis commemorari vel audiri queant. Cucusum namque oppidum in Armenia fuisse ab Eudoxia præscriptum illi locum exilij, ipse testatur. erat planè omnium asperrimus, nobilitatus tamen antè exilio sanctissimi viri Pauli Episcopi Constantinopolitani & martyris sub Constantio. Ceterum quòd omnes fermè in Armenia locum illum constituent, Chrysofomus tamen ipse in epistola ad Cyriacum^a in Cilicia situm ponit, ubi ait: Atque hæc tibi è Cucuso, quod Ciliciæ oppidum est, scripsi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iussit. Multæ porro mihi in via calamitates contigerunt: verum nihil huiusmodi mihi curæ fuit.] Qui verò eum ducendi Cucusum suscepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum, vt ipse Ioannes testatur^b: à quo quidem benignè habitum & humaniter se pertractatum, faterur in epistola ad Olympiadem; qua etiam, quo mense & die Nicæa Bithyniæ recesserit, docet, dum de his ita scribit^c: Ij, à quibus in exilium auehimur, curam omnem, & studium etiam supra quam volumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, penè vt nihil aliud operæ habere videantur. Cum autem Nicæa discessurus essem, hanc epistolam ad te dedi, tertia die Iulij.] hæc ad Olympiadem.

Proficiscenti igitur Ioanni in exilium, ex diuersis prouincijs agmina piorum virorum eidem in occursum properant, lacrymarum imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his verbis ad eandem Olympiadem^d: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem eum ab vrbe secessissem, ijs qui animum nostrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis parte, lacrymarum fontes profundunt, cum nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere lamentis nos prosequuntur. Hæc autem à me idcirco commemorata sunt, vt intelligatis nos multos habere, qui in eodem quo vos dolore versentur. Hoc enim ad leniendum dolorem non parum momenti affert.] & alia rursus ad eandem epistola^e: Cum viros ac feminas magno agmine per vias, per vicus, per vrbes, sese effundentes, atque ad nostri aspectum collacrymantes intueor, quo in statu ipsi sitis, animaduerto. Nam cum ij qui primùm nos viderunt, mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facillè possint; verum cum eos rogamus & obsecramus & admonemus, calentiores lacrymarum fontes profundant: dubium profectò non est, quin apud vos grauior tempestas grassetur.] adde his itidem quæ in Epistola ad Cyriacum his verbis explicatiùs habet^f: Vt autem in Cappadociam, atque etiam in Taurociliã venimus, magno agmine sancti Patres & monachi & virgines obuiam nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. Cumque nos in exilium abeuntes cernerent, in fletus prorumpabant, hisque inter se verbis utebantur: Satius fuisset Solem radios suos subtrahere, quam Ioannis os conticere. Hæc me perturbabant, ac premebant; quoniam omnes mea causa plorantes intuebar. Nam cetera omnia quæ mihi oborta fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam istæ? dicemus.

Cum enim in exilium à militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere laborauit, continuis febribus, & stomachi solutione. testatur id ipse in primis ad Theodorum scribens, ubi ait^g: Confecti atque consumpti sumus, sexcenta mortis genera oppetimus. Idque accuratiùs ac certiùs narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuscum etiam ne tantillum quidem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & consternatus: quibus cum tenerer, dies noctesque iter facere cogebat: sic videlicet, vt & æstu opprimerer, & vigilijs E conficerer, & rerum necessariorum penuria, eorumque qui mei curam agere possent, inopia perditè conflictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati sunt, & in vinculis tenentur, grauiora atrocioraque pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando & ægrè Cæsaream perueni, perinde atque à tempestate ad lirtus appulsus.] & ad ipsam Olympiadem^h: Triginta enim propemodum dies, aut etiam amplius, cum acerbissimis febribus colluctari non destiti, atque ita longum ac molestum iter agebam, aliisque etiam stomachi grauissimis morbis obsessus. Iam quæ sequuntur, considera, nempe cum nec medici præsto essent, nec balnea, nec res necessariae, nec alia animi leuationes, atque præterea metus Isaurorum nos vndique premeret, aliaque mala quæ ex itinerum difficultate nasci consueuerunt, &c.] Post tot tantisque afflictiones cum Cæsareâ peruenit, recreari aliquantulum visus est. nam in eadem epistola ad Theodorum sic habet: Cæsaream ingressus, animum

A animum aliquantulum resumpsit: quoniam puram aquam bibi, panemque minimè foetidum ac prædurum comedi: quoniam in doliorum fragmentis minimè corpus laui, verum balneum qualecumque tandem nactus sum: quoniam denique potestas mihi lecto inhærendi facta est.] hæc ibi. Ceterum maiores postea molestiæ successerunt.

At quænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chrysofomo Cæsareæ contigerunt, idem ipse pluribus ad Olympiadem epistola ita narratⁱ: Postquam autem tandem aliquando Cæsaream ingressus sum, labore ac macie confectus, in ipso febris ardore positus languens, atque extremos dolores perpetuens, hospitium in vltimo vrbs recessu situm nactus sum. Dabamque operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipsa febristertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contritio, eorum à quibus curarer inopia, rerum necessariorum penuria, illudque item, B quòd nullum medicum præsto haberem, quòdque & labore & lassitudine & caloris æstu & vigilijs diu vexarer, ac denique penè exanimis in vrbem ingressus essem. Tum verò mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, à quibus perquam officiosè atque humaniter acceptus sum, omnibus omnia mihi subministrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo versabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac sedari morbus cœpit. At interim nusquam Pharetrius Episcopus illius ciuitatis: verum discessum nostrum expectabat: quod quamobrem ipsi ita visum fuerit, haud scio.] hic namque ille Pharetrius Cæsareæ Episcopus, de quo ex Palladio superius dictum est; qui timore aduersariorum ignauus homo percussus, aduersus Ioannem scriptis calculum dedit. Fefellit planè opinionem populi Cæsariensis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cum omnes animo concepissent, diffamassentque fore vt Pharetrius ipse successor Basilij indignissimus obuiam proditurus esset Ioanni. sed se continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cum ex ea causa clerici Chrysofomo communicantes, ab aduersariorum communionem discesserunt; quod idem sanctus Ioannes eadem ad eandem^b epistola attestatur, cum ista ait: Significauit mihi dominus meus Paxanius, ipsius quoque Pharetrij presbyteros illic adesse, qui affirmarint se nobiscum communicare, nec cum aduersariis commune quicquam habere, nec cum illis versari, nec commercium vllum inijsse. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quisquam hæc sciat.] hæc ipse.

Sed pergit suum iter relegere idem Chrysofomus^c: Cum igitur morbum sensim remissum & sedatum esse vidissem, iam de discessu mecum ipse agitabam, vt Cucusum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus non nihil conuiescerem. Cum hoc statu res nostræ essent; subito ad nos affertur, Isaurorum cum infinita hominum manu Cæsariensem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendisse, atque omni belli clade perualtasse. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe excessit. Timebant enim ne vrbem quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipso quoque patrio solo periclitantes, adè vt fenestras etiam ipsi murorum custodiam susciperent. Cum res eo loco essent, repente sub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo uti) ad hanc domum, in qua eramus, accesserunt; eam incensuros, nobisque extrema quæque mala illaturos minitantes, nisi abscederemus. At nec Isaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verum instabant, atque vrgebant, tantum furorem spirantes, vt etiam ipsi Prætores metu afficerentur: nam E ipsi plagas denunciabant, eoque nomine gloriabantur, quod multos Prætores foedè verberassent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meque rogarunt, atque obsecrunt, vt etiam si in Isaurorum manus nobis veniendum esset, tamen eos his belluis liberarem: Quod cum ad vrbs Præfectum allatum esset; ipse quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verum ne ipsius quidem precibus monachi permoti sunt: verum ipse quoque elanguit.

Cum igitur nullum rei exitum perspiceret, nec nobis ad perspicuam cædem exeundi auctor esset; nec rursus ob tantum illorum furorem, intra vrbem vt maneremus, suadere auctor deret: ad Pharetrium eius ciuitatis Episcopum misit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo conflictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum est: immo acriori etiam postea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verum rubore

CHRYSOST.
CAESAREAM
PERVENIT
Chrysof.
epist. 14.

Idem. ead.
epist. 14.

Chrysof.
epist. 14.

MONACHI
SCLESTIS-
SIMI PEL-
LVNT CHRYSOSTOMVM
A CIVITATE

PHARETRI-
VS ARCHI-
TECTVS
MALORVM
OMNIVM.

CVCVSV M
OPPIDVM
LOCVS EXI-
LII IOAN-
NIS CHRYS-
OST.

a Chrysof. epist.
3. v. edit. 2.
epist. 125. nou.
edit. Nuel.
b Chrysof.
epist. 115.

c Chrysof.
epist. 10.

d Chrysof.
epist. 8.
POPVLIO
CVRRVNT
CHRYSOSTO-
MO LACRY-
MANTES.

e Chrysof.
epist. 9.

f Chrysof.
epist. 125.

CHRYSOSTO-
MVS GRAVI-
BUS IN VIA
LABORAT.
MORBIS.
g Chrysof.
epist. 120.

h Chrysof.
epist. 14.

rubore suffusi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac sententia fieri dicebant) sese abdebant & occultabant; nec, cum à nobis accerserentur obtemperabant. Quid longa oratione opus est? Quamuis tot errores imminerent, morsque penè certa & ante oculos posita esset, febriſque me conficeret (necdum enim his malis liberatus sum) hora ipsa meridiana in lecticam me coniciens, illinc excessi, vniuersa plebe lamentante, eiu-lante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibusque plorantibus ac lugentibus.

Posteaquam autem ex vrbe excessi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac mæsto & lugenti animo nos prosequabantur. Cumque nonnulli dicerent: Quonam eum ad perspicuam mortem abducitis? alter ex ijs qui nos plurimum amabant, ad me dicebat: Abi, obsecro: in Isauos etiam incide; modò nobis defungaris. Nam quocumque incideris, rutò incidēs; dummodo manus nostras effugias. Hæc audiens ac perspicuens egregia matrona Seleucia, domini mei Ruffini vxor (nam ea perquam studiosè atque officiosè nos coluit) precibus mecum egit, vt in ipsius villam, quæ quinque passuum millibus ab vrbe distabat, hospitij causa me conferrem: certòsque homines nobiscum misit, cum quibus illuc profecti sumus. At ne illic quidem hæ aduersum nos comparatæ insidiæ finem habituræ erant. Vbi enim Pharetrius hæc rescivit, multas ipsi (vt dicebat) minas intentauit. Cum autem me in Villam suam accepisset, nihil quidem ipse harum rerum sciebam: nam ipsa ad nos egressa, de his nos celauit: procuratori autem suo, qui illic erat, ea exposuit, ipsique mandauit vt nobis omne officij genus impertiret; ac si qui monachi venirent vt nos contumelijs incesserent, aut vulneribus afficerent, ex alijs villis suis agricolas cogeret, atque ita cum monachis manum confereret. Quin me quoque rogabat, vt in domum suam, quæ arcem habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Episcopi & monachorum manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui: verum in villa eram, horum omnium ignarus, quæ postea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipsis ad comprimendum suum aduersum nos furorem satis fuit. Postea enim media nocte, me nihil horum sciēte (acriter enim instabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans, eamque cogens atque impellens, vt me etiam è villa eiceret) hominis importunitatem non ferens mulier, insciēte me, barbaros adesse significauit; quòd scilicet vim eam, quam pateretur, dicere præ pudore minimè sustineret. Atque intempesta nocte ingressus Euehius presbyter, meque somno excitans, magno cum clamore hæc dicebat: Surge, obsecro: aduentant barbari, nec longè absunt. Hic tecum reputes velim, quonam animo eram, cum hæc audirem. Cum autem ex ipso, quidnam factò opus esset, quæsiuissem, neque enim nos in vrbe confugere posse, ne grauiora illic perpeteremur, quam quæ nobis Isauri illaturi essent; exire nos coëgit. Nox illunis erat, nox media, caliginosa, tetra: id quod etiam nos in summam consilij inopiam coniciebat. Nec quisquam nobis præsto erat qui opem ferret: omnes enim nos reliquerant. Metu tamen compulsus, ac iam iam mortem expectans, ærumnis confectus surrexi, ac lucernas accendi iussi. Verum has quoque presbyter extingui iussit, hæc videlicet de causa (vt ipse inquebat) ne barbari lucis splendore exciti, in nos impetum facerent.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam nostram gestabat (aspera enim admodum & ardua ac petrosa via erat) in genu lapsus, me, qui lectica inclusus eram, humi prostrauit, parùmque abfuit quin interirem. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Euehio presbytero, qui etiam ipse ex equo desilierat, manibus me tenente: atque ita manu ductus, vel (vt rectius loquar) pertractus, reptabam: neque enim in tanta loci difficultate, periculosisque montibus, media nocte, incedere poteram. Cogita quæso, quid hic mihi animi esset, cum tantis malis constrictus tenerer, ac febris vrgeret; nec eorum, quæ in me structa fuerant, quicquam nossem; verum barbaros timerem ac perhorrescerem, nihilque aliud expectarem, quàm vt in eorum manus inciderem. An non existimas, vel has solas calamitates, etsi nihil aliud accidisset, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriæ materiam suppeditare posse?

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc causa extitit. Cum primùm Cæsaream ingressus sum, omnes qui magistratu fungebantur, Legati, Præfecti, Sophistæ, Philosophi, plebei omnes, singulis diebus me visabant, colebant, in oculis ferebant. Hæc, credo, Pharetrii pupugerunt: nec inuidia ea, quæ nos Constantinopoli pepulit, hæc quoque à nobis abscissit, vt quidem opinione assequor: neque enim affirmo & asseuero, sed conij-

IOANNES CHRYSOSTOMVS RE-CEDENS CAESAREA IN QVAE MALA INCIDIT.

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLAM RVFFI MAE DIVERTENS FUGERE COGITAVIT.

MISERANDVS CASVS IOANNIS.

INVIDIAM PASSVS IOANNES CAESAREAE CAPADOCIAE.

A cio.] hæc ibi. Sed & alia epistola ad eandem scribens, quanta ei præstiterint viri quique præclarissimi, ostendit his verbis: Ex ipsa Cæsarea hæc ad te scripsi, in qua multis mihi adhibitis remedijs, meliùs habui, celeberrimos præstantissimosque medicos nactus, à quibus non tam artis subsidijs, quàm commiseratione ac benevolentia curabar: quorum etiam vnus nobiscum vnà simul se profecturum spondit, atque etiam alij complures ex ijs qui dignitatibus præditi sunt.] hæc planè fuere, quæ aduersariorum animos exulcerarunt, vt non potuerint pati eum diutiùs commorari Cæsareæ. Sed rursus ipse in superiori epistola ad Olympiadem cetera ita prosequitur:

Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat? mortes, pericula? Quæ quidem ipse quoque recordans, animoque circumferens, præ lætitia volito & exulto, velut ingentem thesaurum reconditum habens. Nam hoc animo atque hoc affectu præditus sum: ob idque te obsecro, vt hoc nomine læteris, gaudeas, exultes; Deumque, cuius beneficio hoc consecutus sum, vt tanta perpeteremur, laudes ac celebres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam si alioqui Prætores potissimum harum rerum vniuersam vrbe implere possunt, vt qui etiam ipsi in summum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id resciscat: immo etiam eos qui id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipse: ex quibus magnam intueris eius animi celsitudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam, quam ex rebus præclare gestis solent homines captare gloriolam. Facta sunt hæc isto anno, mense Augusti, vt ex eius scriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa recessit, & triginta diebus in itinere positus febre laborans, Cæsaream peruenit, ibique morbi curandi causa aliquantisper substitit, vti que dicto mense hæc à Pharetrio esse passum oportuit.

Accidit autem, vt cum etiam adhuc Cæsareæ Chrysoſtomus moraretur, à Dioscoro quodam Cucusi agente viro præclaro, & ab aliis legationes acceperit, quibus ipsum quique rogabat, vt Cucusum cum peruenisset, non apud alium quàm apud se, commorari dignaretur. Quænam autem quantaque ipse, cum peruenisset Cucusum, priorum parata officia nactus fuerit, alia epistola ad Olympiadem tunc scripta declarat his verbis:

Tandem aliquando respirauimus, cum Cucusum venimus, vnde etiam has litteras scribimus. Tandem aliquando à fumo, & variis malorum eorum, quæ nos in via inuaserunt, nebulis, lucem conspeximus. Nunc enim, posteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant, effluerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo post: Vt enim Cucusum venimus, tum morbum vnà cum reliquijs abieciimus, integerrimaque valetudine fruimur: tum Isaurorum metu defuncti sumus; quippe cum multi hic milites sint, & quidem paratissimo animo vt cum ipsis configant. Quin rerum quoque necessariorum copia nobis vndique affluit, omnibus nimirum summa cum benevolentia nos excipientibus: etiam si alioqui desertissimus omnino hic locus sit. At casu quodam dominus meus Dioscorus hic erat, qui etiam famulum dedita opera Cæsaream misit, rogatum atque obsecratum, ne domui suæ alteram anteferrem. aliique etiam plures idem fecerunt. Verum hanc aliis præferendam necessariò mihi existimaui: itaque apud eum diuertimus, atque ipse nobis quiduis est: ita vt ob ingentem ipsius liberalitatem & largitatem, quo erga nos vti cupit, perpetuò cum eo expostulemus. Quippe nostra causa etiam ex ædibus suis alio migravit, vt nos omni officij genere complecteretur. Atque insuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit, pro ea que re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omnino officij erga nos genus ab eo prætermisissum est.] hæc quidem de Dioscoro. De Episcopo verò loci illius hæc idem ad Cyriacum Episcopum scribit ad finem epistolæ ad eum scriptæ:

Episcopus autem loci huiusce me quàm humaniter excepit, multamque in nos declarauit charitatem; atque adeò, si licuisset, sede sua nobis cecidisset, ni nos à Patribus præscriptam legem obseruassemus.] hæc ad Cyriacum. Sed & ad Olympiadem eadem qua supra epistola de ambobus hæc ait: Quamquam enim nec forum nec venale quicquam hæc vrbs habeat: nihil tamen istud mea interest. mihi quippe omnia tamquam è fonte affluunt: siquidem & dominum meum huius loci Episcopum, & dominum meum Dioscorum habeo, qui nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quàm vt me recreent atque resciant.] Ex his habes quod corrigas in his qui scripsere Vitam S. Ioannis Chrysoſtomi, dum tradunt, ipsum Cucusi mansisse apud Episcopum loci illius, nomine Adelphium, seu Philadelphium: cum se apud Dioscorum mansisse iugiter, ipse testetur. Rursum verò idem

Epist. 12.

MAGNA IOANNIS ANIMI DEMISSIO IN GLORIA CONTEMNENDA.

Chrysoſt. epist. 13. QUANTA CYCVSI EXHIBITA IOANNI OFFICIA.

Chrysoſt. epist. 125.

Chrysoſt. epist. 14.

Ioannes

^aChrysoft. epist. 13. IOANNES MECVCYSO REMOVEA- TVR ROGAT

Ioannes, item ad Olympiadem scribens, superiori * epistola de aliorum erga se exhibitis A officijs ista habet:

Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum administratores, dominis id ipsum illis per litteras imperantibus, subinde huc accedunt, parati quavis ratione nos reficere & recreare. Hæc autem omnia idcirco commemoravi, atque alia quidem (hoc est priora) deflevi, alia autem (hoc est læta & iucunda) tibi exposui, vt ne quis temerè nos hinc amoveat. Nam si ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc nostri faciant, vt quo loco velimus, nobis esse liceat, nec rursus nobis alterum locum arbitratu libituque suo assignaturi sint; hoc beneficium accipe. sin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi sunt, nobisque iterum iter subire ac peregrinari necesse est; mihi sanè longè hoc grauius acerbiusque fuerit. Primum enim illud metuendum est, ne nos in longinuiorem, aut in asperiorum locum ducant. Deinde itineris molestiam sexcentis exilijs grauiorem esse duco. Si B quidem peregrinationis huiusce difficultas ad ipsas portas mortis nos detulit: nuncque Cucusi degentes, perpetua sessione ac quiete nosmet recreamus, atque coortæ nobis in tam diuturno tempore ærumnæ, contractisque nostris ossibus & fatigatæ carni quietis ope ac subsidio medemur.] hæc idcirco de Cucusi commoratione ad eò Ioannes inculcat, quod Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, vt exilium Cucusi in aliam mansionem transferretur, vt eius epistolæ exordio ipse testatur. At quid post hæc de clarissima femina Sabiniana his addat, accipe:

Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconissa eodem ipso die quo venimus, fracta quidem ipsa & abiecta, ærumnisque affecta, utpote ea iam ætate in qua moueri quoque difficile est; ceterum iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilque aduersarum rerum perferens. Paratam enim se esse dixit, etiam in Scythiam proficisci: quandoquidem constans hic rumor erat, fore vt illuc deportaretur. Certum est autem ei (vt ait) non iam ad suos reuerti; verum illic, vbi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam humanè ac studiosè magnaque cum benevolentia Ecclesiæ alumni exceperunt.] mirus planè in femina animi vigor, vt exilium spontaneum, sanctum Ioannem exulem sequendo, elegerit, cum iam effœtæ etiam senectutis esset; vnde & ipsi aucta est confidentia, quod eius ætatis esset, cuius causa nec aduersarijs aliqua vel leuis de ea potuisset oboriri suspicio.

Cum igitur iam de loco certo, sedæque firma exilij Ioannis innotuisset: confluere ad eum cœperunt, quibus hoc concessum erat, amici; absentes verò eundem legationibus ac litteris frequentare. sed hos omnes præuenerat, immo ipsum Ioannis aduentum anteuerterat Constantius presbyter, de quo eadem epistola hæc ipse Ioannes: Quin dominus quoque meus Constantius religiosissimus presbyter iam pridem hic erat. Nam & mecum per litteras egerat, vt ipsi huc veniendi potestatem facerem: neque enim se citra voluntatem meam atque sententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate flagrantem. Addebat etiam, se nec illi quidem manere posse: tantis enim malis premi atque vrgeri, vt latebras quærere ac se occultare cogatur.] hæc de Constantio, cui & coniunctus est alius presbyter nomine Euethius, vt in epistola ad Elpidium ^b docet. Sed & Seleucum quoque Episcopum itidem Cuculum profectum esse vt inuiseret ipsum S. Ioannem Chrysoptomum, idem ipse ita testatur in epistola * ad Tranquillinum*: Seleucum, vt relicta domo huc se conferret, nostri desiderium ad nos excitauit.] Domnum verò Episcopum misisse ad eum inuisendum suum presbyterum, idem affirmat in epistola ad ipsum Domnum conscripta. Accesserunt illuc & alij, alij verò suos ad eum legatos miserunt, de quibus dicemus anno sequenti. Anno enim eum commoratum esse Cucusi, Palla- dius tradit.

Quod autem ad Isaurorum incursiones spectat, eorumque grassationes in Pamphiliam atque Ciliciam, Zosimus ^d meminit ac Marcellinus ^e. At quamuis duces cum exercitu ad eos conficiendos missi fuerint; quoniam iidem recessus habebant in locis fermè penitus inaccessis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum perdurauit: cuius quidem rei index est rescriptum Theodosij Iunioris ad Anthemium datum post annos quatuor, vbi ista leguntur:

Prouinciarum Iudices moneantur, vt in Isaurorum latronum quæstionibus nullū Quadragesimæ vel venerabilem Pascharum diem existiment excipiendum; ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quæranda est. Cum facillimè in hoc

A in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalend. Maij, Constantinopoli, Basso & Philippo Consulibus.] est is annus Domini quadringentesimus octauus. De eadem quoque grassatione mentio est apud Theodoretum ^a, vbi agit de sancto Iacobo anachoreta, cum Isaurorum mentita specie dæmones illum perterrefacere conati sunt: rem enim gestam sic narrat:

Dicebat autem, se etiam tempore perniciosorum illorum latronum, quando ex Isauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valde extimuisse, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) sed ne raperetur in seruitutem, & captiuus fieret, impietatisque & iniquitatis videret spectaculum. Hunc metum cum sensisset diabolus (sæpe enim audierat, cum hoc notis suis aperiret) imitatur noctu ululatum mulierum: Ego autem (inquit) videbar audire quod venirent hostes, quodque vicis ignem iniceret.

B Statim ergo cum capillos in duas partes discriminaissem, & partim quidem à dextris, partim à sinistris ad pectus transfulissim, parabam collum, vt id ensis amputaret facilius, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer spectaculo. Cum sic totam illam noctem transigissem, & assidue incursionem illorum expectarem: cum fuisset dies, & quidam venissent, rogavi quidnam audissent de Isauris. Illi autem dixerunt, se nihil nosse illis diebus. Et sic agnouit (inquit) diabolicam illam fuisse visionem.] hæc de illo Theodoretus: vt non mireris, si hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipse Ioannes Chrysoptomus. Atque satis ad insinuandum quàm formidolosa esset sanctis quoque viris, magnoque animo præditis, horum incursio. Equidem Cucusus, vbi Ioannes agebat, si qui locus alius, eiusmodi Isaurorum periculo subiacebat: nam ad Diogenem ipse scribens, ita ait: Desertus quidem locus est Cucusus, atque etiam alioqui ad habitandum periculosus, vt qui perpetuo latronum metu infestus sit.] Sed vnde ipsi modò securitas? audi quid scribat ad Olympiadem: De Isauris omnino metu te libero. Etenim recesserunt, orta que hieme, domi se incluserunt, nescio an post Pentecosten egressuri.] hæc ipse.

Porrò ab eo tempore quo abductus à sua Ecclesia Ioannes in exilium ducebatur, semper cum facultas daretur, ad suos scribere consuevit epistolas; suos inquam, qui eius causa plurima passi essent. Et vt quàm breuiter agamus de singulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ scriptæ videntur epistolæ ad Olympiadem clarissimam feminam, de qua superius; quæ nimio quodam ob expulsionem Chrysoptomi absorpta mæore erat: quibus ipse eam mirificè consolatus est. In quo genere versatus, cum nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermisit ex spe concepta: fore namque vt per breui ipsa eum redeuntem visura esset, quod his verbis inculcat: Quod si doctri-

D nam nostram viua voce etiam audire cupis: fortasse hoc quoque continget: ac nos rursus, permittente Deo, visura es: immo verò non fortasse, sed certò: caue ne dubites.] hæc quidem ipse, quod ita speraret: nec verò leuitatis ob id arguendus, si minimè euenerit quod prædixerat: excusandusque, sicut & se Paulus excusat, cum suum Corinthiis spondidisset aduentum, quem non præstitit; vbi ait: Cum hoc voluissem, numquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, secundum carnem cogito, vt sit apud me, est, & non?] quibus sanè & legitime Chrysoptomus sit excusandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conscriptam, cum eadem ex causa ipsam ægotasse percepisset: addidit verò septimam, cum eam exilio pulsam audisset. Nicæa autem propè discessurus, decimam ordine collocatam ad eandem dedit epistolam; atque in itinere, antequam Cæsaream perueniret, octauam & nonam, præpostero ordine positas, magna sanè opus est diligentia, vt quæque suo reddantur, quo scriptæ sunt, tempori.

Cum verò Cæsaream peruenisset, ad eandem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum verò aliam ^f. Rursus idem Chrysoptomus, Cuculum cum peruenisset, ad eandem Olympiadem duas ^g dedisse reperitur epistolas ante hiemem: quæ quàm sint efficacissimæ, ipsæ declarant litteræ, verè Chrysoptomo dignæ. habent autem eam energiam, vt quisque perlegens, non tantum ingentem vim illam dicendi admiretur, sed obstupescat ad eius celsitudinem animi; dum, innumeris licet atque ad eò immensis vallaretur, immo obrueretur angustiis, ipse tamen omnibus superior, tantum abfuit vt aliena indigeret consolatione, vt potius omnes diuersis attritos molestiis, & iam penè merfos persecutionis vndis, eleuet in sublime, & in portu consolationis collocet; cum hos mæore depressos, illos proscriptos, exulantes alios & extorres, ita consoletur, vt maiora subeundi tormenta immensum iniceret desiderium. eiusdem planè generis illa

SABINIANA
DIACONIS-
SA ASSECTA
TVR IOAN-
NIS CHRYSO-
STOMI
VESTIGIA.

CONSTAN-
TIVS PRÆ-
VENIT AD-
VENTVM
IOANNIS
CVCYSVM.

^b Epist. 114.

^c Epist. 37.
^{*} Tranquillinum

^d Sess. lib. 5.
^e Marcellin. in
Chron.
ISAVRO-
RVM IN-
CURSIO EK
MIDDOLOSA.
11. vlt. de que-
stio. C. Theod.

^a Theod. lib.
sanct. Patrum
c. 21.

SVB SPECIE
ISAVRORVM
DAEMONES
PERTER-
RENT S.
IACOBVM.

^b Chrysoft. epist.
144.

^c Chrysoft. epist.
144.

QUAS IOAN-
NES EPISTO-
LAS HOC
ANNO EX-
SVL CON-
SCRIPSIT.

^d Chrysoft. ep. 2.

^e 2. Cor. 1.

^f Chrysoft. epist.
120.
^g Epist. 13. 14.
CHRYSO-
PTOMI CEL-
SVS ANI-
MVS IN
ADVERSIS

illa, cuius est inscriptio ad Cyriacum Episcopum exulem; sed rectius ipsius exulis ad Cyriacum: nam nihil de Cyriaci exilio in ea epistola, sed tantum de suo Ioannes meminit: Cyriaci verò exilium longè post contigit, ut suo loco dicemus. Sed agedum, vnam saltem ex his, illam videlicet quam ad Episcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hic reddamus; unde intelligatur qua fuerint & ipsi animi præstantia præditi in patiendò, & aduersariorum

^a Chryf. epist.
4. ex septem.

EPISTOLA
S. IOANN.
CHRYSOST.
AD EPISCO-
POS DETEN-
TOS IN
CARCERE.

in persequendo crudelitas innotescat. Est verò huiusmodi:
Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati, inquam, & ter beati, immo sapius. Totum orbem vobis conciliastis: etiam longè absentes, amicos vobis fecistis: vbique terrarum & marium canuntur vestra præclara facinora, fortitudo, constans sententia, animusque minimè seruilis. Nihil quod aliis videtur graue, vos deseruit; non tribunal, non carnifex, non tormentorum coaceruationes; non minæ, quæ innumeras mortes nunciabant; non Iudex, qui ignem ab ore flabat, non aduersarij, qui fredebant dentibus, & innumeris B aliis insultandi modis gestiebant; non tantæ calumniæ, non impudentissimæ accusationes, non mors ante oculos quotidie propofita: sed hæc omnia vobis vberem potius ac sufficientem consolationis materiam præstitere. Et idcirco clari quidem vos, & celebrant & prædicant vos omnes, non amici solum, sed & inimici ipsi, qui hæc effecerunt. Eorum si quis introspeciat conscientiam, licet non manifestè fateantur, inueniet etiam apud ipsos vestrum miraculum magnificari. Tanta res est virtus, ut etiam illam impugnantem admirentur. Tanta res est malitia, ut etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res vestra se habet. Quæ autem in cælis sunt, quis sermo dignè explicabit? Inscripta sunt nomina vestra in libro vitæ: cum sanctis martyribus connumerati estis. Scio hæc ego certò; non quòd in cælum transcenderim; sed è diuinis oraculis didici.

Nam si Ioannes ille infœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptiis, in quas peccabatur, patrociniatus est; & cum præuaricationem corrigere non posset, arguit tamen; & propterea in carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus est: Vos, qui legibus & constitutionibus Patrum, quas transgrediuntur aliqui, & sacerdotio quod inuadunt & contaminant, patrociniamini, & propter veritatem hæc patimini, ut cessent impudentes calumniæ: cogitate qualem accepturi sitis mercedem. Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui: dixit fortis & sublimis ille, satisque ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti estis & vos: exposita sunt etiam corpora vestra pœnis, suppliciis, tormentis: nondum decapitati estis, sed longè acerbiora tulistis. Non enim idem est breui temporis momento caput amittere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abduccionibus ad tribunal, carnificum manibus, sycophantarum impudentissimis linguis, conuiciis, salibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, poniturque à beato Paulo in magnorum certaminum ordine, cum sic ait^b: Recordamini dies pristinos, in quibus illuminati, magnum certamen afflictionum sustinistis. Deinde certamen narrans, ipsum ponit, sic dicendo: Partim opprobriis & afflictionibus spectaculo estis, partim communicantes his qui sic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo magis qui sustinent.

^b Hebr. 10.

Non enim vnam, aut duas, aut tres, sed longè plures sustinistis mortes; & si non experientia, certum tamen quòd animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus cælorum iussit, non solum non dolere, vel frangi animo, vel decidere, sed gaudere & exultare, quando nomen vestrum tamquam malum eiciunt. Quod si in sycophantiis gaudendum: quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abducciones, traductiones, inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quam E coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles estote, corroboramini: cogitate quot vestro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos spiritus resuscitatis. Nam afflictionibus vestris multum profuturi estis non solum præsentibus, sed & absentibus, nec his solum qui vident, sed & his qui audiunt. Continuè versetur in ore vestro illud Apostolicum dictum^c: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate: breui tentationum finis erit, liberatióque perfecta. Et orate etiam iugiter pro nobis. Nam etsi viarum prolixitate longè diuersis locis habitamus, multoque tempore à vobis segregati sumus: attamen vos ut præsentibus & coniuuentibus nobis amamus, vestrum amicum caput exosculamur, coronatos vos expansis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate lucrum vestrum maximum. Nam si magnam mercedem expectare

^c Rom. 8.

A expectare licet his qui vos amant: cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus, maneant retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac si certantibus athleticis, in theatri ipse sedilibus securus spectans, acclamationibus faueret, atque in bello pugnantibus alios tubæ sonitu seorsum positus vehementius excitaret: cum alioqui ipse ceteris laboriosius dimicaret. Sunt & alia plura ad diuersos datæ eodem argumento litteræ, quas singulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro animi voluptatem.

Scriptit & tunc temporis ad diuersos Episcopos, commendans Dei Ecclesiam aduersariorum factione conscissam, & inter alios (ut vidimus) ad Romanum Pontificem Innocentium, necnon ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, & ad alios plurimos, qui adhuc suis liberi agerent in Ecclesiis: Cum interea & ad Episcopos illos, quibus, quòd manifestè auerfarentur Arfacij communionem, & Chrysofostomo firmiter inhærescerent, carcer æstuat, scripsit etiam ista Chrysofostomus^b: Carcerem incolitis, & catena vincti estis, & cum squallidis & sordidis inclusi. Ecquid tandem hoc nomine beatus vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale catena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & splendida domus, quale carcer caliginis ac sordium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei causa? Quæ cum ita sint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate, quòd molestiæ, in quas incidistis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc nimirum semen est, messem omni sermone sublimiorem prænunciens: hoc luctæ, victoriæ & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæstum concilians. Hæc igitur omnia cum animis vestris repetentes, præstantissimi ac religiosissimi domini mei, gaudete & lætamini, C nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus collaudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemque vobis ipsis in cælis mercedem recondatis. Non enim sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quàm sæpius scribite. A vobis enim, qui Dei causa vincti estis, litteras, quæ afflictiones vestras exponant, magnopere accipere cupimus; hincque ingentem, etiam in extrema terra degentes, consolationem capiemus.] hæc ad Episcopos & presbyteros in vincula agentes, Chrysofostomus, aliaque plura ipso digna, quæ breuitatis causa prætermittimus.

^a Chryf. epist.
118.
^b Idem ibidem.
IOANNES
CHRYSOST.
CONSOLA-
TUR EPI-
SCOPOS IN
CARCERE
POSITOS.

At respexit tandem Dominus super castra Philistinorum, & intonuit fragore magno super eos, cum Ioannis aduersarios, calumniarum ministros, schismaticisque architectos diuersis eisdemque prodigiis exagitauit ærumnis: ut palam omnibus fieret, vindicta diuina eos esse percussos, qui tot innoxios per sæculi Iudices aded afflixissent; intelligerentque omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem sceleratorum haud serò excitatam fuisse. At quinam isti fuerint, quæve perpeffi, Palladius hisce verbis enarrat^c: Hinc enim quorundam corpora Episcoporum & laicorum morbus assumens, variis cruciatibus agitatur, lenta febre intestina depascens, pruritusque intolerabilis totam superficiem vnguibus lanians, longi quoque intestini perpetui dolores, & colica passio. Cuiusdam pedes, intercutanei morbi instar, nimia inflatione turgescunt. Alteri nimia humoris redundantia ad manus vsque deriuans, eos qui malè subscripsere, digitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex secretiore parte corporis in longum se extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc respirandi difficultas, omnium intentio membrorum, imaginisque nocturnæ in canes rabiosos, & districtis gladiis barbaros, & vocem horrendam transeuntes, insomnem somnum plerisque faciunt. Alius equo lapsus, dextero fracto crure, continuè moritur. Alius omissa voce, octo mensibus iam marcescit in lecto, qui nec manus ad os apponere potest. Alius viuens crura sensim vsque ad genua per triennium vritur, chryspeli molesta fatigatus. Alius inflata (ut aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam intra præstitutum à natura locum continere, in pugillari scribens, confitebatur scelus suum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram variis in auctores mali sæuire modis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiusque discipulum de salutis officina proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac cædem tradebantur: qui dolorem quidem solemnibus medicamentis acuebant, salutem verò nullam penitus præstare poterant. Et merito sanè. Quis enim eum sanabit, qui à Deo cruciatur? sicut Propheta ait^d: Numquid medici resuscitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Ec-

^c Palladii
dialog.
PERSECVTO-
RES IOAN-
NIS CHRYS-
OST. MALE
PEREVT.

^d Psal. 37.

clesiasticæ pacis aduersarij peribant.] hucusque de his Palladius, à quo & casus Cyrini Episcopi Chalcedonenſis, inter antesignanos aduersariorum Ioannis adnumerandi, prætermiſſus videtur: de quo ista Socrates:

^a Socrat. lib. 6. cap. 14.
CYRINVS
EPISCOPVS
DIVINAM
IRAM EX-
PERTVS.
^b Socrat. lib. 6. cap. 17.

Maruthas Episcopus Mesopotamiæ, inuito sanè animo, pedem Cyrini, presso fortè vestigio, oblæsit. Vnde Cyrinus acerbè excruciat, cum ceteris Episcopis Constantinopolim proficisci non potuit, sed mansit Chalcedoni.] & post multa: Ad eò infortunio malè affectus afflictusque fuit, vt pes eius putresceret, & propterea necessitate adductus, eum à corpore abscinderet: neque sectionem semel passus est, sed sæpiùs: nam mali contagio per vniuersum corpus serpsit: ad eò vt alter pes ea infectus similiter amputaretur. Huius rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinum ista perpeſsum, quòd Ioannem conuiciis exagitauerat, atque eum contumacem (vt à me dictum est antè) sæpiùs vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenus.

^c Sozom. lib. 8. c. 16.
^d Socrat. lib. 6. c. 17.
GRANDI
DIVINITVS
IMMISSA
OB SCELVS
PATRATVM.

Sed maiora his accipe prodigia de cælo sursum, & offensi numinis signa in terra deorsum. At quænam ista? Audi Socratem res ingentes paucis tamen complectentem: Porro cum grando magnitudine inusitata in suburbii Constantinopoli fortè decideret, (accidit hoc quidem pridie Kalendas Octobris, eisdem Consulibus paulo antè citatis, nempe Honorio & Aristeneto) percubuit sermo, istud, Deo irato, propter Ioannem indicta causa abdicatum contigisse. Hunc sermonem Imperatricis mors, quæ illico insecuta est, vehementer auxit: nam quattiduo post delapsam grandinem è vita decessit.] hæc Socrates, cui æquè assentitur sanctus Prosper, dum affirmat, hoc eodem anno, sub dictis nimirum Consulibus, Eudoxiam Augustam extremum clausisse diem, quod tradit etiam Marcellinus. Cedrenus autem genus mortis eius ita describit: Cum (inquit) vterum ferret, iamque partui esset vicina, fœtus in vtero extinctus est: ac cum eum vellet eniti, id frustra fuit: totosque dies quatuor mortuus fœtus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abscessum effecit. Cumque neque exiret fœtus, & dolorum finis non esset: quidam ei litteras magicas superposuit: quare & statim eiecit mortuum fœtum, & simul animam miserimè efflauit.] hæc Cedrenus, qui & enumerat editos antè filios, Pulcheriam, Placillam*, Arcadiam, Marinam, ac Theodosium vltimo loco natum: ceterum Marcellinus nouissimè editam tradit Marinam. De Eudoxiæ verò sepulchro hæc Nicephorus:

^e Prosp. in Chron.
^f Marcellin. in Chron. Zonar. Annal. 3. part. 3.
^g Cedrenus in Compend. EUDOXIÆ INFELIX EXITVS.

Vnam, cui imposta est, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, in Ecclesia motum ostendente.] Porro nec Arcadius, quamuis iunioris esset ætatis, diu superstes fuit, vixque ad quadriennium vitam propagauit: vt planè vlciscente numine, palàm factum sit, quanto periculo Principes eos insequantur, de quibus illata terribilis præcessit comminatio Christi: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.] &: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Hæc autem omnia diuinitus immissa in Eudoxiam ob patrorum in S. Ioannem Chrysoſtomum scelerum vltionem, nemo est qui iure dubitare possit.

^h Niceph. lib. 13. c. 36.
DE SEPVL-
CHRO EVD-
DOXIÆ.

Quod autem in controuersiam adduci potest, illud est, num re vera hoc anno (vt citati auctores testantur) contigerit Eudoxiæ obitus: siquidem superuixisse etiam post biennium à Græcis omnibus qui vitam conscribere sancti Ioannis Chrysoſtomi, ac pariter recentioribus item Græcis historicis affirmatur: ita quidem Leo Augustus, Metaphrastes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glicas, & alij absque dubitatione testantur. & quod maius omnibus his testimonium, immo testimonia videri debent; cum Innocentij Papæ litteræ ad Arcadium Imp. post obitum Ioannis Chrysoſtomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore Eudoxiam superstitem fuisse significant, quam iidem qui supra auctores, vt Zonaras, & alij eum secuti, tres menses ab obitu Ioannis superuixisse tradunt. His adde: Si verum est, eam hoc anno ad eò prodigioso interitu extremum clausisse diem: quomodo Palladius, vnus ex Ioannis fautoribus, cum recenset seriatim omnes qui ob persecutionem illatam Chrysoſtomo à Deo malè mulctati sunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recensenda? planè significans ea nondum hoc tempore facta esse. sed de his modò hæc acciderunt, sequenti anno dicturi sumus.

DE TEMPO-
RE OBITVS
EVDOXIÆ.

At res Occidentales iam ad se euocant orationem. Hoc enim anno, iisdem Consulibus Honorio sextum & Aristeneto, VI. Kalendas Iulias, habita est Carthagini Synodus, ex qua

CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE.

qua

A qua decreta est legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatistas, vt Imperatoria coggerentur auctoritate pacificè agere, qui fraterna conuentione, qua ad pacem & concordiam fuerant inuitati, contempta, in eos conuenientes Episcopos armata manu (vt pluribus diximus) grassati essent. Porro eiusmodi ab Imperatore exigendæ petitionis quæ causa præcesserit, diximus anno superiori. Sic itaque delecti sunt ad hæc peragenda duo legati Episcopi Theasius & Euodius; quibus, quid agendum esset, scriptis data est admonitio, in hæc verba:

^a Apud Concil. Afric. c. 60.
LEGATIO
EX CONCILIO
CARTHAGIN. AD
HONORIVM
IMPERATORIS.

Commonitorium fratribus Theasio & Euodio legatis ex Carthaginensi Concilio ad gloriosissimos religiosissimosque Principes missis.

Cum Domini auxilio piissimos Imperatores adierint; eis insinuent, quemadmodum plena fiducia, secundum superioris anni Concilium, Donatarum præpositi Actis municipalibus sunt conuenti, vt si considerent de assertionibus suis, electis ex suo numero aliquibus idoneis, nobiscum pacificè conferrent, & mansuetudine Christiana, si quid veritatis tenerent, non ambigerent demonstrare; quo ita sinceritas Catholica, quæ iam pridem superioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam vel pertinaciam resistentibus innotesceret. Sed quia diffidentia premebantur, nihil penè ausi sunt respondere. Vnde quia impletum est erga eos Episcopale ac pacificum officium; & illi qui veritati respondere nequiverunt, ad immanes violentias sunt conuersi, ita vt multos Episcopos, multosque clericos (vt de laicis taceamus) insidiis oppreſerint, ecclesiis etiam aliquas inuaserint, aliquas inuadere pertentarent: ipsorum iam clementiæ est consulere, vt Ecclesia Catholica, quæ eos religioso vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eorum etiam proſpectione muniatur: ne temerarij homines religiosi temporibus, infirmos populos terrendo, præualeant; quoniam secundum leges deprauare non possunt. Nota est enim, & sæpe legibus conclamata Circumcellionum, qua furiant, detestabilis manus: quæ etiam ipsorum religiosissimorum supra Principum sequentibus sanctionibus condemnata est: aduersus quorum furorẽ possemus non insolita, nec à Scripturis sanctis aliena impetrare subsidia; quando Apostolus Paulus (sicut in Apostolorum Actibus fidelibus notum est) factiosorum conspirationem militari etiam submouit auxilio. Sed nos illud poscimus, vt Catholicis Ecclesiis ordinem per ciuitates singulas, & vicinorum quorumque possessorum, per diuersa loca sine vlla dissimulatione tuitio præbeatur.

QUAE AD
IMPERAT.
HONORIO
PETITURI
ESSENT LE-
GATI EPI-
SCOPI.

Simul etiam petendum, vt illam legem, quæ à religiosa memoria, eorum patre Theodosio, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos hæreticos, seu etiam in possessores (vbi eorum congregatio deprehenditur) promulgata est: ita deinceps confirmari præcipiant, vt in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici prouocati, contestationem deposuerunt; vt hoc saltem tenore à schismatica vel hæretica prauitate desistant, qui consideratione æterni supplicij emendari corrigique dissimulant.

LEX DE AV-
RARIA
MVLCTA
RESTITVENDÆ.

Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis vel ex donationibus vel ex testamentis aliquid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hæcenus repetatur, vt eis relinquendi vel sumendi ius adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in Donatarum errore perseverare voluerint: ceterum illis, qui consideratione vnitatis & pacis se corrigere voluerint, absque interdicto huius legis capiendæ hereditatis aditus pateat, si adhuc in errore hæretico constituti aliquid antè donationis vel hereditatis obuenerint: his sanè exceptis, qui lite pulsati, putauerint ad Catholicam transeundum: quia de talibus credibile est, non metu cælestis iudicij potius, quàm terreni commodi auiditate, vnitatem Catholicam præoptasse.

Ad hæc autem omnia præsidio opus est potestatum suarum quarumcumque prouinciarum. Sanè pro vtilitatibus Ecclesiæ quicquid intellexerint prodesse, agendi & impetrandi liberam decernimus legationem.] hæc sunt quæ per legatos decreuit S. Synodus ab Honorio petenda esse.

Interea verò, vt, dum iidem redirent legati, consultum esset Catholicorum securitati, ex eadem Synodo litteræ datæ sunt ad Iudices, vt patrociniũ susciperent Catholicorum; additæque legatis litteræ commendatitiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Episcopos in locis illis, vbi Imperatorem morari contigisset. Annuit his omnibus Imperator Honorius, vt ex eius rescriptis anno sequenti datis intelligi potest: ad illud enim vsque tempus eiusmodi negotium perductum est. Meminit huius ex Concilio decretæ legationis S. Augustinus in epistola ad Bonifacium, & aliis in locis anno superiori recensitis, vbi occasione

Aug. ep. 50.

Generalis Concilij huiuscemodi historiae tractationem fufius profecuti sumus: reliqua verò anno sequenti.

DISPUTA-
TIO FELI-
CIS MANI-
CHAEI CVM
S. AVG.
a Possid. in Vi-
ta Aug. c. 16.

Quod rursus ad Africanæ Ecclesiæ res gestas pertinet: hoc ipso anno, sub iisdem Consulibus (vt Acta publica à Notariis excepta docent) S. Augustinus Hippone regio in ecclesia coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipsum (vt idem Augustinus testatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum disseminaret, biduo disputauit: cuius quidem disceptationis Possidius meminit. Felicissimum sanè eiusdem Felicis conuersione ad Catholicam veritatem nacta est hæc disputatio finem; cum alioqui hic versutior Fortunato fuisset hæreticus, & planè audacissimus ausus sit in ecclesia sua sanctum Augustinum agentem appetere. Sed reddamus hîc ad finem diei secundæ disputationis positam, à Notariis exceptam, ipsius Felicis damnationem hæresis, ac veræ fidei confessionem. sic enim se habet: Cùm eandem chartam Augustinus Felici dedisset, etiam ille manu sua hæc verba scripsit: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathematizo eum, & doctrinam ipsius, & spiritum seductorem, qui in illo fuit: qui dixit, Deum partem suam genti tenebrarum miscuisse, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes suas transfiguraret in feminas contra masculina, & ipsas iterum in masculos contra feminina dæmonia, ita vt postea reliquias ipsius suæ partis configat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blasphemias Manichæi anathematizo.] & ad postremum apposita est iisdem Actis vtriusque subscriptio in hæc verba:

Augustinus Episcopus his in ecclesia coram populo gestis subscripsi.

Felix his gestis subscripsi.]

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerso, iam hæresis ipsa Manichæorum, etsi non prorsus extincta, sanè quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus posthac inuentus sit, qui publicè eius patrocinium suscipere ausus fuerit, iam antè Fausto inde submoto. Nam cùm Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipse erroris conuictus in iudicio, à Præside fuerat in insulam relegatus, vt idem sanctus Augustinus testatur, qui aduersus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Faustus autem conuictus, vel confessus quòd Manichæus esset, cùm aliis nonnullis secum ad iudicium Proconsulare perductis, eis ipsis Christianis, à quibus perducti sunt, intercedentibus, leuissima pœna (si tamen pœna dicenda est) in insulam relegatus est: quod sua sponte quotidie serui Dei faciunt, se à turbulento strepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam solent relaxare damnatos. Denique non multo post inde omnes eadem solempni sorte dimissi sunt.] hæc Augustinus de Fausto Manichæorum Episcopo, commendans in his mansuetudinem Catholicorum. Porro aduersus eius scripta idem Augustinus triginta libris quàm fortissimè disputauit.

c Aug. contra
Faust. lib. 5.
c. 8.
FAVSTVS
MANI-
CHAEVS
DAMNATVS
ET RESTI-
TVTVS.

Hoc item anno, iisdem Consulibus, Innocentius Papa decretalem epistolam dedit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopi, quam ipse expetiisset, vt in his quæ spectant ad Ecclesiasticam disciplinam, normam ab ipsa Apostolica sede acciperet. Hic namque ille magnus Victricius ætate longæuus, iam olim Iuliani Apostatæ temporibus miles, Christi confessor, miraculis egregiè nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Episcopo, suo loco, quarto tomo à nobis recitatum est. Vides pios & doctrina spectatos sanctissimos Episcopos, quantumlibet satis ipsi sibi ad informandam plebem fidelem Ecclesiasticis institutis esse videri possent, ex fonte tamen solitos originario haurire aquas; quòd nimirum maioris scirent roboris esse, & maiori suscipi reuerentia, quod ab Apostolica sede constaret esse petendum. Porro quod hoc anno Victricius egit, id ipsum præstitit sequenti anno S. Exuperius Episcopus Tolosanus, & alij aliis temporibus semper: vt appareat, sanctos quosque Dei amicitia coniunctos, gratiaque miraculorum pollentes, ad sedis Apostolicæ doctrinam, tamquam ad diuinum semper in Petro loquens oraculum, conuenire solitos; illud firmum solidumque existimantes, quod tantæ sedis auctoritate intelligerent comprobatum. Vt planè perspicias, quales habendi sint, qui eius refugiant disciplinam, ac potestatem diuinitus in Petro à Christo impertitam contemnunt.

Iisdem huius anni Consulibus, Honorio sextum & Aristeneto, S. Hieronymus obitum sanctæ Paulæ consignat, vbi ait: Dormiuit sancta & beata Paula septimo Kalendas Februarij, tercia sabbati, post Solis occubitu. sepulta est quinto Kalend: earumdem, Honorio Augusto sexies & Aristeneto (sic restituendum pro *Arisenio*) Consulibus. Vixit in sancto proposito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitæ tempus imple-

SANCTISSI-
MI EPISCO-
PI SOLITI
CONSULERE
APOSTOLI-
CAM SEDEM.

OBITVS
PAVLAE.
a Hieron. epist.
27.

A impleuit annis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipse ad finem epistolæ ad Eustochium, qua eiusdem clarissimæ atque sanctissimæ feminæ res gestas profecutus est. Sed cuius nos hic obitum ex ratione temporis ponimus, eiusdem profequamur & funus, quo veteres pariter mores Ecclesiæ referentur. Ait enim S. Hieronymus:

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter sæculi homines fieri solet; sed psalmodum linguis diuersis examina concrepabant. Translataque Episcoporum manibus, & ceruicem ferro subiicientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferri consueuissent sacras sanctorum reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cùm alij Pontifices lampades cereosque præferrent, alij choros psallentium ducerent, in media ecclesia speluncæ Saluatoris est posita. Tota ad funus eius Palæstinæ urbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacrilegum putabant,

V N V S
RIVSDEM.

qui non tali feminæ vltimum reddidisset officium. Viduæ & pauperes, in exemplum Dorcadis, vestes ab ea præbitas ostendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutticiam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem: sed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroque sermone psalmi in ordine personabant, non solum triduo, donec subter ecclesiam & iuxta specum Domini conderetur, sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere, pergit iam dicere de Eustochio matri carissimæ extrema perfoluenti: cui nec nummum quidem tradit à matre esse relictum, sed magnum æs alienum, & curam fratrum ac fororum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa construxerat monasteria. Hæc verò vnà cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitum vsque digno sanctitatis perseueravit exemplo. sed de ea rursus inferius.

Act. 9.

Hoc anno idem S. Hieronymus editam à Theophilo nouissimam Paschalem epistolam, sicut de aliis antea fecerat, in Latinum transtulit. Testatur id quidem ipse in epistola hoc ipso anno ad eundem Theophilum scripta, in qua de S. Paulæ obitu meminit, de quæ afflictione quam ipse ob Ecclesiæ turbines pateretur, significans planè turbas Ecclesiæ Constantinopolitanæ ob expulsam à sede Chrysostrum eius Episcopum. ait enim: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epistolas iuncto Paschali libro, vsque ad præsentem diem, ita mærore, luctu, & solitudine, ac diuersis super statu Ecclesiæ hinc inde rumoribus exagitatatus sum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum sermonem vertere.] & ad postremum hæc de sancta Paula: Ita enim sanctæ & venerabilis Paulæ confectus sum dormitione, vt absque translatione huius libri vsque in præsentiarum nihil aliud diuini operis scripsissem.

Hier. epist.
31.

Perdidimus enim (vt ipse nosti) repente solatium, quod (vt conscientia nostræ testis est Dominus, non ad proprias ducimus necessitates, sed ad sanctorum refrigeria, quibus illa sollicitè seruiebat.) Sic igitur videas, hoc anno, quo sancta Paula obiit, sanctum Hieronymum laborasse in reddenda Latinitati vltima Theophili epistola: quam illam ipsam esse, quæ tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epistola summatim complexo, satis intellegi potest, cuius est exordium: Nunc quoque Dei viui Sapientia.] in qua ex more, post nonnulla de ieiunio & Quadragesima, in Origenis errores inuehitur.

Iunctus quippe erat S. Hieronymus Theophilo in dissipandis Origenistis, destruendisque erroribus Origenis, non autem in persecutione ab eo aduersus Ioannem Chrysostrum excitata, quod detestandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origenistis atque erroribus Origenis resistere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem à nonnullis ianua iam aperta erat. Ceterum ipsum Hieronymum Chrysostrum causa maximo fuisse dolore affectum, adeò vt etiam in febrem inciderit, ipse suæ epistolæ exordio tradit, licet eum non nomet: nam de aliis Ecclesiarum turbis nihil est quod possit intelligi, cum non essent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conspirasset S. Hieronymus cum Theophilo; certè quidem sibi gaudendum, illique gratulandum fuisset, quòd scilicet res ex sententia euenisset. Rursus verò eodem Paulæ obitus tempore, se quoque in Latinum vertisse Regulas monachorum à S. Pachomio, Oriesio, & Theodoro scriptas, ipse in præfatione illis affixa testatur. extant ipsæ in appendice ad Cassianum Romæ cursum, & doctis notis viri insigniter eruditi Petri Ciacconi Toletani egregiè illustratum. Meminit scriptorum Pachomij, Oriesij, atque Theodori Gennadius, agens de Viris illustribus. Vides quanta reuerentia profecuti sint sanctissimi ac doctissimi Patres instituta

HIERONY-
MVS IN
QVIBVS
VNGERE-
TVR THEO-
PHILO.

HIERONYM-
VERTIT IN
LATINVM
PACHOMII
REGVLAS.
c Gennad. de
Vir. illustr. 7.
8.9.

mona-

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
405. 4. II.

monachorum, quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt A ipse testatur) Latinis suis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res gestas sequentis anni progrediamur.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS ANNVS ANNVS
405. 4. II.

ANTHEMII
CONSULIS
PIETAS
EGREGIA.
Chryf. epist.
147.

Quinto supra quadringentesimum anno, Stilicho secundum & Anthemius Consules creati sunt, in Occidente ille, iste autem in Oriente. Porro Anthemij insignis pietas à Patribus dignis elogiis prædicatur. Ad eum enim, simulac auditum est Consulem creatum esse, S. Ioannes Chrysofostomus Cucuso ista scripsit: B.

Alij tibi Consulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autem magnificentia tua causa ipsis quoque maiestatis Imperijque gratulor: neque enim te ornarunt, verum abs te ornata sunt: quandoquidem etiam ea virtutis natura est, vt honores non aliunde mutetur, verum ipsa eos in sese circumferat, nimirum hisce dignitatibus honorem præbens, non autem ipsa ab illis accipiens. Eaque de causa ne amori quidem erga te nostro quicquam nunc adiunximus: nihil enim tibi amplius accessit: nec nos Præfectum atque Consulem amamus, sed dominum meum suauissimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acumine, tum etiam ingenti philosophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus, non quod ad hunc thronum euectus sis, sed quia vberiore prudentia tua atque humanitatis demonstranda materiam accepisti. Atque iis omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur: latum scilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia de- pellere queas, atque efficere, vt ij qui in atrocissimam tempestatem inciderunt, ex animi sententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, commune eorum qui iniuria afficiuntur, factum esse existimantes: quo etiam nunc ipsi fruimur, vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hæcenus ad Anthemium nouum huius anni Consulem Chrysofostomus. Addamus & his quæ inter ipsum Anthemium & S. Aphraatem transacta sunt. C.

Coluisse hunc quidem viros pios sanctosque monachos, argumento sunt, quæ de eodem Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura superius) ita scribit: Aiunt autem, Anthemium, qui postea fuit & præfectus & Consul, cum electus Legatus profectus est ad Persas, ad eum (nempe Aphraatem) attulisse tunicam apud Persas contextam, & dixisse: Cum scirem vnicuique suam dulcem esse patriam, & qui illic nascuntur fructus esse iucundissimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoque vt eam accipias, ego verò sim tuæ benedictionis particeps. Is autem eam quidem primum iussit poni in subsellio. Deinde cum multi fuissent interiecti sermones, dixit se angere animo, vtpote quod sit in duas partes diuisa cogitatio. Illo autem rogante causam: Semper (inquit) constitui habere vnum solum qui mecum habitaret: mihi que ipsi hanc legem præscripsi, vt mihi omnino denegetur duorum simul habitatio. Cum ergo vnus mecum iam sexdecim annis habitasset, & esset mihi cordi: accessit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogans vt hoc sibi liceat. hoc mihi mentem distrahit: duos enim simul habere non patiar: contribulem enim amplector vt contribulem: priorem autem, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum existimo. Anthemius verò: Merito (inquit) ô Pater: neque enim fas est, vt eum, qui tibi plurimo tempore inseruiit, amandes, tamquam non aptum, eum autem, cuius morum nondum fecisti periculum, propter solam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo (inquit) ô vir admirande, hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Est enim hæc mea quidem sententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inseruiit.] sic ergo sanctus euitauit, quod instituto suo obstare sciret munus Anthemij. D.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium postea specimen edidit, cum defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodosio puero regimen suscipiens totius Imperij, eidem ipsum integrum illibatamque seruauit. Sic igitur eximii illustri virtutibus Anthemius, haud maiorum suorum voluit offundi tenebris, & perperam gestis infamari; cum illius Philippi nepos fuisse dicatur, qui Arianorum nequissimus S. Paulum Episcopum Constantinopolitanum à throno expulit, & strangulandum curauit. At de Consule hæcenus, nec nos purpura diutius detineat: inuisamus potius exulem Ioannem Chrysofostomum Cucusi comorantem. E.

ANTHEMII
FIDELITAS.

Socras. lib. 7.
c. 1.

Qui

CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
405. 4. II.

A. Qui quidem rigore asperimæ hiemis ita morbo confectus est, vt penè ex hac vita decesserit. testatur id ipse quidem in epistola ad Olympiadem scripta, cum iam conualuisset, veris tempore: vbi ait: a Chryf. ep. 6.

Ab ipsis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te scribo.] & paulo post: Hiems enim grauior quam solebat, exorta, grauiorem quoque nobis stomachi hiemem inuexit: nihiloque melius ac commodius, quam qui mortem obierunt, immo etiam grauius hos duos menses confeci. Hæcenus enim lucis huius vsura fruebar, vt malorum, quibus vndique cingebar, sensu afficerer. Omniaque mihi noctis instar erant, hoc est tam dies, quam diluculum atque ipsa merides: totosque dies lecto affixus exigebam. Cumque innumeras rationes comminiscerem, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excutere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauissimum fumum perferrem, QVAE IN HIEME PASSVS S. IOANNES CHRYSOST.

B. & cubiculo inclusus tenerer, sexcentisque vestibus memet obuoluerem, ac ne limine quidem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cum vomitus subinde orientur, capitis dolores, cibi fastidia, perpetuaque vigilia: siquidem noctis pelagus vsque adeo longum infomnis exigebam.] hæc quidem se perpeffum esse ad veris vsque tempus, ibidem tradit; eademque rursus ad eandem ipse conscripsit: b Chryf. epist. 15. quibus & addit: Hic enim non modò necessariorum medicamentorum penuria est, ceterarumque rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari potest; verum etiam famæ & pestis imminet. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quam longissime grassantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non paruum iis qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipse. Adueniente enim vere, solutaque hieme, Isauri hæcenus inclusi domibus, audaciori furore progressi, cuncta deprædatione atque strage miscebant. de quibus frequens est eiusdem Chrysofostomi querela ad suos diuersos amicos scribentis. C.

Quam autem cello animo ista ipse perferret, & mente superior his omnibus esset, audipsum inter alia ad Antiochenos presbyteros ista scribentem: Hoc habetote, nos stomachi imbecillitate liberatos esse, commodeque valere, ac nec obsidione, nec latronum incurfionibus, nec loci solitudine, nec sexcentorum aduersorum casuum turba, nec denique vlllo alio huiusmodi incommodo deiici ac conturbari, verum ingenti securitate otio & quiete frui, ac singulis diebus de rerum vestrarum statu in cura esse, &c.] Verum cum adeo in dies magis magisque increbrescerent Isaurorum incurfus: factum est, vt quibus custodia Ioannis mandata erat, rati minus tutum locum esse Cucusum: cum exegisset (vt ait Palladius) ibi annum, in Arabissum magis munitum Armeniæ oppidum, ipsum non sine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiusdem Chrysofostomi hæc ipsa scribentis ad Elpidium Episcopum hæc reddamus: IOANNIS CHRYSOST. EXCELSVS ANIMVS. c Chryf. epist. 130.

Neque enim (inquit) certo vlllo loco defixi sumus, verum nunc Cucusum, nunc Arabissum, nunc voragines, atque deserta loca circumimus. Vsque adeo cuncta tumultibus ac perturbatione plena sunt, flammaque & ferrum tam corpora quam ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vnà cum viris omnibus funditus excisæ atque euersæ sunt; nouisque quotidie rumoribus perculsi, sedes mutamus; graue quoddam ac nouum exilij genus perpetientes, mortemque in dies expectantes. Nam ne castello quidem petinde atque carcere nunc inclusi, fidenti animo esse possumus; propterea quod Isauri huiusmodi arces obsidere non dubitent. Ad quas molestias etiam grauis morbus accessit: cuius nunc ægrè acerbitate depulsa, reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorum diaconum idem in hæc verba conscripsit: Obsidio nostra in dies ingrauescit; atque in hac arce, tamquam in laqueo, desidemus. Quippe iam etiam intempesta nocte, præter spem omnem & expectationem, trecentorum Isaurorum agmen oppidum percursauit, penèque nos cœpit. Verum Dei manus confestim eos, nobis etiam nihil tale sentientibus, hinc auertit: ita vt non modò periculo, sed periculi metu vacui essemus: ortaque die, tum denique quod contigerat, rescuerimus.] hæc ibi: sed & ad Nicolaum presbyterum, quæ Arabissi pateretur, pluribus narrat. Scripsit inde & ad alios amicos, prolixiorum verò epistolam ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recens emergente hæresiarcha: d Pallad. dialog. de reb. Ioan. Chryfostomi. e Chryf. epist. 131.

De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quantisque corporis digni sint qui forti animo in acie steterunt; cum viros tam pie ac sanctè, tantaque cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probè intellige- PEREGRINATIO IOANNIS CHRYSOSTOMI. f Idem ep. 135. g Chryf. epist. 69. h Idem epist. 4.

PELAGIUS
MONACHVS
HAERESI-
ARCHA DE-
TEGITA.

telligere possumus, hoc potissimum anno Pelagium in Oriente diu in vestitu ouinae pellis A delitescens, velatumque hypocrisis, iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuisse dete-

• Ipd. lib. 1. epist. 314.

b Osee 7. PELAGIUS SENEX ET VAGVS MO- NACHVS.

Canis effusi sunt in Ephraim, & ipse ignoravit: vitiosis nimirum affectionibus iuuenes- cens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turbacanicem inuexit: & tamen rigi- dum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carni nidor, atque obso- niorum condimentum cura est: iis qui magistratus gerunt, potius blandire, atque vrbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitae facultates eas habent, ut te, quemadmo- dum tibi gratum est, excipere valeant.] haec ad Pelagium monachum vagum Isidorus. At vagationis Pelagij haud putamus causam fuisse popinas absumendi, sed pateram venenatae haresis propinandi. sed de eo suo loco pluribus: haec autem occasione Chrysostomi epistolae hoc anno Arabiffi datae, obiter meminisse satis. Iam vero ad ipsum Ioannem ibidem agen- tem exulem redeamus.

VLTIMA LV- CVBRATIO IOANNIS CHRYSOSTOMI. c Chryf. ep. 4.

Scribens ad Olympiadem, mittere se ait lucubrationem a se elaboratam Chrysostomus; quod ipse in afflictione positus animus non obruatur molestiis, sed desuper tamquam pen- nis quibusdam extollatur, & optimum inde sibi ipsa remedium parate queat. ait enim: Mit- to ad te, id quod nunc litteris mandavi, nempe, Eum qui se ipsum non laeserit, a nemine alio laedi posse. Hoc quippe contendit, atque in eo versatur ea oratio, quam nunc ad te mit- to. quare fac eam assidue peruoluas, immo etiam, si per valetudinem licet, recites. Id enim C

• Exat tom. 5.

Chrysostomi, cuius est titulus: Quod nemo laeditur, nisi a seipso] cui inconsulte praefigi- tur inscriptio Homiliae: cum nequaquam ea tractatio in ecclesia ad populum habita sit, sed opus in cubiculo elaboratum, ac posteris scriptorum monumentis traditum: & quidem hu- iusmodi, ut ipsum solum satis esse possit ad absolutissimum philosophum efformandum: no- uissimus sane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili consecra- uit: vnde eum iure quis appellet Benoni, filium nempe doloris; sed ipse Benjamin magis proprie dicendum putauit, videlicet dexteram filium; utpote qui efficacissimus sit, quemli- bet afflictionum abyfso summersum, consolatione erigere, atque spiritali laetitia super caelos efferre; ac proinde dignissimus qui semper praemanibus habeatur, utpote dulcissima tanti Patris vltima verba.

• Genes. 35.

Qui igitur pro ratione scriptorum, quibus alios ad sublimem philosophiae verticem eleua- uit, se ipsum ad numeros eisdem composuit, licet innumeris premi videretur angustiis: his omnibus eminentius euolans, aliorum longe licet absentium prospiciebat incommodis. Hinc enim Arabiffo contemplatur eam, quae in Phoenicia erat Ecclesia, ex Gentilibus ad fi- dem haud pridem collecta, de qua superius mentio facta est. Ei enim ministris indigenti ac sumptibus, datis ad amicos litteris, consulere in omnibus, quibus opus haberet, non praeter- misit. Ad haec namque spectant diuersae ipsius epistolae ad diuersos datae, quas hic tantum tibi notasse satis: si velis, perlegere ipse poteris. ea quidem curat (ut ipse testatur) cum Cu- cusi moraretur, & cum postea Arabiffum translatus est.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CV- RAM GERIT PHOENI- CVM ET GO- THORVM. c Chryf. epist. 51. 53. 54. 55. 69. 121. 126. g Chryf. epist. 123. h Chryf. epist. 69.

Sed & Gothorum Ecclesiae viduatae pastore propensioem tunc curam gerebat: de qua in- ter alia ad Olympiadem ista habet: Narrauerunt mihi Marfi & Gothi monachi, apud quos E Serapion Episcopus perpetuo delitescere, Moduarium diaconum venisse, illud afferentem, eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Episcopum creauit, atque in Go- thiam misit, multis ac magnis rebus gestis, diem suum extremum clausisse: ac Regis Go- thorum litteras attulisse, quibus, ut ad eos Episcopus mittatur, petit, &c.] rogat ipse ut curet differri negotium, ne per aduersarios id fieret, quos sciret illis fore praefecturos imme- ritum penitus hominem; & multorum criminum reum; sperans, si liberaretur, opportuni- tati illorum se optime consulturum. Vides plane (non ut plerique tradunt, aduersus quos superius differuimus) nequaquam Gothorum Ecclesiam omnem Arianorum esse labe fœ- datam. Constat sane Gothos illos extitisse Catholicos, qui a Ioanne Chrysostomo & pete- rent & acciperent sacros Antistites.

DE GOTHORVM EC- CLESIA. i Chryf. epist. 14.

Sed & prospexisse ipsum indigenarum egestati, quamuis exul esset & peregrinus, auctor est

A est Sozomenus, dum ait: Ioannes porro postquam in exilium eiectus fuit, etiamnum clarior euasit. Nam cum pecuniarum haberet copiam, quas & alij multi afferebant, & Olympias illa ministra mittebat; multos captiuos ab Isauris redimebat, ac suis restituebat; multisque ege- nis necessaria suppeditabat. Quibus autem pecuniis opus non erat, eos oratione sibi concilia- bat: eratque perquam carus Armenis, apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multi tum Antiochia; tum ex reliqua Syria ad ipsum frequentabant.] haec Sozomenus.

• Sozom. lib. 8. c. 27. IOANNES CHRYSOST. REDIMIT CAPTIVOS, ET PAUPERES ALIT.

At quid Romae hoc anno in causa ipsius Ioannis actum sit, haec tantum habes ex Theodo- ro Romano Ecclesiae diacono: Congregati Italiae Episcopi Imperatorem orant, ut scriberet Arcadio fratri suo, ut iuberet Thessalonicae Concilium fieri, quo facilius possent vnae vtriusque partes Orientis Occidentisque concurrere: addentes, perfectam Synodum non numeri quantitate, sed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore sententiam. His inflamma- tus Imperator Episcopo quidem Romano scribit, ut mittat Episcopos quinque, presbyteros duos Romanae Ecclesiae, diaconum vnum, qui ipsius ad fratrem Arcadium epistolas ferrent. Erat autem hic tenor epistolae:

• Apud Pallad. dialog. ROMANVM CONCILIVM.

Tertio iam scribo ad mansuetudinem tuam, orans ut quae contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum maligne gesta essent, corrigeret. Verum id hactenus (ut video) factum non est. Quocirca rursus per sanctos Episcopos & presbyteros scribo, pacis Ecclesia- sticae audis, & ingenti cura sollicitus (pacatis enim Ecclesiis, Imperio quoque nostro pax pro- uenit) ut Episcopos Orientales iubeas Thessalonicae conuenire. Nosti quippe, quod Occi- dentales Episcopi electos viros miserunt seuerae constantiae, & qui neutram in partem incli- nentur amore vel odio, Episcopos quinque, presbyteros Romanae Ecclesiae duos, vnumque diaconum. Quos ut cum omni honore suscipias, quaeso. Ut, si quidem illis persuasum fuerit, Ioanem iuste fuisse expulsam, doceant me ab eius communione discedere. Sin autem depre- henderint, sponte malignatos Orientis Episcopos, ab illorum te itidem communione secer- nant. Quanam vero sit Occidentalium de Episcopo Ioanne sententia, ex omnibus ferme epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas, idem continentes quod reli- quae, subdidi, scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi. Hoc autem ante omnia de tua man- suetudine postulo, ut Theophilum Alexandrinum, inuitum etiam adesse praecipias; per hunc enim mala omnia emeruisse memorantur: ut aduentium Episcoporum Synodus, in nullo impedita, congruam temporibus nostris afferat pacem.] hactenus epistola Honorij ad Arca- dium. Subdit his vero Theodorus:

• EPISTOLA HONORII AD ARCA- DIVM.

Acceptis igitur sancti viri Aemilius & Cythegius & Gaudentius Episcopi vna cum Valen- tiano Bonifacioque presbyteris, Imperatoris Honorij, & Papae Innocentij, & Italiae Episco- porum Chromatij Aquileiensis, & Venerij Mediolanensis, ac reliquorum Episcoporum episto- lis, vna & comonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Constantino- polim concessere. Erat autem comonitorium huiusmodi: Non oportere Ioannem iudicium aggredi, nisi illi prius Ecclesia communioque redderetur: ut omni dilationis occasione sub- lata, sua sponte Concilium ingredi posset.] haec Theodorus. Quid autem acciderit legatis his post haec in via, vel cum Constantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum contigit, postquam Arsacio pseudoepiscopo defuncto, suffectus est in locum ipsius Atticus; de eo suo loco dicturi sumus. Quarumnam autem ciuitatum legati missi Episcopi fuerint, non exprimitur; verum apud Metaphrastem Aemilius dicitur Beneuentanus Antistes. Ceterum etiam hoc anno, ex consulto Patrum, legatio ad Orientem decreta est: haud tamen missa, nisi transacta hieme, cum iam (ut diximus) non amplius Arsacium, sed Atticum eius successo- rem inuenerunt eidem substitutum.

• LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.

Quod vero Theodorus affirmat, eosdem legatos a Romano Concilio missos, non solum Innocentij Papae & Honorij Imperatoris, sed aliarum sedium in Italia Episcoporum secum litteras attulisse: constat quidem eosdem omnes non pacificis tantum litteris, sed etiam com- municatoriis, vel formatis, cum Ioanne Chrysostomo communicasse. quae quidem litterae mi- nimè reperiuntur: sed id intelligitur ex his, quae ad hos ipsos datae extant, epistolis S. Ioannis Chrysostomi, ut inter alios ad Chromatium Episcopum Aquileiae, quibus gratias agit pro sedulo ac diuturno in causa sua ipsius impenso officio. Desiderabatur vero inter Chrysosto- mi epistolas ea tunc temporis ab ipso ad Venerium Mediolanensem Episcopum scripta: quam nos ex codice Vaticano acceptam a pia memoriae Guiglielmo Syrloto Cardinali Bi- bliothecario (quod nondum typis tradita habeatur) hic tibi reddendam curauimus. sic vero se habet ipsius titulus:

• Chryf. epist. 155.

Sancti Patris nostri Ioannis Archiepiscopi Constantinopolis Chrysofomi epistola ad Venerium Episcopum Mediolanensem.

IOANNIS CHRYSOST. EPISOLA AD VENERIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Forrem vestrum & virilem animum, itemque & veritatis vindicandae fiduciam, & praedicandae libertatem, tametsi vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum conditio, ut ipsa quoque appareat summa fraterna beneuolentia, & charitas, & pietas, ac frequens commiseratio, & diligens denique procuratio vestra Ecclesiarum. Nimirum uti vel in mari gubernatorem, qui sit optimus, magnae tempestates, vel in corporibus peritissimum medicum morbi difficillimi ostendunt: ita qui ad studium pietatis vitam omnem comparat, quiue animi magnitudine praecellat, facile rerum declarant asperitates & temporum. Quod sane cum accidit iam vobis, tum vero pro parte vestra probe omnia directa, nec quicquam praetermissum. Sed quoniam homines, qui istas & pariunt perturbationes & pepererunt, eo peruenerunt prauitatis, ut non modo non defungi prioribus, sed certare etiam cum iis conentur: moneo vos atque hortor vniuersos, ut prompte animum valentissimum adhibeatis, neque istud dissolui tantum studium patiamini. Quin intendite magis, etiam si mille accidant difficultates. Etenim qui sudoribus atque arumnis pluribus magnum aliquid & homine generoso dignum obierint, maiora ij praemia consequenter, quam qui facile & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnusquisque (quod beatus inquit Paulus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit. Quamobrem minime ista vobis diutina fatigatio causam afferat desperandi; verum potius ipsum decus excitet. Nam quo grauior ad tentationem sit accessio, eo auctior erit ad coronas adiunctio, affluentque amplius vobis debita certaminum praemia honestorum.] haec tamen Chrysofomi epistola ad Venerium. Extant & aliae complures ad Occidentales Episcopos datae a Ioanne litterae, quinetiam & ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, cui cum Catholica Ecclesia communicationis foedere iungebatur: sunt illae quidem per breues, & memoria vtriusque dignae quae hic describantur:

Chryf. epist. 149.

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD AURELIUM EPISCOPVM CARTHAGINENS.

Papae! quanta res est generosus animus, atque charitatis ac pietatis fructibus abundans! Quippe cum ipse tanto itineris intervallo a nobis distitus, tamquam praesens ac nobiscum degens, nos ceperis, tibi que deuinxeris. Siquidem charitatis tuae ardor, eaque odoris suauitas, quae ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vsque, qui in extremo Orbis recessu collocati sumus, penetravit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus. Propterea, inquam, te beatum praedicamus, quod cum magnum laborem ac sudorem pro omnibus orbis terrae Ecclesiis susceperis, maximas tibi apud benignum Deum coronas condidisti. Teque hortamur atque obsecramus, ut in hoc praclaro certamine perseueres. Neque enim te fugit, quoniam hinc praemia orientur. Nam si quispiam vnum aliquem iniuria affectum, ac praeter ius laesum subleuans, mercedem sermone praestantiorum a Deo obtinet: cogites velim, quantum ipse praemium accepturus sis, qui tot Ecclesias perturbatas per egregium huiusmodi studium ac diligentiam tumultibus ac perturbatione liberaes, atque in tranquillum pacis portum appellere studeas.] hucusque epistola ad Aurelium: omitimus referre alias eiusdem ferme argumenti ad alios Occidentales Episcopos ab ipso Ioanne conscriptas.

IMMINENS PERICVLVM VNIVERSALIS SCHISMATIS. Chryf. epist. 121.

Ex his perspicuum est, vna cum Romano Pontifice Occidentalis Ecclesiae Episcopos omnes, etiam transmarinos, pro restitutione Ioannis Chrysofomi laborasse; Orientales vero, exceptis illis qui erant communicationis Ioannis, contrario plane studio obnitos esse: adeo ut in magno periculo Catholica Ecclesia versaretur, ne schismate Oriens dirimeretur ab Occidente. Id quidem est, quod ipse scribit Chrysofomus ad Arabum: Scitis enim (perspicue inquam scitis) omnia tumultibus ac perturbatione plena esse, nec pro Constantinopolitana tantum vrbe, sed pro vniuerso terrarum orbe preces fundendas esse: quandoquidem malum, initio hinc ducto, pestiferi cuiusdam profluij instar effusum, per vniuersum terrarum Orbem Ecclesias peruastat.] haec ipse. Inter Orientales autem qui Ioannis causam amplexati essent, Anysius erat Thessalonicensis Episcopus, & alij Antistites Macedoniae, qui Occidentalibus ad patrocinijs ipsius Chrysofomi se coniunxerunt: ad quos extat eiusdem Ioannis epistola. His quoque pro eodem Ioanne iunctus erat Alexander Corinthiorum Episcopus, ut ad eum eiusdem Chrysofomi datae litterae fidem faciunt.

Chryf. epist. 163.

Chryf. epist. 164.

ARSACII OBITVS. Socrat. lib. 6. cap. 18.

Dum haec igitur agerentur, contigit intrusum pseudoepiscopum, inueteratum dierum malorum, Arsacium hac vita defungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus Nouembris, cum annos vitae exegisset octoginta & vnum, auctor est Socrates, cum haec ait: Arsa-

Arfa-

A Arsacius non diu illum gessit Episcopatum: nam sequenti anno ad secundum Consulatam Stilianonis & Anthemij (est hic praesens annus) tertio Idus Nouemb. morte obiit.] Vacauit autem ea sedes vsque ad sequentem annum, cum creatus est Atticus, de quo suo loco dicendum.

Iam vero ad res Africanae Ecclesiae hoc anno gestas stylum admoueamus. Vidimus anno superiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginensi fuisse decretam, qua rogarunt, legibus a Theodosio antea sancitis cohiberi debere perfidos Donatistas, qui publicis conuentionibus a Catholicis Episcopis inuitati ad conferendum de rebus inter se olim antiquis quaestionibus agitatis, non tantum resilierint, sed diuersas clades aduersus plerosque Catholicos Episcopos atque eorum Ecclesias intulissent. Porro in praesentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata est: sed antequam iidem Imperatorem adierint, priuatae Episcoporum querelae praecurrerant, & inter alias Maximiani

B Bagaiensis Episcopi Catholicae communicationis. Quoniam haec fuerint, S. Augustinus in epistola ad Bonifacium declarat his verbis:

Aug. epist. 50.

Iam enim nos praueuerant ex alijs locis quaedam Episcoporum querelae grauissimae, qui mala fuerant ab ipsis multa perpeffi, & a suis sedibus exturbati: praecipue horrenda & incredibilis caedes Maximiani Episcopi Catholici Ecclesiae Vagiensis effecit, ut nostra legatio iam quid ageret, non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, ut tantae immanitatis haeresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quam ipsa saeuiebat, non tantum violenta esse, sed omnino esse non sineretur impunè: non tamen supplicio capitali, propter seruandam etiam circa indignos mansuetudinem Christianam, sed pecuniariis damnis propositis, & in Episcopos vel ministros eorum exilio constituto. Supradictum quippe Episcopum Vagiensem, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes sententia, obtinuerat basilicam, quam illi, cum Catholica esset, inuaserunt, stantem ad altare, irruentes horrendo impetu & furore crudeli, fustibus & huiusmodi telis, lignis denique eiusdem altaris effactis, immaniter ceciderunt, pugione etiam percusserunt in inguine: quo vulnere sanguis effluens eum exanimem redderet, nisi ei ad vitam maior saeuitia eorum profuisset.

MAXIMIANVS VAGIENSIS EPISCOPVS QVANTA PASSVS A DONATISTIS. Bagaiensis

C basilicam, quam illi, cum Catholica esset, inuaserunt, stantem ad altare, irruentes horrendo impetu & furore crudeli, fustibus & huiusmodi telis, lignis denique eiusdem altaris effactis, immaniter ceciderunt, pugione etiam percusserunt in inguine: quo vulnere sanguis effluens eum exanimem redderet, nisi ei ad vitam maior saeuitia eorum profuisset.

Bagaiensis

Nam cum grauius sauciatus per terram insuper traherent, exundanti venae puluis obstrusus sanguinem obtinuit, cuius effusione ibat in mortem. Deinde cum ab eis tandem relictum nostri cum psalmis auferre tentarent: illi ira ardentiore succensi, eum deportantium manibus abstulerunt, male mulctatis fugatisque Catholicis, quos ingenti multitudine superabant, & facile saeuendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defecisse arbitantes, cum ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, & a quibusdam nocte transeuntibus per lucernam conspectus, agnitus, atque collectus, & ad religiosam domum apportatus, adhibita magna cura, post multos dies, cum ab illa desperatione recreatus esset, occisum eum tamen fama scelere Donatistarum etiam trans mare nunciauerat. Quo postquam venit, & vita eius inopinatissima apparuit, cicatricibus suis tam multis tamque ingentibus, tam recentibus, non frustra fama mortuum se nunciauisset monstrauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Christiano, non tam sui vliscendi causa, quam tuendae Ecclesiae sibi creditae. Quod si praetermississet, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda.] haec tamen de Maximiano Augustinus ad Bonifacium. agit de his etiam alibi saepius: nam & in Collatione diei tertiae dixisse tunc Catholicos tradit, in eadem Bagaiensi ciuitate basilicam a Donatistis incensam fuisse, & in ignem iniectos esse sacros codices. Eadem quoque de Maximiano refricat idem Augustinus, cum contra Cresconium agit, ubi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatistarum: quibus omnibus Honorium noua edita sanctione ipsos Donatistas exagitasse tradit, dum ait:

MAXIMIANVS ADHONORIVM IMP. SECONFERT.

Aug. in Breuic. collat. dies. 3. c. 11.

Omitto, ante quanta commiserunt, quibus eandem leges aduersus errorem vestrum constitui coegerunt, magis Christiana mansuetudine temperatas, quam in tam magna scelera vi congrui vigoris exertas. Episcopus Catholicus a Thuburiscubure, Seruus nomine, cum inuasum a vestris locum repeteret, & vtriusque partis procuratores Proconsulare praestarentur examen: repente sibi in oppido memorato, vestris armatis irruentibus, vix viuus aufugit. A quibus pater eius presbyter, aetate & moribus grauis, ea caede, qua vehementer afflictus est, post dies paucos excessit a vita.] haec Augustinus. Ista autem omnia perlata sunt ad Imperatorem, antequam legati a Concilio missi ad ipsum Honorium peruenirent, ut idem S. Augustinus in dicta epistola ad Bonifacium tradit, testaturque in litteris ad Ianuariu his verbis: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, ut non omnes Episcopi & clerici partis vestrae eadem condemnatione decem librarum auri,

Aug. contr. Crescon. lib. 3. c. 43. SERVVS EPISCOPVS QVAE PASSVS A DONATISTIS.

Aug. epist. 68.

quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur, sed hi soli, quorum in locis aliquas à vestris A violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerunt, iam cicatricis Episcopi Catholici Vagitani* horrendæ ac recentissimæ Imperatorem commouerant, vt legestales mitterentur, quales & missæ sunt.] at quænam istæ? Illud in primis accipe, secundum diuersa libelli accusationis capita diuersas ab eodem Imperatore editas sanctiones.

Quoniam verò (vt vidimus ante superiorem annum) datum crimini Crispino Donatistarum Calamensi Episcopo fuit, quod rebaptizasset, vi adhibita, colonos agri Fiscalis: aduersus huiusmodi scelus Imperator generalem eiusmodi edidit sanctionem, quam mendosam non nihil habet Codex Theodosianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ sic se habet ad Hadrianum P. P.*

Aduersarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate prospeximus: ideoque interdendam specialiter eam sectam, noua constitutione censuimus, quæ cum hæresis vobis B caretur, appellationes schismatis præferat. In tantum enim sceleris progressi dicuntur ij, quos Donatistas vocant; vt baptismum sacrosanctum, mysteriis recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines semel (vt traditum est) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contingit vt hæresis ex schismate nasceretur. Inde malè credulas mentes ad spem secundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile est enim persuadere peccantibus veniam prius præstitam denuo posse præstari: quæ si concedi iterum eodem modo potest, non intelligimus cur tertio denegetur. Hi verò & seruos, vel homines iuri proprio subditos iterati baptismatis polluant sacrilegio. Quare hac lege sancimus, vt quisquis post hæc fuerit rebaptizasse detectus, ludici, qui prouinciæ præsidet, offeratur; vt facultatum omnium publicatione multatus, inopiæ pœnam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filiis eorum, si à paternæ societatis prauitate dissentiunt, ea quæ fuerint paterna, C non pereant; vt si ipsos forsitan scæuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ* ad Catholicam religionem malunt*, adipiscendorum his bonorum copia non negetur.

Ea præterea loca, seu prædia, quæ feralibus sacrilegiis deinceps constiterit præbuisse secretum, Fiscis viribus applicentur; si tamen dominus aut domina aut præfens forte fuisse, aut consensum præstitisse probetur, quos quidem iuxta* etiam præsentiam notauit infamia. Si verò his nesciis, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitata huiusmodi facinus comprobatur; præiudicio à prædiorum publicatione suspensio, impliciti sceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ suæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forsitan sit liberum, conscientiam piacularis perpetrati intra domesticos parietes silentio celare secreto: his qui forsitan ad rebaptizandum cogentur, refugiendi ad Ecclesiam Catholicam sit facultas: vt eius præsidio aduersus huius criminis & societatis D auctores attributæ libertatis præsidio defendantur: liceatque his sub hac conditione fidem tueri, quam extorquere ab inuitis domini tentauerint. nec adsertores dogmatis Catholici, ea qua ceteros qui in potestate sunt positi, oportet ad facinus lege constringi; & maximè conuenit, omnes homines sine villo discrimine conditionis aut status infusæ cælitus sanctitatis esse custodes. Sciant ij verò qui à supradictis iterare baptismum non timuerint, aut qui consentiendo hoc facinus propria huius societatis permixtione damnauerint, non solum testandi sibi, verum adipiscendi aliquid sub specie donationis vel agitandorum contractuum in perpetuum copiam denegatam, nisi prauæ mentis errorem reuerendo aduersus fidem consilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus pœna constringet, qui memoratorum interdictis coctibus, seu ministerijs præbuerint conhibentiam: ita vt Moderatores prouinciarum, si in contemptum sanctionis huiusmodi consensum putauerint commodandum, E sciant se viginti libris auri multandos: Officia etiam sua simili condemnatione subiuganda: Principales vel Defensores ciuitatum, nisi id quod præcipimus, fuerint executi, vel his præsentibus Ecclesiæ Catholicæ vis fuerit illata, eadem multa se nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] hætenus sanctio ad prohibendum scelus à Crispino Calamensi perpetratum (vt vidimus) in colonos.

Qua die hæc etiam tam aduersus Manichæos, quàm Donatistas, ab eodem Imp. sancita habentur*: Nemo Manichæum, nemo Donatistam, qui præcipue (vt cõperimus) furere non desistunt, in memoriam reuocet. Vna sit Catholica veneratio: vna salus sit: Trinitatis par sibi congruens sanctitas expetatur. Quod si quis audeat interdictis sese illicitisq. miscere; & præteritorum innumerabilium constitutorum, & legis nuper à mansuetudine nostra prolatae laqueos non euadat. Et si turbæ fortè conuenerint; seditionis concitatos aculeos acriscom-

a l. 4. ne sancti. bapt. reuer. Cod. Theod. DE ERSAE LEGES LA-TAE AB HO-NOR. IMP. CONTRA DONATISTAS.

* iuxta

SANCITA CONTRA DONATISTAS.

b l. 38. de heret. Cod. Theod.

Aris commotionis non dubitet exerendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] præcessisse hanc putamus illam speciatim de auraria multa inferenda, de qua superius S. Augustinus meminit. Existimamus, ante has omnes, de iudicio Episcoporum Christiano Imperatore dignam eundem Honorium edidisse sanctionem, qua vetuit ne iudicio Episcoporum damnati Episcopi turbas misceant: hæc namq. ipse prid. Non. Februarij. mensis verò Martij hæc rescripsisse hoc anno ad Diotimum Proconsulem Africae reperitur*: a l. 2. de religio. Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitatem per Africanas regiones clementia nostra direxit, per diuersa proponi volumus: vt omnibus innotescat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catholicam, quam recta credulitas confitetur, esse retinendam. Dat. III. Non. Martij, Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] Rursum verò ad eundem Proconsulem hæc mense Decembris*: b l. 39. de heret. Cod. Theod.

Donatistarum superstitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis B tenore seruato, pœnam debitam absque dilatione persolvere decernimus. Dat. VI. Idus Decemb. Rauennæ, Stilichone & Anthemio Coss.] Porro illa sanctio de expressa multa auraria decem librarum persoluenda desideratur. Certè quidem his legibus (vt videmus) veritum fuisse Donatistas testamento vel donatione accipere, contractusque emptionis & venditionis celebrare, atque exilium eisdem fuisse indictum, S. Augustinus in epistola ad Vincentium Donatistam ostendit, cum ait:

Ita sanè huic prouisioni contradicere debui, ne res, quas dicitis vestras, perderetis, & securi Christi prosciberetis: vt iure Romano testamenta conderetis, & iure diuino patri- bus conditum testamentum, vbi scriptum est*, In semine tuo benedicentur omnes Gentes, calumniosis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos con- tractus haberetis, & vobis diuidere quod Christus emit venditus, auderetis: Vt quod quis-

C que vestrum cuiquam donasset, & quod donauit Deus deorum à Solis ortu vsque ad occasum, vocatis filiis non valeret: Vt de terra corporis vestri in exilium non mitteremini, &c.] hæc de legibus Augustinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

Secuta quidem est ex sententia vnitatem; non ita tamen, vt Donatistarum omnes ad Catholicam sint reuersi Ecclesiam, remanentibus eorum aliquibus obstinationibus, quos nec ratio, nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit*: Nemo corriger, quem Deus despexerit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore se conferentibus. Quantum autem emolumentum Catholicæ vnitati istarum seueritas legum attulerit, ex S. Augustini diuersis locis satis compertum redditur, potissimum verò in epistola ad Vincentium*, vbi pluribus disputat, bene consuli schismaticis & hæreticis, si legum seueritate ad Catholicam Ecclesiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam

D correctione gaudemus, qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendunt, & à pristino errore se liberatos esse lætatur, vt eos cum magna gratulatione miremur, qui tamen, nescio qua vi consuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitent; nisi hoc terrore percussi, sollicitam mentem ad considerationem veritatis intenderent.] & inferius:

O si possem tibi ostendere ex ipsis Circumcellionibus quàm multos iam Catholicos manifestos habeamus, damnantes suam pristinam vitam & miserabilem errorem, quo se arbitrabantur pro Ecclesia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad hanc sanitatem non perducerentur, nisi legum istarum, quæ sibi displicent, vinculis tamquam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauissimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, sed quadam verusta socordia premebantur, dicentes nobis: Verum quidem dicitis: non est quod respondeatur: sed durum est nobis, traditionem parentum relinquere. Nonne salubriter regula temporali molestiarum excutierant, vt tamquam de somno letargico emergerent, & in salutem vnitatis euigilarent? Quàm multi ex ipsis nunc nobiscum gaudentes, pristinum pondus perniciosi sui operis accusant, & fatentur nos sibi molestos esse debuisse, ne tamquam mortifero somno, ita morbo veteris consuetudinis interirent.] & post nonnulla*, quæ Catholicorum Episcoporum fuerit sententia, dum de his in Synodo ageretur, subdit his verbis:

His ego exemplis à collegis meis mihi propositis cessi. Nam mea quidem primitus sententia erat, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam primò mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cum tota esset in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuersa est, quam nunc videmus

a l. 2. de religio. Cod. Theod.

b l. 39. de heret. Cod. Theod.

DO NATISTAE QUI INCORRIGIBILES.

QUERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMP. A DONATISTIS SPRETIS. c Genes. 29.

VNITAS EX LEGIBVS SECVTA. d Eccles. 7.

e Aug. epist. 48.

QUAM VTI-LITER HÆRETICI ET SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCENTVR.

f Aug. ibid.

demus ita huius vestrae animositatis perniciem detestari, ut in ea numquam fuisse creda-
tur: ita alia multae, quae mihi nominatim commemorantur, ut ipsis rebus agnoscerem
etiam in hac causa recte intelligi posse, quod scriptum est: Da sapienti occasionem, &
sapientior erit. Quam multi enim (quod certo scimus) iam volebant esse Catholici, ma-
nifestissima veritate commoti; & offensionem suorum reuerendo, quotidie differebant.
Quam multos non veritas (in qua numquam praesumpstis) sed obduratae consuetudinis
graue vinculum colligabat; ut in eis compleretur diuina illa sententia: Verbis non emen-
dabitur seruus durus: si enim & intellexerit, non obediet. Quam multi propterea ve-
ram putabant Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam
veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosque faciebat. Quam multis aditum intran-
di obserabant rumores maledictorum, qui nescio quid aliud nos in altare Dei ponere iactita-
bant. Quam multi nihil interesse credentes in qua quisque parte Christianus sit, ideo per-
manebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atque ad Catholi-
cam nemo transire cogebat.

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges seruiunt Domino in ti-
more) ita profuit, ut nunc alij dicant: iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis oc-
casione praebuit, iamque faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc esse
verum iam sciebamus, sed nescio qua consuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vin-
cula nostra dirupit, & nos ad pacis vincula transtulit. Alij dicant: Nesciebamus hic esse
veritatem, nec eam discere volebamus, sed nos ad eam cognoscendam metus fecit inten-
tos, quo timuimus, ne forte sine vllis rerum aeternarum lucris damno rerum temporalium
feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit; ut sal-
tem solliciti quaereremus, quod securi numquam nosse curauimus. Alij dicant: Nos fal-
sis rumoribus terrebamur intrare, quos falsos esse nesciremus, si non intraremus; nec in-
traremus, nisi cogeremur: Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit,
expertos docuit quam vana & inania de Ecclesia sua mendax fama iactauerit. Hinc iam
credimus & illa falsa esse, quae auctores huius haeresis criminati sunt: quando posteri eorum
tam falsa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil interesse, vbi sedem
Christi teneremus: Sed gratias Domino, qui nos a diuisione collegit; & hoc vni Deo con-
gruere, ut in vnitatem colatur, ostendit.] haec Augustinus.

Qualis autem quantaque facta fuerit ex Donatistis accessio ad Catholicam vnitatem, ex
ipsis Actis Carthaginensis Synodi hoc anno habitae possumus intelligere. Iisdem enim Con-
sulibus Stilichone secundum & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita est Synodus Car-
thaginensis, in qua nihil praeterea actum reperitur, nisi ut quae reliqua essent ad perfectam
vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; agereturque publica lega-
tione gratiarum actio de illis, qui relicto schismate ad Catholicam Ecclesiam rediissent. haec
enim habent eius Acta reposita in Concilio Africano his verbis:

Ut libera legatio ab omnibus prouinciis ad Concilium dirigatur: ad Myzonium lega-
ti, & litterae propter liberam dirigendam legationem, destinari praecipi sunt. Ut quia
apud Carthaginem tantum vnitas facta est: dentur etiam litterae ad Iudices, ut & in aliis
prouinciis & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: ut gratiarum actiones de Car-
thaginensi Ecclesia pro vniuersa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum lit-
teris ad Comitatum mittantur.] Ista quidem cum in Synodo actantur; Recitatae sunt (in-
quiunt Acta) litterae Papae Innocentij, ut Episcopi ad transmarina pergere facile non de-
beant: quod hoc ipsum Episcoporum sententis confirmatur.] haec ibi. Videsne, quantum
detulerit Synodus Charthaginensis Romano Pontifici, ut statim reuocarint, quod de Epi-
scopis ad Comitatum legandis statutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papae
litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, haec statuunt: Ut propter gratiarum actio-
nem, & exclusionem Donatistarum, duo clerici Ecclesiae Carthaginensis ad Comitatum
mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia sollicitudine,
quae ad Ecclesiae vnitatem spectabant, curauit, dicemus anno sequenti.

Magni quidem momenti vnitas ista fuit, cuius causa ad Imperatorem pro gratiarum actio-
ne in Synodo decreta legatio est. De qua etiam quae S. Augustinus scribat ad Bonifacium,
audiamus: Iam verò (inquit) cum ipsae leges venissent in Africam, praecipue illi qui qua-
rebant occasionem, aut saeuitiam furentium metuebant, aut suos verecundabantur of-
fendere, ad Ecclesiam continuo transferunt. Multi etiam, qui sola illic a parentibus
tradita

Prout. 9.
QUIBUS DE
TINERAN-
TVR DONA-
TISTAE
PRAETEX-
TIBVS.
Prout. 19.

DONATI-
STAE RE-
DEVNTES
AD ECCLIE-
SIAM GRA-
TIAS AG-
VNT.

ALIVD
CONCI-
LIUM CAR-
THAGINEN-
SEM IN
TEMPORE
VNITATIS.

Concil.
Afric. c. 61.
QVI D.
ACTVM IN
SYNODO
CARTHAGI-
NENSIS.

VNITAS
PLVRIMO-
RVMDO-
NATISTA-
RVMDAD
CATHOLI-
CAM EC-
CLESIAM.
Aug. epist.
50.

tradita consuetudine tenebantur; qualem verò causam ipsa haeresis haberet, numquam
antea cogitauerant, numquam quaerere & considerare voluerant: mox vbi coeperunt ad-
uertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, sine vlla
difficultate Catholici facti sunt. Docuit enim eos sollicitudo, quos negligentes securitas
fecerat. Istorum autem omnium praecedentium auctoritatem & persuasionem secuti sunt
multi, qui minus idonei erant per se ipsos intelligere quid distaret inter Donatistarum er-
rorem & Catholicam veritatem. Ita cum magna agmina populorum vera mater in sinum
gaudens reciperet, remanserunt turbae durae, & in illa peste infelici animositate sistentes.
Ex his quoque plurimi simulando communicauerant, alij paucitate latuerunt. Sed illi
qui simulabant, paulatim assuescendo, & praedicationem veritatis audiendo, maximè post
collationem & disputationem, quae inter nos & Episcopos eorum apud Carthaginem fuit,
ex magna parte correcti sunt. In quibusdam verò locis, vbi pertinacior & impacatior pra-
ualuit multitudo, cui resistere non poterant pauciores, quorum erat melior de commu-
nionem sententia, aut turbae auctoritati paucorum potentiorum subditae in malam partem
obtemperarunt; aliquanto diutius laboratum est.

Ex his sunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maximè Episco-
pi & clerici, horrenda & dura perpeffi sunt, quae commemorare longum est: quando quo-
rundam & oculi extincti sunt, & cuiusdam Episcopi manus & lingua praecisa est, nonnul-
li etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas caedes, & domorum deprædationes per noctur-
nas aggressiones, & incendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesia-
rum: in quas flammis non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huius-
modi afflictos malis consequens consolatus est fructus. Nam vbiicumque à perditis ista com-
missa sunt, ibi feruentius atque perfectius vnitas Christiana profecit, & vberius laudatur
Dominus, qui donare dignatus est, ut serui eius passionibus suis lucrarentur fratres suos, &
oues eius, mortifero errore disperfas, in pacem salutis aeternae suo sanguine congregarent.]
haec Augustinus de vnitatem hoc anno coepta, & maioribus in dies incrementis propagata. De
crudelitate autem illorum Donatistarum, qui respicere noluerunt, agit idem Augustinus
in epistola ad Ianuarium, & aliis in locis, nos vero de illis suo loco inferius.

Enituit in huiusmodi vnitatem faciendam etiam studium Pammachij Romani ciuis ac Sena-
toris amplissimi, qui possides in Numidia latifundium, in quo cum essent coloni omnes Do-
natistae, iidemque pertinacissimi; ita operatus est, ut cunctos reddiderit, relicto schismate,
Orthodoxos. cuius magni lucris causa S. Augustinus illi gratulans, egregiam scripsit episto-
lam, in qua haec inter alia: In eius charitate (Christi nimirum) nisi radicatus esses, non
tibi tam dilecta Catholica vnitas foret, nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donati-
starum furor exortus est, hoc est in media Consulari Numidia constitutos, tali admoneres
alloquio, tanto feruore spiritus animares, ut deuotione promptissima ad sequendum elige-
rent, quod te talem & tantum virum non nisi agnita veritate sequi cogitarent, & tam longè
à te locorum interuallis remoti, irent sub idem caput, atque in eius membris in aeternum se-
cum deputarentur, cuius praecipto tibi imperaliter seruiunt. In hoc ergo tuo facto te cog-
nitum amplectens, exultavi, ut gratularer tibi in Christo Iesu Domino nostro, tibi que has gra-
tulatorias litteras mitterem.] & post haec: O quam multorum tecum pariter Senatorum,
pariterque sanctae Ecclesiae filiorum tale opus desideramus in Africa, de quali tuo laetamur!
Sed illos periculosum est exhortari, tibi securum est gratulari.] haec & alia Augustinus ad
Pammachium in epistola (ut in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porro hunc illum
esse Pammachium clarissimum Senatorem putamus, cui cum S. Hieronymo à prima aetate
magna familiaritas ac necessitudo & amicitiae usus intercessit, de quo plura superius.

Qui autem ad vnitatem vocati resilierunt, eorum alij armis in Catholicos desperatione
lactati (ut dictum est) grassari coeperunt; alij verò, qui modestiores esse viderentur, scriptis
egerere, expositulantes nimirum aduersus Catholicos, quod egerint legibus Imperatorum,
ut nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui ista iactarent, fuit
Vincentius Donatista, qui eo argumento ad S. Augustinum epistolam scripsit. Sed fortio-
rem ipse Augustinus reddidit Apologiam, egitque de his ad diuersos scribens, & inter
alios ad Ianuarium, & Bonifacium, ad quem post multa eo argumento disputata, calum-
niam illam confutat, quae iidem Donatistae more suo proscindebant optimam famam Or-
thodoxorum, dicentes inhiare ipsos bonis eorum. Sed in illos haec Augustinus argute
quidem: Quod autem nobis obiciunt, quod res eorum concupiscamus & auferamus:

DONATI-
STARVM
QVORVM-
DAM SAB-
VITIA.

PAMMA-
CHII SV-
DIVM PRO
CONVER-
SIONE DO-
NATISTA-
RVMDAM
Aug. epist.
134.

DONATI-
STAE CON-
TRA CA-
THOLICOS
ARMIS ET
SCRIPTIS
AGVNT.

Aug. epist.
48.
Aug. epist.
68.
Aug. epist.
50.

Aug. epist.
50.

Vtinam Catholici fiant, & non solum quæ dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobiscum & A
 charitate possideant. Usque adeo autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non atten-
 dant quàm sint inter se contraria quæ loquuntur. Ipsi certè dicunt, & inuidiosissimè sibi
 conqueri videntur, quòd eos in nostram communionem violento legum imperio coarctamus.
 Hoc vtique nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus quæ-
 rit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel fastu dominationis elatus
 desiderat habere contortem? hæc idcirco, quòd ex indulgentia (vt dictum est) Romani
 Pontificis, Donatistarum Episcopi, qui redire vellent, sinerentur Episcopi perseuerare, bo-
 nisque suis & Ecclesiæ Catholicæ perfrui.

**AVGVSTI-
NO DATA
OCCASIO
SCRIBENDI
CONTRA
CRESCON-
NIVM.**
 Sed & haud post multum temporis eundem sanctum Augustinum compulsus esse scri-
 bere aduersus Cresconium grammaticum, Donatistarum acerrimum defensorem, indi-
 cat illis verbis, quibus de Crispino Episcopo Calamensi Donatistarum agens addit: Et B
 nunc inter ipsas etiam recentissimas leges proscriptionem vestris Episcopis comminantes
 in re propria securus sedeat, &c.] De Cresconio autem sic ipse: Grammaticus etiam qui-
 dam Donatista Cresconius, cum inuenisset epistolam meam, qua primas partes, quæ in ma-
 nus nostras tunc venerant, epistolæ Petiliani redargui: putauit mihi esse respondendum, &
 hoc ipsum scripsit ad me. Cui operi eius libris quatuor respondi, ita sanè, vt tribus perage-
 rem quod vniuersa responsio flagitabat. Sed cum viderem de sola Maximianensium causa,
 quòd suos schismaticos damnauerunt, & eorum aliquos rursus in suis honoribus recepe-
 runt, baptismumque ab eis extra suam communionem datum non repetiuerunt; responderi
 posse ad cuncta quæ scripsit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipsum (quantum po-
 tui) diligenter atque euidenter ostendi. Hos autem quatuor libros quando scripsi, iam con-
 tra Donatistas leges dederat Honorius Imperator.] hæcenus Augustinus: quibus planè in-
 telligas, id ipsum quarto potissimum libro contra Cresconium S. Augustinum conatum esse
 se, quòd sua Honorius sanctione; nimirum omnibus reddere exploratum, ipsos Donati-
 stas suis ipsorum tum factis tum scriptis prorsus conuinci, dum quod in aliis, nempe Catho-
 licis, ipsi redarguissent, idem ipsi vehementiori studio perpetrassent.

**PRÆDICA-
TIONE AV-
GVSTINI
DONATI-
STAE COM-
PLURES
CONVERS-
S. Aug. contra
Cresc. lib. 1.
c. 3.**
 Quod autem ex Catholicorum profectu Cresconius ipse tabesceret, indignè ferens
 complures Donatistarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Augustini scriptis in dies re-
 sipiscere, inde ille hæc in eum mira temeritate scriptis effudit, quæ Augustinus refert his
 verbis: Dicis, quod intoleranda arrogantia credam, me solum terminare posse, quod alijs
 velut inexpugnabile visum, atque iudici Deo dimissum est: cum paulo superius dixeris, hoc
 me velle finire post tot annos, post tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot dis-
 ceptantibus litteratis, ab vtriusque partis Episcopis finire non potuit.] Ad hæc Augu-
 stinus respondet inter alia, iam ante causam definitam fuisse iudicio Ecclesiastico, Episco-
 porum verò Orthodoxorum esse studiosè inuigilare, quòd ad rectam viam deuij perducantur:
 quantum autem ipsi prædicatione profecerint, declarat his verbis: Neque (inquit)
 hoc fit sine fructu, vt existimas. Nam si posses videre quàm longè lateque per Africam error
 ille peruaferit, & quàm pauca eius remanserint, quæque nondum in pacem Catholicam cor-
 recta transferunt: nullo modo assertorum Christianæ pacis & vnitatis infructuosam & ina-
 nem arbitraris instantiam.] hæc ipse.

**CRESCON-
NIVS GRAM-
MATICVS
ALTERCA-
TUR DE NO-
MINI DE-
RIVATIO-
NE.**
 Cum igitur haud ignoraret Cresconius, Augustini opera, impium schisma graue in dies
 magis in suis dispedium pati: quòd non esset quid in eiusdem Augustini scriptis eade re per-
 uulgatis iure carpere potuisset: dum idem ipse haud animo indagandæ veritatis, sed aduer-
 sandi pruriginis contrarijs scriptis altercari niteretur; eo se miser conuertit (quòd risu dignum
 est) homo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Augustino faceret quæstionem. sed
 quænam hæc fuerit, ipsum attende ista dicentem: Audi ergo, Cresconi, dum breuiter &
 hoc demonstro, nihil te dixisse per totam epistolam tuam, quo refelleres meam: nisi forte quòd
 me nomina deriuare vel declinare docuisti; vt à Donato, Donatianos; potius quàm Dona-
 tistas dicerem: quam tamen Græcam saltem declinationem esse concedis; videlicet, quòd
 ita Donatistæ à Donato, vt Euangelistæ ab Euangelio, nominentur. quo te delectari dicis,
 vt vestris Euangelium prædicantibus, à simili mutata sit vocabuli declinatio.] hæc inter
 alia in suum Orbilium infligentem pueris verbera Augustinus: cum grauiora ipsi infligenda
 Demosthene doceat, dum addit: Si enim Demosthenes clarissimus oratorum, quibus ver-
 borum tanta fuit cura, quanta rerum auctoribus nostris: cum tamen ei nonnullam locutionis
 insolentiam obiecisset Æschines; negauit ille, in eo positas esse fortunas Græciæ, illo ne an
 illo

**AVGVSTI-
NO DATA
OCCASIO
SCRIBENDI
CONTRA
CRESCON-
NIVM.**
 August. con-
tra Cresc. lib.
3. cap. 47.
August. retract.
lib. 2. c. 26.

**PRÆDICA-
TIONE AV-
GVSTINI
DONATI-
STAE COM-
PLURES
CONVERS-
S. Aug. contra
Cresc. lib. 1.
c. 3.**

ibidem c. 5.

**CRESCON-
NIVS GRAM-
MATICVS
ALTERCA-
TUR DE NO-
MINI DE-
RIVATIO-
NE.**
 August. contra
Crescon. lib. 2.
c. 11.

A illo verbo vsus fuerit, & an huc an illuc manus porrexerit: quanto minùs nos laborare de-
 bemus de regulis deriuandorum nominum, quando siue hoc siue illud dicatur, intelli-
 gitur sine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione sermonis, sed in de-
 monstratione veritatis est maior intentio? hæc ipse, intorquenda in sciolos nostri tempo-
 ris, à quibus hæreses manuere, nimirum à collegis Cresconij, verborum vitia sugillantibus,
 Nouatoribus hæreticis, sine Scriptura diuina Theologis, Apostolis sine miraculis, ab-
 que vera fide religiosis, ex grammaticis factis statim Euangelij interpretibus, ministris
 Ecclesiam destruentibus, censoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed missis his, ad reliquas
 huius anni res gestas reuocemus orationem.

Hoc anno celebrata est prima Synodus Toletana, cui eiusmodi titulus præfixus habe-
 tur: Concilium Toletanum primum nouemdecim Episcoporum, tempore Honorij & Arca-
 B dij, Stilichone Consule, Patrono Episcopo præfidente, sub die septimo Idus Septembris.]
 Quod verò ad posteriorem potius Consulatum Stilichonis, quàm ad priorem, atque sub hoc
 anno eandem Synodum celebratam esse dicamus: illud magnopere persuadet, quòd si sub
 priore Stilichonis Consulatu hanc habitam esse dixerimus, ad tempora vsque Anastasij Papæ
 referenda ipsa esset, quam tamen constat coactam esse sub Innocentio Romano Pontifice,
 cuius ad Synodum Toletanam data adhuc extat epistola. Nec alia quidem sub ipso Inno-
 centio acta Toleri Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epistolam de-
 disse potuerit. Erat Hispaniarum Ecclesia (vt ipse testatur Innocentius) adhuc agitata schis-
 mate, atque fœdata Episcoporum ordinationibus perperam factis; quas tamen tolerandas
 esse putauit, ne grauiorem pati ipsa scissuram cogeretur. Porro eandem etiam Priscilliana
 hæresis nonnihil vexabat, vt quæ dicemus sub Leone Romano Pontifice perspicuè declara-
 bunt. Quod autem ad schisma pertinet, id obortum esse propter diuersos diuersarum Ec-
 clesiarum mores, Patronus Episcopus præfando testatur: cum alioqui ante non in Hispania
 tantum, sed & in Gallijs (vt vidimus) occasione Idacij atque Ithacij Episcoporum, qui à
 Maximo necem expetierant Priscilliani & sociorum, schisma constatum fuerit.

At de hac Synodo Toletana, illud minimè prætereundum est, reperiri ei subscriptum
 cum alijs Episcopis Olympium, fama celebrem, & clarum inter scriptores Ecclesiasticos hu-
 ius temporis; licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, non dicatur, sicut alij ibidem nomina-
 ti Antistites. De Olympio enim Episcopo his temporibus in Hispania florente, hæc Gen-
 nadius: Olympius, natione Hispanus, Episcopus, scripsit librum Fidei aduersus eos qui
 naturam & non arbitrium in culpam vocant, ostendens non creatione, sed inobedientia
 infernum naturæ malum.] hæc ipse. illud quidem opus ab eo scriptum patet aduersus Ma-
 D nichæos, dicentes carnem à malo esse principem tenebrarum. Citat eiusdem scripta S. Au-
 gustinus, sed vide quanto præconio: Olympius Hispanus Episcopus, vir magnæ in Eccle-
 sia & in Christo gloriæ, in quodam sermone Ecclesiastico: Si fides, inquit, &c.] & infe-
 rius: S. Olympius dicit.] adducit enim in testimonium aduersus Pelagianos, originale
 peccatum negantes, cuius Olympius esset constans assertor. Sed reuocari in dubium posset,
 num idem sit ille, quem Augustinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in
 Concilio Toletano subscriptus habetur: siquidem ipsum quater citans S. Augustinus simul
 cum alijs sanctissimis Patribus, semper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens: Cy-
 prianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basi-
 lius, quibus addo presbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verùm cum de opere ipso
 constet, atque recenscat eum Gennadius inter huius temporis scriptores, nequaquam puta-
 E mus etate Hilarium præcessisse, sicut nec fuisse post Ioannem Basilium patet.

Quod rursus ad Toletanam Synodum spectat: qui in eius appendice habetur canon vi-
 gesimus primus, haud huius Synodi est dicendus; quippe pertinere cognoscitur ad tempora
 S. Leonis: agemus de eo suo tempore. Porro ipsum Toletanum Concilium multa habet ad
 recte componendam Ecclesiasticam disciplinam accommodata, viginti regulis definita: in
 quarum decima septima quod ponitur de concubina, intellige secundum ea quæ S. Augusti-
 nus habet libro de Bono coniugali, capite quinto.

Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epistolam: ipse irritam reddit sententiam il-
 lam, qua dicebatur, coniugium ante baptismum initum, sic per baptismum quod ad biga-
 miam constituendam obligari, vt ducens aliam post baptismum, bigamus minimè efficere-
 tur. Quod sentit aliquando S. Hieronymus in epistola ad Oceanum in causa Charterij Epi-
 scopi in Hispania, defendens eam opinionem Romæ cum esset, qui postea in dicta epistola
 id ipsum

Extat tom. 3.
Concil.
CONCI-
LIUM TO-
LETANVM
PRIMUM.

Tom. 1. C. 6.
epist. 24.

Gennad. de
Vir. illust.
c. 24.
DE OLYM-
PIO HISPAN-
NO EPI-
SCOPO.

August. con-
tra Iulian. lib.
1. c. 3. & c. 7.

August. con-
tra Iulian. lib.
2. c. 10. & c. 17.

Charterij Epi-
scopi.

id ipsum praestitit cumlatius: licet in Apologia contra Ruffinum, cum ea de re a Chryso- A gono in crimen vocaretur, se excuset his verbis: Hac dicimus, non quod ipsi propitio Christo hac quaestione teneamur. Sed interrogati a fratribus, quid nobis videretur, respon-

Hier. Apo- log. lib. 1. in fin.

DE EPISTO- LA INNO- CENTII AD EXUPERIUM.

Paulin. epist. 20. Hieron. epist. 4. 3. Reg. 17. LAUDES EXUPERII EX S. HIERONYMO.

Math. 21.

Hieron. epist. 11. Hieron. epist. 10.

DE SERIE LIBRORVM SACRORVM TVM A LA TINISTVM A GRAECIS SCRIPTA.

Scriptis & hoc ipso anno idem Innocentius Romanus Episcopus de nonnullis Ecclesia- sticis rebus ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum, cum ille consulisset de dubijs quibusdam ipsum Romanum Pontificem. hunc autem Exuperium eundem fuisse, quem Au- fonius Burdigalensem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eundem namque post Praefecturam Hispaniarum ad tranquillitatis portum secessisse, B idem Aufonius tradit, constatque in Ecclesia Burdigalensi meruisse presbyterum ut ex Pau- lino potest intelligi in epistola ad Amantium. At vero factus Episcopus, qualis quantusve extiterit, egregia vitae sanctitate conspicuus, ex S. Hieronymo audi, dum hac de ipso in primis habet, scribens ad Rusticum: Sanctus Exuperius Tolosae Episcopus, viduae Sa- reptensis imitator, efuriens pascit alios, & ore pallente ieiunijs, fame torquetur aliena, om- nemque substantiam Christi visceribus erogavit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canis- tro vimineo, sanguinem portat in vitro: qui avaritiam eiecit e templo: qui absque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id est dona sancti Spiritus, mensasque sub- uertit mammonae, & nummulariorum aera dispersit; ut domus Dei, domus vocetur ora- tionis, & non latronum spelunca. Huius tu e vicino sectare vestigia.] hac ipse. Et ad Ageru- chianam: Non possum (inquit) absque lacrymis Tolosae facere mentionem, quae ut hucus- que non rueret, sancti Episcopi Exuperij merita praestiterunt.] Et ad Furiam: Habes (inquit) sanctum Exuperium probatae aetatis & fidei, qui te monitis suis frequenter instituat.] Sed de ipso modo haec tenus, dicturi de eo alia occasione anno sequenti. Iam vero ad dictam ab In- nocentio Papa ad ipsum scriptam epistolam redeamus.

Inter alia autem, quae S. Exuperius ab Innocentio Romano Pontifice exquisierat, de con- tinentia clericorum, & poenitentibus quibus delinquentes coercerentur, atque alijs, doceri quoque petijt sacrorum librorum catalogum. quod idem Innocentius praestitit ad finem suae decretalis epistolae, canonicorum librorum seriem texens: quam & in Romano Concilio (ut di- ctum est) Damasus promulgarat. praestitit id ipsum Gelasius Pontifex, sed antea S. Augustinus, atque Ruffinus, postea vero Alcimius Auitus heroico carmine, Cassiodorus, & Isidorus, ut ta- ceamus de recentioribus: Graecorum autem, Concilij Niceni canon qui excidit, & si alius D repetendum putes, canon qui dicitur Apostolorum, Concilium Laodicenum, S. Athana- sius, Gregorius Nazianzenus, Amphilocheus, Cyrillus Hierosolymitanus, postea Ioannes Da- mascenus, & alij recentiores in aliquibus inter se diuersi. Subiecit autem Innocentius & quae Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos superius fusius egimus primo tomo.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

Christo nato iam annus agitur quadringentesimus sextus auspicijs nouorum Consu- E lum Arcadij Aug. sextum & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodosius Iunior Quinquennalia edidit: & Rhadagayus Paganus, natione Scytha, cum ducentis millibus suorum totam Italiam inundauit. Cum Huldin & Saurus Hunnorum Gotho- rumque Reges Rhadagaysum continuò confecerunt, ipsius capite amputato, captiuos eius singulis aureis distrahentes.] hac ipse, & quidem paucis & obscurè. At res tanta digna qui- dem est, quae omni ex parte elucidetur, ac fusius explicetur. Atque in primis quod ad rei gestae tempus spectat: scimus S. Prosperum in Chronico, hac accidisse affirmare anno superiori, sub Consulatu Stilichonis secundo & Anthemij. Ut autem Marcellino potius assentiamur, Honorij Imperatoris rescripta hoc anno ad Prouinciales data persuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari seruos. Sed & iterato rur- sum edicto, ingenuis militantibus stipendium auxit, cum ira ad Prouinciales rescripsit: Prouin-

RHADAGAYSVS BELLVM PARAT AD VERSVS HONORIVM IMP. Saurus

l. 16. de ty. von. Cod. Theod. l. 17. de ty. von. Cod. Theod.

Prouinciales pro imminentibus necessitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad miliciam innata libertas. Ingenui igitur, qui militiae obtentu arma capiunt amore pacis & patriae, sciant se denos solidos paratis rebus de nostro percepturos aëario; quibus tamen ter- nos ex summa supradicta iam nunc solidos praebere mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica necessitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennae, Arcadio A. VI. & Probo Coss.] Cum igitur tanta necessitas hoc anno Imperato- rem coegerit armare seruitia, atque triplicare stipendia militantibus, nec alia praeter illa Rha- dagaysi his temporibus contigisse legatur barbarorum irruptio, cuius causa tanta oportuerit in expeditione praestari: planè affirmandum esse videtur, hoc ipso anno, quo edicta illa pro- mulgata sunt, formidolosum Rhadagaysi in Italiam aduentum accidisse. Hac in his quae ad tempus spectant. At rem gestam ab Orosio huius temporis scriptore petamus, quem tamen B hac summam strictimque scribendo, praeteriisse multa oportuit. Ait igitur:

HONORIVS AD BELLVM FUTVRVM STIPENDIVM AVGET. pacatis

Oros. lib. 7. cap. 37.

Taceo de ipsorum inter se barbarorum crebris dilacerationibus, cum se inuicem Gotho- rum cunei duo, deinde Alani atque Hunni varijs caedibus populabantur. Radagayus omnium antiquorum praesentiumque hostium longè immanissimus, repentino impetu totam inundauit Italiam: nam fuisse in populo eius plus quam ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamque virtutem Paganus & Scytha erat. Qui (ut mos est barbaris huiusmodi gentibus) omnem Romani generis san- guinem dijs suis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concursus: Hostem esse cum utique virium copia, tum maximè praesi- dio deorum potentem: Urbem autem ideo destitutam, & maturae perituram, quia deos & sacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuò de repetendis sacris cele- brandisque tractatur. Feruent tota Vrbe blasphemiae: vulgo nomen Christi tamquam lues aliqua praesentium temporum probris ingrauat.] Cum hac scribat Orosius, puto qui- dem tunc vsurpasse sibi Gentiles annonam illam quae persoluebatur antea deorum tem- plis, ablatam (ut vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum post sequentem annum ab iis vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iussit, ut suo loco dicemus. Sed pergit rem gestam Orosius:

GENTILES IN CHRIS- TVM FRE- MVNT.

l. 19. de Pa- gan. Cod. Theod.

CVR NON EXPVGNATA ROMA A RHADAGAYSO PAGA- NO REGE.

Itaque inuitabili iudicio Dei factum est, uti quoniam in permixto populo pijs gratia, impijs poena debebatur; oportebatque permitti hostes, qui insuadibilem in plurimis & con- tradicentem ciuitatem seuerioribus solito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indis- cretè cunctos intemperata caede delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus poten- tissimis Regibus suis per Romanas prouincias baccharentur: quorum vnus Christianus, D propiorque Romano, & (ut res docuit) timore Dei mitis in caede; alius Paganus, barbarus, & verè Scytha: qui non tantum gloriam aut praedam, quantum inexaturabili crudelitate ipsam caedem amaret in caede. Et hic iam receptus sinu Italiae, Romam e proximo tremen- tem terrore quassabat. Itaque si huic vltionis potestas permetteretur, quem Romani ob hoc praecipue tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum sacrificiorum obsequiis inuitaret; & immoderata caede sine fructu emendationis arsisset, & error nouissimus pe- ior priore creuisset. Quandoquidem in Pagani & Idololatrae manus incidisse, non solum Paganis residuis de instaurando cultu idolorum esset indubitata persuasio, sed etiam Chri- stianis periculosa confusio, cum & hi terrentur praedicio, & illi confirmarentur exem- plo. Quamobrem iustus dispensator humani generis Deus perire Paganum hostem voluit, & Christianum praualere permisit; ut Pagani, blasphemantesque Romani & illo confun- derentur perditio, & hoc punirentur immisso; maximè cum Imperatoris Honorij admiran- da in Rege continentia & sanctissima fides non parum diuinæ misericordiae mereretur.] hac Orosius, demonstrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colentium fa- ctum a Deo esse, ne Rex Scytha Paganus Romam inuaderet, eandem verò postea in horum vltionem caperet Christianus. Sed de bello inito subdit:

Conceduntur quidem aduersus immanissimum illum hostem Rhadagaysum, aliorum ho- stium cum copiis suis inclinati ad auxilium animi. Adfunt Huldin & Saurus Hunnorum & Gothorum duces praesidio Romanorum. Sed non finit Deus rem potentiae suae virtutem hominum & maximè hostium videri. Conterritum diuinitus Rhadagaysum in Fesulanis montes cogit: eiusque (secundum eos qui parcissimè referunt) ducenta millia hominum, inopum consilij & cibi, in arido & aspero montis iugo, urgente vndique timore, concludit: agminaque, quibus dudum angusta videbatur Italia, latendi spe in vnum ac paruam verti-

INGENS VI- CTORIA DE RHADAGAYSO.

cem trudit. Quid multis morer? Non disposita in bellum acies fuit, non furor timorque A incerta pugnae praetulit; non caedes acta, non sanguis effusus est; non postremo (quod felicitatis loco deputari solet) damna pugnae euentu compensata victoria: edentibus, bibentibus, ludentibusque nostris, tanti illi, tamque immanes hostes esurientes & sitientes languentesque confecti sunt. Parum hoc est, nisi captum & catenatum ac subiugatum sciant, quem timere Romani: illumque Idololatram suam, cuius sacrificia se magis pertimescere quam arma fingeant, sine proelio victum ac victum sub iugo catenisque despiciant. Igitur Rex Rhadagayfus, solus spem fugae sumens, clam suos deseruit, atque in nostros incidit, à quibus captus, ac paulisper retentus, deinde interfectus est.

VILI PRE-
TIO VEN-
DITI BAR-
BARI, II-
DEM QVE
CITO DE-
SVNCTI.

Tanta verò multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimarum pecudum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Sed nihil superesse Deus de eodem populo fuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi empro- B res eorum non impenderunt turpiter pretiis, expenderunt misericorditer sepulturis. Igitur ingrata Roma, quae sicut nunc sentit, non ad remittendam, sed ad reprimendam idololatriae praesumptionem, iudicis Dei aliquam misericordiam, ita continuo propter viuorum mortuorumque sanctorum piam recordationem, Dei iram passura non plenam, si forte confusa poeniteat, vt per experientiam fidem discat, ab incurso Alarici Regis & hostis, sed Christiani, aliquantulo ad tempus spatio differtur.] hucusque Orosius.

S. AMBRO-
SII VIRTU-
TE RHADA-
GAYSVS
VINCITVR.

At res tanta nihil est vt humanis quiuerit perfici viribus, quod cum omnes intellexerint diuina id factum esse virtute: haud tamen omnes aequè nouerunt, quis apud Deum rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim ista operans, ille magnus tyrannorum vindex & debellator S. Ambrosius, qui rem tantam haud obscuris signis declarauit suis hospitibus Florentinis. quod Paulinus^a his verbis significat: Tempore quo Rhadagayfus supradictam C Florentinam ciuitatem obsidebat; cum iam de se penitus desperassent viri ciuitatis, per visum S. Ambrosius cuidam apparuit, & promisit alio die salutem illis affuturam. Quo referente, ciuium animi sunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum exercitu, facta est de hoste victoria. Hae Panfophia religiosa femina, matre pueri Panfophij, referente, cognouimus.] hae Paulinus.

^a Paulin. in
Vita S. Am-
brosij in fin.

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Augustini audiamus elogia, qui pro concione hae ad populum obiter^b: Mementote, fratres, mementote: non est longum, pauci anni sunt; recordamini. Eueris in vrbe Roma omnibus simulacris, Rhadagayfus Rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore quam Alarici fuit, venit. Paganus homo erat Rhadagayfus, Ioui sacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quod à sacrificiis non desisteret Rhadagayfus. Tunc omnes isti (Paganis scilicet) Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat: vinci habeamus à sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens, quia non in istis sacrificijs est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena: victus est Rhadagayfus, adiuuante Domino, miro modo. Postea venerunt Gothi, &c.] & in libris de Ciuitate Dei^c: Quod tamen (inquit) nostra memoria, recentissimo tempore, Deus mirabiliter & misericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, Gentiles scilicet, sed quantum in ipsis est, omnium (si fieri potest) hominum obliuione sepelire conantur: quod à nobis, si tacebitur, similiter erimus ingrati. Cum Rhadagayfus Rex Gothorum agmine ingenti & immani, iam in Urbis vicinia constitutus, Romanis ceruicibus immineret, vna die tantaceleritate sic victus est, vt ne vno quidem non dicam extincto, sed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quam centum millium prosterneretur eius exercitus, atque ipse cum filijs mox captus poena debita necaretur. Nam si ille tam impius, cum tantis & tam impijs copijs Romam fuisset ingressus; cui pepercisset? quibus honorem locis martyrum detulisset? in qua persona Deum timeret? cuius non sanguinem effusum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem isti pro dijs suis voces haberent? quanta insultatione iactarent, quod ideo ille vicisset, ideo tanta potuisset, quia quotidianis sacrificijs placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Christiana religio non sinebat, Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu summæ maiestatis oppressus est; cum eius fama vbique crebresceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc credere, spargere, iactare Paganos, quod ille dijs amicis protegentibus & opitulantibus, quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omnino non posset ab eis, qui talia dijs Romanis sacra non facerent, nec fieri à quoquam permetterent. Et non agunt miseri gratias tantæ misericordiae Dei, qui cum statuisset irruptione barbarica grauiore dignos morès homi-

^b Aug. serm.
29. in Luc.
QVAE GEN-
TILES EF-
FYTIRENT
IN CHRIS-
TIANOS.

^c Aug. de Ci-
uit. Dei lib. 5.
c. 23.

MAGNA DEI
PROVIDEN-
TIA RHADAGAYSVS
VICTVS.

num

num castigare, indignationem suam tamen mansuetudine temperauit, vt illum primò faceret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur daemionibus, quibus eum supplicare constabat.] hae S. Augustinus.

Quod verò ad numerum exercitus Rhadagayfi diuinitus superati pertinet, modestius agere visus est Augustinus, ne fidem minimè posteris facturus loqui videretur hyperboles, dum ait multo amplius quam centum millium fuisse numerum barbarorum: quos tamen Orosius ad minus ducentos mille fuisse tradit: pariterque Zosimus historicus & quidem Paganus (ne quis inuidiosè Orosium mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuisse testatur, qui hoc in bello sub Rhadagayfo militarunt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Isthranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed planè, vt Paganus, rem tantam perfidè obscurare conatus, ait, trans-Istrum, antequam cum copijs in regiones Romani Imperij subditas Rhadagayfus se inferret, à Stilichone imparatum offensum, ac superatum: cum, testibus Prospero & Cassiodoro, iam ante quinque annos sub Consulatu primo Stilichonis & Aureliani iidem descenderint in Italiam; & Paulino, Orosio, Augustino, atque Prospero auctoribus, idem Rhadagayfus fuerit diuina virtute in Tuscia superatus, captus, atque necatus. Hae autem cum omnes vna sententia testentur tot tantique grauissimi scriptores, rerum sui temporis singuli assertores: portentosi planè mendacij Zosimus redarguitur.

DE NUMERO
RO HO-
STIUM ET
ERRORI
ZOSIMI.

Sed iam ad Constantinopolitanæ Ecclesiae huius anni res gestas conuertamus orationem. Hoc namque anno (inquit Socrates^a): Arcadio sextum Consule & Probo primum, Atticus vir pietate eximius, ex Sebastia Armenia oriundus, monasticum vitae genus ab ineunte adolescentia excolens, doctrina sanè mediocri, sed prudentia naturaliter insita magis valens, Episcopus Constantinopolitanus creatus est.] de quo cum Sozomenus^b dicat quartum post mensē ab obitu Arfacij creatum esse, quem diximus diem obiisse tertio Idus Nouembris; aequè dicendum est, tertio Idus Martias esse in locum Arfacij Atticum substitutum. Ait autem de eo Sozomenus: Quarto post obitum illius mensē, ordinatur Atticus Constantinopolitani cleri presbyter, vnus ex insidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat ex Sebastia Armenia, sed à puero ad religionem institutus per monachos hæresis Macedonianæ sectatores, qui tum temporis Sebastiae in huius sapientiae studio clarebant ex schola Eustathij progressi.] sed & paulo post: Hic autem cum ad virilem ætatem peruenisset, ad Catholicam Ecclesiam transit. Et quoniam natura magis quam doctrina prudens erat, rerum agendarum insidiator fuit, vt qui ad astruendas insidias, & ad easdem euitandas sufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus esset. In concionibus Ecclesiasticis mediocri, vt hæ neque scripto dignè viderentur auditoribus, neque eruditionis profus expertes. Nam cum affectatus esset, si quando occasionem nactus erat, præcipuos quoque Græcos scriptores lectitabat: & eo ipso quod indoctus haberetur, dum de hisce differeret, etiam doctos sæpenumero latebat. Ferebatur autem erga suæ opinionis homines induratus, aduersus diuersa sentientes formidabilis, & facillè his ipsis, quoties vellet, incutere metum, & mox mutatus apparere mansuetus. Atque hunc quidem talem fuisse aiunt illi qui hominem norant.] hætenus de Attico Sozomenus, modoque fati de eius electione hae dicta sunt.

ATTICVS
EPISCOPVS
CONSTAN-
TINOPOLI-
TANVS
CREATVR.

^c Chryso-
stomus
epist. 165.
EPISTOLA
S. IOANNIS
CHRYSO-
STOMI AD
LEGATOS.

Interea autem, cum Roma in Orientem legati missi, Constantinopolim properant: ea de re certior redditus S. Ioannes Chrysostomus, hie eos putauit praueeniendos esse litteris: Pristinam quidem vestram animi promptitudinem, atque studium, quod pro Ecclesiarum commodis præ vobis tulistis, admirati sumus. Postquam autem tam longam peregrinationem insuper adiecistis, omnique cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo tam longum iter suscepistis; non vulgariter hoc quoque nomine vos suspicimus, nec vobis tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere desinimus. Nec verò nos dumtaxat, sed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, vestraque firmitatis atque constantiae, feruentisque charitatis, & immotæ sententiae præcones se præbent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis ærumnam villo modo grauem & molestam esse ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot vestra præclara facta conspiciant. Eoque etiam nomine carissimus & insigni pietate præditus dominus meus presbyter, etiam si alioqui parum firmo corpore præditus, nihil non sibi perferendum putauit, vt ad vos se conferret, vestroque conspectu atque congressu frueretur. Posteaquam igitur ipsum (vt vestra charitas postulat) exceperitis: illud à vobis petimus, vt etiam si mala ingrauescant,

vos tamen iis medicinam afferre ne grauemini, verum parem initiis finem imponatis: A scitis enim quantam vobis Deus pro sua benignitate mercedem relaturus sit, si pro tot Ecclesiis perturbatis laboretis, nihilque omittatis, quo eos ad tranquillum portum appellatis.] hucusque ad legatos Chrysofomi litteræ: immo & duplices dedit, alias nimirum ad eos eodem argumento conscriptas.

a Chrysof. epist. 166.

Sed quid meditata est scelerata perfidia? Quod enim aduersarij Ioannis scirent, si iidem legati Constantinopolim se conferrent, fore, vt populus pro Ioanne sollicitus cum eisdem legatis pro ipsius Ioannis restitutione conspiraturus esset, & turbas quoque, si res ex sententia non eueniret, excitaturus: consilium illud inierunt scelestum admodum, nimirum ne legatos sinerent ingredi Constantinopolim. quomodo autem id moliti sint, iam dicturi sumus.

Ac primum omnium, quod ad tempus spectat, decretam in Synodo Romæ habita anno superiori legationem, hoc verò anno missam, non peruenisse Constantinopolim, nisi postquam Atticus suffectus Arsacio, hoc anno (vt dictum est) sedere cœpit: ipsæ res gestæ declarant. Contigit itaque legatos talia tantaque pati, quæ neque perpeti contigisset apud ferros barbaros, & quasuis agrestes ac rationis penitus expertes immanes gentes, siquidem non Christianæ pietatis tantum leges sunt ignominiosissime proculcatæ, sed ipsum ius gentium scelestissime violatum. At quænam fuerint ista, iidem ipsi legati cum re infecta reuerfi sunt, palam fecere. Accepit ab ipsis rem cunctis notissimam ipse qui refert Theodorus Ecclesiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium singula verbis ipsorum legatorum recenset, atque ait:

LEGATI QUAE IN VIA PASSI CONTRA IUS GENTIUM.

b Apud Pallad. dialog.

Profecti igitur legati Constantinopolim, post quatuor menses redierunt, narrantes nobis Babylonias res. Cum autem (aciebant ipsi) præternaugaremus Græcias, detenti sumus Athenis ab infesto quodam Tribuno militum, qui idem nobis Centurionem adiecit vnum, qui Theffalonicæ appropinquare minimè permetteret. Illic enim intendebamus primùm Anyfio Episcopo Theffalonicæ litteras reddere.] iungebatur hic vnà cum aliis Macedoniæ Episcopis religionis fœdere cum Occidentalibus pro Ioanne, vt superius dictum est Veruit ergo Tribunus ne ij simul aduersus Ioannis impugnatores venirentur. Sed pergit Theodorus relationem reddere legatorum: Iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia misit. Irruente autem Austro vehementi, tribus diebus absque cibo Ægeum pelagus & Angusta traiecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante urbem applicuimus prope Victoris suburbana. Quo in loco detenti ab his qui obseruabant portus, retro repulsi sumus; cuius id iussione pateremur, ignorantes. Conclusique intra castellum Thraciæ maritimum, quod Athyram vocant, illicque cruciati, atque ab inuicem diuisi, Romani quidem in cellula vna, D Cyriacus verò & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis in ministerio relicto.

LITTERAE PER VIM EFFORTAE A LEGATIS MALE HABITIS.

Cumque vt litteras dæremus, exigeretur à nobis, non acquieuiimus, dicentes minimè esse conueniens; sed vt qui senes eramus, ipsi Imperatori Imperatoris itidem litteras Episcoporumque redderemus. Cum igitur obstinatè recusaremus, neque aduenienti ad nos Patricio Notario, neque alijs quibusdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: postremò accessit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoque Episcopi Mariani pollice, per vim abstulit signatam Regis epistolam cum litteris reliquis. Postridie verò miserunt ad nos siue Regis aulici, siue Atticus, nescimus (ipse enim ferebatur Ecclesiæ inuasisse thronum) qui tria millia numismatum darent, orantes, vt communicarem cum Attico, & de Ioannis iudicio omnino taceremus. quibus minimè obtemperare voluimus. Permanfimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum peragere possemus, tutò saltem redire ad Ecclesias nostras permetteremur. Mouebat enim nos nimia immanitas hominum.

LEGATI ANTE DIVINITVS PRAEMONITI. c Ephes. 5.

Hoc & Saluator noster variis reuelationibus nobis antè monstrauerat: adè vt & diacono sancti Emmelij Paulo viro mitissimo & pudicissimo in nauì apparuerit Apostolus Paulus, dicens illi: Videte quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, quoniam dies mali sunt. Significante somnio multiplicem fallaciam, quæ ad euerfionem veritatis nobis insidiaretur donis atque blanditijs. Assistens igitur idem ipse Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetustam & putrem: datoque (vt ferebatur) pretio nauclero, vt perderet nauigantes, & simul adiectis militibus viginti ex ordinibus varijs, continuò Athyris expulit. Emensis igitur stadijs plurimis, cum iam perituri videre-

A deremur, applicuimus Lampfaco. Inde mutata nauì, vicesima tandem die ad Calabriæ Hydruntem peruenimus. Neque nobis vltra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid certius, neque vbi modò sint Demetrius, Cyriacus, Eulifius, & Palladius, qui cum nostris epistolis legati fuerant missi, & Athyris (vt antè iam diximus) detenti.] hactenus ex relatione legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chrysofomi profecuti sunt, cum dicant facta esse ante Eudoxiæ Augustæ obitum, diuersam secuti sunt sententiam ab iis qui dixerunt eam anno superiori defunctam.

Ad ipsos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chrysofomus has litteras dedit:

a Chrysof. epist. 167. IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD LEGATOS.

B Ampliffimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac studium, & curam, laboresque & sudores, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Ecclesiarum causa suscepistis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudiciù manet, tanto quoque maius vberiusque vobis præmium expectandum est, qui ad ea quæ ab alijs sceleratè ac nefariè admiffa sunt, corrigenda, tantum patientiæ studiisque adhibuistis. Atque vtinam coram quoque vobiscum congregari possemus. Quod quoniam nobis exilij necessitas ademit: tandè aliquando atque ægrè ornatissimum ac religiosissimum dominum meum presbyterum ad vos proficiscentem nacti, has litteras misimus, quibus debitum vobis salutationis munus pendimus; ac tum pro præsentibus vestris officijs, tum pro eo, quo flagratis, sarcinendorum incommodorum zelo gratias agimus. Nam etsi nihilo meliore statu res est: tamen ipsi, quod muneris vestri erat, præstitistis: eoque nomine plena, numerisque omnibus absoluta merces à benigno Deo vobis constituta est; vt qui ad medicinam admissis sceleribus afferendam tanto studio, tantaque animi alacritate perpetuò vi sitis.] hæc ad legatos Chrysofomus.

C At quid post hæc actum sit de Episcopis Orientalibus, quos primùm legatos Romam missos diximus, deinde è Concilio Roma in Orientem cum eodem munere redditos, quos & secutos legatos in Athyra castello seorsum singulos inclusos reliquimus; iam dicendum est. Palladius enim, quid de illis atque alijs factum sit, ita describit: Episcopi (vt initio quidem fama vulgavit) in mare præcipitati; vt autem veritas continet, in exilium ad remotiora & barbara loca ducti sunt; ibique à satellitibus nunc vsque seruantur. Reuersus enim diaconus quidam, itineris ipsorum comes, retulit, Cyriacum quidem Emifenum Episcopum ostingentis millibus passuum Palmyram Perfarum oppidum adductum esse; Eulifium verò Bosstræ Arabum, in castellum quod Nufas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium Blemmiorum siue Æthiopum Episcopum seruari prope locum, qui Syene vocatur, in Ægypti regione, Demetrium intus in Oasim Mazicis proximam: sunt enim & aliæ Oases.] hi sunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Episcopi, reuersique cum legatis Roma missis in Orientem, & Athyræ in carcere custoditi.

LEGATI ORIENTALES QUAM MALE MVLTATI. b Pallad. in dialog.

D Ad hos autem quatuor Episcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Eulifium exules extat S. Ioannis Chrysofomi epistola scripta tunc quidem, cum exilio eos esse damnatos accepisset: digna tanè quæ istiusmodi Actis interferatur, est verò huiusmodi:

a Chrysof. epist. 148. LITTERAE IOANNIS CHRYSOSTOMI AD EPISCOPOS ROMAE AGENTES.

E Beati vos, ac ter beati, sapiusque beati ob præclaros hos sudores & certamina & ærumnas ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Ecclesijs subiistis. Hincque tum in terra, tum in mari, tum in cælis gloriam & splendorem consecuti estis. Siquidem homines omnes, qui quidem mentis compotes sunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi vestri robur, fortitudinem, tolerantiam, atque constantiam ad stuporem vsque mirantes. Benignus autem Deus, qui laboribus longè ampliora præmia semper constituit, tot tantaque bona vobis rependet, quot quantaque iis à Deo rependi par est, qui pro vniuersi Orbis pace tam strenuè ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non desinimus, incredibilem quamdam voluptatem ex vestri recordatione perpetuò capientes, vosque etiam si aliquo longo itineris interuallo à vobis disuncti simus, animo circumferentes. Ac quidem Cerecus carissimus diaconus nunc nauigare minimè potuit, propterea quòd multo labore confectus erat. At verò domini mei, religiosissimus presbyter Ioannes, & carissimus diaconus Paulus, cum vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vsquam consistendi ac delitescendi potestas esset, hoc sibi necessariò faciendum existimarunt, vt ad charitatem vestram sese conferrent, isticque vobiscum essent. Quamobrem ipsos cum charitate excipite; eamque, quam par est, benevolentiam ipsis exhibete. hucusque epistola. Sed quæ de alijs exulibus & extorribus Palladius subdit, hic reddamus.

Serapionè autem post innumeras absque vlla probatione calumnias, cum atrocitatè iudicium

IOANNI COMMVNICANTES QVANTIA PASSI.

cium violassent, in patriam (vt fama est) propriam relegarunt. Hilarius vir sanctus & senex, A post plagas non à Iudicibus sibi, sed Acro impositas, in interiorem Pontum missus est: qui decem & octo annis panem non gustauit, solaque olera vel legumina ad cibum habuit. Antonius intra Palaestinae speluncas se inclusit: Timotheus Maroniae & Ioannes Lydiae Episcopi in Macedonia esse memorantur: Rhodon Asiaticus Mitylenem profectus est: Gregorius Lydius esse in Phrygia dicitur: Brisso Palladij frater, Ecclesia sua sponte derelicta, in agello suo degit, terram propriis manibus fodiens: Lampetius verò (vt aiunt) in agro Lydiae à quodam fouetur Eleutherio, lectronibus vacans: Eugenius in patria est: Elpidius magnus ille Laodiceae Syriae Episcopus vnà cum Pappo, tres anni sunt, ex quo gradus domus numquam descenderunt, orationibus insistentes: Heraclidas Ephesius quadriennium iam Nicomediae carceri inclusus est.

DIVERSORVM DI-VEKSAE AERVM-NAE.

Reliqui de communione Ioannis partim quidem Attico cõmunicarunt necessitate compulsi, & in alias regiones Thraciae translati, partim nescimus vbi sint. Aiunt Anatolium in Gallias concessisse. Presbyteri verò in Arabiam & Palaistinam exularunt: Tigrius in Mesopotamiam relegatus est: Philippus fugiens in Ponto diem obiit: Theophilus in Paphlagonia versatur: Ioannes Aethrius Caesareae construxit monasterium: Stephanum in Arabiam relegatum, à carnificibus Isauri abstractum, in Taurum dimisere: Sallustium Cretae immorari fama est: Philippum monachum atque presbyterum Scholarum audiui infirmari in Campania: Sophronius diaconus Thebaidae seruatur in custodia: Paulus diaconus Dispensatoris adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hierosolymis est: Elladius Palatij presbyter Bithyniae in agello proprio degit. Plurimi Constantinopoli delitescunt: alij verò in sua quisque discessere. Siluanus autem sanctus Episcopus Troade piscatu sibi victum querit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & alijs, de quibus superius mentio facta est. C Sed quid ipsis Episcopis contigerit, cum in exilium deportarentur, Palladius ista subdit:

QVARE IN ITINERE PASSI SVNT EXVLES.

Retulit autem is qui ab Episcopis redierat diaconus, eos à ductoribus suis, immissione quorundam, in tantum vexatos, vt tæderet etiam viuere, mortemque sibi imprecarentur omnes. Nam pecunias in sumptus necessarias eis auferentes, inter se partiti sunt; nudisque imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, & nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices escas continere stomachus posset. Turpibus praeterea obscœnisque sermonibus imperere illos non desistebant. Palladio autem etiam seruum tulerunt, cogentes ipsum litteras quoque dare quas habebat. Demetrium vnus ex militibus aded afflixit, vt profunda iam vespera illum etiam percuteret vomere: qui continuò corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Prædixerat enim Palladius (vt ex commilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, sed miserabiliter morieris. Ecclesiae namque omnino appropinquare non sinebant, hospitantes aut in stabulis, vbi scortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudaeorum synagogis. quibus illi angustiis pressi, noua semper animo versare cogebantur. Dixit autem vnus ex Episcopis: Quid de diuersorijs querimus? Num enim in nobis est, morari vsquam, vt voluntate propria & electione lasciuientes pœnas expendamus? An ignoratis hæc omnia & contigisse prius, & futura etiam postmodum, per quæ omnia glorificatur Deus? Quam multæ istiusmodi meretrices, quæ vel obliuionem Dei cœperant, vel illum semper ignorauerant, conspectis nobis, in timorem Dei cognitionemque venerunt, fortassis in melius conuertendæ, siue certè ad deteriora non prolapsuræ. Non parum autem est rationali animæ, quæ à perturbatione vexatur, respirare vel modicum, quod est pudoris fomentum: aded vt dixerit, qui hæc sustinuit magister Gentium Paulus: Christi bonus odor sumus his qui saluantur, & his qui pereunt; eo quod spectaculum facti sumus Angelis & hominibus. E

2. Cor. 2.

1. Cor. 4.

PERSECVTORES ACERBIORES NVMERANTVR.

Ioan. 3. A QUI BVSBENEHABITI EPISCOPI EXVLES.

In tantam verò acerbitatis insaniam Episcopi omnes de communicatione Theophili per totum Orientem (sicuti monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modò debitam humanitatem non exhiberent, verùm milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocys è ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus & Caesariensis, atque ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere hospitio cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes. & post aliqua: Laudabat autem idem monachus, atq; admirabatur Secundæ Cappadociae Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnū ostendissent miserationis affectum, & in primis Theodorū Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumque Coloniam

A Coloniam, qui quadragesimū in Episcopatu agebat annum, & Serapionem Ostracinae quadragesimum & quintum annum in Episcopali officio supergressum.] hæc Palladius de exulibus Episcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Bosphorium spectat, hic sanè ille (vt suo loco dictum est) qui ante annos quadraginta, nempe à Christo nato trecentesimo sexagesimo sexto, S. Gregorio Nazianzeno suauis, ac penè coëgit suscipere munus Ecclesiae Nazianzenae.

Sed iam tandem ipsum S. Ioannem Chrysostrum in exilio Arabissi agentem inuisamus. Hoc quidem ipso anno, absolutis exilij annorum duorum periodis, tertium inchoauit mense Iulij; quando mittens Romam Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentiū Romanū Pontificē litteras dedit, quibus in primis pro sedulo & indefesso in sua causa exhibito studio ingentes gratias agit: inde verò pro persecutoribus rogat, suadens mitius agere aduersus canonū proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculū vniuersalis in vniuerso Orbe conflandi schismatis, sed vt expectet orat, si fortè respiscant. Sic enim ipsæ se habent nouissimæ ad Innocentiū scriptæ litteræ tati viri memoria suauissimæ atq; dulcissimæ: Chrysostr. epist. 2. es septem.

Corpus quidem nostrum vno eodemque loco tenetur & stabilitum est; animus autem charitatis ala in vniuerso Orbe circumuolat. Proinde licet tanta itineris intercapedine separati simus, à pietate tamen vestra non absumus, sed quotidie vobis praesentes sumus. Animi enim oculis videmus vestram illam fortitudinem & sinceram affectionem, constantiamque non mutabilem, & quòd vos consolari nos plurimum & perpetuò cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur sublimitis, & plures latent scopuli, vehementioresque venti sunt, & tempestates: tanto & vigilantia vestra augetur: neque vos tantæ viæ prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque causarum difficultates segniores reddidit; sed perseveranter imitamini optimos gubernatores, qui tunc maximè vigiles sunt, quando eleuari

Chrysostr. epist. 2. es septem. EPISTOLA VLTIMA CHRYSOST. AD INNOCENTIVM PAPA M.

C fluctus, & mare intumescere, & multas aquas in nauim inundare, grauissimamque interdum noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & desideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret solatio. Verùm quia solitudo huius loci in tantum vos à nobis separat, neque facile ad vos peruenire valent hi qui nobiscum agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quòd in extremis finibus locus ille situs est, tum quòd latrones vias illas vndique obsident: precamur vt diuturnum nostrum silentium efficiat, quòd magis condoleatis, quàm quòd nos reos putetis negligentiae: neque enim contemptus est in causa, quòd tacuimus.

IOANNES ET PAVLVS LEGATI AD INNOCENTIVM PAPA M.

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt scriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quòd paternam erga nos beneuolentiam declarastis. Nam quantum in vestra pietate situm fuit, D iam res omnes sedatae & emendatae, atque sublata omnia scandala fuissent, gauderentque Ecclesiae tranquilla ac sincera pace, & essent planè secunda omnia, neque contemptæ leges, neque violatae Patrum constitutiones forent. At illi in suis impijs operibus pergunt; & quasi antea nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quæ interim gesta sunt, singillatim recensere: quandoquidem non solùm epistolæ, sed & historiae modum transcenderet narratio.

Ceterum vestram oro vigilantiam, quòd licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintque morbis incurabilibus & pœnitentiae non capacibus; si tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque à cœtu abiiciantur, considerata tanti operis magnitudine. Certamen enim illud ferme totius Orbis est; Ecclesiae vsque ad genua humiliatae sunt, populi dispersi; clerus diuexatus; Episcopi exules; constitutiones Patrum violatae. Et idcirco iterum E atque iterum & saepius vestram oro diligentiam, vt quanto maior est tempestas, tanto maius adhibeatur studium. Expecto quidem futurum, vt aliquanto amplius corrigantur. Quòd si minus fiet: vos vestram coronam paratam apud misericordem Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, consolationem ex incremento charitatis vestrae non mediocrem accipient. Nam & nos tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis obsidionibus, solitudini indicibili, quotidianæ morti, & Isauricis gladijs: & non mediocriter nos consolantur solida vestra fides & charitas, quæ se in me tam tenui ac simplici oblectant: Hic noster murus, hæc securitas, hic portus absque fluctibus, hic multorum bonorum thesaurus, hæc lætitiæ miraculaque voluptatis causa est. Et si in desolatiore quàm iste est, locū iterum abigemur; non paruum hinc habentes nostrarum afflictionum consolationem, abimus.] hæc tenus Ioanis Chrysostrami epistola Romæ missa per Ioannem & Paulum: quos apud sanctas feminas, eademque genere clarissimas Romæ voluit hospitari, sicuti alios qui ab Oriente à se

missi erant: haud enim hos apud Innocentiū, qui interpellabatur Iudex, decebat defensores A
causa Chrysofomi hospitari, ne idem qui Iudex, æquè esse patronus censeretur. Extant Io-
annis ipsius ad eas datæ litteræ. Quales autem quantæque essent istæ extortium ac profugo-
rum legatorumque hospita Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtrisque à nobis di-
cta sunt supra ad finem quarti Annalium tomi. Quarum comendandi studij causa, hic per-
breues binas scriptas ad eas epistolas ipsius Ioannis opportunè reddemus. Ad Probam enim
data epistola sic se habet, cum eosdem missos legatos commendat Ioannem & Paulum:

Chrysof. epist.
168.
IOANNIS
CHRYSO-
STOMI EPI-
STOLA AD
PROBAM.

Et si longo itineris spatio abs te disunctus sum; tamen sinceram ac feruentem tuam cha-
ritatem, non secus ac si coram essem, tuæque omnia cernerem, certò expertus sum: iis ni-
mirum, qui istinc ad nos veniunt, ea de te asserentibus, quæ audire cupiebam. Eaqu; de cau-
sa multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob istum tuum animum glorior, meque
effero: virosqu; mihi carissimos, religiosissimumque presbyterum Ioannem, & ornatissimum
diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum transmittito.
Abs te igitur, lectissima ac nobilissima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas
tua poscit, ipsos videas: nec enim te fallit, quantam huiusce comitatis mercedem relatura
fis. Ac quam sapissimè licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara, aliquid
intelligere, vehementer aueo, fac me certiore.] hæc ad Probam. Ad Iulianam verò
sanctissimam æquè viduam eius filiam ista habet:

Chrysof.
epist. 169.
EIVSDEM
EPISTOLA
AD IULIA-
M A. M.

Quo grauiore pœna multati sunt, qui tot scelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui
tot scelera tollere ac delere studuistis, tantumque laboris & ærumnæ suscepistis, amplior
merces futura est. Neque enim nobis obscura fuit ea beneficentia, idqu; studium, quod & in
negotio de quo agitur, & in excipiendis benigneque cõplectendis iis quos istuc misimus, præ-
buisistis. Eoque nomine gratias vobis habemus, vosque rogamus & obsecramus, vt in eodem C
studio & alacritate permaneat, ac firmius etiam ac valentius animi robur ac fortitudinem
adhibeatis. Neque enim vos fugit, quanta huiusce præclari facti magnitudo sit, quantamque
mercedem percepturæ sitis; tantos motus ac tam sæuos fluctus, quantum in vobis est, com-
pescentes; eamque quam par est, acceptis incommodis, medicinam afferentes.] hæc ad Iu-
lianam, non solum (vt vides) hospitem legatorum, sed & causæ Ioannis diligentissimam pa-
tronam. Extat eiusdem Ioannis eodem argumento alia epistola ad Italicam æquè clarissi-
mam feminam, ad quam etiam datæ S. Augustini duæ epistolæ habentur.

Chrysof.
epist. 173.
d. Aug. epist. 6.
173.
CONSILIUM
ADVERSA-
RIORVM DE
NECANDO
IOANNE.

Cum autem ad calcem recitata nuper epistolæ ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in
alium se fortè locum ablegandum fore, odoratus esse videtur, quod aduersarij in ipsum mo-
lirentur; conantes sic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aspera & diffi-
cillima, quousque nimia ex itineribus afflictatus molestia, cogeret ad postremum etiam D
ex hac vita migrare. Quod enim eius causa totum scirent aduersarij esse Occidentem com-
mòtum, Romanumqu; Pontificem etiam & alios eiusdem orbis Episcopos exasperatos, quin
& ipsum Honorium Imperatorè, ob violatum in contumeliam legatorum ius gentium, haud
mediocriter perturbatum, concitatumque ad facinoris ultionem: nihil consultius agi sibi vi-
sum, quam si ipse Ioannes de medio tolleretur; sic rati omnem cum illo finem consecutu-
rum esse quod feruebat Ecclesiasticum bellum. Sed quod perficere istud gladio, nimis tyrann-
icum haberetur & inuidiosum; id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum eum ærumnis
conficere, vt penitus deficere & exhalare animam cogeret; quod quidem & impiè perpe-
tratum & expletum est; vt quæ paulo inferius de eius ad Deum migratione dicturi sumus,
facile demonstrabunt.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chrysofomus suis litteris rogasset Innocentiū Romanum E
Pontificem, ne à cœtu Fidelium excommunicatione eos eiceret, qui legatos Apostolicos
adèò turpiter eiecissent, maleque habuissent: constat tamen tū ipsum Innocentiū, tum reli-
quos Occidentalis Ecclesiæ Episcopos Atticum pseudoepiscopum, veluti tanti sceleris archi-
tectum, à communione Fidelium extorrem penitus declarasse: cum ipse Atticus, ne Oriëtis
populi à se dilaberentur, eiusmodi (vt ait Palladius) edictum elicit ab Arcadio, quo ciues
& peregrinos, siue prouinciales sibi cogeret communicare, edictum autem sic se habuit:

Pallad. in dia-
log.

ATTICVS
PERSEQUI-
TVR IOAN-
NIS PARTI-
CIPES.

Si quis Episcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non communicat, ecclesiâ pellatur,
& à suis facultatibus prorsus proiciatur.] hæc summa edicti, potiùs quam ipsum integrum.
Hinc iam alij (subdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant.
At verò pauperiores quique & in fide sana imbecilliores muneribus quibusdam ad commu-
nicandum attrahuntur. Qui verò genus & patriâ, & corruptibilem gloriâ, corporumqu; pressu-
ram

A ram contempserunt, fuga ingenuitatem animi seruauere, Euangelicum illud crebra memo-
ria repetentes: Si vos in vna ciuitate persecuti fuerint, fugite in aliam. & Prouerbiorum il-
lud sibimet dicentes: Non proderunt substantiæ in die iræ. Profecti autem sunt alij quidem
Romam, alij ad montes, alij in monasteriis seruorum Dei à Iudaica iniquitate seruabantur.
Continebat autem rescriptum contra laicos, qui in dignitate erant constituti, vt magistratu
& dignitate omni priuarentur; milites vt baltheum amitterent; populares & artifices reliqui,
perfoluto graui auri pondere, subiicerentur exilio. Verum dum ista geruntur, preces à fide-
lioribus quibusque sub dio magna cum afflictione sua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

Math. 10.
Prouerb. 11.

Quid autem offensus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in
Arcadium post huiusmodi scelus planè execrandum aduersus legatos perpetratum ege-
rint; ignoratur quidem: tamen ex aliis litteris Honorij superius recitatis, quæ hoc tempo-
re Honorius scripserit, satis conici potest. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt
ipfi Honorio nihil reliquum esset, nisi cum Arcadio armis decernere: sed barbarorum assi-
dui rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocenti-
us autem haud potuit rem tantam dissimulare, atque adèò execrandum facinus inultum relin-
quere; licet aliquid seueritatis Ecclesiasticæ censuræ remittere, ne maior in Ecclesia scissura
fieret, ratio temporis persuaserit. Quamobrè ab Ecclesiastica Romanæ Ecclesiæ communi-
one abstinuit tum Atticum Constantinopolitanum intrusum Episcopum, tum etiam Theo-
philum Alexandrinum, vt ex iis quæ dicuntur inferius perspicuè apparebit. hucusque in eos
progressa est censura Ecclesiastica, coniunctaque cum miseratione seueritas disciplinæ.

Porro autem ipse Ioannes Chrysofomus, qui primo anno Cucusi (vt diximus ex Palla-
dio) & sequenti vsque in præsens Arabissi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipse testatur)
erat Episcopus vir sanctissimus Treius: in hoc vsque tempus haud priuatus est commercio
litterarum, quas mutud acciperet atque redderet. Sed quod nullæ amplius litteræ datæ le-
gantur, perpetuumque appareat ad obitum vsque seruatum esse silentium; aduersariorum
inuidia interceptus creditur comatus; ipsequ; ne quid scriberet, custoditus, obstructumqu;
penitus creditur os illud aureum, gemmeusqu; stylus è manu eius abstractus, atque perfra-
ctus ingenti iactura totius Ecclesiæ.

Chrysof.
epist. 126.

Sed ne penitus consistere videamur absque sanctorum virorum consortio solitarij: age
modò conueniamus S. Hieronymum in Ecclesia operosum; qui hoc anno in Zachariam,
Oseam, Ioelem, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios discretos elaborauit: audi-
verò ipsum ad Pammachium ista scribentem: Præsenti anno, qui sexti Consulatus Arca-
dij Augusti & Anicij Probi Fastis nomen imposuit, Exuperio Tolosanæ Ecclesiæ Pontifi-
ci Zachariam, & eiusdem vrbs Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam
interpretatus sum; statimque recurrens ad principium voluminis Osee & Joel & Amos, tibi
negate non potui.] hæc quidem ipse (vt ibi ait) cum de grauissima conualuisset infirmitate,
ac tremantibus digitorum articulis, iam scribere non valeret, vt pote senex; qui & de com-
modis & incommodis senectutis ad eundem Pammachium tunc differuit. Sed vnde scri-
bendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum occasio data
est, præstat hic recensere. Hoc enim anno idem vir maximè pius, erga pauperes largitioni-
bus effusissimus, quod tantæ eius liberalitati angustæ Galliæ viderentur, legauit Sisinnium
monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Pa-
læstinæ monachis ad vitam subsidia ministraret, inde verò se in Ægyptum conferret, idem
muneris Ægyptiis monachis expleturus. Cum autem idem S. Hieronymus ex eodem Si-
sinnio, qualis quantusque esset vir eximius Exuperius didicisset: eidem, ob eius egregiam
sanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos exultimauit,
à quo litteras per eundem monachum accepisset, necnon ad alendos monachos eleëmofy-
nam, prout in præfatione ipse testatur his verbis:

S. Hieron.
NYMVS EX-
PERIODES
CAT LI-
BROS.

Hieron. præf.
in lib. 3. in
Amos.

S. Hieron.
NYMVS EX-
PERIODES
CAT LI-
BROS.

Hieron. præf.
in lib. 1. in
Zachar.

Ultimo iam autumnii tempore frater noster, filius tuus Sisinnius monachus tuæ mihi
dignationis epistolam reddidit: qua lecta, gauisus sum, esse te hospitem & memo-
rem mei, omniumque fratrum qui in sanctis locis Domino seruiunt, in quorum refrigeriis
facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulo inferius de ipso etiam Exuperio: Audio
te in valle lacrymarum, in loco quem Deus posuit ad certamen, vt vincantibus coronam
daret, ascensiones in tuo corde disponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini
paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per singulos dies suscipia-
tur, visitetur, alatur, vestiatur, & præcipuè in sanctarum Scripturarum lectione feruere, &c.]

SYNOPSIS PROPECTIO IN AEGYPTVM. Hieron. epist. 352.

Quod verò festinaret Sisinnius eleemosynas ferre ad Aegyptios monachos, impolita se Amittere excusat; nam eum ad Epiphaniarum vsque diem in Palaestina permanurum esse putarat: qui quo minus id praestiterit, sed profectioem accelerarit, vt perferret eleemosynas ad monachos in Aegypto agentes, causa praecessit, quod auditum esset, eius prouinciae monachos ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodum laborare. Vnde ait ipse Hieronymus: Cumq; eum rogarem, vt differret iter, liberè mihi coepit famem obtendere monasteriorum, Aegypti necessitates, Nili non plenas aquas, multorum inedia: vt prope esset in Dominum offensa, illum vltra velle retinere.] ac rursus: Frater Sisinnius in Aegyptum ire festinat, vt odorem bonae fragrantiae, qui à te missus est fratribus, illuc quoque perferat; & nequaquam Aethiopiae flumine, sed Galliarum largissimis aquis rigentur arua sitientia.] ac iterum de eodem: Ipse tua festinat sanctis aera diuidere, & nos non patitur nostra tibi aera numerare.] Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium prænouisse proximè venturum Galliarum excidium, dedendamq; tandem Tolosam barbaris; ob idq; magna celeritate festinasse conferre in sanctos, quod auferrent paulo post barbari, nisi antè caueret. Vltimo siquidem huius anni die (vt proximè dicturi sumus) Vuandali & Alani cum aliis barbaris, trans Rhenum copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac post excidium plurimarum ciuitatum, & ipsa Tolosa capta est, vt suo loco narrabimus.

Hieron. praefat. comment. in Zabab. lib. 2.

Idem praefat. comment. in Zabab. lib. 3.

Minerij crebrae consultationes ex Gallis ad S. Hieronymum.

Hier. epist. 152.

Quando scripsit S. Hieronymus contra Vigilantium.

Hieron. ibid.

Hieron. epist. 33.

Vigilantium priordia. Gennal. de Script. Eccles. lib. 6. 35.

Paulin. epist. 1.

Socio.

Hieron. epist. 33.

Sed ad eandem legationem Sisinnij redeamus. Non exuperij vnus, sed & Minerij & Alexandri litteras detulit. quibus illi eundem S. Hieronymum variis pulsarunt quaestionibus; sed & litteras aliorum plurimum tum virorum tum feminarum de diuersis Scripturae locis eundem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipse) sanctorum fratrum ac sororum de vstra prouincia ad me detulit quaestiones.] quanam fuerint, nihil praeterea compertum habetur, quàm quod S. Hieronymus ad redditam per eundem Sisinnium epistolam ad Minerium & Alexandrum rescribens pertractat; ad quos etiam destinauit dictum elucubratum à se hoc anno commentarium in Malachiam.

Quo item anno, per eundem Sisinnium monachum in Aegyptum properantem, idem S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduersus Vigilantium haeresiarcham nuper obortum, commentarium scripsit, eundemque eidem Sisinnio perferendum in Gallias, vbivirum suum serpens euomuerat, paratum antidotum dedit. Testatur id quidem ad finem eiusdem commentarij idem S. Hieronymus hisce verbis: Hæc (vt dixi) sanctorum presbyterorum rogatu, vnus noctis lucubratione dictaui, festinante admodum fratre Sisinnio, & propter sanctorum refrigeria ad Aegyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi presbyteri, idè superius docet, vbi ait: Auctores sunt huius dictatiunculae meae sancti presbyteri Riparius & Desiderius, qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas; miseruntq; libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens euomuit.] Sed non nunc primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiore, verum ante triennium: nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur se ante biennium à Ripario de eodem Vigilantio horrendas blasphemias eruente accepisse: ad quem eiusdem Hieronymi extant reddita litteræ: adeo vt dici possit, Vigilantium, qui hætenus inter sanctos perfidus latuisset, iam palam quas diu in pectore occultasset hæreses, eodem tempore, nempe ante annos duos, propalare coepisse. Sed antequam de eiusdem hæresibus infans agamus, praestat de homine altius petere narrationem.

Fuit ipse natione Hispanus, patria Calaguritanus, vt idem S. Hieronymus tradit. ex quo Gennadius redarguitur, qui quod sciret hominem versatum in Gallia, Gallum vti que fuisse existimauit; de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hispaniae Barchinonensis parochiae ecclesiam tenuit.] aduersus hunc scripsisse S. Hieronymum tradit, ne putares istum Gennadij Vigilantium alium ab eo esse, quem S. Hieronymus scriptis, de quibus agimus, confutat. Vsu igitur & consuetudine Barchinonensis Ecclesiae, idem Vigilantius S. Paulino, qui ibidem ordinatus est presbyter, per necessarius aliquando fuit, quem vt virum pium probumque laudauit, & apud se ægrotantem fouit: nam de eo hæc ad Severum: Vigilantius quoque noster in Campania, & antequam ad nos veniret, & postquam peruenit, vi febrium laborauit; & ægritudini nostræ, quia & ipse sociale membrum erat, solatiuo dolore compassus est.] Profectus cum est inde Vigilantius Hierosolymam, eundem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipse plurimum commendauit, vt reddita ad eundem Paulinum S. Hieronymi epistola significare videretur, vbi hæc habet ad finem: S. Vigilantium presbyterum (sic scribit, vt à S. Paulino commendatum acceperat) qua auiditate susce-

A susceperim, melius est vt ipsius verbis, quàm meis discas litteris.] hæc ipse.

Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuisse, qui postea in haeresiarcham erupit: habes quæ de hoc ipse S. Hieronymus aduersus ipsum scribens, exprobrat, quid egerit, cum Hierosolymis esset, & terra ingenti motu quateretur, cum ipse nudus perspicuus omnibus in publicum prodit: qua impudentia indicium aliquod edidit futuræ scriptis etiam detegendæ omnibus turpitudinis. Quomodo autem res se habuerit, diximus suo loco illius tempore terræ motus. Sed & epistola in ipsum Vigilantium scripta, hunc eundem esse cum illo Paulini Vigilantio, expressè declarat, de qua modò dicturi sumus. Quod enim addit S. Hieronymus in ea epistola ad Paulinum: Cur tam cito à nobis profectus sit, & nos reliquerit, non possum dicere, ne lædere quempiam videar] suspicionem haud leuem de Vigilantio ingerit. Etenim quidnam hoc, quod S. Hieronymus reticuisse consultius duxit? Certè quidem in causa fuisse Ruffinum Hierosolymis tunc agentem, vt Vigilantius redderetur Hieronymi gloriae æmulus, perspicuè possumus intelligere ex iis quæ idem S. Hieronymus aduersus Ruffinum scribit, nimirum ipsum de Hieronymo aliquid in eius aures infusurasse. Sensit S. Hieronymus stropham, obseruauitque hominem haud recto pede incedere in Euangelio: sed & manifestius detectus est, cum idem Vigilantius ab eo recedens, coepit in sanctum Hieronymum plaustra exonerare blasphemiarum, appellans eum hæreticum, quod Origenis opera assidue legens, eiusdem pariter fuerit consecutus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epistola aduersus eum scripta istæ omnia recensentem: Quid (inquit) tibi faciam? credidi sancti presbyteri Paulini epistolis, & illius super nomine tuo non putavi errare iudicium. Et licet statim accepta epistola, discipulorum sermonem tuum intelligerem: tamen rusticitatem & simplicitatem magis in te arbitrabar, quàm vecordiam. Nec reprehendo sanctum virum: maluit enim apud me dissimulare quod mouerat, quàm portitorem clientulum suis litteris accusare. Sed memetipsum arguo, qui alterius potiùs acquieui quàm meo iudicio; & oculis aliud cernentibus, aliud schedulae credidi, quàm videbam.] & inferius: Inter ceteras quippe blasphemias, quas ore sacrilego protulisti, ausus es dicere, montem, de quo abscissus est in Daniele lapis sine manibus, esse diabolum, & lapidem Christum, &c.] hæc sunt enim quæ Gennadius de Vigilantio tantum sibi nota describit, vbi ait: Exposuit prauo ingenio secundam visionem Danielis, & alia locutus est friuola, quæ in catalogo hæreticorum necessariò ponuntur. huic & beatus Hieronymus presbyter respondit.] hæc ipse.

Hieron. epist. 75.

Hieron. Apo. log. 2.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIUS QUANDO IN S. HIERONYMUM OBLATRARE COEPIIT.

Gennadius de Vir. illustr. 335.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIUS VBIQUE OBLATRAIT IN S. HIERONYMUM.

Hieron. Apo. log. 2.

Recedens verò à Palaestina (vt dictum est) Vigilantius, in Aegyptum descendit, aliasque prouincias peragravit, semper quid in S. Hieronymum infusurrans. nam ipse: Dimisisti (inquit) Aegyptum, & cunctas prouincias reliquisti, in quibus sectam tuam libera plebique fronte defendunt: & elegisti me ad insectandum, qui omnia contra Ecclesiam dogmata reprehendo, & publica voce condemno.] At non hæc illæ erant hæreses Vigilantij, quas postea audacissimè prædicauit: nam (vt dictum est) nouissimæ istæ Vigilantij hæreses haud ante biennium innotuere. Porrò tanta vbique pollebat opinione sanctitatis hypocrita, vt idem S. Hieronymus ista diu de ipso tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduersus Ruffinum, illum in se concitantem, ipsemet Hieronymus hæc ait: In Vigilantij nomine quid somnies, nescio. Vbi enim eum scripsi hæretica apud Alexandriam communiōne maculatum? Da librum, profer epistolam; nusquam omnino reperies.] & inferius: Ego in Vigilantio tibi respondi. Eadem enim accusabat, quæ tu postea & amicus laudas, & inimicus accusas] nimirum quod illi diceret S. Hieronymum Origenis errores sectari; nam subdit: Scio à quo illius contra me rabies concitata sit, noui cuniculos tuos.] hæc S. Hieronymus. Agebat enim id astutè Ruffinus, vt esset qui Origenis hæresis accusaret Hieronymum, qui ipsum Ruffinum & alios omnes Origenistas eiusdem Origenis errorum infimularet; ipsumque talionis pœnam subire cogeret; vt quem in Origenistas ipse gladium exacerat, in sua se præcordia conuertisse non ignoraret. Fuerunt hæc Vigilantij hæresiarchæ præludia, Ruffino illi ad omnes saltationis motus modos musicos atemperante.

Quid tandem? Quas multo tēpore congefserat Vigilantius hæresum sordes, & pallio obuoluerat sanctitatis, impetu vno profudit, cum reuersus ex hypocritis nundinis, falsis meribus sanctitatis onustas, in Gallia eas primùm venum exposuit; sed non quidem ante biennium: nam S. Hieronymus citatè nuper epistola, nequaquam de his, quos postea eius patefecit & confutauit errores, cum Vigilantium hæresis arguit, vel leuiter meminit.

VIGILANTIUS PROMVLGATAE HAERESIS. Hieron. epist. 75.

nit. Sed & quod idem S. Hieronymus in commentariis, quos post triennium in Isaiam elab...

Hieron. in Isai. 65.

Hieron. aduersus Vigilantium.

Hieron. epist. 53. VIGILANTIUS IMPUGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

Hieron. epist. 53.

CATHOLICA ASSERTIO CULTVS SANCTORVM.

Sed quasnam primum blasphemias impius & impurus effutiit? Audi S. Hieronymum ad Riparium ita rescribentem: Acceptis primum litteris tuis non respondere, superbia est...

Confidera, quaeso, lector, praesentis saeculi statum Ecclesiae. Praedicauit Gregorius Nazianzenus aduersus Iulianum Apostatam & aliis mille locis cultum sacrarum reliquiarum...

GALLICANA ECCLESIAE INTEMPERATA TENTATVR.

Hieron. aduersus Vigilantium.

Ingemuit S. Hieronymus huius temporis infelicem Galliae statum, quo coepit prouincia Christianissima portenta conspicer...

Adauit. Exortus est subito Vigilantius, seu verius Dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Christi Spiritum, & martyrum neget sepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta bestia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monstrum creatum apparuit?

Isai. 4. VIGILANTIUS IMPUGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quae Innocentius Papa duobus proximè elapsis annis, quibus (vt dictum est) innotuit in Gallia haeresis Vigilantij, primò scripsit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopum...

SS. VICTRICIUS ET EXUPERIUS QUID IN VIGILANTIUM APVD ROM. PONT.

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quae Innocentius Papa duobus proximè elapsis annis, quibus (vt dictum est) innotuit in Gallia haeresis Vigilantij, primò scripsit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopum...

Cantic. 4.

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quae Innocentius Papa duobus proximè elapsis annis, quibus (vt dictum est) innotuit in Gallia haeresis Vigilantij, primò scripsit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopum...

Epist. 1. ad Victric. c. 9. Epist. 2. ad Exup. c. 1. Tom. 1. epist. Rom. Pontific.

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quae Innocentius Papa duobus proximè elapsis annis, quibus (vt dictum est) innotuit in Gallia haeresis Vigilantij, primò scripsit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopum...

AVCTOR VRGET RECENSITORES HAERETICOS.

antea præiudicatum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos sponte consti- tuas, parcensque priuatis affectibus, libera mente (quod est ingenii animi) examina, dis- quire, discute, & iudica cuiusnam vtrius partium inhærendum sit, Vigilantio ne, an Victri- cio & Exuperio? Audio, audio, silente te licet, & quamuis nolis, tuæ clamorem conscien- tiæ ad optima deprecantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamenti assiduis exigentis. Tu igitur domestico etiam teste conuictus, dum es in via, esto consentiens aduersario tuo. mihi certe Dauidicum illud semper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo in concilio iustorum & congregatione. Sed quæ sunt reliqua Vigilantij fordium (licet non sine nau- sea) reuoluamus.

Psal. III.

Damnauit præterea infelix, diei tempore cereos ac lampades in ecclesia incendi solitos: itemque ex quibusdam apocryphis, quos sibi finxerat, libris, post mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus: Tu (inquit) vigilans dormis, & dormiens scribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui sub nomine Esdræ à simili- bus tui legitur, vbi scriptum est, quod post mortem nullus pro aliis audeat deprecari. quem ego librum numquam legi: quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit? &c.] Addidit rursus Vigilantius improbare vigilias in S. Ecclesia celebrari solitas nocte cuiuslibet præcedentis Dominicæ; asserens, præter sole mnes sancti Pascharis vigilias (quas tantum retinendas esse dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honestatis, ne tent- brarum occasionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, esse abolendas. In quem ita Hieronymus: Error autem & culpa iuuenum, vilissimarumque mulierum, qui per noctem sæpe deprehenditur, non est religiosi hominibus imputandus: quia & in vi- giliis Paschæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiudicat religioni, qui & absque vigiliis possunt errare vel in suis vel in alienis domibus. Apostolorum fidem Iudæ proditio non destruxit.] Vides igitur manifestè, non S. Ambro- sium (vt in Notis etiam nos demonstrasse meminimus) sed impium Vigilantium potius, ho- nestatis causa prætexta, de abrogandis sacris vigiliis promulgasse sententiam; cum tamen Patres, eas firmitus esse retinendas, aduersus Vigilantium disputarint. Sed qui non nisi in Paschate vigilias celebrandas esse dicebat, idem censor Ecclesiæ illud addebat non nisi in Paschate Alleluia canendum.

Hieron. aduers. Vigilant.

VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIUS.

Hieron. aduers. Vigilant.

CARPIT SIGNA EX MARTYRUM RELIQUIIS EDI SOLITA VIGILANTIUS.

Hieron. aduers. Vigilant.

At quod idem nebulo respuens sanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu, si- gna apud eas fieri solita, dæmonum esse præstigias, easque inutiles omnino esse, quod signa non fidelium, sed infidelium causa fieri debeant: hæc scitè redarguens S. Hieronymus, verè arre- ptitium, à dæmoneque possessum omnino Vigilantium fuisse demonstrat, vbi ait: Nolo mihi dicas: Signa infidelium sunt. Sed responde, quomodo in vilissimo puluere, & fauilla nescio qua, tanta sit signorum virtutumque præsentia? Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est puluere, immo hodieque torquetur; & qui in te plagas dissimulat, in ceteris confitetur. Nisi fortè in morem Gentilium, impiorumque Porphyrij & Eunomij, has præstigias dæmo- num esse coningas, & non verè clamare dæmones, sed sua simulare tormenta. Do cõsiliu: ingredere basilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De se ipso verò, quanto scilicet honore prosequi & reuereri soleret reliquias martyrum (quod non prætereundum putamus) hæc postea subdit: Ego confiteor timorem meum, ne fortè de superstitione descendat (ni- mia videlicet scrupulositate) quando iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitauero, & me nocturnum phantasma deluserit, basilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & cor- pore & animo pertremisco.] hæc & alia de se ipse.

ELEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIUS DAMNAT.

Hieron. aduers. Vigilant.

Matth. 19.

Detrahebat præterea cæpto antiquitus vsui collectarum in Ecclesia tempore Aposto- lorum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hierosolymis de- gentibus: cum adhuc consuetudo vigeret, vt ex diuersis Orbis regionibus ad vsu pau- perum eleëmofynæ Hierosolymam mitterentur. At sicut hæc vesanus homo effutiebatur contra doctrinam & exemplum Apostolorum, ita etiam contra Euangelium ipsum & Do- mini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert: Quod autem asseris, eos me- lius facere, qui vruntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus diuidunt, quàm illos, qui possessionibus venundatis, semel omnia largiuntur: non à me eis, sed à Domino respondebitur: Si vis perfectus esse, &c.] Sed ista quidem improbus ille, vt vno ictu vnuersum prosterneret monasticum ordinem, classẽque renunciantium dissiparet; quos & aliis prætextibus auocare conabatur à solitudine. hæc enim omnia,

A

B

C

D

E

araneorum filorum instar, nullo negotio idem S. Hieronymus discit ac rupit; atque aded vt os impia loquentis obstruxit, extinxeritque; penitus antè propemodum quàm nascere- tur infamis hæresis: ita vt nullus labor incubuerit sanctis Episcopis Concilia cogendi ad con- demnandas hæreses; quæ semel auditæ, talem horrorem audientibus incusserunt, vt pij omnes ad earum sonitum aures obstruxerint; vt pote quod tales essent, quæ omnem peni- tus dissoluerent Ecclesiæ disciplinam, auferentes sacrum cælibatum, succidentes germi- na virginum & continentiam monachorum, pariterque destruentes Ecclesiæ traditiones, sa- crosque ritus pessumdantes, atque sanctorum cultum penitus prohibentes, eosdemque col- latis diuinitus gratis spoliantes: aded vt non mirandum sit, si non parcens verbis (quod no- tauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipse Hieronymus in Vigilantium visus sit insurre- xisse. Sensit & hoc ipse de se; sed excusat his verbis, scribens ad Riparium: Fatebor tibi do- lorem meum: sacrilegium tantum patienter audire non possum: legi enim Syromasten Phinees, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri seueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Paulique constantiam, qui Elymam magum viis Domini resisten- tem æterna cæcitate damnauit. Non est crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

Hieron. epist.

Num 25. 1. Reg 18. Math 10. Act 5. 13. Deuter. 14.

Porro quod posthac siluerit infamis hæresis, nec amplius ad multa sæcula audita fuerit: haud scias breuem illam Hieronymi scriptionem esse veritam, vt caput tollere amplius ausa non fuerit. Non enim ea est natura hæreticorum, vt vici cedere sciant, & dent manus ratio- ne cõuicti: sed prostrati licet, pertinaciori audacia surgant, restituantque acriora certamina. Sed vnde accidit vt sileret? audi: Terribilis Deus in consiliis super filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immisitque in Gallias, in eamque potissimum partem grassari fuit, in qua hæresis nefanda plantata est: aded vt sub barbarico gladio magis de vita tuenda contendere, quàm de dogmatibus licuerit disputare. Creduntur autem à barbaris illi esse sublatis, quorum nulla vmquam fuit postea vox audita. Ecce tibi quid soleant vehere secum, vel post se ducere hæreses, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis sæpe omni- bus sæculis, & hoc ipso infelicius contigit demonstrari.

quomodo COMPRESSA PERITVS HÆRESIS VIGILANTIUS.

Psal. 95.

Hoc ipso namque anno, iisdem Consulibus Arcadio sextum ac Probo, Vuandalos & Alanos, transito Rheno, Gallias inuasisse, ac deprædatos esse; S. Prosper horum malorum inspector tradit in Chronico: quod confirmat itidem in Chronico Cassiodorus, atque etiam Zosimus, qui iisdem Consulibus horum barbarorum in nationes Transalpinas incursum prodicione Stilichonis ex Vuandalis ducentis originem, mariti Serenæ Theodosij sororis fatagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, accitas esse, & immif- sas in Gallias, Orosius horum temporum scriptor disertis verbis affirmat, nosque dicemus inferius, cum de nece ipsius Stilichonis agemus. Ceterum non annum tantum, sed & diem notat Prosper horum infelicis progressionis in Gallias, vbi ait: Arcadio sextum & Probo Conss. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingressi.] hæc ipse. quam obrem cladem ipsam, qua Galliæ sunt deuastatæ, anno sequenti cceptam esse apparet: quare de illa anno sequenti agemus, vt ex instituto, quicquid scripturi sumus, suo proprio gaudeat lector redditum esse tempori.

BARBARI IMMISSE IN GALLIAS STILICHONIS.

Zosim. lib. 6.

Quam verò soluta esset in Galliis magna ex parte Ecclesiastica disciplina, corruptisque moribus, exundantibus vbique vitiis, eadem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuastan- dæ, Saluianus Massiliensis Episcopus pluribus docet: viuebat ipse temporibus his, ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus planè sui temporis He- remias. nam hæc de suis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Galliis (inquit) sicut diui- tiis Aquitani primi fuere, sic vitiis. Nusquam enim improbius voluptas, nusquam inquina- tor vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris dederunt Domino re- tributionem, vt in quantum eos beneficiis suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitiis suis laborauerint ad exacerbandum.] & paulo post: Exceptis tamen perpaucis fermè sanctis atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)

CORRUPTAS MORIBVS GALLIÆ. Saluian. de restiud. lib. 6. 7.

(paris redemerunt crimina nummis.)

Et post alia deplorata, subdit: Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletissima ac nobi- lissima sui parte non quasi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vi- xit? Quis non se barathro sordidissimæ colluuiõis immerisit? &c.] vide tu reliqua: nam cuncta prosequi, esset ipsum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi satis ad insinuan- dum horum temporum statum.

Hoc

TRANSLATIO SAMUELIS PROPHETAE

Hoc ipso anno, quo illa aduersus Vigilantium S. Hieronymus scripsit, contigit translatio esse ex Palaestina Constantinopolim reliquias Samuelis Prophetae, vt plane voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari sanctorum reliquias, quando ab impuro Vigilantio eadem essent grauiori affecta dedecore. Quod enim ad tempus spectat: id quidem ex eo deducimus argumento: quod cum factam eiusmodi translationem dicant sub Arcadio Imperatore, sedente Attico Constantinopolitano Episcopo: sane quidem non ante hunc annum id potuit contigisse, cum non ante praesentem annum Atticum eius Ecclesiae fuisse ordinatum Episcopum constet: nec etiam post praesentem annum: nam S. Hieronymus, qui hoc anno sub dictis Consulibus (vt ipsius testificatione monstrauimus) scripsit contra Vigilantium librum, iam factum affirmat, adeo vt necesse sit affirmare, id hoc ipso potissimum anno contigisse post inchoatam sedem Attici, ante tamen quam ea S. Hieronymus scripserit in Vigilantium. Quod autem eadem translatio sub Attico facta sit, haec in primis Theodorus Lector habet, cum de Arcadio agit: sub Imperio illius & Patriarcha Attico Constantinopolim allatae sunt reliquiae sancti Samuelis, & in Prophetico ipsius loco iuxta Hebdomum XII. Kal. Iulij collocatae. haec Theodorus, eadem etiam Nicephorus affirmat.

Theodor Lect. lib. 2. Collect.

Niceph. lib. 14. cap. 14.

Hieron. aduers. Vigilant.

Sed de ipsa S. Hieronymus, quam proximè factam translationem praesenti anno conspexit, haec ait: Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudaea transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta laetitia, quasi praesentem viuentemque Prophetam cernerent, susceperunt, vt de Palaestina vsque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent? haec ipse. Meminit de templo Samuelis Prophetae Constantinopoli erecto non solum Theodorus Lector, sed & Procopius. Antè verò iam pridem, viuente adhuc Theodosio Imperatore Seniore, reperta fuisse itidem in Palaestina veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc & Michae, auctor est Sozomenus; reuelataque eadem diuinitus Sebenno Episcopo Eleutheropolis tradit.

Procop. de aedif. Iustin. Imp. lib. 2. in fin. Soz. lib. 6. c. 11.

Quadragesimo septimo anno à Christo nato, Honorio septimum & Theodosio secundum Augustis Consulibus, mense Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij de insperata aduersus Rhadagysum obtenta victoria memor, quod nihil Diuinitati gratius esse sciret, quam si illius hostes haereticos debellaret, cuius ope barbaros ipse vicisset, nouis rursus edictis haereticos Occidentalem infestantes Ecclesiam vrget. Hoc enim anno, mense Februarij, ad Senatorem Praefectum Praetorio ita rescripsit, damnans eosdem poenis illis, quibus coercendos haud pridem sanxerat Donatistas:

L. 40 de haer. Cod. Theod.

HONORIVS HAERETICIS COS NOVO EDICTO EXAGITAT.

Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus: praecipue tamen Manichaeos, vel Phrygas, siue Priscillianistas meritissima seueritate persequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum ceteris. Ac primum quidem volumus esse publicum crimen: quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione prosequimur: quae tamen cedere iubemus proximis quibusque personis; ita vt ascendentium, vel descendentium, vel venientium ex latere cognatorum vsque ad secundum gradum, velut in successione, ordo seruetur. Quibus ita demum ad capiendas facultates esse ius patimur, si non & ipsi pari conscientia polluantur. Ipsos quoque volumus amoueri ab omni liberalitatis, & successione quolibet titulo venientis. Praeterea non donandi, non emendi, non postremo contrahendi cuique conuicto relinquimus facultatem.

CRIMEN HAERESIS CENSETVR MAIESTATIS DELICTVM.

In mortem quoque inquisitio tendit. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immerito & hic debet subire iudicium. Ergo & suprema illius scriptura irrita sit, siue testamento, siue codicillo, siue epistola, siue quolibet genere reliquerit voluntatis, qui aut Manichaeus, aut Phryga, aut Priscillianista fuisse conuincitur. Hoc quoque casu eadem illa circa gradus superius comprehensos conditione seruata: alioquin nec filios existere, aut adire permittimus, nisi à paterna prauitate discesserint: delicti enim veniam

A veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum reuelantes, ad Ecclesiam Catholicam seruitio fideliore transferint: perferri huiusmodi hominum coetus domino, etsi non communionem criminis implicato, sciente tamen nec prohibente contraxit, patrimonio nostro societur. Ac si dominus ignorabit, actor vel procurator possessionis coercitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: conductor si idoneus est, deportabitur. Rector prouinciae si haec crimina dissimulatione vel gratia delata distulerit, aut conuicta neglexerit, sciat se multa viginti librarum auri feriendum. Defensores quoque & principales urbium singularum, necnon & Officia prouincialia decem librarum auri poena constringet; nisi in his quae à Iudicibus super hoc praepcepta fuerint, exequendis, & sagacissimam curam & solertissimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Martij, Romae, Honorio septimum & Theodosio secundum AA. Conf.] eandem habet legem Iustinianus Codex, qua & comprehensi sunt Donatistae.

L. 4. C. de haer. relict.

Ex his verò pij Imperatoris obsequijs haud imparia prioribus consecutus est à Deo Honorius beneficia: siquidem domestico appetitus bello diu meditato, nempe insidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur. quomodo autem haec se habuerint, suo loco dicturi sumus anno sequenti.

Hoc item anno celebratum est ab Episcopis Africae Concilium Carthaginense Id. Iunij: vbi inter alia decreta est legatio ad Honorium Imp. pro defensione rerum Ecclesiasticarum aduersus Donatistas atque Paganos: sancitumque ab eisdem, vt ad Comitatum euntes, Formatam acciperent ad Romanum Pontificem, à quo aliam quærerent Formatam ad Imperatorem. haec idcirco, ne haeretici Catholico nomine velarentur: nam illi tantum manifesti Catholici haberentur; quos communicare cum Romano Pontifice, Formatam ab eo acceptam licet significarent, vt ex Optato & alijs saepe superius demonstratum est. Illud verò in hac Synodo ipis Formatam addi praepceptum est, vt in eis dies Paschae illius anni apponeretur: qui si nondum definitus sciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei promulgationem; tunc decretum est apponi ad Formatam diem anni praeteriti, post diem Paschae scilicet, vt euenire solet, cum in publicis scriptis, post Consulatum, factum quid scribitur. Accidere enim contigit, vt (quod dictum est) Occidentales Ecclesiae discerent ab Ecclesia Romana diem celebrandi Pascha cuiuslibet anni: ipsum verò Romanum Pontificem ante annum significare illum consueuisse, ea adhibita modestia, vt si quis quid contra obijcere veller, audiretur; litterae Innocentij Papae ad Aurelium Carthaginensem Episcopum datae significant.

In Concil. Africano c. 62 CONCILII VM CARTHAGINENSE.

Sed & illud magnopere considerandum est, quod eisdem ab hoc Concilio legatis Romanam missis publico decreto in mandatis hoc datum est: Item placuit, vt de dissensione Romanae atque Alexandrinae Ecclesiae ad S. Papam Innocentium scribatur; quo vtraque Ecclesia intra septuaginta dies, quam praepcepit Dominus, teneat.] haec ibi: quibus plane significatur, ipsum Romanum Pontificem Ioannis Chrysostomi causa aduersus Theophilum mirum in modum fuisse commotum; & in omnes alios Episcopos qui cum illo aduersus eum conspirassent, noluisse quae missas ab eis recipere litteras: quod quidem epistola eiusdem Innocentij Papae ad Alexandrinum Antiochenum Episcopum postea data de Acacio eius functionis antea signa demonstrat. Sed & Theodorus diaconus haec expresse apud Palladium: Est autem haec Romanae Ecclesiae sententia, non communicare in finem vsque Orientalibus Episcopis maximeque Theophilo, donec Dominus vniuersalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum qui ista gesserunt.] haec Theodorus. Ex his quoque videas, Theophilum annis singulis (vt dictum est) dare solitum Paschales litteras, ex hoc tempore conticuisse; vt potest quod nullus Catholicus eas recepturus esset, quas Romana Ecclesia non reciperet. At de Concilio Carthaginensi & legatione ab eo Romam missa haec tenent.

Rom. Pontif. epist. 10. tom. 1 Concil. Afric. c. 68.

THEOPHILVS SVSPENSVS A COMMUNIONE ROMANI PONTIFICIS.

Innocent. epist. 18. Pallad. in Dialog.

Inuisam iam S. Ioannem Chrysostomum, extremaque ei officia persoluamus: quem hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad caelestem coronam vocatum constat. ait enim Socrates Honorio septimum & Theodosio secundum Consulibus, XVIII. Kal. Decembris, S. Ioannes Chrysostomus Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migravit.] haec ipse. sed in mense error evidens: nam decima quarta die Septembris eum diem obiisse; omnes affirmant, & tabulae Ecclesiasticae fidem faciunt.

Socrat. lib. 6. c. 19.

Quoniam autem obitum eius praecesserint, hic describamus: Atque in primis in memoriam reuocandum, ipsum anno praeterito, absoluto iam biennio sui exilij, inchoato anno tertio, ex sententia Palladij, Arabisso Pityuntem esse translatum, eo nimirum consilio, vt ægra valetudine laborantem, longissimis difficillimisque peregrinationibus fatigatum exhalare animam

CHRYSOSTOMVS TRANSPORTATVS IN PITYUNTEM.

cogerent, antè verò litterarum commercio & ipsa scriptione priuatum. Hæc quidem (vt ait **A** **Sozomenus**) quod eius aduersarij tabescerent inuidia, dum viderent vniuersam Occidentalem Ecclesiam pro ipso esse sollicitam. Sed & pertæfos æmulos frequentè hinc inde ad Ioannem accessum, illud consilium inijsse, vt eundem (vt dictum est) Pityuntem transferrent, **Palladius** tradit, dum ait: Inspicientes enim **Seuerianus** & **Porphyrius** Antiochenâ Ecclesiam in Armeniam commigrasse, & inde rursus Antiochiæ Ioannis gratissimâ philosophiam prædicari, disrûpebantur, vitæq; illos iam tædebat, huiuscemodi rumoribus non secus quàm flagris cruciatus: est enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaserit, semper exagitet. Eo miraculo percussis plerique clerici aduersæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribilem viuos victoresque perterrefacientem, non secus ac paruulos larvæ deterrent. **Papæ**, sæculares potestates, Ecclesiasticasque opes amitti cum ipsa potestate sua & principatu; sacerdotem solum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metum pallore testantur.

Non tam igitur ferentes in scena occultare serpentem, ad exercitum mittunt, ad ipsum **Arcadium Imperatorem**: rescriptumque aliud vehementius cum adiectione pœnæ procurantes, transferri scilicet eum intra loci cuiusdam angustias, vnde non liceret progredi. In Pityuntem locum penitus desertum extorrem agunt, ripæ Pontici maris imminuentem. Porro milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maximè eum per viam vrgebant: id se habere in mandatis, apertè asserentes, maiori se gradu promouendos, si per viam ille moreretur. Atque vnus quidem ex ipsis, præsentis militiæ negligens, nonnihil humanitatis clam erga eum ostendebat; alius adèd infestus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab occurrentibus (vt sancto par erat) siebânt, iniurias existimarct, id solum curans, vt Ioannes moreretur. Denique cum imber esset vehemens, adèd vt dorsum ac pectus, inundatio illa percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rursus Solis æstum pro delicijs habebat, sciens hoc affligi sancti viri caput, instar **Elisæi** caluum. In vrbe verò aut castello, vbi lauacri esset vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat.

Cum inter hæc omnia trimestris temporis spatio difficillimum illud conficiens iter, sanctus velut sidusiubilans perstabat, corpusculû habens instar mali summis in ramis, Solis feruore rubicundum. Vbi verò **Comanæ** appropinquarunt: ipsam veluti pontè transeuntes, in templo quodam quinque aut sex millibus passuum remoto manserunt. Ipsa nocte martyr ipsius loci, **Basiliscus** nomine, qui **Nicomediæ** sub **Maximiano** passus cum **Luciano** Antiochiæ presbytero fuerat, dum esset **Comanensis** Episcopus, apparuit ei dicens: Confide, frater **Ioannes**: cras enim simul erimus. Aiunt presbytero quoque ecclesiæ prius apparuisse martyrem, atque dixisse: Præpara **Ioanni** fratri locum: venturus est enim. Ille nihil de eo oraculo dubitans, in crastinum orabat milites, vt illic vsque ad quintam horam permanerent: qui minimè acquiescentes, perurgebant. Profecti verò quasi stadios triginta, rursus ad memoratum templû vnde exierant, redierunt, ipso iam febribus laborante. Illuc vbi redijt, vitæ suæ digna candida vestimenta quæsiuit: exutusq; prioribus, ea se induit, omnibus vsque ad calcamenta mutatis, reliqua præsentibus ipse distribuit: sumptisq; cælestibus sacramentis, coram astantibus, extremam orationem fudit, dicens more suo: Gloria sit Deo omnium causæ. Consignansque se in fine orationis, extendit speciosos illos pedes, qui concurrerent ad salutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorum probrum qui peccata abundè messuerunt. Quod si nihil malis probra profuere, hoc non imbecillitas constantissimi viri, sed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus est ad patres suos, excusso puluere mortalis vitæ, atque migravit ad Christum.] hæc de obitu sanctissimi Patris **Palladius**. Vixisseque eum annos ætatis suæ quinquaginta duos & menses octo, **Leo Aug.** habet in Encomio: de quinquagintaduobus reliqui omnes, qui de his egerunt, sunt assertores. Eius verò Episcopatus in hanc vsque diem decimam quartam Septembris, qua obiit, numerantur anni nouem, menses septem, & dies octo.

De funere autem ista **Palladius**: tanta verò multitudo virginum, tantumque monachorum, & honestioris vitæ testimonio insignium ex Syria & Cilicia, & Ponto & Armenia agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condito eos aduenisse. Ita sepultus laudibusque velut athleta victor honoratus est, corpusculo vnâ cum **Basilisco** in eadem ecclesia condito.] hæc **Palladius**: qui & paulo pòst de vitæ instituto & moribus eius, quorum causa quidam offensi erant, hæc addit: Ipse (inquit) solus edebat, vt ex parte noui, ob istiusmodi causas. Primò quidem ob calorem capitis abstemius erat, nisi quod in æstu eo, quod **Diarhodon** appellatur, utebatur vino scilicet. Secundò, quoniam infirmitatis cuiusdam gratia eius ordinem

^a Pallad. in dialog.

MILITES MALE HABENT IOANNEM CHRYSOST.

LABORES IN VIA, ET OBITU IOANNIS CHRYSOST.

^b Pallad. in dialog. EVNVS IOANNIS CHRYSOSTOMI. IOANNES CHRYSOST. CVR SOLVS COMMEDERE SOLERET

A ordinem desiderabat; adèd vt sæpius quæ fuerant parata, ingrata viderentur; & quæ non aderant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad vesperam vsque ieiunabat, partim occupatus Ecclesiasticis curis, partim spiritualibus intelligèdis abstractus: contendebat enim vt eum nihil sacrarum litterarum præteriret, &c.] Sanè quidem in omnibus diuinæ Scripturæ libris, eos explicando, apprimè esse versatum, testatur **Cassiodorus**, vbi ait: Ferunt itaque diuinæ Scripturas veteris nouiq; Testamenti ab ipso principio vsque ad finem Græco sermone declarasse **Clementem Alexandrinum** cognomento **Stromateum**, & **Cyrillum** eiusdem ciuitatis Episcopum, & **Ioannem Chrysoptomum**, **Gregorium** & **Basilium**.] quod si verum est, vide quàm pauca ex ingentibus thesauris nobis sint reliqua: cum alioqui nonnulla spuria eius nomine edita hæcenus habeantur. In **Cassiodori** quoque sententiam **Suidas** hæc habet: Vniuersam Iudaicam Christianamque Scripturam ille commentariis sic illustravit, vt alius ante ipsum nemo.] & paulo pòst: Ceterum opera ab eo conscripta, non est hominis percensere numerando, sed solius Dei, cui nota sunt omnia.] hæc **Suidas**. sed & de eius scriptis ac moribus ista **Sophronius**: Iustè & dignissimè **Ioannes** pro puritate doctrinæ & splendore venustissimi eloquij **Chrysoptomus** cognominatus est: qui ex quo salutare baptismum accepisset, numquàm omnino iuravit, neque aliquè iurare cõpult, neque mentitus est, neque alicui vmquam maledixit, neque scurrilia locutus est, nec iocos admisit.] ita **Sophronius**.

Sed quod ad eius post se relicta scriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pati possumus, adscriptas fuisse sanctissimo viro, eius titulo hæcenus consignatas, quinquaginta quatuor homilias, quas opus imperfectum in **Matthæum** nominat, vt distinguant à consummato in eundem **Euangelistam** commentario nonaginta & vnâ homilias complectente. Quis enim non iure commoueat, cum videt adscribi sanctissimo viro, ab incerto auctore,

C sed certo hæretico, hæreticorumque deterrimo compositas homilias illas purulentas, hæresum scatentes verminibus, quæ ne pilum quidem **Chrysoptomi** vel in dictione, vel in sententiis, vel in dogmatibus habent, sed sparsas hæreses **Manichæorum**, **Montanistarum**, **Arianorum**, ac **Donatistarum** continent; atque planè in omnibus se prodat auctor longè longius ab Ecclesia Catholica alienum, qui Catholicæ Ecclesiæ toto Orbe diffusæ sæpe detrahat, & vix in paucis veritatem reperiri contendat: Porro extitisse auctorem illum alicuius hæresis sectatorem, penes quem præter diuinæ Scripturas nulla esset ratio Catholicæ communicationis, nec traditionum atque Ecclesiasticarum sanctionum; haud obscure ipse, inter alia, homilia quadragesimanona significat, illis verbis: In tempore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas Ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis modis ostendebatur quæ esset Ecclesia Christi, & quæ Gentilitas: nunc autè nullo modo cognosci datur volentibus cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantummodo per Scripturas. Quare? quia omnia hæc quæ sunt propriè Christi in veritate, habent & hæreses illæ in schismate similiter Ecclesias, &c.] plura suggerit, atque ingerit diuinæ tantum standum esse Scripturæ, nulla habita Catholicæ communicationis ratione, qua in vnum corpus vniuersa Catholica Ecclesia toto Orbe Christiano coagmentata cognoscitur. Porro argumentum hoc commune est omnium hæreticorum: qui cum conuinci sciant se esse ab Ecclesia alienos, vel vno illo saltem argumento, quod secus sentiant, quàm vniuersa Ecclesia doceat: ad solam diuinam Scripturam confugium sibi parant, sed suo ipsorum prauo sensu intellectam. in quos disputat **S. Augustinus**, aduersus **Cresconium** agens. Sed in his modò non immorandum, quod alio tendat oratio: neque in disquirendis quæ alia sint eiusdem **Ioannis** scriptis supposita.

D ta (quod longioris inspectionis sit opus) nunc incumbendum. Illud verò, quod ad eiusdem **Ioannis** scripta pertinet, haud ignorandum; habuisse, ipsum in factis litteris peculiarem doctorem sanctum **Paulum** Apostolum, cuius immenso tenebatur amore. fidem facit huius rei **S. Proclus**, qui postea Constantinopolitanæ Ecclesiæ fuit creatus Episcopus, rem gestam sic narrans: Cum diuinæ pauli Apostoli epistolas earum interpret & expositor percurreret: erat (vt est verisimile) dubia & suspensa cogitatione, dicens, Quis scit an Deo grata mea sit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de ea re a Deo fieret certior. Quod etiam citò hoc modo factum est. Quidam ex his qui Imperatori erant familiarissimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui apud diuinum Pontificem intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metum Imperatoris, & sua ei exponeret. Quibus assentiens sanctus, per **Proclum** iubet vt veniat. Nox erat, & simul etiam aderat is qui erat supplex. Vt eum admoneat, dat operam **Proclus**. Deinde primum aspicit

^a Cassiod. in prefat. lib. Diuin. lect. SCRIPTA A S. IOANNE CHRYSOST.

^b Suid. in Io. Chrysopt.

^c Sophr. Præb. Spirit. c. 191.

QUAE PARS SO SINT IOANNIS SCRIPTA SUPPOSITA.

^d Chrysopt. hom. 49.

^e Aug. contra Cresc. lib. 2. c. 10.

^f Leo Aug. in vit. Chrysopt. Metaphrast. Cr. aliq.

aspicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, ut consueuerat, in sede sedentem, & A scribentem (ea autem erat interpretatio diuinarum epistolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur spectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apostolum Paulum inclinatum post sedem ad caput Pontificis, & os ad mouentem auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum incessit stupor & admiratio, quam ingressus esset quem cernebat. Ignorabat enim quis esset: & rogat hominem, ut parum expectet. Rursum paulo post aspexit & semel & bis, & erat idem spectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimato; qui dixit: Non oportebat te, cum videres mortem, quæ mihi expectatur, alium ad sanctum adducere. Ille autem ei affirmat, se de eo nihil cogitasse. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina cantica excitat ligni pulsibus. Homo itaque reuertitur, in secundam noctem spem reiiciens. Accessit secunda nox & tertia, & erat rursus simile spectaculum. His obstupescens, vix tandem sensit Proclus, nemine vidente, à Deo missum esse eum qui loquebatur. Dicit itaque B illi optimati: O optime, Deo resistente studiis omnibus, labor est inutilis. roga ergo Deum ut tibi opem ferat. Dies aderat, & cum supplicis recordatus esset Pontifex, rogauit an accessisset. De eo ergo significat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cum tu præteritis noctibus seorsum esses cum alio, statui non temere accedere.

Cum sanctus autem rogasset, quisnam is esset: incipiens Proclus, verbis quidem totum prosequitur miraculum: digito autem per imaginem euidentissimè probans eum fuisse Apostolum, totam narrat seriem miraculi. Quibus cum adhibuisset mentem hic vir diuinus, apertè intellexit spectaculum; & factus certior, se suam accepisse petitionem, Deo gratias egit. Deinde sic rursus accersit supplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorem, & priori restituit magistratui: impletq; promptius & alacrius quæ restabant ex diuinis epistolis.] hæc de his Leo Augustus, cui consentiunt ceteri & præcipuè ex antiquioribus Actis vitæ eius, quæ citantur à Ioanne Damasceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam apud se habere solet idem S. Ioannes Chrysostomus, hæc ipse Damascenus*:

Habebat autem effigiem Apostoli Pauli in imagine, in loco ubi propter corporis imbecillitatem parumper quiescebat: erat enim supra quam natura patiatur vigilans. In hanc ille effigiem, quando perlegebat illius epistolas, oculorum aciem intendebat, in eaque non secus ac si Paulus ipse viuus esset, obtutu defixus inhærebat, beatum ipsum appellans, totamq; animi cogitationem ad illum dirigens, & cum eo versans, & loquens contemplan-do.] & post alia: Cum autem Proclus (inquit) loquendi finem fecisset: oculis in Pauli effigiem defixis, & figuram eius, quem viderat, similem conspicatus, Ioanni desiderium iniiciens, sic eum (digito demonstrans imaginem) allocutus est: Ignoscito mihi Pater: ille quem vidi loquentem tibi, huic similis est; atque aded, si rectè memoria teneo, ipse est.] hæc de Ioanne Damasceno ex Vita ipsius S. Ioannis Chrysostomi, quæ desideratur.

Certè quidem, quod pertinet ad eiusdem Ioannis Chrysostomi studium & amorem erga Paulum; non est scriptio eius quæ non id exprimat manifestè, cum alioqui peculiare eo argumento scripserit homilias. Quod autem ad doctrinam spectat, se quidem tanto uti magistro ingenuè profiteretur his verbis in præfatione ad homilias in epistolas Pauli: Neque (inquit) nos quæ scimus, si quæ scimus, ab ingenij bonitate atque acumine scimus: sed illi nos viro impensè affecti, ab illius lectione numquam discedimus.] Contigisse autem visionem illam, cum epistolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua se ipsum superasse cognoscitur, haud improbanda opinio est. Ceterum fuisse S. Ioannem Chrysostomum pium cultorem sanctarum imaginum, non hæc tantum quæ narrata sunt, manifestant, sed & quod de eo Gregorius^b Papa scribit ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, qui verba E ipsius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certè, inquit, ex cera fusilem picturam pietate plenam amaui.] Rogo te, lector: si optio daretur, in quorum classem post obitum velis adscribi, & quorum fortis particeps fieri, Iconoclastarum ne, an S. Ioannis Chrysostomi cultoris sacrarum imaginum? Hæc considerans, tu tibi ipsi responde. Nos certè scimus, Dei amicum fuisse Chrysostomum: eumque æternam esse beatitudinem consecutum, & complura miracula testata sunt, & vniuersalis consensus Ecclesiæ declarauit.

Sed quod in his sumus, ut prætermissa ab aliis, qui res gestas tanti Patris profecuti sunt, hinc tamquam epitaphia sepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epistola ad Anastasium de eodem Chrysostomo omni fide digna scriptis mandauit: Ioannes (inquit) sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, immo verò totius Orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore videbat domum Domini refertam Angelorum cætu, & tunc in prius

A primis, cum diuinum & incruentum sacrificium offerebatur: quo quidem tempore, stupore & lætitia plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset (inquit) sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimæ statim ex illis Virtutibus è cælo descendentes stolis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis pronæ altari magno cum silentio & reuerentia, quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, presbyteris, & diaconibus distributionem corporis & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Hæc autem scribo, ut diuini sacrificij dignitatem cognoscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administratis: nec permittatis ut aliqui inter se contendant, & cum tumultu ab ipsum accedant, aut audacter annuant & è loco suo profiliant, aut huc & illuc circumspiciant, & ignauè & pertulanter se gerant.] hæc tenus Nilus, quem spectata eruditio atque conspicua sanctitas fecerunt illustrem.

Cessit & illud magnæ laudi Chrysostomo, quod cum concionem habens frequenti populo vallaretur, opus illi fuit suggestum in medio ecclesiæ collocare. certè quidem magnus ille Gregorius Nazianzenus, cum esset eiusdem Ecclesiæ Episcopus, intra cancellos concionabatur, ut ex ipsius testificatione^a possumus intelligere, cum de multitudine auditorum ad cancellos se protrudente ut orationem audiret, sæpe meminit. Romæ verò antiquitus ea vigebat consuetudo, ut ab eminenti suggestu ipse Pontifex concionaretur ad populum. nam in Hippolyto Prudentius^b:

*Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal
Tollitur, Antistes predicat unde Deum.]*

Omittimus hic innumera sanctorum Patrum de S. Ioanne Chrysostomo elogia. satis ad laudem, quod post eius obitum paucis exceptis, quos liuor infecit, tam Oriens quam Occidens & vniuersus Catholicus orbis ipsum sanctissimè prædicauit, vsque aded, ut & in Ægypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita sanctissimus, eundem Chrysostomum prædicarent, Theophilum verò infestarentur contumeliis, merito neglectum à suis, quem à se Ecclesiæ Romanæ Pontifex abiecisset. Sed audi per breue Isidori Pelusiotæ de utroque iudicium, ad Symmachum ita scribentis^c:

Petis à me, ut diuini viri Ioanis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim resista superat. Verùm pauca quædam audi. Vicina Ægyptus hoc semper in more habuit, ut iniquè ac perditè se gereret; Mosen videlicet repudians, & Pharaonem adsciscens; humiles ac demissos flagris lacerans, laborantes opprimens, vrbes extruere iubens, & mercedem negans, atque ad hoc vsque tempus in iisdem studiis inhærens: siquidem infano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum, quatuor socijs, immo coapostatis, septum ac munitum in medio proferens, pium virum ac diuinarum rerum doctrina præditum expugnauit, odium videlicet atque inimicitiam, quam aduersus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque importunitatis suæ velut propugnaculum nactus. At Dauidis^d tamen domus inualefcit; domus autem Saulis (ut certè nis) debilitatur: tamen vir ille, superata vitæ tempestate, ad cælestem tranquillitatem migrauerit.] hæc de Isidoro, eiusdem Ioannis Chrysostomi discipulo. Porro quod pertinet ad quatuor illos quos nominat coapostatas; fuisse quidem illos Acacium Beroëensem, Seuerianum Gabalensem, Antiochum Prolemaidis, & Cyrinum Chalcedonis Episcopos, quæ superius dicta sunt ex Palladio, fidem faciunt.

Quo quidem nomine non prudentiores tantum Ægyptij, sed ipsi hæretici (cum alioqui in Ioannem in his quæ ad dogmata spectant, infensi essent) omnes erga eum propensiores erant, ut ex Palladio possumus intelligere atque aliis. Est de his patens exemplum de Socrate Nouatiano: qui cum in ceteris erga eum se obseruandissimum præferat, quod tamen Nouatiani eum experti essent sibi maxime aduersarium, de hoc, ex quo magis commendandus habetur, ipsum carpit, sic dicens^e: Equidem demiror, quid causæ esset, cur cum tam ardenti studio duceretur temperantiæ, in quibusdam concionibus doceret temperantiam quodammodo contemnendam esse. Nam cum à Concilio Episcoporum, illis qui semel dumtaxat per baptismum lapsi fuerant, locus pœnitentiæ concederetur: ille non dubitauit dicere: Si millies lapsus pœnitentiam egeris, in ecclesiam ingredi: Ob quam doctrinam et si in aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offensionem incurrit; tamen à Sisinio in primis Nouatianorum Episcopo; qui librum contra hoc eius dictum conscripsit, grauitè exagitatus est. ceterum ista iam pridem acciderant.] ita Nouatianus. sed

PROCLIVSIO DE PRÆSENTIA PAULI.

IMAGO S. PAULI APUD IOANNEM CHRYSOST. Damasc. de Imag. orat. I. IOANNES CHRYSOSTOMVS CVLTOR SACRARVM IMAGINVM

b Extat apud Nicen. Concil. 2. act. 6.

VISIONES S. IOANNIS CHRYSOST.

CONCIONA TYR IOANNES IN MEDIO ECCLESIAE. Gregor Naz. orat. ad cœtum quinquaginta Episcopos. Prudent. Perseph. hym. 11. de S. Hippolyt.

c Isidor. lib. 1. cap. 252. ISIDORI IV. DICIVM DE THEOPHILO.

d Reg. 1.

e Socrat. lib. 6. c. 19. NOVATIANI IN QVO IOANNEM CHRYSOSTOMVM REPREHENDENT.

hoc nomine maiorem sibi conciliauit Chrysoſtomus laudem, dum eo modo Nouatianos A
 exagitans, apertam voluit ſemper pœnitentibus Eccleſiæ ianuam, ex Catholice Eccleſiæ
 iſtituto. ſed de his ſuſius ſuo loco ſuperius. Poſt hæc verò Socrates torum ſe effundit in
 laudés Siſinnij, quem reprehenum dicit ab Acacio Epifcopo, quod veſtimenta candida in-
 dueret, cum nigris veſtibus vti ſolerent Epifcopi. ſic planè illudebat eis diabolus vaſto con-
 ſilio, vt corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & veſtibus candidis veſtien-
 do, vt ſibi viderentur animæ quoque eſſe munditiam aſſecuti, ſpernentes Eccleſiæ à Chri-
 ſto relictum ad diluenda peccata remedium pœnitentiæ. Sed alia ſubdit de Siſinnio Socra-
 tes; quæ vt inepta, conſultò præterimus: qui & ſub iſdem Conſulibus deſunctum Siſin-
 nium affirmat, & in locum eius ſubrogatum Chryſantum; mortuum quoque eſſe Doro-
 theum Arianum Antifitem.

Quod verò pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipſe morte Chryſo-
 ſtomi, magno eſt affectus dolore: & qui hæcenus ab infligendo in Imperatorem Arcadium
 & Eudoxiam Auguſtam, quam prouocant ſummam Eccleſiaſticam animaduerſionem il-
 lam, cum quis à communicatione ſacramentorum & cœtu Fidelium ſeparatur, rogatus ab
 ipſo Ioanne Chryſoſtomo ſe continuiſſet, eam in eoſdem prouocatus, & violentia quadam
 adactus, inſiſxit: extorſiſſe enim viſi ſunt illi è manibus Innocentij iuſtè iudicantis vindi-
 ctam, quam hæcenus apud ſe longa patientia continuerat.

Porrò idem Pontifex ipſi Ioanni, deſuncto licet, conſultum voluit, nimirum, vt eſſi non
 ipſe, nomen ſaltem eius in Conſtantinopolitana reſtitueretur Eccleſiam, perſtititq; in ſenten-
 tia, vt numquam, niſi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduerſariis
 Epifcopis; quos ob iniquam ſententiam in S. Ioannem latam iudicauerat à communione
 Catholica alienos, illud ab eis enixè contendens, vt eiufdem Ioannis nomen in tabulas re-
 ferretur Eccleſiaſticas, è quibus fuerat ſententiâ aduerſariorum expunctū. teſtatur id Theo-
 doretus, qui ait: Iſto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Epifcopi Occidentis
 non prius cum Epifcopis Ægypti, & Orientis & Boſphori atque Thraciæ communicare vo-
 luerunt, quam nomen illius ſanctiſſimi viri in tabulas, in quibus nomina Epifcoporum mor-
 tuorum continebantur, retuliſſent: atque Arſacium eius ſucceſſorem ne ſalutare quidem
 dignati ſunt. Atticum autem, qui ſuccedebat Arſacio, quiq; ſæpe legatos ad Occidentales
 Epifcopos miſerat, ſæpeque pacem poſtulauerat, poſtea tandem, cum Ioannis nomen in ta-
 bulis ſcripſiſſet, receperunt.] at quando id contigit, inferius dicendum erit.

Ceterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chryſo-
 ſtomi morte, grauiffima acrimonia aſperſas, anathemateque terrificas, quibus tum ipſum,
 tum Auguſtam, tum denique Epifcopos ſceleris complices excommunicat, litteras dedit. D
 ſunt ipſæ quidem Græcis notiſſimæ, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant,
 ſed & codex Vaticanus Græcè continet exaratas, Latine his verbis redditas:

Vox ſanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, ô Imperator, ſicuti quon-
 dam Abel iuſti contra parricidam Caim, & is modis omnibus vindicabitur: Nec id modò
 admidiſti, ſed etiam pacis tempore perſecutionem magnam aduerſus Deum & Eccleſiam
 eius concitaſti. Eieciſti è throno ſuo, re non iudicata, magnum totius Orbis doctorem, &
 vna cum eo Chriſtum perſecutus es. Neque de illo ita queror (ſortem enim ſeu heredita-
 tem cum ſanctis Apoſtolis in Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti regno conſecutus eſt)
 quamuis intolerabilis iactura ea ſit: ſed affligor, propterea quòd primum de animarum ve-
 ſtrarum ſalute, deinde de eis, qui ſapientiſſima ſpirituali & diuina doctrina & inſtitutione
 eius orbat, fame verbi Dei conſiciuntur, ſum ſolicitus. Non enim Eccleſia tantum Con-
 ſtantinopolitana mellitæ illius linguæ iacturam fecit, ſed Orbis ſub Sole totus ad orbitatem
 redactus eſt, viro tam diuino amiſſo, perſuaſione vnus mulieris fabulam hanc & ſpecta-
 culum exhibentiſ. Verum excipiet & præſentem hic pœnam non poſt multos dies ei
 aduenientem.

Tameſi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide ſeruata, & fluctuantibus confirmatis;
 in æterna tamen ſæcula ſempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hereditatem eſt con-
 ſecutus. Noua autem Dahlia, Eudoxia, quæ paulatim te erroris ſeu ſeductionis nauacula
 rotandiſ, execrationem ex multorum ore ſibi ipſi introduxit, graue & quòd geſtari nequeat
 peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis ſuis ſuperaddens. Itaque ego
 minimus & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Petri creditus eſt, ſegrego & reiſcio
 te & illam à perceptione immaculatum myſteriorum Chriſti Dei noſtri Epifcopum
 etiam

a Secret. lib. 7.
c. 6.
INNOCEN-
TIUS PAPA
QVIVINAR
CAPITVM ET
EVDOKIAM.

b Theodor. lib.
5. cap. 34.

EPISTOLA
INNOCEN-
TII PAPAE
AD ARCA-
DIUM IM-
PERATOR-
REM.

A etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare aut exhibere ea
 vobis auſus fuerit; ab ea hora qua præſentes vinculi mei legetis litteras, dignitate ſua exi-
 diſſe decerno. Quod ſi vt homines potentes quemquã ad id vi adegeritis, & canones nobis à
 Saluatore per ſanctos Apoſtolos traditos transgreſſi fueritis: ſcitote id vobis non paruum pec-
 carum fore in horrenda illa iudicij die, cum neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare
 poterit, arcana autem & abdita cordium ſub oculos omnium effundentur atque exhibe-
 buntur. Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum Epifcopalem produxiſtis; etiam
 poſt obitum exauſtoramus, vnà cum omnibus qui conſultò cum eo communicarunt. Epif-
 copo: cuius etiam nomen ſacro Epifcoporum albo non inſcribatur. Indignus eo honore eſt,
 qui Epifcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis ſiquidem planta, quæ à Patre noſtro in
 calis plantata non eſt, eradicabitur. At Theophili anathematifimum addimus abrogatio-
 nem; & abſolutam à Chriſtianifmo alienationem.] hæcenus epiſtola Innocentij, cui Glicas
 eiufmodi ſubiicit Arcadij reſponſionem:

Norunt omnes homines mentis compotes, commiſſa per ignoranceſ nec diuinitus nec
 per leges puniri, neque adeò quemquam alterius nomine ſupplicium luere. Quod quidem
 propterea ſcripſi, vt manſuetudinem tuam certam redderem, nos nihil eorum cognitum ha-
 buiſſe, quæ noſtris Antifitibus & clericis acciderunt: cuius rei teſtem benignū illum Deum
 imploramus. Nimirum purus & innocens ſum, quod ad ipſorum condemnationem attinet:
 quippe eum eorum communionem ſim vſus, cauſæ nihil erat, quam obrem eos affligeremus.
 Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: ſcito me illi parum moderatè pro ratione
 delicti mercedem retuliſſe: quo ſanè factum eſt, vt ex eo mæiore & anguſtia, difficili, grauiſ-
 ſimaque correpta ægritudine decubat. Igitur quod ſuper eſt, enixè te obſecro, vt nos à ſegre-
 gatione liberaſ, nec multipliciter punias: non enim ipſe Dominus idem ob delictum bis ho-
 minem percutit.] hucusque apud Glicam litteræ Arcadij ad Innocentium: quibus hæc idem
 auctor ſubdit Innocentij ad ipſum redditas:

Studium, diligentiamque veſtram Dei præſcripto & voluntati conſentaneam, quam pro-
 pter ipſius nomen declaratiſ, accepimus & probauimus. Quapropter ſacris à vinculis
 ſoluti ad ſigna Dominica confirmatiſ animis accedite.] hucusque apud eundem aucto-
 rem. Præter hæc autem recitatas à Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliæ ex-
 tant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eundem Pontificem datæ, quæ
 ſic ſe habent:

Omnino, ô Pontifex Dei, ne quicquam eorum quæ in legatos audacter perpetrata ſunt,
 ſciente me factum eſt: idque ex eo perſpici poteſt, quòd eos à quibus illa orta ſunt, ſeuere
 vlus ſum. Neque quòd magnus ille Ioannes deſiſtus ſit, vlla in me culpa eius rei hæret, ſed
 infelicibus Epifcopis, quòd ſcilicet cum ſacroſcanones prætenderent, iudicium deſiſtionis
 illius in ſua ipſorum profana capita conuerterunt: quorum ſermone neſcio quomodo indu-
 ctus, etiam ipſe eorum ſententiæ (quod vtinam numquam feciſſem) aſſenſus ſum. Quo ſit vt
 ipſi magis in culpa ſint, quam nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seueria-
 num, & eos qui ſcleratum Theophilum ſecuti ſunt, vt quanta maxima celeritate, com-
 prehendi iuſſimus, & eos qui illic ſunt, vt pœnas dent auſibus ſuis debitas. Nobis autem
 placetur paterna humanitas tua, neque deſeras nos expertes myſteriorum incontamina-
 torum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccauerit, vlus ſum, quæ etiam ex his
 grauiffimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur ſæpius pœnas ſumas, ô reue-
 rendiſſime Pater: neque enim Dominus in eadem bis pœnas ſumit, vt ſcriptum eſt. Vbi
 E autem erit pœnitentiæ bonum, niſi iis quos pœniteat, venia tribuatur: Igitur ſi nos quidem
 ex pœnitentibus non eſſemus, merito aditus ad veniam clauderetur: & ſi accuſauimus &
 condamnauimus nos ipſos ab his quæ malè egimus; ne bono quidem pœnitentiæ, quòd
 quidem venia eſt, excidamus.] hucusque epiſtola Arcadij ad Innocentium Papam ex
 codice Vaticano.

Subiiciebatur autem apud codicem dignæ memoriæ Cardinalis Guiglielmi Sirleti Bi-
 bliothecarij Apoſtolicæ, dictis epiſtolis eodem argumento ſcriptis, epiſtola Honorij Impe-
 ratoris ad Arcadium fratrem Auguſtum, ſide quidem explorata, germana, in omnibusque
 ſincera; quæ ſic ſe habet:

Neſcio qualiſnam potens & à demone immiſſa impulſio perſuaſit tibi, ô frater, femina
 committere ipſum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Chriſtianorum Regum pa-
 trauit. Etenim qui iſtic ſunt ſanctiſſimi Epifcopi, clamant aduerſus Imperium noſtrum,
 quod

a Math. 15.

b Glic. Annal.
par. 4.
EPISTOLA
ARCADIE
AD INNO-
CENTIUM.

ALIA EPI-
STOLA AR-
CADII AD
INNOCEN-
TIUM.

EPISTOLA
HONORII
AD ARCA-
DIUM.

quodd magnum Dei Antistitem Ioannem neque legitimè, neque ex præscripto canonum, & ab Episcopali sede depulstis, & acerbissimis exiliis & intolerandis iniuriis eiicientes, per vim vita spoliastis. Locum tenentes autem Romanæ Ecclesiæ, ob vestrum honorem & legitimi iudicij stabilimentum missos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integrè desinirentur, tenuistis: quibuscum nihil humani egistis; amplius & custodiis diuersis conclusistis, ac fame propè necastis; ac simul quas secum ferebant pecunias ad viatici necessitates corporeas, has auferri ab ipsis mandastis: clamantesque contra vos ad Deum & ingemiscientes, nullo sunt habiti loco. Adhæc Apostolica mandata nihili facta à vobis sunt: Episcopos sanctos iniuste priuastis, ac sexcentis iniuriis & exiliis maximè longinquis iniuste adiudicastis, aliosque pro his indignos indignè retrulistis. Contende igitur frater, non verbo, sed re & Deum & hominès de correctione eorum quæ non sunt rectè acta, certiores facere: certus & ipsum Imperium nostrum & ruere & stare precibus sacerdotum.] hæcenus epistola Honorij ad Arcadium, prioribus scriptis per omnia consentanea; quæ ex Græco textu Latinitati fideliter redditam exhibuimus, eamque cum ea, quam in dicto codice Vaticano Latinè scriptam reperimus, contulimus, fideliterque reddidimus.

Ceterum post obitum Ioannis nondum tribus mensibus elapsis, contigisse prodigiosum ac planè miserandum interitum Eudoxiæ Augustæ eo modo, quo superius dictum est, tum Zonaras, tum alij testantur. Verum quod ad Honorium spectat, haudquaquam his datis litteris conceptum ob indignum facinus immensum dolorem exhaurire penitus valuit. Siquidem & bello decernere aduersus eum, qui persecutus esset ecclesiam, ac ius gentium in legatis violasset, & sanctè pieque vlscisci in animum duxit. Cum verò ad hæc peragenda Rauennæ expeditio pararetur, duo intercessere impedimenta, quæ eamdem retardarent, sed & subsequens mors Arcadij anno sequenti penitus aboleuit. Quænam autem præsentis anno contigerint, quibus à bello in Arcadium inferendo Honorius abstraheretur, Zosimus ita narrat: Apud Rauennam igitur Stilichoni (hic erat præcipuus militiæ Dux) iam parato ad Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem abstrahendas, Honorij verò regno adiiciendas: impedimenta duo contigit accidere, famâ scilicet hinc inde de Alarici morte sparsam, & litteras Honorij Principis allatas Roma: quibus in litteris præscriptum erat, Constantinum iam perduellem ex insula Britannia transfuectum ad Transalpinas gentes accessisse, Principisque munus in oppidis vsurpare.]

Hæc quidem de tyrannide Constantini, quem alij Constantium nominant, hoc anno contigisse, idem Zosimus non obscure significat, dum ait, exacto huius anni autumno, designatos fuisse Consules Bassum atque Philippum, quorum nomina sequenti anno adiecta fuisse Fastis, omnes affirmant, sub quibus Consil. Prosper etiam in Chronico eiusdem Constantini tyrannidem contigisse refert. Sed ante Constantinum, qui præcesserunt hoc ipso anno in Britannia tyranni, Zosimus infra narrat his verbis: Quo tempore adhuc Arcadius imperabat, Honorio septimum & Theodosio iterum Cõsulibus, milites Britannici seditione concitata Marcum in regio solio collocabant, eique tamquam rerum in ijs locis potienti parebant. Eo deinde necato veluti moribus illorum non respondente, Gratianum in medium producunt, & purpura coronaque cinctum, ceu Principem obseruantes, comitabantur. Verum & huic improbato post menses quatuor imperium abrogant, & vitam eripiunt, Constantino rerum summa tradita.] hæc Zosimus. Porro Constantinum ait Prosper infimæ militiæ militem fuisse, sed ob solam speciem nominis acclamatum fuisse sub iisdem Consulibus Imperatorem. Sozomenus etiam eadem quæ supra de Marco & Gratiano tyrannis tradit; & de Constantino sic subdit:

Rursum Constantinum eligunt, quod putarent eum ex nominis sui præfagio Imperium constanter obtenturum.] hæc ipse. Quod enim Constantinus Magnus Britannus fuisset, & vniuersum Romanum Imperium adeò feliciter administrasset, putarunt illi, ad barbaros innumeros, qui Gallias atque Italiam, nec non Orientis non paucas regiones peruaserant, expellendos, strenuo nouo Duce opus esse & Imperatore: sic igitur duobus, quos elegerant, è medio sublatis, ex felici nomine Constantini felicitatem ominati sunt Imperij. Sed & ad spem augendam illud accidit, quod æquè ac Constantino Magno, huic quoque adscititio nouo Constantino filius esset Constans appellatus, quem & (sicuti idem Sozomenus affirmat) Cæsarem nominauit, simulac ad Alpes Cotias peruenisset, eumque ad Hispanias obtinendas misit. At de Constantino hæcenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non sic prospexit Deus ab exercitu fratris Honorij

A norij liberans, vt parceret; sed quo ipsa Diuinitas potius, in quam in primis peccatum esset, sumeret de perpetratis sceleribus pœnas; quod anno sequenti præstitit, cum eidem vnà cum Imperio vitam ademit; Honorium verò non ad cladem, sed ad salutem inferendam Orientali Imperio referuauit: cum interea Arcadius rebus piè gestis impietatem, quam ex persecutione Ioannis contraxerat, abstergere conaretur, cuius rei gratia anno superiori ex Palæstina transtulisse Constantinopolim vidimus sacras reliquias Samuelis; & hoc anno Martyrium Acacij martyris inuississe, atque ibi Deum orasse, Socrates meminit, vbi ait:

Est quidem Constantinopoli domus amplissima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio est castanea arbor (sed alij nucem fuisse tradunt) in qua fertur Acacium martyrem (suspensum occubisse; qua de causa parua ecclesia apud illam arborem ædificata fuit: quam Imperator Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumque preces ibi peregisset, discessit. Omnes qui circiter illam ecclesiam habitabant, ad Imperatorem conspiciendum confluunt, ac nonnulli extra aedes egressi, transitus platearum antè occupate contenderunt, vnde putabant se & Imperatoris vultum & totam stipatorum turbam planius videre posse. Alij Imperatorem ab ecclesia vsque eo prosequerantur, quoad omnes viri cum mulieribus & pueris extra illam domum exiissent. Quo factò, illico domus illa, quæ ecclesiæ adiuncta erat, corruit. Vnde fama cum omnium summa admiratione consecuta est, Imperatoris precibus tantam hominum multitudinem ab intereptione fuisse liberatam.] hæcenus Socrates.

Ad postremum autem, redditis iam de Ioanne Chrysofomo, quæ vera certaque reperimus: his addenda putamus, quæ fide carentia inter reiectitia ducimus seligenda, ac respicienda: vt eadem confutemus.

Habet enim Sophronij qui inscribitur liber, Pratum Spirituale, Adelphij, qui de gloria Chrysofomi apud Dei thronum euecti visionem accepit, eiusmodi narrationem: Dicebat frater meus Adelphius: Cum in exilio mortuus esset beatissimus Ioannes, dolorem pertuli incredibilem, quod talis tantusque vir, Orbisque magister lætificans Ecclesiam Dei, è throno suo exul defunctus est: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis, vt ostendere mihi dignaretur, in quo statu esset, & an cū Patriarchis adnumeratus esset. Cum ergo diutius orassem, in extasi factus sum, aspexique virum nimis speciosum: qui tenens manum dexteram meam, adduxit me ad locum quemdam illustrem & gloriosissimum, ostendebatque mihi Ecclesiæ doctores. Ego verò circumspiciebam, videre quærens, quem cupiebam, magnum Ioannem dilectissimum meum. Cum ergo ostendisset mihi omnes, & vniuscuiusque nomen proprium expressisset; rursum tenens me per manum, eduxit me foras. Ego autem sequebar illum tristis, quod non vidissem cum Patribus & Ecclesiæ magistris beatum Ioannem. Cum itaque egrederer, is qui præerat ianuæ apprehendens me, dixit mihi: Quid habes cur tristis es? Nemo vmquam huc ingressus, tristis exiuit. Tunc dixi illi: Hæc mihi causa maioris est, quod amantissimum meum Ioannem Episcopum Constantinopolitanum vnà cum ceteris doctoribus non vidi. Rursum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ ducem? Aio ego: Illum sanè. Respondens autem dixit mihi: Ipsum homo in carne viuens videre non potest. Illic enim assistit, vbi thronus est Domini.] hæcenus auctor, mutatus hæc (vt ipse testatur) ex relatione à femina ad Athanasium abbatem facta, eademque sorore ipsius Adelphij, quem dicit fuisse tunc temporis Episcopum Arabissi.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiusdem Ioannis Chrysofomi testimonio mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Episcopus Arabissi, & non Adelphius. Sed & cum tradat auctor, in domo Adelphij hospitatum esse Ioannem, cum Cucufsum in exilium missus esset; planè erroris arguitur: nam licet id ipsum de hospitio Cucufsum dicant Leo & Metaphrastes; tamen ipse Chrysofomus disertis verbis narrat, à Dioscoro se susceptum hospitio, & non ab aliis, licet id complures expetierint. Cum autem hæc compingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sanè quidem & illa inuidiosa nimis assertio est; omnes qui vmquam fuerunt in Ecclesia doctores, in inferiori ponere gradu, & super omnes Chrysofomum collocare: cum præsertim ex eis complures martyrio fuerint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis absque sanguine vita fundis sanctis, nempe Basilio, duobus Gregoriis, Thaumaturgo atque Theologo, itèrque omnibus sine inuidia præferendo Magno Athanasio. Sed & quæ illa absque ratione distinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perspicui, solus autem Ioannes ob

HONORII
COGITAT
DE INFER-
ENDO BEL-
LO ARCA-
DIO.

Zosim. lib. 5.

Zosim. lib. 6.
in princip.
TYRANNI
IN BRITAN-
NIA EXOR-
TI.

Sozom. lib. 9.
6. 11.

Constans

ARCADIUS
STVDET EX-
PIARE D' E-
LICTVM.

Socrat. lib. 6.
cap. 21.

Prat. Spirit.
cap. 128.
DE ADELPHI-
PHI VISIONE
NARRATIO,
ET CON-
FUTATIO.

Chrysof.
epist. 126.
REDARGVI-
TUR IMPO-
STVRÆ
COMMENT.
TVM.
Chrysof.
epist. 13.

nes ob excellentem gloriam inuisibilis? perinde, ac si solus inter doctores ipse Chrysoſtomus fuerit perfectam gloriam consecutus. Sed facessant iam istæ: non enim indigent sancti nostris illustrari mendacijs, qui propriis virtutibus decorantur. Quod verò ad res gestas post Ioannis migrationem pertinet, hic prosequamur.

THEOPHILUS
LVS KXVLES
RESTITV-
ENDOS CV-
RAT.

Post obitum sanctissimi Patris Ioannis Chrysoſtomi, visum est Theophilo Episcopo Alexandrino, ijs qui ob initam cum Ioanne communicationem diuersis sententijs damnati atque proscripti essent, vel voluntario exilio contigisset esse factos extorres, omnibus ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctasque præteritas obortas dissensiones obliuione deleri, & omnes in vnitatem Ecclesiæ, à qua scissi essent, debere recipi: ob idq; libellum idem Theophilus scripsit ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. Testantur id quidem litteræ Synesij Episcopi Ptolemaidis in Aegypto, cum de Alexandro Episcopo communionis Ioannis ipsum consuluit: quæ sic se habent:

SYNESI
EPISTOLA
PRO ALE-
XANDRO.

Cum quæstionem quamdam ad te referre decreuerim: rem de qua percunctabor, antea exponere volo. Alexander patricius Cyrenæus, cum adhuc adolescentulus esset, monastica vita initiatus est. Cum ætate verò simul progrediente monastica in vita intentiore, Ecclesiastico ministerio dignus iudicatus est, & quidem vt presbyter esset. Cum autem ex necessitate quadam in exercitu esset, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem à nobis memoria defuncti, quia omnis inimicitia simul cum vita deponitur) huic adhærens priusquam in seditionem venirent Ecclesiæ, ab illius manibus Episcopus Basiæopolis Bithynorum factus est. Orta verò dissensione, permansit ei, qui ipsum elegit, amicus; & in numero fuit eorum, qui ab illius parte seditionem agerent. Postquam verò Concilij sententia præualeret, ad tempus quoddam seditio perdurauit. Quid verò recensuerim ei qui nouit, immo qui ipse ea quæ ad conciliationem facerent, ministravit? nam & libellum quemdam sapientia præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum scripsisti, inducens ipsum ad eos suscipiendos. Et hætenus quidem Alexandro res communes cum coniunctis defertoribus fuerunt: proprium autem cum paucis hoc, quod tertius est annus post inductam obliuionem & reconciliationes, ipse verò non adiit rectà Bithyniam, neque adeptam sedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipsius interfit, si quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESIVS
BENE HA-
BUIVIT ALE-
XANDRVM.

Ego igitur neque eminus in sacris legibus enutritus sum, neque iam mihi conuenit multa didicisse, qui superiore anno nondum in numero fui. Cum autem sentiam senes quosdam neque ipsos sibi sumere certam aliquam cognitionem, sed vereri ne ex ignorantia ad aliquam Ecclesiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumanius ipsum Alexandrum tractare, & de incerta suspitione manifestam ignominiam hospitis dispergere, vt qui nec sub communi tecto ipsum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus sum ipsos. Nosti igitur quomodo feci, reuerende Pater. In ecclesiam quidem ipsum non suscepi, neque sacramenti participem feci; domi verò æqualiter cum infontibus honoravi, qui meus etiam in indignis mos est: vbi quis ex his ædes meas accesserit amicus, cuius in quouis opere & sermone honorem exhibendum existimo: delirare eos ducens, qui ægrè ferunt, quòd materna ciuitatis iura deiicio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos sublatas fero, & solus pro omnium otio occupatus sum. Verùm bene mihi positum erit apud Deum, quòd plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cum quidem ad ecclesiam progredior, vellem me nusquam in foro videre: vbi enim contingit vt videam, aliò verò oculos, & statim rubor per genas efflorescit: at ingressum atrium meum, & sub eodem tecto versantem, omnibus quibus par est, honoro. Quid igitur tantum discors sum à me ipso priuatim & publicè, in neutro tempore faciens ea quæ mihi videntur? immo in altero concedo legi, in altero gratificor naturæ vrgenti ad humanitatem: quamquam ferè violarem naturam, si quid clarè de lege nossem. Hæc sanè ipsa est quæstio, ad quam oportet Apostolicæ successionis auctoritatem respondere simpliciter & clarè, & hoc ipsum quod in omnibus, Alexandrum conuenit censere Episcopum, an non? hætenus ad Theophilum de Alexandro Episcopo Synesius, cuius ad eundem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quod verò hanc se dedisse epistolam tradit ad Theophilum scriptam post triennium à reconciliatione cum Episcopis qui erant ex parte Ioannis: planè colligitur, ab eo hanc esse datam epistolam anno Domini decimo post quadringentesimum. Cumque de se fateatur in iisdem litteris, cum eas scripsit, nondum annum habere in Episcopatu: eius electionem accidisse oportuit

4 Synes. epist. 67

A tuit post biennium ab hoc tempore. agemus de ea suo loco, deq; rebus ab eodem Synesio in Episcopatu præclare gestis.

Habes & hic, lector, symbola quædam communicationis illius, quam peregrinam dixerunt Patres, de qua superius, in recitata Synesij epistola satis expressa: nimirum quòd cum illis, in ijs quæ sunt naturæ, exhiberetur humanitas; in ijs autem quæ sunt diuinorum sacramentorum, seueritas seruetur, communicatis hospiti quæ ad victum sunt necessaria, negatis verò quæ ad vsum pertinent sacramentorum. Porro communicatio peregrina inde nomen accipit, quòd ea impertiri soleret illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui canones decreuissent, secum minimè ferrent: quibus si muniti peregrinarentur, ab omnibus æquè in omnibus & sacramentorum participatione recipi consueuerunt. At licet ista curarit Theophilus, vt exules liberè abire sinerentur, non tamen propterea meruit communionem Romani Pontificis, à qua priuatus erat: nam ipse ab eo etiam illud requirebat, vt nomen Ioannis in Diptycha restitueret: quod facere numquam consensit, vt suo loco pluribus dicendum erit.

COMMUNI-
CATIO PE-
REGRINA.

Apost. can. 34
Concil. An-
tisch. c. 7.

Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui seueris edictis hæreticos in Africa constitutos Manichæos & Donatistas exagitarat, nouo dato rescripto ad Porphyrium Proconsulem Africa, liberos illos pœnis omnibus esse decernit, qui relicta hæresi, ad fidem Catholicam se conuerterent. Alia insuper ad eundem data lege, priuilegia concessa Catholicis Ecclesijs stabiliuit. Sed & sub eodem suo ipsius Consulatu septimo, aduersus eos qui abstrahunt fugientes ad Ecclesiã, vt maiestatis criminis rei haberentur, ad Iouinum Præfectum Prætorio rescripsit, vt ex sancti Gregorij Papæ epistola ad Ioannem Defensorem data apparet, vbi eadem sanctio recitatur his verbis: Fidelis ac deuota præceptione sancimus, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Sub hac videlicet definitione, vt si quisquam contra hanc legem venire tentauerit, sciat se maiestatis crimine esse retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio septiescum Theodosio tertio Cons.] hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iustiniano, vbi eadem sanctio sub duobus Constantijs Consulibus, seu Constantino & Constantio, data legitur: qui quidem Consules nequaquam reperiuntur sub Imperio Honorij, à quo idem datum esse rescriptum, inscriptus titulus docet.

LEGES HO-
NORII CON-
TRA HÆ-
RETICOS.
l. 41. de hæ-
ret. C. Theod.
c. 1. 3. de Episc.
& cleric. Cod.
Theod.
Greg. lib. IX
epist. 4.
CRIMEN MA-
IESTATIS
INFRINGE-
RE IVRA
ECCLESIAE.
c. 1. 2. C. de his
qui confug. ad
Ecclesi.

Hoc eodem anno Vuandali & Alani alij coniuncti barbati, qui (vt dictum est) anno superiori pridie Kalendas Ianuarij, transitò Rheno, in Gallias irrupere, eandem infeliciter incurstantes depasti sunt. Cuius anni clades à S. Hieronymo in epistola hoc anno ad Ageruchiam data, ita recensetur his verbis: Præsentium miseriarum pauca percurram. Quod rari hucusque residemus, non nostri meriti, sed Domini misericordix est. Innumerabiles & ferocissimæ nationes vniuersas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Pyrenæum est, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (ò lugenda Respublica!) hostes Pantionij vastarunt. Etenim Assur venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam ciuitas capta atque subuersa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obsidione delati. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Attrebatæ, extremiq; hominum Motini, Tornacus, Nemetæ, Argentoratus, translati in Germaniam. Aquitanix, Nouemq; populorum Lugdunensis, & Narbonensis prouinciæ, præter paucas vrbes, populata sunt cuncta: quas & ipsas foris gladius, & intus vastat fames. Non possum absque lacrymis Tolosæ facere mentionem; quæ vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exuperij merita præstiterunt. Ipsæ Hispania iam iamque peritura quotidie contremiscunt, recordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij semel passi sunt, illæ semper timore patiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei desperare clementia.] hæc Hieronymus. Quod autem inter alias Galliarum vrbiū clades Rhemos à Vuandalis referat deuastatos; in eam sententiam me magistrabit, vt existimem, S. Nicasium eius ciuitatis Episcopum vnà cum sore Eutropia & socijs esse martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id referant tempora. quorum Acta passionis æquè sub Vuandalis ipse esse passos habent; sed planè corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuisse tradunt, quos liquet fuisse Christianos.

IRRUPITIO
BARBARO-
RVM IN
GALLIAS.
Hieron. epist.
II.

Psalm. 82.

Quod autem ita afflictas memorat Gallias, & eadem mala extimescentes Hispanias S. Hieronymus tradat: planè hoc ipso anno se eam scripsisse epistolam, hæc obscure demonstrat. Siquidem hic ipse est annus, quo, ex sententia Zosimi & aliorum, quæ dicta sunt, in Gallijs acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hispanias.

DE TEMPO-
RE ILLATÆ
CLADIS IN
GALLIAS.

Quod

Quod etiam confirmatur ex iis quæ idem Hieronymus subdit his verbis : Olim à mari A Pontico vsque ad Alpes Iulias non erant nostra quæ nostra sunt : & per annos triginta, fracto Danubij limite, in medijs Romani Imperij regionibus pugnabatur. Aruerunt præverustate lacrymæ : præter paucos senes, omnes in captiuitate & obsidione generati, non desiderabant, quam non nouerant, libertatem.] Cùm igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione, facta (vt suo loco ex Ammiano * superius dictum est) Valente quintum Consule cum Valentiniano Iuniore, anno Domini trecentesimo septuagesimo sexto, vsque ad tempuscus ab ipso scriptæ epistolæ; planè hoc anno eam datam fuisse apparet.

Ammian lib. 31.

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR.

Sed & hæc cuncta facta esse Stilichonis proditione, præter illa quæ dicta sunt, hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe: Quis (inquit) hoc credit? quæ digno sermone historiz comprehendit? Romam in gremio suo, non pro gloria, sed pro salute pugnare? Immo ne pugnare quidem, sed auro, & cuncta supellectile vitam redimere?] alludit ista dicens sanctus Hieronymus ad summam auri à Romanis opera Stilichonis Alarico persolutam, sed pergit: Quod non vitio Principum, qui vel religiosissimi sunt, sed scelere semibarbari accidit proditoris, nempe Stilichonis, qui nostris contra nos opibus armavit inimicos] dum scilicet suasit dari barbaris (vt dicemus anno sequenti) à Romanis stipendium. Et inferius idem post deploratum præsentem Imperij statum, ista ad eundem Stilichonem alludens, subdit: Et hæc ipsa quæ dixi, periculosa sunt tam loquentibus, quàm audientibus, vt ne gemitus quidem liber sit: nolentibus, immo nec audentibus nobis flere quæ patimur.] hæc ipse, planè significans minimè licuisse, timore Stilichonis habenas Imperij moderantis publicas lugere miserias. Sed quomodo vindex tandem sequenti anno Olympius vir maximè pius insurrexerit, ipsumque Stilichonem occidendum curarit, dicemus anno sequenti.

Rutil. Itiner. lib. 2.

Ne putes autem alium aliquem, quàm Stilichonem, S. Hieronymum illis verbis insimulasse, audi quid de eodem Rutilius b cecinit:

Quo magis est facinus diri Stilichonis acerbum, Proditor arcani qui fuit Imperij.

Romano generi dum nititur esse superstes, Crudelis summis miscuit ima furor.

Dumq; timet quicquid se fecerat ipse timeri, Immisit Latia barbara tela neci.

Visceribus nudis armatum condidit hostem, Illata cladis liberiore dolo.

Ipsa satellitibus pellitis Roma patebat:

Et captiua, prius quàm caperetur, erat.]

hæc Rutilius, & alia quæ subdit aperte absque verborum inuolucro de Stilichone proditore, de quo adhuc uiuente hoc anno, quo S. Hieronymus eam scribebat epistolam, ne secretò quidem fieri absque metu licebat.

Saluian. de uerò iudicio lib. 6.

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet, consentit utique S. Hieronymo Saluianus *, ubi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacensium ciuitate, quæ iam excisa & deserta est: non enim Agrippinæ, sed quia hostibus plena: non agitur Treuironum vrbe excellentissima, sed quia quadrupliei euerfione est prostrata, &c.] Quin & ipsam quoque tandem Tolosam captam à barbaris, deplorat Rutilius, ubi agit de suo Victorino Tolosano :

Rutil. Itiner. lib. 1.

Victorinus enim, nostra pars maxima mentis,

Congressu expleuit mutua vota suo:

Errantem Tuscis considerare compulit agris,

Excolere externos capta Tolosales.]

hæc Rutilius: qui & ipse in eisdem barbaricis bellis coactus à Gallia patrio solo fugere, reuersurus tandem per mare nauigans, Itinerarium illud suum metro cecinit. Eiectos autem fuisse Romanos magistratus à Gallis ipsis in barbaros arma sumentibus, testatur Zosimus *. Sed Saluianus luget suos Gallos (quod deterius est) hisce flagellis haud mortibus emendatos, verum deteriores redditos esse: hæc autem ipsum fusiùs scribentem tu ipse consule. Nos uero iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

Zosim. lib. 6.

A

ANNVS

ANNVS

THEODOSII 1.

408.

7.

ANNO à Christo nato quadringentesimo octauo, Basso & Philippo Conf. Kalendis Maij, Arcadius Imperator offensu numinis indignationem ob Ioannis Chryostomi persecutionem expertus, ex hac vita morbo subripitur, præmaturè quidem, annum tantum ætatis agens trigessimoprimum, cùm imperasset vnà cum patre annos duodecim, post obitum uero patris tredecim, menses tres, & dies quindecim. testantur hæc quidem de tempore obitus Prosper & Marcellinus in Chronicis, nec non Socrates. Reliquit autem post se filios Theodosium, Pulcheriam, Arcadium & Marinam.

ARCADII IMP. OBITVS.

Socrat. lib. 6. cap. 21.

B

Quod uero sciret Arcadius, Honorium fratrem sibi esse perinensum; timens ne insidias post suum obitum Theodosio puerulo moliturus esset, eundem Regi Perfarum, quocum fœdus inerat, commendatum reliquit: de quo apud Ioannem diaconum, qui Paulus falsò inscribitur, ex Theophane hæc habentur: Arcadius itaque cùm se mori cerneret, videns Theodosium filium paruulum esse (erat enim annorum octo) consideransq; ne à quoquam insidijs appeteretur (hunc Imperatorem appellat*) ei curatorem per testamentum fore statuit Isdegerdem Regem Perfarum. Isdegerdes autem Arcadij testamento suscepto, paceq; sine inuidia erga Romanos vsus, Theodosio Imperium conseruauit; & Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mittens, hæc Romano Senatui scribit:

Paul. diacon. lib. 13.

appellauit etiam

C

Arcadio dormiente, meq; curatorem filij constituate, qui suppleat locum meum direxi. Ne quis ergo insidias puero conetur, ne prælium intolerabile contra Romanos exurgat.] hæc tenet epistola. subdit his auctor: Antiochus uero cùm Constantinopolim uenisset, ab Honorio* Imperatore libenter susceptus est.] legatus hic ad Honorium Romam à Rege Perfarum etiam missus creditur ad eum cum Theodosio conciliandum, quem sciebat iustis de causis fuisse in Arcadium valde commotum. Postquam uero (inquit Sozomenus*) Arcadius esset mortuus, Honorius commiseratione ductus, qua fratris filium prosequeretur, Constantinopolim reuerti properabat, vt fidos Præfectos constitueret ipsius tum salutis, tum Imperio: nam cùm eum filij loco haberet, verebatur ne quid illi accideret, qui propter iuuentutem insidijs esset expositus. At uero iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho hortatur, vt in Italia maneret, id planè necessarium esse asserens, quandoquidem tum Arelati Constantinus quidam tyrannidem inuassisset.] hæc Sozomenus: qui addit, destitutum fuisse Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem, sed detectis eius insidijs, quibus filio Eucherio parabat Imperiù, fuisse retentum. Sic igitur factum est, vt cùm ope Regis Perfarum, tum Honorij Imperatoris, res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ. Theodosio puero insuper (vt Socrates* tradit) accessit Imperij curator Anthemius Præfectus. huius autem quantæ essent vnà cum pura religione virtutes, superius dictum est, cùm de ipsius egimus Consulatu. Accessit postea ad regimen Imperij maior natus Pulcheria, cùm grandioris ætatis effecta est, quam tempore obitus patris Arcadij non nisi annorum fuisse ætatis decem, Marcellino auctore liquet.

REGIS PERFARVM LITTERAE PRO THEODOSIO.

Theodosio

Sozom. lib. 9. cap. 4.

D

Quod uero ad Perfarum Regem pertinet Isdegerdem: ad centum annorum spatium sanctum fuisse fœdus inter ipsum atque Romanos, Sozomenus* tradit. Ex quo quidem non id tantum factum est, vt securitati Imperij bene prospectum esset, sed & propagandæ in Perside fidei ianua aperta fuerit. Nam Socrates*: Eodem (inquit) tempore Christiana religio fortè in Perside vehementer amplificata est tali de causa. Inter Romanos & Persas crebri legati mittuntur, variæq; incidunt causæ, cur tam frequentes alteri ad alteros obeant legationes. Itaque id temporis necessitas postulabat, vt Maruthas Episcopus Mesopotamiæ, de quo paulo antè facta est mentio, ab Imperatore Romano ad Regem Perfarum mitteretur. Rex quoniam cum virum pietate singulari præditum esse animaduertebat, in magno honore habuit, & tamquam homini re uera diuino animu cœpit attendere.] hæc Socrates. Sed de Marutha in memoriam reuoca, hunc ipsum fuisse Constantinopoli, cùm conuentus ille ad Quercum contra Chryostomum habitus est; qui quod nouus esset homo, ab aduersarijs Ioannis Chryostomi in eandem Synodum, quæ speciem habebat pietatis, abductus est, sed damno sanè ipsorum: nam Cyrini pedè nesciens calcans, ex eo miser ille (vt dictum est) infeliciter consumptus obit. Hunc postea pro S. Ioanne Chryostomo stetitisse, eius litteræ ad

CVRATORES ORIENTALIS IMPERII.

Socrat. lib. 7. cap. 1.

E

Quod ad Galliarum cladem pertinet, consentit utique S. Hieronymo Saluianus *, ubi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacensium ciuitate, quæ iam excisa & deserta est: non enim Agrippinæ, sed quia hostibus plena: non agitur Treuironum vrbe excellentissima, sed quia quadrupliei euerfione est prostrata, &c.] Quin & ipsam quoque tandem Tolosam captam à barbaris, deplorat Rutilius, ubi agit de suo Victorino Tolosano :

FOEDVS CENTVM ANNORVM ICTVM CVM PERSIS.

Sozom lib. 9. cap. 4.

Socrat. lib. 7. cap. 8.

DE MARYTHA EPISCOPO LEGATO AD PERSAS.

CHRISTI
408.INNOCENTII PAP.
7.HONOR. 14.
THEOD. I. IMPP.* Chryſtoſtom.
epiſt. 14.

Olympiadem haud obſcurè ſignificant: per quem ipſum Chryſoſtomū, licet exul eſſet, Perſarum conuerſionem tentare, certum eſt, nam in epiſtola ad Olympiadem ita de eo: Marutham Episcopum, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officiis complecti ne deſinas, ut eum è barathro extrahas (*paſſus fortaiſſe carcerem fuit ob communicationem cum ipſo Chryſoſtomo*) nam eius opera ob Perſidis negotia magnopere egeo. Atque ſi à te fieri poteſt, ex eo intellige, quidnam illic ipſius ſtudio atque opera perfectum ſit: & cur illuc profectus ſit, fac ſciam: & num ei duas epiſtolas, quas ad eum miſi, reddideris, fac me velim certorem. Quòd ſi reſcribere grauetur: ſaltem quid illic profectum ſit, tibi exponat, & numquid ruruſum eodem proficiſcens, præſtiturus ſit. nam ego hac de cauſa ipſum conuenite ſtudebam.] hæc Chryſoſtomus de Marutha: quibus intelligas per eum conuerſionem Perſarum ipſum Chryſoſtomum iam procurare cœpiſſe. quomodo autem res bene ceſſerit, Socrates ſuperioribus iſta ſubdit: Quæ res (*nempe ſtadium Regis Perſarum erga Marutham*) animos Magorum, qui apud Regem multum valere ſolent, admodum irritauit. Nam metuerunt nonnihil, ne Maruthæ ſuaſu Rex Chriſti fidem acciperet. Etenim diuturnum capitis illius dolorem, quem Magi curare non poterant, Maruthas precum ſubſidio curauit. Proinde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam Perſæ ignem pro Deo colunt, & Rex quidem ipſe ignem perpetuò ardentem in domo quadam venerari ſolet; ſubter terram hominem abdunt; eumque tempore quo Rex preces facere conſueuerat, has voces emittere faciunt: Regem è regno exturbandum eſſe; impiè enim propterea agere, quòd ſacerdotem Chriſtianorum diuinum exiſtimabat. Quæ cum Iſdegerdes audiuiſſet (hoc enim Regi nomen fuit) tametſi Marutham reuerbatur, tamen ob eam cauſam abſe amandare conſtituit.

* Secret. lib. 7.
cap. 8.
CHRISTI
NA RELIGIO
IN PERſI-
DE PROPA-
GATA.* MAR-
VTHA MA-
GORVM IM-
POSTVRÆ
DETECTA.

Tum Maruthas, homo verè diuinus, in precibus ſe penitus deſixit: vnde fallaciam & dolum Magorum planè deprehendit. Itaque ſic Regem alloquitur: Ne illudaris, ô Rex: ſed domum ingredi: ac cum vocem audiueris, terra deſoſa, dolum facilè deprehendes: nam ignis non loquitur, ſed hoc ſit machina quadam ab hominibus ad eam rem comparata. Maruthæ Rex morem gerit: in domum, vbi ignis perpetuò ardebat, denuo ingreditur. ſimulatque vocem iterum audit, terram iubet deſodi. Ita qui vocem illam, quæ à Deo edi putabatur, emiſerat, deprehenſus eſt. Quocirca Rex ira admodum excaſcens, decimum quemque ex genere Magorum capite obruncari mandat. Quo facto, dixit Maruthæ, vt vbi vellet, eccleſias ædificandas curaret. Hac de cauſa religio Chriſtiana apud Perſas vehementer creuit. Tum Maruthas decedens ex Perſide, Conſtantinopolim venit. Exiguo tempore poſt in Perſidem legationis obeundæ cauſa reuertitur. Magi alias de integro fallacias excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando auerterent. Malum quemdam odorem, dedica opera comparatum, in loco quodam ad quem Rex ſolet accedere, diffundi curant; eumque diffuſum eſſe à Chriſtianiſ, falſò criminantur.

Verùm Rex, qui Magos iam dudum habuerat ſuſpectos, vbi illius facinoris auctores diligenter perueſtigauit, perſpicuè deprehendit eos ipſos Magos illum malū odorem de induſtria ruruſum effeciſſe: quapropter complures illorum iterum graui mulctauit ſupplicio; Marutham permagna obſeruantia coluit; ac Romanos amare plurimū, eorumque amicitiam magnopere amplecti cœpit: parumque abſuit, quin, cum Maruthas vnà cum Ablato Perſidis Episcopo aliud etiam ſpecimen fidei Chriſtianæ palàm edidiſſet (vigiliis enim & precibus ambo ſedulò vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expulerunt) Chriſtianus factus fuiſſet: verùm mors antè eum oppreſſit, quàm plenè Chriſtianus euaderet. quo mortuo, filius eius Bararanes regno potitus eſt, cuius temporibus (ſicut à me dicitur paulo inferius) fœdera inter Romanos & Perſas violata fuere.] hæc tamen Socrates. Porro Maruthas magnæ ſanctitudinis nomine glorioſus ex hac tandem vita ad Deum, de perfunctis honeſtè laboribus præmia recepturus, abſceſſit: cuius quidem inſigne redditum nomen tam Græcis quàm Latinis publicis notis inter ſanctos receptum anniuerſaria memoria in Eccleſia perſeuerat. Sic ſe habuere res Orientis.

* Martyrolog.
Rom. die 4.
Decembri.
OCCIDEN-
TALIS IM-
PERII AB-
RVMNAT.

Ceterùm res Occidentalis Imperij Stilichonis inſidiis admodum turbatæ ſunt: qui enim pluribus annis occultarat in animo prodicionem Imperij, & aliquibus interdum ſignis patefecerat; iam aperta luce, totoque (vt dicitur) cælo, proditor Honorij Imperatoris apparuit, atque meritas pœnas luit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, antiquorum ſcriptorum ſunt teſtificatione prodenda. Atque primum illud, prodigioſè nimis prodicionem Stilichonis bruta quoque elementa teſtari, immo & clamare viſa eſſe: etenim Marcel-
linus

CHRISTI
408.INNOCENTII PAP.
7.HONOR. 14.
THEOD. I. IMPP.

A linus in Chronico ſub huius anni Conſulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem terra mugitum dedit. Sed iam prodicionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Inſeruebat Alaricus Gothorum Rex ſtudiis Stilichonis, quocum pluribus præliis ſæpe colluſerat: nam cum eum obtinere facillimè potuiſſet, & iam (vt dictum eſt ſuperius) obtinuiſſet, eundem apud Pollentiam liberum abire ſiuit; eundemque quaſi pro Romano militaturum Imperio, publicis ſtipendiis aluit, ea ſpecie, quaſi eo uſurus iam eſſet ad inuadendam ditio- nem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus ſummatim in primis ex Paulo Oroſio, qui ſui temporis res geſtas ſincerè perſtrinxit, cum illatam cladem per Stilichonem in Romanum Imperium ita breuiter narrat:

* Oroſ. lib. 7.
cap. 18.
MOLITIO-
NES STILI-
CHONIS
ADVERSUS
ROM. IMP-
PERIUM.

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perſidæ & doſoſæ gentis genere editus, paruipendens quòd ſub Imperatore imperabat, Eucherium filium ſuum, ſicut à plerisque traditur, iam inde Chriſtianorum perſecutionem à puero priuatoque meditantem, in Imperio quoquomodo ſubſtituere nitentur. Quamobrem Alaricum, cunctamque Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter ac ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publicè autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terrendamque Rempublicam reſeruauit. Præterea gentes alias copiis viribuſque intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hispaniarumque prouinciæ premuntur, hoc eſt, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorum, ipſoque ſimul motu impulſorum Burgundionum vltro in arma ſolicitans, deterſo ſemel Romani nominis metu, ſuſcitauit eas interim ripas Rheni quaterè, & pulſare Gallias voluit; ſperans miſer ſub hac neceſſitatis circumſtantia, qua & extorquere Imperium à genere poſſet in filium, & gentes barbaræ tam facilè comprimi quàm comoueri valerent.

C Itaque vbi Imperatori Honorio, exercituique Romano hæc tantorum ſclerum ſcena patefacta eſt, commoto iuſtiſſimè exercitu occiſus eſt Stilicho, qui vt vnum puerum purpuram indueret, totius generis humani ſanguinem dedit. Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur. pauciſque cum iſdem ſatellites tantarum molitionum puniti ſunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, eccleſiæ Chriſti cum Imperatore religioſo & liberatæ ſunt, & vindicatæ.] hucſque Oroſius, rem geſtam breui compendio perſtringens potiùs quàm hiſtorico more deſcribens.

At nos quæ hinc inde à diuerſis mutuati ſumus antiquis auctoribus, ſuo ordine recenſebimus: atque illud in primis, quod habet Zoſimus, Alaricū legatos miſiſſe ad Stilichonem, quibus ſtipendia ſuis militibus petiit ob moras in Epiro contractas, cum expectaret mitti in Orientem. Cum Stilicho conſulturus ea de re Honorium Imp. Romam conſeſſit. Honorius verò in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum ſententias, num pecunia illi danda, vel bello aduerſus eundem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu pro Alarico: ex cuius ſententia eidem decreta ſunt pro redemptione pacis quatuor millia librarum auri, reſiſtente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stilichoni obiecit, dicens: Non eſt iſta pax, ſed pactio ſeruitutis. Qui, ſimulac Senatus dimiſſus eſt, veritus eius potentiam, in proximam eccleſiam Chriſtianorum confugit. Cum poſtea, nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum Honorij Imperatoris commouit: eiſque opera factum eſt, vt ſocij in magiſtratus Stilichoni ſtudioſos commoti, in ſingulos inſurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipuè vita appetebatur, cum ſe Rauennam vnà cum ſuis barbaris ſatellitibus contuliſſet: rebel-
lante Saro barbarorum duce, occiſiſque ab eo ſatellitibus Stilichonis; ipſe ſibi timens, in tempeſta nocte ad eccleſiam confugit. Hic obſerua quantum delatum fuerit Eccleſiaſticiæ immunitati; cum licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac perditor Orbis in eccleſia ſibi confugium parauiffet, nullus tamen eum inde vi abſtrahere auſus eſt. Vigebat recens lata lex Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate, anno ſuperiori (vt vidimus) data, qua reum fecerat maiſtatis, ſi quis fugientem ad eccleſiam abſtraxiſſet. Sed & accidit quidem congruè (ſicut de Eutropio dictum eſt) vt qui violare ius Eccleſiæ tempore S. Ambroſij Stilicho non eſt veritus, idem ipſe neceſſitate compulſus confugerit ad eccleſiam, & ius pariter Eccleſiæ implorari. Ita Deus ſuperbos in res ſacras cornua erigentes deprimere conſueuit.

AVRO PAX
REDEMPTA

Sed quomodo qui non vi eſt ab eccleſia auulſus, dolo tamen paſſus eſt ſponte ſe inde deduci, accipe. Vbi autem illuxiſſet dies (ſubdit hiſ Zoſimus) ingreſſi ſunt milites eccleſiam; & Episcopo præſente, ſacramentis ei fide facta, non imperatum eſſe ſibi à Principe vt eum necarent,

necarent, sed tantum vt custodirent: quam primum egressus ex ecclesia sub custodia mili-
 tum esse coepisset, altera ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat lit-
 tera, quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis poena capitis irrogabatur.] Sic
 itaque ductus Stilicho, capite truncatus est ab Heracliano, hoc anno sub Consularu Bassi
 atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cum inter haec Eucherius Stilichonis filius
 fuga lapsus, Romam se contulit; cuius occisio, necnon Serenae matris & aliorum anno se-
 quenti contigit, quo nos de iisdem acturi sumus. Haec omnia ex Zosimo*, quod ex aliis,
 qui ita prolixè res gestas fuerint profecuti, accipere minimè licuerit: quem scimus priuatis
 studentem affectibus, pro animi sententia res interuerrere, dum quem omnes perduellem
 ac proditorem Imperij Stilichonem fugillant ac damnant, ipse laudibus praedicat; contra
 verò Olympium pietate insignem virum, vindicem diurnae proditionis & proditoris, hy-
 pocrisis infamat, dum de eo sic orsus est dicere: Olympius oriundus è Ponto Euxino, splen-
 dida quadam in praetorio militia donatus; qui sub specie Christianae religionis magnam in-
 tra se malitiam tegeter; atque hominem se frugi simulans, cum Principe colloqui frequen-
 ter soleret, &c.] sed quid boni de quouis Christiano vquam locutus est Zosimus? Cete-
 rum scimus Olympium hunc à S. Augustino^b duabus ad eum datis epistolis (de quibus pro-
 ximè dicturi sumus) mirificè praedicari, cum & ipse eundem Augustinum vt parentem co-
 leret, quem longè positum litterarum internuncio salutarer.

STILICHO
RAVENNAE
OCCIDITUR.

*Zosim. lib. 5.

OLYMPIVS
DVX INI-
QVE CAR-
PITVR A
ZOSIMO.

^bAugust. epist.
124. 129.

At de his summatim agens Marcellinus Comes in Chronico, eiusmodi elegio Stilicho-
 ni extrema perfoluit: Stilicho Comes (cuius duae filiae Maria & Thermuntia singulae
 uxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) spreto Honorij regno, re-
 gnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumq; gentes donis pecuniisque illectas
 contra Honorij Imperium excitauit: Eucherium filium suum Paganum, & aduersus Chri-
 stianos insidias molientem cupiens Caesarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo suo de-
 cepto, occisus est.] haec ipse: id etiam & post Orosium nuper recensitum reliqui omnes.
 Opprimè igitur consultum est Christi Ecclesiae nece Stilichonis, cuius proditione, in Ethni-
 cum hominem, persecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum esset:
 quod ne quando fieret, opportunè anteuerrere conatus est dux Christianus Olympius,
 zelo æstuans pietatis.

STILICHO-
NIS MORTE
BENE CON-
SVLTVM EC-
CLESIAE.

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius satellitibus magistratibus insignitis, Ho-
 norius Imperator complures ad haec spectantes hoc anno contra ipsos proscriptos per-
 duelles Imperij edidit sanctiones, quas singulas ad rerum gestarum cognitionem specta-
 tes nos hic seruato ordine temporum describemus. earum prima est illa data vigesima
 quinta Septembris, his verbis:

el. 10. de panis
C. Theod.

SANCTIO-
NES HONO-
RII IN
CAUSA STI-
LICHONIS.
<sup>el. 10. de bonis
proscr. Cod.
Theod.</sup>

Si quis ex proscriptorum numero Comitatum nostrae serenitatis, siue moenia aeternae Vr-
 bis intrauerit, deportatione plectetur: Dat. X. Kal. Octobris, Basso & Philippo Consf.] Post
 biduum verò ita de bonis proscriptorum ad Theodorum Praefectum Praetorio:
 Proscritorum, satellitumq; fortunas Aerario nostro iubemus accedere. Ideoque per
 agros, per cuncta domicilia titulos nostrae serenitatis affigi praecipimus. Quicquid sanè ab
 eorum procuratoribus ex praediorum fructibus congregatum est, largitionibus nostris protin-
 us copuletur: ne, si iussa nostra aut dissimulatione neglexerint, aut colludio praetermiser-
 rint, supplicium exilij pariter & proscriptionis sustineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol.
 Basso & Philippo Consf.] Mense autem Octobris ad eundem Praefectum Praetorio Theo-
 dorum haec de bonis Stilichonis:

*1. 21. de bonis
proscr. Cod.
Theod.

<sup>el. 22. de bonis
proscr. Cod.
Theod.</sup>

<sup>el. 1. de Lit. &
sciner. custodia
Cod. Theod.</sup>

Qui in facultates Stilichonis & actus videntur esse versati, velex iisdem facultatibus ali-
 quid subtraxisse, vel aliquid rapuisse, omnifariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Bas-
 so & Philippo Consf.] Mense verò Nouembris ita ad eundem de fautoribus Stilichonis:
 Qui suas opes praedoni publico, vel eius filio, ceterisque satellitibus dederunt vel iure, vel
 corpore, quibus ille usus est ad omnem ditandam inquietandamq; barbariem: his omnem
 repetendi viam iubemus esse praclusam. Dat. X. Kal. Decembr. Rauenn. Basso & Philippo
 Consf.] Mense verò Decembris ita ad eundem Theodorum Praefectum Praetorio:
 Hostis publicus Stilicho nouum atque insolitum repererat, vt littora & portus crebris
 vallaret excubiis, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret accessus. Huius
 iniquitate rei moti, & ne rarior sit diuersarum mercium commeatu, praecipimus hac san-
 ctione, vt littorum desistat ac portuum perniciofa custodia, & eundi ac redeundi libera sit
 facultas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennae, Basso & Philippo Consf.]

Fuit

A Fuit quidem illud in his agendis propositum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum
 ac portuum custodia, atque penuria graui affligeret Romanum Occidentis Imperium; vt
 sic vndique languescens viribus, sibi cum suis barbaris foederatis illud inuadendi ac
 potiundi facilius aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatusconsulto factum in Stili-
 chonem, quod aduersus alios tyrannos fieri consuevit; nimirum, vt publica quaeque atque
 priuata monumenta, quae in eius honorem fuissent erecta, penitus disticerentur; vnde ei-
 dem dicatis statuis exturbatis, titulis appositum eius nomen abrasum fuit: quod quidem
 pluribus exemplis antiquae eiusdem Stilichonis docent inscriptiones, quae adhuc extant, &
 expuncto leguntur nomine Stilichonis.

CONCILIUM
STILICHO-
NIS.

Qui haec omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij statuit Honorius Imperator, idem
 eos qui ipsos tyrannos insecuti essent, beneficiis afficiendos curauit. Etenim interfectorem
 B Stilichonis Heraclianum Praefectura Africae provinciae donauit; & Olympium, quem dixi-
 mus totius operis architectum, Magistrum Officiorum creauit. haec quidem omnia Zosi-
 mus. Porro idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex iis, quos fidei Catholicae aduer-
 sarios in eo Stilicho posuerat aulicos; ita ad eundem Olympium ea dignitate praeditum,
 necnon ad Valentem Comitem Domesticorum rescribens hoc anno mense Nouembris:
 Eos qui Catholicae sectae sunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus no-
 bis sit aliqua ratione coniunctus, qui à nobis fide & religione discordat. Dat. XVIII. Kal.
 Decembris, Rauennae, Basso & Philippo Consf.]

VLTORES
OFFENSAE
MAIESTA-
TIS PRAE-
MI O DO-
NATI.

*1. 41. de he-
ret. C. Theod.

Adgauris est S. Augustinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc
 anno datis epistolis^b, cum de eius magistratu nuncium perlatum esset in Numidiam: qui-
 bus eidem Bonifacij Episcopi Cataquensis causam commendat. At ad posteriores scriben-
 das litteras longè grauior impulit eum causa: illa nimirum, quod post obitum Stilichonis in
 C Africa Gentiles & Donatistae falso rumore iactarent, latas contra se leges nequaquam ex vo-
 luntate extitisse Honorij Imperatoris, sed opera Stilichonis: & quasi earumdem auctoritas
 vnà cum ipso Stilichone esset extincta, in Catholicos insurrexerint, atque nonnullos etiam
 Episcopos necauerint. Cuius enormis sceleris causa conuenientes Episcopi Carthagine
 mense Octobris, legationem aduersus Paganos atque haereticos ad Honorium Imperato-
 rem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiusmodi tantummodo extat monu-
 mentum intextum Concilio Africano his verbis:

^bAugust. epist.
124. 129.
S. AVGVSTI-
NVS AD O-
LYMPIVM
SCRIBIT.

Basso & Philippo viris clarissimis Consf. tertio Idus Octobris Carthagine. In hoc Conci-
 lio susceperunt legationem Restitutus & Florentius Episcopi contra Paganos & haereticos,
 eo tempore quo Seuerus & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Euodius &
 D Theasius & Victor Episcopi caesi sunt.] haec ibi, cum alias antea ibidem mense Iunij sub
 iisdem Consulibus item Carthagine congregati Episcopi eadem ex causa contra eosdem
 tumultuantes ad Imperatorem legatum misissent Fortunatianum Episcopum.

^cConc. Afric.
sub cap. 73.
CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE AD
REPRIMEN-
DOS TUMVL-
TANTES
HAERETI-
COS.

At reddendae hinc sunt litterae Augustini ad eundem Olympium, quae de turbis iis conci-
 tatis hoc anno in Africa, & legatis missis ad Imperatorem, narrationem habent intexam,
 & alia quae Annalibus plurimum conferunt, sunt huiusmodi^d:

^dAugust. epist.
129.

Domino eximio & merito praestantissimo, multumque in Christi charitate honorando
 filio Olympio Augustinus in Domino S.

Quamuis mox vt audiimus te merito sublimatum, cum ipsa fama nondum nobis cer-
 tissima esset, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Ecclesiam Dei, cuius te veraciter fi-
 lium esse gaudemus, quam quod tuis litteris mox aperuisti: tamen illis lectis, quibus vltro
 E dignatus es, etiam si pigri & cunctantes essemus, exhortationem benevolentissimam mitte-
 re, vt instruente humilitate nostra, per religiosam obedientiam tuam Dominus cuius mu-
 nere talis es, Ecclesiae suae iam iamque subueniat; maiore fiducia tibi scribimus, domine
 eximie, & merito praestantissime, multumque in Christi charitate honorande filii.

S. AVGVSTI-
NI EPISTO-
LA AD O-
LYMPIVM.

Et fratres quidem multi sancti collegae mei, grauius Ecclesia perturbata, profecti sunt
 penè fugientes ad gloriosissimum Comitatum: quos siue iam videris, siue litteras eorum ab
 vrbe Romana opportunitatis cuiusdam occasione acceperis: ego tamen licet nullum con-
 silium cum eis communicare potuerim; non potui praetermittere per hunc fratrem &
 compresbyterum meum, qui vrgente necessitate pro salute cuius sui, etiam media hieme,
 quomodocumque ad illas partes venire compulsus est; & salutare, & admonere charita-
 tem tuam, quam habes in Christo Iesu Domino nostro, vt opus tuum bonum diligentis-
 sima acceleretur instantia: quo nouerint inimici Ecclesiae, leges illas, quae de idolis con-
 fringen-

fringendis, & hæreticis corrigendis, viuo Stilichone, in Africam missæ sunt, ex voluntate A Imperatoris piissimi & fidelissimi constitutas: quo nesciente vel nolente factum, siue dolose iactant, siue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentissimos reddunt, nobisque periculose ac vehementer infestos.

Hoc autem quod petendo vel suggerendo admoneo præstantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrórque quacumque primitus exorta occasione, facillimè posse ac debere maturari: vt nouerint (sicut dixi) homines vana, quorum & aduersantium salutem requirimus, leges quæ pro Christi Ecclesia missæ sunt, magis Theodosij filium, quàm Stilichonem curasse mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cum de regione sit Mileuitana, ab Episcopo suo, venerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum sincerissimam dilectionem multum salutat, per Hipponem regium, vbi ego sum, transire iussus est: quia cum fortè simul essemus in magnis B Ecclesiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebatam occasionem scribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus.

Iam quidem vnam epistolam miseram in negotio sancti fratris & collegæ mei Bonifacij Episcopi Cataquensis: sed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementius agitent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore secundum Christi viam consilio succurratur, commodius Episcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi sunt, qui potuerunt communi consilio diligentius deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat angustia. Illud tamen, quo animum clementissimi & religiosissimi Principis erga Ecclesiam prouincia nouerit, nullo modo esse differendum; sed etiam antequam Episcopos, qui profecti sunt, videas, quàm primùm tua præstantissima pro Christi membris in tribulatione maxima constitutis vigilantia potuerit, accelerandum suggero, peto, obsecro, flagito. Neque enim paruum in his malis solatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius posse, quàm poteras; quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus.

Multum sanè de quorundam neque paucorum fide firma & stabili gratulamur, qui ex occasione legum ipsarum ad Christianam religionem vel Catholicam pacem conuersi sunt; pro quorum salute sempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maximè ab hominibus nimium dureque peruersis nunc inimicitiarum grauiores impetus sustinemus, quos nonnulli eorum nobiscum patientissimè sustinent: sed plurimùm infirmitati metuemus, donec discant, & valeant, adiuuante misericordissima gratia Domini, sæculum præsentis & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commonitorium, quod misi fratribus Episcopis, si (vt puto) nondum ibi sunt, ab eximietate tua illis D tradatur, cum venerint. Tantam quippe tui sincerissimi pectoris habemus fiduciam, vt adiuuante Domino Deo nostro, non solum impertitorem auxilij te velimus, verùm etiam consilij participem.] hætenus Augustini epistola ad Olympium Magistrum Officiorum, qua miserimus Africanæ Ecclesiæ status anni huius exprimitur.

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduersus Donatistas in Africam Honorius Imperator rescriberet; quo significaret, quæcumque aduersus Donatistas & alios hæreticos, necnon Gentiles statuta essent, id ex sua sententia factum, firmum ratumque in omnibus esse velle. sunt enim hæc rescripti verba ad Curtium Præfectum Prætorio:

Omnia quæ in Donatistas (qui & Montenses vocantur) Manichæos, siue Priscillianistas, vel in Gentiles à nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verùm in executionem plenissimam effectumque deduci. Ita vt ædificia quoque E vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ nescio cuius dogmatis noui conuentus habent, Ecclesiis vindicentur. Pœna verò, lege proposita, veluti conuictos tenere debet eos, qui Donatistas se confessi fuerint, vel Catholicorum communionem refugerint scæuæ religionis obtentu, quamuis Christianos esse se simulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] qua etiam die speciatim aduersus Gentiles eadem ex causa ita rescripsit idem Honorius Imperator ad eundem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quæ Stilicho & eius filius Eucherius homo Paganus cultoribus idolorum indulserant, sic enim sanctio ipsa se habet:

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expensis deuotissimorum militum profuturæ. Simulacra, si qua etiam nunc in templis fanisque consistunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, suis sedibus euellantur: cum hoc

PRÆTEXTVS GENTILIVM ET HÆRETICORVM CONTRA CATHOLOS.

OLYMPII PRIMUM AC SEDVLVM OFFICIUM. l. 43. de heret. Cod. Theod. HONORIVS RVRSVM EXAGITAT HÆRETICOS ET GENTILES.

l. 19. de Pagan. C. Theod.

A hoc repetita sciamus sæpius sanctione decretum. Ædificia ipsa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida sunt, ad vsu publicum vindicentur. Aræ locis omnibus destruantur: omniaque templa in possessionibus nostris ad vsus accomodos transferantur; domini destruere cogantur. Non liceat omnino in honorem sacrilegi ritus funestioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam solemnitatis agitare. Episcopis quoque locorum hæc ipsa prohibendi Ecclesiasticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna constringimus, & pari forma Officia eorum, si hæc eorum fuerint dissimulatione neglecta. Dat. XVII. Kal. Decembris, Romæ, Basso & Philippo Coss.] Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Episcoporum rescriptum dedit; vt ratum firmumque haberetur, quod ex consensu partium Episcopi iudicassent; à quorum sententia appellare minimè liceret.

B Sed non prætereat, quod superiori lege vidimus Honorium cum Donatistis voluisse exagitari suo rescripto Cælicolas. quoniam autem hi fuerint, est exquirendum. Mentio de Cælicolis est apud S. Augustinum in epistola ad Eleusium & alios, vbi hæc ad finem habet: lam enim miseramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptismi institutorem instituisse, & multos illo sacrilegio seduxisse; vt cum illo, quantum ipsius temporis patiebantur angustia, aliquid loqueremur.] hæc ipse ibi: an autem alibi de iisdem Cælicolis agat, non memini. Existimaui aliquando hos fuisse Gentiles in Africa, sic dictos à cultu Cælestis idoli Carthagine positi, de quo pluribus superius actum est. Sed quòd (ex sententia Augustini) iidem etiam baptizarentur, Christianitatem præferuisse viti sunt. Verùm & quod vult alia eiusdem Imperatoris sanctio, hos cogendos ad Christianitatem seruandam; argumento planè est, fuisse Christianos, apostatarum tamen nomine censendos potius, quàm hæreticorum. Quod item tam in Codice Theodosiano, quàm Iustiniano, non sub titulo de Hæreticis, sed de Iudæis ponantur Cælicolæ; constat eos minimè fuisse ex Christianis hæreticos, sed apostatas. Igitur quantum colligere fas est ex dicta Honorij sanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos esse Cælicolas, qui ex Christiana fide transirent ad Iudaismum; ita tamen, quòd cum scirent Iudaicum nomen abominabile cunctis esse, non Iudæi, sed Cælicolæ dici potius voluerint, nec sub Iudæorum degerent Patriarchis, sed aliis sibi propositis magistratibus, quos Maiores nominabant, vt ex S. Augustino apparet, necnon rescripto Constantini ad Euarium, vbi ait: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intimari, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas verò Maiores spectant, prout iidem etiam à S. Augustino nominantur. Insuper quod idem S. Augustinus in commentario ad Quoduultdeum de hæresibus, relegens omnes quæ ab exordio Christi Ecclesiæ hæreses extitere, vsque ad hæresim Pelagianorum quæ post hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cælicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo potest, hos apostatas fuisse potius quàm hæreticos, eosdemque in Iudæorum selectam classem esse reiectos. Qui præterealio de Cælicolis sermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos spectat, quòd post dies nouem à rescripto dato aduersus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum, quo Donatistas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum sectam introducentes, exagitaui, his verbis:

Donatistarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inusitata detexit audacia, quòd Catholicæ fidei velint sacramenta turbare: quæ pestis atque contagionis ne latius emanet ac profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod sit Catholicæ sectæ contrarium aduersumque tentauerint, supplicium iustæ animaduersionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decemb. Basso & Philippo Coss.]

Porrò cum hoc ipsum rescriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc esse scias Donatum, qui hoc anno reperitur gessisse Proconsulatum in Africa: etenim sub huius itidè anni Consulibus aliud quod datum reperitur ad Donatum rescriptum, titulum habet appositum Proconsulatus Africa. Hæc idcirco voluimus adnotasse, vt intelligas hunc ipsum esse Donatum Proconsulè Africa, ad quæ duæ extant S. Augustini epistolæ, cum rogat eum sic coërcere debere Donatistas, vt tamen à gladio abstineat: huncque illum esse Proconsulè, cuius meminit in epistola ad Marcellinum. Dumque hunc ipsum rogat idem Augustinus, vt obseruantia legum aduersus Donatistas latorum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas esse; certum est respectum habuisse ad obitum Stilichonis, cum quo simul Imperatoris esse extitas

IDOLOLARIA RESTITUTA ABOLERIBETUR.

l. 9. de Episc. audient.

August. epist. 163. IUDÆI EX CÆLICO-LAE EDICTO EXAGITATI.

l. 12. C. de Iud. & Cælic.

l. 18. de Iudæis & Cælicis. Cod. Theod.

l. 3. C. de Iudæis & Cælicis.

August. epist. 184.

l. 44. de hæreticis. C. Theod. LEGES IN HÆRETICOS.

l. 19. de Paganis. C. Theod. August. epist. 127. 128.

CHRISTI
408.INNOCENTII PAP.
7.HONOR. 14.
THEOD. 1. IMPP.

tinctas leges Donatistæ iactabant, quòd scilicet eas non voluntate Honorij, sed conatu Sti-
lichonis latas esse ferrent. Huius Donati pietas plurimum ab Augustino laudatur.

Quod rursus ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: post triduum à superiori edita lege, aduersus eosdem aliud rescriptum dedit, quo prohibet eos de religione disse-
rere, proscriptione & exilij pœna condemnans qui secus fecerint. Tot autem simul pau-
corum dierum interstitio data rescripta aduersus Gentiles, Donatistas, atque Cælico-
las, commendant officium egregiè præstitum ab Olympio, curante summa celeritate per-
fici ea, quæ à S. Augustino literis commendata acceperat, atque communitario certior
factus fuerat.

At non in Occidente solùm, vbi regnabat Honorius, sed & in Oriente Theodosius Impe-
rator Iudæos pariter ritus Christianorum adulterantes eiusmodi data lege compescuit:

Iudæos quodam festiuitatis suæ solemnè Aman ad pœnæ quondam recordationem in-
cendere, & sanctæ Crucis assumulatam speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilega
mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum im-
miscant, sed ritus suos infra contemptum Christianæ legis retineant: amissuri sine dubio
permissa hætenus, nisi ab illicitis temperauerint. Dat. III. Kal. Iun. * Basilio & Philippo
Cons.] Intelligere puto te, lector, quid præsumperint fæces hominum, Iudæi scelestissi-
mi, nimirum crucifixum vnà cum cruce incendere: & ne sacrilegi conuinci possent, illud
prætexere consueuisse, se non Christum crucifixum, sed Aman^d Iudæorum hostem tali
supplicio affectum, ob Dei gloriam repræsentare. Sed quod huiusmodi facinus Christianæ
religionis verteretur ignominia; ne id ulterius fieret, Imperator prohibuit. At quid admi-
randum Deus ostenderit his temporibus Constantinopoli de Iudæo paralytico per sanctum
baptismum sanitati restituto, Socrates narrat his verbis:

Iudæus, qui à multis iam annis paralyti confictatus, in lecto decubuerat, cum omnia
curationum & medendi genera, omnesque Iudaicas preces ac vota expertus, nihil pla-
nè inueniret remedij, tandem ad baptismum Christianorum confugit, pro certo per-
suasus huius tamquam veri medici adiumento se ad integram valetudinem restitutum
fore: quæ res erat quamprimum Attico Episcopo Constantinopolitano significata. Ille
igitur Iudæum articulis fidei instituens, & spem in Christum ei annuncians, iubet ad
Baptisterium in lecto apportari. Iudæus paralyti oppressus, simulac baptismum sincera
fide receperat, & ex lauacro baptismatis est elatus, confestim morbo liberatus est, &
ad sanitatem restitutus. Hæc curatio diuina Christi virtute nostris temporibus hominibus
declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptismum
receperunt: Iudæi autem quamuis signa & miracula quærent, signis tamen ad creden-
dum induci non poterant.] hucusque Socrates, qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto
Nouatiano, sed schismate ob Episcopatum non adeptum resiliente, subiicit narratio-
nem, & de nece Nouatianorum sese ex visione Sifinnij inuicem protrudentium. Porro ex
Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab aliis schismate diuisos, rescripta Prin-
cipum docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide ea-
dem cum Orthodoxis sentirent: sed Romæ ab Innocentio Papa primùm expulsos esse,
idem auctor affirmat.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum scelestissimum, qui post Flavianum (vt
dictum est) sedem inuasit Antiochenam; cui, vt nefario intruso, numquam Romanus Epi-
scopus communicare voluit. Quo defuncto, affulsit primus pacis radius post tot procel-
las Ecclesiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium consensu eligitur Alexander, qui
vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam à tempore
(vt diximus) Concilij Alexandrini sub Iuliano Apostata (cum contra Meletium ipse
Paulinus est creatus Episcopus) vnà cum aliis qui erant ex parte Meletij, separatos ab in-
uicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vsque in præsen-
tem annum. Si quis autem numeret à tempore resipiscentiæ Meletij, quando ex Ariano
Catholicum se publicè professus est, quocum (vt pote ab Ariano ordinato) communica-
re noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Eustathio denominati erant Eustathiani (quod
contigisse diximus anno à Christo nato trecentesimo sexagesimo) planè ad hunc vsque an-
num numerabit schismatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manife-
stum redditur, illapsum esse errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiusdem
dissidij octogintaquinque; quod quidem annorum spatium longè transgreditur tempora
eiusdem

* August. epist.
159.* bl. 45. de he-
res. C. Theod.* el. 18. de lu-
den C. Theod.IYDÆORVM
VELATVM
SAGRILE-
GIVM.
* Ian.

* Esther. 7.

* Socrat. lib. 7.
cap. 4.IYDÆVS
PARALYSI
PER BA-
PTISMVM
CVRATVS.* el. 59. de he-
res. C. Theod.* Socrat. lib. 7.
cap. 9.ALEXAN-
DER SVC-
CEDIT POR-
PHYRIO.CHRISTI
408.INNOCENTII PAP.
7.HONOR. 14.
THEOD. 1. IMPP.

A eiusdem Alexandri Episcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum sedium
tempore ea contigisse omnes affirmant. Sed reddamus hæc verba Theodoretus: Durauit dis-
cordia octogintaquinque annos, ad Præsulatum videlicet Alexandri, omnibus laudis in-
signibus meritò exornandi; qui Ecclesiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes indagare
vias, & omne studium alacritatemque animi conferre non destitit, quo concordiam consti-
tueret, & membrum segregatum cum reliquo Ecclesiæ corpore conglutinaret.] & alibi de
eiusdem vitæ disciplina hæc habet:

Ecclesiam Antiochenam administravit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchrè cum
Episcopatu consentiebat. Nam toto vitæ tempore ante susceptum Episcopatum in palæstra
monastica contrito, cum plurimum se exercuisset, generosum athletam se planè declarauit:
quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ consuetudine orationem confirmauit.] hæc
de eius vitæ instituto ante Episcopatum Theodoretus; qui quòd subdit in laudem Porphyrij
eius prædecessoris, à veritatis scopo longius aberrasse, sententia omnium eius temporis in
Oriente scriptorum, maximè redarguitur. Subdit insuper hæc de eodem Alexandro: Diui-
nus autem Alexander seueræ vitæ disciplina, studio sapientiæ, egestate voluntaria, eloquen-
tia, aliisque denique Spiritus sancti donis admodum excelluit. Idemque factionem Magni
Eustathij causa inchoatam (quæ quo minùs iam pridem esset cum reliqua Ecclesia denuo so-
ciata, Paulinus impedimento fuit, & post eum Euagrius) sua persuasione & consilio cetero
Ecclesiæ corpori adiunxit: & talem diem festum, qualem nemo aliquando viderat, ex in-
sperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide consentientibus, in vnum colle-
ctis, tam sacris initiatis quàm laicis, ad illorum conuentum accedit. Atque assumptis sibi
qui cantare nouerant, vnoque hymnorum concentu contexto, à porta quadam parua ad
Occidentem spectante, vsque ad maximum templum totam plateam compleuit homini-
bus: & fluuium rationis participem, similitudinè fluuij præterlabentis mirè adumbrantem,
effecit. Quæ cum Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ, quæ perpauca erant, viderent; ge-
mere & lamentari cœperunt, quod alios iam fluuios in ipsam Ecclesiam quasi mare illabi
cernebant. Iste præterea primum Magni Ioannis nomen in tabulis Ecclesiæ inscribendum
curauit.] hæc ipse. probè quidem. Sed quod ad Porphyrium, quem ad eò laudat; rogo eum,
quisnam è sacris tabulis nomen S. Ioannis Chrysoستي oblitterauit? vt planè sua ipsius asser-
tione conuincatur, ipsum quidem Porphyrium vt Ioannis persecutorem, non laudibus,
sed ignominia fuisse dignum.

Quod autem Alexander Antiochenus Episcopus primus fuerit, qui in Ecclesiæ tabulis
nomen Ioannis Chrysoستي restituerit, quodque in vnum coniunxerit Fideles omnes qui ex
parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Alexan-
der Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ, cum legationem ex more vnà cum litteris mitteret ad
Apostolicam sedem, quibus de sua ipsius electione Innocentium admoneret, peteretque Ca-
tholicam communionem: ita postulatis ipsius annuit ipse Innocentius Papa, si tamen hæc
quæ ab eo requirebat perfici, ipse Alexander impleret: ac primò quidem, vt qui à successore
Paulini Euagrio ordinati erant, ipse reciperet cum ordinibus & honoribus: inde verò
etiam nomen Ioannis Episcopi Constantinopolitani è tabulis sacris expunctum, cum hono-
re (vt par erat) restitueret. Quæ omnia statim ex sententia Romani Pontificis quàm studiose
Alexander impleuit, quo mereretur Apostolicæ sedis ac cum ea totius Catholice Ecclesiæ
communicationem accipere. Declarat hæc quidem eiusdem Innocentij Papæ epistola ad Bo-
nifacium scripta, quæ hæc primùm habet de Ecclesia Antiochena & eius Episcopo:

E Innocentius Bonifacio presbytero. Ecclesia Antiochena, quam, priusquam ad urbem
perueniret Romam, beatus Apostolus Petrus sua præsentia illustrauit, velut germana Eccle-
siæ Romanæ diu se ab eadem alienam esse non passa est. Nam missis legatis, ita pacem po-
stulauit & meruit, vt & Euagrianos suis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam
acceperant à memorato, susciperet, & Ioannis sanctæ memoriæ vel clericos vel lai-
cos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipsius ciuitatis Episcopus frater
meus Alexander, etiam si quis fortè vel à nobis vel aliunde posterioris ordinationis ad
eos venerit, se sine controuersia recepturum, ac nomen Episcopi memorati inter quie-
scentes Episcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidisse manus, frater carissime,
& eos in nostra viscera recepisse; ne diu membra, quæ requisierant sanitatem, ab vnitate
corporis haberentur aliena. Omnia verò quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diaco-
nus Paulus, harum scilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gau-
dium

* Theod. lib. 9.
cap. 5.* Theod. lib. 9.
cap. 35.LAUDES
ALEXAN-
DRI EPI-
SCOPI AN-
TIOCHENI.DE RESTI-
TUENDO
NOMINE
IOANNIS
CHRYSOST.INNOCEN-
TIUS AV-
CTOR PA-
CIS ECCLE-
SIAE AN-
TIOCH.* Innoc. epist.
22. tom. 1.
epist. Rom.
Pont.
EPISTOLA
INNOCEN-
TII ADO-
NIFACIUM.

diu commune nobiscum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire A
confueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodosium
Constantinopoli: quem illum putamus Romanæ Ecclesiæ presbyterum, qui post Innocen-
tium secundus creatus est Romanæ Ecclesiæ Pontifex.

Ad ipsum verò Alexandrum Antiochenum Episcopum, qui scripserat de pace consecu-
ta Ecclesiæ Antiochenæ, de quæ Episcopis exulibus ad propria restitutis, & aliis ad perfe-
ctam in omnibus pacem conducentibus stabilitis, Innocentius ipse congratulatus ista
rescripsit:

Innoc. epi. 18.

EPISTOLA
INNOCEN-
TII AD
ALEXAN-
DRUM

Apostolici fauoris gratia magno pacis vsque ad nos decore resplenduit, tantumque lu-
cis gaudiorumque infulsit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos
fateamur. Plusque à Deo iucundati sumus, quòd discussis omnibus lateribus actionum
tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia gestum cognouimus, vt in omnibus Do- B
minum laudaremus: successumque ipsum ideo præstitum tuis laboribus videamus, quòd tota
virtute pacis amator existens, eam requisitam inueneris, & repertam summa charitate te-
nueris, tum erga omnes, tum præcipuè circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Epi-
scoporum censiti fuerant nomine. Habeo summam votorum meorum, quòd antiqui nauui
purgatio tuis temporibus, tuisque meritis prorogatur: quorum etiam illos eiusdem nominis,
qui in Italia meritum clericatus acceperunt, censui bono quietis gratiam retinere susce-
ptam. Et quia noster compresbyter Cassianus gratum dixit tuæ fore dignationi, si meo con-
silio in ciuitate vestra clericatus ordinem ducere censerentur: statui propter beneuolentiam
tuam, promissaque memorati, vt inter ceteros sacerdotes, ministrosque qui in ciuitate sunt,
annumerentur, frater carissime.

Libenter præterea de Episcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quòd sine quaestione suas C
Ecclesias recuperauerint. Et multum in Gestis (vt subscripta testantur) sollicitus inquisiui,
vtrum omnibus esset conditionibus satisfactum in causa beati & verè Deo digni sacerdotis
Ioannis. Et cum per singula assertio legatorum ex voto completa esse fateretur: gratias
agens Domino, communionem Ecclesiæ vestræ ita recepi, vt præ me feram, Apostolicæ se-
dis condiscipulos primos dedisse ceteris viam pacis, in qua firmatos vos nosque Domini
Christi ita benignitas amplexabitur atque communit, vt nullo de cetero titillamento, vel
leui cuiusquam contentionis pudore pulsetur.

Scripta autem Acacii Episcopi, quoniam cum vestris sunt porrecta, suscepimus: ne per
vestram iniuriam ille, qui olim à nobis suspensus fuerat, repudiaretur. Et tamen satis abun-
dè, quæ in Actis statuimus, sicut dignanter relegere procurabis, quid in eius persona debeat
custodiri: vt si per omnia vestris consiliis actibusque tam sanctis se rogauerit esse communem, D
præstetur seni fauore vestro, vestroque iudicio communionis atque litterarum à nobis gratia
prorogata. Subscripserunt Episcopi vigintiquatuor.] hæc tunc ibi. Acacius iste, ille est Be-
roënsis Episcopus, haud pridem de S. Ioanne Chrysofostomo (vt supra vidimus) pessimè
meritus: qui quòd postularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem iam diu
ob causam Chrysofostomi interceptam; sic eam spondit ipse Pontifex, vt quæ seruanda
imposuisset, impleret. ad quem hæc Innocentius ipse tunc scripsit:

Innoc. epi. 22

EPISTOLA
INNOCEN-
TII AD
ACACIUM

Adgaudere litteris fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Episcoporum cle-
ricis populisque; & de restitutis Helpidio atque Pappo coepiscopis percensuimus; & vel serò
receptæ pacis gratiam te fouere, postposita omni contentione, peruidimus. Vnde has ad præ-
stantissimum fratrem & coepiscopum nostrum Alexandrum reddendas tuæ transmisi-
mus vnanimitati: videlicet, vt si omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine S. Ioannis E
mirandi Episcopi, quam de omnibus eiusdem communionis participibus à tua animositate
discessit; has nostræ societatis recipias litteras, frater carissime, modò vt omnia quæ hinc Actis
firmata sunt, apud mediatorem nostrum amabilem Alexandrum, ore proprio (vt commu-
nicantem conuenit) fatearis. Vt enim nobis hæc vnanimittatis charitatisque causa venerabilis
est, sic inhæret sollicita, ne quid obliquum aut succisuum in quoquam residere cognoscat.]
hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium agi, vt reconciliarentur per pœ-
nitentiam qui in Ioannem deliquissent Orientales Episcopi; cuius & auctoritate iubentur
relaxari, qui exilio multati erant Ioannis defensores Antistites: ipsoque decernente, omnia
ab aduersariis irrita habentur aduersus Ioannem Chrysofostomum acta, quibus damnatus &
abrafus ex ordine fuerat eius Ecclesiæ Episcoporum.

Quod rursum ad Acacium spectat, constat in omnibus ipsum Innocentio paruisse, ac proinde

A inde Catholicam Romanæ Ecclesiæ communionem meruisse: quem apud Atticum Con-
stantinopolitanum Episcopum laborasse liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Di-
prycha, vt suo loco dicturi sumus. sed infelix, oborta postea Nestorij hæresi, aduersus Cy-
rillum & alios Orthodoxos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex perfectione in
Ioannem agitata cœdè contraxerat, duplo auxit.

At quid Atticus Constantinopolitanus, quidve Theophilus Episcopus Alexandrinus? DE CAUSA
parum sibi visi Ioannem viuentem ad obitum vsque hostiliter persecuti, etiam post eius
obitum, in nomen eius iurato bello, obstinato animo consistere; adè vt acciderit infeli-
citer Theophilum segregatum ab Ecclesiæ Romanæ communicatione non nisi vltima hora
resipuisse, Atticum verò vix tandem post Theophili obitum consensisse ab Acacio stimula-
tum Ioannis nomen referre in catalogum eius Ecclesiæ Episcoporum, idque post quadrien-
nium, vt suo loco dicturi sumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Episcopus, pa-
cis studiosus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad At-
ticum Constantinopolitanum Episcopum daret. At renuit id Innocentius facere, donec
Atticus condiciones missas ad Alexandrum Episcopum Antiochenum impletet; atque ad
eundem Maximianum Episcopum litteras reddidit. Porro hunc existimamus esse Maxi-
mianum Episcopum in Macedonia, ad quem vnà cum aliis extat S. Ioannis Chrysofostomi,
cùm exulasset, epistola. est eius quoque mentio in epistolis Innocentij ad Episcopos itidem
Macedoniæ sub Consulatu Constantij, atque alia item data in causa Bubalij & Tauriani,
cùm ipse Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad eum hoc tempore in
causa Attici datæ litteræ sic se habent:

DE CAUSA
ATTICI E-
PISCOPI
CONSTAN-
TINOPOL-
ITANI.

Innoc. epi. 23.
Chrysofostom.
epist. 163.

Innoc. epi. 27.
epist. 6.
EPISTOLA
INNOCEN-
TII AD MA-
XIMIANUM

Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ vr-
bis à nobis & prosecutione propria, & dato libello, qui subter annexus est, postulare: à quo
nec missas vllas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum utique pertulisti. Idque
non petenti tribuendum existimes, quod vides deprecantibus, discussa ratione, concessum.
Communio enim suspensa restituitur demonstranti causas, quibus id acciderat, iam esse
deterfas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos
(vt prædixi) Atticus missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel demonstrare comple-
tum, quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater & coepiscopus noster Alexander digna
legatione & profectus est, & probauit. Quibus omnibus utique interesse dignatus, cognouisti
quemadmodum singulatim omnia scriptorum nostrorum antehac de causa beatissimi
Ioannis quondam Episcopi nostri discussim, vt quæ illi in omnibus satis euidenter osten-
derint, vniuersa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuisse completa. Quorum ample-
xati pacem, utique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem postulaturis ostendi-
mus; si modò quæ discussa sunt atque completa, etiam ipsi se pro suo loco fecisse, vel com-
plessè, aliquando monstrauerint; communionemque vt isti, legatione solemniter destinata,
sibi rogauerint adhiberi. Expectamus ergo & professionem memorati de completis omni-
bus conditionibus, quas diuersis temporibus prædiximus, & petitionem communionis: vt
rectè & petenti & probanti se eadem mereri, reddamus, frater carissime. Nam de omnibus
plenissimas ad sanctam nostrorum fratrum Synodum dudum litteras percepisti.] hæc tunc
Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, communionem suspensam, ac proinde mul-
to magis excommunicatis, haud solere Romanum Pontificem reddere communicatio-
nem, nisi propositis antè impletis conditionibus, & emendatis erroribus illis, quorum cau-
sa communicatione interdicti meruerant.

QUALITER
COMMUNIO IM-
PERTIEN-
DA SIT.

E Ceterum non destitit post hæc Atticus crebras mittere legationes pro communi-
one Romani Pontificis promerenda; quam tamen numquam assequi meruit, quousque nomen
Ioannis in sacrum indicem non restituit: quod tamen viuente Theophilo ipse præstare de-
stitit, postea autem (vt dicemus) confestim impleuit. De qua quidem necessariò præstan-
da conditione hæc habet Theodoretus: Quinetiam isto excellenti totius orbis terræ do-
ctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Ægypti & Orientis & Bo-
sphori & Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas,
quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent. Atque Arsacium eius
successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arsacio,
qui que sæpe legatos ad eos miserat, sæpeque pacem postulauerat, postea tandem, cum Ioannis
nomen in tabulis scripsisset, receperunt.] hæc ipse. Atque de his modò hæc tunc.

Theod. lib. 5.
cap. 34.

Hoc item anno, qui Urbis obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de qua sæpe
supra

CHRISTI
408. 409.INNOCENTII PAP.
7. 8.HONOR. 14. 15.
THEOD. 1. 2. IMPP.MELANIA
RECEDIT
AB VRBE.

superius mentio facta est, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) A editi memor, distractis prædijs, vnà cum Melania nepte, Pinianoque eiusdem Melaniæ viro, & Albina nuru, euasura cum illis imminentem Urbis cladem, Roma recedens, Hierosolymam se iterum contulit, vbi post dies quadraginta ex hac vita migravit. hæc ex Palladio, qui & tradit, eiusmodi prophetico oraculo ab ea Romæ euulgato, atque sæpius inculcato, complures Romanorum ciuium Christianorum ad rerum temporalium contemptum inductos esse: consultius existimantes, amore Christi, spe supernæ retributionis prodigere in pauperes suas diuitias, quàm eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomine, cum rei euentus verum probasset oraculum, immensas Deo gratias egere. Maior quoque vis inerat ad hæc suadenda Melaniæ orationi, quòd dicitaret (vt existimabat) vnà cum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

MELANIANÆ
PROGENIES

Quòd autem idem Palladius ait, vnà cum Melania recessisse Roma Melaniam Iuniorem B ipsius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ sic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit uxorem Albinam, ex qua Palladius ait genitam esse Melaniam Iuniorem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matrimonium collocata est Piniano, cuius socrus Albina fuit: quòd verò ei in hæretico loco matris, S. Augustinus ad ipsam scribens, Pinianum eius filium nominat, & frequenter his vt nominibus consuevit. Hic rursus attende, diuersam prorsus hanc Albinam nurum Melaniæ ab illa fuisse Albina matre S. Marcellæ, de qua sæpè S. Hieronymus; quam ante plures annos ex hac vita migrasse, eiusdem S. Hieronymi testificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cum hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus recessisse, in Africam traierunt, sequenti anno pro ratione temporis dicturi sumus. Sed hic Palladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum esse proficiscentem Melaniam in Siciliam vsque: nam quomodo valde iuuenis, cum constet ante annos circiter quadraginta Melaniam Seniore viduam esse relictam? vel quomodo in Siciliam vsque eam tantum comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus est? id constat ex litteris Augustini, atque Paulini, de quibus anno sequenti dicturi sumus: ex quibus longè verior de rebus gestis Melaniæ ac Piniani & sociorum historia accipitur, quàm ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quo hos omnes anno sequenti esse profectos liquet, atque ibi diuini commoratos.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 15. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 2.

409.

8.

D

Quadringentesimus nonus Domini annus Consulatu Honorij octauo & Theodosij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obsidetur: qui enim Stilichoni addictissimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifestis studiis fouebatur, ob necem eius & ipsi fauentium magistratuum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Urbem mouit, quam diu antè situerat. Cum interea Eucherius filius Stilichonis detentus captiuus ab Arfacio atque Terentio eunuchis, mandato Honorij interficitur: itemque Thermania eiusdem Stilichonis filia, vxor Honorij post Mariam, restituitur Serenæ matri Romæ agenti. Horum verò Eucherij interfectori priori tradidit cubiculi præfecturam, posteriori verò proximum locum idem Imperator tribuit. Quàm iusto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occisus sit, præter ea quæ superius dicta sunt, accipe E ex his quæ Orosius ait: Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi fauorem Paganorum, restitutione templorum, & euerfione ecclesiarum imbuturum se regni primordia minabatur.] hæc Orosius. Sed & illud accessit ad absolutam internecionem Stilichonis propinquorum, quòd Serena eius coniux, Theodosij quondam soror, ex Senatusconsulto iubetur interfici, adnitente Placidia Honorij Augusti germana, eo nimirum prætextu, quòd in suspicionem adducta esset, eius nutu barbaros ad Urbis obsidionem se contulisset: ratis nimirum Senatoribus, postquam Serena foret è medio sublata, illos pariter soluturos obsidionem, ablata spe de prodicione Urbis ab ipsa parata. Sic igitur, laqueo fracta ceruice, Serena perempta est; sed Alaricus tamen minimè ab Urbis obsidione discessit. Dedit autem meritas Serenam pœnas, quòd eodem quo Stilicho infano ardens amore creandi filij Imperatoris, eadem cum illo strueret Imperio fratris insidias, omnes affirmant, licet Zosimus

Zosim. lib. 5.
VRBS AB
ALARICO
OBSIDETUR.EUCHERIVS
ET SERENA
OCCIDUNTUR.Oros. lib. 7.
cap. 8.CHRISTI
409.INNOCENTII PAP.
8.HONOR. 15.
THEOD. 2. IMPP.

A Zosimus Ethnicus ad iustam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id scilicet passam esse, quòd aliquando è Rheæ simulacri collo mundum pretiosum abstraxisset, suæque ceruici colligasset, de quibus nos superius suo loco.

Cum autem obsidio arctior perduraret, fame pesteque populo Romano vexato, interclusis omnibus com meatibus, vi adacti sunt Romani intus obsessi, vt auro pacè redimere quererent: factumque tandem, vt persolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis sericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quòd ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abscefferit. Porro quòd ærarium esset exhaustum, & priuatorum opes haud in promptu essent ad dictam summam præscriptam auri & argenti perficiendam; decretum est spoliari deorum simulacra auro & gemmis, quibus recens fuerant exornata. Deplorat hæc scribens Zosimus, vbi ait: Quod deerat ad conficiendum præfinitum auri librarum numerum, mundo supplere statuebant, quo erant exornata deorum simulacra: quòd sanè nihil aliud significabat, quàm simulacra sacris ritibus atque cærimoniis dedicata, mundoque decenti exornata, propterea quòd Urbis felicitatem perpetuam conseruassent, his ipsis cærimoniis nonnihil abolitis, esse inania profus & inefficacia. Quòd denique cuncta quæ tenderent ad Urbis interitum, oporteret vndique concurrere: non ornamenta dumtaxat sua simulacris ademerunt, verum etiam nonnulla auro & argento facta conflant: quorum erat in numero Fortitudinis quoque simulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo sanè corrupto, quicquid fortitudinis atque virtutis apud Romanos superabat, extinctum fuit: id quòd ex eo tempore futurum homines rebus diuinis & ritibus patriis exerciti prædixerunt.] hæc Zosimus in Christianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obstinatissimam pertinaciam fuerant conuertenda.

C Tu verò lector, quàm iusto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Christianorum Imp. sanctionibus, & sæpe promulgatis edictis, iteratisque crebrò rescriptis, claudi templa, aras difici, atque simulacra confringi iussa fuisse: cum tamè omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum abfuit vt à simulacrorum cultu se abstinerint, quòd perfractis idolis, alia pretiosiora suffecerint, atque omni genere ornamentorum nobilitarint, insuper & ipsa deorum simulacra haberent auro & argento conflata? Quorum obduratæ ad impietatem mentis non est opus è longè petita exempla accersere. Nam antè fermè quàm editum, antiquatum fuit eiusdem Imperatoris edictum, & inefficax prorsus redditum, quòd anno superiori (vt vidimus) ad Theodorum Præfectum Prætorio datum est X VII. Kal. Decembris, quo iubebantur annonæ è templis deorum auferri, simulacra conuelli, destrui aræ, Fiscoque ipsa adscribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, derisa atque delusa, cassaque penitus reddita sunt.

D At non est humanarum virium, diuinum consilium irritum reddere, & imperium euitare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi posse, putare. Vt cum ad hoc Christus Dominus noster venisset in mundum, vt dissolueret opera diaboli, & quòd à sacris vatibus crebrius fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei consilium posse dissolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempserant? nisi eo necessitatis illos adigere, vt à barbaris coarctati, ipsi præstarent, quòd rogati vel iussi à Christianis Principibus ac diuinæ legis Antistibus facere contempserant? Quàm par fuit, vt qui Christianis Imperatoribus parere renuissent, cogentur à Regibus barbarisque iussa capeffere & implere? Vt planè quisque recto mentis obtutu ista considerans, perspicuè illud intelligat, ad hoc barbaros immisos in Urbem vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeque factum (quòd dictum est superius) vt non siuerit Deus alios barbaros, quàm Christianos, ista perficere, obtrito penitus diuino miraculo Radagayfo deorum cultore, qui, si in Urbem aditus sibi patuisset, abolito Christiano nomine, deorum tantummodo cultum in eam penitus restituere, iam in animum induxisset.

E Sed & illud expende, quanta Dei prouidètia factum sit, ne in odium & inuidiâ Catholicæ fidei verteretur clades Urbis, cum non per Catholicos piosque Fideles id patrari voluerit, sed per barbaros & impios Christianos, eosdemque reiectitios & à cõmunicatione Fidelium discretos perfidos Arianos, qui à Deo ad hoc delecti sunt, vt quæ suæ voluntatis essent, ceu lictores parentes Principi, exquerentur. Quibus sanè aptari iure possit, quòd olim Dominus aduersus idololatrias exprobrans per Hieremiam ita fuerat comminatus: Misit Dominus ad vos

ROMANI
AURO OBSIDIONEM
SOLVUNT.Zosim. lib. 5.
COLLATA
DISSORNAM
MENTA
SVBLATA.DEI CONSILIVM
DE BARBARIS
IN VRBEM
IMMISSIS.

L. 49. de Pagan. C. Theod.

1. Ioan. 3.

INGENTILITATIS
EXCIDIVM
VRBS OBSIDERI ET
CAPI PERMISSA.IUSTA DEI
DISPENSATIO
IN PLECTENDIS
ROMANIS.

Him. 2. 5.

omnes seruos suos Prophetas, confurgens diluculo, mittensque: & non audistis, nec incli-

INIVSTE CARPITVR HONORIVS AB ETHNICIS.

INNOCENTIVS PAPA DEFENDITVR A CALVMNIA ZOSIMI.

REPETVNT SACRA.

Socrat. lib. 7. c. 9.

Sozom. lib. 9. c. 67.

Oros. lib. 7. c. 39.

Sed illatam a Zosimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentiu re-

Porro eandem historiam describens Sozomenus, aequè ac Zosimus Græcus scriptor, & ipse sui temporis res persecutus, licet secta Nouatianus esset, & aduersus Innocentium, quod

A

B

C

D

E

A subtractus fuerit: quando verò id acciderit, & qua occasione, suo loco dicemus.

Sed quid in huiusmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principis nempe

HONORIVS EXAGITAT MATHEMATICOS.

Sed ipse Alaricus de his etiam, cum Urbem obsideret, fidem fecit, nimirum se numine

ALARICVS IMPVLSVS ANIMINE AD CLADEM VRBIS.

Licet autem obsidionem redempta auro soluisset Alaricus, haud tamè pax cum Honorio

Zosim. lib. 5.

AGITVR DE PACE INTER ALARICVM ET HONORIVM.

Oros. lib. 7. c. 39.

Soz. lib. 9.

DE POSTERIORI VRBIS OBSIDIONE.

Zosim. lib. 5. in fine. ALARICVS LEGATEPISCOPOS PRO PACE.

Zosim. lib. 5. c. 78.

Hier. epist. 16.

mor affertur, obsideri Romam, & auro salutem civium redimi, spoliatosque rursus circum-

HONORII MVS RE-CTE FA-CTVM.

Zosim. lib 5.

PIAE LE-GES HONO-RI I HOC ANNO LA-TAE. l. 46. de heret. Cal. Theod. l. 19. de Ind. Calic. C. Theod. l. 7. de denun-iat. C. Theod. l. 7. de custod. reor. C. Theod.

l. 11. de Episc. audien. C. Lu-stin.

Hieron. pref. in lib. 13. in Ezech. HIERONY-MVS VRBIS PERICVLA AVDIT AT-QUE TERRE-TVR. Matth. 8.

Rom. 2. Psal. 43.

Hier. in Isai. 63.

Hieron pref. in Isai.

Hieron in Daniel. lib. 1. c. 2. S. HIERONY-MVS CALVMNIAM PASSVS OB GERMANAM IN DANIE-LIS LOCVM INTERPRE-TATIONEM.

Factum quidem esse videtur, vt Honorius ab aulicis pravo consilio deceptus, nonnulla perperam egerit: nam qui ad magistratum illum primum eueherat Olympium adeo pium virum, de quo plura superius diximus ex Augustino, eundem in ordinem ab eius aduersariis persuasus redegit, qui se contulit in Dalmatiam. Insuper illud adiecit, vt latam legem, ne qui Gentiles essent, militiae cingulo honestarentur: quo Generidum quemdam ducem barbarum, qui ea causa militare deserat, ad militiam reuocaret, legem illam abrogauit; omnibusque simul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit, inuitus licet, vt Zosimus ipse testatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum est; ne duci Christiano inuidiae verteretur, si sub ipso Urbem capi contigisset, neve proditoris & con-

Ceterum in reliquis Honorius Imperator inter tot tantasque perturbationes constitutus, Catholicae Ecclesiae necessitatibus consulere minime praetermisit. Nam aduersus Donatistas, Paganos, Iudaeos, & Caecolicos, consentientes eis quas superiori anno promulgasse vidimus, edidit sanctiones: sed & de expediendis quam citissime Ecclesiae causis rescripsit ad Iouium. Itemque pro carceratis maxime pium promulgauit edictum: nempe, vt omnibus Dominicis diebus Iudices sub fida custodia de carceribus reos educerent; vtque eis a Christianis laicis vel sacerdotibus substantia praeretur, & ad balneum praedictis diebus sub fida custodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui vero Iudices hanc implere neglexissent, poenam persoluerent auri triginta librarum. hanc quidem Imperator hoc anno sancit, Rauennae cum esset, VIII. Kal. Februarij. Sed & in fine anni huius de captiuis

Christianos proximorum locorum volumus sollicitudinem gerere, vt Romanos captiuos, qui reuersi fuerint, nemo teneat, nemo iniuriis aut damnis afficiat. Dat. III. Id. Decembris, Honor. VIII. & Theodosio III. AA. Conf.] adeo namque viluisse videbatur nomen Romanum, & nomen barbaricum inualuisse, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit constituere vindices Christianos. At de sancitis hoc anno ab Honorio legibus haecenus. Sane quidem admiratione dignum est, vt Honorius in tot tantisque perturbationibus constitutus, ad haec decernenda animum applicuerit: vnde plane appareat ex S. Hieronymi sententia, non eius peccatis exigentibus, sed Gentilium obstinata perfidia deditam Urbem barbaris. Porro cum obsidionis Urbis fama peruassisset Orientem, audiuit ista S. Hieronymus, dum haberet praemanibus Isaiam commentariis illustrandum. Etenim in decimitertij libri praefatione ad Eustochium haec habet: Hoc mihi in Isaias pelago nauiganti accidere video: dum enim inoffenso cursu vela tenduntur, & securis nautarum manibus sulcans aquoris campos carina delabitur; subito clangoris turbo confurgens, tantis vndarum motibus & collisorum inter se fluctuum fragore resonante, pauida amicorum corda perterrituit, vt dicere cogentur: Magister saluos nos fac, perimus. Quamobrem Eustochium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exemplum, non sileat pupilla oculi tui, clamaque in corde: Abba Pater. & cum Psalmista loquere: Exurge, quousque dormis Domine? &c.] Haec plane ipsum signasse tempora, tempora ab ipso numerata consentiunt, dum in eodem in Isaiam commentario, agens de admirabili illa Isaias ostensa visione, haec ait: De hac visione, ante annos circiter triginta, cum essem Constantinopoli, & apud virum eloquentissimum Gregorium Nazianzenum, tunc eiusdem urbis Episcopum, sanctarum Scripturarum studiis eruditer, scio me breuiter dictasse subitumque tractatum, &c.]

Sed illud de eodem Hieronymo obseruatione dignum, quod cum ante Isaiam (vt tradit) iam Daniele Prophetam esset interpretatus, in explicatione magnae illius statuae, quam per visum Nabuchodonosor Rex viderat, cum illud de pedibus ferro, testa que ex luto compositis mysterium exponens, ostendit Romanum in eo esse significatum Imperium, ista addit: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus, & aduersum diuersas nationes, aliarum gentium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cum ita diuino Spiritu, quo & allata fuerat prophetia, esset illud Scripturae arcanum, S. Hieronymus interpretatus ante praesentem annum: ab aemulis carpere quaeritantibus eius scripta, pressuram passus est, ex eo videlicet, quod Romanum Imperium praesentis temporis testae ex luto assimilasset. Quod ipse

A ipse accipiens, in iisdem quos hoc anno elucubraste diximus commentarios in Isaiam, sic excusat: Quod (inquit) in expositione statuae pedumque eius, & digitorum discrepantia, ferrum & testam super Romano regno interpretatus sum: quod primum forte, dein imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, sed Prophetarum. Neque enim sic adulandum est Principibus, vt sacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis disputatio vnus personae iniuria est: quae cum benigno meorum studio caueretur, Dei iudicio repente sublata est, calumnia scilicet, vt & amicorum in me studia, & aemulorum infidiae monstrarentur] cum scilicet perspicuo esset declaratum exemplo, quam imbecille redditum esset Romanum Imperium, cum Vrbs a barbaris obsideretur, quae paulo ante libertatem redinere coacta esset. Qui autem hoc anno (vt diximus) Isaiam Hieronymus est interpretatus, sequenti Ezechielem elucidandum suscepit: cuius lucubrationis exordio, captam a barbaris Romam aggressus est lamentari, vt suo loco dicemus: ante enim Ezechielis, exposuisse Isaias vaticinia, ipse testatur, idque (vt ait) exigente ab eo Pammachio.

Hieron in Isai. lib. 11. pref. APPOSITE S. HIERONYMVS DE ROM. IMPERII IMBECILLITATE.

Hieron. in Isai. lib. 10. pref. Palladius in Lat. Jac. c. 9. PINIANVS CVM SVIS VENIT IN AFRICAM.

August. epist. 227.

Epist. 224. Metaphr. de 31. Ianuar.

PINIANVS QVOD PASSVS HIPPO-NE.

August. epist. 225.

Hoc ipso anno Pinianus V. C. vna cum Melania Seniore, & Melania Iuniore coniuge, atque socru Albina Iunioris matre Melaniae, cum anno superiori distractis bonis, quae Romae & in Italia habebat, ad nauigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecuniis locupletans eius Ecclesiae pauperes: inde ad S. Alypium Tagastam profectus est. Ad quos omnes S. Augustinus, cum primum eorum aduentum audisset, litteras dedit, quibus se excusat, quod propter ingruentem duram hiemem, & statum Hipponensis Ecclesiae titubantem, ad eos inuisendos minime accurrere valuisset. extat ipsa epistola, cuius est titulus ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: sed pro Albino, Albinam, restituendum puto; quod eius nominis femina eiusdem Piniani socrus vna cum ipsis profecta est in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiusdem Augustini testificatione satis apparet. Tagastae autem cum esset Pinianus, effusa munificentia adeo Ecclesiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Episcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S. Augustinus in epistola ad eum scripta testatur, & ipsa Acta S. Melaniae his verbis fidem faciunt: Ciuitas autem, in qua versabantur, appellabatur Tagasta, in qua erat sacrum templum & sacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad salutem, nomine Alypius: cum quo versantes, sacra meditabantur eloquia. Templum vero, in quo agebat Alypius, admodum munitice & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarent agrorum prouentibus. Ab eis quoque sunt aedificata duo monasteria, quibus satis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem habebat virgines quae erant numero centum & triginta.] haec de collatis Ecclesiae Tagastensi a Piniano muneribus.

Placuit autem Piniano vna cum Melania Hipponem proficisci ad inuisendum S. Augustinum ibi agentem Episcopum. Comitatus est eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogere ab Augustino presbyter ordinari; numquam id euenturum fore, securum reddidit: nam de ea re fidem Augustini id promittentis acceperat. Accidere namque consuevit (quod & superius, de Paulino cum egimus, dixisse meminimus) vt cum aliquis religione insignis ceteris emineret Christianis, is licet coniugatus esset, soleret interdum in ecclesia a Fidelibus rapi, & tradi Episcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto continentiam profitente: vt inter alia, quod de Paulino atque Tharasia praecessit, enarratum exemplum ostendit. Pinianus itaque id fortasse subodoratus, retardabat accessum; sed Alypij promissione securus Hipponem ad eundem S. Augustinum se contulit. Vbi cum esset, atque id minus expectaretur, factum est, vt dum Synaxis in ecclesia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obsiderent, postulantes eum ordinari debere presbyterum. Quae res Alypio fideiussori admodum displicuit, ipseque Pinianus & Albina socrus id per indigno tulerunt animo, id totum ex sententia Augustini factum existimantes: quamobrem non nihil in eum iidem commoti sunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res se habuerit, S. Augustinus datis ad eos litteris, cum statim recessissent Hipponem, Tagastamque reuersi essent, significauit, cum se excusauit, atque nihil se conscio factum pluribus declarauit.

Scribens enim ad Albinam Piniani socrum, quam tamen appellare consuevit eius matrem, ad sui defensionem, prolixam satis dedit epistolam, eius querelis & suspicionibus male conceptis in omnibus satisfaciens, cum in haec verba exorditur:

S. AUGUSTI-
NI SEPTI-
MUS
GAT APUD
ALBINAM.

Dolorem animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, nō augere: **A** vt, si fieri potest, sanemus suspiciones tuas, non vt eis pro nostra causa succensendo venerandū cor tuum & Deo dicatum ampliū perturbemus. Sācto fratri nostro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponensibus mortis metus ingestus est, etiam si fortè ipse tale aliquid timuit. Nam & nos metuebamus, ne ab aliquibus perditis, qui sæpe multitudini occulta conspiratione miscerentur, in violentam prorumperetur audaciam, occasione seditionis inuenta, quam velut iusta indignatione concitaret. Sed sicut postea audire potuimus, nihil tale à quoquam dictum est, vel molitum: sed verè in fratrem meum Alypium multa contumeliosa & indigna clamabant: à quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur absolui. Ego autem post primos eorum clamores, cum eis dixissem de illo inuito non ordinando, qua iam promissione detinerer; atque adiecissem, quòd si mea fide violata, illum haberent presbyterum, me Episcopum non haberent: ad nostra subsellia, relicta turba, redieram. Tum illi **B** aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, existimantes fieri posse, vt vel mihi extorqueretur illud non seruare promissum, vel me tenente promissi fidem, ab alio Episcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poterā, qui ad nos in apsidem honoratioris & grauioris ascenderant: Nec à promissi fide me posse dimoueri, nec ab alio Episcopo in Ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato ac permittente, posse ordinari. Quod si permetterem, à fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, si ordinaretur inuitus, nisi vt ordinatus abscederet. Illi hoc posse fieri non credebant.

PINIANVS
VRGETVR
VT FIAT
PRESBY-
TER.

Multitudo verò pro gradibus constituta, horrendo & perseuerantissimo clamorum fremitu, in eadem voluntate persistens, incertos animi consilii que faciebat. Tunc illa in fratrem meum (*Alypium scilicet*) indigna clamabantur: tunc à nobis grauiora timebantur. **C** Sed quamuis tanto motu populi, & tāta perturbatione Ecclesie permoueret, nec aliud constipitationi illi dixissem, nisi eum me inuitum ordinare non posse: nec sic tamen adductus sum, quia & hoc promiseram non me fuisse facturum, vt aliquid ei de suscipiendo presbyterio suaderem. Quod si persuadere potuissem, non iam ordinaretur inuitus. Seruauit vtriusque promissionis fidem, non solum illius quam iam populo patefeceram, verum etiam illius in qua vno teste, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruauit, inquam, fidem promissionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falso, sicut postea comperimus, metuebatur; omnibus tamen, si quid esset, communiter impendebat, & erat metus ipse communis; ac per ecclesiam in qua eramus, maximè metuens abscedere cogitabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me absente, tale aliquid facerent & reuerentia minor & dolor ardentior. Deinde si cum fratre Alypio discederem per populum constipatum; cauendum fuit, ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo; quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, & viderer eum propterea deseruisse, vt furenti populo traderetur? **D**

Inter hos æstus meos, grauemque mærorem & nullius consilij respirationem: ecce repente atque inopinatè sanctus filius noster Pinianus mittit ad me seruum Dei, qui mihi diceret, eum se velle populo iurare, quòd si esset ordinatus inuitus, ex Africa discederet: omnino credo existimans eos, quandoquidem peierare non posset, non iam vltius infructuosa perseuerantia clamatos, ad expellendum hinc hominem, quem saltem habere deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem post hanc iurationem fuisse metuendum, apud me tacitus habui: & quia simul petierat vt ad eum venirem, non distuli. Cum mihi dixisset hoc ipsum; continuè & illud adiunxit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei seruum mandauerat, de præsentia scilicet sua, si ei clericatus sarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non discessurum Hippone, si sic liber absque nexu clericatus esse sineretur.* **E**

S. AVGV-
STINVS SE-
QUESTER
INTER PI-
NIANVM ET
POPVLVM.

Hic ego in tantis angustiis, quasi aura respirante, recreatus, nihil ei respondi; sed ad fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; ei que quod dixerit, dixi. At ille (vt existimo) deuitans, ne quid se auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) nemo consulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoque silentio, quid promissum esset, cum promissione etiam iurationis aperui. Illi verò, qui solum eius presbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, acceperunt: sed inter se aliquantulum mussitantes, petiuerunt vt adderetur eidem promissioni atque iurationi, vt si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuis-

set,

A set, non nisi in ipsa Hipponensi Ecclesia consentiret. Retuli ad eum: sine dubitatione annuit. Renunciaui illis: lætati sunt, & mox iurationem pollicitam poposcerunt. Reuertit ad filium nostrum Pinianum, eum que inueni fluctuantem, quibusnam verbis comprehendi posset illa cum iuratione promissio, propter necessitates irruentes, quæ possent eum, vt abscederet, cogere. Simul etiam quis timeret, ostendit; ne quid irruisset hostilis incurfus, qui esset discessione vitandus. Volebat addi sancta Melania & aëris morbidi causationem; sed illius responsione reprehensa est. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam causam necessitatis ingestam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: sed si hæc populo dicerentur, timendum esse, ne malè nos ominari videremur: si autem sub necessitatis nomine fieret excusatio, non nisi fraudulentam necessitatem putari.

Placuit tamen, vt de hac re populi animus experiretur: & nihil aliud, quàm quod **B** putaueramus, inuenimus. Nam cum eius verba à diacono recitarentur, & omnia placuissent: vbi nomen interpositæ necessitatis insonuit, continuè reclamatum est, promissio que displicuit, tumultu recrudescente, & nihil aliud quàm fraude secum agi, populo existimante. Quod cum sanctus filius noster Pinianus vidisset, iussit inde auferri nomen necessitatis, rursumque ad lætitiā populus remeavit. Et cum lassitudinem excusarem: sine me ad ad plebem accedere noluit: simul accessimus. Dixit ei, quæ à diacono audita erant, se mandasse, se iurasse, eaque se esse facturum, continuo que omnia eo tenore quo dictaauerat, prosecutus est. Responsum est: Deo gratias. Et petitum, vt totum scriptum subscriberetur. Dimisimus catechumenos; continuo que scriptum subscripsit. Deinde peti cœpimus nos Episcopi non vocibus populi, sed tamen à populo per honestos fideles, vt nos quoque subscriberemus. At vbi cœpi subscribere, sancta Melania contradixit. Miratus sum **C** quare tam serò; quasi promissionem illam & iurationem nos non subscribendo, facere possemus infectam. Sed tamen obtemperavi: ac sic remansit mea non plena subscriptio: nec vltra nobis quisquam, vt subscriberemus, putauit instandum.] hæc S. Augustinus.

Pinianus autem, quòd quæ per vim & metum pollicitus esset, se obligatum minimè **te-** **PINIANVS**
neri probè sciret, sequenti die clam vnà cum suis Tagastam reuersus est. Quid autem tum **AB HIPPO-**
populus Hipponensis, cum rescisset? Augustinus refert* in eadem epistola ad Albinam alio **NS RECE-**
scripto se significasse: nam ait: Qui autem alio die, postquam ipsum discessisse didicerunt, **DENS VE-**
fuerint motus, vel linguæ hominum: quantū satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per com- **NIT TAGA-**
monitorium intimare curavi. Quisquis itaque vobis contraria his quæ narraui, fortè narra- **STAM.**
uit; aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipse. *** Aug. ead. epist. 225.**

Quòd autem Albina litteris conuicta esset primùm aduersus Augustinum, quòd ad iu- **S. AVGV-**
D randum Pinianum induxisset, quòdque etiam illa sugillaret populum Hipponensem amore **TINVS SVOS**
illectum pecuniæ virum prædiuitem sibi vindicare satigisse: cum ex iis ex obliquo Augusti- **HIPPO-**
ni fama impeteretur; idem Augustinus cum pro se tum pro populo eadem epistola excusa- **NENSES**
tionem attexuit. & inter alia illud inculcat, se olim ciuem Tagastensem eandem vim ab **EXCVSAT.**
Hipponensi populo passum esse, non alia quidem ex causa illis ad id agendum impulsis, quàm pietatis: vt quem virum frugi putarent, eundem presbyterum sibi præficerent. Sed iam ipsum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos fecisse turpissimo appetitu pecuniæ? Primò quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagastensis, de his quæ consulistis Ecclesie Tagastensi, non habet nisi gaudium boni operis vestri: sic & Hipponensis, & cuiuslibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta fecistis, vel estis vbicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ecclesie consuleret suæ, ardentissimè flagitans, suum pecuniarium quæsiuit commodum à vobis, sed vestrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam si in me dilexerunt, quod audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam seruitutem me fuisse conuersum: neque in hoc inuiderunt Ecclesie Tagastensi, quæ carnalis patria mea est: sed cum illa clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum inuasert: quanto flagrantius in nostro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam spem, tanta conuersione superatam atque calcatam?

Ego quippe secundùm multorum sensum comparantium semetipsum sibi metipsum, non diuitias dimisisse, sed ad diuitias videor venisse. Vix enim vigesima particula res mea paterna existimari potest in comparatione prædiorum Ecclesie, quæ nunc vt dominus existimor possidere.] cum è contra qui in Ecclesia Africana ad presbyteratum adsciti essent, fuerint prædiuites: vnde subdit: In qualibet autem maximè Africanarum Ecclesiarum **hic no-**

hic noster, non dico presbyter, sed Episcopus sit, comparatus pristinis opibus suis, etiam si **A** animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidius & securius in hoc amatur Christiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum potest putari cupiditas. Hoc accendit animos populi, hoc in illam violentiam perseverantissimi clamoris erexit. Non eos turpis cupiditatis insuper accusamus: sed magis bonum, quod ipsi non habent, saltem in aliis diligere sine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excusationem ingerit Augustinus.

INTER ALY
PIVM ET
AVGVSTI-
NVM CON-
TENTIO.
* August. epist.
124.

Sed & quod Alypius, sicut Albina, idem sentiret de Hipponensibus, eisdem nimirum amore pecuniæ vim inferre conatos esse Piniano; quodque ambo eiusdem sententiæ essent, nullius esse vigoris præstitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Augustinus sicut ad ipsam, ita etiam ad Alypium^a aduersus hæc ipsa litteras dedit, quibus sanè **B** apparet hæc inter eos non sine mutua offensione fuisse transacta: sed citò charitas omnem absterfit obductam ex eiusmodi altercatione rubiginem.

MELANIAE
SENIORIS
FILII OBI-
TUS IN
AFRICA.

Accidit autem, dum iidem in Africa morarentur, filium Senioris Melaniæ vita fungi: quod vnicum amissum pignus ita mater modestè fleuit, vt magno exemplo fuerit Christianæ constantiæ. De qua summa cum laude rei spectator S. Augustinus ad Paulinum Nolanum Episcopum scripsit. Non exrat quidem epistola ipsa; sed ex redditis ad eum eiusdem Paulini litteris, hæc omnia, ab aliis silentio obruta, perspicua satis fiunt. Ait enim Paulinus^b: Quia docuisti me in spiritu veritatis saluare^c moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuisse carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen sicco à maternis lacrymis dolore vidisti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem respectu defuncti filij, auiam respectu Melaniæ neptis. sed pergit Paulinus: Cuius quidem modestas & gra- **C** ues lacrymas sicut propior & æqualior animæ eius spiritus altiùs intellexisti, & perfectæ in Christo feminae, salua vitilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui similitudine melius ex æquo statu contemplatus es, vt eam primùm pro naturali affectione permotam, deinde causa potiore compunctam fleuisse perspiceres, non tam illud humanum, quod vnicum filium cõditione mortali defunctum in præsentis sæculo amisset, quàm quod propemodum in sæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deseruerat Senatoriæ dignitatis ambitio, non iuxta sanctam votorum suorum auaritiam cogitaret assumptum, vt de conuersionis gloria transisset ad gloriam resurrectionis, communem cum matre requiem coronamque capturus, si in huius sæculi vita matris exemplo sacco togæ, & monasterium Senatui prætulisset. Verum tamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto sanctitatis tuæ his operibus locupletatus abscessit, vt maternæ humilitatis nobilitatem si veste **D** non gesserit, tamen mente prætulerit.

* Matth. II.
MELANIAE
SENIORIS
FILII LAV-
DES.
* Rom. 12.

Ita enim, secundum verbum Domini^c, mitis moribus fuit & humilis corde, vt non immerito credatur introisse in requiem Domini: Quoniam sunt reliquiæ homini pacifico, & mansueti possidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certè & illud Apostoli^d non solum tacito mentis affectu, sed & conspicuis religiosis impleuit officiis: & cum esset aliorum huius sæculi in ordine & honore collega, non tamen vt gloriosus terræ alta saperet; sed & Christi perfectus imitator, humilibus consentiret, & tota etiam die misereri^e & commodare persisteret. Vnde & semen eius potens in terra factum est inter eos qui terræ^f fortes nimium eleuati sunt: vt etiam de beatissima familiæ ac domus eius visitatione sanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit^g) rectorum benedicetur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ ædificatur in **E** cælis non labore manuum, sed operum sanctitate. Sed cesso plura de memoria tam dilecti mihi, quàm deuoti Christo hominis enarrare; cum & præstitis litteris non pauca super eo narraffe me repetam; & nihil possim de beara huius filij matre & sanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut sanctius prædicare, quàm sanctitas tua in eam profari & disputare dignata est: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui potueram, vt longinquus à meritis fidei eius, animæque virtutibus; tu ille vir Christi doctor in Ecclesia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parateris dignior tam virilis in Christo animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) spiritu propiore conspiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio pignore laudares.] hæc tamen Paulinus de Melania orbara filio.

MELANIVS
PATER ME-
LANIAE SE-
NIORIS.

Quod verò ad Senioris Melaniæ filios reliquos spectat: iam diximus duos ex eis vno ferme tem-

A me tempore cum patre esse sepultos, vnicum autem masculum tantum ei relictum fuisse, quem Hierosolymam petitura Romæ reliquisse, S. Hieronymus^a auctor est, huncque ipsum esse quem in Africa vitam functum diximus. Ceterum & filias illi fuisse superstites cum Hierosolymis Romam rediit, S. Paulinus^b testatur, dum de iisdem magna pompa matri occurrentibus sermonem habet. Porro Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuisse Albinam nomine, Palladius^c tradit: quod & nos superius diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Augustino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ valde iuuenem secutum matrem fuisse in Siciliam vsque, cum regressa illa est Hierosolymam: nam ex his quæ dicta sunt, satis liquet ipsum matrem secutum in Africam, ibique diem clausisse extremum. Sed & illud (quod maioris momenti est) cuius causa hæc notissima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recensuisse voluimus; quod cum ipsa hoc tempore S. Augustini atque Paulini præconio extollatur, argumento esse, ipsam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis errorum inhæserant, penitus diluissè, postquam iam illos Romæ ab Anastasio Papa & Italiæ Episcoporum Concilio damnari comperit. Ceterum cum (vt dictum est) ipsa Melania Senior quam citiùs orbata filio nauigauerit Hierosolymam, qui remanserunt Pinianus & socij, esse morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur. Inde verò eisdem profectos esse Alexandriam, ac postea Hierosolymam concessisse, liquet. Melania autem Senior (inquit Palladius) cum Hierosolymam peruenisset, intra quadraginta dies ex hac vita migravit, & (vt par est credere) iam antè reconciliata S. Hieronymo: qui ibi & peregrinationis eius locis & consanguineis familiarissimè vsuse esse videtur, vt ex eius ad Augustinum epistola^d intelligi potest.

DE FILIIS
SENIORIS
MELANIAE,
EIVSQUE
OPTIMO FI-
LII.
* Hieron. epist.
25.
* Paulin. ad
Sener. epist. 10.
* Pallad. in
Lansiat.

Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe discessione, bonorumque ipsorum quæ in Italia erant distractione, & in pauperes erogatione dicta sunt, quæve de Paulino, Pammachio, Paula, Fabiola, & aliis, quos constat locupletissima erogasse in pauperes patrimonia, superius sunt enarrata: planè diuino impellente Spiritu id fecisse, accidisseque videre est, non secus ac Hierosolymis primis illis Christi fidem sectantibus contigit, qui anteuerentes iacturam illam bonorum ineuitabilem vé turi extidij ciuitatis, vendentes omnia sua bona, illorum pretium ad pedes Apostolorum magna alacritate spontanei afferebant, vt planè illud Dauidicum de iustis occinere dignè licuerit: Dedisti^e metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.] nam ad fugam præmaturam cum bonis diuinus Spiritus compulit: cum tamen quos cinxit obsidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe, barbaricus furor illæfos abire siuerit, omnium bonorum sint passi iacturam.

MELANIA
SENIOR CA-
THOLICA
REDDITA.

* Hieron. epist.
79.
ROMANI PE-
DELES EX-
CIDIVM
VRBS AN-
TEVR-
TENT.

D Sed iam ad Augustinum recurat oratio, quem pecuniæ cupiditatis vnà cum suis à sanctis etiam in suspicionem adductum, marentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipse tum ad Albinam, tum etiam ad Alypium in sui suorumque excusationem pluribus scripsit; quàm procul abhorruerit, vt locupletare Ecclesiam suam vel leui scandalo exoptarit; accipere quæ idem ipse alia occasione eidem Alypio litteris significauit, dum pluribus agit de non accipiendis bonis illorum, qui ex sæculo ad religionem vitamque monasticam conuertuntur; ne obtrectandi daretur occasio, nihil præter lucrum in receptione conuersorum viros Ecclesiasticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluisse Augustinum Alypio apparet, quod dimidium bonorum iste suaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Augustino ad hæc spectantia Possidius habeat^f: Pauperum (inquit) semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi suisque omnibus secum habitantibus erogabatur, hoc est, vel ex redditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum fortè (vt affolet) de possessionibus ipsis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, mallesse ex collationibus plebis Dei viuere, quàm illarum possessionum curam vel gubernationem pati: & paratum se illis cedere, vt eo modo omnes Dei serui & ministri viuerent, quo in veteri Testamento legantur, altari deseruientes, de eodem^g participari. Sed numquam id laici suscipere voluerunt.

AVGVSTI-
NVS CON-
TEMPTOR
PECVNIAE.

* August. epist.
239.

* Possid. in Vita
August. c. 234.
240.

* 2. Corin. 9.

Domus Ecclesiæ curam, omnemque substantiam ad vices valentioribus clericis delegabat & credebatur: numquam clauem, numquam anulum in manu habens: sed ab eisdem domus præpositis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem recitabantur, quo sciretur quantum acceptum, quantumque dispensatum fuisset, vel quicquid indispensatum, vel dispensandum remansisset: & in multis titulis magis illius præpositi domus fidem sequens, quàm probatum manifestatumque cognoscens. Domum verò vel agrum seu villam numquam emere voluit. Verum si fortè Ecclesiæ à quoquam spon-

AVGVSTI-
NVS QVA-
LIS IN OR-
CONOMIA.

te tale

te tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non respuebat, sed suscipi iubebat. Nam & aliquaseum hæreditates recusasse nouimus, non quia pauperibus inutiles esse possent; sed quoniam iustum & æquum esse videbat, vt à mortuorum vel filiis vel parentibus, vel affinibus magis possiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiam ex honoratis Hipponensium, apud Carthaginem viuens, Ecclesiæ Hipponensi possessionem donare voluit; & confectas tabulas, sibi vsufructu retento, vltro eidem sanctæ memoriæ Augustino misit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quod æternæ suæ memor esset salutis. Verùm post aliquot annos, nobis fortè cum eodem cominus constitutis, ecce ille donator litteras per filium suum mittens, rogauit vt illæ donationum tabulæ suo filio redderentur, pauperibus verò erogandos direxit solidos centum. Quo ille sanctus cognito, ingemuit hominem vel finxisse donationem, vel eum de bono opere pœnituisse; & quanta potuit, Deo suggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem refragatione dixit, in illius scilicet increpationem & correctionem. Et tabulas quas ille sponte miserat, nec desideratas, nec exactas, confestim reddidit: pecuniam quoque illam respuit; atque rescriptis eundem, sicut oportuit, & arguit, & corripuit, admonens vt de sua simulatione vel iniquitate cum pœnitentiæ humilitate Deo satisfaceret, ne cum tam graui delicto de sæculo exiret.] hæc Possidius.

RECUSAT AVGVSTI- NVS OBLATAS HEREDITATES.

Aug. serm. 49. de diuers.

AVRELII EPISCOPI CARTHAG. DIGNVM EXEMPLVM.

Aug. serm. 50. de diuers.

Possid. in Vita Aug. c. 24. Possid. ibidem c. ult. ERGA CONSANGVINEOS QVALITER SE GERERE DEBENT EPISCOPI. Aug. serm. 49. c. 4. de diuers. Ambros. de offic. lib. 2. c. 28. Aug. serm. 50. de diuers. DE LEPORIO VIRO NOBILITATE DIVITE.

Ceterum tantum abfuit vt in hanc ipsam diem Augustinus suspitione saltem in crimen adductus esset amoris pecuniæ nomine: vt contra potius aduersus eum fuerit declamatum, quod defunctorum hereditates minimè susciperet; quod dicerent inde euenire, vt Fideles retraherentur, quo minus Ecclesiam heredem instituerent; idque in detrimentum pauperum verti. cuius rei causa opus eidem fuit suam pro concione palàm parare defensionem, cum hæc inter alia locutus est: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Ecclesiam; querat alterum qui suscipiat, non Augustinum: immo Deo propitio, neminem inueniat.] cum & ad sui etiam excusationem exemplum adducit, id se agere Aurelij Carthaginensis Episcopi imitatione, quod & à ceteris Episcopis ageretur. Subdit enim:

Quàm laudabile factum sancti & venerandi Episcopi Aurelij Carthaginensis: quomodo impleuit eos omnes qui sciunt, laudibus Dei? Quidam enim cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes, retento sibi vsufructu, donauit Ecclesiæ: nati sunt ei filij: & reddidit Episcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere: sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra, dixisse me fratribus meis qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & erogat, aut donet & commune illud faciat, &c.] hæc ipse de his qui à se recepti essent in consuetum fratrum. quo quidè sermone, & sequenti eodem argumento conscripto quàm remotissimus esset S. Augustinus à philargia, perspicuis certisque demonstrat exemplis: vt appareat, quàm iniuste ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam passus fuerit. Ista quidem in his quæ spectant ad bonorum acquisitionem. Quod verò ad erogationem pertinet, ita munificus atque profusus fuit, vt cum deessent erogandæ pecuniæ, Ecclesiæ vasa frangi atque conflare iuberet, pretiumque eorum in vsu distraheret indigentium: quod Possidius certa fide confirmat, qui & quomodo erga suos sanguine coniunctos se gesserit, ita narrat: Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte vulgi more tractauit. Quibus, dum adhuc superesset, id si opus fuit, quod & ceteris erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] Ceterum audi auream de auro, tanto magistro dignam sententiam: Non est (inquit) Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis manum.] huicque par illa S. Ambrosij, qua dicit: Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt erogat.]

Ad postremum autem, vt ad totam hanc pro excusatione & laudatione Augustini narrationem, corollarium apponamus, accipe eiusdem de auri continentia dignum exemplum. Leporius quidam fuit nobilitate sæculari conspicuus & prædiues, comparandus in pluribus Piniano. Hic sua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Christi pauperibus Augustini fratribus Deo seruire; non ante eum recepit Augustinus, quàm erogatis omnibus bonis egenum prorsus redditum viderit. cui & sua serar, vt de diuitiis erigeret monasterium, necnon xenodochium, & basilicam martyrum. Sed audi ipsum: Ego (inquit) illi iniunxi, ego iussi, nempe vt monasterium erigeret & xenodochium. obtemperauit mihi libentissimè, & sicut videtis, operatus est. quomodo etiam meo iussu basilicam ad Octo martyres fabricauit.] sunt hi illi martyres passi Taru, quorum corpora à mercatoribus redempta atque Hippo-

A Hipponem translata fuerant, quorum memoria in tabulis Ecclesiæ Catholicæ viget. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium spectat coopratum inter clericos Augustini; hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum sanctitate coniunctam post Aurelium assumptus est ad præfecturam Ecclesiæ Carthaginensis: de quo suo loco dicturi sumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & tempori huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim absens Augustinus, cum audisset suos Hipponenses ob ingruentium malorum metum in erogatione eleëmofynarum refriguisse, scripta epistola eos ita redarguit: Nunciatum est mihi, quod morem vestrum de vestiendis pauperibus fueritis oblit: ad quam misericordiam, cum præfens essem, vos exhortatus sum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & Redemptor noster, qui mentiri non potest, ventura prædixit. Non solùm ergo non debetis minùs facere opera misericordiæ, sed etiam debetis ampliùs quàm soletis. Sicut enim ad loca munitiora festinantiùs migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: sic corda Christiana quanto magis sentiunt mundi huius ruinam crebrescentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere disponebãt, in thesaurum caelestem impigra celeritate transferre: vt si aliquis humanus casus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoso emigrauit: si autem nihil tale fuerit subsecutum, non contristet, qui quandoque moriturus, immortalis Domino, ad què venturus est, bona propria commendauit.] hæc Augustinus, his quidem temporibus, quibus Vrbs & Orbis excidium timebatur, accommodata scribebat ad suos.

Aug. epist. 138. QUID AD VOS ABSENIS AVGVSTINVS DE ELEEMOXYNIS.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, tradit Cassiodorus, Vuandalos Hispanias occupasse: quod & S. Prosper æquè confirmat. Hos enim introductos esse in Hispanias à Constantino tyranno per Constantem filium aduersus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hispanias tutabantur, Orosius tradit. Quibus occisis, in præmium datæ sunt barbaris Hispaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuisse claustra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallijs erant, idem Orosius testatur, homo Hispanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hispanias ingresses esse, Isidorus affirmat. Hi verò sic inter se Hispanias partiti sunt: Alani Lusitaniam & Carthaginensem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Bæticam fortiuntur. Hispani verò per ciuitates & castella residua barbaris dominantibus se subiungunt. In Hispania Gundericus primus Rex Vuandalorum successit, regnans in Galiciæ partibus annis sexdecim. Quomodo verò idem ob violatas ecclesias miserabili obitu diem clausit extremum, suo loco dicemus.

Cassiod. in Chron. Prosper. in Chron. BARBARI INVADEVNT HISPANIAS. Oros. lib. 7. c. 40.

Quàm autem graue dispendium passæ sint Hispaniarum Ecclesiæ ex huiusmodi incursonibus, accipe ex verbis illis S. Augustini ad Honoratum consulentem, num Episcopo harum persecutionum tempore fugiendum esset; vbi post alia: Non enim quisquam est, qui dicat, ministros manere oportere, vbi iam non fuerint quibus necesse sit ministrare. Ita quidam sancti Episcopi de Hispania profugerunt, priùs plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captiuitate dispersis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, sub eorumdem periculorum densitate manserunt. Et si aliqui deseruerunt plebes suas: hoc est quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, sed humano vel errore decepti, vel timore sunt victi.] hæc Augustinus.

Aug. epist. 180. HISPANIAR ECCLISIAE DEVASTATAE.

E Sed vnde de calice iræ Dei Hispani infelicissimè potari meruerunt? audi Saluanum Massiliensem, eiusdem ætatis, hæcque præ oculis habentem, Episcopum. Ipse enim pluribus persecutus Gallorum scelera, quibus diuinam in se concitarunt indignationem, mox hæc de Hispanijs: Quid Hispanias: nonne vel eadem, vel maiora forsitan vitia perdiderunt? quas quidem caelestis ira etiam si aliis quibuslibet barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potissimùm, id est pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captiuitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnalibidinem, & diligeret castitatem, cum & Vuandalos ob solam maximè pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam vel maximè impudicitiam subiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hispaniæ traderentur? multi absque dubio, immo (ni fallor) omnes: sed ideo infirmis hostibus cuncta tradidit

Saluan. de prouid. Dei lib. 7. CVR TRADITI VVANDALIS HISPANI.

CHRISTI INNOCENTII PAP.
410. 9.HONOR. 16.
THEOD. 3. IMPP.

tradidit; vt ostenderet scilicet, non vires valere, sed causam, neque nos tunc ignauissimorum quorundam hostium fortitudine obrui, sed sola vitioyrum nostrorum impuritate superari: vt verè in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundum immunditias suas, & secundum iniquitates suas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferius verò: Quid (inquit) prodesse nobis prerogatiua illa religiosi nominis potest, quod nos Catholicos esse dicimus, quod Fideles esse iactamus, quod Gothos ac Vuandalos hæretici nominis comprobatione despiciamus, cum ipsi hæretica prauitate viuamus? Itaque rectissime nobis dicitur illud quod Iudæis in lege fidentibus dixit sermo diuinus: Quomodo dicitis, Sapientes sumus, & lex Domini nobiscum est? Nolite (inquit) considerare in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam si benefeceritis vias vestras & studia vestra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, neque sanguinem innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiscum, in loco isto à sæculo vsque in sæculum. Quo vtique ostenditur, quod si ista non facimus, superflua nobis Catholici nominis præsumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui prosequitur ista pluribus.

* Min. 7. 8.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 16.
ANNVS ANNVS THEODOSII. 3. IMPP.
410. 9.

Christi annus quadringentesimus decimus, funestissimus Vrbi, vnus tantum Varanes legitimo Consulatu in Oriete creati, Fastis adscriptus habetur. Romæ enim obsidio repetita, imminensq; eidem excidium, ab alterius Cõsulis creatione Honorium Imperatorem dimouerunt, licet tyrannus Tertullum spurium creauerit Consullem. Iustè quidè Deus hac quoq; ex parte superstitionem exuscitatam in Romanum populum vindicauit, qui in auspiciando nouis Consulibus anno reuocassent superstitionem maiorum: nam de his Saluianus: Quid enim? Numquid non Consulibus & pulli adhuc Gentilium sacrilegiorum more pascuntur, & volantis pennæ auguria quærantur, ac penè omnia fiunt, quæ etiam quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt? vt inter alios Tullius de Diuinatione. Et cum hæc omnia ipsi agant, qui annis nomina tribuunt, & à quibus & anni ipsi exordium sumunt: credimus nobis bene annos posse procedere, qui à rebus talibus ordiuntur? Atque vtinam sicut hæc propter Consules tantum fiunt, ita illos tantum incesserent, propter quos fiunt. Illud est feralissimum & grauissimum, quod dum consensu publico aguntur, honor paucissimorum fit crimen omnium; ac si ex singulis bini inaugurentur, prope est vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus planè profanis ritibus haud caruit præsens annus, cum Attalus arripiens sibi nomen Augusti, mox Consullem creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius meminit Zosimus. Porro Tertulli Consulis nomen est à Fastis abiectum, quod à tyranno esset Consulatus spurie illi collatus. Qualis autem hic nouus Consul, quantòve tumore processerit, Orosium audi: Vmbratilis (inquit) Consul Tertullus ausus est in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conscripti, Consul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero. Sperans ab eo qui non habebat spem; & maledictus vtique, quia spem suam posuerat in homine.] id enim ipsi male pasti pulli, vel alites sunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis statum Vrbs.

* Varati
Varani
Varronis
CONSVLES
ANNI HV-
IYS ABOLI-
TI.
* Saluian. de re-
f. iudicio
lib. 6.TERTULLI
CONSVLA-
TVS SPV-
RIVS.
* Zosim. lib. 6.
* Oros. lib. 7.
c. 42.CONSPI-
RATIO GEN-
TILIVM
CVM ALA-
RICO.* Zozom. lib. 9.
c. 8.

Sed magno planè Dei consilio permissum est, vt summa rerum proditoriè ad Gentiles iterum deferretur, quibus & iam victor barbaris ipse faueret, necnon in omnibus patrocinareretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ superstitionis imbecillitas, inanisq; ac falsus prorsus deorum cultus argueretur. Nam cum aduenisse videretur tempus, quo idololatria in integrum restituenda foret, & ipsa Christiana religio obruenda, conspirantibus barbaris atq; Gentilibus, ipsorumq; diis cõceptis fauentibus, atque responsis maxima pollicentibus: resistente vnico Deo, vt fumus à vento, omne ipsorum consilium dissipatum est, vires irritæ, cassaque penitus vana deorum promissa reddita sunt: quin & barbaros ipsos, quos sibi Gentilitas conciliarat, sui mox vltiores sceleris sensit.

At rei gestæ seriem ex huius temporis scriptoribus iam reddamus. Ait enim in primis Sozomenus: Cum igitur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Episcopos quosdam, facta huius rei petitione (de qua anno superiori dictum) frustratus esset: Romam reuersus, civitatem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priscum Attalum Vrbs

CHRISTI INNOCENTII PAP. HONOR. 16.
410. 9. THEOD. 3. IMPP.

A Vrbs tunc temporis Præfectu, secta Arianum crearent Imperatorem.] Gentilium factio id perfecit idolorum cultorù: in quorum manu cum Præfectura Urbana esset, haud tantu fuit virium ipsis Christianis qui Romæ erant, vt intus tyrannu è medio tollerent, & obsidentem Urbem Gothorum exercitum superarent. Sed quid post hæc subdit Sozomenus, referamus:

Romæ igitur ad aliud Imperium translatis, constituitur vtriusque exercitus Dux Alaricus, & sororis eius maritus Athaulphus Præfectus equitù, quos Domesticos appellant.] de aliis verò magistratibus ita dispositum est: nam præter Consulatum (vt diximus). Tertullo collatum, Valenti (inquit Zosimus) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita est etiam militum post Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, superstitioni, si quis alius, addidissimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Augustini epistolâ qua eum à mathematicorum ineptijs studuit dimouere. His verò delectis primoribus magi-

B stratibus, subdit Sozomenus: Attalus porrò Senatu conuocato, orationem habuit prolixam & splendide elaboratam, qua Senatui promittebat, se patria omnia illi conseruaturum, & Ægyptum insuper & vniuersum Orientis Imperium Italis subiecturum.] Addit his verò Zosimus, & ipse Gentilis: Ciues Romani magna lætitia fruebantur, qui & alios magistratus Reipublicæ rectè gerendæ peritos nacti fuissent, & insignem ex Tertulli Consul honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicij dicuntur, mordebant ea quæ publicè vniuersis conducere videbantur: quod soli omnium, propè dixerim, diuitias possidentes, felicitatem publicam permolestè ferrent.] ita quidem Zosimus Ethnicus de Christianis omnium nobilissimis, erga Deum atque Imperium fidelissimis, de quibus sæpe superius mentio facta est. Auersatos quidem hos fuisse præsumptum scelus, maximæ ipsorum laudi cedit, quod crimini eisdem Zosimus deorum cultor conatur adscribere. Quæ verò hæc fuerint consecuta, sic idem Zosimus narrat:

C Cum autem Alaricus Attalo rectè consuluisse, vt mediocres copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumq; opera Heracliano abrogaret imperium, ne per illum quoque partes Honorij sectantem aliquod impedimentum rebus institutis accideret: Attalus eiusmodi admonitiones nihili facere, sed eas spes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque persuasus citra pugnam se Carthagine totaque potiturum Africa non Drumam mittit, quicum barbarorum copiis, quas ducebat, facillimè potuisset Heraclianum imperio deicere: sed Alarie consilio posthabito, Constantino in Africanos milites imperium tradit, nullis idoneis cum eo copiis ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cù suis interfectus est: quod etiam idem auctor inferius subdit, stultitiæ Attalum incusans, quod monitis Alarici minimè paruisset. At quid peccauit Attalus (appello te ipsum) si responsis deorum standum potius quam barbari consiliis existimauit? quis, eorum quæ dantur hominibus, non ducat humanis omnibus, præferenda esse diuina? sed planè, inuitus licet, cogere Zosime succumbere veritatis imperio, atque fateri, non nisi fallacias, atque ad decipiendù miseros mortales deorum fuisse responsa. Porro eadem quæ Zosimus, habet quoque Sozomenus de Attalo deluso responsionibus vatum: sed quem Zosimus Constantinum missum in Africam, Constantem ipse nominat, de quo ista subdit: Cum itaque Constans ex vatum sententia Carthaginem ad nauigasset: Attalus vsque adeo mente captus fuit, vt ne dubitare quidem dignaretur, sed planè sibi persuaderet, se Afrosiam secundum prædictiones vatum habere subditos. Itaque Rauennam versus (ubi erat Honorius) expeditionem mouet.

Simulatque igitur Ariminum vnà cum Romanorum ac barbarorum exercitu peruenisse nunciaretur, scribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis missis, ijs qui sub ipso maximis dignitatibus fungebantur, declarat se illum libenter in regni consortium esse recepturum: Attalus verò se Imperij consortem admissurum esse negat; sed indicat Honorio, vt vel in insulam, vel locum eligat quem veller, in quo priuatus degat omni Imperij cultu deposituro. In eo cardine cum res versarentur, vt & naues iam haberet paratas, si fortè necessitas eum ab nauigare cogeret ad fratris filium: ex improviso sub sex signis circiter quatuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commisit, quod indigenarum militum procliuatam ad prodicionem metueret.] hæc ipse: eadem quoque omnia Zosimus æquè refert; nisi quod in numero missorum ex Oriente militum a Sozomèno multum discrepat, dum ait sex militum legiones ad Honorium missas, militesque in eis numero quâdraginta millia. Cuius rei causa Honorius Rauennæ consistere decreuit, quousque rerum Africanarum status nunciaretur, de quibus idem Sozomenus:

Interea temporis Heraclianus, interfecto Constante, vigiles constituit in portibus littoribus

litioribus Africæ, & mercatorum naues Romam proficisci vetuit. Ex quo cum fames Roma- nos inuaderet, illi hac de re legatos mittunt ad Attalum. Ille vero cum huic rei nullum videret remedium, Romam reuersus est, quasi cum Senatu de hac re consulturus: fame interim in tantum inualescente, vt castaneis pro frumento vterentur, & nonnullos etiam carnes huma- nas gustasse suspicarentur.] hæc de dita fame Sozomenus. Addit ad hæc Zosimus*, tunc temporis Romæ in Circensibus exhibitis ex more spectaculis, populo fame tabescente, illud conclamatum fuisse ad nouum Imperatorem: Pretium pone carni humanæ.] & quidem his cõsentientia scribit S. Hieronymus ad Principiã de Roma, vbi ait: Fame perit, antequam gladio: & vix pauci, qui caperentur, inuenti sunt. ad nefandos cibos erupit esurientium ra- bies, & sua inuicem membra laniarunt: dum mater non parcat lactenti infanti, & suo recipit vtero, quem paulo antè effuderat.] hæc Hieronymus.

Huius quidem famis tempore egregiam enituisse virtutem Lætæ clarissimæ feminæ, quæ B cum prædiues esset, de bonis suis alebat pauperes, ait Zosimus, cuius hæc sunt verba: Com- pluribus autem cibum suppeditabat Lætæ, Gratiani quondam Principis coniunx, eiusque ma- ter Pissamena: quippe quod Fiscus eis apparatus regis mensæ præberet, à Theodosio mu- nus hoc consecutus, non pauci, quæ earum mulierum erat humanitas, ex earum domo famem solabantur.] hæc Zosimus. Sed non nihil reuocari potest in dubium, quod de nomine habet feminæ alentis pauperes. Etenim si, quæ tanta esurientibus præstitit, verè fuit Gratiani olim vxor: cum non nisi semel eum coniugio obligatum constet, nomen quidem vxoris eiusdem- que Augustæ, non fuit Lætæ, sed (vt habet Ammianus^d) Flauia Constantia dicta filia post- huma Constantij Imperatoris. Quod si Lætæ nomine Romana femina tanta præstitit: vixit quidem his temporibus Romæ generis claritudine nulli secunda, & opum abundantia, sed magis religione Christiana conspicua Lætæ filia Albini clarissimi viri, de qua superius dictum C est murum fuisse S. Paulæ, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S. Hieronymi^e epistola de institutione filiarum, nempe Paulæ Iunioris ex repromissione martyris natæ, & Deo dicatæ; quam, fortasse præscia sancta mater venturi Urbis excidij, ad amitam S. Eustochium virginem in Palæstinam antè transmisit. Cui, in tuto filia collocata, quid reliquum fuit, nisi vt pa- ternas diuitias à maioribus longa serie successionis auctas atque reconditas, ne fierent præda barbaris, per pauperes in cælum transferret? Post famem verò pestem secutam esse, Zosi- mus^f tradit his verbis: Et quoniam nullum aderat mali sanandi remedium, iamque cuncta ventris inedia succurrentia defecerant, famem (ceu consentaneum erat) pestis comitabatur; omniaque plena cadaueribus erant. Cumque non possent extra Urbem sepeliri cadauera, quod omnem exitum hostes obseruarent: Urbis ipsa mortuorum sepulchrum erat: adeò quidem, vt alioqui etiam solitudo in Vrbe foret, si quæ nulla fuisset alimentorum penuria, vel exha- lans à cadaueribus odor ad inficienda corrupendaque corpora suffecisset.] hæc Zosimus.

At quis, rogo, in has redegit angustias Urbem nisi Gentilium factio scelerata? vi planè de- sipuisse arguantur qui cladem Urbis adscriberent Christianis: cum ex deorum falsis respon- sis hæc omnia factitata, ipse (vt vidimus) deorum cultor Zosimus compulsus fuerit confiteri. Subdit verò post ista Sozomenus; Alaricus quidem suadebat, vt quingentos barbaros aduer- sus Heraclianum mitterent: sed Senatui & Attalo videbatur non oportere concedi barba- ris Africam.] Alaricus igitur, qui hactenus cum exercitu laborasset, vt ciuitates Italix subdi- tas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo sic disponente in Attalum com- morus, eum ab Imperio abdicandum curat. rem gestam ita Zosimus narrat^g: Itaque Alari- cus reapse consilium suum exequens, extra urbem Ariminum, in qua tunc morabatur, pro- ductum Attalum diademate spoliatur, & exiit purpura; atque his ad Honorium Principem E missis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitam conditionem redigit, apud se tamen vna cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio constituta, vitam securitatem eis im- petraffet. Placidia quoque soror Imperatoris apud Alaticum manebat, vicem illa quidem obsidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore cultuque regali frueretur.] hæc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

At quid post hæc Attalo exauctorato acciderit, Orosius docet, vbi primum ista in eum^h: Quid de infelicissimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit? In hoc Alaricus Imperatore facto, infecto, resecto ac defecto, citius his omnibus actis penè quam dictis, mimum risit, & ludum spectauit Imperij.] & paulo post: Attalus itaque, tamquam inane Imperij simulacrum, cum Gothis usque in Hispanias portatus est: unde descendens nauis, incerta moliens, in mari captus, & ad Constantium Comitum du- ctus

DI KA FA- MES VEXAT VRBEM. Zosim. lib. 5. Hieron. epist. 16. Zosim. lib. 5. LAETA LAV- DATA A ZO- SIMO. Ammian. li. 21. prope finem. Hier. epist. 7. Zosim. lib. 5. PESTIS CVM FAME VR- BEM VA- STAT. quinq; mille. ATTALVS PRIVATVR IMPERIO. Zosim. lib. 6. prope fin. Oros. lib. 7. c. 42. FINIS AT- TALI.

ctus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus est.] hæc Orosius: sed ista post annos plures accidisse, suo loco dicemus. Subdendæ his modò sunt sanctiones, hoc anno, de illis qui relicto tyranno redijissent ad castra, ab Honorio Augusto promulgatæ, atque in primis quam Februarij mense fanciuit his verbis^a:

De his qui tyrannicæ præsumptionis sacramenta sectati, ad nostrum Imperium redie- runt, hæc volumus esse sententiam: Vt quos inter incendia tyrannidis assumptæ fidelis pœ- nitudo reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos verò quibus lætum re- gressum necessitas desperationis indixit, soluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt illud quoque par reuerentiæ forma custodiat, ne redire ei ad pristinam militiam liceat, qui aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. id. Febr. Rauenn. Varane Consule.] Mense verò Augusti sic de iisdem:

Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcipimus. Dat. VIII. Id. Aug. Rauenn. Varane V. C. Conf.] Ex his & rerum gestarum tempus perspi- cue inquiri datur, quonam scilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quod autem idem Honorius Imperator expertus esset populos Africanos de Republica optimè meritos in repellendo & insectando eos qui ab Attalo missi fuerant, de iisdem bene- mereri, dignum existimauit: quamobrem ad Macrobius in Africa Proconsulem pro eis- dem ita rescripsit^b:

Considerantes Africæ deuotionem, usque in initium fusionis quintæ vniuersa reliqua quæ tam ad Arcam sublimium potestatum, quàm ad largitiones pertinent, relaxari præci- pimus. Priuatæ quoque rei debita similiter relaxamus, chartis abolitis, quibus debita publi- ca continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennæ, Varane Conf.]

Inter hæc autem, cum tot tantisque turbis agitaretur Occidentale Imperium, Theodosius Imperator, ne in Orientem furor barbaricus infunderetur, iussit portus & littora omni vigi- lantia custodiri. Extat ea de re eius rescriptum ad Anthemium Præfectum Prætorio Cura- torem Imperij, cuius arbitrio cuncta disponebantur, his verbis editum^c:

Omnes stationes nauium, portus, littora, omnes abscessus prouinciarum, abdita quin- etiam loca, & insulæ, tuæ magnificentæ dispositione, solerti custodiantur indagine: vt nul- lus vel vi, vel clam, vel aperto, vel etiam occulto nostri possit Imperij regiones irrepere, qui non aut interiectis prohibeatur obicibus: aut cum accesserit, illico teneatur, nisi sacros apices à domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertissima ratione monstrauerit. cum ea- dem diligentia obseruando, vt si ad alium quemquam à memorato Principe dixerit habere affatus, petitore detento, sacræ litteræ cum omnibus chartis signatæ ad meam clementiam D transmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris, & barbaricæ feritatis occasio persuadet, & inter me dominumque & patruum meum Honorium vicissim recurrente admonitione con- uenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Constantinopoli, Varane V. C. Conf.] hæc Theodosius. Sed iam quæ reliqua sunt, prosequamur.

Consternati planè sunt animo deorum cultores Romæ, cum res Attali Imperatoris sui collapsas penitus intuerentur, qui falsis oraculis adeò magna de eo conceperant. Par quidem fuisset, qui se à diis intelligerent esse deceptos, eisdem omnino remittere nuncium, atque ab impietate ad veræ religionis se cultum transferre. Sed licet sic humiliati, non sunt compun- cti: factumque vt qui admissi sceleris nulla affecti sunt pœnitundine, eundem Alaricum, quem in patrociniū aduocarant, perpetrati quoque facinoris sæuum experirentur vltio- rem. sed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis^d: Hæc res huiusmodi euen- tum fuisse fortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Christiani qui Aria- nam sectabantur hæresim. Illi enim, ducta coniectura ex Attali tum proposito & priori edu- catione, prorsus existimabant, illum palam paganismum amplexurum, & ipsis templa pa- tria restitutum & ferias & victimas. Hi verò se primatum in ecclesiis, sicuti tempore Con- stantij ac Valentis, rursus consecuturos arbitrabantur, si quidem ille firmatum contineret Imperium: propterea quod à Sigefario Gothorum Episcopo baptizatus, & ob id cum ipsis vniuersis, tum maximè Alarico carissimus esset. Non multo post autem Alaricus cum ve- nisset ad Alpes (locus hic est plus minus sexaginta stadiis Rauenna distans) cum Imperatore de pace communicat.

Sarus autem quidam, natione barbarus, sed in rebus bellicis egregiè exercitatus, qui cir- citer trecentos solos, omnes tamen strenuos ac fideles, secum habebat: cum Alarico ob- priorem similitudinem suspectus esset; considerabat, sibi nequaquam vtilia fore inter Go- thos

Annal. Eccl. Tom. 5. Bb 2 thos

l. 11. de in- dul. crim. Cod. Theod. QUID HO- NORIVS DE PERDVELLI VBI STA- TVIT. l. 6. de indul. debet. C. Theod. HONORIVS RELAXAT AFRICA- NIS TRI- BYTA. c. 2. de lit. & iur. custod. Cod. Theod. THEODO- SIVS OR- DINE TIS OR- AS OBSERVARE IVBET. postitoto GENTILES ET ARIANE CONSER- NATI OB CASVM AT- TALI. d. Soz. lib. 9. c. 9.

thos ac Romanos percussa fœdera: ideoque repente cum suis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu simul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obsidionem videlicet Urbis. eadem quoque de Saro Zosimus, cuius historia sine carens hic desinit. Subdit verò Sozomenus: reuersus Alaricus, Romam obsidione cinctam per proditionem capit.]

2 Baptif. 2. gnalis Rom. Princip. lib. 1. VRBS PRO- DITIONE CAPTA.

At quænam hæc, & à quibus ista proditio? Egnatius ex Procopio rei gestæ feriem acceptam se referre testatur, cum ait: Astu autè barbarico capta Vrbs traditur in hunc fermè modum, quem Procopius solus ex omnibus, quos legi, tradat: vt mirer ab interprete vel rem totam dissimulatam, vel cum in mutilum Græcum codicem incidisset, non animaduersam. Ille igitur in hanc sententiam: Obsederat Romam Alaricus iam biennium; nec Honorius, qui Rauennæ desidebat, aut ferre suppetias poterat, aut audebat. Nam cum nihil minùs quam de Urbis salute sollicitus esset, Stilichone interfecto, ducem exercitui minimè præfecerat, qui rem aduersus Gothos ministraret. Vnde Gothis obsidendæ Urbis cogitatio, Romano milite aut dilapso, aut segniter rem agente. Verùm eam frustra obsessam cum vi expugnare non possent, ad dolum hostis barbarus vertitur. Profecionem in patriam simulat, trecetos iuuenes corporis & animi vi præstantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, instructos priùs vt omni obsequio dominos suos promereri studeant, & ad certam diem circa meridiem, cum Romani Principes somno vel otio vacarent, ad Asinariam portam aduolent, interfectisque improviso insultu custodibus, portam sibi præsto futuro aperiant. Interea Gothi cum reditum, alia atque alia deesse sibi simulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occasione egregiè vsi, portam stato die suis aperiant; & intromissus Gothus maiori ignominia quam damno urbem omnem populatur.] hæc ex prætermissio fragmento Procopij Egnatius sibi vendicat, qui indigno ferens animo rem tantam relictam à maioribus silentio obuolutam (vt profitetur) illustrandam suscepit: vt nam non maioribus tenebris offudisset, cum falsa narrans, quæ ad elucidationem historię pertinent, incuria prætermisit; remque tantam vix quadraginta versuum dictione, quamuis curiosè studioseque se elaborasse demonstrer, absoluit.

PROCOPII ASSERTIO VBI EGNA- TII DE VR- BIS PRO- DITIONE REFELLITUR.

Sed excipiat istus Procopij nomen, quod ipse clypeum obiicit, liberans fidem suam; nec obiiciamus de veritate codicis sibi tantummodo noti, qui præterit Procopij accuratum interpretem. Est quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta esse coagmentata mendacia. Vbi primùm, rogo, auctori innotuit, biennio perdurasse Urbis obsidionem, antequam caperetur? Nonne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij fastigium extulit? Nonne & prior est soluta obsidio, teste Zosimo & aliis omnibus huius ætatis scriptoribus, simulac fuit à Romanis pax auro redempta? Et quomodo illud subdit, post necem Stilichonis, vsque ad Urbis expugnationem per biennium illud sine duce Romanum exercitum perseuerasse; cum ex Zosimo constet electos plures, atque sæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, postea verò Constantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerant, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunno ducebat, & alijs aduersus Constantinum tyrannum & barbaros in Gallijs & in Hispanijs militantibus? Et quid, quæso, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Urbis: cum negatum numquam fuerit iisdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, semperque moris fuerit, frequentes illic esse Gothos inquilinos? ob id namque est illud Rutilij de Vrbe à Gothis habitari solita:

b Zosim. lib. 5.

c Rutil. Itiner. lib. 2.

Et captiua, priusquam caperetur, erat.]

Rursum verò vnde illud auctori, meridiem, cum Romani somno torpescerent, ingressos per portam Asinariam Gothos, cum S. Hieronymus noctu captam esse significet? Siue igitur Procopius qui post ceterum annos hæc scripsit, siue auctor qui eum citat, hæc penitus ipse confinxit; nulla (quod non asserimus) hæc fide subsistunt, sicut nec quæ dicturi sumus.

d Hieron. epist. 16.

DE PROBÆ FALTONIA COMMEMORATIONE REFELLITUR.

Scimus enim alios iactasse, Urbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiseratæ Romanos longa obsidione vallatos fame & peste perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixisse reperitur, nisi illa de qua sæpe superius, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaque S. Demetriadis, de quibus sanctissimis feminis multa superius, pluraque proximè dicturi sumus. At quomodo id fieri contigisse potuit longioris obsidionis obrentu, cum (vt apparet) nouissima obsidio ista per paucis tantum diebus perdurauerit? & quod ipsi ex proditione compendium, cum bonorū iacturam sit, passa, vixque temulentorum barbarorum

A barbarorum manus euaserit? Explosis igitur figmentis his pro arbitrio absque antiquorum testificatione vulgatis, cuncta seriùs & accuratiùs expendamus, ac primùm quæ spectant ad diem ab Alarico captæ Urbis, vt ex tempotum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

TEMPVS AD DIES CAPTAE VR- BIS.

al. 12. de ind. crim. Cod. Theod.

Ingressum quidem fuisse hoc anno in Urbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falso dicitur, auctor Miscellæ, scriptis prodidit: quem sequi potius quam recentiores quosdam asserentes Urbem à Gothis captam Kalendis Aprilis, iustè decernimus: siquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris rescripta suadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Augusti, quo ob extinctam tyrannidem, liberatamque penitus Rempublicam, omnes criminum reos à meritis pœnis absoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum secuti essent. nam cum ipse Imperator dicat, liberatam Rempublicam à tyrannica iniuria; planè significare voluit, ipsam liberatam ab Attalo, verè tyranno; cum alioqui Alaricus non tyrannus, qui sibi assumpserit nomen Imperatoris, sed hostis potius dictus ab omnibus reperitur. De Attalo quidem accipienda esse verba rescripti, nulla est penitus dubitatio. Siquidem cum plures Romanorum inuenti sint esse secuti Attalum, & in eius castris militasse; nullus legitur transisse ad castra Gothorum, quorum causa eiusmodi fuerit lex sancienda. Porrò cum consentiant omnes, captam Urbem post pulsum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id euenisse.

Rursus verò & illo etiam adducimur argumento, quòd constet testificatione S. Hieronymi, per fugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorum inuasionem peruenisse Hierosolymam hieme propinquante: quòd si talem fugam capessissent mense Aprilis, cuius Kalendis Urbem captam volunt, certè quidem æstiuo saltem tempore eorum aduentus Hierosolymam contigisset. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe mense Augusti, fuga sibi consulentes, Hierosolymam petierunt, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifestiora reddentur ex his quæ hoc eodem anno inferiùs dicturi sumus, cum agemus de Concilio Carthaginensi, quod hoc anno ante Urbis excidium celebratum est. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringentesimo decimo, sub Consulatu Varanes, Alaricum Urbem cepisse, à tempore postquam ipsa fuit condita, secundum Varronianam supputationem, anno millesimo centesimo sexagesimo secundo.

b Hieron. pref. in lib. 7 in Execl.

His igitur de tempore captæ ab Alarico Urbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obscura videri poterant, facilius erit ingressus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam à Saro, ad expugnandam Urbem quantocyus esse reuersum, & cinctam obsidione Romam proditione cepisse. ex quibus appareat hæc omnia confecta esse mense Augusti, post datum illud rescriptum Honorij octauo Idus eiusdem mensis Augusti. Quinetiam si insumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum sit, eandem Urbem vt accessit, Alaricum ex improviso cepisse: sed quorumnam proditione, nisi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo conspirant? Hinc videas S. Prosperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud cessisse Gothis. Hinc & illud intelligas, quòd ob inopinatum ex improviso Alarici in Urbem reditum & in eam ingressum contigisse dicitur de Honorio, quòd cum accepisset repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiusmodi vel cogitantem, putasse hoc ipsum de gallo gallinaceo, Roma nominato, esse renunciatum. Sanè quidem si quis ea in mentem reuocet, quæ ex Claudiano superius dicta sunt de immensa Alarici ante concepta fame potiundæ Urbis & nihil aliud animo die noctuque versantis præterquàm Romam capere: in eam planè sententiam veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta sunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemque priuando, & cum Honorio pacem sanciendo, ea omnia ab ipso proditione molita esse, vt voti diu concepti compos fieret, atque pacis inuolueret; Honorio securo iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret: cum captatâ quauis leui occasione ad excusationis prætextum, ad Urbem inuadendam quam festinè redierit, ipso Honorio nihil eiusmodi vel leuiter suspicante.

QUANTACER- LERITAT E ALARICVS VRBEM IN- VASIT.

Ceterum quod sui Imperij tempore post tot Urbis regnantis sæcula contigerit illam à barbaris turpiter capi, Honorius grauissimam inuidiam passus est, à Gentilibus præsertim, qui eo magis ipsum Honorium impiù esse dicerent, quo in Christiano cultu religiosior appareret. Verùm rem accuratiùs ex euentis considerantes, non nisi in Gentilium iacturam idololatriæque dispendium Urbis cessisse cladem, omnes intelligent: ipsi verò Honorio, illis abolitis, pietatem, qua sibi Deum conciliauerat, magnopere profuisse, rerù euenta perspicuè demon-

HONORIVS INVIDIAM PATITVR OB VRBEM A BARBARIS CAPTAM.

demonstrarunt, cum ipse summus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum è medio sustulit, & tyrannos in ipsam Imperium insurgentes deleuit, pacemque quam ne sperare quidem fas erat, ex inopinato restituit. Vt planè miraculo adscribendum sit, ipsum Honorium Imperatorem in Hispania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa à barbaris atque tyrannis impetum & obrutum, emeruisse tandem, atque superiorem his omnibus extitisse. At ne hæc vana assertionem ostentata putes; quæ dicturi sumus, te reddent in omnibus faciliè certiores.

Iam verò de his quæ contigerunt cum Alaricus in Urbem ingressus est, aggrediamur historiam: ac primùm tradita ab Orosio * hinc reddamus, qui his verbis rem gestam prosecquitur: Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto prius, Vt si qui in sancta loca, præcipueque ad sanctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos securosque esse sinerent: Tum deinde in quantum possent, prædæ inhiantes, à sanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis illa Urbis irruptio indignatione Dei acta, quam hostis fortitudine, probaretur: vt beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus fuerit à Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium. Discurrentibus per Urbem barbaris, fortè vnus Gothorum idemque potens & Christianus sacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Ecclesiastica domo reperit. Cumque ab ea aurum, argentumque honestè exposceret: illa fidei constantia esse apud se plurimum, & mox proferendum spondit ac protulit (*erant hæc vasa sacra in custodia accepta, qua haud absque instinctu Spiritus sancti barbaro reuelanda putauit*) Dumque expositis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota etiam vasorum qualitate, intelligeret: virgo Christi ad barbarum ait: Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt. Præsume, si audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo.

Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuò reportari ad Apostoli basilicam vniuersa, vt erant, vasa imperauit: virginem etiam, simulque omnes qui se adiungerent Christianos, eodem cum defensione deduci. Ea domus à sanctis sedibus longo (vt ferunt) & medio interiectu Urbis aberat. Itaque magno spectaculo omnium, disposita per singulos singula, & super capita elata palam aurea atque argentea vasa portantur: exertis vndique ad defensionem gladiis pia pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbarisque concinentibus, publicè canitur: personat latè in excidio Urbis salutis tuba, omnesque etiam in abditis latentes inuitat ac pulsat: concurrunt vndique ad vasa Petri vasa Christi. Plurimi etiam Pagani Christianis professione, si non fide, admiscuntur: & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, *Christiani videlicet*. Quanto copiosius aggregantur Romani confugientes, tanto auidius circumfunduntur barbari defensores.

O sacra & ineffabilis iudicij diuini discretio! O sanctum istud & salutare flumen, quod parua exortum domo, dum beato alueo in sanctorum sedes tendit, oberrantes periclitantesque animas in salutis sinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Christianæ militiæ tuba, quæ generaliter cunctos dulcissimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad salutem inobedientes non suscitauit, inexcusabiles reliquit ad mortem! Mysterium hoc, quod in transferendis vasis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuisse arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna massa frumenti, per omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, siue occasione, siue veritate commota; omnia tamen de præsentis salute credentia, ex horreo Dominicæ præparationis recepta sunt. Reliqua verò sicut stercora & velut paleæ, ipsa vel incredulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanserunt. Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die barbari, quam ingressi Urbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantarum ædium incendio, sed ne tanto quidem, quanto septingentesimo conditionis eius anno casus effecerat. Nam si exhibitam Neronis Imperatoris sui spectaculis inflammationem recenseam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, secundum id quod excitaue rat lasciuia Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque verò Gallorum meminisse in huiusmodi collatione debeo: qui continuo penè anni spatio incensæ euersæque Urbis attritos cineres possederunt. Et ne quisquam fortè dubitaret ad correctionem superbaræ

* Oros. lib. 7. cap. 39.

VASA SACRA APUD VIRGINEM INVENTA.

ALARICVS REVERITVS VASA SACRA REPORTARI SVBET.

SOLEMNIS PROCESSIO ADS. PETRI BASILICAM

A perbar lasciuiz & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse permittum: eodem tempore clarissima Urbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequuerant.] hæc modò Orosius: eadem quoque, deque vasis ad basilicam sancti Petri deferri iussis Cassiodorus * enarrat.

Quis, rogo, ista alta mente considerans, non intelligat haud aliam ob causam à Deo ingredi permittum in Urbem Alaricum, quam vt in ignominiam idololatrarum pararet nobilem religionis Christianæ de Gentilitate victa atque prostrata triumphum? Sic Deus voce sua intercedens, secundum illud Daudicum ^b, flammam ignis: & quod in ea lucis est atque splendoris, ab incendio illatæ cladis segregans, Christianis illuxit: incendium autem in impios fuit impetu barbarici furoris longè lateque grassari: vt non secus ac olim, percutiente Deo ^c Ægyptios, planctus eorum in aures omnium increbresceret, contra verò in terra Ges-

B sen pij immunes essent, cantantes in viis Domini, adè vt vox exultationis & salutis in iustorum tabernaculis audiretur, in ipsis inquam Christianorum ecclesijs, in quas edicto Regis tutum pateret effugium: vt numquam planè nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi vno momento ad libertatem atque salutem tot asyla libertatis ac securitatis sedes fuerint re-ferata, quot erant in Vrbe Christianorum Ecclesiæ. Non defuit tanto triumpho pompa, longo itinere ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Christianis, ex victis vno momento magnò miraculo victoribus redditis; & qui cum alijs nuper barbarorum videbantur esse captiui, ipsos barbaros præda onustos ducentibus in triumphum: vt planè Propheticum ^d illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui se ceperant, & subiciant exactores suos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quiq; aurum barbarico exigebant imperio, ijdem ipsi reuerentia subacti numinis, sacris vasis humilem exhibent famulatum, aseruant, portant, atque ad basilicam Apostolorum Principis fida custodia exertis gladiis comitantur armati. vt planè apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincentes barbaros ceu captiuos consecutos esse victores, quos ceperant Christianos.

Quanta hæc admiratione atque stupore digna, in ipso grassationis impetu furentes barbaros, mites esse redditos & obsequentes? Sed (quod omnem excedit humanum captum) iidem ipsi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hostes, & (quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudelissimi: cum iam liberum nacti essent imperium in sedem illam, à qua scirent sæpe se fuisse damnatos, atque hætenus condemnari, omnem exercendi sæuitiam: tanto honore ex insperato eius ecclesiis cumularunt, vt non ipsas tantum illæsas esse voluerint, sed omnes ad eas confugientes esse securos; quin etiam & vasa sacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent auro, illæsa tamen illa reliquerint, & custodita, religioseque seruata voluerint, exhibentes illis quod religioni deberetur obsequium, veritati seruitium, numini cultum, & principatui famulatum, dum quæ clandestinè fuerant è basilica Vaticana sublata, & cum timore translata, summa curarunt gloria vehi, publicoque apparatu reduci, atque securè deduci. Quam superarunt tam egregio facto Philistæos Gothi? Sublatam illi Arcam ^e Domini, diuque retentam, non nisi plagis affecti, malis compulsi, coacti flagellis, eius restituendæ tandem consilium inierunt, atque demum ignobili impostam plastro bestiarum indomitarum eam trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta verò isti, non vi sublata vasa, nec lignea, sed aurea, dona munifica & mirifica religiosissimi Constantini, non auferre tantum, sed nec tangere ea ausi; haud passi sunt, vbi erant, inhonorata relinqui; sed omni curarunt celebritatis pompa transferri, facti iidem ipsi animati currus atque simul ipsorum aurigæ. Addidisset & sua Alaricus, puto, munera; E sed sciebat à Catholicis respui Arianorum oblationes.

Vidit ne vnquam Roma talem triumphum? Spectauit illa sæpius victores duces suos trahere victos hostes, & superatos barbaros victos duci à militibus captiuos: numquam tamen inuita est victos Romanos ad Iouem Capitolinum vincentes barbaros redditos obsequentes cum pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Christi tantum Roma miraculum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hostes Ecclesiæ, Imperij peruelles, truces barbaros, spontaneo obsequio, longissimo itinere tractu sequi victos, nò in Capitolium, vbi idololatriz sedes erat, sed in Vaticanum, vbi veræ religionis super firmam petram, titulo Petri, solida iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos idololatrias, hostes licet implacabiles Christi, volentes sed inuitos, refractarios sed sponte currentes, salutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator est omnium nominatus: vt iam certò experirentur exemplo, de Christo intelligendum esse decantatum olim ora-

* Cassiod. Var. l. 12. epist. 20.

CHRISTI TRIUMPHVS TEMPORIS CLADIS VRBIS. Psalm. 28.

* Exod. 2. 9.

* Esai. 14.

VIS CHRISTIANAE RELIGIONIS.

* 1. Reg. 6.

* SALVS VICTIS IN CHRISTO.

Cicero de Divinat. lib. 2. culum Sibyllinum de Rege venturo, ad quem confugerent, qui salui esse cuperent: cum vnam hanc tantum scirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignorarent quod

Vna salus victis nullam sperare salutem.]

Sicque pertinaces atque rebelles facto profiteri coacti sunt, quod verbis obstinate negarent. Vides igitur Imperium Christi vincentibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores inuitos licet ad spontaneum obsequium cogi. Addit ad pompam triumphi hac Isidorus: Qui extra loca martyrum erant, & nomen Christi vel sanctorum nominabant, & ipsis simili misericordia hostilis furor pepercit. sic euaserunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Christum misericorditer pepercerunt.] hac ipse. At de Christianae religionis triumpho in captiuitate satis.

Ceterum antequam qui verè Christiani essent, à Gothis explorati penitus haberentur: contigit ex ijs aliquos, veluti Gentiles religionem simulantes, malè haberi; vt accidit sanctae Marcellae, insigni illi atque clarissimae feminae, de qua plura superius: quae vna cum Principia filia, incognitae quanam essent, à barbaris tentae fuere, cognitae verò dimissae, vt S. Hieronymus narrat: qui ita exorsus de Vrbe capta ab Isaia vaticinio: Moab nocte capta est, nocte cecidit murus eius] & vsurpans illud Psalmistae: Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, &c.] atque illos poetae versus:

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis aquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq; vias sparguntur inertia passim
Corpora, perq; domos, & plurima mortis imago.]

Cum interim (inquit) in tanta confusione rerum Marcellae quoque domum (qua erat in Auentino) cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immo à sanctis viris visa narrare, qui interfuerunt praesentes; qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos; cumque posceretur aurum, & defossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariae paupertatis. Casam fustibus flagellisq; aiunt non sensisse tormenta: sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te (Principiam filiam scilicet, ad quam scribit) à suo consortio separarent; ne sustineret adolescentia, quod senilis aetas timere non poterat. Christus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locum pietas. Cumque & illam & te ad beati Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, vt vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam laetitiam dicitur erupisse, vt gratias ageret Deo, quod te integram sibi seruassent, quod pauperem illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset, quod egeret quotidiano cibo; quod saturam Christo non sentiret esuriam; quod & voce & opere loqueretur: Nuda exiui de vtero matris meae, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta sacra vasa barbari, vt illa seruaarent, attulerunt ea in basilicam S. Petri: iisdem Gothi inuentas sanctissimas feminas atque cognitae, viua pretiosa Christi vasa, ad Apostoli Pauli basilicam via Ostiensis positam perduxerunt, quo (ve euentus docuit) custodirentur intacta.

Ceterum paucos post dies eandem S. Marcellam ex hac vita migrasse, idem S. Hieronymus docet, cum subdit: Post aliquos dies, sano, integro, vegetoque corpufculo, obdormiuit in Domino, & te paupertatulae suae, immo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conscientia vitae bonae, & praemij futurorum.] hac S. Hieronymus; qui hoc tempore cum elucubraret commentarios super Ezechielem, vno eodemque nuncio obsidionem Vrbs, eandemque captam audiuit, simulque sanctae Marcellae atque cari Pammachij ad Deum transitum: nam ibi ista ipse praefatur:

Transire (inquit) cupiebam, post interpretationem scilicet elaboratam in Isaiam, & extremam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce subito mors mihi Pammachij atque Marcellae, Romanae vrbs obsidio, multorumque fratrum & sororum dormitio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captiuitate sanctorum putarem esse captiuum; nec possem prius ora referare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem & desperationem sollicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam verò clarissimum tetrarum omnium lumen extinctum est, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in

DE CAPTA VRBE HIERONYMVS. Hieron. epist. 16. Isai. 15. Psal. 78. Hieron. epist. 154. MARCELLA ET PRINCIPIA DVCTAE AD BASILIICAM S. PAULI. Hieron. epist. 16. DE MARCELLAE ET PAMMACHII OBITU. Hier. praef. in lib. 1. commet. in Ezech.

A vna Vrbe totus Orbis interiit; obmutui & humiliatus sum, & filii de bonis, &c.] hac Hieronymus: quibus significat, paulo post expugnatam Vrbe S. Marcellam diem clausisse extremum, cuius memoriam reddunt Ecclesiasticae tabulae anniuersaria die, sed non qua ipsa obiit, verum qua decentiori sepultura donata, translata est, pridie Kalend. Februarij, cum Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris. Qui igitur sanguine coniuncti erant, & vitae sanctae instituto collegae (ambo enim monasticam excoluerant disciplinam) iidem obierunt hoc eodem anno. De his post tot tantaque superius dicta, illud satis ad vtriusque laudem, quod S. Hieronymus in praefatione ad eosdem in Daniele: Obsecro (inquit) vos, Pammachi φιλομαθῆσαι, & Marcella vnicum Romanae sanctitatis exemplar, iunctos fide & sanguine, vt conatus meos vestris orationibus adiuetis, &c.] hac quidem ad eos scripsit anno superiori Hieronymus, antequam in Ezechielem commentaria elaboraret.

Porro quae diximus ipsos barbaros exhibuisse S. Marcellae atque Principiae filiae pietatis & humanitatis officia, cum, ne quid pati ab aliis barbaris cogerentur, eas securitatis causa perduxerunt in dictam basilicam S. Pauli: accipe quid in hanc sententiam S. Augustinus affirmet in ipsos ingratos atque obstinatos Gentiles, scribens ad Marcellinum: An non etiam illi Romani Christi nomini infesti sunt, quibus propter Christum barbari pepercerunt? Testantur hoc martyrum loca, & basilicae Apostolorum, quae in illa vastatione Vrbs ad se confugientes suos alienosque receperunt. Hucusque cruentus saeuiebat inimicus, ibi accipiebat limitem trucidatoris furor: illo deducebantur à miserantibus hostibus, quibus etiam extra ipsa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui similem misericordiam non habebant. Qui tamen etiam ipsi alibi truces atque hostili more saeuientes posteaquam ad loca illa veniebant, vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuisset, tota feriendi restrenabatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaserunt multi (Gentiles scilicet) qui nunc Christianis temporibus detrahunt; & mala, quae illa ciuitas pertulit, Christo imputant, &c.] eadem quoque aduersus eosdem inculcat inferius.

Est & aliud exemplum perductae ad S. Petri basilicam Christianae mulieris, vt viro suo conseruaretur intacta, quod Sozomenus describit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum Ecclesiastica dignum historia contigisse visum est, litteris commendabo: declarat enim viri barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanae in conseruanda castitate, vtriusque autem Christiani, sed non eiusdem sectae: quandoquidem ille Arianam, hac Nicenam doctrinam sectabatur. Hanc igitur perquam formosam conspicatus iuuenis quidam Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem verò, ac vi aduersantem ne quid obsceni pateretur, ille stricto gladio se interfecturum minabatur, & interim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. Tum illa multo perfusa sanguine, collum gladio subiecit: optabilis sibi rata mori cum castitate, quam viuere expertam virum alium, quam illum cui legitimo matrimonio iuncta erat. Barbarus igitur cum etiamnum maiore eum terrore illam adortus, nihil adhuc perficeret; admiratus eam ob castitatem, duxit in ecclesiam Apostoli Petri; & traditam custodibus, & expensis in eius sustentationem sex aureis, iussit vt custodirent marito suo.] hac Sozomenus.

Insper & illud tunc quidem accidit, vt cum barbari Vrbe ingressi essent, quorquot fugam arripere valuerunt, eam protinus capefferent. Est de his locuples testis S. Hieronymus, cum ab Vrbe profugos Hierosolymam nauigantes, Bethlehem excepit hospitio. Audi ipsum, cum expositionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens ista praefatur, stupens ad nouum casum: Vera sententia est, Omnia orta occidunt, & aucta senescunt. & alibi: Nihil est enim opere & manu factum, quod non conficiat & consumat vetustas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victorijs Romanae rueret, vt ipsa suis populis & mater fieret & sepulchrum: vt tota Orientis, Aegypti, Afticae littora olim dominatricis Vrbs seruarum & ancillarum numero completerentur? vt quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam vtriusque sexus, atque omnibus diuitijs affluentibus, susciperet mendicantes? Quibus quoniam opem ferre non possumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatiue sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluentes videre non patimur, explanationes in Ezechielem & penè omne studium omisimus, Scripturarumque cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta, sed facere. Jac rursus inferius: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forsitan suspicantur, fratrum susceptionem: sed

B commentaria elaboraret. C fuerat interdictum quod alibi iure belli licuisset, tota feriendi restrenabatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. D uersantem ne quid obsceni pateretur, ille stricto gladio se interfecturum minabatur, & interim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. E Audi ipsum, cum expositionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens ista praefatur, stupens ad nouum casum: Vera sententia est, Omnia orta occidunt, & aucta senescunt. & alibi: Nihil est enim opere & manu factum, quod non conficiat & consumat vetustas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victorijs Romanae rueret, vt ipsa suis populis & mater fieret & sepulchrum: vt tota Orientis, Aegypti, Afticae littora olim dominatricis Vrbs seruarum & ancillarum numero completerentur? vt quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam vtriusque sexus, atque omnibus diuitijs affluentibus, susciperet mendicantes? Quibus quoniam opem ferre non possumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatiue sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluentes videre non patimur, explanationes in Ezechielem & penè omne studium omisimus, Scripturarumque cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta, sed facere. Jac rursus inferius: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forsitan suspicantur, fratrum susceptionem: sed

Psal. 38. Aug. de Ciuit. Dei lib. 11. c. 1. & 7. GOTHI HONORE PROSECVTI ECCLĒSIAM. Sozom. lib. 9. c. 10. FEMINAE CHRISTIANAE CONSTANTIA. Hieron. praef. in Ezech. lib. 3. CAPTA VRBE FUGAM ARRIPIVNT PLVRIMI HIEROSOLYMAM. Hieron. praef. in lib. 7. in Ezech.

morarum causas simpliciter confitemur: præsertim cum Occidentalium fuga, & sanctorum A locorum constipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat barbarorum: quos absque lacrymis & gemitu videre non possumus. Illam quondam potentiam & igno- rationem diuitiarum ad tantam inopiam peruenisse, ut tecto & cibo & vestimento indi- geat: & tamen nequaquam duri quorundam atque crudeles animi emolliuntur, dum pannos eorum ac sarcinulas discutunt, aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipse de profu- gis. sed subdit hæc de sua ipsius ætate: Accedit (inquit) ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, & aliquid sustinentibus beati Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieique fulgorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoscimus.] hæc ibi de se ipse. Qui quidem tantæ Urbis casu Orbem pa- riter ruiturum existimauit; unde in sequentis commentarij præfatione hæc ingerit: Pa- scitur his animus, & obliuiscitur sæculi calamitatum, quod in extremo fine iam positum congemiscit ac parturit; donec qui timet, de medio fiat; & pedes statua quondam fer- rei fragilitate digitorum fictilium conterantur. Cadit mundus, & ceruix nostra non flectitur, &c.]

Genes. 27.

Hieron. pref. in lib. 8. com- mē. in Ezech. c. 2. Theff. 2. Dan. 2.

At quod ad profugos spectat ab Vrbe recedentes: Romani diuersa loca adiere. In Orien- tem enim alij (vt vidimus) abeuntes, Hierosolymam petiere: alij verò ad proxima loca, nem- pe in insulas Tyrreni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igilij insula:

Rutil. Itiner. lib. 1.

Eminus Igilij siluosa cacumina miror,
Quam fraudare nefas laudis honore sua.
Hæc proprios nuper tutata est insula saltus
Siue loci ingenio, seu domini genio:
Gurgite cum modico vittricibus obstetit armis,
Tamquam longinquo dissociata mari.
Hæc multos lacera suscepit ab Vrbe fugatos:
Hic fessis posito certa timore salus.
Plurima terreno populauerat æquora bello
Contra naturam classe timendus eques.
Vnum, mira fides, vario discrimine portum
Tam prope Romanus, tam procul esse Getis.] hæc ipse. Porro sicut com- ples Romanorum in Igilium insulam adiere, ita etiam alios ipsorum in alias eiusdem pon- ti insulas tunc nauigio transmigrasse, quis dubitat?

IGILIVM INSVLA PERIVGIUM ROMANORVM.

DE PROBÆ CVM SVIS SVGIENTIBVS IN AFRICAM.

Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clarissimæ femi- D næ, de quibus superius sæpe mentio facta est, nempe Proba, & ipsius filia Iuliana, ambæ vi- duæ, atque neptis Demetrias, eiusdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam Africa paruit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui sub specie tutandi Honorij Impe- rium aduersus barbaros ingruentes, tyrannide sibi Africam vendicarat. Vt planè his accide- rit quod est apud Prophetam: Quomodo si fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrsus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.]

Amos 6.

Hier. epist. 8.

Sed videamus primùm, quæ de eadem Proba sanctus Hieronymus aggreditur enarrare: Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illustrius; cuius sanctitas & in vniuersos effusa bonitas etiam apud barba- ros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fatigarunt ordi- narij Consulatus: & cum incensus direptisque domibus in Vrbe captiuitas sit, nunc habitas E venundare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo mammona, qui se recipiant in æterna tabernacula: vt erubescant omnes Ecclesiastici ministerij gradus, & casta nomina monachorum, emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, & auulsas de complexu suo virgines fleuerat: cum subito intolerabili (quod numquam ti- muerat) amantissimi filij orbitate percutitur; & quasi futura virginis Christi auia, spe futuro- rum mortiferum vulnus excepit; probans in se verum esse, quod in lyrico carmine super iusti præconio dicitur:

Zuc. 16.

Horat. lib. 3. ode 3.

Si fractus illabatur Orbis,
Impavidum ferient ruinae.] & post multa de iustorum fiducia ex diuinis

oraculis petita, hæc subdit: Cur ista replicauerim, sequens sermo monstrabit. Quæ de medio mare fumantem vide- rat

A rat patriam, & fragili cymbæ salutem suam suorumque commiserat; crudeliora inuenit in Africa littora. Excipitur enim ab eo, quem nescias vtrum auarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter vinum & pretium (erat hic Heraclianus ab Honorio illuc post necem Stilichonis missus; quem aduersus Attalum inuadentem Africam strenuè se gessisse vidimus) & qui sub occasione partium clementissimi Principis, seuissimus omnium extitit tyrannorum: & vt aliquid loquar de fabulis poetarum, quasi Orcus in tartaro non tricipitem, sed multo- rum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac laceraret. Hic matrum gremiis ab- ducere pectas; negotiatoribus & auidissimis mortalium Syris nobilium puellarum nuptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere; magisque manus Rogantium spectare, quam vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamque succinctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona sustinuit, qui nec naufragijs parcerent, nec capti- uitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, saltem hostem Romani Imperij. Brennus nostri temporis (nempe Alaricus) tantum quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inuenis. Et mi- rantur æmuli (virtus enim semper inuidiæ patet) cur tantarum secum pudicitiam tacita pro- scriptione, mercata sit: cum & ille partem dignatus sit accipere, qui totum potuit auferre, & hæc quasi Comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine priuatæ dignitatis ty- ranno seruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyrannide, non nisi redempta magno pretio pace, licuit Probæ cum suis in Africa habitare.

PRUBA CVM SVIS IN AFRICA AB HERACLIA- NO.

Qui autem hic dicitur à S. Hieronymo defunctus Probæ filius cum barbarorum manus effugisset, unde id accidisse pateat capta Vrbe: superius verò cum idem dicat, antè eius filium decessisse, quàm Vrbs caperetur: ne putes hic ipsum hallucinatum esse S. Hieronymum; sed memoria repete, quod superius diximus, fuisse eidem sanctissimæ feminæ duos filios, quo- rum prior ante Urbis excidium ex hac vita subductus est, de quo hæc ipse superius: Pius C filius, vir amabilis, clemens dominus, cuius affabilis, Consul quidem in pueritia, sed morum bonitate Senator illustrior: felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem, immo fe- licior sobole, qui Demetriadis proauæ nobilitatem insigniorem reddidit Demetriadis filia perpetua castitate.] hæc ipse. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij S. Probæ, cum eadem constet esse natam ex matre Iuliana filia Probæ, testante id etiam Augu- stino, & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuisse eiusdem Probæ, antiquæ b August. epist. 143. in fine. inscriptiones positæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem subueor in auctore memo- riæ lapsum, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomine Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias post annum, contem- ptis nuptiis, se Deo dicauit, suo loco dicturi sumus.

DE FILIO S. PROBÆ OBIV.

Hier. eadem epist. 8.

August. epist. 143. in fine.

D Hic verò tantum de ea referam, quæ Romæ hoc anno passa est, dum Aniciorum insignio- res illas ædes Gothus inuasit, ex ipsius verbis, quibus se ipsam compellat dicens: Dudum in- ter barbaras tremuisti manus: auia & matris sinu & pallijs tegebaris. Vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: Horruisti truces hostium vultus: raptas virgines Dei ge- mitu tacito conspexisti.] hæc ipsa apud S. Hieronymum. Accidit namque, quod cum Alari- cus Gothorum Rex publica testatione parcendū tantum Christianis edixerit, & qui in eccle- sijs Urbis inuenerentur: qui tunc extra illas reperti essent, loco hostium habiti, nec cogniti Christiani, à barbaris malè multati fuerint, quos compertos postea esse Fideles, barbaricus furor venia dignos existimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia Filia, & Pro- bam cum Iuliana filia & Demetriade nepte à barbaris esse tentas, postea verò esse dimissas. Ceterum quod non omnium Gothorum eadem esset humanitas atque religio, vel metus E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miserijs ea felicitas obtigit, vt apprehensæ feminæ dimitterentur à barbaris: nam complures extra ecclesias repertas sacras vir- gines idem secum duxerunt, quas à Proba ac Demetria deploratas S. Hieronymus tradit. Ex his & Gentilibus detrahendi Christianis, comparatum est inter alia argumentum. de quibus S. Augustinus: Magnum (inquit) sanè crimen se putant obicere Christianis, cum eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam supra commissa, non solum in aliena matrimonia, virginesque complures, sed etiam in quasdam sanctimoniales, &c.] Sed haud quidem per vim illatam dispendium pati posse virginitatem, ipse pluribus docet. Qui jgitur in Christianos erant infensū Romani Gentiles, in ipsorum inuidiam mala omnia, quæ in hac Vrbe clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cum tamen S. Augustinus pluribus doceat, longè grauiora Romanū populum à suis ipsius ciuibus accepisse detrimen- ta, quàm modò Gothus intulerit: adeò vt post multa illud fidenter inculcare non dubi- tet,

DEMETRIAS CAPTA A GOTHIS. Hier. eadem epist. 8.

Aug. de Ci- uit. Dei. lib. 1. c. 16. GENTILI- VM IN CHRISTIA- NOS OBIRE STATIO.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 29.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10. 11. 12.

Aug. de excid. Vrbis c. 2.

QVAM MVLTITI GOTHICA CLADE NON TACTI Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 7. REDARGVNTVR GENTILIVM QVERELAE.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 31. 32. 33. 34.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 23.

Aug. de excid. Vrb. tract. 11.

Aug. de Re tract. lib. 2. c. 43.

AVGVSTINVS CVR DECIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT. Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 102.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. ult.

Oros. lib. 7. c. 42.

TRIDVVM VRBIS CLADIS. Oros. lib. 7. c. 39. Paul. diac. bist. Miscel. li. 13. Marcellin. in Chron. hac huius an. Consul. Oros. l. 1. c. 6.

ter, vna postrema Syllana tabula plures esse iugulatos Senatores, quam Gothi expoliare poterint. Improperabant multos Christianorum amisisse substantias, fame necatos, mortalitate extinctos, caruisse etiam sepulchro. Sed omnia electis bene cedere, & ex malis omnibus lucrum contrahere, idem pluribus monstratum cum alioqui calumniose ea omnia Gentiles amplificarent.

Etenim non omnes eadem subiisse mala, sed plurimos euasisse, idem Augustinus de his agens perspicue satis ostendit, atque ait: ab vrbe autem Roma quam multi exierunt, & redituri sunt? quam multi manserunt, & euaserunt? quam multi in locis sanctis nec tangi potuerunt? idemque alibi sic rem totam paucis absoluit: Quidquid igitur vastationis, trucidationis, deprædationis, concremationis, afflictionis in ista recentissima Romana clade commissum est: fecit hoc consuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum est, quod inusitata rerum facie immanitas barbara tam mitis apparuit, vt amplissimæ basilicæ implendæ populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vnde nemo raperetur, quo liberandi multi à miserantibus hostibus ducerentur, vnde captiuandi nulli, nec à crudelibus hostibus abducerentur: hoc Christi nomini, hoc Christiano temporis tribuendum, quisquis non videt, cæcus: quisquis videt, nec laudat, ingratus: quisquis laudanti reluctatur, insanus est. Absit vt prudens quisquam hoc feritati imputet barbarorum. Truculentissimas & sæuissimas mentes ille (Christus videlicet) terruit, ille refrenauit, ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Augustinus satis euidenti demonstratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruisse Vrbem, cultu verò Christianæ religionis factum ne penitus interiret. Idque pro concione populum contestatus, publicè professus est, illa refricans quæ dicta sunt de Rhadagayso: nimirum non datum illi Vrbem capere, qui maiori venerat apparatu, quod Gentilis esset, deorum cultor: sed concessum id Alarico Christiano, deorum hosti, in ipsorum desolationem: quæ etiam alibi, vt patentia omnibus, ob oculos ponit. sed nos qui hæc superius pertractauimus, hic omitimus recensere.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum) inuidia summa aduersus Christianos à Gentilibus vbiq; locorum ac iugi querela ipsorum omnium conflaretur: necessitas compulit aduersus hæc Christianos Episcopos pro concione differere, atque calumniosè obiecta refellere: inter quos S. Augustinus in his multis fuit, qui eo argumento peculiarem tractatum habuit. Sed quam locupletissimè de his egit, libris vigintiduo de Ciuitate Dei contra Paganos, scribens ad Marcellinum: Hoc quidem opus plurimorum annorum spatio ab eo elucubratum, ex eodem apparet: siquidem de eo ipse: Quod opus (inquit) per aliquot annos me tenuit; eo quod alia multa intercurrerent, quæ differre non oporteret, & me prius ad soluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno sequenti esse ab Vrbis excidio, idem affirmat, vt ex his quæ ad Euodium scripsit potest intelligi, tresque primùm scripsisse libros, deinde verò edidisse duos alios; reliquos verò vsque ad decimum octauum, longo elapso temporis interuallo, perfecit: Sed quoto Domini anno? quadringentesimo vndetrigesimo: quod ex ipsius verbis facile colligi potest, dum in ipso libro decimo octauo numerat à Consulatu Theodori annos fermè triginta: cumque constet ipsum Theodorum consulem fuisse creatum anno à Christo nato trecentesimo nonagesimo nono: dicere opus est, circiter annum Domini quadringentesimum vigesimum nonum dictum librum decimum nonum Augustinum habuisse præ manibus. Marcellinus autem, ad quem opus inscripsit, ille est, quem postea in Africam misit Honorius ad componendam illam Ecclesiam, & Donatistas schismaticos Catholicæ vnitati compaginandos, cuius Orosius meminit, atque sæpissimè ipse Augustinus, nosque frequenter de eo inferius.

Quantum verò temporis ipsum Vrbis excidium perduravit: si audis, lector, erit quod ex hoc magnopere admireris. Etenim cum in perquirendis, exhauriendisque amplissimis omnium diuitiis, nec triennij spatium satis esse sufficiens videretur: triduana illi deprædatione contenti, protinus discessere. Fidem quidem non inueniret veritas, nisi illius temporis scriptor Orosius affirmaret, confirmaretque Paulus diaconus. Vnus est tantum qui discrepat Marcellinus, dum ait, sexto die ex quo Vrbem Alaricus est ingressus, protinus discessisse. Dicit quidem potuit hæc comminatio potius quam illatum flagellum, qua Romani sint conterriti, non prostrati. Etenim id professus est post discessionem Alarici populus: Qui (inquit Orosius) adeo paruo quodam & leui motu hæsitasse erga se parumper consuetudinem voluptatum indubitatissimè contestatus est, vt liberè concla-

A conclamaret, si reciperet Circum, nihil esse sibi factum: hoc est, nihil egisse Romæ Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare Circenses.] adeo vt illud propheticum de his fuerit occinendum: Percussi eos, & non doluerunt.] Nam & in hanc sententiam hæc S. Hieronymus in epistola ad S. Augustinum, agens de excidio Vrbis sub nomine Hierusalem: Capta Hierusalem tenetur à Nabuchodonosor: nec Hieremias vult audire consilia: quin potius Ægyptum desiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi seruitute pereat sempiterna.] hæc ipse, alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, sed obstinato corde in Ægyptiaca superstitione senescere & mori stantes. Sed vestigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe prosequamur.

Quam opportunum esse, videri poterat, qui totius Romani Imperij capite, ipsa Vrbe potitus esset; ad totum ipsum vendicandum sibi Imperium, victorem barbarum exercitum, victrices copias præmouere, ipsumque Honorium Imperatorem imparatum appetere, eoque è medio sublato, summa rerum potiri. Sed qui facit pondus ventis (vt appositè ex diuinis oraculis id vsurpem) aliò vertit barbari Regis impetum, ad ipsius interitum: quo perspicue demonstraret (quod sæpe superius inculcatum est) non delictis Christianorum Principum, sed prouocante impietate Gentilium, eiusmodi à Deo attemperatum esse flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percussus amentia, nec Vrbem quam ceperat tenuit, vel recedens custoditam sibi, præsidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: sed ab Vrbe, numine cogente, exire compulsus potius, quam sponte progressus, palabundo milite magis quam ordine compositis turmis, Campaniam, Lucaniam, Brutiosque peruasit. Quid autem cum Nolam in Campania ciuitatem iudem barbari inuasissent, S. Paulinus in ea degens Episcopus captus à Gothis dixerit, à S. Augustino relatum audi: Paulinus noster Nolensis Episcopus, ex opulentissimo diuite, voluntate pauperrimus, & copiosissimè factus, quando & ipsam Nolam barbari vastauerunt, cum ab eis teneretur, sic in corde suo (vt ab eo postea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, vbi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo ventura prædixit.] hæc Augustinus.

Qui autem putant hoc ipsum tempus fuisse cum idem S. Paulinus à barbaris captiuus est ductus in Africam pro viduæ filij redemptione captiuus, errore labuntur: siquidem nulli hoc tempore in Africa barbari: sed longè post Vuandali ea sunt potiti prouincia, quorum Regi Paulinus spontanea suscepta seruitute (vt suo loco dicemus) seruiuit. At tantum absuit vt hac barbarica incursione Paulinus abductus fuerit; vt, protegente eum S. Felice patrono suo, nec ipse, nec populus Nolanus quicquam mali passus fuerit: vt ex his quæ idem S. Augustinus conscripsit, possumus intelligere, vbi ait: Non enim solis beneficiorum effectibus, verum etiam ipsis hominum aspectibus confessorem apparuisse Felicem ciuibus vel inquilinis pietate dilectis, cum à barbaris Nola oppugnaretur, audiuit non incertis rumoribus, sed testibus certis.] hæc Augustinus, qui vtiam omnia illa litteris commendata posteris tradidisset. Porro ad eundem Paulinum adhuc Nolæ agentem post Gothorum inuasionem S. Augustinus commentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis scripsit: cum iam (vt ipse Augustinus tradit) primum librum de Ciuitate Dei scripsisset, quem citat, atque nuper contigisse Vrbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus sequenti anno, in Siciliam exercitum transmissurus, ex hac vita sublatus est, suo loco dicemus. iam verò quæ sunt reliqua anni huius, rerum gestarum ordine prosequamur.

Cum Italia in hunc modum Gothorum esset tumultibus agitata, Africana verò Ecclesia pace frueretur: hoc anno congregatum est Concilium Carthaginense mense Iunij, ex quo decreta est legatio Episcoporum ad Honorium Imperatorem: quid autem hi acturi cum eo forent, eiusdem Synodi præfatio declarat, nempe eosdem legatos Episcopos missos esse contra Donatistas. hæc enim habet: Post Consulatum gloriosissimorum Imp. Honorij octauum & Theodosij tertium Augustorum, decimo octauo Kal. Iulias, Carthagine in basilica Regionis secundæ. In hoc Concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Præsidius, & Benenatus Episcopi, eo tempore quo lex data est, vt libera voluntate quis cultum Christianitatis acciperet.] hæc ibi, ac nihil præterea aliud huius Synodi reperitur: sed & hæc obscura valde, nisi alij huius temporis rebus gestis elucidentur: constat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Augustinum mentionem facere in epistola ad Italicam, vbi queritur, quod cum litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuasionem susceperat, & misceri, atque ingenti motu turbati, ipsi legati nihil his

Hierem. 5. Apud Aug. Hier. epist. 26. Hierem. 43.

ALARICVS IMPROVDENTER AGIT. Job 28.

ALARICE PROGRESSVS IN CAMPANIAM. Pallad dial. lib. 1. Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. cap. 10.

Aug. de cura agenda pro mort. c. 16.

Aug. eod. lib. cap. 2.

CONCILIUM CARTHAG. VNDE LEGATIO AD IMP.

Conc. Afric. cap. 75.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 133.

de rebus scripserint in Africam : quibus planè insinuare S. Augustinus videtur , illas litteras A esse scriptas hoc anno, sed antequam Vrbs à barbaris caperetur, re tamen in ultimo colloca- ta discrimine. Sed de occasione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare.

Accidisse vidimus anni huius exordio, cum Attalus tyrannus inuasisset Imperium, & iam Africam esset tentaturus, vt Heracliani in Africa Comitibus, vel Macrobij in ea Proconsulis consilio leges aduersus Donatistas datæ silerent: etenim in discrimine posita videbatur vni- uersa Africana prouincia, si tot legibus exagitati & exasperati Donatistæ pro partibus Atra- li dimicarent. Quamobrem elicitum fuit ab Honorio Imperatore rescriptum , quo iidem sinerentur eam quam vellent religionem amplecti: sicq; transacta res est. Cum autem peri- culum illud cessasset, Attalo exauctorato, Episcopi Africani, quod viderent Honorij rescri- ptum in magnum Christianæ religionis dispendium vertere, collecto Carthagine Episcoporum conuentu, vna omnium sententia decreuere, mittendam esse ad Imperatorem Hono- rium legationem, quam ornarent quatuor Episcopi ad hoc munus electi : qui rogarent Im- peratorem, vt pro Donatistis datum reuocaret edictum. Et hoc est, quod in huius Synodi præfatione sic habetur: Lex data est, vt libero cultu quis Christianitatem acciperet.] At vn- de, dices, ista adeò concinnè disposita tibi vendicas? ex diuinatione, an coniectura? immo ex certa testificatione deducimus, nimirum ex rescripto Honorij Imperatoris, quo ipse an- nuisse comperitur petitioni eorundem legatorum Episcoporum. Etenim hoc anno de his ita rescripsisse apparet ad Heraclianum in Africa Comitem:

DE LEGA- TIONE A- FRICANO- RVM EPI- SCOPORVM.

el. 51. de he- ret. C. Theod.

NOVO RE- SCRIPTO HONORIVS REVOCAT LATAM PRO DONATISTIS LEGEM.

Possid. in vita S. Aug. c. 13. el. 3. de Relig. C. Theod.

MARCELLI N. S. IN A- FRICAM MISSITVR OB CAVSAM DONATI- STARVM d Bald. Not. ad Optat. de Do- natist. pag. 125. 126.

CAUSA EX- TENDÆ COLLATIO- NIS. e Aug. contra Iul. Pelag. lib. 3. cap. 1. d Possid. in Vit. S. Aug. c. 13.

Oraculo penitus remoto , quo ad ritus suos hæreticæ superstitiones obreperant: sciant omnes sanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conue- nire per publicum execranda sceleris sui temeritate tentauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb, Varrane V. C. Conf.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus suos redie- rant palàm compressæ ante legibus hærefes. Sed & illud velim obserues, lector, postridie eius dici, quo Vrbs capta est, eiusmodi datum esse ad Heraclianum, iuxta petitionem Epi- scoporum rescriptum; quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præsentissimum fuit sanè remedium, quo factum est, vt Alaricus Urbem captam post triduum quasi fugatus reliquerit, & in sui interitum concitus festinarit.

Sed parū visum est Honorio legē lege conuellere: verum & adiecit animū, vt Donatistas omnimodè ad Catholicam concordiam restitueret, id fieri posse ratus, si ad publicam eos Col- lationem cogeret. Ad eiusmodi autem prouinciam obeundā (vt Possidius tradit) misit Mar- cellinum Tribunū & Notariū, ad quē huiusmodi hoc anno datū reperitur esse rescriptum:

Ea quæ circa Catholicam fidem vel olim ordinauit antiquitas, vel parentum nostrorum auctoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitione sum mota, D integra & inuiolata custodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauennæ, Varrane V. C. Col.] Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas misericè commendetur, cum profligando hæreticos, barbaros à Deo propulsari speraret: quod quidem magno miraculo ipse sine armis Deus impleuit. Quod verò ad Marcellinū spectat, quem hoc anno ab Honorio Imp. in Africam missum diximus: consentiunt huic nostræ assertioni, quæ Balduinus summa fide testatur, se in Actis antiquitus scriptis legisse, Collationem ab Honorio indicatam, celebratam esse anno sequenti à Consulatu Varanes; itemq; hoc anno datum prid. Id. Octobris rescriptū eiusdem Honorij Imperatoris, quo in sequentem annum Collationem indicxit, habendam Cartha- gine inter Catholicos & Donatistas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) missus est Mar- cellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot distentum occupationibus & angustiis obru- tum Honorium Imp. tanta solertia, tanquam in summo otio constitutum, ista curasse?

Expetiisse autem istud ipsum Catholicos in Africa Episcopos per eosdem legatos hoc an- no missos ad Honorium Aug. vt ad publicam Collationem Donatistæ compellerentur: haud obscure S. Augustinus significat, vbi ait: Donatistas ad Collationem nobiscum venire per Imperialia iussa compulimus.] Porro id per Augustinum ipsum fuisse procuratum, perspicuè Possidius tradit. Cur autē hanc curam Augustinus subierit, vbi supra mox subdit: Illorum enim furor occupauerat Africam totam, nec prædicari à Catholicis veritatem contra suum patiebantur errorē, violentis aggressionibus, latrocinationibus, itinerū obsidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vastantes, cuncta terrentes. Cum quibus apud Episcopos, quos com- munes non habebamus, nihil agere poteramus. quod verò ante centum fermè annos maio- res nostri cum iis egerant, iam populorum memoria non tenebat. Hæc igitur necessitas com- pulit, vt saltem Gestis nostra Collatione confectis, corū contunderemus inuerecundiam, & re- prime-

A primeremus audaciam.] hæc de causa procurandæ ab Imperatore Collationis Augustinus.

At sicut summa curatum fuit industria, vt iidem Donatistæ, licet renuentes, ad mutuam cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eandem Collationem expetentes Ma- ximianistæ, ramus præcisus à reliquis Donatistis, sua paucitate contemnendi, ab Episcopis Catholicis repulsi sunt: cur ita? ab eodem accipe Augustino, cum ista subdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) estis Maximianistis, qui cupientes exiguitatem suam nomine saltem certaminis consolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiscum sinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocan- tesq; contempsimus. Magis enim de certamine nominati desiderabant, quàm formidabant in certamine superari: nec sperabant victoriæ gloriam, sed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Augustinus.

MAXIMIA- NISTARUM IECTIA COLLATIONE.

B Sed missis his: quænam essent Donatistarum, quorum idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Episcoporum oportuerit mitti lega- tionem, atque decerni Collationem, legariq; ab Honorio certum hominem Marcellinum ad ista tractanda: nota fiunt ex epistola eiusdem S. Augustini ad Victorianum hoc ipso tempore (vt indicabimus) scripta, vbi ait: Ecce in regione nostra Hipponensi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatistarum & Circumcellionum latrocinia sic va- stant ecclesias, vt barbarorum fortasse facta mitiora sint. Quis enim barbarus excogitasse potuit, quod isti, vt in oculos clericorum nostrorum calcem & acetum mitterent, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribusq; fauciarunt? deprædantur etiam do- mos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris com- minando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quàm ista ad te dictarem, ex vno loco per huiusmodi terrores quadraginta octo animæ mihi rebaptizatae nunciatae sunt. Plan- genda sunt hæc, &c.] ista sanctus Augustinus ad Victorianum scribit, & quidem hoc anno, vt ostendemus. Modò verò de suis clericis Hipponensibus calce & aceto à Donatistis ex- cæcatis, ex eodem ipso Augustino rem alibi fufius profecuto, historiam intexemus. ait enim scribens ad Ianuarium:

DONATI- STARVM SAEVITIA IN CATHO- LICOS HIP- PONSIS. Aug. epist. 122.

C Venite, inquit, aut mittite nobiscum in regionem Hipponensium, qui videant armatum exercitum vestrum: quamuis nullus miles numero armorum suorum calcem & acetum ad hibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, saltem scribite ad illos, vt iam ista non faciant, vt iam se à cædibus nostris, à rapinis, ab excæcatione compescant.] hæc ad Ianua- rium. Quid autem sceleris ab eisdem perpetratum sit aduersus Restitutum in eadem dio- cesi Hipponensi, ita alibi idem Augustinus: Restitutus quidam in regione Hipponensi ve- ster presbyter fuit: qui cum ad Catholicam pacem, antequam istis Imperialibus legibus iu- beretur, veritatis ratione permotus, manifesta voluntate transisset: de domo sua raptus est à clericis & Circumcellionibus vestris, luce palàm in castellum proximum ductus, & multi- tudine spectante, nihilq; resistere audente, ad furem arbitrium fustibus cæsus, in lacuna lurulenta volutatus, amictu iunceo dehonestatus. Posteaquam satis excruciauit oculos do- lentium, ridentiumq; fatiauit, inde ductus est ad locum, quo nemo nostrum audebat acce- dere; duodecimo die vix dimissus est.] hæc ipse: qui de eodem Restituto atque aliis meminit in epistola ad Donatistas. Sed occisus postea Restitutum presbyterum à Donatistis, & In- nocentio ab eisdem oculum effossum & digitum præcisum fuisse, litteræ eiusdem Augusti- ni ad ipsum Marcellinum, eiusmodi scelera legum gladio vindicare paratum, significant.

Aug. epist. 68. DONATI- STARVM IMMANIA SCELERA.

Aug. contra Cresc. lib. 3. cap. 48.

Aug. epist. 166.

Aug. epist. 159.

CLADES OR- BIS HVIVS TEMPORIS. Aug. epist. 122.

Idem ibidem.

D Sed iam ad eiusmodi Augustini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus, in quibus totius fermè Orbis clades à barbaris illatas ita recenset: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt penè pars nulla terrarum sit, vbi non talia, qualia scripsisti, commi- tantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis solitudinibus Ægypti, vbi monasteria separata ab omni strepitu, quasi secunda degebant; à barbaris interfecti sunt fra- tres. Iam verò quæ modò in regionibus Italix, quæ in Galliis nefaria perpetrata sint, etiam vos latere non arbitror: de Hispaniis quoque tot prouinciis, quæ ab his malis diu videban- tur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] subdit his de Donatistis quæ diximus. Sed & ad finem epistolæ, neque Mauritaniam Sitifensem expertem fuisse barbarorum incursionum, exemplo recitato neptis Seueri Episcopi, demonstrat: cuius rei gestæ perbreuem his eius verbis reddemus historiam, quæ sic se habet:

Sitifensis ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis à barbaris ducta est: & per mirabilem Dei misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus enim

enim illa barbarorum, ubi captiua ingressa est, subita cœpit dominorum infirmitate iactari, A
ita ut omnes ipsi barbari, tres, nisi fallor, vel amplius fratres periculosissima infirmitate la-
borarent: quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit quod eius ora-
tionibus sui filij possent ab imminentis iam mortis periculo liberari. Petiuit ut oraret pro eis,
pollicens, quod si salui facti essent, eam suis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: &
exaudita continuò est. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam re-
pentino Dei beneficio salute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorum mater
promiserat, impleuerunt.] hæc S. Augustinus; quibus & aliis pluribus docet, Dei seruos,
vbi cumque sint, sub Dei manu existere, cunctaq; eius prouidentia rectè disponi.

At quod de Sitifensi Episcopo & Dei prouidentia mentio facta est: quid mirandum de
iuuene, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Augustinus ad Dul-
citiu[m] breuiter scribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum est in Mauritania Si-
tifen[s]i: neque enim Deus sanctorum non ipse est etiam & nunc Deus. Viduam in proposito
continentiæ constitutam Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, ut haberet vx-
orem. Antequam concumberet, pressus somno & territus somnio, Sitifensi Episcopo eam-
dem vehementissimè requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille
baptizatus, & ipso in se facto miraculo conuersus ad Dominum, ad Episcopatum mirabili
probitate peruenit. Illa in sancta viduitate persistit.] hæc ipse ad Dulcitiu[m]. Sed de eiusdem
citata nuper epistola ad Victorianum inchoatam semel prosequamur orationem: nam quæ
ex ea de huius temporis rebus gestis produntur, S. Hieronymi quoque testificatione firman-
tur, nimirum de his quæ Ægypti monachi à barbaris passi sunt.

Quod enim S. Augustinus in ipsa ad Victorianum data epistola tradit, nuper accidisse ut
barbari irruerint in Ægypti monasteria, idem hoc tempore contigisse, S. Hieronymus in C
epistola ad Marcellinum docet his verbis: Hoc autem anno, cum tres explicassem libros,
Ezechielis videlicet, subitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq; va-
gantes Barchæi: & sancta Scriptura de Ismael, Contra faciem omnium fratrum suorum ha-
bitabit: sic Ægypti litem, Palæstinæ, Phœnicis, Syriæ percurrit, & instar torrentis cun-
cta secum trahens, ut vix manus eorum misericordia Christi potuerimus euadere.] hæc Hie-
ronymus: qui cum tres se tunc in Ezechielem libros absoluisse tradat, planè hunc annum,
vel sequentis exordium signat: nam (ut nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet,
de capta Vrbe à Gothis certior factus fuit, ut in eorumdem librorum præfationibus ipsum
testatum esse apparet. Quo item anno (ut profiteretur) eum constat scripsisse epistolam ad
Marcellinum & Anapsychiam: quem quidem Marcellinum vnum eundemque esse cum
eo Marcellino, de quo dictum est, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuisse in Afri-
cam, ex eo deducimus coniecturam, quod hic ipse vir apprimè disertus illis ipsis eundem
Hieronymum de statu animæ pulsauerit quæstionibus, quibus & Augustinum interpellauit:
immo & ex eo id certum affirmari posse videtur, dum ut consulat de illis Augustinum, his
verbis admonet: Certè habes ibi virum sanctum & eruditum Augustinum Episcopum, qui
viva (ut aiunt) voce docere te poterit, & suam, immo per se nostram explicare senten-
tiam.] hæc ipse: quibus patet, sequenti potius anno quam præsentem eam à S. Hieronymo
esse scriptam epistolam; cum iam certior redditus esset, eundem Marcellinum in Africam
peruenisse, quò hoc anno ab Honorio missum fuisse vidimus.

At quod spectat ad barbarorum incursionem: non in Ægyptum tantum (quod deplo-
rat Augustinus) sed & in Palæstinam & alias vicinas prouincias grassatam esse, atque occisos
esse quamplures sanctos monachos, cum (ut ipse testatur) vix S. Hieronymus euasit, Caf-
sianus narrat his verbis: In Palæstinæ partibus, iuxta Thecæ vicum, qui Amos⁴ Prophetam
meruit procreare, solitudo vastissima est, vsque Arabiam & Mare mortuum (quo ingressa
deficiunt fluenta Iordanis, & cineres Sodomorum) amplissima extensione porrecta. In hac
summa vitæ ac sanctitatis monachi diutissimè commorantes, repente sunt à discurrentibus
Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet sciremus tam à Pontificibus
regionis illius, quam ab vniuersa plebe Arabum tanta veneratione percepta, & inter reliquias
martyrum condita, ut innumeri populi è duobus oppidis concurrentes grauissimè sibi certa-
men indixerint, & vsque ad gladiatorum conflictum pro sancta rapina sit eorum progressa con-
tentio, dum pia inter se deuotione decertant, quam iustius eorum sepulchra ac reliquias pos-
sident; aliis scilicet de vicinia commorationis ipsorum, aliis de originis propinquitate glo-
riantibus: nos tamen vel nostra, vel quorundam non mediocriter ex hac parte scandalizan-
tium

SANCTIMO-
NIALIS CA-
PTA CVM
HONORE
RESTITVI-
TUR.

Aug. ad Dul-
cit. de oct.
quæst. c. 7.
MIRA DE
IUVENE
RAPTORE.

BARBAR-
GRASSAN-
TES IN O-
RIENTE.
Hier. epi. 82.
Genes. 16.

MARCELLI-
NVS HIERO-
NYMI ET
AVGVSTINI
PERNECES-
SARIVS.

Amos 1.

DE MONA-
CHIS OCCI-
SIS A BAR-
BARIS.
STVDIVM
DE PRAE-
OCCVPAN-
DIS SAN-
CTORVM
RELIQVIIS.

Atium fratrum offensione permoti, inquirentesq; cur tanti meriti & tantarum virtutum viri
ita sint à latrunculis interfecti, tantumq; Dominus passus fuerit erga suos famulos facinus
perpetrari, ut viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum, mæsti ad S. Theodorum
singularem in conuersatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Cassianus, qui integra col-
latione sexta in eo argumento versatur, ut doceat, cur Deus sanctos viros ab impiis necari
permittat. Erat planè quæstio ista versata ore omnium histemporibus ob ingruentia vbi que
mala & barbaros longè lateq; grassantes. De ea enim non Cassianus tantum egit, sed eadem
occasione etiam S. Augustinus in dicta epistola ad Victorianum, quod ille inter alia inter-
pellasset: Quare & serui Dei barbarorum ferro perempti sunt, & ancillæ Dei captiue ductæ?]
quæ etidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentariis de Ciuitate Dei: illa consu-
lat, qui ea cupit: nobis satis historiam pertigisse.

B Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggressum esse interpretationem Eze-
chielis Prophetæ, Ruffinus Aquileiensis presbyter in Sicilia agens ex hac vita decessit: pro-
fugus extra patriam ob cladem Aquileiensibus illatam, profectus est in Siciliam, Mela-
niæ (ut opinor) navigationem consecuturus. Peruenisse quidem ad Alarici tempora Ruffi-
num eius præfatio ad Chromatium Aquileiensem Episcopum, quam præfixit suæ transla-
tioni historiæ Eusebij Cæsariensis, planè demonstrat: cum ille mærorem ob eiusmodi in
suos Gothorum per Alaricum grassationem conceptum, aliqua lectione leuare studens, id
ipsum exquisierat à Ruffino. Agit itaque de ipsius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatio-
ne libri primi commentationum in Ezechielem: sed quod in illa perfidia, ob quam ab
Anastasio Papa meruerat condemnari, ipse Ruffinus adhuc perseuerasset, Scorpij nomine
eum notat: eo quidem vocabulo sugillare S. Hieronymus Ruffinum consuevit, ut in epi-
stola ad Auitum⁴ in fine: eo nomine etiam antè vocarat ipsum in epistola ad^b Principiam,
vbi agit de Periarchon Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu
verò eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (ut vidimus) scripta^c: Scorpius
inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum
contra nos aliquando sibilare cessauit: datumq; tempus, quo non hæreticorum respondere
insidiis, sed Scripturarum expositioni incumbere debeamus.] hæc ipse. Ceterum dies isti
Alcyonij, feriat à bello hæreticorum perpauca fuere: nam idem ipse in eiusdem commen-
tarij libri sexti præfatione hæc de ipsius Ruffini in impietate successoribus: Putabam (in-
quit^d) quod medio serpente confosso, non reuiuiscerent hydræ nouella plantaria, & iuxta
fabulas poetarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæ sæuirent canes, qui latrare non
cessant.] at quinam isti? dicemus.

D Atque illud in primis significandum est, S. Hieronymum hisce confictis nominibus,
Ruffini posteros nominare, quod iidem forinsecus profiterentur se esse fidei Catholice pro-
fessores: quamobrem non nisi cum ad Ecclesiasticum iudicium ipsorum causa delata esset,
de eis palam locutus est. Ipse autem S. Hieronymus, iam absolutis commentariis in Eze-
chielem, cum mox (ut ipse testatur^e) ad explicationem Prophetæ Hieremiæ se contulit, in
eius primi libri præfatione eadem quæ supra versans, de iisdem inuouatoribus hæc habet:
Nuper indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in epistolam Pauli ad Ephe-
sios reprehendendos putat.] & ne existimes ipsum voluisse demonstrare Ruffinum, de illo
sub consueto Grunnij nomine ista subdit: Quod non videns præcursor eius Grunnius olim
visus est carpere: cui duobus respondi libris.] & paulo post de eodem nouo censore hæc ad-
dit: Nec recordatur stolidissimus Scotorum pultibus prægrauatus, &c.] quibus planè signis
E videas descriptum esse Pelagium, natione Britannum, voluptuosum tunc monachum, ut
ex Ildoro Pelusiota superius demonstratum est, cuius planè præcursorem S. Hieronymus
dicit fuisse Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo describi Pelagium, accipe quæ
idem in eiusdem commentarij prosecutione subdit^f: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in
vniuersum Orbem epistolas biblinas, prius auriferas, nunc maledicas; & patientiam no-
stram de Christi humilitate venientem malæ conscientie signum interpretatur: ipseq; mu-
tus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis possit sæuire,
quàm dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia: qui iuxta
fabulas poetarum, instar Cerberi, spirituali percutiendus est claua, ut æterno cum suo ma-
gistro Plutone silentio conticescat.] hæc ipse: quibus ænigmaticis formulis describi Pela-
gium atque Cælestium, quæ inferius dicentur, ostendent.

Sed antè de Ruffino agendum, quem hoc anno defunctum, subobscurè S. Hieronymus

RUFFINI
OBITU IN
SICILIA.

Hier. epi. 82.
Hier. epi. 16.

Hieron. in
Ezech. lib. 1.
pref.

Hieron. in
Ezech. lib. 6.
pref.

PELAGIVS
EXEMPLE
RUFFINI
CARPIT
SCRIPTA
S. HIERO-
NYMI.

Hier. in pref.
lib. ult. in
Ezech. & in
pref. lib. 1. in
Hierem.
Hier. pref. in
lib. 1. in Hier.

Hieron. pref.
in lib. 3. in
Hierem.

RVEFINVS
PRAECVR-
SOR PELA-
GII.

^a Apud Aug.
contra Pelag.
lib. 2. cap. 2.

^b Gelas. Papa
in decr. libr. in
Concil. Rom.

IMPOSTV-
RA RVEFI-
NI DE LI-
BRIS XYSTI
PYTHAGO-
RICI.

^c Hieron. com-
ment. in Hierem.
lib. 4.
cap. 22.
* Sexti

^d Aug. de Na-
tur. & grat.
cap. 64.
S. AVGVSTI-
NVS XYSTI
PYTHAGO-
RICI LI-
BRVM COG-
NOVIT.
^e Aug. Retract.
lib. 2. c. 40.

^f Hieron. in
Hierem. lib. 4.
pref.

^g Hier. ad Cte-
siphon.

iure præcurforem Pelagij nominat. & ne quis existimet, ex nostra S. Hieronymi verborum A
interpretatione perperam facta, ipsum pati calumniam: accipe in primis quæ Pelagij collega
Cælestius publicè, cum in Concilio Carthaginensi hæresis argueretur, libera voce his verbis
professus est: Sanctus presbyter Ruffinus Romæ, qui mansit cum S. Pammachio, id dixit:
Ego enim audiui illum dicentem, quodd tradux peccati non sit.] hæc ipse de Ruffino negante
originale peccatum. Sed & de libero arbitrio malè sensisse, ex hocq; à S. Hieronymo iure re-
prehensum, Gelasius ^b Papa haud obscurè demonstrat. In his igitur cum Ruffinus errauerit:
an non iure ab eodem Hieronymo præcurfor fuit Pelagij nominatus?

Idem S. Hieronymus scripturus aduersus Pelagium, in eius operis præfatione, vnà cum
aliis hæresum earumdem auctoribus Ruffinum ponit, vt qui ex Origenis cœnoso fonte in
Ecclesiam eiusmodi deriuarit errores: recensentur ibi ab eodem auctore reliqui Pelagianæ
hæresis Patriarchæ, nempe ante Ruffinum Euagrius Ponticus atque Iouinianus: quos om- B
nes in commentario in Hieremiam eodem exornat titulo, sed ponit primo loco Ruffinum
sub consueto nomine Grunnij, vbi ait: Commentarios in Hieremiam per interualla dicta-
bam, vt quod deerat otio, superesset industriæ: cum subitò hæresis Pythagoræ & Zenonis
ἀπαθείας καὶ ἀναμαρτυρίας, id est impassibilitatis & impeccantiæ, quæ in Origene olim, & du-
dum in discipulo eius Grunnio, Euagriòq; Pontico, & Iouiniano iugulata est, cœpit reui-
uiscere, & non solum in Occidentis, sed & Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insu-
lis, præcipuèq; Siciliæ & Rhodi maculare pleròque, & crescere per dies singulos, dum se-
cretò docent, & publicè negant.] Sed quænam Ruffinus contulit ad roborandam impiera-
tem? Præter Origenis Periarcon ab ipso malè translaturum, & Euagrii Pontici libros virulen-
tos Latinitate donatos: illam adiecit execrabilem imposturam, dum Xysti seu Sexti Pytha-
gorici commentarium à se translaturum sub titulo Xysti martyris Ecclesiæ Romanæ Pontifi- C
cis edidit, vt sub nomine martyris blasphemias Fideles potarent aureo calice Babylonis: hæc
enim ipsa omnia in eum obiicit S. Hieronymus ad Ctesiphontem.

Inuenimus reiici à Gelasio Papa suppositum librum ab hæreticis nomine Xysti martyris.
sed quod ab hæreticis id præsumptum dicat, & non à Gentili; id accidit ex eo quod Ruffi-
nus transferens, pluraque addens more suo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potius
hominis Christiani, quam Ethnici. Sed de eodem rursus S. Hieronymus^d: Miserabilis
Grunnius, qui ad calumniandos sanctos viros aperuit os suum, linguamque suam docuit
mendacium, Xysti * Pythagorici hominis Gentilissimi vnum librum interpretatus est in
Latinum, diuisitq; eum in duo volumina, & sub nomine sancti martyris Xysti vrbis Roma-
næ Episcopi ausus est edere.] & post aliqua subdit: Lectorem obsecro, vt nefarium librum
abiiciat, legatq; si voluerit, vt ceteros philosophorum libros, non vt volumen Ecclesiasti- D
cum.] hæc ipse. Vfus est namque eo libro Pelagius, ex eoque præpotentes elicuit senten-
tias; quibus, quasi Romani Pontificis atque martyris essent, reluctari nefarium duceretur.
Editæ adhuc habentur ex eodem libro excerptæ sententiæ sub nomine Xysti Papæ & mar-
tyris; ex quibus aliqua citata à Pelagio, S. Augustinus tunc ignorans Ruffini stropham, tituli
auctoritate percussus, non audens obniti tantæ sedis Antistiti, in rectum sensum interpre-
tando inflectere conatus est. Sed rem demùm edoctus, monitus (puto) scriptis sancti Hie-
ronymi; aperiens imposturam, quod antè dixerat, retractauit^e: quam quidem Augustini re-
tractationem non legisse certum est auctorem illum de Viris illustribus, Isidori nomine edi-
tum, dum ait, Xystum illum fuisse Romanum Pontificem, eumdemq; martyrem, id aucto-
ritate sibi vendicans Augustini; quem tamen librum ab hæreticis deprauiatum affirmat. Hæc
quidem de Xysto auctor in scripto codice Vaticano; in impressis autem desiderantur Xystus E
& alij labe hæresis infamati.

Quod verò timeret Pelagius hæresis condemnari, atque eam ob rem clanculo cum suis
ageret: idcirco hæc vbi supra Hieronymus^f: Cui respondere diu tacens, & dolorem silentio
deuorans, crebra fratrum expostulatione compulsus sum: nec tamen hucusque prorupi,
vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quàm infamari: non enim hominum,
sed erroris inimicus sum.] & paulo pòst: Quibus loquar compendio. Aut bona sunt quæ
doceris, aut mala. Si bona; defendite liberè. Si mala; quid occultè miseros iugulatis errore,
rectaq; fide ad decipiendos simplices quosque iactatis expositionem? quæ si vera est, cur
absconditur? si falsa, cur scribitur? &c.] & alibi ^g: Sola hæc hæresis est, quæ publicè erube-
scit loqui, quod secretò docere non meruit.] hæc ipse.

Talis hoc tempore status erat hæresis Pelagianæ, vt cum propalarentur errores, aucto-
res ta-

PELAGIA-
NAE HÆ-
RESIS TA-
CITVS PRO-
GRESSVS.

^a Apud Aug.
epist. 89.

^b Apud Aug.
epist. 26.

^c L. 48. 49. &
SO. de heret.
Cod. Theod.
THEODOSIVS
EPISC. QUID
IN MACÉ-
DONIANOS.
^d Socrat. lib. 7.
cap. 3.

AGAPETVS
MACEDO-
NIANVS
CVM SVIS
REDIT AD
ECCLESIAM.

A res tamen latere cuperent, hacq; de causa insulas ad docendum elegerint, duasq; simul pesti-
lentiæ cathedras erexerint, alteram (vt habet idem S. Hieronymus) in Sicilia ad decipien-
dos Occidentales, in Rhodo insula alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. De
Siciliæ cathedra, præter recitatas superiùs S. Hieronymi obscurè nominibus aliis inuolutas
sententias: accedunt his, quibus hæc toto cælo perspicias, ea quæ habet Hilarij epistola ^a his
temporibus scripta ad S. Augustinum, qua eum de omnibus reddidit certiore, tacitis ta-
men auctorum nominibus, quod adhuc res eo modo clam tractaretur. In Sicilia enim do-
cuisset Cælestium, quæ scripsit S. Augustinus ad Eutropium & Paulum Episcopos Galliarum,
satis apertè demonstrant. Sed quid anno sequenti cum S. Hieronymus tum Augustinus te-
quisiti exactiq; fecerint, vt aduersus vagantes errores scriberent, nos suo loco de his agemus
inferiùs: hæc autem modò occasione Ruffini obitus dixisse voluimus, sepelisseq; eum iis, B
quos sibi viuens composuit, titulis sepulchralibus. Porro hæc omnia de Ruffini obitu, & ortu
hæresis Pelagianæ, emergentibusq; hæreticis, ex Origenistarum progenie manantibus, huic
eidem anno, quo Vrbs capta est, congruere; quæ in epistola ad S. Augustinũ habet S. Hie-
ronymus, satis perspicuè declarant his ipsi verbis ^b: Multi vtroque claudicant pede, & ne fractis
quidem ceruicibus inclinantur, habentes affectum erroris pristini, cum prædicandi eandem
non habeant libertatem.] nam paulo pòst de Vrbe capta hæc subdit: Capta Hierusalem te-
netur à Nabuchodonosor, &c.] At de his satis.

Quod autem ad res Orientales pertinet: hoc anno Theodosius Imperator, duobus da-
tis ^c ad Anthemium Præfectum Prætorio rescriptis, hæreticos Montanistas, Priscilliani-
stas atque Eunomianos diuersis pœnis exagitat. Quàm verò Macedoniani vexati fuerint
hoc tempore, Socrates ita describit ^d: Theodosius quidam Synadorum vrbis Phrygiæ Pa-
catianæ Episcopus hæreticos (in ea namque vrbe complures erant ex secta Macedonia-
norum) grauius persecutus est: eosque non modò ex ciuitate, sed etiam ex agris relegauit.
atque istud aggressus est non de more Orthodoxæ Ecclesiæ, quæ homines persequi non so-
let.] Orthodoxos hic auctor nominat suos Nouatianos. sed subdit: Neque studio rectæ sin-
ceræque fidei incitatus, sed turpis quæstus cupiditati inseruiens, vt ex hæreticis pecuniam
cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertineret: ma-
nusque clericorum, qui de eius erant Ecclesia, contra eos armare, ac infinitis ferè machinis,
quibus illos conturbaret, vt cœpit: in iudicio victos sistere non desit, maximè omnium
Agapetum illorum Episcopum variis incommodis & molestiis affectit. Ac cum primarij
prouinciæ viri non satis habere virium & auctoritatis ei viderentur ad supplicium de Ma-
cedonianis sumendum; Constantinopolim celeriter contendit, mandatumque Præfecti D
prouinciæ postulat.

Dum Theodosius Episcopus his de rebus Constantinopoli moram facit; Agapetus, AGAPETVS
quem sectæ Macedonianæ præesse docui, ad rectam sanamq; de fide opinionem rediit. Nam
consilio cum vniuerso clero inito, & populo Ecclesiæ suæ conuocato, persuadet vt fidem
Consubstantialis accipiant. Quo facto, cum ingenti multitudine, immo verò cum populo
vniuerso ad ecclesiam ire maturat: ac precibus peractis, sedem in qua Theodosius confide-
re consueuerat, capessit. Simulatque populum concordia vinculis in vnum colligauerat, de
reliquo fidem Consubstantialis docuit: vnde ecclesiarum administratione ad vrbem
Synada spectantium potitus est. His rebus ita constitutis, paulo pòst Theodosius Synada
reuertitur, Præfecti mandato fretus, quod secum attulerat: atque ignarus rerum quæ
ipso absente acciderant, extemplo ad ecclesiam pergit. Inde ab omnibus qui ibi aderant, ex-
E pulsus, Constantinopolim denuò proficiscitur: qui simulatque eò aduentabat, grauius suum
statum coram Attico Episcopo deplorare, se iniquè Episcopatu eiectum docere cœpit. Atti-
cus autem, vt intellexerat rem feliciter ad Ecclesiæ commodum cecidisse, verbis Theodo-
sium lenire, suadere, vt genus vitæ quietum & vacuum à molestiis consecraretur, commu-
nemq; omnium vtilitatem suis priuatis commodis antefereat: scribit præterea Agapeto, vt
Episcopatum teneat, nihilq; molestiæ sibi ex offenso Theodosij animo suspicetur euentu-
rum.] hætenus Socrates: sed illud parum consultè (vt dictum est) ait, non de more Catho-
licæ Ecclesiæ illum insectatum personas hæreticorum; cum à temporibus Christiani Impe-
ratoris Constantini sexcenta ferè edicta aduersus personas hæreticorum promulgata le-
gantur, idq; innumera exempla superiùs relata declarent.

Quod verò fordesceret, non animarum lucri causa, sed cupiditate rerum temporalium,
Episcopos exagitare illos, qui extra Ecclesiam praua docerent (vt exemplo Theodosij
Epi-

SYNESIUS
INSEQUI-
TUR EUNO-
MIANOS.

*Syn. epist. 50

NB EUNO-
MIANORVM
BONIS IN-
HIENT OR-
THODOXI.

*1. Reg. 15.

DE SYNE-
SIO PHI-
LOSOPHO
EPISCOPO.

*Syn. epist. 18.

*Euagr. lib. 1.
cap. 15.

Episcopi declaratum est) hoc prudentior quidem factus est Synesius, qui sic suos iubet hoc A tempore magno animi zelo eosdem Eunomianos infectari, ut tamen à rapina ipsorum bonorum abstineant. Quæ igitur aduersus eosdem Eunomianos in Ægypto agentes Synesius ex philosopho Episcopo Ptolemaidis scripserit, temporibus quidem & argumento, de quo agitur, congrua hinc reddamus. Qui enim (ut ostendimus) ad sedem illam administrandam inuitus nolensque assumptus est: ea potitus (ut decuit) summo studio ac vigilantia administravit, ut eius litteræ in Episcopatu conscriptæ docent, inter quas hæc sunt aduersus Eunomianos datæ ad suos presbyteros, his scilicet verbis:

Ex impij Eunomij secta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipsius potestatis in exercitu præfecti sunt, adulterare rursus Ecclesiam, & falsos quosdam doctores constituere, laqueum animis simpliciorum, per eos qui nuper à Quintiano missi sunt ad hoc ipsum, iniici. Hi igitur spurij presbyteri, & recentes aduenæ, & Apostoli diaboli & Quintiani, ne lateant B vos, quod insultum in gregem, quem vos pascitis, fecerunt; nec lateant vos, quod zizania inter triticum confeminant. Nota sunt omnibus horum refugia: scitis qui agri eos suscipiunt: scitis quæ domus prædonibus apertæ sint. Inuadite fures, naribus inuestigantes: sitis æmulatores benedictionis Mosaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in castris & mentem & manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictum dignum est: Bona bene fiant: lis pro lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eandem oportet esse virtutis & improbitatis causam. Pro pietate cursum est: pro animabus decertandum est, ne aliquos ab Ecclesia deprædentur, quod iam consueto more faciunt.

Qui verò Ecclesiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile esse videtur, id temporibus exigentibus, asperitatem & potentiam sibi conficit: hic est quem nos ex conuentu Christianorum reiicimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet C auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum decentes Ecclesiis: reperiet auxiliares hinc quidem sine mercede, in caelo verò perfectam mercedem habituros. Vos hi fiat. Bonum est enim etiam recta facientibus comprecari, bonum etiam transgredientes execrari. Quisquis igitur pigrescit, & destituerit: & quisquis aggredietur quidem, verum rapuerit quid de alienis, non insons fuerit apud Deum. Vnum hoc solum in medium trahite; & monetarios istos prauos, qui diuinam doctrinam velut numisma adulterant, circumferte: qui sint, omnibus manifestum facite: deinde hoc modo cum ignominia à Ptolemaidis finibus expellantur, quicquid cum ipsis venit & omnem rem ad sacrificium inutilem auferentes. Qui verò præter hæc facit, maledictus Deo. Quisquis impium conuentum conspiciat, negligit; aut vbi audiuit, contempsit; aut luto ab ipsis inquinatus est: hos nos Amalechitas esse statuimus, à quibus spoliū auferre non licet. De eo verò qui accepit, dicit Deus: Pœnit D tet me, quod Saulem Regem feci. At vestri nullam ob rem ipsum pœniteat. Sed vestri quidem cura sit Deo; Dei verò cura sit vobis.] hæc ad suos Synesius. Qui quidem his & aliis rectè sancitis suæ sedis Episcopatus primordia consecrauit. hoc enim anno ipsum creatum esse Episcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio à reuocatis exulibus Episcopis Ioannis fautoribus, superius dictum est: hoc namque anno epistolam dedisse diximus ad Theophilum Alexandrinum Episcopum pro Alexandro Episcopo Basianopolis in Bithynia, quam alia occasione superius recensuimus.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philosophi Synesij, hoc anno Episcopatu initiati, primordia hinc repetere. Fuit ille patria Cyrenensis, Alexandriaque versatus, vbi uxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus sit, & institutum vitæ eius probè compositum, ipse hæc omnia pluribus: haud enim in his licet E alio properanti moras necere. Reddamus hinc modò quæ de eo Euagrius litteris commendauit; ait enim: Ille Synesius fuit cum in aliis rebus disertus, tum in philosophia egregiè excolenda aded præ ceteris eximius, ut etiam à Christianis, qui neque amore, neque odio adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi persuadent, ut licet nondum doctrinam de resurrectione carnis admisisset, neque ita censere vellet, salutari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum susciperet sacerdotij: rectè admodum de eo augurantes, quod res alias eius virtutes sequerentur, diuinæque gratia nihil pateretur in eo desiderari. Quæ spes illos minimè frustrata est. Nam qualis & quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem eleganter & ornatè compositæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodosio, tum alia præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excusa ipsius Synesij epistola, vnde ipse

A ipse Euagrius ea omnia hausisse visus est de contestationibus ab eo factis, antequam fieret Christianus, atque ordinaretur Episcopus: cum à clero electus, & populo postulatus Episcopus, ille publica contestatione innotescendum curauit, nimirum se haud cælibatum, ut alij sacerdotes, seruaturum; sed cum coniuge permanfurum, suscepturumque ex ea liberos; nec adduci posse ut contra philosophiæ præscriptum, ex fide Christiana ipse crediturus sit, fore aliquando mundi occasum, corporumque resurrectionem, vel antè corpora formari, quam animas. hæc quidem ab ipso iactata, certum est.

Sed errore maxime labuntur, qui putant hæc seridè fuisse à Synesio inculcata. Etenim quomodo Theophilus adduci aliquando valuisset, ut credere obstinata contradictione nolentem, atque adeò refragantem baptizandum fore consenserit, nedum summo sacerdotio imbuendum, contra Euangelicam Apostolicamque doctrinam, ipsis Ecclesiæ legibus reclamantibus, quarum Theophilus minimè ignarus, sed consultissimus erat? At quomodo hæc gesta sint, paulo post dicturi sumus. modò autem ipsius Synesij de his datam ad Euoptium fratrem epistolam hinc recitemus, quam exscripsit Nicephorus, ex quo eam hinc nos reddemus. sic enim se habet:

Inconsideratus sanè essem, nisi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me honore eo, quo me ipsum indignum puto, honestum esse volunt. Verum non an illi magna tribuant, sed potius an ea à me recipienda sint, deliberare conuenit. Quod si enim homo diuino propè fruatur honore, si quidem iustus sit, dulcissimum percipiat fructum: si dignitate ea longè sit indignior, acerbam futuræ pœnæ sustineat expectationem. Porro non nouus hic, sed vetustus admodum est metus, ne quid in Deum committam, honorem ab hominibus ferens. Ego sanè, qui me ipsum noui, ineptiorem omnino comperio, quam ut sacerdotali dignitati gerendæ idoneus sim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogitationibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectius faciam, quam te percarum mihi, mecumque educatum caput. Te namque æquum est participem esse curarum mearum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdum cogitantem considerare, ut & boni mihi aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ sint, quæ tibi etiam maiore ex parte cognitæ sunt.

Fasce exiguo sublato, pulchrè mihi videor lucusque philosophiam ipsam pertulisse: quæ n verò ab hominibus non prorsus perperam in ea versatus esse censetur, laudatum à quibusdam, ampliore nunc honore me ornatum esse volunt, qui de idoneis animi mei viribus iudicare non possunt. Vereor autem, ne si per ineptam ambitionem dignitatem oblatam recipiam, neutrum consequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neque D gloriam ex dignitate minus rectè gesta. Rem ipsam sic mecum considera: Rebus duabus semper tempus omne tribuo, studiis, & ludo: litteris vacans, & præcipuè diuinis, solus sum: ludo operam dans, quam plurimos admitto. Nosti enim, cum à libris exurgo, totum me in ludis esse, à ciuilibus autem curis & natura & animi destinatione abhorriere. Sacerdotem autem oportet esse virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem ac durum, qui ut propositum institutumque suum teneat, innumeros plurimorum conuersos in se habet oculos. Ad quos nulla aut certè parua peruenit utilitas, nisi aliquis probè instructus & cordatus sit, & à suauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priuatim solus esse potest, sed in communi conuentu inter plurimos versatur, cum legis doctor sit, & nihil aliud quam quod legitimum sit, sonet. Negotia cum gerere oportet, quæ simul omnes tangunt. Quæ enim communia omnium sunt, vnum ipsum curare opus est, nisi criminibus omnium obnoxius esse velit. Quomodo igitur non maximi, fortissimique animi sit, tantam curarum molem ita ferre, ut meas non obruatur, & extincta in anima particula diuina non negligatur; si quis tot studiis & variis actionibus distineatur?

Neque ignoro esse quosdam qui hoc præstare possunt: & felicem eorum naturam atque beatam, ipsosque verè diuinos viros esse censeo, qui cum in multis humanis versentur negotiis, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego verò me ipsum, qui in urbem descendere, & per urbem deambulare soleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas trahunt, atque iniquationibus repletum esse, quarum non facile quisquam magnitudinem dixerit, scio. Nam quæ ad natia & propria aliunde adueniunt piacula, in accessionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non est: interiora animi bona non rectè se habent: ab externis etiam aliqua ex parte destitutor: tum autem conscientiaæ marorem ferre nequeo. & quotiescumque me quispiam rogat, disertis verbis statim dico, sacerdotem

SYNESIUS
PHILOSOPHVS
ELEGANS
EPISCOPOS.*Nicephor. lib.
14. c. 5. Syn.
epist. 105.SYNESIUS
EPISTOLA
AD EUOPTIUM.SACERDOTIS
TALIS VITAE
EMINENTIA.

dotem in rebus omnibus maximè à probis debere esse alienum; quippe qui aliorum quas-
que sordes expiet.

Verùm enim vero illud quoque litteris ad fratrem datis inferere conuenit: permulti enim
hanc epistolam legent; & ea gratia illam potissimum dictavi, ut cum res ipsa nota omnibus
fiat, tum utcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minus apud ipsum
patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cum res meas in medium protulerim, & po-
testati eius, quicquid velit, de me statuendi permiserim; quomodo crimini alicui obnoxius
sim? Mihi & Deus ipse, & leges, ipsaque sacra Theophili manus vxorem dedit. Qua-
propter omnibus prædico, testatumque esse volo, me illam prorsus deserturum non esse; ne-
que cum illa veluti mæchum, clandestinam consuetudinem habiturum: alterum enim mi-
nimè pium, alterum minimè legitimum est. quin potius & volo & opto, plures mihi & pro-
bos nasci liberos: hoc ipsum electionis auctorem & principem ignorare non oportet. Sciant B
id amici nostri Paulus & Dionysius, quos legatos hanc ob causam à populo lectos esse audio.
Illam verò rem Theophilo non significari, sed in memoriam tantum reuocare opus est: de
ea autem pluribus dicam, cum qua quidem vna quisquam alia omnia collata parua esse iudi-
cet. Difficile est, atque adeò fieri omnino non potest, ut animus dogmata, quæ per eruditio-
nem & scientiam in certam necessariamque persuasionem euaserint, fluctuare & in dubium
vocari sinat. Nosti porrò, philosophiam admodum diuulgatis istis Christianorum aduersari
opinionibus. Itaque haud vnumquam adducar, ut posterius animam quam corpus gigni cred-
dam. Neque mundum ipsum & partes eius aliquando interituras esse dicam. Resurrectio-
nem deprædicatam sacrum quiddam & minimè vulgandum esse duco. Neque conceptis
vulgi opinionibus assentiri possum. Mens philosophia exulta verum perspicit. Ea inter-
dum necessitate adducta, mendacium permittit. Et habet rationem, seu proportionem C
suam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lumine copiosiore
in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores sint, hætenus mendacium quoque
populo vtile esse, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum cla-
ritatem intendere nequeunt.

Quod si sacerdotes nostri hæc mihi permittunt; potero sanè ego quoque sacerdotis mu-
nere fungi, qui domi quidem philosophiæ incumbo, in publicum autem progressus, sermo-
nibus & colloquiis hominum delector, neque docens, neque dedocens, sed in anticipata
opinionem quemque persistere permittens. Sin illi sacerdotem ita animatum & opinionibus
manifestum esse oportere dicant, omnibus me palam ostendere intermiserim. Quid
enim rei est populo cum philosophia? Rerum quippe diuinarum veritatem minimè vul-
gari oportet: populus autem more & assuetudine alia indiget. Rursum igitur & sapius re- D
petens dicam, nulla cogente necessitate, neque arguere, neque argui sapientis esse. In sa-
cerdotum autem ordinem cooptatus, non committam ut dogmata præter animi senten-
tiam assimulem. De his Deum, de his homines testes inuoco. Veritas Dei propria est, apud
quem in rebus omnibus inculpatus esse volo. Hoc vnum tantum non dissimulo: quando-
quidem ioci & ludorum studiosus sum; ita ut iam inde à puero crimen istud sustinuerim,
plusquam deceret, armis me & equis delectatum esse; quibus si caruero, tristis quidem ero.
Quid enim cum carissimos canes feras nullas prosequi, & sagittas à teredinibus exefas esse
videro, faciam aliud? Sed tamen constantiam, si Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis
à curis alienus, macerabor; causarumque & negotiorum quantumuis graue ministerium
hoc, Deo confisus, sustinebo. Dogmata autem per dissimulationem non tegam; neque
mihi mens à lingua dissentiet. Hoc si cum & sentiam & dicam, Deo placere puto: neque E
sermonis illius de me occasionem relinquere volo, me, quod qui fuerim, ignoratus sim, ele-
ctionis suffragia rapuisse.

Ceterum Dei amatissimus pater Theophilus, cum me norit, postquam mihi id se sci-
re significauerit, sic tandem de me consilium, quid statuat, capiat. Tum enim aut in in-
stituto meo viuere me & philosophari patietur; aut postea ut me in iudicium vocet, vel
sacerdotum ordine moueat, sibi ipsi potestatem non relinquet. Aliæ insuper opiniones &
sententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim satis scio Deo esse gratissimam. Sed enim
sacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inspectorem Deum testor, ægrè
mihi esse. Quomodo enim non sit, cum quodammodo ex vita solita in vitam aliam trans-
eundum mihi sit? Quod si rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo)
is cui potestatem hanc concessit Deus, in ordinem sacerdotum me elegerit: subito eam
necessi-

SYNESEI
CONTESTA-
TIO.SYNESEI
SINCERI-
TAS.QUOMODO
SACERDO-
TIUM SYS-
CIPLEN-
DVM.

A necessitatem, & veluti diuinum decretum suscipiam. Sic enim existimo, si vel Imperatore,
vel infelici, Deoque inuiso Augustali quopiam iubente, imperata non facerem, inobedientiæ
pœnas me daturum esse: Deo autem ipsi volentes nos parere conuenit. Sin me ad sacrum
obeundum ministerium non admittit Deus, ab ipso statim initio in me rem diuinissimam,
veritatem ipsam complecti, neque per id quod illi maximè repugnat, mendacium scilicet,
functionem ipsius suscipere decet. Fac igitur ut Scholastici hæc sciant, & ad illum referant.]
hætenus epistola Synesij ex Nicephoro accepta.

Porrò si quis contestationes ita ut se habent intelligat, prout à nonnullis intellectæ no-
scentur; habet profectò vnde miretur, immo & indignetur, hominem talia protestantem,
talesque condiciones præponentem, sic esse ordinatum à Theophilo Episcopum Ptolemai-
dis. verùm mentem Synesij hos minimè affecutos esse, palam faciemus. Vnde, rogo, Syne-
B sij mentem melius quam ex his quæ postea idem ipse scripsit, quo sensu, quoque animo ista
iactarit, possumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Episcopus, scri-
bens ad suæ Ecclesiæ presbyteros, planè de se testatur, omnem ornatum, insuper & om-
nem adhibuisse artem ut Episcopatus onus effugeret. Et quam artem? nisi ut simulatè
agens, & illa inculcans adeò Christianæ fidei & disciplinæ aduersantia, reiiceretur omnino
à munere Episcopatus? Et ut sentio, haud aliud præstitit Synesius verbis, quam quod S. Am-
brosius factis exhibuit, dum ne Episcopus ordinaretur, se adulterum & sanguinarium publi-
ca professione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epistolam ad suos
presbyteros scriptam:

Neque ego prius vobis superior eram, cum omni robore & arte sacerdotium effugerim:
neque nunc vos me superatis: sed diuinum profectò erat, & quod tunc nondum, & quod
C nunc iam. Ego enim sæpius mori pro hac rerum sacrarum administratione maluissem, ne
scilicet susciperem illam. Non enim mearum virium esse iudicabam huius rei gubernatio-
nem. Cum autem Deus induxerit, non quod ego petebam, sed quod ipse volebat: precor
eum qui vitæ largitor est, ut etiam quam tribuit, perfecturus sit. Qui enim iuuentutem in
otio philosophico consumpsi & in speculatione à rerum actione aliena, & tantum in curis
versatus sum, quantum defunctoriè per actum reprehendi non potest in hac cum corpore
vita, & in hoc quod ciuisciuitarum fuerim: quomodo sufficiam curis nullam habentibus
intermissionem? Aut quomodo vbi me ipsum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad men-
tis pulchritudines accedam, quibus solùm beatum otium frui potest? sine quo mihi & meis
similibus omnis vita, nulla vita est. Ego quidem non novi: Deo verò (aiunt) omnia possi-
bilia sunt, etiam quæ impossibilia sunt. Et vos ipsi igitur pro me supplices manus ad Deum
D eleuate, & tum populo in vrbe, tum his qui in agris aut villaticis ecclesiis commorantur,
preces pro nobis & in communi & singulatim omnibus committite. Si enim non desertus à
Deo relictus fuero: tunc cognoscam, sacerdotium non discessum esse à philosophia, sed am-
pliolem accessum.] ista ad suos, cum creatus est Episcopus, Synesius.

Scribens postea contra Andronicum; quàm expetierit mori potius quàm Episcopus fieri,
aperta testificatione declarat, vbi primum de suo ante Episcopatum vitæ instituto ista præ-
mittit: Viuebam cum bona spe in mundo, velut in sacro septo animal liberum ac solu-
tum, prece & libro & venatione vitam diuidens: ut enim sana sit anima & corpus; hoc
quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiusmodi facilitate traxi
annos illos vsque ad electionem Episcopatus: ad quem ego, si quis vnumquam, timidissi-
mus fui. Testor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana mysteria gestaui, absque hu-
manis circuitibus ac studiis, ipsum Deum solitariè in multis temporibus & locis accessi,
E & pronus & in genua inclinatus, supplex mortem pro Episcopatu eligebam.] hæc & alia de
reluctatione sua, ne susciperet Episcopatum Synesius, cuius quidem argumenti multa præ-
terimus breuitatis causa: cum ut fugeret, ea vsus est arte, ut portentosis contestationibus
illis Theophilum posset eludere. At insaniam simulantem Vlysssem prudens consi-
lium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Synesius Theophilum latere
non potuit.

Cum verò è quietis tranquillo portu in turbatum vastumque pelagus inuitus nolenſque sol-
uisset: multiplicium mole negotiorum oppressus, iam cum vix septem menses Episcopatu
perfunctus esset, de abdicatione agere cœpit: sed frustra quidem. agit enim de his ipse in
epistola ad Olympium. Delegabat illi Theophilus prouinciæ illius negotia & lites verten-
tes inter Episcopos, & causarum cognitiones: cui quidem cum parere, se necessitate astringi
cogno-

SYNESEI
ARS INEV-
GIENDO
EPISCOPA-
TVM.Syn. epist. 11.
SYNESEI
EPISTOLA
AD SVOS.

Synes. epist. 17.

Synes. epist. 17.
SYNESEI
EPISCOPVS
CAVSAS
IUDICAT
MANDATO
THEOPHI-
LI.

cognosceret, & reluctari penitus nefas; ad ipsum hoc primo anno scribens, hæc ait: **Ego A** & volo, & necessitas mihi diuina est, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.] & inferius: Quicquid statuerit, hoc multitudini iustum sit: obedientia enim vita est, & mors inobedientia.] Tanti quidem æstimatus est recens Episcopus, vt iudex fieret seniorum Episcoporum.

Vertebat enim tunc inter vicinos Episcopos Paulum atque Dioscorum eiusmodi contro- uersia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum suis, Paulus collem occupat natura muni- tum; illicque vbi ageret, domunculam ibi sitam in ecclesiam consecrat, inferens illuc alta- re, & in eo celebrans sacrificium: quo actu locum illum sibi vindicare putauit, contradi- cente Dioscoro, sub cuius diocesi locus positus erat. Sed Synesius in Paulum sententiam tulit, non existimans eam ob causam locum Deo esse dicatum, vt ad profanum vsum redire non posset. Nam hoc (inquit) locum non sanctificat: alioqui omnes montes & omnes B valles ecclesiarum essent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum esset, in quibus omnibus, cum hostes prædantur, preces & mysteria fiunt. Quot verò domus per impia Arianorum tempora preces & mysteria susceperunt, & nihilominus sunt priuata? &c.] hæc & alia plura Synesius in Paulum pro Dioscoro.

In causa verò Lamponiani, qui ob illatas in Iasonem iniurias excommunicatus fuit, cum idem iudicat, illud insinuat Ecclesiarum antiqui moris, quosdam atrociores casus Episcopos mi- nores non absoluere, sed referuare illos primæ sedis Antistiti. nam audi de ipso Lamponia- no: Quamquam (inquit) & lacrymas ex pœnitentia effuderit, & populus supplex illum ex- cusarit: at ego in his quæ visa essent, perseueraui: soluendi verò potestatem ad sacram se- dem remisi. Tantum igitur mihi ipsi permisi, si appropinquaret Lamponiano debitum fata- le, ipse vitæ exitus, vt tunc sanè dies constituta adesse videretur: omnibus permisi tum af- C futuris presbyteris, vt cum ipso communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verùm sanitati restitutus, rursus ob eadem reus sit, & à diuina ac benigna anima tua veniæ assensum expectet.] hæc Synesius ad Theophilum Alexandrinum Episcopum, à nobis hîc posita ad antiquos ritus in iudiciis Ecclesiasticis referandos. Ipse verò Synesius de se ad ipsum Theophilum hæc in fine: Postremum ora pro me; orabis enim pro derelicto & omnibus deserto & egente eiusmodi cooperatione: ita ipse vereor pro me ipso loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obicien- tem se audaciam, quòd homo in peccatis, seorsum ab Ecclesia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu institutus altaria Dei contigi.] hæc Synesius: quibus videas quanta animi demissione polleret.

Obibat autem ipse nauiter Ecclesiastica negotia: in quibus curis feliciter sibi actum exi- D stitabat, si non & secularibus negotiis obrueretur. Hinc illæ autæ ipsius in querelis sen- tentiæ: Civilem virtutem cum sacerdotio coniungere, est versare ea quæ simul versari non possunt. Priscum sæculum tulit eosdem sacerdotes & iudices. Nam & Aegyptij & Hebræo- rum gens multo tempore sacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cum diuinum opus humano more perageretur, seiunxit Deus vitæ conditiones, & alius sacer- dos & alius dux effectus est. Alios enim ad materiam direxit, alios sibi ipsi collocavit. Ordinatam autem est, vt illi quidem in rerum negotiis, nos autem in precibus ver- saremur. Quod verò bonum est, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid separata à Deo, coniungere conaris; qui neque vt gubernemus, sed vt falsò gubernemus expetis? Quare quid fieri miserius possit? Opus est tibi Præfecto? ito ad procuratorem le- gum Reipublicæ. Opus habes aliqua in re Deo? ito ad sacerdotem ciuitatis.] & paulo E post: Non condemno Episcopos, qui in rerum negotiis versantur: sed ignarus me ipsum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque possunt. Mea facultas non est duo- bus dominis seruire. Si verò sunt aliqui, qui neque à conscientia lædantur; poterunt sanè & sacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti esse. Radius Solis etiam si cum stercore conuer- sabitur, purus manet, & non coinquinatur: ego verò si idem hoc fecero, fontibus & ma- ri opus habeo.] hæc & alia plura ad sui excusationem in Synodo Synesius, cum ab Episco- patu missionem peteret, quam in annum sequentem reuicimus. hæc verò satis hîc de Syne- sij ordinatione & administratione prægustasse. •

CAUSA PA-
ULI CVM DI-
OSCORO.CASVS RE-
SERVATI
PRIMAES-
DIS EPI-
SCOPIS.SYNESII
QUERELAE
DE CVRIS
LITIVM
SACCVLA-
RIVM.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 17. IMPP.
ANNVS ANNVS
411. 10.
THEODOSII 4.

SEquitur ordine temporis annus Domini vndecimus post quadringentesimum, nullo Oc- cidentalis Imperij signatus Consule, quòd afflictata nouis esset Gothorum cladibus & aliorum in diuersas prouincias grassationibus barbarorum Romana Respublica: in Oriente verò, vbi tranquillior esset rerum status, ipse Theodosius Imp. quartum adiit Consulatum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam traicere in Siciliam exercitum frustra tentans, repentina A L A R I C I
morte occupatur apud Cosentiam: de cuius obitu & sepultura hæc apud Ioannem Diaco- OBITVS.
num, ab aliis non suo nomine Paulum nuncupatum: Inter hæc Alaricus dum deliberaret Paulum Diac.
B quid ageret, apud Cosentiam subita morte defunctus est. Gothi Basentium amnem de alueo lib. 13. hystor.
suo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus sepeliunt; Miscell.
amnemque meatui proprio reddentes, ne quis locum scire posset, captiuos qui interfuerant
extinguunt.] hæc ipse. Sozomenus autem de Alarico ait, eum ante obitum inita cum Ho- b Sozom. lib. 9.
norio pace, ab eo declaratum fuisse totius ducem exercitus; subditque: Cum pro consuetu- c. 12.
dine Principum ex processu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte Alarici, sta-
timque descendens, publicè gratias Deo nuncupatis precibus egit, quòd esset insidiatore
manifesto liberatus.] Addit hæc his idem auctor Miscellæ:

Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi constituentes, Romam redeunt: si- quid residuum fuit, more locustarum eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theo- dosij Principis filiam, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud Forum Cornelij coniu- gio sociavit: quæ multo post Reipublicæ commoda fuit: nam ad hoc mariti animum acer- rimo ingenio, subtilibus blandimentis inflexit, vt vltro à Romanis pacem expeteret.] hæc ipse. at de posteriori hac Vrbs inuasionem apud nullum alium me legisse memini. Orosius au- tem tradit, in ipsa Vrbs inuasionem sub Alarico Gallam Placidiam ab Athaulpho captam; Zo- d Oros. lib. 7.
simus & alij ipsam antè sub Alarico custoditam ferunt. Ceterum diuina id factum dispensa- c. 40.
tione, quòd extremam Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur, defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici successore Vrbi illata penitus reperitur: immo ei in op- tatis fuisse, Gothorum exercitu Romanum Imperium in splendorem pristinum restituere, idem Orosius testatur his verbis: Is (vt sæpe auditum, atque vltimo exitu eius probatum c. Oros. lib. 7.
est) satis studiosè sectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda c. 73.
Romana Republica impendere vires Gothorum præoptauit. Nam ego quoque ipse virum quemdam Narbonensem, illustris sub Theodosio militiæ, etiam religiosum prudentemque & grauem apud Bethlehem opidum Palæstinæ, beatissimo Hieronymo presbytero referen- te, audiui, se familiarissimum Athaulpho apud Narbonam fuisse; ac de eo sæpe sub testifica- tione didicisse, quòd ille cum esset animo, viribus, ingenioque nimius, referre solitus esset, se in primis ardentè inhiasse, vt oblitterato Romano nomine, Romanum omne solum, Gotho- rum Imperium & faceret & vocaret; essetque (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Romania fuisset; fieretque nunc Athaulphus, quod quondam Cæsar Augustus. At vbi multa expe- rientia probauisset, neque Gothos villo modo parere legibus posse propter effrenatam barba- riam, neque Reipublicæ interdici leges oportere, sine quibus Respublica non est Respubli- ca: elegisse se saltem, vt gloriam sibi de restituendo in integrum, augendoque Romano nomi- ne, Gothorum viribus quæreret; habereturque apud posteros Romanæ restitutionis auctor, E postquam esse non poterat immutator. Ob hoc abstinere à bello, ob hoc inhiare paci niteba- tur, præcipuè Placidia vxoris suæ femina sanè ingenio acerrimæ, religionis satis probatæ, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasum & consilio temperatus.] Quomodo autè do- lo suorum, idem Athaulphus hæc meditatus, interfectus fuerit, suo loco dicemus.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata est famosissima illa Collatio inter Ca- tholicos & Donatistas diu expetita, sæpe tentata, numquam autem, resilientibus illis, effectu consummata, nisi hoc anno, postquam ad hoc ipsum perficiendū ab Honorio Imp. missus est in Africam anno (vt dictū est) superiori Marcellinus. Post Consulatum quidè Varanes, nempe hoc anno, ex scripto antiquo Codice Balduinus tradit habitam fuisse huiusmodi Collatio- nē. Quod autem conuentus iste appellatus inuenitur Collatio, non Concilium; inde accidit, quòd in vnico confesso non vocati sunt hæretici vel schismatici tamquam rei ab Ecclesia iu- dicandi, sed vt fratres ad vnitatem Ecclesiarum, cognitæ causæ meritis, attrahendi. At quomodo

A L A R I C I
O B I T V S .Paulum Diac.
lib. 13. hystor.
Miscell.b Sozom. lib. 9.
c. 12.c Paul. Diac.
lib. 13.
ATHAULPHI
PHVS REX
GOTHORVM.d Oros. lib. 7.
c. 40.c Oros. lib. 7.
c. 73.ATHAULPHI
RIGIS CON-
SILIVM.DONATI-
STAE EDI-
CTIS VOA-
TI AD COL-
LATIONEM.

^a Aug. in Bre-
nic. Collat. di.
I. c. 5.
TEMPVS
COLLATIO-
NIS.
^b Aug. in Bre-
nic. di. I. c. 8.

ista se habuerint, & quò temporum ordine cuncta sint facta, iam aggrediamur. Quem diximus missum esse anno superiori ab Imperatore insignem virum Marcellinum in Africam ad conciliandos cum Catholicis Donatistas: idem ipse Imperatoris rescriptum, quo iuberentur Donatistæ cum Catholicis ad conferendum de controuersis inter eos diu versatis in locum vnum conuenire debere, promulgauit. Sed & dato post quatuor menses edicto decimoquarto Kal. Martias, vt Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Iunias definuit; idque ex Imperatoris rescripto, quo iuebatur eo temporis spatio eos ad causam agendam impelli: licet aliis edictis, ne subterfugium aliquod ex temporis angustia obtendi posset, alios duos menses ipse superaddidit. Ceterum vt ad Kalend. Iunias conueniretur, pars vtraque consensit. hæc ex Actis ipsius Collationis sunt accepta.

MARCELLI-
NVS IN-
DVLGEN-
TISSIMVS
DONATI-
STIS.

Cõstat insuper Marcellinum, quo demulceret refractarios Donatistas, suo edicto, quo eos vocauit, sine iussione Imperatoris reddidisse basilicas Donatistis, qui se pollicerentur esse venturos. Insuper & illud indulgendum putauit, vt eodem edicto illis concederet, vt quem vellent eligerent sibi Iudicem, qui cum ipso præficeretur ad iudicandum: sed & iuramento pollicitus est, se iudicaturum quod veritas suasisset; aliaque complura adiecit, quibus eodem edicto eos est exhortatus ad mutuo cù Catholicis conferendū. hæc ex Actis. Præstitum quoque ab eo & illud fuit humanitatis officium, vt per Tractorias eosdẽ conuocauerit litteras, quibus (vt alibi fusiùs explicauimus) sic vocatis publicæ concederentur vecturæ, atque omnia necessaria ad comearum abundè satis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum Primates missas, à quibus singuli acciperent, eos fuisse vocatos, S. Augustinus testatur.

^c Aug. ad Do-
natistas post
Collat. c. 24.
^d Aug. eodem
lib. c. 25.
DONATI-
STAE EPI-
SCOPI CAR-
THAGINEM
VENIUNT.
^e Aug. eod. lib.
c. 24.
^f Aug. in Bre-
nic. Collat. di.
I. c. 14.

Sic igitur conuocati (inquit ipse) congregantur ex vniuersa Africa tot Episcopi Donatistæ, ingrediunturque Carthaginem cum tanta speciosa agminis pompa, vt tam magnæ ciuitatis oculos in se, intentionemque conuertant.] Ex parte verò Catholicorum omnes numero ducenti & octoginta sex, cum fermè centum in suis Ecclesiis senectute & morbis præpediti remansissent, immo centum viginti, vt habent Acta Collationis. Donatistarum autem numerus minor fuit: nomina enim eorum in subscriptionibus litterarum numerata sunt ducenta septuagintanouem; sed falsitas deprehensa est, cum pro absentibus aliqui subscripsissent. At ne hac etiam ex parte Catholicis censerentur inferiores, se plures quàm quadringentos esse numero, falso iactabant, detentos verò illos domi diuersis corporis infirmitatibus: sed inanem profus hanc fuisse illorum gloriationem, S. Augustinus ostendit.

^g Aug. in Bre-
nic. c. 11.

Cum autem superiores Catholicis numero essent, ad euitandam tamen ostentationem, non vnà simul, vt Donatistæ, sed seorsum singuli Carthaginem ingressi sunt, vt idẽ S. Augustinus affirmat. Quod verò non ea pōpa qua ipsi fuissent ingressi, pauciores numero eos esse, Donatistæ putarunt: porrò illi inuenti sunt adiecisse subscriptioni litterarum numerum itidem centum viginti Episcoporum, quos oppressos morbis domi relictos causati sunt. Sic igitur qui subscriptione ostentabant numerum ducentorum septuagintanouem Episcoporum, nõnisi centum quinquagintanouem sunt numerati. id quidem apertè demonstrat S. Augustinus, qui de suis Catholicis affirmat, præter numeratos superiùs centum octoginta sex, qui se Carthaginem contulerunt, recensitos esse qui diuersis necessitatibus detenti domi remanserant centum viginti; quodque adhuc eo Callationis tempore sexaginta sedes Episcopales in Africa orbatae erant pastoribus; adeò vt numeratae fuerint sedes Episcopales in Africa Catholicorum quadringentæ & sexaginta sex. Donatistas verò numero sedium valde imminutos ex eo intelliges, dum qui anno Christi trecentesimo nonagesimoquarto Bagai in Numidia aduersus Maximianistas conuenerunt, numerati sunt quadringenti, sex minus Episcopi, exceptis Maximianistis, qui & ipsi Donatistæ erant, sed ab illis schismate separati: in hac verò Collatione, quamuis suorum multitudinem affectauerint, nonnisi centum quinquagintanouem colligi valuerunt: nam falsò iactasse centum viginti ægrotos remansisse domi, conuicti sunt ex suis ipsorum verbis. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Donatistarum conuersione Episcopi Orthodoxi, atque præcipuè Augustinus.

IACHTANTIA
DONATI-
STARVM.
^h Aug. ibid.
c. 14.

Cum igitur vtraque pars Carthaginem conuenisset; antequam vno confesso colligerentur, Marcellinus aliud ipsis præsentibus promulgauit edictum, quo inter alia, qui locus habendõ conuentui deligendus esset, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De loco itum est in eam sententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur. Sed cur non in basilica Fausti, vel basilica Restitutæ, in quibus complures Synodi Carthaginenses habitæ esse leguntur, conuentum est? nulla alia quidem ex causa, nisi quod horrerent Donatistæ Catholicorum ecclesias, quas dicerent esse Satanæ synagogas: vnde etiam accide-

ⁱ Aug. in Bre-
nic. Collat. di.
I. c. 14.

^k Aug. in Bre-
di. I. c. 3.
LOCVS DE-
LECTVS AD
COLLATIO-
NEM.
^l Aug. eod. lib.
c. 14.

rentur, Marcellinus aliud ipsis præsentibus promulgauit edictum, quo inter alia, qui locus habendõ conuentui deligendus esset, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De loco itum est in eam sententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur. Sed cur non in basilica Fausti, vel basilica Restitutæ, in quibus complures Synodi Carthaginenses habitæ esse leguntur, conuentum est? nulla alia quidem ex causa, nisi quod horrerent Donatistæ Catholicorum ecclesias, quas dicerent esse Satanæ synagogas: vnde etiam accide-

^a Aug. lib. post
Collat. c. vlt. in
fin.
^b Aug. in Bre-
nic. c. 3. & 4.

CATHOLI-
CORVM E-
PISCOPO-
RVM PRO-
MISSIO.
^c Aug. ibid. r. 4.

^d Aug. Brevic.
di. I. c. 7.
CATHOLI-
CORVM HV-
MANITAS
ERGA DO-
NATISTAS.

^e Apud Aug.
de Gestis cum
Emerito.

^f Aug. ibidem.
CATHOLI-
CORVM OB-
LATIO LI-
BERALIS.

re consuevit, vt, cum ipsis potituri eas inuaderent, nonnisi eisdem lotis, purgatisque ac demolitis altaribus, & aliis more suo adhibitis lustrationibus, illas vendicarent, vt ex Oprato superiùs recensuimus. Sic igitur communi consensu electæ sunt Thermæ Gargilianæ, locus amplus, lucidus, ac refrigerans calores æstiuos, vt à sancto Augustino describitur: erat autem in ipsius Carthaginensis vrbs meditullio constitutus. Eodem quoque edicto cauit Marcellinus, vt ad tumultum ex numerositate oboriri solitum anteuertendum, ex vnaquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero triginta sex, qui sessionis locum ingrederentur: quorum officia ita inter se partita essent, vt ex illo cuiusque partis numero decem & octo Episcoporum, septem deputarentur ad disputandum; totidem, cum opus esset, ad consulendum; quatuor reliqui, qui Actis conscribendis atque custodiendis præessent. Renuerunt autem primo loco id se facturos Donatistæ, petentes suis omnibus locum Synodi patere debere. Catholici verò, se in omnibus Marcellino parituros, litteris professi sunt.

Cum enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuisset, vt pars vtraque scriptis proderet, vtum placerent quæ edicto continebantur: Catholici non solum edicto parituros se esse rescriperunt, sed & iisdem suis ipsorum litteris ad omnem præstandam gratiam Donatistis se ipsos obligauerunt. Nam Augustinus: In iisdem (inquit) litteris etiam se obstrinxerunt, & polliciti sunt, quòd si in parte Donati veritas eis demonstraretur Ecclesiæ, non se illic Episcopalem honorem quæsituros, sed consilium eorum secuturos pro salute Christiana. Si autem in sua communionem potius veritas ostenderetur Ecclesiæ, honores Episcopales eis non se negaturos: & hoc à se fieri bono pacis; vt intelligerent ij, quibus hoc præstaretur, quòd in eis Catholici non Christianam consecrationem, sed humanum detestarentur errorem. Quod si plebs duos in vna Ecclesia Episcopos ferre non posset, vtrisque de medio recedentibus, singuli constituerentur Episcopi, ab eis Episcopis ordinandi, qui in suis plebibus singuli inuenirentur.] hæc quidem magna prudentia Orthodoxi, quo ipso ingressu iis delinirent efferatos illorum animos, atque sic ad piè sancteque causam tractandam inducerent.

Porrò separatas alias ab his dederunt ad Marcellinum Catholici litteras, quibus significarunt, se acquiescere in hoc etiam Donatistis, vt ipsi omnes in locum conuentui præstitutum ingrederentur; cum se tamen mandatis eius parere paratos dicerent, vt non amplius quàm decem & octo in locum sint ingressuri. Rursus etiam iisdem litteris causam ipsam insinuarunt, nempe (ne fortè ex persona Principis Collatione indicentis & cogentis Episcopos suboriri posset inuidia) ostendentes ex diuinæ Scripturæ præscripto id sanctè pieque usurpari. Extant adhuc priores litteræ ad Marcellinum datae, ab ipso S. Augustino in Gestis cum Emerito recitatae, hæc autem repetendæ ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibitam ad dispersos colligendos clementiam, contra verò fuisse hæreticorum atque schismaticorum corda ferrea & obstinatam in omnibus peruicaciam. Sed priusquam hic eas reddamus litteras, quæ fuerit ibi omnium Catholicorum Episcoporum pro concilianda pace sententia, hæc enarrandum est.

Antequam enim mutæ Collationis comitia inirentur, cum Marcellinus (vt dictum est) edicto vtrique parti significasset, vt quæ ad futuram Collationem pacificè agendam conducerent, scriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antistites, in vnum conuenientes, quid facto opus esset, inter se priuata coitione decernunt. Quid autem inter eos tractatum sit, S. Augustinus ita describit: Dicam charitati vestræ & commemorem rem dulcissimam, quam Domino adiuuante sumus experti. Cum ante ipsam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Christi Episcopi debent esse, aut debent non esse, quod vobis fatendum est: circumspicientes omnes fratres & copiscopos nostros, non faciliè nobis occurrebant, qui hoc vellent suscipere, & de hac humilitate Deo sacrificare. Dicebamus, vt fieri solet: Ille potest, ille non potest: ille consentit, hoc ille non tolerat: loquentes magis pro suspicionibus nostris, qui corda illorum videre minimè poteramus. Quando autem ventum est vt hoc palàm fieret in Concilio vniuersorū tam frequenti penè trecentorum Episcoporum, sic placuit omnibus, sic exarserunt omnes, vt parati essent Episcopatum pro Christi vnitatem deponere, & non perdere, sed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inuenti sunt, quibus displiceret: vnus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberiùs ausus est: alter voluntatem suam tacito vultu significauit. Sed postea quàm illum senem liberiùs hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante sententiam,

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Augustinus. sed litteræ tunc ex eo conuentu redditæ A ad Marcellinum sic se habent^a:

^a Aug. de Gestis cum Emerito.

LITTERÆ CATHOLICORVM AD MARCELLINVM.

Honorabili ac dilectissimo filio, viro clarissimo ac spectabili Tribuno & Notario Marcellino Aurelius, Siluanus, & vniuersi Episcopi Catholici. Edicto spectabilitatis tuæ, quo nostræ Collationis tranquillitati, quietique seruandæ, & veritati manifestandæ ac manendæ consultum est, in omnibus nos consentire, sicut admonere dignatus es, per has intimamus. Illa etiam veritate confisi, nos vinculo conditionis obstringimus, vt si nobis hoc, cum quibus agimus, demonstrare potuerint, cum secundum Dei promissa populi Christiani vsquequaque crescendo, iam magnam partem Orbis impleuissent, & in cetera dilatarentur implem, subito Ecclesiam Christi, nescio quorum quos isti accusant, peccatorum perisse contagione, & in sola remansisse parte Donati. Si hoc (vt dictum est) demonstrare potuerint, nullos apud eos honores Episcopatus requiremus, sed eorum sequemur pro sola salute consilium, B quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si autem nos potius valuerimus ostendere, Ecclesiam Christi, omnium non solum Africanarum, verum etiam transmarinarum prouinciarum, multarum gentium spatia, feracissima populorum copia iam tenentem, & (sicut scriptum est^b) toto mundo fructificantem, atque crescentem, nullorum hominum sibi commixtorum peccatis perire potuisse. Si denique ipsorum, qui tunc accusare voluerunt, potius quam conuincere valuerunt, quæstionem definitam, quamuis non in eis Ecclesia consistat, & Cæcilianum innocentem, illos autem violentos & calumniosos esse iudicatos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes suas vltro accusando miserunt. Postremò si quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis documentis, vel diuinis probauerimus, aut eorum innocentiam falsis criminibus appetitam, aut Christi Ecclesiam, cuius communioni cohæremus, nullis eorum delictis esse destructam: Sic eius nobiscum teneant vnitatem, vt non solum viam salutis inueniant, sed nec honorem Episcopatus amittant. Neque enim in eis diuina sacramenta veritatis, sed commerta humani detestamur erroris. Quibus sublatis, fraternum pectus complectemur Christiana nobis charitate coniunctum, quod nunc dolemus discissione diabolica separatum.

^b Colof. c.

QUANTA CATHOLICI SPONDEANT.

Poterit quippe vnusquisque nostrum, honoris sibi socio copulato, vicissim sedere eminentius; sicut peregrino Episcopo, iuxta confidentem collegam, hoc cum alternis basilicis vtrique conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo præueniente: quia vbi præceptio charitatis dilatauerit corda, possessio pacis non fit angusta: Vt vno eorum defuncto, deinceps iam singulis singuli pristino more succedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipsius separationis exordio, in eis qui damnato nefariæ discissione errore, vnitatis dulcedinem vel serò sapuerunt, Catholica dilectio custodiuit. Aut si fortè populi Christiani singulis delectantur Episcopis, & duorum consortium inusitata rerum facie tolerare non possunt; vtrique de medio discedamus; & Ecclesiis singulis, damnata schismatis causa, in vnitate pacifica constitutis, ab his singulis in Ecclesiis singulis annuentibus vnitati factæ per loca necessaria singuli constituentur Episcopi.

MIRA PROMPTITUDO CATHOLICORVM IN PACE SANGIENDA.

^c Lucæ 17.

Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An verò ille de cælis in humana membra descendit, vt membra eius effemus: & nos, ne ipsa eius membra crudeli diuisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? Propter nos nihil sufficientius, quàm Christiani fideles & obedientes simus. Hoc ergo semper sumus, Episcopi autem propter Christianos populos ordinamur. Quod ergo Christianis populis ad Christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus. Si serui vtilis sumus, cur Domini æternis lucris pro nostris temporalibus sublimitatibus inuidemus? Episcopalis dignitas fructuosior nobis erit, si gregem Christi deposita magis collegerit, quàm retenta disperferit. Nam qua fronte in futuro sæculo promissum à Christo sperabimus honorem, si Christianam in hoc sæculo noster honor impedit vnitatem?

EX FACTO SVO CONVINCENDI DONATISTAR.

Hæc propterea præstantiæ tuæ scribenda curauimus, & vt per te innotescant omnibus, postulamus; vt in adiutorio Domini Dei nostri, quo admonente ista promittimus, & quo adiuuante implere posse confidimus, etiam ante Collationem (si fieri potest) corda hominum vel infirma vel dura pia charitas aut sanct, aut edomet: ac sic iam pacificis mentibus non resistamus manifestissimæ veritati, & disputationem nostram vel præcedamus concordia, vel sequamur. Neque enim desperare debemus, si recolunt esse pacificos beatos, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle vt pars Donati vniuerso orbi Christiano reconcilietur, quàm vniuersus orbis Christianus à parte

A à parte Donati rebaptizetur: cum præsertim de Maximiani sacrilego & damnato schismate venientes, quos etiam terrenarum potestatum iussionibus insectando emendare curarunt, tanta diligentia quæserunt, vt nec baptismum ab eis datum rescindere auderent, & quosdam eorum damnatos, sine vlla honoris diminutione susciperent; quosdam verò in illius discissione societate impollutos esse censerent: quorum inter se concordia non inuidemus; sed eos oportet aduertere, quàm piè ramum à se fractum tanto studio radix Catholica inquit, si ramus ipse similiter à se paruum fragmen incisum sic colligere laborauit. Et alia manu: Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipsorum inter se Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium; ex quo etiam mandatum scriptum est, quod seruarent septem illi, qui causam publicam acturi essent^a.

^a Aug. Breuic. Collat. di. 1. c. 9. IO. II.

^b Aug. Breuic. collat. di. 1. c. 6. MARCELLINI NOVVM EDICTVM.

Post hæc verò acceptis à Catholicis hisce & aliis litteris Marcellinus, necnon quæ responderant Donatistæ, nouo rursus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque rescripserat, populo significanda curauit: eo nimirum consilio, quo sequens populus Donatistas, probè sciret, quas honestas & minimè recusandas Catholici conditiones pacis obtulissent: ne, si illi dura obstinatione resilirent, ipsi in transuersum cum eis penitus agerentur. hæcenus verò quæ Collationem præcesserunt.

DE PRIMIANO EPISCOPO DONATISTA CARTHAG.

Die autem ad Collationem habendam constituta adueniente, omnes in locum conuentus, in ipsas Thermas Gargilianas ingressi sunt Episcopi Donatistæ, inter quos primū locum tenuit Primianus Episcopus Carthaginensis partis Donatistarum. At qualis hic, quamque ad ineundam concordiam malè paratus accesserit, ex illis accipe, quod cum conuentus primū à Catholicis fuit de Collatione faciendâ, ista protulit ore rotundo verba turgida: Indignum est, vt in vnum conueniant filij Martyrum, & progenies Traditorum.]

^c Aug. in Breuic. Collat. di. 3. c. 4.

^d Aug. Retract. lib. 2. c. 31.

^e Aug. Retract. lib. 2. c. 59. & lib. contra duas Gaudenij epist.

C hæc tunc ipse, primū namque hic locum inter septem illos ad disputandum delectos tenuit prærogatiua sedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus Episcopus Cæsariæ Mauritanie eiusdem partis Donatistarum: tertius fuit Gaudentius Episcopus Tamugadensis, vt S. Augustinus^f in scriptis quibus eum exagitauit, affirmat. duas iste aduersus Catholicos postea dedit epistolas, de quibus suo loco dicendum. Quartus adnumeratus Petilianus, Donatistarum disertissimus: quem superuixisse Collationi, quæ aduersus Gaudentium Augustinus^g scripsit, fidem faciunt. sed & Acta Collationis, quæ manu scripta Balduini^h citat, plures continent à Petiliano in Collatione dictas sententias. Quinam autem fuerint tres reliqui Donatistæ ad implendum numerum septenarium ad disputandum electi, mihi hæcenus incompertum; sicut & incogniti sunt septem Episcopi ad disceptandam causam à Catholicis designati præter Aurelium Carthaginensem Episcopum, Alypium Tagastensem, & Augustinum Hipponensem. Sed ex Actis eiusdem Collationis, quæ antiquitus scripta recenset Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Episcopos Donatistas sedisse Felicem quemdam Romanum dictum Episcopum. Et quomodo hoc? Ex Optato namque superius tertio tomo dictum est, consueuisse Donatistas qui erant in Africa, ad suos itidem Donatistas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Episcopum, qui illorum curam gereret, quem Romanum Episcopum appellabant, sicque captiosè gloriarentur Romanum Episcopum suæ ipsorum esse communionis ac sectæ. Sed reliqua quæ spectant ad Collationem prosequamur.

^f Aug. contra duas epistolas Gaudenij lib. 1. c. 37.

Locum ingressi, sic ad confessum dispositi sunt, secundum ea quæ à S. Augustino narrantur his verbisⁱ: Electi sunt ex nobis & ex ipsis, septem hinc & septem inde, qui pro causa omnium loquerentur. Electi sunt alij septem hinc & septem inde, cum quibus, vbi opus erat, consilium pertractarent. Electi sunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Gestis conscribendis custodes essent, ne infalsatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati sunt etiam à nobis & ab ipsis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alternarent; ne aliquis nostrum se dixisse aliquid causaretur, quod non fuisset exceptum. Huic tantæ diligentia & illud additum est, vt nos & ipsi, quemadmodum & ipse Iudex, verbis nostris subscriberemus, ne quisquam diceret, in illis Gestis aliquid vel postea fuisse corruptum.] hæc S. Augustinus, qui habet eadem in epistola^j ex Concilio Cirtensi ad Donatistas. Sed & additum tunc etiam est, vt Collationis signati Actorum codices custodirentur, ne quid addi ab aliquo posset: id quidem ipsa Collationis Acta^k testantur.

^g Aug. epist. ad Donatistas post Collat. in princip.

^h Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 5.

ⁱ Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 5.

^j Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 5.

^k Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 5.

Ingressus itaque est Marcellinus Tribunus & Notarius in locū ad Collationem paratū. Hic quidem anno superiori in Africa ab Honorio missum diximus, erat autē magistratu Tribunus; militarem namque hanc fuisse dignitatē, etiā S. Augustinus tradit, dum de Dulcitio agit

^l Aug. in Breuic. Collat. di. 2. c. 5.

æquè Tribuno atque Notario nominato. Quod insuper item Marcellinus, nō Tribunus tantū, sed Notarius diceretur: Erant quidem Notarij, Principi à secretis, vt declarat in Formulis Cassiodorus: inerat eidem muneri Senatoria dignitas, necnon Spectabilitatis honor: tali enim titulo suis litteris eum Catholici Episcopi venerati sunt. quis autem idem esset honor & titulus Spectabilitatis, Cassiodorus etiam apposita formula declarauit. Sed & illud aduerte, eundem Marcellinum in Collatione illa non simpliciter Iudicis, sed Cognitoris nomen præferulisse: laicis enim haud concessum fuit, in causis Ecclesiasticis Iudicem agere. Quænam verò hæc esset functio Cognitoris, nos alibi diximus, & ipsa Acta Collationis declarant: nempe agere quæ ad pacem ac quietum congressum pertinent, curareque ne quid tumultuariè vel inordinatè inter conferentes mutuo Episcopos ageretur, neve quid per vim dolumve malum ab altera partium moliretur, vtque in omnibus pacta conuenta facta tecla conseruarentur: in quibus ritè disponendis eidem interloquendi facultas esset, nec quidem pro B animi arbitrio, sed quod ipsa iustitia postulasset: Atque demum cuius alterutrius partis potiora iura essent, pronuntiare.

^a Cassiod. Va-
riar. lib. 6.
form. 16.
^b Cassiod. lib. 7.
form. 37.
FUNCTIO
MARCELLI-
ANI.

Sed quid Collationis diebus singulis actum sit, ex rebus gestis à Notariis exceptis S. Augustinus summa breuitate compendium scripsit, quod Breuiculus nominauit: nos verò breuiorem ex Breuiculo summam collectam hinc describemus, ac primum illud ex eodè Augustino, quo animo iidem congressuri fuerint Donatistæ, ait enim: Qui causam bonam non se habere sciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipsa Collatio fieret, & vt prorsus causa ipsa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minimè potuerunt; id effecerunt multiplicitate Gestorum, vt quod actum est, non facile legeretur.] Ingressus igitur locum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatum est Honorij Imperatoris rescriptum, quo fieri Collatio iuberetur: deinde suo ordine alia edicta ea de causa lata à Marcellino Cognitore iussa sunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta est: lectæque simul sunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatistæ eidem dedissent.

^c Aug. Breuic.
di. 1. c. 1.

COLLATIO
DIEI PRI-
MAE

Post hæc autem quæsitum est à Cognitore de electis septem illis ad disputandum. Ceterum ne ad disceptandum de causa veniretur, Donatistæ subterfugia posuere, dicentes, agendum primò de tempore, de mandato, de persona, de causa, ac tunc demum ad causæ merita perscrutanda patere accessum. Obiecerunt enim primò de tempore, quòd iam præterisset illud; nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij: quòd igitur tempus illud ab Imperatore præscriptum iam elapsum esset; se amplius non teneri, impudenti audacia contenderunt. Sed elusa est inanis tergiversatio, cum à Marcellino ostensum est, ex partis vtriusque consensu ad Kalendas Iunias rem dilatam. Vides ex his nocturnas bestias latibula D captantes, in lucem prodire timere.

^a Aug. Breuic.
di. 1. c. 9. 10.
11.
MANDATVM
CONCILLII
RECITATVM.

Inde verò quòd Donatistæ in Cognitorem obiicerent, causam illam non agendam ex præscripto Forensis iudicij, sed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos, ostensum mandatum Concilij ad eos qui causam acturi essent, olim datum, facile declarauit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatistis, recitato; interlocutus Marcellinus, illud consentiens esse diuinæ Scripturæ potius quàm Forensibus iudicijs, declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & subscriptionibus omnium qui tunc aderant Episcoporum numero ducentorum octoginta sex; calumniati sunt Donatistæ, Catholicos adiecisse suppositos homines, qui cum non essent, apponerentur tamen ad numerum augendum Episcoporum; petentes admitti & cognosci qui subscripsissent Episcopi. factum est: omnesque ingressi, de suo quisque nomine & Episcopatu docuit. Post hæc Marcellinus E omnibus qui illic causa conuentus collecti erant, obtulit vt sederent; sicque causam agerent potius, quàm stantes. quòd facere renuerunt penitus Donatistæ: versabant enim ore submurmurantes illud Psalmistæ: Odiu ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. & illud: Concilium malignantium obsedit me.] Ceterum ipsum Marcellinum nec sedere voluisse, donec Episcopi ipsi Catholici confedissent, ex Actis citatis idem qui supra auctor affirmat.

^c Aug. ibidem
c. 13.

^e Psalm. 25.
^f Psalm. 21.

^h Aug. ibidem
c. 14.

Inde verò à cognitore iussum est recitari Donatistarum mandatum, quo iuberentur à suis causam agere. erat illud quidem refertum contumelijs, dum in eo ab illis Catholici Episcopi Traditores & persecutores nominarentur. Iussaque sunt apposita illi recitari nomina Episcoporum Donatistarum, in quibus complures pro absentibus inuenirentur esse subscripti: & cum ex eis vnus recitato nomine non inueniretur, causati sunt, esse defunctum in itinere

DONATI-
STARVM
RECITATVM
MANDATVM.

A itinere. sed cum iidem ipsi Donatistæ antea professi essent, mandatum illud & scriptum & subscriptum fuisse Carthagine; manifestæ falsitatis & imposturæ conuicti sunt. Verum & ex eo quoque mendacij redarguti, quòd cum antea professi essent coram Marcellino, suos omnes Episcopos venisse Carthaginem; postea verò cum à Catholicis diceretur, quamplurimos ex suis domi remansisse diuersis detentis impedimentis; oblitum eorum quæ dixerant, illi iactarunt, ex suis multo plures non venisse, morbo impediante, Carthaginem. In his igitur consumpto die, duplici notati sunt Donatistæ falsitate. eius verò diei Collatione absoluta, secunda in diem perendinum indicta fuit.

DONATI-
STAE FAL-
SITATIS
CONVICII.

Sed quid amplius? Cum Catholici Episcopi differentes cum iidem Donatistis, ex Christianæ charitatis præscripto, aduersantes ipsos Donatistas, fratres appellarent, eo quòd non spernerent vt hostes, sed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignantes, nomen fraternitatis penitus respuerunt. Testatur id quidem S. Augustinus agens aduersus Gaudetium^a Donatistam, & in libro post Collationem edito, vbi hæc verba: Illi enim cum hoc nomen à nobis audirent; iniuriam sibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato nostro admoniti, vbi hoc ex Propheta^b testimonium positum est, recolere potuerunt, Deum præcepisse: Dicite, Fratres nostri estis, his qui vos oderunt, & qui vos detestantur: vt nomen Domini honorificetur, & appareat illis in iocunditate, ipsi autem erubescant.] hæc ibi: quibus videas hominum arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

^a Aug. contra
Gaudetium
lib. 2. c. 11.
^b Aug. post
Collat. c. 35.
c) Isaiæ 66.

Intermisso autem diei vnus spatio, rursus ibidè iidem conuenere. oblatoque à Cognitore Marcellino Donatistis confessu, immo rogante vt sederent: illi pertinaciùs renuerunt; quòd non liceret, diuina prohibente Scriptura^c, sedere cum impijs. Cum autem Catholici Episcopi confedissent: petierunt scriptum dari sibi Catholicorum mandatum, vt ad constitutam diem parati ad causæ defensionem occurrerent: quòd exhiberi iussum est. Cum autem de subscribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & tergiversarentur illi, dilationem petentes: quam frustratoriam minimè concedi debere diceret Marcellinus: diu multumque altercati sunt, rursus de elapso & præscripto Collationis tempore exceptionem præteritam refricantes: agentibus verò Catholicis, sex dierum eisdem dilatio data est.

SECUNDA
COLLATIO.

^d Psalm. 25.

Quibus elapsis, sexto Id. Iunias iterum conuenere. Cognitis autem cautionibus de Actis ab vtraque parte acceptis, cum Marcellinus instaret, vt causa principalis tractaretur: subterfugia lucifugæ illi Donatistæ captantes, de personis primùm quæstionem habendam esse dixerunt, quinam petissent ab Imperatore Collationem haberi, de hisque diutiùs magna pertinacia sunt altercati: sed lecto Imperatoris rescripto, constitit Catholicos fuisse Episcopos qui petissent ab Honorio Collationem. At rursus ad neccendas moras, legatorum scire velle personas, & petitionis libellum ab eisdem oblatum Imperatori exhibendum expetiere: verum reiecti quidem sunt, quòd nihil id ad causam spectaret. In eo verò quòd dictum esset, à Catholicis fuisse oblatum libellum: contenderunt è contrà illi, dicentes se esse Catholicos: tunc dixit interloquendo Marcellinus, ea significatione nomen illud tunc esse, vt sonaret, accipiendum, qua ab Imperatore in rescripto inueniretur expressum, quo & significarentur Catholici esse nominati aduersarij Donatistis.

^e Aug. Collat.
di. 3. c. 1. 2. 3.
4. 5. 6.
TERTIA COL-
LATIO.

Illi verò hac exclusi, alia vti sunt tergiversatione: nempe cum de Catholica Ecclesia quæstio verteretur, non esse audiendos dicebant Episcopos Catholicos Africanos, qui totius Orbis communionem Catholica gloriarentur, sine transmarinorum Episcoporum assensu, cum communis causa ageretur; ne videlicet illi passos se esse præiudicium quererentur, & irrita facerent iudicata. His alias addiderunt tergiversationes, priores ingestas iterum atque iterum refricantes. Tandem eo ventum est, vt Cognitor recitari iuberet, quæ sub Anulino Proconsule gesta erant ipso exordio schismatis. Tunc exclamarunt illi dolentes: Sensim inducimur in causam.] quippe qui animo statuisent fatigare tergiversationibus Iudicem Cognitorem, & nouis semper obiectionibus & assertionibus terere tempus: vnde & querentes illa Marcellino dixerunt: Potestas tua sensim nos in causam interna deducit.]

^f Aug. post
Collat. c. 24. in
fin.

Lecta verò, ex mandato Marcellini^g, relatione Anulini Proconsulis ad Constantinū: Vnde de ea esset accepta, rogarunt: rursusque & alia leuissimæ obiectiones ab eis factæ sunt, & extra omne propositum de Augustini ordinatoribus quæstionem immiscuerunt. Sed cum à Megalio Primato Numidiæ se esse ordinatum respondisset; illi non habentes quid obiicerent, ad alia diuertere; iusseruntque legi litteras, quas aduersus mandatum editum à Catholicis conscripsissent, quibus probare nisi sunt, penes se esse Catholicam; vt pote quòd eorum assertionem negaretur Catholica esse Ecclesia, quæ ex malorum hominum admixtione constaret:

^g Aug. Breuic.
di. 3. c. 17.
DE ECCLIE-
SIA CATHO-
LICA DIS-
PUTATIO.

staret: sed ista petulanter affirmantes, confutati sunt tum diuinæ Scripturæ oraculis, tum sententia Cypriani, nec non etiam suo ipsorum exemplo, cum Maximianistas ante damnatos in communionem recepissent. Porro suis litteris Donatistæ complura à Catholicis in mandato proposita intacta reliquere.

Ex his quidem Actis mutuati sunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recitatum his verbis: Ex Gestis quæ apud Marcellinum V. C. Tribunum & Notarium acta sunt, capite CLXXXVI. Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit: Neque si mali sunt, iudicanda est Dei Ecclesia perisse. Sed tamen ipsorum causam tamquam fratrum nostrorum suscipimus: & si nobis ostendi poterint criminosi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Ecclesiam à Deo promissam & exhibitam deserimus & relinquimus.] hæc ibi, eademque pluribus^a contra Petilianum agens Augustinus sæpe refricat; quod totius quæstionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Ecclesia Catholica illud detrimentum patiatur, ut ipsa sancta atque Catholica esse desinat. Peculiare quidem illis fuit, ut confutati ad crimina quæ sita calumniis se conuerterent differentes, & sic ab eis Catholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: sicuti & Petilianus^b, & alij in Augustinum fecisse videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, ut ex criminatione Episcoporum studerent demonstrare, apud eos Ecclesiam perisse: de quibus exempla plurima suppetunt: ut cum S. Hieronymus id sæpe redarguit in Rufino, qui ex criminibus in eum obiectis se defendere conabatur non esse Origenistam. Ad quod quidem penitus explodendum, præter sententiam illam Cypriani in hac à Patribus Collatione citatam, hæc illa repetenda est aurea Tertulliani sententia^c: Soli enim (inquit) Dei Filio seruabatur sine delicto permanere. Quid ergo si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam martyr lapsus à regula fuerit: ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?] hæc Tertullianus. sed de his superius pluribus actum est.

Quod verò ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos esse Donatistas, vnam esse Ecclesiam toto Orbe diffusam, à qua sui interitus iactura quisque separaretur, Augustinus in epistola ad ipsos postea scripta testatur^d: eamque haud infici posse hominum vita noxia, alius in locis idem docet pluribus Augustinus^e, & contra Gaudentium^f vnum ex septem illis ad differendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) stultum est, ut Ecclesiæ causam, diuinis testimoniis fultam atque munitam, in hominum causis ratione exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quod cum hac ipsa Collatione conuinceretur ab Augustino, eo indignans blasphemix adactus est, ut exclamarit, Catholicam Ecclesiam humanum esse figmentum. Sed & vna probata Catholica in Orbe Ecclesia, cum eam in vnum conuenire caput necesse esse ostenderetur, atque ipsum primum Ecclesiæ caput ex successione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demonstraretur: his illi conuicti, more suo, ad ipsos Romanos Episcopos infamandos conuersi sunt, prout citata superius Acta declarant, & ex his quæ in superioribus tomis ex Augustino recitata sunt, demonstratur.

Cum igitur de his esset omnis in Collatione disceptatio, & post lectas à Donatistis editas litteras, Cognitoris mandato iussa essent legi scripta à Catholicis prodita: intercesserunt Donatistæ, petentes ab eisdem lectis nuper litteris responderi. Sed cum illorum se responsione intelligerent perurgeri, crebrius obstrependo, responsionem illorum interruperunt^g: vixque crebrius Cognitore interloquente, ipsisque Catholicis rogantibus, obtentum est ut silerent: licet ad responsiones Catholicorum aliquid semper obiecerent, quod ab illis fortius refelle-

retur. Cum verò à causæ defensione penitus defecissent, Marcellinus^h Cognitor ad causam schismatis iussit conuerti debere sermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rursus Catholicis, quod sæculi hominem Iudicem expetissent: verum id ab illis aliàs sapius factitatum, Catholici probauerunt. At illud planè ridiculum, quod cum Catholici incusarent Donatistarum sauitiam ex eo quod nuperrimè calce & aceto Fidelium oculos excæcassent, in quo & superassent crudelitate diabolum, qui cum à Deo in Iob potestatem accepisset, numquam quid huiusmodi perentasset: illi mox obiecere Catholicis, quod diabolum defendissent, quia dixissent eum sancti Iob oculis pepercisse: sed & alia in eos inculcantes, persecutionis arguerunt.

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAUIS MORIBVS NON PERIRE. ^a Aug. cōtra litt. Petil. lib. 3. c. 28.

^b Aug. contra litt. Petil. lib. 3. c. 1.

^c Tertul. de Prescript. aduersus hæret. 6. 2.

^d Aug. epist. 112. ^e Aug. de Agone Christi & de Vnit. Eccl. ^f Aug. contra Gauden. lib. 2. in fin.

^g Aug. Brevic. di. 3. c. 9.

^h Aug. ibidem c. 11. OBJECTIO NES RIDICVLAE DONATISTARVM.

ⁱ Aug. Brevic. di. 3. c. 12. 13. 14.

A absolutio penitus appareret: obtinuerunt tamen, ut antequam Acta illa absoluerentur, scripta ab ipsis prolata recitarentur, quibus continebantur Acta Mensurij Episcopi Carthaginensis Cæciliani prædecessoris, quem traditionis accusabant: addideruntque Acta Concilij Carthaginensis contra Cæcilianum à schismaticis celebrati; quæ omnia nos superius suo loco posuimus. Post hæc verò à Catholicis edita sunt Acta Cirtensia, quibus auctores schismatis traditionis arguebantur. His lectis, ad intermissa Acta in causa Cæciliani lectio, Cognitoris iussu, recurrit: sed ipsi Donatistæ suis ipsorum verbis & Actis contra Maximianistas ab ipsis diuisos conuicti sunt. Cum inter hæc illi ad friuolas se conuertentes obiectiones, falsitatis arguere conati sunt Cirtensia illa Acta, quod diem haberent ac Consules; cum ex his potius illa esse certa veraque conuincerentur. Incubuit autem Catholicis demonstrare, consuetum in Ecclesia, sicut & in sanctis Scripturis, certis temporis notis eas relinquere consignatas: B opusque fuit Catholicis, ex Actis sanctorum martyrum probare, etiam persecutionis tempore consueuisse Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere, quod negarent illi colligi potuisse Cirtensem illum conuentum, vbi Episcopi auctores schismatis se tradidisse libros comburendos confessi erant.

Cum verò ex recitatis^a Actis in causa Cæciliani demonstratum esset, iudicatam iam eius causam in Concilio Romæ habito sub Melchiade, absolutumque Cæcilianum, damnatum verò fuisse Donatum: id ut effugerent Donatistæ, aduersus Melchiadem traditionis crimen (quod non probarent) obiecere conati sunt: sed & ipsi falsitatis conuicti, & ostensa fuit rursus innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatensi ac litteris Constantini. Post hæc illi ex Optato Mileuitano labantem causam reparare conati sunt, quasi Optato teste damnatio probaretur Cæciliani. Sed cum ex eodem Optato Cæciliani absolutio disertis verbis conscripta legeretur, risum mouerunt immensum Catholicis audientibus. Inde verò legendas protulerunt iidem Donatistæ quasdam Constantini epistolas ad magistratus in ea causa conscriptas: sed nihil penitus quod contra Cæcilianum esset, ex eis deduci poterat, immo plura quæ illius fauerent innocentix. Cumque adhuc pro Cæciliani absolute Acta sub Proconsule Aliano ad postremum Catholici ederent, nec quid responderent aduersarij haberent, nisi eadem quæ superius repetere & iterare: tandem^b placuit Cognitori, quæ ea Collatione facta essent, scriptis mandata, rectaque testificatione probata relinquere, pronuncians omnium documentorum manifestatione à Catholicis Donatistas confutatos.

Sic igitur absoluta Collatione, Donatistæ à Marcellino Iudice Cognitore, ut Actis eius diei subscriberent, iussi sunt. Recusauerunt illi, ut haberent unde calumniam struerent, negarentque se dixisse quæ dixerant, & corrupta illa Acta à Cognitore fuisse, causari aliquando possent, sed rubore suffusi, quod ita ab initio conuentum esset, ut ab vtraque parte Acta subscriberentur, subscriperunt tandem, ut S. Augustinus^c affirmat, vbi ad eos: Hæc (inquit) verba negarent se fortè dixisse, nisi sua possent subscriptione conuinci. Ecce quam diligenter actum est pro salute vestra, ut verbis nostris subscriberemus: quod fieri omnino nolebant, & ut facerent, tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam extant verba eorum, vbi hoc facere recusarunt; & rursus alia verba, vbi hoc facere consenserunt, quod primò negauerant. Omnia scripta sunt: omnibus subscriptum est. Ideo enim videbantur nolle subscribere, ut negare se possent dixisse quod dixerant, & de Gestis corruptis Iudici calumniari.] hæc ipse. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta Collationis, omni fide munita in publicis iussa sunt conseruari archiuis ad perpetuam rerum memoriam, fidem factura posteris, quid inter vtramque partem fuisset eiusmodi congressu transactum.

Sed qui sic omni probatione & ratione destituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud acquievere iudicio Marcellini, sed ab eius sententia appellauere; calumniantes ipsum à Catholicis fuisse corruptum^d; nullamque eius sententiam esse dicentes, quam ipse noctu pronunciaisset. consumperant enim in dicendo diem, & vsque ad noctem Collatio illa producta fuit, cum Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Augustinus plura, & inter alia de more Iudicum, ut ad noctem iudicium sæpe protrahant, hæc subdit: Quis enim ferat victos homines conqueri, quod nocte contra eos est prolata sententia; quali non sæpe Iudices audiendi necessitas teneat, & vsque ad multam partem noctis sedere cogantur?] ostenditque pluribus, diei tempore Acta confecta esse, sed per eos inanibus tergiversationibus, ut diem in dicendo consumerent, factum esse ut nox extremam partem causæ tandem ex-

EDITA CONTRA DONATISTAS.

^a Aug. Brevic. di. 3. c. 17. 18. 19. 20.

DONATISTAE SVIS PROBATIO: ONIBVS CONVICTI.

^b Aug. Brevic. di. 3. c. 18.

SUBSCRIBUNT ACTIS DONATISTAE.

^c Aug. post Collat. c. 11.

DONATISTAE APPELLANT, ET CALUMNIANTVR IVDICIUM.

^d Aug. post Collat. c. 11.

^a Aug. post Collat. c. 19. ^b Aug. post Collat. c. ult. ^c Possid. in Vit. Aug. c. 14.

ceperit. Vnde post multa^a: O ferream frontem! ô furoris tenebras nocturnam sententiam iudicij obicientes, & in sui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabidè litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum^b: Noctè causa finita est, sed vt nox finiretur erroris. Noctè dicta est sententia, sed fulgens lumine veritatis.] Sed quòd iidem vim sibi causarenrur illatam, ex eo quòd vno conclauì inuiti conclusi essent: mox ad eos redarguendos sic subdit: Inclusos & tamquam in carcere se fuisse, conquesti sunt. Ibi & nos eramus. Aut vtrisque facta est iniuria, aut vtrisque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam spatioso & lucido & refrigeranti loco nos fuisse recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Postremò clausos fuisse nos nesciebamus, qui simul intus eramus. Vnde ipsi sciunt, nisi quia fugere fortasse voluerunt? Sed quis non videat, quòd ista inania & ridenda potius quàm refellenda de tali Cognitore non dicerent, si pro sua causa possent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hæc Augustinus. Insuper & in eo ipsos calumniatos esse Iudicem, Possidius tradit, quòd scilicet ab eo non fuissent permisi dicere omnia quæ volebant. Quomodo autem hæc omnia contrariis scriptis confutare Augustino opus fuit, dicemus anno sequenti.

^d Aug. contra Gaudentium lib. 1. c. 29. ^e Aug. in Gestis cum Emerito.

Ceterum etsi perditissimis istis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immo dispendium, cum ex ea iidem redditi sint duriores: certè ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos esse, idem S. Augustinus contra Gaudentium post Collationem scribens testatur his verbis^d: Quantum existimas nos habere consolationis, quod à tanta dementia partis Donati (vbi non solum nefaria diuisionis error, verum etiam furoris lex facta est) longè atque incomparabiliter plura millia liberantur? Neque enim isti qui pereunt, illorum saluti numero æquantur, qui ex ipso genere nunc iam tenentur ordine disciplinæ; colendisq; agris, amisso Circumcellionum & opere & nomine, inseruiunt, seruant castitatem, tenent vnitatem: quanto minus coæquantur isti perditum numero vtriusque sexus non solum puerorum & puellarum, iuuenum & virginum, verum etiam coniugatorum & senum, quorum innumerabiles ex Donatistarum nefaria dissensione in pacem Christi veram & Catholicam transeunt.] hæc Augustinus; qui & agens de Donatistis qui erant Cæsareæ in Mauritania, ista de illis habet^e: Quos Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum iam magna ex parte suscepimus: ita vt penè omnes communioni Catholice sociatos esse gaudeamus, &c.] hæc ipse in Gestis cum Emerito post Collationem.

^f Oros. lib. 7. c. 24.

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque studio ad finem tandem perductis: ipse Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus digestis eundem reddidit certiore. quæ verò ipse Honorius Augustus rescripserit, quæ fuerint eiusdem Marcellini conatus, quæve S. Augustini solertia, vt ex Collatione fructum colligerent quem sperarant, anno sequenti pro temporis ratione dicturi sumus. Sed & in his illud maximè obseruandum, quod Orosius considerat: Honorium Imperatorem ob eximium religionis exemplum, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis, & à tyrannis oppressus, nihil tamen antiquius habuit, quàm Ecclesie Catholice consulere opportunitatibus; mirifica ob id esse beneficia consecutum, cum ipse Deus Optimus Maximus eodem fermè tempore crudelissimos tyrannos Imperij inuasores Alaricum, Constantinum, Constantem, Maximum, Iouinum, Sebastianum, Sarum, & alios cum eis simul extinxit. Merito sanè tanta largitus est Deus (ait Orosius^f) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuvante Constantio, pax & vnitatem per vniuersam Africam Ecclesie Catholice reddita est: & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discussione, sanatum est, imposita executione sancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & industrio, omniumque studiorum bonorum appetentissimo.] hæc Orosius.

^g Religio- nis Defensio Robvr Imperii.

Apparuit sanè quàm verissimum atque certissimum sit, tunc Deum curare atque tueri Principum regna, cum ipsi Principes pro religione laborant: contra verò cum id negligitur, vel humana prudentia (quæ, ex Apostoli sententia, Deo inimica est) in religionem peccatur, ipsa Imperia in deterius prolabi, penitusque consumi. quæ omnia (vt vidimus) in eodè Honorio breui tēporis spatio apparere perspicua. Etenim cum primum pressus angustiis indulsit hæreticis atque Gentilibus Dei hostibus, vt securè absque timore legum, quam quisque vellet religionem & in fidem sectaretur opinionem: maxima hanc legem secuta sunt mala, nempe clades Urbis & alia funesta, vt vidimus anno superiori. Rursus verò cum idem Imperator

^h Tyranni Extincti.

A tor facti poenitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitatem Catholicam; quàm subito mutata rerum simul est facies, & quanta hæc subsequuta sunt bona? Absque armis perit inuasor Urbis Alaricus; & qui post eum Gothorum cepisset regnum, pro Romano Imperio pugnaturus in hostes conuertit hostiles acies: hæcque omnia hoc ipso anno, dum pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Prosper in Chronico) Constantinus per Honorij duces Constantium & Viphilam apud Arelatense oppidum victus & captus est: cuius filium Constantem in Hispania regnare orsum, Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.] hæc Prosper hoc anno, Marcellinus verò anno superiori: sed præstat audire Prosperum, res sui temporis, & locorum vbi versatus est, nempe in Galliis, scriptorem, quem veritatis assertorem ratio certa comprobatur: etenim cum constet superatum ac victum Constantinum cum filio post Alarici obitum, quem hoc anno ex hac sublatum vita narrauimus; nequaquam anno superiori illud potuit contingisse.

ⁱ Sozom. lib. 9. cap. 12. ^j Isai. 19.

At quàm opportunè collabenti penitus atque ruenti suppositus Deus manum Imperio? Frerus enim auxilio Alarici Constantinus tyrannus (vt tradit Sozomenusⁱ) ad inuadendam Italiam se iam accinxerat: sed audita morte Alarici consternatus, Arelatum se recepit. At quomodo dominans Galliis, Britannis, & Hispanis, pollensque auxilio barbarorum Constantinus tyrannus cum Imperio vitam amisit? Accidit planè secundum sacrum illud vaticinium Isaia^j: Concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios] cum tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter se confectos Honorij dux Constantius adorsus profusus extinxit. Sed cunctas tunc res gestas ipse Sozomenus diligenti narratione profecutus est: præstat igitur ipsum audire, neque tot tamque diuinitus hoc anno impertita Honorio beneficicia silentio obuoluta relinquere. Ait enim hæc ipse^k:

^l Sozom. ibid. cap. 13. ^m DE CONSTANTINO ET MAXIMO TYRANNIS.

Interea tēporis Gerontius, inter duces Constantini præcipuus, hostis illi factus est; & Maximum familiarem suum, quem ad tyrannidem accommodatū iudicabat, Imperij ornatu induit, ac Tarracone morari permisit: ipse verò aduersus Constantinum exercitum duxit eo proposito, vt in transitu eius filium Viennæ commorantem conficeret. Constantinus igitur cum intellexisset id quod de Maximo actum erat, Ebodichum ducem suum (quem fuisse Regem Francorum tradunt) ad vltiores Rheni partes misit, vt Francos & Alemannos in nostrum auxilium vocaret: Constanti autem filio suo Viennæ ac ceterarum ibi ciuitatum custodiam commisit. Ac Gerontius quidem cum Arelarum castra mouisset, ciuitatem oppugnauit. Non multo autem post, exercitu Honorij aduersus tyrannum aduentante, cui præerat Constantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater, statim fugit cum paucis quibusdam militibus: nam eorum plurimi se Constantio coniunxerunt.

Milites igitur in Hispania Gerontium ob fugam factam contemptu dignum rati, interficere statuerunt; & concursu facto, domum eius circumuallant. Ille verò cum Alano, vno necessario suo, paucisque seruis, ei aculatis desuper sagittis, vltra trecentos milites interfecit. Sagittis tandè deficientibus, serui aufugiunt, & clam se de domo illa demittentes euadunt. At Gerontius quidem quamuis & ipse eodem modo saluari potuerit; tamen Nonnichie vxoris amore detentus, noluit. Itaque cum milites ignem domo manè immisissent, nullam habens deinceps spem salutis, Alano familiari suo volenti caput amputat, & deinde propria vxori quoque lamentanti, & se ipsam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potius quàm in alterius potestatem perueniat, vnà cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidem mulier satis viriliter & vt illius religione dignum fuit (erat enim Christiana) mortua est, sui memoriam stabiliorem posteritati relinquens, quàm quæ obliuione obscurari posset. Gerontius porro cum se tertio percussisset, nec tamen vulnus letale accepisse sensisset, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, sibi ipsi cor transfixit.

ⁿ Constantius Dux Honorij Quæ in Barbaros.

Constantinus autem, circumsedente adhuc Honorij exercitu, obsidionem tamen sustinebat, quòd illi nunciatum esset Ebodichum cum maximis suppetiis aduenturum: quæ quidem res & Honorij quoque duces non modicè terrebat, ita vt in Italiam reuerti, & illic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc statuissent, quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Rhodanum fluuium traiciunt, & Constantius secum pedites retinens aduentantem expectat hostem. sed Viphilas Constantij Præfectus haud procul istinc in insidiis cum equitibus latitat. Postquam igitur hostescum exercitu Viphilam prætergressi, pedem iam collaturi essent cum militibus Constantij: dato signo, repente prorumpens Viphilas

philas hostem à tergo inuadit. Et facta statim ordinum perturbatone, alij diffugiunt, alij occiduntur, plurimi autem positis armis, veniam precantur & misericordiam consequuntur. Ebodichus autem, equo confesso, fugit in agrum quemdam ad Eccidium, qui plurimum fuerat ab ipso consecutus olim, quemque Ebodichus sibi ob accepta beneficia amicis arbitratur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, spe magnorum munerum ac dignitatum. Constantius autem caput quidem accipi iussit, & gratias Eccidie agi Reipublice nomine, qui Vphilæ officio functus esset. Sed cum in exercitu remanere vellet, eum excedere iussit, nequaquam vel sibi, vel exercitui faustam fore ratus hospitis tam ingrati presentiam. Atque is quidem hominis amici ac hospitis in calamitatem delapsi impiissimam eadem ausus, in vanum (vt dici solet) hians recessit.

CONSTANTINI TYRANNI EXITVS.

Post victoriam rursus traicente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Constantinus Ebodichum esse sublatum, ipse sibi purpuram & Imperij insignia detrahit, & ad ecclesiam confugiens ordinatur presbyter. Tum accepto prius iureiurando, qui intra moenia erant, portas aperiunt, ac veniam consequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia ista rursus ad Honorij Imperium reuersa est, ac ducibus ab illo constitutis paruit. Constantinus autem vna cum Iuliano filio in Italiam transmissus, antequam eò perueniret, in itinere occiditur. Nec multo post, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant insidiati.] hætenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij perduelles tyrannos, Sebastianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Orosius^a) hoc solum, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quàm terribilis Deus in consiliis super filios hominum. Constantinus enim, qui Constantem filium iam professione monachum (vt ait Orosius^b) vt crearet Cæsarem, eduxit è monasterio: ipse, ne occideretur, compellitur confugere ad ecclesiam, & initiari presbyteratu: sed malè vterque periit, qui Deum posthabuerunt Imperio.

^a Oros. lib. 7. cap. 42.

^b Oros. lib. 7. c. 40.

QUANDO S. HIERONYMVS SCRIPSIT AD CRESIPHONTEM.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Ecclesia aduersus Pelagianos hæreticos laborantem inuisamus. Hoc namque anno, cum nondum auctoris nomine Pelagiana hæresis vulgaretur, sed eius praua dogmata quæstionum velamentis spargerentur, ipse S. Hieronymus rogatus est per epistolam à Ctesiphonte, vt quæstioni responderet, quam huius promulgatores hæresis de animi impassibilitate proponere consueuerant, posse in homine affirmantes non ipsa tantum vitia, sed affectus vitiorum, omnemque radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquum esset. Quod autem hoc anno ad eum S. Hieronymus epistolam illam contra Pelagianos rescripserit, argumentum illud euidentis est, dum ita Pelagium ac Pelagianos est insectatus hæreticos, vt tamen nullius ipsorum nomen expresserit; quod scilicet nondum eius se hæresis defensores palam profiterentur; quod sequenti anno (vt suo loco dicemus) ceptum est agi. Sed & neque ante præsentem annum eandem ad Ctesiphontem à S. Hieronymo fuisse editam scriptionem, quæ superiori anno eodem argumento sunt recensita, demonstrant, dum egimus de Ruffini obitu & eadem hæresi promulgari tacitis auctoribus cepta, cum scilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrations in Ezechielem, in præfationibus ad Eustochium de his agens, nihil hætenus aduersus eos se scripsisse demonstrat: meminisset vtique more suo, si ad eò nobilem aduersus eos tractationem epistolarem scripsisset.

PELAGIANI VNDE PRODIERINT.

^c Hieron. ad Ctesiphontem.

^d Hieron. ibid.

Cum hoc igitur anno interpellatus esset à Ctesiphonte ea de impassibilitate quæstione Hieronymus: etsi nomina taceat Pelagij atque Cælestij, auctores tamen, vnde ipsa hæresis dimanaret, in medium profert, dum hæc de schola Stoicorum deducta fuisse demonstrat, E atque primùm introducta per Origenem, Euagrium Ponticum, Ruffinū, & alios Origenistas monachos iudicio Theophili (vt suo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hieronymus^c: Pudeat ergo eos principum & sociorum suorum, qui aiunt, posse hominem sine peccato esse, si velit. quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Ecclesiarum per Orientem aures ferre non possunt: simulant se, sine peccato, quidem dicere, sed ἀναμάρτητον dicere non audere; quasi aliud sit, sine peccato, aliud ἀναμάρτητον, &c.] Sed & hæc ipsa à Manichæis etiam esse accepta, & à Priscillianistis, quibuscum communicationis hæresis fœdere & amicitia iungerentur, itemque cum Iouiniano hæresiarcha commune aliquid intercessisse, apertè demonstrat: nam ait^d: Iouiniani secunda quæstio, tui ingenij disciplina est.] Et quænam ista? audi eundem aduersus ipsum Iouinianum disputantem: Nititur secundo loco approbare, eos qui plena fide in baptisate renati sunt, à diabolo non posse subverti.] ostensis

A ostensis autem hæresis huius antesignanis auctoribus, quos commilitones iidem hos sectantes nacti fuerint, docet, nempe miseras oneratas peccatis, leuissimi cordis feminas, quibus stipata, ex more omnium hæreticorum, eadem hæresis gloriose procedat; quarum principes Pelagius & Cælestius cognoscantur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelligat, exprimit, dum Britanniarum tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorum vna recitata sententia, in quæ hæresis barathra coniciat sectatores, declarat his verbis^a:

^a Hier. ad Ctesiphontem. aduersus Pelag. HAERESIS PELAGIANA CAPVT.

Istiusmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propriæ voluntatis sed Dei potentia factos se esse iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omnisque continentia. Quid enim mihi prodest laborare, vt accipiam per industriam, quod semel meæ factum est potestatis? Hoc quod dico non meum est argumentum: Vnus discipulorum eius (nempe Cælestius) immo iam magister & totius ductor exercitus, & cõtra B Apostolum^b vas perditionis, per solocismorum, & non vt sui iactant, syllogismorum spineta decurrens, sic philosophatur & disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio, & per singula opera eius est quod gesserò: ergo non ego qui laboro, sed Dei in me coronabitur auxilium; frustra que dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi me semper adiuuerit: destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberum dedit arbitrium Deus, quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc ait: Aut vtor semel potestate, quæ mihi data est, vt liberum seruetur arbitrium: aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? quæ hæreticorum venena non superat? &c.] confutatur ab eo ac soluitur dilemma.

^b Rom. 9.

Quod verò hæc Pelagius per Cælestium, & ille per quæstiones, quid alij de his sentirent rogans, eo modo per cuniculos in Ecclesiam hæresim intromitterent: hinc in auctorem C S. Hieronymus^c: Loquere quod credis: publicè prædica. Quid secretò discipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè quòd sentis loqueris?] & paulo post: Necdum scripsi, & comminari mihi scriptorum tuorum fulmina; vt scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora referare. & non animaduertis, idcirco nos scribere, vt vos respondere cogamini, & apertè aliquando dicere, quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini, vel tacetis? nolo vobis liberum esse negare quod semel scripseritis.] hæc ipse, qui & quod tentauit, est assecutus: siquidem Pelagius atque Cælestius iam palam hæresim promulgarunt, factique sunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ sequenti anno dicemus, manifestius apparebit.

^c Hieron. ibid.

Consultò quidem prudenterque S. Hieronymus studuit, vt viscera Ecclesiæ depascens morbus, foris, quo curari posset, appareret in cute: sed & cõsultius scripta hæc ad Ctesiphontem præmittens, sic parauit antidotum. Pestem enim monstrare, hoc ipsum est curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde subdit: Ecclesiæ victoria est, vos apertè dicere quòd sentitis. Aut enim idem responsuri estis quòd & nos loquimur; & nequaquam eritis aduersarij, sed amici. Aut si contraria nostro dogmati dixeritis, in eo vincemus, quòd omnes cognoscent Ecclesiæ quid sentiat. Sententias vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemiam: non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens latentem & sibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij scilicet & Cælestij faucibus in Ecclesiam hæresim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini possit^d: Obstetricante manu eius, eductus est de cauerna coluber tortuosus,] quem semel progressum in medium, horrendum visu sui deformitate serpentem, mox Apostolici viri Apostolicæ doctrinæ iaculis penitus confecerunt. sed de his anno sequenti.

HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODVCIT IN MEDIUM

^d Job. 26.

At non vna hæc tantum pestis lento inficiebat rabo Fideles in Occidente, sed & Chiliarum veteris error complurium mentes inuaserat. Etenim S. Hieronymus, quem diximus ante annum superiore interpretatum esse Isaiam Prophetam, in præfatione ad librum decimum octauum hæc de his habet, cum aduersus eos stylum exacuit: Dionysio Alexandrino aduersus Millenarios scriptori duobus voluminibus respondet Apollinaris, quem non solum suæ sectæ homines, sed & nostrorum in hac parte dumtaxat plurima sequitur multitudo: vt præfaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda sit. Quibus non inuideo, si tantum amant terram, vt in regno Christi terram desiderent, & post ciborum abundantiam, gulæque ac ventris ingluuiem, ea quæ sub ventre sunt, quærant, &c.] At quinam ex recentioribus Millenariorum sententiæ assertores fuerint, vnum ex eis in explanatione super Ezechielem^e detegit Seuerum, qui eam scriptis prodiderit (vt ait) in dia-

^e Hieron. in Ezech. 36.

Iogo, cui, Gallo, nomen imposuit: vt planè admiratione dignum sit, hominem S. Martini A
discipulum, sanctique Paulini amicum intimum, in deliramentis his insanisse; cum præser-
tim haud ea sententia toleranda ampliùs videretur, quam doctissimi viri respuerent, vt
sanctus Hieronymus, & illi consentiens Damasus, Gregorius Nazianzenus, atque Basilius,
dum eam Apollinaris sententiam vt ridiculam & sacro Euangelio aduersantem reiecit in
epistola ad Occidentales. Quòd autè repugnarent & aduersarentur Millenarij Origenistis,
qui nec cum humanis membris resurrectionem futuram dicebant: cautiùs (vt ipse testatur)
fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque
ad sinistram; ne, cum astrueret in resurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vsum
illorum, more Millenariorum, videretur asserere; & dum negaret asserum à Millenariis
membrorum vsum, videretur cum Origenistis inijsse concordiam: id ipse in præfatione ad
Eustochium b profitetur.

a Basl. epist. 74

b Hier. pref. in
l. 18. in Ezech.

c Apud Aug.
epist. 58.
HILARIUS
CONTRA
HÆRESIM
PELAG. AV-
GVSTINVM
EXCITAT.

d Math. 5.
e Ephef. 5.

f Aug. epist. 99

Porro eiusmodi Millenariorum insanix cum vbique iam reiicerentur, & sibilis atque ca-
chinnis à disertis deriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitus; quod non nisi
insanus atque delirus profus haberetur, qui huiuscemodi fabulis traduceretur. At non sic
quidem Pelagij hæresis, quæ fœcundo vbique cæspite coalescere atque multiplicari cœpit:
etenim dum in eius sectatores agit S. Hieronymus in Oriente, S. Augustinus in Occidente
in istud ipsum opus incumbit. Nam sicut Ctesiphon epistola ad ea scribenda ipsum Hiero-
nymum excitauit; ita & eiusdem argumenti datis ad Augustinum litteris, Hilarius ab ipso
aduersus eosdem errores, Syracusis in Sicilia diuulgatos, responderi petiit. nam de illis: Ro-
go (inquit) vt mei memor in sanctis orationibus tuis est digneris, atque imperitiam nostram
informare de eo quod quidam Christiani apud Syracusas exponunt, dicentes, posse esse ho-
minem sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit (absque scilicet auxilio diuinae
gratia) Infantem non baptizatum, morte præuentum non posse perire merito, quoniam
sine peccato nascitur: Diuitem manentem in diuitiis suis, regnum Dei non posse ingredi,
nisi omnia sua vendiderit, nec prodesse eidem posse, si fortè ex ipsis diuitiis fecerit Dei man-
data: Non debere iurare omnino: & de Ecclesia: Quæ sit, de qua scriptum est, non habere
rugam neque maculam, &c.] His pulsauit Augustinum Hilarius è Sicilia quæstionibus ex
Pelagij deductis erroribus. Præstitit id quidem impigrè Augustinus ac copiosè quæstioni-
bus omnibus accurateque respondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vt pote
sub inuolucro Catholici nominis hætenus latitante: vnde & nos argumentum iure deduci-
mus, hoc anno ab ipso eam ad Hilarium esse conscriptam epistolam.

g Aug. Retract.
lib. 2. c. 33.

PRIMA SCRI-
PTIO AVGY-
STINI AD-
VERSVS PE-
LAGIANOS.

Quo etiam tempore aduersus eosdem errores, antequam tamen eam ad Hilarium episto-
lam dedisset, eodem argumento tres libros scripsit, quorum est titulus, De Peccatorum me-
ritis & remissione, deque Baptismo paruulorum: ipse enim in Retractionibus eam se pri-
mam scriptionem aduersus Pelagianos edidisse testatur, cum antehac sermonibus (vt ait)
& colloquutionibus res acta esset. Sed & quòd ipsi auctores blasphemiarum adhuc latere cu-
perent; noluisse eos propalasse, testatur, immo & non sine honore Pelagij meminisse: nam
ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos faciliùs posse
corrigi sperans: immo etiam in tertio libro, quæ est epistola, sed in libris habita, propter
duos, quibus eam connectendam putauit, Pelagij ipsius nomen non sine laude aliqua posui,
quia vita eius à multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in suis scriptis non ex perso-
na sua posuit, sed quid ab aliis diceretur exposuit; quæ tamen postea iam hæreticus pertina-
cissima animositate defendit.] hæc Augustinus: quibus intelligis, & illam Pelagij in disse-
minando hæresim artem, dum ita hæreses per quæstiones poneret, quasi ab alio aliquo illæ E
essent propositæ. Porro tertium librum, qui est epistola ad Marcellinum, ad illum ipsum
inscriptum esse, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium est: disertus planè
vir & discendi adhuc cupidissimus, qui non S. Augustinum tantum, sed & S. Hieronymum
(vt superiore anno dictum est) iisdem de Pelagianis erroribus pulsauerit quæstionibus.

PELAGIUS
ALIQVAN-
DO AVGVSTI-
NO ET PAV-
LINO CA-
RVS.

Sed vnde Augustino, vt aliquando tamquam virum probum Pelagium laudauerit? equi-
dem id ipse ex sanctissimi viri Paulini Nolani Episcopi testificatione: latens enim sub mo-
nastico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque personis sermonem
mutans, cum sanctis sanctus æquè apparere conatus est. Et sicut de Vigilantio eidem Pau-
lino accidisse diximus, vt eum, dum adhuc tegeter pietate blasphemias, litteris ad Hierony-
mum datis, laudibus celebrarit: ita planè de Pelagio ad S. Augustinum scribens, eum extulit
præconijs sanctitatis. Quamobrem idem sanctus Augustinus, cum iam Pelagius qualis
esset,

A esset, perspicuè ob oculos omnium fuerit demonstratus; quid iam de ipso Paulinus sentiat,
litteris interpellat his verbis: Pelagium quem credimus (vt ab illo distingueretur qui Pela-
gius Tarenti dicitur) Britonem fuisse cognominatum, quòd vt seruum Dei dilexeris, noui-
mus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non solum dileximus,
verum etiam diligimus eum: sed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus. Tunc
enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab ijs quæ inimica & aduersa gratiæ
Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur.] hæc Augustinus.

a Aug. epist.
105.

Quod verò ad loca spectat, vbi Pelagius docuit: dictum est superius, ipsum in Ægypto
versatum inter monachos, quem ante omnes deploratum à Chrysofomo & Iudoro vidi-
mus. In Occidentem verò se conferentem, in Vrbe primum quarundam quæstionum præ-
textu hæresum venena sparsisse, sanctus Augustinus affirmat b, vbi ait, eum diutissimè Ro-
mæ vixisse, ibique in disputationibus contentionibusque versatum, captantem vndique oc-
casionem hæresis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Augustinus: In eis, nem-
pe libris Confessionis, certè dixi Deo nostro (& sæpe dixi) Da quod iubes, & iube quod vis.
Quæ mea verba Pelagius Romæ, cum à quodam fratre cœpiscopo meo fuissent eo præsen-
te commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotius, præne cum eo qui
illa commemorauerat, litigauit.] hæc Augustinus de Pelagio; qui Roma pulsus, in Siciliam
profectus est: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Augustinum reddidit
certiorem. At de Pelagio hætenus, cetera eius acta annis singulis pro temporis ratione dispo-
sita inferius referemus.

PELAGIUS
ROMÆ PRO-
HÆRESI
LABORAT.
b Aug. de pec-
cato origen.
c. 21.
c Aug. de don-
perseuerant. l. 2
c. 24.

Hoc item anno, cum Synesius Episcopus Ptolemaidis nondum in Episcopatu annum exe-
gisset (vt ex ipsius scriptis constat) celebrata est Synodus ibidem Ptolemaide in Pentapoli
C Ægypti. Cuius quidem cogendi Episcoporum conuentus, causa illa potissimum intercessit,
quòd Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in subditos, atque irreligiosa & impia
aduersus Ecclesiam perpetrasset: quibus in Synodo propositis atque probatis, communi
omnium sententia, dira excommunicationis pœna mulctatur. Extat ipsa à Patribus in
eum prolata sententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio,
Episcoporum iuris fuisse, præsidere Præsidibus, & perpetam ab eis facta corripere Ecclesia-
stica auctoritate, ex impertita sibi à Deo omnium Domino potestate. Sed reddamus hæc
(vt apud ipsum Synesium legitur) ipsam in Synodo ab Episcopis in Andronicum senten-
tiam dictam:

SYNODVS
PTOLEMEN-
SIS IN LI-
BYA.

Concilium ad Episcopos d. Andronicum Berenicensem mala Pentapolis sorte & naturam
& educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipsum protulit emit, neque putet quis,
D neque vocet Christianum; sed velut quem execratur Deus, ab omni ecclesia, ab omnibus
locis & lanibus expellatur. Non quòd fuerit Pentapolis extrema plaga, post terramotum,
post locustam, post pestem, post ignem, post bellum; reliquias illorum diligenter perfe-
cutus, absurdis generibus & figuris instrumentorum per ipsum primum in regionem
illatis, immo (vt rectius dicam) per ipsum solum vsurpatis, nimirum digitali & pedali
tormento, prælo, nasi forcipe, auribus apprehendendis & labiis obtorquendis parato
instrumento (quorum quod maiores nostri & experientiam & conspectum bello amiserunt,
à malè seruatis beati prædicati sunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: sed quod primus
apud nos & solus & re ipsa & verbis in Christum conuicia iactauit: Re ipsa quidem & facto,
quod foribus ecclesiæ sua edicta affixit; his quidem qui ab ipso iniuria affecti sunt, ad tutam
mensam excludens supplicationem; sacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam Phala-
E ris Agrigentinus, & Cæphron Ægyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuisset, qui mi-
sit Hierusalem improperare Ezechix & Deo.

d Apud Synes.
epist. 38.
SENTENTIA
EXCOMMV-
NICATIO-
NIS IN AN-
DRONICVM.

ANDRONI-
CVS SCELE-
STISSIMVS.

Illam ego diem secundam Dei crucem tulisse sentio. Nam in opprobrium Christi libel-
lus ille conuicijs plenus de sacris foribus pendit: & hæc inspexit Sol, & legerunt homines,
non Tiberio Claudio Republicam administrante, à quo Pilatus ad Iudæorū principatum
missus est, sed pia Theodosij sobole Romanorū sceptrā tenente, à qua sibi ipsi principatum
comparasse Andronicum ex Pilati astutia, animaduersum est. Risum mouebant præter-
euntibus, qui ex alia secta essent, illæ litteræ, quemadmodum Iudæis ea quæ cruci Christi
adscripta fuerant: quamquam crucis inscriptio non ex pia voluntate profecta, augusta esset
indictione, per quam Christus Rex denunciabatur. At hic lingua sententiæ consentiebat.

Verum quæ post hæc designauit, grauiora sunt his quæ publicè affixis litteris notauit. Cū
enim quamdam contra inimicum occasionem reperisset (inimicitia enim erat ipsi, quod

ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipsum tormentorum in-
strumētis torquebat, vt optarem ea ad posteritatem non tradi, sed cum ipso sicuti cœperunt,
desinere: quo hæc principatus Andronici commenta narratione solum ad posteros perferan-
tur. Postquam igitur vir generosus, non iniurius, sed infelix per illa torqueretur, & hæc in-
clarissima meritis fierent, vt solis licitoribus testibus periret: & nosset, fore vt Ecclesia condole-
ret: ob nullam sanè aliam causam, sed quod re cognita, statim ita vt parati essemus, excu-
rebamus, quo assideremus, & calamitatem simul perferremus: rabie corripitur in hanc fã-
mam, si quis Episcopus misereri auderet hominis ipsi infesti: & multis ac iniquis temerè
iactatis, audacissimo ex ministris Tonante • ipsum instigante, quo vtitur ad publicas cala-
mitates instrumento, finem insanix posuit, maximè impiam vocem prolocutus: Quod frus-
tra in Ecclesia sperasset, & nullus Andronici manus effugere posset, etiam si ipsius Christi
pedem teneret. Hanc vocem ter incrudita mente pronunciauit.

Postquam non ampliùs admonendus est homo, sed velut insanabile membrum, à nobis
refecandus; vt ne societate, etiam id quod sanum est, simul corrumpatur (nam inquina-
mentum facillè distribuitur; & qui tangit scelestum, particeps fit reatus ipsius: oportet autem
& mente & corpore puro Deo esse) Propter hæc Ptolemaidis Ecclesia ad omnes vbique
terrarum sorores suas hæc mandat. Andronico & suis, Tonanti & suis nullum templum
Dei aperiatur: omnis sacer cœtus, omne sacrum templum conclusum sit. Non est diabolò
portio in Paradiso. Qui etiam si clandestinè ingressus fuerit; expellatur. Admoneo igitur &
priuatum quemque & Principem, vt neque sub eodem tecto cum ipso habitet, neque eadem
mensa participet. Sacerdotes autem præcipuè, *admoneo scilicet*, qui neque viuentes ipsos
alloquantur, neque mortuos simul deducant. Si verò quis velut paruæ ciuitatis Ecclesiam
reprobarit, & excommunicatos ab ipsa susceperit, veluti necesse non sit pauperi obedire: is
sciat, se scindere Ecclesiam, quam vnã Christus esse vult. Talis autem siue Leuita est,
siue presbyter, siue Episcopus, à nobis in Andronici sorte locabitur, & neque porrigemus
ipsi dexteram, neque vmquam de eadem mensa cum ipso cibum capiemus. Multum au-
tem abest, vt in arcano mysterio communionem habituri simus cum his, qui cum Andro-
nico & Tonante sortem habere voluerint.] Hactenus verba sententiæ excommunicationis
ab Episcopis in eos prolata; inter quos Synesius principem locum tenebat, ipsi Ecclesiæ
metropolitane præfectus Antistes, totius huius operis sapientissimus architectus: qui simul
atque Episcopus factus est, super philosophicam constantiam sacerdotalem induens vigo-
rem ac robur, se ad iura danda Principibus, & ad subiiciendos Ecclesiasticæ eos censuræ à
Deo electum esse cognouit, instar Hieremix, ad quem Dominus: Constitui te super Reges
& Principes: bellabunt aduersum te, & non præualebunt.] Est epistola eiusdem Synesij Epi-
scopi ad Anastasium de eiusdem Andronici sceleribus, quam breuitatis causa his attexere
prætermittimus.

At quid post hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Ecclesiam contu-
meliosus, & in ipsum quoque Deum blasphemus? Quid, inquam, post acceptam excom-
municationis sententiam, qua à personis, locis & rebus sacris esset exclusus, & infamis effe-
ctus? Contempsit ne, risitue istæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, à recto
semper reflexa & ad bonum numquam flexa voluntas? Num & crudeliùs sæuiit, ac ferociùs
(vt appetitus iaculis leo) insiliit, & crudeliùs debacchatus est in damnantes eum Episcopos,
& fores effregit ecclesiæ? minimè gentium, sed (ò mirandum!) simulac sensit se Apostoli-
ca censura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque ex-
petiit medicinam: redditur fera bestia cicuris, lambit vestigia domini sui, tamque festinè,
vt datas præueniens litteras, conuenerit Episcopos, qui pro se peterent veniã à Synesio: Qui
cum nosset hominem, timeretque ne hæc foris tantum specie tenus Andronicus præsefer-
ret; inflictam non antè relaxauit pœnam, quam ipse plenè satisfacturum fore polliceretur.
Vides huiusmodi exemplo, lector, quo statu habendi, & loco collocandi sint, & quam longè
post Andronicum statuendi, qui anathematis sententia ob patrata scelera ab Episcopis ad salu-
tem percussi, negligunt illam atque contempnunt. Sed reddamus hic eiusdem Synesij ad
Episcopos litteras, quibus & Andronici pœnitentia tunc saltem foris exhibita demonstra-
tur. sic enim se habent:

Synesius Episcopus. Andronicus Ecclesiam mentitus, ipsam vera loquentem experiatur.
Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter conclusa ipsi
apud nos ecclesia, litteras ad fraternitatem vestram dictauimus, sententiam de ipso signi-
ficantes.

Aficantes. At ille epistolam præuenit supplicatione simulata, & pœnitentia promissa, quam
omnes me suscipere petebant, præter me. Ego enim videbar mihi clarè cognouisse hominem
ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quòd ex vulgari cau-
sa ad naturam reuersurus esset: quem sanè par erat timidiorem fore, vbi coram Ecclesijs in-
clinatus fuisset, multo magis quam si nihil suspectum ipsi relinqueretur. Propter hæc equi-
dem in sententia perseuerare proposueram, velut qui simul & erga Deum magis pium & er-
ga ciues magis vtile consilium inuissem. At enim impudens est resistere vnum multis, se-
nioribus iuniorem, his qui in sacerdotio vitam consumpserunt, eum qui superiore anno non-
dum rem attigit. Cessi rogantibus, vt nondum litteras circummitterem, sed certis condi-
tionibus susceperem, vt non ampliùs insaniret contra æquales, vt mentem ac intelligen-
tiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos po-
suisti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de cetero comprecabimur. Si verò pactas con-
ditiones recusaueris: pœna te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus producta,
quantum ad inemendabiles mores tuos redarguendos sufficere.

Hæc ita placuerunt: & ipse experimentum se daturum dixit, & nos idem sumptuos esse.
Dedit & sumpsimus: largiùs insuper expleuit excommunicationis causas: nondum tunc
ausus erat bonorum proscriptionem, nondum adhuc eadem aggressus erat. Quot per hæc
oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erant, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad
bene ac illustri loco natum, sed malè perditum Magnum. Iacet filius viri illustrissimi, qui
omnibus suis bonis inseruiuit ciuitati. Verum iuuentute illius, matris senecta miserabilior
est: eo quòd ex duobus filijs alter fuga lapsus est propter Andronicum, & neque nouit vbi
terrarum sit: alterum vbi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ simul iniuria afficiuntur,
propter quas imperium obtinent suæ ipsorum ciuitatis, præter quas ob principatum pecu-
nias ad vsuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus esse vult: nobis autem satis est,
puro esse inter puros, si modò possimus intra cancellos sacros manere, & ab impuris purissi-
ma occludere.] hactenus ad Episcopos Synesius.

At quamnam Andronico iniunxit Synesius pœnitentiam, & ab homine ob delicta perpe-
trata satisfactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æstimari de-
bet, dum eum à tribanali deposuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat. Quanta
hæc auctoritas Episcoporum, vt malè iudicantes Præsides cessare imperet? Id enim affirmat
ipse Synesius in breui epistola de eo data ad Theophilum Episcopum Alexandrinum, hoc ipso
anno; nam sequenti contigit ipsum Theophilum non ampliùs in humanis esse. Epistola au-
tem sic se habet, cum Andronicum eidem ipse commendat:

D Perit iustitia ex hominibus. Andronicus & priùs iniuria affecit, & nunc iniuria afficitur.
Ecclesiæ verò mos est, exaltare quidem humilem, humiliare verò sublimem. Hunc itaque
Andronicum odisti quidem ob ea quæ fecit; quare etiam progressus est, vt ad hæc deuenerit.
Miserere autem nunc ob id, quòd cum his qui in execratione sunt, conuersatus est: nam &
eos qui nunc in potestate sunt, propter ipsum offendimus. At horrendum est, si numquam
in felicibus consistemus, sed cum flentibus semper lacrymabimur. Nos igitur hic ipsum tri-
banali exemimus, & de cetero multo pauciores calamitates ipsi fecimus. Et si pietas tua ip-
sum cura dignum ducet; hoc ego maximum signum suscipiam, quod non penitus homo
ille reprobarus sit à Deo.] hucusque ad Theophilum Synesius, cuius Episcopalis functio an-
tiquorum sententiis commendatur: inter alios enim Euagrius hæc de eo: Qualis autem &
quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susce-
ptionem eleganter & ornate compositæ, tum liber ille quem dedicauit Theodosio, tum
alia præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Syne-
sium philosophum ad Ecclesiam venientem, non tantum (quod aiunt) barbam & pallium
intulisse, sed sacerdotali constantia & vigilantia ita sibi creditam Ecclesiam gubernasse, vt
neophytus licet, tamen seniores exemplo docuerit.

Quæ verò de eo Sophronius Hierosolymitanus Episcopus scribat, dignam memoria hi-
storiam hic reddamus, quam ipse omni fide bene signatam posteris tradidit, his scilicet ver-
bis: Cum Alexandriæ essemus, Leontius Apamiensis, vir religiosus & fidelissimus, venit ex
Pentapoli, multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autem diebus Eulogij san-
cti Alexandrini Patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbis futurus Episcopus. Cumque familia-
ri colloquio essemus vsi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatissimi Patri-
archæ Alexandrini Cyrene Episcopus Synesius philosophus: qui cum venisset Cyrenem, re-
perit

ANDRONI-
CVS BLAS-
PHEMVS.

Thoante

EXCOMMV-
NICATIO
ANDRONI-
CI.

Hierem. 1.

Synes. epist.
79.ANDRONI-
CI PœNI-
TENTIA.Synes. epist.
72.SYNESII
EPISTOLA
DE ANDRO-
NICI Pœ-
NITENTIA.SYNESII
EPISTOLA
AD THEO-
PHILVM DE
ANDRONI-
CO.Euagr. lib. 1.
c. 13.Sophr. Præ-
s. c. 193.DE EVA-
GRIO PHE-
LOSOPHO
AD FIDEM
PERDVCTO.

perit illic philosophum quemdam, Euagrium nomine, qui sodalis suus in studiis liberalibus fuerat, amicum sibi carissimum, sed religione Gentilem, & culturæ idolorum maximè deditum. Eum Episcopus Synesius ab idololatria transferre ad culturam Christi satagebat, curamque ingètem eius rei sibi assumpserat pro charitate, quam erga ipsum à principio habuerat. Ille verò minimè id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Episcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec sic quidem tædio victus desisteat diebus illum singulis hortari & instruere, ac inducere ut Christo crederet, ipsiusque sacramenta susciperet. Cumque ille quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel philosophus: Verè, mi domine Episcope, cum ceteris quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, quòd consumptionem huius sæculi futuram dicunt; & post consumptionem, omnes qui ab initio sæculi fuerunt homines, in isto corpore resurrecturos, carnemque hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; sicque eorum quæ in corpore geserunt, præmia percepturos: eum etiam qui miseretur pauperi, scenerari Deo; & qui dispergit in pauperes & inopes, in cælo sibi thesauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita à Christo esse reddenda. Quæ omnia cum dicuntur, deceptio & irrisio & fabula mihi videntur.

Episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilque omnino habere falsum, vel veritati contrarium; idque multis documentis asseuerabat, & persuadere illi nitebatur. Post multum verò temporis, cum illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum & filios eius, cunctosque domesticos illius. Ceterum non multo postea quam baptizatus fuerat, dedit Episcopo auri tria centenaria in usum pauperum, dicens: Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo. Qui suscepto auro, promptè illi ut petebat, cautionem fecit. Vixit itaque post baptismum annos aliquot philosophus; ac tandem infirmatus est ad mortem. Cum verò morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando curabitis funus meum, chartam istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, sicut eis ipse præceperat, sepelieruntque eum cum chirographo.

Tertia autem post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & factis factum mihi est. Atque ut certior eius rei fias, propria mea subscripti manu. Ignorabat enim Episcopus quòd chirographum illud conspeliissent ei. Mane autem facto, accersitis filiis eius, dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? Illi putantes quòd eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos consuetos. Quid igitur numquid vel chartam aliquam conspeliistis ei? tunc recordati filij (ignorabant enim quòd de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sanè, domine, chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quòd nocte illa viderat. Sumensque illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumque manu Episcopi conscriptum suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntque in eo nouiter manu philosophi subscriptum ita:

EGO EVAGRIUS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO
EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANV TVA
CONSCRIPTVM. SATISFACTVM Q. MIHI EST. ET NULLVM CONTRA TE
HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO
DEO ET SALVATORI NOSTRO.

Qui verò conuenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleison, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamque promissionum suarum euidentiam dat seruis suis. Asserebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philosophi subscriptam seruari vsque hodie, atque in sacrario sanctæ Cyrenensis ecclesiæ custodiri: & quicumque sacrarij custos ingrederetur, hanc illi cum ceteris vasis sacris assignari custodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps successori suo integram illam inuiolatamque reassignare.] haftenus Sophronius ex Leontio de Synesio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda sunt, quæ secundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, S. Augustino, & alijs dicta sunt: philosophiam, licet in multis aduerfari videatur Christianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eandem capeffendam: quod quam-

MIRACV-
LVM DESVB
SCRIPTO
CHIRO-
GRAPHO.

DE CHI-
ROGRAPHO
DE CHI-
ROGRAPHO

A quamplurimis exemplis quæque tempora demonstrarunt, quibus singulis celeberrimi philosophorum Christo nomen dederunt: ex eis verò illos tantum resiliisse constat, quos magia, vel vitæ vituperatio, ingensve mentis tumor, vel alij perditii mores labefactassent. Quos enim veriamantes philosophia fursum è vulgo abreptos altius subleuasset, vitæque sapientiæ consona comprobasset, non despexit Deus, sed cælesti desuper lumine, quo fidei sacramenta perciperent, illustravit; ut modò de Synesio & Euagrio vidimus: quibus accedant, quæ & hoc eodem tempore de Gennadio rerum naturalium scientia apprime imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Augustinus accidisse testatur his verbis, ad Euodium scribens:

Frater noster Gennadius, notissimus ferè omnibus, nobisque carissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, ut hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo benignissimum; dubitabat tamen aliquando (ut modò nobis retulit) cum adhuc esset adolescens & in his elemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem & opera misericordiae quoniam Deus nullo modo desereret; apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi; ei que dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextera parte sonos suauissimæ cantilenæ ultra solitam notamque suauitatem. Tunc intento quidnam esset, ait, hymnos esse beatorum atque sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Euigilauit, & somnium fugit, tantumque de illo, quantum de somnio cogitauit. Alia verò nocte ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo vtrum cognosceretur, interrogauit. Respondit iste, quòd eum bene planeque cognosceret. Tunc ille quæsiuit, vbi se nosset. Nec memoriam defuit quid iste identidem responderet: totumque visum illud, hymnosque sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, qua recentissimos recordabatur, facilitate narrauit. Hic ille percontatus est: Vtrumnam id quòd narrauerat, in somnis vidisset, an vigilans? Respondit, in somnis. At ille: Bene (inquit) recolis: Verum est, in somnis illa vidisti: sed nunc etiam in somnis te videre scias. Hæc cum audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmavit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modò corpus tuum? Ille respondit: In cubiculo meo. Scisne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc illigatos esse & clausos, & otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo (inquit) isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti, ille quòd his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ utique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur; & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteris visione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuas, sensusque quo sentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablata dicit huius rei dubitationem: Quo docente, nisi prouidentia & misericordia Dei?] utpote qui sic naturali exemplo instructus est, ut mente cælestis fulgore gratiæ illuminatus, à claritate in claritatem transformatus sit (ut ait Apostolus) tamquam à Spiritu Domini.

Sed quòd in his versetur oratio, patere, quæso, lector, ut exemplo Euangelici patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera, veteribus recentia coniungamus: erit enim ut ex his quæ breuiter dicturi sumus, magnam capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, sed quæ complurium eruditorum virorum scimus assertionem firmata, immo & à religiosis viris ad populum pro concione sæpe narrata. Ego verò à quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaellem Mercatum Miniatensem S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina spectatum: ipse enim narrauit de auctore suo, eodem quo ipse nomine nuncupato, Michaelle Mercato Seniore, cui cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenij viro summa intercedebat amicitiae consuetudo, parta & aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo affectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, ut ex more, quidnam post obitum supersit homini, ex eiusdem Platonis sententia, sed non sine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Christianæ fidei sacramentis suffulcienda essent: eo enim argumento extat eiusdem Marsilij ad ipsum Michaellem Mercatum erudita quidem epistola de animi & Dei immortalitate. Cum verò inter differendum eorum progressa longius fuisset disputatio, eam ad calcem perductam illo clauserunt corollario, ut iuncta simul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decederet (si liceret) alterum de alterius vitæ statu redderet certiorum. Quibus

PHILOSOPHI QUÆ FIDEM CHRISTIANAM CONSEQUI DIGNI HABENTUR.

Aug. epist. 100.

GENNADIUS QUOMODO ANIMAE IMMORTALITATEM EDOCTVS.

2. Cor. 3.

Luce. 13.

DE MICHAELLE MERCATO SENIORE ET MAR-
SILIO FIGI-
NO.

bus inter se conuentis,ambo iurati ab inuicem discessere. Interlapso autem haud breui tem-

a Suid. in Synes.

Numerat Suidas Synesij lucubrationes, sed quas ante Episcopatum elaborauit, ad grammaticam & philosophiam spectantes, necnon Panegyricas orationes, inter quas in laudem Theodosij dictam Euagrius recenset orationem, de Regno ad Arcadium, de Studio suorum ratione, de Prouidentia, de Insomnijs, de Caluitie, & alia plura quae non exstant. Scripsisse praeterea libros venatorios, ipse de se testatur, necnon commentarium de Instrumento Astronomiae, ut ad Orum ipse scribens affirmat. Quamdiu autem sederit, ignoratur. Porro post eius obitum in Ecclesiam Prolemaidis Pentapolis reperitur subrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiusdem Synesij extant litterae, quarum ante suo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat scriptio illa S. Cyrilli contra reprehensiones Theodoretii. At de Synesio haec tenentur. Iam verò quae sunt anni huius reliqua, prosequamur.

b Synes. epist. 114. c Synes. epist. 117.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Episcopo Antiocheno, cum sedisset annos ferme quatuor, in locum eius subrogatus est Theodotus. Id ut affirmemus, in primis admonent litterae Attici Constantinopolitani Episcopi datae anno sequenti ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum, cum successit in locum Theophilii anno sequenti vita functi: in quibus de ipso Theodoto, iam Episcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Bonifacii Papae tempora Alexadri vitam perducunt. Porro de Theodoto haec Theodoretus: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiae velut margarita, Ecclesiae praesulatum obtinuit, vir mansuetudine insignis, & accurata vitae institutione egregie exornatus: qui sectam Apollinarianam, oratam ut se cum reliquo Christi grege iungeret, ceteris Ecclesiis omnibus aggregauit.] haec de Theodoto Theodoretus, satisque ad eius laudem.

THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCHENSIS.

d Theodoret. lib. 1. c. 17.

HONORII PIETAS.

Q Vadragesimus duodecimus annus, duobus Augustis Consulibus, Honorio nonum & Theodosio quintum, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo mense idem Honorius, quod primum ad Christianam religionem spectare sciebat, qua nihil antiquius habuit, obstinatos animo Donatistas illos, qui post euentam in proxima Collatione à Catholicis causam adhuc in schismate pertinaciter remanerent, diuersis poenis, dato rescripto, multauit, atque primum ecclesias, ac cetera earum bona illis indulgentia Principis anno superiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis restituenda esse praecipit: laicos insuper pecuniariis poenis pro conditione cuiusque puniuit, clericis verò exilium irrogauit, illisque legata, Catholicae Ecclesiae deberi praecipit. Sed reddamus hic ipsum rescriptum ad Seleucum Praefectum Praetorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: sic enim se habet:

l. 12. de heres. Cod. Theod.

Cassatis quae pragmatici, vel adnotatione manus nostrae potuerint impetrari, & manentibus

A tibus his quae etiam dudum super hoc definita sunt, & veterum Principum sanctione seruata: nisi ex die prolatae legis omnes Donatistae tam sacerdotes, quam clerici, laicique Catholicis ea, quae sacrilege desciuere, reddiderint: tum Inlustres singillatim poenae nomine Fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, Spectabiles auri pondo quadraginta, Senatores auri pondo triginta, Clarissimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo triginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque, Negotiatores auri pondo quinque, Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui nisi à conductoribus, sub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint praesentati, ipsi teneantur ad poenam: ita ut nec domus nostrae homines ab huiusmodi censura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis segregatim multa constringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium publicatio subsequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus à praua religione reuocabit, ni malint ipsi ad praedicta dispendia (etiam si sint Catholici) retineri. Clerici verò, ministrique eorum, ac perniciosissimi Sacerdotales ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego polluerunt, in exilium viritim ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur: ecclesijs eorum, vel conuenticulis, praediisque (si qua in eorum ecclesias haereticorum largitas praua contulit) proprietati, potestatiue Catholicae (sicut iam dudum statuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Feb. Rauennae, Honorio VIII. & Theodosio V. AA. Conf.] haec tenentur verba rescripti.

DESCRIP- PTVM CON- TRA DONATISTAS.

Cuius quidem Honorij sanctionis pluribus in locis S. Augustinus meminisse videtur. Nam quod ad caput illud spectat de irrogato exilio clericis Donatistis, haec habet contra Gaudentium: Mitiora in vos constituit Imperator propter mansuetudinē Christianā: exilium

DE HONORII RESCRIPTO. Aug. contra Gaudent. lib. 2. c. 59.

vobis voluit inferre, non mortem: sed vos homines docti considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem] cum scilicet voluntariè ipsi more suo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S. Augustinus visus est alludere voluisse, cum scribens ad Bonifacium inter alia haec ait: Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosum cum ipsis ecclesijs ad Catholicam transire iusserunt.] & quā id æquissimè, subdit: Cum ergo nobiscum sint plebes earumdem ecclesiarum, nobiscum pauperes, qui ab eisdem possessiunculis aiebantur: ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena: sed intrent in vnitatis societatem, ut pariter gubernemus non illa tantum quae dicunt sua, verum etiam quae dicuntur & nostra. Scriptum est enim: Omnia vestra sunt, vos autem Christi.] & alibi pro concione ad populum: Leguntur (inquit) manifestae leges, vbi praeeperunt

Aug. epist. 50.

1. Cor. 3. Aug. in Ioan. tract. 6. in fin.

D Imperatores, ut qui praeter Ecclesiae Catholicae communionem vsurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiae audeant possidere.] & in fine: Veniant ad Catholicam, & nobiscum habebunt non solum terram, sed etiam illum qui fecit caelum & terram.] Quod etiam ex huius legis praescripto, relicta ex testamento Donatistis deberent accipi à Catholicis; hinc ipse superius ex persona ipsorum: Modò deficientes vbique, quid nobis proponunt, non inuenientes quid dicant? Villas nostras tulerunt, fundos nostros tulerunt: proferunt testamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Ecclesiae, cui praerat Faustinus. Cui Episcopus praerat Faustinus? Ecclesiae. Quid est, Ecclesiae? Ecclesiae dixi, cui praerat Faustinus. Sed non Ecclesiae praerat Faustinus, sed parti praerat. Columba autem Ecclesia est, &c.] ostendens iure negari bona Ecclesiae iis qui non sunt in Ecclesia.

E Ceterum qui resilierant post Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitare proterui, tantum absuit ut his poenis adigi potuerint è schismate redire ad Ecclesiam, ut maiori obdurerint obstinatione, & crudeliore furore saeuierint. Docent haec quidem S. Augustini litterae hoc ipso anno (ut dicemus) ad eundem Marcellinum Cognitorem datae, quibus mala perpetrata ab eis aduersus Restitutum & Innocentium significantur; cum ne in eos captos atque confessos poenam mortis irroget, ipse sanctus Augustinus rogat; vbi haec de ipsorum delictis, quorum ante alia occasione fecimus mentionem: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro factis eorum publicae disciplinae cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de caede Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & de digito praeciso fuisse confessos. Vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne fortè sublimitas tua censcat eos tanta

DONATISTARUM ACRI- VS SAEVI- VNT. Aug. epist. 169.

tanta legum feueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq; his litteris ob- A restor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus est. Sed & commendat eiusdem in quæstionibus exhibitam mansuetudinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruaſti, quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non salientibus vngulis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coërtionis ita magistris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & sæpe etiam in iudiciis solet ab Episcopis adhiberi.] atque demum ad persuadendum huiusmodi vitur argumento: Postremò (inquit) pro Ecclesiæ utilitate missus es: hoc Ecclesiæ Catholicæ, aut (vt modum dispensationis meæ non supergredi videar) hoc Ecclesiæ ad Hipponensium regionum diocæsim pertinenti prodesse, hoc expedire contestor. Si non audis amicum petentem, audi Episcopum consulentem: quam- B uis quoniam Christiano loquor, maximè in tali causa non arroganter dixerim, audire te Episcopum conuenit iubentem.] Hæc cum audis, lector, in mentem reuoca quæ dicta sunt anno superiori de Synesio Episcopo & Andronico Libyæ Pentapolis Præfecto; nimirum verbis & exemplis declaratum in eadem causa, iisdemque personis demonstratum, Episcoporum esse, Præfectis quæ pia, quæ sancta & Christianæ sunt legi consentanea, imperare. Præfecti erant ambo, iusque habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Episcopi, Synesius & Augustinus: eadem causa de fontium quæstionibus atque suppliciis, in qua in vtroque ipsorum ius Episcoporum in præcipiendo Præfectis ostenditur: verum & in puniendis etiam eisdem & anathemate percellendis, in Synesio vidimus declaratum.

EPISCOPI IMPERANT PRAEFECTIS.

ACTA DE SCCLERIBVS DONATISTARVM PVBLICANDA. Aug. epist. 158.

Sed & illud à Marcellino S. Augustinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatistarum confessis criminibus & criminosis conuictis publicè exponerentur, ad ipsorum omnium C Donatistarum ignominiam, vt sic manifestatione ipsorum scelerum erubescerent: nam aliis litteris hoc eodem anno in eadem causa datis hæc habet: Gesta quæ promissit præstantia tua, vehementer expecto, & in Ecclesia Hipponensi iam iam cupio recitari, ac si fieri potest, per omnes ecclesias etiam in nostra diocæsi constitutas: vt audiant homines, pleneque cognoscant confessores iniquitatis, non Dei timore extorquente poenitentiam, sed iudicialia diligentia crudelissimorum pectorum aperiende duritiam, siue illorum qui de homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confessi.] & paulo post de publicatione eorundem Actorum in loco iudicij facienda, subdit: Quod autem scripsit eximietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Gesta iubere proponi: fiat, si potest illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus est; non tamen villo modo prætermittendum.]

MACROBIVS EPISCOPVS DONATISTA DVX CIRCVMCELLIONVM.

Quibus ipsis litteris idem S. Augustinus, quomodo pergerent iisdem efferati Donatistæ D scire, narrat his verbis: Modò Macrobius Episcopus eorum stipatus cuneis perditorum vtriusque sexus, hac atque illac circumit, aperuitque sibi basilicas, quas possessorum quantumcumque timor clauserat.] & paulo post: Cum ipso etiam est ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cum fuerit colonus Ecclesiæ, versatus est in illa cade præcipuus. Qui tales non cum eo sunt, quando & ille cum ipso est? &c.] At tantum abest vt nouis his Donatistarum facinoribus S. Augustinus à rogando pro eis qui vincti detinebantur in carcere feriendi, retraheretur; vt etiam cumulatori mansuetudinis mensura gratiam pro sceleribus penderet. Etenim pro eisdem etiam ad Proconsulem litteras dedit, quibus eum abstinere à gladij poena pluribus exorauit. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epistola de Proconsule scribat: Si autem nec litteris meis ad hoc consenserit: hoc saltem E præstet, vt in custodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne passiones seruorum Dei, quæ debent esse in Ecclesia gloriosæ, inimicorum sanguine dehonestentur. Scio enim in causa clericorum Anauentium, qui occisi à Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facile concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, poena simili punirentur.] hæc Augustinus pro perditis Donatistis: idemque contestatur, quod si ne sic quidem à Proconsule audiatur, saltem id obtineret, vt tres eiusmodi epistolæ pro illis à se datæ, Actis Proconsularibus ad futuram memoriam iungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem causa extant Augustini epistolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconsulem vna, ad Apringium iudicem vna. Agēbat Proconsulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, vt alia ad eum ab Augustino data epistola docet.

b Aug. epist. 127. c Aug. epist. 178.

d Aug. epist. 158. 159. 127. e Aug. epist. 160. f Aug. epist. 128.

Cum

Cum verò non vnus Augustinus tantum, sed alij quoque Catholicæ Ecclesiæ Episcopi A solerent apud Iudices pro condemnatis facinorosis intercedere: Macedonius & ipse Iudex, ius gladij habens, eundem Augustinum litteris interpellauit, num acquiescendum esset precibus Episcoporum, reis poenam dimitti postulantium; præsertim si probabilis sit coniectura, eosdem in deterius prolapsuros. Extant ipsæ Macedonij litteræ ad Augustinum, cuius etiam ad illum reddita epistola legitur eo argumento disertè conscripta: quas tu ipse, si lubet, consule, simulque sancti Ambrosij eadem tractantis epistolam ad Studium scriptam. Commendat autem idem Augustinus eiusdem Macedonij Præfati in promulgandis aduersus Donatistas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & laudat ipsum in edicto esse præfatum: Pro vobis hoc agitur; pro vobis sacerdotes incorruptæ fidei, pro vobis Imperator Augustus, pro vobis nos quoque eius iudices laboramus: & B alia multa in eodem edicto ita posuisti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex parte caelestem Rempublicam cogitare.] Exhibebantur eiusmodi mansuetudinis officia à Iudicibus, tum in primis ab Episcopis, vt quos scirent feueritate legum obstinatius obrigescere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique studio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata est autem ab ipsis etiam Donatistis Genethlij Episcopi Catholici animi mansuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Augustinus: Inde nescio quomodo ventum est ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Episcopi, quod nescio quam constitutionem datam contra illos compresserit, & effectum habere non siuerit.] At de his satis.

DE MACEDONII CONSULTATIONE.

Apud Aug. epist. 153. August. epist. 14. Amb. epist. 76. Aug. epist. 52. in fine.

MANSUETVDIO CHRISTIANO RVM PRAEF. SVLV M.

Quid præterea in eadem Donatistarum causa actum sit, accipe. Vt de his iugis memoria penes Catholicos perseueraret, eademque semper recens dimanaret in aures schismaticorum; illud factum est, vt in quibusdam Ecclesijs Africanis eadem Acta publicè in ecclesia C Quadragesimæ tempore recitarentur; restatur id quidem S. Augustinus, dum id ipsum vt faciat, à Deuterio Episcopo exigit, vbi ait: Præsentibus vobis, fratrem & coepiscopum meum Deuterium obstringo, vt quemadmodum sit apud Carthaginem, apud Tagastam, apud Constantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Ecclesias, sic etiam deinceps facere non pigrescat. Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id est Quadragesima ante Pascha, quando vobis maximè ieiunantibus plus vacat audire, eadem Gesta Collationis per annos singulos, vniuersa à capite in finem ex ordine recitentur.] hæc Augustinus; qui & in eo laborauit, vt eandem Collationem, quo ab omnibus sine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipse testatur abso- lutam hoc anno, vt tradit in dicta Epistola ad Marcellinum; vbi de suis huius temporis D lucubrationibus agens, hæc ait: Cum enim ab eorum hominum necessitatibus aliquantum vaco, qui me sic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oporteat: non desunt quæ dictanda propono, sic in articulis temporum constituta, vt dilationem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Gestorum Collationis nostræ satis operosæ, cum viderem neminem se velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epistola ad ipsos laicos Donatistas de hac eadem Collatione nostra, quam modò aliquot lucubrationibus terminaui.] intelligit enim S. Augustinus de libro, cuius est titulus, Ad Donatistas post Collationem. Quanam autem occasione ille scriptus fuerit, modò dicendum.

ACTA CONTRA DONATISTAS PVBLICARIVSSA. Aug. de Gestis cu Emerito.

Aug. Retraff. lib. 2. c. 39. Aug. epist. 158.

CONCILIUM CIRTENSE INDICTVM.

Quod enim Donatistæ Episcopi in eadem Collatione anno superiori victi penitus & confutati, non tantum non acquieuisent, sed obstinatiores atque pugnaciores abscessissent, & publica vi alij grassati essent, alij verò verbis & scriptis complura spatassent mendacia, nempe corruptum à nostris fuisse Iudicem, se verò ab eodem compressos, neque loqui permisos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatista reuocaretur, ne relicto schismate ad Ecclesiam Catholicam se transferret, sed contineretur in impietatis officio: res tanta haud dissimulanda, contemnendaque Patribus visa est. Quamobrem hoc ipso anno, mense Iunij, ea de causa prouinciale Episcoporum Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius Prouinciæ Primatem agebat, Augustinus & alij eius prouinciæ Episcopi, vt ex Actis eius conuentus & epistola inde scripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Episcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem S. Augustinus Episcopus Hipponensis: ipse in itinere constitutus cum Tubur sicum peruenisset, nactus est ibi Fortunium eius ciuitatis Episcopum partis Donatistarum, cum quo sibi congregandum fuit, publicè disputando de his quæ spectarent ad commu-

communem causam inter Donatistas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via obiter habita actum sit, ex eiusdem S. Augustini scriptis intelligemus: eius extant ea de re datae litterae ad Donatistas, in quarum exordio hæc leguntur^a:

^a Aug. epist.
163.
COLLATIO
AVGVSTINI
CVM FOR-
TVNIO.

Fortunium, quem Tuburiscum habetis Episcopum, per eandem civitatem, quamquam festinantissimè, cum ad Cirtensem Ecclesiam pergeremus, experti sumus, ita omnino, ut de illo soletis benignissimè polliceri. Eam ipsam quippe vestram de illo nobis sermocinationem cum ei renunciarem, volentes eum videre, non abnuvit. Venimus itaque ad eum: quia ætati eius id à nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum, ut ipse ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos fortè aggregatos nobis illud tempus inuenerat. Cum autem apud eum confedissemus, rumore disperso, non parua præterea turba confluit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vtiliter ac salubriter agi causam illam, & tantam, rei quæ tantæ quæstionem prudenter & piè discuti cuperent. Ceteri vero magis ad spectaculum, quasi altercationis nostræ prope theatra consuetudine, quam ad instructionem salutis, Christiana deuotione conuenerant. Quapropter nec silentium nobis præbere, nec intentè nobiscum atque modestè saltem & ordinatè colloqui potuerunt, exceptis (ut dixi) paucis, quorum religiosa & simplex apparebat intentio. Itaque liberè pro sui cuiusque animi motu immoderatè loquentium, omnia strepitu turbabantur; nec euincere siue nos, siue ipse rogando, interdum etiam obiurgando potuimus, ut nobis modestum silentium præberetur.

COLLATIO
INTEGRA
A NOTA-
RIIS SCRIBI
NON VA-
LEAT.

Restamen utcumque agi cœpta est, & aliquot horas in alterno sermone protraximus, quantum vocibus interquiescentibus variè tumultuantium sinebamur. Sed in ipso disputationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, subinde labi de memoria vel nostra, vel eorum, quorum salutem maximè curabamus: & ut esset nobis cautior, modestior quæ tractatio, simul ut & vos atque alij fratres qui absentes erant, quid inter nos actum esset, legendo cognosceretis; postulauimus, ut à Notariis verba nostra exciperentur. Vbi diu ab illo, vel ei consentientibus reluctatum est; postea tamen ipse concessit. Sed Notarij qui aderant, atque id strenuè facere poterant, nescio qua causa excipere noluerunt. Egimus saltem, ut fratres qui nobiscum erant, quamquam in hac re tardiùs possent, exciperent; pollicentes nos ibi easdem tabulas relicturos. Consensus est. Cœperunt verba nostra excipi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta sunt. Postea inordinatas obstrepentium interpellationes. Et propterea nostram quoque turbulentiorem disputationem Notarij non valentes sustinere, cesserunt, nobis sanè non desistentibus, & ut cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis nostris quantum recordari potui causæ totius actionem, dilectionem vestram fraudare nolui. Potestis enim ei litteras meas legere; ut vel approbet, vera me scripsisse; vel ipse vobis, si quid melius recolat, incunctanter insinuet.] hæc præfatus Augustinus, summam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epistola complexus est, quam maiori otio tu lector consulere potes. Quæ enim ibi posita est controuersia de spurio Concilio Sardinensi, nos cum de eo suo loco egimus, pluribus pertractauimus.

^b Aug. contra
Crescon. lib. 3.
c. 34.

Sed in his hæc non prætermittendum, tum ea epistola, tum etiam dum contra^b Cresconium agit, duobus potissimum argumentis coarguisse S. Augustinum Concilium illud ab aduersario citatum, non fuisse Catholicorum Episcoporum: Primò quidem, quòd in eo Iulius Romanus Episcopus legeretur esse damnatus: & secundò, quòd litteræ Synodales ab eo datae legerentur scriptæ ad Episcopum Carthaginensem, non autem (ut moris erat) ad Romanum Pontificem. quibus intelligas, malè audisse apud antiquos, quicquid contra Romanum Pontificem dictum, factumue editum legeretur.

ROM. PON-
TIFICIS AV-
CTORITAS
COGNITA.
^c Aug. epist.
162.

Sed quo loco habitus, & quantæ æstimationis esse deberet ipse Romanæ Ecclesiæ Pontifex; idem S. Augustinus ad eosdem ad quos scripsit dictam de Collatione cum Fortunio epistolam, nempe ad Eleusium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de causa nimirum Donatistarum litteras dedit, hæc habet inter alia^c: Cum (inquit de Cæcilianio) se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum esse cognitum & probatum; quòd Romano Pontifici communicatorijs litteris (ut dictum est superius) iungeretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis symbolum, & longè diuersi generis ab iis quæ ad Gentiles vel hæreticos à Catholicis scriberentur; de quibus in hac ipsa epistola

A epistola Augustinus eius exordio ait: Factum est, ut etiam ad nonnullos Donatistarum primarios scriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter suam peruersitatem ab vnitatem Catholica, quæ toto Orbe diffusa est, non accipiunt, sed tales priuatas, quilibet nobis uti etiam ad Paganos licet.] Sed iterum Augustini Cirtam versus cum Alypio, qui præsens fuit Collationi cum Fortunio, prosequamur.

Conuenerunt (ut diximus) Numidiæ Episcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex causa, quam ut consilium inirent, decernerentque, quonam pacto occurrendum esset calumniantibus Donatistis, & conantibus mendacijs irritam reddere Collationem anni superioris. Quid autem inter eos transactum sit, & communi sententia decreuerint; licet Acta ipsa perierint, Synodalis tamen epistola inde scripta extat ad Donatistas. De qua quidem illud in primis admonendum putamus, ubi in fine ipsius sic legitur^a: Hæc ad vos scripsimus decimo octavo uo Kalendas Iulias, piissimo Honorio VIII. cons.] manifestè in numerum errorem irrepsisse, cum octauus pro nono Consulatus sit positus: quod quidem mendum ex eadem ipsa epistola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno superiori Carthagine sub Marcellino; quomodo adnotari epistola illa potuit sub octauo Honorij Consulatu, qui incidit in annum ante Urbis excidium? Quòd verò paulo post Collationem eandem Cirtensem Synodum esse habitam, ex litteris ad Marcellinum datis apparet; nonus Consulatus pro octauo, & non alius restituendus erit. Porro in epistola illa Synodali ad laicos Donatistas data, causa huius cogendi Concilij aperitur his verbis:

CIRTENSE
CONCILIUM.

^a Apud Au-
gust. epist. 152.

Cum in auribus nostris fama crebresceret, hoc vobis vestros Episcopos dicere, Cognitorem præmio fuisse corruptum, ut contra eos sententia proferretur: vos autem ista facile credere, ac propterea multos vestrum adhuc nolle acquiescere veritati: placuit nobis, cogente Domini charitate, ex Concilio nostro hæc ad vos scripta dirigere, quibus primitus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam in suo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & suis nominibus atque subscriptionibus firmauerunt, nos illic Traditores & persecutores suos esse dicentes, in falsitate atque mendacio manifestissimo detecti atque conuicti sunt, &c.] plura enim, certa que subdit, quibus ipsi Episcopi Donatistæ apertissimi essent redarguendi mendacij. Hæc quidem Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Augustinus Breuiculum scripsit, sed ante dictam epistolam datam ad Marcellinum^b, in qua (ut vidimus) mentio habetur de epistola ad laicos Donatistas, necnon de Breuiculo. Postea verò elucubrauit eadem ex causa S. Augustinus commentarium ad eosdem laicos Donatistas, post Collationem, inscriptum; cuius est exordium: Quid adhuc Donatistæ seducimini ab Episcopis vestris, &c.] Quæ omnia simul atque absoluit, se scripsisse dictam ad Marcellinum epistolam, Augustinus ipse restatur.

LVCVBRATIONES AVGVSTINI POST COLLATIONEM CONTRA DONATISTAS.

^b Aug. epist.
158.

Sed & subdit, dedisse se tunc duas epistolas, alteram ad ipsum Marcellinum, ad Volusianum verò alteram: extant ambæ^c, atque dignæ ut in eis aliquantisper oratio immoretur: etenim pro dignitate argumenti ipsæ ad Volusianum datae litteræ primum locum inter multiplices eiusdem Augustini epistolas meruerunt. Erat Volusianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli secundus, & philosophicis disciplinis imbutus, inter primos philosophos adnumerandus. cuius mater Christiana femina religiosissima erat: quæ occasione nacta profectiois Marcellini in Africam, apud ipsum sollicitè egit, ut ageret cum Augustino (quem fama sciret omnium disertissimum) uti scriptis suis Volusianum filium ad fidem Christianam amplexandam, omni studio adhibito, conaretur adducere. Quænam autem fuerit mater Volusiani, nobis hæcenus incompertum est. Scimus tamen, Volusianum usque ad obitum in Ethnicismo inflexo animo perseverantem, patrum fuisse Melaniæ Iunioris; per quam ad fidem Christi capeffendam iam diem obiturus tandem persuasus est, ut suo loco diduri sumus. Putamus quidem fuisse Volusianum fratrem matris Melaniæ Iunioris, quam Albinam nomine dictam fuisse meminimus; patris verò nomen ignoratum, qui filius fuit Melaniæ Senioris: sæpe enim patruus inuenitur pro auunculo usurpatus: ut nihil obstat quin matris eius potius fratrem fuisse dixerimus.

VOLVSIANI MATER LABORAT PRO FILII CONVERSIONE.

GENVS VOLVSIANI ABTA.

Quod autem ad genus & familiam Volusiani pertinet: extant quidem de his memoriam in veteribus inscriptionibus^d, ut de Volusiano Præfecto Urbis sub Valentiano Imperatore, in quibus & nomen eius inscribitur, Caius Cæionius Rufus Volusianus. Ut autem hunc eundem cum illo fuisse dicamus, tempora non repugnant; utpote

^d Smet. anti-
quat. Inscrip.
pag. 52. nu. 9.
11. 12.

qui sub Valentiniano iuuenis erat, sub Honorio & Theodosio senex vixerit & obierit. Hunc enim Proconsulatum in Africa gessisse puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his versibus:

Iamq; aliis Romam redeuntibus haeret eunti
Rufius Albin gloria vina patris:
Qui Volusi antiquo deriuat stemmate nomen,
Et Reges Rutilos teste Marone, refert.
Huius facunda commissa Palatia lingua
Prima uis meruit Principis ore loqui.
Rexerat ante puer populos pro Consule Paenos:
Ac qualis Tyriis, terror, amorq; fuit.
Sedula promisit summos imitatio fasces:

Si fas est meritis fidere, Consul erit.] hęc ipse. Erant Rutilius & Volusianus ambo Gentiles, & tum rei litterarię, tũ etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porro alium Rufium Volusianum, præter hunc de quo agitur, æquę eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt planè fateri quodammodo cogamur, vnum eundemq; esse cum eo de quo agimus, quem quidem disertissimum fuisse, ex Augustini atque Marcellini litteris satis perspectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipsum Volusianum & Augustinum mutuis scriptis transacta sint, videamus.

Interpellatur igitur S. Augustinus litteris Marcellini, & ipse matris Volusiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuersionem addixit animum: cum alioqui præfens eum ipse Marcellinus, vt cum eo differeret, & Christianum faceret, conuenire soleret. Nam ipse in litteris ad Augustinum: Est (inquit) nobiscum eodem Volusiano quotidiana pro viribus nostris & pro ingenij paupertate disputatio: sanctę siquidem matris eius precatione compulsus, cura mihi est eum frequenter salutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiam ipse dignetur.] Degebat (vt apparet) Volusianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitq; Augustinus illi viam, vt de Christianę fidei veritate sollicitius inquireret. Vnde ad eum primis litteris: De salute tua (inquit) quam & in hoc sæculo & in Christo esse cupio, sanctę matris tuę votis sum fortasse etiam ipse non impar.] hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & si quid in illis oboriatur quæstionis, ad se scribere. His acceptis litteris Volusianus, iniciantè congressus mentionem faciens, ex alterius persona, quæ in fide Christiana sibi viderentur absurda, declarat, eademq; soluenda proponit: nimirum, videri sibi Deo indignum, carnem suscepisse humanam, aliaque ad hæc spectantia operatũ. Atq; ad postremum de ipso Augustino, magnę etiam apud Gentiles fama, Volusianus hæc subdit: Interest famę tuę, vt quæ sita nouerimus. Vt cumque absque detrimento cultus diuini in aliis sacerdotibus toleratur incertitia: at cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest, quicquid contigit ignorari.] hęc ipse.

Quæ autem ad hæc humanarũ rerum sapientissimo Augustinus rescripserit, ipsa quæ extat tanto auctore digna epistola patefacit: ex qua ipsum vehementer Augustinũ esse admiratum, Marcellinus testatus est: ad quẽ vt rursus Augustinus scribat, idem rursus hortatur: qui & nouas illi soluendas quæstiones ab eo experitas proponens, significat Volusianũ Apollonij Tyanæi & Apuleij magnorũ studiosum fuisse: vt non mirum sit, si tardiũs, & non nisi in extremo vitæ spiritu contigerit ipsum fieri Christianum. Sed experit rursus ab eodem sancto Augustino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni respondeat: Cur sub Christianis Principibus tot tantaq; mala inuaserint Romanum Imperium? Præstitit hæc quidem (vt dictum est) disertissimè Augustinus, qui & ad mensuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, statuit confutadã. Quod igitur ad Volusianum pertinet: vt sic in cultu deorum ad obitum vsque manserit, praua menseius ob cultum magorum in transfuersum acta, in causa fuit: quod verò tandem diuinę gratiæ in credendo compos fieri, & fidei sigillo per baptismum muniri in fine meruerit, matris eius pro salute ipsius ardentissimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: sed quomodo id acciderit, suo loco dicendum erit.

Hęc verò de litteris ad Volusianũ & Marcellinum hoc anno esse transacta, ex alia illa post Collationẽ data præfenti anno ad eundem Marcellinũ epistola (vt diximus) demonstratur, vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, ista subdit: Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum nostrum de quæstionibus quibusdam quinque, quas mihi proposuit

AVGVSTI-
NVS LABO-
RAT IN
CONVER-
SIONE VO-
LVSIANI.
Apud Au-
gust. epist. 4.

Aug. epist. 1.
VOLVSIANI
MATER
PROFILLI
SALUTE SO-
LICITA.
Aug. epist. 2.

Aug. epist. 3.
Apud Au-
gust. epist. 4.

AVGVSTI-
NVS RE-
SPONDET
QVÆSTIO-
NIBVS VO-
LVSIANI.

Aug. epist.
158.
AVGVSTINI
HVIVS AN-
NI SCRIP-
TA.

A posuit, & per litteras intimauit.] Eo ipso tempore (idem ait Augustinus) quo contra Donatistas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi misit quinque à Carthagine quæstiones, &c.] extat de his epistola ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipsius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæstionibus vna erat spectans ad hæresim Pelagianam de Gratia noui Testamenti. Carthagine enim eiusmodi quæstiones per Cælestium primarium Pelagij discipulum sunt allatæ hoc ipso anno, atque pugnaciter defensæ, sed cum auctore etiam iudicio Ecclesiastico condemnatæ. Quomodo autem ista se habuerint, enarremus: sed primũ temporis certa ratio demonstretur.

Cum enim Synodus Carthagenensis celebrata anno Domini quadringentesimo decimo sexto, sub Theodosij septimo Consulatu cum collega Palladio (vt suo loco dicitur) anno ab hinc fermè quinto, epistolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaq; dicatur ante annos fermè quinque iudicium super Cælestio Pelagiano agitatum: ad hunc ipsum annum illud referendum esse, nemo non videt. Sunt hæc verba epistolæ Concilij Carthagenensis: Factum est, vt recensendum peteremus, quid ante fermè quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthagenensem fuerit agitatum.] hęc ibi. Nec est etiam quod huiusmodi terminus fermè quinquennij ab anno superioris numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quod auctores minimè proderetur, sine auctorum nomine hæresis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria est, vt eo anno, quo ab Episcopis totius Africæ celebrata est magna illa Collatio, ibidem, eodemq; anno exercitatum fuerit iudicium contra Cælestium. Merito ergo ex assertione Carthagenensis Concilij, hoc anno Cælestij causam ponimus. Hęc ad tempus insinuandum satis.

Sed quid aduersus Cælestium hoc anno actũ est Carthagine, inuestigemus. Periere Acta ipsa hoc anno in Episcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo superest fragmentum à S. Augustino contra Pelagium & Cælestium recitatum de peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed ante sciendum, aduersus Cælestium disputasse Paulinum diaconum, quod eadem Acta produunt, quæ sic se habent, præmissis his quæ S. Augustinus ea recitaturus ita præfatur:

Cælestius quidem in hoc extitit errore liberior, vsque aded, vt neque in Episcopali iudicio apud Carthagine damnare voluerit eos qui dicunt quod peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum: & quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo post ita describit Acta iudicij Carthagine habitũ: De Gestis enim Ecclesiasticis Carthagenensibus hic eius verba descripsimus.

Aurelius Episcopus dixit: Sequentia recitentur, libelli videlicet Cælestij. Et recitatum est: Quod peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum esset, Cælestius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium esse, ira tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritæ, consentiam: quia diuersa ab eis audiui, qui vtique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipsorum. Cælestius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quod tradux peccati non sit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus est Ruffinus, à suo discipulo publicè proditor: vt hac ex parte Cælestio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus visus esset, resecta facie, eiecta superimposita larua, iusto Dei iudicio, omnibus notũ fecerit: vt hoc vno teste satis possit intelligi, quàm iustè S. Hieronymus in hominem sæpe commotus sit, quamq; vera certa que essent quæ de ipsius dolo artibus scriptis prodidit. At obserua & illud, citari à Cælestio non Pelagium ipsum, sed Ruffinum, vt coryphæum, atque sectæ antesignanum. Disce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cum talia sentiret, atque suis intimis communicaret, tamen ad conciliandum sibi nomen absque vlla suspitione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maximè pium atque disertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua sunt publicorum Actorum:

Paulinus diaconus dixit: Est aliquis alius? Cælestius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipsorum (taliam cum Ruffino sentientium.) Cælestius dixit: Non tibi sufficit vnus sacerdos? Et post aliqua, alio loco: Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est: Quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem. vsque ad finem libelli minoris superius inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti, Cælesti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam ante transgressionem? Cælestius di-

xit:

Annal. Eccl. Tom. 5. Ff 2

Aug. Retra. lib. 2. c. 36.

Aug. epist. 120.

QUANDO CAELI ESTIUS CAR-
THAGINEM VENIT.

Aug. epist. 90.

Aug. de Peccat. origin. contra Pelag. lib. 2. c. 2. 3.

ACTA IUDICII EPISCOPALIS CONTRA CAELIESTIVM.

RUFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

ACTA IUDICII CARTHAGENENSIS CONTRA CAELIESTIVM.

xit: Exponat quid dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Vnum est ex duobus: aut neget se docuisse: aut iam damnet istud. Cælestius dixit: Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Ne ga te illa docuisse. Aurelius Episcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiusmodi obiectione, dico, Adam constitutus in Paradiso, quod antè dicatur interminabilis factus, postea per transgressionem præcepti factus est corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certè infantum hodie baptizandorum vtrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ; an certè de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cælestius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, necnon & alios astruere; licet quæstionis res sit ista, non hæresis. Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hæcenus Acta iudicij Carthaginensis ex Augustino.

CÆLESTII HÆRESIARCHAE FRAVDES.

Sed quid est quod Cælestius ait, hæreses à se editas, assertiones fuisse quæstionis, & non hæreses? Attende vstrum consilium. Vt enim suas ipsius prauas sententias, aduersantiaque fidei Christianæ hæresum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quasi per quæstiones veritatem inquireret: idque ea fecit arte, vt ab hæresis crimine se excusare posset. Extant ipsæ quidem quæstiones, ad S. Augustinum ab Eutropio & Paulo in Galliis Episcopis, quas acceperant in Sicilia, missæ; quibus singulis ipse respondet, ac confutat. Ex his etiam cum illud proditur, noluisse Cælestium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipsum solum læsisse, nec transfusum in posteros; cumque ex dictis ipsius manifestè innotuerit, Ruffinum illius fuisse erroris præcipuum assertorem: vtique affirmandum est, eodem Episcopali iudicio vnà cum Cælestio condemnatum quoque fuisse Ruffinum. Damnatus autem eodem iudicio Cælestius quid agit? subterfugia captans, appellandum putauit Innocentium Romanum Pontificem: sed hæc specie tenus, ne illo iudicio stringeretur. ceterum quod sciret Innocentium æquè sibi aduersantem fore experturum, appellationem minime prosecutus est: sed eo defuncto, ad eius successorem Zosimum Romam se contulit, vt ex eiusdem Paulini libello Zosimo Papæ oblato constat, quem suo loco reddemus. At de rebus contra Cælestium hoc anno Carthagine gestis, fatis.

PELAGI HÆRESIS PRIMO DAMNATA ROMÆ. Prosper de Ingratis.

Quod audis de Cælestij Carthagine primo iudicio; haud velim existimes ipsam Pelagianam hæresim in Synodo Carthaginensi primùm fuisse damnatam. Etenim S. Prosper hæc spectans oculis, constanter affirmat, primitus contigisse Romæ damnari. cecinit enim hoc ipsum his versibus:

Adfuit, exhortante Deo, promissa per Orbem Sanctorum pia cura Patrum, non dispare motu Consi. iens diros iaculis caelestibus hostes. Hisdem namque simul decretis Spiritus vnus Intonuit. Pestem subeuntem prima recidit Sedes Roma Petri: quæ pastoralis honoris Facta caput mundo, quicquid non possidet armis, Religionem tenet.] hæc Prosper.

primò

More maiorum igitur factum est, vt noua emergens hæresis primùm omnium à prima sede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Ecclesia consuetudine consule quæ à nobis suo loco superius dicta sunt. Sed quando damnata: non quidem in Pelagio, sed in Iouiniano primario hæresiarcha: Pelagius enim sub pallio latebat Catholico, sub quo diu Romæ deliruit: detectus verò abiit in Siciliam; indeque (vt diximus) nauigauit in Palæstinam. Ceterum ante hæc tempora eas hæreses fuisse Romæ damnatas, non auctores ipsos, intelligas; quod illi (vt vidimus) nondum se prodidissent, latentes adhuc sub regmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæresiarcha olim damnatam fuisse Pelagij hæresim Romæ, S. Hieronymus testatur, vbi alloquens Pelagium ipsum sub persona Critoboli, ait: Non erubescis explosam atque damnatam Iouiniani sententiam sequi? Et ille enim his testimoniis, tuisque nititur argumentis: immo tu illius inuenta sectaris, in Oriente docere desiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata sunt.] hæc ipse. Quod igitur inuenti sunt errores Cælestij atque Pelagij in Iouiniano hæresiarcha fixas habere radices, in ipsum conuersa est iusta Imperatoris vindicta. Etenim sub huius anni Consulibus

Hieron. contra Pelag. lib. 2. in princ.

Iouiniana relictus in insulam,

A sulibus datum ipsius Honorij reperitur scriptum aduersus Iouinianum hæresiarcham, de eius relegatione in insulam Boam, quod alia occasione à nobis superius recitatum est. Ad hæc vsque tempora, magno Ecclesiæ detrimento, licet sæpe reiectus, permanfit tamen in Italia dogmatistes impurus. Postea autem in insulam deportatus, numquam ampliùs auditus est. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris, cui in tantum continentis vitæ & castæ institutione contraria fuit, vt inter luxuriosas epistolas animam eructaret.] hæc ipse.

l. 53. de hæret. Cod. Theod.

Gennad. de vit. illustr. c. 73.

epulas

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa existentes hæretici pœnis grauissimis afficerentur, ita aduersus eos ad Heraclianum Comitem Africæ rescribendo: Sciunt cuncti, qui ad ritus suos hæresis superstitionibus obreperunt sacrosanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si ultra conuenire per publicum exercendi sceleris sui temeritate tentauerint: neque vera diuinæque reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X. & Theodosio VI. AA. Coss.]

l. 56. de hæret. C. Theod.

Hic verò admonendum putamus lectorem, irrepsisse mendum in numerum horum Consulatus, vt loco decimi, nonus; & pro sexto, quintus Consulatus restituendus sit: ratio enim euidentis est, nam ante decimum Honorij & Theodosij sextum Consulatum, qui post triennium contigit, Heraclianus (vt suo loco dicitur) iam tyrannus factus, è medio sublatus erat. Contra verò accidisse videmus, vt rescriptum illud Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur sub huius anni Consulibus: cum constet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, sed post ipsius Consulatum (quem gessisse liquet anno sequenti) vt tradit Orosius. sicque videas inuersum prorsus esse numerum Consulatus, & restituendum esse, vt in margine positus est. hæc quidem ex iis quæ de eodem dicentur inferius, manifestiora reddentur. restituenda sunt igitur sub suis data rescripta Consulibus; ne ex illapsis erroribus, rerum gestarum veritas confundatur.

IX. V.

l. 21. de panis C. Theod.

Oros. lib. 7. c. 42.

Adiecit pius Imperator pro rebus & personis Ecclesiasticis dare rescripta, ne scilicet bona Ecclesiastica diuersis aliis præter canonicam pensionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios iudices quàm Episcopos iudicio postulentur. Voluit enim Honorius Ecclesiasticum iudicium Episcopis in omnibus illibatum seruari, & vt sacrosanctum inuolatum custodiri. Porro non clerici tantum, sed & laici, & qui inter eos magistratibus fungentur, si quid in Deum peccassent, vel iura Ecclesiastica violassent, habebant Episcopos iudices, qui Ecclesiasticorum confectioe Actorum ipsorum causas iudicabant. Quorum iudicium tanti ponderis æstimabatur, vt licet iniustam excommunicationis sententiam reos aliquando subire contigisset; hæc tamen contemnendam putarent; sed ad alios talia passi Episcopos recurrerent, agentes supplicibus votis, vt iniuste lata sententia, ab eo qui eam tulerat, scinderetur. Est de his exemplum egregium apud S. Augustinum in epistola ad Auxilium.

l. 40. 41. de Episc. & cleric. C. Theod. IUDICIUM EPISCOPI RVM ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQUENTES.

Aug. epist. 75.

PVRGATIO IVRAMENTVM AD RELIQUIAS MARTYRVM.

Aug. epist. 137.

Sed quod in his versamus: illud huius temporis Ecclesiastici iudicij moris inuindum putamus. Cum criminis accusatus, haud adeò plenè, vt damnari posset, conuinceretur, neque eius innocentia ita perspicua appareret, vt absolui reus penitus posset; conuulsisse huiusmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad sepulchra sanctorum martyrum mitti, illorum præsertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota esset. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Augustino descriptum ad suos Hipponenses de iudicio Bonifacij presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicij ipse decreuerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito se ambo constringerent, ad locum sanctum se peregrinatos, vbi terribiora opera Dei non sanam cuiusque conscientiam multo faciliùs aperirent, & ad confessionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verum tamen ad ista quæ hominibus visibilter nota fiunt, quis potest eius consilium perferuari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi beati Felicis Nolensis corpus conditum est: quo volui vt pergerent, quia inde nobis faciliùs fideliusque scribi potest, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Augustinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accusatorem.

MARTYRVM RELIQUIAS VINDICES VERITATIS.

Mediolani quoque eam viguisse consuetudinem iurandi super loculum sanctorum martyrum, idem S. Augustinus subdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam sanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad

eius locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & A
quod abstulerat, reddere.] hæc ipse.

Fuisse Romæ etiam eandem consuetudinem, & perdurasse adhuc temporibus Gregorij
Papæ, ipse suis scriptis sæpius fidem facit. nam de basilica sanctorum martyrum Processi
& Martiniani, vbi eorumdem condita erant corpora, hæc habet: Ad extincta namque
eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur: periuri veniunt, & à dæmonio vexan-
tur: dæmoniacy veniunt, & liberantur.] hæc ipse. Confirmat id exemplo de S. Pan-
cratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonensis^b. sunt etiam de his alia in-
numera exempla; sed hæc modò satis. Iam verò quæ reliquæ sunt anni huius res gestæ, pro-
sequamur.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, Prosper^a Aquitanus hæc præsens spectans ocu-
lis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, sub Athaulpho Rege Gallias inuasisse: con-
firmat id ipsum Cassiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc sæculo vniuersum
fermè Romanum Imperium dedi barbaris incursum, deprædandum, ac cæde hominum
deuastandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etsi graue videri possit, si tamen vbiq[ue]
delinquentium scelera in alteram libræ lancem conicias, nihil est quod mireris, sed po-
tius cum Propheta occinas: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.] Hæc autem
vt apertè percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipso tempore, hæc
etiam ex causa à Saluiano Episcopo Massiliensi conscriptos: à quo in primis sicut genera-
tim, ita ista summam accipe: ipsa (inquit) Dei Ecclesia, quæ in omnibus debet esse
placatrix Dei, quid est aliud quàm exacerbatrix Dei? Aut præter paucissimos quosdam
qui mala confugiunt, quid est aliud omnis cæcus Christianorum, quàm sentina vitiorum?
Quorum enim quemque inuenies in Ecclesia aut non ebriosum, aut non helluonem, aut
adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut larronem, aut homici-
dam? & quod his omnibus peius est, præter hæc, cuncta sine fine. Interrogo enim Chri-
stianorum omnium conscientiam: ex his vel flagitiis vel sceleribus, quæ nunc diximus, quo-
tus quisque hominum non aliquid est eorum? at quotus quisque non totum? C

Facilius quippe inuenies, qui totum sit, quàm qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis
fortasse grauius videatur esse censura. plus multo dicam. Facilius inuenias reos malorum
omnium, quàm non omnium; facilius maiorum criminum, quàm minorum, id est, fa-
cilius qui & maiora crimina cum minoribus, quàm qui minora tantum sine maioribus per-
petrarit. In hanc enim probrositatem morum propè omnis Ecclesiæ plebs redacta est, vt
in cuncto populo Christiano genus quoddam sanctitatis sit, minus esse vitiosum.] addit his
alia plurima, in quibus diutius immorari, instituti ratio haud sinit. Sed non prætermitten-
dum quod firmiter asseuerat, ad eò excreuisse magistratum iniquitate pauperum oppres-
sionem in Romano Imperio, vt optabiles visi sint barbari venientes, immo & complures eos
præuenerint ad ipsos confugiendo. nam ait: Interea vastantur pauperes, viduæ gemunt,
orphani proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obscuris natalibus orti & libera-
liter instituti ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes
scilicet apud barbaros Romanam humanitatem, qui apud Romanos barbaram immanita-
tem ferre non possunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit & defi-
nit, longè præstantioribus moribus enituisse his temporibus barbaros, quàm Romanos.

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) spectant, quæ huius temporis inspector
& scriptor vir sanctissimus posteris tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias pertinet,
quas hoc anno Gothus, antè Burgundio, Vuandalus, Francus, Hunnus, & reliqua
barbarorum colluies ad radices vsque depasta est: quales Gallorum horum temporum
mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus profecutus est, atque in primis suo-
rum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipse: In omnibus
quippe Galliis sicut diuitiis primi fuere, sic & vitiis. Nusquam enim improbius voluptas,
nusquam improbius vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris de-
derunt Domino retributionem, vt in quantum beneficiis suis ille ad se illexerat ad propi-
tandum, in tantum illi flagitiis suis laborauerint ad exacerbandum. An fortè falsum est,
& odiosè potius quàm verè ista dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alij in causis so-
lent, vt ar, vt producam quoscumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus
idoneos testes: ipsos interrogemus, à quibus acta sunt. falsum sit quod diximus, si negant:
fatentur enim, & quidem (quod est grauius) sic fatentur, vt in ipsa confessione non do-
leant:

A leant: idem enim nunc est animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: sicut tunc non puduit
flagiti a committere, sic nunc omnino non pœnitet flagitiosa fecisse. Exceptis tamen perpau-
cis fermè sanctis, atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)

— *parsis redemerunt crimina nummis.*] intelligit enim Eucherium Lug-
dunensem, Salonium Viennensem, ad quem scribit, Hilarium Arelatensem, & eius præde-
cessorem Honoratum, Prosperum Regiensem cognomento Aquitanum, & alios alumnos
monasterij Lerinensis. Exceptis, inquam, his (subdit ipse) quos loquor, vtique etiam in il-
la tunc generali admodum colluione vitiorum, rectè minorum criminum reos fuisse cre-
dimus qui corrigi à Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit suum. cui pro-
pinatio seruatur. Et quid plura? puto quòd semper Deum & in ipso errore respexerit, à quo
obtinere potuit ne diutius erraret.

B Ceteri autem, & plurimi fermè ac nobilissimi, propè idem omnes, penè vnus gurges om-
nium gula, penè vnum lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam
criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic sunt, fœdus connubiale non norunt, ac
per hoc non maculant quod ignorant: impudicitia enim piaculo sunt obnoxia, sed reatu
tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quòd & pauca fermè sunt lupanaria, & pauca
quæ in his vitam infelicissimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos verò quæ ciui-
tas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? quis potentum ac di-
uitum non in luto libidinis vixit? quis non se barathro fordida colluionis immerit? quis
coniugij fidem reddidit? immo quantum ad passiuatatem libidinis pertinet, quis non con-
iugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubij sacramenta de-
iecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali despectione, quàm quæ erat prin-
ceps matrimonij dignitate?] & de vitis: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit,
quem non sibi ancilla impudicissimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi
enim emissarij (vt Scriptura ait^b) in feminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui
inhabat.] addit & plura alia. At exhorrescit stylus iam, ac resilit, atque refugit vterius
in turpitudinum cloacam intingi.

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri sanctissimi Aquitanix stragem lugentis, Pro-
speri inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquita-
nicis suis:

*Cumq[ue] animum patria subiit fumantis imago,
Et stetit ante oculos quicquid vbiq[ue] perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:
Dumq[ue] pios agimus, vertimur in querulos.*] lugebat ista ipse decem an-

D norum spatiis: nam inferius:

*Heu cade decenni
Vuandalicis gladiis sternitur & Geticis.
Non castella petris, non oppida montibus altis
Imposita, aut vrbes amnibus equoreis
Barbarici superare dolo atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.*] hæc & alia plura de patriæ clade.

Huic iungè alium nobilissimum Aquitanum, qui priuatas est profecutus suas calamitates
notis quidem lugubribus & carminibus luctuosus, dum incensa patria ex ditissimo euasit
paupertimus, necessariis egens, & profugus cum suis Vasatas concessit.

E Ceterum sciendum est, eodem quoque auctore, haud hanc fuisse improuisam Gothorum
inuasione: sed cum iuncti fœdere essent Artalo, vt amici & auxiliares excepti sunt: cum
continuo, illo spreto, in rapinas & incendia vrbiu conuersi sunt. vnde ipse de se Paulinus
Consularis agens:

*Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipse
Cunctis quippe bonis propriis, patriæq[ue] superstes.
Namque profecturi Regis præcepto Ataulphi,
Nostra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli iure subactis*

Aspera quaque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.] hæc Paulinus Con-
sularis in carmine Eucharistico, cui titulus falso habetur inscriptus nomine S. Paulini Nolani
Episcopi.

DE PAULINO LYONICO R. B.

Aufon. Parent. 24. PAULINVS AVSONII PRONEPOS.

Paulinus in eadm. Euch. vist. exat. Tom. 9 Biblioth. sanct.

Paulin. ibid. Nempe Burdigala.

PAULINI PATRIS AETAS.

Aufon. Parent. 13.

Paulinus in eadm. Euch. vist.

PAULINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

At quisnam iste Paulinus fuerit auctor carminis Eucharistici; ex notis quibusdam, quas A ibi de suo genere & aetate reliquit impressas, aliquid saltem possumus opinari. Explosio igitur illorum errore, qui hunc ipsum putarunt esse Pontium Paulinum, postea Nolanum Episcopum eo quod nomine & patria conuenire videantur, nempe quod Paulini nomine & ipse appellatus, & Burdigalæ educatus, diuq; versatus sit; cum re vera compluribus differentiis discriminentur ab inuicem: nostra hac de re opinatio illa est, vt existimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum esse Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Aufonij: qui fuit maritus filiae sororis eiusdem Aufonij, vt ipse in eo testatur: quippe qui loco generi (vt idem ibi ait) ipsi Aufonio fuerit, vnde & auus Aufonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen potius proauus dicendus fuisset, Paulinus verò pronepos nominandus. Consentunt quidem plura, vt istud ipsum dicamus. Nam quod ad genus spectat, hæc de eo Aufonius:

Stirps Aquitaniæ matertibi: nam genitoris Cossio Vasatum municipale genus.]

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Eucharistico:

Exacto laribus patriis, tectisq; crematis, Obsidio hostilis vicina excepit in Vrbe Vasatis, patria maiorum & ipsa meorum.]

Sed & quod se auum habuisse Consulem dicit, cum trium esset annorum, vbi ait:

Tunc & auus primum illic fit mihi cognitus anni Etusdem Consul, nostra trieteride prima.]

his ipsum Aufonium Consulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifestat. Dum enim subdit post multa, annorum se fuisse ætatis triginta, cum barbari, rupto cum Romanis foedere, sese in Italiam infudere; planè numerando ab anno tertio ante Consulatum Aufonij, quo se natum dicit, vsque ad eius ætatis trigessimum, inuenies hunc esse annum Domini quadringentesimum sextum, vel septimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpisse. quo pariter anno cum se patre orbatum dicat, relicta adhuc superstite matre, vtique consentiunt quæ de eodem patre Paulino Aufonius habet, dum ait, defunctum esse, cum annum suæ ætatis septuagesimum secundum impleisset, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his versibus:

Inter concordēs vixisti fidus amicos Duodeuiginti functus Olympiadas.]

ex quibus etiam licet Aufonij Consulis æstimare longævam ætatem, qui superstes vixit marito filiae sororis, licet ætate pares fuisse superius dicat his versibus:

Aequæuus Paulinus mihi: natamq; sororis Indeptus thalamo, sit mihi pene gener.]

ex qua cum quatuor liberos idem Aufonius Paulinum suscepisse dicat, recensatq; duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatq; duos matri remansisse superstites; æquæ hæc conueniunt nostro Paulino: qui se, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus signis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuisse redarguet.

Porro huic Paulino, cuius est carmen Eucharisticum, duo incidere parum digna nobilitate sua, quorum alterum excusat, alterum purgavit pœnitentia. Etenim conspirationis cum Attalo tyranno suspitione laborauit, quod ab eo, cum imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod sic ipse excusat:

Attalus absentem casto honorarat honoris Nomine, Priuata Comitum largitionis Dans mihi, quam sciret nullo subsistere censu.] & paulo post: Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni, Sed Gothicam fateor pacem me esse secutum.] hoc sic ipse primum excusat.

Alterum verò deterius, quod perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quod ad improbata fidei dogmata Christianus homo diuerterat. nam de se ait:

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus Consilio sanctorum cuncta operanda peregit, Suadentum mihi tum morem seruare vetustum, Quem semel inuectum maiorum traditione,

Nunc

A

Nunc etiam seruans Ecclesia nostra teneret. Confessusq; igitur Proposita studui constrictus viuere lege, Non digno fortasse pians commissa labore: Sed rectam seruare fidem non inscius ipse, Errorum discendo vias per dogmata prava, Quæ reprobans sociata aliis nunc respuo culpis. Post autem exacta iam trieteride quinta, Ritè recurrente statuto tempore Pascha, Ad tua, Christe Deus, altaria sacra reuersus, Te miserante, tua gaudens sacramenta recepi.] &c.

B Sed quibusnam hic hæresis vinculis tam diu obstrictus permansit? Quod ipse dicat errores illos sociatos fuisse cum aliis culpis: equidem facit vt existimem, hunc Priscillianistarum fuisse turpibus hæresibus implicitum. Etenim testificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clarissimos viros ac feminas à Priscilliano & eius sectatoribus fuisse seductos; quos merito diuina secuta est ultio, vt per barbaros bonis fuerint spoliati, ac complures ipsorum & vita priuati. Considerasti ne, lector, prouinciarum clades suboriri solitas post emergentes hæreses; & quod vbi Gallia à Priscillianistis & à Vigilantio hæresiarcho infecta est nefandis hæresibus, mox ipsam deprædandam traditam esse barbaris? Quid ergo miraris, si nostro tempore Gallias pessumdari videas? Sed reliqua prosequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Constantinum immisos in Gallias barbaros (vt vidimus anno superiori) Constantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius primordia Deus præclaris victoriis illustrauit: felix planè, felicioribusque progressionibus exaltandus, si tantam molem solidis pietatis fundamentis consolidasset. Sed dum aduersus sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus aduersarium. Sed quid hoc eodem anno in sanctissimum Episcopum egerit, auidiamus Prosperum rem gestam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) nempe sub his Consulibus, Heros vir sanctus & beati Martini discipulus, cum Arelateni oppido Episcopus præsideret, à populo ipsius ciuitatis insons & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantis. Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur. Ea que res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc S. Prosper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, suo loco dicturi sumus. Iam verò res Orientalis Ecclesiæ inuisamus.

Hoc eodem anno iisdem Conss. Theophilus Alexandrinus Episcopus ex hac vita migravit, cum sedisset annos vigintiseptem. De eius ex hac vita transitu mira hæc ex Isidoro diacono Ioannes Damascenus recenset: Theophilus ob illud peccatum (quod scilicet numquam Ioannis Chrysostomi nomen passus esset in ecclesia recitari) nõ poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chrysostomi: quam ille cum adorasset, spiritum emisit. Sic quidem Deus magnæ suæ dispensatione misericordiæ operatus est, vt tantus vir de Catholica Ecclesia (vt vidimus) ob expulsionem Origenistarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita absque eius delicti pœnitentia, cuius causa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurrisset. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiscopus, cum moriturus esset, dixit: Beatus es Abba Arseni, quia semper hanc horam ante oculos habuisti.] Reliquit sui ingenij monumenta post se Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait: Scripsit aduersus Origenem vnum & grande volumen, in quo omnia penè eius dicta & ipsum pariter damnat; similiter docens, non à se eum primum, sed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuisse & à presbyterio eiectum, & de ecclesia pulsum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris constare, disputatione longissima confutans, & diuinarum Scripturarum testimoniis arguens, & cõuincens eos, ostendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & post alia: Paschalem etiam recursum, quem Magna apud Nicæam Synodus post nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, secundum suum statum inuenenerat, additis quibusdã ipsius festiuitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Legi & tres de Fide libros sub nomine eius titulos: sed quia lingua inconsonans est, nõ valde credidi.] hæc Gennadius.

His

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

Constantij

THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI OBITU Scilicet de imagin. lib. 3. circa fin.

Vit sancto Patrum de compunct.

Gennad de Vir. illustr. c. 10. THEOPHILI SCRIPTA.

THEOPHI-
LI LIBER
DE SACRIS
SYNELLE-
CTILIBVS.* Extat in Hæ-
resologia.* Meminit Tri-
them de Viri-
lustr.* Extat in Bi-
bliothec. sanct.
Tom I.* Synesij epist. 9.
PASCHA-
LES THEO-
PHIL I.

* Leo epist. 64.

* Leo epist. 52.

CYRILLVS
ELECTVS
EPISCOPVS
ALEXAN-
DRINVS.
* Socr. lib. 7.
c. 7.

* Socrat. ibid.

His addimus, scripsisse Theophilum de Sacris mysteriis, vel de Sacris supellecilibus Ecclesie Dei: quem quidem librum Ecclesie vtilissimum fuisse, intelligere potes ex fragmento epistolæ S. Hieronymi ad ipsum Theophilum datæ, cum commentarium illum Latinitate ab ipso rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuersorum auctorum legitur verbis istis: In opere tuo vtilitatem spectauimus Ecclesiarum, eruditi testimonis Scripturarum, qua debeant ueneratione sancta suscipere, & altaris ministerio deseruire: sacrosque calices & sancta velamina, & cetera quæ ad cultum Dominicæ pertinent passionis, non quasi inanima & sensu carentia, sanctimoniam non habere; sed ex consortio corporis & sanguinis Domini, eadem qua corpus eius & sanguis, maiestate veneranda. Suscipe igitur librum tuum, immo meum, & ut verius dicam, nostrum: cumque mihi faueris, tuus fautor eris. Tibi enim meum sudauit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ nolui paupertate pensare. Neque verò, ut disertis interpretes faciunt, verbum verbo reddidi, nec adnumeravi pecuniam, quam mihi per partes dederas; sed pariter attendi, ut nihil desit ex sensibus, cum aliquid desit ex verbis. Epistolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic volumini præposui, ut omnes qui legerint, sciant, me non temeritate ac iactantia, sed præceptis beatitudinis tuæ suscepisse onus ultra vires meas. Quod an consecutus sim, tuo iudicio derelinquo: certè si imbecillitatem reprehenderis, voluntati veniam commodabis. Vale.] hæc tibi sint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vnà cum integra Hieronymi epistola; qua maiori ex parte temporis edacitate corrofa, vix pauca hæc ab eius fauibus eruta, posteritati facta testata relinquimus.

Scripsisse fertur librum de Hæresibus in Epiphanium^b. extant etiam complures eiusdem Ecclesiastici canones^c, tres præterea Paschales epistolæ, à S. Hieronymo Latinitati redditæ: cum alioqui per singulos annos singulas dare solet, ut ex breui hac ad eum Synesij epistola possumus intelligere, quæ sic se habet^d:

Vtinam profunda & plena senectæ te expectet, sanctissime & sapientissime Theophile: nam & in aliis vitæ commodus fueris, si serueris; & maximum additamentum contingit Scholæ Christi ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augetur. Sic sanè quæ hoc anno dimissa est oratio, & iocunde affecit ciuitates, & profuit partim magnitudine sententiarum, partim gratia verborum.] hæc tibi Synesij epistola, qua Panegyricas orationes non dubium est vocare Paschales illos tractatus, quorum tres tantum habemus à S. Hieronymo in Latinum versos, illos scilicet aduersus Origenem editos. Sed & in his obserua S. Hieronymi prudentiam, abstinuisse ipsum à singulorum post editorum tractatum, quam cœperat, versione, postquam Theophilus Romano Pontifici de restituendo in Diptycha Ioannis Chrysostomi nomine obniti cœpit.

Ad postremum autem hæc de eodem Theophilo minimè prætermittenda sunt: quòd licet ei ob Ioannis Chrysostomi causam à Romano Pontifice (ut vidimus) fuerit communicatio denegata, tamen quod constiterit in obitu emendasse, quod viuens pertinax deliquisset; commemoratione rerum ab eo bene gestarum aduersus Origenistas, recepta est post obitum eius memoria in Ecclesia Catholica cum honore. etenim S. Leo Papa in epistola ad Marcianum Imperatorem ita de eo^e: Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ecclesie vrbs Episcopus, &c.] Idemque in epistola ad Episcopos Galliarum hæc de Ecclesia Alexandrina: Postea (inquit) recentioribus à nostra ætate temporibus, Athanasium, Theophilum, & proximè Cyrillum probatissimos Præfules habuit.] Sed & Paulus Emeseus Episcopus, sequefter pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum Episcopos tempore Nestorij hæresis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandrinum: Est (inquit) patris vestri hæc doctrina: est vobis hic thesaurus auitus, beati Athanasij dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.] ista ille: ut planè videas Theophili nomen post obitum magna æstimatione retentum. Sed de Theophilo hæc tibi.

Post triduum autem ab ipsius Theophili obitu subrogatus est in locum eius Cyrillus ipius fratris filius, non sine contouersia, cum alij peterent Timotheum archidiaconum, cui fauebat studebatque Abundantius Præfectus militum. hæc ex Socrate^f. Simulac autem Cyrillus Alexandrinus Episcopus creatus est, ad eam Ecclesiam ab omnibus hæresibus expurgandam adiecit animum; atque qui hæc tunc Alexandriæ tolerati fuerant, Nouatianos ab ipsorum ecclesiis expulit. Meminit horum omnium subinfensè Socrates & ipse quidem secta Nouatianus, cum ait^g: Post mortem Theophili Cyrillus in sede Episcopali collo-

catus

A catus, Episcopatu potitus est, maioremque principatum, quam vnquam Theophilus habuisset, pariter sibi assumpsit. Etenim ex illo tempore Episcopus Alexandrinus, præter sacri clero dominatum, rerum præterea secularium principatum acquisiuit. Quapropter Cyrillus statim cum Nouatianorum ecclesias, quæ erant Alexandriæ, oculis, non modò omnem sacrum thesaurum, qui in illis fuit, penitus abstulit, verum etiam Theopemptum illorum Episcopum omnibus suis fortunis priuauit.] hæc Socrates, sed ob eius sectæ patrocinium fide suspectus.

Cum autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obstrictus Atticus Episcopus Constantinopolitanus, ne in tabulas Ecclesiasticas nomen Chrysostomi restitueret, ob id seclusus à communicatione Romani Pontificis (ut dictum est superius) permaneret, sicut & ipse Theophilus vsque dum vixit: eo ex hac vita sublato, idem Atticus faciliorem se præbuit, admonitus nouo Theophili casu, & periculo concitati in ipsum populi: qui insuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Episcopum Alexandrinum, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumque est, ut ab utroque Chrysostomi nomen sacris Diptychis, totius Orientis & Occidentis consensu, magna gloria redderetur, sed & ipsæ pariter totius Orbis Ecclesie mutuo inter se pacis fœdere iungerentur: licet obtorto (ut dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id cupienti, & populo expetenti. At præstat audire, quibus progressibus res tam longo temporis spatio pertractata, optimum ex sententia finem fuerit consecuta. Quomodo autem hæc se habuerint, referant nobis atque omni fide significant litteræ Attici atq. Cyrilli hac de causa vitro citroque datæ, quas hic tibi integras describemus: habent enim horum temporum rerum gestarum historiam, multaque alia notatu digna. Sed primùm quam ad Cyrillum Atticus epistolam dedit, sic se habet^h:

C Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaueramus, & acquiescimus necessitate in eo quod minus ex nostra sententia processit, vtilitatem iustitiæ præponentes. Etenim cognitionibus nostris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum detrimentum nullum afferimus, exactæ autè verborum obseruationi vniuersi Orbis pacem præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cum Ecclesiasticas ederet constitutiones, sapienter occasionibus prouida dispensatione vsus esse. Scio etiam, qui in sanctorum numero censetur, patrem tuum Apostolicum Theophilum, in confusione & turba à Græcæ superstitionis studiosis excitata, exactam ad breue tempus obseruationem paci posthabuisse. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato persimiles, ex sententia ciuium non tam summa legum & constitutionum obseruatione, quam expeditissimis consiliis atque iudiciis ad pacem & concordiam facientibus, regi atque administrari solent.

D Qua verò de causa litteras hæc scribam, accipe. Nouit sanctitas tua, ac potius illis ipsis oculis, quibus, qui in sanctis est, pater noster Theophilus conspexit, qualis & quam ingens turba magnam hanc inuaserit urbem; atque in ea ut sanctior fides & pietas (ne funditus erueretur) periclitata sit: aded etiam, ut populus maiore ex parte per factionem scissus, extra muros conuentus egerit: & plerique sacerdotes & collegæ nostri Episcopi à mutua communione desciscentes, bonam plantationem Domini Iesu Christi, parum abest, quin euulserint, pacis commoditate scilicet aliquantulum distracta. Sed enim multo sanè labore, multo sudore, & periculis multis desperationis plenis, plurima & maxima quæque communium Patrum nostrorum atque etiam pietaristæ precibus & conspiratione sopita sunt mala; & turba quidem illa conqueiuit, concordia verò & serena tranquillitas in Orbis vniuersi Ecclesiis obtinet.

E Cum verò nonnulli nomen tantum beati Ioannis in mysticis tabulis inscribi vellent: beatus Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis inuitis necessariò eius quem diximus, nomen ita inscriberetur. Quam rem accuratè profus pietati tuæ ministri Dei, religiosissimi diaconi, Petrus & Aedesius exposuerunt. Præterit longum tempus; & nos necessitate ea, quæ à populari rerum administratione prouenit, premi inspiciebamus, neque tamen quicquam schismatis & dissidij reliquias curabamus: cum ad nos ex Oriente Dei amantissimus Acacius litteras dedit, religiosissimum Antistitem Antiochiæ Theodotum à populo, ut nomen Ioannis in Fastos referret, coactum esse; ut veniam rei, quam necessitate ille adductus fecisset, daremus, petens. Et tum bonus ille qui litteras ad nos pertulit presbyter, causam aduentus sui indicans, rem hanc in vulgus

magnæ

ATTICVS
RESTITVIT
NOMEN
CHRYSOST.
IN DIPTY-
CHA.* Apud Niceph.
lib. 14. c. 26.
EPISTOLA
ATTICI AD
CYRILLVM
DE RESTI-
TVENDO
IOANNIS
NOMINE.THEODOTVS
EPISCOPVS
ANTIOCH.
COACTVS
RECITARE
NOMEN
IOAN.

magnæ urbis propalauit, & sententiam datæ ad nos epistolæ populo vulgavit: aded vt parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuersæ repleta urbs sit. Ibi verò ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis discrimen summum veritus, piissimum Imperatorem adij, & cum eo de pace & tranquillo rerum statu egi. Atque ille, nihil esse periculi aut incommodi, respondit, si defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordia gratia inscriberetur.

ATTICVS
COGITVR
RESTITVE-
RE NOMEN
IOANNIS.

Itaque ego ea re persuasus (quomodo enim necessitate præuentus id non facerem?) ne religionis nostræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permisso, penderent, neve urbem ipsam populari administrationi assuefaceremus; nomen id in Album referri iussi. Quare (vt quidem puto) neque in sacros canones commisi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & presbyteris, diaconis, & laicis ipsi, mulieribusque, cum quibus omnibus nobis sacerdotij communio, aut earum rerum quæ in sacra mensa mysticè percipiuntur, participatio non est. Magna enim est inter defunctos & superstites differentia: ita vt etiam libri propter differentem eorû, quorum memoria conseruatur, statum, discreti sint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis sepultura, neque Apostolis Arii impietatis sectator Eudoxius sub eadem sacrificij sanctiore ara positus, neque Paulinus & Euagrius Ecclesiæ, qui schismatis & dissidij duces in Ecclesia Antiochena fuere, quod post obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam mysticis tabulis sunt inscripti.

Quamobrem ipse quoque Ægypti Ecclesiis, Ecclesiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inscribant, præcipe. Ita enim cum Patrum canones non transgrediere, tum Ecclesiarum simul omnium concordiam plurimi facies. Te verò ea nobis, quæ conuenit, rescripturum esse ad communem consensum & fraternitatem respicientem, persuasum habeo. Fraternitatem quæ tecum est, omnem ego, qui que mecum sunt, saluere iubeo.] hæc Attici ad Cyrillum epistola: qua quidem vides ipsum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto semel odio in Ioannem; inuitumque ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter persecutus, eius nomen in tabulas referri iuberet. Quod verò in Romanam Ecclesiam, à cuius iamdiu communione reiectus fuerat, esset perinensus; Paulinum & Euagrium defunctos Episcopos, qui illi communicarant, schismaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus scripserit ad Petrum & Ædesium diaconos, accipe:

Apud Niceph.
lib. 14. c. 26.
ALIA ATTICI
EPISTOLA
DE IIS
DEM.

Ad Dei amantissimum Cyrillum Episcopum fratrem nostrum, vt decuit, per epistolam scripsimus ea quæ nomine Ioannis in Ecclesiasticas tabulas relato acta sunt. Nihilò verò minus & ad pietatem vestram scribimus, quæ melius quàm alij res nostras nouit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatem eas euasisse de sententia piissimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Episcoporum, ipsorumque aded Occidentalium quoque de Ioanne sacris tabulis non vt Episcopo, sed qui aliquando Episcopus fuerit, inserto, vt memoria eius propter communem vniuersi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, solis nobis ei non ad stipulantibus, simul & piissimis Principibus aduersari videamur, & summè necessariis rebus nostris, ventis aliquibus aduersis obortis, & Ecclesiæ Christi noceamus. De his hæc tenet.] Quid verò Cyrillus rem auersatus ad Atticum rescripserit, litteræ ipsius declarant, quæ sic se habent:

Apud Niceph.
lib. 14. c. 27.
CYRILLI
EPISTOLA
DE NON RE-
STITVENDO
IOANNIS
NOMINE.

Lectis, quæ à pietate tua ad me missæ sunt, litteris: Ioannis nomen sanctis inscriptum esse tabulis, intellexi. Vbi verò eos qui inde ad nos venere, interrogavi, non in laicorum, sed Episcoporum catalogo adscriptum esse audiui. Porrò dispicienti mihi, atque animo repententi, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum sequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuersum sanctorum illorum Patrum collegium quibusdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quo minus ad rem eam comprobendam occurram, obsistere videtur. Quomodo namque inter sacerdotes Dei censetur, illorumve feret sortem, cui sacerdotalis dignitas abrogata est? Quomodo verò in catalogo sacrorum ministrorum erit, qui Ecclesiasticis mœniis eiectus est? Aut enim professione nostra indignum est, vt sacerdotij nomen nihil esse, & rem ipsam communem omnibus esse, quæ tamen eis solis qui ad eam vocati sunt, asseruata est, dicamus: aut si magnum quiddam est, quod sacerdotalem functionem à populi multitudine dirimit; non miscenda quæ misceri non possunt; sed eorum quæ diximus, quoduis in ordine suo conseruandum, & honore debito cohonestandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter Episco.

A Episcopos laicos, aut inter germanos & legitimos, qui talis non est, consistet? Honora, te horror, eos qui magnarum & splendorum recteque actarum rerum tulere testimonium, ne contumelia sanctorum Patrum chororum afficias.

Considera eos qui superstites adhuc in vita manent, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore se omni repletos esse, rectè dicant, si in eundem cum eis ordinem is cui dignitas adempta est, referatur? Verum id pietati quoque tuæ persuasum esse puto. Quamobrem & illis & nobis mæroris abole causam, tolle omnem tristitiæ occasionem. Nam facilè & expeditè ea quæ præter opinionem accidunt, disponere & administrare, boni & sapientis esse dixerim: sed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Christi propagare, frequentioreque efficere studeamus, examina hæresum, si errorem suum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam dispensatione facili cum eis amplecti pacem debemus, aduersus quos pugnare præster. Dispensationis sanè laudatæ opus fuerit, si quandoque ita à debita ratione deflectere videamur, vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum eitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus est omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, sed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiusmodi rerum inuestigationi insistentes, an non plus huic causæ insit mali, quàm illa videatur habere boni. Tot iam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum suum tenuit, neque quisquam est, qui conuentus in ecclesia tuos vitet: Quin etiam si ab initio nonnulli dissidendi amore se ipsos ab illis segregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Christi reuocati sunt. Ex magistratibus verò quis non pietatis tuæ dictis audiens est? quis ob hanc ipsam causam est, qui extra Ecclesiam maneat? nemo mehercule est: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quemnam ad salutem reuocans, aut ad legitimos in Ecclesia conuentus reducens, quin omnem potius Ecclesiæ mœnibus eiiciens, Ægyptum, regionem etiam Augustalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Libyam, & Pentapolim, & tot Ecclesias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipsam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipsum celebres & illustres eos, qui aduersandi studio in partes discessere, neque vniquam iustum de scriptis iudicium accipiunt. An ita conuiuere & cessare nos pietas tua suspicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam si locorum intercapedine disuncti sint, Episcoporum est cura. Sed enim ne in hoc prolixior esse, & pietati tuæ contraria sentire videar: esto vt pauci admodum adhuc sint seditiosi, qui se pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot sunt Ecclesiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur suffragari æquum est? Quisam vt latentur, Deo placitum est? illi ne qui Ioanni patrocinantur, cum tanta designauerit, an qui pœnam homini itrogarunt ei, qui cum alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

Quod si concordiam Ecclesiarum conseruare, minimè contemnendum viderur: solue id, rogo, quod eam scindit: mitte gladium in vaginam suam: iube ex Episcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam si parui id facimus, & dicimus, Non avertit dolorem Apostolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine census: Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia eiecto, Apostolorum choro Iudam adscripserit: maneat & seruetur, hortor, post celebris memoriæ Nectarium, secundus laudatissimi Arfacij gradus; ne quid per vim perperam & illegitimè inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortasse hoc ægrè ferunt (permitte autem mihi, vt liberè quæ volo, dicam) omnes equidem saluos fieri optem. Si quis verò imperitia sua ab Ecclesia secedit, & illius constitutionibus refragatur; quæ eiusmodi hominis est iactura? An non ipse quoque Saluator nos id ipsum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum accesserunt locutus est, inobedientes autem & renuentes discedere permisit? Atque tantum abest vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipsos dixerit discipulos: An & vos vultis abire?

Obsequentibus sanè multam nos impendere curam, æquum est. Aduersarius autem & inobediens malevolentiam ipse suam accuset, medicinam odio habens. Audiet verò ille iustum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus sum, & non obediistis mihi, & extendi sermones, & animum nõ aduertistis: & quæ sequuntur. Nos quidè, qui docemus quibusnam rebus

rebus quis laudem sibi apud Deum parer, studiosè admodù id facere atque instituere decet, **A** atque cum Paulo resistentibus dicere: Obsecramus per Christum, reconciliamini Deo. Inobedientes verò potestati Dei condemnare, illud vsurpantes: Curauimus Babylonem, & non est sanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Consequens igitur non est, propter aduersos quorundam sermones (si quidem prorsus aliqui sunt) funditus Ecclesiasticas sanctiones conuelli, vt laicus sacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eundem consequatur. Neque enim communem Orbis vniuersi pacem, sed concisionem potiùs quidam vocent. Ego quidem tum demum obrinere debere & nomen & rem ipsam pacis censeo, cum sanctorum sententiis non aduersetur, neque illorum decretis repugnemus. Quod si enim beatus Alexander, confidentis prorsus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religiosissimis fratribus & collegis nostris Orientalibus Episcopis inani dictorum furore decepit, & ad huius rei comprobationem raptos pertraxit: non propterea morbus hic prorsus obrinere, & animos omnium depascere; sed potiùs veluti quædam lippitudo **B** Ecclesiæ oculum infestans, à vobis repurgari debet: vt illa rursus directè ad Patrum decreta respiciens, merito à Christo audiat: Oculi tui columbarum.

Accepi & ego à Dei amantissimo, qui ad extremam feliciter peruenit senectutem, Acacio litteras: in quibus religiosissimum Antiochiæ Antistitem vi coactum à quibusdam esse, vt Ioannis memoriam celebraret, asseuerat: atque illud aperte commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuisse, viamque qua tam præfracta audacia liberaretur, quæsiuisse; & litteras hac de causa à nobis & pietate tua, ne simul cum quibusdam in eundem errorem duceretur, ne huiuscemodi consilia agitantibus cederet, impetrare voluisse. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati sumus (da enim hoc mihi vt pro animi mei dolore liberè dicere possim) ne accessio vulnerum fiamus, sed potiùs opinionem eam, qua temeritate **C** aliorum secuti esse videri possumus, fugiamus.

Demiror verò hoc quoque, si Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & copiosus, & qui non paruo tempore istic vobiscum versatus sit, aliquos ad hanc rem suasionem sua adducere non potuisse visus est, quam tabellarius vnus efficere tantùm (sicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commoueret. causamque tempore longiore sopitam denuo excitaret; quod omnino est incredibile. Verùm sit hoc quoque, & ita factum esse credatur. Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia esse: docebit ea prorsus quæ opus est homines ad tumultum excitatos: vberem habes sacrarum doctrinarum gratiam: persuadebis, scio, piissimis etiam Principibus, vt more suo in canonum decretis acquiescant. Quod enim veræ pietatis studiosi & Christi amantes sunt, constitutionibus suis Ecclesias administrari permittent; paternæque virtutis æmulatores, maiorum exempla imitabuntur. Ne igitur Iechonias **D** reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis censeatur: neque si quibusdam iniquè placitum est, vt Eudoxij reliquias in eo quo scriptistis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt sacrum, in Album referamus. Oportuit namque à nobis res illius corrigi, non illum nobis præscribere, & quæ post eum acta sunt constituere.

Atque hæc dicimus, non quòd iacenti & mortuo illi insultemus; nõ enim hoc det Deus: neque quòd alienis (sicuti scriptum est) lætemur malis; non enim Christianorum hoc est consilium & institutum: sed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Ecclesiæ conferimus, canonibus illius nihil præstabilius esse ducentes. Si namque illos factos tectos conseruare, atque exauctoratum inter Episcopos censere liceret: rectè profectò, qui id quo minùs fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem verò altero obrinente, alterum consistere non posse, necesse sit: sanctiones Ecclesiæ vincant, & ex sacro catalogo, **E** qui sacrorum minister non est, moueatur: hoc enim Ecclesiæ ad pacem seruandam coniungit; hoc animorum consensum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt purè nos conuentus agere & communicare cum pietate tua possimus: atque tu vnus, eiusque defuncti amorem post eorum qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potiùs post Ecclesiæ sanctiones habeas,] hucusque Cyrilli ad Atticum epistola.

Consideres hinc velim, lector, quàm infensissimo animo Cyrillus in Ioannem Chryostomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduersus eos qui pro restitutione ipsius nominis laborarent; in quos hac epistola inuectus est: sed cum hoc animo compositus esset, haud tamen præ reuerentia ausus est aperte quicquam loqui aduersus Innocentium Romanum Pontificem; quem superius suo loco diximus de restituendo Ioannis nomine fuisse præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vltorem

A torem; ob quam causam sedis Apostolicæ communionis Theophilum eius prædecessorem expertem fecerat. Sed non permisit Deus, eum qui recti quadam specie deceptus fuit, in eodem diutiùs errore versari, quin eum cælitus per visum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, subdit ista Nicephorus:

Hæc quidem Cyrillus de sacro Chryostomo & scripsit & sensit, præsumptæ opinioni inferuens, quam dudum patruum suum Theophilum secutus conceperat. Quoniam verò dissidium hoc quidem ex zelo, quamuis non secundum scientiam, non autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præstantem, hac vna in re claudicare, quo minùs ad summam perfectionem perueniret, Deo visum est. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapropter aliquanto post Cyrillus cum magno illo viro etiam post eius mortem in gratiam rediit, erroremque suum **B** corripuit, eum tum multis aliis concitantibus, tum maximè Isidoro Pelusiota, nunc reprehensione, nunc admonitione eum cohortante.] extant ipsius Isidori ad Cyrillum eo argumento conscriptæ litteræ, scitæ quidem & periucundæ, quæ sic se habent:

Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ necessaria sunt, compellor dicere, & scribere. Siue enim pater sum, vt ipse dicit: Heli condensationem metuo, quia peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus sum, sicut magis scio: pœnam Ionathæ formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus est. Vt ergo & ego non iudicem, ipseque non iudicem à Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionem, quam tibi à mortuo deberi putas; ne viuentem Ecclesiam dissipet, vt æternam dissensionem ei sub pietatis prætextu concinnes.] recitat eandem Nicephorus, estque inter alias Isidori epistolas nuper cufas.

C Quomodo autem per visum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit restitutus, hæc ab eodem accipe: Non solum enim litteris Isidori, sed & diuina etiam & secretiore quadam reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) visus est, se ipsum sacris ædibus expulsum à Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eum erat satellitio maximè freto, & Matrem Domini pro ipso deprecantem; atque cum multa etiam alia, tum illud præcipuè, quod proprius gloria plurimum ille decertarit, sicuti dicitur, referentem, vt in sacra templa reciperetur, orare. Hanc visionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo secum volueret, se ipsum, quòd in sanctum virum inuectus esset, damnauit: & deinde ipse quoque, re cognita, Ecclesiæ Chryostomi addictus, virum eum admiratus est; valdeque ipsum, quòd contra illum imprudens prorsus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuersum omnino à priore consilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen simul & ipse & reliqui magnarum sedium **D** Antistites in sacro Albo proposuerunt.] hæc de reddito per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

Haud dubium diuina eum oportuit visione admonitum, qui aded se ea in re hætenus refractarium exhibuerat. Subdit verò ex eodem auctore ista Nicephorus: Illi verò minus verè dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuisse perhibent. Nam si qua scripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quòd consilium institutumque eius in eis maximè expressum est, abolita oportuisset: nisi Deus vtilitatis hominum curâ gerens ea conseruasset.] sed potuit fortasse Cyrillus, quæ apud se essent scripta Chryostomi, incedio damnasse; quæ verò penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: Hoc cum in arcana Nicetæ philosophi (qui & David dictus est) historia & apud alios item inuenerim, operi huic meo inferendum esse quoque duxi: ne cui ambigere in mentem **E** veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad summam sanctitatem peruenerint, & Ecclesiæ columnæ extiterint, inimicitias huiusmodi nullum illorum gloriæ detrimentum afferentibus.] hætenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipsius Cyrilli sedis exordio cœpta, in sequentem quoque annum esse propagata videntur.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 19. IMPP.
ANNVS 413. ANNVS 12. THEODOSII 6.

Qui sequitur annus Christi decimustertius supra quadringentesimum, vnus tantùm Lucij Consulatu in Fastis reperitur adscriptus, necnon in rescriptis Imperatorum: Quod quidem accidisse scias, non quòd præter consuetum morem vnus dumtaxat Consul **HERACLIANI CONSULVS ET TYRANNIS** creatus

creatus fuerit, sed quodd eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euasit: A cuius rei gratia expunctum est ipsius nomen è publicis monumentis; quod vidimus superius aliàs factum, cum abolito eadem ob causam Ruffini nomine, solus sine collega relictus est Theodorus.

De Consulatu enim Heracliani assertores sunt Orosius atque Prosper, suorum temporum ambo scriptores: nam hic in Chronico sic habet: Huius collega (*nempe Lucij*) in Consulatu fuit Heraclianus (*non Herodianus, ut plerique codices legunt*) qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amisit & vitam.] Orosius item hæc de ipso habet: Heraclianus interea Africa Comes missus (*eo magistratu ab Honorio donatus, quod Stilichonem interfecisset*) cum idem Attalus vmbra gestaret Imperij, Africam strenuè aduersum Duces* ab eo missos tutatus, Consulatum assecutus est: quo elatus supercilio, Sabinum domesticum suum, virum ingenio callidum, industriaque solertem, & sapientem nominandum, si animi vires tranqui- B lis studiis accommodauisset, generum allegit: cum quo quorundam periculorù suspiciones cum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annonæ extra ordinem retenta: ipse tandem cum immentia, certè temporibus nostris satis incredibili classe nauium Romam contendit: nam habuisse tunc tria millia septingentas naues dicitur; quem numerum ne apud Xersem quidem præclarum illum Persarum Regem, nec Alexandrum magnù, vel quemquam alium Regum fuisse, historiæ ferunt. Is simul ut agmine militum ad Urbem pergens, littore egres- sus est, occursum Comitis Marini territus, & in fugam versus, arrepta naui, solus Carthaginem rediit, atque ibi cõtinuè militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Constantinopolim fugit; vnde post aliquantum temporis retractus, exilioque damnatus est.] hæc Orosius porrò Heracliani interitum anno sequenti contigisse sub Consulatu Constantij & Constãtis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorij Imperatoris aduersum Heraclianum tyrannum C huiusmodi rescriptum^b:

Heraclianum hostem publicum iudicantes, digna censuimus auctoritate puniri, ut eius re- fecentur infastæ ceruices. Eius quoque satellites pari intentione persequimur. Sed hanc om- nibus priuatis atque militantibus licentiam damus, ut omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminofum: cum illud specialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut subtrahendù iudicet, aut celandum: nève ex eorum facultatibus vel deposita deneget, vel accepta non prodat. Dat. 111. Non- Iulij, Rauennæ, post Consulatum Honorij nonum & Theodosij quintum.] ita quidem resti- tuendum pro Consulatu decimo Honorij & Theodosij sexto, qui contigit post sequentem annum. datum enim esse huiusmodi ab Honorio rescriptum hoc anno post fugam Hera- cliani, satis potest intelligi ex his quæ tum anno superiori, quo rescriptorum Consulatus in- D uersos diximus, tum etiam ex his quæ ex Orosio & Marcellino nuper hoc anno sunt dicta: sed id certius demonstrat sequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo no- mine Consulatus Heracliani rescriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio^c:

Heracliani vocabulum nec priuatim nec publicè vlla memoria teneat: ideoque submouenda esse censemus, quæcumque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque (quoniam certum est scelere eius solemnitate Consulatus esse pollutam) in melius reuocamus: sciatque domi- norum voluntas, iterandum esse, quod illo auctore aduertit stare non posse. Semel tamè mu- tata conditionis beneficium implendum esse, præcipimus; & ita repeti manumissionù con- suetudines nunc iubemus, ut nullus sub hac occasione incipiat nolle quod voluit. Dat. 111. Non. Aug. Rom. post Conf. Honorij 1x. & Theodosij v. AA. Conf.]

Sed quid lugubre accidit post cladem Heraclianam? illud dolendum, quodd Marinus Dux E exercitus traiciens in Africam, peruelles Imperij persecuturus, Marcellinum illum Tribu- num & Notarium, Cognitorem missum & sequestrem conciliationis inter Donatistas atque Catholicos, virum eruditione spectatum & pietate insignem, prodicione Donatistarum, ca- lumniam passum studuisse parti Heraclianæ, occidi iusserit. hoc quidem est quod S. Hiero- nymus de eo ait^d: Marcellinus sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens ex- fusus est.] Sed quinam hi hæretici in Africa, nisi Donatistæ in ipsum insensissimi? Ob id igitur titulo martyrij in Ecclesiasticas tabulas referri meruit, & anniuersaria memoria honestari: de eo enim ita in Romano Martyrologio v 111. Id. Aprilis: Carthagine S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defensionem ab hæreticis occisus est.]

De eo etiam hæc Orosius^e: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incer- tum est, zelo stimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuè reuocatus ex Africa, fa- ctusque

* Oros. lib. 7. c. 42.

* Iudices

APPARATUS
HERACLIANI.HERACLIANI
VIRI
ET OC-
CISVS.* l. 21. de pen.
Cod. Theod.
RESRIPTA
IN HERA-
CLIANVM.* l. 3. de iust.
his que sub ty-
ran. C. Theod.MARCELLI-
NVS INNO-
CENS OC-
CIDITVR.* Hieron. contra
Pelag. lib. 3.

* Oros. lib. 7. c. 42.

A ctusque priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conscientia suæ dimissus est.] hæc Oro- sius. Putauerunt enim Donatistæ, vna cum Marcellino se extinguere & abolere potuisse, quæ eo præsentem confecta essent aduersus ipsos Acta publica. sed Honorius voluit eadem facta re- cta atque firmiter in perpetuum custodita, cum anno sequenti ad Iulianum in Africa Pro- consulem aduersus eos ita rescripsit^a:

Notione & solitudine Marcellini spectabilis memoria viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. 111. Kalend. Septembr. Constantio & Constante Conf.] Quantum verò Honorio Imperatori, Christianoque Senatui displicue- rit obitus Marcellini, inde accipere potes, quodd Marinus ipse Dux, qui ob ingentem sine sanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio restitutam, ipsamque Rempub. B à sæuissimo tyranno liberatam, nobilem fuisset iure consecuturus triumphum; Romam re- uersus, non solum eo priuatus est, sed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando graui scelere dumtaxat fuit in vita relictus; sed & fuisset vindice legum gladio truncatus capite, nisi indecens visum esset sanguine fontis, in fontis martyris vlcisci sangui- nem. Sed de Marcellino hætenus.

Quod rursus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc planè referenda sunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodem scribit in epistola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipso tempore datam esse, inde certum deduces argumentum, quodd idem S. Hieronymus in eadem epistola testatur, se ante annos circiter triginta scripsisse epistolam ad Eustochium de Virginitate, quam ab ipso elaboratam fuisse anno Domini trecentesimo octogesimoter- tio, superius suo loco demonstratum est. De Heracliani enim enormibus vitiis ex S. Hiero- nymo superius diximus, cum de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Vrbe appul- su egimus. Porrò hoc tempore contigit ab eadem Demetriade edi egregium Christianæ pu- dicitia specimen, cum ipsa virgo oppignerata iam sponso, ex inopinato cum habitu mutans vita statum, monastico habitu est professa vitam monasticam. Quam autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, nisi in memoriam reuoces quæ de horum nobilissimo genere ad calcem tomi quarti superius dicta sunt. Didicit hæc S. Hieronymus à clarissimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno superiori (ut vidimus) grassantes in Gallias, nauiga- turæ in Palestinam ad loca sancta, vi ventorum in Africam iactatæ fuerunt. Factum verò egregium à S. Hieronymo ita describitur^b:

Aiunt sanctæ & nobiles feminæ, quæ eam (*nempe Demetriadem*) viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorum, hostium per Africam com- pulit sæua tempestas: noctibus & secretò, conscis tantùm virginibus Dei, quæ in matris & auia comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum vsam mollicie, sed cilicium in nuda humo habuisse pro stratu, iugibus faciem rigasse lacrymis, Saluatoris mer- te genibus aduolutam, ut suum reciperet propositum, ut impleret desiderium, ut auia ani- mum matrisque molliret. Quid ultra differo? Cum iam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur, secretò & absque arbitris, noctemque habens pro solatio, talibus se fertur armasse consiliis: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus est & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio per- petiando? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecuto- rum? Si te virorum exempla non prouocant; hortetur, faciatque securâ beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrauit. Nescis, misera, E nescis cui virginitatem tuam debeas?

Dudum inter barbaras tremuisti manus: auia matrisque sinu & pallis tegebaris: vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostium vultus: rapras virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Vrbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi se- pulchrum est: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipsa accipies? quam habitura pro- nubam? quo ducenda comitatu? stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennina cantabit. Rumpere moras omnes: Perfecta Dei dilectio foras mittit timorem. Assume scutum fi- dei, lorica iustitiæ, galeam salutis: procede ad prælium. Habet & pudicitia seruata mar- tyrium suum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forsitan & ipsæ velint, quod te velle non credunt. His & aliis compluribus inflammata stimulis, omnem corporis cul- tum, & habitum sæcularem, quasi propositi sui impedimenta proiecit: pretiosa monilia & grauescentibus vniones, ardentisque gemmæ redduntur scriniis: vili tunica induitur, vi-

a l. 5. de he-
ret. Cod.
Theod.
RES GESTA
SVB MAR-
CELLINO
SERVATAE
INTEGRÆ.EGREGIVM
FACTVM
DEMETRIA-
DIS VIR-
GINIS.

* Hieron. ep. 8.

CLARISSI-
MÆ FEME-
NÆ EX
GALLIA EX-
TORRES OB
BARBAROS.* l. 1. Tom. 4.
* Ephes. 6.DEMETRIAS
VASTES MO-
NASTICAS
INDVIT.

lori regitur pallio, & insperata auiaz genibus repente prouoluitur: fletu tantum & planctu, A
quæ esset, ostendit.

Obstupuit sancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conspiciens: mater gaudio stabat attonita: utraque verum non credere, quod verum esse cupiebat. hæc vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumque atque lætitiæ cogitationes variæ nutabant. Succumbendum est huic loco, neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilem gaudij magnitudinem, & Tulliani fluuius siccaretur ingenij, & contortæ Demosthenis vibratæque sententiæ tardiùs languidiùsq; ferrentur. Quicquid potest cogitare animus, quicquid sermo potest explicare, illo in tempore factum est. Certatim in oscula neptis & filiaz mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexarique trepidantem: agnoscere in illius proposito mentem suam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate sua nobiliorem faceret: inuenisse eam quod B præstaret generi, quod Romanæ urbis cineres mitigaret.

DEMETRIADIS EXEMPLUM AVCTVS VIRGINVM NUMERVS.

Iesu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fœcunda multæ simul virginis pullularunt: exemplum patronæ & dominæ secuta est clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis professio, quarum cum impar esset in carne conditio, vnum erat præmium castitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Ecclesiæ quodam exultauere tripudio: non solum ad vrbes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque magna celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamque insula hoc rumore repletae sunt, & inoffenso pede longiùs gaudia cucurrere. Tunc lugubres vestes Italia mutauit, & semiruta vrbes Romæ mœnia pristinum ex parte recepere fulgorem, propitium sibi existimantes Deum in alumnae conuersione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum, & colluuiem perfugarum atque feruorum, Domini desuper intonantis fulmine, concidisse.] & paulo post: Penetrauit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque vrbes Christianæ gloriæ triumphus auditus est. Quæ virginum Christi non huius se societate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum?] hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote summa Christo sponso collata subdit:

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

Fertur (inquit) & omnium Christianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptiis præparatum à sancta Christi synoride (Proba scilicet ac Iuliana) virgini traditum; ne sponso fieret iniuria; immo ut dotata pristinis opibus veniret ad sponsum, & quod in rebus mundi periturum erat, domesticorum Dei sustentaret inopiam.] post hæc autem S. Hieronymus de eiusdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occasione superiùs. Quod verò maxime omnium profuturum virgini existimauit, idem S. Hieronymus ea epistola ipsam admonuit, ut Origenianæ hæresis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus postea. Cum verò exordia repetit de latæ ex Oriente Romam hæresis, dum sub Anastasio Papa per Ruffinum aduectum est Romam Periarcho Origenis, hæc adiicit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibusdam adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, ut S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri successor & filius est (nempe Anastasij Papæ) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaque videaris) doctrinam recipias. Solent enim huiuscemodi per angulos mussitare, & quasi iustitiam Dei querere: Cur illa anima in illa est nata prouincia? Quid causæ extitit, ut alij de Christianis nascantur parentibus, alij inter feras & sæuissimas nationes, vbi nulla Dei notitia est? &c.] monet vehementer ut caueat Origenistas, eosdemque in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud considera: Quid est quod scribens ad virginem in Africa agentem, vbi adest S. Augustinus tantopere ipsius Hieronymi litteris commendatus, ut Innocentij Papæ fidem E teneat & sequatur, nec meminit Augustini? nisi quod sciret, illibatam eam in sede Petri certius custodiri, sicque è fonte ipso puro potiùs quam ex riuis aquam salutis perendam esse demonstrans: quod ipse exemplo & verbis docuit, cum de fidei veritate Damasum Papam sæpe consuluit. Sed ad Demetriadem.

* Hier. eadem epist. 8.
* 1. Cor. 12.
* Psalm. 44.
SOLEMNES RITVS CONSEGATIONIS VIRGINIS.
* Genes. 37.

Hæc igitur professa domi S. Demetriæ, solemnè ritu palam postea in ecclesia ex præscripto Ecclesiastico more perfecit. de quibus ista idem S. Hieronymus habet: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammæ virginale sanctum operuit caput, & illud Apostolicæ vocis insigne celebratum sit: Volo autem vos omnes virginem castam exhibere Christo. Quando astitit Regina à dextris eius, in vestitu deaurato, circumdata varietate. qua veste polymita & multarum virtutum diuersitate contexta indutus fuit & Ioseph, & Regum quondam utebantur filia. Vnde & ipsa sponsa lætatur, ac dicit (ipsa videlicet

A videlicet quæ Deo dicatur virgo) Introduxit me Rex in cubiculum suum. Sodaliùque respondet chorus: Omnis gloria filiaz Regis intrinsecus.] hæc pauca referat ex antiquis in velandis virginibus Ecclesiæ carimoniis S. Hieronymus.

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem est tantæ molis sapientissimus architectus. Fuit hic S. Augustinus, qui de sancta virginitate cum illa sermonem habuit, puto ante annum, cum occasione publicæ cum Donatistis Collationis Carthaginem se contulisset: ipse enim Augustinus in epistola, quam postea dedit ad Iulianam eius matrem, hæc habet: Ministerij nostri, adiuuante gratia & misericordia Saluatoris, in domo nostra tantus fructus exortus est, ut humanis nuptiis iam paratis, sancta Demetrias spiritualem sponsi illius præferret amplexum, cui specioso præ filiis hominum ad habendam Spiritus vberiore fecunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Ne sciremus autem quemadmodum nostra illa tunc exhortatio à fidei & nobili virgine fuisset accepta, nisi nobis profectis, cum post paululum professa fuisset sanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per seruos quidem suos plantat & rigat, sed per se ipsum dat incrementum, nobis operariis prouenisse, vestrarum litterarum lætissimo nuncio & veraci testimonio disceremus.] hæc Augustinus. Ipsæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de his omnibus certiore quamprimum S. Augustinum, quem scirent magnopere adgausurum: donumque ad eundem nuptiale miserunt: quo ipse accepto, gratulatorias has per breues litteras reddidit:

Impletis gaudio cor nostrum, tanto iucundiùs, quanto cariùs; tanto gratiùs, quanto citiùs. Vestra namque stirpis sanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuistis, ac per hoc vbique fama celeberrima prædicat, velocissimum volatum eius fidei atque certiore litterarum nuncio præuenistis; & priùs nos fecistis exultare de cognito tam excellenti bono, quàm dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio prosequatur, quantum incomparabiliter gloriôsius ac fructuosius habeat ex vestro sanguine feminas virgines Christus, quàm viros Consules mundus? Nam volumina temporum si thagnum atque præclarum est nominis dignitate signare; quanto est maius atque prælatius, cordis, corporis integritate transcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior sanctitate, quod sit per diuinum consortium præcipuam in cælis consecutura sublimitatem, quàm si esset per humanum connubium prolem propagatura sublimem. Generosiùs quippe elegit Aniciana posteritas tam illustrem familiam beare, nuptias nesciendo, quàm multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quàm ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hæc est vberior fœcundiorque felicitas, non ventre grauescere, sed mente grandescere; non lactescere pectore, sed corde candescere; non visceribus terram, sed cælum orationibus parturire. Dominarum honore dignissimæ filiaz, perfruamini in illa quod defuit vobis: perseveret vsque in finem, adhærens coniugio quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelsæ excelsiùs humilem. Virgines quæ sibi optant Aniciorum claritatem, elegant sanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando assequuntur? hoc autem si plene cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altissimi, dominæ honore dignissimæ, & præstantissimæ filiaz. Pignora sanctitatis vestrae, præcipue ipsam sanctitatem præcipuam debito vestris meritis officio dilectione Domini salutamus. Velationis apophoretum gratissimè accepimus.] hæc tenus Augustinus.

Sed & S. Prosper quo celebrauit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe: E Valde (inquit) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandù, quod virgo Anicia super omnes ad fastigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcunditate auis atque atavis responsura posteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, conuerso repente animo, desiderio cælestium nuptiarum, declinasti mortale coniugium: & ut omnem profaniam tuam etiam huius virtutis titulo consecraret, primam stirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis sponsondisti.] hæc & alia S. Prosper in epistola quam ad ipsam scripsit Demetriadem Deo sacratam virginem. Vides quot quantisque sanctorum Patrum præconiis, spirituum nuptiarum epithalamiis, Demetriadis dicata Deo virginitas fuerit celebrata: ut intelligas quo pretio semper in Ecclesia fuerit sancta virginitas, ex qua sublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

Sed quid accidit? crocitare importunè graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cælestium nuptiarum festiua solatia conatus est inter lilia serpens latenter lubricus anguis

a Cant. 1.
b Psalm. 44.

c Epist. 143.

d 1. Cor. 7.

e August. epist. 179.
AVGVSTINI DE CONSECRATIONE DEMETRIADIS EPIST.

f Apud Amb. epist. 84.
S. PROSPER LAVDVS TEXVIT DEMETRIADIS.

PELAGIUS
SCRIBIT AD
DEMETRIAD-
DEM.

guis irreperere. Pelagius enim et si per præconem suam Cælestium propositis quæstionibus (vt vidimus anno superiori) hæresis venena spargeret; ipse tamen sub sanctitatis pallio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Christi sponsæ, quasi sponsale munus eidem exhibiturus, epistolam paræneticam, seu dixerimus potius librum (ita enim nominat Augustinus) ad ipsam misit, quæ hætenus extat: sed cum apud sanctos Hieronymum & Augustinum inter eorum opera edita reperiretur, à simplicioribus eadem vel Hieronymi, vel Augustini credita est. verum licet eorum non esse, sed hæretici potius hominis scriptio cognita fuerit: sub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam appendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamquã quisquilæ & sordes, in angulo manet. Ceterum verè Pelagij esse, non solum Pelagij errores in ea positi Pelagianis omnibus communes indicant, sed testificatione S. Augustini, immo & ipsius Pelagij, habetur expressum. Est autem epistolæ seu libri ad Demetriadem (vtrouque nomine eam vocatam inuenimus) eiusmodi exordium: Si B summo ingenio, pari que fretus scientia, &c.]

^a Apud S. Hieron. & August. som. 2. in append. epist. 7. edit. Plantin.

Quod autem proprium est hæreticorum, clandestinis, instar colubri, spiris irreperere, in eodem quem ad Demetriadem librum scripsit, suum tacuit nomen: sed voluit Deus, vt per aliam ab eo scriptam epistolam, tum suum, tum & Iulianæ virginis matris nomen expresserit: id enim S. Augustinus in epistola ad ipsam Iulianam scripta docet, dum de eodem libro agit his verbis: In quo (inquit) quamuis nec ipsius, nec tuæ reuerentiæ nomen expresserit; tamen à matre virginis, vt ad eam scriberet, à se postulatum esse, commemorat. In quadam verò epistola sua idem Pelagius, vbi & nomen suum apertissime ponit, nec nomen sacræ virginis tacet, dicit ad eam se scripsisse; & eiusdem sui operis testimonio probare nititur, se gratiam Dei, quam vel tacere vel negare asserit, apertissime confiteri. Sed vtrum ipse sit liber, in quo de spiritalibus diuitiis illa verba posuit, vel vtrum ad vestram peruenerit sanctitatem, re- C scriptis vestris petimus nos dignemini facere certiores.] hæc ipse: cum alioqui scriptum librum esse Pelagij, cum confutat positas in eo blasphemias sententias, in libris de Gratia Christi Augustinus sæpe affirmet, sicut fecit in dicta epistola ad Iulianam, in qua ponit verba Pelagij eadē atque refellit, vt inter alia cum in libro illo hæc leguntur: Scribimus enim, petente sancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipsius Augustini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice potarentur. At num id verum esset (quod haud ita exploratum haberetur, cum hæretici multa eiusmodi fingere consueuerint) id discere ab eis ipse studuit Augustinus.

PELAGIUS
CLANDESTINA
FUNDIT
VENENA.
^b August. epist. 143.

AVGVSTI-
NVS IN SVR-
GIT CON-
TRA SCRIP-
TA PELAGII.

Sed esto, rogarit ac iusserit, vt ea ad Demetriadem scriberet, Iuliana Pelagium: haud tamen in suspicionem adducenda est hæresis Pelagianæ. Quod enim hætenus Pelagij nomen, vt pote monachi, bene audisset etiam apud sanctos viros, & inter alios apud ipsum quoque D S. Paulinum Nolanum Episcopum (vt suo loco superius diximus) haud crimine hæresis ipsa infamanda est Iuliana, si quid ab eo ad virginem scribi, litteris postulauit: nam de sacræ filia nuptiis (vt vidimus) ad S. Augustinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam (vt puto) magni nominis viros. Ceterum ipse S. Augustinus vt hæc accepit, ne haustum ex epistolæ illius lectione venenum mortem eidem afferret, euestigio parauit atque propinavit antidotum, scribens ad Iulianam, quæ ab ipsius Augustini ore pendeat, epistolam; qua sparsas in illo Pelagij libro hæreses spongia terfit.

^c August. epist. 143.

Nec id sibi satis esse Augustinus existimauit, vna epistola confutasse Pelagij in eo libro conscriptas hæreses: sed addidit alia, multasque fuit in his: nam libro postea scripto aduersus Pelagium & Cælestium de Gratia Christi, eadem scripta sæpe refellit, vbi eiusdem epistolæ seu libri sæpe meminit. Demum eo procacitæ ventum est, vt nec ipse Pelagius ne- E garit illum esse suum, sed gloriaretur: nam ita de eo Augustinus: Sicut de gratia Dei sentit in eo libro, quem ad sacræ virginem scripsit, cuius etiam commemorationem facit in litteris, quas Romam misit.] citabat ipsum suum librum Pelagius, his scilicet verbis ab eodem Augustino redditis: Legant etiam (inquit) quam ad sacræ Christi virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus epistolam, & inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium.] Sed quàm perperam abuteretur ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda, absque controuersia epistolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij esse factam: sicut & intellexit S. Prosperi esse epistolam illam ad eandem virginem Demetriadem, quæ hætenus scripta in codicibus epistolarum S. Ambrosij, ipsi tributa est S. Ambrosio, cuius est exordium: Cum splendidissimæ sanctimonie tuæ propositum, &c.] qua quidem nihil aliud vir sanctissimus & fidei Catho-

CONFVTA-
TVR VBI-
QUE AB AV-
GVSTINO
PELAG.

^d August. de Gratia Christi lib. 1. c. 22.

^e Eod. lib. c. 37.

^f Bed. in pref. in Cantic.

^g Apud Ambrosij. 84.

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus est, quam Pelagij assertionibus aduersariam stabilire doctrinam, & confirmare solidam veritatem.

Quod rursus ad Iulianam Demetriadis matrem spectat: quàm procul abfuerit ab omni hæresis suspitione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aspersa fuisse; ipsa his verbis ad Augustinum antea scribens professa fuit: Nouerit (inquit) sacerdotium vestrum, longè me ad domunculam meam ab huiusmodi personis esse discretam: omnisque familia nostra ad eam Catholicam sequitur fidem, vt in nullam hæresim aliquando deuiauerit, nec vquam lapsa sit, non dico in eas sectas quæ vix expiantur, sed nec in eas quæ paruos habere videntur errores.] hæc ipsa, planè significans caruisse penitus domum suam hæresibus illis, quibus Dei ipsius labefactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum, & horum similibus, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreses parui censeferi viderentur erroris: licet S. Augustinus ipsam postea docuerit, haud fuisse Pelagij leues errores. Quæ igitur hætenus vnà cum suis integra, puraque ab omni hæresis vel leuissima tinctura vixerat, ab Augustino admonita, eodem candore reliquum vitæ tempus exegit.

Quod enim post hæc tempora plurimis annorum curriculum eadem Pelagiana hæresis cum eius sectatoribus, Patrum scriptis, sacrisque sæpe Conciliis tum in Oriente, tum in Occidete, Romæ, atque Carthagine & in Palæstina celebratis, sub Innocentio & successoribus Virbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proscripita; neque posthac de eadem Iuliana sit aliqua querela: eadem qua antea, semper perseuerasse integritate, iure meritoque censenda est: sicut & sancta Proba, quæ cum hoc tempore esset in Africa, ea bene vsa occasione, ab eodem S. Augustino, quem sciret eximium in Ecclesia fulgere doctorem, de orando Deo ab ipso commentarium petiit, quem & consecuta est: itemque ipsa Iuliana eundem Augustinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem accepit. id quidem post hæc tempora factum esse, quæ in fine eiusdem commentarij idem S. Augustinus habet, declarant his verbis: Ordinatissime quippe prouenit, vt matri vestræ iam grandæuæ de oratione epistolam scriberem; ad ipsam quippe maximè pertinet orando concertare pro vobis, quæ de se minus est sollicita quàm de vobis. & vt ad te potius quàm ad illam hoc de continentia vidualli opusculum facerem; quia tibi superare adhuc restat, quod iam ætas illius superauit. Virgo autem sancta proles vestra, si aliquid de sua professione desiderat, ex laboribus nostris habet grandem librum de sancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Augustinus, quam & litteris Innocentij Papæ magnopere scias esse laudatam: quas ipsas eadem ex causa, qua sanctus Augustinus ad eam scripserat, esse datas intelligas, sunt huiusmodi, perbreues ipsæ quidem:

D Singulare membrum Ecclesiæ, tuæ religionis amplitudinem existere, & à nobis reuerentissime coli, satis est omnibus manifestum. In ipso enim apice nobilitatis multo nobiliorem Ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione, præceptis eius obtemperas, & de fide potius exultas, quàm tanti generis flore iactaris. Summè virtutis est, vicisse gloriam carnis; & magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia meritò illustris. Certa igitur & ista huius vitæ (quæcumque sunt) spatia æternis diuinisque officiis illustrare contende; vt qui insignem te præstitit, reddat tibi per sæcula clariorem.] hætenus Innocentij Papæ ad Iulianam epistola.

Odoratis ne, lector, cur hanc Innocentius epistolam scripserit, ac percipis quo eiusdem argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abscondi sagittam, ad feriendum Pelagium? Quidnam virus ille in epistola ad Demetriadem, quod tantopere displicuit Augustino? accipe: Spiritales verò (inquit) diuitias nullas tibi, præter te, conferre poterit. In his ergo iure laudanda, in his merito ceteris præferenda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt.] hæc Pelagius. in quem Augustinus: Cernis nempe, quanta in his verbis sit cauenda pernicies. Nam vtrique quod dictum est, Non possunt esse ista bona nisi in te: optimè & verissime dictum est: iste planè cibus est. Quod verò ait, Non nisi ex te: hoc omnino virus est, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cum sibi innotuisset vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epistola: & ipse occurrit antidoto, & quàm mira arte compositum propinavit illud, cum vno ductu calami, quid sentiendum esset, quid sanctæ pieque Romana custodiret Ecclesiæ, verbis illis significauit: Magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia.] vidisti verborum antichresin? & tantæ vocis tonitrum considerasti, quo illam redditam cautiorem in pietatis officio conineret, & insipientem lupum sub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Augustini & Prospe-

^a Apud Aug. epist. 143. IULIANÆ FIDES SIN-CERA.

AVGVSTI-
NVS QUAE
SCRIP-
SIT
AD IULI-
ANAM ET
PROBAM.
^b August. epist. 121.
^c Aug. de bono viduitatis in

^d Epist. Rom. Pöf. epist. 11. INNOCENTIVS PAPA SCRIBIT AD IULIANAM.

^e existens

^f Apud Aug. epist. 143.

CHRISTI
413.INNOCENTII PAP.
12.HONOR. 19.
THEOD. 6. IMPP.

& Prosperi, tum breui illa Innocentij Papæ epistola factum est, vt sancta familia ab irrepen-
te clanculo hæresiarca fuerit custodita, atque in omnibus illæsa seruata. Inde etiam euenif-
se scias, vt scribens postea S. Hieronymus ad eandem virginem Demetriadem, illa de inhæ-
rendo doctrinæ Innocentij Papæ magnopere inculcarit, quæ dicta sunt superius, hic autem
(quod rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio charitatis affectu
præmonendam puto, vt sancti Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri succes-
sor & filius est, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & callida videaris) do-
ctrinam recipias, &c.]

Præterea autem scripsit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditiis eâ atque adu-
latione demulcens, ex qua epistola hæc S. Hieronymus recitat, atque subsannat: Eidem adu-
lans viduæ, non erubescis dicere pietatem quæ nusquam reperitur in terra, & veritatem quæ
vbique peregrina sit, in illa potissimum commorari.] & paulo post: Docere est hoc, an occi-
dere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod Angeli non au-
deant vsurpare? Si autem pietas, veritas, atque iustitia non inueniuntur in terris nisi in vna
muliere, vbi erunt iusti tui, quos absque peccato in terris esse iactabas?] Quod igitur hoc
anno Pelagius, qui hæctenus per Cælestium, Scelestum dicendum potius, hæresim (vt vidi-
mus) aggressus fuerat promulgare; iam quid sentiret, vulgata ea ad Demetriadem epistola,
penitus innotuerit: inde accidit, vt sub anni huius Lucio Consule idem qui supra S. Pro-
sper in Chronico tradat, Pelagij hæresim hoc anno innotuisse, quam tamen in Cælestio
scimus Carthagine fuisse damnatam. Reliqua autem de Pelagio dicemus anno sequenti, &
aliis, vt ratio temporis exiget.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliarum Rheno proximam obtinuisse, idem
Prosper testatur in Chronico, necnon Cassiodorus. Hos olim à Valentiniano Imperato-
re sollicitatos aduersus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecen-
tesimo septuagesimo, sub Consulatu Valentiniani atque Valentis tertium, auctor est
Ammianus^b; qui ait, Burgundios^c fuisse populos in Germania confines Alemannis, eos-
demque inter se mutuo pro finibus certare consueuisse^d, gloriarique solitos se sobolem Ro-
manam, quemadmodum Barau & Edui se Romanorum fratres dixere quadam ostentatio-
ne barbarica. Quomodo verò sint dicti Burgundiones à Burgis, Orosum^e consule, licet di-
cta ab eo haud omnibus placeant. De ipsorum verò Burgundionum Christianitatis ori-
gine ac tempore Socrates^f agit, atque Orosum; sed minimè inter se consentiunt: etenim
quod ad tempus pertinet, alter sub Honorio, alter sub eius successore Valentiniano Augu-
sto, eius nominis tertio, refert. sed præstat, mea sententia, audire Orosum, qui Honorij Imp.
res gestas cum prosequitur, de Burgundionibus iam ad Christi fidem conuersis meminit,
vbi hæc ait de iisdem iam in Galliis sedem habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundio-
nes Christiani modò facti, Catholica fide, nostris clericis quibus obedirent, receptis, blandè,
mansuetè, innocenterque viuunt, non quasi cum subiectis Gallis, sed verè cum fratribus
Christianis.] hæc Orosum. Ex quibus intelligas, errore lapsam Socratem^g, qui eorum ad
Christi fidem conuersionem refert (vt diximus) ad tempora Valentiniani Tertij Imperatoris,
qui successit Honorio: nam ista scripsit Orosum (vt ipse testatur^h) viuente adhuc Honorio, ante
octo annos quàm Valentinianus imperaret, anno Domini quadringentesimo decimosexti-
mo: quod ex eo perspicuè colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine mundi quin-
quies mille sexcentos decem & octo annos, & Christum natum tradit anno quinquemille-
simo centesimo nonagesimonono.

Quomodo verò contigerit Burgundionum ad Christianam religionem conuersio, ab E
ipso Socrate ita describiturⁱ: Rem planè memorabilem, eodem fermè tempore gestam, hoc
loco commemorabo. Est gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens,
quos vulgò Burgundiones vocant. Isti vitam à Republica gerenda remotam perpetuè de-
gunt, sunt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua sustentant vitam, ac-
quirunt. Hunnorum gens crebrò in eorum fines inuasionem faciens, agros depopulata est,
& complures illorum non rarè trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij pe-
tendi causa confugiunt; sed Dei alicuius potestati se totos permittere, in animos inducunt.
Ac cum mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metuunt & reueren-
tur, firmum afferre præsidium: omnes communi consensu ad credendum in Christum se
contulerunt: atque ad ciuitatem quamdam Galliarum profecti, postulant ab Episcopo, vt
Christianorum baptismo donentur. Is cum illis septem dies præscripsisset ad ieiunandum,
eosque

^a Hieron. contra
Pelag. lib. 3.

PELAGII
HÆRESIS
HOC ANNO
PENITVS
PATEFA-
CTA.

^b Ammian. lib.
28.

^c Idem lib. 18.

^d Idem lib. 28.

^e Orof. lib. 7.
c. ult.

^f Socrat. lib. 7.
cap. 32.

^g Socrat. lib. 7.
c. 30.

^h Orof. lib. 7.
c. ult. & lib. 1.
c. 1.

ⁱ Socrat. lib. 7.
cap. 30
DE CON-
VERSIONE
BURGVN-
DIONVM.

CHRISTI
413. 414.INNOCENTII PAP.
12. 13.HONOR. 19. 20.
THEOD. 6. 7. IMPP.

A eosque in fide erudiisset, octauo die lauacro baptismatis tinxit, & cum pace dimisit. Illi verò
animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec spes eos sefellit. Quippe Vptaro Hunnorum
Rege nocte, cum se cibo nimio ingurgitasset, medio disrupto, Burgundiones Hunnos duce
carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciunt) com-
misso proelio, victoriam consequuntur. Ex illo tempore gens ea Christianam religionem ar-
denti studio excoluit.] hæctenus Socrates. Ceterum bellicosissimos fuisse Burgundiones, &
multitudine ac viribus præstasse, tradit Ammianus^a. Quod verò ad tempus huiusmodi ipso-
rum conuersionis ad fidem spectat: ante Anastasium Papam dicendū esset contigisse Burgun-
dionum Christianitatem, si in omnibus legitima demonstrari posset quæ extat eius nomine
epistola ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ.

Hoc eodem anno in Oriente Theodosius Imp. Eunomianos sæpe damnatos, nouo rescri-
B pto^b exagitauit, simulque Anabaptistas vltimo supplicio afficiendos. Idemque aduersus No-
uatianos illos, qui ab aliis Nouatianis diuisi schismate, Pascha alio modo quàm Nouatiani reli-
qui, cum Ecclesia Catholica celebrandum suscepissent, ob idque Protapaschitarum sibi no-
men imposuerant, proscriptione & deportatione damnauit^c. Porro horum Nouatianorum in-
ter se his temporibus conflantium schismatis Socrates^d meminit, nosque suo loco superius
diximus, nimirum quod ij Pascha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quo-
rum auctor Sabbatius erat, à quo Sabbatiani iidem sunt appellati. Accidit namque, vt hoc
tempore (sicuti vidimus) Nouatiani ipsi à Cyrillo Alexandrino Episcopo, & ab Innocentio
Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturque ex ecclesiis, quas in hanc vsque diem tole-
rati in pace possederant. Sed & diuino quoque iudicio iidem ostensi sunt esse repulsi, mira-
culo nempe illo, quod à S. Paulino describitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de Marti-
C niano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cum ipsa nauis absque aliqua maris tempe-
state soluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur à mari, Nouatianis omnibus atque ce-
teris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo liberatis, &
qui illis inhæserunt credentes: ita vt magno prodigio casus ipse omnes discreuerit, qui pij,
quive impij essent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit^e:

Et ecce variis diuiduntur casibus

Ad mortem, & ad vitam dati.

Quod ne putaretur fortè permixtum bonis

Simul tributum, vel malus:

Constat periisse Christianum neminem,

Et interuisse perfidos.

Namque aut malignus corde Iudæus perit,

Reus aut superbi schismatis.

Quemcumque Christi recta signauit fides,

Hunc vita cognouit suum.] &c. At de Nouatianis hæctenus.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 20. IMPP.
ANNVS ANNVS
414. 13.
THEODOSII 7.

Q uadringentesimus decimusquartus Christi annus, Constantij & Constantis, patris
& filij, Consulatu adscribitur Fastis: ob res enim in bello aduersus tyrannos & bar-
E baros feliciter gestas, iidem Consulatum promeruerunt, necnon adsciri ab Honorio in colle-
gas Imperij: sed hæc postea. Constantij verò virtus hoc anno in expellendis à Gallia Go-
this enituit. Hoc enim anno, qui quartus à capta ab iisdem Gothis Vrbe numeratur (in-
quit Orosum^f) Constantius Comes apud Arelatum Galliarum vrbe consistens, magna rerum
gerendarum industria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coëgit, interdicto
præcipuè atque intercluso omni com meatu nauium, & peregrinorum vsu commerciorum.]
hæc Orosum, malè tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum sexaginta octo,
cum numerandus esset sexagesimus sextus: sicuti perperam agit numerans sexagesimum-
quartum post millesimum centesimum, cum ab Alarico capta est Vrbs; cum sexagesi-
mus secundus sit numerandus ab ipso, qui Christum natum habet anno ab Vrbe septingente-
simo quinquagesimo secundo. Subdit autem idem Orosum hæc de Gothorum ipsorum Rege
Athaulpho: Cumque eidem paci petendæ atque offerendæ studiofissimè insisteret, apud Bar-
cinonem

^a Ammian. lib.
28.

^b l. 7. ne sanct.
baptif. iter.
Cod. Theod.
& Cod. lu-
sin. eod. tit.
^c l. 6. ne sanct.
baptif. iter.
Cod. Theod.
^d Socrat. lib. 7.
cap. 9.

NOVATIA-
NI IECTI
TERRA MA-
RIQUE.

^e Paulin. ad
Cyther. epist.
42.

GOTHI PEL-
LUNTVR E
GALLIIS.
^f Orof. lib. 7.
c. 43.

cinonem Hispania vrbem dolo suorum (vt ferrur) occisus est.] sed id anno sequenti accidit: Prosper affirmat. Quod autem Romani in Gothos, quos pacis studiosos & auxilarios habere ceperant, copias mouerint, illa praecessisse causa videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab eisdem Gothis Imperium deponere coactus est, hoc anno (vt idem Prosper ait) eorundem Gothorum consilio tyrannidem resumit in Gallis; sed anno sequenti relictus a Gothis, captus Constantio viuis traditus est.

Vt vero Gothi hoc anno expugnarentur atque fugarentur e Gallis, tyrannusque Attalus rediuius opprimeretur, Honorius Imp. praestitit: dum enim pro religione certans in Africa expugnat haereticos, Romanus exercitus in Gallis superat barbaros: vt plane visi sint beneficiis mutuo certasse Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iste haereticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio aduersus Donatistas hoc anno rescriptum: cuius quidem fanciendi, atque accelerandi, recentem praebere causam iidem diutissime tolerati impij Donatistae, quorum arte (vt vidimus) sanctissimus vir Marcellinus a Duce Romani exercitus anno superiori fuit occisus. Potro cum putarent vna cum eius morte petiisse pariter Acta aduersus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuo in suo robore conseruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam causam rescripto fanciuit: recitauimus illud opportuniori occasione superius. Quod vero hoc eodem anno aduersus eosdem rescriptum, ita se habet:

Donatistas atque haereticos, quos patientia clementiae nostrae nunc vsque seruauit, competenti constituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti praeeptione se agnoscant & intestabiles, & nullam potestatem alicuius hereditatem ineundi habere, sed perpetua inuitos infamia a ceteris honestis & a conuentu publico segregandos. Ea vero loca, in quibus dira superstitione nunc vsque seruata est, Catholicae venerabili Ecclesiae socientur: ita vt Episcopi, presbyteri, omnesque Antistites eorum & ministri spoliati omnibus facultatibus, ad singulas quasque insulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quisquis autem hos fugientes propositam vltionem, occultandi causa, susceperit; sciat & patrimonium suum Fisci nostri compendiis adgregandum, & se poenam, quae his proposita est, subiturum.] haec aduersus Antistites eorum, reliquosque ministros: aduersus vero reliquas personas ista decreuit:

Damna quoque patrimonij, poenasque pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, personis singulis, & dignitatibus pro qualitate sui quae debeant irrogari. Igitur Proconsulari, aut Vicariano, vel Comitum primi ordinis quisquis fuerit honore succinctus, nisi ad obseruantiam Catholicam mentem propositamque conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Fisci nostri vtilitatibus adgregandas. At ne id solum putetur ad rescandam intentionem posse sufficere: quotiescumque ad communionem talem accessisse fuerit confutatus*, toties multa exigatur. Et si quinquies eundem constiterit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad nostram clementiam referatur, vt de solida eius substantia ac de statu acerbis iudicemus, &c.] addit de poena pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiusque infligenda, deque seruis & colonis verberibus coercendis. Dataque ponitur Raucenae X. Kalend. Iulij, Constantio & Constante Conf. Misit huius legis executorem in Africam Honorius Imperator Dulcitiu Tribunum & Notarium (vt testatur Augustinus) de quo paulo post dicturi sumus.

Cum autem huiusmodi Honorij Imperatoris rescriptum in Africa promulgatum fuisset: Donatistae Episcopi, quid agendum sibi esset mutuo consulturi, quam celestissime conuentum congregant vicinorum Episcoporum. Conuenerunt ad hanc ipsorum Synodum plusquam triginta Donatistarum Episcopi. Vbi apud eos tractata causa, nullum aliud apparet ipsos firmasse decretum, quam de non deferendis ecclesiis, nec patiendo in insulas externas ve regiones exules deportari; sed cum vis Praefectorum ingrueret (o portentum!) anteuertere debere eorum conatus voluntaria morte: sic ratos, fore, vt vel si manus sibi violentas inferre contingeret, a suis colerentur vt martyres; vel ludicum commiseratione, talia ab eis fieri exhorrentium, snerentur in suis ipsorum ecclesiis permanere. ista sunt quae callidissimi illi in ipsorum Concilio statuere. Haec autem omnia ex Augustino perspicua fiunt, quem contigit eiusdem legis saepius meminisse. nam quod ad eam pertinet partem rescripti, qua Imperator eadem prosequitur poena qui eos occultarent, haec ipse contra Gennadium: Cum vos hoc tempore talem persecutionem perpeti dixistis; qualis numquam fuit; id est vt loca desint, quo confugere atque vbi latere possitis.] haec de vetita eorum occultatione:

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

a l. 5. de heret. Cod. Theod. b l. 4. de heret. Cod. Theod. EPISCOPI ET ALII ECCLESIAE MINISTRI DONATISTAE QUIBUS POENIS MVLTANDI.

LAICI DONATISTAE QUIBUS POENIS MVLTANDI.

*computatus.

c Aug. Retract. lib. 2. c. 59.

SYNODVS DONATISTARVM.

d Aug. contra Gaudentium lib. 1. c. 37.

A De Concilio autem ab eis celebrato subdit mox ista: Tamen Concilia faciatis; ordinetis Episcopos, etiam in eorum locum qui suis ignibus perierunt, iterum tales qui suis ignibus perire parati sunt. In Concilium autem, tantae (vt putatis & iactatis) persecutionis tempore, amplius etiam quam triginta conuenire potuistis, vbi & Petilianus fuit, qui persecutionis tempore nec duodecim conuenire potuisse clamabat.] De vno autem Donatistarum Episcopo, Donato nomine, sese, ne duceretur in exilium, occidere saepe tentante, meminit idem Augustinus in epistola ad ipsum data, vt ab huiusmodi furore impium reuocaret. nam ait: Si posses videre dolorem cordis mei, & sollicitudinem pro salute tua; fortassis misereris animae tuae, placens Deo in audiendo verbo.] & paulo post: Quid enim volumus, nisi te comprehendi, & praesentari, & seruari, ne pereas? Quod autem in corpore laesus es: ipse tibi fecisti, qui iumento tibi mox admoto vti noluisti, & te in terram grauitur collidisti.] & post multa: Modò quòd te in puteum, vt morereris, misisti, vtique libera voluntate fecisti. Sed quam crudeles essent serui Dei, si huic malae tuae voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non merito culparet? quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti, vt morereris: illi te nolentem de aqua leuauerunt, ne morereris, &c.] contigisse quidem haec his temporibus, ipse Augustinus eadem epistola haud obscure significat, dum haec post Collationem illam magnam euenisse declarat, & post editas leges aduersus ipsos, quibus ij teneri, & ad exilium duci iuberentur. Fuisse alios ex ipsis Episcopos qui se ignibus tradidere, quae ex eodem Augustino aduersus Petilianum sunt dicta, declarant, cum ait, successos ab eis alios Episcopos in locum eorum qui se in ignem conijcientes periere,

Cum autem frequentia essent eiusmodi infausta Donatistarum funera; haec omnia in inuidiam Catholicorum redundabant, perinde ac si ipsi eos in mortem adigerent. aduersus verò haec sic ipse item Augustinus contra Gaudentium: Mitiora (inquit) in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam: exilium vobis voluit inferre, non mortem. Sed vos homines docti, considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem.] Rursum verò de iisdem haec ad Bonifacium Comitem: Qui autem (inquit) nesciunt consuetudinem illorum, putant eos modò se ipsos occidere, quando ab eorum insanissima dominatione per occasionem legum istarum, quae pro vnitatem sunt constitutae, tanti populi liberantur. Qui autem sciunt & ante ipsas leges quid facere soleant, non eorum mirantur mortes, sed recordantur mores, &c.] Quod verò spectat ad pecuniariam poenam ex eodem rescripto laicis infligendam: sic illa exigebatur, vt tamen eisdem reddenda seruaretur, reddereturque, si ad Catholicam Ecclesiam redire vellent. hinc idem Augustinus haec ait aduersus Gaudentium: Verum de his pecuniariis laboribus facilius causa est. Ecce quotidie, si quis ad nos transitum facit, cum etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam transeunt, reddimus pecuniam, vestem, fructus, vasa, rura, tecta vestrorum.] haec Augustinus.

Quid autem eodem tempore transactum sit inter Gaudentium Donatistarum Episcopum & Dulcitiu Tribunum & Notarium missum in Africam ab Imperatore Executorem eiusdem aduersus Donatistas rescripti, S. Augustinus declarat his verbis: Per idem tempus Dulcitiu Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iussionum contra Donatistas datarum. Qui cum dedisset litteras ad Gaudentium Thamugadensem Donatistarum Episcopum, vnum illorum septem, quos in nostra Collatione auctores suae defensionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & dissuadens incendium, quo se ac suos cum ipsa in qua erat ecclesia, consumere minabatur; addens etiam, si se iustos putarent, fugerent potius secundum praeeptum Domini Christi, quam nefandis se ignibus concremarent. Ille rescripsit epistolas duas; vnam breuem, festinante (vt asseruit) perlatores; aliam prolixam, quasi plenius diligentiusque respondens: has mihi supra memoratus Tribunus existimauit mittendas, vt eas potius ipse refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipsae ambae epistolae ab eodem Augustino eidem suo aduersario libro intextae. Si legeris, miraberis insanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Augustinus etiam secundum librum aduersus eiusdem Gaudentij responcionem.

Anceps verò Dulcitiu, cui executio dati in Donatistas rescripti mandata fuerat, territus voluntariis mortibus Donatistarum, quid sibi agendum esset, litteris consuluit Augustinum eodem tempore, quo aduersus Gaudentium vt scriberet, eum rogasset. Quid autem ad ipsum

DONATISTAE SE IPSOS NECANT.

Aug. epist. 204.

INSANIA DONATISTARVM EPISCOPI DONATISTAE.

Aug. contra Gaudent. lib. 1. c. 19. MANVETVDO CHRISTIANORVM CVM HAERETICIS. Aug. epist. 50.

Aug. contra Gaudent. lib. 1. c. 38.

Aug. Retract. lib. 2. c. 59.

GAUDENTIVS DONATISTA PARATVS SE CVM SVIS INCENDERE.

DULCITIUS CONSULIT AVGVSTINVM.

hæc rogantem responderit, epistola ad eundem Dulcitium scripta, suo ipsius exordio, de- A clarat his verbis: Non debui contemnere petitionem tuam, qua desiderasti à me institui, quemadmodum te oportet hæreticis respondere, quorum salus in Domini misericordia instantia quoque tuæ strenuitatis inquiritur. Quamuis enim ingentes eorum multitudines (vnde plurimum gratulamur) quid sibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum & Deo & hominibus miserabili instinctu furoris ingrati, nisi suis cædibus nos vastare non possunt, suo nos exitio terrere se credunt; aut latitiam suam quærentes de mortibus nostris, aut tristitiam nostram de mortibus suis. Sed non debet tot tantorumque populorum salutem furiosus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, non solum Deus & prudentes homines, verum etiam ipsi, cum sint nobis inimicissimi, sentiunt: cum enim sua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus, videntes quod multi, adiuuante Domino, per occasionem vestram, viam pacis inueniant? B Numquid prohibere nos possumus, vel debemus ab hac vnitatis instantia, dum metuimus ne quidam durissimi & in se ipsos crudelissimi, non nostra, sed propria voluntate se perdant?] & paulo post: Proculdubio melius incomparabili numerositate plurimis ab illa pestifera diuisione & dispersione redintegratis atque collectis quidam suis ignibus percaant, quam pariter vniuersi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilegæ dissensionis ardebunt, &c.] hæc Augustinus, qui eundem admonet, leuiterque obiurgat, quod ad Gaudentium Donatistam scribens, honorificis verbis nimis egisset cum hæretico. Sed quid post hæc? Equidem apparet mitius cum eis esse transactum, quod non omnes Donatistarum Episcopi solum vertere iussi sunt: plures enim eorum in Africa remansisse, quæ inferius dicenda erunt demonstrabunt. At de his modò satis. Sanè quidem quod ad Dulcitium pertinet; virum ipsum fuisse disertum, intelligere potes ex libro ad eum scripto de octo C quæstionibus, vbi idem Augustinus meminit se ante ea tempora scripsisse Enchiridion ad Laurentium.

Aug. epist. 61. QUID AD DULCITIUM AVGVSTINVS.

HERESIS ILLATAE IN HISPANIAS A DVOBVS AVITIS.

Apud Aug. ante eius libri aduers. Priscillian.

Hier. epist. 59 AVITVS PRO MVLGATOR HAERESIS ORIGENIS.

Hoc eodem anno contigit Pauli Orosij legatio ex Eutropio & Paulo in Hispania Episcopis ad S. Augustinum in Africam. Huius autem discernendæ legationis in causa fuere hæreses, quæ tunc temporis dirè Hispanias infestabât. nam præter Priscillianistarum errores, quos singulos idem Orosius in libello consultationis Augustino oblato enumerat; nouas addit hæreses nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas; allatas verò in Hispanias à duobus Auitis Hierosolymis atque Roma profectis. Extat ipse Orosij consultationis libellus ad S. Augustinum, in quo post recensitos dictos Priscillianistarum errores Hispaniæ Ecclesias labefactantes, hæc subdit: Tunc duocuius mei Auitus, & alius Auitus, cum iam tam turpem confusionem & per se ipsam veritas sola nudaret, peregrina petierunt: nam vnus Hierosolymam, alius Romam profectus est. Reuersi, vnus retulit Origenem, alius Victorinum: ex his duobus alter alteri cessit; Priscillianum tamen ambo damnarunt. Victorinum parum nouimus, quia adhuc penè ante editiones suas Victorini sectator cessit Origeni. Cœperunt ergo ex Origene magna plura proponi, quæ ex modica occasione veritas ipsa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinâ satis sanam; omnia quæ facta essent, à Deo facta esse, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum solutiones satis sobrias. Omnia hæc statim à sapientibus fidei pristinatorum expurgatione suscepta sunt. Remansit sola offensa de Nihilo. Credere enim persuasum erat, esse animam; non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo: argumentantes, quia voluntas de nihilo esse non possit. Hoc penè vsque ad nunc manet. Isti verò Auiti duo, & cum his S. Basilius Græcus, qui hæc, beatissime, docebant, quædam ex libris ipsius Origenis non recta, vt nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] recenset enim Origenis errores ex eius Periarcho redditos, & alios superadditos: nimirum antequam Verbum carnem assumeret, omnium ordinum Angelorum sumpsisse formam, cum in cælo singulis prædicaret.

Quisnam nominatus superius Victorinus fuerit, quisue Græcus iste Basilius, qui in Hispaniam veniens Origenis hæreses cum Auitis ambobus docere cœpit, nobis hætenus incompertum est. De altero autem Auitorum ex S. Hieronymi litteris illud innotescit: ipsum expectasse à S. Hieronymo, vt Origenis Periarcho ab ipso purè translaturum ad se mitteret: quod perlibenter Hieronymus fecisse demonstrat in epistola ad eum scripta, qua etiam illud addidit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiusmodi contestationem adiecit: Quisquis igitur hos voluerit legere libros (nempe Origenis Periarcho) & calcatis pedibus ad terram reppromissionis pergere, necubi à serpentibus mordeatur, & arcuato

A arcuato scorpij vulnere verberetur, legat prius hunc librum (nempe ipsam epistolam ad Auitum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum) & antequam ingrediatur viam, quæ sibi cauenda sint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quoniam autem tempore ista ad Auitum scripserit, colligi potest ex eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Ante annos circiter decem sanctus vir Pammachius ad me cuiusdam schedulas misit, quæ Origenis Periarcho interpretata volumina continerent, &c.] Cum igitur decennium interlapsum dicat ab eo tempore, quo Pammachius ab ipso Hieronymo petijt sincera reddi fide Latinæ linguæ quæ Græcè in Periarcho scripserat Origenes (quod factum esse superius diximus anno Domini trecentesimo nonagesimonono) affirmare opus est, dictam ad Auitum epistolam datam esse ante quinquagesimum, nimirum à Christo nato quadringentesimonono. Intelligis ex his, lector, quanto periculo libri legantur hæreses continentes; cum non satis sit ad cauendum venenum, antidotum prægustasse. Etenim Auitus quamuis vnà cum Origenis Periarcho accepisset ex Hieronymi epistola securum remedium; tamen euomuit pharmacum, & potatum venenum vilceribus inclusum retinuit ad sui certum miser interitum.

Quod autem ad S. Augustinum pertinet: non defuit officio, sed accepto ab Orosio consultationis libello, breuissimè quidem, at planè disertissimè aduersus Priscilliani atque Origenis errores magna fiducia disputauit, edito commentario ad eundem Orosium (vt in scripto præferebat) aduersus Priscillianistas & Origenistas. Extat eodem quoque argumento, nempe contra Priscillianam hæresim, eiusdem Augustini epistola ad Ceretium. Meminit & ipse sanctus Augustinus dictæ nuper lucubrationis aduersus Priscillianistas; de quæ ipso Orosio ad Euodium scribens Episcopum Vzalsensem, qui hoc tempore in Africa claruit, hæc habet: Occasionem quippe cuiusdam sanctissimi & studiosissimi iuuenis presbyteri

AVGVSTINVS CONTRA PRISCILLIANI ET ORIGENIS HAERESIS PVGNAT. Aug. epist. 153.

Orosij, qui ad nos ab vltima Hispania, id est ab Oceani littore, solo sanctarum Scripturarum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret (nempe Hierosolymam ad S. Hieronymum) persuasi. Huic etiam ipsi Orosio ad quædam interrogata, quæ illum de Priscillianistarum hæresi & Origenis quibusdam opinionibus, quas non recipit Ecclesia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perspicuitate, respondi, &c.] addit de libris à se tunc scriptis aduersus Pelagianos, & alijs lucubrationibus antea editis.

Aug. epist. 102.

Quod verò ad Priscillianistas spectat: illud non omitendum, S. Augustinum repressisse Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priscillianistas mendaciorum atque periuriorum inuolucris delitescentes, dicebant artem contraria arte deludendam esse; atque ob eam causam, ne magno fidei detrimento iisdem Priscillianistæ occulti manerent, licere mendacijs mendacia prodere, nempe mentiri se quoque esse Priscillianistas; vt qui verè essent Priscillianistæ, detegerent, sicque ab huiusmodi prauis fruticibus expurgare possent Ecclesiam. Hæc verò cum sanctus Augustinus accepisset, execratus est facinus, quod Christiano homini nec in leuibus mentiri liceat: quamobrem aduersus ea asserentes ad Consentium librum scripsit contra mendacium.

Aug. Retract. lib. 2. c. 60.

Permansit autem hoc anno Orosius apud S. Augustinum cupiditate discendi, sequenti verò (vt suo loco dicemus) nauigauit Hierosolymam. Porro eidem Orosio ipse S. Augustinus iniunxit opus, vt historiam scriberet aduersus Paganos; quod ille officiosissimè præstitit, vt eiusdem Orosij præfatio libris affixa docet. de quo ista Gennadius: Hic est Orosius, qui ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus, rediens reliquias B. Stephani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo penè Honorij Imp. tempore.] Quando autem Orosius ab soluerit opus, quod, rogante S. Augustino, elaborandum suscepit, ipse his verbis in fine declarat, vbi ait: Explicui, adiuuante Christo, secundum tuum præceptum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi vsque in præsentem diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos decem & octo, &c.] hic est annus Domini secundum initam ab eo numeri rationem quadringentesimus decimus septimus.

OROSII HISTORIA. Gennad. de Vir. illust. c. 39.

Oros. lib. 7. cap. ult.

Habebat præ manibus hoc tempore S. Augustinus (vt ipse in dicta ad Euodium epistola tradit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque absoluerat, nec non de Trinitate commentarios, longo tempore (vt ait) elaboratos: sed & se absoluisse ait expositiones in tres psalmos, sexagesimum septimum, septuagesimum primum, & septuagesimum septimum. Insuper in fine eiusdem epistolæ ad Euodium habet, se mittere Orosium ad S. Hieronymum, rogaturum de origine animarum quæ ipsius ea de re esset firma sententia. occasione enim quæstionum, quæ per eius libellum ad Augustinum de hæresibus Priscilliani & erroribus Origenis refri-

Aug. epist. 102. QVAESTIO NEMDE ANI MARYM ORIGINE HIERONYMO SOLVENTIT AVGVSTINVS.

catæ sunt; cum quid de eo sentiret, vt in re magni momenti, ipse Augustinus suam sententiam suspendisset (quod profitetur in fine libri ad eundem Orosium aduersus Priscillianum & Origenem conscripti) Hieronymo refudit tantæ quæstionis sententiam, quem & Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pulsauerat. Vide planè & admirare tanti Patris modestiam in non definiendo quæstionem quæ tanti ponderis videretur, & eius animi demissionem atque candorem cum obseruantia erga S. Hieronymum, vt nec vel leuis puluis offensionis in eius corde resederit penitus ex præteritis multorum annorum dissensionibus.

Sed quid post hæc accidit? illud quidem, vt cum prominens pessimæ plantæ truncus, ex Origenis Periarchon productus, scriptis sanctorum Patrum & decretis sacrorum Conciliorum (vt vidimus) succisus esset, pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Augustini falce postea succidenda. Etenim quòd ait Orosius in dicto consultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem saluatione post aliquam purgationem, de quæ etiam ipsius diaboli restitutione per Auitos in Hispania prædicatis: licet in his quæ ad saluationem dæmonum spectant, minimè assensum fuisset: apparet quidem, quòd quæ de damnatis venia impertienda dicta essent, haud reiecta fuere, sed accepta à pluribus, ita tamen, vt pro diuersitate animi cuiusque sententiæ, diuersæ fuerint eorumdem assertiones, quas omnes recitauit atque confutauit idem postea Augustinus, qui post primam reiectam eorum sententiam, qui crederent damnatos fore omnino saluandos, ista subdit: Sunt etiam, quales in colloctionibus nostris ipse sum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas sanctas, moribus improbandi sunt; & agendo causam suam, multo maiorè quàm isti misericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus hominibus diuinitus quidem verum prædictum esse, quòd digni sunt pœna: sed cum ad iudicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam. Donabit enim eos (inquiunt) misericors Deus precibus & intercessionibus sanctorum suorum] cum in die Iudicij pro illis rogaturi sunt Deum. & post multa recensita quæ illi dicerent, vt hæc probarent, subdit alia ab aliis iactari solita, his verbis:

Item sunt alij, ab æterno supplicio liberationem nec ipsis saltem omnibus hominibus promittent, sed tantummodo Christi baptismate ablutis, qui participes fiunt corporis eius, quomodolibet vixerint, in quacumque hæresi vel impietate fuerint; propter illud quod ait Iesus: Hic est panis qui de cælo descendit, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum classe: Item sunt qui hoc nec omnibus habentibus baptismatis Christi & eius corporis sacramentum, sed solis Catholicis, quamuis malè viuentibus pollicentur, quia non solo sacramento, sed re ipsa manducauerunt corpus Christi, in ipso eius corpore constituti.] rursus & de alijs addit: Sunt autem qui propter id quod scriptum est: Qui perseuerauerit vsque ad finem, hic saluus erit: non nisi in Ecclesia Catholica perseuerantibus, quamuis in ea malè viuentibus, hoc promittunt.] atque demum: Comperi etiam quosdam putare eos tantummodo arduos illius æternitate supplicij, qui pro peccatis suis facere dignas eleemosynas negligunt, iuxta illud Apostoli Iacobi: Iudicium autem sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Qui ergo fecerit (inquiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, sed inter ipsas suas eleemosynas nefariè ac nequiter vixerit, iudicium illi cum misericordia futurum est, vt aut nulla damnatione plectatur, aut post aliquod tempus, siue paruum, siue prolixum, ab illa damnatione liberetur.] Hi sunt qui his temporibus ex scisso vtero Origenianæ viperæ progressi sunt colubri, quos omnes S. Augustinus verbi Dei virtute confecit, aduersus eosdem accuratè differens in libris de Ciuitate Dei, quos (vt diximus) his diebus ipse scribebat.

Hoc eodem tempore idem S. Augustinus (vt ipse testatur in eadem dicta superius epistola ad Euodium^k) aduersus Pelagianos edidit commentarium illum, cuius est titulus, De Natura & gratia, ad Timasium & Iacobum, quos ex Pelagij discipulis reddidit Catholicæ Ecclesiæ filios. At quomodo hæc se habuerint, ex eiusdem Augustini scriptis dicendum erit. Ac primum quid de eo commentario in dicta ad Euodium epistola dicat, cum de Orosio & aliis huius anni scriptis recensitis mentionem habuit: Scripsi (inquit) etiam grandem quemdam librum aduersus Pelagij hæresim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaferat.] ex his namque fuisse Timasium & Iacobum, idem Augustinus in epistola ad Innocentium Romanum Pontificem tradit, vbi ait: Misimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam religiosi & honesti adolescentes, serui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam Timasius

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLVLANTES RAMI.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17. Aug. ibidem c. 18.

Aug. ibidem c. 19.

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORIBVS. Ioan. 6.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 21. Matth. 24.

Aug. ibidem Iacob. 2.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 23. 24. 25. 26. 27. Aug. epist. 102. TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPLVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI

Aug. epist. 95.

A Timasius & Iacobus vocantur: qui (sicut audivimus, & iam nosse dignaris) ipsius Pelagij exhortatione spem quam habebant in sæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo seruiunt. Qui cum eodem errore tandem aliquando per qualicumque operam nostram, Domino inspirante, caruissent, protulerunt eundem librum, Pelagij esse dicentes: & vt ei responderetur, impendio rogauerunt. Factum est. Ad eosdem rescripta est ipsa responsio. Agentes gratias rescripserunt. Vtrumque misimus, & cui responsum est, & quod responsum est.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexisse putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Augustini scriptis aduersus eosdem, post alios nominatim recensitos, hæc habet: Alios quoque specialiter tuo nomini (nempe contra Pelagianos expresse) cudere dicitur.] Meminit eiusdem quoque commentarij idem Augustinus in epistola ad Ioannem, vbi de amborum illorum Pelagij discipulorum Timasij atque Iacobi conuersione agit: misitque vnà cum epistola dictum Pelagij librum cum responsione & confutatione ad eosdem. Perlibenter enim eiusmodi scriptionem suam idem S. Augustinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hierosolymam misit: quod ipsidem in locis idem Pelagius mentita larua se Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Ecclesiæ, quam vt hæresiarcha commerebatur, sententiam anathematis. At de his modò satis: sequenti autem anno pro temporisatione de eodem Pelagio prolixior erit prosequenda narratio.

Hoc eodem anno collecta est prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro confirmatione rerum gestarum missa est legatio ad Innocentium Papam per Vitalem archidiaconum. Constant quidem hæc ex litteris eiusdem Romani Pontificis ad eos redditis, quibus ipse eos non nihil reprehendit, & ab eis haud rectè facta rescidit: in cuius exordio ista habet: Aduerti, sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguum sententia duceretur. Vnde de quibus iam dudum scripsisse me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis vestræ geminata percontatio compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in sede Apostolica cum auctoritate maiestas, vt loco iniuriæ duceretur, si oporteret eadem semel impertita iterare mandata.

Hoc item anno, qui Cyrilli Episcopi Alexandrini sedis primus numeratur, die vigesima octaua Iulij ab eodem facta est translatio partis reliquiarum sanctorum martyrum, nempe S. Marci Euangelistæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam sedes vigeat idololatriæ. Licet enim destructum fuisset quod illic famosissimum erat idoli fanum, & à Theophilo ecclesia supererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanisissent, infestatio ipsorum satis significabat. Cessauit autè, penitusque extinctus est eorum conatus & vis euauit, vbi eadem sunt translata reliquiæ; quibus illi victi, sedes antiquas prorsus relinquere coacti sunt. Hæc habentur satis aperta ex Actis eorumdem sanctorum martyrum Cyri atque Ioannis, in posteriore Concilio Nicæno cognitæ, & à S. Ioanne Damasceno & alijs comprobatis.

Christi annus quadringentesimus decimus quintus, duobus Augustis, Honorio decimum & Theodosio sextum Consulibus, feliciter illuxit Ecclesiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rursus in miraculis rediuius apparuit, faciens signa atque prodigia magna in populo, cum eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humatum fuit) diuinitus facta reuelatione detectum, inuentum, atque translatum est. Quod autem in primis ad tempus spectat: irrepsisse mendum in Bedam, & errasse alios eum secutos, apparet, dum anno septimo Honorij Imp. id factum, apud eosdem legitur: cum extet eiusdem inuentionis Acta à Luciano presbytero scripta, in quibus expresse ponuntur dies & Consules, quibus id accidisse hoc ipso anno, apertissimè declaratur, quod & Marcellinus in Chronico absque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiam corrigendus est Niceta philosophus, qui eandem inuentionem refert ad tempora Constantini.

His itaque de tempore cognitæ, de Luciani epistolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum est. Adstipulantur quidem ipsi ex Græcis idem qui supra Marcellinus, Nicephorus, & alij recentiores auctores, Latinorum verò plurimi, sed qui instar omnium est, Gennadius, cum

Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fin.

SYNODVS IN MACEDONIA. Innoc. epist. 27.

TRANSLATIO RELIQUIARVM.

INVENTIO RELIQUIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Bed. lib. de festat. Sigebert. & alij.

Nicee. de martyrio & inuēt. S. Stephani. Marcellin. in Chron.

Niceph. lib. 14. c. 9. Gennad. de Vir. illust. c. 46.

CHRISTI
415.INNOCENTII PAP.
14.HONOR. 21.
THEOD. 8. IMPP.

hæc sua ætate facta potuerit certius cognouisse, qui ita de ipso: Lucianus presbyter, vir sanctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodosij Augg. locum sepulchri & reliquiarum corporis S. Stephani martyris primi, scripsit ipsam reuelationem ad omnium Ecclesiarum personas Græco sermone.] hæc ipse. subdit autem hæc de eius in Latinum translatione facta per Auitum, & in Hispaniam missa: Auitus presbyter, homo Hispanus genere, ante relatum Luciani presbyteri scripturam in Latinum translulit sermonem, & addita epistola sua, per Orosium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iste, num alter duorum qui malè audit in epistola Orosij ad Augustinum, quem ut hæreticum Origenistam Orosius ipse vitasset omnino, haud penitus dixerim. Rem gestam aggressuri, ab ipsius Auiti epistola ad Balchonium Bracharensem Episcopum sumamus exordium, à quo Latinis & Occidentalibus omnibus Luciani scriptio illa impertita est, digna quidem huius contextu historiarum, quod & ex ipsa quoque huiusce temporis status Hispaniarum afflictarum à barbaris referetur.

^a Gennad. de
Vir. illust. c.
47.

AVITI EPI-
STOLA AD
BALCHON-
NIUM.

Beatissimo, dilectissimoque semper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerso clero & plebi Ecclesiarum Bracharensis, Auitus presbyter salutem in Domino æternam.

Memores mei esse vos cupio & deprecor; sicut & ego, in quantum valeo, memoriam vestri habere non cesso, tribulationibus vestris meo dolore compatiens, & pro dissidio patriæ nostræ in locis sanctis incessabilis lacrymas fundens, ut aut vobis Dominus restituat libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat mansuetudinem, quos præualere permisit. Et ego quidem, beatissimi fratres (teste Domino nostro Iesu Christo loquor) frequenter volui venire ad vos, ut vobiscum vel mala tolerarem, vel bonis fruere: sed impeditum est desiderium meum, per totas iam Hispanias hoste diffuso. Veritus enim sum, ne & sancta loca relinquens, & ad vos fortè non perueniens, vbiicumque interceptus, irrationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam misericors Deus, meo voto, vestroque merito procurante, dignatus est indulgentiæ suæ gratiam, primùm ut dilectissimus filius & compresbyter meus Orosius vsque ad has partes ab Africanis Episcopis mitteretur, cuius mihi charitas & consolatio vestrum omnium præsentiam reddidit. Deinde ut in diebus ipsis, quibus iam ipse reditum incredibili desiderio parabat, beatus & verè sanctus, corona gloriæ nostræ in Christo Iesu primus martyr Stephanus se reuelare & manifestare signis & virtutibus euidentissimè sequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatoris Dei occasione perceptum, dignius duxi charitati vestræ præmittere, ut ipse præsens aduocatus & patronus obsequentium sibi petitionibus dignaretur assistere, qui cum pateretur, etiam pro inimicis orare dignatus est.

RELIQUIAE
S. STEPHANI
MISSE
IN HISPANIA.

Itaque beatissimi & dilectissimi fratres, memoriam vestri incessabiliter agens, & tam congruentem ordinantis Dei dispositionem videns, promptus fui de presbytero, cui reuelatum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri, quam festinato expetitam, secretoque perceptam, ad vos dirigere non distuli. Quamobrem misi vobis per sanctum filium & compresbyterum meum Orosium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc est, puluerem carnis atque neruorum, & quod fidelius certiusque credendum est, ossa solida atque manifesta sui sanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Ut autem nulla possit esse dubitatio: ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri, cui hæc reuelata sunt, epistolam conscriptionemque transluli, quam, me pro fide veritatis plenius cognoscendæ rogante & expetente, dictauit Græco primùm ipse sermone, sed per me postea in Latinum verba est. Quæ & vos sancti & beati fratres, quàm veraciter gesta sunt, tam fideliter suscepta habeatis, imploro. Certus sum enim, quia sicut ipse beatus martyr dignatus est nunciare, & pro salute mundi periclitantis se manifestare, auxilio & præsentia tanti patroni, si vos tale pignus digno studio diligatis, tuti ex hoc, quietique viuat. Gratia Domini nostri Iesu Christi & sancti Spiritus vobiscum, dilectissimi in Domino. Amen.] hæc Auitus Senior.

PAULORO-
SII IN PA-
LÆSTI-
NAM AD-
VENTVS ET
PROFECTIO.

Ex qua quidem epistola in primis intelligas, recolâque memoria quæ anno superiori de Paulo Orosio dicta sunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiusdem hoc anno Hierosolymam profectio: reditum verò in patriam post inuentas & acceptas sancti protomartyris reliquias anno sequenti suo loco dicemus. Quæ verò spectant ad ea quæ S. Augustinus per eundem Orosium rogauit S. Hieronymum doceri de altissima quæstione originis animarum, post institutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi sumus. Hic modò reddamus ipsius Luciani libellum, seu epistolam eo argumento conscriptam, qua totius

CHRISTI
415.INNOCENTII PAP.
14.HONOR. 21.
THEOD. 8. IMPP.

Atius rei gestæ series exactè descripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne fastidias tu, velim, styli simplicitatem, & simpliciorum ex Græco factam translationem; cum maxima quæque fidei sacramenta Deus eiusmodi simplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem sic habe:

^a Apud Suf.
tom. 4.
LUCIANI
EPISTOLA
CIRCULARIS

Lucianus misericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter ecclesiarum Dei quæ est in villa Caphargamala, in territorio Hierosolymorum, sanctæ Ecclesiarum, & omnibus sanctis qui sunt in Christo Iesu in vniuerso mundo, in Domino salutem.] Considera hinc, lector, in inscriptione prima illa verba consultissimè posita: Lucianus misericordia Dei indigens.] ita quidem, ut aduersarium se demonstret hæresi Pelagianæ, quæ tunc ibi grassabatur: debebat enim hoc tempore Pelagius ipse Hierosolymis; quocum nullam se habere participationem ut omnibus ostenderet auctor, prima illa verborum suorum sententia iugulat ipsam hæresim Pelagianam. Sed reddamus epistolam:

Visio quæ apparuit meæ pusillitati à Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & gloriosi protomartyris Stephani & primi diaconi Christi, & Nicodemi, qui in Euangelio scriptus est, & Gamalielis, qui in Actibus Apostolorum nominatur: necessarium duxi pandere vestræ in Christo dilectioni, imploratus ac magis iussus à sancto Dei cultore patre Auito presbytero, ut secundum fidem consummatam interroganti quasi filius obediens, sicut cognoui, cum omni simplicitate impiger integrè indicarem omnem veritatem.

^b Ioan. 3.
c. 12. 12.

Die igitur parasceue, hoc est, feria sexta, tertio Nonas Decembris, Consulatu Honorij decies & Theodosij sexies Augustorum, adueniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco sancti Baptistæ, in quo consuetudo mihi erat dormire, & custodire Ecclesiastica quæ erant in ministerio; hora tertia noctis, quæ est prima custodia vigiliarum, quasi in extasi semiuigilans, vidi virum senem, longum, dignum sacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba stola, cui inerant gemmularum aurearum habentes intrinsecus sanctæ Crucis signum, & virgam auream in manu tenentem. Venit & stetit ad dexteram meam, & aurea virga pulsauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco sermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Aelia (quæ est Hierusalem) & dic Ioanni qui est in ea Episcopus: Quamdiu clausi sumus, & non aperis nobis? & maxime quod in temporibus tui sacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis festinanter monumentum, vbi in negligentia positæ sunt reliquiarum nostrarum; ut per nos aperiat Deus & Christus eius & Spiritus sanctus ostium clementiæ suæ in hoc mundo. Periclitatur enim sæculum ex multis casibus, qui sunt in eo quotidie. Et non tantum sollicitus sum pro me, quantum pro his qui sunt mecum positi sancti, & multi honoris digni.

VISIO PRIMA
QUAE
APPARUIT
LUCIANO

Et respondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum sunt? Et respondit mihi: Ego sum Gamaliel, qui Paulum Apostolum Christi nutruui, & legem docui in Hierusalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipse est Dominus Stephanus, qui lapidatus est à Iudæis & principibus sacerdotum in Hierusalem pro Christi fide, foris portam quæ est ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, ut sepultura non daretur, secundum mandatum impiorum principum, ut à feris consumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera bestia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Christi ministro, festinaui habere mercedem in Domino, & partem cum sancto viro fidei. Misi per noctem quantos poteram religiosos Christianos & in Christo Iesu fideliter credentes, habitantes Hierusalem in medio Iudæorum, & hortatus sum eos, & necessarias substantias ministraui, & persuasi illis ire occultè, ut portarent corpus eius meo vehiculo in villam meam, hoc est, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis, viginti millia habens à ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus septuaginta, & ponere eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, ut quæcumque necessaria erant pro eius planctu, de meo darent.

GAMALIEL
APPARET
LUCIANO

^d absens

Ipse autem dominus Nicodemus in alia theca positus est: qui venit ad Salvatorem Iesum noctu, & catechizatus est, ab eo audiens: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus est à Christi discipulis. Et cognoscentes Iudæi, amouerunt eum à principatu suo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quasi persecutionem pro Christo passum, sustuli eum in agrum meum, & alui & vestiui vsque ad finem vitæ eius, & defunctum sepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectissimus, qui

^d Ioan. 3.
REVELATIO
RELIQUIARUM
SANCTORUM

qui mecum baptismum Christi accepit ab eius discipulis, & viginti annorum existens, ante me mortuus est, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipse postea defunctus sum applicitus. Mea verò vxor Ethna habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt esse Christi fidei cultores, in alia villa matris suæ sepulti sunt, hæc est in Caphar-semelia.] Hic, lector, ut cuncta facilius assequaris, mente recole quæ suo loco superius dicta sunt, Iudæos in speluncis, ibique excauatis in lateribus oculis, instar thecarum (ut contigit videre in cœmeteriis Romæ positis) corpora defunctorum condere consueuisse. Pergit verò Lucianus:

* Anna

LUCIANI CONTESTATIO.

SECUNDA VISIO LUCIANI OSTENSA.

Interrogavi autem ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Vbi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proastio, quod potest intelligi, agro suburbano; qui est proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id est, Virorum Dei. Et euigilavi, & deprecatus sum Dominum, dicens: Domine Iesu Christi, si hæc visio ex te, & non est illusio; fac ut iterum ac tertio appareat B mihi, quando vis & quomodo vis. Cœpi ergo ieiunare, & siccas escas fumere vsque ad aliam paraſceuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem similitudine, eodemque schemate apparuit mihi, sicuti in prima visione, dicens: Quare neglexisti ire, & dicere sancto Episcopo Iohanni? Et ego respondi: Timui, domine, mox ire à prima visione, & hæc renunciare, ne viderer seductor esse. Deprecatus sum autem, ut si à domino missus fuisses ad me, denuo ac tertio appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquiesce, acquiesce mihi. Et iterum ait mihi: Quoniam requisisti de reliquiis singulorum, quomodo & vbi positæ sint, appone sensum, & vide diligenter quæ ostendentur tibi. Et dixi: Etiam domine. Et statim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant rosas; duo albas rosas, tertius rubicundas habebat coloris sanguinei: quartus verò calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco bene olente. & posuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui sunt isti, domine? Et dixit mihi: Lipsana nostra sunt. Qui rubeas habet rosas, ipse est dominus Stephanus, qui à dextris positus est ad Orientem ab introitu monumenti: secundus calathus, dominus Nicodemus est, positus contra ostium: tertius verò calathus ipse est meus: quartus verò calathus ille argenteus, Abibus filius est meus, qui immaculatus ex utero matris suæ excessit è mundo: propterea in similitudinem argenti mundissimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipso est, (suauissimi esse odoris: & ipse coniunctus est meo calatho in excelso loco, vbi ambo positi sumus, quasi gemini. Et cum hæc dixisset, denuo ex oculis meis euanuit.

TERTIA VISIO FACULTALYCIA NO.

* sine

Cumque expergefactus fuisset, gratias egi Deo omnipotenti, & consuetis ieiunijs operam dedi vsque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur septimana, eadem die & hora, venit supradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vsque nunc diffimulasti, & noluisti perdere, & dicere Episcopo Iohanni, quæ tibi dicta sunt & ostensa: Quam excusationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu sperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta siccitas est & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non consideras, quia multi meliores te sunt per eremum sancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innoscere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus esse sacerdotem, ut per te manifestaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, ut aperiat nobis, & faciat locum orationis, ut intercessione nostra misereatur Dominus populo suo. Et cum ad eius verba intremuissem, dixi: Non negligens fui, domine mi, sed præstolabar tertium aduentum tuum. Nunc verò hinc * crastina die pergam, omnia quæ mandasti mihi, dicturus. Et cum indignans aduersum me stare, videbar mihi quasi in altero mentis excessu deuenisse Hierosolymas, & quasi in conspectu astarem Episcopo Iohanni, narrans ei omnem visionem. A quo videbar audire: Si hæc sic se habent, ut dicis, carissime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus nostris: oportet me colligere de possessione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus sit; & dimittere tibi possessionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Ut quid mihi possessio, domine mi, si non habeo bouem, per quem regatur & aretur possessio? Et dixit mihi Episcopus: Ita placuit, carissime; quoniam ciuitas nostra vehiculis ministratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in possessione tua celare: oportet namque ut in ciuitate celeberrima sit magis, quam in paruula possessione. Numquid non tibi sufficiunt duo residui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo? Cum hæc, lector, de bobus intelligis dicta esse de sanctis, in mentem reuoca à diuina Scriptura eiusmodi factam esse collationem, & ab Apostolo Paulo elucidatam interpretationem

A rationem, cum illud declarat: Non alligabis os boui trituranti. Subdit verò hæc Lucianus.

Cum hoc in extasi, hoc est, in excessu mentis audissem; statim expergefactus, benedixi Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad sanctum Iohannem Episcopum. Et cum illi omnia quæ videram renunciaissem: reticui de visione bouis, expectans quid audirem ab eo. Intellexeram enim, quia S. Stephanus ipse esset bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebar, sanctæ essent ecclesiæ; & Sion prima ecclesiæ, ipse esset carrus maior; & quia sanctus Episcopus habebat à me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de visione bouis Episcopo dicere nolui. Cumque hæc audisset Iohannes Episcopus, lacrymatus est præ gaudio, & dixit: Benedixit Dominus Deus Filius Dei viui. Si hæc (ut dicis carissime) & audisti, & Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferte B. Stephanum primum martyrem & archidiaconum Christi: qui primus aduersus Iudæos Dominica bella bellauit, & Deum in sua maiestate, in terris positus, in cælo vidit stantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Hæc autem omnia, ut vidi, ita euenerunt, & consona sibi apparent vniuersa. Dixit autem mihi sanctus Episcopus: Vade, fode in aceruo, qui est in ipso agro; & si inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulavi agrum, & vidi aceruum minorum lapidum in medio, vbi arbitratus sum eos esse. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Vade & fode; & si inueneris, sedens, custodi locum, & manda mihi per diaconum, ut veniam ad locum. Et ita me dimisit. Hic attende, lector, non ex diuina reuelatione hæc de aceruo lapidum locutum esse Iohannem, & opinatum esse Lucianum subter eum esse recondita sanctorum corpora, vbi non erant: sed ex consuetudine Hebræorum, qui aceruo lapidum consueuissent consignatas memorias posteris tradere: cuius antiqui vsus plura in diuina etiam Scriptura exempla suppetunt. Sed pergit Lucianus:

Deut. 25. I. Corinth. 9. LUCIANVS CONVENIT IOANNEM EPISCOPVM

Act. 6. 7.

Et cum venissem ad villam, misi præcones, ut omnes habitatores villæ diluculo confurgerent, & foderent in aceruo. Eadem verò nocte apparuit ipse dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio, innocenti & simplici viro, eadem similitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vanè laboras in aceruo illo: modò ibi non sumus: sed tunc ibi positi fuimus, cum lamentarentur nos secundum consuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in testimonium planctus factus est. Sed quare nos in alia parte, quæ est Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Græco Αὐτὸ πᾶν ἀγαθόν, quod nos possumus dicere, Virorum fortium. Diluculo verò confurgens ad hymnos, inueni monachum prædicantem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primum quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho Nygetio, exquisiui ab eo, quid esset quod vidisset. Ille autem vniuersa signa, quæ videram, domini Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidisset contra Austrum agrum situm, & monumentum in eo quasi neglectum & ruinosum, ibi vidisset tres lectos aureos stratos, & vnum ex eis altiore ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus senex, & vnus iuuenis: & in alijs duobus lectis erant singuli. Et respondit qui erat in excelsiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & iustum inuenire, ipse ab Orientali plaga positus est. Et hæc audiens à monacho, glorificaui Deum, quoniam inuentus est alius testis in reuelatione.

LUCIANVS CVRAT INVENTIO-NEM RELIQUIARVM. * Nygetio.

ALIA VISIO OSTENSA NYGETIO.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos ad monumentum illud, vbi monacho ipsa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres thecas, secundum quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altissimis litteris scriptum lapidem obrutum, habentem, Celiel, quod interpretatur, Seruus Dei; & Apaani, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel. hoc interpretatus est Papa Iohannes, sicut audiui ab ipso sancto Episcopo.

Statim ergo renunciaui Episcopo, cum esset in Lidda, quæ est Diospolis, Synodum agens. Hæc est, lector, illa Synodus Diospolitana, cuius meminerunt sancti Hieronymus, Augustinus, & Prosper, in fine anni huius (ut ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus est Pelagius suas hæreses condemnare: dicemus nos de ea pluribus post recensita hæc de inuentione Stephani protomartyris & sociorum. Ad hæc Lucianus:

VOCATA IOANNESEK SYNODO AD RELIQUIAS

Qui assumpsit secum (Iohannes videlicet Episcopus Hierosolymorum) duos alios Episcopos, Eleutherium de Sebaſte, & Eleutherium de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cum aperuissent Domini Stephani thecam, statim terræmotus factus est, & tanta suauitas & fragrantia

* Euthonium

fragrantia odoris inde egressa est, quantum nullus hominum se meminit vel audisse, vel A sensisse: ita ut putarem nos in amœnitate paradisi esse positos. Multitudo namque populi aderat nobiscum; inter quos erant plurimi infirmi variis languoribus. Et ipsa hora mox de odore suauitatis eius septuaginta tres animæ curatæ sunt: ab aliis fugati dæmones: aliorum fons restinctus est sanguinis: alij strumis & furunculis liberati: alij à stringio • sanati, alij à tertianis & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alij à cephalea curati & hemi-cranca: nonnulli à viscerum occulto dolore liberati: & multas alias curationes senserunt homines, quas enumerare longum est.

* stringio

TRANSLATIO RELIQUIARVM S. STEPHANI.

* VIII.

Extat apud Metaphr. die 1. Aug. & Li. pom. tom. 6. Aug. de diuers. jerm. 51. DEI CONSILIUM IN REVELATIONE RELIQUIARVM S. STEPHANI.

Et exosculantes sanctas reliquias, iterum clauerunt. Et nunc cum psalmis & hymnis portauerunt reliquias beati Stephani in sanctam ecclesiam Sion, vbi & archidiaconus fuerat ordinatus; derelinqentes nobis de membris eius paruos articulos, immo maximas reliquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius consumpta est: cetera asportauerunt. Ex his ergo B reliquiis transmisi beatitudini vestræ. Quas cum susceperitis, orate pro exiguitate mea, ut dignus inueniar in conspectu Domini, sultus beatissimi martyris Stephani meritis, & vestris orationibus. Translatæ sunt autem reliquiæ ipsius martyris VII. * Kalendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita siccitas erat. Sed eadem hora pluuia magna descendit, & abundanter inebriata est terra; & homines glorificabant ibi Dominum propter sanctum eius Stephanum, & propter cælestem eius thesaurum misericordiæ & pietatis, quem periclitanti sæculo aperire dignatus est Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuít & regnat in sæcula sæculorum. Amen.] hætenus Luciani epistola, siue libellus: ex quo in nonnullis Nicetas est corrigendus, cum eandem historiam narrat. Meminit earumdem reliquiarum inuentionis S. Augustinus, cum ait: Latuit tanto tempore corpus eius: processit, quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta miracula fecit: mortuus viuos facit mortuos, C quia nec mortuus, &c.]

Vidisti, lector, quot testibus primi Christi sanguine testis Stephani meruerit inuentio con-signari? Apparuit Gamaliel, non vni tantum Luciano, sed & S. Nygetio monacho. satis hoc quidem, quod in ore duorum vel trium stet omne verbu: sed terra tremore testata id ipsum est, & cælum insperatam diuque frustra expetitam dans pluuiam: fidemq; fecerunt septuaginta illi tres è diuersis languoribus sanitati pristina restituti: sed & dæmones ipsi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti sunt. At hæc aded multa, magna & insignia, pauca & perexigua esse intelliges, si conferas cum illis quæ in orbe Occidentali per eiusdẽ protomartyris reliquias voluit edi miracula, de quibus sequenti anno dicturi sumus. Ut planè magno Dei consilio factum appareat, quod tepescente in nonnullis Christiana fide, quæ hisce (ut vidimus) præsertim temporibus, Gætiliu esset exagitata blasphemis, quòd tempore Christianæ religionis Vrbs à barbaris capta esset, quæ tempore cultus deorum secura consistens fuerat ipsis barbaris dominata: hoc, inquam, tempore Christiani vnus ante quadringentos ferme annos vita functi tenuis puluis & ossa tot tantaque præstarent, ut ea sola satis efficacia esse potuissent (etsi cetera ad fidei confirmationem edita miracula defuissent) non tantum ad titubantes consolidandos, sed & Ethnicos omnes ad Christianam religionem, reluctantes licet, dummodo non obstinatos, omnino pertrahendos. At hæc anno sequenti suo loco manifestius apparebunt.

Noua hæc & planè admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos aduersarios suos. Expugnauit impietatem Iuliani Apostatæ Imperatoris reliquiis S. Babylæ martyris: vicit & prostrauit Arianam impietatẽ reliquiis Geruasij & Prothasij, Mediolani (ut vidimus) tempore S. Ambrosij apparentium. Sed & sanctorum martyrum reliquiis extinctam fuisse in Ægypto idololatriam, anno superiori vidimus. Quibus etiam armis modò vsus est Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque Ichismaticos expugnandos. Ecce tibi quàm felicissimis auspiciis progressus est Stephanus; cum videlicet coactus est impius Pelagus hærestarcha in Concilio Liddæ habito, quas hætenus docuisset hæreses, condemnare. Quomodo autem hæc se habuerint, iam aggredimur enarrare.

Diospoli (ipsa est Lidda antiquiore nomine dicta, ciuitas in Palæstina) collecta est provincialis Synodus Episcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Augustinus, vbi ait: Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palæstina, Pelagus à quibusdam Catholicis fratribus ad Episcopalia Gesta perductus: eisque absentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Episcopis quatuordecim auditus est: vbi eum dogmata ipsa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei aduersus eum de libello

CONCILIUM DIOSPOLITANVM. Aug. Retract. lib. 2. c. 47.

A libello legebatur, Catholicum pronunciauerunt.] hæc Augustinus. Idemque alibi eosdem Episcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, vbi ait: Habemus alios Orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Porphyrium, Fidum, Zosimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleutherium, Clematium, quos vno loco simul inuentos in istum confessum introducere valeamus, illos ipsos, qui Pelagio Iudices præsiderunt: eumque ut homines, nullo ex altera parte vrgente aduersario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc ipse. Porro qui primus ordine recensetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæstinæ Metropolitanus Episcopus Cæsariensis, qui successit in locum Ioannis successoris Gelasij, de quo superius quarto tomo Annalium mentio facta est. Secundus ordine Ioannes, hic est ille Episcopus Hierosolymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur; penes quas etiam qui B fuerint Eleutherius, & Euthonius, alias Eleutherius itidem dictus, innotescunt, nempe priorem Episcopum Sebastia (ipsa est Samaria) posteriorem verò Hierichuntinæ ciuitatis Antistitem fuisse. Itidem alterum duorum Porphyriorum existimamus fuisse Gazensem illum Episcopum sanctitate celebrem, de quo plura superius. Zebænus & ipse titulo sanctitatis clarus, Episcopus fuit Eleutheropolis, cuius mentio est apud Sozomenum; ei enim reuelata diuinitus fuisse veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc atque Michææ, testatur. Qui verò Iouinus hic nominatus habetur, Palladius auctor est, ipsum fuisse Episcopum Atcalonis. reliquorum autem obscura memoria est.

Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 5. EPISCOPUS QUI SYNODO INTERFVERUNT.

Sozom. lib. 7. c. 28.

Pallad. in Lausac. c. 42.

PELAGIUS DAMNANS SVAS HÆRESSES ABSOLVITVR.

Hieron. epist. 79.

QUALIS SYNODVS DIOSPOLITANA. Prosper lib. de Ingratis.

De rebus verò gestis in Synodo, iam breuiter accepimus ab Augustino, nimirum ibi Pelagium damnantem suas hæreses, & fidem Catholicam profitentem, fuisse absolutum, Catholicaque communicatione dignatum. Sed quod id dolose egerit, hanc ob causam S. Hieronymus, cum huius conuentus meminit, miserabile Synodum appellat: ad Alypium enim & Augustinum scribens, hæc ait: Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur.] sed Pelagio quidem ipsi miserabilis fuit, utpote in qua suam ipsius coactus est hæresim condemnare, cuius intrinsecus erat obstinatus assertor: Ceterum utcumque res acciderit, constat quidem in eo Concilio tunc erectum esse trophæum de hæresis Pelagianæ prostratæ victoria. Hinc igitur S. Prosper de eadem Synodo ista cecinit:

Non segnior inde Orientis Reclorum cura emicuit: captumq; nefandi Dogmatis auctorem constrinxit lege benigna Commentum damnare suum: nisi Corpore Christi Abiungi, & sancto mallet grege dissociari. Lene quidem hoc, nimiumq; malos tolerasse videtur Iudicium: sed sancta fides examine in illo Vicit oborturam diro de semine prolem. Prospectum namque est, diuino & munere cautum, Ut licet instantem declinans bestia panam, Perfidia secum sensus tenuisset eosdem, Ipsa tamen proprium germen damnando necaret, Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.]

hæc S. Prosper de Synodo Palæstina, in qua licet dolo effugerit poenam ipse Pelagus, hæreses tamen eius sunt penitus ab ipso etiam auctore damnatæ. Rursus verò de eadem Synodo Diospolitana idem Prosper agens, ita Pelagianos compellat: Errauerunt Orientales Episcopi, in quorum iudicio Pelagus eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut Catholicus posset videri, anathematizare compulsus est? Ceterum postquam eiusmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt, nequaquam ipse probare ac confirmare voluit, ut sanctus Augustinus testatur, cum ait: Fefellit enim iudicium Palæstinum ipse Pelagus; propterea ibi videtur esse purgatus. Romanam verò Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere, usquequaque non potuit, quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: sed (ut dixi) minimè valuit.] Et inferius recitat verba epistolæ Innocentij Papæ ad hæc spectantia, quæ sic se habent: Vnde non possumus illorum Episcoporum (quos scilicet eidem Synodo interfuerunt) nec probare, nec culpate iudicium: cum nesciamus vtrum vera sint Gesta; aut si vera sunt, constet magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse.] subdit Augustinus: Videtis certè in his verbis,

SYNODVS DIOSPOLITANA DAMNAT HÆRESSES PELAGII. Prosper aduers. Collat. & August. de peccato origen. lib. 2. c. 8. INNOCENT. PAPA NOBIS PROBARE SYNODVM PALÆSTINAM.

bis, quemadmodum Papa beatissimus Innocentius non tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam.] haecenus ipse : qui postquam tandem accepit Acta eiusdem Synodi Palæstinæ, scripsit de illis librum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, ut ipse testatur, eundem librum citans : de quo etiam cum in Retractationibus meminit, ita ait : Sed cum in manus nostras eadem Gesta venissent, scripsi de his librum ; ne illo velut absoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exisset.] hæc Augustinus. verum perit ipse liber.

Sed videamus singula capita proposita in eadem Synodo ex libello aduersariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipse damnaretur, compulsus est. Inuenimus ea in Collectione Cresconij recitata post epistolam Aurelij Episcopi Carthaginensis ad Episcopos prouinciæ Bizacenæ, quam suo loco reddemus. Inscriptio autem capitibus istis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Episcopis perbreui præfatione:

Incipiunt capitula excerpta ex Gestis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæstina Synodo sibi obiecta damnare compulsus est.

Quod ad Hierusalem volentem colligere filios suos Dominus clamat : hoc nos clamamus aduersus eos, qui filios volentes Ecclesiæ colligi, nolunt; nec saltem post iudicium, quod de ipso Pelagio factum est, collegerunt : de quo damnatus exisset, nisi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obscurare non potuit, ipse damnasset. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, ausus est qualicumque ratione defendere, obiecta sunt quædam, quæ nisi remota omni tergiversatione anathematizaret, ipse anathema sit factus.

Primò obiectum est enim, cum diceret, Adam mortalem factum, qui siue peccasset, siue non, mortuus esset.

Secundò, quòd peccatum ipsius ipsum solum læserit, & non genus humanum.

Tertiò, & quòd infantes nuper nati, in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quartò, & quòd per mortem, vel præuaricationem Adæ, non omne genus humanum moriatur : & quòd non per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat.

Quintò, infantes, etiam si non baptizentur, vitam æternam habere possunt.

Sextò, & diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei.

Septimò, & gratiam Dei atque adiutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.

Octauò, & gratiam Dei secundum merita nostra dari.

Nonò, & filios Dei non posse vocari, nisi omni modo absque omni peccato fuerint effecti.

Decimò, & non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet vnusquisque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimò, & victoriam nostram non esse ex Dei adiutorio, sed ex libero arbitrio.

Duodecimò, & quòd petentibus veniam, non detur secundum gratiam & misericordiam Dei, sed secundum merita & laborem eorum qui per pœnitentiã digni fuerint misericordia.

Hæc omnia Pelagius sic anathematizauit (quod satis Gesta ipsa testantur) ut nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit. Vnde fit consequens, ut quisquis sequitur Episcopalis auctoritatem iudicij, & in ipsius Pelagij confessione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Ecclesia.] Sequitur Catholica Pelagij confessio post recensita ex libello aduersariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit.

Primò, quòd Adam, nisi peccasset, non fuisset moriturus.

Secundò, quòd peccatum eius non ipsum solum læserit, sed & genus humanum.

Tertiò, quòd infantes nuper nati, non sint in illo statu, in quo Adam fuit ante præuaricationem.

Quartò, ut ad ipsos etiam pertineat quod breuiter ait Apostolus : Per vnum hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum : & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.

Quintò, quòd infantes non baptizati, non solum regnum celorum, verum etiam vitam æternam habere non possint.

Sextò, ut confiteatur, diuites baptizatos, etiam si diuitijs suis non careant, & sint tales quales ad Timotheum describit Apostolus, dicens : Præcipe diuitibus huius mundi non superbe

Aug. lib. 2. c. 14. de peccato origin. b. Aug. in Retract. l. 2. c. 47

ERRORES PELAGII AD IPSO IN CONCILIO CONDEMNATI.

CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSUS PELAGIANOS.

1. Cor. 15.

1. Tim. 6.

A superbè sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites sint in operibus bonis, faciliè tribuant, communificent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam: non eos à regno Dei posse priuari.

Septimo, ut fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad singulos actus dari, eamq; non dari secundum merita nostra.

Octauo, ut re vera sit gratia, id est, gratis data per eius misericordiam, qui dixit: Misereor cuius misertus ero, & misericordiam præstabo cui misertus fuero.

Nono, ut fateatur filios Dei vocari posse illos, qui quotidie dicunt: Dimitte nobis debita nostra. quod vtique non veraciter dicerent, si essent omnino absque peccato.

Decimo, ut fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indigeat adiutorio.

B Vndecimo, ut fateatur, quando contra tentationes, concupiscentiasq; illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, sed ex adiutorio Dei prouenire victoriam: non enim aliter verum est quod Apostolus ait: Non volentis, non currentis, sed miserentis est Dei.

Duodecimo, ut fateatur secundum gratiam & misericordiam Dei veniam pœnitentibus dari non secundum merita eorum: quemadmodum etiam ipsam pœnitentiam, donum Dei dixit Apostolus, vbi ait: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia simpliciter sine vllis fateatur ambagibus.

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipsius Pelagij expressa Ecclesiasticis Gestis verba consentit, atque in illa quæ his sunt contraria veraciter credit; anathema esse tenendum est; nisi quæ illis contraria sunt, fido corde teneantur, & aperta confessione promantur.] haecenus ibi ex Actis Synodi Diospolitanæ. Recitat istas assertiones ex Actis eiusdem Synodi

C S. Augustinus agens de peccato originali, necnon in epistola ad Paulinum. Porro alij errores Pelagij redduntur ab eodem Augustino in eodem libro de peccato originali his verbis:

Quoniam lex sic mittat ad regnum, quemadmodum & Euangelium. Quoniam fuerint homines ante aduentum Christi sine peccato.] Desideratur hic aliud caput eiusdem hæresis corollarium, cuius idem S. Augustinus sic meminit: Destruunt orationes quas facit Ecclesia siue pro infidelibus & doctrinæ Dei resistentibus, ut conuertantur ad Deum; siue pro Fidelibus, ut augeatur in eis fides, & perseuerent in ea. hæc quippe non ab ipso accipere, sed à se ipsis homines habere contendunt, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes secundum merita nostra dari. Quod quidè Pelagius in Episcopali iudicio Palæstino, damnari metuens, damnare còpulsus est: sed in posterioribus suis scriptis hoc inuenitur docere.] hæc Augustinus. Erant & aliæ blasphemix Pelagij scriptis insertæ, quæ non sunt ad publicum

D illud examen productæ: recitat verò eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorum libris, quos contra Pelagianos conscripsit post dictam Synodum Diospoli celebratam, ut S. Prosper testatur, qui postquam eiusdem Synodi meminisset, mox ista subinfert de ipso S. Hieronymo:

Tunc etiam Bethleï præclari nominis hospes, Hebræo simul & Graio Latinoq; venustus Eloquentio, morum exemplum, mundiq; magister, Hieronymus libris valde excellentibus hostem Dissertuit; nosciq; dedit, quo turbine veram Vellent exorta lucem obscurare tenebra.] hæc S. Prosper, & quidem scitè

aperit eiusdem Hieronymi in scribendo consilium.

Etenim cum vidisset ipse Hieronymus versutum Pelagium captiosis artibus Synodum decipisse, & tamquam in scena, mentita larua, personatū histrionem Catholici hominis specie superinducta luisse, sicq; veritatem offusis tenebris obscurasse: prudens illud excogitauit inuentum, ut dialogos scriberet, & sub Critoboli nomine Pelagiū significaret, quem Catholicus homo, Attici nomine, exquisitissimis interrogationibus cogeret latens intus venenum in medium perspicuum cunctis proferre, sicq; palam omnibus demonstraret, qualis ille esset, qui errores damnans, videri voluisset ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus. nouum ergo illud per dialogos scribendi genus arripuit, à se haecenus intentatum; quòd id res & tempus exposceret. Etenim inuidiosum nimis ac odiosum, & fortè etiam temerarium videri poterat, in hominem ex aduerso concitatum insurgere, qui damnatis omnibus præpositis dānandis hæresibus, iam fuisset in ipsa Synodo consensu omnium absolutus. Hinc etiam & prudentissimè illud egit, ut numquam ea descriptione eiusdem Synodi expressè videretur meminisse: ne si ab illa acta probasset, Pelagium in ea absolutum probasse pariter videretur;

Aug. de peccato orig. lib. 2. cap. 11. Aug. epi. 106. Aug. de peccato orig. lib. 2. cap. 11. Aug. lib. de her ad Quod. mult. c. 88.

HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAG.

vel si damnasset, ipse potius hæresis redarguendus esset, qui damnantem hæreses Synodum arguisset. Sic igitur generatim rem agens, non vnum absolutum Pelagium insectari videtur, sed Pelagianos, dum vnus Pelagij caliginis densitate repletas latebras aperit, cunctisq; eadem proponit aspiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia ista præfatur Hieronymo sanè digna: Aduersus eos autem qui medicunt hoc opus inflammatum inuidiæ facibus scribere: breuiter respondebo, numquam me hæreticis pepercisse, & omni egisse studio, vt hostes Ecclesiæ, mei quoque hostes fierent.] hæc ipse. Sed vnde inuidiæ calumniam aduersarij impegerunt, nisi quòd ante faciem eius fuisset ipse Pelagius absolutus?

^a Hier. aduers. Pelag. in pref.

^b Hier. contra Pelag. lib. 1. FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLEN- DVM. c. 1. Tim 2.

Quæ autem ex eiusdè Pelagij scriptis eruta, idè Hieronymus^b foris expansa omnibus intuèda proponat, audi. Quod enim ille ad impeccantiã asserbat opus esse diuinæ legis scientia, eademq; esse mulieres imbuendas; hinc in eum hæc ipse Hieronymus: Verùm tu tantæ es liberalitatis, vt fauorem tibi apud Amazonas tuas concilies, vt in alio loco scripseris, scientiam legis etiam feminas habere debere; cum Apostolus^c doceat esse tacendum mulieribus in ecclesia, & si quid ignorant, domi viros suos debere consulere. Nec sufficit tibi dedisse agmini tuo scientiam Scripturarum, nisi earum voce & canticis delecteris. Iungis enim & ponis in titulo, quòd & feminæ Deo psallere debeant. Quis enim ignorat, psallendum esse feminis in cubiculis suis, & absque virorum frequentia & congregatione turbarum?] hæc ipse.

^d Hier. contra Pelag. lib. 1.

^e Zachar. 9.

^f Hier. in Hieroniam lib. 4. cap. 13.

Porro quòd in eam dementiam superbus iste elatus fuerit, vt assereret esse hominis, vbi liberi arbitrij non tantum non peccare, sed etiam non tentari: hinc ipse Hieronymus ex persona Pelagij, eiusq; verbis hæc ait^d: Alij clausi cellulis, & feminas non videntes, quia miseri sunt, & verba mea non audiunt, torquentur desideriis: ego etiam si mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. de me enim dictum est^e: Lapides sancti voluuntur super terram, & ideo non sentio, quia liberi arbitrij potestate Christi trophæum circumfero.] Huiusmodi planè hæreticos visus est idem S. Hieronymus alibi sugillasse, dum ait^f: Si nota fecissent verba mea populo meo, non blandientes eis, & adulatione perdentes, vt dicerent, Non habetis peccata, perfectam iustitiam possidetis, sanctitas & pudicitia atque iustitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidissim eos in immunditiam & ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & sequerentur cogitationes suas pessimas. Contemblemur hæreticos, quomodo semel desperantes salutem, gulæ se tradant & deliciis: vescantur carnibus, frequentes adeant balneas, musco fragrent, vnguentis variis delibuti, quærant corporis pulchritudinem, &c.]

^g Hier. contra Pelag. lib. 1. VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONÆ.

HIERONYMVS GLO- RIATVR CONSOR- TIO AVGVSTINI.

Rursum verò de iisdem prodigijs Pelagij inuentis, dum omnes homines crassioribus, vt monachos, vti vestibus vellet, hæc ait^g. Vnde adiungis, gloriam vestiũ & ornamentorum Deo esse contrariam? Quæ sunt, rogo, inimicitia contra Deum, si tunicam habuero mundiorè, si Episcopus, presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum candida veste processerint? Cauete clerici, cauete monachi: viduæ & virgines periclitamini, nisi sordidas vos atque pannosas vulgus aspexerit. Taceo de hominibus sæculi, quibus aperte bellum indicitur, & inimicitia contra Deum, si pretiosis atque nitentibus vtantur exuuiis.] hæc ipse: qui quidem post multa ex Pelagij scriptis in medium allata & confutata, postremò ad exterrendos aduersarios, validissimum planè commilitonem, qui iam antè aduersus eandem grassantem impietatem gladium spiritus exeruisset, ostentat, ipsum nimirum sanctissimum atque doctissimum Augustinum; dum recenset ab eo aduersus Pelagianos scriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartum verò ad Hilarium; atque subdit: Alios quoque specialiter tuo nomini cedere dicitur, qui necdum in nostras venere manus. Vnde super sedendũ huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij: In siluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex superfluo: aut si noua vulerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora.] hæc Hieronymus, plurimum (vt vides) deferens Augustino. At quænam essent quæ audisset ab eo, cui peculiariter contra ipsum Pelagium: certè inter alia librum illum, cuius ipsum meminisse diximus in epistola ad Euodium^h, fuisse scimus, cuius est titulus, De Natura & gratia, de quo paulo antè pluribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi aduersus Pelagianos certaminum: pugnandum enim sibi fuit aduersus Anianum diaconũ Pelagianum, qui contra epistolã ipsius Hieronymi ad Cresiphontem aduersarios libros cõscripserat. At de his inferius suo loco dicendum erit.

^h August. epist. 102.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem cum hoc anno in Palæstina Synodo suas damnasse hæreses, & Catholicas aduersus eas assertiones professum fuisse, dixerimus: quomodo, inquit, rursus ausus est in medium prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex S. Augu-

A S. Augustino, quibus se spiris serpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipso enim atque Cælestio primario eius discipulo agens ipse Augustinus, hæc ait^a: In tantum inimici sunt, gratia Dei scilicet, vt sine hac posse hominem credant facere omnia diuina mandata. Cum si hoc verum esset, frustra Dominus dixisse videretur^b: Sine me nihil potestis facere. Denique Pelagius à fratribus increpatus (nempe in Concilio, quod diximus, Palæstino) quòd nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata facienda, correctioni eorum hætenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt facilius possint, voluit credi, etiam si difficilius, tamen posse homines sine diuina gratia facere iussa diuina. Illam verò gratiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura, ad hoc tantum existimantes ipsum adiuuantem per suam legem atque doctrinam, vt discamus, quæ facere & quæ sperare debeamus.] hæc & alia Augustinus, affirmans inferius eundem Pelagium contrariis scriptis iis quæ in hac Synodo Palæstina damnasset, quæ ibi professus fuerat, destruxisse.

PELAGIUS QVAS DAMNAVIT, REPETIT HAERESIS. August. ad Quodvultd. de heres. c. 88. Ioan. 15.

Accidit autem, vt cum hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæstina suas, quibus infamabatur, hæreses condemnasset, atque ob eam causam ab Episcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus esset: ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus, quòd diceretur amicus Pelagij factus esse, apud Occidentales malè audire cõperit: hinc S. Augustino postea suppeditatum est argumentum, ad eundem Ioannem scribendi^c, exposcendiq; ab eodem eiusdem Synodi Palæstina Acta. extat quidem ipsa epistola: & licet ad quemnam Ioannem Episcopum scribat, in titulo desideretur; tamen ad Ioannem Hierosolymitanum eam esse datam, quæ in ea habentur, perfacile docent. Doluit vehementer S. Augustinus, subdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultasse, & sic inter oues lupum allectum à pastoribus id nescientibus confoueri: quam obrem, vt ipsum caueret, eundem Ioannem certiore reddendum putauit: ad quem etiam ipsius Pelagij secretum librum illum, quem ab eius discipulis Timasio atque Iacobo haud pridem ad fidem conuersis acceperat, misit cum aduersaria responsione à se edita; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innotesceret, detectumq; omnes cauerent.

August. epist. 252. IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

Habet autè hæc in primis Augustinus ad eundem Ioannem de ipso^d: Pelagium verò fratrem nostrum, filium tuum, què audio quòd multum diligis: hanc illi, suggero, exhibeas dilectionem, vt homines qui eum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatè existiment falli. Nam quidam ex discipulis eius adolescentes honestissimè nati, & institutis liberalibus eruditi, quam habebant in sæculo exhortationè dimiserunt, & se ad Dei seruitium contulerunt. In quibus tamen cum apparuissent quædam sanæ doctrinæ aduersantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apostolicis sermonibus declaratur; id est, cum inuenirentur contra Dei gratiam disputari, propter quam Christiani sumus, & in qua spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus, & admonitionibus nostris inciperent emendari: dederunt mihi librum, quem eiusdem Pelagij esse dixerunt, rogantes vt ei potius responderem, &c.] inferius rursus de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligit etiam vos ipse, immo magis se ipsum vt non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiã Dei & adiutoriũ Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam sapitis; quoniam quid in libro suo scripserit, ignoratis. Propter hoc ipsum librum misi, & meum, quo ei respondi.] & post nonnulla: Peto etiam nobis transmittere, quibus perhibetur esse purgatus, Ecclesiastica ea Gesta, digneris: quod ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecũ de hac re fama incerta perturbat.] hæc ipse de Actishuius anni Concilij Diospolitani. Petierat & id antè aliis litteris Augustinus, & non accepisse doluit, vbi paulo inferius ait: Pro quibus Gestis iam nobis misit non vllam quidem partem Gestorum, sed quamdam à se conscriptam veluti defensionem suam, qua se dixit obiectis respondisse Gallorum.] Sed quando ea tandem Synodi Acta Augustinus acceperit, suo loco dicemus.

August. epist. 252.

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA

Iam verò ad Orosiũ, cui credita sunt ab Auito sacra protomartyris pignora in Occidentem deferenda (vt polliciti sumus) se conuertat oratio, vt intelligamus quid per eũ hoc anno venientè Hierosolymã S. Augustinus cum S. Hieronymo litterarũ internuncio pertractarit. Atque primum illud in memoriã reuocandum, agitatum esse his temporibus in Ecclesia perdifficilem quæstionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras consuluisse Hieronymũ & Augustinũ. Porro eiusmodi quæstio ea occasione oborta est, quod

QVIVS AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

Origenes in ea admodum delirasset, cum dixisset animas sicut Angelos in celo peccasse, in corpora vero ad luendum supplicium tamquam in carcere quemdam esse demissas. quod cum veluti ingentem blasphemiam Ecclesia Catholica condemnasset, inde de inquirenda animarum origine occasio dimanauit. Augustinus igitur Christiana modestia, licet de eadem quaestione pluribus disseruisset, tamen (vt testatur in epistola ad Euodium^a) de hoc ipso per Orosium presbyterum consulendum putauit S. Hieronymum. Extat quidem ipsa epistola^b, in cuius exordio ista habet, quae declarat quanta obseruantia ipse S. Augustinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum nostrum, qui nos vocauit in suum regnum & gloriam, & rogauit & rogo, vt hoc quod ad te scribo, sancte frater Hieronyme, consulens te de his quae nescio, fructuosum esse nobis velis. Quamquam enim te multo quam ego sum aetate maiorem, tamen etiam ipse iam senex consulo. Sed ad discendum quod opus est, nulla mihi aetas ferri videri potest: quia etsi senem magis decet docere quam discere, magis tamen discere, quam quid doceat ignorare. Nihil quidem molestius fero in omnibus angustiis meis, quas patior in difficillimis quaestionibus, quam in tam longinqua tuae charitatis absentia, vt vix possim meas dare, vel recipere litteras tuas per intervalla non dierum, non mensium, sed aliquot annorum: cum, si fieri posset, quotidie praesentem te habere vellem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui, si non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religiosus iuuenis, Catholica pace frater, aetate filius, honore compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans studio, vtile vas in domo Dei esse desiderans, ad refellendas falsas perniciosasque doctrinas, quae animas Hispanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nam inde ad nos vsque ab Oceani litore properauit, fama excitus, quod apud me posset de his quae scire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum coepit aduentus sui fructum: primo ne de me multum famae crederet. Deinde docui hominem, quod potui: quod autem non potui, vnde discere posset admonui, atque vt ad te iret, hortatus sum. Qua in re consilium vel praecceptum meum cum libenter acciperet, rogauit eum, abs te veniens, vt per nos ad propria remearet. quam eius pollicitationem tenens, occasionem mihi credidi a Domino esse concessam, qua tibi scriberem de his quae per te scire cupio, &c.] haec de professione Orosij & petitione sua qua Hieronymum de animarum origine Augustinus rogauit.

Contigisse autem hoc anno professionem ipsius Orosij in Palaestina ad S. Hieronymum, quae recitata sunt ex epistola Auiti perspicue satis docent. Porro ea epistola S. Augustinus quamuis disertissime multa de quaestione illa disputet, ad finem tamen, se nescire profiteatur, atque addit: Multa enim alia similiter nescio, quae connumerare non possum. Vides verecundiam Ecclesiastici tractatoris longe longius ab haereticorum atrogantia cuncta se scire profitentium abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipse alibi^a testatur) per eundem Orosium alia scriptione consuluit ipsum S. Hieronymum de sensu illorum verborum epistolae Iacobi: Qui in vno offendit, factus est omnium reus.]

At quid S. Hieronymus, cum missa ab Augustino scripta perlegit? Eadem quoque ipse modestia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuisse, excusans, quod impedito aliis rebus, in enodatione quaestionis minimè sibi incumbere licuisset; cum alioqui (vt ipse testatur) timeret, ne si diuersa inter se sentirent, haereticis inde daretur occasio detrahendi: sic vitans scopulos, in quos olim impingens penè fracta fuerat amicitia. Sed Augustinus modestiam modestia rependit, & verecundiam verecundia compensauit, dum viuente S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quaestione scriptis mandare, expectans fore aliquando vt tantus Ecclesiae magister suae petitioni per Orosium litteris semel factae satisfaceret. Id enim in Retractionibus ipse professus est, vbi ait: Scripti etiam duos libros ad Hieronymum presbyterum sedentem in Bethlehem, vnum de origine animae hominis.] & inferius: Rescripsit autem laudans eandem consultationem meam: sibi tamen ad rescribendum otium non esse, respondit. Ego verò quousque esset in corpore, hos libros edere nolui, ne forte responderet aliquando, & cum ipsa responsione eius potius ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.] Extat verò ipsa S. Hieronymi^b epistola, quam ad eundem S. Augustinum per ipsum Orosium reddidit, cuius exordium hic describemus; vt ex eo, quae dicta sunt, firmiter comprobentur. sic enim se habet:

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuae, Orosium presbyterum, & sui merito, & te iubente, suscepi. sed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius sit, quam loqui; ita vt nostra studia cessarent, & iuxta Appium, canina exerceretur facundia

^a Aug. epist. 102.
^b Aug. epist. 28.
^c 1. Thess. 2.

PER OROSIVM S. AUGUSTINVS CONSVLIT S. HIERONYMVM.

^a Aug. epist. 29.
^b epist. 102.
Retract. lib. 2. cap. 45.
^c Iacob. 2.

^a Aug. Retract. lib. 2. cap. 45.

^a Hier. epist. 92. apud Aug. epist. 30.

HIERONYMI RERVSTATVS.

Acundia.] haec namque scripsisse videtur S. Hieronymus, cum in Synodo Diospolitana scisset iam Pelagium absolutum, & Episcoporum in se odium conuertisset, quod quem illi fidem Catholicam profitentem absoluissent, ipse scriptis aduersariis laceraret: etenim ante datas has ad Augustinum litteras, aduersus Pelagianos se dialogum scripsisse testatur, vbi haec primum de sua ipsius erga Augustinum obseruantia: Mihi autem decretum est, te amare, te suscipere^a, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuae beatitudinis (vt dignum erat) recordatus sum, &c.] haec enim sequenti anno ipsum Hieronymum scripsisse oportuit. nam cum constet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Orosius reuersurus in Occidentem: eius è Palaestina discessionem non ante opportunum navigationis tempus sequentis anni contigisse, certum est. Eadem quoque epistola ipse Hieronymus eidem Augustino, nomine Eustochij^b atque Paulae, nempe Iunioris, Senioris verò neptis, salutem impertit his verbis: Sanctae ac venerabiles filiae tuae Eustochium & Paula & genere suo & exhortatione tua dignè gradiuntur, specialiterque salutant beatitudinem tuam.] Quid autem eadem Eustochium & Paula ab aduersariis passae sint, sequenti anno dicturi sumus.

Quod verò ad propositam pertinet de animarum origine quaestionem: non Augustino tantum atque Hieronymo visa est eadem perdifficilis, sed ante eos Gregorius^c Theologus eam eiusmodi esse existimauit, quam non satis sint humanae vires vt assequi valerent; cum quid definiret de eadem quaestione totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradidit, qui ipsas creauit animas. Sed quod magis mireris, cum per tot saecula, totque doctissimorum Patrum ora versata ea quaestio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorij Magni Romani Pontificis indecisa remanserit; nec quid de ea esset definiendum, ipse ausus est pro-

ferre sententiam: ad Secundinum enim scribens, haec ait^b: De origine animae inter sanctos Patres requisitio non parua versata est: sed vtrum ipsa ab Adam (per traducem scilicet) descendit, an certè singulis detur, incertum remansit.] haec ipse. Ceterum in S. Hieronymi sententiam S. Ecclesia visa est esse propensior, qua dicitur eandem recens à Deo creati, atque infundi corporibus; quod professus est ipse in epistola ad Marcellinum, de qua superius dictum est: quam tamen sententiam haud affirmare se audere, ipse in epistola ad Hieronymum scripta testatus est Augustinus^c, cum petit ab ipso id dilucidius explicari, vbi ait: Quid si ideo adhuc ista nescimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando & ratio-

cinando inuenire potuimus: vt probemur, non solum indoctos quanta charitate doceamus, verum à doctis etiam quanta humilitate discamus? Doce ergo, quaeso, quod doceam: doce quod teneam, &c.] haec ipse ad S. Hieronymum. Verum & ipsum Augustinum postea in Hieronymi sententiam abiisse constat; quam & aduersus ei aduersantes doctissime propugnauit, scriptis eodem argumento quatuor libris^d.

Iam verò ex Palaestina in Aegyptum oratio migret; & quae hoc anno res gestae fuerint à Cyrillo Alexandrino Episcopo, disquiramus. Hoc igitur anno, iisdem Consulibus, haec Alexandria contigisse, Socrates auctor^e est, qui rem gestam descripsit: ad cuius ingressum monendus es, lector, historiam à Nouatiano homine, in Cyrillum parum aequo ob pulsos (vt dictum est) Alexandria Nouatianos, scriptis perinfecto animo traditam esse: vt non mireris, si ab eodem auctore audias Cyrillum saepe perstringi, & in crimen vocari scelerum patratorum. cautè igitur à Socrate scripta perlege, cum de Cyrillo indigna profus offensis: sic enim se habet: Eodem tempore Iudaeorum gens à Cyrillo Episcopo Alexandriae hanc ob causam eiecta est. Populus Alexandrinus praeter ceteros seditionibus delectatur, in qui-

bus si quando sit oblata illarum conflandarum occasio, scelera eduntur propè intolerabilia: quippe sine sanguine numquam populi impetus sedatur. Id temporis tumultus, non de causa aliqua necessaria, sed de studio saltatores spectandi (quod malum per omnes ciuitates serpit) in ipsa multitudine fortè ciebatur. Nam die sabbathi ingens turba ad quemdam saltatorem spectandum confluit. Et quoniam Iudaei, qui illo die feriantur, non legi audiendae, sed spectaculis & ludis scenicis contemplandis totos se dedebant, dies ille populi factionibus inter se mutuo dimicandi causa exitit. Ac quamquam populi discordia à Praefecto Alexandriae quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iudaei, alteri populi factioni aduersarij esse non destiterunt. Atque tamen Iudaei Christianiserant semper infensj; tum tamen propter saltatores multo in eos infensiores facti sunt.

Itaque cum Orestes Praefectus Alexandriae πολιτεια (sic enim publica Praefecti edicta appellant Alexandrini) in theatro proponendam curaret, aderant etiam Cyrilli Episcopi necessarii,

* suspicere

DIFFICILISSIMA QVAESTIO DE ORIGINE ANIMARVM. Gregor. Naz. in carn. de anima. edit. Laurent.

Gregor. lib. 7. epist. 53.

Aug. epist. 28.

Aug. Retract. lib. 2. cap. 56. & de origin. anim.

Socrat. lib. 7. cap. 13.

Socrat. lib. 7. cap. 13.

RES GESTAE ALEXANDRIAE.

CHRISTI
415.INNOCENTII PAP.
14.HONOR. 21.
THEOD. 8. IMPP.

cessarij, vt edicta à Præfecto publicata considerarent. Inter quos erat vir quidam, nomine **A** Hierax, humilioris litteraturæ magister, qui attentissimus auditor Episcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plausum diligentissimè excitare consuevit. Hunc igitur Hieracem vt primùm multitudo Iudæorum in theatro conspicata est, extemplo vociferari cœpit, eum ob nullam aliam causam ad theatrum accessisse, quàm vt populum ad seditionem concitaret. Orestes autem, etsi antè Episcoporum potestas illi odio propterea fuerat, quòd per eos non nihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magistratus gerendos designati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maximè, quòd Cyrillus videbatur in eius edicta curiosè inquirere. Proinde Hieracem palàm in theatro comprehensum, grauibus diuexauit suppliciis. Qua re intellecta Cyrillus Iudæorum primarios accersit: illis, si contra Christianos tumultus ciere non desistant, debitas pœnas se irrogaturum minatur. At multitudo Iudæorum, cognitis Episcopi minis, multo maiore iracundiæ æstu exardescere, machinasq; ad **B** Christianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam causam Iudæos Alexandria exturbandi fuisse, iam ostendam.

IUDÆI IN
CHRISTIA-
NOS CON-
TUMELIOSI.IUDÆI
GRASSAN-
TUR IN
CHRISTIA-
NOS.

Iudæi cum tesseram ipsi sibi dedissent, nimirum vt quisque anulum ex cortice palmæ confectum gestaret, nocturnam pugnam contra Christianos instituunt. Itaque nocte quadam per vniuersas vrbs regiones à quibusdam conclamandum curant, totam ecclesiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Christiani, alius aliunde concurrunt, vt ecclesiam ab incendio liberent. Tum Iudæi protinus, impetu in Christianos facto, eos trucidant. Atque vt à suis, annulis demonstratis, manus abstinebant, sic Christianos, qui ipsis fortè obuiam facti erant, è medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, sceleris auctores minimè obscuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauiter commotus, cum ingenti manu ad Iudæorum synagogas (sic enim eorum templa vocantur) rectà pergit, & ex **C** Iudæis nonnullos neci dat, alios expellit è ciuitate, eorumq; fortunas à multitudine diripi permittit. Itaque Iudæi, qui vsque ab Alexandri Macedonis temporibus illam vrbs incoluerant, tum vniuersi inde eiectioni, alij in alia loca dispersi vixerunt.

ORESTES
PRAEF. IN
CYRILLVM
INFENSVS.

Adamantius ex numero Iudæorum, qui medicinam docebat, Constantinopolim profectus, ad Atticum Episcopum se contulit. Qui postquam Christianam religionem professus erat, Alexandria denuò habitauit. Orestes illius vrbs Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumq; cepit dolorem, tam præclaram ciuitatem tanta hominum multitudine profus orbatam esse. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi gestis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudæorum scelera per litteras significat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreste agit. Verùm vbi Orestes de amicitia ne audire quidem voluit: **D** Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reueriturum putauit) ei manu porrexit. At cum Orestis animus ne hoc modo quidem deliniri posset, sed inter eum & Cyrillum capitales inimicitia semper intercederent; hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde consecuta est.

PSEVDOMO-
NACHORVM
AVDAX FA-
CINVS.

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio feruentiore præditi, sicut iam pridem idem ipsum declararunt, exorsi à Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioscorum & eius fratres iniquè armati: sic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare constituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monasteriis egressi, vrbs Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumuectum obseruare, eum adire, sacrificum, Gentilem, & aliis pluribus contumeliosis nominibus appellare cœperunt. Ille suspicatus sibi à Cyrillo insidias col- **E** locatas esse: exclamare, se Christianum esse, & ab Attico Episcopo Constantinopoli baptizatum. Verùm vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus fortè ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percussit. Præfectus illo vulnere influcto, totus sanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes se clam inde subduxere, alius alio se in multitudinem abdere, præcauentes ne lapidum iactu interimantur.

AMMONIUS
DAT POE-
NAS SCLE-
RIS.

Interim populus Alexandrinus frequens eo confluere, monachos Præfecti causa animo prompto vlscisci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: istum ad Præfectum deduxere. Præfectus palàm (vt leges postulant) de eo quæstiones exercuit, tormentis tantisper afflictauit, dum extremum spiritum edidit. Quæ res non diu post ad Imperatorum aures perlata est. Quinetiam Cyrillus eandem rem illis, sed secus expostam, omnino per litteras

CHRISTI
415.INNOCENTII PAP.
14.HONOR. 21.
THEOD. 8. IMPP.

A litteras significauit. Corpus quoque Ammonij capit, inque ecclesia quadam recondit, ac non Ammonij, sed Tamnasi nomine nuncupauit: & cum in ecclesia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpeffi, laude & prædicatione extulisset, iusfit Martyrem appellari. Verùm qui modestiores erant, etiam ex ipsis Christianis, Cyrilli studium erga Ammonium minimè approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interiisse, ne Christum denegare cogeretur, sed temeritatis suæ pœnas dedisse. Quocirca Cyrillus ipse illud ipsius facinus silentio in obliuionem pedetentim venire passus est.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Orestem suscepta contentio sedata est: quippe alia clades huic non dissimilis, quam sum iam narraturus, eam renouat. Mulier quædam Alexandria, Hypatia vocata, filia Theonis philosophi, hæc tantos in litteris fecit **B** progressus, vt omnes philosophos sui temporis longè superaret: ac non modò in scholam Platoniam à Plotino deductam succederet, verùm etiam omnes philosophorum omnium præceptiones & disciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philosophiæ studio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauserat, etiam in conspectum Principum summa cum modestia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in mediam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob singularem animi moderationem cum reuerentia quadam & verebantur, & suspiciebant.

Itaque inuidiæ flamma tum contra eam incensa est. Etenim cum crebrius cum Oreste in colloquium veniret: populus Ecclesiæ illam cœpit insimulare, quòd Episcopo ad amicitiam Orestis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant **C** natura paulò feruentiores, quibus Petrus lector in illa Ecclesia ducem se præbuit, vno consensu mulierem domum alicunde redeuntè obseruant, de curru quo vehebatur, deturbant, ad ecclesiam, quæ Cæsareum dicitur, rapiunt: exutamq; vestibus, testis acutis ad necem vsque dilacerant, eius membra discerpunt, discerptaq; in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Ecclesiæ Alexandrinæ non exiguum labem aspersit infamiæ. Nam qui religionem Christianam profitebantur, à cæde, pugnis, & id genus aliis omnino alieni esse debent. Hæc res gesta sunt quarto anno Episcopatus Cyrilli ad decimum Consulatum Honorij & Theodosij septimum, mense Martij, cum obseruabantur ieiunia. J hæc Socrates: in quo primùm quod ad consignatum tempus spectat, errore ponitur septimus Consulatus Theodosij cum Consulatu decimo Honorij: nam sextus ponendus est; siquidem septimus eius Consulatus non cum Honorij decimo **D** contigit, sed sequenti anno, cum solus absque collega eo munere functus legitur. Quòd verò quartum Cyrilli hunc numerat sedis annum, ipsum intelligas tantummodo attigisse: siquidem idem ipse testatur, sub nono Honorij Consulatu & Theodosij quinto, XV. Ka. ⁶ **Socrat. lib. 7. cap. 7.** lend. Nouemb. defunctum esse Theophilum, ac triduo post creatum esse Cyrillum: quæ ratione dicendum est, eundem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, absoluisse sedis suæ annum tertium, & inchoasse quartum.

HYPATIA
PHILOSOPHO-
RVM
CELEBER-
RIMA NER-
CATVR.

Quod verò ad Hypatiam ipsam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius sæculi philosophorum claruisse, ex Synesio ^b philosopho, de quo plura superius, possumus intelligere, cuius ad eandem plures extant epistolæ, in quibus ipsam sæpe magistram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æquè castissimam prædicat; quam & amantem discipulum nouo inuento ab amore retraxisse tradit. Quid autem aduersus huiusmodi **E** factiosos Theodosius Imperator rescripserit, dicemus anno sequenti, quo idem datum reperitur esse rescriptum. hinc autem quæ rursus de Iudæis hoc eodem anno Socrates narrat, ordine describamus. ait enim:

Syn. epist. 10.
15. 16. 23.
81. 124. 134.Socrat. lib. 7.
cap. 16.

Breui tempore post Iudæi pro scelere nefario rursus contra Christianos ab ipsis admissis pœnas persoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inmestiar dicitur. Iudæi cum more suo ludos facerent, & inter ludendum multa absurda admitterent: tandem præ ebrietate è mentis potestate egressi, non Christianos solum, verùm etiam ipsum Christum in suis ludis contumelia afficere cœperunt: Crucem etiam, eosque qui in crucifixo spem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri. Puerum scilicet Christianum comprehendere, cruci alligare, in sublime suspendere. Quo facto, primùm irrisione illudere, cachinnos in eum tollere: post paulò infania correpti, illum vsque eo verberibus cedere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat.

QVID IVDÆI
IN
CHRISTIA-
NOS AVST.

Hac de causa grauis inter eos & Christianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores de A facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciae illius magistratibus significant, vt facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis suppliciis coercendos. Itaque Iudaei qui ibi habitabant, pro scelere quod ioco consciuerant, serio poenas luerunt.] hae Socrates. At licet Theodosij rescriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Praefectum Praetorio missum, quo iussit praefecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quod Christiani Principes de perfido hominum genere curassent bene mereri, Iudaei fastu elati talia tantaque adeo nefanda aggredi ausi sunt. Ipsum autem rescriptum sic se habet:

al. 22. de Iudaeis C. Theod.

DE GAMALIELI IV-DAEORVM PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus existimauit se posse impunè delinquere, quod magis est erectus fastigio dignitatum: illustris auctoritas tua sciat nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse praepcepta, vt ab eo codicilli demantur honorariae praefecturae: ita vt in eo sit honore, in quo ante praefecturam fuerat constitutus; ac deinceps nullas condi faciat synagogas: & si quae sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat: & vt in Christianos nullam habeat copiam iudicandi. Et si qua inter eos ac Iudaeos sit contentio, à Rectoribus prouinciae dirimatur. Si Christianum, vel cuiuslibet sectae hominem, ingenuum, seruum ve Iudaica nota foedare tentauerit vel ipse, vel quisque Iudaeorum, legum seueritati subdatur. Mancipia quoque Christianae sanctitatis, si qua apud se retinet, secundum Constantinianam legem Ecclesiae mancipentur. Dat. XIII. Kalend. . . . Constantinop. Honorio X. & Theodosio A. A. Conf.] Hunc autem illum existimo Gamalielium Patriarcham Iudaeum, cuius est mentio apud S. Hieronymum.

Hieron. epist. 101.

al. 57. de haeret. C. Theod. d. l. 58. de haeret. C. Theod.

Marcellin. in Chron. PVLCHERIA CREA-TVR AVGVSTA.

Qui igitur Iudaeos audaces compescendos curauit Theodosius Imperator, haereticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiusdem rescriptum hoc anno datum aduersus iterum emergentes Montanistas, dictos haereticos Cataphrygas. Eunomianos praeterea magna pertinacia baptismum iterantes, alia edita sanctione compescuit. Quo pariter anno (vt Marcellinus est auctor) idem Theodosius Imperator nouo facto haecenus intentato nobilitauit Imperium, cum maiorem natu sanctam sororem in Imperij consortium allegens, creauit Augustam, virginem sane prudentissimam, sicut nobilitate, ita & religione ceteris praeferebam, aetatem sapientia superantem, agentem annos sexdecim: nam sub Consulatu Theodori & Eutropij (est is annus Domini trecentessimus nonagesimus nonus) natam esse, idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantum annos, cum habenas capeffuit Imperij; qui haec de ipsa habet: Diuina potentia vniuersi conditrix, tum ipsius Theodosij, tum Imperij procuratricem constituit Pulcheriam sororem: quae quidem nondum annum decimum quintum agens, super aetatem sapientissima, D ac diuinum spiritum accepit. Ac primum Deo virginitatem suam deuouit: deinde & sorores suas ad idem vitae institutum educauit; ne forte virum quemquam alium Imperio subinduceret, sed potius omnem inuidiae & insidiarum occasionem praecideret. Vt igitur ea quae constituerat, consignaret, ac Deum ipsum & sacerdotes, omnesque subditos testes faceret voluntatis suae; ex auro gemmisque pretiosis admirabile quoddam donarium & spectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua & Imperio fratris, sacram mensam Ecclesiae Constantinopolitanae dicauit: idque ipsum vt cunctis esset conspicuum, in fronte eiusdem mensae litteris expressit.

Sozom. lib. 9. cap. 1.

PVLCHERIA VOVI VIRGINITATEM.

PVLCHERIA QUALITER THEODOSIVM INSTITUIT.

Postquam autem principatus curam suscepisset, rectissime & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cum & bene consulere, & consulta expedite perageret ac scriberet: diligentem enim operam impenderat, vt Romana, Graecaque lingua proprie loqueretur ac scriberet. Rerum porro gerendarum dispositionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, vt is pro aetate disciplinis idoneis ex Imperatoriae maiestatis dignitate quam maximè institueretur. Itaque equestris quidem pugnae, ac reliquam in armis ac litteris scientiam ab earum rerum professoribus discebat: vt verò in processu ornate se ac regulariter gereret, à sorore erudiebatur; de qua videlicet hoc discebat, quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu decorum esset; quomodo exhibere risum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis esse; & eos qui peterent, apposite audire deberet. Haud minimè autem eum ad pietatem instituebat; affluens, vt & continenter oraret, & ecclesias frequenter accederet, & donariis ac cymeliis templa honoraret, & in pretio haberet sacerdotes ac ceteros vitos bonos, & eos qui sapientiam Christianorum legibus approbatam sectarentur. Quinetiam cum per doctrinas adulterinas videretur esse turbanda

A turbanda religio, studiosè ac prudenter obstitit: nam quod nostra memoria noua haereses non infurrexerint, ipsam potissimum in causa fuisse comperiemus, sicut in consequentibus videbimus. Et sane quam magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quae & quot templa magnifice illa construxerit; quotque pauperum diuersoria & conuentus monasticos instituerit, perennes his ipsis largita sumptus ad suppeditandum incolentibus alimentum: si quis de harum rerum veritate experientiae suae credere malit, quam verbis meis: comperiet me neque falsè, neque ad gratiam haec scribere; si modò apud eius Curiae Praefectos conscriptam perlegerit harum rerum historiam, & ex Actis publicis aestimet, an scriptis nostris res gestae consonent.] haec Sozomenus, reliqua verò ab eodem de ipsa memoria commendata dicemus inferius, reddentes singula singulis annis.

B Sed quantum profecerit ipse Theodosius consuetudine & cura atque exemplo, educationeque ipsius maioris natu sororis Pulcheriae, ex Socrate ista accipe: Primum, tametsi in ipsa Regia natus, educatusque erat; nihil tamen ex illa educatione omnino contraxit molliciei, tarditatisve: sed adeo solers & prudens fuit, vt illis qui cum eo sermones conferebant, multarum rerum experientiam consecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, vt tum algorem, aetumque; forti & viriliani animo sustineret, tum crebro ieiunaret, & maximè diebus Mercurij & Veneris, quas Graeci τετραδάς καὶ παρασκευὰς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Christianam viuendi rationem cumulatissime explere contenderet. Eius Regia non dissimilis fuit monasterio. Nam primo diluculo ille ipse cum fororibus suis hymnos alternatim decantatos recitauit. Quinetiam sacras litteras memoriter pronunciauit. Nam cum Episcopis, perinde ac si sacerdos iam olim designatus esset, de iisdem differuit. Libros etiam, tum qui sacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conscripti erant, multo diligentius quam Ptolemaeus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porro autem patientia & mansuetudine omnes longè superauit. Nam Imperator Iulianus quamquam studium philosophiae profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiae eius nomen perstrinxerant, minimè compressit, sed Theodoro vno ex illorum numero grauissima tormenta imposuit. At Theodosius, subtilitate ratiocinationum Aristotelicarum penitus derelicta, philosophiae studium rectis vitae officiis sedulo excoluit.

Socrat. li. 7. cap. 22. THEODOSII VNIORE IMMENSA RELIGIO.

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat, vlcisci: immo verò nemo vnquam illum ira incensum aspexit. Itemque; cuidam ex necessariis aliquando sciscitanti, cur neminem qui intulisset iniuriam, morte aliquando multasset, sic respondit: Vtinam potius mihi potestas esset, eos qui mortui sunt, ad vitam denuo reuocandi.] sed haec alij tribuunt auctori, Maiori nempe Theodosio, à quo probè dictum nepos didicit & imitatione perfecit. subdit verò Socrates: Alteri etiam de eadem re interroganti dixit: Non magna res est, neque ardua, vt qui homo sit, mortem oppetat: sed eum qui semel obierit, nemo omnino, licet se de eius morte maximè poeniteat, nisi solus Deus possit ad vitam reuocare. Adeo firmè istud ipsum ab eo obseruatum fuit, vt si quisquam crimen quod esset capitis supplicio multandum, aliquando commisisset, ne ad portas vsque ciuitatis versus locum vbi mortis subiret supplicium, abduci passus est; quin misericordia commotus, illum reuocauerit. Accedit eo, quod cum Constantinopoli in amphitheatro pugnas cum bestiis quodam tempore pro spectaculo ederet, populusque sublato clamore postularer, vt aliquis ex eorum numero, quorum insigniter eminebat audacia, cum fera bestia decertaret; respondit: an non exploratè cognitum habetis, nos ita assuefactos esse, vt nulla crudelia spectacula contemplari possimus? Quae cum populus ex eius ore audiuisset, de reliquo à crudelitatis spectaculis abstinere didicit. Quinetiam adeo pius fuit, vt omnes Dei sacerdotes honorifice coleret, eosque potissimum quos intellexerat pietate in primis excellere.

THEODO-SII VIRTUTES.

Fertur praeterea saccum, quo Episcopus Chebrorum, qui Constantinopoli mortem obiit, indutus erat, quassuuisse: eumque quantumuis sordidatum, induisse; persuasum nimirum, se aliquid ex mortui sanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloso admodum & turbido, consueta statutaque spectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Vbi autem Circus hominibus refertus fuit, tempestas coepit esse vehementior. ac cum magna vis niuis praecipue delaberetur, tum Imperator praecipue declarauit quo animo erga Deum affectus esset: sic enim populum per pracones compellauit: Quin multo sa-

THEODO-SII PIETAS.

tius est, vt neglecto spectaculo, omnes vno ore Deum precemur, vti ab imminente procella A
 conseruemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cum omnes in Circo vno animorum
 consensu, summaque cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaque ciuitas quasi
 vna ecclesia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia priuati hominis habitu incedens,
 hymnos recitare exorditur. nec spes certè eum frustrata est: nam aer serenus factus
 est, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluentiam commutata. Si quando
 bellum concitabatur, Davidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo per-
 suasus eum bellorum administratorem esse: precumque subsidio adiutus, ea prospere &
 feliciter gessit.] hætenus Socrates: ex quibus planè intelligis, quantum valeat in rectè ad-
 ministrando, securoque seruando Imperio erga Deum pietas, & exactè custodita religio:
 cum tantam molem puer vnus atque puella summa tranquillitate ab omni barbarorum &
 tyrannorum timore securam (quod nec temporibus bellicosissimorum Imperatorum con- B
 cessum est) feliciter rexerint, Deo nimirum eiusdem Imperij habenas manu apprehen-
 dente, atque sua prouidentia moderante, atque protectione custodiente, posito in eo ipso
 Salvatore muro & antemurale. At hæc dicta sunt occasione Pulcheriæ, Theodosio bono-
 rum omnium conciliatricis, ab ipso hoc anno creatæ insigni virtutum merito Augustæ;
 quam quidem ipse Theodosius suis à se dari solitis rescriptis, Venerabilem Augustam, no-
 minare consuevit.

PIETAS RE-
GIT IMPE-
RIVM.

*Istæ 26.

bl. 21. de Instr.
coll. C. Theod.

*Sozom. lib. 9.
cap. 16.
IMPERIUM
THEODOSII
FELIX OB
INSIGNEM
PRINCIPIS
PIETATEM.

*Sozom. lib. 9.
cap. ult.
ZACHARIAE
PROPHETAE
CORPVS
INVENTVM.

At cum tantorum religione Principum, tot tantisque bonis Orientale Imperium fuerit lo-
 cupletatum; illud ad bonorum cumulum accessit ad ditamentum, dum (quod Sozomenus
 iure considerat) præclara sanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit è terra
 emergere, atque non secus ac viuos perennesque gratiarum fontes erumpere: sic enim ait: In-
 terea Orientale Imperium hostibus liberatum fuit, eiusque prouinciæ multo cum decore ad- C
 ministrabantur, præter omnium sententiam: erat enim adhuc iuuenis Imperator. Sed Deus
 præsentis hoc Imperio manifestè declarari videbatur, qui non solum præter expectationem
 (quod ad hostes attinet) ita disponderet, verum etiam multorum sancta corpora manifestaret
 ex his qui olim ob pietatem illustres extiterunt. Cuiusmodi vtique & illud est, quod tunc
 accidit in Zacharia veruſto Propheta, & in Stephano diacono ab Apostolis ordinato. Vtrius-
 que autem inuentionis, cum miraculosa sit ac diuina, modum exponere, necessarium esse
 duxi.] hæc ipse. Quoto autem Theodosij Iunioris Imperij anno Zachariæ corpus inuentum
 sit, penitus ignoratur: sed quòd ab eodè auctore primo loco recensetur inuentio Zachariæ,
 inde opinandi manauit occasio, vt ante S. Stephani & sociorum corpora, Zachariæ reperi
 contigerit. Nos verò, recensita superius, quæ huius anni Consulibus consignata erat, inuen-
 tione S. Stephani, de Zacharia ex eodem auctore Sozomeno reddamus historiam.

Exordiar (inquit) à Propheta Zacharia. Cophar villa est in territorio Eleutheropolis
 Palæſtinæ. Huic præfectus erat agri ipsius conseruus Calimerus quidam, domino quidem
 suo fidelis, sed morosus interim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus. Quamuis
 autem talis esset: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, se ipsum reuelauit. Et
 horto quodam demonstrato: Age quæſo (inquit) hinc fodito, ab hac sepe in hortum men-
 sura ducta ad cubitos duos, iuxta viam quæ ducit ad ciuitatem Betherebin. Reperies enim
 arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam, vi-
 treum item vas aquis plenum, & duos etiam serpentes amplitudine mediocres, mites, & in-
 noxios, adeò vt mansueti videri possint. Calimerus igitur ad locum indicatum ex Propheta
 mandato profectus, operi grauitè incubuit. Et cum secundum prædicta signa iam in oper-
 tum producta & reclusa esset arca sacra: apparuit diuinus Propheta, candidam stolam in- E
 dutus, vt pote qui (vt opinor) sacerdos etiam fuerit. Sub pedibus autem eius extra arcam
 iacebat puer regali apparatu sepultus: habebat enim in capite coronam auream, & aurea in
 pedibus calciamenta, & vestem pretiosam.

Disquirentibus igitur tum sapientibus ac sacerdotibus de isto puero, quisnam & vnde
 esset, & cur sic ornatus esset? Fertur Zachariam, qui tum in Geraris conuentui mona-
 stico præerat, in vetustum quoddam, sed non canonicum Iudæorum scriptum fortè inci-
 disse, quo tradebatur, quòd Ioas Rex Iudææ non multò postquam Prophetam Zachariam
 interfecisset, in domum suam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem septimo
 post interfectum Prophetam die, filius admodum ipsi carus repente interiit. Colligens
 igitur se propter iram diuinam in huiusmodi calamitatem incidisse, sub illius pedibus pue-
 rum sepeliuit, quasi hac ratione sese purgaret illis quæ aduersus Prophetam deliquerat.
 Atque

A Atque hæc quidem ego sic accepi. Propheta verò tametsi sæculis iam plurimis sub terra ia-
 cuisset: viuus tamen adhuc apparebat, capite raso, naso oblongo, barba modicè prominen-
 ti, capite breuiusculo, oculos habens aliquantulum profundos ac superciliis contectos.] huc
 usque Sozomenus: desiderantur cetera quæ de inuentione S. Stephani protomartyris se fore
 dicturum pollicitus fuerat. Non enim ista tantum operi desunt, sed plurimorum annorum
 res gestæ: siquidem in præfatione ipse testatur, perduxisse scriptam à se historiam vsque ad
 Consulatum decimumseptimum eiusdem Theodosij Imperatoris, nempe vsque ad
 annum Christi quadringentesimum vndequadagesimum.

HISTORIÆ
SOZOM. TER-
MINVS.

Hoc item anno sub eisdem Consulibus S. Prosper in Chronico hæc accidisse in Occiden-
 te refert: Attalus (qui Imperium semel abdicatum in Gallis iterum sumpsit) à Gothis ad Hi-
 spanias migrantibus neglectus, & præsidio carens capitur, & Constantio Patricio viuus offer-
 tur.] de quo hæc etiam Orosius: Attalus itaque, tamquam inane Imperij simulacrum, cum
 B Gothis vsque ad Hispaniam portatus est. Vnde discedens* nauis, incerta moliens, in mari ca-
 ptus, & ad Constantium Comitem deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, trun-
 cata manu, vitæ relictus est.] hæc Orosius. Vides Christiani Principis mansuetudinem erga
 tyrannum, dum perduellem Christianæ religionis & Imperij, mille mortibus addendum,
 tam leuiter mulctatum voluit. Pepercisset omnino etiam, nisi iram militum timuisset. Hic
 tandem finis impij hominis Christianæ religionis nequissimi proditoris, & vana deorum pol-
 litatione Imperium ad Gentilicium cultum restituere satagentis, quiq; instar Iuliani, ab-
 legato Labaro, in quo Christi nomen & signum fulgebat intextum, ad pristinum Roma-
 num vsum militaria signa restituta erexit, atque in nummis expressit: . nam loco Labari Vi-
 ctoriam, & pro Cruce puram hastam effigiendam curauit, ipsamq; mediam Romam no-
 C uam, vt indicant hinc inde posita in figura numismatis elementa.

ATTALITVS
RANNI CA-
SVS.

*Oros. lib. 7.
cap. 41.
descendens

b Extat Romæ
apud Lelium
Pasqualin.

Post hæc narrata de Attalo, ista subdit S. Prosper in Chronico sub iisdem Consulibus:
 Athaulphus (ipse Rex Gothorum, qui successerat Alarico) à quodam suorum vulneratus in-
 teriit: regnumque eius Vuallia filius, qui idem cupere intelligebatur, inuasit.] Orosius verò
 Segericum successisse tradit Athaulpho, & post Segericum Vualliam adeptum fuisse Go-
 thorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho: Cumque eidem paci petendæ atque offeren-
 dæ studiosissimè insisteret, apud Barcinonem Hispaniæ urbem dolo suorum (vt fertur) occi-
 sus est. Post hunc Segericus Rex à Gothis creatus, cum itidem iudicio Dei ad pacem pronus
 esset, nihilominus à suis interfectus est. Deinde Vuallia successit in regnum, ad hoc electus
 à Gothis, vt pacem infringeret; ad hoc ordinatus à Deo, vt pacem confirmaret. Hic igitur
 E territus maximè iudicio Dei, quia cum magna superiori abhinc anno Gothorum manus
 instructa armis nauigiisque transire in Africam moliretur, in duodecim millia passuum Ga-
 ditani freti tempestate correpta miserabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ sub
 Alarico cladis, cum Gothi in Siciliam transire conati, in conspectu suorum miserabiliter ar-
 repti atque demersi sunt: pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectissimis ob-
 sidibus, pepigit: Placidiam Imperatoris sororem honorificè apud se honestèque habitam fra-
 tri reddidit.] hæc Orosius.

ATHAVL-
PHI GO-
THORVM
REGIS OBI-
TVS.
*Oros. lib. 7.
cap. 43.

In quibus illud primum obseruatione dignum considera, Gothos illos qui Urbem de-
 prædati sunt, duplici naufragio breuissimi maris spatio fuisse punitos tum in freto Siculo, tum
 Gaditano, præter alias clades, quibus confecti sunt. Istud ipsum planè aliis postea
 diuersis temporibus accidisse eiusdem Urbis inuasoribus & prædatoribus, accuratus le-
 stor inueniet: nimirum, qui id facere ausi fuerunt, semper Dei vindicta haud tarda ma-
 le per-

GOTHI EX-
PILANTES
VRBEM MA-
LE PRAIERE

CHRISTI
415. 416.

INNOCENTII PAP.
14. 15.

HONOR. 21. 22.
THEOD. 8. 9. IMPP.

le periisse, profusq; deletos esse. sed & cladem Borbonicam, quæ hoc nostro sæculo accidit, A in exemplum adducere possemus: verum quod prolixiorum requirant ista sermonem, suis locis relinquimus pertractanda.

Quod verò ex Orofio vidimus successisse Athaulpho Segericum; quod brevissimo tempore regnum tenuerit, videtur à Prospero prætermisus. Etenim quod à Vuallia dicit reditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem sequenti anno factum, tradit ipse Prosper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiso Athaulpho, & Segerico successore citò è medio sublato, Vualliam sequenti anno iam adeptum administrasse regnum, eodemque anno tentasse in Africam transitum, atque passum esse naufragium. Nam quod ait, id accidisse superiore anno à tempore quo illa scribebat: cum constet eius assertionem, opus illud explese (vt ait) anno ab origine mundi quinque millesimo sexcentesimo decimo octauo: planè intelligis, secundum initam prius ab ipso rationem supputationis, illa B absoluisse anno Domini quadringentesimo decimo septimo, & quem ait annum ante illud tempus, perspicue significare sequentem annum Domini quadringentesimum decimum sextum. Subdit hæc autem de eiusdem Vuallia studio erga Romanum Imperium: Romanæ securitati periculum suum obtulit, vt aduersus ceteras gentes, quæ per Hispanias confederissent, sibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumque Reges eodem nobiscum placito de pacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obsides accipe: nos nobiscum configimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis verò quæstus erit Reipublicæ tuæ, si vtrique pereamus. Quis hæc crederet, nisi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium, & agi strages ex alterutro barbarorum, crebris certisque nunciis discimus: præcipue verò Vualliam Gothorum Regem insistere patrandæ paci ferunt. C hæc Orofius: vt planè ex his videas quàm abundanti mensura Deus Honorij Imp. religionem sapius compensauerit.

Orof. eod. lib. 7. cap. 43.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos sciret in Africa esse Gentiles, ab eis omnes sumptus abstulit, quibus illos superstitioni hæcenus inferuisse sciunt. extat de his^b rescriptum eiusdem Imperatoris his Consulibus datum.

vi. 10. de Pag. Cod. Theod.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 22. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 9.
416. 15.

Quadragesimo decimo quinto Christi anno Theodosius Augustus septimum adiit D Consulatum, collegam nactus Palladium: Quo aduersus Pelagianos celebratum est Concilium Carthaginense, vbi Pelagius atque Cælestius hæretici damnati sunt. Itemque aliud eodem anno Mileui in Numidia aduersus eosdem Concilium habitum est. Ex ambabus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales scriptæ sunt.

CONCILIA CARTHAGINENSE ET MILEVITANVM.

Dicturi cum simus de vtroque Concilio hoc eodem anno, eadem quoque ex causa celebratis, primum omnium, ex instituto, temporis ratio firmanda est, cum hac in re plerosque sciamus errasse. Vt igitur absque ambiguitate certo certius asseramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam prius, hanc verò posteriùs, ex dictis litteris ad Innocentium Papam scriptis, & aliis eiusdem Pontificis ad eas redditis possumus perspicue intelligere. Atque illud primum: paulo antè celebratam esse Synodum illam Carthagine, postea verò istam Mileui, inde affirmari posse videtur, E dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expressa in fine: Hæc ad sanctitatem tuam de Concilio Numidiæ scripta direximus, imitantes Carthaginensis prouinciæ coepiscopos nostros, quos ad sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hac causa scripsisse comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginensis Concilij, alias voluisse intelligere ex alio Concilio iam diu ante præsentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuisse, sed eodem ferme tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos rescribens affirmat, nimirum per eundem legatum Episcopum ab vtraque Synodo, Carthaginensi scilicet & Mileuitana, se litteras accepisse. ait enim: Frater & coepiscopus noster Iulius dilectionis vestræ litteras, quas ex Mileuitano Concilio cura fidei propensiore misistis, mihi inopinanter ingessit, Carthaginensis etiam Synodi querelæ parilis scripta subiungens, &c.] Factum namque esse videtur, vt

Apud Aug. epist. 82. & tom. 1. epist. Rom. Pont. inter epist. Innoc.

Innoc. epist. 32. Apud Aug. epist. 93.

Aurelius

CHRISTI
416.

INNOCENTII PAP.
15.

HONOR. 22.
THEOD. 9. IMPP.

A Aurelius Carthaginensis Episcopus de his quæ decreta essent in Concilio Carthaginensi litteras scripserit ad Romanum Pontificem, iusseritque Iulium, quem ad eas perferendas legauit Episcopum, in Numidiam proficisci, & è Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex causa collectum sciebat, alias accipere ad eundem Innocentium Papam litteras.

Cum igitur ex his appareat, eodem ferme tempore, eodemque anno duo hæc fuisse in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanum Carthaginense: vt hoc ipso anno sub dicto Consulatu Theodosij atque Palladij eadem esse habita affirmemus, inde euidens suppetit argumentum, quod Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eosdem qui dederant rescribens Episcopos mense Ianuarij anni sequentis sub Consulatu Honorij atque Constantij, demonstrat hoc anno dictas Synodos esse habitas, ex quibus B hoc anno eam legationem acceperit. monstrant id enim quæ redditæ sunt ab ipso Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cum datæ habeantur sexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Constantio Consulibus, quos constat sequenti anno eo munere insignitos. Vnde ex his affirmari posse videtur, vtrumque Concilium, primum Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio missa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim mense Ianuarij anno sequenti mox ad eos rescripsit Innocentius, haud pridem se eas accepisse demonstrat, quibus etiam significat Iulium ipsum legatum ex Carthaginensi & Mileuitano Conciliis eas litteras attulisse.

DE TEMPORE VTRIVSQUE CONCILII.

Hæc cum ad eam euidenti ratione subsistant, ex his primum corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cælestium celebratum esse Arcadio & Honorio Augustis Consulibus, anno Christi quadringentesimo secundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longè diuersum ab isto, de quo agitur, est, vt suo loco superius demonstrauimus: siquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cælestij in Africanis Ecclesiis mentio: constatque illud præterea habitum à Xantippo Numidiæ Primate; præsens autem, de quo est sermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco positum habet Siluanum, vt pote eiusdem prouinciæ Primatem. sed accidit vitio librariorum, seu potius Collectorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnum idemque esse rati, simul in vnum conflauerint, effecerintque ex duobus vnum, quod apparet typis excusum^b, in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Consulibus, quæ est prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginensis Episcopus, & cetera quæ habentur, vsque ad illa verba: Ideoque pariter.] quæ verò hæc sequuntur Acta, huius de quo agimus, sunt Mileuitani Concilij, vsque ad octauum canonem: reliqui verò qui sequuntur ad finem vsque, diuersorum esse apparent Conciliorum Africanorum canones: ipsamque ad finem appositam subscriptionem longè diuersam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Episcoporum qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeò vt vnum videas corpus ex diuersis membris esse compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra sint ex aliis diuersis corporibus compaginata: quæ nisi quis accuratè perspexerit, in ambages inextricabiles & nodos insolubiles incidat necesse est.

Extat tom. 1. Concil. vtr. edit. pag. 481.

MILEVITANVM CONCILIVM POSTERIVS CVM PRIORE CONFLAVIT.

Item tom. 1. Concil.

His igitur elucidatis, iam de ipsis agamus Conciliis, ac primum de Carthaginensi: cuius quidem celebrandi ea occasio ante suppeditata fuisse videtur, quod Orofius presbyter, qui anno superiori (vt vidimus) profectus in Palæstinam ad S. Hieronymum, cum ibi esset, mense Decembris celebratam viderit Synodum Diospolitana, in qua scisset Pelagium, E cum decepisset inuolucro verborum Episcopos, ab eisdem fuisse absolutum, & in communicationem acceptum, aduersus quem pariter scisset S. Hieronymum scriptis editis reclamasse: ipse, inquam, Orofius hoc ipso anno, veris tempore soluens è Palæstina, in Africam ex condito rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Episcopos ad hæresim penitus debellandam, quam ipsi antè in Cælestio Carthagine (vt vidimus) condemnassent. Facile id fuit illis omnibus persuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Augustinum, tum ex imminente periculo, quod liberè scirent agere vt Catholicum, iam absolutum Pelagium in Concilio Palæstino, cuius decreto rescindi viderentur, quæ ipsi Episcopi Africani iam antè aduersus Cælestium statuissent. Adiecit ad hæc Orofius, vt quas secum haberet datas ad se litteras Episcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Episcopis dederit inspiciendas; scriptas haud dubium aduersus Pelagium atque Cælestium. fuisse autem Herotè & Lazarum in Gallia Episcopos, magnoque animi ardo-

OC CASIO COGENDAE SYNODI CARTHAGINENSIS.

CHRISTI
416.INNOCENTII PAP.
15.HONOR. 22.
THEOD. 9. IMPP.

re infectatos esse ambos hæresiarchas, quæ inferius dicturi sumus, perspicuè declarabunt. Porro Gallorum animos aduersus Pelagianos incensos fuisse, S. Augustinus sæpe testatur.

Hæc quidem haud à nobis inani intelliges esse imaginatione conficta, si Africanorum Episcoporum hoc anno datas ad Innocentium Papam litteras exactè perlegeris. Nam absoluto à Synodo Palæstina Pelagio, iidem Africani Episcopi sunt conquesti litteris illis, quæ Aurelij, Alypij, Augustini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) sunt redditæ ad Innocentium^a, & aliis ad eundem à Mileuitana Synodo datis contra eisdem Pelagianos, quibus & aduersus eosdem S. Hieronymi studium commendatur, sed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his scilicet verbis: Pelagius verò (sicut à quibusdam fratribus nostris missæ loquuntur epistolæ) Hierosolymis constitutus nonnullos fallere asseritur. Verumtamen multo plures, qui eius sensus diligentius indagare potuerunt, aduersus eum pro Christi gratia & Catholicæ fidei veritate configunt, sed præcipuè sanctus filius tuus & frater & compresbyter noster Hieronymus.] hæc ibi. Et de editis ab Orosio Gallorum Episcoporum epistolis, Synodales litteræ Carthaginensis Concilij apertè docent his verbis in earum exordio: Cùm ex more ad Carthaginensem Ecclesiam solemniter veniremus, atque ex diuersis causis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noster Orosius nobis litteras sanctorum fratrum & sacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his constituimus esse subdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Episcopi, numerati habentur septuagintaseptem.

Cùm igitur allatæ per Orosium dictæ Gallorum Episcoporum litteræ Synodo exhibitæ essent, & causa Pelagij atque Cælestij tractanda proposita esset in ipso Concilio Carthaginensi: ad plenioris causæ cognitionem, iussa sunt edi in Synodo Acta Ecclesiastica ante quinquennium (vt dictum est) aduersus Cælestium Pelagij antesignanum Carthagine quoque confecta. quibus diligentius inspectis atque examinatis, conclamata est ibidem vtriusque damnatio, nisi iidem parati essent suas ipsorum hæreses condemnare. Testantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur^d: His ergo lectis, Pelagium & Cælestium auctores nefarij prorsus & ab omnibus nobis anathematizandi erroris aduertimus. Vnde factum est, vt recensendum peteremus quid ante fermè quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitarum.] & paulo pòst, quid statutum sit, subdunt: Nisi hæc apertissimè anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere. Vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui decepti sunt ab eis, vel decipi possunt, cognita sententia quæ in eos lata est, sanitas procuretur.] hæc acta sunt aduersus Pelagium & Cælestium in Concilio Carthaginensi: quæ per Iulium Episcopum, datis ad eum litteris, significanda curarunt Episcopi eiusdem Concilij Carthaginensis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iisdem litteris postulantes, quicquid ea de re fuisset decretum in Synodo, confirmari: expetierunt enim id ipsi verbis hisce: Hoc itaque gestum, domine frater, sanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorumdam etiam peruersitate corrigenda.] hæc ipsi.

Quod insuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Diospolitana in Palæstina, quibus Pelagius, quasi damnasset errores, fuerat absolutus, confirmarentur: in sua ipsorum ad eundem Innocentium Papam scripta epistola Synodali addiderunt, vt si adduci ipse non posset vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus absoluisset, hæreses saltem eius damnare minimè recusaret. nam subdunt: Si ergo Pelagius Episcopalis Gestis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ venerationi iuste visus fuerit absolutus: error tamen ipse, & impietas quæ tam multos assertores habet per diuersa dispersos, etiam Apostolicæ sedis auctoritate anathematizanda est. Consideret enim sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus, quàm sit pestiferum & exitiale ouibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessariò sequitur, vt nec orare debeamus ne intremus in tentationem, &c.] Hæc sunt quæ in Synodo Carthaginensi aduersus Pelagium atque Cælestium, eorumdemque hæreses decreta fuerunt, quæ per Iulium Episcopum (vt dictum est) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici significanda curarunt.

De huiusmodi Africanorum Episcoporum aduersus recens emergentem impietatem accenso præ cæteris incomparabili zelo S. Prosper his agit carminibus^e:

*Tu causam fidei flagrantius Africa nostra
Exequeris: tecumque suum iungente vigorem*

AFRICANI
EPISCOPI
EXCITATI
CONTRA PE-
LAGIUM.
^a Apud Aug.
epist. 95. &
tom. 1. epist.
Rom. Pontif.
^b Apud Aug.
epist. 92. &
tom. 1. epist.
Rom. Pontif.

^c Apud Aug.
epist. 90. &
tom. 1. epist.
Rom. Pontif.

QUAE ACTA
SUNT IN
CONCILIO
CARTHAGI-
NENSIS CON-
TRA PELA-
GIUM.

^d Ead. ep. 90.

TIMOR OR-
THODOXO-
RVM NE SY-
NODVS PA-
LÆSTINA
CONFIRMA-
RETUR A
PAPA.

^e Prosp. de In-
grat.
AFRICANO-
RVM EPI-
SCOPORVM
ZELVS AD-
VERSVS PE-
LAGIANOS.

CHRISTI
416.INNOCENTII PAP.
15.HONOR. 22.
THEOD. 9. IMPP.

A *Iuris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis, & lato prosternis limite victos.*] & quod non vno Concilio, sed duobus eadem in hæresiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginensi atque Mileuitano, ista mox subiicit:

*Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminòque senum celeberrima cætu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.]* nisi magis hæc intel-

ligenda sint de gemino Concilio Carthaginensi, nempe præsentis, & alio sub Zosimo Papa, de quo suo loco dicendum erit. Quod insuper eadem Synodi non præcipiendo tantum, damnandoque hæreses cum hæreticis, sacerdotalem exercuerint auctoritatem; sed etiam in docendo exhibuerint magisterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum aperiendo, ac sinuosos omnes illorum gressus cunctis palam faciendo, ne quis ab illis deciperetur: idcirco subdit hæc Prosper:

*Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione euincere nostri,
Vi premerent: Discussæ artes, virisque reiectum est
Hæretici sensus: nullumque omnino relictum,
Docta fides quod non dissuadet argumentum.
Condita sunt & scripta manent, quæ de cataractis
Aeterni fontis fluxere, undante meatu,
Et trecentenis procerum sunt edita linguis.
Sic moderante suam legem bonitate seuera,
Vt qui damnato vellent de errore reuerti,*

C *Acciperent pacem, pulsis quæ praua tenerent.]* hæc S. Prosper, proculdubio alludens ad canones, qui in iisdem Conciliis sunt constituti, sed desiderantur.

Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginensi, & Augustini, qui magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

*An alium in finem posset procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat: quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans, nostro lumen dedit auro,
Accensum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus est: omnisque voluptas
Vnus amor Christi est: vnus Christi est honor illi.
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.]* hæc de Augustino &

D alia quæ inferius opportuniori occasione reddituri sumus. Sed transeamus ad Mileuitanum Concilium.

Conuenerunt igitur Mileui in Numidia sexaginta & vnus Episcopi (tot enim numerati habentur in ipsorum epistola ad Innocentium Papam) sed fortasse tum in Mileuitano, tum in Carthaginensi non omnes recensiti reperiuntur, cùm sanctus Prosper à trecentenis Episcopis dicat ea definita fuisse. Porro qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæresi Pelagiana (vt factum sciebant in Carthaginensi Concilio) vnanimis in eandem conspirauere sententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt dictum est) relati ad aliud Concilium Mileuitanum antea celebratum sub Consulatu Arcadij & Honorij, omnesque aduersus eandem Pelagianam hæresim editi^a. Dederunt præterea litteras ex eadem Mileuitana Synodo ad ipsum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant^b, eodem planè argumento quo scripta fuit epistola Synodalis à Concilio Carthaginensi: quibus primum illud ingerunt, moris esse in Ecclesia Catholica, grauis ponderis causas deferre ad Romanum Pontificem; sic enim exordiantur epistolam: Quia te Dominus gratiæ suæ præcipuo munere in sede Apostolica collocauit, talemque nostris temporibus præstitit, vt nobis potius ad culpam negligentiam valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia sunt suggerenda, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiosè vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastorem diligentiam, quæsumus, adhibere digneris.] hæc ibi.

Missæ sunt eadem litteræ Concilij Mileuitani per eundem Iulium legatum, qui missus fuerat

Annal. Eccl. Tom. 5.

Kk 2

fuerat

QUAE DE-
CRETA IN
CONCILII
AFRICANIS
ADVERSUS
PELAGIA-
NOS.

COMMEN-
DANTUR
AVRELIUS
ET AVGV-
STINVS.

CONCILIVM
MILEVITA-
NVM.

^a Concil. Mi-
leit. 1.
^b Apud Aug.
epist. 92. &
tom. 1. epist.
Rom. Pontif.

Innoc. epist. 32. August. epist. 106.

ALIAE LIT. TERAE AD INNOCENTIVM.

August. epist. 95. tom. 1. epist. Ro. Pont.

DE HAERETICIS ROMAE CONSISTENTIBVS QVID INNOCENTIVS.

Innoc. ep. 33. tom. 1. epist. Rom. Pontif.

QVID INNOCENTIVS DE IUDICIO PALAESTINO.

fuerat à Concilio Carthaginensi, vt litteræ Innocentij ad eos reddita docent. Porro de duorum Conciliorum litteris ad Innocentium simul datis hæc habet S. Augustinus in epistola ad Bonifacium: Missæ sunt itaque de hac re ex duobus Conciliis, Carthaginensi & Mileuitano, relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos provinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in Africam peruenissent.] hæc ipse. Sed obserua antiquum loquendi vsum, per Apostolicam sedem, præ dignitate & sui excellentia, intelligi semper Romanam Ecclesiam. Subdit verò idem Augustinus: Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutius egimus.] ita ipse. At quænam sunt istæ familiares litteræ? & quid opus post Synodicas adicere familiares? Considera morem pristinum. Quod enim quantumuis magnarum sedium Episcopi cum aliis suffraganeis maximo honore prosequerentur Romanum Pontificem, Apostolicæ sedis primarium Antistitem: si quæ essent scribenda, quæ quoquo modo pertingerent atque quauis ex causa perfringerent ipsum Romanum Antistitem: ne verenda patris retegere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, sed priuatis in eisdemque familiaribus litteris, quasi amici ad aures sermone loquentis: quod modò videmus factum per Augustinum, vt ipse testatur. sunt illæ quidem ab Augustino scriptæ, nomine tamen quinque magnæ existimationis Episcoporum, Aurelij, Alypij, ipsius Augustini, Euodij, &que Possidij.

Quæ autem illa essent, de quibus Innocentius secretò admonendus erat, ex eorumdem familiaribus litteris accipe: Audiuius (inquiunt) esse in vrbe Roma, vbi ille (Pelagius videlicet) diu vixit, nonnullos, qui diuersis causis ei faueant: quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent: plures verò, qui eum talia sentire non credunt: præsertim quia in Oriente, vbi degit, Gesta Ecclesiastica facta esse iactantur, quibus putatur esse purgatus, &c.] At nõ parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio conuentiæ, sed calumniosè ista, ex more suo, sparserant in vulgus hæretici, quo gloriarentur se primæ sedis Episcopi communionem fulciri: quod ab aliis sæpe factum vidimus. Ceterum quòd Pelagiani Romæ versari dicerentur, id se nesciente accidere potuisse, ipse Innocentius ad eos rescribens, excusat his verbis: Seu hac illi in vrbe sint; quod nescientes, nec manifestare possumus, nec negare; cum etsi sunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrum præsentem iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facillè, nec alicubi possit agnosci: siue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod verò pertinet ad iudicium Palæstinum, quæ sua ipsius sit de eo sententia, ista subdit:

Nobis tamen nec persuaderi potest eum esse purgatum: quamuis ad nos à nescio quibus laicis sint Gesta perlata, quibus ille auditum se crederet, & absolutum. Quæ vtrum vera sint, dubitamus, quod sub nulla illius Concilij prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos istius rei iste præstitit causas. Quod si de sua ille potuisset purgatione confidere, hoc magis credimus quod egisset, quod multo verius esse poterat, vt illos cogeret epistolis suis, quid iudicauerant, indicare. Verum cum sint aliqua in ipsis posita Gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo, tota obscuritate confudit; aliqua magis falsis argumentis, quàm vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgavit, alia negando, alia falsa interpretatione vertendo. Sed vti nam quod magis oprandum est) etiam ille se ad veram Catholicæ fidei viam ab illo sui tramitis errore conuertat, vt cupiat velique purgari, considerans quotidianam Dei gratiam, adiutoriumque cognoscens; vt videatur verè, & approbetur ab omnibus manifesta ratione correctus non Gestorum iudicio, sed ad Catholicam fidem corde conuerso. Vnde non possumus illorum nec approbare, nec culpam iudicium, cum nesciamus vtrum vera sint Gesta: aut si vera sunt, illum constat magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse. Qui si confidit, nouitque nostra dignum esse damnatione, quod dicat iam hoc totum se refutasse quod dixerat: non à nobis accersiri, sed ipse debet potius festinare, vt possit absolui, &c.] iam enim prædamatum Pelagium fuisse Romæ ante iudicium Palæstinum, auctoritate S. Prosperi superioris dictum est.

In hanc fermè sententiam idem Innocentius Papa rescripsit duas epistolas per eundem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginense, ad Mileuitanum verò alteram, quas vitandæ nimis prolixitatis gratia hinc describere prætermittimus. Insuper priuatas dedit ad quinque Episcopos, à quibus item priuatas acceperat, necnon quartam ad Au-

INNOCENTII PAPAE FIDES IMPOLLVTA. Innoc. ep. 31. 32. 33. 34. tom. 1. epist. Rom. Pontif. August. epist. 106. Aug. ep. 47. Contralulian. lib. 1. c. 4. Re-tract. lib. 2. c. 50. De peccat. orig. lib. 2. c. 8. Prosper aduers. Collat.

Gennad. de Vir. illustr.

AVGVSTINVS A DVORVS CONCILIIS PRAEFICITVR SCRIPTIO. August. epist. 110.

Prosper de In-grat. QVANTA AVGVSTINVS ADVERSVS PELAGIANOS PRAESTITERIT.

A ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, respondens priuatis ab eo acceptis litteris, deditque eandem eidem Iulio: extant ipsæ perspicuæ omnibus, quibus planè omnis è cordibus Africanorum Episcoporum suspicio penitus sublata fuit. Nam S. Augustinus de iisdem agens in epistola ad Bonifacium hæc ait: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quod faserat, atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.] hæc ipse; eademque sæpe testatur. Et vt in re non ambigua, quàm acerrimus infectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes testificatione S. Hieronymi in epistola ad Demetriadem (de qua superius) cum eam Pelagij epistola pulsata admonet, ne sibi sapiens videatur, sed fidem sectetur quam Innocentius Romanæ Ecclesiæ Pontifex profitetur. Laudat æquè ac prædicat sanctus Prosper eiusdem Papæ integritatem in fide incorrupta seruanda: cuius quoque assertionem liquet, eiusdem Innocentij sententia damnatum fuisse Pelagium, & eandem à successoribus comprobata: nam aduersus Collatorem hæc ex verbis Zosimi Papæ refert: Constituimus in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei, &c.] sanè quidem Gennadius testatur, ab Innocentio scriptum esse decretum aduersus Pelagium, illudque post eius obitum à Zosimo promulgatum.

Quod autem spectat ad Africanos Episcopos: ad eò vehemènti studio ad expugnandam Pelagianam hæresim incubuerunt, vt post duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Augustino delegauerint opus, vt suis scriptis nefandam hæresim penitus infectaretur. testatur id quidem ipse Augustinus (cum de populo suo conqueritur, quòd non sinerent eum à negotiis feriatum, vt iniunctæ posset insudare provinciam) in Actis Ecclesiasticis de institutione Eradij successoris. ait enim: Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiscopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt: placuit, acclamastis: recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me: & postea violenter irruptum est, & non permitto ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Augustinus, quibus intelligas ingruentia negotia sanctissimi Patris. Porro iniunctum sibi ab Episcopis duorum Conciliorum opus quàm nauiter atque accuratè impleuerit, sua ipsius scripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberius, doctius & eloquentius dici potuerit; appareatque cum in aliis scriptis alios superet, in tractatibus contra Pelagianos se ipsum penitus superasse. Ad hæc planè S. Augustini scripta S. Prosper allusit, vbi post recensita duò hæc aduersus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipso Augustino ista pergit verbis dicere:

Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto Insanas pepulere feræ, industria maior, Maius opus, totum præstantius imbuit Orbem. Nam quocumque gradum conuertit callidus hostis, Quaque per ambages anceps iter egit operas, Huius ab occursum est præuentus, mille viarum Insidiis aditum non reperientibus vllum. Cumque foris rabies audiorum exclusa luporum Frènderet, inque omnes mendacia verteret artes: Ne mentes vllarum ouium corrumpere posset, Neu dubia obliquis turbaret corda querelis, Istius ore viri fecit Deus, istius ore Flumina librorum mundum effluxere per omnem: Quæ mites, humilisque bibunt, campisque animorum Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Prosper de S. Augustino; cuius, cum ista ex duobus dictis Conciliis tractarentur, extat de his ipsis tunc gestis data epistola ad Hilarium.

Sed iam ad Orosium redeamus, quem hoc anno cum reliquiis Protomartyris Stephani venturum in Hispaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharensem Episcopum, Hierosolymis recessisse diximus, & vnde postremò soluerat, in Africam diuertisse. Idem

OROSIVS
PRIMVS RE
LIQVIAS S.
STEPHANI
IN OCCI-
DENTEM
TVLIT.
* Aug. de di-
vers. ferm. 32.

quidem tum quæ superius dicta sunt, manifestè declarant, tum etiam Marcellinus in Chronico, cum de eo hæc affirmat sub anni huius Consulibus: Orosius presbyter, Hispanus genere, septem libros historiarum descripsit. Missus ab Augustino Episcopo idem Orosius pro discenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inuentas, rediens, primus intulit Occidenti.] hæc ipse. Primus quidem ipse tulit: nam & testificatione quoque sancti Augustini certum est, ante hæc tempora nunquam visas, nec auditas sancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, nisi vnum ex lapidibus illis, quibus idem sanctus percussus martyrium consummavit, à nauata allatum Anconam, ad mare Hadriaticum sitam Italiæ ciuitatem, vt suo loco, cum de eius martyrio actum est, dixisse meminimus. Quo in loco multa miracula edi solita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumque de saxo durissimo, idem S. Augustinus memorix prodidit.

b Aug. de di-
vers. ferm. 31.

A QVI BVS
PRIMVM IN
AFRICA AC-
CEPTAE RE-
LIQVIAS S.
STEPHANI.
* Aug. de Ci-
uit. Describ. 22.
c. 8.

Acceperunt ex iisdem reliquiis partem ab Orosio traditam, qui ex Palæstina attulit, inter alios sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis, Possidius Episcopus Calamentis, & Euodius Episcopus Vzalenis, à quibus in Protomartyris memoriâ erectæ fuerunt ecclesiæ, in eisdemque eadem sacræ reliquiæ collocatæ, ab Euodio primùm, inde à Possidio, ac postea ab Augustino, vt ipse testatur his verbis: Nondum est autem biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit esse ista Memoria, Stephani Protomartyris scilicet: & multis (quod nobis certissimum est) non datis libellis de his quæ mirabiliter facta sunt; illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta ferme numerum peruenerunt, quando ista conscripsi.] erant libelli ipsa facti miraculi certa scriptis mandata testificatio. subdit autem: Calamæ verò, vbi & ipsa Memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine superant. Vzali etiam, quæ colonia Vtica vicina est, multa præclara per eundem martyrem facta cognouimus, cuius ibi Memoria, longè prius quàm apud nos, ab Episcopo Euodio constituta est.] fuit hic clarus inter Africæ Episcopos, ad quem extant litteræ S. Augustini, vnusque ex quinque illis Episcopis, quorum habentur priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta est.

MVLTA B
MEMORIAE
S. STEPHANI
IN AFRICA.

d Aug. eod. lib.
c. 8.
* August. ibid.

At non hi tres tantum Episcopi ex reliquiis Protomartyris acceperunt, nec ab his solum erectæ sunt Memorix S. Stephano, sed ab aliis pluribus. Accepit enim & eas Proiectus Episcopus, detulitque ad Aquas Tibilitanas, ibique Memoriam extruxit eidem: itemque Lucillus Episcopus, qui itidem in castello Sicinensi eiusdem Protomartyris nomine Memoriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Augustinus. Est mentio apud eundem Augustinum alterius eiusdem sancti Stephani Memorix in Africa in agro Auduritano. Vides, lector, sanctorum Patrum de sacrarum reliquiarum religiosissimo cultu antiquum vsum, vt cum reliquias martyrum nacti essent, in eorum honorem ecclesias, siue intra ecclesias altaria erigerent, vbi conderent sacra pignora, eisdemque Memoriam Deo dicarent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa sanctissimi atque doctissimi Episcopi, ne quiseos superstitiosos inclamet, & simplicitatis nomine sugillare valeat: sed profecto non id ipsi recens in Ecclesiam inuexerunt; verum quæ à maioribus tradita inuenerunt, vt pia sanctaque sectati, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innumerorum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Hagiomachorum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obstinati animi duritiem infringendam, voluit notis amplissimis perspicua cunctis reddi, eademque ab iisdem, qui præsent es fuerant, religiosissimis Antistitibus omni fide testata relinqui.

DE MEMO-
RIA VZAL-
LENSI ERE-
CTA S. STE-
PHANO.

f Euod. de Mi-
rac. S. Steph.
lib. 1. c. 2. apud
Aug. tom. 1. c.

Sed age mecum, lector, has lustrare Memorias ne te pigeat; & quo ordine eadem dicuntur esse constructæ, easdem inuisamus. Adeundaque nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Euodio Vzalenis Episcopo esse erectam, sancti Augustini assertione didicimus. Non sic quidem ab Vzalenis Memoria inchoamus, quod prior ceteris eius Episcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; sed quod licet tardiùs nactus esset, ipse tamen primus Memoriam eandem erexit. Etenim post biennium ab hoc tempore perlatas ad eum à presbytero easdem reliquias Hierosolymis, prior liber de Miraculis illuc editis fidem facit, vbi dicitur, tunc perlatas eas in ecclesiam fuisse, cum recitarentur publicè litteræ Seueri Episcopi Minoricensis insulæ: quas ex Consulibus in eis signatis scriptas fuisse post annum sequentem apparet, de quibus suo loco acturi sumus.

Quæ autem illuc sunt perlatæ reliquiæ, fuisse in ampulla sanguinem cum tenuissimis, aristarum

A starum instar, fragmentis ossium, visio ibi descripta declarat. quæ postea tempore Wandali- ci belli per S. Gaudiosum Episcopum, facta migratione, est translata Neapolim, vbi ad hanc quoque diem conspicitur coruscare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalenis Memoria ad reliquias eiusdem Stephani editis, tunc cum agerentur, descriptis: qui quidem licet inscribantur nomine Euodij Episcopi Vzalenis, & ita citari consueuerint, sicut & nos citasse meminimus; tamen non ab ipso, sed ad ipsum potius scriptos, accuratus lector inueniet. ceterum scriptos fuisse constat ab aliquo eiusdem Ecclesiæ clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos. Testatur & S. Augustinus de miraculis in eadem Memoria fieri solitis, vbi primùm ait: Apud Vzalam, vbi est Episcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiant, quærite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio absque

a Die 2. Aug.

b Euod. lib. 1.
c. 7.

c Aug. de di-
vers. ferm. 32. 33.

d Aug. de Ci-
uitas. Describ. lib.
22. c. 8.

e Euod. lib. 1.
c. 2. 4. c. 7.
f Euod. lib. 1.
c. 12.

DE TENE-
STELLA ET
FORAMINE
IN SEPVL-
CHRIS MAR-
TYRVM.

B baptismo defuncto, ad gratiam baptismi suscipiendam resuscitato. Et in libris de Ciuitate Dei egregiam narrat historiam de clarissima femina, Petronia nomine, ab incurabili vlcere protinus libera reddita. Sed multò plura duobus illis libris complexus est auctor: in quibus quidem voluminibus præter recensita ibi miracula, multa suppetunt memoria digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi solitos ad Memorias martyrum cereos.

Insuper & illud quidem agit obseruatione dignum: cum sub altari sacræ recondentur reliquiæ, fenestellam (ita enim nominat auctor) in eo fieri solitam ad hunc vsum, vt per eam dimitterentur velamina, quæ admouerentur capsulæ in qua sacra pignora clauderentur, quibus Deus ex virtute sacrarum reliquiarum multa soleret operari miracula. Quod enim hic habet auctor, Fenestella, in litteris Hormisdæ Romani Pontificis (de quibus suo loco agemus inferius) Foramen appellatur, vbi agitur de altari S. Petri Apostoli, in quo non vnum Foramen inerat, sed duo, superius & inferius; illudque extrinsecus positum, ad illud quod erat interius, peruium: paucis autem, & non nisi pro magno munere atque gratia, ad secundum Foramen concedebatur demitti ad sanctificationem hauriendam velamina, cuius quidem vsus plurima exempla suppetunt: sed de illis dicendum suis temporibus. Audi mōdò, quid de muto ex paralyti facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) sibi manicam tunicæ suæ, eo quod orarium non haberet, per fenestellam Memorix ad interiora loca sanctorum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rursus dexteram reducens ori suo admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquedi gratia fidei persoluebat, &c.] Illud etiam non prætereat, quod ibidem recensetur, solitum fuisse puluerem colligi qui adiaceret loco vbi sacræ reliquiæ conderentur, eodemque curatos esse languores. Idem & de oleo sanctificato ad curationem morborum testimonium habes, nec non vsum sacrarum imaginum diuinitus comprobatum.

g Ibid. lib. 1.
c. 12.
h Ibid. lib. 2. c. 2.
i Ibid. lib. 2. c. 4.

k Ibid. lib. 2. c. 2.

l Seuer. dialog.
lib. 3.

Quod autem in eodem commentario, dum recensentur diuina miracula in Megetia clarissima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit de Auitiano eiusdem Megetiæ socero, homine idololatra: in mentem venit Auitianus ille æquè impius, cuius crudelitas nota facta est scriptis Seueri in rebus gestis S. Martini; num idem ille sit, cum nomine, moribus, & professione consentiant: qui etsi tunc in Galliis ageret Præfecturam, accidere tamen potuit vt inuadentibus barbaris illas prouincias (sicut de aliis pluribus vidimus) vna cum suis ipse in Africam transmigraverit. certè quidem id asserere, nihil est quod repugnet.

Sed non prætereat, quod cum in eadem tractatione auctor ipso exordio hæc profiteatur: Ipsorum quoque hominum verba, sicut ab eis dicta sunt, simpliciter ponete non debemus erubescere:] obseruatione dignum esse, quod vox, Domnus; & Domna, ab eodem aliorum verbis frequentius repetitur, eademque tributa clarissimis viris ac feminis, nec non etiam sanctis, vt ipsi sancto Protomartyri Stephano; nam ibi sæpe, Domna Megetia, sæpius, Domnus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalenis, primum virum loci illius intelligens; cum verò de Deo dicendum est, ipse non Domnus, sed Dominus ponitur: vt appareat, vsu loquendi, vocem Dominum tribui solitam Deo tantum, Dominum verò communem sanctis, vel clarissimis viris ac mulieribus, non Episcopis solum, vel ceteris inferioris ordinis clericis, vt alij putauerunt. ceterum non id ipsum semper vbiq; & ab omnibus obseruatum. At hæc modò obiter obseruasse & attigisse satis.

DOMNVS ET
DOMNA.

Sed quod iam diutius te detinui in Memoria Vzalenis, transeamus iam ad Calamentensem secundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponensem; non quidem (quod nec de Vzalenis præstitimus) vt cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recense-

a August. de Civit. Dei lib. 22. c. 8. DE ALIIS MEMORIIS ET MULTITUDINE MIRACULORVM S. STEPHANI.

fere velimus, quod non valemus: nam S. Augustinus id sibi visus implere non posse, de iisdem Memoriis ista prafatur: Non hic possum omnia commemorare quae scio: & proculdubio plerique nostrorum cum haec legent, dolebunt me tam multa praetermisisse, quae vtrique mecum sciunt. Quos iam nunc, ut ignoscant, rogo, & cogitent quam prolixus laboris sit facere, quod me hic non facere, suscepti operis necessitas cogit. Si enim miracula sanitarum (ut alia taceam) ea tantum modo velim scribere, quae per hunc martyrem, id est, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi & in nostra; plurimi conficiendi sunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, sed tantum de quibus libelli dati sunt.] & paulo post de Calamensi Memoria: Crebrius dantur, libelli scilicet miraculorum, incredibili multitudine superant] eos scilicet, quos datos sciret libellos de Memoria Hipponensi, numero ferme septuaginta, absque aliis ibi editis miraculis, de quibus nullus scriptus libellus esset. De Memoria eiusdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens, magna populi multitudine, dieit frequentatam fuisse, de qua haec obiter tantum: Ibi caeca mulier, ut ad Episcopum portantem facta pignora duceretur, oravit: flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit: stupentibus, qui aderant, praebat exultans, viam carpens, & viae ducem ulterius non requirens.] De Memoria vero Auduritana ista subiicit: Puerum quemdam parvulum, cum in area luderet, exorbitantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtrierunt, & confestim palpavit expirans: hunc mater arreptum ad eandem Memoriam posuit, & non solum reuixit, verum etiam illa sus apparuit.] Subdit de quatuor aliis defunctis virtute eiusdem S. Stephani reliquiarum reuocatis ad vitam: quae tantum miracula, omisissis ceteris, hic describere sat erit. ait enim:

DE SEX DEFUNCTIS REUOCATIS AD VITAM.

Sanctimonialis quaedam in vicina possessione, quae Caspaliana dicitur, cum aegritudine laboraret ac desperaretur, ad eandem Memoriam tunica eius allata est: quae antequam reuocaretur, illa defuncta est. hac tamen tunica operuerunt cadaver eius parentes: & recepto spiritu, salua facta est. Apud Hipponem Bassus quidam Syrus ad Memoriam eiusdem martyris orabat pro aegrotante & periclitante filia, atque secum vestem eius detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum rediisset, iam suorum eiulatibus personantem; & vestem filiae, quam ferebat, super eam proiecisset; reddita est vita. Rursus ibidem apud nos Irenaei cuiusdam Collectarii filius aegritudine extinctus est. cumque corpus iaceret exanime, atque a gementibus & plangentibus exequiae pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggestit, ut eiusdem martyris oleo corpus perungeretur: factum est, & reuixit. Itemque apud nos vir Tribunitius Eleusinus super Memoriam martyris, quae in suburbano eius est, aegritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viventem leuauit.] ista ibi de quinque mortuis reuocatis ad vitam: de alio vero in dicta Calamensi Memoria reddito item vitae, idem superius agit; cui addit de alio ex morte animae (quod maius videri potest) reuocato ad vitam, & relato in gloriam sempiternam. reddamus hic ipsum:

DE MARTIALI ETHNICO REDDITO CHRISTIANO.

Fuit (inquit) ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, a quo iam grauis, & multum a religione abhorrens Christiana. Habebat sane fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum eum aegrotantem multis & magnis precibus & lacrymis rogarent, ut Christianus fieret: prorsus abnuuit, eosque a se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius, ut iret ad Memoriam S. Stephani, ut illic pro eo, quantum posset, oraret, ut Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu & sinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abscedens, aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit; eique cum iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, ut ad Episcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audisset eum absentem, venire presbyteros postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRITUM MEVM: cum haec verba beatissimi Stephani, quando lapidatus est a Iudaeis, ultima fuisse nesciret; quae huic quoque vltima fuerunt: nam non multo post etiam ipse defunctus est.] praetermittimus (quod alio tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab eodem Augustino tum in libris de Civitate Dei, tum in sermonibus recensita, in quibus de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: ut plane numeres ex Augustino

Ab. 7.

Aug. de diuer. ferm. 32. 33.

ADVERSUS HAGIOMACHOS IVRE INHERITAVIT AVCTOR.

Augustino tunc temporis septem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam. Huc accedant rebelles lumini, perstricta fronte Hagiomachi aduersus sanctorum reliquias bella gerentes: Quid habent quod his iuste possint obicere, quae a tanto viro conscripta, non in angulo, sed nota omnibus palam facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur, tum pro concione populo praedicata: quae nec ex S. Augustino edita tantum habes, sed & ex duobus libris ad Euodium Episcopum Vzalem conscriptis, quin & a Seuero Minoricensis Ecclesiae Episcopo, publica epistola eodem argumento toto Orbe vulgata, quam suo loco inferius prodituri sumus: aded ut de veritate certa fide testata, omni que testificatione firmissime roborata, nulla vel leuis quidem possit de mendacio suboriri suspicio. Planè videre tunc fuit Stephanum primarium Ecclesiae sanctae diaconum, more maiorum, ex eminentiori suggestu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemque Catholicam & Apostolicam praconio nunciare, eademque sequentibus signis reddere obsignatam.

Sed quid? Edente rursus Stephano prodigia & signa magna in populo: renouatur rursus aduersus eum ab impiis antiqua certamina: rursus insurgunt synagogae perfidorum, blasphemiae eum arguunt: iterum falsos subintroducunt testes: rapiunt iterum qui dissecantur cordibus aduersarij, strident dentibus, continent aures, impetum faciunt, eiiciunt extra ciuitatem, atque tandem blasphemiarum lapidibus obruunt: sed occidi non potest, qui regnare se virtute miraculorum ostendit in caelis. Cum semel impij occiderint corpus, non habent amplius quid faciant: iactent licet furens odio in caelum lapides, eosdem in suum ipsi caput excipient; quod scriptum sit: Qui in altum mittit lapidem, super eius caput cader.]

Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi isti etiam aternis mancipatis supplicij, a Deo reiectis, inferno addictis hominibus sint nequiores. Dixit vnus ex illis: Si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent] vnum mortuum reuocatum ad vitam fidem certam facturum viuentibus putans: istis vero nec satis sunt sex e mortuis excitati virtute reliquiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miseris Stephanus: Domine, ne statuas illis hoc peccatum: (siquidem aquae multae non valent extinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) ut potentissimis eius precibus omnes ex Saulo conuertantur in Paulum.

Sed missis his, iam reliqua prosequamur. Diuisit namque ipse sanctus, quas ab Orofio accepit Augustinus reliquias Protomartyris Stephani, eisdemque alias ecclesias impertiuuit: extat enim eius epistola ad Quintianum Episcopum, qua significat eandem ad ipsum reliquias mittere. de aliis autem alio missis, praeter ea quae dicta sunt superius, ignoramus. Ceterum qui perlaturus eas in Hispaniam Orolius accepit; cum licuit in eas reuerti prouincias, munus explesse suum, certum est: de quo constat, nauigatione appulisse in Minoricam insulam, eiusdemque loci Episcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquisse. Sed de his suo loco inferius dicturi sumus.

Iam vero ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno gestas reuocemus orationem. Cum enim scisset, in Africa ab Episcopis quibusdam immeritos ordinari: his occurrens, scribens ad Primatem totius Africae Aurelium Episcopum Carthaginensem litteris conquestus est, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certe quidem magnam fuisse penuriam clericorum in Africa, quae ex litteris eiusdem Aurelij superius dicta sunt, dum petiit vel a Romana, vel Mediolanensi Ecclesia mitti in Africam sacrorum ministros, satis ostendunt. Emendanda autem epistola ipsa est in alterius Consulium nomine, dum alius quam Theodosius Palladij collega ponitur. Elucet vero in ea epistola Romani Pontificis erga omnes Ecclesias cura pensior, cum & erga tramarinas quoque prouincias pastoralis sollicitudine vigilet. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad consultationes Decentij Episcopi Eugubini respondit, de quibus a nobis superius alia occasione tractatum est.

Quod igitur summi munere Pontificij vniuersum circumspicaret Catholicum orbem, idem Innocentius Papa Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, epistola ad eum scripta, redarguit de his quae in familiam sanctarum virginum Eustochij atque Paulae Iunioris ab impijs impiè fuissent admessa. quae nã ista fuerint, ipse litterae Innocentij ad ipsum Ioannem scriptae declarant, quae sic se habent:

Dilectissimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, caedes, incendia, omne facinus extremae dementiae, generosissimae sanctae virginis Eustochium & Paulae deplorauerunt, in locis Ecclesiae tuae perpetraste diabolium: nomen enim hominis, causamque reticuerunt. Quod etsi ambiguum non sit, & a quo commissum: oportuit tamen custodire germanita-

Innoc. epist. 24. falsa collatione cum alio scripto codice. clementia INNOC. AD MONET IOANNEM EPISCOV M HIEROSOLYMIT.

tem tuam, & gregi illius sollicitius providere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua lacescit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & persecutionibus nudas, debiles post suorum cades & mortes vix vivere audiuimus. Nihil mouet pietatem illam sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos potestate admitta: in te, inquam: prorsus enim sacerdotij grauitatem condemnat, tantum nefas in Ecclesia fuisse completum. Vbi prouisiones tuæ? Vbi certè, si casus euenerant, auxilia, vel consolationes? Cum plus se adhuc metuere dicant, quàm conqueruntur esse perpeffas. Altius censerem, si essent aliquid de hac re mecum apertius collocutæ. Vide, frater, antiqui hostis insidias; & spiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quàm accusatione manifesta delata sunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Ecclesiasticum de labefactatis causis eum qui non defenderit, præstare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cum idem Ioannes suspicione conuientia de perpetrato scelere apud ipsum vehementissimè pulsaretur, quod sciret eum semper aduersatum esse Hieronymo, eidemque sæpe antè negotium facessisse, sub cuius regimine sanctissimæ illæ feminæ erant.

QVÆ PAS-
SÆ EVSTO-
CHIVM ET
PAVLA.

IOANNES
IVRE IN
SUSPICIO-
NEM AD-
DVCTVS.

Suspicio, inquam, vehemens illa erat, quod cum (vt dictum est, & ex litteris sancti Augustini superius declaratum) ipse Pelagium foueret quasi Catholicum, quem antè idem sanctus Hieronymus scripta epistola ad Ctesiphontem, & post absolutionem eiusdem Pelagij in Concilio Palæstino tribus dialogorum libris vehementer insectatus esset; vindictæ causa in Bethlehemiticum monasterium, ipsius nutu, ab impiis Pelagianis ea tam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eadem sacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conquestæ essent. Sed prædicanda planè illarum modestia, cum sic derulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuisse voluerint. quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præstitit in litteris eadem ex causa datis ad eundem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius significat litteris eo argumento ad ipsum S. Hieronymum redditis, quæ sic se habent:

Dilectissimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Episcopus.

Numquam boni aliquid contentionem fecisse in Ecclesia, testatur Apostolus: & ideò hæreticorum correctiones primùm fieri iubet, magisque diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur*, malum non vitatur, quod cauendum est, sed augetur. Tamen quoniam dolor gemitusque tuus ita quatit viscera nostra, vt ratio non tractandi, consulendique sit: primùm constantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quisque iniuria, aut (vt dicis) periculo percellatur, qui expectat beatitudinem, multis sæpe narrastis; & tuæ verbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum scena, arripere auctoritatem sedis Apostolicæ ad omne comprimendum nefas festinauimus: sed in quem insurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo possumus, condolemus. Si deposueris autem apertam manifestamque in homines aliquos accusationem: aut iudices competentes tribuam: aut si quid vrgentius, sollicitiusque à nobis fieri potest, non retardabo, fili dilectissime. Tamen Episcopo fratri meo Ioanni scripsi, vt circumspectius agat: ne quid circa Ecclesiam sibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipsi sit & postea molestissimum.] hucusque Innocentius ad sanctum Hieronymum.

INNOCENTII
PAPAE
CONSOLA-
TIVR S. HIE-
RONYMVM.
*alpicitur

¹ Innoc. ep. 26.

Idem verò Innocentius Papa ad Aurelium (Episcopum Carthaginensem puto) cuius diligentia perlatas ipsas S. Hieronymi litteras accepisset, ista paucis rescripsit:

Dilectissimo fratri Aurelio Innocentius.

Piissimam etiam ad nos perueniendi tuam affectionem bene compresbyter noster credidit Hieronymus. Compatimur gregis nostri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, sumus velociter executi. Germanitastua, frater carissime, citius litteras memorato reddere festinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras superius recitatas Hierosolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidisse vidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæstinam: his verò temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ sancti Hieronymi ad Augustinum^b, de quibus dicemus inferius) eodem se contulit.

^b Hier. ep. 79.

At diuini quidem dispensatione iudicij factum est, vt inter hæc ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte subdu-

A subductus, se sistere cogeretur. Hoc namque anno eundem Ioannem mortuum esse, inde perfacile intelligi potest, quòd anno sequenti eius in sede successoris sunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia significatur, iam ipsum Ioannem haud recens esse defunctum. Tenuit ipse sedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædecessoris. Subrogatus verò in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur in litteris Zosimi Papæ anno sequenti recitandis, sicut pariter nominat eum Theodoretus, dum ait: Post Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini suo pulchrè respondebat (ob mansuetudinem scilicet) illius Ecclesiæ regimen capessit.] hæc ipse, ex quibus omnibus corrigendum est Nicephori Chronicon, vbi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis successor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

IOAN. EPI-
SCOP. HIE-
ROSOL. OBI-
TVS ET PRA-
YLI ELE-
CTIO.

^a Theodoret.
lib. 5. c. 27.

B IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 23. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 10.

QVadragesimus decimus septimus Christi annus Honorio Augusto vndecimùm & Constantio secundum Consulibus aperitur: Quo Pelagius hæresiarcha, cum accepisset non esse receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem suam habitam in Concilio Palæstino, sed priori apud eum astrictum teneri damnatione; vt eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipse ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, se verè esse Catholicum. Dedit & alias de hoc ipso Praylius Hierosolymitanus, quibus legitimè factam Pelagij purgationem significaret. Adiectum, vt vnà cum his mitteretur Romam, qui æquè esset hæresis infamatus Cælestius eius discipulus suam causam acturus, suosque accusatores ad sedis Apostolicæ iudicium, quasi calumniis exagitatus, prouocaturus; quo declararet se non aliter credere, quàm quòd Catholica teneret Ecclesia. Quantum autem opinari licet, cum his omnibus & ad hæc omnia videtur etiam legatus fuisse Palladius Galata Episcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauisse, testificatione S. Hieronymi superius dictum est. Ipse enim Palladius in dialogo quem scripsit de rebus S. Ioannis Chrysostomi, ipso eius exordio de se testatur, venisse Romam sub Zosimo Papa. Sed agamus de singulis eodem quo gesta sunt ordine, atque in primis de ipsis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipso anno è Palæstina, vbi degebat, datis.

PELAGIVS
DOLOSE
PVRGARE
SE SVDET
APVD IN-
NOC. PAP.

Quod enim ipse Pelagius Hierosolymis habitare tandem elegerit: illud animi eius confiditum fuisse creditur, vt ibi moraretur, quo ex toto Orbe Christiano concurrerent gentes; vt ibi errores docens, vniuersam simul totius Orbis Ecclesiam macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanum Pontificem pertinet: S. Augustinus earumdem litterarum Pelagij Romam ad Innocentium Papam missarum crebrius mentionem habens, tempus quo dedit, exactè significat, dum eas scriptas ad Innocentium tradit, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius successore Zosimo, hoc nempe anno, quo Innocentius (vt dicemus) ex hac vita decessit. Ipse igitur agens contra eundem Pelagium in commentario de peccato originali, hæc inter alia^b: Quomodo autem Pelagius obrepere tentauerit ad fallendum etiam Apostolicæ sedis Episcopale iudicium, in hac ipsa quæstione de Baptismate paruulorum diligenter attendite. In litteris enim, quas Romam misit ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quoniam eum in corpore non inuenerunt, & sancto Papæ Zosimo datæ sunt, atque ad nos inde directæ: dicit se ab hominibus infamari, quòd neget paruulis baptismi sacramentum, &c.] Fuisse quidem eam Pelagij epistolam apologeticam pro sui defensione & excusatione, idem Augustinus inferius declarat illis verbis:

^b Aug. de peccat. orig. c. 17.

PELAGIVS
SE EXCV-
SAT ET DE-
FENDIT A-
PVD IN-
NOC. PAP.
^c Aug. ibid.
c. 21.

Ista eius verba Romæ pro magna eius purgatione transmissa, tam sunt ambigua, vt possint eorum dogmati præbere latibula.] Idemque rursus Augustinus in libris ad Albinum & Pinianum atque Melaniam datis de Gratia Christi, earumdem Pelagij litterarum frequenter meminit: immo & alligasse eidem epistolæ fidei suæ confessionem, declarat his verbis^d: Vt ergo hæc interim omittam: nempe ipse Pelagius & litteras nuper & bellum Romam suæ fidei misit, scribens ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quem defunctum esse nesciebat.] hæc ipse. Porro eundem libellum, seu confessionem Pelagij, nos tandem naçti describemus inferius opportuniori loco. Sed & ex S. Augustini etiam recitatis superius verbis facile intelligi potest tempus ipsum, quo ad Albinum & socios libros illos conscripsit, nempe anno

^d Aug. de Gratia Christi lib. 1. cap. 30.

CHRISTI
417.INNOCENTII PAP.
16.HONOR. 23. IMPP.
THEOD. IO.

anno sequenti, ut suo loco dicemus. reliqua autem de Praylij Episcopi Hierosolymitani epistola ad Innocentium Papam, & Cælestio ad eum veniente, agemus inferius, cum de Zosimo Papa, qui Innocentio successit, erit sermo. Interea verò de ipsius Innocentij obitu, qui intercessit, agamus.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Augusti idem Innocentius Papa diem obiit, cum sedisset annos quindecim, mensem unum, & dies decem: ea enim die finem imposuisse presentis vitæ, non solum liber de Romanis Pontificibus tradit, sed & Romanum Martyrologium fidei facit, dum eadem ipsa die celebrat ipsius ad Deum transitum. Quod autem re vera hoc anno ipse Innocentius mortuus sit, aduersus assertionem eorum qui eum anno superiori defunctum volunt: istud quidem euidenter demonstrant litteræ eius hoc anno datæ sub dictis Consulibus Honorio atque Constantio ad Concilium Mileuitanum * sexto Kalendas Februarij, quarum antè meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitum auctoritas, qui B sub huius anni Consulibus collocat Zosimum Innocentio subrogatum. Porro hunc minime prætergressum esse annum Innocentium, litteræ Zosimi Papæ datæ hoc anno manifestè declarant. Rationem verò temporis sedis ipsius Innocentij ex dictis superius in eiusdem ingressu facile colliges; intelligesque omni ex parte constare, quam nuper certo annorum, mensis, & dierum numero consignauimus.

Antequam autem ad ingressum Zosimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio scripta feruntur, absque tamen temporis nota, hinc ex mora reddenda putauimus. In libro enim de Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic constitutum fecit de omni Ecclesia, & de regulis monasteriorum, & de Iudæis & Paganis.] Quod hinc dicitur, Constitutum de omni Ecclesia, idem est, ac decretum ad vniuersalem Ecclesiam spectans: & illud ipsum putamus, cuius Gennadius his verbis meminit^b: Innocentius vrbis Romanæ Episcopus scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium aduersus Pelagianos datum: quod postea successor eius Papa Zosimus Latinis promulgauit.] hæc ipse. Porro cetera decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, desiderantur. Subditur verò ibi: Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monasterij relegauit. Hic inuenit Pelagium & Cælestium hæreticos, & damnauit eos; & hoc constituit, ut qui natus fuerit de Christiana, denuo nasci debeat per baptismum, hoc est, baptizari: quod Pelagius damnabat.] hæc ibi: sed perperam quidem dicta esse videri possunt, si ipsum Pelagium auscultemus. etenim suis ad Innocentium litteris conquestus est, quòd de his calumniosè infamaretur. recitat eius verba S. Augustinus, quæ sunt huiusmodi: Dicit se ab hominibus infamari, quod neget paruulis baptismi sacramentum, & absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittat. Sed non sic illis hæc obiiciuntur, ut posuit: nam neque paruulis negant baptismi sacramentum, neque absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittunt. Itaque vnde se queritur infamari, eo modo proposuit, ut facile possit crimini obiecto, saluo suo dogmate, respondere. Obiicitur autem illis, quòd non baptizatos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos transisse originale peccatum regeneratione purgandum.] hæc Augustinus, eademque sæpe in eo libro, quem ad Albinum scripsit de Gratia Christi^d. Quod ergo ibidem dicitur, negasse Pelagium baptismum infantium; sic illud accipiendum est, quod si non verbis, re ipsa tamen damnasse videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia necessarium etiam infantibus baptismum esse, Ecclesia semper tenuit, & Innocentius decreto firmavit.

Rursum verò de eodem Innocentio ubi supra: Eodem tempore dedicauit basilicam sanctorum Geruasij & Protasij ex deuotione testamenti cuiusdam illustis femine Vestinæ, laborantibus presbyteris Vrsicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina supra scripta testamenti paginam sic ordinauit, ut basilica sanctorum martyrum ex ornamentis & margaritis venditis iustis æstimationibus construeretur: & constructa est vsque ad perfectum. Quo in loco beatissimus Innocentius ex delegatione illustis femine Vestinæ Titulum Romanum constituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, pensantes singulas libras viginti, &c.] pergit recensere alia sacra vasa & fundos ac domos eidem Titulo adscriptos. Quod verò ibi subiicitur: Hic constituit sabbato ieiunium celebrari; quia sabbato Dominus in sepulchro positus est, & discipuli ieiunarunt] non sic quidem accipiendum est, ut huius decreti auctoritate ieiunij sabbati ipse auctor fuerit Innocentius; sed quod de his rescripserit ad Decentium Episcopum Eugubinum, qui ieiunij sabbati causam

DE OBITU
INNOCENTII
PAPAE.* Innoc. epist.
32.b Gennad. de
Viris illust.
c. 43.DECRETVM
INNOC. PAP.
ADVERSVS
PELAGIVM.c Aug. de peccato
orig. c. 17.QUOMODO
DICENDVS
PELAGIVS
NEGASSE
BAPTISMVM
PARVVLORVM.d August. de
Gratia Christi
cap. 30. 31.DE INSTI-
TUTIONE
TITVLI
VESTINAE.CHRISTI
417.INNOCENTII PAP.
16.HONOR. 23. IMPP.
THEOD. IO.

A causam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam: Hic constituit basilicam S. Agnetis martyris à presbyteris Leopardo & Paulino sollicitè ac dignè gubernari & tegi & ornari.] & paulo post: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per mensem Decembrem, constituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Episcopos per diuersa loca quinquagintaquatuor.] hætenus de rebus ab eo gestis ibidem recensitis.

Ad calcem verò illa explodenda est de Innocentio vulgata nonnullorum credulitas ex temporum ratione non adhibita malè parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Basilij epistolæ ad Innocentium quemdam scriptæ, ad hunc ipsum Romanum Pontificem esse datæ. Quas quidem litteras germanas esse S. Basilij non negauerim; sed ad alium potius Innocentium Episcopum esse scriptas, ipsa temporis diuersa ratio palam facit: cum longè post obitum S. Basilij sedere cœpisse Innocentium, certum sit. Sed ut hæc cuncta facilius innotescant, & vnde errandi occasio sumpta sit appareat, easdem hic epistolas reddere haud otiosum putamus: prior autem sic se habet:

Basilis Innocentio Episcopo. Quem verò alium par erat & timidis fiduciam afferre, & dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus nostet es, sanctitatem? Qui perfectionem tuam in omnibus hac quoque in re demonstraisti, quòd sustinueris submittere te nobis qui abiecti sumus. Dignatus es enim tu quoque ministrare nobis spiritualem iucunditatem, & præclaris litteris animos nostros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudinis tuæ vlnis excipere. Petimus igitur à bono animo tuo, ut preceris, ut nos quoque digni simus qui percipiamus à vobis, qui magistri estis, vtilitates; accipiamus os & sapientiam, ut audeamus respondere vobis, qui agimini à Spiritu sancto: cuius te amicum esse, & discretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum firma & constanti charitate: orantes ut pars nostra reperiatur vnà cum veris adoratoribus, quorum è numero persuasum habemus esse perfectionem tuam. Idque ut ita sit, oramus magnum illum & verum Episcopum, qui omnem terram sui adoratione compleuit, Dominum nostrum.] hætenus prior epistola: quæ cum ad eòd submisso animo à Basilio scripta appareat, qui erat Archiepiscopus Cappadociæ; inde oborta est opinandi occasio, ut non ad alium quàm ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit esse data. Posterior autem, quæ sequitur, his verbis concepta legitur:

Innocentio Episcopo Basilius. Quanta sum affectus læticia, postquam litteras charitatis tuæ accepi; tantam ex eo molestiam cepi, quòd nobis curas graues & super vires nostras imposueris, quomodo in tanto locorum interuallo à tanto gubernatoris munere salui euadere possimus. Nam dum vos Ecclesia habet, tamquam in propriis fundamentis conuiescit. Sed si Dominus aliquid de vita vestra disponderet: quos vobis æquiparandos hinc ad fratrum curam mandare posset, id quod per litteras postulasti? Prudenter profectò dum viuis, eum videre cupiens, qui post te electum Domini gregem rectorus sit: quod beatus Moyses optauit & vidit. Postquam igitur & locus magnus & fama celebris est, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernatore ob continuas procellas & fluctuationes Ecclesiæ imminentes: haud tutum animæ meæ futurum esse existimaui, si hoc munus negligenter & perfunctoriè capefferem; eorum præsertim quæ scripsisti, recordatus, quòd scilicet coram Domino tu mihi diem de neglectu Ecclesiarum dicens, contra me staturus es. Itaque ne tuum iudicium ingrediar, sed potius te defensionis meæ consortem coram Christo inueniam: totum presbyteratus in vrbe confessum perlustrans, pretiosum vas selegi, hominem scilicet quondam nepotem beati illius Hermogenis, qui in magno Concilio egregiam & ineffabilem fidem scriptis tradidit, Ecclesiæ multis annis presbyterum, honestis moribus compositum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercitatione vsque ad hæc tempora vitam ducentem; & si quod roboris in corpore supererat, summa vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus est, & omnis in terra facultatis expers, ut nec pane quidem abundet, nisi quantum eius & fratrum qui cum eo sunt, manibus cistas contextendo, sibi suppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, si nunc tali viro & tibi sit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc, nec non ad alios vsus vitæ necessarios exequendum aptus sit.

Propterea quamprimum dabitur occasio, mihi scribere dignaberis; & hunc virum Dei electum muneri peragendo idoneum, conuersationibus reuerendum, cum mansuetudine

DE EPISTO-
LIS S. BASI-
LII AD IN-
NOCEN-
TIVM.BASILIUS
PRIOR
EPISTOLA
AD INNO-
CENTIVM.b Ex codice
Cardin. Sirle-
ti man. scripto.
BASILIUS
POSTERIOR
EPISTOLA
AD INNO-
CENTIVM.

docentem ad remittam: quem etiam statim mittere potuissem; sed quoniam tu praeueniens, virum in aliis quidem probum & nobis carum, à prædicto autem multo differentem efflagitasti, meam opinionem tibi apertam facere volui; vt si tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his ieiunij diebus suscipiant, mittas; vel si non habes qui viâ vsque ad nos labores sufferre valeat, nobis scribas.] hætenus Basilius ad Innocentium Episcopum.

A In primis verò, quod ad Basilium pertinet, nulla debet esse dubitatio, hunc esse Basilium Cæsariensem Episcopum: nam de Hermogene mentionem habet, quem eiusdem ciuitatis Cæsariensis Episcopum fuisse, idem Basilius Cæsariensis in suis epistolis (vt quarto Annalium tomo dictum est) asseuerat. Innocentium verò aliquem puto fuisse ex Episcopis Cappadociæ eidem Basilio subditis ætate & sanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad se mitti presbyterum rogauit eundem Basilium, vt munere Chorepiscopi ipsi in functionibus Episcopalibus adiutor accederet, qui post obitum eius in sedem successor eligi posset. Cuius autem ciuitatis Innocentius iste Episcopus fuerit, haud nobis competere scimus tamen Basilij sedis tempore vixisse Innocentium, ad quem alia eiusdem S. Basilij extat Epistola^a. Meminit & S. Athanasius in epistola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro insigni, necnon de ipso Basilio Episcopo Cæsariensi: vt planè in eam sententiam adducatur, non alium illum esse Innocentium, quàm eum ad quem S. Basilius dictas scribit epistolas.

B Hoc ipso tempore post obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius successor Zosimus, vel decreta Innocentij aduersus Pelagium promulgarentur, S. Augustinus ad Paulinum Episcopum aduersus eiusdem Pelagij errores conscripsit. hunc fuisse S. Paulinum Nolanum, idem Augustinus in commentario de Bono perseuerantiæ ad Prosperum & Hilarium expressè testatur, cum eiusdem suæ ipsius epistolæ meminit^b. id ipsum de Paulino Nolano affirmat S. Prosper^c, cum recenset eiusdem Augustini lucubrationes aduersus Pelagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epistolam. Quòd autem post obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum est argumentum, quòd eiusdem Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quòd nondum creato Zosimo successore id acciderit, inde perspicuè etiam poteris intelligere, quòd cum Apostolicæ sedis decreta aduersus Pelagium recenset, non nisi de ipsius Innocentij litteris ad Africanos Episcopos redditis meminit; haud dubium dicitur de eiusdem Innocentij nouissimo decreto sancito & per Zosimum promulgato, si id factum sciuisset, quod maxime ad rem, de qua ageret, necessarium esse videret. Reddam autem ipsius ad Paulinum hic verba^d: Missæ sunt itaque hac de re ex duobus Concilijs Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius profiteretur esse purgatus, vel ad manus nostras, vel in Africam peruenerint. Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas est atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem. Quæ omnia modò legere poteris, si eorum fortè ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant: vbi videbis, seruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, si praua damnaret; ipsum tamen nouellum & perniciosum errorem sic Ecclesiastica auctoritate compressum, vt multum miremur esse adhuc quosdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obsistere.] hæc ipse.

E Quod verò de his Augustinus Paulinum putauerit esse monendum, hanc inferius sui instituti rationem affert his verbis: Quòd propterea commemorauimus, quoniam quidem apud vos, vel in vestra potiùs ciuitate (si tamen verum est quod audiimus) tanta pro isto errore quidam obstinatione nituntur, vt dicant, facilius esse vt etiam Pelagium deserant atque contempnant, qui hæc sentientes anathematizauit, quàm ab huius sententiæ, sicut eis videtur, veritate discedant.] hæc ipse. Sed vnde ista contagio serpsit in Nolanam Ecclesiam? Inde quidem, quòd antequam Pelagius palam de-regeretur hæreticus, insinuauerat se in eiusdem Paulini amicitiam, à quo & vt Dei seruus, quem præsefererat verbis & habitu, amabatur, vt eiusdem Augustini epistola ipsius exordio docet. Quinetiam ad ipsum Paulinum Pelagius epistolam dedit, sed qua ipse videri posset esse Catholicus, ne à tanto viro vt hæreticus reuiceretur: etenim ipse Pelagius

AVCTOR
EPISTOLA-
RVM BASI-
LII CAESA-
RIENSIS.

^a Basl. epist. 3.
in addit.

DE AVGV-
STINI EPI-
STOLA AD
PAVLI-
NUM.
^b Aug. de Bono
perseuer. lib. 2.
c. 21.
^c Prosp. contra
Collat. prope
fin.

^d Aug. epist.
106.

NOTAE PE-
LAGIANI
NONNVLII.

A lagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro sua defensione dedit, hæc inter alia scripsit: Legant (inquit) illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus, quæ trecentis ferè versibus nihil aliud quàm Dei gratiam & auxilium confitetur, nosque nihil omnino boni facere posse sine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Augustinus^a in commentario ad Albinum & socios de Gratia Christi.

B Ceterum hæc aduersus Pelagium ad Paulinum visus est Augustinus scribere voluisse, non quidem ipsius Paulini causa, tamquam illis indigeret, quem sciret probè Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem; sed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos suscepissent; id fortasse etiam ipso Paulino poscente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem sanctus Augustinus ad eum^b: Oremus ergo pro illis, sancte frater: cernis quippe nobiscum, quàm malo errore teneantur. Fragrant enim epistolæ tuæ odore suauissimo Christi, vbi germanissimus gratiæ ipsius dilector & confessor appares. Sed quòd diu tecum de hac re loquendum putauimus: Primò, quia iucundissimum est, fecimus: quid enim debet esse iucundius vel infirmis gratia qua sanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur? Deinde, vt si quid nostra disputatione, Deo adiuuante, possemus, tua non fides, sed fidei contra tales adminiculeretur assertio: sicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat insuper Paulinum idem sanctus Augustinus, quòd scriptis suis aduersus Pelagianos errores sit firmus assertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hætenus.

C Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandissimus Pelagianus ex Occidente migrarit Alexandriam; vt cum ibi qualis esset, minimè perspectus haberetur, securius degens, insinuaret se Cyrilli Alexandrini Episcopi amicitiam. cuius rei causa Eusebius quidam (puto Cremonensem illum S. Hieronymi scriptis haud modicè illustratum) vt hominem eiiceret, ad ipsum Cyrillum eiusmodi epistolam dedit^c:

Domino sancto, omniq̃ honore colendo ac beatissimo Papæ Cyrillo Eusebius in Christo frater.

D Gratias egi Deo meo, quòd beatitudinis tuæ dulciora melle epistolæ officij eloquia promerui: quia percutienti retinnite dignatus es, domine sancte, omniq̃ honore colende beatissime Papa. Vnde quæso, vt libenter meæ paruitatis suscipere sermonem digneris; & libertatem, quam in fide Christi habere videmur, superbiam non reputes. Alexandrina sedes, ex quo Christi nomen vniuerso Orbi innotuit, præ ceteris prouincijs, semper Italiæ Christi glutino co hæsisse cognoscitur. Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cælestiumque cum suis capitibus condemnans, cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat? Sed ille est pestifer, de quo sanctitudini tuæ ante annum scripseram, signifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otiosum suæ adulationis inuenierit, ibi sanctos ac fidelissimos nunciat. Sed non illum librum putet tua beatitudo: seruus est Ariminensis possessionis illustrissimi Valerij Comititis: quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum à te, interim fieri siluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales à consortio abiicere, scriptum recordatus Prophetæ sancti: Carnes ligatas in pallio sacerdos, cum pollutum non sanctificet, à polluto ipse contaminatur: quæ lex est probatio sacerdotum. Sed dare veniam dignaberis meæ audaciæ & paruitati, vt supra antè rogauim. Incolumem beatitudinem tuam, meiq̃ memorem inuolabilis Trinitas tueri dignetur, sancte Papa.] hætenus Eusebius. Ceterum quòd ad Cyrillum spectat; insectatum etiam ipsum esse Pelagianos in Concilio Ephesino, quæ de ipso suo loco dicturi sumus, satis aperte declarant.

E Quod verò ad hunc ipsum Valerianum pertinet: equidem hunc illum ipsum fuisse conuicio, qui mendosè apud sanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in epistola ad Alypium & Augustinum^d. Adiuuat coniecturam, quòd ibidem etiam de Eusebio habetur mentio, qui huius scripta ad S. Hieronymum miserat, vt aduersus ea scriberet. sunt hæc enim verba ipsius Hieronymi: Quòd autem queritis, vtrum scripserim contra libros Anniani pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissimè pascitur, vt alienæ blasphemiarum verba friuola subministrat: sciatis me ipsos libros in schedulis missos

^a Aug. de Grat.
Christi. lib. 1.
c. 35.

^b Aug. epist.
106.
PAULINVS
NOLANVS
CATHOLI-
CÆ VERI-
TATIS AS-
SECTOR.

^c Ex cod. Card.
Sireti mæ-
nuscr.

EUSEBIVS
MONET
CYRILLVM
DE VALE-
RIANO PE-
LAGIANO.

DE ANNIA-
NO SEV VA-
LERIANO
CELEDEN-
SIS.
^d Hier. epist.
79.

missos à sancto fratre nostro Eusebio presbytero suscepisse non ante multum temporis, & exinde vel ingrauescentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filix vestræ Eustochij ita doluisse, vt propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipse ea epistola, quam post biennium esse ab eo scriptam, suo loco dæmus. Quod verò Annianum, seu potius Valerianum, S. Hieronymus dicat fuisse pseudodiaconum Celedensem, absque dubio deprauatus est textus, cum de Ecclesia Celedensi nusquam sit mentio. habet alia lectio, Arelatensis: sed propius accedit, vt legendum sit loco Celedensis, Cenetensis. Verùm missis his, iam ad successoris Innocentij institutionem Zosimi transeamus.

ZOSIMI PAP. CRISTIANI IO.
Post Innocentij obitum, interlapsis diebus vigintiduo interregni, Zosimus natione Græcus, Abrahami filius, subrogatus est die decimanona mensis Augusti: quantum autem temporis federit, suo loco in fine ipsius dicturi sumus. Quid verò ipsius sedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminisse debemus, Cælestium Pelagij hæresiarchæ assignanum, tamquam nouæ hæresis promulgatorem, iam diu antè damnatum ab Episcopis Africanis in Concilio Carthaginensi, appellasse Apostolicam sedem. Verùm quòd se sciret experturum Innocentium Papam sibi aduersantem, appellationem nequaquam prosequi voluit: ipso autem defuncto, ad successorem illius Zosimum se contulit, vt ab ipso audiretur, non quidem profecutus appellacionem (vt in suo libello Paulinus testatur) elapso iam appellandi tempore, sed aduersus accusatores querelas illaturus. Quòd verò etiam sciret & ab ipso Zosimo fore damnandum, si qualis esset, detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit scriptum à se libellum, vt non posset, etiam si Zosimus vellet, ab ipso reuocari, sed suscipi cogere; vt pote qui post enarrata quæ de fide sentiret, eiusmodi ad finem apposuit verba: Si forte (vt hominibus) quispiam ignorantix error obreperit; vestra sententia corrigatur.] recitat hæc quidem S. Augustinus.

Aug. de peccato orig. c. 6. 7.
Adiecit autem prudenter Zosimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quàm exactissimè, si assentiretur epistolæ aduersus errores Pelagij ab Innocentio prædecessore ad vniuersam Ecclesiam datæ: cui se idem consentire professus est. Testatur id ipsum vbi supra S. Augustinus, & ad Bonifacium de Zosimo Papa ait: Insuper etiam Cælestium se purgare molientem, ad consentiendum supradictis sedis Apostolicæ, id est, Innocentij Papæ litteris, crebra interlocutione constrinxerit.] Qua de causa (vt idem subdit) accidit vt ipse Zosimus lenius cum Cælestio egerit, spem concipiens eum Ecclesiæ Catholicæ restitutum. Idemq; Augustinus paulo superius æquè demonstrat, haud errasse Zosimum Papam, dum scripsit Cælestij libellum esse Catholicum. agit enim de iisdem aduersus Iulianum Pelagianum, probans Zosimi factum, cum Cælestium lucrari cupiens, cum eodem benignè se gessit. Cum tamen non sic hominem suscepit, vt ad Catholicam communicationem admiserit. Immo adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundantia, cautelam, vt in Africam scriberet, vt si quid illi contra Cælestium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Augustinus, Zosimum semper laudans & excusans, dum ait: A vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus: sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.] hæc S. Augustinus. sed de his fusiùs agemus inferiùs, cum calumnias Iuliani Pelagiani in Zosimum, ex ipsius Augustini verbis parata defensione, confutabimus.

His de Zosimi rebus gestis cum Cælestio, subiicimus litteras eiusdem Romani Pontificis ad Episcopos Africanos hoc anno eadem occasione conscriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipsis, quæ de eodem Zosimo S. Augustinus conscripsit, intelligas, pariterque Zosimi ipsius sensum epistolæ ex eodem S. Augustino percipias, quæ sic se habet:

EPISTOLA ZOSIMI AD AFRICANOS DE CÆLESTIO.
Zosimus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Magnum pondus examinis magna desiderat, vt non sit rebus ipsis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apostolicæ sedis auctoritas, cui in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam sanxere reuerentiam. Orandum igitur, & incessanter orandum, vt continua gratia, perenni que adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ societatis nullis nubibus interfusca mittatur. Charitas enim quæ (sicut scriptum est) Deus est, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cum si quid vel

A vel suspicionis habuerit fidei intentionis sollicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigatur.

Cælestius presbyter nostro se ingessit examini, expetens ea, quæ de se Apostolicæ sedi aliter quam oportuit, essent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Ecclesiasticorum negotiorum curam nostram, solitudinemque distraherent: tamen ne paternitatis vestræ de aduentu ac discussione prædicti diutius penderet expectatio, posthabitis omnibus, die cognitionis resedimus in sancti Clementis basilica, qui imbutus beati Petri Apostoli disciplinis, tali magistro veteres emendasset errores, rarasque profectus habuisset, vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio consecraret: scilicet vt ad salutiferam castigationem, tanti sacerdotis auctoritas præsentis cognitioni esset exemplo. Omnia igitur quæ prius fuerant acta discussimus, sicut Gestorum huic epistolæ coherentium instructione disceris. Intromisso Cælestio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: vtrum hæc quæ scripsisset, corde loqueretur, an labiis, sæpenumero explorauimus, cum de occultis animorum folius Dei nostri possit esse iudicium, cui non tantum cogitata, sed cogitanda iam præsto sunt. Quid voces eius contineant, compendiosius duximus ad sanctitatem vestram legenda cognosci. Vnum sanè mouet nos, vt cum in præsentem ibi Cælestium habueritis, nihil liquidò iudicatum sit. Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione destinata, equidem hoc feruore fidei præfestinatum esse, promptissimum est.

B Sed cum de his interrogaretur, asseruit nullum sibi de talibus contentionibus vquam cum antè dictis fuisse sermonem, nec antè sibi quàm de se scriberent, visum fuisse compertos; Lazarum sanè in transitu cognitum, Herotem verò etiam satisfactione interposita, quòd secus de ignoto & absente sensisset, cum gratia recessisset. Iam caduca ad nulla fundamenta criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt persona talium, quæ tam ventosa & leuis extiterat, quæretur, si saltem illis loci sui ratio vitæque constaret, vt fides absentibus in absentes debuerit adhiberi, tantumque pondus in litteris eorum, vt auctoritatem testimonij mererentur. Patuit hos inobseruatis ordinationibus, plebe cleroque contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicauere sententia; nosque licet & alia, tum eorum de se poenitudinem secuti, sacerdotali eos loco & omni communionem submouimus. Satis vrget causam, à talibus processisse per litteras in absentes eius accusationem, qui se præfens tueretur, qui exponit fidem, qui prouocat accusantem, numquam piguit in melius retorsisse iudicium. Adolescens & sancti Spiritus executor, qui Susannam seniorum falsitate damnatam, inuenit innocentem; reducit à supplicis casta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (sicut cautum est) spiritui credendum, sed diu appensius examinandum est, præsertim de fide hominis, vbi status eius & vita perpetua est. Nec Salomonem sefellit in puerperij rixa mentis: indago: non enim duabus feminis inter se iurgantibus vnum pignus induxit, sed ibi arbiter cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum sit, vt longa & castigata cunctatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium est, praua difficiliter credere: nam plerique, quorum de se bonæ confessionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum necessitate coguntur, & irremediabile vulnus efficitur, quod desperatur sanari.

C Vnde in præsentem causa nihil præcox, immaturumque censuimus, sed innotescere sanctitati vestræ super absoluta Cælestij fide nostrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset; ne inexploratis, fama que iactantibus tam facile crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quàm libellis & confessione contexit; aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij sanctitas vestra resedisse cognoscat. Ipsum sanè Cælestium & quoscumque qui eo tempore ex diuersis regionibus aderant sacerdotes admonui, has tendiculas quæstionum & inepta certamina, quæ non ædificant, sed magis destruunt, ex illa curiositatis contagione profluere, dum vnusquisque ingenio suo & intemperanti eloquentia suprascripta abutitur: Cum in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipsis auctoribus scripta periclitantur post permultam temporis miseriam, interpretantis arbitrio: vt diuinè profectum sit: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et sanctus David ^{po. 140.} ^{Psal. 140.} stularret circumstantiam labiis suis, ori que custodiam. Charitatem vestram tam Apostolicæ

sedis auctoritate, quam mutua amoris affectione commoneo, ut iam ingenia vestra sanctarum omnium Scripturarum, quae secundum traditionem Patrum atque maiorum precepta sunt, praecipis, observationibusque sufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei spiritu & vocibus plenum sit? nisi libet, vnumquemque plus sibi credere, suoque de se uti iudicio. Data . . . Honorio Aug. XI. & Flavio Const. Coss.] haecenus Zosimi litterae ad Africanos Episcopos de causa Caestij hoc anno datae.

Quibus plane intelligis Caestium hominem versipellem, inuoluentem cuncta mendaciis, quo Catholicus valeret existimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera esset, excussa larua, a Zosimo postea detectus est, ostensusque Caestius sceleratissimus haereticorum. Quod verò spectat ad Lazarum & Herotem, quos adeo vehementer infamat: quam insigniter & in his idem Caestius mentitus sit, possumus ex his intelligere, quae de altero ipsorum Prosper affirmat, nempe de Herote, cum ait: Heros vir sanctus beati Martini discipulus, cum Arelateni oppido Episcopus praesideret, a populo ipsius civitatis, infons & nullis insimulationibus noxius, pulsus est, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quaerebatur: eaque res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] haec Prosper in Chronico, nosque suo loco superius, quo facta sunt anno, retulimus: hic autem ad conuincenda Caestij mendacia iterum recitasse non piguit. De Lazaro remansit obscura memoria, sed ex Herote Lazarum disce: quos enim calumnia par inuoluit, eandem decorasse aequalem virtutem putandum, cum non nisi bonos consueverint odisse mali, & haeretici vexasse Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitae transeamus.

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vsi sunt ad fallendam sedem Apostolicam arte, Caestius, atque Pelagius: sicut enim ille, ita iste in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas a Zosimo successore, nihil preterea magis conatus est, quam ab ipso Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: id quidem litteris, idque libello fidei professionis eisdem iuncto, dolo atque fallacia praestitit: adeo ut non potuerit a Zosimo reuocari ut haereticus, utpote qui scriptis professus sit, se in omnibus paratum esse eadem de fide sentire, quae Romanus Pontifex sentienda proponeret. quibus persuasus Zosimus, sicut fecerat de Caestio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (ut videri poterat) reddito, dedit litteras ad eosdem Episcopos Africanos, quarum exemplum sumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quam fidelissimè exscribendum putauimus, quod est huiusmodi:

Zosimus Episcopus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Postquam a nobis Caestius presbyter auditus est, & quid de fide sentiret euidenter expressit; eadem quoque quae in libello contulerat, repetitis crebro professionibus, roborauit: de eius nomine plenius ad dilectionem vestram scripta direximus. Ecce epistolam Hierosolymitani Episcopi Praylij, qui in locum quondam sancti Ioannis Episcopus est ordinatus, accepimus, qui causae Pelagij enixius adspulator interuenit. Litteras quoque suas idem Pelagius purgationem continentis abundantissimè misit: quibus & professionis suae fidem, quid sequeretur, quidve damnaret, sine aliquo fuce, ut cessarent totius interpretationis insidiae, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem sensu sententiisque formata, quae Caestius antè protulerat, continebant. Utinam vllus vestrum, dilectissimi fratres, recitationi litterarum interesse potuisset. Quod sanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quae admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutae fidei infamari potuisse? Est ne vilis locus, in quo Dei gratia vel adiutorium praetermissum sit? quod quisquis potest prater eandem vel mente concipere, nec illi supernae sententiae subiectus, quae de sancto Spiritu lata est, quod neque hic, neque in futuro venia vel remissione donetur?

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro scribentibus, infamari. Ita ne, fratres dilectissimi, ad aures vestras, qui sint isti turbines Ecclesiae vel procellae, nec opinione peruenit? Ita verò vos latuit vita horum atque damnatio? Et quamquam specialis illos Apostolicae sedis auctoritas omni communione submouerit: discite & in hac epistola, licet strictim, hominum mores. Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi: per multa Concilia in sanctum Britium coepiscopum nostrum Turonicae civitatis diabolicus accusator inuentus est. A Proculo Massiliensi in Synodo Taurini oppidi sententiam calum-

DE CAUSA HEROTIS ET LAZARI.

Prosper in Chron.

PELAGIUS SE PURGARE VIDERI VOLUIT APUD ZOSIMVM.

EPISTOLA ZOSIMI PAPAE DE PELAGIO.

vicia HEROS ET LAZARVS ACCVSATOR PELAGII QVALES.

calumniatoris exceptit. Abeodem Proculo fit post multos annos sacerdos, tyrannici iudicij defensor civitatis Aquensium: cum contrairer afflicto, in ipsum penetrabile & sacerdotale solium sanguine innocentis penè respersum irrupit: stetitque in eo haecenus umbra sacerdotij, donec tyranno imago stare Imperij: quo loco post internecionem patroni, sponte se exiit, & propria cessione damnauit.

De Herote verò omnia similia, idem tyrannus, patronus caedis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & custodiae, & totius civitatis addictio, similis poenitentia de abdicatione sacerdotij. Mirum est si isti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum seruitute nitentem falsis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiae reddiderunt. Non decet Episcopalem auctoritatem, & praecipue prudentiam vestram, ad leuium susurrorum scripta pendere. Ecce Pelagius, Caestiusque Apostolicae sedi in litteris suis & confessionibus suis praesto sunt. Vbi Heros? Vbi Lazarus? erubescenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adolescentes Timasius & Iacobus, qui scripta quaedam, ut asserbatur . . . * . . . ?

Vos conuicite, si, qui talia in sede Apostolica confitentur, illa quae de iisdem a prauis ac leuibus auctoribus ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, studete concordiae: nam scriptum est: Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Qui magis alter alteri proximi sumus, quam omnes qui in Christo vnum esse debemus. Non omnis qui aures vestras ventus ingreditur, nuncius est veri. Ideoque animo praesule & in excubiis constituto semper opus est, ne totum famae, totum testibus liceat. Recensete sacras litteras & diuina tabularia: maximam partem falsi testes occupauere, vbi sanctorum aut accusationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immo totam, cum in ipsum Dominum nostrum Saluatorem totius mundi hostiam & Pontificem salutarem falsi testes insurrexerunt, qui se eius blasphemiam audisse confingerent. Estimare quid iam possit praeterire fallaciam, quae in Deum fidei, immo in ipsam fidem ac veritatem perijtis impetum fecit.

Haec ideo scripsimus, ut de cetero si qui absentes, minusque noti de quolibet talia ex libidine mentientur, fixi sint pedes vestri aduersus arietem fraudulentiae. Vnde & lucernam pedibus suis ac lumen semitis suis vir sanctus exorat: scilicet ne inter fallaces tenebras sint caeca nobis & errabunda vestigia. Et in Euangelio: Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi ab ipso audierit prius & cogitauerit? Etiam in veteri Testamento: Non credas auditui vano, & non consenseris cum iniquo fieri testis iniustus. Et ne forte multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens:

Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priusquam interrogas, ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripes iustè. Et iterum: Quae viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apostolorum aduersus principes sacerdotum & seniores Iudaeorum postulantes absentis Pauli Apostoli damnationem, iustissimam sententiam Gentilis Festus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obuiere verecundiam, dicens: Non est consuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur, praesentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra septum fidei nostrae positus tenuit contra sacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de absentibus in absentes: quotus quisque immunis inuenietur a vulnere, si ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur?

Doceat nos terrena moderatio, quae saecularibus arbitriis & causis primum de ipsis iudicibus eligendis, repudiandisque sit. Et quanta cunctatio, quot interpositae dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam sub ipso fine certaminis ampliare iudicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta, ut fides, quae in praesenti plerumque arctioribus strangulatur angustiis, saltem eminus veniat. Haec omnia mentior, nisi in patrocinium tuendae innocentiae reperta sint. Tolerabilius est enim innocentem, quemlibet tardius inueniri, quam citò pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & Heroti, litterarum suarum pedissequos esse? An nesciebant dilectionem vestram ad sedem Apostolicam relaturam? Huc certo calumniae compendio nauigassent. Vbi de Episcopatu abdicando agitur, maria terraque lustrantur, nec vlla suffragia praetermittunt: vbi verò innocentium fama percellitur, otiosi & delicati, siue accusatores, siue testes (in utroque enim fallentibus nomen infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abutuntur; & totam Afri-

Mar. 13.

DE IVBENDO EXHIBENDO MAGNA CAUSAE. Psal. 118. Ioan. 7.

Eccl. 12.

Act. 13.

EXEMPLO IUDICVM SAECVLARIVM CAUSAE SAERORVM TRANSGRESSORVM.

CHRISTI
417.ZOSIMI PAP.
I.HONOR. 23.
THEOD. 10. IMPP.

Africanam, vniuersumque tranquillam Catholicæ serenitatis innubilant ad libidines suas due pestes. Ante tribunal Christi omnes stabimus, nemo illic abesse poterit, nec Domini, cuius immensas omnibus locis ac rebus interueni, declinare iudicium.

PELAGIUS
PROBATVS
CATHOLICI
CVS.

L. 15.

Si Deo nostro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam seruientis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: sit vobis gaudium, eos quos falsi iudices criminabantur, agnoscere à nostro corpore & Catholica veritate nunquam fuisse diuulsos. Certe hoc quod nostra expectatio desiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & sequenda sequerentur. Si paterfamilias reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est, & iubet in vsum eius stolam mundam, hoc est, insigne candidæ mentis afferri, & vitulum saginatum: quantum hæc vberior exultatio est fidei, non mortuos esse, nec periisse, de quibus falsa vulgata sunt? Misimus igitur ad dilectionem vestram exemplaria scripturarum, quas Pelagius misit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de absoluta eius fide esse latitiam. Dat. XI. Kalend. Octobris.] hæcenus Zosimus ad Africanos.

LIBELLVS
FIDEI A
PELAGIO
MISSVS AD
INNOCENTIVM,
ACCEPTVS ET
COGNITVS
A ZOSIMO
PAPA.

His subiiciendæ fuissent ipsæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epistolæ se mittere eodem nuncio profiteretur: sed eas minimè integras nacti sumus, extant tamen ex eisdem à S. Augustino recitata fragmenta, quæ compaginare simul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipsum fidei ipsius professionis libellum, quem (vt superius dictum est) Pelagius litteris iunxit qui hoc titulo in eo codice reperitur exscriptus:

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epistola transmissus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium conditorem. Credimus in Dominum nostrum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, sed genitum & vnus cum Patre substantiæ, quod Græci dicunt *ὁμοῦσιον*, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate possit esse inferior: tantumque confitemur esse illum qui est genitus, quantus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum à Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adscribimus; sed nec Patrem aliquando cœpisse, nec Filium. Nec enim aliter confiteri possumus æternum Patrem, nisi confiteamur etiam cœternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui semper Pater fuit, semper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum sanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, potestate, aternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, superiusve dici possit; sed tota Deitas sui perfectione æqualis est: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem personarum indicant, quicquid de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eandemque dicimus Trinitatis esse substantiam, & vnum in tribus personis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, distinguimus, non ipsum sibi Patrem, ipsum sibi Filium, ipsum sibi Spiritum sanctum esse dicentes; sed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus sancti esse personam: non enim nomina tantummodo, sed etiam nominum proprietates, id est, personas, velut Græci expriment *ὑποστάσεις*, hoc est, substantias, confitemur. Nec Pater Filij aut Spiritus sancti personam aliquando excludit, nec rursus Filius aut Spiritus sanctus Patris nomen personamque suscepit: sed Pater semper Pater est, Filius semper Filius est, Spiritus sanctus semper Spiritus sanctus est. Itaque substantia vnum sunt, personis ac nominibus distinguuntur.

Ipsam autem Dei Filium, qui absque initio aternitatem cum Patre & Spiritu sancto possedit, dicimus in fine sæculorum perfectum nostræ naturæ hominem suscepisse ex Maria semper Virgine; & Verbum carnem esse factum, assumendo hominem, non permutando Deitatem: nec (vt quidam sceleratissime opinantur) Spiritum sanctum dicimus fuisse pro semine, sed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo vnam Filij esse personam, vt dicamus duas esse perfectas atque integras substantias, id est, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui solum & nudum in Christo hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana suscepisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel in sensu assumptum hominem his, propter quos assumptus est, fuisse dissimilem: quem absque sola peccati macula, quæ naturalis non est, nobis confitemur esse conformem.

Illo

CHRISTI
417.ZOSIMI PAP.
I.HONOR. 23.
THEOD. 10. IMPP.

A Illorum quoque similiter execramur blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur à tempore susceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigrasse, & rursus quæ erant humanitatis in Deum esse transfusa, vt (quod nulla vnquam hæresis dicere ausa est) videatur hac confusione vtraque exinanita substantia, Deitatis scilicet & humanitatis, & à proprio statu in aliud esse mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quàm hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, susceptum ita à Deo Filio passibile nostrum, vt Deitas impassibilis permaneret, passus est enim Dei Filius non putatiuè, sed verè, omnia quæ Scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiusmodi. Secundum illud, passus est quod pati poterat, id est, non secundum illam substantiam quæ assumptæ, sed secundum illam quæ assumpta est. Ipse enim Dei Filius secundum Diuinitatem impassibilis est vt Pater, incomprehensibilis vt Pater, inuisibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria persona Filij, id est, Dei Verbum suscepit passibilem hominem; ita tamen eius habitatione secundum suam substantiam Deitas nihil passa est, vt tota Trinitas, quam impassibilem confiteri necesse est. Mortuus est ergo Dei Filius secundum Scripturas, secundum id quod mori poterat. Resurrexit tertia die. Ascendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & passus est, in qua etiam resurrexit: non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata, & in æternum cum Deitate mansura. Accepta ergo à Patre omnium potestate quæ in cælo sunt & in terra, venturus est ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iustos remuneret, & puniat peccatores.

Resurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua nunc sumus veritate membrorum esse reparandos; qualesque semel post resurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permanuros. Vnam esse vitam sanctorum omnium, sed præmia pro labore diuersa: è contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, asserimus esse celebrandum. Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, per poenitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus Testamentum recipimus in eo librorum numero, quem sanctæ Catholice Ecclesiæ tradidit auctoritas. Animas à Deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quasi partem diuinæ dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas antè peccasse, vel in cælis conuersatas fuisse dicunt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blasphemiam, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo præceptum esse, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse seruari: vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnant.

Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium necessitate carnis mentitum esse dicunt, & eum propter assumptum hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus hæresim, qui dicit nullam in futuro meritorum esse distantiam, nosque eas ibi habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberum sic esse confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos qui cum Iouiniano asserunt hominem non posse peccare, vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos verò dicimus, hominem semper & peccare & non peccare posse, vt semper nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus. In qua si minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est; emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiã non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.] hæcenus libellus Pelagij confessionis.

Ista mecum ipse considerans, & singula accuratè perpendens, obstupesco: quomodo impius hæresiarcha, cū se ab Innocentio Papa fore damnandum sensit, mox, vt mentiretur se non esse lupum quem gereret, & agni in omnibus speciem præferret, Catholica confessione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, superinduxit; atque aded, vt ne pilum quidem inesse videri posset hæretici. Etenim esto quod minus plenè, quod ad singula capita suæ hæresis condemnanda, eiusmodi professio aduersariis, Lynceis oculis eius errores singulos perscrutantibus, videri potuisset: in eo tamen quod sententia illa ad finem posuit coronidem totius confessionis, aduersantium ora clausit, strepitumque compescuit: vt nullus planè, qui in eum velut hæreticum iure mutiret, inueniri posset, dum videlicet verba illa subiunxit: Si minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè positum est; emendari

PELAGIUS
NON POTUIT
NON RECIPERE
CATHOLICI
CVS.CONDEMNATIO
NATIONIS
GENIS
RORVM.CONDEMNATIO
IOVINIANI
ERRORVM.

CHRISTI
417.ZOSIMI PAP.
I.HONOR. 23.
THEOD. 10. IMPP.

dari cupimus à te, qui Petri fidem & sedem tenes.] Quidnam reliquum accusatoribus ut in eum afferre possent, qui ad normam fidei perfectionem expectare se profiteatur à Catholica sedis Antistite? Vel quam Iudici in eum sententiam ferre iam liberum esset, qui se eadem velle sentire, quæ ipse sentiat, tam firmiter asseueret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adfiscendus, qui Catholica professione, Catholica sapere declararit, & hæreticum esse non posse, contestatione illa apposita significarit? Eiusmodi planè fuit techna Pelagij, ut non potuerit, ea confessione præmissa, ut hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus sermo^a, congruè de Pelagio dici possit: Quis reuelabit faciem indumenti eius? certè non nisi Deus.

Iob 41.

EXPEDIT
HÆRETI-
CORVM
PŒNITEN-
TIAM TAR-
DE RECI-
PERE.b Math. 15.
c Luc. 24.
d Iob 20.C AELE-
STIVS NON
POTVIT
NON AV-
DIRI AT-
QVE SV-
SCIPI.

e Iob 8.

f Prov. 10.

g Psal. 5.

ERROR IL-
LAPSVS DE
PASCHA-
TIS DIE.
h Apud S. Leo-
nem epist. 65.

Vidisti, lector, vafriciè versipellis hæresiarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omniq̄ue ex parte ouem præferentis lupi admisceri se cum grege conantis. Docuit planè rerum vsus, haud facile in Ecclesiam admittendos hæreticos, quantumlibet pœnitentiam præferant; sed diu multumq̄ue antè probandos, atq̄; discutiendos esse, ut & interdù expediat, simulata repulsa, simulatè ne agant, cautiùs experiri: etenim verè pœnitentes quo magis se vident reici, eo instantiùs pulsant fores Ecclesiæ, miserabiliùs ingemiscunt, lamentabiliùs lugent, seq̄; diriùs cruciant, bonis insuper operibus vrgent, ac denique inuidia perseuerantia cogunt sibi Ecclesiæ ostia referari. Sic namque negat pia mater quem habet præ manibus panem petentibus filiis, ut prouocet eos secum longiùs ambulare: eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam^b, & discipulis^c se finxit longiùs ire. Quod verò ad Pelagium spectat, iuxta illud^d: Gaudium hypocritæ ad instar pundi] quàm citissimè detecta vafricie impostoris, omne consilium eius euauit. quomodo verò id acciderit, dicturi sumus anno sequenti.

Eiusmodi planè fuisse Cælestij libellum quem obtulit, ut tamquam hæreticus abiici minimè valuisset, tum quæ recitatæ sunt de ipso epistolæ Zosimi indicant, tū etiam exemplum de Pelagio persuadet. Sed habuit illud ampliùs fauorabile causa Cælestij, quòd de accusatoribus sceleratis, eisdemq̄; absentibus, qui & aduersus absentem crimen obiecerint, videret iustissimam exceptionem ingessisse, deq̄ue eo, quòd absque iudiciali ordine lata in ipsum in Concilio Carthaginensi sententia, quàm iustissimè videri poterat appellasse. Ceterùm (quod est in sacris oraculis^e) sicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius consilia ad lucem veritatis prorsus euauerunt. quomodo autem id actum sit, scies anno sequenti ex iis quæ de causæ vtriusque meritis dicenda erunt; apparebitq̄ue vnicuique res attentè consideranti, quàm verissimum esse quod fertur sacra parœmia: Qui^f nititur mendacio, pascit ventum.] & illud Dauidicum consecutum: Perdes^g omnes qui loquuntur mendacium.] Iam verò quæ sunt reliqua rerum gestarum anni huius prosequamur.

Hoc eodem anno, ut Pascha non suo legitimo die celebraretur in Ecclesia, errore supputationis Paschalis temporis factum est. sed quomodo diuino quoque miraculo compertus sit error, ut non fuerit Deus quicquam in Ecclesia agi perperam, Paschasius Episcopus Lilybæi narrat his verbis in epistola ad sanctum Leonem Romanum Pontificem data^h: Non ergo (inquit) nos dies vna longiùs posita terreat: ne, cum hoc euitamus, incurramus errorem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zosimi, Consulatu Honorij Augusti vndecimo & Constantij secundo. Tunc enim, cum declinaretur ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus, in tantum ut ministerio certo, quod dono sancti Spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipse etiam sancto atque à me venerando fratri meo Libanio diacono notissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est,

Quædam vilissima possessio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac siluis densissimè constituta. illic perparua atque vili opere constructa est ecclesia: in cuius baptisterio nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur; paucisq̄ue qui fuerint, consecratis, cum deductorium nullum habeat, ut aqua venerat, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut suprà diximus) cum sanctæ memoriæ domino quondam meo ac beatissimo Papa Zosimo (cum apud Occidentales error ortus fuisset) consuetis lectionibus nocte sacra discussis, cum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente, non consecrati qui baptizandi fuerant, recesserunt. Ut ergo breuiter narrem, illa nocte quæ lucebat in diem Dominicam, decimo die Kalend. Maij, fons sacer hora competentem repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem.] hæc Paschasius.

Huic planè simile descriptum extat apud Cassiodorum miraculum, quod hic describe-

re ra-

CHRISTI
417.ZOSIMI PAP.
I.HONOR. 23.
THEOD. 10. IMPP.

re ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucothææ in Lucania, fontemq̄ue ibi irriguum ita describit^a: Est enim locus ipse camporum amœnitate distensus, suburbanum quondam Cosilinatis antiquissimæ ciuitatis, qui à conditore sanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perspicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri, apsidis fabricata concauitas sic perspicuos liquores emanat, ut vacuum putes lacum, quem non dubitas esse plenissimum. Hic perlucidus vsque ad fundum patet, ut aspectibus ruis aërem potiùs apparere iudices, non liquorem. Amulatur serenam diem aqua subtilissima: nam quicquid in imo geritur, inoffensa aëris claritate monstratur.] & paulo post: Longa sunt illius fontis memoranda describere. Veniamus ad illud singulare munus, sanctumq̄ue miraculum. Nam cum die sacratæ noctis precem baptismatis cœperit sacerdos effundere, & de ore sancto sermonum fontes emanare: mox in altum vnda profliens, aquas suas non per meatus solitos dirigit, sed in altitudinem cumulosq̄ue transmittit. Erigitur brutum elementum sponte sua, & quadam deuotione solemni præparat se miraculis, ut sanctificatio maiestatis possit ostendi. Nam cum fons ipse quinque gradus regat, eosq̄ue tantum sub tranquillitate possideat, aliis duobus cernitur crescere, quos numquam præter illud tempus cognoscitur occupare. Magnum, stupendumq̄; miraculum, fluentia labentia sic ad humanos sermones vel stare, vel crescere, ut eis credas audiendi studium minimè defuisse. Fiat venerabilis omnium sermone fons iste cælestis. Habet & Lucania Iordanem suam. Ille exemplum baptismatis præstitit, hic sacrum ministerium annua deuotione custodit. Quapropter & reuerentia loci & vtilitas rei dare debet populis sanctissimam pacem, &c.] hæc Cassiodorus nomine Athalarici Regis scribentis epistolam ad Seuerum.

a Cassiod. v. b. l. 8. epist. 33. DE FONTE BAPTIS- MATIS IN LUCANIA MIRACV- LV M.

Probè ex his intueris, lector, quàm insaniant deploratissimi Nouatores, dum baptismalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis singulis repetito Deus voluit in Ecclesia Catholica, ut sibi placitam, consignari.

Sed quòd in his versamur, adiiciamus his aliqua alia id genus miracula ab aliis antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonensis eodem fermè argumento ita describit^b: Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania prouincia profert. Piscina namque est apud Osem campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere, sed & ædes magnæ claritatis ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam, conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem sacri præsentientes aromatis.

b Gregor. Turon. de Glor. mart. lib. 12. cap. 24. DE FONTE BAPTISMA- LI IN LV- SITANIA MIRACV- LV M.

Tunc data oratione, sacerdos ostia templi iubet simul muniri signaculis, aduentum virtutis Dominicæ præstolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Episcopus cum ciuibus suis, inspectis signaculis, ostia referat clausa. Ac miram dictu, piscinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, ut solet super ora modiorum triticum aggregari: videasq̄ue huc illucq̄ue latices fluctuare, nec partem in aduersam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificato, consperso desuper chrismate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro saluatione reportat, agros vineasq̄ue aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur, & baptizatis omnibus, lymphis in se reuersis, ut initio produntur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.

Quidam verò ex hereticis Deum non metuens, neque venerationem præstans huic loco sancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem præstare dignatus est, non silebo: Venit cum turba equorum, solutisque impedimentis, quæ iussit in basilicam poni, equitibusq̄ue in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur mediâ nocte prætereunte, à febre corripitur, ac penè exanimis, & tardiùs quàm debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expellit: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in illa regione potestas. Expulsisque è basilica sancta equitibus, ad se reuersus cœpit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri à suis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemq̄ue oppressus inter suorum manus spiritum exhalauit.

DE PROFA- NANTE TEMPLVM MIRACV- LV M.

Denique Theodegysilus huius Rex regionis, cum vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis

PERVESTI- GATA MI- RACVLI VERITAS.

facratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra se, dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostrae religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, ostium sigillis suis cum Episcopi sigillo muniuit: posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere possit fraudis alicuius conscium, per cuius ingenium in fontibus aqua succederet. similiter & alio fecit anno. Tertio vero conuocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicae fieri iussit, ne forte locis occultis lymphae deducerentur in fontem: fueruntque fossae in profundo vicenum quinque pedum, in latitudine vero quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitae finem faciens, & credo pro huius inquisitionis temeritate, anni sequentis diem quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinae inuestigare praesumpsit. Habentur autem in ea reliquiae S. Stephani Leuitae.] haec Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum subdit miraculum. Porro S. Stephani reliquias allatas illuc ab Orosio presbytero, praeter illa quae superius dicta sunt, dicemus quoque anno sequenti.

Sophron. Prae. Hist. cap. 214. 215. MIRACVLA DE FONTIBVS IN LYCIA.

Sed nec caruit Oriens hisce adeo insignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris scriptis tradidit in haec verba: Soruba (inquit) vicus quidam est ad radices montis, in quo sita est Coeanensium ciuitas. In eo baptisterium est, quod in sanctis Epiphaniis fudat (baptismus enim ibi eo tempore celebrabatur) qui sudor per tres horas continuis incrementis augetur, & post baptismum peractum decrescere incipit, & tribus aliis horis sensim deficit. Et in castello Cedebratis, sub monte Aenoandro ciuitatis situm est baptisterium, quod in prima Paschali sanctae resurrectionis festiuitate, cum sit lapis vnus, ex se ipso continuo impletur: duratque aqua illa vsque ad Pentecostem; moxque transacta Pentecoste, euanescit. Vtraque vero ista miracula in prouincia Lyciae fiunt. Si quis autem haec ita esse non credit, vsque ad Lyciam non grande iter est, pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] haecenus ipse, de hisque factis: ut intelligas esse Deum in Israe, & in Ecclesia Catholica semper viguisse miracula, quibus veluti digito Dei, quae vera sit Ecclesia, consignetur.

Habet Adolph. in Honor. pag. 387.

Hoc eodem anno, sub nominatis Consulibus, Honorius (inquit Prosper) triumphans Romanam ingreditur, praeeunte currum eius Attalo, quem Lyparae viuere exulem iussit.] haec ipse, sed triumphum huius nullam praeterea memoriam extare scimus, nisi in nummis quibus praesentatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduersa effigies inest militaris, sinistra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuum supplantans, quo Attalus designatur, qui Christi virtute ipse hostis Christianae religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (si recte inspicias) de pluribus hostibus debellatis celebrantur victoriae, & gloriosa eleuantur trophaea: de Gothis in primis, qui cum (ut vidimus) in Imperium euexere, de Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere studiis homini restituro deorum cultum, de diis ipsi, vanis responsis vanos homines inflammantibus, ac denique de Ariana perfidia, cuius sectae symbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiae foedere iunctus erat. Tot igitur tantisque victoriae titulis decorari Deus voluit Christianum Principem maxime pium paulo ante barbarorum atque Gentilium pedibus compressum, oppressum, ac penes prostratum.

CONCILIVM CARTHAGINENSE IN CAUSA PELLAGII ET CAELSTII.

IESV CHRISTI ZOSIMI PAP. HONORII 24. ANNVS 418. ANNVS 2. THEODOSII. II. IMPP.

Christi annus decimus octauus supra quadringentesimum Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo adscribitur Fastis. Quibus quidem Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum haeresis Pelagiana damnata est.] haec Prosper. Verum irrepsit error in numerum: nam idem ipse aduersus Collatorem ducentos quatuordecim Episcopos numerat. Sed quo potissimum anni huius tempore idem Carthaginense Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci potest, hoc anno, ipso primo veris initio esse collectum, eo quod ad idem ipsum, cum haberetur, extant Zosimi Papae litterae datae quinto Kal. Aprilis. Porro propagatum illud esse vsque ad mensem Maii, sancita in eo decreta significant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipsum Concilium habebatur, Romae iterum cognoscebatur causa Pelagij atque Caestij: nos tum de rebus Romae hoc anno gestis, tum Carthagine in celebri illo Patrum confessu transactis, ordine temporum acturi sumus.

Cum

Cum autem tractaretur Romae causa Caestij, placuit Zosimo Papae ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim sub Innocentio Papa aduersatus in Concilio Carthaginensi: qui praemittit libellum aduersus Caestium. Interea vero iussus Caestius suae fidei professionem edere, libellum Zosimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuisset videri Catholicus, in eo tamen reprehensione non caruit, cum originale peccatum reperiri negasset. Verum quod petuisset, eodem libello doceri, si quid minus rectum pronunciaisset: placuit Zosimo, spe conuersionis ipsius, cum eo mitius agere. Sed operam & impensam perdidit, ut constat ex S. Augustini scriptis, necnon ex libello Paulini, ut modò dicturi sumus.

Inter haec autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne esset quid ab aduersariis in eos obiici posset, professi sunt Patres se Innocentij Papae consecrari atque amplecti decretum, quod anno superiori ab eodem diximus promulgatum: quo vno ictu valido satis iidem sibi visi sunt Patres Pelagium, Caestiumque posse confodere, eorumque errores prorsus extinguere. Hoc igitur communi decreto suffragio, dederunt litteras ad ipsum Zosimum Romanum Pontificem, de quibus quidem S. Prosper his verbis meminit, cum agit de Concilio Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim sacerdotes, qui in epistola quam suis constitutionibus protulerunt, ita Apostolicae sedis Antistitem B. Zosimum sunt allocuti: Constituimus in Pelagium atque Caestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per Iesum Christum, &c.] Non extant ipsae quidem litterae Synodi Carthaginensis, sed nec quae a Zosimo ad eandem tunc reddita fuere, verum tantum illae de causa prosequenda conscriptae.

CONCIL. CARTHAGINENSE SEQUITVR IN NOCENTII PAP. DECRETVM. Prosper. aduers. Collat.

Etenim qui conuenere Patres Carthagine, subinfecto tulere animo, admississe Zosimum Papam ad audientiam Caestium, quem etsi non alia, certe quidem haeresis infamabat: de quibus his alias dedere litteras, quibus apud eundem Zosimum querebantur, sed nec ipsae quidem extant. Certè litteras plurimas cucurrisse & recurrisse inter Zosimum Papam & Episcopos Africanos, S. Augustinus testatur: idque ex redditis a Zosimo ad eos litteris probe possumus intelligere; describemus nos hic eas ex codice Vaticano depromptas, quae sic se habent: Zosimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginensi affuerunt, dilectissimis fratribus in Domino salutem.

QUERELA AFRICANORVM DE APPELLATIONE CAELSTII ADMISSA. Aug. contra duas epist. Pelag. lib. 2. c. 3.

Quamuis Patrum traditio Apostolicae sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, a quo ipsa quoque descendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, ut & ligata solueret, & soluta vinceret; par potestatis data conditio in eos, qui sedis hereditate, ipso annuente, meruissent. Habet enim ipse cum omnium Ecclesiarum, tum huius maxime ubi federat, curam, nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura sententiae, cui ipsa sui nominis firma & nullis hebetata motibus constituit fundamenta, & quae sine suo periculo temere nullus incesset. Cum ergo tanta auctoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, ut tam humanis diuinisque legibus & disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres carissimi, & quemadmodum sacerdotes, scire debetis: Tam enim tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris vltro litteris referremus, dantes haec fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid quod contra utilitatem Ecclesiae veniens displiceret, sed pariter vobiscum volumus habere tractatum de illo qui apud vos (sicut ipsi per litteras dicitis) fuerit accusatus, & ad nostram, qui se affereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione pristina, venerit sedem, accusatores suos vltro deposcens, & quae in se crimina per rumorem falso dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis misimus, putauimus ac nouimus explicatam, satisque illis scriptis, quae ad illa rescripseratis, credimus esse responsum.

ZOSIMI PAE EPISCOPI LA AD CONCIL. CARTHAGINENSE.

SEDIS APOSTOLICAE ET ROMANORVM PONTIFICVM SVMMATA AVCTORITAS.

Sed post missae per Marcellinum subdiaconum vestrum epistolae omne volumen voluimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Caestio comodauerimus in omnibus fidem, verbisque eius non discussis, ad omnem (ut ita dicam) syllabam praebuerimus assensum. Numquam temere, quae sunt diu tractata, sinuntur, nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari iudicio. Id-

DE LITTERIS CARTHAGINENSIS CONCILII AD ZOSIMUM REDDITIS.

circo nouerit uestra fraternitas, nihil nos post illas quas superius vel litteras uestras accepimus, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris litteris uestræ indicauimus sanctitati, ut illa quæ à uobis ad nos missa erat obtestatio, remaneret. Subscripti. Bene ualete. Dat XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Conf. Accepta tertio Kalend. Maias.] hætenus litteræ Zosimi.

DE INSTAURATO ROMANAE IUDICIUM AD VERVS CAELESTIVM.

Aug. de Peccato orig. c. 7. & contra epist. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3. & contra Iulian. li. 6. c. 12. & Aug. contra epist. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3.

Quod uero litteris anni superioris (ut uidimus) idem Zosimus Papa Africanis Episcopis significauerat, instaurandum fore Romæ iudicium in causa Cælestij, qui ab illis olim damnatus recurrebat ad Apostolicam sedem, pariterque admonuerat, ut si quæ contra ipsum aduersarij haberent, proferrent: quamuis ipse Cælestius (quod testatur S. Augustinus) libello suo professus esset, se correcturum, si quid corrigendum in eo uisum fuisset ipsi Zosimo Romano Pontifici: insuper & cõtestatus fuisset, se qui se uelle quod ab Innocentio Papa sua epistola definitum esset: Tamen (inquit idem Augustinus) hoc ut plenius & manifestius in illo fieret, expectabatur ex uenturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentiùs innotuerat. Quæ Romam litteræ posteaquam uenerunt, id continentes, non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentij Episcopi litteris consentire fatebatur, sed aperte eum debere anathematizare quæ in suo libello praua posuerat: ne, si id non fecisset, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei uenena à sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum, quàm emendata, propter illud quod se Papæ Innocentij litteris consentire ipse responderat. Tunc ergo cum eius præsentia posceretur, ut certis ac dilucidis responsionibus uel astutia hominis, uel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret: se subtraxit & negauit examini.] hæc ipse, uerum postea coactus est, quid sentiret, publicè interroganti Zosimo respondere: sed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipsi Africani Episcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non solum litteras ad Zosimum Papam dedere aduersus Cælestium, uerum & libellum inter alia misere Paulini diaconi Carthaginensis aduersus Cælestium scriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipse Cælestius, quo apparere liquidius posset, hæreticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino esset. Compulsus est etiam à Zosimo Papa de fidei suæ professione Cælestius, hoc anno, in posteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifestum continere uideretur errorem; tamen quoniam & his uerbis contestationem præmiserat, eius exordio hæc ita scribendo: Si fortè, ut hominibus, quispiam ignorantia error obrepserit; uestra sententia corrigatur.] (ista erant ipsius uerba, quæ recitat S. Augustinus) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui se, quod Apostolicæ sedi displiceret, ex eius sententia emendaturum, scripto pollicitus esset. Quamobrem in eo Zosimus totus fuit, ut adhibito uulnere oleo, curaret hominem, damnantemque ea quæ in libello perperam effutijisset, Catholicum redditum, Catholicæ compaginare posset Ecclesiæ; à qua aberrans, totum ferè Catholicum orbem dissensionibus miscuisset. Hæc quidem ita se habuisse, nos non coniectura aliqua è longè petita proferimus, sed testificatione S. Augustini, immo ex Actis publicis, unde ipse cuncta se accepisse testatur; ut cum primò de oblato à Cælestio libello, cuius fragmentum recitat, ista narrat:

Aug. de pecc. orig. c. 6. in fine.

Aug. ibidem c. 5. b. DE LIBELLO CAELESTII OBLATO ZOSIMO.

In libello autem quem Romæ edidit, qui Gestis ibi Ecclesiasticis allegatus est, ita de hac re loquitur, ut hoc se credere ostendat, unde hic dubitare se dixerat: nam uerba eius ista sunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remissionem peccatorum, secundum regulam uniuersalis Ecclesiæ, & secundum Euangelij sententiam, confitemur: quia Dominus statuit regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri: quod quia uires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiæ libertatem.] subdit uero hæc ad uerba Cælestij Augustinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptismo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remissionem peccatorum baptizari oportere? & paulo post: Attendite itaque quid Cælestius apertissimè dixerit, & ibi uidebitis quid uobis Pelagius occultauerit. Cælestius quippe adiungit, & dicit: In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, ut peccatum ex traduce firmare uideamur, quod longe à Catholico sensu alienum est: quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, sed uoluntatis esse demonstratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuersa baptismatis genera facere uideamur: & hoc præmunire necessarium est, ne per mysterij occasionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, trudidicatur

A tur homini per naturam,] hæc in libello Zosimo oblato Cælestius, quo palam fecit ic negare originale peccatum. quæ recitans Augustinus, hæc subdit:

Hunc sensum suum uobis aperire Pelagius uel timuit, uel erubuit, quem discipulus eius palam sine ullis obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum misericors memoratæ sedis Antistes (Zosimus scilicet) ubi eum uidit ferri tanta præsumptione præcipitem, tamquam furentem, donec (si posset fieri) respiceret, maluit eum sensim suis interrogationibus & illius responsionibus colligare, quàm districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo iam propendere uidebatur, impellere. Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, sed propendere uidebatur, quia superius in eodem libello suo de huiusmodi quæstionibus locuturus, antè prædixerat: Si fortè, ut hominibus, quispiam ignorantia error obrepserit; uestra sententia corrigatur. Hanc eius prælocutionem uenerabilis Papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsè doctrinæ uentus inflauerat, ut ea quæ illi à diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque ut sedis Apostolicæ litteris, quæ à sanctæ memoriæ suo prædecessore manuerant, præberet assensum.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: sed beati Papæ Innocentij litteris non est ausus obistere; immo se omnia, quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit: atque ita uelut phreneticus, ut requiesceret tamquam leniter fatus, à uinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus; sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est. Quoniam re uera si deposita peruicaciæ uanitate, quod promiserat, uellet attendere, & eadem litteras, quibus se consensurum esse responderat, diligenter legeret, sanaretur. Sed posteaquam ex Africano Episcoporum Concilio rescripta directæ sunt, quid fuerit consecutum, ut iustissimè in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmissimus.] hætenus de causa Cælestij Augustinus: ex quibus planè intelligis certa fide testatum, quæ fuerint partes Zosimi Romani Pontificis in hoc iudicio, nempe instar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones uulneribus confectum, oleum primo infundendo, indeque uinum: ut nihil penitus omiserit, quod & pastoris esset Christianæ mansuetudinis & misericordiæ, & quod infracti iudicis esset sedentis in Apostolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis uinculo soluere.

At quoniam Paulini libellum Carthagine missum coram Zosimo, editum esse, ut ex eo Cælestius interrogaretur, quæ sunt recensita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eundem Zosimū datus est extremo loco post damnatos Pelagium atque Cælestium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta sunt de examine adhibito ab ipso Pontifice, cum Cælestius præsens causam dicturus sistere se iudicio cogere-tur: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operæ pretium duximus, est huiusmodi:

Beatitudinis tuæ iustitiam obsecro, domine Zosime Papa uenerabilis. Numquam fides uera turbatur & maximè in Ecclesia Apostolica, in qua prauæ fidei doctores, ut deprehenduntur facillè, ita ueraciter puniuntur, ut moriantur in illis, nisi correxerint, quod deterius perpetrarant; ut in illis uera sit fides, quam Apostoli docuerunt, & Romana cum omnibus Catholicæ fidei doctoribus tenet Ecclesia. Quod si, ut ceteri auctores hæreseos, qui iam dudum ab Apostolica sede, uel à Patribus iudicati, & extra sinum matris Catholicæ Ecclesiæ effecti, perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehensi sunt, uel deprehenduntur, in perfidia sua permanent; spirituali gladio, quo interimantur, tradantur: ut nunc Pelagius, Cælestiusque, qui à beatæ memoriæ prædecessore tuæ beatitudinis Papa Innocentio (si rectam respiciant fidem, & in sua peruersa doctrina perdurent) damnati sunt. Cuius sententiam secuta beatitudo tua, Cælestio, cum à sede Apostolica audiretur, inter cetera præcepit his uerbis:

Damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc est, de quæstionibus? Et in alio loco: Cognouisti quales litteras dederit sedes Apostolica ad fratres & coepiscopos Africanæ prouinciæ? Et adiectum: Damnas illa omnia, quæ damnauimus, & tenes quæ tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quæ iactata sunt de nomine tuo? Et iterum: Vel ea quæ in libello suo exposuit Paulinus? Et cum me, diceret, posse ex his quæ illi obiecta sunt, hæreticum approbari: sancto repletus Spiritu, Apostolica auctoritate respicisti insanientis & calumniantis uerba, huiusmodi proferendo sententiam, qua ipse Catholicus approbarer; illum, si sanari uellet, curares: quæ huiusmodi est: Nolo nos circuito ducas: Damnas ea omnia quæ tibi obiecta à Paulino, siue per famam iactata sunt? Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam salubrem, tam amplectibilem, tam piam respiceret alius,

ZOSIMVS R
VOCARE NI
TITVR CAE
LESTIVM A
ERRORE.

ZOSIMVS PA
STORIS AC
IUDICIS
MVNERA
EGREGIE
EXPLET.

LIBELLVS
PAULINI
DIACONI
AD ZOSI
MVM POST
DAMNATOS
PELAGIVM
ET CAELE
STIVM.

IUDICIUM
ZOSIMI PA
PAE DE CAE
LESTIO.

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.

nisi qui à fide deuus est? Et ille qui superius professus fuerat, se quæcumque illi obiecta fuerant, si contra fidem vindicares, esse damnaturum, audi; Damna. & non solum non damnat, sed ad iniuriam tantam sedis contendit. Vnde non ignorat iam Ecclesia Romana reum suum, qui tam audaci spiritu ausus est contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decreuit.

Ego tamen Deo & Christo Domino gratias ago, quod Ecclesiæ suæ causam ita agi voluit, vt sedes Apostolica, à qua oportuit ore duorum Pontificum hæresim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ à me Cælestio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, sed correctionem semper optaui & opto: cui nunc iam non mecum, sed cum vniuersa Dei Ecclesia causa est, sicut data ad beatitudinem tuam scripta testantur, cum contra Apostolicam sententiam venire nititur, negando originale peccatum, quod in omnes homines pertransijt, & vsque ad finem mundi tenet hereditatem Adæ illius, qui primus peccauit: quod in infantibus nisi per sacramentum baptismi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non possunt. Contra quæ etiam magister suus litigat Pelagius, qui illa ipsa damnauit in iudicio Orientali, quæ iste in sedis Apostolicæ cœtu conatur astruere. Habet aduersum se etiam veteres Ecclesiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septentrionalis, qui in libris suis illum de originali peccato (si sanari desiderat) possunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambrosium confessorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore sibi colluctentur, si ille tamen hos tanto certamini habiles iudicat, aut certè qui vos sequi debeat, si vult magistra discere, quàm praua docere. Habet (quod primum est) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire sententiæ, cum audiret; Damna. Habet postremò ipsos lætentes, quibus misereri debeat, si sibi non vult; quibus (vt verbis martyris vtar) non propria, sed aliena dimittuntur peccata.

Vnde oro beatum Apostolatam tuum, vt hunc meum libellum suscipi iubeas, quo gratias referam tantæ sedi, & sententiis iustissimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus subdiaconus à tua beatitudine cum Gestis sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, vt adessem ad Apostolicam sedem, & tuæ iudicio sanctitatis: ad quam me fugisse, suggestum est, nec defuturum fore, promittere, si aduersum me & non pro me fuisset lata sententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad sedem Apostolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtique merita suæ appellationis adstruere; maximè cum nihil agente appellatore, secundum etiam humanas leges, superior est semper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, vt etiam apud vestram reuerentiam prauæ eius doctrinæ ad stipulator existeret, de quo congaudere possem, si damnatis his quæ illi à me obiecta fuerant, sic ea per Apostolicæ sedis iudicium roborari, meruisset absolui, nec prius se ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit semper studens, ingenium suum mutare nescit. Non se credidit posse deprehendi, quoniam confidentiam semper in foueis habuit, in quibus demersum caput conscientia suæ nititur occultare. Quod iam diutius latere non potuit; sed manifestius publicatum, spirituali per tuam beatitudinem gladio refecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini fecetur in partes, quem pastor bonus sollicita & perugili cautela custodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum subdiaconum Ecclesiæ Carthaginensis. Dat. sexto Id. Nouembris. . .] hætenus Paulini libellus pro gratiarum actione missus ad Zosimum, quo res gestæ ab ipso Zosimo aduersus Cælestium magna ex parte perspicue redduntur. Quæ autem aduersus Pelagium Zosimus egerit, iam ex maiorum assertionem narremus. E

Certè quidem scriptorum eius temporis testificationibus laudatur eiusdem Pontificis studium aduersus etiam Pelagium hæresiarum exhibitum: nam inter alios S. Prosper hæc per ironiam habet: Errauit sacrosancta benedictio sedis Petri, quæ ad vniuersum Orbem Papa Zosimus ore sic loquitur: Nos autem, tamen instinctu Dei, &c.] fuerunt eiusmodi litteræ aduersus emergentem hæresim scriptæ ab ipso Zosimo Papa ad vniuersam Ecclesiã; quas ipsi qui confidebant Carthagine Episcopi Africani, redditis ad eundem litteris, summo opere laudarunt: nam subdit paulo post ipse Prosper: Errauerunt Africani Episcopi ad eundem Papam Zosimum rescribentes, eumque in sententiæ huius salubritate laudantes, cum aiunt: Illud verò, quod in litteris tuis, quas ad vniuersos curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos autem, tamen instinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem suum referenda sunt, vnde nascuntur) ad fratrum & coepiscoporum nostrorum conscientiam vniuersa retulimus, &c.]

& post

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.

A & post multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zosimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum deterritionem gladio Petri dexteris omnium armavit Antistitum.] hæc Prosper.

Sed & S. Augustinus hæc ait de Pelagio: Fefellit enim iudicium Palæstinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam verò Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit: quamuis & hoc fuerit vticumque conatus, sed (vt dixi) minimè valuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zosimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis sententiis Gestis, Palæstinis videlicet. Attendit etiam, quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo post: Cum venerabili Papæ Zosimo Synodus Africana respondit, quod vestrae charitati cum ceteris instructionibus misimus.] hæc Augustinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hierosolymis agentes. Addit inferius eundem Zosimum Papam litteris suis, quas ad vniuersas Ecclesias dedit, attexuisse eiusdem Pelagij blasphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Augustinus fragmentum earumdem aduersus Pelagij hæresim Zosimi litterarum de peccato originali in epistola ad Optatum. Porro vtriusque, nempe Pelagij & Cælestij, damnationem sic constat fuisse conceptam, vt nisi correcti agerent poenitentiam, damnati toto orbe Christiano penitus consentirent. Meminit Cælestinus Papa de epistola Zosimi aduersus Pelagianos data, dum scribit ad Episcopos Galliarum, itemque Gennadius Massiliensis, & Possidius

Accidit autem & tunc illud Romæ, vt cum aduersus Pelagium atque Cælestium in sacro Patrum confesso coram Zosimo sententia lata esset, Sixtus Romanus presbyter, qui postea Pontifex Cælestino successit, primus omnium in eisdem palam in clamauerit anathema: Idque S. Augustinus ea de causa ab eo factum affirmat, quod more suo Pelagiani mentientes, de Sixto sparsissent calumniam, ipsum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere se Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, sanctus presbyter magnis sumptibus spiritibus ad debellandam eam hæresim cum auctoribus atque sectarijs insurrexit. habes hæc omnia satis expressa in epistola ad ipsum reddita à S. Augustino, vbi hæc in exordio: Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristes eramus nimis, cum fama iactaret, inimicis gratia Christi te fauere: sed vt hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primò te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apostolicæ sedis de illorum damnatione ad Africam missis tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breues erant, tuum tamen vigorem aduersus eorum errorem satis indicabant. Nunc verò cum apertius & latius quid de illo dogmate contraque sentires, in litteris tuis fides ipsa nobiscum Romanæ Ecclesiæ loqueretur; non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris, sed etiam tantum ibi lætitiæ lumē effulsit, vt nihil egisse in nobis videretur ille mæror & timor, nisi successurorum ampliolem flagrantiam gaudiorum.] hæc Augustinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad sui purgationem adiecit, vt aduersus eosdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium scripserit. Testatur id quidem ipse Augustinus, laudans hac de re animi ipsius consilium.

Accidit post hæc, vt quidam ex clero Romano obnitentes Zosimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zosimo conquesturi se contulerunt, quos idem Pontifex, datis litteris significauit, sententia excommunicationis damnatos, à nemine suscipiendos: extant ipsæ commonitionis Zosimi litteræ, quas ad presbyteros & diaconos Rauennam scripsit. Fuisse hos fautores Pelagij, quos idem Zosimus rebelles & perturbatores omnium vocat, possumus intelligere. Cum igitur (vt dictum est) Romæ à Zosimo Papa & sacro collegio clericorum Pelagius atque Cælestius damnati essent, ab eodemque Zosimo ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ Episcopos de ipsorum cõdemnatione litteræ conscriptæ essent; mox eas consecutum est Honorij Imperatoris rescriptum aduersus eosdem hæreticos. Accepimus illud è latebris antiquitatis erutum à viro disertissimo pix memoriæ Henrico Grauiio professore Louanensi, dum Romæ ageret sub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam antè vocatus à Sixto. nactus est ipse ex codice monasterij S. Vedasti Attrebatensis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipsa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Est autem ipsum huiusmodi:

Impp. Honorius & Theodosius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.
Ad conturbandam Catholicæ simplicitatis lucè puro semper splendore radiatam, dolosæ

Annal. Eccl. Tom. 5.

M m 3

artis

tantæ

a Aug. de peccat. orig. 80.

b Aug. de peccat. orig. c. 220.

c Aug. epist. 157.

d Gennad. lib. de Ecclesiast. dogm.

SIXTUS PRESBYTER VALIDIUS INSYRGIT IN PELAGIUM

e Aug. epist. 105.

f Aug. epist. 104.

g Zosim epist. 2. lib. epist. Rom. Pontif.

HONORIUS IMP. RESCRIPTUM CONTRA PELAGIUM ATQUE CÆLESTIUM.

e Prosp. contra Collat. Quid Zosimus aduersus Pelagium.

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.*emerisse
HONORI
IMP. LEX AD
VERSUS PE-
LAGIANOS.

artis ingenio, nouam subito emicuisse* veritatem, peruulgata opinione cognouimus: quæ A fallacis scientiæ obumbrata mediocritas, & furioso tantum debacchata luctamine, stabilem quietem celestis conatur attingere fidei, dum noui acuminis commendata vento insignem notam plebeiæ æstimat uilitatis, sentire cum cunctis, ac prudentiæ singularis palmam fore, communiter approbata destruere. Cuius impiæ commentationis auctores Pelagium, Cælestiumque percrebuit extitisse. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipueque semper maiestati, & ter omnipotenti ultra omne principium transeunti tam trucem inclementiam sæuè uoluntatis assignant, ut cum formandi mundi opificem curam sumeret, qualitatemque hominis struendi profunda spiritus cõceptione libraret, fundati muneris* fidei anteferet exordium, & mortem præmitteret nascituro, non hanc insidiis ueriti fluxisse peccati, sed exegisse penitus legem immutabilis constituti: ad declinandum leti exitialis incursum nihil prodesse abstinentiam delinquendi, cuius ita vis putatur adstricta, ut non possit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cecitas irruisset, dilapsam ad posterum non fuisse; tantumque apud eum, quem malæ suadæ gratiæ infelix rapuisset illecebra, transgressionem interdicti extitisse & discriminis: Cum euident Catholicæ legis omnifaria testetur auctoritas, illum interitus omnium fuisse vestibulum, quem diuinæ præceptionis sedulum liqueat corrupisse mandatum. Aliaque quamplurima, quæ sermo respuit, lex refutat, quæ perpetuè cum sit recordari etiam sub dispositione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate festina oporteat intercipi, ne corroborato usu nequitie adolescentes uix valeant coerceri. Siquidem aures mansuetudinis nostræ recès fama perstrinxerat, intra sacratissimam urbem nostram, aliaque loca hoc pestiferum virus quorundam inoleuisse pectoribus, ut interrupto directo credulitatis tramite, scissis in partes studiis differendi, monstra impacatæ dissensionis inducta sint; nouoque scandali fomite concitato, beatissimæ Ecclesiæ hæctenus nunc intentata tranquillitas, alijs iter aliud ancipiti interpretatione sectantibus. At* absoluta sanctorum apicum claritas, ac dilucidè quod sequi uniuersitas debeat, explanans, pro captu uersipellis ingenij profanam nouorum more anserum mouentibus quæstionem, Palladi patens carissime atque amantissime.

* QUAE STANT
TVANTVR
ADVERSVS
PELAGIA-
NOS.

Ob quam rem illustri tua auctoritas uictura in omne æuum lege nos statuisset cognoscat, vt pulsus ex Vrbe primitus capibus dogmatis execrandi, Cælestio atque Pelagio: Si qui huius de cetero sacrilegij sectatores quibuscumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rursus proferre sermonem: à quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, siue clericus siue laicus fuerit, deferendi habeat potestatem, & sine præscriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis sententiæ luce, nouæ disputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apostolicam scilicet disciplinam, Euangelicamque claram & sine errore sententiam, uasra rudis sectæ calliditate pugnantes, inuoluentisque splendens fidem ueri*, ambagibus differendo.

Hos ergo repertos ubicumque de hoc tam nefando scelere conferentes, à quibuscumque iubemus corripere, deductosque ad audientiam publicam, promiscuè ab omnibus accusari, ita ut probationem conuicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem uitij à conuentu publico sequestrari, nec in communi eos celebritate consistere, qui non solum facto nefario detestandi, uerum etiam exemplo uenenati spiritus sunt cauendi. Iuuat autem per omne penè Imperium nostrum, qua mundus extenditur, huiusmodi promulgata diffundi: ne scientiæ fortasse dissimulatio partum præster errori, atque impunè se quisque putet audire, quod condemnatum vigore publico, sese finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, D D. N N. Honorio XII. & Theodosio VIII. AA. Conf. hæctenus sanctio Honorij Imperatoris.

* Apud Aug.
contra Iulian.
Pelag. li. 3. c. 1.

Ad hoc ipsum Imperatoris rescriptum alluisse uisus est Iulianus Pelagianus, dum ait aduersus Catholicos*: Si pro uobis potius ab Imperatore responsum est: cur non in medium profilitis, & hoc publicis potestatibus allegatis, uos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbavit fidem? Hæc ipse insultans, cauillare conatus ipsum rescriptum, sed & exprobrans Catholicis quod ab Imperatore auxilium petissent. Hunc uerò ita petulantè agentem S. Augustinus aduersariis scripris egregiè confutauit. Meminit eiusdem quoque Honorij Imp. edicti Possidius^b, editumque ab eo affirmat, postquam ab Apostolica sede cognouit Pelagium atque Cælestium esse damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolato iudicium etiam piissimus Imperator Honorius audiens ac sequens; suis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere, constituit. Vnde nonnulli ex his ad

* Possidius in Vit.
S. Aug. c. 18.

sanctæ

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.ROMAE PRÆ
MVM, INDE
CARTHAGI
NE DAMNA-
TI, PELA-
GIUS ET
CÆLESTIVSCÆLYMNIÆ
IULIANI PE-
FLAGIANI
ADVERSUS
ZOSIMVM
PAPAM.* Aug. ad Boni-
fac. contra Pe-
lag. lib. 1. c. 1.
& 5.
* Aug. con-
tra Iulian. li. 6.
c. 12.* Aug. contra
Iulian. lib. 2.
c. 4.* Aug. ad Boni-
fac. contra epist.
Pelag. lib. 2. c. 3.

* Philip. 3.

A sanctæ matris Ecclesiæ gremium, unde resilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innotescente & præualefcente aduersus illum detestabilem errorem rectæ fidei ueritate. Hæc Possidius, qui egregiam aduersus eosdem à S. Augustino nauatam operam commendat.

Ceterum post damnatos Romæ à Zosimo Pelagium atque Cælestium, & post promulgatam in eosdem Honorij sanctionem, Concilium Carthaginense sequenti die errores Pelagij condemnasse, inde patens deducitur argumentum: quod cum testificatione Possidij certum sit, Honorij legem aduersus eos latam fuisse postquam iidem Romæ damnati essent; constatque ipsum edictum Honorij datum (ut uidimus) hoc anno sub dictis Consulibus pridie Kal. Maias, ipsa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maiis, sub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduersus Pelagianam hæresim constituti: planè liquet dicta die in eo Concilio eam hæresim esse damnatam.

B Cum igitur Pelagius cum suis Romæ à Zosimo Papa damnationis sententiam accepisset, sparsisque per Christianum orbem eiusdem Pontificis aduersus eosdem scriptis litteris, earumdem auctoritate ubiq. locorum Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obstinatori animo remanserunt, odio tabescentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam detecti facere possent, ad calumnias concinnandas stylum exacerunt. Præstitit id in primis, qui post Pelagium atque Cælestium sectæ illius habebatur antesignanus, Iulianus Episcopus Capuanus; qui patrociniū hæresis & hæreticorum suscipiens, pro ipsis aduersus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epistolas, quarum alteram Romam misit, alteram nomine decem & octo Episcoporum scripsit ad Theffalonicensem Episcopum. meminit horum omnium S. Augustinus*. At quid his inter alia: è stomacho concoctas odio in Zosimum Papam Romanum clerum, atque ipsum S. Augustinum calumnias, & uolentias

C euomit: quas omnes ipse confutat Augustinus. nam in primis quod ad Zosimum spectat, hæc ait*: Quale est autem, quod beatæ memoriæ Zosimum Apostolicæ sedis Episcopum (ut in tua prauitate persistas) præuaricationis accusas? qui non recessit à suo prædecessore Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zosimum, quia egit primitus lenius cum Cælestio; quoniam se in his sensibus uestris, si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentij litteris consensurum esse promiserat.] & alibi*: Innocentij successorem crimine præuaricationis accusas, quia doctrinæ Apostolicæ & sui decessoris sententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem sanare potius cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipse: quibus apparet cum Pelagio atque Cælestio damnatum quoque fuisse à Zosimo ipsum Iulianum Episcopum Capuanum. At de eius calumnia in Zosimum hæctenus.

D Quid insuper idem Iulianus cum suis in Romanum clerum effutierit, ipse etiam S. Augustinus alibi docet his uerbis*: Quinetiam Romanos clericos arguunt, scribentes, eos iustionis terrore percussos, non erubuisse præuaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam, qua Gestis Catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent malam hominum esse naturam. Immo uerò Pelagiani spe falsa putauerant, nouum & execrabile dogma Pelagianum vel Cælestianum persuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus posse: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruersa, non tamen contemptibilia, cum studiosè corrigenda potius quam faciliè damnanda uiderentur, aliquanto lenius quam seuerior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt. Tot enim & tantis inter Apostolicam sedem & Afros Episcopos concurrentibus & recurrentibus scriptis, Ecclesiasticis etiam Gestis de hac causa apud illam sedem Cælestio præsentem & respondente confectis: quæ tandem epistola uenerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, sine ullo uitio peccati originalis hominem nasci? nusquam profus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cum hoc Cælestius in suo libello posuisset, inter illa dumtaxat, de quibus se adhuc dubitare & instrui uelle confessus est; in homine acerrimi ingenij, qui profectò si corrigeretur, plurimis profuisset, uoluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus eius Catholicus dictus est, quia & hoc Catholicæ mentis est, si qua fortè aliter sapit quam ueritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait*: Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus: & si quid aliter sapitis, id quo-

E que Deus uobis reuelabit. Hoc in illo factum esse putabatur, quando se litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit, &c.] quæ superius dicta sunt.

Sed

Aug. contra Iulian. lib. 6. c. 12. IULIANVS IDEM CALVMNIATVS S. AVGVSTI- NVN.

Sed quid in Augustinum idem ipse Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipsum Augustinum referentem: Dicis me quoque ipsum innouasse sensus meos, & initio conuersionis meæ hoc sensisse quod tu. Sed fallis, aut falleris, siue calumniando ijs quæ nunc dico, siue non intelligendo, vel potius non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduersus se ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hæcenus: reliqua enim præterimus, vt cum calumniatus est Iulianus Catholicos omnes eadem sapere quæ Manichæi, ex eo quod dicerent humanam vitiatam esse naturam.

CONSTANTIVS QVARE PASSVS A PELAGIANIS.

At parum fuit Pelagianis calumnijs agere: verum quo magis & Romani Pontificis auctoritate, & lege Imperatoris sese perstringi sentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos insiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiserint, ex his quæ in Constantium virum clarissimum Vicaria Præfectura perfundum perpetrarunt, potest intelligi, de quo pauca tantum hæc Prosper hoc anno scribit in Chronico: Hoc tempore Constantius seruus Christi ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis resistens, sanctione eorumdem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociarunt.] hæc Prosper.

Prosper. in Chronico his Consul.

AVGVSTINVS SCRIBIT ADVER. PELAG.

Sed quæ sunt reliqua de rebus Pelagianorum prosequamur oratione. Sanctus Augustinus, qui (vt ait Possidius) decem annos aduersus Pelagianam hæresim infatigabili studio laborauit, præter alias complures lucubrationes aduersus eam editas, hoc anno, nempe post damnatam Romæ eandem hæresim, duos edidit libros, alterum de gratia Christi, alterum verò de Peccato originali, amboque ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorem sibi notos Hierosolymis degentes; vt vbi Pelagius de sua purgatione securus sedem constituerat, quò maiori facilitate hæresi sua Orbem inficeret, ibi ad salutem omnium paratum aduersus venena distraheretur antidotum: illuc enim religionis ergò Christiani frequenti cœtu concurrere soliti erant. De iisdem verò libris hæc ipse Augustinus: Posteaquam Pelagiana hæresis cum suis auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, conuicta atque damnata est, scripsi duos libros aduersus eos, vnum de Gratia Christi, alterum de Peccato originali.] hæc ipse.

Aug. Re-tract. lib. 2. c. 50

DISSENSIONES DEGRATIA ET LIBERO ARBITRIO ADVERTINORVM MONACHORVM. d Extant. tom. 7. cum duabus epistolis.

Porrò cui hæcenus aduersus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac planè contrarium priori certamen iucubuit, nempe aduersus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, sed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monasterio Adrumetino, qui (inquit ipse Augustinus) quod grauius est, negabant in Die Iudicij Deum esse redditurum præmium secundum opera hominum. Contra verò alij ibi sic defendebant liberum arbitrium; vt negarent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari. Scripsit igitur ipse S. Augustinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios, alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione verò & gratia alterum, ambos ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epistolæ, in quarum posteriori, hoc anno se eam scripsisse, significare videtur his verbis: Quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constitutum, & supra memoratum librum meum, quem modo ad vos scripsi, hæc omnia & in præfenti legitur cum ipsis, & per eos misimus vobis.] vocat posterius Concilium illud, quod hoc anno est celebratum, sic ab eo dictum respectu prioris, cuius idem meminerat, sub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, simulac pullularunt infructuosi palmites negantium liberum arbitrium, continuò ab Augustino fuisse conuulsos, sicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogmata plantæ adulterinæ oborta sunt.

DE TELEPTENSI CONCILIO BIZACENAE PROVIN- CIAE.

Hoc anno, qui primus est post Cõsulatum Honorij vndecimum, & Constantij secundum, mense Februarij celebratum habetur Concilium Telense: ita quidem mendose legitur, sed Teleptense restituendum est. erat Telepte prima sedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Episcopus præerat, qui huic Concilio præfuisse legitur, quæ & inuenies subscripsisse Concilio Mileuitano, eodem sedis titulo, nimirum: Donatianus Teleptensis primæ sedis subscripsi] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginensi hoc anno Kalendis Maijs habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: De prouincia Bizacena cum sancto sene Donatiano Primate, Cresconius, Iocundus, & Aemilianus] quos inuenies recensitos in dicto Concilio Teleptensi, nempe Cresconium, Iocundum, & Iulianum loco Aemiliani Episcopos qui Concilio interfuerunt: vt non sit quod dubites, Telense, esse restituendum, Teleptense.

A Teleptense. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, nisi quod ad causæ, de qua controuersia vertebat, definitionem, iussa est recitari decretalis epistola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Episcopos data: vt planè intelligi possit, quanta esset obseruantia Africanæ Ecclesiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cum in Concilio primo loco datæ olim ab illis epistolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati testati sunt. Quid præterea ibidem actum sit, nihil apparet.

Contigit insuper hoc ipso anno, vt sancto Augustino & alijs Episcopis iniungeretur legatio à Zosimo Romano Pontifice in Cæsariam Mauritanix. Fidem sanè facit huius rei ipse Augustinus in exordio epistolæ ad Optatum, in qua hæc habet: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me apud Cæsaream præfente venerunt, quo nos iniuncta nobis à venerabili Papa Zosimo Apostolicæ sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas traxerat.] Porrò Possidius ait, non Augustino tantum, sed alijs Episcopis commissam fuisse huiusmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipso exordio Gestorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem sanctus Augustinus his narrat verbis: Orta est nobis necessitas pergendi in Mauritaniam Cæsariensem. Ibi apud ipsam Cæsaream Emeritum Donatistarum Episcopum vidimus, vnum scilicet eorum septem, quos pro suæ causæ defensione delegerant (Donatista videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ) & qui in eadem causa maximè laborauerat. Quæ cum illo egerim, præsentibus Episcopis eiusdem prouinciæ & plebe Cæsariensis Ecclesiæ, in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hereticorum Episcopus fuit, Ecclesiastica Gestata testantur, quæ in meis habentur opusculis. Vbi non inueniens quid responderet, totum sermonem meum, quem de solis Maximianistis in auribus eius & omnium qui aderant explicauit, tamquam mutus audiuit. Hic liber, vel hæc Gestata sic incipiunt: Gloriosissimis Imp. Honorio XII. & Theodosio octauum Consi.] est hic quidem præfens annus. Extantque ipsa Acta integra, consignata iisdem Consulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Possidius, qui interfuit, aitque: Postea in Cæsariensi Mauritanix ciuitate constitutus venerabilis memoriæ Augustinus, quo eum venire cum alijs eius coepiscopis, sedis Apostolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Ecclesiæ necessitates. Hac ergo occasione prouenit, vt Emeritum eiusdem loci Donatistarum Episcopum, quem suæ sectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defensorem, videret, & cum eodem publicè in ecclesia, populo adstante diuersæ communionis, ex hoc ipso disputaret & prouocaret Gestis Ecclesiasticis; vt quod fortè (sicut dicebat) prosequi potuit in Collatione, sed permissus non fuerat, in præfenti sine alicuius potestatis prohibitione aut potentia securus dicere minimè dubitaret: & in sua ciuitate, suis omnibus præsentibus ciuibus, fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iste nec hac hortatione, nec suorum parentum & ciuium instanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, se ad eius reditos communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisque suæ temporalis, si modò Catholicam superaret assertionem.

S. AVGVSTI- NVS LEGA- TVS A ZOSI- MO PAPA. Aug. epist. 157.

Aug. Re- tract. c. 51.

Aug. lib. de Gest. cum Emerito. Possid. in Vit. S. Aug. c. 14.

At ille amplius dicere illis Gestis nihil voluit, nec valuit, nisi tantum: Iam illa (inquit) Gestata continent apud Carthaginem inter Episcopos confecta, vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum à Notario, alio loco, vt responderet admoneretur, & reticeret, eius cunctis manifestata diffidentia, Ecclesiæ Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc Possidius. Exprobrat id ipsum pluribus S. Augustinus agens aduersus Gaudentium, retunditque hominis dicacitatem, cum tum ipse, tum alij Donatistæ effutirent, non licuisse in Collatione illa Carthaginensi, vel metu armatorum, vel gratia præfidentis magistratus, prosequi causam: quam modò tali occasione, vbi nullus metus, omnisque adesset securitas, in ciuitate propria, impellentibus licet suis, omnino, tacuerit, causæ diffidens, quam fouebat iniquam. Quo tempore (ipse inquit Augustinus) scripsi etiam librum de Correctione Donatistarum, propter eos qui nolebant illos legibus Imperialibus corrigi.] est hæc epistola ad Bonifacium Comitem scripta.

QVOD CAESAREAE S. AVGVSTIN. CVM EMERITO. Aug. contra Gaudent. lib. 1. c. 14.

Quid præterea magna ciuium vtilitate idem S. Augustinus egerit, cum Cæsareæ esset, ipse alibi alia occasione narrat his verbis: Denique cum apud Cæsaream Mauritanix populo dissuaderem pugnam ciuilem, vel potius plusquam ciuilem, quam Cateruam vocabant: neque enim crues tantummodo, verum propinqui & fratres, postremò parentes ac filij

Aug. Re-tract. lib. 2. c. 48. Aug. epist. 50. Aug. de Doctr. Christ. lib. 4. c. 24. AVGVSTIN. CORRIGIT PRAVVM CAESARIEN SVVM VSVM.

flij lapidibus inter se, in duas partes diuisi, per aliquot dies continuos certo tempore anni A solemniter dimicabant, & quisque (vt quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui, vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem, pellerem que dicendo. Non tamen egisse aliquid me putauit, cum eos audirem acclamantes, sed cum flentes viderem: acclamationibus quippe se doceri & delectari, flenti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aspexi, immanem illam consuetudinem a patribus & auis, longeque a maioribus traditam, quae pectora eorum hostiliter obsidebat, vel potius possidebat, deuictam, antequam re ipsa id ostenderetur, credidi. Moxque sermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est.] haecenus de his ipse.

Irreperant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Ecclesiam prauis vsus, quos idem S. Augustinus verbi Dei falce succidit, vt inter alios illi de quibus sic ipse ad populum * pro concione: Isti enim infelices & miseri homines, qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuunt, nec erubescunt, etsi Christiani ad ecclesiam venerint, Paganani de ecclesia reuertuntur; quia ista consuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus, qui ad ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorum non erubescit ex ore proferre. Videte tamen, fratres carissimi, si iustum est, vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenum diaboli proferatur.] haec ipse. ex cuius quoque praedicatione balationes sublatae fuerunt, quas saltando more Gentilium exercebant: saltatio tamen remansit; sed vocem balandi, pro saltando, vulgus retinuit.

Rurfus vero de alia ex idololatria manante, sed iam proscripita consuetudine ita ad eundem populum: Et licet credam, quod illa infelix consuetudo, quae de Paganorum praua obseruatione remansit, iam nobis castigantibus, & de locis istis fuerit, Deo inspirante, sublata: tamen si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissime castigate, vt eos poeniteat rem sacrilegam commisisse. Et si quando Luna obscuratur, adhuc aliquos clamare cognoscitis, & ipsos admonete, denunciante eis, quam graue sibi peccatum faciunt, quando Lunam, quae Deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis a maleficijs sacrilego ausu se defendere posse confidunt. Et si adhuc videtis aliquos ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & (sicut iam dictum est) fortilegos etiam & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel succos sibi aut suis appendere; durissime tanta eorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia D audiuius, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium: coram Deo & sanctis Angeliseius contestamur, quia quicumque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram poenitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnandi sunt. Isti enim infelices & miseri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipsa opera die Dominico facere nec erubescunt, nec metuunt. Et ideo quoscumque tales esse cognoueritis, durissime castigate. Et si se emendare noluerint, nec ad colloquium, nec ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis caedite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animae suae salute non cogitant.] haec ipse; de quo & superius diximus, ab ipso sublatum fuisse in festis sanctorum martyrum vsu citharae, conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiusdem sermones extant ad E populum habitum.

Insectatus est pariter abusus illos, quos ex negligetia quorundam Christianorum sensim illabi cognouit, eosdemque ipso sui ortu conuellendos curauit, nimirum de illis qui negligenter interesse sacris Missis, quiue recederent antequam absoluerentur, quiue sermones in ecclesia miscerent, dum Missae dicebantur, sed & in eos qui quererentur de prolixitate Missarum: de his enim ista habet: Adhuc quoque (quod valde dolendum est) conuerti vobiscum volo, quia sunt aliqui & maxime potentes huius mundi, qui cum veniunt ad ecclesiam, non sunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, sed cogunt presbyterum, vt abbreviet Missam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auaritiam, &c.] Vides morem pristinum canendi omnes Missas; & considera vnde introductum sit, vt eadem etiam voce submissa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in iplo

Aug. de temp. serm. 215. BALATIONES S. AVG. INSECTATIONES.

QVAE SVPER STITUTIONES ABOLERE CONATVS S. AVGVSTINVS.

Aug. de diuers. serm. 115. De S. Cyp. serm. 3. & in Psal. 12. conc. 1. IN AVSVS AVGVSTINVS DECLAMAT. Aug. de temp. serm. 211.

A ipso introitu Missae, dicta antiphona, qui sequitur psalmus non ipse integer ex more pristino, sed vnus tantum ipsius versus dicatur. Sed de his haecenus, in qua diuertimus occasione ipsius Augustini legationis ad Ecclesiam Caesariensem a Zosimo Papa ipsi ac collegis Episcopis creditae: Quo tempore certum est, eundem scripsisse epistolam ad Opratum de origine anime, & aduersus Pelagianos: id quidem ex eius scriptionis exordio redditur manifestum. Vt plane mirum sit considerate res omnes ab eodem Augustino hoc anno gestas atque conscriptas, quarum facta est a nobis superius mentio. vnde idem ipse ad Albinum & socios Inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem, quam vbiicumque alibi den- fiores, &c.]

Hoc item anno Zosimus Papa ad Gallos, Hispanos, & Aftos decretalem epistolam edidit aduersus eos, qui ad sacerdotium confestim prouunt absque alia praevia ministracione B in singulis, qui sacerdotium praecedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat ministrare. non extant ipsae quidem litterae, sed eadem repetit in epistola eodem argumento conscripta hoc eodem anno ad Helychium Episcopum Salontanum.

Contigit hoc etiam anno conuersio Iudaeorum insulae Minoricensis, virtute sacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Orosius (vt dictum est) acceptas Hierosolymis secum in Hispaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandae, toti Christiano orbi factae perspicuae ex litteris Circularibus Seueri eius insulae Episcopi ad omnes Ecclesias datis, & publice vbiue lectis, quas inter alios accepisse liquet Euodium Episcopum Vzalensem in Africa, & coram populo eas recitare fecisse: id enim inscriptus ad ipsum liber testatur his verbis: Eodem namque die, quo ingressi sunt ecclesiam beati Stephani sanctae reliquiae, in ipso principio canonicarum lectionum, epistola quoque ad nos delata cuiusdam Episcopi, Seueri nomine, Minoricensis insulae, de pulpito in aures Ecclesiae cum ingenti fauore recitata est: quae continebat gloriosi Stephani virtutes, quas in insula memorata per praesentiam reliquiarum suarum in salutem omnium illic credentium perfecerat Iudaeorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum suorum, tamquam extensione manuum suarum, acclamantibus & exultantibus Fidelibus, ipse dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] haec ad Euodium, cuius est apud S. Augustinum honorifica mentio, ad quem etiam extant datae complures eiusdem Augustini epistolae, & ipsius ad eum scriptae.

Datum est autem nobis eiusdem Protomartyris gratia, vt inter scribendas Vaticanae bibliothecae antiquitates, eandem repererimus Seueri epistolam integram in nullo detrimento passam: quam (quod nesciamus ab alio editam) hic integram describere, vt egregium D antiquitatis monumentum, dignum existimauimus. sic enim se habet:

Sanctissimis ac beatissimis dominis, Episcopis, presbyteris, diaconibus, & vniuersae fraternitati, totius orbis terrarum, Seuerus Episcopus misericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Christo Redemptore nostro aeternam salutem.] intelligis consuetum huius temporis symbolum Catholicorum, qui vt se longe abesse a Pelagiana ingruente haeresi demonstrarent, se in ipso titulo gratia & misericordia Dei indigere profitentur. Sed ipsam reddamus epistolam:

Cum Dei opera reuelari & confiteri honorificum esse, Raphael Archangelus moneat: profecto silere vel celare opera Christi, periculofum est: in quibus tamen adnumerandis maior est gratia, si communi & simplici sermone referantur. Celatur enim quodammodo speciosissima pulchritudo virtutis, si abundantiori eloquio circumdata fuerit atque E fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quae apud nos Christus operatus est, non composito, sed veridico sermone referre aggredior. Insula Minorica, vna ex Balearibus insulis est, quarum nomen cunctis populis, saecularium quoque auctorum litteris, peruulgatum est. Haec inter Mauritaniam Caesariensem & Hispaniam medio propemodum aequoris spatio sita, angustiis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem vero tria millia passuum habens. Quae nunc idcirco commemorauit, vt agnosci possit, contemptibilia mundi a Domino non solum in hominibus, sed etiam in locis eligi. In hac itaque insula, quae omnium terrarum paruitate, ariditate, asperitate postrema est, duo parua oppida, quibus a Poenis indita nomina, e regione fundata sunt: iam monasteria ad Occasum, Magona ad Orientem spectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper sacerdotalis officij pondus impositum est. Sed iam monasteria antiquum a Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudaei habitare in ea nequaquam possint. Multos liquidem id te- mere

Aug. epist. 157.

Aug. de Gratia Christi. c. 1

ZOSIMI PAPA DECRETVM DE MINISTRIS ECCLESIAE ORDINANDIS. Zosim. epist. 1. tom. 1. epist. Roman. Pont. DE CERTA FIDE EPISTOLAE SEVERI EPISCOPI DE MIRACVLIS S. STEPHANI. d. Enod. de Mirac. S. Steph. lib. 1. c. 2. apud Aug. tom. 10. edit. Plantin.

Aug. de diuers. serm. 12. & de Civitate Dei. lib. 22. c. 18.

EPISTOLA SEVERI EPISCOPI.

Tab. 12.

1. Cor. 1. QVAE MINORICA RANDA SINT MINORICENSIS INSVLAR.

mere audentes, aut ægritudine præuentos, aut repullos, aut morte subitanea extinctos, aut A etiam fulmine trucidatos tradit vetustas: ad eò vt celebris huius rei fama ipsi quoq. Iudæis, ne id ultra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cum etiam lupos, vulpesque & omnia noxia animalia deesse videamus: cum earum quæ ad vescendum bonæ sunt, ferarum copia magna sit. Illud etiam magis mirum est, quod colubri & scorpionibus sunt quamplurimi, sed amiserunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Iammonam nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hostij quidem iure accedere audeat: Magona tantum veluti colubris & scorpionibus (vt tradebatur) feruebat, vt quotidie ab his Christi Ecclesia morderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis spirituale renouatum est, vt illa (sicut scriptum est*) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus sæuebat, subito diuina virtute compulsa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit.

B Namque diebus penè istis, quibus ego tanti sacerdotij nomen, licet indignus, adeptus sum: presbyter quidam sanctitate præcipuus, à Hierosolyma veniens, Magonæ non longo tempore moratus est. qui postquam transehi ad Hispanias, sicut desiderabat, nequiuit, remeare ad Africam denuo statuit.] erat enim Hispania obsessa hoc tempore à Gothis, quod suo loco est demonstratum: & hic presbyter Hispanus erat Orosius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ sunt, cum ad Hispanias portare constituisset: ipsas, sine dubio martyre inspirante, in memorati oppidi ecclesia collocauit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accensus est. Statim siquidem, tepor noster incaluit, & factum est cor nostrum (sicut scriptum est*) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc spe saluandæ multitudinis erigebat. Denique statim intercisæ sunt etiam salutationis officia, & non solum familiaritatis consuetudo diuisa, sed etiam noxia inueteratæ species charitatis ad odium temporale, sed pro æternæ salutis amore translata est. In omnibus plateis aduersus Iudæos pugne legis, in omnibus domibus fidei prælia gerantur.

C Iudæorum populus maximè cuiusdam Theodori auctoritate & potentia nitebatur, qui non solum inter Iudæos, verum etiam inter Christianos eiusdem oppidi & sensu & honore sæculi præcipuus erat: siquidem apud illos legis doctor, & (vt ipsorum vtar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curie munijs exolutus, & Defensor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat. Christiani autem vt corde, ita etiam & viribus humiles, sed veritatis robore superiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec vtrique exercitus, cum iam diem certaminis condixissent, datis tunc inducijs discesserunt, Iudæis id magnopere expectantibus, vt scilicet Theodorus, in cuius se omnis synagoga viribus accliuabat, ex Maioricense insula reuerteretur, ad quam fortè visendæ possessionis gratia perrexerat. Qui quidem, statim vt ad eum missa legatio est, remeans, auctoritate sua multos terruit, sed non extinxit, sed consopuit contentionis incendium: maiore siquidem illico exardescens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et vt illud Salomonis^d impleretur: Frater fratrem adiuuans exaltabitur sicut ciuitas firma & alta: statuerunt multi famuli Christi, laborem itineris minimè recusantes, cunctas animi vires huic bello tradere.

D Pendente igitur prælio, nos quidem qualia præparauerimus arma, subditum huic epistolæ commonitoriū probat, quod quidem non pro quorundam instructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egemus, & quam à beatitudine vestra magis speramus) sed vt animaduerti possit, non minimam nos sollicitudinem secundum modulum possibilitatis nostræ suscepti habuisse certaminis; Christum verò, cuius regnum non in sermone, sed in virtute est, nobis ne verbum quidem proferentibus, suis omnia viribus consummasse, & absque villo sudore certaminis exercitui suo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut sperare poterat, victoriam concessisse. Iudæi igitur exemplis se Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis suis desiderabant. Itaque non solum libros reuoluere, sed etiam saxa, sudes, iacula omniaque telorum genera ad synagogam conferre cœpere, vt Christianorum aciem virtute sancti Spiritus munitam (si ita res posceret) etiam corporis viribus propulsarent.

E Interea dum hi apparatus gererentur, magnoque altrinsecus studio futurum instituitur bellum: vtrinque exercitus inenarrabilibus & absolutissimis somniis commouentur: quorum si

A rum si nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriæ operuisse. Sic enim S. Apostoli Pauli somnium Lucas^a sacræ historiæ inseruit, dicens, vt videtur Macedonem astitisse in visione noctis, orantem vt iuaretur ab eo; & hac Apostolum visione præmonitum, itineris alio destinati cursum ad Macedoniam conuertisse. Quanto itaque Domini nostri Iesu Christi maior est gloria, quod id minimis atque indignis famulis reuelare dignatus est, quod etiam beato Apostolo demonstratum Scriptura celare noluit? Igitur breuitatis causa, ne beatitudini vestræ fastidium fortasse gignatur, duo tantum somnia inseram.

Apud nos deuota quædam religiosissima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propositi, & nominis interpretatione typum portare Ecclesiæ mereretur, vidit in visione noctis viduam quamdam nobilissimam ad me, qui non pro merito, sed pro diuini muneris largitate sacerdotio fungor, insertas litteras per se misisse*, quibus mihi cunctos agros suos ad seminandum suppliciter offerret. Simili etiam somnio me quoque vltimum peccatorum ad seminandum præcingere & commonere dignatus est. Vidua enim quædam altera nobilissima, quam synagogæ speciem habuisse non dubium est, me, vt agros suos incultos susciperem, eosque quando tempus sementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ est autem altera nobilissima vidua, nisi illa, quæ Christum impiè perimendo, semetipsam crudelissimè viduauit? Hoc somnium vtriusque vnum est. Ante triginta fermè quàm impleretur dies, & vidisse nos, & licet absolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicasse, manifestum est.

C Apud Iudæos quoque miro diuinæ dispensationis ordine, vt & nominis Theodori, & officij mei in vno homine societas conuenit, Theodorus qui summus sacerdos perfidi populi erat, somnium, quod viderat, non solum Iudæis, sed etiam propinque cuidam matrifamilias primariæ ipsius ciuitatis, multisque etiam aliis Christianis, antè non parum quàm adimpleretur tempus, his sermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in synagogam, duodecim viri manus obuias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic est. Cum ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpisssem; locum tamen, dum fugam paro, vnde introspecerem, reperi, & vidi monachos illic mira suauitate psallentes: maior mihi pauor illico adiectus est; & nisi in cuiusdam nomine Ruben ingressus fuisssem domum, & inde ad matrem propinquam cursu præcipiti conuolasssem, nequaquam curam mortiferi terroriseuasssem. Illa me exanimem sinu suo confouens, à discrimine pariter & à metu eripuit. Hoc eius somnium valde clarum est, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, nisi ille de tribu Iuda radix^b Dauid? Quæ propinqua illa, nisi de qua scriptum est: Vna est propinqua mea? Illud ergo solum videbatur obscurum, quod in domum Ruben Iudæi, à leone cum terreretur, ingressus est: quod quidem nobis postmodum ab ipso leone, qui terruit, vt saluaret, euidentissimè expositum est: quod dehinc suo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem prosequar.

D Ex Iammonensi ciuitate ad profectionem famulorum Christi multitudo conuenit, quæ in ipso oppido putabatur consistere: tantaque difficillimi itineris laborem alacritate confecit, vt triginta millia passuum iucundiùs transuolaret, quàm si ad suburbanum aliquod amœnissimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam peruenimus. Statim ego, missis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & vt ad ecclesiam sanctam accedere dignarentur, poposci. Illi autem inopinatum nobis nuntium remittentes, mandauerunt, ecclesiam sibi (ne, credo, polluerentur) ingredi die eadem non oportere: esse enim diem sabbati, cuius festiuitatem suis illi actibus corrupissent. Rursum ego expetiui, vt me ad synagogam, si mallent, opperirentur, quandoquidem ingressus ecclesiæ pollutio videretur: non vtrique eos à nobis in die festi sabbati ad opus seruire compelli; futurum autem honestissimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabulas esse miscendas: aut, si non astutè certamen fugerent, & simplicem afferrent excusationem, ostenderent præceptum, quod in eo die sermonem conferre, prohibitum sit. Ad hæc cum illi in omnibus contradictionem obstinatissimam retulissent, tandem illius leonis terrore compulsi, ad domum, in quam hospitio accesseram, confluxerunt. Ibi ego: Quæso (inquam) fratres, quare quasi aduersus latrones, præsertim in ciuitate Romanis legibus subdita, acruos saxorum, omniaque armorum genera congregastis? Nos

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.

acquirere cupimus, vos perdere desideratis? Non est (quantum arbitror) æquum, ut tam varia lite alterutrum laboremus: vos verò (ut video) sititis nostrum sanguinem, nos verò vestram salutem.

Ad hæc illi paululum territi, negauere factum: nostris affirmantibus ita se habere, etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, ut nodum cœptæ contentionis absceinderem: Vbi res (inquam) oculis probari potest, iuratione quid opus est? eamus igitur ad synagogam, & vtrum pro vitio an veritate vestra nitatur assertio, vobismetipsis testantibus, comprobabitur. Pergere igitur ad synagogam cœpimus, & hymnum Christo per plateam ex multitudine lætitiæ canebamus: psalmus autem, quem mira iucunditate etiam à Iudæorum populis decantabatur, hic fuit: Perit memoria eorum cum strepitu, & Dominus in æternum permanet. Sed antequam ad synagogam perueniremus, quædam Iudææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præsumentes, ut scilicet nostrorum lenitas incitaretur, lapides in nos ex superiori loco immanissimos iactare cœperunt: qui (mirum dictu) cum super confertissimam multitudinem, grandinis instar, descenderent, neminem nostrorum non solum ictu, sed nec tactu quidem vexauere. hic agnis suis leo ille terribilis mansuetudinem paululum abstulit: omnes siquidem, reclamantibus nobis, saxa corripuit, & pastoris commonitione posthabita, cum vnum potius consilium cunctis zelus potius Christi quàm ira suggereret, lupos cornibus impetendos censuerunt; quamuis hoc illius, qui solus bonus pastor est, nutu factum esse, nulli dubium sit. Denique ne cruentam gregi suo videretur præstitisse victoriam, nemo Iudæorum se contactum saltem fuisse, ne pro inuidia quidem (ut mos est) simulauit. Sanè quoniam omnimodis debemus vitare mendacium, vnus ex omni Christianorum numero inuentus est, qui cum Acham illi similis esse vellet, qui sub Iesu Naue de anathemate spolia concupiuit: nam seruus cuiusdam Christiani, solus, dum aliquid à synagoga diripere concupiscit, in lapidem offensionis incurrit. Quidam verò nostrorum, quasi aduersus Iudæum, lapidem iniecit: qui capiti eius illisus, ut capitis sui, id est, Christi, meminisset, admonuit: quod vulnus licet periculosum non fuerit, tamen & illum rapinæ suæ confiteri concupiscentiam compulit; & cunctos, ne similiter laborerent, præsentem teruit vitione.

Igitur postquam Iudæis cedentibus, synagoga potiti sumus, nullus ex ea quicquam non dico abstulit, sed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris atque argento, cum ipso pariete ignis absumpsit: libros sanctos, ne apud Iudæos iniuriam paterentur, sustulimus: argentum verò, ne vel de præda nostra, vel de suo dispendio quererentur, ipsis reddidimus. Euerfa itaque, cunctis Iudæis stupentibus, synagoga, ad ecclesiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ nostræ gratias referentes, effusis precibus poscebamus ut vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebroforum pectorum infidelitas conuerteretur à lumine.

Ruben quidam Iudæus à Domino, ut primogenitus omnium constitueretur, electus: nam clamore sanctissimo lætificans corda multorum, absolui se à vinculis Iudaicæ superstitionis deprecabatur: statimque primitiuus Jacob factus, signum salutare suscepit; & inde nostris lateribus atque consiliis inhærens, obstinatissimam cunctorum duritiam nobiscum increpat. Triduum (ni fallor) emensum est, ex quo nostri in oratione, & Iudæi in perfidia perstitere. Post hæc venit Theodorus, multitudinis suæ agmine circumseptus, ad locum, in quo soli synagogæ parietes (qui post hæc credentibus Iudæis sunt subuersi) superesse videbantur: ad quem locum Christianorum pariter multitudo conuenit. Ibi Theodorus cum audacter de lege differens, omnia quæ obiiciebantur, irrideret, atque peruerteret: populus Christianus videns quòd verbis superari non posset humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter clamantes, cum summo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Christum. Mira indulgentissimi Domini misericordia, adhuc parua petebantur, & maiora concesserat. Immo non mirum est de omnipotente miraculum. Ipse etenim virtutem clamoris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, ut quatuor leprosi Regis Syriæ, qui Samariam obsederat, castris potirentur, & qui per Gedeon Madianitarum agmina conturbauit, deditque trecentis eius viris ingentem sine labore victoriam, efficiens per terrorem, ut mutuis hostium multitudo vulneribus prosterneretur.

Ita &

PROCESSIO
CVM CAN-
TV.* Psalm. 9.
IUDÆORVM
FEMINÆ
IACIUNT
LAPIDES IN
CHRISTIA-
NOS.

* Iosue 7.

IUDÆORVM
SYNAGOGA
INCENSA.CONVERTI-
TVR RUBEN.IUDÆORVM
MIRACULO-
SA DISPERSIO.

c. 4. Reg. 7.

d. Iudic. 7.

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.

A Ita & nunc ista vox longè aliter à circumstantibus Iudæis suscepta est, quàm à nostris immittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credit. Itaque existimantes principem perfidiæ suæ ad Christi fidem fuisse conuersum; cuncti pariter trepidi, vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, sparsis crinibus, occurrentes cum ferali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accusabant, dicentes: O Theodore quid fecisti? Viri autem, alij ad deuos saltus & fixuras montium confugere: alij per ipsius oppidi angiportus discurrebant, locum in quo delitescerent, inuenire cupientes.

Ipse Theodorus stupore percussus, diuinam sententiam in plebe sua cernebat impleri. Fugit impius, nemine persequente: sed tamen non nemine: persequeretur enim eos ille leo terribilis, qui de synagogæ loco (sicut Theodoro fuerat reuelatum)

B per monachos rugitum emiserat, quo resistentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco profus eodem, quo ei pridem per somnium terror fuerat leonis iniectus: & cum causam tantæ trepidationis inquireret, & nomen solummodo nostri leonis audiret, nullam illic (sicut ferebatur) feritatem videns, tantum psallentes monachos intuebatur; & ab omni suorum multitudine destitutus, atque elabi parans, etiam ipse pedum viam prospiciebat: quem cum horribili formidine apprehensum, non solum colore vultus, verum etiam vocis officio destitutum Ruben ille sanctissimus aspexisset, prope accedit, & trementem blando sermone compellans, ad Christi fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro suffragio metus suæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo satisfacere videbatur.

C Verum, ut & nos fideliter vniuersa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum, sed veritatem queritis, libentiùs audiatis: ipsius Ruben verba inferens, nihil ex simplicitate dictorum eius subtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? si vis certè securus & honoratus & diues esse, in Christum crede, sicut & ego credidi. Modò tu stas, & ego cum Episcopis sedeo. si tu credideris, & tu sedebis, & ego ante te stabo. Hos sermones Theodorus alta mente suscipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis: tenete (inquit) promissionem hanc. Sed permittite mihi, ut priùs alloquar plebem meam, ut maiorem conuersionis meæ etiam ex reliquis possim habere mercedem. Hæc eius sponso cum inexistentabili cunctorum exultatione suscepta est: alij in eum amabiliter irruentes, os ipsius & colla mulcebant; alij eum vlnis mollibus amplectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & sermonem conferere gestabant.

D Perrexit igitur Theodorus ad atrium suum quolibet officio nostrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promissionem suam veniret, ingressus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum post triduum materno suscepit sinu, & ab omni perturbatione trepidationis absoluit. Nos autem ad ecclesiam cum hymnis ex more perreximus. Benedictus est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui dedit capiti nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, ut ploraremus vulneratos populi nostri.

E Peractis siquidem mysteriis, ecclesiam egressi, non minimam in occursum nostrum Iudæorum multitudinem conuenisse inspeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, ut Christi characterem à me, licet indigno pastore, susciperent. Reuersi itaque ad ecclesiam, & toto corde Domino gratias referentes, illico in frontibus eorum signum salutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad siluas siue ad antra confugerant, Christi virtute gesta sint, quæ lingua effabatur? præsertim cum vnusquisque eorum propriam conuersionis suæ habeat historiam. Sicut itaque impossibile nobis est, omnia dicere; sic ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Christi miraculum, quod tum à Fidelibus probatissimisque viris comperimus, precibus vestris adiutus euoluam.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hispaniarum cladem nuper effugiens, cum famulis suis ad hanc insulam venerat (sicut nunc ipsi etiam cum sacramentorum terribili interpositione confirmant) ad vnâ speluncam vel potius rupem conuenerunt, associando se duobus quibusdam Iudæis humili loco ortis, qui istos communis fugæ principes legerant. Igitur cum in loco eorum trepidi, anhelan-

Annal. Eccl. Tom. 5.

Nn 2

tesque

* Proverb. 28.

THEODORVS
ASSENTIVR
FIERI CHR-
STIANVS.* Hierem.
Thren. 1.CREDENTES
IUDÆI
CRUCE SI-
GNANTVR.

resque paululum refedissent, duos illos, qui ætate alacres & audaces erant, explorandi gratia ad oppidum remittentes, soliderelicti sunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid est (inquit) frater, quod verbum (sicut docet religio nostra) blasphemum auellere à corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum conuersum fuisse Christianorum populus inclamauit, nihil aliud mihi in corde suggeritur, nisi hoc verbum, mihi vsque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis pulsare hoc ab animo meo nitor, tanto violentius tenaciusque inhaerescit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) frustra hic sermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatissimum est) antea nec cogitauit, nec vmquam protulit, hic præsertim menti tuæ (vt asseris) tam violenter infertus est, hoc ex Deo esse arbitror. Verumtamen elabora, obsecro, & fabulis his declinatis, interpellationem molestæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obstrepere, & confusis clamoribus personare cœpit, vt eum cum sua mente luctari, non solum nutibus vultus, sed etiam B totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod posteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aërem forbens inhonestos strepitus promeret, nunc fœtidis risibus cachinnaretur: sed hæc ab animo eius nomen Christi extinguere nequiuit infania, quia iam cunctas eius medullas sanitatis ignis peruaserat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba ista vertuntur: abolitionem mihi nominis Christi nec scurrilitate verborum, nec ipsis possum obscœni sonitus extorquere blasphemias: aliud siquidem mihi reddi sentio, quod cordis mei auribus, quas frustra obstruere nitor, Christi nomen ingerere, incessabili clamore non desinit. His Meletij verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & ætate maiorem, ad Christi fidem conuersum, his auribus audientibus, plebs Christiana testata est: poterit ne fieri, vt etiam tu germani constrictus exemplo religionem Iudaicam deseras? C Quid ergo in hac terribili solitudine diutius tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid causæ est, vt fame tabescamus, arescamus siti, obrigescamus algore? ad postremum (quod iam patimur) nostræ huius solitudinis horribili teneamur silentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid sanguinem nostrum plebs tanta misericors, quam pro nobis flere conspeximus, concupiscit? recordemur, obsecro, quem vmquam læserit vi nostrorum, vel saltem irrogauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læsumus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat.

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non solum Latinis, sed etiam Græcis litteris eruditum scio, & legem iugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Si enim legisti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi posse ad fidem Christi existimas? Habet ille animam suam, ita & peccatum suum: quod quidem peccatum mihi, si Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Testor autem illum, qui eduxit patres nostros de terra Ægypti, me, si hiemis violentia non obesset, abrepto quocumque nauigio, ad quaslibet terras solum velle migrare: nec me possessionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi iactura est, tantum ne Deum patrum meorum negare compellar. Quod autem consilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror te prudentissimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum censeas, si Theodorus columna synagogæ nostræ, in quo omnem fiduciam reponeremus, apostatate compulsus est. Hoc ergo sanius est, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Christianorum oculis ingeramus: possumus enim illic interim delitescere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac insula ita apud cunctos odium nostræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non possit. Cur itaque non voluntarium suscipiamus exilium, ad quod (sicut res indicat) odium ciuium, etiam si nolumus, destinandi sumus? Hoc igitur consilio vtriusque sententia confirmata, laborem destinati itineris arripiunt.

Sed dum per angustissimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucem occæcantibus oculorum: ipsum quem insciji sequebantur tramitem, perdidit, & in locis desertis atque inuis remansere. Cùm autem scinderentur sentibus, aut rupibus arcerentur, postquam corpus suum longis fœdauere vulneribus, ad tantam primò quidem anxietatem, deinde etiam ad desperationem atque formidinem venire, vt cõpellerentur fateri, se ea iudicio Dei

NOMEN
CHRISTI
NOLENTI
INGERITVR
DIVINIUS.

* (mibi credo)

* Ezech. 12.

MELETIVS
RELUCTA-
TVR.

* vespribus læcerentur.

A Dei iusto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Christi, quod antè se vltro ingerens repellabant, laceratis iam cruribus, inuocantes, semitam, quæ eos contra voluntatem ac propositum suum ad oppidum retraxit, corripuerunt: sed cùm ad ciuitatem inuitti ac trepidi peruenissent, curiosius omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iudæum esse, nec vllam, sicut existimauerant, populi Christiani pertulisse violentiam. Stupentes autem, & quod ipsis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt: vbi cum eos, iam penè exacto prandio, ille excepisset, illico inquit causam, cur à se & à ciuitate abcessissent; vniuersumque ordinem gestæ rei, magis cum risu, quàm cum admiratione cognoscit.

Post triduum Theodorus cùm concionari ad plebem suam, eosque ad fidem Christi prouocare disponderet: vltro se offerentium ad confessionem Iudæorum etiam seditionem B pertulit. Nemo enim eorum fermè erat, qui non se palàm sensisse Christi potentiam contestaretur. Nam primo in concilio eorum adolescens quidam ipsius Theodori cosobrinus, nomine Galilæus, vt congruum (sicut dictum est) nominibus mysterium gestæ rei vsque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Contestor (inquit) vos omnes, me Iudæorum esse non posse in possessione; siquidem in ea Christianos confortes habeo, quorum odiis, si in Iudaismo perseuerare voluero, forsitan perimendus sum. Ego igitur vitæ meæ periculo consulens, ad ecclesiam iam pergam, vt necem, quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cùm ad tempus fugæ se pararet, quasi vt causas conuersionis suæ reddidisse videretur, de futuri sæculi morte tunc nihil cogitans, veritatem inscius loquebatur. Huic sermoni, penè præteriens vir honestus, & non solum inter Iudæos, verum etiam in ciuitate vsque adeo præcipuus, vt etiam nunc Defensor ciuitatis electus sit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, seque similem habere causam, similia formidare attestabatur: quibus verbis tantam supramemorato iuueni adiecit confidentiam, vt in conspectu omnium cursu rapidissimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi nostri conuolare auxilium, & ab humilitate nostra, vt eiusdem inde nomine censeretur, expeteret.

Cæcilianus autem cùm esset Iudæorum pater, habito cum Florino fratre suo æquè Iudæorum patre seniore consilio, huiusmodi (sicut agnouimus) verbis synagogam adorfus est: Ego (inquit) cùm sim in honore synagogæ post Theodorum primus, non sicut iuuenis Galilæus, cunctos quasi trepidus consulo, contestorque; sed potiùs adhortor atque commoneo, denunciando, vt errore prauo itineris derelicto (si fieri potest) omnes pariter ad fidem Ecclesiasticam concurramus. Quod si vos ad Christum tanta virtus non attrahit, D ego certè & Florinus frater meus, sicut recusantibus vobis tantam salutem vim inferre non possumus, ita nos cum vniuersa domo nostra religionis huius, quam astruere non valemus, ludibria deserentes, Christianorum numero fideique sociabimur; qui numquam vtrique innumerabilibus Scripturarum testimoniis non solum te, frater Theodore, qui peritior reliquis videris, sed etiam cunctos conuincerent, nisi veritatem, quæ vinci non potest, sectarentur. Tali Cæcilianum sensu plebem suam affatum competimus, multosque Iudæorum eadem die ad fidem Christi cum ipso concurrentes cum ineffabili exultatione suscepimus.

Prodigia sanè, quæ de cælo tunc facta sunt, sicut eloqui dignè non adeam*, silere non audeo. Hora circiter septima Missam Dominicam solemniter cœpimus celebrare: nam dum nos aduenientes ad Christi fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (siquidem E nomina eorum scripsimus) populus autem tanti gaudij epulis faginatus carnalium non meminisset escarum, pars diei maior excurrerat. Cùm igitur in ecclesia, quæ paululum à ciuitate sequestri in loco sita est, in qua sancti martyris Stephani nuper reconditæ reliquæ conuiescunt, nobiscum pariter plebs vniuersa Missam opperiebatur, duo quidem monachi, quos Dominus testes suorum miraculorum prælegit, in campo qui ante fores ecclesiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine, cum alio quodam de ciuitate ecclesiam petens, cùm per ipsos præterire cœpisset, respondente vno ex monachis (viso mirabili signo) conturbatus, confusum emisit clamorem; * respiciente conuersusque ad se, protensa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret ostendit. Erat globus quidam candidissimi luminis, proceritate sui staturam quasi hominis adæquans, instar vasculorum quæ vulgò Oræ appellantur, tantæ verò claritatis & fulgoris, vt visum fuit, quod fratri qui id prior notauit (sicut ipso referente cognouimus)

CHRISTI
NOMEN CO-
GENTVR
PERFIDI
INVOCARE.

GALILÆI
CONVERSIO.

CONVERSIO
CÆCILIANI,
FLORINI,
ET ALIORVM.

MIRABILIS
VISIO.

Sol decidere videretur. hoc sicut istis visum est, quasi trans basilicam, in qua vniuersus nobiscum populus confederat, lento lapsu demittebatur; verum ita propinquum putare, vt se idem frater stupore percitus cursu præriperet, existimans id post basilicam decidisse: sed ab illo retractus fratre, gressum inhibuit: ille enim ita quidem etiam sibi visum, tamen longius fuisse non quasi certus, sed vt æstimans, astruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Meletij illius, cuius supra mentio habitata est, de cœnaculo perspicientes, ita sibi id ipsum visum affirmabant, quasi supra basilicam decidisset. Verum hoc, vtrum Angelus, an ipse Stephanus, quod visum est, fuerit, incertum est.

GRANDI
INSTAR
MANNÆ.

Eadem diei hora circiter quarta, id est, paulo antequam hoc signum demonstraretur, grando minutissima, quam incolæ insulæ illius gentili fermone Abgistinum vocant, non vsquequaque copiosa defluxit: hæc, cum odor ex ea mellis fragrare cœpisset, à multis quos per viam verberauerat, degustata, dulcior melle comperta est. Multi itaque sapientes, cum eadem die filios Israel ab Ægypto perfidiæ suæ atque à seruitute egressos viderent, hæc quæ facta sunt, signis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Israelis nomen meruit, manna crederent innouari: columnam quoque ignis, quæ patres in eremo præcedebat, vt etiam filiis à vera Ægypto atque fornace (sicut scriptum est^b) ferrea egressis, ducatum præberet ad vitam, ostensam fuisse existimarunt. Et re vera (sicut lectione Exodi attestatur) similitudo signorum minimè discrepat. Nam & illud quod niuem fuisse credidimus, semen coriandri minuti adæquabat, mellis saporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ speciem habuisse, manifestum est. Vtrumque autem signum etiam Iammonæ consistentibus fratribus reuelatum fuisse cognoscimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per gustus agnoscendi datus est, probauere: & columna candidissimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, se ingessit aspectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuersum Orbem fidei lumine visitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac insula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe consistimus, tantus cælestis gratiæ splendor illuxit, vt vsque ad extremos terræ vestræ terminos signorum visio perueniret.

THEODORO
AD ECCLESIAM
VENIENTE, ALII
EVM SE-
CVTI.

Sequenti igitur die summa omnium expectatio, vt Theodorus sponsoni suæ satisfaceret, admonebat: qui cum iustis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam prius suam, quam in Maioricensi reliquisset insula, huc se velle deducere; ne forte si absque consensu suo virum suum conuersum fuisse agnouisset, (sicut solet) pertinax perfidia esset, persuasione matris præcipue suæ, quæ adhuc supererat, & consiliis dementata, & à coniugio viri religione discederet. Cum hæc Theodorus Christianis iam acquiescentibus propalasset: Iudæis, qui conuersi fuerant, acerrima commotione resistentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ sinum festinus ipse, vt in somnis viderat, conuolauit. Post quem omnis, tamquam remoto obice, ad Ecclesiam synagoga confluit. Mirum dictum, inueterati illius legis doctores sine vlla altercatione verborum, sine vilo Scripturarum certamine crediderunt, tantum percunctati, an vellent fidem Christi suscipere: credere se in Christo, & Christianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt asserunt) ætatis atque perfidiæ suæ habens annos, sine trium commutatione verborum, spe futuræ vitæ alacer, decrepitu, optare se vt in fine temporum suorum per fidem Christi ad spiritualem reuertetur infantiam; nobisque putrefacta iam senio membra, vt quantocyus per baptismum regeneraretur, ingessit.

* Lectorij
MIRA DEI
OPERA IN
CONVERSIO-
NE ARISTO-
MISIAE.

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc appulsi, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi concessa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantum feminas, sed nobilissimas Iudæorum, ad virtutis suæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ suæ Christus permanere aliquantulum passus est. Artemisia siquidem Lectorij*, qui nuper hanc prouinciam rexit, & nunc Comes esse dicitur, filia, coniugis Meletij conuersione commota, cum vna fermè amica & nutrice & paucis ancillis domum viri sui deserens, ad quamdam speluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco sita, oblita femineæ infirmitatis euasit. Erat in ea paruum nouumque torcular, lacusque nouus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur: non enim istos sicut vtres veteres, sed sicut novos lacus mustum noui Testamenti recepisse, & credimus,

A dimus, & videmus. In eo igitur loco cum per biduum matrona à viro suo offensa inexorabilis permanisset; vt primum tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam cum odore & sapore mellis dulcedinem referre sensisset, primò quidem ministræ succensere cœpit; & cur in eodem vrceo mel iniecisset, indignans, inquirebat: postquam autem, vt quasi negantem conuinceret, ad lacum pergat, de quo paululum concauis manibus hauriens, reperit aquam, qua per biduum vsa fuerat, in mellis suauissimi versam dulcedinem. aduocàs itaque cunctas quæ aderant, vt gustarent rogat, ne forte fallax sapor in faucibus tantum ipsius suauitatem mentiretur. Omnes gustantes, mira oblectatione affectæ sunt, vt non aquam mellis sapore delibutam, sed mel sincerissimum, solum aquæ similitudinem censerent. Stupore igitur percitæ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curiosius agentes, etiam rorem qui in herbis plurimis erat, degustatum similem repperunt. Pergens itaque ad ciuitatem matrona memora, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; statimque ad Christi fidem sine reluctatione consensit.

Verum eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abiicere ex melle compulsata est, eadem inquam die, qua memorata filia Israel, quasi in deserto posita, illum antiquum^a Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulcescere pensit: ita^b mirifico vereque cælesti omnis Ecclesia odore fragrauit, vt præsentiam Spiritus sancti, & mirum cunctis illud fuit, quod per eosdem dies serena propemodum iugiter permanente, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Christi Iudæos pluuiam præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgò inter nos & quasi ioculariter diceremus: Ecce iam pluuia, scitote quoscumque Iudæos ad Christi fidem accessuros. Mirum dictum, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, à quibusdam Iudæis fidei ianua pulsabatur: nec immeritò, sicut scriptum est^b: Pluuiam voluntariam segregabit hereditari^c suæ Dominus. Desuper erant femineæ, quæ in odorem vnguentorum Christi currere recusabant.

MYSTICA
PLUVIA
QVOD PRÆ-
SEFERRET.

^b Psalm. 67.

Innocentij illius, cuius supra fecimus mentionem, matrona cum prole sua, venerabilis (sicut fama est) vidua, illico vt Innocentium sororis coniugem conuersum esse conspexit, nauim conscendit, non solum permittentibus, sed etiam suadentibus nobis; quia ad fidem Christi nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor ferè dies verbum salutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cum omnem respuens medicinam, insanabili incredulitatis valetudine opprimeretur, nullisque Innocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri posset; vniuersa, Innocentio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitatis multitudo conuenit, habens magnum dolorem animi, quod tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obfisteret, quia iam sorore eius manifestè putabatur. Cum igitur diu cassa verba surdis auribus ingerentes, nihil profecissemus; ad cognitum orationis præsidium conuolauimus, precesque quas humana repellebat impietas, ad cælestem misericordiam vertimus. Itaque vsque in horam tertiam fermè hymnorum & orationum præliis aduersus Amalech^c hostem Iesu ducis nostri sudauit exercitus. Inde cum iam penè (quod fatendum est) desperantes, abscissionem moliremur; resumptis rursus viribus, orationem cunctis indiximus; soloque strati, diu fleuimus: & cum in consummatione orationis, Amen, populus acclamasset; & illa credere se, & Christianam fieri velle, subiunxit. Nos itaque, hac etiam à diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula nostra perreximus.

CONVERSIO
VXORIS IN-
NOCENTII.

^c Exod. 17.

E Sequenti, id est, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare statuimus, optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: sed cum iam in procinctu itineris constituti, ciuitate digrederemur, Dominus populo suo, quasi pro viatico, gaudium, quod solum deesse videbatur, adiecit. Affinis liquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta est: quæ subito se meis genibus aduoluens, fidei nostræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deserere voluisti? Ad hæc illa: Et Iona^d (inquit) Propheta à facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, licet inuitus, impleuit. Suscipe ergo tu non solum me, sed & istas orphanas, & Christo eas^d nutri. Et hoc miserabiliter acclamans, duas filias suas paruulas mihi cum fletibus ingerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorsit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suscepi planè ouem, quæ ex omni numero solam errasse putabamus; eamque cum gemino foetu ad Christi ouilia reuocaui.

CONVERSIO
MATRONÆ
CVM FI-
LIABVS.

^d Iona. 1.

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.QUINGEN-
TI ET VA-
DRAGINTA
IYDAEI AD
FIDEM CON-
VERSI.

Sanè per hos octo, quibus hæc gesta sunt, dies, ante initium Quadragesimæ, Paschæ à nobis celebrata est festiuitas: quingentas siquidem & quadraginta animas ad Ecclesiam constat adiectas. Inane autem & superuacaneum non reor, ut cum multa propter infinitam copiam prætermisero, in fine commemorem, neminem ex tanta Iammonensis populi multitudine, qui per triginta millia passuum ante tot dies venerat, aut curam domus suæ, aut prouisionem substantiæ, aut desiderij affectum huic operi prætulisse. Illud magis mirum, magisque gaudendum est, quod ipsam Iudaicæ plebis terram diu inerrem, nunc autem recisis incredulitatis uepribus, & recepto uerbi semine, multiplicem fructum iustitiæ germinare conspiciamus: ita ut nobis in spe tantorum noualium gaudeamus, unde insignem perfidiæ eruimus siluam, illic fertilissima fidei opera pullulare. Primum enim ipsa synagoga fundamenta euertere, deinde ad nouam basilicam construendam non solum impendia conferunt, sed etiam humeris saxa comportant. Hæc beatitudo uestra die quarto Nonarum Februalium uirtute Domini nostri Iesu Christi arrepta, octo diebus ab eodem consummata esse cognoscat, post Consulatum domini Honorij undecimum, & Constantio iterum uictore. Quamobrem si indigni & peccatoris uerbum dignanter admittitis, zelum Christi aduersum Iudæos, sed propter Deum, eorumdemque perpetuam salutem, suscipite. Forsitan enim iam illud prædictum ab Apostolo uenit tempus, ut plenitudine Gentium ingressa, omnis Israel saluus fiat. Et fortasse hanc ab extremo terræ scintillam uoluit Dominus excitari, ut uniuersus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hæc tenus Seueri Episcopi epistola: missa enim (ut diximus) hæc ad cunctos Christi fideles, inter alia loca, etiam Uzali in Africa, ubi Euodius Episcopus erat, lecta est, ut antè meminimus.

L. 24. de Iu-
deis Cod. Theod.

His autem quàm citissimè per uniuersum Christianum orbem uulgatis, Honorius Imperator legem tulit, qua Iudæos uetuit honoribus & magistratibus fungi, militiæque cingulo, si qui accepissent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricensium Iudæorum, conuersionem ipsorum eiusmodi vexatione esse tentandam. Sed & illud accidit, ut cum eadem Seueri Episcopi litteræ per omnes Ecclesias legerentur, Christianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuersionem Iudæorum aggrediendam, iisdemque initiis auspiciandam, qua cœpisse scirent Minoricenses, nempe incensione synagogarum ipsorum. Tolerabilis uisa est magistratibus eiusmodi ex pietate proueniens uis illata. Sed cum nec ob eam causam Iudæi conuerterentur, iisdemque apud Imperatorem queri minimè desisterent, opus fuit tandem consulere illis; factumque est, ut post annos demum quatuor, Imperatores sancirent edictum, quo eiusmodi synagogarum prohiberent incensionem, & bonorum depredationem. Sed quod nec sic desisterent, qui semel sumpta licentia hoc aggressi fuerant Christiani, aliis eodem anno editis sanctionibus oportuit cohiberi. Extant ipsa edicta, primumque sic se habet:

ll. 25. 26. 27
de Iudeis Cod.
Theod.L. 25 de Iu-
deis C. Theod.

Placet in posterum nullas omnino synagogas Iudæorum uel auferri passim, uel flammis exuri. Et si quæ sunt post legem recenti molimine uel ereptæ synagoga, uel ecclesiis uendicatas, aut certè uenerandis mysteriis consecratæ, pro his loca eis, in quibus possint extruere, ad mensuram uidelicet sublatarum præberi. Sed & donaria, si qua sunt sublata, eisdem, si necdum sacris mysteriis sunt dedicata, reddantur: sin redhibitionem consecratio ueneranda non finit, pro his eiusdem quantitatis pretium tribuatur. Synagoga de cetero nullæ protinus extruantur, ueteres in sua forma permaneant.] hæc Imp. xv. Kal. Mart. Asclepiodoto & Marignano Conss. Sequuntur duæ leges eodem argumento sub iisdem Consulibus datæ: quas, ne nimis prolixi uideamur, prætermittimus recensere. Ceterum, quod non idem est consecutus euentus, planè notum factum est, non synagoga conflagratione, sed Protomartyris uirtute in ostensione signorum Minoricenses Iudæos ad fidem esse conuersos, ut ex dicta epistola satis exploratum habetur.

ZOSIMI PA-
PÆ OBI-
TUS.

Ad calcem uerò anni huius, nempe septimo Kalendas Ianuarij, iisdem Conss. Honorio XII. & Theodosio VII. Zosimus Papa diem obiit, cum sedisset annum unum, menses quatuor, & dies septem: hæc enim de tempore sedis Zosimi certissima supputatione colliguntur. Etenim eum non ante annum superiorem sedere cœpisse, ex Consulibus, quibus notatæ sunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno superiori ad Concilium Mileuitanum, satis perspicuè demonstratum est: eundemque nec post præsentem annu fuisse superstitem, tum Acta Concilij sexti Carthaginensis sequenti celebrato sub Bonifacio Zosimi successore, tum etiam eiusdem Bonifacij Papæ epistola data anno pariter sequenti sub Consulatu Monaxij ad

CHRISTI
418.ZOSIMI PAP.
2.HONOR. 24.
THEOD. II. IMPP.

A xij ad Episcopos Gallia, satis manifestè declarant. quamobrem certu est, errare eos, qui Zosimi sedi tribuunt tres annos, eumque non ante annum sequentem decessisse uolunt; cum & in libro de Romanis Pontificibus ipsum non nisi annu sedisse & menses duos ac dies undecim legatur: licet ibi de numero mensium & dierum errorem inesse, quæ dicta sunt de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zosimus, sepultus est uia Tiburtina apud corpus S. Laurentij martyris, ut apparet ex eodem libro de Romanis Pontificibus, in quo & de rebus ab eo gestis hæc leguntur:

a Concil. totu.
i. in Zosimo.

Hic constituit multa in Ecclesia: Ut diacones leuas testas de pallis linostimis haberent. Et per parochias concessit licentiam benedicendi cereum Paschalem. Et præcepit ut nullis poculum in publico propinaretur, nisi tantum in cellis fidelium maximè clericorum. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros decem, & diaconos tres, & Episcopos per diuersa loca numero octo.] hæc ibi.

Constat etiam eundem Zosimum hoc anno tres Legatos à Latere misisse Carthaginem, Faustinum Episcopum Potentinum in Picceno, & Alellum atque Philippum presbyteros ob dissensionem quamdam Africanorum Episcoporum cum Romano Pontifice obortam de prosecutione appellationum ad Apostolicam sedem. Quoniam uerò inter hæc ipsum Zosimum contigit mori, temque deuolui ad Bonifacium Zosimi successorem: quid in hac causa gestum sit, dicemus anno sequenti, quo simul perdifficilem pertractabimus controuersiam ad quinquennium inter utramque partem ardenti studio agitatam.

ZOSIMI PA-
PÆ RES
GESTÆ.

Mortuo itaque Zosimo, non amplius una die sedes uacauit, non autem undecim, ut aliqui dixerunt: nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id satis euidenter demonstrant. red- demus eas ex codice Vaticano una cum aliis secundum ordinem temporis ultro citroque datis de sedanda dissensione in clero oborta; cuius pars minor, facto schismate, elegit Eulalium archidiaconum contra Bonifacium presbyterum. Porro uiuente adhuc Zosimo, fluctuatum esse in Ecclesia Romana, & ob eam causam excommunicatos nonnullos ex clericis fuisse, ipsos uerò profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam superius ex litteris eiusdem Zosimi ad Rauennates clericos datis, enarratum est. Quomodo autem huiusmodi schisma conflatum sit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem, & aliis litteris Romanæ Ecclesiæ presbyterorum ad eundem Augustum datis, suo loco inferius ordine temporum recitandis. Modò uerò reddamus litteras Symmachi primo loco conscriptas:

DE RE-
CTIONE BO-
NIFACII,
ET EULALII
SCHISMATE
CONFLATO

Exemplum relationis Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Augustum Rauentiæ constitutum.

b Habet has
alias inferius
reddendas co-
dex Vaticanus.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacete non conuenit pro debito famulatus, quæ maiestati uestræ semper exhibeo. Cum diu Episcopus Zosimus graui incōmodo laboraret, usque ad eum ut frequenter mortuus iactaretur: accidit ut secundo die post ingressum meum uita decederet. Statim (ut conuenerat) populum alloquendo commonui, ut cum quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec se rebus disponendis misceret turbatio popularis: siquidem certum esset, in eligendo Episcopo Dei omnipotentis expectandum esse iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodosij, felices, & inclyti uictores semper Augusti. Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus sum, ac Maiores deterrui regionis, ne quis quietem Urbis uestræ turbare tentaret: quod ita custoditum est, ut sine strepitu omnia finirentur.

E Verum cum uir sanctus Eulalius ad ecclesiam Lateranensem de exequiis prioris Episcopi à populo & à clericis fuisset adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine & cum pluribus sacerdotibus remoratus est, ut expectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari. Cum hic ita essent, subito aliquanti presbyteri cum Bonifacio eiusdem ordinis ad Theodora ecclesiam, collecto populo, properarunt: ibique habito tractatu, ipsum ordinare Episcopum uelle cœperunt. Quod ubi comperi; omnes qui pariter erant, ad me ut uenirent, presbyteros depoposci: ac residens cum clarissimo uiro Tribuno Sereniano, eos admonui, ne quid temerè fieri paterentur, aut contra sacræ legis ordinem uenirent, aut contra consuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia restiterunt, ut quicquid minatum fuerit, facere minimè dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in ecclesia Marcelli ordinandum esse duxerunt, atque cum eo ad sancti Petri basilicam processerunt. Et quoniam pietatis uestræ est, de hac parte ferre iudicium: statim pro com-
petenti

RELATIO
SYMMACHI
AD HONO-
RIUM IMP.

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25. IMPP.
THEOD. 12.

petenti sollicitudine, vestram maiestatem credidi consulendam: ut quod de hac parte pietas vestra decernat, præcepto vestri numinis euidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend. Ianuarij.]

Ex his autem litteris, & aliis, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, satis manifestè apparet, ipsum fouisse Eulalij causam aduersus Bonifacium: dum non solum potiora iura fuisse Eulalij quàm Bonifacij, sed tamquam res in aperto esset, ut nulla posset dubitatione præpediri, eundem Eulalium legitimum esse Romanum Pontificem, Bonifacium verò spurium, litteris significauit. ut non mireris, si idem Symmachus recitata nuper epistolæ sententiam illam addiderit: Quoniam pietatis vestræ est, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod scilicet Imperatoris esset muneris, cum constat de legitime electo Romano Pontifice, eum qui se postea tyrannicè intrusisset, expellere, sicque paci consulere, & Ecclesiasticæ disciplinæ prospicere. Quapropter ipse Honorius, dum putauit esse verum quod Symmachus relatione suggestit, pro tuendo in sede Eulalio, & expellendo Bonifacio, rescriptum dedit, quod nos suo loco reddidimus.

Vbi verò Imperator, litteris pro Bonifacio datis à Romanis presbyteris, rem se aliter habere cognouit, tunc quod Imperatoris erat munus persoluit, & iudicium (ut decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipse ex duobus electis Episcopis, quem vellet, sedere iussit? minimè gentium. Verùm potius conuocatis Episcopis, rem voluit ab illis cognosci, atque eorum sententiis definiri, nempe ut causa perspectè cognita, qui potiora iura foueret, legitimum Romanæ Ecclesiæ esse Pontificem, iidem declararent. Quomodo autem id egregiè idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno sequenti.

Hoc eodem anno, iisdem Coss. v. i. Nonas Iulias, natus est Placidius Valentinianus ex Gal- la Placidia & Constantio Cæsare viro eius. hæc Marcellinus* atque Sozomenus^b.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP.
ANNVS 419.HONORII 25. IMPP.
THEODOSII 12.

Qui sequitur Christi annus quadringentesimus vndeicesimus, Consulatu Monaxij atque Plintæ notatur: qui quidem, ob conflatum inter clericos Romanos schisma, ærum- nosus admodum Romanæ Ecclesiæ fuit. Etenim conculcata iustitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depressus est, coactusque deserere S. Petri basilicam, atque cum suis extra Urbem in basilicam S. Pauli secedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione eiusdem Symmachi Urbis Præfecti nonnihil in Bonifacium commouetur, quasi post electionem Eulalij in sedem se tyrannicè intrusisset, arripissetque violenter quod alienum esse constaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipsa ciuitas contrariis discissa studiis, in contrarias scinderetur factiones, bellumque ciuile constaretur, quantocytus in tanto discrimine Urbis positæ occurrere studuit. Vigeat namque adhuc memoria cædium tempore schismatis Vrscini aduersus Damasum patratarum; & quot annis fuerit laboratum, ut audacia schismaticorum penitus coerceretur; quantumque in his insudandum fuerit prædecessoribus Imperatoribus. Ne igitur Vrbs rursus talia pateretur, neve Romana Ecclesia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: simulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, seruatis ritibus omnibus, legitime electum, Bonifacium contra intrusum esse; ut in re certa, quæ nullo indigeret examine, vel Episcoporum consultatione, aduersus Bonifacium, qui significabatur inuasor, & contra omne ius fasque ordinatus, rescriptum dedit ad eundem Symmachum. Extant quidem ipsæ Honorij Imperatoris litteræ datæ Rauennæ tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit ordinationem Eulalij esse legitimam, monetque Bonifacium esse coercendum, utque si acquiescere nolit, ex Vrbe pellatur. misit ad hoc ipsum Romam cum his litteris Aphrodisium Tribunum & Notarium. Litteræ autem Honorij sunt huiusmodi:

Gestis omnibus recensitis, laudanda sublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordinatione venerabilis sacerdotij quietem veterem paucorum insolentia attentare voluisse. Nam cum post abscessum venerabilis viri Zosimi, circa meritum Eulalij ordine subrogandi communi iudicio conueniens multitudo sonuisset, ac plena erga se omnia, quæ regula Catholicæ posceret disciplinæ, successoris confirmatio custodiret: vehementer miramur

QUAE IVRA
IMPERATO-
RIS TEMPO-
RE SCHIS-
MATIS.

* Marcellin. in
Chron. hoc
anno.
^b Sozom. lib. 9.
c. 16.

BONIFACII
CIVIS EXA-
GITATUR A
SCHISMATIS.

HONORII
IMP. DECE-
PTVS RELA-
TIONE SYM-
MACHI RE-
SCRIBIT
PRO EULA-
LIO.

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25. IMPP.
THEOD. 12.

A mur aliquos extitisse, qui solemnitate contempta, circa ordinationem alterius festinarent. In quorum castigandum factum mansuetudinem nostrâ ritè oporteret insurgere, nisi hoc tantum gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapsum citò proprium contuentes, ad deprecandi suffragium sunt relapsi, ignosci sibi super id quod vim perpeffi conquesti sunt, postulantes. Conuenire ergo vorum & studium nostrum circa Eulalium sacræ legis Antistitem, sublimitas tua clementiæ nostræ auctoritate præsentis cognoscat, cui competens numerus ordinantium legitimus, solemnitas temporis, locique qualitas rectè venerandum nominis apicem contulerunt.

Cum autem Bonifacio constet omnia defuisse, superflue expectatam sententiam nostram esse sensimus: cum factum suum ipsi, qui præsumperant, admotis damnasse precibus videantur. Absoluta itaque decernimus iussione, extraordinaria præsumptione sumnota, Bonifacium interdicta confestim Vrbe prohiberi (erit verecundiæ eius, ut morem gerens cælestibus constitutis, sponte discedat) Pertinaciùs resistentem, inuitum præcipimus expelli. Plebeis sanè seditionis auctores cum fociis suis sublimitas tua, Symmache parens carissime atque amantissime, statuatur attineri, atque in eos congruè vindicari, ut res temerè præsumpta non transeat impunita. In qua re Aphrodisium Vicarium Tribunum & Notarium dirigi à nostra mansuetudine placuit, ut præsentem eo, quæ statui- mus, celerius impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata eum veneretur vniuersitas, quem secundum veterem consuetudinem obseruata sacræ legis mysteria susceperunt. Dat. 111. Non. Ianuarij, Rauennæ.] hæc enim (ut dictum est) scripsisse Honorium Imperatorem, satis apparet, quod falsis præuentus relationibus, Eulalium esse legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium verò inuasorem alienæ sedis, & quietis publicæ perturbatorem esse, Symmachi litteris percepisset. Verùm te deinde (ut se re vera haberet) optimè nota atque comperta, in contrariam mox sententiam abiit, & aduersus Eulalium rescribens, Bonifacio fuit. Sed de his agemus inferiùs: modò contextum rerum gestarum prosequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Urbis hæc omnia nunciaturus Bonifacio, eum per ministrum suum accersit, qui vnâ cum suis continebat se in basilica sancti Pauli extra Urbem. ad quem accessurus Symmachi minister, à populo verberatur. Hæc cum Symmachus accepisset, publicari primùm iussit litteras Imperatoris pro Eulalio aduersus Bonifacium datas, inde Urbis ostia claudi, ne Bonifacius in Urbem redire posset, qui interim ab apparitoribus seruatur illæsus. Inter hæc autem Eulalius agens in Vrbe, ad sancti Petri basilicam accedens, ibi sacra egit, suorumque immensa lætitia susceptus est. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium postea scripsit, accipiuntur. Sunt verò huiusmodi:

Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

Vbi primùm sacer sermo pietatis vestræ expectationem populi celeritate præuenit: omne quod sibi diuersitas voluntatum vsurpauerat de Episcoporum electione sum mouit, ac diuina prouisione inter initia refecauit, quod tarditate imperitæ multitudinis, crescentibus studiis, difficiliùs potuisset auferri, Domini Imperatores. Ob quam rem statim debito famulatu implere, quæ fuerant imperata, properaui; eo quod felicitati clementiæ vestræ adscribendum est, res noui exempli, & maximæ contentionis, magnique certaminis, ut sine commotione populi ccepta fuerat, ita salua clementia vestra cum totius multitudinis quiete finita est. Nam cum eo tēpore ad me sacra perlata esset auctoritas, quo sancti diei erat celebranda solemnitas; statim (ut oportebat) misso Primiscrinio, Bonifacium ad me venire admōni, quod præceptum fuerat, agniturum, ac se à processione, quam sibi inhibitam didicerat, abstineret, qui conuentione contempta, processit, atque eum quem direxeram, dedit populo verberandum.

Quod vbi nunciatum est, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad sanctum Paulum, quo conuenerat, & sacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publicam de præceptis immissa multitudo tentaret; & partem Officij pariter destinaui. Sed neutrum fieri passus, cum ad Urbem vellet pariter cum populo remeare; statim ad portas, tam contubernales, quàm apparitores occurrerunt, qui eum (ut statutum fuerat) Urbem vestram ingredi prohiberent. Verùm ipsos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingressus, à certa Urbis parte pluribus occurrentibus, est repulsus, nec permissus

RELATIO
SYM-
MACHI
DE REBUS
PROXIME
GESTIS.

RVR SVM
FALSA RE-
FERT SYM-
MACVS.

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

missus quod cogitabat implere. Quod ubi turba, quæ comitabatur, aspexit, sine aliquo tu- A multu dispersa est. Ipse verò extra murum deductus, non longè ab Vrbe remoratur: qui ne occultè per noctem ingressus Urbem, ad ecclesiam conuolaret, & rursus populi studia commoueret, communi tractatu pro competenti sollicitudine, contubernalis & apparitores quatuor illic sine iniuria eius obseruare disposui, expectans quid pietas vestra decernat, ut quies possit, quæ hæcenus seruata est, perdurare. Circa partem verò Eulalij Episcopi venerabilis viri, qui eo die penè cum omni multitudine ad S. Apostoli Petri basilicam solemniter celebra- bat, ubi primùm pietatis vestræ præcepta sunt publicata, fuit totius lætitiæ ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuersis acclamationibus, agens gratias maiestati vestræ, credidi publicanda, & relationi meæ vniuersa subieci: ut agnosceret pietas vestra, & quanta quiete Urbis totius correctæ sint, quæ malè fuerant admissa temeritate paucorum; & quanta gratia suscepta sint, quæ clementia vestra diuino iudicio & perseverandæ religionis B reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum seruanda constituit. Dat. sexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte presbyteri, quod scirent Imperatorem Honorium mendaci esse deceptum relatione Urbis Præfecti Symmachi: student, ut quanto citius fieri possit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res gestas, quomodo re vera se habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipsæ litteræ, siue preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conscriptæ:

LIBELLVS
SVPPLEX
PRESBYTE-
RORVM
ROM. AD
HONORIVM
IMP.

Petimus clementiã vestram, piissimi & clementissimi Imp. Honori & Theodosi semper AA. Post abcessum S. Zosimi Papæ Ecclesiæ Catholicæ Urbis Romæ (ut fieri mos volebat, atque ipsa religionis disciplina dictabat) plures in vnum conuenimus sacerdotes, ut de con- C stituendo successore communi iudicio tractarem. Sed quoniam Lateranensem ecclesiam, obstructis penè omnibus ingressibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impiè summi sacerdotis exequiis, diaconibus & paucissimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis obsederat: altero die ad eandem ecclesiam, ubi prius ab omnibus fuerat constitutum, habita omnium collatione properauimus: ibique participato cum Christiana plebe consilio, quem Deus iussit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac consensu meliorum ciuitatis asseruimus, diuinæ institutionis ordine consecratum. Nam subscribentibus plus minùs septuaginta presbyteris, astantibus nouem diuersarum prouinciarum Episcopis, benedictionem * competenti tempore constat fuisse celebratam; ac prius omnia quæ solemnitas exigebat, D celebrata sunt.

BONIFACIUS
CIVIS QVA-
LIS ET QVA-
LITER ELE-
CTVS.* bene elec-
tionem.EVLALII
TEMERITAS
ET TYRAN-
NIE.

Sed cum prædictus Eulalius, qui antea per tres consecratos nostros fuerat ex multo- rum auctoritate conuentus, ne quid sibi temerè præter conscientiam cleri maioris assume- ret, circumuentis paucissimis presbyteris, malè acceptis his, ac diuersæ custodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum aliis Ostiensis Episcopo, quem propè mortuum constat accitum (nam tractum esse nolentem, senis ægritudo testatur) in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum prouissit: cœpit factum suum per homines disciplinæ inscios ac religionis ignaros indecenter tueri; æstimans humanis perturbationibus se confundere sententiam posse diuinam. Et quoniam clementiam vestram constat falsidica relatione deceptam, ut nescio quid in iniuriam diuini numinis sanciretis (nam diuinum est, quicquid tantorum firmat electio) E Petimus pietatem vestram, ut remoueri priora constituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum surrepsit alienum, ad Comitatum serenitatis vestræ cum auctoribus suis debere adduci. Nos enim profiteamur S. Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus affuturum: relictis singulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam vestra clementia, omnes adesse, quos causa constringit, eiici etiam ciuitate nolentes, qui se non patientur adduci. Inuenietis, cum cœperit agitari interna discussio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verum etiam displicere possit humanis: quod hoc consecuti agamus æterno Imperio vestro maximas atque vberes gratias.] hucusque preces presbyterorum ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum studere Eulalio, ipsumque Bonifacium ab eo pulsum ex Vrbe) causam ipsam rogant ad ipsum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in liber- tatem

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

A tatem vindicare Bonifacium oppressum fauore potentium: fore sperantes, ut iussu Imperatoris (quod postea factum est) delecti Episcopi causam electionis cognoscerent.

His acceptis supplicibus litteris à Romanis presbyteris, Honorius Imp. rescribès ad Symmachum Urbis Præfectum, monet, ut agat tam cum Bonifacij quam etiam cum Eulalij parte, ut ambo se Rauennam conferant ad sextum Id. Februarij. Præter hæc etiam scripsit idem Honorius ad sacerdotes diuersarum prouinciarum, ut omnes Rauennæ præsto essent, quo de tanta controuersia disceptarent. Rescriptum autem ad Symmachum per Aphthonium datum XVIII. Kal. Februarij est huiusmodi:

Post relationem sublimitatis tuæ delatam mansuetudinis nostræ auribus, presbyterorum allegatio causam nobis non superuacua deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate seposita, fidelem rerum ordinem cominus experiri, quamque partem prætermisus gestæ rei B ordo arguat, quam seruatis adiuuet, multis coram censentibus, approbari: ut vtriusque facti simul qualitate perpenfa, & circa vnam ritè definita consistat, & circa aliam temerè assumpta non maneat, Symmache parens carissime & amantissime. Ob quam rem illustris & præcellsa magnitudo tua suspensis omnibus quæ superius sunt decreta, nullique interim præiudicio comparato, auctoritate præsentis oraculi, ut vtrumque, hoc est, Bonifacium & Eulalium religiosissimos viros instantia digna conueniret, ut intra diem sextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præsentiam suam maturare non differant: omnibus atque ad- * æque monitis, qui auctores vtriusque ordinationis existunt, ut amota excusatione, non desint, ut facto quisque erga alterum proprio prolatis Ecclesiasticæ institutionis exemplis, defensor electione conuincat; iudicium de statu suo quisque, si adesse neglexerit, sortiturus, nimirum intelligi improuide, immo illicitè se fecisse, quod coram non audeat defendere. Nos quoque ex diuersis prouinciis competentem numerum sacerdotum scriptis nostræ serenitatis accimus: ut rem deductam in dubium absoluat nobis coram disceptatio plurimorum. Cùm autem omnia futuro integra sunt iudicio reseruata, de transactis sibi blandiri neminem decet: præsentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiusmodi negotiis obseruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphthonium.] Quæ autem Romæ acta sint per eundem Aphthonium, relatio Symmachi ad eundem Honorium data declarat his verbis:

Cùm vir clarissimus Aphthonius Decurio sacri Palatij vestri cum cælesti præceptione ad Urbem venerabilem conuenisset, omni genere festinaui, quatenus præceptis nominis vestri obedientiam commodarem. Nam statim conuentis proceribus sacra iussio publicata, & ad D religiosos viros Bonifacium & Eulalium missa conuentio est, Domini Imperatores, Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, ut nihil futuro, cognoscente pietate vestra, deesse examini. Vnde hæc omnia Gestorum serie comprehensa, ad plenam instructionem, subter annexi. Verum postquam pars vtraque populi diuersis seditionibus exagitaretur, singulos admonitione missa conueni, ne ad vnam ecclesiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter se multitudo confligeret. Sed hoc illis visum est, credo, suspectum, quo quietem suadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumniosissimè crediderunt contestationibus appetendū, ut errorem suum compositis mendaciis excusarent. Quod ne in aliquo clementiam vestram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inserta transmisi, ne quicquam suppressum esse quererentur. Superest, ut apud clementiam vestram nullius partis studiis famuli vestri appetantur absentia, qui semper maiestati E vestræ puris seruitiis approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, ut dece- † locus obscurus bat, credidisse putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

Sic igitur (ut dictum est) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad se Rauennam accersit, quo studia partium conuiescerent, dum quid de alterutrius electione legitima decernendum esset, scirent alieno arbitrio terminandum. Ceterum quod nosset Imperator maximè pius res Ecclesiasticas Ecclesiasticè atque à iudicibus Ecclesiasticis esse tractandas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Episcopos. Quibus, ubi illuc conuenissent, Honorius scripta commonitione, eis significauit, ne cum ipsis sederent Iudices, qui Bonifacij electioni præsto fuissent; ne inde fautores alterius partis, Iudices etiã esse viderentur. Porro ipsa Honorij admonitio, quæ Comonitoriū appellare consueuerunt, sic se habet:

Omnia quidem clementia nostra in præsentis beatitudini vestræ congrua ordinatione mandauit, ut sequestratis omnibus, vestro iudicio quid obseruari propter quietem populi deceat,

* expebat
ADMONI-
TIO HONO-
RII IMP.
AD SYN-
ODVM.

deceat, sineretis. Meminimus quoque hoc à nobis in primis, quod æquitas exspectabat, esse A
mandatum: Vt hi Episcopi, quos interfuisse eorum ordinationibus constat, & postea sub-
scripsisse, sine iniuria sui, & manente reuerentia, Iudices non federent, nec vllum præstare
testimonium possent, ne non tam nouam prolaturi sententiam, quã seruaturi factum præte-
ritum viderentur. Hi ergo (sicut superius diximus) ab ea disceptatione se abstinere debebunt.
Illud quoque similiter custodiendum beatitudo vestra cognoscat: nulli parti præiudicium
comparatum, quod à nobis antea claruerat constitutum. Cùm & celeriter destinata iussa
propter quietem populi, pietatis nostræ secuta auctoritate, sum mota sint: nihil hinc aut vin-
dicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali
causa vobiscum simul residere manifestum est, examinatis omnibus, id vos custodire decet,
quod, infundente cælesti Spiritu, habere Christianæ legis integram reuerentiam possit.] quæ
sequuntur, sunt exarata alio charactere:

ACHILLEVS
EPISC. SPO-
LETINVS IV
BETVR LO-
CO PONTI-
FICIS SA-
CRA AGERE.
RES CRI-
PTVM HO-
NORII DE
ACHILLEO
EPISC. SPO-
LETINO.

Hæc Synodus inter se dissentiens præsentem causam terminare non potuit. Vnde vene- B
rabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim
propter dies qui imminabant sanctæ Paschæ, utrosque, Bonifacium scilicet & Eulalium ab
Vrbe iussit abscedere, & Spoletinum Episcopum Achilleum Romæ sacra mysteria celebrare:
Symmachoquæ Præfecto Vrbi hoc idem suis scriptis insinuat:

Magnarum deliberationum non debet citum esse iudicium, nec temere proferenda sunt, C
quæ seruanda in perpetuū sancuntur. Sæpe de Episcopis Vrbs æternæ altercatione partium
sub examine sacerdotum concessa cognitio est: sed ne quod festinum celeritate iudicij pro-
feratur, id clementiæ nostræ sedit arbitrio. At quoniam vicinitas sanctorum dierum Episco-
pi præsentiam postularer, nec in Vrbe sacratissima fas est Pascharum præsertim dies sine sa-
cerdote celebrare: idcirco, Symmache parens carissime atque amantissime, illustris magnifi-
centia tua Achilleum nos elegisse cognoscat, quem à fauore partium constat esse alienum,
qui mysteria sacræ obseruationis impleter. Transactis verò festis diebus, ex iudicio sacerdo-
tum, quæ debeant custodiri, consilio maturiore tractabimus. Monemus sanè, vt regionum
primatibus euocatis, disciplinæ publicæ, quietique prospicias: quibus decretorum nostro-
rum præcepta iubeas aperiri: Ne quis scilicet vllum tumultum, neque seditionem audeat
commouere: quam si quis insana persuasione conquiret, non in eos tantum qui in perturba-
tione fuerint deprehensi, sed in regionum quoque Priores . . . vindicandum. Nouimus
enim quietem publicam facile custodiri, si incensorum cupiditates & fomenta cessauerint.]
hactenus ibi, quibus subiiciuntur litteræ eiusdem Imp. ad dictum Achilleum Episcopum Spo-
letinum his verbis:

* nouerit

HONORII
IMP. EPI-
STOLA AD
ACHILLE-
VM.

Quoniam de Romano sacerdotio propter angustiam temporis, quam dierum solemnitas D
fecit, quæ abesse Episcopos à suis Ecclesijs non sinebat, dilatum constat esse iudicium:
rectè nostra serenitas credit ordinandum, vt beatitudo tua ad venerabilem Urbem con-
grua deuotione festinet, quatenus S. Paschæ dies, ea quæ conuenit quiete, cum solemnitate
consuetata, populis repræsentat: nec consuetudini obsit, quod differri Synodum mul-
tiplex necessitas fecit. Illud sanè in primis ac præcipuè commonemus, ne vumquam vlla
illorum mentio fiat, de quibus constat suspensos esse iudicio.] hactenus Honorius ad
Achilleum.

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo eiusmodi
litteras:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD SE-
NATVM.

Scimus, Patres Conscripti, à vobis cunctationem nostram non posse reprehendi, quibus E
semper in re omni probatur Conciliorum iudicijque maturitas. Nec sanè de summis cita
debut & potuit esse sententia; quam vt æternam, ita probabilem ex omni parte decet esse
perfectam. Inter Episcopos, quos in Vrbe sacratissima fauentium studia & partium volun-
tas elegerat, ab omnibus qui aderant sacerdotibus iusseramus audiri: & aliquoties iterata co-
gnitio est. Verum cùm longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura in-
quisitio iudicium diligens inueniret, quibus finis citus non posset imponi, & festorum die-
rum celebritas celeritatem definitionis exposceret: ne quid temerarium promeremus,
rem omnem credidimus differendam. Missus itaque est Achilleus vir religiosus Episcopus,
Spoletinæ ciuitatis, per quem sanctorum dierum celebritas impleretur. Amplitudinis vestræ
est, popularium mentes ad quietem consilij salubriter retinere, cùm probabilem ac necessa-
riam dilationem nostram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Martij.] Ad populum verò ita
scripsit idem Augustus:

Fidei

A Fidei curam, Quirites optimi, maximam iudicantes, nihil festinum aut immaturum
credidimus proferendum. Ea enim in causa religionis decerni censemus, quæ sine errore ac
reprehensione sententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cùm in cognitione, quam de
Episcopis, qui in Vrbe fuerant constituti, sub iudicio sacerdotum intentionis hæreret ambi-
guum, nec, nascentibus subinde causis, finis certantibus studiis posset imponi, ac diu de
rebus variis deliberatio nostra penderet; futuram cognitionem ad integrum sacerdotum
numero pleniore consilium, omne negotium constituimus differendum; vt causa ex om-
ni parte librata, transactis Paschæ diebus, terminum, quem æquitas & religio poscebat, ac-
ciperet. Simul, quia de sacerdote nihil poterat definiri, temporariè elegimus qui reueren-
da sacris diebus mysteria celebraret; vt ibi, Quirites, ad honorem sacræ Vrbs præsto esset
solemnitas sacerdotis. Quare imitati patientiam vestram, placidis animis quæ pro pace pu-
blica suademus, accipite: sanctorum cultus dierum debita tranquillitate transcurrat: quie-
tem publicam seditio nulla perturbet: fauor proprius circa nullum, qui notetur, appareat.
Decet enim, suspensis sensibus, omnia nostro integra reseruare iudicio; nec furore quo-
dam, sed debita probitate expectare potius quàm poscere sacerdotem. Quod si prauos
incenrores secuti, turbarum tumultus potius quàm quietem ac modestiam legeritis, qui-
bus fanetis, monstrabit: non solum vobis, sed & auctoribus vestris, quorum consilij
inhæretis, periculum salutis, ad quod nos compellitis, imminet. Neque enim venia di-
gnus est, qui ab improbitate humanitatis nostræ monitis non potest retineri. Dat. Idibus
Martij.]

HONORII
IMP. AD PO-
PVLVM.
EPISTOLA.

* Consilium

Dum ista agerentur in Vrbe; quo ad dirimendam tantam causam plenior Synodus habe-
retur, Honorius Imperator studiosissimus Christianæ concordie, Episcopos alios hinc inde
C ad dilaram Synodum statuit congregare: qua de re ad diuersos sanctissimos Episcopos
litteras dedit; inter alios verò scripsit etiam ad S. Paulinum Nolanum Episcopum, quem
ob egregiam sanctitatem doctrinamque plurimi faciebat: eum enim & antè ob eandem
causam litteris ad Synodum accerserat; sed morbo ille detentus minimè accedere valuit:
modò verò, vt omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ esset Paulinus æstimationis,
probè intelligere possumus. Epistola autem Honorij ad eum data sic se habet ex eodem
perita codice:

HONORII
IMP. ALIOS
VOCAT EPI-
SCOPOS AD
SYNOVM.

Sancto ac venerabili Patri Paulino Episcopo. Tantum fuit apud nos certa sententia, nihil
ab his sacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, posse definiri, cùm beatitudo tua de cor-
poris inæqualitate causata, itineris non potuit iniuriam sustinere. Et propter absentiam san-
cti viri non quidem obtentura, intetim tamen vitia gratulantur, cùm praua & vetus ambi-
D tio & cum benedicto viro sanctæque vitæ diu velit habere certamen, vt contra hæc Apосто-
licæ institutionis bona, de præsumptis per vim parietibus existimet confidendum. O verè
digna causa, quam non nisi coronæ tuæ beata vita designat. Dilatum itaque iudicium nun-
ciamus, vt diuina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea secutus implesti: nec
potest alius eorum præceptorum lator existere, quàm qui dignus Apostolicis disciplinis est
approbatus. Specialiter itaque, domine sancte, merito venerabilis pater, iustus Dei famulus,
diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis visitationis tuæ (si ita dicendum est)
munus indulge: vt postpositis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas suffra-
gantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desideriis nostris & benedictioni,
quam cupimus, te præstare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemque ad Africanos
Episcopos eadem ex causa has litteras dedit, quibus eos vocauit ad Synodum Idibus Iunij
E Spoleti habendam:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD PA-
VLINVM NO-
LAN. EPISC.

Serenitas nostra in omnibus causis, tamen præcipuè in his quæ ad venerabilem religio-
nem pertinent, propensum cupit habere iudicium. De sacerdotio Vrbs æternæ exorta
contentione, etiam trans maria credimus esse nunciatum, quod à paucis non potuit termi-
nari. Ideo multorum constat necessarium esse iudicium. Quapropter sanctitas vestra,
quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam
ciuitatem, amputatis excusationibus, properare dignetur: vt id quod veritas & religionis
norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inspirante, sententia iudicetur; ne
diutiùs Apostolicæ sedis sacerdotium differatur.] hæc ad Episcopos Africæ. Priuatas
verò idem Imperator ad Aurelium Episcopum Carthaginensem his verbis scriptas litteras
dedit:

HONORII
EPISTOLA
AD EPISC.
AFRICANOS
DE SYNO
SPOLETI
COGENDA.

Aliam quidem veniendi causam optaueramus euenisse, vt desiderato benedictionis tuæ
Annal. Eccl. Tom. 5. O o 2 fruc-

EPISTOLA
HONORII
AD AVRE-
LIUM EPISC.
CARTHAGI-
NENSEM.

* proderunt
potuerunt
locus obscurus.

LITTERAE
HONORII
AD DIVER-
SOS EPISCO-
POS AFRI-
CANOS.
* viti
locus obscurus

CVR SYN-
ODVS CE-
LEBRARI
DESIIT.

RELATIO
SYMMACHI
AD CON-
STANTIVM.

EVLALII DE
MERITAS.

frueremur aspectu. Sed quia aduersus Papam vrbis Romæ ambitio reprehendenda certamen A
indixit, & sanctam vitam in Episcopo æstimat non requirendam, cœptum super hac discuf-
sione iudicium non minor numerus sacerdotum, quàm Synodi consuetudo deposcit, in
plures doctissimosque viros, quorum sanctitas tua princeps est, prorogauit. Neque enim
præmia castitatis & meriti, summotis vitiis, quæ respuit diuinæ religionis sacrosancta præ-
ceptio, per alios quàm tales viros oportuit reuelari. Et quamuis sufficerent domini ger-
mani mei Aug. Principis scripta: poterunt etiam in ea tantum, quibus aduentum san-
ctitatis tuæ pariter adiunxi. Quæso itaque, domine sancte pater merito venerabilis, vt du-
plex beneficium tribuatis, & desideratæ nobis benedictionis tuæ & necessarij pro habitudi-
ne iudicij proferendi, intermissis omnibus (Dominum intuens) de eius sacerdote firmando
labor veniendi non debet recusari, præstare dignetur.] hæc ad Aurelium Imperator: qui
& alias addidit ad celebriores Africæ Episcopos, nempe ad S. Augustinum & alios hic de- B
scriptos, ea de re singulas singulis litteras dans iisdem tamen verbis conscriptas: nomi-
na autem omnium, ad quos Honorius scripsit, hæc ibi recitata leguntur, Augustinus,
Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Nouatus, & Venerius. litteræ verò sunt
huiusmodi:

Peruenisse ad venerationem tuam, certa est pietas nostra, certamen aduersus Papam
vrbis Romæ, vitia cum castitate pugnare, & huiusce rei tam diuturnum esse conflictum,
vt inter tot sacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibusdam dissensionibus nondum
potuerit, Apostolica præceptione firmata, ita præferri, quam tantum se interdum bene
scire† astipulanti quoque ea parte, quæ disceptat, sine dubitatione consensisset: vt planè
fuerit manifestum, expectari tuæ iudicium sanctitatis, in cuius præsentia promenda senten-
tia differretur, qui merito vitæ præcedens, rectè etiam ex transmarinis regionibus, vt iudi- C
care possis, expecteris. Sed quamuis sacra domini germani mei Augusti Principis ad Ita-
liæ Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, socianda specialiter etiam se-
renitatis nostræ scripta iudicamus: quibus precor, vt desiderabilem aspectum benedictionis
tuæ sine excusatione concedens, omnipotenti Deo gratum iudices hunc laborem, & pro
proximo sacerdote, & pro sanctæ vitæ meritis sententiam prolaturus, remunerationem ve-
xationis huius in præmio diuino intelligas constitutam. Dat. III. Kalend. Aprilis, Rauenna.
] hæc ipse.

Quod autem ait, alias antè litteras esse datas ad ipsos Episcopos per germanum suum, Ho-
noriu Imperator Constantium intelligit, cui ob præclaras res gestas aduersus tyrannos foro-
rem suam Gallam Placidiam dedit uxorem, eundemque in collegam Imperij coopratum,
germani habuit loco. Ceterum non Africanos tantum, sed & Gallos Episcopos Honorium D
præsentem Synodo esse voluisse, ipse testatur alijs litteris inferius recitandis.

Quòd autem indicta Synodus fuerit intermissa, nec ad effectum perducta, Eulalij teme-
ritas causa fuit; iustoque Dei iudicio factum est, vt suis operibus, absque alio nouo iudicio &
tot sanctorum Patrum fatigatione, in semetipsum sententiam suæ repulsionis, licet nolens;
ipse proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Præfecti Vrbis relatio ea de re ad
Constantium missa declarat, quam decimo Kal. Aprilis scripsit his verbis:

Quæcumque subitò, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam Iudicis referri possunt,
& populum rationis ignarum insperata nouitate perturbant. Vir namque religiosus Eula-
lius quintodecimo Kalend. Aprilis Vrbem, me nesciente, meridianis horis ingressus est:
quem credidi aliquod secum pertulisse præceptum. Verum eodem die circa vespèrum Spo-
letinus Episcopus, missis litteris, me credidit admonendum, quod sacra ad se manantia in E
Vrbe die sancto Paschæ iussus sit celebrare. Quod præceptum ante penitus ignoravi, do-
mine semper illustris & in cunctis magnifice, meritoque sublimis ac præcelsæ patrone. Quod
cum mihi prius S. Eulalij innotuisset aduentus; statim parendum credidi inuictissimi Prin-
cipis imperatis. Verum cum interdicto die Vrbem S. Achilleus esset ingressus, commotio
exitit populorum: vt ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu
conueniret. Et cum, conuocatis proceribus, processissem, vt habito tractatu pro quiete Vr-
bis, populum alloquendo compercerem; primò ad conuentum venerunt. deinde cum ex-
pectaretur S. Achillei præsentia, vt quæ iussa fuerant publicaret; multitudine resistente,
venire non potuit.

Et cum ad forum Vespasiani tam ego, quàm vir spectabilis Vicarius, perurgente populo,
fuissemus ingressi, vt quietem vtriusque partis multitudini suaderemus: subitò armati ferui
telis

A telis & faxis, aliquanti etiam ferro, populum partis Eulalij aggressi sunt, qui inermes conue-
nerant, vt quod præceptum de Episcopo Spoletino esset, agnoscerent: quosque ita sauciaue-
rant qui parati aduersus imperatos venerant, vt me quoque & virum spectabilem Vicarium
crederent appetendos, dum seditioso furore nullam admittunt penitus rationem; nisi ad li-
berandum nos Diuinitas affuisset, egressique per secretiorem partem ictum saxorum & im-
petum conspirantis multitudinis, vitaremus, minimè potuissemus euadere: quorum maio-
rem partem in seruis constat fuisse, ex quibus aliquanti agniti atque tenti sunt audiendi. Vn-
de quid partium mearum fuit, excellentiæ vestræ suggerere properaui: vt certum finem, re-
bus cognitis quæ gesta sunt, magnitudo vestra decernat.

Cum ita S. Eulalius fuisset ingressus, & tertia die secutus esset Episcopus Spoletinus, nec
aliqua ad me data virtutum vestrarum, quæ sequeretur, præcepta venissent; perturbatio totius
B plebis, quæ in se & in periculum Iudicij sæuieret, exorta est: & in celeri responso antea diem
venerabilem Paschæ quid fieri debeat, iusseritis; minantur se populi inuicem pugnuros,
dum de Lateranensi basilica alterutrum se existimant excludendos. Ne quid igitur aduersi,
quod sublimitatis vestræ felicitas auertat, eueniat: peto vt euidenti præcepto excludi furiosæ
contentionis periculosam pertinaciam censeatis. Data decimo Kal. Aprilis.] Eulalius itaque,
qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Episcopos ad Synodum co-
gandos auius est ingredi Vrbem, & publicæ seditionis occasionem præbere, se ipsum ea inua-
sione effecit indignum (vt dicitur inferius) Romanæ Ecclesiæ Pontificatu.

His perceptis, Constantius in hunc modum rescripsit ad Symmachum:

Vt certa possimus quæque cognoscere, & factionum auctores fidei nuncio & inspectore
non lateant, Cancellarium nostrum Vitulū direximus, vt domini inuictissimi Principis affa-
C tus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populū celeri festinatione deferret. Illudque
monemus, vt quicquid sacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quæ
præcepta sunt, effectui celeri mandentur instantia: ne Augusti clementia, quod nunc agno-
scit distulisse, commoto maiestatis suæ vigore emendare non differat.] hæc Constantius.

Cum itaque ipsius Constantij opera, de his singulis quæ in Vrbe per Eulalium gesta es-
sent, Honorius Imp. certior factus esset: rescribens ipse Imperator ad Symmachum Vrbis
Præfectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta conditionem
cuiusque status animaduerti. In hunc enim modum de his Honorius Imperator vii. Kalend.
Aprilis scripsit ad Symmachum:

Cum ad sanandum primæ perturbationis errorem, hoc genus concilij clementia nostra
reparandæ pacis cupida reperisset; vt donec de confirmatione Urbani sacerdotij senten-
D tia procederet absoluta, vterque eorum, quorum causa tumultus antea concreuisset, à
sacratissima Vrbe conuersione seiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & spatio,
quo contineretur alteruter, euidenter expresso: æquo animo dissimulare non possumus,
præceptis clementiæ nostræ publicum penè bellum, quo calcarentur, indictum: mouendi
eius caput Eulalium, qui iussa transcendit, exitisse, secundum ordinem præceptorum pau-
lis per abesse non passum, Symmache parens carissime. Vnde sublimitas tua, hoc nos sta-
tuisse cognoscat, vt & salubris superior ordo præcepti, & moderata Synodi ordinatio de-
beret custodiri: quod aliter fieri non posse censemus, nisi Eulalius omnimodè vrgeatur: vt
omni celeritate ab Vrbe discedens, insolenti populo præfens incitamenta non præbeat,
nec innocentibus causa mortis existat: cui esse dubium non debebat, si in hac præsum-
ptionis obstinatione durauerit, non solum de statu suo iudicium iam prolatum, verum
E etiam de salutis discrimine proferendum: culpæ enim nullam veniam iam meretur, quam
cum prædicatur, non cauetur: Nihil ex hoc excusationis habiturum, quòd eo inuito, à plebe
asserat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio
pendente, censuerit; pari se sciat sententia esse damnandum: Laicos verò, qui post interdi-
ctam mansuetudinis nostræ cõmunionem Eulalio putauerint expetendum, honestioris loci
pœnam proscriptionis, seruos verò capitis esse subituros, nec ab hoc periculo dominos
exuendos: primates verò regionum, nisi spiritum plebis inconditæ domuerint ac frenarint,
sciant se raptos, vltimo iudicio esse subdendos. Spoletinus autem Episcopus (sicut dudum
fuerat definitum) sanctis Paschæ diebus ordinem festæ solemnitate implebit, cui ad cele-
branda mysteria Lateranensem ecclesiam soli patere decernimus, reliquis, qui hoc præsume-
re voluerint, propulsatis. Sanè vt prædictus sacerdos Spoletinæ ciuitatis in loco eius san-
ctorum mysteriorum ordinem completurus suscipi debeat, admonemus. Per omnes verò

Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ statuimus, proponuntur: vt A vniuersis liqueat, & noluisse nos turbidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata componi debeant, operiri. Sciat sanè sublimitas tua, Primiscriinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obsecundat, non solum grauissimæ multæ dispendiis affligendum, sed & supplicium capitis sortiturum, nisi enixa opera commodata, statutis clementiæ nostræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kalend. Aprilis, Rauennæ.] hæcenus rescriptum Honorij.

De his autem hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quod ordinatus fuisset in basilica Constantiniana, & introiuit in Urbem, & baptizauit, & celebrauit Pascha in basilica Constantiniana: Bonifacius verò (sicut consuetudo erat) celebrauit baptismum Paschæ in basilica sanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Augusti utriusque miserunt, & eiecerunt Eulalium; & missa auctoritate, reuocauerunt Bonifacium, & constituerunt Episcopum: Eulaliū verò miserunt foras in Campaniā.] hæc ibi. De rebus verò per Eulalium perperam gestis relatio Symmachi habet, quæ his verbis describitur in eodem codice Vaticano:

Domino semper illustri & per cuncta magnifico, meritoque sublimi ac præcelso Constantio Symmachus.

Vbi primū sacra Domini nostri inuictissimi Principis præcepta perlata sunt, statim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obstinatione, qua sine præcepto sacro Urbem ingressus est, etiam egredi restrictus per omnes potestates, pari pertinacia detrectauit. Nam vespertinis horis per Officium Urbanum, id quod præceperat inuictissimus Imperator, ea die, qua perlatus est, ei innotuisse agnoscitur, domine semper illustrissime & sacratissime, magnifice, meritoque sublimis, ac præcelse patrone. Quo lecto, mandauit se diligentius tractaturum: nec tamen instanter admonitus exire curauit. Alia verò die rursus C per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranensem basilicam ausu temerario credidit inuadendum. Verū habito tractatu cum proceribus, omnibus Officiis destinatis, vt pelleretur, iniunctum est. Nam & vir spectabilis Vicarius ad eandem basilicam ire decreuerat; sed primò accedere præ nimio terrore non potuit. Ego autem tam Corporatis directis, quam omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mihi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen salua excellentia vestra, irruentibus pluribus Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus seruiunt, de eadem ecclesia fugatus Eulalius, de Vrbe expulsus est, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi iussus fuerat residere. Mandatum etiam, vt vir religiosus, sanctus Achilleus Episcopus cum quiete quæ iussa sunt, illo eiecto, sine strepitu populi, pro sanctorum dierum reuerentia celebraret. Nam ad custodiam basilicæ Lateranensis apparitores apposui, ne cui alij reddere. D Partis quoque Eulalij aliquanti capti clerici seditionis auctores: de quibus quid iubeatur, expecto. Et quoniam de his interim quæ gesta sunt, vniuersa virtutibus vestris credidi suggerenda: quicquid sequentibus diebus pro quiete Urbis, quam vestra felicitas regit, suggestum fuerit, sigillatim pro rerum fide & ordine melioribus iudiciis nunciabo.] hæcenus relatio Symmachi ad Constantium, qui de iisdem certiore facere Honorium Imperatorem minimè cunctatus est. Cū verò omnia quæ temeritate Eulalij in Vrbe gesta essent, Honorius Imperator satis apertè percepisset, ad Symmachum huiusmodi litteras dedit:

Moderatione præcipua egit nostra serenitas, ne locum posset inuenire præsumptio. Dei enim iudicio venerabilium sacerdotum est dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid veritas postulabat, absque vlla perturbatione hoc disceptatio tranquilla decerneret. Sed per Eulalium vsurpatione contra sententiam venerabilis Synodi multa illicitè commissa fuisse, relationis textus edocuit: qui præsentia sua causam furoris populo sumministrans, totum perire voluit, quicquid moderatio nostra conseruat. Nam cū ordinatione nostra, & sententia Episcoporum, quorum in Synodo maior se multitudo collegerat, consensu etiam partium & professione id fieri definitum esset; vt sciret se specialiter esse damnatum, quicumque ad incitandum populum Urbem fuisset ingressus: oblitus sui, probauit ex præsentis facti, quale videatur habuisse principium. Quoniam ergo rectè hunc, post tot admissa, Vrbe constat esse depulsum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ nostræ & Episcoporum videretur statuisse iudicium: Bonifacium venerabilem virum Episcopum, ad cuius moderationem auctoritatem nostram rectè censuimus iungendam, Symmache parens carissime & amantissime, sublimitas tua Urbem ingredi debere, nos statuisse cognoscat: vt sub

A vt sub eius gubernaculis religiosæ legis reuerentia moderatione solita compleatur. Data III. Nonas Aprilis. Accepta sexto Idus Aprilis.]

Post hæc autem Bonifacius pacificè in Urbem redijt: de cuius ingressu hæc habet relatio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis vestræ iudicio firmantur. Nuper namque, cū ad me famulum vestrum sacra clementiæ vestræ emanasset auctoritas, quasi ambiguitate sum mota, venerabilis viri Bonifacij Episcopi maiestas vestra sacerdotium roborauit. Tam grata vniuersis, quæ iussa sunt, extitere, vt hoc & ordo amplissimus & Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honorij & Theodosij, felices, inuicti, triumphatores semper Augusti. Nam cum statuta cælestia per me essent recitata populis, & edictis ex more positis publicata, tantus feruor & lætitia totius exitit ciuitatis, vt scilicet

B & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua testarentur. Interiecto itaque biduo, Urbem supramemoratus venerabilis Episcopus, omni accurrente plebe, ingressus est, sicut serenitas vestra constituit: Officij quoque mei obsequia minimè defuerunt; nec iam aliqua dissensio remanet populorum; & omnes diuino iudicio, & maiestatis vestræ acquieuerunt voluntati. Cessantibus ergo studijs, omnes quod præcepto Dei admoniti statuistis, sentire cœperunt; atque acclamantibus quæ subiecta sunt, gaudij sui causas plebs Romana testata est, ac serenitati vestræ gratias in dies singulos agere non desistit; quorum prouiso sicut pacem Urbis tuetur, ita quietem Urbis restituit, populoque concordiam.] hæc Symmachus. Ceterum licet ista iusserit Honorius Imperator; tamen ex Synodo ducentorum & quinquaginta duorum Episcoporum Eulalium esse depositum, habet liber de Romanis Pontificibus, verū non ex transmarinis Ecclesijs, vt litteræ paulo post C describendæ declarant.

En habes, lector, de schismate Eulalij, ab eius ortu vsque ad exitū ex epistolis vltro citroque; datis compaginatam historiam. sed quæ post hæc secuta fuerint, ex aliis rursus epistolis idem codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis significatur, quod inter hæc Honorius Imperator cū pacata cuncta sedataque comperisset; confestim, ne Episcopi transmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primū ad Largum Proconsulem Africæ scripsit septimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator semper Augustus Largo Proconsuli.

Inter omnes curas, nec illa nos minus sollicitat, quam pertinere ad sacerdotium iudicamus. Cū enim de confirmando Episcopo Urbis æternæ controuersia tractaretur; atque hi qui in vnum positi erant Episcopi de tanto negotio, paucos se existimauerint ad sententiam D proferendam: placuerat (sicut sacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis prouincijs plures Episcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam præsumeretur: id quod nostra sententia ordinauerat, & quod statuisse Synodi sententia videbatur. Sed his omnibus despectis, Eulalius sola vsurpatione moram credidit occupandam: quem (sicut decebat) nostra auctoritate constat expulsus, ac sanctum Bonifacium Episcopum roboratum. Et quoniam consumptum negotium est, incongruum nostra clementia iudicauit, si Episcopi navigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde sciat spectabilitas tua Synodum fuisse solutam. Admone igitur, præmissis sacris affatibus, auctoritate tua singulos sacerdotes, vt sciant hanc ordinationem esse seruandam, quæ continet, vt quisque in Ecclesia sua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quod causa optimo iudicio iam terminata videatur. Data sub die VII. Idus Aprilis.] hæc Imperator ad Largum Proconsulem: qui mox ad E Aurelium Carthaginensem Episcopum scripsit his verbis, eadem significans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

Domino parenti honorabili Aurelio Episcopo Largus. De merito sacerdotis, quem suis Dominus idoneum probauit, scias sublatus esse certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium vrbis Romæ Episcopum firmavit clementia Principalis, cuius electione dudum sanctitatem tuam præcepit acciri, sicut sacri testantur affatus sui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Ecclesiasticæ tuas festinanter inuisas, cui navigationis est dempta necessitas. & alia manu: Incolumem te Domini fauor præstet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconsul ad Aurelium Episcopum Carthaginensem: qui in eandem sententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros absentes Episcopos antea conuocatos ad Synodum scripsit epistolas: ne videlicet, re iam ab-soluta, peregrinationis fatigarentur itinere.

Bonifa-

RELATIO
SYMMACHI
AD CON-
STANTIVM.PELLITVR
AB ECCLE-
SIA ATQVE
VRBE EVLA-
LIVS.HONORII
EPISTOLA
AD SYMMA-
CHVM VRB-
PRÆFEC-
TVM.DE BONI-
FACIO IN
VRBEM RE-
STITVTEN-
DO.RELATIO
DE BONI-
FACIO IN
SEDEM RE-
STITVTTO.RESERI-
PTVM HO-
NORII AD
LARGVM
PRO CON-
SULEM.LARGI PRO-
CONSULES
AD AURE-
LIVM EPI-
STOLA

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.BONIFACII
CIVIS CON-
SULTVS
FVTVRIS
MALISSCRI-
PSIT AD
IMP.

Bonifacius itaque regressus in Urbem, quæ suarum partium erant, obire sollicita cura non destitit; atque illud in primis, ut schismate conscissam Ecclesiam consolidaret, ciuesque in mutuam concordiam restitueret atque firmaret. Cum verò in his plurimum laborasset, in morbum incidit grauem, aded vt non nihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope aliquantulum conualescens, cum didicisset experimento malè esse consolidatam Ecclesiæ Romanæ concordiam, eam quibus posset adminiculis fulcire curauit: & consulens in futurum, ne post suum obitum grauiori scissura eadem distraheretur Ecclesia, de his sollicitus in hunc modum scripsit ad Honorium Imperatorem:

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori:

Ecclesiæ me, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, cura constringit, ne causas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detineat, propter conuentus, qui à sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desim. Siquidem secus quam oporteat, eueniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: sed nos per nostram tacentem desidiã videbimur, quod ciuitatis quietem, Ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, Domino fauente, præsideas: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo ac stabili iure custodiatur, quod per tot annorũ seriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, id est (vt fidens vtar licitis) vt sub vestræ Imperio clementiæ minimè quæ sunt illicita formidentur. Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam (Christianissime Imperator) meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus noster vestri fidus victor & gubernator Imperij vni desponsatam sibi & intactam virginem seruat; ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempestatis insolitæ rumore turbari, gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste.

Ipsa ergo (quæ vni desponsata, vestra tamen mater est) Ecclesia, hæc pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat; præterita, præsentiaque repetit: Vobis (inquit) gloriose imperantibus, creuit meus, qui modò tuus est populus, tam fidus Deo, quàm tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet Imperij, teste (apud quem & de cuius sede agitur) sancto Petro, sollicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat: cum sollicita petitione misceret oratio, ne hos in varias res semel euulsa distrahat à cultu solito, tentatore sollicitante, discordia. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secura causarum; & nisi in oppressione idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, vicisset. Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione coniunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & sacerdotibus meis probatissimis viris, à me & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, huiusmodi legatis: quibus precamur, sacræ causam religionis prosequentes, in Vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum vniuersalis Ecclesiæ consulatis. Dat. Kalendis Iulij.]

His Bonifacij litteris perceptis, Honorius Imperator ad eundem in hunc modum scripsit:

Victor Honorius inclytus triumphator semper Augustus, sancto ac venerabili Bonifacio Papæ Urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris, gaudium nostrum sacrorum apicum attestatone signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum aut populi perturbatione sollicita est: quæ vt ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid fortè religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus sacerdotem: sed illum solum in sede Apostolica perman-
rum,

BONIFACII
CIVIS PAPA
HONORIO
COMMEN-
DAT ECCLE-
SIAM.QVÆ RE-
SCRIPIT
HONORIO
AD BONI-
FACIUM.CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

Arum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuersitatis consensus elegerit. Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid, seditiosis conspirantibus, tentare conentur: cum certum sit, nulli partium sua studia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura sede vacante sollicitus. Etenim Eulalius vnà cum suis apud Antium non longè ab Vrbe exul agebat in ecclesia S. Hermetis, opperens obitum Bonifacij longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verùm ipsum Eulalius Nepefinæ Ecclesiæ postmodum factum fuisse Episcopum, habetur in Pontificali volumine.

Hæc autem omnia de causa Eulalij & Bonifacij hætenus scriptis epistolis & rescriptis Imperatorum certa atque aded explorata fide reddita memoria repetens, risum contine, lector, dum audis, quod qui inter Nouatores profitetur historię patrem, ait, Eulalius à maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuisse modestiæ, vt sponte cederet, licet ipse sciret ad se Pontificatum iure pertinere: Bonifacium verò superbum & impium, alienam sedem inuasisse. Vides quem sectentur infelices ab Ecclesia deuiantes historicum. sed sinamus, sententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & aliis innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta prosequamur.

Hanc ipsam quidem dissensionem Romani cleri in nouo creando Episcopo post Zosimum, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Episcopus Capuanus in Catholicos obiecare consueuerunt: ad quem hæc respondens S. Augustinus, eiusmodi illudit dilemmate: Memento sanè quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultabundus obiecas: quod abs te quæro vtrum homines sua fecerint voluntate. Quod si negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque à vestro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? Tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri, vt in ipsis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum sit, & poena peccati? Hoc autem nisi in ista tua sententia sapuisses, nullo modo factum hominum, vltionem Dei esse dixisses. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaso & Vrsicino contigit, nondum Pelagianos Ecclesia Romana damnauerat.] hæc Augustinus: ex quibus planè colligitur, in his Romanæ Ecclesiæ perturbationibus, cum dirè exagitareretur Eulalij schismate, eundem Iulianum Episcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæresi stabilienda habuisse scripta præ manibus, quorum antè, cum de Zosimo ab eo calumniam passo egimus, anno superiore meminimus. Sed quod ratio temporis exigit, hic modò de eo pluribus agendam est.

Diximus superius, duas ab eodem Iuliano epistolas esse scriptas, eademque cum hæresibus etiam calumniis refertas, quibus cum Orthodoxos omnes, tum præsertim Ecclesiam Romanam proscidit: quarum alteram Romam, Thessalonicam verò alteram misit. In ea verò Romam allata portentoſis Catholicam Ecclesiam calumniis infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes asserentes ex Adæ peccato naturam esse corruptam, sapere cum Manichæis: insuper dicere eosdem, mentitus est, nuptias non esse ex Deo; quod & S. Augustinum sensisse, calumniatus est; nec non etiam eosdem affirmare, prolis generationem ex diabolo esse; itidem eos asserere, Patres veteris Testamenti numquam à peccato fuisse per emendationem liberatos, quodque dicerent, Apostolos immoderata libidine pollutos, immo & Christum Dominum nostrum non fuisse immunem à peccato, itemque baptismum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non est veritus calumniosè impingere Ecclesiæ Orthodoxæ.

Quidnam amplius? In epistola ad Thessalonicenses data ipse Iulianus vnà cum decè & octo tuæ sectæ Episcopis excitare conatus est omnes Orientales Episcopos, vt aduersus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) insurgerent: ad quod vt eos magis magisque pelliceret, tum Zosimum Papam, tum Romanum clerum præuaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Augustino satis diluta sunt in Zosimo anno superiori. Adiecit insuper mendacissimè impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitrium post Adæ peccatũ, asserere insuper fatum sub nomine gratiæ; atque eosdem dicere, Deum acceptatorem esse personarum, legem verò datam non ad hominis institutionem, sed ad maiorem damnationem; tradere etiam ipsos, Spiritum sanctum auctorem virtutis in veteri Testamento non fuisse; itemque Prophetas & Apostolos minimè sanctos, sed comparatione aliorum mi-
nus

DE LIRA-
MENTA
CENTVRIA-
TORVM.
Ilyricũ in sua
historia esse
delirantem su-
gillat aucter.DE IULIANO
PELAGIANO
IN ROM. EC-
CLESIAM
INSVLTAN-
TE.
Aug. lib. 6.
contra Iulian.
Pelag. c. 12.CALVMNIA
QVIBVS IV-
LIANVS SV-
GILLARET
ECCLESIAM
CATHOLI-
CAM.
Aug. contra
epist. Pelag. ad
Bonif. lib. 1.Aug. contra
epist. Pelag. ad
Bonifac. lib. 2.
QVÆ ORI-
ENTALI BV
ADVERSVS
CATHOLICOS
PELAGIANI
INSVLTAV-
RVNT.

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

nus malos extitisse, & in futura resurrectione homines Dei mandata incepturos implere. hæc A
& alia in Orthodoxos vaniloquus ille congeffit, vt colligitur ex commentariis à S. Augusti-
no aduersus eum conscriptis. Ad postremum verò questus est nomine coepiscoporum suo-
rum, Pelagij dogmata à simplicibus quibusdam Episcopis propriis in locis absque conuentu
Synodali esse damnata: quætere verò se, vt tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exa-
ctè inspicienda in vnam vniuersalem Synodum conuenirent.

Accidit autem opportunè, vt cum eiusmodi blasphemias atque mendaces Iuliani episto-
las Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Episcopus Romæ veniens,
S. Pontificem conueniret: qui ea bene vsus occasione, per eundem misit in Africam eisdem
Iuliani epistolas ad Augustinum, vt contrariis eas scriptis confutaret: quod ipse nauiter im-
pleuit, scribens aduersus eas libros quatuor disertissimos, quos ad ipsum Bonifacium Papam
Romam misit, vt eius probarentur auctoritate. Profitetur id ipse quidem suis ad Bonifacium B
scriptis Augustinus, & in primis cum hæc habet de Alypij Romam aduentu, & de Boni-
facij Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: Noueram (inquit) te quidem, famam cele-
berrima prædicante, & frequentissimis atque veracissimis nuncijs, quanta esses Dei gratia
plenus, acceperam, beatissime atque venerande Papa Bonifaci. Sed postquam te etiam
præsentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusque à te benignissimè & sincerissi-
mè, mutua miscuit, dictante dilectione, colloquia; tecumque conuiuens, & paruulo licet
tempore, magno tamen tibi iunctus affectu, se simul & me refudit animo tuo, teque mihi
reportauit in suo: tanto maior in me tuæ sanctitatis est facta notitia, quanto certior amici-
tia. Neque enim dedignaris qui non alta sapis, quamuis altius præsideas, esse amicus hu-
milium, & amorem rependere impensum.] & paulo post de eminentia Romanæ Ecclesiæ
Pontificij, cum commune esse dicat omnibus, illis quibus præ sunt, bene fungi Episcopatus C
officio: ipsum tamen præminentem celsiori fastigio speculæ pastoralis pro omnibus inuigi-
lare affirmat. vt planè declaratur, quòd si interdum contigerit tum ipsum Augustinum, tum
alios nominasse Romanos Pontifices, collegas & fratres, nihil tamen imminutum, quin in
eisdem asserenda sit summa super alios in munere pastoralis potestas. Quod verò ad Alypium
spectat: per transitum ad Bonifacium ipsum venisse, ex his possumus intelligere, quæ scribit
S. Augustinus ad Valerium Comitem, dum ait, Alypium perrexisse Rauennam, vbi mo-
rabatur Honorius Imperator.

De ea verò lucubratione aduersus duas illas Iuliani epistolas elaborata, & ad ipsum Boni-
facium missa, ita S. Augustinus subiungit: Hæc ergo, quæ istis (vt dixi) duabus epistolis il-
lorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere sanctitatem, non tam di-
scenda, quam examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda, constitui. In-
dicauit enim mihi frater meus (Alypius videlicet) quod eos illi dare ipse dignatus es; quæ
in tuas manus, nisi vigilantissima diligentia fratrum nostrorum, filiorum tuorum, venire non
possent. Ago autem gratias sincerissimæ in nos benevolentia tuæ, quòd eas me latere no-
luiti litteras inimicorum gratia Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè atque
euidenter expressum.] hæc Augustinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum cona-
tu, vt ipsorum Synodus œcumenica cogere, hæc addit: Verùm istorum superbia, quæ
tantum se extollit aduersus Deum, vt non in illo velit, sed potius in libero arbitrio glo-
riari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Syn-
odus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis resistente, per-
uertere nequeunt, saltem commouere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia pa-
storali post factum illis competens sufficiensque iudicium, vbi cumque isti lupi apparuerint, E
conterendi sint, siue vt sanentur atque mutantur, siue vt ab aliorum salute atque in-
tegritate vitentur.] hæc ipse: quibus planè intelligas, lector, quàm deterioris conditionis
sint Nouatores Pelagianis; illis petentibus vniuersale Concilium, istis contra refugienti-
bus, & omni licet humanitate & securitate vocatis, interesse penitus renuentibus: quippe
qui non sicut Pelagiani fucatas saltem habeant quas prætendant rationes, sed omni impu-
dentia ea iactent, quæ sciunt ab Apostolorum temporibus in hanc diem & decretis Conci-
liorum & maiorum traditionibus & Patrum omnium sententia esse damnata. Sed quod ad
Pelagianos pertinet, vtique haud post multos annos congregatum est Concilium œcume-
nicum Ephesinum, in quo pariter constat ipsos fuisse damnatos. At iam ad Bonifacium
redeamus.

Quanta ipse inuigilauerit diligentia, ne damnata semel Romæ hæresis Pelagiana, ea-
demque

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

A demque instar hydræ pluribus aucta capitibus sibilans, grauiori damno in Ecclesiam Ca-
tholicam serperet, S. Prosper his doces verbis:

Sanctæ memoriæ Bonifacius piissimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat,
& contra inimicos gratia Dei non solum Apostolicis, sed etiam regijs utebatur edictis. Et
quando idem, cum esset doctissimus, aduersus libros tamen Pelagianorum beati Augusti-
ni Episcopi responsa poscebat.] hæc ipse. Sed obserua obiter: quem clarissimi, doctissimi,
atque sanctissimi viri Augustinus & Prosper Bonifacium æquè sanctissimum atque doctis-
simum prædicant, quem & Romani cleri sanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ com-
mendant, & quem tandem ipsi Imperatores suis scriptis ad eum celebrant; muscæ mortuæ
tum imperitia & rerum gestarum ignoratione, tum obstinata malitia, atque iurata ad detra-
hendum semper Romanis Pontificibus inimicitia, eundem carpunt, subsannant, dicerisq;
B perurgent, sicut & alios frigida inuersione nominum deridentes, cum S. Bonifacium Male-
facium, Innocentium prædecessorem Nocentium, successorem vero Bonifacij Cælestinum
Infernalem (vt de alijs modò taceamus) appellant. O prudentes historici, qui sic conuerte-
runt historiam in Philippicas, atque graue sedatumque dicendi genus in inuectiuas atque fu-
rentium declamationes, vel potius insulas fatuasque derisiones; ac denique ex historia, quæ
modesta esse debet & verecunda, impudētissimas atque mordacissimas satyras reddiderunt!
Sed sinamus eos ad libitum furere, commiseratione potius deplorandos, quam styli acumi-
ne perurgendos.

Iam verò ad certamen initum inter Iulianum Capuanum Episcopum & S. Augustinum
redeamus. Iuuenis quidem ille erat & audax, licet esset honesto loco natus, patre Memore,
cui cum ipso Augustino magna intercesserat necessitudo: de eo enim hæc ipse: Ego certè
C beatæ memoriæ Memorij patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amici-
tiam colloquio litterarum, teque ipsum mihi carissimum fecerat; cum te viderem in libris
tuis non antelucano conuiuio temulentum, sed infano conuicio turbulentum, introduxi te
sedandum atque sanandum non in alicuius philosophi auditorium, sed in sanctorum Pa-
trum pacificum honorandumque conuentum, &c.]

Sed ex quorum schola prodierit nouus hic dogmatistes, insultans Romanæ Ecclesiæ, Au-
gustino, & omnibus alijs Catholicis tractatoribus contumeliosus iuuenis, dignum est vt per-
scrutemur. Extat quidem S. Augustini epistola ad ipsum Memorium Episcopum (ita nam-
que, pro Memore, Memorium, eius epistolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de
ipso Iuliano iam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat. Videtur
verò ipse Memorius fuisse Capuanus Episcopus, atque filium suum eidem Ecclesiæ manci-
D patum diaconum ordinasse, quem non sacris (vt par erat) sed sæcularibus imbuendum cura-
uerit disciplinis, quas vetus loquendi vsus liberales appellat. Hinc videas eundem Augusti-
num in eadem epistola ad Memorium data differere pluribus, liberales disciplinas non esse
eas, quæ vulgò ita dici consueuerunt, sed tantum quas docuit Christus suos in primis Apo-
stolos. Petierat enim Memorius pro Iuliano sex libros ab eodem Augustino scriptos olim de
Rhythmo. Ad finem epistolæ, de eodem Iuliano cum meminit, hæc habet: Quem quidem,
non audeo dicere, plus amo quàm te: quia nec veraciter dico: sed tamen audeo dicere,
plus desidero quàm te. Mirum videri potest, quemadmodum quem pariter amo, am-
plius desiderem: sed hoc mihi facit spes amplior videndi eum. Puto enim, quod si
ad nos, te iubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adolescentem decet, ma-
ximè quia nondum curis maioribus detinetur, & te ipsum mihi expeditius apportabit.]
hæc Augustinus de charitate, qua adolescentem prosequatur Iulianum. Qui adhuc iu-
E uenis sede auctus nobili, nempe Capuana (vt tradit Gennadius) fastu tumidus, littera-
rumque sæcularium inflatus superbia, erumpens in maledicta, eo modo sanctissimum
senem Augustinum ipsius amantissimum scriptis exagitauit. Quæ contrariis ipse Au-
gustinus redarguit scriptis, sic exorsus: Contumelias tuas & verba maledica, Iuliane,
quæ ardens iracundia libris quatuor anhelasti, si me contemnere dixerò, mentiar.]

Post verò recensitas sanctorum Latinorum Patrum de propositis quæstionibus scriptas sen-
tentias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam, ista post multa subiunxit
de præstantia cathedræ Petri: An ideo contemnendos putas (recensitos scilicet Patres)
quia Occidentalis Ecclesiæ sunt omnes, nec vllus est in eis commemoratus à nobis Ori-
entis Episcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Græci sint, nos Latini? Puto tibi eam par-
tem Orbis sufficere debere, in qua primùm Apostolorum suorum voluit Dominus glorio-
so mar-

Aug. contra
duas epist. Pe-
lag. c. 1.

BONIFA-
CIUS EXCE-
PIT ALYPI-
VM EPISCO-
PVM TAGA-
STENSEM
BENIGNE
SATIS.

Aug. de nupt.
& consensu.
lib. 2. c. 1.
AVGVSTI-
NVS MITTIT
LIBROS A
SCRIPTOS
AD BONI-
FACIUM
PAPAM.

Aug. contra
duas epist. Pe-
lag. lib. 4. c. 12

Prosp. aduers.
Collas. prope
fin.
BONIFA-
CIUS LABO-
RAT ADVER-
SVS PELA-
GIANOS.

Thyricum de
sua historia su-
gillas auctori.

Memorio
Aug. contra
Iulian. l. 1. c. 4.

DE IULIANI
INSTITV-
TIONE.
Aug. epist.
131.

Aug. contra
Iulian. l. 1. c. 1

Aug. contra
Iulian. l. 1. c. 4
DE IULIANI
EPISCOPI
CAPVANI
PELAGIANI
AUDACIA.

so martyrio coronari, cui Ecclesie præfidentem beatum Innocentium si audite voluisset, iam A nunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuisset. Quid enim potuit vir ille sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia?] hæc Augustinus: quibus videas quanti ponderis & soliditatis existerent Romanorum Pontificum reddi solitæ ad consultationes responsiones, & quomodo vna instar omnium fatis esse ducatur ad confutandas hæreses, & audacem iuuenem infrenandum, Apostolicæ sedis auctoritas.

Sed quod ad petulantis hominis scripta pertinet: mira audacia progressus, primū omnium quatuor libros conscripsit aduersus S. Augustini commentarium de Nuptiis & concupiscentiis; quem (vt ipse tradit^a) post damnatum Pelagium atque Cælestium elaborauit, ab illis prouocatus; ne, dum assertor esset originalis peccati, damnasse nuptias videretur. Aduersus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Augustinus scripserat, Iulianus B quatuor libros virulentos euomuit^b; ex quibus capita quædam decerpta accipiens Valerius ipse ad Augustinum misit: cui data tunc est occasio, vt contra ea pro sua defensione posteriorem librum ad eundem Valerium scriberet. Cùm verò postea quatuor illos libros aduersum se editos, integros accepisset, ipse Augustinus in eosdem contradictorios sex libros conscripsit, vt ipse testatur^c ad Claudium Episcopū, à quo iidem quatuor Iuliani libri ad ipsum Augustinum missi fuerunt. Sed quid impetuofus ille ventriloquus? Cùm duorum librorum numero se ab Augustino superatum esse videret, quippe quoniam aduersus suos quatuor ab eo sex editi fuerant: ipse aduersus hos sex conscripsit octo, eodem numero, quo fuerat superatus, ipse superare conatus Augustinum; perinde ac non de veritate Catholica, cuius essent potiora iura, sed de librorum numero altercatio esset. Talis quippe natura superborum hæreticorum est, vt omni ex parte primas referre velint.

De his octo Iuliani libris fidem facit idem S. Augustinus scribens ad Quoduultdeum^d: vnde erroris arguuntur Gennadius^e & Honorius^f, dum septem tantum à Iuliano libros esse conscriptos tradunt. Quomodo autem hos Augustinus ab Alypio redeunte Roma accepit, ipse docet his verbis: Hos enim cùm Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat; cùm oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit, promittens & alios tres se citò missurum, & multum instans ne respondere differrem. Cuius instantia coactus sum remissius agere quod agebam, vt operi vtrique non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque hinc venire non desistentibus parceretur.] erat opus illud, quod præ manibus tum habebat, commentarius Retractionum: nam subdit: Agebam rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, &c.] sed quando id contigit, dicemus suo loco inferius: ad plures enim annos eiusmodi negotium productum est.

Ceterum quod Iulianum haud diu superuixisse Gennadius dicat, dum eum decessisse tradit sub Valentiniano & Constantio, quem sequenti anno obiisse scimus; ei minimè possumus consentire: quandoquidè auctoritate Prosper^g constat eum superuixisse vsque ad vltima tempora Sixti Romani Pontificis, sub quo vt reciperetur in Ecclesiam, simulauerit pœnitentiam: immo & eiusdem Prosper^h auctoritate satis compertum habetur, ad Leonis Papæ tempora vitam propagasse. sed & reperitur Iulianus inter alios Pelagianos Episcopos Occidentis inhæsisse Nestorio tempore Concilij Ephesini. Rursus verò de eodem Iuliano Gennadius addit, ad aliam artem esse conuersum, nimirum vt hypocrisis deciperet, quos non valuit doctrina seducere: nam aitⁱ: Hic Iulianus elemosynis tempore famis & angustiarum indigentibus omnibus suis prærogatis, multos miserationis specie, nobilium præcipuè & religiosorum illiciens, hæresis suæ sociauit.] Hæc Gennadius. atque de Iuliano hætenus.

Quod verò pertinet ad dictam Alypii Episcopi legationem ad Honorium Imperatorem: licet ipsa causa minimè habeatur expressa: tamen ex iis quæ secuta sunt, conicere possumus, tantum Episcopum pro rebus grauissimis illuc esse profectum, & quidem puto pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos se esse minimè profiteri auderent; tamen quæ ex hæresi Pelagiana deducebantur, interdum asserere minimè dubitabant. Sit in exemplum, quod ex S. Augustini litteris exploratum habetur de Vitali Carthaginensi, qui licet Pelagij nomen fugere videretur, ex eius tamen doctrina dogma illud impium deducebat, vt diceret, non esse orandum pro idololatriis, vel aliis non credentibus, vt crederent; sed tantummodo illis esse proponendâ doctrinæ veritatem;

^a Aug. contra duas epist. Pelag. c. 5.

^b Aug. ibidem. & Retract. lib. 2. c. 53.

^c Aug. Retract. lib. 2. c. 62.

^d Aug. epist. 4. extat tom. 6. princip. edit. Plant. ^e Gennad. de Viris illustrib. c. 45. ^f Honor. de Scriptorib. Ecclesiast. c. 45. AVGVSTINI LABOR IN RECOGNOSCENDIS SVIS LIBRIS

^g Prosp. in Chronic. ^h Prosp. de Prædic. diuina. tom. 6. in fine.

ⁱ Gennadius de Viris illustrib. c. 45.

VITALIS EX PELAGIANIS PRODIIT HAERETICVS.

A tem, ceterum credere, vel non credere, ex eorumdem pendere arbitrio, non autem ex præueniente eos diuina gratia. Ad hunc curandum S. Augustinus eruditam satis dedit epistolam, quam illo titulo, Augustinus Christi seruorum seruus, inscripsit.

Cùm verò eius hæresim ipse S. Augustinus impugnat, pristinum Ecclesie morè insinuat, nimirum publicè orare consueuisse Fideles in Ecclesia (quod hodie quoque seruatur) pro infidelibus, & catechumenis: ait enim^a: Exerce contra orationes Ecclesie disputationes tuas; & quando audis sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, vt eos Deus conuertat ad fidem; & pro catechumenis, vt eis desiderium regenerationis inspiret; & pro Fidelibus, vt in eo quod esse cœperunt, eius munere perseverent: subsanna pias voces, &c.] Sed cur (inquires) pro catechumenis illa ab Ecclesia precatio mittebatur, vt eis Deus inspiraret desiderium regenerationis, nempe baptismi: id ob eam quidè causam, quod quam plurimi vel Christi ad baptismum expectarent ætatem, vt quoto ipse anno vitæ suæ baptizatus est, & ipsi eodem initiarentur sacramento; vel (quod deterius erat) ad obitum vsque illud differrent, vt sic absque macula vlla post obitum reciperentur in cælum. Aduersus enim hos, vt errantes, quamplures tum Græcorum tum Latinorum Patrum leguntur declamationes, de quibus aliàs superius dictum est.

Quod igitur eiusmodi latentes reguli in Africa furtiuè serperent, & periculum immineret ne Africana Ecclesia eius morbi contagione inficeretur: nullum reliquum iam videbatur remedium esse; nisi vt qui proteruè nimis despicerent quæ duobus Conciliis in Africa aduersus Pelagij atque Cælestij hæreses cùm Carthagine, tum etiam Mileui in Numidia habitis statuta essent, quique ea de re decreta Romanorum Pontificū Innocentij atque Zosimi nihili facerent, iidem legibus coercerentur Imperatorum; quod esse curatum honorifica publicaque Alypii legatione putamus. Extat enim de his Honorij Imp. rescriptum ea de causa in Africam missum hoc ipso anno ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, quod habetur in Collectione Cresconiana, sed in nostro codice absque die & Consule, in exemplari verò quod accepimus à præclaro viro Henrico Grauiio professore Louaniensi, cùm Romæ esset, huius anni Consulibus notatū legimus, nepe Monaxio atque Plinta: est autem huiusmodi:

Imp. Honorius & Theodosius Augg. Aurelio Episcopo salutem.

Dudum quidem fuerat constitutum, vt Pelagius & Cælestius nefandi dogmatis reperto- res ab vrbe Roma, veluti quædam Catholicæ veritatis contagia, pellerentur; ne ignorantium mentes scæua persuasionem peruerterent. In quo secuta est clementia nostra iudicium sanctitatis tuæ, quo constat eos ab vniuersis iustæ sententiæ examinatione esse damnatos. Sed quia obstinati criminis pertinax malum, vt constitutio geminaretur, coegit: recenti quoque sanctione decreuimus, vt si quis eos in quacumque prouinciarum parte latitare non nefciens, aut propellere, aut prodere distulisset, præscriptæ pœnæ velut particeps subiaceret. Præcipuè tamen ad quorundam Episcoporum pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum disputationes tacito consensu asserunt, vel publica oppugnatione non destruunt (pater carissime atque amantissime) sanctitatis tuæ auctoritate moneri conueniet, quatenus in abolitione præposteræ hæresis, omnium deuotio Christianorum consentiat. Religio itaque tua competentibus scriptis vniuersos faciat admoneri, scituros definitionem testimonij tui, hanc sibi definitionem esse præscriptam, vt quicumque damnationi supra memoratorum (quo pateat mens pura) subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuum, expulsi ciuitatibus, communione priuentur. Nam cùm ipsi nos iuxta Synodum Nicænam confessione sincera conditorem rerum omnium Deum, Imperijque nostri veneremur auctorem; non patietur sanctitas tua, sectæ detestabilis homines in iniuriam religionis noua & iniurata meditates secretis tractatibus occultare sacrilegium publica semel auctoritate damnatum. Vna enim eademque culpa est eorum, qui aut dissimulando conniuentiam, aut non damnando fauorem noxium præstiterint. Et alia manu. Diuinitas te per multos annos seruet incolumem, pater carissime atque amantissime. Data v. Idus Iunias, Rauennæ, Monaxio, & Plinta Conf.] sequebantur hæc in codice: Eodem tenore etiam ad S. Augustinum Episcopum datum rescriptum.]

His acceptis, Aurelius Carthaginensis Episcopus ad Episcopos sibi subditos dedit epistolam, cui huiusmodi legebatur in codice inscriptus titulus:

Epistola S. Aurelij Carthaginensis Episcopi ad omnes Episcopos per Bizacenam & Azuritanam prouinciam constitutos de damnatione Pelagij & Cælestij hæreticorum.

AVRELI
EPISCOPI
CARTHAG.
EPISTOLA. Dilectissimis ac desiderabilissimis fratribus ac consacerdotibus Donatiano primæ sedis, A
Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & aliis Gaiano, Ianuario, Victorino, & ceteris
per tractum prouinciæ Bizacenæ & Azuritanæ constitutis, Aurelius Episcopus.

Super Cælestij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus participem sanctam Dei
dilectionem vestram in plenario Concilio fuisse cõmemini, dilectissimi ac desiderabiles fra-
tres. Sed quoniam pro honore Dei, in cuius manu cor Regis est constitutum, gloriosissimorum
Principum Christianorum fidem rectam & Catholicam custodientium accessit auctoritas, quam
per humilitatem meam vniuersis coepiscopis meis voluit intimari: idcirco honorabilem fra-
ternitatem vestram, missis exemplaribus, instruere festinaui, ne quid mali in aliqua parte pro-
uinciæ ex supradictorum serpentina persuasione ab vniuersali Ecclesia totius Orbis exclusa,
fortasse subrepat. Ob hoc ergo tam necessaria concertatio Christianorum Principum chari-
tatem vestram latere non debuit, & ad me ab his datæ litteræ: quarum simul exemplaribus
lectis, quemadmodum subscribere vnusquisque vestrum debeat, dilectio vestra cognoscat,
siue quorum Synodalibus Gestis subscriptio iam tenetur, siue qui non potuistis eidem ple-
nario totius Africæ interesse Concilio. Quo cum in supradictorum hæreticorum damnatio-
ne omnium vestrum fuerit integra subscriptio: nihil omnino sit, vnde vilius dissimulationis,
vel negligentia, vel occultæ forsitan prauitatis aliqua videatur merito remansisse suspicio.
Et alia manu. Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Augusti, Carthagine,
Monaxio & Plinta Conf.]

CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE IN
CAUSA A-
PIARI
PRESBYTE-
RI. Hoc eodem anno, mense Maij habita legitur Synodus Carthaginensis, quæ ordine quinta
recensetur, cui vnà cum Aurelio & Apostolicæ sedis legatis interfuerunt ex prouinciis Afri-
canæ Ecclesiæ delecti Iudices, siue legati, omnes numero viginti duo: quod verò habetur in
fine, subscripsisse eidem Synodo Episcopos ducentos decem & septem, sic intelligendum est,
quod quisque ex illis postea subscripsit in sua Ecclesia eisdem decretis, quibus suos legatos ab
ea prouincia missos subscripsisse sciret. Quod autem huic Concilio interfuisse legantur Apo-
stolici legati Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ in Picceno, Philippus & Afellus pres-
byteri: hi quidem anno superiori à Zosimo missi fuerunt; quo defuncto, in Africa vsque ad
successoris electionem permansere, creato verò Bonifacio, causam prosecuti sunt.

Vnde verò oborta sit causa Zosimo, vt hos Carthaginem legatos mitteret, exquirendum in
primis est: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis scriptis
prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, possumus intelligere, quod continetur in Syno-
dali epistola ab alio Concilio anno sequenti celebrato ad Bonifacium Papam scripta, in qua
de rebus gestis in hac Synodo ita scribitur: Quia rogatio ipsa poscebat, vt apud Acta Ec-
clesiastica à fratribus nostris Faustino coepiscopo & Philippo atque Afello compresbyteris
quæreremus, vt promerent quicquid eis nobiscum fuisset iniunctum agendum: nonnulla
quidem sine vilo scripto prosecuti sunt verbis: sed cum id potius flagitarem, quod in litte-
ris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Gestis qui secum
ad nos deferunt, est allegatum. In eis quatuor quidem nobiscum agenda mandata sunt:
Vnum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ sacerdotem: Alterum ne ad
Comitatum Episcopi importunè nauigent: Tertium de tractandis presbyterorum & dia-
conorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis excõmunicati perperam fuerint: Quartum
de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea quæ videban-
tur corrigenda, corrigeret.] hætenus de mandatis à Zosimo Papa legatis dicto Commoni-
torio impertitis.

Sed describenda sunt hæc ipsa Commonitorij verba, quo cuncta facilius possint intelligi: E
extant quidem ipsius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuersia, recitata in Con-
cilio Carthaginensi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur:

Conc. 6. Car-
thag. c. 3. Fratri Faustino, & filiis Philippo & Afello presbyteris Zosimus.

Vobis commissa negotia non latent. Vos ita vt nostra, immo quia nostra ibi in vobis præ-
sentia est, cuncta peragite, maximè cum & hoc nostrum possitis habere mandatum: verba ca-
nonum, quæ in pleniorum firmitatem huic Commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt
dilectissimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Episcoporum appellatione decernerent:

Apud Cõcil.
Sardic. c. 7. Placuit autem, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regio-
nis ipsius, & de gradu suo deiecerint eum, & appellasse Episcopus videatur, & confugerit ad
beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum, & voluerit audiri, & iustum putauerit vt renouetur
examen: scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt
ipfi

A ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam
suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Romanum Episcopum, vt è latere suo presby-
terum mittat: erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid existimet. Et si decreue-
rit, mittendos esse qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes auctoritatem eius à quo
destinati sunt: erit in suo arbitrio. Si verò crediderit sufficere Episcopos, vt negotio termi-
num imponant: faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.] hæc canon. satisque ad
primum Commonitorij caput.

De secundo autem capite, ne ad Comitatum Episcopi importunè nauigent, nihil præter-
ea, quàm quod summatim haberi in epistola Carthaginensis Concilij ad Bonifacium dixi-
mus, ibi recitatum legitur, cum illud recitari petatum est à Nouato legato Mauritanæ Siti-
fensis, dum dixit: Nunc meminimus, in hoc præsentis Commonitorio lecto, etiam de presby-
teris, siue diaconibus contineri, qualiter ab Episcopis suis vel finitimis audiri debeant; quod
in Nicæno Concilio minimè legimus. Vnde hoc ipsum iubeat sanctitas vestra nobis recita-
ri. Aurelius Episcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod deposcitur. Daniel No-
tarius recitauit:

De appellationibus autem clericorum, id est, minoris loci, restat ipsius Synodi certa respon-
sio. De qua re quid acturi sitis, credimus inferendum, quod taliter dictum est in Sardicensi
Concilio. Osius Episcopus dixit: Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si Episcopus
fortè iracundus (quod esse non debet) citò aut asperè commouetur aduersus presbyterum,
siue diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit: prouidendum est, ne innocēs
damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat potestatem eiecūs, vt finitimos inter-
pellat Episcopos, vt causam suam audiant & diligenter tractent: quia non oportet negari au-
dientiam roganti. Et ille Episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum eiecit, patienter accipiat vt
negotium discutatur, aut proberetur, aut emendetur sententia, &c.] hæc in Commonitorio
Zosimi ad legatos ex canone decimosextimo Concilij Sardicensis.

Cum hæc autè recitarentur in dicto Concilio Carthaginensi hoc anno celebrato: accidit,
vt cum de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apostolicam sedem contentio oborta
esset, non in Africanis tantum exemplaribus, sed nec in aliis ab Oriente petitis, citatus canon
inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cuius rei causa apud Zosimo successores Bonifacium
& Cælestinum iidem Africani Episcopi litteris conquesti sint, vt ad ipsos datæ Africanorum
litteræ Episcoporum significant. Huius rei gratia totum exagitatum est vesparum examen,
Nouatorum inquam diuersarum hæresum sectatorum incredibilis strepitus, summa omnium
commotio in ipsum Zosimum excitata, & in Romanam Ecclesiam instar ingruentis grandi-
nis contumeliarum vibrata iacula & maledicta: dum simul inclamant, ipsum Zosimum sum-
mo scelere subripere tentasse Romanæ primatum Ecclesiæ, & quidem malis artibus, nempe
mendacio & falsatione Nicænorum canonum: vt planè omnes hi simul iuncti dicant ipsum
gessisse speciem Antichristi. His adde quæ impietatis defensor exaggerat, dicens, hoc vno fa-
cto causam Episcopi Romani funditus euersam esse.

Hæc & alia isti, more suo, magna temeritate effutientes, quasi desotmi superinducta lar-
ua, perterrent pueros, rudes inquam ac simplices: Tibi verò, lector, puto, risum mouebunt;
cum videris tumentes montium instar fluctus in gracilem deficere spumam, & robustos hos
pugnatores ex Cadmea victoria de sua ipsorum nece captare triumphum: Te ipsum velim
interea patienter finem æquo animo prætolari, & veri amantem, perlectis omnibus, iudi-
cium facere, & iustam sententiam ferre.

E Hæc autem vt facilius assequaris, cuncta res gestæ ob oculos tibi primum ponendæ sunt
ordine temporum. Quoniam verò vnum idemque iudicium ceptum sub Zosimo Papa an-
no superiori, etiam ad eius successorum tempora Bonifacij & Cælestini est propagatum: neces-
sariò hic nos, quænam sub Zosimo, quæve sub eius successore Bonifacio, ac demum Cælestino
Pontifice acta sunt, cuncta exactè referemus, paululū ab instituto deflectentes, quo soliti su-
mus annis singulis singulas in eis res gestas reddere: rei enim magnitudo à nobis extorquet,
vt quæ in vna eadèque causa sub tribus Romanis Pontificibus gesta sunt annis pluribus, eadè
eo quo transacta sunt ordine referamus. hoc ipso anno, quo Carthaginense Conciliū ea de
causa habitum est: vt ita ipsa historia exactè simul perspecta reddita, sit facile reliqua con-
sequi. Ignoratio enim historicæ veritatis planè egit, vt pugnantès aduersarij aërem verbera-
runt; quos & loquentes quæ ad rem non pertinent, omnino sentias delirasse, atque in eo desi-
puisse penitus, dū sic in hoc vno laborant, perinde ac si vniuersa Catholicæ Ecclesiæ moles

super hoc vno lapide innitatur, quo euulso, vniuersa sit prorsus machina collapsura: non considerantes, in huius tēpli structura sibi inuicē inhærentes prægrandes lapides, omnes æquē in-nixos esse super immobile fundamentū Christum Iesum. Sed age res gestas ordine prosequa-mur, atque primū quæ præcesserint, vt opus fuerit Zosimo tres legatos in Africam mittere.

QVÆ PRÆ-
CESSERVNT
LEGATIO-
NEM.

Apud Concil.
Afric. c. 105.

Non vnam quidem tantū præcessisse causam illam de restituendo presbytero Apiario, ipsa mandata impertita à Zosimo legatis suis, expressa in Commonitorio, planè declarant: nam cum de Episcopis appellatibus ad Apostolicam sedem sit primum mandatum, planè intelligi posse videtur, Africanos Episcopos ad Zosimum appellasse: quod quidem Episcopi Africani litteris suis datis ad Cælestinum Papam his verbis insinuare videntur: Præfato itaque debita salutationis officio, impendio deprecamur, vt ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in cōmunionem vtravelitis excipere, &c.] hæc eosde Episcopis dicere, inferior qui sequitur sermo declarat. Præcesserat nuper causa

Apud Concil.
Afric. c. 101.
Ibid. c. 105.

Cælestij, de quo anno superiori dictum est: hic enim damnatus in Concilio Carthaginensi (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & postea à Zosimo est auditus. Accessit ad cumulum causa Apiarij presbyteri, qui ab Episcopo suo Urbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem se purgans, ab eodem fuerat redditus communioni; qui & in eumdem Urbanum accusationes grauissimas intulit. Appellasse insuper aliquos Episcopos sedem Apostolicā, quæ nuper dicta sunt, satis ostendunt. Hæc quidem omnia præcessisse legationem à Zosimo missam, litteræ Africanorum Episcoporum ad Bonifacium & ad Cælestinum datæ significant. Sed & aliquid aliud præcessisse oportuit, secundum ea quæ in mandatis habentur expressa, cum dicitur: Ne ad Comitatum Episcopi importunè nauigent.]

Apud Concil.
Carth. 6. c. 3.

Secundum igitur illas, quæ tunc inter vtramque partem controuersia vertebantur, dicendum est mandata à Zosimo Papa impertita esse legatis, eademque canonum auctoritate firmata, qui reperiuntur esse Concilij œcumenici Sardicensis: vt quod ad primum spectat caput de appellatione Episcoporum ad Romanam Ecclesiam, seu potius appellationis prosecutione, de quo insertus est Commonitorio canon septimus Concilij Sardicensis, sub titulo tamen Nicæni Concilij. Secundum item mandatum, quod in eodem Commonitorio sequitur, de non adeundo importunè Comitatum: sed qua id auctoritate mandetur, expressum ibi non legitur, quod nulla ea de re mota fuerit controuersia: cum tamen liqueat id ipsum eiusdem Concilij Sardicensis auctoritate roboratum.

Concil. Sard.
c. 8. 9. 10.
QVIBVS CA-
NONIBVS CA-
CONFIRMA-
TA MAN-
DATA LE-
GATIS DA-
TA.

Etenim suggesta in dicto Sardicensi Concilio querela à Grato Episcopo Carthaginensi de Africanis Episcopis crebrò nimis ad Comitatum nauigantibus, & quidem non pro miserabilibus personis oppressis subleuandis, sed pro dignitatibus sæcularibus cognatis vel amicis impetrandis: decretum tunc fuit, vt cum Episcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Episcopo causas exponerent, qui eas examiner, num dignæ sint, quæ perferantur ad Comitatum, & si tales ipsi visæ fuerint, eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil aduersus hæc, sicut in aliis, obiectum fuerit ab eisdem Episcopis Concilij Carthaginensis, eam quidem puto fuisse causam, quod iidem Episcopi Africani haud pridem, sub septimo Honorij Consulatu, eadem nouo canone visi sunt penitus confirmasse, dum statuerunt, vt ad Comitatum ituri, Formam acciperent à Romano Pontifice, nec nisi ipsius arbitrio liceret illuc proficisci.

Apud Concil.
Afric. c. 73.

Quod verò ad tertium & quartum ordine posita in Commonitorio mandata spectat de appellationibus clericorum aduersus suos Episcopos (quod pertingebat causam Apiarij presbyteri contra suum ipsius Episcopum Urbanum Siccensium) positus est pro mandati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicensis, idemque recitatus ex scripto in eodem Concilio Carthaginensi. Sed cum de hoc, sicut & de primo, obiectum fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura est non leuis, vt loco Nicæni in textu (vt nunc legitur) fuerit emendatum Sardicensis, quod sciretur esse canonē verè Concilij Sardicensis. Sed quid est quod iidem Africani Episcopi, Carthagine cōgregati, recitato eodē canone ex Commonitorio, eidem refragari visi sunt, tamquam incerti num esset ex Cōcilij Nicæni decretis, cum ex eodem canone Zosimus videretur confirmare iura ipsorum, quibus antè statuerant in Concilio Mileuitano, & renouauerant in Concilio Carthaginensi, ne presbyteris, diaconis, & aliis inferioris ordinis clericis appellare liceret ad transmarina iudicia; sed questi de suis Episcopis, vicinos adirent Episcopos; & si ab eis quoque prouocandum putaret, Africana adirent Concilia, vel Primates, non autem quærent iudicia trāsmarina? Hæc inquam cum ipsi statuissent, quidnam aduersus hæc præcepisse visus est Zosimus, cū ex canone Con-

Concil. Carthag. 6. c. 6.

QVÆ DE
CLERICIS
APPELLAN-
TIBVS IN
COMMONI-
TORIO PO-
SITA SVNT.
Concil. Mileuit. c. 22.
Apud Concil.
Afric. c. 92.

cilij

A cilij Sardicensis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis à suo ipsorum Episcopo, potestatem impertiri, vt finitimos adire possent Episcopos? Hæc quidem quomodo sibi cohæreant, non satis video. Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor, cum præsertim in praxi contrarium obseruatum appareat. Etenim perspicuum est, tum anno superiori (vt vidimus) audisse Zosimum Cælestium damnatum à Carthaginensi Concilio, tum hoc ipso anno audisse Apiarium ab Urbano suo Episcopo excommunicatum, vt planè liqueat Zosimum minimè probasse, quod ab Africanis Episcopis fuerat definitum, ne presbyteri, diaconi, & subdiaconi appellarent iudicia transmarina. Plus sanè apud me valet quod scitur iterum factum, quàm quod fertur semel dictum: etenim certū est, multa in hoc desiderari, quæ non inueniuntur expressa; cum præsertim litteris ad Cælestinum iidem Episcopi Africani id ab eo contenderint, vbi aiunt: Presbyterorum quoque & sequentium clericorum improba refugia (sicuti te dignum est) repellat sanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum est Ecclesiæ Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ sequuntur de sententia Nicænorum canonum. Ista autem inculcasse voluimus, vt nonnulla in illis Actis desiderari quisque cognoscat; quæ si extarent, consona factis dicta ab illis esse faciliè intelligi possent.

Apud Concil.
Carthag. c. 105.

His visis, iam quid in singulis conuentibus, præsentibus Apostolicæ sedis legatis, actum sit, peruestigemus, & num aliquid fuerit imminutum Romanæ Ecclesiæ auctoritatis. Quidnam autem in eo ipso Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum sit, ipsi Africani Episcopi in epistola, quam, defuncto hoc anno Zosimo, dederunt ad eius successorem Bonifacium Papam, declarant his verbis: Litteris nostris ad eundem venerabilis memoriæ Zosimum Episcopum datis insinuari curauimus, vt ea seruare sine vlla eius iniuria paulisper sineremus, vsque ad inquisitionem statutorum Concilij Nicæni.] hæc de potiori causa, nimirum

Apud Concil.
Afric. c. 101.
RES GESTÆ
IN SYNODO
CARTHAG.
HOC ANNO
SVB ZOSI-
MO.

de appellationis prosecutione. In causa autem Apiarij presbyteri quid gestum sit, iidem superius ibi docent, dum aiunt: Ille (nempe Zosimus) si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum nō solum Siccensium, verum etiam toti Africanæ Ecclesiæ non leue scandalum) de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem coepiscopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine vlla dubitatione correxit. Quia verò paci & quieti Ecclesiæ non tantum ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit; quoniam talia multa præcesserant, vt vel similia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit nobis, vt de Siccensi Ecclesia, retecto scilicet honore gradus sui, presbyter remoueretur Apiarius; & accepto epistolio, vbicumque alibi vellet & posset, presbyterij munere fungeretur: quod eidem ipsi per litteras proprias postulanti sine difficultate concessimus.] hæc Patres ad Bonifacium.

Apud Concil.
Afric. c. 104.
DE VLTRO-
NEA CON-
FESSIONE
APIARIJ.
Iudicium.

Sed quod hîc tantummodo attingunt de confessione Apiarij, iidem hæc paulo apertius atque latius sunt prosecuti in litteris postea ad successorem Bonifacij Cælestinum, his verbis: Triduo tamen laboriosissimo agitato iudicio, cum diuersa eidem obiecta afflictissimi quereremus, vel moras coepiscopi nostri Faustini, vel tergiuerfationes ipsius Apiarij, qui nefandas turpitudines oculere conabatur: Deus iudex iustus, fortis & longanimis, magno impendio refecauit. Tetriciore quippe ac putidior obstinatione compressa, qua tantum liuidum *ccenum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro eius conscientiam coarctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat, etiam hominibus publicante; repente in confessione cunctorum obiectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredilibus opprobriis vltro neus se ipse conuicit; atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, conuertit in gemitus: nisi quoniam istam nostram mæstitiam vno tantum solatio mitigauit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absoluit, & suis vulneribus qualemcumque medelam (et si inuita ac sua conscientia reluctante) confessione prouidit.] Ista autem de Apiario quare ipsi tam explicitè ad Cælestinum Papam Patres scripserint, paulo post dicturi sumus. Hæc sunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginensi coram Apostolicæ sedis legatis Acta.

Zosimo verò inter hæc morte sublato, eodem pendente Concilio, Episcopi Africani (vt diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quæ acceperunt fuisse Zosimo subrogatum: quibus cum de singulis eum redderent certiozem, addiderunt id ipsum repetere, quod ad Zosimum scripserant, nempe omnia iura secundum mandata se integra seruatu-

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
BONIFACIO.

ros, quousque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus sic stantibus, mis- A
si sunt legati in Orientem, nempe Constantinopolim ad Atticū eius ciuitatis Episcopum;
itemque Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fidelissimis exemplaribus
Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium mori,
& in eius locum suffici Cælestinum. Quid verò Episcopi Africani post explorata Græ-
corum exemplaria, non inuentis in eis citatis à Zosimo Papa canonibus, egerint: iidem
ipsi litteris datis ad Cælestinum insinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt
Zosimum imposturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamarunt, neque ob eam
causam derogandum putarunt Ecclesiæ Romanæ iuribus. Sed quid? summissō animo
rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes suscipere-
rent, atque maturiori iudicio causas tractarent, ne sic iudicia ritè ac probè facta perirent.

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
CÆLESTI-
NO.

Apud Concil.
Afric. c. 105.

At præstat ipsorum audire verba, quæ sic se habent in epistola ad Cælestinum: Præfatio B
igitur debet salutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc
venientes non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultra
velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè aduertet venerabilitas
tua. Nam si de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de
Episcopis voluit obseruari, ne in sua prouincia à communionem suspensū, à tua sanctitate
vti festinato, vel præpropere, vel indebitè videantur communioni restitui?] hæc ipsi:
quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam sedem, sed tantum admo-
nere ipsum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quàm par est, nec festinatè vel
præpropere aut indebitè agat: nam maturum quidem exposcunt iudicium, non autem
recusant.

EPISCOPI
AFRI NON
DEROGANT
IURI APPEL-
LATIONIS.

Cum ergo manifestè videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Ecclesiam, C
sed tantum exigere, quod æquum iustumque videretur, vt maturiori causæ tractarentur exa-
mine: Proinde quod subdunt, vt vbi sunt exorta, ibi sint finienda negotia ob difficultatem
prosecutionis iudicij transmarini, sed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere
in Africam & executoribus cum Potentibus: haud antè dictis aduersari putes, vt appella-
tionis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recusarunt prosecutionis cau-
sæ modum, qui eo canone ponitur primo loco, nimirum vt ipse Romanus Pontifex causam
ipsam propinquis Episcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ dicta sunt, licet perspi-
cua satis haberi possint, clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi sumus: vt etiam manu
quisque tangat, quam quærit in quæstione difficillima veritatem; quam non possit quisque
non fateri, nisi obstinatè procaciterque resistat.

Primum igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens institutum est, D
sed simul cum ipsa Ecclesia Romana connatum. Etenim cum, Orthodoxorum omnium
sententia, ipsa in orbe Christiano (vt superius latissimè demonstratum est) obtineat princi-
patum; minores omnes ad maiores, cum læsi sunt, posse habere recursum, & maiores
minoribus præsto esse debere, cum ius naturale, tum gentium, atque ius scriptum confir-
mat. Sed quod modò ad Africanam Ecclesiam spectat, de qua nobis in præsentiarum ser-
mo: Cum qui apud eos claruere præstantissimi Patres, iidemque Catholici & Catholicæ ve-
ritatis acerrimi vindices, vt sanctissimi atque doctissimi viri Cyprianus, Opatius Mileuita-
nus, & Augustinus, pari sententia absque aliqua dubitatione vel discrepantia tradant, con-
firmantque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Ecclesiæ; æquè & ius ad eam pro-
uocandi, ex quadam necessaria assumptione, visi sunt esse professi. Quod verò ad vsum
pertinet: nisi id antiquitus feruari solitum esset, haud S. Augustinus in causa Cæciliani ista E
diceret: Erat Ecclesia (Carthaginensis scilicet) etiam transmarinis vicina regionibus, & fa-
ma celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Episcopum, qui
posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum: cum se videret & Romanæ
Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde
Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras esse coniunctum; vbi para-
tus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.]
hæc cum ipse dicat, nonne fatetur, appellare illi licuisse ad Romanam Ecclesiam, si illud
ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Episcopus à co-
episcopis læsus in Africa, causam suam prosequeretur apud Romanam Ecclesiam, nisi iure
appellationis?

August. epist.
162.

Sed quid vetera exempla querimus? suppetunt quidem noua, quæ sedente ipso S. Au-
gustino

Augustino in Numidia contigerunt, ac quidem minimè dubia: haud enim horum est leuis as- DE EPISCO-
sertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore testante, inculcante, in pluribus comprobante, PIS TEMPO-
adducemus in medium. O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Ecclesiæ moderandis! RE AVGV-
Eo ipso tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Episcopos controuersia agitaba- STINI ROM-
tur, casum contigisse voluit, cuius occasione ipsemet S. Augustinus, quem dictis Conciliis PONT. A P-
Carthaginensibus interfuisse diximus, compulsus sit exempla adducere, quibus demonstra- PELLANTI-
ret Africanorum Episcoporum recursus & appellationes ad Romanam Ecclesiam, cum agit BVS.
de Antonio Episcopo Fussalensi; qui, relicto illi Episcopatus honore, functionibus tamen
fuerat interdictus Episcopi, sic damnatus ab Africanis Episcopis, vt ministratio cessaret
Episcopatus. cum iste sic priuatus, apud sedem Apostolicam appellans, reclamans dixit: Aut
in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui.]

B Aduersus hunc igitur S. Augustinus, qui vnus ex Episcopis fuit, qui cum ea sententia con-
demnauerant, respondens ostendit, sæpius accidisse, vt Episcopis Africanis priuatis admini-
stratione Episcopatus, honor tamen cum nomine Episcopi eidem relicto fuerit; quod de-
monstrat his verbis: Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicia fir-
mante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omni-
modis impunitos: quæ, vt à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memo-
rabo. Clamet Priscus prouinciæ Cæsariensis Episcopus: Aut ad primatum locus, sicut cete-
ris, & mihi patere debuit; aut Episcopatus mihi remanere non debuit. Clamet alius eiusdem
prouinciæ Victor Episcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priscus fuit, nusquam nisi
in diocesi eius ab alio communicabatur Episcopo: clamet, inquam: Aut vbiq; communi-
care debui, aut etiam in meis locis communicare non debui. Clamet tertius eiusdem prouin-

August. epist.
261, cdt.
Plant. tom. 2.

C ciaz Laurentius Episcopus, & prorsus huius vocibus clamet: Aut in cathedra, cui ordinatus
sum, sedere debui; aut Episcopus esse non debui. Sed quis ista vituperet, nisi qui parum at-
tendit, nec inulta omnia relinquenda, nec vno modo omnia vindicanda?] hæc S. Augustinus,
in his (vt ait) ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cum vnus
generis casus & vnus tantum prouinciæ recenseret sedis Apostolicæ de Africanis Episcopis ex-
hibita iudiciorum exempla, eademque ipsa recentia: planè potest quisque ex his intelligere,
quàm crebra atque adè frequentissima esse contigerit in aliis variis atque diuersis multi-
plicibusque casibus, tum in ea prouincia cuius meminit, tum in aliis eiusdem Africanæ
Ecclesiæ, Apostolicæ sedis iudicia: quæ quidem haud ab ipsa Romana Ecclesia exerceri po-
tuerunt, nisi cum qui in Africa sententia Episcoporum damnati essent Episcopi, Romanum
Pontificem appellassent, qui (vt idem dicit S. Augustinus) aut aliter iudicaret, vel ab aliis iu-
dicata firmaret.

MULTIPLI-
CES CAUSAE
EX AFRICA-
NA ECCLE-
SIA AD SE-
DEM APOST.
DELATAE.

En vides frequentiam Africanorum Episcoporum sedem Apostolicam appellantium. DE CAUSA
Sed cur modò resistisse visi sint: vt cuncta probè intelligas, præstat hic audire causam Antonij ANTONII
Episcopi Fussalensis, de qua S. Augustinus eam ad Cælestinum Papam scribit epistolam: ex- EPISCOPI
stat enim ipsa, quam cōsulere cuique liberum erit, fiet planè, vt ex ea tum morem illum iam FVSSALEN-
inolitum appellandi ad sedem Apostolicam, eiusque sedis auctoritatem intelligas, tum etiam SIS.
interpreteris quæ subduriuscula visi sint scripsisse Patres Concilij Carthaginensis in ea quam
citauimus ad Cælestinum Papam epistola, de non mittèdo de Latere Legatum in Africam:
vt maximè mireris, quàm concinno ordine cuncta sibi respondeant, & (quod diximus) admi-
rabili Dei factum sit prouidentia, vt casus contingeret, quem & S. Augustinus scriberet, vt
nulla possit obscuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque dubitatione confundi, sed cun-
E ta dilucida atque clara sinceraque ob oculos posita contempleris: adè vt tu ipse, lector, quo-
uis affectus sis animo, atque etiam si ab Ecclesiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non
possis non fateri, quæ vera certaque ex epistolari historia deducta esse perspexeris. Accipe igi-
tur rei gestæ summarium.

Antonius Episcopus Fussalensis ob enormia quædam sceleta, agente contra eum S. Au-
gustino, qui ei sedi ipsum præficiendum curauerat, ab Episcopis eius prouinciæ depositus
fuit ab Episcopatus administratione, relicto illi tantum sedis titulo. Appellat hic ad Bo-
nifacium Romanum Pontificem Zosimi successorem: simulque vaser homo ex Africa pro-
ficiscens, elicit in sui commendationem litteras à Primate Numidiæ ad ipsum Romanum
Pontificem, quibus ille ipsum veluti innocentem excusaret. His acceptis Bonifacius Papa
à Primate in Antonij Episcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipse S. Au-
gustinus laudat) pro Antonio rescripsit, eo adhibito temperamento, si nulla videlicet sur-
reptio

BONIFACII
PAPAE SEN-
TENTIA DE
ANTONIO
EPISCOPO
FVSSALEN-
SI.

reptio intercessisset: nam in litteris hæc apposuit: Si ordinem rerum nobis fideliter indica- A
uit, &c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui causam integram eius succes-
sori Cælestino Pontifici, apud quem contra suum Episcopum Fussalenses causam prosequen-
tes, querelas pariter eidem Cælestino Papæ ingesserunt aduersus ipsum Augustinum, quod
perditissimum hominem dedisset ipsis Episcopum. Hoc ipso rerum statu, cum ab aduersario
iactaretur fore missurum Cælestinum Papam executores, qui in sedem suam, in ipsam vide-
licet Episcopatus administrationem Antonium restitueret: ipse Augustinus ad eundem Pon-
tificem supplices litteras dedit, in quibus post alia hæc ad finem*:

* August. epist.
261. edit.
Plant.

Accipe (inquit) nunc quæ post eius sanctæ memoriæ viri (nempe Bonifacii Papæ) in Africa
litteras gesta sunt, & subueni hominibus opem tuam in Christi misericordia multo auidius
quàm ille poscentibus, à cuius inquietudine desiderant liberari. Iudicia quippe illis, & publi-
cas potestates, & militares impetus, tamquam executores Apostolicæ sedis sententiam, siue B
ipse, siue rumores creberrimi comminantur: vt miseri homines Christiani Catholici grauiora
formident à Catholico Episcopo, quàm cum essent hæretici à Catholicorum Imperatorum
legibus formidabant. Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli
Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violenter dominen-
tur inter fratres.] hæc Augustinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Cartha-
ginensi ad eundem Cælestinum Pontificem Episcopi scribentes sibi voluerint verbis illis*:

* Apud Cæcil.
Afric. c. 105.
* Potentibus

Executores etiam clericos vestros quibusque perentibus* nolite mittere, nolite concedere,
ne fumosum typhum sæculi in Ecclesiam Christi, quæ lucē simplicitatis & humilitatis diem
Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.] hæc ipsi. Ex quibus simul omnibus
perspicuè fati, puto, intelligis, sicut Augustinum, ita & reliquos Africanos Episcopos non re-
fugisse Apostolicæ sedis iudicium, quod implorabant pro confirmandis à se latis sententiis, C

EXECVTIO-
NA SENTEN-
TIAE APOST.
SEDIS PRÆ-
STANT MA-
GISTRATVS
AVXILIVM.

defendendis que ab eas impugnantibus, nec rursus executionem refugisse iudicij; sed que-
stos esse de modo exequendi: exhoruisse nimirum mitti clericos cum militibus & magistra-
tum apparitura. Quod quidem illud primum ostendit, inseruisse Præsides prouinciarum, &
qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apostolicæ sedis sententiis:
tantum abest vt eas impedirent, vel remorarentur, vel, vt Apostolicis ipsis litteris, Placet, sub-
scriberent, arrogarent.

Ceterum reprehensione verè dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exe-
quendi Apostolicæ sedis sententias: licet sanctissimi viri de eo videatur esse conquesti: haud
tamen, quod ad præsentem causam pertinet, quis dixerit improbandum, si exactè cun-
cta consideret. Etenim Antonium calumniam esse passum, atque iniuste damnatum, ve-
risimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, scribente pro eodem ad sedem D
Apostolicam ipso prouinciæ totius Primæ, qui primus omnium in eum tulerat damnatio-
nis sententiam. Dato igitur, vt ex Actis iudicialibus iure riteque confectis iste per Aposto-
licam sedem foret in statum pristinum reuocandus: certè secundum ea quæ ibidem san-
ctus Augustinus* scribit de Fussalensibus, id non nisi manu militari expleri potuisse videba-
tur, quod Romanus Pontifex sua sententia definiisset. Etenim ciues in eum aded exacer-
batos fuisse tradit, vt minimè passuri essent ipsum amplius sibi Episcopum præfuturum,
immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, si ipsis inuitis Antonius redde-
retur Episcopus. testatur quidem id ipsum Augustinus, his verbis agens de plebe Fussalensi:

* August. dicta
epist. 261.

Dolore iusto, cum sibi præesse, ferre omnino non possent; & cum suo illiusque periculo in
aliquod scelus forsitan eruptionam impatientiam sui doloris ostenderent.] hæc ipse. Cer-
tè quidem non nisi ex casibus huiuscemodi emergentibus introductum oportuit, vt vbi non E
audiretur Apostolicæ sedis præceptum simplicibus litteris significatum, ad illud exequen-
dum à Romana Ecclesia clerici legarentur cum apparituris, vt cogerent, quod iuste videri
poterat definitum, impleri. Porro rite, iuste, pieque pro exequendis aduersus refractarios &
repugnantes iustis sententiis & Ecclesiasticis institutis, implorare licere ab Imperatoribus
eorumque Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, sed ipsum S. Augusti-
num appello, qui huius sententiæ firmum assertorem atque defensorem se præbuit pluri-

* August. epist.
48.

bus in locis, & inter alia in epistola ad Vincentium*. Ceterum quod ad Augustinum suppli-
ci epistola aduersus Antonium apud Cælestinum agentem pertinet: factum quidem fuisse
ipsum Augustinum voti compotem, ipsiusque petitioni Romanum Pontificem annuisse, suo
loco dicemus.

Vidisti ne aded aperta ac perspicua luce, lector, quæ proeul ab sit (quod insultantes iactant
hære-

A hæretici) conatum esse Zosimum Papam appellandi ius ab Africana Ecclesia suffurari; cum, DE QVO AL-
teste ipso Augustino, id iam antiquo atque recenti vsu receptum, pluribusque in Africa fre- TERCATVM
quentatum exemplis, præscriptum fuisse constet? Sed cur (inquires) eiusmodi de appel- SIT INTER
latione oborta est controuersia? Haud quidem verè à quopiam dici potest, appellandi EPISCOPOS
ius aliquando denegatum, quod tot constat exemplis antè & postea comprobatum: sed AFRICANOS
potius perspicuè cernere est, de modo prosequendæ appellationis obortum esse diffidium: ET SEDEM
quod satis euidenter possumus intelligere ex ipsius Zosimi Papæ Commonitorio, in quo APOST.
vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus est canon Concilij Sardinien-
sis, sed de prosequendæ appellationis modo, nempe vt habet idem recitatus canon Con-
cilij Sardinensis septimus, quo cauetur, vt ipse Romanus Pontifex duplici via possit, si velit,
appellantis subuenire iustitiæ, nimirum vel per litteras, scribendo Episcopis finitimæ regio-
B nis, vt diligenter de causa inquirent atque definiant, vel mittendo Legatos à Latere in Afri-
cam, qui præsentibus cum Episcopis causam appellantium audiant atque iudicent: quorum
posteriorem modum refugisse vidimus Episcopos Africanos, non autem denegasse penitus
ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu est: nam si ius appel-
landi denegatum ab eis penitus esset, non ille quidem septimus canon, sed quartus & quin-
tus eiusdem Concilij Zosimo citandus fuisset, quo potissimum de appellandi iure agitur,
his scilicet verbis:

Quod si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putauerit se bonam cau- CANONES
sam habere, vt iterum iudicium renouetur: si placet, S. Petri Apostoli memoriam hono- DE APPEL-
remus, vt scribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab aliis Episcopis qui in propin- LATIONE.
quo morantur. Et si iudicaret renouandum esse iudicium, det Iudices, &c.] sequenti item
canone sic:

Addendum est (si placet) huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulisti, vt cum ali-
quis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis comorantur
locis, & proclamauerit agendum sibi negotium in Vrbe Roma: alter Episcopus in eadem ca-
thedra, post appellationem eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa
fuerit in iudicio Romani Episcopi terminata.]

Vides igitur qui fuerant citandi canones eiusdem Concilij, si de appellandi iure fuisset in-
ter Africæ Episcopos & Romanum Pontificem oborta controuersia, & non potius de modo
prosequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipsis litteris eorumdem Afri-
canorum Episcoporum ad Cælestinum, datis illis quidem (vt vidimus) post acceptos ab Ori-
ente Nicænos canones; dum ipsi non negant appellationem, cum prosecutionem acceptent,
D nempe si velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare causam ipsis Africanis Episcopis,
secundum videlicet priorem prosequendæ causæ modum: sed ægrè ferre se dicunt prosecu-
tionis modos, nempe vel cum Romæ summa difficultate producendi essent testes, vel in A-
frica per Legatos à Latere foret agenda causa: cui posteriori modo valde obnitebantur; sicut
& iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, vt ex S. Au-
gustino vidisti: cum illud magis optarent, vt cum quis appellaret Apostolicam sedem, ab illa
delegaretur causa Episcopis illius prouinciæ; vt de Zosimo Papa vidimus delegante Ecclesiæ
Cæsariensis causam S. Augustino atque collegis.

Quod verò legati & clerici executores proteruè nimis rem agere viderentur: hos à Roma-
no Pontifice mitti, molestè se ferre iidem significarunt Episcopi Africani. Certè quidem de
his agendi apud Cælestinum: tum publicis litteris Africanorum Episcoporum, tum priuatis
E ipsius Augustini, occasionem dedisse noscitur legatorum nimia in causa prosequenda asperi-
tas & insolentia. Nam in præsentis causa de Faustino legato iidem conquesti sunt litteris ad
Cælestinum, ipsum non iam egisse Iudicem, sed patronum scelestissimi Aparij; & eo proter-
uix progressum esse, vt diuersas coepiscopis Africanis (vt aiunt) inferret iniurias. de quo an-
tea conquesti litteris ad Bonifacium* scripserunt, quod non essent typhum istum (vt aiunt)
passuri: & in litteris ad Cælestinum* rogant, ne fumosum sæculi typhum in Ecclesiam intro-
duci permittat. Est namque typhus, idem quod fastus & arrogantia: vnde & Plutarchus*
nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vsurpata est eadem vox ab Au-
gustino* etiam, licet alicubi mēdosè, typhus loco, plus, legatur: à S. Ambrosio etiam, frequen-
tius verò à S. Gregorio.

FAUSTINI
LEGATI CVM
AFRIC. EPI-
SCOPIS A-
SPERITAS.
* Apud Concl.
Afric. c. 101.
* Apud Concl.
Afric. c. 105.
* Plutarchus
de Iside.
* August. epist.
162.

Cum igitur ex his omnibus, quæ dicta sunt, satis superque liqueat, Zosimum Papam opti-
mam fouisse causam, nec quicquam alieni iuris vsurpare conatum esse, quo & prædeces-
sores

fores omnes absque vlla controuersia potiti essent, dum Africanorum Episcoporum appella- A
tionibus ad Apostolicam sedem detulerint, eisdemque ius dixerint, atque causas ipsas, de qui-
bus contentiones obortæ essent, absoluerint: quænam, rogo, subesse potuit ratio doli mali &
imposturæ, vt supposuerit Nicæno Concilio canonem Sardicensem? cum præsertim qui ab
eo citatus est canon, non minoris esset auctoritatis atque præstantiæ, ac si esset Concilij Ni-
cæni. Vbi igitur nulla inesse potuit vel leuis fingendi ratio, nefas est præsumere fictionem.
Quis enim ignorat paræ auctoritatis fuisse Concilium Sardicense atque Nicænum, cum am-
bo fuerint œcumenica, immo hoc amplius ab illo istud habuerit, quod illi ex Africanis Epi-
scopis vnus tantum Cæcilianus interfuisse reperitur, Sardicensi autem cum Grato Episcopo
Carthaginensi triginta eiusdem prouinciæ Episcopi præsto fuere; adeo vt, salua pace Catho-
lica, nequaquam potuissent Sardicensi Concilij canones non recipere? Si ergo dolus malus
subesse minimè potuit, alia planè exquirenda causa est, cur à Zosimo sub titulo Nicæni Con- B
cilij citatus fuerit canon Concilij Sardicensis. Coniecturæ locus patens esse debet, vbi cessat
omnis de impostura suspicio. Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Cōcilij fuerit cū
aliis translatus in Sardicense; vel quod, cum id celebratū sit pro corroboratione Nicæni Con-
cilij, idem reputatum cum illo fuerit: quod apud veteres adeo constans fuit, vt cum recense-
rent Concilia generalia, post Nicænum ponerent Constantinopolitanum, prætermisso peni-
tus Sardicense, quod tamen fuisse œcumenicum liquet.

Sed nec mirum est, quod nec nouum sit, si vnus idemque canon, vel plures sub diuersis
Conciliis censeantur. Nam ne longè petita quæramus exempla, in promptu est, quod in
Concilio Carthaginensi anno superiori celebrato inserti habentur canones Concilij Mile-
uitani. insuper & canones Cōcilij Hipponensis, (vt diximus) translati sunt in posteriora Con-
cilia Carthaginensia. Quid ergo imposturæ erit, si canones, qui positi reperiuntur sub titulo C
Conciliarum Carthaginensium, quis citauerit nomine Conciliarum Mileuitani, vel Hippon-
ensis? Num qui id faceret, exclamaueris impostorem? non puto, immo potius exactum
canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certè quidem plura de
Concilio Nicæno sunt exempla, aliquot eiusdem Concilij canones translatos fuisse in Con-
cilium Sardicense, nimirum quintum, decimumquintum, decimum sextum, & decimum-
septimum, quos exscriptos inuenies in Concilio Sardicensi sub numeris primo, decimono-
no, & decimosexto.

Quod si neges ea de appellationibus statuta fuisse in Nicæno Concilio; vnde negatio-
nem hanc probare vales? Num illud vnum satis esse potest argumentum; quod codices
Africani & aliqui Ecclesiarum Orientalium illis carent? Ego contra, Romanæ Ecclesiæ co-
dices illos habuisse, testificatione Zosimi, asseram. Modò æqua lance perpende, quibus D
nam codicibus maior adhibenda sit fides: simul considerans, quæ longo tempore sit passa
naufragia Ecclesia Africana factione Donatistarum, qui cum Arianis fœdus inierant: quo-
rum nequitia & illud quoque factum esse iam diximus, vt ipsum Concilium Sardicense,
idemque œcumenicum, cui & cum Primate Episcopo Carthaginensi triginta Episcopi Afri-
cani interfuerunt, posteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit,
immo & nomen ipsum malè apud eos audiens, respueretur, tamquam Conciliabulum
hæreticorum. Conuerte rursus oculos ad Orientis Ecclesias, & quibus per pluri-
mos annos fluctibus iactatæ fuerunt, considera, Arianis Episcopis præsentibus, ex-
pulsis penitus Catholicæ communionis Episcopis: quibus omnibus malis caruisse Ro-
manam Ecclesiam, iam superius ex rebus gestis singulorum annorum satis perspicue
demonstratum est. Ex quibus planè iure argumentari liceat, fideiiores habendos es- E
se codices in Romanæ Ecclesiæ archiuo diligenti custodia asseruatos, quàm quoslibet
alios diuersarum prouinciarum. Haud enim recens est eiusmodi argumentatio, sed iam
verus, à maioribus vsurpata & solida fide recepta, cum contigit in disceptationem venire
fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Ecclesiæ
chartarum fuit perspicue demonstratum, ipsas sacrosanctas Synodos œcumenicas apud
Orientales ab hæreticis esse corruptas, labefactatas, ac penitus in falsum sensum mutatas
& deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in pristinum veritatis candorem re-
stituisse. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius^b Papa, quem consulas. Si igitur
ea de Conciliis Ephesino & Chalcedonensi acciderunt, cum Ecclesiæ Orientales à Ca-
tholicis regerentur Episcopis: quid censendum est, cum Arianis, in quorū manibus erant om-
nium Ecclesiarum codices & omnes vbi que locorum constructæ bibliothecæ, Orientalibus
præerant

DE CANO-
NE SARDI-
CENSI CI-
TATO A ZO-
SIMO SVB
TITULO NI-
CÆNI CON-
CILII.

QUIBUS CO-
DICIBVS
MAIOR AD-
HIBENDA
SIT FIDES.

^a August. epist.
165. ad For-
tunatum, &
contra Cresc.
lib. 3. c. 34.

^b Gregor. lib. 5.
epist. 14.

A præerant Ecclesiis? num quis negabit talia accidere potuisse, immo & accidisse non facilius
existimabit? Sed ne hic eadem repetere cogamur, consule quæ dicta sunt superius tertio to-
mo de causa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicensis.

His denique & aliis persuasi Episcopi Africani, longè abfuit vt citatos à Zosimo canones
non repositos inter canones Nicæni Concilij, sed sub Concilio Sardicensi, vt adulteros re-
iecerint, & vt ascitios spuriosque damnauerint; sed eos potius vt legitimos ac fide dignos
(vt par erat) habuerunt. Cuius quidem rei locuples testis accedit Ferrandus diaconus Car-
thaginensis Ecclesiæ, qui in huius sæculi fine magno splendore claruit non Carthagine tan-
tū, sed in vniuersa Ecclesia Africana. Hic quidem in suo Breuiario, seu Concordantia ca-
nonum, quam diligenter elucubratam trecentis distinxit capitibus, eorundem^a canonum
mentionem habet, recensens eos sub titulo Concilij Sardicensis: immo ipse rectè interpreta-
tus, alteri eorum huiusmodi præfixit titulum^b: De prouinciali Synodo retractanda per vica-
rios Episcopi vrbis Romæ, si ipse decreuerit. Ita ibi: vt planè intelligas, nequicquam ab
ipsis appellationis iuri, sed nec executioni ipsius per vicarios, nempe Legatos de Latere, fa-
ciendæ, esse derogatum, vel imminutum; cum modum dumtaxat illis displicuisse, quæ dicta
sunt superius, doceant.

Considera igitur, lector, cuncta quæ à nobis allata sunt pro defensione Zosimi Papæ &
iurium Apostolicæ sedis (quod sincere sine furore & fallaciis rem agamus) nō aliunde deprom-
pta esse, quàm ex testificatione ipsorum Africanorum vitorum, ac potissimum S. Augustini,
& aliorum qui huic Synodo interfuerunt, aduersantium Episcoporum, ex scriptis ab ipsis
epistolis & aliis: quibus perspicue intelligere possis, omnia ritè, sine dolo & impostura, omnia-
que fideliter à Zosimo & successoribus Romanis Pontificibus esse tractata. Si ergo hæc ex
C aduersantium domo petita rem adeo perspicuam reddunt: quid si extarent ipsorum Roma-
norum Pontificum Zosimi, Bonifacij, & Cælestini ad eorum litteras redditæ responsiones,
cum & sine ipsis penitus euincatur causa? Cum igitur iam ex his quæ dicta sunt, plena fide
probatum habeas ius antiquum appellandi ab Africanis Episcopis ad Romanam Ecclesiam,
illudque frequentibus & antiquis & recentioribus firmatum exemplis, perspicuumque red-
ditum non rem nouam tentasse Zosimum & successores, nec suffuratos esse (quod aiunt) ius
appellandi, vsque adeo manifestum sit: ipsæ certè (si possent) planè erubescerent chartæ, quæ
à Nouatoribus Zosimum & Bonifacium stylo lancinantibus sunt contumeliis exarata. Sint
iidem ipsi iudices, si quod tamen veri cognoscendi studium, quod conuatum est omnibus,
eorum infidet animis: simulque discant omnes, quàm offusa semel mente densa caligine, &
in transuersum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum iidem ipsi quæcumque igno-
D rant, blasphemant, & dente canino corrodunt.

Sed nec parcendum illi, qui ignoracione rerum gestarum, ex turbis his actus in fugā, quæ-
siuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras. Falsò enim existimans postremis Africano-
rum Episcoporum litteris ad Cælestinum Pontificem datis esse conflatum schisma, diuisam-
que penitus Africanam Ecclesiam à communionem Romanæ: quid improbè improbus finxit
impostor? (vehementius enim commoueor in eos, qui mendaciis labefactant, quàm se putat
suffuluisse Dei Ecclesiam, columnam & firmamentum veritatis) quid inquam ille? Qui igitur
semel errore ductus sibi persuasit hoc tempore scissam penitus fuisse Africanam Ecclesiam à
Romana (proh nefas!) quàm enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij Secundi
Papæ nomine epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum de reconciliatione Eccle-
siæ Carthaginensis cum Romana, iam antè (vt sibi videbatur) schismate discissa ab his tem-
E poribus Bonifacij ac Cælestini prædecessorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de
re ab alio Eulalio Episcopo Carthaginensi libellum ad ipsum Bonifacium pro reconcilia-
tione datum; necnon intercessisse ad rem perficiendam tradit litteras Iustini Imperatoris. Hæc
quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, sed callidus veterator, ibi habet. Patien-
ter audi, & scies meæ commotionis paulo post iustissimam causam.

Agendum iam pridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium
aduersus eundem impostorem; cuius quidem epistola commenticia adeo immensa clades
ea ex parte inferitur Ecclesiæ, vt nisi falsa omnino ea esse conuinci posset, planè ex Ecclesiæ
Catholicæ albo expungenda fuissent sanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in per-
secutione Wandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem summa
patientia consummantes, assecuti sunt martyrij palmam, delendique pariter forent ex Eccle-
siasticis tabulis præclarissimi cōfessores, qui per illud spatium annorum centum in Africa-
na

^a Breuiar. Fer-
rad. c. 149. 153
apud Cresco-
nium.
^b Cōc. Sard. c. 7

EX SVIS
SCRIPTIS
AFRICANI
CONVICTI.

DE EPISTO-
LA CONFI-
CTA BONI-
FACII PA-
PÆ NOMI-
NÈ.

REDARGVI-
TVR FALSI-
TATIS EPI-
STOLA NO-
MINE BONI-
FACII PAP.
SCRIPTA.

na Ecclesia claruere doctrina atque vitæ sanctitate conspicui. Etenim si integro sæculo hoc, A nempe à Bonifacio Primo vsque ad Bonifacium Secundum, Africana Ecclesia perseuerauit in schismate; nihil est vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij, vel in aliquo confessionis præmio munerari; cum & sententia Cypriani & ipsius Augustini Africanorum Antistitum atque doctorum, certum exploratumque sit, nullam esse posse schismaticorum coronam & præmium, quæ non nisi dentur in Ecclesia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod discrimen ille, quisquis fuerit, adduxerit Ecclesiam: cum si eius stare posset epistola, corruere necesse esset ea ex parte Dei illam structuram, quæ tot sanctorum martyrum & confessorum viuus est aucta lapidibus.

Ceterum toto cælo (vt dicitur) palam fecimus, & demonstrauius clarissima omnino luce ab homine vafro elaboratū esse commentum, dum ostendimus, nec hoc tēpore sub Bonifacio, Cælestino, vel eorum successoribus Romanis Pontificibus intercisam fuisse vel ad vnus diei tantum spatium, vel horæ momentum, Africanæ cum Romana Ecclesia communionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferius singulis ferme annis dicturi sumus: vt nulla prorsus dubitatio hac de reanimum tuum pulsare possit. Vnde planè intelligas, epistolam illam esse falsissimā, siue eius spectes argumentū, siue explores quæ in ea auctor congeffit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam scribere epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, planè de Eulalio tum Episcopo Alexandrino manifestæ id redarguitur falsitatis, cum constet tempore Bonifacii Secundi præfuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, siue quartum potius dicendum, eundemque hæreticum, & à Romana Ecclesia alienum. Sed nec est quod fingi possit aliquis alius Eulalius nomine præfuisse Ecclesiæ Carthaginensi; cum tempore eiusdem Bonifacii, regnante Gelimere Wandalorum Rege, nec vnus esset reperiri in Africa Catholicæ communionis Episcopus. Insuper dum inconcinnus efficitur in eadem epistola meminit Iustini tunc regnantis Imperatoris, quam apertè se mentitū esse significat? etenim eo tempore Bonifacii non Iustinus, sed Iustinianus regnabat in Oriente. Vides, lector, quot quantisque certis demonstrationibus restibi facta sit nota, cum vel vna tantum ex adductis hinc rationibus plusquam satis esse potuerit ad arguendam epistolæ falsitatem: & intelligis quanto periculo recipiantur indiscussa quæque Romanorum Pontificum nomine edita. At de his hætenus.

Iam verò elucidatis, quæ in maximam controuersiam ab aduersariis deducta erant atque defensa: reliqua eiusdem sexti Concilij Carthaginensis absoluamus. In Concilio Carthaginensi, siue hoc, siue alio sub eodem Bonifacio celebrato, editus est canon de libris canonicis diuinæ Scripturæ: extat adhuc, sed nescio quomodo relatus sub Concilio tertio Carthaginensi sub numero quadragesimo septimo, vbi ad finē de confirmatione canonis per Romanū Pontificem Bonifacium ista subiiciuntur: Hoc etiam fratri & sacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earū partium Episcopis pro confirmando isto canone innotescat, quia à Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda. Liceat etiam legi Passiones martyrum, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.] hæc canon. Ex quibus vides, lector, quantum deferrent Africani Episcopi Romanæ Ecclesiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuersia, nihil remiserunt summisionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem. Sed & illud considera, quod si in hagiographis suscipiendis confirmationē requirunt illi ab Apostolica sede, quantum abest vt ob causam aliorum canonum ab ea voluerint separari? Quamobrem & illud accidisse diximus, quod licet canones illos citatos nomine Concilij Nicæni inter alios Nicænos canones minimè reperiri contigerit, nihilominus eosdem, ac si Nicæni fuissent, custodiendos acceperunt. Porro canonem istum de sacris libris fuisse (quod postularant) à Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum, quod S. Augustinus scribens ad Quintianum hæc ait: Vos ipsi prius nolite in scandalum mittere Ecclesiam, legendo in populis scripturas, quas canon Ecclesiasticus non recepit.] & paulo post: Non meminere in Concilio institutum, quæ sint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant? Recense ergo Concilium; & omnia quæ ibi legeris, commenda memoriæ, &c.] hæc ipse, vt de confirmatis ab Ecclesia sacris libris.

Quod insuper ad legendas Passiones martyrum in Ecclesia anniuersaria die canon sanciuisse videtur: id quidem haud improbauit Rom. Pontifex, licet minimè Ecclesia Romana vsu receperit, quod scilicet (vt testatur Gelasius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hæreticis probarentur fuisse composita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis sanctorum martyrum

Conc. Carth.
3. c. 47.
* &
CANONEM
SCRIPTURARUM
DIVER-
SARUM
CONFIRMAT
ROMANVS
PONT.

August. epist.
235.

ACTA MAR-
TYRVM
QUAE EX-
PLOSÆ.

A tyrum, quorum vix pauca reperiri contingit suo pristino, quo sunt scripta, candore atque simplicitate nitescere, de quibus hæc habet & sextæ Synodi canon: Quæ à veritatis hostibus confictæ sunt martyrum historiæ, vt sic martyres ignominia afficerent, & qui eas auditori essent in infidelitatem deducerent, in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi: qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.] hæc ibi. Ceterum compendiosæ illæ Passiones martyrum, quas continent Martyrologia, anniuersaria quaque die, qua iidem passi sunt martyres, tam apud Latinos quàm Græcos antiquo vsu semper in Ecclesia recitari consueuerunt. Sed redeamus ad Synodum.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum est) magna celeritate legatione in Orientem ad perquirendos Nicænos canones, duo inuenti delectiq; sunt qui idem munus obirent, Innocentius presbyter, & Marcellus subdiaconus Ecclesiæ Carthaginensis: quorum prior Innocentius presbyter missus est Alexandriam ad Cyrillum eius Ecclesiæ Episcopum, Marcellus verò ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. hæc quidem ex redditis ab eis ad Synodum litteris perspicua fiunt, quibus Cyrillus diem Paschatis anni sequentis ad X V I I. Kal. Maias annunciauit: constat quidem etiam ipsum (vt agebat Theophilus) annis singulis singulas scripsisse Paschales epistolas. Extant ipsæ in Vaticana bibliotheca numero trigintaduæ, quas exscribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium diligenter in opus incumbentem.

Quod rursus ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriam missum pertinet: ipsum inde profectum esse Hierosolymam, reddidisseq; S. Hieronymo litteras S. Augustini & Alypij, ex eiusdem ad eos responsione perspicue possumus intelligere. Inter alia autem iidem Augustinus & Alypius suis litteris reddiderunt S. Hieronymum certiorè de damnatione facta hæresis Pelagianæ. Qua de re magna ipse Hieronymus lætitia affectus est: unde ad eos: Mihi (inquit) omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ reuerentiæ, vt testem inuocans Deum, quod (si fieri possit) assumptis alis colubæ, vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maximè, quia cooperatoribus & auctoribus vobis hæresis Cælestiana iugulata est: quæ ita infecit corda multorum, vt cum superatos damnatosq; esse se censent, tamen venena mentium non omittant: & quod solum possunt, nos oderint per quos putant libertatem docendæ hæreseos perdidisse.] hæc ipse. Meminit in eadē ipse epistola de S. Eustochio proximè defuncta, & quidē (vt videtur) hoc anno: nam anno sequenti ab aduentu Innocentij presbyteri se eam epistolam scripsisse testatur, qui hoc anno (vt dictum est) illuc ab Africanis Episcopis missus fuit. Sicq; & sequenti anno eam ab ipso epistolam scriptam apparet, antequam haud pridem (vt ibi ait) S. Eustochium defuncta erat. fuisse quidem videtur illa nouissima omnium epistolarum ipsius: nam anno sequenti (vt dicemus) eundem S. Hieronymum ex hac vita migrasse, Prosper affirmat.

Ex his igitur (vt vides) consignatum habes tempus migrationis clarissimæ genere & sanctitate celeberrimæ Eustochij virginis, S. Paulæ filæ, agentis Bethlehæ vnà cum matre annis viginti, post illius verò obitum annis quindecim, vt ex litteris eiusdem Hieronymi ad eam in matris transitu ex hac vita scriptis intelligi potest, dum sub Consulatu Honorij sexto & Aristeneti (qui est annus Domini quadringentesimus quartus) numerat cōmorationis eiusdem Paulæ matris Bethlehem annos viginti, à tēpore videlicet quo vnà cum filia Eustochio illuc profecta erat: à quo quidem tempore vsque in præsentē annum incolatus monasterij Bethlehemitici superstitis Eustochij filæ anni intercurrent quindecim. sicq; anni fient trigintaquinque monasticæ obseruantie eiusdem Eustochij in Bethlehemitica mansione, actis iam antè Romæ in sancto proposito vnà cum matre annis quinque. hæc omnia liquent ex testificatione S. Hieronymi, castissimæ virginis cum cælesti sponso nuptiarum spiritualium pronubi, morū excultoris, & fidissimi eius integritatis ad obitum vsque custodis: cuius quidem scriptis, quæ, qualis, quantaq; S. Eustochium fuerit, sexcentis ferme locis, haud obscuris notis declaratum inuenies. Extitit ipsa planè terra bona & optima, quæ tanto cultore digna fructum reddidit centuplum, & quidē in patientia: cuius specimen insigne edidit illud nouissimè, quod grassatores passa, cædes & incendia, bonorumq; deprædationem, & his omnibus acerbiores minas, conquesta de his apud Romanū Pontificem, noluit nomina recensere sceleratorum tanta sacrilegia perpetrantium, nec eorū ad facinus impulsoris differere voluit accusatrix; sed signaculo Christianæ mansuetudinis ac patientiæ illibatā virginitatem, & custoditam quàm exactissimè disciplinā monasticam consignauit, sic nepe summa integritate & sanctitate totius vitæ transactæ periodum quàm honestissimè atque sanctissimè claudens.

DE INNOCENTII LEGATIONE IN ORIENTEM.

Hier. epist. 79.

Hier. epist. 27. TEMPVS EUSTOCHII MONASTICAE OBSERVANTIAE.

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.DE S. EUSTO-
CHII AD
DEUM
TRANSITV.Hier. epist. 12
in fine.
I. I. I. 64.

Erod. 15.

Cant. 3.

Cant. 9.

EUSTOCHII
AETAS.

Hier. epist. 25.

Hier. epist. 27.

DE S. PAULA
IUNIORE.

Hier. epist. 7.

Hier. epist. 79.

DE MELA-
NIA IUNIO-
RE ET SO-
CII.

Hier. epist. 79.

Albina

Pinianus

Extant apud

Metaphrast.

die 31. Ianuar.

et Sur. tom. 1.

Hic finis Iuliae Eustochij, immo principium vitae, cum exoptatum diu nuptiarum tempus aduenit, iam longè antè plurimos annos ab ipso S. Hieronymo ei iugiter contèplandum ob oculos positum, cum in nobili illa de institutione virginis scriptione in ipsius sublimi professione virginitatis tyrocinio elucubrata, ad finem ista de eius sine philosophatus, vel potius vaticinatus, habet: Egredere, quæso, paulisper de carcere, & præsentis laboris ante oculos tibi pingere mercedem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurreret comitata virgineis, cum post Rubrum mare, submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens præcineret responsuris: Cantemus Domino: gloriosè enim honorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos læta volabit amplexus. Tunc & ipse sponsus occurrerit, & dicet: Surge veni sponsa mea, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quia ecce hiems transiit, pluuia abiit tibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quæ est ista prospiciens quasi diluculum, speciosa ut Luna, electa ut Sol? Videbunt te filia, & laudabunt Regina, & concubinae prædicabunt. Hinc & alius castitatis chorus occurrerit: Sara cum nuptis veniet, filia Phauelis Anna cum viduis. Erunt in diuersis gregibus carnis & spiritus matres tuæ. Lætabitur illa, quod genuit: exultabit ista, quod docuit, &c.] hæc Hieronymus de futuro iam diu antè descripto Eustochij ad Deum transitu: tale namque ante triginta & amplius annos de venturis cum sponso cælesti eius nuptiis dulce præcinit epithalamium, quod noshic epitaphij loco posuimus. Nô enim lacrymis, sed gaudiis, nec funeris, sed triumphij pompa prosequi decet tantam virginem migrantem ad Christum virginum sponsum.

Quot autem annos nata sanctissima virgo decesserit, haud excessisse putamus ætatis annum quinquagesimum: utpote quam tempore S. Blefillæ fororis obitus (cuius suo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud prouectæ satis ætatis fuisse, idè S. Hieronymus testari videtur, vbi in consolatione Paulæ matris de eiusdem Blefillæ obitu ait: Parce saltem Eustochio tuæ, cuius parua adhuc ætas & rudis penè infantia. Fuit autem ipsa inter quinque S. Paulæ filios tertio loco genita. Erat Blefilla omnium primogenita, secunda Paulina, tertia Eustochium, quarta Rufina, quinto verò loco & ultimo Toxotius natus, ut ex testificatione eiusdem Hieronymi satis liquet. Cum igitur tempore profectiois S. Paulæ ex Vrbe Hierosolymam ante annos (ut diximus) trigintaquinque, ut idem testatur, esset Rufina quarto loco nata iam nubilis; quæ diximus de ætate Eustochij, confirmari posse videntur, ut quæ ante ipsam orta Eustochium haud minor annis tunc quindecim fuisse dicatur. qua quidem inita de annis Eustochij ratione, ipsam quinquagenariam decessisse dicendum erit. Porro dies natalis sanctissimæ virginis Eustochij relatus reperitur à Romana Ecclesia in tabulas Ecclesiasticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S. Eustochij virginis filia B. Paulæ; quæ ad Præsepe Domini cum aliis virginibus enutrita, præclaris meritis fulgens, migravit ad Dominum.] hæc ibi publica testatione, cum alioqui priuatis obsequiis omnes fermè sacrae virgines eam consueuerint frequentare.

Sic igitur cum ex humanis Eustochij decessisset, solatio amitæ remansit Paula Iunior destituta. Hæc (ut dictum est) nata est ex matre Læta atque Toxotio filio S. Paulæ, de cuius educatione ad eius matrem S. Hieronymus epistolam scripsit. dicta quæ est ad discriminationem Paulæ Senioris eiusdem auiæ ista Paula neptis. de qua idem S. Hieronymus in dicta epistola ad Augustinum & Alypium in fine his verbis: Paula vestra neptis] sed melius ita in aliquibus scriptis codicibus: Paula neptis, vestra] & quod sequitur: miserabiliter deprecatur, ut memores eius sitis, & multum vos saluat. Hæc de ipsa: quæ in eodè relicta monasterio, quando diem extremum clausit, nobis est hætenus incòpertum. Par est autè credere, ut quæ (quod suo loco dictum est superius) nata est ex repromissione martyris, & ab ipsis incunabulis Deo dicata, tantarum quæ feminarum sancta educatione nutrita, ac S. Hieronymi scriptis ab infantia ad summum virtutum exemplar instituta, finem egregia pariter clausit sanctitate.

Sed & illud ex eadem S. Hieronymi epistola velim obserues, ipsum non Paulæ neptis tantum nomine eidem Augustino atque Alypio Episcopis salutem impertire, sed nomine etiam Albinæ, Piniani, atque Melaniæ, quos ante septem annos diximus versatos in Africa, & postea vnà simul venisse Hierosolymam. ait enim: Sancti filij communes Albinus*, Apinianus*, & Melania plurimum vos salutant.] hæc ibi. Verum pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus restituendi sunt; nisi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquis) hi Hierosolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere coniectura, vel diuinare; habes id ipsum expressè demonstratum in rebus gestis eiusdem

CHRISTI
419.BONIFACII PAP.
I.HONOR. 25.
THEOD. 12. IMPP.

Adem Melaniæ Iunioris: vbi cum dicatur eadem annis septem in Africa commorata; si repetas tempus eius Roma illuc profectiois, quam accidisse diximus anno qui præcessit Urbis cladem, nempe quadringentesimonono; & ab eo tempore numeres septem illos annos, inuenies vtique ante triennium (ut dictum est) ipsam ac eius socios Hierosolymam peruenisse, & vnà cum ea Albinam matrem Melaniæ Iunioris, ut eius Acta testantur: fuisse namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniæ Senioris, Palladius docet.

Ab ipso autem Hierosolymam aduentu post dies quadraginta defunctam esse Melaniam Seniore, Palladius tradit, licet de aliis nullam habeat mentionem: quos dum ait inferius vitam duxisse in Campania & in Sicilia; planè ignorasse visus est, ex Augustino certum reddi eosdem in Africa degisse; nescisse pariter, ex S. Hieronymo palam fieri eosdem Hierosolymam profectose esse: quæ omnia pluribus testantur Acta S. Melaniæ Iunioris.

Quinetiam ex eodem S. Augustino constat, hos cum Hierosolymam peruenissent, & Pelagium ibi agentem inuenissent, ipsum admonuisse, ut ea omnino damnaret, quæ ab Orthodoxis aduersus eum obiicerentur: ipsum autem, veluti eis obtemperantem, scripsisse anathematismum aduersus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obiecti essent: sed quàm dolosè, quàm quæ veteratorie, S. Augustinus aperuit. Sed accipe modò quid ipse de his cum Pelagio agentibus scriptis tradat: Scripsistis mihi, cum Pelagio vos egisse, ut quæcumque aduersus eum dicerentur, scripto damnaret: eum quæ dixisse, audientibus vobis: Anathemo, &c.] Miserunt autem dicta à Pelagio iidem Albinus*, Pinianus, atque Melania ad ipsum Augustinum: qui postea sub Zosimo Papa contrariis scriptis ostendit impij hæresiarum fallacias. Sed de his aliis.

De rebus autem gestis Melaniæ Iunioris, ac Piniani viri eius, ac sociorum, eiusdem Melaniæ vitæ Acta declarant, nimirum peregrinatos esse in Ægyptum ad visendos sanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingrauescentem senectutem Hierosolymis: inde verò redeuntes Hierosolymam, seorsum à coniuge Pinianum vitam excoluisse monasticam, Melaniam verò ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clausam in cella perseverasse, duxisse quæ ibi in angusto loco vitam Angelis similem. Mira quidem hæc videbuntur: sed si quis legat, quæ de eiusdem Melaniæ vitæ instituto, antequam Hierosolymam proficisceretur, cum adhuc in Italia ac Romæ potissimum versaretur, idem qui supra Palladius scripsit, atque ea quæ de eiusdem viuendi ratione cum esset in Africa, eadem Acta habent; summum huiusmodi monasticæ vitæ genus tum ipsam, tum virum eius attigisse, haud valde mirabitur, cum se ab initio penitissimè Deo ambo addixissent.

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palæstina, Marcellinus in Chronico, sub eiusdem Consulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multæ Palæstinæ ciuitates, villæque terræ motu collapsæ sunt. Dominus noster Iesus Christus, semper vbique totus, super montem Oliueti Hierosolymæ vicinum sese de nube manifestauit. Multæ & tunc vtriusque sexus vicinarum Gentium nationes tam visu quàm auditu perterritæ, atque credulæ sacro Christi fonte ablutæ sunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Saluatoris Diuinitatis nutu extemplo pressa refulsit.] hæc Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei adè admirabilis occasione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum cœpti sunt vbique misceri sermones; quod ex Danielis Prophetæ vaticinio iam prænunciatus esset aduentus Filij hominis in nubibus, & Zacharias de ipso loco eius aduentus super montem Oliueti prædixerat. His insuper accedebat etiam, quod memoria omnium retinerentur, quæ ab Angelis dicta, à Luca verò Euangelista conscripta sunt verba illa in eodem monte

Oliueti, vbi Christus ascendisset in cælum, & de ipso Domino Iesu ita prænunciata: Quem admodum vidistis eum euntem in cælum, ita veniet.] His, inquam, diuinis prædictionibus, & cælitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad iudicandum tempore inter desertos viros disceptari cœptum. Cuius occasione scripsisse videtur Hefychius ad S. Augustinum de nouissima die; quæ, cum præcessissent (ut ait) tot signa, iam videretur instare. Cum ipse S. Augustinus prolixa disputatione, epistola ad eundem Hefychium reddita, itidem egit de nouissimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipso scriptam esse anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur anni fermè quadringenti viginti, à resurrectione autem vel ascensione eius anni plus minus trecenti nonaginta. Ceterum ipse redarguit de his curiosum nimis exploratorem; cum tamen ipse contra, diem illum haud instare demonstrat ex signis; cum longè abesset, ut impletum dici posset, quod apud Matthæum ait Dominus: Prædicabitur hoc Euangelium

Pallad. in
Laufrac. c. 33.Pallad. in
Laufrac. c. 47.
Idem c. 49.ALBINVS ET
PINIANVS
ADMONENT
PELAGIVM.August. de
Christi gratia
lib. 1. cap. 1.
* AlbinaMELANIÆ
ET PINIA-
NI VITÆ
INSTITV-
TVM.Pallad. in
Laufrac. c. 49.CHRISTI
APPARITIO
MIRIFICA
SUPER MON-
TEM OLI-
VETI.

Dan. 7.

Zach. 14.

Act. 1.

Apud Aug.

epist. 79.

Aug. epist. 80.

Matth. 24.

A Regni in vniuerso Orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio.] **A** nam subdit: Sunt enim apud nos, hoc est, in Africa, barbaræ innumerabiles gentes, in quibus nondum prædicatum esse Euangelium, ex iis qui ducuntur inde captiui, & Romanorum seruitiis iam miscentur, quotidie nobis ediscere, in promptu est. Pauci tamen anni sunt, ex quo quidam eorum rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis finibus adherent, ita vt non habeant Reges suos, sed super eos Præfecti à Romano constituentur Imperio, & illi & ipsi eorum Præfecti Christiani esse cœperunt. Interiores autem, qui sub nulla sunt potestate Romana, prorsus nec religione Christiana in suorum aliquibus detinentur.] hæc Augustinus, cum de his agit. Sanè quidem temporibus Genserici Vuandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritanæ parte, in regno Capsur cœptum fuisse Euangelium prædicari, occasione confessorum illuc relegatorum, Victor^b affirmat.

* August. ead. epist. 80. EVANGELIUM NONDUM TOTO ORBE DIFFUSUM.

* Vict. de persecut. Vuand. lib. I.

Cum verò serperet venenum hæresis Manichæorum in Galliis hoc eodem tempore, **B** Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accusationis à clericis Ecclesiæ Valentiniæ aduersus Maximum Episcopum Manichæorum sectatorem, delegauit causam cognoscendam Episcopis septem prouinciarum. Extat ipsa de his epistola Bonifacij data hoc anno Idibus Iuniis sub Consulatu Monaxij. Vides igitur accusationes Episcoporum deferri solere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno sequenti.

Hoc item anno, iisdem Consulibus, defuncto Chryfantio Episcopo Nouatiano Constantinopoli, in locum eius successum esse Paulum, Socrates suorum Nouatianorum texens successione Episcoporum affirmat: sub quo de Iudæo hæc contigisse narrat: Iudæus quidam veterator, Christianam fidem simulans, sæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corrasit pecunias. Postquam autem multos ex variis sectis homines (Arianorum enim & Macedonianorum baptismum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Episcopum venit: ait se magna cupiditate baptismi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud assequatur, orat. Paulus eius probat institutum: verum se non prius illi baptismum daturum ait, quàm sit fidei articulis institutus, diesq; quamplures ieiuniis vacauerit. Iudæus contra voluntatem ieiunare coactus, acriter instare, vt baptismum donetur. Paulus quoniam illum tam obnixè baptismum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptismum necessarias. Cumq; vestem candidam pro illo emisset, & alueum baptisterij aqua impleri iussisset, Iudæum eo deduxit, vt illi baptismum impertiret. Verum aqua vniuersa, diuina quadam virtute, quæ oculis cetni præcipue non poterat, subito exhausta est. At cum neque Episcopus, neque alij qui aderant, accuratè considerarent qua ratione id accidisset, sed aquam per foramen, quod in i-no alueo fuit, per quod etiam aliàs aquam solebant educere, effluxisse existimarent; alueum baptismi de integro, foraminibus vndique in eo firmè obturatis, diligenter implent. At cum Iudæus esset secundò in alueum baptisterij deductus, aqua rursus penitus euauit. Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptismum ignorans recepisti. Quare vbi ob miraculum à multis eò concursum erat, fortè quidam Iudæum de facie nouit, eumq; ab Attico Episcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Nouatianum Episcopum editum fuit.] hæc Socrates, & ipse Nouatianus. Sed hæc diligentiori sunt examine discutienda: extra enim Catholicam Ecclesiam nulli dari posse miraculum, apud omnes in confesso est.

* Socrat. lib. 7. cap. 17. DE IUDÆO SÆPIVS BAPTIZATO.

DE CERTA RATIONE MIRACVLI EDITI.

Demus Socratem nihil esse mentitum (cum alioqui suspecta sit omnis de suis dogmatistis hæreticorum narratio) nihil est tamen quod ipse tribuere iure possit Episcopo Nouatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat sacramento, sicut nec propheta Cai-phæ, sed cum Pontifex esset anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptismum, iam totius Catholicæ Ecclesiæ sententia longè antè definitum fuisse liquet. Porro Nouatiani cum verissimi assertores essent sanctissimæ Trinitatis, cuius rei causa (vt dictum est) passi sunt Christiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æquè probatum fuisse illorum baptismum ab Ecclesia Catholica, nulla est dubitatio vel controuersia. Non sic quidem de Arianorum atque Macedonianorū baptismo accidit. Nam cum Ariani additamento Eudoxij, iudè facti ibi in Thracia sunt Eudoxiani, eorū baptisma, sicut & Macedonianorū, Catholica Ecclesia penitus respuit, in quo nulla esset assertio Trinitatis, sub qua conferri debere baptismum, Dominus suis mandauit Apostolis. Sed cur (inquies) cum baptizatus est ab Attico Episcopo Constantinopolitano, non euauit aqua, sicut cum inian-

us ille

A dus ille erat à Paulo? Ea nimirum ex causa, quòd tunc nulla fieret per reiterationem iniuria sacramento, cum antè collatum siue per Arianos, siue per Macedonianos, nullius esset momenti: nec antè quidem Iudæus ille baptismum est consecutus, quàm cum ab Attico eo initiatus est sacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primùm verum baptismum collatum fuit. fluxit, cum in prioris iniuriam secundum baptismum, licet ignorans, Paulus præparasset. Cessit igitur miraculum illud in confirmationem potius Catholicæ veritatis, quàm ad Pauli merita illustranda, quem Socrates laudibus ornat.

Contigit hoc ipso anno itidem Constantinopoli, vt cum quamplurimi pœnam luituri essent, eo quòd opifices conficiendarum nauium ad barbaros transmisissent; agente pro eis apud Imperatorem Theodosium Asclepiade Episcopo Chersonensi, omnes liberati sint; cum idem Augustus eiusmodi rescriptum dedit:

ASCLEPIADES EPISCOPOS AGIT PRO DAMNATIS. *i. vlt. de pœna Cod. Theod.

B His qui conficiendi naues incognitam antè peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerendissimi Asclepiadis Chersonitanæ ciuitatis Episcopi, imminente pœna & carcere liberatis: capitale tam ipsis, quàm ceteris supplicium proponi decernimus, si quid simile fuerit in posterum perpetratum. Dat. Constantinopoli, Monaxio & Plinta Consl.] Hoc quidem tempore ruptum foedus inter Romanos & Persas fuit: cuius rei causa Christianos, qui apud Persas agebant, grauitè vexatos esse, anno sequenti pro ratione tēporis dicturi sumus.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. HONORII 26. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 13.

C Quadringentesimo vigesimo Christi anno, Theodosio Aug. nonum & Constantio Cæsare tertium Consulibus, idem Constantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæsare Augustus est nominatus. id S. Prosper in Chronico profiteretur. Quo tempore Cælestius Honorij rescriptis vnà cum hæresi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cum iterum sese audax inferret in Vrbe, iterum cum suis pelli Constantij Imperatoris rescripto iubetur: quod acceptum ex verustro codice ab Henrico Grauiro diserto viro Louaniensi, vnà cum aliis superius redditis, hic edendum curauimus. sic enim se habet:

CONSTANTIUS CÆSARIS CREATVS AVGVSTVS.

Imperator Constantius Volusiano Præfecto Vrbi. Cum tum præteritæ superstitionis, tum recentis plena vanitatis iam dudum corrigi iusserimus, quotidianis insinuationibus maior fieri nunciatur. Et quoniam discordia animos commouet populorum: ea quæ iam dudum iusseramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inuidet pietati, diligenter inquirat, & eos faciat statim è muris Vrbe expelli; ita tamen, vt ne intra centesimum quidem lapidem habeant licentiam consistendi. Cælestium quoque magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Constat enim, iisdem ex medio sublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sanè deinceps si tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præstantiæ tuæ capitali sententiæ subdendum esse cognoscet. Non enim patimur impunitum esse, præcepta nostra executionis negligentia protelari. Vale parens carissime & & amantissime. *Et adiecta subscriptio.* Impletur quod iussimus; quia hoc famæ tuæ expedit.] Post hæc verò, ista quæ sequuntur, in eodem codice legebantur:

CONSTANTIUS EDICTVM CONTRA PELAGIANOS.

Exemplar edicti propositi à Volusiano Præfecto Vrbi. Volusianus Præf. V. dixit: Hactenus Cælestium diuinæ fidei & quietis publicæ turbato-rem iudiciis amica reis secreta subdlexerunt. Iam leges etiam edicti persequentur absentem. Cui, quod primum est, æternæ Vrbe negatur habitatio; vt si vel in proximis fuerit diuersatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque ausus sui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet esse præbendam: ne cum huiusmodi sit posita pœna, supplicium ac stylum necesse sit proscriptionis incurere, quisquis reum diuinis humanisque legibus apud se putauerit occultandum.] ita ibi, ac post hæc:

EDICTVM VOLSIANÆ PRÆF. VRBIS.

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt: Pelagium atque Cælestium Catholici dogmatis fidem sæuis tractatibus destruentes, sententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe summoti bonorum concilio multarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis sinistra persuasionis erroribus credulum præstet assensum. Et si ille sit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius obsœcra reciderit: à quocumque tractus ad Iudicem, sine accusatrici discretionem personæ, facultatum

* Aduersus suis PRÆFECTI PRÆTORII QUID EDIXERINT. *confortio

facultatum publicatione nudatus, irreuocabile patietur exilium: nam superna maiestas vt colligit ex secreti ignoratione reuerentiam, ita & ineptæ disputationis iniuriam eximit per edictum.] hætenus ibi. Compressi nonnihil hisce edictis Pelagiani, haud palam (vt antea fecerant) ausi sunt prædicare blasphemias. Meminit huiusmodi contra Pelagium edictorum Photius in sua Bibliotheca his verbis: Scripsit etiam Constantius Placidia vir, Valentiniani pueri pater, vt exilio mulcetur Cælestius hæreticus. Scripsit aduersus eum sententiam Volusianus Præfectus Urbis. Hic verò Volusianus auunculus fuit S. Melania, Ethnicorum errores sectatus, colens deos; in morte verò conuertitur, & à S. Proclo baptizatur Constanti-nopoli.] hucusque Photius. sed de his pluribus suo loco.

Hoc item anno, ad fugillandam Gentilium imposturam, pro animi arbitrio oracula falsa fingentium, accidit quod S. Prosper scribit in libro de Prædicationibus, & nos superius at-tigimus, de Cælestis templi demolitione facta Carthagine: Cùm (inquit) à quodam Pagano B falsum vaticinium velut eiusdem Cælestis proferreretur, quo rursus & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Va-lentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad so-lum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum, ipsamq; viam sine memoria sui Vuandalica nunc manus euertit.] hæc Prosper: qui cùm ista dicat contigisse sub Constantio Imperatore marito Gallæ Placidia, quem constat hoc anno imperare cœ-pisse, & sequenti finem viuendi fecisse, ad hæc planè tempora pertinere noscuntur.

Quod autem ex eodem Prospero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrso Tribunus Ecclesiæ negotia iussione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda sunt quæ sub eodem ibidem contigisse de Manichæis Possidius narrat his verbis: Apud Carthi- C ginem quoque, dum per quemdam domus regis procuratorem, nomine Vrsum, fidei Ca-tholicæ hominem, ad quosdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præsentis perueniretur, atque ad ecclesiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Episcopis ad tabulas auditi sunt. Inter quos etiam sanctæ memoriæ Augustinus fuit, qui præ ceteris illam execrabilem sectam reuerat, & eorum prodens eiusmodi damnabiles blasphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vsque ad confessionem earumdem blasphe-miarum eos produxit: & quæ inter se illi suo more malo indigna & turpia facere consueue-runt, à feminis illarum, velut Electarum prodicione, illis Ecclesiasticis Gestis declaratum est. Atque ita pastorum diligentia Dominico gregi & augmentum accessit, & aduersus fures & latrones defensio competens procurata est.] hæc Possidius.

Sed istæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Possi- D dius minimè referat, narrat tamen ipse Augustinus in libro de Hæresibus ad Quoduult-deum: quæ quidem cùm obscenissimæ sint, stylus promere erubesceret, nisi eat dem contin-geret ab Augustino accipere, à quo mundo omnia munda, & per quem cùm fluunt immun-da, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba: Detecti (inquit) sunt tamen iidem Manichæi in ecclesia (sicut scis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono constituto. Quan-do instante Vrso Tribuno, qui tunc Domini Regis præfuit, aliqui adducti sunt; vbi puella illa nomine Margarita istam nefariam turpitudinè prodidit: quæ cùm esset annorum non-dum duodecim, propter hoc scelestum mysterium se dicebat esse violatam. Tunc Eusebiam quamdam Manichæam, quasi sanctimoniam; id ipsum propter hoc ipsum passam, vix compulit confiteri: cùm primum illa se afferuisset integram, atque ab obstetrice inspicere postulasset. Quæ inspecta, & quid esset inuenta, totum illud turpissimum scelus, vbi ad exci- E piendum & commiscendum concumbentium semen farina substernitur (quod Margarita indicante absens non audierat) similiter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum re-periti, & ad ecclesiam ducti (sicut Gesta Episcopalia, quæ nobis misisti, ostendunt) hoc non sacramentum, sed execrumentum sub diligenti interrogatione confessi sunt. Quorum vnus nomine Viator, eos qui ista faciunt, proprie Catharistas, id est, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cùm alias eiusdem Manichææ sectæ partes in Macarios & specialiter Manichæos distribui perhiberet, omnes tamen has tres formas sub vno auctore propagatas, & om-nes generaliter Manichæos esse negare non potuit.] hætenus Augustinus.

Eodem tempore in Africa noui erroris assertor emerfit Vincentius Victor, qui de anima- rum origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, sed ex diuina creatas esse substantia. At in primis per quos ista cuniculos impius deriuarit, dicendum est. Et quod ad tempus spectat: post damnatam Pelagianam hæresim ista ab homine prodita, S. Augu- stinus

* Proff. de
Præd. p. 17.
cap. 18.
DE VRSO
TRIBUNO
DEMOLIEN-
TI IN AFRI-
CA TEMPLA.

* Possid. in Vi-
ta Aug. c. 16.
QVID VRVS
ADVER-
SVS MANI-
CHÆOS.

* August. ad
Quoduult. de
hæres. c. 46.
TURPITU-
DINES MA-
NICHÆO-
RYM IN
ACTA RE-
LATAE.

VINCENTIUS
VICTOR
HAERATI-
CVS.

A stinus testatur, dum aduersus eum agens, de Pelagianis hæc ait: Nouellos hæreticos Pela- gianos iustissimè Concilium Catholicorum, & sedis Apostolicæ damnauit auctoritas.] Quod verò ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipsum scribens idem Augu- stinus tradat, videamus: Cùm enim (inquit) quis esset Vincentius Victor, ab eis qui te no- uerant, & fortè aderant, requisissem, audiui te fuisse Donatistam, vel potius Rogatistam, nu- per autem communicasse Catholicæ. Et cùm gauderem tantum, quantum de his solemus quos ab illo errore liberatos esse cognoscimus, immo verò multo amplius, quòd ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remansisse apud aduersarios veritatis: additum est à referentibus, quod me inter illa gaudia contristaret, ideo te cognominari vo- luisse Vincentium, quòd Rogati successorem, qui hoc nomine appellatus est, adhuc tam- quam magnum & sanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris esse cognomen.] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui à sui doctoris nomine Cæcilius cogno- minari voluit. Sed subdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc à te fuisse iactatum, quod ipse tibi, nescio qua visione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere isto nostro opusculo institui, sic adiuerit, vt ea tibi scribenda, quantum ad res ipsas rationesq; attinet, ipse diceret.] hæc Augustinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cùm profiteretur deseruisse Rogatistas, illorum ducem adeò propenso studio coleret.

Sic igitur Vincentius vanis elusus à dæmone visionibus, elatus fastu, & arrogantia infla- tus spiritu, in docendo excellentiam æmulatus, scribendi contra S. Augustinum ansam ar- ripuit. Quomodo autem id acciderit, ipse Augustinus sic narrat: Vincentius Victor in Mau- ritania Cæsariensi inuenit apud Hispanum quemdam presbyterum Petrum nonnullum opusculum meum, vbi quodam in loco de origine animæ singulorum, vtrum ex illa vna pri- mi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an sicut illi vni, sine vlla propagatione sin- gulari singulis dentur, me nescire confessus sum, verum tamen scire animam non corpus esse, sed spiritum. Et contra ista omnia mea idem Vincentius Victor scripsit duos libros, &c.] Hos cùm à Renato monacho missos Augustinus accepisset, mox contrariis scriptis inflatam nu- bem dissoluit in aëra: quatuor enim conscripsit libros aduersus emergentem ab inferis hæ- resim, ad Renatum primum, secundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipsum Vincen- tium Victorem. Porro ipse Petrus presbyter ab eo deceptus, illiq; adeò totus addictus est, vt ipse licet ætate senex, & presbyter sacramento, illius tamen, et si iuuenis atque laici, caput exosculetur, perinde ac si cælitus missum doctorem inuenisset.

Accidit tamen quasi miraculum (perrare enim est inuenire auctorem erroris verè recan- tare palinodiam) vt idem Vincentius Victor superatum se fateretur ab Augustino, atque demendationis suæ litteras testes ad ipsum scripserit. Ita quidem, quod S. Augustinus eum primò lenitate deuinxit: nam audi ipsum: Quem tamen iuuenem (nempe Vincentium Vi- ctorem) non præpropere detestandum, sed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui: & ab eo scripta rescripta correctionis eius accepi.] Obserua S. Augustini praxim, quomodo agere consueuerit cum recens progrediente hæretico, antequam desperata obstinatione resili- ret ac penitus obduresceret; nimirum ex Apostoli pharmachia propinando illud primum me- dicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apostolus) in aliquo delicto; vos qui spiri- tuales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.] ita quidem instar Euangelici Archiatri, recenti vulnere oleum infundens ante vinum. Quam autem huius disciplinæ ipse Augu- stinus fuerit tenacissimus custos, ex eo etiam tu ipse poteris facile intelligere, quòd cùm ali- quando recens lapsus in Anthropomorphitarum hæresim Episcopum quemdam paulo se- uerius reprehendisset, epistola postea ad eum scripta, ab eo per Fortunatianum veniam pe- tiit: ad quem scribens, hæc de ipso habet eius exordium: Sicut præfens rogavi, & nunc com- moneo, vt fratrem nostrum, de quo collocuti sumus, videre & rogare digneris, vt ignoscat mihi, si quid durius & asperius in se dictum accepit in epistola quam me illo modo scripsisse non pœnitet, quia dixi ipsius corporis oculos nec videre Deum, nec esse visuros, &c.] Cete- rum haud contemnenda visa est ea opinio ex Anthropomorphitarum vanitate progressa: nam complures eam habuisse tunc defensores, idem Augustinus docet tum in epistola ad Paulinam eodem argumento conscripta, tum alia ad Italicam data.

Sed quod pertinet ad propositam S. Augustini de agendo cum hæreticis disciplinam: vt plenior ex eodem auctore ea de re institutionem assequaris, de eodem Augustino dicta sæpe superius in mentem reuoca, nimirum, quòd et si cum illis, qui prima tinctura errore imbuti sunt, mansuetudine ac animi demissione agendum putauit: idem ipse tamen cum aliis in erroris fouea diutius immorantibus, nec inde educi facile patientibus, sed ex maculis

* Aug. de an-
o orig. ad P.
lib. 2. c. 12.

* Aug. lib. de
anim. ad Vin-
cent. Vict. 1.
cap. 1.

* Aug. Retract.
lib. 2. c. 6.
QUANTA SI-
B. VINCENTI-
TIVS VICTOR
ARROGAVIT

* Aug. de origi-
anim. lib. 2. c. 1

VINCENTIUS
VICTOR ER-
ROREM
CORRIGIT:

* Aug. Retract.
lib. 2. c. 56.

CUM QUIBUS
HAERETICIS
AGENDVM
LENITATE;

* Galat. 6.

* August. epist.
111.

* Aug. epist.
112.

* Aug. epist. 8

maculis iisdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obstinatis, & penitus refractariis **A** & contemptoribus hæreticis seueritate agendum, vsque aded sapius affirmavit, vt docuerit etiam esse eos vi compescendos, aduersus eosdem Imperatorum quoque auxilio implorato. Hæc sunt quæ de S. Augustini vsu in agendo cum hæreticis hinc ingessimus. Verum cum, in crescente in dies magis malitia hominum, sæpe probarit euentus, quod haud facile hæreticus audiat suauiter admonentis veritatē, sed progredi solet quisque recedens à fide Catholica, Leviathan instar^a, obstinationis compactus squammis; ergastulo primùm coercere bestiam errantem & in errorem mittentem, eamq; ibi curare, salubrius inuentum est: sicuti prudentia probè docuit medicos, à vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori namque censura & atrociori pœna punienda esse delicta progressu temporis, quæ antè correctæ non cessant, planè monet diuina sententia in Lamech^b lata, & delinquentis ore ita prolata: Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies.] At de his satis. **B**

Sed atexamus aliud huic simile de resipiscentia hæresis sectatoris grande miraculum. Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audacissimus, dicendus & ipse hæresiarcha, Leporius, opera S. Augustini & Gallorum doctorum, ab hæresi ad fidem Catholicam conuersus est; de quo ita Gennadius^c: Leporius adhuc monachus, postea presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio, non Dei se adiutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi: sed à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus, scripsit emendationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: simul & quod de incarnatione Christi malè senserat, corrigens, Catholicam sententiam tulit, dicens: Mantentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, vnam credendam Filij Dei personam.] hæc Gennadius. Porro hunc auctorem fuisse Nestorio suæ ipsius hæresis, Cassianus affirmat **C** in commentariis, quos aduersus eundem Nestorium de Incarnatione conscripsit. nam & inter alia hæc habet, Nestorium alloquens^d: Ita ergo & tu Pelagianæ hæreseos spinosam fabuli fidem ostendis in germine, quod pater tuus habuisse traditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius discipulus suus dixit) Dominum nostrum assererat, Christum factum esse per baptismum: tu in baptismo templum dicis factum esse per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba sunt, sed ad plenum vna peruersitas, &c.] De eius verò tum errore, tum pœnitentia, ista superius^e:

Leporius enim tunc monachus, modò presbyter, qui ex Pelagij (vt suprâ diximus) institutione, vel potiùs prauitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, aded emendatus ita malè conceptam persuasionem magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides: quia primum est, errorem penitus non incurrere; secundum, bene repudiare. Is ergo in se reuersus, non solum in Africa, vbi tunc erat atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quàm sine pudore confessus est; sed etiam ad omnes admodum Galliarum ciuitates flebilis confessionis ac planctus sui litteras dedit: scilicet vt vbi deuiatio eius priùs cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur; & qui testes erroris antea fuerunt, iidem postea correctionis essent. Ex cuius confessione, vel potiùs deploratione, nonnulla inferenda existimauimus duplici ex causa; vt correctiones eorum & nobis testimonio, & his qui nutant, exemplo essent; quorumq; errorem sequi non erubissent, eorum emendationem sequi non erubescerent; & sicut simili ægritudine infirmarentur, ita simili remedio sanarentur, Nestoriani scilicet Leporij & Pelagianorum erroris affectatores. Is ergo, agnita opinionis suæ peruersitate, & inspecta fidei luce, scribens ad Episcopos Gallicanos, **E** ita exorsus est:

Quid in me primùm, ô domini mei venerandi & beatissimi sacerdotes, accusem, nescio: & quid in me primùm excusum, non inuenio. Sic imperitia & superbia, sic stulta simplicitas cum persuasione noxia, sic feruor cum intemperantia, sic (vt veriùs dicam) cum sui diminutione debilis fides, simul in me omnia recepta viguerunt, vt tot & tantis simul sit & obedisse, confusio; & hæc eadem ab animo potuisse cedere, mihi stupenda gratulatio. Et post pauca subiungit: Si ergo minimè percipientes hanc potentiam Dei, sensu nostro & propria ratione sapientes, quasi in inferiora se Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum esse dicamus, vt seorsum quæ Dei sunt, soli Deo demus; & seorsum quæ sunt hominis, soli homini reputemus: quartam manifestè introducimus in Trinitate personam, & de vno Filio Dei non vnum, sed facere incipiamus duos Christos: quod à nobis ipse Dominus Deus Christus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum nostrum

Iob. 41.

Genes. 4.

Gennad. de
Viris illustr. in
Leporio, c. 59.
& apud Hieron.
tom. 9.
pag. 313.
LEPORIUS
IN ERRO-
RES LAPSVSCass. de Incarn.
Verb. lib. 7.Cass. de Incarn.
Verb. lib. 1.
LEPORII
PœNITENTIA.LEPORII
EPISTOLA
DE SVI ER-
RORIS DE-
TESTATIO-
NE.

strum Iesum Christum, vnicum Filium Dei, qui sibi ante sæcula natus ex Patre est, nobis à tempore de Spiritu sancto ex Maria semper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes vramque substantiam carnis ac Verbi, vnum eundemq; Deum atque hominem inseparabilem semper pia fidei credulitate suscepimus: & ex tempore susceptæ carnis sic omnia dicimus quæ erant Dei transisse in hominem, vt omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum sit caro, non vt conuersione, aut mutabilitate cœperit esse quod non erat, sed vt potentia diuinæ dispensationis Verbum Patris numquam à Patre discedens, homo propriè fieri dignaretur, incarnatusq; sit Vnigenitus secreto illo mysterio, quo ipse nouit: nostrum namque est credere, illius nosse, &c.] recitat quæ reliqua sunt libelli Leporij Cassianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: vt mirum planè sit, antequam à Nestorio eadem hæresis promulgaretur, inueniri eam à Leporio suo ipsius libello penitus confutatam, assertamq; ea de re sincerè Catholicam fidem, qua & sanctissima Virgo Maria Dei genitrix iure asseratur. Ad finem verò Cassianus hæc subdit: Hanc ergo eius confessionem, id est, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Episcopi vnde scribebat, & omnes Gallicani ad quos scribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hætenus. Magno quidem miraculo factum est, vt ipse hæresiarcha aded sincera, adeoque vera confessione damnaret, quæ pugnaci disputatione antè defendere consueuisset. Præter Leporium hunc, alium inuenimus clarissimum genere in S. Augustini^f monasterio profitemtem. At hæc de conuersis sponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta sunt.

Iam verò ad res hoc anno in Oriente gestas ab Africa euocetur oratio. His quidem anni huius Consulibus, persecutio aduersus Christianos in Perside sæuit: restantur id Socrates^g & Marcellinus^h: perdurasse autem vsque ad biennium, ex his quæ tradit ipse Socrates, possumus colligere, dum ait, sub Consulatu Honorij decimotertio & Theodosij decimo, vnà cum bello cum Romanis sedato persecutionem quieuisse. Ceterum quod ad tempus spectat, quo ea persecutio perdurauit, redarguitur à Theodoroⁱ Socrates, cum ait eam propagatam esse ad annos circa triginta: quæ quidem sententia ex his quæ S. Augustinus scribit, non nihil roboratur, dum in decimo octauo libro de Ciuitate Dei hæc ait^k: Quid morè in Perside? Nonne in Christianos feruit persecutio, si tamen quieuit, vt fugientes inde nonnulli vsque ad Romana oppida peruenerint? Hæc cum ipse tradat, & in fine eiusdem libri se ea scribere dicat anno trigesimo à Consulatu Manlij Theodori, qui contigit anno Domini trecentesimo nonagesimonono; planè conuincitur illa elucubrassè anno Domini quadringentesimo vigesimonono, quo ea persecutio an cessasset haud satis exploratum sibi fuisse tradit.

A quonam autem Persarum Rege indicta hæc persecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Isdegerde, ab eius successore ac filio Bararane fuisse excitatam, creditum est, ea potissimum ratione, quod ipse Isdegerdes amicus Arcadij, Theodosij eius filij tute- lam quodammodo suscepisse visus, de Romano Imperio atque Theodosio optime meritus fuit. sensit id quidem Socrates^l. Theodoretus autem sub ipso Isdegerde id factum affirmat^m, cui & ad stipulatur Cyrillus monachus in rebus gestisⁿ S. Euthymij. Sed cuiusnam partis sint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

Quænam autem de his Socrates scribat, ad verbum singula hinc reddamus^o: Isdegerde (inquit) Rege Persarum, qui Christianos Persiden incolentes minimè fuerat persecutus, mortuo, Bararanes eius filius susceptis Regni gubernaculis, à Magis ad eam rem impulsus, Christianos acerbè exagitare, cruciatus & tormenta varia, Persarum more illis infligere cœpit. Itaque Christiani qui inter Persas habitabant, necessitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam miserè opprimi patiantur. Atticus Episcopus illos supplices benignè excipere, omnem suam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuertente, Imperatori Theodosio rem palàm facere. Eodem tempore aliam etiam ob causam Romani fortè aduersus Persas animo infensi fuerunt. Nam Persæ quidem & fossores, quos à Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abstulerunt. Quam offensionem vehementer auxit Christianorum ad Romanos perfugium. Nam Rex Persarum illico mittit legatos, qui illos vt fugitios repetant. Romani autem eos qui auxilij causa ad ipsos confugerant, nequaquam reddiderunt: immo verò non solum eos vt supplices conseruare, animo constituerant; verum etiam omnibus opibus viribusq; ad religionem Christianam propagandam eniti, parati

Aug. de di-
uers. serm. 50.PERSECUTIO IN
PERSIDE.

Socrat. lib. 2.

cap. 20.

Marcellin. in

Chron. sub his

Consulib.

Theod. lib. 5.

cap. 38.

Aug. de Ci-
uit. Dei, lib. 18.

cap. 12.

QVIS PER-

SARVM RE-

GVM PER-

SECVTIO-

NEM INDI-

XIT.

Socrat. lib. 7.

cap. 18.

Theod. lib. 5.

cap. 18.

Apud Meta-

phrast. die 20.

Ianuarij.

Socrat. lib. 7.

cap. 18.

CAUSA PER-

SECVTIONIS

ET BELLE

PERSICE.

rati fuerunt. Quapropter cum Persis bellum gerere, quam pati Christianos miserè perire, A maluerunt.] hæc de belli & persecutionis causis Socrates, qui res eo bello gestas prosequitur. Nos autem, quæ de persecutione & causa ipsius à Theodoro sunt posteris commendata, reddemus, qui ait:

*Theod. lib. 5.
cap. 38.
PERSECUTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.*

Per idem tempus Isdegerdes Rex Persarum persecutionem contra Ecclesiam concitauit, occasione ex re gesta, quam sum deinceps narraturus, arrepta. Audas Episcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accensus, Pyreum demolitus est: rempla enim, in quibus $\pi\sigma\pi$, id est ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant Persæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accersit: ac primùm placidè eum coarguit, & Pyreum denuò ædificare iubet. Qui cum ei contradiceret, negaretq; se illud facturum: Rex omnes ecclesias Christianorum se diruturum minatur. Atque quod antè verbis minabatur, re ipsa perfecit. Nam vt primùm Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, ecclesias B deturbari iussit. Quod autem ad Pyrei euersionem attinet, haud opportunè quidem illud factum fuisse existimo. Nam sanctus Apostolus Athenas aduentans, & ciuitatem superstitionis simulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minimè diruit, sed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quòd Audas templum simulacri deturbatum extruere rursus noluit, sed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietate est (mea quidem sententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur persecutionis tempestas orta grauissimos & turbulentissimos fluctus contra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos à Magis, velut à quibusdam turbinibus, agitata durauit. Magos enim vocant Persæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticiis fabulis alio in opere, in quo eorum quæstiones dissoluebamus, satis enucleatè differuimus. C

Act. 17.

*Barabanes
DIRA FORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.*

Porro Gororanes * filius Isdegerdis post mortem patris, vt regni paterni, sic belli contra pietatem à patre commoti successor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta piis hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorundam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita à fronte exorsi ad barbam vsque cute exuunt: deinde robustis vinculis à capite vsque ad pedes circumligare, & singulos calamos vi arctè constringere, vt partem cutis, ad quam moræ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes, aciores doloris morsu efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos summa cum diligentia iungere, deinde ingentem foricum numerum in eos concludere: postremò pietatis athletas, eorum manibus pedibusq; constrictis, ne bestias abigant, foricibus velut alimentum obiciunt. Sordices autem fame oppressi, sensim carnes sanctorum absumunt, sicq; diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices isti à scelerato illo naturæ nostræ inimico & veritatis hoste edocti, tormenta alia his quidem multo asperiora excogitate. Sed tamen eo quidem modo athletarum fortitudinem & constantiam retundere potuerunt: nam sua sponte accurrebant, magno desiderio mortis appetendæ, per quam aditum ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos tresve in memoriam reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognosci queat.

HORMISDAE NOBILIS PERSAE CERTAMEN.

Hormisdam quemdam, virum in Persis apprime nobilem, ex genere Achemenidarum oriundum, patre Præfecto, cum Rex eum Christianum esse accepisset, ad se duci, & Deum Saluatorem pernegare iubet. At Hormisda: Quod imperas Rex, neque iustum est (inquit) neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorem facile contemnere, eumq; denegare, multo facilius Regem, quippe cum homo sit, mortalis naturæ participes, contempturus est. Quod si tuum imperium pernegauerit, ô Rex, grauissimo dignus sit supplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat sapientissimam eius orationem admiratum esse, athletam generosum diuitiis & honore spoliavit: deditq; ei mandatum, vt omnibus vestibus, solo subligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cum verò dies complures iam præterissent, Rexq; è tabulato despiciens, videret optimum illum virum & radiis Solis exustum & conspersum vndique puluere: nobilitate ac splendore patris illius in memoriam reuocato, primùm iubet eum adduci ad se, & indusio lineo vestiri. Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam esse: Nunc demum (inquit) obstinatione deposita, filium fabri negato. At

A to. At ille diuino zelo accensus, indusium dilacerauit: eoq; ad Regem proiecto, sic eum affatur: Si me huius causa pietatis desertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perspecta, Rex eum è Palatio nudum exturbauit.

Porro idem Rex Suenem mille seruorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuersitatis pernegare haudquaquam sustinebat) primùm percunctatur quis ex eius seruis amplissimus esset: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipsumq; dominum Suenem illi seruire iubet: quinetiam domini sui coniugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto se veritatis propugnatorem Suenem de sententia deducturum. Verùm spes eum frustrata est: nam Suenes domum supra petram ædificatam habuit. Post hos Benjamin diaconum apprehendi, & in carcerem conici mandat. Biennio verò post legatus Romanus venit ad Regem de aliis rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei à B Rege liberationem. Rex autem iubet, Benjamin polliceri, se doctrinam Christianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Benjamin Regis mandata effecturum. At Benjamin cum legatum hac de re ipsum admonentem audiuisset, respondit non posse fieri, vt doctrinam lucis, quam à Deo acceperat, non aliis impertiret: nam abscondere talentum, quantum mereatur supplicij, historiam Euangeliorum apertè docere. Verùm Rex id temporis huius responsionis ignarus, iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt solebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ sola intelligentia percipitur, educere non cessauit.

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

Anno autem post, res ab eo gestæ Regi indicantur: qui iubet eum adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille sciscitatus à Rege, quo supplicio mulctandus sit, qui eius regnum deserat, & alterius ditioni se subiicere in animum inducat. Morte (inquit) C Rex) & pœna grauissima. Cui rursus sapientissimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coerendus est homo ille, qui effectorem & opificem omnium derelinquat, & vnum è conseruis Deum confecret, eiq; cultum vero Deo debitum tribuat: Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum traici iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rursus arundinem in membrum genitale intrudi mandat, quæ sæpius extracta, insertaque dolores ei incussit planè inexplicabiles. Post illud inflictum supplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robustam, crassam, & propter ramos vndique eminentes valde asperam in imam alui sedem configi iubet. quo cruciatus genere generosus Christi athleta oppressus extremum spiritum edidit.

BENIAMIN DIACONI IMMANE MARTYRIUM.

Infinita ferè id genus scelera ab illis impiis fuere admissa. Neque cuiquam mirum videri D debet, omnium rerum administratorem Deum eorum feritatem, impietatemq; tolerasse. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Constantini Magni regnarunt, contra veritatis professores insana rabie furere non desierunt. Atque Diocletianus ipso salutari Passionis die cunctas ecclesias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus est. Verùm vix nouem iam anni intercesserant, cum & illæ ipsæ denuò florere, atque multo maiore amplitudine & splendore, quam antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vnà cum impietate extinctus est. Atque Dominus tum hæc bella contra Christianos excitanda fore, tum Ecclesiam inuictum ita prædixerat. Quinetiam ipsi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quam pacem solere nobis apportare: nam hæc nos molles, morosos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præsentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit.] hæcenus de Persica persecutione Theodoretus.

ECCLIESIA DEI INVICTA.

E Addit his Nicephorus Iacobi Persæ certamen his verbis: Infinita verò ab audacibus & impiis illis tentata sunt: quale videlicet & illud est in Iacobo Persa patratum. Is enim cum Christianus antea fuisset, propter intercedentem sibi cum Isdegerde Rege Persarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Posteaquam autem per matrem & coniugem rursus ad fidem Christi admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægrè tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam post multa supplicia subiit mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibusque in comoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachiis, pedibus & suris ei resectis, reliquum nihil quam vnà cum ventre caput solum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Christum abiecit, & id ipsum postremò ferro amputatum est.] hæc de Iacobo Nicephorus.

Nice. lib. 14. c. 19. 20. 21. DE IACOBO PERSAE MARTYRIO.

Quod autem ad res bellicas pertinet: enituisse quidem diuinam virtutem in opem ferendo Christianis aduersus Persas, quæ narrat Theodoretus haud obscurè significant, ac

Theod. lib. 5. cap. 36.

DEVS PV-
GNAVIT
PRO THEO-
DOSIO AD-
VERSVS
PERSAS.

in primis in his quæ ipso exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipse: Cùm Persæ, A
negotii Romanorum, quibus districti tenebantur, cognitis, contra vicinos suos ruptis fœ-
deribus bellum facerent, neque quisquam illis tum ab hostibus oppugnatis subsidio veni-
ret (Imperator enim in pace iam dudum facta confusus, duces suos & milites ad alia bella
gerenda miserat) Deus immenso imbri & maxima copia grandinis in eorum exercitum
demissa, tum eos prohibuit ab itinere ulterius faciendo, tum equorum cursum impediuit:
adeo vt viginti diebus viginti stadia vsque conficere non possent, quoad duces Romani col-
lectis suis in vnum militibus aduentarent.

Porro autem altero prælio commisso, istos ipsos, cùm iam urbem Imperatoris nomine
nuncupatam obsidione cinxissent, ludibrio Deus exposuit. Nam cùm Gororanes amplius
quàm triginta dies cum omnibus copiis urbem hanc circumfessisset, & multa instrumenta
bellica ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicasset, & infinitas tentasset ma- B
chinas, & alias turres extra mœnia extruxisset; solus diuinus Eunomius illius urbis Episco-
pus ei restitit, & machinationum adiectarum impetum penitus repressit. At cùm duces no-
stri præliari contra hostes renuerent, & obsessis opem ferre non auderent: iste Episcopus
se hostibus opponendo, urbem seruauit incolumem. Nam cùm vnus ex Regulis barbaris
consuetam blasphemiam in Deum iaceret, & in morem Rapsacis & Sennacherib verba
execrabilia funderet, furoreque incitatus minaretur se sacrosanctum Dei templum incen-
dio vastaturum: sanctus iste vir rabiem eius non ferens, balistam Thomæ Apostoli no-
mine inscriptam, ad pinnas muri statui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineque
illius in quem barbari blasphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum
Regulum delatus, & in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit,
& cerebro dispersit humum. Quod cùm vidisset Dux Gororanes, qui spe capiendæ urbis C
exercitum collegerat, inde discessit, ipsoque rerum euentu se victum planè declarauit:
atque ob hanc causam metu percussus, fœdera cum Romanis percussit. Ad hunc modum
summus omnium rector Deus fidelissimi Imperatoris saluti consuluit, qui quidem & se fa-
mulum eius esse ingenuè agnoscit, & debitum Domino præstat obsequium.] hæc Theodoretus.
Verùm fœdus post sequentem annum initum esse (vt diximus) Socrates
tradit: persecutionem autem nouis causis recrudescentem, amplioris temporis spatio pro-
pagatam fuisse constat.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene gestis in eo prælio Socrates narrat, his addamus.
Vbi enim alia nonnulla præmisit, hæc habet: Itaque simulatque Imperator Romanus intel-
lexerat Persas maximas copias contra ipsum comparasse; spe tota belli administrandi in Deo
collocata, maximum exercitum ex aduerso misit. Imperatorem autem summum protinus D
à Deo beneficiū accepisse, quod eius ope confidebat, ex hoc perspicuum esse poterit. Cùm
enim Constantinopolitani anxio & sollicito animo essent, & propter incertam belli fortu-
nam ancipiti cura distracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia necessaria ire
cogebant, apparentes, iubent renunciare Constantinopolitanis, vt bono animo sint, preci-
bus se dedant, & firmam in Deo spem ponant, Romanos victores fore: se enim administra-
tores belli à Deo missos dicebant. Quo audito, non solum ciuitas confirmata fuit, verùm
etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

Vbi bellum (vti docuimus) erat ex Armenia in Mesopotamiam translatum, Romani
Persas in vrbe Nisibenorum conclusos obsidione cingunt; turreseque ex ligno fabricatas,
quæ machina quadam voluebantur, mœnibus admovent: multos, qui ex mœnibus pugna-
re, eaque defendere nitentur, trucidant. Bararanes igitur Rex Persarum certior factus, E
cùm regionem Azazenorum vastatam, tum suos milites, qui erant in vrbe Nisibenorum
conclusi, à Romanis obsessos; ipse cum omnibus suis copiis contra Romanos ire constituit.
At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium postulat à Sarace-
nis, quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelsi animo & bellicoso: qui infinita
Saracenorum manu secum adducta, Regem Persarum confidere iubet: quinetiam polli-
cetur, neque id adeo multo post, illi non solum subacturum Romanos, sed Antiochiam,
quæ est in Syria, traditurum. Verùm eius promissio non successit ex sententiâ: nam Deus
adeo ingentem Saracenis incussit timorem, vt Romanorum copias in ipsos derepentè ir-
ruisse existimarent: atque cùm inter ipsos tumultuarentur, & non haberent quod aufu-
gerent, ipsi se armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter
centum millia submersi sunt. Sic cum Saracenorum copiis actum est.] hæc Socrates,
subditque

EUNOMIUS
EPISCOPVS
VINDEX
BLASPHE-
MIAR.Socrat. lib. 7.
cap. 18.DIVINA
OPE PERSARUM
REPRESSI.SARACENI
DIVINITVS
SUPERATI.

A subditque alia, sed breuitatis causa relinquitur. Vt autem Persæ in præliis posteriores re-
tulerint, preces quoque magni illius Simeonis Stylitæ intercessere, de quo ista Theodoretus
²: Quinetiam ei aliquando visæ sunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in ter-
ram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Persicæ & Scythicæ gen-
tis in Imperium Romanorum insurrectionem significauit vir diuinus, & ijs qui aderant effa-
tusest visionem: multisque lacrymis & precibus repressit plagas, quarum intentabantur
minæ in orbem terræ. Gens quidem certè Persarum iam armata & parata ad Romanos in-
uadendos, eis diuina aduersante voluntate, à ccepto est retardata, & intrinsecus in malis pro-
priis occupata.] & paulo post: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Persarum: vt
enim narrauerunt legati qui ad ipsum venerunt, diligenter sciscitabatur, quæ esset eius vita,
& quænam miracula. Dicunt autem eius quoque coniugem expetiuisse oleum dignatum
B eius benedictione, & tamquam donum magnum accepisse. Quinetiam omnes Regis asse-
clæ & à fama commoti, & multas in eum à Magis accipiētes calumnias, diligenter rogabant;
& cùm intellexissent, virum diuinum nominabant.] addit his plura Theodoretus, & inter
alia de Regina Ismaelitarum, quæ cùm esset sterilis, cupida prolis, missa legatione, precibus
eius id impetrare rogauit: & iam facta voti compos, vnâ cum filio, quem peperit, ad eum per-
rexit; impertitaque ab eo benedictione infanti, reuerfa est.

Tot verò tantaque aduersus superbos Persas obtemperata, non nisi virtute Christi opem feren-
tis Romano exercitui parata, habes hic in effigie cusi nummi satis expressum, in cuius aduer-
sa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Christi nomine insignitum
ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo insit exercitus, vt circumducta docet
inscriptio.

C

D

At subiiciamus his aliud vincendi genus, quo Christiani non armis, sed charitate dimi-
cant, & superant hostes beneficentia. quam quidem pugnam à sanctissimo viro Acacio Epi-
scopo exhibitam, Socrates narrat his verbis: Acacius Amidae Episcopus, ob facinus quod-
dam præclarum per id tempus ab eo gestum, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cùm
Romani milites illos Persas, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo modo
reddere Regi Persarum in animum inducerent: captiui qui erant numero circiter septem
millia (quæ res animum Regis Persarum non parum diuexauit) fame propemodum con-
sumpti sunt. Acacius igitur hanc militum miseriam minimè neglexit; sed conuocatis suis
clericis, sic eos alloquitur: Deus noster neque lancibus, neque poculis eget: nam nec come-
dit, nec bibit, quippe qui his rebus minimè opus habeat. Quare cum Ecclesia multa monu-
menta aurea argenteaque ex propensa Fidelium in eam benignitate possideat: consenta-
neum est, hisce rebus milites captiuos à custodia liberare, & fame prope enectos reficere,
sustentareque. Vbi hæc aliaque id genus oratione percurreret, monumenta Ecclesiæ con-
flanda curauit, vendidit, pretiaque partim militibus pro captiuis redimendis dedit, partim
ad eorum famem subleuandam impendit: postremò, viatico illis superaddito ad suum ipso-
rum Regem remisit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio gesta, Regi Persarum magnam
fecit mirationem, quòd Romani his rebus vtrisque & bello & beneficiis hostes vincere la-
borabant. Fertur præterea, tum Regem Persarum magno desiderio Acacij videndi flagrasse,
quo hominis aspectu frueretur, tum Theodosium Imp. Acacio præcepisse, vt regis deside-
rio satisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

Sed quomodo ex hoc bello Persico & persecutione in Christianos concitata ma-
nauit

Theod. hist.
sanct. Patrum
c. 26.
SIMEON
STYLITA
AVERTE
FVROREM
PERSARVM.Socrat. lib. 7.
c. 21.
ACACIUS
EPISCOPVS
REDIMIT
PERSAS CA-
PTIVOS.

navit occasio, ut apud Saracenos fides Christiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem seculo claruit, omni fide posteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miserationem erga Christianos exhibitum datum est, ne apud Persas perseverans cum ceteris gentis suae periret. Sed audiamus eum, qui rem sic aggreditur: Erat apud Persas quidam Græcus, *Gentilis scilicet*, nomine Aspebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cum autem circa finem Regis Isdegerdis mora esset à Magis persecutio aduersus Christianos: illi ducentes hoc sibi magno esse studio contendendum, ut omnes venarentur Christianos: omnes quotquot erant Tribuum, apud se Præfectos, quinetiam illum quoque Aspebetum, ut omnes vias diligenter custodirent, constituunt, ut nullus Christianus posset clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aspebetus, videns tantam in Christianos incursionem & insaniam, motus misericordia eorum calamitatis, non solum non prohibuit quo minus fugerent, sed eis quoque manum præbuit adiutricem. Qua de causa accusatus apud Isdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus suis facultatibus, cognationeque cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.

Quos cum accepisset Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Præfectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quæ illic Romanis suberat, Saracenorum Præfecturam tradidit in manus Aspebeti; sic aperte ostendens sinceram & omnis doli experte fuisse eius acceptationem. hæc quidem præstitit Anatolius Præfectus Orientis, cuius etiam Procopius meminit, aitque functum esse legatione ad Regem Persarum pro conciliando inter Romanos & Persas fœdere. Sed prosequamur ducem Saracenorum in castris Romanorum militantem. Cum ergo (subdit Cyrillus) sic ad Romanos accessisset, eiusque filius Terebon cum esset adhuc impubes, atque adeo verè puer, percussus erat flagello dæmonis, ut qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet siccam, mortuæque similem, & qua minimè operari poterat. hoc autem ei se habebat à capite vsque ad pedes: & cum pater magnam partem facultatum consumpisset in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Postquam verò migrarunt in Arabiam, vidit puer in somnis aliquid, & visionem expergefactus eam patri narrat. Ille autem cum statim puerum accepisset, & multos ex his qui eius imperio patebant barbaris, venit ad speluncam Euthymij & Theodisti sanctissimorum monachorum: nam ut eo veniret, præcipiebat quæ ei apparuerat visio. Atque fratres quidem cum tantam vidissent multitudinem, inuasit omnes animi angor & metus, nec sciebant quid agerent. Sed B. Theodistus cum illum timorem eiecisset ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiusnam rei opus eos huc adduxisset.

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium. Beatus verò Theodistus: At ille (inquit) nunc quiescit & silet, neque vsque sabbatum venit in alicuius conspectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aspebetus manus accipiens, ostendit filium, qui erat semiaridus, & cuius pars dextra erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit supercilij. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cum ego (inquit) in Perside hanc plagam accepissem, multis & medicinæ & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, nisi quod eas solum damnavi, ut in illis numquam possim magnam habere fiduciam. Deinde postquam in hæc Arabum venimus regionem, hic quoque rursus cum priori luctabar certamine, & malis vexabar similibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & considerans an vsquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem, quoniam ab iis qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipse sic mecum colloquebar: O Terebon, vbi nunc sunt quæ apud Græcos & Persas esse feruntur medicinæ artes, & quæ sunt in his nugæ, & quæ earum vulgò iactatur utilitas? Vbi sunt autem præstigiæ astrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & risus manifestus, quæ nihil vniquam possunt efficere absque vniuersorum opifice & Domino.

Cum hæc ergo apud me dixissem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei vicissim esse relaturum vitæ mutationem, & me Christianum futurum, sum pollicitus. Interea autem dum hæc fierent, & Deo hoc modo essem supplex, paulatim in somnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hispida, qui que iam senescebat & canis erat conspersus, me rogantem quisnam esset morbus, & sciscitantem quidnam mali nobis incubisset. Cum autem morbum ei ostendissem: ille, Implebis ne (inquit) quæcumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rursus promississem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: Ego sum (inquit) Euthymius, qui ad Orientalem solitudinem habito in torrente, qui est prope viam quæ tendit versus Hierico, decem millibus

^a Cyrillus in Vita S. Euthymij, apud Metaphr. die 20. Ianuarij, & Sur. 16. I. DE ASPEBETO DYCE SARACENORVM TRANS EUNTE AD CASTRA ROMANORVM.

^b DE ANATOLIO PRÆFECTO ORIENTIS. Procop. lib. 1. de bello Persico.

^c S. EUTHYMIUS CONVENTVS AB ASPEBETO.

^d VISTO OSTENSA TEREBOINI.

A millibus distans Hierosolymis. Si vis ergo inuenire mali solutionem, veni ad me, & Deus te per nos curabit. Hoc cum in somnis vidissem, & essem excitatus, patri statim narraui. Et ecce omnibus postpositis (ut iussit visio) huc nunc venimus: teque valde & enixe rogamus, ut nobis ostendas eum, qui per visum nobis fuit indicatus, verè diuinum & admirabilem medicum.

Hæc cum beatus audisset Theodistus, & visionem & apertum gratiæ Dei iudicium esset admiratus: Euthymio interruptit quietem ac silentium, & ei omnia recenset ordine, pueri morbum, defectum eius qui illum esset curaturus, eius promissa quæ fecit communi Domino, somnium illud, visionem quæ apparuit, & (ut semel dicam) narrat singula. Ipse autem cum sibi quoque persuasisset eam rem diuino quodam geri consilio, statim descendit ad barbaros: Cumque vehementer orasset pro puero, & ei figuram crucis imposuisset: non aliquo opus habuit tempore, neque ut in oratione diutius perseveraret; sed eum valentem & omnino sanum statim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citius quam eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animæ, vel potius animæ communiter sanitatem accipiunt, & fiunt statim fideles. Quocirca proni humi cadentes, rogant illam sanctam animam, ut Christi obsignarentur signaculo, & partem Christianorum consequantur & nomen.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in his rebus vlla cunctatio: sed cum vidisset eos corde potius quam ore sacrum baptismum postulantes, iubet paruam piscinam fieri in quodam angulo speluncæ, quæ quidem consistit vsque in hodiernum diem. Cumque dixisset preces quæ dici consueuerunt; & quæ lex in his postulat, fecisset omnia: primùm quidem baptizat Aspebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem vxoris Aspebeti, ambos claros genere, & insignes diuitijs, vel diuitias potius ordinantes prudentia & virtute, vel potius ipsis diuitijs vtentes pro causa & instrumento exercendæ virtutis: deinde autem Terebonem, & post ipsos reliquos. Quos cum quadraginta dies detinisset & monuisset, pietatemque accuratè docuisset, & omnibus modis ea firma & stabilia reddidisset, quæ pertinent ad salutem, eos dimisit in pace, sed non amplius Agarenos & Ismaelitas, sed à Sara oriundos, & certos heredes promissionis per diuinum baptismum.

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non amplius voluit retro respicere, neque amplius omnino sustinuit recedere à monasterio, cum ei omnes consecrasset facultates, & parui fecisset quæcumque sunt in mundo, ac generoso & excelsio animo non dignum duxisset desiderium quod in ea confertur, soli Deo cohæret, & per totam vitam sub eo viuere statuit magno duce & præceptore.] hucusque de his Cyrillus. Quomodo autem per eumdem Aspebetum fides Christiana apud Saracenos propagata est, & eisdem à Iuuenali Episcopo Hierosolymitano præfectus est ipse Episcopus, idem Cyrillus paucis rem prosecutus, narrat his verbis: Cum vsque adeo multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuersas excreverent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hierosolymitanum, postulans ut eis ordinaretur Episcopus. Ille verò mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, ut qui esset idoneus præesse animabus, & deducere ad salutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, suo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) sic primus ordinatur Episcopus copiarum quæ erant in Palæstina. Saracenorum autem multitudo non secus ac fluiorum fluentia affluebant perpetuò, & qui nunc accedebant, adiciebantur prioribus, & hi omnes signati baptismi signaculo connumerabantur cum grege Christianorum. Sed de his, quæ dicta sunt, sufficiunt.] hætenus Cyrillus quam sincerissimè rexens res præclare gestas Euthymij.

Hæc de Episcopatu Saracenorum Petro collato, postea contigere, cum plenissime Christianæ fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus est qui alios docere posset, & ex duce militiæ transformaretur in sacerdotem atque pastorem. Fructus illi fuerunt Persicæ persecutionis, & ex suo martyrum sanguine copiosi proventus. Ita namque semper in Ecclesia accidere consuevit, ut ex illata persecutione fecundioribus palmitibus propageretur, virescat vulnere, surgat oppressione; crescat excisione, angustijs dilateretur; & ex tenebris illustretur. Et vnde ista miracula naturæ ordinem excedentia, & humanum captum longius superantia? nisi quod non sit Christiana fides hominum prudens inuentum, sed Dei virtutis opus. Diuinitatis consilio stabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant necesse sit omnes aduersariæ potestates, in nihilum redigantur, penitusque deficiant qui illud impugnant: ipsum

verò inconcussum maneat, & crebrioribus ictibus pressius solidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilis inhaereat. Sed iam quae sunt reliquae anni huius res gestae, narrare pergamus, apponamusque coronidem ad res superius enarratas migrationem ex hac vita ad aeternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales nostri singulis penè annis, quibus celebris vixit, sunt illustrati.

HIERONYMI OBITU ET ABTAS. Bed. Martyrol. Ad. V. Ward Sigbert. in Chron.

Tom. 3. An. anno D. 372. edit. Rom. pag. 329 330.

Hoc igitur ipso anno, iisdemque Consulibus, S. Hieronymus à vita decessisse pridie Kal. Octobris, anno aetatis suae nonagesimo primo, Prosper testatur in Chronico. Ceterum quod spectat ad annos aetatis eius, dissensisse à Prospero videntur nonnulli, qui maiorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonaginta octo, vel nonagintanovem; quos longè longius à veritatis scopo aberrare, quae superius à nobis dicta sunt de ratione annorum ipsius, aperte significant; cum & testificatione ipsiusmet S. Hieronymi sit demonstratum, ipsum nec peruenisse ad aetatem octoginta annorum, sed natum annos septuaginta octo vel novem ex hac vita migrasse. Ne verò hic iterum eandem retexamus de Hieronymi aetate orationem, aequius est ut tu ea pro arbitrio consulas, lector, quam ut cum fastidio eadem repetita denuo ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, sollicitudinibusque senectutem gessisse, quae de eo annis superioribus sunt enarrata significant: ut planè longè senior creditus sit decessisse, qui duodecoginta annos aetatis tantum vixisse appareat.

Hier. in Amos lib. 1. pref. Hieron. in Ezech. pref. lib. 7.

Hieron. epist. 133.

Aug. contra Iulian. lib. 1. c. 7.

Marcellino. in Chron. Cass. Arcad. & Ruf. Hieronymus. MVLAV. DATVS A MAIORIBVS.

Prosper. lib. de Ingratis. i. Cassian. contra Nestorium de Verb. incar. lib. 7. k. Cassiod. in sit. diuin. lect. 4. 11.

SCRIPTA S. HIERONYMI QVAE NON EXTANT. 1. August. lib. de Hares. ad Quodvultdeu in fin. 2. August. epist. 261. 3. Hier. contra Iovin. lib. 2.

Etenim longiorem eius aetatem opinandi, ipse scriptis suis S. Hieronymus occasionem praebuit: nam cum elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, se manu sua scribendi labores ferre iam ultra non posse testatur. Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Vrbs capta est, dum elucubraret explanationem in Ezechielem Prophetam, de se ait: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, aliquid sustinentibus beati Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebraeorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieique fulgorem litterarum nobis paritate caecantur. Sed & Graecorum commentarios fratrum tantum voce cognoscimus.] sicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum scripsit de misso pileolo: Pileolum (inquit) textura breue, charitate latissimum, senili capiti confouendo libenter accepi, & munere & muneris auctore laetatus.] haec inquam ipse de se ante decennium cum scribar, iam effœta senectute defunctum esse; opinandi dedit occasionem. S. Augustinus eundem senectute decrepitem decessisse testatur libris illis contra Iulianum vltimo loco scriptis, cum & hoc eum ornat elogio: Nec S. Hieronymum, quia presbyter fuit, contemnendum arbitreris; qui Graeco & Latino, insuper & Hebraeo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem transiens Ecclesiam, in locis sacris atque in litteris sacris vsque ad decrepitam vixit aetatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vsque ad Occidentem, instar lampadis, resplenduit.] Sed & Marcellinus: Finem (inquit) vitae fecit admodum senex, ibique (Bethlehem scilicet) sepultus est, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, haeticis autem infatigabilis hostis tam proposito vitae suae, quam librorum à se editorum assertionibus depugnans.] haec ipse. Sed rationem ipsius annorum ex eius scriptis melius colliges superius recitatis.

Quanta praeterea effulserit post obitum gloria in Ecclesia Dei, praeter elogium Augustini, reuoca in memoriam illud Prosperi, quo ait: Hebraeo simul & Graeco, Latinoque venustus Eloquentia, morum exemplum, mundi magister.] &c.

hoc etiam titulo magisterij exornat eundem Cassianus, cum ait: Hieronymus Catholicorum magister, cuius scripta per vniuersum mundum, quasi diuinæ lampades rutilant, &c.] In quam sententiam Cassiodorus, post praclarissimas de viro laudes, addit: In Bethlehem otiosum habitasse non arbitror, nisi, ut in terra illa miraculorum, ad instar Solis, eius quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

Quae autem S. Hieronymus reliquerit scriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cum eorum catalogus extet, spuriaque à veris diligentia Mariani Victorij Reatini Episcopi segregarit. Ceterum numerabimus nos ea tantum quae desiderari posse videntur. Fuisse namque ab eo elucubratum librum de Haresibus, S. Augustinus testis est, sed eum numquam inuenire valuisse doluit. Rursus etiam ab eodem scriptum fuisse librum, in quo doctissime disputari de resurrectione carnis, eumque per Orosium presbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumque delatum, idem S. Augustinus affirmat; quem ut ad se descriptum mittat, idem ipsum Oceanum litteris rogauit. Insuper adhuc

A desideratur translatio vigintiocto homiliarum Origenis, quam se elucubrasse ipse testatur: sed & alia complura ex eodem Latinitati donata Cassiodorus affirmat. Perierunt eiusdem homiliae triginta, quae in Lucae Euangelium se scripsisse testatur, & tractatus septem in Psalmos. Insuper Cassiodorus meminit epistolae eiusdem S. Hieronymi ad Antium, qua obscurissimas elucidasse tradit quaestiones. Itemque ab eo scriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemque Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conscripsisse asserit; postea verò copiosiores illas, quae extant, in eisdem Prophetas explanationes elaborasse. Elucubrasse etiam volumen in quatuor Euangelistas, in quo omnia ipsorum quae essent propria differuit: edidisse insuper expositionem Apocalypsis libri, idem Cassiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quae Cassiodori tempore cum extarent, ipse in sua Bibliotheca reposuit.

VITA S. HIERONYMI MENDACIAS CONCINATA.

B At nunc nobis de S. Hieronymo ingesta ab imperitis & impostoribus sunt explodenda mendacia, non quae in scripta, sed quae irreperunt in Acta, dum nonnulli de rebus gestis S. Hieronymi complura confinxere commenta. Equidem (ut puto) sicuti fecit olim presbyter Asianus, qui amore Pauli (ut ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclae confinxit, ita & isti amore Hieronymi plurima commenti sunt: digni sane & ipsi, ut eidem ab Ecclesia sententiae subiicerentur & poenae, quam ille tunc iuste irrogatam subire coactus est. Auerfatus namque semper est candor Ecclesiasticae veritatis & pudor Christianae simplicitatis exhorruit omne quod fictum, & respuit omne quod commentitium esse conspexit; & execrata est omnino, atque acri semper infectata est odio, ac seuera coercuit disciplina omne mendacium cum eius auctore sincera fides.

DE CONFECTIS EUSEBII CYRILLI ET AVGVSTINI NOMINE LITTERIS.

Sed vnde istis, istae ut fingerent de S. Hieronymo, irrepserunt in mentem? non aliunde quidem puto, quam cum scirent aliorum sanctorum Patrum Ecclesiae doctorum res gestas ab eruditis viris legi conscriptas, ut Antonij, Athanasij, Basilij, Gregorij Nazianzeni, Chrysostomi, Ambrosij, & Augustini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud aequo passio sunt animo, vnius Hieronymi his omnibus haud imparis sed in aliquibus etiam anteferendi, res gestas minimè fuisse memoriae proditas. Quamobrem diuersi pro ingenij diuersitate diuersa excogitarunt inuenta, dum vel Eusebij, vel Augustini, vel Cyrilli Hierosolymorum Episcopi nomine conscripserunt epistolas, quibus res gestas ex animi cuiusque sententia adinuentas atque commentas conscriberent. Et ne vllus dubitandi locus esset, eas subintroduxerunt personas, quas ipsi licet errantes putarint illis vixisse temporibus. Sed ex his ipsis mendaces detecti sunt & impostores, ex quibus conati sunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Episcopi Hierosolymorum nomen ad ista referri tempora quem ante annos triginta ipsius assertione S. Hieronymi constat esse defunctum, non statim ea indignabundus excutiat?

Sed & quod ex ipsa inscriptione minimè temporibus congruente, cuncta quae in opere essent, arguerentur erroris, qui postea mendaciorum pollinctor accessit, atque delinens foris casurum parietem, ad temporum suffulciendum mendacium satis putauit fore consultum, si titulum sic mutaret, ut loco Damasi Papae poneret Damasum Episcopum Portuensem, & pro Theodosio Imperatore redderet Theodosium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendissimo Damaso Portuensi Episcopo, & Christianissimo Theodosio Romanorum Senatori Eusebius, &c.] Quis ista non videat, & non rideat adeò inconcinne compositam fraudem? sicut & cum in multis alijs certam reperiet imposturam, ut cum ait, veste muliebri illum Roma fugatum, inde profectum esse Constantinopolim: cum quae ex eius scriptis dicta sunt superius, te satis monere possint, eo tempore quo ipse recessit ab Vrbe, esse profectum recta Hierosolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam redierit, audiuisse.

DE EPISTOLA AVGVSTINI NOMINE AD CYRILLVM.

Quid verò dicendum de epistola Augustini nomine ad eundem Cyrillum Hierosolymorum Episcopum scripta? Quoties auctor cogit ipsum loqui mendacia, ut cum praeter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluisse dicitur, nempe Hebraeorum, Graecorum, Chaldaeorum, Persarum, atque Medorum: cum id penitus contrarium sit his quae de se ipse Hieronymus & de eodem Augustinus verè testantur, nimirum nonnisi trium linguarum ipsum habuisse peritiã, videlicet Latinae, Graecae, & Hebraicae? Quid est etiam quod idem pius effictor tribuit Hieronymo inter alia insignia etiã virginitatis coronam, cum ipsemet S. Hieronymus ingenue fateatur se minime virginem: ad Pammachium enim cum scribit, haec habet: Virginitatem autem in caelum fero, non quia habeam, sed quia magis mi-

Hier. epist. 50

Annal. Eccl. Tom. 5. quasi non dixeret ex humilitate, et vera dicit. 3

CHRISTI
420.BONIFACII PAP.
2.HONOR. 26.
THEOD. 13. IMPP.

rer quod non habeo. Ingenua & verecunda confessio est, quo ipse careas, in aliis prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem asserta opus est confutare mendacia?

Addam pauca de ea quæ ordine sequitur Cyrilli nomine epistola ad Augustinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia confarciuuit, illud maxime præ ceteris intolerabile, cum imprudens, dum se putat eum laudare, vituperat, hæresis astipulatorem constituens, dum ait, tunc temporis vixisse Sabinianum hæresiarcham, qui duas in Christo assereret voluntates, & S. Hieronymum aduersus eum scripsisse ad S. Augustinum epistolam. At quid hoc aliud est, nisi reddere ipsum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum verò, quem clamat hæresiarcham, fuisse verè Catholicum? Quid insuper illud quod mox subditur, Siluanum fuisse Archiepiscopum Nazareth, cum diutissime post contigerit Nazareth esse Ecclesiam Episcopalem? Quid igitur tales æquo ferat animo imposturas?

Sed missis aliis confutatione dignis, quæ in dictis epistolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitès licet, inferatur oratio, ad eam, inquam, quam in Vita eiusdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primum occurrit, quod admodum malè consultus ait, ipsum S. Hieronymum Romæ fuisse presbyterum ordinatum; cum testificatione ipsiusmet Hieronymi (quod suo loco superius dictum est) satis certò liqueat ipsum initiatum esse presbyterio Antiochiæ à Paulino Antiochenæ sedis Episcopo. Sed cuius fidei sit quod ait, ipsum mentis & corporis custodisse virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipsum scripsisse volumina, & emendasse Psalterium, cum eiusdem ipsius assertione S. Hieronymi constet hæc esse facta sub Damaso. Sed quæ inciticia illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduersus quem S. Augustinus commentarios edidit, Manichæum fuisse dicit; cum ex eius scriptis constet ipsum in primis aduersatum Manichæis, quorum nomine sugillauit falsò Catholicos, dum asserunt originale peccatum?

Quod verò spuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabantur, ita & eiusmodi indiscretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir simplex (nisi & ista finxit) esse verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porro vel quæ audiuit, non rectè percepit, vel qui narrauit, haud rem satis exploratam visus est habuisse, vt Hieronymum pro Geralimo dixerit: nam ista ipsa de leone in Palæstina contigisse sanctissimo viro Geralimo abbati, Sophronius Hierosolymorum Episcopus^a narrat veram historiam. Id vero rerum ignaro de Hieronymo asserendi occasionem tribuisse videtur, quòd eiusdem S. Hieronymi imago vnà cum leonis effigie antiquitus consueuerit in Ecclesia pingi, vt pote hieroglyphicum eius in hæreticis insectandis infracti roboris, & vehementis in eos, instar leonis rugitus, clamoris. Quisnam autem eius concinnandæ Hieronymi Vitæ auctor fuerit, latet: scimus tamen Petrum diaconum cœnobij Cassinensis auctorem prodere cuiusdam Vitæ sancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illustribus monasterij Cassinensis: Sebastianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam describens, legendam Ecclesiis tradidit, in qua quæ à puero institutio, quale in iuuentute studium, quæ in senectute ei scientia fuerit, lucidissime satis demonstrat. Hæc ipse: num autem ea ipsa Vita sit quæ sine auctore vagatur, haud facile affirmarim. absit hæc me sentire, & de venerando monacho firmiter asseuerare.

Tu verò lector, his explosis, res gestas sancti Hieronymi non aliunde requiras, quàm à docto viro Mariano Victorio Episcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quàm ex ipsius Hieronymi scriptis deprompsit: his tamè emendatis, quæ iure emendanda superius tibi nostri suggererunt Annales. Detinuius te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus: sed etsi fortasse superflue tibi; necessariò mihi ad cauendam inuidiam sunt ingesta; ne me temere absque aperta demonstratione, pro animi arbitrio, ab aliis scripta, & à pluribus legi solita, tumido exufflare fastu, imperitorum schola conclamet.

Hoc item anno Honorius Imperator aduersus clericos extraneorum cohabitatione infamatos ad Palladium rescriptum^b dedit. Accidit namque, vt qui sanctorum Patrum, ac ipsorum præcipuè qui Nicææ congregati sunt, contempserunt decreta, iustè eos Imperatorum coerendos edicto, Catholici Episcopi (vt aliàs sæpe vidimus accidisse) curarint, Aduersus quoque raptos sacrarum virginum ad eundem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator rescripsit.

IESV

A IESV CHRISTI
ANNVS
421.BONIFACII PAP.
ANNVS
3.HONORII 27.
THEODOSII 14. IMPP.

QVadragesimus vigesimus primus qui sequitur annus, Agricola & Eustathio signatur Conf. Quo Constantius Augustus, qui anno superiori ab Honorio in collegam fuerat assumptus Imperij, ex hac vita migravit. testatur id Prosper in Chronico. Tradit Nicephorus^a, Constantium mediatum esse inferre Theodosio bellum in Oriente, quòd suam imaginem, cum esset creatus Augustus, perlatam ex more Constantinopolim, recipere nolisset: sed imminens bellum, eo mortuo, profus euanuit.

B Quo etiam anno (vt auctor est Marcellinus^b) Theodosius Imperator Eudociam Atticam Leontij philosophi filiam, liberalibus disciplinis excultam, sibi in matrimonium iunxit. Hæc enim (Socrates^c tradit) Athenais antea dicta, cum ab Attico Episcopo Constantinopolitano baptizata est, ab eodem fuit Eudocia nominata; quæ in laudem Theodosij egregium poema à se conscriptum de bello Persico edidit: in quo etiam argumento plures versatos esse scriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia sæpe inferius.

Hoc eodem anno persuasione Attici Constantinopolitani Episcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propensior inductus est ad legem illam sancendam, qua iura Episcopatus Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata^d sanctione constituit, quæ sic se habet:

Omni inuouatione cessante, vetustatem & canones pristinos Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerferit, id oporteat non absque scientia viri reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari. Dat. prid. Idus Iulij, Eustathio & Agricola Conf.] hæcenus sanctio. Sed planè commenticios suggestit Imperatori Atticus, quos dicit, pristinos Ecclesiasticos canones, ex quorum præscripto se ista sancire Theodosius profitetur. Numquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuisse Concilio, neque vsu rerum monstrari potest esse seruatum, vt Illyricorum Ecclesiæ subiectæ fuerint Episcopo Constantinopolitano, neque id postea obtinere potuisse permultos post annos Constantinopolitanos Episcopos, pluribus locis inferius apparebit. Vt verò veteris Romæ prærogatiuis Constantinopolis vtretur: id quidem non de his quæ ad iura Ecclesiæ, sed Imperij pertinent, nec Patrum canones, sed Imperatorum leges constituerunt. Ista autem & alia vsurpanti sibi Anatolio Constantinopolitano Episcopo tempore Concilij Chalcedonensis obtulit & penitus reiecit S. Leo Romanus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis suo loco pluribus agendum inferius erit.

IESV CHRISTI
ANNVS
422.BONIFACII PAP.
ANNVS
4.HONORII 28.
THEODOSII 15. IMPP.

CHRISTI annus quadragesimus vigesimus secundus Consulatu Augustorum Honorij decimotertio & Theodosij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Episcopum, qui fauore Constantij (vt dictum est ex Prospero) sedem vsurpauerat Arelatensem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonensi prouincia vacantis pastore sedis ausus est Episcopum ordinare, repressit; datusque litteris^e ad Hilarium Narbonensem Episcopum, iussit vt iure Metropolitanæ & præceptione Apostolicæ sedis ad locum accedat, & quæ agenda sunt videat, & sedi Apostolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exemplis de summa Romani Pontificis in omnes Ecclesias & Episcopos potestate, vt pote qui præsideat super omnes Episcopos Iudex, ne quis ius alienum vsurpet: quod & ex præscripto Nicænorum canonum^f se agere, iisdem litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi constitutio Nicæna, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnquamque prouinciam ius Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse posse subiectas. Quod illi (quia aliter credendum non est) seruan-

^a Niceph. lib. 14. cap. 6.^b Marcellin. in Chron. his Conf. THEODOSIUS EUDOCIAM VXOREM DVXIT e Sacr. lib. 7. ca. 21.^d l. 6. Cod. de sacrosanct. Ecc. c. l. 45. de Episc. & cler. Cod. Theod.

PATROCLI EPISCOPI ARELATENSIS TEMERITAS A BONIFACIO COERCITVR. c. Bonif. epist. 3.

^f Concil. Nicæ. c. 6.

VITA S. HIERONYMI MENDACIOSA REFER TA.

PRO GERASIMO SVPOSITVS HIERON.

^a Sophrō. Prat. spirit. c. 107.^b l. 44. de Episcop. & cler. C. Theod.^c l. 2. de rapt. vel matrim. sanctim. vrg. Cod. Theod.

feruandum, sancto Spiritu suggerente, censuerunt.] hæc ipse. Ex quibus quàm perspicuè vides, sic ex Nicæno Concilio quibuscumque Metropolitanis suas seruatas custodialque esse prouincias, vt tamen super omnes Apostolica sedes pastoralis sollicitudine vigilaret, atque ius diceret. Nulla quidem verior atque certior esse potest canonum interpretatio, quam quæ vsu rerum, iugi obseruatione probata cognoscitur. Ex quibus manifestè intelligis, quàm perperam & imperitè nimis ex Nicænis canonibus angustare Nouatores velint Apostolicæ sedis terminos intra vnus prouinciæ limites. sed de his suo loco superiùs pluribus actum est, hic autem occasione eiusdem Nicæni citati à Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, scriptaque ab ipso Bonifacio Papa sunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iisdem Consulibus. Quomodo verò tandem suæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, suo loco dicturi sumus.

* Craffinus
DE BONIFA-
CIO ABDI-
CANTE SE
AB EXERCIT-
TV.

Sub iisdem quoque Conss. hæc habet Prosper in Chronico: Exercitus ad Hispaniam B contra Vuandalos missus est, cui Castinus Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus, sequi quem discordem, superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum Vrbs, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicæ multorum malorum causa fuit.] hæc Prosper. Quomodo autem dispensatione diuina postea factum sit, vt qui Bonifacium spreuit, ipse Castinus profugus ad eum sese receperit in Africam, supplex ab eo auxilium petens, suo loco inferiùs narrabimus. Porro res præclare gestas à Bonifacio aduersus Vuandalos cum Tribunum ageret, sanctus Augustinus prædicat, vbi ait: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite in Africa constituto tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœderatis omnes ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene gesta est, dextereque pugnatum aduersus tyrannos, licet disenserint inter se Duces. Hoc namque anno sub iisdem Conss. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeque abductos, occisos esse, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decorasse voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, se ab exercitu ablegantem.

^a Aug. epist. 70

^b Apud Aug.
epist. 10. in ap-
pend. tom. 2.
edit. Plant.
^c Vist. de per-
secut. Vnâ lib.
2.
BONIFACII
CVM AVGV-
STINO AMI-
CITIA.

^d Aug. epist.
205.

REGESTAE
INTER BO-
NIFACIUM
ET AVGV-
STINUM.

^e Aug. epist.
150.

Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiusdem ad S. Augustinum litteris ^b constat, quas suo loco ostendemus esse germanas. Hic Sebastiano Comiti & confessione postea claro (cuius multa cum laude Victor ^c meminit) filiam suam matrimonio coniunxit. Fuisse autem Bonifacium insignem pietate virum, ex litteris S. Augustini ad eum redditis facillè potest intelligi. Cum enim ipse, relicto exercitu, ablegans se à Castino superbissimo Duce, in Africam se protinus contulisset, nihil antiquius habuit, quàm vt insinuaret se in Augustini amicitiam; à quo & humanissimè acceptus est; enutrita verò & aucta eadem est amicitia consuetudine litterarum. Extrat quidem eiusdem Augustini ad Bonifacium data epistola parænetica ^d: qua cum vitam Christianam breui compendio stringat, licere tradit homini Christiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere se debeat; sed & de castitate seruanda saluberrimam admonitionem ingessit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe est, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino qui non vincitur ferro.] digna planè tanto magistro sententia.

Dum verò moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Augustini, tum Alypij maximè foueretur, vitam planè Christiano Duce dignam duxit: sacris quoque dedisse operam litteris, ex consultationibus, quibus laceffere consuevit ipsum sanctum Augustinum, ostenditur. Porro eidem cupienti edoceri de Arianis & Donatistis hæreticis, cum abundè satisfaceret Augustinus, statum præsentis temporis Ecclesiæ Africanæ longè melioris fuisse conditionis, quàm antea, ostendit his verbis: Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, sed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes sine vllis istorum insanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus enim disputare pergit, quàm salubris sit moderata coertio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus alijs, quæ in Africa inter Augustinum & Bonifacium transactæ sunt, extant perbreues vtriusque epistolæ vltro citroque datæ, sed in appendice collocatæ, quas germanas esse (cuiusuis fuerint) rerum gestarum illorum temporum argumenta declarant: stylo tamen visæ sunt Augustini dissimiles ob Laconismos, quibus in illis scribendis auctor est vsus. Verùm etsi Augustini non esse, quis certò probare posset: sanè quidem haud asseret commentitias, sed potiùs alicuius alterius ma-

gni no-

Agni nominis Africanorum Episcoporum litteras esse, puta Aurelij Carthaginensis, vel Alypij Tagastensis Episcoporum, iure censerebatur, quod esse germanæ certo certius cognoscantur. sed citentur nomine Augustini, cuius inscriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit in Africa, cum idem Bonifacius Gothis præfesset militibus, S. Augustini ad eum scripta epistola declarat his verbis:

Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet sobrietas & frugalitas. Bene enim agere, & illicita non prohibere, consensus erroris est. Quædam de ecclesia egreditur Christi virgo sacra, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæso, miles sub Comite positus disciplinam. Graue est enim, vt quem non vincit homo, vincat libido, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem planè sententia superiùs recitata in alijs ad eundem Bonifacium litteris ^b. Quibus acceptis Bonifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur:

Tux ^c sanctitatis epistolam admonitu me terrificante suscepi. Etenim, venerabilis Papa, si thorus ille legitimus pauidos habet accessus, quo debet puniri supplicio, diuinas qui temeritates? Arguetur ergo profecto, qui diuina atque humana neglexit, & quem libido præuenit, gladius vltor absumet. Eumque, quem in sobrium in tantis angustiis fama veridica publicauit, carceris periturum quocumque supplicio custodia retinebit.] His verò acceptis Augustinus litteris, quantocumque redditis, ne ille reus tanti criminis occideretur, occurrit, ita ad eundem Bonifacium pari breuitate rescribens:

Ego quos diligo, arguo & castigo, non occidi desidero, nec carcere pleno squallore retrudi. Sola sufficit admonitio: poterit enim, si ei id diuinitus concedatur, tempus pœnitentiæ condonari, qui Domini templum ausus est violare. Sic ergo ipse qui fecit sui arbiter voti: fas enim non est, vt reus Episcopi suggestionibus occidatur. Nam si in barbarorum erroribus velimus (vt concedet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipsos animosos ad pugnam fore.] hæc ipse: ex quibus vide & admirare Episcopalem mansuetudinem longè longius ab effusione etiam noxiorum sanguinis abhorrentem.

Accidit insuper, vt dum Gothi sub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inualescerent. Etenim cum Gothi ipsi Ariani essent, vnà secum quoque ducebant, qui sacra ipsis ministraret, Arianum Episcopum: erat hic Maximinus nomine qui eo temeritatis progressus est, vt ausus fuerit S. Augustinum ad disputationem de fide laceffere. Prouocauit quoque eundem Augustinum Pascentius Comes in Africa Exactor rerum Fiscalium, itidem Arianus. De Amborum autem procacia Possidius scribit, atque in primis de Pascentio ista: Cum quodam etiam Pascentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctoritatem suæ personæ

D Fisci vehementissimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac iugiter oppugnabat, & quam plurimos sacerdotes Dei simpliciori fide viuentes dicacitate ac potestate exagitabat & perturbabat: præsentibus honoratis & nobilibus viris, apud Carthaginem ab illo prouocatus, idem S. Augustinus coram contulit. Sed idem hæreticus tabulas atque stylum, quod magister noster & ante congressum & in congressu instantissimè fieri volebat, ne adessent, omnino recusabat. Et dum id pernegasset, dicens quod metu legum publicarum periclitari tabulis scriptis nollet, atque interpositis, id placere Augustinus Episcopus cum suis qui aderant sacerdotibus videret, vt absque vlla scriptura priuatim disputarent, collationem suscepit, prædicens (vt postmodum contigit) quod post solutum conuentum esse cuiquam posset liberum arbitrium, fortè dicere, nullo scripturæ documento se dixisse quod fortè non dixerit, vel non dixisse quod dixerit.

E Et miscuit cum eodem sermonem, atque asseruit quid crederet, & ab illo quid teneret audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & ostendit nostræ fidei firmamenta: illius autem assera, nulla veritate, nulla Scripturarum sacrarum auctoritate suffulta docuit & frustra. Et vt à se inuicem partes digressæ sunt, ille magis magisque iratus & furens, mendacia multa pro fide sua falsa iactabat, & victum esse à se ipso proclamans multorum ore laudatum Augustinum. Quæ cum venerabilem virum minimè laterent, coactus est ad ipsum scribere Pascentium, propter illius metum ommissis nominibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel gestum fuerit, fideliter intimauit; ad ea, si negarentur, probanda magnam testium habens copiam, clarissimos scilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo sibi directæ scripta vnum vix reddidit rescriptum, in quo magis iniuriam facere, quàm suæ sectæ rationem valuit declarare: quod à valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc

Possidius

^a Aug. epist. 1.
in append.
tom. 2.
DE RAPTO-
RE SACRÆ
VIRGINIS
AVGVSTINI
VERBLA-

^b Aug. epist.
205.

^c Aug. in ap-
pend. epist. 2. 30

EXEMPLVM
MANSVETV-
DINIS SA-
CRDUTA-
LIS.

^d Possid. in Vit.
Aug. c. 17.

* interpositis
DISPVTA-
TIO AVGV-
STINI CVM
PASCENTIO.

PASCENTIÆ
ARIANI
VANITATE
CONTANTIA.

CHRISTI

BONIFACII PAP.

HONOR. 28.

IMPP.

422.

4.

THEOD. 15.

Possidius de causa Augustini cum Pascentio. Ceterum hæc fusiùs percipi possunt ex ipsis **A** Augustini tunc datis ad Pascentium litteris ^a, & epistola Pascentij ad ipsum Augustinum conscripta, simulque ipsa collatione, seu potius parte ipsius ab ipso Augustino scriptis mandata: ad quæ omnia lectorem reijcimus, quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam esse Hippone, & à Notariis exceptoribus scriptam; cum Possidij sententia constat, conuenisse eos ad eam disputationem Carthagine, & noluisse Pascentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit verò postea ipse Augustinus quæ dicta in ea concertatione fuissent. Sed & ex Pascentij dictis illud obserua, hunc ita fuisse hominem Arianum, vt tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, professus tamen se esse Auxentij, qui Mediolani sedit, sectatorem atque discipulum, vocans eum hominem sanctum, omnisque scientiæ virum. Sed & quomodo ipse Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab Hilario Arianus, suo loco superius dictum est.

^a Aug. epist. 73
74-75-76-77

^b Possid. in Vit.
Aug. c. 17.
DISPUTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISCOPO. ARIANO.

^c Aug. contra Maximinum libri duo. lib. 6.
^d Aug. lib. 1. contra Maximinum in princip.

^e Aug. epist. 6. in append. AVGVSTINVS QVAE DECKENAT IN BONIFACIYM VIOLANTEM ECCLESIAE IVRA.

^g Apud Aug. epist. 7. in append. BONIFACIVS SATHIS FACIT PLENISSIME AVGVSTINO.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem fermè tempore cum Maximino Episcopo Arianorum, Possidius post recensitas res gestas cum Auxentio ita narrat ^b: Cum ipsorum quoque Arianorum Episcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hipponem, quam plurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpositis viris, contulit; & quid singulæ asseruerint partes, scriptum est. quæ si studiosi legere voluerint, proculdubio indagabunt, & quod callida & irrationalis hæresis ad seducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Ecclesia Catholica de diuina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de sua multa in collatione loquacitate victorem se de ipsa collatione recessisse iactauit & mentitus est, quæ utique non facile à diuinæ legis ignavis examinari & diiudicari possent: à venerabili viro Augustino, sequenti tempore stylo, & illius totius collationis de singulis obiectis & responsis facta est recapitulatio: & **C** quàm ille nihil obiectis referre potuerit, nihilominus nihil demonstratum est, additis supplementis, quæ tempore collationis angusto cuncta inferri & scribi minimè potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, vt sua nouissima prosecutione multum longissima totum quod remanserat diei spatium occuparet.] hæc Possidius. extat hæc disputatio, & liber sancti Augustini ad disputationem adiectus ^c. Cuius autem sectæ Maximinus esset, audi ipsum ista profitentem ^d: Si fidem meam postulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini à trecentis & triginta Episcopis non solum exposita, sed etiam subscriptionibus firmata est.]

Iam verò ad Bonifacium Comitem agerem cum Gothis in Africa reuocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergraue aliud admitti facinus, non ab alio quidem quàm ab ipso Bonifacio, qui confugientem ad ecclesiam, inde abstrahi iussit: sed mox admonitus, illud **D** pœnitentia expiauit: id quidem ex litteris Augustini cum redarguentis, & ipsius Bonifacij ab eo veniam petentis, fiet cuique manifestum. Augustini autem perbreuis ad eum tunc scripta epistola sic se habet ^e:

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim quæ religione semper sis ecclesiam Dei veneratus. Quo instigante, frater, hominem de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus, posset proculdubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor ^f Regem intende, qui causa superbix in bouem est ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum carissimum moneo. Ecclesiæ igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimus rapuisti. Oblatio verò domus tuæ à clericis ne suscipiatur, indixi: communionemque tibi interdico, donec peracta pro ausibus **E** vel errore à me definita tibi met pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Augustinus, erectus ad vltionem sceleris vigore sacerdotali. Quid ad hæc respondisse putastantum Comitem, Ducem exercitus sic ab Augustino flagris censuræ Ecclesiasticæ verberatum? Audi redditam ad eum epistolam his ipsis verbis ^g:

Humilis saluto, quod primum est. Suscepi autem tremens sanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ preparatur, qui ab Augustino perfectissimo sacerdote corripitur: nec debet Episcopo denegari quod voluntas facit aut casus. Ipse enim sibi denegat curam, qui suam medico non publicat causam. Hominem ergo, pijsissime pater, è liminibus ecclesiæ raptum tuis sanctis aspectibus iussio mea, furorque subduxit. Alieno non sunt facta ista consilio. Dei & sanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte dignissi-

CHRISTI

BONIFACII PAP.

HONOR. 29.

IMPP.

423.

5.

THEOD. 16.

A dignissimum, quem (vt dixi) meus de ecclesiæ foribus furor abstraxit, vitæ tuis iussionibus donamus illæsum. Agnosco culpas. Indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iustis, quo possit hæc nota nigro inscripta titione deleri. Ecclesiæ mihi introitus non negetur: illic spero veniam, vbi admisi culpam. Oblatio verò domus meæ (vt tua sanctitas iussit) ad cælestis Regis mensam, eius manibus offeretur.] hætenus Comes: quibus discas quanta obseruantia Principes atque Præfecti prouinciarum olim coluerint sacros Antistites & loca sacra, vt si repentino casu ea aliquando violari contigisset, eandem mox culpam lacrymis & pœnitentia expiant, arbitrio, cui reuerenter parent, sacerdotis.

IESV CHRISTI

BONIFACII PAP.

HONORII 29.

IMPP.

ANNVS

ANNVS

THEODOSII 16.

B 423.

5.

Sequitur ordine temporis Christi annus quadringentesimus vigesimustertius, descriptus in Fastis Cōsulatu Mariniani & Asclepiodoti, Romano Imperio Honorij obitu lugubris, qui decimo octauo Kalend. Septembris ex hac vita migravit, vt Socrates ^a, Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus affirmant. addit Paulus diaconus, esse defunctum Romæ, positumque in Mausoleo iuxta corpus S. Petri Apostoli. Imperauit ab obitu Theodosij patris annos vigintiocto, menses quinque, & dies vnde viginti. Vixit autem annos quadraginta vno minus, & mensem vnum expletum. Disseruimus superius aduersus eos, qui Honorium ignauum fuisse iugillant, quod ipse numquam visus fuerit in prociectu, per suos duces bella gerens. Sed non id à Rege requiritur: satis verò superque ad laudem Honorij, **C** quod nullus Christianorum Imperatorum inuentus est, qui per suos duces extinxerit plures in Imperium grassantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros sæpius vicerit, Imperiumque labans ac nouis motibus penitus periclitans crebrius restituerit: hæc enim quàm vera certaque sint, quæ annis singulis ab exordio tomi huius dicta sunt, facile indicant. Ceterum **HONORIVS RELIGIONE POTENS.** religione potius, quàm armis, in omnibus semper aduersus hostes certaminibus primas tulisse, & Deo pro ipso pugnante, ferocissimos vicisse tyrannos, & pugnacissimos barbaros sæpius debellasse, superius annis fermè singulis pariter demonstratum est: vt planè fuerit in ipso perspicue declaratum, longè præstare, Imperatorem religione pollere, quàm armis. Quandoquidem vt tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnando sæpius superauerit, nequaquam ducum virtuti ea quis iure censeat tribuenda, quos fermè omnes est expertus infidos & proditores, & in tyrannos esse conuersos, aduersus quos rursus copiæ ducendæ fuerint, **D** & ancipiti pugnandum certamine. Vt planè, si quis hæc accuratè consideret, intelligat fuisse miraculum, & non nisi Deo protegente, quem ipse bene culta pietate demeruit, esse factum, vt tam diuturnum Honorius Imperium possederit, impugnatus iugiter à barbaris atque tyrannis.

Ante autem suum obitum Honorius hoc anno (vt habent Prosper ^b & Cassiodorus ^c) Galiam Placidiam Augustam cum filijs duobus Valentiniano & Honoria, ob suspicionem inuitatorum hostium, miserat in Orientem: vnde accidit, vt ipso Honorio defuncto, nullus in Occidente esset, qui iure cognationis Imperium gubernandum susciperet. Ioannes igitur, qui anno superiori (vt apparet ex Imp. rescriptis ^d) Præfecturam Prætorij administrat, vilis natalibus homo, qui militauerat antè inter Notarios, Imperium arripere ausus est, quod & tenuit vsque ad annum post sequentem. Quomodo autem hæc se habuerint, Socrates ita narrat ^e: Quamquam Theodosius Imperator de morte Imperatoris Honorij certior factus esset, eam tamen alios cælauit, aliaque causa aliàs commemorata de ea re complures sefellit. Mittit etiam clam milites Salonas, urbem Dalmatiæ, vt si quis in partibus versus Occidentem fortè nouis rebus studeret, præsto essent qui eius conatus reprimerent. Quibus rebus ita comparatis, tandem mortem auunculi omnibus planam facit. Interea temporis Ioannes, qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cum prosperum suæ fortunæ cursum moderatè ferre non posset, Imperium accipit, legatosque ad Imperatorem Theodosium mittit, per quos postulat vt Imperator declaretur. Theodosius legatis eius in custodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Persico res planè maximas confecisset, ad Ioannem mittit.] sed id post annum sequentem factum, nosque suo loco dicemus.

Quod ad ipsum Ioannem Imperium Occidentale inuadentem spectat: ipso exordio Principatus

^a Socrat. lib. 7. c. 23. & Marcell. & Cassiod. in Chron. HONORII IMPERATORIS OBITVS

HONORIVS RELIGIONE POTENS.

^b Prosp. in Chron. hic Conf. ^c Cassiod. in Chron. hic Conf. IOANNES TYRANNVS INSVRGIT. ^d Id. 2. de pignor. C. Theod. c. 1. 1. quod inssu Cod. Theod. ^e Socrat. lib. 7. c. 23.

IOANNES
IVRA EC-
CLESIAE
TOLLENS
PRIVATVR
IMPERIO.

cipatus æquè aduersus Dei Ecclesiam bellum parauit. Etenim simulac inuasit Imperium, pri-
mum omnium, omnia simul ab ea priuilegia abstulit, quæ à Christianis Imperatoribus tum
locis tum personis Ecclesiasticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademit fori sæ-
cularis exemptionem, quos omnes penes sæculares Iudices causam dicere, & ab eis senten-
tiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani sanctio, quæ ablata
ab eo priuilegia reuocauit, edocet, quam suo loco reddemus. Istis sibi malis ad suum interi-
tum viam miserum illum patefecisse, infelix exitus declarauit. His planè & aliis innumeris
sæpe contigit exemplis demonstrari, religionis & Ecclesiasticorum iurium defensionem ef-
se solidum ad sustinendam molem Imperij fundamentum: quo si careat, corruat sit necesse;
vt malè consultus suo damno Ioannes expertus est.

Contrà verò vides Theodosium exemplo aui, ad Occidentale Imperium è tyrannorum
manibus vindicandum, arma primùm spiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ sunt
impollutæ religionis propensiori cura peragere, aduersantes illi hæreticos & alios hostes pro-
figare: id ratus ad victoriam de tyranno consequendam maximè profuturum. Sic igitur pu-
gnaturus aduersus fortissimum tyrannum barbarorum auxiliis præpotentem contra hære-
ticos primùm arma conuertit, ista sanciens:

Manichæi & Phryges (quos Pepsitas, siue Priscillianistas, vel alio latentiori vocabulo
appellant) Ariani iridem, Macedoniani quæ & Eunomiani, Nouatiani, ac Sabbatiani, ceteri-
que hæretici sciant, vniuersa sibi hac quoque constitutione denegari, quæ illis generalium
sanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium constitutionum inter-
dicta venire tentauerint. Dat. v. Idus Aprilis Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano
Conss.] hæc Imperator, & quidem Attico Episcopo Constantinopolitano hac ex parte re-
ligiosior: siquidem ille tolerandos esse Nouatianos dicebat, permittendosque eos Const-
antinopoli conuentus agere, vt Socrates ait, qui hanc ob causam ipsum in cælum extollit.
Rursum verò idem Theodosius mense Iulij istam in omnes hæreticos edidit sanctionem,
qua penitus aduersus hostes sibi numen conciliet:

De hæreticis omnibus, quorum & errorem execramur & nomen, hoc est, de Eunomia-
nis, Arianis, Macedonianis, ceterisque omnibus quorum sectas piissimæ sanctioni tædet in-
ferere (quibus cunctis diuersa nomina, sed vna perfidia) illa præcipimus debere seruari, quæ
diui auus, & pater nostræ clementiæ constituerant. Scituris vniuersis, quod si in eodem furo-
re permanserint, interminatæ pœnæ erunt obnoxij, &c. Dat. vi. Id. Iulij Constantinop.
Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Mense verò Augusti hæc idem Theodosius addidit:

Omnis dubiæ interpretationis ambages hac sententia resoluentes, publicari præcipimus,
quod lex super Eunomianis militare prohibitis, ceterisque execrabilium religionum & pro-
fessionum ritibus promulgata cognoscitur, nihil ad eos, qui cohortalini sunt, pertinet. His
enim sunt apparitoribus obligati, in quibus emensis militiæ stipendiis, veterani Primipili
munus sustinere coguntur. Dat. vi. Id. Aug. Eudoxiop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.]
hæc aduersus eos, qui ex eo quod hæretici militare prohibiti essent, onera quoque militiæ,
perperam facta interpretatione, vitare studebant. Adiecit in super, vt cum diuis legibus hæ-
reticos omnes æquè perstrinxerit, Manichæos tamen peculiari hoc item anno edita san-
ctione exagitaret, quam breuitatis causa hic describere prætermittimus.

Sed & Iudæos vetuit synagogas nouas ædificare, dato aduersus eosdem hoc itidem an-
no rescripto. Qui igitur in omnibus Christianæ religioni aduersus omnes eius aduersarios
hæreticos, itemque Iudæos, legibus promulgatis, ita prospexit: aduersus quoque idololatrias
(si qui residui essent) bellum hoc item anno mouit, & quidem incessabili studio: etenim
Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorsus pessumdatum voluit, siquidem in primis
hoc anno, mense Aprilis in eos ista sanciuit:

Paganos qui supersunt (quamquam iam nullos esse credamus) promulgatarum legum
iam dudum præscripta compescant, &c. Dat. v. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto &
Mariniano Conss.] ac rursum mense Iunij in eosdem:

Paganos qui supersunt, si quando in execrandis dæmonum sacrificiis fuerint compre-
hensi, quamuis capitali pœna subdi debuerint, bonorum proscriptione & exilio coerceri
iubemus. Dat. vi. Idus Iunij, Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Hoc planè est quod
de eodem Theodosio Nicephorus ait: Aded religiosus Theodosius fuit vitamque suam
accuratissimè ad diuinas leges composuit: quam ob causam quicquid fuit ex idolis reli-
quum, ita est funditus disiectum, vt posteris eius ne vestigium quidem prioris fraudis &
seductionis

al. 59. de here.
Cod. Theod.
*Manichæi
THEODOSI-
VS CONTRA
HÆRETI-
COS LEGES
SANCIT.

b Socrat. lib. 7.
c. 25.

al. 60. de here.
Cod. Theod.

al. 67. de he-
ret. C. Theod.

al. 24. de Pa-
gan. C. Theod.

al. 27. de Iuda-
is C. Theod.
THEODOSI-
VS IMPERA-
TOR PAGA-
NOS EXAGI-
TAT.

al. 22. de Pa-
gan. C. Theod.

b Nicephorus
ib. 14. 5. 3.

A seductionis cernere sit datum: sententiam verò de his suam in constitutionem retulit.] hæc
ipse. Vides igitur, quibusnam pius Imperator erga religionem obsequiis viam sibi ad futu-
ram percipiendam incruentam de tyranno victoriam strauerit.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris, Bonifacius Papa moritur: id quidem
S. Prosper & Marcellinus testari videntur, dum his Conss. ingressum referunt successo-
ris. ex quibus planè corrigendi sunt, qui sedi eius triennium tantum, vel pauld amplius
tribuunt. Etenim quem constat sedere cœpisse (vt ex eius epistola patet) sub Consulatu
Honorij duodecimo & Theodosij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, peruenisseque vsque
ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, sedisse oportet annos quinque, minus duo-
bus mensibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, post Bonifacij obitum
hæc leguntur: Petierunt clerus vel presbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non con-
sensit, Eulalium Romam scilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ post annum
mortis Bonifacij defunctus est.] hæc ibi. Post hæc verò ista sequuntur: Hic Bonifacius
constituit, vt nulla mulier aut monacha pallam sacratam contingeret, aut lauaret, aut in-
censum poneret in ecclesia, nisi minister; nec seruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ,
vel cuiuslibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & posuit hæc,
patenam argenteam pensantem libras viginti, scyphum argenteum pensantem libras de-
cem, amam argenteam pensantem libras tredecim, calices minores duos pensantes libras
quatuor, coronas argenteas tres pensantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem
vnam in vrbe Roma per mensem Decembrem, creauit presbyteros tredecim, diacones
tres, Episcopos per diuersa loca triginta sex. Sepultus est via Salaria in cœmeterio S. Felici-
tatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Cessauit Episcopatus eius
dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda libellum de miraculis Bonifacij Papæ; sed cuius Boni-
facij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo à patre in ignem eiecto, quod Euchari-
stiam cum Christianis accipiens, spiritus ardore succensus clamauerit se optare fieri Chri-
stianum, deque eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & seruatis ambo-
bus illæsis.

Cum autem (vt dictum est) post obitum Bonifacij vacasset sedes dies nouem, tertio No-
uembri creatus est Cælestinus, patria Romanus, ex patre Prisco. Fuisse quidem paci-
ficam eius electionem, litteræ S. Augustini ad ipsum scriptæ declarant, cui adgratulatur,
his verbis exordiens: Primùm gratulationem reddo meritis tuis, quod te in illa sede Domi-
nus noster sine vlla (sicut audiui) plebis suæ descissione constituit.] hæc Augustinus. Ve-
rùm qui Eulalij schismatici factionis erant, in eadem scissione perseverasse, nec vilo pacto
cum Cælestino Papa communicare voluisse, Valentiniani rescripta post annum sequentem
data significant, nosque de his suo loco agemus.

Hoc eodem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis est creatus Episcopus. Id planè col-
liges ex eius litteris ad sanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt suo loco dice-
tur ex certa Consulatum nota) anno Domini quadringentesimo quadagesimonono: vbi
cum ipse de se testetur, habere iam in sede Episcopatus annos vigintis sex, vtique in hunc
Christi annum necesse est reuoces sedis eius primordia. Vocatus est inuitus (vt ipse testa-
tur) ad illius præfecturam Ecclesiæ ex monasterio, in quo ab incunabilis assuevit. Nam
ipse de se in epistola ad Nomum Consulem, siue Consularem, hæc habet: Illud adiciam
(quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quod ante meam conceptionem
genitores mei me Deo offerre polliciti sunt, & ab incunabilis iuxta suas promissiones me
Deo dedicauerunt, & tali cibo me educauerunt. In monasterio verò, quousque Episco-
pus factus sum, commoratus cum essem, inuitus Episcopus sum ordinatus.] hæc de se ipse.
Creatus verò Episcopus, à Theodoto primùm, deinde à Ioanne eius successore Episcopis
Antiochenis Antiochiæ retentus est, vt pro concione populum edoceret. testatur id ipse.
Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprime imbutus,
vt eius scripta contra Gentiles satis apertè fidem faciunt; licet de homiliis, quas ad popu-
lum habuit, nec vna supersit. Porro quod ipse ait, tot annis iussu Antiochenorum Epi-
scoporum docuisse in ecclesia populum Antiochenum, non sic accipiendum est, vt Antio-
chiæ semper manserit; cum constet ex suis ipsius scriptis, etiam in Ecclesia sua Cyri degisse:
sed potiùs aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ insumpsisse, di-
cendum.

BONIFACII
OBIITVS.
Lib. de Rom.
Pontif.
Prosper. in
Chron.
Marcellin. in
Chron.

Bed. in Colle-
gan. in fin.

CÆLESTI-
NVS PAPA
CREATVR.
Aug. epist.
261.

72. 73. 74.
de here. Cod.
Theod.

THEODO-
RETVS
CREATVS
EPISCOPVS
CYRI.
Extant apud
ipsum in fine
operum.

Theodoret.
epist. 81.

Christi annus quadringentesimus vigesimusquartus Castini & Victoris Consulatu describitur, ipsi priori Consuli Castino funestus: etenim nescio qua ex causa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copiis Gothorum agentem quaesivit sibi salutem. Magna quidem diuini iudicij dispensatione factum est, vt ad eum coactus sit confugere, quem sub se militantem despexit, & vt ab exercitu recesserit, & in Africam venerit, compulit, vt superiori anno narratum est. Expunctū ē Fastis Consularibus Castini nomen, inde possumus intelligere, quod rescripta Theodosij Imp. hoc anno data, absque Castini Consulibus nomine, Victoris tantum collegæ Consulatu notata leguntur*.

* l. 1. de erog. milit. ann. l. 14. de collat. l. 1. de donat. & aliis.

B Extant litteræ Bonifacij Comititis de fuga Castini in Africam, datæ ad S. Augustinum, quæ cum breues sint, & de rebus tunc gestis nos admoneant, hic eas describemus: sic enim se habent:

Domino^b venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

^b Annot. August. in Append. epist. 10. edit. B. ant.

Castinus ille, priuatus ex Consule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum est) persecutor, peiores committens ac fingens factiones, quasi mearum à me gestarum immemor donationum, Italia fugiens, meis se in Africam defensionibus tradidit committendum. Omitto, beatissime pater, olim mihi ab eodem ingestas miseras, ostensa pericula: fugiens enim nunc vsque viuo. Thrax natus, vix Scythiam euasi, duravi inuido sub Consule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare sublimia, & altius eleuare prostrata, fecit de superbo quod voluit, & hostem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addidit. Sufficit pro funere victi tanta deiectio, adorauit saracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur ista, pater sancte, cothurno. Nam veneror illustrissimum Consulem, & primum conspicio Senatorem: sed ne consueta fallacia mali erga me (vt solet) aliquid moliat, putetque se suis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo versetur exitio; integrum de suis sensibus det tuæ beatitudini sacramentum, si nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ sancta sunt, iuro, quoniam si apud eum animi reperero puritatem, eum incolumem ac sublimem Italiæ Romæque reddam, frustratis inimicis eius & domitis. Hostis autem erit suæ animæ, si aliquid in eo sinistrae partis inuenero.] hætenus Bonifacius, ad quem eiusmodi habetur Augustini responsio:

* Ibid. epist. 11.

Domino^c insigni meritoque sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

D Vir illustrissimus Castinus sacramento se prodidit, quod sit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit foederatus ille Sonia, adhuc te in Palatio posito, falsis suggestionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. Dauid ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Christus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne irasceret rogauit, & indignis hominibus veniam misericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit sacramentum & quaerit, me pollicitante, tua defensione vitæ subsidium. Scio enim quod eius salutis mihi promissa complebis.] hæc Augustinus ad Bonifacium timentem, ne sub fugæ simulatione Castinus Consul, iras tyranni in se simulans concitatus, Africam illi prodicione subigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipso Bonifacio auertendo. His verò huius anni exordio de Consule Castino narratis, iam ad res Ecclesiasticas stylum admoueamus.

E Hoc ipso anno, qui primus numeratur Cælestini Romani Pontificis, scripsisse ad eum S. Augustinus epistolam reperitur: cui cum in primis gratuletur de ipsius electione pacificè facta, quibus ipse vrgeretur molestiis, & à quibus ab eo liberari cupiat, significat. Apostolicæ enim sedis implorat auxilium, ad quam iuste damnatus iniuste admodum appellauerat.

* August. epist. 261. DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

Rem gestam autem sic ipse narrat^d:
In magna (inquit) tribulatione positus, hæc ad tuam beatitudinem scripta direxi. Quoniam volens prodesse quibusdam in nostra vicinitate membris Christi, magnam illis cladem improuidus & incautus ingessi. Fussala dicitur Hipponensi territorio confine castellum: antea ibi numquam Episcopus fuit, sed simul cum contigua sibi regione ad partem Hipponensis Ecclesiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos, ceteras plebes illic in magna multitudine hominum constitutas Donatistarum error miserabiliter obtinebat,

A obtinebat, ita vt in eodem castello nullus esset omnino Catholicus. Actum est cum Dei misericordia, vt omnia ipsa loca in vnitatem Ecclesiæ cohærenter, per quantos labores & pericula nostra, longum est explicare: ita vt ibi presbyteri, qui eis congregandis à nobis primitus constituti sunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen passiones inutiles ac steriles non fuerunt, vnitatis illic securitate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum castellum millibus quadraginta seiungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquiis, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque sexu aberrabant, non minaces vltius, sed fugaces, me viderem latius quàm oportebat extendi, nec adhibendæ sufficerem diligentia, quam certissima ratione adhiberi debere cernebam: Episcopum ibi ordinandum constituendumque curavi. Quod vt fieret, aptum loco illi congruumque requirebam, qui & Punica lingua esset instructus: & habebam de quo cogitabam, paratum presbyterum; propter quem ordinandum, sanctum senem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præsentem omniumque in re tanta suspensis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino resistendo frustra.

Ego autem, qui vtique (sicut exitus docuit) differre potius debui, quàm periculosum præcipitare negotium; dum nolo grauissimum & sanctissimum senem ad nos vsque fatigatum, sine effectu, propter quem venerat, tam longè ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adolescentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monasterio quidem à nobis à paruula ætate nutritum, sed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miseri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientissimè crediderunt. Quid plura? factum est. Esse illis Episcopus cœpit.

C Quid faciam? nolo apud tuam venerationem grauari, quem nutriendum collegi: nolo deserere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non possum. Res quippe ad tantum scandalum venit, vt cum hic apud nos causas dicerent, qui de illius Episcopatu suscipiendo, tamquam bene sibi consulentibus obtemperauerant nobis: in quibus causis cum stuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipsis quibus Episcopus erat, sed ab aliis quibusdam obiecta fuerant, probari minimè potuissent, atque ab eis quæ inuidiosissimè iactabantur, videretur esse purgatus: tam miserandus factus est & nobis & aliis, vt quicquid à castellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuersis oppressionibus & constrictionibus obiciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel simul cuncta congesta Episcopatu computaremus esse priuandum, sed restituenda quæ viderentur ablata.

ANTONII CRIMINA.

D Denique sententias nostras sic temperauimus, vt saluo Episcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipsi deinceps iterumque faciendæ, vel ceteris vnienda proponi. Honorem itaque integrum seruauimus iuueni corrigendo, sed corripiendo minuius potestatem, ne scilicet eis præfesset vltius, cum quibus sic egerat, vt dolore iusto eum sibi præfesse ferre omnino non possent, & cum suo illiusque periculo in aliquod scelus forsitan erupturam impatientiam sui doloris ostenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Episcopi egerunt, euidenter apparuit, cum iam vir spectabilis Celer, de cuius aduersum se præpotenti administratione conquestus est, nullam gerebat vel in Africa, vel vsquam potestatem.] hæc ipse. Porro Celer hic, de quo scribit Augustinus, magistratu fungebatur in Africa, ad quem ipse alias scribens^e, prouocat eum contra Donatistas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epistola^f Augustini ad Marcellinum. Reperitur & Celer postea gessisse Proconsulatum in Africa sub Consulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij causam spectabant, enarratis, implorans Augustinus Apostolicæ sedis auxilium sic pergit:

QVOD DE ANTONIO DECRETVM. imitanda

* Aug. epist. 210.

* Aug. epist. 156.

Sed quid multis moror? Collabora, obsecro, nobiscum, pietate venerabilis domine beatissime, & debita charitate venerande sancte Papa: & iube tibi, quæ directa sunt, omnia recitari. Vide Episcopatum qualiter gesserit: quemadmodum iudicio nostro vsque ad eum consenserit communionem priuatus, nisi prius Fussalensibus omnia redderentur: iam postea citra Acta æstimantibus rebus solidos seposuerit, vt ei communio redderetur. Quam versuta suauitate sanctum senem Primatem nostrum, grauissimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodò inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera à me quid opus est recoli, cum memoratus venerabilis senex ad tuam sanctimoniam vniuersa retulerit? In illis autem multiplicibus Gestis, quibus

de illo nostrum iudicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minus seuerè quàm oporteret, iudicasse videamur; nisi scirem vos tam propensos ad misericordiam; ut non solum nobis, quia illi peperimus, verum etiam ipsi existimetis esse parcendum. Sed ille quod à nobis aut benignè aut remissè factum est, in præscriptionem vertere ac vsurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui. quasi nunc sedeat nisi in sua: propter hoc enim loca illa eidem dimissa atque permissa sunt, in quibus prius Episcopus erat, ne in aliena cathedra contra statuta Patrum translatus illicite diceretur. Aut verò quisquam ita esse debet siue seueritatis siue lenitatis exactor, ut qui non nisi fuerint Episcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur: aut in quibus aliquid visum fuerit vindicandum, Episcopatus honore priuentur? Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quibusdam pro culpis quibusdam nec Episcopatus spoliatos honore, nec relictos omnimodò impunitos, &c.] hæc Augustinus, subdens & ostendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Episcopos ita in Africa esse punitos, ut tamen honor Episcopatus ab eis non fuerit ablatus. His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Episcopis ea sententia condemnatum prouocasse ad Bonifacium Papam, qui in ea causa rescripserat pro Antonio, si tamen, sicut ipse exposuerat, res se haberet.

Quòd verò vulgo ferretur, affore executores ab Apostolica sede directos in Africam, qui Antonium in sedem suam restituerent: his auditis cum illi essent penitus consternati, id ne accideret, idem Augustinus Cælestinum vehementer rogat his verbis: Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violenter dominantur inter fratres, &c.] Quid autem ipse Augustinus statuerit animo, si pessimum hominem contingeret in sedem restitui per Romanum Pontificem, dolens ita subdit: Me sanè (quod confitendum est beatitudini tuæ) in isto vtrorumque periculo tantus timor & maror excruciat, ut ab officio cogitem gerendi Episcopatum abcedere, si per eum, cuius Episcopatu per imprudentiam suffragatus sum, vastari Ecclesiam Dei, & (quòd Deus auertat) etiam cum vastantis perditione perire conspexero. Recolens enim quod ait Apostolus: Si nosmet ipsos iudicemus, à Domino non iudicemur: iudicabo me ipsum, ut parcat mihi qui iudicaturus est viuos & mortuos. Si autem & membra Christi, quæ in illa regione sunt, ab exitiali timore & tristitia recreaueris, & meam senectutem hac misericordia iustitiæ fueris consolatus: retribuet tibi & in præsentis & in futura vita, qui per te nobis in ista tribulatione succurrit, & qui te in illa sede constituit.] hæc Augustinus, summo (ut vides) animi angore confectus.

Annuisse quidem Augustino Cælestinum Romanum Pontificem, inde certam capimus coniecturam, quòd idem Cælestinus vehementer ipsum coluit Augustinum, & laudibus mitificè celebravit (ut ex ipsius Cælestini litteris inferius dicturi sumus) eiusdemque scripta facta recta voluit in Ecclesia esse defensa & custodita. Haud enim par est credere, Cælestinum hæc rogantem & enixius expetentem Augustinum, negando, in vehementiorem marorem conicere, quem dilexisse, & magno in honore habuisse, certum est. Quòd in super constat post hæc perseverasse Augustinum suæ Hipponensi Ecclesie Episcopum præsidere; æquè manifestum indicium est, ex animi eius sententia Cælestinum in eadem causa rescripsisse. Vidisti, lector, Ecclesiastici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocasti quæ superius dicta sunt de vsu appellationis ad Romanam Ecclesiam, & sententia expectari solita ab eadem: ut nihil aduersus huiusmodi aliquando obnisi sint Episcopi Africani, sed tantum in eo refragati, quòd ministri executores cum apparitura militari mitterentur. Sed & hæc interdum, cum opus est, iure sancteque fieri, ex eiusdem Augustini sententia superius est demonstratum. Meminit autem huius epistolæ Augustini ad Cælestinum Possidius in Indiculo^b.

Quòd verò ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentasse hoc anno iungere sibi Africam, cui (ut dictum est) Bonifacius præerat, sed restitisse illum, Prosper in Chronico sub huius anni Consulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem suam infirmior factus est.] ob id scilicet, quòd milites missi in Africam, eam sibi vendicaturus iure belli provinciam. Hæc planè etiam duabus breuioribus illis Augustini & Bonifacij epistolis significantur, quarum prior Augustini ad Bonifacium sic paucis scripta se habet:

ANTONII
PERVLAN-
TIA.TIMET EX-
ECUTORES
MITTI AV-
GVSTINVS.

1. Cor. 12.

CAELSTI-
NVS PAPA
ANNVIT AV-
GVSTINO.^b Possid. in In-
dic. c. 7.
IOANNES
TENTAT
AFRICAM.^c August. epist.
4. in append.

A Africæ littus (ut audio) mites attigit transmarinus. Sed cuius meriti dux, qui à Catholica veritate dissentit? Quid orem (sicut oportet) ignoro. Adest quidem Africæ olim paratum in Italia bellum: sed tamen non inuideo, fili carissime, Romanis; sed dico quod sentio. Non dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militem timebis, non Gothum, non Hunnum.] hæc Augustinus, quòd Bonifacius valde pius pugnaturus esset aduersus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam miserat. Sed quæ ad hæc Bonifacius, audi:

Scio quòd sit tua sanctitas pro mea vita sollicita: at quæ aduersus me tyrannus ille ordinauerit ac disponat, antequam tuum sacerdotium scriberet, noui. Obuiamus, ad mortem vltro tendentibus, quos nostræ victoriæ (ut credimus) faciet Christus addictos. Sed si erga me meosque omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare ut animam liberet Deus, & dabitur competens aduersario secunda vice responsio. In pugna enim vtriusque defæuit furor, sed Deus inspiciet causas. Igitur ora, ut dixi, & vincet vna Trinitas nobis.] hæc Bonifacius dux exercitus, cum renuisset expetitam à tyranno Africæ deditioem.

Inter hæc autem aduersus eundem Ioannem tyrannum Theodosius Imperator mittit exercitum in Occidentem, sub duce selectissimo Ardaburio, sed, Deo sic disponente, ne militum viribus, vel prudentiæ ducis, sed diuinæ potentiæ adscriberetur tyranni extinctio, factum est, ut res longè diuersum ab optato atque sperato finem fuerit consecuta. Narrat rem paucis Socrates istis verbis: Ardaburius cum Salonas venisset, transmisit in Aquileiam, ventoque aduerso flante, in manus tyranni delatus est. Qui, illo comprehenso, spem concepit, Theodosium necessitate compulsus fore, modò Ardaburium ducem suum saluum vellet, uti ipsum crearet, declararetque Imperatorem. His auditis, & Theodosius, & exercitus etiam contra tyrannum missus, anxio & sollicito animo fuit, ne quid mali Ardaburius à tyranno perpetaretur.] hæc Socrates. Quomodo autem, misso Aspare filio Ardaburij, & pater eius est liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus suo tempore anno sequenti.

Quòd ad res pertinet Orientalis Ecclesie: Theodoretus, quem anno superiori creatum diximus Episcopum Cyri ciuitatis, octingentas (ut ipse testatur) sub se paræcias habentis, cum regionem illam Marcionitis hæreticis confertam videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adiecit animû, sicque (ut ex ipsius litteris patet) plusquam decem milia ipsorum ad Ecclesiam Catholicam conuertit; cum vel vnum ex eis ipsum esse lucratum, quati miraculum videri poterat: nam facilius est inuenire Marcionitam à Gentilibus olim occidi, quàm à Christianis Ecclesie redditum. Hoc planè munere persuasum habeo eundem Theodoretum ad eò sibi Deum conciliasse, ut licet in castris Nestorianorum aliquando militauerit, demum in Ecclesiam, desertor factus impietatis, redierit, atque sancto fine quieuerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduersus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione saltem assequi possumus. Ipse enim in Historia sanctorum Patrum, cum res præclare gestas à S. Iacobo anachoreta memoriæ prodidit, hæc de his habet:

Execrandus Marcio multas spinas impietatis seminavit in regione vrbs Cyri. Eas cum conarer euellere radicitus, omnem laborem subibam, & omnibus machinis assidue utebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cum me eo nomine deberent diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium pro dilectione mea: & magicis vtentes præstigiis, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bellum gerere, quod sub visum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is te vmquam affecit molestia? Desine belligerare: desiste à maleuolentia: aut discas experientia, quantum bonum sit quies. Scias quòd te iam pridem confodissem, nisi chorum martyrum te custodientem vidissem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? ille verò: Omnia (inquit) audiui: & cum vellem surgere & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui, quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiui. Illa verba alij quoque, qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum à multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem

E lum gerere, quod sub visum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is te vmquam affecit molestia? Desine belligerare: desiste à maleuolentia: aut discas experientia, quantum bonum sit quies. Scias quòd te iam pridem confodissem, nisi chorum martyrum te custodientem vidissem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? ille verò: Omnia (inquit) audiui: & cum vellem surgere & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui, quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiui. Illa verba alij quoque, qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum à multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem

AVGVSTI-
NVS AD BO-
NIFACIVM.^a Apud Au-
gust. epist. 5. in
append.^c er
BONIFA-
CIVS AD
AVGVSTI-
NVM.ARDABU-
RIVS DVX
ATYRAN-
NO CAPTVS.^b Socrat. lib. 7.
c. 23.^c Theodoret.
epist. ad Leonem.
THEODO-
RETVS LA-
BORAT AD-
VERSVS
MARCIO-
NITAS.
^d Theodoret.
epist. 146.^e Theodoret.
hist. sancti. Pa-
trvm c. 21.

Epist. 108.

DIABOLVS
AEGRES
PERTVRR-
BARI HÆ-
RETICOS.

capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis clauistro adamantino fuit mihi A validior.

Quinetiam cum eorumdem Marcionitarum maximum vicum essem ingressurus, deinde multa essent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum: nisi ad meum Iaiam, rogans vt diuinum consequeretur auxilium. Ille verò: Esto (inquit) bono animo. Soluta sunt omnia illa impedimenta instar telæ arancæ: idque noctu me docuit Dominus, nõ in somno obumbrans, sed re vera ostendens. Vidi enim (aiebat) cum incepissem hymnodiam, in illa parte, in qua illa loca sita sunt, serpentem quemdam ignis speciem præferentem, qui ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aërem. Cum orationes autem tres peregissem, rursus vidi inflexum & orbiculatam ostendentem figuram, & eius caudam capiti coniunctam. Cum rursus autem octo orationes absoluisset, aspexi eum in duas partes dissectum, & in fumum resolutum. Hæc ipse Iacobus quidem præuidit: nos B autem vidimus exitum, qui consentit eius prædictioni. Manè enim mali auctoris demonis imperio parentes, qui olim quidem erant sectæ Marcionis, nunc autem sunt classis Apostolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enses ostendebant. Hora autem diei tertia simul coacti, curam gerebant suæ solùm custodiæ, sicut serpens qui cauda caput suum contexit. Octaua autem dispersi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem inuenimus serpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur. Cum enim aduersus opificem & vniuersorum creatorem bellum apertè suscepissent, execrandum serpentem, tamquam illius hostem, colere intendebant. Talia ego beneficia à mihi venerando capite sum consecutus.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingressa est oratio: age narrabo quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non vlla gloriæ inductus cupiditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotissima) sed cum illum quidam vsus cogebat dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, vt oraret Deum vniuersorum, vt redderet mihi segetem mundam à zizaniis, & à feminibus hæreticis eam omnino liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat. Dixit itaq. ad me oratus: Nec me, nec villo alio tibi opus est ad Deum intercessore. Habes enim Ioannem illum insignem, Verbi vocem, Domini præcursores, has pro te preces assiduo offerentem. Cum autem ego dicerem, me & eius credere orationibus, & aliorum sanctorum Apostolorum & Prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ sunt reliquæ: Esto (inquit) bono animo. Habes Ioannem Baptistam. Sed nec eum sic passus sum silere: sed multò magis vrgebam, interrogans, & scire desiderans, cur eius potius meminisset. Ille autem: Vellem (inquit) amplecti & deosculari eius amabiles reliquias. Cum autem dixissem: Non afferam eas, nisi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris: atque ipse quidem est pollicitus. Ego verò postridie attuli ea quæ desiderabat: & cum omnes iussisset abscedere, hæc mihi soli narrauit:

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos, qui à Phœnicia venerant & Palæstina, cum Daudica excepisti chorea: venit mihi in mentem cogitare, num hæc essent illius insignis Ioannis reliquæ, & non alterius martyris qui eius esset nominis. Post vnum ergo diem ego quidem stabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veste indutum, atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non venisti obuiam? Cum autem ego rogarem, quisnam esset: respondit, dicens: Qui à Phœnicia & Palæstina nuper venimus, & cum prompto & alacri animo nos omnes excepissent & pastor & populus & ciues & rustici, tu solus eorum honoris non fuisti particeps. Innuebat autem eam quæ fuerat dubitationem. Ad hæc ergo dicit se dixisse: Absentibus & vobis & aliis, & vos honoro, & adoro Deum vniuersorum. Rursus autem die sequenti, eodem tempore, cum ille ipse apparuisset: Vides (inquit) frater Iacobe eum illic stantem, cuius quidem vestis est colore niui similis: est autem prope illum positus ignis clibanus. Cum autem ego illuc oculos conuertissem, & illum esse Ioannem Baptistam coniecissem, nam & vestitu erat indutus, & manum habebat vt baptizans: Is est (inquit) quem tu coniecisti. Quinetiam (inquit Iacobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad feditiosos, eos docturus abires, & vt ego maiori & vehementiori studio Deo offerrem orationem mandasses: tota nocte vigilaui, Rogans Dominum. Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, ô Iacobe: Magnus enim Ioannes Baptista tota nocte orat Deum vniuersorum. Facta enim fuisset magna cædes, nisi illius intercessione extincta fuisset diaboli audacia. Hæc cum mihi narraffet, præce-

VISTO DE
CONVER-
SIONE MAR-
CIONITA-
RVM.

RELIQUIAS
SANCTO-
RVM PRO-
FICVAR.

IOANNIS
BAPTISTAE
APPARI-
TIO.

A præcepit vt ego solus scirem, & ne alios assumerem conscios. Ego autem vtilitatis gratia non solùm multis narraui, sed etiam mando scriptis.] hæcenus de his Theodoretus, acceptam ferens conuersionem Marcionitarum S. Ioannis Baptistæ precibus, & Iacobi anachoretæ apud Deum pro ea causa legatione fungentis.

Porro non solùm cum Marcionitis fuit Theodoro conflagrandum, sed cum aliis quoque hæreticis suam ipsius Ecclesiam labefactantibus, de quibus ipse ad Nomum Consularem hæc habet: Vicos octo Marcionis hæresi laborantes vna cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuravi: & diuina ope, ne vnum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec ista sine periculo feci, sed sanguinem sapius effudi meum, sæpe etiam ab ipsis lapidatus fui, & sæpe ad inferorum & mortis portas perueni. Sed iam insipiens factus sum, dum gloriator: hæc autem ex necessitate, non autem ex animo à me dicta sunt. hoc etiam beatissimus Paulus facere aliquando coactus est.] hæc quidem ipse, cum grauissimarum procellarum impetu quateretur, proderet compulsus est, vt suo loco dicemus. Rursus verò idem ipse eadem permotus occasione, in epistola quam scripsit ad Cultores vitæ monasticæ hæc de iisdem: Ego verò lugeo & suspiro, quòd eas quas paulo antè illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demonstrationes, ex quibus plures quàm decem millia, diuina gratia & opere, ad sanctissimum duxi baptismum, easdem nunc illis qui habiti sunt nobiscum Fideles, ob eam quæ orta est infirmitas & hæresis, iterum afferre me cogit] in testimonium scilicet bene administratæ Ecclesiæ. Porro ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuersorum, restituendus est textus eiusdem Theodoretus in epistola ad S. Leonem Papam, vbi legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoretus rebus gestis, cœptis anno superiori ipso Episcopatus sui exordio, in his quæ spectant ad Marcionitarum conuersionem, modò satis. Illud verò nunc non prætereundum, ipsius quoque testificatione exploratum haberi, tempore Theodoti, & eius qui ante eum præfuit Ecclesiæ Antiochenæ, & qui postea, immo & postquam Ioanni subrogatus est Dominus Episcopus, ipsum Theodoretum perferuisse Antiochiæ docere populum. restatur id quidem ipse in epistola ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum.

C IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII. 18. IMPP. VALENTINIANI I. ANNVS ANNVS 425. 2.

D Sequens annus Domini quadringentesimus vigesimus quintus, Consulibus Theodosio Aug. vndecies & Valentiniano Cæsare eius consobriano, Occidentali Imperio felix illuxit: cum, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipse Valentinianus à Theodosio Augustus est appellatus, vt S. Prosper^d, Socrates^e & Marcellinus^f testantur. Id autem hoc anno contigisse, die verò decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit, venientem ipsum Valentinianum Constantinopolim, ægritudine detentum fuisse Thessaloniciæ, accepisseque^g ibi per Helionem Patricium à Theodosio Imperij coronam. Verùm hæc de morbo euenisse anno superiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipso anno eundem Valentinianum Augustum mense Iulij fuisse Aquileiæ, vt rescripta ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferiùs.

SECVS ANNI DOMINI QUADRINGENTESIMVS VIGESIMVS QVINTVS, CONSVLIBVS THEODOSIO AVGVSTO, VALENTINIANO CÆSARE EIVS CONSOBRIANO, OCCIDENTALI IMPERIO FELIX ILLVXIT: CVM, EXTINGVTO IOANNE TYRANNO, REDDITA PACE, IPSE VALENTINIANVS AVGVSTVS EST APPELLATVS, VT S. PROSPER^d, SOCRATES^e & MARCELLINVS^f TESTANTVR. ID AVTEM HOC ANNO CONTIGISSE, DIE VERO DECIMO KALENDAS NOVEMBRIS, IDEM SOCRATES TRADIT: QUI ADDIT, VENIENTEM IPSVM VALENTINIANVM CONSTANTINOPOLIM, ÆGRITVDINE DETENTVM FUISSE THESSALONICÆ, ACCEPISSEQUE^g IBI PER HELIONEM PATRICIVM À THEODOSIO IMPERII CORONAM. VERVM HÆC DE MORBO EVENISSE ANNO SUPERIORI, EX EO REDDITVR EXPLORATVM, DVM LIQVET HOC IPSO ANNO EVDÈM VALENTINIANVM AVGVSTVM MENSE IVLII FUISSE AQVILEIÆ, VT RESCRIPTA AB EO IBI DATA DECLARANT, DE QVIBVS AGEMVS INFERIÛS.

Sed quomodo se habuerit Ioannis tyranni exitium, à Socrate^h descriptum ponamus: Aspar (inquit) filius Ardaburij, cum & patrem à tyranno comprehensum, & infinitas barbarorum copias ad auxilia tyranno ferenda accessisse, certior factus esset, omnino incertus animi erat, quid ageret. Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rursus plurimum momenti habuisse, constabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma pastoris duccem itineris Aspari se præbuit, & per stagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate tyrannus commoratus, ducem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit, qua via nemo vquam iter fecisse commemoratur. Deus igitur, qua transiri non poterat, transitum Aspari patefecit. Ille tum copiis per stagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhausta fuit, traductis, portas ciuitatis, quas apertas offendit, ingressus, tyrannum opprimit.

Quo tempore etiam Imperator sanctissimus (cui ludos Circeses peragenti significatum

^aTheodoret.
epist. 81.
LABORES
THEODORETI
ADVERSUS
HÆRETICOS.

^bTheodoret.
epist. 146.

THEODORETUS
DOKET AN-
TIOCHIAR.

^cTheodoret.
epist. 83.

VALENTINIANVS
AVGVSTVS.
^d Prosper. in
Chron.
^e Socrat. lib. 7.
c. 24.
^f Marcellin. in
Chron.
^g Socrat. lib. 7.
c. 25.

^h Socrat. lib. 7.
c. 25.
DIVINA
VIRTUTE
SPERATA
IOANNES
ET OCCIDIT
TYR.

catum est, tyrannum e medio sublatum esse) suam eximiam erga Deum pietatem per- A spicue declarauit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hac potius (si vi- detur) nos referamus, & ad ecclesiam profecti preces Deo, quibus illi pro tyranno ipsius ma- nu occiso agamus gratias, pie fundamus. Quae cum dixisset, non modò spectaculis finis im- positus fuit, verum etiam omnibus illis neglectis, per medium Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, rectaque ad ecclesiam Dei contenden- runt.] hac Socrates: qui caute quidem atque prudenter facta hac non Asparis ducis virtuti, sed Imperatoris religioni esse accepta ferenda, docet. Etenim constat, tum Ar- daburium, tum Asparem eius filium militiae magistros secta fuisse Arianos, de quibus inferius pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij sui primordia ab im- minutione Ecclesiae iurium est auspicatus. Vides, quomodo Spiritu Dei flante, bulla tu- mens repente disrupta est.

At non hic finis belli. siquidem post extinctum Ioannem tyrannum, conflegendum etiam B fuit cum Aetio fortissimo duce, sub se habente sexaginta millia barbarorum, quos fuisse Hun- nos, Prosper* affirmat. Sed pugnatum est, & vtrique caede peracta, sic res inter eos compo- sitae sunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni verò auro donati, ad propria remitterentur. Sic igitur Dei ope factum est, vt maximus Orbis mo- tus breui temporis spatio sedatus fuerit, extincto nequissimo Imperij perduelle, & barba- ris, qui vocati fuerant in Italiam, absque comprouincialium damno pacifice abire iussis, Galla Placidia Augusta cum Valentiniano filio Augusto in Italia summa pace regnantibus. Quorum quidem felicitatis hoc tempore prae grande cufum aureum numisma hic tibi for- mis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Augustum habes, dextera volumè (vt creditur) Euangelij, sinistra super globum geminam crucem margaritis ornatam C tenentem: altera verò parte intueris ipsam Gallam Placidiam Augustam, dextera erigetem, quae oppressa à tyranno iacebat, Italiam; sinistra verò gemmatam crucem gestantem, cu- ius potentia Occidentale Imperium, post Honorij obitum à tyranno praeceptum, absque vl- lo ferme negotio recepisset.

PIETAS THEODOSII INGRATIARVM ACTIONE.

Prop. in Chron. AETIUS POTENS HUNNORVM EXERCITV.

Acceptum à Hieronymo Ma- lito Canon. S. Mariae Ma- ioris.

Verum hac omnia (vt dictum est) prisci omnes historici Theodosij pietati tribue- runt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaque à Deo beneficia contem- perit, dum piis sanctisque operibus diuinum sibi numen conciliauit, vt ipsius exordio exortæ tyrannidis ante annum superiore abundè satis diximus: quibus planè iungen- da sunt, quæ idem Theodosius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro Christiana religione decreta fanciuit; vnde & ad prospera cuncta gerenda Diuinitatem reddidit sibi propitiam. Mense enim Februarij ipsis Kalendis ad Asclepiadotum PP. ita scripsit de sacris festis diebus religiose sancteque absque spectaculorum impuritate E seruandis:

l. 5. de festac. Col. Theod. THEODOSII SANCTIO DE FESTIS DIEBV.

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniarum Chri- sti Paschæ, & in Quinquagesimæ diebus, quamdiu caelestis lumen laucti imitantia nouam sancti baptismi lucem vestimenta restantur; quo tempore & memoratio Apostolicæ pas- sionis totius Christianitatis magistræ à cunctis ritè celebratur: omni Theatrorum atque Circensium voluptate per vniuersas vrbes earumdem populis denegata, totæ Christianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel stolido Paganitatis errore & infania detinentur: aliud esse supplicationum nouerint tem- pus, aliud voluptatum. At ne quis existimet in honorem numinis nostri, veluti maiore quo- dam

A dam Imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione interrupta, spectacu- lis operam præstet, subeundam forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos deuotionis ostenderit, quàm solebat: nemo ambigat, quòd tunc maximè mansuetudini nostræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuersi obsequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Cōstantinopoli, Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.] hac idcirco, quòd in spectaculis coronare solerent imagines Imperatorum, & faustis eas acclamationibus profecti, quibus quidem ob propensio- rem diuinum cultum festis diebus exhibendum, Imperator volens libensque carere voluit. Qui autem præcipui festi dies essent apud Christianos, & celebriori honore recepti, eadem san- ctione significantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis aded insignibus à Deo muneribus, pro gratiarum B actione pijs valde hoc anno sub iisdem Consulibus edidit sanctiones: aded vt nihil sibi an- tiquius fuisse visum fuerit, quàm vt ea quæ Ioannes tyrannus abstulerat, priuilegia Eccle- siis concessa, illibata seruari debere, edita sanctione, cunctis redderet manifestum, ita re- scribens ad Georgium Proconsulem Africæ:

Priuilegia præteritarum legum, Ecclesiae, siue clericis delata, seruentur, &c. Dat. prid. Non. Iulij, Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæs. Conf.] & ad Bassum Comi- tem Rerum priuatarum idem hac mense Octobris:

Priuilegia Ecclesiarum omnium, quæ sæculo nostro tyrannus inuiderat, prona deuo- tione reuocamus: scilicet, vt quicquid à diuis Principibus constitutum est, vel quæ singu- liquique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub pœna sacrilegij, iugi solida- ta aternitate seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares Iudices debere de- duci, infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiae reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio, &c. Dat. V III. Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.]

Vidisti, lector, quæ inuasor Imperij & iurium Ecclesiasticorum violator tyrannus primo ingressu lege fancierit, ob idque tamquam scœnum, quod velociter arefcit, quàm citissime defecisse; nec quicquam ei profuisse centum ferme millia barbarorum in Italiam aduo- casse, cum miser penè solus ab Aspare angelico ductu imparatus offensus capitur, & iu- gularur: contra verò de immani tyranno, barbarorum copiis præpotente, imbellem pue- rulum Valentinianum, instar Dauid, insperatum retulisse triumphum: qui & pro gratia- rum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de restituenda libertate Ecclesiastica sanctiones.

D Quòd in super tyranni fauore, hæretici atque schismatici, qui antea legibus Honorij re- ligiosissimi Imperatoris compressi erant, iam subleuati, capita cœpissent erigere, palamque vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cum esset, aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum:

Manichæos, hæreticos, schismaticos, omnemque sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu vrbs Romæ exterminari præcipimus, vt nec præsentiae criminoforū contagione fœ- dentur. Circa hos autem maximè vrgenda commotio est, qui prauis suasionibus à venerabi- lis Papæ sese communionem suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitatur. His, conuentione præmissa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos nisi ad commu- nionem redierint vnitatem, expulsi vsque ad centesimum lapidem, solitudine quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. August. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs. Conf.] Sequenti E verò mense de iisdem ad Proconsulem Africæ eiusmodi rescriptum dedit:

Omnes hæreses, omnesque perfidias, omnia schismata, superstitionesq. Gentilium, om- nes Catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos verò hac quoque clementiæ nostræ statuta pœna comitetur, & nouerint sacrilegæ superstitionis auctores participes confocios proscensione plectendos: vt ab errore perfidiæ, si ratione retrahi nequeunt, sal- tem terrore reuocentur: & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato, crimi- nibus debita seueritate plectantur, &c. Dat. prid. Non. August. Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.] Rursus post duos dies sanctionem edidit aduersus eos- dem, cuius hoc est exordium:

Manichæos, hæreticos, siue schismaticos, nisi his emendatio matura subuenerit, &c. Dat. VIII. Id. Augustas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.] Sed quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficiis persoluta sunt Deo à Christianis Princi- pibus

l. 46. de Epist. Cler. C. Theod. IVRA EC- CLESTI- CA RESTI- TVT A. l. 47. C. cod.

l. 61. de hæ- ret. Cod. Theod. QUID VA- LENTIN. ADVERSUS HAERETI- COS.

l. 61. C. cod.

l. 64. de hæ- ret. Cod. Theod.

CHRISTI
425.CÆLEST. PAP.
2.THEODOSII 18.
VALENTIN. I. IMPP.

pibus munera, eadem ad maiora promerenda ab ipso beneficia ampliores illis viam aperuerunt. **A** Accidit enim post hæc, ut præter barbaros illos, qui à Ioanne tyranno vocati sese infuderant in Italiam & ad propria remeant, alij ab eodem sollicitati cum parassent aduentum, audita morte ipsius, haud continere se valuerint, sed in Romani Imperij fines grassati fuerint: quomodo autem Deus absque armis omnes illos consumpserit, desuper fulmina iaculatus in hostes, Socrates describit, cum mansuetudinem prædicat Theodosij istis verbis: Sicut libro Numerorum de Moyse loquitur diuina Scriptura: Erat Moyses vit mitissimus super omnes homines qui morantur in terra: idem ipsum de Theodosio Imperatore iam dici potest. Propter quam quidem mansuetudinem Deus hostes illius sine præliorum certaminibus subiugauit: sicut cum trophæa contra Ioannem tyrannum statuta, tum clades barbarorum quæ post consecuta est, euidenter ostendunt. Nam Deus talia beneficia in hunc sanctissimum Imperatorem contulit, qualia in eos qui olim iustitiam in vi- **B** ra diligenter colebant, contulerat. Atque certè non assentandi studio compulsus hæc scribo; sed re vera ita se habere, omnibus deinceps perspicuum declarabo.

Post tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium sibi contra Romanos ferendum accersuerat, in fines Imperij Romani incursionem facere constituerunt. Quo audito, Imperator, uti solebat, istarum rerum curam Deo commendauit: atque precibus se totum dicens, breui, quod in optatiserat, est consecutus. Quibus autem cladibus barbari opprimerentur, non incommodum est hoc loco recensere. Primum illorum dux, nomine Cughas, fulminis ictu interiit: deinde pestis subsecuta, maximam partem hominum qui ei parabant, è medio sustulit. Neque hoc satis esse videbatur, sed ignis etiam de cælo delapsus, complures eorum qui supererant, absumpsit. Quæ res barbarorum animis maximum iniecit timorem, non tam propterea quod contra bellicosam Romanorum gentem **C** arma ferre ausi fuissent, quam quod Romanos à Deo præpotenti adiutos animaduertent. Eo tempore Proclus Episcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in ecclesia docuit, eamque præclare ad salutem iam tum à Deo Romanis datam, non sine maxima omnium commendatione accommodauit. Prophetia autem hæc est: Tu fili hominis vaticinare super Gog principem Rhos, Misoch, & Thobel. Iudicabo eum morte & sanguine & pluuia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & sulphur pluam super eum, & super omnes qui sunt cum eo, & in gentes multas cum eo: & magnificabor & glorificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego sum Dominus. Hac de causa Proclus (ut dixi) maximam consecutus est laudem.] hæcenus Socrates, quod prudenter appositeque Gog nomen ex rerum euentis Cughæ barbarorum duci Proclus accommodasset.

Sed hic aduerte, ne ex tempore sedis Procli Episcopi Constantinopolitani, hæc sub eodem iam Episcopo accidisse putes; quem post abhinc ferme decennium sedere cœpisse, eiusdem Socratis assertione certissimè est: nulla enim ratio patitur, ut cum hæc ipse euenisse tradat mox post extinctum tyrannum Ioannem de gentibus ab eo vocatis & inuitatis ad **D** cladem Imperij, & iam loco motis, post nouem annos facta fuerint, & non nisi ad illud tempus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo sic illa intelligenda scito, quod cum adhuc presbyter illa perorasset in ecclesia coram populo (ut assolet in panegyricis) pro concione laudans Theodosium, res ab eo gestas omnes retexens, ea de Cughæ & aliis barbaris diuinitus extinctis narratione opportuna fuerit profecutus.

Porro quem Socrates Cugham appellat, Theodoretus eandem narrans historiam Rhoilam nominat, dum eandem rem gestam (ne diuersam putes) sic refert, gratias Theodosio diuinitus impertitas recensens: Cum Rhoilas dux Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, traiecit Istro, cum ingentibus copiis Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac Constantinopolim urbem primariam obsessurum, & momento temporis capturum, atque adeo solo æquaturum minaretur: Deus fulminum iactu & facibus cælitus demissis cum illum combussit, tum vniuersum exercitum penitus absumpsit.] hæc Theodoretus, eadem quoque Nicephorus. At licet diuersitas in nomine sit (accidere namque solet eundem **E** hominem sæpe diuersis nominibus nominari) rem tamen non diuersam, sed eam probè testatam vnam eandemque fuisse, nulla potest esse dubitatio, cum iidem in eandem sententiam conueniant, remque narrent & posteris tradant, quæ suis temporibus accidisset.

Theodoretus igitur vnà cū Socrate laudibus celebrans Theodosij Imp. mansuetudinem & pium erga Deum cultum, quorum causa tot tantaque à Deo beneficia est consecutus, ut tyran-

BARBARI
IN THEO-
DOSIUM
CONSPI-
RANTES A
DEO PVNI-
TI.
Socr. lib. 7.
c. 41.

Socr. lib. 7.
c. 42.

dux BAR-
BARO-
RVM PVL-
MINE
ICTVS.

Ezech. 38.

Theodoret.
lib. 5. c. 36.

Niceph. lib.
14. c. 4.

CHRISTI
425.CÆLEST. PAP.
2.THEODOSII 18.
VALENTIN. I. IMPP.

tyr annos & barbaros in Romanum Imperium grassantes absque suorum sanguinis effusione compresserit; ne rem verbis tantum agere videretur, factis eam ipsam confirmans, narrata à nobis de Rege barbarorum cum suis fulmine extinctis historiarum ista perpetua memoria digna præmisit: Quamquam (inquit) iste Imperator multis aliis virtutibus eximie **A** decoratus erat, clementia tamen, vel maxime mansuetudine, animi tranquillitate, quæ nullis procellis agitari poterat, fide denique sincera & spectata excelluit: cuius rei certissimum argumentum ostendam.

Vir quidam vitam excolens monasticam, animo paulo audaciore præditus, ad Imperatorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit. Quod cum sæpius fecisset, Imperatori Ecclesiastica interdicitur communione; vinculoque Ecclesiæ ei iniecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cum tempus instaret conuiuij, & om- **B** nes conuiuæ adessent, dixit se non prius capturum cibum, quam Ecclesiæ vinculo solueretur. Proinde vnum ex familiarissimis ad Episcopum mittit, ut potestatem faciat ei, qui ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cum autem Episcopus respondisset, non debere cuiusquam vinculum admittere, significassetque eum solutum esse: non tamen solutione illa contentus fuit, donec ille qui eum ligauerat, magno cum labore conquisitus, communioni illum restituisset. huiusmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hæc Theodoretus, itemque Nicephorus, & alij: illud fortasse ex institutione sanctæ sororis Theodosiæ mente versans de seruis Dei dictum: Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui maledixerit, erit maledictus.]

Sed tantam animi Theodosij cum religione dimissionem aliquis nimium prudens scrupulositate seu superstitione dixerit, & fortasse damnarit: verum scias eam odoratum esse Deum **C** (ut verbis diuinæ Scripturæ utar) in odorem suauitatis: quod palam omnibus fecit, dum religionis eius intuitu præstitit, quæ omnem humanum captum excederent, rependens & remunerans opus illud mensura conferta, coagitata, & supereffluente, dum absque armis immannissimos fortissimosque barbaros debellauit, ut sicut suo cantico occinuit Debora de cælo **D** pugnatum sit contra eos. Cum è contra videre sæpe contigerit, Christianos Principes parui facientes censuras Ecclesiæ, & Ecclesiastica iura calcantes, robustissimos licet pararint exercitus, atque classibus mare repleverint, aduersante illis Deo, omnium iacturam fecisse, non hostibus tantum pugnantibus, sed ipsis etiam elementis in violationem violatæ religionis exurgentibus, & sacrarum legum contemptum ac Dei ministrorum oppressionem vicissentibus. Vtinam & sæculum nostrum istiusmodi careret exemplis. Sed ad Theodosium rursus recurrit oratio, de quo in Vitis Patrum ista scribuntur:

D Manebat quidam monachus Ægyptius in suburbano Constantinopolitanæ ciuitatis: & dum transiret Theodosius Iunior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obsequio eius erant, & venit solus in cellam eius, & pulsans ad ostium monachi, aperuit ei monachus. Videns autem eum, cognouit quia Imperator esset; sic tamen suscepit eum, tamquam vnum ex officio militantium. Cum ergo introisset, fecerunt orationem, & federunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator, dicens, quomodo sint Patres in Ægypto. Et ille: Orant pro salute nostra omnes. Imperator autem circumspiciebat in cella eius, si quid haberet, & nihil ibi vidit, nisi paruam sportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Gusta modicum, & infudit ei panem, & misit oleum & sal, & manducauit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis sim ego? Et ille dixit ei: Deus te scit, quis sis. Tunc dixit ei: Ego sum Theodosius Imperator. Ille **E** autem statim adorauit, salutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati estis vos monachi, qui securam vitam habetis, & non cogitatis de hoc sæculo. Veritatem dico vobis: quia licet in Imperio natus sim, numquam tamen delectatus sum, sicut hodie pane & aqua: satis enim & libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Ægyptum.] hæcenus ibi. atque de Theodosio satis.

Hoc eodem anno Atticus Constantinopolitanus Episcopus, cum ageret in Episcopatu **A** annos vigintiunum, sexto Idus Octobris ex hac vita migravit. hæc Socrates. Vacauit Episcopatus vsque ad pridie Kalendas Martij, quibus ordinatus est Sisinnius. Laudatur à Socrate Atticus, quod nomen Ioannis Chrysostrami in Ecclesia recitari voluerit. sed id factum est (ut suo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifice. Laudatur & à Cyrillo Alexandrino in epistolis ab eo scriptis contra Nestorium, quod insignis

THEODOSI
ADMIRAN-
DA ERGA
RELIGIO-
NEM OBSER-
VANTIA.

Niceph. lib.
14. c. 4.
Num. 24.

Indic. 5.

Vit. Pat. par.
2. c. 14 de hu-
militate.
THEODO-
SIVS CON-
VENIT
ANACHO-
RETA M.

ATTICUS
EPISCOPI
CONSTAN-
TINOP.
OBITVS.
Socr. lib. 7.
c. 25.
Ibidem c. 26.

CHRISTI 425. CÆLEST. PAP. 2. THEODOSII 18. VALENTIN. 1. IMPP.

insignis esset Orthodoxiæ; quo nomine etiam à Cælestino Romano Pontifice prædicatur A in suis epistolis, ut in ea quam ad Nestorium scripsit, ubi eiusmodi eum extollit elogio: Rexit (inquit) sanctæ memoriæ Atticus Christianum populum prædecessoris (nempe Ioannis Chryso- stomi) exemplo, & sacrilegos persecutus est errores hæreticorum.] hæc ipse. Inter alias verò res ab Attico laudabiliter gestas, recitat Socrates * Sabbatianis schismaticis vetuisse, ne ipsorum auctorem Sabbatium defunctum colerent ut sanctum, sublato eius opera claculo Sabbatij corpore è sepultura.

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus est, quòd Pelagianorum legationem confutavit atque reiecit: quod egregium facinus S. Prosper^b his prædicat versibus:

Quid loquar & curam, magna quam gessit in urbe
Constantinopoli, docto bonus ore sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamvis se obducto tegerent velamine formæ
Iudicij, & tacita tulerint tormenta repulsæ.]

Sed & S. Augustinus^c, dum agens contra Iulianum, affirmat Pelagianam hæresim fuisse damnatam Constantinopoli, Attici Episcopi præconia celebravit. testatur hoc ipsum etiam Cælestinus Papa in epistola ad Nestorium^d. Quoto autem anno Attici sedis hæc facta sint, cum haud satis exploratum haberi possit; hic ad finem eius vitæ quasi ornamentum sepulchrale apposuisse, lat est.

Prædicatur à Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemque recitat eiusdem epistolam perbreuem ad Calliopium Ecclesiæ Nicænæ presbyterum, cum ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam esse potissimum rationem, qui mendicare erubescunt; addens, nec ab accipiendo egenes esse excludendos hæreticos, cum videlicet opus habent naturæ necessariis. sic enim se habet:

Calliopio Atticus in Domino salutem.

Certior quidem factus sum, infinitos in vestra vrbe fame opprimi, piorumque egere eleëmofyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum ostendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipsè ab eo accepi, qui divitias largè & quasi plena manu us, qui eas probè administrant, suppeditat: vsuque venit, ut nonnulli egestate premantur, quo alij qui opes habent, easque istis minimè largiuntur, penitus explorati sint: tu frater carissime, istos trecentos aureos à me accipe, eosque in pauperes, uti volueris, impende. velis autem in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitam tempus mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt. Neque in hac officij parte ullam sectæ vel religionis cuiusquam rationem ducas, neque porro respectum ad eos, qui à nobis in fide sententia dissentiunt, habeas: sed in illud vnum incumbas, ut qui fame cruciantur, eos alimentis subleues.] hæc Attici epistola. Eidem Attico tantum tribuit Socrates, ut diem obitus sui prævidisse ac prædixisse affirmet. Atque de Attico hæc. Contigit autem post eius mortem sedem Constantinopolitanam vacasse vsque ad annum sequentem. Agemus suo tempore de eo qui in locum ipsius substitutus est Sisinnius pridie Kalendas Martij.

Hoc eodem anno Theodosius Imperator adiecit animum, ut gymnasium litterarium Constantinopoli in meliorem formam restitueret: vetuitque in primis, neminem publicè docere, aliòve in loco scholas litterarias aperire, quàm qui probati essent, & ad hoc ipsum unus delecti, eosdemque in Capitolij auditoriis profiteri debere. Locus iste instar veteris Romæ à Constantino Constantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (ut suo loco dictum est) insignitus, rei litterariæ exercendæ adscriptus. Porro profitentium numerum edita sanctione ita voluit definitum: Habeat (inquit) auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem verò Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatibus pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ, & Grammatici æquè decem. Et quoniam non his artibus tantum adolescentiam generosam optamus institui, profundioris quoque scientiæ atque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philosophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Ita ut unicuique loca specialiter deputata assignari faciat tua sublimitas; ne discipuli sibi inuicem possint obstrepere, &c.] hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas

Socras. eod. lib. 7. c. 15.

Prosp. eam. de ingrat. PELAGIANI AB ATTICO PRO- PULSATI.

August. contra Iul. lib. 3. c. 1.

Cælest. epist. 5.

EPISTOLA ATTICI AD CALLIOP. IV M.

l. 1. de stud. libr. Cod. Theod. QUID THEOD. DE PROFESSORIBUS LIT. TERARVM.

CHRISTI 426. CÆLESTINI PAP. 3. THEODOSII 19. VALENTIN. 2. IMPP.

A lendas Martij. Idibus verò eiusdem mensis alia rursus edita sanctione^a, eos qui diutius in eadem functione metuisent, Comitium ordinis primi dignitate idem Imperator honestare voluit, hos scilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophistarum Martinum & Maximum, Iurisperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cum vigintiduum annorum cursu docendo complessent. hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodosius editis sanctionibus statuit.

IESV CHRISTI ANNVS 426. CÆLESTINI PAP. ANNVS 3. THEODOSII 19. VALENTINIANI 2. IMPP.

Nouo Consulatu eorumdem Imperatorum, Theodosij duodecimo, & Valentiniani secundo, nouus incipit annus, quo nouus Episcopus Constantinopolitanam sedem Sisinnius suscepit administrandam; de cuius electione ita Socrates^b: Post mortem Attici de Episcopo eligendo vehementer certatum est, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: sed populus vniuersus communi consensu Sisinnium designari desiderabat: qui quidem presbyter quoque fuit, non tamen in vlla ecclesia intra urbem Constantinopolim ordinatus, sed in Elæa, suburbio eiusdem ciuitatis, quod è regione illius situm est (in quo quidem loco dies festus Ascensionis Saluatoris ab vniuerso populo Constantinopolitano celebrari solet) sacerdotij dignitatem sortitus. Omnes laici desiderio illius ad Episcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quòd ob singularem pietatem percelebris fuit: tum potissimum quòd pauperes, supra quàm eius facultates ferebant, fouere, sustentareque laborauit. Itaque laicorum studium tulit superiores; Sisinniusque ordinatus est pridie Kalendas Martias, Theodosio x i i. & Valentiniano Minore Augusto secundum Conf.] hæc Socrates. Commendat pariter Sisinnium Marcellinus, eumque virum sanctæ simplicitatis & simplicis prædicat sanctitatis, quem hoc ipso anno creatum dicit. Sed quod præ ceteris æstimandum est, eumdem Sisinnium summis laudibus ornat Cælestinus Romanus Pontifex in epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicendum.

De Philippo autem competitore, qui repulsus est; ab eo Historiam Christianam esse scriptam, tradit verbis istis Socrates: Postea Philippus presbyter, quoniam Sisinnium sibi prælatum videbat, illius ordinationem grauitè perstrinxit in opere ab ipso edito, quod Historiam Christianam inscripsit: qui dum & Sisinnio, qui Episcopus ordinatus erat, & Episcopis qui eum ordinauerant, & laicis vel maximè obtretere studet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam inconsideratè eiusmodi verba litteris prodere ausus est, admodum improbo) scriptis mandare non est animus. De illo ipso tamen non erit, mea quidem sententia, alienum pauca hoc loco differere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidem est ciuitas Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus sophista natus dicitur, cui Philippus se cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cum esset diaconus, Ioannis Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in studiis litterarum permultum operis & laboris collocavit, multosque & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiosè imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imperatoris libros refelleret, opus etiam, quod Historiam Christianam inscribebat, composuit, inque triginta sex libros distribuit: singuli libri tomos complures continent, aded ut omnes simul propè mille numero sint: argumentum etiam cuiusque tomi ipsum tomum ferè exæquat.

Hoc opus non Historiam Ecclesiasticam, sed Christianam inscripsit: multasque & varias in eo congeffit materias, eo quidem consilio, ut se doctrina philosophorum non expertem fuisse declararet. quapropter præceptiones grammaticas, astronomicas, arithmeticas, & musicas crebrè citat: quinetiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit: vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo est, animaduertent nequeunt: docti autem crebram eorumdem verborum repetitionem, quæ in illo vsurpatur, condemnabunt. Ceterum quisque de libris illis pro arbitrato suo iudicium faciat: ordinem

l. 1. de profess. Cod. Theod.

Socras. lib. 7. c. 26.

SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

Socras. lib. 7. cap. 26. 27. DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

PHILIPPI SYDITAE HISTORIA QVALIS.

nem verò temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, audeo quidem affirmare: A nam temporibus Theodosij commemoratis, ad tempora Athanasij Episcopi recurrit: quod quidem ab illo sæpissimè factum est. Sed de Philippo satis.] hucusque Socrates: in cuius sententiam de eius historia eruditos omnes abiisse, inde certum deducimus argumentum, quòd Photius in Bibliotheca sic de ea: Historia Christiana Philippi Syditæ, potiùs disceptatio, quàm historia est. Vixit tempore Procli & Sisinnij Episcoporum Constantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus, &c.] longè diuersus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites historicus, qui scripsit Rhodiacos libros obscenos, cuius meminit Suidas.

PROCLVS
FRV STRA
ORDINATVS
EPISCOP.
CYZICENVS.
a Socrat. lib. 7.
cap. 28.

Accidit autem inter hæc, vt cum vacaret sedes Cyzicena, Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus eidem præferret Proclum presbyterum Constantinopolitanum, Cyziceni verò Dalmatium monachum, qui & eam tenuit. cur autem non potiùs Proclus eam obtinuerit; B hanc Socrates rationem affert: Hoc (inquit) à Cyzicenis factum est, neglecta illa lege, quæ iubet, ne quis Episcopus designetur absque sententia & auctoritate Episcopi Constantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico soli (vt illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cum suæ ipsius Ecclesiæ administrationem non obiret, in ecclesiis Constantinopolis mansit, in quibus docedo permagnam laudem adeptus est.] hæc Socrates. Vides igitur, neque in ipso Helleponto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicasse sibi Episcopos Constantinopolitanos, sed Attico id tantum fuisse concessum, nescio cuius legis auctoritate.

Isdem Consulibus, Theodosius Imp. Dei auxilium aduersus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, sicut anno superiori, ita & præsentis incessabili studio se erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens, rursus noua edita sanctione, si quod vestigium esset ido- C lolatriæ, penitus abolendum curauit, cum ita statuit:

bl. ult. de Pa-
gan. C Theod.
LEX THEO-
DOSII AD-
VERSUS IDO-
LODATRAS.

Omnibus sceleratæ mentis Paganæ execrandis hostiarum immolationibus, damnandisque sacrificiis, ceterisque antiquarum sanctionum auctoritate prohibitis, interdiximus; cunctaque eorù fana, templa, delubra, si qua etiam nunc restant integra, præcepto magistratuum destrui, collocationeque venerandæ Christianæ religionis signi expiari præcipimus. Scientibus vniuersis, si quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illulisse constiterit, etiam morte esse mulcandum. Dat. x v i i i Kal. Decemb CP. Theodosio XII.

* IIII.

& Valentin. II. * Consil.] Penes Phœnices namque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuisse idololatrias, iam superius ex litteris S. Ioannis Chrysostomi demonstratum est. Iam verò ad res Occidentales Ecclesiæ transeamus.

Huius quoque anni Consulibus consignata habentur Acta Ecclesiastica à Notariis Eccle- D siæ publicè excepta de re gesta per sanctum Augustinum Hipponensem Episcopum, cum al- legit sibi coadiutorem in Episcopali functione Eradium presbyterum, quem optauit etiam sibi, postquam contingeret ex hac vita migrare, in eamdem sedem Episcopalem successorem: cuius quidem rei recens præcessisset exemplum de Seuero Episcopo Mileuitano, qui sibi vi- uens successorem delegit Episcopum, prout eadem ipsa Acta declarant, quæ hinc ad verbum ob multarum rerum cognitionem inferenda putauimus. sic enim se habent:

S. AVGVSTI-
NVS COAD-
IUTOREM
SIBI ERA-
DIUM DE-
LEGIT.

* Aug. epist.
II.

Gloriosissimo Theodosio duodecies & Valentiniano Augusto iterum Consule, sexto Kalendas Octobris, cum Augustinus Episcopus vnà cum Religiano & Martiniano* coepiscopis suis confedisset in ecclesia Pacis Hipponensium Regionum*, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eradio presbyteris, astante clero & frequenti populo, Augustinus Episcopus dixit: Quod hesternò die promisi charitati E vestræ, propter quod vos volui frequentius conuenire, & video frequentius conuenisse, mora omni postposita, hoc agendum est. Si enim aliud velim loqui, in illud suspensi, minus auditis.

* R-
giorum
ACTA DE
ERADII IN
COADIUTO-
REM ELE-
CTIONE.

Omnes in hac vita mortales sumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini est semper incertus: verumtamen in infantia speratur pueritia, & in pueritia speratur adolescentia, & in adolescentia speratur iuuentus, & in iuuentute speratur grauitas, & in grauitate speratur senectus: vtrum contingat incertum est, est tamen quod speretur. senectus autem aliam ætatem, quam speret, non habet: incertum est enim, ipsa senectus quamdiu sit homini; illud tamen certum est, nullam remanere ætatem, quæ possit succedere senectuti. Quia voluit Deus, ad istam ciuitatem cum vigore ætatis adueni, & tamen iuuenis fui, & senui. Scio post obitus Episcoporum per ambitiosos atque contentiosos solere Ecclesias

pertur-

A perturbari; & quod sæpe expertus sum & dolui, deo quantum ad me attinet, ne contingat, huic prospicere ciuitati. Sicut nouit charitas vestra, in Mileuitana Ecclesia modò fui: petierant enim me fratres, & maximè serui Dei qui ibi sunt, vt venirem; quia post obitum beatæ memoriæ fratris & coepiscopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro sua misericordia, vt cum pace Episcopum acciperent, quem viuus designauerat Episcopus eorum. Hoc enim eis cum innotuisset, voluntatem præcedentis & decedentis Episcopi sui libenter amplexi sunt. Minus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contristabantur: quia frater Seuerus credit posse sufficere, vt successorem suum apud clericos designaret: ad populum inde non est locutus, & erat inde aliquorum nonnulla tristitia. Quid plura? tristitia fugata est, gaudium successit; ordinatus est Episcopus, quem præcedens Episcopus designauerat.

B Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei esse, in omnium vestrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi successorem volo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est vicies ter. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est sexies decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Non opus est, me de laudibus eius aliquid dicere: faueo sapientiæ, & parco verecundiæ: sufficit quia nostis eum: & hoc me velle dico, quod vos velle scio: hoc vt mecum oretis, exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in pace Christi collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, seruet eum, seruet incolumem, seruet sine crimine: vt qui facit gaudium viuientis, locum suppleat morientis. A Norariis Ecclesiæ (sicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus sermo & vestræ acclamations in terram non cadunt. Apertius vt dicam, C Ecclesiastica nunc Gesta conficimus. sic enim hoc esse (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum est trigiesies sexies: Deo gratias, Christo laudes. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est ter decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Dignus est, & iustus est. dictum est vicies. Bene meritis, bene dignus. dictum est quinquies.

FAVSTAN
ACCLAMA-
TIONES FO-
VLL.

Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam & voluntatem vestram Gestis Ecclesiasticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum verò ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet Deus quod operatus est in nobis. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus, dictum est sexdecies. Fiat, Fiat. dictum est duodecies. Te patrem Eradium Episcopum. dictum est sexies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Scio quod scitis & vos: D sed nolo de illo fieri, quod de me factum est: quid autem factum sit, multi scitis; illi soli nesciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem sciendi. Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse, nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est tredecies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Erit presbyter (vt est) quando Deus voluerit, futurus Episcopus. Sed planè modò facturus sum, adiuuante misericordia Christi, quod adhuc usque non feci.

QVIB VA-
LERIVS
CONTRA
NICÆNOS
CAN.

Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiscopi duobus E Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt. Placuit, acclamastis. Recitatur placitum vestrum & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me, & postea violenter irruptum est; & non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor. Obsecro vos & obstringo per Christum, vt huic iuueni, huic presbytero Eradio, quem hodie in nomine Christi designo successorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est vicies sexies. Cumque reticeretur Augustinus Episcopus dixit: Ego charitati & beneuolentiæ vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago: immodè illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid est quod ad me perferebatur, ad illum perferratur. Vbi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium. Absit vt me

subtraham : tamen quicquid est, quod ad me perferatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si forte non inuenerit quid facere debeat; aut poscat adiutorem, quem nouit patrem: ut & vobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantumcumque spatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipsam meam quantulamcumque vitam non dem segnitiei, neque donem inertiae, sed in sanctis Scripturis, quantum ipse permittit & largitur, exerceam. hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium.

Video me de hac re, propter quam vos inuitauit, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc vltimum rogo, ut Gestis istis dignemini subscribere, qui potestis. Hic mihi responsione vestra opus est: teneam responsionem vestram: de hac assensione aliquid acclamate. A populo acclamatum est: Fiat, fiat. dictum est vicies quinquies. Dignum est, iustum est. dictum est vicies octies. Fiat, fiat. dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritis. dictum est vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum est tredecies. Exaudi Christe, Eradium conferua. dictum est octies decies. Cumque reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Bene habet, ut ea quæ Dei sunt, circa sacrificium eius agere valeamus: in quâ hora supplicationis nostræ, maximè commendo charitati vestræ, ut omnes vestras causas & negotia intermittatis, & pro ista Ecclesia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.] hucusque eius diei & causæ Acta Ecclesiastica.

Erat autem Augustinus hoc tempore annum ætatis agens septuagesimum secundum, Episcopatus verò trigessimus secundum, prout ex ratione eius ætatis & sedis superius habita facile deduci potest. Vixit verò post hæc annos quatuor. Porro licentia ista de subrogando sibi successore bene vsi sunt complures sancti Episcopi, cum quos sanctissimos scirent, eos ad Episcopale munus deligerent. Excrecente verò hominum iniquitate, cum successionem Antistites refunderent in propinquos, quas carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proscripserunt ab Ecclesia sacris canonibus & decretis summorum Pontificum eiusmodi successores subrogandi facultas.

Sed illud querendum: Quodnam aded magnum (ut ait) negotium istud fuit, propter quod aded enixè postulauit orium? Quænam, rogo, fuerunt post hæc S. Augustini in sacris litteris elucubrationes, quarum causa curæ Episcopali (quod hætenus numquam fecerat) nuntium remisit? Illud in primis insidebat eius menti negotium, quod iam plurimis antè annis conceperat animo, nempe, ut omnia sua scripta recognosceret, & quod minus rectè dictum videri posset, ingenuè retractaret. Ad Marcellinum enim olim scribens, hæc ait: Si mihi Deus, quod volo, præstiterit, ut omnium librorum meorum quæcumque mihi rectè displicent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem: tunc videbunt omnes homines, quod non sim acceptator personæ meæ.] hæc ipse. Porro quod diu antè fuerat meditatius, numquam hætenus implere valuit. sed cum nec impleturus aliquando foret, quamdiu negotiis detineretur Episcopatus, ut rem aded sibi visam necessariam explere posset, eiusmodi substituendi Eradium consilium iniit, nec quidem sine Dei nutu, quod iam impenderet ipsius ad Deum transitus: datum est enim ei à Deo spatium, quo saluberrimè mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & sequenti duos illos Retractionum libros à S. Augustino conscriptos esse, ex his quæ Possidius scribit, ut affirmemus, adducimur: etenim ait, illis absolutis, breui excursu temporis spatio, contigisse Wandalorum in Africam irruptionem, quam quidem factam esse anno sequenti dicemus.

Possidius igitur de his agens, hæc ait: Ante proximum verò diem obitus sui, à se dictatos & editos recensuit libros, siue eos quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, siue se habere Ecclesiastica regula à se fuisse dictata, vel scripta, cum adhuc Ecclesiasticum vsu minus sciret, minusque intelligeret, à semetipso & reprehensa & correcta sunt. Vnde etiam duo scripsit volumina, quorum est titulus, De recensione librorum. Præreptos etiam sibi quosdam libros ante diligentem emendationem à nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos postmodum emendasset. Imperfecta etiam quædam librorum suorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc scriptam fuisse commentarium, cuius est titulus, Speculum.

Magna planè debet existimari felicitas, ut quæ quisque elucubrauit, ante obitum recognoscat. Meminimus dictum superius, S. Hieronymum erubuisse senem quæ scripserat adulescens.

CVR AVGVSTIN. OTIUM OPTET.

SVBROGANDI SVCCESORIS CVR POSTEA DEMPTA FACULTAS.

AVGVSTINVS RECOGNOSCIT OMNIA SVA SCRIPTA.

Aug. epist. 7.

Possid. Vit. Angust. c. 28.

A lescens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluisse hoc sibi non licere ob urgentem ingiter morbum, & optasse id ipsum ab aliquo fidei amico præstari. sunt hæc eius verba, eum in morbum inuectus est: Situ carieque libri mei obfici sunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibusquis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum videnti mortua sunt.] hæc ipse dolens. Magno ergo Dei beneficio id concessum est Augustino: qui de iisdem Retractionibus suis, scribens ad Quoduultdeum diaconum Ecclesiæ Carthaginensis, qui ab eo scribi petierat de Hæresibus commentarium, meminit: vbi & quibus aliis detineretur hoc tempore occupatus scriptionibus, his verbis ostendit: Sed ne quidè hoc potui, nempe de Hæresibus librum scribere, talibus curis superuenientibus impeditus, à quibus omnino dissimulare non possem: nam & me ab eo quod habebam in manibus, auerterunt. Hoc autem est, vbi respondeo libris Iuliani, quos octo edidit post illos quatuor, quibus antè respondi. Hos enim cum Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat, cum oblatam occasionem noluit prætereire, per quam mihi quinque transmisit, promittens alios tres citò se esse missurum, & multum instans, ne respondere differrem. Cuius instantia coactus sum remissius semper agere quod agebam, ut operi vtrique non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque inde venire non desistentibus parceretur.] hæc ipse: quem perseuerasse quidem in eiusmodi scriptione in Iulianum vsque ad mortem, testatur Prosper in Chronico, vbi agit de Augustini obitu. Quod verò spectat ad libros Retractionum, ista ipse mox subdit:

Agebam verò rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, & si quid in eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & posset, operabar: & duo volumina iam absolueram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosque ducentos trigintaduos esse cognoui. Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaueram, cum me isti Iuliani libri occupare cœperant, quorum nunc quarto respondere cœpi. quando ergo id explicuero, quintoque respondero, si tres non superuenerint, dispono (si Deus voluerit) quæ poscis, incipere; simul agens vtrumque, & hoc scilicet, & illud de retractione opusculorum nostrorum, nocturnis & diurnis temporibus in singulis distributis.] hæc Augustinus ad Quoduultdeum; qui & quæ pollicitus est, præstitit, scripsitque de Hæresibus, qui extat, commentarium, & quidem certè hoc vel sequenti anno: nam si ad annum post sequentem ea scriptione peruisset, quo cœpta est diuulgari Nestorij hæresis, eius haud dubium mentionem habuisset. Sed tamen illud quod animo conceperat, minimè præstare licuit, nimirum ut quæ reliqua essent suorum operum recognosceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de aliis quæstionibus haud contemnendis sibi scribendi oborta recens est occasio: quænam illæ essent, operæpretium erit hic recensere.

Sed prius dubitationi illi occurrendum: Cum constet testificatione Possidij, duos illos Retractionum libros ab Augustino absolutos esse ante Wandalicam cladem, quam liquet esse cœptam anno sequenti: quomodo accidit, ut idem S. Augustinus inter alia sua opera retractasse ponat libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cum eos vix post biennium absoluisse, ipsius Augustini testificatione liqueat? Etenim in fine decimioctauæ libri cum dicat, interlapso esse à Consulatu Manlij Theodori (quem contigisse vidimus anno Domini vndequadringentesimo) annos fermè triginta; dicendum planè esset, post biennium eos vix absolutos. Ne igitur Possidium mendacem esse velimus; dicendum est, ipsum Augustinum intellexisse de libris illis nobilissimi commentarij, quos iam ad illam vsque diem absoluerat; posuisse autem deinde integrum numerum vigintiduo totum librorum, quos postea non absque censura reliquerit.

Quænam autem importunè aded in his occupatum offenderint Augustinum, ut eum ab illis euocarint, iam dicamus. Prosper Aquitanus, & Hilarius Arelatensis, ambo sancti Augustini studiosissimi, hoc eodem tempore scripserunt ad ipsum è Gallis singuli singulas litteras, easdemque prolixiores, de quibusdam quæstionibus ab aduersariis ipsius Augustini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes soluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus spectat, ipse Augustinus hæc habet in primis: Denique cum mea cuncta opuscula retractarem, eamque retractionem stylo prosequerem, cuius operis iam duos absolutos libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem, &c.] Rursum verò posteriori libro: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec

Aug. epist. ad Quoduultd. habetur tom. 6 ante librum de hæres. LIBRIS IV. IULIANI INTERPELLATVR AVGVSTINVS AB INSTITVTO.

QVAE AVGVSTINVS SVORVM OPERVM RETRACTAVIT, QVAE VE PRÆTERMISIT.

Aug. Retract. lib. 2. c. 43. LIBRI DE CIVITATE DEI QUANDO FVERINT ABSOLVTI.

PROSPER. AQUITANVS ET HILARIVS ARELATENSIS, LABORANT PRO AVGVSTINO. Aug. ad Prosper. de prædest. sanct. c. 3. Aug. ad Prosper. de bono per. lib. 2. c. 21.

CHRISTI
426.CÆLESTINI PAP.
3.THEODOSII 19.
VALENTIN. 2. IMPP.

me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrum: sed proficienter me existimo, Deo A miserante, scripsisse, non tamen à perfectione cœpisse: quandoquidem arrogantius loquor quàm verius, si vel nunc dico me ad perfectionem sine vlllo errore scribendi iam ista ætate venisse. Sed interest, quantum & in quibus rebus erretur, & quàm facile quisque corrigat, vel quanta pertinacia suum quisque defendere conetur errorem. Bonæ quippe spei est homo, si eum sic proficientem dies vltimus vitæ huius inuenerit, vt adiciantur ei quæ proficcienti defuerunt, & perficiendus quàm puniendus potius iudicetur.] hæc ipse, & notatu quidem dignissima.

Qui igitur ad Augustinum ea scripserunt Prosper & Hilarius, nondum erant Episcopi: ideo eos Augustinus filios, non autem fratres appellat, sicut & Cælestinus Papa, cum de iisdem scripsit ad Episcopos Galliarum: quando autem contigerit creari Episcopos, suo loco dicitur. Errare ergo scias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipsorum epistolas affixa, B eisdem Episcopos nominat; additumque id esse superfluo in epistola Prosperi ad Augustinum. Quænam autem fuerint turbæ istæ contra S. Augustini scripta in Gallis concitata, ex iisdem vtriusque litteris, aliorumque scriptis perfacile intelligi potest: nimirum accidisse, vt cum peruenissent in Gallias scripta S. Augustini aduersus Pelagianos; nonnulli qui Pelagio studuissent, inter quos adnumerabatur Ioannes Cassianus presbyter Ecclesiæ Massiliensis, cognomento Collator, ea carpere, acriterque insectari cœperint. Insurrexerunt verò pro eisdem scriptis præcipui defensores viri eruditissimi (quos diximus) Prosper & Hilarius, quorum prior commercio litterarum tantum Augustino notus erat, Hilarius autem se vsum esse Augustino magistro testatur. De se enim ita Prosper in dicta epistola ad Augustinum:

Ignotus quidem facie, sed iam aliquatenus (si reminisceris) animo & sermone comper- tus: nam per sanctum fratrem meum Leontium diaconum misi epistolas & recepi, &c.] C qui & inferius de Hilario ista habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum, sanctum Hilarium Arelatensem sciat beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ.] De se verò ipse Hilarius Augustini discipulus ita in suis litteris: Nolo autem, sanctitas tua sic me arbitretur scribere, quasi de his quæ nunc edidisti, arbitretur hæc scribere, quasi de his dubitem. Sufficiat mihi poena mea, quod à præsentie tuæ deliciis exulatus, vbi salubribus tuis vberibus nutriebar, non solum absentia tua crucior, verum etiam pernicacia quorundam, qui non tantum manifesta respuunt, sed etiam non intellecta reprehendunt, &c.]

Quænam fuerint, quæ à Pelagianis, clàm sub Catholico nomine latentibus, obiicerentur, ex iisdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Augustinus scripsisset de vocatione & pœnitentia electorum, deque gratia præueniente, quam à voluntate hominum præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui supra S. Prosper pluribus ea epistola significauit: præstitit id ipsum Hilarius Arelatensis, plura addens. Quibus omnibus acceptis, Augustinus hisce diebus ad ea elucidanda, & aduersariorum obiectiones confutandas conuersus, in altum pelagus ingenij vela pandit, inspiranteque diuino Spiritu, duos ad eisdem conscripsit libros, alterum inscriptum de Prædestinatione sanctorum, alterum verò de Bono perseverantiæ: ad cuius finem eiusmodi contestationem apposuit: Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eorum ille sit doctor interior, à cuius facie est scientia & intellectus. Qui verò errare me existimant, etiam atque etiam quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ doctores magis expecto, si & in ipsorum manus veniunt, dignenturque nosse quæ scribo.] hæc ipse, digna quidem S. Augustini modestia, animique eius admirabili cum summissione verecundia: vt planè, nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas, afflatum ipsum diuino Spiritu illa scripsisse, cum non super quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei, diuinum affore numè, Deus per Prophetam fuerit contestatus, sicut & Iacobus docuit, vbi ait: Quæ de sursum est sapientia, primum quidè pudica est, deinde pacifica, modesta, suavis, bonis consentiens, &c.] at longè longius, dicam, & quàm longissimè abest, vt quid huiusmodi in aliquo reperiat hæretico.

Sed & hic obiter attingenda quæ Hilarius Arelatensis inter alia S. Augustino voluit innotescere, adiecta ad epistolam eiusmodi appendice: Sciat sanctitas tua, fratrem meum, cuius maximè causa hinc discessimus, cum matrona sua ex consensu perfectam Deo continenti-

CHRISTI
426.CÆLESTINI PAP.
3.THEODOSII 19.
VALENTIN. 2. IMPP.

A nentiam deuouisse. Vnde rogamus sanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipsum in eis Dominus confirmare & custodire dignetur.] hæc Hilarius. At quisnam fuerit iste germanus eius, adhuc me latet: de sorore verò ipsius, Pimeniola nomine, nupta Lupo viro illustri, eadem de dicata ab eis Deo ex consensu castitate narratur historia, cum contigit eosdem pios coniuges post septennium amore perfectioris vitæ se inuicem separasse, sanctumque coniugem Lupum sub S. Honorato abbate cœnobij Litrensis vitam monasticam excoluisse, inde verò à Trecentibus ad Episcopatum assumptum mira sanctitate claruisse. Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduersus Pelagianos suscepta, de qua suo loco inferius pluribus dicturi sumus.

Hic ille Lupus, què tot tantisque præconiis celebrat Sidonius Apollinaris, cū ipse creatus Episcopus ad eum scribit in Episcopatu nouem iam lustra perfunctum, cuius monitis haud parum Sidonius ipse profecerat. At quantus hic (quod est admiratione dignum) euaserit ex homine coniugato sacerdos, hæc modò obiter ex ipsius Sidonij epistolæ exordio accipe: Benedictus Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter sæculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiori Hierusalem tota Ecclesiæ Dei nostri membra superinspicis.] & inferius: Post defudatas militiæ Litrensis excubias, & in Apostolica sede nouem iam decursa quinquennia, vtriusque sanctorum ordinis te conclamatissimum primipilarem spiritualia castra venerentur, &c.] hæc de ipso, quem quidem mirifica sanctitate conspicuum omnium Galliarum Episcopi intuebantur & venerabantur, cum eum omnes (vt idem ait) scirent esse normam morum, & columnam virtutum. Sed de Lupo hæc modò satis, occasione eius coniugis S. Pimeniolæ sororis Hilarij: libuit namque ex fructibus postea editis, arboris plantationem laudibus istis à maioribus dictis profequi. Quod verò ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat ipsum inter alia vnà cum S. Petronio Bononiensi S. Eucherij illud elogium: Hilarius nuper, & de Italia nunc Antistes Petronius, ambo ab illa plenissima (vt aiunt) mundanæ potestatis sede, vnus in religionis, alius in sacerdotij nomen ascendit.] hæc Eucherius, cum creatus est Petronius Episcopus Bononiensis, perseverante Hilario in vita monastica.

Sed redeamus ad Prosperum, qui his temporibus pro defensione scriptorum S. Augustini exurgens acerrimus propugnator, aduersus eos quoque qui clàm (quod palàm non auderent, damnata iam hæresi Pelagiana) in S. Augustinum ad eum inuerecundè obloquerentur, vt in eum Ethnicismum necnon Manichæismum calumniosè nimis impingerent: contra hos, inquam, S. Prosper iniens ipse certamen, primum omnium hos fuisse Pelagianos ostendit aperte in commentario quem ad Rufinum conscripsit, demonstrans insuper Augustini doctrinam ab vniuersa Catholica Ecclesia esse receptam, illorum verò vbi que damnatam: de his enim hæc ait: Has autem versutias, quibus se filij tenebrarum in similitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Episcoporum iudicia, & Apostolicæ sedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatissimus quoque Augustinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini sacerdotum, copiosè & pulchrè in multis voluminum disputationibus destruxit, vt pote inter multa Dei dona, quibus illum abundantissimè Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc scientiæ & sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non solum istam (Pelagianam hæresim scilicet) adhuc in suis detractionibus palpitantem, sed etiam multas prius hæreses victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi qua ipse illustratus est perfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incongnitis susurrantibus obloquuntur, & prout sibi obnoxias aliquorum aures, opportunasque repererint, scripta ipsius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem: adicientes etiam, duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur impietas.

Quæ si vera sunt: cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam perniciem ab Ecclesia repellant? tam insanis prædicationibus non resistent? nec saltem aliquibus scriptis eum, à quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint. Immo nouerunt, non solum Romanam, Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes, vniuersos promissionis

IOANNES
CASSIANVS
IMPUGNAT
AVGVSTINI
OPERA.HILARIVS
ET PRO-
SPER DE-
FENSORES
AVGVSTINI.S. AVGVSTI-
NI MODE-
STIA ET
HVMILITAS.Iste 46.
secundum lxx.
c. Iacob. 3.Acta S. Lu-
pi. apud Sur-
die 29. Julij.
DE PIME-
NIOLA ET
LUPO.Sid. lib. 6.
epist. 1.DE HILA-
RIO ET PE-
TRONIO.
c. Eucher. ad
Valerianum
epist.GRAVES
CONTRA
AVGVSTI-
NUM CA-
LVMNIAE.Prosper de lib.
arbitr.AVGVSTINI
CELEBRI-
TAS.IN ADVER-
SARIOS AV-
GVSTINVM
IMPUGNAN-
TES.

CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII 19.20. IMPP. 426.427. 3.4. VALENTIN. 2.3.

fionis filios cum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratia confessione congruere: sed etiam in ipsis locis, in quibus aduersus eum querimonia concitatur, esse, propitio Deo, plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ Apostolicæque doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi (in quantum ea ipse multiplicat) dilatantur. Si rectè reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtreccatione mordemur? Sed quis nescit, cur ista priuatim de stomacho garrant, & publicè de consilio conticescant? Volentes enim in sua iustitia magis quàm in Dei gratia gloriari, molestè ferunt, quòd his, quæ aduersus excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, restitimus, &c.] hæc & alia Prosper aduersus huiusmodi suffrones. Sed de his modò hæctenus. Quæ autem per aduersarios post obitum S. Augustini aduersus eius scripta excitata sunt prælia, suo loco dicemus. Iam verò quæ huius anni sunt reliqua prosequamur.

PATROCLUS EPISCOPVS ARELACCENSIS DITVR. HONORATVS SVBSTITVTVR. Martyr. Rom. die 13. August.

His ipsis Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Patroclus Arelatensis Episcopus à Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam iussione Felicis Magistrum militum referebatur, cuius impulsu traditur etiam Titus diaconus vir sanctus Romæ pecunias distribuens, interfectus.] hæc ipse. Ceterum longè dispar vtriusque conditio & causa necis. Etenim Titus vir sanctus (vt ait) inter sanctos adscriptus est martyres. Patroclus autem suorum scelerum, vltore numine, pœnas dedit; quippe qui (vt suo loco superius dictum est) pulso Herote viro digno, alienam sedem violentus inuasit, & vicinorum Episcoporum (vt patet ex epistola Bonifacij Romani Pontificis) iura turbauit. Successit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinenfis cœnobij, quem S. Eucherius primò Insulanum, inde verò magistrum Ecclesiarum appellat, cum ad Salonium scribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Faustum. Porro res ab eo gestæ scriptis commendatæ sunt ab eius successore Hilario, sed planè perierunt: quæ enim extant tribus conscripta libris, alterius potius, quàm Hilarij esse, in Notis diximus. Sed de Hilario inferius pluribus.

FELIX DAT POENAS SCELERVM.

Prosper. in Chron.

Verum quod ad Felicem Magistrum militiæ spectat, qui ad eò nefaria scelera patravit, haud inultus abiit; occisus enim est vnà cum vxore ab Aëtio Magistro militum post triennium, vt auctor idem est Prosper; qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuisse bellum in Africa aduersus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem. Sed id anno sequenti contigisse, cum idem Prosper affirmet, de his suo loco agemus.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII 20. IMPP. ANNVS ANNVS VALENTINIANI 3. 427. 4.

* Arraburis ex veteri inscripta in basilica S. Pauli Romæ. BONIFACIUS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

A Duenit annus Domini quadringentesimus vigesimus septimus, Consulatu Hierij & Ardabunij inchoatus, Africanæ provinciæ funestus, primùm quidem ob bellum inuidia Felicis Magistrum militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Prosper in Chronico, his Consulibus, ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaque in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum est, ducibus Mauortio, & Galbione, & Sinoce, cuius proditio Mauortius & Galbio, cum Bonifacium obsiderent, interempti sunt; moxque ipse à Bonifacio dolo detectus, occisus est. Exinde gentibus, quæ vti nauibus nesciebant, dum à concertantibus in auxilium vocantur, mare paruum factum est: bellique contra Bonifacium cepti in Sigisultum Comitem cura translata est.] hæc Prosper.

AETIVS CALVMNIATOR ET PRODIGIATOR. Paul. diac. hist. Miscell. lib. 14.

Verum hæc non Felici, sed Aëtio apud historiam Miscellam, quæ Paulo diacono adscribitur, tribuuntur, eiusque traditur dolo & insidiis factum, vt Bonifacius apud Imperatorem male audiret. res autem gesta sic ibi narratur: Cum Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepisset, & apud Africam potentia gloriaque augetetur, inuidia inflammatus Aëtius accusationem facit aduersus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam fatagentem. Et hæc quidem Placidia fatebatur, quæ fuit mater Valentini. Ceterum Bonifacio scribit: Si accersitus fueris, accedere noli: accusatus enim es, & te dolose vocant Imperatores. Hæc suscipiens Bonifacius, & veluti proprio seruo Aëtio credens, accersitus accedere distulit. Tunc Imperatores Aëtium quasi deo-tum recipiunt, & aduersus Bonifacium Mauortius & Galbio mitruntur.] reliqua vt supra. Porro

CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII 20. IMPP. 427. 4. VALENTIN. 3.

A Porro anfa Bonifacium accusandi, & in suspicionem adducèdi apud Imperatorem, ea æmulis tributa est, quòd cum eidem Bonifacio iussu eiusdem Imperatoris proficiscendum fuisset in Hispaniam, ibi affinem Wandalorum Regibus vxorem duxerat, eosdemque barbaros sibi fœdere nuptiarum obstrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori persuadere, aliquid ipsum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem statuit, vt aduersus eum bello decerneret, dictosque duces in Africam mitteret. Quorum planè aduentu non nihil percussus animo Bonifacius, ad S. Augustinum has litteras dedit, de belli euentu sollicitus:

Apud Aug. in append. epist. 12.

Domino venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Graue nobis est bellum. Inimici mucro nostra pectora pulsant. Deo funde preces, vt solis tua sit nobis comes oratio. Rauca buccina, terrificata tuba, puto quod & sidera terreant. Hostium clamor immanis adest: sed his non terremur. Nouimus enim ista non hodie. Ergo,

BONIFACIUS VALLATVS HOSTIBVS AVXILIUM IMPLORAT AB AVGVSTO.

B venerande Christi sacerdos, pete Deum, vt iacula in hostes dirigat nostra, ac se ipsi trucident mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Augustinum magna fiducia: qui ad eum ista pau-ciora reddidit:

b August. epist. 13. in append.

Domino & spectabili viro Bonifacio Augustinus Episcopus.

Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi, tuisque dabo consilium: arripe arma: oratio aures pulset auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis prospectat, & parti quam aspicit iustam, dat palmam.] hæc Augustinus.

Cum verò res ex sententia accidisset, vt duces Mauortius & Galbio proditioe Sinocis occiderentur, Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rursus ad eundem S. Augustinum hæc scripsit:

ibid. epist. 14.

Domino venerabili S. patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Manus superba, Deo iuuante, cecidit, quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduersis ceciderunt: de nostris autem, Christo iuuante, nullus est vulneratus. Ora igitur, venerabilis Papa, vt talis de inimicis vltio sæpe præcedat.] ista ipse: ad quæ hæc Augustinus rescripsit, cum ægrotaret:

d ibid. epist. 15.

Domino insigni, meritoque sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumque diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatem, quæso, serua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus propriis præsumas. De auctore gloriare virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.] Sed ad eum rursus sic Bonifacius quàm religiosissimè:

e ibid. epist. 16.

Numquam Diuinitas preces & lacrymas despicit peccatorum. Cupis ipse quidem de hac vita securus ad cæli regna migrare: sed nobis opus est, fessis in tantis adhuc periculis constitutis. Itaque ora nobiscum, vt tua nobis salus aliquantulum temporis condonetur.] hæc tunc ad Augustinum Bonifacius.

Scimus quidem per breues has litteras, ob Laconicum scribendi genus, præter Augustini morem, ab aliquibus non creditas ipsius esse. Sed si quis personam ad quam scripsit, & tempora exactè consideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumque eo tempore Augustinum scribere: certè quidem omnis adhibenda ipsi fuit industria, ne ad illum ista scripsisse sciretur: vnde non solum à consueta scribendi forma recessisse oportuit, sed (vt assolet) notis Bonifacio tantum perspicuis litteras exarasse. secus autem accidit, cum idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cum nulla Augustinus potuisset nota suspicionis inuri, quod ad rebellem Imperij scripsisset. Verum (quod diximus) etsi quis contentiosè nimis Augustinum esse neget; haud (si prudens est) inficias ierit, easdem epistolas esse germanas ab omni prorsus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Episcoporum conscriptas, vt superius diximus, Aurelio, aut Alypio.

Sed quid post hæc accidit? Cum (vt vidimus ex Prospero) eiusdem belli cura Sigisulto Comiti legata esset, idemque valentioribus copiis aduersus Bonifacium exercitum comparasset: propriis diffidens viribus ipse Bonifacius quid præstiterit, apud Paulum diaconum sic res gesta narratur: Bonifacius igitur sentiens se non posse tutò Africam tenere, cernensque sibi periculum instare in perniciem totius Reipub. efferuescens, transfretans è Libya in Hispaniam, ad Wandalos, Alanosque venit. Cumque Modegisclum inuenisset mortuum, & filios eius Guntharium & Genfericum Imperium moderantes, hortatus est, vt Hispaniam, Libyamque in tres partes diuiderent: Qui polliciti sunt, vnicuique parti se vnà cum ipso principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem vlturos. In talibus

f Paul. diac. hist. Miscell. lib. 14.

BONIFACIUS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VANDALOS ET ALANOS.

CHRISTI
427.CÆLESTINI PAP.
4.THEODOSII 20.
VALENTIN. 3. IMPP.

ralibus ergo professionibus Wandali, Alanique fretum transeuntes, Libyam habitauerunt; A
& cunctam penè Africam ferro, flamma, rapinis crudelissimè deuasantes, insuper Catholi-
cam fidem Ariana impietate subuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiam postea à S. Augustino
ad eum scriptis liquet ipsum Bonifaciū nauigasse: ex quibus redarguas Procopium affirman-
tem*, non ipsum, sed eius germanos in Hispaniam missos esse, & Wandalos infaustè nimis in
Africam conuocasse: quod hoc anno, iisdem Consulibus, contigisse, Prosper notat in Chro-
nico: nisi utrumque accidisse dixerimus, diuersorum temporum habita ratione.

* Procop. de
bell. Vandal.
lib. 1.BONIFACIUS
IN IMMAM-
NIA LAPIDIS
FACINORAS.

Quo tandem (proh dolor!) desperatio virū alioqui pium adegit? Cū enim se calumniis
oppressum, caputque suum infatigabili studio, summaque potentia peti cerneret: iamque
sciret omnem prorsus sibi clausam esse viam excusandi se apud Imperatores, quos magis ma-
gisque recentioribus Romani exercitus cladibus exasperasset: adè enormia & homine
Christiano prorsus indigna & indecora patrauit, ut infelix sibi in primis, ac toti Africæ, Ec- B
clesiæque Catholicæ immensum parturierit malum. Sed vnde ipsi, ut vel talia cogitaret, ma-
lorum origo? Desciuerat iam miser à pristina pietate, morumque probitate, in qua hætenus
se S. Augustini monitis continuerat, & in dies magis magisque profecerat: sed in vitia iam
prolapsus enormia, didicit miser experimento, quàm malum & amarum esset, dereliquisse
Dominum Deum, quem antè sanctis demerens operibus, expertus sapius suum fuerat pro-
tectorem & hostium appetentium fuisse vtorem.

* Hierem. 1.

Ante hæc autem, accidit, ut cū ad se defendendum aduersus æmulos totis viribus Bo-
nifacius intentus esset, bellis ciuilibus Romanis inter se exercitibus confligentibus, barbari
Africani in finitimos populos Romano Imperio subditos grassarentur. Hæc miseratus Augu-
stinus, ad ipsum Bonifacium in deterius prolabantem, ut eum ad meliorem frugem reuoca-
ret, epistolam scripsit, in cuius exordio post alia ista habet*: Scio non deesse homines, qui te se- C
cundum vitam mundi huius diligunt, & secundum ipsam tibi dant consilia, aliquando uti-
lia, aliquando inutilia: quia homines sunt, & sicut possunt, ad præsens sapiunt, nescientes
quid contingat sequenti die. Secundum Deum, ne pereat anima tua, non facile tibi quis-
quam consulit: non quia desunt qui hoc faciant, sed quia difficile est inuenire, quando tecum
ista possint loqui. Nam & ego semper desideravi, & numquam inueni locum vel tempus,
ut agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Christo.
Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix
loquebar imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fili, audi me saltem per litteras tibi
sermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans per-
latoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epistola perueniret.] vides ex his Augusti-
ni in scribendo cautelam: ut non mireris, si in aliis perbreuibus ad eum datis epistolis con- D
fuetam mutauerit dictionem. Sed subdit: Vnde peto, ut ignoscas, si me putas plus timuisse
quàm debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum nostrum per mi-
nisterium infirmitatis meæ.

* August. epist.
70.
AVGVSTI-
NVS ADMO-
NET BONI-
FACIUM.BONIFACIUS
SANCTVM
PROPOSITVM.

Recole qualis fueris, adhuc in corpore constituta religiosæ memoriæ priore coniuge
tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius sæculi horruerit, & quomodo cu-
pieriis seruitutem Dei. Nos nouimus, nos testes sumus, quid nobiscum apud Tubunas
de animo & voluntate tua fueris collocutus: soli enim eramus ego & frater Alypius. Non
enim existimo tantum valuisse terrenas curas, quibus impletus es, ut hæc de memoria tua
penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinque-
re cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei mo-
nachi viuunt. Ut autem non faceres, quid te reuocauit? quia considerasti, ostendentibus E
nobis, quantum prodesset Christi Ecclesiis quod agebas, si ea sola intentione ageres,
ut defensæ ab infestationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (sicut
dicit Apostolus*) in omni pietate & castitate: tu autem ex hoc mundo nihil quære-
res, nisi ea quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, accinctus baltheo
castissimæ continentia, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutius ac fortius
munitus.

* 1. Tim. 2.

* Rom. 13.
BONIFACIUS
MULTIPLI-
CES ERRO-
RES.

Cū ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremque duxisti: sed nau-
gasse, obedientia fuit, quam secundum Apostolum* debebas sublimioribus potestatibus:
vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deserens continentiam, concupiscentia victus
esses. Quod ego cū comperissem (fateor) miratus obstupui: dolorem autem meum ex ali-
qua parte consolabatur, quod audiui te illam ducere noluisse, nisi prius Catholica fuisset
facta.

CHRISTI
427.CÆLESTINI PAP.
4.THEODOSII 20.
VALENTIN. 3. IMPP.

A facta. Et tamen hæresis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum præualuit in domo
tua, ut ab ipsis filia tua baptizaretur. Iam verò si ad nos non falsa perlata sunt (quæ utinam
falsa sint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ sint: quantis tantum ma-
lum plangendum est fontibus lacrymarum? Ipsam quoque vxorem non tibi suffecisse, sed
concubinarum nescio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forsitan
mentiuntur. Ista omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, posteaquam coniugatus es,
consecuta sunt. Quid dicam? Christianus es; cor habes, Deum times: tu ipse considera
quæ volo dicere, & inuenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: propter quam ti-
bi credo Dominum parcere, & à periculis omnibus liberare, ut agas eam, sicut agenda est.
Sed si illud audias, quod scriptum est*: Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas
de die in diem.

B Iustam quidem dicis habere te causam, cuius iudex ego non sum: quoniam partes ambas
audire non possum. Sed qualiscumque sit causa tua (de quo modò quærere & disputare
non opus est) numquid coram Deo potes negare, quod in istam necessitatem non peruenis-
ses, nisi bona sæculi huius dilexisses: quæ tamquam seruus Dei, quem te antè noueramus,
contemnere omnino & pro nihilo habere debuisti: & oblata quidem sumere, ut ea vtereris
ad pietatem, non autem negata vel delegata sic quærere, ut propter illa in istam necessita-
tem ducereris, vbi cū amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem à te, sed multa
propter te: & cū timentur quæ ad exiguum tempus nocent, si tamen nocent, commit-
tuntur ea quæ verè in æternum noceant? De quibus ut vnum aliquid dicam: quis non vi-
det, quòd multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potetiam & salutem: qui etiam
si tibi omnes fideles sint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur insidiæ; nempe tamen ad ea
bona, quæ ipsi quoque non secundum Deum, sed secundum sæculum diligunt, per se
cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compescere debuisti cupiditates tuas, exple-
re cogis alienas: quod ut fiat, necesse est ut multa quæ Deo displicent fiant; nec sic ta-
men explentur tales cupiditates.] & paulo post: Quando ergo poteris tot hominum arma-
torum, quorum fouenda est cupiditas, timeret atrocitas; quando (inquam) poteris eorum
concupiscentiam, qui diligunt mundum, non dico satiare (quod fieri nullo modo potest) sed
aliqua ex parte pascere, ne vniuersa plebs pereat, nisi tu facias quæ Deus prohibet, & facien-
tibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, ut iam vile aliquid quod rapia-
tur, vix inueniatur.

* ECL. 5.
DE DIE IN DIEM.
B V A C V A T
EXCVSATIO-
NES BONI-
FACII.

Quid autem dicam de vastatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, resistente nullo,
dum tu talis tuis necessitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde ista calamitas auerta-
tur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite in
Africa constituto cum tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœdera-
tis ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuisse barbaros aufuros, tan-
tum progressuros, tanta vastaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant,
deserta facturos? Qui non dicebant, quancumque tu Comitiam sumeres potestatem,
Afros barbaros non solum domitos, sed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ?
Et nunc quàm in contrarium versa sit spes hominum, vides: nec diutius hinc tecum lo-
quendum est, quia plus tu potes ea cogitare, quàm nos dicere. Sed fortè ad ea respon-
des: illis hoc esse imputandum, qui te læserunt, qui tuis officiosis virtutibus non paria,
sed contraria reddiderunt. quas causas ego audire & iudicare non possum. Tuam causam
potius aspice & inspice, quam non cum hominibus quibuslibet, sed cum Deo habere te
E cognoscis, quia in Christo fideliter viuis: ipsum timere debes ne offendas. Nam ego causas
superiores potius attendo: quia ut Africa tanta mala patiat, suis debent homines impu-
tare peccatis. Verum tamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & ini-
quos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit.] & paulo post huiusmodi eum im-
pugnat dilemmate:

BARBARI-
CA CLADES
IN AFRI-
CA.

Si ergo tibi bona sunt præstita, quamuis terrena & transitoria, ab Imperio Romano, quia
& ipsum terrenum est, non cæleste, nec potest præstare nisi quod habet in potestate: Si
ergo bona in te collata sunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata
sunt, noli reddere mala pro malis. Quid istorum duorum sit, nec discutere volo, nec va-
leo iudicare: ego Christiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis.
Dicis enim fortasse: In tanta necessitate quid vis ut faciam? Si consilium à me secundum
hoc sæculum quæris, quomodo ista salus tua transitoria tuta sit, atque potentia & opu-
lencia

* STRINGIT
AVGVSTI-
NVS DILEM-
MATE BO-
NIFACIUM.

CHRISTI
427.CÆLESTINI PAP.
4.THEODOSII 20.
VALENTIN. 3. IMPP.

lencia vel ista feruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi respōdeam, nescio. Incerta quippe ista certum consilium habere non possunt. Si autem secundum Deum me consulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis: Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? habeo planè quod dicam: est apud me consilium, quod à me audias. Quid autem opus est vt aliud dicam, quam illud quod supra dixi: Noli diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt. Si quis autem dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo.] & subinde: Hic appareat si vir fortis es. Vincede cupiditates, quibus iste diligitur mundus: Age pœnitentiam de præteritis malis, quando ab eis cupiditatibus victus per desideria non bona trahebaris. Hoc consilium si acceperis, si tenueris atque seruaueris, & ad bona illa certa peruenies, & cum salute animæ tuæ inter ista incerta versaberis.

Lucæ 9.
1. Ioan. 2.
Cp. 24.
QVID CON-
SULAT AV-
GVSTINVS
BONIFACI-
CIO.

Sed fortè iterum quæris à me, quomodo ista facias in tantis mundi huius necessitatibus implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in psalmo: In necessitatibus meis erue me. Tunc enim finiuntur istæ necessitates, quando finiuntur istæ cupiditates. Qui exaudiuit te, & nos pro te, vt liberareris de tot tantisque periculis visibilium corporaliumque bellorum, vbi solùm ista vita quandoque finienda periclitatur, anima verò non perit, si non malignis cupiditatibus captiua teneatur: ipse exaudiet, vt interiores & inuisibiles hostes, id est, ipsas cupiditates, inuisibiliter & spiritualiter vincas.] & post nonnulla de mundi contemptu salubriter inculcata, ad postremum hæc addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt in sanctitate continentia viueres: Adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum salua pace potuisses, ab istis rebus bellicis abstraheres, & ei vitæ vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in silentio pugnant milites Christi, non vt occidant homines, sed vt expugnent principes & potestates & spiritalia nequitia, id est, diabolus & angelos eius: hos enim hostes sancti vincunt, quos videre non possunt: & tamen quos non vident, vincunt, ista vincendo quæ sentiunt.

Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensu non licet viuere: Quia etsi tu eam post illa verba Tubunensia ducere non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum sciens, innocenter & simpliciter nupsit. Atque vtinam posses ei persuadere continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed si cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam conjugalem, & roga Deum, qui te de necessitatibus eruit, vt quod non potes modò, possis aliquando. Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum, vt in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quæras, vt ex mundi huius bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniunx, aut impedire non debet. Hæc ad te, fili dilectissime, vt scriberem, charitas iussit, qua te secundum Deum, non secundum hoc sæculum diligo: quia & cogitans quod scriptum est: Corripe sapientem, & amabit te: corripe stultum, & adiciet odisse te: non te vtique stultum, sed sapientem debui cogitare.] hæc tamen Augustinus ad Bonifacium, planè beatum, si hæc eum admonentem audisset. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti cæstro percitus, furenti animo (cum se cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium Wandalarum confugit, quos (vt diximus) in Africam traiciendos curauit: ex quo infelix (nolens licet) effecit, vt Africa in manus Wandalarum deueniens, sic captiua ad centum annorum spatium sub barbarico iugo permaneret. Quomodo verò serò tandem ipse Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, aduersus illos frustra exercitum duxerit, dicemus anno sequenti.

4 Proverb. 5.

Quanta autem damna Catholicæ esset allatura Ecclesiæ societas ista Bonifacij ista cum Wandalis, & amicitia nuptiarum vinculo stricta, iam antè patentia indicia præcessere, cum videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptisate, qui & deteriora adhuc præsumentes, in eiusdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Augustinus. Nulli planè barbari, æquè ac Wandali, obstinatioris facti sunt defensores Arianæ perfidiæ, & acerbiores aduersus Catholicos persecutores: nam vt taceamus persecutionem diram illam, quam postea intulerunt Ecclesiæ Africanæ, de qua suis locis dicturi sumus; de his quæ egerint in Hispania, antequam nauigarent in Africam, sub Trasamundo Wandalarum Rege aduersum dicatam Deo virginem, historiam afferam, quæ à Gregorio Turonensi ita describitur:

WANDALI
ARIANO-
RVM OM-
NIVM PER-
DITISSIMI.

Greg. Turon.
Frauc. hist. lib.
2. c. 11.

Factum

CHRISTI
427.CÆLEST. PAP.
4.THEODOSII 20.
VALENTIN. 3. IMPP.

Factum est (inquit) vt puella quædam religiosa, prædiues opibus, ac secundum sæculi dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus est nobilior, fide Catholica pollens, Deoque omnipotenti irreprehensibiliter seruiens, ad hanc quæstionem duceretur. Cumque Regis fuisset oblata conspectibus: cœpit eam primùm ad rebaptizandum blandis sermonibus illicere. Quæ cum venenosum eius iaculum fidei parma propelleret: præcepit Rex, eius facultates auferri, quæ iam mente possidebat regna Paradisi: deinde supplicij applicatam sine spe præsentis vitæ torqueri. Quid plura? post multas quæstiones, post ablatos rerum terrenarum thesauros, cum adhuc frangi non posset, vt beatam rescinderet Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumque in illud cœnosum lauacrum vi cogereretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum sanctum vnus credo esse substantiæ, essentiæque: digno aquas vnguine cunctas inficit, id est, fluxu ventris aspergit. Exhinc ad legitimam ducta quæstionem, post equuleos, post flammas, post vngulas, Christo Domino capitis decisione dicatur.] hæc Gregorius, qui & affirmat, per eundem Regem Arianum alios quoque in Hispania vexatos esse Catholicos, diuersisque tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte multatos, corona martyrij honestatos. porro fugatis vndique Catholicis, eorumdem martyrum memoria remansit obscura. Fugisse quidem nonnullos de Hispania Episcopos, eorum plebibus fuga iam lapsis, vel peremptis, vel captis, sanctus Augustinus affirmat in epistola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Ecclesiæ veniamus.

VIRGINIS
HISPANÆ,
NOBILIS
MARTYRI-
VM.

Aug. epist. 1.
180.

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chrysostomi, cuius nomen in Ecclesiasticas tabulas fuerat restitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu solemnè in Ecclesia anniuersaria die celebrari cœperit sexto Kalend. Octobris. Marcellinus enim id tradit in Chronico sub anni huius Consulibus,

MEMORIA
S. IOANNIS
CHRYSOST.
CŒPTA PV-
BLICE COLI.

Quibus etiam Consulibus, nono Kalend. Ianuarij (inquit Socrates) moritur Sisinus Episcopus Constantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendi rationem, denique ob benignitatem in pauperes, omnium sermonibus celebratus, moribus facilis, affabilisque, simplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotij: vnde curiosis, & qui aliis faceffendo molestiam delectantur, offensionis fuit, atque aded apud eos opinione venit ignauia.] hæc ipse. Cessauit Episcopatus eius sedis mensibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius successore anno sequenti.

Socrat. lib. 7.
c. 28.

Hoc item anno, cum Christiana pietas propensiori cultu (vt par erat) sanctissimam Domini Crucem coleret, & passim vbique locorum eandem pingeret, vel sculperet: ne hac ex parte effrenis religio irreuerentiæ patefaceret aditum, Imperatores Theodosius & Valentinianus eiusmodi sanctionem ediderunt:

l. r. c. nemini
licere signum.

Cum sit nobis cura diligens, per omnia superni numinis religionem tueri: signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in filice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quodcumque reperitur, tolli, grauissima pœna multando eos qui contrarium statutis nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat. xii. Kal. Iun. Hierio & Ardaburio Conss.]

Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo verò loco, nescimus) celebratum est Concilium aduersus Massalianos hæreticos, aliàs sæpe damnatos. Quod autem perdifficilis esset horum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quod clam sub Catholico nomine delitescerent: & inuerti, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, se hæresim damnare simularent; quæ protinus, simulac liberum esset, repetentes, eadem quæ ab Ecclesia vetita essent, facerent & docerent, prout Acta sæpe aduersus eos superius recitata declarant; quibus & quænam essent eorumdem hæreticorum sententiæ, satis est demonstratum. Pertæsi igitur Episcopi horum causa sæpius fatigati, illud in Synodo sanxere decretum, vt iidem, quantamlibet imaginem pœnitentium præferrent, non amplius in Ecclesiam reciperentur, quam iam visi essent sæpius eluisse relapsi. Celebrem quidem huiusmodi fuisse Episcoporum conuentum, inde possumus intelligere, quod interfuisse eidem & subscripsisse reperiuntur inter alios Sisinus Constantinopolitanus Episcopus, & Theodotus Episcopus Antiochenus, vt Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius Acta Synodi; & tantum canon, quem Photij Bibliotheca seruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminisse ipse, cum agit de ipso Theodoto Antiocheno, & Synodali epistola data ad Baronianum,

CONCILIUM
CONTRA
MASSALIA-
NOS.

Annal. Eccl. Tom. 5.

V u

que

sive Beronicianum, & Amphiloichium, atque vniuersos Pamphilix Episcopos, aduersuseofdem in illis partibus ingruentes Massalianos hæreticos; in qua huiusmodi decretum Synodi haberetur ita descriptum:

CANON DE RELAPSI.

Si quis post anathematismum aliquando fuerit deprehensus vel verbo vel opere in suspicionem huius morbi lapsus, numquam amplius in posterum locum habeat, neque si decies millies polliceatur se esse paratum ad omnia quæ ad pœnitentes attinent.] hæc eius Synodi canon ex Phorij Bibliotheca depromptus.

THEODOTI EPISC. ANTIQCH. OBIVS ET SE DISTEMPVS Theod. lib. 5. c. ult. b Theodoret. in pref. lib. 1.

Post hæc autem Theodotus ipse Antiochenus Episcopus ex hac vita migravit. Ad hunc vsque annum peruenisse, eodem auctore proditur, dum declarat, eundem cum Sisinnio subscripsisse eidem epistola Synodali. neque hunc annum præterisse, quæ habet Theodoretus in fine suæ historiæ possunt cuique reddere manifestum, dum eandem cum obitu Theodoti claudens, spatium centum & quinq. annorum se complecti testatur: cumq; profiteatur se historiam exordiri ab eo tempore quo Eusebius desinit, ab ipso nimirum Licinij tyranni exitu, quem occidi contigisse vidimus anno Domini trecentesimo vigesimotertio; ab eo anno si incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc vsque annum quadringentesimum vigesimumseptimum peruenies, quo ait defunctum fuisse Theodotum, de quo agimus, Antiochenum Episcopum. cum igitur id ipse scribat, & ad hæc tempora peruenisse, Photius ex Synodali epistola, cui cum Sisinnio subscripsit, ostendat: perspicuè planè intelligis, quàm erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antistitum, dum eidem Theodoro annos dumtaxat quatuor in sede tribuit, quem ad annum vsque decimum sextum vixisse Episcopum, ex superius dictis cum ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Phorio atque Theodoro euidenter satis apparet.

IOANNES CREATVS EPISCOPVS ANTIQCH. NVS.

Defuncto autem Theodoro laudato satis Episcopo, subrogatus est in locum ipsius Ioannes, ex schola (vt exitus demonstrat) Theodori Mopsuesteni, sicuti & Nestorius, Theodoretus, & alij complures in Syria sacerdotes, ex quibus clades oborta est Orientalis Ecclesiæ. Occulto namque, sed planè terribili Dei iudicio factum est, vt vno eodemque ferme tempore Theodori illius alumni, foetus viperini dicendi, damno Ecclesiæ maximo in præcipuarum sedium Episcopos fuerint cooptati, nempe Ioannes hoc anno creatus Antiochenus Episcopus, Nestorius verò anno sequenti in Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfecturam vocatus, vt suo loco dicturi sumus.

Theodoret li. 5. c. ult. QUID THEODORETVS DE THEODORO MOPSVESTENO.

Sed audiamus Theodoretum, Theodori eiusdem laudibus historiam scriptam à se claudentem, & maxima ob id eam, omnium sententia, ignominia afficientem. hæc enim habet ad calcem: Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Ecclesiam, Theodorus Episcopus Mopsuestix, qui totam Christi Ecclesiam sua doctrina erudierat, & contra vniuersas hæreticorum phalanges victoriam reportauerat, obiit mortem. Iste & Diodori viti excellentissimæ doctrinæ particeps factus est, & sanctissimi Ioannis socius & adiutor: nam communiter inter ipsos sapientiæ præcepta ex spiritualibus Diodori fluentis hauserunt. Triginta sex annis Præsulatum gessit Theodorus, neque vmquam cessauit contra Arianam & Eunomianam sectam velut in arena dimicare, tum clandestinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam sanctis Christi ouibus suppeditare. cuius frater Polychronius Ecclesiam Apameensem gubernauit. Isto quidem in loco finem historiæ facere, animus est: Atque omnes qui sunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, vt precibus suis labores compensare non grauentur. Spatium quidem centum & quinque annorum ista complectitur historia, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem à morte hominum præstantissimorum Theodori atque Theodoti.] hæc ipse: qui ex inita superius ratione ad præsentem E annum eandem scriptis profecutus esse, satis apparet.

Theodoret. epist. 32.

Sed cur hic desinit ea quidem ex causa reor, quod noluit attingere Nestorij tempora, qui anno sequenti creatus est Constantinopolitanus Episcopus: sciens namque per scabra sibi incedendum fore, prudenter quidem cessauit ab historiæ descriptione, quando in seipsum opus fuisset conuerrere stylum. Certè quidem ipsius testificatione affirmari posse videtur, scriptam ab ipso fuisse huiusmodi historiam ante Ephesinum Concilium: etenim in epistola quam scripsit postea ad Eusebium Ancyra Episcopum, cum sua scripta recenset, quæ post dictum Ephesinum Concilium elaborasset, nullam penitus de scripta à se historia mentionem habet: vnde dicendum est, hoc triennij spatium, quod intercedit ab hoc anno vsque ad Concilium Ephesinum, ab illo dictam historiam esse scriptam.

Verum

A Verum hic considera, ipsum Theodoretum ex immensis laudibus, quibus ornat Theodorum Mopsuestenum nefandissimum hæreticum, planè se eius fuisse communionis, haud leuem suspensionem concitasse: immo adeò studiosus eius extitit, vt credendi occasionem dederit, quòd ipse ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa sugillat quoque Sozomenum, eiusque historiam, vbi de ipsa agens: Sed ipsam (inquit) quoque historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestix nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.] Hæc cum dicat S. Gregorius de Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minimè leguntur, putauit aliquis nimium sibi sapiens S. Gregorium errore lapsus, & quòd esset apud Theodoretum, dixisse, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipse, cum non considerarit multa desiderari in historia Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipsa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio. Cum enim in suæ historiæ præfatione ipse testetur se eam producere vsque ad decimumseptimum Consulatum Theodosij, viginti propè annorum res gestæ in ea desiderari certum est. Sed aduersus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

Gregor lib. 6. epist. 95.

SOZOMENI HISTORIA MUTILATA.

Not. in Rom. Martyrolog. die 23. Decemb. THEODOROTIVITAE PERIODVS.

B in historia Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipsa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio. Cum enim in suæ historiæ præfatione ipse testetur se eam producere vsque ad decimumseptimum Consulatum Theodosij, viginti propè annorum res gestæ in ea desiderari certum est. Sed aduersus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

Quod verò ad Theodoretum spectat addictissimum Theodoro: accipe paucis totam ipsius vitæ periodum, ex quo Deum plurimum laudes. Qui à parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monasticæ institutionis absoluit, cõsuetudine Theodori Mopsuesteni tantam gloriam obumbravit, obnubilauit verò ex Nestorij amicitia, obscurauit que penitus ex suscepto aduersus S. Cyrillum eiusdem hæresiarchæ patrocinio. Sed spirante deinde Dei benignitate diuini Spiritus aura, fugatis densis nubium globis, effulgentibus rursus in cor eius diuinæ gratiæ radiis, iterum pulcher, gloriosus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholice Ecclesiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clausit extremum. hæc autem tibi præfens & qui sequitur sextus Annalium tomus perspicuè demonstrabunt.

C Onsulatu Tauri atque Felicis annus Christi quadringentesimus vigesimusoctauus illuxit, quo Africa Vuandalorum grassatione vastatur. Simulac enim anno superiori per freti Gaditani angustias sese in Africam immiserunt, fauente illis iam exercitu, qui eos vocauerat, Bonifacij Comitibus, cum deesset omnino qui illis occurrendo resisteret, sed adesset qui incenderet, non secus ac flamma impulsu venti vehementior reddita cuncta simul sacra atque profana deuastant. Antequam autem de singulis orationem instituamus, quantum fas est homini ex causis occulta Dei perscrutari iudicia; cur tam immani flagello ea meruerit prouincia diuexari, vt vna simul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudelius fauente, narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re posteris commendauit Saluianus Massiliensis Episcopus suorum temporum scriptor, inspiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus de malorum causa ista conscripsit:

AFRICA A VVANDALIS EXAGITATA.

E Orbem spargeret, & excitatas penè ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum scelera punirent.] testatur quidem Procopius, Vuandalos populos fuisse circa Meotidem paludem confidentes, eisdemque fame pressos, in Germanos illos irrupisse qui Franci dicuntur. Pergit verò Saluianus: Quid enim? numquid abductæ à solo patno degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cum illæ à nobis vsque ad tempus illud cuncta vastauerint? Sed esto intra Gallias formidabant: quid in Hispania, vbi exercitus nostros etiam bellando contriuerant, numquid consistere aut permanere metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vsque ad hoc fortitudinis factum contingeret ascendere, & post experimenta belli diu parati intelligerent sibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxilijs pares esse non posse. Poterant ergo illic sedere, nec timere. Sed illa utique cælestis manus, quæ eos ad punienda Hispanorum flagitia illic traxerat, etiam ad vastandam Africam transire cogebat. Ipsi demique fatebantur, non suum

Saluian de uersus iudic l. 7. d. Procop de bell. Vuandal. li. 1. CVR AFRI- CA MERVIT TANTA FA- TI.

CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 21.
VALENTIN. 4. IMPP.

suum esse quod facerent: agi enim se diuino iussu, ac perurgeri. Ex quo intelligi potest, A quanta sint mala nostra, ad quos vastandos atque cruciandos barbari compelluntur inuiti.] & paulo post:

Vnde quod Vuandali in Africam transferunt, non est diuinæ seueritati, sed Afrorum sceleris deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxerunt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quod pœnam diu debitam distulit; piaculorum autem & criminum, quod aliquando peccator populus quæ merebatur accepit: nisi fortè hoc non meruisse credimus; cum utique nulli magis, utpote in quos omnia simul improbitatum atque impuritatum genera confluxerint. Ceteri enim homines et si nonnullis flagitiorum vitijs obligati sunt, quibusdam tamen non implicantur: & si violentia non carent, malevolentia carent: & si libidine æstuant, rapacitati non seruiunt: multos denique et si accusat incontinentia corporum, simplicitas commendat animorum. B

AFRICANO-
RVM PEC-
CATA.

In Afris penè omnibus nihil horum est quod ad vtrumque pertineat, id est bonum, æquè ac malum, quia totum admodum malum: adeò exclusa naturæ originali sinceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim paucissimis Dei seruis, quid fuit totum Africæ territorium, quàm domus vna vitiorum?] ac post aliqua rursus:

Sicut in sentinam profundæ nauis colluiones omnium fordium, sic in mores eorum quasi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullâ enim improbitatē scio, quæ illic non redundauerit; cum utique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, et si habeant specialiter mala propria, non sunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, sed pudica; Alanorum impudica, sed minùs perfida; Franci mendaces, sed hospitaes; Saxones crudelitate efferi, sed castitate venerandi: omnes quippe gentes habent sicut peculiaria mala, ita etiam quædam bona. In Afris penè omnibus nescio quid non malum. Si accusanda est inhumanitas, inhumani sunt; si ebrietas, ebriosi sunt; si falsitas, fallacissimi sunt: si dolus, fraudulentissimi; si cupiditas, cupidissimi; si perfidia, perfidissimi. Impuritas eorum atque blasphemia his omnibus admiscenda non sunt: quia illis quæ superius diximus malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam sua ipsorum vicerunt.

Ac primùm, ut de impuritate dicamus: quis nescit, Africam totam obscœnis libidinum raris semper arsisse? non ut terram ac sedem hominum, sed ut Ætnam putes impudicarum esse flammaram: nam sicut Ethna intestinis quibusdam naturæ feruentis ardoribus, sic illa abominandis iugiter fornicationum ignibus eructauit. Nec volo hac in re assertionibus meis credi; testimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros impudicos generaliter sciat, nisi fortè ad Deum conuersos, id est, fide & religione mutatos? D Sed hoc rarum est ac nouum, quàm rarum videri potest, quemlibet ganeonem non esse ganeonem, aut quemcumque sæuum non esse sæuum. Tam infrequens est enim hoc & inusitatum, impudicum non esse Afrum, quàm nouum & inauditum, Afrum non esse Afrum. Ita enim generale in eis malum impunitatis est, ut quicumque ex eis impudicus esse desierit, Afer non esse videatur.]

At pauca sunt hæc, & parui fermè momenti esse quis dicet, si alia nefanda Afrorum scelera considerarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eisdem barbaris deinde Carthagine, quæ nos suo loco dicturi sumus. Quod autem ad solutam nimis Afrorum libidinem, quam aduersus eos adeò Saluanus exaggerat: certè quidè in hoc potissimùm Patres eius prouinciæ incubuisse visi sunt, ut habens eos continentia coercerent. Quantum enim eos putas aduersus adulteros & incestuosos declamasse, cum & coniugalè torum mira coer- E cuerint obseruantia? Videas (quod mireris) S. Augustinū suadere coniugibus à tēpore Quædragestimæ vsque ad octauâ Patchæ abstinentiam ab vsu coniugij, similiter & festiuis diebus; contestariq; euenire sæpe, ut si secus agerent, intemperantia coniugum nascerentur filij leprosi, & arreptitij, vel lunatici. Hinc rursus reperies ab eodem affirmari, triginta dies præscribi, ne intrarent in ecclesiâ, cum mulieres virum accipiunt: Insuper admonere, ne post lutus nocturno phantasmate participet cum Fidelibus sacram communionem; sed, ut graue facinus, iubere id ipsum expiari debere prius cordis compunctione, elemosyna, atque ieiunio. Hæc ex multis, quibus valeas cōsiderare sanctissimos Patres non defuisse Africanos æstuantem ardore libidinis Ecclesiastica coercere disciplina: simul & cognoscere possis (ut dictum est) si in hæc adeò leuia iidem Patres vehementer inueherentur, quid eos fecisse putandum aduersus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verumtamen illos

Aug. de tem.
por. ierm. 2.44.CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 21.
VALENTIN. 4. IMPP.

A illos omni excusso iugo mandati, contemptaque monitione, præcipites sese dedisse in gurgites turpitudinum. Vnde Dei vindicta factum est, ut dedignantibus sanctis obtemperare sacerdotibus, iuste traditi sint barbaris enecandi, vel saltem in seruitutem redigendi.

Ceterum quod ad Saluanum spectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum fugillat, ex paruis magna composuisse, quasi eloquentiæ arte amplificationibus rem exaggerans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere sit conatus: sed parcius dicas egisse, dum his non leuiora intacta penitus prætermisit, nempe immensam multitudinem Donatistarum à temporibus Constantini obstinatissima pertinacia in schismate perseuerantium, immania in se ipsos & in alios perpetrantium, qui nullo valuerunt curari remedio, quantumlibet Imperatores edictis, & Episcopi scriptis & collationibus sæpissimè ab ea mentis duritie ipsos reuocare studuerint. Licet enim nonnulli vel metu pœnarum ex legibus Augustorum, B vel aliter ad fidem & vnitatem Catholicam (ut superius ex Augustino dictum est) fuerint restituti: reliqui tamen in erroris obstinatione manserunt: adeò ut nec centum annorū spatium Vuandalicæ persecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari: ut planè secundum illud propheticum^a, in medio fornacis scoria argenti facti sint, non autem purgati a rubigine; sed tribulationis igne succensu, deteriores sint redditi. Quid memorem Manichæos secreta in Africa habitantes latibula, sæpe detectos, sæpe eiectos, numquam autem ad Catholicam fidem verè conuersos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos sæpe admonuit Augustinus. Blasphemis nominis Dei abundasse, inde colliges ex Augustino^b, cum agit de morione blasphemantes lapidibus insectari solito.

Ezech. 22.

Aug. de pec-
cat. merit. &
remis. lib. 1.
c. 22.

Sed & idem S. Augustinus paucis his diebus, quibus, capta à Vuandalis Africa, superuixit, cum cladem barbaricam non nisi ob exundantem peccatorum copiam ipsos pati testetur; C iam in profundum illud scelerum eos peruenisse demonstrat, quod à diuina Scriptura^c verbis illis significatur: Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.] Hinc illæ lacrymæ, cum ista gemens^d: Inter tantas (inquit) angustias & in ipso fine rerum posita est vniuersa prouincia; & quotidie frequentantur spectacula. Sanguis hominum quotidie funditur in mundo, & infanientium voces crepitant in Circo. O planctus omni mæstitia acceptior! O planctus omni mæstitia affligens cor! Libet flere. Plangimus, dilectissimi, & illos & nos: quia & nos digni sumus, qui cum talibus merito flagellemur, &c.] Inferius verò de idololatricam adhuc sectantibus, consentientia his quæ ex Saluiano suo loco dicentur, ista subinfert: An non sacrificauit, qui imagines idolorum per noctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentissimè spectauit? Sacrificauit, prorsus sacrificauit, & quod peius est, non tauri, vel cuiuslibet pecoris aliquam victimam, sed ipsam animam hominis pretiosam. In hoc tam D nefando sacrificio non vnus vel pauci accusantur: tota hoc ciuitas fecit, quæ tota consentit: nec ab hostibus, nec à barbaris, sed à se ipso omnis homo in anima se occidit videndo, consentiendo, non prohibendo: omnes remansimus rei: & dum nolumus pacem ciuitatis turbari peruersam, pacem quam desideramus, non accipimus rectam, contemnimus pacem seruare bonorum morum, & periit pax temporum nostrorum.] hæc & alia plura Augustinus, suos Hipponenses ad pœnitentiam cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipse hæc ad eos, ipso orationis exordio: Admonet Dominus Deus noster, non nos debere negligere nostra peccata, quando talem demonstrat iram suam: ipse quippe iuste punit nocentem, quia nullum inuenit pœnitentem.] Sed de iisdem rursus cum de Hipponensis ciuitatis obsidione agemus.

Prouer. 18.
Aug. serm. de
temp. barbar.

Accidit planè Africæ, quod Deus per Ezechielem populo Israel fuerat comminatus: nimirum, quod impudicitij suis ipsam mirum in modum ad iracundiam prouocassent, missurum se fore prædixit in eos hostes, qui cloacas ipsorum libidinum exhaurirent, cum ait^e: Dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum, & demolientur prostibulum tuum.] Nam de Vuandalis vastantibus Africam idem qui supra Saluanus ista subiicit^f, dum licet Vuandalorum detestetur superbiam, fastumque barbaricum, eorumdem tamen prædicat castitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogent, serò saltem discere Africanos. Ait enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc possunt talia, etiam si alia non dicam. Abominati enim sunt virorum impuritates, plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum: horruerunt lustra ac lupanaria; horruerunt concubitus, contactusque meretricum. Numquid hoc credibile vllis videri potest, Romanos hæc admisisse, barbaros horruisse?] & paulo inferius: Grande est profectò quod dicimus, grande ac supereminens. Quis credat Vuandalos in ciuitatibus Romanis ista fecisse? Remota quippe est ab illis omnis car-

Ezech. 16.

Saluan. de
vero iudic. l. 7.

nis impuritas. At quomodo remota? non sicut remoueri aliqua à Romanis solet, qui statuunt A non adulterandum, & primi adulterant: statuunt non furandum, & furantur, &c.] ac subinde: non tales ergo isti, de quibus loquimur, barbari ad emendam nostrarum turpitudinum labem extiterunt. Abstulerunt enim de omni Africa sordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantum, aut temporariè submouerunt, sed penitus iam non esse fecerunt. O pie Domine, ô Saluator bone, quantum efficiunt per te studia disciplinæ, per quæ mutari possunt vitia disciplinæ, sicut ab illis scilicet immutata sunt.

At quomodo immutata? interest enim, non solum effectus rerum, sed etiam effectuum causas dicere. Difficile quippe est, impudicitiam verbo aut iussione tolli, nisi fuerit ablata: & difficile est, pudicitiam verbo exigi, nisi fuerit exacta. Quod isti vtrique scientes, sic impudicitiam summouerunt, quod impudicas conseruauerunt, non interficientes mulieribus B infelices, ne vitiorum curam crudelitate respergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipsi in peccatorum refecatione peccarent. sed ita errantes emendauerunt, vt factum eorum medicina esset, pœna non esset. Iusserunt siquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum transire meretrices: scorta in connubia conuerterunt, implentes scilicet Apostoli dictum atque mandat: Et vt vnaquæque mulier virum habeat suum, & vnusquisque vir coniugem suam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam seueras pudicitæ sanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, vt puritatem scilicet vtriusque sexus & domi connubij seruet affectus, & in publico metus legum; ac sic duplici præsidio castimonia niteretur, cum & intus esset quod amaretur, & foris quod timeretur.

Leges quidem illorum nequaquam illis sunt legibus consentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent, vt partem obscœnitatis admittant; vt Romana illa decreta, quæ scortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt, ad omnes autem solitarias passim admitterunt; adulteria verantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus casti homines & puri essent, si ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita isti, de quibus loquimur, qui sic inhibuerunt scorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt esse feminas, nisi maritis suis.] ac demum multa locutus in detestationem fornicationem probantium, ista ad finem addit: Erubescamus, quæso, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non sunt, nisi Romani: iam apud Vuandalos nec Romani: tantum apud illos profecit studium castimonie, tantum seueritas disciplinæ, non solum quod ipsi casti sint, sed (vt rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem penè etiam inauditam) castos etiam Romanos esse fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exelamare super vires meas cuperem, vt toto Orbe resonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ vestræ: nullæ penè vrbes lustris, nullæ omnino impuritatibus vacant, nisi illæ tantum, in quibus barbari esse cœperunt. Et miramur si miseri, qui tam impuri sumus: miramur si ab hoste viribus vincimur, qui honestate superamur: miramur si bona nostra possident, qui mala nostra execrantur. nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vincit: nemo sibi aliud persuadeat, nemo aliud arbitretur: sola nos morum nostrorum vitia vice- runt.] hæc Saluianus: vt planè omnibus perspicuum esse possit Dei consilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porro qui ista deplorauit Saluianus, magni nominis Episcopus sui temporis fuit, laudaturque ab Eucherio Episcopo Lugdunensi, simul cum Vincentio, quos sanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuisse tradit in præfatione ad libros de Quæstionibus veteris ac noui Testamenti, quos ad Salonium inscripsit, ad quem etiam Saluianus eosdem suos commentarios dedit. Fuit autem ipse Salonius Viennensis Episcopus. De Vuandalorum verò in Africam progressu hæc Victor habet:

Transiens igitur quantitas vniuersa, calliditate Geiserici ducis, vt famam terribilem suæ faceret gentis, illico statuit omnem multitudinem annumerari, vsque ad illam diem, quam huic luci vterus profuderat ventris. Qui reperti sunt, senes, iuuenes, paruuli, serui, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vsque ad hodiernum, à nescientibus tantus numerus æstimatur, cum sit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamque prouinciam, speciositatem totius terræ florentis quaquauersum, impietatis agminibus impendebant, deuastando depopulabantur, incendio & homicidiis totum exterminantes: sed nec arbutis fructiferis omnino parebant: ne fortè quos

antra

A antra montium, aut prærupta terrarum, vel seclusa quæque occultauerat, post eorum transfugum illis pabulis nutrentur: & sic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remansit locus immunis.] hæc Victor: quæ autem in sacra loca, sacrasque personas admiserint, ex eodem auctore inferius dicturi sumus. Erat autem Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita se receperunt: quos suis Hipponensibus commendans sanctus Augustinus in concione tunc habita, hæc in fine: Abundant peregrini, captiui, & spoliati. Facite vobis amicos ex mammona iniquitatis.]

Hoc ipso tempore, quidnam pastoribus populorum faciendum esset, fugiendum ne, vel vnà cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios: cum hac de re controuersa verteretur, duo Episcopi consuluerunt S. Augustinum: quorum alter fuit Quoduultdeus Episcopus Carthaginensis, quem his temporibus post Aurelium sedisse Carthagine Victor tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Augustinus de Hæresibus librum conscripserat. Alter verò fuit Honoratus Antistes Thabennensis Ecclesiæ, cuius Possidius meminit, nec non de consultatione Quoduultdei: ad quem quæ rescripserit, idem Augustinus ad eundem Honoratum scribens, ita meminit: Charitati tuæ misso exemplo epistolæ, quam fratri Quoduultdeo nostro coepiscopo scripsi, putabam me hoc onere caruisse, quod mihi imposuisti, quærendo consilium, quid in his periculis, quæ tempora nostra inuenierunt, facere debeatis. Quamuis enim epistolam illam breuiter scripserim, nihil tamen me prætermisisse arbitror, quod & respondentem dicere, & quærentem audire sufficeret. Quandoquidem dixi, nec eos esse prohibendos, qui ad loca (si possunt) munita migrare desiderant; & ministerij nostri vincula, quibus nos Christi charitas alligauit, ne deseramus Ecclesias, quibus seruire debemus, non esse rumpenda. Ista sunt quidem verba, quæ in illa epistola posui.] hæc Augustinus, qui ad ipsum Honoratum de his ea epistola fusiohem habet tractationem.

Quid verò interea egerit Bonifacius, qui Vuandalos prouocarat in Africam, Procopius narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus considerantes, quem semper in officio perseuerantem cognouerant, satis admirari non poterant. Nonnulli iussu Placidie Carthaginem delati, eundem conueniunt. Vbi verò Aetij insidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, statim reuersi, Placidie rem omnem deferunt, Bonifacium non sua, sed aliena culpa errasse dicunt. Illa animo perculsa, cum Aetio quidem dissimulauit, nec quicquam eorum quæ contra Imperatorem gesta erant, probro obiecit, quod exercitus rerumque summam in potestate haberet, & res in discrimine iam esset. Verum Bonifacij amicis omnia D communicauit, de Aetij fraude vehementer conqueritur. Iurat sese æquam Bonifacio fore, si illi rem animo detrectare, tum rem Romanam à barbaris perditum iri non permittente, persuadeant. Hæc ubi ille accepit, facti illico pœnitens, & in vitam iam societatem detestans, Vuandalos multis millibus nummum tentare cœpit, vt ex eo loco discederent. Quod cum minimè auscultarent, quin probris potius insultare viderentur, necesse fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium se recepit, ciuitatem Numidie maritimam ac munitissimam. Hanc Vuandali, Genferico duce, exercitu admoto obsederunt. Guntharius iam decesserat, à fratre (vt putatur) interfectus. Vuandali autem illum potius dicunt in Hispania à Germanis captum, paloque infixum, iam in Africa Genferico res gerente.] Porro ille legitimus filius & regni successor erat, Genfericus autem frater nothus. Illum verò quem Procopius nominat Guntharium, Isidorus Gundericum appellat, fratremque Genferici: sed nequaquam à fratre interfectus, sed (vt ait Isidorus) cum capta Hispali itreuerenter in eius ciuitatis ecclesias manus extenderit, mox Dei iudicio à dæmone correptus interit. Additque Genfericum ex Catholico esse factum apostatam. hæc ex Isidoro. Hic fuit præsentis anni in Africa rerum status: cetera autem sequenti anno pro temporisatione dicemus. Meminit quoque Possidius de Bonifacio à Vandalis superato, & ad Hipponensem præsidium confugiente. Quantam verò Vuandali, Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferius.

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlscisci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius positæ essent, additum est, quod hoc anno agens cum exercitu in Gallis, pugnans aduersus Francos, rem bene gessit. nam sub iisdem Confl. inquit S. Prosper in Chronico: Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam acceperant, Aetij Comitibus armis

^a Aug. serm. de temp. barbar. ^b Luc. 16.

CONSULTATIO AFRICANORVM EPISCOPORVM AN- EVGIEN- DVM. ^c Vict. de perf. Vuand. lib. 1. ^d Possid. in Vit. S. Aug. c. 30. ^e Aug. epist. 180.

^f Procop. de bel. Vuand. lib. 1. DETECTIS DOLIS AETII BONIFACIUS RE- CEDIT A VVANDALIS

BONIFACIUS VINCITVR AVVANDALIS.

^g Isidor. in hist. Vuand.

AETIUS VINCIT FRAN- COS.

^b Victor de per- secus. Vuand. lib. 1. in pref. ^c Genferici

CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 2I.
VALENTIN. 4. IMPP.

mis recepta est.] hæc ipse, eadem Cassiodorus sub iisdem Cōsulibus, Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Consulatu Maioriani, qui sub Aetio tunc eques aduersus eosdem Francos pugnavit ad vicum Helenam. Nam bene vsus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improviso Francos choreas ducentes in nuptiis cuiusdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eam cepit, & ceteros in fugam egit, nouo casu metuque perculsos. Per simili planè modo olim Francos imparatos offensos, leui negotio, à Iuliano Apostata superatos fuisse, Ammianus affirmat*. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, describit pariter Francorum corporis cultum. sed hæc relinquimus otiosis.

* Ammian.
lib. 20.

Illud de Francis non prætereatur, tam à Gentilibus quàm à Christianis antiquis scriptoribus ipsos dici fidi fragos: nam de eis Vopiscus in Proculo: Francis familiare est, ridendo fidem frangere.] id ipsum Saluianus* sapius. Sed ira quidem ipsi, cum adhuc essent idololatæ, & humanas cæderent hostias, à quibus (vt Procopius auctor est*) nec statim vt facti sunt Christiani, omnino recesserunt. Tandem verò ex cultu penitus Christianis moribus, eo religionis & fidei atque constantiæ prouenere, vt inter Christianos omnes & obseruantissimos fidei populos inuenti sint maximè pij atque fideles defensores Ecclesiæ, custodesque Catholiçæ veritatis & disciplinæ. At quod de Francis dicimus, de aliis quoque dicendum est nationibus, quæ antequam fidem Christianam susceperint, deprauatis constat fuisse moribus: vbi autem sacro sunt imbuti baptismo & Christiano signati caractere, nouum hominem sunt induti, qui creatus est secundum iustitiam & sanctificationem, ipsum inquam Christum Dominum nostrum, iure dicente Apostolo^d: Quicumque baptizati estis, Christum induistis.] At hæc de gentibus barbaris, feralibus assuetis moribus, per Euangelium redditis mansuetis & piis, pluribus agit Theodoretus in libro de Legibus: vt vel ex hoc vno cernere perspicuum liceat veritatem Catholiçæ fidei, cum hoc minimè sit inuenire apud hæreticos, penes quos tantum abest vt Gentiles vniquam ad vitam exultiolem perduxerint, vt ipsimet ex quo à vera pietate & sinceritate Catholiçæ fidei defecerunt, redditi sint barbaris omnibus crudeliores, nequioresque cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vsque ad tempus conati sint nonnulli ipsorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupo semper lupo, cum offertur occasio, perspicuus cunctis ostenditur. Id quidem de Francis, de quibus est sermo, nostro tempore satis euidenter apparuit: dum si de verè Catholicis agitur, vix in orbe Christiano sit inuenire illis æquales probitate atque constantia: si de impietate subuersis & conuersis in hæreses, haud facile sit reperire hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua prosequamur.

* Saluian. lib.
4. c. 7.
* Procop. de
bell. Goth. lib. 2.

* Galat. 3.

DE HABITU
CLERICO-
RVM NOVA
INVENTIO.
* Luc. 12.

Quod ad statum pertinet Ecclesiarum Galliarum, Narbonensis scilicet & Viennensis: turbatum illum fuisse ab innouatoribus, ex litteris Cælestini ad Episcopos qui illis præerant datis hoc anno, mense Iulij, potest intelligi: emersisse nimirum nouatores quosdam, qui in vestitu clericorum nouum usum inducerent, nempe vt incederent palliati, præcincti renibus, eo quòd Dominus in Euangelio suos admonuisset, dicens*: Sint lumbi vestri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cælestinus, vetuitque ne nouus atque diuersus ab eo qui hæcenus vsui fuisse, induceretur clericorum habitus, sed illum quem à maioribus acceperant, retinerent, nec à peregrinis clericis peregrinum acciperent usum vestium; quòd præstaret, moribus magis quàm indumentis sacerdotalem præferre decorem. Redarguit etiam eos, quòd penitentibus in fine vitæ negarent penitentiam; nec non quòd ad sedem Episcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminosi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiusdam ad Episcopatum contra ius falsæ promotionem. Cuiusnam facinoris iste ab Orientalibus accusatus fuisse, eadem Cælestinus epistola narrat his verbis^f:

* Cælest. epist. 1.
DE DANIE-
LE FACINO-
ROSO, EPI-
SCOPO OR-
DINATO.

Daniel enim, nuper missa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monasterio, nefarius est obiectionibus accusatus: multa à multis obiecta flagitia. In quam lateret terrarum parte, qua situs est: vt si suæ innocentia consideret, contra se iudicium postulat minimum declinet. Missæ sunt ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum subdiaconum nostrum præceptiones, vt ad iudicium Episcopale destinaretur. Tantis grauatus testimonijs, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum (vt dicitur) virginum pollutus incestu, Episcopus asseritur ordinatus.] & paulo post: Sacro nomini ab sit iniuria: facilius est, vt hanc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quàm eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis satis ad exprimendam consuetam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti causæ ab Orientalibus etiam deferri solent ad Romanum Pontificem. Ad postremum autem ista subdit: Massiliensis verò Ec-

CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 2I.
VALENTIN. 4. IMPP.

ro Ecclesiæ sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris sui taliter gratulatus, vt huic qui eius sanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eo habiturus occurreret: vestro eum audiendum collegio delegamus.] hæc ipse, alludens planè ad Arelatensis Episcopi Patrocli necem, de qua superius ex Prospero dictum est. Sed iam de rebus Occidentalibus satis.

Quod verò ad Orientalis Ecclesiæ statum spectat: sub iisdem Consulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, susceptum in locum Sisinnij Constantinopolis Episcopi Nestorium presbyterum Antiochenum ex monacho, Socrates tradit*. Quod enim olim ab eadè Ecclesia Antiochena sanctissimum atque doctissimum nacta fuisset Antistitem S. Ioannem Chrysostomum Constantinopolitana Ecclesia, inde alium illi similem acceptura post aliquot annorum spatium, mira omnium consensione, Nestorium delegit: eiusmodi enim illorum fuisse consilium, testatur Cassianus suorum temporum scriptor, cum ait hæc in Nestorium^b: Quia de Antiochena Ecclesia te sibi sumeret sacerdotem, ex qua illū (nempe Ioannem) antè præelegerat, recepturam se in te credidit, quicquid in illo habere desiisset.] quod præcipue factum scias Theodosij Imperatoris impulsu. Sed quomodo, quandòue electio Nestorij facta sit, Socratem audiamus ita dicentem^c: Post mortem Sisinnij, visum est Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Ecclesia (licet multi Philippum, complures Proclum designatum cuperent) ad Episcopatum illum eligere, sed aduenam Antiochia accersere constituit. Erat namque illic Nestorius ex Germanicia oriundus, voce in primis sonora, linguaque disertata; & ob eam causam tamquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum sententia accersitur.]

* Socrat. lib. 7.
c. 24.
NESTORIUS
CREATUR
EPI SCOPVS
CONSTANTINOP.
* Cassian. de
Lucarn. lib. 7.* Socrat. lib. 7.
c. 29.

Si Nestorij maiorum genus spectes, certè quidem ab impijs impius prognatus est. Etenim testatur de eo Suidas, fuisse nepotem Pauli Samosatani nefandi hæresiarchæ: cuius errores iam penitus obliuioni mandatos ipse instaurare conatus est, tempus opportunum opperiens. Dum enim in suo monasterio S. Euprepij apud Antiochiam sito versatus est, nihil antiquius habuit, quàm vt simulata sanctitate magnam sibi apud omnes conciliaret gratiam, & aucuparetur inde, quem est consecutus, honorem: Nam trimestri spatio percurso (subdit Socrates) Antiochia Constantinopolim deducitur Nestorius: qui quamquam à plerisque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorsus prudentibus viris satis demonstrauit.

Nam simulac Episcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Consulibus, extemplo cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc sententiam, quæ multis in ore est, coram vniuerso populo protulit: Mihi, ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subueni, & ego tibi in profligandis Persis subueniam. Hæc verba quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præsertim cum ne minima quidem mora interposita eiusmodi voces tam temere profunderet, obscura esse potuit. Immo verò, etiamsi illud in prouerbij consuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam degustauerat, cum homines acerbè & grauitè persequi aggressus est.] hæc ipse.

DE PELLEN-
DIS HÆRE-
TICIS NE-
STORII
DICTVM.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus citò abeas in sententiam Socratis, dum ita primum inuehitur in Nestorium ob huiusmodi sibi visum temere dictum. Cur enim displicuerint ista Socrati, dicam: tu arbiter esto. Non quidem ex his rephensibilis Nestorius videri debuit, quòd de hæreticis profligandis Episcopali egerit libertate, vigoreque sacerdotali sententiam illam dixerit; nec quòd in hæreticos primò bellū indixerit, meruit reprehensionem. Quid enim in optimo quoque pastore, qui præficatur gregi, magis desiderari debet, quàm vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaque & inflata fastu sententia illa cum pollicitatione victoriæ aduersus barbaros obtinendæ, si antè ab eo fuerint Ecclesiæ perduelles expulsi, videri possit; si id à Deo præstari solere, cum talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quòd vnà cum alijs hæreticis ex ea sententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Nestorius magnopere insectatus est, inde planè accidit, vt Nouatianus ipse Socrates, eadem expertus verbera, verbis illis ipsum inceserit. Sed audi quod subdit:

Quinto die postquam erat Episcopus designatus, dum ecclesiam Arianorum, in qua clam & ex occulto preces fundebant, demoliri institueret: eos ad tantam ad egit vecordiam, vt cum

CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 2I.
VALENTIN. 4. IMPP.NESTORIUS
HAERETI-
COS INSB-
CIATVR.

cum ecclesiam vastationem cernerent, ipsi etiam facibus iniectis eandem succenderet. Quod quidem incendium aedes vicinas depascens, penitus absumpsit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus est, Arianique ad vliscendum parati. Verum Deus vrbis conseruator non passus est malum longius serpere. De cetero vero non haeretici modo, verum etiam eiusdem cum eo fidei fautores, Nestorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; sed dum contra haereticos machinas struebat, ciuitatem (quantum in eo erat) profus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulsus quod Paulus eorum Episcopus ob pietatem tanta famae celebritate fuit. Verum Imperator admonitionibus conatum eius repressit. Quibus autem incommodis eos qui festum Paschatis ad decimum quartum diem mensis celebrant, in Asia, Lydia, Caria affecerit, & quam multi Miletum & Sardis seditione propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] haec Socrates. & hinc illae lacrymae.

NESTORI
EXORDIA
LAUDATIS-
SIMA.

Porrò de ordinatione Nestorij scripserunt ex more Episcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Caelestinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Nestorij praedicantes. Testantur id quidem ipsius Caelestini Papae litterae ad Nestorium datae, ubi ait: Laetificauit animam nostram venientium enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuae, relatio collegarum: qui tibi testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta autem opinione vixisti, ut tuis te aliena ciuitas inuideret.] haec Caelestinus: eadem ferme Cyrillus^a Alexandrinus, cum & ipse ab iisdem Episcopis de ordinatione Nestorij litteras accepisset plenas cumulatamque in mensis eius praconis. & id quidem illi haud (vt fieri solet) adulatione, sed tum ex eius vita (vt fama erat) antea bene instituta, tum ex alacritate illa quam ipso sedis initio praefertulit in hostes Ecclesiae insectando. Utinam hisce ipse se Nestorius continuisset limitibus: certe quidem omni laude ob eam causam celebrandus fuisset. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antistitis est, quam Orthodoxam praedicare doctrinam, omnesque haereses (si posset) penitus profligare, radicisque conuellere?

^a Cyril. epist.
ad Theod. rom.
5. Cōcil. Ephes.
edit. Pelt.

Theodosius igitur sua sponte currens ad insequendos haereticos (vt vidimus ex diuersis legibus, singulis ferme annis aduersus eos datis) calcaribus iam ad cursum vehementius excitatus, eiusmodi aduersus eos edidit hoc anno, mense Maii sanctionem^b, Nestorij haud dubium persuasione commotus:

bl. 61. de haer.
Cod. Theod.LEX THEO-
DOSII AD-
VERSUS OM-
NES HAERETI-
COS.

Imp. Theodosius & Valentinianus AA. Florentio Praefecto Praet. Haereticorum ita est reprimenda insania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque ecclesias, statim Catholicae Ecclesiae tradendas esse non ambigant: quia ferri non potest, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis possessas, aut conditas, suaque temeritate inuasas ultra detineant. Dein vt si alios sibi adiungant clericos, vel (vt ipsi aestimant) sacerdotes, decem librarum auri multa per singulos ab eo qui fecerit, & qui fieri passus sit, vel si paupertatem praetendant, de communi clericorum eiusdem superstitionis corpore, vel etiam donariis ipsis extorta, nostro inferatur aario. Post haec, quoniam non omnes eadem austeritate plectendi sunt: Arianis quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc est facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem ecclesiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis inuouationis adimatur licentia, si quam forte tentauerint. Eunomiani vero, Valentiniani, Montanistae, seu Priscillianistae (sic dicti à Priscilla, non autem à Prisciliano) Phryges, Marcianistae, Borboriani, Massaliani, Euchitae, siue Enthusiastae, Donatistae, Audiani, Hydroparastatae, Ascodrogitae, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad vnam vsque scelerum nequitiam peruenerunt Manichaei, nusquam in Romano solo conueniendi, orandi que habeant facultatem, Manichaeis etiam de ciuitatibus pellendis.

DIVERSIS
POENIS
HAERETICI
EXAGIATI^a Marcionitae
^b Euchitae

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci est, in quo etiam ipsis elementis fiat iniuria: nulla his penitus praeter cohortalinam in prouinciis, & castrensem, indulgenda militia: nullo donationis faciendae inuicem, nullo testamenti, aut voluntatis vltimae penitus iure concessio: cunctisque legibus, quae contra hos, ceterosque qui nostrae fidei refragantur, latae sunt, diuersisque promulgatae temporibus, semper viridi obseruantia valituris, siue de donationibus in haereticorum factis ecclesias, siue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, siue de priuatis aedificijs, in quae domino permittente vel coniuente conuenerint, venerandae nobis Catholicae vendicandis Ecclesiae, siue de procuratore, qui hoc neficiente domino fecerit, decem librarum auri multam & exilium, si sit ingenuus, subito-

ro; me-

CHRISTI
428.CAELEST. PAP.
5.THEODOSII 2I.
VALENTIN. 4. IMPP.

A ro, metallum vero post verbera, si seruilis conditionis sit: ita vt nec in publico conuenire loco, nec aedificare sibi ecclesias, nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant; omni ciuili & militari, Curiarum etiam & Defensorum & Iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quae de militia, & donandi iure, & testamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix concessa personas, poenisque variis de diuersis sunt haereticis promulgatae: ita vt nec speciale quidem beneficium aduersus leges valeat impetratum. Nulli haereticorum danda licentia, vel ingenuos, vel seruos proprios, qui Orthodoxorum sunt initiati mysterio, ad suum rursus baptismum deducendi: nec vero illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint, necdum suae superstitioni coniunctos, prohibendi Catholicae sequi religionem Ecclesiae. Quod qui fecerit, vel cum sit ingenuus, in se fieri passus sit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri multa damnabitur, testamenti & donationis faciendae vtrique deneganda licentia. Quae omnia ita custodiri decernimus, vt nulli Iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse id pati velit, quod alijs dissimulando concesserit. Dat. 11. Kalend. Iunij, Constantinopoli, Felice & Tauro Conss.] haec Theodosius, inseruiens in comprimendis haereticis noui Antistitis incenso desiderio, cuius impulsu etiam turpes personas cepit exagitare. Siquidem aduersus lenones, qui inuitas prostituerent feminas, rescriptum dedit^a. Ista quidem omnia ex sententia Nestorij, impulsuque eius à Theodosio sancita, seu potius innouata, ea quae superius dicta sunt facile persuadent.

^a l. 2. de lenon.
Cod. Theod.

Sed illud diligenter obserua, in toto nuper recitato catalogo haereticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum; qui in primis, vt pote his temporibus vigentes, & sub Attico Episcopo ante damnati Constantinopoli, fuerant nominandi, & acriori supplicio coercendi: vt ex his probe intelligas, Nestorium ipsum fauisse Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quod Caelestinus Papa in epistola post sequentem annum ad ipsum Nestorium data queritur de ipso, quod Pelagianos haereticos à se Roma expulsos, receperit Constantinopoli. Nestorianos quidem ex Pelagianis esse prognatos, quae dicta sunt superius ex Cassiano de Leporio, & quae dicuntur inferius satis perspicue demonstrabunt.

NESTORIUS
FACTOR PE-
LAGIANO-
RVM.

Quid praeterea acciderit, cum hoc tempore Nestorius totus esset in persequendis haereticis, Socrates narrat his verbis^b: Nestorius autem, quoniam multa contra Ecclesiae consuetudinem moliebatur, sibi propterea grauissimum odium peperit, sicut euentus rerum ab eo gestarum satis declarat. Germæ vrbis Hellepontis Episcopus Antonius, Nestorij ferocitati in haereticis profligandis obsecutus, Macedonianos grauiter exagitare conabatur: & quo se excusaret, mandatum à Patriarcha (Episcopo scilicet Constantinopolitano) se de ea re accepisse simulabat. Itaque Macedoniani etsi ad tempus se vexari passi sunt; postea tamen vbi Antonius eos acerbius insectabatur, non amplius illam iniuriarum molem tolerare potuerunt: sed tam caeco animorum impetu ferebantur, vt libidine vliscendi a quo & bono praelata, per viros ad eam rem missos Antonium occidendum curarent. Hoc scelus à Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendam Nestorij ferociam fuit. Quare Macedonianis vna ecclesia Constantinopoli: extra vetera vrbis moenia sita, altera Cyzici, alia praeterea complures, quas in agris Hellepontis tenebant, ablatae fuerunt. Vnde nonnulli eorum ad Ecclesiam reuersi, fidei Consubstantialis assenserunt.] haec Socrates, eademque Marcellinus in Chronico paucis refert.

^b Socrat. lib. 7.
c. 31.

Sed iam de Nestorio lugubrem aggrediamur enarrare tragediam hoc anno ordiri ceptam; de qua haec S. Prosper sub iisdem huius anni Consulibus^c: Nestorius Constantinopolitanus Episcopus nouum Ecclesiae molitur errorem inducere, praedicans Christum ex Maria hominem tantum & non Deum natum, eique diuinitatem collatam esse pro merito. Huic impietati praecipue Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Papae Caelestini repugnat auctoritas.] haec Prosper. Sic videas hominem maxime impium, quo tempore alias haereses persequi aggreditur, tertio huiusmodi haeresim introducere in Ecclesiam. Liberatus^d quoque diaconus hoc anno sub dictis Consulibus ortum ponit nefandae haeresis.

ANTONIUS
EPISCOPVS
OCCIDITVR
A MACEDO-
NIANIS.^c Prosper. in Chron.
DE ORTV NE-
STORII
HAERESIS.

Sed vnde haeresis ista profluxerit, accuratè intuentum est. Deducit eam Cassianus^e è faeculentis fontibus Ebionae, deriuatque per lutulentos ipsorum cuniculos, qui Christi negauerunt diuinitatem: demum vero per Pelagianorum esse perductam cloacae tradit. At contra Socrates, qui se in Nestorij libris versatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum haec ait^f: Nestorius autem apud complures venit in opinionem, quod Dominum, hominem solum

^d Liberat. diacon.
Breniar. c. 2.^e Cassian. de Incarn. Verb.
lib. 1.NESTORIUS
QVOS SECV-
TVS HAERE-
SIARCHAS.
f Socrat. lib. 7.
c. 32.

CHRISTI 428. CÆLEST. PAP. 5. THEODOSII 21. VALENTIN. 4. IMPP.

folum esse affereret, quodque Pauli Samosatani & Photini opinionem in Ecclesiam intro-
ducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio & tumultus ciebatur, vt generali Concilio
ad eum sedandum opus esse videretur. Ego verò dum libros à Nestorio editos lego, homi-
nem reperio imperitum & doctrinæ penitus expertem: hocque verè & ex animo dico.
Nam neque odio in illum incensus, eius vitia recordatione renouare; neque vt quibus-
dam gratificer, pauciora quàm reperi, commemorare decreui. Nestorius, meo quidem
iudicio, neque Paulum Samosatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Domi-
num hominem solum esse dicit, sed vocem dumtaxat, Deiparam, tamquam laruam refor-
midans, declinat: hocque illi præ insigni inficitia & ignorantia contigit. Nam tametsi na-
tura lingua erat disertâ, & propterea doctus putabatur, tamen re vera imperitus fuit. Quin-
etiam veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est: linguæ enim volubilitate &
elegantia insolenter se efferens, tum veteres propè neglexit, tum se ipsum omnibus antecel-
lere existimauit, &c.] hæc Socrates; qui & subdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus
vsurpatam, atque adeò ab ipsis etiam Arianis assertam, nempe inter alios ab Eusebio Cæsari-
ensi, cuius citat auctoritatem. Assentimur quidem Socrati rectè primarium edocenti
fontem, vnde omnes hæreses manare solent, ex quo & Nestorius venena hausit, nempe ex
tumore mentis, neglectuque sanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Ecclesiæ
traditionum, cum sibi nimium sapiens, fastu inflatus eloquij, se non indigere doctore
putauit.

Ceterum quod ipse negat Nestorium Pauli Samosatani vestigiis instituisse, haud res ab
eo exactè videtur esse considerata: cum omnes qui de Nestorio scripserunt, secus sentiant,
atque in primis sanctus Cælestinus Papa ad ipsum Nestorium scribens: insuper & S. Cyril-
lus Alexandrinus Episcopus demonstrat, Nestorium quindecim capitibus eadem cum Pau-
lo hæresiarcha sentire. Certè quidem longè antè Nestorium inter Latinos Patres S. Am-
brosius non alium quàm Paulum Samosatenum, eiusque sectatores fugillat, dum ait: ^a
Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt: cum ipsum, qui
in principio erat Verbum apud Deum Patrem, in sua propria venisse, Euangelista testetur.]
quam quidem sententiam esse à Nestorio acceptam, quis non videt? At si altiore peras
originem, inuenies eandem positionem hanc Ario tribui ab Alexandro Episcopo Alexan-
drino apud Socratem ^b. Sed viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipsum Nestorij
agrum praua dogmata ista fluxerunt.

Certè quidem sententia omnium constat, Nestorium discipulum fuisse Theodori Mop-
suesteni Episcopi, de cuius obitu ex Theodoro paulo superius egimus. testantur id Eua-
grius ^c & alij. Quinta etiam œcumenica Synodus damnasse reperitur ^d ipsum Theodorum
veluti ducem Nestorij: quod ipsum affirmat S. Gregorius ^e Papa scribens ad Eulogium Epi-
scopum Alexandrinum. Iustinianus Imperator hoc idem profitetur, promulgata sanctione,
cuius est exordium: Scientes quod nihil, &c.] eadem planè habet de Theodoro Mopsueste-
no Liberatus ^f diaconus. Sed nec ipsi etiam Nestorij fautores ierunt inficias Theodorum
errore lapsum esse, verum recantasse palinodiam. testatur id quidem Ioannes Episcopus An-
tiochenus in Epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicemus.

Qualia verò Theodori huius primordia fuerint, suis locis annis superioribus demonstra-
tum est, nempe desertorem monachismi extitisse, & luxuriæ sordibus non inquinatum tan-
tum, sed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S. Ioannem Chrysostrum abstrahi. Vi-
des, lector, ex quo manarint ista principio: vt hæc tantum scisse, sit hæresim Nestorij penitus
confutasse. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu scripsit S. Ioannes Chrysostrum ad
Theodorum lapsum; quem istum ipsum fuisse, de quo agimus, Mopsuestiæ postea creatum
Episcopum, suo loco superius dictum est.

Asseritur pariter Diodorus Tarsensis Episcopus Nestorij præceptor fuisse. Certè qui-
dem eandem doctrinam Diodori fuisse, quæ fuit & Theodori Mopsuesteni, Theodoretus ^g
affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide sententia, ex S. Cyrillo accipe, qui dum
tradit Nestorium à Diodoro didicisse perfidiam, hæc ait ^h: Diodorus quidem cum primo
tempore Spiritus sancti impugnator existeret (vt aiunt) Orthodoxæ communicauit Ecclē-
siæ. Hic (vt putauit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ, in alteram recidit ægritu-
dinis qualitatem. Sensit enim (vt scripsit) quoddam alter sit Filius seorsum, qui de semine
Dauid & sancta Virgine natus est, & alter propriè Filius Dei Patris existat. Qui ouina
pelle lupum contegens, simulat quidem vnum se Christum docere, hoc nomen tantum-
modo

^a Amb. de In-
carn. Verb. c. 6.

^b Socrat. lib. 1.
c. 3.

DE THEODO-
RO MOPSES-
TENSIS
MAGISTRO
NESTORII.
^c Euagr. lib. 1.
c. 2.
^d Synod. 5. œ-
cum. Act. 4.
^e Gregor. lib. 6.
epist. 11.
^f Liberat. Bre-
uiar. c. 4.

DIODORVS
TARSENSIS
MAGISTER
NESTORII.
^g Theodoret.
lib. 5. c. ult.
^h Cyril. de In-
carn. Vnigen.
c. in epist. ad
Sucess.

CHRISTI 428. CÆLESTINI PAP. 5. THEODOSII 21. VALENTIN. 4. IMPP.

A modo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam verò & huic deputans (sicut ipse
dicit) qui est ex semine Dauid, quem & Filium vocat, tamquam vnitum (inquit) ei qui secun-
dum veritatem est Filius: vnitum autem non sicut nos asserimus, sed iuxta solam dignita-
tem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius discipulus Nestorius fuit: & ex libro-
rum eius eloquiis obscuratus, simulat quidem se vnum Christum etiam Filium & Domi-
num confiteri: verumtamen & ipse duos in vnum indiuiduumque partitur, hominem di-
cens Deo Verbo æquiuocanuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate coniun-
ctum.] hætenus de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hinc, lector, es, vsurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contra,
cum longè discrepent inter se, licet vterque fuerit Tarsensis Episcopus: Theodorus enim
præfuit Tarsensi Ecclesiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperi-
tur esse subscriptus; Diodorus verò (vt suo loco quarto tomo diximus) eidem Tarsensi
Ecclesiæ ex monachorum abbate à Meletio Episcopo Antiocheno ordinatus est; qui quod-
dam vixit prauam sententiam reticuerit, inter magni nominis Episcopos claruit, & Or-
thodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus est: vnde & factum, vt cum à Basilio, tum
etiam à Ioanne Chrysostrum laudaretur, qui eum in eremo natus fuerat institutorem:
quinetiam Theodosij Maioris edita sanctione ^a inter coryphæos Catholicæ fidei recen-
seretur. Omitimus dicere de Theodoro, qui mirificis eum semper præconijs extulit.
Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantum: sed & claruit inter Catholicos. Porro
post eius obitum, qualis intus latuisset, ex ipsius depromptum est scriptis. Sanè quidem
tum de ipso, tum de collega Theodoro Mopsuesteno ista Leontius ^b habet: Extiterunt
iisdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Episcopus Tarsi, & Theodorus
Mopsuestiæ, qui aduersus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnabant, vniuer-
sasque litteras sacras commentariis illustrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt:
nec ipsis viuis quisquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures scriptis
encomiis eos celebrarunt: nam & Basilius & Ioannes Chrysostrum eos prædicant. Verum
post hæc, exorto dogmate Nestoriano, coactus est Cyrillus, qui & ipse pridem eos laudaf-
set, aduersus eorum opera scribere, quod dogma suum Nestorius ex eis confirmaret.] hæc &
alia Leontius.

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiscendam magistros, Nestorius ad eam pro-
mulgandam Anastasio presbytero sectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait) clas-
sico vsus est; sed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eandem hæresim Constanti-
nopoly maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Episcopum; cum tamen ipse Ne-
storius iam totius impietatis præcentrationem occinisset, prout ex Cyrilli litteris ^c ad Cæle-
stinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo antè mentionem feci, Nesto-
rius, vbi primùm Episcopus creatus est, cum pijs exhortationibus domesticos æquè ac
peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conueni-
re solet, instituere debuisset; ea studuit effutire, quæ absurda & rationi dissentanea, &
ab Apostolica & Evangelica fide, quam maiores nostri magna semper constantia retine-
runt, nobisque perinde ac pretiosam quamdam margaritam tradiderunt, non parum dif-
crepantia sunt. Porro autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, &
hucusque habere non desinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum
ad tuam pietatem misi.] & post aliqua: Cum is talis modi euasisset, accidit inter cetera,
vt Episcopus quidam Dorotheus nomine Constantinopoli præsto esset, eadem quæ
Nestorius, sapiens & sentiens, vir quæstus causa adulationi impensè deditus, linguaque ad
temeritatem vsque (vt scriptum est) promptus: Hic cum in Constantinopolitanæ Ecclesiæ
Synaxi, præfente Nestorio, cathedram occupasset; magna sublataque voce inclamare au-
sus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mox ingens vniuersi populi
clamor & discessio consecuta est: nolebat enim diutius cum eo communionem habere,
qui temerè, tali que sententia præditus esset.] & post multa: Ad Nestorij autem conatum
quod attinet, & magni illi admirabilesque ac celebrati Patres nostri, qui sacram Virginem
Deiparam esse dixerunt, & nos ipsi quoque qui adhuc superstites sumus, vnà cum ipsis
anathemate perculsi sumus: quamuis enim id ore suo facere noluerit; attamen sedens
& audiens alium, nempe supra memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, sub-
ornauitque. Cui etiam confestim, vbi è cathedra descendisset, in diuinorum mysteriorum
celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cælestinum Romanum Pontificem de

DIODORVS
ANTE OBI-
TVM LA-
TVIT QVA-
LIS ESSET.

^a l. 3. de fide
Cathol. Cod.
Theod.

^b Leont. de
Sect. act. 4.

^c Euagr. lib. 1.
c. 2.
DE DORO-
THEO EPI-
SCOPO NE-
STORIANO.
^d Extans inter
epist. Cælest.
Pap.

Nestorij erroris exordio: eadem scribit ad Acacium Berœensem & alios, de quibus suo loco inferius.

a Ewagr. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32. DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HÆRESIS.

His de Dorotheo dictis: quisnam fuerit conatus Anastasij presbyteri, sociique Nestorij, de quo superius mentio facta est, Euagrius ex epistola Theoduli ita refert: Anastasius quidam presbyter, peruersa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quæ tenebat Nestorius, acerrimus fautor, & ei ad Episcopatum proficiscenti comes; vbi Nestorius cum Theodoro in vrbe Mopsuestia congressus, audita illius doctrina, à vera pietate desciiuit: Anastasius inquam (vt à Theodulo in epistola quadam de his rebus scriptum est) in disputatione apud populum Christum sanctè colentem in ecclesia Constantinopolitana habita, palàm ausus est dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus nasci non potest. Quæ quidè verba cum populus Christo consecratus grauitè & acerbè ferret, & disputationem illam non sine causa haberet pro blasphemia: Nestorius istius blasphemix auctor & dux non solum non prohibuit illum, neque rectam sanamque doctrinam tutatus est, verùm etiam verba in primis roborare contendit, & in iisdem defendendis acerbè institit: atque sua ipsius opinione hisce adiuncta, atque adeò adscripta, venenoque animi sui in Ecclesiam effuso atque eiecto, multo maiorem blasphemiam docere conatus est: adeò vt ad sui ipsius capitis perniciem hanc impiam sententiam, nimirum: Ego eum qui spatiis mensuris, hoc est, bimestri & trimestri, & ita deinceps adoleuerit, Deum cerè non appellauero: proferre non dubitaret, sicut eum à Socrate, tum à priore Concilio Ephesi celebrato perspicuè narratum est.] hucusque Euagrius. Sed ad Nestorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his diutius detineri cogatur.

DE NESTORII PRIMORDIIS.

Quibus autem ipse Nestorius progressibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum est vt audiamus ab eo qui ipsi Nestorio fuit amicitia intimè iunctus, ab ipso inquam Theodoro, qui & visus est eidem aliquando fauisse; qui narrat his verbis hæc omnia in epistola ad Sporadiu: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorum ciuitate ortus homo iste, cuius exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia verò aliam regionem peragrans, instar Ægyptiacæ plagæ ad magnam Antiochenisum peruenit urbem; in qua liberalibus artibus mediocriter instructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Ecclesiam Dei eum certa eius pernicie irrepit; & sacerdotum numero adscriptus, populi Dei regendi suscepta cura, in ipso met principio, qualis in tota vita sua futurus esset, aperte ostendit. Non enim ingenuum illum & fructuosum dicendi characterem imitatus est qui hominum animos pascere posset: sed ad popularem auram declinando, & vanu populi applausum, vt quis alius, aucupando, instabile & abiectum vulgus ad sui desiderium concitauit. Sordida quidem indutus veste, mæstus & tristis incedens, forenses tumultus deuigans, corporis pallore & macie abstinentiam simulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quietè sibi viuens, his artibus & simulationibus plerosque alliciebat ad sui admirationem, quousque ad grauiorem prouenit ætatem, videri potius quam esse Christianus, & suam magis quam Christi gloriam querere studens.

PROGRESSVS VITAE NESTORII.

Quoniam verò (iuxta Domini dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil absconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifesta fiunt, & quæ mala sunt occultari minimè possunt: imperscrutabili iudiciorum Dei abyssò Nestorius eorum calculo qui rerum potiebantur & Ecclesiam administrabant, necnon ipsius qui tunc temporis vniuersi Orbis sceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Ecclesiæ Constantinopolitane sedem obtinet, quinetiam parum abest, totius Orbis. Hinc deinde securæ sunt tragœdiæ illæ, quarum vniuersa terra & mare ipsum repletum est. Vt primum enim maximam illam sedem occupauit, ac si tyrannidem quamdam sacerdotij præfecturam rapuisset, non amplius in seipso impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; sed ex potestare licentiam quamdam stultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam antea aduersus Vniuersum Dominum conceperat blasphemiam, & contra Apostolica dogmata apertum suscipit bellum, contra etiam sanctos Patres, qui ab ipsis Evangelij cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magistri fuerunt, eorum sententias nititur conculcare, regix ciuitatis Ecclesiam perturbando, & vniuersum Orbem commouendo, nihil veritus diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque est ille. sed super sacri altaris principum sacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, sed impietatis tenebras collocat, & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus & exordium:

QUANDO DETECTA NESTORII HYPOCRISIS.

Quibus autem ipse Nestorius progressibus ad hæc adeò execranda deuenerit, dignum est vt audiamus ab eo qui ipsi Nestorio fuit amicitia intimè iunctus, ab ipso inquam Theodoro, qui & visus est eidem aliquando fauisse; qui narrat his verbis hæc omnia in epistola ad Sporadiu: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorum ciuitate ortus homo iste, cuius exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia verò aliam regionem peragrans, instar Ægyptiacæ plagæ ad magnam Antiochenisum peruenit urbem; in qua liberalibus artibus mediocriter instructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Ecclesiam Dei eum certa eius pernicie irrepit; & sacerdotum numero adscriptus, populi Dei regendi suscepta cura, in ipso met principio, qualis in tota vita sua futurus esset, aperte ostendit. Non enim ingenuum illum & fructuosum dicendi characterem imitatus est qui hominum animos pascere posset: sed ad popularem auram declinando, & vanu populi applausum, vt quis alius, aucupando, instabile & abiectum vulgus ad sui desiderium concitauit. Sordida quidem indutus veste, mæstus & tristis incedens, forenses tumultus deuigans, corporis pallore & macie abstinentiam simulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quietè sibi viuens, his artibus & simulationibus plerosque alliciebat ad sui admirationem, quousque ad grauiorem prouenit ætatem, videri potius quam esse Christianus, & suam magis quam Christi gloriam querere studens.

A exordium: quod non oporteat videlicet sanctam Virginem Dei Verbi secundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri, sed Christi tantum matrem: licet iam diu & diutissime Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apostolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

Pergrauè planè illatum est Ecclesiæ per Nestorium hoc tempore scandalum, de quo Vincentius horum temporum scriptor sic ait: Qualem fuisse nuper tentationem putamus, cum infelix ille Nestorius subito ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cœpisset: cum hi ipsi qui rodebantur, ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoque moribus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto sacerdotum studio persecutum videret? qui cum magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur, quotidie palàm diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem iusto modo non cuius fidem faceret, se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui vt vni hæresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hæreseon blasphemias insectabatur, &c.] Inferius verò dum de eiusdem Nestorij errore disputat, eum ex diametro aduersantem Apollinari fuisse dicit: nam subdit: Cum veritas dicat, ex duabus substantiis vnum esse Christum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Christi diuinitate duas assererat esse substantias: Nestorius autem contraria Apollinaris morbo, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas, & inaudito scelere duos vult esse Filios Dei, duos Christos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui sit generatus ex matre.] hæc Vincentius. atque de his modò satis.

Vincent. Lirin. contra hæreses. c. 16. MAGNUM SCANDALVM NESTORIVS ECCLESIAE INTVLIT.

C IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII 22. VALENTINIANI 5. IMPP. ANNVS 429. ANNVS 6.

QVADRINGENTESIMVS VNDETRIGESIMVS ANNVS adscriptus est Fastis Consulatu Florentij & Dionysij: quo Cælestinus Romanus Pontifex Britanniam Pelagiana hæresi infectam legatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem sub his Consulibus Prosper summam complexus sic narrat: Agricola Pelagianus, Severiani Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britannix dogmatis sui insimulatione corripit: sed actione Palladij diaconi Papa Cælestinus Germanum Antisiodorensis Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Prosper, qui aduersus Collatorem agens, dum Cælestini laudes prædicat, ista subdit: Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est; sciens damnatis non examen iudicij, sed solum poenitiæ remedium esse præstandum, Cælestium quasi non diseusso negotio audientiam postulantem totius Italiæ finibus iussit extrudi: ab eo & prædecessorum suorum statuta & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admittet retractari. Nec verò segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes (Pelagius enim Britannus cum esset, ex Britannia complures allegerat sibi discipulos) etiam ab illo secreti exclusit Oceani; & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.] hæc Prosper, Scotorum etiam insinuans factam hoc tempore conuersionem.

Prosper. in Chron. Ita apud Bedam lib. 1. c. 17.

Dux fuerunt istæ legationes, nimirum Palladij diaconi altera; altera verò S. Germani Episcopi, sed posterior ex priore, ambæque ex vno eodèque prodeunt fonte, nèpe à Cælestino Romano Pontifice; vt ex Prospero, qui res gestas sui temporis scripsit, apparet; cui & præ ceteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris, res quæ ob oculos & præ manibus habuit scribentis, omnes æquè consentient. Duas præterea fuisse Palladij legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cum hoc anno occasione hæresis Pelagianæ ab ipso Cælestino Romano Pontifice missus est in Britanniam; posteriorem verò post sequentè annum (vt idem affirmat Prosper) cum Palladius ex diacono creatus Episcopus ad Scotos ab eodem missus est Cælestino. Agamus de singulis ex ordine rerum gestarum & temporis.

Prosper. aduersus Collat. in fi.

Primùm verò quod ad Palladium diaconum spectat, ex Prospero corrigendus est Beda, dum ait, anno octauo Imperij Theodosij Iunioris missum esse Palladium à Cælestino

Beda hist. Angl. lib. 1. c. 14. & de sex ætat. in Theodosio Iunioris.

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

lestino Romano Pontifice: nam Pontificatus ipsius Cælestini ab eo tempore post annos octo A contigit, nempe decimosexto eiusdem Theodosij Imperatoris. De Palladio autem, quifnam iste fuerit, peruestigandū est. Græcum fuisse hominē cum dicant, vanè putauit aliquis ex recentioribus hunc illum fuisse Palladium Ioannis Hierosolymitani pernecessariū: nam illum non, diaconum, sed Episcopum, non expugnatorem Pelagij, sed defensorem fuisse, superius pluries demonstratum est. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem Cyrillus Alexandrinus scripsit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu sancto.

Ceterum quem fuisse putamus, constat his temporibus vixisse Palladium diaconum S. R. E. qui reperitur scripsisse haud pridem sub Zosimo Papa res gestas S. Ioannis Chryso-
stomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Episcopi Helenopolis cum Theodoro itidem Romanæ Ecclesiæ diacono: qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter scriptores Ecclesiasticos, nam præter Vitam Ioannis Chryso-
stomi ab ipso B scriptam per dialogismum, in quo Palladius Episcopus & Theodorus diaconus interloquuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cælestinum epistolarum librum vnum, & alia Græco sermone ab eodem edita idem tradit. Utinam extaret liber ille Palladij epistolarum ad Cælestinum: certè quidem, cuncta quæ in hac legatione ab eo gesta essent, fuisse accuratè scriptis mandata illis epistolis, opinari possumus; cum nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quàm quæ dicta sunt ex Prospero, habeamus expressum. Scotos quidem ipsos ab eo ad Christi fidem conuersos fuisse, & ex munere Apostolico consecutum quoque fuisse nomen, vt Apostolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Prospero est sententia. Nauigasse quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicasse mandato eiusdem Cælestini Romani Pontificis, Probus testatur in rebus gestis sancti Patricij à se conscriptis, qui & nominat eundem Palladium, Archidiaconum Cælestini. Porro morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo opus absoluit, de quo suo loco dicendum inferius.

At quoniam res summas & plurium annorum spatio confectas cogimur, iactura veterum monumentorum, transilire ieiuni, res inquam præclaras à Palladio in hac legatione perfunctas: age de S. Germani legatione orationē instituamus: de qua primū (quod ad rationem temporis spectat) ex Prospero rursus corrigendus est Beda. Etenim cum Prosper sub huius anni Consulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bedam ponitur post obitum Theodosij Iunioris sub Marciano Imperatore: auscultandū autē Prosperum potiùs ex dictis rationibus, quàm Bedam, nemo non videt. Extant Acta ipsius S. Germani Episcopi legati posteris tradita, & omni fide consignata, à Constantio presbytero D scripta ad S. Patientem Episcopum Lugdunensem: floruerunt ambo hoc sæculo, estque de vtroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiusdem Constantij, qui Vitam S. Germani conscripsit, Isidorus: sed cum Episcopum nominet, alij verò presbyterum, non mirum videtur vt idem postea Episcopus factus sit: sic & apud Sidonium, & in Conciliis Gallicanis Constantius nominatus reperitur Episcopus. scripsit autē ea Constantius ad Censurium Antifidorensem Episcopum, ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris epistola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea de legatione Germani esse conscripta, sed à nobili auctore, qui inter claros illustresque viros huius sæculi vixerit.

Cum verò auctoritate Prosperi satis liqueat, S. Germanum Episcopum in Britanniam à Cælestino missum esse legatum; Constantius verò ac post eum Beda tradant à Synodo E Gallicana id factum: potuit quidem vtrumque facillè contigisse, vel, vt quem mittendum Synodus illa delegisset, Pontifex comprobasset, vel quem sibi ad eam prouinciam legare deberet, ipse Cælestinus arbitrio Gallorum Episcoporum reliquisset. Certè quidem clades ipsa illata Britannorum Ecclesiæ ab ipsorum gentili Pelagio, ac eius discipulis, prius innotuit Episcopis Galliarum legatione Catholicorum Antistitum Britannorum, vt ex Constantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum est) exagitati Pelagiani fuerit; in insula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captate curarunt: vbi affectato ex more titulo sanctitatis, in se populi oculos conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Christianæ vitæ perfectionis, quam se profiteri iactabant, venena hæresis instillarunt; quæ adeo eorum præcordiis inhæserunt, vt iam medicinam nullam admitterent, suorumque pastorum lupos arcentium vocem contemnerent:

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

A temnerent: vnde opus fuit, è vicinis Galliis, immò è longè posita Romana Ecclesia aduersus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Episcopus tantum suscepto onus subeundum, verum additus est illi collega vir sanctissimus Lupus Episcopus Trecentis: amboque sicut Paulus & Barnabas, in Euangelium segregati. Sed iam rem ipsam à Constantio descriptam referre aggrediamur*:

Eodem (inquit) tempore ex Britannii directa legatio Gallicanis Episcopis nunciauit, Pelagianam peruersitatem in locis suis latè populos occupasse, & quam primū fidei Catholice debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est: omniumque iudicio duo præclara religionis lumina vniuersorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apostolici sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptiùs heroes deuotissimi susceperunt, celebritatem negotij fidei stimulis maturantes.] subdit post hæc auctor, quomodo in itinere apud Parisios sanctam virginem Genouefam S. Germanus præsciis futurorum vocatam Deo despondit, nummumque casu repertum cruce impressum eidem in memoriam gestandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit*:

Hi itaque Oceanum mare, Christo duce & auctore, conscendunt: qui famulos suos inter discrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primū de sinu Gallico flabris leuibus nauis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor medium perueniret, vbi porrectis in longum visibus nihil aliud videretur quàm cælum & maria. Nec multo post occurrit in pelago legionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam populorum salutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælū diemque nubium nocte subducunt, & tenebratum caliginem maris atque aëris horrore congeminant. C Ventorum furorem vela non sustinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt ministeria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non viribus. Et casu dux ipse vel Pontifex, fractus corporis lassitudine, sopore resolutus est.

Tum verò quasi repugnante cessante, tempestas excitata conualuit, & iam nauigium perfusis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omnesque turbati, excitant seniore, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate constantior, Christum inuocat, Oceanum increpat, & procellis sæuientibus causam religionis opponit: statimque assumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aspergine fluctus sæuientes oppressit: collegam commonet, hortatur vniuersos: oratio vno ore & clamore profunditur. adest Diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur: venti contrarij ad itineris ministeria vertuntur: nauigium famulatrix vnda subsequitur, decursisque immensis spatiis, breui optati littoris D quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuersis partibus multitudo excepit sacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduersa prædixerat. Nunciabant enim sinistri spiritus quod timebant. Qui imperio sacerdotum dum ab obseis corporibus detruduntur, & tempestatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victosque se eorum meritis & imperio non negabant.

Interea Britannorum insulam, quæ inter omnes est vel prima vel maxima, sacerdotes Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerunt. Et cum quotidie irruente frequentia stiparentur, diuinus sermo non solum in ecclesiis, verum etiam per triuia, per deuia fundebatur, vt passim & fide Catholici firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria, & auctoritas per conscientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus assertio veritatis. Itaque E regionis vniuersitas in eorum sententiam prompta transierat: latebant abditi sinistra persuasione auctores, & more maligni spiritus gemebant perire sibi populos euadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta, præsumunt inire conflictum. Procedunt conspicui diuitiis, veste fulgenti, circumdati assentatione multorum: contentionisque subire aleam maluerunt, quàm in populo, quem subuerterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnauisse.

Illic planè immensæ multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata conuenerat. Aderat populus spectator futurus & iudex. Astabant partes dispari conditione dissimiles: hinc diuina auctoritas, inde humana præsumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Christus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatissimi sacerdotes præbuerant aduersariis copiam disputandi, quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempora. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & Euangelicis

* Trithem. de
Scrip. Eccles.SCRIPTA
PALLADII.DE LEGA-
TIONE GER-
MANI EPI-
SCOPI A
CONSTAN-
TIO SCRIPTA
Beda de sex
atq. & hist.
Angl. lib. 1.
c. 17.* Sid. de Vir.
illust. c. 4.* Sidon. lib. 2.
epist. 12. & lib.
3. epist. 2. &
lib. 6. epist. 22.* Constant. lib.
1. c. 19. apud
Sur. tom. 4.SYNO DVS
GALLICANA
EX QVA
GERMANVS
ET LVPVS
EPISC. MIS-
SI IN BRI-
TANNIAM.* Idem lib. 1.
c. 22.MARIS TEM-
PESTATEM
D I V I N A
V I R T V T E S Y-
PERANT.BRITANNI
A V D I V N T
GERMANVM

CHRISTI 429. CÆLESTINI PAP. 6. THEODOSII 22. VALENTIN. 5. IMPP.

ronitruis profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum diuino, & assertiones frequentissimas lectionum testimonia sequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita ut ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequuerunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore testatur. Cùm subitò vir Tribunitiæ potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam sinibus ingerens sacerdotum: quam illi offerri aduersariis præceperunt. Sed illi, conscientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ à sacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduersarios intuentes, orationem breuiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu sancto sanctam inuocat Trinitatem, & protinus in hærentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquiis collo auulsam manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium puellæ oculis applicauit: quos statim, euacuatibus tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculo populus contremiscit. Postquam diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, ut sacerdotum doctrinam sitientibus desideris sectarentur.

Compressa itaque peruersitate damnabili, eiusque auctoribus confutatis, animisque omnium fidei puritate compositis, sacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipsum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omnium Apostolorum, diuersorumque martyrum reliquias secum habens, facta oratione, iussit reuelli sepulchrum, pretiosa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, ut membra Sanctorum ex diuersis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, sepulchri quoque vnus teneret hospitium. Quibus depositis, honorificeque sociatis, de loco ipso, vbi beati martyris effusus fuerat sanguis, massam pulueris secum portaturus abstulit: in qua apparebat, cruore seruato, rubere martyrum cædem, persecutore pallente. Quibus ita gestis, innumera hominum eodem die ad Dominum conuersa est turba.] hæc Constantius. Vide & considera hinc opportunè, lector, quænam sit putanda Catholica fides, & in sanctorum cultu pia traditio; num ea, quam sanctissimi Episcopi, sequentibus signis, Dei testificatione docebant, an quam in demolitione martyrum sepulchrorum in eadem insula (proh dolor!) sæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina sanctorum extorquet? Sed missis his (nam quis corrigit quos Deus desepxit?) sacros Antistites mira adhuc in eadem insula agentes prosequamur. subdit enim Constantius:

Inde dum redeunt, insidiator inimicus, casualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapsus occasione contriuit, ignorans illius merita, sicut Iob beatissimi, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis necessitate constringitur, in vicinia, qua manebat, casuale exarsit incendium: quod consumptis domibus, quæ illic palustri arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris stimulantibus, ferebatur. Concursum omnium ad Antistitem conuolauit, ut eleuatis manibus periculum quod imminere euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri se fidei præsumptione, non passus est. Multitudo omnis desperatione perterrita obuiam occurrit incendio. Sed ut potentia Dei manifestior appareret, quicquid custodire tentauerat turba, consumitur: quod verò iacens & infirmus defenderat, reseruatur: hospitium sancti viri expauescens flamma transfiliuit, ultra citraque desæuiens; & inter globos flammantis incendij incolume tabernaculum, quod habitator inclusus seruabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam se diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba sine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referrunt nequeunt, quæ Christus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati suæ remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam, quæ manu extensa iacentem videretur attollere, eumque consistere firmis vestigiis imperabat. Postquam horam ita fugatis doloribus, recepit pristinam sanitatem, ut die reddito, itineris laborem subiret intrepidus.

Interea Saxones, Pictique bellum aduersus Britones iunctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra constringerat; & cum trepidi partes suas penè impares iudicarent, sanctorum Antistitum auxilium petierunt. Qui promissum maturantes aduentum, tantum securitatis & fiducia contulerunt, ut accessisse maximus crederetur exercitus. Itaque Apostolicis ducibus Christus militabat in castris. Aderant etiam Quadragesimæ venerabiles dies, quos religiosiores reddebat præsentia sacerdotum, in tantum ut quotidianis prædicationibus instituti certatim ad gratiam baptismatis conuolarent. Nam maxima

MIRACULO
FIDES CATHOLICA
PROBATA.

GERMANVS
PVLVEREM
COLLIGIT
EX LOCO
MARTYRII
S. ALBANI.

GERMANVS
PATITVR
PEDIS COLLVSATIONEM.

GERMANVS
PRAESTO
EST BRITANNIS
ADVERSUS
HOSTES.

CHRISTI 429. CÆLESTINI PAP. 6. THEODOSII 22. VALENTIN. 5. IMPP.

Axima exercitus multitudo vndam lauacri salutaris expetiit. Ecclesia ad diem Resurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campestri instar ciuitatis aptatur. Madidus baptismate procedit exercitus, fides feruet in populo; & contempto armorum præsidio, Diuinitatis expectatur auxilium.

Interea hæc institutio vel forma castrorum hostibus nunciatur: qui victoriam quasi de inermi exercitu præsumentes, assumpta alacritate festinant: quorum tamen aduentus exploratione cognoscitur. Cumque emensa solemnitate Paschali, recens de lauacro maior pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducem se prælij proficitur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & è regione qua hostium sperabatur aduentus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exercitum, ipse dux agminis. Et iam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidiis constituti. Cùm subitò Germanus signifer vniuersos admonet, & prædicat, ut voci suæ vno clamore respondeant. Securusque hostibus, qui se insperatos adesse confiderent, ALLELUIA, tertio repetitum, sacerdotes inelamant. Sequitur vna vox omnium; & eleuatum clamorem, repercussio aëre, montium inclusa multiplicat. Hostile agmen terrore prosternitur: & ruisse super se non solum rupes circumdatas, verum etiam ipsam cæli machinam, contremiscunt: trepidationique iniectæ vix sufficere pedum pernecitas credebatur. Passim fugiunt, arma proiiciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod sensim venientes transierant, deuorauit. Vt ionem suam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præstitæ otiosus spectator efficitur. Spolia colliguntur exposita, & prædam cælestis victoriæ miles religiosus adipiscitur. Triumphant Pontifices, hostibus fuis sine sanguine; triumphant victoria fide obtenta, non viribus. Composita itaque opulentissima insula securitate multiplici, superatisque hostibus vel spiritualibus, vel earne conspicuis, quippe qui vicissent Pelagianistas & Saxones: cum totius marore regionis reditum moliuntur. Tranquillam navigationem merita propria & intercessio Albani martyris parauerunt, quietosque Antistites suorum desiderii felix carina restituit.

In reditu venerabilium sacerdotum exultant Gallia, gaudent Ecclesie, daemones contremiscunt. Certè expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud maiestatem diuinam & inter mundi procellas seruare consueuerat. Tributaria enim functio præter solitum & necessitates innumeræ ciues suos quasi pupillos orbatos parente deprefferant. Et pro quiete vel requie quæsiturus remedia ciuitati, post maritima discrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illustraturus parvissimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largissimis thesauris Christum ferebat in pectore. Jauit enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro ciuibus suis. Post alia verò ab eodem sacro Antistite insignia opera edita, idem auctor subdit de posteriori legatione eiusdem in eadem insulam eadem quoque ex causa suscepta: sed quoniã ea contigit sub Sixto Romano Pontifice, de ea suo loco agemus.

Hoc eodem anno ipse Cælestinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, pastoralis functione sollicitus, vicinarum Ecclesiarum curam non negligens, ad Episcopos Apulie & Calabriae epistolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis assumerentur Episcopi, sed eligerentur ex clero: & quod illi ad excusationes suas studia populi & conatum afferrent, eosdem his verbis admonuit: Docendus est populus, non sequendus: nosque (si nesciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis verò conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram Apostolicæ sedis minimè defuturam: quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per seueritatē congruentem regulis vindicemus.] hæc Cælestinus.

Sed iam quomodo se habuerint hoc anno res Orientalis Ecclesie tumultibus Nestorij perturbatæ, videamus. Nestorius igitur, quam promulgasset hæresim Constanti-nopoli, cupiens per totum Orbem amphitribus spatiis dilatari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo ista posset implere: parum enim sibi visus in ipsa primaria vrbe nouam hæresim promulgasse, ad eam latius diffamandam sua scripta ad diuersos dedit, & inter alios ad Ægypti monachos; quos ut deciperet, se non nisi Nicænae fidei professorem esse ostentans, nihil se nisi ex Nicæni Concilij præscripto docere, fraudulenter suis litteris præseferbat: ex quo factum est, ut nonnulli ex eisdem Ægypti monachis ipsius errori consen-

VICTORIA
SINE SAN-
GVINE DI-
VINA VIR-
TYTE PAR-
TA.

GERMANVS
REVERTI-
TVR ANTI-
SIDORVM.

CÆLESTI-
NVS ADMO-
NET EPI-
SCOPOS A-
PVLOS ET
CALABROS.

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.*Cyrill. epist. 1
NESTORIUS
LIBROS
HÆRESIS
SYAE AD
DIVERSOS
MITTIT.
b Cælest. ep. 5.
c Sophr. Prat.
spirit. c. 66.DE LIBRIS
NESTORII
OSTENSA
VISIO.

confenserint. hæc quidem omnia Cyrillus ipse testatur. Porro non litteras tantum ad diuersos Nestorius sparsit, sed & libros eiusdem hæresis defensores dedit: quos etiam per Antiochum virum illustrem ad Cælestinum Pontificem misisse, id est qui accepit ipse Cælestinus Papa testatur: quales autem ij essent, quæ de iisdem Nestorij libris postea per visum demonstrata fuerunt sanctissimo anachoretæ, declarant, quæ, antequam reliqua prosequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem gestam, vt se habuit, describente his verbis:

Accessimus ad abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta sanctum Iordanem: narrauitque nobis, dicens: Die quadam vidi per somnium mulierem honesta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipsos venerando habitu & aspectu præclaro. Arbitratus sum mulierem illam esse Dominam nostram sanctam Dei genitricem, duosque viros qui cum ea erant, S. Ioannem Baptistam, & S. Ioannem Theologum & Euangelistam. Egressusque de cella, rogabam illam vt ingrederetur. quæ non accessit. Permansit ergo diutius orans & obsecrans, dicens: Ne, quæso, auertatur humilis factus confusus: & alia plurima huiusmodi. Illa igitur vt me vidit instare precibus, eademque postulationem iterare, seuerius mihi respondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis, abscessit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admisisset: neque enim erat aliquis alius in cella mea, nisi ego solus. Diutius igitur me ipsum discutiens, nihil inueni quod in illam peccassem. Cum verò vidissem me nimio mærore absorberi, surgens cœpi librum, vt legerem, quod per huiusmodi lectionem dolorem meum cogitationesque repellerem: librum autem illum mutuo acceperam à beato Esychio presbytero Hierosolymitanæ Ecclesiæ. Euoluensque librum, inueni duos ipsius Nestorij libros in fine voluminis scriptos: moxque agnoui, hunc esse inimicum illi sanctæ Dominæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ. Tunc surgens abij, librumque illi, qui eum mihi accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater, neque enim ex eo tantum vtilitatis accepi, quantum detrimenti. Cum ille verò detrimenti ipsius causam sciscitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo succensus, protinus duos illos Nestorij libros ex volumine præcidit, eosque igni tradidit, dicens: Non manebit in cella mea Dominæ nostræ S. Dei genitricis semperque Virginis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

Eiusmodi namque fuerunt libri illi, quos (vt diximus) per diuersas Orbis partes Nestorius diuulgauit, quorum blasphemias idem qui supra Cyrillus seorsum collegit & confutauit. Horum causa magnæ inter Ægypti monachos excitatæ sunt turbæ, ad quas sedandas Cyrillus primam scripsit epistolam, vbi inter alia: Audio exitiales quosdam rumores inter vos profeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui sinceram vestram fidem demoliri student, & inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, vtrum *θεοτόκος* sacram Virginem appellare liceat, in controuersiam vocare audeant. Præstaret sanè eiusmodi questionibus omnino superfedere, & in ea quæ abstrusioris considerationis sunt, nec aliter ferè, nisi veluti in speculo & in ænigmate, etiam ab iis qui ingenij celeritate mentisque subtilitate pollent, perspicere possunt, nequaquam inquirere (nam simpliciorum captum subtiliora theoremata excedunt.) At quoniam horum sermonum expertes non permansistis, sitque probabile contentiosos quosdam non defuturos, qui venenum, quod semel hauserunt, veluti spicula quædam in imbecilliorum animos defigere conabuntur: operè me pretium facturum putauit, si pauca quædam his de rebus ad vos differerem, &c.] docet enim ex Patrum sententia, qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipso in primis S. Athanasio, sanctissimam Virginem, Deiparam appellatam.

Cum verò in tota illa tractatione S. Cyrillus à Nestorij nomine abstinerit, qui vt blasphemix auctor in primis nominandus erat, hinc ducimus coniecturam, eandem epistolam à Cyrillo primam omnium esse conscriptam, antequam Nestorius perfricta fronte palam se auctorem & defensorem horrendæ impietatis proderet: vel potius (quod testari videtur ipse Cyrillus sequenti epistola) quod et si in libris missis Nestorij nomen inditum esset, haud tamen Cyrillus facillè credere voluit eos esse Nestorij: nam in epistola ad ipsum scripta hæc habet: Noster proinde hic animi dolor ex iis natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipse in epistola ad Nestorium anno sequenti scripta, postquam scilicet Cælestinus ad Nestorium atque Cyrillum litteras reddidisset, quæ sequentis anni Consulibus signatæ sunt.

Disimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera instaurare certamina

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

A mina, pugnareque rursus (vt olim Theophili tempore) Episcopum Alexandrinum contra Constantinopolitanum Antistitem. Quo igitur appareret, se contra hæresim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipso rerum exordio consilium iniit, vt sic ad Ægyptios monachos scribens, nomen tamen Nestorij reticeret: quod & præstitit in commentariis eo argumento ad ipsos Imperatores atque ad Reginas conscriptis: vnde etiam coniectere possumus, hoc quoque tempore libros illos à Cyrillo esse conscriptos, tacito Nestorij nomine, ne ex eo Theodosij animus offenderetur, qui Nestorium Antiochia accersitum, reiectis ceteris, in Episcopum Constantinopolitanæ Ecclesiæ deligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Nestorij in animos Augustorum & Augustarum illaberentur, in aulamque & in magistratus reliquos serperent; vt ad eos scriberet, antidotumque pararet, in animum induxit. declarat namque ipse hoc animi sui consilium ea epistola, quam post Ephesinum Concilium ad Theodosium dedit.

Cum autem quæ ad Ægypti monachos scripta impij Nestorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cælestinum Papam perlata essent: iisdem in fratrum coepiscoporum confesso percognitis, & horrendis confertis blasphemias adiuuentis, idem Cælestinus ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum scripsit, vt diligenter perquireret, num illare vera fuissent à Nestorio exarata: impossibile enim quodammodo videbatur, talia de Nestorio credere, de quo nuper Orientalium Episcoporum litteris præconia accepisset. testatur id quidem Cyrillus in primis ad eundem Nestorium datis hoc anno litteris, ea occasione, quod audierat illum admodum expostulare ob datas à se ad monachos litteras aduersus blasphemias ad eos ab ipso Nestorio missas. Epistola autem Cyrilli ad Nestorium sic se habet:

Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauius stomachari, nullumque mei lædendi causa lapidem non mouere, mihi renunciarunt. Cupienti autem mihi agnoscere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidisset: Alexandrinos quosdam epistolam illam, quam ad sanctos monachos miseram, circumferre, eamque rem odij molestiæque causam esse, responderunt. Ego verò miratus sum maiorem in modum, pietatem tuam non perpendisse, secumque reputasse, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino scriberem, ex quibusdam pietatis tuæ sermonibus excitatas fuisse. An non, obsecro, priusquam vllæ penitus eiusmodi chartæ vel commentarij circumferrentur, dum quorumdam peruersorum emendationi studemus, insignem molestiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim serpendo peruenit, vt nonnulli Christum, Deum appellari, ægrè patientur, sed potius Diuinitatis organum & instrumentum, hominemque Deiferum, & alia his ineptiora. Noster proinde hic animi dolor ex his natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo. Cum igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim peruerterentur, qui tandem tacere hinc licuit? An non ante tribunal Christi sistemur? An intempestiui silentij rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo euecti sumus, vt quæ oportet prædicemus?

Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisque piissimis Episcopis, qui ipsi adfuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, chartulæ ne illæ & exegefes, quæ illuc ad se nescio quomodo perlatae sunt, à tua pietate, an verò ab alio quopiam profectæ sint: scribunt enim, vt qui grauissimè videantur offensi. Quomodo verò eos, qui ab omnibus totius Orientis Ecclesiis subinde huc ventitant, & contra hæc schedia grauissimè murmurant, quandoque sedabimus? An exiguas fortè turbas ex huiusmodi homiliis in Ecclesias excitatas existimat? Omnes enixè sudamus: omnes, vt eos qui nescio quo pacto, vti secus quam oportebat, saperent, persuasi sunt, ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cum autem pietas tua hanc murmurandi necessitatem attulerit: quo, quæso, iure me incusat? cur odiis in me flagrat? cur temerè me allarrat? cur emendata oratione sua Orbis offensionem non sanat? Nam et si præterfluxit sermo, vt pote in populo currens; tamen seria retractatione emendetur.

Ne graueris, obsecro, iis qui non leuiter offensi sunt, vnam hanc *θεοτόκος* vocem largiri, sacramque Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc fortè mæstiam cœperunt, medentes, & nostræ quoque famæ & existimationi consulentes, in popu-

CYRILLVS
PRVDEN-
TER DISSI-
MVLAT.*Extat Act.
Concil. Ephes.
tom. 1. c. 2. 6.
dit. Pelt.CÆLESTI-
NVS MAN-
DAT INQUI-
RI DE VE-
RITATE
SCRIPTO-
RYM NE-
STORII.b Act. Concil.
Ephes. tom. 1.
c. 2.EPISTOLA
PRIMA CY-
RILLI AD
NESTORIUMDIGNA CY-
RILLI EX-
CVSATIO.CVPIV CY-
RILLVS NE-
STORIUM E-
MENDARI.

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

pulorum pace, animorumque consensione Ecclesiasticos conuentus celebremus. Certò autem pietas tua persuasum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiusmodi incommoda, quin & ipsum quoque vitæ discrimen propter Christi fidem adire paratos esse. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum superstite, quemdam me de sancta & consubstantiali Trinitate libellum composuisse, in quo & de Vnigeniti quoque incarnatione nonnulla iis quæ nunc conscripsi, concinentia attexui. Verumtamen licet non ipsi solum Attico, ceterisque Episcopis & clericis, sed studiosioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile sit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accusent, huiusmodi oratiunculam me concinnasse prius quam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hæc Cyrillus ad Nestorium epistola.

CYRILLVS
RESTITIT
NESTORII
IMPIETATI

Rursum verò idem Cyrillus secundò Nestorium admonuit, alia ad eum data epistola, cuius est exordium: Intelligo quosdam meæ apud tuam pietatem æstimationi detrahere.] est quidem ipsa dogmatica, in qua cum hæresim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonstrat & firmat assertiones. Porro huius epistolæ meminit ipse Cyrillus in litteris ad Cælestinum Romanum Pontificem datis, cum in primis causas irarum, quas aduersus ipsum Nestorius suscepisset ob scriptas aduersus promulgatam impietatem defensiones, alitè repetens, de scriptis ad monachos aduersus eam impietatem meminit: quæ eo magis Nestorium ferierunt, quòd complures ex eis non monachi tantum, sed Constantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem scripta (inquit) ad Constantinopolitanam urbem quorundam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, ut plurimi è magistratu, eius rei causa, per litteras gratias mihi egerint. Verum hoc ipsum Nestorio quasi nouum quoddam iræ contra me susceptæ fomentum subministravit. Me itaque ut capitale hostem impugnat, aliud planè nihil de quo me incuset habens, quam vnum hoc, quod eadem quæ ille, sentire recuso, eamque quam à maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam esse, seriò persuadens, non paucos ad sanam mentem subiude reducã. Verum floccifaciens quæ is aduersum me hæcenus machinatur, Deoque qui omnia potest & nouit, permittens; alteram rursus epistolam, quæ rectæ fidei expositionem breui compendio complecteretur, ad memoratum Nestorium exataui, seriò eundem admonens, obtestansque ut ad modum, quem epistola præfinit, sapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc vsque tempus eadem illa quæ initio probat, probare pergit, nec modum vllum peruersa docendi facit.] hæc Cyrillus.

DE EPISTOLA
CYRILLI
AD NE-
STORIVM.
Extat in Cód.
Ephes. tom. 1.
edit. Petr. apud
Cyrill. epist. 8.

Porro epistola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit posterior ad eum data: quod declarant illa quoque verba, quæ in eadem continentur: Ego verò ad id denuò reuersus (quod me potissimum decere existimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non grauabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epistolam dicit, debere intelligi secundam ad Nestorium datam: esse planè eandem, ex eius argumento narrato in epistola ad Cælestinum agnoscitur, cum fidei breuem expositionem contineat: nam in fine eiusdem epistolæ ad Nestorium hæc habet: Atque hæc quidem in præsentia ex charitate quæ est in Christum, scribenda existimaui, obsecrans te ut fratrem, & coram Christo sanctisque Angelis eius obtestans, ut hæc nobiscum & sentias & doceas, quo Ecclesiarum pax conseruetur, dilectionis quoque & concordie vinculum inter sacerdotes indissolubile permaneat. Saluta, quæ apud te est, fraternitatem. Te, quæ nobiscum est, salutatur in Domino.] hæc Cyrillus ad Nestorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum à Nestorio redditæ litteræ, ambæque referunt arrogantia summa, atque tumore in verba mordacia erumpente, fastuque se super omnes Antistites efferente.

c Apud Cyrill.
epist. 3. & 9.Extant inter
ap. Cælest. Pap.
QUI AVER-
SARENTVR
NESTORIVM.

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Nestorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris ad Cælestinum anno qui sequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana (leuibus quibusdam vanisque hominibus, qui ipsi adulantur, dumtaxat exceptis) à Synaxi abstinet: abstinent ab eadem omnia penè monasteria, eorumque archimandritæ: abstinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia discessurus inde secum abduxerat, qui & ipsi quoque quiduis peruersum euomunt, &c.] & inferius: Sciat nihilominus hoc quoque sanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Episcopos non probare, sed offendi eos atque dolere, & præcipuè Macedoniæ Episcopos. Et quia hoc Nestorius non ignorat, se omnibus sapien-

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

A sapienter existimat, se solum diuinæ Scripturæ scopum attigisse autumat, se solum Christi mysterium cognouisse somniat. Atqui quomodo non magis secum reputat, cum omnes per terratum orbem sparsi Orthodoxi Episcopi & laici, Christum Deum, Virginem verò quæ illum genuit, Deiparam esse confiteantur; se solum, qui istud inficiatur, errare? Verum fastu tumens, insidiisque & sedis potentia fructus, effecturum se arbitratur, ut nos ipsi & reliqui omnes suæ sententiæ subscribamus.] hæc Cyrillus ad Cælestinum anno sequenti.

Sed vnde vis tanta Nestorio, ut aduersante licet ipsi orbe Catholico, non demitteret animum, sed magis magisque ad stabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit planè dolendum illud, quod Nestorius Imperatorem fauentem sibi nactus fuit, non quidem ut eius patrocinaretur impietati; sed donec controuersia illa à sancta Ecclesia dilucidata foret, ipse hominem (ut opus suum) quem Antiochia accerserat, fouendum sibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericis, qui ad eam sedem tum à populo postulari, tum à clero eligi videbantur, ipse omnibus illis suo calculo Nestorium prætulisset: ut quod semel fecerat, rectè factum esse defenderet (quod solent Principes) causæ Nestorij præsto erat. Accedebat his quoque, quod reprehensione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cum aduersus Episcopum Constantinopolitanum studuit Theophilo Episcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam à tempore Theodosij Senioris sui aui, æmulatos esse Episcopos Alexandrinos gloriam Constantinopolitanorum Antistitem, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Episcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curasse deponi S. Ioannem Chrysostomum eiusdem sedis Episcopum. His igitur & aliis permotus Imperator, haud (ut par erat) continuò repressit hominem, sed potius defendendum suscepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cum scribit ad Cælestinum, numeratque omnes Nestorio resistentes, nihil prorsus de Imperatore loqui, neque eum rursus accusare, sed solita modestia, quæ essent eius studia pro Nestorio, reticere; quæ quidem potius per legatum, quem misit Possidonium, ei secretò nuncianda, quam litteris credenda esse, putaret.

THEODOSIUS
NON RE-
PRIMIT
NESTORIVM

Imperatoris ergo fauore incalescens bestia illa, quàm violenta in aduersantes sibi profiliit? Res namque ab eo gestæ Constantinopoli hoc ipso anno, & in sequentem productæ, relatæ verò in libello Basilij archimandritæ, sunt huiusmodi: Accidit, ut populus vilitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publicè aliquando inlamarit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verum hic populi conatus neutiquam mansit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehensa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abstracta, tali immanitate diuerberata, exspectaque est, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vilitata fuit.] & inferius: Non defuerunt, qui, populo præsentem & audientem, in sanctissima ecclesia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipsum quoque non citra grauissima incommoda, quæ ea de causa pertulerunt. Denique simplex quidam monachus zelo quodam vehementi instigatus, per mediam ecclesiam progressus, impietatis præconem, quòd hæreticus esset, quòdque populi Synaxis haberetur, ab ingressu prohibuit. Sed hunc ille (nempe Nestorius) egregiè cæsum magnificis Præsidibus tradidit: flagrisque denuò dissectum, publico præcone non absque clamore præeunte, miserando spectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hisce finibus constitit: etenim quidam ex proscripti contubernio post impiam illius conationem, certissimam, nisi Deus prohibuisset, in ipsamet sacrosancta Dei ecclesia cædem edituri erant.

Extat inter
Acta Concil.
Ephesin.
NESTORIVS
FAVORE
THEODOSII
ABVSVS EV-
RIT IN OR-
THODOXOS

Porro autem quæ nos ab illo perpeffi sumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longè superant. Etenim quo perfectè edoceremur, vera ne ea essent, an falsa quæ de eo acceperamus, in Episcopale palatium illius iussu hortatuque conscendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Postquam verò ex nobis audiuit, quæ docuerat, puta, sacram Virginem nihil aliud peperisse quam hominem sibi coessentialem; nihil rursus ex carne nasci posse, nisi carnem; ea rectæ fidei non satis consentanea videri: quamprimum Decurionibus, ut nos à turba abreptos cædant, seriò mandat. Cæsi autem inde ad Ecclesiasticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, scelerati, summumque supplicium promeriti denudamur, denudatique indignis modis vapulamur, iactamur, calcibusque impetimur. Quid multis? eiusmodi nos in ecclesia iniuste ab iniustis perpeffi sumus, cuiusmodi ne in-

DIRA A NE-
STORIO
PASSI SVNT
MONACHI
ORTHODO-
XI.

CHRISTI
429.CÆLESTINI PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

firmæ quidem fortis homines in foro ciuili, nedum clerici & monachi & archimandritæ experti sunt aliquando. Ceterum diu multumque in Episcopali Consistorio diuexati, rursus fame tabescentes, inde ad supplicum ergastulum abripimur, eoque in loco non modico tempore conclusi asseruamur. Neque illius furæ his contentæ quieuerunt, verum per quamdam imposturam magnificentissimo celeberrimæ ciuitatis huius Præfecto tradi nos curauit.

Per hunc ergo ferro onusti ad publicum reorum carcerem abstrahimur. Hinc iterum extracti, catenisque ut antè, impediti, Prætorio sistimur. Cumque ibidem nullus planè, qui nos accusaret, præsto esset, ordine rursus ad Ecclesiasticum Concilium deducimur: hucque reducti, denuò ab illo in faciem cædimur. Denique composita oratione, fraudem quamdam, ut postea patuit, commentus (alium namque Filium animo occultabat) naturalem Dei Filium ex sacra Virgine natum dixit: cumque in modum exceptos tandem dimisit. Ista monachi talia perpeffi exposuerunt in libello Theodosio dato. quorum modestiam magnopere illud commendat, quòd eidem Imperatori ad postremum ista subiecerunt: Quamobrem iterum atque iterum immortalem piissimamque fidem vestram obtestamur, ne Orthodoxam Ecclesiam, Orthodoxi piissimique regni vestri temporibus ab hæreticis adulteratam, in posterum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indignè nobis illatam vindicari, Deus nouit: Desideramus autem Christianæ fidei fundamentum inconcussum, immotumque persistere. Vestra proinde maiestas sacram & œcumenicam Synodum primo quoque tempore coire iubeat. Hæc sanctissimi illi viri. Quæ autem passi sint clerici Constantinopolitani, qui Nestorij communionem auersarentur, paucis his Cælestinus Papa explicat in epistola ad Nestorium:

Audio vim maximam Catholicè sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustinere: ita ut & his etiam ciuitas interdicta dicatur, &c.] Qui autem in viros sanctos sibi coram resistentes talia tantaque patrare nõ timuit vel erubuit, idem in absentes repugnantes sibi vibrare iacula totis viribus minimè prætermisit. Quænam meditatus & omni dolo aduersus Cyrillum Alexandrinum Episcopum est persecutus, suis ipse Cyrillus litteris notum facit, illis præsertim quas primùm hoc ipso anno ad eundem Nestorium dedit, aliisque ad clerum Constantinopolitanum postea datis, quibus queritur missos à Nestorio tamquam præcones quosdam, qui nefanda crimina aduersus ipsum Cyrillum vbique spargerent: sed quæ fuerint ista, ipsius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At contra Cyrillus omni egit tolerantia, mansuetudine & modestia, prout litteræ ab eo scriptæ ad Cælestinum Pontificem datæ demonstrant, in quibus post multa id genus hæc habet: Fateor autem in animo fuisse, Synodicis litteris ipsum commonefacere, nos cum eo communionem retinere nõ posse, qui talia doceret ac saperet: ratus tamen lapsis manum porrigendam, prostratosque tamquam fratres erigendos esse, hoc ipsum in hodiernum vsque diem non feci: attamen ne nihil hæc agerem, hortatus sum illum per litteras, &c.] Sed quid est quod ait, Synodicis eum conuenire litteris, nisi aduersus eum Ægyptiorum Episcoporum Synodum cogere, eumque à sua ipsorum communione alienum pronuntiare? Noli ut quidem Synodum cogere, ut ipse in fine testatur, absque nutu (ut postea innotuit) Cælestini Romani Pontificis. Sed rursus idem Cyrillus in alia epistola: Quid (inquit) vetabat & nos quoque vocibus illius contraria scribere ac sentire: Anathema, si quis Mariam Deiparam esse negauerit? Verum id hætenus propter illum facere nolui, ne sint qui Episcopum Alexandrinum, Ægyptiorumve Synodum anathematis sententiam in Nestorium tulisse dicant. Hæc idcirco, quòd cum Nestorius anathema in omnes dixisset qui Mariam Deiparam dicerent; etsi iure ipse contrariam huic sententiam ferre potuisset in omnes qui negarent Mariam Deiparam, tamen modestiæ & pacis causa hætenus abstinuisse voluit.

Sed accipe & illud Cyrilli mansuetudinis & animi moderationis his quoque temporibus exhibitum dignum exemplum. Cum clerici Constantinopolitani aduersus Nestorium formassent libellum, quem offerrent Imperatori, primùm omnium miserunt illum Alexandriam ad Cyrillum, ut de eo iudicaret & sententiam ferret. Ad quos ipse rescribens, ne darent illum persuasit, ne agere viderentur Nestorij accusatores: inter alia enim ista ad eos rescripsit: Libellum supplicem vestra opera ad me missum, quasi is citra nostram sententiam Imperatori porrigi non debuisset, accepi & legi. Verum quod prolixè in eum incurrat, qui illic agit, nempe Nestorium (siue fratris, siue alio quocumque nomine censeatur) hætenus suppressi, ne aduersus nos insurgens, se per nos hæreseos apud Impe-

MODESTIA
MONACHO-
RVM COM-
MENDATVRNESTORIUS
IN CYRIL-
LVM AR-
MATVR.* Extant inter
epist. Cælestini.* Apud Acta
Ephesin. tom. 1
c. 3. edit. Peliã.CHRISTI
429.CÆLEST. PAP.
6.THEODOSII 22.
VALENTIN. 5. IMPP.

A Imperatorem delatum cauillaretur. Hæc ipse & alia plura id genus, quibus declaratur quàm ægrè & obtorto (ut dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum sanctissimum videretur & sponte appetendum ab omnibus Orthodoxis aduersus emergentem impietatem.

Quàm autem propensiori studio Christianæ charitatis Nestorij salutem Cyrillus summa patientia (quod charitatis proprium est) procurauerit, testantur planè litteræ illæ ad amicum Nestorij scriptæ, quibus rogat, ut ab insania illa hominem retrahat. est illarum exordium: Noui dilectionis tuæ sinceritatem, &c.] & post multa, quo sit animo erga ipsum Nestorium, declarat his verbis: Me itaque non offendit vlla iniuria vel contumelia, nec quamuis multa illa conuicia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale suspicabar. sed in obliuionem abeant hæc omnia, iudicabit autem eos Deus, qui talia nugati sunt. Modò salua sint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam, ut me religiosissimum Episcopum Nestorium diligendo superet, quem etiam (coram Deo loquor) in Christo celebrem esse cupio, &c.] Vidisti ne, lector, quales veri esse soleant Orthodoxi, filij pacis, verè Israëlita, pacificè progredientes ad bellum? nempe consueuisse primùm offerre pacem, quam & magis optent, salua fide, suscipi: præmittereque legationes, & dum rogant quæ pacis sunt, vibratos validos ab hoste ictus scuto excipere charitatis.

Sed quænam contra Cyrillum Nestorij arte probrosæ calumniæ sparsæ fuerint, alibi cum scribit postea ad clericos Constantinopolitanos, recenset: nimirum collegisse Nestorium circuitores & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & vbique locorum aduersus ipsum Cyrillum probra disseminarent: erant isti Cheremon, Victor, Sophronius, & alij. testatur id etiam in epistola ad Acacium, & illis ad ipsum Nestorium datis litteris, quarum est exordium: Intelligo quosdam, &c.] vbi inter alia: Iactant autem voces in me insania plenas: hic quidem, quòd cæcos egenosque per iniuriam oppresserim: alius, quòd ferrum in matrem strinxerim: nonnulli, quòd ancillæ præsidio aurum alienum abstulerim: quidam denique, quòd eiusmodi improbitatis suspicione laborauerim semper, cuiusmodi ne infestissimos quidem hostes laborare optauerit quispiam. Verum istos, & si qui eius farinae sunt alij, non multum moror; ne supra magistrum & Dominum, vel etiam supra maiores meos tenuitatis meæ mensuram extendere videar. Fieri enim vix potest (quamcumque demum vitæ rationem inieris) ut prauorum maledicorumque hominum dentes euadas. Sed illi quidem maledicentiæ & acerbitalis os plenum habentes, coram omnium Iudice causam olim dicturi sunt. Ego verò ad id denuò reuersus, quòd me potissimum decere existimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum admonere non grauabor, &c.] Porro istas omnes calumnias inania prorsus fuisse figmenta, inde perspicuo colliges, quod in iudicio Ephesino, vbi eius accusatores auditi sunt omnes, nec vnus ausus est de his aduersus Cyrillum libellum accusationis offerre.

Intueris ne vel ex his saltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel Nestorium, vel Cyrillum, sit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat, fremit, dissecatur corde, stridet dentibus, infligit verbera: iste contra modeste, patienter, atque quietè rem agit, obtemperans diuinæ legi iubenti: Si quando accesseris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primùm pacem. Hæc planè suadet & iubet Spiritus lex: etenim ex sententia Iacobi: Quæ de sursum est patientia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione.] His planè legibus obsecutus S. Cyrillus, charitatis & pacis frequenter & vbique in toto hoc progressu reliquit impressa vestigia, quod & crebrò erit inspicere in litteris ab ipso datis ad diuersos anno sequenti: etenim præterquam ad Nestorium, hoc anno ad neminem se ea de re scripsisse, idem ipse Cyrillus testatur in dicta epistola ad Cælestinum sequenti anno conscripta, illis verbis: Ad nullum alium confacerdotum nostrorum scripsi.] Hæc quidem satis de Orientalibus turbis Nestorij causa hoc anno magno damno Fidelium excitatis.

Quo ipso tempore, defuncto Prailio Hierosolymorum Episcopo, in locum eius subrogatus est Iuuenalis. Haud quidem ad longioris temporis spatium constat Prailium propagasse sedem, cum extent Cyrilli Alexandrini Episcopi litteræ sequenti anno ad Iuuenalem Hierosolymitanæ sedis Antistitem datæ. quamobrem necessariò affirmandum est, irrepsisse mendum in Nicephori Chronicon, vbi sedi Prailij anni viginti adscribuntur; cum, habita ratione eius prædecessoris, nempe Ioannis decessus, eum nonnisi annos tredecim in sede eadem

* Cyrill. epist. 6.

* Cyrill. epist. 7.

* Cyrill. epist.

14.

* Cyrill. epist. 8.

CALVM-

NIAE IN S.

CYRILLVM

SPARSÆ

A NESTO-

RIO.

SIGNVM

PATENS CO-

GNOSCENT-

DI HAERE-

TICVM A

CATHOLI-

CO.

* Dent. 20.

* Iac. 3.

IUVENALIS

EPISC. HIE-

ROSOLYM.

POST PRAI-

LIVM.

CHRISTI 429.430. CAEST. PAP. 6.7. THEODOSII 22.23. VALENTIN. 5. 6. IMPP.

transegisse dicendum sit. Quantu verò teporis federit Iuuenalis, in fine ipsius dicendum erit. A Haud multum temporis intercessit, cum hoc anno creatus Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus idem ordinavit Petrum primum Episcopum Saracenorum, quem diximus ex duce ipsorum à S. Euthymio esse ad fidem Christianam conuersum. De huius in Episcopum promotione superius dictum est: hic autem ad certum eius ordinationis tempus declarandum, oportuit iterum meminisse: nam hoc, vel sequenti anno id accidisse, inde certum deducitur argumentum, quod reperitur ipse Petrus (vt dicemus) interfuisse post sequentem annum Ephesino Concilio: qui nec ante presentem annum ordinari potuit, cum nondum creatus esset Iuuenalis Episcopus Hierosolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Saracenorum ordinavit. Magna quidem Dei prouidentia factum est, vt quo tempore Dei Ecclesia grauiam passura esset ab illis, qui eam propagare deberent in exterarum regionum & barbaros populos, tunc acciderit, vt iidem barbari omnium immanissimi ad fidem Christianam se sponte contulerint, & ex eis vnus constitueretur Episcopus, qui cum aliis sanctis Patribus Nestorium damnaturus esset in Concilio Ephesino: vt planè impletum fuerit Dominicum illud oraculum: Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob, filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores. B

Manh. 8.

IESV CHRISTI CAESTINI PAP. THEODOSII. 23. IMPP. ANNVS 430. ANNVS 7. VALENTINIANI 6.

Trigesimus supra quadringentesimum Christi annus amborum Augustorum Consulatu, Theodosij nimirum decimotertio, Valentiniiani verò tertio, clarus illuxit, sed Catholicæ Ecclesiæ ob concitatas per Nestorium turbas ærumnosus: quo litteræ ipsius Nestorij vnà cum aliis eius scriptis pro defensione hæresis lucubratis, per Antiochum virum illustrem Cælestino Romano Pontifici reddita sunt. Cum paulo post, antè etiam quàm ipsa Nestorij scripta in Latinum translata essent, opportunè contigit aduentus Romam Possidonij diaconi Ecclesiæ Alexandrinæ ad eundem Cælestinum Romanum Pontificem; cui cum litteras, tum etiam volumina dedit, quibus Nestorij execranda impietas omni ex parte latissimè confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, statuerit Cælestinus contra Nestorium, litteræ ab ipso tum ad eum, tum ad Cyrillum & alios eadem ex causa redditæ, apertissimè indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, consignanda est certa firmaque demonstratio ipsa veritas temporum, qua stabilita, res quæ tractandæ sunt, clariori veritatis nitore perspicuæ in omnibus effulgebunt. C

NESTORII ETCYRILLI LITTERAE AD CAELESTINVM ALLATAE

Cum ex redditis à Cælestino Rom. Pontifice ad Nestorium litteris satis liquidò ac manifestè dicatur, eodem fermè momento temporis quo ipse litteras Nestorij accepit, superuenisse Possidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipso missis, & antequam Latinitati redderentur Nestorij scripta, legisse Cælestinum quæ per eundem Possidonium missæ erant, Cyrilli chartas Latine scriptas: certo certius affirmandum est, eodem anno quo contigit legatio Possidonij, æquè euenisse reddi Nestorij litteras Cælestino. Erat hic Possidonius Ecclesiæ Alexandrinæ diaconus, vt litteræ hoc anno datae ab ipso Cælestino ad Ioannem Episcopum Antiochenum in fine significant: quem quidem hoc item ipso anno Romam à Cyrillo ad Cælestinum venisse legatum, inde potest intelligi, quod litteræ ab ipso Cælestino ad Nestorium tunc primum redditæ, datae hoc anno leguntur, tertio Idus Augusti, sub dictis anni huius Consulibus Theodosio decimum tertium & Valentiniiano tertium, licet mendosè legatur in edita nuper Cælestini ad Nestorium epistola Consulatus Theodosij decimus quartus cum Valentiniiani tertio: nam nonnisi decimustertius Theodosij Consulatus cum tertio Valentiniiani contigisse, Fasti omnes manifestè demonstrant; vt ex Consulatus eorumdem qui præcedunt & subsequuntur, absque aliqua vel leui dubitatione potest intelligi. D

POSSIDONIUS LEGATIONIS TEMPVS.

Cælestini epist. 6. Tom. 1. epist. Rom. Pontif.

His igitur in hunc modum de veritate temporis stabilitis, iam describamus hic litteras ab ipso Nestorio ad Cælestinum Romanum Pontificem missas, quæ tamen nonnihil mendosæ in vereri scripto codice leguntur his verbis:

Ex codice Antonij Augustini. vnanimitè nobiscum continent concordiam, iunguntur.

Fraternas nobis inuicem debemus colloquutiones, vt vna inter nos secundum obnente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorsum hoc antiloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius, dicentes se Occidentalium partium Episcopos

CHRISTI 430. CAEST. PAP. 7. THEODOSII 23. VALENTIN. 6. IMPP.

A scopus, sæpe & piissimum & prædicatissimum Imperatorem adierunt, ac suas causas defleuerunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi: sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpe reiecti, eadem facere non desierunt: sed insistent per dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit, vsi sumus, cum negotij eorum veram fidem nesciremus. Sed quoniam apertiore nobis de causis eorum notitia opus est, ne piissimus & Christianissimus Imperator noster molestiam sæpe ab his sustineat; ne nos, ignorantes eorum causas, circa negotij defensionem diuidamur; dignare nobis notitiam de his largiri; ne vel quidam ignorando iustitiam veritatis, importuna miseratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro sectis religionis fortè probata est, aliud quiddam quàm hoc æstiment. Nam sectarum nouitas multum meretur defensionem à veris pastoribus. * nullam.

NESTORII EPISTOLA AD CAELESTINVM.

B Vnde & nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quosdam hic reperientes, & ira, & lenitate circa ægros quotidie vtimur.

Est enim egritudo non parua, sed affinis putredinis Apollinaris & Arij: Dominicam enim in homine vnionem ad cuiusdam cõtemperationis confusionem passim commiscunt; adeò vt & quidam apud nos clerici, quorum alij ex imperitia, alij ex hæretica fraude in se olim celata, qua plurima & Apostolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent & apertè blasphemant Deum, Verbum Patri Homouision, tamquam originis initium de Christotoco Virgine sumpsisse, & cum templo suo ædificatus esset, & carni consepultus; eandemq. dicunt post resurrectionem commiscuisse carnem, sed in naturam transisse Deitatis (vt in compendio dicam) & Deitatem Vnigeniti & ad originem cõiunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem verò coniunctam Deitati ad Deitatem transis-

C se blasphemant ipso Verbo Deificationis: quod nihil est aliud, nisi vtrumque corrumpere: sed & Virginem Christotoco ausi sunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes (ita quidem legendum esse, persuadet, quod in Concilio Ephesino Actis hæc sic reddantur: Citra horrorem sacram Virginem Dei genitricem appellant) non perhorrescunt quòd sancti illi, & supra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de sancta Virgine dixissent, nisi quia Dominus noster Iesus Christus incarnatus est ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ vbique Virginem matrem Christi, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apostolos prædicarunt.

Tom. 1. Concil. edit. Nicæna.

D Propter quæ quanta certamina sustinimus, æstimo famam præcedentem docuisse beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quòd non frustra certauerimus: sed emendati sunt, gratia Domini, multi ex his qui peruersi erant discedentes à nobis, quia propria & parient Homouision natiuitas, cui viuere commissa est: illa in homine vnio creaturæ est humanitatis Dominicæ, Deo coniunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen Theotocon propter natam humanitatem coniunctam Deo Verbo, non propter parentem proponet, dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non esse conueniens. Oportet enim veram matrem de eadem esse essentia ex se natum. Ferri tamen potest hoc vocabulum propter ipsam considerationem, & quòd solum nominetur de Virgine hoc verbum propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa mater sit Dei Verbi: nemo enim antiquiorem se parit. Hæc quidem existimo præcedentem famam significasse. Exponimus verò etiam nos quæ contigerunt. Rebus ostendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, nosse cupimus, non desiderio curiositatis importunæ, cum & nostra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem sectarum nobis inuicem publicantes, vt sit mihi principium litterarum verissimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus inuicem colloquutiones. Omnem quæ tecum est in Christo fraternitatem, & qui mecum sunt, salutamus.] hætenus Nestorij litteræ ad Cælestinum scriptæ ab eo prætexta causa Pelagianorum Episcoporum.

locus deprauatus.

quæ est

Hi quidem damnati in Occidente, & sedibus expulsi, Constantinopolim commigrarunt, à Theodosio Imperatore auxilium imploraturi: quorum itidem occasione alias quoque post hæc se dedisse litteras, idem Nestorius testatus est posteriori epistola ad Cælestinum data: quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curauimus. Quem autem primo loco posuit Iulianum, vt Pelagianorum signiferum, haud alium esse putamus, quàm illum Episcopum Capuanum patria Atellanensem, vt Prosper in Chronico docet, quem S. Augustinus contrariis scriptis exagitauit. Posterior verò epistola Nestorij ad Cælestinum sic se habet: Sæpe scripsi beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & ceteros, qui sibi vsurpant

Ex codice Antonij Augustini.

POSTERIOR
EPISTOLA
NESTORII
AD CÆLE-
STINVM.

* partibus

Episcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem apud piissimum & prædicatissimū Imperatorem faciunt, nosque concidunt frequentibus lamentationibus, tamquam temporibus Orthodoxis de Occidente proieci. At hucusque scripta de his à tua veneratione non suscipimus, quæ si haberem, possem eis respondere, daremque compendiosum responsum luctibus eorum: nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod se conuertat; aliis hæreticos eos vocantibus, & idè de Occidentalibus patribus * proiectos esse dicentibus; ipsis verò iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro Orthodoxa fide ex subreptione perpeffos. Quorum vtrum certum sit, nobis grauis est ignorantia. Nam condolere eis, si verè hæretici sunt, crimen est: & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est. Dignetur igitur amantissima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque momentum hucusque diuidimur, id est, & ad odium, & ad miserationem eorum. doceri autem volumus quam de his sententiam teneamus: detinemus enim eosdem viros per dies singulos dissimulantes spe & expectatione beatitudinis tuæ. Non est enim, ô venerandissime (sicut nosti) res vilis discussio piæ sectæ, nec parua est probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere fordidissimam impietatem pessimæ opinionis Apollinaris & Arii de Ecclesia Dei: nescio enim quemadmodum quidam de Ecclesiasticis quamdam contemperationis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant agritudine prædictorum hæreticorum, dum & corporis passiones audent superfundere Deitati Vnigeniti, & immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis transisse confingunt; & vtramque naturam, quæ per coniunctionem summâ & inconfusam in vna persona Vnigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundunt. Cæci, qui nec sanctorum illorum Patrū expositionem meminerunt, apertè ad eos reclamantes: Credimus in vnum Dominū Iesum Christum Filium Dei incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod significat vtramque naturam, id est, Christus est Deitati Patris Homousus, humanitas verò posterioribus temporibus nata est ex sancta Virgine, quæ propter coniunctionem Deitatis ab Angelis & hominibus simul colitur. Eum ergo qui hic propter sectarum prauitatem tot laboribus fatigatur, considero quid iterum pati necesse est, si negotium prædictorum virorum nesciat, timeatque nimis ne additamentum hæreticorum per ignorantiam hic positus faciat. Vnde rogo, vt vndique studiosum sit sanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maximè cum litterarum sequester fidelissimus Valerius cubicularius possit beatitudini tuæ per se exponere molestias eorum. Omnem in Christo fraternitatem quæ tecum est, ego & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] hæc Nestorij ad Cælestinum litteræ pro Pelagianis primo loco scribentis.

NESTORIVS
TENTAT
CÆLESTI-
NVM INDI-
CERE IN
SVAS PAR-
TES.

* Apud Cyril.
epist. 16.

Sed quodnam Nestorij consilium fuerit scribendi ad Cælestinum Romanū Pontificem, peruestigandum est. Vt autem qui iam fermè biennio tacuisset, modò ad ipsum scriberet, insuperque vnà cum litteris & codices à se pro hæresis defensione illis adiungeret: ea quidem ex causa id factū esse videtur, quòd cum idem Nestorius in promulganda hæresi acerrimè sibi aduersantem Cyrillum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum inuenisset, qui tum sedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Episcopos ad suas partes trahere facile posset: considerans ex antiquorum vsu, in huiusmodi de fide obortis controuersis dubia lance suspensis in eam partem fauorabile inclinare iudicium, in quam Romani Pontificis sententiæ calculus apponeretur: vt eum promereri posset, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illustrem, qui Cælestino Papæ, quæ pro defensione hæresis hæcenus ab eo essent scripta, redderet; vt illis (ô summa dementia!) primario Catholicæ sedis Antistite persuaso, vniuersa simul cum eo Catholica Ecclesia in eadem quoque sententiam traheretur. De huiusmodi quidem vana hominis spe hæc habet Cyrillus in epistola * data hoc anno ad Iuuenalem Hierosolymorum Episcopum, verbis his: Ratus autem quòd & Romanæ Ecclesiæ sacerdotem in suam sententiâ pertrahere queat, scripsit ad dominum meum ac religiosissimum ac piensissimum Cælestinum, inserens epistolis dogmatum suorum peruersitatè: misit autem & multas expositiones, ex quibus peruersa sapere deprehensus, ac iam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus est.] hæc Cyrillus. Sed quæ sunt ista consecuta, dicamus. Iá planè sefellit inanis spes sua & cæca præsumptio miserū, qui fieri posse stulta existimatione putauit, vt Ecclesia, quæ (vt est sententia Patrum) hæreses omnes semper incessabili studio insectata, easdem penitus profligauit atque dissecit, eadem ipsa acceptura foret tale portentū, monstrumque deformè, omniumque teterrimum, quod

A quod spiritu satanico concepisset, vanitate formasset, & horrendum visu compositum perperisset superbia, aluisset maledictis, atque blasphemis saginasset. Sed quomodo illud, simulac Romæ visum, eodem fermè momento temporis Apostolico confossum est gladio, iam dicamus. Primum verò de Cyrilli ad Cælestinum Papam epistola, quæ & primo loco lecta est, instituamus orationem pro ordine rerum gestarum ac temporum.

Cyrillus igitur Episcopus Alexandrinus cum frustra tentasset Nestorij emendationem, quam ex Cælestini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipsum Romanum Pontificem redderet certiore, ad ipsum legauit (vt dictum est) Possidonium Ecclesiæ Alexandrinæ diaconum, cui ad eundem litteras dedit. Præterea verò, ne in damnationem Nestorij excicaret ipsum Cælestinum ad id præstandum paratum, sed vt dilatione aliqua expectaretur si tolerantia eiusdem hæresiarchæ morbus curari posset, ista in mandatis Possidonio dedit:

B Si (inquit) Nestorij litteras & expositionum illius codices redditis Cælestino compereris, tu quoque illi meas redde litteras: sin secus, non reddas.] sed hæc inferius. Possidonius autem cum comperisset, tam epistolas quàm exegesces illius Cælestino fuisse exhibitas, compulsus est ipse quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita transacta esse, ex relatione Petri Primiceri Notariorum presbyteri Alexandrini * intexta Ephesino Concilio habentur expressa. Extant autem ipsæ Cyrilli litteræ ad Cælestinum Papam Possidonio datæ, quarum est exordium: Si in rebus vsque adeò seriis & necessariis, &c.] vbi inferius: Tradidi (inquit) & epistolas quoque à me scriptas (ad Nestorium scilicet) Possidonio, vt tuæ sanctitati eas offerat.] fuisse autem has primas litteras à Cyrillo ad Cælestinum conscriptas id illis ipse verbis ostendit, vbi ait: Sanè hæcenus altum tacui. Neque enim quicquam omnino de illo, qui Constantinopolitanam Ecclesiam hæc tempore administrat, vel ad religionem tuam, vel ad vllum alium confacerdotem nostrum scripsi: non ignorans præcipientem celeritatem in eiusmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam esse solere, &c.]

Post hæc verò narratis quæ gesserit Nestorius aduersus Catholicam fidem, quæve ipse Cyrillus pro eiusdem defensione operatus esset: quamuis sciret, quòd & aliis prædicaret, scriptisque firmarat, Nestorij sententiam omni esse execratione dignam, tamen haud suarum partium esse ratus, nouam hæresim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæstiones definire, sed id tantummodo muneris esse Romani Pontificis; ista ad finem epistolæ subiicit: At quamuis res ita habeat, non prius tamen illius communionem confidenter deferere ausi fuimus, quàm hæc ipsa pierari tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic sentias, declarare; quo liquidò nobis constet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiusmodi erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porrò tuæ integritatis mens ac super hac re sententia non modò piissimis Deoque deuotissimis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoque Orientis Antistitibus perspicuè per litteras exponi debet: nam cupientibus illis ansam dabimus, vt omnes vno animo in vna sententia persistant, rectæque fidei, quæ iam impugnatur, opem ferant.] & in fine post recensitos tomos, quos pro fide Catholica à se scriptos mittit Romam ad Cælestinum, mox addit: Tradidi & epistolas quoque à me scriptas Possidonio, studiosè illi iniungens, vt tuæ sanctitati eas offerat.] hæcenus ipse. Vidisti haud obscure, lector, pristinum morem ab ipso exordio Romanæ Ecclesiæ in Annalibus demonstratum, nimirum solius esse cathedræ Petri, quæstiones de fide definire, & emergentes hæreses cum earum auctoribus condemnare.

Cælestinus igitur, his visis Cyrilli litteris, perlectisque ab eo missis vnà cum ipsis etiam voluminibus, posteaque inspectis Nestorij litteris & reliquis ab eodè pro defensione hæresis scriptis, conuocat Episcopos: habita Synodo, omnium sententia fuit tanta blasphemiam condemnata, auctori verò ipsius decem dierum ad respiscendum concessum est spatium, eadem damnatione feriendus & ipse, si in asserto errore persisteret. Collectum quidem fuisse ea de causa Romæ ex more Concilium, litteræ Cyrilli ad Nestorium postea redditæ declarant his verbis: Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisque piissimis Episcopis, qui illi ad fuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, &c.] est de eadem Synodo etiam mentio in aliis litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum postea datis.

Quæ igitur tunc in Romana Synodo à Cælestino Pontifice aduersus Nestoriū definita fuerunt, ab eodè Pontifice in datis ad eū litteris sunt expressa: quarum cum plura extent exempla ex Græco reddita, nos eandè ex veteri Cresconiana Collectione describemus epistolam;

CYRILLVS
QVAM PA-
TIENTER
AGAT AD-
VERSVS NE-
STORIVM.

* Aët. Concil.
Ephesin. Tom.
2. edit. Pe't.
b Tom. 1. epist.
Rom. Pont. post
epist. 2. Cælest.

ROMANE
PONTIFI-
CIS SVMMÆ
AVCTORI-
TAS.

SYNODVS
ROMANA
CONTRA
NESTO-
RIVM.

* In Aët. Con-
cil. Ephes. edit.
Pelt. Tom. 1.
c. 22.

CHRISTI
430.CÆLEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.* Enag. lib. 1.
cap. 4.

quam quidem Patres Concilij Ephesini præconiis extulerunt, & Euagnius^a Scholasticus A pro dignitate argumenti, & auctoritate scribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino in Græcum, & rursum è Græco in Latinum reddita translatione, tum etiam scribentium vitio (vt assolet in antiquioribus, quæ sæpe sæpius descripta esse oportuit) aliqua interdum contraxisse menda cognoscitur. Sed vt cumque sit, veneranda certè antiquitate conspicua permanet, qua primùm ad ea quæ spectabant ad Pelagianos, pro quibus Nestorius scripserat, respondit. est autem huiusmodi:

Dilectissimo fratri Nestorio Cælestinus.

EPISTOLA
CÆLESTI-
NI AD NE-
STORIUM.

Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagij atque Cælestij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus telis vnitatis sententiæ Oriens Occidensque percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus Catholicæ magister fidei, & verè beati Ioannis etiam in ista successor, eos ita perse- B cutus est pro re communi, vt iis nec standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post eius exitum sollicitudo vel maxima, cum successor ipsius, vtum etiam in eius fide succederet, quæreremus: quia difficile est continuari quæ bona sunt (nam sibi sæpe alternis vicibus aduersa succedunt) habuimus tamen post hunc, à quo eramus continuò deserendi, sanctum Sisinnium, celebratum simplicitate & sanctitate collegam, eam fidem quam inuenerat, prædicantem. Legerat profectò simplex sanctitas & sancta simplicitas, timendum magis, quàm altè sibi esse sapiendum: & alibi^b, altiora sectanda non esse. & iterum^c: Siquis aliud prædicauerit, quàm quod prædicauimus, anathema sit. Hoc tamen exeunte de sæculo, cum se sollicitudo nostra in tantum, in quantum ei Dominus noster permisit, extenderet; latificauit animam nostram vniuersorum enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi C testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris, vt tui in aliis videant qualiter fuerint liberati.

DESISTIN-
NIO EPISC.
CONSTAN-
TINOP.
b Eccl. 3.
c Galat. 1.

Dudum sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi: erat enim Græcus in Latinum sermonem vertendus: quod cum licet serò facimus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi sacerdotis per filium meum Possidonium diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, periisse suum testimonium doleremus. Bonis enim principiis tuis malus (quantum videmus) successit euentus: bonis inquam principiis, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt responsum dantes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed considerantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epistolas apertam blasphemiam D continentem; illud nobis Apostolicum^a videmus esse dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutavi, nisi de præcipitiis se reuocet impius disputator. Necessè est enim, vt malum ex vobis ipsis, sicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho redente, suscepimus. In his quidem à nobis inuestigatus, deprehensus & tentus es, quod multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obscuris rursus vtraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quàm de te tulisti sententiam, volens de Deo Verbo aliter quàm fides habet omnium, disputare.

DEFLORAT
SENTENTIAM
NESTORII.

* 1. Cor. 3.

* beneficia

* Rom. 5.

* 1. Cor. 11.

* 1. Tim. 6.
2. Tim. 2.

* 1. Tim. 1.

* Hieron. 5.

Ecce nunc in quam de te vocamur sententiam, ecce quæ tuarum sunt beneficia • nouitatum: postquam ignoratus electus es, cognitus accusaris. Iam nunc cum illo Gentium E doctore^a dicendum est: Nam quid oremus, secundum quod oportet, nescimus. Nonne hæc Ecclesiæ illi verba conueniunt? quæ probatos sibi viros, non notitiam, sed famam secuta, contempsit, iam inhaerens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra ouile velut rapacem lupum putaret abscondi? Vox est eiusdem Apostoli^b: Oportet hæreses esse, vt probati manifesti sint. Aperi aures, & eius ad Timotheum^c vel Titum dictos audito sermones: quid his aliud præcipit, quàm vt nouitates vitent vocum profanas? Ad impietatem enim ista proficiunt, quæ semper spinas & tribulos intulerunt. Timotheum^d certè rogasse se dicit, vt Ephesi remanens, nunciaret quibusdam, ne qui aliter prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba sunt: Horribilia (inquit^e) facta sunt super terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quasi ignota te transeunt, aut quasi nota contempnis? Si quasi ignota te transeunt, non sit pudoris reatum discere,

CHRISTI
430.CÆLEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A discere, quando timoris non fuit peruersum docere. Si quasi nota contempnis; intellige te inexcusabilem fore, cum à te commissi tibi talenti quæsierit ille rationes, qui per nos de hoc sancto scœnore suum lucrum semper expectat. Aspice quæ pœna illum manet, qui abscondit^a acceptum, qui integrum certè restituit quod accepit: vnde euidenter aduerte quod sit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidisse. An tu Domino dicturus^b: Quod dedisti mihi, custodiui: cum sic scindi partes eius videamus Ecclesiæ?

Qua conscientia viuis, penè ab omnibus in hac ciuitate desertus? optaueram eos tunc fuisse tam cautos, quàm nunc sunt, cum sibi desiderant subueniri. Vnde tibi in has quæstiones verba dirigere, quæ sit blasphemia, cogitasse? Vnde hæc in populo Episcopum prædicare, quibus virginei partus reuerentia saucietur? Non debent veteris fidei puritatem blasphemia in Deum verba turbare. Qui vniquam non dignus est anathemate iudicatus, B vel adiciens vel detrahens fidei? Plenè iterum ac manifestè tradita ab Apostolis nobis nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus^c, in libris nostris non addi debere, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem pœna constringit. Vnde cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non erunt fouenda vulnera, quæ merentur abscindi. Scimus certè maiora vitia maiore semper dolore sanari. Inter multa quæ à te impiè prædicata vniuersalis recusat Ecclesia, è Symbolo ab Apostolo tradito plangimus hæc verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutis que promittunt: quod quare fiat, loquuntur epistolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio est, quia eas ipse misisti: quas in manus nostras nolueramus venire, ne de tanti cogere sceleris genere iudicare: omnium disputationum tuarum vias breuis earum sermo conclusit. Extendisti te latius, multis anfractibus circumisti, serò tandem diuerso itinere peruenisti ad impium constitutum. Scimus quid ille^d cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis esse vitandas: Sunt enim C (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minimè profuturum.

Itaque quamuis & iam fratres Cyrillus secundis te epistolis suis asserat esse conuentum, ANATHE- intelligas volo post primam & secundam illius & hanc correctionem nostram, quam con- MATIS COM- stat esse iam tertiam, ab vniuersitate collegij & conuentu Christianorum te prorsus esse se- MINATIO. iunctum; nisi mox, quæ maledicta sunt, corrigantur; nisi in eam viam redeas, quàm se Christus esse testatur. Malè in hunc arma desperatione mouisti, qui te super familiam suam velut fidelem prudentemque permiserat antè constitui. Perit tibi huius vice officij beatitudo promissa: non solum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille suo sanguine & sua morte quæsiuit. Venenum namque est sub tuis labiis, D quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra eum qui suavis est, niteris disputare. Vbi est diligentia pastoralis? Pastor bonus^a animam suam ponit pro ouibus suis: mercenarius verò est, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu pastor acturus es, qui Dominicum gregem pro lupis ipse dispergis? Ad quænam grex Dominicus septa confugiet, si intra ouilia Ecclesiæ saucietur? Qua futurus est tui defensus, qui te patitur pro custode raptorem? Et alias (inquit Dominus^b) habeo oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ille alias se promittit adducere: tibi pereunt quas habebas. Tametsi quidem certum sit, quoties ista contingunt, non oues pastoribus, sed magis ouibus perire pastores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus grex. Ad illius vocem vnus sit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum est, vt in te de Actibus Apostolorum beati Pauli verba conueniant^c: Ego (inquit) scio E quia introibunt post discessum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsis surgent homines quærentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Hæc à te aliis, quàm dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non discenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Episcopum qualiter debeat esse Christianus?

Diligenter aspice in quam conditionem voceris: accerferis, argueris: quid horum conuenit sacerdoti? duris dura responsio, si tamen vicissitudo est, verbis blasphemiam vindicare. An tibi à nobis existimas esse parcendum, cum animæ tuæ ita ipse non parcas, & omnibus velis & præteritis & præsentibus & futuris beneficium salutis auferre? Persequar planè boni Domini mei fidelis seruus inimicos, cum Propheta^d asserat, odio eos odisse per- fecto. Memor rursus, altero loquente^e, ne parcam. Quem hic ego respiciam? Cui ho- minis aliquid reseruem, quando agitur vt mihi totius spei meæ causa tollatur? Ipsius in Euangelio Domini verba sunt, quibus ait^f: non sibi patrem, non sibi matrem, nec filios

filios, nec aliquam necessitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter est pietas, A ex qua nascitur impietas, cum vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus est, cha- ritas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus sæpe deferimus: at ubi ad eum tenditur, qui est ipsa dilectio, necesse est nec illa feruentur, quorum auctor vocatur in causam.

EXHORTA- TIO AD NE- STORIUM. Expergiscere tandem: quia non sunt istæ dicendæ vigilæ, quas non exhibes custodiæ, sed rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas. Le- uius certè ferremus, si in utroque dormires: nemo tibi perditus esset, nemo quæsitus: nul- lo animarum dispendio mæreret Ecclesia, nullo compendio lætaretur. Satius ei esset, si hanc sponso suo, ita ut acceperas, resignares. Sed quid multis moror? loquente archi- tecto Paulo^b, frustra superædificatum; quid, quæso, in quo non inuenio fundamentum? 1. Cor. 3.

Audiu, vim maximam Catholicæ sentientes, quibus nos communiamus, clericos sustinere: B ita ut his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confessionis acquirere; sed dolemus, quòd Episcopo persequente. Beatus Paulus Apostolus persecutorem præ- dicatore mutauit: nefas est maximum prædicatorem persecutore mutatum. Digere in numerum retro hæreticos, qui huiusmodi quæstiones Ecclesiæ intulerunt: quis unquam de hoc certamine victor reuertit? Habes certè tuæ ciuitatis exemplum: Paulus cuius Sa- mosatenus, occupata Ecclesia Antiochiæ, cum talia prædicaret, collegit suorum semi- num messem: reliquos inuentores malorum, Ecclesiis occupatis, sententiæ censura sem- per non dispar eiecit.

DE PELA- GIANIS. Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere voluisti; sedibus suis, iniusta dicentes, expulit iusta damnatio: quos illic inuenisse requiem, non putamus esse mirandum: inuenere enim impiam prædicationem, cuius compara- tione se existimant innocentes. Legimus quàm bene teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseras debitoricem, & cum delictum merito reddere, qui descenderit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? numquam sine suspitione ea quæ sibi sunt aduersa conueniunt: eiicerentur denique, si tibi quoque simili- ter displicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur, cum certum sit, illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Si- sinnius quæsiuit? quia utique sub decessore suo probauerit eos iure damnatos. Desleant infelices, spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis, si qua antè nescisti. Causam tuam ma- D

gismodò quàm aliorum Catholica & festina deliberatione curato: quia conuenienter di- D cimus: Medice cura te ipsum, qui aliis desideras subuenire: ægritudinis tuæ qualitas non recipit, aut præstare permittit inducias.

PROBAT CALESTI- NVS SCRIP- TA A S. CYRILLO. Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus per eum, rursus eadem sentire te oportet, quæ nos, si nobiscum frater esse vis. Si tibi sensus datur, damnatis omnibus quæ hucusque sensisti^a, statim hæc volumus prædicare, quæ ipsum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus sacerdotes esse correptos, quibus sicut præmissa conuentione consulimus, ita in hos necesse est damnationis senten- tiam, si abutuntur nostra salubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit post damna- tionem prauis dogmatis plenum correctionis indicium, si reuocentur omnes ad Ecclesiam, qui propter Christum caput eius videntur exclusi, reuocentur omnes. Quòd nisi fiat quod E

dicimus, eiiciendus qui eiecit: quamuis in nostra conuentione sint isti, in quos talis co- gnoscere extitisse. Ad clerum quoque Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel omnes qui cen- sentur nomine Christiano, qualia necessitas postulauit, scripta direximus: ut si in peruer- sæ disputationis obstinatione persistis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiscum prædicaueris; à nostro collegio, cum quibus tibi non potest esse communio, te intelli- gant separatim; scituri exemplo iam cauti, qualiter animæ suæ decocto & maturato iudi- cio debeant providere.

TERMINVS PRAEFIGI- TVR PER- TEMPTO- RIVS. Apertè igitur hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi de Domino Christo nostro ea prædicas, quæ Romana & Alexandrina & vniuersalis Ecclesia Catholica tenet, sicut & sacrosancta Constantinopolitanæ vrbs Ecclesia ad te vsque optimè tenuit; & hanc per- fidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur separare, intra decimum diem à primo innotescantis tibi huius conuentionis die numerandum, aperta & scripta confessione damnaueris; ab vniuersalis te Ecclesiæ Catholicæ conuentione deie- ctum

A Num. Quam formam nostri iudicij filium meum Possidonium diaconum cum omnibus chartis ad sanctum confacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbs Antistitem, qui ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinauimus, ut agat vice nostra, quatenus statu- tum nostrum vel tibi vel vniuersis fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agi- tur, quoties omnium causa tractatur. & alia manu: Deus te custodiat incolumem, frater ca- rissime. Data tertio Idus Augusti, Theodosio III. & Valentiniano III. Aug. Conf.] * I II.

Sed antequam ulterius progrediatur in his prosequendis oratio, de Nestorio (quod ad hanc spectat epistolam) illud admonendum; ipsum nimirum non tantum fuisse Pelagianis, ut superius demonstraui ex edicto Theodosij Imperatoris, quod modò euidèntius appa- ret ex Cælestini Papæ querelis) sed etiam in aliquibus eadem sensisse cum illis: etenim sicut de radice truncus, ita ex Pelagiana impietate Nestorianas liquet progressas esse blasphemias: B

ut non mireris, cum vides Nestorium Pelagianos hæreticos vbique damnatos Episcopos recepisse Constantinopoli, atque ut gentiles suos omni officiorum genere confouisse, scri- pssisq; pro his iterum ad ipsum Romanum Pontificem Cælestinum. Symbola namque in- tercessisse inter Pelagianam atq; Nestorianam hæresim, planè detegit Cassianus secretorum Pelagianorum optimè conscius in libris ad Leonem Ecclesiæ Romanæ diaconum de Incarna- tione Verbi, ubi primum hæc habet: Illud sanè vnum prætereundum non arbitramur, quod peculiare & proprium supradictæ illius hæreseos, quæ ex Pelagiano errore descenderat, fuit; quòd dicentes quidem solitarium hominem Iesum Christum sine vilo peccati conta- gio vixisse, eo progressi sunt, ut assererent, homines, si velint, sine peccato esse posse.] & in- ferius: Vnde aduertit nouus nunc iam non nouæ hæreseos auctor (Nestorius scilicet) qui Do- minum Saluatoremq; nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omni- no dicere, quod Pelagianistæ antè dixerunt, &c.] & paulo post: Nec dubium est, re ipsa penitus declarante: hinc enim illud est, quòd intercessionibus suis (Nestorius scilicet) Pela- gianistarum querelas fouet, & scriptis suis causam illorum asserit; quòd subtiliter his, ac (ut verius dixerim) subdolè patrocinator, consanguineæ sibi improbitati improbo suffra- gatur affectu, sciens scilicet eiusdè se esse sensus, eiusdem spiritus: & ideo dolens cognitam sibi hæresim ab Ecclesia esse disunctam, quam scit sibi utique peruersitate coniunctam.] hæc Cassianus de protectione & communionem Nestorij cum Pelagianis, idemq; inferius eadem C

refricat & exaggerat, & acerrimè (ut par est) in nefandum hæresiarcham Nestorium inue- hitur. sed hæc omnia in Leporio Pelagiano satis perspicuo demonstrauit exemplo, ea di- fertis sanè verbis ipsum esse professum in Occidente, quæ postea in Oriente Nestorius crea- tus Episcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantari. Sed D

sicut dolosam, ita inanem prorsus esse scias excusationem illam Nestorij ad Cælestinum, qua ut se Pelagianum minimè esse doceret, de peccato originali atque de libero hominis arbitrio demonstrauit se rectè sentire: nam etsi non omnia Lernææ hydræ capita in ipso vi- deas, vnum saltem, illudq; ferocius in Filium Dei, eiusq; matrem extentum fuisse cõstat. Sed de his hæcenus. Iam verò cœptam semel de litteris Cælestini per Possidonium in Orientem ad diuersos missis prosequamur orationem.

Cælestinus igitur ad ipsum Cyrillum Alexandrinum Episcopum per eundem Possido- nium, quem ille miserat, reddidit litteras, quibus ipsum certiore fecit de his quæ Ro- manæ gesta essent aduersus Nestorium; quorum omnium ut sit legitimus executor, his ad finem epistolæ mandat verbis: Quamobrem nostræ sedis auctoritate ascita, nostraque vi- ce & loco cum potestate vsus, eiusmodi non absque exquisita seueritate sententiam exe- E

queris: nempe, ut nisi decem dierum interuallo ab huius nostræ admonitionis die nume- randorum nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eamque de Christi Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Romana & tuæ sanctitatis Ecclesia & vniuersa denique religio Christiana prædicat: illico sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat.] hæc & alia Cælestinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno iisdem Consulibus & die, nempe tertio Idus Augusti. Vides, lector, in his omnibus tum ad Nestorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cælestini, ipsum quidem ut primū Catholicæ Ecclesiæ Episcopum summū pontificiū, summūque ius præferentem, sic nempe loquentem, ut potestatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & sententiæ suæ executō- rem constituit, quem certum est inter Orientales Episcopos primam cathedram obtinere: in illumque sententiam damnationis intrepidè iaculari, qui regis vrbs, nouæque Romæ Epi- scopus existens; fastu & arrogantia tumens, fauoreque pollens Imperatoris, nulli concedat. Quod

CYRILLVS VICARIVS CALESTINI

Cassian. de Incarn. Verb. lib. 1. HAERESIS NESTORII & PELAGIO.

Cassian. de Incarn. Verb. lib. 5.

CALESTINI VS SCRIBIT AD CYRILLVM. Cælestini epist. 3. in fin.

CHRISTI
430.CÆLEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

Quod autem constet his litteris Cælestinum Cyrillo in prosequenda causa Nestorijle-
gasse vices suas: tradit Theodorus^a ad eundem ab ipso Cælestino fuisse missum phrygium,
ipsum nempe pallium, quo significatur plena potestas, eoq; Cyrillum esse vsum in Ephesino
Concilio, & in factis solemnibus more Romani Pontificis: quod priuilegium affirmat esse pro-
pagatum postea ad Alexandrinos Episcopos successores. Nicephorus^b autem mitram, qua
Romani vterentur Pontifices, à Cælestino missam affirmat, nec non nomen Papæ: sed &
concessum dicit vt appellaretur vniuersi Orbis Iudex. Verùm de Papæ nomine aliter res se
habet: constat enim illud olim commune (vt aliàs dictum est) fuisse reliquis Episcopis. sed
nec de nomine Iudicis vniuersalis satis liquet. Certè quidem nihil præterea Cyrillo conces-
sum à Cælestino, quàm concedi soleat iis, quibus creditur Vicaria præfectura, vel legatio à
Latere, existimatur: vt autem eadem potestas propagaretur ad posteros, non in insignibus
dumtaxat, sed etiam in auctoritate, exemplum exstare nescimus.

Ad quosnam insuper Orientales Episcopos de iisdem scripserit Cælestinus, in fine eius-
dem epistolæ ad Cyrillum ita declarat: Eadem hæc & ad sanctos fratres & coepiscopos no-
stros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flavianum perscripsimus, quo nostra, immo diui-
na Christi Domini nostri sententia pluribus de eo manifesta sit.] hæc ipse. Porro Ioan-
nes, quem nominat, erat Episcopus Antiochenus, Rufus verò Ecclesiæ Theffalonicensis
Episcopus, & Iuuenalis Hierosolymorum Antistes, & Flavianus præsidebat Ecclesiæ Phi-
lippensium. Extant insuper datæ per eundem legatum Possidonium ab eodem Cælesti-
no ad clerum Constantinopolitanum litteræ, quibus de iisdem quæ superius dicta sunt de
damnatione Nestorij, eosdem reddidit certiores. est ipsius epistolæ exordium: Ad eos qui
faciunt Ecclesiam mihi locuturo der Apostolicus sermo principium, &c.] inter alia autem
quibus eos fortiter agere admonet, vno exemplo illo Athanasij magni fidei athletæ corro-
borat, quod sicut ille ab Arianis, ita ipsi à Nestorio pulsati essent: nam ait: Habetis vos, qui-
cumque Ecclesia estis eiectioni, penè nostrorum temporum beatę recordationis Athanasij Ale-
xandrinæ Ecclesiæ prudentissimi sacerdotis exemplum. Cui non consolationi sit illius
tolerantia? cui non spem faciat eius expectata reuersio? Eiicitur Ario persequente, sed
reuocandus Domino prosequente: passus est carcerem, passus angustias: nec mirum si vir
Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus gloriatur exercitatum. In histamen omnibus
secutus est illum, qui sibi in tribulationibus placere testatur. Fugatus illinc, & in nostris par-
tibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus est status, & in hac sede quietem commu-
nionis inuenit, à qua semper Catholicis subuenitur.] hæc idcirco Cælestinus inculcat & in
memoriam reuocat, quo eos certa spe alat, victores nimirum aduersus omnes hæreticos sem-
per fore qui Apostolicæ sedis munimine fulciuntur.

Extant etiam litteræ ab ipso Cælestino per eundem Possidonium ad Ioannem Antioche-
num Episcopum datæ, quæ hoc habent exordium: Optaremus, vt sicut vna est Diuinitatis
essentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum de-
gant, rectæ fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, si non corrigat errorem suum,
in Nestorium irrogato mentionem facit. Reliquæ verò eodem argumento ad Iuuenalem &
Rufum Episcopos datæ litteræ desiderantur, sed absque iactura: nam iisdem planè verbis eæ-
dem conceptæ erant, quibus dicta epistola ad Ioannem: etenim in aliquibus exemplaribus
non ad Ioannem tantum eadem epistola reperitur inscripta, sed insuper ad Iuuenalem Hiero-
solymitanum, Rufum Theffalonicensem, & Flavianum Philippensem.

Quæ verò post hæc gesta sint, ex litteris Cyrilli ad diuersos possumus intelligere: in qui-
bus quidem dignoscendis, & certa nota temporis distinguendis, meminisse oportet quæ
ipse Cyrillus in epistola per Possidonium ad Cælestinum data hoc anno ait, se hætenus
de his quæ ad Nestorium spectant, ad nullum scripsisse Episcopum, præter quàm ad ipsum
Cælestinum. quamobrem affirmare necesse est, diuersas Cyrilli epistolas ad diuersos Epi-
scopos datas, omnes post hæc fuisse conscriptas. Insuper cum neque aliis scriptis ipsum
Cyrillum exagitate Nestorium, præter quàm litteris ad Ægyptios monachos scriptis, &
duabus ad ipsum Nestorium datis, ex eadem Cyrilli ad Cælestinum epistola colligi posse vi-
deatur; inde & illud quoque inferitur, reliqua aduersus Nestorium quæ reperiuntur Cyrilli
scripta, in quibus nominatim Nestorianus error confutatur, post hæc omnino scripta ab
ipso fuisse. Rursus verò & epistolæ illæ Cyrilli, quæ inueniuntur ante indictum Concilium
Ephesinum esse conscriptas, & post Synodum Romanam hoc anno (vt dictum est) à Cæ-
lestino habitam, eandem hoc pariter anno ab eo esse datas, affirmare necesse est: si-
quidem

^a Theodor. Bals.
in Memor. Pbot.
tit. 2. c. 1.^b Niceph. lib.
14. c. 34.CÆLESTI-
NVS AD DI-
VERSOS
EPISCOPOS
DE NESTO-
RIO SCRIBIT.^c Cælestin.
epist. 4.^d Cælestin.
epist. 6.
DE LITTE-
RIS CÆLESTINI
AD
DIVERSOS.^e Concil. Ephe-
sin. edit. Cont.
epist. 7.^f Apud Cæle-
stin. epist. Rom.
1. epist. Rom.
Pontific.CHRISTI
430.CÆLEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A quidem edictum Theodosij, quo in sequentem annum Synodum cogendam indicit, da-
tum apparet sub anni huius Consulibus Theodosio XIII. & Valentiniano III. decimoter-
tio Kalendas Decembris.

His præcognitis, quæ extant Cyrilli ad diuersos epistolæ hoc anno datæ, ex quibus res
gestæ in causa Nestorij colliguntur: quæ scriptæ sunt prius, quæ postea, temporis ordine re-
feremus. Equidem illa primum vendicat sibi locum, quæ ad Acacium Berceensem ha-
beretur inscripta, data illa quidem non antequam ipse Cyrillus scriberet ad Cælestinum:
siquidem (vt dictum est) ipse in epistola ad eum missa tradit, ad nullum hætenus con-
sacerdotem se de Nestorij hæresi litteras dedisse, nec insuper post acceptas litteras à Cæ-
lestino de Nestorij anathemate eandem ab ipso Cyrillo ad Acacium oportuit esse scri-
ptam: siquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Nestorij dam-
natione legitur. Quamobrem illud vt dicamus necesse est, eodem tempore quo ea in-
ter Cyrillum ac Cælestinum de Nestorio tractabantur, ad Acacium Berceensem illam esse
conscripam epistolam. Erat enim Acacius magnæ æstimationis Episcopus ob doctrinam
& ætatem longam in sede perfunctam, ceterum inueteratus dierum malorum, malis fa-
uens, subdolosus & versipellis; quippe qui primum in turbis aduersus Ioannem Chryosto-
mum olim excitatis Theophilo Alexandrino Episcopo inhæssisset, atque demum (vt dice-
tur ex Actis Concilij Ephesini) fauit Nestorio, eiusque sectatoribus aduersus Catholicos,
inhærens & ipse contra Cyrillum Ioanni Episcopo Antiocheno. Extat ipsa Cyrilli episto-
la, quæ sic incipit: Qui vehementer contristati sunt, &c.] versatur in detestatione Ne-
storij recens emergentis hæresis.

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgausus esse, videri voluit, susceptum esse à
Cyrillo patrociniū Catholicæ fidei, eandemque ipsius epistolam ostendit Ioanni Epi-
scopo Antiocheno, amboque simul execrati visi sunt nefandam impietatem: rescribensque
ad Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Episcopo
ista significat: Curavi (inquit) vt epistola pietatis tuæ à sanctissimo & pientissimo Ioan-
ne Antiocheno Episcopo legeretur. Qui vbi hæc audiuit, multa cum consensione & com-
passione eadem affectat, quæ & nos senilem ætatem; cum ipse recens ad Episco-
patum venerit, qui per gratiam Dei incertaminibus ad Episcopatum pertinentibus ita flo-
ret, vt præclare de illo sentiant ac gloriantur quotquot per Orientalem administratio-
nem sunt Deo dilectissimi Episcopi. Is pietatem tuam, vt traditur, obsecrat, vt sanctitas
tua, prudentiam quam habet, vsa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in ma-
nus sumat, vt per ea quæ loqueris ac facis, Apostolicum illud, exigente ipso tempore,
ostendas, quo Apostolus dicit: Etenim si potestate vti voluero, quam Deus mihi ad ædi-
ficationem, non ad destructionem dedit, haud poenitebit.] hæc & alia Acacius ad Cyril-
lum: quod si ex animo, Deus scit: certè progressus eius atque Ioannis Antiocheni ab his lon-
gè discrepare postea inuenti sunt. Etenim qui hoc anno aded in Nestorium insensū appa-
ruere, paulo post eidem patrocinati cœperunt. sed de his suo loco.

Inter hæc autem redditis Cyrillo per Possidonium Ecclesiæ Alexandrinæ diaconum ac-
ceptis Romæ à Cælestino Romano Pontifice litteris: quas ad diuersos Episcopos superius
numeratos inscriptas legit, ad eosdem mittendas ex ipsius Cælestini admonitione curauit:
sed & dat alias Cyrillus ipse litteras ad Ioannem Antiochiæ Episcopum, quibus de rebus Ro-
mæ gestis aduersus Nestorium ista in fine de Romano Concilio subiicit: Lectis namque in
Concilio, Romæ habito scilicet, tum expositionibus, tum epistolis eius, in quibus præfertim
non est sycophantiæ locus, habent enim illius subscriptionem: sancta Romana Synodus,
quæ manifesta sunt, notauit. Quamquam & ad tuam pietatem scripsit: quibus etiam obe-
diendum est necessariò ab illis, qui vniuersæ Occidentis communioni adhærent. Exem-
plaria namque rescripserant ad pientissimum Rufum Theffalonicensem Episcopum, & ad
alios quosdam pientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius
adhæserunt sententiis. Scripserunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientissimum Hiero-
solymitanæ Ecclesiæ Episcopum. Est enim pietatis tuæ considerare quid conducat. Nos
enim illius sequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communionem deficiamus,
qui nullis aliis de causis indignantur, neque ob res minutas, sed propter ipsam fidem, &
quæ vbilibet sunt Ecclesias, populique ædificationem, motus excitarunt.] hæc ad Ioan-
nem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore scripsit ad Iuuenalem Hierosolymita-
num

^a Act. Concilij
Ephesini. edit.
Pelt. Tom. 1.
c. 25.CYRILLVS
SCRIBIT
AD ACA-
CIUM BE-
ROENSEM.^b Cyril. epist.
14.^c Apud Cyril.
epist. 15.
ACACII ET
IOANNIS
ANTIOCH-
NI EPISC.
SIMVLATA
STVDIA.CYRILLVS
ADMONET
IOANNEM
EPISCOPI
ANTIOCH.^d Cyril. epist.
13.

Cyrrill epist.
16.
CYRILLVS
SCRIBIT
AD INVE-
NALEM
EPISC. HIE-
ROSOLYM.

num Episcopum*, vbi post recensita quæ tum à se, tum à Cælestino aduersus Nestorium A
gesta atque decreta essent, hortatus est eum vt & ipse ad vindicandam læsam Catholicam
fidem arma capefferet: quodnam verò consilium sibi ineundum putarit, ita declarat:
Necessarium autem erit, vt Christo amanti & religiosissimo Regi & vniuersis magistra-
tibus scribamus, consulamusque ne pietati hominem præponant, sed largiantur orbi ter-
ræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos à malo pastore liberent, nisi vniuersorum
consiliis obtemperauerit.] Scripserit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodosium, haud cer-
tum est.

IOANNES
EPISC. AN-
TIOCH.
AGIT CVM
NESTORIO
DE PAGE.

Inter hæc autem cum Ioannes Antiochenus Episcopus per Alexandrinos clericos litte-
ras accepisset tum Cælestini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Nesto-
rij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt eandem ad Nestorium mitteret Constantino-
polim: adiecitque suas, quibus ei suavit, pacem Ecclesiæ, recantando palinodiam, ample- B
cti. Sed reddamus hic litteras ipsas Ioannis, quæ admodum conducunt historicæ veritati:
sic enim se habent scriptæ pariter nomine etiam aliquot insigniorum Syriæ Episcoporum,
qui simul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit:

6. Act. Concil.
Ephesin. edit.
Pelt. lib. 1.
631.

Domino meo piissimo sanctissimoque Episcopo Nestorio Ioannes in Domino S.

Meam de tua pietate sententiam per dominum meum magnificumque per omnia Comi-
tem Irenæum sincerè absque vilo prorsus fuce dilectioni tuæ patefecit. Et quoniam vera ex-
purgatione vsus, omni (vt arbitror) suspicione apud te vaco, liberè candideque sinceritati
tuæ in posterum consilium dare institui. Poteris autem ex iis quæ suafurus sum, nostri er-
ga te candoris non leue argumentum sumere, simulque quantæ ea charitas, quæ secun-
dum Deum est, curæ nobis sit, perspicere: quam sanè charitatem qui consecretantur, illi di-
uinis legibus obtemperant; qui verò ea neglecta imposturis student, ij suis se telis prius C
conficiunt, quàm eos, quos adorantur. Hæc itaque opportunè (vt existimo) præfatus, te
etiam atque etiam rogo, vt me consultorem haud malum tibi futurum beneuolè ad-
mittas, neque, si quid vtile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id
ipsum respuas.

SALVRE
CONSILIVM
IOANNIS
DATVM NE-
STORIO.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus: verum quia
peccata nostra perturbationibus Ecclesiasticis ingens ostium patefecerunt, ideo ea chari-
tati tuæ explanare cogor, quæ nuperrimè ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perscri-
pta sunt. Etenim clerici Alexandrini diuersas de tua pietate litteras magno ad nos studio
pertulerunt, vnas quidem piissimi Episcopi Cælestini, reliquas omnes sanctissimi Episcopi
Cyrilli. harum autem antigraha mittens, charitatem obnixè tuam rogatam cupio, vt ita
cas legat, ne qua hinc animi perturbatio consurgat; ex qua contentiones minime leuès, se- D
ditionesque admodum noxiæ sæpenumerò exoriuntur. Sed neque rem hanc tantam parui
quoque ducas, vt contempnas: diabolus namque res initio minùs rectè habentes per super-
biam nouit amplificare, in eamque magnitudinem paulatim euehere, vt postea omnem cu-
ram, omnemque medicinam respuant. Quare beneuolum ac studiosum affectum ad illarum
litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad propo-
sitarum rerum considerationem socios sibi adiungas; illisque non quæ grata, sed quæ vtilia
sunt, effandi potestatem facias. Omnino enim si arbitri plures, minimeque fucati, ac liberam
dicendi quod sentiunt facultatem nacti, præsentis negotij disquisitioni adhibeantur, facillimè
illud ea deliberatione consequemur, vt quod nunc perplexum & durum ac triste censetur,
mox leue & lætum sit.

CRVDEN-
TER AGIT
CVM NE-
STORIO IO-
ANNES.

Enimvero licet dominus meus Cælestinus Deo deuotissimus Episcopus decem tantum E
dierum interuallum ad terminum vsque responsioni præfinitum valde angustum litteris suis
expresserit: tamen res ea eiusmodi est, vt non dico decem diebus, sed vno, immo verò pau-
cis horis tota confici posse videatur. Nam quid facilius est, quàm nomine commodo, mul-
tisque sanctis Patribus vsitato, & verò nihilominus salutarique ex Virgine ortui percongruo,
in Christi omnium nostrum Regis dispensatione vti? Cum hoc ergo neque graue, ne-
que periculosum sit, æquum non est vt sanctitas tua refutet. Neque id nunc apud se co-
gitet: Turpe est, si pugnantia docere videar. Si enim mens tua eadem sapit & sentit quæ
sancti Patres Ecclesiæque doctores sentiunt & sapiunt (nam hoc, domine mi, & ex mul-
tis & ex communibus amicis de te accepimus) quorsum vereris pium animi tui sensum
conuenienti voce publicare, præsertim cum tot tantæque tumultuationes ac discepta-
tiones ex te natæ ob oculos iam versentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum
apud

A apud finitimos, tum apud longè quoque positos turbas concitasti, quæ ingentem ex inspe-
rato Ecclesiis tempestatem peperere: constat enim, Fideles circumquaque degentes huius
quæstionis & controuersie causa inter se conflictari, quotidieque à se inuicem diuelli.

Verum esse quod dicimus, ex ipsismet rebus haud difficulter perspicere licet. Nam & HAERESIM
Occidens & Ægyptus, & ipsa quoque Macedonia ab ea vnione sese abrumpere decreue-
runt, quam singularis Dei beneficentia per multos sanctorum Patrum, celeberrimæque Epi-
scoporum, & præcipuè per sanctissimi magnique illius patris nostri Acacij sudores mole-
stiasque communi Ecclesiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæso, reprehendat, si ea quæ sentis,
liberè exponas? Immo verò quis laudibus non efferat, si nomen, cuius sensum pietas tua (vt
cognouimus) possidet, propter publicam quietem, communemque Orbis pacem, aliquando
amplecti, in animum inducas? Quod si ita visum est, perpulchrum & ad præsentem contro-
uersiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque me-
minisse velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeò multum non intercessit,
vt iam animo excidere potuerit.

NESTORII
QUOMODO
OMNES RE-
CRENTUR.

Memoria haud dubiè tenes, cum beato Theodoro in expositione quadam excidisset DE THEO-
quidam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberiùs agere licebat, tū ceteris quo-
que omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque rectè, neque satis quoque catholicè di-
ctum videbatur: quo pacto ille, posteaquam damnatum turbamque quæ exiguus admodum la-
psus pepererat, considerasset, expendissetque nihilo secius eiusmodi tumultuationes, sectas,
dissidiaque generare posse (solent namque homines, eiusmodi arrepta occasione, vltro citroque
tumultuari, atque à se mutuo seiungi) cogitasset præterea paruam offensionis scintillam ma-
gnam sæpe fomitem discordiæ subministrare (quod etiam nunc apud nos vsu venisse cerni-
mus) ac commoda tandem opportuna correctionis secum reputasset; non post multos dies
generosè in medium progressus, id quod à se non satis commodè dictum fuerat, in gratiam
Ecclesiæ nihil quicquam veritus correxerit, factaque emendatione, omnè mox calumniam
aduersum se excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo nesciret, quod ab illo dictum
erat, minùs rectè sincereque dictum fuisse, attamen quòd promptè id retractaret quod dixe-
rat, hominem statim complexi sunt omnes.

DORO MO-
PSESTENO
HISTORIA.

Equidem non ad probrosam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palino-
diam (vt sic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequenter ex
te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem auerferis;
si qui verò celebrioris famæ Ecclesiastici auctores tibi fuerint, vt ipso quoque nomine admis-
so, sacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te istud ne utiquam recusaturum esse:
D Hanc ob rem te iterum atque iterum monèo hortorque vt libera id voce depromas, quod
citra errorem sapere certò dignosceris. Age, inquam, rei quam rectè tenes, nomen quod à
multis sæpe Patribus vsurpatum, scriptum & pronunciatum est, adiungere ne graueris: neque
vocabulum, quod piam rectamque motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim no-
men hoc, θεοτόκος, nullus vniquam Ecclesiasticorum doctorum repudiavit. Qui autem illo
subinde vsi sunt, & multi reperiuntur & apprimè celebres. Quod si qui sunt qui illud non
vsurparunt, illi numquam erroris alicuius eos insimularunt, qui illo fortè vsi fuissent. Sanè
dum superuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones solum spectante curiositate
incitati, nomen, cuius sententiam rectè tenemus, pertinaciter respuimus; aliud nihil (vt vi-
detur) facimus, quàm quòd fratrum nostrorum conscientias & temere & absque vlla vtili-
tate graueret offendimus, planeque contempnimus.

VT MARIAM
DEIPARAM
DICAT HOR-
TATUR.

E Etenim si id quod nominis significatione offertur, non recipimus, restat vt in grauissi-
mum errorem prolabamur, immo verò vt circa inexplicabilem illam vnigeniti Filij Dei
œconomiam periculosissimè versemur: quandoquidè hoc nomine sublato, vel huius potius
nominis notione repudiata, sequitur mox illum non esse Deum, qui admirabilem illam dis-
pensationem nostræ salutis causa suscepit; tum Dei Verbum neque se exinanuisse, neque
in serui formam sese demittens, ineffabilem quandam benignitatis magnitudinem huma-
no generi exhibuisse. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hinc præci-
puè constituunt, quòd vnicum illum sempiternumque Dei Filium, ante omnia sæcula na-
tum, impatibili modo ex sacra quoque Virgine ortum ostendunt. Huc namque diuinus ten-
dit Apostolus, dum ita ait: Misit Deus Filium suum factum ex muliere. Clarè hic ostendit,
non alium, sed ipsummet Dei Vnigenitum in lucem produsse. Quod si Virgo à sanctis
Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt verè hoc nomine ab illis no-
minatur

PATRES ET
ECCLESIA
SEMPER
CONFESSA
DEIPARAM

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

minatur: nescio quorsum attinuerit, ut quæstionem hanc nequaquam necessariam (bona A
venia tua dictum sit) & contra illos ipsos & contra Ecclesiasticam pacem quoque (ut vides)
agitandam susceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, si ea sentimus & loqui-
mur, quæ doctores in Ecclesia Dei celeberrimos sensit & docuisse, certò nouimus. Super-
uacaneum autem censeo illorum nomina hoc loco percensere: nosti enim illos æquè
ac nos, ut qui haud secus ac nos omnes, quod discipulus illorum aliquando extiteris,
glorieris.

PRÆMY-
NET NESTO-
RIVM AD
ICTVS ACCI-
PIENDOS
EX LITTERIS
CAELESTI-
NI.

Hoc nostrum, quæso, consilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum dis-
fidis locum, nullum gliscenti nouitati fomentum suppedites. Cogita, si priusquam vllæ
omnino litteræ missæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneque intolerabiles;
quales nunc futuri sunt, tanta ex illatis litteris (nempe Romani Pontificis) subministrata
fiducia, qualique in posterum aduersum nos audacia sunt vsuri. Hæc ego, complures reli- B
giosissimos, tuæque pietatis studiosissimos Episcopos apud me habens, quos etiam tunc præ-
sto esse contigit, cum infausta illæ litteræ afferrentur, scribere volui, ratus ingenui
amici officium, illudque à promissione mea non alienum, me præstiturum, si fraterno
quodam consilio existimationem tuam grauitè hoc tempore laborantem nonnihil sub-
leuarem.

EPISCOPI
SYRIARUM
HÆC VNA
SCRIPSERE.

Quocirca pietatem tuam rogo, obtestorque ut ea quæ ob sanctæ Ecclesiæ tranquillita-
tem cum Dei timore, veraque erga te charitate exposui, placido animo suscipias. Nam non
solus hæc dictaui, sed (ut modò aiebam) præsentibus multis Episcopis, videlicet domino
meo Archelao Episcopo piissimo, Apringio, Theodoro, Heliade, Miletio, & Macario, qui
per Dei gratiam Ecclesiæ Sardicenæ præfectus est nuperrimè: qui omnes & in fidei doctrina
instructissimi, & tui studiosissimi vnà mecum, domine mi, te rogant, ut animo facili litte- C
rarum illarum turbinis instar ruentium impetum sistas. Quæ, si quidem obstinati restiteri-
mus, molestiam afferent non modicam: sin autem obsecuti fuerimus, neque turbare, ne-
que aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua peria ac propria cordi habentes,
monere volumus: iam tuum est, æquo beneuoloque animo monita nostra complecti: nisi
forsitan minùs nostri amans ita comparatus sis, ut cum tui & Reipublicæ Christianæ damno
obstinatè istæc aspernari decreueris. Obsecro, ut quamprimum, quod visum fuerit, immo
verò non quod visum fuerit, sed quod vtile fuerit, rescribas.] hæcenus Ioannes Antioche-
nus cum alijs Syriæ Episcopis nominatis, cuius epistolæ mentionem habet Liberatus diaco-
nus in Breuiario.

Liberat. diac.
in Breuiar.
6. 4.

Præstitisse hæcenus visus est Ioannes quod Catholicum decebat Episcopum, numeros-
que explese veri amici: sed contra pietatem & amicitiæ iura sancita deinde peccauit, cum D
renitentem hominem salubri obedire consilio, adhuc amicum retinuit atque fouit cum ia-
ctura Catholice fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antistitum. Et-
enim qui hæc scripsere ad Nestorium, eidem intima cõiuncti necessitudine, postea in Con-
cilio Ephesino pro ipso Nestorio steterunt, maximè verò eidem addictus qui hic nomina-
tur, Theodoretus Cyri Episcopus, laudator (ut vidimus) Theodori Mopsuesteni, ex quo
sibi haud leuem maculam superinduxit. Qui iidem omnes ea quoque ex parte nonnihil
suspecti redduntur, non recto pede incedisse in Euangelium, dum Nestorium non ut hære-
ticum arguunt, sed ut qui rectè sentiat, tamen minùs cautè atque prudenter voce illa uti de-
trectet, recusetque pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cum ea vtendo voce, ni-
hil detrimenti ipsi de fide doctrinæ inferre possit, quam sequitur rectam. Quomodo autem
in his delitesceret anguis, subiicienda tibi hic, lector est, epistola ipsius Theodoretus ad Ire- E
næum Episcopum. hic quidem ille Irenæus, cuius ipse Ioannes Antiochenus in dicta sua
epistola meminit ad Nestorium; quem licet Comitè appellet, tamen ex Comitè idem est
postea ordinatus Episcopus, ut suo loco dicemus. Epistola igitur Theodoretus ad Irenæum
sic se habet:

Theod. epist.
16. ex cod. Va-
ticano.

Non est (ut videtur) bonum, ampliùs expectare: non enim solùm non quieuit, sed
in dies (ut ita dicam) Ecclesiæ tempestas augetur. Venerunt siquidem illi, qui Syno-
dum conuocant, & nonnullis Metropolitibus, necnon & nostro, Ecclesiæ litteras dede-
runt; quarum exemplum ad te misi, ut cognosceres, iuxta illud poëtæ, malum malo
iam esse obfirmatum, & sola nobis Domini bonitate opus esse, ut tempestatem quiescere
faciat: illi enim tantum id facile est, nos verò huiusmodi quiete sumus indigni: satis
autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, ut per hanc hostes vincere possi-
mus.

EPISTOLA
THEODORE-
TI AD IRE-
NÆVM.

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A mus. Hoc enim diuinus Apostolus petendum esse, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum
tentatione prouentum, ut possitis patienter sustinere.

Te autem, o Deo dilecte, in primis oro, ut detractorum ora obstruas, ac illos doceas, quod
non oportet, illos (ut aiunt) qui extra sagittas existunt, eos reprehendere, qui inuicem præ-
liantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim interest, his armis aut illis præliantes uti,
& hostes vincere? Magnus namque Dauid neque omnibus armis indutus alienigenarum
propugnatores conculcauit Goliath, & Samson asini mascella armatus mille eodem tem-
pore prostravit: & nullus eius victoriæ detrahet, neque victorem pusillanimitatis arguet,
quod neque hastam vibrans, neque scutum obiciens, neque iaciens frequentius, vel arcum
tendens, hostes deuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate sunt præliaturi, sentiendum est:
neque diuisiones sunt quærendæ, quæ controuersiam excitarunt, sed enthymemata & argu-
B mentationes, quæ veritatem apertè declarant, & eos qui aduersari audent, rubore perfun-
dunt. Quid enim interest, hominis simul & Dei genitricem appellare beatam Virginem,
vel dicere ipsam geniti matrem & ancillam, & inferre, quod mater quidem est ut hominis
Domini nostri Iesu Christi, ancilla verò ut Dei: & quod quidem sycophantiæ & captiouis
vel erroris causam præbet, tacere, cumdem autem dicere sensum, aliam vsurpando nuncu-
pationem?

QUOMODO
THEODORE-
TUS SVADET
DIMICAN-
DVM ESSE.

Præter hæc & illud scire oportet, quod alterum commune est Virginis nomen suum, alte-
rum verò suum & proprium: & quod de hoc tota controuersia orta est, quæ vtinam orta num-
quam fuisset, quod quamplurimi veterum sanctorum Patrum honorabilius nomen tribue-
runt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; habeo enim non-
nullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput misit: & dum eamdem Virginem Dei geni-
C tricem appellas, huic nuncupationi illam minùs adiecisti, ut hominis genitricem appellares,
sed alijs nominibus hunc sensum significasti.] Hæc de technis & astu, vafriçque in occul-
tanda praua sententia sub Catholico nomine iam tibi ex his palàm facta sunt, lector. Sed
quod eundem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopsuesteno & Diodoro Tar-
fensi hæresis huius auctoribus mox subdit:

DEI GENI-
TRICEM MA-
RIAM SVB-
DOLE DI-
CVNT FAV-
TORES NE-
STORII.

Quando verò me arguitis, quod sanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiecerim,
Diodorum videlicet & Theodorum, è catalogo Doctorum: necessarium etiam duxi de
hoc nonnulla dicere. Primùm enim, o carum caput, nullos alios insignes & illustres viros me
omississe scito. Deinde illud etiam animaduerte, quod ille qui accusatur, testes afferre debet,
de quibus nulla est controuersia, & quos nec ipsi accusatores arguere possent: si verò
reusorum testimonia afferret qui ab accusatoribus etiam accusantur & arguuntur, nec ipse
D iudex ipsos faciliè admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes conscribendo, hosce
sanctos omissem, fateor me deliquisse, & erga Doctores ingratus essem. sin autem dum
accusor, excusationem meam attuli, & eorum vsus sum testimonio, de quibus nulla est
dubitatio: cur frustra illi qui hæc scire nolunt, nos accusant? Quanto verò honore
prosequar viros illos (Theodorum scilicet ac Diodorum) testatur liber ipse, quem nos pro
illis conscripsimus, in quo ea quæ illis obiciebantur, confutauimus, nihil veriti accusato-
rum potentiam, nec insidias contra nos structas. Aliam igitur quærant causam imposturæ,
qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi verò ea mens, is animus, non ad
huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, sed Dei Ecclesiam ædificare, & eius sponso
& Domino placere: non enim corporei cultus causa, nec honoris multatum molestiarum
ac curarum pleni cupidus, quem miserum appellare vereor, hæc facio: testis est mihi con-
E scientia mea: iam diu enim sponte mea illum omissem, nisi diuinum vererem iudi-
cium & tribunal: & nunc certò scito, domine, quod necessitatem & occasionem ex-
specto: propè autem esse illam puto, ut ex iis quæ fiunt & parantur, conijcere valeo.] hæc-
enus epistola Theodoretus ad Irenæum, quæ extat ordine decimafexta ex centum quinquaginta
septem eius epistolis, quas Græcè scriptas codex continet Vaticanus, vertit autem
eas in Latinum vir cum primis disertus, mei verò studiosissimus, cui plurimum debeo, Fe-
dericus Metius. Porro hæc eam edendam curauimus ad inspiciendas latebras non tam Ioan-
nis ac Theodoretus ipsius, quam omnium Syrorum Episcoporum, qui Nestorij patrocinium
susceperunt.

QVAM STV-
DIOSI FVE-
RINT DIO-
DORI ET
THEODORE-
TAVTORES
NESTORII.

Quod verò pertinet ad Theodorum Mopsuestenum Episcopum, quem Ioannes recan-
tasse palidoniæ ait, & quem se defendisse Theodoretus asserit: nihili quidem facien-
da sunt hæc: etenim ex scriptis suis meruit ille post mortem ut impius condemnari, no-
menque

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

menque eius è sacris tabulis deleri: testatur id quidem Quinta Synodus, & Iustinianus Imperator, dum ait: Iste vsque ad mortem suam permanens in impietate, ab omni Ecclesia eiectus est. Itaque omnis plenitudo Mopuestenæ Ecclesiæ, in qua Episcopus fuisse dicitur, cum inuenisset quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis à sanctis Patribus adnumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo tempore è sacris Diptychis nomen eius, sicut Gesta in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ confecta ostendunt.] hæc Iustinianus in edicto de fide Catholica. Quænam verò essent sacra Diptycha; accipe ex epistola Ægyptiorum Episcoporum ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum contra Timotheum inuasorem sedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur: Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ transitum ad cælos habentium Episcoporum vocabula continentur, quæ tempore sanctorum mysteriorum secundum sanctas regulas releguntur, posuit & Dioscori nomen, &c.] Iam verò ad Cyrilli Alexandrini reliquas in causa Nestorij hoc tempore res gestas reuocemus orationem.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vsque ad Cælestini Romani Pontificis cognitionem Cyrillus Alexandrinus Episcopus (vt ipse testatur in litteris superiùs memoratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Possidonio diacono cum litteris ipsius Cælestini, quibus inter alia vicem suam ipsi in prosequenda causa Nestorij delegauerat, confestim collegit Alexandriæ Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cælestino Papa aduersus Nestorium scripta fuissent, quatuor in primis decernuntur legati, qui Constantinopolim proficiscantur reddituri litteras Cælestini ipsi Nestorio cum decreto damnationis, nisi intra præscriptum terminum resipisceret: legatorum autem nomina hæc sunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Episcopus erat Cabasorum, & Daniel Darnensium, vt ex ipsorum relatione in Ephesino Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandriæ Ecclesiæ ministri erant.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iisdem legatis Synodalem darent epistolam ad Nestorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confessionem cõtineret, cum duodecim anathematismis ad calcem positis; quæ sic se habet:

Cum Saluator noster disertè pronunciet: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quàm me, non est me dignus: quid nobis fiet, à quibus tua pietas supra Christum omnium Saluatorum diligere postulat? Quis in die iudicij nobis patrocinabitur? aut qualem tum excusationem inueniemus, qui tanto tempore silentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuasisti, dissimulauimus? Quod si dum hæc sentis & doces, te ipsum tantummodo læderes: fortasse minor nos sollicitudo teneret. At quia totam Ecclesiam grauiter offendisti, ac non iis modò qui Constantinopoli versantur, nouæ insolitæque hæreseos fermentum, sed omnibus vbiuis locorum degentibus obiecisti (circumferuntur enim passim tuarum exegecon libelli) quæ, obsecro, oratio silentio nostro defendendo satis idonea reperitur? aut quomodo sermonis Christi memores esse non poterimus? Nolite (inquit) arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium: Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Certè si fides violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculosa valeat. Faceat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique satius est piis, quàm viuere, quo meliorem (vt scriptum est) inueniant resurrectionem.

Ecce igitur vnà cum sacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, piissimo Episcopo fratre ac comministro nostro Cælestino præside, conuenit, iam tertio his te litteris contestamur & obtestamur, vt consilium nostrum secutus, stolidis illis absurdisque dogmatibus, quæ foris publiceque doces, quamprimum nuncium mittas; fidemque rectam, & iam inde ab initio per sacros Apostolos & Euangelistas, qui Verbi spectatores & ministri fuerunt, sanctis Ecclesiis traditam reuerenter suscipias. Quod sanè nisi iuxta tempus in litteris Cælestini sacratissimi reuerendissimique Romanorum Episcopi expressum præfinitumque præstiteris; certò scias nullam tibi deinceps cum Episcopis & sacerdotibus Dei consuetudinem, nullum sermonem, nullum denique inter eos locum futurum esse. Neque enim æquum est, vt nos Ecclesias turbatas, populos offensos, fidem rectam labefactatam, gregem Christi miserè abs te dissipatum, qui illum, si quidem perinde ac nos rectæ fidei doctrinam consecrati, sanctorumque Patrum pietatem æmulari libuisset, conseruare alioqui debueras, diutius negligamus.

Illud

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiscuè cum omnibus tum clericis, tum laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicasti, vel ordine mouisti, communicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti sunt, ob iniquam tuam sententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quod rectè sentientes tuæ doctrinæ assentiri noluerunt: nam & huius quoque exauertationis & dissensionis in epistola quam ad Cælestinum Romanorum Episcopum scripsisti, fit mentio. Ceterum minimè fat esse putamus, si reuerentia tua fidei Symbolum, quod à sacra & magna illa Synodo, quæ per Spiritum sanctum in Vrbe Nicæa quondam conuenit, expositum est, nobiscum confiteatur: nam et si voce tenuis illud profiteri videatur, attamen neque rectè intelligis, neque sincerè quoque, sed peruersè planè, præpostereque interpretaris.

Verum præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia scriptis execreris, & anathemates, publiceque abiures, quæ scelestè & profanè hactenus sensisti, aliosque docuisti; & ea rursus posthac te sensurum & docturum sanctè pollicere, quæ & nos & ceteri omnes, quorquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Episcopi doctorum ac populorum duces. Ad epistolas porrò quod attinet, quas Alexandrina Ecclesia ad te misit: eas tum à sacra Romana Synodo, tum à nobis omnibus quoque ab omni errore & vitio immunes iudicatas esse scias. Hisce autem litteris nostris vtraque subiunximus, & ea quæ te oportet sapere & docere, & ea rursus à quibus te conuenit abstinere.

Porrò autem Catholicæ Apostolicæque Ecclesiæ fides, in qua vniuersi Orientis & Occidentis Orthodoxi Episcopi consentiunt, huiusmodi est: Credimus in Deum Patrem omnipotentem, &c.] vsque ad finem, vbi scripta habentur quæ ipse profiteri debeat secundum Catholicæ Ecclesiæ pietatem; quæ nos breuitatis causa referre prætermittimus: illud insuper hic reddentes, quod dum iidem Synodi Patres in eo argumento versantur, vt de Verbo tradant, quod semel assumpsit, proprium reddidisse & nunquam dimisisse, de sacratissima Eucharistia eiusmodi habent veram sinceramque doctrinam.

Quin illud quoque non possumus hoc loco non adicere, nempe dum vnigeniti Filij Dei, hoc est, Iesu Christi mortem & ex mortuis resurrectionem annunciamus, eiusdemque in cælum assumptionem profiteamur, incruentum in Ecclesia Dei cultum nos obire, mysticæque benedictiones adire, eaque ratione sanctificari, vtpote sacre carnis & pretiosi sanguinis Christi omnium nostrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt carnem communem suscipimus (absit hoc) neque rursus tamquam viri cuiuspiam sanctificati, aut dignitatis tantum æqualitate Verbo confociati, aut diuinam inhabitationem sortiti, sed tamquam verè viuificam, ipsiusque Verbi propriam. Nam cum vita sit & Deus secundum naturam; simulatque vnum quiddam cum ipsa sua carne effectum est, mox viuificam diuinitatem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. neutiquam tamen illam communem, hoc est, hominis cuiuspiam nostræ conditionis carnem esse, existimare debemus (quomodo enim hominis caro secundum suam ipsius naturam viuifica esse queat ?) sed verè illius propriam, qui nostri causa Filius hominis & factus & appellatus est, &c.]

Omissis igitur reliquis, anathematismos ad calcem positos tantum his subiiciemus: quot enim illi numero sunt, tot æquè numerare fuit Nestorij hæresis capita, superantia illa quidem & deformitate & multiplicitate tricripitem fabulosam inferni bestiam, & Lernæam hydræ septem sibilantem faucibus; cū duodecim ista iugiter apertis blasphemauerit oris, quæ ab iisdem Patribus, exemplo Danielis, eiusmodi offis iniectis, sunt occlusa, subdunt enim:

His omnibus & te quoque subscribere, & citra omnem fucum ac dolum vnà nobiscum assentiri oportet. Quæ verò tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet, ea nostræ huic epistolæ in hunc modum hoc loco subiiciuntur.

Anathematismus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id sacram Virginem Theotocon esse non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei verbum secundum carnem) anathema sit.

Secundus. Si qui sunt, qui Dei Patris Verbum carni secundum hypostasim vnitum, & vnum tantum vnà cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & hominem non consententur: anathema sit.

Tertius. Si quis post vñionem hypostasem in Christo distinguit, eaque dumtaxat coniunctio-

Annal. Eccl. Tom. 5.

Zz 3

iunctio-

* Extat tom. 2.
Cõcil. nou. edit.b In epist. vi-
rorum ill. pro
Cõcil. Chalced.SYNODVS
ALEXANDRINA
ADVERSVS NE-
STORIVM.c Concil. Ephe-
sin. edit. Peltã.
tom. 2. c. 16.d Act. Concil.
Ephesin. edit.
Pelt. tom. 1. c.
14 & edit. Cõ-
cil. c. 15.
e Matth. 10.
SYNODALIS
EPISTOLA
EX CONCILIO
ALEXANDR.
AD NESTO-
RIVM.

f Matth. 10.

DE SACRA
EVCHARIS-
TIA SIN-
CERA DO-
CTRINA.ANATHE-
MATISMI
EX CONCILIO
ALEXANDR.

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

unctione eadem inter se necit, quæ est secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel potestatem, & non ea potius quæ est secundum naturalem unionem: anathema sit.

Quartus. Si quis duabus personis, vel hypostasibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis & Apostolicis Scripturis passim occurrunt, quæ uero à sanctis de Christo, aut ab ipso quoque Christo de se ipso dictæ sunt, & alias quidem homini seorsum à Dei Verbo considerato adscribit, alias uero tanquam in diuinam maiestatem conuenientes soli Verbo, quod ex Deo Patre est, accommodat: anathema sit.

Quintus. Si quis dicere audeat, Christum non esse verum Deum, sed hominem tantum Deiferum, utpote unum naturalemque Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicauit: anathema sit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit, neque post Verbum secundum Scripturas incarnatum, unum eundemque Deum simul & hominem esse confessus fuerit: anathema sit.

Septimus. Si quis Iesum Christum, hominem tantum, diuini Verbi uisum esse dixerit, aut illustrem illam Unigeniti gloriam illi ipsi homini, ueluti alteri cuiuspiam ab ipso Verbo aduenisse commentus fuerit: anathema sit.

Octauus. Si quis hominem assumptum unum cum ipso Dei Verbo adorandum, unum cum illo glorificandum, unum cum illo tamquam alterum in altero existentem Deum appellandum esse, dicere ausus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuo ac necessario afferre consuevit) & non una potius adoratione Emmanuelem honorat, unamque hactenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum est caro: anathema sit.

Nonus. Si quis unum Dominum nostrum Iesum Christum à Spiritu sancto tamquam à virtute ab se aliena glorificatum dixerit; efficaciamque qua contra imundos spiritus ueretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipso eodem accepisse prædicauerit, & non proprium naturalemque illius esse Spiritum, per quem diuina signa edidit: anathema sit.

Decimus. Christum Iesum nostræ confessionis Pontificem & Apostolum extitisse, eundemque semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo Patri obtulisse, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est, sed hominem illum qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diuersum: Aut si quis Christum pro se ipso quoque & non solum pro nobis sacrificium obtulisse affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiserat) anathema sit.

Undecimus. Si quis ipsam Domini carnem uiuificam, ipsiusque Verbi quod ex Patre est, propriam esse negauerit, sed alterius cuiuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem tantum coniuncti, aut diuinam tantum in habitationem sortiti, esse dixerit; neque uero rursum uiuificam, ut modò meminimus, eo quod Verbi, quod omnia uiuificat, facta sit propria, confessus fuerit: anathema sit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei uerbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum, mortemque secundum carnem gustasse, & primogenitum tandem ex mortuis factum esse, quatenus uidelicet uita est & uiuificum, ut Deus: anathema sit.] hactenus anathematismi ex Synodo scripti, Cyrillo auctore.

Adiecerunt his litteris iidem Patres Synodalem aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Nestorij significant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in suam, hoc est, totius Ecclesiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuissent causa fidei separati. est harum litterarum initium: Seruus & uix tandem eo deuenimus, quò initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & alix litteræ ad patres monasteriorum Constantinopolitanæ urbis, quæ ita exordiuntur: Pietatis uestræ zelum, quem pro Christo infamato, idque in Ecclesia Orthodoxa, ostendistis, exactè cognouimus, &c.] de iisdem enim quæ facta essent aduersus Nestorium reddiderunt eosdem monachos certiores, quos & uiriliter, ut cœperant, agere exhortantur.

Acceptis legati à Synodo Alexandrina litteris his, profecti Constantinopolim cum essent, quid per eos actum sit, eorumdè primum locum habentes Theopentus & Daniel Episcopi ita postea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Ephesino, cum à Synodo rogarentur: Theopen-

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Die Dominica, cum Syhaxis perageretur, ad Episcopalem basilicam ascendimus: ibidemque toto præsentem clero, multisque proceribus astantibus, litteras de quibus hic sermo est Nestorio reddidimus. Eadem prorsus & Daniel quoque Darnensium Episcopus affirmauit. Flauianus Philipporum Episcopus dixit: Dic, quæro, litteris ne ab eo factum sit satis. Daniel Darnensium Episcopus dixit: Tunc nihil nobis respondit: indicauit autem, ut postero die priuatim illum conueniremus. Porro sequenti die redeuntibus nobis, aditum interclusit, neque ullò nos responso dignatus fuit. Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Litteris, de quibus proxime dictum est, acceptis, ut postredie illius diei reuerteremur, sermonemque seorsum cum eo miseremus, præcepit. Abiimus ergo: at postero die reuersos nos non admisit, adeoque uel litteris satisfacere, nihil habuit pensum, ut publicè pro concione eadem quæ antè & his quoque deteriora deprompserit. Neque enim solum ante redditas litteras peruersa effutiebatur, sed etiam postea; immo uero tunc multa peruersiora effutire cœpit, & usque hodie effutire non cessat.] hæc ibi.

Porro qui ita mutus & contumeliosus legatis fuit, eos uocatos non admittendo, quiq; peruicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum est, illud tantum egregie præstitit, nimirum ut ad uitandum iudicium Ecclesiasticum, sententiamque ab eo illatam eludendam, Theodosium Imperatorem adierit, interpellaueritque eum, atque commouerit aduersus Cyrillum, ueluti dirum persecutorem. De ipso enim Nestorio ita Liberatus diaconus: Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus & populis sub scandalo, subrepsit pio Imperatori Theodosio, ut Sacram ad eum dirigeret, & à sua eum persecutione compesceret: & scripsit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & scandala fuscitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodosij ad Cyrillum suo loco reddemus: res modò Nestorij Constantinopoli gestas ordine profequamur.

Acceptis Nestorius litteris Cyrilli à legatis ab eo Alexandria missis, lectisque anathematismis illis, quibus singula suæ ipsius hæresis capita iugularentur; tantum abfuit ut illis subscriberet (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) ut eadem potius carperet, & in erroris calumniam adducere, labemque hæresis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omnino conatu cum ipse studuerit, tum etiam ad hoc ipsum præstandum conuocaret amicos, nimirum Ioannem Episcopum Antiochenum, & alios Syriæ Episcopos ad id promptos & alacres sub eiusdem Ioannis ditione positos, eiusque uoluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Episcopum Cyri, & Andream itidem in Syria sacerdotem, de quibus hæc Liberatus: Exemplar epistolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offensus est in ipsius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andree & Theodoro & Episcopis Concilij sui, ut in scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata instaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autem ista Cyrillus, omnem ansam arreptam ab aduersariis eripiens, postea (ut dicitur) declarationem edidit duodecim illorum capitulum, qua longè longius ab hæresi Apollinaris abhorre se docuit. hæc quidem ipse, antequam iidem qui supra Theodoretus & Andreas suas conscripsissent in Cyrillum anthiteses: quæ autem secuta sunt cum eadem ab Euoipio sunt allata, suo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorum causa fluxit: Etenim à Nestorij defensoribus Syriæ Episcopis in suspicionem hæresis adductis & conscriptis in Nestorium à Cyrillo anathematismis, inde factum est, & quidem astute nimis, ut sententia in Nestorium lata haud ualuerit executioni mandari; cum qui eius executor à Cælestino Romano Pontifice cum amplissima potestate præpositus erat, ipse hæresis accusaretur. Quamobrem Theodosius Imperator rem eò progressam ratus, ut opus esset uniuersali Concilio (quippe quod non Nestorius tantum, sed & Cyrillus reus criminis hæresis diceretur) apud Cælestinum Romanum Pontificem egit de conuocando Ephesi in annum sequentem uniuersali Concilio. Factum id quidem Cælestini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodosio per uirum illustrem Petronium postea creatum Bononiensis Ecclesiæ Episcopum, eius uitæ Acta testantur.

Quoniam uero angustia temporis haud patitur, ut post redditas hoc anno Nestorio Constantinopoli litteras Cælestini, quas scriptas fuisse uidimus Romæ tertio Idus Augusti, & Alexandriam ad Cyrillum primum perlatas, & post habitam illic Synodum eandem Constans-

Act. Concilii
Ephesini. edit.
Pelt. 16. 2. c. 6.
RES GESTÆ
LEGATORVM.
CVM NESTO-
RIO.

CONFUGIT
NESTORIUS
AD IMPER-
RATOREM.

Liberat. Breviar. c. 4. tom. 2.
Concil.

NESTORIUS
EXCITAT
SVOS CON-
TRA CYRILLVM.

Liberat. Breviar. c. 4.

Existat apud
Cyril. tom. 4.
incipit: Con-
spiciunt.

Sigonius eam
restituit & edidit.

DE EPISTO-
LIS SYNO-
DALIBVS EX
CONC. ALEX.
= Apud. Acta
Concil. Ephesini. tom. 1. c. 1.
15. edit. Pelt.
apud. Cyril.
epist. 11.
= Apud. Cyril.
epist. 19.

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

Constantinopolim Nestorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis ut post hæc omnia A
admoneri à Theodosio potuerit Cælestinus, atque accepta ab eo responsione, de conuocan-
do in annum sequentem Concilio litteras ad Episcopos Theodosius scriberet hoc anno,
tertiodecimo Kalendas Decembris, quibus data eadem sub anni huius Consulibus repe-
riuntur: hæc cum ita se habeant, in eam adducimur sententiã, ut existimemus haud Theo-
dosium expectasse Cælestini Papæ litteras Nestorio reddi, cum ipse agere cœpit apud Cæ-
lestinum de conuocanda Synodo aduersus Nestorium. Quis enim dubitare poterit, rem
tantam Romæ publicis comitiis in Synodo pertractatam, non fuisse vel per Valentinianum
ipsum Augustum, vel alios per litteras Theodosio significatam? Cum his percognitis, con-
sulturus ipse paci Orientalis Ecclesiæ, ad omnesque prorsus dissensiones dirimendas, de co-
genda Ephesi Synodo remedium excogitauit, agereque cœpit de ea re cum Cælestino Ro-
mano Pontifice: indixit verò, ubi à Cælestino litteras redditas accepisset. Hinc fortasse & B
prouenisse potuit illud Nestorij affectatum silentium, cum nihil prorsus legatis respondere
voluit, quòd videlicet expectaret fore ut cogeretur vniuersale Concilium, sicque ex lata sen-
tentia Cælestini, & executione eius infra decem dierum spatium, nullum penitus interim
dispendium passurus esset.

Certè quidem non sine consensu Cælestini Papæ congregatum fuit Ephesinum Conci-
lium, quod ipsius assensus necessariò requireretur: nam professi sunt Patres in Chalcedonensi
Concilio, absque auctoritate Romani Pontificis haud licuisse Synodum congregare. Id qui-
dem de hac Synodo Ephesina professus est ipse Cælestinus in epistola ad eandem Synodum
data, nimirum sua voluntate ipsam esse collectam. Quinetiam præscriptam fuisse formam
Ephesini Concilij ab eodem Cælestino Romano Pontifice, Firmus Cæsareæ Cappadociæ C
Episcopus in ipsa Ephesina Synodo testatus est. Sunt & alia certa signa, quibus declaratur ex
consensione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cælestino coactum esse Ephesinum
Concilium, quæ inferius ex diuersis datis epistolis certiora reddentur: cum alioqui nemo in-
ficias ierit eandem Synodum fuisse litteris eiusdem Theodosij Imperatoris indictam. Quas
enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex causa Theodosius ad Episcopos Ephesum
conuenturos litteras dederit, describe mus, quæ quidem non sic, ut habet inscriptio, ad Cy-
rillum data leguntur, ut ad eum priuatim tantum missæ fuerint, sed ad singulos Metro-
politano, eo quòd hæc essent publicæ litteræ. Quasnam autem priuatim post has datas litteras
ipse Cyrillus acceperit ab Imperatore, his suo loco subiiciemus. Communis verò data epi-
stola sic se habet:

Reipublicæ nostræ constitutio ea quæ erga Deum est pietate præcipuè nititur, multa que
inter hanc & illam cognatio ac familiaritas intercedere solet. Nam & ex se inuicem pendent, D
& utraque prosperis alterius successibus incrementa sumit. Quandoquidem ut vera religio
iusta actione perficitur, ita & Respublica vtriusque ope nixa florescit. Cum itaque Deus opti-
mus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, iisque qui Imperio nostro parent, pietatis
& iustæ actionis quoddam quasi vinculum nos esse voluerit: harum inter se societatem, par-
tim quidem priuata nostra prouidentia freti, partim quoque humano præsidio vsi, indiui-
sam perpetuò hæcenus conseruare enixè contendimus: ad eumque modum promouendæ
pietati propter Reipublicæ salutem incumbimus, ut in omnibus ferè subditorum nostrorum
commodo intenti, vnum hoc perpetuò vrgeamus, contendamusque sedulo, ut piè religio-
seque priuatim viuant omnes, & ut pios decet, in Republica versentur vniuersi. Denique
vtrique, quam par est, curam impendere non desistimus. Fieri enim vix potest, ut qui alteri
feriò inuigilant, alterius curam neglectui habeant. E

Ante omnia autem operam damus, ut Ecclesiasticus status eiusmodi sit, qui & Deum
deceat, & temporibus nostris quam maximè congruat, idemque ex omnium concordia &
consensione suam tranquillitatem obtineat, tum per Ecclesiasticarum controuersiarum
pacem à turbis & seditionibus liber existat, tum demum ut pia religio ab omni omnino no-
ta & reprehensione immunis perseueret, eorumque vita qui vel inter clericos censentur, vel
magno quoque inter illos sacerdotio funguntur, omni prorsus næuo & culpa vacet. Quia
verò intelligebamus, cum per eos qui Deum diligunt, pietati que addicti sunt, tum per ani-
mos rursus pietatis studiosos istæc obtineri posse: sæpenumero iam antè, ob ea que subinde
accidunt, religiosam sanctissimorum Episcoporum vndiquaque in vnum coactorum Syn-
odum necessariam iudicauimus. Hæcenus tamen, ne eorum pietati molestiam exhibe-
remus, cunctantiores hac in re fuimus. At nunc verò tam Ecclesiasticarum, quam quæ
hisce,

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A hisce cohærent, publicarum rerum controuersia eam vsque adeò necessariam declarat; ut
refutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad præsentem rerum tâtopere vtilium inquisitionem spectant,
si negligentius curentur, in peius incrementa sumant (id quod à temporum nostrorum pi-
tate alienum esse decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, ut sacrosancto Pascha-
te, quod iam in foribus vrget, elapsò, sub sacræ Pentecostes diem ad Ephesorum Asiæ ciui-
tatem accurrat, nonnullosque quos nimirum idoneos iudicabit, sanctissimos prouinciæ suæ
Episcopos simul eodem secum adducat: ita ut neque necessarij sanctissimis eiusdem pro-
uinciæ Ecclesijs desint; neque ij rursus qui ad eam rem apti censentur, in sacra Synodo
desiderentur. De indicta autem sanctissima Synodo nostra serenitas ad omnes omnino Deo
dilectos Episcopos Metropolitanos litteras scripsit: quo nimirum hac tandem ratione tur-
B bæ, quæ ex multis dissidijs & concertationibus hinc inde enata sunt, ritè secundum Eccle-
siasticos canones consopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hæcenus admissa sunt;
corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum est publicæque vtilitatis firmitati con-
sulatur.

Ceterum ante sanctissimam coactam Synodum, communemque eiusdem, quæ de om-
nibus dabitur, sententiam, nihil quicquam in vlla profusus te priuatim à quoquam innoue-
tur. Omnino autem persuasum habemus, neminem ex pijsimis Deoque deuotissimis Epi-
scopis fore, qui simulatque rerum Ecclesiasticarum causa, atque adeò controuersiarum totius
Orbis gratia nostro hoc decreto sanctissimam Synodum cogi intellexerit, non proptere stu-
dioseque occursum, rebusque tantopere necessarijs ac Deo vsque adeò gratis pro virili con-
sulturus sit. Nos quoque harum rerum curæ sedulo incumbentes, nullum impunè abesse
C sinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus est excusatio-
nem, qui statim impigre secundum præfinitum tempus ad destinatum locum præsto non
fuerit. Enim verò quicumque ad sacerdotalem Synodum accitus, alacriter non accurrit;
is sanè conscientia parum sinceræ se esse ostendit. Deus in multa tempora incolumem te
conseruet, sanctissime piissimeque pater. Dat. Constantinopoli, tertiodecimo Kalendas
Decembris, Consulatu dominorum nostrorum semper Augustorum, Theodosij quidem
decimotertio, Valentiniani verò tertio. Lectæ sunt publicè & inter Concilij Acta relatæ.]
hæcenus ibi.

Porro priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipsum dedit, perinensas eas qui-
dem; utpote qui verbis Nestorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus, sunt
huiusmodi:

D Imp. Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, sem-
per Augusti Cyrillo Episcopo S. D.

Pietate quidem nihil nobis est antiquius; propter quam si qui fortè incautiùs deliquerunt,
venia dignos censemus. At parum interim laudabile est, illos ea indigere, qui propter sum-
mam religionem plurimum à nobis commendari, maximisque honoribus cumulari debue-
rant. Oportet autem sacerdotes cum morum suauitate, fideique integritate in primis
ornatos esse; tum maximum animi candorem ac sinceritatem per omnem vitæ cursum præ-
ferre; ac certò denique secum statuere, vniuscuiusque rei naturam, potissimum verò in-
corruptæ pietatis doctrinam sedulo inuestigandi studio faciliùs quam pertinaci animorum
contentione inueniri. Etenim iam inde à primis vsque temporibus, non imperantis cuiuspiam
aut certè imperium vsurpantis interminationes aut proteruitæ, sed sanctorum Patrum, sacra-
E rumque Synodorum decreta eam nobis constituerunt. Nam religionem prudentia & con-
silio magis quam cuiusquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium esse potest:

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ esse
non ignorabas, contemptis, sacerdotibusque quotquot circumquaque degunt (quos vtrique
in vnum locum coactos natam de religione controuersiam discutere, dirimereque par erat)
despectis, hæc turbas, discordiasque inter Ecclesias concitaris? quasi verò impetus teme-
rarij pietatis doctrinam magis quam sedula diligensque veritatis inquisitio decere videan-
tur; plusque apud nos valeat versutia & audacia, quam cura aut industria; aut aliud quip-
piam huiusmodi magis nos, quam animi candor ac simplicitas, oblectet. Quamuis er-
go honorem non vsque adeò magnum inde ad nos accessurum existimemus, si à tua pieta-
te obseruemur; nec omnia rursus turbatum iri, si quod hinc indignationis exemplum in te
velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ est, ut sancta pax, exoptatæque
tranquil-

THEODOS.
IMP. EGIT
VVM CAELE-
STINO DE
COGENDA
SYNODO
EPHESINA.Apud Acta
Ephesin. tom. 1
c. 5. ed. Pels.
apud. Cyrill.
epist. 17. &
eius Contian.
epist. 18.
EPISTOLA
THEODOSII
IMP. AD CY-
RILLUM ET
ALIOS.Apud Acta
Concil. Ephes-
in. tom. 1. c. 76
edit. Pels.ALIA EPI-
STOLA THEO-
DOSII AD
CYRILLUM.

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

tranquillitas Ecclesiis restituatur, quam ut priuatas nostras iniurias prosequamur.

Scito interim magnam ab te rerum perturbationem excitatam esse. Neque mirum est sanè, eum qui modum excessit, iis conatus suos non definiuisse quæ ad Ecclesias & sacerdotes spectant, sed ultra progressum, de nobis ipsis quoque quiddam à pietate nostra prorsus indignum credidisse. Nam nisi aliquid inter nos de religione dissidium ortum esse, persuasum habuisses, aut certè aliquid huiusmodi ex litteris tuis oriturum sperasses: cur, obsecro, alia priuatim ad nos, alia rursus ad Eudociam religiosissimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam sororem meam Augustam, eandemque pietatis studiosissimam perscripsisses? Quod profectò dissidium si inter nos fortè natum fuisset, nosque ad eum modum affectos esse contigisset: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, eum qui tanto locorum interuallo à nobis disungitur, curiosius in res nostras inquirere. si id autem inter nos non existit, conari ut existat, id verò cuiusuis potius quàm sacerdotis fuerit. Quid enim indignius, quàm vno impetu, vnoque animi conatu Ecclesiastica & regia omnia velle confundere, ac à se inuicem diuellere? quasi verò alia omnis desit occasio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

Ne igitur clam te sit, quoniam in statu res nostræ versentur: noris Ecclesias & regnum nostrum coniuncta esse, nostraque accedente auctoritate & imperio, & Christi Saluatoris nostri aspirante prouidentia, magis subinde inter se coitura esse: tum tibi quoque à nobis ignotum esse, ne hinc capta occasione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehensionem incidere: quam quidem pietatis doctrinam in sacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi consentaneum esse iudicabitur. At verò siue illi veniam impetraturi sint qui à Patribus victi discedent, siue non: nos sanè ciuitates simul & Ecclesias conturbari nequaquam sinemus: sed nec eam quoque doctrinam indiscussam manere patiemur, cui diiudicandæ eos præfici oportet, qui sacerdotiis vbiuis gentium præsidet, per quos & nos quoque in veritatis sententia stabilimur, & magis magisque identidem stabiliemur.

Omnino autem nemo qui vel aliqua, ex parte ad Rempubicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconsultius quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire studeat: alioqui enim certam condemnationis sententiam nequaquam euadet: quandoquidem nostra maiestate, eos qui promptè alacriterque ad eiusmodi inquisitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude prosequente; ceterosque qui imperare fortè mallent, quàm in medium consulere, aut aliorum de eiusmodi rebus consilium audire, coercente; nulli omnino, ut maximè velit, integrum istud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod aliis litteris ad vniuersos Metropolitanos Episcopos missis ediximus, præsto adesse oportet. Neque prius nostram amicitiam te recuperaturum confidas, quàm omni perturbatione & animorum ægitudine sedata, ad propositarum quæstionum discussionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbe inconsulteque abste iam admissa sunt, neque priuato dolore perculsus, neque alicui præter decorum infestus admisisse videberis; & quæ adhuc reliqua sunt, legitimè transigere velle censeberis. Quod si quid autem secus visum fuerit, id nequaquam sustinebimus. Vale.]

Vides, lector, quanto periculo immisceant se Reges in his quæ sacerdotum sunt, quantoque maiori discrimine aures præstent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodosius (ut ex rebus ab eo gestis sæpiùs vidimus) religionis integritate nulli secundus, modò tamen Nestorij verbis è recto mentis sensu motus, illi fauet (quod pro monstro habendum est) aduersus vniuersam Catholicam Ecclesiam eum impugnantem; succenset verò vehementer, iraque æstuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cælestini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaque ab eo sanctè pieque gesta, in deteriorem partem accipiens, in prauum semper est sensum interpretatus: excusanda tamen in ipso mens recta, sed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falsis Nestorij persuasionibus. Quod verò ad rerum gestarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodosij epistolam primo loco reponunt; cum ex ipsa manifestè constet, scriptam esse post Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocatam.

Theodosij igitur haud mens fuit, errantem sequi Nestorium, sed ut eius causa disquireretur: hinc ipse non Orientales tantùm, sed etiam Occidentales Episcopos, Metropolitanos videlicet & qui essent insignioris nominis, ad Synodum datis litteris aduocauit

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A uocauit, & inter alios S. Augustinum accersendum curauit: cuiusmodi id negotij creditum fuerit, Liberatus narrat his verbis: Scripsit Imperator & beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrinum, ut ipsi Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit à Campolo vrbis ipsius Antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Augustini, Constantinopolim, vnde venerat, rediit.] hæc de Augustino Liberatus, sed mendosè apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolum namque his diebus sedisse Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis, Vincentius Lirinensis haud obscurè testatur. Successit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat subrogatus. Considera (ut id sæpe ingeram) ex his rectam Theodosij mentem, quòd non sic fauebat Nestorio, ut patrocineretur errori: etenim doctissimos ac sanctissimos ad Synodum conuocare Episcopos satagens, utique sincerum de perquirenda veritate studium & animi candorem præsetulit.

Quod autem ad S. Augustini obitum spectat, vides in primis litteris Theodosij confirmari, eum ad hunc vsque annum vitam propagasse: siquidem hoc anno, mense Nouembris (ut vidimus) eius litteræ de Synodo datæ reperiuntur, quæ S. Augustinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His planè consentiens est, quod sub huius anni Consulibus S. Prosper Augustini obseruantissimus testatur ipsum hoc anno è vita migrasse, vbi ait in Chronico: Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obsidentium Vuandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in confessione Christianæ gratiæ perseuerans.] hæc Prosper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno superiori sub Consulatu Felicitis & Tauri recenset in Chronico obitum Augustini. Hæc de tempore satis.

Tertius iam tunc agebatur mensis Hipponensis à Vuandalis obsidionis: Bonifacius enim Comes à Vuandalis victus, in eandem Hipponem ciuitatem munitam se recipiens, ad eius obsidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menses eandem perdurasse obsidionem, testatur Possidius: cuius primo tempore mori contigit Augustinum, cum eo statu res Africanæ essent, ut exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hipponem, reliquæ omnes à Vuandalis captæ essent; quanta verò hominum strage, & ecclesiarum clade, & diuini numinis contumelia, audiamus hæc à Possidio, qui interruit, referente: ipse enim Calamè Episcopus se ad Augustinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu prosequendam sic aggreditur, haud puto absque lacrymis, enarrate, cum de obitu sancti Augustini orationem instituit: Breui (inquit) consequenti tempore, diuina voluntate & potestate prouenit, ut manus ingenstelis armata & bellis exercitata immanium hostium Vuandalorum & Alanorum commixta, secum habens Gothorum gentem, aliarumque diuersarum gentium personas, ex Hispaniæ partibus transmarinis nauibus Africae influxisset & irruisset: vniuersaque per loca Mauritaniarum etiam ad alias nostras transiens prouincias & regiones, omni sæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, aliisque innumerabilibus & infandis malis depopulata est, nulli sexus, nulli parcens ætati, nec ipsis Dei sacerdotibus & ministris, nec ipsis ecclesiarum ornamentis, seu instrumentis, vel ædificiis.

Et hanc ferocissimam hostium grassationem & vastationem ille homo Dei & factam fuisse & fieri, non ut ceteri homines, sentiebat & cogitabat: sed altiùs & profundius eam considerans, & in his animarum præcipuè vel pericula vel mortes præuidens, solito amplius (quoniam sicut scriptum est: Qui apponit scientiam, apponit dolorem: & eorintelligens, quasi tinea ossibus) fuerunt ei lacrymæ panes die ac nocte, amarissimamque & lugubrem præ ceteris suæ senectutis iam penè ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificiis, villarumque habitatores alios hostili nece extinctos, alios effugatos atque dispersos, ecclesias sacerdotibus ac ministris destitutas, virginesque sacras & quosque continentes vbique dissipatos, & in his alios defecisse tormentis, alios gladio interemptos esse, alios in captiuitate, perditam animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hostibus deseruire. Cernebat enim hymnos & laudes de ecclesijs depernisse, & ædificia ecclesiarum quamplurimis in locis ignibus concremata esse: solemniam quoque, quæ Deo debentur, de propriis locis defecisse: sacrificia ac sacramenta diuina vel non queri, vel querenti qui tradat, non facile reperiri: in ipsas montium siluas & cauernas petrarum & speluncas confugientes, vel ad quascumque mu-

THEODOSI
VS ACCER-
SIT S. AV-
GVSTIN. AD
CONCIL.
EPHESINVM
* Capreolo
2 Liberat. in
Breuiar. c. 5.
tom. 2. Concil.S. AVGVSTI-
NI OBITVS
TEMPVS.Possid. in Vi-
ta S. Augusti-
c. 29.

Possid. c. 28.

CLADES
AFRICANASEccel. 2.
Psal. 41.
AVGVSTI-
NVS OB CLA-
DEM VVAN-
DALICAM IN
LVCTV VER-
SATVR.

CHRISTI
430.CAELEST. PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

* euacuatos nitiones, alios fuisse expugnatos & interfectos, alios necessariis sustentaculis euolutos • at- A que priuatos, vt fame contabescerent: ipsosque ecclesiarum præpositos & clericos, qui fortè Dei beneficio vel in eos non incurrerant, vel incurrentes euaserant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos, egentissimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi essent, subueniri posse. Vix tres superstitis videbat ex innumerabilibus ecclesiis, hoc est, Carthaginensem, Hipponensem, & Cirtensem, quæ Dei beneficio excisæ non sunt, & earum permanent ciuitates & diuino & humano fultæ præsidio: licet post eius obitum vrbs Hipponensis incolis destituta, ab hostibus fuerit concremata. Et se inter hæc mala cuiusdam sapientis sententia consolabatur, dicens: Non erit magnum quòd cadunt ligna & lapides, & moriatur mortales. Hæc omnia ille, vt erat sapiens, quotidie vbertim flebat. Accreuitque mæroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in suo statu consistentem ad eandem Hipponensium regionum ciuitatem ab iisdem hostibus veniretur obsidendam: quoniam B in eius tunc defensione fuerat constitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. quam urbem fermè quatuordecim mensibus conclusam obsederunt: nam & litus illi marinum interclusione abstulerunt. quo etiam nos ipsi de vicino cum aliis nostris coepiscopis confugeramus, in eademque omni obsidionis tempore fuimus.

Vbi nobiscum super his infortuniis sæpissimè colloquebamur, & Dei tremenda iudicia præ oculis nostris posita considerabamus, dicentes: Iustus * es Domine, & rectum iudicium tuum. Pariterque dolentes & gementes & flentes orabamus miserationum Patrem & Deum omnis consolationis, vt de eadem nos tribulatione subleuare dignaretur. Et fortè prouenit, vt vnà cum eo ad mensam constitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis dicere: Noueritis me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciuitatem ab C hostibus circumdatam liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos seruos ad perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certè vt me de hoc sæculo accipiat. Quæ ille dicens, nos quoque instruens, deinceps cum eodem & nos cum nostris omnibus, & ipsi qui in eadem fuerant ciuitate, à summo Deo similiter petebamus.] & inferius de eodem Augustino: Verbum Dei vsque ad ipsam extremam ægritudinem imprætermisè, alacriter, & fortiter, sanamente, sanoque consilio in ecclesia prædicauit.] hæc Possidius. Erant conciones illæ perbreues, dolore plenæ & lacrymis, quarum vna tantum nobis reliqua est, quam hic describendam putauimus: nam cum lugubrem faciem Africanæ prouinciæ nobis reddat, ob id ad certiore rerum gestarum cognitionem, Annalibus intexendam esse, ratio instituti à nobis exigit. hæc autem concio eo tibi gratior esse debet, quòd veram scias, qui consueuisti apud Gentiles historicos cōfictas prolisæque auctoris arbitrio compositas legere orationes: sed & D ex eo eam incundiorem ac cariorem accipies, quòd nouissimum omnium qui extant, hunc scias fuisse S. Augustini sermonem: auidius enim accipi solent nouissima parentis eloquia. sic verò se habet:

b Aug. de tempore serm. III. SERMO S. AVGVSTINI TEMPORE VVANDALICAR OBSIDIONIS. c Rom. 3.

Quotiens, fratres carissimi, aliquæ aduersitates veniunt, quotiens aut hostilitas, aut siccitas, aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniustitiæ, sed nostris hoc peccatis imputare debemus: quia sicut dicit Apostolus: non iniquus est Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagritus est mundus. Et vt ex hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ insinuo. Sic sunt boni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretiosa, cum vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita simul boni & mali indiscretè quidem turbati, sed alto E Dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni sunt, velut sancta vasa, gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur: illi verò qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infelices isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius est, nec ista mala præsentia possunt euadere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut in eo qui superbo ac rebellis spiritu emendare se noluerit, impletur quod scriptum est: Qui in sordibus est, sordescat adhuc: iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorum in isto est mundo posita: Spes enim quæ videtur (ait Apostolus) non est spes: quoniam & ipsa

CHRISTI
430.CAELESTINI PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

A ipsa spes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera * est: amaram enim potionem mundus suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus est mundus, & diligitur: putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mundi: Vbi est quod amastis? Vbi est quod pro magno tenebatis? Vbi est quod dimittere nolebatis? Vbi sunt tot regiones? Vbi sunt tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugendo potius ista dicta sunt, quàm insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantummodo audirentur.

At cum oculos nostros dira calamitas & obsidionis percusserit, & nunc tempore mortalitatis affligat: mortuorum hominum sepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur, occurrerent. Considerantes etiam illa mala, quæ iusto Dei iudicio illata sunt: quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt? Sustinuimus matres familias B abductas, prægnantes abscissas, & nutrices, euulsis è manibus paruulis, atque in vias proiectis, nec viuos ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatu magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter insitebant, maximè cum à talibus feminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum mancipiorum fuisse dominam, barbarorum se subito sine villo pretio lugeret ancillam. Sic impletum est in nobis, quod dictum est per Prophetam Dauid: Vendidisti populum * Psalm. 43: tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura à delicatis & nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione humanitatis à barbaris exacta sunt: strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si ferreus seruus in aliquibus inueniatur?

MORTALITATE CVM OBSIDIONE PREMITE HIPPO- NENSES.

C Quis ista audiens, vidensque non doleat? Vnde cum Propheta dicere possumus: Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiarum populi mei? non solum mortem corporum, verum etiam animarum. Christianis loquimur. Multos cognouimus in ista visitatione sine sacramento baptismi ex hac vita fuisse ereptos, atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira omnipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tanti sanguinis attenderit, nulli ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

Hierem. 9.

Rom. 8.

Nos verò, fratres carissimi, quibus Dominus non pro nostris meritis parcere, sed ad huc ad pœnitentiam referuare dignatur, non sine grandi timore debemus considerare, quòd hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad nostram salutem: eorum tribulatio nostra sit correctio: de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus nostris: & semper timeamus quod Dominus in Euangelio dixit: Putatis quòd hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia passi sunt? d Luc. 13: non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui solebat esse luxuriosus, sit castus; qui superbus, sit humilis; qui erat inuidus, sit benignus; qui per fraudem vel calumniam solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores elemosynas dare. Nimis delicatum est, quod à nobis requirit Dominus noster, fratres carissimi. Non dixit nobis: Ieiunate plusquam potestis, & plusquam vires vestræ fuerint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel à carnibus abstinete. Non à nobis requiruntur: sed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines possunt cum ipsius gratia sine * ista grandi labore complere. Sed quod pessimum, multi sunt, qui durissimum & amarissimum avaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Christi & onus eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina graui succumbere, quàm iugum Christi, quod potest eos in cælum eleuare, suscipere. Vos verò, fratres, vobiscum sapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis à ceruicibus vestris durum & asperum avaritiæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris imponite, secundum Apostolum: conuersationem vestram leuantes in cælum: vt cum Christus apparuerit vita vestra, & vos cum ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit.] hucusque sermo. Et quidem puto in avaros ista dixisse, quòd quamplurimi spoliati omnibus bonis confluxissent Hipponem locum munitum, nec facultates Ecclesiæ ad omnes alendos suppetent.

Philip. 5.

CHRISTI
430.CÆLESTINI PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.TEMPVS
ÆGROTA-
TIONIS AV-
GVSTINI.

Cum verò iam tribus mensibus eius ciuitatis perdurasset obsidio, qui hactenus verbi præ- A
dicatione, pauperum cura, precibus ac vigiliis apud Deum pro populo iugiter laborasset,
ægritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis spatium interces-
serit ab hoc sermone vsque ad obitum, numerata: dictus hic enim reperitur feria quinta post
Dominicam Passionis (vt inscriptio præferebat) ipse verò defunctus inuenitur quinto Kal.
Septembris. Sed quid de ægritudinis eius tempore Possidius litteris commendat, audia-
mus: Et ecce (inquit) tertio illius obsidionis mense decubuit lecto febribus defatigatus, &
illa vltima exercebatur ægritudine.] vltimam planè Possidius dicit, quòd frequenter Au-
gustinus ægrotare consueuisset, vt ex ipsius epistolis intelligi potest: nam ad suos scribens,
tradit quòd ob minùs idoneam valetudinem ab Episcopis excusaretur, quo minus, vt
aliis, ipsi legationes transmarinæ ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victori-
num^b, atque aliis ad Profuturum^c, itemque ad Dioscorum^d scribens, de suis corporis in- B
firmitatibus meminit, nec non ad Darium epistola^e, & ea quam dedit ad Nobilium^f. Quid
autem acciderit, dum vltima hac ægritudine Augustinus affligeretur, idem ita narrat
Possidius^g:

^a Aug. epist.
138.^b Aug. epist.
217.^c Aug. epist.
149.^d Aug. epist.
in fin.^e Aug. epist.
262.^f Aug. epist.
211.^g Possid. in Vit.
Aug. c. 19. 30.AVGVSTI-
NVS ÆGRO-
TVM SANAT

Itemque ad ægrotantem & lecto vacantem, quemdam cum suo ægroto venisse, & roga-
uisse, vt eidem manum imponeret, quo sanus esse posset: eumque respondisse, si aliquid in
his posset, sibi hoc vtique primitus præstitisset: & illum dixisse, visitatum se fuisse, sibi quo
per somnium dictum esse: Vade ad Augustinum Episcopum, vt ei manum imponat, &
saluus erit. Quod dum comperisset, facere non distulit; & illum continuo sanum ab eo
discedere fecit.] hæc de miraculo Possidius: quod quidem extremo vitæ articulo Deus per
eum operari voluit, vt quodam veluti signo tum res ab eo sanctè pieque gestas, tum pia
doctrinæ eius scripta consignata relinqueret. Quomodo verò ad felicem ad Deum transi- C
tum se pararit, Possidius ita declarat:

AVGVSTINI
PRÆPARA-
TIO AD
OBITVM.

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia consueuerat, post perceptum baptismum
etiam laudatos Christianos & sacerdotes absque digna & competenti pœnitentia exire de
corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima qua defunctus est ægritudine. Nam sibi
iusserat psalmos Dauidicos, qui sunt paucissimi, de pœnitentia scribi; ipsosque quaterniones
iacens in lecto contra parietem positos diebus suæ infirmitatis intuebatur & legebat, & iu-
giter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius à quoquam impediretur, ante dies ferme decem
quàm exiret de corpore, à nobis postulauit presentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi
iis tantum horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel cum eius inferretur restitio.
Et ita obseruatum factumque est. Et omni illo tempore orationi vacabat.] ac paulo post:
Membris omnibus sui corporis incolumis, integro aspectu atque auditu, & (vt scriptum D
est) nobis astantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormiuit in pace cum
patribus suis, enutritus in bona senectute. Et nobis coram positus, pro eius commendanda
corporis depositione sacrificiū Deo oblatum est, & sepultus est.] hæc de obitu, & funere vnà
cum Missa, ex more, exhibito Possidius; qui superius eum vixisse tradit annos septuaginta sex:
in Episcopali verò functione agnos triginta sex habuisse, ex iis quæ à nobis de sedis eius ex-
ordio dicta sunt, satis certò colligi potest. Dies verò obitus in tabulis Ecclesiasticis scriptus
fuit anniuersaria memoria repetendus, celebriusque cultu in Ecclesia transigendus quinto Ka-
lendas Septembris.

^h Vist. de vers.
Vand. lib. 1.

De eius obitu etiam Victor Vticensis his verbis meminit, cum agit de clade Vuandalica:
Ea (inquit) tempestate Hippon regionum obsessa est ciuitas, quam omni laude dignus bea-
tus Augustinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquen- E
tiæ, quod per omnes campos Ecclesiæ vbertim decurrebat, ipso metu siccatum est fluit en,
atque dulcedo suauitatis dulcius propinata in amaritudinem absynthij versa est, &c.] De his
autem quos reliquit libros suis commendatos ista Possidius: Testamentum autem nullum
fecit; quia vnde faceret, pauper Christi non habuit. Ecclesiæ bibliothecam & omnes codi-
ces diligenter posteris custodiendos semper iubebat. Si quid verò Ecclesia vel in sumpti-
bus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui sub eodem domus Ecclesiæ curam ge-
rebat, dimisit. Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita &
morte vulgi tractauit: quibus, dum adhuc superesset, id, si opus fuit, quod & ceteris,
erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minusegerent.] hæc & alia Possidius,
qui (vt ipse testatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit summa concordia, & scripto-
rum ipsius confecit Indiculum, de quo ipse his verbis^k:

ⁱ Possid. in Vit.
Aug. c. 3.

DE LIBRIS

S. AVGVSTI-
NI.^k Possid. c. 18.CHRISTI
430.CÆLESTINI PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.DE PŒSIA
DII INDI-
CVLO.

Tanta autem ab eodem dictata & edita sunt, tantaque in Ecclesia disputata, excepta,
atque emendata, vel aduersus diuersos hæreticos conscripta, vel ex canonicis libris expo-
sita ad ædificationem sanctorum Ecclesiæ filiorum, vt ea omnia vix quisque studioforum
nosse & perlegere sufficiat. Verumtamen ne veritatis audidissimos in aliquo fraudare videa-
mur, statui, Deo præstante, in huius opusculi sine etiam eorumdem librorum, tractatum,
& epistolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quàm tempora-
les amant diuitias, sibi quisque quod voluerit, ad legendum & cognoscendum eligat:
& id ad scribendum vel de bibliotheca Hipponensis Ecclesiæ petat, vbi emendatiora
exemplaria fortè potuerit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta describat &
habeat, & petenti ad scribendum sine inuidia & ipse tribuat.] hæc Possidius. At planè mi-
raculo factum esse videtur, vt concremata anno sequenti Hipponensi ciuitate à furenti-
bus Wandalis, iisdemque Arianis, ipsa Hipponensis bibliotheca illæsa permanserit, ange-
lica quidem, si non humana vallata custodia. Qui enim consideret ferocissimos barbaros
longa præpeditos obsidione redditos sæuiores: reputetque secum, eosdem pariter perfidos
fuisse Arianos, scisseque etiã ex recentioribus aduersus Arianos ipsos disputationibus, nem-
pe contra Maximum atque Pascentium Comitum publicè habitis, Augustinum acerrimum
sibi hostem: quis, inquam, ista considerans, non miraculo ducat, vt Wandali peperce-
rint Augustini scriptis? certè non ipsorum id quisquam dixerit adscribendum esse cle-
mentiar, sed Dei magnæ potentiar, qua cohibuit grassantes instar fulminis barbaros, &
sua coercuit disciplina, nec fuit quicquam inconcessum inuadere, vel tentare vetitum.
hæc quidem præstare, diuinæ tantum esse potuit facultatis, secundum illud in Iob³⁸ diui-
num elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adsumus?]
quòd scilicet furentes hominum motus diuinæ tantum subiecti sunt voluntati eosdem ad li-
bitum moderanti.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus sanctissimi viri scripta, per hæreticos
& calumniosos homines ea diabolus summis viribus labefactare conatus est: nec quidem
admouit ad ea demolienda arietem vnum, sed plures; nec vnum vel alterum aduersarium,
sed ipsos plures ac plurimis armis diuersis in locis armavit. Primum enim Galliarum quidam
presbyteri, quòd iam certamen, ipso Augustino viuente, aggressi fuerant, eo mortuo, acrius
instaurarunt, quindecim scribentes obiectiones aduersus eos quos in Pelagianos ipse san-
ctus Augustinus scripserat commentarios. Rursus verò Vincentius quidam rem priua-
tim agens, sexdecim in eosdem proposuit obiectiones. Insuper & Camillus & Theodorus
presbyteri Genuenses decem dubia obiecerunt. Adhuc etiam & Cassianus presbyter Massi-
liensis, de quo superius dictum est, aduersus eiusdem Augustini doctrinam egit, aduersusque
eam aliqua intulit. Porro contra hos omnes steterunt Hilarius Arelatensis & Prosper A-
quitanus. quid Hilarius in aduersarios scripserit, non apparet: Prosperi autem adhuc su-
per sunt arma, quibus pro Augustino in hostes indefesso studio dimicauit: Aduersus liqui-
dem Gallos liber extat Responsionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius in-
super liber contra Genuenses illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem,
nempe ipsum Ioannem Cassianum inscriptus, quem (vt ex ipso apparet) sub Sixto
Romano Pontifice edidit. Ceterum iidem Hilarius atque Prosper sequenti anno Ro-
mam se contulerunt, atque apud Cælestinum conquesti sunt, quòd quæ à sancto Augusti-
no scripta essent, eadem à Romanis Pontificibus Innocentio, Zosimo, atque Bonifacio
confirmata, & Conciliis stabilita, à quibusdam Gallicanis presbyteris iterum reuocaren-
tur in controuersiam. Quid autem his auditis præstiterit Cælestinus, dicemus suo loco
anno sequenti.

AVGVSTINI
SCRIPTA
AB ADVER-
SARIIS IM-
PVGNATA.PROSPER ET
HILARIVS
PVGNANT
PRO AVGV-
STINO.

Hoc ipso autem anno Ioannes Cassianus monitu Leonis Romanæ Ecclesiæ archidiaconi
aduersus Nestoriū de Incarnatione Verbi septē libros luculentissimos edidit. Cū enim ipsos
ab eo scriptos constet, dum adhuc Nestorius federet Constantinopoli, quem sequenti an-
no in Concilio Ephesino liquet fuisse è sede depositum, & Maximum in eius locū subro-
gatum; cumque nulla insuper in eis de Ephesino Concilio mentio habeatur, cuius neces-
sario meminisse oportuit: planè ante Ephesinum Concilium, damnationemque Nestorij, eos
ab ipso fuisse elucubratos, dicere necesse est, & hoc ipso quidem anno, quo (vt vidimus)
hæresis Nestorij planè innotuit Occidentali Ecclesiæ, antè autem susurri tantum quidam
de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Cassianum Leo archi-
diaconus

IO. CASSIA-
NVS HOR-
TATV LEO-
NIS SCRIBIT
CONTRA NE-
STORIVM.

CHRISTI
430.CÆLESTINI PAP.
7.THEODOSII 23.
VALENTIN. 6. IMPP.

diaconus ista præstari voluit, cum ipse Leo eruditissimus esset, & quam felicissimè id exhibere valuisset; cum præsertim Cassianus de libero arbitrio haud rectè sentire, sed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuisset? post scriptas enim Collationes ipsum hortatu Leonis elucubrasse commentarium illum contra Nestorium, ipse in operis præfatione testatur.

Ad hæc quidem illud in primis dicendum est, Cassianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Augustini scripta carpebant, haud se Pelagij errores fouere professos esse: sed vt sæpius Prosper ait, & indicant litteræ Cælestini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno sequenti) vt Catholici versabantur inter Catholicos, & Pelagianos se damnare errores, & in eos declamare præferebant; quod & videmus ab eodem Cassiano factum in his ipsis libris, quos de Incarnatione Verbi aduersus Nestorium scripsit, dum frequenter exclamat Nestorium ipsum à Pelagianis esse mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuisse consilium, vt ne opinarentur Orientales hæresim Nestorianam ex Pelagiana prognatam defensores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo suspecti redditi essent, per vnum ex illis voluerit validissimè Nestorium oppugnari. Rursum verò, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris scriptis editis hæctenus defendissent, affinitate dogmatis consurrecturi essent pro defensione Nestorij; Cassianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem scriptione sua eum teneri voluit obligatum, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur esse fautores. Præstitit id libentissimè Cassianus, omniq; studio in opus incubuit, quo se acerrimum hostem cum Pelagiani tum Nestoriani præferret erroris, quem iam Pelagianorum omnium famosissimus Leporius, de quo superius dictum est, publicis litteris adeò fuerat detestatus.

Insuper autem potuit & illud etiam fuisse hac de re Leonis consilium, vt per Ioannem Cassianum Constantinopolitanæ olim Ecclesiæ diaconum, Constantinopolitana admoneretur Ecclesia vitare Nestorium: vt enim id etiam opinari possimus, apostrophe illa auctoris ad finem operis collocata facile persuadet, cum demum post alia eiusmodi Nestorium exagitat inuectiua: Tu ô impiissime atque impudentissime, præclaræ vrbs contaminator, Catholicæ & sanctæ plebis grauis & exitiosa contagio, stare in Ecclesia Dei & loqui audes; & blasphemis ac furiosis vocibus tuis sacerdotes semper illæxæ fidei & Catholicæ confessionis infamas, magistrorum priorum vitio plebem Constantinopolitanæ vrbs errare? Tu ergo emendator priorum Antistitum, tu Gregorio excellentior, tu Nestario probatior, tu Ioanne præstantior, omnibusq; Orientalium vrbiū sacerdotibus? qui etsi non eiusdem nominis, cuius hi quos nominavi, eius tamen fidei fuerunt. D quod quidem, quod ad hanc causam pertinet, sufficit: quia cum de fide agatur, omnes in eo idem sunt quod optimi, in quo consortes sunt optimorum. Vnde & ego quoque ipse humilis & obscurus nomine, sicut merito, licet mihi inter eximios Constantinopolitanæ vrbs Antistites locum magistri vsurpare non possim, studium tamen discipuli affectumq; præsumo. Adoptatus enim à beatissimæ memoriæ Ioanne Episcopo in ministerium sacrum, atque oblatum Deo; etsi corpore absum, affectu illic sum; & illi dilectissimo mihi ac venerandissimo Dei populo etsi nunc præsentia non admisceor, tamen mente coniungor. Et hinc est, quod condolens ei atque compatiens, in vocem nunc tristitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quasi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim si iuxta Apostolum^b, dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatiatur; quanto magis dolente maiore, minor compati oportet? Inhumanissimum quippe est, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non sentiant, cum minorum maiora patientur.

Vnde obsecro ac deprecor omnes vos, qui intra Constantinopolitanæ vrbs ambitum siti, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei estis, vt separetis vos ab illo (vt scriptum est^c) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt^d cibum panis. Ne^e tetigeritis, neque gustaueritis quicquam illius, quia sunt omnia ad interitum. Exite de medio eius, ac separamini^f, & immundum ne tetigeritis. Mementote magistrorum veterum, sacerdotumq; vestrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nestarij sanctimonia insignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui verè ad similitudinem

CVR LEO
PER CAS-
SIANVM
VOLVERIT
IMPUGNARI
NESTORIUM*Cassian. de
Incarn. Verbi
lib. 7.
CASSIANI
INVECTIVA
IN NESTO-
RIUM.

b. 1. Cor. 12.

CASSIANI
APOSTRO-
PHE AD
CONSTAN-
TINOPOLI-
TANOS.
c. Math. 20.
d. Psal. 13.
e. Coloss. 2.
f. 2. Cor. 8.CHRISTI
430.431.CÆLESTINI PAP.
7.8.THEODOSII 23.24.
VALENTIN. 6. 7. IMPP.

A nem Ioannis Euangelistæ & discipulus Iesu & Apostolus, quasi super pectus Domini semper affectumque discubuit. Illius inquam mementote, illum sequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac sanctimoniam cogitate: illius mementote semper doctoris vestri ac nutritoris, in cuius quasi gremio quodammodo amplexuque creuistis, qui communis mihi ac vobis magister fuit, cuius discipuli atque institutio sumus. Illius scripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etsi assequi grande est ac difficile, sequimini tamen pulchrum & sublime: quoniam in summa rerum non adeptio tantum, sed etiam imitatio ipsa laudanda est: quia numquam ferè aliquis eius rei portione ad plenum caret, ad quam scandere ac peruenire contenderit. Ille ergo vobis in sensu semper & quasi conspectu sit, ille in animo & cogitatione versetur: ille denique ipse vobis etiam, quæ à me sunt scripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quam illius esse credite: quia riuus ex fonte constat, & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem conuenit referre magistri.]

Cum hæc scribat ad suos Constantinopolitanos Cassianus, illud obserua, quod cum de laudatis Episcopis Constantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt Cyrillum, immo Cælestinum Papam & Sixtum fecisse apparet: vt planè intelligas eum nondum stomachum exhaustisse bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auxerat ob damnata ab eo omnia hæresis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipse cum aliis clandestinis Pelagianis aduersus Augustini scripta tuenda susceperat. Hæc igitur Cassianus scripsit, instante Leone Romanæ Ecclesiæ hoc tempore archidiano, qui post Sixtum summus creatus est Pontifex: ita se habet vetus & recepta Gennadij^a lectio, vbi hæc de Cassiano: Ad extremum rogatus à Leone vrbs Romanæ archidiacono, postea Episcopo, scripsit aduersus Nestorium de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam & viuendi finem fecit, Theodosio & Valentiniano regnantibus. Antè autem quam ad hæc scribenda manum admoueret, iam dudum absoluerat libros Collationum, vt ipsemet in præfatione testatur, cum ita exorditur: Absolutis dudum Collationum spiritualium libellis, &c.] ex quibus possumus intelligere, ipsum anno superiori, vel qui eum præcedit, nisi fortè hoc ipso, easdem Collationes absoluisse; quæ quo anno à Prospero sunt impugnata, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. THEODOSII 24. IMPP.
ANNVS 431. ANNVS 8. VALENTINIANI 7.

D Sequitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Ephesinæ, consignatus Consula-
tu Anicij Bassi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunuchis, qui postea delatus apud ipsum Theodosium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos professus est, vt Suidas testatur. est Theodoretus ad eum epistola^b factum illud adorantis, perinde ac ipse sponte sæculo nuncium remisisset, & non coactè vitam alienam à curia agere instituisset. Huius occasione editam sanctionem à Theodosio, idem Suidas addit, ne amplius eunuchi inter patricios militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria est in Collectione Codicis Theodosiani, cum de eo ista habeat Imp. Theodosius^c: Longum est memorare quid in huius consummatione negotij contulerit vigilis suis Antiochus, cuncta sublimis ex Præfecto & Consule.] His de Antiocho Consule dictis, iam res hoc anno sub eius Consulatu gestas recenseamus.

Sed antequam de ipsa agamus Synodo Ephesina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipsam hoc anno contigerunt, primum in medium afferamus. Cum expulsis clericis Catholicæ fidei, Nestorius sibi ecclesias omnes quæ erant Constantinopoli vendicasset, contigit vnam ipsarum cæde hominum turpissimè profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenset, hæc dicens^d: His rebus confectis, scelus quoddam nefandum fortè fortuna in ecclesia editum est. Nam cuiusdam præpotentis viri serui, genere barbari, cum immanem heri sui feritatem experti, eam ferre non possent, ad ecclesiam confugerunt, atque gladiis cincti ad altare prosiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obsequi volebant, sed sacris ministeriis obeundis erant impedimento. Quinetjam dies complures strictos tenebant gladios, paratiq; erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum sibi ipsis necem conscuerunt.

*Gennad. do
Vir. illust. c. 61.DE CONSV-
LATV AN-
TIOCHI.b Theod. ep. 95
ex cod. Vatic.c l. de Codic.
Theod. auctor
Novel. tit. 1.d Socrat. lib. 7.
c. 33.
INFAVSTA
CAEDES IN
ECCLESIA
CONSTAN-
TINOPOLI
PATRATA.

Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; A duosque poetæ cuiusdam senarios in eandem citavit sententiam:

*Nam saepe signa talia dari solent,
Cum sacra fœdum templa polluit scelus.*

Atque eum qui ista dixerat, minimè fefellit opinio; quippe & diuisionem populi (vt videtur) & auctoris diuisionis abdicationem significauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipso anno Marcellinus contigisse tradit, sub iisdem Consulibus rem gestam referens, licet paulo diuèrse, his verbis: Barbari in Augusta vrbe nutriti ad ecclesiam nostram hostili ritu confluunt: ignem in ecclesiam ad comburendum altare dum infesti iaciunt, inuicem sese, resistente Deo, trucidant.] subdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodosium Imperatorem à populo lapidibus impetitur.

Quod verò ad ecclesiæ nefandam profanationem spectat, eam ante Aprilis mensem accidisse, possumus ex eo coniecere, quòd idem Theodosius consulturus in posterum, hoc anno vigesimatertia mensis Martij ad Antiochum Præfectum Prætorij eundemque Consulem ordinarium sanctionem dedit de ecclesiastica immunitate sollicitius conseruanda & latioribus terminis dilatanda, ne scilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minùs tuti esse, nisi altare tenuerint, sic enim ipsa se habet:

Pateant summi Dei templa timentibus: nec sola altaria, & oratorium templi circumiectum, quod ecclesias quadripartito intrinsecus parietum septu concludit, ad tuitionem confugientium sancimus esse propolita: sed vsque ad extremas fores ecclesiæ, quas oratù gestiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram salutis esse præcipimus: vt inter templi quod parietum descripsimus cinctu, & post loca publica & ianuas primas ecclesiæ, quicquid fuerit interiaccens, siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quisquam sacrilegas manus immittere: ne qui hoc ausus sit, cum discrimen suum videat, ad expetendam opem ipse quoque confugiat. Hanc autem spatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipso Dei templo & sacrosanctis altaribus confugientium quemquam manè vel vespere cubare vel pernoctare liceat, ipsis hoc clericis religionis causa vetantibus, ipsis qui confugiunt pietatis ratione seruantibus.

Arma quoque in quouis telo, ferro, vel specie, eos qui confugiunt, minimè intra ecclesias habere præcipimus, quæ non modò à summi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, sed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui sine armis ad sanctissimum Dei templum, aut ad sacrosanctum altare, siue vsquam gentium, siue in hac alma vrbe confugiunt, somnum intra templum, siue ipsum altare, vel omnino cibum capere absque aliqua eorum iniuria ab ipsis clericis arceantur, designantibus spatia quæ in ecclesiasticis septis eorum tuitioni sufficiant, adducentibus capitalem pœnam esse propositam, si qui eos conentur inuadere. Quibus si perfuga non annuit, neque consentit, præferenda humanitati religio est, & à diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.

Hos verò qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc si telis cincti, quouis ecclesiæ loco, vel ad templi septa, vel circa, vel extra sint: statim eos, vt arma reponant, auctoritate Episcopi à solis clericis conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius quàm armorum præsidio muniantur. Sed si Ecclesiæ voce moniti, post tot tantorumque denunciationses noluerint arma relinquere, iam clementiæ nostræ apud Deum & Episcoporum causa purgata, armatis (si ita res exegerit) intromissis, trahendos se, abstrahendosque esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque Episcopo inconsulto, nec sine nostra, siue Iudicum in hac alma vrbe vel vbicumque iussione, armatum quemquam ab ecclesiis abstrahi oportebit: ne, si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Constantinopoli, Antiocho V. C. & Basso Coff.] hætenus Theodosij Imp. sanctio: habent eam tum codex Theodosianus*, tum etiam Iustinianus*, ceterum neutro ipsa integra reperitur.

Inter Acta autem Ephesini Concilij hæc ipsa constitutio, vt sancita est, nullum passa mutilationis dispendium, inuenitur. vbi inter alia notatu digna, de se ipso, cum primùm omnium ei se Imperator reddere voluit obsequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non conuenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema regiæ maiestatis in-

THEODOSII
S ANCTIO
DE IMMUN-
NITATE EC-
CLESIA RVM.

* baptisterijs
NE LICEAT
ARMATVM
INGREDI
ECCLESIA-
SIAM.

* l. 4. de his qui
ad eccl. confug.
Cod. Theod.
* l. 3. Cod. Iu-
stin. eod. tit.
* Conc. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 21.

A signe humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus: quibus quoque oblatis, ad extimum communeque atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de se Theodosius: qui sequenti anno nouis casibus hæc ex parte corrigere coactus est, dato item de limitibus ecclesiasticæ immunitatis rescripto ad Hierum*. Sed de his fatis.

Acturis iam nobis de Ephesino Concilio, de legationibus primùm è remotioribus Orbis regionibus illuc missis dicendum erit. Constat autem, ex vniuerso planè orbe Christiano illuc legatos esse directos: siquidem hæc habentur in relatione Philippi Apostolicæ sedis legati: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per se, vel certè per suos legatos sacerdotali huic confessui interfunt.] Sed quænam istæ fuerint legationes, dicendum nobis est: atque primùm de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occiden-

B talium, transmarinis Africanis exceptis, decreta est à Cælestino Romano Pontifice, vt facile colligi potest ex relatione eiusdem Concilij Ephesini ad Theodosium Imperatorem. Cælestinus enim non contentus, anno superiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduersus Nestorianam hæresim, Nestorium, quàm diu hæreticus esse persisteret, condénasse, atque Cyrillo Episcopo Alexandrino delegasse vicès suas, litterasque ad ipsum, necnon ad Nestorium dedisse, & ad clerum Constantinopolitanum alias etiam addidisse: hoc insuper anno ad Ephesinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente ipso sacro Patrum confessu, cui idem præfuit Cælestinus. Id quidem Patres Ephesini Concilij in eadem ad Theodosium relatione significarunt his verbis: Et si ingens itineris intercapedo vniuersam illam sanctorum Episcoporum multitudinem ad nos peruenire prohibuerit, attamen illis in locis simul coacti, Cælestino sanctissimo piissimoque Ro-

C manæ vrbis Episcopo præfente & præfidente, nostram de fide sententiam summo consensu prædicarunt.] & infra: Viri isti totius Occidentalis Ecclesiæ sententiam nostræ huic Synodo coràm per litteras exposuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt à Cælestino Romano Pontifice, iidem (vt dictum est) pro reliquis orbis Occidentalis prouinciis functi sunt legatione.

Porro Romanam ipsam Synodum hoc anno habitam, productam fuisse vsque ad mensem Maij, euidens illa est demonstratio, quòd litteræ à Cælestino ad Ephesinum Concilium ex Synodo datæ reperuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cælestini litteris in primis obseruandum est, eas scriptas fuisse, ex more, Latino sermone, inde verò reperiri in Græcum translatas, & è Græco rursus Latinitati restitutas, non sine tamè magno præiudicio germanæ sinceritatis, vt ex diuersitate earum satis intelligi potest. Porro nemo non videt Latinis antiquioribus standum esse exemplaribus, quorum omnium vetustissimum nobis exhibet Cræsconiana Collectio, vt nulla de impostura possit esse suspicio. Ex ea verò ad Synodum Ephesinam Cælestini epistola illud exploratum redditur, sic ab eo Romanaque Synodo missos esse tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno superiori aduersus Nestorium ab eodem Pontifice decreta essent, causa eiusdem nouo subiaceret examini; sed potius vt sententiæ in Nestorium latæ iidem legati essent executores: vt planè appareat, nihil præterea ab ipso Pontifice tributum Synodo, nisi vt cognitis his quæ anno superiori ibidem Romæ in Nestorium decreta fuissent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter sententiam Cælestini sibi arrogasse œcumenicum tantum Concilium constat. Sed reddamus hîc epistolam Cælestini ex Cræsconiana Collectio-

D ne depromptam: Spiritus sancti testatur præsentiam congregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest Veritas nostra mentiri, cuius in Euangelio ista sententiâ est: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, vt nec huic tam breui numero Spiritus sanctus deest; quanto magis eum nunc interesse, quando in vnum conuenit tanta turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione Concilium*, in quo utique nunc Apostolorum frequentissimæ illius, quam legimus, congregationis aspicienda reuerentia est. Numquam his defuit magister, quem acceperant prædicandum. Adfuit semper his Dominus & magister: sed nec docentes à suo doctore deserti sunt: docebat ille qui miserat, docebat ille qui dixerat quod docerent, docebat qui in Apostolis suis se confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini sacerdotes mandatæ prædicationis cura peruenit: hæreditario namque in hanc sollicitudinem iure constringimur, quicumque per diuersa terrarum, eorum voce

E nomen

MODESTIA
THEODOSII
IN SERVAN-
DA LEGE A-
SE EDITA.

* l. ult. de his
qui confug. ad
eccl. C. Theod.

* Act. Ephes.
Concil. edit.
Pelt. tom. 2.
cap. 16.

LEGATI
MISSI A
CÆLESTI-
NO PRO
OMNIBVS
OCCIDEN-
TALIBVS.

* Act. Ephes.
Concil. edit. Pelt.
tom. 2. c. 17.

CÆLESTINI
AD QUID
LEGATOS
AD SYNODUM
EPHESINAM
MISIT.

* Cræscon. ma-
nuscript
EPISTOLA
CÆLESTINI
AD SYNODUM
EPHESINAM.
* Matth. 18.

* collegium

nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas vestra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim nos agere voluit, qui illis sic in commune mandauit officium.

Necesse est, vt competenter nostros sequamur auctores, subeamus omnes eorum labores, quibus omnes successimus in honorem: præstemus eorum diligentiam prædicantes, postquam monente Apostolo, nullam prædicationem iubemur adicere. Non est enim minor tradentis officio custodia traditorum. Illi iactauerunt fidei semina, nostra hæc sollicitudo custodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum nostri patrisfamilias aduentus inueniat, cui soli vtique Apostolorum assignatur vbertas. Loquente namque Electionis vase, plantare & rigare non sufficit, nisi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc est labore communi, vt credita & per Apostolicam successionem hucusque detenta seruemus. Illud enim à nobis petitur, vt secundum Apostolum ambulemus: nec enim nunc species, sed fides nostra vocatur ad causam: spiritualia arma sumenda sunt (quia bella sunt mentium & tela verborum) vt in nostri Regis fœdere perduremus.

Omnes nunc ibi positos beatus Paulus Apostolus monet, vbi Timotheo remanere mandauit: ipse igitur locus, eadem causa, & iam modò ipsum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & studeamus illud, quod agendum tunc ille suscepit: Ne quis aliter sentiat, & quæstiones præstantibus maximè fabulis ne quis intendat, vt ipse præcepit: simus vnanimis, vnum (quia sic expedit) sentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam gestiamus, vt vna anima cum vno corde sit cunctis; quandoquidem fides, quæ est vna, pulsatur.

Doleat, immo lugeat hoc nobiscum omne commune collegium; quod vocatur in iudicium, qui iudicaturus est mundum; discutitur, qui discussurus est omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei vestra paternitas: scitis quæ galea caput nostrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Ecclesiastica rectores castra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depositis armis, pacem futuram, quando se ipsa causa defendit. Respiciamus rursus etiam illa nostri verba Doctoris, quibus propriè ad Episcopos vtitur, ista prædicens: Attendite (inquit) vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui istud audirent, quo nunc sanctitas vestra conuenit. Ephesiis ergo, quibus est fidei nota prædicatione, sit nunc erga hanc etiam nostra nota defensio: exhibeamus his nostræ mentis illa veneratione constantiam, qua sunt digna quæ magna sunt, quæ pio sensu tranquillitas diuturna seruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apostolis intemerata regnarunt: quia nunquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admissa sunt, nec opprimi per falsitatem potuit negotium veritatis.

Vos hortor, fratres carissimi, respiciatur illa sola dilectio, in qua vtique secundum vocem Ioannis Apostoli (cuius reliquias præsentis veneramini) manere debemus: sit oratio communis ad Dominum; scimus quæ vis illius præsentis sit futura, supplicante concorditer tanta multitudine sacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim supplicasse. Quænam fuit Apostolorum petitio supplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loquendum fiducia, & per eius manus virtutes agere, quarum, prædicante Christo Domino, acceperant potestatem. Et vestro nunc sancto conuentui quid aliud postulandum, quàm vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quàm & seruare quæ prædicare concessit, vt repleti Spiritu sancto (sicut scriptum est) licet ore diuerso, vnum tamen, quod Spiritus sanctus docuit, proferatis?

His omnibus breuiter animati (quia, sicut ait Apostolus, scientibus legem loquor, & loquor sapientiam inter perfectos) adestote Catholicæ fidei & Ecclesiarum quieti; adestote (quia sic dicendum est) & præteritis & præsentibus & futuris, rogantes atque seruantes quæ ad pacem sunt Hierusalem. Direximus pro nostra solitudine sanctos fratres & sacerdotes nostros, vnanimis nobis & probatissimos viros Arcadium & Proiectum coepiscopos, & Philippum presbyterum nostrum, qui his quæ agentur, intersint; & quæ à nobis antea statuta sunt, exequentes: quibus præstandum per vestram sanctitatem non dubitamus assensum, quando id quod legitur, videatur pro vniuersalis Ecclesiæ securitate decretum. Data octauo Idus Maij, Basso & Antiocho Consulibus.] hæcenus epistola Cælestini ad Concilium Ephesinum per legatos missa.

His subiiciendas putamus duas eiusdem Cælestini epistolas eodem mense Maij datas, alteram ad Theodosium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cum nondum alicubi cussæ habeantur; vt vel nunc primùm prodantur in lucem, ratio postulat argumenti. Accepimus ambas vnà cum aliis eiusdem Cælestini inferius recitandis à viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eisdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque doctrinæ. Vnde autem ipse acceperit, notum faciet, cum ad Decretales epistolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletissimum auctarium addet. Tu interim istis fruere, ac primùm epistola per eosdem Apostolicæ sedis legatos data, quæ sic se habet:

Cælestinus Episcopus Theodosio Augusto.

Sufficiat licet, quod sollicitudo vestræ clementiæ circa fidei Catholicæ defensionem, cui pro Christi Dei nostri amore, qui vestri Imperij rector est, adesse modis omnibus festinatis, integram, immaculatamque eam, prauorum dogmatum damnato errore, seruatis; in hoc semper munimen vestri constituentes Imperij, scientes regnum vestrum sanctæ religionis obseruantia communitum firmiter duraturum: sed huic cælesti curæ vel gloriæ vnusquisque nostrum pro sacerdotali officio operam nostram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus; pietatem vestram (sub diuini obsecrantes obtestatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati licere vestra mansuetudo permittat; ne facultas aliqua his, qui diuinæ maiestatis potentiam in humanæ disputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Ecclesiastica, tribuatur.

Maior vobis fidei causa debet esse, quàm regni; ampliusque pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quàm pro omnium securitate terrarum. Subsequuntur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt cariora seruentur. Abraham fide floruit, omnemque Orbem gloria suæ prosperitatis impleuit. Moyses populi liberator, zelum Domini contra eos, si quos à Dei cultu recessisse probarat, armauit. David Regem sua præcepta seruantem, in regno, vt ille inimicos suos subderet, Dominus custodiuit. His, rogo, exemplorum vallati præsidio, fide, obseruatione, virtute, vniuersalis Ecclesiæ in Deum nostrum piissimum cultum, ne sibi aliquid dissensio vendicet, custodite. Pro vestri enim Imperij salute geritur, quicquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctæ religionis reuerentia laboratur. Hæc gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste (quia in vestro corde esse nouimus, Deum illie inesse non dubium), Augustis etiam auribus per fratres & coepiscopos meos Arcadium & Proiectum, & compresbyterum meum Philippum, quos misimus, intimamus: hoc à pietate vestra suppliciter deposcentes, quod vos habere credamus in votis, vt quod à Deo petitis, hoc in fide ipsius causa præsteris. Dat. Idibus Maiarum, Basso & Antiocho Cons.] hæcenus Cælestini ad Theodosium Imp. epistola, planè aurea: qua quidem innotescit, tum bene disponi à Deo regnum, cum Reges pro Ecclesia solliciti sunt; contra verò corruiere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura sibi vsurpant Ecclesiastica. quod quidem in ipsomet Theodosio perspicuè declaratum, quæ dicemus in eius obitu, manifestum reddent: cum alioqui ista ipsa in singulis fermè Christianis sit demonstrare Principibus; nam sicuti se ipsi gessere erga religionem, ita nacti sunt Deum protectorem ac propagatorem, vel è contrario destructorem Imperij. Vt planè videas ex ipsis re- rum euentis, insanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantum prudentiæ lance suspendunt, & quidem mendaci statera, dum Ecclesiæ iuribus maioris esse ponderis ducunt iura regnandi. sed hæc obiter.

Iam verò ad posteriorem Cælestini epistolam ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum veniamus, quam hoc item anno eodem mense Maij datam fuisse apparet, & quidem ea occasione, quod ipse Cyrillus datis rursus litteris Cælestinum haud pridem consuluerat, quid agendum esset, si Nestorius resipisceret, qui iam laqueo anathematis ex sententia lata aduersus eum ab ipso Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cælestinum Cyrillus de Syris Episcopis, qui suspecti admodum redditi esse ex eo videbantur, quod Nestorij patrocinium suscepissent. His, inquam, Cælestinus acceptis; quid agendum sit in causa Nestorij, ponderato iudicio & temperato Christiana clementia agendum esse respondit, docens quàm consultè, quàm maturè, quàm religiosè, quàmque paternè soleret Apostolica sedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad pe-

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPR.

nitentiam vias sternere consueverit. sed describamus hic ipsam epistolam haud sanè prolixam, hætenus numquam editam; quæ sic se habet:

Cælestinus Episcopus Cyrillo Episcopo Alexandrino.

* Prouerb. 25.
COMMENTARIUM
STVDIVM THEO-
DOS. EKGA
RELIGIO-
NEM.

Intelligo sententiam sapientissimi Salomonis^a impletam: non enim aliter quàm sitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos inuicem nostri consilij participatione coniungunt. Indifficiliter est Ecclesiarum & Catholicæ fidei speranda tranquillitas, quando pro hac elaborare Christianissimos Principes sic videmus. Non est inefficax in diuinis maximè causis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter responsum tuæ reddimus sanctitati. Etenim quæris, vtrum sancta Synodus recipere debeat hominem à se prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emensum est, sententia dudum lata perduret? Super hac vtrique consultatione communi communem Dominum consulamus. Nónne nobis **B** respondet illico per Prophetam^b, mortem se nolle morientis; & per Apostolum Paulum^c, omnem hominem velle saluum fieri, & venire ad scientiam veritatis? Numquam displicet Deo accelerata in quocumque correctio. tuæ sit hoc sanctitatis, cum venerando fratrum Concilio^{*}; vt orti in Ecclesia strepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiuæ correctione discamus.

^b Ezech. 33.
^c 1. Tim. 2.

* consilio.

STVDIVM
ET VIGI-
LANTIA
CÆLESTI-
NI.
42. Cor. 10.

* Isaiæ 5.

Conuentui autem nos deesse non dicimus: neque enim ab his absentes esse possumus, quibus nos vbicūque positos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore isto ceteri, cuius præsentiam Apostolus^d adsignat infirmis: illic sumus, quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus; spiritualiter agimus, quod corporaliter agere non videmur. Studeo quieti Catholicæ, studeo pereuntis saluti, si tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti se corrigere, forsitan deesse videamur. Nam etsi & nobis sustinentibus vnam^e, spinas sibi addiderit: impleatur, manentibus statutis prioribus, sui fructu iudicij; colligat quod sulco diabolico seminavit, non nostro consilio, sed se periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum sanguinem non habere, quando sibi etiam se medicum cognoscat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit se habere suspectos; si scripta direxerint, pro qualitate rerum eis nos respondere necesse est: in quo negotio nemo subrepet; quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Maiarum, Basso & Antiocho VV. CC. Conss.] hæc Cælestinus: atque de litteris hætenus.

DE PHILIP-
PO PRES-
BYTERO,
ARCADIO
ET PROIE-
CTO EPI-
SCOPI.

At de Apostolicæ sedis legatis modò agendum est. Atque in primis quod ad Philippum S. R. E. presbyterum pertinet: hunc eundem esse putamus cum eo, qui eiusdem nominis, ordinis, atque muneris missus reperitur in Africam à Zosimo Papa vnà cum Faustino Episcopo Potentino legatus à Latere Philippus Romanus Presbyter, de quo superius dictum est. **D** Quod verò ad reliquos duos legatos Episcopos Arcadium atque Proiectum: quarum nã fuerint Ecclesiarum Antistites, nusquam apud Acta Concilij Ephesini expressum reperire potuimus: fuisse quidem viros præclaros & insignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium esse debet: reperimus tamen in litteris Cælestini Papæ ad Episcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; sed nec ibi, cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, exprimitur; eundemque puto Arcadium, qui reperitur interfuisse post annos octo Concilio Regiensi sub Consulatu Valentiniani decimo septimo.

^e Petr. Chryso-
log. serm. 165.

Sed quod ad Proiectum Episcopum spectat: illud sanè nobis compertum est, claruisse his temporibus Proiectum Episcopum Forocorneliensem, de quo Petrus Chryfologus Rauen- nas Episcopus, qui his quoque temporibus clauit, honorificè meminit: in eius enim ordinatione sermonem habens, hæc inter alia, cum de eius nomine agit: Proiectum dixi, sed non abiectum. In te proiectus sum de ventre, ex vtero matris meæ Deus meus estu. Et verè Proiectus iste ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero semper mansit: qui domus suæ nescius, domus Dei esse perstitit habitator.] hæc ibi de eo Chryfologus, & alia in laudem ipsius: vt facillè opinari possimus, hunc illum esse Proiectum, quem tantæ legationis functio decorauit. Atque de legatis Episcopis fati.

DE CAPRE-
OLO EPI-
SCOPO CAR-
THAGINEN-
SI NYN-
CIVM MIT-
TENTE AD
SYNOVDM.

Quod rursus ad legationes Occidentalis Ecclesiæ spectat: quo minùs solemnibus ex more legatio mitteretur ab Episcopis Africanis, Wandalorum grassatio fuit impedimento. Ceterum non defuit officio Capreolus Episcopus Carthaginensis, quin, etsi quod optabat præstare non licuit, miserit tamen Ephesum diaconum Ecclesiæ Carthaginensis, Bassulam, seu Besulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cum alioqui, etiam si in summa tranquillitate collocatæ fuissent res Ecclesiæ Africanæ, haud tamen pateretur angustia

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPR.

A stia temporis cogi ex instituto Carthagine generale concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno superiori à Theodosio scriptæ litteræ de Synodo habenda Ephesi, non nisi hoc anno ante Paschales ferias redditæ fuere ipsi Capreolo Carthaginensi Episcopo, qui in locum (vt dictum est) Quoduultdei fuerat subrogatus. Iste igitur deploratissimi temporis pressus angustiis, ne penitus deesset officio, eiusdem Ecclesiæ diaconum, Bassulam nomine, cum excusationis literis legauit Ephesum. id quidem cum ipsa Ephesina Acta^a testentur, Liberatus quoque in Breuiario^b tradit. Litteræ autem ab eodem Episcopo Carthaginensi ad Synodum datæ, quibus & miserimus status Africanæ Ecclesiæ describitur, sic se habent:

* Besulam
* Conc. Ephes.
edit. Pelt.
lon 2. c. 19.
* Liber. diac.
Breuiar. c. 5.

Piissimis, beatissimisq; & sanctissimis confacerdotibus, qui vndiquaque ad sacram Synodum conuenere, Capreolus Episcopus in Domino salutem.

B Optassem, piissimi fratres, venerandam vestram Synodum in eum rerum statum incidisse, quo nobis quoque, delectis communi omnium sententia aliquot ex fratribus & coepiscopis nostris, instructam potius legationem mittere licuisset, quàm excusationem lamentatione dignam. Verum hunc animi impetum diuersæ causæ impediunt. Primò enim Domini & filij nostri religiosissimi Theodosij Imperatoris litteræ ad manus nostras perlatae, eiusmodi erant, quæ felicitis recordationis fratris & coepiscopi nostri Augustini præsentia peculiari ratione flagitabant. Verum quòd ea illum iam tum è viuis excessisse cõperissent, ego regiam illam insinuationem, licet ad prædictum Augustinũ destinata foret, excipere compulsum, missis ad vniuersas Africæ prouincias congruis litteris, consuetisq; articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiscoporum nostrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis vestræ Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempestate viæ aditus præclusus est. Etenim effusa hostium multitudo, ingensq; vbique prouinciarum vastatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, absolutam desolationis speciem, quoquoersum longè lateq; porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Episcopi, quibus propositum id erat, prohibiti ex totius Africæ ambitu simul conuenire nequiverunt. Hisce incommodis accedebat, litteras regias ad Paschales demum ferias ad nos perlatas esse, quando iam inde vsque ad indictam venerandam Synodum vix duorum mensium spatium supererat. Quod sanè temporis interuallum, etsi nulla in præsentiarum ab hostibus difficultas fuisset obiecta, ad Africanam domesticamque Synodum cogendam vix fat erat.

EPISTOLA
EPISCOPI
CARTHA-
GINENSIS
AD CONC.
EPHES.

Verumtamen licet solemnem aliquam legationem mittere neququam valuerimus, at- **D** tamen propter reuerentiam & obseruantiam, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ iure debetur, diaconum Bassulam filium meum vnà cum his expurgationis nostræ litteris oratorem ad vos mittendum existimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, vestram sanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam si fidem Catholicam per tantam venerandorum sacerdotum Synodum Dei nostri auxilio munitam stationem suam firmiter retenturam certò confidam) vt Spiritu sancto cooperante, quem cordibus vestris in omnibus quæ acturi estis, præsto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Christianis auribus inusitatas, prisca auctoritatis robore instructi, è medio profligatis, tantaque constantia ac virtute quibuscumque nouis erroribus resistatis, ne hos quos pridem impugnavit Ecclesia, hisque temporibus renatos Apostolicæ sedis auctoritas, sacerdotumq; in vnum congruens sententia oppressit, secundæ disputationis prætextu vox iam dudum precepta renouare **E** videatur.

DE LEGA-
TIONE BAS-
SYLAE.

Quòd si quid fortè nouarum controuersiarum inciderit, id tempestiuè discussioni subiiciatur oportet, vt vel rectè dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At verò si quis ea quæ iam olim diiudicata sunt, denuò inquirere tentauerit: is sanè aliud nihil facere censebitur, quàm de fide, quæ hætenus valuit, apertè dubitare. Vnde ad posteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quæ iam olim pro Catholica fide definita & constituta sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcussa immotaque conseruare, quæ superioribus temporibus à sanctis Patribus constituta sunt. Porò qui illa perpetuam stabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholicæ fidei ratione statuerit, is non propria auctoritate, sed antiquorum patrum iudicio sententiam suam corroborare debet, ita vt partim veterum, partim recentiorum sanctionibus & sententiis placita sua comprobans, vnã eandemque Ecclesiæ veritatem, iam inde ab initio ad præ-

sentem

SI GNV M
DIGNO-
SCENDI VE-
RAM FIDEM
AB HÆRESI

sentem vsque temporis articulum simplici puritate, inuictaq; constantia & auctoritate de-
currentem, se docere & tenere ostendat. Hæc pro præfenti Africanorum legatione, quæ
necessitas superius memorata impediuit, venerabilibus vestris auribus suggerere placuit:
Obnixè interim rogo, vt calamitatibus rerum præsentiumq; temporum spectatis, nostram
absentiam non superbix aut negligentix, sed manifestæ tantum necessitati adscribatis.] ha-
ctenus litteræ Episcopi Carthaginensis pro vniuersa Ecclesia Africana: ex quibus intelligis,
puto, lector, quo caractere veram Catholicamq; veritatem Patres nostri ab hæresi distin-
guere solerent: nempe illam Catholicam esse fidem, atque germanam pietatem, securamq;
religionem, quam maiores tradidissent, & emergentes aduersus eã hæreses condemnassent;
omniq; explosa nouitate, de antiquis semper semitiseisdem interrogasse. quo vel vno tan-
tum exemplo, veluti potissimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum Nouatoru phal-
langes, cum eas reperiantur hæreses instaurasse, quas Patres suis scriptis, Ecclesia Conciliis, B
& vetus præscriptus vbique vsus millies execratione damnarunt.

At de legationibus Occidentalium ad Ephesinum Concilium hæctenus. Iam verò ad
Orientales Episcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud ad-
monendum putamus, distinctionem Ecclesiarum quæ sint in Oriente vel Occidente, non
quidem ex situ Orbis, secundum Cosmographorum exactam descriptionem, factam repe-
riri, sed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex causa accidat, vt interdum quæ in
Meridie potius essent collocandæ Ecclesiæ, inter Orientales reperiantur adnumeratæ, vt
quæ sunt Libya, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Ægypti, nulla alia quidẽ ratione, nisi quod
partes sint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab omnibus in rebus Ecclesiasticis at-
que ciuilibus de his vsus, habes id ipsum ex S. Augustino, cum agit aduersus Donatistas,
aitque: Vbi sit Cyrene, fortè nescis: Lybia est, Pentapolis est, contigua est Africæ. Ad C
Orientem magis pertinet*, vel in distributione prouinciarum Imperatorum cognosce. Im-
perator Orientalis mittit Iudicem ad Cyrenem.] hæc ipse: quæ obiter semel attigisse, satis
sit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore labi, cum dictarum prouinciarum
Ecclesiæ inter Orientales legi contingat adnumeratas, sicut & alias ad Septentrionis plagam
vergentes inter Orientis Ecclesiæ pariter recensitas, & Occidentales item dicere quæ spe-
ctant ad Meridiem & aduersam illi Borealem partem.

Qui igitur litteris Theodosij Imperatoris Orientales Episcopi vocati erant ad Concilium
Ephesi celebrandum, ad diem præstiturum adesse omni sollicitudine curauerunt, qui scili-
cet ad explodendum nouum portentum & effugandum monstrum ab Inferi portis prodi-
tum, alacri atque accenso animo essent. Inter omnes autem Cyrillus primæ post Roma-
nam prærogatiua sedis, & ipsius primæ sedis vicaria præfectura reliquos omnes Episcopos D
antecellens, enituit, atque magis magisq; cum morum egregia sanctitate, tum eximia di-
uinarum rerum scientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtutibus com-
parati, ex Armenia venit Acacius Melitina ciuitatis Episcopus: fuit hic institutor magni il-
lius Euthymij archimandritæ, qui his temporibus eximia sanctitate florebat in Palaestina,
in cuius rebus gestis à Cyrillo diacono scriptis de eodem Acacio honorifica memoria est.
Magni pariter nominis fuit & inter primos sanctos Episcopos Cyrus Aphrodisiæ Carix An-
tistes, de quo extat in constitutione Theodosij Imperatoris præclarum elogium. Sed & in-
ter ceteros magni meriti sanctos Episcopos recensendus est etiam Petrus Saracenorum An-
tistes, egregiæ sanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui supra magnus Euthymius &
reddidit vnà cum suis ex milite Christianum, & præ excellentia meritorum vt gentis suæ
primus Episcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profecturo idem Euthymius, vt E
Cyrillo Alexandrino Episcopo, simulq; Acacio Melitino in omnibus inhæresceret, persua-
sit: de his enim non Cyrillus Monachus tantum, sed & Nicephorus⁴ fidem facit. De aliis
autem qui egregia sanctitate pollerent, haud quid exploratum dicere possumus, cum tamen
haud defuisse putemus.

Porro Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuersi erant,
vt pote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, antesignanus in
proelio aduersus impietatem suscepto, Alexandria soluens, venturus Ephesum, in Rhodum
insulam primò appulit, vnde ad suos Alexandrinos epistolam scripsit de prospera nauiga-
tione, ipsos hortatus ad bonos consecrandos mores. est eius epistolæ exordium: Gratia
& benignitate Christi Saluatoris magnum illud latumque pelagus emens, peruenimus
Rhodum, &c.] Inde verò Ephesum soluens magna actus est maris tempestate, vt ipse re-
statatur

PROVIN-
CIARVM
DISTIN-
CTIO EX
VSU ECCLE-
SIASTICO.

* Aug. de Pa-
storib. in fine.
* pertinere

DE EPISCO-
PIS ORIENT.
QUI VENE-
RUNT AD
SYNODVM.

DE ACACIO
MELITINO
ET CYRO ET
PETRO EPI-
SCOPIS.
b Apud Syr.
die 6. Ianuar.
c l. ult. de ann.
d trib. Cod.
Theod.

4 Nic. lib. 14.
cap. 33.

CYRILLI
ADVENTVS
AD SYNO-
DVM.

5 Cyril. epi. 32.

A statur in Apologia ad Theodosium Imperatorem. Peruenit tandem Ephesum ante præstitu-
tam Imperatoris legibus diem, cum iterum ad suos eam dedit epistolam, quæ ita incipit: De-
sideranti mihi vestram moderationem, &c.] vbi inter alia de Nestorio, quem ibi repererat
(nam Socrates ait^b, ipsum statim post diem Paschatis cum magna populi multitudine Ephe-
sum profectum esse, & cum eo Irenæum Comitem Nestorianum hominem) hæc habet:
Circumcurfat per omnia loca peruersa illa peruigilque bestia, Christi gloriæ insidians: at ni-
hil omnino potest, inani prorsus cassaque illius feritate & malitia permanente. Insidiatur
autem non homini cuiquam vulgari, nobisve simili, sicut noui isti magistri arbitrantur, sed
Deo omnipotenti. Verumtamen audiat à quouis Christum amante: Durum est tibi contra
stimulum calcitrare. Ferit enim miser se ipsum, vnaque cum filiis suis ad interitum ruit, &c.]
hæc planè de Nestorio Cyrillus; cum ille præcurrisset ad Synodum, vt singulos illuc ad-
B uentantes Episcopos pertentaret, si in suas posset partes aliqua arte pellicere: sed frustra ces-
sit illi omnis conatus, cum omnes sanctorum Patrum sectari sacra vestigia animo statuisent.
Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinijs Comitum fretus potentia,
insultaturus agminibus Dei viuentis.

Sed quæ iactabat infelix? horrendas planè voces, execrandasque blasphemias illas sæpe re-
petens & inculcans, nempe: Non est dicendum, Deum factum esse hominem propter nos^d
& illud addens: Ego bimestrem & trimestrem Deum non dico.] hæc nefarius homo & im-
pius, os diaboli, cum quæ ab illo ipsi suggesta essent, veluti energumenus, spiritu agitatus sa-
tanæ, sic foris euomit, vt intus grauiori blasphemiarum incendio æstuet. Effudit ista mi-
ser, cum inter alios contulit cum Theodoto Ancyræ Episcopo, & Acacio Meliteno, qui po-
stea hæc eadem detulerunt Patribus^e in Synodo confidentibus, vt dicemus. Porro hæc ipsum
C dicentem, omnes qui audiebant, execrabantur Episcopi, exceptis suis Pelagianis^f, qui ipsi
Nestorio iungebantur: isti namque (vt vidimus) Romæ à Cælestino depositi, confugerant
Constantinopolim, & ab ipso Nestorio obuuis manibus suscepti fuerant, atque vt impietatis
collegæ carissimi, honorificè habiti.

Inter hæc autem cum tēpus adesset iam conuentus agendi, diesque præscripta litteris Im-
peratoris aduenisset: humanitate quadam visus est omnibus expectandus Ioannes Episcopus
Antiochenus, qui vnà cum aliis sibi subiectis Episcopis dolo malo moras necebat. Iam antè
deteximus hominis technas, fraudesque quas ipse Ioannes cum suo Nestorio clanculò per-
texerat. Cuius consilium illud planè fuisse inuentum est, nimirum refugere præsentiam
Ephesini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum in
damnationem Nestorij; vel si secus faceret, illumque defendere aggrediretur, eandem cum
D illo subiret damnationis sententiam, atque è sede Episcopali depositus, sic damnatus excede-
ret. Porro Cyrillus^g de eiusmodi cunctatione Ioannis hæc postea ad Theodosium: Qui enim
Antiochenæ præest Ecclesiæ, à sancta Synodo abfuit, licet à vestro imperio ad præscriptum
diem adesse iussus. Detrectauit autem aduentum suum, vt cunctando, improbitati eius qui
contra Christum nugatus est, nempe Nestorij, gratificaretur, immo ob id quod (vt verisimile,
vel certè verum & indubitatum est) eadem cum illo sentiret.] hæc ipse. Interea autem idem
Ioannes in itinere moras necebat, ad Cyrillum Ephesi consistentem suæ cunctationis excusa-
torias has litteras dedit^h frigidis satis:

Domino meo religiosissimo, sanctissimo, & comministro Cyrillo Ioannes in Christo S.
Non mediocriter me cruciat, postquam sanctitas tua Ephesi præsto esse cepit, paucis
hisce diebus. Etenim sanctitatis tuæ desiderium non minus quam res ipsa, vt iter hoc quam
E citissime absoluere cupiam, me stimulat. Tandem ergo post multas exantlatas intineris mo-
lestias, sanctitatis tuæ precibus adiutus, præ foribus vrgeo: nam triginta totos dies (tot enim
spatij intercapedo postulat) iter vsque facio, nihil quicquam quietis prorsus mihi indul-
gens: multis interim religiosissimis Episcopis ob itineris insolentiam & difficultatem gra-
uiter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuum illum profectiois laborem
extinctis. Tu igitur Deum preceris, obsecro, vt hosce quinque aut sex itineris dies citra ægri-
tudinè, percurrere, sacrumque ac sanctū tuum caput nobis cõplecti & exoculari liceat. Ioan-
nes, Paulus, Macarius, ceterique qui apud nos sunt religiosissimi Episcopi sanctitatem tuam
salutant. Ego quoque cum meis domesticis vniuersam quæ tecum agit fraternitatem pluri-
mum saluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine piissime ac sanctissime.]
hæctenus ad Cyrillum Ioannes, præmittens ad hæc nuncianda duos Episcopos, Alexandrum
Apameæ, & alterum Alexandrum Hierapolis Episcopū, prout ex Synodica ad Cælestinum

a Cyril. epi. 33
b Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
1. c. 27.
c Socrat. lib. 7.
d 32.
e Nestorius
civ. præ-
venit cæ-
teros epi-
scopos E-
phesum.
c Act. 9.

d Ex relat. Sy-
nod. apud Cy-
rill. tom. 4. idè
Cyrill. Apolog.
e Epist. 20.

f Habent Act.
Ephes. edit.
Pel. tom. 2. c. 6
g Cyrill. Apol.
tom. 4.

IOANNIS
EPISC. AN-
TIOCHENI
MORAE.

h Cyril. Apol.
ad Theodof.

i Act. Synod.
Ephes. edit.
Pelt. tom. 1.
c. 21.

LITTERAE
IOANNIS
AD CYRIL-
LVM ALE-
XANDR.

Papam data patet: insuper ab illis Ioannis nomine hæc nunciata fuisse verba: Præcepit nobis dominus Ioannes Episcopus, vt pietati vestræ dicamus: Si tardauero, quod facitis, facite.] hæc apud Cyrillum in epistola ad Comariu^a. Ita planè homo Nestorio torus addictus, & à Christo prorsus relictus. Subdit autè hæc in Apologia ad Theodosiu^b Imp. Cyrillus: Cùm sextusdecimus dies ageretur, vix tandem aliqui ex iis qui cum ipso erant præcipui, & ipsi Metropolitanii venerunt, ipsiusque nomine sanctæ Synodo annunciarunt, omnino non esse eius aduentum expectandum, sed maturandum vt decreta vestra perficerentur. Tunc tandem ægrè sancta Synodus in sancta ecclesia, quæ S. MARIÆ dicitur, congregata est.] hæc tenus vsque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodosium Imperatorem.

^a Cyrill. epist. 20
tom. 4.
^b Cyrill. Apol.
ad Theodos.

DE NUMERO
RO EPISCO-
PORVM
SYNODI EP-
HESINAE.
^a Act. Ephes.
edit. Contian.
c. 32. 34.
^b Apud Act.
Ephes. edit.
Contian.

^c Act. Ephes.
edit. Contian.
^d edit. Pel.
tom. 2. c. 1. &
tom. 1. Concil. in
Concil. Ephes.

Quot autem Episcopi in ea conuenerint, vna eademque firmior reperitur assertio: ex ipsis namque Synodicis testificationibus, quibus magis standum esse, nemo non dixerit, constat plusquam ducentos Episcopos eidem interfuisse. ita Synodica^c ad clerum Constantinopolitanum data significat, id ipsum alia data Synodica ad Imperatores, necnon litteræ Cyrilli Episcopi Alexandrini^d ad clerum Alexandrinum: adeo vt non curandum sit, si qui hodie in eiusdem Synodi Actis subscripti inueniuntur, centum quinquagintatium Episcoporum numerum tantum expleant: nam quamplurimos in eis desiderari, Collectio Creconiana redarguit, in qua nominantur & numerantur Episcopi, qui Ephesinæ Synodo interfuerunt^e, centum nonaginta. ita quidem in nostro codice: fortasse in aliis exemplaribus integer ipsorum numerus, nullaque ex parte decurtatus dabitur reperiri. Sed de sæcularibus magistratibus, qui à Nestorio delecti, ab Imperatore sunt missi Ephesum, dicamus.

Præter Irenæum Comitem, quem sibi amicissimum Nestorius secum duxit, Candidianus Comes Domesticorum idemque Nestorianus missus est à Theodosio Imperatore, qui Synodo interesset, curaretque vt omnia summa agerentur tranquillitate: re vera tamen qui Nestorij causam acturus, eidem in omnibus præsto esset, & aduersus Orthodoxos tyrannicè ageret, vt rerum euenta patefecerunt. Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodosius dederit, hic describendas esse putamus: sic enim se habent^f.

Impp. Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, semper Augusti Synodo S. D.

^f Act. Ephes.
edit. Pel. c. 32.
tom. 1.

THEODOSII
EPISTOLA
DE LEGATIONE
CAN-
DIDIANI
COMITIS.

Cùm magnam omnium, quæ è Republica sunt, curam habeamus, tum verò maximam illorum, quæ ad pietatem religionemque conseruandam pertinere arbitramur. Per ea namque cetera quoque bona hominibus suppeditantur. Scripsimus proinde non ita multo antè de pietatis vestræ Synodo apud Ephesiorum metropolin congreganda; eaque Sacræ nostræ inseruimus, quæ institutione rei quam maximè conuenire censebamus. Quia verò ordinis, quietisque quam sacræ vestræ Synodi consultationes iure deposcunt, decentem quoque curam adhibitam oportuit; ne hanc quoque partem, quo vndique tranquillitas adesset, prætermittendam existimauimus. Non arbitramur autem pietatem vestram, vt aliis pacem conciliet, alterius cuiuspiam extrinsecè opis egere: siquidem ad nostrum erga religionis studium singularemque prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere.

MVNVS LEGATI
IMPERATORIS
IN SYNODO.

Igitur Candidianum præclarissimum religiosissimorum Domesticorū Comitem ad hanc sacram vestram Synodum abire iussimus, sed ea lege & conditione, vt cum quæstionibus & controuersis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (nefas est enim, qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere) verum vt monachos & sæculares ac ceteros denique omnes, qui huius spectaculi causa vel eo nunc confluxerunt, vel in posterum E forte confluent, ab eadem illa ciuitate omnibus modis submoueat: quandoquidem non licet illos, qui omnino necessarii non sunt, sacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, & iis quæ cum tranquillitate à vestra sanctitate constitui definiturque debent, obstaculum aliquod afferre: tum rursus vt diligenter prospiciat, ne qua grauior dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta, & sæuæ tempestatis instar debacchata, sanctissimæ Synodi vestræ consultationem, exactioremque veritatis indagacionem quouis modo obturbet: tum denique quo operam det sedulam, vt omnibus & singulis quæ dicuntur, ritè perceptis, singuli inoffensè quod visum fuerit, in medium proponere, vel ab aliis propositum, si opus id fuerit, refutare queant: quo ea tandem ratione, vbi per singulas propositiones, exceptionesque inquisitio citra vllam omnino turbam contentioneque habita fuerit, quod omnibus placitū probatumque erit, cōmuni vestræ sanctitatis sententia constituatur, decernaturque.

Ante

A Ante omnia autem seuerè eidem magnificentissimo Candidiano mandatum est, vt quàm studiosissimè obseruet, ne quem ex sanctissima Synodo vestra aut reditum molientem, aut iter ad exercitum nostrum affectantem, aut ad alium quemcūque locum abscedere cupientem, prius inde abire permittat, quàm diligenti adhibita discussione, ea omnia decreta, definitaque fuerint, quæ in disquisitionem venerant. Hinc, ne vllam omnino aut Ecclesiasticam, aut aliam quamcumque controuersiam vndecumque natam vel motam, quæ ad propositam sancti dogmatis considerationem non pertineat, antè moueri sinat, quàm eorum omnium, quæ nunc in quæstionem vocata sunt, ambiguitate soluta, ea quæ ad veritatis inuestigationem faciunt, exactissimo iudicio discutiantur, finemque Orthodoxæ religioni congruum sortiantur.

Quin & huius quoque admonita sit vestra pietas, nempe serenitati nostræ visum esse, vt nulla omnino in sacra vestra Synodo, aut etiam in publico Ephesiorum iudicio pecuniaria aut criminalis causa aduersus aliquem agitur. Quod si quid huiusmodi extiterit, cuiuspiamve vsu venerit, huius integram cognitionem magnæ huic nostræ ciuitati reseruata volumus. Denique nec id quoque vobis clam sit, videlicet, magnificentissimum Comitem Irenæum neque sanctissimæ vestræ Synodi consiliis, neque his quæ eximio legato nostro Candidiano à nobis demandata sunt, vllatenus communicare debere; vt qui solius amicitie causa cum sanctissimo piissimoque celeberrimè ciuitatis huius Episcopo Nestorio Ephesum profectus sit.] hæc tenus Theodosij ad Synodum epistola, quam Sacram dicunt: ea namque de causa ad verbum ipsam volumus recitasse, vt quæ sint iura & officia legati Cæsaris in Synodis, omnibus palàm fiat.

Cùm igitur post terminum litteris Theodosij Imperatoris præfinitum dies adhuc quindecim Episcopi Ephesi Ioannem Antiochenum Episcopum expectassent, & de eius aduentu omnem iam spem contriuisent: vt Synodum iam inchoarent, illud etiam impulit, quod Episcoporum, qui è diuersis prouinciis æstiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant, ægrotare complures cœpissent, & ex eis aliqui defuncti essent; cùm qui remanerent incolomes, similia pati timentes, opus vrgerent. Testati sunt quidem id ipsi in Synodali epistola ad Theodosium Imperatorem missa, his verbis: Interea verò alij quidem Episcopi senio confecti inuisitata inter alienos viuendi consuetudine grauitè affligebantur; alij aduersa valetudine in vitæ periculum adducebantur; nonnulli verò ex illis in hac ipsa vrbe diem extremum obierunt: quidam denique graui rerum penuria conflictati, & ob id moræ impatientes, importunè vt Synodales conuentus primo quoque tempore auspicarentur, nos vrgebant.] hæc ipsi.

D Quamobrè consensu omnium decima quinta die impensæ moræ, quæ fuit vigesima prima mensis Iunij, pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta est, iudiciali ordine res inchoatur: missi namque sunt à Patribus quatuor Episcopi, Hermogenes Rhinocururæ, Athanasius Pataliæ, Petrus Parentolorū, & Paulus Lampæ Episcopi, inuitare, seu potius citare Nestorium ad diei sequentis futurum in publico omnium confesso iudiciū. Qui ab illis conuentus, magno fastu spernens eos, hæc tantum est verba rotunda ac fastu plena locutus: Considerabo & videbo.] retulerunt hæc omnia iidem missi ad eum Episcopi in prima habita sessione, die nimirum vigesima secunda mensis Iunij. Nestorius autem in litteris, quas postea ad Theodosium misit, testatur se misisse Episcopum, petentem expectari debere Ioannis aduentum; nec antè cogendam Synodum, quàm Candidianus Comes ipsis diè indiceret, tunc se ad futurum pollicitum. Quatuor verò dierum dilationem Nestorium petiisse, ipsum iactare solitum, habent litteræ Cyrilli ad Comarium.

EPISCOPI
GRAVIA
PASSI
EPHESI.

SYNODVS
QUANDO
AGI COE-
PTA.

^a Act. Synod.
Ephes. Imperialis
acta.

^b Cyrill. Apol.
tom. 4.
EVANGELIUM
IN THRONO
POSITVM.

Collecta igitur Synodus ipsa est in ecclesia sanctissimæ Dei genitricis Mariæ, Mariana ob eam causam appellata. Dispositisque sedibus, & pro personarum dignitate iisdem singulis distributis; præsidere Christum Synodo, eo significauere mysterio, dum sacrosanctum Dei Euangelium in conspicua sede posuere in medio collocata. Testatur id quidem S. Cyrillus in Apologia ad Theodosium his verbis: Sancta Synodus in sancta ecclesia, quæ Mariana vocatur, congregata est, Christumque assessorem capitis loco adiunxit: venerandum enim Euangelium in sancto throno collocauit, veluti in aures sacerdotum inclamans: Iustum iudicium iudicate: Iudicabitis inter sanctos Euangelistas & Nestorij vobis.] hæc ibi. Et in Synodali epistola ad Theodosium: Sanctum Euangelium, quod ipsum Christum ob oculos ponebat, in throno qui locum mediū obtinebat, propositum fuit, &c.] id quidem ex more: quod & in Chalcedonensi quoque factum esse Concilio, argu-

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

^aConcil. Chalced. Act. 4. mento sunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta: Quoniam Evangelia A
posita à reuerentia vestra perspicimus, &c.]

Quod verò ad reliquum sedendi ordinem spectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuisse locum, inde verò Arcadium legatum missum à Cælestino, vbi venit, postea Iuuenalem Episcopum Hierosolymitanum, atque Theodotum Ancyrae Episcopum agentes patronos Synodi, subinde verò duos alios sedis Apostolicæ legatos Proiectum Episcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Episcopos, ex Cresconiana Collectione, vbi ponitur subscriptio omnium Episcoporum, colligi posse videtur. Quæ autem diebus singulis facta sint, sat erit hic summam reddi, cum extent ipsa Acta Concilij Ephesini, quæ singula fusiùs doceant: cum tamen prætermittenda nolumus, quæ ad plenam rerum gestarum exactamque cognitionem conducere posse videntur. Videamus igitur quid diebus singulis per Actiones singulas factum sit.

^{PRIMA ACTIONE CONCILII EPHESENSINI.} Die itaque vigesima secunda Iunii primam sessionem haberi contigit, in qua Petrus presbyter Alexandrinus idemque Tribunus & Notarius legit quæcumque per Cælestinum Papam & Cyrillum gesta essent contra Nestorium. Postea ex suggestione Iuuenalis Hierosolymitani Episcopi recitatae sunt litteræ Theodosij Imperatoris datæ anno superiori de Synodo indicta. Cumque cognitum esset, iam diu interlapsum esse terminum præscriptum cogendæ Synodi, & Episcopos nonnullos moram illam ægrè ferre, quod complures mala valetudine laborarent, rem aggredi omnibus visum est. Ac sic primo loco, exposcente Cyrillo, editæ sunt litteræ Theodosij hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Episcopo Ancyrano rem differri placuit vsque ad Nestorij in Synodum aduentum. Rogati sunt interea

^{SECUNDO CITATVR NESTORIVS} quatuor Episcopi, qui pridie huius diei ad Nestorium aduocandū ad Synodum missi erant, vt de illo referrent. Qui cum retulissent Patribus tumore plenam responsionem illius; placuit Episcopis, vt rursus alij Antistites mitterentur, qui eundem Nestorium conuenirent. Qui ad hoc delecti fuerunt, hi sunt, Theodulus Episcopus Eleusæ Palæstinae, Desiderius Episcopus Chersonensis Cretæ, Theopentus Episcopus Cabaforum Ægypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellenici Episcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Nestorio tradiderunt^b.

^b Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 2. Oportebat quidem pietatem tuam per religiosissimos piissimosque Episcopos, vt ad sacram Synodum in sancta & Catholica Ecclesia, hac ipsa luce congregatam veniret, hesternodie admonitam, nullatenus defuisse. Quoniam verò sanctitas tua in coacta Synodo desiderata est; per Theopentum, Desiderium, & Theodolum religiosissimos sanctissimosque Episcopos, & Epaphroditum Lectorem & Notarium Rhodiorum ciuitatis, te denuo rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earum rerum tractatione, quæ iam præ manibus sunt, diutius abesse pergas: præsertim cum religiosissimi Deoque addictissimi Imperatores nostri, vt ceteris omnibus posthabitis, ad fidem confirmandam summo studio incumbamus, tantopere nos urgeant.] hæc enim mandatum Synodi ad Nestorium perferendum. Quid autem ad hæc Nestorius? relatio facta à Theopento Episcopo, vbi cum collegis ad Synodum reuersus est, declarat his verbis:

^c Act. Ephes. tom. 2. c. 2. edit. Pelt. A sacra & magna hac Synodo ad religiosissimum Episcopum Nestorium missi, ad domicilium illius venimus. Vifa autem non parua militum fustibus instructorum multitudine, nostrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediabant. Dicebant illum seorsum non nihil quiescere, seque ne quempiam omnino conueniendi sui causa intromitterent, iussos esse. Cum verò assereremus, fieri non posse, vt nullo accepto responso, recederemus, quod sacra Synodus publico scripto illum citaret, suoque conuentui modis omnibus adesse cuperet; quidam ex illius clericis egressi, idem quod paulo antè milites, responderunt. At verò vbi perstamus, responsum urgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentissimo illustrissimoque deuotorum Domesticorum Comite vnà venerat, in medium prodiens, tamquam qui responsum aliquod allaturus esset, expectare nos iubet. Paremus non grauatum. Tandem vnà cum quodam Nestorij clerico foras egressus, ita nos affatur: Mihi quidem Nestorium videre non licuit, per alios autem hæc significauit: Cum omnes Episcopi simul conuenissent, tum se quoque ad futurum, atque hoc ipsum pietati vestræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Episcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt.

Quibus acceptis, sanctæ Synodo visum est, vt iudiciario seruato ordine, Nestorius denuo etiam tertio per Episcopos citaretur: missique sunt Anysius Thebarum, Domnus Hellenicus, Ioannes Epesti, & Daniel Darnensis Episcopi, necnon Anysius Notarius & lector Firmi Episcopi Cæsareæ Cappadociæ, dato eisdem scripto mandato, quod Nestorio offerrent, his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hæcenus ferens, en tertio ad suum confessum te inuitat. Digneris itaque vel nunc tandem te huic conuentui adiungere, eorumque dogmatum quæ hæreticè pro concione disseminasse diceris, in communi Ecclesiæ conuentu rationem reddere. Quod nisi coram de omnibus hisce, siue ex scripto contra te allato, siue citra scriptum te expurgaueris: sanctissimam Synodum necessitate compulsam iuxta sanctorum Patrum sanctiones sententiam aduersum te pronunciaturam esse, nihil quicquam dubites.] ista misit Synodus ad Nestorium citatione tertia & peremptoria.

^a Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 2. TERTIA RELATIO DE NESTORII INDVATA PERVICACIA. Quid autem ab eis actum sit, Ioannes vnus ex missis Episcopis cum aliis rediens hæc exposuit coram Synodo: Cum vestibulo appropinquarem, ecce tibi non paruam militum fustibus armatorum manum intra ipsum vestibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium, quibus Nestorius vtebatur, ianuam nos admitterent; vel saltem, vt ipsi illum, nos cum tertia iam citatione adesse, certiore faciant, à sacra Synodo ad vnum hoc destinatos, vt suam pietatem blandè, omnique cum mansuetudine inuitemus. Verum diu multumque prætolati, nec sub umbra quidem ab illis satellitibus consistere permitti sumus: immo verò insolenter impudenterque huc illucque nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quietè figeremus. Sed neque vlllo quoque humanitatis beneuolique responso nos dignabantur. Porro autem cum multas horas frustra expectassemus, illud subinde repetentes: Quatuor tantum Episcopi præsto sumus, nullo conuiciandi studio incitati, neque ob id missi vt quippiam contumeliosum aut inhonestum designemus, sed vt secundum iuris ordinem, etiam nunc tertio illum, vt ad sacram hanc ecclesiam properans sacrae Synodo intersit, amicè admoneamus. Tandem milites per quosdam significant, aliud nullum responsum nos esse accepturos, etiam si ad vesperam vsque in domus vestibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de causa vestibulo se custodes adhibitos, illudque à Nestorio in mandatis accepisse, ne vllum omnino qui à Synodo missus esset, ad ipsum ingredi permittant.] hæcenus Ioannis Episcopi relatio, quam collegæ testificatione firmarunt.

His auditis, cum nulla spes amplius aduentus Nestorij esset, immo & vocandi eum denuo omnem aditum præclusum scirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta est per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodosius dedit epistolam; licet Comes se inuitum nolentemque absque præsentia Ioannis Antiocheni id facere contestaretur, vt ipse postea affirmavit in conciliabulo à Nestorianis celebrato. Inde verò primo loco, ex more, recitato sacrosancto Nicæno fidei Symbolo, lecta est subinde Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Nestorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iussa est legi antigrapha Nestorij ad Cyrillum reddita epistola, quæ vt hæretica omnium sententia improbata est, & vt impia conclamata, pariterque damnata, iisdemque conclamationibus vnà cum ea auctor ipse Nestorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Nestorium non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit: Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Nestorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc sacra Synodus anathematizat. Qui Nestorio communicat, anathema sit.]

Post hæc autem suggestionem Iuuenalis Hierosolymorum Episcopi, quem patronum Synodi egisse diximus, legi iubetur epistola Cælestini Romani Pontificis de damnatione Nestorij, insuper & epistola à Concilio Alexandrino, aliaque Cyrilli ad ipsum Nestorium tum data de eius damnatione, nisi litteris pareat Cælestini. Quibus cognitis, & omnium sententia comprobata, addita his est relatio Episcoporum, qui dictas litteras Constantinopolim ad Nestorium pertulerunt, quâ suo loco antè reddidimus. Post hæc verò iussi sunt sanctissimi Episcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyrae coram omnibus referre, quas nuper Ephesi audissent ore Nestorij horrendas iactatas esse blasphemias. His autem pluribus recensitis, suggestionem Flauiniani Episcopi Philippensis prolata sunt in medium ex diuina primum Scriptura testimonia, quibus demonstraretur, Verbi incarnationem indiuisè & inconfusè in vtero Virginis factâ, duarumque naturarum coniunctionem vnâ tantum redditam esse

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

^a Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 2. TERTIA RELATIO DE NESTORII INDVATA PERVICACIA. Quid autem ab eis actum sit, Ioannes vnus ex missis Episcopis cum aliis rediens hæc exposuit coram Synodo: Cum vestibulo appropinquarem, ecce tibi non paruam militum fustibus armatorum manum intra ipsum vestibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium, quibus Nestorius vtebatur, ianuam nos admitterent; vel saltem, vt ipsi illum, nos cum tertia iam citatione adesse, certiore faciant, à sacra Synodo ad vnum hoc destinatos, vt suam pietatem blandè, omnique cum mansuetudine inuitemus. Verum diu multumque prætolati, nec sub umbra quidem ab illis satellitibus consistere permitti sumus: immo verò insolenter impudenterque huc illucque nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quietè figeremus. Sed neque vlllo quoque humanitatis beneuolique responso nos dignabantur. Porro autem cum multas horas frustra expectassemus, illud subinde repetentes: Quatuor tantum Episcopi præsto sumus, nullo conuiciandi studio incitati, neque ob id missi vt quippiam contumeliosum aut inhonestum designemus, sed vt secundum iuris ordinem, etiam nunc tertio illum, vt ad sacram hanc ecclesiam properans sacrae Synodo intersit, amicè admoneamus. Tandem milites per quosdam significant, aliud nullum responsum nos esse accepturos, etiam si ad vesperam vsque in domus vestibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de causa vestibulo se custodes adhibitos, illudque à Nestorio in mandatis accepisse, ne vllum omnino qui à Synodo missus esset, ad ipsum ingredi permittant.] hæcenus Ioannis Episcopi relatio, quam collegæ testificatione firmarunt.

His auditis, cum nulla spes amplius aduentus Nestorij esset, immo & vocandi eum denuo omnem aditum præclusum scirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta est per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodosius dedit epistolam; licet Comes se inuitum nolentemque absque præsentia Ioannis Antiocheni id facere contestaretur, vt ipse postea affirmavit in conciliabulo à Nestorianis celebrato. Inde verò primo loco, ex more, recitato sacrosancto Nicæno fidei Symbolo, lecta est subinde Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Nestorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iussa est legi antigrapha Nestorij ad Cyrillum reddita epistola, quæ vt hæretica omnium sententia improbata est, & vt impia conclamata, pariterque damnata, iisdemque conclamationibus vnà cum ea auctor ipse Nestorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Nestorium non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit: Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Nestorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc sacra Synodus anathematizat. Qui Nestorio communicat, anathema sit.]

Post hæc autem suggestionem Iuuenalis Hierosolymorum Episcopi, quem patronum Synodi egisse diximus, legi iubetur epistola Cælestini Romani Pontificis de damnatione Nestorij, insuper & epistola à Concilio Alexandrino, aliaque Cyrilli ad ipsum Nestorium tum data de eius damnatione, nisi litteris pareat Cælestini. Quibus cognitis, & omnium sententia comprobata, addita his est relatio Episcoporum, qui dictas litteras Constantinopolim ad Nestorium pertulerunt, quâ suo loco antè reddidimus. Post hæc verò iussi sunt sanctissimi Episcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyrae coram omnibus referre, quas nuper Ephesi audissent ore Nestorij horrendas iactatas esse blasphemias. His autem pluribus recensitis, suggestionem Flauiniani Episcopi Philippensis prolata sunt in medium ex diuina primum Scriptura testimonia, quibus demonstraretur, Verbi incarnationem indiuisè & inconfusè in vtero Virginis factâ, duarumque naturarum coniunctionem vnâ tantum redditam esse

NESTORIVS
TERTIO
CITATVR.Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
2. cap. 2.
TERTIA RE-
LATIO DE
NESTORII
INDVATA
PERVICACIA.IMPROBATA
A SYNODO
SCRIPTA
NESTORII.LECTA EPI-
STOLA CÆ-
LESTINI DE
NESTORII
DAMNATIONE.

esse personam, Christum Iesum, Deum & hominem : quibus additæ sunt sanctorum anti- quorum Patrum de eiusmodi veritate solidæ inconcussæque sententiæ, quas continet Cre- sconiana Collectio. A quibus quantum abhorrerent scripta Nestorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iussis legi palam factum est omnibus. His igitur cum omnium detestatione & exe- cratione auditis, iussæ sunt aliæ ad Synodum spectantes legi litteræ, proditæque in primis quæ scriptæ fuerunt ab Episcopo Carthaginensi, quas suo loco descripsimus : quæ laudatæ atque Actis demum insertæ sunt. Verum aduersus Nestorium sententia à Patribus lata est, quæ sic se habet :

Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. tom. 2. c. 10. DE DAMNATIONE NESTORII.

Cum inter cetera religiosissimus Nestorius neque nostræ citationi parere, neque sanctis- simos rursus religiosissimosque Episcopos nostros ad se missos admittere voluerit : non po- tuimus ad eorum quæ impiè docuit examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentariisque illius hinc publicè lectis, partim rursus è sermonibus quos in hac Ephesiorum metropoli habuit, quique testimoniis comperti sunt illum impiè docere & sapere, per sacros canones, sanctissimique Romanæ Ecclesiæ Episcopi Cælestini pa- tris nostri litteras : lacrymis suffusi & penè inuti ad lugubrem hanc sententiam ferendam vrgemur. Igitur Dominus noster Iesus Christus, quem suis ille blasphemis vocibusque im- petiuit, per sacram hanc Synodum eundem Nestorium omni prorsus Episcopali dignitate priuatum, & ab vniuerso nihilominus sacerdotum consortio & cœtu alienum esse decreuit.] haecenus verba in Nestorium prolata sententiæ, cui omnes Episcopi subscripserunt, nume- ro (vt habent Acta) plusquam ducenti. quam quidem, hisce additis litteris, voluit Synodus Nestorio significari :

SENTENTIA IN NESTORIVM LATATA.

Act. Ephes. Concil. edit. Pelt. tom. 2. cap. 11.

Sancta Synodus iuxta religiosissimorum, Christianissimorumque Imperatorum nostrorum præscriptum in Ephesiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Nestorio nouo Iudæ.

Agnosce, te propter impias conciones tuas, obstinatamque aduersus sacros canones con- tumaciam, contumacemque obstinationem, vigesima secunda mensis Iunij iam decurrētis, secundum Ecclesiasticarum sanctionum decreta, à sancta Synodo exauctoratū, atque adedò ab omni Ecclesiasticæ dignitatis gradu amotum esse.] haecenus sancta Synodus ad Nestorium. Secutæ sunt post damnatum Nestorium acclamationes, quibus Cælestinum Papam, qui iam antè damnasset Nestorium, mirificè laudauerunt : testantur id quidem litteræ Synodales die sequenti scriptæ ad Imperatores.

Post hæc verò ab eadem sacra Synodo Catholicæ fidei decretum firmatum est : repeti- to namque Nicæno Symbolo, sub anathemate præceptum est, ne quis aliquid præter id quod per eum definitum esset, ad fidem adicere vllò modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilij Ephesini primæ diei. Sic igitur proiectus est draco ille magnus, qui insidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et sicut in cælo magnum perti- git gaudium Angelos omnes easdem voces victoriæ iterum repetentes : Nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri & potestas Christi eius : quia proiectus est accusator fra- trum nostrorum] ita & in Ecclesia Dei Fideles exultantes gloriam & laudē Deo dederunt & Christo eius cum Spiritu sancto, qui vindicasset per sanctos Patres sanctissimam Virginem Mariam Deiparam à Nestorij portentosa calumnia. Quo autem extemporaneo trium- pho ipse pius, Deoque dilectus, Virginis cliens ac subditus, eiusque cultor populus Ephe- sinus exceperit progredientes è tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc tempo- ris ad suos scriptæ testantur, cum de rebus tunc gestis eosdem reddidit certiores ; sic enim se

Apoc. 15.

Cyrril. epist. 34 habent.

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBUS IN SYNODO GESTIS.

Et si fusiùs pietati vestræ quæ gesta sunt, significanda erant ; vrgentibus tamen tabella- riis, breuiùs scripsi. Scitote itaque, sanctam Synodum vigesima octaua mensis Iunij, Ephesi, in magna eius ciuitatis ecclesia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpisse. Cum autem integrum diem consumpsissemus : tandem ipsum Nestorium sacro Concilio adesse & se conferre non sustinentem condemnauimus, depositionique subiecimus, & ab Episco- patu exclusimus. Sumus autem hinc congregati Episcopi vltra ducentos, ferè plus minus trecenti. Perdurauit autem vniuersus ciuitatis populus à mane vsque ad vesperam san- ctæ Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum esse depositum, cœperunt omnes vna voce sanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quod ce- cidisset fidei inimicus. Eredientes verò nos ab ecclesia deduxerunt cum lampadibus vs- que ad diuersorium nostrum (erat enim iam vespera) & facta est multa lætitia, & lumina- ria in ciuitate posita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribus nos præ-

præcederent. Ostendit enim Saluator blasphemantibus gloriam suam, quòd omnia possit. Facturi itaque sumus chartulas complectentes depositionem illius : indeque, Deo comitan- te, ad vos festinare. Christi gratia, omnes sumus bona animi & corporis valetudine. Opta- mus vos valere in Domino, dilectissimi & desideratissimi] hucusque Cyrillus ad suos.

TRIUMPHVS ORTHODOXORVM.

Tunc planè accidit, vt sicuti ignorantes Ephesij olim verum Deum, dæmonum ludibrijs dementati, Dianam Magnam propensiori studio colere & conclamare solebant, ita iidem ad veram per Apostolos translati religionem, bene versa rerum vice, iisdem præcipientibus, & reliquis successoribus sanctissimis Episcopis succinentibus, omnes ex æquo, Mariam Dei- param, celsioribus attollerent vocibus, præconiis exaltarent, iugiterque repeterent, & in- fatigabili studio iterarent : quam & propensiori obsequio venerari, & celebriori cultu fre- quentare perseverarunt. Porro per publicos præcones damnationem Nestorij Ephesi pro- mulgatam & proclamatam fuisse, Candidianus Comes in conciliabulo postea testatus est. Sed iam ad sequentis diei Acta pergamus.

Sequenti die, vigesima tertia mensis Iunij, Cyrillus cum in vnum conuenissent Episco- pi, habuit ad populum homiliam, cuius est exordium : Alacrem video congregationem sanctorum omnium, qui hinc promptè à sancta Deipara Maria vocati conuenerunt, &c.] vbi complura in laudem sanctissimæ Dei genitricis locutus, in Nestorium acerrimè (vt par erat) inuectus est. Post hæc verò scriptæ sunt à Synodo litteræ ad Theodosium Imperato- rem de rebus Ephesi gestis vsque ad Nestorij damnationem. est illarum exordium : Vestra pietas, piissimi, Christianissimi que Principes, &c.] & in fine, quid ab eodem Imperatore Patres peterent, explicauerunt his verbis : Vestram autem maiestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, vt vniuersam illam doctrinam è sanctis Ecclesijs submoueri, eiusdemque libros vbique locorum repertos iubeat flammis absumi. Quòd si quis vestras sanctiones spreuisse compertus fuerit, ille vestræ dominationis indignationem non absque formidine sentiat. Hac enim ratione fiet, vt Catholica fides per vestram pietatem munita persistat il- læsa, nosque iuges pro vestra maiestate preces fundamus, per quam & Christus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illustrior redditur. Porro autem quo istæ sint clariora, magisque aperta, adiungere placuit Actorum monumenta. Subscripsimus omnes quotquot piissimi Episcopi in superioribus commentariis fuimus ordine recensiti.] hæc Patres ad Theodosium ; licet, ex more, ad vtrumque Augustum datam esse epistolam, inscriptio præ- se ferat. Qua etiam die, nempe vigesima tertia mensis Iunij, iidem qui intererant Synodo Episcopi litteras per breues de damnatione Nestorij scripserunt ad Eucharium & clerum Constantinopolitanum his verbis :

SECUNDA ACTIO CONCILII, EX QUASYNODALISEPISTOLA AD THEOD. IMP. SCRIPTA. Cyrill. epist. Synod. 1.

Sancta Synodus secundum religiosissimorum, piissimorumque Imperatorum nostrorum decretum Ephesi Dei gratia congregata, illustrissimo Eucharjo, reuerendissimisque presby- teris & œconomis, ceterisque religiosissimis, Catholicissimisque Constantinopolitanæ Ec- clesiæ clericis salutem.

Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 12.

Agnoscat pietas vestra, blasphemum & nefarium illum Nestorium propter impiam suam doctrinam, præfractamque aduersus Ecclesiasticos canones contumaciam, hesternò die, qui fuit mensis Iunij iam labentis vigesimus secundus, à sancta Synodo iuxta Ecclesiasticas san- ctiones exauctoratum, & ab omni Ecclesiastico gradu & ordine amotum esse. Sedulo pro- inde omnia, quæ ad Dei Ecclesiam pertinent, curate & asseruate : certi exactam vos illi ra- tionem reddituros, qui Dei voluntate, piissimorumque ac religiosissimorum Imperatorum nostrorum nutu, communibusque suffragiis sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episco- pus præficietur.] haecenus Synodalis epistola. Alia insuper reperitur epistola Synodalis eo- dem argumento conscripta ad clerum itidem Constantinopolitanum, in qua mentio ha- betur de Ioanne Euangelista, quòd cum Maria Dei genitrice Ephesum aliquando incolue- rit, est eius initium : Nemo vmquam Creatori suo obistere ausus, &c.] Scriptæ autem sunt à Cyrillo aliæ, sed priuatim, de Nestorij damnatione epistolæ, & inter alios ad clerum eius- dem vrbs, vt ex eorum ad ipsum redditis litteris apparet.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERVM CONSTAN- TINOP.

Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 27. Extant in Actu Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 24. Apoc. 12. DE NESTO- RIO IN- STAVRAN- TERCITA- MEN.

Quæ verò funesta post hæc acciderint, ipse stylus exarare magnopere exhorrescit. Acci- dit planè (vt antiquis prophetis iungamus historiam) iuxta illud Apocalypsis : Cum se deiectum vidisset, iratus est draco in mulierem, & abiit facere proelium cum reliquis de- femine eius, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Iesu Christi : & stetit su- per arenam maris.] cui præsto fuit bestia è mari ascendens, aucta capitibus septem, corni- busque decem armata, ornata verò regis diadematis, visu horrenda ob blasphemiam no- mina

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

mina super capita exarata. Cùm videlicet Nestorius deterrimus omnium hæresiarcha, damnatus licet, denuo instaurans bellum, nullo nisi arenæ sterilis fundamento subnixus, ab emergenti bestia aucupatur auxilium; dum videlicet sæculari potestate, Comitibus ipsis, regis armis, vi tyrannica expugnare conatur sanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem rebus symbolica illæ species quàm concinnè aptentur, atque eius fautoribus congruant, ipsius historiarum veritas plus satis significabit. Aggrediamur ergo tragediam omnium funestissimam; & de Synodo œcumenica Ephesina in Spiritu sancto legitime congregata, transeamus ad vesparum examen, crabronum turmam, synagogam Phariseorum, prædonum speluncam, & conuenticulum satanæ: hæc enim non esse inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipsorum factis plus satis inuenies, ubi videbis totum ab ipsis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & soluta licentia, non more Episcoporum, sed pyratum: ut non obscure cernere possis, omnes legiones spirituum infernorum vnâ cum hominibus scelestissimis ad roborandum Antichristi dominium in castris Nestorij militasse. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem.

CANDIDIANUS
COMES
TYRANNI-
DEM IN E-
PISCOPOS
EXERCET.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: studens Nestorio, eiusdemque patronus effectus, primum omnium terræ marisque vias solerti cura custodiri, asseruarique tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo gesta essent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipse verò ad eum scribit aduersus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quòd præproperè nimis, non expectato Ioanne Antiocheno Episcopo, conuenissent; mentitus insuper, nò omnes qui Ephesi erant Episcopi, Synodo interfuisse, vocatosque minimè esse: adiecitque illud quoque mendacium, eos qui conuenissent, discordes inter se fuisse. Hæc quidem omnia pro Nestorio aduersus vniuersam sanctam Synodum à Candidiano ad Theodosiũ fuisse conscripta, Cyrillus in epistola postea data ad Episcopos Comarum & Potamonè, & archimandritam Dalmatiũ Constantinopoli commorantes affirmat. est eius exordium: Expectauimus quidem venerandissimi Nestorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitilitteris Nestorius suas ad eundem Imperatorem Theodosium addidit, in eandem quoque sententiam & argumentum, nisi quod iste plura mendacia confarciuit, & quæ falsa erant, variis ornata pigmentis reddidit apud rerum gestarum ignaros fide dignissima. Est Nestorij ad Imperatorem tunc data epistolæ initium:

Cyril. epist.
20.Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. cap. 20.
NESTORIVS
QUAE SCRIP-
SERIT AD
THEODO-
SIVM IMP.

Pietatis vestræ decreto ad Ephesiorum ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primum professus est suis litteris? Nicænæ se fidei non professorem tantum, sed acerrimum exhibuit defenorem, cuius causa se Ephesum venisse testatur: rerum verò gestarum seriem recensere auspicatur à mendaciis, cùm negat Ægypti Episcopos expectare voluisse Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore suum nunciarent aduentum. Adiecit aduersæ partis Antistites egisse tyrannicè, intentasse minas, satellites per ciuitatem sparsisse, qui tumultu eam perturbarent, qui que & ad domum ipsius Nestorij perstreperentes accesserint, mortemque eidem intendant; horumque omnium ducem fuisse Memnonem Ephesiorum Episcopum. Quid hoc? Ille obiectare est ausus in Catholicos vim & metum, cùm ipse polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus esse poterat: etenim Candidianus ad hoc missus ab Imperatore, bene stipatus agminibus militum Ephesum venerat. His adiecit conquestus, omnes Ephesi esse sibi oclusas ecclesias, nec patere sibi locum aliquem ad Synaxim: cùm tamen negare non posset, sibi ac suis Dei genitricis basilicam, immo omnes apertas fuisse, si rectè sentiens cum aliis Episcopis conuenisset. Hæc & alia effudit callidus ille, postulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & studia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, absque tamen Ægyptiis, in qua duo ex vnaquaque prouincia adessent Antistites.

Ad postremum verò, quasi grauissima à Catholicis pateretur, clausit epistolam ista periodo: Quòd si id fieri non potest; saltem curetur, vt tutò nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipsam vitam se nobis erepturos comminantur.] vassè quidem ista, vt qui depositus esset, in suam sedem reuocaretur Constantinopolim: sicuti & astutè ad nouam infelix Synodum prouocat, à legitima condemnatus, cùm sciret eam minimè concedi debere: tutumque insuper reditum petit, quàm mendacissimè causatus discrimen vitæ, qui ad sui custodiam sciret exercitus cum Comitibus habere paratos. Subscriperunt post ipsum huic Nestorij epistolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Episcopi, nempe

Fritillus

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

A Fritillus Heracleæ Thraciæ, Helladius Tarsi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Basilius Thessaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Mysiæ, Nestorianæ fæces.

Antequam autem res à Ioanne Antiocheno atque collegis Episcopis schismaticis Ephesigas narrare aggrediamur; hic meminisse debemus, Non recens & ob Nestorium fuisse Antiochenorum Antistitum dissidium aduersus Cyrillum, vel alios prædecessores, sed planè verus; ob eam quidem causam, quòd Alexandrinus Episcopus primus post Romanum in Ecclesia Catholica Antistes, iura sibi vendicabat totius Orientis Ecclesiarum, refragantibus Antiochenis Episcopis, qui illi subiici indigno ferebant animo. His igitur iactis antè & coalescentibus in dies discordiæ seminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum suis foretur aduersus Cyrillum, & qui cum illo erant, Episcopos.

B Sed his patefactis, iam ceptam historiam prosequamur.

Die quinto à Nestorij damnatione (vt Euagrius auctor est) Ioannes Episcopus Antiochenus vnâ cum suis Ephesum venit, nempe vigesima septima mensis Iunij. testantur id quidem ipsa Acta Ephesina, & Cyrillus in Apologetico: ex quibus planè erroris arguuntur qui post biduum vel triduum aduenisse Ioannem affirmant. Quid autem Ioannes ipse egerit, simulac ingressus est Ephesum, epistola Synodalis ad Cælestinum Papam missa declarat his verbis: Sperabamus futurum, vt religiosissimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret, & forsitan etiam quereretur, quòd tardiùs depositionem Nestorij aggressi essemus. Verùm enim uero omnino contrarium, contraque quàm sperabamus, degenerauit: inuentus est enim inimicus, & maximus cùm sanctæ Synodi, tum rectæ Ecclesiarum fidei hostis, sicut res ipsæ declararunt. Nam simulatque Ephesum ingressus est,

C antequam puluerem ex itinere contractum abluisset, nondum deposito pallio, collectis quibusdam qui vnâ cum Nestorio defecerunt, & blasphema contra suum ipsorum caput loquuntur, & gloriæ Christi tantum non illudunt, quos sibi ipsi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Episcopatum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Ecclesias habent, alij sæpenumerò grauibus de causis à Metropolitanis suis sunt depositi (sunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cælestiani, & ex illis quidam qui è Thessalia sunt eiekti) his inquam collectis, rem ausus est impiam, qualem nemo ante illum vnquam ausus est. quales autem hi essent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem missa declarat, & Cyrillus insinuat in Apologetico. Verùm hæc postea.

Quid verò idem Ioannes ipsa prima die per Irenæum Comitum admiserit aduersus Dei Episcopos, qui à sancta Synodo missi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Ephesini Episcopi ad clerum Constantinopolitanum docent his verbis: Agnoscens autem S. Concilium proximè futurum eius aduentum, honorans & debitum sacerdotale implens, misit quosdam Deo amantissimorum Episcoporum etiam cum reuerendissimis clericis in occursum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifestarent quòd deberet à Nestorij colloquio abstinere, eò quòd à sancto Concilio damnatus esset ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipse verò Ioannes non permisit, sequentibus eum militibus, in itinere se videri. Illi nihilominus secuti sunt, & domum ubi mansit occurrerunt; & plurimas obseruantes horas, & non permisi cum eo habere colloquium, manserunt nihilominus iniurias patietes. Post multas autem horas, cùm hoc ei visum fuisset, euocauit Dei cultores Episcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumque illi quæ à sancto Concilio mandabantur, manifesta fecissent: præmisit magnificentissimum

E Irenæum, & qui cum eo erant, Episcopos & clericos, importabiles inferre plagas nostris comministris & clericis, vt etiam in discrimen vitæ venirent. His igitur gestis, venientes ad sacrum Concilium qui missi fuerant Dei cultores Episcopi, & plagas ostendentes, & quæ fuerant acta narrantes sub Gestis monumentorum, sacrosancto Euangelio proposito, ad indignationem mouerunt sanctum Concilium, cùm eum castigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifesta facta est. hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc esse habitam à Catholicis Actionem, ex qua missi sunt Episcopi ad Ioannem; à quo malè habitati, ad Patrum confessum, à quo legati fuerant, redierunt.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui satanas præsideret, quod collectum est per Nestorium & Ioannem excommunicatos Episcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob scelera è throno antè eiekti Episcopi: locus etiam illi congruus, non ædes sacra, sed diuersorium fuit: non quidem in sa-

ctis

IOANNIS
ADVENTVS
CVM TY-
RANNIDE.
Euagr. lib. 1.
cap. 5.
Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
4. c. 1.
Cyril. Apol.
tom. 4.
Liberat. diac.
Breuar. cap. 6
Niph. lib. 14
cap. 37.
Exstat apud
Cyril. epist.
Synod. 12.Apud Cyril.
epist. Synod. 4.Act. Concil.
Ephes. edit.
Pelt. tom. 4.
cap. 13.EPISCOPI
VERBERA-
TI IVSSU
IOANNIS.TERTIA
ACTIO.CONCILIUM
VIVM NE-
STORII ET
IOANNIS
EPHESI.

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMP. PP.

cris ædibus, sed in caupona ea tractanda erant, in qua lutores, meretrices, ganeones, & reliqui nebulones suos soliti sunt habere & frequentare congressus. Conuenere ibi die ipsa qua aduenit Ioannes, vigesima septima mensis Iunij, nempe die quinta à damnatione Nestorij. In ipso igitur Ioannis diuersorio collectis ipsis, simul Candidianus de his quæ hæcenus Ephesi gesta essent, ut sibi visum est, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarum veluti sacra lectione assurrexerunt omnes Episcopi, illi turpiter adulantes contra Ecclesiæ morem, cum tantus honor deberetur dumtaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Profecutusque de rebus in Synodo gestis narratione, nonnulla mendacia eidem simul intexuit. Tunc Ioannes suas querelas aduersus Synodum protulit, quod ab ea minimè expectatus esset. His ita præmissis, perinde ac si Nestorius Catholicus esset, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum est, sed accusationes propositæ sunt aduersus Memnonem Episcopum Ephesinum, & Cyrillum Alexandrinum.

CALVMNIAE
NESTORIA-
NORVM IN
PATRES
CONCILLII
EPHESINI.

Sed quænam erant istæ? Aduersus Memnonem quidem, quod omnes ecclesias Nestorio clausisset, atque eius clericis minas intentasset. In Cyrillum verò, quod scriptis suis ad Nestorium Constantinopolim missis hæreses admiscuisset. Demum omnes Episcopos, qui legitime Synodo interfuerant, turpissimè infamarunt, iactantes nimirum illorum alios esse Arianos, Eunomianos alios, necnon Apollinaris errore conspersos. Ceterum in Cyrillum tantummodo atque Memnonè lata confestim ab eis depositionis sententia est; amboque ut hæretici condemnati sunt, atque sede depositi; Cyrillus quidem, quod hæreticam doctrinam suis scriptis manifestasset, Memnon verò, quod Cyrilli capitula promulgasset, multaque contra canones peregrisset: reliquos autem Episcopos excommunicationi subiectos esse voluerunt, quousque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem isti, nullo à canonibus præscripto iuris ordine seruato, vel specie tenus, nec illis quos damnarunt citatis saltem, tantam sententiam protulerunt, more schismaticorum & hæreticorum sacros canones subuertentium.

A. A. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 1.
SENTENTIA
A NESTO-
RIANIS LA-
TA IN EPI-
SCOPIS OR-
THODOXIS.

At describamus hic ipsam ab eis latam sententiam, quam sic prælocutus Ioannes Antiochenus instar fulminis furibundus intorsit: Ego quidem optarem, neminem ex iis vniquam qui ad sacerdotium à Deo adsciti sunt, extra Ecclesiastici corporis communionem eiici. Sed quia vsu interdum venit, ut membra quædam immedicabili morbo corripiantur, ob totius corporis incolumitatem quædam nonnunquam resectiones adhibeantur, necesse est. Cum itaque Cyrillus & Memnon insignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & ut Ecclesiasticæ sanctiones, piaque piissimorum Augustorum decreta pessumdarentur, occasionem præbuerint, & prædictorum capitulorum promulgatione, se hæreticos esse, plenissimè significarint: æquum est, ut ipsi quidem exauctorationis sententia plectantur, reliqui verò qui in ipsorum errore abducti sunt, excommunicationis vinculo tantisper inno-

A. A. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 2.
LIBELLVS
DAMNATIONIS
A NESTORIA-
NIS SCRIP-
TVS.

dentur, donec proptio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide à sanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita planè acquiescant: ita ut nihil profus extraneum aut peregrinum addi sinant, & iuxta piissimorum nostrorum Imperatorum litteras cœtui nostro se adiungant, & controuersarum tandem quæstionum examinatione fraternè suscepta, piam fidem vna nobiscum confirmant.] hæcenus sententia Ioannis atque aliorum Nestorianorum calumniantium Cyrilli capitula, quæ superius recensuimus. Hac ab eis lata sententia, scriptus ab eisdem est ad ipsam sanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui sic se habet:

Optassemus quidem, iuxta sanctissimorum Patrum canones, piissimorumque ac Christi amantium Regum nostrorum litteras, Synodum pacatè celebrari potuisse. Quoniam verò vos hæretico sensu menteque vsi, non parua temeritate tumultuationeque priuatim inter vos confessum celebrastis (tamen secundum terminum à religiosissimis Principibus nostris præfinitum præ foribus iam ageremus) omni que turbamur genere ciuitatem & sanctam hanc Synodum implestis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarij, Eunomij, atque Arii improbitate & peruersitate conspirant, inquireretur: neque tandem Episcoporum vnde cumque piissimorum Imperatorum nostrorum opera conuocatorum aduentum expectastis; cum tamen magnificentissimus Comes Candidianus & scripto & dicto, ne quicquam istiuscemodi adoriremini, sed communem omnium Episcoporum confessum expectaretis, feuerissimè vobis interminaretur: Ideo tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiusce ciuitatis Episcopo, scitote vos exauctoratos, omni que Episcopali honore exutos, & ab omni præterea Ecclesiastico ministerio & functione penitus esse amotos: quippe qui soli, ut sanctorum Patrum canones conculcarentur, omnia que confusione & turbis miscerentur, aucto-

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMP. PP.

Auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui seditiosè & iniquè contra Ecclesiasticas sanctiones, regiaque decreta Actis consensistis, tantisper anathemati subiaccete, donec agnita culpa vestra resipiscatis, fidemque à sanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expositam integrè suscipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attexentes: capita præterea hæretica à Cyrillo Alexandrino exposita, ut quæ Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ apertè repugnent, anathematizetis; & litteris denique piissimorum Christi que amantium Regum nostrorum, qui fidei quæstionem quietè agitari, accurateque discuti præcipiunt, per omnia pareatis.] hæcenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Episcopi subscripserunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Episcopus Cyri, & Paulus Emesenus. Obseruatione quidem digna res est, quot quantisque se inuoluant indumentis hæretici, ut videantur esse Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æstuans, & præterea defensio pietatis: sed venenum aspidum sub labiis eorum; & cum melliti sint sermones eorum super oleum, ipsi sunt iacula. Nam aspice nouam fraudem.

Cum enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant esse conscripta, ad eam tamen nequaquam missa fuerunt: sed clanculò rem agentes, istæ cum litteris ad Imperatorem & ad clerum Constantinopolitanum miserunt: extant ipsæ litteræ. Sicque factum est, ut in remotioribus ciuitatibus ex eorū litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cum ipsi Episcopi qui erant Ephesi in Synodo congregati, nihil penitus horum scirent: hæc enim se ignorasse, testati sunt Cyrillus ac Memnon, quorum causa potissimum agebatur, in libello diu postea oblato Synodo. Tandem verò post longum temporis spatium iidem Nestoriani ipsam damnationis sententiam Ephesi publicè affixerunt, ut suo loco dicturi sumus.

Nec his contentus fuit cœtus ille satanicus: nam qui in gratiam Nestorij non sunt veri aded impudenter non Cyrillum tantum & Memnonem, sed vniuersum sacrosanctum damnare Concilium; addentes præuaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Episcoporum, restituunt confirmantque Pelagianam hæresim sæpius antè damnatam; illud impiè statuentes, Adæ animam minimè per peccatum mortuam esse, priuatamque vitæ gratia, neque peccatum originale esse propagatum in posteros. Hæc quidem sapientissimi isti sancito canone decreuere. Sed accidit siue dolo malo, siue librorum incuria, ut hæc ipsa Acta pseudosynodi Ephesinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibusdam codicibus inter Catholicas Synodi sanctiones spurium huiusmodi lateret decretum: ut planè pro monstro habendum fuerit, ut Synodus Ephesina, quam constat (ut dicitur) damnasse Pelagianos, haberet nihilominus constitutionem, qua hæresis Pelagiana confirmaretur.

Sensit quidem & detexit atque damnauit eiusmodi imposturam sanctus Gregorius Papa, collationeque facta cum antiquo codice Romanæ Ecclesiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices deprauatos esse redarguit. Extant hac de re eiusdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, ad Anastasium Episcopum Antiochenum, & ad Narsetem Comitem. Sic igitur Nestoriani furore perciti, nulla habita consideratione non dico Ephesini Concilij nuper habiti, sed nec aliorum tot in Astica, Romæ, Constantinopoli, & in Palæstina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæresis, ad defensionem sui erroris adiunxerunt sibi collegas impietatis Pelagianos Episcopos: licet ipsorum aliqui paulo post sanioris mentis effecti, deficientes à scelerarum militia, ad Catholicæ Ecclesiæ castra se receperint, ut testatur Synodica per Palladium ad Theodosium missa. Hinc videas, quod cum numerentur in hoc ipsorum primo conuentu Nestoriani Episcopi quadragintatres, postea recenseri triginta tantum & octo, indeque triginta vnum. Hic finis Concilij malignantium, synagogæ conspirantium in Christum & Ecclesiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

Post hæc autem accidit, ut duodecim diebus elapsis, nimirum decima Iulij, legati à Cælestino Pontifice missi appellerent Ephesum: qui licet antea expectati, sed varietate temporum eorum navigatione præpedita, tardiùs appulerunt: cum tamen satis Synodo visum est, rem aggredi, quod loco ipsorum Cyrillus adesset, qui ex Cælestini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, à Patribus dignè (ut par erat) excepti sunt Arcadius & Proiectus Episcopi, atque Philippus S. R. E. presbyter, Apostolicæ sedis legati: qui litteras obtulerunt legendas à Cælestino Papa ad Synodum datas: quæ (ut scripta erant) Latino sunt recitatæ sermone ob dignitatem Apo-

NOVA FRAS
NESTORIA-
NORVM.NESTORIA-
NI RESTI-
TVNT PE-
LAGIANAM
HAERESIM.Gregor. lib. 6.
epist. 31.
Greg. lib. 7.
epist. 47.
Greg. lib. 5.
epist. 14.A. A. Ephes.
edit. Pelt. tom.
4. c. 10.
A. A. Ephes.
edit. Pelt. tom.
4. c. 7.
Ibid. c. 10.
LEGATO-
RYM AD-
VENTVS.QVARTA
ACTIO CON-
CILLII E-
PHESINI.

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

stolicæ sedis Latinè scribentis: inde eadem Græcæ redditæ, iterum lectæ sunt, atque omnium sententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus faustis acceptæ. Post hæc verò Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ de his quæ hætenus acta essent in Synodo, quomodo videlicet ex præscripto litterarum Cælestini Papæ ad Cyrillum & ad Nestorium & alios eundem Nestorium hæreticum & contumacem omnium sententia condénassent, eosdem legatos reddidit certiores. Excusauerunt autem iidem legati tarditatem suam & moram ex maris tempestate productam: petieruntq; sibi legi quæ ab ipsis hætenus decreta fuissent, sic in Synodo loquente Philippo legato^a:

Gratias agimus sanctæ venerandæq; huic Synodo, quod litteris Cælestini sanctissimi beatissimiq; Papæ vobis recitatis, sanctæ Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, piisq; præconiis, sancto vestro capiti vos exhibueritis: non enim ignara est vestra beatitudo, totius fidei, ceterorumq; Apostolorum caput beatum Petrum Apostolum extitisse. Proinde cum nostra paruitas multis magnisq; tempestatibus iactata & impedita aliquanto seriùs accesserit: rogamus vt ea nobis patefieri mandetis, quæ ante aduentum nostrum in sacra hac Synodo acta sunt; quo iuxta sanctissimi Papæ nostri, præsentisq; huius cœtus sententiam, & nos quoque illa nostro suffragio confirmemus, nostroq; calculo approbemus.] ita ipse. Post hæc prælocutus est Theodorus Ancyræ Episcopus nonnulla in laudem Cælestini Pontificis; indeq; subsecuta Actorum lectio, & Nestorij iterata damnatio. hæc ex Actis Ephesini Concilij. Absolutaq; eiusdem Synodi œcumenicæ quarta sessio. Vidisti, lector, & considerasti, puto, in plena Synodo professum Philippum Apostolicæ sedis legatum, esse Catholicæ Ecclesiæ caput Romanum Antistitem, reliquos verò omnes Episcopos sub hoc capite membra: quod quidem est susceptum elogium absque invidia, & faustis postea præconiis acclamatum. Sed quæ die sequenti acta sint, dicere prosequamur.

Vndecima Iulij in solitum concessum, ad Dei genitricis Mariæ ecclesiam Catholici omnes Episcopi conuenere: vbi post Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum prælocutionem, ad ea quæ hesternæ die acta essent in Synodo, legati Apostolicæ sedis in damnationem Nestorij suum calculum adiecere: quorum primo loco Philippus presbyter sententiam suam dixit his verbis^b: Nulli dubium est, immo sæculis omnibus notum est, sanctum beatissimumq; Petrum Apostolorum principem & caput, fideiq; columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino Iesu Christo Salvatore nostro, humaniq; generis Redemptore cælestis regni clauis accepisse; soluendiq; atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse; necnon per successores suos hucusque semper viuere, causasq; decernere, semperq; victurum esse. Huius itaque ordinarius successor & Vicarius sanctus beatissimusq; Papa & Episcopus noster Cælestinus nos suos pro se quasi Vicarios ad hanc sanctam Synodum misit, &c.] Intelligis ne, quem sibi locum in Ecclesia Catholica iure vendicare semper consueuerint Petri successores Romani Pontifices? & in quàm frequenti auditorio, quàmq; celebri totius planè Catholici orbis theatro, cunctis spectantibus & audientibus, sit tantæ rei veritas prædicata? quam non dico Catholici omnes qui aderant, summa consensione pronis auribus acceperunt: sed eadem ipsa præclarioribus quoque præconiis confessus est, qui ceteris eruditior in castris aduersariis modò sub Ioanne militabat Theodoretus, cum postea ab his expediens se nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce sapius suis epistolis (vt dicemus) tantam professus est veritatem. Sed cœptam iam historiam prosequamur.

Post Philippum legatum duo reliqui in eandem sententiam pedibus abiere, & in damnationem Nestorij dictis ac pronunciatis sententiis subscribere, primoq; loco Philippus presbyter S. R. E. legatus subscripsit ante duos reliquos legatos Episcopos: quibus intelligas, E quòd et si præstare dignitate certum sit Episcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexionione capitis, Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuisse, quo interdum præferrentur Episcopis. Actis igitur iam contra Nestorium à Synodo œcumenica, legatorum subscriptione munitis, scripta est epistola Synodalis ad Theodosium Imperatorem de confirmata damnatione Nestorij per legatos Apostolicam vicem agentes, non solum Cælestini Romani Pontificis, sed totius orbis Occidentalis Episcoporum. est epistolæ principium^c: Vestram, Christianissimi Reges, erga pietatem curam & studium vniuersorum Deus apprimè gratam acceptamq; habet, &c.] Dedit eadem Synodus aliam præterea epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento conscriptam, & legatorum etiam subscriptione munitam, quæ sic incipit^d: Huc deuenimus, vt rem apprimè luctuosam vobis indicare cogamur, &c.] Sed cum videas in neutris harum Syno-

^a Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 15.

COGNITIS
ACTIS NE-
STORIVS
ITERVM
DAMNATVR

QVINTA
ACTIO 2-
PHES. CON-
CILII.

^b Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 16.

DE PRIMA-
TV APO-
STOLICAE
SEDIS.

EPISTOLAE
SYNODALES
MISSAE
CONSTAN-
TINOP.

^c Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 17.

^d Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 23.

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

Ad alium epistolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus gestis per aduersariorum conciliabulum, damnatisq; ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuersa Synodo, de quibus in primis exoptulandum plurimum fuisset; euidens est argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum sub silentio actitata.

Sed quem non mouerunt illi lapidem, quamve artem & dolum intentatū prætermisere, quibus Cyrillum, quem præ cæteris odio prosequerentur, aliqua aspergere possent infamia & fugillare calumnia? Qui enim viderant sic in Orientè obstruxisse aditus omnes, ne quid litterarū ad Imperatorem perferri posset: cum scissent de damnatione Nestorij scriptas fuisse litteras Alexandriam à Cyrillo; occurrentes his, in Ægyptum dedere litteras, quibus significarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus infecutus est Ioannem Chrysoptomū, commotum contra Nestorium, eundem absque perendina dilatione excommunicasse: quæ quidem res commouit animos etiam sanctissimorum virorum, & inter alios Theodori Pelusiotæ, qui ad Cyrillum in hæc verba scripsit epistolam^a:

Præposterus fauor haud acutè cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter si ab vtraque larua purus atque immunis esse studes, noli violentas sententias ferre; verū illata crimina iusto & integro iudicio cõmitte. Quandoquidè Deus etiam, qui omnia scit antequam oriantur, pro sua humanitate descendere ac Sodomorū clamorem perspicere voluit, hinc videlicet nos ad res accuratè perscrutandas ac proferendas erudiens. Multi enim ex iis qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, vt tuas inimicitias persequentem & vlciscentem, & non ea quæ Iesu Christi sunt, orthodoxè quærentem: Theophili (inquiunt) ex sorore nepos est, illiusq; mentem & sententiã imitatur: Vt enim ille perspicuè aduersus diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem (Chrysoptomum scilicet) furorem effudit; sic etiam iste gloria ac se iactare expetit, etiam si latum sit inter eos qui accusantur, discrimen.] hætenus Isidorus, qui & aliam eiusdem fermè argumenti ad eundem dedit epistolam, quæ sic incipit^b: Terrorem mihi diuinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.] Quòd insuper iidem calumniarentur hæretici, Cyrillum affirmantem vnam tantum in Christo esse personam, eundem asserere vnam in Christo naturam; idem Isidorus scripsit ad ipsum epistolam^c, qua significauit ex plurimis S. Athanasij sententiis liquidò apparere, ex duabus Christū constare naturis. Ceterum veritatem tandem edoctus, ipse Cyrillum, vt perstet in sententia immobilis, adhortatus est; aliamque postea ad eum scripsit epistolam^d.

Quid insuper Nestoriani? De Victore quodam sanctissimo monacho in vulgus sparsere, quòd hostis Cyrilli esset, & ea ipsa saperet, quæ Nestorius impiè prædicaret: sed accidit vt idem Ephesum se conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porrò rem gestam scitu dignam ipse Cyrillus in Apologia ad Theodosium Imperatorem ita describit^e: Expertus est mecum infrenatæ linguæ iacula dilectus quoque solitarius Victor. Prædicarant enim de ipso quidam ex his fortè qui mentiri consueuerunt, quòd & ipse absurda quædam sit contra me nugatus: Ita vt cum Ephesum ad me venisset, vehementer illum nonnulli ex sancta Synodo accusarint; immo vniuersi, vnum esse ex impiorū numero, vociferantes, auersati sint; constanterque parricidam & homicidam, & si quæ alia sunt huiusmodi, nominarint. Et cum hoc senex intellexisset, multis admodum ipsum sanctis Episcopis circumstantibus, sublatis in cælum manibus, præter morem, per sacrosanctū baptisma & veneranda Christi mysteria, nullius horum scelerum se conscium esse iuravit: atque ita vix tandem offensorum animos ego & ipse pacare potuimus.] hæc Cyrillus. Cognoscis iam satis, puto, lector, per quos mendaciorum & versutiarum anfractus serpere soleat infelix impietas; ipsam verò veritatem, E et si mille hostium cuneis circumualletur, erectam sui fiducia rectà progredi, & cælum magna semper alacritate conspiciere. Sed Synodalia prosequamur Acta.

Elapsis ab hac vltima sessione diebus quinque, cum hoc interstitio temporis Catholicis innotuissent Episcopis, quæ Nestoriani impudenter egissent aduersus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antistites: consulturi quid in re tanta agendum foret, decimasexta mensis Iulij in eandem Dei genitricis basilicam conuenere. Vbi primum oblatum est querelarum libellus à Cyrillo Episcopo Alexandrino & Memnone Ephesino aduersus Ioannem, quòd licet sua culpa ferò, longèque post præscriptum tempus aduenisset, sibi tamen Iudicis officium vendicasset, spretisque Patribus Synodi, Nestorio cõmunicasset, clandestinamque Synodū ex improbis & eiectis Episcopis collegisset, aususque esset, nulla seruata iudicij ratione, absque admonitione vel citatione præmissa, in ipsos sententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoque à Concilio vniuerso, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Episcopus, nullius esse penitus iuris asseruit,

VERSUTIAM
NESTORIANORVM ET
CALVMNIAE
IN CYRIL-
LVM.

^a Isidor. Pelus. lib. 1. ep. 310.

ISIDORVS
PELVSIOTA
CYRILLVM
ADMONET.

^b Isidor. lib. 1. epist. 370.

^c Isidor. lib. 1. epist. 323.

^d Isidor. lib. 1. epist. 324.

VICTOR MONACHVS
CALVMNIIS
PRESSVS
VIX REPERIT FIDEM
SVÆ INNOCENTIAE.
^e Cyrill. Apol. tom. 4.

SEXTA
ACTIO
CONCILII
EPHESINI.

quæ à communicantibus cum Nestorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus A repugnantibus, acta essent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petiit, ut Ioannes au-

IOANNES SECUNDO CITATUS CONTUMACI RESISTIT.

Missi sunt igitur tres Episcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conveni- B rent ipsum Ioannem Antiochenum Episcopum. sed à militibus vetiti sunt ad eum accede- re, vixque intra ædium admissi vestibulum: dimissi verò cum minis, iurgiis, atque blasphemis in fidem Catholicam, ad sanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Episcopos iussu secundo citari, occurrētibus eisdem militibus euaginatīs gladiis, vix tandem eiusmodi à Ioanne per milites elicere responsum: Episcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excommunicationis vinculis innodatos responso non dignamur. His & aliis relatis per missos ad Ioannem Episcopos, etsi satis superque ea videri poterant ad hominis proteritiam declarandam, tamen adhuc tertio esse citandum, sancta Synodus statuit. Sic- que his rebus gestis, finem accepit eius diei Actio: cum Iuuenalis Hierosolymitanus Episcopus inter alia in Ioannem Antiochenum, inculpans eius refractarium animum, dixit, ob legatos saltem Apostolicæ sedis Roma missos eum parere debuisse: Cum præsertim (inquit) Apostolica ordinatione & antiqua traditione in consuetudinem abierit, ut Antiochena sedes perpetuò à Romana dirigeretur, iudicareturque.]

IOANNES PVBLCIS SCRIPTEIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

Postquam autem eiusmodi contumeliosum responsum Episcopis illis missis Ioannes dedisset, iamque palam detexisset, à se Cyrillum cum vniuersa Synodo excommunicatum: ad- iiciens crimen crimini, confestim chartas publicè iussit affigi, quibus declararetur Cyrillus Episcopus Alexandrinus esse sectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadem scheda, omnia de Cyrilli hæresi iam nunciata esse Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad sequentis diei Synodum retulit.

SEPTIMA ACTIO CONCILII EPHESENSIS.

Decimaseptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ ecclesia collectis in vnum Episcopis, Cyrillus de affixa publicè charta questus, petiit moneri debere Ioannē de eadē affixa charta & irrogata contumelia rationē reddere; ostendensque quàm longissimè abesse, ut aliquando Apollinarem vel aliquem hæreticorum sectatus fuerit, in eundem Apollinarem & alios omnes hæresiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit sanctæ Synodo, Ioannem tertio per tres Episcopos citari: delectique sunt ad opus Daniel Episcopus Coloniz in Armenia ciuitatis, Commodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ ciuitatis Helleponti Episcopus. Accidit autem, ut cum hi ad Ioannishabitationem se contulissent, & à clericis Ioannis malè excepti essent, à militibus qui aderant commiserationis causa fuerint ex eorum manibus liberati; cognoscebant enim illi Commodū Episcopū, in cuius ciuitate aliquando versati essent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodū deferendam, quam Episcopi accipere noluerunt, quòd non ipsorum id muneris esset. Adiecit postea archidiaconus Ioannis nomine eiusmodi verba: Neque vos ad nos mittatis; neque nos in posterum quicquā ad vos mittemus: siquidem postquam decreta nostra semel ad Imperatorem detulimus; quid opus sit factò, ut ipse ad nos perscribat, expectabimus. hæc ille. Cum verò cuncta quæ accidissent missi Episcopi reuertentes Synodo exposuissent, quid decreuerint Patres, dicturi sumus, ubi primū quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam Synodo obtulerat Episcopis, dixerimus. innotuit illa postea, quæ sic se habet:

Act. Ephes. edit. Pels. tom. 3. c. 1.

EPISTOLA PSEVDOSY- NODI AD SYNODVM œCUMENICAM.

Episcopis à nobis excommunicatis sancta Synodus hæc significat & suadet. Graue re vera est, peccare, Deumque & Dominum ad iracundiam prouocare: sed longè grauius est & periculosius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malum vos eo ipso manifestè incidistis, quòd iniquis seditiosisque Cyrilli Alexandrini & Memnonis Ephesini studiis & machinationibus animo pertinaci ad stipulari hætenus non desinitis. Quare & hac quoque de causa excommunicationem perpessi estis; nec iniuria. Nam cum amicitiz ostium per nostram sententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxistis, neque ut ab excommunicationis vinculo absolueremini, quicquam pensi habuistis: immo verò hominum hæresi contaminatorum, sanctorumque Patrum canones & Imperatorū decretū fœdè calcantium, & sexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omniūque Episcopali dignitate exuti sunt) necessitudine & consuetudine vsque hodie liberè vtimini. Scitote proinde, nisi maturè quod æquum est prouideritis, & à noxiō illo commercio vos semoueritis, fidemque sanctorū Patrum Nicænorū sincerè complexi fueritis, & nostro tandem consensui iuxta religiosissimorum Regum nostrorum præscriptum placidè citra vllam omnino contentionem aut turbam vos adiunxeritis, fore ut vestram stulticiam iustius quàm nostram sententiam accusaturi sitis.] hætenus Ioannis delirium.

Cum

A Cum autem sancta œcumenica Catholicorū Synodus relatione Episcoporum de Ioanne audisset, quàm procul abesset, ut spes aliqua esse posset Synodo illū citatum adfore, qui obstinatus persisteret, iudicemque omnium tamquam phrenesi correptus ageret: haud diutius dissimulandum rata, in ipsum & qui cum eo erant Episcopos anathematis sententiam tulit, nisi quamprimū ab eo recesserint. nomina autem singulorum expressit, inter quos Theodoretus reperitur, qui ut armiger Ioanni inhærescebat: erant omnes numero triginta sex. Insuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Synodus prorsus irrita esse duxit: scripsitque de his Synodalem ad Theodosium Imperatorem epistolam, cuius est exordium: Quæ sanctæ sunt Synodo à dominatione vestra mandata, &c.] qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere sineret, qui à schismaticis seorsum ab vniuersis collectus fuit schismaticorum conuentus; ageretque ipse Constantini Magni exemplo, qui quos sciret à cœtu omnium esse diuisos, pœna mulctandos exilij censuisset: nec vllò pacto fieri posse, ut nomen Synodi obtineret conuentus triginta sex Episcoporum schismaticorum, qui præsertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos, cum è contrā esset verè legitima Synodus vniuersalis ducentorum & decem Episcoporum, quæ præcipuè legatos secum habeat Apostolicæ sedis omnium Occidentalium vicem agentes. Iubeatque ad postremum, rogant, ut quæ à sancta Synodo contra impium Nestorium gesta sunt, solidam obtineant firmitatem.

SCHISMATICI EXCOMMUNICATI.

Apud Cyril. epist. Synod. 5. SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.

Scripsit insuper eadem sancta Synodus epistolam Encyclicam ad vniuersos Christi fideles, quibus omnium Episcoporum nomina, qui damnati omnium consensu fuerant, voluit innotescere. est ipsius initium: Cum essemus Ephesi secundum Imperatoris litteras congregati, &c.] cui adiecere sex canones, quibus sancta Synodus significauit, ne quis se coniungeret cum Nestorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus schismaticis Ioanni ac sociis, vel sectæ Pelagianæ viris; qui verò secus fecerint, ut deicerentur ab Episcopatu, & subiacerent anathemati, iussit. Decreuit insuper sancta Synodus, ut quicumque à Nestorio & aliis ei adherentibus depositi essent, suum reciperent locum: addiditque etiam, ut clerici atque populus non subiaceant iis qui à Synodo depositi fuerunt Episcopis, nulliusque habendam esse momenti eorum restitutionem per Nestorium & collegas schismaticos factam: ac demum deponendos pronunciauit omnes qui res gestas per sanctam Synodum œcumenicam Ephesinam conati fuerint irritare, eosdemque anathemate feriendos eadem sancta Synodus edita sanctione decreuit. Hætenus septima Actio.

SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES. Apud Cyril. epist. Synod. 6.

Post hæc verò per dies quinque cessatum est à sacris Comitibus: quo tempore Cyrillum putamus illam habuisse ad populum homiliam, cuius est exordium: Quæ dilectissimis in Christum sit virtus, &c.] cum ea vsus est ad tempus accommodata aduersus Ioannem apostrophe, digna relatu, ubi ait: Ad te namque mihi sermo nunc est, qui elatum aduersus omnes supercilium erigis, & ex Orientalibus regionibus huc venisti. Itaque hi vniuersi Saluatoris nostri omnium ministri sumus, & concreditum est nobis prædicationis istius ministerium: ob quam causam non omnes cum illo sumus, ut quæ illius sunt, velimus? Erexit (ut vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac scelestum, ut in Ecclesiæ filios impietatis suæ venenum expuat. Occurro illi nudatum habens sancti Spiritus gladium; pugnoque aduersus hanc bestiam propter Christum. Qua de causa non collaboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipse non simul consistis in acie? Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certamen, & simul vincentes, gratias referamus Saluatori, dicentes: Contriuisti capita draconis.

Cyrill. homil. 3. CYRILLE APOSTROPHE IN IOANNEM.

E Sed nos quidem legitimi Saluatoris sacerdotes bellicosissimi, mysteriorum eius dispensatores, superamus eos qui contra gloriam eius nugantur: tu verò non ita. Vides nos veluti in bello certasse, & adhuc pugnae stillate sudorem, adeoque refocillatione spirituali & consolatione opus habere, ac iam vicisse. Tu verò cum sis ordinatus inter fratres, & Christo Domino nomen dederis, debeasque nobiscum armari ad pugnam, aduersus veritatis dogmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoste non conseruisti, cum his qui certarunt, non concertasti; tempus belli tarditate aduentus tui declinasti; à longè stetitisti spectator eorum qui viriliter certauerunt, hostem prostratum, linguamque blasphemam repressam & punitam vidisti, ac doluisti. Dic, quæso, quam ob causam? Quòd Christus vicit? Quòd contra aduersarios inualuit? Quòd obmutuit os grandiloquum? Quòd sedatus est morbus, qui inter filios Ecclesiæ grassabatur? Verum satis fuerit, viriliter nobiscum agere, & illud cum Dauide dicere: Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & super

& super inimicos tuos tabescebam? iusto odio oderam eos, & inimici facti sunt mihi. A
 Verum horum nulla tibi profus est ratio; sed e contra eos qui vicerunt, iaculo petis, & invidentiæ telis vulnerare conaris, quos potius admirari debebas. At etiam si nos acerbè petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum. Et tametsi externis armis te ipsum circumdans, bellum aduersus Ecclesiam Domini moliris; arma tamen nostra (sicut scriptum est) non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum. Inuenies autem Christi milites is qui tecum sunt, fortiores: scutum fidei & animi spontanei arma, id est, Christum habent, habent thoracem iustitiæ, galeam salutis, & gladium Spiritus. Itaque etiam si audax & vehemens, multoque fastu incedas, & ad morem iactabundi Goliath barbarica contra nos arrogantia & insolentia intumescas: vincet tamen Christus, vincet per pios satellites suos, sicut Dauid, &c.] Sed quid præterea? Sciens Cyrillus, publicis litteris se ab eo sugillatum Sabellianismi, ipse publica concione suam agens causam, in aduersarios inuectus, Pelagij hæresim, cui fauebant illi, vehementer insectatus est, habens tunc Ephesi homiliam illam, cuius est exordium: Qui sacris litteris attendunt, &c.]

*Cyrill. homil. 5. OCTAVA SYNODI EPHE-SINI ACTIO. b Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 28.

Quinque autem post hæc à superiori sessione interlapsis diebus, die vigesima secunda Iulij octauus congressus in loco solito, ipsa Deiparæ Mariæ ecclesia, habitus est, ea nimirum ex causa, quod Nestoriani^b decipere simpliciores solerent, exhibentes illis à se scriptam nouam fidei confessionem, veluti Nicænum symbolum: agebant autem id Anastasius & Photius Nestorij primipilares, de quibus, supra, hisque coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidē deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Nestorianismum impegunt, de calcaria (vt dici solet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudē Charisius œconomus Ecclesiæ Philadelphiæ, ab illis tamquam hæreticus, quod ipsorum noluisse recipere confessionem, damnatus; qui eam scripto libello detulit Ephesum, obtulitque Concilio. Qua cognita à sancta Synodo atque damnata, vt cauerent in posterum, canonem addiderunt, vt nemo subscribendam offerret aliam fidei professionem, quam Nicænā absque vlllo additamento, grauib; aduersus secus facientes statutis pœnis.

NONA SESSIO CONCILII EPHE-SINI.

Sequenti verò die, nempe vigesima tertia Iulij, actum est de damnatione hæresis Pelagianæ: lectique in primis commentarij Romæ conscripti sub Cælestino Romano Pontifice aduersus eosdem hæreticos, ex quorum præscripto consecuta est eiusdem hæresis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorū & Ephesi, vbi cum schismaticis erant, sunt hæc, Iulianus, Præsidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cælestio auctoribus hæresis iterū damnati sunt. constat id sanè ex Synodali epistola in hac sessione scripta ad Cælestinū Romanum Pontificē, quæ sic incipit: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem statim post hanc absolutam Actionē fuisse conscriptam, ex eo intelligi potest, quod cum de singulis rebus Ephesi gestis certiore reddiderit Cælestinum, vtque ad damnationem Pelagianorum peruenit.

c Apud Cyril. epist. Synod. 12.

Prosper etiam in Chronico sub huius anni Consulibus de damnatione Pelagianorum cum Nestorio ista habet: Congregata apud Ephesum plus ducentorum Synodo sacerdotum, Nestorius cum omni hæresi nominis sui, & cum multis Pelagianis; qui cognatum sibi dogma iuuabant, damnatur.] testatur id ipsum S. Gregorius in epistola ad Anastasium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæresi Pelagiana damnata & cum Nestoriana sepulta, à S. Prospero editum:

d Gregor. lib. 7. epist. 47.

e Apud Prosp. ante lib. de In-grat. EPI-TAPHIUM PELAGIANAE ET NESTORIANAE HAERESVM EXTINGTARVM.

*Nestoriana lues successi Pelagiana,
 Qua tamen est vtero progenerata meo.
 Infelix misera genitrix & filia nata
 Prodiui ex ipso germine, quod peperit.
 Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
 De capite ad corpus ducere opus voluit.
 Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
 Congrua bellandi tempora non habui.
 Et consanguinea post tristia vulnera fraudis
 Aspera conserui prælia sine pari.
 Me tamen vna dedit victam sententia leto:
 Illa volens surgere, bis cecidit.
 Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
 Intrat, & inferni carceris ima subit;*

E

A

*Quo nos præcipites insana superbia merfit,
 Exutas bonis, & tumidas meritis.
 Nam Christum pietate operum & mercede volentes
 Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:
 Sperantesque animi de libertate coronam,
 Perdidimus quam dat gratia iustitiam.
 Qui igitur gemina miseraris busta ruina,
 Ne nostro exilio consociare caue.
 Nam si qua Domini data munera serò fatemur,
 Hac homini credis debita, noster eris.]*

hactenus de sepulta cum ignominia Pelagiana hæresi vnà cum Nestoriana, quod Ephesini Concilij hac nouissima Actione factum diximus.

EXPVLSI PÆRESO PELAGIANI.

Damnata iam in Synodo hæresi Pelagiana, ciues Ephesij ardore fidei Catholicæ æstantes, haud pati potuerunt, eosdem Pelagianos Episcopos intra ciuitatis mœnia contineri, sed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Prosper his verbis:

*Prosp. de In-grat.

*Prætereo, quanta fuerit bene mota tumultu
 Clara Ephesos, non passa diu consistere tectis
 Vasa ira, & morbi flatus, & semina mortis.]* Sed reliqua prosequamur.

In hac item Synodo canones sex editos esse, & datam Synodalem epistolam ad vniuersos Christi fideles, alij referunt, nos diximus Actione septima. Post hæc diuersæ aliæ causæ in Synodo productæ sunt. Nam suggestione Valeriani & Amphilo-chij in Pamphiliæ & Lycaonia Episcoporum, damnati pariter sunt in eadem Ephesina Synodo Massaliani, Euchitæ, & Enthusiastæ. Oblata est & petitio ab Eustachio Metropolitano Pamphiliæ, qui iam senio confectus, Episcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retineret Episcopatus, à Synodo petiit, quod obnuit: deque his scripsit Ephesina Synodus ad Synodum prouincialem in Paphlizia congregatā. Oblatus insuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Episcopis, vt secundum antiquum morem illius prouinciæ vnus Episcopus duobus iure metropolitano præfset Episcopis; quod sancta Synodus ex prisca eius regionis consuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus satis intelligi potest, nihil esse, vt Actionum numerus, quibus in vnum simul conuenire Patres contigit, certus definiti queat. Etenim absolutis quæ ad hæresim & hæreticos & simul cum eis schismaticos condemnandos spectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Ephesi detinerentur, nouis semper conuentibus illis consulere, deque rebus agendis vnà decernere, ipsis præsertim temporibus, cum ab Imperatore Ephesum iterum missus est Comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter se dissidentium partes.

PRIVATÆ RES GESTÆ IN SYNODO. b Ex Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. cap. 3. c Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 1. d Apud Act. Ephes. tom. 2. c. 3.

Inter alia autem in hoc eodem Ephesino Concilio pertractata, fuit causa suggesta à Iuuenale Episcopo Hierosolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæstinæ sibi & successoribus suis arrogare tentauit cum graui Cæsariensis Ecclesiæ præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus possedisset, totius Palæstinæ primatus. Quod enim ob frequentem ex toto Christiano orbe Hierosolymam peregrinationem, maiori haberetur honore & officiis dignioribus coleretur Hierosolymorum Episcopus, quam Cæsariensis; hinc sibi arrogandi super Cæsariensem Antistitem auctoritatem, suppeditata est occasio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi stabilire conanti, Episcopis fermè omnibus in suam ipsius sententiam perductis; qui Apostolicæ sedis locum tenebat, restitit Cyrillus Alexandrinus Episcopus, conseruans cuique illibata iura sua ex canonum Nicænorum præscripto. Huius quidem rei gesta licet inter Ephesini Concilij Acta nulla profus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifestum, qui in epistola ad Maximum Antiochenum Episcopum data hæc narrat his verbis:

IUVENALIS PRIMATVM QUÆRIT ABRIPERE.

c Leo epist. 62.

Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est vt cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliat appetere. Sicut etiam in Ephesina Synodo, quæ impium Nestorium cum illo dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commenticia scripta firmare: quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus merito

CYRILLVS AVCTORITATE APOSTOLICÆ RESTITIT IUVENALI.

rito perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas aua sit, indicauit, & sollicita A prece multum poposcit, vt nullus illicitis conatibus præbeatur assensus. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noueris reperisse.] hæc sanctus Leo: quibus planè demonstrat, aded Iuuenalem ad sua vota vniuersam penè Synodum perduxisse, vt vnà cum legatis Apostolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apostolicæ sedis auctoritas, cuius vnus sit, quæ à multitudine Episcoporum iniuste decernerentur, penitus abolere, vtpote qui Ecclesiæ vniuersali præsideat Iudex & vindex sacrorum canonum aduersus omnes qui eos labefactare tentarent. Vnde in hanc sententiam hæc mox subdit idem Pontifex S. Leo: Hoc tamen proprium definitionis meæ est, vt quantumlibet numerus sacerdotum amplior aliquid per quorundam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur: quoniam vniuersa B pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intemerata feruetur.] hæc S. Leo; ea nimirum occasione, quod idem Iuuenalis Episcopus quæ tentauit in hoc Ephesino Concilio, perficere conatus est postea in Chalcedonensi, cum ei aduersatus est idem tunc Pontifex S. Leo. sed de his suo loco pluribus. Hæc satis ad res gestas in Concilio Ephesino. Quod item ad Ecclesiarum iura pertinet, tractata est etiam in S. Synodo causa Cypriorum Antistitum expositulantium aduersus Ioannem Antiochenum Episcopum præter ius fasque super Cypri insulæ Ecclesias vendicantem sibi auctoritatem. sed de ea causa agetur suo loco.

His autem omnibus, ac potissimum quæ ad Nestorij causam spectare videbantur, penitus absolutis, S. Synodus ad Theodosium Imperatorem litteras dedit, quibus petit vt Episcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia. sic enim C se habent:

Piissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano Victoribus, Triumphatoribus semper Augg. sancta Synodus, quæ gratia Christi & nutu vestræ potentiæ in Ephesina metropoli congregata est.

Circa pietatem sollicitudinem vestram & studiū, Christo amabiles Imperatores, omnium Deus probans, etiam sanctorum Episcoporum Occidentalium zelo animos excitauit ad vindictam iniuriam passi Domini nostri Iesu Christi. Nam licet plurimum itineris spatium peruenire vsque ad nos illam multitudinem sanctorum prohibuisset Episcoporum: sed tamen illic congregati, præsentem etiam magnæ Romæ sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cælestino, etiam hunc nostrum sensum fidei cum multa consonantia prædicauerunt: & qui extra hunc sensum sunt, alienos esse penitus & sacerdotio & clero & gradu definiuerunt. D Hæc itaque etiam prius* & magnæ Romæ sanctissimus Episcopus Cælestinus, antequam colligeretur sanctissima Synodus, per suas litteras nunciauit, committens sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cyrillo Alexandrorum magnæ ciuitatis, suum obtinere locum: & nunc rursus per alias litteras hæc ipsa sanctæ Synodo manifesta constituit, quam congregari potentia vestra præcepit in Ephesinam metropolim: quas etiam destinauit & per sanctissimos Episcopos Arcadium & Proiectum, & Deo amantissimum presbyterum Philippum magnæ Romæ, complementem præsentiam sanctissimi & Dei amantissimi Episcopi Cælestini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis sancti Concilij manifestam huic Synodo fecerunt per litteras, concordæque nobis sensum pietatis & fidei monstrauerunt; & nobiscum vnanimis, tam per epistolas, quam per ea quæ mandata sunt, atque etiam ex scripto deposuerunt, facti sunt: cum necessariò & de eorum apud nos concordia actum fuisset, quæ digna E sunt ad potentiam vestram retulimus; vt sciat vestra pietas, quia vno communique decreto totius orbis terrarum à nobis prolata nuper sententia est, quam edoceri & manifestam fieri zelus vester circa fidem pietatemque procurauit.

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem vestræ potentiæ & vniuersis Ecclesiis cautelam præbentem, & fidei firmitatem; supplicamus vestræ pietati, iam nos à sollicitudine requiescere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate constrictos, alios autem languore depressos, alios verò senectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione habitaculum ferre amplius non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Episcopi & clerici morerentur: vt tandem requiescentes à tali sollicitudine, curam Ecclesiæ magnæ ciuitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore transmitti, ne aliqua rursus altera difficultas imponatur Ecclesiis, aut tribulatio reuertenda ad

IRRITAT PAPA GESTA IN SYNODO.

Ex codice Ant. Augustin.

S. SYNODVS AD THEODOSIVM.

* primus

MISSIONEM PETIT S. SYNODVS.

A di ad suas prouincias sanctis Episcopis. Pietate namque monstrata, & omnium orbe terrarum consonum decretum super ea proferente, præter paucos qui amicitias Nestorij pietati præponunt: iustum petimus beneficium, supplicantes vestræ potentiæ, tandem nos à cura quiescere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & purè atque salubriter pro vestra potentia Domino omnium Christo orationes offerre. Cyrillus Episcopus Alexandriæ retuli. Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum retuli. Firmus Episcopus Cæsareæ retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc quidem Patres. Verùm interceptæ fuerunt huiusmodi quoque litteræ, sicut & aliæ à sancta Synodo Constantinopolim missæ, idque factum dolo Candidiani Comitis omnia ad nutum Nestorianorum agentis.

Cum igitur idem Candidianus comes, cui ab Imperatore Theodosio pax & tranquillitas B Synodi fuerat commendata, fauens Nestorio, inhærensque Ioannis Antiocheni Episcopi partibus, curasset ab hæreticorum & schismaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras ad eundem Imperatorem perferri; studuissetque mira sollicitudine vt à sancta Synodo ad eundem & alios Constantinopolim scriptæ litteræ interciperentur; ob idque custodias non Ephesi tantum posuisset ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere positos, sed id ipsum fieri Constantinopoli per fautores Nestorij procurasset: Imperator acceptis à Ioanne & ei inhærentibus Episcopis litteris, cum miraretur nihil profus à Catholica Synodo ad se scribi; nihil doli suspicatus, interpretatus est, silentium in re tanta indicem esse culpæ; moxque ad Synodum Ephesinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem suumque mandatum, siue aduersus Nestorium, siue alios, esse penitus irritanda; de cetero intergrandum esse iudicium, vt cuncta rectè riteque examinarentur ac promulgarentur: ob idque C iussit Episcopis omnibus, ne quis eorum villo pacto Epheso recedere auderet; immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præsidibus, ne quempiam Episcopum in Ecclesiam suam redire permitterent. est autem eius epistolæ exordium: Magnificentissimi Candidiani deuotorum Domesticorum Comitis relatu, &c.] data autem tertio Kal. Augusti, ita restitutum est quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Missus verò est cū his litteris Ephesum Palladius Magistrinus.

Hic autem cum Ephesum peruenisset, reddidissetque litteras vtriusque partis Episcopis, & ipse ad studia Candidiani abreptus, Ioannis atque Nestorij partibus fauit: vnde tantâ præfetulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumenicæ Synodi ad Theodosium scriptas subscribi ab omnibus totius Synodi Episcopis tunc astantibus. Porro litteræ ipsæ ad Imperatorem tunc scriptæ eius argumenti fuerunt, vt narratione rerum gestarum palam facerent dolos, versutias, atque arrogantiam Ioannis & collegarum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrannidem; ostendentes pariter, vniuersam Synodum, triginta exceptis, omnemque simul Ecclesiam Orientis & Occidentis in vnam eandemque conspirare sententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt quinque è Synodo accerferet Episcopos Constantinopolim, à quibus plenè de cunctis rebus gestis in Synodo doceretur. est autem Synodalis huius epistolæ exordium: Vestra maiestas pietatem confirmatam percipiens, &c.] subiecerunt verò litteris suis nomina omnium schismaticorum seorsum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

Cum verò eiusmodi à sancta Synodo scriptæ litteræ minimè dari potuerint Palladio Magistrino, nec per quem alium tutò Constantinopolim mitterentur, obsessis à custodiis itineribus, facultas vlla suppeteret; illud opportunū necessitas in re aded deplorata consilium suppeditauit: nimirum, cum ipsis planè innotuisset missas à se litteras Constantinopolim ad Imperatorem & alios interceptas semper fuisse, idemque fore de ceteris quas postea missuri essent: fidum nacti hominem, eundem in mendicū ipso corporis habitu transformarunt, cui loco baculi, quo peregrinantes vti solerent, præbuerunt arundinē, quæ intus litteras omnes ab eis scriptas Constantinopolim ad diuersos includeret, exemplaria nimirum omnium litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: sicque tandem hac via bene consultum est, vt ipsorum litteræ, serò licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum silentium aded ægro animo pertulissent. Quid autem factum sit, cum redditæ sunt Constantinopoli Synodales epistolæ, suo loco paulo post dicturi sumus. Sed videamus interea conatus Nestorianorum, scelera sceleribus insuentium.

Scripserunt & schismatici, more suo textentes calumnias, ac mendacia consuentes, litteras ad Imperatorem, quæ sic incipiunt: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum, hoc

CANDIDIANI COMITIS FRAUDE DREPTVS THEODOSIVS.

Apud Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 18.

PALLADIVS MISSVS EPHESYM.

Apud Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 10. & apud Cyrill. epist. Synod. 4.

LITTERAE SYNOD. QVOMODO ALIATAE CONSTANTINOP.

Apud Act. Conc. Eph. edit. Pelt. tom. 3. c. 18.

hoc columen, hæc basis est, &c.] Sed mira illa verfuta iuncta cum arrogantia schismaticorum fuit, dum suam paucitatem excusant, quod ipsi nolissent plures secum Episcopos conuenire; potuisse dicentes, si voluissent, & numero longè præstare aduersariis, sed abstinuisse, ne ex multitudine tumultus & confusio oriretur. Addiderunt præterea, numerositatem illam aduersariorum conflam esse ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes & inuidiosum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe se simul perrexisse ad ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipsum pro salute Imperatoris; sed ab aduersariis oclusas fuisse valuas eiusdem ecclesie, adeò vt sibi opus fuerit foris orare: indeque reuertentes, in via impetitos fuisse ab Ephesino populo lapidibus atque fustibus, & in fugam actos: eaque omnia præordinata fuisse à Memnone Episcopo Ephesino calumniam sunt: quem rogant ab Imperatore Epheso esse pellendum. hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in aduersarios concitarent.

CALVMNIAE ALIAE CONTRA ORTHODOXOS.

Apud Concil. Ephes. edit. Pel. tom. 3. c. 9. b. lib. c. 10.

Apud Act. Concil. Ephes. tom. 3. c. 11. edit. Pet.

Procop. de bel. Persic. lib. 1. Euagr. lib. 1. c. 19.

Socrat. lib. 7. c. 8. & 18.

Apud Cyrill. in Apolog.

Apud Act. Ephes. tom. 6. c. 12. edit. Pel. i. Psalm. 26.

ARCHIMANDRITAE PRO SYNODO CERTAMEN SUBIUNGT.

A

B

C

D

E

A fueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriae cederent contumeliae, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hostes præ excellentia meritorum veneraturi essent, incutientes illis ipso aspectu terrorem. Tales planè erant ductores illi in spirituali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare consueuerunt: quos ipsos suarum epistolarum classico sancta Synodus per sanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prælium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem confestim certamine virtus in primis enituit sancti Dalmatij spectatissimi sanctitate viri, quem eximia probitatis ergo conuenire Theodosius ipse aliquando consueuerat, ab eo salutis monita accepturus: hic enim, in mediterraneo licet celeberrimæ vrbs, montium solitudinem sibi parauerat, cum è loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipse vnà cum collegis ac subiectis sibi monachis egerit, non nostris verbis, sed Actorum publicorum intelliges, quæ sic se habent:

Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 2. cap. 19. 20. ARCHIMANDRITAE CVM MONACHIS PROCEDVNT AD REGIAM.

Confestim omnes Archimandritæ monachorum cateruis stipati exurgunt, hymnosque & psalmos decantantes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas sanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadraginta octo pietatis studio reclusus, extra monasterij sui septa numquam pedem extulerat; nec ab vilo vquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cum tamen ob frequentes terræ motus Constantinopolim concutientes, crebris piissimæ Regis nostri precibus, qui ad illum accedebat, ad egressum commune mque aliorum supplicationem iam antea prouocatus fuisset. Ceterum dum de hac controuersia, quid factu opus esset, Deum precando consulere; vox cælitus ad eum delapsa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem suum perdere in finem. Comitabatur eosdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cum verò intra Palatium essent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs verò & monachorum turba antiphonarum & psalmorum modulationi intenta foris remansit.

ARCHIMANDRITAE AGVNT PRO EPHE-SINO CONC. OECUMENICO.

Archimandritæ verò, æquo exoptatoque responso ab Imperatore accepto, ad suos conitumè regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad sancti Mocij basilicam contendant omnes, mandatur, ibidem cum Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epistolæ sententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quam plebei, psalmum postremum, versus postremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad sancti Mocij Martyrium abscedunt. Et hic rursus non parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumque multitudinem conspicati, magna omnes aduersus Christi inimicum (nempe Nestorium) voce exclamarunt. Tandè vbi omnes in beati Mocij basilicam ingressi essent, publicè recitata est epistola. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio Sanctus itaque Dalmatius vbi in suggestum ascēdisset, dixit: Si vultis audire, quieti adeste, & discite, neque his quæ dicentur, oblitescere velitis: Adeste autem præsentis animo, quod verba exactè percipere valeatis.] recitata verò fuit ab eo epistola Synodalis, quam illam fuisse diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatiū Archimandritas, ad cuius finem apud Cyrillum hæc quæ referimus scripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius ista subdidit:

Cyrl. epist. 10. Apud Act. Eph. edit. Pel. tom. 2. c. 20. PUBLICA RELATIO DALMATII ARCHIMANDRITAE.

Quam nunc pietas vestra epistolam audiuit, eam piissimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cum mihi allata est, dixeram Imperatori eum ad sanctam Synodum scripturum: quæ autem suggereram, illa præscripta sunt, quamuis non plenè: misit enim ad me, & lecta sunt: verum ne qua illum trinitia afficerem, quæ sequebantur præmisi, quæ relatores non exhibuere, sed illarum loco alias quædam litteras subiecerunt. Erant autem quæ cum ipso sum locutus conuenientia & ad rem opportuna, quæ nunc coram vestra pietate repetere opus non est, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam vestrum in reprehensionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum ossa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoque gauisus est, & Deo gratias egit: neque audiuit solum, sed narrationis quoque serie sanctæ Synodi (sicut illius maiestatem decebat) assensus est, non meis quidem verbis ad hoc inductus, sed patrum & auorum suorum fidem securus. Scripta itaque (vt par erat) suscepit & legit; persuasusque ait: Si res ita habet, cur Episcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire sinitur. Et ille: Nemo prohibet. Rursus ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex sententia Imperatoris scriptum esse ad Synodum, ne quis eorum discederet Epheso, etiam si ad Imperatorem

fueti,

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

torem proficisci velle diceret. Pergit verò susceptam semel orationem Dalmatius: **A**

Qui è Nestorij factione sunt, eorum plurimi eunt & redeunt liberè: quæ verò à sacra Synodo acta sunt, ea nemo ad vestram pietatem referri permittit. Ceterum pro altera, hoc est, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Episcoporum audire malit, an vnum tantum hominem, eumque impium? sex millia autem eos aiebam qui sub Metropolitanorum sanctissimorum Episcoporum potestate degunt (hæc omnia autem eo spectabant, vt accerferentur & venirent, qui ea quæ facta sunt patefacerent; loquor autem de sanctissimis Episcopis, quos sacra Synodus huc destinatura est.) Et respondit: Rectè quæsiuisti. Rursumque adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certè noui Imperatorem Deo & sacra Synodo obsecurum potius, quàm peruersis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio.] hæcenus Acta, ex quibus planè detegitur mens animusque Theodosij, qui **B** videbatur ex multis erga Nestorium paulo propensior, nonnisi ad rectam, puram, sanctamque religionem fuisse addictus; licet à magistratibus ipsis, hominibus Nestorianis, ad tempus mendaciorum offusum nebula, certum sit, cum de veritate plenè decernere minimè licuit. Dalmatius verò, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Constantinopoli cum Imperatore populoque tractatis: est earum exordium*: lam inde ab ineunte ætate in Orthodoxa fide educati.]

Contigit autem paulopost, vt & litteris Isidori Pelusiotæ celeberrimi doctrina & sanctitate monachi, discipuli que olim sancti Ioannis Chrysostomi, Imperator admoneretur: cum enim accepisset quæ tyrannicè agerentur Ephesi à Comitibus Imperatoris, ad ipsum Imperatorem litteras scripsit, quibus inter alia declarauit quanto periculo res sacra secularibus magistratibus crederentur, est quidem epistola breuis, sed sublimis sensibus: reddamus hic **C** ipsam; sic enim se habet^b:

Si tu tantum temporis tibi fumas, vt iis quæ Ephesi decernenda sunt, intersis: non dubito, quin ea ita se habitura sint, vt à nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odiis calculos permiseris, quifnam à cauillis & diceriis Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, si ministros tuos à dogmatum præscriptione remoueas (vt qui magno hiatu ab eo distincti ac dirempti sint, vt simul & Imperatori & Deo seruire studeant) ne alioqui Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidie suæ machinas ad Ecclesie petram effringentes: nam ea firmo loco defixa est, eamque causam habet, vt ne ipsi quidem inferi portæ dominantur; quemadmodum is qui eam constabiliuit, pollicitus est.] hæcenus Isidorus ad Theodosium, profectionem suadens Ephesum.

Theodosius igitur his persuasus, audita Nestorij damnatione legitimè facta, absque vlla **D** mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad sedandas autem alias controuersias, quas ex litteris Candidiani & schismaticorum acceptis obortas sciebat inter partes Ioannis atque Cyrilli, secundum petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Episcopis, vt quos vellent Constantinopolim mitterent, qui sibi referrent quæ facta essent, quæve agenda pro Ecclesie pace forent.

Cum igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuisset, mox decreta est legatio Episcoporum ad ipsum Theodosium Augustum. Tunc enim & schismatici legauerunt Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum est exordium^c: Sperabamus Ægyptiacam tempestatem, quæ sanctas Dei Ecclesias grauiter hæcenus exagitauit, per pietatis vestrae litteras tandem aliquando sedatum iri. sed spe nostra frustrati sumus, &c.] multa præterea inuidiosa & calumniis plena coaceruarunt ad concitandum **E** Imperatoris animum in Orthodoxos. Porro has litteras non ad Irenæum missas, sed per Irenæum allatas, ipsius epistola ad Synodum schismaticorum reddita docet^d, & ipsæ litteræ id declarant. Quæ autem acta sint per Irenæum à Nestorianis missum, litteræ ab eo postea datæ ad illos significant, simulque insinuant res gestas ab Episcopis à Synodo œcumenica missis: continent enim epistolarem historiam, sed eam tamen quæ affectu priuato conscripta, velut nexibus præpedita, minimeque libera, haud careat calumniis atque mædaciis. reddamus eas tamen, ex quibus complura elici possunt ad rerum gestarum cognitionem per-necessaria; sic enim se habent^e:

Vix mihi vel nunc tandem ad sanctitatem vestram scribere, qualemque desiderabam tabellarium inuenire, & quis susceptæ prouincie successus per gratiam Dei extiterit, vestrae pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo post Ægyptiorum aduen-

THEODOSII
ANIMVS
PIVS AD
TEMPVS DE-
CERTVS A
NESTORIA-
NIS.* Apud Act.
Ephes. edit.
Pelt. tom. 1.
cap. 14.
ISIDORVS
PELVSIOTÆ
ADMONET
THEODO-
SIVM IM-
PERATOREM
b Isidor. Pelus.
lib. 1. epist. 311* Apud Act.
Ephes. tom. 3.
c. 17.
IRENÆI
COMITIS
LEGATIO A
SCHISMA-
TICIS.
d Ibid. c. 14.* Apud Act.
Eph. edit. Pelt.
tom. 1. c. 14.
EPIST. IRE-
NÆI COMI-
TIS DE REB.
CONSTAN-
TINOP. GE-
STIS.CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

A aduentum. At verò quot in ipso mox aditu pericula sim perpeffus, id nulla ratione explicari potest, nedum breui epistola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingressi, omnibusque commodè & ex voluntate vsu (tantum enim dixisse fat sit) omnium ferè aures præoccupant, alios quidem mendaciis (vt fieri solet) inescantes, alios confictis in nos calumniis instigantes, omnes denique publicè, priuatimque ea ratione in suam sententiam allicientes, vt etiam præcipui quique Principum, reliquique non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diuersa in rebus bellicis munia obibant, persuasi essent, examinatione quam oportuit adhibita, iudicationeque examinationi consentanea mox consecuta, & omnibus Episcopis in vnam eandemque sententiam congruentibus, Nestorium, qui deserta causa aberat, iustam, factisque suis dignam exauctorationem perpeffum esse. Sanè Scholasticum magnificentissimum, Christoque dilectissimum cubicularium inter alios ita **B** dementarant, vt ne nomen quidem Deiparæ Ephesi audire sustinuisse (*Nestorium scilicet*) persuasissimum haberet.

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, vestraeque orationes, & immensas Dei miserationes, id sum consecutus, vt non solum pericula, quæ prima statim fronte (vt dixi) se offerebant, euaderem, verum etiam vt magnificentissimos Principes percommodè conuenirem, vniuersamque rerum seriem, quantum licebat & res postulabat, explicarem. Qui simulatque nostram relationem accepissent, euestigio omnia quæ vel Ægyptij, vel Ægyptiorum fautores per tyrannidem tam in præsentem causam, quàm in nos ipsos quoque commiserant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et vt multa paucis complectar, cum plurima vtrinque & ab iis qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rursum qui nobiscum sentiebant, essent agitata: placuit, vt vtraque pars, tam ego videlicet, quàm Ægyptij, suæque **C** causæ tuendæ gratia, illustribus Principibus præsentibus, piissimum Imperatorem adiremus. Restitit ne id fieret, identidem repetens ac protestans, me ea de causa non adesse, nec vlla mandata huiusmodi à pietissimis Episcopis accepisse, sed tantum litterarum latorem aduenisse. Verum enim verò etsi acriter reclamarem: attamen quod semel decretum fuerat, absque vlla cunctatione obrinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Augustique animum ad veritatem impellente, & re ipsa, quod cor Regis verè in manibus Dei sit, declarante, aduersarij causa ceciderunt, damnationisque sententiam in se exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quod neque Nestorij depositionem defendere, neque quæ hinc per mendacium & falsitatem effutierant, vlla ratione possent constituere.

Quin & illud quoque omnibus perspicuum per me euasit: nempe etiam si recto **D** grego ordine seruato Concilium conuocatum fuisset, Ægyptio tamen Nestorium condemnare nullatenus licuisset, vt qui ipse quoque condemnatorum catalogo adscriptus esset. Sed neque vllam quoque causam absque magnificentissimi Comitum Candidiani sententia tractare, vel adoriri iure potuisse. Etenim omnes illius denunciations & comminationes, Sacra præterea per eundem ad Synodum scripta, & alia similia non pauca, Rege ad maiorem rei euentum ita iubente, recitata sunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaque illorum studia aliquo modo ob oculos ponere possent, vestris intercedentibus precibus, omisum est.

Denique vt veritatis hostes iustam ab omnibus sententiam retulerunt: ita vestrae pietatis iudicium ab omnibus, vt iustum, probatum & confirmatum est. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Ægyptiorum depositionem ad sanctas Dei Ecclesias quamprimum sit **E** perscripturus, omniaque tyrannicè & illegitimè Cyrillum perpetrasse, apertè denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauiter offenderunt, pœnas suo tempore decreturus. Huc itaque res euaserunt: hic nostræ apud Imperatorem disceptationis terminus extitit.] hæc quidem quæ ipse Irenæus ostentator gloriosus exaggerat, vt fidem industriamque suam amasio Nestorio probatam redderet, quàm falsa sint, vanaque spe concepta, inanique iactantia exarata, ipsa quæ idem subdit, certum reddunt, nam perguit: Ceterum (inquit) cum Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (vt nostis) aduenisset, aduertimus plerisque Principum repente fuisse mutatos: vt qui iam ne audire quidem ea à nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerferuntque varia mox inter illos iudicia.

Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta essent, vtrinque valere debere, atque aded non duorum tantum, vt aliquando visum fuerat, sed trium depositionem confirmandam esse, nempe Nestorij, Cyrilli, atque Memnonis. Alij contra, omnes quidem ex-

DVBIÀ SEN-
TENTIA DE
REBVS A
THEODOSIO
DECK-
NENDIS.

auctora-

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

austrationes ex æquo nullas decernendas esse: illustriotes verò Episcopos, qui & fidei A doctrinam accuratè ad veritatem adamussim examinarent, & quæ Ephesi acta essent, candidè exponerent, huc accersendos censebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem mouerent, vt manifestis decretis instructi à pietissimo Rege Ephesum abire sinerentur, tamquam omnia istic quàm diligentissimè cognituri, & quàm commodissimè composituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixè procurant: Non enim ignorant, cuius illi sint animi, qui hæc moluntur: neque nesciunt, quo sine id consilij ceperint. Verùm hæc, vt cumque Domino visum fuerit, succedant. Interim sanctitatem vestram rogatam cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpeffus sum, & in magnis adhuc discriminibus, ob illam quæ vitæ meæ insidiatur, multitudinem verfer. Testis enim est mihi Deus, cum ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectasse, quàm vt fluctibus maris statim obiicerer. Sed Dominus (sicut scriptum est) astitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus sum.] hucusque epistola Irenæi Comitis Nestorianorum principis.

^a Tob 40.
QVID MO-
LITI SINT
SCHISMA-
TICI PER
ACACIUM
BEROEENS.

Sed quid tandem decretum est? Dum hæc confidero, illud planè Domini de Leviathan alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait: Huc montes herbas ferunt, & omnes bestiarum agri ludet ibi.] siquidem vbi primùm huiusmodi hæresis monstrum, draco iste egressus ex inferis est, tulerunt illi suppetias qui alios specie quadam probitatis & potentia antecellere videbantur, Comites & Episcopi. Et hoc ipso tempore, cum Imperatoris animus in dubio esset, & in quodam æquilibrio constitutus, huc illucve impellendus paulo momento: ecce oportune adfuit procuratum à factione scismaticorum officium Acacij Episcopi Berœensis, de quo plura superius. hic quidem natus annum centesimum decimum, cum præ ingrauescente senectate conferre ad Synodum Ephesi celebrandam excusaret, Paulo Episcopo Emeseno^b suas vices delegauit, quem constat aduersus Orthodoxos inhæsisse Ioanni, & loco Acacij eiusdem pseudoconcilij decretis subscripsisse. Cum igitur sic oppignoratam fidem Acacij per Vicarium Nestoriani nacti essent, eo etiam adegerunt delirum senem, vt aduersus Cyrillum & Memnonem hoc ipso tempore scriberet ad Imperatorem: qui nesciensei usmodi coniunctionem Acacij cum Nestorianis, liberam iudicans & recti animi ac sincerissimi Orthodoxi eius esse sententiam, quem longævæ ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundum igitur Acacij persuasionem, sententias aduersum se inuicem datas statuit esse seruandas, quousque res inter se ipsi componerent, studens ita conciliare Episcopos dissidentes. Mittensque sequestrum pacis Ephesum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum easdem litteras dedit, misitque ad eos dictam Acacij epistolam, de qua hæc habet:

^b Act. Ephes.
edit. Pels. tom.
3. c. 19.

^a Apud Act.
Ephes. edit.
Pels. tom. 3.
c. 15.

Vt autem sanctitas vestra cognoscat, se non modò per nostræ pietatis litteras ad concordiam, communemque pij dogmatis pacem, consensionemque incitati; etiam Acacij Berœensium Antistitis epistolam, qua idem vir ille inculcat, suadetque sedulo, ad vos misimus. Hic enim cum propter extremæ senectutis imbecillitatem sanctissimo vestro Concilio adesse non posset, ea per litteras exposuit, quæ & suæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ religioni non parum quoque prodesse posse intelligebat.] hæc de Acacio Theodosius. Porro animarunt eum contra Cyrillum Nestoriani, cum de illo iactarent, Apollinaris hæresis esse restitutorem: nam in sua epistola postea ad ipsum Theodosium data hæc habent^d, cum de Cyrilli scriptis Apollinaris hæresis infamia sugillatis, & ab Acacio tales, vt putabat, inuentis: Optimè (inquiunt) scit vir ille, decem & centum annos natus, qui omnem ætatem in Apostolicos sudores insumpsit, & plurimis Synodis interfuit, & Apollinaris affectas vicinos semper habuit, &c.] talia sunt de Acacio præconia schismaticorum, quæ illi ignominie magis cedunt quàm laudi, sicut & illa quæ de eodè intexuntur à Theodoro in epistola ad Berœenses.

^d Apud Cyril.
in Apolog.
tom. 4.

^e Cod. Vatic.
epist. Theod.
71.
IOANNES
COMES MIT-
TITUR EP-
HES. AB
IMP.

Erat autem qui missus est Ephesum ab Imperatore Ioannes ipsi Theodosio (vt aiunt) ab eleemosynis, qui priori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cum Ephesum magna celeritate peruenisset, prima die patefactis litteris Imperatoris, declarauit Nestorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depositos: quos omnes ne dissidia maiora concitarentur in populo, carceri quemque suo voluit mancipatos; siquidem Nestorium custodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum verò & Memnonem Iacobo itidem Comiti. Porro hæc omnia prima die peracta, litteris statim Theodosio ipse Ioannes significauit, quarum est exordium: Cum sciam conducibile pietati,

^f Apud Act.
Ephes. tom. 3.
append. 2. c. 1.

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

A tati, &c.] quibus hæc summatim complexa pluribus describuntur.

Dolentes autem Episcopi Orthodoxi, defensores Catholicæ fidei peruersa relatione scelestium ab Imperatore ita pessimè habitos, ad Theodosium conscribere epistolam, cuius exordium est: Christianissima regiam vestra maiestas, &c.] queruntur deceptum Imperatorem, cum illi nunciatum esset, non Nestorium tantum, sed Cyrillum & Memnonem à Synodo œcumenica esse depositos. Addiderunt^b his alias, quibus cum de iusta damnatione Nestorij multa habeant, reddi sibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; se ipsos verò numquam adduci posse, vt communicent cum schismaticis. Dederunt & aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento, petentes adiuuari, quæ sic incipit: qui in tanta rerum fluctuatione versamur, &c.] Sed & ipse Cyrillus è vinculis scripsit ad Archimandritas, iamque rebus meliorem spem affulgere declarat his verbis: Benedictus Saluator, qui huiusmodi nugas contra me effutientes falsitatis redarguit. Etenim postquam dominus meus magnificentissimus, præclarissimusque Comes Sacrarum largitionum Ephesum venisset, nihilque eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate niti comperisset, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem sanctam Synodum vnus fidei causa contendisse, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi studio, sed diuino zelo incensam, quod nimirum blasphemum illum ferre non posset, Nestorium condemnasse.] hæc Cyrillus, adhuc tamen victus in Domino: sed quàm celfo animo ista perferret, ex his quæ subiicit intelligi potest, vbi ait:

^a Apud Act.
Ephes. Concil.
Edit. Pels. to.
4. c. 6.
^b Ibid. c. 14.

^c Ibid. c. 15.

^d Ibid. c. 18.
QVÆ OR-
THODOXI
ATQUE CY-
RILLVS
VINCTVS
RESCRI-
PSERINT
CONSTAN-
TINOPO-
LIM.

CYRILLI
ET SYNODI
IN PA-
TIENDO A-
LACRITAS.

^e Psalm. 37.

SCHISMA-
TICI LABO-
RANT PRO
RESTITV-
TIONE NE-
STORII.
Act. Ephes.
edit. Pels. tom.
3. c. 8. append. 2.

^e Cyril. Apol.
SCHISMA-
TICI DOLO-
SE PROFES-
SI FIDEM
CATHOLI-
CAM.

^b Cyril. Epist.
22.

Interea loci nos victi, custoditi que afferuamur, ignari prorsus quo tandem res hæc sit euasura. Veruntamen gratias agimus Christo, quod pro nomine illius digni habeamur, non solum vinculis constringi, sed cetera quoque omnia perpeti: neque enim ista præmissis carebunt.] subdit hæc verò de constantia Synodi: Non potuit autem sancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; sed animosè restitit: En, inquit, corpora, en ecclesias, en ciuitates: in omnia hæc potestatem habetis; nos autem, vt prius cum Orientalibus communicemus, quàm ea dissoluantur, quæ per illorum sycophantiam contra comministros nostros comparata sunt, illique rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo potest. Dignoscuntur enim Nestorij dogmata loqui, tentire, & confiteri. Totaque vnitas in his disposita est. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus David ait: Ego in flagella paratus sum.] hæc tamen Cyrillus. Ista quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata sunt Constantinopolim.

Quidnam interea Concilium malignantium & synagoga potentium? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti sint litteris apud Theodosium agere, vt Nestorij damnationem irritam redderet, quod scilicet qui eum condemnassent, hæretici ipsi essent, mentientes Cyrilli scripta esse Apollinaris hæresis labe cõspersa, est exordium ipsorum epistola: Edocti ex sanctissimorum & pietissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.] Adiecerunt his alias, quibus significarunt, se vnà cū Ioanne Comite testimonio Acacij Episcopi Berœensis epistolæ egisse cum aduersariis, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, sed nequicquam apud illos profecisse. Vt autem maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epistolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confessionem. recitat hæc ipse Cyrillus: sed in eis illi de damnatione Nestorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cum scirent ipsum aduersari simbolo ab eis edito, in quo & sanctissima Maria Dei genitrix affirmatur: vt planè intelligas omnia ista haud sincero animo, sed fraudulenter ab ipsis esse tractata, quod vnum illud assequi possent, nempe scriptorum Cyrilli damnationem. est autem tota illa epistola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ sic incipit: Merito quis dixerit, nostri sæculi homines, quod tuo imperio gubernentur, beatiore ijs qui ante nostram ætatem fuere, &c.] Ceterum quod spectat ad ipsorum fidei professionem, ista habet Cyrillus: Illud autem scitote, quod cum fidei expositionem componerent, inter se contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt sancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur. Alij verò prorsus hoc negant; paratosque se esse dicunt, vt manus suas amputandas præbeant potius, quàm vt huiusmodi voci subscribant. Vbique autem turpiter se gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterum obtinuisse eorum sententiam, vt Deipara diceretur, ipsa confessio docet: sed & quàm dolosè his ipsis vocibus vterentur, superius ex eorum assertionem demonstratum est.

Ceterum illud Catholicos vehementius perturbauit, quod Ioannes ipse Comes, qui se-

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24. IMPP.
VALENTIN. 7.

quester pacis aduenit, vt rem se bene gessisse significaret, eaque de causa maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliaret, scribens ad eum, turpiter mentitus est vniuersam œcumenicam Synodum assensam esse in damnationem Cyrilli; aded vt iam de loco, quo in exilium esset deportandus, consuleretur: scripsit enim de his ipse Cyrillus, vbi hæc resciuit, ad clerum populumque Constantinopolitanum istis verbis: Turbata est admodum sancta Synodus, vbi magnificentissimum & gloriosissimum Comitem Ioannem non rectè omnia retulisse audiuit: ita vt & de nostro exilio, qui illic sunt, consultant, quasi sancta Synodus irregularem & nefandam depositionem à Ioanne, & hæreticis qui cum eo sunt, factam acceperit, &c.]

A Cyril. ead.
epist. 22.VERSUTVM
CONSILIUM
SCISMATICORVM
ET
IOANNIS
COMITIS.

Quid præterea idem Ioannes Comes perentari, quo iactare se potuisset Episcopos omnes in vnam concordiam redegisse, idem Cyrillus sic inferius subdit: Cùm autem hanc rem memoratus magnificentissimus vir non esset assecutus, nempe vt Ioannes Antiochenus Episcopus ab ipso in cõmunionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & à sancta Synodo petiit, vt sibi scripta daretur fidei expositio, vt & illos consentire & subscribere faceret, & reuersus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter se offensis dissidentes. Vbi hoc sancta Synodus intellexit, rursus omnino restitit, dicens: Non exponimus nos ipsos contumeliæ: non enim tanquam hæretici vocati sumus; sed ad hoc venimus, vt fidem rectam restituamus, quam & restitimus: nec opus est Regi vt fidem discat, cùm hanc sciat, in qua ille baptizatus sit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus processit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis:

Hæc à pietate vestra doceantur omnes, præsertim pientissimi & sacratissimi Archimandritæ; ne fortè prædictus Ioannes, Comes scilicet, reuersus alia pro aliis dicat, aut doceat, vt quorundam aures oblectet. Ne pigrescat verò pietas vestra, neque laborando pro nobis lassetur, sciens quod se ipsam & Deo & hominibus commendat. Et hic propter Saluatoris gratiam Deo amantissimi Episcopi, qui vos numquam viderunt, animas suas ponere pro vobis parati sunt, acceduntque ad nos cum lacrymis dicentes: & ad exulandum vnà, & ad commoriendum parati sumus. Versamur autem omnes in multa tribulatione; quod excubiis militum custodimur, eos etiam ante lectos, cùm dormimus, habentes, maximè verò nos. Reliqua verò vniuersa Synodus defatigata laborat, pluresque mortui sunt: multi etiam sumptibus destituti, res suas vendunt.] hæc de his Cyrillus. At licet ipse & Memnon vincti arcta custodia tenerentur: tamen reliqui omnes Episcopi haud liberi erant, sed vtique custodiebantur à militibus. Ioannes enim Comes iam reuersurus cùm esset Constantinopolim, & pacis trophæa foret ostentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis scriberetur, quibus mendacij redargui possent quæ ipse Imperatori & aliis relaturus esset, reliquos omnes Orthodoxos Episcopos sedulo asseruari præcepit.

STATVS
CYRILLI
ET
SYNODI
QUALIS.

Illi tamen, Deo volente, clam scripsere epistolam, qua clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ de rerum suarum statu miserando admonuerunt: qua cùm numerent trium mensium spatium, quo eiusmodi custodia vallabantur, à tempore nimirum aduentus Ioannis Episcopi Antiocheni, quo huiusmodi per Candidianum Comitem cepta sunt turbæ, mense Augusti datas illas ab eis ad clerum Constantinopolitanum litteras possumus intel- ligere, quarum est principium: Qui in tanta negotiorum tempestate constituti sumus.] & inferius: Sciat itaque pietas vestra, non ampliùs nos Ephesum, sed custodiam inhabitare; inque illa trimestre iam tempus inclusos, neque per mare, neque per terram tutò ac securè ad pium exercitum (nempe ad Imperatorem) vel in aliquem alium locum, quem piam mittere permitti. Etenim iam sapiùs accidit, vt quæ à nobis sunt missa, haud sine mille periculis reddi potuerint; vt latores illorum, quo seruantur, in alias atque alias sese formas coacti sint mutare. Quòd autem ita custodimur, hinc est, quòd omnia mendaciter ad pientissimum Imperatorem contra nos deferantur.] post hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodosium Augustum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, vtque detur adire posse ipsum Theodosium; sin minùs, liberum sit vnicuique Episcopo in patriam reuerti.

b Apud Cyril.
epist. Synod. 11.c Ex codice
Antonij
Augustini.

De his præterea quæ ijdem sanctissimi Patres Ephesi paterentur, est scheda illa cum aliis litteris missa, sub titulo Commonitorij breuiter quidem, quòd furtim videatur esse conscripta, his verbis ad clerum Constantinopolitanum data.

Necamur æstibus, cùm aères sint graues, & penè quotidie aliquis sepelitur: ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Episcopi in his sunt. Vnde consequens est, reuerentiam vestram adire Christo amabilem Principem, & dicere, quia

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

Are, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt consumpti languore necentur. Scire verò reuerentia vestra debet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos sunt à Salvatore nostro Christo.] hæc de his Patres ad clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ. Inspicis, lector, in quot quantasque angustias cùm impietas Nestoriana, tum infidelitas regionum ministrorum coniecerit sacrosanctam Synodum œcumenicam, vt ea sit passa Ephesi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vquam fuisset.

Sed hic paululum consistite, intueque & obstupescite iudicium Dei, qui est terribilis in consiliis suis super filios hominum: nam intelliges, secundum illud Dauidicum: Non dormiet, neque dormitabit qui custodit Israël.] cum eodem tempore, haud diutiùs fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vnà cum defensoribus suis Ephesi (vt vides) vim patitur, direque exagitur, atque adeò ignominiosè tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus à barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapsis, reliquis captiuis ductis. Hoc ipsum quidem tempus esse, quo Theodosius Imperator iunctis copiis Occidentalis Imperij, misso Aspare inuidiosissimo duce, bellum gessit aduersus Gensericum Africam occupantem, ex libello schismaticorum paulo post (vt dicemus) oblato Theodosio Imperatori, satis exploratum habetur, in quo inter alia hæc scripta leguntur: Cùm hac fide scilicet barbaros vicistis, & tyrannos destruxistis, qua & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: est enim Deus omnium commilito vester, &c.] hæc Nestoriani, profitentes se esse veræ fidei defensores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defensione barbaros ab ipso Imperatore vincendos: cùm interea iam vinceretur atque deleretur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo post innotuit, cùm cladis nuncium perlatum est Constantinopolim: vt planè (ò mirandum!) accidisse appareat, tunc malè pugnatum in Africa esse, cùm fides Catholica, eiusque defensores Patres sanctissimi adeò graui & ignominiosa tyrannica vi pati cogentur. Sed etsi tardiùs, tandem sapiens Theodosius, suo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei insurrexisse, pro barbarisque pugnasse aduersus Romanum exercitum, cùm eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefesso studio laborarent.

Extant inter
Act. Ephes.
edit. Pelt. to. 3.
c. 4. & apud
Cyril. Apolog.

Porro rem gestam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis absoluit: Interea Constantinopoli, Romaque exercitu adueniente cum Aspare duce, Bonifacius, Romanique qui in Africa erant, spiritus assumentes, acriter resistere cœperunt: verum non melior priore fortuna successit. Victi ad vnum omnes, alius aliò fugam arripere; Aspar Constantinopolim, vnde venerat, Bonifacius Romam profectus, sese Placidia ex his quorum culpa vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij verò Romam reditum, anno sequenti Prosper recenset. habet eadem de illata clade Paulus diaconus. De Marciano autem, qui post Theodosium fuit Imperator, hoc prælio ab hostibus capto, hæc subdit Procopius:

b Procop. de bel.
Vandal. lib. 1.
CLADES ROMANI
EXERCITVS
IN AFRICA.c Prosp. in
Chron.
d Paul. diacon.
Miscel. lib. 14.

Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripere: captiuos verò quos ceperant, in custodia habere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodosio successit. Cùm igitur Gensericus fortè præiperet, vt captiui in aula sub dio cogentur, vt aspectibus eorum consideratis, sanè conspiceret, si quis regiam haberet indolem, ac indigna præsentem fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore fessi humi obdormiscerent, aquila fortè volans supra Marciani caput passis altitit alis. Gensericus igitur portentum tacitè notans, non frustra hoc fore, iussit ad se venire: quinam vir esset, interrogat. Ille se Asparis arcanorum omnium socium fuisse inquit, quem Romani Domesticum Comitem vocant. Gensericus igitur meditans & aquilæ gestum, & Asparis quanta esset apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere, ab re putauit esse, neque verisimile vt quamprimum interiturus signa volatu illa ostendisset: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam si postremò regnurus est, morti non esset apud eum derelictus, quòd ea quæ Deo sunt decreta, nullatenus prohiberi possunt. Quapropter iure iurando eum obligat, sibi amicum fore, neque villo modo contra Vuandalos venturum.] Eiusmodi ergo pactis simul initis, dimissus est Marcianus redire Constantinopolim.

His igitur rerum Africanarum casibus Theodosius prudentior, licet serò, Phrygum instar, redditur tandem: sed id postea, cùm acceptæ cladis acerbissimum nuncium accepit. Interea verò rebus eodem statu perseverantibus, qui erant Constantinopoli Catholicæ fidei defensores, & inter eos primum locum tenentes Episcopi peregrini, qui illuc pro fidei defensione se contulerant, audientes quæ Patres Ephesi paterentur, consolationis plenam ad eosdem dedere

CATHOLICORVM
CONSTANTINOPOLITANORVM
FIDEI DEFENSORES
PAG. 140.

dedere epistolam, hortantes viriliter agere, simulque omne suum spondentes pro ipsorum A defensione officium & diligentiam, atque etiam profecturos se Ephesum, si iuberent. incipit epistola: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumque vestrarum societatem receptos, non animis tantum, sed corporibus quoque vobis adesse, &c.] in fine autem apud Contianam editionem tempus ita describitur: Data mense Augusti die vigesima, Indictione decimaquinta.] ex quo planè rerum gestarum valeas metiri tempora.

• Act. Ephes. edi. Contian. c. 47. & edit. Pelt. tom. 4. c. 20.

Tunc etiam accidit ut sancta Synodus ad eosdem Episcopos Cōstantinopoli agentes eas reddiderit litteras, quarum est exordium: Qui ita affecti sunt, &c.] habent in inscriptione nomina eorundem Episcoporum tunc Constantinopoli commemorantium & pro Synodo laborantium expressa, quæ sunt, Eulalius, Eutrechius, Chrysofthius, Hieremias, Theodulus, & Isaias: sed quarum hi Ecclesiarum Episcopi fuerint, non exprimitur. Rogant Patres ut in sententia persistant, & pro sancta Synodo naviter collaborent: quod quidem B illos quàm diligentissimè perfecisse, exitus declaravit. Porro eodem quo antea statu perseverare adhuc res Ephesias, iisdem litteris Patres significarunt his verbis: Quod verò sanctitas vestra prohibeatur, quo minùs ad nos pervenire queat: id ex nostrarum rerum statu proficiscitur. Ita enim terra marique obsidemur, ut nihil eorum quæ nobis evenerunt, vestrae sanctitudini significare potuerimus. Fuerit autem vestrarum partium, precibus & lacrymis instare, &c.]

• Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 21.

• Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.

At non Episcopi tantum agentes Constantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad Synodum litteras; sed & qui in clero Constantinopolitano eminebat Alypius Candidianum diaconum legavit Ephesum ad inuisendos sanctissimos Patres fidei Catholicæ confessores; cum & Cyrilli vincula summis (ut par erat) honoribus profectus, has litteras ad eum dedit: C

• Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 16. EPISTOLA EPISCOPORUM CONSTANTINOPOLITANORUM AD CYRILLUM.

Beatus homo, quem Deus dignum censuerit, sanctum Deoque dilectum caput tuum martyrij confessionis sertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, sanctissime pater, vigilanti lumine sanctorum Patrum viam triviisti. Tu utroque poplite claudicantes, recta ad veritatem incedere docuisti. Tu fiduciam es indutus Elæ. Tu solus Phinees zelum assumpsisti. Tu impium venenosi draconis os obturasti. Tu voracem Bel evertisti. Tu illius spem, hoc est, dominatum & præsertiam a re coemptam labefactasti, aurea que statua apparatum perdidisti. Et qualenam os spiritualibus charismatibus imbutum zeli tui encomia pro veritate explicare valeat, ut qui beati Theophili quondam auunculi tui studiorum æmulus, illique similis euaseris, necnon ad ter beati illius Athanasij martyrium proximè accesseris? Etenim ut ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes, perinde ac periculosos quosdam scopulos deuitabat, euadebatque; sic tua quoque sanctitas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conscientiaque puritate, veluti infirmam quampiam procellam profligavit.

CYRILLI DIGNAE MEMORIE LAUDES.

Sanè beatus Athanasius post multas falsas criminationes, quas hæretici illi impingebant, feliciter refutatas, exiliumque eorum decreto, qui tunc rem potiebantur & hoc ipsum fieri curabant, patienter toleratum, id consecutus est, ut eo semper purior illustriorque euaderet, maiori que patientia laude splenderet, quo profani illi homines plura falsioraque ipsi crimina intentabant. His igitur victoriis, certaminibusque martyrij coronam ille sibi necens, Homouision statuit, peruersamque Arii doctrinam calcavit, & Orthodoxam doctrinam penè calcitam denuò erexit, ac sancti tandem Marci Euangelistæ thronum in sublime euexit, cui tu quoque præfides, sanctissimus vestigiis impigre insistens. Precor itaque, sanctissime pater, ut dignus aliquando habeat, qui te virum adeò sanctum coram cernere, tuaque genua complecti, E & tempore pacis coronati martyris aspectu frui merear. Vniuersum rerum nostrarum statum, & quomodo cum fiducia egerimus, & tuis sanctorumque Patrum precibus freti etiamnum agamus, quantaque hætenus certamina subierimus, id totum Candidianus dilectus diaconus, qui paruitatis meæ litteras sanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto vniuersam sanctam Synodum vnà cum vestra sanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largiatur, ut sani latique in Domino pro veritate certare pergamus.] hætenus ad Cyrillum Alypius.

• Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 16.

OFFERTUR LIBELLUS THEODOSIO CÆLESTINICIS CONSTANTINOPOLITANIS.

Quanta rursus animi constantia cū Alypius ipse, tum reliqui Orthodoxi ex clero Constantinopolitano pro sancta Synodo apud Imperatorem indefesso studio egerint, inter alia plura indicat libellus ab ipsis nouissimè illi oblatus, qui sic incipit: Cū non ignoremus vestram pietatem sanctas Dei Ecclesias, fidemque piam ab illis prædicatam & à maioribus traditam maximi semper fecisse, &c.] vbi libero planè studio, quàm erraret confir-

A confirmando Cyrilli à schismaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt; simulque ingens discrimen, in quod vniuersum Christianum orbem constituisset id faciendo, ob oculos posuerunt: fore namque, ut vniuersus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo communicaret, ab ipso Imperatore & aliis qui eum damnassent, penitus separaretur, & affore ut suis temporibus martyriorum tempora instaurarentur, inducereturque tyrannica in Ecclesia persecutio, cum omnes ex æquo parati sint etiam vitæ dispendio decretis œcumenicæ Synodi inhærescere potius, quàm paucorum collegarum Nestorij impia affectari vestigia. Fuerunt planè hæc tanti apud Theodosium ponderis, ut mutato consilio, decreuerit aliquos vtriusque partis Episcopos Epheso ad se vocare Constantinopolim: quomodo autem id acciderit, paulo post dicturi sumus.

Interea temporis Acacius ille magnus Melitenis Episcopus, longè diuersus ab illo Acacicio B Bercœnsi, vir cum doctrina tum sanctitate spectatus, his angustiis consternatam sanctam Synodum Ephesinam conspiciens, diuino afflatus Spiritu, spiritu plenam coram Patribus habuit concionem, in qua breui affore pacem vaticinatus, omnes reuiuiscere, fumere animos, erigereque languentes vires hortatur: ita enim præco ille cælestis exorsus est: Cernentem me, dilecti, cœtum hunc, spiritualemque sacrae Synodi confessum, gaudium simul & fiducia subit: gaudium quidem, quod cum omnium sim minimus, in maximo hoc amicitia pelago tenuem sermonis scapham moderari adigor: fiducia verò, quod magnos istos seditionum fluctus propediem sedandos, Dominicæque pacis tranquillitatem ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ cœtus redituram nequaquam ambigam, &c.] Equidem haud falsus extitit vates. Ex hoc enim tempore post densam noctis caliginem, fulgor veluti suborientis auroræ Solis prænunciæ paulatim illuxit. Post hæc autem res gestas mensis Augusti clausit sancta C Synodus illa sessione, in qua oblatus est libellus à Regino Episcopo Constantiæ in Cypro, cuius extat inter Acta Ephesina homilia in Synodo dicta Ephesi post exauctoratum Nestorium, quo querebatur aduersus Ioannem Episcopum Antiochenum, quod sibi, præter maiorem consuetudinem, vendicare conaretur Ecclesias Cypri insulæ. Re percognita & diligenter examinata, statutum est à Synodo, ut seruato pristino vsu, nec Ioannes Cypriam, nec alij inuadant alienas Ecclesias. Celebrata est autem huiusmodi Actio pridie Kalendas Septembris, ut vetera ipsius monumenta declarant. Sed reuertamur ad Theodosium.

S. ACACIUS VATICINATOR DE PROXIMA PACE.

• Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 6. c. 11.

SESSIO IN CAUSA REGINI EPISCOPI.

• Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. to. 2. c. 4.

Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amissi in Africa exercitus nuncio perterrefactus, meliora tandem consilia inuit, nempe ut septem ab vtraque parte Epheso Constantinopolim mitterentur Episcopi, qui coram ipso Imperatore de rerum summa tractarent: scriptisque de his ad Ioannem Comitem Ephesi adhuc agentem, ut habet Synodalis epistola ad Theodosium per legatos missa. Missi sunt autem à Concilio œcumenico legati Episcopi septem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Episcopus Apostolicæ sedis legatus, profectusque cum eis est Philippus presbyter, vnus ex tribus legatis Apostolicæ sedis. His autem profecturis à sancta Synodo eiusmodi seruanda præcepta impertita sunt:

• Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. to. 4. c. 22.

D Philippo religiosissimo Deoque dilectissimo presbytero Cælestini piissimi Apostolicæ sedis magnæ Romæ Vicario, piissimis & sanctissimis Episcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano, Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, sancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei, gloriosissimorumque Regum nostrorum nutum in Ephesiorum metropoli coacta est, in Domino salutem.

• Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 4. c. 19.

LEGATIO ORTHODOXORVM CONSTANTINOPOLIM MISSA.

E Piissimorum Christi que amantium Imperatorum nostrorum permissa legatione pro Orbis salute, qui per eos, qui vnà nobiscum in Ephesiorum ciuitate congregati sunt, anxium pro recta fide certamen suscepit, ad regiam urbem missuri, eam pro recta fide, sanctisque fratribus & patribus nostris, sanctissimo Deique amantissimo Cyrillo Archiepiscopo, & Dei amantissimo Episcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo vestrae pietati coram Christo iniungendam existimauimus. Vtrorumque itaque securitati, vestrae inquam & nostræ, consultum cupientes, hoc præceptorium diploma instruximus, vobisque exhibendum duximus, ut & nos sciamus propter quæ vos miserimus, & vestra quoque pietas intellegat, nihil se præter hæc facere debere. Ante omnia autem sanctitas vestra sciat, nullam se cum Ioanne Antiocheno apostaticoque eiusdem Concilio communionem habere posse: rum quod impietatis præconem Nestorium adeò vnà nobiscum deponere non voluerint, ut vsque ad vestram quoque profectorem illi patrocinari constanter perrexerint:

QUAE SERUARE LEGATI DEBERENT.

rint : tum rursus quod contra omnes canones, sanctissimos Deiq; amantissimos Episcopos A Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Ephesinum condemnare ausi sint; potissimum verò ad præfens vsque tempus de Nestorianis dogmatibus defendendis anxij, multiq; ex illis tamquam Cælestiani iam olim depositi sint: tum denique quod totius Orbis Synodum hæreticam appellare non dubitarint.

Quod si qua fortè vis, regizve voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam piissimi, Christoq; carissimi Augusti sanctioni pro viribus obediendum est) si quidem illi prædicti Nestorij depositioni voluerint subscribere, veniamque supplicibus libellis à sancta Synodo de his petere, quæ in nostros Præsides temere admiserunt; anathematizare rursus Nestorij dogmata, & auersari illos, qui eadem cum illo apertè sapiunt, vel sapuerunt; elaborare tandem vnà nobiscum, quo sanctissimi Episcopi Cyrillus & Memnon nobis restituantur: hæc, inquam, si bona fide præstiterint, permittimus vestræ sanctitati, vt communionem illis polliceatur.

At singula ad nos perscribantur, quo & nobis quoque vobiscum consentientibus, perfecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne prius illis communionem spondeatis, quàm Præsides suos recipiat sancta Synodus: scire quoque volumus vestram sanctitatem, quod si quid horum à vobis fuerit neglectum, neque sanctam Synodum acta vestra habituram rata, neque vos ad communionem suam admissuram esse.] hætenus series præceptorum, quam Commonitorium dicere consueuerunt. Adiecit his sancta Synodus litteras ad Theodosium Imperatorem, quarum est exordium*: Omnia, Christianissimi Imperatores, maiestatis vestræ studia, &c.]

a Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. cap. 22. LEGATI A NESTORIANIS MISSI.

Qui autem à schismaticorum conuenticulo missi fuere, hæc sunt eorum nomina, Ioannes Antiochenus, Paulus Emesenus, Himerius Nicomediæ, Macarius Laodicensis, Apringius C Chalcedensium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, sed octauum nomen deesse videtur: octo namque Episcopos legatos esse Constantinopolim, litteræ eorum ad Rufum datæ restantur in fine*: octo pariter ab Orthodoxis missos esse constat, cum tamen de septem tantum aliqui affirmarint. Iis igitur consodales schismatis ista mandata dedere*:

b Extant apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 13. c Apud Cyrill. in Apolog. tom. 4. c. Conc. Ephes. edit. Coultan. 6. 62.

Quoniam Ecclesiasticæ causæ gratia, propter quam omnes in hanc Ephesiorum urbem vocati sumus, præfenti tempore vestra nouit pietas quod iuxta edictum pietissimorum Regum nostrorum in celeberrimam Constantinopolim citati sumus ad suffragandum veritati, fideique sanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iussi sumus esse vobiscum. Operæpretium autem est, vt omnium nostrum mens quasi præsentium manifesta fiat. Vnde propria habemus, quæ à vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacificandam beneq; ordinandam Ecclesiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum D continetur, fecimus; quo præcipimus & permittimus, perfectamq; potestatem tradimus, quam & si nos ipsi præfentes essemus, haberemus, vt cum vos gratia Dei in prædictam magnam ciuitatem perueneritis, siue apud pietissimum Regem opus fuerit, siue in Contistorio, siue in sancto conuentu, siue Patrum Synodo de his quæ inquiruntur sermo habeatur, hac valeatis libertate dicendi, sapientia, atque diligentia, vt vos decet afferre pro communi Ecclesiarum vsu, laboremque hunc suscipientes pro nobis omnibus scilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta essent habentibus omnia quæ in hac causa agitis & acturi estis. Et istud ipsum oramus vestram sanctitatem, ne quod communi vsui profuturum & ad gloriam Domini Christi facere minus alacris sit. Tamen videbitur, Synodalem epistolam cum omnium subscriptione mittendam, confitemur omnes cõmuniter & singuli omni alacritate vos subscripturos, & ad pium exercitum missuros. E Quippe manifestum est, quod capitula à Cyrillo Alexandrino adiecta ad fidem Patrum qui Nicæno Concilio interfuerunt, tamquam hæretica modis omnibus & à Catholica & Apostolica Ecclesia aliena eiiciuntur.] hæc illi, quibus condemnantes Cyrilli capitula subscripsere.

Quod verò missi Epheso ab aduersariis essent, qui apud Imperatorem scripta eiusdem Cyrilli redarguere conarentur hæretica, & absente ipso tanta esset causa tractanda: inde accidit, vt iure quidè, vt de minus æqua conditione, apud Imperatorem in Apologia ad eum data idè Cyrillus conquestus sit, cum ex parte Nestorij defensorum iussus esset adesse Constantinopoli Ioannes Episcopus Antiochenus, omnium coryphæus schismaticorū, ipse verò interea Ephesi sub custodia detineri: his enim iure verbis expostulat*: Præterea cum relicta Epheso ad illustrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant à sancta Synodo ordinati

YVSTA QVÆ RELATA CYRILLI CVR NON SIT MISSVS CONSTANTINOP. d Cyril. Apol.

A ordinati, vt ijs quæ apud eum acta fuerant, patrocinarentur cupiebam viris illis adnumerari: primùm quidem ob eam causam; vt dominationem vestram viderem: dein de vt coram vobis cõtra ipsum Antiochenum Episcopum iure agerem, ostenderemq; eum sycphantam egisse, & iniquè infansisse, impetentibusque furiis esse superatum, propterea quod capita blasphemiarum Nestorij anathematizauit.] hæc ipse.

Relictus autem Cyrillus Ephesi haud otiosè consistit: sed quid agit? Quodd enim sciret duodecim illa capitula à se scripta contra Nestorij impietatem ab aduersariis in controuersiam deduci & hæresis infamari; ne perperam ab eis facta ipsorum interpretatione labefactari possent, ipse illis explanationem adiecit, cum tamen iam antè eadem cognita & Orthodoxa fuerint in sancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodosium ista habet*: Fidei namque meæ rectitudinis testimonium dedit Romana Ecclesia, & præterea sancta B Synodus ex vniuerso Orbe qui sub cælo est (vt ita dicam) congregata. Quod enim nullo pacto alienus ab Euangelica & Apostolica traditione deprehensus sim, & quod rectam & minimè obliquam sacrorum dogmatum semitam percurram, communi sententia confessi sunt, idque scripto in commentariis qui leguntur, quique à me scribuntur.] hæc ipse.

LVCVBRATIONES CYRILLI CVM DBTI-NERETVR EPHESI. *Cyril. Apolog.

Miserunt eandem Cyrilli explanationem qui erant Ephesi Nestoriani schismatici ad suos legatos profectos Constantinopolim: sed qui semel prauum imbuissent sensum, vt in deteriori parte iam ipsi à recto deuij, recta quæque conuerterent, & ea quoque calumniari aggressi sunt: nam ijdem ipsi in relatione ad suos hæc habent ad finem epistolæ*: Demum misimus vestræ sanctitati recens factam expositionem ab Alexandrino hæreticorum capitulorum, euidentius etiam per illam ostendens suam impietatem.] ita ipsi. Sed & idem C Cyrillus scripsit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodosium Imperatorem, quæ incipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim se de omnibus à schismaticis contra se calumniis in hanc vsque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Episcopus Ancyra (vt testatur Gennadius*) cum itidem Ephesi moraretur, scripsit aduersus Nestorium librum redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate sacrarum Scripturarum detextum: multis enim assertionibus vsus est, antequam scripturarum testimonia poneret.] hæc ipse. Iam verò quid per legatos actum sit Constantinopoli, videamus. Sed antequam peruenirent, quid statuerit de Nestorio Imperator, dicendum est.

b Apud Cyril. Apolog. c. Apol. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.

*Gennad. c. 59

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolitanam, è qua iuste depositus fuit. Interea cum legati iam Constantinopolim appropinquarent, idem Theodosius Imperator tranquillitati vrbs consulens, quod sciret ciues in schismaticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui à sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Verum haud æquo animo hæc passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis*:

SCHISMATICI APVD CHALCEDONEM MANERE IVSSI.

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permitti sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priusquam cõpararemus (en gloriam pietissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt ear quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem verè ea quæ illicitè & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod antè sæpe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga

d Apud Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 5. append. 1. NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

E Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quæ in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vsque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordiei, transiturum pietissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditorum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus à Ruffino Præfecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordiei, est ipse mensis Septembris apud Romanos, eademque profus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedæ* ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Græcorum ac Latinorum, apparet. Sicque intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium verò tertia die Septembris absque spe sedis esse dimissum.

* Bed. de ration. temp. cap. 12.

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.SCHISMA-
TICI LE-
GATI LI-
VORE TA-
BESCUNT.
* Apud Act.
Ephesin. edit.
Pelt. tom. 3.
cap. 2. append.
2.
b Ibid. c. 3. &
apud Cyril. in
Apologet.

Ceterum non accidit ut sperabant legati schismaticorum, nimirum audiendos se fore **A** in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cum conijcerent illum erga Catholicos esse bene affectum, exulcerati liuore ad ipsum misere libellum querelarum locupletem, qui ita exorditur: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calumniantes ea esse hæretica. Cum autem nullum ad libellum oblatum meruissent habere responsum; cum ex hoc viderent se habitos esse contemptui, rursus querelas ingeminant, aliumque rursus libellum inferunt, cuius est exordium: Sapenumero pietatem vestram, &c.] quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Nestorij in sede collocaretur Episcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum.

THEODO-
SIVS TAN-
DEM FAVET
CATHOLI-
CIS.

Inter hæc autem Theodosius Imperator illud addidit, quod schismaticos vehementius exacerbavit; nimirum cum legatos œcumenicæ Synodi venire intra Urbem, aduersarios autem ad propria redire præcepit: sed & Acta ab eis aduersus Cyrillum atque Memnonem, **B** vniuersamque Synodum, ut vana penitus abolenda censuit. Hæc cum aduersariorum schismaticorum legati accepissent, vehementer consternati sunt, & eo magis exterriti, quod veluti absoluta omnino causa, ipsi ab Imperatore inauditi, dimissi sunt. Idem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodosium supplicem addidit libellum, querelarum plenum, ex postulationumque: quod nimirum (ut dicebant) qui tuerentur Catholicam fidem abire iussi essent, aduersarij verò defensores erroris Apollinaris suas recipere sedes iuberentur. est autem libelli queruli exordium: Non hunc eventum sortituram vestræ pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defensores, qui hætenus patrocinati essent Nestorianæ blasphemæ omnium horrendissimæ: talis namque esse solet insitus & penè innatus ex immensa superbia proueniens mos hæreticis, ut impudentissimè agentes, qui ex scelere erubescere debuissent **C** atque confundi, insolenter atque proteruè iactent se esse fidei Catholicæ defensores, quam produunt, prostituunt, atque penitus perdunt.

* Apud Act.
Concil. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 4. append.
2. & apud
Cyril. in Apol.

Vigilauit, quod numquam obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcheriæ Augustæ studium, quæ fratrem vallatum vndique à Nestorianis Comitibus, penitusque obrutum fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandem emerfus, quæ vera, quæue essent falsa perspicuus, lucis opera iam edere cœpit; doluitque magnopere sanctam Synodum ex falsis Comitum relationibus grauissima passam esse. Industria quidem & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem statum esse positas, licet nec historici, neque Acta Synodalia tradant: satis superque ad hæc perspicue demonstranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Ecclesiæ Romanæ diaconi, testificatio esse debet: qui postea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eandem Pulcheriam datis, eiusdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum semper studium **D** indefessum & curam propensior, hæcque ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Ecclesiæ præconis celebrari. Ipse enim S. Leo non aliunde quàm ex rebus iam antea pro Ecclesia Catholica ab ipsa præclare gestis, penitus insinuandi argumentum validum petit, ut aduersus Eutychem hæresim tempore sui Pontificatus emergentem ipsam impelleret, ut cum inter alia ista scripsit⁴, quibus propensior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide sollicitæ declaratur:

PULCHERIA
AVG. PRO
FIDE CA-
THOL. LA-
BORAT.

4 Leo epist. 39.

I A V D E S
PULCHER-
IAE OB
DEFENSAM
CATHOLI-
CAM FIDEM

Quod (inquit) semper de sanctæ pietatis vestræ mente præsumpsimus, id plenissimè experiendo cognoscimus, Christianam fidem, quamuis diuersis prauorum appetatur insidiis, vobis tamen præsentibus, & in defensionem eius à Domino præparatis, non posse turbari: non enim Deus, aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quod dudum sanctæ religionis hostem ab ipsis visceribus Ecclesiæ depulstis, cum hæresim suam **E** tueri impietas Nestoriana non potuit: quia non sefellit famulam Dei & discipulam veritatis, quantum simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata trédacia, &c.] rursus verò ad eandem: Offertur ergo pietati vestræ digna materia, qua placitam Domino curam sancti cordis exercent, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet: sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychemiana blasphemiam ab omnium est Catholicorum eliminanda consortio.] hæc & alia plura id genus, quibus eius aduersus Nestorianam hæresim effugandam studium commendatur.

5 Leo epist. 45.

Imbuerat quippe ipsa animum sancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipso Nestorianæ hæresis exordio (ut dictum est superius) scripserat ad Reginas, inter quas ipsa tunc altius eminebat. Voluit namque summæ sapientiæ suæ dispensatione diuina prouidentia, ut per virginem summa Virginis dignitas, qua Dei mater est appellata, inoffensa penitus

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

penitus seruaretur. Huius igitur clamoribus & aliis vocibus tandem Theodosius excita-
A tus, respiciens cœpit solertius cuigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibatè seruandam conducere viderentur: licet, quod natura clementissimus esset, cum fidei hostibus mitius videretur egisse. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipse ex hoc tempore pro Catholica fide est visus egisse: adscribitur autem domesticorum insidiis, si interdum permisi sunt Nestoriani liberiùs agere; aduersus quos quæ post hæc acta sint, continuatione oratio depromat.

THEODO-
SIVS PER
PULCHER-
IAM PRO-
FECIT.

Theodosius igitur, cassis iam redditis cunctis ab eis aduersus Catholicos Ephesi constitutis, annuit tandem, ut iidem Chalcedone transmitterent Constantinopolim, & vnà cum legatis Synodi œcumenicæ conflictarentur de duodecim Cyrilli capitibus, quos esse hæreticos ipsi adeò proclamarent. Cum autem simul ambæ partes conuenissent, & Catholicorum **B** legati contenderent accersendum esse Cyrillum, qui suam præsens causam ageret: illi rati tergiuersationem hanc esse ex diffidentia malæ causæ, quasi primas in eo cōgressu tulissent, ad suos Ephesum scripsere iactantes: est autem exordium epistolæ: Precibus sanctitatis vestræ datus est nobis accessus ad pientissimum Regem, &c.] Sed ut eosdem Ephesi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidit, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum sanctissimum Præfulem, de quo sæpe superius) in suis scripsisse libris, Diuinitatem passam esse; cum tamen ille non Deitatem, sed Deum, nempe Christum hominem factum eumque verè Deum, crucis supplicium subiisse diceret. sed ventosè iactarunt & illud, nimirum omne sacri Consistorij studium in ipsos esse conuersum, seque à Constantinopolitano populo frequentari, à quo monerentur viriliter pro fide agere.

SCHISMA-
TICORVM
LEGATI
ADMISSI
TANDEM AD
THEODO-
SIVM.* Apud Cyril.
in Apolog. &
apud Act.
Ephesin. edit.
Pelt. tom. 3.
c. 6. append. 2.

Hæc quidem ad suos schismatici, qui tunc & miserunt (ut iidem litteris tradunt) duo ex-
C positionis fidei exemplaria Ephesum, ut eis illi subscriberent. Porro alterum illorum ab iidem subscriptione firmatū, Constantinopolim, qui erant Ephesi, ad legatos dedere, quod recitat Cyrillus in Apologetico: est illius exordium: Propter Ecclesiasticas quæstiones, &c.] in ea tamen professione ne verbum quidem de hæresis Nestorianæ damnatione habuerunt. Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt: Quoniam didicimus vestros pro religione labores, &c. Misere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expositionem editam Ephesi. Adie-
D cere insuper epistolam ad Theodosium Imperatorem, qua gratias illi agentes, quod à se missos legatos tandem in suum conspectum admisisset, institerunt pro restitutione Nestorij, quasi illegitimè damnatus sit ab hæreticis, nec non pro damnatione capitulorum Cyrilli. incipit autem ipsorum epistola: Docti ex sanctissimorum & pientissimorum ministro-
E rum nostrorum litteris, &c.] Quid demum? Admisit iterum atque iterum, ac quintum vsque Theodosius Imperator schismaticos legatos ad congressum cum aduersariis coram se habitum. Cum verò eo amplius illi detecti iam impij essent & impietatis defensores existere: Imperator ipsos dimisit, & reuerti iussit ad propria: cum illi ad suos, desperatione victi, prostremas has dedere litteras:

* Apud Cyril.
in Apologet.* Apud Cyril.
in Apologet. &
Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 7. append.
2.4. Apud Cyril.
in Apologet.
& Act. Ephes.
edit. Pelt. tom.
3. c. 8.* Apud Act.
Ephes. edit.
Pelt. tom. 3.
c. 10. append.2. Apud Cyril.
in Apolog.
THEODO-
SIVS LIT-
TERAS DE
REBUS GE-
STIS CON-
STANTI-
NOP.

Quintò accessus nobis contigit: Et quamuis multum de hæreticis capitulis disputauerimus, iurauerimusque sapius pientissimo Regi, quod impossibile nobis sit communicare his qui diuersa sentiunt, si nondum exploserint capitula; & quod Cyrillus etiam si reiecerit capitula, à nobis suscipiendus non sit, eo quod ipse tam impiæ hæreseos hæresiarches factus sit: nihil tamen profecimus, eo quod & aduersarij instarent, & auditores hos tam impudenter oblectantes non compescerent, nec cogerent eos ut ad inquisitionem & colloquium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his disputari prorsus non sinunt. Nos autem propter vestras preces vsque ad mortem instare parati sumus, & neque Cyrillum suscipere, neque capitula ab eo exposita, neque illis communicare, priusquam explodantur quæ fidei malè adiecta sunt.

Obsecramus igitur & vestram sanctitatem, ut sapiatis eadem quæ nos, eundemque laborem ostendatis: certamen enim nobis pro religione est, quam solam habemus spem, & propter quam expectamus fruituros nos benignitate Salvatoris nostri in futuro sæculo. De pientissimo autem & sanctissimo Episcopo Nestorio sciat vestra pietas, quod studuerimus quidem de illo sermonem inferere: sed nunc non potuimus, eo quod omnes vel ad ipsum nomen hostiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametsi res sic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum benevolentiam, etiam hoc facere, si quidem nostro proposito Deus cooperaturus fuerit. Porro ut vestra sanctitas etiam hoc

non

CHRISTI
431.CÆLESTINI PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTINI 7. IMPP.

non ignoret, scitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & donis omnes (vt ita dicam) decepisse, non rarè pietissimum Regem & magnificentissimos Principes obsecrauimus, vt & nos ad Orientem dimitteremur, & vestra pietas ad propria demigraret. Cognoscimus enim, quòd in vanum moras neclimus, & instituta non perficimus, eo quòd Cyrillus vbique fugit colloquium nostrum, conscius sibi blasphemias quas in duodecim capitulis suis edidit, manifestè redarguendas. Placuit autem pietissimo Regi post multas adhortationes, vt singuli ad propria redeamus, ad hoc vt Ægyptius & Memnon Ephesus in suis Ecclesiis maneat: sic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus suis, vt ille quidem cum innumera fecerit mala ad thronum suum redeat, iste vir innocens (*nempe Nestorius*) vix ad suam mansionem dimittatur. Omnem quæ vobiscum est fraternitatem, & nos & qui nobiscum sunt, plurimum saluamus. Ioannes Episcopus Antiochenus valere vos in Christo precor, domini pietissimi & sapientissimi. Subscribere & alij similiber.] hætenus Nestorianorum legatorum ad suos epistola.

Vides, lector, quàm hi Nestorium studio indefesso coluerint, vt vel ex hoc ipso intelligere valeas, quàm iniquè, quàmque impiè ad eò contumeliosè in tanti hæresiarchæ expugnatores inuehantur. Habentur & litteræ Theodoretæ eodem ferme tempore Chalcedone datæ ad Alexandrum Hieropolitanum Episcopum in scelere defendendo collegam coniuratum contra Cyrillum: quibus in primis, quàm nauiter egerit pro causa tuenda, his exorditur verbis: Nullum humanitatis, nullum asperitatis, nullum adhortationis, nullum declamationis genus omisimus, quo apud pietissimum Regem & illustre Consistorium non simus vsi.] & paulo post vide quid de Nestorio: De amico autem sciat tua sanctitas, quòd si quando eius faceremus mentionem vel apud pietissimum Regem, vel apud illustre Consistorium, defectionis notabamur: tantæ sunt eorum qui intus sunt, in illum inimicitia. Et quod est molestissimum, pietissimus Rex præ omnibus alijs auersatur nomen, manifestè dicens: De hoc mihi nullus loquatur, specimen enim semel ipse dedit. Attamen dum hic sumus, non cessabimus omni opere & eius partis curam agere, sciètes factam illi ab impijs iniustitiam.] hæc cum dicat ipse, iam nõ solum cum Nestorio vnanimem fuisse vides, sed dixerim etiam concorporeum: vnde magis mireris immensam Dei misericordiam erga ipsum, cum postea datum est illi ex eiusmodi tandem barathro impietatis emergere.

In quo quidem quàm profundè merfus modò ageret, & ex illo accipe, quòd (vt ipse iisdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium monachorum & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vsque grassantium versaretur: nihilominus non prætermisit aduersus Synodum, ac potissimum contra Cyrilli capitula concionari, Nestorianos Constantinopoli Chalcedonem ad se pertrahere, & illis apertè Nestorij dogmata propinare. est de his locuples testis homilia vna illa ipsius Theodoretæ, apud Cyrilli Apologeticum hætenus asseruata, quæ incipit: Christus nobis dux sit sermonis, &c.] vbi ad Nestorianos, qui interiaces trajicerent mare, dum Constantinopoli proficiscerentur Chalcedonem, vt ipsum Theodoretum concionantem audirent, hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus transire ausi estis, vt nostram audiat vocem, quam vestri pastoris vocis effigiem putatis, *nempe Nestorij*. Desideratis enim audire iucundas vestri pastoris fistulas; pastoris, quem pastores socij calamis occiderunt, vt putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Pastores multi corruperunt vineam meam, &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Nestorium condemnarunt.

Sed & quomodo Nestorianam illis manifesto absque aliquo velamento hæresim prædicauerit, ex his quæ ipse subiicit, perspicillè senties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum patientem affirmantes, sic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclinatione exhibet ea quæ non sunt, vt sint, & de his quæ non erant, vt essent, sola voluntate, quasi oblitus horum omnium, passionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur Deus passibilis.] & inferius: Nos autem inuisibilem Vnigenitum, incomprehensibilem, inexcogitabilem, passibilem esse credemus? absit.] & conuersus ad Christum: Saluator noster & benefactor, ne sic apostata simus adorationis tuæ, ne sic ignoremus tuam naturam, ne sic ingrati simus de tuis donis, vt suspicemur passibilem nostrum liberatorem, qui nos è passionibus ad impassibilitatem transtulit, & nobis passionibus obnoxii impassibilitatem largitus est.] hæc ipse, quibus apertè vides duas in Christo personas constituere à se inuicem separatas, nullamque factam in vna persona duarum naturarum vnitatè indiuisam, in-

THEODORETUS DEFENSOR NESTORII.

* Apud Cyril. in Apolog. & apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 9. append. 2.

QUID THEODORETUS CVM CONCIONATUR CHALCEDONE.

* Apud Cyril. Apolog. ad fin.

THEODORETUS PALAM INTER NESTORIANOS IMPUGNAT FIDEM CATHOLICAM.

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTINI 7. IMPP.

A confusam, & inconuertibilem. ac proinde cum negat Deum passum, Christum non esse Deum affirmat, separans naturam diuinam ab humana. cum è contra Catholici, vnione indiuisibili duarum naturarum in vna persona facta, Christum Deum profiterentur passum, vt tamen diuinitatem negarent esse passibilem. Vides igitur hominem, cum liberos inter suos haberet affectus, quæ effutire soleret: cum & litteris suis calumniosè asserat Catholicos vnam tantum in Christo prædicare naturam, cum tamen hi faterentur ex duabus naturis vnam esse personam: qua etiam calumnia profecutus est Cyrilli capitula, quasi ille, cum Deum passum esse dixerit, Deitatem passibilem constituerit.

Sed mirum dictu quàm calumniosè ad suam ipsorum hæresim astruendam citare ijdem Nestoriani consueuerint sanctos Patres, quantaque mentiri iactantia, vniuersos ferme Orbis Episcopos secum sentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt suis litteris ad Rufum presbyterum fecisse noscuntur, dum vt hominem pellicerent ad Nestorij hæresim confectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanensem Episcopum esse Nestorianum, misisseque tractatum sancti Ambrosij de Incarnatione ad Imperatores, quo Cyrilli impugnaretur sententia, & Nestoriana hæresis firmaretur: cum re vera nullus eius nominis extiterit his temporibus Mediolanensis Episcopus, & longè procul abesset, vt sanctus Ambrosius suis scriptis confirmaret dogma Nestorij. hæc erant artes hæreticorum, pro animi sententia quod vellent, absque pudore fingere, mentiri, & subdolè atque veteratoricè cuncta peragere.

Dimissi tandem ab Imperatore legati schismaticæ & hæreticæ factionis, abire iussi sunt ad Ecclesias suas: cum Ioannes illorum dux Episcopus Antiochenus vltimum Vale pronuncians, perbreuem illum sermonem ad suos Nestorianos habuit, cuius est exordium: *Sancta lex est, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum sunt. Meus est Galaad, meus est Manasses, immo non mei sunt, sed Dei, eius qui vestram cum nostra congregauit Ecclesiam, &c.*] hæc & alia arrogancia plena, vendicans sibi Nestorianos, qui erant Constantinopoli, Nestorio eorum Episcopo destitutos.

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & schismaticorum factiosa rebellio atque violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme mensium spatium vehementissimè contrarijs fluctibus exagitauit Ecclesiam. Licet igitur sancita à Patribus damnatio hæresis Nestorianæ cum auctore suo Nestorio firmè vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo statuta fuerunt aduersus Ioannem Antiochenum atque collegas sacerdotio ac sede priuatos, haud adeò prope visa sunt Imperatori executioni fore mandanda, sed spe pacis incundè sunt retardata, ne cum Ioanne Antiocheno totius Syriæ Episcopi ab Ecclesia Catholica separarentur. Sic igitur hoc prætextu permissus est Ioannes cum suis ad Ecclesias sibi creditas absque iactura redire: quod quidem diuino consilio factum esse, exitus declarauit: nam anno sequenti dissidentibus ad concordiam reuocatis, composita pax, Ecclesiis tranquillitas redita est. Sed non profuerunt Nestorio iste moræ, qui cum suis in monasterio sancti Euprepij apud Antiochiam permissus est agere ad quadriennium, si fortè ab infania resipisceret. Verùm cum compertus esset maiori obstinatione obriguisse, decreta est illi relegatio Oasena omnium deterrima, de qua suo loco inferius agendum.

Antequam autem recederet legati schismaticorum, creatu fuisse loco Nestorij Constantinopolitanum Episcopum Maximianum, habent Acta quædam, quæ minimè mihi probantur, cum plura simul mendacia insuta habeant, vt cum ibi dicitur, hoc anno statim Nestorium in exilium missum esse, cum ex his quæ suo loco certa testificatione dicuntur, constet non nisi post annos quatuor Nestorio exiliu irrogatum. Præterea si verum esset ante horum legatorum professionem Maximianum in locum Nestorij subrogatum esse, vtique Theodoretus & alij in litteris tunc cum profecturi essent datis, eiusdem suffectionis meminissent: quam obrem in contrariam potius sententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum Nestorij Episcopum Constantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates auctor est. Sed cum trimestre spatium interlapsum ab eiusdem depositione Nestorij vsque ad substitutionem Maximiani tradit, planè in numero esse errorem, affirmare necesse est: nam cum superiori capite dicat, mense Iunij depositum esse Nestorium, non tres, sed quatuor menses intercurrisse oportuit à Nestorij depositione vsque ad Maximiani subrogationem. Id ipsum affirmat de quatuor mensibus Liberatus diaconus in Breuiario, cum ait: De electione Episcopi rursus quæstio orta est. Multi enim Philippum quærebant presbyterum, qui à Ioanne cognomento Chrysothomo diaconus fuerat ordinatus, multa que scripsit volumina

* Extant apud Act. Ephes. edit. Pel. co. 3. cap. 13. THEODORETUS QVAM AD RVFVM SCRIPSE- RIT.

* Apud Cyril. in Apolog. ad fin.

CYRILIO AN- TIOCHENO CUI PER- MISSI IN SVAS ECCLESIAS REDIRE.

* Euagr. lib. 7. cap. 7.

* Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 5. cap. 11.

DE MAXIMIANI ELECTIONE IN ECCLESIA CONSTANTINOPOLITANA.

* Socrat. lib. 7. cap. 36. in fin.

* Idem lib. eod. cap. 34.

* Socrat. lib. 7. c. 13.

* Liberat. diac. Breuiar. c. 7.

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

Iumina contra Iulianum Apostatam Imperatorem. Alij verò Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Sisinnius Episcopum ordinavit. Qui priusquam Cyzicum proficisceretur, procedentes ciues eiusdem ciuitatis Dalmatum monachum sibi met ordinauerunt Episcopum, quoniam Artico prædecessori Sisinnij soli hoc præstitum videbatur, nimirum ut Episcopus Constantinopolitanus daret Episcopum Cyzicenis. sed Proceribus Palatii ut fieret displicuit: quod quidem factum est postea. Manebat ergo Proclus non habens Ecclesiam propriam, qui tum in Ecclesia Catholica Constantinopoli valde florebat. Cumq; quatuor transissent menses post Nestorij damnationem, Maximianus ordinatur Episcopus, vita quidem monachus, ordine verò presbyter, constantis quidem fidei, idiota tamen sermone sub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates*, qui & catalogum texit eorum qui ex alia in aliam sedem translati sunt. Addit autem inferius^b, Cælestinum Romanum Pontificem rescripsisse, nihil esse impedimento quo minus vnus ciuitatis Episcopus in aliam posset Ecclesiam transferri: quod quidem decretum Cælestini licet post Maximiani electionem innotuisset, profuit tamen Proclo, cum defuncto Maximiano, confestim in locum eius (vt suo loco dicemus) subrogatus est. desideratur eiusmodi epistola Cælestini. De creatione verò Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in alijs

* Socrat. lib. 7.
cap. 34.
videm eod. lib.
c. 39.

* Ex eod. Ant.
uij Augustini.

Actis Concilij Ephesini: Iussit autem his qui de sancto & magno vniuersali Concilio erant (nempe octo legatis missis) ingredi in ecclesiam, & ordinare Episcopum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ: quod etiam factum est. Ingressi autem ordinauerunt Maximianum Episcopum. Et post hæc iussit Imperator, omnes Episcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Mansit hic Ioannes Antiochenus Episcopus, & qui cum eo erant, in se gregati existentes. Ingressus autem est Cyrillus Episcopus Alexandriam Athir tertia, & suscepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hæc tertia mensis Athir eadem dies est quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripserunt & legati ad Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit^d:

* Ex eod. cod.
Antony Augustini.

Domini desiderabilibus & Dei cultoribus & comministris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino salutem.

* omnium

Satisfactum nobis est iterum, & ipso experimento cognouimus quia veritas viuere & vincit secundum sancti vocem: resistit autem ei omnino nihil: est autem sic validissima, vt insurgat aduersus omnes inimicos, & resistentium sibi virtutem soluat. Ecce enim, ecce falsè quidem loquentium ora destruxit, & illicitarum blasphemiarum caligo cessauit, resplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Episcopo secundum decretum Dei atque Concilium per sanctitatem vestram reuerendissimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in desidijs & delicijs constitutum, sed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus est cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuersis Ecclesijs & populis ibidem constitutis, merito proclamabo: Benedictus Dominus quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ. Non enim poterat dormire sic bonus pastor, vt etiam suam animam poneret pro oibus, & semper saluificare sciens, iam antiquam quidem bestiam à sacra & diuina aula repulit. Sapientissimum autem & totius virtutis insignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare sub sua manu populum constitutum. Incolumes vos esse in Domino & nostri memores, oramus, carissimi & desideratissimi.] hæc S. Cyrillus.

* & aliquando

Simulac autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum Maximianus conscendit, ad verè magnum sanctumq; Cyrillum Alexandrinum Episcopum tanti certaminis decoratum insignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit^e:

* Apud Act.
Ephes. edit.
Felt. tom. 4. c.
24. & apud
Cyril. epist. 24
MAXIMIANI
EPIS-
TOLA DE
CYRILLI
MERITIS
LAUDIBUS.
f. 1. Cor. 4.
Philip. 11.
Gal. 4.
Matth. 10.

Religiosissimo Deoque dilectissimo comministro Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino Maximianus in Domino salutem.

Expletum est desiderium tuum, Deo deuotissime; perfectum est quod religionis causa susceperas, ad finem perductum est pietatis tuæ votum: spectaculum factus es Angelis & hominibus, vniuersisq; Christi sacerdotibus. Neque enim solum in Christum credidisti, sed incommoda quoque pro ipso pertulisti. Solus dignus existimatus es, qui stigmata illius in corpore tuo portares. Confessus es illum coram hominibus; promeritus es vt ipse te confiteretur coram Patre in præsentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate

CHRISTI
431.CÆLEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

A pietate certantibus debentur. Potuisti omnia in Christo, qui te confirmauit: humiliasti fatanam per patientiam: contempsisti tormenta: conculcasti furorem Principum: famem pro nihilo duxisti: panem enim habebas, qui de cælo descendens cælestem vitam hominibus impartitur. Quia verò nos nec ab his absumimus, dum & hic sensibilibus castigamur; & vestras afflictiones, quas, dum principatibus & potestatibus, dum mundi dominis & rectoribus tenebrarum harum, dum nequitia spiritibus resistitis, tolerastis, auditione accepimus.

* Ioan. 6.

Quia verò ad magnæ huius ciuitatis Episcopatum promoti sumus: dignare, Deo dilectissime, tum precibus nos fulcire, tum consilijs quoque dirigere, tum omni denique benevolentia studio prosequi, quo hac ratione illud Scripturæ dictum in nobis adimpleatur: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Verè etenim spiritualis dilectio munita ciuitas est, quæ neque cuniculis à diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest superari, neque etiam bellicis satanæ machinis cedere nouit, vt quæ à Christo Domino custodiatur, Christo vtique illo qui mundum hunc deuicit, & sempiterna bona tibi præparauit, & aliquando nihilominus dixit: Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Cum itaque Christo Domino dignus euaseris, propterea quòd crucem tuam sustulisti, sectatorque illius effectus sis: Christum pro nobis deprecari ne omittas, fraternæ virtutis ornamenta proprias prærogatiuas esse ratus. Vale in Domino, & pro me Deo dilectissime & sanctissime frater ac comministrora.] hæc tunc ad Cyrillum Maximianus: quæ recitasse voluimus tamquam post victoriam triumphum carmen. Reddidit verò ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum est exordium^d: Opportunè, vt arbitror, &c.]

* Prouerb. 18.

* Matth. 10.

C Porro si Ducis laus cedit absque inuidia Imperatori; cuiam primæ debentur tantæ gloriæ, & Cyrilli & comministrorum laboribus partæ, nisi illi, cuius personam agebat, vicemque gerebat, Cælestino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles illius temporis scriptores, gloriosum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adscribereque Cælestino. Qui enim inter præcipuos eminebat, sanctus Prosper ita de ipso: Per hunc virum (Cælestinum videlicet) omnes Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antistiti, gloriosissimo fidei Catholicæ defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confæderantur erroribus, iterum prosternerentur.] hæc Prosper. Quæ minimè ignorantes ipsi Patres qui Ephesi conuenerunt, necnon Maximianus ipse recens creatus Episcopus, atque etiam Theodosius Imperator, legationem miserunt ad ipsum Cælestinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de prostrata cum auctore hæresi Nestoriana. Missi ad hoc sunt Romam Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, qui Romam peruenerunt ipso die Natalis Domini: agemus de his anno sequenti.

* Apud Acta
Ephesin. edit.
Felt. tom. 4. c.
25. & post A-
polog. Cyrilli.
CÆLESTINI
PAPAE GLOR-
IA DE
DAMNATA
HÆRESI
NESTORIAN-
A.
* Prop. contra
Collatorum
prope finem.

Sed quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum descendere à Patre luminum sancta Dei Ecclesia nouit, eidem ipsi immortales gratias egit, quòd vindex extitisset Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriusque præconia illis vocibus celebrans, quas à sanctis sciret frequentatas esse Patribus, vbique locorum MATREM DEI MARIAM omnium ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum illud accepisse creditur Angelica salutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c.] quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentius repeti, & tanquam prima quædam elementa à pijs parentibus vnà ferme cum lacte infantibus propinari consuevit: vt fieret secundum illud Propheticum: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam] illuderentque superbo draconi pueruli.

* Psalm. 8.
Matth. 21.

Sed & Pulcheria Augusta virgo sanctissima, cuius in seruanda fouendaq; aduersus nouam hæresim fide Catholica commendata semper est vigilantia atque studium, excitauit amplissimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornitem, erigens nimirum sub nomine Dei genitricis Mariæ augustissimè templum in Blachernis iuxta mare positum, quod sua postea mole labans Iustinianus Imperator restituit. Hæc quidem Constantinopoli Nouæ Romæ à sancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ sunt Fidelium mentes, vt in diuersis Orbis partibus id ipsum præstaret, factumque est, vt licet frequens antea esset cultus sanctissimæ Dei matris, post hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fut-

* S. PVLCHER-
IA ERIGIT
TEMPLUM
PLVM S. MAR-
IAE
* Niceph. lib.
14. c. 2.
* Prop. de edif.
Iustin. Imp.
or. 11.

rit atque celebrior, vixque reperiri esset, qui absque titulo Dei genitricis nominaret sanctam Mariam.

Adiecit autem ad hæc omnia Theodosius, vt Irenæum Comitum profectum cum Nestorio Ephesum, ob studium erga eum impensum aduersus Catholicam fidem, exauctora-

rit: quem vt patronum Episcopi Syri creauerunt postea Tyri Episcopum, à qua etiam præfectura iussu eiusdem Imperatoris depositus est, vt suo loco dicetur. Parem quidem irrogatam fuisse pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus iudicassent Imperatorem, & de sanctis Episcopis Ephesi congregatis aded malè meriti essent, possumus intelligere; nimirum vt par sententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem supplicio reddidisset.

Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud: Impij in tenebris conticescent] pudore suffusi deuorabant sub silentio mærore cor suum, & obmutuere: nihil minus. Etenim ipse Nestorius caput super omnes filios superbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumniis, libros conficiens aduersus Catholicam doctrinam à sacrosancta œcumenica Synodo Ephesina comprobata; quos vltimicibus flammis absumendos (vt suo loco dicemus) Imperialis sanctio condemnauit. Sed & Theodoretus eiusdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, impulsu Ioannis Episcopi Antiocheni, rursus aduersus Cyrilli capitula & editam ab eo defensionem vibrat tela, dum eadē nouis scriptis impugnat: dedit enim litteras ad Episcopos in Italia positos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanensem, Aquileiensem, & Rauēnatem, clamans & obstrepens, instaurasse Cyrillum suis capitulis hæresim Apollinaris. testatur id quidem ipsemet Theodoretus in epistola postea scripta ad Dominum Episcopum Antiochenum. Qui enim à Romano Episcopo per Cyrillum sciebat Nestorium impugnari, in illum, si potuisset, concitare studuit celebriores Italiæ sacerdotes. Sed quid illi rescripserint, ipse silet: ostentasset vtique & proclamasset, si quid in Cyrillum iudem Episcopi rescripserint. Sed ab illis repercutissus (vt par est credere) ne suæ esset proditor temeritatis; quæ rescripserint, conticere, fatius iudicauit.

Quid præterea? Non satis visus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Episcopum aduersus Cyrillum armavit, impellens vt contra Cyrilli capitula scriberet: editumque est ab eo opus nomine Orientalium, quò maioris ponderis haberetur. De his planè ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait: Deinde & contradictiones habes à me contra eos factas, qui aduersum capitula Synodi ea scripserunt. Sunt autem duo Episcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipse. Tulit autem Andreas à Ioanne Episcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt crearetur Episcopus Samosatenus ex monacho Constantinopolitano ob susceptam Nestorianæ impietatis defensionem, quem summis laudibus ipse celebrauit Theodoretus epistolis ad ipsum scriptis. Ceterum Cyrillus contrariis scriptis horum omnium molitiones disiecit: contra Orientales enim scripsit Apologeticum, contra Theodoretum verò commentarium ad Euo-

ptium, in cuius exordio, quàm vilipenderet ea Theodoreti scripta, his in primis verbis significat, vbi ait: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me à labiis iniquis & à lingua dolosa. Sentiebam enim me vbique calumniis impeti, idque per singula capita. Cogitabam autem & hoc, quòd familiares nonnulli dicebant, virum istum in litteris exercitatum, & in sacrarum litterarum cognitione maximè prouectum. Verum ab intelligentia efficaciarum horum capitulorum tantum abcessit, vt de eo nunc planè sentiam, quòd quorundam desiderijs indulgens, fingat se ignorantem, &c.] Sed de his hætenus: iam verò emergat stylus è spinetis Orientalibus, & se transferat ad res gestas in Occidente. Sed nusquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Ecclesiam ob petulantiam quorundam Gallorum presbyterorum (vt anno superiori dictum est) temere sugillantium sancti Augustini aduersus Pelagianos commentarios editos, in quos contraria scripta obie-

cisse S. Prosperum Aquitanum, æquè suo loco demonstratum est. Sed quòd nesciat semel veritatis transgressa limitem hæreticorum procacia modestiæ repagulo contineri, & conuincit licet rationibus possit, vinci tamen nescia obstinatè resiliat: iudem audaciùs obstitere; & quæque insana effutire in sanctissimum atque celeberrimum Ecclesiæ Doctorem

GALLICA- NIPRESBY- TERTI IN- SVRGENTES ADVERSVS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

A minimè destitute. Quamobrem vt qui scriptis minimè suaderi potuissent, auctoritate Apostolicæ sedis compescerentur, idem sanctus Prosper cum collega Hilario Arelatensi ad Cælestinum Romanum Pontificem profectioem instituit: qui ambo apud eundem studiosè egerunt, vt eiusmodi nugatoribus ora (quod par erat) obstrueret. Cælestinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Episcopi consultus plenissimè scripserat, putans illa sufficere potuisse; cum modò rursus presbyteros obstrepere, relatione Prosperi & Hilarij percepisset; ad Episcopos, in quorum illi Ecclesiis presbyterio fungerentur, scripsit epistolam, redarguens in primis eos, quòd sinant, ipsis tacentibus, in ecclesia loqui presbyteros, cum absque Episcopo nihil illis concessum sit de doctrina præsumere. Est epistolæ exordium: Apostolici verba præcepti sunt, apud Iudæos atque Gentiles sine offensione nos esse debere, &c.]

B Post multa verò in Episcoporum reprehensionem sinentium talia garrere presbyteros inculcata, de S. Augustino, cuius doctrina ab illis in suspensionem hæresistere adducebatur, hæc ait: Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, neque vmquam hunc falsæ suspensionis saltem rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros optimos etiam antè à meis decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt: utpote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde resistatur talibus, quos malè crescere videmus. Ne fas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictione (quia membra nostra sunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promissa, quicumque probantur propter iustitiam persecutionem sustinere, &c.] iunguntur epistolæ capita quædam aduersus Pelagianos errores ab Apostolica sede olim & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cælestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulq; Concilijs Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores verò difficilioreque partes occurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis restiterunt, sicut nos non audemus contemnere, ita non necesse habemus astruere, quia ad confitendum gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerint, vt profus non opinemur Catholicum, quod appareat præfixis sententiis esse contrarium.] his inquam profiteretur, profundiores quæstiones illas de prædestinatione sanctorum nequaquam ab Apostolica sede definitas; illasque tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum satis posse sufficere

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICE LAVDAT.

D viderentur. Sed & illa ab eodem auctore inculcata notanda sunt, quibus demonstrat, non decretis dumtaxat Romanorum Conciliorum profus destrui Pelagianos errores, sed traditionibus Apostolicis, quas vsu & iugi obseruatione receperit Ecclesia Catholica, eosdem penitus labefactari; dum videlicet orare consuevit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, schismaticis, atque lapsis, necnon catechumenis; sic planè docens, absque diuina gratia illos non posse ad salutem accessum habere. Dumque rursus exorcismis & exufflationibus abiguntur a proximè baptizandis spiritus nequam, planè factis profiteretur Ecclesia, peccato originali humanam naturam esse corruptam, & à satana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HAERESIS PELAGIANA CONFVATVR.

Sed quòd ad dictam Cælestini epistolam spectat: sanctus Prosper, qui eius scribendæ cum Hilario auctor accessit, cum aduersus Collatorem agit, de ea his verbis meminit: necnon de eodem Cælestino Romano Pontifice: Per hunc (inquit) virum intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultationum actione suscepta, & librorum qui errantibus displicebant; pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentire, sancto manifestaui eloquio, euidenter pronuncians quantum sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, qua auderent quidam aduersus antiquos magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia in prædicatorem veritatis obstrepere.] subdit his recitatum Cælestini de S. Augustino nuper elogium, cui ista mox addit: Contra istam clarissimam laudatoris tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perspicuè sincerissimæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt scilicet quia in epistola Papæ, librorum de quibus actum est, non expressus est ti-

PROSPERVS ADVERSVS COLLATOREM, PROPE FINEM.

QVARE PROSPERVS DE CAELESTINI EPISTOLA.

ulus, hinc eos appareat non approbatos, & istam in sanctum Augustinum laudationem pro auctoramento fuisse collatam.] hæc Prosper in eos, qui cum obniti litteris Cælestini Papæ minimè auderent, ex eis tamen haud approbatos esse omnes Augustini libros cauillabantur. Vnde subdit: Maneat planè, maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, dissonans inuenitur.] ac paulo post: Agnoscant calumniatores, superfluo se obicere, quod his libris non speciale neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur: Apostolica enim sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] sed hæc sub Sixto emerferunt calumniae exceptiones, cum S. Prosper aduersus eos insurgens, contra Collatorem (vt dicemus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ essent existimationis litteræ Romanorum Pontificum.

Meminit huius quoque Cælestini epistolæ Phorius in Bibliotheca, vbi ait de ipso Cælestino: Scripsit quoque ad Episcopos Galliarum de fide sancti Augustini.] Agit insuper laudatque dictam Cælestini epistolam etiam Vincentius Lirinensis, vbi ait: Sed & Papa Cælestinus pari modo, eademque sententia: ait enim, &c.] post recensita verò eius dicta aduersus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cælestini beata sententia, non vt vetustas cessaret obruere nouitatem, sed potius nouitas desineret incescere vetustatem: quibus Apostolicis Catholicisque decretis quisquis refragatur, insultet primum omnium necesse est memoriæ S. Cælestini, qui statuit, vt desineret incescere nouitas vetustatem.] hæc Vincentius de dicta epistola Cælestini, quam tanti ponderis esse docet, vt satis sit ad omnes hæreses euertendas nouas sententias in Ecclesiam inducentes, quo potissimum argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idem auctor conuellit opere illo contra hæreses scripto, certè aureo. Ex quo intelligas, longè diuersum esse Vincentium hunc Lirinensem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius sunt Vincentianæ obiectiones, quas S. Prosper egregiè confutauit. hic namque monachus Lirinensis monasterij fuit, ille verò vnus ex presbyteris illis Gallicanis, qui vnà cum collegis inuidiose S. Augustini scripta carpebat, de quo Gennadius meminit, eius lucubrationes recensens, eumque ab hoc ostendit esse diuersum, quem Lirinensem presbyterum nominat; cuius etiam mentionem facit S. Eucherius in præfatione libri Instructionum ad Solonium, quem vnà cum Saluiano eloquentia & sapientia celebrem fuisse commendat.

Inter alios verò quos recensuimus Aquitanæ presbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos sua epistola Cælestinus Papa infectatus est, fuit Seuerus Sulpitius ille discipulus & scriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Episcopo amicitia coniunctissimus: Hic, inquam, arreptus & ipse ea alluione Pelagianæ hæresis in Aquitania potissimum exundantis, tandem magno Dei beneficio respuit, atque in se ipsum vindex insurrexit erroris. De eo enim ista Gennadius: Seuerus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis & paupertatis & humilitatis amore conspicuus.] & in fine post enumeratas eius lucubrationes, ista addit: Hic in senectute sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cum Gennadius illius æqualis dicat, par est credere ipsum Seuerum hoc respuisse tempore, quo percelebris ista, de qua est sermo, Cælestini Romani Pontificis aduersus Pelagianos ad eiusdem prouinciæ Episcopos scripta epistola, ipsi (vt credi potest) innotuit, ex qua se ab Ecclesia Catholica deuium esse sensit, & pharmacum ad euomendum epotum venenum accipiens sanatus est.

Sed hic illud considerandum: quomodo hunc Seuerum Sulpitium dicunt fuisse aliqui Episcopum Bituricensem quem Gennadius collega eius atque gentilis non nisi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat esse defunctum? cuius quidem testificatione, hominis certè haud reru Seueri ipsius ignari, vt pote in eadem prouincia viuentis, aliquando existimaui, hunc diuersum esse Sulpitium ab illo, quem dicunt Episcopum Bituricensem; licet post Guibertum, qui pro eo scripsit Apologiam, Archiepiscopum Bituricensem appelleret. certè apud me maioris est auctoritatis Gennadius Massiliensis sui temporis res gestas scribens, quam quiuus alius post plura elapsa sæcula aliter sentiens. Scimus in tabulis Ecclesiæ Bituricensis duos eius Ecclesiæ esse adnumeratos Sulpitios Episcopos, eosdemque sanctitatis titulo insignitos & inter sanctos in Martyrologiis receptos, quorum alter Pius, Seuerus alter

Vincen. Lirin. aduers. hæres. c. ult.

VINCENTII GALLICANI DVO LONGE INTER SE DIVERSI.

b Gennad. de Script. Eccles. c. 80. c Idem. c. 64.

DE SULPITIO SEVERO.

d Gennad. de Viris illust. c. 19.

NVM SEVERVS FVERIT EPISCOPVS.

A alter est dictus, alter decima septima Ianuarij, alter vigesima nona eiusdem mensis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hunc seuerum, de quo est sermo, Episcopum nominet, verum tantummodo presbyterum, sicut & Honorius rexes catalogum clarorum virorum. Sed & longè procul abest, vt qui in tabulis Episcoporum Bituricensium ponitur Sulpitius Seuerus sub Gunthranno Rege vixisse, interfuisseque Matifconensi Concilio sub eodem Rege celebrato, hic sit de quo est sermo: nã ille Sulpitius cognomento Pius dictus est, & sub Gunthranno Rege sedisse successorè Remigij, habet Gregorius Turonensis: procul verò abhorret, vt Sulpitius Seuerus discipulus sancti Martini ad Gunthranni tempora deduci possit: vnde planè fatendum sit in eas tabulas errorem illapsum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc sæculo illustrauit sedem Bituricensem, fuit S. Simplicius arbirrio Sidonij Apollinaris creatus Episcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum sanctos Episcopos extant eiusdem Sidonij epistolæ, atque concio in eius habita electione. At de his hæctenus.

Hoc eodem anno sub iisdem Consulibus sanctus Prosper missum ait Palladium ordinatum primum Episcopum ad Scotos: perductum quoque fuisse ad Hiberniam insulam, sed citò morte subductum ex hac vita migrasse, ex Probo, qui res gestas S. Patricij scripsit, dictum est superius. Hibernorum quidem conuersionem Deus sancto Patricio reseruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex sancti Martini Turonensis Episcopi sorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium sub eius institutione transegit: inde à S. Germano Antifidorensi Episcopo sacris litteris imbutus. Vocatus verò à Deo ad Hibernorum conuersionem, non prius illuc se contulit, quàm Romam ad Cælestinum Papam accesserit, accepturus ab Apostolica sede ad eius gentis conuersionem Apostolarum. hæc quidem Probus ac Sigebertus: verum ille ab Amatore Episcopo ordinatum ipsum tradit Scotorum Antistitem; Sigebertus verò id ait factum à Cælestino Romano Pontifice Romæ; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Christi fidem suscipiendam conuertit. Res ab eo in eiusmodi Apostulatu gestas idem Probus & alij conscribere, scriptaque ab eo elucubrata recensere. Hæc igitur de Episcopatu Patricij post defunctum Palladium hoc anno ed missum, cum sub Cælestino Papa accidisse tradat; ad finem anni huius, vel sequentis exordium, ante obitum Cælestini contigisse, affirmare opus est: siquidem Cælestinus anno sequenti, mense Martij ex hac vita migrasse reperitur. Vides autem omnibus fuisse perspicuum, ab Apostolica sede accipiendum esse Euangelium ad conuersionem Gentium; cum ex Orbis extrema parte, immo (vt cum poeta dicam) ex diuisis toto Orbe Britannis Patricius Romam se contulerit; quod & ab aliis factatum, suis locis dicturi sumus.

D Sed apponamus ad anni huius rerum gestarum præclaram coronidem obitum magni viri S. Paulini Nolani Episcopi, de quo tanta superius tertio, quarto, & hoc ipso quinto tomo sunt dicta: quem hoc eodem anno X. Kalen. Iulij ex hac vita in celum feliciter migrasse, huius anni Consulibus Basso & Antiocho, Vranij eius discipulus scriptorum monumentis posteris commendauit: hunc illum namque putamus esse Vranium, cuius idem S. Paulinus meminit in epistola ad sanctum Delphinum Burdigalensem Episcopum.

Sed antequam gloriosum eius ad Deum transitum referamus, difficultas haud mediocris disquirenda, atque enodanda est: Quonam modo conuenire potest, sanctum Paulinum sese obsidem dedisse pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & post eius obitum remeasse Nolam, ac deinde defunctum; si quem diximus in Africa regnasse primum Regem Genfericum, propagasse cum regno vitam constet, capta Carthagine, annis triginta septem, sicque peruenisse ætate ad annum Domini quadringentesimum septuagesimum sextum? Ceterum historiam illam totam à sancto Gregorio scriptam, & à posteris acceptam omnibus (habes eam etiam à sancto Eulogio Cordubensi citatam) haud putamus ob hanc causam leuiter reiiciendam: sed nec Vranium mendacem dixerimus sub huius anni Consulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius assertionem, Paulinum adhuc ultra annos quadraginta quinque vixisse, aliquo modo dicendum existimemus. siquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto superius supputatis, ad hunc vsque deductis, reperitur peruenisse ad annos duodecoginta, haud diutius vixisse putamus, vel aptum fuisse qui regium hortum colere valuisset.

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, ed confugiendum esse putarunt, vt ista de filio viduæ atque Paulino non sub persecutione Vuandalica, sed Gothica sub Alarico dici debeant contigisse: quibus hequaquam assentiendum putamus, cum

Greg. Turon. lib. 6. c. 39.

Sidon. lib. 7. epist. 8. 9.

DE S. PATRICIO I APOLLINARIS AD SCOTOS ET HIBERNOS.

Probus in Vita S. Patricij. Sigebert. in Chron. & Bala. Ca. 1.

S. PAULINI NOLANI EPISCOPI OBITVS.

Existat apud Sur. tom. 3. die 22. Iun.

Paulin. epist. 17.

OBIECTIO DE PAULINO SEVICARIVM DANTE PRO FILIO VIVANDÆ.

Victor. de persecut. Vuand. lib. 1. in fin.

Greg. dialog. lib. 3. c. 1.

Eulog. in documento Martyriali ad Florentiam & Martiam.

CHRISTI
431.CAELEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

nihil penitus de Africana prouincia sibi Alaricus vendicauerit, in quam securitatis causa ab Vrbe profugi (vt vidimus) tamquam ad locum tutum, Gothis inaccessum, se contulerunt: constat verò præterea ex his quæ de eo dicta sunt, Paulinum post tempus Gothicæ grassationis in sua Ecclesia pacificè perseuerasse. Vnum igitur reliquum est quod dici possit, Regem illum Vuandalorum proximè defuncturum à Paulino prædictum, non intelligendum esse de Genferico, qui in regno consenuit, sed de fratre ipsius Gunthario Godigischli filio, quem cum fratre Genferico atque Vuandalis transisse in Africam, Procopius^a, Paulus diaconus^b, & alij^c auctores affirmant, eumque dolo fratris Genferici è medio morte sublatum: huius enim interitum repentinum obuentionum potuit prædixisse S. Paulinus: captiuos autem illos ex Campaniæ oris in Africam abductos non bello aliquo, sed Vuandalicæ classis inuasionem, qua potentem fuisse Genfericum, eaque infestasse Hispaniam, Italiam, insulas, & Orientales etiam oras, Victor affirmat^d. Scimus tamen, ad vitandum fraternæ cædis infamiam, à Vuandalis posterioribus traditum (quod referunt Procopius & Isidorus) Guntharium nequaquam transisse in Africam, sed in Hispania à Germanis captum, palo que infixum, vel ab inuadente eum prauo dæmone esse necatum. sed dum aiunt, primo id Vuandalorum Regi regnanti in Hispania accidisse, planè de eius parente esse intelligendum apparet, quem primum inuasisse Hispaniam tradunt omnes, eumque regnasse ibi annos sexdecim, idem Isidorus affirmat. Ceterum quod ad Guntharium filium spectat, quam ratione sit verisimile, vt transmissis Vuandalis omnibus in Africam, solus remanserit Guntharius in Hispania: Vuandalos quidem omnes transisse ex Hispania in Africam, testatur Victor, qui eosdem numerat octoginta millia. Sic igitur quæ de S. Paulino scribuntur & Rege Vuandalico, vt ad Guntharium referantur, nihil prohibet.

Quod verò Victor res Vuandalorum in Africa persecutus, nullam de Gunthario mentionem habeat: id euenisse apparet, quod persecutionem tantum Christianorum enarrandam suscepit; breuique libello restriginta septem annorum perstringentem, plurima omisisse oportuit, quod & ipse fatetur. Sed quod ad Vranium pertinet; ipsum persecutum esse Paulini obitum potius quam vitam, idem ipse in præfatione ad Pacatum inscripta profiteretur. Porro eius obitum describit his verbis: Cùm ante triduum quam de hoc mundo ad cæleste habitaculum vocaretur, dum iam de salute eius omnes desperassent, & duo ad eum Episcopi visitandi studio conuenissent, id est, sanctus Symmachus, & Benedictus Hyacinthus, ita in eorum aduentu recreatus atque refectus est, vt oblita omni carnali infirmitate, totum eis atque angelicum exhiberet affectum. Et quasi profecturus ad Dominum, iubet sibi ante lectulum suum sacra mysteria exhiberi, scilicet vt vnà cum sanctis Episcopis oblato sacrificio, animam suam Domino commendaret: simul etiam eos quos pro disciplina Ecclesiastica à communione mysterij extorres esse præceperat, ad pacem pristinam reuocaret. Et cùm hæc omnia sanctus Episcopus læto atque perfecto ordine celebrasset: subitò clara voce interrogare cœpit, vbi essent fratres sui. Tunc vnus ex circumstantibus, qui putauit, quod fratres suos, id est, Episcopos qui tunc aderant, quaereret, ait illi: Ecce hi sunt fratres tui. At ille: Sed ego nunc fratres meos, Ianuarium atque Martinum dico, qui modò mecum locuti sunt, & continuò ad me venturos se esse dixerunt: è quibus Ianuarius Episcopus simul & martyr Neapolitanæ vrbs illustrat Ecclesiam; Martinus autem vir per omnia Apostolicus (cuius Vita ab omnibus legitur) Galliarum Episcopus fuit.

Et his dictis, extensis ad cælum manibus, hunc psalmum Domino decantauit^f: Leuavi oculos meos in montem, vnde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram. Deinde, collecta oratione, commonitus est à sancto Posthumiano presbytero, quòd pro vestimentis quæ pauperibus fuerant erogata, quadraginta solidi deberentur. Quod cùm audisset sanctus Paulinus, leuiter subridens, ait: Securus esto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum soluat. Et ecce non longa interposita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniæ partibus veniens, missus à sancto Episcopo Exuperantio, siue à viro clarissimo fratre eius Vrsatio, qui ei per ipsum nuncium muneris gratia quinquaginta solidos miserant. quos cùm accepisset sanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis sperantes in te. De his autem quinquaginta solidis ipse presbytero, qui eos exhibuerat, manu sua duos dedit; reliquos verò negotiatoribus, qui vestimenta pauperibus dederant, reddi mandauit. Inter hæc autem, cùm nox diei successisset, vsque ad mediam noctem paululum quieti concessit, donec crudèscente dolore, qui lateri eius nimius inerat, grauaretur, excitatus, multique etiam

^aProcop. de bell. Vuandal. li. 1.
^bPaul. diacon. hist. Miscel. li. 14.
^cVictor de persec. Vuand. lib. 1. in fin.
^dVictor de persec. Vuand. l. 1.

^eExstat apud Sur. tom. 3 die 22. Iunij.
^fHidruntinus QUAB CON- TIGERINT ANTE PAV- LINI OBITVM.

^gPsalm. 120.

^hdeccem.

CHRISTI
431.CAELEST. PAP.
8.THEODOSII 24.
VALENTIN. 7. IMPP.

A etiam ex superfluo archiatronum vitionibus fatigatus, vsque ad quintam horam noctis lassum atque anhelum pectus duxit. Deinde adueniente luce, consuetudinem suam vir sanctus agnouit. Itaque vt solebat, excitatis omnibus, Matutinum ex more & ordine celebravit. Facta autem die, presbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico^a pacem hereditariam prædicauit. Transactis autem his, tacitus vsque ad vesperam perduravit. Deinde quasi ex somno excitatus, lucernariæ deuotionis tempus agnoscens, extensis manibus, lenta licet voce^b, Parauit lucernam Christo meo, decantauit^c Domino.

Tunc deinde factò aliquandiu silentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant, sollicitè vigilantibus, subitò tam ingenti cellula eius terræmotu concussa est, vt hi qui lectulo eius assistebant, exterriti atque turbati, ad orationem se iactarent, nihil tamen scientibus his qui pro foribus consistebant: neque enim publicus ille, sed priuatus in cellula fuerat terræmotus. Nam ille angelicis susceptus manibus, debitum Deo spiritum exhalauit. Vidimus, fili carissime, vidimus, & inter lacrymas atque singultus vidisse gaudemus, &c.] subdit gemitus vniuersæ Ecclesiæ de eius obitu; prædicat & eius laudes, atque in fine ait: Obijt S. Paulinus Episcopus X. Kalend. Iulij, Basso & Antiocho Coss.] Huius quidem Vranij scriptionis meminisse visus est Gregorius Turonensis, vbi ait: De transitu autem eius est apud nos magna lectio.] nouisse hanc pariter Vranij lucubrationem sanctum Gregorium^d Romanum Pontificem, certum est, dum eadem de terræmotu factò in eius transitu scribit. Hunc tandem beatum finem consecutus est ille, sui sæculi maximum decus & ornamentum dignum inuentum, quem scriptis suis celebrarunt sanctissimi atque doctissimi viri Hieronymus in Oriente, Ambrosius in Italia, Augustinus in Africa, Prosper & Eucherius in Galliis hoc ipso sæculo, postea verò sanctus Gregorius Papa atque alij.

Reliquit post se nobilissimi ingenii monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ, vel tenuitate ingenij, sed potius admiranda animi summissione: nã S. Hieronymus scribens ad eum tunc tyrocinium auspiciantem, hæc ait: Magnum habes ingenium, & infinitam sermonis supellectilem, &c.] scripserat enim librum pro Theodosio Imperatore, quo magnum ediderat specimè ingenij locupletissimi. Verum (vt diximus) cùm se totum Christo addixit professione monastica, nuncium stylo remisit, nec quicquam amplius scripsit, vt ederet. Etenim quæ reperiuntur eius epistolæ, non ipsius studio, sed industria S. Amandi Episcopi Burdigalensis seruata sunt. fatetur quidem id ipse Paulinus in epistola ad eum scripta, sed nondum cusa: vbi inter alia: Legimus (inquit) in tergo epistolæ annotationem epistolarum, quas meas esse indicatis: nam verè propè omnium mearum epistolarum ita immemor eram, vt meas esse non cognoscerem, nisi vestris litteris credidissem. vnde maius accepi documentum charitatis vestræ, quia plus me vobis, quam mihi notum esse perspexi.] hæc ipse ad Amandum. est epistolæ illius exordium: Omnia tempus habet, & tempus omni rei sub cælo est.] habet eam codex Vaticanus atque Nolanus. Sed si quæ carminibus cecinisse, pieque lusisse reperitur, eadem amicorum diligentia custodita putamus. Est celebris memoria eius in Dei Ecclesia, à qua indelebili nota in tabulis Ecclesiasticis illibata seruatur, & die natali ipsius anniuersaria celebritate recollitur. At modò de Paulino satis, cuius rebus præclare gestis tertium, quartum, & quintum hunc Annalium tomum decorauimus, ex quibus, quantus iste vir fuerit, quisque intelligere valeat.

E IESV CHRISTI CAELEST. PAP. THEODOSII 25. IMPP.
ANNVS ANNVS VALENTINIANI 8.
432. 9.

Christi annus quadringentesimus trigimus secundus Consulatu Aetij & Valerij in Fastis Prosperi & Cassiodori notatur, quorum prior in Occidente, posterior verò primarium magistratum est assecutus in Oriente. Illuxit planè annus iste sui exordio Romanæ Ecclesiæ lætus, cùm suscepta legatione Orientalium, de impij Nestorij deiectione, Maximiani verò promotione, litteris à sancta Synodo, necnon à Theodosio Imperatore, atque etiam à Maximiano Constantinopolitano Episcopo ipse Romanus Pontifex Cælestinus certior factus est.

Erat

TERRÆMOTVS IN OBITVS PAVLINI.

*Tum

Greg. Turon. de Glor. Confess. c. 107. Gregor. Pap. dialog. lib. 3. c. 1.

DE SCRIPTIS S. PAVLINI.

*Hieron. epist. 13.

CHRISTI
432.CAELEST. PAP.
9.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.CAELESTI-
NI ANTE
OBI TVM
GAVDVM
EX PROFLI-
GATO NE-
STORIO.

Luc. 2.

Erat planè ipse sanctissimus senex instar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem A
Israel. Quippe quòd (vt suis ipse testatus est litteris, quas proxime reddituri sumus, datis ad
clerum & populum Constantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob pessum-
datam Catholicam fidem ab impio Nestorio & eius sectatoribus, iam somnus recesserat ab
oculis ipsius. Sed & sicut cum Simeone erat expectans redemptionem Israel; ita etiam cum
ipso, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud: Nunc dimittis
Domine seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, &c.] exauditus à
Deo, hoc anno post tres menses (vt dicemus) ex mortalitate subductus, vocatus est ad coro-
nam, quam de salua facta fide Catholica, & conseruata facta recta Christi diuinitate, & eius
matris sanctissimæ dignitate, accipere dignus fuit.

Reliquit tamdiu ipsum Dominus in humanis, quantum opus esset ad communè lætitiã
mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ canti- B
cum ex Occidente, quod præcinnissent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, scribens po-
stremas omnium litteras, à quibus acceperat, nimirum ad S. Synodum Theodosium Impera-
torem Maximianum Episcopum, & clerum, populumque Ecclesiæ Constantinopolitanæ.
Sed cum audis reddidisse ad eandem Ephesinam Synodum litteras; ne putes adhuc eam
Ephesi perseuerasse, iam (vt vidimus) superiori anno dimissis Episcopis: sed ad Patres qui
conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas esse scias. Sunt hæc nouissimæ sanctissimi
Patris epistolæ, vltima eius elogia, ob id dignè vt verbatim hic describantur: quæ ex eo, puto,
gratiores accipientur, quòd nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos eandem cum
aliis eiusdem Pontificis superius redditus ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo
superius. Prima igitur Cælestini epistola reddita hoc anno mense Martij, ad sanctam Syno-
dum per legatos inde missos, sic se habet: C

Cælestinus Episcopus sanctæ Synodo apud Ephesum constitutæ.

Tandem malorum sine gaudendum est. Tandem nobis omnibus in commune dicen-
dum: Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute, dextera manus tuæ confregit inimi-
cos. propriè namque ipsi confracti sunt; quando iniqua loquentium, dicente David, os vi-
deamus esse destructum. Huiusce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defen-
sores nobiscum videmus fuisse fidei • sacerdotes, qui conuenientes in vnum, & secundum
Apostolum, non quæ vestra sunt querentes, sed quæ Christi Iesu, negotium Domini com-
munis egestis. Apud vos ergo de vestra loquimur sanctitate, quorum in omnem terram so-
num gaudemus exisse, cum & in finem eiusdem Orbis prædictæ veritatis à vobis verba ve-
nerunt. Deus noster non patitur latere quod præstitit; quia numquam beneficia superna ce-
lantur. Ita namque fit, vt tanto munere innotescente cælesti, pro voluntate diuina (sicut D
scriptum est) omnis homo saluus fiat, & veniat ad scientiam veritatis. Loquor ergo • victo-
ribus, & qui in prælium solam contra hostem portauerunt fidem, quæ, & Ioanne dicente
Apostolo, vicit & mundum: Vobis eiusdem propriè perscribo sermonibus, qui secun-
dum diuinam paginam, vt patres cognouistis quod ab initio est; & vt iuuenes, dum fortes
estis, & verbum Domini in vobis manet, vicistis malignum in talibus sociis gratulantes. De
hoc euentu minimè dubitabamus: habuit animum nostrum fiducia sperandi, qui vobis vi-
deremus diuinæ causæ pondus incumbere, quos bene admodum noueramus, secundum il-
lud propheticum, odisse congregationem malignorum, & cum impiis non esse sessuros.
Optimè ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque peruersos (sicut supradictus ait) inno-
centes & recti adhæserunt mihi.

Vna igitur eademque relatione per filios nostros religiosos & Deo amabiles viros Ioannem E
presbyterum & Epictetum diaconum deiectionem iustam, & exaltationem didicimus iu-
stiorum; illud quod in Euangelio legimus, approbantes: Quia Deus noster exaltat humi-
les, & potentes de sede deponit. A qua sententia ille noster sapientissimus minimè deuiauit,
qui ait, à Deo nostro humilium seruatum memoriam, & perditam superbiorum: quod
quando magis videatur impletum, quàm nunc, cum Saluator noster parans benemeritos
honorare, ossa hominum sibi placentium dissipauit, & prouiso pastore dignissimo, fera-
lem lupum de ouibus suis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius à vestra fraternitate
scripta primordia, nec quisquam nostrum mirari potuit, quia nota dixistis: assertio im-
pendatur incertis, testimonium comperta non querunt. bonorum hunc actuum palæstra
semper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certè (vt
breuiter dicam) qualem Doctor noster esse præcepit sacerdotem; vt conuenienter om-
nium

b Exod. 15.
EPIST. CAE-
LEST. PAP.
AD SYNO-
DVM.
c Psalm. 62.
* fideles Dei
d Philip. 2.
LAV DAT
STVDIVM
PATRVM.c 1. Tim. 2.
* egof. 1. Ioan. 5.
Et. Ioan. 2.

h Psalm. 25.

i Psalm. 24.

DE NESTO-
RII DEPO-
SITIONE ET
ORDINA-
TIONE MA-
XIMIANI.
k Luc. 1.
l Psalm. 9. 33.
m Psalm. 52.CHRISTI
432.CAELEST. PAP.
9.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A nimum iudicio mereatur audire: Ecce verè homo Israelita, in quo dolus non est. Nonne
laudibus in eum vestris ista conueniunt? Taliter denique, quæ dixistis, audistis. Talem suc-
cessorem quærebat sanctæ memoriæ Sisinnij beata simplicitas, vt locum suum non nisi sui si-
milis obtineret: etenim meliùs agimus, si abstinentes iam ab illius sacrilegi nomine, sedem
vacasse dicamus. Actum est diuino iudicio, vt hunc Ecclesia pro remedio mereretur. Deni-
que discordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præstare per
tempora, cuius hoc primordia præstiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax repa-
randa quærebat. Interfuisimus, nec nos diximus absentes, cum eius capiti verba mystica dice-
rentur, cum redderetur omnibus diuina lætitia salutaris: postremò nemo illic Catholicorum
defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

Lætati præterea sumus clementissimi de hoc & Christianissimi Principis testimonio, cum
epistolis dilectionis vestræ eius sententiam videremus esse concordem. Nec mirum est, si cor- DE THEO-
DOSII AVG.
PIETATE
B Regis, quod est in manu Dei, cum his fenserit, quos eius nouerit sacerdotes. Itaque sermo
regalis diuinas res exequendo multiplicat in Augusto: felix Imperium, cui militat executio
diuinorum, nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc testimonio
dignus est, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere
sanctus frater & coepiscopus noster Maximianus, quibus gradatim stipendiis ad fastigium
sacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in potentia cupidum, qui solet
inesse ambientibus, honorum saltus euexit: suffragio pauperum, quibus fidelis seruus & pru-
dens cibum dabat in tempore, super omnia Domini sui constitutus est bona; & tamen etiam
si desiderium fuit Episcopatus, non nisi propter opus bonum (sicut ait Apostolus) concupi-
uit: ita Deus noster, & quid velimus, & cur velimus, attendit. Quis dubitet, posse magis age-
re præsentem, quod potuit exercere subiectus? Exosus & blasphemus istud officium non
poterat habere, id est, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta est ruina eius
magna, tam ruina magna, quàm praua doctrina. Nunc qui de præteriti emendatione gaude-
mus, cauere nos conuenit in futurum, ne possint magis ac magis quæ abscissa sunt pullulare:
quia necesse est, quocumque pestis hæc loci sit, nostri corporis membra vexentur, & per pa-
tientiam nostram peiora prioribus nutrita videantur. b Math. 23.
c 1. Tim. 3.

C Scripsimus clementiæ Principali, vt de sanitatis medio longiùs infirmitas auferatur. Didicimus
namque hunc Antiochiam reuertisse, atque sibi illic, vnde venerat, viuendi præsti-
tam facultatem. Innocentum exitum est istud exilium. Aspiciamus diligenter quid illic
possent parere, quæ illic sunt antè concepta. Non est notis suadere difficile: in oculis est eius-
dem ciuitatis Ecclesia, quæ per hunc periit sacerdotem: & tamen laboramus aduertere quis
cui fuerit causa peccati; nisi fortè (quod pro quiete Ecclesiarum dicimus) deceptum se
ille demonstrat, deserendo damnatum. Sed quis illic speret aliquem posse corrigere, vbi ar-
cem tenere videat peruersitatis auctorem, vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic est
(quod lugentes dicimus) desperatio sanitatis, vbi (sicut Isaias dicit) omne caput in dolore,
& omne cor in mæstitia à pedibus vsque ad caput. Quando ibi membrum aliquod habere
poterit spem salutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres carissimi, ela-
borate, obsecro, vt verè tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit: sola decet tales ho-
mines solitudo: vbi enim debet hic inuenire solatium, qui sic tractauit vbi que regnantem?

Peracta est à vobis totius summa negotij: agendum nunc est quod instat & restat, ne sit in
vacuum laboratum. Longiùs quidem sumus positi; sed per sollicitudinem totum propius
intuemur. Omnes habet beati Petri Apostolici cura presentes: non nos ante Deum nostrum
de hoc possumus excusare, quod scimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, sanctitas ve-
stra tacuerit, agnoscamus tamen omnia diligentius requirentes. Tantæ igitur causæ finis, qui
supereff, actibus vestris, quæso respondeat: quia nolumus in modico vos deesse, qui maxima
peregristis. Adiutorio apud Reges terræ his estote quæ scripsimus: norunt & ipsi quid suis de-
beant præstare temporibus; sciunt quod Catholicæ fidei fundamento sua regna subsistant.
Pura ab heredibus sanctis paternæ & auitæ credulitatis vena seruatur; fluit ab illis incorru-
pta per posteros, nec hanc in his aliquis vniquam limus infecit: custodit fortis, cui fidelis est
curfus exordium; cum id quod in origine acceptum est, videtur in prole.

Canem & operarium malum pariter persequamur: facte presentes, quod hortamur ab-
sentes: nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipuè tamen nos conuenit
Antiochenis præcipitantibus subuenire, quos pestifer morbus obsedit. Absoluamus mo-
dis talibus ciuitatem, in qua (sicut Actus Apostolorum loquuntur) dictos primùm le-
gimus

DE THEO-
DOSII AVG.
PIETATE* militat
AUG.

b Math. 23.

c 1. Tim. 3.

DE NESTO-
RII LONGI-
VS ABLE-
GANDO.

d Esai. 1.

e 1. Cor. 5.

SOLLICITV-
DO CVRAE
PASTORALIS
ROM. PONT.DE LIBE-
RANDA AN-
TIOCHIA
A NESTO-
RIO.
Act. 11.

CHRISTI
432.CAELEST. PAP.
9.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

gimus Christianos: omnibus ergo virtutem præstemus, quibus secundum religionem de-
bere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem sollicitudinem nostram præsentem proba-
runt Deo amabiles filij & carissimi atque animis nostris acceptissimi Ioannes presbyter &
Epietetus diaconus, quos reuersos ad vos festinato remisimus, sollicitius hoc agentes, vt
quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Resurrectionis Dominicæ tempore red-
deremus.

QVI RECTI
PIENDI AD
ECCLESIAS
SINT LAPSI
EPISCOPI.

De his autem qui cum Nestorio videntur parum piè consensisse, atque se socios eius
sceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque de-
cernimus quod videtur. Multa perspicenda sunt in talibus causis, quas Apostolica sedes
semper aspexit. Quod loquimur, Cælestianorum testantur exempla, quod spem de Syno-
do hucusque gesserunt. Habent, si respiscunt, copiam reuertendi: quod his solis non
permittitur, quos propriè cum auctoribus hæreseos omnium fratrum constat subscriptione
damnatos. Per Dei namque misericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam rediisse
gaudemus. Quod hoc consilio factum est, vt quos conscientia mixta non poterat, saltem
sententia separaret. Hoc, moneo, vestra fraternitas sequatur exemplum: sit caput sce-
leris cum his, quos Synodalia loquuntur statuta, damnatum; reliqui quos cum hoc sen-
tientes in communione Ecclesiastica non habemus, in ciuitatibus suis, & se in nostro col-
legio nouerint non futuros, nisi secundum Ecclesiasticum & Christianorum Principum
constitutum, damnata hæresi cum auctoribus sociisque damnatis, se profiteantur Catho-
licos sacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus custodiri, qui subripiendum ex
Ecclesiasticis causas à Christianis Principibus crediderunt, & alio ordine rursus Ecclesias
occuparunt.

DE IOANNE
EPISCO. AN-
TIOCHENO.

Antiochenum verò, si habet spem correctionis, Episcopum à vestra fraternitate volumus
conueniri; vt nisi quæ sentimus, senserit, nouellam blasphemiam eodem exemplo scripta
sua professione condemnans, intelligat de se quoque Ecclesiam, quod fidei nostræ respectus
imperat, ordinare. Credendum tamen de diuina est misericordia, quod omnes in viam re-
deant veritatis, si de supradicto loco horum malorum caput & causa auferatur. Dat. Id. Mart.
Actio & Valerio Conf.] hactenus epistola Cælestini Pontificis ad Episcopos qui Ephesi con-
uenerant ad sanctam Synodum: quibus potissimum de Nestorio Antiochia pellendo quàm
prudenter egit. Quæ enim damna eius ibidem commoratio attulerit Catholicæ Eccle-
siæ, res postea gestæ, inferius suis referendæ locis manifestabunt: vt planè certum apparue-
rit, grauissimo Ecclesiæ & Imperij damno distulisse Theodosium serò nimis sapientem pa-
rere quantocumque Cælestino. Sed iam ab ipso Cælestino ad eundem Theodosium hoc eo-
dem anno & die datas litteras videamus.

CAELESTINI
PAPAE EPI-
STOLA AD
THEODOSI-
VM AVG.

Cælestinus Episcopus Theodosio Iuniori Augusto.
Causis suis diuinam prouidentiam præstitisse quod sperabamus, agnouimus: nec enim
aliud futurum mentes poterant æstimare Fidelium regnantibus vobis, quàm id quod eue-
nisse gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum suo auctore noui dogma-
tis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella sunt, & Regis æterni sacrilegis ver-
borum iaculis natiuitas appetita: sed vos, Christo Deo nostro auctore, regnantes, hostes im-
pios fidei vestræ virtute vicistis, cælestem reuocantes triumphum, per quod religioso muni-
men in perpetuum præstetis Imperio. Verè enim prophetica gloriæ vestræ vox conuenit,
& regnum vestrum dici potest regnum omnium sæculorum, quod defensionem fidei meritis
propagatur, & crescente sanctæ religionis obseruantia, Christianæ insertum reuerentiæ
semper augetur, gloriosissime & tranquillissime Imp. Auguste. Ecce nunc domus Domi-
ni orationibus vacant, & vestrum per omnes ecclesias Deo nostro oblati sacrificijs com-
mendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris ausu, scandalis licet; pestifer vltimus
animas hominum sermo non vulnerat: salutem omnibus suarum animarum, dum vniuer-
sali Ecclesiæ consulitis, reddidistis. Hæc est vestra prædicandi regni vestri clementia, per
quam non terræ, non prouinciæ, sed omnium animæ sunt defensionem. Imputabitis hanc om-
nino victoriam, quam non bellis, non gladiis, sed sola deuotione, qua Deo estis dediti,
conquisiistis.

QUOMODO
REGNUM
THEODOSII
SIT FVTV-
RVM PER-
PETVVM.

Manet hic vestræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetustas aboleat:
æterna enim sunt, quæ æterni Regis amore præstantur. Sic Abraham fides sæculis durat.
Dauid Regis meritum Dei zelus fecit esse perpetuum, cum inimicos Dei suos credidit ini-
micos, & odisse quos Deo odibiles approbasset. Elias etiam Propheta falsa prophetan-
tes non

CHRISTI
432.CAELEST. PAP.
9.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A non fuit contentus refellere, sed etiam in illos voluit vindicare, vt eos persequendo perderet,
quos in perditionem niti sui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falsa prophetan-
tibus restitit, tu falsa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas persecutus est: tu de
Christo Deo nostro prædicantes impia abigis sacerdotes. Ille tantum vindictæ intentus est:
vestra pietas sic impia vindicat, vt quæ sunt religiosa defendat: nec enim sufficeret abegisse
morbos, & pestilentiam repulisse, nisi & salubres auras redderes, & vitalem infectis substan-
tiam ministrares, talem illi Ecclesiæ constituendo Pontificem, qui olim hoc se dignum fa-
stigio omnibus, quibus notus est, approbasset. Fert illi ac si sui corporis parti Romana testi-
monium, quæ hunc semper inter suos habuit & numerauit, Ecclesia: ferunt suorum merita,
quibus sanctè adhæserat, decessorum. Ita enim reuerendissimæ memoriæ viro Attico Ca-
tholicæ fidei propugnatori fortissimo mente pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri
B in eodem Episcopatus insignia præluerent.

DE MAXI-
MIANO ELE-
CTO EPISCO.
CONSTAN-
TINOP.

Sed sit hoc arcano diuinæ maiestatis arbitrio, vt in posterum quæcumque sunt meliora
feruentur, & ad quietem per aliqua turbatorum scandala veniatur. Debitum est fratris mei
Maximiani Episcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatum fuisse in hoc quod sustinuit, ciuitas pœ-
niteret, & nunc electo eodem, illi se integritatem fidei debere sentiret. Sed huic tantæ pro
suo merito illius Ecclesiæ sacerdoti electo taliter, & consensu sanctæ congregationis, quæ in-
terfuit, ordinato, ad componendum Ecclesiæ statum, & omne vulnus prauæ hæresis radici-
tus euellendum, ne audeant quæ abscissa sunt, pullulare, obsecramus & poscimus sub illius
inuocatione, quem colitis, fidei vestræ, vt consuëstis, arma præstetis. Nunc enim est omnis
opponenda custodia, ne rapax lupo ab ouilibus Domini gregis, cum seuerit, exclusus, rursus
serpentino lapsu ad mortem perueniat animarum, effosis qua potest parte cuniculis. Nec
C enim potest quiescere, cum prædæ suæ rapidus cupiat incubare. Munimen sanis, remedia
præbete sanandis, vallate muris vestræ fidei religionis Catholicæ veritatem, per quos & cre-
dentes muniti sint, & tanti sequaces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ
vestræ fructus est, nihil relinquere, quod rursus Dei Ecclesia debeat formidare. Quem
igitur vniuersorum eiecit sententia sacerdotum, in prædicatione sacrilega perdurantem,
eum vestra clementia ab omni societate remoueat, vt facultatem aliquos perdendi non
habeat.

LEGATI RO-
MAM PER-
VENERUNT
DIE NATI-
LIS DOMI-
NI.
* celebrabunt
mus.

Religiosos verò filios meos Ioannem presbyterum & Epietum diaconum tantæ rei nun-
cios cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus, & lectis in totius congregationis Christia-
næ plebis apud beatissimum Apostolum Petrum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro pro vo-
bis vota peroluimus. Ita enim ad nos, agente Domino, peruenerunt, vt ad eum diem, quo
D Christi Dei nostri Natalem secundum carnem, cui quæstio inferebatur, concurrerent, &
impietatem coniunctam vniuersa congregatio confutaret.

POSSESSIO-
NES A. S. PRO-
BA RELI-
CTAS COM-
MENDAT.

Causæ fidei congruè & Ecclesiasticæ & pauperum vtilitatis causa subiungitur, vt qui inte-
gritatem fidei præstitistis, pauperum quoque commodis consulatis. Illustri & sanctæ re-
cordationis Proba possessiones in Asia constitutas longa à maioribus vetustate sic reliquit; vt
maiorum summam reddituum clericis pauperibus & monasteriis annis singulis præcipe-
ret erogandam: sed hæc possessiones ibidem constitutæ in damnum pauperum, huius
negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea sunt ratione tractatæ, vt non so-
lùm consueta non soluerent, verum etiam subreptitia impetratione earum iustum domi-
nium violetur. Rogamus pietatem vestram, vt religiosæ & illustri domui & Ecclesiæ id
pro clementia vestra præstetis, vt omnis ab his insidiantium inquietudo discedat, vt tam Ec-
clesiæ quàm suis dominis sit tuta possessio. Quod inde alimoniam pauperum acquiritur, ve-
strum esse credetur. Dat. Idibus Martiarum, Flauio Actio & Valerio vv. cc. Conf.]
Rursum verò eodem quoque die hæc scripsit ad recens electum Constantinopolitanum
Antistitem:

Cælestinus Episcopus Maximiano Episcopo Constantinopolitano.

Vidimus & amplexi sumus fraternitatem tuam in litteris tuis, talemque sanctitatem tuam,
qualem noueramus, inspeximus, simplici scilicet puritate gloriosum, & mentis fulgore
potius quàm honore perspicuum, quem in se atque in statum suum illa, de cuius fide sem-
per gloriabamur, Ecclesia, quæ nunc te Præfulem diuino iudicio, postquam illum qui eam
obsidebat eiecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi nauis, eamque vt didicisse te ex
tuis prioribus nouimus, rege. Obiste vndis, quas ille ventus, qui & à nauis vectores abege-
rat, sed omnibus inimicus excitauit, omni eam laterum cupiens compage dissoluere, vt
rapidis

CAELESTI-
NI EPIS-
AD MAXI-
MIANVM.

rapidis eam posset vorticibus deuorare; professus falsum (quid enim non iniquitas profi- retur?) gubernatoris officium, vt videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te ex- citatæ ab eodem vndæ circumsonant, & elati fluctus vel procellæ sollicitant: resiste perui- gil, & commissæ tibi nauis magister, saluti commissorum tibi qua potes cura succurre. Fac quietum mare esse, quo nauigas: fac tua arte tutam nauem post eas tempestates, quas sustulerat, quam gubernas. Illum sequere piscatorem, qui maris aquas pedibus, vt ad Christum Dominum nostrum, quem ambulantem in mari viderat, posset peruenire, calcavit.

EXHORTA- TVR SECVI MAIORVM VESTIGIA.

Sequere priorum, à quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatissimi Ioannis in prædicando scientiam, sancti Attici in repurgandis hæresibus vigilantiam, deces- foris tui Sifinnij, cuius te successorem credimus, simplicem puritatem; vt de illa (vt soleba- mus) gratulemur Ecclesia. Congrega sparfos; piumque animum, qualem te habere noui- mus, in eos quos dissipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris suæ vbera: reuoca quos inhibito veneni sapore abstraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris appetitos: cura quos inspexeris vulneratos; remoue qui non sentiunt medicinam: in- terdum enim dolor tollitur, & cum ea quæ sunt noxia præciduntur, salus reliquis præpa- ratur. Latus campus est, frater charissime, in quo gloriam & vigilantis pastoris & be- nigni sacerdotis exerceas, & sapore mentes Christianæ salubritatis infundas: vt plus in reparando potuisse te liqueat, quàm ille potuit in lædendo, qui imitator diaboli maluit esse quàm Christi, perturbans omnium Ecclesiarum quietem, cui nunc debemus ope- ram in commune præstare, vt omnium vna fides & vnus sit animus sacerdotum. Teneat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, vt à frumentis paleæ separantur, & omne, iuxta mandatum Christi * Dei nostri, horreis triticum ag- gregetur.

* Luc. 3.

DE REPEL- LENDIS PE- LAGIANIS.

Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damna- tione noto Cælestiano errori à tua vigilantia resistatur; vt quicumque huius dogmatis sunt sequaces, ab omni societate hominum repellantur. Obsistat illis per te Spiritus sanctus his in omnibus, qui ad has quascumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia præ- dicatio resurgat. obsistite eis: ita enim, vt damnentur quocumque perueniunt, innotescunt, & tamquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remo- rasque prouincias inquietant: sed eos ille persequitur, cuius fidem sua prauitate persequi nitebantur. Sed quo se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impietate pro- dentes, non possunt. Filios verò nostros religiosos viros Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia suscepimus, & cum maiore gratulatione remi- simus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio vv. cc. Confl.] hæc ad Maximia- num Cælestinus. Ad clerum autem eiusdem Ecclesiæ, & populum eiusdem ciuitatis per eosdem legatos ista conscripsit, quæ nonnihil deprauata, omni industria emendare cu- rauius:

* inuocare

EPISTOLA CAELESTI- NI PAP. AD CONSTAN- TINOP.

b Rom. 8.

* natiuitas

CONGRATY- LATVR DE PROSTRATO HAERESI- ARCHÆ.

c Psal. 118. d Psal. 112. e Psal. 132.

Cælestinus Episcopus clero & plebi consistentibus Constantinopoli. Exultatio matris est congregatio filiorum: denique lætatur Ecclesia, ita se filios, quos diabolus disperferat, iterum congregasse, vt ex his, nisi filius perditionis nemo sit perditus; quia eum filium suum nequaquam pater agnouit. Illum namque ex quo erat (sicut legimus) imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apostolo, pro fide vestra & heredes * Dei, & Christi nostri futuros credimus coheredes. Non ergo ei palmam de his referre permissum est, qui de ipso magis per arma fidei triumpharunt: vi- ctiores vos, immo communis Regis de hoste victoriam loquitur tyrannus exclusus: vicit in vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas, quæstionem dixerim quam sibi vnusquisque bene credens debet simpliciter aperire. Quis enim ad examen vo- care audeat Deum, eumque discutere qualiter venerit subuenire? Non fuit difficile Deo posse quod voluit, cum dignatus est liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta caligine sua lumen non videre? Vnde terrenis argutijs in superioribus positam colligere ve- ritatem? Hæc in tenebris suis videre non possunt, qui lucernæ illius verbum nesciunt, quod esse lumen semitis suis David Propheta testatur. Cum quo Psalmodographo (vt supra di- ximus) matrem lætantem, in vterum suum, quem dissipatio hucusque ridicula & blasphe- ma turbabat, reuersis filijs, cantare delectat. Ecce quàm bonum & quàm iucundum ha- bitare fratres in vnum. Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi nam- que ex

A que ex parte maxima, venerandæ ex Trinitatis auxilio, Ecclesiæ vniuersalis quietem & summam præsentium vendico gaudiorum, quem nunc vsque omnes qui scandalizaban- tur vrebant, & infirmitas aliquantum faciebat infirmum.

* 2. Cor. 11.

Meminit charitas vestra, apud vos mihi dudum de patientia fuisse sermonem: iacta- ui quæ debui semina sacerdos in animo Christiano, nec me in vobis seges expectata decepit: quid enim patientiæ vestræ messis intulerit, ipsis fructibus approbatis. His in- uidens seuerat perituram zizaniam intra aliquantum mentes agricola periturus, seue- rat longè aliud, quàm acceperat seminandum, vel inuenerat seminatum. Habemus cer- tæ fidei vestræ semina, quæ ipsius Domini sermo vel Apostolorum doctrina iactauit: quæ quoties ista contingunt, non ea terra quæ suscepit, sed alia superfusa corrumpunt: nihil vestræ simplici fidei messis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem zizaniæ interrogatus ostendit. Illi tunc dixerint: In bono femine vnde zizania? Nos dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Respondemus tamen vobis sermonibus Christi: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palæstra, doctorum fortitudo vestræ mentis . . . adstruxit; ipsis agnitionem debetis huius erroris, quo- rum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam gloriosa despexit; non partem columbæ simplicitatis, sed in toto studuit serpentis astutiæ.

Nec mirum, si parans occidere simplices animos, eum suadendo secutus est, qui suadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepisse; hic inferre mor- tem nonnisi per verba tentauit. Non tamen impunè suum est secutus auctorem, quan- do Iudæ* Episcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna sententia, quia in vnum (sicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos nostros Saluatoris

COMPARA- TIO IVDÆ ET NESTO- R. I. I. AR. 2.

C nostri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile est inter discussorem natiui- tatis, & mortis auctorem. Facti sui videlicet vacuum statim Iudam pœnituit, præue- nit exitium oris supplicium proditoris: ille statim laqueum, peccatum suum confessus, elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris, non est error impietas omnis. denique quoties Ecclesiæ, vel eius quieti diabolus inui- dus fuerit, intra eam nata contentio saluam seruauit ipsius certaminis causam, quo proficiebat iste conflictus, quo laborabatur, non vt religione quiuis vinceret, sed vt ipsa religio vinceretur. Meministis certè eius, quia necesse est meminisse blasphemæ: sed iam obliuionem tantorum malorum volo sanctis mentibus imperatam: ex animis, qui sublatus est oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui sic vocatus est præcursor inferni. Habuit crebras sinister prædicator insidias, tetendit arcum suum frequenter (vt legimus)

MALITIA AB ERRORE DISTAN- CIA.

D & ore suo spicula venenata iactauit; neminem tamen vestro in numero, quem feriret, in- uenit: retorta in se tela redierunt, postquam sagittare in obscuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

* Psal. 10.

Quæ nos de vobis in bello intestino positis cura atque sollicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus causis omne tempus angustum est; non oculos somno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, sic vigi- lante raptore, nesciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra septa formido? quo- ties luporum ieiuna esuries multa circuit, aditu quærit prædam, sæuit & absentibus in- consummata pernicies, quanta hic pro sua cautione laude grex dignus est, quem non at- tigit secum raptor inclusus? Patet causa tuitionis huiusce, in apertum est, qui resiste- rit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus est pastor, qui in Euan- gelio se dicit esse pastorem: adfuit, nec vos deseruit qui patiebatur in vobis: in hunc namque quotidianis acuebatur lingua blasphemis, in ipsum dentes suos impius tracta- tor armabat; inani tamen semper elusus est morsu, quando eiusdem pastoris virga vos consolabatur & baculus, qui gregem suum etiam pascendum tradidit iturus ad cælum.

CAELESTI- NI PAPAE SOLICITV- DO AB EC- CLES. CON- STANTI- NOP.

LAVDATVE FIDES EC- CLESIAE CONSTAN- TINOPOLI- TANAÆ.

Hæc vobis hucusque non murata sunt pascua, eisdem pabulis estis impleti, Apostoli- co vos doctores & pio semper sermone pauerunt: verum noxia fuerat pro salubribus cibis esca supposita, quando aduersarius esurientibus animabus mixtas spinas floribus exhibebat: nec tamen fraus ista decepit vos, qui Christi suavis odor estis in Domino, postquam vobis longè aliud oluit quàm solebat: herbam mortiferi graminis horruistis, sepistis aures vestras spinis, ne linguam nequam potuissetis audire. Non ergo perue- nit ad sensum, quod offendit auditum; nec interiorum ferire potuit, quod exterior non

recepit. Vitastis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem restitistis.

Vitastis quem à memoria digna sancta Alexandrina Ecclesia secundum beati Pauli Apostoli sententiam iam sciretis esse correctum: legistis namque & memoriter iam tenetis sacerdotis, hoc est, Catholici ad hunc scripra doctoris, quibus eum ita corruptum, ut velit esse correctus, studuit; nixus est labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magistrj sui, in vno volens plurimis subuenire: percellerat animum veteris sacerdotis, quod nutat Episcopus ruina multorum. Egit, sicut scriptum est: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apostoli vir Apostolicus defuit, obsecrauit, admonuit, increpauit. At ille qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abusus hortatu, docilis esse renuit, cum doctor esse non posset: egit iniuriis, tenacem recti esse peruersitatis assertor gloriatus. hinc nec contristatus est frater, secum reputans, quod merito sibi conseruo non parceret, qui suo Domino derogaret. B Inuentus est per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus seruus. Nam & paternam seruauit substantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim fortem, quem videbamus etiam longè positus pio scenore subuenisse. O sanctæ prædicationis vsura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi talenta accepit? Nonne hic merito à patrefamilias auditorus est: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ aliis sunt commissa, seruauit.

St. Cyr. 5. CYRILLVS LAVDATVR A CÆLESTINO.

IN NESTORIVM.

1. Tim. 3.

1. Reg. 4.

Quid ille auditorus est, quidve dicturus, cum à se commissæ sibi rei ratio requiretur, qui vtique inuoluitur reatu, etiam si vobis per alios perditis, esset ipse seruatus? Nostis profectò pro vestra eruditione, quæ pœna negligentes maneat sacerdotes; quippe quos Apostolus præesse etiam domibus suis iubeat diligenter. Heli sacerdos denique per se inculpabilis diuinam per filios incurrit offensam: offendit Pontifex pater, offendit potestas & pietas. Si igitur ille cum præsumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipsi parcat, offendit? Non hunc desidem, non hunc dixerim negligentem: habuistis hominem sermonis assidui, atque (apud expertos loquor) habuistis vigilem perditorem.

*proditorem

STVDIVM APOSTOLICAE SEDIS IN CVRANO NESTORIO. Galat. 5.

Luc. 18.

Psal. 49.

Math. 5.

Nec tamen beatus Petrus Apostolus deseruit tam grauitè laborantes: nam cum separari tale membrum de Ecclesiastico corpore, horrens omnibus putredo suaserit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abusus nostro studio, quo illum sequimur qui nec de pusillis aliquem vult perire, mortem desperatus optauit. Denique & medicinam respuens, elegit abscindi; tulit de se Apostolicum, vel hoc nobiscum sentiens ipse iudicium, ut abscinderetur, qui nos contristabat, & volebat conuertere Euangelium Christi. Nulla suo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum est nostræ celeritate sententiæ, vt esset nobis Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc pertinax vno & altero, immo & multis testibus conuentus est: consequenter ab vniuersali Ecclesia, nostro quoque sermone correptus. Nihil præcox, cum eo nihil in hoc egimus immaturum, quem diuturnæ constitutionis seruatus ordo damnauit. Non potuimus vltra differre; ne (sicut scriptum est) eum furante currere videamur, & cum adultero fidei nostram ponere portionem: maximè quando oculus scandalizans iubeatur auferri. Ad hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen exposcit; sacerdotale postulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, castrorum dux hostem professus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus quam videtur expulsi.

DE NESTORIO SVBTERFVGIENTE IVDICIVM.

2. Cor. 6.

Non quæro qualia tunc ad Dominum vestra vota fudistis, cum exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos gestarum rerum puteris ignaros, quatum nobis ordinem sancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcusabilem faceret ex more conuentio: adesse contempsit. Quis petitorum Synodi, Synodo crederet defuturum? perculsa est illic falsitatis leuitas pondere veritatis: nec se ausa est fulgori radiantium sacerdotum latitantis perfidi caligo miscere: lucem tenebræ fugerunt; quia societatem legimus his esse non posse: inuicem se contraria semper offendunt. Vbi est quod sibi dictum

A dictum est; quod loqueretur in lumine, & supra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed si idcirco volens præsens latere, vt ferendam sententiam verecundia, iudicante conscientia, præueniret; lucernam suam cur voluit habere sub modio, si eam bene putabat accensam? Toto sancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine probaretur. Non fallit diuina sententia, quoniam qui in tenebris sunt, lucem videre non possunt. Mansit absconditus, vt vitando sacerdotale collegium, ipsi renunciaret quodammodo dignitati. Sic se ille primus homo Adam peccati sui conscius ante faciem Domini nudus occulit; & qui non in eum, sed in eius mandata peccasset, expauit illam quam cõtempserat vocem, & timorem deceptus incurrit, postquam simplicitatis fiduciam vitio præuaricationis amisit. Nam facit dubitare de crimine confessio latebrarum: nemo se in causis grauibus innocenter abscondit. Sic ergo illius nostræ mortis auctoris, perditio honoris & gloriæ vestimento, securus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui Deitatem Adæ nouissimi sic negauit.

Non fuit ante oculos tantorum vexatio sacerdotum, non congregatum ex omni penè mundi parte Concilium: absuit ab his, cum quibus se esse nesciret. Quid illi profuit hoc vitasse? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione possit euadere, persequente eo, cui se nullus abscondit? An quia talibus focis vsus est, sine peccato se existimans, negare indignatus quod Propheta clamauit: Quo ibo à facie tua & aspectu tuo quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu ibi es: si descendero in infernum, tu ades. Ille clamat latebram suis deesse peccatis, nec à Deo posse celari. Ille enim fatetur vbique præsentem, quem hic conatur asserere intra vterum defuisse susceptum. Tandem in sacerdotibus suis sanctis, sicut semper, Spiritus viuens vnus in omnibus statuit quod omnibus subueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere nascente suscepit; quia diligenter amputatum est, quod manus spiritalis abscidit. Et ecce (inquit Salomon) de Concilio contentiosum, & exiet cum illo discordia. Secum scandalum suum, quod intulerat, amputauit; quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino, eradicari plantatio quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probaretur asserere: seruauit vineam suam Dominus Israël: domus eius est vinea Domini; & ideo mirandum non est, si furem domus eius euasit, cuius legimus nec dormire, nec dormitare custodem.

Quid aget impius pertinax? quid sibi spei, quid permanit auxilij? non habet locum veniæ, cui scriptum quod nec hic, nec in futuro possit ignosci. Inclinator omnis elatus, contra exaltationem parit humilitas Christiana: quia hunc ipse, qui supra eum requiescit, exultat. Illius per Prophetam verba sunt: Non habitat in medio domus meæ faciens superbiam, qui per Apostolum promittit se stultam mundi sapientiam perditurum. Audiatur nunc à nobis, quod Paulus tunc, & cum iam prædicaret, audiuit: Ad insaniam multarum peruenit itinere litterarum. Absit tamen ab eo huius exemplum. Non enim quod de Doctore dictum est, dignus est audire indoctus. Cur præterea contra vas abiectiois, vas electionis vocemus in medium? cum ad exprobandum hunc, ille sufficiat, quem in cruce cum Christo post scelera tanta pendentem, supplicij beneficium fecit Dominum confiteri: sui ab eo memoriam poscit in regno; hoc breui sermone diluit quicquid admisit, criminibus temporum temporis puncto subueniens; nec moratur præmium confitentem, statim eius remuneratio & vicissitudo respondit, qui libenter excepit hora ad se quacumque conuersum: Mecum (inquit) eris in paradiso. pro-mittit ei futuram societatem, qui secum præsens iam pateretur. Ad iustitiam corde credulitas, ad salutem facta est ei ore confessio. Exclamare hic in tantam contrarietatem rerum pariter & flere debemus: Nefas est, hoc Episcopum, quod latro potuit, non inuenire.

O fidei, & perfidiæ præmium! o iudicia Dei abyssus multa! latro paradysum meruit, & sacerdos exilium. Habemus tamen huiusce rei veros interpretes: hunc ille positus inter tormenta cognouit, quem hic positus in honore nesciuit. Nonne hoc illud est? Et homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus? Quid est aliud intellectus & iudicium, nisi scire sapientiam & disciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa est vera sapientia; quæ, ipso Salomone dicente, de timore Domini sumit exordium: quam se inter perfectos loqui beatus Apostolus affirmat, cum non

tam graue est, quod eam tunc minimè mundus agnouit, quàm quòd nunc Episcopus ignorauit.

* Hierem. 2.
DE SYRIAR
EPISCOPI
NESTORIO
FAVENTI-
BY S.

Hoc loco utar Domini nostri per Hieremiam * sermonibus: Cultores legis meae nescierunt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plauserunt manibus sacerdotes. Et per eundem alibi: Sacerdotes mei sacrificauerunt mihi fide. Vtebatur tamen defensione & laude gentilium, Episcopum talem numquam fuisse testantium. Verè hæc & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Episcopus inueniri, qui Christianus esse nesciret? Ideo tamen non inimicus esse probatus est, quia numquam displicent hostibus proditores. Audiuimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ sint solatia profecuta: adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Cælestiani iniquitatis operarij, quos Hymnidici * nostri persequitur manifesta sententia: iam dudum quippe inimici Dei disperguntur, & pereunt qui operantur iniquitatem; sicut idem dicit, velut cibum panis plebem B Dominicam deuorabant. Habuit ergo secum sui magistros exilij: habuit huiusce rei perfectos tyro doctores: nam separare difficile est, quos scelera sola iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis est? nempe ille quem legimus *: Irritauit in illo Dominus, & erunt post hæc decedentes sine honore in contumelia inter mortuos in æternum. Sed quid diutius immoramur? fastidium forsitan faciat sermo prolixior: dimittamus mortuos sepelire mortuos suos.

* Psal. 91.

* Psal. 119.
DE CALESTIANIS
FAVENTIBUS
NESTORIO.
* Sap. 4.

Audite nunc & capite simplicis verba doctoris: audite ab eo quæ à maioribus nostris nobiscum positus frequenter audiuit: audite certè semper audita, nec studio nouitatis inuenta. Nostro vobis loquitur ore collega, quia vna fides necesse est vnità * prædicetur. Non hic in eius persona alicuius testimonium mutuatur: à nobis datus est: qui est electus ex nostris, non est incognitus, non aliunde deductus: habuistis laudabilem de præsentis iudicio C suo: fama dudù decepit absentes: plura de eo loqui cautio est, quia opera superuacua est nota laudare. Nunc tamen vos nostris propriis sermonibus decet cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille cõstruxit: Edificate super hoc, Catholici, quòd soletis: didicistis quid sit superædificare quod ardeat: hoc detrimento illud pensabitur, cum opera singulorum probare cœperit ignis * examen. Gaudete vos fundamento huic non stipulam, non ligna, non scœnum, sed illas imposuisse diuitias, quas architectorum sapientium præcepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam sollicitè fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expensæ: auro, argento, & lapidibus pretiosis illam vobis, quæ æstimari non potest, construistis mansionem. Nullo pretio taxantur æterna; quippe quæ non iniuria, non vetustate soluuntur, quæ iam ab institutione mundi iustis Dominus præparauit.

* vnanimitè
DE COM-
MENDATIONE
MARTIANI.

* 1. Cor. 3.

* 1. Jo. 35.

Confortentur manus Fidelium fatigatæ: labantia, hortante Propheta *, genua roborentur: qui pusillo sunt animo conualescant: noster Saluator apparuit: ostendit falsitati Deus, quid sit pulsare & incessere veritatem, postquam sibi controuersia inde facta est, vnde subuenit. Vnde, filij carissimi, permanete in eum qui est, vt vincatis in vobis. In ipso sensu & in eadem sententia estote perfecti: vt à Filio hominis, cum venerit in maiestate sua, non audiatis, Discedite à me maledicti, sed, Venite benedicti, possitis audire: maneat hædos repulsa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cum in igne stent abiecti à sinistris, vos à dextris inuiter ad regnum. Non expectabitis vt paretur, quod olim vos vt regnetis expectat. Angustam nunc portam festinanter intrate, quæ eos accepit, quos numquam spatiosa inuenerunt. Hæc dilectioni vestræ pro lætitia Catholicorum dicta sufficiant, quæ sæpe recensere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum E charitatis & pacis esse nobiscum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conss.]

CALESTIANI
PAPAE
DIGNAE
LAUDES.

His redditis per eosdem inde missos legatos in Orientem litteris, Cælestinus, cælestem, quam diutius concupierat, gloriam cum sanctis omnibus consecuturus, ex præsentis vita decessit, pontificia administratione bene perfunctus. Talem plane tantumque decebat præesse Ecclesiæ Catholicæ custodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerso diabolus subintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus à Deo Pontifex fuit, qui stare pro muro domui Israël imperterritus & inconcussus, cum ex hypocrisis latebris hostis humani generis super eminentem cathedram, in primaria & nobilissima omnium Orientalium ciuitatum, perspicuum omnibus, & conspi-

A conspicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus esset Christi diuinitatis æmulum. Antichristum, quem & antequam quisqualisve esset, penitus innotesceret, clientela Consulium & Præfectorum ambiret, atque etiam fouerent obsequia Imperatoris? Ex Nestorij igitur summa cum potentia impietate metiri licet Cælestini maximam cum religione virtutem: vt planè satis superq; sufficere possit ad supremum gloriæ titulum Cælestino, impietatem cum impio profligasse, & antequam in œcumenico Concilio damnaretur, illato in eum antè anathemate, extinxisse. Erectis igitur permanensuris semper gloriosis de expugnato hæresiarum trophæis, & fide Catholica œcumenicæ Synodi sententia stabilita, quam frustra concutere atque labefactare fuerat aggressa perfidia, impertitis insuper salutaribus monitis, & tamquam testamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cauere possent, rebus cunctis bene compositis atque dispositis, ab ipsis Idibus Martiis, quibus eas B ad Orientales dedit epistolas, non ampliùs quàm vigintiduum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex optato migravit ad Dominum.

Hoc igitur ipso anno, octauo Idus Aprilis sanctus Cælestinus Papa ex hac vita migravit, cum sedisset annos octo, menses quinque, & dies tres. Recensetur à Gennadio inter scriptores Ecclesiasticos, atque de ipso ait *: Cælestinus vrbis Romæ episcopus decreta Synodi aduersus supradictum Nestorium dictauit, habitum volumen describens, ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmans, duabus in Christo manentibus perfectè naturis, vnam Filij Dei credendam esse personam.] hæc de Cælestino: quæ verò subdit de Sixto, dicemus paulo inferiùs. In libro autem de Romanis Pontificibus hæc de eo: Hic multa constituta fecit, & constituit vt psalmi David centum quinquaginta ante sacrificium C psallerentur antiphonatum ex omnibus; quod antea non fiebat, sed tantum epistolæ Pauli recitabantur & sanctum Euangelium. Hic fecit constitutum de omni Ecclesia (decretum nempe ad vniuersalem Ecclesiam pertinens) quod hodie archiuis Ecclesiæ tenetur reconditum. Hic fecit basilicam Iulij, &c.] subdit de donis illi collatis. De eodem Cælestino exornante sacris imaginibus Memorias martyrum hæc Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum Imp. habet: Iterum de sancto tertio Concilio sanctus Cælestinus Papa proprium suum cœmeterium picturis decorauit.] hæc ipse. Sed de Cælestino hætenus.

OBITU
CALESTIANI
PAPAE
* Gennad. de
Script. Eccles.
c. 54.

Defuncto igitur Cælestino Romano Pontifice, sepultoq; in cœmeterio Priscillæ via Salaria, cum vacasset Episcopatus dies viginti *, sexto Kalendas Maij, Sixtus patria Romanus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Prosper, tum D Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipse Sixtus Romæ sedis atque totius Ecclesiæ Catholicæ clauum moderandum accepit, quem vidimus ex sancti Augustini litteris ad eum datis * zelo fidei illibate seruandæ mirum in modum æstuasse, nihil antiquius habuit, quàm vt eandem mox, scriptis ad vniuersas Orientales Ecclesias litteris, redderet in omnibus stabilitam. Testatur id quidè Gennadius * verbis istis, cum agit de ipso Sixto post Cælestinum: Similiter etiam Sixtus successor Cælestini pro eadem re & ad ipsum Nestorem * & ad Orientis Episcopos aduersus errorem eius succidendum sententias direxit.] hæc ipse.

* al. XXI.
SIXTUS PAPA
CREATVR.

* Aug. Epist.
104. & 105.

* Gennad. de
Vir. illust. c. 54.

* Nestorium

Quòd enim Nestorianæ hæresi Pelagianam sciret dedisse manus, vehementiori impetu aduersus vtramque eundem iam creatum Pontificem insurrexisset, qui olim presbyter scriptis luculentissimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare? Qui enim E presbyter hæreses profligauit, & (vt S. Augustinus de eo testatur *) hæreticos terruit; iam ipso insidentem Petri throno, quibus putas ipsum eos verborum appetiisse fulminibus? Verum omnia sapienti consilio, nec quicquam animi præpropera commotione gessit, exhibens se priùs patrem atque pastorem, quàm iudicem. Hac de causa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipsum Nestorium iam anno superiori damnatum scripsisse litteras, dum ille ageret in monasterio S. Euprepij apud Antiochiam relegatus, si fortè in monastica tranquillitate ad meliorem statum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum desuperat. Non despexit morbosam ouem curare pastor, qui sciret pastorem omnium Christum de perdita oue quærenda insinuasse sermonem, & inculcasse viuum exemplum. Sed qui prædecessoris ipsius Cælestini medicamenta contempsit, Sixti quoque medicinam propinatam exhorruit, vtpote quòd secundum diuinæ Scripturæ sententiam *, nemo corrigere valeat, quem Deus despexerit. Tantum enim absuit, vt Nestorius & Nestoriani, qui illi penitiùs in-

* Aug. epist.
105.
SIXTUS
CVRARE
NESTORIUM.

* Eccles. 7.

hæferant, corrigerentur, vt ad calumnias atque probrosa mendacia declinantes, tum ip- A
sius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Nestorio atque eius blasphemis datas:
sed id anno sequenti post pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyillum Alexan-
drinum compositam: nosque de his suo loco acturi sumus.

Ceterum illud constat ex litteris sancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Episcopum da-
tis, & aliis, ipsum Sixtum, simulac regimen Apostolicæ sedis est consecutus, nihil anti-
quius habuisse & magis in votis, quã quæ à sacrosancto Concilio œcumenico Ephesino de-
creta fuissent, stabili firmitate consolidare: quamobrem statim eadem rata habuit, & pon-
tificio adiecto decreto firmavit: quippe qui acerrimo studio Nestorianorum patriarchas
Pelagianos (ex his enim eos fuisse progenitos, superius demonstratum est) olim cum presby-
ter esset, fuerat infectatus, cum in societatem criminis calumniosè ab aduersariis indu-
ctus esset, vt ex litteris sancti Augustini* ad ipsum scriptis apparet. sed de his suo loco B
dictum. Qui igitur super eminentissimum thronum euectus est summus Pontifex Sixtus,
haud satis sibi visum est Ephesinum confirmasse Concilium: sed quòd sciret Petri muneris
esse, fratres confirmare, atque collapsos erigere, in hoc ipsum totus incubuit, vt qui restite-
rant Ephesinis Actis Orientales Episcopi, eisdem Catholicæ fidei redderet obsequentes.

* August. epist. 104. 105.

DE SIXTI
EPISTOLA
AD IO. AN-
TIOCHEN.
EPISCOP.
ADVERSUS
NOVITA-
TES.
* Vincent Li-
vin. aduers. hæ-
res. c. vlt.

Sic ergo qui ad Nestorium condemnatum scripsit, si quo pacto eum ad pœniten-
tiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiusdem primum fautorem Ioannem
Antiochenum Episcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinensis, ex ea-
demque epistola eiusmodi fragmentum recitat, quo demonstrat Romanos Pontifices
fuisse antiquitatis Ecclesiasticæ tenacissimos, & nouitatis hostes infestissimos; ait enim:
Quæ omnia licet cumulatè abundeque sufficerent ad profanas nouitates obruendas: ta-
men ne quid deesse tantæ plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam C
Apostolicæ sedis auctoritatem, vnam scilicet sancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Eccle-
siam venerandus illustrat, alteram præcessoris sui beatæ memoriæ Papæ Cælestini, quem hic
quoque interponere, necessarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epistola, quam
de causa Nestorij Antiocheno misit Episcopo: Ergo (inquit) quia, sicut ait Apostolus, fides
vna est, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ
tenenda & credenda, profequitur, & ait: Nihil vltra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi
conue[ni]t vetustati. Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbe-
tur. Omnino Apostolicæ: vt maiorum credulitatem perspicuitatis lumine ornaret, nouas
verò profanitates cœni permixtione describeret.] hæc ex epistola Sixti ad Ioannem Antio-
chenum Vincentius, quam reddituri sumus inferius.

THEODO-
SIVS IMP.
LABORAT
PROPACB
ORIENTA-
LIS ECCLE-
SIÆ.

At non Sixtus tantum, sed & Theodosius Imperator hoc eodem anno, & viuento ad- D
huc Cælestino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Episcopum nauiter egit,
vt damnaret Nestorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemque inter
omnes Orientales Ecclesias conciliaret. Vfusque ad hoc consilio Maximiani Episcopi Con-
stantinopolitani, & aliorum Episcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant, illud in pri-
mis (quòd aliter res transigi non posset) ex sententia eorumdem decreuit, vt tum Ioannem
ipse, tum Cyrillum, vtriusque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud
permissurus eos inde discedere, nisi iisdem inter se mutuo ad concordiam pristinam resti-
tutis. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus est vir integer piusque Aristola-
us nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam misit cum litteris ad Ioannem eius
ciuitatis Episcopum, addens alias ad Acacium Episcopum Bercœensem, & Simeonem
Stylitem anachoretam, virum sanctissimum, quos voluit apud eundem Ioannem seque-
stres pacis accedere. Epistola autem ab eodem Theodosio Imperatore ad Ioannem Antio-
chenum scripta sic se habet: E

* Apud Concil.
Ephes edit. Feld.
Tom. 5. c. 3.
EPISTOLA
THEODOSII
IMP. AD IO-
ANNEM AN-
TIOCH. EPI-
SCOPVM.

Animi nostri scopus, collapsæ pacis redintegratio est, quam vos iuxta vitæ vestræ institu-
tum profiteamini, ceterosque omnes (vt pote charitatis causa ad sacerdotium etiam adscri-
pti) docere numquam desinitis. Quia ergo hanc, vnde minimè decebat, turbati conti-
git: operæpretium visum est ad id vos vrgere, ad quod alios vniuersos, si quidem admone-
rentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim detestanda, planeque inexpectata nostris
hisce temporibus accidit, nempe sacerdotum veram religionem profitentium discordia,
& ea quidem tanta, vt omnem narrationis modum excedat. Enimvero cum spes erat,
fore, vt omnis omnino contentio vel ad minimam vsque suspicionem è medio faceretur,
perfectæque vnionis fructus exurgeret, tum demum graua illa dissidiorum, tum ultuantiumque
incen-

A incendia exarserunt: qua de causa vehemens ægritudinis, iustique doloris occasio ex ea re
nobis offertur. Cernimus enim Ecclesiasticæ pacis doctores, ipsos concordia fontes ed dis-
cordiarum prolapsos, vt talibus indigeant qui suo hortatu ad id eos impellant, quod pro
officij sui munere vltro præstare obligantur.

Quapropter huius tanti mali exitum inde inuenire sperantes, vnde originem traxit: eni-
xè ac diligenter, vt primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentio-
nis vitium latius serpat: sanctissimo celebris ciuitatis huius Episcopo Maximiano, cete-
risque omnibus qui in ea comperiuntur sanctissimis Episcopis, & vniuerso denique illorum
clero ad nos ascitis, sedula consultatione inquisuimus, ex quibusnam rationibus Ortho-
doxæ fidei membra, quæ dudum antè bene vnita, infelicis casus interuentu, miserè iam
nunc diuisa cernuntur, denuo conglutinari: vosque, hoc est, tu, & Cyrillus religiosissi-
mus Alexandriæ Episcopus, inter vos coeuntes, omni simultate, molestaque contentione, quæ
inter vos exarsit, deposita, ad pristinam rursus concordiam adduci possitis. Prædicti au-
tem Episcopi responderunt: si Nestorij depositioni subscriberes, illiusque doctrinam ana-
thematizares, fore vt omnis altercationis materia mox è medio tolleretur; Cyrillusque
sanctissimus Alexandriæ Ecclesiæ Episcopus cum suis, tum Cælestinus quoque nobilissi-
mæ ciuitatis Romanæ Episcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique sunt Ortho-
doxæ fidei sacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cetera verò, si quæ
fortè essent, quæ emendationem desiderarent; ea à vobis ipsis priuatim vel in commune
consultantibus, facili negotio, rectè expediri posse.

IVBET V
IOANNES
ANATHE-
MATIZARE
NESTO-
RIVM ET
EIVS HAB-
RESIMO

Cum itaque vnum hoc nostrum esse studium & consilium non ignores, quo pax certa
& firma, omni prorsus contentione & æmulatione quæ accidit sedata, sublataque, san-
ctissimis orbis Ecclesiis, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceterisque omnibus subditis
nostris integrè cum Dei auxilio restituatur: omnibus posthabitis, ad Nicomediam ciuita-
tem summa cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Episcoporum tecum addu-
cas, sed pauculostantum clericos, qui sanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus
sepositis, festina huc citra vllam dilationem accedere: certò tibi persuasum habens,
Cyrillo sanctissimo Episcopo per maiestatis nostræ litteras mandatum esse, vt ipse quoque
eadem animi promptitudine ad eundem locum accurrat; additumque, nullum ad nos ac-
cessum prius habiturum, quam inter vos conueneritis, omnemque mutuum inimicitiam
penitus exueritis, & per propriam concordiam, communeque omnium votum stabilem inter
vos pacem constitueritis. Atque hoc ipsum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum vo-
lo. Etenim cum sitis viri adè celebres, minimè decet vos vel bona pacis, vel mala discor-
diæ ignorare.

CVRA T
THEODO-
SIVS PACEM
ORIENTA-
LIS ECCLE-
SIÆ.

Interea verò ad nostram præsentiam non admitteremini, antequam ea omnia correctè
emendataque fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere
vix possumus; dum studiosa pacis concordiaque & mutua inter vos amicitia conuentio in-
tercesserit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorsus quorumcumque
Episcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: sed si quid interim huiusmodi
vñs postulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæque Ecclesiæ Catholicæ constitutioni re-
seruetur: præsertim cum religiosissimi clerici ad diuina mysteria tantisper sufficere queant,
donec perfecta aliqua vnio consequatur. Hæc hæcenus à me dicta sint. Nec dubitamus,
si sinceram immotamque atque Ecclesiastico statu dignam animi nostri sententiam dili-
genter ac piè expenditis, quin totis animi viribus, totaque mentis virtute ad hoc incu-
biturus sis, vt ea omnia quæ à nostra pietate Orthodoxæ fidei, sanctarumque Ecclesiarum
vniendarum causa sancita & ordinata sunt, tempestiuè conficiantur: sed neque vllum quo-
que eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum con-
demnationem recusaturus. Quòd si verò (quod non credimus) nostræ huic conscientia,
iustoque animi nostri proposito, priuato iudicio, humanæque alicuius perturbationis im-
pulsu, aliquando obniti institueris, nostraque decreta floccifeceris; non dubitet sanctitas
tua, se obedientia & promptitudinis, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ concorditer constituen-
dæ iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum esse.] hæcenus Theodosij ad Ioan-
nem Episcopum Antiochenum epistola. Sed præter has litteras, alias secretiores dedisse
per eundem Aristolaum ad ipsum Ioannem, vt damnaret Nestorium, & in omnibus Cy-
rillo assentiretur, testatur Cyrillus in epistola ad Dynatum*, quam inferius redditu-
ri sumus.

VRGET IO-
ANNEM
THEODO-
SIVS IMP.
AD PACEM
ECCLESIAE

* Cyril. epist. 33.

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A Scripsit insuper (vt dictum est) Imperator ad Acacium Beroënsis Antistitem, qui totius Orientalium machinationis consultor præ senij grauitate & rerum agendarum vsu atque peritia habebatur, & ad alios coepiscopos & anachoretas, quæ sic se habent:

Nihil omnino eorum omnium à nobis est prætermisum, quæ religionis Christianæ causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra cum à Ioanne piissimo Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo, tum à ceteris quoque sanctis Episcopis qui apud illum versantur, dilucidè cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quosdam circa religionis negotium difficultates & controuersæ, quas quidem euestigò de medio tollere & abolere exoptabamus; verùm negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaque stat sententia, ab hoc conciliandæ pacis studio non prius desistere, quàm misericors Deus, vestris intercedentibus precibus, Ecclesiis vnionem & pacem restituere dignabitur. Decet proinde vestram sanctitatem, omni diligentia, studio, ac contentione hæc à Deo deprecari; vosq; probatos Romanæ religionis sacerdotes esse, manifesto argumento declarare.] hæc tenus Theodosius ad Acacium, & alios (vt habet inscriptio) aliarum prouinciarum Episcopos & solitarios.

Quod verò ad hanc Theodosij Augusti epistolam spectat, velim nomenclaturam obserues, qua Imperator fidem Catholicam, proprio vocabulo, Romanam religionem appellat: proprio, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferme hæretici eam apud se esse profiteantur, haud facile illos distingues eo nomine (dum agitur cum ipis) à veræ pietatis cultoribus; secus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & propria est Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Ecclesiæ, istud ipsum erat constituere quempiam hæreticum atque schismaticum; vt ex his quæ dicta sunt superius ex Optato Mileuitano, sancto Augustino, sancto Hieronymo, & aliis veteribus, satis superq; sæpius demonstratum est. Porro sicut in Oriente (vt apparet testificatione Theodosij Imperatoris) eiusmodi vigeat loquendi vsus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantum atque Catholicos, verum etiam penes barbaros, eosdemque hæreticos eiusmodi receptam esse consuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticensi & Gregorio Turonensi, de quibus & suis locis continget fieri mentio, manifestè declarant. Sed ad Theodosium redeamus, qui etiam eiusdem argumenti, pro pace scilicet inter dissidentes Episcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius sæculi admirandæ sanctitatis exemplum, de quo & superius mentio facta est, eiusmodi litteras dedit:

Quoniam quidem exploratum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum esse conuersam, eaque integritate vixisse hæcenus, vt diuinam erga nos benevolentiam certa quadam fiducia prouocare queas, non potuimus in præsentia has ad te litteras non perscribere, teque etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiaque negotium, quod à diuina prouidentia verè dependet, hoc potissimum tempore quàm maximè promouere fatagas; dissidiumq; diaboli technis paci rectè aliquando radicata & constituta iniectum, confestim è medio tollere contendas. Id quod tuæ sanctitatis precibus, eiusdemque apud illos, qui eam confirmare, dissipatamque restituere possunt, hortatu impulsuque confisi, breui futurum, minimè dubitamus. Nam si Ioannes piissimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus, Nestorij, qui hæc controuersias principio exsuscitauit, depositioni subscripserit, fidemque fecerit se nouo insanoque dogmati in posterum non consensurum, neque antea consensisse vnquam: diuulorum membrorum vnio denuo subsequetur: quippe cum omnes in hoc conueniant, concurrantq; si, inquam, Ioannes istud fecerit, religiosissimoq; Episcopo Cyrillo consenserit, quemadmodum Occidentales, & Constantinopolitani, reliquiq; omnes terrarum orbis Episcopi cum eo consentiant: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rursus coalescent. Hanc namque molestiam, turbamq; superuacanea, parumque utilis, immo verò noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem si per vestras preces explosa, proculque ab animis nostris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamque defensionem (vt speramus) nobis restituet. Nam contentio hæc & discordia aded nos conturbat, vt existimeimus primam præcipuamq; omnium nostrarum calamitatum occasionem vel hanc vnam præbuisse.

Confidimus autem, regni nostri res consilio benignitatis & humanitatis Dei esse processuras, Ecclesiæ & Orthodoxæ fidei membris vestro hoc egregio facto coniunctis. Certa igitur

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A turpulcherrimum certamen, vt superes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria summis viribus parta: quam adeptus, te ipsum secutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Consuetis orationibus, quæso, nostrum Imperium, quique ei parent, sine intermissione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipsius potissimum versatur, copiosa bona ab ipsius potestate suppeditentur.] hæc tenus Theodosij Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

Verùm sic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet super columnam in solitudine positus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Ecclesiæ Dei minimè abiecerit: zelo enim pietatis exarsuans, nullam prætermisit aliquando occasionem illi consulendi: cuius rei causa etiam, cum opus esset, scriberet ad Imperatorem, ab eodemque vicissim soleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipso agens, hæc inter alia: "Hæc quidem omnia faciebat, neque sanctarum Scripturarum curam abiicit & prouidentiam: aliquando quidem pugnans aduersus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his scribens ad Imperatorem, aliquando Præsides & magistratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipis Ecclesiarum pastoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregisse Iudæorum procaciam, dum scriberet aduersus eos ad Imperatorem; illud planè in mente habuisse visusest, quod de eodem Euagrius narrat his verbis: "Virtus porro diuinæ gratiæ tam penitus in istius insedit animo, vt ad Imperatorem Theodosium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipsorum synagogæ, quas antè Christiani ab illis abstulissent, redderentur, aded liberè scripserit, adeoque acriter propterea eum increparit (solum namque suum Imperatorem Deum veritus est) vt Imperator Theodosius, quo Christianorum satisfaceret voluntati, sua mandata reuocaret; Præfectumque qui ipsum de Iudæorum synagogis reddendis docuerat, abdicaret magistratu, atque sanctissimum atque cælestem oraret martyrem, vt nominatim pro ipso Deum obsecraret, obtestareturque, atque sua ipsum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

B Porro magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq; miracula, non in Oriente solum, vbi degebat, sed in Occidente fuisse percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, significant: "Cum ergo peruolaret fama in omnes regiones, concurrebant omnes non solum vicini, sed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro

C exposcendis ab eo diuersis (prout quisque opus haberet pro se, vel pro suis) diuinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam instar fluminis affluentibus, videre est pelagus hominum in illo loco constitutum, quod fluuios vndiquaque excipit. Non solum enim confluunt qui nostram habitant, regionem, sed & Ismaelite, & Persæ, & Armeni qui sunt eis subiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis sunt interiores. Venerunt autem multi quoque qui habitant extrema Occidentis, Hispani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod est intermedium occupant. De Italia enim superuacaneum est dicere. Aiunt enim Romæ, quæ est longè maxima, eum fuisse aded omnium sermone celebratum, vt in officinarum omnium vestibulis & porticibus ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiusdem prouinciæ accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, scripsitq; dum fierent, ipso magno Simeone adhuc superstite. Sed cum aliò tendat orationis cursus, apud hunc diutius immorari minimè datur: conueniemus eum sæpe inferius. Modò autem de Ioanne Antiocheno Episcopo, ad quem Theodosius scripsit, cæptam prosequamur orationem.

Hic quidem etsi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conspersus est ex consuetudine atque defensione Nestorij: deterius verò fœdatus, cum in suspicionem adductus est initæ cum eo occultæ societatis, dum damnationi Nestorij in Concilio eumenico Ephesino proclamate, nō tantum non adduci potuit vt subscriberet, sed eidem semper mirum in modum est pertinaciùs refragatus. cuius rei causa factum est, vt complurium sanctorum virorum animi in eum iuste commoti fuerint. Ad hæc namque spectant quæ Cyrillus monachus in rebus gestis S. Euthymij, quas posteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho eiusdem Ioannis Episcopi Antiocheni ex sorore nepote narrat verbis istis: Is autem (Euthymius scilicet) cum & alia didicisset ex iis quæ facta fuerant ab Episcopis Orientis, & quòd Ioannes qui præerat Antiochiæ, cum esset Ortho-

D **E** **F** **G** **H** **I** **K** **L** **M** **N** **O** **P** **Q** **R** **S** **T** **V** **X** **Y** **Z**

* Extant apud
Concil. Ephes.
edit. Pelt. tom.
5. c. 10.
EPISTOLA
THEODOSII
AD ACACIUM
CIVM ET
ALIOS.

RELIGIO
ROMANA
EADEM
CATHOLICA

* Apud Ephes.
Coc. edit. Pelt.
tom. 5. c. 15.
THEODOSII
AVG. EPI-
STOLA AD
SIMEONEM
STYLITAM.

SIMEON
ECCLESIAE
PROFICIVS.

* Theodoret.
Vir. SS. Part.
c. 26.

* Euagr. lib. 2.
c. 13.

* Theodoret.
Vir. SS. Part.
c. 26.

CELEBRE
NOMEN SI-
MEONIS
OMNIBUS
INNOTUIT.

DES. EUTHY-
MIO ET
DOMNO MI-
SERANTI-
TIBVS CA-
SVM IOAN-
NIS.

doxus,

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

doxus, inductus esset, ut eadem sentiret quæ Nestorius: fuit graui tristitia cor eius fauciarum. Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos consobrinus: rogauit itaque Euthymium, ut ei permitteretur ire Antiochiam, ut auunculum suum, qui supplantatus fuerat, restitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cum præuidisset non futurum illuc tutum aduentum, sed ei potius inutilem & minimè conducibilem: Nequaquam (inquit) ò fili: non oportet te à Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præsentia: sed et si paululum à recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius rectè se habere, ipse illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, ò fili, si quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuò manseris; perficies, & gloriam adipisceris, veram inquam gloriam, & quæ ex Deo est, & quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & tolerantia contemptis cogitationibus, à Laura tentabis discedere: obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet auunculus: sed eam tibi rursus auferent mali homines & præstigiatores, cum ab illius prius seductus fueris ignoratione. Et hæc quidem qui est in sanctis, Euthymius. Domnus autem, cum hæc mandata non multum curasset, proficiscitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit sancto, & nec ei villo modo suum significauit recessum. Cum illic fuisset, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum sunt sortita. Illeque postea magna ductus poenitentia, quod non obedisset, ad ipsum reuertitur, graui dolore visceribus cruciatus & acerbè deplorans. Hæc Cyrillus. De ipso autem Domno plura suo loco inferius.

At quid, litteris à Theodosio Imperatore acceptis vnà cum Aristolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriæ in vnum Episcopis, illis videlicet, quibus hæcenus aduersus Cyrillum & alios Ephesi congregatos vsus fuerat comministris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Beroënsis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum ostendunt) inique cum eis consilium, ut quid opus factu esset, decernerent. Ne autem ad dicendam causam Nicomediam proficisci Ioannes ex mandato Theodosij cogere, illud inter eos consultius deliberatur, ratam habendam esse damnationem hæresis Nestorianæ vnà cum ipso Nestorio, sicut Theodosius suis litteris admonuerat faciendum; sicque redintegrandam esse communicationem cum Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino, omniq. simul Ecclesia Catholica, à qua hæcenus schismate præcisus esset. Quæ omnia Aristolai legatus à Theodosio missus rata habens, nullum amplius de proficiscendo Nicomediam Ioanni negotium facessuit; utpote qui hac via concordiam inter dissidentes Episcopos conciliandam fore conspiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Nestorij & eius hæresis Synodalem dedit epistolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, ut paulo inferius dicturi sumus. Epistola autem ad Sixtum Papam à Ioanne tunc scripta sic se habet:

Præcipuum eorum studium, qui sacerdotio funguntur, diuinumque istud Episcopatus ministerium à Christo omnium Saluatore sortiti sunt, primariusque eorumdem scopus hic esse debet, nempe ut in fide recta excellant, eamque populum sibi concreditum fideliter doceant. Cum itaque res ita habeat, anno proximè lapsa, sacra Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus, iuxta religiosissimorum Christi, amantium Imperatorum nostrorum decretum in Ephesiorum metropoli profligandæ Nestorianæ hæresis causa conuenit: confessuq. vnà cum beatæ memoriæ Cælestini Romanæ Ecclesiæ quondam Episcopi legatis fideiq. vindicibus celebrato, prædictum Nestorium, tamquam profana doctrina vtentem, multorumq. passim scandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiterrantem, depositionis sententiæ subiecit. At verò postquam & nos quoque eodem aduenissemus, remque omnem, ut gesta erat, accepissemus, grauiterr commoti fuimus. Cum ergo ea de causa non parua inter nos & Synodum controuersia intercessisset, multaque vtrinque & dicta & facta quoque essent; ad nostras tandem Ecclesias & ciuitates reuersi sumus; neque quod ad Nestorij depositionem attinebat, Synodi sententiæ per id tempus subscripsimus.

Porro autem cum multis inter se discordiis Ecclesiæ dissederent; vnumque illud omnes maximè curare oportere visum esset, ut omni dissidio è medio sublato, amicè inter se iterum congruerent: religiosissimi ad hæc Christi, amantes Imperatores id ipsum quoque quamprimum fieri vellent, seuerèque iuberent, ac celeberrimum Tribunal & Notarium Aristolai ea de causa ad nos mitterent, ut omnis mox contentio faceretur, sanctaque san-

ctarum

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A starum Dei Ecclesiarum pax vbique vigeret placuit & nobis quoque, in sacra Synodi sententia, quæ Nestorium deposuit, acquiescere, ipsumque pro deposito habere; ac blasphemam illius doctrinam anathematizare: eo quod & nostræ quoque Ecclesiæ, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper inculpatamque fidem tenuerint, eademque populo assidue commendarint, retinendamque prædicarint. Assentimur nihilominus & Maximiani sanctissimi pienssimique Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Episcopis, si modò rectam sinceramque fidem habuerint, eademque seruauerint, communicamus. Hæcenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epistola, communis quidem Episcopis omnibus Catholice fidei, qua Catholicam Ecclesiarum omnium communionem nanciscerentur, & qui hæcenus schismate scissi fuissent, harum litterarum compagine vnirentur. Perueniunt hæc litteræ Romanam anno sequenti. Quæ verò Sixtus Papa rescripserit, suo loco dicemus.

B Cum Cyrillo autem Alexandrino Episcopo, aduersus quem acerbissimas inimicitias exercuissent, aliter sibi agendum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriæ Episcopi; nimirum ut quasi daturi essent ipsi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in suspicionem adducto hæresis Apollinaris, exigerent Catholice fidei confessionem, qua sua capitula tamquam erronea condemnaret. Cum ergo his se minimè consensurum idem Cyrillus suis litteris declarasset: tunc illud iidem Syri Episcopi consilium inierunt, ut Paulum Episcopum Emesenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui si posset, ab eo quod petitum antea fuerat, extorqueret; sin minus Cyrillus acquiescere vellet, tunc de damnatione Nestorij & eius hæresis scriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia testatur ipse S. Cyrillus in epistola his diebus data ad sanctum Acacium Melitenum Armeniæ Episcopum, strenuum

C (ut dictum est anno superiori) Catholice fidei pugilem.

Cum autem Paulus Cyrillum conuenisset, multis eum persuadere conatus est, sua damnare capitula: & inter alia hoc vsus est argumento: Si scriptis à Magno Athanasio stare vellet. Cumque se ab eius doctrina numquam recessurum fore ille spondidisset: protulit Paulus Athanasij epistolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus conuinci posse. Sed eam ab hæreticis fuisse deprauatam, habita collatione cum originali scripto, quod asseruabatur in archiuo Alexandrino, facile percognitum fuit: vnde Paulus spe illa omnino frustratus est. hæc quidem Cyrillus ipse testatur in dicta epistola ad Acacium Melitenum. Cum igitur nulla spes Paulo reliqua esset, ut in suam sententiam Cyrillum perduceret: tunc protulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari posset: ipsæ autem sic se habent:

D Religiosissimorum Imperatorum nostrorum edicto, Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus ad Ephesiorum metropolim, cum Ecclesiasticarum rerum & controuersiarum, tum rectæ quoque fidei causa dudum conuenire iussa est. Cum autem ad prædictam ciuitatem peruenissemus, ac citra mutuam colloquium inde rursus abiissemus (nulum autem est operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij causas inquirere) accidit, ut Ecclesiæ in graues discordias inciderent. Quando omnes ergo id maximè curare oportet, ut omni animorum dissensione, contentioneque è medio sublata, Christi Ecclesiæ denuò confocientur, ipsique religiosissimi ac Christi amantissimi Reges, hoc ipsum ut fiat, seriò mandent; eiusque rei gratia dominum meum præclarissimum, apprimeque conspicuum Tribunal Aristolai huc amandarint, ac graues præterea vnà cum illo litteras miserint quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo scandala omnia è medio tollantur, omnisque perturbatio & offensus consopiat.

E Nos piis illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum nostrum, Deo per omnia dilectissimum & sanctissimum Episcopum Paulum ad sanctitatem tuam mittendum duximus. quod consilium sanctissimo piensimoque patri nostro Acacio, ceterisque qui nobiscum erant, Deo dilectissimis Episcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris securitatis compendiique causa; eo nimirum, quod alia commodiori ratione quæ à religiosissimis Imperatoribus nostris sancita sunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integrum non fuerit. Mandauimus autem illi, ut personam nostram sustinens pro nobis ea tractet, vnaque vobiscum constituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput est: simulque pietati tuæ exhibeat expositionem de Domini nostri Iesu Christi incarnatione concorditer à nobis editam: quam proinde pietati tuæ per prædictum piensimum virum misimus.

De

IO. ANTIO-
CHENSIS
VNA CVM
SVIS SYNO-
DVM HA-
BET.• Apud Acta
Concil. Ephesin.
edit. Pelt
Tom. 1. cap. 17.
IOANNIS
EP. STOLA
AD SIXTVM
ROM. PON-
TIF.PAVLVS
EPISCOPVS
EMESENSIS
MITTITVR
AD CYRIL-
LVM.
• Apud Concil.
Ephesin. Pelt.
Tom. 5. c. 7.• Apud Acta
Ephesin. Pelt.
Tom. 1. c. 5. item
apud Cyril. epist.
38 ad Dyna-
mum fit mentio
eiusdem.
EPISTOLA
IOANNIS
ANTIOCH.
AD CYRIL-
LVM ALE-
XANDR. PRO-
PAGE.

FIDEI CA-
THOLICAE
PROFESSIO
MISSA AD
CYRILLVM
A IOANNE.

De Virgine itaque Deipara quomodo sentiamus & loquamur, deque vnigeniti Filij Dei incarnatione, dicemus breuiter, non vt iis aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, sanctorumque Patrum traditione hausimus, sed vt fidei nostræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modò aiebamus) fidei in Nicæa à sanctis Patribus expositæ adicientes. Illa namque (vt alibi à nobis indicatum est) ad omnem pietatis cognitionem, omnisque hæreticæ prauitatis depulsionem abundè sat est. Sed nec illa quoque, quæ caput nostrum excedunt, temerè hic ingeremus, sed propriæ infirmitatis confessione excludentes eos qui adorari nos velint in his, in quibus consideramus quæ supra humanum caput sunt. Habet verò nostra expositio in hunc modum:

DE MARIA
DEIPARA
ET DE DVA
BVS IN
CHRISTO
NATVRIS.

Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitum Dei Filium esse, Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore constitutum. Ante sæcula quidem ex Patre secundum diuinitatem genitum, postremis verò temporibus eundem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria Virgine secundum humanitatem natum: Eundem Patri consubstantialem secundum diuinitatem, nobis item coessentialem secundum humanitatem: siquidem naturarum facta est vnio, quo fit, vt vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & secundum hunc inconfusam vnitatis intellectum, sanctam Virginem Deiparam esse profiteamur; propterea quòd Deus Verbum ex ipsa conceptum & incarnatum & homo factum est, templumque ex illa sumptum sibi vnierit.

NESTORII
ET EIVS
HAERESIS
DAMNATIO
RATA HA-
BETVR.

Ad Euangelicas porrò, Apostolicasque de Domino voces quod attinet; scimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnã personam pertinentes promiscuè accipere, alias verò propter naturarum diuersitatem diuisim vsurpare; & alias quidem, vt pote illas quæ in diuinitatem conueniunt, ad Christi diuinitatem; alias verò, nempe humiles, ad eiusdem humanitatem referre solere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quòd omnis tollatur contentio, vniuersalisque sanctis Dei Ecclesiis per Orbem sparsis pax reddatur, nec non scandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Nestorium quondam Constantinopolitanum Episcopum pro deposito habere; tum profanas illius, prauasque vocum nouitates anathematizare: propterea quòd Ecclesiæ Dei, quæ apud nos sunt, rectam sanamque fidem obtineant, illamque custodiant, ac populis (quemadmodum & vestra quoque sanctitas facit) fideliter tradant. Consentimus nihilominus & in ordinationem quoque sanctissimi piissimi que Maximiani sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi. Et communicamus tandem vniuersis orbis terræ religiosissimis Episcopis rectam inculpatamque fidem habentibus & retinentibus. Vale domine piissime, fraterque sincerissime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge.] hætenus epistola Ioannis Antiocheni & sociorum ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas easdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, nec non ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum, tradit ipse Cyrillus in epistola ad Dynatum, qua & nonnulla secretiora inter ipsos fuisse transacta docet, nimirum fidei confessionem, quam Ioannes & Orientales professi sunt præmissam antea ad illos fuisse ab ipso Cyrillo. Reddenda hic est igitur ipsa Cyrilli ad Dynatum epistola, quæ exactam totius rei gestæ seriem pandit, nec apud alios ita facile est inueniri:

•Cyril. epist.
38.

CYRILLI
EPISTOLA
AD DYNATUM.

Pietati tuæ, quæ pacem Ecclesiarum, quam sectatur, concernunt, significanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus venit asserens secum regias litteras, quæ religiosissimo Antiochenæ Ecclesiæ Episcopo Ioanni mandarunt, vt scelestæ Nestorij dogmata anathematizaret, & depositionem eius pro conformitate sanctæ Synodi decerneret, & ita communionem à nobis quæreret. Et hæc quidem continebant illæ litteræ. Ceterum quidam ex Orientalibus Episcopis, qui fortè Nestorium nondum condemnauerunt, & illis patrocinantur, qui rectam nostram fidem sollicitant, & gloriam omnium Saluatoris nostri adorantibus haud mediocriter insidiati sunt, vt pientissimus ac sanctissimus Acacius Beroënsis Episcopus ad me scriberet, curarunt, quamquam ita tamquam ipsi quæ scripsit, à me petant; nempe opus esse, vt quæ contra Nestorium à nobis sunt scripta, deleantur, & tamquam irrita abiiciantur omnia, & paciscamur in solo fidei symbolo à sanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem sanctitas tua, quòd tales olim ipsorum in Nicæna Synodo positiones fuerint.

Ego verò ad ista rescripti, petere eos impossibilia, eo quòd quæ scripsimus, rectè scripsimus, rectè & inculpatæ fidei patrocinantur; nec quicquam omnino scriptorum nostrorum negaturi simus: neque enim aliquid (sicut ipsi dicunt) temerè esse dictum, sed vbi que nos re-

A nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti consentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vri, neque extra ea quæ necessaria sunt elabi, sed secundum id quod ipsi pientissimo ac Deo dilectissimo Regi & sanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Nestorij nugas & blasphemias contra Christum factas anathematizare, depositionemque illius confiteri, ac ordinationi sanctissimi ac pientissimi Episcopi Maximiani consentire.

Cum istas itaque litteras ad eos misissem, considerarentque fieri non posse, vt communionem reciperent, nisi ad finem, quæ ipsis facienda erant, perductis: miserunt Alexandriam religiosissimum ac pientissimum Paulum Emesenum Episcopum afferentem quidem ad me communionem concernentia, verum talia, quæ non admodum decetia quædam narrarent: nam & querimonias habere se simulabant, tanquam in sancta Synodo quædam non sint rectè dicta & facta. Et huiusmodi quidem epistolas non acceptaui, sed respondi: Quomodo qui præteritorum gestorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cum autem ista memoratus pientissimus Episcopus excusaret, iuramentoque affirmaret, non esse hunc illorum scopum, sed magis simplici eos animo ista scripsisse: dilectionis gratia & hoc accepi: verum ad Synaxim eum non admisi, nisi vbi dato primùm libello, Nestorij dogmata scripto anathematizauit, proque deposito illum habere se confessus est, & ordinationi religiosissimi & pientissimi Maximiani Episcopi consensit.

RES GESTA
CYRILLI
CVM PAULO
EMESENO.

Petiit autem, vt istis à se loco omnium qui per Orientem sunt, pientissimorum Episcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verum nullo modo acquieui, sed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam misi & exhibui, significas ei, si pientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus illi subscripsit, tum demum communionem illis esse reddendam. Cunctationem autem eorum celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus molestè tulit. Cum itaque pientissimus Episcopus Ioannes subscripsisset, & qui cum eo erant Nestorij dogmata manifestius anathematizasset, confessique essent illum se pro deposito habere, & ordinationi religiosissimi ac pientissimi Maximiani Episcopi consensissent, communionem illis reddidimus. hæc namque illis & Ephesi à S. Synodo proponebantur. Notum & illud sit sanctitati tuæ: Instabat initio religiosissimus ac pientissimus Episcopus Paulus, depositorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obsecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta sunt, abrogarentur; contendensque fieri non posse, vt pax Ecclesiarum ad finem deducatur, nisi etiam hæc particula addatur. Ego verò respondebam, rem eum conari impossibilem, neque vnquam nos hoc permissuros. Scripserunt autem eandem epistolam quam miserunt & ad me & reliquos pientissimos & sanctissimos Episcopos, & ad Sixtum magnæ Romæ Episcopum, & ad sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum Maximianum.] hæc Cyrillus; sunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatae.

Has quidem vbi accepit Paulus Episcopus Emesenus legatus, expertusque esset Cyrilli constantiam, nullo vnquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem absque illarum litterarum publicatione; facere id minimè prætermisit. Sicque editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vnà cum verè fidei confessione atque damnatione Nestorij, Cyrillus ea cuncta cognoscens probauit: quod quidem etiam ex eiusdem Pauli scriptis apparet. Sic igitur absque capitulorum suorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli gesta sunt: quod & recitata nuper scripta testantur.

PAX INTER
IOANNEM
ET CYRIL-
LVM ET
ALIOS OM-
NES.

•Apud Act.
Ephes tom. 5.
cap. 4.

Ex his autem qui fauerant Nestorio, spargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus consensisse Ioanni, atque damnasse priorem sententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vsque diem infensissimus aduersarius, in epistola ad Dominum Episcopum Antiochenum hæc de his habet: Nec antea (inquit) communicauimus Cyrillo, qui illa capitula scripsit, quousque doctrinam & professionem fidei edidit consona ijs quæ à nobis dicta sunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipse, & quidem modò modestius, quam alij iactantes sua ab ipso Cyrillo fuisse damnata capitula; cum de illis ab ipso nullam esse habitam mentionem, Theodoretus affirmeret, nec quidem mendaciter. Sed quid insuper falsò adiectum est? Quod enim nuper ex S. Cyrilli scriptis audisti, ipsum Cyrillum numquam impertire voluisse communionem Ioanni Antiocheno fautori Nestorij, nisi prius fidei Catholicæ professionem Alexandriam mitteret secundum datum ad hoc ab ipso Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei professionem Ioannes exscriberet: ex hoc ipso iudem Syriæ Episcopi arripuerunt occasionem dicendi, à Cyrillo, vt reciperetur à Ioanne, fuisse missam fidei Catholicæ confessionem, qua & visus esset sua à se scripta damnasse

•Theodoret.
epist. 112.

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

capitula, quod nulla de ipsis in ea ab ipso mentio facta esset. Vides schismaticorum ver-
futias, sentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volu-
bili inuersa atea, instat praestigatorum, ijdem spectantium fallentes oculos, Cyrillum
ex actore in reum, & Ioannem ex reo suae voluntatis arbitrio in actorem prodigiosè trans-
formant.

Eiusmodi planè portentorum fabricator, & praestigiarum concinnator est ille nequam
pater mendacij nominatus, sub quo ad tempus ita radij Solis esse dicuntur, dum suo ni-
tore coruscant occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheticum
illud asseritur: Protegunt vmbra vmbra eius] cum videlicet filij tenebrarum conspi-
rant, & praesto sunt in omnibus ipsi principi tenebrarum, dum quæ ille suadet, ingeritque
mendacia, isti ipsa comparatis vndique fallaciis ornant, pingunt, atque compingunt. Hæc
quidem peregregiè praestitisse Nestorianos, tum quæ superius de iis dicta sunt, tum quæ
dicuntur, perspicuè demonstrabunt. Nam præter alios qui stabant à parte Nestorj, etiam
ipse Theodoretus iisdem aggressus est Cyrillum vrgere calumniis, nempe ab ipso sua fuisse
damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus esse videtur dictam fidei regulam à S. Cy-
rillo missam, vt ipsius perbreuis epistola declarat scripta eodem tempore ad Ioannem An-
tiochenum Episcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione quinta ad finem: redde-
mus nos eam inferius.

Qui insuper cupit Nestorianorum videre strophas, legat epistolam quæ fertur Iba ad Ma-
rin Perfam, quam habent Acta Concilij Chalcedonensis: in qua videre est Nestorianum
hominem exultantem & insultantem, tanquam sibi causa esset adiudicata, & iactantem
Cyrillum poenitentem tandè recantasse palinodiam, atque Ioanni in omnibus consensisse.
His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri scandalu passi sunt, & ad Cyrillum
de his scribere (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Iba (quis-
quis ille fuerit) eandem circularem epistolam per prouincias legendam misit pro solatio suo-
rum, & ignominia Catholicorum. Ceterum (vt publica Acta testantur) producta in Con-
cilium epistola illa, non esse Iba comperta, sicq; ea damnata, absolutus est Iba. Sed de his
inferius: iam verò ad res inter Cyrillum Paulumque transactas redeamus.

His igitur ex Cyrilli sententia omnibus probè confectis, cum sic mutuo in vnam eam-
demq; fidem Catholicam concordare simul & consentire ambæ partes repertæ sunt, inita
est simul cum pace communio, perfectaq; vnitas sancita fœdere sacramentorum. Etenim
qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus in ecclesiam ad Synaxim à S. Cyrillo in-
troducitur, datumq; ei etiam habere sermonem ad populum, qui summo exceptus est
plausu. sed hæc postea, immo ad finem anni huius contigisse probantur ex ijs quæ inferius
dicturi sumus: perducta namque fuisse constat vsque ad anni finem hæc anni huius exordio
cepta negotia.

Iam verò è tristibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mæ-
rens diutius versata est, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latius spatietur.
Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptistæ, quo Cyrillus in ecclesia
perbreuem huiusmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum
confert, qui sic se habet:

Homilia* Cyrilli Episcopi dicta in natiuitate Ioannis Baptistæ, Pharmuti vigesima octa-
ua, Indictione prima.] est hæc ipsa apud Romanos mensis Aprilis dies vigesima nona. Di-
uersè planè à communi ordine solitos Ægyptios celebrare festos dies ab alijs, diximus primo
tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum:

Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam & ornatam habent fidem,
terram vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omni-
potens, & benedicient vobis omnes Gentes. Terram verò vberem esse dicit, pro fecundis-
simam & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem atque nutricem. Huiusmodi au-
tem est omnis Deo amabilis & sancta anima, cultorem veluti quendam & seminato-
rem totius boni sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum conseruat scientiam.
Sed omnium inimicus (hoc est satanas) excitatur per tempora, superfeminans tritico
maligna zizania. At concordant de cetero per omnem consistentes orbem terrarum Dei
cultores Episcopi, rectam & vnam consistentes fidem: copulati siquidem sunt nostris Ec-
clesiis, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem constitutis: confessi
enim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem. Quæ
autem

* Tab. 41.

* Tab. 40.

* Conc. Chal-
ced. Act. 10.
DE EPISTO-
LA IBAE.* Concil. Chal-
ced. Act. 10.
* Concil. Ni-
cen. 2. Act. 6.PAVLVS E-
PISCOPVS
EMESENVS
CONCIO-
NATVR.* Ex cod. Au-
gustin.

* coruscant

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A autem scripsit ad me Deo amantissimus & reuerendissimus Episcopus Antiochiæ Ioannes,
quæ verò ad eum rescripserim, Deo fauente, audietis.] hæc Cyrillus more maiorum, quòd
non consueuissent admitti ad communionem publicè excommunicati absque relatione
facta ad populum.

At in litteris vltro citroq; datis & in re maximi momenti consultanda integer annus iste
esse videtur insumptus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad com-
munionem integram in ecclesia admitteretur. Nam quòd ad exactam habendam ra-
tionem temporis spectat; cum in antiquis monumentis reperitur expressum, intromis-
sum Paulum à Cyrillo in ecclesiam habuisse ad populum homiliam de fide Catholica
die vigesima nona mensis Chiach; apparet id ab eo factum esse ipsa die Natalis Domini,
nempe vigesima quinta mensis Decembris. Etenim constat, Beda auctore & alijs, Ægy-
ptos inchoare annum à quarto Kalend. Septembris, numerareque per menses dierum tri-
ginta curriculo terminatos. Certè quidem ipso die Christi Natiuitatis à Paulo habitam esse
homiliam illam, ipso eius exordio declaratur, vbi dicitur: Opportunè nobis hodie reli-
gionem vestram adhortari datum est, vt sacrum quemdam chorum constituamus, & cum
sanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ vo-
luntatis. Nam hodie nobis paruulus natus est, &c.] Quòd cum ita sit, alterum de duobus
dicendum est, vel titulum de certa mensis die esse mendosum, vel Ægypti Ecclesiam vsu
illum pristinum reliquisse, quo (vt dictum est suo loco) diem Natalem Domini celebrare
consuevit sexta Ianuarij.

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionè profectus, sanctissimam Mariam Deiparam
appellasset verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelem] populus acclamauit: Ecce
fides eadem est, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita lo-
quitur, anathema sit.] Cumq; & idem Paulus paulo inferius duas perfectas naturas in Chri-
sto vno professus esset, vnam scilicet personam affirmans, rursum populus acclamauit: Re-
dè venisti, Orthodoxe Episcope, dignus ad dignum: Christiani dicunt, donum Dei, Cyrille
Orthodoxe.] post hæc autem in eodem persans argumento Paulus ad finem perducere
orationem ob ingruentem multitudinem cogitur: constat id quidè ex eo quòd vespere eius
diei rursus in eodem conuentu Ecclesiastico Paulus inchoatam mane profectus orationem
ista prefatur: Nuper apud dilectionem vestram enixius disseretes, propter fratrum nostro-
rum frequentiam, lociq; angustiam, ante absolutum sermonè suggestum deserere compulsi
sumus. At quamuis semel repulsi, age idem certamen denuò tentemus. Strenuus autem
vir ille, impigerq; palæstræ huius magister (nempe Cyrillus) quòd tunc faciebat, etiam nunc
faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaq; arisione nostro se certa-
mine oblectari, minimè obscurè indicabat. Tunc, inquam, blandè aridens, dexteramque
veluti oliuæ ramum obtendens, se à nobis stare, puerumq; suum superiorem euadere, coro-
naque redimiri, ac victorem declarari, auidè se cupere, manifestò declarabat.]

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum est: Cyrille omnes
reddidisti tui similes. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Episcoporum patrem
serua Domine. Bene venisti Episcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui sic credit,
diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiastes. Paulus Episcopus dixit: Redeamus
itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multaq; de his locutus, perducens ad
finem orationem, contestatus est se ea locutum, quæ S. Athanasius, Theophilus, Cyrillus,
immo & antiqui prædecessores Episcopi Alexandrini semper in Ecclesia docuissent. De-
mum verò finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui post Paulum
suggestum conscendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua ea quæ à
Paulo fuissent dicta probauit. Sic igitur magna totius Ecclesiæ lætitia, firmata stabilitaque
est pax totius Orientalis Ecclesiæ, communicantibus inter se mutuo qui aatea à se inuicem
diuisi erant Episcopi: Paulusq; re bene cõfecta, & Ioannem & alios, à quibus missus in Ægy-
ptum legatus fuit, rediit, afferens secum Cyrilli litteras ad ipsum Ioannem Antiochenum
Episcopum, quarum est huiusmodi exordium:

Lætentur cæli & exultet terra: soluta est enim interiaccens maceria; quòd mærorem affe-
rebat, conqueuit, & omne tandem dissidiorum genus sublatum est, &c.] subdit de legatio-
ne Pauli, deq; mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ professio ab ipsis per eum missa
lecta est, quam hisce suis litteris Cyrillus descripsisse voluit, de se verò calumniam suspi-
cionemque omnem auferre, qua hæctenus aduersariorum scriptis pulsatus esset, eadem

Annal. Eccl. Tom. 5.

Ggg 2 cum

* Apud Aeth.
Concil. Ephe-
sin. edit. Pelt.
tom. 6. c. 13. in
titulo.
* Beda de ra-
tione temp. c. 9.* Apud Cyrill.
homil. 7.POPVLVS
ALEXAN-
DRIN. AC-
CLAMAT
PAVLO MA-
RIAM DEI-
PARAM
PRAEDI-
CANTI.* Apud Ephe-
sin. Conc. edit.
Pelt. to. 6. c. 14* Apud Concil.
Ephe. edit.
Pelt. to. 5. c. 6.
* Apud Cyrill.
epist. 28.
DE CYRIL-
LI AD IO-
ANNEM
EPISTOLA.

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

cum Apollinare sentire; nam subdit: Si sanctissimum nostri Saluatoris corpus non ex Virgine natum, sed à cælo allatum asserimus: quomodo poterit illa Deipara (quod prædicamus) esse intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, si Emmanuelem secundum carnem verè non peperit? Rifu proinde explodendi sunt, qui huiusmodi contra me garrunt. Ita quidem Cyrillus fugillans Theodoretum & alios, qui aduersus duodecim capita à se edita conscripserunt. Ad calcem verò hæc de epistola S. Athanasij ad Epictetum ab hæreticis deprauata subinfert: Quia verò didicimus, quosdam Orthodoxam præclarissimi patris nostri Athanasij epistolam, quam ad B. Epictetum scripsit, adulteratam, deprauatamque edidisse, multosque grauitèr hinc lædi: rati hoc vtile & salutare fratribus fore, ex vetustis exemplaribus, quæ sincera & incorrupta apud nos extant, transcripta ad sanctitatem tuam misimus. Hæc Cyrillus, vt omne foramen obstruat, per quod impietas antea irrepisset. Ista omnia quæ inter Ioannem & Cyrillum transacta sunt, in publica relata fuere monumenta, & à pluribus B exscripta, quorum exemplar se ad Domnum Antiochenum Episcopum mittere Theodoretus in epistola ad eundem testatur, vbi ait: Misimus etiam exemplar eorum quæ tempore conuentionis & pacis scripta sunt, &c.]

* Theodoret.
epist. 122.CYRILLI
CAPITA
PERMAN-
SERUNT,
THEODO-
RETI ANTI-
THESES AB-
OLITAE.* Quinta
Synod. c. 13.THEODORE-
TVS PER-
STAT IN
AMICITIA
CVM NES-
TORIO.
* Quinta
Synod. Act. 5.

Receptam quidem fuisse Cyrilli epistolam absque etià duodecim capitum damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus vnus ex illis testatur in epistola (vt dictum est) ad Domnum Antiochenum Episcopum Ioannis successorem; vbi inferius de alia Cyrilli epistola ad Acacium scripta: At ipsemet Cyrillus dum scriberet ad beatum Acacium, suam de his capitibus mentem & animum declarauit, cum dixerit se illa scripsisse, vt se obijceret & opponeret ad illius nouitatem & vanitatem, & quod composita pace, erant clara omnia & manifesta. Hæc ipse: qui tamen adhuc post initam concordiam eadem carpere minimè destitit (vt apparet ex dicta data ad Domnum Antiochenum epistola) sua verò C prædicare ac superextollere. Ceterum cum postea in Quinta Synodo res est iustiori lance perpena, ipsius Theodoreti scripta aduersus S. Cyrillum fuerunt sanctorum Patrum sententia condemnata. Quinetiam & Theodosius Imperator (vt inferius suo loco dicturi sumus) cuncta scripta aduersus Cyrillum abolenda penitus esse, sancita lege, mandauit.

Quod rursus ad Theodoretum spectat: etsi acceperit fidei formulam à S. Cyrillo conscriptam, eidemque subscripserit: haud tam citò potuit deseruisse Nestorij amicitiam, quam diutius pluribus coluisset officiis: ad ipsum enim hoc tempore eiusmodi dedit epistolam quæ hac inscriptione lecta ac scripta fuit in eadem Quinta Synodo œcumenica:

Eiusdem Theodoreti ad Nestorium post vnitatem inter Orientales & sanctissimum Cyrillum factam.

Domino meo reuerendissimo & religiosissimo & sanctissimo patri Episcopo Nestorio D Theodoretus in Domino gaudere.

Quod non vrbana conuersatione delector, nec seculari curatione, nec gloria, nec altis sedibus sum alligatus, arbitror scire tuam sanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipsa tamen solitudo ciuitatis, quam gubernare sortitus sum, sufficit hanc me philosophiam docere. Non solum enim solitudinem, sed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui possunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur persuadeat tuæ sanctitati, quod ego Episcopalem sedem cupiens, cohibendo oculos meos, tanquam Orthodoxas suscepi Ægyptiacas litteras. Vt enim cum ipsa veritate dicam, sæpius eas perlegi, & subtiliter discussi, & hæreticas illas amaritudine liberatas esse inueni: & timui quamdam maculam eis imponere, & certè in odio habens, quam alius quidam, patrem illarum, tanquam auctorem tumultuum existentem orbis terrarum. Et spero nullas pœnas sustinere huius gratia in die iudicij: quoniam intentionem iustus Iudex exquirat. His verò quæ aduersus tuam sanctitatem iniuste & contra leges facta sunt, nec si ambas manus meas aliquis incidat, patiar consentire, diuina videlicet gratia me adiuuante, & infirmitatem animæ supportante. Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi verò etiam tuæ sanctitati quæ rescriptimus ad ea quæ scripsit nobis, vt cognoscas, quod nullum nos tempus propter diuinam virtutem mutauit, nec multipedes* vel versipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Vniuersam fraternitatem quæ tecum est, in Domino ego, & qui mecum sunt, plurimum salutamus. Hæc tamen ad Nestorium Theodoretus. Ad Ioannem verò Antiochenum Episcopum perbreuiter ista tum scripsit:

* polypodes
stillonas.

Quoniam sapienter gubernat Deus, & nostræ prouidens concordia, & populorum procurans salutem, congregare nos in vnum præparauit, & consonantes sibi omnium ostendit volun-

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

A voluntates. Communiter enim perlegentes Ægyptiacas litteras, & examinantes earum subtiliter sensum, inuenimus consonantes dictis à nobis eas quæ inde directæ sunt, & palam contrarias duodecim capitulis, quibus vsque ad præsens, vt alienis à pietate, repugnantes permanimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnem factum esse Dei Verbum, & per subsistentiam vnitam, & conuentum per vnitatem naturalem, & Deum Verbum primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant verò & vocum diuisionem quæ de Domino factæ sunt, & alia verò ad hæc habebant Apostolicis quidem institutis aliena, hæreticorum verò germina zizaniorum. Quæ verò nunc directæ sunt, Euangelica generositate decorantur. Hæc ad Ioannem Antiochenum Theodoretus, quo suam in aduersando Cyrillo excuset, seu defendat potius incensam contradicendi libidinem, cum tamen haud diuersam vel contrariam à se antea editis capitulis illis duodecim & apposita ad ipsa defensionem nouissimè ediderit fidei professionem, sed in omnibus concinnam & consentientem prioribus suis scriptis. Hoc quidem animo visus est fuisse Theodoretus erga Nestorium etiam post concordiam hoc anno initam; quippe qui recitatis ad eum nuper litteris ad eò obstinatè professus sit, nunquam assensurum sententiæ in illum latæ. sicque certum est ipsum aliquandiu perseuerasse animo subinfenso aduersus eundem Cyrillum, quem nec proprio dignari nomine vides. vnde magis intelligere valeas immensum à Deo postea præstitum illi beneficium, cum huiusmodi ipsum inuolutum densa caligine liberauit.

Quod autem ad sanctum Cyrillum spectat, obstupesco quidem, dum incredibilem & planè incomparabilem animi eius confidero mansuetudinem, atque modestiam cum summa animi summissione coniunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, præter innumera illa specimina edita, superius recensita, additamentum modò illud adiecit omni laude dignissimum. Etenim qui tempore perturbationis Ecclesiæ, cum Concilium esset Ephesi congregatum (quod res & persona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi constantia, inflexo robore, erecto sacerdotali vigore aduersus Episcopos aduersantes, persecutores Comites, & Imperatorem semper stetit & restitit: postea conciliata pace, inita concordia, penitusque fugata discordia, ad eò omni officio coluit amicitiam, vt quibus antea aduersatus fuerat, se subiecerit, dum quos suorum scriptorum expertus esset calumniosos reprehensores, eosdem ipsorum habere voluit cognitores. Etenim quæ post hæc opera elucubrauit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipso Ioanne Episcopo in primis, ac deinde ab aliis sibi subiectis Episcopis cognoscenda. Cur ita sanctus sacerdos? non nisi vt huiusmodi certis ex fiducia comparatis amicitia signis eosdem Syriæ Episcopos in officio arctioribus vinculis contineret.

CYRILLI
MANSUE-
TVDO COM-
MENDATA:CYRILLI
COGNITO-
RES SVO-
RVM SCRIP-
TORVM
ADHIBET
ADVERSA-
RIOS.

D Testis quidem horum est ille qui ad eò ipsi fuerat aduersatus Theodoretus, in epistola ad Dioscorum*, vbi ait: Quod verò beatæ memoriæ Cyrillus sæpius ad nos litteras dedit, tuam sanctitatem apertè scire arbitror: & quando sua opera, quæ contra Iulianum scripserat, Antiochiam misit, similiter cum ea quæ ipse de Emisario ediderat, & petiisset à B. Ioanne Antiochiæ Episcopo, vt illa ostenderet magistris, qui in Oriente scientia præstarent: beatus ille Ioannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis misit: quos cum legissemus, hominem sumus admirati, & scripsimus ad Cyrillum beatæ memoriæ, qui iterum nobis rescripsit, & nos diligentes ac beneuolos suo testimonio declarauit; quæ litteræ apud nos seruantur. Hæc tamen æquiori animo fuisse erga Cyrillum, atque tandem vehementius esse aduersatum Nestorio, ipse in Epistola ad Sporadium data abundè testatur, cuius est exordium: Cum vniuersus Orbis iam paulatim rueret, &c.] sed reliquas anni huius res gestas prosequamur.

* Theodoret.
Epist. 83.* Theod. epist.
1.

Eodem ferme tempore, sequenti nempe anno à Consulatu Antiochi & Bassi (vt ex Socrate* colligi posse videtur) Multi Iudæi, inquit, in Creta insula Christi fidem receperunt, tali calamitate ad eam rem inducti. Iudæus quidam veterator se Moysen esse simulauit, de quo cælo demissum dixit, vt Iudæos qui illam insulam incolebant, per mare in continentem traduceret: se namque eundem esse, qui olim Israelem per mare Rubrum ducens conseruasset. Ad annum verò integrum nihil aliud moliebatur, quam vt singulas ciuitates totius insulæ peragraret, Iudæos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturque vt omnes suas diuitias & possessiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccato in terram promissionis se traiecurum pollicitus est. Illi igitur eiusmodi vana & falsa spe in fraudem illecti, omnia opera quibus vti solebant, deposuerunt, facultates & fortunas neglexerunt, earumque potestatem illis qui eas accipere vellent permisit.

* Socrat. lib. 7.
c. 36.
IUDÆI SE-
DVCTI RE-
SIPISCVNT
ET CRE-
DVNT.

Vbi dies profectio[n]i ab illo veteratore præstituta aduenit, ille præcedere, subsequi omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare se præcipitare iubet. Proinde qui primi ad præcipitium accesserant, ita faciunt; & nisi diuina prouidentia illis prospectum fuisset, multo plures interiissent. Nam fortè fortuna aderant Christiani, quorum alij piscatores, alij mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua propè suffocatos (qui iam tum in calamitate constituti suam amentiam agnoscere cœperunt) extrahentes conseruauerunt: alios, ne se in mare deijcerent, prohibuerunt, exitio eorum qui antè se præcipites dedissent, commonstrato. Iudæi tum fraude patefacta, cum temerariam ipsorum credulitatem incusauerunt, tum Pseudomoysem illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clam se ex eorum aspectu subduxerat. Vnde nonnullorum animo insedit opinio, eum exitialem dæmonem fuisse, qui in ipsorum gentis perniciem, hominis speciem induisset. Quocirca B multi Iudæi in Creta ea clade impulsæ, Iudaismo derelicto, ad fidem Christi se transtulerunt.] hucusq; Socrates: habet eadem ^a Paulus diaconus ex Theophane, & ^b Nicephorus, qui hæc ad tempora Procli Attici successoris refert: sed præstat auscultare Socratem, qui res sui temporis scribebat.

^a Paul. diac.
Misc. lib. 14.
^b Niceph. lib.
14. c. 40.

^c Leo epist. 89.

^d Greg. Turon.
de Gest. Franc.
lib. 2. c. 1. &
lib. 10. c. 31.

Quod ad res spectat Occidentales, hoc eodem anno sanctus Britius Turonensis Episcopus oppressus aduersariorum calumniis, ad Romanæ sedis Pontificem à sede pulsus appellat, à quo in sedem suam restituitur. Sanè quidem appellare consueuisse Gallicanos Episcopos quàm frequentissimè ad Apostolicam sedem, sanctus Leo in epistola ad Episcopos prouinciæ Viennensis docet his verbis: Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem pro sui reuerentia à vestræ etiam prouinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum; aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia.] hæc & alia sanctus Leo. Sed quod ad Britij causam, audiamus Gregorium ^e eiusdem Ecclesiæ Antistitem rem gestam ita describentem:

Trigesimo tertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis causa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularij eius vestimenta deferre solebant ad abluendum, quæ sub specie religionis erat veste mutata, concepit & peperit. Qua de re surrexit ornis in iram, & tantum crimen sub Episcopum referunt, volentes eum vnanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas sancti tuam celauit luxuriam, nec Deus nos diutiùs sinet manus tuas indignas osculando pollui. Ipso quoque è contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumq; oblatu[m] fuisset infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Episcopus: Adiuro te per Iesum Christum Filium Dei omnipotentis, vt si ego te generavi, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, vt quis esset pater, interrogaret: ait sacerdos: Non est hoc meum: quod ad me pertinet, sollicitus fui: vobis autem si aliquid suppetit, per vos quærite. Tunc illi magicis hæc artibus facta asseuerantes, insurgunt contra eum mutua conspiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutiùs nobis falso pastoris nomine dominaberis. Ille autem, ad satisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum suum posuit, & ad se stringens vsque ad sepulchrum beati Martini vnà cum populorum turba accedit: proiectisque ante sepulchrum prunis, vestimentum suum iniustum apparuit, illo quoque sic prosequente: Sicut istud vestimentum ab his ignibus videtur illæsum, ita & corpus meum à mulierum coitu est impollurum.

Illis verò non credentibus, sed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eijcitur: vt E sermo sancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Episcopatu multa aduersa passurum. Hoc enim eiecto, Iustinianum Episcopum constituunt. Denique Britius Romanæ vrbis Papam expetiit, flens & eiulans, atque dicens: Merito hæc patior, quia peccavi in sanctum Dei, & eum delirum & amentem sæpe vocavi, cuius videns virtutes non credidi. Post cuius abscessum aiunt Turonici sacerdoti suo: Vade post eum, & exerce negotium tuum. Iustinianus verò egressus à Turonis, Vercellas Italix ciuitatem ingressus, iudicio Dei percussus, obiit peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in sua malitia perdurantes, Armentium in locum eius constituunt. At Britius Episcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat, Papæ refert: qui ad sedem Apostolicam residens, & pleurumque Missarum solemnia celebrans, inibi quicquid in sanctum virum deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma cum auctoritate Papæ illius Turonos redire

A redire disponit: & veniens ad vicum, cuius est nomen Laudiacum, sexto ab vrbe milliario, mansionem accipit. Armentius verò febre corripitur, & media nocte spiritum exhalauit: quod protinus Britio Episcopo per visum reuelatum est, qui ait suis: Surgite velociùs, vt ad tumulandum fratrem nostrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce istum per aliam portam mortuum efferebant. Quo sepulto, Britius in cathedram suam regressus est, septem postea feliciter viuens annos.] hucusque Gregorius.

His item Consulibus (inquit Prosper^a) totius orbis pace & consensione mirabili, Bonifacius (de quo sæpe superius) ab Africa ad Italiam peruenit & Urbem, accepta Magistri militum dignitate: qui cum resistentem Aëtium proelio superasset, paucos post dies morbo extinctus est. Aëtius verò, cum deposita potestate in agro suo degeret: ibi cum quidam B inimicus eius opprimere eum tentasset, profugus ad Urbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioque vsus, pacem Principum interpellatæ potestatis obtinuit.] hæc Prosper. Apud Paulum ^b diaconum singulari certamine à Bonifacio legitur victus Aëtius: Marcellinus^c autem, vulnere ab Aëtio inflictio perisse Bonifacium narrat.

^a Prosper. in Chron.

^b Paul. diac.
lib. 14.
^c Marcellin.
hoc anno.

Hoc item Domini anno ex hac vita migrasse ponitur sanctus Ioannes Rauennæ Episcopus, cuius præclara est memoria inter sanctos Rauennates Antistites. Quod autem ad hunc ipsum datum legitur Valentiniani Imperatoris rescriptum, quo Rauennati Ecclesiæ conceditur, vt sit Archiepiscopatus, & ipsius Ecclesiæ Antistites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num hæc vera sint, ad exactam sunt reuocanda censuram. Et vt cuncta possint diligentius examinari, hic primum describendum est ipsum Imperatoris rescriptum, C recitatum ab eo qui diligenter res eius Ecclesiæ est profecutus, Hieronymo Rubeo. sic enim se habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Fl. Valentinianus fidelis Iesu Christi Maior Imperator Ioanni viro sanctissimo Archiepiscopo Rauen. ciuitatis.

Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos suæ maiestatis honorificat sacerdotes, & charismatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia supra gubernanda suscepimus, cultum religionis & reuerentiæ honorificentius debemus impendere, eis maximè qui virtutum experimento Deo cognoscimus propinquantes: vt inde illis etiam præstet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . salute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate sancimus, sanctitatem tuam, & sanctam tuam Rauennatem Ecclesiam, atque vniuersos postea Deo . . . Præsules Archieratica D dignitate euectam, Metropolitanæ decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . præponendam. Constituimus sub sacrosanctæ eius Ecclesiæ ditione ordinationem totius Æmilix nostræ prouinciæ ciuitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationis, id est, Sarsenæ, Casenæ, Forum populi, Forum Liuij, Fauentiæ, Forum Cornelij, Bononiæ, Mutinæ, Regij, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicohabentiæ, Hadriæ, omniumq; monasteriorum sub eius dispositione reiacentium, & in eis seruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicæ dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris vsus, sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolitanæ. Condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter propter . . . & maximè vbi serenitatis nostræ præfulget præsentia: quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sanctaq; tua in perpetuum Ecclesia, cum meritis virtutum, honoris etiam nostræ serenitatis dono & in posterum E fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Raven.] hæcenus privilegium, quod quidem antiquitus scriptum non negamus, & recentioribus historicis res Italix profecutis cognitum scimus, qui de eisdem Ecclesiis Rauennati Archiepiscopatu subiectis pariter meminere: sed num æquè germanum sit, hoc differendum est.

Imperiosa planè res est amor patriæ, immo tyrannus, vt qui sæpe historicum cogat ea tueri, quæ si de aliis dicerentur, procul exploderet: cum & intelligat, quot conciuēs habeat, tot duos experturum fore censores, & inofficiosi querela redargui, fortassis & patriæ proditorem inscribi atque proscribi, si quod publica seruant archiua monumentum, & ciuium omnium ore fertur, in controuersiam reuocare, negare, & imposturæ redarguere vir disertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas nostrum Rubeum iure quidem horrescetem pallium ab Imperatore conferri in eodem privilegio dici, eò à pietate potiùs quàm veritate ipsum adactum, vt ista diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus è diui Petri corpore

CHRISTI
432.SIXTI PAP.
I.THEODOSII 25.
VALENTIN. 8. IMPP.

pore sumptum præbere consuevit, sed quodam quasi paludamento, quo in ciuitate & pompa tum uti soli Cæsares consueuerunt, vniuersali & perpetua omnium deinde qui succederent, Archiepiscoporum prærogatiua Ioannem donauit.] hæc ipse ex pietate potius (parcat, quæso) quam veritate. Etenim ne à longè petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris rescripti verbis verborum ipsius interpretatio germana queratur: de quali enim pallio intellexerit, nonne ipse declarat, cum mox ista subdit? Sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolita] Archiepiscopi quidem, non Cæsares. Si igitur Rauennati Archiepiscopo ille concessus est vsus pallij, quo alij Archiepiscopi uti solerent, planè ipse Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexisse. aliàs illud dicendum esset (si volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antistites Imperatoris paludamento decoros incedere consueuisse; quo nihil dici possit absurdus.

Cum igitur ex verbis ipsius rescripti de eo pallio intelligi necesse sit, quo reliqui uti solerent Metropolitanis: certum est non nisi à Romanis Pontificibus illud Archiepiscopis fuisse solitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et ut de his nulla remaneat dubitatio, constat esse professos Rauennates Episcopos, tum pallium, tum alia priuilegia se accepisse ab Apostolica sede. Etenim S. Gregorius Papa in epistola ad Ioannem Rauennatem Episcopum data hæc inter alia: Præceptum beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis Papæ nobis in subditis transmisistis annexum, continens, omnes consuetudines ex priuilegio prædecessorum nostrorum concessas vobis Ecclesiæ; vestræ debere seruari.] & inferius de priuilegiis à Romana Ecclesia Rauennati concessis: Scitote in scrinio nostro de priuilegio Ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quidem quædam inuenta sunt, quæ omnino possint fraternitatis tuæ intentionibus obuiare: nihil autem in quo de huiuscemodi capitulis pars vestræ possit Ecclesiæ roborari.] & ad postremum: Admoneo, quatenus, nisi decessorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, ut in plateis pallium ferro vltius non præsumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, sic concessum ab Apostolica sede pallium Episcopo Rauennati, ut illo non alio modo vteretur, quam quo uti solerent omnes Episcopi Metropolitanis, quibus idem ab Apostolica sede concessum esset. Ceterum neque factum, ut concessio semel pallio Ecclesiæ Rauennati, illud absque noua concessione Romani Pontificis superinduerent iidem Archiepiscopi Rauennates, sed singuli successores illud sibi concedi ab ipso peterent Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Episcopi in locum Ioannis subrogati, cum & illud ipsi petenti Gregorius^b Papa misit.

Sed quid accidit? Cum Rauennates Episcopi aliquando schismate diuisi essent ab Apostolica sede, ne ab ea ex consueto more peterent pallium, tunc putamus vafsum eiusmodi excogitatum fuisse commentum, ut nomine Valentiniani Imp. sanctio scriberetur, qua declararetur & iura Archiepiscopalia & perpetuū vsus pallij ab ipso Rauennatibus Archiepiscopis fuisse concessa; ac sic ipsi, inuitis licet Romanis Pontificibus, pallio vterentur. Mos quidem iste vetus schismaticorum fuit, ut ab ipsa Romana Ecclesia schismate separati, ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum esse in hac ipsa, de qua est sermo, constitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta sunt, alia plura rectè ipsam intuenti demonstrant. Conferat eam diligens inquisitor cum aliis eiusdem Augusti sanctionibus, & videbit certè longè longius ab illis abhorre. Quamnam illius constitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipsius vel aliorum Imperatorum sancitam constitutionem, in qua licet vnus Augustorum aliquid statuatur, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina simul apponantur? Quid etiam sibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, ut omnes solebant? cur Maior, quod nullus sic inscribere cõsuevit? mittamus reliqua; nam in singulis ferme verbis eiusmodi esset adhibenda censura. Sed satis hæc tibi, prudens & sagax lector, puto sufficere posse: ut etiam tacendum sit, quod absque Consulibus datum reperitur rescriptum, quod tantæ rei priuilegium constitueret. At quæ maximi sunt momenti ad postremum peruestigemus.

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodè Imp. hoc tempore tot ei esse cõcessæ Ecclesiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur, cum nonnullas ex illis etiã sub S. Leone Romano Pontifice constet fuisse sub Archiepiscopatu Mediolanensis Ecclesiæ constitutas? Etenim cum ex præcepto eiusdem S. Leonis Papæ cogeret Eusebius Mediolanensis Archiepiscopus ex sibi subiectis Episcopis prouinciale Concilium, certum est ad illud conuenisse, atque eidem subscri-

Gregor. lib. 1.
epist. 54.Gregor. lib. 1.
epist. 54.CHRISTI
433.SIXTI PAP.
2.THEODOSII 26.
VALENTIN. 9. IMPP.

A subscripsisse inter alios Episcopum Regiensem, Episcopum Placentinum, & Brixillensem, qui in dicto rescripto nominantur inter Episcopos Rauennati addictos Ecclesiæ. Extrat quidem de his epistola Synodalis omnium comprouincialium Episcoporum subscriptionibus consignata, atque typis excusa post numeratas quinquagintaduas eiusdem S. Leonis epistolas. Sed satis, dices lector, detectas penitus sentimus imposturas: iam ex his ad alia emergamus. Verum sciant omnes, nihil ob id detractum esse nobilissimæ Ecclesiæ Rauennati, si spuris exufflatis, ipse purus demonstratus est fons primarius, vnde in eam, ut Archiepiscopali sede sit insignita, & sacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipsa Romana Ecclesia, à qua & reliqui Metropolitanis se id iuris consecutos esse congaudent. Sed ad sequentis anni res gestas oratio euocatur.

B IESV CHRISTI SIXTI PAP. THEODOSII 26. IMPP.
ANNVS ANNVS VALENTINIANI 9.
433. 2.

Qui sequitur ordine quadringentesimus trigessimus tertius Christi annus, nomine Constantulum Theodosij Augusti decimum quartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalem non nihil exagitarunt Ecclesiã. Stabilita enim pace vltimo anni superioris termino inter Ioannem Episcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nonnulli ex ijs qui Nestorium sectati essent, erga eum hætenus procliuiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum transacta fuerunt; causantes nimirum, haud suscipiendum in communionem fuisse Cyrillum absque suorum capitulorum damnatione. Rursum verò aliqui ex parte Cyrilli in ipsum commoti sunt, quod de eo accepissent, iniquis conditionibus communicasse cum Orientalibus. Sed quomodo hæc se habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem gestam ita narrante:

Ascendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Ioanni Archiepiscopo & omni Concilio epistolam Cyrilli. Qui ut cognouerunt eum suscepisse fidem à se directam, & in eius subscripsisse confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Episcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, & postea veritatem agnouisse, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocrisarium Alexandrinæ Ecclesiæ culpauerunt Cyrillum, cur suscepit ab Episcopis duarum consensionem naturarum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Melitensi Episcopo hoc ipsum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porro & illud additum est, ut Nestoriani epistolam quamdam nomine Cyrilli confixerint, qua se palinodiam recantare ipse significaret, & quæ facta essent Ephesi omnino rescindere: tale fuit per Nestorianos diabolicum excogitatum aduersus S. Cyrillum commentum.

Hæc quidem de Cyrillo longè lateq; in Orientalibus Ecclesiis diffamata, plurimorum sanctorum virorum animos pulsauerunt, ut Acacij Episcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Successi Episcopi Diocæsareæ, atque aliorum: sed & perturbauerunt insignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Isidorum Pelusiotam, qui non nihil infensè ad Cyrillum hæc scripsit:

Oportet te, ô admirabilis, inconuertibilem semper esse, neque timore prodere cælestia, neque tibi ipsi contrarium apparere. Nam si ea quæ à te nunc scripta sunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falsitatis minister, vana quidem gloria superatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita sua in exilio affligi passi sunt, quam ut peruersum dogma vsque ad aures saltem suas admitterent.] hæc Isidorus: eodem ferme argumento & superius nominatos Episcopos ad eundem Cyrillum scripsisse, quæ rursus Cyrillus ad eos rescripsit ostendunt. At non hoc solum scelestissimi operati sunt Nestoriani; sed grauius his addiderunt facinus, cum falsas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Ephesino honorifica functus erat legatione, vulgauerunt, quibus significabatur, Sextum Romanum Pontificem ægro tulisse animo damnationem Nestorij: quæ quidem audientibus magnum scandalum intulerunt. testantur id ipsius Cyrilli litteræ pro sua defensione conscriptæ.

His enim omnibus imposturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proxime

NOVAE
TURBE EXAGITANT
ORIENTALEM ECCLESIAM.Liberat. diacon.
Breuiar. c. 7.
MULTI QUERUNT DE IOANNE ANNE, ALI DE CYRILLO.

NESTORIANI QUID DE CYRILLO MENTITI SINT.

In addit. ad
Liberat. diacon.
ISIDORVS QUID AD CYRILLVM.

proximè aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plenè docens, **A** non aliter quàm fide Catholica salua, se cum Orientalibus pacem composuisse: est earum exordium: Res quidè dulcis & admiranda & plurimi faciendae est fratribus saluatio, &c.] His quidem cum quæ ab Imperatore Theodosio, à Ioanne, & aliis, potissimùm verò à Paulo legato Episcopo Emeseno gesta essent, singillatim recensent; nihil se innouasse de his quæ in Concilio Ephesino probata fuissent, pluribus demonstrat, insinuatque Nestorianorum conatus, qui cum se ab ea pace exclusos videant, omnia studeant perturbare, quo grauius in Ecclesia proelium excitent: nam post multa aduersus ipsos ista subdit, excogitatas ab eis aperiens imposturas: Eos (inquit) qui cum ipsis eadem sentire non sustinuerunt, flagitiosissimè dilacerant, & sanctorum Episcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acerbè profcindunt. Deinde detorquentes eam pro ipsorum libidine ad ea quæ lubet, & non rectè sentientes, dicunt eam à Nestorij vocum nouitatibus non discrepare. Simul autem & nos **B** vituperant, quasi his quæ olim scripsimus contraria senserimus, &c. vocat Apologiam Orientalium, quam suprà recitauimus eorundem fidei professionem, quam aduersarij iactarent eandem planè esse cum ea, quam ipsi Nestorio fauentes olim edidissent: sed quàm hoc falsum sit, idem Cyrillus pluribus aperit.

Ad postremum verò quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epistolam nonnulli circumtulerint, tamquam à religiosissimo Philippo Romanæ Ecclesiæ presbytero scriptam, quasi sanctissimus Episcopus Sixtus depositionem Nestorij moleste ferat, ipsiq; bene loquatur; non credat hoc sanctitas tua: scripsit enim consona sanctæ Synodo, omniaq; illius Gesta confirmauit, & nobiscum consensit. Si verò à quibusdam circulatorum fuerit epistola, tamquam à me scripta, quasi eorum quæ Ephesi gessimus pœniteat; contemnatur & hoc. Sumus enim per Saluatoris gratiam adhuc sana mente & cooperanti ratione non destituti.] hæc ad sanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Nestorianorum technis atque calumniis. Litteras autem, quas se dicit accepisse à Sixto, paulo inferius reddituri sumus: modò Cyrillum his afflictatum angustiis consecremur.

Quod enim sciret & aliorum aures eandem peruasisse calumniam, scripsit etiam ad has ipsas calumnias confutandas idem sanctus Cyrillus ad Successum Diocæsareæ in Isauria Episcopum: qua cum de duabus naturis non diuisè (vt Nestorius dicebat) sed indiuisè & inconfusè vnitis Verbo pluribus disputet, & in multis differre professionem Antiochenorum à Nestorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ esse possit quòd in ipsa sua professione Nestorij heresim confirmat: ad postremum de Nestorianorum falsis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum sui ipsius nomine sparsis, admonet, cautumq; reddidit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiore facit, **D** scripsisse ipsum consona in omnibus Ephesino Concilio, & cuncta quæ in ea acta essent stabiluisse. est eius epistolæ exordium: Declaratur quidem veritas, &c.]

Scripsit & ad Valerianum Iconij Episcopum eodem argumento litteras, quas de Incarnatione Verbi exegeses nominant: in quibus pariter ad finem demonstrat, quàm longè absit, vt Orientales Episcopi, nempe Syri, cum Nestorio sentiant, & quàm falsò hanc illi calumniam impingere conati sint. Vnde & eum, vt cautè agat, ita in fine admonet: Si qui igitur sunt, qui illos diuersa ab his sentire falsò affirmauerint: nulla eorum dictis fides adhibeatur; verùm tamquam impostores & mendaces secundum patrem suum diabolum amendantur, ne quando illos qui rectè incedere cupiunt, perturbent. Quòd si qui epistolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ à viris spectatis editæ sint; tamquam spuræ & commenticiæ reijciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus.

Sed & ad Dynatum Episcopum Nicopolis Epiri scripsit hoc eodem anno epistolam, quæ cum de rebus inter se & Orientales tractatis eum certiore reddidit, mittit quoque epistolas ea de causa inter se & Ioannem vltro citroque datas; admonens, ne præter illas, alias ab aliis euulgatas accipiat. Fuit & de his ipsis admonendus Apocrisarius eius Eulogius degens Constantinopoli, apud quem à nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipso Cyrillo ingestæ fuerant (vt dictum est) quòd duas naturas in Christo, sicuti Nestorius, confessus esset. Ad hunc igitur Eulogium, cum hæc ab eo per litteras Cyrillo significata fuissent, litteras ipse reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc ipso exordio: Expositionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, dicuntque quòd duas naturas nominent, & quòd istos Alexandrinus tolerauerit, immo laudauerit. Qui verò Nestorij sunt, & hunc ita sapere dicunt, attrahentes ad se eos qui ex-actam

* Cyril. epist.
29. in Act.
Ephes. edit.
Pelt. tom. 1.
cap. 7.
CYRILLVS
NESTORIANORVM
DETEGIT
IMPOSTURAS
* Ibid. epist.
29. Cyril.

CALUMNIIS
ILLATIS
CYRILLVS
OCGVRIT.

* Cyril. in fine
lib. de Incar-
nat. Vnigeniti.
* Evtat. inter
Act. Ephes.
edit. Pelt.
tom. 6. c. 17.
CYRILLVS
MONET EPI-
SCOPOS VT
CAVEANT
IMPOSTURAS
NESTORIANORVM.

* Cyril. epist.
30.

A actam veritatem ignorant. Accusantibus autem nos illud dicendum est: Non esse omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recusanda: nam multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur, vt pote Ariani, cum Patrem omnium conditorem & Dominum esse dicunt: an consentaneum erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus? Ita de Nestorio sentientium. Is etiam si duas naturas esse dicat, carnis & Dei verbi differentiâ significans (est enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non secundum vnitatem nobiscum confitentur, &c.] pluribus enim docet, sic Nestorium duas in Christo prædicare naturas, vt eas inter se diuisas, duas pariter personas constituere asseueret, Orthodoxos autem duas in Christo semel unitas, non tamen confusas confiteri naturas, atque vnâ tantum constituere Christi personam. Cum alioqui à Nestorianis illam quoque (vt ibi ipse testatur) Cyrillus calumniam passus sit, quòd cum diceret duas naturas in vnâ personam esse unitas, illi iactarent duas naturas in vnum confusas prædicare cum Apollinari Cyrillum: à qua quidem calumnia cum ibi tum aliis quoque scriptis sæpe se ipse purgavit.

Ex his igitur quæ dicta sunt, incubuit Cyrillo, non his tantum se ipsum à Nestorianorum liberare calumniis, sed & Ioannem Antiochenum, aliosq; Orientales, quorum probauerat fidei professionem, defendere; quod pluribus scriptis quàm diligentissimè præstitit. Hæc quidem turbæ post pacem hoc anno agitari ceptæ sunt à Nestorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiusmodi bellum pararunt? Hæc cum sciueris, perfacile intelliges sub quibus hi signis militarint: etenim cum eos videris non nisi calumniis, fraudibus & imposturis litteras falsas magnorum virorum nomine adornantes, verbisque mendacia mendacibus consuentes, cuiusnam milites ipsi fuerint, probè nosces, nempe ministros satanæ transfigurasse se in angelos lucis. Nescit enim pura religio imposturas, nec querit fucos veritas, neque **C** fides Catholica nititur calumniis & fraudulentis; graditur libera, & secunda sinceritas, sola gaudens comite simplicitate.

In primis verò quod pertinet ad Sixtum Romanum Pontificem, Nestoriani suis litteris calumniati sunt, ipsum ægro animo tulisse Nestorij abrogationem: sed quàm id à veritate abhorreret, ipse S. Cyrillus in testimonium veritatis, ad conuincendam Nestorianorum falsitatem, ad se scriptas ab ipso Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas industria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendosas satis: cum verò sciamus nondum impressas, hic ipsas cudendas quàm potuimus emendatiores curauimus, præclarum sanè antiquitatis monumentum: ostenditur enim, quàm verum sit, quòd Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum esse Nestorium, & lætatum in ira inter Orthodoxos concordia, sic enim se habent:

D Sixtus Episcopus Cyrillo Alexandria Episcopo.

Magna sumus lætitia alacritatis impleti, postquam (sicut legimus) ex alto nos Oriens visitauit. Ecce enim sollicitis nobis, quia neminem perire volumus, sanctitas tua redintegratum corpus Ecclesiæ suis epistolis indicauit: redeuntibus eius in sua membra compagibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes positos fides vna testatur. Lætatur è medio nostrum, qui hoc opus fecit, ablatum: soli sibi nunc non credit (Nestorius scilicet) quòd sensit & intelligit obfuisse: qui contra hunc nixus est (Cyrillus videlicet) eum profitemur omnibus profuisse. Sed conuenit à tristibus nos ad læta transire; quia ipse cui quæstio mota fuerat, de Ecclesia vniuersali mærore sublato, tempus nobis præstitit gaudiorum. Christus denique Deus noster, quàm verè sit sua causa, monstrauit, quando ita res dignatus est gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium seruaret suorum con-uentui sacerdotum.

In vnum congregati Apostoli de fide sæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apostolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cælestis iudicium tales habere debuit cognitores: & quia res & causa deposcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apostolum Petrum fraternitas vniuersa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregat, quia sic credendum est, ipse præcedit: quandoquidem probetur nec spiritu nec corpore defuisse: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuuit animorum vota nostrorum, qui videret symbolo primo inter Apostolos tradito derogari: non passus est nefandum caput gaudere solatiis, nec turbari diu sicut lutulento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad nos

* Cyril. Epist.
30.
NOVAE CALUMNIAE
PARANTUR

* qui
SIXTI EPIS-
STOLA AD
CYRILLVM

* vtra

SYNODVS IN
NATALI PA-
PÆ SIXTI
HABITA.

CHRISTI
433.SIXTI PAP.
2.THEODOSII 26.
VALENTIN. 9. IMPP.

nos reuersi sunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curauimus sanitatem. **A**

Non se exuli vestro (*Nestorio scilicet*) sanctus frater noster Ioannes addiderat: non eius est blasphemata prädicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negauit: nam quid in inuentorem malorum posset aliud iudicare, nisi quod probatur ipse (*Deus videlicet*) per sacerdotes suos, cuius agebatur causa, sentire? Statuerat hoc nimirum de nostrorum desertore castrorum, quod à ducibus fidei suaderet perfidia iudicari: numquam se à nostro numero separasset, in quem potuit & reuerti. Exulta frater carissime, & ad nos, recollectis fratribus, victor exulta: quærebat Ecclesia quos recepit: nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est sanitate Rectorum? Legimus, vna ouis quantum gaudij reportata præstiterit, & idcirco intelligendum est, quid laudis habeat tantos reuocasse pastores: greges aspiciuntur in singulis, nec vnus hic causa tractatur, quoties agitur de sanitate multorum. Latamur hic nihil egisse nos præco-
quum, quando fructu nostræ sententiæ gratulamur.

Sustinuimus fratres, certi eos non spinas, sed vvas esse lecturos: in euidenti est nostrorum vindemia gaudiorum, quæ sanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vineam suam custos ille curauit, quem ad custodiendam domum Israël nec dormire, nec obdormire Dauid Propheta testatur. Infœcundum illud Christo nostro nec afferens fructum suscepit flamma fermentum: sed vt hoc videmus conuenire damnato, ita de reuersis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit à diabolo eradicari plantatio, quam plantauerat Pater. Illum ergo sibi ignis æternus, hunc possessoris æterni vinea vendicauit: in tantum vt Antiochenæ Ecclesiæ sacerdotem vocari à sanctitate tua iam nunc venerabilem virum & domnum gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiscum mysterium confitetur. **C**

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quæ sunt super eodem negotio gesta, narravit, sed mirati non sumus, quod à dissentientibus in te compositam legimus deiectionis iniuriam. Nouimus, frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen vmquam posse falsitate superari: votiua sunt semper fidem molestiæ prædicanti: his namque cum beatitudine copiosa merces paratur in cælo, quibus propter iustitiam maledictiones, persecutiones, & omne malum præcipitur sustinere. Passus es falsitatem, vt victicem faceres veritatem: & ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris nostri Ioannis clericos, & optamus venire: scimus ei & pro honore & pro labore tuo dare responsum: non est (sicut fratri & coepiscopo nostro maximo sæpe iam scripsimus) etiam ipse redeuntibus difficilis aperire ianuam: vt verè, nisi perditionis filius, nemo sit perditus, sitque ei maior se causa lugendi, quod meruit solus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores, qui tamen graues, aut amari non esse potuerunt, quia huic impensu sunt, cuius onus leue & iugum suaue portamus. Dat. XV. Calend. Octobris, Theodosio XIII. & Maximo Consulibus.] Extat in eodem codice epistola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & mense & die scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum, cum eidem congratulatur his verbis:

Sixtus Ioanni Episcopo Antiocheno.

Si Ecclesiastici corporis gloriam, si eius integritatem dilectio tua considerare dignetur, profectò lætitiæ nostræ non quæret interpretem. Ipsæ namque euidentissimæ res loquuntur, Emærorem nostrum repentino sancti fratris nostri Cyrilli in gaudium sermone conuersum: tantum hanc ergo sollicitudinem nostram nos euasisse delectat, postquam reo nostræ fidei tua fuit sanitas pœnitudo: nunc se verè exulem, nunc se sentit eiectum. Abundant ei in deserto spinæ, quia deest vva quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini nostram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum cursus & ordo peruenit, qualiter ei volumus nostra admonitione succurrere: retinuimus in præceptis eum, qui erat blasphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iusta lance pensemus: nulli non videbitur Nestorius serò damnatus, cui non profuerit debitus sermo præteritus: Fruamur nunc præsentibus bonis, nec diu hæreamus in tristibus, quibus Dominus gaudere concessit.

Audiuit vniuersa fraternitas, quæ ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono humani

SIXTUS TO-
ANNEM EX-
CVSAT.SIXTI PAP.
TOLERAN-
TIA.

* Psal. 120.

* Matth. 15.

* dominum

* diuisionis
DE CALVM-
NIIS IN
CYRILLVM
ILLATIS.SIXTI PAP.
EPISTOLA
AD IOAN-
NEM AN-
TIOCH.CHRISTI
433.SIXTI PAP.
2.THEODOSII 26.
VALENTIN. 9. IMPP.

A humani generis, Apostolicæ sedis me præside gratulentur: excedens licet meritum meum, & extra me hæc esse cognoscam, exordiū tamen tui sermonis gratus accipio, quia non est tibi controuersia perferenda, qui Christum Dominum nostrum bono humani generis, ita vt natus est, confiteris: subsequenter Ecclesiæ addis Luciferum & vbique lucentem: sed & nunc vos, immo omnes, qui lucis illius signū fronte gestatis, Luciferos confitemur: sint ergo omnes fide prædicantes Domini sacerdotes Luciferi & vbique lucentes: sit & Nestorius ille Lucifer, de quo scriptum est: Cecidit Lucifer, qui manè oriebatur: cecidit, sed superbiens cecidit, sed elisus cum ascendere disponit in cælum, & ponere super cæli sidera sedem suam, & promittit Altissimo similem se futurum. Ille ad similitudinem se aptabat Altissimi: iste in suam similitudinem vocabat Altissimum: hominem namque natum eum tantum modo prædicabat, auferens incarnationis mysterium, & illud euacuans, immo illud impugnans, quo secun-
dum symbolum fides & salus nostra subsistit. **B**

Non est certandi iam tempus: hoste prostrato, transeundum nobis ab his est quæ bella mouerunt: importunum est victoriæ tempore adhuc de præliis disputare. Quæ hinc euidentior rerum fides, quæ ratio maior potest esse, quàm vt palma fruamur, auctore Domino, atque bono iucundo, quia in vnum fratres rursus cœpimus habitare? Hæc sanctitatē tuam volumus prædicare, quæ scribis: expertus es negotij præsentis euentu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab eius se velit separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit? non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum aliis ore doctoris, non scripturæ, non scriptorum passus est quæstionem, absolutam & simplicem fidem, & quæ controuersiam non haberet, accepit, quam vtique meditari semper, & in qua manere debemus, vt sensu puro sequentes Apostolos inter Apostolicos esse mereamur. Non parum nobis oneris, non laboris incumbit, vt Ecclesiæ Domini macula desit & ruga. **C**

Quàm super hoc esse solliciti nos debeamus, clementissimorum & Christianissimorum Regum cura testatur. Aspice, frater carissime, cælesti negotio quæ se vigilanter impenderint: cogitationū serias nesciuerunt: nec dignati sunt terrena curare, nisi cælestibus paruissent. Quoties Apostolicam sedem, quoties diuersos fratres eorum sermo commouit, impenderunt se eius negotio. Quis eorum vmquam negauit Imperio? sciunt se illi scœnerare sollicitudinem suam, qui eam cum grandi reddat vsura: de qua re nos conuenit gloriari, quia cælestē Regem videmus scœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (sicut ait Dauid) & eruditi sunt qui iudicant terram, quando (sicut dicit alibi) ipsi & omnes populi laudant nomē Domini. Ergo quia vna (sicut dicit Apostolus) fides est, & vincentes obituit, dicenda credamus, & tenenda dicamus, nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adici conuenit vetustati: dilucida & perspicua maiorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. habet probatum nobis virum fratrem & coepiscopum nostrum Maximianum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sacerdotem, diuino illic iudicio consecratum: vt ægritudinis morbum, quem astutiæ venena sopitis infuderant, superet simplicitatis dulcedo succedens, qui non illic aliud, quàm credimus, poterit prædicare, nisi quod à decessoribus meis nobiscum positus frequenter audiuit. Dat. xv. Kal. Octobrium, Theodosio x i v. & Maximo Coss.] Ex his igitur omnibus quàm perspicuè confutantur Nestorianorum calumniæ de Sixto Pontifice sparsæ, quod depositionem Nestorij animo infenso tulisset. **D**

Sed quod superius demonstratum sit, complures fuisse qui Cyrillo minimè inhærescerent, neque cum Ioanne Antiocheno Episcopo participationem aliquam habere vellent, sed seorsum absque capite Synaxes agerent: nouam ex iis sectam esse conflatam, quam Acephalorum nominavit antiquitas, Liberatus diaconus existimauit. Ceterum receptior illa sententia est, vt non nisi post Chalcedonense Concilium Acephali hæretici cœpti sint nominari: testatur id inter alios Leontius Scholasticus. Subdit autem Liberatus: Tunc & Euprotius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus accipiens exemplar litterarum Theodoret, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt responderet ad ea, & sua capitula exponeret. Quod gratissimè suscipiens Cyrillus, fecit expositionem capitulorum suorum, & ad interpretationem duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente & defendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua capitula exponente, pax & vnitas Ecclesiis reddita est. In qua pace gaudente Ecclesia, inimicus pacis æmulus veritatis non quieuit aduersus eam mouere vasa sua, & superfeminare zizania.] hætenus Liberatus: quæ verò his

Annal. Eccl. Tom. 5.

H h h

subdit

* excedant
DE LITTE-
RIS IOAN-
NIS RO-
MAM MIS-
SIS AD SI-
XTVM.

* Isaiæ 14.

* Psal. 132.

* QUAM TV-
TA FI DES
APOSTOLI-
CAE SEDIS.* COMMEN-
DATIO STV-
DII IMPP.
ERGA RE-
LIGIONEM

* Psal. 2.

* Psal. 148.

* Ephes. 4.

* Liberat. diac.

Brev. c. 9. in fi.

* Leont. lib. de

Sect. sect. 5.

* tom. 9. Bibliot.

* sanct.

subdit, nos suo loco dicemus. Quantum autem fuerit necessaria eiusmodi posterior Cyrilli A interpretatio, inde colligere potes, quod Theodoretus in epistola ad Dominum Antiochenum, quantum iidem Syri Episcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis: Sunt enim (inquit) iuxta morem consuetum Synodi plusquam quinquaginta Synodica Gesla & scripta, quæ duodecim capitulorum damnationem ostendunt.] hæc ipse: vt non mireris, si ad pacis soliditatem voluerit posterioribus scriptis Cyrillus cuncta penitiùs elucidasse.

Quod verò, damnato licet vbique Nestorio, & in vnam sententiam Occidentibus Orientalibusque conuenientibus Episcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Nestorio certamen instaurarint: non aliunde his fiducia creuit, quam quod cum Nestorio mitiùs actum est, nam apud Antiochiam in monasterio suo S. Euprepij nominato liberè agere, & cum omnibus quos vellet, consuetudinem habere permissus est, qui ob execrabilem hæresim longè longiùs extra Romanum orbem deportandus erat, vt factum est postea, serò tamen, nec nisi post inflicta à Deo flagella. Qui enim ista postremis votis monentem sanctæ memoriæ Cælestinum non audierat Theodosius Imperator de longiùs relegando Nestorio, diuinam in se iracundiam concitauit. Sicut enim cum huiusmodi hæresis defenderetur, luctuosissima clades illa inflicta est (vt vidimus) Romano Imperio, cum Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholice fidei penitus profligatus est, cum vicerint barbari Orientalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos sub iugo miserint: ita nunc (ò miradam!) cum sineretur damnatus Nestorius liber inter Catholicos agere, Constantinopolitana ciuitas portentosa affecta est clade hoc ipso anno, cum triduo incendio magna est ex parte consumpta.

Sub huius enim anni Consulibus hæc S. Prosper in Chronico: Maxima vrbs regiar pars Septemtrionalis per tres dies incensa, collapsaque est mense Augusto.] hæc Prosper, eadem quoque & Marcellinus. Socrates id ipsum affirmat sub iisdem anni huius Cons. accidisse, incendium quidem tale, quale numquã antea visum auditumve fuerat, sed ait biduo perdurasse, cum scilicet vehementioribus grassaretur augmentis. Verùm quod Nouatianorum basilica non conflagravit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Episcopi Nouatiani Socrates ipse Nouatianus: ob eamque causam addit à Nouatianis celebrari solitam anniuersariã diem eius liberationis xvi Kal. Septembris. Ceterùm nulla vmquam fuisse vel esse potuisse miracula hæreticorum, sæpe superiùs demonstratum est, & leuissimam nulliusque momenti esse fidem hæretici hominis sectæ suæ hominibus miracula adscribentis. Porrò quod ad incendium spectat, ista & alia mala commeruisse pati regiam ciuitatè, affirmari posse videtur, quod aduersus Ephesinum Concilium qui erant rerum arbitri Nestorio fauissent, & damnato licet complures ipsorum fauere non desinerent: siquidem ex litteris eiusdem Nestorij Euagrius narrat, toto quadriennio post damnationem, in dicto S. Euprepij monasterio variis ipsum esse affectum honoribus, & plurimis donatum præmiis. Quomodo autem, serò licet, post sequentem annum in Oasim inaccessam solitudinem fuerit deportatus, suo loco dicemus.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cum Rauennates Romam venissent ad Sixtum Romanum Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Episcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti subrogandum elegerant, præter sententiam Sixtum renitentè inuenerunt; qui à S. Petro Apostolo per visum sibi apparente vnà cum S. Apollinare suo discipulo, primo eius Ecclesiæ Episcopo, quem ordinare deberet, admonitus antè fuerat. Cum interea accidit, vt S. Cornelius Forocorneliensis Episcopus vnà cum suo diacono Petro nomine inuideret ipsum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipsum planè illum esse cognouit, quem Princeps Apostolorum in Rauennatem Episcopum fore ordinandũ ostenderat. Moxque iubet Rauennates adesse, & qui instituendus esset ipsorum Episcopus docuit, nempe diaconũ Forocorneliensis Ecclesiæ Petrum; sed resistentibus illis, ac reclamantibus haud moris esse ex alterius Ecclesiæ clero assumi aliquem in Ecclesiæ Rauennatis Episcopum, compulsus Sixtus fuit ea de re diuinũ consilium aperire, & visionem illam acceptam notam facere Rauennatibus, qui tandem acquiescentes Pontifici, cunctis ritè peractis, gaudentes cum Petro à Sixto ordinato Episcopo reuersi sunt; exituque dilucidè declaratum est, nonnisi à Deo electũ fuisse, quem admiranda morum sanctitudo & doctrina insignis minicè commendauerunt. hæc prodita sunt ex antiquis Rauennatis Ecclesiæ monumentis, quæ vir disertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregiè illustrauit. Porrò quod ad ipsius Petri tyrociniũ pertinet & educatorem suum Cornelium, hæc ipse Petrus aliquando pro concione locutus est: Cornelius namque memoriæ beatissimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique fulgens,

INCEN- DIVM VR- BIS CON- STANTI- NOP. Marcellin in Chron. Socrat. lib. 7. 638.

4 Enag. lib. 1. 67.

SIXTVS PAP. ORDINAT PER CHRYSOLOGVM EPISCOPVM RAVENNATEM.

agens operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit: ipse enim me per Euangelium genuit: ipse pius piissimè enutrit: ipse sanctus sanctam instituit seruitutem: ipse Pontifex sacris obtulit & consecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumque Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Corneliensis Ecclesiæ desideriis desideranter occurrere, &c.] hæc de Petri primordiis, reliqua inferiùs suis locis.

Hoc item anno sanctus Prosper reuiuiscienti in Occidente & clanculò serpenti hæresi Pelagianæ se validis scriptis opposuit. Periculosum quidem in Ecclesia bellum excitari videbatur non ab hostibus, sed ab iis qui Catholico nomine in Ecclesia versarentur, immo & magna cum laude aduersus Pelagianos errores valentioribus telis pugnasse visi fuissent. Quis enim caueret hostem, quem in castris Fidelium militantem in hostes iecisse iacula peruidisset? Tale quiddam hoc tempore accidit in Ecclesia. Cum enim (vt superiùs dictum est) Ioannes Cassianus presbyter Massiliensis Ecclesiæ, aduersus Nestorium, disertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidisset, eodemque volumine Pelagium atque Pelagianos velut eius hæresis primos auctores vehementer exagitasset: factũ esse visum est nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod à Catholicis viris, vt Prospero & aliis, ipse Cassianus Pelagianæ hæresis in crimen adductus esset, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum absque erroris suspitione Fideles incautè legeret absque delectu, vtpote viri Catholici, cuius cuncta esse Catholica existimarent: vnde accideret, vt iidem nescientes efficerentur ea saltem ex parte Pelagiani, qua aduersus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Prosper, aduersus Collatorem librum hoc anno conscripsit, & quidem eruditione insignem, quo & venena produntur, & aduersus ea antidotum præparatur.

Id quidem hoc ipso anno sanctum Prosperum præstitisse, ipsius testificatione liquet. Et enim cum in operis præfatione annos numeret viginti & amplius, nempe exactos, Quo (inquit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, nempe sancti Augustini, pugnat & vincit.] idemque tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Carthaginensis, in quo primùm Cælestius damnatus est, vt quæ subdit ipse declarant, & docent ea quæ de ortu eius hæresis in Chronico profiteretur, ducens eiusmodi annorum numerum à Luciano Consulatu, qui est annus Domini quadringentesimus decimustertius: planè constat dictum numerum annorum viginti in hunc ipsum annum desinere, quo Consulatum gessit Theodosius Augustus decimumquartum cum Maximo, quo ipse S. Prosper in Chronico eiusdem Ioannis Cassiani honorificè meminit verbis istis: Ioannes monachus, cognomento Cassianus, insignis & sacundus scriptor habetur.] quibus sanè verbis eum adhuc vita superstitem fuisse ipse declarat: vt planè intelligas, cum Gennadius ait, eum post scriptos libros contra Nestorium finem viuendi fecisse, significare voluisse, nihil præterea, superueniente morte, ab ipso scriptum fuisse, peruenisse ipsum quidem ad annum Domini quadringentesimum trigesimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti consenserimus. Certè quidem sanctum Prosperum redarguisse Cassiani adhuc viuentis scripta, non solum quæ in Chronico tradit ostendunt, sed & quæ habet in fine operis manifestè declarant, his scilicet verbis de Cassiano & aliis sancti Augustini reprehensoribus agens: Quorum tamen, dum adhuc non sunt à fraterna societate diuisi, toleranda magis est intentio, quam desperanda correctio, donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iudiciorum suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam & quorundam imperitiam sunt turbata, componat.] hæc Prosper, cum perorat: quibus intelligis Cassianum inter Catholicos professores adnumeratum.

Per Sixtum autem Romanum Pontificem S. Prosper perfici, quod optare se dicit, paulo superiùs significauit his verbis: Confidimus Domini protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Romanus prædecessoribus Pontificibus, operetur & in Sixto; & in custodia Domini gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata pastoris, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi senis (nempe Augustini) insonante sermone, quo collaborantem secum hortatus est, dicens: Sunt enim quidam iustissimè damnati, qui impietates adhuc liberiùs defendendas putant: & sunt qui occultius penetrant domos; & quod in aperto clamare iam metuunt, in secreto seminare non quiescunt: sunt autem qui omnino siluerunt, magno timore compressi, sed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen esse possunt

PELAGI HAERESIS SVB CATHOLICO NOMINE CLAM SERPIT.

Prosp. contra Collat. præfata. PROSPER DETEGIT INSIDIAS PELAGIANORVM.

Prosp. aduers. Collat. in fin.

PROSPER SIXTVM PONT. EXCITAT IN CASSIANVM

Aug. epist. 105.

CHRISTI 433.

SIXTI PAP. 2.

THEODOSII 26. VALENTIN. 9. IMPP.

Sunt fratribus ex priore ipsius dogmatis defensione notissimi. Proinde alij seuerius coercen-

CASSIANI SCRIPTA PURGATA.

Siquidem Prosperi admonitione illud in primis factum est, vt Cassiani scripta cautiùs le-

Gennad. de Vir. illust. c. 63

Quod autem in Gallis Eucherius, id ipsum, nempe Cassiani Collationum expurgationem

Cassiod. Inst. diu. lect. c. 29. EXPURGATA TORRES CAS- SIANI. Ado in Chro. an. 425. in fin.

Falli certò scias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationum liber Cassiani, de-

GENNA- DIVS NI- MIS FAVET CASSIANO CONTRA S. PROSPERUM.

Ad finem præsentis anni, nempe mense Decembris, euolutis iam anno vno & mensibus

CONCILIUM ROM. IN CAUSA SIXTI.

CHRISTI 433.

SIXTI PAP. 2.

THEODOSII 26. VALENTIN. 9. IMPP.

Arum præpositi habentur Consules atque dies, sed mea sententia ascititij, quippe qui nota-

Valentiniano & Anatolio viris clarissimis Consulibus, Crescentius quidam ex nobilibus

ACTA DE ACCUSATIONE SIXTI PAP.

Iratum autem Marinianum de his quæ suprâ dicta sunt, venit ad Bassum, dicens quædam

PARATA CALVMNIA ADVERSUS SIXTVM.

Audito hoc Augustus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et iussit fieri secundum dicta, &

IUDICIUM DE SIXTO PONTIFICE

CONFESSIO

CONFESSIO

CONFESSIO

CHRISTI
433.SIXTI PAP.
2.THEODOSII. 26.
VALENTIN. 9. IMPP.

DAMNATIO BASSI ET MARINIANI. **A**lia autem die fecit colligi omnes presbyteros vrbis Romæ, & sedit in eodem loco, vbi consistebat Augustus, & fecit commune Concilium, & damnauit Bassum & Marinianum, ita vt in commune ambos simul subleuaret: & misit auctoritatis munimen super omnes Episcopos. Audientes hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus grauiter ferre, Marinianus desiderare; ita vt Bassus prædia sua, quæ composuisset per omnes annos vitæ suæ, omnia Ecclesiæ dereliqueret, vt ad communionem admitteretur, & non subleuaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum est in verbis Euangelicis: Dimittite, & dimittetur vobis. Hoc cum audiret Sixtus, dixit: Scriptum est in Euangelicæ doctrinæ verbis: Qui peccauerit, in hoc sæculo dimittetur ei: qui autem peccauerit in Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc, neque in futuro. Et eos reuocauit ad communionem, ita vt de hoc sæculo ambo sic transirent. & damnauit eos sexto Kalendas Septembris: ita tamen, vt Sixtus Episcopus sedens in sede sua sic iudicaret, dicens & proferens Euangelica verba per eandem doctrinam, dicens: Non est seruus supra dominum, neque discipulus super magistrum. Et quia dixerunt Bassus & Marinianus, quod scorti assumerent negotium, relegit Euangelia in loco vbi scriptum est: Sedente Iesu & scribente digito in terra, & quia non inueniebant Iudæi quomodo eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc respondit Iesus: Si quis ex vobis sine peccato est, iniiciat super ipsam lapidem. Et hæc per verba Euangelica iudicabat sedem suam. Actum in basilica Heleniana.] hæc Actus Acta.

* Lucæ 6.

* Matth. 12.

* Nec

* Ioan. 12.

* Ioan. 8.

Quod autem varia sit lectio verborum illorum: Et eos reuocauit ad communionem] vel: Nec eos reuocauit ad communionem] priori lectioni consentit epistola eiusdem Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: Condemnatus est memoratus Bassus in dicta Synodo, ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ.] Porro quod ibi ponitur Marinianus derisisse Pontificem, & idcirco illa subiiciat verba Sixtus: Qui peccauerit in Spiritum sanctum, &c.] sic accipe, quod scilicet fictè idem veniam postulasset. Sed cum in petitione veniæ perstitissent ambo, eosdem ibi subditur esse reuocatos ad Ecclesiam. Sed maior inde suboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur sub dictis Consulibus sexto Kalendas Septembris, & epistola ad Orientales à Sixto scripta de Bassi obitu & sepultura data habetur sub iisdem Consulibus Kalendis Aprilis: & quonam pacto in ea epistola pro Anatolio Consule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde maior augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Augusti confecta Acta ista leguntur, cum obiisse Sixtus dicto anno longè antè legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis: Sed & quomodo eadem subsistet epistola, quæ data legitur Kalendis Aprilis, cum dictum sit eo anno v. Kalend. eiusdem Sixtum esse defunctum?

LEGITIMA HISTORIA DE ACTIS SIXTI CVM BASSO.

Dnde cum hæc subsistere nullo modo queant, quod sibi inuicem aduersentur: certè quidem aliunde quàm ex dictis Actis eiusmodi existimo esse petendam historiam, & è puriori fonte hauriendam esse, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium peruetusto: vbi cum agitur de Sixto, non vltimo eius sedis anno, sed hoc ipso anno secundo eas esse passus ipse calumnias legitur, his scilicet verbis; Hic post annum vnum & menses octo criminatur à quodam Basso. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Augustus iussit Concilium & sanctam Synodum congregari: & facto conuentu cum magna examinatione periudicium Synodicum purgatum à quinquaginta sex Episcopis, & condemnatur Bassus à Synodo, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ. Hoc audiens Valentinianus Augustus cum matre sua Placidia Augusta, furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Ecclesiæ Catholicæ sociarunt. Qui Bassus nutu diuino intra tres menses moritur: cuius corpus Sixtus Episcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus suis tractans recondidit & sepeliuit ad beatum Petrum Apostolum in cubiculo parentum eius.] hæc ibi. Erat autem Aniciorum sacra ædes post apsidem basilicæ sancti Petri, de qua diximus plurius ad finem superioris tomi, in qua erant Aniciorum sepulchra: Bassus enim & ipse Aniciorum erat, qui ante annos duos cum Antiocho gesserat Consulatum. Ex his igitur quæ vera germanaque sit de Sixto & Basso historia, quæve spuria & deprauata penitus habeatur, lector intelligis.

Sed quod in his quæ ad spuria de Sixto Acta pertinent, versetur oratio; non prætermittimus dicere de Actis illis, quæ inter eundem Sixtum Romanum Pontificem & Polychronium quædam Hierosolymitanum assertum Episcopum tractata leguntur ibi post recitata Acta Sixti cum

CHRISTI
433.434.SIXTI PAP.
2. 3.THEODOSII 26.27.
VALENTIN. 9. 10. IMPP.

Acum Basso. Quæ in primis cum notata Consulibus Valentiniano septimū & Auieno habeantur, certè quidem non ad Sixti Papæ tempora, sed ad Leonis Magni sunt referenda Pontificatum, nempe ad annum vndecimum sedis eius. Verum his longè grauiora eamdem historiam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus vt sub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hierosolymorum Episcopus esse potuerit, sedente iam ab anno Domini quadringentesimo vndetrigesimo Iuuenali Episcopo post Praylium, propaganteque sedem vsque ad annum Domini quadringentesimum quinquagesimum septimum. Interfuisse quidem eundem Iuuenalem duobus Conciliis œcumenicis, Ephesino de quo actū est, & Chalcedonensi de quo dicemus sequenti tomo, ex ipsorum Actis luce clariùs redditur exploratū, aded vt nec minimum quidem in dubium id valeat reuocari. Hæc igitur cum ita se habeant, vbi erit vel sub Sixto vel sub eius successore Leone Polychronij locus, vt quomodocumque sub signatis Consulibus illa potuerint Acta esse confecta?

Quæ præterea ibi leguntur de obessa ciuitate Hierosolymorum hoc tempore, nullo modo subsistunt. Rursum verò nec apud Nicephorum Episcopum Constantinopolitanum, qui texuit catalogum Episcoporum Hierosolymorum, neque apud Nicephorum Callistum, vel Euagrium, qui horum temporum Orientalis Ecclesiæ profecuti sunt res gestas, vsquam vel leuis saltem Polychronij nominis mentio habetur. Vnde autem eiusmodi solui possint nodi, & ea Acta probari, hæc tamen vt legitima citata scimus à Nicolao Romano Pontifice in epistola ad Michaelem Imperatorem, & à Petro Damiani in epistola ad Henricum Rauennatem, atque ab aliis postea recentioribus de illis minimè dubitantibus. Libenter equidem audirem, si quis esset, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet consentanea, vel saltem aliqua ex parte verisimilia. licet enim in his plurimū laboris insumpserim, nihil præterea sum consecutus, nisi vt impossibile esse repererim, ad veritatis lineam eadem reuocari aliquo modo posse: cum ergo ea esse talia nactus fuerim, abstinere ab illis recensendis consultius existimaui; cum præsertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legant.

IESV CHRISTI
ANNVS
434.SIXTI PAP.
ANNVS
3.THEODOSII 27.
VALENTINIANI 10. IMPP.

Qui ordine sequitur quadringentesimus trigessimus quartus Domini annus nomine duorum Consulium Asparis & Areobindæ Kalendis Ianuarij aperitur: cuius pridie Idus Aprilis Maximianus Constantinopolitanus Episcopus, cum annos duos & menses quinque Ecclesiæ præfuisset, ex hac vita decessit. hæc Socrates, qui & de substitutione Procli spectatissimi viri in locum eius hæc subdit: Tunc erat fortè septimana ieiuniorum, quæ proximè festum Paschatis antegreditur, diesq; eiusdem qui vulgò dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodosio res prudenter tractata fuit. Nam ne controuersia vel tumultus denuò in Ecclesia cieretur, abiecta cunctatione, dum adhuc Maximiani corpus in sepulchrum iaceret, per Episcopos qui ibi aderant, Proclum in sede Episcopali collocandum curauit. Huic autem negotio suffragabantur epistolæ Cælestini Episcopi Romani, quas ad Cyrillum Episcopum Alexandria & ad Ioannem Episcopum Antiochenum & Rufum Thessalonica Episcopum misit, quo eos doceret, nihil obistere, quo minùs qui vnus ciuitatis vel nominatus fuisset Episcopus, vel etiam esset, in aliam ciuitatem transferretur.] hæc de substitutione Procli Socrates.

E Quod autem ad litteras de Proclo à Cælestino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore post obitum Maximiani illas scriptas esse dicere possumus, cum nullum intercesserit temporis spatium, quo ipse Romanus Pontifex reddi certior potuisset: sed neque hoc tempore Cælestinus, verum Sixtus eius successor Romanæ præerat Ecclesiæ: scias autem has datas fuisse litteras à Cælestino, cum damnato Nestorio, in locum eius Catholicus subrogatus fuit Antistes. Cum enim tunc inter omnes emineret Proclus, qui ex presbytero Ecclesiæ Constantinopolitanæ haud pridem creatus esset Episcopus Ecclesiæ Cyzicena, & ob eam causam ab electione in Episcopum Constantinopolitanum repellendus videretur: Cælestinus tunc Romanus Pontifex litteris significauit, illud minimè debere esse impedimento, quo minùs ipse Proclus eligi posset. Sed cum tardiùs Cælestini litteræ allatæ Constantinopolim essent, iam electo Maximiano, Theodosius Imperator ex earumdem Cælestini litterarum præscripto Proclum modò mox eligendum curauit.

Fuit

Fuit autem Proclus iste discipulus S. Ioannis Chrysofomi, & in ipsa Constantinopolitana A Ecclesia eloquentia clarus, vt quæ superius de eo dicta sunt, manifestum reddunt. Ex quibus memoria lapsus intelligas Socratem, dum non Chrysofomi, sed Attici fuisse scribam affirmat: nisi dixerimus in eadem functione Attico etiam inferuisse. Porro cum idem auctor Procli virtutes commendat, mansuetudine potissimum eum enituisse testatur: sed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuisse vexatum, id quidem ignaui potius quam studiosi pastoris super gregem vigilantis esset. Verum quæ de eo inferius dicentur, quàm omni ex parte Proclus laudandus sit, facile demonstrabunt.

Huius occasione translationis Procli ex Cyzicena in Constantinopolitanam Ecclesiam, Socrates de Silvano Episcopo eiusmodi narrationem instituit: Iam verò (inquit) de Silvano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem translatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Siluanus primùm in Troili Sophistæ schola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Christianam diligenter excoluit, & monasticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philosophicum gestare noluit. Postea Atticus eum accersuit ad se, & Episcopatu Philippopolis eum donauit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cum frigus tolerare non posset (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obsecrabat Atticum, vt in eius locum alterum subrogaret Episcopum, se non ob aliam causam quàm ob frigus accusare vitam in Thracia traducere, docuit. Siluanus igitur hac de re in eius locum susceptus, Constantinopoli commoratus est, monasticamque viuendi disciplinam semper excoluit. Ad eum enim ab omni fastu alienus fuit, vt sæpè numero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, sandaliis indutus ex cæno confectis incederet. Non longo tempore interposito, Episcopus Troadis moritur: qua de causa Troades veniunt Constantinopolim quæsitum Episcopum.

At dum Atticus secum consilium inibat, quem ad illud munus designaret, fortè Siluanus in eius conspectum venit. quem vt vidit Atticus, confestim curam cogitandi deposuit, & ita Siluanum allocutus est: Non est vlla tibi ampliùs excusatio, quo minus Ecclesiæ administrandæ curam suscipias: nam Troas nihil habet alioris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, sed Troadem ire matures. Quapropter Siluanus eò migravit. Sed miraculum ab eo editum percensere animus est.

Nauis oneraria planè maxima, quæ vulgò *πλατὴ* ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda esset, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi istud dies complures factum fuit, putabatur nauis à dæmonio detineri. Itaque Siluanum Episcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto solùm nauem posse in mare protrahi credebant. At ille modestè de seipso prædicans, se peccatorem appellauit, dixitque illud non sui, sed alicuius iusti esse. Verum vbi acriùs instabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetque alios opus aggredi. Huius igitur leni pulsu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculū à Silvano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatē incitauit. Siluanus & aliis etiā vitæ officiis magnæ suæ bonitatis ostendit indicia. Nam cum clericos ex litigantium controuersis quæstum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem esse permisit. Sed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognosceret, eum causarum cognitioni præfecit: sicque litigantes contentione & controuersia liberauit. His de causis Siluanus maximam gloriam apud omnes sibi conciliauit. J hucusque de Silvano Socrates.

Hoc eodem anno quo Proclus sedis Constantinopolitanæ regimen suscepit, sancta Melania Iunior, quæ (vt diximus) Hierosolymis monasticam vitam agebat, litteris à suo patruo Volusiano Constantinopolim accersitur: quod cum venisset, ipsum Volusianum reluctantem hætenus ad Christi fidem conuertit, & vt Christianus moreretur, vitamque consequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipsum infatigabili studio egit. Sed præclara memoria dignam historiam recolamus, quam quidem Photius in sua Bibliotheca cognouit esse germanam, dum agit de legatione Volusiani, de Melania eius nepte, & Proclo Episcopo, qui Volusianum Constantinopoli baptizauit, quorum meminimus superius, dum egimus de eiusdem Volusiani edicto aduersus Cælestium Pelagianum. Verum de eo illud breuiter repetendum, hunc ipsum esse Volusianum, cuius conuersionis

a Socrat. lib. 7. c. 40.

b Socrat. lib. 7. c. 36. DE SILVANO EPISCOPO PHILIPPOPOLIS, INDE TROADIS.

MIRACVLVM SILVANI EPISCOPI.

MELANIA IUNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIM.

A uersionis causa à matre Christiana per Marcellinum Tribunalum interpellatum diximus sanctum Augustinum, vt ad Christi fidem eum conuerteret: sed datæ ea de re vltro citroque litteris, vt id faceret, ab ipso sancto Augustino persuaderi tunc minimè valuit. At præstitit tandem Deus, vt id vel serò tandem perficeret: qua autem occasione, ipsa sanctæ Melaniæ Acta simplici pedestri que stylo quidem scripta, sed vera, his verbis referant:

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Volusiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanæ ciuitatis, missus verò erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem significabat epistola, quòd iam diu illam videre desideraret. Illa verò cupiebat & ipsa quoque videre patrum, & ei persuadere vt à Gentilium desisteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cum aliquibus aliis monachis rem communicasset: permitterent autem illi, vt posset proficisci: egreditur Hierosolymis ipsa beata Melania, Constantinopolim versus arripies iter. Per quamcumque autem transibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes prosequerentur honore & officiis. Ciuitatum enim sacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & salutabant, & tamquam è cælo venientem aspiciebant.

Cum autem venisset Chalcedonem & ad ipsum sinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietisque & silentij maximam curam gesserat, & non gustauerat tumultus qui sunt in ciuitate, meritò extimescebat & refugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemie. Circa mediam autem noctem martyr non parum ex se effudit suauissimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, di-

C luculo fretum audacter traiecit, & ingressa est Byzantium. Hospitio verò excipitur à quodam viro illustri & alioqui bono, nomine quidem Lauso, qui ad Præposituræ honorem ascenderat. J hic ille quidem videtur esse Lausus, ad quem Palladius Galata sua scripsit Lausiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpositum vocat, quem & custodem Imperij nominat: quænam Præpositura hæc esset, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum sacro præfectum fuisse cubiculo. Sed pergit auctor:

Inuenit autem suum quoque patruum Volusianum graui morbo oppressum: qui eius habitum admiratus, formæque & vestitus incredibili ex inopinata stupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualè ex quali te video, Melania carissima. Illa verò ex eius sermone sumpta occasione: A me quoque (inquit) disce, o beate patre, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam nec ego tãtam despiciam gloriam habuisse, nec pecuniam, nec abiicissem curam ipsius corporis, nisi persuasum haberem, me his propediem longè maiora accepturam. Non autem per se solam, sed per multos quoque alios in eius mentem sensim irrepebat beata Melania, & eius falsam religionem studebat labefactare: sicut etiam per sapientissimum Proculum, cuius fidei tunc erat creditus sacer clauus Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Qui cum ad eum venisset, & suauiter beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum ad eum esse admiratus, vt etiam dixerit post agnitam veritatem, quod si Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vquam audiretur Gentilium. sed hæc quidem postea.

Postquam autem Volusianus sensit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur esse baptismum, & quam ex eo esset consecuturus, ipse mercede priuaretur, eam à cœpto prohibuit. Et is quidem (vt dicemus paulo post) rem à se adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus est ad Christum. Illa autem nec aliorum curam abiicit: sed cum tunc esset exorta Nestorij blasphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex iis qui erant in verbo veritatis, ipsa erat quæ magnum aduersus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebatur eius sophisma, à mane vsque ad vesperam iis respondens qui eam interrogabant, multisque ex iis qui decepti fuerant, persuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus se ab ea vinci non ferens, in virum eius conuersus, nempe Pinianum, & ei apparens miserabilis, cum lugubri & nigra veste accedit ad eam terrens & grauiam minitans: & primùm quidem se ipsius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miserabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauiissimis confecta doloribus. Illa autem hanc esse artem maligni intelligens, Christi nomen, quod grauiissimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is statim euanesceret. Deinde cum accessisset eum qui

* Extant apud Metaphraf. die vltimalanar. & Sur. tom. 1. ead. die.

HOSPITANTVR MELANIA APVD LAVSVM PRÆFECTVM.

MELANIA VRGET NESTORIANOS.

CHRISTI
434.SIXTI PAP.
3.THEODOSII 27.
VALENTIN. IO. IMP. PP.

qui cum ipsa erat sacerdotem, & incepisset narrare ea quæ viderat & audierat: sensit repente **A** dolorem in coxendice, eumque aded acrem, vt vocem amiserit, & nemo dubitauerit id esse manifestum inimici insultum. Cum sic ei productus esset dolor ad sex vsque dies, & illa hora maximè malum intenderetur, quo nigrum aspexerat, & minas audierat (aderat enim dies septimus) accedit aliquis renuncians patrum Volusianum venisse in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.

Hoc postquam illa audiuit, etsi propter dolorem coxendicis vix se posset mouere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiscitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, sed quod mortem subiret animæ, vt qui baptismi incorruptionem nondum esset assecutus. Deinde venit quidam alius, ei significans Volusianum esse baptizatū, & cum eam sæpe quæsitam non inuenisset, sed eam morbo detineri didicisset, alium ducem rursus nactus, per illum fit filius lucis, & baptismum consequitur. Cum hæc ei dicta essent, cum dolore animæ prorsus cessauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore, & pes mouebatur, & communis inimicus afficiebatur dedecore: aded vt vix reliquum per se ipsa conficeret; & qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum statim manus extendebant. Deinde cum venisset ad patrum, & verbis eum confirmasset, & de ea quæ illic est vita, differuisset, lætum & bona spe præditum transmisit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioso Christi corpore & sanguine eum instruxisset, & sic vt tutò recederet perfecisset. Et hæc quidem hoc modo gesta sunt. Illa autè cum multos quidem dies hic transegisset, in paucis verò multis plurimum profuisset, & ante alios Imperatrici & ipsi Imperatori (is autem erat Theodosius) nam ij maiori opus habent curatione, vt quorum animi maiori mundi gloria essent tumidi; cum hæc & alia plura fecisset, egreditur de ciuitate, &c.]

Peruenisse autem ipsam ad diem Paschatis Hierosolymam, auctor subdit: vt planè appareat, sequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hierosolymam rediisse: cuius monitu Eudociam non nihil profecisse, ex eo potest intelligi, quod & ad peregrinationem Hierosolymam postea suscipiendam etiam inflammasset: quando autem id cõtigerit, suo loco dicemus. Porro non Eudociam Augustam tantum, sed & Theodosium congressu Melaniæ esse redditum meliorem, ex rebus postea consecutis possumus opinari. Quod enim Melania Catholice fidei zelo æstualet; par est credere, eum aduersus Nestorianos concitasse, permouisse que vt Nestorij libri Imperatorio vetarentur edicto; quod sequenti anno, quo ipsa recessit Constantinopoli (vt dicemus) est promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuisse Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili sanctitate, totoque factam orbi Christiano notissimam, quæ dicta sunt tum de ipsa, tum de eius auia Melania Seniore **D** demonstrant.

Sed quod ad Theodosium Imperatorem spectat: sicuti rebus sacris bene consuluit, dum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Proclum præficiendum curauit; ita inopum necessitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accuratè prospexit, dum sexcentas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inseruituras adscripsit, pœna dupli apposita, si quid quouis prætextu fuerit à magistratibus imminutum: hac enim liberalitate solari voluit aliqua ex parte maiorem ex superioris anni incendij clade suscepto. Ab eodem quoque hoc anno data constitutio reperitur de bonis clericorum & monachorum ab intestato eorum ecclesiis & monasteriis, quibus adscripti erant, dandis, patronorum iure seruato.

Sub huius quoque anni Consulatu sanctus Prosper, dum agit de signis Antichristi, & eius præcursoribus pseudopphetis & impostoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera seruabatur, narrat his verbis: Nostri quoque temporibus, Aspare V. C. Consule Carthagini constituto, hoc signum diabolicum, monstruosumque quod illic accidit, quis illius patriæ cuius ignorat? Quædam iu-uencula Araba natione, ancillæ Dei habitum gestans, cum in balneo lauans simulacrum quoddam Veneris impudicè respiceret, & se ipsam, eique se consimilans, domicilium se diabolo præbuit. Statim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumque potum traiciens per septuaginta ferme dies totidemque noctes ieiunium sibi diabolus ex capto possessoque vase exhibuit. Hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum iuge malum vterius tolerare non possunt, simul cum filia sese ingesserunt sacerdoti, quæ acta **E** erant

VOLVSIANVS REDDITVS CHRISTIANVS EX HAC VITA DECESSIT.

THEODOSIUS IMP. CVRAT REM FRUMENTARIA.

* l. 1. de sum. urb. Constantinop. Cod. Theod. b. l. 1. de bonis cler. et monach. Cod. Theod.

* Prosp. de promiss. & prædic. Dei dimid. temp. cap. 6. DE VIRGINE A DÆMONIBUS OB- SSSA.

CHRISTI
434.SIXTI PAP.
3.THEODOSII 27.
VALENTIN. IO. IMP. PP.

A erant fideliter indicantes. Hoc tantum puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ sibi ore nescio quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indiciis diuturni ieiunij fœdatam, nullo pallore seu tabe vel debilitate confectam, quin potius robustam succo viscerum, mole membrorum. Cumque incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito consilio, in monasterio puellarum, in quo reliquæ S. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellam simul & Præposito commendauit. Illic prima tantum die apparuisse illam auem asseruit, sibi que increpasse, quod neque fame, neque siti compulsam illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sanè hebdomadas nihil cibi vel poculi sumens in monasterio mansit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur. Puellam Præpositus ad altare perduxit, eo **B** incesso & habitu quo solent rubore perfusæ ex epulis poculisque mulieres aduenire. Sed vt se illa prostravit altari, clamore fletus sui cunctis astantibus gemitus lacrymasque induxit, quibus tantum malum auferendum præsens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo.

Peracto itaque sacrificio, cum eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam à sacerdote perciperet, semihora mandens, traicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: Quæ consonantia Christi ad Belial? & iterum: Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum. Manu igitur faciem eius sustentante sacerdote, ne sanctum proiceret; à quodam diacono suggestum est, vt calicem salutarem gutturi eius Pontifex applicaret, quod factum est. Statim vt locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, sacramentum quod ore gestabat cum laude Redemptoris transglutisse, puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod post octoginta & duos dies diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rursus gratiarum actionis pro ea fit, sacrificiique percipiens certam partem prisco est reddita vsui. Tunc etiam dum hæc aguntur, spiritu diuino actus diaconus eiusdem tituli statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemque insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.] hæc de arreptitia virgine Prosper; qui & de impostoribus ista subdit:

Novimus etiam illuc aduenisse quemdam sub specie monachi, qui quædam signa curationum se operari fatebatur. Cumque circa cecos & claudos phantasticos quosdam ageret lus, eosque oleo nescio cuius mortui ossis liniret, vt sibi visus gressusque redditos æstimabant, discedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebat. sed in his **D** ditum se cognoscens seductor ille aufugit. In Asia verò siue ipsum, siue aliū talia fecisse, quidam Christianus religiosus & nobis enarrauit.] hæc ipse: quæ autem addit de Floro impostore in Italia, sub Leone Romano Pontifice agemus suo tempore.

Hoc ipso anno, qui numeratur tertius à Concilio Ephesino, Vincentius Lirinensis cum aduersus omnes hæreticos, tum præcipuè ad sepeliendas penitus recenseras Pelagij, Cælestij, atque Nestorij hæreses disertissimè elucubrauit commentariū. signat ipse quidem præsens tempus, dum ait de Ephesino Concilio: Ante triennium fermè in Asia apud Ephesum celebratum est, viris clarissimis Basso Antiochoque Confl.] de cuius quidem opere hæc habet Gennadius: Vincentius natione Gallus apud monasterium Lirinensis insulæ præsbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit ad euitanda hæreticorum collegia nitido satis & aperto sermone validissimam **E** simam disputationem, quæ, absconso nomine suo, titulauit, Peregrini aduersus hæreticos. Cuius operis quia secundi libri maximam in schedulis partem à quibusdam furatam perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu pristino compegit, & vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

Sed quinam fuerit iste Vincentius, ex iis quæ ipso initio præfatur operis, vnde inquiramus, ipse suppeditat argumentum, vbi ait: Cum aliquandiu varijs ac tristibus sæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis semper fidissimum, Christo aspirante, condidimus: vt ibi depositis vanitatibus ac superbiæ flatibus, Christianæ humilitatis sacrificio placantes Deum, non solum præsentis vitæ naufragia, sed etiam futuri sæculi incendia vitare possimus.] hæc ipse. quamobrem in eam adducor sententiam, vt hic ille sit Vincentius Galliarum aliquando, viuente sancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus mirificè laudat, nosque de eo superius egimus. Florebat planè his temporibus illud cœnobium, illustre sanctorum domus, insulæ Lirinensis, de quo pluribus **S** Sever. in dialog. l. 6. 12.

VIRGO OB- SSSA QVO- MODO LI- BERATA.

* I. Cor. 10. * 2. Cor. 6.

DE MONACHO IMPOSTORE.

* Vincent. Lirin. contra hæret. c. 42. * Gennad. de Script. Eccles. c. 64.

* Vincent. Lirin. præfat.

* Sever. in dia- log. l. 6. 12.

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

bus suo loco agendum erit inferius: hæc excepit è tumultibus Galliarum tamquam portus A (vt ipse ait) è procellis liberum Vincentium ipsum; cuius quidem quàm mira fuerit eruditio, libellus ipsius ostendit: vt vix sit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluderit; licet commentariolus idem sit (vt ipse testatur in fine) ex duobus à se scriptis Commonitoriis epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Ecclesia Catholica semper posteris profuturus, cum numquam defuturi sint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor summa industria laborauit.

IESV CHRISTI SIXTI PAP. THEODOSII 28. IMPP.
ANNVS ANNVS VALENTINIANI II.

Quadragesimus trigesimus quintus Christi annus duobus Augustis Consulibus Theodosio decimum quintum & Valentiniano quartum notatus extat in Fastis: quo cum ex scriptis Nestorij iugiter in Ecclesia Orientali controuersia agitarentur, concitarenturq; tumultus & rixæ, visum est Theodosio Imperatori discordiarum tollere seminarium, ipsosq; Nestorij libros publica edita sanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio ista rescripta:

^a l. ult. de hæret. C. Theod.

DAMNANTVR LIBRI NESTORII.

^b Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 5. c. 13

^c Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 5. c. 14.

LIBRI THEODORI ET DIODORI PRO-DYNTVR.

^d Liberat. diac. Breviar. c. 10.

Damnato portentosa superstitionis auctore Nestorio, nota congrui nominis eius in iuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege diuæ memoriæ Constantini ob similitudinem impietatis Porphyriani à Porphyrio nuncupantur, sic vbique particeps nefandæ sectæ Nestorij Simoniani vocentur: vt cuius scelus sunt in deserendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse sortiti. Nec verò impios libros nefandi sacrilegij Nestorij aduersus venerabilem Orthodoxorum sectam, decretaq; sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habiti, scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publicè comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis disputatione aliquam supradicto nomine faciat mentionem, aut quibusdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut suburbio suo, aut aliquolibet loco conuenticulum clam aut apertè præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari statuimus. Scientibus vniuersis, violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. Dat. III. Non. Augusti Constantinop. Theodosio XV. & qui fuerit nunciatus.] hæc eadem sanctio ex Codice Theodosiano accepta, aliquanto latior extat apud Ephesina Acta; nam & ad finem eiusmodi habet additamentum: Summa proinde illustriq; auctoritas tua curet, vt nostra hæc sanctio omnibus prouinciis vsitatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano simul & Græco sermone edidimus, quo omnes perspicuè intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eamdem sanctionem ^e promulgauerunt, illa ipsa instantius inculcantes.

Huiusmodi autem promulgato edicto, tamquam obstructo foramine aspidis, alia via impieras, nescia legibus coerceri, sibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quaeruit. Et quonam modo? Audi consilium satanæ. Cum ita libri Nestorij qui inuenti essent igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandestina vsui esse posset: mox qui blasphemiarum fluentia sic exiccata viderunt Nestoriani, ipsum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis Episcoporum, à quibus veneno propinatus Nestorius fuerat, libros vbique legendos exposuere; & quo latius spargerentur blasphemæ chartæ, eorumdem volumina in Syrorum, Armenorum, E atque etiam Persarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quod eos esse Catholicos probare conati sunt, vt pote qui dicerent in ipsis esse legitimam in persona Christi duarum naturarum confessionem. Erant autem hi libri ab iisdem contra Eunomium atque Apollinarem conscripti. Habet hæc omnia Liberatus diaconus, qui ista

mox subdit: Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Episcopus, & Rabula Edessæ ciuitatis Episcopus (de quo Ibas successor eius in epistola sua dicit, Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, apertè in ecclesia sua anathematizare, scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armeniæ Episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tamquam hæretici essent, & auctores dogmatis Nestoriani; in simulantibus Episcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, sed ex æmulatione &

conten-

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

A contentione fecissent. Congregati sunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Episcopi.] fuit hoc nobile Concilium præsentis anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edesseno Episcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantusque vir fuerit, sæpe superius est demonstratum. de Rabula hæc habet Theodorus lector: Rabulas Edessenus Episcopus cæcus erat: Andreas verò Samofatenus (hic signifer Nestorianorum fuit) accusauit eum quasi contra duodecim capita Theodori scripsisset.] hæc ipse. Cum igitur sic (vt dictum est) conuenissent Episcopi in Armenia stabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopsuesteni scriptis, inuentisque impiis à tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipsi soli eos damnasse viderentur, sed vniuersa Ecclesia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, de qua ista habet Liberatus diaconus:

CONCILIUM IN ARMENIA CELEBRATVM.

^a Theo. Collect. 15. 2. Biblio. b.

^b Liberat. diac. in Breviar. c. 10. tom. 2. Concil.

B Miserunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, secundum morem, cum libellis suis & vno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera esse probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Episcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armenijs scripsit & destinauit, in quo posuit, ad interimendum Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem subter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide seruanda, vt cum suo Concilio eum (nempe tomum à se scriptum ex sententia Armenorum) susciperent & subscriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Episcopi, legentes tomum, & eius laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. hunc & Chalcedonensis Synodus per relationem suam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantum Gestis Synodalibus, verum etiam epistolis fidem constare, inter sanctorum Patrum epistolas suscepit & confirmauit.

C Scripsit autem Proclus epistolam ipsi Ioanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est Christum, confitemur eum, quia est secundum quod factum est, id est, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem passibilem minimè blasphemantes, quod scilicet rectè dicatur Deus passus, non autem passa diuinitas. Sed Basilius quidam diaconus sumens tomum Procli, quem Armenijs scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos suis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiusdem vrbis Antistiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit, tres aduersus Diodorum Tarsensem & Theodorum Mopsuestenum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ, Dionysij Areopagitæ Episcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopsuesteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorij fuisse contendit. Contra quos Catholice veritatis defensores sic Acephali responderunt, illos libros non esse Cyrilli, quoniam testimonijs, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viuentem Nestorium non est vsus neque in Synodo, neque in aliquibus epistolis: vnde dicunt illos nec distasse Cyrillum, nec edidisse libros.

DE PROCLI EPISTOLA AD IOANNEM.

BASILIVS DIACONVS LABORAT CONTRA SCRIPTA THEODORI.

E Itaque Basilius diaconus Constantinopolim veniens, libellos composuit, & Archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiscopo obtulerat. Proclus verò iam destinarat tomum suum Armenijs, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem. Quod cognoscens Basilius, scripsit libellum, & in suo opere docuit, libros Theodori vitandos, sicut Arii & Eunomij blasphemias: quandoquidem prudentibus inconuenienter eum scripsisse apparet: quoniam Arius & Eunomius vnam in Christo degenerem Patris substantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipsi accusant) duas è contrario docuit in Christo naturas] ab inuicem scilicet diuisas, quæ duas constituent personas. hæc omnia Liberatus. Extat ipsa Procli epistola ad Armenos, cuius est exordium: Non mediocriter, fratres, confudit animum nostrum, & mærore validissimo fauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] transtulit eam in Latinum Dionysius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occasione eiusdem erroris suo tempore iterum pullulantis, vt ipse docet in præfatione ad Felicianum Pastorem; ex qua intelligere possumus, quid est quod ea epistola Proclus in eo versatus sit argumento, vt ostendat vnum ex Trinitate passum.

^c Extat tom. 1. Biblio. b. sanct.

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.2 Ibidem ante
epistolam Pro-
cli prefat.
THEODORI
IMPIETAS.

Vt igitur rerum gestarum huius anni certiore cognitionem assequaris, hæc accipe ex A
Dionysij epistola ad Pastorem: Temporibus (inquit *) Antistitis nominati, Procli videlicet,
Theodosio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam discipuli Theodo-
ri Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorssi
sunt intinere, calliditate subtilissima, beatam Trinitatem sic vnus essentia prædicantes,
vt Christum Dominum nostrum, conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus
faterentur. vnde sequebatur hæc inepta suæ temeritatis absurditas, vt quia Christum con-
stat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus adstruerent, duosque Dei
Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mirè Pontifex antefatus obistens, docuit
Christum Dominum nostrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum
de Trinitate esse, per quem omnia facta sunt, beato Paulo testante: Vnus Dominus Iesus
Christus, per quem omnia: & pro salute nostra eundem verum hominem factum, vnum B
mansisse Filium, nec quartam in Trinitate creuisse personam.] hæc ipse, qui inferius docet
id ipsum ex Theodoro didicisse Nestorium, eiusque sectatores negantes Christum Domi-
num vnum ex Trinitate, quod scilicet duas naturas in Christo inter se diuisibili coniunctio-
ne vnitas impiè affirmarent.

MONACHI
ARMENI
LABORANT
CONTRA
THEODO-
RYM.

Sed quid accidit? Licet Procli epistola ad Armenos Catholica comperta esset, quod
Theodori Mopsuesteni, atque Nestorij eius impietatis successoris errores damnaret: tamen
quod nulla in ea de ipso Theodoro expressa mentio haberetur, commouit plurimorum ani-
mos, præcipuè vero monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eundem Theodorum sani
dogmatis aduersarium. Quid autem Armeniæ monachi aduersus Theodori scripta egerint,
Liberatus vbi supra narrat; quem tamen cautè legendum putamus, vt pote qui ex aliquo
Nestoriano eam videtur mutuatus historiam: quod in pluribus demonstratur, vt dum ait C
eisdem Armenos monachos insectantes Theodori Mopsuesteni scripta fuisse Apollinari-
stas. Fuit enim mos Nestorianorum, Orthodoxos omnes aduersantes Nestorio, nominare
Apollinaristas. ita videmus Episcopos Orientales, qui pro Nestorio Ephesum conuenerunt,
cum S. Cyrillum, tum alios Nestorium impugnantes & Cyrillum sectantes, Apollinaristas
appellasse. Sed Liberati verba reddamus:

b Liberat. Bre-
uiar. cap. 10.
CONCILIVM
ANTIOCHE-
NYM DE LI-
BRIS THEO-
DORI.

Tunc Ioannes Antiochenus Episcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mo-
psuesteno dictauit epistolas: vnam quidem direxit Theodosio Imperatori, aliam autem Cy-
rillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theo-
dorum, & eius exponens sapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni,
derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præ-
scripto suo Theodorum præferens, tale de eius accusatoribus tulit iudicium: eo quod do-
gmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio sibi oblato tessera-
decadas factas à Carisio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum
rescribens, cuius essent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæ fuit. Qui pro eius ex-
cusatione ignorare se dixit. Verum tamen duas memorati Ioannis epistolas, id est, primam
& tertiam, laudes Mopsuesteni continentes, Chalcedonensis Synodus postea per relatio-
nem suam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit,
& aliis sanctorum Patrum epistolis, suscepit & confirmauit.] hæc tamen Liberatus, non an-
ni huius tantum res gestas, sed & sequentium vsque ad Cyrilli obitum persecutus: quæ
quoniam singulorum annorum differentia discriminari minimè possunt, vt quæ quolibet
anno vsque ad illud tempus gesta sint, scribantur; hic in vnum ex ipso simul posuisse ne-
cesse fuit.

LIBERATI
DIACONI
HISTORIA
HABD VITA

In quibus illud iterum admonendum, eundem Liberatum diaconum à nescio quo Ne-
storiano incautè nimis eam quam narrat esse mutuatum historiam, qua refert probata scri-
pta Theodori Mopsuesteni non scriptis tantum Ioannis Antiocheni, sed & edicto Impera-
toris atque etiam scriptis Cyrilli Episcopi Alexandrini ipsum Theodorum fuisse laudatum,
quinetiam (quod deterius existimari debet) dum ait Synodum Chalcedonensem relatio-
ne ad Marcianum facta suscepisse & confirmasse Ioannis Antiocheni epistolas, quibus lau-
dauit Theodorum Mopsuestenum, eandem S. Synodum Chalcedonensem in idem cri-
men adducit, quod laudes Theodori receperit & doctrinam. Vides ne, quot & quales la-
teant colubri sub vno cæspite falsitatis? Sed securim ad radicem admoueamus. In primis
autem quod ad Cyrillum spectat, quomodo potuit ipse accipere laudes, probareque scripta
Theodori qui eadem sapuit cum Nestorio, cum ad eò reperiat aduersatus esse Nestorio?
Sed

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

A Sed id apertius demonstremus ex ipsius Cyrilli scriptis postquam hæc de Theodoro Mo-
psuesteno in controuersiam deducta sunt editis. Lucubratiō quidem illa Cyrilli de Ex-
positione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuisse post scriptam Procli epistolam ad Arme-
nos, sua ipsius testificatione monstratur, dum ipsam citat & laudat his verbis: Proclus
ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum adornat, religiosissimus
& piensissimus pater & coepiscopus scripsit ad Orientales piissimos Episcopos in hæc
verba: Et incarnatus quidem est, &c.] inferius verò: Scripserunt aduersarij, qui præ-
multa insipientia Nestorij & Theodori scripta non cauent, &c.] Vides igitur san-
ctum Cyrillum vna eademque lance, æquoque pondere Theodorum expendere cum
Nestorio.

DEFENDI-
TYR CYRIL-
LVS ET PRO-
CLVS AB
ILLATA CA-
LVMNIA.
Cyril. de Ex-
posit. Symb.
Nicæni.

Quod autem ad Chalcedonense Concilium spectat, quod dicatur recepisse & confirmas-
se epistolas à Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipsa, quæ in rela-
tione Synodica ad Marcianum, citata à Liberato, scripta habentur: sic enim se habent:
Si enim per epistolas Ecclesiæ dogmata declarari pro vnaquaque questione dignū culpa iudi-
cant: ipsum in primis beatissimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris suis Ori-
entalibus, quod sentiebat, expressit: necnon & magnum Proclū huic vituperationi subiiciet, qui
eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruetia destinauit. Huic autem con-
sociabitur ad culpam & sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorū ma-
ledicta repellens, & Apostolica doctrina religiosissimum dogma declarans, totius Orientis
confessionem, velut ex vno ore, sanctissimo Proclo & ei qui per idem tempus mundi regebat
gubernacula, destinauit.] hæc sancta Synodus ad Marcianum Imperatorem: in quibus vides
nullam de Theodoro Mopsuesteno mentionem haberi, sed istos vt magni nominis Episco-
pos in exemplum adduci.

b Synod. Châl-
ced. Act. 16.
tom. i. Concil.
LIBERATVR
CONCILIVM
CHALC. AB
ILLATA CA-
LVMNIA.

Nec est quod quis adhuc instet & vrgeat, laudatas à Synodo epistolas Ioannis Antioche-
ni, quasi hoc ipsum esset laudibus Theodori consensisse, eiusque scripta probasse: nam cum
rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epistolis professus esset, adeo vt non potuerint
eandem epistolæ à Proclo non recipi atque Cyrillo & ipso Theodosio Imperatore, nihil virtu-
lentum ex Theodori doctrina eisdem admiscuisse certum est. Sed quod ad Theodorum spe-
ctat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verum tantummodo excusauit non
esse Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem se habuisse, verbis
illis Liberati manifestè probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus & Proclus per Men-
nam diaconum suum ipsi Ioanni rescribens, cuius essent illa quæ Theodori dicebantur, quæ-
siuit. Quæ pro eius excusatione ignorare se dixit.]

IOANNIS
ANTIOCH.
EPISTOLAR
DE THEODO-
RO QVALES.

D Vides igitur negantem Ioannem fuisse à Proclo litteris interpellatum, si non essent Theo-
dori tria illa hæresum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferbantur, cuiusnam essent:
Ioannem verò respondisse, se penitus ignorasse. Quibus plane intelligis, sic laudatum à Io-
anne Theodorum, immunemque ab omni labe criminis hæresis redditum, eo quod puta-
ret calumniam passum, dum sub eius nomine circumferrentur errores. Quod igitur defen-
sores Theodori ea ipsius scripta esse negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem:
inde accidisse videtur, vt prudenter Proclus in epistola ad Armenos, errores ipsos redarguens,
nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem postea scriptis Theodori,
eadem cum auctore profusè damnata fuisse, & dictum est superius, & suo loco pluribus di-
cemus inferius. hæc modò satis, ne quis ex Liberati historia in errorem aliquo modo labat-
tur. Si quis autem malorum omnium, quæ occasione Nestorianæ heresis in Orientali Ec-
clesia contigerunt, causam Theodorum fuisse dixerit; puto sanè hunc ipsum veritatis colli-
maturum scopum: & quidem quæ de eo superius dicta sunt, hoc ipsum facillè monstrant:
cum enim iste praua docens, ea addiscentes ad eò conciliaffet sibi discipulos; facti sunt iidem
Theodori blasphemiarum pugnacissimi defensores, vsque ad eò vt eius sententiæ assertor
Nestorius euaserit hæresiarcha.

Hoc eodem anno (inquit Prosper) Gundacarium Burgundionum Regem intra Gallias
habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei supplicanti dedit, qua non diu potitus est:
siquidem Hunni cum populo suo atque stirpe deleuerunt.] Pollebat Aetius Magister mi-
litum copias Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos
illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos ab Imperio Romano deficientes, per
eundem Alemannos comprimentes curauit, quibus eam concessit crudeliter nimis pro-
uinciam

BURGVN-
DIONES ET
ARMORICI
AB AETIO
VICTI.

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

uinciam deuastandam. factumque esset, nisi S. Germanus Episcopus Antisiodori protinus A
obstitisset. Quomodo autem tanta fuit in sacerdote potentia, ut futuri barbarico repentinus
obuiator occurreret, Constantius horum temporum scriptor in omnibus integerrimus nar-
rat in eiusdem sancti Germani Vita, quam scripsit: reddemus nos nobilem historiam iisdem
quibus idem auctor verbis enarrat, dum legationem, qua functus est ad barbarum Regem,
describit. Verum ordo rerum gestarum postulat, ut primò quæ statim præcessit eiusdem
Germani posterior in Britanniam suscepta legatio, eiusdem auctoris verbis recensatur. Ac-
cidit enim, ut confutati semel atque conuicti, fugatiq; Pelagiani, iisdem captantes la-
tibula, ad tempus indixerint sibi silentium, postea verò furtim eandem hæresim prædica-
rent, sensimq; impietatis semina spargerent, eademq; crescerent vsque ad messem,
cum rursus oportuit ex Galliis illuc mitti S. Germanum. Rem gestam sic idem Constan-

Constant. Vit.
S. Germ. lib. 2.
c. 1. apud Sur-
som 3. die 30.
Iulij.
POSTERIOR
LEGATIO
S. GERMANI
IN BRITAN-
NIAM.

REGESTAS
S. GERMANI
IN BRITAN-
NIAM.

tius narrat: Interea ex Britanniiis nunciatur, Pelagianâ peruersitatem iteratò, paucis auctoribus dilatarî.
Rursumq; ad beatissimum Germanum preces omnium deferuntur, ut causam Dei, quam
prius obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni festinus occurrit, dum & laboribus delecta-
tur, & Christo se gratanter impendit. Cessit tandem inimici inuidia victa virtutibus, nec
tentare ausus est, quem Dei amicum iam senserat. Adiuncto itaque Seuero Episcopo totius
sanctitatis viro, qui tunc Treueris ordinatus Episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum
Dei prædicabat, Parisios iteratò dum expetit, totius plebis plausu, ut tantum virum dece-
bat, excipitur.] & inferius: Ad itineris tranquillitatem elementa consentiunt: nauigium
venti, fluctus æra prosequuntur.

Interea sinistri spiritus peruolantes per totam insulam, Germanum venire, inuitis vaticin-
ationibus nunciabant: in tantum, ut Elaphius quidam regionis illius primus in occursum C
sanctorum sine vlla manifesti nunciij relatione properauerit, exhibens secum filium, quem
in ipso flore adolescentiæ debilitas dolenda damnauerat. erat enim arescentibus membris,
contracto poplite, cui per siccitatem cruris vsus negabatur vestigij. Hunc Elaphium pro-
uincia tota subsequitur. Veniunt sacerdotes, occurrit inscia multitudo. Confestim bene-
dictio & sermonis diuini doctrina profunditur. Recognoscit populum in ea quam reli-
querat credulitate durantem: intelligunt culpam esse paucorum: inquirunt auctores, in-
uentosq; condemnant. Cum subito Elaphius manibus aduoluitur sacerdotum, of-
ferens filium, cuius necessitatem ætas & debilitas etiam sine precibus allegabant. Fit com-
munis omnium dolor, præcipue sacerdotum, qui conceptam misericordiam ad diuinam
clementiam contulerunt. Statimq; adolescentem beatus Germanus federe com-
pulsit, atredat poplitem debilitate curuatum, & per tota infirmitatis spatia medica-
bilis dextera percurrit. Salubrem tactum sanitas festina subsequitur: ariditas succum,
nerui officia receperunt; & in conspectu omnium filio incolumitas, patri filius refor-
matur. Implentur populi stupore miraculi, & in pectoribus omnium fides Catholica
firmabatur. Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur:
omniumq; sententia prauitatis auctores expulsi ab insula, sacerdotibus adducuntur.
Quod in tantum salubriter factum est, ut in illis locis etiam nunc fides intemerata perdu-
ret. Itaque compositis omnibus; beatissimi sacerdotes ea qua venerant prosperitate
reuerfi sunt.

ALTA LEGA-
TIO AD RE-
GEM ALE-
MANNORUM.

Vix domum de transmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armorici
tractus fatigationem beati Antistitis ambiabat. Offensus enim superbæ insolentia regio-
nis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat, Eocharich ferocissimo E
Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præsumptione permiserat; Regi-
q; idolorum ministro obijcitur senex vnus, sed tamen omnibus Christi præsidio maior
& fortior. Nec mora, festinus egreditur, quia imminebat bellicus apparatus. Iam pro-
gressa gens fuerat, totumq; iter eques ferratus impleuerat, & sacerdos noster obuius
ferebatur, donec ad ipsum Regem, qui subsequebatur, accederet. Occurrit in itinere
iam progresso, & armato duci inter suorum cateruas opponitur: medioque interpre-
te, primùm precem supplicem fundit, deinde increpat differentem: ad extremum ma-
nu iniecta, freni habenas inuadit, atque in eo loco vniuersum sistit exercitum. Ad hæc
Rex ferocissimus admirationem pro iracundia, Deo imperante, concepit: stupet con-
stantiam, veneratur reuerentiam, auctoritatis pertinacia permouetur. Apparatus bel-
licus

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

Alicus, armorumq; commotio ad consilij ciuilitatem, deposito tumore, descendit: tractatur-
que qualiter, non quod Rex voluerat, sed quod sacerdos petierat, compleretur. Ad statio-
nem quintam Rex exercitusq; se recepit: pacis securitatem fidelissimam pollicetur ea con-
ditione, ut venia, quam ipse præstiterat, ab Imperatore vel ab Aetio peteretur. Interea per in-
tercessionem & meritum sacerdotis Rex compressus est, exercitus reuocatus, prouinciæ à
vastationibus absolutæ.] subdit Constantius nouissimam describere sanctissimi viri legatio-
nem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentiniano Imperatore, quod Rex Aleman-
norum petierat, & ipse illi pollicitus fuit. describit res mirificas in via, cum in Italiam venit,
ab eo gestas, quas breuitatis causa relinquimus petitorio ipsum fontem lectori. Nos autem
hic tantum quæ apud Imperatorem Rauennæ agentem tunc gesta fuerunt, ex eodem au-
ctore reddemus.

B Ferebatur (inquit) iam per ora Rauennatum populorum, & aduentus sui moras præ-
uius accusabat affectus. Tandem diu expectatus excipitur. Prouiderat quidem, ut no-
cturno ingressus tempore, secreta obscuritate tegetetur; sed desiderantium excubias vi-
tare non potuit. Illic Petrus tum Pontifex Christi Ecclesiam Apostolica institutione re-
tinebat. Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chrysologus, clarissimus sanctitate & doctri-
na excellens inter Rauennates Episcopos. Regebat etiam Romanum Imperium Placidia
Regina cum Valentiniano iam iuvene: qui ita fidem Catholicam diligebant, ut cum om-
nibus imperarent, Dei famulis sublimi humilitate seruirent. Qui omnes venerabilem
sacerdotem certantibus studiis prouido amore suscipiunt: abeunt Principes, occurrunt pro-
ceres, Ecclesia cum exultatione amplectitur. Ad diuersorium sacerdotis Regina venera-
bilis vas argenti amplissimum refertum cibis delicatioribus sine vlla carnis admixtione
transmisit: quod susceptum, ea ratione distribuit, ut cibos ministris suis traderet, ipse
verò vendicaret argentum, remittens loco muneris patinulam ligneam, panem ordea-
ceum continentem. Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa est, quod argen-
tum suum transmisisset ad pauperes, & escam illam beati viri cum ministerio abiecti vasculi
suscepisset: nam & lignum postea auro ambiit, & panem multis remediis & virtutibus
reseruauit.

Quadam die dum plateam latissimam turbis angustiatus ingreditur, carcerem refer-
rum vinculis supplicia & mortem expectantibus præteribat. Qui agnito transitu sacerdotis,
vnum clamorem collatis vocibus sustulerunt: causam requirit, agnoscit: custodes euocat,
subtrahuntur. Diuersæ enim Palatij potestates miserorum turbam in ergastuli illius noctes
damnauerant. Quod se verteret misericordia non habebat: tandem ad notum recurrit
D auxilium, & quod difficile erat ab hominibus impetrare, à maiestate diuina deposcit.
Gressum diuertit ad carcerem, cernuus in orationem membra prostermit. Tum verò Do-
minus noster adstantibus populis gratiam, quam famulo suo tribuerat, ostendit. Clausura
vinculis & sera constricta dissoluitur, repagula ferrata dissiliunt: diuina pietas referat,
quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat. Procedit ad libertatem turba de vincu-
lis, exhibens vacua onera catenarum, tenens nexus, quibus antea tenebatur. Relin-
quitur carcer innocens aliquando, quia vacuus; & præcedente pietatis triumpho, tur-
ba miserorum gremio Ecclesiæ gaudentis infertur.] his addit auctor de Volusiani fi-
lio, qui præerat cancellis Patricij Sigesuulti, è mortuis ad vitam itidem Germani preci-
bus reuocato, necnon de alumno Acholij eunuchi præpositi Imperatoris cubiculo è mor-
bo caduco eiusdem sancti Germani orationibus liberato. sed de causa susceptæ legationis
E mox subdit:

Causam sanè Armoricanæ regionis, quæ necessitatem peregrinationis indixerat, ob-
iecta venia & securitate perpetua ad proprium obtinisset arbitrium, nisi titubationis per-
fidia mobilem & indisciplinatum populum ad rebellionem pristinam conuocasset. quo
facto & intercessio sacerdotis euauit, & Imperialis crudelitas circumscriptio frustrata
est. qui tamen pro calliditate multiplici breui pœnas perfidæ temeritatis exoluit.] hæc
de fine legationis perfundæ. Sed qui honestauit illum in laboribus Deus, tandem
& compleuit labores illius, à terra ad cælum euocans, cum adhuc Rauennæ moram tra-
heret. Describit eius obitum ita Constantius: Germanus igitur quadam die, matutinali
solemnitate perfecta, dum cum Episcopis sermonem de religione conferret, mæstissi-
mam protulit mentionem, inquit: Commendo vobis, fratres carissimi, transitum
meum. Videbar mihi per nocturnum soporem à Domino nostro viaticum peregrinationis
accipere

Constant. lib.
2. 13. c. seq.
apud Sursum
die 30. Iulij
LEGATIO
AD IMPE-
RATOREM
VALENTI-
NIANVM
RAVENNÆ.

GERMANVS
LIBERAT
CARCERE
DETENTOS.

Constant. lib.
2. c. 18.
DE CAUSA
LEGATIO-
NIS.

credulitas

Constant. lib.
2. c. 19.

CHRISTI
435.SIXTI PAP.
4.THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.DE MORTE
PROPINQVA
VISO.

accipere. & cum causam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit, ad patriam, non ad A peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem sempiternam. Deriuabant intel- lectu alio somnium sacerdotes, sed ille studiosius commendabat extrema, dicens: Bene noui quam patriam Deus suis famulis repromittit. Factum est vt post dies aliquot sequeretur in- commodum: quo ingrauescente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & fessum à laboribus Dominus inuitabat ad præmia. Regina Placidia, deposito Imperiali su- percilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij postulat: peculiariter sanè petiit, quod illa inuita concessit, vt gleba corporis sui patriæ redderetur. Visitantium verò tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admisit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris psallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cæ- lum anima felix & beata transfertur.

RELIQUIAR
VIRI SAN-
CTI IN PRE-
TIO HABITAE.

Hereditas deinceps relictæ diuiditur, partem præsumit Imperium, partem vendicant B sacerdotes. Et quod fieri de opibus solet, nascitur de exiguitate contentio, dum deest quod cupiunt. Solius benedictionis heres capsulam cum reliquis sanctis Regina suscepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Episcopus vsurpauit. Sex verò Antistites, vt aliquid mo- numenti ex successione sanctitatis acciperent, dirumpere quod superfuerat, maluerunt; vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo sagulum diuiserunt. De appa- ratu defuncti feruent studia conferentium, accusantium curparua expensa mortuo debere- tur. Acholius corpus aromatum constrictione solidauit, Regina vestiuit. Quibus omni- bus ritè perfectis, expensis & euectionibus iter instruit Imperator, ministrosque eius copio- sa largitione profequitur. Sacerdotes religionis obsequium & in præsentia instruunt, & ordi- natione præmittunt, vnumque agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in ecclesia collocatum, dum vigiliis sanctæ deu- C tionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyti dissoluta, ita vt nullum membrum suo fungeretur officio, precario deposcit vt feretro corporis subderetur: ibique vsque ad lucem extensa decubuit. Mature corpus attollitur: surgit mulier viuificata per mortuum, miran- tibus populis, propriis pedibus debitum reddit obsequium. Excipiunt Galliarum patronum proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis à fidelissimo scriptore Constantio de- promptissimus, vt pote res gestas sui temporis, fama omnibus fermè notas, ad viros sanctissi- mos Patientem Episcopum Lugdunensem, & ad Censorium successorem Germani Anti- sidorentem Episcopum conscribente: qui ad calcem, eiusmodi quasi veritatis sigillum imprimens, contestationem apposuit: Deum testor conscium secretorum, me plura de do- mini Germani factis agnita & probata tacuisse; ex quo reum me esse fateor, supprimendo quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata est: & ideo in scribendo suc- D cinctum magis me arbitror fuisse, quàm nimium.] hæc ipse de S. Germano Antisidorensi Episcopo viro Apostolico, quem sedisse tradit annos triginta & dies viginti quinque, transla- rum verò ac sepultum in sua ecclesia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam satis.

DE EDITIO-
NE CODI-
CISTHEOD.
Novel. Theo.
lib. 1.

Hoc eodem anno facta est promulgatio Codicis Theodosiani decimoquinto Kal. Martij, edita sanctione* ad Florentium Præfectum Prætorio Orientis, in qua viri clarissimi nominan- tur qui in opus laborauerunt. Porro illis visum est non nisi confirmari & interferi eas consti- tutiones, quas Principes Christiani sanxissent, incipientibus à Constantino Magno. Ceterum et si Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex est, haud tamen præcorum Iureconsul- torum ipse Theodosius voluit sperni responsa, de quibus iam ista antè sanciuerat, atque ad Senatam Vrbs Romæ ita rescripserat: E

V. l. de resp.
pru. C. Theo.

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modestini scripta vniuersa firmamus: ita vt Ga- ium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque scientiam, quorum tractatus atque sententias prædicti omnes suis operibus miscuerunt, ratam esse censemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, atque Mar- celli, omniumque quos illi celebrarunt: si tamen eorum libri, propter antiquitatis incer- tum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuersæ sententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: vel si numerus æqualis sit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt singulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, sicut dudum statutum est, præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum sententiæ recitantur, quorum par cense- tur auctoritas; quod sequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Pauli quoque sententias

semper

CHRISTI
435-436.SIXTI PAP.
4-5.THEODOSII 28.29.
VALENTIN. II.12. IMPP.

A semper valere præcipimus, &c. Dat. vi. Idus Nouembr. Rauennæ, D. N. N. Theodosio XII. & Valentiniano II. Coss. Hæc ibi.

Verum præter Theodosianum Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in qui- bus eiusmodi Iureconsultorum sententiæ digestæ erant & Principum placita. Quibus omni- bus non dedignatos esse Romanos Pontifices in his quæ contra Christianam religionem mi- nimè verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epistola, quam dedit ad Ioan- nem Defensorem*. Quomodo autem hæc à diuersis diuerso ordine disposita, à Iustinia- no Imperatore sint meliori digesta ordine atque aucta, suo loco dicemus.

Greg. lib. 12.
epist. 14.

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe scelus in domo regia regiaque persona admitti contigit. Etenim sub his Consulibus Marcellinus (vt emendatio- res codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidæ Valentiniani Imp. sororis, quod B consuetudine Eugenij procuratoris infamata est, ob eamque causam Constantinopolim ad Theodosium missa. Est huius Honorie mentio in veteri inscriptione, quæ erat Rauennæ in basilica S. Ioannis Euangelistæ, his verbis^b:

Hieron. Reb.
Hist. Raue.
lib. 2.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOLVIT.] hæc ibi. Porro quam erexit basilicam, eandem sacris etiam imaginibus de- corauit eadem Galla Placidia, apposuitque iconas complurium Augustorum, Constantini, Theodosij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodosij Iunioris à parte dextera, à sinistra verò Valentiniani Maioris, Gratiani, Constantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani nepotis, Ioannis nepotis, & aliarum imagines & inscriptiones. Tu verò de his consule Rubeum fufius ista C prosequentem.

IESV CHRISTI
ANNVS
436.SIXTI PAP.
ANNVS
5.THEODOSII 29.
VALENTINIANI 12. IMPP.

Q Vi sequitur Christi annus quadringentesimus trigimus sextus, Isidoro & Senato- re Consulibus aperitur: quo cum Nestorij fautores vniuersam Orientalem Ecclesiam maioribus in dies miscerent turbis, & grauioribus concussionibus exagitarent, Theodosius Imperator, serò licet, tandem auctorem malorum omnium Nestorium in Oasim deportan- dum, dato rescripto decernit, directum illud quidem ad Isidorum agentem hoc anno vnà cum Consulatu Prætorij Præfecturam. est autem huiusmodi^c:

c. Apud Alia
Ephesim. edo.
Pelt. tom. 5. c.
12.

Etsi nostrum erga Rempublicam studium perspicuum est: haud minoris tamen nobis est curæ, vt sacrosancta quoque religio rectè constitatur. Si enim hanc ritè curauerimus, fo- re optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione consulamus. Quare cum Nestorius Catholicæ quondam Ecclesiæ sacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum scelerum mole oppressus teneatur: operæ pretium est, vt serenitatis nostræ sententiæ subiiciatur, calamitate- que moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Ecclesiæ legibus abiectis, traditioni- busque contemptis, nefandæ hæreseos auctor extiterit; quique dum illorum quos prodi- tionis suæ socios sibi adiunxit, fidem corrumpit, alienæ corruptionis crimè suo ipsius capiti ag- gregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica sanctione, siue hac propria aucto- ritate ostensa, prædictum Nestorium ob admissam à se impietatem in perpetuum exilium Petrasabire compellat: omniaque illius bona Ecclesiæ Constantinopolis Fisco addicat, quo augusti loci illius opes, cuius ille sacra mysteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim ratione futurum est, vt & religio sanctissimæ fidei intacta in mentibus hominum perseveret, & regni nostri felicitas religione munita quotidie magis magisque floreat.] hæc tenus rescri- ptum contra Nestorium.

THEODOSII
RESCRIP-
TVM CON-
TRA NE-
STORIVM.

Fuisse quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oasena Ægypti prouin- cia positum, inde possumus intelligere, quod auctores omnes temporis huius scriptores in Oasim Nestorium deportatum fuisse tradunt, deportationem omnium famosissimam, de qua superius & in Notis pluribus dictum est. In Oasim quidem deportatum esse Nesto- rium, Theodoretus in epistola ad Sporadium tradit his verbis^d: Non solum sacerdotio Nestorius eiectus fuit diuino quidem iudicio, sanctorum Ephesi congregatorum Patrum^e decreto,

DE LOCO
EXILII NE-
STORII.

Theodo. epist.

decreto, sed etiam Imperiali nutu Oasim incolere damnatus, pœnas quæ impios expectant, A has prægustare cœpit.] id ipsum affirmat Socrates, id denique ex ipsius Nestorij litteris Euagrius prodit, qui & res post hæc ab eo gestas ex iisdem scriptis ita recenset: Quemadmodum autem Nestorius in exilium eiectus sit, & quid postea de illo factum, & quem vitæ exitum sit consecutus, & quas pœnas blasphemix causa dederit, ne utiquam ab illis qui eius res gestas scriptis prodiderunt, traditum est. Quæ omnia planè intercidissent, fuissentq; temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis omnino vel semel audiri posset, nisi in librum quemdam ab ipso Nestorio editum, in quo istarum rerum contineretur narratio, fortè fortuna incidissent.] & paulo inferius post recensitam, quam Ephesi ob blasphemiam subiisset sententiam, ista subdit:

* Socrat. lib. 7. c. 33. b. Euag. lib. 1. c. 7.

QUALITER HABITVS NESTORIVS IN SVO MONASTERIO.

Porro autem in eodem libro ostendit, Theodosium primò propter amorem, quo eum complectebatur, eius abdicationem minimè ratam fecisse. Deinde cum quidam Episcopi B ex vtraque factione ab vrbe Epheso ad Theodosium (idem ipsum namque Imperator postulauerat) missi essent, potestatem sibi datam ad suum monasterium revertendi, quod ante portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, situm est; cuius nomen à Nestorio non ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum esse monasterium Euprepij; quod quidem ante portas Antiochiæ locatum esse, pro certo cognoscimus, & ab iisdem non amplius duobus stadijs distare. Narrat idem ipse Nestorius, se in eo loco quadriennij spatio commoratum esse, varijs affectum honoribus, variisque præmijs donatum, postea autem relegatum ad Oasim edicto Theodosij. Verùm quod caput omnium erat, penitus occultauit. Neque certè in eo loco vitam degens, à sua destitit blasphemia: aded vt Ioannes Antiochiæ Præsul istam in apertum proferret sententiam, Nestorium scilicet perpetuo exilio mulctandum esse.] Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Nestorij antea propugnatores, post pacem initam cum Cyrillo eius aduersarium penitus euasisse. Sed subdit Euagrius:

QUAE PARS SVS NESTORIVS IN EXILIO.

Scribit præterea Nestorius alium libellum acutè & subtiliter ad quemdam videlicet Ægyptium de sua in Oasim relegatione, in quo de his rebus disputat vberius. Quæ autem pertulerit supplicia ob conceptas ab ipso blasphemias (quippe obrutum Dei omnia contemplantem latere non potuit) ex alijs litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, satis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quòd cum iustas hominibus pœnas non luerit, vltio diuina eum ex improviso oppressit, & quasi captiuum ducens, in acerbissimam omnium coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat pœnas, ex Blemmij, à quibus captus erat, dimissus, Theodosio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas oras Thebaidis, de vno loco in alium demigrans, atque ad terram collisus, finem viuendi dignum antè acta vita est consecutus, ipsoque vitæ exitu alter Arius declaratus. in quo perspicuè elucet, & quasi pro certo dignoscitur, quæ merces sit impiæ in Christum blasphemix proposita. Vterque enim, Arius & Nestorius, in eum similiter recit blasphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantum esse existimando.] & inferius ostendens pro miraculo, vt quem Theodosius tanto studio prosequeretur, eundem in exilium iusserit solum vertere, ista subiecit:

* sedibus

Verùm necrimen (inquit) subeamus mendacij, ipsum Nestorium, qui nos istas res doceat, in medium adducamus. Age Nestori recita mihi quædam ad verbum ex epistola abs te ipso de his quæ iam dudum Ephesi de sanctissima religione agitabantur conscripta; & ad Præfectum Thebaidis missa: Ex Imperatoris edicto (sunt hæc verba Nestorij) Oasim, alio nomine Ibin appellatam, demigrare coacti sumus. Ac quibusdam deinde interpositis adiungit ista: Postquam Oasim, quam supra dixi, à barbaris capta erat, ignique & cædibus funditus vastata; nos ab iisdem barbaris, qui nos (qua causa adducti, nescio) sunt derepentè commiserati, dimissi sumus, minacibus quibusdam contestationibus ad nos perterrefaciendos adiectis, vt quamprimum è regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt) nobis abeuntibus, sunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum captiuis quibusdam, quos barbari ob misericordiam (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Postremò isti ad cara sua quisque domicilia dimissi sunt: nos autem ad Panopolim nosmetipsos prope recepimus. Verebatur namque, ne quis, quoniam captiui eramus, ansam inde ad negotium nobis faceffendum arripens; vel fugitiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accusationis genere (varia enim calumnia hominibus malitiosis solent abundè suppetere) nos per fraudem implicare moliretur.]

NESTORIVS PANOPOLI HABITAT.

A liretur.] his Nestorius, ad Præsidentem scribens, fugam suam coloribus adornauit. subdit mox verò: Quapropter vestram celsitudinem obsecramus, vt nostræ captiuitatis, sicut leges postulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis posteritas velut tragicè hoc decanter, fatius esse à barbaris duci captiuum, quàm auxilij causa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando adiecto, sic præterea ab alijs postulauit: Nobis per vos, quæso, liceat in hoc commorati domicilio, ad quod ab Oasi, cum essemus à barbaris dimissi, accessimus: vt quicquid à Deo de nobis decretum sit, id iam nobis obueniat.] hæc ex prima epistola accepta Euagrius habet. ex secunda autem ista subiungit:

NESTORIVS COGITVRA SÆPE MVLTARE LOCÀ.

Has litteras ad tuam amplitudinem à nobis perscriptas, siue vt argumentum amoris erga te mei, siue vt admonitionem à patre ad filium missam ducis; animum, quæso, attende rebus in illis explicatis, quæ sanè permultæ sunt, eaque paucissimis verbis, quantum fieri poterat; à nobis comprehensæ. Oasim, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadam multitudine in eam irruptionem faciente, iam pridem penitus vastata est. & paulo post: Quæ res cum ita accidissent, tua amplitudo, nescio qua causa impulsæ, aut qua arrepta occasione, iussit vt ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram prouinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, miserè raptati sumus. At cum itineris longitudine essemus fracti, contritiq; mandatum minimè scriptum illud quidem rursum à tua magnitudine accepimus, vt Panopolim reuerteremur. Itaque molestijs, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus contractis, venimus denuo Panopolim; ibique aduersis casibus & acerbo dolorum morsu concisi, ferè animam egimus.

Rursum verò aliud mandatum scriptum à tua celsitudine ad nos allatum nos à Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cum nos iam finem mandatis contra nos editis statutum fore putarem, expectaremque Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improviso aliud crudele sanè dabatur mandatum, vt iam quarto mulctaremur exilio. Et paulo infra: Sis, quæso, his rebus gestis contentus: satis tibi sit, tot exilia contra vnum corpus decreuisse: acquiescas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua amplitudine accepimus: Quæstionem, quæ est exercenda de nobis (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quæso Imperatoribus nostris inuictissimis (vt æquitas postulat) permittas. Ista consilia à nobis ad te, tamquam à patre ad filium scripta sunt. Quòd si eadem iam sicut antea grauitè & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem. Ad istum modum Nestorius tam Imperatores quàm eorum magistratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictisque figere non dubitauit, neque rebus aduersis, quas pertulerat, ad modestiam ductus fuit.

MISERANDVS NESTORIVS INTERITVS.

Ipse equidem accepi à scriptore quodam, modum quo decessit è vita, talè fuisse, nimirum eius linguam vermibus exesam esse, sicque cum huius vitæ miseris ad grauiora supplicia iusto Dei iudicio infligenda eaque sempiterna migrasse.] hætenus de his Euagrius, quæ ab amanuensi Nestorij & ex eius epistolis accepit. His consentientia ceteri habent: addit tamen Theodorus Lector, totum eius corpus putredine fuisse consumptum: id ipsum affirmat quoque Cedrenus, cum lingua totum computruisse corpus: eadem etiam tradit Nicephorus. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius, dum ait inferius, post mortem Nestorij subrogatum Maximianum Constantinopolitanæ sedi in locum ipsius Nestorij, ac deinde Proclum: nam vltimo Nestorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpisse Ecclesiam Constantinopolitanam, satis liquidò demonstratur. Ceterum non ante præsentem annum Nestorium proscriptione cum exilio passum esse, tum rescriptum Imperatoris datum ad Isidorum Consulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipsius Nestorij fidem exploraram faciunt, vtpote quæ quadriennium testentur eum in suo monasterio in pace frequentatum muneribus & honoribus transegisse: cum enim eò fuerit amandatus post Concilium Ephesinum absolutum in fine anni quadringentesimi trigesimalimi, quatuor his additis annis habitationis in monasterio, hoc planè anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilij anno extremum diem clausit, haud satis exploratum habetur.

Theodor. in Collectan. Cedren. Compend. in Theodos. Minor. Niceph. lib. 14. cap. 26. Euag. lib. 1. c. 8.

Quod rursum ad Nestorij finem spectat: licet ista dicta super singillatim minimè explicet Theodoretus, vt rem omnibus notam; satis sibi visus istis verbis ipsius extrema clausisse, quibus ait: Vnde quoniam turpissima & maximè ignominiosa morte perituri sumus, iniqui

Theodoret. lib. 4. in Nestorid.

21. Tim. 5. THEODORE TVS DEFENDIT V R A CALVMNIIS.

Leont. de fest. alt. 4. tom. 9. Bibliot. sanct.

Theodo. epist. 1.

Theodoret. epist. 21. 13. 101. ad 09. 131. 144.

DOMNVS EPISCOPVS ANTIOCHENSIS.

Exstant apud Surium die 20. Ianuar. & Nicep. lib. 14. c. 35.

iniqui: pontificatu per sanctos qui Ephesi congregati fuerant, diuino suffragio eiectus est, & A iussu Imperatoris Oasin habitare damnatus, futuri impioru supplicij illinc coepit exordium, vt qui a sua amentia consumptus sit, & in se dictum Apostoli compleuerit: Quorumdam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium.] hanc ipse: qui quidem ob pristinam, quam cum Nestorio (vt vidimus) consuetudinem habuit, infamatus cum esset, arrepta inde Nestoriani occasione, commenticias quasdam Theodoretis atque Nestorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus sectae communitio monstrabatur. restatur id quidem Leontius Scholasticus, vbi ait: Sciendum & illud, circumferri quasdam Theodoretis ac Nestorij epistolas, in quibus se mutuo recipiunt: sed fictitiae sunt, & fingunt eas haeretici, vt earum ope Synodum oppugnet. Si cui vero cognoscere libet, quam graui Nestorium Theodoretus odio persecutus fuerit, librum ipsius Theodoretis per scriptum de Haeresibus legat.] hanc Leontius extat ex illis epistolis vna ad Nestorium inscripta recitata ad finem quintae Actio- nis Quintae Synodi, & aliae ad alios datae, quibus ipse Theodoretus societatis cum Nestorio redarguitur.

At sunt ipsius Theodoretis scripta plurima, quae, nisi nimia prolixitas fatigaret lectorem, pro illius sincera fide probanda adduci in medium possent, nempe epistola ipsius illae ad diuersos datae, & quidem germanae, quibus nihil sit quod obici penitus valeat, vt quae inter eas primum sibi vendicat locum, epistola ad Sporadium, qua cum auctore execrandum dogma Nestorij est infectatus, in super aliae complures ad diuersos scriptae, quibus recte fidei professionem, aduersantemque eiusdem Nestorij impietati, testatam, factam tectam, confirmatam stabilitamque reliquit, vt epistola ad Eusebium Scholasticum, alia ad Dioscorum, aliae in super ad Celerinam diaconissam, ad Eusebium Episcopum Ancyranum, ad Timotheum Episcopum, ad Andream, & monachos Constantinopolitanos, & ad postremum duae ad Leonem Romanum Pontificem: quibus plane omnibus ex pristina illa cum Nestorio consuetudine contractam maculam plus satis abstergit, diluit, atque purgavit: Post iocitam quidem pacem, iunctamque cum Cyrillo & aliis Orthodoxis communicationem, ipsum Nestorio addictum fuisse, nulla prorsus est mentio; sed pro Catholica fide strenue atque impigre laborasse, plurima sunt monumenta. Verum de Theodoro saepe dicendum inferius erit.

Hoc eodem anno Ioannes Episcopus Antiochenus diem extremum obiit, cum sedisset annos tredecim, licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius sedi tribuat: verum cum anno sequenti extant litterae Theodoretis ad eius successorem Domnum Episcopum Antiochenum scriptae, haud ad illud tempus eius vitam esse propagatam, perspicue possumus intelligere. Porro ipsam Theodoretis ad Domnum epistolam reddemus suo loco anno sequenti, & eam qua monstratur annos tredecim tantum sedisse ad Dioscorum datam suo item loco describemus. Mortuo autem Ioanne, in locum ipsius subrogatus est eius ex sorore nepos Domnus monachus, sed desertor monasterij, qui (vt dictum est superius) degens in Laura Euthymij, ipso inuito, Antiochia cum venire decreuisset, hoc eum Vaticinio Euthymius futura praedicens admonuit: Obtinebis quidem administrationem, nempe sedis Antiochena Episcopatum, sed eam rursus auferent tibi mali homines & praestigiatores, cum ab illis prius seductus fueris ignorantia.] hanc quidem ipse nec falsus extitit vates, vt euentus probauit, inferiusque suo loco patebit. scribit haec de Domno Cyrillus monachus in Actis Euthymij. Quomodo vero factus Episcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylytam conuenit, narrat Nicephorus istis verbis: Quo tempore Domnus sacras Antiochena urbis habenas tenuit, cum ad Simeonem venisset, totus consternatus est, & cum eo mystico arcanoque congressu conuenire exoptauit. Conueneruntque ideo ambo, & sacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri mysticam communionem porrexerit.] hanc Nicephorus. Sed iam ad sequentis anni res gestas orationem paremus.

Q Vadringentesimum trigessimu[m] septimum Christi annum signant Consules Aetius & Sigisualtus: quo dira persecutio a Vuandalis illata Africanam exagitauit Ecclesiam, ad quidem his aggressos eos esse Consulibus, sanctus Prosper in Chronico narrat his

Geisericus PERSECUTOR IN AFRICA SVB GENSERICO.

Extat. tom. 7. Bibl. sanct. eol. 435. Trinitatis EPISTOLA ANTONINI EPISCOPI CONSTANTINAE AD ARCADIVM.

Job. 1. Genes. 31. Math. 10.

Machab. 7. VEHEMENS AD MARTYRIUM EXHORTATIO.

Exch. 3. Rom. 7. Heb. 10.

A his verbis: Genfericus Rex Vuandalorum intra habitationis suae limites volens Catholicam fidem Ariana impietate subuertere, quosdam nostrorum Episcoporum catenus persecutus est, vt eos priuatos iure basilicarum suarum, etiam ciuitatibus pelleret, cum ipsorum constantia nullis superbissimi Regis terroribus cederet.] paulo vero post subdit: Per idem tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Paschasius, & Eutyechius, dudum apud Genfericum merito sapientiae & fidelis obsequij clari habebantur: quos Rex vt copulatiores sibi faceret, in Ariana sectam transire praecipit. At illi facinus constantissime respuentes, excitato in rapidissimam iram barbaro, primum proscripsi, deinde in exilium acti, tum atrocissimis cruciati suppliciis, ad postremum diuersis mortibus interempti, illustri martyrio miserabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paschasij & Eutyechij, pro elegantia formae atque ingenij admodum Regi acceptus, a professione atque amore Catholicae fidei cum nullis minis deturbari posset, diu fustibus cesus, ad infamem seruitutem damnatus est, nec ideo (vt apparet) interfectus, ne superata sauitia impij Regis etiam illa aetas gloriaretur.] haec hactenus Prosper.

Fuerunt hi primitiae martyrum persecutionis Vuandalicae, meritoque praeter ceteris sunt laudibus celebrandi, utpote qui aliis ad martyrium viam aperuere: quorum antesignanus Arcadius affluens diuitiis, gloria saeculari conspicuus, & coniugatus erat: quae omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed superauit haec cuncta & vicit athleta Christi corroboratus ab amico carissimo, sanctissimo sacerdote, Antonino Episcopo Constantiniae ciuitatis, qui scribens ad eum epistolam, ipsum hortatus est, vt forti perferret animo, quae fidei Catholicae causa dirus tyrannus mala inferret. porro ipsa epistola redolens antiquum illum Apostolicum characterem sic se habet:

C Perge fidelis anima, perge, & confessor vnitatis gaude, quia pro nomine Christi pati meruisti contumeliam, sicut Apostoli cum flagellati sunt. Ecce iam serpens ille sub pedibus tuis iacet: ipse configere potuit, sed ipse cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput eius, non surgat iste in agone martyrij, nemo te commoueat. Ecce gaudet Christus, & inspicit te: latantur Angeli, & adiuuant te. Turba daemorum calcaneum tuum obseruat. Ne deficias, & daemones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum est omnis chorus martyrum praecessorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & coronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis est, quo pugnaturus eris? & quantum temporiserit, quo in aeternum victurus eris? Iam coepisti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fallat diabolus in causa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne carissimus patiaris.

D Verum, frater, habes certamen: integra est ista confessio: si mortuus fueris, certus esto, martyr eris. Iob non attendit uxorem, & ideo vicit; non familias, non diuitias, non amicos, & merito superauit. Adam mulierem suam plus satis dilexit, & ideo tam lacrymabiliter cecidit. Sic dicit Dominus: Qui non dimiserit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut familias propter me, non est meus discipulus. Quid si conditione vitae mortuus esses, vxor te, aut familia habuit reuocare? Nam quem tenuisti, ipsum attende, ipsi haere, tene eum fortiter, ne dimittas, ne respexeris retro, aut uxorem, aut diuitias, aut familias. Sursum cor, perfectam inchoasti pugnam. Ipse tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipse tecum luctatur; sed tecum est Pater & Filius & Spiritus sanctus.

E Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabaeae mater pro Christo misit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipsa magis eos hortabatur, vt morentur: ipsa autem post filios occisos ecce iam exultat cum filiis coronata. Respice quia in vtero matris Deus te fecit: ipse tibi spiritum & animam dedit, ipse te ornavit ratione & sapientia, ipse caelum fecit & terram & omnia quae in eis sunt. Sic te vult suscipere pro fide morientem, vt tibi plenam exhibeat maiestatem. Respice mundum, periturus est. Respice Solem, Lunam & stellas; & ipsa soluenda sunt. Confige fortiter pro anima tua, quae aut semper vivit, aut semper perit. Ecce dimissa sunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quaecumque vsque hodie committere potuisti. Audi de hac re Ezechielem dicentem: Quaecumque die iniquus conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit iustitiam, omnes iniquitates eius non memorabor ultra, dicit Dominus. Iustitia tua, fides tua: quia iustus ex fide vivit. Tribulatio, expoliatio, exilium remissionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna caelorum. Qualis eris, cum te cum sancto Stephano videris? Qualis eris, cum Petrum & Paulum, quos

CHRISTI
437.

SIXTI PAP.
6.

THEODOSII 30.
VALENTIN. 13. IMPP.

quos rogare solebas vt patronos, habebis amicos? Christum mox tua anima videbit, & A corpus tuum erit in refrigerio resurrectionis, vt & ipsa caro videat, quod tua anima cum exierit, mox videbit.

PROPOST-
TVM CER-
TAMEN OB
OCVLOS PO-
NIT.

Fremet diabolus, gaudet Christus. Roga, plora, posce auxilium, & mox accipies in mente solatium. Time pœnas æternas, vbi semper ardetur, vbi semper in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exurit. Gehennas expauesce, & Christum modò tene. Modò est vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, si in ista pugna defeceris. Et quid tibi prodest, si diabolo consenseris, & mox corpus amiseris? Aut nescis quia vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestim auferre potest carnem, si dereliqueris fidem? Quidam Christianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adstitisse sibi angelum splendido vultu cum linteo aqua profuso, qui ei aquam in faciem spargeret, & linteo detergeret. Donec tortus est iste, Angelus non recessit, consolans eum, & refrigerans eum. Confessor autem Christi pœnas quas sustinebat, penitus non sentiebat. fuit hic Theodorus Antiochenus sub Iuliano confessor. Minus tormenta sentiuntur, quando pro Christo pugnatur: quia virtus animi superat dolores mundi: & cum inuocata fuerit Diuinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam si amiseris carnem. Exhibe Deo hanc perseverantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis est, & citò finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima.

* homine

VICTORIAM
GLORIOSAM
PROFONIT.

Tu autem exora, quia luctari cœpisti, nec defecisti: martyrium inchoasti, custodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem, serua cor tuum & confirma per Spiritum sanctum, quem in te exufflare voluisti, & quem in te honorasti. Conflige fortiter per puritatem baptismi, quod contemnere noluisti. Securus esto de corona, securus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modò Deus animum tuum: ibi est oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo stes: si firmum te viderit, gaudet & adiuuat: si infirmum, succurrit & subleuat. Tu tamen certa pro veritate vsque ad mortem, & eris non solum tibi, sed & ceteris in salutem: alioquin à te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Christi, in acie primus ambulas: si tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hæc time: nam & si viceris, pro multorum salute pugnasti, & coronam multiplicem accepisti.

FIDEM CA-
THOLICAM
EXEMPLIS
INSINUAT.

Deus vnus est, Deus non potest esse minor, Deus non potest immutari. Scis ista: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod præmissi: Deus vnus est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, & tamen ad solum Christum pertinet caro: nempe aliud est anima, aliud ratio, & tamen in anima est ratio: & vna est anima, sed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio sapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet sapientia, & tamen nec anima est sine ratione, nec ratio sine anima, & cum vnum sint, anima sola suscepit vitam, ratio sola suscepit sapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum sint, & vnus Deus sit: tamen ad solum Christum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & splendor in vno radio sunt, sed calor exiccat, splendor illuminat, aliud suscipit calor, aliud suscipit splendor, licet ab inuicem calor & splendor non poterint separari. suscipit ergo splendor illuminationem, non feruorem; suscipit autem calor feruorem, non illuminationem.

* Ioan. 16.

* Lm. 14.

Aliud ergo singulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. sic & Filius suscepit solus carnem, & tamen non deseruit Patrem, nec se diuisit à Patre. Filius itaque suscepit carnem in proprietate, & tamen & Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietas, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus sancti recessit diuinitas. Carnem suscepit Christus; numquid à Patre aut Spiritu sancto recessit? Ergo vera est vnitas. Impleuit autem carnem Christi & Pater & Spiritus sanctus, sed maiestate, non susceptione. Vis scire quia in eo fuit Pater? Non sum solus (inquit Christus) sed & Pater mecum est. Audi de Spiritu sancto, quia quod cum eo erat, Evangelista referat: Iesus plenus Spiritu sancto regressus ad Iordanem. Ecce solus Christus suscepit carnem, & tamen Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate: si cælum & terram implent, carnem Christi delerere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitate transferunt.

* hoc

Ad hanc citharam respice: vt musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videntur

CHRISTI
437.

SIXTI PAP.
6.

THEODOSII 30.
VALENTIN. 13. IMPP.

A videntur, ars, manus, & chorda: ars dicitur, manus agit, resonat chorda: tria operantur, sed sola chorda resonat quod auditur: nec ars, nec manus sonum reddunt, sed eum cum chorda pariter operantur. sic nec Pater, nec Spiritus sanctus suscipiunt carnem, sed tamē cum Filio pariter operantur: sonum sola chorda excipit, carnem solus Christus suscepit: operatio in tribus constat; sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio, sic pertinet ad solum Christum carnis humanæ susceptio.

Hæc à paruo in grandi mærore posito, vt quæcumque dicta sint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hæc est recta regula fidei: pro hac si quid tibi contigerit, martyrium perfecisti. Christus alapas accepit, Christus sputa aliena sustinuit, Christus felle & aceto potatus est, Christus spinis coronatus est, & inter latrones iniquos deputatus est iustus, Christus lancea perforatus est, Christus mortuus est, Christus hæc pro culpa tua: quanto magis tu firmus stare debes pro anima tua, vt nemo tollat coronam tuam? Iam in stadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil pauas, nihil penitus pertimescas; quia omnis pro te Ecclesia deprecatur, vt vincas. Expectat te Ecclesia Catholica martyrem suum, vt honorificet sicut Stephanum suum. Vide ne confundas nos in hoc sæculo. Vide ne humilies nos in conspectu aduersariorum. Sustinet tecum Dominus Christus. Sustinet tecum Ecclesia. Esto securissimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuisti peccata.] hucusque Antonini Episcopi epistola ad Arcadium, vt habet editio Margarini.

EXEMPLE
CHRISTI
AD PVGNAM
ROBORAT.

Ceterum apud Gennadium non Antoninus hic nominatur auctor qui eam scripsit epistolam, sed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Constantiæ Africæ ciuitatis Episcopus scripsit ad Arcadium quemdam, qui pro confessione fidei Catholicæ in partibus Africæ à Genserico Rege missus exulabat, epistolam ad labores pro Christo ferendos hortatoriam, & exemplis præsentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confessionis fidei perseverantia non solum præterita purget peccata, sed & meritum procuret martyrij.] hæc Gennadius. Dicit quidem posset, aliam hanc ab illa epistolam esse ad eundem Arcadium datam, nisi & hic eiusdem Constantiæ ciuitatis Episcopus diceretur.

Gennad. de
Viris illust.
c. 95
DE AVCTO-
RE EPISTO-
LÆ.

Quod verò ad Arcadium ipsum pertinet; tanto classico ad prælium excitatus, in omnibus constantissimi atque fortissimi Christi militis specimen edidit, aduersariumque vincendo prostravit, & vt alij post se vincerent, exemplo monstravit. Celebris est horum martyrum memoria in Ecclesia singulis annis publico præconio vbique repeti consueta Idibus Nouembris. Prætermissa sunt autem ista à Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliasq. illi proximas prouincias illatas scribere haud admodum laboravit, rebus tantum Ecclesiæ Carthagenensis, vbi agebat, intentus, qui & post captam ipsam Charthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur suo loco.

Sub huius quoque anni Consulibus (inquit Prosper) Valentinianus Augustus ad Theodosium Principem Constantinopolim proficiscitur, filiamq. eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Ea q. sibi nupta, apud Thessalonicam, Italiam repetens, hie-mauit.] sequenti verò (vt subdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingressus est. Eadem habet Socrates: sed quod ad tempus spectat, ab vtroque discrepans, id factum affirmat sub Consulatu Isidori ac Senatoris, anno videlicet superiori.

Prosper. in
Chron.

Socras. lib. 7.
c. 43.

IESV CHRISTI
ANNVS
438.

SIXTI PAP.
ANNVS
7.

THEODOSII 31.
VALENTINIANI 14. IMPP.

Christi anno quadringentesimo trigesimo octavo, Theodosio Augusto decimum sextum & Fausto Consulibus, decimo sexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chrysostomi Comanis celebri pompa translatum est Constantinopolim. Quanam autem præuia occasione id factum sit, & quo auctore, sunt cuncta dilucidius explicanda.

TRANSLA-
TIO S. IOAN-
NIS CHRYSO-
SOSTOMI.
d Socras. lib. 7.
c. 44.

Quod in primis ad tēpus spectat, id hoc anno accidisse, Socrates, Marcellinus in Chthonico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cum Proclus Episcopus Constantinopoli anniuersaria die transitus S. Ioannis Chrysostomi, ex mote, panegyricam ad populum orationem haberet, ita vniuersi Christi fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indefinentibus inter concionandum, Proclum pulsare aggressi, concionem ad finem per-

duci minimè fuerint, petentes reddi sibi Ioannem, sacrasque eius reliquias Constantino - A polim transferendas. Nacti sumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad populum habuit, recitari in Ecclesia solitam die translationis ipsius. Inter veteres enim codices, quos antiquitas Lectioaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud nos sunt, inuenimus dictam Procli orationem, sed deprauatam satis & nimia vetustate penè consumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore tibi cariorem, quòd nec apud Græcos (quod sciam) neque Latinos edita habeatur. Accipe eam:

ORATIO PROCLI IN NATALI S. IO. CHRYSOSTOMI.

* Ioannem

Certè gratias Deo, fratres carissimi, modò inenarrabili, quòd in domo eius, in qua sacra intonuit tuba (nempe Ioannes) pacificè agitur, & sine proclius, in qua suauissimè sacra modulata est lyra, & audientium spirituale repletur spectaculum; in qua Evangelica inualuit arundo, & floribus Orthodoxæ portus impletur. Est facta Ioanis memoria omnibus B ciuibus rete, sic vt rectos fidei trahat: non enim sic pisces trahit piscatorum rete, sicut re-ctos fide trahit Ioannis solemnitas. O gratiam *, finem, & locum, & tempus vincentem! tempus enim superauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clausit sacerdotis miracula: sed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa manu ostentans vos, clamat: Opus meum vos estis in Domino. Iterum Ioannes in verbis pretiosæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ à Deo inspiratæ bibliotheca, diuinus thesaurus intelligentiæ, studiosis manibus aduersus Imperialem auaritiã falx acutissima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio debacchantem pertimuit (sicut Ioseph) Ægyptiam.

LAUDES IO. CHRYSOST.

Sed paucò minorem laudibus nauem magnas res gestantem mergendam attonitus: nullus enim dignè laudabit Ioannem, dum non est alius Ioannes, sicut enim vndarum frequen- C tia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium industria & fortitudo & magistris piis inundant & currunt. In eo libertatis splendescunt radij, quorum alio Sol Deitatis conclarefcit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit, alio erroris emendatio, alio synagogæ nuditate ædificia splendent, alio mores, alio è cælis coronæ fulgent gratiæ. O sacerdos, cuius tantum industriæ lucrum, quantum aëris suauissimi odores: ô nomen non negans acta: ô cognomen reddens speciem actæ vitæ: ô lingua ipsi scælis altior: ô magister Evangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes iste: ille prædicator, iste tuba: ille inconcussus, iste sine seruitute: ille sine sectis, iste singularis: ille virgo, iste castitatis defensor: ille in eremo baptizans, iste in ciuitate retia mittens: ille corripiebat adulterantem, iste corripiebat raptores: ille capite amputatus est, iste eandem constantiam præferre non dubitauit: ille in carcere inclusus est, iste in exilio deportatus. D sunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.

* fugauit RES GESTAR A IOANNIS CHRYSTOSTOMI SVMMATIM COLLECTAE.

Ioannes cum beatissimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Christi furauit. omnem locum cum omni liberauit errore. In Epheso artem Midæ nudauit: In Phrygia Matrem quæ deorum dicebatur, sine filiis fecit: In Cæsarea publica meretricia honoris vacua spoliavit: In Syria Deum impugnantes synagogas euacuauit: In Perside verbum pietatis seminavit. Vbique Orthodoxæ fidei radices posuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit: libros conscripsit, retia salutis expansit: Cum Ioanne de paterno Verbo theologizauit: cum Petropiam confessionem fundauit: cum Paulo propter fides sudores effudit: cum piscatoribus Orthodoxæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem gloriosa, sepulchrum verò beatum, merces autem copiosa.] hucusque Proclo perducere licuit orationem sine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptam: populi astantis & instantis sibi Ioannem reddi: cum Proclus ex more illa tantum apponens verba: Gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi cum Deo Patre & Spiritu sancto, gloria potestas & magnificentia in sæcula sæculorum] finem imposuit orationi clamoribus populi interceptæ. E

* Marc. 15. PROCLVS AGIT CVM IMPERATORE DE TRANSLATIONE IO. AN. CHRYSOST. Nicoph. lib. 14. c. 45. Socr. lib. 7. 6. 44.

His percitus Proclus acclamationibus populi, instar * Nicodemi, abiens ad Theodosium, audacter petiit corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum hisce clamoribus populi, ab Imperatore petiisse transferri debere Ioannis venerandum corpus, Cosmas Vestriarius ea oratione quam habuit de translatione ipsius, ostendit, necnon Nicephorus, atque alij. Curasse autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates narrat his verbis: Exiguo (inquit) tempore post Proclus Episcopus eos qui propter Ioannis abdicationem separatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & prudentia

A dentia eorum animos offensos permulsi. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Corpus Ioannis Comanis sepultum, vbi Imperatori eam rem persuaferat, trigesimo quinto anno post eius abdicationem Constantinopolim transferendum curauit, quod cum multo honore & splendida pompa publicè celebrata in ecclesia Apostolorum condidit. Hac reigitur, qui propter Ioannem conuentus seorsum faciebant, ad Ecclesiæ concordiam reconciliati sunt: quod factum est ad decimum sextum Consulatum Imperatoris Theodosij sexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cum hic & paulo inferius triginta quinque annos numeret post abdicationem ipsius, manifestum est eum numerari à priori expulsionem, quæ contigit anno Domini quadringentesimo tertio. Meminit de eadem translatione Theodorus Lector *, sed ante omnes Theodoretus rem paucis attingens, narraturus (vt puto) rem gestam vberius, si ad hæc tempora suam historiam perduxisset.

* Theodor. Lector in Colle. Stan. lib. 2. in fin. b Theodor. lib. 5. c. 36. c In nostra biblioth. tom. 5. Vit. Sanctorum. COSMAE VESTIARI ORATIO DE TRANSLATIONE IO. CHRYSOST.

B Ceterum vt res se habuerit, qui exactè eam recenset inuenimus Cosmam Vestriarium, qui luculenta habita oratione de eadem translatione, quæ gesta fuerint exactè recenset: inuenimus eius orationem encomiasticam coniunctam Procli orationi, quam recitauimus. Vbi inter alia ad persuadendum id Theodosio, eo potissimum vltus est argumento, nimirum quòd minimè pati deberet patrem suum, nempe Chrysoctomum, qui eum per baptismum genuisset in Christo, & elatum de fonte instar Simeonis gestasset in vltis, ac Christiana religione imbuisset, eundem parentum suorum culpa cum viuente in expulsum, tum mortuum extra suam Ecclesiam habere sepulchrum: fore enim opus pietate dignum, si pie functi viri sacrum cadaver restituar postliminio: sic namque benè conuicti animabus ipsorum, si patrum ab eis facinus ipse sic expiaret. His Theodosium persuasum refert, selectosque viros ex Senatoribus ad opus perficiendum legasse Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in mandatis dedisse, vt solemnissima pompa venerandum Ioannis corpus inde sublatum, choris psallentium sacrorum ministrorum comitantibus, accensis cereis, de loco in locum quàm religiosissimè ac gloriosissimè auhendum curarent.

CORPVS IO. CHRYSOST. IMMOBILE.

Accidisse autem idem Cosmas Vestriarius tradit, cum Senatores Comanam peruenissent, & litteras Imperatoris, quibus translatio iubebatur, Episcopo & ciuibus aperuissent, peruenissentque ad locum vbi in theca argentea Ioannis sacra pignora asseruabantur; inde ea auferre & deferre conantibus, minimè, resistentem numine, concessum fuisse, ipso nimirum sacro corpore instar silicis loco inhærescente, & immobile permanente. Facto autem sæpe periculo, reque sæpius frustra tentata; vt ea omnia quæ accidissent, Theodosio litteris significarent, consilium iniere. Quæ cum ipse Imperator Theodosius accepisset, adhibitis Proclo & aliis sanctissimis viris, quid esset opus facto, sententias ipsorum rogans, ipse quid D sibi visum esset aperuit; nimirum vt ad Ioannem ipsum tamquam viuentem litteras daret, supplicis instar libelli, quibus eum, de admissis in ipsum peccatis à parētibus veniam petens, rogaret humillimis precibus, vt Constantinopolim redire, suamque sedem pristinam capefferet dignaretur. Patrefacta itaque Imperatoris sententia, ab omnibus æquè probata atque laudata fuit. Recitat idem Cosmas litteras, à quibus puto etiam Nicephorum exscripsisse. sunt autem huiusmodi:

EPISTOLA THEOD. AVG. AD IO. CHRYSOST.

Orbis totius Doctori & spirituali parenti, sancto Ioanni Chrysoctomo Theodosius Imperator.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri & ad nos deduci, sicuti filij patris amantes, desiderauimus. Ad quod præstandum cum debitum impendissemus honorem, quantam valuimus animi demissionem atque modestiam, vt par erat, exhibuissemus: vt tamen quod in optatis erat, minimè consequi digni essemus, Imperatorius fortasse factus, quo secularia gubernamus & religiosa præsumpsimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem verè reuerendissimum (te enim ipsum perinde ac viuentem alloquimur) vt annuas cœptis nostris, & qui pœnitentiam alios docuisti, & nostrum conatum superasti, pœnitentibus veniam impertiri digneris; nobisque te magno animi ardore expetentibus, & humili confessione peccata nostra accusantibus, reddere te ipsum minimè detrectare amplius velis, neque longiore cunctatione dilationeque nos crucies, quod neque commiserationis id dignum tuæ, neque amoris nostri & expectationis æqua sit compensatio: quippe quibus non corpus & cineres tantum tuas, sed & ipsam tuam vmbra oculis contemplari, magnopere in optatis sit.] hæcenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum translatione redditæ.

Cum autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepissent, quas Sacram vocant, A eas (vt par erat) magna veneratione super pectus Ioannis corporis collocare; indistincto que peruigilio, assiduis Deum rogare precibus, vt hoc ipsum praeferret, quod humillimis votis religiosissimus exposceret Imperator, redderetque saltem de functo Ioannem Constanti- nopolim, quem vt maioribus auget coronis, exulare atque exulem tandem mori permiserat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturque ex voto Ioannis corpus mobile: tollitur sacra sar- cina humeris sacerdotum, praecedentibus ac praecinentibus clericis atque monachis, vndi- que confluentibus incensas faces gestantibus, qui sequebantur & praecedebant, populis: sic- que de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum est venerandum sepulchrum, sacrum corpus intus inclusum habens. Quomodo autem Constantinopolim perlatum sit, quae Cos- mas longiori profecutus est oratione, Nicephorus eadem summatim complexa ita re- cenfer:

Niceph. lib. 14. c. 43.

CORPVS IO. CHRYSOST. TRANSFER. TVR CHAL- CEDONEM.

Postquam autem itinere confecto in litus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonem B cum reliquis sancti viri peruenere, transit eò Imperator, & Senatus Imperatorius; transit etiam Patriarcha, & Iudices, magistratusque omnes, & deinde homines generis & aetatis omnis per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Bosphori ardentibus funalibus tegentes, factum tumulum Imperatoria triremis excepit. Tum sanè miraculum quoddam edidit Deus, prodigiis quae vniquam visa sunt, longè ma- ius. Cum enim certa & constans esset in mari tranquillitas, repentina subito exorta est pro- cella, & naues innumerabilis illius classis aliò diuersa saluti suae consulentes dispersae sunt. Ea autem quae sacrum illud pondus & praeciarum thesaurum vehebat Imperatoris tri- remis, funibus derepente ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduae agrum appulit, viduae inquam illius, propter quam sponsa Christi Ecclesia pastore tanto viduata fuerat. & C rursus post mortem quoque iusto iudicio legitimam ille tulit sententiam, agrum viduae auctoritate sua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius aperte praedicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis discidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardorem eximium quouis praecone clarius attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas rursus aduenit; & na- ues aliae aliunde collectae cum apparatu & comitatu maximo, carminibusque debitis vi- rum sanctum perducentes, in urbem imperantem deportarunt. Eumque primum circa Amantium magni Thomae templum excepit, inde verò ad ecclesiam sanctae Irenes dela- tus: porò postea Imperiali curru sepulchrum euectum in sanctorum Apostolorum tem- plum illatum est.

NAVIS ABS- QVE REMI- GIO DELA- TA AD AGRVM VI- DVAE.

THEODOSI- VS ORAT- PRO PA- RENTIBVS. *duo

Ibi Imperator sacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis vrnae impositis, com- D munem supplicem precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pu- pillari aetate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorsum verò pro matre quoque precatus est, vt tumuli eius motus atque strepitus confisteret: triginta enim & quinque annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiam concutiebat. Nec ille id non exo- rauit: confestim namque vrna eius constitit. Atque vbi facer Proclus virum sanctum in eundem secum thronum collocavit, plebs circumfusa vno ore exclamavit: Recipe, in- quiens, thronum tuum, o pater. Fertur ipse quoque tum, quae dudum clausa fuerant, labiis rursus apertis, ad populum dixisse: Pax vobis. sicuti id circumstantes homines & Proclus Patriarcha, se audisse, testati sunt. Porò sacris mysteriis peractis ad reliquiarum eius reposi- tionem itum est, & Episcoporum manibus magnus Antistes ad basim sacrae diuinæq; men- sae, veluti facer & inuolabilis thesaurus conditus est, Episcopis Episcopus, martyribus E quamuis sine sanguine martyr, Prophetis Christi & Apostolis magna atque aurea Eccle- siae Christi tuba, omnes omnium aures personans, & pia dogmata & praeccepta clarè musicis planè modulis occinens. Factum id vigesimo septimo mensis Ianuarij die. Ingenti autem facinore isto illi etiam qui propter ipsum secesserant, persuasi, Ecclesiae omnes coniuncti atque uniti sunt.] haecenus Nicephorus: habet illud amplius Cosmas in sua oratione, eodem Ioannis corpore in throno confidente, vniuersum populum candidi cerei oblatione ipsum aduisse, ac salutasse, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obsequium exhibuisse. Iam olim ipse sanctus ex Cuculo exul scribens ad Olympiadem iuniorem viduam, praedi- xerat fore vt ipse rediret Constantinopolim: quod tandem, licet non vt illa putabat, im- pletum est.

Chryso. epist. 2.

Subdit

A Subdit autem his Nicephorus, hoc eodem tempore translationem esse factam S. Igna- Niceph. lib. 14. c. 45. rij Episcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: sed quomodo verum id, si Hie- ronymi b testificatione iam suo tempore Ignarij venerandum corpus erat translatum, & b Hieron. de Scrip. Eccles. in Ignatio. DES. IGNA- TII POSTE- RIORI TRANSLA- TIONE. c. Enagr. lib. 1. c. 16. in suburbii Antiochia extra portam Daphniticam collocatum? quae translatio (vt quae antiqua testantur Martyrologia) ab Ecclesia Catholica anniuersaria memoria re- peti consuevit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chrysofomi nobilis oratio, & de ea superius mentio facta est. Videtur autem secunda haec fuisse translatio, quando (vt ait Euagrius c) Theodosius Imperator è priori loco sepulturae ipsius in For- tuna templum solemnè apparatu transferri iussit: cuius translationis diem Antiochia esse quolibet anno solemnem, & à Gregorio Episcopo cultu celebriori auctam, idem quoque testatur Euagrius.

B Sub Proclo etiam Constantinopolitano (quoto autem anno sedis eius, nescitur) facta est DE INVEN- TIONE RELIQUIA- RVM SS. QVADRA- GINTA MAR- TYRVM. reuelatio in suburbio Constantinopolis reliquiarum sanctorum Quadraginta martyrum, quos sub Licinio Imperatore Sebaeste in Armenia passos diximus. quomodo verò eas sanctae Pulcheriae reuelante S. Thyrsio martyre, inuentae sunt, Sozomenus pluribus narrat: cui se inuentioni interfuisse commemorat, locellumque tradit foramen in medio habuisse, per quod solerent ipsae sacrae reliquiae tangi: quod quidem moris fuisse etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apostoli Petri sepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia rursus occasione inferius suo tempore. At igitur haec post multa Sozomenus d: Ipsum porò d Sozom. lib. 9. c. 2. loculi tegmen velut in mensam sacram fabrefactum erat. In summo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Astans autem quidam de familia Imperatoris, te- nuem virgulam, quam fortè habebat, per foramen immisit, & extractam naribus admouit, & vnguentum fragrantissimum olfecit; ex quo statim tum laborantibus, tum astantibus bona spes suborta fuit.

Itaque cum locellum auidè aperuissent, Eusebiam inueniunt (qua se sepeliri in eodem se- pulchro iusserat, in quo & dictas martyrum reliquias seorsum posuerat) illud verò quod ad caput eius imminebat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrin- que ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipsum continebat. In me- dio rursus foramen istud apparens, etiam nunc manifestius declarabat intus haberi marty- res (en habes in loculo martyrum secundum foramen.) Haec vbi annunciata essent, euestigio accurrunt Imperator & Episcopus ad Martyrium (quam nos dicimus Confessionem.) Tum solutis per artifices ferreis illis vinculis, confestim sine negotio operculum illud extractum fuit: sub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duae argentae repertae sunt, in quibus D sanctae reliquiae iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quod se tanta reuelatione dignatus esset, tum quod sanctarum reliquiarum inuentionem assecuta esset. Post haec pretiosissima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrsi ecclesiam composuit, publica festiuitate (vt aequum erat) cum debito honore ac pompa ac psalmodijs celebrata, cui & ego ipse interfui.] haec Sozomenus.

Hoc insuper ipso anno, qui sequens est ab Eudoxiae nuptiis, Eudocia mater peregrinata est Hierosolymam voti soluendi causa, vt Socrates tradit his verbis e: Theodosius Imp. dein- e 46. ceptus (post translationem Ioannis Chrysofomi corporis scilicet) preces Christo offerre, quibus EUDOCIA AVGVSTA PROFICIS- CITVR HI- EROSOLY- MAM. gratias pro acceptis beneficiis agat, Christiq; nomen hoc munere obeundo eximius hono- ribus decorare cepit. Quinetiam Eudociam coniugem Hierosolymam misit. Quippe pol- licitus erat, illam hoc votum persoluturam, si filiam in matrimonium collocatam cerneret. F Quin illa ipsa & ecclesias Hierosolymorum, & omnes alias in vrbibus versus Orientem sitas, tum eò proficiscendo, tum domum redeundo, variis ornamentis honorificè illustra- uit.] haec Socrates. Porò persuasione quoque S. Melaniae Iunioris, cum illa (vt vidimus) esset Constantinopoli, huiusmodi peregrinationem Hierosolymam Eudociam suscepisse, eius Acta testantur, in quibus haec de Eudocia f: Interim autem dum haec fierent, Impera- f Apud Meta- phrast die 31. Decemb. Sur. die 11. Ianuar. * Eudocia. trix Eudocia iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniae monitis, cum ea venisset. By- zantium, suadentis vt hanc susciperet peregrinationem, & veniret Hierosolymam; vt videret loca sancta, & quae ex eis percipitur fieret participans sanctificationis. Cum Me- lania itaque ei processisset obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quae eam matris loco haberet, & duabus de causis prouidentiae diuinæ ageret gratias, nempe quod vsque aded celebratam Hierusalem & sancta loca quae videret, digna sit habita, & quod in ea talis matris facta sit filia secundum spiritum. Signum est autem magni amoris Impe- ratricis

tratrix in Melaniam, quod non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ illic erant virgines tamquam sorores salutare & amplexari.

EUDOCIA A S. MELANIA CVRATA.

Porro autem cum celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & festum celebrabat. Hanc autem rem bonam consecutum est quiddam dignum maligni improbitate, & boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria demonis e compage erat luxatus, illa absque dolore aprè & rectè in suum locum restituit. Cum hæc & non pauca alia à magna Melania percepisset commoda, & se simul etiam exatiasset spectaculis, decreuit reuerti Constantinopolim: & ei quidem Melania cum tamquam bonas comites dedisset preces, ipsam dimisit.] hæc ibi: sed de Eudociæ reditu Constantinopolim agemus anno sequenti, quo contigit. Quod verò ad Melaniam spectat, quantum superuixerit, non constat, sed illud certum est, ipsam monastica vita magna obseruatione perfunctam, & miraculis pluribus illustratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migrasse, & inter sanctas relatam B anniuersaria memoria in Ecclesia celebratam.

Euagr. lib. 1. cap. 20.

De Eudociæ autem profectioe Hierosolymam Euagrius itidem scribens, hæc addit: Eudocia verò postea ad sanctam Christi ciuitatem profecta est: vbi habita oratione ad populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe satam vestra me & sanguine glorior esse.

Quo quidem significauit colonias e Græcia eò deductas esse. Quod si quis istarum rerum cognoscendarum studio teneatur, sunt à Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo, Ariano, & Pisandro Poeta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano sophistis omnium præstantissimis scriptis exquisitè mandata.]

Ioseph. An. siquit. lib. 10. cap. 5. & lib. 13. c. 9. LACEDÆMONII EX HEBRÆIS.

Hæc cum dicat Euagrius, haud res Iudaicas intimè perscrutatus apparet: si enim legisset quæ Iosephus eo argumento conscripsit, diuersum planè sensum versui illi Eudociæ accommodasset, nimirum eam significare voluisse Græcos ipsos e Palæstinis originem ducere, non Palæstinos e Græcia. Siquidem Iosephus recitat epistolam Regis Lacedæmoniorum ad Oniam summum Pontificem, qua fateretur inter Lacedæmonios & posteros Abraham aliquam cognationem intercessisse: vt illos ex istis, non istos ab illis originem duxisse voluerit demonstrare. Sed quàm inferiores Græci fuerint, quos Euagrius citat, vt de rebus Hebraicis rectè scribere potuissent, idem Iosephus contra Apionem pluribus docet, nosq; primo tomo exemplis apertè demonstrauimus. At in his modò non immorandum.

Euagr. lib. 1. c. 21. EUDOCIA IN PALAESTINA AEDIFICATA MONASTERIA.

Quæ autem ipsa Hierosolymis, vbi per annum ferme integrum versata est, Eudocia Augusta egerit; qui eius vitam scriptis prosecuti sunt, narrasse, Euagrius tradit: sed quòd ea non extant, sed omnino perierint; quæ ipse paucis complexus est, hic describamus. Atque in primis: Constat (inquit) eam, cum in sancta illa Christi ciuitate versabarur, multas res ad Dei Saluatoris honorem illustrandum gessisse. Nam sancta ædificauit monasteria, & loca illa quæ Lauras vocant, in quibus tamen si varia ratione viuatur, tamen vitæ institutum ad vnum eundemque finem spectat, eumque sanctissimum.] pergit describere Euagrius monachorum Palæstinæ viuendi diuersi generis instituta, quæ nos ex aliis auctoribus superius enarrauimus. atque inferius ista de Eudocia subiicit: Cum multis huius generis hominibus Theodosij coniunx collocata est, & multa huiusmodi monasteria (vt antè dixi) ædificauit; Hierosolymorum refecit mœnia, eaq; pulchriora reddidit.] vnde eidem propheticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur: Benignè fac Domine, vt in bona voluntate tua Sion ædificentur muri Hierusalem.] siquidem eiv εν τῇ εὐδοκίᾳ, in bona voluntate significat.

Psalm. 50.

Niceph. lib. 14. c. 50. in fin. BASILICA S. STEPHANI ERECTA AB EUDOCIA.

Sed pergit Euagrius reliqua: Templum (inquit) extruxit præterea ad memoriam S. Stephani primi diaconi & martyris splendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non stadio Hierosolyma distat) ipsaque in eo, simulatque ad vitam immortalem profecta est, condita fuit.] hæc Euagrius. Porro non hæc omnia vnus anni spatio perfici potuerunt, sed cum rursus illuc rediit ipsa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam secundò post obitum Theodosij, imperante Marciano, rursus Hierosolymam redire, ibique vsque ad finem vitam transigere: iterum namque ipsam peregrinatam esse Hierosolymam, idem Euagrius tradit, atque alij omnes historici res Eudociæ prosecuti.

Euagr. lib. 1. cap. 21.

Quadragesimus vnde quadragesimus sequitur Christi annus, Consulibus Theodosio decimum septimum atque Festo notatus: Quo (inquit Marcellinus) Eudocia vxor Theodosij Principis ab Hierosolymis in urbem regiam remeavit, beatissimi Stephani primi martyris reliquias secum deferens, quas in basilica sancti Laurentij positas Fideles venerantur.] hæc ipse. Theodorus quoque Lector habet sub Theodosio Imperatore reliquias sancti Stephani & sanctæ Agnetis collocatas esse Constantinopoli in Martyrio sancti Laurentij. Apud Cedrenum de earumdem sancti Stephani reliquiarum translatione hæc leguntur: Theodosius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ misit ad Archiepiscopum Hierosolymitanum egenis distribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretiosis ornatam, quæ in Cranio, nempe Caluariæ loco, figeretur.

Marcellin. ip Chron. DE TRANSLATIONE RELIQUIARVM S. STEPHANI. FACTA CONSTANTINOPOL.

Archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dexteræ manus Stephani primi martyris: quæ cum essent Chalcedonem perlata, ea ipsa nocte Pulcheria Augusta S. Stephanum vidit sibi dicentem: En impetrasti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaque ipsa, assumpto fratre, obuiam sacris reliquiis istis profecta est, usq; in Palatium illatis, munificum templum beatissimo Stephano condidit, inq; eo reliquias deposuit.] hæc ipse, sed anno vigesimo Theodosij Imperatoris. Nicephorus autem cum eadem ferme recenseat, sub Praylio Episcopo Hierosolymitano accidisse tradit: quod si verum est, diuersam illam esse oportuit Protomartyris reliquiarum translationem ab ista sub Iuuenale Episcopo Hierosolymitano per Eudociam facta.

Niceph. lib. 14. c. 9.

Sanè quidem complura de his haud fide digna ab aliis scripta reperuntur, nimitum non de membri alicuius S. Stephani, sed totius corporis facta Constantinopolim translatione à Iuliana nobili vidua clam illud subripiente. Sed quoniam sub Magno Constantino & Eusebio Constantinopolitano Episcopo id contigisse auctor habet, haud fidem ea historia sibi conciliat, sicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem translatione, facta (vt ait) sub eodem Constantino Imperatore, atq; Metrophane eiusdem ciuitatis Episcopo, quem voluit auctor mutasse loco Eusebij, quòd sciret eum Arianum fuisse Constantinopolitanum Episcopum, verum ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris visæ sunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta est per Eudociam Stephani Protomartyris reliquiarum translatio, eam vt germanam omni fide testatam recipimus. Sed ad Eudociam.

RELIQUIA S. STEPHANI, FASCIA SALVATORIS, ET VENTRI AB EUDOCIA ACCEPTA. c. Niceph. lib. 14. c. 2.

Ista quidem sicut munificentia Imperatoria locis sanctis plurima contulit, & loca sancta crexit, ita à Iuuenale Hierosolymorum Episcopo multis donata recessit. Accepisse quidem ipsam beatissimas fascias Saluatoris nostri Iesu Christi, easq; ad S. Pulcheriam Augustam dono misisse, auctor est Nicephorus. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, quibus ab Herode S. Petrus Apostolus vinctus fuit: quarum alteram Romam ad Eudociam Augustam filiam misit, de qua dicturi sumus postea; alteram verò Constantinopoli in ecclesia eiusdem Principis Apostolorum asseruari voluit; in cuius rei gestæ memoriam annua dies festa statuta est: nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimasexta Ianuarij apud urbem Constantinopolim veneratio pretiosæ illius catenæ, qua beatus Apostolus Petrus Christi causa, Herodis iussu, vinctus est.] hæc ibi. Quid ni veneraturi essent homines catenarum Petri memoriam, quibus Deus eandem atque ipsi Petro contulit in edendis miraculis adeò admirandam atque visibilem virtutem? vt planè illud Dauidicum sit cum stupore canendum: Nimis honorati sunt amici tui Deus] cum & detestanda illa instrumenta martyrij, voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Christi gloria prædiceretur, & in arma quibus inuisibiles conficiantur ac prosternantur hostes, necnon in fontes e quibus Fideles innumera hauriant iugiter beneficia.

Psalm. 138.

Extat quidem luculenta oratio de eiusmodi vinculis Petri, non tamen à sancto Ioanne Chryostomo (vt præfereret titulus) habita, quòd nondum Petri catenæ innotuissent, nec Constantinopolim delatæ essent, sed à Proclo potius, cuius tempore eiusmodi est facta translatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de conseruatione & inuentione catenarum ipsarum: Catenas illas in carcere derelictas ipsi Herodis ministri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulsit, clam sustulerunt, & apud

Apud Sur. die 1. Augusti.

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

apud se ipsos veluti thesaurum quemdam eas conseruauerunt. Quod verò à patre suo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum sibi quisque acceperat, posteris suis deinceps credebat, & tuto in loco catenas illas occultas seruabat: quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hierosolymis, ad nihilum redacta est, & superstitioso idololatriæ errore sublato, Romanorum scepra ad Imperatores, qui Christi fidem sequebantur, translata sunt. Quibus Christi & Apostolorum facta omni honore prosequi studentibus, hæc etiam Apostoli Petri catena manifesta facta est, & ab illis ad urbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est, quam vt eius ipsius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inspicimus: hanc tangentes, illum à nobis tangi existimamus, &c.]

Subdit de eiusdem Petri gladio in eadem basilica custodito, & magno honore habito, ex quo plurima testatur scaturire solere miracula. ac demum: Etsi (inquit) in veteri vrbe Roma sanctus Petrus diuersatur per corporis sepulturam, quam vrbs illa sortita est: non tamen à nobis ipsis abesse vult, quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adest enim apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non separamur: sed cum vna eademq; sit gratia, quæ per eius corpus, catenas, vestes, & gladium miracula operatur, &c.] vbi ad postremum ad ipsum S. Petrum orationem conuertens: Omnium (inquit) est maximè pius, vt fidelissimum Imperatorem nostrum pro telis militibus his eatenus armis, munias, custodias, victoriis & trophæis coronas, hostibus terribilem, & subiectis benignum atque optabilem facias, vt pace fruente sub eius regno simus, &c.] hætenus de catenis Constantinopoli collocatis.

Catena verò illa, altera de duabus eiusdem Petri catenis, missa ab Eudocia Eudoxiæ filia Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. siquidem quæ illam accepit Eudoxia, matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apostoli qui ea vinculus fuit, erexit Deo basilicam in Exquilino monte augustam sanè, Augustæq; nomine dignam: Titulus enim Eudoxiæ nuncupata est, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantum Hierosolymis à matre Eudocia missa catena recondita est, sed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua sub Nerone Romæ vinculus Petrus in carcere (vt diximus) Mamertino diu detentus est, à Romanis Pontificibus (vt dictum est in Alexandro Papa & martyre) custodita. Habent enim tabulæ Ecclesiasticæ, ambas hæc catenas simul collatas, eiusdem generis & artis inuentas, sibi inuicem diuino miraculo copulatas, iunctasq; ac simul vnitas ex duabus vnâ effectam esse: quarum memoriæ Kalendæ Augusti fuere à Romano Pontifice consecratæ, in earumq; nomen Deo dicta basilica dedicata. Quam autem solitæ fuerint catenæ istæ coruscare miraculis, sanctus Gregorius Papa in suis ad diuersos datis epistolis locuples testis est. Morem verò fuisse Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earundem catenarum ad insigniores personas mittere, plurima exempla declarant, quæ suis locis opportuniùs describentur. At de vinculis satis: ex quibus habes quæ corrigas in sermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cuius est exordium: Solemnem obseruantiam, &c.]

Non prætereant que de Antiochenis munificentiissimè Eudociam Hierosolymis Constantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait: Postea Antiochiam profecta, Antiocheni illâ statua ex ære artificiosè fabricata, quæ adhuc integra seruatur, honorarunt. Sed rependit ipsa vices: eius enim hortatu Theodosius impulsus, maximam ciuitati adiunxit accessionem, murumq; amplificauit ad portam vsque, quæ ad Daphnem suburbium ducit, sicut cuique cupienti per facile est videre. Nam ad nostram vsque ætatem veteris muri vestigia ex ipsis reliquiis, quæ oculos quodam modo ad eam quasi manu ducunt, facillè indagari possunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodosio dilatatum, quintæ etiam eundem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenso tribuisse. Verum non dubitandum Theodosij Iunioris illud opus fuisse: etenim Theodosius Maior tantum abfuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibusq; auctam urbem augustiorem redderet, vt ob cõtumeliam qua Imperatoriæ statua ab illis affecta sunt, eam dignitate atque iuribus (vt suo loco dictum est superius) diminuerit.

Hoc anno mense Ianuarij, Theodosius Imperator aduersus Iudæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Christiano Principe edidit sanctionem: cuius sancientiæ causa illa præcessisse videtur, quod cum pluribus simul annis cælum mutatis temporum vicibus haud se benignum & agrorum cultura propitium exhibuisset, magna singulis annis laboratum

QUANTO
HONORE
HABITA
CONSTAN-
TINOP. VIN-
CVLA PE-
TRI.

EVDOKIA
ROMAE
ERIGIT
TVLVM IN
HONOREM
VINCVLO-
RYM PETRI.

* Euagr. lib. 1.
cap. 20.
QVAE AN-
TIOCHENIS
EVDOKIA
CONVLTIT.

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

A laboratum esset inopia frugum. quod quidem non nisi violatæ rectæ religionis causa, Dei iusta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eisdem conuertit legum minas & ultionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progressa temeritas, cum publicè etiam præsumerent litare hostias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Praefectum Praetorio dato, post multa declarat his verbis: Hinc perspicit nostra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere sortiri, qui naturali vesania & licentia pertinaci, veræ religionis tramite dissidentes, nefarios sacrificiorum ritus, & funestæ superstitionis errores occultis exercere quodammodo sollicitudinibus dedignantur, nisi ad supernæ maiestatis iniuriam, & temporis nostri contemptum, eorum scelera professionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denunciati exilij pœna compescunt, vel si emendari non possint, mole saltem criminum, & illuue victimarum discerent abstinere. Sed profusè ea furoris peccatur audacia, ijs improborum conatibus patientia nostra pulsatur, vt si obliuisci cupiat, dissimulare non possit.

Quamquam igitur amor religionis numquam possit esse securus, quamquam Pagana dementia cunctorum suppliciorum acerbitates exposcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trahali iussione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatisque mentibus in sacrificio quolibet in loco fuerit comprehensus, in fortunas eius, in sanguinem ira nostra consurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorem, ara Christianitatis intacta seruata. An diutiùs perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, nescit naturæ libramenta seruare? Vnde enim ver solitam gratiam abiurauit? Vnde æstas messe ieiuna laboriosum agricolam in spe destituit aristarum? Vnde hiemis intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore sterilitatis læsione damnauit? nisi quod ad impietatis vindictam transit lege sua naturæ decretum. Quod ne posthac sustinere cogamur, pacifica ultione (vt diximus) pianda est superni numinis veneranda maiestas.] hætenus de Gentilibus data constitutio Constantinopoli pridie Kalend. Februarij sub huius anni Consulibus.

Ad extirpandam igitur excrecentem multiplici germine infaustam idololatriam non Imperatori tantummodo fuit regia potestate summa industria laborandum, sed & sanctis Patribus, omnibus intentis neruis, scriptis editis infudandû. Hac enim occasione S. Cyrillus Alexandrinus securim ad radicem arboris admouens, cõmentarios disertissimos edidit ad confutanda Iuliani Apostatæ scripta in Christianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vt solerent ad Christianam religionem labefactandam: hac enim de causa Cyrillus se eam aggressum esse prouinciam, in operis præfatione ad ipsum Theodosium Imperatorem inscripta, his verbis aperte significat, vbi primum laudans Theodosium à cultu religionis, alludens ad recitatam aduersus Paganos editam sanctionem ista præmittit: Aequissimarum quidem legum splendor omnia vndique iubare suo tamquam fulgur illustrat: & mansuetudo, pietasque in Christum exhilarat etiam cælum ipsum, hoc est, supernas & rationales caelestesque virtutes.] & post nonnulla de Iuliani libris in Christianam religionem editis prælocutus, hanc sui instituti affert rationem:

Quoniam autem plurimi superstitiosi conuenientes eos qui Christum sapiunt, susdeque prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos scripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nusquam valeant; nullumque adhuc inuentum esse ex nostris doctoribus, qui vel contradicere, vel subuertere dicta illius queat. Adhorrantibus itaque multis, & filius Christo dicente: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodavi me, vt decutiam quidem Græcicam supercilium aduersus Dominum Christum se extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonstrando deceptum, & ignorasse sacras Scripturas eum qui nostri omnium Saluatorem incusat.] hæc de instituti sui ratione Cyrillus: Qui cum dicat, nullum hætenus esse inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet sanè Philippum illum competitorem Procli in sede Constantinopolitana assequenda (de quo dictum est superius) post S. Cyrillum id genus cõmentarij aduersus Iulianum elaborasse.

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulsatus blasphemis adiecit hoc item tempore animum, vt duodecim disertissimos libros scriberet aduersus eos, titulumque istiusmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philosophia cognitio.] tradit id ipse in operis præfatione, vbi etiam eius exordio hæc de Gentilibus palam Christianæ religioni his temporibus insultantibus: Sape numero

IDOLOLA-
TRIA INVA-
LESCIT.
* Nouel Theod.
tit. 3. de Iudæis

* seuerus
POENAE IN
IDOLOLA-
TRAS SAN-
CITAE.

PATRES
RVRSVM
LABORANT
ADVERSUS
IDOLOLA-
TRAS.

b Cyril. aduers.
Iulian. lib. 1.
præfat.

c Exech. 3.

THEODORE-
TVS PV-
GNAT AD-
VERSUS
IDOLOLA-
TRAS.
d Theod. de cu-
rat. Græcar.
affect. prolog.

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.GENTILES
RVRSVMI
CHRISTIA-
NOS IN SVR-
GVNT.

numero accidit, vt nonnulli eorum qui suspensū Gentium & Græcorum fabulas admiran- A
tur, mecum familiaris diuersati, tum Christianam fidem comicè obtrectarent, asserentes,
nihil nos aliud quàm meram credulitatem illis insinuare, quos diuinis rebus imbuedos ac-
cipimus: tum verò & Apostolos tarditatis atque inscitæ accusarint, barbaros propterea in-
culpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere se dixerint,
quod honore villo martyres prosequamur: insignis enim stultitiæ genus esse addentes, si qui
vuentes homines ab ijs qui iam vita functi sint, vllum sibi commodum comparare contem-
dant. Aggesserunt verò & alia quædam huius generis maledictis valde affinia, quæ sanè ipsa
fuis locis liber hic, quem cudimus, edocebit. Ego verò & explicui quidem illis, quæ tunc af-
ferri oportuit maledictis, obiectionibusque soluendis; & nefarium scelus, remque impiam
esse duxi, si conuiciens, dissimulansque perpetiar simplicioris notæ homines ab illorum falli
versutijs, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accusationum vani- B
tatem stultitiæque redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abundè propinās antidota ad curandos
Gentiles morbo rabidos, præferuandosque sanos Fideles, ne eadem luis contagione affice-
rentur. Infelicia planè tempora, quibus eisdem opus fuerit subire labores aduersus Genti-
les, quos iam innumeris doctissimarum scripturum iaculis confecerant antiqui Patres, qui
aduersus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus Annalium tomis memi-
nimus. Porro huiusmodi suorum scriptorum aduersus Gentiles ipse mentionem habet
Theodoretus in epistola ad Renatum:

a Theodoret.
epist. 116.
PERSONATI
CHRISTIA-
NI REPRE-
HENDUNT
TVR.

Ceterum non Oriens tantum, sed & Occidens eiusmodi erat his ipsis temporibus Gen-
tilium superstitionis morbo laborans: in quos inueniuntur huius temporis viri sanctissimi
declamasse, & inter alios Petrus Chrysologus, qui multus est in redarguendis illis qui Ka-
lendis Ianuariis personati incederent, Gentilium deos repræsentantes. nam inter alia multa C
quæ in eos exaggerat, hæc habet: Quis satis lugeat eos qui simulacra faciunt semetipsos?
nonne isti amiserunt imaginem Dei? similitudinem perdiderunt? Christi exuti sunt indu-
mentum, qui se simulacrorum formis sacrilegis formauerunt. Sed dicit aliquis: Non sunt
hæc sacrilegiorum studia: vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiæ, non vetu-
statis errorem: esse hoc anni principium, non Gentilitatis offensam. Quis de impietate lu-
dit? De sacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit risum? satis se decipit, qui sic sentit, &c.]
Eadem planè deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus elaruit, S. Maximus Episco-
pus Taurinensis in sermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus vehementer in eos-
dem, qui ex Gentilicia superstitione in portentosas se transmutarent formas, cum viri non
in feminas tantum, sed in diuersa genera pecorum, immo & portentorum se confueverint
transformare.

b Saluian. de
vero iudic. lib. 6.
EXCVSATIO
DE CIRCE-
N-
SIBVS.

Sed quid de superstitione illa, quæ exhibebatur, dum Circensia agerentur? Verum ad hæc
erat excusatio eorum qui ea exercebant Circensia, dum ea se Christianos non in deorum,
sed Christi honorem facere affirmarent. in quos hæc Saluianus post alia: Christo (ô amen-
tia monstrosa!) Christo Circenses offerimus & mimos, & tunc hoc maxime, cum ab eo ali-
quid boni capimus, cum prosperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hostibus à Di-
uinitate præstatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quam si quis homini beneficium
largienti iniuriosus sit, aut blandientem conuicijs cædat, aut osculantis vultum mucrone
transfigat, &c.] pluribus enim horum insectatur amentiam: licet idem Magni Gregorij
Thaumaturgi id se facere defendere potuissent exemplo, qui hæc suis Neocæsariensibus
aliquando visus est concessisse, illo tamen Gentilium & persecutorum Imperatorum tem-
pore, cum Christiani ab his diuelli minimè possent. sed & lac paruulis & olus infirmis mini-
strauit Apostolus, ætate verò auctis & sanis cibum solidiorem. E

c Prosp. in
Chron.
OB IDOLO-
LATRIAM
VINCITVR
ROM. EXER-
CITVS.

At vtinam his temporibus ludis hisce res transacta tantummodo esset, & non magis seridò
impis idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuissent.
Audi, rogo, quid S. Prosper sub huius anni Consulibus referat: Littorius (inquit) qui se-
cundæ ab Actio Patricio potestati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Actij gloriam su-
perare appetit, dumque Aruspicum responsis & dæmonum significationibus fidit, pugnam
cum Gothis imprudenter conferuit; fecitque intelligi, quantum illa eorum quæ perit ma-
nus prodesse potuerit, si potioribus consilijs, quàm sua temeritate vti maluisset; quando
ipse tantam hostibus cladem intulit, vt nisi inconsideranter proelians, in captiuitatem inci-
disset, dubitandum foret, cui potius parti victoria adscriberetur.] hæc Prosper. & Isidorus.
dilucidius rem paucis perstringens, ait: Littorius dum primum res prosperas aduersus
Gothos

d Isidor. Chron.
Goth.

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

A Gothos, qui sub Rege Theodorico Arelatem obfederunt, gessisset: denuo responsis dæmo-
num deceptus, in bello à Gothis, amisso exercitu, miserabiliter superatur: & qui antè
hostium millibus cæsis gloriosè vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobili-
ter victus interit.] hæc Saluianus.

Deplorauit hæc fusiūs Saluianus Massiliensis Episcopus istis verbis: Denique probauit
hoc bello proximo infelicitas nostra. Cum enim Gothi metuerunt, præsumimus nos in
Hunnis spem ponere, illi in Deo: cum pax ab illis postularetur, à nobis negaretur: illi
Episcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis sacerdotibus Deum honora-
rent, nos etiam in nostris contemneremus: prout actus vtriusque partis, ita & rerum ter-
minus fuit. Illis data est in summo timore palma, nobis in summa elatione confusio. Ve-
rè & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini nostri dictum: Quo-
niam qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio
data est pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux
nostræ partis (Littorius scilicet) qui eandem urbem hostium, quam eodem die victo-
rem se intraturum esse præsumpsit, captiuus intrauit, Arelatem videlicet. Probauit sci-
licet quod Propheta dixit: quia non est hominis via eius: neque viri est vt ambu-
let & dirigat gressus suos. Nam quia viam suam iuris sui existimauit; nec gressum
directionis habuit, nec viam salutis inuenit. Effusa est (vt legimus) abiectio super
Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus est, velut
aqua decurrens. In quo quidem præter ipsam rerum infelicitatem præsens iudicium
Dei patuit, vt quicquid se facturum vsurparet, pateretur. Nam quia sine Diui-
nitatis auxilio ac Dei ductu capiendum à se hostem credidit; ipse captus est. consilij ac
C sapientie summam vsurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ alijs parauit,
ipse sustinuit.

Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium esse potuit, quàm vt habens prædatoris fi-
duciam, præda fieret? triumphum præsumens, triumphus esset? circumdaretur, cor-
riperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret, manus quas bellicosas puta-
bat, vinctas videret; puerorum ac mulierum spectaculum fieret, illudentes sibi bar-
baros cerneret, irrisionem sexus promiscui sustineret? & qui maximum habuerat
supercilium fortis viri, mortem subiret ignaui? Atque vtinam hoc ipsum breue teme-
dium malorum esset, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum lon-
gitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergastulo barbarorum tabe con-
sumptus, in hanc miseriam redactus est, vt (quod plerumque homines etiam pœnis
D ipsis grauius atque acerbis putant) in miserationem hostium deueniret. Et cur hoc?
Absque dubio, nisi quia (vt iam dixi) illi, nempe Gothi, Deo humiles, nos rebel-
les: illi crediderunt in manu Dei esse victoriam, nos in manu nostra, immo in sa-
crilega atque impia, quod est peius, nocentiusque quàm natua. Denique ipse Rex
hostium (quantum res prodidit ac probauit) vsque ad diem pugne stratus cilicio
preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellum de oratione surrexit; prius-
quam pugna manu capesseret, supplicatione pugnavit: & ideo fidens processit ad
pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hæc Saluianus. Sed
& Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Augusto dicto, his versibus de temeritate
Littorij:

E

Et caput hoc sibi met solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens, Getica paltebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Actius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
Theodorico fixum: nec erat pugnare necesse,
Sed migrare. Getis rapidam trux asperat iram
Victor, &c.]

En in quod barathrum consultorem suum consulta adegerunt idola. Viguisse quidem
in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus pluribus tradit. Et quid mirum;
si & ipsi amplissimi magistratus (nescio qua incuria) cultoribus dæmonum tradeban-
tur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Gallis exercitui, & in Africa
Cyrus

* Saluian. de
prouid. Dei
lib. 7.
SVPERBIA
DVVIS MA-
LE PVGNA-
TVR CVR
GOTHIS.

b Luc 14.

* Prou. 16. 106.

* Psal. 106.

LITTORIUS
DVX SV-
PERBISSE-
MVS A GO-
THIS LV-
DIBRIS
AFFICIT
TVR.

* Saluian. de
vero iudic.
lib. 6.

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.* Emag. lib. 1.
c. 19. in fin.

Cyrus æquè Ethnicus militum (vt habet Euagrius*) ductor erat: qui amplioribus (vt dicemus) auctus est postea magistratibus, nempe Prætorij Præfectura & Consulatu. Hæc planè est infelicitas Principum, vt exiccare scelerum fluentia legum spongia frustra laborent, cum ipsos obstruere fontes, vnde mala solent fluere, prætermittant.

Sed quàm diris ista cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum est fame, Occidentale verò hoc ipso anno in Gallia nobilissimi est passum iacturam exercitus. Sed longè lugubrius atque funestius illud accessit, dum ad finem anni huius clarissima omnium ciuitas, Romanæ vrbs æmula, & licet tandem illi subdita, splendoris tamen gloria cedere nescia, Carthago inquam, à Vuandalis capta est. Sub huius quidem anni Consulibus ea potitos esse Vuandalos, tum sanctus Prosper*, tum Marcellinus* affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipse Marcellinus tradit, sed decimoquarto Prosper, cum ait: Actio rebus quæ in Galliis componebantur intento, Gensericus*, de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit; omnesque opes eius, excruciatu diuerso tormentorum genere ciuibus, in ius suum vertit. Nec ab ecclesiarum spoliatione abstinens, quas & sacris vasibus exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, non iam diuini cultus loca, sed suorum iussit esse habitacula. In vniuersum captiui populi ordinem sæuus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus: vt non discernetur, hominibus ne magis, an Deo bellum intulisset.] hæc Prosper. Et Isidorus his addit*: Gensericus sacramenti religione violata, Carthaginem peruat, Siciliam deprædatur, Panormum obsidet, Arianam pestilentiam per totam Africam intromittit, sacerdotes Ecclesiæ expellit, martyres plurimos efficit.] sic ipse summatim relegens omnia à perfido barbaro his temporibus perpetrata.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiserit, ex Saluiano viro sanctissimo accipe, qui hoc ipso tempore, nec ob aliam causam, quàm vt diuinam erga homines prouidentiam & iusta eius iudicia monstret, eiusmodi scribendi argumentum arripuit. Ipse igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginem ab illis capi permissum à Deo esset, demonstrans, præter illa quæ de totius Africæ sceleribus exundantibus scribit, de ipsa ciuitate Carthagine ista habet*: Nec discurrem per loca singula, aut cunctas discutiam ciuitates, ne studiosè videar quærere aut inuestigare quæ dicam: vna tantum vniuersarum illic vrbiu principis & quasi matris contentus sum, illa scilicet Romanis arcibus semper æmula, armis quondam & fortitudine, post splendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maximè aduersariam, & in Africano orbe quasi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac testimonium sola sufficit, quia vniuersa penitus quibus in toto mundo disciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in se habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum instrumenta, illic artium liberalium schola, illic philosophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnasia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam potestates: illic honor Proconsularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconsul, sed quantum ad potentiam Consul: illic quoque omnes rerum dispensatores, & differentes inter se tam gradu quàm vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferè loca vrbs & membra populi gubernantes. Hac ergo tantum contenti sumus ad exemplum & testimonium ceterarum: vt intelligamus scilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cum viderimus, qualis extiterit, vbi summi semper fuere rectores.

Quo loco prope est, vt pœniteat me professionis meæ, id est, quod superius sponendi, cunctis propè Afrorum criminibus prætermittis, de impuritatibus præcipuè ac blasphemis eorum me esse dicturum. Video enim quasi scaturientem vitii ciuitatem: video vrbes omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, sed magis turpitudinibus, plenam diuitiis, sed magis vitiiis, vincentes se inuicem homines nequitia flagitiorum suorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate distentos, hos sertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, sed penè omnes vna errorum morte prostratos, non omnes vinolentia temulentos, sed omnes peccatis ebrios. Populos putares non sani status, non sui sensus, non omnino incolumes, non gradu, quasi more Baccharum crapulæ cateruatim inseruientes.

Iam verò illud cuiusmodi, aut quàm graue, genere quidem dispar, sed iniquitate non dispar,

* ARTHAGO
CAPTA A
GENSERI-
CO.* Prosp. in
Chron.
* Marcellin.
in Chron.

* Gensericus

* Isidor. histor.
Vuandal.* Saluian. de
vero iudic. &
prouid. Dei.
lib. 7.
CARTHAGI-
NENSIVM
AMPLITV-
DO.CARTHA-
GINEN-
SIVM VI-
TIA.CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

A dispar, nisi fortè in hoc dispar, quia maius: proscriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces, qui ingemiscientes quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod grauissimum est, interdum vi nimix amaritudinis etiam aduentum hostium postulant, aliquando à Deo impetrarunt, vt euerfionem tandem à barbaris in commune tolerarent, quam soli antè à Romanis tolerauerant. Sed esto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & sponendi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euerfionem Afrorum sola sufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena fordibus? quæ intra vrbes platea aut semita non lupanar? adeò penè omnia compita, omnes vias quasi foueæ libidinum interciderant, aut quasi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrent, tamen vitare vix possent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum spolia captantes, qui insidiarum frequentium densitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diuerticula sepissent, vt nullus ferme tam cautus esset, qui non in aliquos insidiarum laqueos incurreret, etiam qui se de plurimis expedisset. Fœtebant (vt ita dixerim) cuncti vrbs illius ciues cœno libidinis, spurcum sibi metipsis mutæ impudicitix nidorem inhalantes: sed horrore tamen eis horrida ista non erant, quia idem omnes horror infecerat: vnam enim illis putes fuisse libidinum fornicationumque sentinam, cœnum quasi ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

Et quæ illic spes esse poterat, vbi præter id quod in templo Dei erat, nihil videri penitus nisi sordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei templo? hoc quippe totum ad sacerdotes tantum & clerum pertinet; quos non discutio, quia Domini mei ministerio reuerentiam seruo, & quos ita solos puros arbitror fuisse in altario, sicut pereuntibus Sodomis, solum Lot fuisse in monte legimus*. Ceterum quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero castus fuit? castum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc sine cessatione, sine termino. Rursus clamitem itaque necesse est. Quæ spes in illo populo esse poterat, vbi cum vnus interdum adulter plebem Ecclesiasticam polluat, ibi inter tot millia, si diligentissimè quæreres, castum vel in Ecclesia reperire vix posses? Plus multo dicam: vtinam hæc essent sola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuisset solis sordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & scelestius, quod illa de quibus beatus Apostolus Paulus* cum summa animi lamentatione conqueritur, in Afris penè omnia fuerunt; scilicet quia masculi, relicto naturali vsu feminæ, exercentes, &c.] rursus verò:

Sed fortè (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat, & saltem hoc providebant procuratores, ne publicæ passim disciplinæ oculos ciuitatis scelera propalata polluerent. quod si factum vtique fuisset, quamuis multi extitissent opere ipso sordidi, non omnes tamen fuerant visu atque animo sordidati. Et solet res flagitiosa, quando agitur occultè, fidem facinoris non mereri: supra autem omnem monstruosi piaculi execrationem est, scelus summum admittere, & pudorem sceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigiosius potuit? in vrbe Christiana, in vrbe Ecclesiastica, quam quondam doctrinis suis Apostoli instituerant, quam passionibus suis martyres coronarant, viri in semetipsis feminas profitebantur, & hoc sine pudoris vmbraculo, sine villo verecundix amictu: ac quasi paruum piaculum esset, si malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam sceleris professionem fiebat etiam scelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuersa ciuitas, & patiebatur: videbant Iudices, & acquiescebant: populus videbat, & plaudebat: ac sic diffuso per totam vrbes dedecoris scelerisque consortio, etsi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat assensus.] hæc & alia Saluianus, pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, vestique velis ac picta facie feminas penitus imitantes, res perpetrarent obscœnas, quibus turpissimè fœdarentur. Ac post multa:

Sed* quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blasphemis saltem pauca dicamus. Professa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe intra muros patrios intestinum scelus, Cælestem illum scilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam speciosæ appellationis titulum dederunt, vt quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod esset; & quia non habebat aliquam ex potestate virtutem, haberet saltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis

IMPVDI-
CITIA CAR-
THAGINEN-
SIVM.

* Genes. 19.

* Rom. 1.

* Saluian. de
vero iudic.
lib. 8.
CARTHA-
GINENSES
IDOLOLA-
TRAE.

non à stirpe ipsa, forsitan etiam à natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus sicut vita, A ita etiam professione ac vocabulo Paganis, & qui sicut profani erant errore, sic nomine: tolerabilior quippe est & minus nefaria Gentilitas in hominibus professionis suæ. Illud perniciosius ac scelestius, quòd multi eorum qui professionem Christo dicauerant, mente idolis seruiebant. Quis enim non eorum qui Christiani appellantur, Cælestem illum aut post Christum adorauit, aut (quod peius est) multo antè quàm Christum? Quis non dæmoniacorum sacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum factione ipsorum dæmonum Christi altare conscendit; vt non tam immanis criminis fuisset, ad templum Domini non venire, quàm sic venire?] & inferius:

At, inquis, non omnes ista faciebant, sed potentissimi quique ac sublimissimi. Acquiescamus hoc ita esse: sed cum ditissimæ quæque ac potentissimæ domus turbam faciant ciuitatis, vides perpauorum potentium sacrilega superstitione urbem cunctam fuisse pollutam. Nemini autem dubium est, omnes dominorum familias aut similes esse dominis aut deteriores, quamuis hoc vñtatius, vt deteriores, &c.] Porro eo immanius horum sacrilegium & impietas existimari debuit, quòd post tot sancti Aurelij Episcopi Carthaginensis (quæ vidimus ac recensuimus) studia exhibita in demolitione idoli atque profani eius delubri, post tot adhibita à Proconsulibus & Tribunis ad hoc ipsum officia, post tot leges Imperatorum atque rescripta aduersus idololatrias in Africa data, post denique tot Carthagine ab eodem sancto Episcopo, & aliis collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem & prauos mores, additis concionibus, vel secretis admonitionibus sanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes aded immane cum impunitate delictum.

Accessit verò ad Carthaginensium sacrilegiorum culmen odium aduersus sanctos viros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuissent aliquando restitui. Nam idem Saluianus, qui hæc cuncta, vt pote ibi versatus, satis superque perspecta habuit, ad omnia superius dicta ista vltimo loco subdit: Esto (inquit) illa quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentissimos quosque ac nobilissimos pertinuerunt: Numquid illa leuiora, quæ nobilibus, ignobilibusque communia? odia scilicet atque execrationes sanctorum omnium dico: sacrilegij quippe genus est, Dei odisse cultores.] & post nonnulla de immanitate sceleris inculcata: Ita igitur (subdit) & in monachis, id est, sanctis Dei, Afrorum probatur odium; quia irridebant scilicet, quia maledicebant, quia insectabantur, quia detestabantur, quia omnia in illos penè fecerunt, quæ in Salvatore nostro Iudæorum impietas fecit.] & post alia ad rei demonstrationem allata, exempli causa ista subiicit: Non sine causa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, & maximè intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & recisis comarum fluentium iubis ad cutem tonsum videre tam infelix ille populus quàm infidelis sine conuicio atque execratione vix poterat.

Et si quando aliquis Dei seruus aut de Ægyptiorum cœnobiis, aut de sacris Hierosolymorum locis, aut de sanctis eremi venerandisque secretis ad urbem illam officio diuini operis accessit: simul vt in populo apparuit, contumelias, sacrilegia & maledictiones excepit: nec solum hoc, sed improbissimis flagitiosorum hominum cachinnis, & detestantibus ridentium sibilis, quasi taureis cædebantur: verè vt si quis ea inscius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, sed nouum inauditumque monstrum abigi atque exterminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipuè Carthaginensium fidem.] & ad finem: Et miramur si nunc barbaros illi perferunt: cum videamus quòd sancti viri in illis barbaros pertulerunt. Iustus ergo est Dominus & rectum iudicium suum, &c.] ista quidem Saluianus. Quibus omnibus & eam adijce considerationem, qua (quod deterrimum omnium seculi videri potest) contemptus pœnitentiæ declaratur.

Etenim cum ante decennium Wandali inuaserint Africam, atque munitis locis omnibus potiti fuerint, cumque Romani exercitus ab eisdem iterum fuerint superati, sub Bonifacio duce primùm, postea verò sub Aspare & Basilisco fuis simul Orientalibus atque Occidentalibus copiis; sola ipsa Carthago vndique vallata hostibus, & obsessa periculis, non est exterrita, & timore correpta ad pœnitentiam, qua Dei indignationem anteuertere valuissent; quàm potius, addentes peccata peccatis, ab inuito licet, extorquere, atque retardante nimis accelerare velle, Carthaginenses videri poterant: vt planè secundum illud

CARTHAGINENSES INCORRIBILES.

Saluian. de vero iudic. li. 8.

MONACHI LYDIORUM HABITI.

CARTHAGINENSIVM IMPORIENTIA.

A Iud Hieremiæ * acciderit illis: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisi eos, & renuerunt * Hierem. 5. accipere disciplinam: indurauerunt faciem suam supra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti ignorantes viam Domini & iudicium Dei sui. Ibo igitur ad Optimates, & loquar eis: ipsi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua.] nam præter illa quæ dicta sunt, hæc rursum accipe de Carthaginensibus à Saluiano: Circumsonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Ecclesia Carthaginensis insaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hostium, pars intus captiua vitiorum.] & paulo post: Frigor (vt ita dixerim) extra muros & intra muros procliorum & ludicrorum confundeatur, vox morientium, voxque bacchantium; ac vix discerni forsitan poterat plebis euulatio, quæ cadebat in bello, & sonus populi, qui clamabat in Circo. Et cum hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, nisi vt cum eum Deus perdere adhuc fortasse nollet, tamen ipse exigeret vt periret?] hæc Saluianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbissimo persecutore scribat, postquam Carthaginem cepit:

Post has (inquit) truces impietates insanæ, ipsam urbem maximam Carthaginensem Gensericus * tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem inferiuitem redegit. Nam & Senatorum urbis non paruam multitudinem captiuauit. Deinde proponit decretum, vt vnusquisque auri, argenti, gemmarum, vestimentorumque pretiosorum quodcumque haberet, offerret: & ita breui auitas atque paternas opes tali industria abstulit rapax.] Ita potius primaria vrbe totius Africæ, inter se & exercitum omnes partitus est prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: Disponens quoque singulas quasque prouincias, sibi Bizacenam, Abaritanam *, Getuliam, & partem Numidiæ reseruauit: exercitui verò Zeugitanam vel Proconsularem funiculo hereditatis diuisit.] hæc de expilatione & diuisione bonorum Victor: quid autem in personas Ecclesiasticas & nobiles laicos admissum sit, ita subdit: Præterea præcipere nequam cunctatus est, vt Episcopos atque laicos nobiles de suis Ecclesiis & sedibus nudos penitus effugaret. Quod si (optione proposita) exire tardarent, serui perpetui remanerent: quod etiam in plurimis factum est. Multos enim Episcopos & laicos, claros atque honoratos viros, seruos esse nouimus Wandalarum.

Tunc verò memoratæ urbis Episcopum, id est, Carthaginis, Deo & hominibus manifestum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impostam nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miseratione bonitatis suæ prospera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est ciuitatem. Sanctorum autem atque honoratorum multitudinem primò exilio crudeli contriuit, postea transmarina in parte proiecit. Pulso autem Episcopo (vt præfati sumus) cum clero venerabili, illico ecclesiam nomine Restitutam, in qua semper Episcopi commanebant, suæ religioni mancipat, atque vniuersas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum suis diuitiis abstulit.] Sed & superius: Basilicam (inquit) maiorem, vbi corpora sanctorum martyrum Perpetuæ, & Felicitatis sepulta sunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non destruxerunt, suæ religioni licentia tyrannica mancipauerunt.] & post nonnulla: Sed etiam quæ foras muros erant ecclesiæ, quascumque voluit, occupauit, & præcipuè duas egregias & amplas sancti martyris Cypriani, vnam vbi sanguinem fudit, aliam vbi eius sepultum est corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur] item ad Decimum dicta, prima verò ad Sextum nuncupata, quòd totidem distarent ab vrbe lapidibus, de quibus superius, vbi actum est de sancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cum VVandalis proximam ciuitati Cypriani memoriam ad littus positam inuaserunt, Procopius ita narrat: Hoc itaque templum VVandalis, imperante Valentiniano *, pulsus Christianis, ac sacerdotibus multa ignominia eiectis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculsis, ac animi pendentibus, dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, & bono animo Christianos huius rei gratia esse iussisse, sese breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodit, Afri omnes expectabant vltionem hanc in VVandalos; nec propterea vnde hæc procedere possent, conicere villo modo poterant, &c.] hæc Procopius, vbi agit de Iustiniano Imperatore post annos centum Africam recipiente, & VVandalos ad nihilum redigente. Sed subdit dictis nuper Victor:

Quis verò sustineat, ac possit sine lacrymis recordari, dum præciperet nostrorum corpora defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perducere? Vides ex his quanti religiosam funeralem pompam æstimare consueverint Christiani, dum ea caruisse, inter omnium luctuosissima, quæ illis temporibus accidere potuissent, adnumerat. Sed pergit: Addidit ad hæc, ut & pars clericorum, quæ remanserat, pœnali exilio truderetur. quæ autem his subdit, sequenti potius anno facta esse videntur; nos pro ratione temporis reddemus singula suis locis.

Sed quid V Vandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (ut ex Saluiano vidimus) reliquæ idololatriæ? Vtique ipsi vna ferme præstiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Christiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarent, perficere Imperatores vllatenus valuerunt: Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus ad hæc præstanda in Africam conuocare, qui ne vestigium quidem ibi reliquere Gentilicæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem spectat, ait Victor: Carthagineo dignam theatro ædem Memoriam, & viam quam Cælestis vocabant, funditus deleuerunt. eadem quoque prosperus habet de via Cælestis: quam (inquit) sine memoria sui nunc Vandalica manus euertit.]

Victor de persec. V Vand. lib. 1. Prosper de prædict. par. 3. c. 38.

Porrò illud in primis magnopere obseruandum, persecutionem hanc in Ecclesiam Africanam à Vandalis Arianis illatam, Catholicos tantummodo perigisse, Donatistas verò vel ad eos turpiter defecisse, aut persequendo Catholicos, eisdem Vandalis se coniunxisse; memores quidem, maiores suos sub Constantio Imperatore fœdus cum Arianis aduersus Catholicos iniisse, ac proinde non ut hostes, sed ut socios eos excepisse: quippe qui eisdem in anabaptismi simbolo pari, ex dispari tamen causa, iungerentur impietate.

Quidnam enim cunctati sunt sese coniungere Vandalis, quos aduersus Catholicos etiam in Orientem ad Apostatam Imperatorem legatos misisse meminimus? Itaque qui se Catholicis, quasi pollutis, iungere despexerunt, & quàm sæpissimè moniti resilierunt; modò Arianis dedere manus, mutuoque fœdera inierunt, sibi ipsis pœnas illas infligentes, quas sua ipsorum scelera exigebant, dum in profundiore se foueam cohiecerunt. Iunctos quidem fuisse Donatistas Vandalis, ea quæ Victor in fine operis habet de Nicasio Donatista, satis significant. At de clade Carthaginensium hoc anno illata modò hætenus; reliqua verò pro temporis ratione reuicimus in sequentem annum. Sed iam ad Theodosium reuocemus orationem.

Victor de persec. V Vand. lib. 3. in fin.

Qui hoc anno (ut vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduersus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles plenissimam edidit sanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio rescriptum, quo vetuit, ne quis sine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela suspenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: sub nomine enim Imperatoris, quasi iusto titulo, potentioribus patebat via fortunæ inuadendi alienas, diuersis prætextis causis, variisque colonibus comparatis, Sed neque ob id extinctum hoc malum est: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam sancto Gregorio Romano Pontifici, ita scribenti ad Constantinam Augustam: In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantasque oppressiones operari dicitur inuadendo loca singulorum, & sine dictione causarum per possessiones ac domostitulos ponendo, ut si velim Acta singula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non possim. hæc ipse, qui irrepentem eiusmodi prauum usum in Ecclesiasticos viros, continuò tollendum curauit, habita Romæ Synodo. Porrò illam putamus fuisse intervella & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, ut ex eodem Gregorio apparet; in titulis verò nomen eiusdem inscriberetur. hinc illud Chrylogi: Sicut dominorum prædiorum super liminibus affixi tituli proloquuntur, &c.]

Gregor. lib. 4. epist. 33. Gregor. lib. 4. epist. 88. supra epist. 44. Greg. epist. lib. 11. epist. 1. Pet. Chrysol. serm. 14. de S. Stephano. perleguntur. l. 22. c. de Episc. & cler. LENONES CONSTANTINOP. A FLORENTIO SVBLATI. Nouel de le nou. tit. 18. Theodos.

Idem quoque Augustus aduersus calumniatores Episcoporum edidit sanctionem, quæ & consultum voluit iuribus Ecclesiasticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorum, qui absque litteris Episcopi, cui subiecti essent, Constantinopolim accederent. Hæc quidem ad eundem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incomparabilis probitas ab eodem Imperatore ad Cyrum hoc eodem anno rescripto plurimum commendatur. Etenim cum lenones sæpe vetiti, pensitatione tamen quadam in ærarium conferenda, Constantinopoli turpe opus exercere permitti essent: ipse Florentius ut eiusmodi turpitudinū face civitatem purgatam redderet, latifundiū suum donauit, ex quo iidem redditus Reip. soluerentur.

fic

A sic igitur bonorum suorum dispendio Constantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam, quem quidem ita redemptum decorem vrbs ut conseruaret Theodosius Imperator, ad Cyrum (ut dictum est) aduersus eisdem rescriptum dedit, ubi de Florentio ista sunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrari, etiam cessante vicaria oblatione vectigalis; tamen ne vllum ad ærarium incommodum perueniret, propriam possessionem obtulit, ex cuius redditibus possit accedere quod prædictum pessimum genus consueuerat pensitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoretus epistola, implorantis auxilium aduersus calumniatores hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholicæ fidei, pro qua tuenda adfuit ipsi Theodosio Imperatori in Concilio Constantinopolitano, in quo ipsius opera detectus est Eutyches latens hæresiarcha: sed & cum Imperatore Marciano præsto fuit, sacrosancto œcumenico Concilio Chalcedonensi, ut eorumdem Conciliorum Acta significant, de B quibus suis locis dicturi sumus.

IVRE LAV-DATVR FLORENTIVS.

Theod. epist. 89.

Elucebat hoc quoque tempore inter Magistratus virtute præstantes Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipso anno, iisdemque Consulibus extat eiusdem Theodosij Imp. rescriptum. Porro eximie viri probitatis ergo Proclus Constantinopolitanus Episcopus cum Archiepiscopum creauit Ecclesiæ Cæsariensis in Cappadocia. rem gestam Socrates sub anni huius Consulibus ita narrat: Proclus eodem tempore, ad decimumseptimum Consulatum eiusdem Theodosij Imperatoris, rem planè admirabilem, & qualem nemo veterum aliquando Episcoporum effecerat, aggressus est. Nam Firmo Episcopo Cæsariæ Cappadociæ mortuo, Cæsarienses Constantinopolim aduentant Episcopum quæsituri. At cum Proclus iultraret animo, quem ad eum Episcopatum designaret; fortè fortuna die sabbatorum, dum aliquem despiciare conabatur, omnes Senatores qui illum inspectarent, ad ecclesiam accedunt: in quorum numero fuit Thalassius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium versus Orientem administrandarum curam (uti fama est) Imperatoris iussu suscepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Episcopum Cæsariæ creat. Atque in hunc modum Ecclesiæ status id temporis prosperum & felicem successum habuit.] hætenus Socrates. addit hæc Nicephorus: At ille (Thalassius scilicet) contra animi sui sententiam in Ecclesiæ gradum ascendit, eamque ritè administravit; cum quidem tam subitum factum Imperator ægrè ferret, mox tamen id sanctione sua comprobaret.] hæc ipse.

Nouel. Theodosij. tit. 6.

Socrat. lib. 7. c. ult.

THALASSIVS EX PRÆFECTO EPISCOPIVS CÆSAR. CAPPADOCIAE.

Niceph. lib. 14. c. 42.

Porrò ista scribens Socrates, huius anni Consulibus suæ finem imponit historiæ, sicut & Sozomenus, qui (ut ipse in præfatione testatur) ad eundem decimumseptimum Consulatum Theodosij suam pariter historiæ scriptionem perduxit: qui licet Nouatianus essent, & in iis quæ ad ipsorum dogmata spectant, privato studio plura mentiti esse reperiantur, dum præsertim falsa miracula suis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelasium Romanum Pontificem hos fuisse quàm Eusebium Cæsariensem, inde possumus existimare, quod Eusebij historiam reicit inter apocrypha, Socratis verò & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res gestas ab Eusebio narratas, sed ob sparsos in eis ab eo olim Arianos, ea censura certum est Eusebij historiam esse notatam; cum tamen Nouatianus diuinitatis filij Dei essent (ut vidimus) constantissimi defensores, atque ob eam causam diutius ab Imperatoribus & Episcopis tolerati. Nec est quod quis calumniosè agens, arguat esse reicienda quæ produntur ab hæreticis fuisse narrata. Etenim qui his respondeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari possit, Gelasius in medium prodat: ipse enim in tomo de vinculo anathematis ista habet: Numquidnam in ipsorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Numquidnam veritas refutanda est, quia illorum libri, ubi prauitas inest, refutantur? Aut ideo prauis libri suscipiendi sunt eorum, quia veritas, quæ in illis inserta est, non negatur? Ait Apostolus: Omnia probate, quod bonum est, tenete, &c.] Id ipsum etiam ex sententia Cyrilli Episcopi Alexandrini paulo antè est demonstratum.

SOZOMENI ET SOCRATIS HISTORIAE FINIS.

Greg. lib. 6. epist. 31. QUOMODO ACCIPIENDA SENTENTIA GREGORII DAMNANTIS HISTORIAM SOZOMENI.

Nec verò alium huic contrarium sensum sanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelasio sanctus Gregorius est aduersatus, dum Sozomeni historiam visus est improbasse, cum ad Eulogium Alexandrinum Episcopum scribens hæc ait: Sed ipsam quoque Sozomeni historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentiur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, & vsque ad diem obitus sui magnum doctorem fuisse perhibet. Restat ergo, ut si quis illam historiam recipit, Synodo piæ memoriæ Iustianiani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non valet

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

DE SOZOMENI HISTORIA.

DEFENDITURS. GREGORIVS.
in Rom. Martyrolog. die 23. Decemb.
Melch. Can. loc. Theolog. lib. 2. c. 6.

Castrod. Infit. diu. lib. 6. 17.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

Theod. epist. 86.

DISTINCTAR DIOCESSES ORIENT. ECCLSIAR.

valet, illam historiam necesse est vt repellat.] hæc Gregorius. Sed quo sensu accipienda ista sint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probè considerat: nimirum non recipi ab Ecclesia Romana Sozomenum Theodori Mopsuesteni laudatorem: quem qui recipiat, Quintæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari se sentiat. In reliquis autem quæ vera dixit, quomodo potuit ab Ecclesia Romana non recipi? etenim Anastasius Bibliothecarius de eadem Sozomeni historia hæc habet in præfatione Miscellæ: Verùm quia quosdam horum mentitos in quibusdam fuisse, & quædam prætermisisse probatur, quemadmodum & sanctus Papa Gregorius de Sozomeno apertissimè scribit: obsecro, mendacia eorum veris approbationibus arguas, & quæ omiserunt nihilominus suppleas.] Vides igitur clarissimum eruditione virum Anastasium non proicere Sozomenum, sed purgari ea & augeri desiderare; quæ ipsa (vt sæpe vidisti, lector) nos pro viribus præstare conati sumus. Sed alibi in Notis ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum, qui Magnum Gregorium audacter nimis historiarum ignorantia fugillauit, dum quæ apud Theodoretum de laude Theodori Mopsuesteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuisse, rem ignorans ipse, putauit. Non attendit censor iste, desiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur historia.

Ceterùm quod ad eandem Sozomeni historiam pertinet, maioris illa æstimationis apud Phorium fuit, quàm Socratis: sed nobis certè commodior Socratis historia cecidit, qua per Consules more maiorum tempora distinguuntur. Qui hos Græcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctissimus, idque à Cassiodoro impulsus, qui hæc testatur his verbis: Post Eusebij verò historiam apud Græcos Socrates, Sozomenus, & Theodoretus sequentia conscripserunt: quos à viro Epiphanio disertissimo in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curauit: ne insultet habere se facunda Græcia necessarium, quod nobis iudicet esse subtractum.] hæc ipse, qui ex iisdem Tripertitam compaginauit. Sed iam quæ anni huius sunt reliqua prosequamur.

Contigit his Procli Constantinopolitani Episcopi temporibus celebrem Synodum cogi Constantinopoli, cum illic Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ diaconus ageret Apocrisarium. Hic enim veteres exuscitans controuersias, huius celebrandi Episcoporum conuentus dedit occasionem, nempe de iure dioceseos mouens quæstionem, cum instaret esse Episcopi Alexandrini præsidere omnibus Orientis Ecclesiis, vtpote qui primus esse sciretur in Ecclesia Catholica post Pontificem Romanum Antistes. Refragatus est his potissimum Episcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni & Constantinopolitani Conciliorum præscripto debere se subiici Præsuli Ecclesiæ Alexandrinæ, cum ex dictis Conciliis fuerint penitus distinctæ dioceses. Porro Synodo congregata, & causa quàm exactissimè ventilata, ea fuit sanctorum Patrum sententia, vt seruarietur quæ in dictis sacrosanctis Conciliis Nicæno & Constantinopolitano statuta essent. Cum verò Theodoretus Cyri Episcopus acerrimus defensor insurrexisset pro Ecclesiæ Antiochenæ iuribus: hinc factum est (vt ipse testatur) vt Dioscorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit persecutus, quod numquam deposuit, sed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hæc quidem omnia ipse Theodoretus in epistola ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum postea data, in qua post alia hæc leguntur:

In illa enim regia vrbe (Constantinopoli scilicet) cum conuenissent beati Patres in Synodo œcumenica sub Theodosio Maiori, consona iis, quæ in Nicæa statuta sunt à sanctis Patribus ibi congregatis, statuerunt, & dioceses distinxerunt, & vnicuique diocesi, quæ ipsi conueniebant, tribuerunt, expressè prohibentes, vt ex alia diocesi aliam nullo pacto aliquis inuaderet, sed Alexandriæ Episcopus ea quæ ad Ægyptum pertinent, tantummodo gubernaret, & vnaquæque diocesis res proprias & quæ ad eam spectant. Hic verò istis definitionibus stare minimè vult, sed beati Marci sedem sursum & deorsum agit, præsertim cum apertè nouerit quod Antiochenis magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Marci magister fuit, & Apostolorum chori primus & princeps. Nos verò throni quidem celsitudinem agnoscimus, ac nos ipsos nouimus & metimur: Apostolorum humilitatem & mansuetudinem à maioribus didicimus. Tuam autem pietatem obsecramus, vt sanctos canones conculcatos minimè negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo: in hanc enim habemus spem salutis, & per hanc misericordiam consequi expectamus. Ne verò etiam hæc tua pietas ignoret: scito domine, quòd ex eo tempore Dioscorus cœpit nos odio prosequi, quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiscum

idem

CHRISTI
439.SIXTI PAP.
8.THEODOSII 32.
VALENTIN. 15. IMPP.

A idem statuimus, sanctorum Patrum canones secuti: de qua re semel atque iterum conquestus est, quòd iura Antiochenis & Alexandrinorum Ecclesiæ (vt ait) nos prodiderimus. Horum memor, & opportunitatem nactus (vt arbitratus est) odium & similitatem manifestauit.] hæc Theodoretus de Dioscoro, & eius studiis hoc tempore cum degeret Constantinopoli, qui postea Alexandrinus creatus Episcopus, omne quod conceperat odium in ipsum egressus, vt dictis litteris ad Flavianum Theodoretus ipse queritur. Sed de reliquis quæ ad Dioscorum pertinent, suis inferius locis agendum erit. Quid præterea in hac Synodo gestum sit, nihil inuenimus.

Sub huius quoque anni Consulibus celebrata reperitur Synodus Regiensis decimosexto Kalendas Decembris, non quidem Regij Lepidi, sed Regij Galliarum in prouincia Narbonensi. Etenim quid opus fuit Regij in Æmilia prouincia cognosci causam Episcopi Ebredunensis? Fuisse autem Regiensem, seu Regensem, vel (vt alij dixerunt) Regionensem Episcopatum in Gallia Narbonensi sub Aquensi metropoli, Indices Vaticanæ demonstrant. Colledam quidem eam fuisse Synodum ex Episcopis Galliarum Narbonensis, tum ex eo qui primo loco in ea positus habetur Hilarius Episcopus Narbonensis, qui & præfuit Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipsi subiectis Episcopis, scies: quòd eosdem ferme omnes reperies nominatos in Concilio Arausicano post annum sequentem itidem in Gallia Narbonensi sub Consulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuisse sub Viennensi metropoli, subscriptiones Episcoporum Concilij Epaunensis demonstrant. Tu verò consule quæ in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa sunt, quibus accuratè elucubratis, haud inuiti subscribimus, addentes Sidonij Apollinaris verba in Epistola ad Patientem Episcopum Lugdunensem, dum populos eius prouinciæ recenset: Quantas (inquit) tibi gratias Arelatenfes, Regenses, Aueniocus, Arausionensis quoque & Albenfis, Valentinarq; & Tricassinæ vrbes professor exoluant?] Præter ea autem quæ de ordinatione perperam facta Episcopi Ebredunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis, qui ex hæresi vel schismate ad Ecclesiam redirent, qui quo loco habendi essent, Patres matura consultatione definierunt: egerunt & de exequiis defunctorum Episcoporum.

Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Episcopi, qui sectati essent Pelagium, ad Ecclesiam se redire pœnitentes simularent: iis omnem recipiendi sedem spem ademèrunt iudem Patres, qui ipsi Concilio Regiensi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui verè pœniterent, vel fictè. Quinetiam haud facillè eos ad communionem Catholicam, nedum ad sedem esse accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Episcopo Pelagiano. Sub huius enim anni Consulibus de Iuliano ipso famosissimo Pelagiano hæc habet sanctus Prosper in Chronico: Hac tempestate Iulianus Atellanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi, correctionis spem præferens, molitus in communionem Ecclesiæ irreperere: sed iis insidiis Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestiarum gaudere fecit, quasi tunc primùm superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncaisset.] hæc Prosper.

Quibus planè vides, lector, magna laude reicere Romanam Ecclesiam hæreticos illos, de quibus est suspicio, non ex corde, sed callidè subripere conari Catholicam communicationem, vt temporale commodum assequantur. Id quidem Sixtus consilio Leonis diaconi, qui ei sequenti anno in Episcopatu successit, & præ excellentia meritorum atque doctrinæ Magni cognomentum adeptus est. De ipso autem Sixto in eadem sententiam idè Prosper agens aduersus Collatorem, sic ait: Hæc sit pars huic reseruata pastori, & vt illi prædeceffores eius Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Cælestinus lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.] hæc ipse. Porro quem hic Atellanensem Iulianum nominat Prosper, eundem fuisse Iulianum antea Capuanum Episcopum, qui aduersus S. Augustinum tot tantaq; scripserat, intelligi potest: Atellanensem verò, non Capuanum ab eo scias nominatum, quòd non ampliùs illius Ecclesiæ Episcopus esset, quem (vt in eodem Leone Papa dicemus inferius) ab ipso Pontifice idem Prosper coercitum tradidit.

CONCILIUM
REGIENSE.Sidon. lib. 6
epist. vii.IULIANVS
PELAGIANVS
NON
ADMITTITUR
INECCLESIAM.Prosper. aduer.
Collat. in fine.Prosper. de praed.
diff. c. 7.

IESV CHRISTI SIXTI PAP. THEODOSII 33. IMPP. A
 ANNVS ANNVS VALENTINIANI 16.
 440. 8.

SIXTI PA-
 PAE OBIVS,
 ET SEDIS
 TEMPVS.

* refecit.
 * Linix

* Hadrian.
 epist. 3. c. 19.
 tom. 2. epist.
 Rom. Pont.

RELIGIOSA
 MONV-
 TA SIXTI
 PAP. ET VA-
 LENTIN.
 IMP.

Q Vadringentesimus quadragesimus Christi annus, Consulibus Valentiniano quintum & Anatolio, Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kalendas Aprilis, cum sedisset annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringentesimo trigesimo secundo, die vigesima septima mensis Aprilis creatus est (vt diximus) Pontifex, & hoc anno vigesimo octava Martij moritur, ad dictum tempus propagasse sedem, opus est affirmare. Decessisse hoc ipso anno Sixtum, & subrogatum Leonem, Prosper hæc cernens oculis scripsit, quem secuti sunt alij. De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus legitur: Hic fecit * basilicam sanctæ Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur, iuxta Macellum Libyæ*, vbi & obtulit hæc: Altare argenteum purissimum pensans libras trecentas, &c.] numerantur ibi pluribus alia collata dona & redditus ex diuersis fundis eidem contributi. Meminit eius ecclesiæ Hadrianus Papa ad Carolum Magnum Imperatorem his verbis*:

Magis autem successor Cælestini Sixtus Papa fecit Basilicam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento, Maiorem, quæ & ad Præsepe dicitur: simili modo & ipse in metallis aureis, quamquam in diuersis historiis, sacris decorauit imaginibus] quas nonnihil vetustate temporis detrimenti passa Dominicus Pinellus Cardinalis, eius basilicæ dignissimus Archiepresbyter, summa adhibita opificum diligentia, refarciendas & iam collabentes conseruandas curauit, additis maiorum exemplo aliis desuper positis ex pictura hinc inde de Dei Genitricis historia venerandis imaginibus. Huius autem erigendæ seu in ampliorem formam restituendæ basilicæ, & tot tantisque ornamentis decorandæ, Deique Genitricis titulo consecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Ephesino (vt diximus) occasio suppeditata esse videtur: vindicata enim à Nestorij blasphemis Dei Genitrice Maria, de tanta victoria in honorem eiusdem Mariæ Deiparæ placuit ipsi tantum erigi fornix triumphalem. Subdit verò in eadem epistola Hadrianus:

Sed & per rogatum eius Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Saluatore, gemmis pretiosis ornatam; quam voti gratia super Confessionem beati Petri Apostoli posuit, & à tunc vsque hætenus apud nos ab omnibus Fidelibus venerantur.] hæc Hadrianus. Habentur insuper in dicto libro de Romanis Pontificibus ista de Sixto: Hic ornauit de argento Confessionem beati Petri Apostoli, quæ habet libras quadringentas.] & paulo inferius de eodem Valentiniano Augusto: Fecit & Valentinianus Augustus rogatu Sixti Episcopi fastigium argenteum in basilica Constantiniana, quod à barbaris sublatum fuerat, pensas libras sex mille sexcentas & decem.]

Ex his planè intelligere possumus, non ab omnium ecclesiarum ornamentis abstinuisse Gothos, sed ab iis quæ ad basilicas sanctorum Apostolorum Petri & Pauli spectare sciebant, de quibus (vt superius vidimus) Orosius meminit, nosque suo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoscere vales, totum quod ab illis est impensum basilicis reuerentiæ, fuisse ob Apostolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quòd maiori profecuti fuerint cultu dictas Apostolorum basilicas, quàm ipsam primariam Lateranensem Ecclesiam, cuius ornamentis non pepercisse dicuntur: cum alioqui, quod pertinet ad iura immunitatis omnium ecclesiarum, vt ad eas confugientes, salui essent, ea in cunctis Romæ existentibus ecclesiis fuisse à barbaris illæsa seruata & custodita, testificatione sancti Augustini superius recitata, satis superque exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recensere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis ecclesiis ibidem scripta leguntur his verbis:

Huius Sixti temporibus fecit Valentinianus Augustus Confessionem beati Pauli Apostoli ex argento, pensantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confessionem beati Laurentij martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit transfennam & altare & Confessionem sancti martyris Laurentij de argento purissimo. Fecit altare pensans libras quinquaginta, cancellos argenteos supra platonias porphyreticas pensantes libras triginta, apudem supra cancellos cum statua sancti Laurentij martyris argentea pensante libras ducentas, &c.] recenset alia dona eidem oblata basilicæ. Et inferius: Hic fecit in basilica Constan-

CHRISTI SIXTI PAP. THEODOSII 33. IMPP. A
 440. 8. VALENTIN. 16.

A Constantiniana ornamentum super fontem quod antè non erat, id est, epistylia marmorea & columnas porphyreticas erexit, quas Constantinus Augustus congregatas demisit, & iussit vt erigerentur, quas & versibus exornauit] qui sic se habent in octangulato opere, binis in singulis epistylis exaratis:

*Gens sacrandæ prolis hic semine nascitur almo,
 Quam fecundatus Spiritus edit aquis.
 Virgineo factu genitrix Ecclesia natos,
 Quos spirante Deo concipit, amæ parit.
 Calorum regnum sperate hoc fonte renati:
 Non recipit felix vita semel genitos.
 Fons hic est vita, & qui totum diluit Orbem,
 Sumens de Christi vulnere principium.
 Mergere peccator, sacro purgande fluente:
 Quem veterem accipiet, proferet vnda nouum.
 Insons esse volens, isto mundare lauacro,
 Seu patrio premeris crimine, seu proprio.
 Nulla renascentum est distantia, quos facit vnum
 Vnus fons, vnus Spiritus, vna fides.
 Nec numerus quemquam (celerum, nec forma suorum
 Terreat. Hoc natus flumine, sanctus erus.]*

Hætenus Sixti versus, quibus (vt vides) etiam aduersus recentem hæresim Pelagianam Catholica est assertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed iam pauca quæ sunt reliqua Sixti Papæ operum, vbi superius descriptorum, prosequamur:

B Hic fecit platoniam in cœmeterio Callisti via Appia, vbi nomina Episcoporum & martyrum scripsit, commemorans. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Episcopos per diuersa loca quinquagintaduos. Qui etiam sepultus est via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentij, quinto Kalendas Aprilis. Cessauit Episcopatus eius dies vigintiduos.] hæc ibi.

Ad postremum verò illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipsum passum esse post mortem, quæ pertulisse diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: etenim sicut eius nomine prodiit editus ab Origenistis (vt dictum est superius auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti siue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius non ab aliis quàm à Pelagianis scripta fuere tria volumina, primum de Diuitiis, secundum cuius est titulus, De malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro, tertium verò de Castitate: quæ quidem Pelagianismis esse referta, accuratus lector inueniet, modò calleat superius recitatas Pelagianas sententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuscula absque diligentiori consideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis esse cusa.

D Quis, rogo, antiquorum, harum scripturum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu saltem ostendit, aut quoquo modo in leuem suspicionem induxit? cum præsertim Gennadius horum temporum scriptorum Ecclesiasticorum exactè catalogum texens, & de Sixti Papæ epistola ad Nestorium mentionem habens, nequicquam scriptorum huiusmodi Sixto tribuat: haud enim ipsum præterisse potuere, quæ à tanto auctore edita essent. Vel quomodo valuit ipse Sixtus Pelagianorum acerrimus hostis, & eius hæresis (vt auctore sancto Prospero dictum est) vltimus profligator, Pelagianæ hæresi consentientia conscriptisse? Hæbeat Solanius solus ipse sibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandauit opuscula; immo nec vnus ipse professione Catholicus tam insigni honestata nomine venena bibat de calice aureo Babylonis: aureum dixerim, quòd complura habeat Catholicæ fidei consentientia, vt mos est omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Sensit hoc ipsum, & doluit mecum vehementer, atq; ex alto ingemuit pectore Lindanus Episcopus Gandauensis, vir doctissimus, profligator hæreticorum, & norma Orthodoxorum Antistitum, cum ante annos circiter octo, ipso initio sedis Sixti Papæ Quinti, Romæ esset, & ex more de re litteraria contingeret vnà simul miscere sermones; haud æquo animo ferre valens, sub falso nomine tanti Pontificis, Pelagianorum fœtus esse suppositos.

Sed ne quasi aërem verberantes pugnare videamur, satis erit ad institutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicis dogmatistes intelliget. Quid enim integro libro illo de Diuitiis conatus est auctor, nisi ostend-

SIXTI PA-
 PAE NOMI-
 NE SVPPO-
 SITA SCRIP-
 TA PELAGI-
 ANA.

PELAGIA-
 NISMI NO-
 TANTVR.

PRIMI LI-
BRI PELA-
GIANISMI.

ostendere, diuitem hominem ex Deo non esse? contra diuinæ planè Scripturæ testimonia, A quibus dicitur: Diuitem & pauperem fecit Deus] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat.] ex multis namque inuenies eundem auctorem velle probare, impossibile esse diuitem hominem Dei præcepta seruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes, si velint salui esse, pluribus docet. In his, inquam, cum toto illo libro versetur auctor, quis non intelligat spirare Pelagium, cuius inter alia hæresum capita (vt dictum est) illud erat, non posse saluari diuitem, nisi omnia sua pauperibus erogat? Sed etsi possent ea cuncta ad aliquem Catholicum sensum quomodocumque pertrahi: decuisset ne tempore huius emergentis hæresis Romanum Pontificem, etsi non eadem expresse, illis tamen affinia & consinia, absque suspitione hæresis Pelagianæ, nulla facta eius abrogatione, tractare?

PELAGIA-
NISMI SE-
CVNDI LI-
BRI.

Sed & in secundo libro ita recta incedit via, dum differit opera esse necessaria ad salu- B tem, vt tamen ad postremum sese auctor prodat Pelagianum, cum omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipsis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perstringere consueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perstringam, quando cuiuscunque criminis vel peccati reus quieta mente suscipiet malum suum voluntatis esse, non necessitatis, & arbitrio scribi, quod illi nituntur imputare naturæ? Catholicos quidem fugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam asserunt. Quid præterea toto eo disputationis anfractu demonstrare conatur, quàm hominem esse sine peccato, possibile fieri? En quis ignorat, assertiones has esse Pelagij, impugnatas iam mille locis à S. Augustino, sancto Hieronymo, Prospero Aquitano, & aliis?

* Matth. 15.
PELAGIA-
NISMI TER-
TII LIBRI.

Rursum verò in tertio libro qui inscribitur de Castitate, quomodo se aduersarium gra-
tiae exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthei locum illum explanans: C Non capiunt omnes hoc verbum, sed quibus datum est] istud ipsum tribuens ipse omnino liberè hominis voluntati, subsannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcque ait: Nolo sic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus hoc datum est: quasi castitatem non nisi illi possideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod aiunt) necessitate collata sit: ne & gratiosum Deum statuas, & castitatis præmium tollas.] Erant planè huiusmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos iniustæ notæ calumniæ, vt dum hi absque diuina gratia consequi castitatem minimè fas esse hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiscendis necessitatem imponere subsannarent. Et inferius, cum illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnusquisque proprium donum habet à Deo] subdit ipse: Propriæ scilicet voluntatis.]

AUCTOR
PATENTIS-
SIMVS PE-
LAGIANVS.

Sed quid in his diutiùs immoramur? Vel hoc vnum tibi satis sufficere potuisset ad per- D spectam hominis Pelagiani cognitionem, quòd cum videas tribus illis libris auctorem versari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, sed libero tantùm arbitrio omnia: vt non nisi Pelagianum loqui, vel surdus intelligat. Insuper & in illo absolutissimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnum cælorum: dum in libro de Castitate sic prædicat castitatem, vt derogat matrimonio, cum vxoratos negat gloriam cælestem consecuturos, fructuosos tamen vita beata, si cetera mandata seruent. sed accipe quàm disertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Absit: sed tantùm regni gloriam illis, non vitam (si tamen omnia mandata seruauerint) denegasse censetur.] Cum hæc igitur & alia misceat Pelagianus auctor, è Pelagianis prauis sententiis mutuatus: à tanta ignominia vindicandus est Sixtus Pelagianæ hæresis indefessus & E validus oppugnator.

Sed iam sine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; post Sixtum, sextum auspiciari ab ipsa Magni Leonis Papæ creatione volumen. Faue tu nobis, lector, precibus, & piis votis aspira: vt eadem felicitate qua quinque tomos absoluimus, qui sunt reliqui consummemus. Sed ad gratias agendas ei, à qua cuncta hæc nostra dimanant, oratio se ex more conuertat.

ACCEPTVM

ACCEPTVM tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc par-
tum, pro gratiarum munere, vt Anna Samuelem, ad te ipsam, viuum Dei taberna-
culum, affero: tu verò offeres ipsum Deo, illud simul cum ipsa præ miraculo concinens:
Sterilis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec spes erat potuisse vel vno ger-
mine fœcundari. Vnde mihi etiam præ stupore in propheticum illud sit erumpendum:
Quis mihi genuit istos? Ego sterilis & non pariens: & istos quis enutriuit? Ego destituta &
sola: & isti vbi erant? Totum id muneris tui atque gratiæ, fœcundissima Virgo. Adiice ve-
rò, vt quinto oblato tomo, rependas quæ in eodem quinario numero mirificè noscuntur im-
pleta, nempe cum quinque ordeaceis panibus è pueri angusto sinu perceptis sequentem
se Dominus numerosam multitudinem paut, & satiatis ex illis quinque millibus hominum,
iidem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cum puer Dauid,
quinque lapidibus in pera positus, insultantem Dei agminibus hostem occidit, & vno pro-
strato, omnes pariter victi sunt Philisthæi. Concessa sunt tam grandia pueris, quod infirma
mundi, vt confundat fortia, Deus eligere consuevit. Sum quidem & ego (dicam cum Sa-
lomone) puer paruulus, ignorans introitum & egressum meum. Accipere igitur merear
concessa pueris: vt munera ista nostra, dona tua, Deo oblata, sua ipse benedictione multi-
plicet, & aucta in æternum permanens conferuet, futura ipsa in Ecclesia cibus & arma, quo
Fideles alantur, atque hostes perfidi debellantur. Ad postremum verò illud adiunge, vt tan-
quam vnus ex Domini paruulis, sim consecuturus vitam æternam, gratia Domini nostri
Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in sæcula sæculorum. Amen.

ANNALIUM TOMI QVINTI
FINIS.

A P P E N D I X

EX PRÆTERMISISS TOMI QVARTI ET QVINTI ANNALIVM ECCLESIASTICORVM, suis singulis reddendis locis, cùm iidem iterum cudentur Annales.

B *Occasio emergentis nobilis disputationis suborta de testamenti S. Gregorij Nazianzeni veritate effecit, ut quinto huic tomo, quæ etiam sint quarto reddenda, præter morem adiceremus, probe scientes gratum fore lectori, hæc potius ista legere, quàm aliam eiusdem tomi expectare editionem.*

Tom. 4. Pag. 592. ver. 3. appellatione sententiam. Adde quæ sequuntur.

Cùm hucusque in prima editione res Gregorij Nazianzeni produxerimus, prætermisimus, quod planè ignorabamus, ab eo conditum testamentum: Quis enim illud extare, vel rationem aliquam ipsius habendam esse putasset, quod tot rerum atque scriptorum eiusdem Gregorij accuratissimos exploratores præterisset, vel si nouerunt, tamen visi sunt penitus tamquam commenticium contempsisse? Cùm verò illud prætermissem omnino; M. Antonius Massa Salernitanus L. C. quocum ob illius doctrinam, variamque eruditionem cum pietate coniunctam domestica mihi consuetudo intercedit, omnium ferè librorum angulos exploratos habens, cùm istud ipsum minimè eum lateret, liberiori amicitia vsu lepidis salibus suauiter carpens, oscitantia me redarguit, quòd cùm de Gregorio Nazianzeno penè nihil omiserim, eius tamen testamenti nullam prorsus habuerim mentionem: nam etsi illud fortasse nobis minimè probaretur, confutare saltem disertis rationibus, muneris nostri esse: quod negare non potui.

DE TESTAMENTO S. GREGORII NAZ.

D Latet illud quidem inter Brissonij viri sanè valde periti formulas Græcè editum: sed cùm mendosum vehementer inuentum esset & mutilum, vehemensque vrgeret de impostura suspicio, rem contuli cum Iacobo Sirmundo mei studiosissimo Parisiensi professore Societatis I E S V, omnium planè litterarum genere excultissimo: qui infatigabili studio penetralia quæque bibliothecæ Vaticanæ perlustrans, inuenit tandem in duobus antiquis codicibus eiusmodi testamentum, quod contulit, emendauit, atque Latinitati primus omnium tradidit, deditque nobis, sicut hæc habes descriptum:

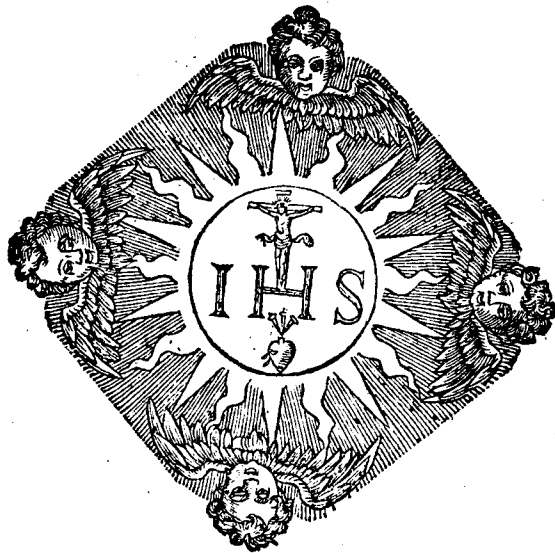
*Vatican. Biblioth. nm. 311. et 592. Græc. libr.

E Consulatu Flauij Eucheij & Flauij Syagrii, clarissimorum virorum, pridie Kalendas Ianuar. * Gregorius Episcopus Catholica Constantinopolis Ecclesiæ, viuens ac prudens, sanoque consilio & integris sensibus condidi hoc testamentum: quod quidem iubeo & voloratum esse, firmitatemque in quolibet foro & quomodolibet obtinere. Iam enim mentem meam manifestam feci, & meam omnem substantiam Catholica Nazianzi Ecclesiæ consecraui ad pauperum, qui sub eadem sunt Ecclesia, ministerium: ob eamque causam tres præfeci iuxta hanc meam voluntatem Prochotrophos, pauperum curatores, Marcellum diaconum ac monachum, Gregorium item diaconum, qui fuit de familia mea, & Eustathium monachum, qui & ipse fuit è domo mea. Nunc verò eundem animum retinens erga sanctam Ecclesiam Nazianzenam, eodem persto in proposito.

TESTAMENTUM GREGORII NAZ.

Cùm igitur contigerit me ex vita decedere: heres meus esto Gregorius diaconus & monachus domesticus quondam meus, quem pridem manumisi, ex vniuersa substantia mea mobili & immobili, vbicumque ea mihi sita est: ceteri omnes exheredes mihi sunt: Ita quidem, vt meam omnem substantiam mobilem & immobilem sanctæ Catholica Nazianzi Ecclesiæ ipse restituat, nihil penitus subducens, præterquam quæ hoc testamento quibusdam priuatim reliquero legati aut fideicommissi gratia: sed omnia (vt prædixi) diligenter seruet Ecclesiæ, Dei timorem præ oculis habens, sciensque iam à me decretum, vt omnia mea illius Ecclesiæ pauperum ministerio cedant; in eamque rem se institutum heredem, vt per ipsum Ecclesiæ omnia sine fraude conferentur.

HERES FIDELI COMMISSARIUS.

Seruos quoscumque vel mea voluntate, vel beatissimorum parentum meorum mandata A
to manumisi, hos omnes nunc etiam liberos manere volo, & peculia sua sibi habere, absque
villo impedimento.

RELICTA
HEREDI IV.
RE DOMI-
NII.

Volo præterea, heredem meum Gregorium diaconum vnà cum Eustathio monacho,
ambos olim è domo mea possidere prædium Arianzenum, quod ex Regini bonis ad nos per-
uenit: gregales verò equas & oues, quotquot iam ipsis præfens dari iussi, quarumque proprietatem
ipsis ac dominiū tradidi, has ipsis quietas manere volo iure domini. Per præceptionem
item, Gregorium diaconum & heredem meum, qui mihi fideliter ministravit, priuato iure
domini habere volo aureos numero quinquaginta.

LEGATVM
RVSIANÆ
VIRGINI.

Rusianæ virgini venerandæ, propinquæ meæ, certa condita in annos singulos dari iussi,
vnde vitam liberè traducat: quæ quidem omnia eidem, quemadmodum præscripsi, volo &
iubeo sine mora præstari. De habitatione autem tum quidem propterea nihil statui, quòd B
nescirem vbinam ipsa degere mallet: nunc verò & hoc volo, quocumque ipsa loco elegerit,
parari ei domum ingenuæ congruentem ad honestam virginis habitationem: quam vtique
domum sine interpellatione habebit ipsa in vsum fructum, quoad vixerit, postea restituat Ec-
clesiæ. Addi præterea eidem volo puellas duas, quas ipsa delegerit; hoc nimirum pacto, vt
cum ea morentur puellæ vsque dum viuet; & si quidem illi ita visum fuerit, liceat ipsi li-
bertate eas donare; sin minus, & illæ quoque ad Ecclesiam pertineant.

LEGATA DI-
VERSIS RE-
LICTA.

Theophilum puerum, qui mecum perseuerauit, iam manumisi: volo autem ei nunc etiam
dari legati nomine nummos quinque. Eupraxium verò eius fratrem liberum esse volo, ei que
legati nomine dari nummos quinque. Volo præterea Theodosium Notarium meum libe-
rum esse, ei que legati nomine dari aureos nummos quinque.

EXCYSATIO
DE PRAE-
TERITIS
SVIS.

Alypianam, filiam meam dulcissimam (ceterarum enim Eugenæ & Nonnæ exigua ratio
ducenda est, vt quarum vita reprehensione non vacat) veniam mihi dare volo, quòd nihil C
possim ipsi relinquere: quippe qui omnia iam pauperibus destinaui; aut potius beatissimis pa-
rentibus, qui ita polliciti erant, obsecutus sum: quorum mentem violare, nec sanctum, nec
tutum arbitror. Quæcumque igitur ex beati fratris mei Cæsarij rebus in veste serica, aut li-
nea, aut lanea, vel burichaliis supersunt, hæc ad ipsius liberos pertinere volo, & nulla in re
ipsam, vel sorores ipsius molestas esse vel hæredi meo, vel Ecclesiæ.

ADMONI-
TIO TESTA-
MENTARIA.

Meletius generus meus prædium Apenzinsenum, quod Euphemij erat, sciat se mala fide
possidere. de quo quidem etiam antea scripsi sæpius Euphemio, ignauiam eius reprehenden-
dens, nisi sua recuperaret: Et nunc testor omnes magistratus, & qui sub magistratu sunt, ini-
uriam fieri Euphemio: oportet enim prædium Euphemio restituere.

Emptionem fundi Canotalorum reuerendissimo filio Episcopo Amphiloquio redinte-
grari volo: constat enim ex chartis nostris, idque norunt omnes, quòd & solutus fuerit D
contractus, & pretium receperim, proprietatemque ac dominium possessionis iam pridem
tradiderim.

DIVERSA
LEGATA.

Euagrio diacono, qui multorum mecum laborum & curarum particeps, in multis
suam mihi benevolentiam commendauit, gratiam habeo coram Deo, & coram homini-
bus. Ac maiora quidem ipsi Deus retribuet: ne verò parua etiam amoris symbola præter-
mittamus; volo ei dari camasum vnum, tunicam vnam, pallia duo, aureos nummos tri-
ginta. Similiter dulcissimo condiacono nostro Theodulo dari volo camasum vnum, tu-
nicas duas ex iis quæ sunt in patria, aureos viginti ex patriæ item rationibus. Elaphio
Notario, qui & bene moratus est, & quo tempore fuit in obsequio, bellè nos refocilla-
uit, dari volo camasum vnum, tunicas duas, palliatia, sigillionem in patria, nummos au-
reos viginti.

TESTES SVB-
SCRIBEN-
TES.

Hoc meum testamentum ratum ac firmum esse volo in omni iudicio & quomodocum-
que: quòd si tamquam testamentum vim non habuerit, tamquam voluntatem ipsum vlti-
mam seu codicillum valere volo. Qui verò ipsum euertere tentauerit, rationem reddet in
in die iudicij.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Gregorius Episcopus Catholicæ Constanti-
nopolis Ecclesiæ relegi testamentum, & omnia probans subscripsi manu mea, & vim ob-
tinere volo ac iubeo.

Amphiloquius Episcopus Catholicæ Iconij Ecclesiæ interfui testamento reuerendissimi
Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Optimus Episcopus Catholicæ Ecclesiæ Antiochenæ interfui, cum reuerendissimus
Episcopus Gregorius testamentum suum, vt supra scriptum est, disponeret; & eo rogante,
subscripsi manu mea.

Theo-

A Theodosius Episcopus Catholicæ Ecclesiæ Hydæ præfens fui testamento reuerendissimi
Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Theodulus Episcopus sanctæ Catholicæ Apameæ Ecclesiæ præfens fui, &c.

Hilarius Episcopus Catholicæ Ecclesiæ Isauriæ præfens fui, &c.

Themistius Episcopus sanctæ Catholicæ Hadrianopolis Ecclesiæ præfens fui, &c.

Cledonius presbyter Catholicæ Iconij Ecclesiæ præfens fui, &c.] hætenus testes: post
quorum subscriptiones, nomen eius qui ex archiuo Nazianzeno eiusmodi testamentum
edidit, habetur in iisdem codicibus scriptum his verbis:

Ioannes sanctissimæ Nazianzi Ecclesiæ lector & Notarius exemplum diuini testamenti,
quod in sanctissima ecclesia mea reconditum est, sancti & illustris ac Theologi Gregorij ex-
scripsi & edidi.] hætenus ex veterimis exemplaribus Vaticanis.

B Iam verò nostrarum partium esse scimus, vt his quàm exactè percognitis, num hæc in
omnibus inueniantur veritati consentanea disquiramus, elucidemusque obductum veluti
rubigine monumentum. Esse quidem ipsum germanum Gregorij Theologi testamentum,
sunt multa quæ persuadeant. Verum quoniam ipsa prima eius inspectione longè refugere
possit animus, vt id audire velit, nedum asserere ipsum Gregorium filias habuisse atque
generum: de hoc ipso primùm iure agendum erit. Etenim nihil est, vt vel in leue discrimen
possit adduci Gregorij, quem suis ipse sæpe scriptis profiteretur; cultus virginitatis,
quam par est vt ante omnia apertissimè demonstratam atque probatam, factam testam in
omnibus relinquamus.

Nihil quidem magis certum atque exploratum ex omnibus Gregorij rebus gestis vi-
deri potest, quàm ipsum perpetuam coluisse virginitatem, testante id ipso quàm sæpissi-
me, cum in senectute confectus ærumnis sese eius tamquam rei præclaræ memoria con-
solans, cygneis modulis sæpe concinuit, vt illud in primis profa redditum: Corpore
virgo sum: an autem etiam animo, haud certum habeo.] profiteretur hoc etiam in carmi-
ne vbi conqueritur de calamitatibus suis, itemque in carmine de Virginitate, & in præ-
ceptis ad Virgines: rursus in carmine de Vita sua, & eo qui inscribitur De rebus suis, vbi
hos habet versus.

Non me connubium strinxit, fluxio vita.] & inferius.

Nec mea femineo maduerunt membra liquore.] Insuper cum rursus animæ suæ

calamitates deplorat, visionem sibi diuinitus ostentam recenset, qua permotus fuerit à puë-
ro, vt se virginem perpetuò conseruaret. id ipsum etiam affirmat cum inuehitur in hy-
pocritas monachos, necnon in epitaphio de se scripto: vt planè nihil in Gregorio firmius
D atque tutius, quàm perpetuæ virginitatis cultus, abque vlla dubitatione affirmari penitus
possit. Seruata igitur & in omnibus comprobata Gregorij virginitate, iam nebulam illam
quæ de filiabus & genero ex testamento contracta videtur, ex ipsiusmet Gregorij scriptis
dimoueamus omnino.

Quod igitur ad nominatas in testamento filias spectat, illud ingerimus: si omnes quas
ipse Gregorius suis scriptis filias vel filios nominat, ex coniuge esse susceptos, velimus as-
ferere; erit profectò vt plus quàm quingentos (vt ita dicam) ex Gregorio genitos esse li-
beros affirmare cogamur. verum ad spirituales generationem eos omnes esse referendos,
ne longè petatur exemplum, habes in eodem testamento ab ipso Gregorio nominatum fi-
lium suum Amphiloquium Episcopum, vt pote ætate iuniorem. nam in epistola ad Cæsa-
rium de eo scripta: Ipse (inquit) manu mea carissimum filium nostrum Amphiloquium of-
E fero, virum probitatis nomine vsque ad eò nobilem (etiam præterquam ætas ferat) vt ipse,
qui & senex & sacerdos & amicus vester sum, præclare mecum agi existimaturus sim, si eam ho-
minum existimationem obtinerem.] hæc ipse. Sic igitur nihil est vt cogamur asserere, quas
nominat filias, eas à Gregorio ex vxore susceptas.

Verum dicendum potius eas illius fuisse neptes: etenim quam potissimùm laudat; spre-
tis ceteris, Alypianam, eo gradu tum ipsam tum reliquas duas sorores Gregorio iunctas
fuisse, ex ipsius Gregorij epistolis certo certius intelligere possumus. Repentur quidem A-
lypiana ista ipsi Gregorio fuisse ex sorore Gorgonia neptis, nuptaque insigni viro Nicobulo,
ex quibus ortus est Nicobulus Iunior, cuius nomine ad eius patrem extat Gregorij carmen,
necnon aliud patris nomine ad ipsum filium redditum, & alia complures epistolæ, vt inter
ceteras quæ signatur in Billiana nouissima editione numero centesimo quinquagesimo quini-
to, cuius hæc est inscriptio ex Græco reddita exemplari, qua ipsius epistolæ argumentum po-
nitur verbis istis:

Annal. Eccl. Tom. 5.

M m m 2

Eidem

ELUCIDA-
TIO TESTA-
MENTI GRE-
GORII NA-
ZIANZ.

VIRGINI-
TAS S. GRE-
GOR. NAZ.
PERSPICVA
SATIS.
Gregor. Naz.
de se ipso.

QUAE SINT
NOMINA-
TAE FILIAE
A GREGO-
RIO.

ALYPIANA
ET SORORES
NEPTES
GREGORII.

Eidem Nicobulo, Alypianæ ipsius vxori, Gorgoniæ Gregorij fororis filix, corporis staturâ A
exprobranti.] hæc in epistolæ inscriptione. Sed quid ista sibi velint, ex ipsa accipere licet epi-
stola, quæ cum perbreuis & lepida valde sit, hic integram describemus: sic enim se habet:

Alypianam apud nos cauillis incessis, vt paruam & tua proceritate indignam, ô magne &
vaste, ac gigante tum forma, tum robore. Nunc demum intelligo, animum mensuræ subii-
ci & virtutem expendi, ac rupes margaritis præstantiores esse, coruosque lusciniis augustio-
res. Tu verò magnitudine tua & cubitis frueri, nec Aloydis illis villo modo inferiorem te præ-
be. Equum enim ducis, & hastam vibras, & feræ tibi curæ sunt. Ipsa autem nihil operis pa-
trat: nec magni roboris est, radium ferre, colum tenere, ac telæ assidere:

— ad enim feminarum decus est.

Quod si hoc quoque adicias, eam orationis causa humi curuam esse, ac per ingentes men-
tis agitationes perpetuam cum Deo consuetudinem habere: quid hîc de tua sublimitate B
corporisque mensura te iactabis? Vide tempestiuum silentium: loquentem audi: quàm
incompta sit, animaduerte; quàm, vt femina, fortis ac strenua, quas rei domesticæ vtili-
tates afferat; quàm viri amans sit. At tum illud Laconis dices: Certè animus in mensuram
minimè cadit: atque externum hominem oculos coniectos in internum habere oportet.
Si hæc ad hunc modum consideres, iocari defines, eamque vt paruam deridere, tuumque
coniugium faustum ac felix iudicabis.] hæcenus Gregorius ad maritum Alypianæ Ni-
cobulum.

Consentientia his planè sunt quæ de eadem Alypiana idem Gregorius habet in testamen-
to, cum mulierem frugi, sibiq; ob id carissimâ prædicat, despectis reliquis duabus eius forori-
bus Eugenia atque Nonna, referente nomen auix, longè tamen disparibus moribus prædita. C
Aliquod planè nefas ab eis admissum & publicè cognitum ac decantatum oportuit, vt ipse
Gregorius publicis tabulis eas ita indecoris notis inultas reliquerit. Sic & sanctus Hierony-
mus sororem suam virginem lapsam, sed ad pœnitentiam reuocatam, epistola scripta ad
Chromatium & collegas, posteris notum reddidit. Hæc qui considerat, non adèò mirabitur
de Gregorio Nazianzeno, & multo minùs, si legerit quæ de lapsu Gordianæ virginis amitæ
sux S. Gregorius Papa ad populum pro concione recensuit. vt planè videas sanctos viros de-
spexisse penitus etiam propinquos, quos scissènt Deo minimè esse caros, sed laudare tantum
solitos Deo acceptos, secundum illud de viro iusto dictum à Dauid: Ad nihilû deductus est
in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum glorificat.]

Quod verò ex parentum voluntatis præscripto bona omnia iubebantur non in affines, sed
in pauperes erogari: cum nihil esset quod caræ Alypianæ nepti Gregorius legare posset: eius
tamen filiis dulces dari præcepit Cæsarij fratris exuuias diutiùs apud se retentas, velut cara D
pignora germani amantissimi, qui iam pridem ex hac vita decesserat.

Iam igitur de Gregorij ex coniugio filiabus omni dubitationis amoro penitus scrupulo, de
Meletio qui in testamento gener nominatur, soluendus est nodus, quo Gregorius obligatus
coniugio videatur. Vox quidem illa, quæ ex Græco Latine reddita, gener est, in Græco codi-
ce legitur γαμῆδος: cuius quidem nominis etsi frequentior vsus est, vt generum exprimat, si-
gnificare tamen posse interdum affinem quilibet, qui glossemata Græca elucidant, absque
controversia profitentur: immo apud Latinos idem in voce, generi, loquendi vsus obtinuit:
& vt alios præmittamus, habes apud Iustinum historicum, generum ab eo dici virum so-
roris. Quamobrem nullo pacto adstringimur, vt Gregorius Meletium generum nominari
voce illa; sed affinem potius significare voluisse, exploratissimum satis redditur ex ipsius re-
petitis sæpiùs testificationibus, quibus perpetua eius virginitas absque vlla vel leuissima fal- E
tem dubitatione monstratur.

Posset insuper & de Theodulo Episcopo Apameæ, qui subscribitur testis, illud obiici,
quod reperiatur eo anno non Theodulus, sed Ioannes Apameæ Episcopus subscriptus œcu-
menicæ Synodo Constantinopoli eodem anno habitæ. Verùm ostendetur eiusmodi obie-
ctionem nullius prorsus esse momenti. Etenim præter Apameam quæ in Syria est, cuius di-
ctus Ioannes Antistes, fuerunt tres aliæ eiusdem nominis ciuitates; nimirum prima quæ
in Bithynia fuit ad oram maritimam inter Rindaci & Ascanij ostia, cuius meminere Ste-
phanus & Ptolemæus; secunda in Phrygia ad Marsyæ fluminis ostia, vbi ipse Meandro
coniungitur, cuius meminerunt Plinius & ex Græcis Strabo, quam post Ephesum clarissi-
mam omnium Asiæ vrbium prædicant, in qua celeberrimum esse solet emporium: sed &
præter hanc, aliam fuisse Apameam Parthorum ciuitatem, affirmant. Sic igitur non ar-
ctamur, vt licet constet tempore Concilij Constantinopolitani Apameæ Syriæ præfuisse
Ioan-

A Ioannem, non potuerit Theodulus alicuius ex reliquis tribus Apameis fuisse Episcopus: vn-
de nullius momenti ea esse reperiatur obiectio.

Ceterum quod ad mensem & diem eius anni in eodem testamento descriptos pertinet,
posset etiam aliquis obiicere, neque Gregorium, neque Episcopos qui subscripserunt, tam diu DE MENSE
post absolutam ante quinque vel sex menses Synodum esse commoratos Constantinopoli, ET DIE OB-
neque post abdicationem eius vocatum ampliùs fuisse Gregorium Constantinopolitanum IECTIO
Episcopum, vt ponitur in testamento. Ad hæc verò primum illud iure dici posse videtur: SOLVITVR.
Quis adèò durus est & seuerus Iudex, qui in re adèò antiqua non concedat testamentum
ipsum aliquem puluerem contraxisse mendorum, qui sit excutiendus? Quamobrem si ve-
limus post absolutum Concilium & post abdicationem sedis illud ipsum testamentum fuis-
se à Gregorio nuncupatum: tunc planè accidisse videtur, vt Ioannes ille qui ex archiuo Ec-
clesiæ Nazianzenæ ipsum in lucem prodidit testamentum, cum illud exscriberet, & Grego-
rium simpliciter nominatum Episcopum legeret, honoris causa addiderit, Constantinopoli-
tanum; & quidem bona fide, quòd sciret eo anno ipsum præfuisse eidem Constantinopoli-
tanæ Ecclesiæ.

Verùm illi sententiæ magis inhæreo, vt prope tempus Concilij eiusmodi à Gregorio fue- DE TEMPO-
rit conditum testamentum, atque dicendum esse, in mensem potius irrepsisse erroré. Etenim RE CONDI-
nec in codice quem nactus est Brissonius, nec in altero è duobus Vaticanis nomen mensis ex- MENTI.
pressum erat: in quo & potuit accidisse, vt errore librorum, *ιαυσαπιον*, scriptum fuerit pro
ισυιον. Vt autem opiner paulo ante Concilium eiusmodi esse à Gregorio conditum testamen-
tum, illud persuadet, quòd ea ratione quam tunc Constantinopoli ante Concilium in Maxi-
mum habuit, inter alia, suis se cunctis iam priuasse bonis ostendit his verbis: Paupertatem ob-
C iicient? Quid ego audio? measopes & copias? Atque vtinam & pános hosce exuere possem,
vt huius vitæ spinas nudus percurrerem: vtinam & grauem hanc tunicam quàm celerrimè
abiicerem, vt leuiorem acciperem.] & inferiùs: Sed pecunias eripient? quas tandem? si meas:
quin eadem opera pennas quoque excidant, quibus cinctus non sum.] hæc ipse, quibus qui-
dem se iam bona cuncta abdicasse significat.

Sunt autem adhuc complura alia ex eiusdem Gregorij scriptis adducenda, quibus demon- MIRA GRE-
strari contingat idem ipsum testamentum esse Gregorij. In primis verò, quòd quæ in eo mira GORII ER-
erga pauperes sollicitudo monstratur, eadem in omnibus eius scriptis expressa conspicitur. GA PAUPER-
Quòd enim in testamento pauperibus posthabuerit affines; cum ita à parentibus fideicom- RES SOLI-
missariam accepisset hæreditatem: testatur ipse de matre sua in oratione habita in funere pa- CITUDO.
tris, adèò erga pauperes fuisse amore propensam, vt dicere solet, se ipsam, si licuisset, & filios
D ad alendos pauperes distracturam fuisse. Ipse verò non fundos tantum & domos in pauperes
erogauit, sed & libros in eorum vsu conuertit. Cum enim Adamantius rhetor amicus Gre-
gorium aliquando rogaret dari sibi libros rhetoricæ facultatis; misit ipse quidem illos Gre-
gorius, sed pretium illorum petiit, scripta ad eum epistola, vbi ad finem ista faceret admodum:
Quod si hæc quidem rectè dici videntur, & minimè philosophicum esse, librorum pretium
postulare: tu mihi pecuniam solue, obiectionem autem tuam soluent pauperes.] hæc ipse, ex
quibus vides immensam eius erga pauperes curam.

Sed & videre est in ipsius Gregorij scriptis eiusdem testamenti, quo pauperibus sua cuncta
reliquit, haberi saltem tacitam mentionem. Etenim ad hoc ipsum visus est alluisse, cum post
discessum Constantinopoli, scribens ad Constantinopolitanos sacerdotes & populum, ista
habet in fine: Hæc verba Gregorij sunt, quem aluit Cappadocia, quippe se facultatibus om-
E nibus suis orbauit, vt eas Christo offerat.] Insuper in carmine de se ipso post reditum ex vr-
be Constantinopolitana, de suarum rerum abdicatione agens, hunc habet versum:

Cessi inuita aliis mente, libente aliis] Planè duplicem Constantinopoli à se fa-
ctam rerum abdicationem insinuans, inuito animo alteram, nimirum cum sedem reliquit, al-
teram cum pauperibus cuncta sua testamento donauit.

Est & carmen ad Iulianum Tributorem Exæquatorem, quo Ecclesiam Nazianzenam
commendat, in qua ad pauperum vsu se omnia sua erogasse testatur: quæ quidè bona cum
ab ipso Iuliano describerentur ad vectigalia soluenda; vt mitiùs agat rogans, hæc de Nazian-
zena Ecclesia inter alia habet: Moneat tua (inquit) domus, quæ miseros homines omni be- TESTAMEN-
nignitatis genere complecti consuevit: moneant te quoque, ô amice opes meæ, quas ego TAM GREG-
crucis ferendæ causa pauperibus erogavi.] & paulo post: Opes meæ sunt, sed tua est descri- IAM EXE-
ptio. Cura igitur, vt erga pauperes alendos mercedem eandem vterque consequamur.] En- C VTI ONE
vides, lector, ex his omnibus non solum ostendi ipsius Gregorij testamentum, sed idem excu- MANDA-
TVM.
tionem

^a Gregor. Naz.
epist. 155.

FACETA E-
PISTOLA
GREGORII
DE ALY-
PIANA.

SANCTI VI-
RI DESPE-
XERVNT
SVOS, CVM
IMPROBI
VERINT.
^b Hier. epist. 43

^c Greg. in Eua.
homil. 38.

^d Psal. 14.

DILVITVR
DE GENERI
VOCE OB-
IECTIO.

^e Consule Hen-
ric. Thesaur.
Græc.
^f Iustin. lib. 18

OBIECTIO
DE THEO-
DULO EPISC.
APAMEAE
SOLVITVR.

DE MENSE
ET DIE OB-
IECTIO
SOLVITVR.

DE TEMPO-
RE CONDI-
TI TESTA-
MENTI.

MIRA GRE-
GORII ER-
GA PAUPER-
RES SOLI-
CITUDO.

^a Gregor. Naz.
epist. 199.

TESTAMEN-
TVM GREG-
IAM EXE-
CVTI ONE
MANDA-
TVM.

cutioni mandatum perspicue declarari, cum quæ ipse reliquisset Ecclesie, illa iam posside-

DE EVA-
GRIO LE-
GATARIO

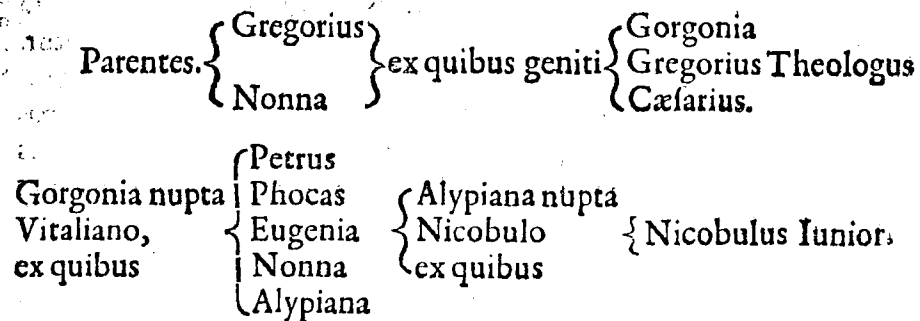
Gregor. epist.
149.
Gregor. epist.
114.

el. 3. de heret.
Cod. Theod.

Sunt & alia præterea plura, quæ eiusdem testamenti germanitatem insinuant, ut cum in eo Euagrium diaconum ad eum commendat, cui & recensita superius legata reliquit: hunc quis non videt fuisse Euagrium Ponticum, qui cum eo vixit Constantinopoli, laudatissimum tunc illum quidem, de quo suo loco pluribus agit? Insuper Euphemius, qui in hoc eodem testamento nominatur, is esse potuit, cuius meminit in epistola ad Alypium, de cuius etiam nuptiis agit in epistola ad Theodosium. Nec præterimus de Regino, cuius meminit in testamento, quod nihil prohibet quin ille esse possit, quem inter familiares adnumerat in carmine ad Hellenium. Sed ex Episcoporum quoque subscriptionibus intellige eiusdem testamenti sinceritatem: nam præter Amphilochem, qui sequitur ordine Optimus Episcopus Antiochenus, ipse est, cuius mentio fit in lege Theodosij hoc anno post Concilium data. Et quis nesciat, qui ultimo loco subscriptus habetur Cleodius presbyter, illum esse, quem ad eum mirifice laudat in eodem carmine ad Hellenium? Sed & prudens rerum antiquarum scrutator sinceritatem scripti huius intelliget ex vocibus vestimentorum ibi nominatorum, quæ ob nimiam antiquitatem inter exoticas abierunt, ut illæ, camosa, atque sigillion: sed de sigillione apud Trebellium Pollionem in Claudio facta mentio reperitur.

Iam habes, lector, Gregorij testamentum non solum è carie & tinea erutum, sed ab objectionibus vindicatum, illustratumque scholijs, & redditum omni puto ex parte probatum: egregium planè quod plurimi facias monumentum, ab alijs, si qui antè viderunt, fortasse spre- tum, quod veluti in obducto situ numismate ipsa in eo Gregorij imago minimè cernere- tur expressa, immo reddere videretur effigiem hominis coniugio obligati: sed eo exterfo di- ligenter & perpurgato, ipsissimam ibi cusam Gregorij intueris imaginem. Hæc iam satis, quæ si hic minus opportuna videntur, caro monitori, sed importuno exactori Massæ accepta feras.

Cui ut morem geram, hic tibi etiam adiicimus, veluti corollarium, de propinquis eiusdem Gregorij Nazianzeni perbreuem descriptionem.

Hæc quidem ex ipsius Gregorij scriptis perspicua satis redduntur cuilibet rectè intuenti. Nam de Vitaliano, quod vir fuerit Gorgoniae sororis, & genitos ex ea nominatos superius li-beros, inuenies in carmine filiorum ad ipsum Vitalianum inscripto, iunctis his quæ de Gor- gonia suis locis superius dicta sunt. De coniugio autem Alypianæ cum Nicobulo, satis reci- tata nuper epistola ad ipsum scripta declarat: ex eis verò Nicobulum Iuniorem genitum, car- mina eiusdem Gregorij, tum patris, tum filij nomine edita, aperte satis docent, & aliæ insu- per epistolæ ad Nicobulum scriptæ, vel in quibus de Nicobulo mentio habetur.

Fuisse reperiuntur & alij Gregorij Nazianzeni propinqui: sed qua linea collocandi, incer- tum est, ut qui nominatur in testamento Meletius, de quo mihi facilè persuadeo, ut vir fue- rit Eugeniæ, siue Nonnæ Gorgoniae filia. Cõstat insuper, de nepotibus, consobrinos suos, siue aliter quomodocumque propinquos, ab eodem nominatos esse Helladium & Eulalium, cum scri- bit ad Lollianum & ad Cæsarium, quos & nominatim celebrat in carmine ad Hellenium, ubi & matris eorum meminit; ibi etiam propinquos fuisse tradit Cleodionem, Carterium, & Nicomedem: Eupraxium item alibi propinquum suum appellat, itemque Valentianum, & Amazonium. Sed de his satis.

Greg. ep. 195
Greg. ep. 105

Greg. epist.
177. 89.
Greg. epist.
189. 196.

Greg. ep. 82.

At iam-

A P P E N D I X
A D T O M V M Q V I N T V M
A N N A L I V M.

Pag. 222. E. 7. contemnant. Adde: Quod verò Nouatores dictam Innocentij Papæ fugillent epistolam, dum ipse negat recipendam esse pœnitentiam sacræ virginis lapsæ, nisi defuncto viro, cui se titulo nuptiarum coniunxerat; objicientes iniquè actum differendo lapsæ pœnitentiam in obitum adulteri. Sed nihil æquius atque sanctius valuit decreto Ro- mani Pontificis definiri, quàm ut reiiciatur præterita lapsæ virginis pœnitentia, quæ titulo nuptiarum cum adultero tanquam legitimo viro cohabitare delegit. Ita planè à S. Victorio Episcopo Rothomagensi causam esse propositam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in ea quam ad ipsum reddit, epistola, intelligi potest, dum ait: Quosdam enim asseris extitisse, qui statuta maiorum non tenentes, castitatem Ecclesie sua præsumptione violant, populi fa- uorem sequentes, & Dei iudicium non timentes] quòd dicerent nuptias iure ciuili tantum- modo contrahendas, contractasque ratas esse habendas, nec ulterius soluendas. Præsumptiuas has nuptias Gilda huius temporis scriptor nominat, ubi lugens hæc ait: Spernuntur nam- que primæ post monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis præsumptiuæ nuptiæ, alia viri viuentis non externi, sed fratris filia adamata, &c.] Qui igitur in eiusmodi nuptiis perseuerare decernerent, planè inhabiles penitus reddebantur, quibus pœnitentiæ remedio posset Ecclesia subuenire, nisi adultero coniugis loco habito morte sublato. Quàm autem pronus ad indulgentiam, facilisque ad veniam impertiendam Innocentius Papa es- set, quæ idem ipse scribit ad sanctum Exuperium Episcopum Tolosanum declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiusdem Innocentij Papæ epistolis esse nãuos iidem Nouatores obtre- ctant: quæ cum ab Apostolicis traditionibus, sanctorum Patrum doctrina, vsu Ecclesie sibi vendicent auctoritatem, gemmas potiùs esse, quàm nãuos, nisi limis oculis aspexissent, satis intelligere, ac perspicue cognoscere potuissent.

REDAR-
GVNTVR
NOVATORES
DE EPISTO-
LA INNO-
CENTII
PAPAE.

Gild. de eu-
cid. Britan.

Pag. 235. B. 8. dedisse potuerit. Adde: Ita quidem nobis necessariò sentiendum fuit, antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo scripto codice edidit Acta Synodi Toletanæ Ambrosius Morales, vir cum primis doctus & de Ecclesiasticis antiquitatibus rerum Hispanicarum optimè meritis: quibus planè innotescit, superstitè adhuc sancto Simplicia- no Mediolanensi Episcopo, primum Concilium Toletanum esse celebratum Era quadrin- gentesima trigesima octaua, ac proinde illud ipsum ad priorem Stilichonis Consulatum esse referendum, ut ea de re dubitatio nulla superit. Verumtamen eidem, vel erudito viro res Hispanicas accuratissimè prosequenti Ioanni Marianæ in eo minimè assentiri valeamus, dum Concilium primum Toletanum, quod sub Anastasio Papa habitum consistentur, idem esse cum eo, ad quod extant dictæ literæ Innocentij, existimant, eademque ab ipso datas in ipso sui Pontificatus ingressu, cum sancto Anastasio Papæ successit: decepti ambo aliorum errore, ex falsa chronographia annorum sedis Pontificatus Anastasij, qua tradunt eodem anno primi Consulatus Stilichonis dictum Concilium celebratum, Anastasiumque defun- ctum, atque Innocentium subrogatum: Cum tamen certa testificatione maiorum, & ex re- rum gestarum necessaria deducta temporis ratione superius sit demonstratum, non eo anno sub priore Consulatu Stilichonis, anno Domini quadringentesimo defunctum esse Anasta- sium, anno sui Pontificatus tertio, sed ad quintum peruenisse, successumque in eius locum In- nocentium anno salutis quadringentesimo secundo. Hæc igitur cum satis comperta & ex- plorata se habeant, quæ ratio patitur, ut vnum idemque dicamus esse Concilium Toletanum quod anno tertio Anastasij est celebratum, cum eo ad quod Innocentius Papa decretalem epistolam dedit, quam etsi dixerimus datam esse anno primo eius Pontificatus, tamen à pri- mo Concilio Toletano anno tertio Anastasij celebrato duorum ferme annorum spatia in- terecurrunt? cum & certò sciamus ex præscripto sacrorum canonum, quorum sæpe superius mentio facta est, bis in anno ad prouinciale Concilium Episcopos coire consueuisse; nec sit exemplum, vnum idemque prouinciale Concilium in annum sequentem esse propagatum.

DVO CON-
CILIA TO-
LETANA.

Neque est etiam quod dici possit Cõcilium Toletanum sub Innocentio idem esse cum illo sub Anastasio celebrato, ex eo quod in ipso quoque de perperâ factis ordinationibus actum sit: nam & longè ante primum Concilium Toletanum de iisdem tractatum est à Siricio Papa in

literis ab eo datis ad Himerium Tarraconensem Episcopum : diu enim multumque eius-
modi in sacris ordinibus corruptio disciplinae exagitauit Hispaniarum Ecclesias ; adeo ut in
schisma vlcus eruperit tempore primi Concilij Toletani , vt verbis istis Patronus Episcopus
præfatus est , dicens : Quoniam singuli cœpimus in Ecclesiis nostris facere diuersa , & inde
tanta scandala sunt , quæ vsque ad schisma perueniunt , &c.] Ex quibus etiam potest intel-
ligi longè post primum Concilium Toletanum aliud esse celebratum sub Innocentio , cum
iam longè lateque tunc obortum schisma diffusum magis magisque Hispaniarum Ecclesias
infestaret : nam Innocentius in sua epistola ad Episcopos in Toletana Synodo constitutos ,
ista præfatur : Sæpè me & nimium cum teneret cura sollicitum super dissensionis schismate
Ecclesiarum , quod malum per Hispanias in dies separationis gradu incedere fama ipsa lo-
quitur.] vt planè appareat , non statim vt subrogatus est Innocentius in locum Anastasij ,
sed cum plures sedisset annos , eas ab ipso literas esse conscriptas. quod si ipso sedis suæ ex-
ordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dedisset epistolam , vtique de
restituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab ipsis)
ab eo scribendum fuisset.

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter se inuicem distinctis elucidatis , Acta ipsa ad
priorem Synodum sub Anastasio celebratam spectantia hic reddenda putamus , quod plura
in eis sint quæ ad rerum gestarum cognitionem ac temporum rationem pertineant , confir-
mentque superius à nobis asserta de tempore Concilij Cæsaraugustani , multa præterea ha-
beant quæ Hispaniæ Episcoporum erga Romanum Pontificem insinuent cultum & obser-
uantiam : continent autem in primis pœnitentiam Episcoporum palinodiam de Priscillia-
na hæresi aliquando recepta recantantium. sic enim se habent :

INCIPIUNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TO-
LETANO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.]
*est hic annus Domini quadragesimus , quo notatur in Consularibus Fastis Stilichonis cum
Aureliano Consulatus.*

Post habitum iam Concilium Kalendis Septembribus , tertio Nonas Septembres post di-
uersas cognitiones tunc habitas , sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de ple-
nariis Gestis professiones domni Simphosij , & domni Dictinij sanctæ memoriæ Episcopo-
rum , & domni sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri , quas inter reliquos habuerunt in
Concilio Toletano de damnatione Priscilliani , vel sectæ eius , in hunc modum :

Post aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta , Dictinius Episcopus dixit : Au-
dite me , optimi Sacerdotes : Corrigite omnia , quia vobis correctio data est : scriptum est
enim : Vobis datæ sunt clauæ Regni cælorum. Sed peto à vobis , vt clauæ nobis Regni , non
portæ aperiantur inferni. Hæc , si dignamini , omnia ante oculos pono. Hoc enim in me re-
prehendo , quod dixerim vnam Dei & hominis esse naturam. Item dixit : Ego non solum
correctionem vestram rogo , sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis arguo
atque condemno. Item dixit : Sic sensi : testis est Deus. Si erravi , corrigite. Item dixit : Et
paulo antè dixi , & nunc iterum repeto : In priori comprehensione mea , & in principijs con-
uersionis meæ quæcunque conscripsi , omnia me toto corde respuere. Item dixit : Excepto
nomine Dei , omnia anathemo. Item dixit : Omnia quæ inueniuntur contra fidem , cum
ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit : Iuxta quod paulo antè lectum est in membrana nescio qua ,
in qua dicebatur Filius innascibilis : hanc ego doctrinam , quæ aut duo principia dicit , aut Fi-
lium innascibilem , cum ipso auctore damno qui scripsit. Item dixit : Ego sectam , quæ recitata
est , damno cum auctore. Item dixit : Ego sectam malam , quæ recitata est , damno cum aucto-
re. Item dixit : Date mihi chartulam , ipsis verbis condemno. Et cum accepisset chartulam , de
scripto recitauit omnes libros hæreticos , & maxime Priscilliani doctrinam , iuxta quod hodie
lectum est : Vbi innascibilem Filium , scripsisse dicitur , cum ipso auctore damno.

Comasius presbyter dixit : Nemo dubitet me cum domino meo Episcopo sentire , & omnia
damnare , quæ damnauit ; & nihil eius præferre sapientiæ , nisi solū Deum. Atque ideo nolo
me , dubitetis , aliud esse facturum , aliterve sensurum , quàm quod professus est. Ac proinde
quomodo dixit Episcopus meus , quem sequor : quicquid ille damnabit * , & ego damno.

Era qua supra , sub diem septimū Iduum Septembrium professiones sanctæ memoriæ Epi-
scoporum domni Simphosij & domni Dictinij , & sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri ,

Comasius presbyter dixit : Non timeo frequenter dicere , quod semel dixissem , vt gau-
deam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Simphosij : sequor sapientiam senis ; sentio quod
dixi. Si iubetis , ex chartula relegam. Omnes id sequantur qui voluerint vestro adhærere con-
fortio.

A fortio. Et Comasius presbyter ex chartula legit : Cum Catholicam & Nicenam fidem se-
quamur omnes ; & scriptura recitata sit , quam Donatus presbyter , vt legitur , ingessit , vbi
Priscillianus innascibilem esse Filium dixit : constat hoc contra Nicenam fidem esse dictum.
Atque ideo Priscillianum huius dicti auctorem cum ipsius dicti peruersitate , & quos malè
condidit libros cum ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit : Si quos malè condidit libros , cum ipso auctore condemno.

Dictinius Episcopus dixit : Sequor sententiam domni mei , & patris mei & genitoris &
doctoris . . . . . Quæcumque locutus est , loquor. Nam scriptum legitur : Si quis vobis
aliter euangelizauerit , præter quàm quod euangelizatum est vobis , anathema sit. Et idcirco
omnia quæ Priscillianus aut malè docuit , aut malè scripsit , cum ipso auctore condemno.]
hactenus lapsorum professiones. Quid autem de his decreuerit sancta Synodus , Acta quæ
sequuntur , ita declarant :

B Die qua supra. Exemplar diffinitivæ sententiæ translata de Gestis. Episcopi dixerunt :
Legatur scriptura sententiæ. Et legit. Et si diu deliberantibus verum post Cæsaraugusta-
num Concilium , in quo sententia in certos quosque dicta fuerat ; sola tamen vna die , præ-
sente Simphosio , qui postmodum declinando sententiam præsens audire contempserat ; ar-
duum nobis esset audire iam dictos : litteris tamen sanctæ memoriæ Ambrosij , quas post il-
lud Concilium ad nos miserat , vt si condemnassent quæ perperam egerant , & implessent
conditiones quas præscriptas litteræ continebant , reuertentur ad pacem (adde , quæ sanctæ
memoriæ Siricius Papa suassisset) magnam nos constat præstitisse patientiam : Et si prius in-
dictum in Toletana vrbe Concilium declinarant , ad quod illos euocaueramus ; & audissemus
cur non implessent conditiones , quas sibi ipsi , sancto Ambrosio præsentem , & audiente ,
posuissent : patuit respondisse Simphosium , se à recitatione eorum quæ * dicebant martyres

C recessisse] erant hi , quos à Maximo necatos diximus Imperatore , Priscillianus ipse ac socij ,
quos Priscillianista colebant vt martyres. Sed pergunt Acta : Ac dehinc deceptum , ten-
tumque per plurimos , secus aliqua gessisse reperimus , nullis libris apocryphis , aut nouis
scientiis , quas Priscillianus composuerat , inuolutum. Dictinium epistolis aliquantis penè
lapsum , quas omnes sua professione condemnans , correctionem petens , veniam postularet.
Quem constat (vt Simphosius fecit) quæcumque contra fidem Catholicam Priscillianus
scripserat , cum ipso auctore damnasse.

Ceterum extortum sibi de multitudine plebis probaret esse Simphosium , vt ordinaret
Dictinium Episcopum , quem S. Ambrosius decreuisset bono pacis locum tenere presbyte-
rij , non accipere honoris augmentum. Contentur etiam illud , quod alios per diuersas Ec-
clesias ordinassent , quibus deerant sacerdotes ; habentes hanc fiduciam , quod cum illis pro-
pmodum totius Galliciæ sentiret plebium multitudo : ex quibus ordinatus est Paternus
D Braccarensis Ecclesiæ Episcopus : in hanc vocem confessionis primus erupit : Et secta Priscil-
liani se scisse , sed factum Episcopum , liberatum se ab ea , lectione librorum S. Ambrosij , esse ,
iuraret. Item Isonius nuper baptizatum se à Simphosio , & Episcopum factum se hoc tene-
re , quod in præsentem Concilio Simphosius professus est , respondit.

Vegetinus verò olim ante Cæsaraugustanum Concilium Episcopus factus , similiter li-
bros Priscilliani cum auctore damnauerat , vt de ceteris Acta testantur : de quibus qui con-
suluntur Episcopi iudicabunt. Herenas clericos suos sequi maluerat , qui sponte , nec inter-
rogati , Priscillianum Catholicum , sanctum martyrem clamassent , atque ipse vsque ad fi-
nem Catholicum hunc esse dixisset , persecutionem ab Episcopis passum. Quo dicto ,
omnes sanctos , iam plurimos quiescentes , aliquos in hac luce durantes , suo iudicio deduxe-
rit in reatum. Hunc cum his omnibus tam suis clericis , quàm diuersis Episcopis , hoc est ,
E Donato , Acurio , Amilio , qui ab eorum professionibus recedentes maluissent sequi confor-
tium perditorum , discernimus ab sacerdotio submouendum : quem constaret etiam de re-
liquis verbis suis conuictum per tres Episcopos , multos quoque presbyteros , siue diaconos ,
cum periurio fuisse mentitum.

Vegetinum autem , in quem nulla specialiter dicta fuerat antè sententia , data professio-
ne , quam Synodus accepit , statuimus communioni nostræ esse reddendum.

Paternum , licet pro Catholicæ fidei veritate & publicatæ hæresis errore libenter ample-
xi , Ecclesiam , in qua fuerat Episcopus constitutus , tenere permisimus : recepturi etiam in
nostram communionem , cum sedes Apostolica rescripserit.] Vides ex his , neminem antè
communicare cum lapsis , nisi prius illi pœnitenti sedes Apostolica communicaret. Sed sub-
dunt Acta de aliis :

Reliqui ,

PROFESSIO
DICTINI
EPISCOPI.

PROFESSIO
SIMPHOSII
EPISCOPI.

PROFESSIO
COMASII
PRESBYT.

* damnauit.

SECUNDA
PROFESSIO
LAPSORVM.

* qui dice-
bantur.

DE PERFI-
DIA HERE-
NAE EPISC.
ET SVORVM

Reliqui, qui ex prouincia Gallecia ad Concilium conuenerant, & in Simphosij semper **A** communionem durauerant, accepta forma à Concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in cælestis pacis contemplatione consistant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc est, quid sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant Sacerdotes. Si autem subscriptionem formæ, quam misimus, non dederint; Ecclesias quas detinent, non retineant; neque his communicent, qui reuersi de Synodo, datis professionibus, ad suas Ecclesias reuerterunt.

Sanè Vegetinum solum cum Paterno communicare decreuimus. Simphosius autem senex religiosus, qui quæ egerit, supra scribimus, in Ecclesia sua consistat, circumspiciat circa eos, quos ei reddemus, futurus: inde expectabit communionem, vnde prius spem futuræ pacis acceperat. quod obseruandum etiam Dictinio & Anterio esse decreuimus. Constituimus autem, vt priusquam illis per Papam, vel per sanctum Simplicianum communio reddatur, non Episcopos, non presbyteros, non diaconos ab illis ordinandos: vt sciamus si vel nunc sciant, sub hac conditione remissi, tandem Synodicæ sententiæ præstare reuerentiam.] Hic obserua veterem nomenclaturam esse, vt per Papam antonomasticè intelligatur, secundum ea quæ dicta sunt, Romanæ sedis Episcopus. Sed pergunt: Meminerint autem fratres & coepiscopi nostri enixè excubandum, ne quis communionem depulsus collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha quæ damnata sunt, legant; ne communicantes his, pari societate teneantur: quoniam quicumque has susceperint, certum est, eos etiam grauiori sententia retinendos esse. Fratri autem nostro Ortygio Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciauimus esse reddendas.] hætenus Acta in scripto codice, qui asseruatur in Regia bibliotheca sancti Laurentij, exarata.

At quid, inquires, causa Priscillianistarum, Hispaniarum Ecclesias infestantium, ad S. Ambrosium pertinebat, vt eiusdem litterarum præscripto lapsus pax impertiretur ab Hispaniarum Episcopis? Et quid insuper est, quod iidem Hispaniarum Episcopi profitentur se non communicaturos lapsis pœnitentibus ad Ecclesias suas reuocatis, nisi rescriberet id Romanus Pontifex, vel S. Simplicianus, & alij Ecclesiarum Episcopi? Numquid parem ob id quis arguet potestatem fuisse Mediolanensis Episcopi, atque Romani Pontificis? Habes eandem loquendi formam vsurpatam in Concilio Taurinensi, in eadem (vt diximus) Priscillianistarum causa, verbis illis: Iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosij Episcopi, vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis.] At non sunt hæc tanta, quæ in discrimen possint veritatem adducere. Etenim hæc omnia acta esse per sanctos Mediolanenses Episcopos mandato Papæ Siricij, cuius in eiusmodi causa iidem legatione fungerentur, plura sunt quæ demonstrant: ac primum quod hæc ipsa Acta recitata superius referunt, dum de S. Ambrosij litteris agentes Episcopi, ab ipso ea scripta subdunt, quæ (inquiunt) sanctæ memoriæ Siricij Papa sualisset.] vt planè appareat, illa à S. Ambrosio esse conscripta, quæ à Papa Siricio antea accepisset. Hæc **D** quidem necessariò ita esse intelligenda, quæ in causa Iouiniani hæresiarchæ & eiusdem impietatis collegarum inter S. Ambrosium & Siricium transacta sunt, admonent.

Infestabant eiusmodi pestes tunc temporis Mediolanensem Ecclesiam. resistebat illis S. Ambrosius: tamen quod non esset tantæ auctoritatis Antistes, vt hæreticos recens emergentes damnare posset: vt primò Romæ à Siricio iidem damnarentur, curatum fuit; inde verò vt id ipsum Mediolani conuocato Concilio, gereretur, missis ab Apostolica sede legatis tribus, per eundem Siricium procuratum est: quorum auctoritate eosdem hæreticos à Mediolanensi pulsos vrbe, S. Ambrosius & collegæ Episcopi, qui Synodo interfuerunt, Synodali epistola ad Siricium scripta testati sunt, professi iidem secundum iudicium Papæ Siricij eosdem se hæreticos condemnasse. Habes igitur ex his quæ tunc gesta sunt, quæ in pari causa geri potuerint, immo & gesta esse, valeas intelligere: nimirum (quod dicti nuper **E** Episcopi Toletani Concilij publicè tradiderunt) suadente Siricio Papa, ea per sanctum Ambrosium scripta esse: quod etiam de eius successore Simpliciano dicendum est, in quem concessa sancto Ambrosio auctoritas per eundem Siricium & eius successorem Anastasium propagata cognoscitur. Iam enim temporibus Damasi Papæ in eadem causa (vt dictum est) S. Ambrosius se iudicium Damasi sequi professus fuit, dum quos inauditos atque reiectos à Damaso audiuit Ambrosius Priscillianum ac socios, ipse æquè eosdem Mediolanum se conferentes audire penitus recusauit; ob idque dignus est habitus, cui in eadem causa tractanda Romani Pontifices suam vicem delegare voluerint; ita tamen, vt quid agendum esset (vt vidimus) præmonerint.

Quod verò spectat ad Dictinium, qui in hac Synodo Toletana priore sub Anastasio Papa recan-

A recantauit palinodiam: constat fuisse Episcopum Asturicensem, & claruisse egregia sanctitate, cuius memoria anniuersaria natali die in Hispania colitur. Simphosiumque qui dicitur pater eius, constat tempore Concilij Cæsaraugustani vnà cum Catholicis Episcopis aduersus Priscillianistas hæreticos conuenisse, vt quæ extant eius Synodi fragmenta declarant. Erat Hispanus: *quæ sequuntur, dele vsque ad verba C. 5.* At de hac Synodo-

Pag. 236. A 7. inuitum ad stipulari. *Adde:* Porro Carterium illum Hispanum Episcopum, cuius meminit sanctus Hieronymus in dicta epistola ad Oceanum, eumque ætate & sacerdotio veterem nominat, non alium fuisse puto, quàm illum qui cum aliis Orthodoxis Episcopis interfuit Concilio Cæsaraugustano, & Carterius, pro, Carterius; scriptus mendosè legitur: nisi potius qui dicendus sit Carterius, Carterius apud sanctum Hieronymum deprauato textu excusus habetur. Vides igitur haud leuioris momenti fuisse eiusmodi controuersias de ordinationibus perperam factis, quarum causa Hispaniarum Ecclesiæ schismate scissæ essent, cum eiusmodi bigamis ordinatis reliqui minimè communicarent Episcopi: quorum quidem immensum fuisse numerum, non vnum Carterium, sanctus Hieronymus indicat illis verbis: Miror autem te vnum, Carterium scilicet, protraxisse in medium, cum omnis mundus his ordinationibus plenus sit, non dico de presbyteris, non de inferiore gradu: ad Episcopos venio, quos si sigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, vt Ariminensis Synodi multitudo superetur.] hæc sanctus Hieronymus: quibus etiam intelligere valeas haud leue periculum impendisse, ne eiusmodi causa obortum in Hispania schisma in vniuersam diffunderetur Ecclesiam, cum præsertim eiusmodi ordinati Episcopi habuerint S. Hieronymum defensores. Scripsit &-

C *Pag. 360. A 2.* Prosper affirmat. *Adde:* cuius corpus Barcinone sepulcrum eiusmodi fuit epitaphio honestatum:

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS:
QVEM COMITABANTVR MILLIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

quibus habes, non ipsum tantum Regem Ataulphum, sed & sex eius filios tum à Gothis peremptos esse.

D Quod autem-

Pag. 395. A 10. dixerunt Cyrillum. *Adde:*

His Consulibus (inquit Marcellinus Comes in Chronico) Atticus Episcopus Constantinopolitanus scripsit ad Reginas, *filias scilicet Arcadij Imperatoris*, librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præueniens dogma Nestorij impugnavit.] hæc ipse. Mira quidem res: filia ipsæ quatuor Arcadij Imperatoris, Pulcheria, Placilla, Arcadia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes, in Palatioque perinde ac in monasterio monasticam vitam agentes: quarum omnium sancta Pulcheria Augusta & sanctitate & prudentia præcipuum locum tenens, facta est ceteris sancti instituti autrix & moderatrix.

Rescripserunt hoc item anno Imperatores aduersus Gentiles his verbis: Qui profano **E** Pagani ritus errore seu crimine polluantur, hoc est, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Administratoris & Iudicis honore decorentur. Dat. v 11. Idus Decemb. D. N. Theodosio v 11. & Palladio Consil.] Quàm iusto Dei iudicio factum apparet, vt Gentiles, qui sibi in Attalo Imperium vindicare studuerant, iidem ab omnibus excluderentur magistratibus atque militia.

Quod rursus spectat ad Imperatorum rescripta hoc anno data: Theodosius Imperator ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno superiori diximus excitatos, edidit sanctionem. Quod enim sciret Corpus eorum qui adscripti erant ægotantium curæ, in numerum haud mediocrem excreuisse, nec contemnendæ audaciæ esse, eosdemque omnes aduersus Præfectos studere Cyrillo; de his rescripsit ad Monaxium Præfectum Prætorio, illud admonens, ne Corpus illud excederet numerum quingentorum, eosdemque non ex diuitibus, sed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire spectaculum, neve ad Curiam accederent, nisi singuli, & urgente necessitate. Hæc omnia cum

^b Apud Ambrosium
Moral. lib. 1. c.
Chron. Hist.

FILIAE AR-
CADIJ OM-
NES VIRGI-
NITATEM
SECTATAE.

^c 11. de Pa-
gan. Cod. Th.

DE PARA-
BOLANIS
RESCRI-
PTVM IM-
PERATORIS.

^d 1. 42. de Episc.
& Cler. Cod.
Theod.

cum hoc anno cauenda Imperator indixerit:certè quidem non aliunde,quàm ex superioris A anni tumultibus ista ipsa sanxisse putatur.

Vix enim credi potest, quæ essent vires Episcoporum Alexandria, cum illis ipsi homines fauerent, quos idem Imperator nominat Parabolanos tum in presenti edicto hoc anno dato, tum in alio sub duodecimo Honorij Consulatu edito. Fuisse autem hos minoris ordinis clericos allectos, exordium dati hoc anno rescripti insinuare videtur, in quo ista verba leguntur: Placet nostræ clementiæ, vt nihil commune clericis cum publicis Actibus, vel ad Curiam pertinentibus habeant.]

1. 43. de Epi- scop. & cler. C. Theod.

Ceterum quod ad ipsum nomen spectat, consentiunt recentiores, vocem hanc, Parabolanos, vel, vt habet Iulius Firmicus, Parabolarios, siue Parabolos, vt habet Socrates & ex eo Cassiodorus, à voce Græca *παράβολος*, deriuari, qua significatur homo ad subeunda pericula præceptus, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, pestis quoque tempore, præessent. Verum quòd ex charitate eiusmodi primò manauit officium, qua nulla maior videri poterat, cum poneret quis animam suam pro amicis suis; transiuit in factionem, cum iidem pro Episcopis pugnaturi, negotium facefferent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei causa Theodosius, anni superioris (vt vidimus) malis admonitus, ea aduersus eiusmodi genus hominum statuere opus habuit. Qui ergo dissidia anni superioris inter Orestem Præfectum & Cyrillum Alexandrinum Episcopum ignorarunt, quorum causa hæc sancita esse noscuntur, pariter hallucinatos esse oportuit in eiusdem sanctionis interpretatione. Rescripsit verò postea idem Theodosius^b, vt idem qui sub numero quingentorum fuerant sua sanctione restricti, quòd curæ infirmorum non satis esse viderentur, ad sexcentos excreverent, quibus in omnibus præesset Episcopus Alexandrinus. Sed de his hæctenus.

1. 43. de Epi- scop. & cler. C. Theod.

Pag. 419. A 2. versus dicatur. Adde: At in ipsa Romana Ecclesia, non vt psalmus vnus dumtaxat ante Missam præcineretur, sed integrum Psalterium cum antiphonis psalleretur, Cælestinus Papa (vt suo loco dicemus) constituit. Se de his-

Pag. 429. B 1. hæc ibi. Adde: Quod autem ad cereum Paschalem spectat, perperam acceperunt nonnulli, vt à Zosimo putarint primò inuentum esse eius vsus; cum illud tantum à Zosimo institutum esse dicatur, vt idem cereus, qui in maioribus tantum basilicis incendi soleret, æquè singulis parochiis concederetur. Ceterum antiquiorem fuisse in Ecclesia Paschalis cerei benedictionem & symbolicum sacramentum, Prudētius, qui de eo hymnum cecinit, docet. Constat etiam-

Pag. 479. D 4. atque tyrannis. Adde: quos omnes fultus diuino præsidio non solum euasit, sed & felicissimè superauit. Vnde & factum est, vt omnia fermè eiusdem Augusti numismata cuderentur eiusmodi ornata trophæis, nimirum cum eiusdem Imperatoris imagine Victoria insignita, pedèquæ sinistro proculcante tyrannum, dextera verò manu sustinente Labarum nomine Christi decorum, cuius ope omnia dexterè euenissent, vt hæc vides vnum ex iis tibi formis expressum: quod haud facillè, vel saltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus sit reperire, cum nec aliquis alius fuerit Christianorum Principum, qui tot tantosquæ tyrannos extinxerit.

c

• Apud Lal. Pasqual. Can. S. Marie Maris.

e

Ad huiusmodi quidem simile genus imaginum alluisse visus est Ioannes Chrysostomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regiæ effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, si folio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regis barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant, &c.]

Pag.

A Pag. 492. D 4. hæctenus Attici epistola. Adde: Quòd autem in erogandis eleemosynis nullam vult haberi rationem cuiusuis sectæ hæreticorum, sed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratius S. Gregorius scribat in epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatem: De hoc quòd dicitis incensæ ciuitati Seueri schismatici eleemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius Fidelibus & postea Ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Phanum, in qua multi captiui sunt; ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici spectant epistolam.

a Greg. lib. 2. epist. 32.

Porro eadem-

B Pag. 516. C 8. apud Socratem. Adde: Sic igitur cum negari non possit Nestorius complura ex Pauli Samosatani hæresibus mutuatus, reclamantibus contra Socratem Cælestino Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino Episcopo; tamen ad excusationem Socratis illud afferri posse videtur, quod versipellis hæresiarcha Nestorius sciens malè audire in Ecclesia nomen Pauli Samosatani, atque ab Orthodoxis omnibus procul explodi, simulauit se eundem Paulum pariter detestari, profiterique Nicænum Concilium, vt eo modo audientium sibi animos conciliaret. Vnde accidit vt ipse Nestorius in Paulum ista iactarit: Sic pereat Paulus Samosatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit humanitatem, &c.] Porro inter Nestorium & Paulum Samosatenum eiusmodi ponitur differentia, quòd ille negarit in vtero sanctissimæ Virginis Christum fuisse Deum, Paulus autem semper. At nec qui tradunt Nestorium secutum Paulum, vel alios impios negantes hypostaticam vnionem carnis cum Verbo, eundem cum illis omnia æquè sensisse astruunt: nam & in eo potissimum ab illis omnibus Nestorius discrepabat, dum se Nicænæ fidei assertorem esse profiteretur, cui illi penitus aduersarentur: cuius rei causa gloriofus incederet; & licet paria cum illis de Christi incarnatione sentiret, se tamen illis aduersari, inani studio iactaret. Sed viciniorem-

Pag. 519. E 1. conuersionem. Adde: Scimus tamen recentiores scriptores qui hoc nostro sæculo res Scotorum sunt persecuti; longè antiquiorem vendicare sibi Scotorum Christianitatem, nempe à tempore Victoris Papæ & martyris, qui legatione interpellatus Donaldi primi huius nominis Scotorum Regis, in Scotiam miserit Roma clericos, qui eos docuerint Euangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotorum chronographum Marianum profus ignorasse, & Bedam illis propinquum penitus latuisse, & nescisse ista Hieronymum, qui ad Oceanum scribens de Scotis adhuc Gentilibus ista habet: Audiant Ethnici messes Ecclesiæ, de quibus quotidie horrea nostra complentur: audiant catechumeni, qui sunt fidei candidati, ne vxores ducant ante baptismam, ne honesta iungant matrimonia, sed Scotorum & asotorum ritu ac de Republica Platonis promiscuas vxores, communes liberos habeant.] hæc & alia per ironiam. Idemque aduersus Iouinianum: Quid (inquit) loquar de ceteris nationibus, cum ipse adolescentulus in Gallia viderim Scotos gentem Britannicam humanis vesci carnibus, & cum per siluas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiant, pastorum nates & feminarum papillas solere abscondere, & has solas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio vxores proprias non habet, &c.]

b Hæc. Boetius hist. Scot. lib. 6. Sander. de visib. monarch. Georg. Thomason. in libello de antiq. Christ. relig. Scot. Georg. Buch. verum Scot. lib. 4. Hieron. epist. 83.

Certè quidem Christianorum ista esse non possunt, sed omnino Gentilium expertum penitus Christianæ doctrinæ. Sed ad hæc dici potest, vt in aliis omnibus prouinciis accidisse vidimus, sic eas Euangelium accepisse, vt in aliis omnibus prouinciis accidisse vidimus, sic eas Euangelium accepisse, vt tamen quamplurimi Gentiles pristino ritu viuentes remanserint ab Euangelica gratia alieni. Certè quidem Christianitatem aliquam in Scotia tempore ipsius Sancti Hieronymi oportuit extitisse, ex qua & qui Pelagium sectati fuerint, emerissent: de quibus, cum idem præfatur in Hieremiam, hæc symbolicis quibusdam figuris de Pelagio: Latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, qui calcibus magis possit ferire, quam dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de Britannorum vicinia.] & superius de eodem ænigmaticè item agens, antequam detegatur hæreticus, eundem stolidissimum, & Scotorum pultibus prægrauatum appellat. Sic igitur Hieronymi tempore in Scotia Christianismum viguisse oportuit, ex quo aliqui prodierunt Pelagiani. Certè quidem assertoribus Scoticæ gentis Christianitatis temporibus Victoris Papæ fauet Tertullianus, cum aduersus Iudæos agens hæc ait: Britannorum inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.] Porro Britannicæ loca inaccessibleia Romanis tempore

d Hieron. contra Iouinian. lib. 2.

e Hieron. in Hierem. lib. 3. pref.

f Hieron. in Hierem. lib. 1. pref.

g Tertul. aduers. Iudæos. c. 7.

tempore

tempore Tertulliani fuisse Scotos, quos illi subiugare nullatenus valuissent, rectè intelligi A posse videtur.

Sic igitur qui à Victore Romano Pontifice Scotos Euangelium accepisse maiorum traditione scripsere, haud sunt refellendi: nec quòd tradunt maiorem in Scotia auctum esse numerum Christianorum, cum vigente in Orbe Romano Diocletiani persecutione, è Britannia profugi Christiani in Scotiam se contulerunt extorres: neque dum addunt ab illis excoli cœptam vitam monasticam ardentioribus studiis. Primum verò eam gentem à Cælestino Papa Episcopum habuisse Palladium, omnes consentiunt: quem sic dicit S. Prosper Britanniam ab hæresi liberasse, & Scotiam barbaram gentem fecisse Christianam, vt Scotos illos, qui adhuc Gentilicio, immo ferino ritu vivebant, reddiderit omnes Christianæ religionis cultores, eisdemque sub vno pastore, vnoque ouili collegerit, ipso illis Episcopo præfidente: quem iure vt suum Apostolum venerati sunt Scoti, magno honore prosequentes eius reliquias in Mernia Scotiæ prouincia collocatas. Ex his autem habes quibus redarguas asserentes Sedulium Christianum poetam, quem tantopere Gelasius Papa laudat, habuisse præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiscopum: etenim cum ipse Sedulius ad Theodosij Imp. tempora referatur, quomodo vltus esse potuit Hildeberto Scotorum Archiepiscopo præceptore, si nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiscopus, & Palladius absque controuersia primus fuisse dicatur eius gentis Antistes? Habes autem ex antiquitate Sedulij hominis Christiani, eiusdemque doctissimi, quo intelligas ante Palladium cognitam & acceptam à Scotis Christianam religionem, florente ex ipsis doctissimo viro, eodemque maxime pio, cuius opimi ingenij extant hætenus complura nobilissima monumenta.

Qui igitur Euangelium primò à Victore Pontifice Maximo accepere, & à Cælestino Papa primum Episcopum, à quo sunt omnes penitus redditi Christiani, catenus Christi gratia profecere, vt qui olim Gentilicio ritu viuētes ob ferinos mores vt portentum ostentui erant humano generi, postea omnium præstantissimi euaserint Christiani, Christianamque fidem summa diligentia excolentes, Apostolico munere (vt suis locis dicturi sumus) in exteras gentes longè positas latissime eam atque locupletissime propagarint. Porro eandem Ecclesiam nobilissimam hoc nostro sæculo Deus tentari permisit, vt Christianæ constantiæ præclarissimum specimen ederet, cum inter alios martyres habere etiam meruit (quod nulla hætenus Christiana gens habuit) ipsam Reginam, Catholicæ fidei eximium decus & ornamentum, diutissima confessione in carcere antè probatam, nobiliori corona martyrij auctam. Sed iam ad legationes hoc anno in Britanniam missas redeamus.

Dux fuerunt-

597. A 4. videtur egisse. Adde: Ceterum cum Nestoriani præter spem omnem, quam conceperant, vidissent Theodosium Imperatorem Pulcheriæ Augustæ opera à Nestorio penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propentiosem, indignè ferentes, in vtrumque commoti, quòd aliter non valerent, calumniis ambos vehementissime exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipsis iactare non sunt veriti, quæ Suidas narrat his verbis: Nestorio autem adeò infensa fuit Pulcheria, vt qui illum adamabant, rumorem spargerent, eo inuisum esse Pulcheriæ Nestorium, quòd illam incestus cum fratre Imperatore Theodosio criminatus esset.] hæc scelestissimi illi. Sed quid mirum sic in Christi sanctam virginem insanisse, qui in Virginem virginum sanctissimam Dei genitricem adeò contumeliosus fuere? Sed miro quodam diuino consilio factum est, vt per virginem Christi sponsam Virgo Deipara à Nestorij vindicaretur blasphemias, dum circumuentum ac penitus obrutum Theodosium Nestorianorum fallaciis è tenebris in perspicuam veritatis lucem eduxit.

Cedit namque-

617. C 8. hæc ipse. Adde: Sed quòd secundum illud Apostoli*, Sapientibus & insipientibus debitor sum] exufflanda est musca mortua, quæ suauitatem* perdit vnguenti, quam aliàs sui vilitate contempsimus. Vnus enim Laurentius Valla* grammaticus Ecclesiasticarum rerum peritiæ penitus expers, ignarus quàm magna sit differentia inter Cælestinum Papam atque Cælestium collegam Pelagij, deceptus miser similitudine nominum, clarissima luce licet, in foueam tamen erroris illapsus, dixit Cælestinum Papam infectum fuisse errore Nestorij. Quid hoc magis infulsum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, vt qui primus omnium damnauit Romæ Nestorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Ephesina æquè euiciendum curauit, hic ipse impudenter dicatur fauisse Nestorio? En quas

* Rom. 1.

* Eccles. 10.

* Laurent. Val. de falsa danat. Constant.

patiatur

A patiatur infestas muscas Ecclesia: de quibus & illud Exodi liceat vsurpare*: Corrupta est terra ab huiuscemodi muscis] grammaticis inquam illis, qui absque magistris hoc nostro sæculo ex improviso prodire Theologi, immo & profitentur seuerissimos Theologorum se esse censores. Sed hæc in supplicium perfidorum, de quibus Sapientia*: Illos enim locustarum & muscarum occiderunt morsus, & non est inuenta sanitas animæ illorum, qui digni erant ab huiusmodi exterminari: filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.]

Ad postremum verò de Cælestino minimè illud prætereat, eius Pontificatus tempore in Auentino erectam fuisse in honorem Sabinæ martyris ecclesiam, prout eiusmodi vetus inscriptio docet his verbis:

B
CVLMEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET,
PRIMVS ET IN TOTA FVLGERET EPISCOPVS VRBE,
HÆC QVÆ MIRARIS FVNDAVIT PRESBYTER VRBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRVS, VIR NOMINE TANTO
DIGNVS, ET AB ORTV CHRISTI NVTRITVS IN AVLA,
PAVPERTAS LOCVPLES, SIBI PAVPER, QVI BONA VITÆ
PRÆSENTIS FVGIENS MERVIT SPERARE FVTVRA.

Sed de Cælestino hætenus.

F I N I S.

I N D E X
I N T O M V M Q V I N T V M
A N N A L I V M E C C L E S I A S T I C O R V M .

BACVCH Propheta ossa quando inuenta. 252.c
Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armenia ad Proclum. 649.a
Abibus filius Gamalielis. 367.e
Absolutio condemnati Episcopi facta esse debet à maiori numero, quam fuerat damnatus Episcopus. 189.d
Abundantius Exconsul relegatus. 12.b
Abusus quamplures in Africanam Ecclesiam irrepentes S. Augustinus abstulit. 417.b.c.d.e.418.a
Acacius Amida Episcopus charitate debellat Persas. 469.d.e
Acacius Amida Episcopus ornamenta ecclesie distrahit pro redimendis hostibus. 469.e
Acacius martyr suspensus in arbore nucis. 21.d
Acacii martyris templum inuisit Arcadius Imperator. 261.a
Acacius Berœensis Episcopus cum collegis legatus Romam mittitur pro conciliandis discordijs Antiochenis. 65.e.66.
Acacius Berœensis cum Seueriano & Antiocho Episcopis conspirat contra Ioannem Chrysostrum. 168.169.a
Acacius Berœensis accusator Ioannis Chrysostrum. 173.b. 174.c.d.e.175.
Acacius Berœensis cum collegis urget Arcadium contra Ioannem. 197.a.b
Acacius Berœensis iam senex erat tempore obitus Ioannis Chrysostrum. 274.c.d
Acacius Berœensis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Episcopum Antiochenum. 274.d
Acacium Berœensem litteris admonet Innocentius Papa. 274.d.e
Acacius Berœensis Iudex in causa Ioannis Chrysostrum. 189.d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190.e.191.a
Acacii Berœensis clerici cum militibus irrumpunt in ecclesiam noctu. 191.c.d
Acacius Berœensis iungitur scelestissimo Porphyrio. 202.e
Acacius Berœensis & collega hostes Ioannis Chrysostrum legationem mittunt ad Innocentium Papam, sed rejicitur. 207.a.b.e
Acacius Berœensis praecipuus persecutor Ioannis sigillatus ab Isidoro Pelusota. 257.d
Acacius Berœensis in omnibus paruit Innocentio Papa. 274.e.275.a
Acacius Berœensis accipit litteras à Theodosio de pace Ecclesie. 620.a.b
Acacius Berœensis admonetur à Cyrillo de Nestorio. 539.a
Acacius Berœensis fauit Nestorio. 539. b. eius simulata studia.c

Acacius Berœensis laborat pro schismaticis & Nestorianis. 588.b.etas ipsius.c.d
Acacius Berœensis absens suas vices delegavit Paulo Eme-
 feno in Synodo Ephesina. 588.b
Acacius Berœensis scribit contra Cyrillum & Memnonem
 ad Theodosium Imperatorem. 588.c
Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura
 pace. 593.b
Acacius Episcopus Melitenus calumniam patitur haresis
 Theopaschitarum. 597.b
Acacius Episcopus Melitenus accipit litteras à Cyrillo.
 634.a
Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mo-
 psuesteni. 648.c
Acacius Episcopus Melitenus clarius in Concilio Ephesino.
 564.d
Acclamations populi Hipponensis in electione Erady. 495.
 b.c. cum eum successorem sunt sortiti. 496.
Acclamations erga Cyrillum temporis pacis. 627.c.d
Acclamations contra Antonium Episcopum Ephesinum.
 121.e.122.
Accusatores Ioannis Chrysostrum. 173.b
Accusationes contra Ioannem Chrysostrum. 170.a.173.
 a. b. 174. numero vigintinouem accusationes. ibid. alia
 sexdecim accusationum capita ingesta ab Acacio. 174.
 c. d. e. qua vere fuerint in Ioannem accusationes. 175.c.d.e
Acephalorum hereticorum origo. 637.e
Achemenida Persarum nobilissimi. 466.d
Acta martyrum Anaunenium. 100.a.b.101.a.102.a.b.c
Acta publica Donatistarum perquiri iussa à Iudicibus.
 129.e.130.a
Acta publica Maximianistarum cum Donatistis perquiri
 mandata. 129.c.d.e.130.
Acta publica contra Ioannem Chrysostrum confecta ad In-
 nocentium Papam missa. 196.a.b
Acta Synodi ad Quercum. 173. a. ex Photio de prompta.
 174.175. qualia sint. 175.176.
Acta publica de quaestionibus habitis à Iudicibus in causa
 Chrysostrum allata Romam ad Innocentium Papam.
 206.c
Acta publica Collationis ut publicè exponerentur, petiit
 Augustinus à Marcelino Iudice. 334.c.d
Acta publica controuersie Paulini cum Calestio habita. 339.
 e. 340. a. b
Acta Romani Concilij de causa Sixti Papa accusati à Bas-
 so. 641 a.b.c. qua veriora probentur. 642.d.e
Acta de condemnatione Polychronij omnino spuria. 642.e.
 463. a. b.
Actio Concilij Ephesini prima. 568.b.c.569.570.
Actio Concilij Ephesini secunda. 571.b.c.d
Actio tertia Concilij Ephesini. 573.e
Actio quarta eiusdem in aduentu legatorum. 575.e.576.a
Actio quinta Concilij Ephesini. 576.c.d
 Actio

I N D E X.

Actio sexta Concilij Ephesini. 577.e.578.
 Actio septima Concilij Ephesini. 578.d.579.
 Actio octava eiusdem Synodi. 580.b
 Actio nona Synodi Ephesina, in qua actum de damnatione haresis Pelagiana. 580.d.581.a
 Actiones reliquae Synodi Ephesinae incertae. 581.c
 Acta Collationis recitanda annis singulis ante Pascha. 335.c
 Acta Concilij Diospolitani quaesita ab Augustino. 375.d.e
 Acta Concilij Carthagenensis contra Pelagium. 386.b.c. 387. a. b. c
 Acta electionis Erady in coadiutorem & successorem Augustini. 494.d.e.495.
 Adamantius ex Iudaeo Christianus. 378.c
 Adelphius Episcopus Cucusi. 215.e
 Adelphij Episcopi visio de Ioannis Chrysostomi gloria qualis. 261.c.d
 Adrumetini monachi dissensionibus agitati ob quaestiones de libero arbitrio. 416.c.d
 Aduentus Domini ad indicandum proximus existimatus. 459.d.e.460.
 Aduerbi in Africa Memoria S. Stephani erecta. 390.c.d.392.b
 Aegypti monasteria inuasa à barbaris. 303.e
 Aegyptij & Hebraei sacerdotes Reges habuere. 312.e
 Aegyptiorum mensuratio. 627.a.b
 Aelia nobilissima Gazensis femina curatur Dei virtute. 74. b. c
 Aemilius Episcopus Beneuentanus legatus Constantinopolim ex Romano Concilio cum collegis. 227.c.d.e
 Aemilianus Episcopus inter fuit Concilio Teleptensi. 416.e
 Aeneas Gazensis Episcopus. 70.e
 Aetij productio detecta in Bonifacium. 411.c
 Aetius vincit Francos. 411.e.412.a
 Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium. 488.b. composuit res cum Imperatore. b. c
 Aetius occidit Felicem Magistrum militum. 500.c
 Aetius calumnijs urget Bonifacium Comitem. 500.d.e
 Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 631.a.b
 Aetius superat Burgundiones & Armoricos. 651.e
 Africa quando primum audiit Pelagij haresim. 339.a.b.c
 Africam depascuntur Vuandali. 510.e.511.
 Africa frumentum retinens Romam fame cruciat. 290.a
 Africam inuadunt Vuandali, 501.e.502. eam vastant vndique. 507.d. e. 508.a
 Africa cur dedi Vuandalis meruit. 507.e.508.509.e.510.a.b
 in Africa plures erectae ecclesiae in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus eius reliquiae collocatae. 390.b.c
 Africa provincia diuisa à Gensericis. 675.c
 Africanam cladem deplorat Augustinus obfessus Hippone. 551.e.552.a.b.c.d
 Africana Ecclesia abundare cepit monachis. 19.a
 Africana Ecclesia Primates. 41.e.42.
 Africana Ecclesia bello Gildoniano dire afflictata. 54.e
 pro Africana Ecclesia pace rescriptum dedit Honorius Imp. 49.e.50.a
 Africana Ecclesia vexata à Circumcellionibus. 50.b.c.d
 Africanam Ecclesiam peruadunt Massaliani haeretici. 63.e
 Africana Ecclesia legationem mittit ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles infestantes Christianos. 97.e.98.
 Africanam Ecclesiam Catholicam infestantes cobibiti pena librarum quinque auri. 99.c.d
 Africana Ecclesia laborat magna clericorum penuria. 128.c.d
 Africana Ecclesia quaruntur clerici à Romana & Mediolanensi Ecclesijs. 128.b.c
 Africana Ecclesia unionem & pacem procurat Anastasius Papa. 129.c.d
 Africana Ecclesia iterum à Donatistis exagitata. 303.b.c.d
 Africana Ecclesia acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Orosio. 389.e.390.a.b
 Africana Ecclesia laborat in Pelagianis destruendis. 445.b.c

Africana Ecclesia persecutione Gensericis Regis concessa. 659.a.b.c
 Africana Ecclesia legit passiones martyrum. 456.e.457.a
 Africana Ecclesia qua passae, capta Carthagine. 675.c.d
 Africani Episcopi inuident Valerio Episcopo Hipponensi de S. Augustino. 13.c.14.a
 Africani Episcopi frequentant Paulinum Nolanum legationibus. 17.b.c
 Africani cupidi videndi Paulinum. 17.d
 Africani Episcopi quos titulos respuunt, & quare. 40.e.41. a. b. c. d. 42. a
 Africani Episcopi consulunt Siricium Papam. 42. d. e
 Africani Episcopi agunt de tollenda idololatria. 53.b
 Africani Episcopi clericos in Africam mitti rogant Anastasium Papam. 128.c.d.e
 Africanorum Episcoporum omnium nomine scribit epistolam Episcopus Carthagenensis, 130.d
 Africa vexata à tyronibus. 180.c
 Africani Episcopi pacifice conueniunt Donatistas. 181.a.b.c
 Africani Episcopi legationem mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183.d.e
 Africani Episcopi Catholici quid petant ab Honorio Imp. contra Donatistas. 221.b.c.d
 Africani Catholici quanta dira passi sint à Donatistis unitatem refugientibus. 233.b.c
 Africani Episcopi agunt de conciliando Innocentio Papa Theophilo Alexandrino. 253.d
 Africani Episcopi veniunt ad Collationem Carthagenem, eorum numerus. 314.c.d
 Africanorum Episcoporum modestia laudata. 314. d. e.
 ipsorum promissio liberalis facta Donatistis. 315. b.
 eorumdem humanitas erga eosdem. 315.c.d
 Africanorum Episcoporum littera ad Marcellinum ante Collationem. 316.a
 Africani Episcopi quanta spondeant Donatistis. 316. c. d.
 pacis studiosissimi. ibid.d
 Africani Episcopi nominant Donatistas fratres. 319.b
 Africani Episcopi expetierunt publicam Collationem ab Honorio cum Donatistis. 302.e
 Africani Episcopi septem ex omnibus deleti ad disputandum cum Donatistis. 317.c.d
 Africani Episcopi reclamant ob licentiam concessam Donatistis suo ipsorum arbitratu viuendi. 302.a
 Africani Episcopi praecavent ne Pelagius absolutus in Concilio Palaestino reciperetur ab Innocentio Papa. 386.d.e
 Africani Episcopi excitati ab Orosio contra Pelagium. 385. d. e. 386. a. b
 Africani Episcopi quam mansuetè egerint cum Donatistis se ipsos interimentibus. 361.c.d
 Africani Episcopi scribunt ex Concilio Carthagenensi & Mileuitano ad Innocentium Papam contra Pelagium. 387.d.e.388.a.b
 Africani Episcopi delegant S. Augustino opus, ut scribas contra Pelagianos errores. 389.b.c
 Africani Episcopi non negarunt appellandi ius ad Apostolicam sedem. 450.c.d.e.453.a.b
 Africani Episcopi conuicti ex suis ipsorum scriptis. 455. b. c.
 receperunt canones citatos à Romano Pontifice. 456.e.
 confirmationem petunt à Bonifacio canonis editi ab ipsis de Scripturis Canonicis. 456.e
 Africani Episcopi legationem mittunt in Orientem. 457.a.b
 Africani Episcopi scribunt ad Zosimum querentes de admittendis Pelagij & Celestij ad audientiam. 409.b.c
 Africanos Episcopos Honorius vocat ad Synodum. 435.c.d.
 436. b. c. eos renocat, sedatis iam rebus. 439.d.e
 Africani Episcopi quomodo tumultuati occasione appellationis ad Rom. Pontificem. 448.a.b
 Africani Episcopi consulunt Augustinum, an fugiendum tempore Vuandalicae persecutionis. 411.b.c.d
 Africani

I N D E X.

Africani Episcopi frequenter appellare consueverunt ad sedem Apostolicam. 451.a. b. c. d. 455. b. c
 Africani Episcopi nauibus impositi expulsi, ad Campanum litus deducti. 675.c.d
 Africana provincia suppeditant frumentum Vrbi. 56.c.d
 Africani idolis, Celestis dicti, prostrati cum teplo. 92.c.d.e
 Africanorum cloaca libidinum per Vuandalos expurgata. 509.e
 Africanorum immania peccata. 508.b.c.d.e.509.a
 Agapeta virgines prohibentur habitare cum clericis. 66.d.e
 Agapius Macedonius redit ad fidem Catholicam. 307.d.e
 Agiomachi perstringuntur ab auctore. 393.a.b
 Agricola Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461.e
 Agricola Pelagianum Episcopum Britanniam haresi Pelagiana inficit. 519.c.d
 Agrippenensis ciuitas excisa à barbaris. 264.d
 Agrorum lustratio Gentilibus ritu. 101.a
 Alani cum Vuandalis Gallias depascuntur. 263.d.e
 Alani cum alijs barbaris inuadunt Hispanias. 287.c.d
 Alani spondet Honorio pacem. 354.b
 Alani commixti Vuandalis depascuntur Africam. 551.d
 Alani in Gallias erumpunt. 246.b.251.c.d
 Alani vocantur à Ruffino Praefecto. 5.e
 Alaricus Rex Gothorum vocatur à Ruffino Praefecto in cladem Imperij. 5.e.6.a
 Alaricus vastat Gracias, Athenas excidit. 7.d.e
 Alaricus descendens in Italiam apud Pollentiam vincitur. 183.c.d
 Alarici timore, Urbis muri instaurati. 184.c.d
 Alarici transitus fstris annus. 185.d
 Alaricus cupidissimus Vrbi. 185.e.186.a
 Alarico consistant Gentiles Romani. 288.e.289.a
 Alaricus rursus Romam obsidet. 288.e.289.a
 Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 289.a
 Alaricus victus fugere sinitur prodicione Stilichonis. 186.b.c
 Alarico pensum est aurum à Romanis pro pace. 267.c.d.e
 Alaricus obsidet Vrbe. 276.b.c.d
 Alaricus paciscitur cum Romanis obfessis. 277.a
 Alaricus potitur Vrbe. 292.a. b. 293. 294.
 Alaricus quo die in Urbem ingressus, deque tempore capta Vrbi. 293.a.b.c
 Alaricus mira celeritate Vrbe inuasit. 293.d.e
 Alaricus in depredatione Vrbi consultum voluit ecclesijs. 294.a.b.c.d.295.296.
 Alaricus testatus, numine impellente, se ad Vrbi excidium venisse. 279.b
 Alaricus, accepto auro, adhuc hostis perseuerat Romani Imperij. 279.b.c
 Alaricus conuenitur à legatis ab Vrbe missis pro pace. 279.b.c
 Alaricus iniquas pacis condiciones offert Honorio Imperatori. 279.c
 Alaricus mittit Episcopos ad Honorium pro pace. 279.e
 Alaricus remeat ad Vrbi obsidionem. 279.e.280.a
 Alaricus Attalo abrogandum curat ad Imperium. 290.d
 Alaricus retinet apud se Attali, & Ampelii filijs eius. 290.e
 Alaricus Placidiam vice obsidis tenet. 290.c
 Alaricus sacra vasa basilicae S. Petri cum honore reportanda curauit. 294.b.c
 Alaricus à Deo in Vrbe immisus ob Gentilium deorum cultorum cladem. 295.a.b
 Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 301.b
 Alaricus recedit ab Vrbe grassatur in Campaniam. 301.b.c
 Alaricus loco hostium habuit qui extra ecclesias inuenti sunt. 299.d
 Alaricus quam modeste vsus est victoria. 299.e.300.a.b
 Alaricus religione Honorij Imperatoris fugatur ab Vrbe. 302.c
 Alaricus ante obitum pacem cum Honorio iniit. 313.a

Alarici obitus. 313.a
 Albina cum Melanij recedit ab Vrbe. 276.a.b
 Albina duae diuersae. 276.b.c
 Albina cum socijs Carthaginem nauigat. 281. b. inde Tagastam. ibid. postea Hipponem. 281.d.e
 Albina pro Albino. 281. b. socius Piniani.e
 Albina scandalum passa ob vim illatam Piniano. 281.e. 282.a.b.c
 Albinus pro Albina. 458.e
 Alcimus Anitus catalogum scripsit librorum Canonicorum. 239.c
 Alemanni cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
 Alemannorum Rex à S. Germano repressus. 652.e.653.a
 Alemanni ab Aetio permisi grassari in Gallias. 651.e. his occurrit S. Germanus legatus. 652.a.e.653.a
 Alexander Apamea Episcopus cum Alexandro Hierapolis praemissus à Ioanne Antiocheno Ephesum. 565.e. idem Nestorianus. 573.a
 Alexander Episcopus Basianopolis Ioannis Chrysostomi causa extorris restituitur. 262.b
 Alexander Episcopus Basianopolis exceptus à Syneso communicatione peregrina. 263.a
 Alexander Hierapolis praemissus à Ioanne Antiocheno Ephesum. 565.e. idem Nestorianus. 573.a
 Alexander martyr cum socijs sub Honorio Imperatore. 100. a. b. 101. 102.
 Alexander & Minerius à Gallis scribunt ad S. Hieronymum. 246.b
 Alexander creatur Episcopus Antiochenus post Porphyrium. 272.e. eius laudes. 273.a.b
 Alexander agit de pace Ecclesiae Antiochena. 273.c.d
 Alexander Antiochenus Episcopus quid Constantinopoli restituendo Ioannis nomine conatus sit. 347.e
 Alexander Antiochenus Episcopus moritur. 332.c.d
 Alexandrina Synodus sub Cyrillo aduersus Nestorium. 544.c.d
 Alexandrina Synodus aduersus errores Origenis sub Theophilo. 85.c.d
 Alexandrina vidua accusat Aegypti Praesidem. 143.b.c. nominata Callitrope. d
 Alexandrinorum acclamationes tempore pacis inite cum Orientalibus. 627.
 Alexandrini Christiani quid passi à Iudaeis. 377.e.378.a.b
 Alexandrini tumultus propter Origenistas. 86.b.c.d.e
 Alexandrini Episcopi soliti nunciare quolibet anno diem Pascha. 90.d.e
 Alexandrini Episcopi totius Orientis sibi praesulatum vendicant. 678.d.e
 Alexandrini Episcopi vendicant sibi ius in electione Episcopi Constantinopolitani. 44.a.b
 Alexandrinorum & Antiochenorum Episcoporum veius altercatio diuersionis causa. 573.a
 Alimenta confessoribus praestanda. 64.e
 Alypius Episcopus Tagastensis donat libros Augustini contra Manichaeos scriptos Paulino Nolano. 14.e.15.a.b
 Alypius conciliator amicitiae inter Paulinum & Augustinum. 15.b.c
 Alypius querit à Paulino Eusebij Chronicon. 15.d.e
 Alypius excusat Episcopos Numidia. 180.c.d
 Alypius qua passus ab Hipponensibus. 282.b.c.d
 Alypius subinfensus Augustino. 284.a.b
 Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melanij. 281.b.c
 Alypius vnus ex septem Episcopis deletis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317.d
 Alypius per Innocentium legatum scripsit ad S. Hieronymum. 457.b.c
 Alypius Romam veniens excipitur à Bonifacio Papa. 442.b
 Alypius legatio ad Honorium Imp. 442.e.444.e.445.a.b
 Alypius Constantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum

diaconum ad Episcopos Synodi Ephesina. 592.b
 Alypij Constantinopolitani labores & constantia pro fide Catholica. 592.c
 Alypiana neptis S. Gregorij Nazianzeni filia nominata. 686.c. 687.d.e
 Alypiana statura exigua, sed magna virtutibus. 688.a. b. c
 Alleluia vocis symbolo vultus sunt hostes. 523.b
 Alleluia cantari solitum in processionibus. 140.c
 Alleluia in funere defunctorum Romae cani solitum. 110.b
 Altaris velamina quo honore sint habenda. 346.a
 Aman historiam Judai in opprobrium Christiana religionis representabant. 272.b.c
 Amandus Burdegalensis Episcopus conservator scriptorum S. Paulini. 607.c.d
 Amantius cubicularius Eudoxia Augusta. 132.c. curat negotium Porphyrij Episcopi Gazensis. 132.c. 133.a. b
 Amantius cubicularius Augusta insignis pietatis vir expetijt peregrinari Hierosolymam. 135.e
 Ambarualia Gentilium. 101.a
 Ambianensis civitas capta à barbaris. 263.d
 Ambrosii imperij lugent sub Clemente Papa. 63.c
 Ambrosii lege Arcady repressi. 43.c
 Ambonem ad concionandum in medio ecclesie primus collocavit Chrysostomus. 257.b
 Ambrose eminenti ad concionem uti consuevisse Romanos Pontifices. 253.b
 Ambrosius orans exauditur aduersus violatores Ecclesiastice immunitatis. 20.a
 Ambrosius curat seruum Stilichonis arreptum à demone. 20.b
 Ambrosius quid cum Frigidula Regina Marcomannorum. 20.c.d
 Ambrosii obitum quae praecesserunt. 34.c.d. e
 Ambrosii ultima scriptio. 34.d
 Ambrosio psalmum explicanti lux missa celitus affuit. 34.e
 Ambrosius non semper dicebat, sed manu scribebat. 34.e
 Ambrosius celare studet visionem. 35.a
 Ambrosii Notarius testis visionis. 34.e. 35.a. b
 Ambrosio commendati filij à Theodosio. 20.a
 Ambrosius non abstulit vigiliarum usum. 250.b.c
 Ambrosii doctrina diuina testificatione confirmata. 35.b.c
 Ambrosio egrotante quid Stilicho. 35.c
 Ambrosii extrema verba ab Augustino laudata. 35.d
 Ambrosii vita pendere statum Italia. 35.d.e
 Ambrosij etas. 35.e
 Ambrosius secreta loquentes audit. 35.e
 Ambrosius moriturus accipit Corpus Domini. 36.a
 Ambrosius spiritum Deo reddit. 36.a. b. tempus obitus. 34.a. b
 Ambrosius defunctus torquet demones. 36.b
 Ambrosius post obitum apparuit multis. 36.c.d
 Ambrosius Florentie post obitum visus. 36.d
 Ambrosius superat Regilagisum & Gildonem. 36.d
 Ambrosio detrahentes poena graui à Deo puniti. 36.e. 37.a
 Ambrosii Vita ab auctore scripta, & Sixti Papae iussu edita. 38.a
 Ambrosii scripta deperdita. 38.a. b
 Ambrosii sermones multiplices. 38.b. c
 Ambrosii nomine multa feruntur scripta. 38.c
 de Ambrosio Hieronymus cur iudicium suspenderit suum. 38.d. e
 Ambrosius post obitum debellator Radagasi. 239.b
 Ambrosius praesto est Mascizeli aduersus Gildonem pugnantem. 58.e. 59.a
 Ambrosius Alexandrinus. 38.e
 Ammon Episcopus in Thracia. 121.d
 Ammonius Origenista cum suis nauigat Constantinopolim. 88.c. d. 114.c. e. 115.a
 Ammonius monachus Origenista profectus Constantinopolim cum suis. 88.c. 115.a. 117.c. d. e
 Ammonius monachus Origenista quando mortuus. 175.d. falso illi tributa miracula. 175.e
 Ammonius quid in Epiphanius. 451.c. 452.a

Ammonius monachus caput percussit Orestis Aegypti Praefecti. 378. e. dat ipse poenas sceleris. e
 Ammonij corpus reconditum. 379.a
 Ammonius metro cecinit historiam Gaina. 114.a
 Ampelius filius Aetali tyranni. 290.e
 Amphilocheus Episcopus Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 686.a
 Amphilocheus numeravit libros Canonicos. 237.c
 Ampulla sanguinis S. Stephani cum fragmine ossium per Gaudiosum Episcopum translata Neapolim. 390.e. 391.a
 Anabaptista Theodosius fenerè puniit. 359.b
 Anastasius Papa succedit Siricio. 44.e
 Anastasius Papa accerrimus vindex fidei Orthodoxe. 33.c
 Anastasius Papa exurgit contra Origenistas. 44.e. 45.a. b
 Anastasius damnat haereses Origenis & Origenistas. 45.b. c. 108.b. e
 Anastasius Papa fauet S. Paulino. 47.a. b
 Anastasius Papa quando damnat Origenistas. 91.a. b
 Anastasius Papa inuiscat occultos Origenistas. 106.b
 Anastasius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108.e
 Anastasius Papa scribit epistolas ad vniuersas Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109.a
 Anastasius Papa epistolam dedit ad Chromatium Episcopum Aquileiae de damnatis Origenistis. 109.a
 Anastasius Papa epistolam dedit ad Venerium Episcopum Mediolanensem de Origenistarum damnatione. 109.a
 Anastasius Papa Ruffinum Romam ad dicendam causam vocat. 127.b. c
 Anastasius Papa Ruffinum damnat. 128.b. c
 Anastasius Papa sollicitus pro Africanis Ecclesiis. 128.c. 129.a
 Anastasius Papa curat unionem Ecclesie Africanae. 129.c. d
 Anastasius Papa rogatur indulgere Episcopis Donatistis. 129.e
 Anastasius Papa indulget Donatistis reuerti volentibus ad unitatem Catholicam. 130.d. e
 Anastasii Papae epistola ad Ioannem Hierosolymitanum de Ruffino. 153.e. 154.a
 Anastasii Papae obitus, anni sedis. 159.a. b
 Anastasii Papae res gesta atque decreta. 159.b. c
 Anastasii ordinationes. 159.c
 Anastasii sepultura. ibid. c. d
 Anastasius laudatissimus Pontifex. 159.d
 Anastasius Papa auctor Concilij Carthaginensis. 180.e. 182.a
 Anastasij Papae scripta. 161.d. e
 Anastasii sedes quamdiu vacauit. 161.b
 Anastasius presbyter promulgator haeresis Nestoriana Constantinopoli. 517.c. d. 518.a. b
 Anastasius Syrus propugnator Nestorij. 580.b
 Anathematisimi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 545.e. 546.a. b
 Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 258.d. e
 Anatolius causa Ioannis Chrysost. in Galliam secessit. 242. b
 Anatolius Praefectus Orientis tempore belli Persici. 470. b
 Anaunia vallis. 100.d. e
 Anaunenfes martyres quando passi. 100.a. b. 101.
 Ancone lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, asseruatus. 390.a
 Andreas Episcopus Samosatensis iussus à Nestorio scribere contra Cyrillum. 547.d
 Andreas Episcopus Samosatensis quando scriptis contra S. Cyrillum. 602.c
 Andreas pro mercede accepit Episcopatum Samosatensem. ibid. b
 Andreas Samosatensis Episcopus Nestorianus defensor librorum

brorum Theodori Mopsuesteni, accusator Rabula Episcopi Edeffa. 649.
 Andreas monachus Capraria insula laudatissimus. 58.c
 Andronicus scelestissimus. 327.d. e. 328.a
 Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 327.d
 Andronicus affigens sua edicta in scribis ecclesia excommunicatur. 327.d. e
 Andronicus Ecclesiastica immunitatis violator. 326. e. 327.a
 Andronicus damnatur à Synodo. 327.c. d. 328.b
 Andronici Praefecti Libya poenitentia. 328.d. e. 329.a
 Andronicus à tributu depofitus per Synesium Episcopum. 329.b
 Angeli custodes iurium Episcopatum. 143.d
 Angelus in habitu pastoris Aspharem ducit. 487.e. 488.
 Angeli custodiunt civitatem Constantinopolitanam. 112.c. d
 Angelorum miriades assistunt incruento sacrificio. 256.e. 257.a
 Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 399.e. 400.a
 Anicij Roma agrè passi Attilum regnantem. 289.b
 Ancianus ades Gothus penetravit. 299.d
 Animarum origo unde, antiqua in Ecclesia quaestio. 363.e. 364. 375.e. 376.a. 377.b. c
 Anima immortalitatem quomodo Gennadius didicit. 331. b. c. d
 Anima immortalitas cum non sine titubatione à Christianis philosophis assereretur, quid Deus operatus sit, ut certior sententia fieret. 331.e. 332.a. b. c
 Anysius Episcopus Thessalonicensis fauet cause Ioannis Chrysostomi. 228.e. 240.c
 Anhemius Consul vir laudatissimus. 224. b. scribit ad eum sanctus Ioannes Chrysostomus Cucuso. 224.b
 Anhemij res gesta cum Aphaate sancto monacho. 224.c. d
 Anhemius fidelissimus Imperatori. ibid. e. tutor Theodosij Iunioris. e
 Anhemius curatur Imperij Orientalis. 265.d
 Anhemius Philippi nepos auo dissimilis. 224.e
 Anthropomorpha monachi. 115. d. falso eo nomine imsimulati Catholici. 115.e. 116.a
 Anthropomorpha haeresis in Africa pullulat. 463.b
 Anthropomorpha haeretici in Aegypto. 115.c. d
 Anthropomorpha haereticos Theophilus exagitat suis scriptis. 116.d
 Antiochus Ptolemaidis apostata nominatus. 257.d
 Antiochus Episcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chrysostomum. 124.c. d
 Antiochus eunuchus Consul, & illius casus. 557.c. eius occasione lex est lata contra eunuchos d
 Antiochus qui laboravit in Codice Theodosiano. 557.d
 Antiochus Ptolemaidis cum Seueriano & Acacio agit contra Ioannem Chrysostomum. 168.b. c. d
 Antiochus Episcopus Ptolemaidis accusator Ioannis Chrysostomi. 173.b
 Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Episcopi causa necis Ioannis Chrysostomi. 254.a. b
 Antiochus Ptolemaidis rursum agit contra Io. Chrysostomum. 190.a. b. impulsor Arcady, ut expellat Ioannem. 190.e. 191.
 Antiochus Ptolemaidis iungitur scelestissimo Porphyrio sedis Antiochena inuasori. 202.e
 Antiochia accessione aucta pomeriorum. 668.e
 Antiochia obsessa ab Hunnis. 6.a. c
 Antiochena Synodus sub Ioanne Episcopo. 662.b. c. in qua damnatur Nestorius. c. d
 Antiochena Ecclesie schisma antiquum sublatum. 273.c. d
 Antiochenam Ecclesiam à Nestorio liberare satagit Celestinus Papa. 610.e. 611.
 Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diceffis causa. 573.a
 Antiocheni clerici transmigrant ad Ioannem Chrysostomum, ne Porphyrio communicent. 254.a
 Antiocheni Eudoxiam statua honorarunt. 668.d
 Antiochena Ecclesia pace foederata, receptis clericis Paulini & Euagrij Antiochenorum Episcoporum. 274.d
 Antiocheni Episcopi, post Flavianum Porphyrium, post hunc Alexander, post Alexandrum Theodorum. 332.d. post eum Ioannes, inde Dominus. 508.b. c. 658.c. d
 Antiochena Ecclesia laborat diuturno schismate. 65.e. quando Romana Ecclesia reconciliata. 66.a. b
 Antiochenum Concilium de libris Theodori. 650.d
 Antiochenus Episcopus subijci volebat Alexandrino. 678.d. e
 Antiocheni accensi zelo irruunt in ades Porphyrij sedis inuasoris. 203.a
 Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chrysostomum. 189. e. 190. a. b. reiectus in Concilio Sardicensi. 190.a
 Antonini Episcopi Constantina ad Arcadium exhortatoria epistola ad martyrium. 659.c. d. e. 660. 661.
 Antonij de Aquino bene meritis de Ecclesiastica antiquitate. 561.a. 562.c. d
 Antonius Agellius Episcopus Acernensis. 188.d
 Antonius Ioannis Chrysostomi studiosus extorris delinuit. 242.a
 Antonius Episcopus Ephesi accusatur apud Ioannem Chrysostomum. 121. d. e. accusatorum capita in eum. ibid. 122.a. moritur. 123. b. indicata causa post mortem. 123. e. 124.
 Antonij Episcopi Fussalensis ordinatio facta à S. Augustino extemporanea. 482. e. eius crimina. 483.c
 Antonius Episcopus Fussalensis priuatur Episcopatu. 483.d. e
 Antonij Episcopi Fussalensis petulantia. 484.a
 Antonij Fussalensis Episcopi causa. 451.d. e. 452.a. quid de eo statuit Bonifacius Papa. 451.e. 452.a
 Antonius Episcopus Germa occisus à Macedonianis. 515.c. d
 Aphaate anachoreta quid cum Anhemio viro illustri. 224.d. e
 Aphrodisius Tribunus Notarius missus ab Honorio Imp. Romam ob schisma obortum. 430.e
 Aphronius mittitur Romam ab Honorio Imperatore. 433.c
 Apiarij Africani presbyteri causa. 446. c. d. 448. a. b. eius confessio spontanea. 449.d. e
 Apinianus pro Piniano. 458.e
 Apollinaris haeresis redarguitur Theophilus. 89.e
 Apollinaris haeresis aduersaria Nestoriana. 519.b
 Apollinarista nominati Orthodoxi omnes à Nestorianis. 650.c
 Apollinarista ab Arcadio Imperatore exagitati. 43.a. b
 Apologia pro Origene à Ruffino Roma editur. 30.b. c
 Apologia prima à sancto Hieronymo quando scripta. 108.b
 Apologia Hieronymi contra Ruffinum quando scripta. 155. c. d. e. 156.
 Apostata nominati quatuor precipui aduersarij Ioannis Chrysostomi. 257.d
 Apostolorum natalis dies Roma celeberrimus. 47.b. c
 Apostolorum Petri & Pauli Memoria in villa Ruffiniana. 171.d
 Apostolica sedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Ecclesia. 388.a
 Apparitura militaris quando adhiberi solita ab Ecclesia Romana in executione sententiarum. 452.e
 Appellationes frequentes ad Apostolicam sedem tempore Augustini. 451.a. b. c. 455.b. c
 Appellationum ad Romanos Pontifices occasione quomodo inmultuati sunt Episcopi Africani. 448.a. b. c. d
 Appellatio Ioannis Chrysostomi ad Rom. Pontificem. 192. a. b
 Appellationis ad Apostolicam sedem iuri Episcopi Africani non sunt refragati. 450.c. d
 Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 630.b. c
 Appellandi vetus vsus ad sedem Apostolicam ab Augustino probatus. 450.c. d. e. 455.b. c

Appellat Caelestius haereticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem. 340.b.c
 Appellat Imperator Crispinus Episcopus Donatista. 182.d.e
 Appellant damnati haeretici & schismatici ad seculare tribunal. 115.a.b
 Aringius Episcopus in Syria una cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542.b
 Apronianus Romanus fauet Rufino Aquileiensi. 108.a
 Aqua ad baptismi ministerium sponte scaturit. 409.e. id ipsum in Lucania & alijs in locis. 407.a.b.d.e. 408.b.c
 Aquila volans visa super caput Marciani postea Imperatoris. 591.d.e
 Aquis Tibilitanis Memoria S. Shephani erecta. 390.c. 392.b
 Aquitania scascens sordibus peccatorum. 251.e
 Aquitania prouincia excisa à barbaris. 263.d
 Aquitaniae clades illata à barbaris, & causa. 342.c.d.e
 Aquitanorum corruptissimi mores. 342.e. 343.a
 Aquitani Episcopi qui hoc tempore sanctitate claruerunt. 343.a
 Arabes audissimi reliquiarum sanctorum martyrum. 304.e
 Arabianus Metropolitanus Galatia. 121.d
 Arabissus oppidum Armenia, in quod translatus Cucuso Ioannes Chrysofostomus exul. 225.c.d
 Arabissi Episcopus Treius amicus Chrysofostomo. 245.c
 Ara deorum iussa demoliri. 271.a
 Arbor nucis martyrio Acacij consecrata. 21.d
 Arcades à Gothis excisi. 7.b.e
 Arcadia filia Eudoxia Imperatricis. 220.e
 Arcadius imperat cum Honorio. 2.a
 Arcadij etas. 2.a
 Arcadius & Honorius commendati S. Ambrosio à Theodosio patre. 2.a
 Arcadius non indignit tutore. 2.d
 Arcadius suaesu Rufini coniugem accipit. 2.e. 3.a.b
 Arcadij coniux Promoti neptis Eudoxia. 2.e. 3.a.b
 Arcadius dona mittit sponsae suae. 2.e. 3.a
 Arcadius patitur insidias à Rufino. 4.b.c
 Arcadij custos Deus, cum religionis cultor esset. 4.c
 Arcadius legibus exagitat haereticos. 4.e. 5.a. 21.e. 22.a. 43.a.b. 65.c. 125.
 Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5.a. 22.b. 63.e. 92.b.c
 Arcadius per suaesum à Rufino obstat ne pugnet Stilicho aduersus hostes. 9.b.c.d
 Arcadius diuinitus liberatus. 10.e. 11.
 Arcadij numismata indicantia diuinam protectionem. 11.a.b
 Arcadij numisma cruce signatum. 11.e
 Arcadius bellum gessit aduersus Persas, & virtute Crucis vicit. 11.d
 Arcadij precibus liberatur populus. 21.d.e
 Arcadij pietas commendata. 21.d.e
 Arcadius exagitat rursus haereticos. 21.e. 22.a
 Arcadius quid in haereticos Apollinaristas. 43.a.b
 Arcadius quid in ambientes magistratus. 43.e
 Arcadius quid in Iudeos. 43.d
 Arcadius rescribit aduersus idola. 73.e
 Arcadius accersendum curat Ioannem Chrysofostomum Antiochia, ut ordinare faciat Episcopum Constantinopolitanum. 43.e. 44.a
 Arcadij lege immunitas Ecclesiae violata auctore Eutropio. 68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a.b
 Arcadij res collapsae occasione Eutropij. 70.a.b
 Arcadio rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70.a.b.c
 Arcadius rescribit ut clauderentur templa deorum Gazae. 73.e. 74.a
 Arcadius patitur Gainam aduersarium. 76.b.c.d. 81.d.e
 Arcadius ab Eudoxia commouetur in Eutropium. 80.b.c
 Arcadij rescriptum de Eutropij exilio. 80.e. 81.a.b
 Arcadius abtulit Maium spectacula turpia. 82.c.d. impulsu Ioannis Chrysofostomi id facit. 82.b.c
 Arcadij lex aduersus obscena spectacula. 82.c.d

Arcadius denuo arctatus à Gaina tyranno. 110.e.d
 Arcadius vocatur Chalcedonem à Gaina tyranno. 110.d.
 consentit illi Arcadius timens sibi. e
 Arcadius dat Aurelianum Consulem & Saturninum Gaina tyranno. 110.e. 111.a
 Arcadius coactus creat Praefectum exercitus Gainam. 111.a
 Arcadius cum Gaina foedus iniit. 111.a
 Arcadius consulit Ioannem Chrysofostomum de danda ecclesia Arianis. 111.b.c
 Arcadius reprehenditur ab Honorio ob statua Eudoxiae dedicationem. 188.b
 Arcadius lege sancita comprimit tumultus causa Ioannis obortos. 188.e
 Arcadius non vult cum Ioanne Chrysofostomo communicare. 189.d
 Arcadius agit, ut expellatur ab Ecclesia Ioannes Chrysofostomus. 190.d.e
 Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chrysofostomum. 190.e. 191.
 Arcadius turpes pacis conditiones à Gaina oblatas accipere cogitur. 111.e
 Arcadium adeunt Origenista contra Theophilum. 115.a.b
 Arcadius vetuit Arianos publicas agere litanias. 125.e
 Arcadius impulsore Chrysofostomo expellit haereticos Arianos Constantinopoli. 126.a
 Arcadio nascitur filius. 131.b
 Arcadij consilium de Gazensibus. 133.d
 Arcadius Imperator damnatum & in exilium missum Chrysofostomum reuocat ob tumultuantem populū. 176.d.e
 Arcadius martyris Acacij inuisit templum. 261.a
 Arcadius immittit milites in candidatos neophytos. 191.e
 Arcadius lege lata relaxat vinculos causa incendij. 201.e
 Arcadius lege prohibet populi Constantinopolitani collegia. 202.a
 Arcadium admonet per epistolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chrysofostomum gestis. 208.e. 209.a. alijs saepe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius. 211.e
 Arcadius legem sanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 244.e
 Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 258.d.e
 Arcadius Caim comparatus. 258.d.e
 Arcadius conatus expiare delictum. 261.a
 Arcadij supplex epistola ad Innocentium Papam. 259.b. alia eiusdem ad eundem Innocentium. 259.c.d
 Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 257.e. 260.a
 Arcadius impius & inhumanus contra ius gentium legatos Apostolica sedis dire vexauit. 240.a.b.c.d.e. 241.
 Arcadius transferendas curat reliquias Samuelis Prophetae Constantinopolim. 252.b
 Arcadius Imperator moritur. 265.a
 Arcadius Regi Persarum moriens commendat Theodosium filium. 265.a
 Arcadius Episcopus cum collegis legatus ab Apostolica sede ad Concilium Ephesinum. 560.e
 Arcadius Apostolica sedis legatus profectus Constantinopolim. 593.d
 Arcadius cum socijs martyr in Africa sub Genesico. 659.a.b.c
 Archelaus Episcopus in Syria una cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542.b
 Archilleus Episcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore schismatis. 434.b. datum de ipso rescriptum ab eodem Imperatore. c
 Archimandrita exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Ephesi detentis contra schismaticos & haereticos Nestorianos. 584.e. 585.a. procedunt ad regiam una cum monachis. 585.a.b
 Archina esse solere in prima sede prouincia. 167.b
 Ardaburius

Ardaburius dux à Theodosio in Ioannem tyrannum missus captus. 485.b.c
 Arelatensis Ecclesia cum Viennensi sedata contentiones. 39.b
 Arelatensis Ecclesia turbata à Constantio Magistro militum. 345.c
 Arianis noua moluntur Constantinopoli. 125.b. incessunt Catholicos contumeliosis cantionibus. c. d.
 Arianis agunt processiones, vtunturque crucibus argenteis. 125.d. e. adoriuntur Catholicos. ibid. vetiti ab Arcadio publicas agere litanias. 125.e
 Arianis expulsi Constantinopoli à Ioanne Chrysofostomo. 126.a
 Arianis Scythae ad fidem Catholicam conuersi per S. Ioannem Chrysofostomum. 126.e
 Arianis suis fauet Gainas Tyrannus, & petit eis dari ecclesiam Constantinopoli. 111.b.c
 Arianorum canon citatus contra Ioannem Chrysofostomū. 189.e. 190.a. reprobatum idem in Concilio Sardicensi. 190.a.
 Arianis naucleri occasione tempestas exorta. 136.e. abiurante haeresi eodem, reddita est tranquillitas. 136.e
 Arianis à Nestorio exagitati sua ipsorum ecclesia ignem iniiciunt. 513.e. 514.a
 Arianis à Theodosio lege praericti. 480.b.c
 Arianis consternati ob casum Attali. 291.d.e
 Arianis Gothi victores cedunt Catholicis victis. 295.c.d
 Aristolaus Tribunus Notarius mittitur à Theodosio Antiochiam pro pace inter Episcopos concilianda. 617.e
 Arma foris relinquit Imperator Theodosius, antequam ingrediatur in ecclesiam. 558.e
 Armati vetiti ingredi in ecclesiam. 558.c.d
 Armenia ab Hunnis inuasa. 6.a
 Armenium Concilium contra Nestorianos edentes libros Theodori Mopsuesteni. 649.a
 Armenius aduersarius S. Basilij à Deo corripitur. 630.e. 631.a
 Armororum populorum causa S. Germanus ad Imperatorem Rauennam proficiscitur. 653.a
 Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 653.e
 Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 651.e
 Arreptitia virgo absque cibo humano vivebat. 646.e. Dei ope curata. 647.a.b
 Arfacius presbyter Constantinopolitanus contra Ioannem Chrysofostomum agit. 175.a
 Arfacius presbyter Constantinopolitanus creatur Episcopus post relegatum Ioannem. 199.b.c. frater fuit Nestarij, homo ignauus. ibid.
 Arfacij communicationem vitant Constantinopolitani cines. 200.a.b
 Arfacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202.b. 203.c
 Arfacio communicare renuentes dira patiuntur. 203.e
 Arfacius non recipitur à Romano Pontifice Innocentio. 208.d
 Arfacij pseudoepiscopi obitus. 228.e. 229.
 Artemisia Iudaea filia Lettori Praefecti prouincia Hispaniarum ad fidem conuersa. 426.e. 427.a.b.c
 Arundine clausa missa littere per tabellarium mendicium praefertentem à Concilio Ephesino Constantinopolim. 583.e. quid illis lectis factum sit. 584.e
 Aruspices in Urbem vocantur ab Ethnicis. 278.d.e
 Asclepas Gazensis Episcopus. 70.e. 71.d
 Asclepas Episcopus Chersonensis ab Imperatore veniam deprecatus pro reis. 461.b
 Ascodrogita haeretici lege Theodosij repressi. 514.e
 Asellus presbyter Romanus legatus à Zosimo Papa cum collegis Carthaginem. 429.b. 446.c
 Asia vastatur à Tribigildo tyranno. 70.b.c. 76.b.c
 Asiani Episcopi quid cum S. Ioanne Chrysofostomo. 121.b.c. 122. 123.
 Asiani Episcopi sex depositi à Ioanne Chrysofostomo. 124.a
 Asinariam Urbis portam ingressi Gothi noctu. 292.b.e

Aspar dux exercitus in Africa vincitur. 591.c.d
 Aspar Rauennam ducitur ab Angelo. 487.e. 488.
 Aspebetus dux Saracenorum quomodo conuersus ad fidem. 470.a. 471.
 Aspebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Episcopus Saracenorum. 471.c.d
 Assertionis Catholicae aduersus errores Pelagij. 372.e
 Astarthe dea Sydoniorum quae. 95.e
 Astarthes templum in Phoenicia. 142.b
 Athanasius numerauit libros Canonicos. 237.c
 Athanasij exemplum propositum imitandum. 538.c
 Athaulphus Magister equitum creatur ab Attalo Imperatore. 289.a
 Athaulphus creatur Rex Gothorum. 313.b
 Athaulphus cum Gothis transit in Gallias. 342.b
 Athaulphus ut amicus ingressus est cum Gothis in Gallias, sed inimicus enasit. 343.e. 344.a
 Athaulphus accipit in coniugem Gallam Placidiam. 313.b.c
 Athaulphi Regis consilium de restituendo Romano Imperio. 313.d.e
 Athaulpho succedit Vuallia Rex Gothorum. 383.d
 Athaulphus occisus à suis Gothis. 359.e. 360.a
 Athena ab Alarico excisa. 7.c.d.e. 8.a. saluata beneficio deorum finguntur à Zosimo. 7.d.e
 Athena Dei consilio à Gothis excisa probantur. 8.c
 Athenarum perditio praedicta. 8.b
 Attalus legatus Roma ad Alaricum missus. 279.c
 Attalus Arianus baptizatus ab Episcopo Ariano. 291.e
 Attalus consensu Alarici nomen Augusti sumit. 288.d
 Attalus creat Consulem Tertullum Ethnicum, praua Gentili superstitione. 288.c.d
 Attali varia alea, ludibrium barbarorum. 290.e. 291.
 Attalus adhuc Imperatorem agens in Gallijs à Gothis suis pulsus. 343.e. 344.a
 Attalus tyrannidem iterum sumit in Gallijs. 360.a
 Attalus decipitur falsis deorum responsis. 289.c.d
 Attali vana iactantia coram Senatu. 289.b
 Attalus spernit consilia Alarici propter vatum falsas promissiones. 289.d.e
 Attalus frustra tentat Africam, resistente illi Heracliano. 289.d.e
 Attalus mittit in Africam Constantinum, qui ibi occisus est. 289.d.e
 Attalus superbiens dedignatur habere Honorium consortem Imperij. 299.e
 Attalus duras & indignas praescribit condiciones Honorio supplicanti. 289.e
 Attalus vocatus à suis in Urbem reuertitur. 290.a
 Attalus priuatur Imperio. 290.d
 Attalus ante currum Honorij triumphantis. 408.c
 Attalus tyrannus captus manu truncatur. 383.b. concedit ei vitam Honorius. c
 Attalus Gentilium socius Labarum reycit. 383.b.c
 Attali numisma. 383.b.c
 Attrebatensis ciuitas à barbaris capta. 263.d
 Atticus presbyter Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysofostomum. 175.a
 Atticus creatur Episcopus Constantinopolitanus. 239.c
 Atticus Sebastenus patria, aliquando Macedonianus haereticus, idem hostis Ioannis Chrysofostomi. 239.c.d
 Atticus qua arte apparere studuit eruditus. 239.d
 Attici communionem respuerunt legati sedis Apostolicae. 240.d.e
 Attico communicare renuentes quanta passi sint. 242.b
 Attici communionem vitantes dirissima passi sunt. 242.b.c. d.e. 243.
 Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 244.e
 Atticus nititur auxilio Arcadij Imperatoris. 248.e
 Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 276.a.b
 Attici

Attici causam apud Innocentium Papam agit Maximianus Episcopus. 275.a.b
 Atticus crebras ad Innocentium Papam legationes mittit, ut possit absolvi. 274.e
 Atticus baptizat Iudeum paralyticum, & curat eum. 272.c.d
 Atticus admonitus Theophilus casu nomen Chrysostomi in Diptycha restituendum curavit. 347.b
 Atticus egit litteris cum Cyrillo, ut nomen Iohannis referretur in sacras tabulas. 347.b.c
 Attici epistola ad Cyrillum. 347.c.d e. 348. alia eiusdem ad Petrum & Aedesum eodem argumento. 348.c.d
 Atticus cogitur restituere in sacras tabulas nomen Iohannis Chrysostomi. 348.a.b
 Atticus auctor Theodosio ut dilaret iura Ecclesie Constantinopolitanae. 474.c.d
 Atticus laudatus à Caestino Papa. 611.b
 Attici epistola ad Calliopium de eroganda elemosyna. 492.c.d
 Atticus Episcopus Constantinopolitanus moritur. 491.e. laudatus à posteris ob res bene gestas contra Pelagianos. 491.e. 492.a
 Atticus vetuit coli Sabbatium. 492.a
 Attici munificentia erga pauperes predicata. 492.c.d. qui etiam hereticis elemosynam faciendam praecepit. ibidem.
 Audas Episcopus incensur templi idoli. 466. a. b. restituere illud negat, & martyrium subit. b
 Audiani heretici lege Theodosij damnati. 514.e
 Audientia denegata à Sixto Papa Iuliano Pelagiano poenitentiam praesferenti. 679.c.d
 Auditor nullus à verbo Dei excludendus. 64.e. 65.a
 Augustinus ordinatur Episcopus Hipponensis. 13.d e
 Augustinus expetitus à multis. 13.e
 Augustinus aliquando ignarus Nicenorum canonum. 14.b.c
 Augustinus ad Paulinum scribit de sua ordinatione. 14.d.e
 Augustinus quomodo cognitus Paulino. 15.b.c
 Augustini scripta contra Manicheos vulgata. 15.b.c
 Augustinus, instante Paulino, scripsit libros Confessionum. 15.d
 Augustini Vita scribi exigitur ab Alypio. 15.c.d
 Augustinus studium erga Licentium. 18.a.b
 Augustinus quantum se debere facetur Romaniano. 18.b.c
 Augustinus quado scripsit contra litteras Petilianus. 50.b. 52.b.c
 Augustinus ad Marcellinum Praefectum pro Donatistis agit. 50.d.e
 Augustinus interpellat Donatum Proconsulem pro Donatistis. 51.a
 Augustini immensi labores ad Donatistas conuertendos, vel amouendos. 51.c.d.e
 Augustinum necare parant Donatistae. 51.e. 52.a
 Augustinum penè obruit litigantium ad eum frequens concursus. 62.a.b.c.d
 Augustino vnde occasio scribendi de Opere monachorum. 63.e. 64.a
 Augustino vnde diuersa in concionibus tractandi occasio. 65.a
 Augustini epistola ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96.e. 97.a
 Augustinus inuisit Calamensem Ecclesiam dire vexatam à Gentilibus. 97.c.d
 Augustinus ad Nestorianum Calamensem quid rescribat. 97.d.e
 Augustinus prohibet vindicari à Iudicibus sanguinem martyrum. 103.b.c
 Augustini epistola ad Victorinum de Primatu Nyuidia. 167.d.e
 Augustinus agit cum Proculiano Episcopo Hipponensi, ut eum concilet Ecclesia, sed frustra. 183.e. 184.a.b
 Augustinus publice disputat cum Felice Manicheo. 222.a.b.c
 Augustinus conuertit Felicem Manicheum. 222.b
 Augustinus redarguit Donatistas asserentes non esse cogendos hereticos vel schismaticos legibus Principum. 233.e. 234.
 Augustinus redarguitur pueriliter à Cresconio Gramma-

tico de impropria nominis derivatione. 234.e
 Augustino vnde data occasio scribendi contra Cresconium. 234.a.b
 Augustinus laudat Olympium, eiusque dignitati adgauius. 269.b.d.e. eius epistola ad eundem.e. 270.a
 Augustinus scribit ad Pisanum & socios. 281.b
 Augustinus laborat pro Pisaniano rapto ab Hipponensibus ut ordinaretur. 281.e. 282.a.b
 Augustinus se purgat apud Albinam de vi illata Pisaniano. ibidem.
 Augustinus nititur liberare Pisanum. 282.c.d.e. 283.a.b
 Augustinus suos Hipponenses excusat. 283.d.e
 Augustinus subinsensus Alypio. 284.a.b
 Augustinus insimulatus auaritia purgat se apud Albinam litteris. 285.d.e
 Augustinus pecuniarum contemptor. 285.e. recusat hereditates. 286.a.b
 Augustinus profusus in elemosynis erogandis. 285.d
 Augustinus erga pauperes cognatos quomodo se gessit. 285.d
 Augustini aurum contemnentis exemplum. 286.e. 287.a
 Augustinus absens suos clericos redarguit in dandis elemosynis tepescientes. 287.a.b
 Augustinus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 237.c
 Augustinus cur scripsit libros de Civitate Dei. 300.c.d
 Augustini epistola ad Italicam quando scripta. 301.e
 Augustinus procurat publicam Collationem cum Donatistis. 302.e
 Augustinus vnus ex septem delectis Episcopis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317.d
 Augustini Breuiculum de Actis Collationis. 318.b
 Augustinus exciatur ab Hilario aduersus Pelagianos. 326.b.c.d
 Augustini prima scriptio aduersus Pelagianos. 326.d.e
 Augustinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocrisis coluit. 326.e. 327.a
 Augustinus qua occasione confecit Breuiculum. 335.c
 Augustinus agit apud Marcellinum Iudicem ut Acta Collationis publice exponerentur. 334.c.d.e
 Augustinus intercedit pro Donatistis sacrilegis & homicidis apud Marcellinum Iudicem. 333.e. 334.a
 Augustinus profecturus ad Cirrense Concilium in via confert cum Fortunio Donatistarum Episcopo. 335.e
 Augustini lucubrationes post Collationem. 337.c.d
 Augustinus agit de conuersione Volusiani. 337.d.e. 338.c.d
 Augustini scripta ad Volusianum quam disertat. 338.d.e
 Augustinus auctor Demetriadi sacra virgini, ut magis proficeret saeculum abdicando. 355.a
 Augustini epistola de consecratione Demetriadis. 355.b.c
 Augustinus propinat antidotum veneno hausto ex epistola Pelagij ad Demetriadem. 356.b.c.d
 Augustinus S. Iuliane, ne labatur in errorem Pelagij, praesto est. 356.d.e
 Augustinus qua occasione scripsit de Gratia Christi. 356.d.e
 Augustini scripta ad Iulianam & Probanam. 357.a.b.c
 Augustinus Dulcitium Tribunum admonet, quomodo se gerere debeat in causa Donatistarum. 362.a.b
 Augustinus interpellatur ab Orosio aduersus hereses Priscilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hispanias. 362.d.e. 363.
 Augustinus scribit aduersus Priscilliani & Origenis errores. 363.b.c
 Augustinus in S. Hieronymum reijcit questionem de origine animarum. 363.e. 364.a
 Augustinus alios detexit errores Pelagiana heresis. 373.b.c
 Augustini consortio in dimicando contra Pelagianos gloriantur S. Hieronymus. 374.d.e
 Augustinus admonet Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 375.d.e
 Augustinus petit Acta Diospolitana. 375.e
 Augustinus

Augustinus quid per Orosium cum S. Hieronymo. 375.e. 376.a.b.c.d
 Augustinus magna obseruatiua coluit S. Hieronymum. 376.a
 Augustinus detulit S. Hieronymus. 376.d.e
 Augustinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 387.c
 Augustini & collegarum littera priuata & secreta ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 388.b.c
 Augustino delegatur ab Episcopis Africanis, ut scribat contra Pelagianos. 389.b.c.d
 Augustinus nauiter agit aduersus Pelagianorum errores scribens. 389.c.d.e
 Augustinus accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 390.b
 Augustinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Ecclesias. 393.c.d
 Augustinus quando scripsit ad S. Paulinum aduersus Pelagij errores. 398.c.d. 399.a.b
 Augustinus excusat atque defendit Zosimum Papam. 410.b.c. 415.d.e
 Augustinus calumniam passus à Iuliano Pelagiano. 416.a.b
 Augustinus exagitat Pelagianos annis decem. 416.b
 Augustinus conciliare studet monachos Adrmetinos. 416.c.d
 Augustini legatio à Zosimo Papa cum collegis in Caesaream Mauritania. 417.a.b
 Augustinus contulit cū Emerito Episcopo Donatista. 417.b.c
 Augustinus quado scripsit de correctione Donatistarum. 417.e
 Augustinus abstulit prauum morem à Caesariensibus inter se ipsos ioco dire pugnantibus. 417.e. 418.a
 Augustinus abstulit balationes & saltationes, atque alias superstitiones ab Ecclesia Africana. 417.b.c.d
 Augustinus redarguit negligenter audientes Missas. 417.e. 418.
 Augustini scripta anno siue legationis. 418.a
 Augustinus mittit libros à se scriptos ad Bonifacium Papam. 442.d
 Augustinus suos libros recognoscit, & eorum errores retractat. 444.c.d
 Augustinus qua occasione scribere cepit contra Iulianum Pelagianum. 442.b.c.d
 Augustinus per Innocentium scripsit ad S. Hieronymum. 457.b.c
 Augustinus exagitatus à Fussalensibus ob datum ipsis ab eo Antonium Episcopum hominem nequissimum. 452.a
 Augustinus quando & qua occasione scripsit ad Hesychium de nouissima die. 458.c
 Augustinus agit contra Vincentium Victorem. 463.a.b.c.
 & tandem conuertit eum. d.e
 Augustinus cum quibus hereticis lenitate agendum putauit. 463.d.e
 Augustinus quomodo agendum putauit cum Episcopo Anihropomorphita. 463.e. 464.a
 Augustini littera ad Bonifacium Comitē quales. 476.d.e. 477.
 Augustinus de raptore sacrae virgini iterum scribit ad Bonifacium. 477.a.b
 Augustinus exemplum sacerdotalis mansuetudinis. 477.b.c
 Augustinus publice contulit cum Pascentio Comite Ariano. 477.d.e
 Augustinus redarguit Bonifacium abstrahi iubentem qui confugerat ad ecclesiam. 478. d. eius ad ipsum data epistola. ibidem.
 Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de Castino recepto. 482.d
 Augustinus extemporaneè ordinat Antonium Fussalensem Episcopum. 482.e. 483.a
 Augustinus ad Caestinum Papam pro Fussalensibus contra Antonium agit. 482.d.e
 Augustinus timet executionem Apostolica sedis cum apparitura. 484.b.c
 Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 485.a

Augustinus deligit sibi Eradium coadiuotorem & successorem. 494.d.e. 495.
 Augustinus laborat aduersus Pelagianos. 495.d.e
 Augustinus cur otium operet. 496.a
 Augustinus recognoscit omnia sua scripta, & retractat quid sibi videtur. 496.c.d.e. qua autem pratermissit. 497.d.e
 Augustinus ab instituto renocatur libris Iuliani. 497.b.c
 Augustinus quando absoluit libros de Civitate Dei. 497.d.e
 Augustini scripta carpuntur in Gallijs. 497.e. 498. 555.a.b. 602.e. 603.
 Augustini scriptorum defensores Prosper & Hilarius. 497.e. 498.a.b. 603.e. 604.a
 Augustini summa animi demissio. 498.d.e. qua arguitur ipsum esse afflatum diuino Spiritu. 498.e
 Augustinus exagitatus calumnijs aduersariorum. 499.c
 Augustinus celeberrimus ubique. 499.d
 Augustinus hortatur Bonifacium, & spe bona erigit. 501.c
 Augustini epistola ad Bonifacium Comitem vallatum hostibus. 501.b.e
 Augustinus cur Laconicum interdum scribendi genus affectat. 501.d
 Augustinus admonet Bonifacium Comitem. 502.c.d
 Augustinum poenituit renocasse Bonifacium Comitem a proposito saeculi deserendi. 502.d.e. 503. 504.
 Augustini luctus de capta à Vuandalis Africa. 509.c.d
 Augustinus, ignoratus mortuus, vocatur ad Concilium Ephesinum ab Imperatore Theodosio. 551.a
 Augustini obitus tempus. 551.b.c
 Augustinus deplorat cladem Africanam. 551.e. 552.a.b.c.d
 Augustini sermo tempore obsidionis. 552.d.e. 553.a.b.c
 Augustinus moriturus egrotans, egrotum sanat. 554.a.b
 Augustini preparatio ad obitum. 554.c. moritur. d.e
 Augustini scripta Dei ope seruata. 554.d.e. Possidij in ea re vigilauit industria. 555.a.b
 Augustinus laudatur à Caestino Papa. 603.b
 Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquijs confunditur. 391.d
 Auiti duo peregrinantes hereses Origenis & Victorini veniunt in Hispaniam. 361.c.d.e
 Auitus promulgator heresis Origenis tentat S. Hieronymum. 362.e. 363.a
 Auitus Hispanus presbyter transtulit in Latinum Luciani scriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 366.a
 Auiti epistola ad Balchoniū Episcopū Bracharēsem. 366.b
 Aurelianus ad necem queritur à Gaina tyranno. 110.c.d
 Aurelianus & Saturninus dantur Gaina. 110.e. 111.a
 Aurelianus & Saturninus magna constantia, 111. a. liberati à Ioanne Chrysostomo. 113.b
 Aurelius Pontifex dedicat Calestis templi. 92.c. & Aurelius Pontifex destructor. 95.e. 96.
 Aurelius Episcopus Carthagenensis quid pralocutus in Concilio, cum actum de conueniendis Donatistis. 181.a.b.c
 Aurelius Episcopus Carthagenensis Africana Ecclesia penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128.d.e
 Aurelij Episcopi Carthagenensis pralocutio in alio Concilio generali. 129.c.d
 Aurelius Episcopus Carthagenensis qua pralocutus in Concilio Mileuitano. 164.b.c
 Aurelij Episcopi Carthagenensis dignum exemplum de contemptu diuitiarum. 286.c.d
 Aurelius Episcopus Carthagenensis accipit litteras à sancto Ioanne Chrysostomo. 228.c.d
 Aurelij Episcopi Carthagenensis epistola de erroribus Pelagij ex Concilio Diospolitano. 372.a.b
 Aurelius Episcopus Carthagenensis vnus ex septem delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317.c.d
 Aurelius Episcopus Carthagenensis & Augustinus duces in bello contra Pelagium. 387.c
 Aurelius Episcopus Carthagenensis vocatur ab Honorio Impera-

Imperatore ad Synodum Spoletinam. 435.e.436.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quid contra pelagianos agit. 445.e. eius epistola contra eosdem. 446.a.b
Aurilingenti summa redempta pax à Romanis iterum. 277.a
Ausony Gallis posteritas. 344.a.b.c
Ausony Gallus aiauus Paulini Consularis. 344.d
Auctor natus ope Dei genitricis Maria. 1.a.b
Auctoris inuictina aduersus recentiores hereticos Vigilantijs scitatos. 249.e.250.
Auctoris inuictina aduersus Hagiomachos. 393.a.b
Auctor Annalium idem scriptor Vita S. Ambrosii. 38.a
Auctoris gratiarum actio pro muneribus à Deo sibi imperiis. 683.
Auctores qui scripsere catalogum librorum Canonicorum. 237.c

B.

Babylon olim dicta Roma ob Gentilium superstitionem. 26.c.d
Balationes & saltationes auferre nisus est S. Augustinus ab Ecclesia Africana. 418.b
Balchonus Episcopus Bracharenfis. 366.b
Baptismus Theodosii Iunioris pompa solemniss. 134.e.135.a
Baptismo Iudeus curatus. 272.c.d
Baptismus Iudei iteratus. 460.c.d.e
Baptismus Arianorum respuitur. 460.e
Baptismus Macedonianorum Ecclesia rejicit. 460.e
Baptismalis aqua sponte scaturiens & crescens tempore solemniss baptismi. 406.e.407.a.b.c.408.a.b
Baptisterium Constantini à Sixto Papa ornatum. 680.e.681.a
Baptizatorum numerus trium millium quid passus ab aduersariis Ioannis Chrysostomi. 191.e
Baptizandos esse infantes, decretum in Concilio Carthagenensi. 130.c
Barbaranes Rex Persarum persecutionem excitat in Christianos. 465.d
Barbari sollicitati à Rufino Prefecto. 2.b.c
Barbari immissi à Rufino in excidium Romani Imperij. 5.d.e.6.a
Barbari insolescentes factione Ruffini numquam amplius comprimere valuerunt. 12.e.13.a
Barbari propter populorum peccata inualescunt. 13.a.b
Barbari irruentes in Gallias. 20.d
Barbari ad fidem conuersi. 23.a.b.c.d.24.a
Barbari immissi in Gallias proditione Stilichonis. 264.b
Barbari immissi à Deo in Gallias ob heresim Vigilantijs tollerandam. 246.b.251.b.263.c.d.e
Barbari immissi à Deo in Urbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 277.c
Barbaricum nomen inualuit, Romanum verò viluit. 280.c
Barbari inuadunt Hispanias. 287.c.d
Barbarus peccans in S. Timotheum dat pœnas. 148.d
Barbarorum formidanda irruptio sub Rhadagaiso. 237.e.238.a.b
Barbari sub Rhadagaiso capti vili pretio distracti. 259.a.b
Barbaris dedit Romanum Imperium cur meruerit. 342.b.c
Barbari proualent ubi hereses vigent. 345.b
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter se mutuo confictati. 384.b
Barbari irruunt in Egypti monasteria. 303.e.304.c.d.e
Barbari irruunt in Mauritianiam. 303.e
Barbari captiuam ducunt neptem sanctimonialem Seueri Episcopi, que Dei patrocino liberatur. 303.e.304.a
Barbari agrotantes liberantur precibus virginis. 304.a
Barbari necant monachos in Palaestina. 304.e
Barbari uocati à Ioanne tyranno per Aetium. 488.b
Barbaris opifices nauium conficiendarum mittentes pœna digni. 461.a.b

Barbari in Imperium Romanum conspirantes icli fulmine. 490.a.b
Barbarica clades in Africa. 503.d
Barbari facile debellantur, si heretici pellantur. 302.d.e.513.d
Bargas Laodicenus ex infimo summus, & ex summo infimus. 43.c.d
Barnaba nomine figuratus S. Ioannes Chrysostomus. 114.d.146.b
Barochas male habitus à Gazensibus, curatur à S. Porphyrio. 72.c.d
Barochas Gazensis quid in Gentiles. 73.b.c
Barochas ob zelum promotus ad diaconatum. 73.c
Barochas diaconus Crucem portat in processione. 140.e
Basilica Crescentiana ab Anastasio Papa erecta. 159.c
Basilica S. Petri ad Vincula Rome ab Eudoxia Augusta erecta. 668.c.d
Basilica S. Pauli Apostoli à Gothis honore habita. 297.b.c
Basilica Restituta Carthagine vnde dicta. 36.c.d
Basilica Roma sanctorum Geruasii & Protasii martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 296.e
Basilica Urbis illasa à furore barbarico. 294.a.b.c.295.296.
Basilica Apostoli Petri vasa reuerentia sunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 294.b.c.d.295.
Basiliscus martyr apparet Joanni Chrysostomo. 254.c.d
Basilus Thessalia Episcopus Nestorianus. 573.e
Basilus diaconus defert Cyrillo Episcopo Alexandrino Procli scripta Armenorum. 649.c.d.e
Basilij Episcopi epistola ad Innocentium alium atque diuersum à Romano Pontifice. 397.a.b.c
Basilus hereticus Grecus cum duobus Auitis rehit hereses Origenis in Hispanias. 362.d.e
Bastianus Episcopus Laudensis. 36.a
Bassula diaconus legatus ab Episcopo Carthage ad Concilium Ephesinum. 562.e.563.d
Bassus Exconsul accusator Sixti Papa. 640.e.641.a
Bassus damnatur. 642.a.b.c.d.e
Bassi sepultura. 642.e
Bellum Persicum sub Arcadio gestum. 11.b.c
Bellum Gothicum in Gracia per Stilichonem. 8.e.9.a.b.10.a
Bellum Gildonianum in Africa. 53. b. ex Senatusconsulto decernitur. 56. e
Bellum Ecclesiasticum inter viros sanctos. 118.c.d.e
Bellum Alarici aduersus Honorium Imperatorem in Italia. 184.c.d
Bellum Pollentinum. 184.c.d. quando ceptum. 185.d
Bellum Gothicum per Rhadagaisum confictum. 237.e.238.239.
Bellum Honorij contra tyrannos. 323.b.c.d.e
Bellum inter Christianos & Iudeos in insula Minoricensi. 420.c.d
Bellum cum Ioanne tyranno gestum. 485.b.c.487.d.e
Bellum Persicum sub Theodosio Imperatore. 468.a.b.c
Bellum Britannorum cum Pictis. 522.e.523.a
Bellum à Theodosio aduersus Gensericum in Africa illatum. 591.a.b.c
Benenatus Episcopus legatus ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem. 301.e
Beniamin diaconus martyr in Perside dira passus. 467.c
Bessa populi Christo credunt. 23. a. b. c. ydem conuersi à S. Niceta. 23.b.c
Bethlehemiticum monasterium à Pelagianis inuasum. 394.b
Bibli templum Veneris. 142.b
Biblosheca Theodosii Imperatoris. 381.c
Bigamiam constitui etiam ex coniugio ante baptismum. 235.e.236.a
Blasphemia Nestorij ante Synodum Ephesinam. 565.b.c
Blessilla Paule filia primogenita. 458.c
Boa insula, in quam Louinianus relegatus est. 346.e.341.a
 Bona

Bona clericorum defunctorum cedunt Ecclesie. 42.c
Bona Ecclesiastica noluit subiaccere publicis exactionibus Honorij Imperator. 341.c
Bonorum Ecclesie administratione crenis diaconorum fastus. 161.a.b.c
Bonis hereticorum ne inbient Orthodoxi. 308.c
Bona Stilichonis & aliorum perduellium Fisco addicta. 268.d.e
Bonifacius Comes sacer Sebastiani Comitis confessoris. 476.c
Bonifacius Comes confert se in Africam, & S. Augustino familiarissime usus. 476.b.c
Bonifacius Comes saepe consulit Augustinum. 476. d. e. eius ad Augustinum datae littere plures. ibid. 477
Bonifacij Comitis epistola ad Augustinum de raptore virginis. 477.b
Bonifacius Comes confugientem ad ecclesiam abstrahit. 478. d. penitentia mox facinus expiat. e
Bonifacij Comitis veniam petentis ad Augustinum epistola. 478.e
Bonifacius Comes excipit Castinum Consulem sibi olim aduersarium. 482.a.b
Bonifacij Comitis littera de fuga Castini. 482.b.c
Bonifacij Comitis epistola ad Augustinum de conatu tyranni. 485.a.b
Bonifacius Comes arte Aetij calumnijs exagitatus. 500.d.e
Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Augustino. 504.d
Bonifacij Comitis foedus cum Vuandalis causa malorum omnium. 504.e
Bonifacius Comes recedit à Vuandalis. 411.c.d
Bonifacius Comes vincitur à Vuandalis. 411. d. confugit Hipponem. ibid. e
Bonifacius Comes abdicat se à militia. 476.b. patitur Castinum Magistrum militum insensum. ibid.
Bonifacij Comitis profectio in Hispaniam, & affinitas cum barbaris inita in suspitione eum adducit. 501.a.b.d. 502. a
Bonifacius Comes vallatus hostibus, auxilium querit à Deo per Augustinum. 501.a.b. qua ad eum tunc data epistola. 501.b.c
Bonifacius Comes quando inijt societatem cum Vuandalis. 501.e.502.a
Bonifacius Comes appetit à Sigisulto cum exercitu. 501.e
Bonifacius Comes quomodo in immania prolapsus crimina. 502.a.b
Bonifacij Comitis olim sanctum mentis institutum. 502. d.e.503.
Bonifacio Comiti quid suadeat Augustinus. 503.d.e.504.
Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 503.d
Bonifacius Comes in Africa iterum à Vuandalis vincitur. 591.c.d.
Bonifacij Comitis obitus. 631.a.b
Bonifacius Episcopus Cataquensis in Africa. 270.b
Bonifacius Papa creatur. 429.b. contra eum Eulalius schismaticus sedem arripit. 429.b.c.d
Bonifacius Papa ordinatur in ecclesia sancti Marcelli. 429.c
Bonifacius Papa deprimitur à Symmacho. 430.d.e
Bonifacius Papa secedit in basilicam S. Pauli. 431.c
Bonifacij Papa partis presbyteri libellam mittunt ad Honorium Imperatorem. 432.c.d.e
Bonifacij Papa causa iustissima. 432.e.433.
Bonifacius Papa è cœmeterio S. Agnetis reuocatur in Urbem rescripto Honorij. 438.a.439.
Bonifacius Papa consultatur futuris malis scribit ad Honorium Imperatorem. 440.a
Bonifacius Papa commendat instanter Ecclesiam Honorio Imperatori. 440.c.d
Bonifacius Papa Alypium Episcopum Tagastensem amice excipit. 442.b

Bonifacius Papa laborat aduersus Pelagianos. 443.a.b
Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Episcopo Fustalensi. 451.e.452.a
Bonifacij Papa obitus, tempus sedis, res gestae, sedes vacans. 481.a.b
Bonifacij Papa Secundi nomine conficta epistola. 455.d.e.456.
Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonicis. 456.e
Bonifacius Papa interpellatur contra Manicheos. 460.b
Bonifacius Papa coercet temeritatem Patrocli Episcopi Arelatensis. 475.e.476.a
Bonifacius S. Felicitatis oratorium erexit. 481.b
Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim à Concilio Romano. 227.d
Bonifacius presbyter Hipponensis iudicio postulat mittitur Nolam ad S. Felicem, ut se iuramento purgaret. 341.d.e
Bonosus monachus Insulanus vita laudatissima. 58.a.b
Borboriani heretici lege Theodosii damnati. 514.d.e
Bosphorius Episcopus Coloniae studiosus Joannis Chrysostomi. 201.a
Bosphorius Colonia Episcopus laudatus ob exhibitam erga exules humanitatis officia. 243.e
Breuculum omnium ornamentorum Ecclesia Constantinopolitana ad Innocentium Papam delatum. 207.e
Breuculum Augustini de Actis Collationis singulorum dierum. 318.b
Breuculum qua occasione ab Augustino confictum. 335.c
Brisso Episcopus Philippensis in Thracia Index in causa Ioannis Chrysostomi. 189.d
Brisso Episcopus frater Palladij factus extorris causa Ioannis. 242.a
Brissonus primus edidit testamentum Gregorij Nazianzenis Grace scriptum. 685.c
Britannia tyrannos gignit. 260.d.e
Britannia liberatur ab heresi Pelagiana per Celestinum. 519.c.d
Britanni audiunt S. Germanum Episcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 521.c.d.e
Britannia iterum liberata per S. Germanum à Pelagianis. 652.b.c
Britius Episcopus Turonensis appellat sedem Apostolicam. 630.b.c
Britius oppressus ab aduersariis, Dei nutu liberatur & restituitur. 630.c.d.e.631.a
Burgundiones cum alijs barbaris Gallias depopulantur. 263.d
Burgundiones obtinent partem Gallie. 358.c. unde Burgundij, & de eorum conuersione. d.e
Burgundiones se Romanorum sobolem esse iactantes. 358.c
Burgundiones ab Hunnis laceffiti ad Deum Christianorum confugiunt. 358.e.359.a
Burgundiones effecti Christiani. ibid. 359.a
Burgundiones bellicosissimi. 359.a
Burgundiones ab Aetio uicti. 651.e

C.

Cacilianus unus ex legatis Roma ad Alaricum missis. 279.c
Caciliani Carthage olim Episcopi causa in Collatione iterum ventilata. 320.e.321.a
Caciliani Iudaei conuersio & sociorum. 425.c
Cacropes excisi à Gothis. 8.a
Celestis idoli templum in Africa prostratum. 92.c.d.e. eius dedicatio Aurelius. 92. d. vaticinia de eo. e
Celestis idoli tituli. 93.d
Celestis idoli antiquitas. 93.c.d.e.94.a.b
Celestis idoli imagines ex nummis. 93.e.94.a
Celestis idolum à Sydonio cultum. 95.b
 Celestis

I N D E X.

Celestis idolum à Iudeis olim cultum. 95.c.d.e
 Celestis idolum à Iudeis Regina cali dictum. 95.c
 Celestis idolum ab exteris cultum. 93. eius numinis origo ex Sydonijs. 93.d.e.94.
 Celestis idolum prostratum magna Christi gloria. 95.d.e
 Celestis idoli diuersa nomina. 94.b.c.d.e.95.a
 Celestis idoli falsum vaticinium. 462.b
 Celestius hereticus Pelagij armiger, siue classicus. 325.b.c
 Celestius cum Pelagio auctor heresis. 325.a
 Celestius licet discipulus Pelagij fuerit, magister & ductor iotius exercitus impietatis à S. Hieronymo nominatur. 325.b
 Celestium hereticum Carthagine oppugnavit Paulinus diaconus. 339.e.340.a
 Celestius hereticus damnatur ab Ecclesia Africana Carthagine. 339.b.c.d
 Celestius hereticus profitetur se sequi Ruffinum Aquileiensem. 339.d
 Celestius hereticus Pelagij discipulus quando Carthaginem venit. 339.a
 Celestius hereticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 340.b.c
 Celestij heretici subdola artes in disseminandis heresibus. 340.b.c
 Celestius hereticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginensi. 346.c
 Celestius hereticus discipulus Pelagij Romam venit causam acturus apud Innocentium Papam. 395.c
 Celestius Roma in basilica S. Clementis visus est recantare palinodiam. 401.a.b
 Celestij heretici libelli oblati Zosimo Papa fragmentum. 410.d.e
 Celestius hereticus iussus damnare obiectiones Paulini recusavit. 411.a.b.c.d
 Celestij heretici tergiversationes in examine Zosimi ex libello Paulini. 411.e.412.a.b
 Celestius hereticus damnatus à Zosimo Papa. 411.e.412.
 Celestius hereticus fallere conatus Zosimum Papam. 400.b
 Celestius hereticus auditus, sed non absolutus à Zosimo. 400.c.d
 Celestius hereticus accusat Lazarum & Herodem Episcopos. 401.c.d
 Celestius hereticus haud potuit omnino à Zosimo sperni. 406.c
 Celestij atque Pelagij hereticorum sectatores legibus Honorij exagitati. 413.e.414.a.b.c
 Celestinus Papa creatur. 481.c
 Celestini Papa tempore agitata est causa de appellatione ad Apostolicam sedem. 450.a
 Celestinus Papa quid in causa Antony Episcopi Fussalensis. 452.a.b
 Celestinus Papa interpellatur à S. Augustino in causa Antony Episcopi Fussalensis. 483.b.c.484.
 Celestinus Papa annuit petitionibus Augustini. 484.d.e
 Celestinus Papa Gallorum corripit perperam facta. 512.d.e
 Celestinus Papa certior redditur de electione Nestorij, quam probavit. 514.b
 Celestinus Papa S. Germanum mittit in Britanniam. 519.c.520.d.e
 Celestinus Papa liberat Britanniam ab heresi Pelagiana. 519.c.d.e.520.
 Celestinus Papa mittit Palladium diaconum in Britanniam. 519.c.d
 Celestinus per Palladium diaconum convertit Scotos. 519.d.e. eundemque Palladium creat Scotorum Episcopum. 519.e.520.a.b.c.d
 Celestini epistola ad Episcopos Apuliae & Calabriae. 523.d
 Celestinus Papa componit collapsam disciplinam Ecclesiasticam. 523.d
 Celestinus Papa accipit libros Nestorij per Antiochiam. 542.a

Celestinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Nestorij scriptis. 525.b
 Celestinus Papa ad Cyrillum scribit. 525.b
 Celestinus Papa eodem tempore accipit litteras à Nestorio, & à S. Cyrillo. 530.c.d
 Celestinus Papa Roma congregat Concilium contra Nestorium. 533.e.534.a
 Celestini Papa epistola ex Synodo Romana contra Nestorium scripta qualis. 533.f.534.a
 Celestinus Papa subdole tentatur à Nestorio. 532.d.e
 Celestinus Papa deplorat Nestorij amentiam. 534.c.d
 Celestinus Papa probat scripta à S. Cyrillo Alex. 536.c
 Celestinus Papa praefigit Nestorio terminum peremptorium. 536.e.537.a
 Celestinus Papa comminatur anathema in Nestorium, nisi respiciat. 535.c.d
 Celestinus Papa scribit ad Cyrillum, ut agat contra Nestorium. 537.d.e
 Celestinus Papa suum Vicarium constituit Cyrillum Alexandrinum Episcopum. 537.a
 Celestinus Papa ut precipuum caput in Ecclesia Catholica agit in omnibus. 537.e
 Celestinus Papa mittit Phrygium ad Cyrillum Alexandrinum. 538.a
 Celestinus Papa ad diuersos Orientales Episcopos de Nestorio scribit. 538.b.c
 Celestini Papa auctoritate collectum Concilium Ephesinum. 547.e.548.a.b.c
 Celestinus Papa legatos mittit ad Concilium Ephesinum. 559.b.c.d. eosdemque exectores sententia ante à se lata contra Nestorium. d
 Celestini Papa epistola per legatos missa ad Concilium Ephesinum. 559.e.560.a
 Celestini Papa exhortatio ad Episcopos, ut agant pro fide Catholica. 550.c
 Celestini Papa epistola ad Theodosium Imp. tempore Concilij Ephesini. 561.b.c.d
 Celestini Papa epistola ad Cyrillum tempore Concilij Ephesini. 562.a.b
 Celestini Papa studium in curando Nestorium. 562.b.c
 Celestini Papa littera ad Synodum data lecta cum damnatione Nestorij. 563.e
 Celestinus pro Proclorescripsit. 600.b
 Celestini Papa epistola suffragatur electioni Procli Episcopi Constantinopolitani. 643.c.d
 Celestinus Papa debetur damnatio Nestorij. 600.c
 Celestinus Papa insurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Augustinum. 600.a.b
 Celestinus Papa laudat mirificè sanctum Augustinum. 603.b
 Celestinus Papa Pelagianos urget. 603.b
 Celestini Papa epistola laudata à S. Prospero. 603.d. & à Graecis. 604.b
 Celestinus Papa ad Hibernos in fide instituendos S. Patricium promouet. 605.c
 Celestini Papa epistola ad Concilium Ephesinum quando data. 608.b.c
 Celestinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
 Celestinus Papa ante obitum feliciorum Ecclesiae statum videre meruit. 608.a.b
 Celestinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Ecclesia à Nestorio. 610.e.611.a
 Celestinus Papa qua decernit de lapsis Episcopis recipiendis. 610.a.b
 Celestini Papa epistola ad Theodosium Imp. 610.d.e
 Celestini Papa epistola ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 611.e.612.
 Celestini Papa epistola ad clerum & populum Constantinopolitanum. 612.d.e.613.a
 Celestinus

I N D E X.

Celestinus Papa dignè laudatur. 616.e.617.a
 Celestini Papa obitus. 617. b. eius res gesta. c. & constitutiones. ibid.
 Calibatus clericorum destructor Vigilantius cum suis sectatoribus. 249.b
 Calicola qui sint. 271.b.c.d.e
 Calicole in Africa rescripto Honorij exagitati. 270.e
 Casariensis Mauritania dire inter se ipsos ioco pugnantes rardarguit & correxit S. Augustinus. 417.e.418.
 Casarij fratris Gregorij Nazianzeni vestes asseruata apud ipsium Gregorium. 686.c
 Caius Caionius Rufius Volusianus vir Gentilis, longè à fide Christiana. 337.e.338.a.b.c
 Caius Arianus accusat Theognostum. 142.c.d
 Calamensis Ecclesia Primatus Numidia. 14.a
 Calamenses Christiani multa passi à Gentilibus cum ciuibus suis. 97.a.b
 Calamenses Christianos inuist Augustinus. 97.c.d
 Calamenses Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Augustini. 97.d.e
 Calama in Africa memoria S. Stephani protomartyris. 390.c.391.e.392.a
 Calices sacri mysterij quo honore sint habendi. 416.a
 Calimero ostensa diuinitus ossa Zachariae Propheta. 382.d.e
 Callimorem positum pro Callimico. 584.b
 Callinicum pro Callimore restituendum in epistola ad Theodosium. 584.b
 Calliopius Nicanus presbyter, ad quem Atticus. 492.d
 Callitrope vidua Alexandrina vim patitur à Praefecto Aegypti. 143.d.e. eius patrocinium Chrysostronus suscipit. ibidem.
 Calumnia in Theophilum ab Origenistis obiecta. 116.b.c.d.e.117.
 Calumnia à Nestorianis illata contra Orthodoxos qui Ephesi conuenerunt. 584.a
 Calumnia ab eis dè in Cyrillum illata superata. 529.b.536.c.d
 Calumnia alia sparsa contra Cyrillum post pacem. 633.c.d.e
 Calumnia illata in Sixtum Romanum Pontificem. 641.c
 Campaniam inuadit Alaricus. 301.b.c
 Cancellarij magistratus. 437.c
 Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
 Candidianus Comes custodiri iubet itinera, ne littera Synodi perferrentur ad Imperatorem. 572.b.c
 Candidianus Comes Nestorianus missus à Theodosio curare qua Synodi essent. 566.c
 Candidianus legatus ad Episcopos Ephesi detentos. 592.b
 Canon Concilij Antiocheni Arianorum citatus contra Ioannem Chrysostronum. 189.e.190.a. re.ectus à Concilio Sardicensi. 190.a
 Canones diuersorum Conciliorum Africanorum sub vno Concilio positi. 40.a
 Canon Apostolorum numeravit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
 Canones Concilij tertij Carthaginensis. 39.e.40.a
 Canones Concilij generalis Carthaginensis. 130.c.d
 Canones Synodi quarta Carthaginensis. 52.e.53.a
 Canones alterius Carthaginensis Concilij. 129.b. mixti cum canonicis Concilij Hipponensis. ibidem.
 Canones Concilij quinti Carthaginensis. 63.a.b.c
 Canonis Carthaginensis Concilij elucidatio de titulo Episcoporum. 40.e.41.a
 Canon de Primatu sedis Constantinopolitana probatus a scititius. 172.c
 Canon Concilij Orientalis contra Massalianos. 565.e.566.a
 Canones Concilij Ephesini permixti cum decretis schismaticorum. 375.c.d.e
 Canones Concilij Ephesini. 581.b
 Canon Concilij Laodiceni numeravit seriem librorum Canonicorum. 236.c

Canones Concilij Milenitani. 164.e.165.a
 Canones octo Concilij Milenitani contra Pelagium. 387.e.388.a
 Canon Nicanus Concilij nomine Sardicensis quomodo citatus. 448.c.d.454.a.b
 Canones citati nomine Nicanus Concilij recepti ab Africanis Episcopis. 456.e
 Canon Concilij Nicanus numeravit libros Canonicos. 236.c
 Canonis Sardicensis citati nomine Concilij Nicanus constata controuersia. 454.a.b.c
 Canones citati de appellatione ad Romanum Pont. 453.b.c
 Canones Concilij Taurinensis. 39.a
 Canonem diuina Scriptura librorum confirmat Romanus Pontifex. 456.d.e
 Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Graecis scripsere. 236.c.d
 Canopus in Aegypto liberatur à demonum inuasionem per sanctorum martyrum reliquias. 365.c.d
 Cantus in processionibus qualis. 140.e
 Canus sagillans S. Gregorium ipse corrigitur. 678.a
 Capitale supplicium ab Honorio sanctum aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
 Capitolium Constantinopoli, ubi schola crant artium liberalium. 492.e
 Cappadocum Episcoporum qui laudati. 242.e
 Capraria insula referta monachis. 56.c.d.e
 Capraria insula celebrioris monachi. 58.c.d
 Capreolus Episcopus Carthaginensis post Aurelium. 551.a
 Capreolus Episcopus Carthaginensis legationem mittit ad Concilium Ephesinum. 562.e.563.a. epistola eiusdem ad Synodum. 563.b
 Caput Ruffini scitum & super pilum impositum delatum Constantinopolim. 10.b.c
 Carceribus vri Episcopos ad coercionem delinquentium. 143.c.d.e
 à Carcere Episcopali abstrahens noxios à Deo perterretur. ibid.d.e
 Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 280.d
 Carcerati liberantur à S. Germano Rauenna. 653.c.d
 Cardinales interdum prelati Episcopi. 576.e
 Carya domus Constantinopoli apud templum Acacij martyris. 261.a
 Carmina Sibyllina Roma combusta. 98.b
 Carterij Episcopi in Hispania sententia de coniugio ante baptismum, non facere cum bigamum. 235.e.236.a
 Carolus Borromeus Cardinalis Episcopus Mediolanensis transfert reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 103.a.b
 Carthago capta à Genseric. 672.a.b
 Carthaginem dedi Vuandalis cur Deus permisit. 672.c.d
 Carthaginis reliquias idololatria Vuandali demoluerunt. 676.a.b
 Carthaginensis basilica Restituta. 39.c.d
 Carthaginense Concilium tertium. 39.c.d
 Carthaginense Concilium quartum, dictum quintum. 52.e.53.a
 Carthaginense Concilium quintum positum loco quarti. 62.e
 Carthaginense prouinciale Concilium sub Anastasio Papa. 128.c.d
 Carthaginense Concilium generale. 129.b.c
 Carthaginense aliud Concilium generale. 180.b.c.d
 Carthaginense Concilium sub Aurelio. 220.e.221.
 Carthaginense Concilium plurimum desert Romano Pontifici. 232.e
 Carthaginense Concilium habitum tempore unitatis. 232.c.d
 Carthaginense Concilium gratias agit Imperatori de unitate ipsius legibus obrenta. 232.e
 Carthaginense Concilium sub Aurelio. 253.b.c
 Carthaginense Concilium ad reprimendos vanos inmultus hereticorum. 269.c.d
 Cartha-

Carthaginense Concilium sub Aurelio. 269.d
 Carthaginense Concilium sub Aurelio. 301.e.302.a
 Carthaginense Concilium, in quo damnatus Celestius. 339.
 b.c.d
 Carthaginense Concilium contra Pelagianos. 384.d.e.385.a.
 tempus eius. a. b. eius Concilij gerendi occasio. 385. d. e.
 littera ex eo ad Innocentium Papam. 386.d.387.e.388.
 Carthaginense Concilium in causa Pelagij & Celestij sub
 Zosimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti
 quatuordecim Episcopi. 408. e. sequitur Innocentij Pape
 decretum. 409. a. b. inde scripta querela ad Zosimum de
 admisso Celestio ad audientiam. 409. c. missa ab eo Syno-
 dica per Marcelinum subdiaconum. 409. e. Paulini libellus
 inde missus. ex quo Celestius esset interrogandus. 410. c
 Carthaginense Concilium tempore Bonifacij Pape. 446.b.c
 Carthaginensis Episcopi legatio ad Synodum. 562. e. 563. a.
 epistola eiusdem. 563. b
 Carthaginensis Episcopus scribit litteras nomine omnium
 Episcoporum Africanorum. 130 d
 Carthaginense idolum Celestis dictum una cum templo pro-
 stratum. 92. c. d. eius antiquitas. 93. b. c. d. eiusdem imago. 94. a
 Carthaginensium amplitudo inuncta cum luxu & iniustitia.
 672. d. e
 Carthaginensium prauiores. 672. e. 673. a. b
 Carthaginenses magna ex parte adhuc idololatra. 673. e.
 674. a. b
 Carthaginenses incorrigibiles. 674. b. c
 Carthaginenses subannatores sanctorum virorum. 674. c. d
 Cassianus diaconus Ecclesie Constantinopolitanae missus
 cum Germano legatus a clero ad Innocentium Papam.
 207. d. e. 208. a
 Cassianum fuga lapsum a Ioanne Chrysostramo, falso aliqui
 asserunt. 208. a. b
 Cassianus erga S. Ioannem Chrysostramum propensior &
 gratius. 208. b
 Cassianus scribit contra Nestorium. 555. e. 556. a. b. inue-
 ctiva eius in eundem Nestorium. c. d. quid ad Const. an-
 tinopolitanum. 556. e. 557. a. in Atticum infusus. b
 Cassianus profectus in Aegyptum vitam monasticam coluit.
 208. c
 Cassiodorus scribit catalogum librorum Canonicorum. 236. c
 Cassiodorus expurgator Cassiani. 640. c
 Castinus Magister militum in Bonifacium Ducem parum
 aequus. 476. b. c
 Castinus persecutor Bonifacij Consul creatus. fugere cogitur
 ad ipsam Bonifacium. 482. a. b
 Castorius Episcopus Vagiensis subrogatus in locum Maximi
 laudatus a S. Augustino. 165. e
 Castrotia Saurini uxor inimica Chrysostramo. 169. c
 Castus diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35. e
 Casus maioris momenti reseruat maioribus Episcopis.
 312. b. c
 Casus maioris momenti deferri soliti ad Romanum Pontifi-
 cem. 387. e
 Catalogum librorum Canonicorum qui scripsere. 237. c
 Catechumenis sal dandum. 40. b. c
 Catena dua Petri Apostoli donata Eudocie a Iuvenale
 Episcopo Hierosolymitano. 567. d
 Catena altera qua Petrus vinculus est Roma sub Nerone.
 668. c. d
 Catena Petri anniuersaria memoria agitur Constantino-
 poli. 667. d. e. 668. a. b
 Catenarum Petri altera missa Romam ad Eudociam, &
 basilica illi frata atque miraculis. 668. c. d
 Catena una effecta ex duabus. 668. d
 Catenarum limatura reliquarum loco imperitri solita. 668. d
 Caterina dictus ludus bellicus Casariensium. 417. e
 Catholice assertiones aduersus errores Pelagij. 372. e. 373.
 Catholica communionis symbola. 55. c

Catholica Ecclesia ubi sit, disputatio. 319. e. 320. a. eandem
 ex prauis hominibus non perire. 320. a. b. unam tan-
 tum esse. 320. c. d
 Catholica fides triumphat in excidio Urbis. 295. c. d. e
 Catholica fides, dicta fides Romanorum. 189. c
 Catholica fides eadem Romana. 620. b
 Catholica fidei cognoscenda symbolum. 564. a
 Catholica fidei desertores qui esse soleant. 166. d
 Catholici quo signo dignoscantur. 155. d. e
 Catholici quibus armis consueuere aduersus hereticos pu-
 gnare. 249. c. d
 Catholicum probari aliquem communionem Formatarum cum
 Romana Ecclesia. 249. d. 283. d. e
 Catholici cur accusati ab hereticis heresis Anthropomor-
 phitarum. 115. e. 116. a
 Catholici in agendo contra hereticos mansuetudinem cum
 humilitate seruant. 529. b. d. e
 Catholici a Nestorianis appellati Apollinarista. 650. c
 Catholici aucti ab Origenistis Pelusota. 116. b. c
 Catholicorum symbolum in scribendo tempore heresis Pela-
 giana. 419. d
 Causa Antonij Episcopi Ephesini cognita primum Constan-
 tinopoli. 121. d. e. 122. a
 Causa Antonij Episcopi Fussalensis. 451. d. e. 452. a
 Causa inter Rufinum & Hieronymum in aequilibrio appen-
 sa, quam deterior Rufinus appareat. 107. b. c
 Causa Ecclesiastica magna maturitate tractanda. 403. c. d. e
 Causa maioris momenti solita deferri ad Romanum Ponti-
 ficem. 383. e
 Celedensis pro Cenerensi perperam positum. 400. a
 Celtichus raptor uidua eam diuina virtute seruat illasam.
 304. b
 Cenerensis pro Celedensi restituendum apud S. Hierony-
 mum. 400. a
 Centuriarum deliramenta. 441. b
 Censurus Episcopus Anisidori, ad quem scripsit Vitam
 S. Germani Constantini. 520. d
 Cereorum oblatio a populo fieri solita Episcopis. 664. e
 Cereorum in Ecclesia usum damnauit Vigilantius heresiar-
 cha. 250. a. b. c
 Cereorum usum in processionibus. 385. c
 Cereorum populorum pro praecupandis reliquiis sancto-
 rum. 304. e
 Chalcedonense Concilium passum calumniam de receptis ab
 eo laudibus Theodori Mopsuesteni. 650. b. 651. b
 Charitate Acacium Episcopus debellat Persas. 469. d. e
 Chirographum Euagrii philosophi post mortem ab eo sub-
 scriptum. 330. c. d. e
 Christus uirtus exercitus. 469. b. c
 Christus etiam a Gentilibus uatibus Saluator est probatus,
 & experimento demonstratus. 295. e. 296. a
 Christus apparuit super montem Oliueti. 459. d. e
 Christi nomen in vexillis impostum Christianorum.
 9. a. b
 Christi nomen in militaribus signis. 186. a. b
 Christi nomen, nolentes licet & aduersantes, coguntur Iudaei
 proferre. 424. a. b. 425.
 Christi persina in Synodo per Euangelium in medio positum
 designata. 567. e
 Christi aduentus ad iudicandum aduenisse tempus credi-
 tum. 459. d. e. 460. a
 Christi fascia donata a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano
 Eudocie Augustae. 667. d
 Christovane oblata Circensia. 670. d
 Christi victoria & triumphus de prostrato idolo Celestino
 minatus. 95. d. e
 Christi victoria conclamata. 140. e
 Christiana mansuetudo cum Donatistis adhibita. 361. b
 Christiana fidei propagatio. 22. e. 23. e
 Christianam

Christianam religionem delendam uana Gentilium ex ora-
 culis iactatio. 49. a. b. c
 Christiana religio in Perside propagatur per Marutham.
 266. b. c. d
 Christiana religio propagata in Saracenos. 470. a. 471. 472.
 Christiani vincunt hostes charitate potius, quam armis.
 469. d
 Christiani ritu Gentilicio personati reprehenduntur. 670. c. d
 Christiani aduersus Iudaeos insurgunt in insula Minoricensi.
 420. c. d. e. 421. 422.
 Christiani in Perside persecutionem patiuntur. 465. c. d. e.
 466. 467.
 Christiani abstinent a spolijs templorum deorum Gazen-
 sium. 138. b. c. qui surripuit, punitus est. ibid.
 Christiani Suffectani a Gentilibus occisi. 96. d. e
 Christiani demolientes templa atque frangentes idola absti-
 nent a rapina. 96. b. c
 Christiani Calamenses multa passi a concinibus Gentilibus.
 97. a. inuisit eos S. Augustinus. d. e
 Christiani Romani reliquias idololatriae dispergunt. 98. a
 Christiani calumniam & inuidiam passi ob captam a Gothis
 Urbem. 299. e. 300.
 Christiani Alexandrini quid passi a Iudaeis. 377. e. 378. a. b
 Christiani Catholici salui ex naufragio, demersis Iudaeis &
 schismaticis. 359. c. d
 Christiani Catholici quo signo dignoscantur. 156. d. e
 Christiani Carthaginenses afflicti a Genferico. 675. c. d
 Christiani Gazenses ex hilarati in aduentu Cynegeij. 137. e
 Christianorum Gazensium acclamationes in laudem Christi.
 140. e
 Christianorum modestia commendata in demolitione tem-
 plorum. 96. b. c
 Christianorum precibus obtenta pluuia. 71. e. 72. a
 Christianorum mores ubique corrupti. 342. b. c
 Christianorum ornatus Crux. 3. b. c
 Christococon Mariam, quando impie dictum. 531. c
 Chrysantius Nouatianus Episcopus moritur. 460. b. c
 Chrysogonus Rufini fautor. 108. a
 Chrysostramus. Vide, Ioannes Chrysostramus.
 Chromatius Episcopus Aquileie admoneretur ab Anastasio
 Papa de damnatione Origenistarum. 109. a
 Chromatius Episcopus Aquileie agit pro S. Ioanne Chryso-
 stramo. 277. b
 Cybeles simulacrum circumferri solitum. 188. a
 Ciceronis Historia derisa. 17. a. b
 Cynegeus nauigat in Palaestinam. 136. c
 Cynegeus quid cum Gazensibus Gentilibus. 137. e. 138. a
 Cynegeio demandata cura demolitionis Carnai templi.
 135. c. d
 Cypri insule Ecclesiarum priuilegia illibata seruari iussa a
 Concilio Ephesino. 593. c
 Cyprianus martyr suis apparens consolatus est eos. 675. e
 Cypriani martyris ecclesias Vandalis occupant. 675. d. e
 Circenses Romae exhibiti tempore famis funesti admodum.
 290. a. clamores populi in eis fame pereuntis. a
 Circenses agunt Romani etiam tempore Urbis excidij. 300. e.
 301. a
 Circenses a Christianis frequentati, & sub religionis uela-
 mine excusati. 670. d. e
 Circumcelliones, instigante Crispino Episcopo, sauiunt in Ca-
 tholicos. 56. a. b
 Circumcelliones moluntur necem S. Augustino. 51. e. 52. a
 Circumcelliones sauiunt acrius in Catholicos. 50. b. c. d. 51. c. d
 Circumcelliones iterum insaniunt aduersus Catholicos. 303. b
 Circumcellionum dux Macrobius Episcopus ubique gra-
 satus. 334. d
 Cirra in Numidia adhuc integra seruat a. 332. a
 Cirrense Concilium celebratur. 333. e. 336. a. 337. a. b
 Cirrense Concilium falso notatum Consulatu. 337. a

Cyriacus Episcopus Emesenus profectus cum legatis sedis
 Apostolicae Constantinop. quanta passus. 240. c. 241. a
 Cyriacus Episcopus partis Ioannis fugiens uenit Romam ad
 Innocentium Papam. 207. b
 Cyriacus Episcopus relegatus Palmiram Persarum oppi-
 dum. 241. b
 Cyriacus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio.
 202. e
 Cyri in Syria ciuitatis diocesis quanta. 485. c
 Cyrinus Episcopus Chalcedonensis accusator Chrysostrami.
 173. b
 Cyrinus precipuus hostis Ioannis Chrysostrami urget Arca-
 dium contra eum. 197. a
 Cyrinus persecutor Ioannis Chrysostrami meritis poenas dat.
 220. a
 Cyrinus rursum contra Ioannem Chrysostr. agit. 190. a. b
 Cyrinus idem apostata nominatus. 257. d
 Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis. 672. a
 Cyrus Episcopus Aphrodisia Caria clarus sanctitate emittit
 in Concilio Ephesino. 564. d
 Cyri & Ioannis reliquia effugant demones. 365. c. d
 Cyrillus creatur Episcopus Alexandrinus. 346. e. 347. e.
 habuit competitorum Timotheum. 346. e
 Cyrillus Nouatianus statim expulsi ab ecclesijs. 346. e. 347.
 Cyrillus commouetur Attici litteris, ut nomen Chrysostrami
 sacris tabulis redderetur. 347. d. e. 348.
 Cyrilli littera ad Atticum eodem argumento data. 348. e. 349.
 Cyrillus obnititur ne restitueretur Ioannis nomen in sacras
 tabulas. 348. e. 349. a. b. c
 Cyrillus quid de Chrysostrami scriptis. 351. d
 Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Episcopos ob Ioannis no-
 men, pepercit tamen Romano Pontifici. 350. e
 Cyrillum fisorius Pelusota monuit. 351. b
 Cyrillus diuinitus admonitus reddidit melioribus sensibus.
 351. a. b. c
 Cyrillus carpitur a Socrate Nouatiano. 377. d. e
 Cyrillus restituit nomen Ioannis in sacras tabulas. 351. c. d
 Cyrillus minatur Iudaeis tumultuantibus in Christianos.
 378. a. b
 Cyrillus expellit Iudaeos Alexandria, & eorum synagogas
 succendit. 378. b. c
 Cyrilli modestia in agendo contra Nestorium. 524. e
 Cyrillus impugnans errorem abstinet a nomine Nestorij.
 524. e. 525. a
 Cyrillus occurrit aulicis, ne heresi Nestorij inficerentur.
 525. a
 Cyrillus ad Nestorium scribit iussu Celestini Pape. 525. b. c. d
 Cyrillus cupidissimus salutis Nestorij. 525. e
 Cyrillus secundo ad Nestorium scribit. 526. b. c. d
 Cyrilli mansuetudinis aliud dignum exemplum in agendo
 contra Nestorium. 528. e. 529. a. b
 Cyrillus suppressit libellum dandum Theodosio aduersus Ne-
 storium. 528. e
 Cyrillus scribit ad Celestinum Papam de Nestorio. 530. c
 Cyrillus constitutus a Celestino Vicarius. 537. a
 Cyrillus quae insignia Pontificatus accepit a Celestino.
 538. a
 Cyrillus a Nestorio & Nestorianis calumnijs oneratus.
 529. b. c
 Cyrilli scripta Celestinus probat. 536. d
 Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Episcopum
 de rebis Nestorij, & de Celestini Pape conatu. 539. d. e
 Cyrillus quam patienter agat aduersus Nestorium. 533. a. b
 Cyrillus insurgit aduersus Nestorium, succurrens Aegypti
 monachis eo ueneno potatis. 524. d. e
 Cyrillus scribit ad Acacium Bercaensem de Nestorio in de-
 terius prolabente. 539. a
 Cyrillus ad Iuuenalem & alios Episcopos scribit de Nestorio.
 540. a

Cyrilli anathematismi ex Concilio Alexandrino. 545. c.	634. c
546. a. b	634. d
Cyrillus perstringitur à Theodosio Imp.	550. a. b. c. d
Cyrillus primam locum tenuit inter Episcopos, qui Ephesi conuenerunt.	564. d. 568. a
Cyrillus in itinere à Rhodo insula scripsit ad suos. 564. e. eius aduentus Ephesum.	565. a
Cyrillus Constantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Nestorij.	571. e
Cyrillus in secunda Actione Synodi Ephesina habuit hominiam coram Patribus.	571. b
Cyrilli epistola ad suos de damnatione Nestorij. 570. d. e.	571. a
Cyrillus Ephesi damnatur à schismaticis. 574. b. c. d. libellus contra ipsum datus.	574. e. 575. a
Cyrillus accusatur heresis à schismaticis.	574. b. 577. c
Cyrillum arguit Isidorus Pelusiota.	577. a. b
Cyrillus publicatus à Ioanne Antiocheno hereticus Apollinarista calumniosè.	578. b
Cyrillus sermone inuehitur in Ioannem Antiochenum acerrimo.	579. d. e
Cyrillus calumniam passus à Ioanne de heresi Sabelliana.	580. a. b
Cyrillus in odium aduersariorum pro concione Pelagianam heresim infectus.	580. b
Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & arumnis confectos.	584. d. e
Cyrilli lucubrationes cum detineretur Ephesi.	595. a. b
Cyrillus in Concilio Ephesino restitit Iuuenali arripienti sibi iuratotius prouincia Palaestina.	581. d. e. 582. a
Cyrillus laborat infamia Apollinarismi apud Imp. ex calumnia aduersariorum.	588. d. e
Cyrillus Ephesi detruditur in carcerem à Ioanne Comite.	588. e. 589. a
Cyrilli iusta querela quòd non sit uocatus Constantinopolim.	594. d. e. 595. a
Cyrillus que ex carcere rescripsit ad Theodosium Imp.	589. b
Cyrillus per Theodoretum accusatur apud Italia Episcopos heresis Apollinaris.	602. b
Cyrillus conuatijs scriptis refellit aduersariorum scripta.	602. d
Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani.	600. c. d
Cyrillus laudatur à Papa Celestino.	614. a
Cyrillus conuenitur legatione Ioannis Antiocheni Episcopi pro pace.	623. b. c. d
Cyrillus scribit ad Dynatum res inter se & Ioannem transfactas.	624. d. e. 625. c
Cyrilli res gestæ cum Paulo Emeseño Episcopo.	625. a. b
Cyrillus cum Ioanne pacem inijt absque damnatione suorum capitulorum.	625. d. e
Cyrilli capitula integra seruata, licet impugnata plurimum.	625. d. e. 626. a. b. c. d. 628. b. c
Cyrilli aduersarij iactarunt damnata à Cyrillo sua capitula.	625. e. 626. a. b. c
Cyrillus post Paulum Emeseñum concionatur in ecclesia.	626. e. 627. c. d. e
Cyrilli mansuetudo erga aduersarios seruata mirificè commendatur.	629. b. c
Cyrillus monitores & cognitores suorum scriptorum delegit aduersarios.	629. d
Cyrilli ad Ioannem epistola post pacem.	627. e. 628. a
Cyrillus à nonnullis Orthodoxis Episcopis cur exagitatus.	633. c. d
Cyrillus leuitatis calumniam passus.	633. d. e
Cyrillus redarguitur ab Isidoro Pelusiota.	633. d. e
Cyrillus datus litteris ad diuersos se à calumnijs purgat.	634. a. b
Cyrilli epistola ad Acacium Melitenum data.	634. a
Cyrilli epistola ad Successum data.	634. c
Cyrilli epistola ad Valerianum.	634. d
Cyrillus admonet Episcopos, ut caueant imposturas Nestorianorum.	634. d
Cyrillus scribit ad Dynatum.	634. e
Cyrillus rursum calumniam passus de Apollinarismo.	635. a. b
Cyrillus accipit litteras à Sixto Papa.	635. c. d
Cyrillus impulsore Enoptio Episcopo scribit interpretationem suorum capitulorum.	637. e. 638.
Cyrilli capitula damnata in pluribus Concilijs aduersantium.	638. a
Cyrillus scribit contra Theodorum Mopsuestenum & Theodorum Tarsensem.	649. c. d
Cyrillus calumniosè ponitur probasse scripta Theodori.	650. d. e. 651. a
Cyrillus de pace concilianda à Theodosio Imperatore litteris admonetur.	619. c
Cyrilli uinculorum gloria.	592. d. e
Cyrilli in patiendo alacritas.	589. b
Cyrillus cum alijs Episcopis que passus Ephesi.	590. c
Cyrillo que occasio scribendi contra Iulianum Apostatam.	669. c. d
Cyrillus Hierosolymitanus numerant libros Canonicos.	237. c
Cythereus Episcopus legatus ex Romano Concilio Constantinopolim cum collegis.	227. d
Clades Athenarum predicta.	8. b
Clades ab Hunnis illata.	6. b. c. d. e
Clades à Gothis illata.	6. e. 7. a
Claudianus poetica licentia de Laburo agere pratermisit.	8. e. 9. a
Cledonius presbyter & conij testis in testamento Gregorij Nazianzeni.	687. a
C. L. E. M. E. N. T. I. S. Papa VIII. laudata institutio de non promouendis ad Episcopatum absque prauo diligenti examine.	63. b
Clerus Constantinopolitanus electus restituitur.	177. e
Clerus Constantinopolitanus citatur ad Synodum.	172. b
Clerum Constantinopolitanum litteris consolatur Innocentius Papa.	210. b. c
Clerici Constantinopolitani quid passi à Nestorio.	528. g
Clerici Constantinopolitani libellum scripserunt contra Nestorium, & miserunt Cyrillo.	528. e
Clerici Constantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chrysostomum in Arabiam amandati.	242. b
Clerici Romani aliqui rebellant contra Zosimum.	413. d
Clerici Romani calumniam passi à Iuliano Pelagiano.	415. c. d
Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginensi.	63. c. d
Clericis prohibita Agapetarum habitatio.	66. d. e
Clericis prohibiti nutrire comam & barbam.	64. c. d. e
Clericis vetitum frequentare mensas diuitum.	67. d. e
Clerici ne apud alium Iudicem quam apud Episcopum causam dicerent, iussit Honorius Imperator.	341. c
Clerici ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium.	69. a. b
Clerici in questionem adducti causa incendijs, relaxati lege Arcadij.	201. a
Clerici subrogati à Theophilo reijciuntur.	177. e
Clerici cum apparitura militari quando mitti solebant ab Apostolica sede.	52. e. 453. a
Clericos prohibet habitare cum feminis. S. Iulianus Chrysostomus.	66. c. d
Clericis prohibitum habitare cum fornicarijs adparijs.	67. a. b
Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator.	474. e
Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore.	131. a
Clericorum continentia antiquius in Ecclesia obseruata.	237. c
Clericorum	

Clericorum calibatus Vigilantijs destructor.	249. b	Communicatio Innocentij Papa cum Ioanne promulgata in Oriente.	196. c
Clericorum defunctorum bona cedunt Ecclesie.	42. b. c	Communicatio mutua quomodo solita impertiri.	658. c
Clericorum causis non immiscetur se Proconsoles.	62. d. e	Communicatio peregrina.	263. a
Clericorum penuria in Africana Ecclesia.	128. b. c	Communicatio cum Romana Ecclesia signum Catholice fidei.	155. d. e
Clericorum habitus ab hereticis immutatus.	512. d	Communicatores Ioannis quanta passi.	242. a. b. c. 243. a
Codex Gregorianus.	655. a	Communione Arcadij uitant ciues Constantinopolitani.	200. a. b
Codex Hermogenianus.	655. a	Communione Catholica symbola.	55. c
Codices Theodosiani editio.	654. e	Communio Ecclesiastica lege Imp. Arcadij ciuibus iussa.	202. b. 203. c
Codices Romana Ecclesia praestantioris fidei.	454. d. e	Communione Formatarum cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum.	249. d. 253. b. c. d
Cœmeterium sanctæ Felicitatis martyris.	481. b	Communio peregrina que sit.	119. e. 120.
Cognitoris Iudicis partes in sacris Episcoporum conuentibus que sint.	318. a. b	Communione percepta, aquam bibere, uel pastillum degustare, Chrysostomus accusatus.	170. a
Collationem publicam Catholicorum & Donatistarum Honorius Imperator indicit.	302. c. d. e	Communione Porphyrij uitant Antiocheni.	254. a
Collationis indicta tempus.	302. d	Comparatio longè discrepans Vigilantijs cum Patribus sanctis.	249. e. 250. a
Collationis expetende necessitas.	302. e	Conciliū Alexandrinum contra errores Origenis.	85. b. c. d
Collationem expetentes Maximianistæ reiecti sunt.	303. a	Concilium Alexandrinum contra Nestorij sub Cyrillo.	544. b. c. eius epistola Synodalis. c. d. alia Synodi acta.
Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatistas.	313. e. 314. 315. 316.	Concilium Antiochenum de libris Theodori.	650. d
Collatio cur dicta, & non Concilium.	313. e	Concilium Antiochenum sub Ioanne. 622. b. c. in eo damnatur Nestorius. c. d	
Collationis habita tempus.	314. a	Concilium Armenum contra Nestorianos & scripta Theodori & Mopsuesteni.	649. a
Collationis locus.	314. e. 315. a	Concilium Chalcedonense passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori & Mopsuesteni.	650. d. 651. b
Collatio exorditur.	317. b. c. d	Concilium Cirtense quando celebratum.	335. e. 336. 337. a. b
Collationis confessus dispositus: septeni delecti Episcopi cuiuslibet partis ad disputandum, septeni ad consulendum, quaterni ad Acta custodienda, quaterni Notarij ad scribendum.	317. d. e	Concilium Carthaginense tertium. 39. b. c. dicendum esse secundum. 39. d. e. Concilij huius canones. e. 40. a	
Collatio secundæ diei.	319. b. c	Conciliū Carthaginense quartum positum loco quinti.	62. e
Collatio diei tertiæ.	319. c. d	Concilium Carthaginense quartum dictū quintum.	52. e. 53. a
Collatio ipsa quibus obfuit, & quibus profuit.	322. b. c	Conciliū Carthaginense prouinciale sub Anastasio.	128. c. d
Collationis Acta recitanda annis singulis ante Pascha.	335. c	Concilium Carthaginense generale.	129. b. c. d
Collationis Acta publicè exponi rogat Augustinus Marcellinum.	334. c	Concilium Carthaginense aliud item generale.	180. c. d
Collatio S. Augustini cum Fortunio Donatista.	336. a. b	Concilium Carthaginense aliud.	220. e. 221. a
impedita Collatio illa tumultu. c. d		Concilium Carthaginense habitū tempore unitatis.	32. c. d. e
Collatio S. Augustini cum Emerito Donatista.	417. b. c	Concilium aliud Carthaginense.	253. b. c
Collatio S. Augustini cum Pascentio Comite.	477. c. d. e	Concilium aliud Carthaginense.	269. d
Collatio S. Augustini cum Maximino Ariano.	478. b	Concilium Carthaginense ad deprimendos uanos rumores hereticorum.	269. c. d
Collatio legatorum Orthodoxorum cū schismaticis. 597. a. 198		Concilium Carthaginense contra Donatistas.	301. e. 302. a
Collectarium in Ecclesia uetus usus in posteros propagatus.	250. e	Concilium Carthaginense, in quo Cælestius erroris damnatur.	339. c. d
Collectas habere Iudei prohibiti lege Honorij.	97. c	Conciliū Carthaginense aduersus Pelagianos.	384. d. e. 385
Collectas indicendi Iudeorum antiquus usus.	98. d	Concilium Carthaginense sub Zosimo Papa in causa Pelagij & Cælestij.	408. e
Collectores spoliatorum clericorum bene instituti.	42. c. d	Concilium Carthaginense sub Bonifacio Papa.	446. b. c. d
Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannistas.	202. a. b	Concilium in Cypro agitur ab Epiphano, in quo damnantur errores Origenis.	147. d
Collusio in causa Antonini Episcopi Ephesini.	122. e	Concilium Constantinopolitanum in causa Asianorum Episcoporum.	121. d
Colonia Agrippina excisa à barbaris.	264. d	Concilium luctuosum Ioannis Chrysostomi cum suis quadraginta Episcopis.	170. e. 171. a
Comana in Ponto Ioannes Chrysostomus quieuit.	254. c. d. e	Concilium Constantinopolitanum contra Ioannem Chrysostomum.	189. b. c. d
Cometa apparuit super Constantinopolim terrifica.	114. b	Concilium Constantinopolitanum post reditū Ioannis Chrysostomi sexaginta Episcoporum, in quo redduntur cassia que acta essent in Synodo ad Quercum dicta.	177. e. habitum ne hoc uerè fuerit.
Comitatum aduantes Episcopi Formata accipiunt à Romano Pontifice.	253. c. d	Concilium Constantinopolitanum sub Proclo.	678. c. d
Comites qui uenerunt Ephesum, astiteruntq; pro Nestorio.	566. c	Concilium Diospolitianum siue Liddense, in quo absolutus est Pelagius.	369. e. 370. e. 371. a. b. c
Commonitorium ex Concilio Carthaginensi legatis datum.	221. a. b. c	Concilium Diospolitianum damnat errores Pelagij.	371. e. 372. a. b. c
Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiscentibus Constantinopolim datum.	227. d	Concilium Ephesum sub Ioanne Chrysostomo.	123. c. d. e
Commonitorium legatis Apostolica sedis à Zosimo Papa datum.	446. d. e. 447. a. b		
Commonitorium Honorij ad Episcopos conuocatos ad Synodum datum.	433. e. 434		
Commonitorium datum à schismaticis Nestorianis legatis suis.	534. c. d		
Commonitorium datum legatis à Synodo missis Constantinopolim.	593. c. d		
Communicatio Ioannis Chrysostomi cum Innocentio Papa semper permansit.	196. a		

Concilium Ephesinum Oecumenicum. 559. a. b.
 Vide, Ephesinum Concilium.
 Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus missus in Britan-
 niam. 520. e. 521. a. b.
 Concilium in Macedonia sub Innocentio Papa. 365. b. c.
 Concilium Mileuitanum in Numidia. 163. e. 164. a
 eius Acta. ibid. e. 165. a
 Concilia Mileuitana duo. 164. a. b. eadem confusa. c. d
 Concilium Mileuitanum contra Pelagium. 384. d. e. 385. d. e.
 numerus Episcoporum qui ad illud conuenere. 387. d.
 Gesta in eo. 388. littera ex eo ad Innocentium Papam.
 387. e. 388. a
 Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyril-
 li capitula. 638. a
 Concilium contra Massilianos in Oriente. 507. e. 508. a
 Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 442. d. e
 Concilium Oecumenicum in causa Nestorii curatur per
 Theodosium Imperatorem apud Caesarium Papam.
 547. e. 548.
 Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat.
 582. a. b
 Concilium Ptolemaense in Libya, presidente Synesio. 327. c. d
 Concilium ad Quercum collectum à Theophilo, in quo damna-
 tur Joannes Chrysostomus. 171. c. d. e. tempus eius. 178. a. b
 Concilium Quenne in causa schismatis Bonifacij & Ho-
 norij. 433. e. 434. a. 435. c. d
 Concilium Regiense in Gallia. 679. a. b
 Concilium Romanum in causa Chrysostomi. 227. a. b
 Concilium Romanum in causa Sixti Papa. 640. e. 641. a
 Concilium Romanum contra Nestorium. 533. e. 534. a
 Concilium Romae habitum in die natali Sixti Papa. 635. d. e
 Concilium Sardicense improbat canonem Concilij Antioche-
 ni Arianorum. 180. a
 Concilij Sardicensis controuersia obiter oborta in Africa.
 336. d. e
 Concilium Spoletinum indictum. 435. d. e. cur desijt cele-
 brari. 436. d
 Concilium Taurinense. 39. a. b. quid ibi actum. ibid.
 Concilium Telense, siue Teleptense. 416. e
 Concilium generale indicitur Thessalonica in causa Ioannis
 Chrysostomi. 227. b. c
 Concilium Toletanum primum. 235. a. b
 Conciliorum collector corrigitur. 39. d. e
 Conciliabulum schismaticorum Ephesi. 573. e. 574. a. quid in
 eo aduersus Cyrillum, Memnonem, & alios. 574. b. c. d.
 redditum irritum. 577. e. 578. a
 Conciliabulum Donatistarum. 360. e. 361. a
 Concordia qualiter pingi solita. 145. c
 Concionantur duo Episcopi in eadem ecclesia, alter post alte-
 rum. 626. d. e. 627. c. d. e
 Concionari in medio ecclesia coepit Joannes Chrysostomus.
 257. b
 Concursum & accursus populorum Ioanni Chrysostomo pro-
 ficiscenti in exilium. 202. b. c
 Conditiones implendae antequam quis ab excommunicatione
 absolueretur. 275. d
 Conditiones liberalissima oblata ab Episcopis Catholicis Do-
 natistis. 315. b. c. d. 316. d. e
 Confessio, ubi reliquiae conditae sunt, cum fenestella, seu for-
 mine. 391. b. c
 Confessio S. Petri ornata à Valentinianno Imperatore.
 680. c
 Confessoribus alimenta praestanda. 67. e
 Conflictus inter Ioannem Chrysostomum & Gainam. 111. b.
 c. d. 112. a
 Confugientes ad ecclesiam abstrahit Eutropius. 68. b. c. d. qui
 dat poenas. 68. d. e. 76. c. d. e. 77. c. d
 Confugientem ad ecclesiam abstrahi iubentem Augustinus
 redarguit Bonifacium. 478. d. e

Confugientes ad ecclesiam rapientes, diuinam sensere vindi-
 ctam. 20. a. 61. c. d
 Confugientes ad ecclesiam ne abstrahantur, petunt ab Im-
 peratore Africanum Episcopi. 99. c. d
 Confugit ad ecclesiam Stilicho, qui reos olim inde vi abdu-
 xerat. 267. d. e
 Coniugium ante baptismum constituere bigamiam. 235. e. 236. a
 Consecrationis virginum solemnes ritus. 354. e
 Consiistorium habitum in basilica S. Clementis in causa Cale-
 stij heresiarchae. 401. a. b
 Constant tyrannus aduersus Honorium excitatur. 322. d.
 extinctus. 323. a. b. c. d. 324. b
 Constant filius Constantini ex monacho factus Caesar occidi-
 tur. 324. b. c
 Constantia Romana femina à Gothis capta. 297. c. d. e
 Constantius Magister militum quid in Herodem Episcopum
 Arelatensem. 345. c
 Constantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 323.
 c. d. e. 324. a
 Constantius dux pellit Gothos à Gallijs. 359. e
 Constantius inuitit Paroclium in sedem Arelatensem. 345. c
 Constantius creatur Augustus. 461. c
 Constantius Augustus ex Galla Placidia generat Valenti-
 nianum. 430. c
 Constantius Augustus reliquias idololatriae prosterni ius-
 sit. 462. b. c
 Constantius Augustus de temeritate Eulalij certior reddi-
 tur. 436. e. quid decernat in eum. 437. c
 Constantij Augusti lex contra Pelagianos. 461. c. d
 Constantius diaconus Antiochena ecclesia eligendus in Epi-
 scopum. 202. d. e. fugatur ab inuafore eius sedis Porphy-
 rio e
 Constantius presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum
 Cucufum. 216. c. d
 Constantij scriptoris rerum S. Germani fides certa. 520. d. 524. d
 Constantius Vicarius grauius passus à Pelagianis. 416. a
 Constantinus dux ab Attalo in Africam missus occiditur.
 280. b
 Constantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Im-
 peratoris. 260. c. d
 Constantinus tyrannus aduersus Honorium. 322. d. extinctus.
 323. a. b. c. d. e. 324. b
 Constantina prima sedes Numidia. 167. b. c
 Constantiniana basilica ornata à Sixto Papa. 680. d
 Constantinopolis terrae motu concussa. 21. a
 Constantinopolim perterret ignis super eam imminens.
 20. e. 21. a
 Constantinopolis dira grandine afflicta ob scelus in Ioan-
 nem admissum. 220. b
 Constantinopolis dicta Vrbs Maria. 176. e
 Constantinopoli caedes facta in Ecclesia. 557. e. 558.
 Constantinopolis periclitatur sub Gaina. 112. b. c
 Constantinopolis custodita ab Angelis. 112. c
 Constantinopoli subuertenda à Gaina Deus miro modo suc-
 currit. 112. c. d. e
 Constantinopolis triduanum incendium passa Dei vindi-
 cta. 638. b. c. d
 Constantinopolitanus clerus eiectus causa Chrysostomi resti-
 tuitur. 177. e
 Constantinopolitani clerici in carcerem coniecti causa incen-
 dij, relaxati lege Arcadij. 201. e
 Constantinopolitani clerici quid passi à Nestorio. 528. c
 Constantinopolitani clerici non communicantes Attico in
 Arabiam amandati. 242. b
 Constantinopolitanum clerum Innocentius Papa litteris con-
 sultat. 210. b. c
 Constantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172. b
 Constantinopolitanum Concilium à Theophilo congregatum
 ad Quercum, ex quo citatur Ioannes Chrysostomus. 171. c. d
 Constan-

Constantinopolitanum Concilium quadraginta Episcopo-
 rum à Ioanne collectum. 170. d. e. 171
 Constantinopolitanum Concilium in causa Asianorum Epi-
 scoporum. 121. d. 122.
 Constantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chryso-
 stomum. 189. b. c. d
 Constantinopolitanum Concilium sexaginta Episcoporum
 post reditum Ioannis, reddit irrita contra ipsum facta in
 Synodo à Theophilo congregata. 177. e. 178. a
 Constantinopolitanum Concilium sub Proclo. 678. c. d
 Constantinopolitanam ecclesiam perturbant venientes ex
 Aegypto Origenista. 114. e. 117. c. d. e
 Constantinopolitana Ecclesia ornamentorum indiculus alla-
 tus Romam ad Innocentium Papam. 207. e
 Constantinopolitana Ecclesia duos passa ignavos & imperitos
 successores post doctissimos & sanctissimos viros. 199. c
 Constantinopolitana Ecclesia diaconissa iussa communica-
 re cum Arsacio sub poena auri librarum ducentarum.
 206. c
 Constantinopolitana Ecclesia iura dilatat Theodosius. 475.
 c. d
 Constantinopolitanus in locum Nestorij iubetur eligi Episco-
 pus Maximianus. 599. d. e. 600. a
 Constantinopolitana femine inimica Ioannis Chrysostomi
 quae fuerunt, quae studiose eiusdem. 169. b
 Constantinopolitani monachi quid passi à Nestorio. 527. e.
 528. eorum commendata modestia. 528. b
 Constantinopolitanus populus liberatus ab imminente domus
 ruina. 21. e
 Constantinopolitanus populus in Eutropium infensissimus
 placatur à S. Ioanne Chrysostomo. 76. e. 77. 78. 79.
 Constantinopolitanus populus perterritus signis in aere ap-
 parentibus, & ad poenitentiam conuersus. 114. b. c.
 117. b
 Constantinopolitanus populus laudatus à Ioanne Chrysosto-
 mo. 125. a
 Constantinopolitanus populus concitatus contra Seueria-
 num. 144. c. 145. a
 Constantinopolitanus populus fugatus ab ecclesia agit Pa-
 schale festum in campo. 191. e. vbi passi irruentes mili-
 tes. ibid. 192. a
 Constantinopolitanus populus agens in ecclesia vigilias tra-
 cidatur. 191. d. e
 Constantinopolitanus populus tumultuatur ob damnatio-
 nem Ioannis Chrysostomi. 176. b. c. d. e
 Constantinopolitani populi latitia de reuocato Ioanne Chry-
 stomo. 177. a. b. c
 Constantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chry-
 stomus liberat. 197. b. c
 Constantinopolitanus populus custodit Ioannem Chrysosto-
 mum. 197. a
 Constantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chrysosto-
 mum. 200. a. b
 Constantinopolitanus populus coire prohibitus legibus Ar-
 cadij Imperatoris. 202. a
 Constantinopolitani populi meror cum substitutum Ioannis
 vidit Arsacium. 199. d. e
 Constantinopolitanus populus recusans communicare cum
 Arsacio dira patitur. 203. e. 204. a
 Constantinopolitani separant se à Nestorio. 526. e. quid
 idem in Theodosium clamant, ob Nestorium. 527. c
 Constantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri.
 667. d. e. 668. a. b
 Constantinopolitanus populus urget restitutionem corporis
 S. Ioannis Chrysostomi. 661. e. 662. e
 Constitutum de ecclesia quid significet. 396. b
 Consulatus Eutropij è Fastis deletus. 74. d
 Consulatus error corrigitur. 341. b
 Consulatus error in Cirtensi Concilio. 337. a. b

Consulatus error corrigitur. 379. c. d
 in Consulibus creandis Roma auita superstitio viget. 288. c. d
 Consultationes ad Apostolicam sedem frequentissima. 222. d. e
 Contentio turpis in ecclesia inter Orthodoxos. 114. e. 115. a
 Controuersia de Canone antiocheno. 189. e. 190. a
 Controuersia exorta inter Paulum & Dioscorum Episcopos
 Cyrenenses de ecclesia in monte edificata. 312. a. b. c
 Controuersia feminarum clericis à S. Ioanne Chrysostomo
 verita. 66. c. e
 Conuentus Ioannitarum prohibiti etiam extra urbem Con-
 stantinopolitanam. 202. b
 Conuersio barbarorum diuersorum. 22. e. 23. a. b. c. 24. a. b
 Conuersio Iudaorum in insula Minoricensis. 422. 423.
 424. 425. 426. 427.
 Conuersionis haereticorum vera indicium. 536. d. e
 Conuiuium exhibere viris illustribus recusauit S. Martinus,
 Ambrosius contra. 105. a
 Corinthus à Gothis exciditur. 7. e
 Cornelius Episcopus Forocorneliensis sanctitate celebris. 638. b
 Corona calitus missa super Arcadij caput in nummo quid
 signet. 10. e. 11. a. b
 Corrigendi haeretici Imperatoria auctoritate. 231. d. e
 Crescentiana basilica ab Anastasio Papa erecta. 159. c
 Cresconius confugiens ad ecclesiam, abducitur per milites
 Stilichonis. 20. a
 Cresconius Episcopus interfuit Concilio Teleptensi. 416. e
 Cresconius Donatista Episcopus pueriliter altercatur de no-
 minum deriuatione. 234. e
 Cresconius Donatista confutatur à S. Augustino. 234. b. c
 Cresconius Episcopus Donatista quid in Catholicos. 234. a. b
 Cresconius Episcopus Donatista inuidens prosperitati Or-
 thodoxorum excitatur in illos. 234. a. b. c
 Cretenfes Iudaei seducti ab impostore respiscunt. 629. e.
 630. a. b
 Crimen maiestatis esse infringere iura Ecclesiae. 263. b
 Crispinus Episcopus Calamensis Donatista dirus persecutor.
 56. a
 Crispinus Episcopus Donatista disputat cum Possidio Epi-
 scopo Calamensi. 183. b
 Crispinus Episcopus damnatus appellat Imperatorem. 182. e.
 d. e. pro eo intercedit Possidius. e
 Crispinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183. d
 Crispinus Episcopus Donatista quid in Possidium. 182. a. b
 Crispion archidiaconus Epiphany. 151. c
 Cruce ornantur capita Regum. 3. b. c
 Cruce signatum Arcadij numisma qua occasione. 11. b. c. d
 Cruces in vestibus vise sunt Arcadio. 11. c. d
 Crux victoriae signum. 11. d
 Crucis ligni solemniter Paschali tempore ostendendi vetus
 consuetudo. 27. b. c
 Crucis lignum extinguit ignem. 27. d. e
 Crucis lignum à Melania Paulinus accepit. 27. a. b
 Crucis ligno Hierosolymis custos praefici solitus presbyter.
 71. a
 Crucis signo praenotio processiones agi solita. 71. d. 137. c. d.
 140. e. 203. b
 Crucibus argenteis vtuntur etiam Arianis in processionibus.
 125. d. e
 Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137. b. c. d
 Crucis firmam ecclesiae construenda reddere debent.
 140. c
 Crucis Exaltationis festa dies. 143. a
 Crux conculcata à scitatoribus Porphyrij sedis Antiochena
 inuaforis. 203. b
 Crux signatur qui conuertuntur ad fidem. 423. e
 Crux Christi ne pingatur humi. 507. c. d
 Cruce signatus nummus datus S. Genovesa à S. Germano.
 521. b
 Crux gemmata mittitur à Theodosio Hierosolymam. 667. b
 Cruciamen-

Cruciamenta à Persis illata Christianis dirisima. 466.c.d
 Cresiphon insurgit aduersus Pelagianos, & S. Hieronymum. 326.d
 Cucufum exilio prescriptum Ioanni Chrysostomo. 199.a.b
 Cucufum oppidum asperrimum. 212.a. in Cilicia situm. ibid.
 Cucufi Episcopus Adelphius. 215.e
 Cucufum undique confluunt fideles ad S. Iohannem Chrysostomum. 216.c.d
 Cugas dux barbarorum vnà cum suis fulmine iclus. 490. a.b.c.e
 Cultum sanctorum Catholica Ecclesia semper predicauit. 248.c
 Cultum sanctorum Vigilantiis impugnat. 248.a.b.c
 Cultus sacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Augustini celeberrimus. 390.c.d
 Curatores Imperij Orientalis. 265.c.d

D.

Daci credunt Christo. 23.b
 Dacorum Episcopus Nicetas. 23.b.c.d
 Demon pugnat pro Marcionitis. 485.e
 Damon aduersatur S. Melania Constantinopoli. 645.e. 646.a
 Damon quomodo sacra virgini illisit. 646.e. 647.a.b
 Demones torquentur à S. Ambrosio. 36.b
 Demones pasci per reliquias sanctorum martyrum. 365.c.d
 Demones pronuncij aduentus S. Germani in Britanniam. 652.b.c
 Dalmatius Archimandrita strenue agit pro Patribus Ephesi tyrannice detentis. 585.b.c
 Dalmatius ordinatus Episcopus Cyzicenus. 494.b
 Damasus Papa scripsit catalogum librorum Canonorum. 236.c
 Damnatio Episcopi reuocari non debet nisi à maiori numero. 189.d.e
 Damnatorum ad inferos penas temporarias dixerunt Origenista. 364.b.c.d
 Damnati cum ducerentur ad supplicium, ne abstraherentur à monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
 Danielis Orientalis Episcopi ordinatio perperam facta. 512.e
 Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Constantinopolim. 546.e
 Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anastasius Papa. 108.e
 Defensores Ecclesiarum petiti. 53.a
 Demetrias virgo cum matre & auia fugit in Africam. 298.d.e. 299.a
 Demetrias capta à Gothis. 299.d
 Demetrius quo anno accepit à sancto Hieronymo litteras. 359.b.c
 Demetriadis virginis egregium facinus in abdicatione seculi. 353.c.d.e
 Demetrias monasticum habitum induit. 353.e
 Demetriadis exemplo mirè auctus virginum sacrarum numerus. 354.b
 Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 354.c
 Demetrias proficit ex S. Augustini scriptis. 355.a
 Demetriadem celebrat S. Prosper, data ad eam epistola. 355.e
 Demetriadem etiam Pelagius heresiarcha laudare aggressus est propinans cum epistola haresin. 355.e. 356.a.b
 Demetrius Episcopus Pessinuntis cum collegis missus à Ioanne Chrysostomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
 Demetrius Episcopus datam epistolam ab Innocentio Papa ad Ioannem Chrysostomum diuulgat in Oriente. 196.c
 Demetrius Episcopus legatus S. Iohannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 192.e. 193.d

Demetrius Episcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
 Demetrius Episcopus profectus cum legatis Apostolica sedis Constantinopolim quantà passus. 240.d. 241.a
 Demetrius Episcopus in Oasim relegatus. 241.c. in via qua passus. 242.c.d
 Deus cur sanctos ab impijs neci tradi permittat. 304.e. 305.a
 Deus ultor in persecutores Iohannis Chrysostomi. 219.d.e. 220.a
 Deus in Principes commouetur, qui Dei seruos pronocant. 220.d
 Deus pugnat mirando modo pro Theodosio religionis obseruantissimo. 490.e. 491.c
 Dei consilium in reuelatione reliquiarum S. Stephani. 370.c.d
 Dei magna potentia Rhadagaisus victus. 239.b.c.d
 Deorum cultus rursus vetitus. 5.b.c
 Deorum ope saluata finguntur Athena. 7.d.e. 8.a.b
 Deorum cultus eo anno penitus ablati, quo Christianam religionem delendam Gentiles praxerant. 49.a.b.d
 Deorum cultum penitus tolli curant, apud Imp. Episcopi Africani. 53.b
 Deorum templa iussa claudi ab Arcadio Imperatore. 73.e. 74.a
 Deorum templa lege Honorij iussa dirui. 91.c.d.e
 Deorum templa Roma prosternuntur. 98.a.b
 Deorum templa que erant Gaza. 138.a. eadem Christiani cum militibus diruunt. b
 Deorum templorum ornamenta sublata ad redimendam ab Alarico pacem. 277.a
 Deorum cultus Roma à barbaris tollitur. 277.c
 Deorum cultum per Rhadagaisum restituendum optabant Paganæ Roma. 238.c.d.e
 Deorum ara iussa deturbari. 271.a
 Deorum templa, que reliqua essent, prosterni iussa, Constantio Augusto imperante. 482.b
 Deorum cultus rursus pullulat & inualescit, sed lege Theodosij exciditur. 669.a.b
 Deorum cultores Theodosij lege coerciti. 480.e. 481
 Dij consulti Roma sub Attalo tyranno. 289.c. eis credent Attalus decipitur. d
 Derisores monachorum deridentur. 59.b
 Deseriores Catholicæ fidei qui esse soleant. 166.d
 Desiderius & Riparius auctores extiterunt S. Hieronymo, ut scriberet aduersus Vigilantium. 276.d
 Detractores sanctorum graui pœna à Deo puniti. 36.e. 37.a
 Dexter Prefectus historiam scripsit. 16.e
 Diaconi vnde superbire ceperunt. 161.b
 Diaconi designabantur ordinari presbyteri. 161.b.e
 Diaconorum fastus vbique depressus. 161.b.c
 Diaconi stant, sedent presbyteri. 160.b
 Diaconi Ecclesia Romana supergredi conati presbyteros. 159.e. vnde eis tanta superbia. 160.a
 Diaconorum Romana Ecclesia munera. 160.e
 Diaconi vsurpantes sibi munera sacerdotum. 159.e. 160.a
 Diaconissa Constantinopolitane Ecclesie iussa communicare cum Aracio sub pena librarum auri ducentarum. 206.c
 Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur ecclesiam. 558.e. 559.a
 Didymus illustrator Periarcho Origenis. 150.c
 Diei Iudicij tempus aduenisse à nonnullis creditum. 459.d
 Diocesi omnium Orientalium præesse Episcopus Alexandrinus volebat. 678.c.d
 Diodorus Tarsensis magister Nestorij. 516.e. eius hereses. 517.a
 Diodorus Tarsensis pro Theodoro aliquando vsurpatus. 517.a.b
 Diodorus Tarsensis qualis fuerit, ex eius scriptis post obitum cognitum est. 517.b.c
 Diodori

Diodori Tarsensis libri produntur in lucem. 648.d.e. confutantur à S. Cyrillo Alexandrino. 649.c
 Dyonysius & Paulus legati ad Theophilum à Cyrenensibus de electione Synesij. 310.b
 Diophantus presbyter Antiochenus vexatus à Porphyrio sedis eius inuafore. 202.e
 Dioscorus diaconus Apocrisarius Constantinopoli sub Proclo. 678.c
 Dioscorus monachus Origenista nauigat cum suis Constantinopolim. 114.e. 117.c
 Dioscorus monachus Origenista quando mortuus. 175.d. falsa illi tributa miracula. e
 Dioscorus in Theodoretum incensus. 678.e
 Dispolitatum Concilium in Palaestina, in quo Pelagius est absolutus. 369.e. 370.e. 371.a.b
 Dispolitatum Concilium damnat errores Pelagij. 371.e. 372.a.b.c
 Dynatus Nicopolis Episc. accipit litteras à Cyrillo. 634.e
 Diptycha que sint. 544.a
 Discessio Ioannis Chrysost. ab Ecclesia Constantinop. 197.b.c
 Disputatio Augustini cum Pascentio Comite. 477.c.d.e
 Disputatio Augustini cum Maximo Ariano. 478.b
 Disputatio Augustini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
 Disputatio Augustinicum Emerito. 417.b.c
 Disputatio de canone Antiocheno. 189.e. 190.a.b
 Disputatio Crispini Donatista cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.a.b
 Disputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 521.e. 522.
 Disputatio Iulie Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. 180.
 Disputationes de religione prohibet Honorius Imperator. 272.a
 Dissensio inter sanctos viros. 118.d.e
 Dissensio inter sanctos Epiphanium & Iohannem Chrysostomum. 146.e. 147.a
 Doctores Ecclesie miraculis illustrati. 37.a
 Dominadius cur dicitur S. Felix. 19.d
 Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Marie Maioris. 680.b.c
 Dominico dio que humani iuris officia carceratis prestanda sanxit Honorius Imperator. 280.b
 Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium asserens Acta publica iudicium contra Ioannis Chrysostomi sectatores. 206.c
 Domnus, & Domna, harum vocum pristinus vsus. 391.
 Domnus Episcopus inuisit S. Iohannem Chrysostomum Cucufi exultantem. 216.d.e
 Domnus nepos Ioannis Episcopi Antiocheni recedit ab eremo S. Enthymio inuito. 621.e. 622.
 Domnus creatus Episcopus Antiochenus. 658.d.e. conuenit Simeonem Styliam. e
 Domus Carya corruit. 21.e
 Donatianus Episcopus presuit Concilio Teleptensi. 416.e
 Donatus Afer Ambrosio detrahens à Deo punitus. 360.e
 Donatus diaconus Donatista grassatur cum Circumcellionibus. 334.d
 Donatus Episcopus Donatarum in puteum se coniecit. 361.a.b
 Donatus Proconsul in Africa. 271.e. 272.a
 Donatum Proconsulem Africæ S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 51.a
 Donatista negotium faciunt S. Augustino de ordinatione ipsius. 14.d.b
 Donatista quid in Restitutum presbyterum. 50.c.d. 333.e
 Donatista sanium in Catholicos. 50.b.c
 pro Donatistis rogat magistratus S. Augustinus. 50.d.e. 51.a
 Donatarum crudelia facta in Episcopos & clericos Africanos. 51.b.c

Donatista occidere moluntur S. Augustinum. 31.d.e. 52.d
 Donatista decipere nituntur Catholicos falsis reuelationibus & visionibus. 52.d.e
 Donatista preualent potentia Optati Gildoniani. 54.e. 55.a.e. 56.a
 Donatista persecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c. d
 Donatista lege Honorij dedetori expositi. 105.c
 Donatista infamati rescripto à Iuliano Apostata olim obitio. 105.c
 Donatista adulati sunt olim Iuliano Apostata. 105.e
 Donatarum unitas cum Ecclesia Catholica tractatur ab Anastasio Papa. 129.b.c.d
 Donatarum Acta perquirenda à Iudicibus, decretum est ab Episcopis. 129.e
 Donatista esse conuincendos publicis Actis decretum. 129.e
 Donatistis indulgentia procurata per Africanos à Romano Pontifice. 129.e. 130.
 Donatista conueniuntur legationibus Episcoporum. 130.a.b.c
 Donatista conuincendi ex Actis ipsorum cum Maximianistis. 129.c.d.e. 130.a.b
 Donatistis reuertit ad Ecclesiam volentibus indulgentia concessa ab Anastasio Papa. 130.d.e
 Donatista Episcopi qualiter recipiendi à Catholicis. 130.d.e
 Donatista exclusi legibus Imperatorum à priuilegijs concessis clericis. 131.a.b
 Donatistas adiens iuuenis immane scelus perpetravit. 166.b
 Donatista quibus verbis iussi sunt conueniri à Catholicis. 181.c.d
 Donatista conueni à Catholicis male eos habuerunt. 181.e. 182.a
 Donatista Episcopus Crispinus conueni à Possidio, quid in eum. 182.a
 Donatista inuitos rebaptizant. 183.d
 Donatarum mina in Catholicos. 184.b
 Donatista singuli Episcopi frustra conueni à Catholicis. 184.b
 Donatista compelluntur solvere pœnam legibus statutam. 183.d. pro ipsis agunt Episcopi Catholicæ. d.e
 Donatista coercendi multa decem librarum auri, & alijs pœnis. 221.d.e
 Donatista spernunt leges Imperatoris. 23.b
 Donatarum complures uniti Ecclesia Catholica. 231.b.c
 Donatista redeuntes ad Ecclesiam gratias agunt de seueriorum eis adhibita disciplina. 132.b.c
 Donatista quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam unitatem. 232.a. 233.a
 Donatista quomodo coerciti legibus Imperatoris ad unitatem cum Orthodoxis reuersi. 232.a. 233.a
 Donatista refugientes unitate sanium in Orthodoxos. 233.b
 Donatista obstinati reclamantes non esse cogendos hereticos vel schismaticos legibus Imperatorum. 233.e
 Donatarum grassatio in ecclesiam facta, & in ministros eius. 229.c
 Donatista que crudeliter in Maximianum Episcopum Bagaiensem perpetrarunt. 229.b.c
 Donatista que commiserunt in Seruum Episcopum. 229.e
 Donatista noua sanctione Honorij Imperatoris perstricti. 230.a.b.c. & 231.a.b.c
 Donatista rectius dicendi Donatiani ex Cresconio. 234.e
 Donatista legibus Honorij iterum exagitati. 263.b.c
 Donatista sparserunt in vulgus, occiso Stilichone, causam Orthodoxorum esse collapsam. 269.c
 Donatista Catholicos occidunt Episcopos. 269.c.d
 Donatista nouis Honorij Imperatoris legibus exagitati. 270.d.e
 Donatistis concessa ab Honorio ob metum suo ipsorum arbitrio vinendi licentia. 302.a.b
 Donatista

Donatista nouis Honorij edictis compescuntur. 302.c
 Donatistas per publicam Collationem ad unitatem Catholice
 cam inducere Honorius Imperator laborat. 302.c.d
 Donatistarum iterata scelera aduersus Orthodoxos. 303.b
 Donatista que in Restitutum presbyterum & Innocentium
 perpetrarunt. 50.c.d.333.e
 Donatista publica Collatione tractant cum Catholicis. 313.
 e.314.315.
 Donatistas indulgentissimus Marcellinus. 313.e
 Donatista vocati per Tractorias ad Collationem. 314.b
 Donatista veniunt Carthaginem ad Collationem. 314.b.c
 Donatistarum Episcoporum numerus venientium ad Colla-
 tionem. 314.c.d.318.d.e
 Donatista magna iactantia ostentant sua etiam mendaciter.
 314.d.e
 Donatistas quanta sponderint Catholici ante Collationem.
 316.c.d
 Donatista ex suo ipsorum facto conuicti. 316.e.317.a
 Donatistarum Episcopi qui electi ad disputandum. 317.b.c.d
 Donatista perseverabant habere ab ipsis creatum Romanum
 Episcopum, ut sic mentiri possent se esse Catholicos. 317.d
 Donatistarum prima subterfugia proposita. 318.c. addunt
 calumnias in Catholicos iterum de numero Episcoporum.
 318.d.e
 Donatista quo pretextu sedere noluerunt. 318.e.319.b.c
 Donatistarum mandatum referunt contumelijs recitatur
 in Collatione. 318.e
 Donatista falsitatis conuicti de numero suorum Episcopo-
 rum. 319.a
 Donatista nolunt fratres à Catholicis nominari. 319.a.b
 Donatista rursus tergiversantur, & exceptiones & obiectiones
 ingerunt. 319.c.d.e
 Disputatio de Ecclesia Catholica, ubi sit. 319.e.320.a.
 Vide, Controuersia.
 Donatistarum alia leues atque ridicula obiectiones. 320.e
 Donatista suis ipsorum probationibus conuicti. 321.b.c
 Donatista reluctantes licet, subscribunt tamen Actis Colla-
 tionis. 321.c.d
 Donatista condemnati appellant, multis calumniati sunt.
 Marcellinum. 321.e.322.
 Donatista cauillati sunt nullius esse roboris Acta ob senten-
 tiam noctu latam. ibid.
 Donatistas refractarios post Collationem Honorius legibus
 exagitat. 332.e.333.a
 Donatista ecclesijs, bonisque multati, & exilio. 333.a.b.
 c.d.e
 Donatista calumniose arguunt Catholicos auaritia. 333.c.d
 Donatista contumaces acris sauiunt. 333.e.334.d.e
 Donatista occidunt Restitutum & Innocentium. 333.e
 Donatista Episcopi se in ignem iniecerunt. 361.b
 pro Donatistis instanter agit apud Marcellinum Iudicem
 Augustinus. 333.e.334.a.b.d.e
 Donatistarum calumniantium occasione Cirtense Concilium
 indicitur. 335.e
 Donatistarum calumniantium prodicione Marcellinus oc-
 ciditur à Marino. 352.e.353.a
 Donatista rursus exagitati ab Honorio Imperatore.
 360.b
 Donatistarum Episcopi bonis priuantur, & in insulas rele-
 gari iubentur. 360.c
 Donatista laici qua pena ab Honorio affecti. 360.c.d
 Donatista legibus Honorij perstricti conuentum agunt, & de
 inferenda sibi necesse deliberant. 360.e.361.a
 Donatista Episcopi se ipsos diuerso modo necant. 361.a
 Donatistarum quamplurimi post leges postremas Honorij re-
 uersi ad Ecclesiam Catholicam. 362.a.b
 Donatistarum duritas pronocauit Vandalos. 309.a.b
 Donatista lege Theodosij damnati. 514.e
 Donatista ad Vandalos deficiunt. 676.b.c

Dorotheus Episcopus Marcianopolis Nestorianus. 573.a
 Dorotheus Episcopus promulgator heresis Nestoriane Con-
 stantinopoli. 517.c.d
 Dorothei blasphemia publice dicta. 517.d.e
 Dulcitius Tribunus Notarius missus in Africam loco Mar-
 cellini. 361.d.e. consulit Augustinum, quid agendum
 cum Donatistis. 361.e.362.
 Dulcitius Tribunus obiurgatur ab Augustino, quod Dona-
 ristam Episcopum honorificis titulis nominasset. 362.b.c
 Duces Romani exercitus post obitum Stilichonis. 292.d
 Ducis superstitione & superbia Romani exercitus perdi-
 tur. 671.a

E.

E Bagnius missus à Theodosio Imperatore in Africam vo-
 care Episcopos ad Concilium Ephesinum. 551.a
 Ebionai heretici auctores Nestorianae blasphemiae. 515.e
 Ebodichus dux sub Constantino tyranno. 323.c.e. occiditur
 ab Ecdicio. 324.a
 Ecclesia Catholica ubi sit, disputatio. 319.e.320.a. eam
 ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. eam esse unam
 tantum. c.d
 Ecclesia haud facile recipere debet poenitentes hereticos, sed
 eos diu ante probandos. 406.b
 Ecclesia rejicit poenitentes hereticos, in quibus est de simula-
 tione suspicio. 679.d.e
 Ecclesia triumphus est superbiorum humiliatio. 78.b.c
 Ecclesia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 467.d.
 471.e
 Ecclesia pie usa luminaribus. 250.b.c.d
 Ecclesia orando pro diuersis statibus peccantium destruit Pe-
 lagianam heresim. 603.d
 Ecclesia mos orare pro catechumenis. 445.a
 Ecclesia Dei quando turpi agitata est contentione. 114.e.
 115.a
 Ecclesia privilegia confirmata ab Honorio Imp. 13.c.42.e.
 43.a
 Ecclesia privilegia ab Honorio iterum stabilita. 263.b
 Ecclesia immunitas à Stilichone violata. 20.a. sed non sine
 pena. ibid.
 Ecclesia privilegia ablata à Ioanne tyranno. 480.a.b
 Ecclesia privilegia ablata à Ioanne tyranno Valentianus
 restituit. 489.b
 Ecclesiarum privilegia irritantes pena quinque librarum
 auri Imperator punit. 99.c.d
 Ecclesia iura infringere, maiestatis esse delictum Honorij
 Imperator lege sanxit. 263.b
 Ecclesia asyllum violans Stilicho compellitur fugere ad eccle-
 siam. 267.d.e
 Ecclesia Desiniores petiti. 53.a
 Ecclesie doctores miraculis illustrati. 37.a
 Ecclesia Africana à Donatistis exagitata. 303.b.c.d
 Ecclesia Arelatensis turbatur à Constantio Magistro mili-
 tum. 345.c
 Ecclesia Constantinopolitana. Angelus recessit ante Ioanne
 Chrysofomum. 197.d
 Ecclesia Constantinopolitana cruentata sanguine. 557.e.
 558.a.
 Ecclesia Constantinopolitana fides laudata. 613.e
 Ecclesia Constantinopolitana. Vide, Constantinopoli-
 tana Ecclesia.
 Ecclesia Hipponensis à Donatistis exagitata. 303.b.c
 Ecclesia Hispana agitata schismate. 235.b
 Ecclesia Orientalis nouis post pacem agitata turbationibus. 633.b.c
 Ecclesia Romana commendatur Imperatori. 440.b.c
 Ecclesia Romana. Vide, Romana Ecclesia.
 Ecclesiam ne ingrediantur armati. 558.c.d
 Ecclesia profanatio portendens mali aliquid. 558.a
 Ecclesiam

Ecclesiam tradendam non esse Ariani, Ioannes Chryso-
 stomus cum Gaina tyranno configit. 111.b.c.d.e.112.
 Ecclesia Constantinopoli conflagravit. 198.a. quo casu ac-
 ciderit ignoratum. a.d.e.199.
 Ecclesia Constantinopoli igni tradita consumpta cum Gothis
 ad eam confugientibus. 112.d
 Ecclesia Constantinopoli polluta cade cinium agentium vi-
 gilijs. 191.d.e
 Ecclesia prohibetur erigi ex lapidibus templi idoli. 140.c.d
 Ecclesia templum Dei Angelis referta semper cum sacrifi-
 cium incuruentium offertur. 256.c.257.a
 Ecclesia immunitatem violatam acriter redarguit Augu-
 stinus. 478.d
 Ecclesiam profanans dire punitur. 407.e
 ab Ecclesia extrahere fugientes ad eam graue facinus, & à Deo
 dira vindicta saepe punitur. 20.a.61.c.d. id crimine incurrit
 Eutropius. 68.b.c.d. dat poenas. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d
 Ecclesiastica immunitatis violatores à Deo dira vindicta
 puniunt. 20.a.61.c.d
 Ecclesiastica immunitas violata à Masciæle, sed suo damna-
 61.c.d
 Ecclesiasticis causis non immiscebant se Proconsoles. 62.d.e
 Ecclesiastica immunitas ab Eutropio violata. 68.b.c.d. non
 sine poena. 68.d.e.76.c.d.e.77.c.d. ut conseruetur
 illa sa petunt Episcopi ab Imperatore publica lega-
 tione. 99.c.d
 Ecclesiastica immunitas ut seruetur, ne ab ecclesia quis ab-
 strahatur, petunt Episcopi Africani. 99.c.d
 Ecclesie ornamenta distraxit Acacius Episcopus, ut hostes
 captiuos redimeret. 469.e
 Ecclesie forma Crucis praefert imaginem. 140.c
 Ecclesie adificande sacer ritus. 140.e.145.a
 Ecclesia adificata in diocesi aliena cedit Episcopo cuius est
 diocesis. 312.a.b
 Ecclesia solita erigi in sanctorum memoriam, & dies festi in-
 stituit. 179.a.b
 Ecclesia erecta super Marnion quali forma & structura.
 140.c.d
 Ecclesia à Galla Placidia Rauenna erecta, voti soluendi
 causa. 655.b
 Ecclesia S. Stephani erecta Hierosolymis ab Eudocia Au-
 gusta. 666.e
 Ecclesia S. Stephani Oxali in Africa ab Euodio erecta, &
 quae miranda ibi. 390.e.391.
 Ecclesia Urbis intacta à furore barbarico. 294.a.b.295.
 296.
 Ecclesiasticum iudicium magna deliberatione tractandum.
 403.c.d.e
 Ecdicius confugientem ad se Ebodichum tyranni ducem oc-
 cidit. 324.a
 Egnatij historici refellitur commentum. 292.a.b.c.d
 Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 652.c.d.
 eius filius curatus à sancto. ibid.
 Eleemosyna quando facienda hereticis. 692.c.d
 Eleemosyna solita mitti ex diuersis Orbis regionibus Hiero-
 solymam. 250.e
 Eleemosyna S. Exuperij Episcopi Tolosani effusa in Pala-
 stinam & Egyptum. 245.d.e.246.a
 Eleutherij conuix quid passa à militibus irruentibus in neo-
 phytos. 191.e
 Eleutherius Episcopus Sebastia interfuit Concilio Diosto-
 litano. 371.b
 Elias Episcopus in Syria una cum alijs monet Nestorium
 respicere. 542.b
 Eladius presbyter Palatii extorris causa Ioannis. 242.b
 Elpidius Episcopus Laodicea Syria studet Ioanni Chryso-
 stomo. 190.b.c
 Elpidius Laodicea Episcopus gratia passus causa Ioannis
 Chrysofomi. 241.a

Elpidij presbyteri seruis armatur in Ioannem Chryso-
 stomum. 196.e
 Elusa oppidum in Aquitania patria Rufini Praefecti Prae-
 torio. 3.e
 Emeritus Donatistarum Casarea Mauritania Episcopus de-
 lectus ad disputandum cum Catholicis. 317.e
 Emeritus Donatista Episcopus conuulit cum Augustino.
 417.b.c
 Enthusiasta damnati ab Ephesina Synodo. 581.e
 Enthusiasta à Theodosio Imperatore damnati. 513.e
 Ephesinum Concilium provinciale sub Ioanne Chrysofomo.
 123.c.d.e
 Ephesinum Concilium Oecumenicum curatur per Theodo-
 sium apud Caesarem. 547.e.548.a. quando indictum. b
 Ephesinum Concilium congregatum in ecclesia S. Mariae.
 566.a.567.e. Episcopi sanctitate illustres qui enitue-
 re in eodem Concilio Ephesino. 564.d.e. Episcoporum
 qui conuenere numerus. 566.b. gratia patiuntur ex-
 pectando Ioannem Antiochenum incommoda. 567.c.
 ipsum Concilium quando captum. 567.d.e. missi qua-
 tuor Episcopi, utrum missi citare Nestorium ad Syno-
 dum. 567.d. sedium d. postulo. 567.e. Euangelium in
 medio positum. 567.e. Patrum Synodi qui fuerint. 568.a.
 Aethiopia prima b.c. tertio citatur Nestorius. 568.c.d.e.
 569. lecta sunt littera Imperatoris. 569.c.d. & alia
 scripta simul cognita, & inter alia Nestorij scripta ad
 Cyrillum Alexand. d. Celestini Papa littera lecta, qui-
 bus damnauit Nestorium. 569.e. relate blasphemiae Nes-
 torij, & confutata ex diuina Scriptura. ibid. prolata sen-
 tentia in Nestorium. 570.a.b. ad Nestorium damnatum
 data epistola. 570.c. fidei decretum stabilitum. 570.c.d.
 Aethiopia secunda Ephesini Concilij. 571.b.c.d. ex qua ad
 Theodosium scripta est epistola. b. alia ad clerum Con-
 stantinop. d.e. Qua sunt subsequuta damnationem Nesto-
 rij funesta. 571.e.572.a.573. Synodi littere omnes in-
 tercepta. 572.b.c. Aethiopia tertia eiusdem. 573.e. Aethiopia
 quarta in aduentu legatorum Apostolicae sedis. 575.e.
 576. Nestorij iterata damnatio. 576.b. Aethiopia quinta
 eiusdem, ex qua missa alia epistola ad Theodosium & alios.
 576.e. Aethiopia sexta eiusdem Concilij. 577.e. ubi acta à
 schismaticis nulla esse declarantur. 578.a. citatur Ioan-
 nes Antiochenus ad Synodum. idem cum alijs schismaticis
 excōmunicatur. 379.a. epistola alia ad Theodosium Imp.
 scripta. 579.b. alia tunc data epistola Circularis ad om-
 nes Christi fideles. 579.c. Aethiopia Synodi octaua de fraudi-
 bus Nestorianorum sub velamento Nicani Concilij sim-
 plices decipientium. 580.b. Aethiopia decima de damnatione
 heresis Pelagiana. 580.d.e. 581.a. Canones ipsius
 Synodi. 581.b. damnatae aliae hereses. 581.c. cause pri-
 uatorum in Synodo tractatae. 581.c.d. Synodi mul-
 tiplices aliae Aethiones & incertae. 581.c.d. quid Iuue-
 nalis tunc tentauit arripere. 581.d.e. 582.a. Synodi
 alia littera ad Imperatorem, quibus missionem petit.
 582.c.d. 583.
 Ephesiorum erga Deiparam studium. 571.a
 Ephesij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Nesto-
 rio. 570.d.e
 Ephesini Concilij Episcopi renuntiare fidei professionem
 Ioanni subdole petenti. 590.b
 Ephesinum Concilium Orthodoxorum septem legat Episco-
 pos Constantinopolim. 593.d.e
 Ephesinum Concilium legationem misit ad Caesarem Pa-
 pam. 601.d
 Ephesini Concilij querela apud Theodosium Imp. de carcere
 Cyrilli & Memnonis. 589.a
 Ephesinorum Actorum facta postea confusione, Pelagiana
 heresis probatio perperam tributa oecumenica Synodo.
 575.c.d
 Ephesinum Conciliabulum schismaticorum quale. 573.d.e.
 574.dam-

574. *damnat Cyrillum atque Memnonem.* 574. c. d. e.
stabilis haresim Pelagianam. 575. c. idem reddidit postea irritum à Patribus Catholicis. 577. e. 578. a. b
Epigonius & Vincentius Episcopi legati à Concilio Carthaginiensi ad Imp. pro servanda Ecclesiastica immunitate. 99. c. d
Epiphanius Constantiæ Cypri commouetur à Theophilo Alexandrino aduersus Origenistam. 88. c. d
Epiphanius epistola ad S. Hieronymum de Origenistis. 88. c. 89. a
Epiphanius falsò accusatus haresis Anthropomorphitarum. 115. e
Epiphanius cum Ioanne Chrysofostomo dissensio. 146. e. 147. a
Epiphanius celebrat Concilium in Cypro, & damnat errores Origenis. 147. c. d
Epiphanius falsò accusatus dicitur de ordinatione diaconi. 147. d. e
Epiphanius pergit Constantinopolim. 147. c
Epiphanius recusat communicare cum Ioanne Chrysofostomo. 147. e. 148. a
Epiphanius cum Theotimo Episcopo Scythia disceptat. 148. a
Epiphanius sanctitatem reueretur Ioan. Chrysofost. 148. a. b
Epiphanius quid exigit à Ioanne Chrysofostomo. 148. b. c
Epiphanius dānat errores Origenis Constantinop. 149. a. b. c. d
Epiphanius altercatu cum Eudoxia. 151. b. c. d. sed fingitur ab Origenistis. 151. e
Epiphanius venerata est Eudoxia Augusta. 151. e. 152. a
Epiphanius in Ioannem Chrysofostomum predictio cuius fides habenda sit. 152. b. c
Epiphanius obitus tempus. 152. b. c. d. 153. a. b
Epiphanius sedis tempus. 153. c. & atas. ibid.
Epiphanius eximia sanctitas. 153. b. c. d
Epiphanius vita à Metaphraste recensita scatens erroribus. 153. c. d
Epiphanius imagines in ecclesia Cypri. 153. c
Epiphanius scripta. 153. d. e
Episcopatum magis quàm mortem esse vitandum, docuit S. Nilammon. 178. e. 179. a
Episcopi Africani pacificè conueniunt Donatistas certa forma verborum. 181. a. b. c
Episcopi Africani consulunt Augustinum, an fugere debeant tempore Vuandalicæ cladis. 411. b. c. d
Episcopi Africani expulsi, ad Campanum litus deducti. 675. c. d
Episcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur soluere pœnam quam incurrerant. 183. d. e
Episcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatistis. 183. d. e
Episcopi Africani quanta sponderunt Donatistis ante Collationem. 316. c. d
Episcopi Africani occisi à Donatistis. 269. c. d
Episcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodum Spoletinam. 435. c. d. 436. b. c. reuocantur rebus compositis. 439. d. e
Episcopi Africani nominant fratres Donatistas. 319. b
Episcopi Africani Christiana mansuetudine & benignitate præditi. 335. b
Episcopi Africani quam mansuetè egerint cum Donatistis, qui se ipsos interimebant. 361. c. d
Episcoporum Africanorum liberalis promissio facta Donatistis. 315. b. c. 316. a
Episcopi Africani agunt apud Honorium aduersus Pelagianos. 445. b
Episcoporum Africanorum numerus, qui interfuerunt Collationi Carthagine. 314. c. d. 315. e
Episcoporum Africanorum venientium ad Collationem modestia & humanitas laudata erga Donatistas. 315. c. d. e
Episcopi Africani pacis studiosissimi. 316. d
Episcoporum Africanorum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 316. a

Episcopus Africanus Catholicus à Donatistis manibus & lingua præcisus. 233. a
Episcopus Africanus prohibetur dici Summus sacerdos, sine Princeps sacerdotum. 40. d. e. 41. a. b
Episcopi Aquitani qui hoc tempore clauerūt sanctitate. 341. b
Episcopi Asiani qui interfuerunt Concilio Ephesino provinciali sub Ioanne Chrysofostomo. 121. d
Episcoporum Asianorum causa tractata in Concilio provinciali Ephesino per Ioannem Chrysofostomum. 123. d. e
Episcopi Asiani sex depositi à S. Ioanne Chrysofostomo. 124. a
Episcopi Cappadocia Secunda laudati ob humanitatis officia exulibus exhibita. 242. e. 243. a
Episcopi Concilij Diospolitani. 371. a
Episcopi Donatista qualiter recipiendi. 130. d. e
Episcopi Donatistis ut indulgeat Anastasius Papa, rogant Episcopi Africani. 129. e. quod concessum est. 130. a
Episcopi Donatista stoliati bonis iussi relegari in insulâ. 360. c
Episcopi Ephesini Concilij tenentur à Candidiano Comite obsessi. 572. b. c
Episcoporum Ephesini Concilij numerus. 566. b. expectantes gratia passi. 567. e
Episcopi Ephesini Concilij quatuor, qui primo citarunt Nestorium ad Synodum. 567. d
Episcopi Ephesini Concilij quatuor, qui secundo missi sunt citare Nestorium. 568. c
Episcopi Ephesini Concilij qui missi sunt tertio citare Nestorium. 568. e. 569. a
Episcopi Ephesini Concilij missi in occursum Ioannis Episcopi Antiocheni verberari iussi ab ipso Ioanne. 573. d
Episcopi Ephesini Concilij post damnationem Nestorij egressi quo triumpho à populo excepti fuerint. 570. d. e
Episcopi Ephesini Concilij missi citare Ioannem Antiochenum. 578. a. alij eadem causa missi. c
Episcoporum Ephesini Concilij detentorum arumne. 590. c. d. e. 591. a
Episcopi Ephesini Concilij septem missi à S. Synodo Constantinopolim ad Theodosium. 593. d
Episcopi septem Epheso missi à schismaticis legati ad Imp. Constantinopolim. 594. e
Episcopi Ephesini Concilij dum barbaricè cruciantur, exercitus Romanus in Africa à barbaris vincitur. 591. a. b
Episcopi Ephesini Concilij iterum ad Imp. Theodosium scribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 589. a. eorum cautela de non communicando cum Ioanne. 590. b. eorum status. c. d. e
Episcopi Ephesini Concilij, electo Maximiano Episcopo in locum Nestorij, omnes dimissi. 600. b
Episcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conquesti ob falsos sparsos rumores. 633. b. c
Episcopus Ephesini Concilij alij Episcopi Constantinopoli agentes consolantur, scribentes ad S. Cyrillum. 592. b. prædicantes gloriam vinculorum eius. d. e
Episcopi Ephesini Concilij tabellarium mittunt in habum mendici, qui venit Constantinopolim cum litteris arundine clausis. 583. e. quid illis lectis factum sit. 584. e
Episcopi Ephesini Concilij schismatici inherentes Nestorio que scribunt ad Synodum œcumenicam. 578. e. 579. a
Episcopi schismatici Ephesini Concilij dimissi. 599. b. c. d
Episcopi Galli, qui adhaerunt Vigilantio, quales. 249. a
Episcopi Galliarum Catholicis contra Vigilantium implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 294. b. c
Episcopi à Ioanne Chrysofostomo missi ad Theophilum. 171. d. e. quam male habiti fuerint. 175. e
Episcopi quadraginta cum Ioanne Chrysofostomo. 170. d. e. quid cum istis Ioannes. 171. a
Episcopi amici Chrysofostomi legationem mittunt ad Innocentium Papam. 206. d. e
Episcopi partis Ioannis Chrysofostomi fuga lapsi veniunt Romanam ad Innocentium Papam. 207. b. c
Episcopi

Episcopi qui Ioannis causa fuerint relegati. 199. a
Episcopi quatuor legati missi à Ioanne Chrysofostomo ad Innocentium Papam. 192. e. 193.
Episcopi Ioannis discipuli, qui Ioannis Chrysofostomi erant studiosi. 201. a
Episcopi Ioannita, qui non communicarent Arsacio, iussi sunt ab Episcopatu deijci. 207. b
Episcopos Ioannitas relegatos sui causa consolatur Ioannes epistola. 241. d. e
Episcopos Ioannitas detentos in carcere consolatur epistola Ioannes Chrysofostomus. 218. b. c. 219.
Episcopi Ioannita absentes Ioanni communicantes male habitati. 200. e
Episcopi Ioannitarum aduersarij non contenti Ioannis exilio, in eius sectatores commouent milites. 200. e
Episcopi Ioannita exules & extorres causa Ioannis Chrysofostomi, post eius obitum restitui mandantur. 263. a. b
Episcopi Occidentales omnes fauent Ioanni Chrysofostomo. 228. d. e
Episcopi Ioannita, stantes pro Ioanne Chrysofostomo, rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam. 191. a. exturbantur per milites. b. c
Episcopi Ioannita Cyriacus & collega venere cum legatis Constantinopolim. 240. d. 241. a. relegati in diuersas regiones. 241. c. d
Episcopi omnes Occidentales non prius communicare voluerunt cum Episcopis Orientis, nisi restituito Ioannis nomine in sacras tabulas. 275. e
Episcopi Ioannis aduersarij immittunt sicarium in eum. 196. d. e
Episcopi Ioannis Chrysofostomi hostes communionis Theophili dirissimam in Ioannis studiosos persecutionem excitarunt. 242. e. 243. a
Episcopi Chrysofostomi aduersarij qui starent pro Theophilo contra Chrysofostomum. 169. d. e
Episcopi Macedoniae fauent Ioanni Chrysofostomo. 228. e
Episcoporum numerus Concilij Mileuitani. 387. d
Episcopi Nestoriani qui conuenerunt Ephesi seorsum quales. 573. e. 574. a. Vide Nestoriani.
Episcoporum Nestorio fauentium nomina. 572. e. 573. a
Episcopi Occidentales omnes damnant errores Origenis cum Origenistis. 109. b
Episcopi Orientales laborant aduersus idololatrias. 668. b. c
Episcopi Pelagiani confugiunt ad Nestorium. 530. e. 531. a
Episcopi Placentini sub Mediolanensi Archiepiscopo. 633. a
Episcopi Ruennates schismatici qua confinxere priuilegia. 632. e. 633.
Episcopi Regienses sub Mediolanensi. 633. a
Episcopi Syriae monent Nestorium recantare debere palinodiam. 542. a. b
Episcopi assumendi ex clericis: si desint, tunc ex monachis. 64. e
Episcopi non ante prauium examen de doctrina eorum promoueantur. 63. b. c
Episcopi disci Summi Pontifices, & Summi sacerdotes. 41. b. c
Episcopi Metropolitanorum primum sibi vendicant titulum. 42. a
Episcopus omnes aequales esse, quomodo intelligendum sit. 160. c. d
Episcopi Primates præcipui. 41. e. 42. a
Episcopos magnopere coluerunt, Præfeti Prouinciarum. 479. a
Episcoporum tituli. 41. a. b. c
Episcopi aduenientibus soliti occurrere Imperatores. 133. b
Episcopi sedere iussi ab Eudoxia Augusta. 133. e
Episcoporum iudicia rata habenda Honorio Imperator sanxit. 105. b
Episcopis reddita ab Honorio iudicandi potestas. 61. e
Episcoporum sententia damnati non resistant. 105. b

Episcopi ut iudicare debeant magistratus delinquentes, Honorius statuit. 341. c
Episcopi indicabant lites dissidentium populorum. 312. d. e
Episcopi summa auctoritate imperare solebant magistratibus. 69. e. 70. a
Episcopi præfident secularibus Præsidibus iniuste agentibus. 327. c. d. 334. b
Episcopale iudicium super saculares Iudices. 341. c
327. c. d. 334. b
Episcopi Iudices omnium miserabilium personarum. 143. c. d. rescindunt male iudicata a secularibus. 143. d. carceres habent ad coercionem. 143. c
Episcopi minores non iudicant causas grauiores. 312. b. c
Episcopi maioribus maiores casus reseruari. 312. b. c
Episcoporum iurium custodes Angeli. 143. d
Episcoporum status eminentia & cura. 309. c. d. e. 310. e. 311. a
Episcopi soliti supplicare pro damnatis. 69. c. d
Episcopi fontium supplicia deprecantibus num parendum à Præsidibus. 335. a
Episcopi pro infontibus restitute saepe Præsidibus. 69. d. e
Episcopi absoluentes plures numero esse debent eis à quibus quis damnatus est. 189. d
Episcopi lapsi in haresim quomodo recipiendi ex decreto Callistini Papa. 610. a. b. c
Episcoporum humeris defertur ad sepulchrum S. Paula. 223. a
Epistola Africanorum Episcoporum Catholicorum ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
Epistola Alexandrini Concilij ad Nestorium. 344. c. d
Epistola ab Anastasio Papa scripta ad omnes Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109. a
Epistola Anastasij Papa. 161. d
Epistola Anastasij Papa ad Ioannem Episcopum Hierosol. de Rufino. 153. e. 154. a. quando scripta. 155. a. calumniatur eam confictam à S. Hieronymo Rufinus. b. c
Epistola Antonini Episcopi Constantine ad Arcadium, martyrij candidatum. 659. c. d. e. 660. 661
Epistola Arcadij supplex ad Innocentium Papam. 259. b
Epistola alia Arcadij ad Innocentium Papam. 259. c. d
Epistola Attici ad Calliopium de eroganda elemosyna. 492. c. d
Epistola Attici ad Cyrillum de reddendo sacris tabulis nomen Chrysofostomi. 347. d. e. 348
Epistola Augustini ad Bonifacium Comitem de raptore. 477. a. b
Epistola Augustini ad Bonifacium violare iubentem Ecclesie immunitatem. 478. d. e
Epistola Augustini ad Bonifacium de conatu tyranni. 485. a
Epistola Augustini ad Bonifacium Comitem de recepto Castino. 482. d. e
Epistola Augustini & collegarum secreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 388. b. c
Epistola Augustini ad Italicam quando scripta. 301. c
Epistola Augustini ad Olympium. 269. d. e. 270. a
Epistola Augustini de consecratione Demetriadis virginis. 355. b. c
Epistola Augustini ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96. d. e. 97.
Epistola Augustini ad Victorium. 167. c. d
Epistola Aniti presbyteri ad Balconium Bracharensem Episcopum. 366. b. c
Epistola Aurelij Carthagenensis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Diospolitano. 372. b
Epistola Aurelij Episcopi Carthagenensis contra Pelagianos. 446. a. b
Epistola S. Basilij ad Innocentium alium à Romano Pontifice. 397. b. c. d
Epistola Bonifacij Comitis de Castini Consulibus litta. 482. b. c
Epistola

Epistola Bonifacii Comitis ad Augustinum de conatu
Ioannis tyranni. 485.b
Epistola Bonifacii Comitis ad Augustinum penitentiam
agentis de facinore perpetrato. 478.e + 479.a
Epistola Bonifacii Comitis ad Augustinum de rapto re pu-
nam datur. 477.b
Epistola Bonifacii Comitis ad Augustinum, cum preme-
tur ab hostibus. 501.a.b.c
Epistola Bonifacii Papae ad Honorium Imperatorem de ca-
nendis futuris malis. 440.a.b.c
Epistola confecta Bonifacii Papae nomine. 455.d.e. 456.
Epistola Catholicorum quibus munita verbis aduersus Pela-
gianam heresim. 419.d
Epistola Celestini ad Episcopos Galliarum. 512.d.e
Epistola Celestini ad Episcopos Apuliae. 523.d
Epistola Celestini ad Nestorium data. 533.e. 534.a
Epistola Celestini ad Theodosium Imperatorem tempore
Concilij Ephesini. 561.b.c
Epistola Celestini ad Cyrillum Alexandrinum tempore
Concilij Ephesini. 562.a.b.c
Epistola Celestini missa ad Concilium Ephesinum. 559.e.
560.a.b
Epistola Celestini Papae ad clerum & populum Constanti-
nopolitanum. 612.d.e. 613.
Epistola Celestini Papae ad Theodosium Imperatorem. 610.
c.d.e. 611.a
Epistola Celestini laudata à Prospero. 603.e. Photio, &
Vincentio. 604.b
Epistola Celestini ad Concilium Ephesinum. 608.c.d.e. 609.
Epistola Celestini Papae ad Maximianum Episcopum Con-
stantinopolitanum. 611.e. 612.a
Epistola Capreoli Episcopi Carthaginensis ad Concilium
Ephesinum. 563.b
Epistola Carthaginensis Episcopus scribit nomine omnium
Episcoporum Africanorum. 130.d
Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanum Pontificem.
221.e
Epistola Carthaginensis Concilij ad Honorium Imp. 232.b
Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanum Pontificem.
386.b. 387.a. 388.
Epistola ex Synodo Carthaginensi scribenda ad Iudices de
perficienda unitate Donatistarum. 232.d
Epistola Cyrilli ad Acacium. 634.a
Epistola Cyrilli ad Atticum de non restituendo Ioannem no-
mine in sacras tabulas. 348.e. 349.
Epistola Cyrilli ad suos Alexandrinos de damnato Nesto-
rio, & populi gaudio. 570.e. 571.a
Epistola Cyrilli ad Dynatū de rebus transactis inter ipsum
atque Ioannem. 624.d.e. 625.
Epistola Cyrilli ad Ioannem post pacem. 627.e. 628.a
Epistola Cyrilli ad suos legatos post electionem Maximiani.
600.d
Epistola Cyrilli ad Nestorium prima. 525.c
Epistola Cyrilli ad Nestorium secunda. 526.d.e
Epistola Cyrilli ad Successum. 634.c
Epistola Cyrilli ad Valerianum. 634.d
Epistola Constantij. Vide, Constantius.
Epistola Ephesine Synodi ad Nestorium damnatum. 570.c
Epistola Ephesini Concilij ad clerum Constantinopolitanum.
571.d.e
Epistola Ephesini Concilij intercepta à Candidiano. 572.b
Epistola Ephesini Concilij ad legatos proficiscentes Constan-
tinopolim. 593.d.e
Epistola Ephesini Concilij arundine Patres includunt, &
per nuncium mendici habitum praeserentem mittunt.
Constantinopolim. 583.e. quid illis lectis factum sit.
584.e
Epistola Ephesini Concilij data Constantinopolim ad Impe-
ratorem & alios. 576.e

Epistola alia ab Ephesina S. Synodo ad Imperatorem data.
579.b
Epistola legatorum Apostolica sedis ad Theodosium Ephe-
so data. 576.c
Epistola Ephesini Concilij omnes studio Candidiani interce-
pta. 583.a
Epistola ultima Concilij Ephesini, cum absoluta Synodo mis-
sionem petunt Patres. 582.c.d.e. 583.
Epistola Epiphani ad S. Hieronymum de Origenistis 88.e.
89.a
Epistola à pluribus Episcopis Occidentis scripta in Orientem
pro Ioanne Chrysofomo. 227.e
Epistola Eusebij Cremonensis ad Cyrillum Alexandrinum
contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
Epistola Hieronymi ad Rufinum Romae agentem. 84.d.e
Epistola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexan-
driae. 85.c.d
Epistola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis
erroribus ab ipso. 85.d.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem
de rebus contra Ioannem gestis. 208.e. 209.a
Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium de Concilio cele-
brando in causa Ioannis Chrysofomi. 227.b
Epistola alia Honorij Imp. ad Arcadium. 259.e. 260.a
Epistola Honorij Imperatoris ad Achilium Episcopum Spo-
letinum. 434.d.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Aurelium Episcopum Car-
thaginensem, qua vocat eum ad Synodum. 436.a
Epistola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Epi-
scopum. 435.c.d
Epistola tertia Honorij Imp. de Achilleo misso. 434.b.c
Epistola Honorij Imperatoris ad Episcopos Africanos, qua
eos vocat ad Synodum. 435.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papam de sua
cura erga Romanam Ecclesiam. 440.e. 441.a
Epistola Honorij Imperatoris pro Eulatio contra Bonifa-
cium. 430.e. 431.a.b
Epistola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de
Achilleo Episcopo. 435.a.b
Epistola Honorij Imperatoris ad Largum Proconsulem, qua
mandatum renocat de mittendis Episcopis. 439.e
Epistola Honorij Imperatoris ad Symmachum. 433.b
Epistola Innocentij Papae communitaria ad Ioannem di-
nulgata in Oriente. 196.c
Epistola Innocentij Papae ad Theophilum. 196.b
Epistola Innocentij Papae ad clerum Constantinopolitanum.
210.b.c.d
Epistola Innocentij Papae ad S. Ioannē Chrysofomū. 211.a.b
Epistola Innocentij Papae ad Exuperium Tolosanū. 236.a.b
Epistola Innocentij Papae ad Bonifacium de pace Ecclesia
Antiochena. 273.c.d
Epistola Innocentij Papae ad Acacium Episcopum Berceen-
sem. 274.d.e
Epistola Innocentij Papae ad Alexandrum. 274.a.b
Epistola Innocentij Papae ad Maximianum in causa Atti-
ci. 275.c
Epistola Innocentij Papae ad Iulianum, qua admonet tacite
cauere Pelagianum errorem. 357.d.e
Epistola reddita ab Innocentio Papa ad Episcopos Africa-
nos. 388.e. 389.a
Epistola Innocentij Papae ad Ioannem Episcopum Hieroso-
lymitanum de iniurijs illatis in Enstochium & Paulam
virgines. 393.e. 394.
Epistola Innocentij Papae ad S. Hieronymum consolans eum
de damnis acceptis. 394.c.d
Epistola Innocentij Papae ad Aurelium Carthaginensem de
S. Hieronymo. 394.a
Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Cyrillum. 623.d.e
Epistola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum. 565.d.e
Epistola

Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Sixtum Papam
de damnatione Nestorij. 622.d.e
Epistola Ioannis Antioch. ad Nestorium de pace. 540.b.c
Epistola S. Ioannis Chrysofomi ad Antiochium creatum
Consulem. 224.b.c
Epistola Ioannis Chrysofomi ad Aurelium Episcopum
Carthaginensem. 228.c.d
Epistola Ioannis Chrysofomi ad Episcopos detentos in carce-
re. 218.b. alia ad eosdem. 219.b.c
Epistola Ioannis Chrysofomi ad Episcopos sui causa relega-
tos. 241.d.e
Epistola prima Ioannis Chrysofomi ad Innocentium Papam.
192.e. 193
Epistola ultima Chrysofomi ad Innocentium Papam. 245.
b.c. alia Ioannis Chrysof. epistola data Cucusi. 217.
Epistola Ioannis Chrysofomi ad S. Probam. 244.b
Epistola Ioannis Chrysofomi ad S. Iulianam. ibid.
Epistola Ioannis Chrysofomi ad legatos. 239.e. 240.a
Epistola Ioannis Chrysofomi ad legatos, postquam recesser-
unt Constantinopoli. 241.b
Epistola Ioannis Chrysofomi ad Venerium Episcopum Me-
diolanensem. 228.a
Epistola Iba à Nestorianis edita contra Cyrillum mendacis
referta. 626.b.c
Epistola Isidori Pelusiotae ad Imp. Theodosium Pa. 461
Ephesi tyrannice oppressis. 586.c
Epistola Isidori Pelusiotae ad Cyrillum post pacem. 633.e
Epistola Isidori Pelusiotae ad Cyrillum, qua eum redarguit.
577.b
Epistola Irenaei Comitis de rebus gestis Constantinopoli. 586.
e. 587.a.
Epistola Isidori Pelusiotae de Theophilo ad Symmachum.
257.d.e
Epistola Isidori ad Cyrillum. 351.b
Epistola Largi Proconsulis ad Aurelium. 439.e
Epistola ad legatos Apostolica sedis per vim ablata. 240.d
Epistola Leporij Pelagiani. 464.e. 465.a
Epistola circularis Luciani de inuentione reliquiarum sancti
Stephani. 367.a.b
Epistola Maximiani Episcopi Constantinopolitani ad Cy-
rillum. 600.e. 601.a
Epistola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem.
377.e
Epistola Nestorij ad Celestinum. 530.e. 531.a
Epistola posterior Nestorij ad Celestinum. 531.e. 532.a
Epistola Nestorij ad Theodosium Imperatorem plena men-
dacis. 572.c.d
Epistola Nestorianorum nomine Philippi legati Apostolici
scripta. 634.b
Epistola Ptolemaei Synodi de damnatione Andronici.
327.c
Epistola Persarum Regis ad Senatū pro Theodosio. 265.c.d
Epistola presbyterorum Romanorum in causa Bonifacii ad
Honorium Imperatorem. 432.c
Epistola Pelagij ad Demetriadem perperam posita sub Am-
brosij nomine. 356.e. 357.a
Epistola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Episcopum An-
tiochenum. 649.b.c
Epistola Romanorum Pontificum magno honore habita.
417.a. Vide, Rom. Pontif.
Epistola schismaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatio-
ne. 574.d.e
Epistolam scribunt schismatici ad Imperatorem contra Or-
thodoxos mendacis refertam. 583.e. 584.a
Epistola schismaticorum ad suos Constantinopolim profici-
scentes. 594.c.d
Epistola schismaticorum ad S. Synodum. 578.d.e
Epistola circularis Severi Episcopi Minoricensis de Iudeo-
rum conuersione omni fide probata. 419.b.c.d

Epistola Symmachi Praefecti Urbis ad Honorium Imp. de
schismate oborto in Rom. Ecclesia. 429.d.e
Epistola secunda Symmachi Praefecti ad Honorium. Imp. de
Bonifacio & Eulatio. 431.d.e
Epistola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in causa Boni-
facij & Eulajij. 433.d
Epistola Symmachi ad Constantium. 438.b.c
Epistola Symmachi de restitutione Bonifacij. 439.a
Epistola Symmachi ad Constantium de temeritate Eulajij.
436.e
Epistola Synesij, cum eligitur Episcopus. 309.b.c
Epistola Synesij ad suos, quantum abhorretet ut crearetur
Episcopus. 311.c.d
Epistola Synesij de Andronici Praefecti penitentia. 328.e
Epistola Synesij ad Theophilum Episcopum Alexandri-
num. 262.b.c
Epistola Synesij aduersus Eunomianos. 359.b
Epistola Synesij ad Theophilum de rebus Andronici. 329.d
Epistola Synodalis Concilij Alexandrini. 544.c.d
Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Rom. Pontifi-
cem. 221.e
Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Honorium
Imperatorem. 232.e
Epistola Synodalis ex Concilio Carthaginensi ad Romanum
Pontificem. 386.d. 387.e. 388.a
Epistola Synodalis ex Concilio Ephesino ad clerum Con-
stantinopolitanum. 571.d.e
Epistola Synodales Ephesini Concilij intercepta à Candidiano.
572.b
Epistola Synodalis ad legatos missos Constantinopoli. 593.d.e
Epistola Synodalis ad Nestorium condemnatum. 570.c
Epistola Synodalis Ptolemaei Concilij de damnatione An-
dronici Libyae Praefecti. 327.c.d.e. 328.
Epistola Siricy Papae recitata in Concilio Telepensij. 417.a
Epistola Sixti Papae ad Ioannem Episcopum Antioch. 617.b.c
Epistola Sixti Papae ad Cyrillum Alexandrinum. 635.d.e
Epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum. 636.e. 637.
Epistola Theodoretī ad Irenaeum, qualis ipse fuerit, ostendit.
542.e. 543.
Epistola Theodoretī de rebus gestis per legatos Constantino-
poli. 597.d.e. 598.a
Epistola plures Theodoretī, quibus se auersatum iam Nesto-
rium docet. 658.b.c
Epistola Theodosij Imp. ad Acacium. 618.a
Epistola Theodosij Imp. ad Concilium Ephesinum. 566.c.d
Epistola Theodosij Imperatoris ad Cyrillum. 548.d.e
Epistola alia Theodosij ad Cyrillum priuata. 549.d
Epistola Theodosij Imperatoris ad Ioannem Episcopum An-
tiochenum de pace concilianda. 617.e. 618.
Epistola Theodosij Imperatoris ad S. Ioannem Chrysofomum
defunctum. 663.d.e
Epistola Theodosij Imperatoris ad Simeonē Styliatā. 620.d.e
Epistola Theophili Alexandrini ad Epiphanium aduersus
Origenistas. 88.c.d.e
Epistola Theophili Episcopi Alexandrini ad S. Hierony-
mum de Origenistis damnatis. 87.b.c
Epistola Theophili Alexandrini ad Ioannē Chrysofomum.
120.d.e
Epistola Synodalis Theophili Alexandrini aduersus Orige-
nistas. 85.b.c.d
Epistola Paschalis Theophili Alexandrini aduersus Ori-
genistas prima dicta. 89.b.c
Epistola Theophili Alexandrini Paschalis secunda quando
scripta. 128.b
Epistola Theophili Paschalis quando scripta. 89.d.e. 90.a
translata à S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Epistola Traectoria que. 167.c
Epistola Vigily Episcopi Tridentini de passione sanctorum
martyrum Alexandri & sociorum. 101.d.e. 102.
Epistola

Epistola Zofimi Papæ ad Episcopos Africanos. 402.e.
403. a
Epistola Zofimi Papæ ad Hefychium Episcopum Salonita-
num. 419.b
Epistola Zofimi reddita ad Africanos Episcopos, qui intr-
fuerunt Concilio Carthagenf. 409.c.d.e. 410. a
Epistola Zofimi Papæ ad Episcopos Occidentales. 419. b
Epitaphium Fabiola à S. Hieronymo scriptum. 109.c.d
Epitaphium damnata heresis Pelagiana. 580.e. 581. a
Eradius à S. Augustino deligitur successor & coadunor.
494. d. e. 495.
Error distinguitur à malitia. 613. e
Errores Pelagij damnati in Concilio Diofpolitano. 372. a. b. c.
aliq. à S. Augustino detecti. 373. b. c. Vide, Hæreses.
Etruria litora referta monachis. 58. d. e
Euangelium cum legitur, sacerdotis ne fideant. 159. c
Euangelij toto Orbe prædicandū ante nouiffimam diē. 460. c
Euangelium in medio Synodi collocatum. 567. e
Euagrii Episcopi Antiocheni clerici recepti sub Alexan-
dro. 274. d
Euagrii Episcopi successoris Paulini Antiocheni nomen in sa-
cras tabulas post obitum relatum. 346. b
Euagrius Ponticus diaconus Gregorij Nazianzeni quid ac-
cipit ex testamento ipsius. 686. d. 690. b
Euagrius Ponticus Origenista. 25. b
Euagrius Ponticus præcor Pelagij. 306.
Euagrius philosophus conuersus ad fidem à Synefio, de vita
beata reddidit alios certiores. 330. a. b. e
Euagrii philosophi subscriptio de accepto premio uitæ eter-
næ. 330. d. e
Euchaita hæretici damnati Ephesi à S. Synodo. 581. c
Euchaita hæretici lege Theodosij proscripti. 513. d
Eucharich Rex Alemannorum à S. Germano repressus. 652.
e. 653. a
Eucharistiam accipit S. Ambrosius moriturus. 36. a
Eucharistia sub utraque specie olim afferuari solita. 192. e.
193. a
Eucharistiam sumptura femina Macedoniana obdurescit in
lapidem. 126. c. d
Eucharistiam nauigantes ferre soliti secū. 136. e. 138. a. 194. e
Eucharistia liberat puerum Iudam ab incendio. 481. c
Eucharistia curatur arrepta à demone virgo sacra. 647. b. c
de Eucharistia sincera doctrina Cyrilli. 545. c. d
Eucherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis sō-
nebatur in destructionem Christianæ religionis. 268. c
Eucherius filius Stilichonis occisus. 267. b. 268. c. 276. d. e.
277. a
Eucherius expurgator Cassiani. 645. b. c
Eudocia uxor datur Theodosio. 475. a. b
Eudocia Augusta consuetudine Melaniæ reddita melior.
646. c
Eudoxia dilatat cinitatem Antiochenam murorum am-
bitu. 668. d
Eudocia Augusta peregrinatur Hierosolymam. 665. d.
que ibi. 666.
Eudocia posterior profectio Hierosolymam. 666. e
Eudocia pede luxato curatur à Melania. 666. a
Eudocia edificat templum S. Stephano protomartyri Hiero-
solymis. 666. a
Eudocia edificat monasteria in Palaestina. 666. d
Eudocia quas reliquias accepit à Iuuenali Episcopo Hiero-
solymitano. 667. d. e
Eudocia statua donata ab Antiochenis. 668. d
Eudoxia neptis Promoti Consularis. 2. c
Eudoxia nupta Arcadio. 2. e. 3. a. b
Eudoxia eius filia. 3. a
Eudoxia capitis ornamenta cruce decora. 3. b
Eudoxia cognomento Licinia, non Julia. 3. d
Eudoxia incensam Eutropium. 80. b. c

Eudoxia miserabili modo interpellat Arcadium Impera-
torem in Eutropium. 8. b. e
Eudoxiam inuisunt Episcopi Palaestina, & rogant pro de-
molitione Marnæ templi. 133. b. c
Eudoxia veniam petit, quod non occurrerit uenientibus Epi-
scopis. 133. b
Eudoxia agit cum Arcadio Imperatore pro Episcopis Pala-
estina. 133. d
Eudoxia que pollicetur Deo, si pariat puerum. 134. a
Eudoxia parit Theodosium. 134. b. gratias agit Episcopis de
accepto à Deo puero. c
Eudoxia admonet Episcopos, quid agant cum Theodosius
baptizatus esset. 134. d
Eudoxia dat pecuniam pro erigenda ecclesia Gazæ. 134. a. e
Eudoxia littera de erigenda ecclesia, Crucis formam red-
dente. 140. b. c
Eudoxia mittit Gazam columnas ad ecclesiam constru-
endam. 141. a
Eudoxia abalienata ab amicitia Ioannis Chrysofomi. 142. b
Eudoxia auferit agrum uideæ. 142. c. d. e. 143.
Eudoxiam urget Chrysofomus pro agro uideæ. 142. c. d. e.
143. a. b
Eudoxia prohibetur ab ingressu ecclesie à Ioanne Chrysofō-
mo. 145. b
Eudoxia. ad. as. itie. accusatur. 145. b. c. d. e
Eudoxia quid in Theodoretum patricium. 144. a
Eudoxia Theodosium infantem ad genua Ioannis Chryso-
fomi admoit. 144. d
Eudoxia altercatio cum Epiphano. 151. b. c. ficta ab Orige-
nista. 151. e
Eudoxia uenerata Epiphanium. 151. e. 152. a
Eudoxia magis incensam in Ioannem accelerat aduentum
Theophili. 168. e. 169. a
Eudoxia in se dicta putauit, qua in malas feminas Ioannes
concionabatur. ibid.
Eudoxia partes Theophili tuendas suscepit aduersus Ioan-
nem Chrysofomum. 169. a
Eudoxia familiares feminæ reddita inimica Chrysofomi.
169. b
Eudoxia tremotum perterrita renocandum curat. Ioannem
Chrysofomum. 176. c
Eudoxia statue argenteæ dedicatio. 187. d. e. percinita-
tes ducta more Gentilitio. 188. a. b
Eudoxia rursum exciratur in Ioannem. 188. b
Eudoxia accersit magna celeritate Episcopos. 188. b. d. e
Eudoxia Herodiadis nomine sigillata. 188. c. d
Eudoxia irrogat exilium Ioanni Chrysofomo. 197. e
Eudoxia aestuat inuidia gloria Ioannis exilio deportati. 200.
c. d
Eudoxia Augusta infelix obitus. 220. c. d
Eudoxia filia. 220. e
Eudoxia sepulchrum iugiter tremens. 220. d
Eudoxia obitus tempus. 220. d. e. 221. a
Eudoxia Darila comparata. 258. e
Eudoxia excōmunicata ab Innocentio Papa. 258. e. 259. a
Eudoxia obitus tribus mensibus post Ioannis Chrysofomi mi-
grationem in celum. 260. b. c
Eudoxia filia Theodosij nupta Valentiniano. 661. d
Eudoxia Augusta erigit Roma basilicam in memoriam vin-
culorum S. Petri. 668. c. d
Eudoxius hæreticus sepultus apud Apostolos Constantino-
poli. 348. b
Euthimius presbyter uenit ad Ioannem Chrysofomum Cucusi
agentem. 216. d
Eugenia neptis Gregorij Nazianzeni reprehensibilis. 686. e.
688. c. d
Eugenius Episc. Heracleæ inimicus Ioannis Chrysof. 172. b
Eugenius Episcopus in Phrygia legatus Ioannis Episcopi ad
Innocentium Papam. 192. e
Eugenius

Eugenius fugit Constantinopoli causa Ioannis Chrysofomi.
242. a
Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia
Galle Placidia. 655. a. b
Eugraphia nobilis femina Constantinopolitana in fensa Chry-
sofomo. 169. c
Eugraphia hospes Theophili, Seneriani, & Antiochi ini-
micorum S. Ioannis Chrysofomi. 170. d
Eulalius Episcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthagi-
nensis confecti. 455. d. 456. b. c
Eulalius creatur in schismate contra Bonifacium Papam.
429. c. d
Eulalius occupat ecclesiam Lateranensem. 429. e
Eulalio fauit Symmachus Præfectus Urbis. 430. a. d. e
Eulalij ingens temeritas & tyrannus. 432. d. e
Eulalius sua temeritate conuincitur & damnatur. 436. d. e.
437. a. b
Eulalius rescripto Honorij iubetur ab Urbe expelli. 437. d. e.
438. d
Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 441. a
Eulalius Nepesina urbis dicitur creatus Episcopus. 441. a
Eulalius Episcopus cum collegis missus à Ioanne Chrysofomo
ad Theophilum. 171. d. quam malè habitus. 175. e
Eulalius Episcopus uinctus à militibus. 199. a. relaxatur.
ibidem.
Eulalius Episcopus legatus à quindecim Episcopis ad Inno-
centium Papam in causa Ioannis. 207. b
Eulalius Episcopus Bostrensis profectus cum legatis Apost.
sedis Constantinop. quanta passus. 240. d. 241. a. rele-
gatus apud Saracenos. 241. c
Eulogius Episcopus Casarea Palaestina post Gelasium.
371. a
Eunomius Episcopus uindex blasphemie. 468. b
Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4. e. 22. b.
65. c
Eunomiani legibus Theodosij exagitati. 359. b
Eunomiani lege Theodosij exagitati. 307. b
Eunomiani Theodosij lege perstricti. 480. b. c
Eunomiani lege Theodosij iterum exagitati. 513. d. e
Eunomianos insequitur Synesius. 308. a
eiusdem epistola aduersus Eunomianos. 308. b
Eunuchi sponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75. c
Euodius Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donati-
stis. 269. d
Euodius Episcopus Uzalensis accepit ab Orofio reliquias
S. Stephani. 390. b
Euodius legatus ex Concilio Carthagenf. ad Honorium
Imperatorem. 221. a
Euodius Episcopus Uzalensis testis de fide epistola Seneri
Amaricensis Episcopi. 419. b
Euoptius Synesij amicus, ad quem scribit. 309. b
Euoptius Episcopus Ptolemaidis mouet Cyrillum ad scri-
bendam expositionem suorum capitulorum. 637. e
Euprepij monasterium apud Antiochiam. 513. c
Euprepij monasterium apud Antiochiam domicilium Ne-
storij. 638. a
Europa uastata à Gothis. 6. e. 7. a
Eusebius Episcopus Valentiniapolis accusat Antoninum
Episcopum Ephesinum. 121. d. colludit cum reo. 122. e.
123. a. accusatur Ephesi. 123. c. d
Eusebius à Ioanne Chrysofomo missus ad Innocentium Pa-
pam. 192. d. e
Eusebij Chronicon expetitum ab Alypio. 15. d. e
Eusebius Cremonensis exclamat ad Cyrillum Alexandri-
num contra Valerianum Pelagianum. 399. c. d
Eusebius aduersarius Rufini. 45. d. e. 46. a
Eusebij cum Pauliniano legatio in Occidentem à sancto Hiero-
nymo. 46. a

Eusebij epistola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagia-
num. 399. d
Eusebius Nicomediensis pro Cesarionf. 15. e
Eusebius monachus Origenista nauigat Constantinopolim.
88. d. 115. a. b. 117. d. e
Eusebius Scholasticus scriptor historia Gainæ tyranni.
114. a
Eusebius Præfectus uolendam curat ecclesie immunitatem.
20. a
Eustachius Questor & Tabularius Constantinopoli. 207. e
Eustachius Metropolitanus Pamphilia vacationem petit
ab Episcopatu, retento nomine & honore. 581. c
Eustathius monachus Caprarie insula. 58. c
Eustathius diaconus heres quid accipit ex testamento Grego-
rij Nazianzeni. 682. a
Eustochium qua passa Hierosolymis ab aduersarijs. 393. c
394.
Eustochij memoria & Paula Iunioris. 377. b
Eustochij uirginis obitus. 457. d. e. prænunciatus à sancto
Hieronymo eius ad Deum transitus. 458. a. b. etas.
458. c
Eutherius Tyanensis Episcopus Nestorianus. 573. a
Euthymius abbas in Palaestina curat Therebonem Sara-
cenum incurabili morbo agrotantem. 470. d. e. 471.
Euthymius conuertit & baptizat Saracenos. 470. d. e. 471.
a. b. c. d
Euthymij prædictio de Episcopatu Domini Episcopi Antio-
cheni. 658. d. e
Euthymius monachus Origenista nauigat Constantinopo-
lim. 88. d. 115. a. b. 117. d. e
Eutychius martyr cum socijs in Africa sub Genferico. 659.
a. b
Eutychianus Prætor Constantinopoli tempore exilij sancti
Ioannis Chrysofomi. 207. e
Eutropia soror sancti Nicasij Episcopi Rhemensis martyr
tempore barbarico. 263. e
Eutropius eunuchus querit uxorem Arcadio. 2. e. 3. a
Eutropius uendicat sibi facultates Rufini. 11. e. quid in si-
liam & uxorem Rufini. ibid.
Eutropius Timasium Exconsulem relegat in Oasim. 12. a
Eutropius summa rerum potitur. 45. c
Eutropius reprehensus à Ioanne Chrysofomo, in fensus illi
redditur. 68. a
Eutropius uolat asylum ecclesie, abstrahendo confugientes
ad eam. 68. a. b. c
Eutropius cogitur confugere ad Ecclesiam. 68. c. d
Eutropius quid in Penadiam Timasij Exconsulis coniu-
gem. 68. e
Eutropius quid in Eudoxiam Augustam. 80. c. d
Eutropij crudelitas ab Episcopis interdum coercita. 69. e
Eutropij officium à Chrysofomo requiritur pro Gazensibus
Christianis. 73. e
Eutropius creatur Consul, & expunctus è Fastis. 74. d. 80. a.
b. eius Consulatatus derisus. 75. c. d. e
Eutropij quanta potentia. 75. e. 76. a
Eutropius ex imo ad summum, & ex summo ad imum. 75. e.
76. a. b. c
Eutropius patitur Gainam aduersarium. 76. b
Eutropius confugit ad ecclesiam, cuius immunitatem uola-
uerat. 76. c. d. 77. c. d
Eutropius defensus à Ioanne Chrysofomo. 76. d. e. 77. a
in Eutropium miserum cur inuictus Ioannes Chrysofomus.
76. e. 77. a
Eutropius exemplum mundi miseriarum. 76. e. 77. 78.
Eutropius liberatur à morte. 79. e. 80.
Eutropius in exilium missus, reuocatus occiditur. 80. a. lata
in eum sententia. e. 81. a
Eutropius Gentilis erat. 8. d. e
Eutropij bona Fisco addicta. 80. e. 81. a
Eutropij

Eutropij stultia prostrata. 81.a
Eutropio qua non conveniant. 81.c.d
Eutropij historia quando scripta. 16.e
Eutropius lector martyrum consecutus sub Arcadio Imperatore. 201.c
Excommunicationis sententia lata in Andronicum. 327.d.e. 328.b
Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes cum Acacio. 244.e
Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudoxiam. 258.d.e. 259.a
Excommunicationem Celestinus Papa in Nestorium comminatur. 535.c
Excommunicationis sententia iniuste licet lata, non contemnenda. 341.c
Excommunicationis contemptores sugillantur. 328.d.e
Excommunicationem licet nullam prorsus timuit Theodosius, à qua absolvi voluit. 491.a.b
Excommunicati non admittentur ad communionem ante relationem populo factam. 627.a
Excommunicatio ex parte illata. 451.b
Excommunicatus Ruffinus ab Anastasio Papa. 154.e. 155.a
Excommunicati non absolventur, nisi impletis conditionibus. 275.c
Excommunicati quous pietatis intuitu non recipiendi. 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Episcopus Alexandrinus. 245.b
Executionem Apostolicarum sententiarum cum apparitura Augustinus timeret. 484.b.c
Executionis modus sententiarum Apostolica sedis constituit invidiam in Romanos Pontifices. 452.c.d. 453.d.e
Executores violenter agentes reprehenduntur. 452.453.d.e
Exercitus Romanus perditur, dum Episcopi Catholici affliguntur. 591.a.b.c
Exercitus Rhadagaisi numerus. 239.a
Exercitus Romani duces post obitum Stilichonis. 292.d
Exercitus Romanus ob idololatriam facinus vincitur. 670.e
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conspirat aduersus Ruffinum. 9.e. 10.a
Exercitum Imperatoris Christi nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Christianorum signa. 8.e. 9.a.b
Exilia aliorum causa Ioannis illata. 242.a
Exilia Episcoporum Ioannis studioforum. 241.c.d.e. 242.
Exilium primum Ioannis Chrysoctomi. 174.e. 175.
Exilium posterius Ioannis Chrysoctomi quo tempore accidit. 199.b.c
Exilij posterioris Ioannis Chrysoctomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d. 9.e. 10.
Exules Episcopi restitui mandantur. 263.a.b
Exulibus Episcopis causa Ioannis quanta mala in via contigerunt. 242.c
Exuperantius Episcopus in Lucania perneccarius S. Paulini. 606.e
Exuperius legat Sifinnium monachum ad erogandas elemosynas in Orientem. 245.d
Exuperius omnia in pauperes erogat. 237.b.c. obid corpus Domini in vimineo canistro, sanguinem portabat in vitro b
Exuperius Episcopus Tolosanensis consuluit Innocentium Romanum Pontificem. 236.a.b. quis iste fuerit, & quam spectat a sanctitate. 236.b.c
Exuperio Episcopo Tolosano libri dedicantur à S. Hieronymo. 245.c.d
Exuperius prouocit futurum per barbaros Galliarum excidium. 246.a.b

F.

F*abiola recedit Hierosolymis timore Hunnorum in Syriam grassantium.* 6.a.b
Fabiola prima Roma hospitale agrotantium condidit, & ipsa illis ministrabat. 109.e

Fabiola obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiola egregie virtutes. 109.c.d.e. 110.a.b
Fabiola epitaphium S. Hieronymus scripsit ad Oceanum. 109.c.d
Fabiola alia diuersa à priori. 109.d.e
Fabiola nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuisebat & alebat monachos Etruria. 58.e
Fabius Episcopus Pelagianus profugiens Constantinopolim ad Nestorium. 530.e
Fabula de saluatis Athenis ope dcorum. 7.d.e. refellitur. ibid. & 8.a.b
Falcidius auctor noua stultitia Romæ, qua diaconos presbyteris proponeret. 159.e
Fames dira vexat Urbem sub Aitalo. 290.a.b. pestis simul accessit. d
Famis tempore quid Læta clarissima femina fecerit. 290.b
Fascia Christi donata à Inuenale Episcopo Hierosol. Eudocia. 667.d
Faustus Manichæus damnatus & restitutus. 222.c.d
Faustus Donatista. 55.e
Faustinus Episcopus Potentinus in Piceno legatus à Zosimo Carthaginiensi. 429.b. 446.c. nimia asperitatis homo. 453.e. eius causa perturbata Ecclesia Africana. 453.e
Federicus Metius transtulit Theodoretis epistolas. 593.e
Felix Magister militum auctor necis Patrocli Episcopi, & Tui diaconi. 500.b
Felix Manichæicum S. Augustino disputatio. 222.a.b
Felix Manichæus conuersus ab Augustino ad fidem Catholicam. 222.b
Felix diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35.e. creatus Episcopus Bononiensis. 38.e
Felix Nolanus martyr cur dictus à S. Paulino Domnadiu. 19.d
S. Felix Nolanus reliquia vindices periurorum. 341.d.e
Felix Episcopus de quo actum in Concilio Tauritano. 39.a.b
Felix Episcopus Romanus dictus, partis Donatistarum. 317.d
Felix dat penas sceleris. 500.e
Felicianus Donatista. 55.d
Felicitatis & Perpetue corpora in basilica Restituta Carthagine posita. 675.d
Felicitatis martyris oratorium à Bonifacio Papa erectum. 481.b
Fenestella fieri consueta in loco ubi recondita sunt reliquia martyrum. 391.b.c
Fenestella ad sepulchra martyrum fieri solita. 665.b.c
Feretrius Episcopus Casarea Cappadociae sugillatur. 189.e
Festi dies institui soliti sanctis. 179.a
Festi dies sanctificandi lege Theodosij. 488.e. 489.a
Festa dies catene sancti Petri annua Constantinopoli. 667.d.e
Festum Natalis diei, in quo recusat Arcadius cum Chrysoctomo communicare. 189.d
Fesulanus montes illustrati victoria contra Rhadagaisum. 238.e. 239.
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuit. 512.e
Fidei Catholica ab heresi dignoscenda symbolum. 564.a
Fidei Catholica desertores qui esse soleant. 166.d
Fides Christiana propagata ad Saracenos. 470.a.b.c
Fidei Christiana propagatio. 22.e. 23.a
Fidei confessio Pelagij. 404.c.d.e
Fiscales titulos affigi Theodosius lege vetuit. 676.d.e
Flauianus Antiochenus querit communicationem Romana Ecclesia. 65.e. 66.e
Flauianus Episcopus Antiochenus moritur. 202.d
Flauianus Episcopus Philippensium accipit litteras à Celestino Papa contra Nestorium. 538.b
Florentia ciuitas liberata à S. Ambrosio. 36.d
Florentia

Florentia in discrimen adducta per Rhadagaisum. 237.e. 238. 239.
Florentij & Restituti Episcoporum legatio ex Concilio Carthaginiensi. 269.c
Florentius legatus cum alijs ex Concilio Carthaginiensi ad Honorium Imperatorem. 301.e
Florentius Prefectus Prætorio sustulit vestigal lenonum suam impensa. 676.e. 677.a. eius digna laudes. ibid.
Florentius patronus fidei Catholica. ibid.
Florini Iudei conuersio. 425.c.d
Florus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 530.e
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 481.b
Fœmina mixta inter Pelagianos. 374.a. b. psallebant cum illis in ecclesia. ibid.
Fœmine recusantes communicare cum Arsacio dira sunt passæ. 204.a.b
Fœminarum contubernium proscribit à clero S. Ioannes Chrysoctomus. 66.d.e
Fœmina Constantinopolitana inimica Chrysoctomi. 169.b
Fœminarum decus quod sit. 668.b
Fœminarum commendata constantia in non communicando cum Arsacio. 204.a.b
Foramen solitum fieri in loco ubi reconduntur reliquia martyrum. 391.b.c
Foramina olim fieri solita ad sepulchra martyrum. 665.b.c
Forma verborum quibus conueniendi sint Donatista. 181.b.c
Formatarum communione cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum. 249.d. 253.b.c
Formatis addendam esse notã diei Paschatis eius anni. 253.c
Fortunatus diaconus Ecclesie Carthaginiensis frater Aurelij Episcopi. 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptensi. 417.a
Fortunatianus Episcopus legatus ad Imperatorem ex Concilio alio Carthaginiensi. 269.d
Fortunus Episcopus Donatista confutatur differens cum S. Augustino. 335.e. 336.a
Franci ab Aetio victi. 511.e. 512.a
Franci per Christianitatem antiquas abolerere maculas. 512.b.c
Francorum vêtus infidelitas. 512.a.b
Franciscus Bencius professor Societatis IESV insignis poëta nostri temporis cecinit sacrum hymnum in translatione SS. martyrum Alexandri & Sociorum. 103.b
Fratres appellati Catholici etiam Donatistas schismaticos. 319.b
Frauitus Gothus Consulatum promeruit propter Gainam expugnatam. 114.a
Fritigil Regina Marcomannorum à S. Ambrosio ad fidem instructa. 20.c.d
Fritillus Episcopus Heraclea Thracia Nestorianus. 573.a
Fruentariam copiam perpetuo permanuram curat Theodosius Imperator. 646.d
Fruentum ex Africa Romanam perferri solitum. 56.c.d. retentum à Gildone tyranno. ibid.
Fruentum retentum in Africa Urbem fame periclitari cogit. 290.a
Fuga non communicantium cum Attico. 242.a. 244.e. 245.a.b
Fuga Episcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Episcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Episcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Episcopus barbarice cladis tempore. 511.b.c.d
Fulmina à Deo immissa in barbaros hostes Romani Imperij. 490.a.b.c.d

Funera cantu Alleluia, celebrari solita. 110.b
Funera Christianorum nobilium Romæ quælla 110.b.c
Funus celeberrimum Ioannis Chrysoctomi. 254.d.e
Funera defunctorum Christianorum quam inuolubiliter custodita. 676.a
Fussalensium querela in Antonium ipsorum Episcopum. 483.c. 484.b.c

G.

G*ainas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur dolo Ruffini.* 9.d.e
Gainas occasione Eutropij rebellat aduersus Honorium. 70.b.c
Gainas quid consilij capter cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quiescit, donec occidatur Eutropius. 80.a
Gainas recrudescit audacia. 81.d.e
Gainas adhuc petit nobilium caput. 81.d.e. 82.
Gainas petit dari sibi ecclesiam Constantinopolitanam. 81.e
Gainas rursus noua molitur. 110.c.d
Gainas arctat Arcadium. 110.c
Gainas petit capita Aureliani Consulis, & Saturnini Consularis. 110.c.d
Gainas cum Tribigildo ex Asia in Europam transfertur. 110.d
Gaina dantur Aurelianus & Saturninus. 110.e
Gainas Prefectus exercitus declaratur. 111.a
Gainas ingressus Constantinopolim petit ecclesiam suis Arianis. 111.b.c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratque. 111.a
Gainas altercatur cum Ioanne Chrysoctomo de ecclesia tradenda. 111.c.d.e
Gaina improperat Ioannes Chrysoctomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111.e. 112.a
Gainas victus à Ioanne Chrysoctomo ad alia arma se conuertit. 112.b.e
Gainas machinatur incendium urbis Constantinopolitana. 112.b.c
Gaina consilia de peragenda urbe dissipantur. 112.c.d.e
Gaina conatus intercepti. 112.e. 113.a
Gainas egressus Constantinopoli bacchatur in Thracias. 113.a
Gainas sistitur à S. Ioanne Chrysoctomo. 113.a.b
Gainas iactatur tempestate maris. 113.e
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113.e. 114.a. Frantus Gothus eum obtinuit. 114.a
Gaina historia ab Eusebio Scholastico scripta. ibid.
Gaina historiam carmine cecinit Ammonius. ibid.
Galbio cum Manortio aduersus Bonifacium mittitur. 500.d
Galilai Iudei conuersio. 425.b
Galla Placidia quid in idola. 92.d.e
Galla Placidia à Gothis reddita Honorio Imperatori. 383.b
Galla Placidia apud Alaricum vice obsidis detinetur. 290.e
Galla Placidia ab Athaulpho in Urbe capta. 313.b.c. accepit eam ipse in uxorem. ibid.
Galla Placidia ex Constantio genuit Valentianum. 430.c
Galla Placidia cum filio regnat. 488.b.c
Galle Placidia numisma. 458.d
Galla Placidia honorifice habuit S. Germanum, cum venit Rauennam. 653.c
Galla Placidia voti causa erexit ecclesiam Rauenna. 655.b
Galla Placidia reliquiarum capsulam S. Germani accepit. 654.b
Gallias barbari depascuntur. 263.c.d
Gallia

Gallias inquinatas sordibus peccatorum deplorat Saluianus Massiliensis. 251.e
Gallie corrupta moribus idcirco deduntur barbaris denestanda. 251.c.d.e
Gallias inuadunt Gotbi sub Athaulpho. 342.b
Gallia propter hereses tradite barbaris. 345.c
Galliarum presbyteri impugnant scripta S. Augustini. 555.c
Galliarum presbyteri insurgentes contra S. Augustini scripta turbant Occidentalem Ecclesiam. 602.e.603.a
Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant in Africam & in Palestinam. 353.d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra se concitarunt. 342.e.343.a
Galliana Ecclesia statum sub Vigilantio Hieronymus deplorauit. 248.e.249.a
Gallicanum Concilium sub Celestino Papa. 521.a.b
Gamaliel apparet in uisu Luciano. 367.d.e
Gamaliel princeps Iudeorum in ordinem redactus. 380.a.b
γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος, sed quilibet affinis dicitur. 688.d.e
Gargiliana Thermalocus delectus ad Collationem publicam. 315.a
Gaudentius Episcopus Nonariensis. 39.a
Gaudentius cum Ionino missus ab Honorio ad demolenda idolorum templa. 91.c.d
Gaudentius Episcopus Brixianus accepit reliquias sanctorum martyrum Ananensem. 103.c
Gaudentius Episcopus legatus Constantinopolim cum collegis ex Romano Concilio. 227.d
Gaudentius Donatista paratus se cum suis incendere. 361.d.e
Gaudentius Episcopus Donatista delectus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 317.c
Gaudiosus Episcopus transfert Neapolim ampullam sanguinis S. Stephani protomartyris. 391.a
Gazenses Gentiles affligunt Christianos apud se agentes. 70.d.e
Gazenses Episcopi mira sanctitatis. 70.e
Gazenses Gentiles quid in Porphyrium. 71.a.b.c
Gazenses Christiani exclusi à ciuitate grauiam passi. 71.d.e
Gazenses Christiani impetrant pluuiam. ibid.
Gazensium Gentilium plures conuersi ad Christum. 71.e.72.
Gazenses quid in Barocham. 72.c.d.e
Gazenses auro redimunt vexationem Hilarij ab Imperatore missi. 74.a
Gazenses Dei uirtute superati. 74.b.c
Gazenses quid passi à Barocham. 72.e.73.a
Gazenses irruunt in S. Porphyrium. 73.a
Gazensium templa deorum iussa claudi. 73.e
Gazeorum idololatriæ destructio obienta ab Imperatore. 135.b.c
Gazensium ecclesia datur pecunia ab Eudoxia. 135.b.c
Gazenses Christiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137.e
Gazensium erant templa deorum. 138.a. eadem prostrata. b
Gazenses Gentiles conuenit Cynegius Prefectus, & agi de templi demolitione. 177.e.178.a
Gazensis puer fatidicus mira loquitur. 138.d.e.139.a
Gazenses Gentiles plures conuersi ad fidem post incensum delubrum. 139.e
Gazenses Christiane femine horrent incedere super lapides templi idoli. 140.c.d
Gazenses idololatriæ infesti Christianis. 131.d
Gazense templum demolendum prauidit Porphyrius. 134.c
Gazenses Christiani procedunt Deum laudantes. 140.e
Gelasius scripsit catalogum librorum Canonorum. 236.e

Geloni barbari uocati à Ruffino. 5.e
Generi nomine etiam dicitur uxor. 688.e
Generidus Ethnicus homo dux exercitus constitutus ab Honorio. 280.a
Generosus Afer Catholicus tentatur à Donatistis. 52.d.e
Genethlius Episcopus Catholicus in Africa mira mansuetudinis. 135.b
Genethlius retinuit edictum contra Donatistas datum. 335
Gennadius discretissimus uir dubitans de anima immortalitate, quomodo certus redditus. 331.b.c
Gennadius Massiliensis minus equus in Prosperum. 640.d.e
Genfericus ex Catholico factus Arianus. 411.e
Genfericus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 591.a.b.c
Genfericus an Guntbarium fratrem habuerit prædecessorem, uel collegam. 606.a.b.c
Genfericus Carthaginem capit. 672.a.b
Genfericus potius Africa partitur prouincias. 675.c
Genfericus persecutionem monet in Africanam Ecclesiam. 659.a.b.c
Genouefa sanctitas à S. Germano percognita, & Deo oblata. 521.b
Gentiles infesti Theodosio & eius filiis. 2.a.b
Gentilium aduersarius Stilicho. 2.b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5.b.22.b
Gentilium sacra rursus prohibita. 5.b.c
Gentilium uates prædicit cladem Athenarum. 8.b
Gentilium superstitio uigens in Græcia. 8.c
Gentilium oracula de Christiana religione delenda. 49.a.b.c.d
Gentiles derisores monachorum. 58.d
Gentiles licet inuicti coguntur fateri ueritatem de Christiana religione. 59.c
Gentiles Gazenses affligunt Christianos apud se agentes. 70.d.e
Gentilium Gazensium plures ad Christum conuersi. 71.e.72.a
Gentiles Gazenses conuersi ad fidem post incensum delubrum. 139.e
Gentiles abscondunt idola. 96.b
Gentiles trucidant Christianos. 96.c.d
Gentiles ad fidem conuersi. 114.b
Gentiles Calamenses insurgunt in Christianos. 97.a.b
Gentiles comburunt ecclesiam Christianorum, & occidunt clericos. ibid.
Gentilium templa deorum iussa claudi. 73.e.74.a
Gentiles ob demolita templa deorum in Christianos concitati sunt. 100.c.d
Gentilis Tribunus quid passus in conflagratione Marnæ. 139.d
Gentiles deorum cultores iusto Dei iudicio dati barbaris. 277.c.d
Gentiles Romani rursus sacra repetunt. 278.c.d
Gentiles Romani Aruspices accersunt ab Etruria. 278.d.e
eorumdem obstinata perfidia. 279.b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 280.a
Gentiles Phœnices insurgunt in monachos. 141.d
Gentilium superstitio in editione ludorum secularium. Deus est ultus. 187.a.b
Gentiles cupidi Rhadagaisi Regis Gentilis, ut idololatria restitueretur. 238.c.d.e.239.d.e
Gentiles nouis legibus in Africa exagitati. 270.e
Gentiles suaserunt Honorio ludos saculares. 187.a.b
Gentiles occasione obitus Stilichonis in Christianos Catholicos insurgunt. 270.a
Gentiles consternati ob casum Attali. 219.d
Gentiles saluantur in excidio Urbis, immiscendo se Christianis. 295.b.c
Gentiles confugiunt pro salute ad ecclesias Christianorum. 295.a.b
Gentilium in Christianos obrectatio de capta Urbe. 299.e.300.a.b.c.d

Gentilium in Christianos de Urbe capta querela redarguuntur. 300.a.b.c
Gentilium scandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Christianorum. 338.e
Gentiles expugnantur reliquis sanctorum martyrum. 370.d.e
Gentiles Theodosij lege coerciti. 480.e.481.
Gentiles fides Catholica optimis semper moribus imbuit. 512.b.c
Gentiles rursus in Christianam religionem insurgunt. 670.a
Gentilibus collati amplissimi magistratus. 671.e.672.a
Gentiles legibus Imperatorum ab omnibus exclusi magistratibus. 691.c
Gentilium superstitio quam fuerit horrore fidelibus. 140.c.d
Gentilium superstitio tollendam rogant Episcopi Africanam. 53.b
Gentilium superstitio rursus inualescit, sed sanctione Theodosij exciditur. 669.a.b
Gentilium superstitio in superinducendis sibi deorum diuersorum formis. 670.b
Gentilium uetus superstitio in creandis Consulibus Rome uiget. 288.c.d
Gentilium superstitio lege Honorij sublata penitus. 91.c.d.e
Germanus oleo benedicto sedat maris tempestatem. 521.c.d
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 521.d.e.522.
Germanus contulit cum Pelagianis. 521.e. superat eos miraculo. 522.a
Germanus ferre solitus capsulam reliquiarum sanctorum. 522.a
Germanus puluerem pro reliquis colligit ex sepulchro sancti Albani. 522.b.c
Germanus pedis luxationem patitur. 522.d. extinguit incendium. e
Germanus pugnat pro Britannis. 522.e.523.a
Germanus reuertitur Antisidorum. 523.c
Germanus quid Parisij cum S. Genouefa. 521.b
Germanus presbyter missus cum alijs ex Synodo ad Theophilum. 171.d.e. quam male habitus. 175.e
Germanus presbyter legatus Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 193.d
Germanus presbyter legatus cum Cassiano ad Innocentium à clero Constantinopolitano. 207.d.e
Germani Episcopi Antisidori legatio in Britanniam. 519.e.520.c.d.521.522.
Germani posterior legatio in Britanniam contra Pelagianos. 652.a.b. liberat Britannos à Pelagianis. c.d. reuertitur in Gallias. d
Germanus prauidit suum obitum. 654. a. eius obitus, & translatio corporis. a.b.c.d
Germani reliquia suscepta & magno honore habita. 654.b
Germanus Episcopus Antisidori legatus missus ad reprimendos barbaros. 651.a.652.e.653.a
Germani legatio ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 653.b.c.654.
Germanus Rauenna liberat carceratos. 653.c.d
Gerontius Episcopus Nicomedie deponitur à S. Ioanne Chrysostomo. 124.b. magia reus iam olim clericus Ecclesia Mediolanensis. ibid.
Gerontius dux præcipuus Constantini tyranni occiditur. 323.c.d
Germanus & Protasij basilica Roma ab Innocentio dedicatur. 396.e
Gildo tyrannus ab Ambrosio superatus. 36.d
Gildonianum bellum quando confectum. 53.b. uastat Africanam. 54.e
Gildonis genus & propinquum. 53.d.e

Gildoniana tyrannidis tempus. 53.e.54.a
Gildonis filia Saluiana sanctissima femina. 54.a.b.60.c.d.e
Gildoniana tyrannidis causa. 54.b
Gildonis scelera. 54.c.d.e
Gildonis soror & uxor & filia religiosissima. 54.e
Gildonianus Opratus fax Africana Ecclesia. ibid.
Gildonianus affligunt Maximianistas. 55.c.d
Gildo tyrannus prohibet uel frumentum Romam. 56.b.c.d
Gildoni infertur bellum ex Senatusconsulto. 56.e
Gildo & Mascezel germani inter se dissident. 56.e.57
Gildonem expugnare querit Mascezel. 57.a.b
Gildo superatur religione potius quam armis. 58.e.59.a. eius fuga. 59.d
Gildo uictus strangulatur. 59.a.b. alia de eius nece sententia. 59.d.e
Gildonis exercitus absque pugna deditur. 59.a.b
Gildonis bona Fisco addita. 60.b
Gildoniani patrimonij Comitatus. ibid.
Gipedes cum alijs barbaris Gallias inuadunt. 263.d
Gippitana Ecclesia in Numidia. 166.e
Gladiatorij ludi sub Honorio. 187.c
Gladius S. Petri reconditur magno honore Constantinopoli, & miracula ex eo. 668.b
Gorgonia insula monachi. 57.e
Gorgonia insula cultor nobilissimus uir. 57.e.58.a
Gorgonia soror Gregorij Nazianzeni nupta Vstaliano. 687.e.688.a.689.d
Gorgonia quinque filij. 690.d
Gothi à Ruffino uocantur in Romanum solum. 2.b.c.5.e.6.a
Gothi uastant Europam. 6.e.7.a
Gothi uastant Thraciam, Græciam, Illyricum. 7.b.c.d.e
Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9.e.10.a
Gothi Christiani omnes. 23.a
Gothi Ariani confugientes ad ecclesiam ibi combusti. 112.d
Gothi conspirantes cum Gaina occisi. 112.d.e
Gothi sub Alarico uicti apud Pollentiam à Stilichone. 184.c.d
Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
Gothi Catholici petunt Episcopum à Ioanne Chrysostomo. 226.d.e
Gothorum ecclesia curat Episcopum Ioannes Chrysostomus. ibidem.
Gothorum Episcopus Catholicus uult à Ioanne Chrysostomo ordinatus. 226.e
Gothorum Rex Catholicus petit Episcopum à Catholicis. ibidem.
Gothi sub Rege Rhadagaiso descendunt in Italiam. 237.e
Gothi sub Rhadagaiso capti uili pretio distracti. 239.a.b
Gothi à Saro duce capti. 219.e.292.a
Gothi ingressi in Urbem. 292.b.c.d.293.294
Gothi soliti habitare Urbem. 292.d.e
Gothi Ariani uictores cedunt Catholicis uictis. 295.c.d.e
Gothus lasciuens à Romana femine pudicitia vincitur. 297.c.d.e
Gothi quam modestè uisi sunt uictoria Urbem capientes. 299.e.300.a.b
Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 342.b
Gothi accepti ut amici in Gallia. 343.e.344.a
Gothi pulsi è Gallijs proficiunt in Hispanias. 359.d.e
Gothi duplici afflicti post captam Urbem naufragio. 383.e
Gothi tempestate maris repulsi à Sicilia. ibid.
Gothi nauigaturi in Africam, repulsi tempestate. 383.d.e
Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentilium superstitio. 670.e
Gothi Urbem ingressi abstinerunt ab ornamentis basilicarum Petri & Pauli Apostolorum, à ceteris non ita. 680.d
Gothi

Gothi venerunt sanctos Apostolos Petrum & Paulum. *ibid.*
 Gracia à Gothis excise. 6.e. 7.a
 Gracia Dei consilio excise à Gothis. 8.c.d
 Gracia ex Iudeis potius, quam Iudei ex Gracia. 666.b.c
 Grando immensa Constantinopolim vexat ob scelus in Ioan-
 nem admissum. 220.b.c
 Grando ut manna cecidit in conversione Iudeorum. 426.b
 Grassatio facta noctu in ecclesiam Constantinopolitanam. 191.c.d.e. 194.d.e
 Gregorij Nazianzeni testamentum. 685.d.e
 Gregorius diaconus institutus heres fideicommissarius à Gre-
 gorio Nazianzeno. 685.e
 Gregorius Nazianzenus omnia sua bona dari vult Ecclē-
 siæ Nazianzenæ. *ibid.*
 Gregorius Nazianzenus quid leget Rufiana sacra virgini
 suæ propinque. 686.b
 Gregorius Nazianzenus qua legata, & quibus relinquat. 686.b.c.d
 Gregorius pratermittens propinquos in testamento se excu-
 sat. 686.c
 Gregorij neptis Alypiana filia nominata. *ibid.*
 Gregorij Nazianzeni virginitas satis certo probata. 687.
 b.c.d
 Gregorij mirum studium paupertatis. 689.d.e
 Gregorij Nazianzeni epistola ad Nicobulum pro defensio-
 ne Alypiæ uxoris eius. 688.a.b
 Gregorij testamentum executioni mandatum. 690.a
 Gregorij Nazianzeni propinquorum series. 690.d
 Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagi-
 tat, & vindicatur à calumnia Cæsi. 507.a.b
 Gregorij Papæ sententia reijcientis historiam Sozomeni quo-
 modo accipiendâ. 677.e. 678.a
 Gregorius Papa detexit errorem de confusione canonum
 schismaticorum cum Orthodoxis Concilij Ephesini. 575.c.d
 Gregorius Turonensis redarguitur. 34.b
 Gregorianus Codex. 655.a
 Guntharius Rex Vuandalorum frater Genserici quando de-
 cessit. 511.d
 Guntharius & Gensericus Reges Vuandalorum in Hispania. 501.e
 Guntharius Rex Vuandalorum an regnavit in Africa cum
 Genserico. 606.a.b

H.

Habitus clericorum ab hereticis immutatus. 512.d
 Hereses Anthropomorphitarum. 115.c. cur obiecta
 Catholicis. 115.e. 116.a. confutat. eam Theophilus. 116.d.e
 Hereses prapendentium diaconos presbyteris. 159.e
 160.a
 Hereses Diodori Tarfensis. 516.e. 517.a
 Hereses illate in Hispaniam per duos Auitos. 362.c.d.e
 Hereses Milenariorum utrum pullulat. 325.e. 326.a
 Hereses Nestoriana exordium. 515.e. 516.a
 Hereses Origenis in Urbem illata. 24.d.e
 Hereses Origenis damnata Alexandria & ubique in Orien-
 te. 85.c.d. 86.87.88.
 Hereses Origenis damnata ab Anastasio Papa in Occidente. 91.a.b
 Hereses Pelagiana exordia à Rufino. 158.e. 159.a
 Hereses Pelagiana quando cœpta. 304.e. 305.a. 306.e
 307.a
 Hereses Pelagiana absque auctore vulgata. 324.c.d.e.
 à S. Hieronymo detecta. 325.d
 Hereses Pelagianas damnavit Zosimus Papa. 413.b
 Hereses disseminat occulit à Cælestino per quaestiones. 340.b.c

Hereses Pelagiana quo anno innotuit Africa. 339.a.b
 Hereses Pelagiana damnata in Concilio Diopolitano. 371.e.
 372.a.b.c.d.e. alia ex eodem Pelagio dimanantes detecta
 à S. Augustino. 373.b.c
 Hereses Priscilliani adhuc infestat Hispanias. 235.c
 Hereses de pœnis inferni temporarijs. 364.b.c.d
 Hereses Vigilantij quando & ubi promulgari cœpta. 247.e.
 248.a
 Hereses Vigilantij vt omnium absurdissima citò depressa. 251.a.b
 Hereses nona Vincentij Victoris. 462.e. 463.a
 Hereses Vualis oboritur. 444.e. 445.
 Heresum causâ dantur barbaris prouincia deuassanda. 251.b.c
 Hereses optimos quosque mores corrumpit. 512.c
 Hereses sequitur deuassatio. 345.b
 Hereticorum Acephalorum origo. 637.e
 Heretici Anthropomorpha in Ægypto. 115.c.d. confutat.
 eos Theophilus suis scriptis. 116.d
 Heretici Apollinarista ab Arcadio exagitati. 43.b
 Heretici Ariani vetiti publice in ciuitate agere litanias. 125.e
 Heretici Ariani expulsi Constantinopoli, agente Ioanne
 Chrystomo. 126.a
 Heretici Ariani Scythæ ad fidem Catholicam per Ioannem
 Chrystomum conuersi. 126.e
 Heretici Ariani à Theodosio exagitati. 480.b.c
 Heretici Enthusiasta damnati Ephesi in Concilio. 581.c
 Heretici Eucharistia damnati Ephesi in Concilio. *ibid.*
 Heretici Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e. 22.b. 65.c
 Heretici Eunomiani à Theodosio exagitati. 480.b.c
 Heretici in Gallia nouum inducunt habitum clericorum. 512.d
 Hereticos Manicheos infestat Honorius. 99.b
 Heretici Macedoniani à Theodosio legibus vexati. 480.
 b.c
 Heretici Massaliani in Africa. 63.e
 Hereticorum Marcionitarum conversionem Ioannes Chry-
 stomus curat. 127.a
 Heretici Manichei Rome inuenti sub Anastasio Papa. 159.c
 Heretici Manichei lege Honorij exagitati. 230.e. 231.a
 Hereticos Manicheos Honorius infestat. 252.d.e. 253.
 Heretici Manichei, & Priscillianista legibus Honorij exa-
 gitati. 270.d
 Heretici Manichei à Theodosio lege vexati. 480.d
 Heretici Marcionita conuersi ad fidem per Theodoretum. 485.c.d.e. 486.487.
 Heretici Massaliani damnati Ephesi à S. Synodo. 581.c
 Heretici Massaliani ne amplius reciperentur in Ecclesiam
 statutum. 507.e. 508.
 Heretici Montanista exagitati legibus Arcadij. 65.c
 Heretici Montanista lege Theodosij cohibiti. 380.c
 Heretici Nouatiani propensores erga Ioannem Chrystomo-
 mum. 257.e
 Heretici Nouatiani à Theodosio exagitati. 480.b.c
 Hereses Origenis prohibite, non libri, nisi tantum Periar-
 chon. 149.d.e. 150.a.b
 Heretici Pelagiani rescripto Honorij exagitati. 445.c.d
 Hereticos Phrygas Honorius infestat. 252.e
 Hereticos Priscillianistas Honorius infestat. *ibid.*
 Heretici Sabbatiani à Theodosio exagitati. 480.b
 Hereticus nouus Victorinus. 362.d
 Heretici vetiti gerere magistratum. 5.a
 Heretici militare vetiti. *ibid.*
 Heretici recentiores imperitia redarguti. 40.e. 41.a
 Heretici coercendi per seculares magistratus. 51.b
 Hereticorum mores. 107.c
 Heretici damnati prouocare soliti ad seculare tribunal. 115.a.b
 Heretici prohibiti ab Honorio Imp. militare. 269.b
 Hereticos

Heretici non cogendos nec schismaticos legibus Principum
 iactabant. Donarista. 233.e. hos confutat Augustinus.
ibid.
 Heretici utiliter coërcentur legibus Imperatorum. 231.d.e
 Heretici confutandi decretis Romana Ecclesie. 249.
 b.c.d. aduersus hereticos germanum pugnandi genus.
 249.c.d
 Hereticos recentiores Vigilantij sectatores auctor fortis exa-
 gitat. inuictus. 249.e. 250.a
 Heretici legibus Honorij exagitati. 99.a. 250.b.c. 252.
 d.e. 253. 263.a.b. 269.b. 341.a.b
 Hereticorum mos abinendi diuinis Scripturis. 255.d
 Hereticorum conversionis vera indicium. 536.d.c
 Heretici cum expugnantur, barbari à Deo vincuntur. 302.
 c.d.e
 Hereticorum bellum ad modicum tempus sedatum. 305.c
 Heretici legibus Arcadij exagitati. 4.d.e. 5.a.b. 22.a. 43.
 a. 65.c. 125.e
 Hereticum se simulare, vt quis hereticos detegere & inqui-
 rere possit, non licere. 363.c.d
 Heretici legibus Theodosij exagitati. 307.b.c. 319.b.c.d.
 380.c. 480.b.c.d
 Heretici diutius examinandi, antequam in Ecclesiam reci-
 piantur. 406.b
 Hereticis etiam eleemosynam faciendam precepit Augustinus.
 492.c.d
 Heretici diuersimodè tractandi, leniter aliquando, aliquando
 seuerè. 463.d.e. 464.a.b
 Heretici coërcendi ergastulo, vt curentur. 464.a
 Heretici diuersis pœnis à Theodosio Imperatore, impulsore
 Nestorio, exagitati. 514.d.e. 515.
 Hereses omnes ex timore mentis & neglectu sanctorum Pa-
 trum oborta, & contemptu veterum traditionum. 516.b
 Heretici in quo etiam dignoscantur à Catholicis. 529.d.e
 Heretici quibus soleant armis decertare. 635.b.c
 Heretici quo ordine faciendâ eleemosyna ex S. Gregorij do-
 ctina. 692.c.d
 Heretici obstinati haud mitius tractandi sunt. 638.a.b
 Hereticis parcendo Deus in iram concitatur. 638.b.c
 Hereticorum ea improbantur, qua ad heresim spectant. 677.d.e
 Hereticis pœnitentibus de simulatione suseclis audientia de-
 negatur. 679.c.d.e
 Hagiomachi perstringuntur ab auctore. 393.a.b
 Heleniana basilica. 641.d
 Helion Patricius coronam à Theodosio desert Valentiano. 487.d
 Helladius Episcopus Tarfi Nestorianus. 573.a
 Heliodorus Episcopus auunculus Nepotiani. 22.c. consolatur
 cum S. Hieronymo de obitu Nepotiani. c.d
 Heliadius Episcopus restitutus ab exilio. 274.c
 Henricus Grauius professor Louaniensis. 413.e
 Heraclides Episcopus Ephesi grauem & longum carcerem
 passus causa Ioannis. 242.a
 Heraclides Origenista. 174.b
 Heraclianus occisor Stilichonis donatur prefectura Africae.
 269.b
 Heraclianus, retento Africano frumento, Urbem fame cru-
 ciat. 289.c. 290.a
 Heracliani tyrannis in Africa. 298.d
 Heracliani mores perditissimi. 299.a.b
 Heracliani tyrannis quando cœpta. 341.b
 Heracliani Consulatus & tyrannis. 351.e. 352.a
 Heracliani apparatus. 352.b
 Heraclianus fugatur & occiditur. 352.b.c
 Honorij Imp. in eum datum rescriptum. *ibid.*
 Herculem colunt Suffectani. 96.e
 Hermogenianus Codex. 65.a
 Heros Episcopus Arelatensis pellitur. 345.c

Heros Episcopus cum Lazaro accusator Pelagij. 385.e.
 402.e. accusatur à Cælestino. 401.b.c.d
 Heros crimina. 403.a.b
 Heruli cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
 Helychius Episcopus Salonitanus tempore Zosimi Papa. 419.b
 Hibernis Palladius sedis Apostolica legatus predicauit. 520.b
 Hieronymus parat fugam timore Hunnorum. 6.c
 Hieronymi locus restitutus. 12.a
 Hieronymus scribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum. 22.b.c
 Hieronymus studiosissimus Nepotiani. 22.c.d
 Hieronymus reconciliatus Rufino. 25.a.b. 84.b.c
 Hieronymus testis adhibetur à Rufino, cum Origenis semi-
 nat errores. 30.c. 31.a
 Hieronymus quando & in quibus laudauit Originem. 31.b.c
 Hieronymus quid de Ambrosij scriptis resellatur calumnie
 Rufini. 38.d.e
 Hieronymus mittit Paulinianum & Eusebium in Occiden-
 tem. 46.a
 Hieronymus interpellatur vt germano sensu transferat Ori-
 genem. 46.e. 47
 Hieronymus scribit laudes Pauline ad Pammachium. 47.d.e
 Hieronymus translatus à se Periarcho Romam mittit. 83.c.d. eius in ea re consilium, e. manifestat. Origenis erro-
 res. 83.e. 84.a
 Hieronymus se excusat de translatione à se facta Periarcho
 Origenis. 84.b.c.d
 Hieronymi ad Rufinum Roma agentem epistola. 84.d.e
 Hieronymi epistola de damnatis Alexandria erroribus
 Origenis. 85.c.d
 Hieronymus ad Theophilum de Origenis erroribus epistola. 85.e
 Hieronymus hereticus creditus, Catholicus probe inuentus à
 Posthumiano. 87.a
 Hieronymus recipit Paulum Episcopum à Theophilo expul-
 sum. 87.d. 88.a
 Hieronymi iusta querela de scriptis contra se libris à Rufi-
 no. 106.e. 107.a
 Hieronymi cum Rufino facta collatione, quam inferior inue-
 niat Rufinus. 107.a.b
 Hieronymi iura potiora. 107.b
 Hieronymus in altercatione cum Rufino pacem & charita-
 tem seruauit illesam. 107.d
 Hieronymo Romanorum alij fauent, Rufino alij. 107.e.
 108.a
 Hieronymus quando suam Apologiam scripsit. 108.c
 Hieronymus Rufinum vaniloquum compellat. 127.c.d
 Hieronymi sententia de libris Origenis. 149.d.e
 Hieronymus calumniam patitur à Rufino de epistola scri-
 pta ab Anastasio Papa. 155.a.b.c
 Hieronymus quo anno Apologias scripsit contra Rufinum. 155.c.d.e. 156.a.b
 Hieronymus minus Rufini magis excitatur. 157.c.d.e
 Hieronymus qualis aduersus hereticos. 157.d.e. 158.a
 Hieronymus quibus nominibus Rufino illudat. 158.a.b
 Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabi-
 lis. 158.c.d.e
 Hieronymi sententia, qua vult Episcopos omnes esse aequales,
 quomodo intelligenda. 160.c.d
 Hieronymus transulit ultimam Paschalem epistolam Theo-
 phili. 223.d.e
 Hieronymus describit vitam S. Paulæ. 223.a.b
 Hieronymus quomodo vsus est amicitia Theophili. 223.e
 Hieronymus magno dolore affectus ob Chrystomi exilium.
ibid.
 Hieronymus in Latinum uerit regulas Packomij & sociorum.
 Hierony-

Hieronymus quando scripsit ad *Minerium* & *Alexadrum*. 246. c. ad eosdem commentarium in *Malachiam* dedit per *Sifinnium*. ibid.
Hieronymus quando scripsit aduersus *Vigilantium*. 246. c. d
Hieronymus primo detexit *Vigilantium*. 247. b
Hieronymi sententia de bigamia, quod non constituitur ex coniugio ante baptismum, reuocatur ab *Innocentio Papa*. 235. e. 236. a
Hieronymus deplorat *Gallicanæ Ecclesiæ* statum tempore *Vigilanti*. 248. e. 249. a
Hieronymus in *minores Prophetas* commentarios edit. 245. c. d
Hieronymus ad *sanctum Exuperium Tolosanum* suos in *Prophetas* *minores* inscribit reliquos commentarios. 245. d
Hieronymus paruo negotio expugnat *Vigilantium*. 251. a. b
Hieronymus in *Palestina* audit periculum *Vrbis*. 280. d
Hieronymus predicat, interpretando *Danielem*, *Vrbis* excidium. 280. e. passim idem ob hanc causam ab *emulis inuidiam*. ibid.
Hieronymus excipit hospitio profugos ex *Vrbe* capta à *Gothis*. 297. e. 298. a
Hieronymus perstringit *Pelagium*. 305. d. e
Hieronymus laborat aduersus *hæresim Pelagianam* sine auctore vulgatam. 324. c. d. e
Hieronymus latentes sub *Catholico* nomine *hæreses Pelagianas* producit in medium. 325. d. e
Hieronymus ad *Demetriadem* quo anno scripsit, & qua occasione. 353. b. c. d
Hieronymi consilium in scribendo dialogum contra *Pelagianos*. 373. e. 374. a
Hieronymus in dimicando contra *Pelagianos* gloriatur *Augustino* committente. 374. d. e
Hieronymi rerum status tempore *Concilij Palestini*. 376. c. 377. a
Hieronymi modestia, dum reclamans ad *Innocentium* de *dammis* illatis ab hostibus *fidei*, nomina reorum resciscit. 394. b. c
Hieronymi obitus, & ætas. 472. a. b. c. eius laudes. d. e
Hieronymi scripta que non extant. 472. e. 473.
Hieronymi *Vita* incerti auctoris mendacis confarcinata. 473. b. irrita & cassa redduntur, que *Cyrilli*, *Eusebij*, & *Augustini* nomine de eo scripta feruntur. 473. c. d. e. 474.
Hieronymo falso tribuuntur, que *Gerasimi* esse probantur. 474. c. d
Hieronymi *Vitam* scripsit *Sebastianus* monachus *Cassimensis*. 474. d
Hieronymi *Vita* magis probatur qua scripta est à *Mariano* *Victorio* *Episcopo* *Reatino*. 474. d. e
Hieronymus *Rubeus* historicus illustratur rerum *Ecclesiæ* *Rauenatis*. 638. e
Hierosolyme agitantur timore *Hunorum*. 6. a
Hierosolymorum *Episcoporum* successio, post *Ioannem* *Prælium*, post *Prælium* *Iuuenalis*. 529. e
Hilario demandatur negotium *Gazensium* *Christianorum*. 73. e. 74. a
Hilarius à *Gazensibus* *Gentilibus* auro corruptitur. 74. a
Hilarius senex studiosus *Ioannis* quanta passus ab aduersarijs. 242. a
Hilarius in Occidente primus excitat. prælium aduersus *Pelagianos*. 326. b. mouet *S. Augustinum* suis scriptis ad bellum b. c
Hilarius *Episcopus* *Narbonensis* sub *Bonifacio* *Papa*. 465. e
Hilarius & *Prosper* pro *S. Augustino* insurgunt. 497. e. 498. a. b
Hilary soror *Pimeniola*. 499. a
Hilary cognatus *Luscus*. ibid.

Hilarius & *Prosper* defendunt scripta *S. Augustini*. 555. c. d. e. quando se *Romam* contulerunt. d
Hilarius cum *Prospero* *Romam* se confert ad *Celestinum* aduersus impugnatores scriptorum *S. Augustini*. 603. a. b
Hilarius *Episcopus* in *Isauria* testis in testamento *Gregorij* *Nazianzeni*. 687. a
Hilarius *Episcopus* *Narbonensis*. 679. b
Himerius *Episcopus* *Tarraconensis*. 44. e
Himerius *Episcopus* *Nicomedia* *Nestorianus*. 573. a
Hymnus *Francisci* *Benci* in translatione *SS. martyrum* *Alexandri* & *Sociorum*. 103. a. b
Hypatia virgo *Alexandrina* philosophorum omnium celeberrima. 379. a. necatur ab alijs qui fauebant *Cyrillo*. 379. b
Hypatia laudata à *Synesio*. 379. d. e
Hippona obsessa annis tribus à *Vuandalis*. 551. b. confugium extorriunt *Catholicorum*. 551. c
Hipponensis *Ecclesia* florens clericis & monachis. 19. b. c
Hipponensis *Ecclesia* suppeditat monachos alijs *Ecclesijs*. 19. c.
Hipponensis *Ecclesia* dirapassa à *Donatistis*. 50. b. c. d
Hipponenses fatigati peste tempore obsidionis. 553. b
Hipponenses vim inferunt *Piniano*, ut ordinaretur. 281. e. 282. a. b. c. eos excusat *Augustinus*. d. e
Hipponenses excusantur à *S. Augustino*. 283. d. e
Hipponensis *Ecclesia* à *Donatistis* iterum vexata. 303. b
Hipponenses clerici excacati calce & aceto à *Donatistis*. 302. c
Hispanias aggressi *Alani*, *Vuandali*, & *Sueni*. 287. d. e
Hispania recto *Dei* iudicio tradita barbaris. 287. e. 288. a
Hispania *hæresibus* *Origenistarum* inficiuntur. 362. c. d. e
Hispaniarum *Ecclesia* agitata schismate. 235. b
Hispania contremiscunt, dum *Gallia* exciduntur. 263. e
Hispana virgo *martyrium* subiit sub *Vuandalis*. 505. a. b
Hispanias inuadunt *Gothi* pulsati à *Gallijs*. 359. e. 360. a
Historia *Christiana* à *Philippo* conscripta qualis. 493. d. e. 494. a
Historia à *Cicerone* scripta de *uisa*. 17. b
Historia à *Dextero* *Præfeto* edita. 16. e
Historia *Ecclesiastica* qua occasione à *Ruffino* scripta. 16. d. e
Historia *Eutropij*. 16. e
Historiam *Gaius* tyranni scripsit *Eusebius* *Sobolasticus*. 114. a. eandem metro cecinit *Ammonius*. ibid.
Historia de *Origenistis* ab *Origenistis* accepta. 118. a. e. restituitur ad veritatis normam. 118. e. 119.
Historiam scribere subterfugit *Plinius*. 17. b
Historiam scribere quam difficile. 17. a. b
Historia *Orosij* quando scripta. 16. e
Historia à *Seneca* conscripta. 16. d
Historia *Zosimi* *Comitis*. 16. e
Historici huius temporis quales. 16. d. e
Honorius imperat cum *Arcadio*. 2. a
Honorij ætas. ibid.
Honorij tutor *Stilicho*. 2. d
Honorius puer imbellis nullius usus, expositus barbarorum infidijs. 12. e. 13. a
Honorius confirmat privilegia collata *Ecclesiæ* *Catholica*. 13. e. 42. e. 43. a
Honorij leges. 13. c. 42. e. 43. a
Honorius religione munit Imperium. 13. c
Honorij tertij *Consulatus* tempore qua acciderunt *Mediolani*. 19. e. 20. a
Honorius rescribit pro *Ecclesiæ* *Africana*. 49. e. 50. a
Honorius capitale supplicium sancit aduersus perturbatores *ecclesiarum*. 50. a. b
Honorius accipit in uxorem *Mariam* filiam *Stilichonis*. 53. c. d. parum felices. 61. c
Honorius decernit bellum aduersus *Gildonem* tyrannum. 56. e

Honorius reddit iudicandi facultatem *Episcopis*. 61. e
Honorius prosterni iubet templa deorum. 91. c. d. e. 92. a. b
Honorius insectatur *Manichæos*. 99. b
Honorius lege cohibet aduersarios *Catholica* *Ecclesiæ* in *Africa*. 99. c
Honorius abstinet à vindicta ferenda in occisores *martyrum*. 103. b
Honorius publicari mandat rescriptum *Donatistarum* à *Iuliano* obtentum. 105. c
Honorius rescribit pro clericis *Catholicis*. 131. a
Honorius vincit *Alaricum* apud *Pollentiam*. 184. d. e. 185. a
Honorius male persuasus edidit ludos *Seculares*. 186. d. e. 187. a non sine *Gentilicia* superstitione. b
Honorius Imperator reprehendit *Arcadium* de statu *Eudoxie* dedicatione. 188. a. b
Honorius Imperator scribit ad *Arcadium* Imperatorem de rebus contra *Ioannem* gestis. 208. e. 209. a
Honorius Imperator obiurgat *Arcadium* fratrem, atque præ admonet ut cesset à persecutione *Ioannis*. 208. e. 209. d. e. sepeque de his ad ipsum scripsit. 211. e
Honorius Imperator annuit petitioni *Episcoporum* *Carthag.* contra *Donatistas*. 221. e. 222. a
Honorius quid pro *Ecclesiæ* *Catholica*. 49. e. 61. e. 131. a. 263. b
Honorius quid in *Iudeos* statuerit. 98. c. d. 428. c. d
Honorius quid statuit contra *Gentiles*. 91. c. d. e. 92. a. b. 270. e. 384. c
Honorius Imperator cõsentus ab *Episcopis* ex *Romana* *Synodo* scribit ad *Arcadium* Imperatorem. 277. b. c
Honorium conueniunt *Episcopi* *Africani* multa mala passi à *Donatistis*. 229. b. c. d. e
Honorius commotus in *Donatistis*. 230. a. lege sancita eos exagitat. b. c. d. e
Honorius quid contra *hereticos*. 99. a. b. 230. b. c. e. 252. d. e. 263. b. c. 269. b. 341. a. b
Honorius auget militibus stipendium in bello contra *Rhadagaisum*. 237. a
Honorij pura religio potens ad expugnandos hostes. 237. e
Honorius *Dei* virtute absque suorum iactura *Rhadagaisum* vincit. 238. e. 239. a. b
Honorius parat bello decernere cum *Arcadio*, sed *barbarorum* tumultibus auocatur. 245. b
Honorius pro victoria accepta gratias agit *Deo* in cultu pure religionis, insectando *hereticos*. 252. d
Honorius rursum *Manichæos* insectatur. 252. d. e
Honorius insectatur *hereticos* *Priscillianistas*. 252. e
Honorius *hereticos* *Phrygas* insectatur. ibid.
Honorij Imperatoris epistola ultima ad *Arcadium*. 259. e. 260. a
Honorius rursum de bello inferendo in *Arcadium* agit. 260. b. c
Honorius ob cultum propensorem religionis eripitur à domesticis proditoribus. 253. b
Honorium Imperatorem insectat *Constantinus* tyrannus. 260. c. d. e
Honorius curat tolli de medio *Stilichonem*. 267. a. b. 268. a. b. c
Honorij rescripta in causa *Stilichonis*. 268. d. e
Honorius muneribus donat occisores *Stilichonis*. 269. b
Honorius nouis legibus exagitat *Donatistas*. 270. d
Honorius nouis legibus exagitat *Gentiles* in *Africa*. 270. d. e
Honorius prohibet de religione disputari. 272. a
Honorius quid contra *Donatistas*. 99. c. pœna quinque librarum auri aduersus insectantes *Catholicos*. ibid. 105. c. d. alia leges *Donatistas*. 183. d. 230. b. c. 231. a. b. c. d. 270. e. 280. b. 302. b. c. 360. b
Honorius iniuste carpitur ab *Ethnicis* ob excidium *Vrbis*. 277. d. e. 278. a. b

Honorius lege exagitat *Mathematicos*. 279. a
Honorius deceptus à suis optimis reuocat *Gentiles* ad militiam. *Generidum* *Gentilem* hominem ducem exercitus constituit. 280. a. b
Honorij religio commendata. 280. b
Honorius pias leges sancit pro fide *Catholica*, dum ab *Alarico* perstringeretur. ibid.
Honorius legatos mittit ad *Attalum* pro concordia. 289. e
Honorius opportunum auxilium accipit à *Theodosio* ex Oriente missum. ibid.
Honorius, liberato Imperio ab *Attalo*, quas leges dederit. 291. a. b
Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiã publicam. 291. b
Honorius relaxat *Africanis* tributa ob fidelitatem exhibitam aduersus *Attalum*. 291. b
Honorius quos duces elegit post obitum *Stilichonis*. 292. d
Honorius inuidiam passus ob captam à *Gothis* *Vrbem*: qua in eum iactata calumnia. 293. e. 294. a. b
Honorius vindicatur à calumnijs obrectatorum. 293. e. 294.
Honorius interpellatur noua legatione *Episcoporum* *Africanorum*. 301. e
Honorius perperam statuit timore *Attali* & *Donatistarum* rebellantium, ut quam vellet quis coleret in *Africa* religionem. 302. a. b
Honorius reuocat legem latam pro *Donatistis*. 302. c
Honorius religione pugnat contra barbaros. ibid.
Honorius adiicit animum ut *Donatistas* omnimodè ad unitatem *Catholicam* inducat per publicam *Collationem*. 302. c. d
Honorius profigando *hereticos*, si erat se à *Deo* adiunari aduersus barbaros. 302. d
Honorius Imperator ob studium indefessum erga *Catholicam* religionem aduersus *schismaticos* & *hereticos* quanta à *Deo* est consecutus beneficia. 322. d. e. 323. a
Honorius quot insuperabiles tyrannos *Dei* ope extinxit. 322. d. e. 323. a. 324. b
Honorius obstinatos *Donatistas* post *Collationem* legibus urget. 332. e. 333. a
Honorius Imperator noluit bona *Ecclesiastica* subiacere publicis exactiõibus. 341. c
Honorius iussit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quam *Ecclesiasticum*. ibid.
Honorius iussit *Episcopale* iudicium illibatam seruari. ibidem.
Honorij rescriptum aduersus *Heraclianum*. 352. c. aliud de abolendo *Heracliani* nomine d
Honorius consecutus victoriam aduersus *Heraclianum* tyrannum. 352. b. c. d
Honorius rursum exagitat *Donatistas* quam seuerissimè per Dulcitium. 360. b
Honorij benignitas erga *Attalum* tyrannum. 383. b
Honorius nactus sibi barbaros obsequentes. 384. b
Honorius Imperator rescribit contra *Gentiles*. 384. c
Honorius *Roma* triumphat *Attalo* præseunte ante currum. 408. c. d
Honorij nimis victoria de tyrannis designans. 408. c. d
Honorius Imperator *Iudeos* legibus exagitat, ut sic ad fidem inducat. 428. c. d
Honorius subdola relatione *Symmachi* *Præfetti* deceptus. 430. a. b. e. 431. a. b. c. 432. a
Honorius Imperator rescribit ad *Symmachum* in causa *Bonifacij* & *Eulaliij*. 430. d. e. 431
Honorius litteris *Romanorum* *presbyterorum* admonetur de causa *Bonifacij* & *Eulaliij*. 432. c. d. e
Honorius Imperator ad se aduocat utramque partem *Bonifacij* & *Eulaliij*. 433. a
Honorij ad *Symmachum* secunda epistola. 433. b

d Honorius

Honorius res Ecclesiasticas non nisi per Episcopos tractari voluit. 433.e
Honorius conuocat Rauennam Episcopos, qui agant de legitima electione Romani Pontificis. ibid.
Honorius Imperator rescripsit contra Pelagium. 413.e. 414.a
Honorij commonitorium ad Episcopos vocatos ad Synodum in causa schismatis. 433.e
Honorius scribit ad Praefectum Urbis de Achilleo Episcopo Spoletino. 434.c.d
Honorij epistola ad Achilleum. 434.d.e
Honorius scribit ad populum Romanum de Achilleo Episcopo misso. 435.a
Honorius alios vocat ad Synodum Episcopos Rauennam in causa schismatis. 435.c.d
Honorij epistola ad Paulinum. ibid.
Honorij epistola ad Africanos Episcopos, qua eos vocat ad Synodum. 436.c
Honorij epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, qua vocat eum ad Synodum. 435.e. 436.a
Honorius scribit contra Eulaliu, ut pellatur Vrbe. 437.c.d
Honorij epistola ad Symmachum de restitutione Bonifacij. 438.e
Honorius rescribit ad Largum Proconsulem, ne Episcopi vocati fatigaretur venire ad Synodum. 439.d.e
Honorio commendat Ecclesiam Romanam Bonifacius Papa. 440.c.d
Honorius scribit ad Bonifacium Papam de cura sua erga Romane Ecclesie statum. 440.e. 441.a
Honorius rescribit contra Pelagianos. 445.b.c
Honorius ad Aurelium scribit contra Pelagianos. 445.d.e
Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 474.e
Honorij Imperatoris obitus, et a 479.b.c laudatissimus Imperator vindicatur a calumnijs: potens religione potius quam armis. 479.b.c.d
Honorina filia Galla Placidie relegatur ob stuprum Constantinopolim. 655.b
Honorij numisma de supplantato tyranno. 691.a.b
Honoratus Episcopus Vercellensis ministrat Eucharistiam S. Ambrosio morienti. 36.a
Honoratus Episcopus Vercellensis praesto est S. Ambrosio morienti. 36.a.b
Honoratus Episcopus Arelatensis post Patroclum. 500.b
Honorati Episcopi epistola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 661.b
Hormisdas nobilis Perse martyrium. 466.e. 467.a
Hospitium sanctum reddit homines sanctos. 26.a.b
Hospitium peregrinorum a Pammachio erectum in Portu Romano. 48.d.e
Hospitale infirmorum Roma primum a S. Fabiola extructum. 109.e. 110.
Hospitium Roma Joannitarum. 244.a
Huldin Rex Hunnorum contra Rhadagisum procedit. 237.e
Hunni immissi in Armeniam a Ruffino. 6.a
Hunni obsident Antiochiam. ibid.
Hunni timentur Hierosolymis. 6.a.b
Hunni vnde progressi. 6.b
Hunnos execratur S. Hieronymus. 6.b.c
Hunnos timet S. Hieronymus. 6.c
Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
Hunni ad fidem conuersi a S. Theotimo Episcopo. 148.e
Hunni peccans in S. Timotheum a Deo corrumpitur. 148.d
Hunorum Reges contra Rhadagisum. 237.e
Hunni lacescentes Burgundiones occasio illis fuerunt fidem Christianam capeffendi. 358.e. 359.a
Hunni victi a Burgundionibus Christi auxilio. 359.a
Hunni agunt pro Aetio. 631.b

I.

Iacobus Comes in custodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 588.e
Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res gesta. 485.e. 486.
Iacobus eremita terrores demonum passus. 217.a.b
Iacobi Perse Christiani durum martyrium. 467.e. 468.
Iacobus Sirmundus vertit in Latinum testamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d
Iacobus & Timafius ex discipulis Pelagij redditi Catholicis. 364.e. 365.a. b
Iammona oppidum in insula Minorica. 419.e. in qua numquam Iudaei habitare potuerunt. 419.e. 420.a.b
Ianuarius Episcopus & martyr Neapolitanus illustrat Ecclesiam. 606.d
Iba epistola conferta calumnijs. 626.b.c
Iulium Caesaris Carthagine cum templo prostratum. 92.c.d.e
Idolorum cultus iterum inualefcit, sed Theodosij sanctione exciditur. 669.a.b. Patres uerum in eundem insurgunt. c.d
Idola Gazensium prostrata. 138.b
Idolorum spolia in concessa Christianis. 138.b.c
Idolorum templa in Phoenicia destruuntur. 141.b.c
Idoli falsum vaticinium de restitutione idololatriae. 462.b
Idola prostrata vbique. 91.e. 92.a.b
Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
Idolum Veneris Maiuma collapsum & fractum virtute Crucis. 137.b
Idololatriae reliquiae Romae dissipatae. 98.a.b
Idololatriam tollendam rogant Africani Episcopi. 53.b
Idololatria ab Honorio Imperatore penitus prosterni iussa. 91.c.d.e
Idololatriam restituendam falsis iactabatur oraculis. 462.b
Idololatria reliquiae demolitae per Vrsum Tribunalum, Constantino Imperatore iubente. 462.b.c
Idololatria Roma a barbaris euellit. 277.c
Idololatria renocata in Vrbe. 278.c.d.e
Idololatria nouis Honorij legibus exagitata. 270.d.e
Idololatria Theodosij lege coercita. 480.e. 481.a
Idololatria percussa ex ruina simulacri Veneris. 137.d
Idololatrias Theodosius infectatur. 494.d
Ieiunij Natalis Domini factior clericus accusatur. 166.e
Ieiunij sabbati causam reddidit Innocentius Papa. 396.e. 397.
Iugilium insula recepit profugos Romanos tempore Urbis excidij sub Alarico. 298.b.c
Ignatij Episcopi Antiocheni martyris secunda translatio. 665.a
Ignis super Constantinopolim imminens. 20.e
Ignis grassans per lignum sanctae Crucis extinctus. 27.d.e. 28.a
Imagines sanctorum solita pingi in ecclesia, & honore luminarium coli. 163.d.e
Imaginem S. Ioannis Chrysofostomi moriturus Theophilus ueneratus est. 345.d
Imago S. Pauli apud Ioannem Chrysofostomum. 256.c
Imagines Imperatorum coronari in spectaculis. 489.a
Imaginibus sacris ornavit caemeterium Caesarius Papa. 617.d
Imaginibus sacris Valentinianus ornavit basilicas Apostolorum Petri & Pauli. 680.d.e
Imaginibus sacris Sixtus Papa ecclesiam S. Mariae ornavit. 680.b.c
Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
Imperium Romanum inuadunt barbari uocati a Ruffino. 5.d.e. 6.a
Impe-

I N D E X.

Imperium Orientale exciditur a barbaris dolo Ruffini. 7. 8. b.c.d
Imperij Occidentalis arumne. 266.e
Imperij custodia est religio bene custodita. 322.e. 323.
Imperij Orientalis curatores. 265.c.d
Imperium religio regit. 382.a.b
Imperium Romanum cur barbaris dari meruit denastandum. 342.b.c
Imperium bene seruetur & custoditur, si consulatur Ecclesiastica immunitati. 480.a.b
Imperium quomodo reddi possit perpetuum. 610.e. 611.a
Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
Imperatores occurrere soliti aduenientibus Episcopis. 133.b. sedere coram se iubent eos. 133.e
Imperatorum legibus haeretici utiliter coercentur. 231.d.e. 232.
Imperatoris iura tempore schismatis. 430.a.b
Imperatorum imagines coronari solita in spectaculis. 489.a
Imperatores periculo se immisceri rebus sacris. 550.d. e
Imperator ipse non ingreditur armatus in ecclesiam. 558.a. 559.
Imperatores non portant diadema in ecclesia. 558.e. 559.a
Imperatores quomodo perpetuo regnare possunt. 610.e. 611.a
Imperatorem non esse pallium dare Episcopis. 631.c. 632.a.b
Imperatorum imagines in ecclesia a Galla Placidia erecta Rauenna. 655.b
Imperatores leges frustra sanciunt, nisi fontes malorum obstruant. 672.a
Imperatorum huius temporis religio commendata. 637.c
Incendium Arianorum. 513.e. 514.a
Incendium ciuitatis Constantinopolitanae. 638.c.d
Incendium urbis Constantinopolitanae molitur Gainas. 112.c.d
Incendium ecclesiae Constantinopolitanae comburitur Gothos. 112.e
Incendium ecclesiae Constantinopolitanae. 198.a.b.c
Incendium grassatur in Regiam, absumit vetera idololatriae monumenta. 198.d.e. 199.
Incendij ecclesiae Constantinopolitanae causa quaestiones exhibitae. 201.b
Indiculus ornamentorum ecclesiae Constantinopolitanae ad Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda a Romano Pontifice pro Episcopis Donatistis. 129.e. 130.
Indulgentia concessa Donatistis ab Anastasio Papa. 130.d.e
Indus credit Christo. 23.a
Infantes esse baptizandos decretum in Concilio Carthaginensi. 130.e
Infirmos paenas temporarias ex errore Origenis dixere noui haeretici. 364.a.b.c
Infirmorum hospitium primum a S. Fabiola Roma constructum. 109.e. 110.a
Innocentius Papa creatur. 161.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chrysofostomus. 192.a.b
Innocentius detestatur temeritatem Theophili in depositione Ioannis Chrysofostomi. 192.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e. 196.a
Innocentius nouam cogitat Synodum in causa Ioannis Chrysofostomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in communicatione. 106.a.b
Innocentius quid scripserit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papae littera ad Ioannem Chrysofostomum data per Demetrium Episcopum vulgate in Oriente. 196.c
Innocentius Papa accipit missa Constantinopoli Acta publica Iudicij aduersus S. Ioannis Chrysofostomi sectatores. 206.c

Innocentius accipit legationem ab Episcopis partis Ioannis per Theotecnum missam. 206.e
Innocentius reuocet legationem aduersariorum Ioannis Chrysofostomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Episcopos partis Ioannis ad sedem Apostolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem a clero Constantinopolitano partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Ecclesiae Constantinopolitanae a clero missum. 207.e
Innocentius decernit communicandum esse cum Joanne Chrysofostomo, donec congregato Concilio eius causa plenius cognoscatur. 208.d
Innocentius rescribit communicationem Arfacij, donec per Concilium eius causa examinetur. ibid.
Innocentij Papae epistola ad clerum Constantinopolitanum. 210.b.c.d
Innocentij Papae epistola ad S. Ioannem Chrysofostomum. 210.a.b alia Innocentij littera ad Ioannem data desiderantur. a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in causa Ioannis Chrysofostomi. 211.d.e
Innocentius Papa consulitur a S. Victorio Episcopo Rhodomagensi. 222.d
Innocentij Papae littera ad Concilium Carthaginense de non proficiscendis Episcopis ad Comitatum. 232.e
Innocentius Papa scripsit ad Toletanam Synodum. 235.b.e
Innocentius Papa irritat sententiam dicentium coniugium ante baptismum non constituere bigamiam. 235.e
Innocentius Papa scribit ad Exuperium. 236.a
Innocentius scripsit catalogum librorum Canonorum. 236.b
Innocentius accipit ultimas litteras a Chrysofostomo. 247.b.e
Innocentius quod iudex esset, non recepit hospitio missos a Ioanne. 244.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excommunicat. 244.e. 245.b
Innocentius etiam se a Theophili communione separat. 245.b
Innocentij Papae decreta implorantur ab Episcopis Gallicanis contra Vigilantium. 249.b.c
Innocentium Theophilo reconciliari cupiunt Episcopi Africani. 253.d
Innocentius Papa, audita morte Chrysofostomi, quid in Arcadium & Eudoxiam. 258.b.c
Innocentius Papa quid de restituendo Ioannis Chrysofostomi nomen in Diptrycha. 258.b
Innocentij Papae epistola de Anathemate in Arcadium Imperatorem. 258.d.e
Innocentius Papa excommunicat Arcadium & Eudoxiam. 258.d.e. 259.a
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 272.d
Innocentius auctor pacis Ecclesiae Antiochena. 273.c.d
Innocentij epistola ad Bonifacium de pace Ecclesiae Antiochena. 273.c
Innocentij epistola ad Alexandrum Episcopum Antiochenum. 274.a.b
Innocentius quid de Acacio Bercaensi Episcopo statuatur. 274.d
Innocentius quid scribat ad Acacium Bercaensem. 274.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, ut Ioannis nomen restituatur in Diptrycha. 274.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi facta contra Catholicos. ibid.
Innocentij Papae epistola ad Maximianum in causa Attici. 275.c
Innocentius condiciones ponit, quibus parens Atticus Episcopus Constantinopolitanus possit absolui. 275.d
Innocentius defenditur a calumnia Zosimi. 278.b.c.d.e. 279.a

Innocentius functus legatione pro Romanis ad Honorium & Alaricum. 279. d
Innocentius Dei providentia ab Urbe peritura subductus. ibidem.
Innocentij Papa fides laudata à S. Hieronymo. 354. d
Innocentius Papa scribit ad Iulianam. 357. d. confutat in ea heresim Pelagianam. ibid.
Innocentius monetur à Concilio Carthagenesi, ne recipiat Pelagium absolutum in Concilio Palastino. 386. d. e
Innocentius Papa accipit litteras ex Concilio Carthagenesi & Milevitano per Iulium. 386. d. 387. e. eadem omnes contra Pelagium ne recipiatur ab ipso. 388. a. b
Innocentius secedit admonetur ab Augustino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romae agentibus. 388. b. c
Innocentius calumniose in crimen aducitur tolerantia Pelagianorum fautorum. ibid. se iure ipse excusat. c
Innocentius non acquiescit iudicio Palastino de purgatione Pelagij. 288. d. sed suscipit sententiam suam de eo. e
Innocentij littera reddita ad Concilium Carthagenense & Milevitano per Iulium legatum. 388. e. 389. a
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 389. a. b
Innocentius Papa damnauit Pelagium. 389. b
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthagenensem Episcopum de ordinationibus perperam factis in Africa. 395. d
Innocentius Papa admonet Ioannem Episcopum Hierosolymorum de iniurijs illatis in sanctas virgines Eustochium & Paulam. 393. e. 394. a
Innocentius scribit ad S. Hieronymum de damnis illatis consolans eum. 394. c. d
Innocentij epistola ad Aurelium Carthag. de S. Hieronymo. 394. e
Innocentium Papam fallere nititur Pelagius professione Catholica à quo scibat suam absolutionem non esse acceptam. scilicet fuisse ab ipso damnatam. 395. b. c
Innocentij Papa obitus, res gestae, anni sedis scripta. 396. a. b. e. 397. a
Innocentij decretum sancitum aduersus Pelagianos à Zosimo promulgatum. 396. c
Innocentius dedicauit basilicam sanctorum Gerasij & Protasij martyrum Romae. 396. e
Innocentius ad quem scribit S. Basilius, quis fuerit. 398. a. b
Innocentius Iudaei cum Melchior fugam arripunt, ne Christiani efficiantur. 423. e. 424. conuersi ad fidem ambo cum suis. ibid. eius coniugis conuersio. 427. c. d. eius affinis conuersio. 427. e
Innocentius legatus ab Africanis Episcopis in Orientem pro canonibus Nicenis. 457. a. b
Innocentius & Restitutus à Donatistis occisi. 333. e
Inquisitio dira de incendio exhibitae frustra. 201. a. repressa lege Imp. e.
Inscriptio vetus de victoria contra Gildonem obtenta. 59. e
Inscriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60. a
Inscriptiones Caestis idoli. 93. d. 95. a
Inscriptio posita in baptisterio Constantini. 681. a
Inscriptio de instauratione murorum Urbis propter metum Alarici. 184. d. e
Inscriptio soluti voti à Galla Placidia. 655. b
Insula Caprarie monachi. 57. c. d
Insula Gorgoniae monachi. 57. e
Insula Paumaria monachi. 58. e
Insulani monachi. 57. c. d. e. 58. d. e
Inuentuarum Ruffini in S. Hieronymum tempus & ratio. 156. b. c. d
Inuentio corporum Habacuc & Michae Prophetarum quando contigit. 252. c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Iudaea. 365. e. 366. a. b

Inuentio corporis Zachariae. 382. c. d. e
Ioannes Aetherius extorris causa Chrysofomi. 242. b
Ioannes creatus Episcopus Antiochenus. 508. c
Ioannis Episcopi Antiocheni littera ad Cyrillum. 565. d. e
Ioannes Antiochenus pramittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apameae Ephesum. 565. e
Irenaeus Comes amicitia tantum causa cum Nestorio Ephesum venit. 567. b
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras à Caestino contra Nestorium. 538. a. b
Ioannes Antiochenus admonetur à Cyrillode Nestorij erroribus, & Caestini Papa conatu aduersus eum. 539. d. e
Ioannes Episcopus Antiochenus scribit ad Nestorium suadens pacem. 540. a. b. c. 541. a
Ioannis Episcopi Antiocheni aduentus Ephesum. 537. b. constat schisma. b. c. Concilium contra Concilium congregat. c. d
Ioannes Episcopus Antiochenus potens auxilio Irenaei Comitis iussit verberari Episcopos qui ei obusam procellerant. 573. d. e
Ioannes Episcopus Antiochenus remoratur suum aduentum. 565. c. d
Ioannes Episcopus Antioch. fauens Nestorio in gratiam eius differt aduentum ad Synodum. 565. d. e
Ioannis Episcopi Antiocheni temeritas in inuisione iurium Ecclesiarum Cypri repressa à Synodo. 593. c
Ioannes Episcopus Antioch. cur iussus redire in suam Ecclesiam. 599. c. d
Ioannes Antiochenus tertio citatus à Patribus Concilij Ephesini venire renuit. 578. a. b
Ioannes publicis scriptis declarat Cyrillum haeticum Apollinariam. 578. c. d
Ioannes cum alijs schismaticis excommunicatus à Concilio Oecumenico Ephesino. 579. a. b
Ioannes Episcopus Antioch. pro concione acerrime à Cyrillo exagitatus. 579. d. e
Ioannes Episcopus Antioch. mouit Andream Episcopum Samosatensem & Theodoretum, ut scriberent contra Cyrillum. 602. b
Ioannes Antiochenus Episcopus quomodo recipiendus in Ecclesiam, Caestinus Papa decernit. 610. b. c
Ioannes Antiochenus Episcopus litteris urgetur à Theodosio pro pace concilianda. 617. c. 618.
Ioannes ab Imperatore iubetur anathematizare Nestorium. 619. a. e
Ioannes Antiochenus labe aspersus defensione Nestorij Euthymij ore improbat. 621. e. 622. a
Ioannes Synodum habet Antiochie. 622. b. c
Ioannes damnat Nestorium in Synodo. 622. c. d. item per epistolam ad Cyrillum. 624. c
Ioannes scribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnatione à se & suis in Synodo Nestorio. 622. c. d. e
Ioannes Episc. Antioch. mittit Paulum Episcopum Emesenum ad Cyrillum pro pace. 623. b. c
Ioannis epistola ad Cyrillum. 623. d. e. eiusdem fidei professio ad eum missa. 624. a. b
Ioannes scribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei professionem. 624. d
Ioannes cum Cyrillo pacem iniit. 625. d. e
Ioannes Episcopus Ruennas moritur. 631. b. data sub. p. p. à Valentimano privilegia Ecclesiae Ruennatae imponere arguuntur. 631. c. d
Ioannes Antiochenus à suorum nonnullis exagitatus ob indignas pacis condiciones. 633. b. c
Ioannes Episcopus Antiochenus excusatur à Sixto Papa. 636. a
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras à Cyrillo. 636. e

Ioannes Antioch. scripsit ad Sixtum Romanum Pontificem. 637. a
Ioannis Episcopi Antiocheni epistola de laudibus Theodori. 650. c. conuincitur calumnia. 651. c. d
Ioannes Episcopus Antioch. excusauit non esse Theodori quae sub eius nomine blasphemiae ferebantur. 651. d
Ioannis Episcopi Antiocheni obitus. 658. d
Ioannis Baptista natalis dies apud Aegyptios. 626. d
Ioannes Episcopus Caesareae Palaestinae quid cum Porphyrio Gazensi. 131. d. e
Ioannes Caesarea Episcopus reuersus Constantinopoli Caesaream. 137. d
Ioannes Cassianus fauit Pelagianis. 115. c
Ioannes Cassianus erga S. Joannem Chrysostrum propensior & gratus. 208. b. eius profectio in Aegyptum. c
Ioannes Cassianus diaconus missus legatus à clero Constantinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano presbytero. 207. d. e. 208. a. nequaquam fugit à Ioanne, ut aliqui dixerunt. 208. a. b
Ioannes Cassianus in Atticum insensus. 208. b
Ioannes Cassianus hortatu S. Leonis scribit contra Nestorium. 555. e. 556. a. inuictum in eum. c. apostrophe ad Constantinopolitanos. 556. e. 557. a
Ioannes Cassianus quando scripsit Collationes. 639. b. c
Ioannis Cassiani scripta saepe purgata. 640. a. b. c
Ioannis Cassiani expurgatores. 640. c
Ioannem Cassianum excusat & laudat Gennadius Massiliensis aequè suspectus. 640. d
Ioannes Comes sacrarum largitionum mittitur Ephesum ad conciliandos Episcopos. 588. d. e
Ioannis huius tyrannice res gestae Ephesi. 588. e. 589.
Ioannes detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem Ephesi. 588. e. 589. a
Ioannes Comes fauens Nestorianis turpiter mentitus uniuersam Synodum, consensisse damnationi Cyrilli. 589. e. 590.
Ioannes dolose agit cum Orthodoxis. 590. b
Ioannes Comes reuersus Constantinopolim trophaea victoriae vanè ostentat. 590. c. d
Ioannes Chrysostrum accersitur Antiochia Constantinopolim, ut succedat Nestorio. 43. e. 44. a. ei aduersatur Theophilus Alexandrinus. 44. a. sed ab Eutropio repellitur. 44. b
Ioannis Chrysostrum in Episcopum electio. 44. b. c. 65. a. b. quomodo abductus Antiochia. 65. a. b. ordinatus exagitatur haeticos. 65. d
Ioannes Chrysostrum laborat pro concordia Episcoporum Antiochenorum. 65. e
Ioannem Chrysostrum colit Saluina clarissima femina. 61. a
Ioannes Chrysostrum cum Theophilo decernit legationem ad Romanum Pontificem pro concordia Ecclesiae Antiochena. 65. e. 66. a
Ioannes Chrysostrum collapsam in clero disciplinam reuocare conatur. 66. c. d. e. 67.
Ioannes Chrysostrum prohibet clericos habitare cum Agapetis, & sororibus adoptiuis. 67. c. d. reuocat clericos à consuetudine secularium personarum. 67. b
Ioannes Chrysostrum studens reuocare clericum ad Ecclesiasticam disciplinam cultum concitat contra se discipulos. 67. c
Ioannes Chrysostrum superfluos sumptus ab Ecclesia refecat. 67. d
Ioannes Chrysostrum viduas Ecclesiae ad meliorem frugem restituit. 67. e
Ioannes Chrysostrum redarguit Eutropium Praefectum cubi- culi, quem sibi reddit insensum. 68. a
Ioannes Chrysostrum laborat pro Gazensibus. 74. e
Ioannes Chrysostrum defendit Eutropium. 76. d. e. cur pro

concione in eum inuectus. 76. e. 77. a. eiusdem in Eutropium dicta oratio. 76. e. 77. a. 78.
Ioannes Chrysostrum placare studet populum in Eutropium insensum. 77. c. d. 78. a. b
Ioannes Chrysostrum liberat à morte Eutropium. 79. e. 80. a
Ioannes Chrysostrum declamat aduersus spectacula. 82. b. c
Ioannis Chrysostrum opera sublata Mainima. 82. b. c. d
Ioannes Chrysostrum renocat Arcadium à dando ecclesiam Gainae Ariano. 111. b. c
Ioannis Chrysostrum cum Gaina tyranno conflictus pro ecclesia. 111. b. c. d
Ioannes Chrysostrum confutat Gainam. 111. e. 112. a
Ioannes Chrysostrum exprobrat Gaina tyranno accepta ab Imperatore beneficia. ibid.
Ioannis Chrysostrum legatio ad Gainam. 113. a. b
Ioannes Chrysostrum regressus à legatione quid concionatus. 113. c. d
Ioannes Chrysostrum venientes monachos Origenistas Constantinopolim non reuocat, sed exclamat contra Theophilum. 114. c. d. 118. e
Ioannes Chrysostrum Barnabe nomine figuratus. 114. c. d
Ioannes Chrysostrum excusatur de Origenistis ab eo non eiectis. 118. b. c. d. 119. 120. e. 121. a
Ioannes Chrysostrum sequester pacis inter Origenistas & Theophilum. 117. a. b. 120. e. 121. a
Ioannes Chrysostrum exceptit, sed non communicauit cum Origenistis nisi peregrina communicatione. 119. b. c. e. 120. a
Ioannes Chrysostrum scribit ad Theophilum pro monachis Aegyptij fugatis. 120. c
Ioannes iterum scribit ad Theophilum. 120. d
Ioannis Chrysostrum digni praetextus retinendi monachos Origenistas. 120. e. 121.
Ioannes Chrysostrum quid in causa Asianorum Episcoporum. 121. b. c. 122. 123. ibid.
Ioannes Chrysostrum congregat Concilium Constantinopolim in causa Asianorum Episcoporum. 121. b. c. d
Ioannes Chrysostrum dissidentes Episcopos reconciliari inter se curat. 122. a. b
Ioannes in Asiam statuit proficisci ad causam Antonini cognoscendam. sed retinetur. 122. c. d
Ioannes Chrysostrum proficiscitur Ephesum. 123. b. congregat Ephesi Concilium septuaginta Episcoporum. 123. c. d. e
Ioannes Chrysostrum exauclorauit Episcopos Asianos sex. 124. a
Ioannes Chrysostrum redit Constantinopolim ex Asia. 124. e. 125. a. oratione laudauit Constantinopolitanos. 125. a
Ioannes Chrysostrum expellendos curat. Arianos Constantinopoli. 126. a
Ioannes Chrysostrum Scythas Arianos ad Catholicam fidem conuertit. 126. e
Ioannes Chrysostrum Nomadas ad rectam fidem conuertit. 127. a
Ioannes Chrysostrum curat ut Marcionites, qui erant in Syria, conuertentur. ibid.
Ioannis Chrysostrum res gestae cum Porphyrio Episcopo Gazensi. 132. d. e
Ioannes Chrysostrum curat in Phoenicia idololatriam tolli penitus. 141. c. d
Ioannes Chrysostrum zelus in destruenda idololatria. 141. e
Ioannes Chrysostrum mittit monachos ad destruendam idololatriam Phoenicem. 142. a
Ioannes agit in Eudoxiam pro vidua Theognosti relicta. 142. c. d. e

Ioannes Chryſoſtomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingreſſu eccleſiæ. 143. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus defendit cauſam viduæ Alexandri- næ. 143. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus ſe excuſat, ſi agat contra Auguſtam pro vidua. 145. b.
Ioannes Chryſoſtomus quid Theodoro patricio perſuadet. 144. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus reconciliatus Seueriano. 144. d.
Ioannes Chryſoſtomus ſequeſter pacis inter populum & Se- uerianum. 145. a.
Ioannis Chryſoſtomi triennij Epiſcopatus temporis labores. 145. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus quo anno Actus Apoſtolorum po- pulo explicabat. 145. d.
Ioannis Chryſoſtomi occulta lacryma. 145. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus in ſuſpicionem adductus conuenientia cum Origeniſtis. 146. a. b.
Ioannis Chryſoſtomi cum Epiphano diſſenſio. 146. e. 147. a.
Ioannes Chryſoſtomus reueretur Epiphanium. 148. b. reſti- tit tamen ei. c.
Ioannis Chryſoſtomi in Epiphanium prædicitio cuius habenda fidei. 152. b. c. d. 153. a.
Ioannes Chryſoſtomus ruruſus exagitur a Seueriano, Antio- cho, & Acacio Berœenſi. 168. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus dire vrgeri coactus à Theophilo Ale- xandrino. 168. b.
Ioannes Chryſoſtomus pro concione viſus eſt ex obliquo per- ſtringere Eudoxiam Auguſtam. 168. e.
Ioannes Chryſoſtomus quas patitur aduerſarias nobiles fe- minas Conſtantinopoli. 169. b.
Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopos Orientis & Occidentis ſen- ſit aduerſarios. 169. d.
Ioannes Chryſoſtomus docebat per domos, & viduas laſci- uientes exagitabat. 170. b.
Ioannes ſecum collegit Epiſcopos quadraginta. 170. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus quid ſuos Epiſcopos lugentes in Con- cilio allocatus. 170. e. 171. a.
Ioannes Chryſoſtomus citatur à Theophilo. 171. c.
Ioannes mittit ad Theophilum Epiſcopos & præſbyteros. 171. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus quid Theophilo ex Synodo dici man- darit. 171. d. e. 172. a.
Ioannes Chryſoſtomus citatur ad Synodum Imperatoris edi- cto. 172. a. b.
Ioannes prouocat ad Synodum Oecumenicam. 172. c.
Ioannes exagitur ab aduerſarijs egregiam ad populum con- cionem habuit. 172. e.
Ioannes Chryſoſtomus magnam animi conſtantiam præ ſe fert. ibid.
Ioannes Chryſoſtomus quibus accuſationibus fuerit impetitus. 173. c. 174. 175.
Ioannes Chryſoſtomus ſententiam damnationis accepit. 175. e.
Ioannes Chryſoſtomus pellitur in exilium. 176. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus reuocatur. 176. e. 177. a. indicit Synodum. 178. a.
Ioannes Chryſoſtomus ruruſum à ſede pellitur, inſtigante Eu- doxia. 187. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus ruruſum declamat in Eudoxiam ob ar- genteam ſtatuum dedicatam. 187. d. e. 188. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus ſub Herodiadis nomine perſtringit Eudoxiam. 188. c. d.
Ioannis Chryſoſtomi poſterioris exilij tempus. 189. a.
Ioannes Chryſoſtomus abſolutus à minori numero Epiſcopo- rum eo quo fuerat damnatus. 189. d.
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij conſultantur. 190. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus inbetur egredi ab eccleſia. 190. d. e. ipſe recuſat ingredi. e.

Ioannis fautores Epiſcopi quadraginta pro eo agunt apud Imperatorem. 191. a. degunt in lacrymis. b. exturbantur. b. c. 194. c. d.
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij noctu cum militibus in eccle- ſiam irrupunt. 191. c. d. e. 194. c. d.
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſus populus trucidatur in eccleſia noctu. 191. d. e. 194. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus appellat Innocentium Romanum Pontificem. 192. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus legatos mittit ad Innocentium Ro- manum Pontificem. 192. c.
Ioannis Chryſoſtomi modeſtia, dum in liſteris ad Innocen- tium Papam non vocat ſe Epiſcopum, licet iniuſſe exau- ctoratus. 192. e.
Ioannis Chryſoſtomi littera ad Innocentium Papam ſcri- pta. 192. e. 193. a.
Ioannis ſectatores qua paſſi in Eccleſia à militibus. 191. c. d. 194. d. e.
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij legationem mittunt ad In- nocentium Papam cum Actis in ea cauſa conſectis. 192. a. b.
Ioannem Chryſoſtomum, licet damnatum, in communione re- tineat Innocentius Papa. 196. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus appetitur à ſicarijs. 196. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus cuſtoditur à populo Conſtantinopoli- tano. 197. a.
Ioannes inbetur ab Arcadio recedere ab eccleſia. 197. b.
Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum præcipuos patitur aduerſarios. 197. a.
Ioannes clanculum recedit ab eccleſia, ut ſaluet periclitan- tem populum. 197. b. c. d.
Ioannes recedens exoſculatur Epiſcopos, conſolatur Olym- piadem, & alias Eccleſiæ viduas. 197. c.
Ioannes vbi audiuit decretum exilij, quid celſo locutus ſit ani- mo. 197. e.
Ioannis Chryſoſtomi fautores in ſuſpicionem adducti conſla- grationis eccleſiæ. 198. d.
Ioannis thronus primum omnium conflagrauit. 198. b. d.
Ioannis Chryſoſtomi exilium poſterus decernitur Cucuſum. 199. a. b.
Ioannis Chryſoſtomi ſucceſſor Arſacius ignauus. 199. a. b.
Ioannes conſolatur mœrentes ob ſiſceſſionem Arſacij. 199. e.
Ioannis ſtudioſi vitant Arſacij communionem. 200. a. b.
Ioannis Chryſoſtomi ſectatores malè habit à magiſtratibus & militibus. 200. b. c. d.
Ioannis nomen vbi que celebre inuidiam mouit Eudoxiæ. 200. c.
Ioannis ſtudioſi qui remanſerunt Epiſcopi. 201. a.
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi prohibiti ſeorſum conuenire. 202. a. b. c.
Ioannes Chryſoſt. conſolatur litteris Olympiadem. 205. a.
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Pentadiam, quam & lax- dibus celebrat. 205. d. e. 206. a. b. monet ne recedat Con- ſtantinopoli. 206. b.
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſe virgines Conſtanti- nopolitana. 206. d.
Ioannis Chryſoſtomi cauſa quanta paſſi ſint monachi Con- ſtantinopolitani. ibid.
Ioannem Chryſoſtomum litteris conſolatur Innocentius Pa- pa. 211. a. b.
Ioanni Chryſoſtomo qua acciderint in via, cum in exilium ducitur. 212. a. b. 213. 214. 215.
Ioannes Chryſoſtomus ducitur in exilium à Theodoro Præſ- cto militum, qui eum bene habuit. 212. b.
Ioanni Chryſoſtomo proficiſcenti in exilium populi vndique accurrunt. 212. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus in via exilij febre laborat. 212. d. e. in- numera paſſus mala. e.

Ioannes

Ioannes Chryſoſtomus qua paſſus Caſarea Cappadocia. 212. e. 213. 214.
Ioannes Chryſoſtomus non recipitur à Pharetrio Epiſcopo Caſarienſi. 213. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus ob Iſaurorum incurſus qua paſſus Ca- ſarea. 213. d. e. 214. a.
Ioannes Chryſoſtomus qua paſſus à ſeudomonachis. 213. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus recedens Caſarea in quanta mala inci- dit. 214. a. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus bene habitus à Seleucia. 214. b. c.
Ioanni Chryſoſtomo noctu iter agenti qua mala occurrerunt. 214. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus quam contemptor humane gloria. 215. b.
Ioannes à Dioſcoro inuitatus hoſpitio, Cucuſum cum perne- niret. 215. c. apud ipſum manſit. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus peruenit Cucuſum. 215. b. c. qua ibi officia erga eum exhibita. 215. d. e.
Ioannem Chryſoſtomum conuenit Cucuſum Sabniana dia- coniſſa. 216. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus Cucuſi cum exulat, inuiſitur à multis. 216. b. c. d. e.
Ioannes anno vno commoratur Cucuſi. 216. e.
Ioannes Cucuſi patitur Iſaurorum incurſiones. 216. e. 217. a.
Ioannis Chryſoſtomi littera ſcripta Cucuſi. 217. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus ut conſolatur Olympiadem, ſuum fu- turum ſpondet aduentum. 217. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus quam celſus animo in aduerſis. 217. e. 225. d. e.
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Epiſcopos detentos in car- cere. 218. b. c. 219. a. alia ad eodem. 219. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit iterum ad Innocentium Pa- pam. 219. a. b.
Ioannes Chryſoſtomus commendat eccleſiam Epiſcopis. 219. a.
Ioannis Chryſoſtomi perſecutores malè pereunt. 219. d. e.
Ioannis Chryſoſtomi Deus deſenſor. 219. d. e. 220. a. b.
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Anthemium creatum Con- ſulem. 224. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus frigoribus alget. 225. a.
Ioannes Chryſoſtomus ſtomacho laborat. 225. b.
Ioannes Chryſoſtomus timore Iſaurorum exagitur. 225. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus gemit de Pelagio monacho in tranſuer- ſum acto. 225. e.
Ioannis Chryſoſtomi vltima lucubratiō. 226. c. opus ſcribit, cuius eſt titulus. Nemo leditur niſi à ſeipſo. d.
Ioannes Chryſoſtomus alta philoſophatur in ſuis anguſtijs. 226. c.
Ioannes Chryſoſtomus exul curam gerit Phœnicum, iſemque & Goſhorum. 226. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus tranſlatus Cucuſo Arabiſſum. 225. c. d.
Ioannes Chryſoſtomus redimit captiuos ab Iſauris. 227. a.
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Epiſcopum Me- diolanenſem. 228. a.
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Car- thagenenſem. 228. c. d.
Ioannes ſcribit ad legatos ſedis Apoſtolicæ, antequam veni- rent Conſtantinopolim. 239. e. 240. a.
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad legatos Apoſtolicæ ſedis, poſtquam receſſerunt Conſtantinopolim. 241. b.
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Epiſcopos ſui cauſa relega- tos. 241. d. e.
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi tum Epiſcopi, tum alij paſſi exi- lia & alia ab aduerſarijs. 241. a. b. c. 242. a. b. c.
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi profugi. 242. a. b. alij deliteſce- bant Conſtantinopoli. 242. b.

Ioannis Chryſoſtomi exilij annus tertius. 245. b.
Ioannis Chryſoſtomi vltima epiſtola ad Innocentium Pa- pam. 243. b. c. rogat ne excommunicet violatores legato- rum. ibid.
Ioannis partes ſouentes, & Romam proficiſcentes, hoſpitio ſuſcepti à Proba & Iuliana. 244. a.
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad S. Probam. 244. b.
Ioannem Chryſoſtomum occidere decernunt eius aduerſarij. 244. d. e.
Ioannes Chryſoſtomi ſtudioſi fuga ſibi conſulant. 242. a. 244. e. 245. a.
Ioannes Chryſoſtomus prohibetur commercio litterarum. 245. c.
Ioannis Chryſoſtomi obitus tempus. 253. e.
Ioannes Chryſoſtomus de loco in locum, ut fatigatus occum- beret, tranſfertur. 253. e. 254. a.
Ioannes Chryſoſtomus tranſferri Pityuntem reſcripto Ar- cadij iubetur. 254. b.
Ioannes Chryſoſtomus quanta paſſus à militibus, cum nouiſ- ſimè tranſferretur. 254. c.
Ioannes Chryſoſtomus vbi Comanam peruenit, ibi requieſcit in Domino. 254. c. d.
Ioanni Chryſoſtomo S. Baſiliſcus martyr apparet, & proxi- mam prænunciat mortem. ibid.
Ioannis Chryſoſtomi obitus, ætas, tempus ſedis. 254. d. e.
Ioannis Chryſoſtomi finis. 254. e.
Ioannis Chryſoſtomi ſcripta. 255. b. c.
Ioannes Chryſoſtomus cur ſolus comedere conſueuit. 254. e. 255. a.
Ioannis Chryſoſtomi nomine ſcripta ſuppoſita. 255. b. c.
Ioannis Chryſoſtomi magiſter S. Pauli Apoſtolus. 255. e. 256. a.
Ioannes Chryſoſtomus habebat apud ſe imaginem S. Pauli Apoſtoli. 256. c.
Ioannes Chryſoſtomus cera ſiſilem imaginem coluit. 256. e.
Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum. ibid.
Ioanni Chryſoſtomo oſtenſa viſiones. 256. e. 257. a.
Ioannes Chryſoſtomus primus aggreſſus predicare verbum Dei in medio eccleſiæ. 257. b.
Ioannis Chryſoſtomi nomen ut reſtitueretur in Diptycha, In- nocentius Papa præcepit. 258. b.
Ioannis Chryſoſtomi gloria oſtenſa Adelfio. 261. c. d. e.
Ioannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo. 351. c.
Ioannis Chryſoſtomi nomen redditum à Cyrillo ſacris tabu- lis. 351. c. d.
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij quatuor præcipui. ijdem apo- ſtate nonnati. 257. d.
Ioannes Chryſoſtomus multus fuit in predicando poeniten- tiam adueſus Nonatianos. 257. e. 258. a.
Ioannes Chryſoſtomus per Marutham Epiſcopum conuerſio- nem Perſarum percurare cepit. 266. a.
Ioannis Chryſoſtomi imaginem veneratus Theophilus deſun- ctus. 345. d.
Ioannis Chryſoſtomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum. 347. d. e. 348. a.
Ioannis Chryſoſtomi corpus tranſlatum Conſtantinopolim. 661. e. 662. 663.
Ioannes Chryſoſtomus baptizator Theodoſij Imperatoris. 663. b.
Ioannis Chryſoſtomi memoria annis ſingulis in Eccleſia agi- cepta. 507. b. c.
Ioannis Chryſoſtomi immenſum ſtudium erga S. Paulum Apoſtolum. 256. d. e.
Ioannis nuncupati ſtudioſi Ioannis, qui non communicabant Arſacio. 200. d. e.
Ioannita queſtioni ſubiecti ob incendium eccleſiæ. 201. b. c.
Ioannita recuſantes communicare cum Arſacio dira pa- tiuntur. 203. e.
Ioannita-

Ioannitarum hostes Proba & Iuliana. 244. a
 Ioannes & Cyri reliqua effugant demones. 365. d
 Ioannes Comes Theofaurum. 207. e
 Ioannes Damasceus numerat libros Canonicos. 236. d
 Ioannes Episcopus Hierosolymitanus excusatur ab auctore. 85. e. 86. a
 Ioannes Hierosolymitanus certior redditur de causa Ruffini. 153. e. 154. a
 Ioannes Episcopus Hierosolymitanus sectatus Origenis errores, meliori redditus frugi. 154. b. c
 Ioannes Hierosolymitanus Episcopus interfuit Concilio Hierosolymitano. 371. a
 Ioannes Episcopus Hierosolymitanus consentiens Pelagio male audire cepit apud Occidentales. 375. b. c. monetur à S. Augustino. c. d
 Ioannes Hierosolymitanus Episcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 393. e. 394. a
 Ioannes Episcopi Hierosolymitani obitus. 394. e. 395. a
 Ioannes Hierosolymitanus in suspicionem adductus grassationis Bethlehem. 394. b
 Ioannes Lydia Episcopus extorris causa Ioannis Chryso- stomi. 242. a
 Ioannes cum Paulo legatus à Chryso- stomo ad Innocentium Papam. 143. c. d
 Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 587. e
 Ioannes monachus accusat Ioannem Chryso- st. 174. c. d. e
 Ioannes presbyter agit aduersus idololatriam Phoenicia. 142. a
 Ioannes presbyter legatus ad Celestinum Papam ex Synodo Ephesina. 601. d
 Ioannes tyrannidem arripit post Honorium Imperatorem. 479. d. e. 480. a
 Ioannes tyrannus abstulit Ecclesie priuilegia. 480. a. b
 Ioannes tyrannus tentat Africam. 484. e. 485. j.
 Ioannes tyrannus capit Ardaburium, ducent. exercitus. 485. b. c
 Ioannes Baptista reliqua, & eius apparitio. 486. c. d
 Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 487. d. e. 488.
 Iocundus Episcopus qui interfuit Concilio Teleptensi. 416. e
 Iouis statua incensa Constantinopoli. 198. e
 Iovinianus heresiarcha praecursor Ruffini. 306. b
 Iovinianus quo anno relegatus in insulam. 340. e. 341. a
 Iovinianus voluptuosus moritur inter epulas. 341. a
 Iovinianus monachus reprehenditur à S. Silua. 12. b. c
 Iouinus missus cum Gaudentio ad demolienda templa idolo- rum. 91. c
 Iouinus Episcopus Ascalonis. 371. b
 Iouinus tyrannus aduersus Honorium Imperatorem. 322. d. e
 Irenaeus Comes venit cum Nestorio Ephe- sum ad Concilium. 565. a
 Irenaeus Comes amicitia tantum causa cum Nestorio Ephe- sum venit. 567. b
 Irenaei Comitis legatio à Nestorianis ad Theodosium Impe- ratorem. 586. d
 Irenaei Comitis litterae de rebus gestis Constantinopoli. 586. e. 587. a
 Irenaeus Comes mendacissimus rerum gestarum assertor. 587. e
 Irenaeus à Nestorianis creatus Episcopus Tyri. 602. a
 Irenaeus Comes Nestorianus ab Imperatore exauctoratus. ibidem.
 Irenion Gazensis Episcopus. 70. e
 Isaac monachus inimicus Ioannis. 172. b
 Isaurorum incursiones in Cappadociam. 213. d. e
 Isauri grassantur in Ciliciam atque Pamphiliam. 216. e. 217. a
 Isauri latrones lege Theodosij perstricti. 216. e
 Isauri rursum regiones infestat, molesti Chryso- stomo. 225. d. e

Isaegerdes Rex Persarum in protectionem suscipit Theodo- sim Iuniorum. 265. a. b
 Isaegerdis litterae ad Senatum de Theodosio. 265. c. d
 Isaegerdes foedus componit cum Theodosio centum annorum. 265. d. e
 Isaegerdes Rex Persarum persequitur Christianos. 465. d
 Isaegerdes magos detectos impostores puniit. 266. d. e
 Isidorus Alexandrinus cur infensus redditus Theophilo Episcopo. 116. e. 117. a. b
 Isidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro con- ciliando schismate Antiocheno. 65. e. 66. a
 Isidorus Origenista. 25. b
 Isidorus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 236. c
 Isidorus Pelusiota quid de Theophilo. 257. c. d
 Isidori epistola de Theophilo ad Symmachum. 257. d
 Isidorus Pelusiota falsa relatione schismaticorum commotus in Cyrillum. 577. b. c
 Isidorus Pelusiota Cyrillum nauiter agere contra Nesto- rium pro fide hortatur. 577. c
 Isidorus Pelusiota scribit ad Theodosium Imp. de Patribus Ephesi tyrannice oppressis. 586. c
 Isidori epistola ad Cyrillum. 633. e
 Ismaelitarum Regina precibus Simonis obtinet filium. 469. b
 Isidorus redarguit imprudenter Cyrillum leuitatis. 633. d. e
 Italia statum ex vita pendere S. Ambrosij. 35. d
 Italia liberata à tyranno, & ab ingrumentibus barbaris. 488. a. b. c
 Italica clarissima femina, ad quam S. Augustinus scribit. 301. e
 Iudaei ab Arcadio coerciti. 43. d
 Iudeorum status sub Arcadio. 43. e
 Iudaei cultores olim Celestis idoli. 95. c. d
 Iudaei prohibiti habere collectas. 98. c. d
 Iudeorum usus antiquus indicendi collectas. 98. d. e
 Iudaei ubi que infesti & infensi. ibid.
 Iudaei habebant Patriarchas, quibus parebant. 97. e
 Iudaei naufragio perierunt, saluus Christianis Catholicis. 359. c. d
 Iudeorum secta dicta Calicula. 270. d. e
 Iudaei, sub figura historia Aman, sacrilegium in Christum patrabant. 272. b. c
 Iudaei in speluncis soliti sepelire mortuos. 368. a
 Iudaei quid in Christianos Alexandrinos. 377. e. 378. a. b
 Iudeorum tessera in occidentis Christianis. 378. b. c
 Iudeos expellit à ciuitate Cyrillus, & eorum synagogas in- cendit. 378. e
 Iudaei crucifigunt, puerum Christianum. 379. e. 380. a
 Iudaei Theodosij rescripto exagitati. 380. a
 Iudaei aduersus Christianos insurgunt in insula Minoricen- si. 420. c. d. 421. 422. e
 Iudeorum conuersio per visiones demonstrata. 421. a. b. c
 Iudeorum insula Minorica summus sacerdos Theodorus. 421. c. d
 Iudeorum femina iaciunt lapides in Christianos. 422. b
 Iudeorum synagoga à Christianis incensa. 422. c. d
 Iudeorum primus Ruben conuersus. 422. d. e
 Iudeorum prodigiosa dispersio. 422. e. 423. a. b
 Iudeorum Antistes Theodorus conuertitur. 423. c. d
 Iudaei credentes cruce signantur. 423. d. e
 Iudeorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur numine Christum inuocare. 423. e. 424. 425. conuersi ad fidem ambo cum suis. ibid.
 Iudaei ad fidem conuersi lumen ostensum, & manna pluit. 425. e. 426. b
 Iudaei secuti Theodorum ad conuersionem. 426. c. d
 Iudae femina obstinatissime mira conuersio. 426. e. 427. a. b. c

Iudaea matrona fuga, & conuersio. 427. e
 Iudeorum Minoricensium conuersorum numerus. 428. a
 Iudeos afflixit Honorius Imperator, ut ad fidem cogeres. 428. c. d
 Iudaei Theodosij lege perstricti. 480. d. e
 Iudaeus puer, Eucharistia sumpta, in ignem iniectus illesus. 481. c
 Iudaei in Creta insula seducti ab impostore resipiscunt. 629. e. 630. a. b
 Iudaeus sapius baptizatus. 460. c. d. e
 Iudaei non ex Graecis, sed Graeci ex Iudeis. 666. b
 Iudices Christiani vindicare non debent sanguine sangui- nem martyrum. 103. c
 Iudicis cognitoris partes in sacris Episcoporum conuentibus qua sint. 318. a. b. 319. 320. e
 Iudices laici constituti à Siluano occasione auaritia clerico- rum. 644. d
 Iudicibus imperant Episcopi. 334. b. 341. c
 Iudices saeculares inique agentes Episcopi iudicant. 327. b. c. 341. c
 Iudicia Ecclesiastica tantum Episcopis referuata. 62. d. e
 Iudicium Ecclesiasticum in causa Episcopi Ephesini. 121. d. e. 122
 Iudicium Ecclesiasticum magna maturitate tractandum. 403. c. d. e
 Iudicium à clericis sustulit Siluanus Episcopus Troadis. 644. d
 Iudicium Episcopale irritat male indicata ab alijs. 143. c. d. defensum ab Angelis. 143. d
 Iudicia Episcoporum rata habenda Honorius sanxit. 105. b
 Iudicium in causa Ioannis Chryso- st. 172. 173. 174. 175.
 Iudicium Roma agitur de Origenista. 106. a. b
 Iudicium Ruffini Roma agitur. 127. b. c subterfugit Ruffinum. d. e
 Iudicij uniuersalis diei tempus aduenisse creditum. 459. d. e. 460. e
 Iudicium Zosimi Papa in causa Celestij & aduersariorum. 401. d. e. 402. a. b
 Iudicium à Zosimo Papa habitum in causa Celestij. 411. e. 412. a. b
 Iudicaria potestas à Constantino data Episcopis per Hono- rium restituta. 61. e
 Iudicaria potestas Episcopis non ex Imperatoribus, sed ab Apostolis, immo ipso Christo manauit. 61. e. 62. a. v. s. u. frequenti probata. 62. a. b
 Iulia Eudoxia. 3. d
 Iulia Manichea pronocat ad disputationem S. Prophyrium Gazensem Episcopum. 179. b. c. d. diuinitus percussa in- terijt. 180. a
 Iuliana filia S. Proba fugit in Africam cum matre & filia. 298. d. e
 Iuliana filia S. Proba, non nurus. 299. c
 Iuliana Roma hospes Ioannitarum. 244. a. accipit epistolam à Ioanne Chryso- stomo. 244. c
 Iuliana in consecratione filia Demetriadis mittit ad Augu- stinum munus. 355. b
 Iuliana in suspicionem adducta haeresis Pelagiana. 356. c. d. ab Augustino monetur. d. e
 Iuliana Demetriadis mater consternata filia mutatione. 353. e. 354.
 Iuliane fides Catholica sincera probata. 357. a. b. scripta Au- gustini ad ipsam. c
 Iuliana laudata Innocentij Papa litteris. 357. d. & tacite admonita ut caueat errorem Pelagianum. ibid.
 Iuliani scriptis urgetur S. Augustinus. 497. d. e
 Iuliano Apostata adulati Donatista. 105. e
 Iuliani rescriptum pro Donatistis iussu ab Honorio publi- cari. 105. c

Iuliani Pelagiani calumnia aduersus Zosimum Papam. 415. b. quid in Romanum clerum, & in S. Augustinum. 415. c. d
 Iulianus plura scribit pro suis Pelagianis aduersus Roma- num Pontificem, clerum, & Augustinum. 415. b. c. d
 Iulianus Pelagianus insultat Catholicis ob schisma Romana Ecclesie. 441. b. c
 Iulianus calumnijs lacossit Ecclesiam Catholicam. 441. c. d. diffamauit Catholicam Ecclesiam apud Orientales. e. 442.
 Iuliani scripta accipit Alypius, & mittit ad Augustinum, ut respondeat. 442. a. b. c
 Iulianus inuenis audax, eius genus & studia. 443. c. in- stituitio d. audacia immensa. 443. e
 Iuliani Pelagiani scripta. 444. a. b. c
 Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 444. d
 Iulianus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 520. e
 Iulianus Episcopus Pelagianus spe recuperanda sedis si- mulat penitentiam, sed reuertitur à Sixto Pontifice. 679. c. d
 Iulius legatus ex Concilio Carthaginensi & Mileitano ad Innocentium Papam. 386. d. 387. e
 Iunius Profectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461. e
 Iuramentum deferri solitum apud reliquias Sanctorum. 341. d. e
 Iuriconsultorum veterum classes & prerogatiua. 654. e
 Iureconsultorum à Theodosio recepta responsa. 654. e. 655. a
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus creatur post Prae- limum. 529. e
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum ordinat Petrum Epi- scopum Sarracenorum. 471. d. 530. a
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus accipit litteras Ce- lestini contra Nestorium. 538. b
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus admonetur à S. Cy- rillo de Nestorio. 540. a
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus agit patronum Syn- odi in Concilio Ephesino. 526. a
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus in Concilio Ephesino Primarius, quaesit totius prouinciae Palaestina, sed reuertitur à Cyrillo Vicario Apostolica sedis. 581. d. e. 582. a
 Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus quas reliquias dona- uit Eudocia Augusta. 667. d. e

L.

Labarum militare signum in exercitu Christianorum. 8. e. 9. a. b
 Lacedaemones à Gothis excisi. 7. e
 Lacedaemones ex Iudeis. 666. b. c
 Laconice cur interdum scribat Augustinus ad Bonifacium. 501. d. e
 Lacryma occulta Ioannis Chryso- stomi. 145. d. e
 Lata clarissima femina quid famis tempore Roma. 290. b
 Laicus Index cognitor praefici solitus sacris Episcoporum conuentibus. 318. a. b. 320. e
 Laici Iudices inique agentes iudicant Episcopi. 327. c. d
 Laici qui conuenerunt Ephesum Synodi causa iussi abire. 566. e
 Lampades & suffites in latissimum signum ab Ephesijs adhiberi post damnatum Nestorium. 570. e. 571. a
 Lampadum usum in ecclesia damnauit Vigilantius. 250. b
 Lampetius extorris causa Ioannis Chryso- stomi. 242. a
 Lamponiani Episcopi causam non vult Metropolitani Episcopus iudicare, sed indicandam relinquit prima sedi. 312. b. c
 Lapis

I N D E X.

Lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, Ancona asseruatus. 390. a
 Lapidis templi idolorum non admissi in structura ecclesie, sed strata ex illis via. 140. c. d
 Lari Proconsulis ad Aurelium epistola. 439. e
 Larius Proconsul in Africa sub Honorio. 439. c. d
 Laurentius Episcopus in Mauritania administratione priuatus. 451. c
 Laurentij martyris ecclesia Constantinopoli, vbi & S. Stephanus reliquia collocata. 667. b
 Lazarus Episcopus Gallicanus aduersatur Pelagio. 385. e. 386. accusatur a Celestino. 401. c. d
 Lazarus damnatus a Proculo Episc. Massiliensi. 402. e. 403. a
 Legationes Episcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17. b. c
 Legatio ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem, ne quis ad ecclesiam fugientem abstrahat. 99. c. d
 Legatio ab Africana Episcopis in Orientem. 457. a. b
 Legatio ab Africana Ecclesia ad Anastasium Papam, & ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 128. c. d
 Legatio missa ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles. 97. e. 98. a
 Legationem Africanis Episcopis mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183. d. e
 Legatio ab Alarico ad Honorium per Episcopos missa. 279. e
 Legatio ex Concilio Alexandrino Constantinopolim ad Nestorium. 546. e. 547
 Legatio Alypij Episcopi Tagastensis ad Honorium Imperatorem. 442. b. 444. c. 445. a. b
 Legatio ab Alypio missa ad Episcopos Synodi Ephesine. 592. b
 Legatio Apostolica Constantinopolim missa contra ius gentium violatur. 240. a. b. c. 241.
 Legatio Aristolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 618. e. 619. e
 Legatio ex Concilio Armenia ad Proclum Episcopum Constantinopolitanum. 649. b. c
 Legationes crebrae Atticus Episcopus Constantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, ut ab excommunicatione possit absolui. 275. e
 Legatio Augustini & collegarum missa a Zosimo Papa Caesarem Mauritanie. 417. a. b
 Legatio missa a Celestino Papa ad Concilium Ephesinum. 559. b. c. d. 575. e. 576.
 Legatio ab Episcopis Caria per Demetrium Episcopum Pisinuntis ad Innocentium Papam. 208. c
 Legationes ex Synodo Carthaginensi ad Donatistas decernuntur. 130. a. b
 Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 229. a
 Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 269. d
 Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem contra Donatistas. 221. a. b. commonitorium ex eo datum legatis. b. c. d
 Legatio dirigenda ex Concilio Carthaginensi ad omnes prouincias. 232. d
 Legatio a Concilio Carthaginensi ad Imperatorem aduersus Donatistas. 269. d
 Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 301. e. qua publica Collatio cum Donatistis expepita est. 302. e
 Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Innocentium Papam per Iulium. 386. d
 Legatio missa ab Episcopo Carthaginensi ad Concilium Ephesinum. 562. e. 563. a
 Legatio a Cyrillo Alexandrino ad Celestinum Papam in causa Nestorij per Possidonium. 533. b
 Legatio Cyrenensium ad Theophilum de electione facta

Synesy. 310. b
 Legatio missa a clero Constantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207. d. e
 Legationes diuersae ad Concilium Ephesinum missae. 559. a. b
 Legatio Domitiani & Fallaga presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata sunt. Acta publica Iudicium Romam. 206. c. d
 Legatio ex Synodo Ephesine septem Episcoporum Orthodoxorum ad Theodosium Constantinopolim. 593. d. e
 Legatio ex Concilio Ephesine ad Celestinum Papam. 601. d
 Legatio Eulisy Episcopi a quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207. b. c
 Legatio S. Germani Episcopi Antifidori in Britanniam contra Pelagianos. 519. e. 520. c. d. 521. 522. 240. d. e
 Legatio S. Germani Episcopi Antifidori ad reprimendos barbaros. 652. a
 Legatio posterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 652. b. c
 Legatio S. Germani ad Valentinianum Imperatorem Raenennam. 653. b. 654.
 Legatio missa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 289. e
 Legatio a Ioanne Chrysof. ad Innocentium Papam. 243. c. d
 Legatio missa a S. Ioanne Chrysof. ad Romanum Pontificem. 192. e
 Legatio missa ab Episcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentium Papam. 206. d. e. Theotecnus hac sanctus est. e
 Legatio alia quatuor Episcoporum ab eodem missa ad eundem Innocentium Papam. 192. e. 193. e
 Legatio ab aduersarijs Ioannis Chrysof. ad Innocentium Papam, qua delata sunt. Acta publica contra Ioannem Chrysof. 196. a. b
 Legatio Episcoporum in Asiam ad cognoscendam causam Antonini Episcopi Ephesini. 112. d. e
 Legatio Ioannis Chrysof. ad Gainam furentem in Thracijs. 113. a. b
 Legatio Irenaei Comitis ad Imperatorem Theodosium a Nestorianis. 586. d. e
 Legatio ex Concilio Episcoporum Macedonia ad Innocentium Papam. 365. b. c
 Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadium a Porphyrio Episcopo Gazensi. 70. c. d. 73. d. e
 Legatio ex Concilio Milenitano ad Innocentium Papam per Iulium. 387. e
 Legatio Palladij diaconi a Celestino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 519. c. d. 520. a. b
 Legatio Pauli Episcopi Emeseni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 623. b. c
 Legatio Petronij Episcopi Bononiensis pro Concilio Ephesine celebrando. 547. e. 548.
 Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochena Ecclesie. 65. e. 66. a. quando contigit ista legatio. 66. b. c
 Legatio ab Orientalibus ad Celestinum. 607. e. 608. a. quando Romam peruenit. 611. c
 Legatio Roma missa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 279. b. c
 Legatio alia eadem de causa Roma missa, qua cum alijs factus est Innocentius Papa. 279. d
 Legatio Romanorum, qua Attalum in Urbem renocat. 290. a
 Legatio ex Romano Concilio Constantinopolim ad Arcadium. 227. d
 Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp. 227. a
 Legatio Seneriani & Antiochi contra Ioannem Chrysof. 254. a. b
 Legatio Sifinnij in Orientem a S. Exuperio ad eleemosynas erogandas. 245. d. e
 Legatio Theodosij Imperatoris ad Concilium Ephesinum per Candidianum Comitem. 566. c
 Legatio Theodori Romam a Theophilo Alexandrino. 87. b. c
 Legatio

Legationes Theophili ad diuersos Episcopos de cauendis Origenistis. 88. a. 117. e
 Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Constantinopolim contra Origenistas. 120. a. b
 Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Constantinopolim contra Ioannem Chrysof. 189. b
 Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificem. 192. c. d
 Legatio Vincentij & Fortunati in Concilio Teleptesi. 417. a
 Legatio Volusiani Praefecti Urbis Constantinopolim. 645. a
 Legatio a Zosimo Papa missa Carthaginem per Faustinum, Asellum, & Philippum. 429. b
 Legati Apostolica sedis coniecti in carcerem. 240. c. d
 Legatos Apostolica sedis Chrysof. litteris praenunt. 239. e. 240. a
 Legati Apostolica sedis recusant communicare cum Attico. 240. d. e
 Legati relaxantur, & cariose nauis impositi ut perirent, dimissi reuertuntur. 240. e. 241. a. b
 Legati Apostolici quanta passi. 240. a. b. c. d. 241.
 Legati Apostolica sedis ad Concilium Ephesinum qui missi. 560. e. 562. c. d
 Legatorum Apostolica sedis aduersus Ephesum. 575. e. 576. a
 Legatorum Apostolica sedis locus in Concilio Ephesino. 568. a
 Legati in via diuinitus admoniti. 240. e
 Legati ab hostibus Ioannis quid in via perpeffi. 239. e. 240.
 Legati Orthodoxorum post creationem Maximiani Episcopi Constantinopolitani scribunt ad Cyrillum. 600. e
 Legatus Theodosij ad Synodum Candidianus Comes domesticorum. 566. c. d
 Legati Imp. munus in Concilio Oecumenico. 566. d. e. 567. a
 Legati schismaticorum septem quinam fuerunt. 594. c. mandata que acceperunt. 594. c. d. e. iussi consistere Chalcedone. 595. d. e. tandem auditi. 597. a. b
 Legati schismaticorum quinam auditi a Theodosio. 597. d
 Legata a Gregorio diuersis relicta. 686. b. c. d. e
 Lenones lege Theodosij prohibiti. 676. e
 Lenonum vectigal sublatum opera Florentij Praefecti Praetorio. 676. e. 677. a
 Leo Archidiaconus cur impulit Cassianum ad scribendam contra Nestorium. 555. e. 556. a. b
 Leo Romanae Ecclesie Archidiaconus dimouet Sixtum Papam, ne audiat Iulianum poenitentiam simulantem. 679. c. d
 Leontius Episcopus Ancyra. 127. a
 Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armenia ad Proclum. 649. b. c
 Leontius Episcopus Ancyra cum alijs iudicat causam Ioannis Chrysof. 189. c. d
 Leopardus presbyter Romanus sub Innocentio Papa. 396. e. 397. a
 Leopardus insilyt in violatores Ecclesiasticae immunitatis. 20. a
 Leporius Pelagianus recantat palinodiam. 464. c. d. e
 Leporius auctor heresis Nestorianae. 464. b. c
 Leporius predines ad Augustinum cum venit, eum ipse noluit ante recipere, quam sua erogasset. 286. e. 287. a
 Leporij duo. 465. b
 Leporij libellus poenitentiae. 464. e. 465. a
 Lettorius Comes in Hispania Iudaeus. 426. e. eius filia Arthemisia ad fidem conuersa. 426. e. 427
 Leges Arcadij Imperatoris aduersus haereticos. 4. d. e. 5. a. 21. c. 22. 4. 43. a. b. 65. c. 125. e
 Leges Arcadij aduersus Gentiles. 5. b. c. 73. e. 92. b. c. d
 Lex Arcadij aduersus impudica spectacula. 82. b. c
 Lex Arcadij aduersus immunitatem Ecclesiasticam, impulsore Eutropio. 68. b. c. alia id genus ab eodem lata. 69. a
 Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis Chrysof. occasione excitatos. 188. e. 189. a
 Legibus Arcadij prohibiti Ioannita conuenire. 202. a. b. c

I N D E X.

Lege Arcadij iussa communio Arcadij Episcopi Constantinopolitani. 202. b. 203. c
 Lex Arcadij contra eos qui non communicarent cum Attico, Porphyrio, atque Theophilo. 244. e
 Lex Constantinij contra Pelagianos. 461. c. d
 Leges Honorij contra Donatistas. 99. c. 105. c. d. 183. d. 230. b. c. d. 231. a. b. c. 270. a. 280. b. 302. b. c. 332. e. 333. a. 360. b
 Leges Honorij pro Ecclesia Catholica. 13. c. 42. e. 43. a. 49. e. 61. c. 263.
 Leges Honorij contra Gentiles. 91. c. d. e. 92. a
 Leges Honorij contra haereticos. 99. a. b. 230. b. c. 252. d. e. 253. 263. b. c. 269. b. 445. c. d. e
 Lex Honorij de iudicio Episcoporum rato habendo. 105. b
 Leges Imperatoris Honorij spretae a Donatistis. 231. b
 Legibus seuerissimis Honorij Imperatoris vnitas cum Donatistis ex parte facta. 232. e
 Lex lata ab Honorio pro Donatistis renouatur. 302. b. c
 Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaisum. 238. a
 Lex Honorij, ne clerici causam dicerent apud aliud tribunal, quam apud Episcopos. 341. e
 Leges Honorij contra Stulichonis fautores. 268. d. e. 269. a
 Leges latae ab Honorio contra Donatistas non esse ipsius, sed Stulichonis, Donatista sperferunt in vulgus. 269. c
 Lex ab Honorio lata contra Mathematicos. 279. a
 Lex Honorij, ut quolibet Dominico die carcerati dimitterentur. 280. b
 Lex Honorij, ut Ecclesia causa cito expedirentur. ibid.
 Lex Honorij de captiuis post lumen reuersis. ibid.
 Lex Honorij contra Pelagium. 413. e. 414. a
 Leges ab Honorio sanctae pro religione Christiana, cum premeretur ab Alarico. 280. b
 Leges Honorij post liberatum Imperium ab Attalo. 291. a. b
 Lex Honorij de bonis Ecclesiasticis absq. tributorum exactio- ne seruandis. 341. c
 Lex Honorij de Episcopali iudicio, ut indicent Episcopi magistratus delinquentes. ibid.
 Leges Honorij aduersus Heraclianum tyrannum. 352. c. d
 Lex Honorij aduersus iudeos. 97. c
 Lex Theodosij Maioris de multa decem librarum in Donatistas instaurari rogatur. 221. d
 Lex Theodosij de erectione sine dedicatione statuarum. 187. d. e
 Lex Theodosij in Ispanos latrones. 216. e
 Leges Theodosij aduersus haereticos. 307. b. e
 Lex Theodosij de privilegijs Ecclesie Constantinopolitanae. 471. c. d
 Lex Theodosij de sanctificatione dierum festorum. 488. e. 489. a
 Lex Theodosij aduersus omnes haereticos impulsore Nestorio lata. 514. c. d
 Lex Theodosij de privilegijs professorum bonarum litterarum. 492. e
 Lex Theodosij de immunitate Ecclesiarum. 558. b. c. d
 Lex Theodosij Imp. de parabolis. 691. c. d
 Lex Theodosij aduersus Iudaeos, Samaritanos, atque Gentiles. 668. e. 669. a
 Lex Theodosij contra lenones. 676. e
 Lex Imp. ex qua Gentiles exclusi a magistratibus. 691. c
 Legibus Imperatorum haeretici utiliter coercentur. 231. c. d
 Leges frustra sancuntur, nisi maiorum sint obstruatur. 672. a
 Lex de signo Crucis, ne humi signetur. 507. d
 Libani montis templum idolorum dirutum. 142. b
 Libanius diaconus Romanus sub Innocentio. 396. e
 Libellus cleri Constantinop. contra Nestorium reiectum a Cyrillo. 528. a
 Libellus damnationis a schismaticis scriptus. 574. d. e
 Libellus Donatistarum Iuliano olim oblatus. 105. e
 Libellus poenitentiae Leporij. 464. e. 465. a
 Libellus

Libellus mandatorum à schismaticis datus legatis suis. 594. c. d.
Libri Nestorij quales ex visione diuinitus demonstrati. 524. b.
Libellus oblatu Arcadio ab Origenistis contra Theophilum. 146. b. c.
Libellus Pelagij oblatu Zofimo Papa, quo voluit videri Catholicus. 404. b. c.
Libellus Paulini ex Carthaginensi Concilio missus ad Zofimum, ex quo Calestius esset interrogandus. 410. c. qua contineret. 411. d. e.
Libellus Romanorum presbyterorum in causa Bonifacij ad Honorium Imp. 432. c. d.
Libellus Synodi ad legatos missos Constantinopolim. 593. d. e.
Liberatus diaconus Breniarij auctor caute legendus. 650. c. e.
Libri Confessionum scripti à S. Augustino, exposcente Paulino. 15. d.
Libri Augustini contra Manichaeos innotescunt in Italia per Alypium. 14. e. 15. a.
Libri de Ciuitate Dei qua occasione ab Augustino scripti. 300. c. d.
Libri Augustini de Ciuitate Dei quando absoluti. 497. d. e.
Libros suos recognoscit Augustinus, & retractat quae sibi sunt visa. 496. d. e. 497.
Libri S. August. diuina providentia seruati. 554. d. 555. a. b.
Liber Chrysoptomi, cuius est titulus, Nemo laditur nisi à se ipso, quando scriptus. 226. c.
Libri Diodori Tarfensis produntur in lucem. 648. d. e.
Libros Nestorij comburendos petit S. Synodus Ephesina à Theodosio Imp. 571. b. c.
Libri Nestorij damnantur lege Theodosij. 648. b. c.
Libri Origenis quales. 178. b. c.
Libri Origenis nequaquam damnati, sed errores. 149. a. b. c. d. e. Periarchon tantum uctitus. 150. b. c.
Libri Theodori Mopsuesteni produntur in lucem. 648. d.
Librorum Canoniconum scriptores. 236. c. d.
Librorum Canoniconum canonem cognoscit & confirmat Romanus Pontifex. 456. d. e.
Libras quinque auri persoluant violantes Ecclesiae priuilegia. 99. c. d.
Libris decem auri multati Donatista. 221. d. 231. a. b.
Licentius filius Romaniani. 17. e. 18. a. pro eius salute Paulinus laborat. ibid.
Licentij haud vulgaris eruditio. 18. a. b. ab Augustino diligitur. ibid.
Licentius à Paulino carmine admonetur. 18. e. 19. a.
Licina Endoxia. 3. d.
Limatura catenarum Petri Apostoli loco reliquiarum impertiri solita. 668. d.
Lindanus Episcopus Gandauensis. 681. e.
Litaniae publice agere vetuit Ariani. 125. e.
Litaniis cum crucibus in campo agunt Antiocheni exorantes communionem Porphyrij. 203. b.
Lites laicorum indicant Episcopi. 62. a. b.
Lites indicabant Episcopi. 312. d. e.
Litigantium frequens accessus ad Episcopos. 62. b. c.
Litterae. Vide, Epistola.
Litterarum professoribus Theodosius dat priuilegia. 492. e.
Littorius idololatra dispendium patitur Romani exercitus. 670. e.
Littorij superbia datur victoria barbaris. 671. a.
Littorius superbissimus ludibrio expostus barbarorum. 671. b. c. d.
Longi dicti quatuor monachi Origenista. 116. d. 151. e.
recepti veniam petentes à Theophilo. 175. d. e.
Luciano ostensa visio. 367. c. d.
Lucianus curat inuentionem reliquiarum. 369. c. d.
Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem. Hieroso-

lymitanum Episcopum. 369. a. b.
Luciani scriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani probata. 365. e. 366. a. eiusdem epistola circularis. 367. a. b.
Lucillus ecclesiam S. Stephano protomartyri erexit. 390. c.
Lucius Tribunus Gentilis impulsu aduersariorum Ioannis irrumpit noctu cum militibus in ecclesiam. 191. c. d. e.
Lucius populorum occurrentium Ioanni in exilium proficiscenti. 212. b. c. d.
Lucius publicus ob Ioannem in exilium deportatum. 200. a. b. prohibitus ab Imperatore. c.
Ludi permissi ab Imperatore, sed idololatria uetita. 92. a. b.
Ludi Seculares editi sub Honorio. 186. d. e. non sine superstitione edi potuerunt. 187. a. b.
Ludus de Ruffini manu ad stipem captandam accommodata. 10. a. b.
Lugdunensis Gallia excisa à barbaris. 263. d.
Luminaria incendi solita ad imagines sanctorum. 163. d. e.
Luminum in ecclesia usum damnant Vigilantius. 250. b. c.
Luna defectum patiente superstitione clamantes Africanos S. Augustinus redarguit. 417. c. d.
Lupicinus Episc. Apiaria cum collegis missus à Ioanne Chrysoptomo ad Theophilum. 171. d. quam male habuit. 175. e.
Lupus vir Pimeniolarum sororis S. Hilarij Episcopi Arrelat. 499. a.
Lupus Episcopus Trecentis legatus cum Germano in Britanniam. 521. a. b.
Lupi Trecentis Episcopi laudes. 499. a.
Lustrationes segetum Genilitio ritum. 101. a.

M.

M *Macarius Romanus Ruffini fautor.* 108. a.
Macarius nuncupatus à Ruffino in praefatione edita in Periarchon. 32. d.
Macarius Episcopus Sardicensis cum alijs monet Nestorium, ut respiscat. 542. b.
Macarius & Seuerus occisi. 269. a. c.
Macedonia Episcopi fauent. Ioanni Chrysoptomo. 228. c.
Macedonij Praefecti in Africa consultatio ad Augustinum, num parendum Episcopis sententiam supplicia deprecantibus. 335. a. b.
Macedoniana femina, Eucharistia sumpta, obrigescit in lapidem. 126. c. d.
Macedoniani lege Theodosij exagitati. 307. b.
Macedoniani haeretici à Theodosio lege vexati. 480. c. d.
Macedonianis ablata ecclesia. 515. d.
Macedonianos Nestorius exagitat. 514. c. d.
Macedoniani occidunt Antonium Episcopum Germani. 515. c. d.
Macedoniana Synodus sub Innocentio Papa. 365. b. e.
Macrobius Proconsul in Africa sub Heracliano. 302. b.
Macrobius Episcopus Donatista dux Circumcellionum grafsatur. 334. d.
Meuris martyris reliquia. 71. d.
Magi Perfidis impostores detecti. 266. c. d. multati supplicio. d. e.
Magistratum sententia in sectatores Ioannis. 200. b. c. d.
Magistratum gerere vetuit haeretici. 5. a.
Magistratibus se iuste opponunt interdum Episcopi. 69. c. e.
Magistratibus iure imperant Episcopi. 69. e. 70. a.
Magistratus gerentes Constantinopoli tempore exilij S. Ioannis Chrysoptomi. 207. e.
Magistratus collati Gentilibus. 671. e. 672. a.
Magona oppidum in insula Minorica. 419. e. Iudaorum domicilium. 420. a.
Maguntina ciuitas à barbaris excisa. 264. d.
Maiestatu crimen esse infringere iura Ecclesiae. 263. c.
Maiores regionis, sic dicti magistratus. 429. d.
Maiuma spectacula obscena sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysopt. 82. b. c. d. quale esset. e. 83. a. b.

Maiuma

Maiuma unde dictum. 83. b.
Maiuma nauale Gaza, ubi libidines in cultu Veneris. 83. b. c.
Malitia ab errore distinguitur 613. c.
Mandata Synodi Ephesina data legatis proficiscentibus Constantinopolim. 593. d. e.
Mandata à schismaticis data suis legatis. 594. c. d. e.
Manichae disputat cum S. Porphyrio. 179. b. c. d. diuina uirtute percussa interijt. 180. a.
Manichae conuersi. 180. b.
Manichae legibus Honorij exagitati. 99. b.
Manichae lege Honorij exagitati. 230. e.
Manichaeos haereticos Honorius legibus insectatur. 252. d. e. 253.
Manichae nouis legibus Honorij exagitati. 270. d.
Manichae iterum ab Honorio exagitati. 263. b.
Manichae lege Theodosij perstricti. 513. e.
Manichae haeretici à Theodosio lege vexati. 480. d.
Manichae femina conuersa ad fidem in communionem recepta à Theophilo. 116. e.
Manichae Roma inuenti sub Anastasio Papa. 159. c.
Manichae haeretici à Valentiano legibus exagitati. 489. d. e.
Manichaeorum haeresis in Gallia. 460. b.
Manichae aliquid habent in haesi Pelagiana. 324. e.
Manichae ubique dispersi per Orbem. 99. c.
Manichaeorum turpitudines ab Urso Tribuno patefactae. 462. c. d. e.
Manlius Theodorus Consul laudatus à S. Augustino & alijs. 74. d. e.
Manna in conuersione Iudeorum in terram lapsum. 426. b.
Manuetudo Christianorum Orthodoxorum erga Donatistas. 361. c. d.
Manus Ruffini ad ludum excisa. 10. b. c.
Manuale opus ex Concilio Carthaginensi praescriptum clericis. 63. c. d. item monachis. e.
Marcella occurrit periclitanti Romana Ecclesia. 32. b. c.
Marcella de impietate prostrata triumphat. 32. c.
Marcella sola opponit se Origenistis. 33. a. b. d.
Marcella factum egregium. 32. e. 33. a.
Marcella Melania restitit. 33. d.
Marcella principium damnationis haeticorum Origenistarum. 45. a. b.
Marcella Ruffinus aduersatur. 45. c. d.
Marcella fauet S. Hieronymo. 108. a.
Marcella qua passa in Urbis excidio. 296. c. d.
Marcellinus Consul Melaniae auus. 25. d.
Marcellinus magistratum gerit in Africa, quem S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 50. d. e.
Marcellinus Romanus studet Hieronymo. 108. a.
Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicae causa. 302. c. d.
Marcellinus missus ab Honorio ad Collationem celebrandam. 313. e. 314. b.
Marcellinus in Collationibus singulis saepe interlocutus. 318. d. e.
Marcellini partes in Collatione quae essent. 318. a. b.
Marcellinus licet Iudex cognitor, tamen quia laicus, nunquam in Collatione sedere uoluit, nisi confidentibus Catholicis Episcopis. 318. e.
Marcellinus indulgentissimus Donatistis. 314. b.
Marcellinus Iudex cognitor in Collatione missis quid edicente Collationem. 314. e. 315. a. aliud edictum. 317. b.
Marcellini sententia Donatistas à Catholicis esse superatos declaratum est. 321. c.
Marcellinus de rebus gestis reddidit Honorium certiozem. 322. d.
Marcellinus laborat. pro conuersione Volusiani. 337. d. e.
338. c. d.
Marcellinus caesus cum Heracliana conuersionis satellitibus

innocens relatus inter martyres. 352. e. 353. f.
Marcelliani lege Theodosij proscripti. 513. e.
Marcellianus Episcopus Nonatianus moritur. 13. b.
Marcellianus capitur à Ouandalis, & ostenso aquila prodigio liberatur. 591. d. e.
Marcellianorum conuersionem curat Ioannes Chrysopt. 127. a.
Marconita in Syria frequentes. 481. c. d. e.
Marconita lege Theodosij damnati. 513. d. e.
Marcomanni à S. Ambrosio mites redditi, & facti Christiani. 20. c. d.
Marcus Antonius Massa impulsor auctoris agendi de testamento S. Gregorij Nazianzen. 685. c.
Marcus diaconus legatus à Porphyrio Episcopo ad Arcadium Imperatorem. 70. c. d. e. 73. c. d.
Marcus diaconus Gazensis scriptor historiae demolitionis Marnae. 131. c.
Marcus diaconus Gazensis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131. c. 132. a.
Margarita Manichae prodidit turpitudinem Manichaeorum. 462. c. d.
Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1. e.
Maria fecunditatem spirituales praestat. 1. d.
Maria DEIPARA ab antiquis Patribus semper dicta. 516. b. 541. c. d.
Mariam DEIPARAM Nestorius dicendam negat. 531. c. Christococon nominandam impie tradidit. ibid.
Maria Mater Dei ubique & ab omnibus predicatur. 601. e.
Mariae Dei genitricis erecta ecclesia tamquam fornices triumphantales de prostrata impietate. 380. c.
Mariae Virginis vrbs Constantinopolis. 176. e.
Mariae Virgo execrata libros Nestorij. 524. b.
Mariae Dei genitricis erectum à S. Pulcheria Augusta templum in Blanchernis. 601. e. 602. e.
Mariae de prostrato Nestorio erecta trophaea uictoriae ibidem.
Mariae Virginis gloria aucta occasione Nestorij. 601. d. e.
Mariae filia Stilichonis nupta Honorio. 53. c. 61. b.
Marianus Episcopus legatus Apostolicae sedis quid passus apud Constantinopolim, cum extorquentibus dare litteras recusaret. 240. d. e.
Marianus Victorius Episcopus Reatinus auctor Vitae S. Hieronymi. 474. d. e.
Marina filia Arcadij Imperatoris. 220. c.
Marinianus accusator Sixti Papa. 641. b. c. damnatur. 642. a. d. e.
Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum. 352. c.
Marinus traiciens in Africam cum satellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 352. e. 353. a. sed ob scelus in ordinem redactus uitam priuatam in gloriae iussus est agere. 353. b.
Mariis tempestas excitata occasione naucleri Ariani. 136. e. abiurante uero ipso haesim, tranquillitas reddita. ibid. 137. a.
Mariis tempestas oleo benedicto sedata. 521. c. d.
Marnaum templum Gaza. 73. d. e.
Marna templum quale. 140. b.
Marna delubrum ut dei iuratur, laborat Porphyrius Episcopus Gazensis. 131. b. c.
Marna templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135. c. d.
Marnion comburitur. 139. b. c.
Marnion Gazense incendendum esse, puero reuelatum. 138. c. d. e.
Marnio ex templo marmora proculcanda exposta. 140. c. d.
Marna templi destructio quam diu optata à maioribus. 141. a. b.
Maronia Episcopus extorris causa Ioannis Chrysopt. 242. a.
Marsilius Ficinus quid cum Michaele Mercato de anime immortalitate. 331. d. e. 332. a. b. apparuit post mortem. ibidem.

I N D E X.

Martialis Gentilis, obstinatus licet, ex reliquijs S. Stephani protomartyris fidem professus. 392.d.e
Marcia Promoti vxor infensa Ioanni Chrysoſtomo. 169.c
Martinus Seuerus instituit. 29.c.d
Martinus Praefectum excipere conuicio recusauit. 105.a
Martinus curat agritudines oculorum. 163.b.c.d
Martinuerum gestatum scriptores plures. 162.e. 163.a
Martini vita nota Borealibus. 29.e
Martini Vita missa à Seuerus ad Paulinum. 28.b. 29. ubique vulgata.d.e
Martini obitus. 161.e. 162.a. atq; anni sedis. *ibid.* eius transitum scripsit Seuerus. 162.c
Martinus Episcopus Turonensis tempore obitus visus est à S. Paulino. 606.d
Martini imago in ecclesia depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
Martinus Episcopus Mediolanensis confectus ab haereticis. 599.b
Martiniani & Procelli martyrum reliquia vindices perurantium. 342.a
Martyrius cum socijs passi sub Honorio. 100.a.b. 102.b.c
Martyres Sufimius, Martyrius, & Alexander quando passi. 100.b.c.d. 101.a. eorum Acta. *ibid.* 102. 103.
Martyrum occisores liberati à nece. 103.b
Martyrum reliquias demones exhorrescunt. 101.c.d
Martyres Deus vindicat. *ibid.*
Martyrum Alexandri & sociorum reliquia translata Mediolanum. 102.e. 103.a iterum translata à Carolo Borromeo sanctissimo Episcopo Mediolanensi. 103.b
Martyrum reliquia in Phoeniciam deferenda ad destructionem idololatrie. 141.e
Martyrum reliquiarum conditoria cum fenestella, seu foramine. 391.b.c
Martyrum reliquia liberant Canopum ab infestatione demonum. 365.c.d
Martyrum reliquia vindices veritatis. 341.d.e. 342.a
Martyrum reliquijs expugnantur Gentiles. 370.d.e
Martyrum reliquiarum cultus in Africa Augustini tempore frequens & celebris. 390.c.d.e
Martyrum sanguis non expiandus sanguine noxiorum. 391.c.e
Martyres passi in Perside. 466.c.d.e. 467.
Martyres in Africa sub Genserico. 659.a.b.c
Martyrum passi sub Arcadio Constantinopoli ob calumniam illatam incendij. 201.c.d.e
Martyrum Hispana virginis à Vandalis illatam. 505.a.b
Martyrum passiones legenda in ecclesia. 456.e. 457.a
Maruthas aliquando aduersus Ioannem Chrysoſtomum cum aduersarijs eius conuit. 265.e
Maruthas laetit pedem Cyrini Episcopi Chalcedonensis. 265.e
Maruthas postea recedens ab aduersarijs Ioannis stetit pro eo. 265.e
Marutha Episcopi legatio ad Regem Persarum. *ibid.*
Maruthas magos Persidis impostores redarguit. 266.c.d.e
Maruthas Episcopus predicauit verbum in Perside. 266.a
Mascez, il dissidet à germano Gildone. 56.e. 57
Mascez, il exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
Mascez, il quarit à Deo aduersus Gildonem auxilium. *ibid.*
Mascez, il à monachis Caprariae insula implorat auxilium. 57.c.d
Mascez, il nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e. 59.a
Mascez, ilope S. Ambrosij & orationibus sanctorum monachorum in sperata potitur victoria. *ibid.*
Mascez, il inuidia Stilichonis sublatu. 61.d
Mascez, ilis interitus ob violatam Ecclesiasticam immunitatem. 61.c.d
Massaliani saepe damnati, saepe recepti, ne amplius recipiantur, statutum in Synodo. 507.e. 508.
Massaliani lege Theodosij damnati. 513.d

S. Maximianus
 La. 10. 7. in tabula

Massaliani haereticus damnati Ephesi à S. Synodo. 581.c
Massugeta vocati à Rufino in cladem Imperij. 5.e
Massiliensis Ecclesia prima sedes in prouincia Narbonensi. 39.b
Massiliensis Episcopus accusatus apud Caestinum Papam. 512.e. 513.a
Mathematici lege Honorij exagitati. 279.a
Matricula ornamentorum Ecclesia Constantinopolitana ad Innocentium Papam missa à clero. 207.e
Mauortius cum Galbione aduersus Bonifatium mittitur. 500.e
Mauortius Episcopus detractor S. Ambrosij à Deo punitus. 36.e. 37.a
Maximus Episcopus Anazarbi Nestorianus. 573.a
Maximus Manichaeus in Gallia. 460.b
Maximus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. 323.c. extinctus. d
Maximianus Episcopus Bagaiensis abdicat se Episcopatu pacis causa. 165.a.b
Maximianus Bagaiensis quanta passus à Donatistis. 229.b.c
Maximiani Bagaiensis Episcopi querele ad Imperatorem. 229.b. ad Honorium se confert. d
Maximianus abdicans se Episcopatu pacis causa, laudatur à S. Augustino. 165.b.c
Maximiani duo Episcopi, Bagaiensis diuersus à Vagiensi. 166.a.b
Maximianus eligitur Episcopus Constantinopolitanus. 599.d.e. 600.a
Maximianus electus Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Cyrillum. 600.e. 601.a
Maximianus Episc. Constantinopolitanus moritur. 643.c
Maximianus Episcopus Constantinopolitanus commendatus à Caestino Papa. 611.b
Maximianum Caestinus litteris est cohortatus agere contra Pelagianos. 612.c. 615.b.c
Maximianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missis pro pace conficienda. 279.e
Maximianus Episcopus Macedonia agit apud Innocentium pro Attico Episcopo Constantinopolitano. 275.b
Maximianus Episcopus Arianus in Africa S. Augustinum pronocat ad disputandum. 477.c
Maximianista afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
Maximianistarum Acta cum Donatistis peruestigari iussa. 128.b.c
Maximianista Collationem publicam expetentes reiecti sunt. 303.a
Maximianistarum causa cum Donatistis. 130.a.b
Mediolanensis Ecclesia accepit reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 102.e. accepit eandem sanctus Gaudentius Episcopus Brixianus. 103.c
Megalus Episcopus Calamensis ordinator Augustini. 14.a
Megetia clarissima femina curata ex reliquijs S. Stephani. 391.d
Melania genus. 25.c.d
Melania reditus in Urbem tempus. 24.e. 25.a
Melanie redeunti Romanorum occursum. 25.d.e. 26.a
Melania indumentum. 25.e. 26.a
Melania reuertendi Romam pretextus. 25.a.b
Melania magna aestimationis sanctuaris apud Romanos. 26.c.d.e
Melania virtutes à S. Paulino predicatae. 26.b
Melania Romana infert in Urbem haereses Origenis. 24.d.e. 25.a.b
Melania hospita S. Paulini. 26.b
Melania Nola nouit res gestas S. Martini. 28.c
Melania res gesta in Vrbe post reditum. 30.a
Melanie Marcella restitit. 23.d
Melania coniuncti fauent Rufino. 107.e. 108.a
Melania Senior recedit ab Vrbe. 275.e. 276.a.b.c
Melania

I N D E X.

Melania filius nauigauit in Africam. 276.c
Melania filij defuncti laudes. 284.d
Melania Carthaginem nauigant. 281.b.c. inde Tagastam ad Alypium. postea Hipponem ad Augustinum. 281.d.e
Melania filij reliqui. 284.e. 285.a
Melania Senioris filij obitus. 284.b.c. eam litteris est consolatus Paulinus. b.c.d
Melania Senior Catholica reddita. 285.a.b
Melania obitus. 285.b
Melania dua. 109.e
Melania Junioris nuptiae. 25.b
Melania Junior cum Seniori recedit ab Vrbe. 276.a.b.c
Melania Junior quando venit Hierosolymam. 458.e. 459.a.b
Melania & Piniani viri ipsius vita institutum. 459.c
Melania auunculus Volusianus. 462.a
Melania Junior litteris Volusiani patris accersita Constantinopolim. 644.e
Melania aduentus Constantinopolim. 645.b.c. quid Chalcedone. 645.b
Melania hospes Constantinopoli Lausus. 645.c
Melania curat pedem luxatam Eudocia Augusta. 666.a
Melania conuertit Volusianum ad fidem. 646.a.b
Melania consuetudine Theodosij Imperator & Eudocia Augusta redditi meliores. 646.c
Melaniae historia de rebus gestis cum Volusiano Constantinopoli cognita & probata. 644.e
Melania demon aduersatur. 645.e
Melania Constantinopoli urget Nestorianos. *ibid.*
Melania redit Hierosolymam. 646.b
Melania suasi peregrinationem Hierosolymam Eudocia Augusta. 665.d.e
Melania obuiam procedit Eudocia venienti Hierosolymam. 665.e
Melanius pater Melanie Senioris. 284.e
Meletius Episcopus in Syria monet cum alijs Nestorium, ut se corrigat. 542.b
Meletius quomodo gener dictus Gregorij Nazianzeni. 686.c
Meletius Iudeus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Christianus. 423.e. 424.a. b. eius vxoris conuersio mirifica. 426.e. 427.
Melitina locus miraculi de aqua sponte scaturiente. 406.e
Memnon Episcopus Ephesinus accusatur à schismaticis. 574.b
Memnon detruditur in carcerem à Ioanne Comite. 588.e. 589.a
Memnon damnatur à schismaticis. 574.b.c.d. libellus contra ipsum atq; Cyrillum à schismaticis datus. 574.e. 575.
Memoria S. Stephani Protomartyris plures in Africa erectae. 390.b.c
Memoria Uzalensis ab Euodio Episcopo erecta, & quae ibi acta. 390.e. 391.a
Memorius Iuliani Pelagiani pater. 443.b.c
Methodius calumniam patitur à Socrate. 149.d.e. 150.a
Metropolitani Episcopi qui dicti. 41.a.b. primum sibi vendicant titulum. 42.a
Metropolitanus vnus duobus praerat Episcopis. 581.c
Michae Prophetæ ossa quando inuenta. 252.c
Michael Mercator quid cum Marsilio Ficino de animae immortalitate. 331.d.e. 332.a.b
Michael Mercator Junior Protonotarius iure laudatur. 331.e
Milenianum Concilium contra Pelagianos. 384.d.e. 385.a. tempus eius. b
Milenianum Concilium quando celebratum. 163.e. 164.a. Acta eius d.e. 165.a.b.c
Mileniana Concilia duo. 164.a.b. confusa simul. c.d
Mileniana Concilia duo simul confusa. 385.c.d. in posteriori Episcoporum numerus qui conuenere. 387.d. res in eo

gesta. 387.e. 388.a. canones. 388.e. litterae ad Innocentium Papam. *ibid.*
Milites irruunt in neophytos. 191.e
Milites immitti ab aduersarijs Ioannis inuadunt. Episcopos vigilias agentes. 191.b.c
Milites caedem parant in ecclesia. 191.d.e. trucidant fideles vigilias agentes. *ibid.* aggreffi fideles festum celebrantes in campo. 191.e. 192. spoliant mulieres. *ibid.* 194.d.e
Milium sanctitia in sectatores Ioannis Chrysoſtomi. 200.c.d.
Milites rursus grassantur in Ioannis studiosos. 203.e
Militibus stipendium amictum in bello contra Rhadagaisum. 237.e. 238.a
Milites quam male habuerint Ioannem Chrysoſtomum in vltima eius exilij translatione. 254.b.c
Milium manus missa à Theodosio ad Honorium ex Oriente. 289.e
Milites adhibiti ad executionem Apostolicae sedis. 452.e
Militare prohibentur haeretici. 5.a
Militaria signa cruce decorata. 8.e. 9.a
Millemarij deficientes. 326.b
Millemariorum haeresis iterum reuifescit. 325.e. 326.a
Millemarij aduersarij Origenista. 326.a
Minerius cum Alexandro scribit ad sanctum Hieronymum. 246.b
Minerva statua incensa. 198.e
Minoricensis insula descriptio. 419.e
Minorica insula illustrata reliquijs S. Stephani Protomartyris. 419.c.d
Minoricensi Ecclesia praefectus Seuerus Episcopus. *ibid.*
Miraculum de aqua ad baptismum spontaneum exhibente obsequium. 406.e
Miraculum de carnis duabus vnà coniunctis. 668.d
Miraculum de Eucharistia obdurescente in lapide. 126.c.d
Miraculo edito plures Gazenses conuersi ad fidem. 74.b.c
Miraculis S. Germani iterum vincit Pelagianos. 652.b.c.d
Miracula S. Germani, Rauenna cum esset. 653.c.d
Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutauit. 522.a.b
Miraculum aliud in Lucania de aqua spontaneum obsequium praebente tempore baptismi. 407.a
Miraculum aliud id genus in Lusitania. 407.c.d. 408.a.
alia his similia in Oriente. 408.b.c
Miraculum de Iudeo sapius baptizato. 460.c.d.e
Miracula plura quae contigere in conuersione Iudeorum insula Minoricensis. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427.
Miracula è gladio Petri. 668.b
Miraculum Melanie. 666.a
Miracula falsò attributa Nouatianis. 460.b.d.e
Miracula edita ex reliquijs sancti Stephani Protomartyris Vzali duobus libris conscripta. 391.a.b
Miracula ad reliquias martyrum fieri solita Vigilantius carpit. 250.c.d
Miraculum Siluani Episcopi Troadis. 644.c.d
Miraculum de subscripto post mortem chirographo ab Eua-griophiloſopho. 330.c.d
Miracula S. Theotimi Episcopi Scytharum. 148.c.d.e
Miraculum in translatione Ioannis Chrysoſtomi. 661.c.d. aliud. 664.b.c
Miracula è vinculis Petri. 667.e. 668.d
Miraculis confirmata doctrina. 37.a
Misericordia est Dei comminatio & flagella immissa. 21.b.c
Missa cum celebratur, Angeli visi assistere. 256.e. 257.a
Missarum prolixitatem otiosi & delicioſi pertesi. 417.e
Missarum contractio vnde manauit. 417.e. 418.a
Missa negligenter audientes, vel recedentes antequam absoluerentur, S. Augustinus redarguit. *ibid.*
Missa

I N D E X.

Missæ cantari olim solita festiuis diebus. 417.e
 Modegiscus Rex Vandalorum mortuus in Hispania. 501.e
 Moduarus diaconus pro Gothis agit. 226.e
 Monacha prohibetur pallam tangere. 481.b
 Monachi Aegypti insurgunt pro Cyrillo contra Orestem Prefectum. 378.d.e
 Monachi Aegypti dissidio laborant ob libros Nestorij. 524.d
 Monachi Adrumetini ob Pelagianas positiones dissidijs laborant. 416.c.d
 Monachi in Africa propagati ex Ecclesia Hipponensi. 19.c.d
 Monachi in Africa cooptati in clerum. 64.d.e
 Monachi capti ordinari clerici in Ecclesia Hipponensi. 19.b.c
 Monachi ludibrio habiti à Carthaginensibus. 674.c.d
 Monachi celebriores insula Capraria. 58.c.d
 Monachi Capraria insula vita sanctissimi. 57.c.d
 Monachi sceleratissimi quid in S. Ioannem Chryostomum, Cæsaree cum esset. 213.d.e
 Monachi Constantinopolitani quid passi à Nestorio. 527.e
 528.eorum commendata modestia 528.b
 Monachi quanta passi causa Chryostomi ab eius persecutoribus. 206.d
 Monachi malè habiti à Phœnicibus Gentilibus. 141.d.e
 idem à Ioanne Chryostomo missi. 142.a
 Monachi occurrunt Joanni proficiscenti in exilium. 212.c
 Monachis referta Etruria littora, quos alebat S. Fabiola. 58.d.e
 Monachi insule Gorgonia. 57.d.e
 Monachi in insula abire Epheso, ne tumultuarentur. 566.d.e
 Monachi Origenista turbant Ecclesiam Alexandrinam. 86.b.c.d
 Monachi Origenista cognomine Longi. 116.d
 Monachi Origenista electi ex Aegypto & Palestina proficiscentur Constantinopolim. 88.c.d. 114.e. 115.a. 117.b.c.d
 Monachi Origenista quas struunt calumnias contra Theophilum. 116.c. 117.a.b
 Monachi Origenista excepti communicatione peregrina à Ioanne in adibus Anastasie. 119.b.c.e. 120. quibus pre-textibus Ioannes eos retinuit. 120.e. 121.a.b
 Monachi Origenista accusant Theophilum Episcopum Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem. 146.b.c.
 eorum petitiones de
 Monachi Origenista veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175.d.e
 Monachi Palestini trucidati à barbaris. 304.d.e
 Monachi insule Palmaria. 58.e
 Monachus impudens excommunicat Theodosium Imperatorem. 491.a.b
 Monachus illustris familie cultor Gorgonia insula. 57.e. 58.a
 Monachus quidam vagus & impostor mira quadam videbatur operari. 647.c
 Monachum conuenit secretò Theodosium Imperator. 491.d
 Monachi assumendi in Episcopos, cum deficiunt clerici. 64.e
 Monachi impostores distrabantur lucrica causa ossa quasi martyrum. 64.b.c
 Monachi derisi à Gentilibus. 58.d
 Monachis laborandum manibus. 63.e
 Monachi prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d
 Monachi ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.a.b
 Monachi quidam vagi & impostores in Africa. 64.a.b
 Monachorum derisores deridentur. 59.c
 Monachorum regula à sanctis viris scripta & illustrata. 223.e
 Monachismus in Africa propagatus. 19.a.b
 Monachismus late propagatus. 58.d.e

Monasterium Bethlehemiticum inuasionem passum Pelagianorum. 394.b.c
 Monasteria ab Eudocia edificantur in Palestina. 666.d
 Monasteria ab Hunnis excisa in Syria. 6.d
 Monastici ordinis aduersarius Vigilantius. 250.e
 Monaxius Prefectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461.e
 Montanista heretici Theodosij legibus exagitati. 307.b. 380.c
 Montenses heretici nouis legibus Honorij Imperatoris exagitati. 270.d
 Moruorum gens ad fidem conuersa per sanctum Victoricum. 23.e. 24.a
 Morum populi translati in Germaniam. 263.d
 Mortui sex reuocati ad vitam ex reliquijs sancti Stephani in Africa. 392.c.d
 Mulieres quauis sanctitatis specie vetita habitare cum clericis. 65.d.e. 67.a.b
 Mundi contemptus ex casu Entropij predicatur. 76.e. 77.a
 Mundanarum rerum inconstantia. 77.e. 78.d.e. 79.
 Mundum muliebrem Christianarum sceminarum quale. 3.a.b
 Muri urbis Rome instaurati ob meritum Alarici. 184.d.e
 Muri frustra defenduntur ciuitas, nisi Deus ipse tueatur. 185.a
 Musarum simulacra combusta Constantinopoli. 198.c

N.

Narbonensis Gallia excisa à barbaris. 263.d
 Natalis dies Apostolorum celeberrimus. 47.b.c
 Natalis Domini ieiunij fractor accusatur. 166.e
 Natalis Domini immutatus apud Aegyptios. 627.a.b
 Natalis diei festum. 189.d
 Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e. 28.d.e
 Nauigantes solui portare Eucharistiam. 136.e. 194.e
 Nauim opifices qui mittunt ad barbaros, pœna digni. 461.a.b
 Naucleri occasione exorta tempestas maris. 136.e. abiurante vero heresi, tempestas sedata. e. 137.a
 Naufragio distincti Catholici ab hereticis & Iudæis. 359.c.d
 Nazianzena Ecclesia Gregorij Nazianzeni heres in omnibus bonis. 685.e
 Nebridius accipit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
 Nebridius filius sororis Augustæ. 54.a. 60.d.e. eius laudes. ibid. 61.a
 Nebridij adolescentia laudatissima. 60.d.e. eius filij. e
 Nebridij uxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem seruandam. 60.d.e. 61
 Nectarius Calamensis Gentilis pro suis conciuibus Augustinum rogat. 97.d.e
 Nectarius Episcopus Constantinopolitanus moritur. 43.e. 44.
 Nemetensis ciuitas capta à barbaris. 263.d
 Neophyti à militibus irruentibus malè habiti. 191.e
 Nepotianus qua legat. S. Hieronymo. 22.d
 Nepotiani epitaphium. 22.c.d
 Nepotiani uirtutes. 22.d
 Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
 Nestorius creatur Episcopus Constantinopolitanus. 513.a.b
 Nestorius nepos Pauli Samosatensis cuius opinionis patronus factus est. 513.e
 Nestorius in monasterio sancti Euprepij educatus. ibidem.
 Nestorius ipso orationis exordio ventosus homo indicatus à Nouatianis. 513.c
 Nestorius

I N D E X.

Nestorius ipso ingressu bellum indicit Arianis. 513.e. 514.
 Nestorij magister Theodorus Mopsuestenus. 516.c.d
 Nestorius discipulus etiam Diodori Tarsensis. 516.e
 Nestorij primordia lata. 514.b
 Nestorius auctor Theodosio legum contra hereticos ferendum. 514.c
 Nestorius detegitur fautor Pelagianorum. ibid.
 Nestorius cepit heresim propalare. 515.e
 Nestorij praecursores, seu pracones Anastasius & Dorotheus. 517.c.d.e
 Nestorij uita progressus in heresim. 518.c.d
 Nestorij hypocrisis quando detecta. 518.e
 Nestorius graue scandalum Ecclesie intulit. 519.a.b
 Nestorius ex aduerso repugnat Apollinari. 519.b
 Nestorius ad decipiendum Nicæna fidei scuto utitur. 523.e
 Nestorius tentat Aegypti monachos, libris ad eos datis. 523.e. 524.a
 Nestorius ad Celestinum Papam libros mittit per Antiochum. 524.a
 Nestorij libri quales ex uisione patefacti. 524.a.b
 Nestorium qui primo fuerint auersati. 526.e
 Nestorius cur à Theodosio non repressus ipso initio fuerit. 527.a.b
 Nestorius fauore Theodosij incalescit. 527.c.d
 Nestorius debacchatur in monachos Constantinopolitanos. 527.e
 Nestorius in Cyrillum armatur. 528.c.d
 Nestorius qualis in pugnando aduersus Cyrillum. 529.d.e
 Nestorius scribit ad Celestinum Papam. 530.c
 Nestorij epistola ad Celestinum Papam. 530.e. 531.
 Nestorius agit pro Pelagianis apud Celestinum Papam. 530.e. 531.a
 Nestorij epistola posterior ad Celestinum. 531.e. 532.a
 Nestorij consilium scribendi ad Celestinum. 532.d
 Nestorius damno suo Celestinum tentat. 532.e. 533.a
 Nestorium sua epistola Celestinus exagitat. 534.a. 535. 536.
 Nestorio praefigit ad resipiscendum terminum peremptorium Celestinus. 535.e. 537.a
 Nestorius Pelagianus. 536.c. fauit Pelagianis. 537.b
 Nestorius admonetur à Ioanne Episcopo Antiocheno. 540.a. b. c. 541.a
 Nestorij heresim quomodo omnes sint execrati. 541.a
 Nestorius despexit legationem ex Concilio Alexandrino. 547.a
 Nestorius contumax litteris Celestini confugit ad Imperatorem. 547.b
 Nestorius excitat Theodosium contra Cyrillum. 547.c.d
 Nestorius armat suos contra Cyrillum Episcopos. 547.d.e
 Nestorius mandat Andrea & Theodoro, ut scribant contra Cyrilli anathematisimos. ibid.
 Nestorium exagitat in Occidente Ioannes Cassianus. 555.e
 Nestorij aduentus Ephesum. 565.a. anteuerit Cyrillum, ut fidem Episcoporum pertentaret. 565.b
 Nestorius Ephesiantes Synodum horrendas iactat blasphemias. ibid.
 Nestorius citatus ad Synodum quid responderit. 567.d
 Nestorius secundo citatus. 578.b.c. mandatum ad ipsum scripto directum. ibid.
 Nestorij superbia, & contumacia. 568.d.e
 Nestorius tertio citatus à S. Synodo Ephesina. 568.e. 569.a
 eius mentis tumor & contemptus. 569.b
 Nestorij antiographa in Cyrillum ut heretica explosa cum anathemate ipsorum & auctoris. 569.d
 Nestorij damnatio lecta ex epistola Celestini Papæ. 569.e
 Nestorij blasphemie relata in Synodo. ibid.
 Nestorij heresis ex sacris diuina Scriptura oraculis Ephesi condemnata. 569.e. 570

Nestorius sententiam damnationis accepit. 570.a.b
 Nestorius nouus Iudæa à S. Synodo in epistola ad eum data nominatus. 570.c
 Nestorij damnationem quo triumpho acceperunt. Ephesij. 570.d.e
 Nestorij damnatio publicè Ephesi per pracones proclamata. 571.a
 Nestorij libros esse comburendos petit Synodus ab Imperatore Theodosio. 571.b.c
 Nestorius draco Apocalypsis iterum surgit bellum agere. 571.e. 572.
 Nestorio sicuti bestia Apocalypsis suffragati sunt. Principes. 571.e. 572.a
 Nestorij epistola ad Theodosium Imperatorem mendacis referta. 572.c.d
 Nestorius prouocat ad nouam Synodum. 572.e
 Nestorio fauentes Episcopi qui fuerunt. 572.e. 573.a
 Nestorio fauentes collecti in unum quid obijciunt contra Orthodoxos. 573.e. 574. b. clanculo rem agunt. 575.b
 Nestorius iterum damnatus post aduentum legatorum Apostolica sedis. 576.b
 Nestorij fautores dedere litteras in Aegyptum contra Cyrillum. 577.a
 Nestorij sectatores quas calumniis in Victorem monachum spargunt. 577.c.d
 Nestorij sectatores sese protegunt tegmine Nicæna fidei. 580.b
 Nestorij sectatores scribunt calumnias ad Imperatorem contra Synodum Oecumenicam. 583.e. 584.a
 Nestorij sectatores nituntur auxilio & estimatione Acacij Bærænsis Episcopi apud Theodosium. 588.b.c
 Nestorius custodiendus traditur Candidiano. 588.e
 Nestorius ut restituatur, laborant schismatici. 589.d.e
 Nestorij sectatores dolose professi fidem Catholicam. 589.e
 Nestorij sectatores legati septem missi Constantinopolim ad Imperatorem. 594.c.d
 Nestorius priuatus sede iussus abire Epheso. 595.d.e
 Nestorij sectatores schismatici. 595.e
 Nestorij sectatores luore tabescunt, cum uident Theodosium erga Orthodoxos propensorem. 596.
 Nestorium defendit Theodoretus. 598.a.b
 Nestorij sectatores pergunt Chalcedonem, ut audiant Theodoretum concionantem. 598.d.e
 Nestorij damnatio Celestino Papa debetur. 601.c
 Nestorij heresis occasione aucta est gloria Dei genitricis Mariae. 601.d.e
 Nestorius ex auctoritate scriptis exagitat fidem Catholicam. 602.b
 Nestorij cum Iudæa comparatio à Celestino Papa facta. 613.b.c
 Nestorium exagitat Celestinus. 614.c. de ipso curando diligenter actum. d. e. rursus in eundem. 615.d.e
 Nestorium curare satagit Sixtus Papa. 617.d.e
 Nestorius damnatur in Concilio Antiocheno à Ioanne & alijs Syria Episcopis. 622.d.e. & in epistola ad Cyrillum. 624.c.d
 Nestorio fauet Theodoretus adhuc post pasem publicè in vitam cum Cyrillo. 628.d.e
 Nestorius comparatus Luciferò. 637.a
 Nestorius mitius quam par erat habitus est. 638.a.b. permissus liberè agere in monasterio S. Euprepij. ibid. honorifice illic habitus muneribus frequentatus. 656.b
 Nestorij libri damnati sanctione Theodosij. 648.b.c
 Nestorij sectatores Simonianos appellari debere Theodosius sanxit. 648.b
 Nestorius iussu Theodosij deportatur in Oasim. 655.d.e
 eius scripta in exilio, quæque passus à barbaris. 656.c.d.e. 657.a.b.c
 Nestorij prodigiosus interitus. 657.d.e. 658.a

Nestoriani calumnijs agunt contra Cyrillum. 529.c.d
 Nestoriani post imitam pacem falsa spargunt de Cyrillo. 633.d
 Nestoriani calumiantur, damnata à Cyrillo sua capitula. 625.e. 626.a.b
 Nestoriani calumniati sunt Sixtum Rom. Pont. agrè tulisse damnationem Nestorij. 635.c.d
 Nestoriani appellandi Simoniani. 648.b.c
 Nestoriani redditi Quartadecimani. 580.b
 Nestoriani confingunt epistolam tamquam à Philippo Apostolica sedis legato missam. 634.b
 Nestorianorum mos appellare omnes Orthodoxos Apollinaristas. 650.c
 Nestorianorum strophæ ex epistola Iba Edesseni Episcopi. 662.c.d
 Nestorianorum imposturas Cyrillus detegit. 634.a.b
 Nestorianos Melania Junior urget Constantinopoli. 645.e
 Nestoriana hæresis unde progressa. 515.e. 516
 Nestoriana hæresis contraria Apollinaris errori. 519.b
 Nestoriana hæresis Pelagiani auctores. 464.b.c
 Nestoriana hæresis à Leporio auctore damnatur. 464.c.d
 Nicænus canon, ne in una Ecclesia duo præsent Episcopi. 14.b.c
 Nicæni Concilij nomine canon Sardicenus quomodo citatus. 448.d.e. 454.b.c. 455.a
 Nicenam fidem pro scuto sumunt Nestoriani. 580.b
 Nicasijs Rhemenfis Episcopus martyr. 263.e
 Nicephori error de translatione S. Ignatij. 665.a
 Nicerate Nicomedienfis femina pia. 204.a. arte medica. b.c
 Nicete innotuit vita S. Martini. 29.e
 Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca sancta. 23.e.
 eius reditum celebravit carmine S. Paulinus. 23.e. 28.c
 quo tempore contigit eius aduentus in Italiam. 28.d
 Niceta peregrinationis ratio. 28.e
 Niceta Episcopus convertit barbaros. 23.b.c.d
 Nicete commentitia historia rejicitur, & confutatur. 667.c
 Nicobolus deridet Alypianam Gregorij nepiem, conjugem suam, ob staturam exiguam. 688.a.b
 Nicobolus Junior filius Alypiane neptis Gregorij Nazianzeni. 689.e
 Nicobolus maritus Alypiane neptis S. Gregorij Nazianzeni. 687.e. 688.a
 Nicodemi corpus inuentum. 367.e
 Nygetio ostensa visio de reliquijs S. Stephani. 369.d
 Nilammon monachus maluit mori, quam fieri Episcopus. 178.e. 179.a
 Nilammoni ecclesia erecta, & dies festus institutus. 179.a
 Nole Pelagiam plures debebant. 398.e. 399.a
 Nolam incendit Alaricus. 301.b.c
 Nomade Scythæ ad rectam fidem conuersi à Joanne Chryso-
 stomo. 127.a
 Nonna neptis Gregorij Nazianzeni reprehensione digna. 686.c. 688.c
 Notarius exceptor Ambrosij testis visionis. 34.e. 35.a.b
 Notarij exceptores publica disputationis S. Augustini cum Felice Manicheo. 222.a.b
 Nouatianis præest Sisinnius post Marcianum. 13.b.c
 Nouatianus infectatus est vehementer Ioannes Chryso-
 stomus. 257.e
 Nouatiani diuisi in Sabbatianos. 272.d
 Nouatiani hæretici propensores erga Ioannem Chryso-
 stomum. 257.e
 Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iussi sunt
 pelli. 272.d
 Nouatiani à Cyrillo Alex. statim expulsi. 346.e. 347.
 Nouatiani pulsivndique, & Dei iudicio reprobati. 359.b.c
 Nouatianos exagitat legibus Theodosius. 359.b.c

Nouatianum naufragium. 359.c.d
 Nouatiani Anabaptista. 359.b.c
 Nouatiani hæretici à Theodosio lege vexati. 480.b.c
 Nouatiani cohibiti à cultu sabbati. 492.a
 Nouatiani falso attributa miracula. 460.c.d.e
 Nouatiani Nestorius in primis displicuit. 513.d.e
 Nouatianos exagitat Nestorius. 514.a
 Nouatores in scuta redarguuntur. 40.e
 Nouatores refugientes Concilium longè deteriores Pelagianis. 442.e
 Nouatorum in sulca commenta. 443.
 Nouatorum in Zosimum Papam calumnia. 447.d.e
 Nucis arbor, in qua Actius martyr appensus. 21.d.e
 Numerus Episcoporum maior esse debet eo qui damnauit, ut absoluat. 189.d
 Numidia Primatus controuersa. 167.d.e
 Numismata A. cadij indicantia diuinam eius Imperij prote-
 ctionem. 11.a.b
 Numisma Attali. 383.c
 Numismata Cælestis idoli. 93.e. 94.a
 Numisma cum Eudoxia Augusta ornata cruce. 3.b
 Numisma Honorij de supplantato tyranno. 692.a.b
 Numisma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno trium-
 phus designatur. 408.c.d
 Numisma Theodosij Imperatoris de victoria contra Persas. 469.b.c
 Numisma Valentiniiani. 488.d
 Numismum cruce signatum dedit Genouefa S. Germanus. 521.b
 Nuptia Honorij cum Maria. 53.b. 61.b
 Nuptia Nebridij cum Saluina. 54.a.b

O.

Oscena deportatio. 12.a
 Oscena relegatione punitur Nestorius. 655.d.e.
 650.a
 Oblatio cereorum à populo fieri solita Episcopis. 664.e
 Obsidio Urbis soluta dato auxilio Alarico. 277.a
 Oceanus & C. interpellat cum Pammachio S. Hieronymum,
 ut transferat Periarchoon Origenis. 46.e. 47.a
 Occidentalis Ecclesia ab Orientali quomodo distinguatur. 56.b.c
 Occidentales Ecclesia ab Ecclesia Romana Paschatis diem
 accipiebant. 253.c
 Occidentalis Imperij erumna. 266.e
 Occisoribus martyrum ignoscendum. 103.b
 Oculum eorum dines curantur à S. Martino. 163.b.c.d
 Oleo benedicto maris tempestas à S. Germano sedata. 521.c.d
 Olybrius filius S. Proba Consul ordinarius. 298.d
 Olympias nobilissima vidua. 61.a
 Olympias vidua diaconissa nesciens recepit Origenistas. 119.b.c. excusatur ab auctore melius quam à Palladio. 119.c.d.e
 Olympiadem viduam diaconissam Ecclesia Constantinopoli-
 tana consolatur, cum discessurus esset, Ioannes Chryso-
 stomus. 197.c
 Olympias afflicta nimis ob successionem Arsacij. 199.e
 Olympiadem nimium merentem Ioannes Chryso-
 stomus consolatur. ibid.
 Olympias subiecta questionibus propter incendium. 201.d
 Olympias diaconissa dura passa à magistratibus causa Ioan-
 nis Chryso-
 stomi. 204.d. laudatur eius animi constantia e.
 causam dicit coram Præside. d.e
 Olympiadem grauiam passam S. Ioannes Chryso-
 stomus litte-
 ris consolatur. 205.a
 Olympias rursus perducta ad tribunal exilio damnata est. 205.b

Olympiada insignis humilitas. 205.b.c
 Olympias suppeditabat pecuniam Chryso-
 stomo redimenti-
 captiuos. 227.a
 Olympia certamina agebantur Antiochia. 202.e
 Olympius Episcopus in Hispania doctrina celebris. 235.c.
 eius scripta. d. quo tempore vixerit. ibid. d
 Olympius liberator Imperij à productione Stilichonis. 268.b.c.
 laudatur à S. Augustino. b
 Olympius occisor Stilichonis creatur Magister Officiorum. 269.b
 Olympius laborat pro Ecclesia Africana aduersus Donati-
 stas. 270.d.e
 Olympius redactus in ordinem se contulit in Dalmatiam. 280.a.b
 Optimus Episcopus Antiochia subscriptus testis testamenti
 Gregorij Nazianzeni. 686.e
 Optatus Genulis homo Præfectus Constantinopoli quæstio-
 nem exercet de sanctissimis feminis. 206.c
 Optatus Gildonianus Episcopus cruentissimus Donatista
 vexat dirè Catholicos. 54.e. 55.a
 Optatus Gildonianus affligit Maximianistas. 55.c.d
 Optatus Gildonianus extinctus. 56.b
 Opus cuiusque ex intentione metiendum. 118.b.c.d
 Opus manuale præscriptum clericis ex Concilio Carthagi-
 nensi 63.b.c. utem monachis. e
 Oracula vana Gentilium de Christiana religionis defectu. 49.a.b. in Gentiles conuersa. 92.e
 Oracula falsa de idolo Cælesti Carthagenensè. 92.d.e
 Oracula vana decipiunt Attalum. 289.c.d
 Oracula falsa deorum de restitutione idololatriæ. 462.b
 Oratores clarissimi contempserunt vocum proprietates, cum
 constaret de sensu. 234.e. 235.a
 Orbem cum Urbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
 Orbis vniversus cladibus laborat sub Honorio Imperatore. 303.e
 Ordinatio S. Augustini in Episcopum Hipponensem. 13.e.
 14.a.b. quo anno accidit. d.e
 Ordinationis diaconi falsò accusatus dicitur Epiphanius. 147.d.e
 Ordinatio Porphyrij Antiocheni Episcopi qualiter se ha-
 buit. 203.a.b
 Ordine sacro nullus alio maior. 160.c.d
 Ordinabantur inuiti, rapiebanturque etiam coniugati. 281.d.e. 282.a
 Orestes Præfectus Alexandria quid in gratiam Iudeorum
 contra Christianos. 377.e. 378.
 Orestes Cyrillo inensus. 378.d.e
 Orestes percussus ab Ammonio monacho. 378.e
 Orientalis Ecclesia ab Occidentali quomodo distinguatur. 564.b.c
 Orientalis Ecclesia nouis post pacem agitata turbinibus. 633.b.c
 Orientalis Imperij curatores. 265.c.d
 Orientalibus omnibus Ecclesijs præsidere se dicebant Episco-
 pi Alexandrini. 678.d.e
 Origenis apertissimus propugnator Rufinus. 32.a
 Origenis hæreses Roma damnantur. 145.a.b
 Origenis Periarchoon germana translatio requiritur à sancto
 Hieronymo. 46.b.c. quando facta hac versio. 83.c.d. eius
 consilium in ea re agenda. ibid.
 Origenis errores demonstrat Hieronymus transferendo Pe-
 riarchon. 83.e. 84.
 Origenis errores damnantur in Concilio Alexandrino. 85.
 b.c.d
 Origenis hæresis infertur in Urbem. 24.d.e
 Origenis hæresis quos habuit præcursores, cum inferretur in
 Urbem. 26.e. 27.a
 Origenis hæreses clanculo sparguntur in Urbem. 30.a.b.c
 pro Origene Apologia vulgatur in Urbe. 30.c.d

Origenis Periarchoon Roma à Rufino editum. 30.d.e. quid
 sub eo doli lateret. 30.e. 31.a. 45.a
 Origenis Periarchoon in emendatum editur, & emendatum
 permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.c.
 32.a
 Origenis hæresis fugata ab Occidente. 91.b.c
 Origenis errores damnantur Roma ab Anastasio Papa. 108.d.e
 Origenis errores damnantur ubique in Occidente ab omni-
 bus Episcopis. 109.b
 Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro à san-
 cto Epiphano. 147.c
 Origenis errores damnat Constantinopoli Epiphanius. 149.
 a.b.c.d.e
 Origenis non libri, sed errores à Patribus damnati. 149.a
 b.c.d. 150.
 Origenis Periarchoon tantum vetitus, non alij libri. 149.b.c.
 à Didymo illustrati. 150.b.c
 Origenis reprehenses. 150.c.d
 Origenis errores Roma disseminati, sed damnati. 154.c.e
 Origenis libri quales ex sententia Theophili. 178.b.c
 Origenes magister Pelagianorum. 306.a.b
 Origenis hæresis rami pullulantes. 364.b.c
 Origenis errores webuntur in Hispaniam ab Auito & Basi-
 lio. 362.d.e
 Origenista turbant Palestinam. 6.c.d
 Origenista in Urbem se conferunt. 24.d.e
 Origenistarum præcipui Euagrius & Hsidorus. 25.b
 Origenista magna estimatione sanctitatis decipiunt plures. 26.e. 27.a
 Origenista quid in Urbe. 30.a.b.c
 Origenista irrepunt sub inuolucro editionis Origenis Periar-
 chon. 30.e. 31.d
 Origenistarum fraudes in editione Periarchoon. 31.e. 32.a.b
 Origenista damnati ab Anastasio Papa. 45.a.b
 Origenista damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
 Origenista constant discordias Alexandria. 86.b.c.d
 Origenistas cauendos, Theophilus admonet S. Hieronymum. 87.b.c
 Origenista fugati à Theophilo pergunt in Palestinam. 87.b.c
 Origenista literis Theophili ubique exagitati. 88.b.c
 Origenista à S. Epiphano exagitati. 88.e. 89.a
 Origenista nauigant Constantinopolim. 88.d
 Origenista damnati ab Anastasio Papa. 91.a.b. 108.d.e
 Origenistarum iudicium Roma ab Anastasio Papa exhibi-
 tum. 106.a.b
 Origenista ubique damnati in Occidente ab Episcopis omni-
 bus. 109.a
 Origenista pulsi ex Egypto & Palestina proficiscuntur
 Constantinopolim. 114.c.d.e. 118.e
 Origenistarum causa Ecclesia Orientalis turpi contentione
 agitata. 114.e. 115.a
 Origenista Constantinopolim profecti exclamant in Theophi-
 lum. 115.d
 Origenista Catholicos omnes insimulare soliti hæresis An-
 thropomorphitarum. 115.e. 116.a
 Origenista nominare soliti Catholicos Pilosotas. 116.b
 Origenista monachi quas in Theophilum calumnias texue-
 runt. 116.e. 117.a.b
 Origenistas cur non eiecerit Ioannes Chryso-
 stomus excusatur. 118.b.c.d
 Origenistarum historia ab Origenistis descripta. 118.a.e
 restituta ad lineam veritatis. 118.d.e. 119
 Origenista monachi excepti à Ioanne Chryso-
 stomo absque
 communione in adibus Anastasia. 119.a.b. quibus in-
 stis prætextibus. 120.e. 121.a
 Origenista ab Olympiade vidua bene habitæ. 119.b.c
 Origenista monachi accusant Theophilum Episcopum Ale-
 xandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
 Origeni-

Origenistarum calumnia de Orthodoxis, quod damnauerint libros Origenis, cum tantum errores eius abiecerint. 150. a. b.
 Origenista monachi veniam petentes recepti in Synodo à Theophilo. 175. d. e.
 Origenista aduersarij Millenariorum. 326. a.
 Origenis animarum quaestio à Theologis diu agitata. 363. e. 364. a. b.
 Ornamenta Christianorum Crux. 3. b. c.
 Ornamentorum ecclesiae Constantinop. indiculus authenticus ad Innocentium Papam allatus à legatis. 207. e.
 Orosius historiam scribit. 16. c.
 Orosius presbyter Hispanus laborat apud S. Augustinum aduersus hereses Hispanias labefactantes. 362. d. e. 363.
 Orosius quanto tempore commoratus apud S. Augustinum in Africa. 363. d. e.
 Orosio scribendi historiam auctor fuit Augustinus. ibid.
 Orosius rediens diuertens in Africam iudicium Palaestinum de Pelagio reddidit manifestum. 385. d. e.
 Orosius impertijt Africanas complures Ecclesias reliquijs Protomartyris S. Stephani. 389. e. 390. a. b.
 Orosius detulit reliquias S. Stephani in Minoricam insulam. 420. b.
 Orosius pergit Hierosolimam. 366. c.
 Orosius detulit in Hispaniam reliquias S. Stephani. 366. e.
 Orosius Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 530. e.
 Orthodoxi Episcopi Constantinopoli agentes consolotariam epistolam scribunt ad Patres Ephesum. 591. e. quid ipsi ad eos rescripserint. 592. a.

P.

Pachomij Regula in Latinum translata à S. Hieronymo. 223. e.
 Pagani Theodosij lege coerciti. 480. e. 481. a.
 Pagani Vide, Gentiles.
 Palestina agitata timore Hunnorum. 6. c. d.
 Palestina diffensiones. 6. d.
 Palestina Synodus, eadem Diospolitana. 371. d. e.
 Palestina in:ursionem barbarorum patitur. 304. d. e.
 Palestini morachi trucidati à barbaris. 304. e.
 Palladius Origenista. 117. e.
 Palladius scriptor rerum Chrysofomi reprehenditur. 119. d.
 Palladius Episcopus Helenopolis in Asiam à Joanne Chrysofomo mittitur. 122. e.
 Palladius multa mentitus in gratiam Origenistarum. 175. d. e.
 Palladius Episcopus Helenopolis partis Ioannis fuga lapsus venit Romam ad Innocentium. 207. c.
 Palladium suscipit Roma Pinianus maritus Melaniae Iunioris. 207. d.
 Palladius Episcopus profectus cum legatis Apostolica sedis quantapassus. 240. d. 241. a. relegatur apud Ethiopas in Syenam Aegypti regionem. 241. c. d.
 Palladius exulans que passus in via. 242. d.
 Palladius Galata pro Pelagio Romam venisse creditus. 395. c.
 Palladius Magistratus missus Ephesum ab Imp. cum litteris. 583. c. fanit & ipse Nestorio. d. noluit accipere litteras à Catholicis, sed tantum à schismaticis. d.
 Palladij diaconi legatio in Britanniam à Caestino Papa. 519. c. d. eius genus. 520. a. res gesta. b. c.
 Palladij plures eodem vivere tempore. 520. a.
 Palladius ex diacono ordinatus Episcopus missus ad Scotos. 605. moritur. ibid.
 Pallium dare Episcopis, non esse Imperatorum. 631. e. 632. e.
 Palmarie insula monachi. 58. e.

Pammachius auctor erigendarum domorum hospitalium. 48. d. e.
 Pammachij Titulus in Urbe. 46. e.
 Pammachius & Oceanus interpellant S. Hieronymum, ut transferat Periarchon Origenis. 46. e. 47. a.
 Pammachij vxoris laudes à sancto Hieronymo scribuntur. 47. d. e.
 Pammachius proficetur monachum post obitum coniugis. 48. a. b. c. eius amor erga pauperes. c. d.
 Pammachius fauet S. Hieronymo. 108. a.
 Pammachius colonos suos Donatistas ad unitatem compulit. 233. e.
 Pammachius possessor latifundij in Numidia. 233. c. d.
 Pammachius Romanus quantum profuit unitati in Africa Donatistarum cum Catholicis facienda. ibid.
 Pammachij obitus. 296. e. 297. a.
 Pancratij martyris reliquia Roma vindices perinrantium. 342. a.
 Panophius Episcopus Pisidia. 122. a.
 Panophius creatus Episcopus Nicomedia. 124. b. c.
 Panophius legatus à Joanne Chrysofomo ad Innocentium Papam. 192. e. 193. d.
 Papa nomen olim commune omnibus. 538. a.
 Papa. Vide, Rom. Pontifex.
 Papinianus eminent inter omnes veteres Iureconsultos. 654. e.
 Pappus Episcopus exul restitutus. 274. d.
 Pappus Episcopus grania passus causa Ioannis. 292. a.
 Pappus Episcopus legatus Ioannis Chrysofomi ad Innocentium Papam. 192. e.
 Parabolani qui dicti fuerint. 691. c. d. e.
 Pascentij Comitiss Ariani procacia in pronocando & disse:rendo cum S. Augustino. 477. d. e. 478. a.
 Pascha dies apponendus in Formatis. 253. e.
 Pascha diem à Romana Ecclesia Occidentales petebant. 253. c.
 Pasche dies cuiuslibet anni annunciari solitus ab Episcopo Alexandrino. 90. d. e.
 Pascha tempore admissa scelera ab aduersarijs Ioannis Chrysofomi. 208. e.
 Paschatis diei dubium & controuersia quando agitata in Romana Ecclesia. 408. d. e. ea de causa consultus Pascha: sinus à S. Leone Papa. e.
 Paschatis vigilijs trucidatur populus Chrysofomi studiosus in Ecclesia. 191. d. e.
 Paschatis vigilijs reueritus est etiam Vigilantius vigiliarum hostis. 295. b. c.
 Paschalis cerei benedicendi licentia à Zosimo Papa concessa parochijs. 429. b.
 Paschales Theophilis annis singulis scribi solita. 346. c.
 Paschales epistolas cur Theophilus amplius non scribat. 253. d. e.
 Paschalis epistola prima Theophili aduersus Origenistas. 89. b. c.
 Paschales Theophili epistola quo ordine scripta. 89. d. e. 90. a. translata à S. Hieronymo in Latinum. 89. e.
 Paschalis epistola primo mitti solita Romam ad Pontificem. 90. d.
 Paschalis epistola Theophili secunda quando scripta. 128. b.
 Paschasinus quid ad S. Leonem de vero die Paschatis miraculo consignato. 406. c. d.
 Paschasius cum socijs martyr in Africa sub Genferico. 659. a. b.
 Passiones martyrum legenda in ecclesia. 456. e. 457. a.
 Pastillum post communionem degustare solitum Chrysofomum. 170. a.
 Paternus legatus missus ab aduersarijs Ioannis Chrysofomi an Innocentium Papam reicitur. 207. a.
 S. Patens Episcopus Lugdunensis quando vixit. 520. d. Patres

Patres Orientales iterum laborant aduersus idololatriam. 669. b.
 Patriarcha Iudaorum quibus parebant. 97. e.
 Patricius Apostolatam ad Hibernos accepit à Caestino Papa. 605. c. eius primordia & ordinatio. ibid.
 Patrimonium Romana Ecclesia in Oriente. 611. d.
 Patroclus intruditur à Constantio in Episcopatum Arelatensem. 345. c.
 Patroclus Episcopus Arelatensis à Bonifacio Papa coe:rtur. 475. e. 476. b.
 Patroclus Episcopus Arelatensis occiditur, eique subrogatur Honoratus. 500. b.
 Patronus Episcopus Toletanus. 235. b. c.
 Patroni Synodi in Concilio Ephesino. 568. a.
 Paule Romana dicitur. 109. e.
 Paule filia. 458. c.
 Paule Romana obitus in Bethlehem. 222. e. 223. a.
 Paule funus ministerio Episcoporum exhibitum. 223. a. b. psalmodia diuersarum linguarum in funere eius. b.
 Paule Iunioris & Eustochij memoria apud S. Hieronymum, 377. b.
 Paule nepis Paule Senioris. 458. d. e.
 Paulacius Dux Augustalis in Aegypto quid contra viduam. 143. c. e.
 Paulina Paule filia secundo loco nata. 458. c.
 Paulina defuncta vxoris Pammachij laudes scribuntur à S. Hieronymo. 47. d. e. eius ornamenta erogata in pauperes. 48. c. d.
 Paulinus Episcopus Nolanus gratulatur Augustino de eius ordinatione. 14. e. 15. a.
 Paulinus saepe scribit ad Augustinum. 15. a.
 Paulino quomodo cognitus Augustinus. 15. a. b.
 Paulinus vitam Augustini exigit ab Alypio. 15. c. d.
 Paulinus minime versatus in sacris historijs. 15. e. profanarum callentissimus. 16. a.
 Paulinus Suetonium in compendium redactum metro cecinit. ibid.
 Paulinus auctor Rufino scribenda historie. 16. b. c.
 Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Episcopis. 17. b. c.
 Paulinus magne estimationis apud Africanos. 17. c. d.
 Paulinus solicius de salute Licentij. 17. e. 18. a.
 Paulinus scribit ad Licentium carmen. 18. e. 19. a.
 Paulinus quando ad Seuerum primam dedit epistolam. 19. d.
 Paulinus secundum Natalitium S. Felicis quando celebrauit carmine. 19. e. ratio Natalitiorum. 28. d. e.
 Paulinus ad Domnedium. 19. e. quem per illud nomen intelligat. ibid.
 Paulini scriptiois Natalitiorum ratio. 91.
 Paulinus excepit S. Nicetam Episcopum, & profectus est eius reditum carmine. 23. e.
 Paulinus Nolæ excepit Melaniam. 25. c. d. 26. a. b. c.
 Paulinus predicator Melaniae sanctitatis. 26. b. c.
 Paulinus excusatur de laudata ab ipso Melania. 26. e.
 Paulinus rerum ignarus laudat Rufinum. ibid.
 Paulinus lignum Crucis accepit à Melania. 27. c. d.
 Paulinus ligno Crucis extinguit ignem. 27. c. 28. a.
 Paulinus donatus à Melania tunica. 28. a.
 Paulinus donatus à Seuero pallio cilicino. 28. a. que ipse mitit. ad Seuerum. ibid.
 Paulinus accipit à Seuero vitam S. Martini. 28. b.
 Paulinus scriptor vite S. Ambrosij diuersus à Nolano. 37. a. b.
 Paulini plures eodem tempore. 37. d. e.
 Paulinus diaconus oppugnator heresis Pelagiana. 37. d.
 Paulini presbyteri lucubraciones. ibid.
 Paulinus Nolanus Episcopus ab Anastasio Papa suetur. 47. a. b.

Paulinus venit ad Natalem Apostolorum Romam. 47. b. c.
 Paulinus Nolanus an scripserit res S. Martini. 163. a. b.
 Paulinus curatur oculorum infirmitate à S. Martino. 163. b.
 Paulini duo, Junior, & Senior. ibid.
 Paulinus Nolanus ignotum sibi penitus laudauit Vigilantium. 246. e. 247. a.
 Paulinus consolatur Melaniam de obitu filij. 284. b. c.
 Paulinus Nolanus Episcopus Catholica veritatis firmus asseritor. 399. b.
 Paulinus Nola Episcopus à barbaris cum caperetur, quid dixit. 301. c. d.
 Paulinus liber Nola remansit. ibid.
 Paulinus Nolanus cur admonetur à S. Augustino de Pelagianis erroribus. 398. b. c. d. amicus Pelagij, cum videretur Catholicus. 398. e. 399. a.
 Paulinus Episcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio. 435. c. d. e.
 Paulini laudes ab Honorio Imperatore. 435. d.
 Paulini seruitus in Africa sub Rege barbaro quando contigit. 605. e. 606. a. b.
 Paulini Episcopi Nolani obitus. 605. d. e. qua contigerint ante obitum. 606. c. d. e.
 Paulino morituro sancti Ianuarius & Martinus apparuere. 606. d.
 Paulini scripta. 607. c. d. seruata à S. Amando Episcopo Burdegalsi. ibid.
 Paulini scriptor rerum S. Martini quis fuerit. 162. e. 163. a.
 Paulinus auctor carminis Eucharistici. 344. a. Ausenij Consulis pronepos, eius genus. 344. b. idem heresi pollutus redit ad Ecclesiam. e. 345. a. deceptus olim à Priscillianistis. 345. a. b.
 Paulinus clericus Ecclesie Mediolanensis mittitur in Africam. 129. a.
 Paulinus diaconus oppugnat Caestium Carthagine. 339. e. 340. a. b.
 Paulini libellus missus ab Africano Concilio ad Zosimum in causa Caestij. 410. c. quid contineret ipse libellus. 411. d. e.
 Paulini Episcopi Antiocheni nomen in sacras tabulas relatum. 346. b.
 Paulini Antiocheni clerici recepti sub Alexandro. 274. d.
 Paulinus presbyter Romanus sub Innocentio. 397. a.
 Pauliani heretici damnati lege Theodosij. 513. e.
 Paulinianus mittitur in Occidentem cum Eusebio à S. Hieronymo. 46. a.
 Paulinianus quando redijt in Palestinam ex Italia. 108. b.
 Pauli Apostoli imago apud sanctum Ioannem Chrysofomum. 256. c.
 Paulus Apostolus magister Ioannis Chrysofomi. 255. e. 256. a.
 Pauli Apostoli basilica Roma honore habita à Gothis. 297. b.
 Paulus diaconus oconomus Constantinopolitanus extorris in Africam profectus. 242. b.
 Pauli Eme:eni Episcopi res gesta Alexandria cum Cyrillo. 625. a. b. c.
 Pauli Episcopi Eme:eni legatio ad Cyrillum pro pace. 623. b. c. eius res gesta cum Cyrillo. d. e.
 Paulus Eme:enus concionatur Alexandria. 626. c. d. 627. c. d.
 Paulus Episcopus Heraclea defensor Antonini Episcopi Ephesini. 122. a.
 Pauli & Dionysij legatio ad Theophilum pro electione Synesij. 310. b.
 Paulus Episcopus Nonatians in locum Chrysanij successus. 460. b. c. miraculum falso ei tribuit Socrates. 460. c. d. e.
 Paulus

I N D E X.

Paulus Episcopus pulsus à Theophilo. 87.c.d.e. 88.a
 Paulus Episcopus legatus Theophili Constantinopolim con-
 tra Joannem. 189.b
 Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam. 243.
 c. d
 Paulus Orosium. Vide, Orosius.
 Paulus Samosatensis auctor Nestoriana blasphemie. 516.
 a. b. c
 Pauperum infirmantium diuersa portenta. 109.e
 Pauperum hospitium à S. Fabiola Roma constructum. 109.
 e. 110.a
 Pax inter Alaricum & Honorium. 313.a
 Pax conciliata inter Ioannem & Cyrillum, & utriusq; par-
 tis Episcopos. 625.d.e
 Pax inter Suerianum & Ioannem Chrysostrum. 144.d.e.
 145.a
 Pax Orientalis Ecclesie tractatur per Theodosium Impera-
 torem. 617.618.619.620.621.622.623.
 Pax Africana Ecclesie tractatur à Romano Pontifice. 129.
 c. d. e
 Pacis studiosissimi Episcopi Catholici. 316. c. d
 Pacis conditiones iniqua ab Alarico oblata Honorio Impe-
 ratori. 279.e
 Pacem redimunt Romani auro ab Alarico. 267.d.e
 Peccata conuictorum non curarunt patefacere sancti vi-
 ri. 688.c. d
 Peccata populorum prouocant barbaros. 13.a. b
 Peccata grauiora reseruat maioribus Episcopis. 312.
 b. c
 Peccatum originale negauit Rufinus, & post eum Pelagius
 & Celestius. 339.d.e. 340.b. c
 Pelagius monachus impius innotescit. 225.e. 226. a. quales
 eius mores ex Isidoro. 226.a. b
 Pelagius successor Rufini in S. Hieronymum prima iacit ia-
 cula. 305.d
 Pelagius perstringitur à S. Hieronymo. ibid.
 Pelagius natione Brito. 305.e
 Pelagius haud gratis carpit scripta sancti Hieronymi.
 305.c
 Pelagij praecursor Rufinus. 306.a
 Pelagij praecursores multiplices. 306.b. c. d
 Pelagius clanculo seminat suas hereses. 306.e
 Pelagius docere coepit in Urbe, absente Innocentio Papa, eo
 anno quo à Gothis capta est. 307.b
 Pelagius latens in hypocrisi aliquando sanctis Paulino &
 Augustino carus. 326.e. 327.a
 Paulinus ignotum sibi coluit Pelagium latentem in hypocrisi.
 ibidem.
 Pelagius ubi docuit. 327.a. b
 Pelagius Rome diutissime vixit inter Catholicos. 327.b
 Pelagius per Celestium loquitur hereses. 325.b. c
 Pelagius, quaestiones proponendo disputandas, hereses semi-
 nabat. 325.d
 Pelagius scribens ad Demetriadem, eam seducere conatus est.
 355.e. 356.a. b
 Pelagius quo anno se penitus hereticum prodiderit.
 358.b
 Pelagius à Catholicis sanctis viris exceptus, antequam dete-
 geretur hereticus. 356.e
 Pelagij epistola ad Demetriadem sub nomine Ambrosij ali-
 quando latuit. 356.e. 357.a
 Pelagius mira arte blanditur viduis nobilibus, ut deciperet
 eas, 358.a. b. propterea obiurgatur à S. Hieronymo.
 ibidem.
 Pelagij hereses occultata patefacta per eius discipulos Timasium
 & Iacobum. 364.e. 365.a. b
 Pelagius damnat suas hereses in Concilio Diofpolitano. 370.
 e. 371.c. d
 Pelagius absoluitur à Concilio Diofpolitano. 371.c. d

Pelagij errores damnati in Synodo Diofpolitana, eadem die
 & Palestina. 371.d.e. 372.
 Pelagius captiosè agens decepit Synodum Diofpolitana. 373.e
 Pelagius damnatas hereses rursus occultè predicat. 374.e.
 375.a
 Pelagius male absolutum in Palestina, reclamant Episcopi
 Africani. 385.d.e. 386.a. b. c. d
 Pelagius & Celestius excommunicati in Concilio Carthagi-
 nensi. 386.c. d
 Pelagius absolutus in Concilio Palestino ne recipiatur ab In-
 nocentio Papa, obstitunt Episcopi Africani. 386.d. e
 Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Episcopi
 Africani literis ex duobus Concilijs, Carthaginensi, &
 Mileuitano. 387.e. 388.a. b
 Pelagius absolutum in Concilio Palestino non acquiescit
 omnino Innocentius Papa. 388.d. e
 Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 388.b
 Pelagius fallere nititur Innocentium Papam professione
 Catholica, à quo sciebat, post absolutionem se esse dam-
 natum. 395.b. c. se excusat apud eum. 395.d. e
 Pelagius cur Hierosolymis habitare delegerit. 395.d
 Pelagius cum suis ab Innocentio publico decreto damnatus.
 396.c. d
 Pelagij amicus Paulinus, cum videretur Catholicus. 398.e
 399.
 Pelagij causam cognoscit Zosimus Papa Roma. 402.c. d.
 403.
 Pelagij libellus confessionis oblatus Zosimo. 404.b. c. d
 Pelagius apparuit foris Catholicis. 404.b
 Pelagij fidei confessio. 404.d. e
 Pelagius damnat Origenis & Iouiniani hereses. 405.c. d
 Pelagius non potuit conuinci hereticus. 405.e. 406.a. b
 Pelagij dolosa artes. 405.d. e. 406.a. b
 Pelagius damnatus à Zosimo. 412.e. 413.
 Pelagium grauius perstrinxit Sixtus presbyter. 413.c
 Pelagius exagitat Honorij rescripto. 413.d. e. itemque
 Pelagiani. 414.c. d
 Pelagius exprobrat Catholicis, quod confugissent ad auxi-
 lium Imperatoris. 414.e
 Pelagius primum Roma, inde Carthagine damnatus.
 415.a
 Pelagiana heresis Rufinus seminator. 158.e
 Pelagiana heresis ortus & progressus. 306.a. b. c. d. e
 307.a. b
 Pelagiana heresis absque auctore divulgata. 324.c. d. e
 Pelagiana heresis auctores. 324.e
 Pelagiana heresis à Hieronymo patefacta. 325.d
 Pelagiana heresis quando Africa innotuit. 339.b. c
 Pelagiana heresis primum damnata Roma. 340.d. e
 Pelagiana heresi damnata Roma, Pelagius abiit in Siciliam,
 inde in Palestinam. 340.e
 Pelagiana hereses damnata in Concilio Diofpolitano. 371.e.
 372.a. b. c
 Pelagiana heresis capita damnata Diofpoli. 372.a. b. c. d.
 alia detecta per S. Augustinum. 373.b. c
 Pelagiana heresis alia capita ex sancto Hieronymo.
 374.b
 Pelagianorum mores & ritus à S. Hieronymo exprobrati.
 374.b. c
 Pelagianorum turpes adulationes. 374.c
 Pelagianorum sententia de vestitu. 374.d
 Pelagianas hereses damnauit Zosimus Papa. 413.b
 Pelagiana heresi additus Nestorius. 536.c
 Pelagiana heresis stabilitur à schismaticis Ephesi. 575.c
 Pelagianam heresim Cyrillus pro concione exagitat.
 580.b
 Pelagiana heresis damnata epitaphium sancti Prosperi.
 580.e. 581.

I N D E X.

Pelagiana heresis damnata in Concilio Ephesino. 580.d.e.
 581.a
 Pelagiana heresis serpit sub Catholico nomine. 639.a
 Pelagianorum insidias detegit S. Prosper. 639.b
 Pelagiane heresi rursus pullulanti Prosper occurrit.
 639.a
 Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Augu-
 stinus in Occidente. 326.b. c. d
 Pelagiani admixti feminis. 374.a
 Pelagianorum fautores Roma plures fuisse dolent Episcopi
 Africani. 388.b. c
 Pelagianos acerrimè insectatus est sanctus Augustinus. 389.
 c. d. e
 Pelagianorum inuasionem passum monasterium Bethlehemi-
 ticum. 394.a. b
 Pelagianos nonnulli Nole debebant. 398.e. 399.a
 Pelagiani insiliunt in Constantium Vicarium. 416.a. b
 Pelagiani exagitati à sancto Augustino annis decem.
 416.b
 Pelagiani insultant Catholicis ob schisma in Ecclesia Roma-
 na obortum. 441.b. c
 Pelagiani frustra petunt Concilium Occumenicum. 442.d. e
 Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 443.a. b
 Pelagianos nono rescripto exagitat Honorius Imperator.
 445.c. d
 Pelagianos urget Aurelius Episcopus Carthaginensis vigo-
 re edicti Imp. 446.a
 Pelagianos Praefecti Praetorio edictis exagitant. 461.d. e
 Pelagianos Constantius Augustus exagitat. 461.c. d
 Pelagiana heresis origo Nestoriana. 464.b. c
 Pelagiani ab Attico Episcopo Constantinopolitano exagita-
 ti. 492.a. b. c
 Pelagianorum fautor Nestorius detegitur. 514.c
 Pelagiani profugi in Britanniam. 520.e
 Pelagiani in Britannia conuicti per S. Germanum, & eie-
 cti. 521.d. e. 522.a
 Pelagiani superati miraculo per S. Germanum. 522.a. b
 Pelagiani expulsi ab Occidente migrarunt Constantinopo-
 lim, & à Nestorio excepti. 530.e. 531.e. Nestorius
 pro illis agit apud Celestinum Papam. ibid.
 Pelagiani Nestorianorum parentes. 404.b. c. d. 537.b. c. d
 Pelagiani conuenerunt Ephesicum Joanne & Nestorio.
 573.c. e
 Pelagianos exagitat Celestinus Papa. 603.b. c
 Pelagiani destruuntur traditionibus Apostolicis. 603.d
 Pelagianos pellendos admonet Celestinus Papa Maximia-
 num Episcopum Constantinopolitanum. 612.e. 615.b
 Pelagiani à Britannia iterum fugati per S. Germanum. 652.
 b. c
 Pelagianis Episcopis damnatis reuerti volentibus ad Eccle-
 siam spes recuperande sedis adempta. 679.c
 Pelagiani cum ignominia Epheso expulsi. 581.b
 Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papa. 681.c. d.
 682.
 Pelagianismi nomine Sixti Papa editi. 682.a. b. c
 Pemen legatus Theophili Constantinopolim contra Ioannem.
 189.b
 Pentadia clarissima vidua. 61.a
 Pentadia occasione lata lex aduersus Ecclesiasticam immuni-
 tatem. 68.e
 Pentadia alleccta inter diaconissus. 69.a
 Pentadiam viduam cum alijs consolatur discessurus Ioannes
 Chrysostrum. 197.c. d
 Pentadia subiecta quaestionibus propter incendium. 201.d
 Pentadia nobile certamen. 205.d. e. 206. consolatur eam
 Ioannes Chrysostrum & celebrat. 205.d
 Peregrina communio, qua accepti sunt Origenista. 119.e
 Peregrina communicatio. 263.a
 Peregrinatio prior Eudociae Aug. Hierosolymam. 665.c. d. e.

posterior peregrinatio. 666.e
 Peregrinatio ad natalem diem Apostolorum Romam. 47.b
 Peregrinorum hospitium in Portu Romano. 46.d. e
 Peregrinatio ad Memorias martyrum. 28.d. e
 Periarcho Origenis à Rufino translatus Roma editum.
 30.c. d. e. doli sub eo absconditi. e. 31.a
 Periarcho Origenis inemendatum editum. 31.b. c. purga-
 tum ex parte tantum. e. 32.a
 Periarcho Origenis germana translatio requiritur à sancto
 Hieronymo. 46.d. e
 Periarcho Origenis quando & quo consilio à S. Hieronymo
 translatus. 83.c. d. e
 Periarcho, non alij Origenis libri vetiti. 149.b. c
 Perpetuae & Felicitatis martyrum corpora in basilica Resti-
 tuta Carthagine. 39.c. d. 675.d
 Perse superati virtute Crucis. 11.b. c
 Perse credunt Christo. 23.a
 Perfarum Rex fœdus inicit cum Theodosio centum annorum.
 265.d. e
 Perfarum Rex in protectionem suscipit Theodosium Iuni-
 orem. 265.a. b. eius littera ad Senatum Romanum.
 265.c. d
 Perse ad fidem opera Chrysostrum per Marutham Episco-
 pum adducti. 266.a. b
 Perfarum Rex magos impostores puniuit. 266.d. e
 Perse dire persequuntur Christianos. 465.c. 466. 467.
 Perse dirissime cruciant Christianos. 466.c. d
 Perse diuina ope victi à Romanis. 468.a. b. c. d
 Perse blasphemus à Deo punitur. 468.b. c
 Perse victi precibus Simeonis Stylite. 469.a
 Perse victi charitate Acacij Episcopi Amide. 469.d. e
 Perse capti à Romanis pasto & redempti ab Acacio Episco-
 po. 469.e
 Persecutio sub Attico Episcopo Constantinopolitano contra
 Joannis studiosos. 242.b. c. d. e. 243.a
 Persecutio Christianorum in Perside. 465.c. d. e. 466. 467.
 Persecutionis Persica causa. 465.e. 466.
 Persecutio in Ecclesia Africana per Gensericum. 659.a. b. c.
 660.
 Persecutores Episcopi. 242.e
 Persecutores Ioannis Chrysostrum male pereunt. 219.d. e.
 220.a. b
 Persecutorum consilium de necando Ioanne Chrysostrum.
 244.c. d
 Personas superinduentes Christiani reprehenduntur. 670.c
 Pestis depascitur Urbem sub Attalo. 290.d
 Petilianus Cirtensis, an Constantinianensis Episcopus. 52.
 b. c
 Petilianus acerrimus defensor Donatistarum, & eius scripta
 qua S. Augustinus impugnat. 52.b. c
 Petilianus Episcopus Donatista delectus ad disputandum
 cum Catholicis in Collatione. 317.e
 Petri Apostoli basilica Roma etiam à barbaris honore habi-
 ta. 294.b. c. d
 Petri Apostoli basilica Confessio ornata à Valentiano Impera-
 tore. 680.d
 Petri Apostoli catena duae donata Eudociae à Inuenali Epi-
 scopo Hierosolymitano. 667.d
 Petri catena, qua Roma vinculus est sub Nerone Imperatore.
 668.d. e
 Petri catena anniuersaria memoria Constantinopoli. 667.d. e
 668.a. b
 Petri catenarum altera missa Romam ad Eudociam Augu-
 stam. 668.c. templo illustrata ab eadem. d
 Petri gladius Constantinopoli in ecclesia reconditus, & mira-
 culis fulget. 668.b
 Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 171.d
 Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b. c
 Petrus Ciacconus Toletanus. 223.e
 Petrus

Petrus Chrysológus ordinatur Episcopus Ecclesia Rauennatis. 638.d.e
Petrus Chrysológus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 654.b
Petrus diaconus Ecclesia Forocorneliensis venit ad Sixtum Papam. 638.e
Petrus Episcopus Sarracenorum. 471.b.c.d
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatia. 379.b.c
Petrus Morinus Theologus Parisiensis. 584.d
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e
Petrus presbyter Hispani deceptus à Vincentio Victore heretico. 463.c.d
Petrus Episcopus Sarracenorum quando ordinatus. 530.a
Petrus Sarracenorum Antistes emittit in Concilio Ephesino. 564.e
Petronij Episcopi Bononiensis legatio pro Concilio celebrando. 547.e
Petronius Bononiensis Antistes. 499.c
Pharetrius Episcopus Casarea Cappad. non recipit Ioannem Chrysostrum in exilium abeuntem. 213.a.b
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e
Philippus Apostolica sedis legatus quid prelocutus in Synodo 576. a. b. & primo loco subscripsit. e
Philippi sedis Apostolica legati nomine conficta epistola. 634.a
Philippus competitor Sisinnij in Episcopatu Constantinopolitano. 493.b.c
Philippus competitor Nestorij in Episcopatu Constantinopolitano. 513.b
Philippus competitor rursum in Episcopatu Constantinopolitano. 600.a
Philippus parum felix in historia Christiana conscribenda. 493.d.e.494.
Philippus monachus extorris causa Ioannis in Campaniam peruenit. 242.a
Philippus causa Ioannis Chrysostrum extorris d. em obiit. 242.b
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis à Zosimo Papa Carthagem. 429.b.c
Philippus presbyter legatus Apostolica sedis cum collegis ad Concilium Ephesinum. 560.e.562.c.d
Philippus presbyter legatus Apostolica sedis profectus Constantinopolim ad Imperatorem. 593.d.e
Philosophi Stoici magistri Pelagianorum. 306.d
Philosophi vera sapientia studiosi haud auersati sunt Christianam religionem. 330.e.331.a
Phoenicum templorum idolorum destructio. 142.b
Phoenices Gentiles insurgunt in monachos. 141.c.d
Phrygas hereticos Honorius legibus infestat. 252.e
Phryges heretici lege Theodosij damnati. 513.d
Phrygium à Calestino Papa missum ad Cyrillum Alexandrinum. 538.a
Photius Nestorij propugnator acerrimus. 580.b
Photinus creditus auctor Nestoriana heresis. 516.a
Photiniani heretici lege Theodosij proscripti. 513.e
Picti populi victi à Britannis per S. Germanum. 522.e.523.a.b
Pictura pacis, siue concordia. 145.b
Pictura. Vide, Imago.
Pilosiota cur dicti Catholici ab Origenistis. 116.b.c
Pimeniola soror S. Hilarij. 499.a
Pinianus venit Tagastam ad Alypiam, inde Hipponem ad Augustinum. 281.d.e
Pinianus hospitio recipit Palladium Episcopum Helenopolis. 207.d
Piniani & uxoris eius Melania vita institutum. 459.c

Pinianus cum Melanijs & Albina recedit ab Vrbe. 276.a.b.c
Pinianus cum suis Carthagem nauigat. 281.b.c
Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad sacerdotium. 281.e
282. praestita illi securitas ab Augustino. 281.e
Pinianus ab Hipponensibus rapitur, ut presbyter ordinetur. 281.e.282.a.b.c
Piniani angustia immensa. 282.d.283.
Pinianus vi coactus iurat se non discessurum Hippone. 283.b
Pinianus clam recedens Hippone venit Tagastam. 283.d
Pyrea templa dicata idolo Persarum. 466.b
Pityuntem transferri iubetur Chrysostrum rescripto imp. 254.b
Placidia soror Honorij imp. Vide, Galla Placidia.
Placilla, siue Flacilla filia Eudoxia Augusta. 220.c
Plinius refugit scribere historiam. 17.a
Pluuia obtenta Christianorum precibus. 71.e.72.a.b
Pœna auri librarum ducentarum iussa sunt diaconista communicare cum Arsacio. 206.c
Pœna librarum quinque auri in vexantes ecclesias, vel ecclesie personas. 99.b
Pœna librarum auri quinque cohibiti ab Honorio Donatista persecutores & alij. 99.c.d
Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theodosio in Donatistas. 182.e
Pœna decem librarum auri contra Donatistas rogatur instaurari. 221.d
Pœna repetita de decem libris auri contra Donatistas. 231.a.b
Pœna decreta legibus Arcadij aduersus Gentiles. 5.b.c
Pœna decreta legibus Arcadij aduersus hereticos. 4.d.e.5.a. 21.e.22.a.43.a.65.c.99.b.c.d
Pœna capitis aduersus turbantes Catholicos in Africa ab Honorio sancita. 50.a.b
Pœna exauertationis Episcoporum non communicantium cum Arsacio. 207.b
Pœna exilij aduersus Donatistas. 333.a.b
Pœna recens sancita in Donatistas. 230.b.c.d.e.231.a.b
Pœna ab Honorio Imperatore statuta aduersus Pelagianos. 414.c.d
Pœna irroganda in occisores martyrum. 103.b.c
Pœna aduersus idololatras à Theodosio iterum sancita. 669.b
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere heretici Origenista. 364.b.c.d
Pœnitentia nemini neganda in extremis posita. 512.d
Polemios diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35.e
Polychronius Episcopus Hierosolymitanus non repertus in rerum natura. 642.e.643.a.b
Polychronius Episcopus Apamea. 506.d
Pollentia illustrata victoria Stilichonis. 184.c.185.186.
Pollentini belli tempus. 185.d
Pontifex Rom. Vide, Romanus Pontifex, Romana Ecclesia.
Pontificis Romani fides tenenda inter dissensiones hereticorum. 353.d
Pontifices summi dicti Episcopi. 41.b.c
Populus Constantinopolitanus grassationem patitur à militibus in ecclesia. 191.d.e
Populicertant. pro occupandis reliquijs sanctorum. 304.e.305.a
Populorum concursus & accursus Ioanni Chrysostrum proficiscenti in exilium. 212.b.c
Populus Romanus in Christo salutem tempore cladis Vrbs inuenit. 295.e.296.a
Porphyrus Episcopus Gazæ legatum mittit Marcum diaconum ad Arcadium. 70.c.d
Porphyrus quomodo electus Gazensis Episcopus. 70.e

Rorphyrius Episcopus qua passus à Gentilibus Gazensibus. 71.b.c.d
Rorphyrius Episcopus graua patitur à Gazensibus. 73.a.b
Rorphyrius miraculo edito plures Gazenses conuertit. 74.b.c
Rorphyrius tractat cum Ioanne Episcopo Casariensi. 131.d
Rorphyrius Gazensis Episcopus venit Constantinopolim ob idoli templum demoliendum. 131.b.c
Rorphyrius quid cum S. Procopio anchoreta. 132.a.b.c
Rorphyrius peruenit Constantinopolim. 132.d.e. inuist Ioannem Chrysostrum. e
Rorphyrius agit cum Amantio euncho, inde cum Eudoxia Augusta de rebus Gazensibus. 133.a.b.c
Rorphyrius predicat Eudoxia Augusta parituram puerum. 133.e
Rorphyrii visio de templi Gazensis demolitione. 134.c
Rorphyrius offert libellum supplicem infanti Theodosio. 135.a.b
Rorphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore. 135.c.d
Rorphyrius cum socijs recedit Constantinopoli, reuersurus Gazam. 136.c.d
Rorphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro edificanda Gazensi ecclesia. 136.b.c
Rorphyrius cum socijs iactatur tepestate maris propter nauclerum Arianum. 136.e
Rorphyrii acta Maiume. 137.b.c
Rorphyrius reuersus Gazam. 137.d.e
Rorphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis diuinitis. 138.b.c
Rorphyrius consultat de Marnio quid agendum. 138.c.d
Rorphyrius aggredditur edificare ecclesiam in loco Marni. 140.b.c.d
Rorphyrius disputat cum Iulia Manichea. 179.b.c.d
180.a
Rorphyrius Episcopus Gazensis interfuit Concilio Diospolitano. 371.b.c.d
Rorphyrius Antiocheno Episcopo communicandum iubet Arcadius Imperator. 202.b.203.c
Rorphyrius vi inuadit thronum Antiochenum. 202.d.e. eius scelera. 203.a.b
Rorphyrii inuasoris ordinatio quomodo se habuit. ibid.
Rorphyrius fugit ad ducem exercitus. 203.b
Rorphyrius regreditur Antiochiam sultus prasidio militari. 203.b.c
Rorphyrius communionem vitat Antiocheni. 254.a
Rorphyrius scelestissimus pseudoepiscopus Antiochenus moritur. 272.d.e. iniuste laudatur à Theodoro. 273.b
Possessiones in Asia relicte à Proba Ecclesie Romana. 611.d
Possidius Episcopus missus legatus ab Ecclesia Africana ad Honorium Imp. aduersus Gentiles. 97.e.98.
Possidius Episcopus Calamensis quid passus à Crispino Episcopo Donatista. 182.a.b.c
Possidius intercedit pro Crispino condemnato à Praside. 182.e
Possidius disputat cum Crispino. 183.a
Possidij ingens modestia. 183.c
Possidius Episcopus legatus ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem. 301.e
Possidius accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 390.b
Possidij de libris S. Augustini indiculum. 555.a
Possidij industria in seruandis S. Augustini libris, & numerandis. ibid.
Possidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Calestinum Papam. 530.c.d
Posthumiani peregrinatio à Senero conscripta. 86.a.b

Posthumianus venit in Palaistinam ad S. Hieronymum. 87.a
Praxilus successor Ioannis in sede Hierosolymitana. 395.b.c
Praxilus scribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quod fuerit absolutus in Concilio Palestino. 395.c
Praxilus Episcopus Hierosolymitanus moritur. 329.e
Predicari solum verbum Dei intra cancellos. 257.b
Predicare cepit verbum Dei in medio ecclesia Ioannes Chrysostrum. ibid.
Præfeti prouinciarum quam coluerint Episcopos. 479.a
Præfibus prouinciarum imperant Episcopi. 334.b
Presbyteri sententia curi, cum legitur Euangelium. 159.c
Presbyteri sedent, diaconi stant. 160.b
Presbyteri Galli scribentes contra S. Augustinum turbant Ecclesiam. 602.e.603.a
Primitus prouincia Numidia controuersa. 167.d.e
Primitus nomen suprema potestatis. 41.e.42.
Primitianus Episcopus Carthagenensis Donatistarum electus ad disputandum cum Catholicis. 317.b
Principia S. Marcellæ filia diuina prouidentia tempore Vrbs excidij liberatur. 296.d.e.297.a
Principes Episcoporum ne quis dicatur Episcopus vetitum in Africa. 40.e.41.42.a
Princeps sacerdotum prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Principes periculose immiscunt se rebus sacris. 550.d.e
Principes quanto periculo lacestant viros Dei. 220.c
Principes frustra leges sancunt, nisi malorum fontes obstruant. 672.a
Principum Christianorum gloria & ornatus Crux. 3.b.c
Priscilliana heresis adhuc infestat Hispanias. 235.c
Priscillianistas hereticos Honorius infestat. 252.d.e
Priscillianista nouis legibus Honorij exagitati. 207.d
Priscillianista lege Theodosij exagitati. 307.b
Priscillianista aliquid habent in heresi Pelagianæ. 324.e
Priscillianista heretici corruptores Gallorum. 343.a.b
Priscillianistas impugnatur S. Augustinus. 363.b.c
Priscus Episcopus Casarea Mauritania priuatus administratione. 451.b
Priscillianista heretici, à Priscilla sic dicti, damnati lege Theodosij. 513.d
Præuilegia Meritorum Catholicorum. 131.a
Præuilegia Ecclesie ablata à Ioanne tyranno 480.a.b
Præuilegia ablata Ecclesie à tyranno restituit Valentinianus. 489.b.c
Præuilegia Ecclesie confirmata ab Honorio Imperatore. 13.c. 42.e.43.a.99.c.d
Præuilegia Ecclesie ab Honorio Imperatore stabilita. 263.b
Præuilegia Rauennati Ecclesie à Romana sunt concessa sede. 632.b.c
Præuilegia concessa Rauennati Ecclesie à Valentiniano Imp. impostura arguuntur. 631.c.d.e.632.a.b
Proba hospes Romæ Ioannis Chrysostrum studioforum. 244.a
Proba accepit à Ioanne epistolam b
Proba Faltonia in crimen adducta proditionis Vrbs. 292.e. defenditur à calumnia. 292.e.293.a
Proba cum suis ex Urbis excidio fugit in Africam. 298.d.e. 299.a
Proba filij Consules ordinarij. 298.d
Proba que passa in Africa ab Heracliano. 299.a.b
Proba auia Demetriadis fruget votis virginis. 353.e. 354.c.d. munus ad S. Augustinum misit de consecratione neptis. 355.b.c
Proba reliquit Ecclesia Romana possessiones in Asia. 611.d
Probinus filius Proba Consul ordinarij. 298.d
Probus filius Proba Consul ordinarij. ibid.
Probus martyr in Africa sub Genferico. 659.a.b
f Procli

Procli primordia. 644.a
 Proloquid ostensum de S. Ioanne Chrysoſtomo. 255.e.
 256.a
 Proclus competitor Sifinnij & Philippi in Episcopatu Con-
 ſtantinopolitano. 493.b.c
 Proclus ordinatus Episcopus Cyzicenus non recipitur. 494.
 a.b
 Proclus Episcopus Constantinopolitanus eligitur. 643.c.d
 Proclus competitor Neſtorij in Episcopatu Constantinopoli-
 tano. 513.b
 Procli epistola ad Armenos haud suscepta ab illis ob silen-
 tium Theodori nominis. 650.b
 Procli silentium de nomine Theodori unde pronenerit.
 651.d
 Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chrysoſtomi.
 661.e.662.
 Proclus petit corpus Ioannis Chrysoſt. à Theodosio. 662.e.
 663.
 Proclus accepit ab Armenis legationem, & scripta Theodo-
 ri Mopsuesteni. 649.b
 Proclus scripsit epistolam ad Armenos: eadem misit ad Ioan-
 nem Episcopum Antiochenum. 649.b.c
 Procli consilium in scribendo ad Armenos, & argumentum.
 649.e.650.a
 Proclus numquam probavit scripta Theodori. 651.a
 Procula clarissima vidua. 61.a
 Procula diaconissa Ecclesie Constantinopolitana. 197.c.d
 Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 50.c.d
 Proculus Massiliensis Episcopus Lazarum calumnia dam-
 nat. 402.e.403.a
 Processio Archimandritarum & monachorum ad Theodo-
 sium Imperatorem pro Concilio Ephesino. 585.b.c.d
 Processiones Arianorum cum argenteis Crucibus. 125.c.d.e.
 vetuit id facere ab Arcadio Imperatore. ibid.
 Processio exhibitæ à Gothis in reportatione vasorum sacro-
 rum ad basilicam S. Petri. 294.c.d.e.295.
 Processiones prae signo Crucis. 71.e
 Processionis Gazensis Ecclesie ordo. 140.d.e
 Processio cum psalmodia. 422.a.b
 Processiones cum Cruce procedente. 137.a
 Processi & Martiniani reliquia Romæ vindices periturij.
 342.a
 Procopius sanctissimus monachus apud Rhodum insulam.
 132.a.b
 Procopius in somnis apparet Episcopis. 136.d
 Procopij fragmentum de Urbis excidio refellitur. 292.b.c.d
 Procopius praedicat Propheta ventura. 132.b.c.d. & agenda
 prae monuit. c.d
 Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 183.e.184.a.
 restitit Augustino admonenti. 184.a.b
 Profanatio ecclesie malum portendens. 538.a
 Prodigium de aquila super Marcianum. 591.d.e
 Prodigium de igne super Constantinopolim imminente. 20.e
 Prodigium super Constantinopolim visum. 114.b.c
 Prodigium de puero Christiano Gazensi. 138.c.d.e
 Proiectus Episcopus ecclesiam S. Stephani erexit. 390.d
 Proiectus Episcopus legatus ab Apostolica sede ad Concilium
 Ephesinum. 560.e.562.c.d
 Promoti Consularis neptis nubit Arcadio. 2.d.e.3.a.b
 Propinquorum malorum sancti viri nullam rationem duxê-
 re. 688.c.d
 Prophetia Ioannis Chrysoſtomi & Epiphany inuicem iacta-
 ta cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e.153.a
 Proſper Demetriadem epistola ad eam data celebrauit. 355.e
 Proſper exagitat S. Augustini aduersarios. 499.e
 Proſper detegit insidias Pelagianorum. 639.c
 Proſper excitat Sixtum Papam in Cassianum. 639.e
 Proſper occurrit haeresi Pelagiane rursum pullulanti.
 639.a.b

Proſper & Hilarius pro S. Augustino insurgunt. 497.e.
 498.a.b
 Proſper & Hilarius pugnant pro sancto Augustino. 555.
 c.d.e.ſe Romam postea contulerunt.
 Proſper Romam venit ad Caeſarium aſſurus contra impu-
 gnatores S. Augustini. 603.a. defendit Augustini ſcri-
 pta. 603.e.604.a
 Providentia Dei in gubernanda Romana Ecclesia. 33.c.d.e
 Provincia Orientis ab Hannis exciſa. 6.d.e
 Psalmodia duersarum linguarum in funere S. Paula.
 223.b
 Psalterium ante Miſſam canendum. 617.b
 Pſendo Moyses decipit Iudzos Cretenſes. 629.e.630.a.b
 Ptolemeſe Concilium in Libya sub Synefio. 327.c.d.e
 Pueri Gazensis Christiani vaticinia de Marnei conflagra-
 tione. 138.c.d.e. habetur de fatidico puero quaestio. 139.a
 Pugnantium aduersus hereticos decretis Romana Ecclesie.
 249.c.d
 Pugnatores Catholici ab hereticis qualiter discernantur.
 529.d.e
 Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias ſanctorum
 fieri solita. 341.d.e
 Pulcheria Augusta creatur. 380.c.d.e. eius aet. c. vivit
 Deo virginitatem. 380.d. gubernat Imperium, & ſorores
 in virginitate aluit. d
 Pulcheria qualiter Theodosium inſtituit. 380.d.e.381.a
 Pulcheria Augusta laborat pro Orthodoxis. 596.c.d.e
 Pulcheria Theodosio causa bonorum omnium. 597.a
 Pulcheria laudes ob defenſam fidem Catholicam contra Ne-
 ſtorianos. 596.d.e
 Pulcheria Augusta erexit templum Dei genitricis in Bla-
 chernis. 601.e.602.a
 Pulcheria mittit munera Hierosolymam. 667.b
 Pulcheria filia Arcadij & Eudoxia. 220.c
 Pulpitum in usu ad concionem. 257.b
 Pulverem ex ſepulchro S. Albani collegit S. Germanus, & reli-
 quiarum loco habuit. 522.b.e

Q.

Quadi cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263.d
 Quaestio de canone Antiocheno contra Ioannem Chry-
 ſoſtomum adducto. 190.
 Quaestiones omnium difficillimam de animarum origine
 S. Augustinus reicit in S. Hieronymum. 363.e.364.375.
 e.376.a.377.b.c
 Quaestio de Origine animarum nondum tempore Gregorij
 Pape definita. 377.b.c
 Quaestio inter Africanos Episcopos & Romanum Pontifi-
 cem non de appellatione, sed de modo exequendi ſententias:
 453.a
 Quaestio ubique agitata, cur Deus sanctos viros ab impijs ca-
 di permittat. 304.e.305.a
 Quaestiones Caleſtij, quibus haereses spargit occulte. 340.b
 Quaestiones dira exhibitæ de incendio Constantinopolitana
 Ecclesie. 201.c
 Quaestiones proponendo disputandus Pelagius haereses ſemi-
 nabat. 325.d
 Quadragesimalis ieiunij tempore agitur causa Ioannis Chry-
 ſoſtomi. 190.d.e
 Quadragesima martyrum reliquia inuenta. 665.b
 Quartus Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461.b
 Quartadecimani quomodo effecti Neſtoriani. 580.b
 Quaternitatem inducebat Theodorus Mopsuestenus. 610.a
 Quercus villa Ruffini dicta, ubi Theophilus Synodum colle-
 git contra Ioannem Chrysoſtomum. 171.b.c.172.d.e
 Quinquennalia Theodosij Junioris edita. 237.e
 Quintianus Episcopus accepit reliquias S. Stephani ab Au-
 gustino. 393.c.d
 Quodauit-

Quodauitdem diaconus Ecclesie Carthagenensis ad quem
 S. Augustinus de Haeresibus scripsit. 497.a.b.c
 Quodauitdem Episcopus Centuriensis. 164.e.165.a. eius
 causa cognita in Concilio Mileuitano. ibid.
 Quodauitdem Episcopus Carthagenensis expulsus à Geneſe-
 rico. 675.c.d

R.

Rabula Edesse Episcopus exclamat contra libros Theo-
 dori Mopsuesteni. 648.e.649.a. accusatur ab An-
 drea Episcopo Neſtoriano. 649.a
 Rauenna Concilium in causa schismatis. 433.e.434.435.
 e.d
 Rauennati Ecclesie concessa privilegia impostura arguun-
 tur. 631.c.d.e.632.a.b. ab Apostolica sede ea est consecuta.
 632.b.c
 Rauennates petunt à Sixto Papa Episcopum. 638.d.e
 Regandi studio violare religionem quam impium. 112.a
 Rex Alemannorum à S. Germano repressus. 652.e.653.a
 Regina Ismaelitarum precibus Simeonis Stylita obtinet ſi-
 lium. 469.b
 Regina dicta Arcadij filia omnes virginitatem professa.
 691.b
 Reges periculoſe immiscet se rebus sacris. 550.d.e
 Regum ornatus Crucis. 3.b.c
 Regni defensio & munimentum est bene custodita immunitas
 Ecclesiastica. 480.a.b.c
 Regnum defensio est religio bene custodita. 322.e.
 323.
 Regens Concilium in Gallia. 679.a.b
 Regium Galliarum in Gallia Narbonensi. 679.b
 Reginus Episcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum
 obiicit in Synodo. 593.c
 Regula monachorum S. Pachomij translata in Latinum à
 S. Hieronymo. 223.e
 Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chrysoſtomi ad Ar-
 cadium. 176.a
 Relatio Symmachi Praefecti Urbis ad Honorium Imperato-
 rem de schismate Romana Ecclesie. 429.d.e
 Relatio secunda Symmachi ad Imperatorem. 431.d.e
 Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 433.d
 Relatio quarta Symmachi ad Constantium de temeritate
 Eulaliij. 436.d.e.437.a
 Relatio quinta Symmachi ad Constantium. 438.b.c
 Relatio sexta Symmachi de restitutione Bonifacij. 439.a
 Religio Christiana propagata in Sarracenos. 470.a.b.471.
 472.
 Religionis Christiana velamine excusata Circensia. 670.d
 Religio bene custodita, defensio regni est. 322.e.323.
 Religio exacte custodita tuetur Imperium. 490.e.491.c
 Religio regit Imperium. 382.a.b
 Religionem violare regandi studio quam impium. 112.a
 Reliquia S. Agnetis Constantinopoli honore habita. 667.
 a.b
 Reliquia martyrum Alexandri & sociorum translata Me-
 diolanum. 102.e.103.a
 Reliquia eorundem martyrum acceptæ à S. Gaudentio Epi-
 scopo Brixiano. 103.c
 Reliquiarum S. Ioannis Chrysoſtomi translatio Constantino-
 polim. 661.662.663.664.
 Reliquia S. Germani Episcopi Antifid. magno pretio habita.
 654.b. earundem translatio. c.d
 Reliquia S. Ioannis Baptistæ. 486.c.d.e
 Reliquia donata à luuenali Episcopo Hierosolym. Eudocia
 Augusta. 67.d.e
 Reliquia Quadragesima martyrum inuenta. 665.b
 Reliquia Samuelis Constantinopolim translata. 252.a
 Reliquia S. Stephani delata in insulam Minoricam, quarum
 virtute Iudei conuerſi sunt. 419.b.c.420.421.422.423.
 424.
 Reliquiarum S. Stephani translatio Constantinop. 667.a.b
 Reliquias S. Stephani diuisit Augustinus in alias ecclesias.
 393.c.d
 Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Augu-
 ſtini. 390.c.d
 Reliquiarum S. Stephani inuentio & translatio. 365.e.
 366.367.368.
 Reliquia S. Stephani delata in Hispaniam. 366.d
 Reliquias S. Stephani mortui ſex reuocati ad vitam. 392.c.d
 Reliquia ſanctorum martyrum pellunt inſiſtationes demo-
 num. 365.c.d
 Reliquias martyrum horrescunt demones, quas subſannat
 Vigilantius. 101.d.250.c.d
 Reliquiarum ſanctarum cultum Catholica ſemper Ecclesia
 praedicant. 248.c.d
 Reliquias martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores.
 370.d.e
 Reliquiarum contemptores perſtringuntur. 393.a.b
 Reliquia ſanctorum martyrum quam auide quaſita. 304.e.
 305.a
 Reliquia Prophetarum Michae & Abacuc quando in-
 uenta. 252.e
 Reliquiarum conditoria cum fenestella, ſue foramine.
 319.b.c
 Reliquia ſanctorum vindices veritatis. 341.d.e.342.a
 Reliquias ſancti Episcopi venerati Theodosij. 381.e
 Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 522.a.b.e
 Reliquia ſanctorum martyrum in Phoeniciam deferenda ad-
 uerſus idololatriam. 141.e
 Reliquia ſanctorum proficua contra demones. 486.c.d
 Reliquiarum ſanctorum cultum Vigilantius impugnat. 248.
 a.b.c
 Reſcriptum Iuliani pro Donatiſtis cur inſum publicari.
 105.c.d.e
 Reſtituta basilica Carthagine. 39.c.d
 Reſtitutus preſbyter Hipponenſis dira paſſus à Donatiſtis.
 50.c.d
 Reſtituta Secretarium loci Concilij Carthagenenſis. 129.c
 Reſtitutam nomine maiorem ecclesiam Carthagenenſem
 Vuandanti occupant. 675.d
 Reſtitutus Episcopus Carthagenenſis. 39.c
 Reſtitutus cum Innocentio à Donatiſtis occiſus. 333.e
 Reſtitutus preſbyter ex Donatiſta Catholicus factus quanta
 paſſus à Donatiſtis. 302.d
 Reſtitui legatio & Florentij Episcoporum ex Concilio Car-
 thagenenſi. 269.c
 Reſtracta ſua ſcripta in multis S. Augustinus. 496.d.e.497.
 Reſtractat Augustinus errores, quos in ſuis libris inueniſſet.
 444.c.d
 Reuelatio reliquiarum S. Stephani & sociorum. 367.e.
 368.a
 Rhadagaisus Rex Gothorum à S. Ambrosio ſuperatus. 36.d
 Rhadagaisus ope S. Ambrosij vincitur. 238.a.b.c
 Rhadagaisus cur non valuit Urbem expugnare. 238.c.d
 Rhadagaisi exercitus numerus. 239.a.b
 Rhadagaisum expetebant Gentiles, ut reſtitueret idolola-
 triam. 238.c.d.e
 Rhadagaisus in Feſulanis montibus vincitur. 238.e.239.
 Rhadagaisus diuinitus potius quam humanitus expugna-
 tus. 239.b.c.d.e
 Rhadagaisus fugiens in hoſtes incidit & capitur. 239.b
 Rhadagaisus Gentilis Rex Scytharum cum ingenti exercitu Go-
 thorum deſcendit in Italiam. 237.e.238.a.b.c
 Rhemenſis ciuitas à barbaris capta. 263.d
 Rhoilas dux barbarorum cum ſuis fulmine iccus. 490.e
 Riparius & Deſiderius auctores Hieronymo, ut ſcriberet
 aduerſus Vigilantium. 246.c.d

I N D E X.

Ritus sacri consecrationis virginum.	354.e	ginense.	40.e. 41.a
Rogatus Maurus que passus a Donatistis.	55.d	Romana fides, sine religio, dicta Catholica per excellentiam.	620.b
Roma exculta Gentilium dicta Babylon.	26.c.d	Romano Pontifici deferunt Episcopi causas maioris momenti.	387.e
Roma destruitur qua supersunt reliquia idololatrie.	98.a	Romanus Pontifex supra Concilium Oecumenicum.	582.a.b.
Roma in partes scissa propter Origenistas.	107.e. 108.a	irritat Acta Synodi.	ibid.
Roma graue dispendium passa in obitu Anastasij.	159.d	Romanum Pontificem consulere consueverunt sanctissimi viri.	222.d.e
Roma graue dissidium inter diaconos atq; presbyteros.	159.d.e. 160.	Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthagenensis.	232.e
Roma muri instaurati ob timorem Alarici.	184.c.d.e	Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab alijs Concilijs.	207.b
Roman caput Alaricus audissimè.	185.e. 180.a	Romanus Pontifex conditiones apponit, sub quibus excommunicatus absolui debeat.	275.d
Romana urbs cur non a Deo data expugnanda Rhadagaisi sed Alarico.	238.c.d	Romani Pontificis communicatione quis Catholicus probatur.	249.d. 253.c.d
Roma obsessa ab Alarico.	276.d.e	Romanus Pontifex absq; controuersia primum locum in Ecclesia tenet.	192.c.d
Roma iterum obsessa ab Alarico, liberatur solutione auri.	277.a	Romanus Episcopus iudicat omnes Orbis Episcopos.	192.c
Roma excidium quo consilio non per Gentiles, sed per Christianos, non tamen Catholicos, Deus perfici statuerit.	277.d.e	Romani Pontificis esse tantum hereses recens obortas damnate.	533.c.d
Roma rursum obsidetur ab Alarico.	279.e. 280.a	Romani Pontificis est super omnes totius Orbis Ecclesias inuigilare.	610.d.e
Roma excidium a S. Hieronymo non sine inuidia prænunciatum.	280.e. 281.	Romanorum Pontificum sententiarum executores consularè inuidiam in ipsos Romanos Pontifices.	452.c.d.e
Roma periculum longè per Orbem timetur.	280.d	Romanus Pontifex cognoscit & confirmat canonem librorum Canonorum.	456.d
Roma rursum obsidetur ab Alarico.	288.e. 289.a	Romanorum Pontificum summa potestas.	444.a
Roma peste urgetur.	290.d.e	Romanus Pontifex agit ut iudex totius Ecclesie.	537.e
Roma fame diu vexatur.	290.a.b	Romanus Pontifex caput totius Ecclesie cognitus in Concilio Ephesino.	576.b.d.e
Roma sub Attalo periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum.	290.a	Romanus Pontifex Iudicem supra se non habet.	641.e
Roma productione capta.	292.b.c	Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduersarios.	350.e
Roma quo mense vel die capta à Gothis.	293.a.b.c	Romani Pontificis epistula decretales magna obseruantia habita.	417.a
Roma capta, Honorius pro fide Catholicæ rescribit aduersus Donatistas.	302.c	Romanorum Pontificum legitima successio cognita & probata in Concilio Ephesino.	576.c.d
Roma inuasores semper male perire.	383.e. 384.	Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes hereticorum.	354.d
Romana cathedra principem locum tenet.	192.b.c	Romanum Concilium in causa Chrysostrati.	227.a
Romana Ecclesie primatus cognitus & acclamatus in Concilio Ephesino.	576.c.d	Romanum Concilium contra Nestorium.	333.e. 534.a
Romana Ecclesia damnat emergentes hereses.	340.d.e	Romanum Concilium à Sixto Papa habitum in die natalis sui.	635.d.e
Romane Ecclesie periclitanti occurrit Deus.	33.c.d.e	Romanum Concilium in causa Sixti Pape.	640.e. 641.
Romana Ecclesia mater omnium Orthodoxorum recipit profugos omnes ad eam venientes Episcopos.	207.c.d	Romanus exercitus à barbaris vincitur ob crimen idololatrie.	670.d
Romana Ecclesia in magno constituta periculo fraude Origenistarum.	32.a.b	Romanum Imperium teste à S. Hieronymo propheticò spiritu assimilatum.	280.e. 281.a
Romane Ecclesie auctoritas in probandis & rescindendis sententijs à Concilijs latis.	207.b	Romanum Impetium cur dedi barbaris meruerit deuastandum.	342.b.c
Romana Ecclesia commendatur Imperatori.	440.b.c.d	Romane femina à Gothis capta constantia.	297.c.d.e
Romana Ecclesia super omnes Ecclesias principatum tenet.	336.e	Romani vincuntur à barbaris, dum Episcopi Orthodoxi Ephesi suffragantur.	591.a.b.c
Romane Ecclesie fides tuta & certa.	637.b	Romani clerici, qui rebellauerunt contra Zosimum Papam.	413.d
Romane Ecclesie communicatio facit aliquem esse Catholicum.	156.d.e	Romani fideles excidium Urbis fuga anteuertunt.	285.b.c
Romane Ecclesie schismate dississa ab Eulalio.	429.c.d.e	Romanorum aly Hieronymo, aly Rufino student.	107.e. 108.a
Romane Ecclesie contumit privilegia Ecclesie Rauennatis.	632.b.c	Romanorum fides eadem Catholica.	189.c
Romane Ecclesie hereses profligat, non recipit.	532.e. 533.a.c	Romani Gentiles creant Attalum imperatorem.	289.a
Romane Ecclesie possessiones in Asia.	611.d	Romani Gentiles conspirant cum Alarico.	288.e. 289.
Romane Ecclesie summa auctoritas.	443.e. 444.a	Romanilegationem mittunt ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium.	279.c
Romane Ecclesie reijcit hereticos pœnitentes, de quibus est simulationis suspicio.	679.d.e	Romani magna auri vi pacem redimunt ab Alarico.	267.d.e
Romane Ecclesie diaconi inuerecundi preponi volebant presbyteris.	159.e. 160.a.b.c.d	Romani auro iterum obsidionem Urbis ab Alarico solunt.	277.a
Romanam Ecclesiam tentant Origenista.	25.a.b.c.d		
Romane Ecclesie status sub Anastasio Papa.	44.e. 45.a		
Romane Ecclesie summa auctoritas.	409.d		
Romane Ecclesie diaconorum munera.	160.e. 161.a		
Romanam Ecclesiam consulere semper consueverunt sanctissimi viri.	222.d.e		
Romane Ecclesie communicatione quemlibet probari Catholicum.	249.d		
Romane Ecclesie nihil imminutum ex Concilio Cartha-			

I N D E X.

Romanorum Christianorum in clade Urbis triumphus.	295.a.b. 296.a	Ruffinus subterfugiens iudicium ab Anastasio Papa damnatur.	128.b. 153.e. 154.
Romani modestè habitii à Gothis in Urbis excidio.	299.e. 300.a.b	Episcopum Hierosolymitanum.	153.e. 154.
Romanorum plurimi, capta Urbe, fugiunt Hierosolymam.	297.e. 298.	Ruffini communicatio reiecta ab Anastasio Papa.	154.e
Romanus populus insurgit contra Symmachum Prefectum pro Bonifacio legitime electo.	431.c	Ruffinus calumniatur scriptam à S. Hieronymo epistolam Anastasij Pape.	155.a. b. eiusdem leuæ & frinola tergiversationes.
Romani profugi in Africam.	298.d.e	Ruffini tres libri inuecliarum contra S. Hieronymum.	156.a.b.c.d
Romanum nomen vilescit.	280.c	Ruffinus, acceptis Apologijs à S. Hieronymo, furit in eum.	157.a.b
Romanianus de Augustino optime meritis.	18.b.c	Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo.	157.a.b.c
Rothomagensis Ecclesia per S. Victricium illustrata.	23.e. 24.a.b	Ruffinus sub quibus nominibus derisus sit à S. Hieronymo.	158.a.b
Ruben Iudæus ad fidem Christi conuersus.	422.d.e	Ruffinus à S. Hieronymo cognominatus est Grunnius, Aleclo, Lucius Laninius, Asinius Pollio, Calphurnius Lanarius.	158.a.b
Ruffina Paula filia quarto loco nata.	458.c	Ruffinus in deteriora lapsus ubique damnatus.	158.e. 159.a
Ruffiniana villa apud Chalcedonem.	595.e	Ruffinus adhaesit Pelagianis.	158.e
Ruffinus Aquileiensis qua occasione historiam scripsit.	16.g.d	Ruffinus numerauit libros canonicos.	236.d
Ruffini studium in scribenda historia, & quid presterit.	16.d.e	Ruffini obitus in Sicilia. 305.b. Scorpij nomine à S. Hieronymo notatus.	b.c
Ruffinus infert in Urbem hereses Origenis.	24.d.e	Ruffinus præcurfor Pelagij.	306.a.b
Ruffinus indiuiduus Comes Melania.	ibid.	Ruffinus vulgauit nomine Sixti Pape & martyris scripta Sixti, sine Sexti Pythagorici.	306.d.e
Ruffini peregrinationis periodus.	ibid.	Ruffinus post mortem detectus auctor Pelagiana heresis.	339.d.e. 340.b.c
Ruffinus quando Romam redijt.	24.e. 25.a	Ruffinus alius missus à S. Hieronymo Mediolanum.	85.a
Ruffini cum Hieronymo concordia inita antereeditum in Urbem.	25.a.b	Ruffinus Præfæctus emulus Stilichonis.	2.b.c
Ruffinus à Paulino laudatus.	26.e	Ruffinus Gothos vocat.	ibid.
Ruffini res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffinus cur mouetur in cladem Imperij.	2.d.e
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffinus laborat ut det uxorem Arcadio.	ibid.
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffino præualeat Eutropius eunuchus.	2.e. 3.a
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus præuarit perdere Romanum Imperium.	3.e
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffini patria, genus, & mores.	3.e. 4.a
Ruffinus res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffini res quomodo auclæ.	3.e. 4.a.b
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffinus discipulus Priscilliani.	3.e
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffinus magie studiosus.	ibid.
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffini magistratus.	4.a
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus auarus & crudelis. 4.a.b. eius auaritia post mortem publicè decantata. 10.a.b.c. mendicat. obolos. b.c	4.b.c
Ruffinus res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffinus machinatur necem Arcadio.	4.b.c
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffinus pandit ostia barbaris omnibus in cladem Imperij.	5.d.e. 6.a
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam.	6.a
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus proditor & incensur Romani Imperij.	7.b.c
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus obstat ne Gothi à Stilichone vincerentur. 8.d.e. 9.b	
Ruffinus res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffini imagine cusi nummi.	9.d
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffinus proditor prodicione Gaina necatur.	9.d.e. 10.a.b
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffinus cum expectat purpuram, crudeliter necatur.	9.e. 10.a
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus circumuentus ab exercitu.	9.e. 10.a.b. discerptus ab eo.
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffini dextera execta ad ludum.	10.b.c
Ruffinus res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffini caput super pilum intra Urbem allatum.	ibid.
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffini cadit tempus.	10.e
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffinus iustus dat pœnas ob occisos eius suasu Thessaloniceses.	10.d
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffinus lusus fortuna.	10.d.e
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffini uxor & filia in exilium missa.	11.e
Ruffinus res gesta in Urbe post reditum.	30.a	Ruffini facultates Eutropius sibi vendicat.	ibid.
Ruffinus promulgat Roma Apologiam pro Origene.	30.d.e	Ruffini soror virgo sanctissima.	12.c.d
Ruffinus Roma edidit Periarchon Origenis à se translatum.	30.d.e	Ruffinus presbyter Ioannis Chrysostrati agit aduersus idololatriam Phœnicum. 141.d. nititur reliquis martyrum.	ibid.e
Ruffinus quid moliretur sub inuolacro Origenis Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a	Ruffiniana villa prope Chalcedonem. 171.c.d. illic ecclesia SS. Apostolorum Petri & Pauli, & monasterium monachorum.	ibid.d
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in in editione Periarchon.	30.e. 31.a. 45.a		

Rufus Episcopus Thessalonicensis accipit litteras à Caesario
contra Nestorium. 338.b
Rufina virgo Deo sacrata quid accepit ex testamento Gre-
gorij Nazianzenensis sui propinqui. 686.b
Rutilius Numatianus Gentilis derisor monachorum quam-
erret. 57.c.d. 58.a. deridetur ipse derisor. 59.e

S.

Sabbati ieiunij Innocentius causam reddidit. 395.e
Sabbatum schismaticum à Sabbatianis ut sanctus cultus.
492.a
Sabbatiani ex Novatianis exorti. 272.c.d
Sabbatiani heretici à Theodosio lege vexati. 480.b.c
Sabina diaconissa convenit S. Ioannem Chryso-
stomum. 216.b.c
Sabini gener Heracliani & socius in tyrannide.
352.b. fugit Constantinopolim. b.c
Sacerdotum princeps prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Sacerdotalis functionis eminentia. 309.d.e. 310.d.e
Sacramenti vox generica. 40.c.d
Sacrificium incruentum cum peragitur, Angeli visi assiste-
re. 256.c. 257.a
Sacrificia Paganorum rursum vetita. 5.b.c. 49.b.c
Sacrilegia in ecclesia perpetrata ab adversarijs Ioannis. 191.
d.e
Sal datur catechumenis. 40.b.c.d
Salonius Episcopus Viennensis. 510.e
Saltationes & balationes ab Ecclesia Africana S. Augusti-
ni auferre conatus. 417.b
Salvatio damnatorum ex Origene & eius sectatoribus. 364.
b.c.d
Saluator populi Romani Christus probatus est. 295.e.
296.a
Salvina filia Gildonis tyranni. 54.b
Salvinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem seruan-
dam. 60.c.d
Salvianus Massiliensis deplorat Gallias obrutas peccatis.
251.e
Salvianus luget Africanorum scelera. 507.d.e. 508. 409.a.
laudatissimus Episcopus. 510.d.e
Salvina nupta Nebridio. 54.b. eius laudes. 60.c.d.e
Salvina studiosa Ioannis Chryso-
stomi. 61.a
Salvina vidua relicta Nebridij Constantinopoli assistit Ioan-
ni Chryso-
stomo. 197.c
Salustius extorris causa Ioannis in Creta degit. 242.b
Samuelis Propheta ossa translata Constantinopolim. 252.a
Sanctos viros cur à barbaris Deus cadi permittat. 304.e.
305.a
Sanctorum cultum semper Ecclesia predicavit. 248.c.d
Sanctis viris erigi solita ecclesia, & dies festi institui. 179.a
Sanctos quoque falsis subreptionibus interdum decipi posse.
118.b.c
Sanctorum reliquie proficua contra demones. 486.d.e
Sanctorum reliquiarum contemptores perstringuntur. 393.
a.b
Sanctorum reliquie quam avidè questae. 304.e. 305.a.
Vide, Reliquiae.
Sardicense Concilium improbat canonem Concilij Antioche-
ni ab Arianis editum. 190.a
Sardicensis Concilij canon pro Nicano citatus. 448.c.d.e.
454.a. 455.
Sardicensis Concilij, num Catholicum fuerit, controuersia obi-
ter oborta in Africa. 336.d.e
Sarmata cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
Sarmata vocati à Rufino in cladem Imperij. 5.e
Sarraceni grassantur in Palestinam. 304.e
Sarracenorum Episcopus ordinatus Aspebetus. 471.d.
530.a.b

Sarraceni conuersi ad fidem tempore belli Persici. 470.a. b. c.
471.b.c
Sarraceni baptizantur à S. Euthymio. 471.b.c
Sarraceni diuinitus superati. 468.c. 469.a
Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaisum. 237.e
Sarus dux armatur in Stilichonem. 267.e. occidit eius fatel-
lites, & querit ipsum. ibid. 268.
Sarus tyrannus aduersus Honorium. 322. d. e. extinctus
324.b
Sarus dux Hunnorum recedit à Gothis, & inhabit Honorio.
291.e. 292.a
Sarus cadit Gothos. 291.e. 292.a
Saturninus cum Aureliano dantur Gaina tyranno. 110.d.e.
eius constantia admiranda. 111.a. liberati à Ioanne Chry-
so-
stomo. 113.b.c
Sani Pagano commissa summa belli apud Pollentiam.
186.c
Saxones cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
Schisma Antiochena Ecclesia sublatum. 273.
b. c. d
Schisma Ephesi conflatur per Ioannem Episcopum Antio-
chenum. 573.b.c.d. Schismaticorum accusationes aduer-
sus Catholicos. 574.a.b
Schisma in Ecclesia Romana per Eulaliū contra Bonifa-
cium conflatum. 429.c.d
Schismatis vniuersalis instans periculum ob causam S. Ioan-
nis Chryso-
stomi. 228.d.e
Schismatici Donatistae. Vide, Donatistae.
Schismaticorum libellus contra Cyrillum & Memnonem.
574.d.e
Schismatici Ephesi clanculò omnia agunt. 575.b
Schismatici stabilunt heresim Pelagianam. 575.c
Schismatici dedere litteras contra Cyrillum in Aegyptum.
577.a
Schismatici quae postea ad S. Synodum scripserint 578.d.e
Schismatici excommunicati à Synodo Ephesina. 579.
a. b
Schismatici scribunt mendacia & calumnias ad Imperato-
rem contra Orthodoxos. 583.e. 584.a
Schismatici nituntur auxilio Acacij Bereensis. 588.
b. c
Schismatici dolose professi fidem Catholicam. 589.e
Schismatici idem Nestoriani 595.e
Schismatici angustiantur, cum vident Theodosium erga Or-
thodoxos propensorem. 596.a.b
Schismatici turpiter mentiti Episcopum Mediolanensem
secum conuenire. 599.a.b
Schismatici contra Cyrillum sperare calumniam, damnata
ab ipso sua capitula. 625.e. 626.a
Scotis conuersis ad fidem datur Episcopus à Caesario Roma-
no Pontifice. 519.d.e. 520.b
Scythe Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chryso-
stomum conuersi. 126.e. 127.a
Scythe credunt Christo. 23.a.b
Scriptores librorum Canoniceorum. 236.c.d
Scriptores Vita S. Martini. 163.e
Scriptura Canonica qua sint cognoscuntur & probantur à
Romano Pontifice. 456.d.e
Scripturis diuinis quomodo abutuntur heretici. 225.d
Sebastianus Comes confessor gener Bonifacij ducis. 476.c
Sebastianus monachus Cassinensis auctor Vita S. Hieronymi.
474.d
Sebastianus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. extinctus.
324.b
Sebennus Episcopus Eleutheropolis, cui reuelata sunt corpo-
ra Prophetarum. 252.c
Seculares iudicati sub Honorio. 186.d.e
Seculares magistratus inique agentes iudicant. Episcopi.
327.b.e

Sedes

Sedes Apostolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam
semper Romana Ecclesia. 388.a
Sedum dispositio in Concilio Ephesino. 567.e
Segeticus Rex Gothorum post Arthaulphum. 383.d
Segetum lustrationes. 101.a
Seleucia matrona Rufini vxor Caesariensis bene habuit san-
ctum Ioannem Chryso-
stomum ad exilium pergentem. 214.b.c
Senatus Constantinopolitani ades incendio conflagravit.
198.d.e
Senatores Gentiles infesti Theodosio Seniori & eius filijs.
2.b
Sententia lata in Eutropium. 80.e. 81.a
Sententia lata aduersus Ioannem Chryso-
stomum. 175.
176.a
Sententiarum Apostolica sedis executores nimis liberè agen-
tes constarant inuidiam in ipsos Romanos Pontifices. 452.
c.d.e
Sententia lata contra Nestorium Ephesi. 570.a.b
Sententia schismaticorum contra Cyrillum & Memnonem.
574.b.c.d
Sepulchrum Eudoxiae tremens. 220.d
Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduersus Dona-
tistas. 55.e
Serapion Ioannis Chryso-
stomi studiosus exilium passus. 241.
e. 242.a
Serapion diaconus instigat Episcopos contra Ioannem absen-
tem. 124.d
Serapion diaconus Constantinopolitanus agit contra Ioannem
Chryso-
stomum. 144.b
Serapion diaconus insurgit contra Ioannem Chryso-
stomum. 67.c
Serapion ordinatus presbyter à Ioanne Chryso-
stomo. 173.d
Serapion Episcopus Ostracinae communionis Ioannis Chryso-
stomi laudatus. 243.a
Serapion Episcopus apud Gothos. 226.e
Serapion monachus in Aegypto heresis Anthropomorphita-
rum. 116.c
Serena vxor Stilichonis. 2.a
Serena vxor Stilichonis occiditur. 276.d.e
Serena in suspicionem adducta proditiōis Vrbi. 276.e
Serui armati in bello contra Rhadagaisum. 237.e
Seruus Stilichonis arreptus à demone curatur à S. Ambro-
sio. 20.b
Seruus Episcopus in Africa qua passus à Donatistis. 229.e
Seuerus Sulpitius historiam scripsit. 16.d
Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini. 38.a.b
Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicinum. 28.a. qua
ipse accipiat à Paulino. ibid.
Seuerus cum S. Martino assuevit. 29.a.b
Seuerus corrigitur. 150.b
Seueri dialogi. 162.d
Seuerus Millenarius. 162.d. 325.e
Seuerus Sulpitius aspersus labe Pelagiana. 604.d. respuit ab
errore. e
Seuerus Sulpitius an fuerit Episcopus. 604.e. 605.
Seuerus & Macarius in Africa occisi. 269.c
Seuerus Episcopus Milenitanus. 270.a
Seuerus Episcopus Minoricae insula accipit reliquias S. Ste-
phani protomartyris, quibus Iudaeos conuertit. 419.b.c.d.
420. 421. 422. 423.
Seueri Episcopi Minoricensis epistola circularis integra fi-
des. 419.c.d
Seuerus Episcopus Minoricensis urget Iudaeos. 421.d.e.
422.
Seueri Episcopi Sifitensis neptis sanctimonialis capta à bar-
baris Dei ope illa seruatur. 303.e. 304.a
Seuerus Episcopus Treuerensis collega S. Germani in certa-

mine contra Pelagianos. 652.b
Seuerus presbyter cum alijs missus à Synodo ad Theophilum.
171.d
Seuerus presbyter legatus Ioannis Chryso-
stomi ad Innocen-
tium Papam. 193.b
Seuerianus Episcopus Gabalensis quid molitur contra Ioan-
nem Chryso-
stomum absentem. 124.c.d
Seuerianus agit aduersus Ioannem Chryso-
stomum. 144.
b. c
Seuerianus reconciliatur Chryso-
stomo. 144.d
Seuerianus urgetur à populo Constantinopolitano. 144.e.
145.a
Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem.
145.b
Seuerianus rursum agit contra Ioannem Chryso-
stomum. 168.b.c.d
Seuerianus Episcopus accusator Ioannis Chryso-
stomi. 173.b
Seuerianus rursum contra Ioannem Chryso-
stomum. 180.a.b
Seuerianus Gabalensis concionatur in Ioannem Chryso-
stomum contumeliosè eum onerans. 176.d
Seuerianus & Antiochus causa necis S. Ioannis Chryso-
stomi. 254.a.b
Seuerianus Gabalensis apostata nominatus ab Isidoro Pelu-
siota. 287.d
Seuerianus iungitur scelestissimo Porphyrio inuasiōi sedis
Antiochena. 202.e
Seueriani fuga ex timore Antiochenorum. 203.a
Sibyllina carmina Roma combusta. 98.b
Sicarij in Ioannem Chryso-
stomum immissi. 196.d.e
Sydonij cultores Caesarij idoli. 95.b
Sigefarius Gothorum Episcopus Arianus baptizator Atta-
li tyranni. 291.e
Signa militaria cruce decora. 8.e. 9.a
Signum in vexillis Christianorum. 9.a
Siluanus Episcopus Philippopolis translatus in Episcopatum.
Troadis 644.a. b. eius mores & miracula. c. d
Siluanus sustulit iudicium à clericis. 644.d
Siluanus laicos constituit ad iudicandum. 644.d. e
Siluanus Episcopus extorris piscatu sibi victum querit.
242.b
Siluanus Primas Numidia praesidet Concilio Milenitano.
164.a
Siluanus Primas prouincia Numidiae praesidet Cirtensi Con-
cilio. 335.e
Silua Rufini Praefecti soror virgo sanctissima. 12.c.d. redar-
guit Iouinum delicosum. 12.d. in diuinis litteris admo-
dum uersata. ibid. d
Symbolum Catholicorum in scribendo tempore heresis Pela-
giana. 419.d
Symbola Catholicae communionis. 55.e
Symbolum dignoscenda fidei Catholicae ab heresi. 564.a
Simeon Stylita proficuum Ecclesia. 621.a. b. c. omnibus populis
innotescit. d.
Simeon Stylita precibus vincit Persas. 469.a. b
Simeon Stylita communicauit cum Domino Episcopo Antio-
chena. 658.e
Simeon Stylita accepit litteras à Theodosio Imperatore pro
pace Ecclesia. 618.e. 620.d.e
Simoniani dicendi Nestoriani. 648.b
Simoniacorum Episcoporum causa tractata Ephesi in Conci-
lio. 123.e. 124.a
Symmachi Praefecti Vrbi relatio ad Honorium Imperatorem
de schismate Romana Ecclesia. 429.d.e
Symmachus fauet Eulalio. 430.a. d. e. 431.e
Symmachi minister à populo verberatus. 431.e
Symmachi secunda relatio ad Honorium Imperatorem.
431.d.e

Symmachi

Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem. 433.d
Symmachi quarta relatio ad Constantium de temeritate Eulali. 436.e.437.a
Symmachi quinta relatio. 438.b.c
Symmachi sexta relatio de restitutione Bonifacii. 439.a
Simplicius Episcopus Bituricensis sanctitate celebris. 605.a
Simplicianus senex & optimus. 35.e
Simplicianus creatur Episcopus Mediolanensis 38.e.39.a
Simplicianus Episcopus Mediolanensis quando obiit. 100.a.b
Simplicianus accepit reliquias martyrum à Vigilio. 102.c
Simplicianus Episcopus Mediolanensis consultius ab Episcopis Africanis. 42.e
Synclerius Metropolitani in Asiam mittitur à Ioanne Chrysofomo. 122.e
Synesius Episcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Episcopo apud Theophilum. 263.b.c
Synesii epistola ad Theophilum. 262.b.c
Synesius Episcopus insectatur Eunomianos. 308.a
Synesii littera aduersus Eunomianos. 308.a.b
Synesii ex philosopho Episcopi res gesta. 308.e.309.a.310.
Synesii electio in Episcopum. 309.a.b
Synesii epistola de eminentia sacerdotalis functionis. 309.a.b.c.d
Synesius longè abhorret ut patiatu creati Episcopus. 310.a.b.c
Synesii ingenuitas. 310.c.d
Synesii excogitata artes, ut fugiat Episcopatum. 311.a.b
Synesii epistola ad suos de electione in Episcopum. 311.c.d
Synesius mori potius delegit, quam creati Episcopus. 311.c.d.e
Synesius abhorret iudicare litigantium causas. 311.e.312.d.e
Synesius lites iudicat. 311.e.312.a.b
Synesius iudicat causam Pauli & Dioscori Episcoporum. 312.a.b
Synesius ad Theophilum casus grauios iudicandos remittit. 312.b.c
Synesius Episcopus habet Concilium Ptolemense. 327.c.d.e
Synesii vigor sacerdotalis infractus laudatur. 328.c.329.e
Synesii epistola de poenitentia Andronici. 328.e.329.a
Synesius è tribunali deponit Andronicum Libyæ Praefectum. 329.c
Synesii epistola ad Theophilum de rebus Andronici. 329.d
Synesii res gesta cum Enagrio philosopho, quem conuertit ad fidem. 329.e.330.a.b
Synesii lucubrations. 332.a.b.c
Synesius laudator Hypatie. 379.d.e
Synodus. Vide, Concilium.
Syria ab Hunnis inuasa. 6.a
Syria Episcopi mouent Nestorium, ut se emendet. 542.b.
Iydem praesto sunt Nestorio contra Cyrillum. 547.c.d
Siricius Papa nesciens dat litteras communicatorias Origenista. 32.e
Siricius Papa excusatur. 33.b.d
Siricius dat litteras communicatorias Ruffino. 33.d
Siricius Papa epistola recitata in Concilio Teleptensi. 417.a
Siricius Papa consultius ab Episcopis Africanis. 420.e
Siricius Papa obiit. 44.d.e. epistola ab eo conscripta. d.e
Siricius Papa res gesta. 44.e
Sisinnius Episcopus Nouatianus successor Marciiani. 13.b.c
Sisinnius genere Cappadox. 100.e
Sisinnius martyr cum socijs sub Honorio Imperatore. 100.a.101.
Sisinnius Episcopus Nouatianus contra Ioannem Chryso-

stomum poenitentes semper excipietem librum scripsit. 257.e
Sisinnius monachus mittitur ab Exuperio cum elemosynis in Orientem. 245.d.e
Sisinnii monachi profectio in Aegyptum ad elemosynas erogandas. 246.a
Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus subrogatus in locum Attici. 491.e.493.b. laudatus Episcopus. 493.c.d
Sisinnii Episcopi Constantinopolitani obitus. 505.c
Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus laudatus à Celestino. 534.b.c
Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium inclamant. 413.c.d
Sixtus Papa scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum. 613.b
Sixti Papa nomine facta littera. 618.a
Sixtus Papa succedit Celestino. 617.c.d
Sixtus querit curare Nestorium. 617.d.e.618.a
Sixti Papa nomine libri Sixti philosophi velati. 306.d.e
Sixti epistola ad Ioannem Antioch. laudata à Vincentio Lirinensi. 617.b
Sixtus Papa calumniam passus à Nestorianis, quasi indignè tulisset depositionem Nestory. 635.c
Sixti epistola ad Cyrillum. 635.d.e
Sixtus excusat Ioannem Antiochenum. 636.a
Sixti Papa tolerantia in aduersis. 636.b
Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligendo Episcopo Raennate. 638.d.e
Sixtus Papa ordinat Petrum Chrysologum Episcopum Raennatem. ibid.
Sixti Papa epistola ad Ioannem Antiochenum. 636.e.637.a
Sixto datum iudicare causam suam. 641.e
Sixtus Papa accusatus à Basso Exconsule. 640.e.641.a.642.d.e
Sixti accusationis & liberationis legitima historia qua sit. 642.d.e
Sixti Acta in causa Polychronij Episcopi Hierosolymitani spuria. 642.e.643.a.b
Sixtus Papa negat audientiam Iuliano Pelagiano. 679.c.d
Sixti Papa obitus. 680.a
Sixtus Papa picturis ornauit basilicam S. Mariae ad Praesepe dictam 680.b dona munifica ab eo illi oblata. ibid.
Sixtus Papa ornaui baptisterium Constantini. 681.a. alia Sixti opera. c
Sixti Papa nomine supposita opera Pelagianorum. 681.d.e.682.
Sixtus Papa V. edendam praecepit ab Auctore Vitam sancti Ambrosij. 38.a
Sixtus, siue Sextus Pythagoricus philosophus. 306.c. eius libri adscripti Sixto Papa & martyri. 306.d.e
Socrates Nouatianus & Origenista. 151.a
Socrates proclinator erga Origenista. 115.b
Socratis error & impostura. 150.e.151.a
Socrates historicus Nouatianus insensus Cyrillo Nouatianorum insectatori. 377.d.e. multa in Cyrillum exordia protulit. ibid.
Socrates Nouatianus miracula falso tribuit Nouatianis. 460.c.d.e
Socrates historicus cur insensus Nestorio. 513.d.e. reprehenditur de perperam facta reprehensione. ibid.
Socrates reprehenditur de origine haeresis Nestory. 515.e.516.a.b
Socratis historia finis. 677.d
Solanius imprudens Sixti Papa nomine edidit faetus Pelagianos. 681.c.d
Sophronius diaconus causa Ioannis in Thebaide detentus in carcere. 242.b
Sorices depascuntur Christianos martyres. 466.c
Sozomenus proclinator erga Origenista. 115.b
Sozomenus

Sozomenus à Palladio Origenista mutuatus historiam Origenistarum. 117.e.118.
Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
Sozomenus Origenista corrigitur. 151.c.d.e
Sozomeni historia terminus. 383.a
Sozomeni historia finis. 677.c.d. sententia S. Gregorij de eo quomodo accipienda. 677.e
Sozomeni historia maioris auctoritatis, qua Socratis. 678.b
Spectacula turpia sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysofomo. 82.c.d. qualia essent. d.e. ludi permisi honesti. 92.a
Spoletinum Concilium indictum. 435.e. cur desijt celebrari. 436.d.e
Spolia clericorum defunctorum debentur Ecclesiae. 42.b.c
Spoliorum clericorum collectores bene in Ecclesia instituti. 42.b.c
Statua Venèris corruii virtute Crucis. 137.c.d
Statua quoru uo dedicari solita. 187.d.e
Statua deorum conuelli penitus iussa rescripto Honorij Imperatoris. 270.c
Statua Eutropy prostrata. 81.a
Statua nobilissima incendio absumpta. 198.e
Statua argentea Eudoxie dedicatio. 187.d.e
Statua Musarum incensa. 198.e
Statua Iouis & Mineruae incensa. 198.e
Stephanus causa Ioannis Chrysof. in Arabiam relegatus. 242.b
Stephani protomartyris inuentio & translatio reliquiarum. 365.e.366.a.b.367.368.
Stephano protomartyri plures erectae ecclesiae in Africa. 390.b.c.391.392.
Stephani reliquias sex mortui reuocati ad vitam. 392.c.d
Stephani protomartyris reliquiae delatae in Africam per Orosum. 389.e.390.a.b
Stephani protomartyris reliquiae in Lusitania. 408.a
Stephani protomartyris reliquiae delatae in Minoricam insulam 419.b.c.d. eius virtute Iudaei conuersi. 419.420.421.422.423.424.
Stephanus iterum ex eminenti suggestu predicat Euangelium sequentibus signis. 393.a.b.c
Stephani reliquias acceptas ab Oroso Augustinus diuisit in Ecclesias Africanas. 393.c.d
Stephani protomartyris templum erectum Hierosolymis ab Eudocia Augusta. 666.e
Stephani reliquiae translatae Constantinopolim, & in ecclesia S. Laurentij posita. 667.a.b
Stilicho Magister militia. 2.a
Stilichoni commendati filij à Theodosio Imperatore. 2.a.b
Stilichonem Theodosius sibi iungit foedere nuptiarum. 2.a
Stilichonis uxor Serena soror Theodosij. ibid.
Stilicho Gentilium aduersarius. 2.b
Stilichonis amulus Ruffinus. ibid.
Stilicho laborat pro salute Orientalis Imperij. 8.e.9.a
Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e.9.10.
Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Ruffini. 9.d.e.10.a
Stilicho elusus arte Ruffini, machinatur illi necem. 9.c.d.e. eius reditus in Italiam. d
Stilicho violat Ecclesiam immunitatem. 20.a
Stilicho poenitentiam agit de violata Ecclesiastica immunitate. ibid.
Stilichonis seruus à demone obsessus. 20.b
Stilicho quid de S. Ambrosio agrotante. 35.c
Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
Stilichonis tributa victoria obtenta à Mascezio contra Gildonem. 60.a
Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
Stilichonis Consulatus cur diutius retardatus. 99.e
Stilichonis victoria à Claudiano decantata. 99.e.100.a

Stilicho felicissimus, si non altiora ambisset. 10.a
Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vandalos in Gallias. 251.c.d.
Stilicho ex Vandalis ducit Originem. 251.c.267.a.b
Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.c.d
Stilicho victum Alaricum apud Pollentiam fugere sinit. 186.b.c
Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
Stilicho timens irruentem Saru fugit ad ecclesiam. 268.e
Stilicho iusto Dei iudicio ecclesiae iura violans compellitur confugere ad ecclesiam. 267.e
Stilicho auulsus ab ecclesia occiditur. 267.e.268.a
Stilichonis filia Maria & Thermania. 268.b
Stilichonis bona Fisco addicta. 268.d.e
Stilichonis consilium in subiugando sibi uniuersum Imperium. 269.a
Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Imperatore. 269.b
Stilichonis morte qua occasione inualere Donatista. 269.e
Stilicho proditor cum filio Eucherio. 267.b.c.268.a
Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagaisum. 227.e.238.
Stoici philosophi doctores Pelagianorum. 306.b
Studium Praefectus viribus Constantinopolitana tempore exilij Ioannis Chrysofomi. 207.e
Studium litterarium in meliorem formam Theodosius restituit. 492.e
Subscriptio testium in testamento Gregorij Nazianzeni. 686.e
Successores deligere aliquando permittuntur Episcopis, postea id abrogatum. 496.a.b
Successus Episcopus Diocesaeva accipit litteras à Cyrillo. 634.c
Suenes martyr in Perside dira passus. 467.a.b
Suetonius tranquillus in compendium redactus à Paulino, & metro cantatus. 164.
Sueui Gallias instant, unà cum alijs barbaris. 267.b
Suenorum Reges Honorio obsequentes se praebeant. 384.b
Sueui cum alijs barbaris inuadunt Hispanias. 287.d.e
Suffectani cultores Hercules. 96.e
Suffectani Gentiles populi in Africa trucidant Christianos. 96.d.e
Suffectanos S. Augustinus admonet. 96.e.97.a
Suggestum in usu ad conciones. 257.b
Suide error. 2.d
Summi Pontifices dicti Episcopi. 41.b.c
Summus Sacerdos prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 671.a
Superstitio Gentilium cum ablata, quando credebatur Christiana religio defectura. 49.b.c.d.e
Superstitionem Gentilium tollendam rogant Episcopi Africanis 53.b sublata legibus Honorij. 91.c.d.e.92.a.b
Superstitio Gentilium sublata legibus Arcadij Imperatoris. 92.b.c.d
Superstitio Gentilium in lustratione agrorum. 101.a
Superstitio Gentilium vigeat adhuc in creandis Romae Consulibus. 288.c.d
Superstitio nonnullas Gentilias ab Ecclesia Africana S. Augustinus auferre conatus. 417.b.c.d

T.

T Abellarius in habitu mendici missus à Synodo. 583.e
Taurinense Concilium. 39.a.b. Acta in Synodo. Ad Telense, siue Teleptense Concilium in Africa. 417.e
Templum Astarthes in Phoenicia. 142.b
Templum Caestis Carthagine prostratum. 92.b.c.93.94.
Templum Marne ut deiceretur laborat. S. Porphyrius Episcopus Gazensis. 131.b.c.d. illud demolendum fore prauidit Porphyrius. 134.c
Templum

I N D E X.

Templum Marne incendendum esse puero reuelatum. 138.
 c. d. e. quando & quomodo combustum. 139. b. c. d.
 Templi Marnae demolitio obiecta ab Imperatore. 135. b. c.
 Templum Veneris Bibli in Phœnicia. 142. b.
 Templa deorum Roma prostrata. 98. a. b.
 Templa deorum in Africa diruilege Honorij Imp. 91. c. d. e.
 Templa deorum que erant Gazæ. 138. a. e. ad prostrata. b. c.
 Templorum adificia in usum publicum vendicari Honorius
 rescripsit. 271. a.
 Templi idoli lapides non admissi in structuram ecclesie, sed
 ex illis via strata. 140. c. d.
 Templorum annona militibus applicata. 370. e.
 Templum idoli in Libano promptuarium turpisudinum de-
 molitum. 142. b.
 Templorum idolorum in Phœnicia destructio. 141. b. c. d.
 142. a. b.
 Templa deorum spoliata ornamentis ad aurum dandum
 Alarico pro solimunda Urbis obsidione. 277. a.
 Terebon filius ducis Sarracenorum à demone percussus egro-
 tans insanabili morbo curatur à S. Euthymio. 470. c. d.
 471. 472.
 Termophilorum angustia patere barbaris dolo Russini. 8.
 b. c.
 Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij. 268. b.
 Terrarum concussio cuius Constantinopolitana, cum
 exulat Ioannes Chrysostronus. 176. e.
 Terrarum concussio ciuitatem Constantinopolitanam.
 20. b.
 Terrarum in obitu S. Paulini. 607. a.
 Terullus spurus Consul creatus à tyranno. 288. c.
 Testamentum Gregorij Nazianzeni. 685. c. d. e. 686. eluci-
 datio ipsius. 687. b. c. d. 688. 689. 690.
 Testamentum Gregorij Nazianzeni executioni mandatum.
 690. a.
 Testes testamento Gregorij subscripti. 686. e. 687. a.
 Tygrus presbyter martyrium consecutus sub Arcadio.
 201. d.
 Tygrus ob Ioannem Chrysostronum in Mesopotamiam rele-
 gatus. 242. b.
 Timasius Consul maritus Pentadia. 205. d.
 Timasius Exconsul relegatus in Oasim. 12. a.
 Timasij mores quales. 12. a. b.
 Timasius & Iacobus ex discipulis Pelagij redditi Catholici.
 363. c. 365.
 Timothei martyris reliquia. 71. d.
 Timotheus Maronia Episcopus extorris causa Ioannis
 Chrysostroni. 242. a.
 Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli. 346. e.
 Typhus pro arrogantia usurpatus. 453. e.
 Tyrones tumultuati in Africa. 180. d.
 Tyranni exortii in Britannia. 260. d. e.
 Tyranni ab Honorio Imp. Dei ope extincti. 322. d. e.
 Tyrannis Heracliani quando capta. 341. b. c. 451. e.
 452. a.
 Tyrannorum extinctor Honorius. 479. b. c.
 Tyrannorum est auferre Ecclesie priuilegia. 480. a. b.
 Tyrannus nouus post obitum Honorij Ioannes insurgit. 479.
 d. e. 480.
 Thyrsus martyr reuelat reliquias Quadraginta martyrum.
 665. b.
 Tituli Episcoporum qui vetiti in Concilio Carthageniensi.
 40. e. 41. a.
 Tituli sacrorum Antistitum consueti. 41. a. b.
 Tituli quos respuerunt Episcopi Africani. 41. d. e.
 Titulus Pammachij in Vrbe. 48. e.
 Titulum Episcopi non usurpat Ioannes Chrysostronus, licet
 iniuste damnatus. 192. e.
 Titulis honorificis non nominandi heretici atque schismati-
 ci. 362. b. c.

Titulos fiscales Theodosius lege vetuit affigi. 676. d. e.
 Turus diaconus occisus Felici Magistri militie iussu.
 500. b.
 Thalassius Præficus Prætorio Illyrici ad Episcopatum Ca-
 sariensem assumptus. 677. b. c.
 Tharasia consors S. Paulini. 47. a.
 Theasius Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donati-
 stis. 269. d.
 Theasius Episcopus legatus ex Concilio Africano ad Ho-
 norium Imperatorem. 221. a.
 Thees sancta reliquia. 71. d.
 Themistius Episcopus Hadrianopolis testis in testamento
 Gregorij Nazianzeni. 687. a.
 Theodoræ eius reprehensione dignus, dum laudat Porphyrium
 Episcopum Antiochenum. 273. a. b.
 Theodoretus creatus Episcopus Cyri. 481. d. e.
 Theodoretus retinetur Antiochia causa verbi Dei. 481. e.
 487. c.
 Theodoretus pugnat contra Marcionitas. 485. c. d. 486.
 487.
 Theodoretus labores aduersus alios hereticos. 487. a. b. c.
 Theodoretus claudit historiam laudibus Theodori Mopsue-
 steni, & Diodori Tarsensis. 506. d. e.
 Theodoretus consulto noluit historia attingere Nestorij
 tempora. 506. e.
 Theodoretus quando historiam scripsit. ibid.
 Theodoretus diuersa edidit, & totius eius vite statum. 507.
 b. c.
 Theodoretus cum alijs Episcopis Syria monet Nestorium
 se corrigere. 542. b. c.
 Theodoretus fuit postea Nestorio. 542. d. e.
 Theodoretus epistola ad Irenæum, qualis ipse fuerit, arguit.
 542. e. 543. a.
 Theodoretus subdole agit. 543. b. quàm fuerit Theodori
 Mopsuesteni obseruantissimus. c. d.
 Theodoretus epistola Græcè scripta in Vaticano habetur. 543. e.
 Latina reddita à Federico Metio. ibid.
 Theodoretus iussus à Nestorio scribere contra Cyrillum.
 547. d.
 Theodoretus littera de rebus gestis Constantinopoli. 597. d. e.
 598. a.
 Theodoretus defendit Nestorium. 598. a. b.
 Theodoretus concionatur Chalcedone Nestorianis. 598. c. d.
 palam proficitur se Nestorij defensorum. e.
 Theodoretus contra Cyrillum scribit. 602. b.
 Theodoretus litteris studet concitare Episcopos Italia contra
 Cyrillum. 602. b. c.
 Theodoretus vera resipiscencia multis declarata. 658.
 a. b. c.
 Theodoretus plurima epistola, quibus se penitus auersatum
 Nestorium demonstrat. ibid.
 Theodoretus Antiochensis in Cyrilli capita abolita. 628. c.
 Theodoretus post pacem adhuc aduersatur Cyrillo. 628.
 c. d.
 Theodoretus post initam concordiam adhuc studet Nestorio.
 628. c. d. eius epistola ad Nestorium. d. e. 629. b.
 Theodoretus quid scribat ad Ioannem post concordiam ini-
 tam. 628. e. 629.
 Theodoretus qua occasio data scribendi contra Idololatrias.
 669. d. e.
 Theodoretus defendit iura Ecclesie Antiochene contra Ale-
 xandrinum Episcopum. 678. d. e.
 Theodoretus redditur infensus Dioscoro Alexandrino.
 678. e.
 Theodoretus diaconus Romana Ecclesia sub Innocentio.
 192. d.
 Theodoritus Patricius appetitur insidijs ab Eudoxia.
 144. a.
 Theodori Consulatus sum. Entropio. 74. d. e. solus reman-
 sit, ex-

I N D E X.

fit, expulso collega. 74. e. notus Augustino. ibid. eius lau-
 des à Claudiano decantata. 75. a. eius scripta. b.
 Theodorus Episcopus Antiochenus retinet Theodoretum cau-
 sa verbi Dei. 481. e.
 Theodorus Episcopus Ancyra agit patronum Synodi in Con-
 cilio Ephesino. 568. a.
 Theodori Episcopi Ancyra lucubrationes, cum moraretur
 Ephesi. 595. c.
 Theodorus Iudæorum summus sacerdos in insula Minori-
 ca. 421. c. eius visio de Christi victoria. ibid. c. d. eius conuer-
 sio. 423. c. d.
 Theodorus missus à Theophilo Romam. 87. b. c.
 Theodorus Mopsuestenus apostata à monachismo, turpissi-
 mus vita. 516. d. e.
 Theodorus Mopsuestenus magister Nestorij. ibid.
 Theodorus Mopsuestenus ut impius condemnatus. 543. e.
 544. a.
 Theodori Mopsuesteni libri produntur in lucem. 648. d. e.
 damnantur in Armenia primo. e. confutantur à S. Cyril-
 lo Episcopo Alex. 649. c. d.
 Theodorus quaternitatem inducebat. 650. a.
 Theodori Mopsuesteni scripta an explanata & laudata in
 Concilio Antiocheno. 650. c. d. e.
 Theodori scripta an recepta à Cyrillo & Proclo. 650. e.
 651. a.
 Theodori Mopsuesteni laudes an receperit Synodus Chal-
 cedonensis. 651. b.
 Theodori Mopsuesteni obitus, & scdis tempus. 506. d. e.
 Theodorus Præficus militum, ductor Ioannis in exilium.
 212. b.
 Theodorus Tarsensis aliquando pro Diodoro errore positus,
 diuersa utriusque conditio. 517. a. b.
 Theodorus Episcopus Tyanæus recedit Constantinopoli no-
 lens aduersari Chrysostrono. 189. c. numquam recessit à
 communionem Ioannis. 201. a.
 Theodorus Tyanæus Episcopus laudatus ob gratiam prestita-
 tam exulibus communionem Ioannis Chrysostroni. 242. e.
 243. a.
 Theodosius Senior commedatos S. Ambrosio reliquit filios. 2.
 a. item & Stilichoni. ibid.
 Theodosij consilium in conciliando sibi Stilichone. 2. a. b.
 Theodosij Senioris corpus relatum Constantinopolim. 10. e.
 Theodosius iunior nascitur. 131. b. c. pradietio de eo. 133. e.
 134. a. qua contigerunt in ortu eius. 134. b. c.
 Theodosius Imperator baptizatus à S. Ioanne Chrysostrono.
 663. b.
 Theodosij baptismi sollemnis pompa. 134. e. 135. a.
 Theodosius infans annuere visus est petitioni Episcoporum.
 135. a. b. c.
 Theodosius infans admotus ad genua Ioannis Chrysostroni
 ab Eudoxia. 144. d.
 Theodosius infans egrotat. 151. b.
 Theodosij lex in fœdorum latrones. 216. e.
 Theodosij Iunioris quinquennalia edita. 237. e.
 Theodosius à patre Arcadio commendatus Regi Persarum.
 265. a.
 Theodosius inuit fœdus centum annorum cum Rege Persa-
 rum. 265. d. e.
 Theodosius auxilium opportunè mittit Honorio sub Atalo
 periclitanti. 289.
 Theodosius littora Orictis custodiri iubet ob metum barba-
 rorum. 291. c. d.
 Theodosius Imperator leges sancit aduersus hereticos omnes.
 307. b. c. 359. b. c. d. 380. c. 480. b. c. d. 514. d. e.
 515. a.
 Theodosij leges contra Gentiles. 480. e. 494. c.
 Theodosius exagitat Anabaptistas, Eunomianos, & No-
 natianos. 359. b. c. 480. b. c.
 Theodosius rescribit contra Iudæos. 380. a. 480. d. e.

Theodosius abrogat præfecturam Gamalielii Iudæi. 380. a. b.
 Theodosius creat Pulcheriam sororem Augustam. 380.
 c. d.
 Theodosius probè institutus à Pulcheria. 380. e. 381. a.
 Theodosij crebra ieiunia. 381. b.
 Theodosij Regia similis monasterio. 381. b.
 Theodosius bibliothecam collegit. 381. b. c.
 Theodosij egregie virtutes. 381. d. e.
 Theodosius cultor reliquiarum sanctorum. 381. e.
 Theodosius precibus sedat tempestatem. 382. a. b.
 Theodosius religione regit Imperium. ibid.
 Theodosij Imperium felicissimum, dum in eo religio viguit.
 382. b. c.
 Theodosius intercedente Asclepiade Episcopo Chersonensi,
 indulget delinquentibus. 461. b.
 Theodosius diuina ope vincit Persas. 468. a.
 Theodosij numisma de victoria contra Persas. 469. b.
 Theodosius accepit coniugem Eudociam. 475. a. b.
 Theodosius dilatat iura Ecclesie Constantinopolitana. 475.
 a. b.
 Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam im-
 munitatem & religionem. 480. a. b.
 Theodosij ex religione apparatus contra tyrannum. 480.
 b. c.
 Theodosius plures eodem anno sancit leges contra hereticos.
 480. b. c. d. e.
 Theodosius Paganos exagitat. 480. e. 481. a.
 Theodosius Iudæos coercet. 480. 481. d. e.
 Theodosius restituit in Imperium Valentianum. 487. d. e.
 Theodosius seluit Circensè spectaculum, ut Deo gratias agat.
 488. a.
 Theodosij sanctio de festis diebus. 488. e. 489. a.
 Theodosij hostes barbaros ultus est Deus fulminibus. 490.
 a. b.
 Theodosij laws, cuius religione hostes debellati absque gladio.
 490. e. 491. c. d.
 Theodosius licet indebitè excommunicatus à monacho, non
 neglexit, sed curari voluit. 491. a.
 Theodosius conuenit anachoretam, & cum eo versatus.
 491. d.
 Theodosius gymnasium litterarium Constantinopoli in me-
 liorem formam restituit. 492. e. dat. priuilegia professori-
 bus. ibid. 493. a.
 Theodosius quid aduersus idololatrias. 494. c.
 Theodosius, impulsore Nestorio, omnes præter Pelagianos
 inficitur hereticos. 514. d. e. 515. a. b. c.
 Theodosius cur non repressit, ut par erat, ipsum Nestorium
 heresim propalantem. 527. b. c.
 Theodosius proscinditur clamoribus populi propter Nesto-
 rium. 527. c. d.
 Theodosius Imperator agit apud Cælestinum de congregan-
 do Oecumenico Concilio in causa Nestorij. 547. e.
 548.
 Theodosij Imperatoris epistola ad Cyrillum de Concilio cele-
 brando. 548. c. d. e. 549. b.
 Theodosius succensus in Cyrillum. 550. a. b.
 Theodosius ex religiosissimo causa Nestorij immutatur ipsi fa-
 uens. 550. d. e. excusatur ab auctore. e. 551. a.
 Theodosius vocandum curat S. Augustinum ad Concilium
 Ephesinum. ibid.
 Theodosij sanctio de Ecclesiarum immunitate. 558. e.
 Theodosius, relictis foris armis, & deposito diademate in-
 trat in ecclesiam. ibid.
 Theodosius Candidianum Comitem misit curare que sunt
 Concilij Ephesini. 566. c. d. e.
 Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam. 566. e. 567. a.
 Theodosius monachos & alios summonit à Concilio Ephesino,
 ne tumultuarentur. 566. d. e.
 Theodosius ignorans que acta essent, ab Orthodoxis in
 Concilio

Concilio Ephesino, scribit pro Nestorio. 583. b. c
 Theodosius mittit Ephesum Palladium Magistrarium cum litteris. 583. c
 Theodosius propagavit religionem Christianam in Perside. 584. c
 Theodosius Imperator accepit litteras ab Archimandritis de rebus Ephesi gestis. 585. d. e
 Theodosius Imperator veranoscens Nestorio restituit, & fuit Patribus Orthodoxis. 586. a. b
 Theodosius admonetur litteris Isidori Pelusiota. 586. b. c
 Theodosius acquieuit damnationi Nestorii in Synodo facta. 586. d
 Theodosius vocat utriusque partis legatos Constantinopolim. 586. d. e
 Theodosius rursus ex Frenai Comitibus relatione fluctuat. 587. e. 588. a
 Theodosius dimouetur à recta sententia per Acacium Berœensem. 588. b
 Theodosius sequestrem pacis mittit Ioannem Comitem, sacrarum largitionum Ephefum. 588. d
 Theodosius dum affligit Episcopos, amittit exercitum. 591. a. b
 Theodosius post cladem exercitus redditur serò sapiens. 591. e. 592. a
 Theodosius vocat ex utraque parte septem Episcopos Constantinopolim. 593. c. d
 Theodosius erga Orthodoxos propensior demonstratur. 596. a. b
 Theodosius per Pulcheriam sororem proficit. 597. a
 Theodosius tandem audit legatos schismaticos. 579. c. d
 Theodosius exautorauit Irenaeum Comitem Nestorianum. 602. a
 Theodosius per litteras admonetur à Caesario Papa. 610. e. 611. c
 Theodosius Imp. laborat pro pace Orientalis Ecclesiae. 617. d. e
 Theodosius mittit Aristolaum Antiochiam pro pace concilianda. 617. e
 Theodosius scribit ad Ioannem Episcopum Antiochenum de pace. ibid.
 Theodosius scribit ad Acacium Berœensem de pace. 617. e. 620. a. b
 Theodosius scribit ad Simeonem Stylitam de pace Ecclesiae. 617. e. 620. d. e
 Theodosius egit cum Cyrillo de pace Ecclesiae restituenda. 619. c
 Theodosij laudata religio. 637. c
 Theodosius Imperator consuetudine S. Melaniae redditus melior. 646. c
 Theodosius Imperator curat perpetuò duraturam rem frumentariam. 646. d
 Theodosius sanctione edita damnat libros Nestorii. 648. b. c
 Theodosius Imp. an scripserit persuasione Concilij Antiocheni pro Theodori libris. 650. d. e
 Theodosius mandat edita sanctione deportari Nestorium in Oasim. 655. d. e
 Theodosius mittit legatos qui restituat corpus Ioannis Chryso-stomi Constantinopolim. 663. b. c. d
 Theodosius rogat litteris Ioannem Chryso-stomum, ut patiat corpus suum transferri. 663. d. e
 Theodosius munera mittit Hierosolimam Crucem gemmatam & pecuniam. 667. b
 Theodosius legem sancit aduersus Iudeos, Samaritas, & Gentiles. 668. e. 669. a
 Theodosius orat pro parentibus. 664. d
 Theodosij lex de dedicatione statuarum. 187. d. e
 Theodosius sustulit vetigal lenonum. 676. e. 677. c
 Theodosij Imperatoris lex de Parabolanis. 691. c. d
 Theodosiani Codicis editio. 654. e

Theodosius Episcopus Hydruntinus in testamento Gregorij Nazianzeni. 687. a
 Theodosius Episc. Synadorum insequitur hereticos. 307. e
 Theodotus Episc. Antiochenus post Alexandrum. 332. c. d
 Theodotus Antioch. Episcopus quid de Ioannis Chryso-stomi nomine recepto in sacras tabulas. 347. e. 348. a
 Theodotus Apollinaristas Antiochenos iunxit Ecclesiae Catholicae. 332. d
 Theodoti Episc. Antiocheni obitus, & sedis tempus. 508. b
 Theodulus Episcopus Apamea testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687. a
 Theognostus accusatus à Gaio Ariano. 142. c. d
 Theopentus Episcopus legatus ex Concilio Alex. Constantinopolim. 546. e
 Theotecnus legatus ad Innocentium Papam missus ab Episcopi partis Ioannis Chryso-stomi. 206. e. 207. c
 Theotimus Scythia Episcopus sanctus. 121. d
 Theotimi sanctitas barbaris veneranda, eius miracula. 148. d. e. conuertit Hunnos. e. In ipsum peccans barbarus à Deo corripitur. d
 Theotimi Episcopi Scythiae disceptatio cum S. Epiphano. 148. a. quae qualisve hic fuerit. c. d
 Theophilus Episcopus Alexandrinus aduersatur electioni Ioannis Chryso-stomi. 44. a. b
 Theophilus proponit Isidorum ordinandum Episcopum Constantinopolim. 44. b
 Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando schismate Antiocheno. 65. e. 66. a
 Theophilus collecto Concilio Alexandria damnat Origenis errores. 85. b. c. d
 Theophilus scribit ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87. b. c
 Theophilus mittit Theodorum Romam. 87. b
 Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduersus Origenistas. 87. c. d
 Theophilus plures ad Episcopos diuersos mittit legationes de fugandis Origenistis. 88. a. b. 117. e
 Theophilus S. Epiphanium commouet in Origenistas. 88. c. d
 Theophilus scripsit Synodalem epistolam aduersus Origenistas. 85. b. c. 89. b
 Theophilus scripsit primam Paschalem epistolam aduersus Origenistas. 89. b. c
 Theophili Paschales epistole quo ordine scriptae. 89. d. e. 90. c
 Theophili Paschales translatae à S. Hieronymo in Latinum. 89. e
 Theophilus carpitur à monachis Origenistis Constantinopolim. 114. c. 115. a
 Theophilum incusat absentem Ioannes Chryso-stomus. 114. c
 Theophilus apud Arcadium accusatus ab Origenistis. 115. a. b
 Theophilus Alex. accusatur heresis Anthropomorphitae. 115. c. d. defenditur. 115. e. 116. a
 Theophilus scriptis suis exagitat Anthropomorphitas. 116. e
 Theophilus calumniam passus de Manichaea femina ad communionem admissa. 116. d. e
 Theophilus alijs pluribus exagitur calumniis. 116. e. 117. c
 Theophilus cur Isidoro in festus. ibid.
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim contra Origenistas. 120. a
 Theophilus quae rescripserit ad S. Ioannem Chryso-stomum. 120. c. d
 Theophili alia epistola ad Ioannem Chryso-stomum. 120. d. e
 Theophilus instam fouit causam. 120. e. 121. a
 Theophili epistola secunda Paschalis quando scripta. 128. b
 Theophilus Episcopus Alex. accusatur ab Aegyptijs monachis Origenistis apud Arcadium Imp. 146. b. c. d
 Theophili legatus Constantinopolim missi detrusi in carcerem. 146. d. e. in exilium ire iussi. e

Theophilus

Theophilus quid tractet cum Epiphano. 147. c. d
 Theophili studia contra Ioannem Chryso-st. 168. b. c. d
 Theophilus ex reo in actorem repente mutatus. 169. b
 Theophili fautores. 169. b. c. d
 Theophili aduentus Constantinopolim. 169. d. e. 170. ubi hospitatus. e
 Theophilus abstinuit à communionem Ioannis. 169. e. 170. a
 Theophili conatus aduersus Ioannem, cum esset Constantinopolim. 170. a
 Theophilus in deterius deficit. 170. b. c. cum non causam publicam contra Origenistas prosequitur, sed in Ioannem Chryso-stomum commouetur. ibid.
 Theophili hospes Euegraphia. 170. d
 Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chryso-stomum. 171. c. d
 Theophilus percussus timore populi reuertitur Alexandriam. 178. a. b. c. d. e. vel potius timore iudicij. 194. b
 Theophili sententia de libris Origenis. 178. c. d.
 Theophilus credidit recepisse Origenis libros, quos damnarat. 278. d
 Theophilo redeunti Alexandriam quid in via cum Nilamone. 178. e. 179. a
 Theophilus rursus vocatur Constantinopolim ab Eudoxia. 188. c
 Theophilus recusat venire Constantinopolim. 189. b. c
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim. 189. b
 Theophilus legatum mittit ad Innocentium Papam. 192. c. d
 Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192. d
 Theophilus litteris Ioannis ad Innocentium perstringitur. 193. b
 Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195. e. 196. c
 Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196. b
 Theophilo Alexandrino communicandum esse iubet Arcadius Imperator. 202. b
 Theophili ultima Paschalis à sancto Hieronymo translata. 223. d. e
 Theophilus extorris causa Ioannis. 242. b
 Theophilus exules Episcopos restituendos curat. 262. a. b
 Theophilus probat electionem Synesij Episcopi. 311. a. b. c
 Theophili obitus. 345. d. e. 346. a. adorauit moriturus Ioannis Chryso-stomi imaginem. e. quid de Arsenio dixit inter moriendum. ibid.
 Theophili scripta. 345. e. 346. c
 Theophilus quid de sacris suppellectilibus. 346. a
 Theophili Paschales annis singulis solita scribi. 346. c
 Theophili nomen celebre in Ecclesia posteris remansit. 346. d. e
 Theotocon Mariam negat dicendam Nestorium. 531. c
 Thermae Gargiliana locus delectus ad Collationem publicam. 315. a
 Thessalonica habendum Concilium indicitur in causa Ioannis. 227. b
 Thracia à Gothis deuastata. 7. c
 Thronus Euangelij in medio Synodi Ephesina collocatus. 567. e
 Thurificauerunt Episcopos thymiamate Ephesij, damnato Nestorio. 570. e
 Toletana Synodus prima. 235. e
 Toletana Synodus scripsit ad Innocentium Papam. 235. b
 Toletana Synodus prima & secunda confusa. 235. d. e

Tolosa meritis Exuperij diu intacta. 237. e
 Tolosa tandem expugnata à barbaris. 264. e
 Tonans Andronici minister impius. 328. a. b. excommunicatur cum Andronico. 328. b. c
 Tornacensis ciuitas capta à barbaris. 236. d
 Tormenta crudelissima illata Christianis à Persis. 466. c. d
 Toxotius Paule filius ultimo loco natus. 458. e
 Tractoria epistola quae. 167. c. d
 Tractorijs epistolis vocati Donatista ad Collationem. 314. b
 Translatio Ioannis Chryso-st. diuinitus impedita. 663. c. d
 Translationis Ioannis Chryso-stomi corporis pompa. 664. b. c
 Translatio corporis S. Ioannis Chryso-stomi Constantinopolim. 661. e. 662. 663. c
 Translatio corporis S. Germani in Gallias. 653. b. c. d
 Translatio reliquiarum S. Stephani Constantinopolim. 667. a. b
 Translationes Episcoporum haud penitus improbat. 600. b. 643. e. 644. a. b
 Trasamundus Rex Vandalorum. 504. e
 Treuis Episcopus Arabissi. 245. e
 Tribigildus tyrannus rebellat aduersus Arcadium, & Asiam incursum. 70. b. c
 Tribigildus quid cum Gaina aduersus Orientis Imperium. 76. b. c. d
 Tribigildus cum Gaina ex Asia in Europam transferendus. 110. e
 Tribunus idololatra quid passus in conflagratione templi. 139. d
 Tribunus & Notarius qua dignitas. 317. e. 318. a
 Triumphus Christiana religionis in ipsa Vrbe captiuitate. 294. c. d. 295. 296. c
 Triumphus Ecclesiae est superbiorum humiliatio. 78. b. c
 Triumphus de nece Rufini. 10. b
 Triumphus Honorij Imperatoris de Attalo superato, alijsq. tyrannis. 408. c. d
 Triumphus quo excepti sunt Patres Ephesi post damnatum Nestorium. 570. d. e
 Troilus sophista. 114. a
 Tutore Arcadius non indignus. 2. d
 Tutor relictus Honorio Stilicho. ibid.

V.

Valentina Ecclesia in Gallia à Manichaeis infestata. 460. b
 Valentinianus tertius ex Galla Placidia & Constantio natus. 430. c
 Valentinianus Augustus imperat. 487. d. e
 Valentinianus pacem sancit cum Aetio. 488. b
 Valentiniani numisma. 488. c. d
 Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficijs, restituens ablata priuilegia Ecclesiae à tyranno. 489. b. c
 Valentiniani leges contra hereticos. 489. d. e
 Valentiniani leges contra Gentiles. 489. e
 Valentinianus Manichaeos exagitat. 489. d
 Valentiniano Imperatori tributa sanctio de priuilegijs Ecclesiae Rauenatis arguitur impostura. 631. c. d. e. 632. a. b
 Valentinianus Augustus quid in causa Sixti Rom. Pontif. 641. c. d
 Valentinianus Imperator proficiscitur Constantinopolim coniugem accepturus. 661. d
 Valentinianus Eudoxiam filiam Theodosij coniugem accipit. ibid.
 Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas sacras statuas Christi & Apostolorum. 680. c
 Valentiniani Imperatoris laudata religio. 637. c
 Valentinianus presbyter Romanus legatus cum collegijs Constantinopolim. 227. d
 Valeria.

Valerianus Episcopus Iconij accipit litteras à Cyrillo. 634.d
 Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quem
 exclamat Eusebius. 399.c.d
 Valerianus Comes prelo est Porphyrio cum copijs. 203.b.c
 Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apostolica
 fecit. 240.c.d.e
 Valerius Episcopus Hipponensis timens ne subriperetur sibi
 Augustinus, ordinat eum Episcopum. 13.d.e
 Valerius non sinit peregrinari Augustinum. 13.e
 Valerius Episcopus Hipponensis ignarus Nicanorum cano-
 num. 14.b.c
 Valerius Episcopus Hipponensis nesciens peccavit in Nica-
 num Concilium. 495.d
 Vangiones populi in Gallia à barbaris deleti. 263.b
 Vasa ecclesie vendidit Acacius Amida Episcopus, ut ho-
 stes redimeret. 469.e
 Vasa sacra ecclesie Vaticane reposita apud sacram virginem.
 194.b
 Vates Gentilium falsis responsis deorum decipiunt. Atta-
 lum tyrannum. 289.d.e
 Vectigal lenonum Florentius Prefectus Pratorio sua impen-
 sa sustulit. 676.e. 677.a
 Vela regia in titulum priuata auctoritate suspendere veti-
 tum lege Theodosij. 676.d
 Velamina sacra, quae superponuntur altari, quo sunt honore
 habenda. 346.a
 Venantius Fortunatus scripsit res S. Martini. 162.e. cu-
 ratur ab eo infirmitate oculorum. 163.c.d
 Veneris idolum fractum virtute Crucis. 137.b.c.d
 Venerius diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35.e
 Venerius Episcopus Mediolanensis succedit Simplicio. 100.
 a.b
 Venerius admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Ori-
 genistarum. 109.a
 Venerius interpellatur ab Episcopis Africanis, ut clericos
 concedat Ecclesie Africana. 128.d.e
 Venerius Episcopus Mediolanensis subuenit Ecclesie Afri-
 cane. 128.d.e. 129.a
 Venerius Episcopus Mediolanensis agit pro Ioanne Chry-
 sostomo. 227.d. accepit litteras à S. Ioanne Chryostomo.
 228.a.b
 Verbum Dei predicari solitam intra cancellos. 257.b. in-
 medio ecclesie primus Chryostomus est aggressus. 257.b
 Verbum Dei audire nullus prohibeatur. 64.e. 65.a
 Vestina Titulus sub Innocentio. 396.e
 Vestitus clericorum ab hereticis immutatus. 512.d
 Victor monachus calumniam passus à Nestorianis Ephesum
 venit. 577.d.e
 Victor Vitensis in historia de persecutione Vandalica mul-
 ta pretermisisse cognoscitur. 661.c.d
 Victor Episcopus in Mauritania ex parte communionem pri-
 uatus. 351.c
 Victor Episcopus Catholicus in Africa occisus à Donatistis.
 269.d
 Victor Martyritanus Afer expurgator Cassiani. 640.b.c
 Victoria Britannorum aduersus Pictos per S. Germanum
 adepti. 522.e. 523.a.b
 Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam. 184.c.
 d.e. 185. 186.
 Victoria Marini ducis Honorij aduersus Heraclianum ty-
 rannum. 352.b.c.d
 Victoria dimittitur concessa contra Rhadagaisum. 238.e.
 239.a.b
 Victoria obtenta contra Gildonem, precibus S. Ambrosij &
 monachorum. 58.e. 59.a. veteribus consignata monum-
 tis. 59.e. tributa Stilichoni. 60.a
 Victoria Gothi modeste vsi. 299.e. 300.a.b
 Victorinus nouus heresiarcha. 362.d.e
 Vitricius Episcopus Rhotomagensis consulit Innocentium

Papam. 222.d
 Vitricius conuertit ad fidem barbaros. 23.e. 24.a
 Vidua agrum auferit Eudoxia. 142.c.d.e. 143.
 Vidua Theognosti relicta patitur ab Eudoxia vinea direptio-
 nem. 142.c.d
 Vidua Iunior, ad quam scripsit S. Ioannes Chryostomus.
 61.b
 Vidua nobiliores Ecclesie Constantinopolitane. ibid.
 Vidua Aegyptia accusat Paulacium Praesidem. 143.c
 Vidua ecclesie ad meliorem formam restituta per Ioannem
 Chryostomum. 67.e
 Vidua rapta, & Dei virtute illa seruata. 304.b
 Viennensis Ecclesie contentio cum Arelatensi sedata. 39.b
 Vigilanti patria, & progressus in heresim. 246.d.e
 Vigilantium exagitat scriptis suis S. Hieronymus. 246.
 c.d
 Vigilantius diu latuit sub velamento hypocrisis. 246.e
 Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, à quo & laudatus.
 246.e. 247.a
 Vigilantius pr. mo à S. Hieronymo detectus. 247.b
 Vigilantius quando cepit in S. Hieronymum oblatrare. 247.
 b.c
 Vigilantius recedens à Palestina venit in Aegyptum.
 247.e
 Vigilantius vbi & quando hereses promulgare cepit. 247.e.
 248.a
 Vigilantius impugnat cultum sanctorum. 248.a.b
 Vigilantius deforme portentum. 248.b. 249.a
 Vigilantius sectatores recentiores hereticos exagitat auctor.
 249.e. 250.a
 Vigilantius quam impar, ut conferri possit cum sanctis Pa-
 tribus. ibid.
 Vigilantius damnauit usum luminum in ecclesia. 250.
 b.c.d
 Vigilantius heresis per barbaros citò depressa. 251.c.d
 Vigilantius heresis in Galliam barbaros pronocauit. 251.b
 Vigilantius prauo damone scelestior. 250.c
 Vigilantius usum collectarum in ecclesia auferre conatus.
 250.e
 Vigilantius aduersarius monastici ordinis. ibid.
 Vigilantius ut excogitator ineptissimarum sententiarum
 paucos habuit sectatores, eisdemque citò extincti absq;
 propagatione. 251.a.b
 Vigilantius Episcopus Tridentinus scribit Acta martyrum
 Anaunensium ad Simplicianum Episcopum. 100.a.b
 Vigilantius epistola ad S. Simplicianum. 101.e. 102.
 Vigilantius Tridentinus Episcopus & ipse martyr. 103.d
 Vigilantius vita Acta deprauata corrigenda. 103.e. 104.a.b.c
 Vigilantius male refertur ad tempora Anastasij Imperatoris.
 ibidem.
 Vigilantius plures. 104.b.c.e. 405.a
 Vigilantius scriptor Ecclesiasticus sub Anastasio Imperatore.
 104.b.c
 Vigilantius Africanus. 104.e
 Vigilantius diaconus. 104.d.e
 Vigilantius Episcopus Brixianus. 104.e
 Vigilantius Episcopus in Gallia. ibid.
 Vigilantius celebrant Episcopi quadraginta Ioannis Chryost.
 fautores. 190.a. exturbantur. 191.b
 Vigilia à militibus exturbata. 191.b.c
 Vigiliarum usum abstulit Vigilantius. 250.b.c.d
 Vigilantius Paschatis reuerentus est etiam Vigilantius. 295.b
 Vincentius Episcopus cum Epigonio legatus à Concilio Car-
 thaginensi ad Honorium Imperatorem, pro immunitate
 Ecclesie conseruanda. 99.c.d
 Vincentius Praefectus Pratorio in Gallijs. 104.e. 105.a. lau-
 datus à Seuero. ibid. Martino amicitia coniunctus. 106.a
 Vincentius Victor ex Donatista Catholicus, & ex Catholico
 factus hereticus. 463.a. erexit se aduersus S. Augusti-
 num b.c.

num. b.c. illusus à demone falsis visionibus. ibid. decepit
 Petrum presbyterum Hispanum. 463.c.d
 Vincentius Victor recantat palinodiam. 463.d.e
 Vincentius Lirinensis quis fuerit, & quando scripsit aduer-
 sus hereticos. 647.d.e
 Vincentius Lirinensis impugnator Pelagianae heresis. 604.b
 Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianae heresis.
 ibidem.
 Vincentius Cassolitanus Episcopus. 36.e
 Vincentius Donatista scripsit contra Catholicos vi cogentes
 hereticos vel schismaticos per Imperatoris leges. 233.e.
 234.
 Vincentium cum Fortunato legatum in Concilio Teleptensi.
 417.a
 Vincentius Victor noua heresis inuentor in Africa. 426.e.
 427.a
 Vindicandum non esse Iudicum gladio sanguinem marty-
 rum. 103.b
 Vindicta in Principes qui Dei viros pronocant. 210.d
 Vindicta Dei in persecutores Ioannis Chryostomi. 219.d.e.
 220.
 Vindicta Dei ob editionem ludorum Secularium. 187.a.b
 Vindicta in violatores Ecclesiasticae immunitatis. 20.a. 61.c.
 d. 68.d.e. 76.c.d.e. 77.a.b
 Vincula Cyrilli quam gloriosa. 592.d.e
 Vincula Petri Romam ad Eudoxiam missa, & miraculis
 clara. 688.c.d. auctaque basilica. c.d
 Vincula Petri, quibus vincit est Roma sub Nerone. 668.
 c.d
 Vincula Petri diuino miraculo simul iuncta. 668.d
 Vincula Petri donata Eudoxia à Iuuenale Episcopo Hiero-
 solymitano. 667.d
 Vinculorum Petri annua memoria Constantinopoli. 667.d.e.
 668.a.b
 Virgo arreptitia absque humano vinebat cibo; quomodo cu-
 rata. 646. 647.a
 Virgo sacra custos sacrorum vasorum. 194.b.c
 Virgo sanctimonialis Suisiensis à barbaris capta, illa seruata.
 303.e. 304.a
 Virginis Hispanae nobile martyrium. 505.a.b
 Virgines sacra quanta passa causa Chryostomi Constantino-
 poli. 208.d
 Virgines occurrentes Ioanni proficiscenti in exiliu. 212.c.d
 Virginum consecrationis solemnnes ritus. 354.e
 Virginitas Gregorij Nazianzeni satis perspicue demonstra-
 ta. 687.b.c.d
 Visio ostensa Theoboni Sarraceno aegrotanti. 470.e. 471.a
 Visio ostensa de conuersione Marcionitarum. 486.a.b
 Visio ostensa Sixto Papa de eligendo Episcopo Rauennate.
 368.e
 Visio Procopij ostensa Episcopis. 136.d
 Visio facta S. Paulino proxime morituro. 606.d
 Visio Angelorum sub militum specie. 112.c
 Visio Gennadij de anima immortalitate. 331.b.c
 Visio ostensa Mercato de anima immortalitate. 332.a.b
 Visio ostensa Ioanni Chryostomo de proximo obitu. 254.c
 Visio ostensa Proclo de S. Ioanne Chryostomo. 255.e. 256.a
 Visiones ostensa Ioanni Chryostomo. 256.e. 257.a
 Visio qua apparuit S. Ambrosio in extrema lucubratione.
 35.e. 36.a
 Visio Adelphij de gloria S. Ioannis Chryostomi. 261.c.d
 Visio mirifica super montem Oliueti. 459.d.e
 Visiones de conuersione Iudeorum Insula Minoricensis.
 421.a.b
 Visio ostensa in conuersione Iudeorum. 425.e
 Visio Porphyrij de templi Gazensis demolitione. 134.c
 Visio ostensa de libris Nestorij. 524.b
 Visiones ostensa Luciano de reliquijs S. Stephani. 367.c.d.e.
 368.b.c.d.e

Visio ostensa de isdem Nygerio. 369.d
 Visio ostensa Calimero de corpore Zachariae Propheta. 382.
 c.d.e
 Visio S. Germani de suo instante obitu. 634.a
 Visio ostensa Cyrillo de Ioanne Chryostomo. 351.c.d
 Visio S. Cypriani suis Afris apparantis. 675.d.e
 Visionibus simulatis Donatista nisi decipere Orthodoxos.
 52.d.e
 Vitalis heresiarcha. 444.e. 445.
 Vitianus maritus Gorgoniae sororis S. Gregorij Nazianzen-
 ni. 690.d
 Vitulus Cancellarius dirigitur Romam à Constantio in causa
 Eulaly. 437.b.c
 Vitio. Vide, Vindicta.
 Vitia Africana Ecclesiae tractatur ab Anastasio Papa.
 129.b.c.d. 180.e. 181.a.b. editum de vnitatem publicè ex-
 positum. 231.a
 Vitio. Vide, amplecti Donatistas colonos suos Pammachius
 compulit. 233.d.e
 Vitas schismaticorum Donatarum ex parte secuta.
 231.b.c.d
 Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginense. 232.
 d.e
 Volusiani hominis Gentilis genus. 337.d.e. acerrimus ingenio,
 resistens Christianae religioni. 338.a.b
 Volusiani mater femina religiosissima laborat pro salute filij.
 338.b.c
 Volusianus Apollonij Tyanaei studiosus, itemq; Apuleij va-
 cans magia. 338.d.e
 Volusiani Praefecti Praet. editum contra Pelagianos. 461.d
 Volusianus auunculus S. Melaniae. 462.a
 Volusianus accessit sanctam Melaniam Iuniolem neprem
 suam. 644.e
 Volusianus Praefectus Urbis legatus Constantinopolim.
 645.a
 Volusianus redditur Christianus. 646.a.b
 Votum nuncupatum soluit Gallia Placidia erigendo Rauenn-
 te ecclesiam. 655.b
 Uranus scriptor obitus S. Augustini. 606.c
 Uranus scriptor transitus S. Paulini. 37.e
 Urbis excidium tantum triduo perdurauit. 300.e
 Urbis excidium. Vide, Roma.
 Urbis interitum Orbem raturum putauit S. Hieronymus.
 298.b
 Urbis ecclesia intacta à furore barbarico. 294.a.b. 295.
 296.
 Urbis Romae inuiores semper male periere. 383.e. 384.a
 Ursus presbyter Romanus sub Innocentio. 396.e
 Ursus Tribunus quid in idola. 92.e
 Ursus Tribunus reliquias idololatriae disiecit, imperante
 Constantio Aug. 462.b.c
 Ursus explorator in Africa rerum Manichaeorum. 462.c.d.e
 Vuallagas Nisibenus presbyter venit Romam ad Innocen-
 tium Papam pro Ioanne Chryostomo. 206.c
 Vualia Gothorum Rex succedit Segerico. 383.d.e. 384.a.b
 Vuandali in Gallias erumpunt. 246.b. 251.
 Vuandali cum Alanis Gallias depascuntur. 263.d.e
 Vuandali cum Alanis & Sueuis innadant Hispanias.
 287.d.e
 Vuandali pudici in vltionem missi libidinosorum. 287.e.
 288.a
 Vuandali spondent Honorio pacem. 384.b
 Vuandalos conuenit Bonifacius in Hispania. 501.e. 502.
 Vuandalorum Reges Moegetius, Guntharius, & Gensfri-
 cus. 501.e. Trasamundus ponitur à Gregorio. 504.e
 Vuandalistransunt in Africam. 501.e. 502.a. 507.d.e
 Vuandali Arianorum omnium perditissimi. 504.a
 Vuandali rebaptizant. 507.e. 505.a
 Vuandali vastant Africam. 507.d. 508.a
 Vuandalis

Vandalis dedi Africa cur meruit. 507.e.508.509.a.b.510.
 a.b
 Vandalorum numerus qui transferunt in Africam. 510.e
 Vandalorum immanis grassatio in regiones Afrorum. 510.
 e.511.
 Vandalis Hipponem obsident. 551.e.552.
 Vandalis in Africa Romanos vincunt. 591.b.c.d
 Vandalis Carthaginem capiunt. 672 a.b
 Vandalis occupant maiorem ecclesiam Carthaginensem Re-
 stitutam di. tam. 675.d
 Vandalis idololatria reliquias Carthagine pessumdant. 675.
 a b
 Vitas Episcopus Gothorum Catholicus creatus à Ioanne
 Chrysofomo. 226.d e. moritur. ibid.
 Vulphilas dux sub Constantio Praefecto exercitum Honorij
 Imperatoris. 323.e.324.a
 Vitis Memoria sancti Stephani ab Eudodio erecta. 390.c.
 magna ibi Deus operatus. 390.e.391.

X.

Xanthippus Episcopus prima sedis Numidie praesides
 Concilio Milevitano. 164.e.166.167.168.
 Xenodochium à Pammachio erigitur in Portu Romano.
 48 d
 Xystus Papa. Vide. Sixtus.

Z.

Zachariae Prophetae corpus inuentum sub Theodosio Im-
 p. 382.c d
 Zebenus Episcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Diospo-
 litano. 371.b
 Zelus Barochae in Gentiles. 73.b.c.d
 Zenobius Episcopus Florentinus. 36.c.d
 Zosimus Papa creatio. 400.b
 Zosimum fallere conatur Caesarius captiuo confessionis libel-
 lo. 400.c
 Zosimus explorat fidem Caesarii, an verè vel fictè agat. 400.
 c.d
 Zosimus cupidus salutis Caesarii cum eo mitius agit.
 400 d. consulit Africanos Episcopos de eius causa. ibid.
 Zosimus numquam absoluit Caesarium, licet ad audientiam
 admisserit. 400.d
 Zosimi epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensem.
 & alios Africanos Episcopos. 400.e.401. a.b
 Zosimus Papa habuit consistorium in S. Clementis basilica
 ubi Caesarius visus est recantasse palinodiam. 401.a

Zosimus Papa instaurat iudicium inter Caesarium & La-
 zarum & Herodem Episcopos Galliarum. 401.d.e
 Zosimus Papa cognoscit causam Pelagij. 402.e
 Zosimus Papa in causa Pelagij scribit ad Episcopos Afri-
 canos. 402.d.e
 Zosimus Papa in causa Caesarii atque Pelagij nihil vult agi
 perfunctorie. 403.c.d.e
 Zosimo Papa oblatu libellus à Pelagio, quo voluit videri
 Catholicus 404.b.c d. idem de Caesario. 404.c
 Zosimum urgent querelis Episcopi Concilij Carthaginensis
 de admissio Caesario ad audientiam. 409.c
 Zosimi littera reddita ad Episcopos Carthaginensis Concilij
 de admissio ad audientiam Caesario querelis satisfaciens.
 409.c.d.e
 Zosimi studium in conuertendo Caesario. 410.b.c.411.a.b
 Zosimi Papa iudicium in causa Caesarii. 411.e.412.
 Zosimus Papa defenditur & excusatur à S. Augustino.
 410.b.c
 Zosimus Pelagium damnat atque Caesarium. 312.d.e.413.a
 Zosimus Papa damnauit haereses Pelagianas. 413.b
 Zosimum insectantur aliqui ex clero Romano Pelagij studio-
 si. 413.d
 Zosimo scribit ad clerum Ravennatem contra schismaticos
 clericos. ibid.
 Zosimus Papa perstringitur calumnijs à Iuliano Pelagiano.
 415.e
 Zosimus Papa legat Augustinum & alios collegas in Casa-
 ream Mauritania. 417.a.b
 Zosimi Papa epistola decretalis ad Episcopos Occidentalis
 Ecclesiae. 419.b
 Zosimi epistola ad Helychium Episcopum Salonitanum.
 ibidem.
 Zosimus Papa concessit parochijs licentiam benedicendi Pa-
 schalem cereum. 429.a
 Zosimi Papa obitus, anni sedis, res gesta. 428.e.429.a.b
 Zosimus anno quo obiit, tres legatos Carthaginem misit.
 425.b
 Zosimi Papa mandata legatis Apostolice sedis. 446.d. eius-
 dem commonitorium. e.447.a.b
 Zosimus Papa impostura arguitur à Nonatoribus, sed ca-
 lumniosè. 447.d.e
 Zosimus historicum carpens Olympium redarguitur. 268.
 a.b
 Zosimi historia. 16.e
 Zosimus inique lacerat Innocentium Romanum Pontifi-
 cem. 278.c.d
 Zosimus historicus in quibus mendacissimus. 7.c.d.8.a.b
 Zosimus doli mali arguitur. 239.a

F I N I S.

CHRISTOPHORO PLANTINO,

ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S. M. M.

VM nostrorum Annalium Tomi primi secundam editionem per-
 necessariam meditaremur; in te ipsum, mi-Plantine, solum, inter tot
 celebres saeculi nostri typographos, coniecimus oculos: quippe qui
 inter omnes eniteas facile princeps; utque id praestares, deiecit
 omnino. Quamobrem quod nostrorum partium fuit, & in prima editione sumus
 polliciti, nostrum studium impigre laborauit, ut primum Annalium Tomum
 nobis recognitum, emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum accipe-
 res. Quod igitur litteris Apostolicis, absque assensu nostro, facere vetitum est
 alijs, ut tibi vni liceat licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant ita-
 que abs te nostrorum Annalium primi Tomi secundam editionem omnes trans-
 montes sitae prouinciae, in quas aut nulla aut pauca prima editionis volumina pe-
 netrarunt, ac denique vniuersus Christianus Orbis vbique diffusus. Habeant &
 te ducem quem sequantur ceteri qui in posterum, nostro tamen consensu, eun-
 dem sunt edituri Typographi. Sciat & Lector, omne esse adulterinum & spurium,
 quod huic secundae abs te curandae editioni non fuerit consentaneum. In opus, te
 rogamus, inuigila, te ipsum in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipsum,
 Plantine, supera, si licet. Vale. Datum Romae, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

Tui studiosissimus Caesar Baronius, Presbyter
 Congregationis Oratorij.

CÆS. BARONIUS IOANNI
 MORETO, TYPOGRAPHO

ANTVERP. S. P.

MAGNA quidem iacturam bonarum litterarum ex hac vita sublatum esse
 D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, dignae memoriae virum,
 eruditorum eadem est sententia, & par omnium lamentatio: sed id accidisse
 non leui nostrorum lucubrationum detrimento, nobis amplius dolendum fuit.
 siquidem Annales nostros, quos cudendos acceperat, ardentiori complexus studio (quod com-
 mune sit senibus, partus senectutis vehementi amore prosequi) propensiori fouere cura, &
 sollicitiori curare ceperat industria; cum inopinatè, licet matura senectute, ex hac vita ad
 premia aeterna à Deo vocatus excessit. Sed leniuit ex parte dolorem, audisse inter omnes ipsius
 alumnos te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographiae Regiae successorem; nec
 id pridem, vel ultimo tantum elogio, sed diu ingenij tui vires, & solertiam in rebus agendis
 expertum, ad hoc te aluisse, instituisseque, atque etiam foedere nuptiarum sibi aeterno vinculo
 deuinxisse: vnde ob eam quoque causam contigerit ipsi latior ex hac vita discessus, cum vide-
 ret in te, alterum se relinqui. Sequimur, mi Morete, per libenter sociari tui de te iudicium,
 tibi que perinde ac ipsi viuenti editionem Annalium nostrorum concedimus. tuarum modo
 partium est, id praestare, ne quid desiderari possit in te, quod omnes exspectabamus ab illo:
 cui sicut magna fuit laudi, ea in re à nemine superari, ita maiori ipsi cedet gloriae, à te vno vni-
 ci, quem à se eruditum atque probatum honestissima functionis reliquit haereditem. Vale.

PRIVILEGII CÆSAREI SVMMA.

MAXIMILIANI II Romanorum Imperatoris semper Augusti, publico Edicto cautum & sancitum est, ne quis, cuiuscunque status, gradus, ordinis, aut conditionis fuerit, quacunq[ue] sacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent, quacunq[ue] probatorum auctorum opera, quotquot vel hætenus nondum impressa, vel ab alijs quidem impressa, nouis autem deinceps scholijs, annotationibus, aut commentarijs aucta & illustrata, Christophorus Plantinus, cuius & typographus Antuerpiensis, primus typis præcuderit, intra proximum sexennium à prima cuiusque operis aut voluminis editione, villo pacto eiusdem vel diuersi characteris forma excudat, aut excusa ab alijs, intra eiusdem Maximiliani & Imperij fines vendenda importet, seu quouis modo distrahat manifestè vel occultè, sub pœna decem Marcharum auri puri, quarum dimidia fisco Imperiali fraudis vindici, residua verò pars prænominato Plantino cedat, præter librorum ad imitationem impressorum amissionem, quos idem Plantinus vbi cunq[ue] locorum nactus fuerit, per se vel suos, adiumento Magistratus loci, vel citra, propria auctoritate sibi vindicare, inque suam potestatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipsi Edicto manu subscripsit, & sigillum apponi iussit Cæsarea Maiestas. Datum in ciuitate Viennæ Austriæ, die vigesima prima mensis Februarij, anno Domini M. D. LXV.

Subsign.
Maximilianus.

Ad mandatum sacra
Cæs. M. proprium.

Haller.

SVMMA PRIVILEGII REGIS HISPANIARVM.

PHILIPPI II. Hispaniarum Regis, Brabantia Ducis, &c. Privilegio cautum est, ne quis citra Ioannis Moreti, Typographi Antuerpiensis, consensum, Tomos Annalium Ecclesiasticorum, auctore Cæsare Baroniò Sorano, Congregationis Oratorij presbytero, hætenus confectos, aut adhuc conficiendos, impressos aut imprimendos, integros vel in epitomen redactos, villo modo imprimat, aut alibi impressos in suas ditiones venales importet: vt latius patet in litteris, Datis Bruxella, xx. Augusti, Anno M. D. XCII.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantia, Signat.

I. de Buschere.

Series Chartarum.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm.

a b c d e f g.

Omnes sunt terniones præter Mmm quaternionem, & g duernionem.

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD VIDVAM, ET IOANNEM
MORETVM.
ANNO M. D. XCVI.

